Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
25 G
46
E. 703.
13 — 23. 6. 41.

~~[illegible]~~

Sum f. Jo: Stephani Chizzole

Gratis v. Aptiri carmis.

~~VIII D 149 f v~~

R. P. D.

LVDOVICI GOMES EPISC. SARNENSIS, SACRI

Palatij Auditoris, Commentarij in Iudiciales regulas Cancellariæ.

Ioannis Millei, ac aliorum Doctiſſimorum virorum Adnotationibus illuſtrati.

EIVSDEM,

Vtriuſque Signaturæ Compendium.

Cum gemino Indice.

Conuentus Sanctæ Mariæ Transpontinæ

VIRTVTE, ET FORTVNA.

LVGDVNI,

APVD GVLIEL. ROVILIVM,

SVB SCVTO VENETO.

M. D. LXXV.

REGVLAE CANCELLARIAE IVDICIALES, ET QVAEDAM ALIA, QVAE HOC OPERE continentur.

PRoœmium regularum, quod ſex quæſtionibus diſtribuitur, plura notanda de origine regularum Cancellariæ, & de ipſius Vicecancellarij officio continet, pleraque etiam de antiquo aliorum officiorum curiæ ſtatu, & dignitate diſſerit, intellectu iucunda. pag. 1.

Regula de iure quæſito non tollendo per viginti & tres quæſtiones diſtinguitur. 25

Regula de infirmis reſignantibus, quæ quadraginta & vnam quæſtiones continet, non ſolum infirmitatem ipſam per nonaginta priuilegia diſtinguit per viam epilogi ſed etiam ſenectutis incommoda ſuccincte complectitur. 62

Regula de Idiomate, quæ in quindecim quæſtiones diuiditur, plura noua, nec alibi collecta de Idiomatum effectu, & induſtria continet. 109

Regula de impetrantibus beneficia viuentium ſeptem quæſtiones continet. 126

Regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, ſed literarum expeditarum, ſexdecim habet quæſtiones, quibus annectitur elegans vtriuſque ſignaturæ compendium, in quo multa de effectu verborum, quibus Papa ſupplicationes ſignat: Plura etiam de poteſtate præſidentium ſignaturæ, & de quibuſdam priuilegijs Cardinalium in foro iudiciali, ac poteſtate Vicecancellarij officióque Referendariorum, déque commiſſionibus & pertinentibus ad eas ſecundum ſtylum Curiæ enarrantur. 130

Regula de ſubrogandis collitigantibus, decem vel nouem quæſtiones continet. 167

Regula de veriſimili notitia obitus, octo quæſtiones complectitur. 184

Regula de impetrantibus beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium, in triginta quæſtiones diuiditur. 191

Regula de annali poſſeſſore, octuaginta quatuor quæſtiones continet. 224

Regula de triennali poſſeſſore ſexaginta tres quæſtiones habet,

cui adiungitur epilogus per quàm breuis, ſed valde vtilis, in quo ducenti, & quatuordecim negligentiæ caſus, qui negligentibus nocent, & alij viginti in quibus negligentia non nocet, deſcribuntur. 315

Regula de valore exprimendo in duodecim quæſtionibus diuiditur, in qua monetarum huius temporis origines ab aliis fere in totum prætermiſſa, ac earum valores deſcribuntur. 433

Regula de publicandis reſignationibus, viginti & vnum quæſtiones continet. 449

Regula, quod commiſſioni poſt concluſionem non ſtatur, niſi derogetur concluſioni, perbreuis eſt, finémque huic operi impoſuit. 474

PAVLO TERTIO, PONTIFICI MAXIMO, EIDEMQVE OPTIMO, *Ludouicus Gomes Epiſcopus Sarnenſis Felicitatem.*

ABEO ipſo die, quo me ſtudiorũ ardẽtior cura inceſſit, beatiſſime Pater, nihil magis prę me tuli, neque ingenuo, ac ſtudioſo viro dignius exiſtimaui, quàm otij ſui, & ſtudiorum rationem optimis Principibus, ſapiẽtibúſq; viris reddere. Hoc Ariſtoteles Alexandro, vterque, Plinius Tito & Traiano, ac plerique veterum magno & excellẽti viri ingenio, maioribus ſuis præſtiterunt. Gymnoſophiſtæ quoque, Indię ſapientes, tantopere otium deteſtabantur, vt non modò ipſi temporis rationem reddere, ſed ab aliis accipere cõſueuerint: qui priuſquã edulia menſis apponerentur, adoleſcentes, ex diuerſis officiis cõuenientes, interrogare ſoliti erant, quid boni à Solis ortu, tũc vſque didiciſſent: quíque nihil habebat reſpõdendum, impranſus foras extrudebatur: ꝓ certo habẽtes id quod erat, ſicut virtutis laborem, ita ſceleris otium eſſe miniſtrum. Nihílque agendo homines (quod Cato dictabat) ad malè agendum inſtrui. Quibus ego exemplis admonitus, cùm Patauij, ſtudiorum cauſa agẽs, aliquid fortè profeciſſem, illud in primis laborioſum opus Martino Georgio Veneto, clariſſimo vndecũque viro, cuius opera nõ mediocrẽ Patauij locum fueram conſecutus, dicandum duxi, & ibi nonnulla conſcripſi, quorum aliqua proximis diebus ſub auſpicio Sacratiſſimi nominis tui in lucem prodiêre. Nunc verò ſupereſt, Beatiſſime Pater, vt eius quoque temporis, quo iã per vndecim annos in tuo Rotæ, Auditorio, veluti Diogenes, dolium volui, computum tibi, & rationem reddam. Quod quidẽ vt maturius à me fieret quæ nuper ſum pollicitus, hæc qualiacunque Commentaria regularum Cancellariæ Apoſtolicę, quib. orbis Chriſtianꝰ magna ex parte regitur, iure tibi illarum conditori dedico, atque offero, qui vnus omnium Romanorum Pontificũ etiam maieſtatem Sedis Apoſtolicę, iamiam collabentem, optimis inſtitutis, atque ornamentis illuſtratam honoraſti. Continent

ſiquidem earundem interpretationem varia rerum cogni tione conſperſam,& naſcentis Eccleſiæ,ac Cãcellariæ pri mordia,incrementa, varietatem,& noſtra vſque ad tempora progreſſum.Cõtinent ſupra quingentas Reipublicę per quàm vtiles,ac nouas Rotæ Deciſiones,meo tẽpore collectas,per quas cauſarum patroni, cæteríque cauſidici inſtruuntur,eccleſiaſtici ordinis iudices quid agere debeant admonentur, & tanquam adhibitis luminibus litium tenebris fugatis chriſtianę Reipublicæ ſtatus roboratur. Quibus non iniucundum vtriuſque Signaturæ Compendium,formulam antiquę & nouæ curiæ demonſtrans,annexum eſt.Quo in opere quantum elaborauerim,quantũ induſtriæ,ac ſtudij adhibuerim,aliorum ſit iudicium. Et ſi homini vehementer occupato aliquid fortè per incuriam exciderit,facile condonabis:difficile quippe fuit Ioui Imperij,ac gubernationis Domino,&Mercurio literarũ principi pariter inſeruire.Nam Lunam, cæteróſque cœleſtes nunquam ab ædibus Mercurij ſeparatiores eſſe ferunt, quàm vbi Iouis ſedes ingrediũtur. Hæc igitur pro tua humanitate,Paule optime,ſuſcipe,& Sarnẽſem tuũ (cui nihil magis cordi eſt, quàm vt tibi bonorũ omnium Parẽti ſtudij ſui fructus repẽdat)reſoue.Qui ſi ingenij tui celſitudini minimè reſpõderit,dabis veniam.Nam, vt es erga impios iuſtiſſimus Iudex,ita eſſe ſoles erga tui ſtudioſos indulgentiſſimus Pater. Vale.

INDEX EORVM OMNIVM QVAE HOC OPERE CONTINENTVR ordine Alphabetico.

ADDICTIO de ſui natura ſeparationẽ denotat. 107
Abbatiæ in generali cõfeſſiõne, & ad reſeruata, & deuoluta, an cõprehendantur. 84
Abbatiſſa in adminiſtratiõe abbati æquiparatur. 71
Abbreuiatio periculoſa euitanda eſt. 264
Abbreuiatio nominis impetrantis magis tolerabilis videtur, quàm rei. ibidem
Abſens infra duas dietas cẽſetur eſſe in curia, & habetur pro præſente. 216
Abſens reputatur pro mortuo. 218
Abſẽtia modici tẽporis multũ de priuilegiis demit. ibi.
Abſolutio à iuramẽto, ad effectũ agendi & excipiendi pro illo, qui fuerat enormiſſimè læſus, parte tamẽ citata, an tollat ius quæſitũ. 56
Acceptare pluries, an quis poſsit. 471. & 90
Acceptatio nõ eſt actus tẽporalis quãdo efficaciter fit. 41
Acceſſorium nullo annullato principali corruit. 98
Accidẽtia multũ cõferũt ad cognoſcendũ, q̃d quid eſt. 8
Acta per extinctionem litis annullantur. 47
Acta omnia retrofacta per iudicem quando oppoſitum eſt de regula; nullius ſunt momenti. 172
Acta omnia iudicij ob nõ ſeruatam formam corruunt. 313
Actio omnis Chriſti debet eſſe noſtra inſtructio. 65
Actio non naſcitur ex prima ſentẽtia, ſed ex ſecũda. 164
Actio competẽs ſpoliato eſt perſonalis, & nõ tranſit in ſubrogatum, qui nec læſus, nec ſpoliatus fuit. 341
Actiones quæ dant ius proſequendi, per triginta annos durant. 275
Actionẽ iudicati reſcindi poſſe, quia lata ſententia res litigioſa non dicitur, quomo

 do

dū intelligi debeat. 276
Actiones ꝑsonales, quę aliàs non ſunt tranſitoriæ, ſi fuerit ſuper illis lis inducta, trāſeūt ad ſucceſſores. 351
Actor ꝑducēs bullā ſuā poſt terminū ad articulādum, & nō appareat de die expeditiōis, an in dubio ꝓſumetur expedita ante terminū. 158
& quī actor literas ante terminū expedire poſsit. ibid.
Actor reum poſſeſſorem per replicationem datam cōtra titulum triennalis poſſeſſoris moleſtare dicitur. 360
Actor agens cōtra triennalē poſ. nūquid ex triēnio deducere poſsit tempus impedimēti bellorum, infra quod nō potuit poſſeſſ. trien. ad iudiciū euocari facere. 423
Act⁹ extinctiuus eodē modo iudicatur, atq; inductiu⁹. 47
Actus quādo ſe poteſt habere ad fauorem, & odium, fauorabilis iudicatur. 88
Actu principali annullato, annullantur omnes clauſulæ contentæ in eo. 102
Actus actiuorum debent cadere in ſubiecto bene diſpoſito. 114
Actus in dubio an pereat, an verò valeat. 143
Act⁹ in dubio pręſumi debet expedit⁹ legitimo tēpore ad effugiendā cōtumaciā. 157
Actus vt valeat multa cōtra ſtrictam interpretationē iuris recepta ſunt. 158
Actum nihil dicitur cùm ali quid ſupereſt agēdum. 578
Actus quis pręcedere dicitur quādo ſumus in dubio. 190
Actus naturalis nō accidentalis attendi debet. 194
Actū facere, vel facienti conſentire paria eſſe quomodo procedat. 203.
Actus iudicialis nullus concernens ius ipſius beneficij, non interrumpit pacificam poſſeſsionem, ſi facti moleſtia non interueniat. 277
Actus agentiū non operatur vltra intētionē agētis. 278
& in 14. q. reg. de publi. reſign. 468
Actus nullus quando operari poteſt. 280
Actus cōfirmatus in generali reuocatione nō venit 311
Actus reciproci, videlicet, facio vt facias, vel do vt facias, ſimoniā inducunt. 345
Actus duo quando reperiuntur facti eodem tempore, in dubio vter illorum præſumetur factus prius. 157
Actus quādo reputatur perpetuus. 457
Aduerſarij nomen vnde denominationem capiat. 180
Aduerſarius quis dici poteſt etiā poſt ſententiā quę trāſiuit in rem iudicatam, non tamen collitigans 181
Ædere de nouo aliud eſt aliud, antiquo iuri inniti. 351
Ægritudines peracutæ, licet non tranſeāt quartū diem, peſtilentia tamen diuagari poteſt per 40. dies. 75

Ægritudi

Ægritudines peracutæ hominem in 14. die extinguunt. 75
Æquitas nemini inferẽs prę iudicium ita militat in gratiis impetratis lite pẽdẽte, q̃ ante vel poſt litem. 34
Æquiuocatio nominis impetrantis non vitiat reſcriptum. 265
Afficere magis videntur ea, quæ ſpecialiter diſponũtur, quàm ea quæ generali decreto ſunt dicta. 411
Affectum ſemel ſemper manet affectum. 298
Agere non poteſt ille contra quem ſententia in rem iudicatã tranſacta lata fuit. 405
Albius à Catone, & Albutius prætor à Scæuola reprehenſi, qui proprio idiomate nõ vtebantur. 111
Alchimeris Athenięſis, & Agoratici de ſigno Veneris facięd ocertamẽ, & victo. 112
Alexandro Regi ideo milites aduerſabantur, quia peregrino habitu & loquela vti voluit. ibid.
Alexander imperator quare dignitates, & magiſtratus vendere abhorruit. 346
Alia dictio, terminũ generis ad expreſſa reſtringit. 320
Allegare eos qui plura ſcripſerunt, ſufficit. 261
Allegatio lapi. 89. in quibus locum habeat. 358
Altare, capella, & oratorium, appellatione beneficij quãdo veniant. 93
Altari qui ſeruit, debet de altari viuere. 207
Ambitio repellit à beneficio 185.
Ambitioſus non adeo præſumitur quis, vt in tẽpore nõ veriſimili impetret. 183
Animarum ſalutẽ cõcernãtia fauorabilia dicũtur. 134
Animæ fauor quo pacto conſiderari debeat. 118
Animarum ſalus in quo conſiſtat. 119
Animarũ de præiudicio vbi agitur, qualitas perſonæ nihil operatur. 121
Animorum diuerſitas ex diuerſitate linguæ, ſicut ex diſſimilitudine corporum inducitur 112
Annalis poſſeſsio in quibus locis ſit fauorabilis, & in quibus non. 226
Annalis poſſeſſ. vt q̃s habeatur, q̃d ꝓbare debeat. 236
Annalis poſſeſſor renũtiãs alteri beneficiũ & poſt renunciationẽ in ei⁹ poſſeſsione ꝑ annũ pacificẽ remãſit, vtrũ de iſta regula contra impetrantẽ incipere poſsit. 290
Annalẽ poſſeſsionẽ mei aduerſarij, an liceat mihi impetrãti allegare, ad excludẽdũ ius tertij de quo excipit cõtra me dictus aduerſarius meus poſſeſſor annalis, attento, ꝙ prius impugnauerã eius poſſeſsionẽ annalẽ ſub prætextu ſimoniæ. 294
Annalia ad agendũ eſſe perpetua, ad excipiendũ quæ

do procedat. 295
Annatę ad quæ introductæ ſint: 434
Annullatio impetrationis ꝓpria pœna non videtur. 270
Annus ad ſoluendū in venditione rei datus, an à tēpore cōtractus, an vero traditionis currrere debeat. 302
Annus ad determinādū cauſam per impetrantem contra poſſeſſorem annalem, an currat impetranti à die impetrationis, an cōmiſsionis vel citationis executæ. 302
Anuus poſſeſsiōis, de quo in c. ad apoſtolicā. in pen. col. de reg. de cōtinuo, & non interpollato intelligi debet. 307
Annus poſſeſs. de quo loquitur regula de annali, nūquid debeat eſſe cōtinuus, an ſufficiat eſſe interpollat⁹. 309
Ann⁹ integer nō īterpollat⁹ requiritur quo ad hoc vt aliquis in pœnā incidat. ibid.
Annus de quo in regula de annali, an currat impetrāti, qui ignorabat aliquem eſſe annalem poſſeſsorem. 315
Annus à quo die currat, vbi lex non notat culpam. ibid.
Antea verbum, initium litis concernit, 315
Apoſtoli quare variis linguis loqbātur, ita vt quilibet eos lingua ſua intelligeret. 111.
Appellatio à ſentētia Cardinalis neq; iuſte neq; iniuſtè prolata, nō admittitur. 153
Appellari ab interloquutoria ſententia quare prohibitum eſt, 229
Appellans qui habet annum ad proſequendum appellationem, ſi infra annū cōmittat cauſam ſuper attētatis, an currat ſibi tempus. 248
Appellati diligentia prodeſt appellanti. 300
Appellationis deſertio facit, ꝗ perinde ſit, ac ſi nūquam fuiſſet apellatum. 318
Appellatio extraiudicialis quid ſit. ibidem
Appellatio extraiudicialis, licet deuoluat cauſam ad curiam, nō tamē nocet poſſeſſori in poſſeſsione ſua. ibid.
Appellatio extraiudicialis, in cauſa beneficiali ad quid interponitur: 419
Apellatio extraiudicialis habet vim verę citationis. ibid.
Appellat⁹ poteſt agere cōtra appellātē, & ꝓſequi cauſam per audientiā contradictarum, non obſtante deſertione ſine noua citatione. 420
Appellans quando poteſt appellationi renūtiare, & quādo non. ibid.
Arbitri ad inſtar judicum ſunt 138
Archidiaconatus maiores & præſtātiores ſunt monaſteriis. 244
Argentū purū, putū, vulgus de copella appellat. 444
Arguitur de regulis Cancellariæ ſicut de lege. 12
Argumentum de perſonis ad tēpus, vel ad res valet. 469

Argumentari ex idētitate rationis in exorbitantibus licitum eſt. 392
Arrendamenta non probant dominium,&c. 448
Arreſtare an quis dicatur poſſeſsionem, ſine præambula intimatiōe executorialium capiens 174
Attentata poſt deſertionem, an poſsint reuocari per appellantem. 419
Auditor contradictarum, qui cæteros auditores præcedebat, poſt aſſumptionē Vicecācellarij in cardinalē ab alis auditorib' pcedebatur. 4. Reliquum verò de auditoribus vide in verbo Rota.
Auditorum Rotæ numerum Sixtus IIII. omniū primus ad duodecim reſtrinxit. 4
Auditorū Rotę genera, olim duo erant, videlicet, primi grad',& ſecūdi grad'. ibid.
Auditorum iudex olim Camerarius erat. 4
Auditores ante Sixtū nec recipiebantur, nec examinabātur corā Vicecancellario. 4
Auditores Rotæ tēpore Sixti nō informabātur verbo, ſed in ſcriptis ſicut hodie. 4
Auditor datus ſuper cauſa appellationis & deſertionis ſi reperiat bene iudicatum,& male appellatū, poteſt pronuntiare, bene proceſſum, & malè appellatum. 420
Auditor in cauſa appellationis abſque alia noua commiſsione poteſt de deſertione agnoſcere. 421
Auditoribus à die præſentationis earundem datur iuriſdictio. 151
Auditor quādo remittit cauſam ad Cancellariam quare dicitur eā remittere ad conſiſtorium papæ, non autem ad vicecancellariam. 6
Auditores hodie à tempore Clemen. VII. non ſedent in palatio p tribunali, niſi bis in hebdomada, cum tamen antea ter ſedere ſolebant. 4
Auditores eo, q iuriſdictionē ordinariā in cognoſcēdo habere cēſentur, quādo poſſint pcedere in cauſa. 151
Auditores habere totam Romanā curiam pro territorio quomodo procedat. ibidē
Auditor cauſam proponens quando ſolet votum ſuum proferre. 336
Auditores Rotæ olim in cauſa difficili, & dubia non ſolum Cardi. ſed etiā Abbreuiatores,& Doct. extra curiam cōſulere ſolebāt. ibid.
Auditores Baſtardi eſſe non poſſunt. 319
Auguſta gaudet priuilegio Auguſti. 17
Auguſta ſub generali vinculo legū cōprehenditur. ibid
Auguſta licet vna caro ſit cū Imperatore, nihilomin' legib. imperalibus aſtringitur: quinimo ipſe idē priceps ligatur ratiōe ipſi' legis. 204
Auguſtus ſolus inter imperatores pane primario, ſiue ſiligineo

ſiligineo abſtinuit, & pane vulgari vſus eſt. 209
Auri bonitas à Iulio Cęſare vſq; ad Veſpaſianũ tantum durauit. 444
Aurum obrizum quod dicatur. 445
Aurũ Vngaricum prætioſius cęteris ęſtimatur, quod. 12. characteres non tranſcenditur. ibidem
Auri copia maior, quàm aliorum metallorum è terra foditur. 447
BArtoli ingeniũ illuſtrauit procedere per contraria. 7
Bellum in dubio ſemper præſumitur iniuſtum. 130
Beneficij appellatione non cõprehẽditur dignitas. 20
Beneficium non dicitur reſeruatum per ſolam electionem, etiam ſi electus moriatur in curia. 31
Beneficium impetrans debet facere mentionem de gratia expectatiua. 38
Beneficia æquiparantur vltimis voluntatibus. 39
Beneficium vacans nunquid debeatur nominato à lege ante reuocationem, an verò oratori. 61
Beneficia exẽpta nõ cõprehẽdũtur ſub tex. ſimpliciter de beneficis loquenti. 70
Beneficium an dicatur vacare per obitum, aut per reſignationem, ſi renuntians in actu præſtandi conſenſum vulneratur & moritur. 82
Beneficia commendata non conferuntur, neque vacare dicuntur. 84. & 256
Beneficium regulare habens in commendam, cogi non poteſt religionem profiteri, ad quã titularis compelleretur. 83
Beneficium vnitum, an comprehendatur ſub regula de infirm. reſign. 86
Beneficium vnitum non dicitur amplius beneficiũ ſicut ante vnionem. ibidem
Beneficia iuriſpatronat' ſub nominationibus regũ, neq; ſub quacunque gratia, etiã ampliſsima cadunt. 87
Beneficiũ ad hoc vt dicatur vacare in curia, quid requiritur. 88
Beneficium, an vacare dicatur per obitum illius, qui ſolam ſupplicationem habebat. 90. & 223
Beneficia patrimonialia, præſtimonia, & hoſpitalia, an ſint realiter, & verè beneficia. 92. & 331
Beneficium vere vacare dicitur per reſignationẽ factam infra viginti dies, licet fictè vacet per obitum. 98
Beneficium quando de iure vacare dicitur. 99
Beneficia ſemel reſeruata, licet ceſſet cauſa reſeruans, nihilominus durant reſeruata. ibid.
Beneficium quando dicitur reſeruatum. 100
Beneficium per reſignationem

nem factam in curia dicitur ibi vacare. 102
Beneficium curatum in quo conſiſtat. 123
Beneficium curatum quãdo dicatur quis habere. 123
Beneficium viuentis, aliquẽ impetraſſe ſi ꝓbetur, an ſufficiat ſupplicatio, quam fecit. 129
Beneficium ſi eadẽ die, qua quis moritur impetratur, an præſumetur impetratũ eo viuente. ibid.
Beneficij impenſi cõmemoratio immemorem & penè ingratum animũ recipientis arguit. 152
Beneficia reorum poſſeſſorum, ne fiant litigioſa, ſalutare remedium. 156
Beneficium. c. Odoardus, nõ datur condemnato per tres ſententias 166
Beneficium quomodo efficiatur litigioſum. 172
Beneficium eſſe litigioſum aliud eſt, aliud verò non eſſe pacificum. 173
Beneficium vt vacet per alicuius priuationem quid requiritur. 175
Beneficium vacans per obitũ vnius ex collitigantibus vtrum poſsit ante menſem regulę acceptari per expectantes. 183
Beneficia litigioſa acceptari poſſe, limitatur tripliciter. ibidem.
Beneficiorum dulcedo pręſtat ſtudium corrumpendi teſtes. 169
Beneficium vacans per renuntiationem familiaris cardinalis in manibus papæ, an comprehendatur ſub regula. 193
Beneficium per obitum familiaris vacans, non dicitur vacare, ſed ceſſare. 196
Beneficium iuriſpatronatus laicorum poteſt per papam libere conferri ſine derogatione, quando eſt litigioſum & eodem modo beneficium familiaris cardinalis. 256. & 200
Beneficia familiarium ante familiaritatem acquiſita, nũquid ſint reſeruata. 220
Beneficium, an dicatur illius, qui ius habet, an illius qui de facto poſsidet. 222
Beneficia electiua, vt ſunt monaſteria monialium, communiter impetrantib. concedi non ſolent. 243
Beneficium electiuum, & ſi ſemel impetretur, non deſinit eſſe electiuum. ibidem
Beneficij verbum, quando maiora beneficia comprehendit, & quando non. ibidem
Beneficia electiua non ſolum appellatione beneficiorum ſed etiam inferiorum dignitatum non compræhenduntur. 243
Beneficium largo modo ſumptum comprehendit curata 251
Beneficia qualificata nunquã conprehenduntur

comprehenduntur ſub diſpoſitione de beneficiis ſimpliciter loquente. ibidem
Beneficij verbum prolatum à lege etiam in materia odioſa comprehendit curata & dignitates. 25
Beneficia eccleſiaſtica, quæ dicantur. 253
Beneficium reſeruatum detinens, nunquid exceptione regulæ de annali poſsit vti. 254
Beneficiũ poſsidẽs per annũ pacifice, vt vnitum, nũquid poſsit vti exceptiõe regulæ cõtra impetrãtẽ dictũ beneficium vnitum tanquam de per ſe, & in titulum. 255
Beneficiũ vacans ex perſona alterius, quam poſſeſſoris annalis ſi impetretur, an habeat locum regula. 266
Beneficium certo modo vacare aliud eſt, aliud vero, ꝙ vacare ſperetur. 272
Bèneficia non debent eſſe in pendenti. 273
Beneficium non deſinit eſſe litigioſum, licet quis abſoluatur ab obſeruatione iudicij. 276
Beneficium ſine redditibus non dicitur beneficiũ. 282
Beneficium dicitur, quia bona facit. ibid.
Beneficium quodlibet eccleſiaſticum eſt in potentia habendi redditus. 283
Bñficiatũ tẽpore cõmiſſiõis fuiſſe canonicum ſufficit, licet poſtea deſinat eſſe. ibid.
Beneficium cap. Odoardus. licet paupertate oppreſſis cõcedatur, ſecus tamen eſt in debitore penſionis. 289
Beneficia, vt eccleſiaſtica dicantur, quatuor requiruntur. 321
Beneficia dupliciter commẽdantur. 457
Beneficiũ per cõmendã perpetuam vacare deſinit. 329
Beneficij nomen & effectus per vnionem extinguitur, & ſupprimitur. 331
Beneficium ſemel cum vno litigioſum etiã quo ad omnes efficitur litigioſum. 365
Beneficium aliud impetrare non debet, qui ex vno neceſſaria habet. 436
Beneficium reſeruatum vacans in curia, licet aliquis poſsideat, ſi poſſeſſor poſtea prouiſus à papa fuerit, & ille deinde per triennium pacifice poſſideat, poterit defendi regula de triennali. 393. & 394
Bñficia reſeruata per extrauag. ad regimen. & aliàs vacãtia extra duas dietas, poterunt per ordinarios poſt menſem conferri. 394
Beneficia in quibus papa propter bonum pacis & concordię de cõſenſu duorũ ad reſignationẽ alterius pẽſionẽ conſtituit, an poſsint per talium præterquam per papam occurrente vacatione conferri. ibid.
Beneficiũ ſine redditibus nõ

dicitur

dicitur beneficiũ:ſicut corpus ſine anima non dicitur homo. 281
Benef. plenum quando dicatur. 471
Beneuolentia principis magna eſt, quando ſubditum ſuum agnoſcit,& nominat proprio nomine. 263
Bibliothecarius quis dicatur. 3
Bis térque pulchra. 115
Breue quid ſit. 133
Britannorum miranda cõſuetudo erga vxores,ne peregrinum idioma filios ſuos docerent. 124
Bullæ Alexand. 6. effectus præſtando conſenſum. 98
Bulla imperfecta, & vitioſa non dicitur proprie Bulla. 139
Bulla quid dicatur. 156
Bulla penſionis expedita pro illo,cui reſignauerat eidem poſſeſſori beneficium quod poſsidet, nunquid ſufficiat poſſeſſori triennali pro colorato titulo. 402
Bulla producta poſt terminũ, ſi non appareat de die expeditionis,in dubio quãdo iudicari debeat expedita.156
Bullæ inſtrumento publico ęquiparantur. 464
CAmerarius olim erat iudex auditorum,& non alius , & ſolus illos excommunicare poterat. 4
Camerariatus officium antiquius eſt Vicecãcellario. 6
Cãcellaria apoſtolica,& Vicecancellarius fuerunt ante Ioan.22. 1
Cãcellarię præfectus quare potius Vicecancellarius quam cancellarius appelletur. 6
Cancellarię facta,in conſiſtorio papæ fieri pręſumuntur. 330
Cãcellariæ liber vulgo practica, ſeu ſtylus appellatus, ex quib. ſit excerptus. 118
Cancellariæ ſtylus facit ius, & tollit dubietatẽ facti.196
Cancellaria non ſolet dare bullas litigatorias. 359
Canonicatus in eccleſia non numerata non dicitur vacare,ſed deficere. 222
Capacitas tribus temporib⁹ requiritur in teſtamẽto.82
Capitula facta in conclaui per nouũ Põtificem iurata, an ligẽt ipſũ Põtificẽ. 215
Capitulũ eſt ꝑſona repreſentata in quo nec gradus, aut nobilitas ſub ſiſtere põt.244
Capitulum Odoardus quando non competit in tracta. ſig.reg.88. 289
Cardinalibus ſolis olim poteſtas eligendi ſummos Põtifices nõ cõcedebãt.5.& 6
Cardinales impetrantes nõ vtũtur narratiua reſcripti ꝑ viã ſua nobis, vel ſignificauit,vel cõqueſtus eſt nobis, prout alij faciũt, ſed diuerſo modo. 15
Cardinales filij primi grad⁹ appellantur. 16
Cardinales in diademate pri

cipis ſcripti & vnum corpus cũ papa facere dicũtur. ibi.
Card. patricij appellãtur. ibi.
Cardinales patres ſpirituales, colũnæ eccleſię, & papę conſiliarij dicuntur. 17
Cardinales ſunt immunes à taxis officialiũ. ibi.
Cardinales in conſtitutione fauorabili, & priuilegiata includuntur. ibid.
Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehenduntur. 25
Cardinales in generali diſpoſitione concernente bonum publicum vel animæ vtilitatem, aut periculum, comprehenduntur. 69
Cardinales quare debent de omni natione eligi. 110
Cardinales de Alemania aſſumere eccleſia non conſueuit. ibid.
Cardinales an ſub illo verbo perſonæ, vel etiam ex mente regulæ de idiom. comprehendantur. 115
Cardinales nõ coguntur eccleſiis parochialibus per ſeipſos deſeruire. 116
Cardinales nunquã ſub regulis Cancellariæ cẽſentur includi, nec in quacunque pœnali diſpoſitione comprehenduntur. ibid.
Cardinales impetrantes nũquid comprehendat reg. de impetr. beneficia viuẽt. 129
Cardinales ſanctiores aliis eſſe debent. ibid.
Cardinalis habens ſignaturã non poteſt vtroq; modo ſimul eadẽ ſignatura ſignare videlicet, cõceſſum vt petitur, & in forma. 146
Cardinales quare cæteris aliis præferuntur. 150
Cardin. etiam ſimplex in curia reſidens præfertur in honoribus Cardinali legato. ibid.
Cardinali quando cauſa cõmittitur, quare in commiſſione non apponitur illa clauſula, videlicet iuſtitiam faciat. 152
Cardinali quando committitur cauſa, poteſt ſine ſpeciali mandato papæ obſertiones terminorum auditori ſuo committere, ſecus eſt autem in aliis prælatis. 153
Cardinali ſi cauſa cõmittatur, quæ prius fuerat cõmiſſa alij auditori, licet ille nõ inhibeatur, auditor non poteſt amplius procedere in cauſa. ibid.
Cardinali ſemel cauſa commiſſa, licet ille deſinat eſſe iudex, non tamẽ committitur vlterius inferiori à Cardinale ſine ſpeciali mandato papæ. ibid.
Cardinalis non inhibet alteri Cardinali. ibid.
Cardinales, quòd à pluribus aſſocientur conueniens eſt. 197
Cardinales fauorabili priuilegiorum interpretatione iuuandi ſunt. 197

Cardinales præſumuntur honeſtos familiar. habere. 198
Cardinalis quando gratiam pro alio procurauit, non eſt neceſſaria mentio familiaritatis ipſius card. 204
Cardinalis impetrans beneficium familiaris alterius cardinalis, nunquid teneatur ſeruare contenta in regula. ibi.
Cardinales ſub c. de multa. de præb. comprehenduntur. ibi.
Cardinalis patronus familiaris mortui, vel alius impetrans, nunquid poſſit opponere contra cardinalem impetrantem. 205
Cardinalis impetrans quo ad regulam de impet. per obit. fam. cardin. tria tenetur ſeruare. ibid.
Cardinalis ſi pateretur quòd aliquis familiaris continuus commenſalis non actu ſeruiret, nihilominus gauderet prærogatiuis, & eſſet verus familiaris, ſed non è contra. pag. 206
Cardinales licet quotidie panem ex palatio capiant, aſſiſtant & obſequantur papæ, familiares tamen illius non ſunt. 208
Cardinales, vt curialium diuitum beneficia conſequantur illos in familiares habere gaudent. 209
Cardinalis abſentis de licentia papæ, vel aliàs tempore impetrationis beneficij vacãtis per obitum familiaris, an requiratur expreſſio nominis & tituli. 216
Cardinal. abſentis à curia per duas dietas, an ſicut nominis expreſſio, ita requiratur eius conſenſus. ibid.
Cardinales quare à curia recedere non poſſunt ſine licẽtia papæ. 217
Cardinalis præſens illuſtris dicitur, & reputatur dignior abſente, & quare. ibid.
Cardinales reſidentes in Romana curia excuſantur à reſidẽtia ſuorum beneficiorum. ibid.
Cardinalis habens indultum, quòd abſens gaudeat omnibus priuilegiis præſentium, etiam iſtius regulæ, nunquid per eius vicarium conſenſum præſtare poſſit. 222
Cardinalis an poſſit huic honori renuntiare, videlicet q nomen eius in literis non exprimatur, nec eius conſenſus requiratur. 223
Cardinalis ſi antequam præſtet conſenſum, ſecundus impetrat cum conſenſu cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetrationem conſenſum, nunquid prima, an ſecunda impetratio valeat. 224
Cardinalis ſi prouiſioni factæ per papam nunquam voluit conſentire, quid agẽdum impetranti. ibid.
Cardinales Rauennaten. nec canonici Mediolanen. nõ merentur dici cardinales. 281
Cardinales duo diaconi ad re

 cipi

cipiendum,& introducēdum nouum cardinalem, vel legatum vadunt. 146
Cardinales, an comprehendantur in diſpoſitione generali habente clauſulas prægnantes. 435
Cardinales an niſi ad certam ſummam impetrare poſſint. pag. 436
Cardinales quibus fauoribus Benedictus 12. in beneficialibus proſequutus ſit. 191
Cardinales maius ius habent in eccleſiis ſubiectis titulis eorum, quàm eccleſiæ matrices in capellis non ſubiectis. 437
Cardinales baſtardi eſſe non poſſunt, & enarratur miraculum vnius cardinalis baſtardi. 319
Cardinales an cōprehēdātur ſub reg. de pub. teſig. 464
Cardinalis in his quæ animā reſpiciunt, non differt à quolibet alio populari. 466
Carolum cognomine magnū à Zacharia papa tonſum fuiſſe. 67
Caſus notabilis ſuper famliaritate, & continuata commēſalitate. 52
Caſus notabilis ſuper decreto irritāti, ſi ſecus, &c. 53
Caſus declaratorius. 54
Caſus veri extenſio ad fictum non eſt contra ius, ſed præter ius 69
Caſus omiſſus relinquitur diſpoſitiōi iuris cōmunis. 194
caſus vnus deſcribitur in quo de præſenti præſumitur in præteritum. 124
Caſus notabilis in ſignatura deciſus. 165
Caſus notabilis quo ad derogationem regulæ de ſubrog. tollit ig. 190
Caſus in quibus quis ſit priuandus, vel ſit ipſo iure priuatus. 176
Caſus exorbitātes poſſunt aliquādo à peritis ignorari. 177
Caſus notabilis ad hoc vt expectans, qui duo beneficia acceptauit, dicatur gratiam cōſumpſiſſe, attento quod primum beneficium acceptare non potuit, obtinuit tamen ſe ſubrogari. 183
Caſus excepti non excludunt extenſionem aliorum ſimiliū caſuum. 334
Caſus exceptus debet eſſe de regula. 392
Caſus qualificatus ſub diſpoſitione de ſimplicibus loquente nō comprehēditur. 455
Cauſatum ſapit naturam ſuæ cauſæ. 9
Cauſa verbum quid dicatur & eius expoſitio. 34
Cauſa coram iudice pendēte iuſtum eſt, ꝙ lis marte ſuo procedat. 35
Cauſa immediata, non autem mediata attendi debet. 37
Cauſa aliud eſt aliud verò lis. pag. 54
Cauſis verbum poſitum in regula de iure quæſito non tol. quid ſignificet. 53
Cauſæ à ſede apoſtolica quandoq;

doq; cōmittuntur cōmendatariis, ſicut tutelaribus. 84
Cauſa naturalis in dubio debet attendi, non accidentalis ſeu artificialis. 107
Cauſa benefi. non poteſt compromitti in arbitros reſpectu adiudicationis tituli. 138
Cauſæ cardinalibus commiſſæ non debent excedere 57. ducatos, aliàs cōmiſſio eſſet nulla. 152
Cauſæ vbi committuntur cardinal. creditur aſſertioni illorum. 153
Cauſa remota ad nocendum non debet attendi, ſed proxima, & immediata. 184
Cauſa limitata, limitatum debet producere effectum. 193
Cauſæ quando ſunt connexæ requiritur omnium concurſus. 218
Cauſam finalem inducūt, quæ in prooemio dicuntur. 226
Cauſa per appellationem, quā reſcindit iudicatum, in eo ſtatu, in quo erat ante ſententiam reducitur. 234
Cauſæ expreſſio in impetratione quare requiritur. 269
Cauſam probabilem excuſare ab expenſis quomodo intelligi debeat. 271
Cauſa priuationis non eſt beneficialis, ſed profana. ibid.
Cauſa ante citationem non dicitur. 278
Cauſatum ſemel, debet remanere etiam ceſſante cauſa, pag. 351
Cauſa vbi reducitur ad non ca uſam, perinde eſt, ac ſi actus factus non fuiſſet. 360
Cauſa quando ſemel eſt cepta omnes quorum intereſt, ea durāte poſſunt venire ad cauſam, & admittuntur in eo ſtatu, in quo eam inueniunt. pagin. 363
Cauſa in dubio, quæ debet attendi. 369
Cauſa fructuum profana & nō beneficialis eſt. 414
Cautela pro impetrantibus, quo ad taxarum varietatem. pagin. 448
Cautela ad euitandam regulam de ſubrogan. collitigan. caſu quo non daretur illius derogatio. 171
Cautela ad regulam de impe. per obit. famil. card. vt videlicet, procuretur haberi gratia motu proprio. 192
Cautela qua ſolicitatores in commiſſionibus vtuntur, quomodo euitatur. 157
Cedere quis nō tenetur in re dubia, ſed poteſt expectare ſententiam per quam res fiat clara. 246
Certa ſcientia, & motus proprius derogationem important. 127
Certius quod eſt in reſcriptis exprimi debet. 263
Ceſſiōes, & reſignatiōes quaſcunque verba de ſui natura caſum aliàs non comprehenſibilem includunt. 40
Ceſſionarius potentior quando quis dicatur. 170
Chriſtus Ieſus leges, quas di

cebat. pſectè obſeruabat. 65
Citationis minus legitimæ defectus, in quibus caſibus ſanatur, & in quibus non. 160
Citatio neq; per papam, neq; per alium principem tolli, vel ſuppleri poteſt. 161
Citatio perſonalis, & indubitata notitia quando requiritur. 164
Citationis decretum ad perpetuãdam iuriſdictionem iudicis ſufficit. 172
Citatus non poteſt regula de triennali iuuari, quãdo beneficium per cõmiſſionẽ & citationem vigore illius decretã factum eſt litigioſum. ibid.
Citatio emanata vigore commiſſionis, literis non expeditis, nullius eſt effectus. 277
Citatio nulla an interrumpat pag. 278
Citatio nulla non perpetuat iuriſdictionem. 279
Citatio nulla nihil operatur. ibidem.
Citatio malè executa vigore cuius fuerat proceſſus, an interrumpat pacificam poſſeſſionem. 280
Citatio geminata etiam nulla interrumpit pacificam poſſeſſionem. ibid.
Citatio initium iudicio præſtat. 313
Clauſula illa, videlicet, nõ obſtante collatione alteri facta, nunquid tollat ius quæſitum ex collatione valida. 61
Clauſula, cuiuſcunque ſtatus, gradus, vel dignitatis, comprehẽdit reges, & quoſcumque alios, niſi excipiantur. pag. 16
Clauſula generalis, videlicet, & omnes alios, &c. card. non comprehendere. 17
Clauſula derogatoria habet vim cuiuſdam proteſtationis præambulæ. 20
Clauſula, nõ obſtan. quæ non cenſetur derogare. 21
Clauſula generalis ad extraordinaria non refertur. ibid.
Clauſula, non obſtantibus regulis cancellariæ, poſita in literis Apoſtolicis, an deroget regulis iudicialibus notoriis pag. 24
Clauſula, non obſtantibus regulis di iure, an ſufficiat de ſtylo palatij & cancel. ibid.
Clauſula non obſtantibus quibuſcunque ſtatutis, an deroget ſtatutis habentibus aliquam ſpecialem obſeruationem. ibid.
Clauſula, quorum tenores &c. derogat regulis cancellariæ. ac ſi ad verbum fuiſſet expreſſa. 24
Clauſula illa, videlicet. dũmodo tempore datæ præſentiũ non ſit alteri in beneficio ius quæſitum, quid operetur. 26
Clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitum, ſemper ſubintelligitur in gratia motu proprio quæſita. ibid.
Clauſula, dũmodo alteri non ſit ius quæſitum perſeuerare ius in re, & non ad rem, quomodo debeat intelligi. 27

Clauſula, quatenus nõ tollatur ius quæſitum, in quo differat à clauſula illa, videlicet ſine præiudicio. 33
Clauſulam, cum alterius præiudicio non valere, de quo præiudicio intelligatur. 38
Clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitum, ſolum excludit ius per acceptatiõem quæſitum. 40
Clauſulæ præſeruatiuæ gratiarum, quæ non tendũt in præiudicium tertij, neque in gratiam, & clauſula non obſtan. in quo differant. 61
Clauſula illa, videlicet, itaque ſi dictus N. reſignans extra Romanam curiam iam fuerit vita functus, literæ per eius obitum cum omnibus clauſulis, & modis ſupraſcriptis, omiſſa reſignatione, expediri poſſunt, in quibus ſupplicationibus ſoleat caſſari, & in quibus non. 108
Clauſula annullatiua inducit formam. 120
Clauſula ſupplentes defectus ſi apponatur in comiſsione intelligitur quo ad defectum iuris poſitiui. 161
Clauſula illa in commiſsionibus apponi ſolita, videlicet, ſine retardatione, in quibus penſionibus apponi ſoleat de ſtylo ſignaturæ. 166
Clauſula ſine retardatione, in caſibus in quibus datur debitori ob non ſolutionem penſionis, non conceditur beneficium c. Odoardus. ibid.
Clauſula illa, videlicet, ſiue à lio quouis modo, poſita in reſignatione, quid operetur. pag. 102. & 187. & in reg. de public. reſig. 469
Clauſula, ſeu qualitas in fine appoſita, quando ad ſuperiora non referuntur. 314
Clauſula illa de ſtatu litis, videlicet, habeãtur pro expreſſis, ſeu exprimi poſsint, quid comprehendat. 352
Clauſula illa, videlicet, quòd detentionis tempus habeatur pro expreſſo, quid operetur. 359
Clauſula illa, videlicet, pro expreſſis haben. vel ſimiles, ſuſpendunt ſpcialia vel indiuidua. ibid.
Clauſula illa, videlicet, augendi & minuendi fructus vſque ad verum valorem, quare in ſupplicationibus apponitur. pag. 448
Clauſula illa, & quòd interim beneficium non cenſeatur litigioſum, quo ad effectum regulæ de ſubrogandis, quid opertur. 159
Clauſula, vel aliàs quouis modo, &c. an capiat vacationẽ factam inductam à regula de public. reſign. ob non factam publicationem. 469
Clement. prima, de ſequeſtr. poſſ. & fruct. quæ indiſtinctè loquitur de poſſeſſore triennali nõ moleſtãdo, procedit etiam in expoliatore poſſeſſore triennali. 340
Clericus an ſit laico poten-

 tior

tior. 170
Clericus celebrans exiſtēs excommunicatus, quomodo dicatur priuationem beneficiorum incurriſſe. 176
Clericus agens contra laicum vulgariter loqui debet. 113
Clericis repetendi res ſuas à latronibus facultas conceditur. 230
Clericus quando priuatur poſſeſsione per ſequeſtrum factum authoritate iuris ſecularis, dicitur ſpoliari. 281
Clerico captiuo, & poſtea redeūti benficium reſtituēdum eſt, quantocunque tempore fuerit detentus. 423
Clericus quando & in quibus caſibus poterit ſe abſentare à beneficio ita vt priuationē non incurrat. ibid.
Cœcus non recte ducet cœcum. 121
Collationis verbum, lato ſum pto vocabulo, præſentationem comprehendit. 88
Collatio beneficij, an de nocte fieri poſsit. 108
Collatio de beneficiis vacantibus, licet ignoretur vacatio, valet. 185
Collatio quando pertinet ad alium quàm ad papam, ne inferatur præiudicium, ſtrictè interpretari debet regula de impetr. per obitū famili. cardinal. 221
Collatio facta de beneficiis iurispatronatus, quādo dicitur ſubreptitia. 259
Collatio beneficij litigioſi, licet non ſit colorata, quo ad effectum iuris communis, eſt tamen colorata quo ad regulam triennalem. 377
Collatio in quo differat à commenda. 456
Collitigantes ad effectum regulæ qui dicantur. 179
Collitigans aduerſario triennali mortuo poterit proſequi ius ſuum, & ſententiam obtinere. 182
Coloni expulſio facta propria authortate, quando dominū perdere facit ciuilem poſſeſſionem. 277
Commendatarius temporalis non habet ius in re, neque ad rem, niſi ſpolietur. 41
Commēda inducit quodāmodo reſeruationem, vel ſaltem afficit beneficium. 83
Cōmenda differt à titulo. ibi.
Commenda non inducit incompatibilitatem, & quare. ibidem.
Commendæ noſtri temporis ex vſu patrisfam. habentur hodie loco tituli, beneficiati de fructibus illarum diſponunt. ibid.
Commendæ, aut ſunt temporales, aut perpetuæ, & inter ſe in quo differant. 84
Commendatarius poteſt deſeruire per ſubſtitutum oriū dum ex loco, quod non eſt in titulari. 118
Commēda eſt prouiſio. ibid.
Commendatarius contemporaneam ætatem, & ordinem ſacerdotalem habere tenetur

tur. 119
commenda,& gratia expecta tiua conceſsio temporis di duntur. ibid.
commendari quid ſit. ibid.
commenda ſub quibuſcũque regulis de prouiſiõe loquen tibus comprehendit. ibid.
commenda non dicitur vaca re per obitum, ſed ceſſante commenda, vacat eo modo quo prius. 189
commendatario mortuo be neficium in commenda lar go modo vacare dicitur. 196
commẽda quid ſit. 256
commendatarius procurator dicitur,& quare. ibid.
commenda titulus verus & canonicus dicitur. 322 & 326
commẽdarum prouidendi ge nus in antiqua eccleſia non ſatis laudatus. 323
commendatarius non dicitur poſsidere, nec habere ius in re. ſed eſt nudus miniſter,cu ſtos, & nudus detentator. pag. ibid.
commendatarium non habe re titulum.poſſeſsionem, ne que ius in re, procedit non ſolum in commenda ſpiritua li,ſed etiam temporali. 324
commenda propria & vera, quæ ſit. 325
commendæ perpetuæ hodie quare incompatibilitatem in ducunt. ibid.
commẽdatarij perpetui ſicut habentes verum, & propriũ titulũm faciunt fructus ſuos, & ad reſtitutionem non tenẽ tur. 326
commendatarij perpetui,qui bus gaudeant prærogatiuis. pag. 327
commendæ titulum,eſſe titu lum ſaltem coloratum,quan do dici poteſt. 329
commendatarij qui habean tur vt titulares. 457
commenſalitas ſola vt quis ve rè familiaris dicatur,non ſuf ficit, niſi actus etiam ſeruitu tis concurrat. 206
commenſalitatem procurã tiũ ſe recipi ad effectum pri uilegium ſaltem p quatuor menſes durare Leo x.& Ha drianus VI.in ſuis regulis ſtatuerunt. ibid.
commẽſalitas, quo ad veram familiaritatem inducendam quomodo requiratur. 207
commiſsio quid ſit. 45
commiſsio per principem ad quem effectum concedatur. pag. 46
commiſsio non dat, quòd ſi mul de ſpoliõ,& proprietate cognoſcatur,& iudicetur.ibi.
commiſsio tollens ſubreptio nem gratiæ, de qua excipie bat aduerſarius, nunquid di catur tollere ius quæſitum pag. 48
commiſsio auferens alicui re leuamen probationis, nun quid dicatur auferre ius quæ ſitum. 50
commiſsio quæ mandat dari fidem cedulis publicationum factis in audiẽtia contradi ctarum

ctarum, quæ non plene pro bant, quo ad effectum regulæ de publicandis, nunquid dicatur tollere ius quæſitum. pag. 51
commiſsio per quã reiicitur confeſsio minoris ætatis, & inhabilitatis in literis apoſtolicis in iudicio productis facta, nunquid tollat ius quæſitum. 57
commiſsio quæ tollit narratiuam bullæ, nunquid dicatur tollere ius quæſitum. 60
commiſsio ad quid conceda tur. ibid.
commiſsionũ variæ quæſtiones ad regulam de iure quæſito non tollendo. ibid.
commiſsio mandans caſſari ſupplicationem de regiſtro, antequam peruenerit ad manus impetrantis, nunquid tollat ius quæſitum. 61
commiſsiões, ſequeſtra, & executoriales literarum expeditionem requirunt. 130
commiſsiões iuſticiæ, quibus verbis ſignentur. 145 & 146
commiſsiones iuſtitiæ quando ſignãtur per verbum, fiat, vt petitur. 146
commiſsiones quare potius per huiuſmodi verbum, placet, quàm per verbum, fiat, vt olim ſignantur. 147
commiſsiones nihil aliud continent quàm ius. ibid.
commiſsiones iuſticiæ, poſtquàm ſunt propoſitæ per Referendarium, quomod diſtribuantur. 151
commiſsiones quæ fiunt cardinalibus non ſolent ſignari per papam. 152
commiſsio non datur quãdo cauſa committitur contra Titium, & alios in citationis decreto nominandos cum clauſula, etiam ſi cardinales ſint, niſi nominentur. ibid.
commiſsionis verba, ita vt ſonant capi debent, & ab illis non eſt recedendum. 157
commiſsionis verba ſimpliciter de obſeruatione termini ad articulandum loquentis, de prima obſeruatione intelligi debent, ſiue bona, ſiue mala. 158
commiſsio literis non confectis, non datur ſuper duobus beneficiis, niſi contra vnum, & quid ad hoc requiratur. pag. 160
commiſsio ſuper duobus, vel pluribus beneficiis non vnica ſupplicatione impetratis, contra diuerſos concedi nõ ſolet. ibid.
commiſſio ſuper validatione proceſſus quomodo dari ſoleat. ibid.
commiſsiões ex quo ſunt ſtricti iuris, in eis tantum comprehenditur, quantum exprimitur. 157
commiſsio vel reſcriptum per vnam partem impetratum efficitur commune inter ipſos litigantes. 246
commiſsio impetrata nomine meo, non poteſt per me ratificari

tificari,ex quo ad illam impetrandam ſpeciale mãdatum requirebatur 285
commiſsio ſuper titulo beneficij tantum poſſeſsionem includit. 416
committens cauſam contra ſe litem introducere dicitur, quæ eum non pacificum poſſeſſerem reddit. 431
commodum reportare non debet ex eo, quod quis impugnat. 251
commodi nihil plus manere cedenti, quàm morienti, an ſit verum. 397
conceſsionis verbum quid importet. 140
concedentis mens,& intentio in reſcriptis ſemper attendi debebt. 198
conceſsiones apoſtolicæ ſub duplici genere conceduntur. pag. 242
conceſsio vnius eſt excluſio alterius. ibid.
concedentis animus ad incogitata non extenditur. 249
concilium corã extraneo non iniendum,& quare 112
cõcilium generale ex quo cẽſetur habere clauſulam derogatoriam,an requirat expreſſam mentionem. 127
conſilium Baſilienſe in quibus caſibus fuit receptum. 316
concordia vt fiat,& recedatur à lite, licèt ratione expenſarum aliquid detur,ſimoniacũ non dicitur. 230
conditio debet impleri in forma ſpecifica. 64. & ibi limitatur.
conditio ſi habeat tractum ſucceſsiuum nõ ſufficit etiã momẽto temporis impleri. 354
confirmatio facta ab eo, qui originaliter poterat cõfirmare,ſed eſt impeditus,non præſtat colorem poſsidendi, & ſi taliter confirmatus ingerit ſe adminiſtrationi, incurrit pœnam. 378
confirmatus actus ſub reuocatoria an comprehendatur. ſuprà Actus.
connexitatis ratione aliqua conceduntur, quæ aliàs non concederentur. 160
conſcientia idem eſt quòd iuſtitia. 142
conſenſus ad quid ſit inuentus. 82
conſenſus vbi interuenit,ceſſat fraus. 89
conſenſus in curia aliquando præcedit,& interdum ſignatã ſupplicationem ſequitur. 95
conſenſus reſignationis aliquando poteſt præſtari poſt obitum reſignantis. 99
conſenſus perſonalis in quo differat à conſenſu per alium præſtito. 167
conſenſus an poſsit præſtari ꝑ cardinalem poſt litẽ motã in beneficio impetrato ꝑ obitum famil. tempore impetrationis nõdum litigioſo. 201
conſenſus quid ſit. 202
cõſenſus requiſitus ad aliquẽ actum,magis exprimitur actu quàm verbis. 203
conſenſus quando præſtãdus eſt

eſt debet intelligi de expreſſo, non autē de tacito. ibid.
conſenſus tacitus in formalibus non ſufficit. 204
conſenſus, an requiri debeat quando beneficia familiaris vnius cardinalis pertinerent ad collationem alteri⁹ cardinalis ratione ordinariæ iuriſdictionis. 220
conſenſus regis, comitis, vel archiepiſcopi ante electionem ſi requirantur, & illi ſint abſentes, ſufficit quod eorum vicarius conſenſum prēſtet. 221
conſenſus an pertineat ad card. iuxta formam reg. ſi familiaris card. eligeretur in epiſcopum & antequam confirmaretur moriatur in curia 223
conſenſus de quo ibi, nunquid in dubio de expreſſo debeat intelligi, an vero ſufficiat tacitus. 223
conſenſus cardinalis, an poſſit interuenire poſt prouiſionem. 224
conſenſus patris præſtitus filio agendi in cauſa principali videtur durare etiam in cauſa exceptionis. 250
conſenſum aliorum litigantium ſufficere quando fit prorogatio de tēpore ad tēpus. licet tertius, de cuius intereſſe agitur, non conſentiat, quando procedat. 364
conſenſus ſolus tribuentis, & recipientis perficit gratiam, & dat ius plenum. 393
conſenſus quid ſit, ſiue quid operetur in reſignatione. 460
conſiderationes, quæ licitæ ſint in renunciatione, quæ fit coram papa. 296
conſiliarij omnes ſub legum vinculo cōprehenduntur. 17
conſiſtorium papæ, quid dicatur. 83
conſiſtorium publicum, pro quibus ſolet indici. 148
conſiſtorio fieri præſumuntur, quæ in cancellaria fiunt ſup. cancella.
conſiſtorialib. beneficiis derogatio regu. de ſubr. colli. non datur. 281
conſtitutio quid ſit. 9
conſtitutio habens decretū non requirit publicationem 13
conſtitutio continens odium irrationale, non conprehendit cardinales. 19
conſtitutiones iuris cōmunis ſtatim facta publicatione ligant, cancellariæ vero nō. 20
cōſtitutio noua ſicut nō trahitur ad ius quæſitum de prēterito re ipſa, ita non trahitur ad ius cōditionale, quod dicitur quæſitum ſpe. 39
conſtitutio generaliter loquens non comprehendit reges niſi ſpecialiter exprimātur. 67
conſtitutio omnis fauorabilis reputatur. 171
conſtitutio loquens de morte papæ, an comprehendat priuationem. 197
conſtitutio generalis, & rationabilis.

nabilis, licet ſit pœnalis, cardinales comprehendit. 204
Conſtitutio ſecunda eiuſdem cōditoris, tollit primã. 213
Conſtitutio formam continere, quæ dicatur. 235
Conſtitutio aliqua quãdo eſt contra ius cōmune qualiter debeat interpretari. 301
Conſul qui eſt illuſtris quando abeſt nō dicitur illuſtris ſed ſpectabilis. 218
Conſulere cardinales. 336
Contrahere, & contrahenti conſentire differunt. 203
Controuerſia verbalis in cōfeſſoria ſufficit, non autem in interdicto. 279
Controuerſia omnis iudicialis trib. inſtãtiis terminatur. 317
Cōtractus qualitas non ſimilitudine nominis, ſed ab ipſo effectu metienda eſt. 326
Conuentiones, quæ licita ſint in renuntiatione, quę fit coram papa 461
Copulati vtriuſque concurſus ad veritatem copulatiue requiritur. 297
Correlatiuorum eadem eſt ratio. 368
Credens bono viro excuſatur. 447
Criminoſus, licet non admittatur ad accuſandum regulariter, tamen vbi familiaris epiſcopi reperitur criminoſus in pœnam tolerãtis, talem in domo, poterit ipſum epiſcopum accuſare. 198
Culpa quando non eſt ordinata ad caſum, caſus non debet imputari. 248
Cura animarum dupliciter cōſideratur. 122
Curatus, vt quis dicatur quo ad effectum regu. de idio, quid requiritur, 123
Curia papa abſente, Romæ eſſe videtur, quando remanet ibi audientia cauſarum 190
Curia ad effectum reſeruationis in corpore iuris cauſę intelligi debet, vbi reſidet papa, qua ratione reſidentię per duas dietas extenditur. 397

Delphinus quare appellatur primus filius Regis Francię viuente patre. 68
Damnum proprie quid ſit. 29
Damnum ne aliquis patiatur temporale perpetuum iudicatur 41
Damna, intereſſe, & expenſæ vnde veniant. 271
Datandi facultas olim quibus commiſſa fuit 3
Deceptis, & non deceptoribus iura ſubueniunt 414
Decennium quare inducit titulum præſumptum. 373
Deciſionum Rotæ, necnon decretalium voluminis magnitudo deſcribitur, 264
Deciſionem inuenire in terminis multũ prodeſt in practica. 57
Declaratio ſola quid operetur, 52
Declarationis diſtinctio. 53
Declaratio, quę tollat ius quæſitum, quæ vero non. ibid.

Declara

Declarationes factæ per papã de bñficiis reſeruatis in præiudiciũ tertij nõ valẽt. ibid.
Declaratio quãdo aliquid de nouo inducit. 54.& 100
Declaratio papæ an poſſit retrotrahi in præiudicium medio tẽpore impetrãtis. 54
Declaratio, ad illa verba in ſupplicatiõe priuationis apponi ſolita, videlicet, & cum decreto, q; ſi priuandus metu priuationis poſt accuſationem, &c. 175
Declaratoria augmentatiua iuris primęui dicitur noua conceſsio, & principalis de per ſe. 201
Declaratio in incertitudine rei, & delegatorum, ad quem ſpectet. 265
Declarans nihil de nouo dat. 52
Decreta inter latinos latinè, inter gręcos grece, proferri debent. 113
Decretum irritãs, neq; derogatio priuilegiorũ Romanorũ, nouarũq; reformationũ vrbis non datur de ſtylo in ſignatura iuſtitiæ, 147
Decretum irritans quanti ſit vigoris. 233
Decretalium plures dictiones & nomina quare abbreuiatè ſcrib. 264
Decretum ſuper alienatione rei minoris nõ põt per procuratorem impetrari. 299
Decretũ appoſitum certo copori beneficij, nõ inficit poſſeſſionem triennalem, quo minus poſſeſſor poſſit vtĩ exceptione regulæ. 412
Decretum oppoſitũ in regreſſu, non habet effectum, niſi volente eo, in cuius fauorem eſt appoſitum, & quid operetur. 413
Decretum irritans poſſeſsionem diſcolorat. 415
Decretum quando illum in fauorem cuius factum eſt, ligare dicitur. 431
Defectuum expreſsio, quam ſit neceſſaria. 161
Defectus vbi exprimitur, papa concedendo videtur diſpenſare, & vitium purgare. 128
Defectus rei non proſequentis litem, actorem non excuſat. 297
Defectus qñ cauſatur ex pſona agente, non cẽſetur excluſus à re gñaliter loquẽte. 378
Defenſio nulla maior eſt, quã peremptoria exceptio. 351
Defenſiones competentes actori, proſunt ſingulari ſucceſſori. 348
Defenſionis appellatiõe, latè ſumpto vocabulo, licet aliquando veniat exceptio, tã in materia odioſa, vel propria, aut ſtricta, exceptio non comprehenditur. 353
Defraudare aliquem ſine peccato, & animæ periculo non poſſumus. 436
Denariorum, blancharum, cauallorũ, ſolidorum, & regaliũ valor deſcribitur. 447
Deo creatori, & vicario creatoris

toris, ſubiecta eſt vniuerſa caro. 253
Dependentia à futuro euētu, quę poſſunt ſe habere ad eſſe, & non eſſe, conſiderari non debent. 38
Derogatio gñalis cōſtitutionū apoſtolicarū, an cōprehēdat regulas cācellariæ. 19
Derogatio generalis, quæ cōprehendat. 20
Derogando poſſeſsioni, an derogetur iuri quæſito. 42
Derogatio nuper reperta ad regulam. 29. quę vult commiſsiones non valere, niſi literis expeditis. 125. & 153
Derogatio regulæ de ſubrogandis, licet tēpore Innoc. Card. non cōcederetur, hodie tamen cōcedi ſolet 181
Derogatio regulæ de ſubrogandis de ſtylo ſignaturę in prouiſionibus beneficiorum vacantium per obitum familiarium cardinalium non datur. 191
Derogatio regulę de annali facta in commiſ. directa primo auditori, an iuuet ipſum impetrantem quo ad gratiā ſubrogationis, vel ſi neutri impetrantem coram ſecūdo auditore in 2. inſtantia. 249
Deſtruere illius eſt, cuius eſt condere. 55
Deſuper dictio, de ſui natura petitoriū magis, quam poſſeſſorium concernit. 301
Detentionem, neque poſſeſſionem non eſt dare in reſeruatis, obſtante decreto. 253
Detentionis appellatione intelligitur de detentione iuris non facti. 288
Detentatio primi reſignantis quanti ſit momenti. 290
Detentatio triplex eſt, vt ibi. 291
Detentori interdictum recuperendæ detentionis cōcedi ſolet. ibid.
Detentorem habere remediū recuperandæ detentationis ſi ab ea eiiciatur, in quo detentore procedat. 292
Detinens de facto beneficium ſi ſpolietur, venit reſtituendus non tamen in beneficio reſeruato. 254
Detinens ſaltem largo modo poſsidere dicitur. 291
Detentor vbi non eſt annalis vel triennalis, beneficio reſtitutionis iuuari non debet 292
Detentorem largo modo dici poſſeſſorem in quibus detentoribus procedat, & in quibus non. ibid.
Detentatio ſola etiam aſininæ, quo ad regu. de annali ſufficit. 293. & 370
Determinatio vna reſpiciens duo determinabilia, debet pariformiter detērminare. 461
Deus ſolus præſeruator eſt de his quæ in mente hominis conſiſtunt. 242
Dies quo ſit reſignatio, vel p̄ſtatur cōſenſus īfirmi, an debeat computari in termino viginti dierum. 107
Dies feriati qn̄ ſubducuntur

tempore impetranti, an cō putentur quibus agere non potuit, 306
Dies termini ſtatuti, vel cōpmiſſi, in termino cōputatur, regulariter verò nō. ibi.
Dies de quo loquitur regula de infir. reſig. an intelligatur de die artificiali. 12. horarum, an verò de naturali 24. horarum. 107.
Dies, & nox pro vno die reputantur, Ibidem.
Dies qſi proprie dicatur. ibid.
Dies feriati an vero vtiles tā tum ad proſequendum cauſam computentur in anno regula, de annali. 307
Diem vltimum ſicut in temporalibus actionibus oportet eſſe completum ita & in exceptionib. 362.
Dieta vna per terram, maior eſt, quam quiquaginta miliaria per mare. 190.
Difficile nihil tam eſt in rerum natura, quod non labor aſſiduus, & induſtria cōficiat 417.
Dignitas nulla liberatur à vinculis legis. 18
Digniores à fraudibus plus alijs alieni eſſe debent. 68
Digniores, q reputētur apud pricipē vel Imperatorē. 150
Dignitas collata præſenti, dignior reputatur, quàm quæ cōfertur abſenti, 218.
Dignitates in materia reſtringibili & non fauorabili appellatione beneficiorum nō veniunt. 252
Dignitas ſucceſſorem habere dicitur. 348.
Dilatio per principem, an auferat ius quæſitum. 49
Dilatio data debitori, cenſetur data creditori. 403
Dilatio longi temporis in opponendo exceptionem peremptoriam quid importet, quid vero modici. 50
Dilatio quomodo commenſurari debeat, 304. & 312
Dilationem datam vni poſſe alteri prodeſſe, quomodo procedat. 368
Diligentia quantum proſit, caſus, 31. enumerātur. 380.
Diſpenſatio cum retentione beneficiorū cōceſſa, de qua retētiōe intelligi debeat. 61
Diſpenſaſitiones non valere niſi literis expeditis quomodo procedat. 233
Diſpenſatio ad duo incompatibilia per ſolam ſupplicanem ſortitur effectum 235
Diſpenſationem expedire ad duo incompatibilia ante ſententiam non obſtante quod tēpore litis motæ literæ nō fuiſſent expeditæ, an ſufficiat. ibid.
Diſpenſatio quanuis ſubreptitia excuſat aſſequentem ſecūdum curatum à pœna extrauag. execrabilis. 247
Diſpēſat⁹ ad bñficia, an poſſit obtinere dignitates. 320
Diſpoſitio, quæ comprænhendit epiſcopum non includit cardinales. 15

Diſpoſi

Diſpoſitio generalis, an comprehendat caſus priuilegiatos. 17.
Diſpoſitio animam concernens omnes etiam principes includit. 18
Diſpoſitio non habet locum vbi præſuppoſitum non verificatur, 38
Diſpoſitio loquẽs in vno nõ habet locum in alio. 67
Diſpoſitio loquens de maſculis habentibus duo incompatibilia, an habeat locum in fœminis. 71
Diſpoſitio quantumcunque fauorabilis non comprehẽdit beneficia iuriſpatronatus. 89
Diſpoſitio generalis ampliatur, & reſtringitur ſecũdum ſubiectam materiam. 92
Diſpoſitionẽ principaliter fauorabilẽ non illico facit omne id quod ad fauorẽ animæ referri poteſt. 119
Diſpoſ. de parochiali habet locũ in vicaria ꝑpetua. 122
Diſpoſitio pœnalis loquens in vno caſu debet extendi ad alium. ibid.
Diſpoſitio c. ſtatutum. c. de reſcrip. lib. 6. quæ loquitur de iudicibus an procedat in arbitris. 138
Diſpoſitio loquens de beneficio vacanti, non habet locum in vacaturo. 193
Diſpoſitio generalis capit omnes ſuas ſpecies etiã qualitate differẽtes. 199.
Diſpoſitio ſolet reſtringi, vel ampliari ſecundum qualitates perſonarum. 200
Diſpoſitio loquens de perſonali reſeruatione ſi ſimul cũ illa concurrit realis ſub tali diſpoſitione comprehenditur. 214.
Diſpoſitio loquens de feudis procedit etiam in beneficiis eccleſiaſticis. 225
Diſpoſitio, ratione ceſſante, locũ habere nõ videt. 228.
Diſpoſitio q̃libet in dubio iure ordinario non extraordinario ĩterpretari debet 243
Diſpoſitio de ꝑſonis loquẽs ſimpliciter, comprehendit collegium vel capitulũ 245
Diſpoſitio ſimpliciter loquẽs de beneficiis, non comprehẽdit officia ſecularia. 251.
Diſpoſitionis verba vbi non verificantur, neque ipſa diſpoſitio habet locum. 271
Diſpoſitio loquens de beneficio, de effectuali intelligi debet. 282.
Diſpoſitio loquẽs de permutatione beneficiorum, locum habet in beneficiis ſiue redditibus. 283.
Diſpoſitio generaliter loquẽs de clericis non habet locum in illegitimo. 268
Diſpoſitio ſimpliciter de tẽpore mentionem faciens debet intelligi de continuo. 307
Diſpoſitio loquens de titulo habet locũ in cõmẽda. 327
Diſpoſitio fauorabilis loquẽs in ſimplici caſu trahitur ad caſum

caſum mixtum. 453.
Diſtinctio enumerans caſus quibus cardinales comprehenduntur,vel non. 37
Diuerſa diuerſo iure cenſeri debent. 413.
Diuinare de futuris nemo poteſt,cum ad ſolum Deū pertineat, 249
Docti viri eccleſiam dei veluti ſtellæ poſitæ in firmamento illuſtrant. 117.
Doctos onerare ſcitis,quā iuniores fraudare docendis melius eſt, 143
Doctor priuilegium ſui doctoratus oſtendere non tenetur,ſi per decennium pro doctore ſe geſſit. 267
Doctor vt quis habeatur,per quod examen probari debeat. ibid.
Doctor & teſtis poſſunt hodie credere vnū,& cras mutare propoſitum citra periculum periurij. 417
Dos ſi detur mulieri ſub ꝑtextu paupertatis, ſufficit: ꝙ à pricipio fuerit pauper. 183
Ducati quando eſſe cœperunt, & quis fuerit eorum author. 446
Ducati apud omnes prouincias idem pondus, & parē valorem retinent. ibid
Ducati appellatiōe de cōmuni vſu loquendi qui ducati intelligantur. ibid.
Duo quando ſunt in iudicio quæ non poſſunt ſimul intentari, tunc diligētia circa vnum prodeſt alteri remedio,& facit quod non currat tempus in eo. 247.
Duo quādo ſunt introducta propter vnum finem vnū reputantur. 458
Eccleſiæ vniuerſali per iudicia plurimorum quā per voluntatem vnius reſignātis infirmi melius ſubuenitur, 66.
Eccleſiæ vtilitas & neceſſitas in cōmēda cōſideratur. 119
Eccleſiæ cathedrales ſub verbis generalibus non comprehenduntur 139
Eccleſias duas in titulum nemo tenere poteſt. 323
Eccleſia non iudicat de occultis. 345
Effectus ſemel cauſatus,etiā in actu tēporali durat poſt obitum. 66
Effectus litis pendentiæ. 275.
Effectus extraneus,& accidētalis non comprehenditur ſub decreto. 278.
Effectus conſumati ſemper durant,licet tollatur cauſa quæ illos cauſauit. 314.
Effectus attendi debet. 452.
Egritudines ſuprà ægretudines.
Electus ante cōfirmationem non dicitur:niſi habere ius ad rem. 29.
Electio Rom. pontificis per priuationē alterius, an ſpectet ad cardinales, an verò ad conſilium generale. 198
Elect⁹ à capitulo, & cōfirmatus ab epiſcopo excōicato & publicat⁹, an dicatur habere coloratū titulum. 378

Electio

Electio ſola, vel ſola præſentatio an det titulum coloratum ad effectum regulæ de triennali. 400
Electum tantùm interficientes in pœnam interficientis epiſcopum non incidunt. 401
Electus tantùm epiſcopus indulgentias cócedere non poteſt. ibid.
Emptio vel pactum non trahũtur ad ea quæ non apparent, ſeu quæ neſciuntur tempore contractus. 96
Epiſcoporum dignitas vſque ad tempora Clementis v. maior cunctis fuit, adeo quòd minui dignitate arbitabantur ſi in cardinales promouerentur. 5
Epiſcopis olim data erat ſubſcribendi prærogatiua anterior, adeo quòd immediatè poſt papam ſubſcribãt. ibid.
Epiſcopi quo tempore cœperunt creari cardinales. ibid.
Epiſcopus promotus in cardinalem non perdit epiſcopatum. 19
Epiſcopus an ſtatuto ſuo ligetur. 64
Epiſcopus ſicut non diſpenſat cum rectore ſuper ætate, ita neque cũ vicario perpetuo. pag. 122
Epiſcopi reſidentes in curia, vt beneficia ſui epiſcopatus conferre poſſint, quomodo ſe habere debeant. 134
Epiſcopatus non conceduntur per ſupplicationem, niſi per literas expeditas præcedente promotióe conſiſtoriali. 139
Epiſcopo hæretico ex quo eſt impeditus agere propter hæreſim, nõ currit præſcriptio. pag. 427
Epiſcopi Nullatenen. & comites Palatini propriè tales nõ dicuntur, ſed abuſiuè. 282
Epiſcopi dignitatis culmen habere dicuntur. 436
Epiſcopus de iure antiquo ad cardinalatum poſtulari debebat. ibid.
Epiſcopus capellanum amouibilem per teſtatorem in capella ſua poſitum perpetuum facere poteſt. 399
Epiſtola principis facit legem. pag. 12
Eſdras linguarum cõfuſionem quæ ex matrimoniis aduenarum naſcebatur ad linguam Hebraicam reduxit. 112
Etiam dictio implicatiua, quid operetur. 159
Exceptio ſubreptionis competens aduerſario, vtrum ſit peremptoria gratiæ, an dilatoria pag. 49
Exceptiones dilatoriæ quid importent, 50
Exceptionem aliquam opponi non poſſe contra tres ſententias conformes, donec ſententiæ fuerint executæ, quando non procedat. 162
Exceptio annalis reſpectu excipientis poſſeſſoris odioſa eſt. 237
Exceptio ex annali poſſeſſione præcedente impetratione nõ ex ſequẽti naſcitur. 265

Exceptionibus variis quis vti non prohibetur. 295
Exceptio regulæ de annali cõpetẽs cedenti beneficiũ, nunquid cõpetat ceſſionario. ibi.
Exceptio quæ repellit accuſatorem, repellit etiam iudicẽ inquirentem, qui in eius locum ſubrogatur. 296
Exceptio quæ cõpetit prædeceſſori trãſit in ſucceſſo. 298
Exceptio regulę de annali quare annullat titulum impetrãtis, & exceptio regulæ de triẽnali non. 315
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis. 334
Exceptio facilius permittitur quàm actio. 337
Exceptio ex triennali poſſeſſione acquiſita quid operetur. ibid.
Exceptio regulæ de triennali jam propoſita in actis per defunctum triennalem poſſeſſorem contra actorem moleſtãtem, nunquid transferatur in ſubrogatum in iure, & ad omne ius. &c. 349
Exceptione quem eſſe repulſum, & non habere actionem idem eſt. 350
Exceptio reg. de triennali, quę cõpetebat poſſeſſori, nunquid poſſit apponi per eũdem poſt amiſſam poſſeſſionẽ per tres ſententias cum executorialibus in iudicio reſtitutionis in integrum cum clauſula conſtito de bono iure. 371
Exceptio detegens inhabilitatem agentis nunquam cenſetur excluſa. 378
Exceptio facilius reo, quàm actori actio conceditur. 413
Excipiens ſeu dans de iure tertij per ſolam ſupplicationem non producit ius clarum neque liquidum. 131
Excluſus ſemel ſemper manet excluſus. 359
Excluſus à termino admittitur beneficio aduerſarij, quod ex ſua perſona facere non poſſet. 367
Excludi quis à ſuo bono iure ſolo temporis curſu in beneficialibus non debet. 428
Excommunicatio prolata contra quaſcũque perſonas non comprehẽdit vniuerſitatem. pag. 114
Excommunicatus licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiendi facultas denegatur. 321
Excommunicationis appellatione in materia maximè ſtricta venit tantum maior excõmunicatio. 397
Execrabilis antequam citetur à poſſeſsione amoueri non debet. 289
Execrabilis poſſeſſionem & titulum coloratum habere nõ dicitur. 290
Execrabilis ſpoliatus quando reſtituitur. 533
Execrabilis quãdo debeat poſſeſsione ſua priuari, & quando non. 371
Executoriales iam decretæ in perſonã defuncti an debeant de nouo decerni. 348

Executoriales primæ per reſtitutionem euacuantur & earũ impeditur executio. 163
Executor propter negligentiã vnius anni iure ſuo priuatur. pag. 313.&380
Exempla non reſtringunt regulam. 171
Exempti non tenentur ad decimas vniuerſitati impoſitas, nec ad charitatiuum ſubſidiũ niſi expreſſe de illis dicatur. pag. 70
Exiſtens corpore in vno loco, animo tamen & mente eſt in alio, vbi talis eſſe cenſetur. 218
Expectans perdens primam acceptationem in ſecunda, quæ probare debeat. 72
Expectatiuæ non capiunt beneficia exempta. 70
Expectatiuæ ſecundum ſtylum curiæ concedi ſolent motu proprio. 123
Expectatiuas de certo beneficio viuentis, nunquid comprehendat regula de imp. beneficia viuentium. 128
Expectatiua gratia quando eſt nulla, non poteſt acceptari vigore gratiæ perinde valere, niſi bulla gratiæ reualidatoriæ ſit expedita. 137
Expectatiuarum concurſu dato inter officiales curiæ, quis eorum præferatur. 150
Expectans qui acceptauit beneficium litigioſum vacans per obitum alterius collitigãtis, poterit vt intereſſe putãs ex ſuo nouo iure, non ex iure mortui admitti. 183
Expectatiua, quæ cõceditur ad beneficium vacans, vel cum primum vacauerit, an capiat beneficium vacans per ceſſationem cõmendæ. 196
Expectatiuas, ſeu reſeruationes nõ capere beneficia commendata, quando procedat. 325
Expectatiua reuocata quid operetur in ſpoliato, ad effectum vt reſtituatur. 370
Expectans litigioſa acceptare poteſt. 404
Expectatiuarum reuocatio in facto conſiſtit. ibid.
Expectans qui acceptauerat prius vnam parochialem, an poſſit ſecũdam acceptatã ante adeptiõem poſſeſſionis primæ reſignare. 451
Expeditio nulla, & inefficax perinde eſt, ac ſi non ſit in rerum natura. 139
Expenſarum cõpenſatio quando fieri ſoleat inter victorem & condemnatum. 228
Expẽſarum condẽnatio à quo tempore fieri debeat. 291
Expoliatorẽ defendere. 299
Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt, an aliquid operetur. 26
Expreſſio vnius modi excludit aliud diuerſum. 194
Expreſſio nominis poſſeſſoris in impetratione, nunquid ſit de forma ſubſtantiali, an verò ſufficiat fieri per æquipollens 261
Expreſſio, & complementum per æquipollẽs in formalibus

Inductis in conſequentiã alterius finis fieri poteſt. 262
Expreſſum quid dicatur. 264
Expreſsio valorũſemper ad annatam reſpectum habet. 439
Expreſsio valoris de iure communi non requiritur. 448
Expreſsio eorum,quę ſi tacita fuiſſent,nihilominus papa cõcederet etiam ſi ſit falſa non vitiat conceſſionem. 424
Extenſio quando fieri ſoleat. 84
Extenſio vicecancellarij vel regentis, quæ fit poſt ſignatas commiſsiones quid operetur 147
Extenſio lata in materia odioſa quando fieri ſoleat, 185
Extenſio in exorbitãtibus quo modo ſoleat fieri. 199
Extenſio caſuũ ad alios caſus quando fieri non debet. 412
Extrauagãs ignota nõ ligat,niſi ſumatur ex cancellaria. 13
Extrauagãs iniunctæ,de elect. nõ ꝓcedit in cardinalib⁹ 19
Extrauagantibus derogetur, oportet, quod de illis fiat mentio. 21
Extrauagantium notorietas nihil facit ad illarum derogationem. 22
Extrauagans iniunctę Bonifa. VIII. poſita ſub titulo de electio. non habet locum in eccleſia commendata. 83
Extrauagans ambitioſe, quos caſus comprehendat. 116
Extrauagãs Bonif. VIII. quę incipit, Romani põtificis prouidentia, quid operetur. 130
Extrauagantes ex quo extra certum corpus ſingulariter vagantur, ſolent de facili permutationes pontificum obliuioni tradi. 168
Extrauagans Martini V. quo ad regulam de ſubrog. collit. ad verbum deſcribitur. ibidem
Extrauagãs execrabilis locum habet in beneficiis iuriſpatronatus. 258
Extrauagãs Pauli II. incip. cũ deteſtabile, poſita in titulo de ſimo. quę generaliter loquitur, in ſimoniaco reali tantum locum habet. 343
Extrauagans Clem. VI. ad regulam de valore diſcribitur. 433
Extrauagans Bonif. VIII. incip. iniunctæ, ſub titulo de elect. an comprehendat cardinales. 435
Extunc dictio extremum coniungit & reſpicit tempus impetrationis, 300
Extunc dictio in regula de annali, quid operetur. ibid.
FAbij, Piſones, & Lẽtuli denominati ab vſu legumi num. 10
Facere ſine lege vel contra legem paria ſunt. 288
Facta non præſumuntur, niſi probentur. 207
Facti quę ſunt cẽſentur ignota etiã à prudẽtiſsimis. 239
Factum à conatu differt. 279
Factũ priuati in ꝓſequutione cauſæ non tam conſideratur quam publicum. 286
Factum priuati cedentis non

effi cit

officit cauſæ publicæ. 297
Facti facultatem nec hæreſis, nec execrabilitas auferunt niſi a iudice tollatur. 288
Facultas conceſſa minori de primo vacaturo beneficio cũ cura vel ſine cura, licet non ſit valida, reſpectu beneficij curati, erit tamen valida in non curato. 102
Facultas conceſſa per papam familiari cardinalis de permutandis beneficiis ſuis, nunquid ſubiciatur reg. xj. de imp. per obi. fam. card. 194
Familiares, & continui commenſales papæ, qui dicantur 24
Familiaris card. ſi durante familiaritate aliquod officium habuit, nunquid habeat locum regula de impe. per obi fam. card. 192
Familiares non eſſe idoneos teſtes nõ procedit in familiaribus cardinalium. 198
Familiares, qui ſunt intelligendi quo ad regulã de impe. per obitum fami. card. 205
Familiaris omnis eſt domeſticus. 206
Familiaris recedens. & iterum rediens, an dicatur amplius familiaris. 206
Familiaritas perdita, vt denuò reſtauretur quid requiratur. 207
Familiaritatis probatio ad effectum excludendi aliũ, quæ requirantur. 207
Familiaris in duob⁹ locis vnus eſſe poteſt. ibid.
Familiaris vt quis vere ſit à voluntate cardinalis dependet 208
Familiares veri, vt hodie ſunt multi, qui non dicãtur. ibid.
Familiaris quis quando dicitur, quando vero non. ibid.
Familaris quis nihilominus eſſet, ſi cardinali ſciente & tolerante; licet non mandante ſeruiret magiſtro domus. 210
Familiaritas in iure diuerſimode capitur, quędã eſt poteſtatiua & quędam ſocialis. 211
Familiares familiariũ quo ad hoc vt gaudeant prærogatiuis regularum tria habere debent. 211. & 212
Familiaris vt q̃s dicatur, & cõtinuus cõmenſalis, requiritur ad minus, q̃ in tinello p̃ quatuor menſes comedat. 215
Familiaris mortuo cardin. ſi ſe transferat ad aliũ cardinalẽ, & moritur, nũquid iſte ſecũdus cardinalis debeat præſtare conſenſum ex quo prim⁹ cardinalis eſt mortuus. 218
Familiaris cardinalis ſi ſit canonicus in eccleſia non numerata, & moritur, nunquid ſit locus reg. 222
Familiaris ſeruiens. & habitãs in domo cardinalis pręſumitur illius expẽſis viuere. 207
Famulus filij mei nõ dicitur famulus meus, nec homo hominis mei eſt homo meus. 210
Famuli familiarum, vt ſint noſtri familiares quid requiratur. 212

Famulorum cōmenſalium ſeruientium in domo cardinaliū duę ſunt ſpecies. 213
Fatale nullum currit in cauſis quæ agitantur in conſiſtorio principis. 85
Febris quid ſit. 73
Febris, quæ durat poſt 20. dies quid ſoleat operari. 94
Feudum eccleſiaſticum, an comprehendatur in illis regulę de triennali verbis, videlicet, beneficia qualiacunque ſint, &c. 321
Feudum an veniat appellatione beneficij. ibidem.
Fiat verbū, de ſui natura quid importet. 144
Fictio, quę inducitur à iure, habetur pro veritate, quo ad iuris diſpoſitionem. 98
Fideicommiſsum per triennij prętationem inducitur. 317
Fidem malam. qui habet quo ad vnum, & bonam quo ad alium, contra quem pręſcribere poteſt. 364
Finis dat eſſe rei. 99
Finis demonſtrat principium mouet agētem, & dicitur cauſa cauſarum. 100
Finem ſeruare ad quē ipſa diſpoſitio tendit, licet forma nō ſeruetur, in quibus non ſufficit. 261
Fine cōſtitutionis habito nō curatur modus 121
Finis vbi habetur ad quem inducta eſt proteſtatio fine ſeruato non curatur de ea. 308
Finitum negotiū in rebus tractum ſucceſsiuū habentibus non dicitur donec totaliter perficiatur. 275
Fiſcus in curia Romana eſt ipſamet ſedes apoſtol. & ideo qui hodie gerit officium fiſci non fiſcus, ſed procurator fiſci appellatur. 6
Florentini ſagaces, & diligentes reputantur. 162
Florenum monetam Io. xxij. primus omnium pontificum cudi iuſſit. 434
Florenorum origo, & æſtimatio. 445
Florentia ciuitas quo tempore fuit conuerſa. ibid.
Floreni quando, & à quibus fuerunt contaminati. ibid.
Florenus in Camera apoſtolica in taxis producato de Camera capitur. 446
Fœmina in omnib⁹ caſibus regulariter cōprehenditur, vbi ſpecialiter non inuenitur excepta. 71
Fœmina quælibet habens dignitatem, quę renuntiari poſſit comprehenditur ſub regula de infir. reſi. 71
Forma ita tranſgreditur in minimo defectu ſicut in magno. 120
Forma per æquipollens quando impleri poteſt. 465
Forma vbi eſt, debet ad vnguē obſeruari. 308
Forma per alium impleri nō poteſt. 299
Forum cōſcientiæ. non eſt alligatum apicibus iuris nec ſtrepitui iudiciorum. 142
Forum cōſcientiæ in quo differat.

ſerat à foro contentioſo, ibidem,
Fratres prædicatores & Minores, an poſsint exercere ea quæ ſunt fori pœnitentialis, 123
Fraudis ratio conſiderata in regula militat in reſignatione facta coram ordinariis extra curiam. 97
Fraus, quæ per clauſulam poſitam in commiſsione, videlicet. dummodo ante terminum, &c. inducitur, ad longum deſcribitur. 156
Fraudes quæ beneficiis occulte reſignatis vel permutatis committi poſſunt 454
Fraudis præſumptio abeſſe dicitur, in his, quæ fiunt incontinenti. 201
Fraus & dolus nemini patrocinari debent. 255
Fructus, licet corroborent poſſeſsionem, non tamen ſequitur quod ſine ipſis poſſeſsio capi & retineri non poſsit, 283
Fructus canonicatus quare cõmuniter ad 24. exprimuntur. 441
GAbellę de annalibus ſoluendæ an intelligantur de viuis, an mortuis. 283
Geminiani cõſilia quæ ſint in Rota reprobata. 466
Genus quando nõ poteſt verificari niſi in vno indiuiduo pro ſpecie habetur. 188
Gloria æterna, qui magis participant, & gaudent. 150
Gloſſa in ca. ſtatutum in ver. canonicis, de reſcr. lib. 6. quæ vult qualitatem tantum in principio requiri multis modis limitatur. 354
Gordij vinculum, 427
Gradus in regula de annali qualiter probetur. 266
Gradus verbum, de iure ad dignitatis honorem adaptatur. ibid.
Gradus verbum, pro quodam doctrinæ loco ſiue qualitate meritis differente aliquando capitur. ibid.
Gradus ſcientiæ nobilitati cõiungitur, & ęquiparatur. 267
Gradus alius, excepto doctoratu, de iure communi non reperitur. ibi.
Gradus quando eſſe dicitur. ibid.
Gradus de quo in regula de annali quomodo probari debeat. ibid.
Gradus primi deliberatione durante non admittitur ſecundus, vel vlterior gradus. 202
Gratia, ſeu diſpoſitio per regulas dilatiuas non tollitur 25
Gratia expectatiua ex quo nõ fuit conceſſa ad certum tempus, licet reuocari poſſit, perpetua cenſetur. 42
Gratia reſeruationis beneficiorum cum ſuſpenſione quarũcuuque gratiarum de quibus nominationibus exceptis regiis intelligi debeat. 61
Gratia papæ facta alicui, an requirat literarũ expeditionẽ

vt de illa cõſtare poſsit. 131
Gratiæ ab ordinariis factæ ſo lo inſtrumento notarij,& ſigillo epiſcopi in Rota ſolent approbari. 133
Gratiam reualidatoriam, ſeu per inde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, ſicut in principali gratia,an cõprehendat regula de non iudi.iuxta for.ſup. 137
Gratia perinde valere,in quo differat à prima gratia, ibid.
Gratię perinde valere effectus 138
Gratias motu proprio,an cõprehendat regula de non iudic.iuxta for.ſup. 140
Gratiæ omnes, tam ad inſtantiam partium impetratæ, quã motu proprio conceſſæ, ſupplicationes appellantur. ibid.
Gratia principis quomodo probetur. ibid.
Gratia in foro conſcientiæ quãdo petitur in ſacra penitentia,cui & quomodo committatur. 142
Gratia noua,an debeat de nouo intimari reo quando agitur de priuatione. 164
Gratia motu proprio poteſt dici impetratio. 191
Gratia motus proprij non includit ea, quæ exprimenda ſunt. 192
Gratia non annullatur,ſi de illis,quæ poſſunt ſe habere ad eſſe, & non eſſe non fiat mẽtio. 193
Gratiæ omnes ordinariorum cẽſentur in dubio factæ motu proprio. 240
Gratia motu proprio ſi fiat ad impetrationẽ,non dicitur propriè gratia motu proprio. 241
Gratia nihilominus erit motu proprio conceſſa, etiam ſi in ſupplicatione,dicatur,ſupplicauit nobis talis,&c. 242
Gratia quando dicatur motu proprio facta. ibid.
Gratia ad beneficium vacaturum capit beneficium vacans per mortem commendatarij. 256
Gratia ſi neutri,cum ſit gratia noua, in ea illę expreſsiones fieri debent, quæ de iure in aliis gratiis beneficialibus fieri debent. 259
Gratia ſi neutri non impetratur,niſi lite pendente. ibid.
Gratia ſi neutri ex ſui natura reſpicit futura. 469
Gratia ſi neutri,vel ſi nulli in cauſa priuationis non datur 175
Gratiæ apoſtolicæ ſub dupli ci genere conceduntur. 243
HÆretici poſſeſsio nõ ſolum à lege prohibita,& damnata,eſt ſed etiam nuda ręi detentatio. 287
Hæreticum,an defendat regula de triennali. ibid.& 415
Hęres an conueniri poſsit vbi poterat defunctus. 369
Hiſpanorum regni Caſtellæ in regendis prouinciis conſuetudo,& eadem apud Francos deſcribitur. 111

Hiſpania

Hiſpania, quæ dicatur inferior quæ verò ſuperior. 447
Homines faciles ſunt ad diſſentiendum. 27
Homines à feris in quo differant. 110
Homines poſt diluuium vſque ad ædificationẽ turris Babel vna lingua loquebantur omnes. 111
Hominem ex loquela ipſa Socrates intuendum eſſe cenſuit. ibidem
Homines lites exquirẽtes peruerſi appellantur. 268
Homines vani & inſulſi, nomine tantum homines. 283
Homines ſæpe de facultatibus amplius, quam in his ſint ſperant. 283
Hominem malum antiqui tribus literis ſignificabant, & depingebant. 318
Homines procliuiores ſunt ad occidendum vxores, quàm matres, & ob id matrem occidẽs licet magis peccet quã ſi vxorem occideret, minus punitur. 344
Hoſpes turpius eiicitur, quàm non admititur. 407
Hoſpitalia nunquid ſub regu. de infir. reſig. comprehendantur. 93
Hoſpitalia quando veniant appellatione beneficiorum. 330
Hoſpitalia, quando laicis conceduntur gubernanda, non dantur in titulum beneficij, ſed cuiuſdam adminiſtrationis temporalis. 330
IDioma Britonis Galli, & Britonis Britonizantis, nũquid ſit diuerſum. 120
Idiomatis regulæ, an videatur ſatisfactum, ſi aliquis pro parte intelligit, & pro parte non. ibidem,
Idiomata duo vbi ſunt in aliquo regno, vnum naturale, & alterum accidentale, nunquid impetranti gratiam in regno vbi non intelligit idioma naturale, ſed bene accidentale, obſtet regula. 121
Idioma duplex in quibus regnis inueniatur. ibid.
Idiomatis regula an obſtet Normandis habentibus parochias in Gallia, Picardia, Burgundia, & Britanna. 121
Idiomatis regula, an habeat locum in vicaria perpetua, & in omnibus aliis beneficiis curatis. ibidẽ
Idiomatis regula, an procedat in gratia motu proprio ex certa ſcientia. 124
Idiomatis regulæ ad derogandum non ſufficit motus proprius nec ſola certa ſcientia. ibidem.
Idioma patris, an matris filius loqui præſumatur, quando pater & mater diuerſum idioma loquuntur. ibid
Idiomatis regulæ qua forma debeat, & ſoleat derogari. 125
Idiomatis regulæ papa ſi derogaret in gratia expectatiua, nunquid per hoc cenſetur etiam derogare aliis prædi-

 ctis

tendentibus ad eundem finem. ibidem.
Ieiunium licet ſit de præcepto, vbi tamē finis ieiunij ſeruatur, non peccaret non ieiunans. 309
Ignorantem quælibet cauſa etiam iniuſtè excuſat à dolo. 127.
Ignorantia ſupina dolo æquiparatur. 128
Ignorantes non ligantur aliqua diſpoſitione niſi fuerint culpoſi. ibid
Ignorantia iuſta quando non excuſat. ibid
Ignorantia præſumitur niſi ſcientia probetur. 281
Ignorantia in his quæ ſunt iuris non præſumitur, 394
Ignorari à peritis aliquando poſſunt caſus exorbitantes. 176
Ignorantia in gratioſis nō excuſat à ſubreptione. 448
Illatio non fit ex diuerſis. 67
Illegitimus expoliatus non reſtituitur, 293
Illegitimi omnium iurium ſpiritualiū ſunt incapaces, 316
Immunitas ſi conceſſa fuerit mulieri propter numerum filiorum, non debet illa ceſſare, ſi contingat aliquos ex illis mori. 183
Impedimenta, quæ ſtatum annullant, quæ ſint. 21
Impedimenta inducta per actum iuris poſitiui poſſunt per papam tolli, & omnes effectus ex illo producti. 46
Impedimentum non præſtant, quæ de iure non ſortiuntur effectum. 172.
Impeditus vbi potuit tollere impedimentum, & non fecit, ſibi imputatur. 247
Impedimentum ſuperueniens in iure non attenditur. 248
Impedimentum quando non euenit facto impetrantis. ſed extrinſecus contingit non debet imputari. ibid.
Impedito, licet de iure ciuili culpa ſua currat tempus, non tamen de iure canonico. ibid.
Impedimentum belli quando excuſat actorem poſſeſſorem triennalem ad iudicium euocari facere. 423.
Impedimenti proteſtatio de iure communi regulariter eſt neceſſaria. 423
Impedimentum allegans ad effectum, vt audiatur, illud probare debet. ibid.
Impedimentum quomodo probare debetur. 424
Imperator in infirmitate renuntians an comprehendatur regula. 67
Imperium datur per electionem. ibidem
Imperator non eſt clericus, nec aliquem eccleſiaſticum ordinem habet. ibid.
Imperator largo modo dicitur ſacerdos & præſbyter, aliquando pontifex & Dei vicarius, 67
Imperatorum filijolim viuentibus eis Cæſares pronuntiabantur

Ibantur, 67
Imperator hæres eſſe in teſtaméto quare prohibetur. 230
Impenſæ licet damni appellatione in conuentionalibus non includantur, ſecus tamen eſt in iudicialibus. 271
Impetrans vnus expreſſè beneficium vacans per reſignationem in manibus Papæ, & alius impetrat per vacationem fictam obitus inducti per regulam, & concurrant in data, & ſunt in omnibus qualitatibus pares, quæritur, quis debeat præferri, 104
Impetratio per ceſſum, vel deceſſum quomodo procedat. 104
Impetrantis ſecunda prouiſio quando valeat. 109
Impetranti beneficium viuentis omnes leges, diuinæ, humanæ & conſiliares aduerſantur. 126
Impetrauerit verbum, quid importat. 126
Impetrationem factam à legato vel ordinario extra curiá, an comprehendat regula de impetrantibus beneficia viuen. 127
Impetratio obtinentis prouideri de beneficio viuentis ignoráter, ſi poſtmodú ſequuta morte, illud de nouo impetrauerit à Papa non facta mentione de præterita impetratione an valeat, vel ſit inhabilis. ibid.
Impetrantes ſcienter beneficia viuentium, quibus pœnis puniuntur. ibid.
Imeptrans diffamans priuandum de pluribus criminibus, arctatur ad probandum. 176
Impetratio per priuationem quando ſignatur. 186
Impetrare in genere quis velle non pręſumitur, quod in ſpecie non eſſet impetraturus 189
Impetráti beneficium eodem die obitus cum derogatione regulæ, nunquid incúbat onus probádi obitum præceſſiſſe an verò aduerſario. 190
Impetrare & motu proprio obtinere, contraria videntur. 192
Impetrans per non promotionem, non poteſt cóſequi per obitum illius poſtea contingens. 195
Impetrans beneficium vacans ipſo iure per priuationem familiaris cardinalis, an teneatur ſeruare contenta in regula. 197
Impetratio aliud eſt, & aliud ſubrogatio, licet ſubrogatio veniat appellatione impetrationis. 200
Imperratio ſecunda non faciens mentioné expreſſam de prima, non valet. 202
Impetrans ius in re, quod familiaris Card. defunctus habebat ad beneficium quod de facto alius poſſidebat núquid debeat obſeruare contenta in regula. 222
Impetratio an à pricipio ſit códitionalis

ditionalis, vel pura licet, ex euentu reſolubilis, magna eſt differen. 224

Impetrantem bonam vel ini quam cauſam fouiſſe ex effe ctu metitur. 228

Impetratio vtrum annullabitur ſi in prima inſtantia non fuit oppoſitum de regula annali, ſed opponitur in ſecunda. 234

Impetratio ab ordinario contra annalem poſſeſſorem nõ videtur ita calumnioſa ſicut illa, quæ obtinetur à Papa, & quare, 239.

Impetrans improbus, qua pœna mulctantur. 240.

Impetratio, non facta mentio ne de colorata poſſeſſione alterius, non valet. ibid

Impetrare prohibitus non prohibetur cõſequi gratiam motu proprio. 241.

Impetrans in materia odioſa ambitioſus præſumitur. ibid.

Impetranti beneficium contra capitulum alicuius eccleſiæ poſſeſſorem annalem, an obſtet regula. 244

Impetrans impeditus per poſſeſſorem annalem quo min' cauſam expediret infra annum, nũquid excuſetur à pœnis regulæ. 246

Impetrans impugnans poſſeſſionem annalem, nunquid poſſit poſtea eam probare opponendo de regula contra ius tertij. 260.

Impetraret ſi aliquis officium alicuius annalis poſſeſſoris, nunquid obſtet regula. 251.

Impetranti imputandum non eſt, ſi non expreſſit, quod iuſtè ignorauit, 277

Impetrans de gratia expectatiua mẽtionẽ facere debet. 259

Impetratio quomodo fieri debeat. 269.

Impetrantem, qui non ſeruat contenta, in prima parte reg. teneri poſſeſſorẽ ad intereſſe, de quo intereſſe, intelligamus. ibid.

Impetrans in dubio temerarius præſumitur. 270

Impetranti in forma iuris, qui petit aliquẽ priuari propter crimen, an obſtet regula. 271

Impetrãti per prouiſionẽ Papæ in euentũ priuationis nõ eſt illi ius quæſitũ irreſolubiliter, ſed cõditionaliter. 272

Impetrans cauſam contra reum conuentum, vſque ad ſententiam proſequi tenetur. 286.

Impetrans cauſam terminari facere intra annum aſtringitur. 298. & 299

Impetrans nec quiuis alius nõ poſſeſſor poteſt de iure tertij excipere ad non infringendum gratiam tertij. 295

Impetrantem quodammodo ad impoſſibile aſtringere eſt legi contrarium, 364

Impetrans mortuo poſſeſſore iam prius citato, nunquid teneatur finire cauſam vſque ad ſententiam infra eundem annum contra ſucceſſorem in beneficio, an verò debeat

habere

at habere alium annum ad proſequendum cauſam cum ſucceſſore. ibid.
Impetranti quando ſubducuntur tempora, an computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit. 306
Impetrans nunquid excuſetur à pœna de qua in vltima parte regulæ, ſi terminos ĩ petitorio non ſeruauit vſque ad cõ cõmiſſionem poſſeſſorij, per partem aduerſam factã. 307
Impetrans ſi per iudicem ſtat, quominus cauſam terminare poſſit per ſentẽtiã infra annum, nũquid teneatur de neceſſitate proteſtari iudici per ipſum non ſtare ad hoc, vt excuſetur. 308.
Impetrans ſi impeditus fuit cauſam proſequi infra annum, nunquid loco proteſtationis ſufficiat illi impedimentum probare. 308
Impetrantis improbi, & calumnioſi malitia quando eſt in propatulo nullæ gratię ſuffragari debent. 312
Impetrans in prima parte regulæ peccans in quibus puniatur. 313.
Impetrans à Papa beneficium vacans in curia, & ſit reſeruatum reſeruatione in corpore iuris clauſa, hoc nõ expreſſo nunquid dicatur habere titulum, coloratum, & defendatur regula de triennali. 392
Impetratio facta per obitum electi tantum non conſecrati, tanquam de beneficio vacante per mortem non valet. 401
Impetratio cum impenſa expedita de conſenſu abſentis facta præſumitur. 402
Impetratio in dubio facta, pro abſente illius non præſumitur. ibid.
Impetrans beneficium viuentis, & poſtea poſſidens, vigore illius impetrationis per trienniũ, nunquid poſſit mortuo illo per cuius obitum impetrauit, vti priuilegio reg. de triennali contra alios impetrantes. 408.
Impetrans ab expreſſione falſi valoris in arrẽdamentis expreſſi excuſatur. 449
Impetrans beneficium annalis poſſeſ. an per ſolam impetrationem. & citationem, improbus, vel iniuſtus dici poſſit. 260.
Impetratio facta infra tempus quo quis declaratur excommunicatus, niſi ſatiſfacerit, nunquid valeat. 470
Improbitas à lege magnopere deteſtatur. 312
Impugnatum vna via poteſt quis ex alia approbare. 295
Incompatibilis diu poſſidens præſumitur diſpenſatus. 334
Incontinenti facta cenſentur in eſſe, quomodo procedat. 201
Indebitum ſolutum per tranſactionem non repetitur. 230
Indi, teſte Herodoto, ſenes interficiunt, & comedunt. 71.
Inducta

Inducta ad vnum finē, non debent ad alium trahi. 104
Inducta Cardinalium cōprehendūt etiam beneficia cardinalium morientium. 18
Ineſſe non dicuntur, quæ ex interuallo fiunt. 81
Infectus quis dicatur. 74
Infectus peſtilentia ſanus eſt, & non infirmus. ibid.
Infirmitas vera, quæ vere dici poſſit 73
Infirmitas & periculum mortis multum differunt. 74
Infirmitas quælibet in dubio præſumitur durare lōgo tempore ſaltem per annum. 74. & 75
Infirmus ſemper præſumitur infirmari, niſi probetur contrarium. 75
Infirmitatis nonaginta priuilegia deſcribuntur. ibid.
Infirmitas mentis reſignationem prohibet. 80
Infirmus ex morbo Gallico, nō periculoſo, nunquid præſumatur mortuus infra xx. dies, an verò ex ſuperuenienti infirmitate. 82
Infirmitatis acutæ tres habentur cognitiones. 94
Infirmitas mortalis infra xx. diem poteſt cognoſci. ibid.
Infirmi graui infirmitate laborantes non præſumuntur eſſe in ſana mente. ibid.
Infirmus non lethali infirmitate renuntians beneficio, cū derogatione reg. quādo ex illa infirmitate moriatur, ſi poſtea ſuperuenienti graui infirmitate infra xx. dies moriatur, an cenſeatur derogatum regulæ. 97
Infirmitatis appellatione debet intelligi de graui. 99
Ingratitudinem arguit beneficij commemoratio. 152
Ingreſſus vitioſus quare non datur. 292
Inhabilis quilibet etiam hæreticus ſeruās contēta in regula, an poſſit impetrare beneficium annalis poſſeſſoris. 231
Inhabiles ipſo iure non ſunt capaces beneficiorum. 231. & 287.
Initium etiam in odioſis expectamus. 99
Innocentius quartus cum poſſet ex eis dictis leges condere, voluit tamen à quocunque melius ſentiente reprehendi. 212
Inquiſitor alienata per hæreticum liberè reuocare poteſt. 415
Inſinuatio vicē publicationis obtinet, & in clandeſtinis donationibus ad remouendum fraudes adhibetur. 453
Inſinuatio in donatione iuris quæſiti an requiratur. 472
Inſtituens non poteſt inſtituere quem vult. 257
Intellectus ad certam cautelā quam ſollicitatores in commiſſionibus excogitant. 157
Intellectus ad illa verba, videlicet, dummodo ante terminum ad articulandum. 158
Intellectus ad illā clauſulam in commiſsione apponi ſolitam

tam, videlicet, quòd interim beneficiũ ipſum etiam quo ad effectum regulæ de ſubrogand. cenſeatur litigioſum. 58.& 159
Intellect⁹ ad illa verba in cauſa commiſſionis pẽſionis apponi ſolita, videlicet abſque retardatione ſolutionis penſionis. 164.& 165
Intellectus ad illa verba, videlicet, dummodo ceſſio nõ fiat in potentiorem. 169
Intellectus ad clem. j.§.fin.de conceſſ.præbend. 192
Intellectus ad text. in cap. ſi pro te, de reſcript.lib.6.202
Intellectus ad dictum Arch.in c.clericum.el j. xj.q.j. 212
Intellectus ad text.in ca.præſenti.de præbend.lib.vj. 217
Intellectus ad tex.in ca.j.§.fine ſed.vacant.lib.vj. 219
Intellectus ad tex, in l.vniuerſis. C.de preci. impetr. offer. 232
Intellectus ad conſil. Decij 214. 258
Intellectus ad verba regulæ de annali, videlicet, neque vllus vacationis modus. 259
Intellectus ad tex.in cap.j.de exception.lib.vj.in prin.iuncto §.fi. 275
Intellectus ad cap. de multa. de præbend. & cap.licet canon. 282
Intellectus ad dictum Boniſa. in cle.1.de ſequeſtra. poſ.& fruct. 341
Intellectus ad dicta Inn.in c. cum ſuper.& ad.l.Bar.ſi per-luſorio. 363
Intellectus ad diſpoſitionem ca.2.vt lite pend.lib.vj. 396
Intellectus ad regulam de triennali, ver. videlicet antiquas lites penitus extinguentes. 427
Intellectus ad deciſionem Rotæ 10.vt lit.pend.in no.quæ vult litem nõ finiri, niſi poſt ſententiam, 431
Intellectus ad dicta Petr. de Anchar. in conſil. 295. pro clariori euidentia, &c. 467
Intellectus ad ca.poſt electionem.de cõceſ. præb. & ca.vt quis duas. de elect.lib.6. 472
Intentionis defectus in gratia motu proprio, an poſſit dari. 126
Interdictum de fonte in dubio intelligitur de vero, non autem de ficto. 372
Intereſſe in ſpiritualibus ſicut in profanis peti non poteſt. 270
Intereſſe & damnum diuerſo modo conſiderantur. ibid.
Intereſſe putantes, contradictore deficiente, citari debent. 296
Interpretatio lata ex iure cõmuni fieri debet. 110
Interpretatio, quæ pro libertate facit, benignior reputatur. 166
Interpretatio ſemper capienda eſt per quam excludatur delictum. 190
Interpretatio in qualibet conſtitutione in dubio quæ capi debeat. 297

Interpretatio de dãno euitando ſtrictior fieri debet. 355
Interpretatio ciuilis,quę fit ad interrumpendum tempora præſcriptionis, cui prodeſſe dicatur. 364
Interruptio pacificæ triẽnalis poſſeſſionis facta ad citationẽ vnius vtrũ ꝓſit aliis,ibi.
Interruptionis ſpecies duplex eſt. 365
Interruptio quo caſu interrũpẽti ſolũ ꝓdeſſe dicitur.366
Intruſus verè non dicitur,qui virtute exemptorialium poſſeſſionem capit. 174
Intruſus à principio litis,ſed lite pendẽte,deſinit eſſe, vtrũ poterit ſe ſubrogare in beneficio ꝑ obitũ collitigãtis.182
Intruſi oẽs,excepto hæretico, reg.de annali iuuantur. 290
Intruſus in benefic. reſeruato ſi ſpolietur,non reſtituitur. 335.& 404.
Intruſus quis dicatur. 376 & 410
Intruſus quot modis quis dicatur de iure communi. ibid.
Intruſus,an dicatur ille qui ingreditur poſſeſſionem cum titulo præter authoritatem ſuperioris. 411
Intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrarę non poteſt. 454
Inutile quod eſt , deeſſe dicitur. 282
Ioannes xxij. vltra ordinationes Rotæ multa ſaluberrima inuenit. 6.& 434
Ioannes.xxij. moriẽs vigeſies quinquies centum milia ducatorum eccleſiæ dimiſit. 7
Ioannes. xxij.conſtitutionem inter alia fecit, qua regnum Germaniæ regno Franciæ diuideret,& Italiam ab imperio ſegregaret. 7
Ioãnes xxij.adeò fuit curioſus ꝙ indices omnium rerũ ordine alphabeti confecit. ibi.
Ioannes. xxiij. in materia de ſubrogandis collitig.duas regulas condidit, Martinus verò 5.aliam his diſſimilem,in quibus contenta enarrantur. 168.
Iter à communiter accidẽtib. an eligendum ſit per mare, an per terram. 190
Iudex eiuſdem nationis , quo eſt actor à reo conuẽto recuſari poteſt,& quare. 110.
Iudices delegati qui dicantur 138
Iudex nõ recipit iuriſdictionẽ, niſi literis expeditis. 139
Iudex in principio litis de legitimatione perſonarum inquirere debet. 162
Iudex parte non opponente, poteſt nulliter agentem repellere. 232
Iudex non ſolum tenetur ſupplere circa ea quæ ſunt iuris quando omittuntur à patribus,ſed etiam circa conſuetudinem. ibid.
Iudex ex his,quæ vidit, licet in actis ſibi non conſtet,iudicare poterit. ibid.
Iudicem non poſſe ſupplere, quæ pars omiſit , quomodo procedat. 233

Iudicis

Iudicis definitio ſecūdum Bal dum, 233
Iudex ſecundum acta, & probata iudicare debet. ibid.
Iudex actum fruſtratorium repellere poteſt. 236
Iudex ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, poteſt infra annum executioni mandare. 281
Iudex propter negligentiam adminiſtratione ſua priuatur 380
Iudicare quādo poſſumus contra cōmunem opinionē. 288
Iudicium plurimorum oculis comprobatum iuſtum præſumitur. 117
Iudicium vnum fuiſſe iuſtum, & poſtea eius contrarium iuſtius non conuenit. 322
Iudicium idem eſt de his, quæ fiunt antea vel poſt actū. 226
Iunior quanto quis eſt, tanto perſpicatior. 417
Iuramento quando derogatur per ſimplicem derogationem nulla facta de illo mentione. 22
Iuramentum in præiudicium reipublicæ, an valeat. 36
Iurans procuratorem non reuocāre, quòd poſſit non obſtante iuramēto illum reuocare quō procedat. 269
Iurans ſe non contrauenire, etiam per inſtrumētū in forma Cameræ, ante præſtitum cōſenſum reſignāti, an reuocare poteſt huiuſmodi propoſitum. 99
Iura inducētia vacationem requirunt poſſeſſionem. 31
Iura prohibentia non auferre ius quæſitum quomodo intelligi debent. 36
Iura loquētia de filio inſtituto & de ſoluendo tributo, vel gabella ex contractibus, in quibus habebunt locum. 38
Iura loquentia ſimpliciter debent intelligi de habilib. 71
Iura nō adaptantur ad ea quę rarò & difficulter fiunt. 189
Iura quemadmodum poſt terminum ad probandū poſſunt allegari, an eodem modo poſſit extrauag. 234
Iura duorū quādo peruenimus ad vnū iudicāt pro vno. 250
Iura loquentia de remiſsione facienda homicidis, & de conſuetudine, in quibus habeant locum. 339
Iura defuncti cū qualitate ſua nō trāſeūt in ſubrogatū. 349
Iuris communis diſpoſitio nomini cauſans præiudicium, an procedat indiſtictè in quibuſcunq; cōmiſsionibus, tam in iudicio, quàm extra. 34
Iure ſublato quod eſt plus, videtur tolli quod eſt min⁹. 44
Iure communi, non autem priuilegio, & iuri ſpeciali in generali derogatione iuriū cenſetur derogatum. 45
Iuriſdictio pari in parem de iure tribui non ſolet. 64
Iuris profeſſores à lege ſacerdotes appellantur, ſed impropriè. 68
Iuris ordo coram principe nō feratur. 85

Iuriſdictio ex reſcripto nullo judici datur pro condẽnatione expenſarum. 135
Iuriſdictio ſicut per reſcriptũ nullum nõ datur, ita neq; per literas defectuoſas & ſubreptitias. 140
Iuriſdictionẽ ordinariam nullus habet in curia, niſi ſolus papa,& quare. 151
Iuriſdictio ordinaria regulariter vnde proueniat. ibid.
Iuriſdictionis & competentiæ defectus non ſanantur per ſignaturam iuſticiæ. 161
Iuriſdictionis defectus non comprehendũtur ſub reſcripto ſanante omnes & quaſcunque nullitates. ibid.
Iuriſdictionem eſſe nullam literis non expeditis, quando procedat. 172
Iuriperito dolus aſcribitur, ſi iura ignoret. 177
Iuri alterius ex cauſa mea acquiſito renuntiare non poſſum. 262
Iuris alterius virtus tranſfundi debet cum qualitatibus ſuis in alium. 368
Iuris ciuilis vbi ſit mentio, per excellentiam de iure tantum ciuili Roma.intelligim⁹. 397
Iuſticia inter cæteras virtutes obtinet principatum. 6
Ius cõmune ordinarium præſumitur certum. 21
Ius ad rem acquiri in beneficialib. quib. modis dicatur. 31
Ius ad rem per electiõem quomodo nobis acquiratur. ibid.
Ius ad rem per acceptationem vigore gratiæ expectatiuæ quomodo acquiratur. 31
Ius ad rem per præſentationẽ quomodo acquiratur. ibid.
Ius per acceptationẽ acquiſitum quare videri debeat præſeruatum, quantum ad exceptionem regulæ de iure quæſito non tollendo. 32
Ius ad rem per mandatum de prouidendo de prima præbenda factum creato in canonicum authoritate apoſtolica quomodo acquiratur. ibid.
Ius ad rẽ per collationẽ nondũ acceptatã quid operetur. ibid.
Ius ad rẽ p reſeruationẽ factã pro familiari de certo beneficio quid importet. ibid.
Ius ad rem per cõſuetudinem optandi præbendã quãtæ ſit conſiderationis. 33
Ius ad rem ob non ſolutionem pẽſionis quid operetur. ibid.
Ius ad beneficium per priuationem iuris quomodo acquiratur. ibid.
Ius ad rem per regreſſum & acceſſum quid importet. ibid.
Ius quæſitum nemini eſſe tollendum de iure communi expeditum eſt. 35
Ius vbi tollitur alicui ſecundario,& non principaliter, nunquid ſit locus regulæ. 36
Ius conditionale non habet aliquam ſubſiſtentiam de præſenti. 39
Ius adeundi quare non ſit in bonis noſtris. ibid.
Ius conditionale quãdo veniat in cõſideratione, de quo ex

ſtylo

ſtylo cancellariæ in literis debet fieri mentio. 38
Ius in re vel ad rem reſultans ex iure conditionali non eſt penitus caducum. 39
Ius firmum & magis firmum ex quo datur. ibid.
Ius competens ex gratia expectatiua reuocari poteſt,& diu non durat. 40
Ius quæſitum quod dicatur. 41
Ius quæſitum an tollatur, quãdo in cõmiſſione, vel gratia, pro cõmiſſione impetranda derogatur poſſeſsioni tantũ. 42
Ius alicui tollere ſicut non eſt intentionis papæ, ita nec poſſeſsionem. ibid.
Ius quæſitum vbi eſt alicui ex ſola cõmiſſione,nũquid ſecũdæ cõmiſsioni derogatoriç illius obſtet regula. 44
Ius competens de iure ſpeciali facilius tollitur,quàm de iure communi.ibid.
Ius nobis quæſitũ ex actu iudiciali, etiam ſi fuerit factus in partib. nõ debet nobis auferri per ſtylum curiæ. 45
Ius datum per commiſsionem facilius tollitur per alteram cõmiſsionem quàm ius acquiſitum de iure cõmuni. 46
Ius ex voluntate principis acquiſitum ſola principis contraria voluntate aufertur. 46
Ius tollere alicui,vel illud differre parificatur. 49
Ius quæſitum an dicatur tolli ſi per lapſum termini ad articulandum admittantur articuli obiectiui cũ aduerſarius ſit tutus exceptione temporis. 50
Ius aliquem habere, & probationẽ deficere ſtant ſimul. 51
Ius ſibi quæſitum.an alicui tollatur per derogationem regulæ, vigore cuius iam competebat ante regulç derogationem exceptio. 55
Ius quæſitũ an tollatur, ſi per commiſsionem tollatur gratia alicuius,itáq; per illam cõmiſsionem reducimur ad ius commune. 57
Ius ad ſe pertinens, licet non vacet de facto,quilibet conferre poteſt. 90
Ius in re neq; ad rem per expectatiuam nõ acquiritur. 129
Ius de nouo emergens in prophanis poſt concluſionem in cauſa cenſetur obuenire poſt ſententiam. 162
Ius nouum per ſubrogatiõem papæ in beneficialibus creatur, & non transfunditur illud quod habebat defunctus 163
Ius bonũ non videtur competere litiganti ꝙ exceptione regulæ elidi poteſt. 182
Ius ſuum indeciſum nemo relinquere debet. 230
Iuſtus & bonus non incidit in legem, neque eius pœna debet teneri. 231
Ius quando ex perſona agentis metitur. 255
Ius beneficiale eſt ꝑſonale, & ꝑſonam nõ trãſgreditur. 343
Ius ſuum ꝗ per annun in iudicio deducere negligit, videtur

illud habere pro derelicto. 361
Ius competens per exceptionem dicitur bonum. ibi.
Ius per ſolam præſentationem vel electionem non tribuitur in re, ſed ad rem. 401
Iuris nemo plus in alium tranſferre poteſt, quam ipſe habet & hoc quando procedat. 450
Ius quod eſt in pendente, an impediat prouiſionem medio tempore alteri factã. 469
Ius reſignatarij ante publicationẽ, an dicatur pẽdẽs. 470
Ius in re plenum quod poſſet reſolui, an ſit alteri cõferibile ante reſolutionem. ibid.
Ius ſemel renunciatũ, an poſſit iterum cedi. 471
LAicus ad cognoſcendũ de poſſeſſorio in cauſis habentib. cõnexitatẽ ſpiritualẽ incompetens videtur. 280
Legatus de latere, vel alius inferior ordinarius, an poſsit tollere expreſſe ius quæſitum derogando regulæ, ſicut poteſt papa. 62
Legatus cum facultate derogandi regulis æditis, & ædendis, an poſsit derogare regulæ de infir. reſig. 109
Legatus in curia poteſt beneficia ſuæ prouinciæ reſeruare, vel conferre. 134
Legatus de latere ſignat ſicut papa, & quare. 146
Legatũ factum pauperibus cõprehẽdit ſeruitores eorũ per quos releuantur. 211
Legati iuriſdictio odioſa eſt, extraordinaria, & ſuperiendu cta. 437
Legato vbi facultas diſpenſandi committitur, ſubintelligi quid debeat. ibid.
Legatus quas gratias dare ſoleat, & concedere. 438
Legatorum literę quare apoſtolicæ dicantur. ibid.
Legem vniuerſalem, vel particularem ex perſona cõditoris metimur. 9
Leges prolatæ ab imperatoribus, in quorum præiudicium non poſſunt reuocari. 55
Leges quando ſapiant. 62
Leges quando nõ recipiãt reſtrictionem de habilitate. 71
Legẽ cõdere per quã oẽs ſubditi ligẽtur, de rebus arduis, maximi imperij dicitur. 85
Leges Rom. quare grauiſsimè tulerunt originarios à ciuitate & ꝓpria patria diſcedere. 110
Leges, quæ dabantur populis, ſub illo eiuſdem populi idiomate publicare veteres voluerunt. 113
Lege permittẽte quod ſit, legitimè & iuſtè fieri dicitur. 180
Leges nouæ à lege veteri interpretationem, & declarationem recipiunt. 188. & 445
Lege quod nõ cauetur, in practica non habetur. 288
Legẽ defendere aliqua ratiõe etiã fatua meliꝰ eſt, q̃ eã nudã & ſine ratione dimittere. 317
Leges plures intellectus habẽtes & oẽs diuinatiuos, quis il
lorum

lorum ſit eligendus. 430
Legis vniuerſalis, natura quæ ſit 8
Legis virtus in quo conſiſtat. 84
Legis verba, quibus non cõueniunt, neq; ipſa diſpoſitio cõuenire videtur. 244
Legulatores veteres ab vtilitate exordientes procœmiis quibuſdã ad legũ ſtudiũ ſtudioſos inuitare cõſueuerũt. 62
Legum omniũ inanis eſſet cẽſura, niſi diuinę legis imaginem gerat. 431
Lex cõis vbique publicatur. 8
Lex ad hoc, vt vniuerſaliter liget, quid requiritur. 9
Lex debet locis, & perſonis cõuenire. ibidem
Lex vniuerſalis poteſt eſſe tẽporalis, & perpetua 12
Lex moderna generaliter loquẽs debet interpretari ſecũdum antiquam, & abolitã. 48
Lex vigore cuius ius eſt acquiſitũ alicui, reuocari per principem non poteſt, quo minus allegari non poſsit. 55
Lex diuina mãdat illum ea ſeruare, quæ alios præcipit cuſtodire. 65
Lex humana debet ſe cum diuina conformare. ibid.
Lex, vel diſpoſitio vniuerſaliter loquẽs, omnia includit. 70
Lex ſi non excipit, nec nos excipere debemus. 84
Lex indiſtinctè omnes, quos non excipit, ligat. 119
Lex omnis præceptiua dicitur habere decretum irritans. 130. & 131
Lex quando fundatur in præſumptione, non habet locũ in foro conſcientiæ. 142
Lex ſuſpicari vetat triſtem euentum. 180
Lex generalis oẽs ſubditos cõprehendit excepto principe. 205
Lex quę dicatur vtilitatẽ publicã concernere, quãuis eius verba priuatum commodum præ ſe ferant. 227
Lex generaliter loquẽs, an cõprehendat inhabiles. 287
Lex indignis non dat priuilegia. 333
Lex, & quęlibet alia diſpoſitio ſiue reg. ſimpliciter loquens per interpretatio. nõ eſt ampliandæ. 339
Lex nulla, aut ſtatutum quem ſenſum recipere poteſt. 341
Lex qualis eſſe debet. ibidem
Lex quã pdit nomẽ legis. ibid.
Lex adeo exoſos ſpoliatores habet, q nollit eos tueri iñ poſſeſsiõe ſua etiã per exceptionẽ veri dominij. ibid. & 342
Lex de his, quæ frequenter accidunt, intelligi debet. 334
Lex quando requirit actũ cũ qualitatẽ non ſufficit deducere actum, niſi & qualitas deducatur. 352
Lex cui dat actionem fortius illi exceptionẽ cõcedit. 401
Lex ſi eſt iuſta in foro fori, vtiq; erit iuſta in foro poli. 407
Lex quando aliquid vetat cõmodũ illius cui fieri vetat, tũc ex illa lege

tit illis,niſi ſola exceptio. 426
Lex generalis comprehendit vtrunque caſum,licet maior ratio militet in vno, quàm in alio. 429
Lex quando non eſt allegandã in deciſionibus cauſarũ. 430
Lex præcepti data à deo,quãdo habet plures intellectus, faciens contra eam non peccat mortaliter ibid.
Legum compoſitarũ nomina quo pacto ſcribi debeãt 264
Libellus ſuper quo petitorio trahat ad ſe proprietatem. & rei vendicatio aliquando competat. 301
Liber taxæ beneficiorum hodie pro regula habetur. 439
Liberum quid dicatur. 200
Libræ Turonenſ. valor,& origo. 443
Libra Turonenſis,cum quibus aliis monetis concordet. 444
Libræ cuiuſcunque regionis, & ciuitatis valor exprimitur ibid.
Libra in Anglia de Turonenſi in dubio intelligitur. ibidem
Libræ legalis valor quis ſit,& ex quibus ducatis cõſtet. ibid
Limitatio ad illa verba, videlicet, ceſſionẽ non faciendam in potentiorem. 170
Limitatio & intellectus ad ca. ees, de regu. iuris. lib. 6. 255
Lingua ad quid nobis data ſit ſecundum diuum Paulum. 110
Linguæ,& habitus diſparitas quid operetur. 111
Linguæ identitas,ſicut & ſimilitudo nominis affectionem inducit. 112
Linguæ & loquelæ ſimilitudo quantũ valore poteſt ad Agarenorũ conuerſionem. ibid.
Litibus finem imponere fauorabile iudicatur. 47
Litis euentus eſt dubius. 47.& 335
Litis pendentia, vt introducta dicatur, quid requiritur. 160
Litigare q facit aliquẽ fruſtratoriè debet ĩ expẽſis cõdẽnari,& hoc qũo procedat. 163
Lis mota p nõ habẽtẽ mãdatũ tamẽ ratificata per dominũ pòſt,vel ante mortem collitigantis,an proficiat ad effectũ regu. de ſubro. collit. 173
Litem nõ extingui poſt rẽ iudicatam non executam quo modo procedat. 181
Litigantes improbi, qui dicantur. 182
Litiũ extinctio ad reipublicę commodum pertinet. 227
Lites quã ſint execrandæ. 229
Litigioſi in teſtes, vel accuſatores non admittuntur,& eorum ordinatio ad ſacros prohibetur. 230
Litigare ex cauſa bono & iuſto viro non eſt prohibitum 231
Litigator improbus ad regulã de annali poſſeſſore, quis intelligitur. 231
Lis diſcutionem & actorũ apparatum requirit. 269
Litigandi iuſta cauſa in Rota nunquam excuſat cõdemnatum in expenſis. 170
Litis pẽdẽtiæ effectus poſt ſententiam

ſentiã, quæ tranſuit in rē iudicatam ante eius execcutionem, nihilominus durat. 275
Lis finita qñ dicitur. ibi. & 419
Litē per ſententiam finiri dupliciter conſideratur. 420
Litis reliquiæ quando durant poſt latam ſententiam, & quando non ibid.
Lis ſi interueniat, vel moleſtia iudicialis, ſi tamen non inducit cōtrouerſiam reſpectu poſſeſſionis non ſufficit. 278
Lis mota per aſſertū poſt obit. collitigantis ad effectum regulæ de ſubrogandis ratificari non poteſt. 285
Lis per ceſsionem, vel mortē non extinguitur. 496
Litigioſi vitium non afficit, niſi partem collitigantem, non autem tertium. 404
Lis mota per commiſsionem reſpectu committentis multos operatur effectus. 156
Litigare perperam licet quis incipiat, poteſt tamē ex iure nouo ſibi obueniēti litē perdere, vincere. 409
Lis eo ipſo, quod mouetur ſuper beneficio, cenſetur etiam mota ſuper poſſeſsione licet de ea nihil dicatur. 416
Lis ſi mouetur ſuper titulo beneficij, dicitur agi ſuper qua ſi dominio. 416
Lis ſi mouetur ſuper poſſeſsione non redditur litigioſa proprietas, ſed ipſum ius poſſeſſionis. ibid.
Litis pēdentia p appellationē extraiudicialē, an indicat. 419
Lis turbatiua pacificę poſſeſsionis non de facili inducitur. 421
Lis niſi per litis conteſtationem inchoari non dicitur. 422.
Lis vera ex tribus perſonis cōſtituitur. ibidem
Lis vera per commiſsionem cum ſolo decreto citationis inducitur. ibid.
Lis durāte cōmiſsione donec aliquo iuris fine terminetur, ve ibi ſemper durat. ibidem
Lis ſpacio decem annorū deſerta cenſetur. 429
Lites verbum, in regula de triennali, p quo capiatur, ſiue quomodo intelligatur. 431
Literę contentioſæ non dātur contra reges. 15
Literarum expeditionē in gratiis expectatiuis neceſſariam eſſe quis Romanorum Pontificum ſtatuit. 130
Literæ quando dicantur expeditæ. 138
Literæ nō dant ius in re, neq; ad rem; ſed ſola gratia. 132
Literæ quādo ageretur ad priuationem ob non ſolutionē, ad pbationē requirūtur. 133
Literis non expeditis, effectu gratię vtēns, non eſt tutus in foro conſcientiæ. 159
Literę ſi reperiantur expeditę cum aliquibus defectib. ſubreptionis nunquid ſit ſatisfactum regulę de non iudicādo iuxta for. ſupp. ibid.
Literę in dubio productæ poſt cōmiſsionē, de quarū expedi-

tione dies non apparet, an præſumantur in tēpore expeditę &cui incumbat onus probandi. 143
Literas quaſlibet gratiarũ de beneficiis cōceſſas infra ſex meſes expediri debere, quando non habet locum. 252
Literæ cōtra reges, principes, & magnos duces non dantur ſine ſignatura papæ. 152
Litigioſa beneficia poſſeſſorũ ne fiat remedium, & qualiter dicantur litigioſa, ſup. Beneficium. 185
Loquutio indefinita in materia pœnali non æquipollet vniuerſali. 243
Lotharium, Diocletianum, & Maximianũ Cæſares imperio ceſſiſſe, & ex eis quædam priuatam vitam elegiſſe. 67
Lucrum perdere, & damnum ſentire nō eſt par, eadémque ratio. 456
Magiſtratus vendi nō debent, ſup. Alexand.
Magiſtratus peregrini, & non ciues populi dari debent. 111
Maioris pœnitētiarij ſignatura per fiat, in quibus differt à ſign. papæ etiã per fiat. 174
Maior pœnitentiarius licet poteſt, nō tamē vtit ſignatura motu proprio, & quare. ibi.
Maior tāto q̃s reputatur, quãto pluribus, & dignoribus famulis præeſt. 197
Malefidei ſola notitia pręſcriptio interrumpit. 279
Malæ fidei poſſeſſor, licet regulariter per præſcriptionē. 30
ann. non acquirat ſibi niſi ius excipiēdi ad rem vendicandã ſi poſſeſsione caderet, locum non habet quando ageret cōtra violentum. 339
Mancipia quando dicuntur vetera, quando verò noua. 226
Mandatum de prouidendo, neque alius titul⁹ habilis de futuro nō cauſat ius in re. 32
Mandatũ factum ante litē de caſſando gratiã, quid operetur, quid vero lite pend. 45
Mandatis extinguentib. litem quando reſignantur per placet motu proprio, an obſtet regula de iure quæſit. nō toll. 147
Mandatum factum de adeunda hæreditate viuētis, qui cōmuni opinione reputabatur mortuus, valet. 128
Mandati defectũ ſignatura Papæ ſupplere non ſolet. 161
Mãdati ex defectu vbi ſentētia eſt nulla, talis infirmitas ſecũdũ ſtylũ Rotæ ſanari nō pōt etiam refectis expenſis. ibid.
Mandatũ per mille annos nō præſumitur. 161
Mandatum quãdo dicitur nullum. 285
Mandatũ de beneficio vacãti non comprehendit vacaturũ. 262
Mandatum morte conſtituētis quando non expiret. 459
Manus regia appoſita rei contentioſæ non priuat aliquem poſſeſsione. 281
Marabatin⁹ moneta olim, quã fuerit generalis, & illius valor

Ier quis ſit. 446
Marabatini, de quib. in c. cum olim, de priuil. qui intelligantur. 447.
Marcha, eſt recens, & vulgare nonen. 442
Marcæ æſtimatio qualis eſſe debet. ibid.
Marcla legalis ex quot vnciis conſtituatur. ibidem
Marcha argēti, de qua in reg. de valore, quātū valeat. 443
Marcla Sterlinguorum, quæ illius origo. ibid
Marcla ſterlinguorum in Hybernia quantum valeat, quā tum verò Rhenenſis marcha. ibi,
Marcu Pariēſis, & ad vſum Mediolani quanti ſit valoris. ibi.
Mare infirmitati, & morti æquipatur. 73
Medicu imperitus, teſte Auicēna, propter fidem, & deuotionē ægri facilius ſanat ægrū: qū medic⁹ peritus. 13
Mēſis de quo in reg. de ſubro. colli. an à tempore datæ, an verò à tempore conſenſus præſtiti cōputari debeat. 178
Menſis ſubrogationis fiendæ à colligante per obit. collitigantis, an incipiat à tempore mortis colliti. an verò à tēpore notitiæ ipſi⁹ ſubrogantis. ibid.
Mēns Papæ cōcedentis qualis præſumitur. 186
Menſes ſex ad citandū de qb. loqtur regula de annali an cōputētur à die datæ impetrationis, an verò à die expeditionis bullarum vel cōmiſſionis cauſæ vel citationis decretę vel executę. 301
Menſes ſex ad publicandū reſignationes, nunquid computentur à die reſignationis, vel à die prę ſtiti, conſenſus. 460
Mentio de actu inualido non eſt neceſſaria. 61
Mentione ſpeciali digna, niſi ſpecialiter exprimantur, omnia intelliguntur. 68
Mentio ſicut de beneficio in impetrationibus, ita de penſione fieri debet. 80
Mentio de expecta fieri debet. 38
Mentio ſicut de iure communi non requiritur, ita neque de ſtatuto continente in effectu quod ius commune. 125
Mentio colloratæ poſſeſſionis alterius in prouiſione ordinaria, & legati etiam motu proprio factis, requirtur. 238
Mentio de poſſeſsione non colorata de iure communi fieri non debet. 269
Mentio de poſſeſsione viuentis de iure communi requiritur. 315
Mercator quando quis dicitur 231
Militum Sancti Petri priuilegia aliter ſuffragantur militi agenti pro ſeipſo, quam nominato ab ipſo, 203
Minimum quod eſt in odioſis ſequimur. 361
Minori ꝓpter rigorē iuris conſeruandū, q̄ tēpora currāt. 355

Minor in beneficialibus reputatur maior. ibid.
Minor poſſidens beneficium curatum ſine diſpenſatione, nunquid exceptione reg. de triennali defendatur. 356
Mithridates Ponti rex, & Themiſtocles Athenienſis, quam varias linguas didicerūt. 113
Mixtum ſub ſimplicibus non comprehenditur. 134
Mixtum in materia fauorabili ſub expreſſione duorū ſimpliciū venire qūo procedat. 315
Mixtum in materia exorbitanti ſub ſimplicibus, an comprehendatur. 215
Mobilia ꝑ maiori parte ꝑ triēniū cōſumi præſumūtur. 319
Moderni ſunt ſicut culices in capite elephantis, quæ vidēt priora & poſteriora. 417
Modus ſeruādus in cōferendis beneficiis cōſiſtorialibus. 84
Modi inducti ꝑ cācellariā. 296
Moleſtiā extraiudicialem inducunt quæ de facto fiunt. 277
Moleſtia facti, quæ ſit. ibid.
Moleſtia iudicialis in quo differat ab ea quæ de facto, & extraiudicialiter fit. ibidem
Moleſtia in generali excluſione quæ non cenſetur excluſa. 333
Moleſtia vera in quo conſiſtat. 422
Moleſtiæ prohibitio an intelligatur de iudiciali, vel extra iudiciali. 424
Moleſtare poſſeſſorem quo ad regulam de triennali, quis dicatur. 424
Moleſtia verbum, in regula de triennali de qua moleſtia intelligatur. 425
Monachos eſſe prohibitos legibus ſtudere quomodo procedat. 37
Monadē ſiue vnitatē quid vetetes appellare ſoliti ſunt. 216
Monaſteria in diſpoſitionibus loquentibus de digniatibus non comprehenduntur. 243
Monetarum tot ſpecies quare in regula de valore enarrantur. 447
Mora modici temporis damnū magnum non continet. 49
Morbis acutis terminꝰ 20. dierum præfigi ſolet. 94
Mori vt quis dicatur ex noua & non antiqua infirmitate, quid probari oportet. 281
Mortis papæ appellatio, an comprehendat priuationem. 197
Mortis articulo conſtituti qui dicantur, cum infirmi non ſint. 74
Mortis appellatione, an mors intelligatur naturalis, an accidentalis. 165
Motus proprius tollit ſubreptionem, non ius tertij. 244
Motus proprius in dubio non præſumitur per impetrationem concedi. 227.
Mulier ſi nō certificata de morte viri contrahit matrimoniū tenet, ſi in veritate maritus erat mortuus. 184
Nationis expreſſa in literis apoſtolicis quare requiritur. 110
Natio eadem inducit ſuſpicionem

nem. ibid
Natura quando præualet accidenti. 121
Natura ex varietate temporũ nouas deproperat edere formas. 417
Negligẽtia vni⁹ nõ ſeruãtis regulam, non nocet alteri impetranti ſeruanti regulam. 237
Negligens vbi aliquis nõ fuit, non impeditur agere ſublato impedimento. 248
Negligentes omnes & deſides qui ſui immemores ſunt officio ſuo priuatur. 380
Negligẽtiæ epilogus continẽs in ſe. 214. caſus in quibus negligentia nocet. ibid.
Negligentiæ deinde. 20. caſus connumerantur, in quibus negligentia non nocet. ibid.
Nobilitatis magna conſideratio in collationibus faciendis habetur. 170
Nobilium intuitu à regulis iuris recedi ſolet. ibid.
Nobilitatis expreſſio, tam poſſeſſoris, quàm impetrãtis de iure, an requiratur. 267 & 168
Nominatũ à patrono, q obtinuit nouam prouiſionem, & committit cauſam, literis nõ expeditis, nunquid comprehendat regula de nõ iud. iux. form. ſup. 141
Nominis expreſſio quando requiritur pro forma nõ poteſt per æquipollens impleri 261
Nominis expreſsionem per æquipollens poſſe fieri limitatur. ibid.
Nomina in reſcripto reorum exprimi debent, 262
Nominis appellatione nomen proprium appellatiuum, & ſingulare an comprehendatur, ibid.
Nomen ſingulare quid ſit, & quãdo iuris expreſsio ſufficiat. 263
Noĩe ꝓprio aliquẽ appellari ſacra ſcriptura ad ſignũ magnę familiaritatis refertur. ibid.
Nominis omiſsio, ſeu immutatio apud veteres ad deriſum. & contẽptũ referebatur. ibid.
Nomine proprio propter indignitatem, vel peccatũ alicuius, quis priuetur. ibid.
Nominum crebræ immutationes vel repetitiones aliquando in ſacra ſcriptura ad magnũ miſterium & ſingulare perſonæ meritum ſunt. ibid.
Nomen exprimere quanti ſit momenti, quid etiam nomina piæ ſe ferant. ibid.
Nomina plura impetrantis, an ſint exprimenda. ibid.
Nominum pluritas in dubio non præſumitur, & eam allegans tenetur probare. ibid.
Nomen illius contra quem reſcriptum impetratur de ſtylo hodierno ita extensè debet eſſe ſcriptum, ſicut nomen impetrantis. 264
Nominis impetrans æquiuocatio an viciet reſcriptum. ibi.
Nomẽ quando abbreuiate ſcribi poteſt. ibid.
Nominum diuerſitas ex diuerſitate effectuũ arguitur. 137

Nō entis nullæ ſūt partes. 331
Normādus, an poſſit extra terram Normādiæ iudicem impetrare, 121
Notarij ſeptē initio oriētis ecclesiæ ad res geſtas martyrū cōſcribendas creati fuere. 2
Notarius falſans ſcript. ſi deduxit ea in veram exiſtentiam teſtium cum debitis ſolennitatib. pœna falſi tenetur. 310
Notoria quæ dicantur. 233
Notoriū licet non debeat probari debet tamen allegari, & hoc qūo procedat. ib. & 375
Noua prouiſio ad quem effectum fiat. 184
Noua prouiſio præſupponit alium titulum præceſſiſse, nec facit ius purum, & ſimplex de per ſe ſubſiſtens. 257
Nouæ ꝓuiſionis diffinitio. ibid
Noua prouiſio etiam nulla ſupplet diligentias regulæ. 279. & 465
Nouæ prouiſiones gratię ſi neutri, ſubrogationes. & ſimilia, gratiæ ſunt dependētes ab impetratione principali. 311
Noua quæ inducūtur nouo etiam auxilio fulciri debēt 96
Nullitates, quæ ſanātur facilè per ſignaturam, adiūcta clauſula, videlicet, refectis expenſis. 162
Nullum, & inutile à iure æquiparantur. 282
Nullum quod eſt, annullari nō poteſt amplius. 310
Numerus ternarius plus aliis in diuinis, & humanis commendatus. 318
Nuntius vtrum poſſit admittere reſignationem vigore mandati facti in fauorem certæ perſonæ 109
Nuntiatio noui operis in dubio afficit. 280
OBitus veriſimilis notitia, de qua in regula, nunquid debeat attendi computando dietas per terram, an verò per mare. 189
Obſeruari magis ſolent quæ ſpecialiter repetuntur quàm quæ generali prohibitione ſunt poſita. 172
Obſtare impetranti beneficiū per alterius aſſecutionē. 289
Obtinere verbum quid ſignificet. 31
Odia reſtringi debent, fauores autem ampliari. 188.
Odium, & ſiniſtra ſuſpicio contra impetrantes beneficia viuentium poſſeſſorum, in quo conſiſtant. 228
Odium ſemel cauſatum adhuc durat. 298
Officiales ſoliti ad menſam Vicecancellarij comedere non poterant medecinam ſumere aut ſanguinē minuere abſque licētia Vicecancellarij. 3
Officiales qui non tenentur ad publicandum. 464
Officiorū curiæ magnæ fuerūt tēporum viciſſitudines 466
Officia magna curiæ magis ſplendent in perſonis Card. quàm aliorum. 468
Officialis, qui ad nutum creatur ex quo non datur ad tempus, perpetuus reputatur. 41

Officia curiæ an cōprehendat regula de infir.reſig. 93
Officiorum quædam ſunt ſæcularia, quædam ſpiritualia, quædam verò mixta. 94
Officia in quibus eccleſiaſticis beneficiis æquiparētur. ibid.
Officiales oēs capientes panē ī palatio vel cuſtodiā faciētes veri familiares cēſentur. 210
Oīs dictio vniuerſalis eſt, iā cō plectēs, etiā accidētalia. 350
Onus cū onere cōpēſantur. 58
Onus qui habet, debet etiam habere commodum. 199
Opiniones hominū ex tempore facilius mutantur. 302
Opinio nulla eodem ſtatu diu ſtare poteſt. 323
Opinio cōis, q̄ faciūt Doct. ꝑ adhæſionem dicitur leuis. 10
Opponendi ius quando habebit locum. 28
Opponens in exceptione ſua tam petitionem, quàm exceptionem probare debet. 143
Orare qui neſcit, aſcendat mare. 73
Oratio, quam antiquior referendarius in ſignatura dicere ſolet, deſcribitur, & vnde originem habuit. 149
Ordinatio papæ habet vim legis generalis. 9
Ordinarius beneficia iam effecta litigioſa, conferre non poteſt. 48
Ordinarij conferre, nec expectantes acceptare beneficia reſeruata, vel affecta non poſſunt, neq; minus cōſiſtorialia & per obitum vacantia. 83
Ordinarius, quæ beneficia cōferre poſſit. 90
Ordinarij cū ꝓcedere debeāt ſecūdū ius cōmune nō requiritur literarū expeditio, ſed ſola ſignatura ſufficit. 133
Ordinarius quando prouidet in curia de beneficiis vacantibus in ſua diœceſi, nunquid prouiſus tunc teneatur literas expedire. 134
Ordinari⁹, an poſſit cōferre beneficiū ſub cōditiōe ſi vacat, etiā ignorāti vacationē. 185
Ordinariorū collationes ſunt fauorabiles, & naturales, & propterea ampliandæ. ibid.
Ordinarius in quibus beneficiorum impetrationibus poteſt decipi ſicut papa. 239
ordinari⁹ viſitator pōt ſubditū ſuū cōpellere ad oſtendendū omnes titulos bñficiorū ſuorū etiā alibi cōſiſtentiū. 335
Ordinarij gratias motu ꝓprio cōcedere ſolent. 242. & 356
Ordinari⁹ null⁹ īferior à papa cōmēdare perpetuò pōt. 324
Ordinarij papæ, & legati quib. prouidere dicuntur. 438
Oriundis, quam exteris, etiam his præſtantioribus, quare magis fauemus. 118
Oxonienſis eps ab Alexādro papa.iij.reprehenſus. 177
PActa in beneficialib. licet ſint prohibita, vbi tamen facta ſunt vt à lite recedatur, tollerantur. 230
Pacta, ſiue capitula quando inducant ſimoniam in beneficia. ib. quando verò non. 344

Panis appellatione,& vini,nō veniunt fercula. 109
Panes qui hodie dantur cardinalibus ex palatio vocantur panes honoris. ibid.
Panes Martij q dicantur. ibid.
Panis ſiligineus, ſicut inter vina Falernum,ita inter panes primarius habebatur, ſolis regibus dari ſolitus. ibid.
Papa eſt ordinarius ordinariorum orbis,& omnia beneficia habet manualia. 9
Papa pedes plumbeos habere dicitur. 12
Papa vnicus eccleſiæ ſponſus appellatur, 16
Papa difficilius prȩſumitur habere notitiam iuris extrauagantis,quā iuris ordinarij. 21
Papa ſi in ſuis literis tolleret collationem alteri factam in dubio,de qua collatione intelligendum erit. 26
Papa vbi ius tollit, præſumitur potius per importunitatem hoc feciſſe, quàm per voluntatem. 27
Papam in dubio non velle tollere ius quæſitum quomodo intelligi debeat. ibid.
Papa in beneficialib. quātam habeat poteſtatem. 27
Papa quando intendit alicui tollere ius quæſ.in dubio de quo iure intelligendum erit. ibidem.& 45.
Papa volente alicui in aliqua gratia præiudicium inferre, de quo præiudicio intelligemus. 30
Papa auferens beneficium cui contulit, tenetur ei de bono contracambio. ibid.
Papa in profanis nullam habet poteſtatem. 30
Papa ad cōpromittendum,an poſſit aliquem cogere 36.
Papa in gratiis ſuis ad faciendum fauorem gratiato principaliter mouetur. 37
Papa & ſacra pœnitētiaria ꝓpter incurſum periurij poteſt tollere ius quæſitum. 37
Papa alteri prouidens de beneficio commendato infra ſex menſes, an dicatur tollere ius quæſitum. ibid.
Papa ſicut nō prȩſumitur velle alicui tollere ius quæſitū,ita neque poſſeſſionem. 43
Papa concedens ius litigandi per viam commiſſionis illud idem poteſt tollere. 46
Papa cōcedēs cōmēdā ĩ dubio de qua cōmēda interpretari debet,ꝑpetua,an tꝑali. 45 8
Papatui qui renuntiarunt. 69
Papa an ligetur capitulis factis in conclaui. ſup. Capitula.
Papa per ſecundā cōmiſſionē iuri legitimè acquiſito vigore primæ cōmiſſionis quomodo derogare intelligatur. 66
Papa vbi mandat litem extingui,cauſam ad ſe aduocādo, ad effectum, vt ipſemet, vel alius pro eo de illa cognoſcat,quid operetur. 47
Papa vbi extinguit litē cū inde ſequutis ſilentiū imponēdo,quid operetur. ibid.
Papa de iure cōi etiā in gratia motu ꝓprio facta nūquā cē-

ſetur

ſetur tollere ius quaſi. 48
Papa lite pendente, reſeruans beneficia quæ poſſidet Sem pronius in fauoré tertij colliligantis nunquid tollat ius quæſitum. ibid.
Papa differēdo ius mihi cōpetens in exceptione perēptoria nūquid præiudiciū cōſiderabile inferre videatur. 49
Papa an æque præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem competentem, ſicut peremptoriam. ibid.
Papa, licet nō poſſit alicui auferre ius ſuū, pōt tamē dilationē ſup eo cōcedere. ibid.
Papa ita cenſetur præiudiciū inferre differendo ius ſicut extinguendo. ibid.
Papa differēs obligationē iuratam ad longius tempus, an dicetur prҽiudiciū inferre. 50
Papa declarante in commiſſione mentis ſui prædeceſſoris fuiſſe, gratiam non fuiſſe ſubreptitiā per expreſſionē falſam familiaritatis, nūquid per huiuſmodi commiſſionē tollat ius quæſitum. 52
Papa declarante aliquē fuiſſe ſuum familiarē, ſi per hoc tollatur gratia aduerſarij, an valeat declaratio. 53
Papa poteſt tollere ius quæſitum ex lege ſua 56
Papa per ſuā cōmiſſionē reiiciente exceptionē mihi competentē cōtra aduerſariū, qui incurrit pœnā. & priuationē ipſo iure, nūq d p hoc dicatur mihi tollere ius quæſitū. 58
Papa per actum cum excommunicato celebratum videtur eum abſoluere. 59
Papa ad hoc, quòd per actum quem facit inducat diſpenſationem, quinque neceſſaria requiruntur. ibid.
Papa licet diſpēſet, cū clerico d gno priuatiōe nō p hoc intelligitur tollere i' quæſi. ibi.
Papa dando immunitatē delinquenti, an poſſit expreſſe tollere ius quæſitum. ibid.
Papa lite pēdente, fauore reipublicæ ſi concedat reſcriptū in præiudicium collitigantis cum clauſula generali non obſtan. nunquid per hoc dicatur tollere ius quҽſitū. 60
Papæ perſona in generali ſermone à quocunq; prolato cōprehendi non intelligitur. 64
Papæ celſitudini nulla lex imponi poteſt ex quo Deus ei leges ſubiecit. ibid.
Papҽ imperatores, & reges cōſtitutioni c. oīs vtriuſq; ſex'. de pœn. & remiſ. ſubiici ītur. ibi.
Papa cui diſpoſitioni ſtare teneatur. ibid.
Papa aliquē ppriis manib. īterficiēs irregularis efficitur. 65
Papa licet habeat diſpēſandi authoritatē, nō tamen habet peccandi licentiam. ibid.
Papa. & imperator inter cæteros lege honeſtatis & naturalis iuſticiҽ aſtringuntur. ibid.
Papa in vita ſibi ſucceſſorem eligere prohibetur. 66
Papa reſignante papatum in quibus caſibus habeat locū regula

regula de infirmis &c. & in quibus non. 66
Papa omnes mortales habet ſubditos. 70
Papæ intentio non præſumitur fuiſſe de eo quod verba non important. 83
Papa quæ negotia ſolus expedire poteſt,& quæ non. 85
Papa & imperator poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius conſilio. ibid.
Papa quare plus,vel min⁹,quã viginti dies non præfixit infirmo reſignanti. 93
Papa non poteſt facere,ꝙ reſignatio, quæ verè, & realiter facta fuit,non ſit facta. 98
Papa reſeruans prouiſioni ſuę beneficiũ,ſi illud dat in commẽdã,expirat reſeruatio. 119
Papæ ſcientia in quibus inducat derogationem,& in quibus non. 124
Papa ex certa ſcientia poteſt dare ius ad vacatura etiam certæ perſonæ. 126
Papa ſuper eo quòd continet peccatũ diſpẽſare nõ põt. ibi.
Papę intẽtio in dubio qualis præſumitur. ibid.
Papæ certa ſcientia,quid operetur. 126
Papa præſumitur habere notitiam iuris. 127
Papa qua ratione mouetur ad faciendum regulas expeditionem literarũ requirẽtes. 132
Papa eo ipſo quòd dicit fiat, facta eſt gratia abſque alio adminiculo. ibidem
Papa quare mandat iudicibus nõ debere iudicare iuxta formam ſupplicationum. 158
Papa præſente nemo poteſt iuriſdictionem ordinariam exercere. 134
Papa quare vtitur hoc verbo, fiat in ſignatura. 145
Papa ſignans ſupplicationem gratioſam,quæ ſunt ſecundum ius,in ea tantum concedere videtur. ibid.
Papa quo pacto ſignat gratiã nouã & reformationẽ. ibid.
Papa in ſignatura ſupplicationũ quare nõ ponit primã literã nominis ſui põtificatus, ſed nominis proprij. ibid.
Papa quando loquitur vt priuata perſona, quando verò vt Chiſti vicarius. ibid.
Papa interdum ſupplicationẽ gratioſe petitam,&ſignatã ꝑ fiat reddit mixtã. 145. & 146
Papa cõmittẽte aliquid alicui omnia illi de iure cõceſſa cẽſentur,ſine quibus iuriſdictio exerceri non poteſt. 146
Papã ſolũ ſignare poſſę ſupplicationes gratioſas per verbum fiat,fallit in maiori pœnitentiario. 147
Papa quare in conſiſtorio publico ſignat commiſſiones iuſtitiæ. ibid.
Papa ſiue publicè ſiue priuatè actũ faciat,ſemꝑ i⁹ dicit. 148
Papa ſupplicationem gratioſam poteſt ſignare per fiat, vel per placet, ſecus autem in aliis commiſſariis. 147
Papa imponẽs ſibi legẽ à fortiori aliis inferioribus impone.

nere intendit. 171
Papa qui aliorum iura vult ſer uare ſua vt negligat, non eſt dicendum. 185
Papa in literis directis regibus non vtitur verbo, mandamus ſed exhortamur. 15
Papa cõcedente indultum cardinali, quòd poſſit cõferre beneficia reſeruata, poterit conferre ea, quæ ſunt duplici reſeruatione reſeruata 214
Papa quare magis in regu. de annali impetrantis gratiã annullare voluit, quàm in regu. de triennali. 238
Papa quando in ſupplicatione porrecta deleuit aliqua, videtur in omnibus aliis gratiam velle concedere. 240
Papa verbis exprimere non præſumitur, quod mente non conceperit. 242
Papa vltra quod petitur concedere non videtur, maximè cõtra regulam, quæ eſt ius ſcriptum. 250
Papa vel imperator ſicut inter gradus dignitatum gradum facere non dicuntur, ita nec doctoratus inter gradus doctrinæ. 267
Papa quare in regula de annali voluit nobilitatem poſſeſſoris in impetratione exprimi debere, & quomodo probetur iſta nobilitas. ibid.
Papa aſſerente beneficium vacare, renuntiari non poteſt. 373
Papæ non creditur vbi de præiudicio tertij agitur. ibid.
Papa conferendo alicui incompatibile etiam ſcienter, non cenſetur eum illi diſpenſare in dubio, niſi expreſſe dicat. 334
Papa in beneficialibus ſucceſſorem an dare poſſit. 342
Papam in dubio velle tollere alteri exceptionem ſibi competentem non eſt veriſimile. 358
Papa conceſſionem factam reuocare poteſt. 359
Papa facere poteſt in terminis regulæ de triennali, quòd omnis titulus in beneficialibus ſit coloratus. ibid.
Papa vbi prouidet motu proprio ſubreptio taciturnitatẽ obiici non poteſt. 392
Papa beneficia vacantia in vrbe etiam ſi non eſſent reſeruata conferre poſſet, ac ad talia beneficia expectatiuas cõcedere. 397
Papa quare reſeruauit ſibi beneficia in tribus eccleſiis patriarchalibus vrbis, videlicet, ſancti Petri, ſancti Ioannis, & ſanctæ Mariæ maioris. 397
Par in parem non habet imperium. 436
Pariſiis & in Burgundia quare acta in vulgari ſcribuntur. 113
Paricidij legem quare Solon non tulit. 198
Parochialem eccleſiam habẽs cuius alius maiorem partem fructuũ poſſidet, tenetur promoueri infra annum, aliàs priuabitur. 283

Parochialem eccleſiam commendatam, an comprehendat regula de Idiom. 118
Pars tutior & ſecurior in dubiis eſt eligenda. 66
Pars vna per aliam alternatiuè declaratur. 123
Pars vna quo ad iuriſdictionalia ſupplere poteſt, quod alia facere tenebatur. 300
Paſſiões animi quæ impediãt reſignatiões, & quæ non. 81
Patri filia defuncta, loco conſolatiõis iuſtum eſt, quòd ei reddatur dos. 199
Patricij patres principes dicũtur. 16
Patroni an poſſint præſentare alium ad beneficium, ſi vnus ex duobus præſentatis collitigãtibus moriatur. 980
Patroni clericum eiuſdem diœceſis epiſcopo præſentare debent. 110
Pax facta cum inimico non extenditur ad eius adhærentes, niſi expreſſe dicatur. 210
Peccatũ tanto maius eſt, quanto ille qui peccat eſt dignior. 18
Peccati venia nõ datur niſi pe tenti & correcto. 147
Peccata quando grauiora reputantur. 237
Penſio in temporalitate conſiſtit. 86
Penſio per contractum non vacat. ibid.
Penſionem habens, ad horas canonicas recitandas non tenetur. ibid.
Penſiones contractibus profanis æquiparantur. 87
Penſio ſola volũtate poteſt remitti, & caſſari abſque licentia papæ. ibid.
Penſio per promotionem penſiònarij vacare non dicitur. ibidem
Penſionem impoſitam de conſenſu per ſolam ſupplicationem deberi, & tranſire ad ſucceſſorem, quomodo procedat. 87
Penſionem ſoluere aut recipere literis non expeditis, ſalua conſcientia nemo poteſt. 141
Penſiones imponere ſuper beneficiis in quibus caſibus inferiores à papa poſsint. 166
Penſio impoſita per ordinariũ quando tranſeat ad ſucceſſores. 130
Penſio propriè loquendo non eſt beneficium. 253
Penſio non vacat, licèt vacet beneficium. ibid.
Penſionem habentes ad quæ teneantur. ibid.
Penſiones dupliciter conſiderantur. 254
Penſionis ſolutio in curia in qua moneta fieri debeat. ibid
Per dictio quid ſignificet. 333
Perfectum quid dicatur. 400
Perinde valere, an ſufficiat ad ſupplendum defectum idiomatis. 120
Perinde valere ſola ſupplicatio quando ſufficiat. 138
Periurus in quibus cenſetur diſpenſatus. 85
Periurus nunquid erit, iurans ſoluere die dominico, ſi ſoluit

medio

media nocte ſequenti. 108
Periurij exceptio impedit reſtitutionem. 338
Permiſſum ad tempus cẽſetur poſtea prohibitum. 103
Permutatio vera & pura, ſimplex reſignatio eſt. 452
Permutatio de beneficio vnito non valet. 86
Permutatio facta cum beneficio, vulgariter dicto de pertica, non valet. 281
Permutatio quæ præſumitur fraudulenta. 91
Perpetuum quid dicatur. 41
Perſonæ merito quæ à principe impetrantur, in alium non transferuntur. 369
Perſona quando trahit originem ſuæ poteſtatis, & dependentiam à curia, regulis cancellarie ligatur. 438
Perſonæ appellatione qui comprehendantur. 114
Perſona conſtituentis, ſiue loquentis in generali ſermone non comprehenditur. 64
Perueniſſe non dicitur, quod non ſtetit. 40
Peſtilentia omnes alios morbos magnitudine ſuperat. 74
Petitorem per exceptionẽ iuris non ſui, in beneficialibus excludere ſufficit. 347
Petitorium habet in ventre poſſeſſorium. 416
Pictores in magno, & arduo opere quo vtantur leuamine 143
Placet verbum, quid denotet. 142
Placita iuriſdictiones cauſarũ appellantur. ibid
Plus & minus non differunt ſpecie. 91
Podagra, rabies, & lepra, tres infirmitates in ſanabiles. 162
Pœnæ quæ imponantur improbis & calumnioſis litigatoribus. 229
Pœnalia vbi ſunt, quod minimum eſt ſequimur. 301
Pœnæ illæ 50. florenorum, & quòd beneficium non cenſeatur litigioſum, &c. poſitæ in fine regulæ de annali, nunquid referantur ad omnes caſus præcedentes, & contentos in prima parte regulæ, an vero referri debẽt ad ea, quæ in ſecunda parte continentur. 314
Pœna appoſita in vná parte eiuſdem conſtitutionis, ad aliam refertur. ibidem
Pœna appoſita in vltima parte quando ad alias non refertur. ibid.
Pœnitentiarij maioris officiũ temporibus primitiuæ eccleſiæ ſacerdotibus ſimplicibus, & bonæ vitæ regendum tradebatur. 5
Pœnitentiariorũ S. Petri prior mitriã papæ & rochetũ publicè tenere ſolitus erat. ibid.
Pœnitẽtiariorũ cura ad tantũ honoris culmen deuenit, vt non dignarentur olim cardinales illud mun' ſubire. ibid.
Pœnitentiariæ ſacræ officium antiquis temporib. cardinales exercuerunt. ibid.

Pœnitentiariis olim grauia negotia committebatur 5
Pœnitentiario maiori effecto cardinali omnes illi, pœnitentiariorum honores ceſſarunt 5
Popularibus verbis quãdo ſit agendum. 113
Poſitio vnius, eſt excluſio alterius. 133
Poſſeſsio non propriè appellatione iuris continetur, 42
Poſſeſsorij cauſa videtur modici pręiudicij ibid.
Poſſeſsione ſi quis priuetur habens bonum ius, facile illam recuperat, ſecus tamen in titulo. 42
Poſſeſsio in reſcriptis ſtrictè interpretandis appellatione iuris venit. ibidem
Poſſeſsio nemini eſt auferẽda ſine cauſæ cognitione. 43
Poſſeſsione antequã quis priuetur etiã predo in notoriis debet citari. ibidem
Poſſeſsio quid ſit. ibidem
Poſſeſsionis commoda, quæ ſint. 43
Poſſeſsio tituli in pari cauſa dat ius. ibidem
Poſſeſsionis per priuationem tollitur ius quæſitum. 43
Poſſeſsio maximi momenti, quæ ſit. 43
Poſſeſsio colorata quid importet, quid verò meri facti. 44
Poſſeſsionis ſpecialis mentio quando requiritur. ibid.
Poſſeſsionem beneficij intrãs literis non expeditis, perdit omne ius. 131
Poſſeſsio per ſolam ſupplicationem in quibus beneficiis canonice capi poteſt. 135
Poſſeſſor reus in aliũ cedens, lite peudẽte, an attentare dicatur. 160
Poſſeſsionis qualitatem quęlilibet moleſtia facti interrumpit. 173
Poſſeſſores annales in quorum fauorẽ inducta eſt regula vtrum poſsint eius fauori renuntiare. 236
Poſſeſsori annali quapropter in tantum regula fauet. 237
Poſſeſſori, quàm actori quando magis fauendum eſt. 238
Poſsidens alieno nomine poſſidere non dicitur. 244
Poſſidere qui dolo aduerſarij deſiit, poſsidere dicitur. 247
Poſsidens ex ꝓuiſione ordinarij beneficium reſeruatũ non facit fructus ſuos. 254
Poſseſsio beneficij reſeruati quàm ſit nulla. 255
Poſsidens beneficiũ per annũ licet dicatur detinere, de tali tamen detentione annali in impetratione faciẽda eſt mẽtio. ibid.
Poſſeſſori annali quo an exceptionem producendã, & abſolutoriam obtinendã quid probare ſufficiat. 256
Poſseſsoris nomen cõtra quẽ impetratur, ſi abreuiate ſcribatur an ſufficiat. 364
Poſſeſſor quot annis poſſedit beneficiũ in impetratione

exprimi debere, quid ſibi velit. 268
Poſseſsor pacific⁹ quo ad regulã de annali q̃s dicatur. 273
Poſſeſsor pacificus ad effectũ, vt victorẽ aduerſarium, vel alium exceptione regulæ repellere poſsit, an dicatur ille qui poſt ſentẽtiã cõtra ipſum latã, quæ tranſiuit in rẽ iudicatã poſsidet per annũ. 274
Poſseſsio quando cum legitimo titulo capitur etiam propria authoritate, an dicatur attentatum. 476
Poſſeſsio pacifica annalis, nũquid interrũpat̃ per citationẽ nulliter factã quę peſuerit ad notitiam citati. 277
Poſseſsio pacifica, vt interrumpatur, quid requiritur. 279
Poſseſsor pacificus quãdo eſſe non deſinit, non obſtante lite calumnioſa. 280
Poſſeſsionis verum & propriũ ſignum. 281
Poſseſsio duplex eſt. ibid.
Poſseſsio quę verior & potentior reputatur. ibid.
Poſseſsiones duæ vbi vno die factę ſunt, illarum prior quę reputatur ibidem
Poſseſsori annali excipiẽti de regula, an obſtet cõfeſsio ꝓcuratoris ſui reſultãs ex commiſsiõe cauſæ ſuper moleſtationibus ĩ. annũ dictæ poſſeſſionis facta, quam commiſſionem ipſe poſseſsor poſt annum ratam habuit. 284
Poſseſsionis nõ pacificę ꝓbatio ex quo eſt fauor obiectus qualiter ꝓbari debeat. ibid.
Poſſeſſor pacificus nunquid dici poterit ad effectum regulę ſi cauſa contra eum infra annũ nomine meo cõmittatur per aſſertum procuratorem meum, quam cõmiſsionem eſſe poſt anum ratam habui. ibidem
Poſseſsio annalis ad producẽdam exceptionẽ iſti⁹ regulæ an ſufficit ꝗ adſit tẽpore impetrationis, citationis, aut ſententiæ, licet poſtea deſinat. 285
Poſseſsor ſi poſt impetrationẽ actoris deſinat poſſidere, ipſe impetrans, an poterit vſque ad ſententiam proſequi. ibi.
Poſſeſſor annalis titulum nõ habens, quando defenditur à regula. 287
Poſsidens per annum beneficium ſciente & patiente impetrante, nunquid pręſumetur titulum habere. ibid.
Poſseſsio à iure dãnata quando iuuat poſſeſſorem. 292
Poſseſsio non tranſit, niſi ad eam ſubrogetur. 298
Poſseſsione eadẽ duo vti non poſſunt, ibid.
Poſſeſſor violentus à lege improbus iudicatur. 299
Poſseſsio interpollata an ſufficiat. 309
Poſseſorem magis moleſtare quis dicitur. 310
Poſseſsor annalis cõuẽt⁹ poſt citationem factam ab impetrãte, qui non ſeruauit primã partem regulæ, nunquid poterit

terit dici pacificus ad effectũ vt fieri poſsit triennalis. 313
Poſsidens rem eccleſię per triennium, etiam cum mala fide præſcribit eam. 318
Poſſeſſor quando, & quot modis dicitur intruſus. 333
Poſseſsio triẽnalis, diurturna dici poteſt. ibidem
Poſſeſsio triennalis iuris præſcriptionẽ qualiter inducat. 338
Poſſeſſor violẽtus non poteſt referre quæſtionem dominij, etiã ſi agatur petitorio. 339
Poſſeſsio in ſubrogatione quãdo comprehenditur. 350
Poſſeſsio, quæ in facto cõſiſtit an poſsit ipſo iure de vno in alium tranſire. 353
Poſſeſsio pacifica triẽnalis magis attenditur quàm bona fides. 366
Poſſeſſor per citationem ſibi factã deſinit eſſę pacific⁹ 365
Poſſeſsio ſola decennalis cum patientia alterius in profanis præſumit titulum. 374
Poſseſsio decennalis quoad hoc vt in beneficialib. inducat titulum, quæ requirantur ibid.
Poſſeſsio triẽnalis cum titulo in quo differat à poſseſsione decennali. ibidem
Poſſeſsorem cõtra triennalẽ in petitorio circa validatem tituli nullus auditur. 375
Poſſeſsio decẽnalis ſine titulo in quo ſit fortior triẽnali poſſeſsiõe cũ titu. colorato. ibi.
Poſſeſsio colorata quæ dicatur 376
Poſſeſsionẽ propria authoritate cum executoribus, an quis capere poſsit. 277
Poſſeſsio pacifica, de qua loquitur regula de triennali, nũquid per citationẽ nulliter factam interrumpatur. 400
Poſſeſſor triẽnalis poſsidens ꝑ biẽnium vigore vnius tituli, qui poſtea per aunũ virtute alterius tituli voluit poſsidere, nũquid iuuetur exceptiõe regule de triennali. 409
Poſseſsiõis cauſa per ſuperuenientem titulum mutatur. ibid.
Poſsidens beneficiũ triẽnio titulo nõ coloraro, & in tertio anno ſuperuenit titul⁹ coloratus, an poſsit poſt triẽiuum inquietari, vt iuuetur regula. 408
Poſſeſsio pacifica ad effectum regulæ de triennali quæ dicatur. 415
Poſſeſsio pacifica, quæ requiritur in c. licet canou. de ele. lib. 6. in quo differat à poſſeſſione de qua loquitur tex. in c. de multa de præben. 416
Poſſeſsio parifica triennalis iã incepta, nũquid interrumpatur per appellationem extra iudicialẽ intimatam poſſeſſori poſtea deſertam. 418
Poſſeſsio pacifica, quo ad reg. de triennali, an deſinat eſſe ſi poſſeſsor triennalis cõfiteaꝶ ꝑ literas ſuas ſe habuiſſe notitiã citatiõis decreti cõtra eũ ante cõpletũ termiuum, 421
Poſſeſſor

Poſſeſſor committens cauſam, & decernẽs citationẽ cõtra tertiũ ſuper beneficio, quod poſſedit, quam citationem per 10. annos executus non fuit, ſed ſemper beneficium prædictum poſſedit, nunquid dicatur pacific⁹ poſſeſſor ad effectum reg. de triennali 421

Poſſeſſor triẽnalis eadẽ debet ſecuritate gaudere æquè ac præſcribẽs per.4c. ãnos.424

Poſſeſsio capta per amicũ ſine mandato cum titulo colorato, an poſsit inde ad duos annos per dominum ratificari, itaque poſt rationem dominus poſsidens, vlterius per annum efficiatur triennalis in præiudicium medij impetrantis à papa. 426

Poſſeſſor triennalis cũ titulo tantum colorato, an poſsit agere poſt triennium contra habentem verum titulum ad recuperationem aliquorum fructuum perceptorũ ibidem

Poſſeſſor pacificus vt quis dicatur, an ſufficiat maiorem partẽ fructuũ poſſediſſe. 427

Poſſeſſor ſi citatur vigore cõmiſsiõis in qua appoſita fuit illa clauſula videlicet, dũmodo ante terminũ, &c. poſt citationẽ prędictã triẽnio poſſedit, nunq̃d dicatur pacific⁹ ad effectũ regulæ de triẽnali 432

Poſſeſsionẽ tenere per m enſẽ magis, quam per longius, vel min⁹ tẽp⁹ quare ſufficiat. 462

Poſſeſsiõis adeptio cũ cõtinuatione alicuius temporis, an æquipolleat publicationi ad effectum regulæ de public. reſi. 465

Poſteriorib. facultas vlteri⁹ cogitãdi. auferri nõ debet. 417

Potentiorum patrocinium, q̃ inuocant, iactura cauſæ afficiuntur. 181

Poteſtas fori cõtẽtioſi q̃ ſit 122

Poteſtas ligandi & ſoluẽdi in foro pœnitentiali in quem cadat. ibid.

Poteſtas ſola fori ponitentialis, an facit beneficium curatum. 124

Potuit verbũ, q̃d denotet 189

Prędicatio officiũ eſt curę 110

Prædicatio qualem hominem requirat. 112. & 113

Præiudiciũ modicũ à iure an conſiderari ſoleat. 121. & 41

Prędiudiciũ, quod quis ſentẽtiæ cõſequentiam fauoris, an attendi debeat. 36

Præiudiciũ ſecundarium ſacra pœnitentiaria nõ curat. ibid.

Prędiudiciũ occaſionaliter prouenien tertio, an ſit conſiderabile, etiam ſi papa non intẽdat illi ius quæſitum tollere, ſed potius fauere. 37

Præiudiciũ tam magnum quã paruum debet attendi. 50

Præiudicium perpetuũ in quo conſiſtat. ibid.

Prælatus, & ſeruus in quæſitis eccleſiæ, ſeu dño præiudicare nõ poſſunt in quærẽdis. 39

Prælatũ per pactũ, vel renũtiationẽ ſuã eccleſiæ præiudicare nõ poſſe, q̃uo procedat. 57

Prælati veri qui nõ ſunt, quod deregantur reipublicæ Chriſtianæ intereſt. 465
Præmiſſæ dictio in regula de annali quid ſignificetur, & operetur. 259
Præſcriptio etiã triennalis, an ſit nulla, quæ currit cõtra ordinariũ, quo minus poſsit remouere poſseſſorem carenrentem titulo. 239
Præſcriptio quando alicui currere dicatur. 303
Præſcriptionis interruptio per citationem nullam introduci non poteſt. 313
Præſcriptio annalis, an currat probabiliter ignoranti, 315
Præſcriptio omnis, an currat minori. 355.& 356
Præſcribens per prę́ſcriptionẽ quid acquirat. 365
Præſcriptionis curſus per ſolã litis conteſtationem, an impediatur. 366
Prę́ſcriptio vltra titulum, an requirat bonam fidem. 405
Præſcriptio ſine poſſeſsione, an procedat. 415
Præſentatus quando dicitur habere ius ad rem, vel in re. 28.& 335
Præſentatio quãdo perdit nomen præſentationis, & dicitur nominatio. 28
Præſentatio papę quando valeat etiam ſi patroni nominent, & eligant præſentandum ibid.& 29
Prę́ſentatio laici, vel clerici, an tribuat ius in re, vel ad rẽ. 29
Præſentatio facta à patrono clerico, in quo differat à laico patrono facta ibid.
Prę́ſentatio clerici habet vim electionis. 29
Prę́ſentatus ante inſtitutionẽ quod ius habeat in benefi. 88, & 256
Præſentatus, & inſtitutus non poteſt ſine conſenſu patroni beneficium renuntiare. 88
Præſens nõ præſumitur, quod antea fuerit, niſi ꝓbetur. 124
Præſentatio an ſit nulla, non facta mentione de detentatione tertij. 259
Præſtimonia, non requirunt aliquam reſidentiã, nec habent denominationes. 452
Præſumere de præſenti in præteritum in quo caſu poſſumus. 124
Prę́ſumptio qualis capi debeat. 207
Præſumptio quando ammitti ſoleat. 293
Præſumptio contra illegitimum eſt. 293
Præſumptio iuris eſt pro eo, qui titulũ prædeceſſoris allegat, 413
Preces ſolæ in dubio emiſſæ, an inducant ſimoniam. 344
Primiceri' olim ꝗ dicebatur. 3
Princeps in dubio non præſumitur velle tollere ius alteri quæſitum etiam infideli, vel Iudeo. 26
Prĩceps aliena largiẽs ſine culpa poſſidẽtis tyrãnus eſſet. 30
Princeps quãdo excipit vnũſcaſum in quo nõ vult alicui prę iudicare, in aliis contrarium eſt

eſt intelligendum. 30
Princeps an poſsit tollere ius quæſitum. 46
Princeps remouendo iudicem poteſt iudicium ſoluere. 47
Princeps extinguendo litem tollit facultatem. agendi, & experiendi de iure ſuo. ibid.
Princeps non poteſt facere, q̃ publica. quæ non eſt facta, ſit facta 54
Princeps leges poſitiuas pro libito voluntatis tollere poteſt. 55
Princeps per reſcriptum ſuũ auferens rem, vel beneficium, quando teneatur ad recompenſam. 56
Principis beneuolentia erga ſubditos in quo cognoſcitur 263
Princeps quando legem reuocare poteſt & quãdo nõ. 262.
Principium actus eodẽ modo iudicatur, ſicut ipſe actus. 99
Principem nolentem ad conuocandum conſiliarios coarctare nemo poteſt. 85
Principis ſcientia vbi datur, requiritur derogatio. 123
Principis gratia per ſolam ſignaturã ſuã recipit eſſe 136
Principium, & finis ſatis eſt quòd ſint habilia, licet medium ſit inutile. 185
Principes quales ſunt, tales & ciues eſſe ſolent. 198
Principium quando attenditur, quando verò finis. 201
Principis mens qualis præſumitur. 242
Principale ſi non valet, neque reformatio, tanquam acceſſorium valebit. 260
Priuati iuriſdictionem tribuere non poſſunt, 138
Priuandus quãdo poteſt renũtiare antequã priuetur. 174
Priuationes quæ committantur in curia. 176
Priuatio ob non ſolutionem pẽſionis quomodo procedat 176
Priuati beneficium vbi vacare cenſetur, ſi priuatus in partibus eſt Romæ. 199
Priuationem ob non ſolutionem penſionis nunquid quis incurriſſe dicatur per notitiã vagam, & incertã, vel quod procurator ſciuerit, & dominus ratum habuerit. 284
Priuata perſona facto ſuo à lite ſe abdicãdo intereſſe publico præiudicare nõ poteſt. 286
Priuatio præſupponit habitũ. 172
Priuatus omnis à iure, vel ab homine, ipſo facto, titu. diſcoloratum an habere dicatur. 332
Priuato à iure, vel ab homine quare iura non aſsiſtunt. ibid
Priuilegia derogãtia quibuſcũq; perſonis, an derogẽt collegio dominorum Rotæ. 115
Priuilegium conceſſum clero Hiſpaniæ de reuocandis regreſſibus, an comprehendat Cardinales. 18
Priuilegiatus, an vtatur priuilegio contra pariter priuilegiatum. 205

Priuilegia regulæ de imp. per obitũ fam. Card. quare cardinalib. conceſſa fuerunt. 218
Priuilegium perſonale ad ſucceſſorem an tranſeat. 448
Priuilegiũ cõceſſum alicui ratione alicuius profeſſionis, vel officij quaten' duret. 452
Probatio an ſit ius. 51. & 52
Probatio, & reuelamẽ ab onere ꝓbandi in quo differãt 51
Probandi onus cui potiſſimũ incumbat, an reo excipienti de regula, an vero actori reſignatario vbi renuntians moritur, & dubitatur vtrum ante vel poſt vigenti dies. 74
Probationes plenæ quo caſu requirantur. 106
Probationes de publica voce, & fama an ſufficiant ad probandũ primum extremũ. ibi.
Probãdi on' cui incũbat, an aſſerẽti ſe eſſe talis linguę vel nationis, an dicenti contrarium 112
Probatio teſtiũ nõ admittur, vbi ꝑ literas fieri poteſt. 141
Probare contenta in ſua gratia quilibet tenetur. 190
Proceſſus ſummarius in quib. cauſis ſoleat dari. 176
Proceſſus factus per excõmunicatum licet ſit null', an interrũpat præſcriptionẽ. 279
Proclamationes inter vulgares quib' verbis fieri debeãt. 113
Procliuiores ſumus ad abſoluendum, quàm ad condemnandum. 247
Procurator conſtitutus cõtra omnem perſonam, an poſſit agere contra vniuerſitatem, vel capitulum. 114
Procuratorem vel aduocatũ ex debito conſciẽtiæ ad cauſas iniuſtas non acceptandas teneri quomodo ꝓcedat. 144
Prohibitus, vt à poſſeſsione priuetur debet prius citari. 289
Promiſsio, & datio non ſolum in materia ſpirituali, ſed etiã in profana parificantur. 343
Promiſsiones, & pacta frequẽtius fiunt, quàm dationes. ib.
Procemium Ioan. 23. ad regulam de veri. not. ibi deſcribitur. 184
Proœmiali finali ratiõe ceſſante, ceſſat ipſa diſpoſitio. 188
Proœmij ratio, quàm ſit potens. 217
Procemium quod comprehendit, an idem in regula cõprehendatur. 159
Prorogatio in regula de annali denegari non ſolet quouſque inueniat poſſeſſorẽ. 315
Prorogatio regulæ de triennali facta per vnũ, an proſit venientibus pro intereſſe. 362
Prorogatio termini quãdo reputatur eadẽ cũ termino. 367
Prorogatio regulæ de triennali, an tranſeat in ceſſionariũ 36
Proteſtatio declararoria volũtatis an intelligatur repetita in actu, qui geritur incontinẽti, aut ex interuallo. 201
Proteſtatio quando eſt neceſſaria, quando verò non. 241

Proteſtari iudici per ipſum nō ſtare ad hoc vt excuſetur, nunquid inperrās de neceſſitate teneatur, ſi p iudicē ſtat quo minus cauſa terminari poſſit per ſententiā infra annum. 308

Proteſtationis loco impetrāti nūqd ſufficiat impedimentū pbare, ſi fuerit impedit⁹ cauſam infra annū proſequi. ibi.

Proteſtatio facta per vnum, an proſit alteri. 363

Protonotarij olim qūo appellabantur: & quando eſſe cœperunt. in 1. q. procemij. 150

Protonotariorum dignitas, & huius nominis interpretatio quæ ſit. 2

Protonotariorum circa dignitatem quædam viſu digna deſcribuntur. ibidem

Prouiſio nuntij poſt præſentationem patroni laici nondū epiſcopo præſentatam, nunquid valeat.

Prouidendi, vel acceptand 29
teſtas, ſublato impedime i po
manet libera. nto.

Prouiſiō hominis ceſſar 191
cit prouiſionem legis. e fa-

Prouidere ſeu mandare prouideri verba, quid importēt, & intereſſe an differant. 117

Prouiſus ſi ante literas confectas moreretur, aut matrimonium cōtraheret, vel religionem profitetur, an propter hoc aliquid vacare dicatur. 132

Prouiſio ordinarij infra menſem acceptādū cōceſſum expectantibus facta an valeat, etiā illis poſtea non acceptātibus. 470

Prouiſio ordinarij an ſufficiat bñficiato, quo ad hoc, vt dicatur titulū habere. 379 & 151

Prouiſio per obitum reſultās vigore illius clauſulæ, ſiue alijs quouis modo, an valeat 187

Prouidendi modus naturalis, an accidētalis attēdi debeat. 143.

Prouiſio legati de latere de beneficiis vacantibus in mēſibus ordinarij, an valeat. 379

Prouiſio ordinarij facta de beneficio vacāte cui⁹ regreſſus pertinebat ad alium, an det titulum coloratum. ibid.

Prouiſio executoris de beneficio litigioſo an valeat. 405.

Proximi lege veteri qui reputabātur, q verò extranei 111

Publius Conſa ob eius imperitiam à Cicer. p iocū reprehenſus. 177

Publicatio legis, vel regularū facta tantum Romæ, an liget extra vrbem. 12

Publicatio in reſignationibus fiēda quare introducta ſit 45

Publicatio quid ſit. 455

Publicatio quare pori⁹ fieri debeat in reſignatione quā in permutatione. ibid.

Publicatio & poſſeſſionis petitio an ſint iter ſe diuerſa. 462

Publicatio quomodo, & in quo loco ſit facienda, ibid.

Publicatio ad triplicem effectum ſit, vt ibi. ibid.

Publicatio demonſtratæ rei quando eſt fruſtratoria. 463
Publicatio in cœmiterio, vel ciuitate facta an valeat. ibid.
Plublicatio in dignitatib. quæ requiratur, quæ verò in parochialibus, & beneficiis ſimplicibus 464
Publicatio an fieri debeat quando transfertur penſio, ſicut quando renuntiatur beneficium. ibi.
Publica, & noto. dicuntur quæ in ſignatura papæ fiunt. 465
Publicatio per affixionem in acie campi Floræ, vel in valuis cancellariæ facta, nunquid valeat. 467
Publicatio, vt fieret vbi aliquis propter aliquod impedimentum non potuit, talis vt excuſetur, quid facere debeat. ibid
Publicatio ad effectum reg. de pub. reſ. nunquid inducta dicantur per citationē affixam in valuis eccle. vbi eſt beneficiū tēpore diuinorū factā ſuper d. benefic. renūtiato. 468
Publicationis tēpus quo ad reſignationem, quare maius datur in curia, quàm extra. 472
Puſtula quid ſignificet. 445
Q Væſitum verbum, quid denotet. 40
Qualitas ſiue adiectio ad ſubiectum, ad quid apponitur. 8
Qualitas in actu conſiſtens facit eundem mutare in diuerſam ſpeciem 20
Qualitates quot ſunt in cōſtitutione, tot inducūtur obſtacula, & ex cōſequenti tot derogationes, & expſsiones. 21
Qualitatis omiſſio an vitiet gratiam. 69
Qualitates adiunctę verbo debēt adeſſe tēpore verbi. 100
Qualitates oēs, quæ reqrūtur in prima gratia eædē an debeāt obſeruari in ſecūda 127
Qualitatem ſemel propoſitam implere diſpoſitionem licet poſtea ceſſet, qūo pcedat. 182
Qualitate quæ differunt, an differant ſpecie 199
Qualitas per quā aliquis priuilegiatum ſe eſſe prętendit, illam probare tenetur. 333
Qualitas propter quam priuilegium fuerat conceſſum vbi ceſſat, ceſſat etiam ipſum priuilegium. 352
Qualitas, quæ ſemel ī actu interuenit, licet poſtea ceſſet, nihilominus act' ſuſtinetur. 354
Quartana & ſimiles lōgę ęgritudines, quādo, & in quibus non ſint periculoſæ. 94. 97.
Quicunque dictio, an comprehendat vniuerſaliter omnes tam habiles, quàm inhabiles. 231. 319. & 321
Quint. Coponius, quod vini amphoram ei cuius ſuffragio magiſtratum petebat, dono dederat, ambitu condemnatus fuit. 346
Qui verbum, de ſui natura maſculum, & fœminam comprehendit. 71
R Atificatio per dñm quando, & qūo fieri debeat, & quando

quã locum habeat. 285.427
Rationes plures vbi conſiderantur, licet vna ceſſet, aliæ militare videntur. 92
Ratio, quæ colligitur ex mẽte regulæ, cẽſetur expreſſa. 101
Ratio maior eſt in vno caſu, quàm in alio. 119
Ratio diuerſa, diuerſum parit iuris effectum. 181
Ratio vbi eſt eadẽ, eadẽ debet eſſe in vtroq; diſpoſitio. 189
Ratio vbi generalis eſt, licet dictum ſit ſpeciale, ratio attenditur. 238
Ratio anima legis dicitur. 317
Rectoris officium quale eſſe debeat. 110
Rector parochialis idioma loci qualiter intelligere debeat. 121
Recurſus ad ius commune reputatur fauorabilis. 219
Redire qui ad ius amiſſum ex noua cauſa poteſt. 261
Redditus annui appellatione mobilium an veniant. 319
Referẽdarij ob quam cauſam conſtituti ſunt. 148
Referendariorum duo ſunt genera. 260. & 148
Referendariorum gratiæ numerus. ibid.
Referendarij gratiæ in ſignatura, quas ordinationes obſeruare teneantur. 149
Referẽdariorum iuſtitiæ numerus. ibid.
Referendariis iuſtitiæ pro officio ſuo præſtando munera recipientibus, quæ pœna imponatur. ibid.
Referẽdariorũ iuſtitiæ obſeruationes, & ordinationes. ibi.
Referẽdarij, inter officiales curię digniores reputãtur. 150
Referendarij à quo fuerunt conſtituti. ibid.
Referendariis ꝙ tantus honor tribuatur, quid ſit ĩ cauſa. 150
Referendarij olim exempti erant à muneribus extraordinariis. ibid.
Referendarij olim poterant, ſicut papa ex duobus impetrãtibus alteri gratificari in data, & poterant ſicut Vicecancellarius recipere reſignationem beneficiorum. ibid.
Referendarij etiam ſi actu officia ſua nõ exerceãt, gaudent nihilominus prærogatiua referendariorum. 151
Reges in regnis ſuis non faciunt reges, ſed vicereges. 6
Reges, & Duces ſub generali diſpoſitiõe nõ cõprehẽdũtur, niſi ſpecialiter nominẽtur. 15
Regis dignitas in multitudine populi. 197
Regreſſus ex cauſa oneroſa, an dicatur propriè gratia. 134
Regulę cãcellarię & ipſa cãcellaria qñ originẽ habuerũt. 1
Regularum cancellariæ quis fuerit primus author. ibid.
Regulæ cancellariæ vtrum ligent vniuerſaliter omnes. 7
Regulæ cancellariæ, an publicentur ſolum in curia. 8
Regularum vinculum, minus eſt, quàm ſtatutorum particularium. ibid.
Regulæ cãcellariæ nõ allegãtur

tur, ſicut leges digeſtorũ. 9
Regularum ignorantia nunquid excuſet. 9
Regularum appellatio eſt incerta. 10
Regulæ cancellariæ quare ſic nominentur. ibid.
Regula idẽ eſt, quod ius. ibid.
Reg. cancellariæ per ſucceſſiones põtificum renouãtur. 13
Reg. cãcellariæ, licet poſtea publicentur, ligãt tamen à tẽpore aſſumptionis papæ. ibid.
Regulæ non ligant, niſi dentur per Vicecancellarium. 13
Regulæ cancellariæ ſemel productæ, & regiſtratæ, an faciãt fidem in aliis cauſis ſine noua extractione, & tranſportatione regiſtri. 14
Regulæ cancellariæ dupliciter dantur. ibid.
Regulæ iudiciales omnes fere ſunt de dandis. 14
Regulæ cancellariæ vtrum ligent ipſum papam. 15
Regulæ cancellariæ vtrum cõprehendant cardinales. ibid.
Regulæ cancellariæ, an contineant in ſe clauſulam derogatoriam volnntatis. 30
Regulis cancellariæ, quo caſu cenſetur derogatum per clauſulam generalem non obſt. conſti. &c. 22
Regulæ literis iam expeditis, quæ obſtent. ibid.
Regularum ſuſpenſarum duplex conſideratio. 23
Regulis de idiom. & de nõ tollen. iure quæſito, & de publi. reſig. quomodo ſecundũ hodiernum ſtylũ derogetur. ibi.
Regulæ de verbo ad verbũ, an poſſint in bulla inſeri per illa verba latiſſime extenden. 24
Regulæ de iure quæſito non tol. origo. 25
Regulæ de iure quæſito non tol. an habeat locum in principio in omnibus gratiis beneficiorum. ibid.
Regula de iure quæſ. non tol. an comprehendat gratia extra iudicium. 34
Regula ex quo loquitur de iur. quæſ. non tol. an præſupponat habitum iuris. 38
Regula de extendendis conſenſibus, de reſignationibus ſimpliciter loquens, an habeat locum in renuntiationibus conditionatis. 40
Regula quantum non tollatur ius, &c. an habeat locum in iure quæſito ad tempus. ibid.
Regulæ Inn. 8. & Hadria. 6. reuocãtes ius patronatus laicorũ quomodo moderetur. 42
Regula de iu. quæſ. non tol. an procedat in commiſſionibus propriè conceſſis. 48
Regula de valore, & de triẽ. nõ dat titulum, ſed tantum ius excipiendi peremptoriè. 49
Regulæ de iure quæſi. non tol. nunquid obſtẽt gratiæ tertij non collitigantis impetratæ lite pẽdente inter alios productæ in iudicio per collitigantem. 54
Regulæ quando derogatur in fauorem alicuius, nunquid tollatur regula quo minus alij

alij eius exceptione vti poſſint. 56
Regula de iure quæſ. non tol. vtrum in caſibus in quib.læſis nō ſuffragatur, ſit aliquod remedium ad annullandam gratiam per quam alicui tollitur ius quæſitum. 62
Regula de infir.reſig. vtilis eſt, & iucunda. 62
Regulæ de infir, reſig. tractatus in tres partes diuiſus. 63
Regulæ de infir.reſig. origo. ibi.
Regulæ eiuſdem frequens innouatio. 63
Regulæ de infir.reſig. in tempore, & vacatione modificatio. ibidem.
Regula de infir. reſig. quando procedat. ibid.
Reg. de infir.reſig. nūquid liget papam infirmū renuntiātem papatui ſecundum formam c. primi, de renunc.lib.6. 64
Regulæ cancellariæ, & diſpoſitiones canonū, an ligent ſummum pontificem. ibid.
Regulæ de infir. reſig. mens, & verba in quo fundētur. ibid.
Regula de infir. reſig. an habeat locum in cardinalibus infirmis reſignantibus. 68
Regula de exprimendo valorem, & extrauagans, execrabilis, an comprehendat cardinales. ibidem
Regula de infir.reſig. an procedat in familiari cardinalis cedenti in infirmitate non facta mentione familiaritatis. 69
Regula de infir.reſig. an cōprehendat exemptos. 70
Regula de infir.reſig. vtrum cōprehendat fœminas religioſas habentes dignitates collatiuas. ibidem
Regula de infir.reſi. an habeat locū in ſene decrepito. ibid.
Regula idem eſt quod ſtatutū 71
Reg. de infir, reſig. an habeat locū in eo, qui intrat mare, vel eſt conſtitutus in alio periculo mortis. & renuntiat in illo periculo. & moritur infra 20. dies ex illo 70
Reg. de infir. reſig. an habeat locum in infirmo infirmitate animi & non corporis laboranti. 80
Regula de infir.reſig. vtrū procedat quādo infirmus ex vulnere non lethali ex culpa medicorum, vel alio caſu ſuperueniēte, non ratione vulneris deceſſit. 81
Regula de infir. reſig. vtrum habeat locū in eo, qui cedit commendæ, 83.
Regulę quæ habeant locum in commenda attenta illarū mente. ibid
Regula de infir.reſig, an comprehendat eccleſias ſiue beneficia conſiſtorialia 84
Regula de public.reſig. an habeat locum in conſiſtorialib. ibid.
Reg. de infir.reſig. vtrum procedat in beneficiis iuriſpatronatus, ad quę per preſentationem quis aſſumitur. 87
Regula annullās collationē pconſequēs omne neceſſariū antecedens

ceſſarium antecedens, prohibere videtur. ibid.
Regula de infir.reſig.q̃ ſit exorbitans q̃uo procedat. ibid.
Reg.de annali quomodo comprehendat beneficia iuriſpatronatus. 89
Reg.de infir.reſig.an procedat in eo, qui renũtiauit iuri ſuo quæſito in beneficio vigore alicuius gratiæ. 90
Regula de infir.reſign. an habeat locum in renuntiante cauſa permutationis de imparibus beneficiis ibid.
Regula de infir. reſign.an habeat locum in beneficio patrimoniali. 92
Reg.de infir.reſig.an procedat in altarib.vel in patrimonio, ad quæ quis in titulum beneficij ordinatur. 94
Regulæ, quæ non habent locum extra curiam. 95
Regula prærogatiuarum ſcriptorum, an militet contra familiares papę, attenta eius mente. ibid.
Regulā de infir.reſig.loquens de infirmitatę, an debeat in dubio intelligi de infirmitate graui, an vero de lęui. 96
Reg.gñaliter loquens, in generaliter debeat intelligi. ibid.
Regula de impet.per obit.fami.card.in qua vacatione per obitum non dicetur habere locum. 98
Reg.de infir.reſign.an habeat locum in renũtiatione facta per infirmum in manib.papæ, & papa ante præſtitũ cõſenſum moriatur, & infirmus poſtea ĩ.xx.dies poſt conſenſum præſtitum decedat. 99
Regu. de infir.reſign. de ſtylo curiæ, an ſoleat paſſim derogari. 108
Regulis habentibus notabilẽ qualitatẽ an cẽſeatur p̱ clauſulas gñales derogatũ. 109
Regulæ de idiomate, quis fuerit primus author. in præfa. reg. ibid.
Reg.de idiom. nũquid habeat ſymbolũ, affinitatẽ, aut ſimilitudinẽ aliquam cũ diuino, aut humano iure, an verò diſcrepet à iure communi. 109
Regul.de idiom. nunquid habeat locum in prouiſionib. factis fœminis regularib. vel capitulis, aut vniuerſitatib. aliquarum eccleſ. 115
Regula de idiom. quare fauorabilis iudicatur. 115
Regu. de valore breuis declaratio. 196
Regula de valore, an comprehendat cardinales. 117
Regula de idiom. nunquid obſeruari debeat, & liget extra curiam. 120
Regula de impet. beneficia viuen. quare dicitur fauorabilis. 126
Regu. de impet. beneficia viuen. quis fuerit primus author. ibid.
Regulæ ſecundnm veritatem negotiorum, temporum, & perſonarum, mutationem recipiunt. ibid.
Reg.de imp.ben.viuẽ.an procedat

cedat in gratia motu proprio facta. ibid.
Regulis ex ſtylo, an cenſeatur derogatum. ibid.
Regulæ de non iudi.iux.form. ſuppli.quis fuerit primus author. 130
Regula de nõ iudic.iuxt.form, ſup.nunquid habeat concurſum,ſimilitudinem,vel conſonantiam cum iure communi, vel ſit contra ius. 131
Reg. expeditionem literarum requirentes in diſpenſationibus, nunquid cõcordent cum iure communi. 132
Reg.de non iud.iux.form.ſupp. nunquid habeat locum extra curiam. 133
Reg.de non iud.iux.form. ſup. de quibus iudicibus loquatur ibidem.
Reg.de non iud. iux.form.ſup. nunquid habeat locum in acceſſu, vel regreſſu ex cauſa oneroſa, & per viam contractus. 134
Reg.de nõ vtendo duabus gratiis, in quibus non habet locum. ibid.
Reg. de non iud.iux.form.ſup. an habeat locum quando agitur in poſſeſſorio. 135
Regulæ requirentes literarum expeditionem, an procedant in poſſeſſorio. 136
Reg. de non iud.iux.form.ſup. an differat ab illa quæ diſponit diſpenſatiões nõ ſuffragari niſi literis expeditis. ibid.
Reg.literarum expeditiõem requirentes,quæ ſint.ibi.& 164
Reg. de non iud.iux.form.ſup. loquens de iudicibus, an habeat locum in arbitris. 138
Regula de non iudicando iuxta formam ſup. an procedat quando agitur ſuper epiſcopatibus. ibid.
Regulæ mens & ratio quando cum cõmuni vſu concurrunt regulam vltra vim verborum extendere videntur. 140
Regulæ de non iud.iux. form. ſup.nunquid ſit locus in caſu in quo gratia papæ eſt deperdita, & probatur eius tenor. 141
Regula 53. quæ loquitur de diſpenſationib.nunquid habeat locũ quãdo quis vult vti gratia abſq; literis expeditis in foro conſcientiæ tãtum. ibi.
Reg.quæ diſponit cõmiſſiones cauſarũ nõ valere literis non expeditis,quomodo procedat & huiuſmodi regulæ ꝑ quib. ſoleat derogari. 151.& 152
Regulæ de ſubrog.collitigant. origo. 168
Reg.de ſubrog.collit.an ſit fauorabiliter amplianda. 169
Regula de ſubrogand.collitig. quando & pro quibus ſoleat derogari. ibid.
Regula de ſubrog.collit.an habeat locũ extra curiã coram ordinariis & legatis. 171
Regula quando eſt fauorabilis recipit latiſſimam interpretationem, etiam ad caſus non expreſſo. 171
Reg.de ſubrog.colli.an habeat locum in Britannia. ibid.

Regula de ſubrog.collit. nunquid habeat locum quando ille qui commiſit cauſam literis non expeditis,petit ſe ſubrogari per obitum illius,contra quem cauſam commiſit, & in iudicium vocauit. 171

Regula de ſubrog.collit.nunquid habeat locum quãdo agitur ad priuãdum aliquem beneficio ſuo in forma iuris. 174.& 175

Regula de iure quæſito nõ tollen.poſſeſſionem acquiſitam, an cõprehendat,ſi de ea mentionem non faciat. 178

Regula de ſubrogan. collit.an habeat locum ſi lis moueatur propter reſcriptum, ſiue commiſſionem ſubreptitiam. ibidem.

Regulę de ſubrog.collit. nunquid ſit locus quando tertius nõ colliтigãs obtinuit ſe ſubrogari in locum, & ad beneficium illius, qui iam obtinuit executor ales contra aduerſarium,qui illis nondum executis deceſſerat. 180.& 182

Regulæ de verifi.not.obi.quis fuerit primus author. 184

Regula de veriſim.not.obit.an ſit fauorabiliter, & latiſſimè interpretanda. 184

Regula de veriſim.not. obit.an habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorũ & legatorum. 185

Regula de veriſim.not.obit.an procedat in gratia facta motu proprio. 186

Regula de veriſim.not.obit.an comprehendat illam ſpeciem vacationis obitus,quæ includi poſſet ſub clauſula,vel alio quouis modo,appoſita in reſignatione. ibid.

Regula de veriſim.not.obit.an habeat locum in eo, qui de partibus conſtitutus procurator reſignaſſet in fauorẽ certæ perſonæ cui fuit prouiſum cum clauſula,ſiue alio quouis modo. 186.& 187

Regula de veriſim. not.obitus nunquid procedat in cõmenda. 189

Regulæ iudiciales an comprehendant cõmendas. ibid.

Regulæ de veriſim.not.obitus nunquid ſit locus,ſi quis moriatur Romæ, & beneficium impetretur à papa longiſſimè diſtante ab vrbe. 191

Regulæ de veriſim.not.obi.an ſoleat derogari. ibid.

Regulæ de impe.per obit.fam. card.quis fuerit primus conditor. ibid.

Regula de impetr. per obit.famil.cardin. an habeat locum quando papa concedit gratiã motu proprio. 191

Regula etiam odioſa & exorbitans reputatur. 192

Regula eadem qualiter ſit interpretanda. 192

Regula de impe.per obit.fam, cardin. nunquid procedat in mandato de prouidendo in reſeruatione,vel expectatiua de beneficio vacaturo. ibid. & 193

Regula de impe.per obit.fam, card.

card. nunquid habeat locũ in vacatione mortis fictæ. 194
Regula de impe. per obit. fam. card. nunquid procedat in beneficio commendato familiari cardinalis per cuius obitũ impetratur. 203
Regula de impe. per obit. fam. card. an debeat obſeruari in ſubrogatione facta per obitum collitigantis famil. card. vel in gratia, ſi neutri perinde valere, vel ſimilibus impetrationibus. 198
Regula de impe. per obit. fam. card. quam ratiõem in ſe contineat. 199
Regula de impe. per obit. fam. card. nũquid in declaratoria facta incontinẽti ad primam gratiam, in qua ſit mentio de familiaritate cardinalis debeat obſeruari. 201
Regula de impe. per obit. fam. card. nunquid ſit ſatisfactum quando ipſemet cardinalis impetrat pro alio beneficium vacans per obitum ſui familiaris, vel alio quouis modo intercesſit, non facta mentione in gratia de familiaritate, nomine & titulo, vel conſenſu cardinalis. 202
Regula de impe. per obit. fam. card. an habeat locum in familiaribus familiarium cardinalium. 209
Regula eadem an habeat locũ ſi cum familiaritate cõcurrat alia reſeruatio. 213
Regula de impe. per obit. fam. card. nunquid habeat locum ſi ſede vacante aliquis recipitur in familiarem alicuius, &c. antequam eligatur papa, moritur familiaris. 221
Regulæ omnes cancellariæ etiam reſeruantes beneficia familiarium ſede vacante expirat. ibid.
Regula de impe. per obit. fam. card. nunquid habeat locum in coadiutoria cũ futura ſucceſsione, quam quis habet ad beneficium quod poſsidet familiaris. 223
Regula de annali in quatuor partes diuiſa, vt ibi. 225
Regula de annali vnde ortum habuit. ibidem. Et quis illius fuerit author. 225 & 226
Regulæ de non appellando à mera interlocutoria per partes an renũciari poſsit. 229
Regula de annali vtrum per ſolam eius allegationẽ annullet ipſo iure gratiã impetrantis, ſicut lex cõmunis abſque aliqua productione in actis facienda. 232
Regula de annali, ſiue eius decretum nũquid cõtrauenientes ligare dicatur. 232
Regulæ cancellariæ ad hoc, vt in iudicio ius faciant, in actis produci debent. 233
Regula de annali nunquid ſuper diſpoſitis in ea, inducat, ſeu contineat formam. 235
Regula de annali priuatum intereſſe, ſicut bonũ publicum an concernat. ibid,
Regula de annali quare potius

defendit poſſeſſorē etiā abſque titulo, & triennalis non defendit niſi habentē ſaltem coloratum titulum. 247
Regula de annali, nunquid debeat ſeruari extra curia corā legato vel ordinario. ibid.
Regulæ cancellariæ vbi poſſunt probabiliter ignorari 239
Regula de annali, an habeat locum in impetrante gratiam motu proprio.
Regula de annali, an obſtet imperanti habenti forte mādatum de prouidendo ad monaſterium monialium, ad quod ſolent per electionem & confirmationem aſſumi. 343
Regula de annali nūquid procedat contra impetrantē, qui ad effectum. vt contra eum de iſta regula excepi nō poſſet ante ſuam impetrationē poſſeſſorē ipſum ante completum annum à poſſeſſione deiici curaui. 245. & 244
Regulam de annali inductam fuiſſe in odium impetrantis, quando procedat. 248
Regul. de annali an procedat in omnibus beneficiis tā curatis, quam ſimplicibus. 251
Regula de annali, an habeat locū in epiſcopatibus. ibid.
Regula de annali, an habeat locū in adminiſtratione perpetua data per teſtatorem in altaribus, ſeu oratoriis. 253
Regula de annali an habeat locum in impoſitione pēſionis impoſitę ſuper beneficio per annum poſſeſſo. ibid.
Regula, de annali, an habeat locum in hoſpitali. 254
Regula de annali, an procedat in beneficiis conſiſtorialibus. 255
Regula de annali, an procedat in beneficio commendato. 236
Regul. de annali an vendicet ſibi locum in beneficiis iuriſpatronatus, ibid.
Regulæ cancelleriæ loquētes generaliter de beneficiis, an habeat locum in beneficiis iuriſpatronatus. 257
Regula de annali, de qua impetratione, & collatione loquitur. 257
Regula de annali, an habeat locum in impetratione gratiæ, ſi nutri. 259
Regula de ànnali, an obſtet pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla ex eo, quia non fecerat mentionem de regu. 260
Regula de annali, nunquid defendat minorem poſſeſſorem beneficij curati ſine diſpenſatione. 264
Regula de annali, an procedat quando quis poſſederit per annum ante priuationem, ſiue poſt. 271
Regula de annali, an habeat locum in poſſeſſore, qui nō recipit fructus. 281
Regu. de annali verba, videlicet vt improbi, &c. an inducant cauſam finalē iſtius di

ſpoſitionis. 226
Regula de annali verba, videlicet quod certo modo vacare prætendit, an intelligatur de illis modis vacationis, inductis per cancellariam, videlicet, ingreſſum religionis, cõtractum matrimonij, vel aſſecutionem, &c. 265
Reg. de annali verba, videlicet & quot annis ille poſsideat, quot modis intelligantur. 268
Regula de annali, nunquid inhabiles ipſo iure, & per extrauag. Boniſ. Pij. & Alexan. & Iulij, cõtra non ſoluentes annatas editam, vel quemcunque alium inhabilem defendat. 287
Regula de annali an defendat hæreticum, ibidem
Regula de annali, an defendat poſſeſsorem priuatum benecio, ob non ſolutionem penſionis. 388
Reg. de annali, an defendat execrabilem poſſeſsorem annalem. 389
Regula de annali an obſtet impetranti beneficium per alterius aſſecutionem vel per nõ promotionem. ibidem
Reg. de annali, nunquid defendat illegitimum poſſeſſorem annalẽ de cuius clericatu, ordinatione vel diſpenſatione non conſtat. 293
Regula de annali contra impetrantem, an iuuari poterit, his qui tempore vnius papæ, per ſex mẽſes, & illo mortuo tẽpore ſucceſſoris per alios ſex mẽſes pacifice beneficiũ poſſedit. 294
Regu. in dubio, an reſpiciat ſutura, an vero præterita. ibid.
Regu. de annali nunquid procedat in eo, qui reſignauit & reſeruauit ſibi omnes fruct⁹. in quorum percipiendi poſſeſſione exiſtit. ibid.
Regulæ de annali exceptio cõpetẽs prędeceſſori meo motuo cõtra impetrantem, nunquid tranſeat ad me ſucceſsorem in dicto beneficio. 298
Regula de annali, an defendat expoliatorem poſtea poſſeſſorem annalem effectum. 299
Regulæ de annali, nũquid quo ad primam partem per impetrantẽ ſatisfactũ ſit propterea quod impetrans citatus fuit à poſseſsore infra ſex mẽſes. ibidem
Regula eadem an locum habeat in formalibus. 306
Regulę de annali verba, videlicet, alioquin impetratio prædicta & quęcunque inde ſecuta nullius exiſtant firmitatis &c. quid operentur. ibidem.
Regulæ de annali, in ſecunda, & tertia parte, nunquid ſit ſatisfactum, ſi impetrans infra ſex menſes cauſam commiſerit ſuper poſseſsorio, & poſſeſſorem citari fecit, & infra annum ſententiam obtinuit, an vero requiratur ſententia ſuper petitorio. ibid.
Regulæ de annali verba, ibi, beneficium

beneficium impetrauerit q.d concernant. ibidem.
Regula de annali tempore im petrationis fiendæ quas qua litates copulatiuè concurrere requirat. 301
Regula de annali odioſa eſt & contra ius commune. ibid.
Regula quę dat formā, in qua forma adimpleri debeat. 304
Regula de annali an obſtet ſubrogationi gratioſè impetrantę per tertium, propter mortem vnius ex duobus litigantibus. 305
Regulæ de annali tempora an currant impetranti impedito. 306
Regulæ de annali verba, videlicet, quod gratia ſi neutri, vel ſubrogatio non ſuffragentur, vtrum contrarientur verbis finalibus regulę, videlicet q̄ beneficium litigioſum non cenſeatur, vel ſint ſuperflua. 312
Regula de annali in duas partes principales diuiſa. 310
Regula illa iuris, videlicet, q̄ annullato principali corruit acceſſoriū, quas limitationes recipiat. 311
Regula de annali quare in ſecunda ſui parte decernit beneficium nō eſſe litigioſum, ſi iſte idem effectus reſultat ex pœna, & verbis in prima parte poſitis. 312
Regula de annali primò in odium litigantium, ſecundariò in fauorem poſſeſſoris facta eſt. 313
Regula de annali, an plus operatur, quam diſpoſitio iuris communis. 315
Regula de trennali vnde originem habuit. 316. & quis eā primus in vſum tradidit. ibi.
Regula de triennali, nunquid baſtardum, ſiue illegitimum poſſeſſorem prouiſum ab inferiori, vel à papa defendat. 319
Regula de triēnali, an defēdat fœminā poſsidētē dignitatē, vel adminiſtrationem. 320
Regula de triēnali, an habeat locum in beneficiis commendatis perpetuo ſecundū ſtylum noſtri temporis. 321
Regulę de triennali verba ibi, ſeu quęuis alia diſpoſitio, an omnem ſpeciem titulorū cō prehendant. 326
Regulę cancellarię quæ ꝓcedant in commenda. 328
Regula de triennali, an procedat in officiis. 329
Regula de triennali, an cōprehendat hoſpitalia. 330
Regula de triēnali, an habeat locū in beneficio vnito. 331
Regula de triēnali, an habeat locum in beneficio iuriſpatronatus. ibid.
Regula de triennali, nunquid defendat poſſidētem duo beneficia curata per triennium & ſic incompatibilem, ſeu execrabilem, aut non promotum infra annum. ibid.
Regula de triennali ſeq̄tur mētem, & intentionē legis primæ. ff. de vſucap. 334

Vegula

Regula de triennali nunquid defendat, expoliatorē poſſeſſorem, vel ſucceſſorem eius habentes titulum coloratum contra ſpoliatum, vel ſucceſſorem, ſpoliati agentē ſpolio & an regula iſta ꝓcedat quā do contra poſſeſſorem cōmittitur cauſa poſſeſſorij. 337
Regulæ de triennali verba ibi, impetrationes quaſlibet de beneficiis ſic poſſeſſis, &c. an inducāt petitorium vel poſſeſſorium. 339
Regula triennalis, in quo differat ab annali. 341
Regula de triennali quia ſimoniacum excipit, de qua ſimonia ſit intelligendum. 343
Regulæ de triennali, an cēſeatur derogatum ſi impetratur beneficiū detētū per aliquē per plures annos, & in impetratione habet tempus detētionis ꝓ expreſſo cū clauſula nō obſtantib. regulis. 358
Regula de triennali verba, videlicet, nequeant moleſtari, &c. quid operentur. 360
Regula de triennali, quæ annullat impetrationes, de quibus impetrationibus erit intelligendum. 360
Regulæ de triennali prorogatio facta per vnum ex litigantibus contra poſſeſſorem triennalem, an proſit venienti pro intereſſe ſuo infra tempus prorogatum poſt triennalem tamen poſſeſſionem. 362
Regula de triennali, an requirat titulum validum & verum, an vero ſufficiat titulus coloratus, vel præſumptus. 372
Regula indiſtinctè loquens, interpretationem vnde capere debeat. 372
Regulę de triēnali exceptio in odioſis & exorbitātibus quo pacto ſit intelligenda, 392
Regula de triennali, ſicut requirit titulum ſaltem coloratum, an requirat etiam bonam fidem. 405
Regula de triennali, omnem titulū an reputet coloratū. 408
Regula de triēnali, nūquid exiſtentē in quaſi poſſeſſione pacifica non ſoluendi pēſionē per triennium defendat, quādo agitur cōtra ipſum ad priuationem, & regreſſum ob non ſolutionem. 413
Regula de triennali, verba videlicet, ex apoſtolica, quid denotent. 409
Regula, de triennali, nunquid defendat poſſeſſorem in beneficio contra habentem regreſſum ī ſpecie ad illud. 411
Regula de triennali, in quo dicitur odioſa. 412
Regulę de triennali exceptio nūquid obſtet excipiendi de regu. de non exprimendo vero valore. 414
Regulę de valore expri. quis fuerit primus author. 431
Regula Vrbani de valore. de quib. beneficiis loquitur. 433
Regula de valore moderna à regula Eugenij ſumpta. 434

Regula de valore, nunquid cõprehendat Cardinales. 435
Regula de valore expri. an habeat locum extra curiam, impetrationibus factis à legatis. 437
Regula de valore an habeat locum in monaſteriis monialiũ vel aliis quibuſcũq; , ſiue illa ſint cõſiſtorialia, ſiue nõ. 438
Regulæ de valore mens & intentio. 439
Regula de valore expri. an militet in hoſpitalibus. 439
Regula de valore, nunquid habeat locũ in gratiis de beneficiis vacaturis. 440
Regula de valore duas partes alternatiuè continet, vt ibi. ibidem.
Regula de valore, nũquid obſtet regreſsui, in quo non eſt expreſsus valor ſecundũ communem æſtimationem, ex eo quia in prima gratia fuerat expreſsus. ibidem.
Regula de valore, nũquid procedat in beneficiis commendatis. ibidi
Regula de valore quare continet in ſe tot varietates monetarum, & an expreſsio iſtarũ debeat fieri ſecundũ æſtimationem loci, vbi vacat beneficium, an vero ſecundum valorem curiæ Romanæ. 440. & 441
Regula de valore quid intelligat per marcham argenti, qd rurſus per libram, & quid per alias monetarum ſpecies hic deſignitas. 441
Regulæ de triẽnali verba, videlicet, ſuper beneficiis ſic poſſeſsis neque aut moleſtia, &c quid importent. 424
Regulæ de triennali verba, videlicet, non moleſtari, de qua moleſtia intelligantur. 425
Reg. de triennali exceptio. an impediat ordinarium inquirentem, 426
Regulæ de triennali verba, videlicet, antiquas lites penitus extinguentes, quomodo intelligantur. 427
Regula de triennali, an iuuet aliquem in petitorio. 426
Regula de triennali, nunquid tueatur non promotum infra annum. 332
Regulę de annali verba, videlicet, ſi quis impetrauerit, &c. omnem modum impetrandi an includant. 259
Regulę de veriſi. noti. obitus qualiter derogari debeat. 191
Regulas Cancellarię in eo ſtatu in quo nunc ſunt quis primus omnium reduxit. 130
Regula de pub. reſig. vnde originem habuit, & quid in ea Hadria. 6. addiderit in præfata reg. 450
Regula de pub. reſig. nunquid procedat vel obſtet ſec. reſignata. 450
Regula de duab. gratiis, an habeat locum in tertia. 451
Regula de public. reſig. nũquid ꝓcedat quãdo reſignãs reſeruauit ſibi oẽs fructus, & denominationem tituli. 451

Regula de publican. reſig. ad quid ſit inducta. ibid.
Regula de publi. reſi. quæ ſimpliciter de renuntiationē loquitur, nunquid habeat locum in ea, quæ ex cauſa permutationis fit. 452
Regulæ de pub. reſig. diſpoſitio quare fauorabilis reputatur & ideo latiſſimè extēdēda. 453
Regula de publ. reſig. nūquid procedat in beneficiis commendatis. 457
Regul. de pub. reſig. an procedat in beneficiis conſiſtorialibus. 458
Regu. de pub. reſig. an obliget. reſignatarium ad publicādū tempore ſucceſſoris reſignationem factam in manibus prædeceſſoris pontificis, ſi prædeceſſor infra ſex menſes factæ reſignationis moriatur. 458
Regulę ſicut & quælibet alia diſpoſitio ad tollendum abſurdum ſuppleri debent. 461
Regula de publie. reſig. nunquid obſtet legitime impedito, propter peſtilentiam, vel bellū vel aliud ſimile, impedimentum publicare. 467
Regula de publ. reſign. ad hoc vt habeat locum, quæ requiruntur. 472
Regulæ de publ. reſig. nū quid ſit locus, ſi renuntians moriatur ciuiliter, & non naturaliter. 472
Regula de pub. reſi. an ꝑcedat in reſignatione iuris ibid
Regula de pub. acceptationib. quæ expreſſè de expectatiuis loquitur nunquid ſubiiciantur reſeruationes, quæ habent beneficium acceptandi plura. 473
Regulæ quæ vult, quod cōmiſſioni poſt concluſionem non ſtetur niſi derogetur cōcluſioni, intellectus, & declaratio. in eadem, & vlt. reg. 474
Reipublicæ fauore recedimus à regulis iuris 60
Relator dictorum alterius, an reprehendi debeat ſicut ſi ipſe diceret. 11
Relatum, an ſit in referente cum ſuis qualitatibus. 260
Remiſſoria an concedatur ꝑ bandis exceptionibus dilatoriis, ſeu peremptoriis. 49
Remiſſoriæ quo pacto expediтè mittantur ad partes. 136
Renuntiatio, an debeat magis iuſtificari in ſene, quàm in iuuene. 73
Renuntiare primo quis videtur per acquiſitionem ſecūdi incompatibilis. 332
Renuntiatio quæ præſumatur fraudulenta. 94. & 95
Renuntiare gratiæ ſuæ cenſetur non terminans cauſam infra annum ſibi datū. 315
Renūtiationem factam extra curiam coram ordinario, vel legato an comprehendat regula de infir. reſig. 94.
Renuntians ex cauſa etiam permutationis quid perdere dicatur. 369
Renūtiatio quādo non admittitur

citur beneficiũ an vacet. 97
Renuntians per porrectionẽ ſupplicationis, an dicatur cõſentire. 98
Renuntians per reſignationẽ admiſſam ante præſtationẽ cõſenſus, quid admiſiſſe dicitur. 100
Renuntiatio beneficij ꝑ priuã dñ poſt ſentẽtiã perpetui carceris, ac etiam poſt acceptionẽ expectãtis, an valeat. 272
Repetita ſæpius placent. 115.
Res capiunt denominationes ab eo, quod frequentatur. 10
Res per eaſdẽ cauſas diſſolui debent per quas oriuntur. 46
Res vna quòd dicatur fortior altera etiam maioris comprehenſionis, & quòd non ſit dignior, an ſtent ſimul. 355
Res vna, & eadem, an debeat eſſe productiua contrariorum 275
Res ſemel conceſſa, quòd ſemper maneat cõceſſibilis quãdo procedat. 353
Res effecta ſemel quo ad vnũ alienabilis per litem motam, an cenſeatur eſſe alienabilis quo ad alios, 363
Reſcripti verba quo pacto ſint intelligenda. 26
Reſcriptum ab excõmunicato impetratum eſſe ipſo iure nullũ quomodo intelligatur. 38
Reſcriptum cum clauſula cedẽte, vel decedente, an extendatur ad priuationem in materia ſtricta. 198
Reſcriptũ in dubio, an debeat interpretari potius iuſtitiæ, quam gratioſum. 243
Reſeruationum taxarum, & annatarum beneficiorũ, quis fuerit primus inuentor. 7
Reſeruatio in dubio an præſumatur. 102
Reſeruatio vim nouæ prouiſionis habere dicitur. 129
Reſeruatio apud ſedem, quæ ſit maior. 213
Reſeruatio inducta per regulas dupliciter conſideratur. 214
Reſeruationib. duab. in perſona vnius concurrentibus, quę attendatur. 215
Reſeruationes officialiũ ſummi Pontifices charas, & peculiares habent. ibid.
Reſeruatio ſemel cauſata propter familiaritatẽ, an extĩguatur, ceſſãte familiaritate. 219
Reſeruatio gñralis habet vim conſtitutionis & legis. 254
Reſeruatio ſicut per collationẽ papæ expirat. an ita per cõmendam perpetuam, 328
Reſeruatum ſemel, an duret ſemper affectum. 393
Reſeruatio illa in corpore iuris clauſa, de qua in regula de trienali quæ ſit, & an ſit vnica, vel plures. 395. & 395
Reſeruatum beneficium ordinario alicui ſcienti conferente, an ille faciat fructus ſuos. ibidem.
Reſeruata per extrauag. ad regimen contingant, an in curia vacare dicantur. an apud ſedem 394
Reſeruatio iuris cõmunis, an differat

differat ab illa in corpore iuris clauſula. 395

Reſeruationes in corpore iuris communis clauſæ quot ſint. 396

Reſeruationes in corpore iuris clauſę quibus priuil.ornētur. 397 & 398

Reſeruationis decretum, quoad effectus iuris communis, an diſcoloret. 412

Reſeruationes ſemel per regulas inductæ per obit.papæ an expirent. 459

Reſeruationes quādo ſoleant appellari expectatiuæ pingues. 473.

Reſignatarius quando per exceptionem regulę de public. repellitur, an propterea opponenti beneficium adiudicari debeat. 52

Reſignatio iuris, & reſignatio beneficij in poſſe cuius fieri poſſit. 90

Reſignatio quando fit reſeruatis fructibus, regula de infir reſig. an habeat locum. 92

Reſignante aliquo bis in infirmitate, & ſecunda reſignatio fuit admiſſa, & non prima: & vtriuſque conſenſus præſtitus, ſed conſenſus primę poſterior, quęritur à quo conſenſu debeant computatari viginti dies regulæ de infir.reſig. 96. & 97.

Reſigās in ſanitate beneficiū in manib. papæ ſupplicatione ſignata, qui cōſenſum preſtitit in infirmitate ex qua deceſſit infra 20. dies, nunquid comprehendatur ſub regula de infir.reſig. 98

Reſignatio ex quo facta eſt ſemel in manibus papę, actus habet ſuum eſſe. 100

Reſignās extra curiā ſi moriatur infra 20. dies vtrū collatio pertineat ad ſolū papā, 101

Reſignantes infirmi quomodo dicūtur fraudare ordinarios & expectantes. ibid.

Reſignaſſe aliquē in infirmitate ad effectū regulæ quomodo probetur, & per quem debeat infirmitas, & mors infra 20. dies contingēs probari. 106

Reſignatio prima, nunquid ſanetur, propter derogationē regulæ factā in ſecūda, vbi quis per procuratorem bis reſignat, & in ſecunda reſignatione papa derogat regulæ, ſi moriatur infra 20. dies 108

Reſignās primus poſſeſſor annalis, an defendi poſſit regula de annali contra tertium reſignatariū habētē cauſam à ſecundo reſignante. 290

Reſignatio in manibus ordinarij in fauorem perſonæ, an fieri poſſit ſine vitio ſimoniæ. 357

Reſignans ſi poſt reſignationem perfectam ex cauſa permutationis per triennium pacifice in poſſeſſione manſerit, nunquid exceptione regulæ de triennali aduerſus tertium impetrantē tueri.

tueri poſsit. 369
Reſignationes fraudē in ſe cōtinere quæ præſumantur. in 16. q. reg. de public. reſi. 453
Reſignatario, ante publicationem an dicatur adeò ius quæſitum, quòd ſi infra tēpus ad publicandum fieret alteri prouiſio cum clauſula niſi ſit alterius quæſitum & poſteà non publicaret, diceretur gratia ſiue prouiſio nulla. 469
Reſignationes duæ ſi factæ ſint eidem, & prima annullatur ex defectu publicationis, nunquid talis ex ſecunda, quam publicauit adiuuari poſsit. 470
Reſtitutio in integrum, quæ venit de iure ſpeciali, an tollatur ſtatuto exceptione ꝓhibente. 45
Reſtitutio vltrà læſionem nō datur. 58
Reſtitutio reponit rem in primum ſtatum. 181
Reſtiturio non datur ſine colore. 29
Reſtitutio adminiculum iuris deſiderat. ibid.
Retroceſsionis præſumptio per lapſum triennij, an inducat titulum ſufficientem ad regulam de triēnali. 370
Retroceſsio non faciens mētionē de fructibus malè perceptis an iudicetur nul. 371
Reſtrictio ad caſum expreſsū, in quibus fieri debeat. 389
Reualidatoriæ gratiæ, quid operentur. 137
Reualidatio vim nouę prouiſionis habere cenſetur. ibid.
Reuertendi animum quando quis amittere cenſetur 218
Reus per probationum defectum quod ius ſibi acquirat 51. & 52
Reus etiam ſi nihil producat actore non probare debent abſolui. 135
Reus quando dicitur vexari & moleſtari quæ moleſtia ſit conſiderabilis. 156
Reus fauorabilior eſt, quam actor. 413
Reus poſſeſsor quando tenetur oſtendere, & probare titulum. 408
Romani quāti ſuā linguā fecerint. & in ꝓtio habuerit. 113
Rotæ auditorium antiquis tēporib. nō idē erat quod modo eſt. 4
Rotæ à tempore Sixti vſque ad noſtra tempora variæ mutationes deſcribuntur. ibid.
Rotæ authoritas q̃ ſit in illuſtri, & excelſo loco poſita. 12
Rotæ authoritas quare cōmuni opinioni præferatur. ibid.
Rota vberrimus fons canoniſtarum appellatur. 11
Rotæ iudicio nullum eſt toto orbe præſtantius. ibid.
Rota potius conſiderat mentē quàm verba regularū. 158
Rota ſemper ſolet ad æquitatem declinare. 449
Rota moderna in quibus opinionib. differat ab antiqua. 417

Sacramēta eccleſiæ ꝑ quos miniſtrari debeant. 111. & quib. perſonis illorū admini ſtratio non cadat. 112. 114
Sciētia ſola, vt ſufficiat ad abſolutionem excōmunicationis incurſę propter iniectionem, quid requiratur. 59
Scienti & volēti non fit fraus, neque iniuria. 167
Scholaris eo ipſo quòd eſt matriculatus, licet nihil ſtudeat, gaudet priuilegiis ſcholarium. 208
Scribentes alicui qua lingua ſcribere debeant. 113
Scrib. multa excuſabiles ſunt, 143.
Scribere & loqui per ſe ſunt denotantes perſonalitatem. 145.
Scriptores apoſtolici, an pręferantur veris familiarib. 157
Scripturæ ſacræ infinita loca propter imperitiam idiomatis perperā interpretata. 111
Scutorum in Gallia duplex ſpecies, nouorum ſcilicet, & veterum. 446
Senes infirmi dicuntur. 72
Senectutis pulchra deſcriptio. ibidem.
Senes quot morborum genera infeſtent. 72
Senes quam plures repentina morte interempti connumerantur. ibid.
Senex an præſumatur minus viuere quàm æger. ibidem
Senex nominis etymologia. 73
Senectutis incommoda. ibid.
Senes ex iuris præſumptione quam longam vitæ ſpem ibi pollicentur. ibidem
Senorū plura priuilegia. ibid.
Sententia lata contra regulas Cancellariæ, an valeat. 8
Sententia principis facit ius vniuerſale. 12
Sententia lata contra extrauagantem an valeat. 13
Sentētia principis licet faciat ius generale, valet tamen ſententia contra illud 21
Sententia an tribuat ius. 47
Sententia lata contra regulā productam an ſit nulla. 130
Sententia quæ tranſiuit in rē iudicatam, an poſſit executioni mandari ſine aliqua citatione partis, 174
Sententia lata contra ius ambiguum, an valeat. 177
Sententia & declaratio in ambiguis, quæ capiēda eſt, 188
Sententia lata contra poſſeſſorem annalem non opponentem de regula, vel non probantem ſe eſſe annalem poſſeſſorem, an valeat. 236
Sententia priuata quorumcunque beneficiorum quas penſiones comprehēdat. 60
Sententiæ executio donec ſupereſt nil poteſt dici actum. 274
Sententia ex defectu iuris partium, an dicatur nulla, & an tranſire poſſit in rem iudicatam. 300
Sententia non conſtito de proceſſu, an ſit nulla. 400
Sententia & ſilentij impoſitio ad quid referatur. 425

Sepeliendi, & Baptizãdi actus ſolus an faciat vt eccleſia poſſit dici curata. 123
Sequeſtrum violans ſuo iure priuatur. 235
Sequeſtrum appoſitum beneficio per iudices ſeculares, an impediat pacificam poſſeſſionem, quo ad effectum regulæ de annali. 280
Sequeſtrum appoſitum non de conſenſu partium, an priuet poſſeſſorem ſuam poſſeſſione. 281
Sermo an capiatur ex patre, an ex matre. 124
Seruiens familiari papæ, vel cardinalis, an dicatur papæ, vel cardinali ſeruire. 211
Seruitutibus in duabus vna remiſſa alia in ſtatu ſuo remanet. 215
Sexus differentia nulla eſt animæ reſpectu. 71
Sic dictio, declaratiua & ſignificatiua eſt modorum expreſſorum. 333
Signaturæ vtriuſq; progreſſus in tres particulas diuiſus. 144
Signaturæ obſeruationes olim variæ fuere. ibidem.
Signatura gratiæ quibus verbis conficiatur. ibid.
Signaturæ gradus. 146
Signatura Papæ per fiat, data in concurſu cum illa per conceſſum etiam motu proprio & pro qualificato quæ præferatur. 147
Signatura iuſtitiæ Papæ, in quo differat à ſignatura cardinalis. ibid.
Signatura collegij Reuerendiſſimorum cardinalium papa abſente qualis eſſe ſolet. 146
Signatura nil plus dat quàm verba importent. 250
Silentium imponere quid ſit, & huiuſmodi verba quantæ ſint potentiæ. 424
Simoniæ caſus ſuperat omnes alios. 334
Simoniacus habet vitioſum ingreſſum. 343
Simoniacus ità eſt qui promittit ſicut ille qui dat. ibid.
Simonia vera vt committatur quid concurrere debet. 344
Simoniam commiſſam in ſuo beneficio ignorãs an habeat coloratum titulum, poſsítq; agere ſpolio. ibid.
Simoniacus an dicatur is, qui pro conſequendo beneficio aliquid dedit, quod in pios vſus conuerteretur. 345
Simoniacus quàm ſit deteſtabilis. 346
Simonia, quæ occultè fit, an ſufficiat quòd per præſumptiones probetur. 360
Simoniam liberam conuentio ſola facta poſt renuntiationem an inducat. 344
Solennitas quæ requiritur in actu reformando, an eadem requiratur in actu conſtituendo. 137
Solennitas vbicunque tradita eſt per ius poſitiuum quid operetur. 142
Solon quare de parricidiis legem non tulit. 198

Specia

Specialia duo circa idem non concurrunt. 373
Spoliato pro colore quid ſuffiexpress. 135
Spolio agenti an obſtet defe-ctum notorium iuris. 136
Spolij actio vt mihi competat an potero poſſeſſorem per procuratorē meum ſpoliatū captam ratam habere. 285
Spoliatus & ſi ſit legitimus, debet repelli exceptione notoria de non titulo. 293
Spoliator quando nō poteſt ſe tueri exceptione tēporis cō-petētis tam vigore regulæ de triennalis, quàm cuiuſcunque alterius præſcriptionis. 342
Spoliatio in beneficialib. ſine ti. colorato nō reſtituitur. 371
Spoliator violentus regula de triennali nō defenditur. 339
Spoliatus quilibet regulariter an reſtitui debeat. 287
Spoliatus execrabilis, an reſtituatur. 288
Spolio an agi poſſit vbi primū extremum deficit. 284
Statutum diſponens quòd victori condemnetur in expēſis, quomodo intelligi debeat. 30
Statutum factum cōtra turbātes, an intelligatur principaliter, vel ſecundariò. 37
Statuta loquentia de debitoribus an habeāt locum in debitoribus conditionalibus. 39
Statuta diſponentia circa actus perpetuos, an includant etiam actus, qui poſſunt eſſe perpetui, & temporales. 41
Statutum an cōprehendat exēptos à priuilegio. 45
Statutum ſimpliciter loquens, an comprehēdat tam maſculos qui fœminas. 70
Statutum vel conſtitutio apoſtolica habet vim legis vniuerſalis. 107
Statutum imponens pœnam manus, nunquid comprehendat manum aridam, & inutilem. 283
Statuta vt conformentur ſecūdum ius cōmune qualiter ſint interpretanda. 303
Statutum correctorium iuris communis de venditione loquens, an habeat locum in permutatione. 455
Stylum curiæ Romanæ omnes inferiores eccle. ſequi tenentur. 11
Stylus curiæ Rom. quare ſit volubilis. 418
Stylus Rotæ & Cancel. quo ad illam clauſulam, videlicet non obſtantibus conſtit. &c. qualiter ſe habeat. 20
Stylus ſacræ pœnitētiariæ in abſolutione à mutilatione membri qualis ſit. 36
Stylus quando iura non ſuffragantur ſequendus eſt 84
Stylus habetur pro lege. 182
Stylus Rotę circa condemnationem expenſarum. 270
Stylus Rotæ hodiernus in capienda poſſeſſione. 275
Stylus cancellarię facit ius, & tollit dubietatem facti 195
Stipulatio inter homines diuerſi

uerſi idiomatis,an poſſit con trahi. 113
Sturnus auis lingua Anglica quomodo appelletur. 443
Subiecta talia eſſe debent qua lia ſua prędicata. 9
Subrogatio propter ius acqui ſitum vigore acceptationis lite pendente impeditur. 27
Subrogatus qui non cenſetur in litem niſi in ſubrogatione fiat mentio poſſeſſionis. 42
Subrogatio an ſortiatur natu ram illius in cuius locum ſubrogatur. 137
Subrogatus per commiſſioñe ad proſecutioñe executoria- lium ad quid teneatur. 163
Subrogationum duo ſunt ge- nera. 169
Subrogatus in iure, vel ad ius alicuius familiaris cardinalis lite pendente, nunquid te- neatur facere mentionem nominis, & tituli cardinalis vel ab eo conſenſum petere. 174
Subrogatio quando dari, & & concedi ſoleat. 175
Subrogationi per priuationẽ quando eſt locus. ibidem
Subrogatio non facta mentio ne de iure acceptantis,an va leat. 177
Subrogatus quo ad litem & ius defuncti an cenſeatur e- tiam ſubrogatus quo ad poſ ſeſſionem. 178
Subrogatio cum derogatione regulę,de ſubro.collit,quare cardinalibus, vel aliis poten tiotibus dari ſolet. 181
Subrogatio mouenti litem cõ tra triennalem poſſeſſorem quare non datur. 182
Subrogati quando ſunt tres, duo nõ collitigantes:primus ſine derogatione reg.ſecun- dus cum derogatione, ter- tius verò collitigans, & in- fra menſem, quis iſtorũ præ ferri debet. ibidem
Subrogatio ſecunda eſt nulla prima non caſſata. ibid.
Subrogationis diffinitio. 184
Subrogatio in forma gratio- ſa,an obſtet regula de anna- li. 305
Subrogatus in ius ſpoliati ſi agat contra ſpoliatorem, an excludatur exceptione regu læ de triennali. 341
Subrogatus in ius alterius, e- tiam quo ad poſſeſſionem,an teneatur ipſe purgare ſpoliũ ſicut ille in cuius locum ſub- rogatur. 342
Subrogatus quo ad rem, an cenſetur etiam ſubrogatus, quo ad qualitatem. 352
Succeſſionem in imperio pro hibitam eſſe quomodo pro- cedat. 67
Succeſſio in officiis ſecularib. curiæ an ſit prohibita. 93
Succeſſor & anteceſſor quan- do eadem perſona reputan- tur. 298
Succeſſor in beneficio titulo permutationis, vel aliàs an poſſit contra tertium impe trantem vti exceptione re- gulæ de triennali compe- tenti prædeceſſori ſuo ex ſua

ſua trien.poſſeſ. 346
Succeſsio reſpectu tituli in beneficialibus non datur. 347
Succeſſor tam vtilis, quàm ſingularis, an poſſit vti acceſsione prædeceſſoris in vſucapionibus & præſcriptionibus. 348
Succeſſor eadem perſona fingitur cũ prædeceſſore. ibid.
Succeſſoris appellatione quando veniat ſingularis ſucceſſio. 350
Suffragari verbum quid operetur. 143
Summus Pontifex ſolum in eccleſia Dei appellatur ſicut Moſes Cancellarius Dei, cũ quo vnum & idem conſiſtorium facit. 6
Sumptum de regiſtro ſupplicationum ſignatarum, an faciat fidem in iudicio. 138 & 158
Super dictio quid denotet. 424
Superflua quæ non dicantur, licèt tacitè inſint. 172
Supplicatio ſine literis eſt gratia informis. 89
Supplicatio ſtatim quod eſt ſignata quid operetur. 90
Supplicatio nunquid in dubio præſumitur impetrata ad inſtantiam illius cuius fauorem concernit. 129. & 265
Supplicatio ſola de iure cõmuni non inducit indubitatam probationem iuris. 145
Supplicatio nouæ prouiſionis ad ſupplendum defectum publicationis requiſitæ, an ſufficiat. 136
Supplicatio propriè quæ dicatur. 140
Supplicationes gratioſæ hodie aliter ſignãtur quàm commiſsiones iuſticiæ. 146
Supplicationes quatuor votorum papæ reſeruatorum à ſolo papa ſignãtur, in quibus antiquitus niſi ex magna cauſa non ſolebat diſpenſare. 152
Supplicatio ſola canonicum titulum non continet. 461
Suſpendi in longum tempus quid ſit. 49
TAciturnitas, quæ in concedente defectum intentionis inducere videtur, gratiam nullam reddit. 451
Taxarum libri ante editonem reg. de valore, duo erant, quorum inuentor Ioann. 22. fuit. 434
Taxæ quo pacto per Ro. Pont. creuerint, & quare impoſitæ ſunt. ibid.
Tempus in dubio, an currat de momento ad momẽtum. 107. & 356
Temporis anguſtia non nocet. 185
Tempus annale plurimũ fomẽtũ iuris habere dicitur. 225
Temporis ſaltẽ indefiniti mentio ceſſantibus clauſulis in quibus impetrationibus ſit neceſſaria. 269
Tempus vnius anni, & ſex mẽſium in regula de annali præfixum ad quid detur. 303
Tempora in materia ſtricta, & in præſcriptionibus, an coniungantur. 537

Tempora prædeceſſoris nunquid coniungantur cum tempore ſucceſſoris, vt poſſit dici triennalis. 362
Tempus legitimo impedimento exiſtente an currat. 461
Tempus in regula de pub.reſig.datum ad publicādam reſignationem, an intelligatur etiam datum ad petendā poſſeſſionem. ibid.
Tempus ad inſinuandum pendente aditionis tempore, an currat. 470
Terminus quando eſt præfixus per dictionem, à die termini, an computetur in termino. 107
Termini, quibus vtitur papa in prouiſionibus, quot ſint, & quomodo inter ſe differant. 117
Termini ante terminum ad articulandum, qui ſeruari debeant. 156
Terminus prorogatus quando non cenſetur idem cū primo. 363
Terminus aſsignatus reſpectiuus certæ cauſæ, ad hoc vt currere debeat, quid requiritur. 302
Terminus duplex vbicūque à lege datur actori ſimul & reo an debeat intelligi lapſo primo termino. ibid.
Terminus datus per legem ad accuſandum, vel agendum in dubio an dicatur peremptorius. 307
Ternarij numeri frequentia & celebritas quæ ſit. 317
Ternario numero quæ includuntur. 328
Tertius veniens pro intereſſe quādo poterit vti appellatione ab alio interpoſita. 366
Teſtatoris voluntatem quando quis ſatisfeciſſe non dicitur. 36
Teſtator vbi grauat hæredem ad ſoluendum debita Titij, an teneatur etiam ad debita conditionalia. 39
Teſtator facere non poteſt, quod leges in ſuis caſibus locum non habeant 399
Text.in ca.mandatum de reſcript.loquens de beneficiis, an habeat locum in penſionibus. 86
Text.in cap. auaritię, in capit. quam ſit, in c. vt quis duas, & in c.fi.de elect.lib.6.an habeat locum in pręſentatione iuriſpatronatus. 88
Tex.cum non diſtinguat neque nos diſtinguere debemus. 122
Tex.in regu. de annali quare non dicit de expenſis. 270
Tex.in clem.fin. de procura. loquens de morte naturali, an habeat locum in renuntiatione. 295
Tex. qui dicantur locum habere in commenda. 328
Tex.in c.auaritiæ, licet ſit pœnalis, extenditur ad præſentatum miniſtrantem. 329
Tex.in terminis in conſil.Baſilien.decret.8. in titu. de pacific.poſ.quo ad poſseſsores trienales 339

Text.

Tex.in c.2.de renun.lib.6.qui de ſimplici reſignatiõe loqui tur ratiõe fraudis, an habeat locum in permutatione. 454
Thomas, Cãtuarienſis archiepiſcopus pro defenſiõe cau ſæ ſuę eccleſiæ occubuit. 230
Titulus canonicus ante expeditionem literarum, an dari poſsit. 131
Titulus quare in regula de anali non requiritur, ſed ſola poſseſsio. 366
Titulus trium etiã dictionum ff.nautæ caup.ſtabul. vnde originem accepit. 318
Titulus verus & legitimus quis dicatur. 326
Titulus præſumptus quis dicitur. 330
Titulus in præſcriptione triẽnali quando requiritur. 334
Titulus beneficij imprę ſcriptibilis eſt. 347
Titulus coloratus triennalis ſi reducatur ad non titulum, an habeat locum regula de triennali. 359
Titulus redactus ad non titulum ad pręſcriptionem an ſit vtilis. ibid.
Titulum præſumptum ſufficere, quo ad effectum regulæ de trien. de quo titulo intelligi debeat. 370
Titulus, licet non ſit, an præſumatur per lapſum decem annorum. 372
Titulus preſumpt[9] ex ſola poſ ſeſsione triẽnali naſcitur. 174
Tituli anterioris probatio contra triennalem in contrariũ an admittatur. 374
Titulum verum non habens quo ad hoc, vt præſumpto adiuuetur ad effectum regulæ de trien. quid requiritur. 375
Titulus præſumptus reſultans ex poſseſsione. decem annorum in quo differat à titulo colorato à regula de triennali requiſito. ibidem.
Titulus, vt cononizetur quid requiritur. 376
Titulus coloratus quo ad regulã de triẽnali quis habere dicitur. 376. & 377. & 378. & 399. & 400
Titulum diſcoloratum in quibus caſibus quis habere dicitur. 377
Titu. vt ſit vere colorat[9] quid habere debeat. 399
Titul. coloratus requiſitus in regula de triennali, nunquid probetur per cõfeſsionem actoris. 400
Titulum dare à parte non dependet. 401
Titulum coloratum, an habere dicatur poſsidens beneficium per triennium ex collatione capituli de cuius poteſtate non conſtat. 402
Titulum coloratum nunquid det noua prouiſio impetratã in curia pro abſente, qui à capitulo de cuius poteſtate non conſtabat prouiſus fuerat. 401
Titulum coloratum, nunquid habere dicatur capiens beneficium litigioſum vacans

vigore ſuæ gratiæ expectatiuæ. 403
Titulum coloratum, an habere dicatur tertius non collitigans cui ordinarius beneficium vacans per obitum alterius ex collitigantibus cõtulit, & iſte tertius poſtea triennio pacifice poſſedit. 404
Titulum eſſe coloratum ſi negatur per agentem contra triennalem, quis probare teneatur. 408
Titulorum, & nominum diuerſitas, diuerſitatem materiæ arguit. 455
Titulorum multiplicatio, an ſit prohibita. 471
Totum qui dicit nihil excludit. 186
Tranſactio per quã à lite recedicitur, an reſcindatur prætextu enormis læſionis. 230
Tranſlationes penſionum, an comprehendat regula de infirm. reſig. 86
Tranſlatio poſſeſſionis ſi lite pendente ſuper titulo beneficij fiat in alium, an dicatur attentatum. 316
Triennalis ſi ab initio malus ſit, cauſa triennij bonus reputatur. 416
Triennium quàm decennium, vel aliud tempus quare magis in tuendis poſſeſſoribus præfigitur. ibidem
Triennium regulæ, nunquid currat contra minorem quatuordecim annorum, & vtrum minor exceptione iſtius regulæ defendatur. 354
Triennium de quo loquitur regula, nunquid debeat eſſe continuatum tempore vnius reſignatarij, ad effectum allegationis. Lapi. 89. 356
Triennium regulę, an debeat eſſe continuum, an verò ſuffi ciat interpollatum. 361
Triennium longum tempus dicitur. 373
Triennium regulæ, an liget ſuperiorem, quo minus poſsit repellere non habentem canonicum titulum. 405
Tunc dictio, extremitatem ſignificat. 301
Turonenſium moneta quando primum in Ro. curia cognita fuit. 434
Tutor propter negligentiam remouetur 380
VAcatione vera concurrẽte cum ficta, quæ attendi debeat. 97
Vacatio per mortem reſignantis infra 20. dies, an dicatur vera vacatio per obitum, an verò ſit ficta. 98
Vacatio quando dicitur inducta. 102
Vacatio ficta per obitum vtrũ comprehendatur per clauſulas generales poſitas in ſupplicatione reſignationis mortui infra 20. dies. ibidem
Vacatio per reſignationẽ vnde ſit inducta, vnde verò vacatio per obitum, & ad quem effectum. 104
Vacationis duplex modus ſimul, & eodem tempore cõcurrere

currere non poteſt. ibidem
Vacationis modũ in collatione beneficij exprimere an ſit neceſſarium. 185
Vacatio in dubio quæ ſit intelligenda. 195
Vacatio eccleſiarum diuturna periculoſa eſt. 220
Vacatio apud ſedẽ dupliciter conſideratur. 394
Vacatio omnis apud ſedem poteſt dici vacatio in curia, non econtra. ibidem
Vacatio de nouo per mortem electi, an inducatur. 223.
Vacatio vera, an ita detur per permutationẽ ſicut per ſimplicem reſignationem. 453
Vacatio, vt fingatur per obitum quo ad effectum fictionis regulæ de publ. reſig. quæ requirantur. 468
Valentiæ Hiſpaniarum quare potius ad ciuium complacẽtiam, quàm vt ratio poſtulat iuſtitia miniſtretur. 111
Valor in beneficiis in quibus non ſoluitur annata, non exprimitur. 433
Valorem verum in beneficiis exprimi debere, quare Roma. põtifices voluerũt. 436
Valoris expreſsio in quibus beneficiorum fructibus nõ ſit. 440
Valor in quo beneficio exprimi debeat ſi clericus Francigena impetrat gratiã duorum quorũ alter ſit in Francia, alter verò in Alemania. 443
Valor expreſſus in gratia iuxta taxam cameræ, nunquid excuſet à pœna regulæ de valore exprim. 445
Valoris expreſſio facta in literis ſecundum arrendamenta facta per eum qui mortuus eſt, nunquid releuet impetrantem à pœna regulę de val. exprim. 448
Valor beneficiorum quomodo probetur practica ponitur regula de val. fin. 449
Valor beneficiorum in reſeruationibus fructuum pro pẽſione quomodo intelligi debeat. 345
Variandi potentia, an aliquid de iure diminuat, ſitque cõſiderabilis. 29
Variare in iudicio in præiudicium alterius non licet. 394
Verba in qualibet diſpoſitione in dubio, in ſpecie capi debent. 455
Verba rationi, & æquitati deſeruire debent. 35
Verba generaliter prolata dè actu valido intelligi debent. 62
Verba illa, videlicet, quauis authoritate cõferatur, &c. poſita in reg. de infirm. reſigna. ad quem effectum ſint addita. 63
Verba in pœnalibus, & exorbitantibus quo pacto capi debeant. 83
Verba quãdo ceſſant ratione regulæ, eius diſpoſitio ceſſare debet. 83
Verba de conſenſu poſſit etiã in te-

in renuntiationibus extra curiam verificari quomodo ꝓcedat. 96
Verba ſimpliciter prolata caſum verum & non fictum comprehendunt. 103
Verba illa videlicet, quouis modo vacet, quos actus cõprehendant. ibidem
Verba regulæ, quæ eſt ſtrictè interpretanda maximè in beneficialibus quomodo debeant intelligi. 121
Verba illa in Rom. curia, quid importent. 133
Verba indefinitè prolata, an comprehendant omnem caſum. 136
Verba illa, videlicet, niſi ſint commiſsiones iuſtitiam contineǫtes per placet, vel per S.R.E. Vicecancellariũ, quid ſignificent. 144
Verba illa, & quod interim beneficium non cenſeatur litigioſum, etiam ad effectũ regulæ de ſubrog. quid operantur. 156
Verba illa videlicet, dummodo ante terminum ad articulandum per referendarios quare ceſſari debeant. ibidem.
Verba illa videlicet, infra mẽſem ante conceſsionem huiuſmodi poſita in reg. de ſubro. collit. quid importent. 170
Verba illa, videlicet, dummodo in dicto beneficio collitigans intruſus non ſit, quem ſubrogatum collitigantem comprehendant. 173
Verba illa regulę de ſubrog. collit. videlicet, iuris, vel ad ius, nunquid poſsint verificari in iure ad rem, quod competebat defuncto ibid.
Verba in dubio de impetratione loquentia quomodo debent intelligi. 200
Verba illa, videlicet, iniuſtè, temerè, & de facto moleſtantes, in ſententiis apponi ſolita, ad quem effectum ponantur. 220
Verba iſta, videlicet, vel alia quauis cauſa, maiora expreſſis inducunt. 320
Verba vniuerſalia ad habilia reſtringuntur, 319. & 353
Verba illa ſacræ ſcripturę, videlicet, per tempus, & tempora pro triennio exponuntur. 373
Verba generalia in conſtitutionibus ad quid ponuntur 435
Verba in dubio de iure ordinario non extraordinario intelliguntur. 401
Verba narratiua papæ in his, quę non dependent à facto proprio maximè in præiudiciũ tertij nõ probant. 402
Verba in ſupplicationib. cõmuniter appoſita, videlicet, nõ obſtãte reſeruatiõe in corpore iuris clauſa, de qua reſeruatione intelligi debeant. 395
Verba in dubio quando ad futura referantur, quãdo verò ſub lege comprehendantur. 458

Verba

Verba quid ſint. 455

Veritas per diſputationem magis ſplendeſcit. 8

Veritas magis attenditur in conſiſtorio principis quàm iudiciorum ritus ſeu ſolennitas. 85

Veritas vbi locũ nõ habet, nec fictio habere non poteſt. 357

Vexatio incipit à citatione. 432

Vicarius perpetuus in eccleſia vbi non eſt, rector fungitur in in omnibus officio vicerectoris. 122

Vicarij perpetui quare arctantur diſpoſitione c. licet, & ca. ex eo, de elect. libr. 6. ibidem

Vicecancellarius & ipſa cancellaria quando primum fuerunt in eſſe. 1

Vicecancellarius, olim quib9 nominibus appellabatur. 2

Vicecancellarius qui olim erat ſimplex doctor quando primum fuit creatus Cardinalis. 3

Vicecancellarius antequam fuiſſet creatus cardinalis vna cũ notariis aſſiſtebat in camera papæ, ac cum illis de portionibus cotidianis palatij vnam menſam faciebat. ibidem.

Vicecancellarij in menſa nullus cuiuſcunque dignitatis eſſet, poterat comedere ſine licentia papæ. ibi.

Vicecancellario etiam non cardinali, notariis auditori contradictarum, & correctoribus in capella papæ poſt preſbyteros locus deſtinat9 erat. 4

Vicecancellarius poſtquã fuit creatus cardinalis nõ habuit communem menſam, nec locum cum prædictis officialibus, ſed omnes honorum gradus ſibi ſolus aſſumpſit. ibid.

Vicecancellarij, camerarij, & maioris pœnitentiarij cura, & adminiſtratio quæ ſit. 7

Vicecancellarius quo pacto ſignat prouiſiones gratioſas. 146

Vicecancellarius, ſeu alius inferior à papa, an poſſit clauſulas derogatorias obſtantiarũ concedere. ibid.

Vicecancellarius de iure, an poſſit vti clauſula non obſtã. ibidem.

Vicecancellarius, an poſſit ſignare ſupplicationes conſiſtoriales de iuſticia. 147

Vicecancellarius, an ſuper omnibus cauſis poſſit ſignare cõmiſſiones iuſtitiæ. ibid.

Vicecancellarius antiquis temporibus ſignaturam ordinariam juſtitiæ habebat. 147

Victus, quòd condemnetur victori in expenſis niſi habuerit inſtã cauſam litigãdi quo modo procedat. 232

Viginti dies in reſignationibus infirmorum, à die præſtiti cõſenſus cõputari debent. 213

Vinculo vno ſublato ex duob9 aliud non tollitur. 213

Violentia in beneficialibus odioſior eſt, quàm in prophanis 339

Vita hominum ad quot annos protendi

protendi poteſt 75
Vltima tollere priora, quomodo procedat. 199
Vnciæ auri & argenti valor. 442
Vniones per papam ex certa ſcientia factæ cũ præiudicio ordinarij, an comprehendantur ſub regula de iure quæ ſit. non tol. 30
Vnio ad vitam, an extinguat titulum. 331
Voluntas ex actu nullo ita declaratur ſicut ex valido. 465
Voti appellatione de quo voto intelligamus. 344
Vſucapio cõtra quos ſit introducta. 230
Vſucapio temporalis quid requirat. 406
Vt dictio, an propriè cauſam finalem denotet. 198. & 200
Vulneratus ſi moritur poſt octo dies ſiue menſes, an præſumetur mortuus ex eodem vulnere. 81
Vulnerans, vt puniatur mitior interpretatio in dubio facienda eſt. 82
XErxes, & Cræſus Perſarum reges tot linguarum genera perdidicerunt, quot populos ſub ſuis ditionibus tenebant, & idem de Mittridate Ponti rege. 125

FINIS.

R. P. D.

LVDOVICI GO-
MES HISPANI, EPISCOPI
SARNEN. SACRI PALATII
APOSTOLICI AVDITORIS,

vtriuſque ſignaturæ Referendarij, ac ſacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Regentis, ſuper Regulas Cancellariæ Apoſtolicæ iudiciales quæ in Libro Rotæ inſcriptæ ſunt, Commentaria.

Titulus, ſiue Rubrica Regularum.

REGVLÆ, ORDINATIONES, & conſtitutiones Cancellariæ Apoſtolicæ.

ANTEQVAM particularem, & indiuiduam cuiuſlibet regulæ interpretationem attingamus, operæpretium erit, quædam in vniuerſum, & per tranſitum, de intellectu, ſignificationéque tituli præfari. Nam veriores redduntur ſermones noſtri, cum vniuerſalibus primo cognitis, ad particularia deſcendimus, vt dicit Philoſophus primo Phyſicorum, quem iuriſconſulti multis locis ſunt imitati, vt in l. pri. ff. de iuſt. & iur. & in l. j. ff. ſi cert. pet. & in §. his itaque inſtit. de iuſt. & iur. & alibi ſæpe. quem ordinem, vt nos plenius imitemur, totũ ipſum titulum ſiue rub. in ſex quæſtiones diſtribuendum putauimus: quarum ſumma hæc erit.

QVAESTIO PRIMA.

CIRCA primam quæſtionē illud ſatis compertum eſt,† Regulas Cācellariæ à Io. vigeſimoſecundo initium & originē habuiſſe. Nam in vetuſto quodā membrano codice (quē vulgares quinternū Cācellariæ Apoſtolicæ vocant) prim⁹ omnium in ordine ponitur Io. xxij. Regularum author, nec ante ipſum alius ſummorum Pōtificum inuenitur, qui hoc prius tentauerit Et licet Cancellaria apoſtolica, & Vicecancellarij officium (vnde Regulæ iſtæ denominationē acceperunt) lōgè ante Io. xxij. præceſſiſſe videantur: nihilominus Regulæ iſtæ non fuerunt eo tempore ſaltē in ſcriptis, ſed longo interuallo cōditæ. Nam Cancellariæ negotia tunc, non Regulis, ſed viuæ vocis mandato & ſtylo regebantur: verum quia ſine aliquo certo ordine, ſed euentualiter, & quodammodo fortuito procedebant, ſtabilitatem non habuerunt: quo factum eſt, vt non ſolum Regulæ, ſed ferè omnia Rom. Curiæ officia per quandam conſequentiam ſucceſſiuis temporibus etiam mutationem, & magnam ſui ſtatus viciſſitudinem receperunt. De quibus omnibus non abs re erit loco præambuli pauca quædam commemorare.

Stylus Romanæ curiæ eſt attendēdus, vt c. quā graui. in fi. extra de crim. fal. & gloſ. in ca. adhæc extra de reſcrip. Et licet antehac non fuerit in ſcriptis redactus, tamen ex non ſcripto ius venit quod vſus approbauit. Nam diuturni mores conſenſu vtentium comprobati legem imitantur: vt §. ex non ſcripto. Inſtit. de iur. natu. gen. & ciu. Et talis ſtylus, ſiue vſus, decem annis appro-

De cancellaria & Vicecancellarij origine.

ANTE omnia igitur illud conſtat temporibus Lucij papæ iij. qui per ducentos annos, & vltra Ioannem præceſſit, vt hiſtorici referunt, Cancellariā fuiſſe in eſſe productā, vt patet in. c. adhæc de reſcript. qui eſt tex. Lucij iij. Et eodem modo temporibus Innoc. iij. qui poſt Luciū, licet ante Ioannē per plures annos in Pontificatu ſedit, non tantum de Cancellaria. ſed etiam deputatis ad eam fit mentio, in c. dura. in princip. de crim fal. & in c porrecta. de confir. vtil. vel inutil. Nondum tamen illis temporibus Vicecancellarij dignitas, qui Regularum miniſter & cuſtos eſt, quod ego legerim, inuenta fuit, Sed Cancellariæ officium per præſidentem, & quoſdam alios tunc regebatur. De quo præſidente poſtea meminit deciſio Rotæ. DLXV. in antiquis incip. vtrū capitulū. col j. Succeſſu tamē tēporis Vicecancellarius creatus fuit vir purus, & ſingularis induſtriæ doct. ſine aliqua alia dignitate. Sunt tamen qui dicant Vicecancellariū longe ante ipſa tempora fuiſſe inſtitutum, illúmque aliquando Seriniarium, interdum Pontificū literis apoſtolicis, quā etiam

non

nonnullorum iurium teſtimonio comprobare nitunť. In primis literæ Stephani papæ ij. (qui fuit circa annũ à Natiuitate Chriſti D CCLI I.) adducuntur quæ habent hęc verba: Scriptum per manus Benedicti Scriniarij Sanctæ Romanæ eccleſiæ in mẽſe Iulio, indictione quinta, in Sacratiſſima ſede beati Petri apoſto. tertio anno Pontificatus, &c. Aliæ literæ Paſchalis primi etiã habent hæc verba: Scriptũ per manus Theodori Scriniarij ſãctæ Romanæ eccleſiæ, &c. Ex quibus quidẽ literis apparet Vicecancellarium Scriniarium appellatum. quod etiã ex tex. in ca. ad audientiam de præſcript. comprobare nituntur, vbi de Scriniario fit mentio. Sed in hoc diligenter eſt aduertendũ non eſſe verum literas prædictas, ne text. in dicto capitulo ad audientiã. de Scrinario loquentes, debere de Vicecãllario intelligi. ſed de notariis quos hodie protonotarios appellamus, qui omnium officialium curiæ antiquiores ſunt. & gl in dicto ca. ad audientiam, cõmuniter approbata, Scrinarium pro notario exponit.

De ordine & officio Protonotariorum

VNDE, vt habeһaт pfecta notitia antiquitatis tẽporum iniuria diſpertiæ: eſt notandũ, ꝙ initia Oriẽtis eccleſiæ ſub Clem I. vt Damaſus author eſt, creati fuere notarij. ſeptẽ ad res geſtas martyrum diligenter cõſcribẽdas, quibꝰ ſeptẽ vrbis regiones, quæ parochiæ dicebãť diſtributæ fuer. vt Platina, & alij meminerũt. Et qa Anthorus papa eiuſnominis primꝰ, ſtatuerat res martyrũ geſtas à notariis cõſcriptas, Scriniis eccleſiæ recõdi, fortaſſis ab eo tẽpore Scriniarij ſũt appellati, prout gl illos appellat in dicto ca. ad audientiã. de præſcri. & alibi ſępe. verũ quia tẽpore Iulij. papæ j. nõ ita martyria chriſtianorũ frequentabantur, quia creuerat in immenſum iã decus eccleſiæ propter Conſtantini magni cõuerſionem: ideo dicti notarij nihil fortè habẽtes, quod iã de martyribꝰ ſcriberẽt, ex mãdato Iulij I. omnia & quæcũque alia ad eccleſiã pertinẽtia ſcribere cœperũt (vt Damaſus in vita Iulij refert) vbi de Scrinio ſcripturarũ notariorũ etiã meminit. inde veriſimile eſt prædictis notariis, vt dixi. ab Scriniis recõditarũ ſcripturarũ Scriniarios, appellatos: quodque, vt creditur, inter illa ad eccleſiãpertinẽtia, quęIulius adnotare eos voluit, Apoſtolicas quoq; literas ſcribere cœperũt quod ex antiquis literis Apoſtolicis Sergij papę iiij. maniſeſtũ reddit, in illis verbis, videlicet, Spiritũ per manus

batur, vt l. ſi cum ſi de commiſſ. § Ariſto. ff. qui & à quibus manu. lib. non fiant. & ait cum longa conſuetudo vel ſtylus x. annis, qui tanto tempore roborãtur vt inſti. de vſu ca. §. j. ad hoc autem vt conſuetudo concernens iudicialia approbetur, requiritur quòd lis ſecundum eam iudicetur, vt gloſ. d. §. ex non ſcripto Inſtit. de iur. na. gẽ. & ciuili. quia vnus actus iudicis conſuetudinẽ l. iij. in fi. C. de epiſ.

Benedicti Notarij, Regionarij & Scriniarij ſactæ Romanę eccleſiæ &c. quę quidē verba duo indicāt, primū illius bullę Scriptorē vnū fuiſſe ex illis ſęptē Notariis à Clemēte primo cōſtitutis, ex eo, quia appellaẗ Regionarius, quia illis Notariis, vt dixi, ſeptē regiones vrbis diuiſæ fuerāt, vt Damaſus & Platina referūt i vita Clemētis. Secūdū quia appellatur Scriniarius, quia ſcribere ſolebāt res dignas Scrinio: vel quę clerici in Scrinio recōdere debebāt, vt dicit Damaſus in vita Iulij. Cōſtat igiẗ ex præmiſſis Scriniarium nō eſſe Vicecācellariū, vt illi male opinabāẗ quod etiā ꝙ probaẗ. ex aliis antiquis Martini ij Apoſtolicis literis, vbi Notarius illarū bullarū Scriniarius appellaẗ in hæc verba, Scriptū per manus Hadriani Scriniarij S. R. E. Et ita debēt intelligi Stephani, & Paſchaſummorū Pontificū bullæ ſuperius in cōtrariū allegatę, quæ nō de Vicecācellario, vt dictum eſt, ſed de Notariis intelligi, debēt, cū quibus aliæ literæ Benedicti ſeptimi concordant, dū in eis diciẗ, Scriptum per manus Ioannis Scriniarij S. Rom. Eccle. Et hoc idē multis aliis antiquis literis Apoſtolicis probari poſſet, quas ſtudioſu adoleſcens Antonius Galæſius curioſiſſimè collegit.

Creuit deinde, auctis diuitiis, iſtorū Notariorū honor, vt ad differentiam aliorū Notariorum ipsis protonotarij appellarenẗ, quaſi primi inter alios Notarios, vt dicit Ioa. de Platea in l. ij C. de primice li. xlj. vbi, Alciatus, & quidā aliij moder. hanc Protonotariorū dignitatē multā extollunt & eos late ſequitur doctus Modernus Taurinen. Io. Franciſcus Purpuratus in l. j. colū. 31. nu. 301. cum ſeq. ff. dę offi. eius, nec immerito. Sunt enim ſedis Apoſtolicæ & principis Notarij propter ꝙ denominationem & dignitate acceperunt, vt dicit Alexand, in conſil. 87. inci. viſis codicillis in ij. col. in ij. vol. & ante ipſum Areti. in l. laudabilem, C. de aduo di. iud. protos enim Græcè, Latinè primus dicitur: ſicut protomartyr, primus martyr, vt dicit gl. in. § illud in auth. de tabellio. Hinc protocollum dicimus primam ſcrituram, inde protomedicus, protoplautus, protogonus, & quingenta alia vocabula deducuntur Sicut etiam inter eoſdē Notarios antiquior seu decanus. olim protoſcriniarius, vt Leo viij. dictus fuit vel primicerius appellabaẗ tātáque fuit illius exiſtimatio, ꝙ ſicuti hodie decano Rotę magnus in Capella Papæ honor tribuitur propter miniſterium mitrę, ita & pri-

quod. Alia eſt conſuetudo quā firmatur ablitis decisionē, quæ inſpicienda eſt consuetudo, quæ obſeruatur in loco contractus l. ſi functus ff. de exe c. na. u. in contractibus id ſequimur, quod actū eſt, quòd ſi non appareat, quod actū erit conſequēs erit, vt id ſequamur quod in regione in qua id actum eſt, frequētatur: Quòd ſi non appareat regioni mos quia varius fuit, tunc eſt inducantē: id ſe-

micerio inter alios Protonotarios in ſignũ maioris prę-rogatiuæ cõmiſſa erat datãdi facultas vt apparet in bullis Martini ij vbi dicitur. Data per manus Stepha. primicerij defenſoris ſũmæ ſedis Apoſtoli. anno Pontificatus D. Martini ij. & in bullis Stephani 7. dicitur: Data per manus Stephani primicerij anno ij. Domini Stephani Quæ quidẽ datandi facultas, neſcio qua de cauſa poſtea Bibliothecario Sedis Apoſtolicę cõceſſa fuit, vt bullæ antiquæ Benedicti vij & Sergij iiij teſtantur: quem Bibliothecarium quidam vt dixi pro Vicecãcellario acceperunt cum Bibliothecarij officium olim, ſicut hodie in palatio Apoſtolico aliud præ ſe ferat. Nã qui Bibliothecæ Lateranæ præfectus erat, Bibliothecarius dicebatꝰ. de quo Laterano Bibliothecario Platina meminit in via Io. 14. Sed quia locus iſte non poſtulat circa iſta officia euagari. de quibus latius ſcribã in tract. de official. curiæ in ſerto cũ illo de poteſtate, & ſtylo ſacrę pœnitẽtiariæ. ideo omito Et interim circa dignitatem protonotariorũ vidẽda ſunt quæ ſcribit Ioan. de platea in l fina. in .iij. colum. C. de decurio: lib. 10. & gloſſ. pragmaticæ in titul. de cauſis. §. quicquid in gloſſ. Protonotarios Et quę dicunt Moder. & nouiſſimi rep. in rep. ca. Raynutius. in verbo adiectę impuberi, &c. fol. 157 colum 3. de teſta. vbi notabiliter loquûtur, & reaſſumit Bartolomęus Caſſaneus in tract. Gloriæ mũdi in. iiij. parte. in. 19. cõſideratione. vbi latiſſimè ſcribi de omnibꝰ officialibus curiæ Romanæ. Et Cardi. Iacoba in tract concilij fol. 71. in j. & ij. colũ. Et de Protonotariis facit etiam mẽtionem Ioan de terra rubea in tractat. primogenituræ. fol. 107. col. iiij. Et Petrus Belluga in Speculo principũ. rub. 6. nu. 10 qui ad hoc plura iura allegat. & vnum notabile priuilegium eorum ponit Bonifacius de Vitalinis Rotæ Auditor in cle j. in. ij. colu. nume. 151. & ſequen. de hære. quibus etiam meminerunt Moder. Vercel. in proœm. Digeſt. fo. 11 & in. l ij. ff de origine iuris. & & Volateranus lib. 39. Philogiæ tit. de magiſtraſtibus. de quibꝰ aliquid dicã infra in regula de non iudicando, niſi ſecundum literas expeditas. q. ſi.

qui quod in nemum eſt. vt l. ſemper in ſtipulationib. ff. de regulis iur & l de quib. ff. de leg.

IO. MILAEVS.

Bibliothecariꝰ quis dicatur.

Redeundo igitur ad Vicecancellarium, concludo, illũ antiquis temporibus nõ Scriniarium Bibliothecariũ, aut primicerium, ſed ſuo nomine Vicecãcellariũ, appellatũ. Non erat tamen hoc officiũ in tã excelſo honoris gradu poſitum ſicut hodie, quia Vicecancellarius, vt dixi, nõ ha-

Vicecancel. qui olim erat simplex doctor, quã do primũ fuit card.

bebat dignitatem. Adeò, quòd adhuc tẽpore Nicolai papæ iij. Lugdunenſis, quòd cõcilij Vicecancellarius cardinalis nõ erat, ſed priuatus homo: quin vna cũ protonotariis papæ in camera ad exequendũ mãdata eius, ſicut cardinales in conſiſtorio, & diuinis officiis aſſiſtebat. Quod fuit obſeruatũ vſque ad tempora Bonifa octaui, quo tẽpore etiam ille Vicecancellarius, de quo idẽ Bonifa. meminit in prooemio ſexti decretaliũ incip. ſacroſanctæ, nõ erat cardinalis, ſed poſtea ab eodẽ Bonifa. diaconus cardinalis creatus fuit vt Ioan. And ibidem in gloſſ. author eſt. Illud etiam non eſt omittendum, quòd antequam Vicecancellarius crearetur cardinalis, vna & eadẽ erat ipſius. & notariorũ menſa ſemel in die de portionibus palatij ſuſtentari ſolita, ad quam nullus, quantæcũque fuiſſet præeminentiæ, conditionis & ſtatus comedere audebat ſine ſpeciali licentia papæ Et quod eſt magis miſãdum, nullus ex officialibus ita cõmuniter viuentibus medicinam ſumere, aut ſanguinem minuere poterat abſq; ſpeciali licentia Vicecã cellarij faciliter obtinenda, vt in prædicto membrano libro peruetuſto latius enarratur. Et hoc idem in cardinalibus informis obſeruatum fuiſſe antiquis temporibus refert Hoſtienſis. Nã illi nõ poterant ſanguinẽ minuere ſine ſpeciali licentia papæ, vt tradit Hoſtiẽſis qui in hoc habetur corruptus in ſumma de pœnitentia & re. §. cui confitendum. verſicu. cui cardinales. & in cap. eccleſia veſtra el ij. de electio. Quis autem tunc Vicecancellarij. Notariorũ, Auditoris contradictarum, & Correctoris viuendi modus fuerit, cuius etiã quãtitatis vel menſurę fuerint portiones panis, vini, carniũ, & ordei, quas ſingulis diebus ex palatio Apoſtolico capiebant. Quid etiam papa circa ſtrenam & alia cum eiſdẽ die natiuitatis domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruare ſolebat quid preterea quãdo curia extra vrbẽ proficiſcebatur, prędictis officialibus conferebat ſeu largiretur, in dicto mẽbranæ libro latius deſcribũtur. Quę licet cognitione iocũda & digna videãtur, propter notitiã vetuſtatis ac etiã vt facile percipi poſſit ex quã tenuiſſimis principiis hæc Vicecancellarij dignitas, & ſacrum cancellariæ officium in immenſum creuerint. Nihilominus tamẽ, quia videretur nimis prolixum, & fortaſſis extra propoſitum noſtrũ illa hic receſſere, quæ forte tres bonas papyri paginas occuparent omitto, Nõ tamen ſilentio præteribo vnum ſatis

Vicecancel. antequã fuiſſet creat' cardi. vnã cum notariis aſſiſtebat in camera papæ

Officiales ſoliti ad menſam Vicecancellarij comedere.

tis notandum ꝙ licet Vicecancellarij officium tam anguſtis tūc includeretur limitibus, & Vicecācellarius cardinalis nō eſſet maior tamē illi poſt cardinales honor, quā reliquis aliis curiæ prælatis impēdebatur. Deſignatus enim erat Vicecancellario, Notarius, Auditori contradicta rum, & Correctoribus, poſt presbyteros cardinales in capella papæ ſedendi locus, aliique honorū gradus tribuebātur illis de quibus ibi latius narratur. Et hęc quidē officialiū prędictorū pręrogatiuæ, quouſq; ex cardinalibus Vicecancellariū fieri placuit, promiſcuę erāt, ac lōgo vſu ſeruatæ. Sed poſtquā Vicecācellarius cardinalis effectus fuit, ſūma totius poteſtatis & honorū in vnū delata illā mutuā obſeruationē aboleuit. Adeò, ꝙ illa Vicecācellarij ac notariorū cōmunis ac familiaris mēſa, cū portionibus quas ex palatio apoſtolico recipient, locus etiā capellę poſt presbyteros cardinales in diſſuetudinē abiere. Inde euenit ꝙ Auditor contradictarū, qui poſt cardinales & Vicecācellariū, cęteróſq; curię prælatos, vt pręmiſſum eſt, pręcedere ſolebat, poſt huiuſmodi Vicecācellarij, in cardinalē promotionē ab omnib⁹ præcedebatū. Vt nō abre Bonifacius de Vitalinis, olim Rotæ auditor, in cle.ne Romani. § ſanè. de electio dixerit, Auditorē cōtradictarū quondā cæteris Auditoribus dignitatē maiorē, & loco digniorem, ſuo tēpore poteſtatē localem, ab aliis Auditoribus ſeparatam ſatis abiectam, ac minus honorificam, & honeſtam habuiſſe. Nec mirandū horum officialiū dignitates, aut honores tēpore diminutos fuiſſe, cū & alij ſimiles curiæ Romanæ miniſtri eadē temporū viciſcitudine, & fortunæ turbine ſint depreſſi adeò, vt hoc tēpore vix primæua eorum inſtitutione veſtigia appareant.

Auditor contradictarum.

Vicecācellari. poſtquam fuit creat⁹ cardi non habuit menſam communem.

Rota immutatio.

NAN ſatis apparet Rotæ Auditorium non idē, nec eo ſtatu antiquis tēporib⁹ fuiſſe quomodo eſt. Erāt enim ſine numero certo Auditores ad audiendū & referendū tantū deputati, vt dicit Specul. in tit. delegato. §. iā nūc dicēdū verſic. Itē nō obſtat ſi obiicis. Poſteà vero auctis ſedis apoſtolicæ negotiis, cōceſſa fuit Auditorib⁹ diffiniēdi facultas, vt patet ex his quæ tradit Spec. in tit. de Auditore. Sicq; vario modo obſeruatū fuit vſq; ad tēpora Sixti iiij, q omniū prim⁹ numerū Auditoriū ad duodecim reſtrinxit, erāt enim adhuc tēpore Sixti numero 14. qui nominibus ſuis propriis in bulla Sixti ſuper

Rota auditorium.

Rota aquditor vſq; ad tēpora Sixti iiij.

hoc cõfecta numerãtur,ſub Dat.Prid.Idus Maij 1472 anno eius primo,& tẽpore Thomæ Faſtoli erãt xxj. Auditores vt vidi adnotatũ per R.D.Iacobũ Simonettã,& hoc innuit deciſ.licet corruptè in cauſa quinta dub.15.eiuſdẽ Faſtoli.Nec mirũ,quia erat duplex Auditorũ locus, videlicet primi gradus,& ſecundi gradus,vt colligitur ex 42 dubio eiuſdẽ Faſtoli,& ex ſubſcriptione cõſilij Oldra. 266. ſicut etiã tẽpore antiquo canonici in eccleſia dicebãtur clerici primi gradus,ſed alij ſimpliciter beneficiati dicebãtur clerici ſecundi gradus,vt notat Innocẽ.in c.ſedes de reſcrip.& in c.fi. ij col.de præbẽd.Et iſti grad⁹ Auditorũ,vt oppinor videbãtur introducti reſpectu primæ & ſecundæ inſtãtiæ.itaq; Auditores primi gradus erãt, qui cognoſcebãt ſimpliciter de negotio prĩcipali,de quo ſi appellari contingerat, cauſa appellationis cõmittebatũ Auditorib⁹ ſecũdi grad⁹. Quod videtũ colligi ex dictis Oldra.in conſ.ccciiij.in prin.Et ad effectũ iſtorũ graduũ bene cõſonat,ꝙ tũc Auditores eſſent.xxj. vel plures aut min⁹,quia nõ erat cert⁹ nu.firmat⁹ vſq; ad tẽpora Sixti, ſicut etiã neq; ante Sixtũ Auditores recipiebãtũ,nec examinabãtũ corã Vicecãcellario,quia hoc Sixt⁹ omniũ prim⁹ ꝑ ꝑdictã bullã introduxit,vt hodie practicatũ : & illa bulla adhuc in ſcriniis Rotæ ſeruatur.Sed Camerari⁹ de mãdato papę olim Auditores ꝑ dationẽ capæ.rocheti,& birreti recipiebat eos in matricula poſtea ſcribi faciens, prout refert Egidius deci.dcxj incip.licet capella.& Camerari⁹ tũc erat iudex Auditorũ,& nõ ali⁹, & ille ſol⁹ Auditores excõmunicare poterat,vt ſunt de hoc penes me plures regula Cãcellariæ antiq; tã Greg.q̃ Benedicti.13.quæ omnia poſtea fuerũt ꝑ Inno.& Sixtũ immutata.Et ꝙ eſt magis mirãdũ Rota à tẽpore Sixti vſq; ad noſtra tẽpora, in quib⁹ fœliciter ſedet Paulus papa iij. varias etiã mutationes recepit.Nã tẽpore Sixti nõ informabãt verbo,ſed datis ꝑ Auditorẽ dubiis,aduocati de iure in ſcriptis reſpõdebãt,ſequuti conſ.Clementis iiij. de quo loquitũ Spec.tit.de requiſ.cõſil.col.fi. Sed illa obſeruatio parũ durauit,quia tẽpore Alex.vj.cupiditate aliquorũ aduocatorũ interrupta fuit.Sedebãt tamẽ tunc Auditores in palatio ter in hebdomada Nũc verò hæc omnia ſunt immutata Nã Clemẽs vij.voluit bis tantũ Auditores in hebdomada ſedere,cauſantib⁹ bellor turbinib⁹,& Lutherani dogmatis incẽdiis quib⁹ Alemaniæ maior

Auditorũ Rotæ genera.

Auditores ante Sixtum nec recip. nec exami. coram vice cancel.

Auditorũ iudex, Camerarius.

Rotæ immutationes.

Auditores Sexti non informabãt verbo.

maior pars,& Anglię cũ plurib⁹ aliis ab obediẽtia ſedis apoſtolicę defecerũt. Sic etiã & nũc tẽpore Pauli iij. informãdi mod⁹ omnino immutatus extitit. Nã cũ prius ꝓcuratores omnes,& aduocati maximis partiũ impẽſis, & Auditorũ moleſtiis voce informarẽt,neſcio quo pacto mutuo,& vnanimi aduocatorũ & procuratorum cõſenſu,petitũ fuit à Rota non amplius vocaliter,ſed in ſcriptis informari. Quod papæ primum Rotę & denique toti curiæ placuit. Sicque redẽptũ eſt tempus,quod quotidie viriliter.& cum diſpendio omnium amittebatur.

Sacra pœnitentiaria officij variatio.

APparet igitur ex prædictis quãta fuerit ſtatus primi Rotæ variatio,quãta ſtyli antiqui viciſsitudo quę magis etiã cernitur in officio ſacræ pœnitẽtiariæ cuius immeritò ſum regens. Illud etiã pœnitẽtiarię officiũ in eccleſia primitiua cõmuniter à plurib⁹ immaculatę vitæ & ſcientię eruditione ſimplicib⁹ cõfeſſorib. cũ magna authoritate,ac ſummo honore regebãt,vt Caſſiodorus, Socrates,& Sozomenus in hiſtoria eccleſiaſtica teſtãt. Et ita pœnitẽtiarij in eccleſia venerabiles & cõſpicui erãt: vt reprehẽdi à Benedicto xij. meruerint Auinione anno põtificatus eius quarto quare pileũ,& protonotarij equitando nõ portarẽt,& inde euenit,ꝙ pœnitẽtiariorium ſenior,quã hodie decanũ ſeu priorem appellant mitram papę,quam hodie dicamus Rotę & publice rochetum,ſicut alij curię Romanę prælati geſtare ſolebãt, vt in quodam peruſto membrano lib. pœnitentiarię apoſtolicę apud ſãctũ Petrũ ſcriptũ inuenimus, Ad tantúm que honoris culmẽ hęc pœnitẽtiariorũ cura deuenit, vt nõ dedignarentur olim quindecim cardinales illud munus ſubire, vt papa Benedictus. xij. refert ſe in quodã antiquo libro habuiſſe ſcriptũ. Et hoc idẽ Eraſmus affirmat libro ſecũdo reſpõſionis ad Albertũ Piũ Carporũ principem fo. xlj. Et hoc eſt fortaſſis,quod Damaſus innuit in vita Marcelli,dũ dicit Marcellũ papã quindecim in vrbe cardinales cõſtituiſſe propter baptiſmũ & pœnitẽtiã multorũ & idẽ dicit Aluarus Pelagius antiquiſſim⁹ cardinalis libro ſecũdo, de planctu eccleſię art. 16. Et ita debet corrigi dictũ Archi. qui idẽ ſentit in cap. vbi periculũ. c. j. de elect. lib. 6. Ex quib⁹ liquidè apparet tũc cardinales pœnitẽtiariorũ curã geſſiſſe,à qua creſcẽtibus poſtea eccleſię facultatibus,fuerũt exẽpti, vt idẽ Benedictus pa-

Pœnitentiarij maioris officium.

Pœnitentiariorum S. Petri prior mitrã. Papæ & rochetũ publice tenere ſolitus erat.

Pœnitentiariorum cura ad tãtũ honoris culmen deuenit, vt, &c.

Pœnitentia in ſacra offi. iã antiquis temporib. cardinales exercuerunt.

Pœnitentiariis olim grauia negotia com̃ittebantur. Pœnitentiario maiori effe. card. omnes illi pœnitētiariorũ honor. ceſſarunt. Epiſcoporũ dignit. Epiſcopis olim data erat ſubſcribendi prærogatiua anterior. Epiſcopi quo tēpore cœperunt creari cardinales.

pa refert Si quid etiã grauis negotij põtificibus agendũ occurrebat, id facile pœnitẽtiarijs idoneis cõmittebatur, vt de cõpilatione decretaliũ Gregoriũ nouũ feciſſe in earundẽ procemio legimus. Poſtquã verò cura ſacri officij pœnitẽtiariæ vni cardinali demãdata fuit, tot⁹ ille cõmunis pœnitẽtiariorũ honos, tota deniq; cõfeſſorũ ſubordinatio, & reciproca cura perire, ac ſimul cũ officio ad vnũ tantum cardinalem, quem maiorem pœnitẽtiarium appellarunt, deuenit. Sic enim variat fortuna vices.

Epiſcoporum dignitatis diminutio.

SED hoc parum videri debet, quãdo etiã epiſcoporũ dignitas, quę maior omnib. aliis in eccleſia primitiua fuit & à iure diuino exordiũ habuit, eadem tẽporũ viciſſitudo depreſſit. Nã (vt in veteribus authoribus legimus) epiſcopi vſq; ad tẽpora Clemẽtis quinti, & Io. 22. in Eccleſia dei, ita in excelſo honoris & exiſtimationis faſtigio poſiti fuerunt, vt dignitate deprimi, ac gradu minui arbitrarentur, ſi ex epiſcopis ad cardinalatus officiũ aſſumerẽt. Nec immeritò. Illis enim ſolis data erat etiã loci prętogatiua anterior, vnde adhuc poſt Nicolaũ ſecũdũ epiſcopi immediate poſt papã ſubſcribebãt, deinde preſbyteri, poſtea diaconi cardinales, cũ ex multis, tũ ex quibuſdam Vrbani ſecũdi literis Apoſtolicis. Dat. Salerni xiiij. Calẽ. Octob. xv. Indictione, Anno dñicę incarnationis. M. xcij. Põtificatus ſui anno quinto clarius apparet: in quib. immediatè poſt papã, & ante cardinales ſubſcripti ſunt Auſculan⁹, Rapollan⁹, Troian⁹. & multi alij epiſcopi. Durauerat autẽ ſub hoc tenore fœlicitatis illa epiſcoporũ dignitas vſq; ad Bonifacij viij. tẽpora, vt refert Ioã. And. in c. cũ aliquib⁹. in nouella de reſcript. li 6. & in c. cũ Apoſtolus, de cenſib. licet ibi habeat diminutus. Quo tẽpore refert Ioã. And. multos pręter miſſo fuiſſe cardinalari, qa epiſcopi erãt, ne ſic dignitate minuerẽtur. Quod poſtea neſcio quo pacto fuit immutatũ, fortè qa in palatio apoſtolico fuerat tũc bis promũciatũ nõ notari in tali ꝓmotione deſcẽſum, vt dicit Io. Frãciſc⁹ Paui. in extra nag ad onus vel qa iã plenior poteſtas in eligẽdis ſũmis põtificib⁹ cardinalib⁹ attributa fuerit, cũ antea nõ ſolis cardinali cõcederetur, vt patet in c in nomine. 23 diſt & in ſexcentis aliis locis. vtcũq; ſit Ioã. And. in d c hãc cõſuetudinẽ in tãtũ dilatatã cõmendat, videlicet quod quãdoq; de ſolis epiſcopis tũc fiet vna cardinaliũ ordinatio

Card. ſolis olim poteſtas eligendi ſummos pontifi. no

ſeu

ſeu pmotio Et miratᷣ Bonifaciũ vj.libri decretaliũ cõditorẽ reuocatorias gratiarũ,& alia permulta inueniſſe,ne ſciuiſſe tamẽ iſta inuenire:& Ioã.And.ſequitᷣ idẽ Io.Frã. Pauinus auditor Rotæ in tract.viſitationis.in q ij.primæ par.& reaſſumunt Moder.Bononienſes in tractat.legati.

cõcedebatur.

Itaque ex prædictis apparet variam fuiſſe prædictorũ officiorum mutationem,quã nũquam,vt opinor, meliori ſtatu cõſtitutam legimus,quàm modo,Nam,vt ad Vicecancellarium reuertamur,nõ ſine magna ratione ordinatum fuit,hoc officium tãtum cardinalibus tribui debere. Quia Vicecancellarius propter ſceptrum iuſtitiæ ꝙ tenet,ſupremum inter omnes debuit tenere principatũ,ſicut & ipſa iuſtitia,quæ cæteras alias virtutes excellit,ſecũdũ Philoſophum ſecũdo Ethico & tex.in authẽ.vt omnes obed prin.prouin.in prin De qua quidẽ Vicecancellarij excellẽtia latiſſimè tradunt Moder.Taurien.videlicet,Io.Frãc.Purpurat⁹ in l.j.ff.de offi.eius.&c.Cõueniẽs igitur fuit,nõ vt antea,ſimplicibus & priuatis viris, ſed perſonis magna & illuſtri dignitate præditis(cuiuſmodi ſunt cardinales hoc officiũ cõmẽdare,vt ſic & perſonæ huiuſmodi,& dignitatis acceſſione,ſplẽdore,& nominis celebritatẽ caperet.Et quãuis Camerariat⁹ officiũ lõgè antea cardinalib⁹ fuerat cõmiſſum,vt apparet in c.ad audientiã.de præſcript.& per cõſequẽs videretur huic officio Vicecancellarij præferẽdum. Tamẽ q̃a vt dixi, Vicecancellarius propter adminiſtrationẽ iuſtitiæ q̃ gerit,cæteris omnib. præfertur, vt notant doc.in cle.ij.de elec. ideo cõueniẽs fuit illi maiorẽ tribuere dignitatis prerogatiuam,ſicut videm⁹ in Referẽdariis, q Protonotariis illis antiquiorib. præferuntur,propter rationẽ quam ſcribo in regula de nõ iudicãdo,niſi ſecũdũ literas expeditas. Sed poſtquã huc diſgreſſi ſum⁹,operepræciũ erit perſerutari,quamobrẽ hic cardinalis cãcellariæ apoſtolicæ præfectus,Vicecancellarius potius q̃ cancellarius appelletur

Iuſt.inter cæteras virtutes obtinet principatum.

Camerariat⁹ offi. antiquius eſt Vicecancellarie.

Cancellariæ præfectus quare potius Vicecãcel. quam Cãcel.appelletur.

SOLVTIO.Laurẽtius,Cardinalis Zabarella.& alij in d.cle.ne Romani.de elec.dicũt hoc factum fuiſſe,quia antiquis tẽporib.ille Cardinalis certauerat de puritate cum Papa,& ob eã cauſam ordinatum fuit ꝙ p diminutionẽ de cætero Vicecãcellari⁹ appellaretᷣ.Ita dicunt præfati,cũ quibus alij vbiq; doctores,more ouiũ primã ſequentium,præcipitati ſunt. Sed q̃ iſta,Deus immortalis frigida ſint,& à vero aliena, qui vel parũ hiſtoriã eccleſiaſticam

ſiaſticã caluerit,ſatis dignoſcere poteſt.Nã ꝙ cardinalis Cancellariæ cõtẽderit vnquã de paritate cum Papa,vel appellat⁹ fuerit vnquã Cãcellarius,& poſtea ordinatum, quòd Vicecancellarius appellaretur,nullibi legimus,ſed ſunt quędã ſomnia.Et ideo ego arbitror aliunde hoc nomen Vicecancellarij proceſſiſſe Nam conſtat ſummum pontificem ſolum in eccleſia dei appellari ſicut Moyſes, Cancellarium dei,cum quo vnum,& idẽ cõſiſtorium facit. Ita in indiuiduo dicunt Moder.Galli repet.c.Raynutius.in verbo vxorẽ nomine Adelaſiam nu.497 de teſta. Et idẽ dicũt alij Moder.in tractatæ ſiue Catalogo gloriæ mundi,in quarta parte in 13 cõſideratione.Si igit Papa eſt Cancellarius,non videbatur cõueniens alium etiam Cancellarium Papæ ſimilem nominare,ſed potius Vicecãcellarium,qui ei⁹ vices gereret:ſicut rex in regno ſuo non facit Regem,ſed Viceregem.Et hoc etiam alia ratione ſuadetur,quia,vt ſuperius dictum eſt Cancellaria apoſtolica prior fuit,quàm Vicecancellarij promotio,& Cancellaria repræſentat ſedẽ apoſtolicam,quæ habetur pro Cancellario Hinc eſt,quòd quando auditor remittit cauſam ad Cancellariam,dicitur eam remittere ad conſiſtorium papæ,quod habetur pro Cancellario:non autẽ remittitur ad Vicecãcellariũ,vt eſt deciſio Rotæ notabilis in titu. de reſcript.deciſ.13.in no.incip Itẽ ſi cauſa committatur,&c.in fi verbis quæ ſecundum numerum extẽſum eſt,362.Et eodẽ modo dicimus.ꝙ in curia Romana nulla particularis perſona eſt fiſcus,ſed ipſamet ſedes Apoſtolica vt dicit Bart in l.itẽ veniunt §.ait Senatus.ff. de pet.hæred. Et ideo,qui hodię gerit in curia officiũ fiſci nõ appellat̃ fiſcus, ſed vel aduocatus. vel ꝓcuratus fiſci. Sic Vicecãcellarius nõ dicitur Cancellarius quia ipſe papa,& ſedes apoſtolica dicũtur Cãcellarij,& ſũt ipſa Cãcellaria,Quæ ratio non militat in regno Franciæ,vbi ipſe Rex non eſt Cãcellarius, ſed hoc officium ab initio vni commiſerunt,quẽ Cãcellarium appellari voluerant. Sed papa illam dignitatem nulli cõmiſit,ſed Vicecancellarium creando,viſus fuit Cancallarij nomen apud ſe retinuiſſe, Hæc mihi magis cõſona vero videntur quam ea quæ præfati doctores dixerunt in d. clem.ne Romani.

Summus pontifex ſolũ in ecclesia dei appellatur.

Reges in regnis ſuis nõ faciũt reges, ſed viceroges.

Auditor quãdo remittit cauſam ad cãcellariã, quare & cat.

Fiſcus in Curia Romana eſt ipſamet ſedes apoſtolica.

Ioan.22. multo ante tẽpora ...

Redeam⁹ igitur vnde digreſſi ſum⁹.Et dicamus,ꝙ licet multa ante tẽpora,Ioã xxij Vicecãcellarius,ſcriptores & correctores literarũ iam cõſtituti fuiſſent,nihilominus regulæ

Cancel

Cancellariæ nondũ cõpoſitę fuerant: ſed primus omniũ Ioã.xxij.tãquã bonus domus ſuæ paterfamilias eas intro duxit. Nec ſolum regulas, ſed etiã vt rem anguſtã domini iuuaret beneficiorum etiã electiuorũ reſeruationes ac taxas, quibus æſtimarentur, inuenit. Collegiũ quoq; ſcriptorum apoſtolicorum, antea ſine ordine vagans, nu. diſtinxit, vt de iſtis Guliel. Hiſpanus in pragmatica Frãcię ac Polydorus lib.8. de Inuẽtorib⁹ rerũ, ca.ij meminerũt. Quinimo beneficiorũ annatas, ex quib⁹ tã magnos prouentus ſibi & eccleſiæ cõparauit in cõſi. Viẽnẽſi ſub cõtẽtione dimiſſas, vt refert Io. And. licet mẽdoſe in.c. inter cętera. col. fi. de offi. ord. in vſum reuocauit. Adeo, vt moriens vigeſies quinquies centũ milia nũmũ aureorũ eccleſiæ dimiſit, vt refert frater Ptolomæ⁹ de Luca in hiſtoria eccleſiaſtica põtificũ, in vita Io. Et hoc idẽ dicit, tacito authore, D. Petr⁹ And. Gãmar⁹ Rotæ auditor in ſcholiis quibuſdã impreſſis ad extrauagantem Iulij.ij. Quam quidẽ annatarũ inuẽtionẽ magnũ toto orbi ſcandalũ generauit, Nec mirũ quia Io.22. adeo cupidi & audaciſſimi animi fuit, vt non ſolũ hoc vno malo eccleſiaſticos viros grauare, ſed quod magis mirandũ fuit nõ eſt veritus conſtitutionẽ facere, qua & regnũ Germaniæ à regno Franciæ diuideret, & Italiã ab imperio ſegregaret, vt Albericus author eſt. Inter hæc tamẽ, Rotã nouis & ſaluberrimis ſtatutis ornauit, quæ hodie apud nos etiam ſeruãt, & quotannis initio audiẽtiarũ publicè legunt. Et in ſumma, ille primus adminiſtrationem iuſtitię cuius Vicecancellarius caput eſt quæ in regulis, & Rotæ ordinationib⁹ conſiſtit. inuenit. Quæ quidem officia ſucceſſores põtifices in dies magis propagarunt, Nã quod ad regulas attinet Ioan.22. in ſuis regulis hoc tantũ egit, abbreuiatores inſtruere, videlicet quomodo literas in cãcellaria, iuxta ſupplicationũ varias ſignaturas, deberent expedire, quas ſũmi pontifices deinde magis auxerunt, vſque ad tempora Nicolai papæ.v. qui omniũ põtificũ primis prædeceſſorũ vtiliores regulas colligens, ac plures alias iudiciales addens, eas omnes in eo ſtatu, in quo nũc reperiũt, deduxit. Quem ſucceſſores vſq; in hodiernũ diẽ paucis immutatis, vel additis pro ſe quiſq; ſũt ſequuti, Totius huius harmoniæ laus Ioanni tribuitur. Fuit eni inter cætero mortales nõ ſolũ eruditus, ſed impẽſe curioſus, Nã, vt ex recẽtioribus ſolus author eſt Frãciſcus Petrarcha lib.2. re-

inuenit.

Reſeruationũ &c. quis primus fuerit inuentor.

Ioan. dimiſſio.

Ioan. 22. diligẽtia. rũ memorab.tract.3.ca 53.Io.22.fuit adeo rerũ omniũ curioſus,vt repertoria, ſeu indices ſibi ordine alphabeti cõficeret.quib⁹ facile res omnes in prõptu,& ad manus haberet, Sic itaq; eccleſiæ dei magnũ præſtitit adiumẽ. & authoritatis prerogatiuã Nã,vt ea omnia quę hiſtorici in eius vita referũt omittã,quando aliud de ſe dignũ Ioãnes præſtitiſſet illud tamẽ erit omnib⁹ ſeculis memorandum,q primus omniũ cancellariã & Vicecancellarij dignitatẽ,ac Rotę tribunal illuſtrauit,quæ ſũt duo in vrbe luminaria,& collegia,præſtãtiora,Nam tres ſunt gradus dignitatum principaliũ in vrbe poſt papã prima eſt Vicecancellarij, qui adminiſtrationẽ iuſtitiæ.Regularũ Apoſtolicarum, ac cõſtitutionẽ tutelã, & cuſtodiam tenet: circa cuius poteſtatem ſpeciales regulæ cancellariæ cõditæ fuerunt.Et multi ex doct. noſtri de illo notabiles tracta.ſcripſerũt,Secunda dignitas eſt Cameriatus, qui præeſt ærario, ac eccleſię patrimonio, eius redditus, & prouẽtus procurans.vt dicitur in cap.ad audientiam. de præſcript.cuius authoritas olim maior fuit,vt ex regulis antiquorum pontificum apparet: de quibus mentionem feci ſuperius,de Auditorib.Rotæ loquens,Tertia dignitas eſt maioris pœnitentiarij, qui præponitur curæ fori pœnitentiæ,de qua latiſſimum tractatum compoſui.Primam ad lucem reduxit Ioan.Secundam Eugenius auxit. Tertiam Benedictus xij in lucem produxit.Eugenius & Sixtus locupletiorem reddiderunt de quibus omnib⁹ tractatur per cardinalem,& alios in clemen.ne Romani.de elect.Et de omnib⁹ iſtis ego, latius dixi in tracta. de poteſtate,& ſtylo officij ſacræ pœnitentiariæ,vbi de officialibus curiæ mentionem facio. Nam ſufficit ex prædictis oſtendiſſe,Regulas,de quibus loquimur,certam originem & initium habuiſſe.

Vicecãcellarij, camerarij, & maioris pœnitẽtiarij cura & adminiſtratio qua ſit.

QVAESTIO SECVNDA.

Ex argumentis ſiquidẽ & collationibus frequẽter latens veritas aperitur, vt in

CIRCA ſecundã quęſti.videlicet † Nũquid regulæ iſtæ vniuerſaliter ligẽt omnes etiã extra curiam MVLTO plura dici poſſent,quam hic ſcribam,ex eo quia iſta materia varios habet ſinus,& plures continet receſſ⁹,Et ideo doct.variis in locis varia ſcripſerũt,Quamobrem quęſtionẽ iſtam ad partes diſputabo,ad effectum, vt contrariæ opiniones melius diſtinguãtur,iuxta conſilium Modeſtini in l numerum.§.mixta.ff de munc.& hono.Quod vnum(ſi Baldo credim⁹) ingenium Bartoli illuſtrauit

luſtrauit,per cõtraria ſcilicet,& oppoſitiones proceden-do. Nam tritum eſt ſermone prouerbium, Veritatem diſ-putatione diſcuſſam magis ſplẽdeſcere,vt dicit text in.c. grauẽ.35,quæſt.9 meminit Iaſ.in l.qui accuſare.C.de e-dendo.Aliàs enim veritatem ſine diſputatione perquirẽ-tes,ſimiles ſunt neſciẽtib' quò ire debeant,vt Ariſto di-cit,3.Metaphyſ.

Pro parte,igitur negatiua,videlicet,ꝙ regulæ nõ ligent vniuerſaliter omnes, adduci poteſt primo,Quia regulæ ſunt ſtatuta quædã ſiue ordinationes particulares cõcer-nentes certum locum,vt patet ex earũ titulo:vocanẽ enĩ regulæ cancellariæ.Ex quo quidem verbo cancellariæ,tã-quam ex ſigno quodam locali:datẽ clarè intelligi regulas iſtas nõ facere ius vniuerſale, ſed particulare illi' loci qa cõcernunt ea quæ in dicto loco tractanẽ Vnde ſicut equ' cognoſciẽ ſigno,vt dicit Paris de Puteo in tract.Syndic. verſ.probatio.Et Moder.Bonon.in.§ teſtes.el.j.in 8.col. inſtit. de teſta,Et auis cognoſciẽ ex cãtu,& lyra ex ſono ſecundũ Bald.in l. cõparatione. col.fi.C. de fid.inſtr.ita lex an ſit vniuerſalis,vel particularis,cognoſciẽ ex loco: accidẽtia enim multum cõferunt ad cognoſcendũ quod quid eſt l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re mili.Bald.in l. fina.C de execu.rei iudi Cum igiẽ illa adiectio verbi Cã-cellariæ,denotet certum & particularem locum,vbi illę regulę practicenẽ,dicendum erit,regulas facere ius par-ticulare,& non vniuerſale,Quia qualitas adiecta diſpoſi-tioni,qualificat illam ſecundũ qualitatẽ eius.vt eſt text. in puncto in §.ſed ius quidẽ ciuile. inſtitu.de iur.natu.fa-cit cap.ſtatutum.de electio.libro 6.Quando igitur lex eſt localis,vniuerſaliter extra locum nõ ligat.c.1.& 2 de cõ-ſtitu.lib.6.l.fin ff.de iuriſdi.om.iudi.

Secũdo,quia de natura legis vniuerſalis eſt,ꝙ ſit per-petua & durabilis,vt dicit Archi.in c.donatum.1.quęſti. 7.Et Nicolaus Milis in ver.lex.§. 2.l. ædita ibi, perpetui edicti.C.de eden.Sed regulæ Cancellariæ nõ ſunt huiuſ-modi,ſed moriuntur cum authore ſuo,vt patet in proœ-mio regularum,ibi,ſuo tẽpore duraturis, & cæte.Igitur non faciunt legem vniuerſalem. Nam ſi papa voluiſſet regulas ab omnibus obſeruari. hoc dixiſſet, prout dixit in c.1.de conſtitu.& in cap.omnis.de cenſi.

Suadetur iſta opinio,quia regulæ ab initio introductæ fuerunt,vt officiales Cancellariæ per eas in literis expe-

extra:ua. Ioan.22. Quia nõ-nunquam de verb. ſig. & in collatione verbum prolatum frequẽter aliorũ ſen-tentiã tanquam ſub-tilior ra-tione ſub-nixum ad ſe trahit, vt ff. de arbit. l. ſi intres, & frequẽter reuelatur minori, quod ma-ior neſcit. 95.diſt.c. eſto ſub-iectus. et ſi minor veritatem inveſtiga-uerit, nul-la maiori irrogatur iniuria l. potioris. C.de aq[?] prec. na-tinc.

diend-

diẽdis inſtruerẽtur,vt patet ex regulis Ioã.22.Benedicti,& aliorũ: & licet à tẽpore Nicolai.v.aliquid plus ad eas circa iudicia additum fuerit,illud tamẽ reſpicit actum in curia gerendum. Cum igitur intentio pontificũ principaliter nõ fuit per dictas regulas legem vniuerſalẽ condere,ſed normam dare negotiis in Cancellaria & curia gerẽdis,nos nõ debemus aliter interpretari. Quia actu agẽtium nõ operatur vltra eius intentionẽ.c.ſi ſacerdos.de offic.ordi.& vulg.l.non omnis.ff.ſi certum petatur.

Lex cõmunis vbique publicatur.

Tertio,lex cõmunis ex eo,quia vbiq; publicatur, ideo vniuerſaliter ligat,quia tunc nõ poteſt ignorantia allegari,vt patet in authẽ.vt factæ nouæ cõſtit.per totum,& in c.1.de poſtu.prælа.& c.nouit.cum ibi notatis,de ſenten.ex cõ nuni,notat Bar.in l.omnes populi in v.q. prĩcipali.ff.de iuſti.& iu.cum ſimilibus. Sed regulæ cãcellariæ non publicãtur niſi incuria.ergo,ibi tãtũ ligare debent.aliàs ſequeretur incõueniens:quòd vbi non fieret. puclicatio. ligarent ignorãtes. Quod eſt cõtrarium rationi,vt patet in cap.j.de conſtitu.& c.ij eo.tit. lib. vj. notatur in dicta authẽ.faciũt ea quæ tradit card.conſi.cxix. in fi.

Regulæ cancel. an publicentur ſolum in curia.

Cõfirmatur iſta opi.quia ad eſſentiam legis vniuerſalis plura requirũtur,quæ traduntur in l.humanum. C.de legibus.Et Moder in rubr.de conſtit.Et reaſſumũt nouiſſimi repetẽtes in l.ij per illũ text.ff.de orig.iur. Quæ quidem in cõſtituendis regulis cancellariæ non ſeruantur. Ergo non videtur facere ius generale.

Quarto pro iſta opinione adducitur,quia videmꝰ ſẽtentiam latam contra legẽ communem,etiam nõ deductam,nec in iudicio allegatam, eſſe ipſo iure nullam, vt in l.cũ prolatis,ff.de re iudi.& in cap.cum inter. eo titu. Et tamẽ ſẽtentiã contra regulã cancellariæ etiã allegatam nõ tamẽ productã.valet & tenet.vt latè probat Fely.in cap j.de re iudi.& ita hodie ſeruat Rota. Ex quo datur intelligi manifeſtè regulas iſtas multũ à iure cõmuni differre, & per cõſequens vinculum legi communis habere nõ debẽt. Quinimò vinculum particulare earum eſt adeò debile.quod videtur lõge minus, quàm ſtatutorum ſingulariũ locorũ vel perſonarũ Nam,ſtatuta particularia quã primũ ſũt publicata. & in vno volumine redacta,ligant ſuos ſubditos,vt tradũt omnes in l.omnes populi ff.de iuſti.& iur.& in cap.j.de cõſti lib.vj.Sed nõ ſic in regulis.Nam earum poteſt adeò arcta videtur, & certis

Regularũ vinculum minus eſt, quàm ſtatutorũ particulariũ.

ris veluti cācellis ac metis reſtricta, vt licet regulę publicentur, & in vno volumine redigātur, nō tamen per hoc vinculum aliquod iniiciunt, aut fidem aliquā faciunt, nec poſſunt allegari ſicut libri Digeſtorum & ſtatutorū, niſi prius de gratia ſpeciali, & cū certa forma, & ceremonia impetrētur, vt allegari & produci poſſint: in quib' impetrandis, illud primū quæritur an regula ſit de dandis, vel nō in quo quidem ſæpe fit diſputatio tanquā ſit pro aris agendū: de quo habetur inferius in regula xxvj. quæ omnia quātum ad horreant, & penitus aliena ſint à natura legis vniuerſalis & communis, nemo non facile intelligit. *Regulæ cācel. nō allegantur ſicut leges Digeſt.*

Quinto facit, quia ad effectū, vt lex vniuerſaliter liget, oportet principē expreſſe hoc mandare, vt lex vniuerſaliter obſeruetur, vt nota in l. nec Dorotheū. C. de decurio. lib. x. facit text. in c. j. de conſtitu. Sed de iſta volutate papæ quo ad regulas nō apparet. Igitur dicendum eſt, eas vniuerſaliter non ligare. *Lex vniuerſaliter ligans.* *Lex debet locis et perſonis conuenire.*

Sexto pro iſta parte adduci poteſt, quia ad inualidādum actum, & imponēdū vinculum, ſufficit legem communem aliquid prohibere. Sed in regulis cācellariæ non ſufficit, vt in eis aliquid prohibeatur: ſed requiritur, vt dixi, earū impetratio, allegatio, & in actis productio, & regiſtratio, vt vinculum producāt. vt notat Fely. in d cap. j. & probatur in d. regul. xxvj. Sed hæc regularū impetratio habitātibus extra curiā, præſertim in diœceſibus remotis dura nimis, & quodāmodo impoſſibilis videretur. Ergo dicendum eſt, illas nō arctare extra curiam litigantes. Quia lex ad hoc vt vinculū inducat, debet eſſe poſſibilis & rationabilis, locis, perſoniſque cōueniēs vulg. c. erit autem. iiij. diſtin. nullibi enim cauetur, quòd litigantes extra curiam corā ordinariis pro iure vniuerſali impetrando teneantur ad curiā ire. Cū igitur hoc particulariter in iſtis regulis cancellariæ procedat, eſt cōcludēdum eas particulariter, non vniuerſaliter extra curiam, ligare.

Præterea, & ſeptimo hoc apertè probat, quia videmus ignorantiam iuris cōmunis, ſeu vniuerſalis neminē excuſare l. error. C. de iur. & fact. ignorāt ca. ignorātia. de reg. iur. lib. vj. Et tamē ignorantia regularum excuſat omnes ſicut ignorātia extrauagantiū, vt tradit Abb. & alij, in c. paſtoralis. de fide inſtrumētorum. Bal. in cap. ex cauſis, de re iudi. Apparet ergo regulas non facere ius generale. Et iſtam opinionē, videlicet quod regulæ cancellariæ non *Regularū ignorantia nunquid excuſat.*

B inducant

inducant ius generale per totũ orbem,ſed ius tantũ particulare,renuũt pleriq; doctores celebres,imprimis Pet. de Ancha.in conſil.ccxcvjj. incip efficacibus.in prin. Et cardinalis Zabarella conſilio. xcix. incip. dico quòd acceptatio. Sentit Roman. in conſil. cclx. in ij. colum.& Barthol.Belẽzinus in tracta de chari ſubſi.quæſt.cxvij.in fi.& in cap.ex parte.de feud.tenet Iaſ.in l.j. in vj.colu.ff. ſi cert.pet.& Decius ibidem in vltima lectura Senis cõdita.Et idẽ Decius in cap.ij. in ſecunda lectura de cõſtitu.& plures alij quos breuitatis cauſa non refero.

In cõtrariũ vero pro parte affirmatiua,videlicet.quod regulæ iſtæ faciant ius generale,etiã extra curiam faciũt rationes & authoritates quæ ſequũtur.

Subiecta talia eſſe debent, qualia ſua prædicata.

In primis illud in iure clarũ eſt,talia debere eſſe ſubiecta qualia ſua prædicata.vel eorũ effectus demoſtrant.l.fundum inſtructũ ff.de fun.inſtr.cum vulg.Sed ſi ſubiecta regularum materia, necnon & perſona ipſius conditoris inſpiciatur,proculdubio concludendũ erit,regulas iſtas facere ius generale.Patet hoc ,quia beneficia ſuper quib⁹ regulæ diſponunt,generaliter per totum orbẽ poſſident̃. Ergo generaliter regulæ debent materia ſubiectæ adaptari,vt videlicet ligent ipſos beneficiorũ poſſeſſores vbique, alias ridiculũ eſſet dicere beneficia tantũ vnius loci,puta vrbis Romæ ſub regulis comprehendi,quæ per modica ſunt,& pro maiori parte iuris patronatus.

Papa ordinarius.

Cõſiderata etiã perſona ipſius papæ regularum cõditoris qui habet iuriſdictionem vniuerſalẽ,& eſt ordinarius ordinariorũ totius mundi, vt dicit gl. in c.fœlicis.§. fi de pœnis.lib.6.& c.per principalem.9.q.3.& cui omnia beneficia mundi ſunt obedientialia & manualia,vt dicit Bal.in l.reſcripta.in ij.& iij.col.C.de preci. ĩper.offe.Erit dicendum etiã regulas iſtas vniuerſaliter ius facere,quia cauſatum ſapit naturã ſuæ cauſæ.l eius.ff de oper.lib. & potẽtia cauſæ influit in cauſatum l.Publius §.1.ff.de cõdi.& demon & l.manumiſſiones.ff.de iuſt.& iur.Ex perſona enĩ cõditoris metimur legem,eſſe generalem vel ſpecialem.c.fi.de cõſti.lib.vj.Et quod dicimus de parte,reſpectu partis, eſt dicendũ in toto reſpectu totius.Nam ſicut epiſcopus in ſua diœceſi cõſtitutionẽ ſimpliciter faciens, intelligit̃ eam facere particularem, attenta iuriſdictione ſua,quę eſt particularis,vt in c.ij.de cõſtitu.lib.6.& l.fi.ff. de iur.om.iud.Eodem modo cõſtitutio papæ in beneficialibus

Cauſatũ ſapit naturã cauſa ſua.

Legem vniuer. vel particul. ex perſo-

libus erit generalis, quia ipſe habet iuriſdictionem generalem. Propter quam rationem fuit aliâs in Rota, & etiã in ſignatura tẽpore Leonis papæ x. deciſus notabilis caſus, de quo meminit D. Guliel. Caſſiodor⁹, quondã Rotę auditor diligentiſſimus in quadam deciſione incip. Dubitaui tẽporę feriarũ, &c. Dubitatur enim nunc temp⁹, an auditor in curia Romana vigore cõmiſsionis deputat⁹ cũ iſta clauſula ſimpliciter, & cũ poteſtate inhibẽdi poſſet inhibere extra curiã. Quidam dicebant, quod nõ, q͂a per illam clauſulam non dabatᷣ poteſtas inhibendi extra curiam. Et ideo ex quo cõmiſſiones ſunt extricti iuris, illa clauſula debebat ĩtelligi de inhibitione in curia per deciſionem primam. de procura. in. nouis. Tamen contrariũ tenuit ſignatura per dicta Fely. in quibuſdã notis cancellariæ, quæ hodie habentᷣ per manus plurium. Quem pro contraria opin. allegauerat Alexand. Et inter cætera, iſta opinio principaliter fundata fuit in ratione ſuperi⁹ dicta. Quia papa cauſam cõmittens, erat vniuerſalis princeps habens iuriſdictionem ſpiritualem generaliter per totum orbem. cap. cuncta per mundum. ix. q. iij. vnde conſiderata poteſtate cõmittentis, quæ eſt vniformis, tam ad curiam quã extra illa, clauſula cũ poteſtate inhibendi ſimpliciter, & in dubio prolata, debebat conformari & regulari ſecundum poteſtatẽ eius, vt videlicet liget generaliter tam in curia quã extra. arg. l. ſi plurib⁹. de leg. ij. & l. Iulian⁹. de leg. iij. Pro qua deciſione allegat ibi D. Guliel. plures rationes quæ videri poſſunt. Ita hic videtur dicendũ, quod ſicut poteſtas papæ vniuerſalis eſt, ita & regulæ iſtæ ab eo ſimpliciter cõditę debẽt vniuerſaliter omnes ligare, niſi ſpecialiter aliud ſtatuatur. *Papa conditionis meminit.*

Secũdo pro iſta parte facit, quia iſtæ regulę appellantᷣ cõſtitutiones, vt patet in iſto titulo. Et tamen cõſtitutio dicitur lex generalis, vt tradunt docto. in rubrica de cõſtitu. maxime Fely. & Moder. & eſt textus in cap. cõſtitu. ſecunda diſtinctione. Et patet in rubri. ff. de cõſtitu. princip. Item dicuntur etiam ordinationes. Et quęlibet ordinatio papę habet vĩ legis generalis, vt dicit Do. in c. ſi. §. in 2. notabili. per illum textum. de hæret libro vj. *Cõſtitutio quid ſit.* *Ordinatio papæ habet vim legis generalis.*

Et licet dicantur regulæ cãcellarię, & ſic reſpectu illius dictionis cancellarię, videantur eſſe locales. Tamẽ recti⁹ cõſideranti illa adiectio nihil facit, quia ponitᷣ ad demõſtrandum, de quibus regulis papa loquatur. nam cũ ſimplex

plex regularum appellatio ſit incerta,& plures regularũ ſpecies comprehendat, vt tradũt doct. in ca. regula. 2 diſt. & Moder. omnes poſt Dy. in rub. de regu. iur. oportuit de neceſſitate papam aliquam adiectionem ponere, per qua intelligeremus de quib⁹ regulis loquerẽt vt in ſimili eſt text. valde not in. l. inſula. ff. de acqui. rer. do. Sic etiam videmus Iuriſcõſultos per huiuſmodi adiectiones, leges diſtinxiſſe. Nam quaſdã appellabant cõſulares, alias tribunitias alias Cornelias,& cęte. ad iudicandum de quib⁹ legib⁹ loquerentur. vt patet in cap. quærendam. 2. diſt. Et tamẽ ridiculum eſſet dicere leges illas propter illas adiectiones non eſſe perpetuas & generales.

Adiectio ad ſubiectum ad quod exponitur

Dicuntur igitur iſtæ regulæ cancellariæ, quia in cãcellaria publicantur & regiſtrãtur. Sicut ius prætorium dicitur à prætorio, in quo magiſtratus ius dicebant, vt habẽt in § prætorium. inſtit. de iur. natu. & in. l j ff. de offic. præto. Et tamen nemo dicet ius prætoriũ fuiſſe particulare illius loci, vbi magiſtratus ius dicebant, ſed potius ius generale vt in. l honorariis. ff. de actionib. & obliga.

Vel dicuntur regulæ cãcellariæ eo reſpectu, quia maior pars regularum cõcernunt expeditionẽ literarum, quæ in cancellaria expediunẽ. Et ſic capiunt denominationem ab eo ꝙ frequentius fit, arg. gl. in cle j. in verbo præſidẽtes de reſcrip. & in l. vnica in verbo ſpõſam. C. de rap. vir g. Et licet aliæ regulæ ſint quę modum expeditionibus nõ ponant, prout ſunt omnes regulæ cõtentioſæ, quæ in iudiciis verſantur nihilominus. quia illæ etiã regulæ iudiciales in cancellaria magiſtrareẽ, & per Vicecancellarium cõceduntur: recipiunt nomen ab illo loco, ſicut pleraque alia iura cõmunia & generalia acceperunt nomen, vel ab authorib⁹ ſuis, vel à locis, vt patet in d. cap. quædã prout etiam de leg. Falcidia, de Macdionano, & Velleiano in quingentis locis iuris conſtat: propter quorum denominationem nõ deſinunt illæ leges conſtitutiones generales & vniuerſales appellari. Sic ergo licet iſtæ regulæ cancellariæ appellentur, non tamen hæc denominatio ſeu adiectio aliquam ſpecialitatem legis arguit. Sæpe enim lex denominaẽ à loco vel perſonis à quib⁹ magis frequentatur, vt in l. ij. ff. de orig. iur. Sicut & apud veteres Romanos, Fabij, Piſones, & Lentuli dicti, quia hoc legumínum genere. fabis. piſis. ac lentib⁹ illi viri frequentius vtebãtur, vnde propter illã frequentiã cognomen illud

Res capiũt denominationẽ ab eo quod frequẽtius fit

Regulæ cãcellariæ quare ſic nominentur.

Fabij, Piſones et Lẽtuli de

ſūt ſortiri,vt author eſt Plin.lib.18.naturalis hiſtoriæ.c.3. Ex quib' plures enumerat Alexāder Panthenopeus lib.j. dierum genialium.c.9. Hæc enim vel ſimilia cognomina propter frequentiam alicuius facti impoſita.neque rei, neq; legis naturam,vel eius vinculum immutant. Et per iſta primum argumentum cōtrariæ partis reſolui videtur. *nominati ab vſu legum.sū*

Tertio pro iſta parte facit,quia regula idē eſt quod ius, & de illa argumentatur ſicut de iure.vt eſt text.in ca.canon.3.diſtinc. Et notat Ioan.Franciſcus Pauinus, Rotæ auditor in tractat.de offic.& poteſta.cap. ſede vacan. in prima q.principal.co.fina.vbi plura ſcribit de regula. Idē not. Bald.in c.quod ſicut.de elect.& in l.ſi quis ſeruo.co. fina .verſic.nec mireris.C.de furt.& archiep.Flor. in prima parte ſummæ tit.ij. cap.2.§.1.& tit.17.cap.1.§.11. *Regul. idē eſt quod ius.*

Quarto pro iſta parte nō deſunt viri graues,qui hanc opinionem tuentur,quorum numerus & dignitas cōmunem opinionē facere videntur. Nam in primis iſtam opinionem tenet Rota,cuius authoritas in tam illuſtri & excelſo loco poſita eſt.vt ab ea recedere nefas quodammodo videatur,quę ſententiarum grauitate,& authoritatis pōdere cæteros doctores licet nu plures ſuperat,& eius opinio propter eius authoritatem cōmunis reputatur, ſecundū Imol.& Andr.Sicul.in cap.olim.el.j. col.ij. de lit.conteſt. Nā communis opinio non ex numero docto. ſed ex pondere authoritatis fit,vt dicit Alexand.in cōſi. ccij col.fin.lib.7. & ob eam cauſam dicta,ſiue vota conformia dominorū Rotæ cæteris præferūtur,vt voluerūt mod.Hiſpani in paraphraſi ad l.iura ſanguinis.ff.de regu. iur.& moder.Aſten.in tract.nuptia.fol.124 poſt Alexad. quem ibi allegant. Et non ſolum opin.Rotæ propter eius authoritatem,ſed etiam propter numerum doctorū in ea militantiū cōmunis dici poteſt. Sunt enim auditores Rotæ duodecim qui nō ſolēt fortuitu,& à caſu vota ſua proferre,ſed cauſa ſæpius procuratorum & aduocatorum informationibus trutinata,ac propriis ſtudiis diſcuſſa,eorum.igitur opinio melior,tum propter eorū authoritatē, quæ ſola vt dixi communem opin facit.quàm etiā propter numerum perſonarum:tū quia eorū vota habētur pro ſententia.magis vera & firma præſumūtur,quàm dicta aliorum doctorum pro libito ſcribētiū.arg.c.prudentiam Et quę ibi not Abb.de offi.deleg. Nā alij doctores non ita ſimul idem negotiū diſcutiūt & examinant, ſed *Opinio cōmunis.* *Rota authoritas quàm ſit illuſtris.* *Rota authoritas quare communi opi.prāferatur*

particulariter pro ſe quiſq;,& id vel pretio allicitì cõſulẽdo,vel cauſa inſtruẽdi iuuenes. & eorum ingenia acuẽdi, in ſcholis legẽdo opiniones ſuas proferunt. Nam qui cõſulit propriã videtur vtilitatem proſequi,quę facit homines aliquãdo à vero deuiare & interdum contraria cõſilia dare,vt dicit Iaſ.in.l.ſi ex toto.§.fi.colũ fi.ff.de legatis primo. Qui verò legit,ſolet multa ingenij & glorię cauſa proferre quæ vera nõ ſũt,vt de Barbatia dicit Fely.in cap.cęterũ.in vj.col.de reſcrip. Pręſertĩ q̃a doctores faciẽtes cõmunes opiniones faciũt eas per adhæſionẽ variorum doctorum variis & ſucceſsiuis tẽporibus factam, non cõmunicato cõſilio,nec adhibita cõmuni diſcuſsione:& ideo faciunt ſicut aues,quæ quando vna volat,aliæ omnes ſequunt̃,vt ad literam dicit Dec.in conſil.494.in cip.ꝙ ſupra,&c. col.fi. Quæ ratio ceſſat in auditoribus Rotæ per ea quę dicta ſunt. Et q̃a auditores Rotæ à cõmuniter accidentib.eliguntur viri vndecunque doctiſſimi,qui in Rota quotidie magis depurant̃, veluti aurum in fornace,vt dicunt Moder.repe.in. rep.l. cẽturio.fol. 2. ff.de vulga.& pupil. Adeò,quòd licet doctor ſemel examinatus nõ debeat amplius examinari,tamen ſi aſſumatur ad ſuprema officia,prout auditor Rotæ,debet iterũ examinari. Ita formaliter dicit Bald.in c.ſcriptum col.ij. de electio,vbi dicit ita de facto ſeruari Romæ in auditorib. ſacri palatij. Quam quidẽ authoritatẽ,&legum peritiam præcellentem,non aliunde prouenisſe arbitramur,quàm ex multiplici virorum prudentum,ſępe de cauſis diſputãtium, cõcurſu,quorum mutuæ & frequentes diſputationes,& inter agẽdum actiones,eminẽtem in auditõribus producũt ſciẽtiam,&rerum omnium experiẽtiã pariunt. propter quam Rota nõ immeritò huberrimus fõs canoniſtarum appellatur.ſecundum Fely.in c.quoniã § porro. col.4.vt lit.nõ cõteſt. Inde non ab re Egidius in deci.37. dicit,ꝙ inter loca eccleſiaſtica nullus eſt toto orbe Rota præſtantior, vbi melius ac celerius cauſæ deciduntur ꝓpter peritiam dominorũ Rotæ. Et quia ibi eſt diſertiſſimus modus cauſas audiendi, cõſulendi,& decidendi, facit deciſio.32 o.in not. Et ob eam meritò conſtitutum fuit in c.fi.de fo.cõp.quòd curia Rom.diceretur mater aliarum curiarum eccleſiaſticarum. Et dicit card. in clẽ.quãuis.in princi.de apella.quòd ſtylum iudicandi Romanæ curię ſeruare tenent̃ inferiores eccleſiæ,cum ſecundum

Rota huber. fons canonistarum appellatur

Rota iudicium.

Mod.

Mod. Aſten. præponitur nobis tanquam ſeculum ad imitandum. Sequitur And. Sicul. in c. ex literis col. 9. verſi 4. ꝓbat. de cõſtit. Plura ad hoc, quæ aliàs ex varia lectione collegi, in laudẽ & meritum honorem huius ſacri auditorij Rotæ poſſẽ adducere, ſed vt ſtudeam breuitati, tum etiam ne ſuſpectus videar, cum ſim eodem ordine indignus auditor, & omnium indoctior, omittam. Quamuis ex hoc nemo ſuccẽſere debeat, ſi tantum laudes ab aliis doctorib. hinc inde ſcriptas retulerim. Nam qui ſcripta aliorum refert, culpandus nõ eſt, quaſi ipſe dicat: vt dicit glo. in l. gallus. §. idem credendum, in verb. pronepos. ff. de li. & poſth. refert. Dec. in c. ad hæc. in princ. de reſcript. & in c. iurauit. in j. col. de proba. Redeundo igitur, vnde ſũ digreſſus, dico iſtam opinionem videlicet, quòd regulæ cancellariæ ligẽt omnes etiam extra curiam, tenuiſſe Rotam in pluribus cauſis, quas inferius locis ſuis in cõmentariis cuiuſq; regulæ adnotabo. Et vltra Rotam locis inferiꝰ adnotandis, iſtam opinionem etiam tenuit Ioan. Fráciſcꝰ Pauinus doctor magnæ ſciẽtiæ & experientiæ, & quondã auditor Rotæ in præludiis extrauag. Et Fely. etiã auditor Rotæ in c. ij de reſcrip. Et ante ipſos Nicolaus Milis etiã auditor in ſuo repertorio in verbo lex. § ij. Et Ludo. de Interamne ex eodem ordine in quodam ſuo cõſilio reddito in cauſa Meſſanen. parochialis Dec. in l. j. col. fin. ff ſi cer. pet. Quem ibi mod. Taurinen. in ij col. & quidam alij ſequuntur. Et ſecundum iſtam opinionẽ fuit iudicatum in cócilio, ſiue parlamento Tholoſano vt patet in eius deciſione, 444. incip. Itẽ fuit quæſitum, an regulæ cancellariæ, &c. Et hoc idem tenet gloſſator, infrà regula, 9. Et quid modern. Nicolaus Boerius in tracta. leg. q j. Et Nicolaus Euerardus in tract. de locis legalibus. fol. ij. in 2. col, cum quibꝰ etiam concordat ille inſignis gloſſator concilij Baſilien. in titulo de reſeruationibꝰ in fin. in verbo regulas. Et eãdem opinionem ſequitur And. Sicul. in cõſil. 57. in ij. colum. lib. j. q ad hoc allegat Petr. de Ancha. ſibi cõtrarium Et ſecundum iſtam opinionem cõſuluit Stephanus Bertrandi doctor modernus, & practicus in conſi, 291. viſis copiis. in 3. colum. libro. 3. nouiter impreſſo. Et hocidem latè probat Bart. Craſſaneus doctor copioſꝰ in conſi x. viſo proceſſu in v. col. vbi dicit, quòd regulæ cancellariæ ligant per totam Franciã, adducens pro iſta opinione Pet. de Anchar. in conſil ccxcv. ꝓ clariori euidẽtia,

Stylũ Curiæ Ro. omnes ĩ ea Eccleſiæ ſequi tenentur.

Relator dictorum alterius non reprehẽdi debeat, ſicut ſi ipſe diceret.

Arguitur, à regulis cãcellariæ ſicut de le

vbi idẽ Pet.arguit de regulis cancellariæ ſicut de lege. Et ita etiã arguit Fel.in c.j. de re iud. & in c.quod ſuper his, in iij.col. ver. ſecunda concluſio de fide inſtr. vbi æquiparat regulas cancellariæ legibus, vel canonib. pœnalibus, dum quærit, an ſub illis comprehendantur cardinales. Et idem facit Dec.in c. eccleſia ſanctæ Mariæ in viij.col. de conſt. Et ante ipſos Io.And.in regula nemo poteſt.de reg. nouel. Et cum iſta opinione etiam tranſit Io.Franc.de S. Nazario, aliàs nuncupatus de Ripa in ij. lib. interpretationum.ſuper c.ij.de reſcrip. Et plures alij, quos breuitatis cauſa non refero. Ex quorum numero ſatis apertè colligitur, iſtam eſſe magis communem opinionem. Non obſtant quæ in contrarium pro parte negatiua adducta fuerunt. Primum, ꝙ iſtæ regulæ concernunt ius ſpeciale, ex quo denotant certũ locum, appellantur cancellariæ. Quia ad hoc reſponſum fuit in primo argumẽto partis affirmatiuæ. Quibus addo, ꝙ iſta ratio non cõcludit in principe habente iuriſdictionem, qui licet faciat actum concernentem certum locum, vel perſonam, nihilominus ille actus non propterea faciet legẽ particularem, ſed vniuerſalem. vt in l.fi.C.de legib. vbi apparet ſententiã principis in certa cauſa latã vniuerſale ius facere; & omnes ligare. Et idẽ facit epiſtola principis directa certæ perſonæ. Nã habebit vim legis vniuerſalis, vt in l.j.ver.per epiſtolã. ff.de conſt. princ.cum concord. vt ſcribit Io.de Platea in l.neq;.C.de decu.lib.x. Ex quib. apparet, illud argumentum non procedere in actib.principis. ſed inferiorum, vt declarat Iaſ. in l.j.in ij.col.nu. 24.ff.de ſer. Non obſtat quòd regulæ non ſunt perpetuæ, quia hoc nõ facit quominus tempore quo durant, dicantur vniuerſaliter ligare. Nam non reperitur inter reqſita legis, ꝙ lex debeat eſſe perpetua, ſed poteſt eſſe temporalis, & nihilominus generaliter ligabit. Quia hoc poſitum eſt in volũtate principis, vt in terminis iſtarum regularũ tenet expreſſe Gemi.in conſ.xciij.incip.clementiſ.mi.Aliàs videtur primo, &c. Nihil enim refert ad vniuerſalitatem legis, ꝙ lex ſit tẽporalis, quia in hoc voluntas cõdentis attenditur, vt not.in c.nobis. de ſen.excom. & in cle. j. de vita & honeſta cler. Sicut videmꝰ in extrauag.ad regimẽ. Benedicti, quæ licet fuerit temporalis, vt patet in ea, tamẽ attẽta iuriſdictione papæ vniuerſaliter ligat. Nec dictum Archid in dicto c.donatum. facit, quia illud reſpicit frequẽtiam. Nam à communiter accidẽtibus

Sententia & epiſtola principis facit legem

Lex debet eſſe vniuerſalis & perpetua

buſ,lex ſolet eſſe perpetua:tamē ſi contingat fieri ad tē pus, nihilominus vinculū generale conſtituet, cum hoc pēdeat,vt dixi,ex volūtate principis.Et ad hoc plura iura adducit Domi.in d.cōſi.xciij quæ omitto.Nec obſtat, ꝙ regulæ nō publicātur,niſi Romæ.Ergo extra eam poſ ſūt probabiliter ignorari.Quia reſpōdetur,ꝙ ſola publi catio facta Romæ in cācellaria apoſtoliqua ſufficit, ꝙ ad hoc,vt ligēt extra curiam,vt tenet Io.Mona.in regula in generali de reg.iur.lib.vj.& Io.And.ſuper data ſexti.Nā Romæ etiā publicantur omnes aliæ conſtitutiones perpetuæ,& ligāt per totū orbē,& ſunt in vſu Et ideo Paulus de Elezar.in proœmio clemē.dicit,ſufficere quālibet cōſtitutionē papæ publicari Romæ, quæ eſt caput omniū eccleſiarū & orbis.Nec requiritur, quòd in ſingulis locis fiat publicatio.Et hoc idē in terminis noſtris,videlicet quòd ſufficit regulas iſtas cācellariæ publicari in curia Romana,quo ad hoc,vt vniuerſaliter ligēt, concluſit in cōtingētia caſus,conſilium, ſiue parlamentum Tholoſanū in deciſione ſua 444.in ſecundo dubio.Et rationē iſtius opinionis reddit Imol. in dicto proœmio, quia ideo ſufficit publicatio in curia, cum papa habeat pedes plumbeos,& eſt quaſi immobilis,dans cūcta moueri.Ideo eius ſtatuta nō ſunt ſingulorum auribus inculcanda.c.j. de poſtu.prælator.Sed Imperator habet pedes plumbeos quia non ſtat firmus,ſed diſcurrit huc atque illuc per prouincias.Ideò dicta authē.vt factæ no. cōſtit. procedit in imperatore:& nō in papa.Et ita tenet Hēricus Bohic in c.ij.de cōſt.Præterea quia dicta authē.procedit in noua cōſtitutione, quæ nō poteſt illico per famam innotuiſſe,vt patet ex rubrica eiuſdē authenticæ.Sed regulæ cancellarię propter earum vetuſtatem à tempore Ioan xxij. primi earum cōditoris adeò toto orbe notiſſimæ effectæ ſūt,vt nihil notius.Nam penè innumerabiles cauſæ per totum orbē reperiuntur vigore iſtarum regularum iam deciſæ.Et ſecūdum eas arctatur,& regitur poteſtas legatorum exiſtentium extra curiam.Per eaſdem etiam vires robur & limitationes capiūt expectatiuæ &reſeruationes extra curiam.Limitatur etiam ordinariorum poteſtas,vt quotidie experimur.Igiē ſine aliqua publicatione deberent ligare,vt dicebat Hugo,quem refert Paulus in dicto proœmio.Pręſertim cum quaſi omnes iudiciales regulæ habeant decretum irritans,quia ſunt de dandis,vt notat

Publicatio legis, vel regularum facta tantū Romæ an liget extra vrbem

Papa pedes plumbeos habere dicitur

Conſt.habens decr.

Nõ requirit publicationem.

infrà in regu.26. Et cõſtitutio, quæ habet decretũ irritãs ſtatim ligat ignorãtes, vt tradunt doct. Ant. Imol. & mo. in c. 2. de cõſti. Et ideo multis de cauſis iſtæ regulæ debe rẽt ſine aliqua publicatione cũctos ligare. Verũ qa morte põtificis regulæ extinguuntur, viſum fuit, vt per nouum pontificem publicentur, perquem iterũ ad inſtar phœnicis reuiuiſcunt, & veluti aquila renouantur: quæ idem publicatio, non ad illum effectum fit, vt innoteſcant, cũ feſẽ eædem regulæ ſunt quæ approbãtur, ſed vt per huiuſmodi publicationem dignoſcatur voluntas approbatoria ipſius noui pontificis. Qui ſi eas tẽpore aſſumptionis ſuę ad apoſtolatus apicem nõ approbaret, mortuæ manerẽt. Fuit igitur iſto caſu neceſſaria publicatio. Et q publicationis tẽpus in regulis nõ tantũ attendatur, ſed volũtas papæ iam vſu cõprobata, apparet manifeſte. qa licet regulæ iſtæ hodie publicentur & legantur in cãcellaria: tamen papa decernit, & ſtatuit, eas ex tũc in craſtinũ aſſumptionis ſuæ ligare. Et ſic ante tẽpus publicationis. Vnde ſi vacaret aliquod beneficium poſt aſſumptionẽ papæ, & ante publicationem regularum, tale beneficium nõ caderet ſub expectatiuis prędeceſſoris, cũ iam per regulas illæ expectãtiuæ cẽſerẽtur reuocatæ. Et ideo acceptari nõ poſſet tale beneficiũ, vt refert gloſſator hic in proœmio regularũ, dicens, iſtũ caſum tẽpore ſuo cõtigiſſe in Rota. Adde q eundẽ caſum decidit Gemi. in conſi. 92. in 2. col. qui notabiliter loquitur. facit Pet. de Anchar. in cle. j. de conceſſ. preb. Et ita in eodẽ caſu, ſecundum opinionem glo & Gemi. cõcluſit Rota triplicatis votis in vna Romana canonicatus ſanctę Marię maioris coram me de mẽſe Iunio. M. D. XXXVIII. Nam in dicta cauſa Valerianus obtinuerat à clemẽte expectatiuam, per qua fuerat creatus in canonicũ S. Mariæ minoris anno M. D. XXX. cuius vigore ſequẽti anno fuit receptus in canonicum. Deinde vocauit canonicatus in eccleſia ſanctæ Mariæ maioris 14 Octob. M. D. XXXIIII, per duas horas poſt ſolis ortum. Et ſic eodẽ die, quo D. noſter Paulus papa iij. ad apoſtolatus apicẽ aſſumptus fuerat, qui fecerat regulas ſuas inter alias reuocatorias expectatiuarum, & creationũ in canonicum, etiam ſi per eas aliqui recepti fuerint in canonicos. Quas quidem regulas legi & publicari fecit in cancellaria v. die Octob. M. D. XXXIIII. Quas voluit extũc in craſtinum aſſumptionis ſuæ (quæ fuit 13. eiuſdem menſis)

Reg. cancellar per ſucceſſ. põtificum renouantur

Regu. cancella. licet publicẽtur ligant tamen à tẽpore aſſumptionis papæ

ſis) ſeruari debere cum decreto irritanti. Per quam regulam Pauli conſtat fuiſſe reuocatam creationẽ & receptionem in canonicũ dicti Valeriani ex eo, quia poſtquã incepit ligare regula initio ipſius diei 14. Octob. accidit inde ad duas horas vocatio canonicatus, qui ſecundũ pręmiſſa acceptari nõ potuit. Et per conſequens valuit prouiſio D. N. Pauli facta epiſcopo Ceſenaten. Pro quo pronũtiauit, vt dixi, cauſa prius pluries propoſita & vocata.

Nonobſtat etiã dum dicebatur ſententiã latam cõtra regulam valere, ſecus cõtra legem. Quia reſpõdetur per hoc, non argui regulas generaliter non ligare, quia videmus etiam ſentẽtiã latam contra extrauagantem cõſtitutionẽ valere, vt tradit Fely. in cap. j. de re iudic. & in d. c. paſtoralis. Et tamen nemo dicet extrauagãtes nõ eſſe cõſtitutiones generales. Ratio igitur diuerſitatis inter legẽ & regulas talis eſſe dignoſcit. Quia papa præter ordinẽ aliarum legum cõmunium voluit & conſtituit, regulas nõ ligare, nec fidem facere, niſi illæ prius darentur per Vicecãcellarium, & dominos Abbreuiatores, vt patet infrà in regula 26. Sed hoc nõ reperitur de lege cõmuni ſancitum. Vnde ſi nõ eſſe text. dictæ regulæ 26. idem dicẽdum eſſet de regulis quod de lege, vt videlicet ſentẽtiæ latæ cõtra ipſas eſſent nullę. Sed in regulis hoc factũ fuit bona ratione. Quia ex quo propter mortẽ põtificum regulæ expirabant, & multoties ſucceſſor aliquam ex regulis prius editis negligebat, vel cõſultò omittebat, non nunquã editas innouabat, ac immutabat, vt experientia docet. Ideo ne cõtingeret ſuper iſta diuerſitate dubitari, introductum fuit, regulas nullam fidem facere: niſi ex fõte cancellariæ, & ex mandato Vicecãcellarij, & ſic ſecundum formam traditam in d. regula 26. cõcedantur, quòd in lege perpetua ſtatuere nõ oportuit, quia ſẽper fixa & ſtabilis manet, nec per ſucceſſiones pontificum variatur, cum morte condentium nõ expiret. Et idẽ in extrauagant. nota, quæ idem operatẽ quod lex, vt dicunt Abb. & omnes in d. cap. paſtoralis. & in d. l. cum prolatis. Si vero ignota fuerit extrauag. eadem ſeruabitur in ea ſolẽnitas quam in regulis diximus obſeruari. ſed diuerſa alia ratione. Nam cum tales extrauagantes ignotæ, inſertæ non reperiãtur ſub aliquo certo volumine, ſed in incerto vagẽtur, & ſicut veſpertiliones ſub vmbris quodãmodo delitеſcãt, neceſſarium fuit ad effectum vt innoteſcant, & ſine aliquo

Sententia lata cõtra extrauagãtem, an valeat.

Regula nõ ligant niſi per vicecancellarium

ne aliquo vitio appareant recurerre ad cancellariũ, vt lu cem & certitudinẽ veritatis capiãt, ne de eis in poſterũ dubitetur. Et ita ſe ſtylus habet. Crederem tamẽ, quod etiã ſi in eius extractione nõ ſeruaretẽ prędicta ſolẽnitas, ſi tamen cõtrarius vſus eius non probetur, & allegatur in cauſis, quod ſententia contra illam non valeret. Quia eſt lex vera, generalis, & perpetua, nõ recipiens mutationẽ morte conditoris. In regulis tamen militat alia ratio, vt dixi. quod contingit propter ſucceſſiones pontificũ varia ſentiẽtiũ. Adeo ꝙ propter hanc rationẽ dixit Fel. in cap. Rodulphus. in 15. col. de reſcri. quod ſtylus curię ſit volubilis, & mutatur ad mutationẽ pontificum, q facilesſunt in mutãdis ſtatutis prędeceſſorũ, vt patet ex varietate tẽporum circa ſtylũ, vt refert Ioan. Andr. in cap. j. de elect. lib. 6. Et melius ac clarius hoc idem manifeſtũ redditur ex inſpectione antiquarũ & modernarũ regularum, inter quas multiplex eſt differentia. adeo vt quilibet pontificũ magis viſus fuerit nouis regulis cõſtituendis intendere quã à prędeceſſoribus æditis approbãdi. Quę omnia iuſtificãtur per rationem cap. nõ debet. de conſan. & affin. Propter iſtã igitur varietatẽ fuit ordinatũ, regulas iſtas ſub prędicta forma dari. Hinc eſt quod quam primũ per extractionẽ regulę à Cancellaria ſumus clari, & certi de tenore regulę, ſi ſemel apud acta producatur, illa productio ſine alia noua extractione à cancellaria faciẽda prodeſt quo ad omnes alias cauſas corã quibuſcunque iudicibus decidẽdas, & faciunt ius generale. Nam trãſportato regiſtro cauſę, vbi ſemel ꝓducta fuit regula, datur plena fides illi, & ſentẽtia contra eã lata erit ipſo iure nulla. Eſt tamen circa hoc vlterius aduertendum, quod iſtæ regulæ dantur dupliciter, aut in curia, & ſufficit quod dentᷣ per vicecancellarium, vel regentem cancellariæ cum ſubſcriptione duorum abbreuiatorum. Si vero extra curiam dentur requiritẽ ſupplicatio papæ. Et tũc datur ſub plumbo. Et tali caſu extra curiã faciunt fidẽ, vt lex. Et q. vult eis vti in cauſis extra curiã mittat pro eis, alias ſecũdum ordinationẽ papæ non ligant. Nec per hoc poteſt inferri nõ facere ius generale, quia ex prædictis apparet contrarium. Formam vero dationis regularum, & extractionis à cancellaria, & qualiter dẽtur ad perpetuã rei memoriã, & quid ſi petantur regulæ predeceſſorũ, vel viuentis pontifici dari, ponit Hieron. Paulus vicecorrector eruditus, & ſummus

Regulæ cã cel. ſemel producta an faciãt fidem in aliis cauſis ſine noua extractione.

Reg. cancel. dupliciter dantur.

ſummus practicus in eo libro qui vulgo intitulatur prouinciale eccleſiarum, ſiue practica cancellariæ, fol. 27. vbi videndū eſt. nam liber ille eſt approbatus à ſede appoſtolica. vt dicit card. in clem. 2. §. irritū. in 3. quęſt. de elect. Et ipſum Hieronymum Paulum ſummè laudat Ioan. Baptiſta de ſancto Seuerino in tract. penſio. quæſt. 30. col. pen. Et per iſta patet ſolutio ad alia argumenta. Nam, vt ad ea vno verbo reſpondeam, ſi huiuſmodi regulæ in aliqua ſui ratione in curia non concludant, ratio tamen generalis earū & poteſtas condentis vniuerſalis non reſtringentis ſe ad certum locum, concludit vt dicantur cōſtitutiones generales. Vt tamen magis prædicta omnia ſuſtineri valeant, poſſent fœdere diſtinctionis iſtæ opiniones cōcordari, vt videlicet prima opinio procedat in regulis q̄ nō ſunt de dandis. Illæ enim ex quo reſpiciunt expeditionē literarum curiæ in cācellaria faciendā, & per conſequens reſtringātur ad certum & particularem effectum & locū, tales dicuntur cōſtitutiones ſpeciales, & nō ligant extra curiam. An vero loquimur in regulis quæ ſunt de dandis prout ſunt fere omnes iudiciales quę habent decretū irritans, & in illis procedat ſecunda opinio, Et iſtam diſtinctionē videt ſentire & tenere Ioan. Franciſ. Pauinus in prçludiis extrauagan. Ioan. 22. & Fel. in cap. ex parte. el j. de reſcrip. Et alij plures ex prædictis doct. Nō tamē inficior plures regulas iudiciales reperiri in hoc volumine quæ nō procedunt corā ordinariis extra curiam, propter aliquam particularem rationem, de quib. ibidem ſuo loco dicemus. Et hæc in vniuerſum, & quodammodo in genere circa iſtam quæſtionem dicta ſufficiant. *Regu. ind ferè ſunt de dandis*

QVAESTIO. TERTIA.

CIRCA tertiam principalem quæſtionem, Nunquid regulæ iſtæ Cancellariæ ligent ipſum Papam earum conditorem?

¶SOLVTIO. Iſta quæſtio cōſiderata, ſubiecta materia aliquarum regularum videtur impertinens, cum regulæ iſtæ pro maiori parte modū impetrandi beneficia, ac poſſeſſores eorū concernant, quæ in Papa verificari nō poſſūt. Cum neque ipſe impetret illa, neque habeat, à quo beneficia impetrare poſſit, cum ipſe idē ſit domin⁹, & beneficiorum effector, non habens ſuperiorem ſupra ſe, vt tradunt late Moder. in cap. j. de conſt. Neque etiā beneficia, ſuper quib. regulæ loquū. ur poſſidentur ab eo Ita-

que attento iſto motiuo, quæſtio iſta redderetẽ fruſtratoria. Poſſet tamẽ iſta quæſtio quadrare in illis regulis quę concernunt animæ periculum, de quibus ibidẽ ſuo loco particularius tractabo. Neque ex eo quod doctores iſtam quęſtionem formant in lege communi, de qua ſolet pluribus loci iuris dubitare, nunquid liget ipſum conditorem Poteſt eodem modo hic adaptari, cum lex communis varios tractus, receſſus, ac ſinus habeat, ſub quib' Papa facilè includi poſſet. Non ſic in regulis quæ vniformẽ materiam tractant, videlicet, beneficiorum. Itaque tanquã de re non pertinente, non curabo hîc papyrum denigrare. Quia hanc quæſtionẽ in ſpecie latiſſime tanquam in regula, De infirmis reſignantibus, vbi eſt proprius locus.

QVAESTIO QVARTA.

VIDENDVM eſt, nunquid ſub diſpoſitione iſtarũ regularum generaliter vel indefinite loquentium comprehendantur Cardinales.

SOLVTIO. Quia quæſtio iſta ſpecialiter ſuper aliquibus regulis diſcutietur, & plura quæ hîc dicentur, cõmunia erunt iis, quæ ibi ſigillatim ſcribam. Ideo particularibus argumentis ad illas regulas pertinentibus omiſsis, motiua aliqua ab illis diuerſa in hoc genere ponam, quibus cognitis facile dignoſci poterit quando Cardinales ſub diſpoſitionibus generalibus, tam regularum quam iuris communis comprehendi debeant, & quando non.

In primis igitur dicendum videtur cardinales ſub generali diſpoſitione legis vel conſtitutionum non cõprehendi hac ratione. Quia perſona quæ inter alias ſuperemínentẽ qualitatẽ habet, niſi ſpecialiter nominetur, non videtur ſub generali conſtitutione comprehẽdi. Hoc dicit in ſpecie Io. And. in c. j. de ſchiſma. lib. vj. vbi tenet, ꝙ licet ſub diſpoſitione generali comprehendantur epiſcopi, non tamen comprehendũtur cardinales. Quia maior ratio eſt in cardinali, quã in epiſcopo propter maiorẽ eius qualitatem. Vnde facilè credimus ortum ſtylum cancellariæ, qui habet quòd quãdo cardinalis impetrat, nõ debet narratiua reſcripti formari per viã ſua nobis, vel ſignificauit, vel conqueſtus eſt nobis, vt fit in aliis omnib' impetrantibus Sed debet reſcriptum habere ſpecialẽ formã diſtinctam ab aliis, videlicet, expoſuit nobis dil. fil. noſter tit. Sanctæ Praxedis, &c. vt per hoc denotetur ſingularitas perſonæ. Et quod dictũ eſt de cardinalibus, idẽ de regibus

Diſp. quæ cõprehendit epiſcopũ, nõ includit cardinales.

Card. impetrans.

Literæ cõtentioſæ.

Pap ꝛ lit directis re

gibus,& eadẽ ratione dicendum eſt,quia contra reges de ſtylo cancellariæ literæ contentioſæ nõ dantur. Nec etiã in his quæ illis deſtinantur per papã ponitur verbũ mandamus quatenus,&c.ſicut in aliis ponitur,vt dicit Spec. in tit.de reſcri.præſẽn.§.ratione formæ.verſi.item cõtra reges.facit text.in cle.j.de teſti.ibi,reges & principes in domino exhortamur,&c.Et inde euenit,quòd in derogatione iuriſpa.laicorum reges,nec duces eadẽ ratione nõ comprehenduntur,niſi ſpecialiter nominẽtur,vt eſt cautum regula cancellariæ ordine xj.Et hoc idem cauteri de iure communi firmat Fel.in tracta.quãdo lit.apoſto.noc. pat.in vj.col.verſi.ampliatur.viij facit text.in c.fi.de off.del.lib.vj.& c.ne aliqui.de priui.eod.lib.Et in extraua. execrabilis.§.j.cum concord.vt dixi in regula de infir.re ſig.q ij.Et iſta omnia in ratione fundantur,quia ex quo huiuſmodi perſonæ diſtinguũtur à plebe,ſeu vulgo tanquã anteſignani,honeſtũ eſt ne iure ordinario regulẽtur qui prærogatiua quadam ſingulari cæteris præferuntur.

Reges de ſtylo non vtitur verbo mãdamus, ſed exhortamur.

Et in eadẽ ratione fundatur illud,quod dicitur mãdatũ conceſſum ad beneficia nõ capere dignitatem,vel beneficium ſimile qualificatũ,vt eſt tex.in c.fi.de præb.Sic etiã tex.in cle.j.de regu.qui loquitur de monachis, & aliis habentibus adminiſtrationẽ,nõ cõprehẽdit abbatẽ, quia ibi non nominatur,vt tenet ibi cardi poſt Matthæũ in vj.opp.Ex quibus omnibus cõſtatũ putamus cõmune illud dictum,legẽ generaliter loquentem,nunquam cõprehendere caſus ſpecialiter priuilegiatos,vt dixit gloſſ. in auth.de hære.quę ab inteſta.in princ.& reaſſumit Iaſ. in l.poſtquã liti .col.fi.C.de pact.ſequitur Dec.conſi.v.& ante ipſos Gemi.cõſil.30 cũ ſimi.vt per Fel.in c j.in vij. col.verſi.ſecunda diſpoſitio.de reſcr.de quo latius dixi in commentariis.c.ſtatutum.nu.47.de reſcr. lib.vj. Et ideo non ab re ſtylo & vſu curiæ,quando ſummi põtifices volunt cardinales tacitè ſub diſpoſitione generali comprehendere,ſolent eos ſaltem per clauſulas illas generales, cuiuſcunque ſtatus,præeminentiæ,gradus vel dignitatis exiſtant,includere.Nam dicta clauſula de ſui natura includit perſonas,quę aliàs non comprehenderentur.Quãuis etiã illi ſint reges,ſerui,monachi,vel Iudæi. vt dicit Archid in c.quãuis de offic.ord.lib.vj Et nouiſſimè quo ad reg. S.cotię,quòd ſub illa clauſula cuiuſcũque ſtatus &c.cõprehẽdatur,tenuit Rota in vna Brechinen.vic arij

Clauſula cuiuſcunque ſtatus &c. comprehendit reges & alias nisi ex i[illegible]

R. D. Ioan. Pau. Ptolomæo die. ix. & 11. Decemb. M. D. XXXVIII.

Quantũ verò ad cardinales de quibus hîc agitur, quod ſub generali & vniuerſali diſpoſitione regulæ ñ includentur, quando eſt appoſita illa clauſula cuiuſcunq; ſtatus &c. tenuit etiã Rota in vna alia Ferra. archipreſbyteratus, vt dicã in fine ſequentis quæſtionis: vbi verò nõ apponetur dicta clauſula, vel illi nominatim in cõſtitutione expreſſi non fuerint, non videtur papa eos velle cõprehendere tãquam cæteris excellentiores per ea quę nouiſſimè cumulat Franc. de Rippa in l. j. col. viij. nu. 59. ff. de vulg. & pup. vbi illud quod dictum fuit de regibus multipliciter limitat. Et in hoc multum defertur perſonis huiuſmodi, præſertim regib. vt ſcribit præpoſ. card. Alex. in c. ſi epiſcopus. col. ſi. xviij. diſt. & Corſet. in tract. de poteſtate regia. Cũ igitur cardinales inter eccleſiaſticos viros, poſt papã, locum primum teneant, vt tradit Fel. in rub. de maio. & obed. in v. col. adeò ꝙ fratres principis appellentur, ſecundum Ioan. And. in c. j. de ſchiſ. lib. vj. & in c. quàm periculoſum, de ſen. excom. eo. lib. Et ſicut papa vnicus eccleſiæ ſponſus dicitur, ita card. primi filij gradus appellantur, vt dicit Io. And. & Imo. in c. fœlicis. de pœ. lib. 6. Meritò igitur propter talem excellentem dignitatem ſub generalib. conſtitutionib. præſertim odioſis (cuiuſmodi ſunt regulæ iſtæ cancellariæ) comprẽdi non debent. Quã opinionem multis rationib. probat Abb. Pan. in cle. j. de ex. præla. in p inc. Nam ſi de ducibus, marchionibus, & aliis illuſtri nobilitate pollentibus in regula xl. & aliis pleriſq; magna habetur ratio quid de cardinalib. dicendum erit? qui nõ ſolũ illuſtres ſed vt illi magis ſublimentur, in diademate principis ſcripti dicuntur & adeò ſunt papæ chariores, ꝙ vnum corpus cum papa facere exiſtimẽtur: qua de cauſa pars corporis papæ appellantur in d. clem. fœlicis & alibi eius collaterales inſcribuntur, de quib. latius ſcribit And. Sicu. in conſ. j. col. xiiij. lib. j in ſuo tract. Card. facit bon⁹ tex. in c. Conſtantinus. xcj. diſt. Quamobrẽ illis patritiatus dignitas conceſſa fuit, vt referunt præfati doct. Sunt enim patritij principis patres, vt not. in auth. cõſt. quæ de digni. Nam nullus ad talem dignitatẽ aſcendit, niſi prius eius fides & induſtria in aliis dignitatib. fuerit approbata, vt inquit Io. de Plat. in l. nemini. C. de conſul. lib. xij. Et latius Moder. in l. j. ff. de off. eius. Nõ immeritò igitur dicendu

Papa vnicus eccleſiæ ſpõſus dicitur.

Card. filij primi gradus appellantur.

Card. in diademate principis ſcripti & vnum corpus cum papa facere dicuntur.

Card. Patritij appellantur.

cendum erit, generalib. conſtitutionib. eos minimè comprehẽdi. Imò fortius voluerũt mod. in trac. de poteſt leg. in 4. & 5. concluſionibus. ꝙ licet diſpoſitio. c. de multa. de præb. ſit multũ neceſſaria eccleſiæ, nihilominus cardinales ꝑpter eorum ſupremã dignitatẽ non comprehendun tur ſub illius diſpoſitione: quãuis diſpoſitio illa, vt dixi, ſit alioquin honeſta & ſanctiſſima, ac eccleſiis fauorabilis. Illa enim qualitas excellentis dignitatis, qua cæteris præſtant, adeò ſubiectum alterare videtur, vt ſub ſimplicibus & generalib. diſpoſitionibus non comprehendatur, vt videmus propter eãdem rationem qualitatis factum fuiſſe in c. ſtatutum. iunct. c. licet canon. de elect. lib. vj. vbi ſub diſpoſitione loquente de parochiali, non comprehẽditur parochialis collegiata, ꝑpter illã digniorem qualitatem: ſic ſub regulis de clericis loquentib. cardinales comprehendi nõ debẽt. Et hac ratione Io. And. in c. j. de ſchiſma. lib. 6. dicit, ſub reuocatoria, de qua in c. fi. de conceſſ. pręb. lib. 6. Card. non includi. Nã inanis eſſet tantæ dignitatis prærogatiua: nullus illis tributus honor videretur, ſi cum cæteris, veluti cum turba ſub regulis generalib. comprehenderentur. Conueniens igitur eſt dicere eos non comprehendi. Quam opinionem tenuit etiam Rom. in conſi. 498. in caſu quo quæritur. vbi per plures rationes ꝓbat clauſulam generalẽ, & oẽs alios, &c. Cardinales non comprehendere. Sequitur Fel. in c. cũ in iure peritus. in 3. col. de offi. deleg. & Bar. Belenzinus inſignis auditor Rotæ in c. quod ſuper his. de fi. inſtr. Et plura etiam argumenta & motiua pro iſta parte cumulat Pet. de Anch in conſ. 295. & 297. quæ breuitatis cauſa non refero. Cum quib. videntur tranſire mod. in c. eccleſia S. Mariæ. in 8. col. de conſt. Et ante ipſos Fel. in c. in eos. in fi. de hæret. His accedit, quia cardinales dicuntur patres ſpirituales & colũnæ eccleſiæ, in cle. ſi quis ſuadẽte. de pœn. Vnde ſicut Auguſta, quæ reputatur pars corporis Auguſti non cõprehenditur in generali diſpoſitione, vt patet in l. pen. C. de don. inter virum & vxo. Ita neque cardinales qui ſunt etiã pars corporis papæ, vt in d. cle. fœlicis, comprehendi debent. Præterea Auguſta ex eo, quia aſſiſtit principi in conſulendo & regendo orbem, gaudet illius ſpeciali priuilegio, vt in l. bene à Zenone. C. de quadr. præſcript. ita etiam cardinales qui aſſiſtunt lateri papæ, & ſunt eius cõſiliarij, vt in c. fundamentum. §. decet. de elect. lib. 6. & in c. per venerabilem

Clauſula generalis, videlicet, & omnes alios, &c.

Card. dicuntur patres ſpirituales, & columnæ eccleſiæ.

Card. dicuntur papæ conſiliarij.

rabilem. §.rationibus.qui fil.ſint legi.debent pari priuilegio gaudere. Et per iſta duo motiua,& alia quæ non refero, iſtam opinionem in terminis regularum cancel. tenet And.Sicu.in.c.in noſtra.in 2.colum.de reſcrip.

Diſpoſitio generalis. Iſtis tamẽ non obſtãtibus cõtraria opinio videtur firmior & verior. Pro qua primo facit.quia generalis diſpoſitio legis nõ ſolũ caſus,ſed etiã perſonas priuilegiatas cõprehẽdit,vt no.Bal.per illũ tex. in.l.fraudẽ.in fi.de teſta. mil.cũ concor.vt ſcribit Dec. in conſi.5. & in.l.nu 9 ff.de reg.iur.&.in.c.qua fronte.in.2.col.de appel. Præterea quia lex generaliter dicit,quòd canonũ ſtatuta ab omnib⁹ obſeruentur,vt in.c 1.de conſt. Et ab iſta generalitate nõ reperiuntur excepti cardinales,igitur dicã eos comprehẽdi Nec obſtat prærogatiua dignitatis eorum. Quia licet illa multũ attẽdatur in honorib.deferẽdis,non tamẽ talis dignitatis premiñẽtia liberat à vinculis legis,quæ vſq; adeò oẽs viuẽtes aſtrĩgũt,quod etiã ipſa Auguſta quę alioquĩ irradiatur radiis Auguſti,& habet priuilegia quæ habet ipſe princeps.vt in.l.fiſcus.§.fi.ff.de iu.fiſ.Et vna & eadẽ perſona,& caro cũ prĩcipe reputatur,ſub generali legũ vĩculo comprehenditur,vt eſt tex.notabilis.in. l.princeps.ff. de leg.Et per hoc reſpõdetur ad motiua Andr. Sicul.in dicto c.in noſtra. vt procedant quãdo Auguſta ſpecialiter excipitur in l.prout in d.l.per.& in l. bene à Zenone.

Auguſta gaudet priuilegio Auguſti. Augu. et conſiliarij omnes ſub generali legum vinculo comprehenduntur.

Suadetur hoc,quia cardinales nihil aliud ſunt,quàm cõſiliarij ipſius papæ, vt in cap.fundamẽta §.decet,de elect. libr 6.& in cap.parochia. 16.q.1.cũ cõcordan. vt ſcribit Andr.Sicul.in tracta. Card.in 1.q.Qui in arduis præſerti in legibus faciendis conſilio iuuant papam.Nam in huiuſmodi grauibus negotiis ſolẽt cõſiliarij interuenire,vt in l.humanum.C.de. legib.Et tamẽ nemo dicet conſiliarios non ſubiici legibus,cũ ab illis non excipiantur niſi ſolus princeps.vt in d.l princeps. Omnes igitur alij legib.ſubſunt. Quinimo ipſe idem princeps,licet ſolutus ſit legibus,non tamen à ratione naturali ipſius legis immunis videtur vt latiſſimè ſcripſi in regula de infirmis reſignantibus.q.j. & ij.& tradit latè And.Sicul.in conſil.j.in j.volumine. Quare concludendum eſt,quòd cum regulæ iſtæ generaliter loquantur & non excipiant cardinales , ſub eis videntur includi. Sed vt opiniones ad concordiam reducantur,iudicio meo diſtinguendi erunt plures caſus.

Primus eſt,quando conſtitutio ꝓhibet aliquid quod de ſe eſt

ſe eſt malum,& inducit peccatum. Et iſto caſu cardinales & omnes cuiuſcunq; alterius dignitatis proculdubio cõprehenduntur. Hinc eſt ꝙ ſub diſpoſitione. c.ſi quis ſuadente,xvij.q.iiij.cardinales includuntur,& dicit Io.Mona. loco inferius allegato,& Fely.in c. quod ſuper his. in iiij. colum.verſic.iij.quia ſequeretur.de fide inſtrumen.

Dignitas nulla liberatur à vinculo legis.

Et ita dicimus.ꝙ c.omnis vtriuſq; ſexus.de pœnit.& re. licet de cardinalib.non loquatur,eos tamẽ comprehendit ꝑ ea quæ dicit Abb.in c.omnes.de ma. & obe.& in c.nouit.in iij.col.de iudic. Et in ſumma vbicunq; lex cõcernit vtilitatẽ animæ,non ſolum cardinales,ſed etiã oẽs principes ſub ea cõprehenduntur,vt præpo.dicit in c.nõ licet, in princ.x.diſt.Et in ſpecie hoc tradit ꝑ viã regulæ Io Mo. in extraua.Bonifacij.viij quæ eſt prima in ordine,ſub tit. de ſent.excom.in extrauagãtibus cõmunib. gloſſatis per eũdẽ in verbo clericos.vbi hoc per bonas rationes ꝓbat, quæ videantur ibi. Nã in iſtis quæ ſunt de genere malorũ tanto grauius quis punitur,quãto maior eſt qui peccat.vt in c.cũ quidam.de iureiur.Pro quo facit illud dictũ Iuuenalis Satyra 8. Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe crimẽ habet,quanto maior qui peccat,habetur.De quo dicto meminit gl.in verbo tanquam in c.2.§.fi.de tranſl. epiſc.& pro eo eſt text.in l.presbyteri.C.de epiſc.& cler.

Diſpoſitio enumerãs caſus.

Diſpoſitio animam cõcernens.

Peccatum tanto maius eſt, quanto, &c.

Secundus eſt caſus quando conſtitutio nõ prohibet aliquid quod eſt per ſe malum,ſed quia prohibitũ.& ſi talis conſtitutio ſit pœnalis & odioſa continens odium rationale,tali caſu cardinales includũtur,vt notat in ſimili Bal. in l.quicunq;.C.de ſeruis fugit. Quod eſt verum,niſi per talem conſtitutionẽ pœnalem,ſi eos includeret tollerentur eorum priuilegia Quia tali caſu non comprehendũtur,niſi in ſpecie fieret de illis mentio per rationes quas ſcribit Iaſ.in l.poſtquam liti.col.fi.C.de pact argu.l.decurionibus.in prin.C.de ſilen.lib.xij.Et ante ipſum hoc dicit And.Sicul.in ca.eccleſia S.Mariæ. num 7.de conſtit.& in c.j.num.77.de reſcrip. Et tenet expreſſe. Gundiza Rotæ auditor in tract.Card.q.xij.in fi.Sed quando eorum priuilegia non læderentur,procedit quod dictum eſt.

Ex quo infertur,ꝙ diſpoſitio.c.de multa.de præben.licet in cardinalib.non loquatur,eos tamen comprehendit, vt tenet Abb.in c.eccleſia el ij.in ij.notab.de elect. Licet poſtea Ioan.22. qui certis de cauſis fauit multum cardinalibus vt in alia regula ſcripſimus,eos in extrauag.exe-

erabilis, exceperit. Per quòd daẽ intelligi quod aliàs illi cõprehendebantur. Et ita etiã Rota in vna valentina archidiaconatus de Xatiua corã me pendẽte voluit, de mẽſe Nouembris M. D. X X X I. ſub indulto cõferẽdi beneficia omnibus mẽſibus cõceſſo archiepiſcopo Valentino tunc cardinali Leodien nuncupato, cõprehẽdi perſonas cardinaliũ habentiũ beneficia in dicta diœceſi. Nã tunc in facto accidit, ꝙ cardina. de Vich, qui obtinebat archidiaconatũ pr ędictum de Xatiua diœceſis Valẽtinæ mortuus fuerat in quodã loco parum diſtanti ab vrbe, voluerunt domini mei prouiſionẽ dicti archiepiſcopi cardinalis Leodien. de dicto archidiaconatu valere, & nõ illã papę, licet ĩ indulto dicti archieſpiſcopi nulla de cardinalib. fuerat facta mẽtio. Et ita ego pronũciaui, & ſẽtẽtia mea poſtea per duas alias ſentẽtias fuit cõfirmata. Mouebaẽ Rota inter cætera illa ratione, quia in generalib⁹ diſpoſitionibus nõ incontinẽtibus odium irrationale cardinales cõprehenduntur, ni ſi nominatim excipiantur. Sic videm⁹ quod ſub diſpoſitione cle. auditor. de reſcrip. Cardinalis cõprehenditur: licet nulla ibi de illis fiat mentio, vt tenet ibi inter alios Bonifacius quõdã Rotæ auditor col. ij. vnde ea ratione qua dicim⁹ cardinales cõprehẽdi ſub prædictis diſpoſitionibus, eadẽ ratione eſt dicendum ſub regulis cãcellariæ comprehendi debere. Quod tenuit Fely. in c. ad aures. in 7. col. ver. octauo concluſio. de reſcri. Referens D. Franciſcum Paui. quondam auditorẽ Rotæ celeberrimum dicere in cõmento extrauag. ad onus. Rotam tempore ſuo bis iudicaſſe regulas cancellariæ cardinales comprehendere. Et iſtam opinionem pluribus locis firmat Oldra. in cõſi. 211. ad propoſitũ. Et in cõſi. 321. & aliis de quib⁹ per Fely. in dicto loco. Et hoc idem late ꝓbat Barth. de Belenzi quondã etiã auditor Rotæ. & Fely. præceptor triẽnalis (vt ipſe dicit in c. 2. in. 14. col. de reſcrip.) in tract. de charita. ſubſi. q. lxvj. Et eandẽ opinionem defendit idẽ Fel. in c. quod ſuper his. de fid. inſtr. Et ita etiam hodie, q eſt dies tertia Iunij. M. D. X X X V I I I. idem concluſit Rota coram R. D. Ioã. Paulo in vna Caurien. canonicatus & præben. dũ voluit, quòd priuilegium conceſſum clero Hiſpaniæ per Leonẽ 10. de reuocandis omnibus regreſſibus ſine conſenſu cõceſſis, comprehendit etiam cardinales habentes ſimiles regreſſus ſine conſenſu, etiã ſi habuerũt eos ex cauſa onerosa, licet hoc de

Indulta Card. prehendunt etiam beneficia cardinal. morientium.

Priuilegium conceſſum clero Hiſpaniæ, &c.

cauſa

cauſa oneroſa ſuper eodē priuilegio iam prius iudicaue rat Rota in vna Calagurità. Archidiaconat⁹ in fauorem D. Io. de Anguiano per tres ſētētias, quarū ego primam tuli. Secundā D. Marcellus. Tertiam D. Io. Paulus, ratio nes illius deciſionis non referam, ne ſim longior, & quia etiā nō faciūt omnino ad materiā de qua hic loquimur.

Redeundo igitur ad propoſitū, concludo, quo ad iſtum ſecundum caſum, quod attento, quòd cardinales ſunt de populo, ſunt etiā ſubiecti papæ vt principi, ſub cuius territorio degunt: conueniens videtur, quòd eius legibus ligētur. Quia lex omnes ſubditos, & omnes de populo ligat, vulg. l. cunctos populos, & cap. 1. de cenſib.

Tertius caſus eſt qñ conſtitutio cōtinet odiū irrationale, & exorbitans à regulis iuris cōis, & tūc eſt concludendum ſub tali conſtitutione cardinales non comprehēdi. Et iſto caſu militat illud quod dictū eſt de prærogatiua dignitatis, & procedunt omnia motiua ſuperius ꝓ iſta parte ſcripta. Et ita vbiq; docto. ſentiūt, & firmat expreſſe And. Sic. in dict. cap. 1 noſtra. in iij. colū. de reſcrip. vbi dicit quòd cardinales nō comprehenduntur ſub regulis cancellariæ odioſis. Et iſtam dicit eſſe firmam opinionem ſicut firma petra. Et eam tenet etiā D. Gūdiſaluus olim auditor Rotæ in ſuo tract. Card. & alibi ſæpe docto. Et iſte caſus potius innititur authoritati ſcribentiū quàm ꝙ ſit lege, aut ineuitabili ratione ſuffultus. Quia ratio illa quòd lex generalis omnes pariter ligat, diuites & pauperes, paruos & magnos, militat etiam iſto caſu. Et quāuis diſpoſitio cōtineat odiū irrationabile & exorbitās, tamē talis lex valet, & tenet, vt latè probat Decius in cap. cū omnes. in 5. notabili. de conſti. Et talis lex, licet ſit dura, eſt tamen ſeruanda, cap. in memoriam. 19. diſt. & vulga. l. ꝓſpexit. qui & à quib. Sed qnia ex vſu & interpretatione prudētiū iā receptū eſt, Cardinales ſub tali diſpoſitione odioſa non cōprehendi, tranſeundum eſt cum iſta opin. nè plus nimis ſapere videamur. Et ſic per iſtā rationē dicimus, quòd diſpoſitio extrauag. iniūctę Bonifacij viij poſita in tit. de electio. inter extrauag. cōmunes quæ diſponit neminē admitti debere ad adminiſtrationē eccleſiarū ſine literis expeditis, nō procedit in cardinalib. vt Barth. Belenzinus in d. tract. de chari. ſubſi. q. 66. refert ita iudicaſſe tēpore ſuo Rotā. Ratio eſſe potuit, quia illa cōſtitutio eſt exorbitās à regulis iuris cōmunis. Quia i⁹ cōmune

Conſtitutio continēs odium irrationale.

Extrauagans diſpoſitio continens odiū irrationale.

vltra ſupplicationem ſignatam nõ requirit alias literas, nec per cõſequens literarum expeditionem, vt eſt tex. & gl. in cle. dudum. §. nos enim de ſepul. Et latè dicemus ſup regula 25. vbi eſt proprius locus. Præſertim qui ipſi cardinales ſunt immunes à taxis officialiũ, vt quodam ſuo latiſſimo priuilegio, & capitulis antiquis conclaui continetur, & dicetur ſup regula de valore. Eſſet igitur irrationabile, q̃ talis conſtitutio eos comprehenderet. Et ꝑ eandẽ rationem dicunt regulam de valore, neq; etiam extrauagantẽ execrabilis, Cardinales cõprehendere. Quia eſſet valde odioſum illis & quodammodo iniurioſum, ſi attẽtis rationib. dictæ extrauag. ſub ea cõprehenderẽtur, vt ibi probatur. Et ſic etiam tẽporib. Abbatis Panor. ſeruatum fuerat, quòd epiſcopus promotus in cardinalem nõ perdebat epiſcopatum, quia pleriq; conſuluerunt. c. de multa. non procedere in cardinalibus, niſi papa aliter diſponeret. Et ita tunc factum fuerat cum cardinali S. Crucis, quo ad epiſcopatum Bononien. & cum cardinali ſancti Marcelli, quo ad epiſcopatum Senen. vt refet Abb. in cap. bonæ. el j. in 3. notabili. de poſtul. prẹlat.

Epiſcopus promotus in card. nõ perdit epiſcopatum.

Quartus caſus & vltimus eſt, quando cõſtitutio eſt fauorabilis & priuilegiata, & tali caſu cardinales comprehenduntur, licet de illis mẽtio nõ fiat, Quia ex quo plus cæteris in vinea domini laborant, & quotidie inſeruiũt, & aſſiſtunt eccleſiæ ſanctæ dei, & Chriſti vicario agendo & conſulendo dignum eſt etiam vt maioribus attollantur fauoribus, vt in c. j. de offic. legati. lib. 6. & in l. ius ſenatorum. C. de dig. lib. xij. Sic etiam ſub regulis de annuali & triennali poſſeſſore, quæ fauent poſſeſſoribus, licet in eis de cardinalibus mentio non fiat, Cardinales tamen comprehenduntur, & ſub aliis regulis fauorem concernentibus, ſuper quibus in diſcurſu materiæ particularius hoc diſcutiam, & clarius examinabo.

QVAESTIO QVINTA.

Derogatio generalis.

CIRCA quintum dubiũ, videlicet, an in generali & vulgari derogatione conſtitutionum, & ordinationũ apoſtolicarum comprehendantur regulæ cancellariæ.

SOLVTIO, Si titulum ſeu rubricam regularũ attendimus (quæ regulas iſtas cõſtitutiones vocat) certè dicendũ erit eas ſub tali derogatione includi eadẽ ratione, qua diximus ſub dicta clauſula ius cõmune cõprehendi. Quod etiam conſtitutio appellatur, vt patet in c. cõſtitut. ij. diſt. & in

& in rubr.de conſti. Nec in hoc poteſt ratio diuerſitatis aſſignari,iuxta tex.in c.1.de cõſti. lib.6 Tamen cõtrariã opi.ſeruat ſtylus cancellariæ,& Rom.cur.qui hoc ſaſu ꝓ lege habetur & illi ſtandum eſt,iuxta tex.in.c quàm graui de cri.fal.cum vulg.De quibus latè Fely.in c.2.de reſcrip. in verbo ſtylus.qui quidẽ ſtylus à Rota receptus diſponit ſub clauſula generali non obſtantibus cõſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis: huiuſmodi regularum cõſtitu tiones non cõpræhendi,nec illius cenſeri derogatũ, niſi de illis ſpecialiter mentio fiat.Et ita in terminis concluſit Rotæ coram reuerendis patrib.dominis Nicolao Aragonia in vna Zamorem Theſaurariæ de menſe Nouẽb. 1533.& in alia Romana pecuniaria corã D.Ioan.Paulo deciſ.20.Nouemb.1536.In quibus domini concluſerunt per illa verba non obſtante regula de acceptandis,& quibuſcunque aliis diſpoſitionibus , non cenſeri derogatum regulæ de valore exprimendo.Et in illa Romana voluerunt, per clauſulam non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis in commiſſione appoſita,non cenſeri derogatum regulæ.xxxv.de non appellando ante diffinitiuam, Et ſecundum iſtam deciſionem iudicatum fuit in fauorem Franciſci Flores contra Andr. Nouaria.

Stylus Rota & cancellariæ.

Et iſtam opinionem,videlicet,per generalem derogationem nõ cenſeri derogatum regulis cancellariæ,niſi in indiuiduo illis derogetur,tenẽt expreſſe moderni in tracta. de benefic.in 3.parte.q.46.in 4,col.fol paruo.Et licet iſta opinio in ſtylo conſiſtat,nihilominus,vt ex prædictis & infra dicendis apparebit,aliquod fomentum iuris in ſe cõtinet.Nam ſatis notum eſt,regulas cancellariæ continere clauſulam derogatoriam voluntatis ſequentis actus,vt dicit Petr.de Ancha.in concil,297 in princ.Quo caſu nõ ſufficit generalis,ſed requiritur ſpecialis derogatio,vt notat Barto.in l.ſi quis,in prin ff.de leg.3.& doct.in ca.cum inſtan.de cenſi & tradit Domi.in conſi.39.col.2.& Andr. Sicu.in.c.cum tibi.num.17.de teſta.Ratio redditur ſecũdum Bar.in d.l.ſi quis in princ.in 3.col.Quia clauſula derogatoria habet vim cuiuſdã proteſtationis præambulæ, & talis proteſtatio declarat in ſequenti actu voluntatem deeſſe,niſi expreſſa reuocatio fiat,vt in l.at ſi quis.§.plerique.ff reli & ſump.fur.cum ſimilibus.

Clauſ.derogatoria habet vim cuiuſdam proteſtationis præambulæ.

Et iſta ratione dicim⁹, ꝙ licet per ſimplicem clauſulã non obſtan,tollatur cõſtitutio apoſtolica,non tamen tolli-

tur cõſtitutio cõciliaris,quia habet clauſulam derogatoriam.c.ex parte.de capel.monacho.& tradunt cõmuniter doct.in cap.nõnulli.de reſcrip. Sic etiã in generali derogatione cõſtitutionum,& ordinationũ apoſtolicarũ, etiã priuilegiorum, nõ cenſetur derogatũ priuilegiis iure cõmuni inſertis,niſi ſpecialiter dicatur,vt notat gl.in authẽ. qua in prouincia.in verbo illi.in fi.& ibi Bar.&cęteri.C. vbi de cri. agi opor.cum aliis concor.vt ſcribit Fel.in.c.j. de reſcript.& in cap.nonnulli,in ij. colum. eodem titulo.

Derogatio generalis.

Quod etiam alia ratione ſuadetur,quia tales actus continentes clauſulã derogatoriam,ſunt qualificati.Sed clarum eſt,quòd in hoc iſtæ regulæ videntur habere ſimilẽ qualitatem.Vnde ſicut de dictis qualitatib⁹ debet fieri expreſſa mentio,eadem ratione & de regulis. Et ideo dixit Io.Andr.in cap.ei cui.de præbẽ.lib.6.quòd per clauſulas nõ obſtan. nunquam cenſeť derogatum ſtatutis habentib⁹ certam qualitatem,niſi ſpecialiter fiat mentio.Qualitas enim in actu cõſiſtens facit eundẽ mutare in diuerſam ſpeciẽ,vt in l.quæſitum.§ illud.de lega. 3. & l. ſi cui lana.de leg.ij.Ex quo ſequitur,ꝙ licet regulæ cancellariæ ſint cõſtitutiones vniuerſaliter ligãtes ſicut ius cõmune:nihilominus propter diuerſas qualitates,per quas à iure cõmuni differũt, diuerſam videntur habere naturam. Et ideo in derogatione generali cõſtitutionũ iſtę cõſtitutiones nõ veniẽt:ſicut appellatione beneficij non cõprehenditur dignitas,nec beneficium curatum,vt in ca.fi.de præben.Et ibi declarat Abb.nõ quia dignitas,vel curatũ non dicantur beneficia eccleſiaſtica, ſed quia ſunt qualificata, ideo nõ cõprehenduntur,vt patet in cap. ſtatutum. de elect.lib.6. Et ita etiam videm⁹, quòd in legato lanæ nõ veniet lana tincta.Nec in donatione marmoris veniet qualificatum.videlicet,figuræ ex marmore factæ,vt d.l.ſi cui.& d.§.illud.Quod autẽ iſtæ regulę habeant diuerſam naturam à cõſtitutionib⁹ iuris communis,vltra quòd de ſe eſt manifeſtum,hoc vlterius probať.Quia conſtitutiones iuris cõmunis ſtatim facta publicatione ligant,vt traditur in cap.2.& fin.de cõſti.Item ſunt perpetuæ.Sed iſtę conſtitutiones cancellariæ ſunt temporales.Et licet etiã à tempore publicationis ligent,vt lex cõmunis, vt dicit Gemi.cõſil.92.nihilominus non ſtatim ligant,niſi ſeruata prius ſolẽnitate poſita inferius in regula.26. neq; illa ſola ſufficit, niſi regulæ ſic obtẽtæ,& cum illa ſolẽnitate datæ,

Qualitas in actu cõſiſtens.

Beneficij appellatione non cõprehenditur dignitas.

Conſtitutiones iuris communis.

datæ:in actis poſtea ꝓducãtur, vel niſi papa hoc velit, vt dixi ſuperius in 2.q.Itẽ quia iſtę regulæ ſũt ſpeciales ratione derogationis. Quia licet per prædictam clauſulam nõ obſtan.&c. cenſeatur derogatum iuri communi, hoc eſt verum, niſi ius cõmune habeat clauſulam derogatoriam, vt ſuperius dixi. Et tradunt moder.in ca.j.de conſtitu.lib.6. Quam quidem clauſulam continent regulę iſtę. Et licet alio reſpectu regulæ, conſtitutiones generales appellentur, iſto tamen caſu poſſunt dici ſpeciales ratione derogationis. Et ita ſeruatur & iuſtificatur qđ dixit Bar. in §.& ſic quodque.C.de nouo codi.faci.dicens.quòd ius non clauſum in corpore iuris non eſt generale. Nam debet intelligi ratione reuocationis, videlicet qa ita requirit ſpecialem mentionem ſicut ius particulare, iuxta ca.j. de cõſtitu.lib.6 Secus autem reſpectu vinculi: quia ligat omnes quãdo innoteſcit. Ratio eſt, quia ex quo non eſt clauſum poteſt ignorari, & ideo requirit̃ derogatio ſicut de iure particulari. Hinc videmus, ꝙ licet ſententia principis faciat ius generale, vt eſt dictum ſuperius in prima quæſtione, tamẽ valet ſententia contra illud ius. quia poteſt probabiliter ignorari, & ideo cẽſetur quo ad hoc particulare, vt dicit card.in cap.paſtoralis, de fid.inſtru. Et in ſumma, quot ſunt qualitates in cõſtitutione ſeu actu differenti à iure cõmuni, vt ſunt iſtę regulæ, tot inducũtur obſtacula. Et quot ſunt obſtacula, tot debent eſſe derogationes & expreſſiones, cap.ex tuarũ. de autho.& vſu pallij.& tradit Bal.in l.ſi nõ lex Aelia ſentia.ff.de hær.inſtit. Et hoc eſt ꝙ voluit ſentire Cald.in conſil. j. titu. de reſcrip. dum voluit ꝙ per clauſulam non obſtantibus conſuetudinibus & ſtatutis, &c. non tollutur obſtacula temporalia, cuiuſmodi ſunt iſtę regulæ. quæ temporale impedimentum afferũt. Sed illa tantum quę inducerẽt inſtinctionẽ gratię, hoc eſt impedimenta quæ ſtatim annullãt, vt ſunt illa quæ reſultãt ex aliis ſtatutis, vel à iure cõmuni, quæ ſtatim abſq; aliqua productione impediunt & annullant. Sed regulæ cancellariæ non annullant, nec ſtatim impediunt actum faciendum, ſed ita demum ſi inſtituta lite regulæ impetrentur & producantur, vt ſæpius dictum eſt. Interim tamen actus factus cõtra regulas valet & tenet. Clauſula igitur nõ obſtantib', capit illa, quę obſtant ſtatim tempore factæ gratiæ abſque facto hominis. nõ ea quæ ex poſt, & ex interuallo poſſũt impedire. Quia illa

Sententia principis.

Qualitates quot ſunt in cõſtitutione, tot inducũtur obſtacula.

Impedimẽta quæ ſint.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

illa accidentaliter eueniũt,& ex facto poſtea faciẽdo retrotractiuo.arg.text.notabilis in l.j ff. de in lit.iur.Et notat Iaſon in §.quadrupli.in 3.notabili.inſtitu de actio.Et hoc videm' in extrauag.quæ licet ſint conſtitutiones generales,& vbiq; ligent, tamen ad effectum, vt illis derogetur per clauſulas generales nõ obſtãtib' cõſtitutionibus,&c. ſortiuntur naturam conſtitutionum ſpecialiũ,videlicet,non intelligatur derogatum eis,niſi de illis fiat mentio,ſaltem per hæc verba non obſtantib' conſtitutionib' & ordinationib' apoſtolicis etiam extrauagantibus ſicut de cõſtitutione ſpeciali recurrit text in capi.1.de cõſtit. lib.6.vel ſecundũ modum quem ponit antiquus ille abbreuiator Hiſpanus in libro ſtyli cancellariæ in capite de clauſulis generalibus non obſtantibus.

Extrauagantibus vt derogetur oportet quòd, &c.

Et hoc vlterius ſuadetur ,quia per illam clauſulã non obſtan.conſtitutionibus, &c. non cenſetur in dubio derogatum,niſi conſtitutionibus ordinariis,non autem extraordinariis cuiuſmodi ſunt extrauagantes & regulæ cãcellariæ.Nam clauſula generalis ad extraordinaria nõ refertur,vt eſt text.ad literam in l.ſeio.§.medico.ff.de an.legat.Quẽ in notabili caſu ad propoſitum huius dicti,inducit Oldra.conſil.129.& And.Sicu.in conſil.18.in.1.col.& conſil.21.col.6.& conſi.26. & in 9 col.lib.2.cum concor.vt ſcribit Decius in ca.inter cætera de appella.Et aliquid dicam in regula de triennali.

Clauſula nõ obſtãt, qua non cẽſetur derogare.

Clauſula generalis.

Iuſtificatur iſta opinio ex alio,quia papa difficilius præſumitur habere notitiam talis iuris extrauagãtis, quam iuris ordinarij,vt notatur in cap.paſtoralis.de fid.inſtru. Hinc dicimus,quòd licet non admittatur poſitio iuris cõmunis ex eo,quia ius cõmune ordinariũ præſumitur certum,vt tradit Barto.in l.ornamentorum.ff.ne aur.& arg.legat.Tamẽ quãdo tale eſt ius,in quo veriſimiliter poteſt cadere ignorantia,vt eſt ius conſtitutionis extrauagãtis tali caſu bene admittitur poſitio talis iuris,vt dicit Bart. in.d.l.ornamentorum.cum aliis concor.vt ſcribunt Frãc. Curtius ſenior in tractat.poſitionũ.in 13.breuiloquio.& Ioannes Sadoletus in l.2.colum.13.ff.de confeſ.

Papa difficilius præſum, &c.

Ius cõmune ordinarium præſumitur certum,

Et ꝓ iſta opinione,videlicet,ꝙ requiratur mẽtio extrauagãtis,tenuit, Nicolaus Milis in verbo priuilegiũ cõtra ius commune.poſt Ant.de Butrio. in c.1.de conſtit.lib.6.

Et prædicta oĩa quæ dicta ſunt de extrauag. militant à fortiori in iſtis regulis attẽtis ſtylo & rationib' prędictis.

Et

Et licet extrauagātes aliquæ ſunt notoriæ, ſicut etiam & plęræq; regulæ iſtius voluminis, tamē reſpectu derogatio nis illa notorietas nihil facit, cum per hoc non deſinat eſſe ius extraordinarium, & à corpore iuris cōmunis extrauagans. Quo caſus, vt dictū eſt, derogatio clauſulæ nō obſtantib. conſtitutionib', capit tantum ius commune ordinarium, non autem extraordinarium. Pręſertim cū extrauag. & regulę debent prius impetrari & dari iuxta formam traditam in dicta regula 26. Quod inductū fuit, vt ſciamus extrauag. & regulę quę dātur, an ſint in vſu, vel Pro quib' faciunt ea, quę longo diſcurſu ſcribit Fely. in ca. 1. in 5. col. de re iudic. *Extrauagātium notorietas.*

Et iſta de plano procedēt, quando derogatio fit per viā reſcripti. Secus verò ſi facta ſit per viam legis. Quia tali caſu per illam generalem clauſulam non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationib' apoſtolicis, cēſeretur derogatū iſtis regulis Cancellarię non facta mentione de illis Hoc probatur in ſimili per notabile dictum Domin. in c. cum non deceat. de elect. lib. 6. vbi dicit, quod licet per clauſulam non obſtantibus tollatur actus, & nō iuramentum in eo contētum, niſi fiat mentio ſpecialis de illo, vt ibi eſt gloſſ. Si tamen illa derogatio fieret per viam legis tali caſu per ſimplicē derogationem derogatur iuramēto. nulla, facta de illa mentione. Et ita limitat gloſſ. ibi, & ſequitur Fely. in c. conſtitutus, in 4. col. verſic. limita ſecūdo de reſcript. *Regulis Cancellariæ, quo caſu cenſetur derogatū, &c.* *Iuramēto quādo derogatur per ſimplicem derogationem*

QVAESTIO SEXTA.

VLtima quæſtio principalis eſt, vtrum per iſtā clauſulam non obſtantibus regulis, Cancellariæ, poſitā in literis apoſtolicis, cenſeatur derogatum regulis iudicialibus notoriis, vt eſt de annali, triēnali, de ſubrogādis, & ſimilibus Solutio. Quidam voluerūt per dictam clauſulam eſſe derogatum illis duntaxat regulis, per quas poſſint impetrantes impediri ne literæ expediātur. [illegible] tenebat Card. Anconit. in diſputatione iſtius puncti, facta coram papa Clemente 7. ſuper quadam bulla in qua D. Berengarius Saganta, vt procurator interuenerat, vt ipſe mihi retulit. Tamen aduertendū eſt, quia illud dictū nō videtur ex omni parte verum, ex eo, quia nō video quare potius per illam clauſam non obſtantib. regulis tollātur regulę concernentes expeditionē, q̄ aliæ iudiciales quæ obſtare poſſūt literis expeditis. Nā cū ſit derogatio generalis

generalis,omnes regulas debet cõprehendere.Imò magis videtur illa clauſula cõprehēdere regulas iudiciales, quàm cõcernentes expeditionem ex eo,quia regulæ cõcernentes expeditionem non obſtant literis iã expeditis, quæ iam euaſerunt manus officialium,ſed impediũt tãtũ expediendas. Sed literis expeditis obſtãt regulę iudiciales,quia ſunt de dãdis.regulæ verò expeditionē cõcernētes nõ dãtur,quia neq; faciunt fidē extra Cãcellariã, cũ dent normam ſolis officialib⁹ Cancellariæ literarũ expeditorib⁹,vt dicit expreſſè Ioan.Frãciſ.Pauin⁹ Rotę auditor in præludiis extrauag.Ioã.22.& experiētia quotidiana docemur.Et ſic apparet,quòd illud dictũ domini Anconitani nõ eſt ſolidũ,tamen eius opinio poſſet procedere quãdo literæ reperiũtur in procinctu expeditionis,& eſſent adhuc in manib.officialiũ.Nã ſi hoc caſu obſtaret expeditioni faciēdę aliqua regula de cõcernentib. modum expediendi,tali caſu poſſet dici prædictam clauſulam nõ obſtantibus regulis in ſupplicatione poſitã,tollere impedimentum illius regulæ impeditiuæ expeditionis Et iſto caſu poſſet procedere dictum Cardi.Sed literis iam expeditis non eſt verum illud dictum.

Et ideò,vt veritas habeatur iſtius articuli, poteſt dici, quòd de iure loquendo per illam clauſ1 1m non obſtãtibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis ac regulis Cancellariæ,&c.cenſetur derogatum regulis omnibus perimentibus gratiã ipſo iure à principio non interueniente facto perſonæ,& ſic de impedientibus natiuitatem vel originem gratiæ,ſiue illę regulæ iudiciales,ſiue extraiudiciales ſint:ſed vbi gratia per regulas à principio totaliter nõ perimeretur,ſed differretur propter aliquod factum requiſitum,& ſic per aliquem futurũ actum ſuſpenderetur,tales regulæ per dictam clauſulam non cenſerentur ſublatę.Ita eſt notabilis doctrina Gemi.in ca.ſi propter in vj.col.de reſcrip.lib.vj. poſt glo.ibi. in v e bo impediri,quam ſequitur Fely.in c.nonnulli in xij. colu. verſicu.not.tertio.& colum.30.verſic.11.concluſio. eod. tit.Et hoc etiam tenet Cald.in conſi j. tit.de reſcriptio. & idem Domini.in cap.j. in v.notabili de reſtit.ſpolia. lib.vj.vt declarabo inferius per exēpla,& dicam aliquid in regula,De non tollendo ius quæſitum.

Et iſta procedũt,niſi in literis expreſſè dicaē de regulis dilatiuis per illam clauſulã nõ obſtãtib regulis per quas

noſtra

noſtra gratia impediri vel differri poſſet, quæ in multis reſeruationib. apponi ſolet, vt dicit ibi Fely. Ratio prędictorũ eſt, quia per regulas dilatiuas gratia, ſeu diſpoſitio facta non tollitur, licet differatur: & dilatio modici tẽporis non affert præiudicium, vt dicit text in l. ſi debitori. ff. de iudic. & in l. quotiẽs. C. de preci. impe. offe. Et hoc modicum præiudicium à iure cõſiderari nõ ſolet. iuxta glo. præiudicium. in cap. cum olim de conſuet. & l. ſcio. ff. de in integ. reſt. Non ſic in regulis peremptiuis, quæ ſi non cẽſerentur ſublatæ per dictam clauſulã, inducerent magnum præiudiciũ ex peremptione gratiæ. Et ita hodie. 9. Martij M.D.xxxvij. poſt plures informationes & poſitiones cauſæ concluſerunt Domini in vna Hiſpalen. Canonicatus coram R.P.D. Marcello Creſcentio epiſcopo Marſican. vbi plus voluerũt Domini, duob⁹ exceptis, iſtã deciſionẽ procedere, etiã ſi in gratia, vbi erat derogatũ quibuſcunque regulis, eſſet appoſita clauſula ſuſpẽſiua quarũcũq; gratiarũ, q̄a illa clauſula cõcernit tãtũ gratias, nõ literas: & ideo per eã nõ cẽſetur derogatũ regulis ſuſpenſiuis maximè requirẽtib. factũ perſonæ. Et pro clariori intelligẽtia iſtius materiæ, eſt aduertendũ, q̄ regulæ ſuſpenſatæ cõſiderantur dupliciter. Nã quædã ſunt regulæ quæ gratiã ſuſpendũt per aliquod tẽpus, vt ſunt regulæ ſuſpenſiuę gratiarũ expectatiuarũ vſq; ad fulminationẽ proceſſuum, & aliæ ſimiles dilatiuæ: quædã ſunt dilatiuæ propter aliquod factum perſonæ requiſitũ, & in effectu perimũt poſtea gratiã facto illo nõ ſequto, prout eſt in regula de non acceptando niſi literis expeditis, de qua agebatur in dicta cauſa Hiſpalen. Et huiuſmodi regulis ſecundũ ſtylũ curiæ per generales clauſulas etiã nõ obſtantibus regulis non cenſetur derogatũ, niſi de illis fiat expreſſa & indiuidua mentio per ea, quæ ſuperius dicta fuerunt. In hoc tamẽ eſt diſcrimẽ, quia primæ regulæ dilatiuæ ſuſpendũt ex mente Papæ gratiam in euentũ tẽporis vel cõditionis, & interim gratia nil operatur, niſi aduenięte tẽpore vel cõditione: vt dixi in tractatu expectatiuarũ, ſed in aliis regulis ſuſpẽſiuis requirẽtib. factum perſonę gratia ſtatĩ nõ ſuſpẽditur, ſed ſtatĩ operatur ſuũ effectũ. licet regulæ requirãt aliquod factũ perſonæ ad illius perfectionẽ. & tales regulæ nõ ideo dicũt̃ ſuſpẽſiuæ, q̄a ſuſpendant gratiã prout primæ, ſed quia ſuſpendunt perẽptionẽ & annullationẽ eius, in euentũ alicuius facti præſtanti

Gratia facta per regulas dilatiuas non tollitur.

Præiudicium modicum à iure cõſiderari nõ ſolet.

Regularũ ſuſpẽſiuarum cõſideratio.

præſtanti per gratiam, quòd ſi omittit in pœnã negligentiæ ſiue malitiæ, regula annulat gratiam ex eo, quia in poteſtate gratiati fuit tollere impedimentũ regulæ, vt in regulis de annali publicandis reſig. & ſimilib. quæ requirũt factũ perſonæ, & de regulis dilatiuis patet exẽplũ in regula Clemẽtis reſeruatiua octo mẽſium, quæ licet nõ ſit dilatiua & peremptiua, ſicut regulæ de annali, & aliæ ſuperius dictæ: tamen, quæ eſt dilatiua reſpectu tẽporis, voluit Rota de illa debere fieri ſpecialem mentionẽ. Et ita concluſit Rota hodie 17. Iunij. M.D.XXXVIII. in vna Toletana parochialis. S. Ioan. de Ocania corã. R. D. Marco Antonio, vbi voluerũt Dñi indultum conceſſum archiepiſcopo Toletano de conferendis beneficiis nõ derogare regulæ Clemẽtis reſeruatiuæ octo mẽſiũ, licet in indulto eſſent appoſita illa verba, nõ obſtantibus regulis ęditis, & ædendis, niſi dicamus deciſionẽ iſtam procedere quando in regulis ſunt clauſulæ adeo prægnantes, quòd per eas videretur quodãmodo derogari prædictæ clauſulæ nõ obſtãtib. regulis, &c. Aliàs contrarium videtur dicendũ in regula moderna quæ potius videtur peremptiua, quàm dilatiua, licet regula antiqua non perimat. Tamen quicquid ſit de iure, contrariũ de ſtylo cancellariæ ſeruatur, videlicet, quòd per prædictam clauſulam nunquã cenſeatur ſublatę regulæ notabiles & notariæ, maxime iudiciales nõ facta expreſſa mentione in indiuiduo de regulis, ſiue illæ regulæ concernant factum perſonę ſiue non, ſiue ſint dilatiuę, ſiue peremptiuæ, vt patet in regulis de idiomate, & de non tollendo iure quæſito, & aliis quę nõ pẽdent ex facto vel diligentia perſonę: ſicut regula de publicandis. Nam de ſimilibus regulis etiã ſi in eis non caueatur, expreſſe requirit mẽtio, Et iſte ſtylus fundat in illa ratione, de qua latè dixi in proxima præcedenti. q. videlicet, q̃a regulæ cãcellariæ habẽt clauſulã derogatoriã quæ reqrit ſpecificã mentionẽ. Hinc videm' ſtylo hodierno, q̃ quãdo papa intẽdit derogare prędictis regulis, ſemper in principio literarũ. videlicet poſt exordiũ eas inſeri mandat, tenorẽ earum narrans per hæc verba, videlicet, hinc eſt, quòd nos qui dudũ inter alia volumus, &c Et poſtea in non obſtan. ponit hæc verba non obſtan. voluntate priori, & ordinationib. præmiſſis ac cõſtitutionib. &c. & ita practicat, vt docuit egregius, ille doc. practicus, ac literarũ apoſtolicarũ vice corrector

Regulis de annali public. reſid. quòd ſecundum hodiernũ ſtilum derogetur.

rector

rector Hiero. Paul. in illo antiquo lib. nominato ſtylus cã cellariæ. fo. 115. vbi exemplum ponit in reg. de idiomate, Et quãuis forte de ſtricto iure ſufficeret generalis clauſula non obſtan. regulis, per ea quæ dicta fuerunt, & per ea quæ dicit Bal. in l. humanum, C. de legib. & Bar. in extrauagã. ad reprimẽ. in verbo non obſtan. Tamen vt dictũ eſt ex quã ſtylo palatij & cancellariæ repertũ eſt nũ cenſeri derogatum regulis cãcellariæ per huiuſmodi clauſulas, niſi ſpecialiter tenor regulæ de verbo ad verbum in principio literarum narretur, Et ita in vna Gerunden. canonicatus & præbendæ coram R. D. Raynaldo Petrutio dixerũt dñi de mẽſe Iulio. M. D. XXXIX. Nã voluerũt quod poteſtas conceſſa nuntio derogãdo regulis æditis, & ædendis non comprehenderet regulam de infir. reſig. ex quo illa eſt ſpeciali nota digna, vt latius aduocati dixerunt. & ita ſpecialiter ſtylus ſignaturæ Alex. papæ. vj. introduxit, vt patet in vulg. notulis quę hinc inde per pluriũ manus iam circunferuntur, & ita ſeruatur: qui quidẽ ſtylus poſſet vltra præmiſſa confirmari ex his quæ ſcribit Bald. in l. 3. §. quæſitum. in 3. col. fi. ſi quis cau. vbi voluit quod per huiuſmodi clauſulas non obſtan. quibuſcunque ſtatutis, non derogetur ſtatutis habentib. quandam ſpecialem obſeruationem, prout videntur habere prædictæ regulæ cancel. facit tex. in l. ita pudor C. de adulter. Et prædictis conferunt ea, quæ congerit Feli. in d. c. nonnulli. in 29. & 30. colum. de reſcrip. Et iſta quæ dicta ſunt, magis de ſtylo & vſu ſuſtineri poſſent, quàm de iure.

Clauſula non obſtã. regulis de iure, an etc.

Clauſula non obſtã. quibuſcũque ſtatutis, an etc.

Tamẽ eo ſuppoſito pro vero limitarẽ, ſtylũ huiuſmodi nõ procedere. vbi in ſupplicatione ſeu gratia poneretur clauſula generalis quorũ tenores habeãtur pro expreſſis. † Nã tali caſu regulæ prædictæ cõprehenderẽtur, & illis derogatum cenſeretur. ita pridie, 1. Iul. 1538. tenuit. in ſimilib. verbis Rota in vna Cauriẽ. canonicatus & præbẽ. coram R. D. Io. Paulo Ptolom.eo, dũ in ea dñi voluerũt, per clauſulã nõ obſtã. regulis æditis & ędẽdis, nõ cenſeri derogatũ regulis reuocatiuis regreſſuũ ſine ſpeciali expreſſione. Quod tamẽ dixerũt habere locũ, niſi in ſupplicatione regreſſ9, poſt illã clauſulã nõ obſtã. reg. editis & edẽdis fuiſſent illa verba appoſita, videlicet, latiſſimè extẽdẽdis prout ibi in quadam ſupplicatione vltimo reformatina appoſita fuerunt. Nam tali caſu cenſeretur derogatum regulis, licet de illis mẽtio non fieret † Et ita etiam con-

† Ex plena poteſtate de iure papa poteſt ſupra ius diſpenſare. vt c. propoſuit. extra de conceſ. præben.

IOAN. M. I. I.

ſulti

Regul. de verbo ad verbũ, an poßint in bulla inſeri per illa verba latißimè extend.

ſulti retulerũt abbreuiatores, qui dixerunt, per illa verba latiſſimè extendendis, poſſet regulas de verbo ad verbum in bulla inſeri, ſicut fieri poteſt de clauſula, quorũ tenores, iuxta vulgatũ conſilium. 2. Anto. de But. Quem in multis cauſis ſemper tenuit & approbauit Rota, præſertim in vna Caurien. de qua meminit D. Guliel. in collect. deciſio. ſuper regul. de triennali Et in alia Tullẽ. Scolaſtriæ, coram me. 17. Iunij. M. D. xxxvj. Et illud conſi. Anto. ſequitur, & latè defendit Fely. in c. accedentes. de præſcript. & in d. c. nonnulli. in 7. col. & alibi ſæpe docto. Et in ſpecie, quod ſub dicta clauſula, quorum tenores, &c. cenſeatur derogatum regulis cancellariæ, ac ſi de verbo ad verbum fuiſſent expreſſę. Tenuerunt nouiſſimè domini mei auditores in vna cauſa Ferrarien. archipreſbytera. 9. Iunij. M. D. xxxv. in qua ita iudicauit R. P. D. Paul. Capiſuccus epiſcopus Neocaſtr. Quam ego poſtea confirmaui. Nam in d. cauſa agebatur de dicto archipreſbyteratu vacãte per obitum cuiuſdã Dionei de Marano ſcriptoris apoſtolici extra Ro. curiam defuncti, quem archipreſbyteratum Io. Card. de Saluiatis epiſcopus Ferrariẽ. tam vigore ſuæ ordinariæ collationis, quàm indulti, contulit fratri ſuo germano, videlicet, Bernardo de Saluiatis priori vrbis. Papa verò contulit Iulio de Grãdis ſub prætextu, ꝙ dictus Dioneus tanquã ſcriptor eſſet familiaris cõtinuꝰ cõmenſalis, vigore regulæ nouiter æditæ ꝑ ipſum papã Paulum. 3. in qua reſeruantur beneficia omniũ auditorum, referẽdariorum, & aliorũ officialium capientium panem ex palatio, vel facientium guardiã, & ſcriptorum apoſtolicorũ, &c. in qua regula papa vult prædictos officiales eſſe veros familiares, & continuos commenſales, nõ per fictionem. Et ꝙ omnes regulæ tam ęditę, quàm ædendæ, loquentes de veris familiaribus, habeant locum in iſtis, etiã quo ad iſtum effectum, vt papa liberè de beneficiis per obitum prædictorum, tam in curia, quàm extra curiam vacantib. pertinentibus ad collationem, vel aliam quamlibet diſpoſitionem collatorũ quoruncunque poſſit diſponere, irritum faciens, &c. non obſtan. conſtitutionib. & regulis cancellariæ, priuilegiis, & indultis, tã ordinariis collatoribus, quàm quibuſcũque aliis perſonis cuiuſcunque dignitatis, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtant: conceſſis & concedendis. cum quibuſcunque clauſulis derogatoriis, &c. quorum tenores

Clauſula quorũ tenores, &c. an deroget regulis cãcellariæ

Familiares cõmenſales papæ qui dicantur.

haberi

haberi voluit pro expreſſis, &c. Nã ſub iſta generalitate verborũ,quorũ tenores,&c.poſita in dicta regula Pauli, voluit Rota cenſeri derogatum regulę cancellariæ æditę in fauorem cardinaliũ,quæ diſponit cardinales non comprehendi ſub regulis cancellariæ poſt primam æditionẽ in poſterum ædendis, niſi illæ ipſorum fauorem concernant,vel ipſæ conſtitutiones ædendæ de eorundẽ cardinalium,vel maioris partis eorũ cõciſilio conditæ fuerint. Nam fuit concluſum corã me non ſolum per illas clauſulas generales, cenſeri derogatum regulæ prædictæ,cum clauſulis derogatorius cõtentis in ea,ac ſi de verbo ad verbum fuiſſent in d.reg.Pauli expreſſæ, ſed etiã voluerunt domini cenſeri omnino derogatum indultis cardinaliũ nulla de eis ſpeciali mentione facta. Et ita ego de iſto menſe Nouemb. M. D. XXXVIII. ſententiam domini Pauli confirmaui. Et idem in ſimili clauſula tenet And. Sicul.in clem.j.num 26 de re iudic.vt latius per eum. *Card. ſub regulis cã cel. non cõprehẽdũtur.*

Iſta tamen declaratio recipit reſtrictionẽ,vt procedat, niſi regula quę per dictam clauſulã,quorum tenores,&c. cenſetur derogata,requirat ſpecialẽ & indiuiduam mentionem. Nam tali caſu nõ cenſeretur ſublata per dictam clauſulam, quorum tenores,niſi in ſpecie de illa regula fieret mentio,vt verba aliquid operentur.Ita in terminis dicit Fely in c.nonnulli.in ix.col.verſic.tertia declaratio, &c.de reſcrip.vbi exemplum ponit in tribus regulis cancel.quæ habent prædicta verba,vt ibi latius per eum.

DE IVRE QVÆSITO NON TOLLENDO REGVLA.

ITEM ne per varias,quæ pro commiſſionibus habendis in cauſis fiunt ſugge ſtiones, iuſtitia poſtponatur,idem dominus noſter decreuit,& declarauit ſuæ intentionis fore, quòd deinceps per quamcunq; ſignaturam,ſeu conceſſionem,pro commiſſionibus huiuſmodi per ſanctitatem ſuam,vel de eius mãdato factam,nulli ſibi ius quæſitum quomodolibet tollatur. *Regulæ origo.*

PRÆFATIO.

ISTA regula varias habuit temporũ mutationes.Nam Bened.13.eius primus author, eam primũ generaliter ædidit,vt videlicet locum haberet in quibuſcunq; gratiis beneficiorum vacantium. Quam quidẽ Benedicti regul. nullus Rom.Pontificum vſq; ad Nic.5.qui fuerunt.nu.8. approbarunt.Et quod eſt magis mirãdum,nullam aliam *Regula an habeat locum in principio in omnib. gratiis beneficiorũ.*

ribus gra tus benefi ciorum.

regulã fecerant de iure quæſito non tollendo. Nico. verò 5. nulla etiam facta mentione de regu. Benedicti, iſtam reſtrinxit & immutauit, volens eam tantum habere locum in conceſſionibus factis pro cõmiſſionibus habendis in cauſis. Et huius reg. Nico. tenorem imitati fuerũt ſucceſſores pontifices vſque ad tempora Alex. papæ. 6. qui primus omnium addidit ad regulam iſtam verba, videlicet, ſeu mandatis declarationis, & gratiis, etiã motu proprio, &c. poſt illa verba pro commiſſionibus habẽdis quæ erãt in reg. Nic. Et ſic illa reg. Nico. quæ fundabatur in ſuggeſtionibus, ampliata fuit per Alex. ad quancunque gratiam, ſeu mandatũ. etiã motu proprio lite pẽdente obtẽtum. Quam quidẽ Alex. ampliationem, ſiue additionem, poſteriores pontifices vſque ad Hadri. 6. ſequuti ſunt. Hadri. verò. 6. hoc immutauit. Nam dum prædeceſſores voluerunt regulam in gratiis tantum lite pendente impetratis, locum habere, propter illa verba regulæ pro commiſſionibus habendis in cauſis, Hadr. regulam extendit, & voluit habere locũ etiam in gratiis ante litem motã emanatis. Quam additionẽ ideo Hadri. feciſſe quidam autumant, quia intellexerat Rotã vſque ad illud tẽpus firma interpretatione tenuiſſe regulã tantum in conceſſionibus emanatis lite pendente locum ſibi vendicare, propter prædicta verba regulæ pro cõmiſſionib. habẽdis in cauſis, &c. vt de iſta Hadri. intẽtione author eſt Melchior Baldazinus. tunc inſignis ſacri conſiſtorij aduocat⁹, q fuit vnus ex aſſiſtentibus cõpoſitioni regularũ, & hoc ſcriptũ reliquit in quibuſdã notulis regularum Hadri. manu ei⁹. ſcriptis. Et ſic per huiuſmodi prouiſionẽ Hadriani factũ eſt, ꝙ illud qđ prius in interpretatione prudẽtũ, & obſeruatione Rotæ conſiſtebat, hoc idem per regulã ſuam, quę legis vicem obtinet, manifeſtũ fieret: ſed clemens. 7. Hadriani ſucceſſor nihil magis abhorrẽs, quàm Hadriani veſtigia ſequi, hoc additamẽtum Hadriani nõ approbauit, ſed regulas ſuorũ prędeceſſorum Alex. Iulij. & Leonis eſt imitatus. Paulus verò. 3. nunc fœliciter imperans Hadri. in omnib. eſt ſequutus. Itaq; ex iſtis omnib. apparet quãta fuerit iſtius regulę varietas, quãta volũtatis diſſenſio. Quamobrem ne ſub incerto vagemus, reg. Inno. quæ media inter vtrũq; tempus fuit, & quæ reperitur in quinternis Rotæ ſcripta, & ſecũdum quã fuit pluries iudicatũ, interpretandam aſſumã, addendo poſtea verba modernarũ

reg.,put res ipſa poſtulabit.Rē ipſam igitur aggrediamur.

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro pro intelligentia totius regulæ,& corū quæ inferius in aliis quæſtionibus dicentur,quid operetur,vel comprehēdat iſta clauſula cōmuniter in literis apoſtolicis apponi ſolita,videlicet.Dūmodo tēpore datę præſentium non ſit alteri in beneficio ius quæſitum.

SOLVTIO.Quidā dixerūt iſtius clauſulæ expreſſionem,quæ ſecundum ſtylum cancellariæ in beneficiis non reſeruatis maximè litigioſis ſemp ponitur,nihil operari ex eo,quia in literis ſemper talis clauſula ſubintelligitur de iure,licet non exprimatur,vt tradit Fely.in cap.capitulum,col.17.verſic.de duobus.de reſcrip.facit text.in ca. ex tuarum.de authen.& vſu pallij cap.ex parte el tertio. Et ibi not.Abb in 2.notabili.de decim.cū vulga.Et ideo expreſſio eorum quæ tacitè inſunt.nihil operatur.l.cōditiones.ff.de cond.& demonſt.Et hoc procedit etiā ſi gratia motu proprio conceſſa fuiſſet,quia etiam in ea ſubintelligitur prædicta clauſula quatenus non tollatur ius quæſitū,vt dicit Dec.Rotæ in antiquis.445.incip.nota licet proprius motus Et ob eā cauſam ſi papa in ſuis literis tolleret collationem alteri factam,in dubio intelligetur de collatione inualida,non autem de valida,ne tollatur ius quæſitum,vt dicit Compoſtella in cap.cauſam.de reſcript.cum ſexcentis concor.vt ſcribit Iaſo.in l.fin.in 4. colum.ff.de conſtitu.princip.Et Decius in conſi.191. vbi multipliciter hoc dictum declarat.

Clauſula illa, Dummodo,&c.

Expreſſio eorū quæ tacitè inſūt,an aliquid operetur.

Clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum

Et hoc quòd princeps in dubio non præſumatur velle tollere ius quæſitū,procedit etiā ſi ille de cuius iure agitur,eſſet infidelis vel Iudæ⁹,vt dicit Ab.in c.quę in eccleſiarū.de cōſt.poſt Inn.in c.quod ſuper his de voto.Hinc euenit,ꝙ ſi aliquo caſu contingeret papam ius tollere, præſumitur hoc circumuētionē & importunitatē potius quàm per voluntatē feciſſe,vt latè probat Felyn.in c.cū olim.in 3.& 4.col.de re iudic.Adeò quòd tali caſu verba reſcripti improprianda ſunt,quàm propriè intelligendo alteri præiudicent,vt tradit Roman.cōſi.334.circa primū Decius conſi.11.colum.5.Iaſo.in l.ex facto in 4.notab.ff. de vulga.& pupil.Imò potius debent interpretari quòd nihil operentur,quàm quòd indebitè quis damnum patiatur,vt notat Iaſ.poſt gloſſ.Bartolum, & alios,l.fin. in computatione,colum.fin,C.de iur.deliber.

Princeps ī dubio non præſumitur,&c.

Papa vbi ius tollit.

Reſcripti verba quo pacto ſunt intelligenda.

rit Corne' in cõſil.83. col. penul lib.4. Nã iura allegata per eũ loquuntur quãdo apparet de clara mente principis volentis ius quæſitũ tollere. non autem quãdo ſum' in dubio.vt in ſpecie declarat Deci' in d.c. q́ in eccleſiarum in 10.col.verſ.quartus caſus,&c.Et omnia iſta procedũt in dubio ex tacita & ſubintellecta clauſula Et tamẽ ſi talis clauſula exprimaẽ in literis,illa ſolum præſeruat ius quæſitũ in re,non autẽ ad rem,vt dicit expreſſe Calde.in conſil 8.in fin tit de reſcrip & Rom.in cõſil. 256.Et tenet etiam Domi.& alij in c.ſi.in prin.& §.fi.de conceſ.præb.lib.6.Ecce ergo ꝙ plus nocet expreſſa illi' clauſula, quàm ſi tacita & ſubintellecta fuiſſet.

Habemus igitur ex prædictis vnũ caſũ notabilem, ad limitationẽ eorũ quæ dicit Abb.in d.c.ſignificaſti. Et do cto.in.d.l.hæc verba.quòd nõ ſolũ expreſſio eorum quę tacitè inſunt,nihil operaẽ, vt ipſi dicũt:ſed illa expreſſio facit quòd magis reſtringatur diſpoſitio,& minus operetur.quàm ſi facta non fuiſſet. vt patet ex ſuperius dictis.

Illud tamen quod dictũ eſt,clauſulam prędictam,dum modo alteri nõ ſit ius quęſitum,pręſeruare ius in rẽ,& nõ ad rẽ,debet intelligi.quãdo papa expreſſe ſcribit cum intẽtione præiudicandi. Tũc enĩ,quia nõ apparet de quantitate præiudicij, interpretanẽ verba de minori pręiudicio,& ſic de iure ad rẽ. Secus autẽ in dubio,quia tũc intelligeretur nolle præiudicare,nec in,vno iure,nec in alio vt ſuperius dictum eſt. Vbi tamen conſtaret papam velle etiam in iure quæſito in re præiudicare, hoc poſſet facere,pręſertĩ in beneficiali,in q.b.habet abſolutã poteſtatẽ vulg.c.2.de præb.lib.6.vt notat expreſſe Cald.in cõſi. 12.tit. de reſcrip. Et Alex.in conſilio 101.in 5 col.lib.5. Nã in beneficialib' tãta eſt papæ poteſtas,ꝙ poſſet epiſcopũ,ꝓ libito volũtatis de ſuo epiſcopatu ad aliũ trãsferre. Quia omnia beneficia mũdi ſunt manualia,& obediẽtialia reſpectu papalis poteſtate vt dicit Bald. in l.reſcr. col.2.& ſeq.C.de precib.imper.offe.Et ideo poterit gratiã reuocare poſt i' alteri quęſitũ,ſi nõ recepit aliquid ꝓ illa,vt dicit idem Bal.in.l.qui ſe patris.colum.penul.C. vnde libe.ſequitur Soci.in conſil.156.pro fũdamento.in 2.col.& conſil.164.viſa bulla. in 7.col.

Clauſulã, Dũmodo &c. præſeruare ius in re, & non ad rem.

Papa in beneficiaribus quãta poteſtas.

Illud tamẽ quod dictum eſt de iure ad rem,videlicet,ꝙ mens papæ volentis ius tollere,debet in tali iure ĩterpretari,vt min' pręiudicet. limitaẽ ſecundum dominos Ro-

Papa quãdo intẽdit

alieni tollere ius quaſitum tæ intelligi debere non de omni iure ad rē.prout prædiɫta intelligūtur per iura communia,ſed tātū de iure ad rem competenti ex acceptione expectantis,ſecus verò de iure ad rem cōpetenti ex electione & præſētatione:quia tale ius bene præſumitur præſeruatū. Ita dicit Deci. 16. in titulo de præbend.in nouis. rationē ponit illa deciſio. Quia in primo caſu, licet præiudicetur expectāti,nō per hoc ex toto gratia ſua perimitur,cum poſſit poſtea aliud vacans beneficium acceptare,cum hoc pendeat à voluntate ſua. Secus verò eſt in iure cōpetēti ex electione, vel præſentatione:ꝙ ſi amittatur ei⁹ acquiſitio,erit difficilis, cum pendeat à voluntate alterius. Nam ſperare aliā electionem vel pręſentationem,non dependet à voluntate electi,vel præſentati,ſed eligentium vel præſentantium, qui poſſūt de facili mutata volūtate alios eligere vel præ ſentare.faciles enim ſunt homines ad diſſentiēdū vt in .l. item ſi vnus.§.principaliter.ff.de arbitris.

Homines ſunt faciles ad diſſentiendū

Et hæc deciſio procedit magis ex quodam ſtylo palatij ſciente papa,& tacitè approbante, quam de iure, vt dicit Egid.deciſi.167.

Quę omnia de plano ꝓcedūt loquēdo de iſta clauſula quatenus tollatur ius quęſitū,appoſita in reſcriptis,ſecus tamē quo ad iſtā regulā,in qua tale ius ex acceptatione expectantis quæſitum cōprehenditur.& eſt cōſiderabile: quia ſi illud lite pendēte tollitur,erit locus iſti regulæ,qa ſicut in alio iure quæſito nō præſumit papā velle mutare ſtatum rei litigioſæ,niſi expreſſe hoc appareat,ita neq; in iſto iure ex acceptatione ꝓcedēs,vt expreſſe dicit Egidius in conſil.24.in 7.dubio. Imò propter tale ius acquiſitum vigore acceptationis impeditur ſubrogatio lite pendente,quia in gratia ſubrogationis apponi ſolet clauſula quatenus non tollatur ius quæſitū,quæ clauſula verificabitur in iure acceptationis,quia tali caſu hoc ius eſt cōſiderabile,vt notanter concludit idem Egidius in cōſil.25. col.fin. Nec obſtat prædicta deciſio.16.cum aliis ſuperius allegatis,quia non loquuntur quando tollitur ius lite pēdente.prout loquitur iſta regula,quod eſt menti tenēdū. Regula igitur iſta hoc caſu manebit firma.

Subrogatio propter ius acquiſitū vigore,&c.

Et ꝙ dictum eſt de acceptatione quę in reſcriptis non præſeruatur vigore prędictę clauſulæ.idē dicendū eſt de oppoſitiōe circa beneficia patrimonialia quę fit à filiis patrimonialib⁹ in Palētin. Collaguritā.& aliis locis Hiſpaniæ

niæ. Nam per illam ſolā oppoſitionē non tribuitur ius in re, neq; ius ad rem, niſi ſuper hoc fuiſſet aliqua cōſtitutio ſynodalis, vel cōſuetudo hoc diſponens, vel ſi dicere volumus, vigore illius oppoſitionis quouiſmodo cōpetere ius ad rem, illud eſſet ſimile cōpetenti ex acceptatione. Et ſic ratio cōſiderata in dicta deciſio. 16. militat in d. iure opponendi, vt iudicauit Rota in vna corā D. Hugone de Spina de anno 1519. vt meminit D. Guliel. in recollectis deciſionū. Et hoc ius opponēdi habet locū etiā quādo non ſolum ex cōſtitutionib. ſynodalibus competeret filiis patrimonialib⁹, ſed etiā quādo ex ordinatione teſtatoris tātum volentis proximiorē de ſuo genere ad beneficiū præſentari. Nā tali caſu per oppoſitionē proximioris acquiritur illi ius cōſiderabile, adeò q̄ virtute dictæ clauſulę quatenus nō tollatur ius quæſitū, videtur præſeruari. Vt nouiſſimè cōcluſit Rota in vna Oxomē. capellaniæ de Serō coram R.D. Raynaldo Petrutio de menſe Iunio 1539. Quæ de plano procedunt quando ius opponēdi competit vigore alicuius cōſtitutionis vel ordinationis. Secus verò vbi nulla eſſet conſtitutio, ſed ſimplex vſus ſe opponendi nā talis oppoſitio nō dat ius. Ratio aſſignari poteſt, quia ſi priuetur hoc caſu opponēs ſua oppoſitione, non videtur per hoc damnum ſentire, ex quo nō eſt acquiſitū ius in aliqua cōſtitutione. Quia propriè damnum eſt diminutio patrimonij, vt in l. damnum. cum ſeq. ff. de dam. infect. quæ diminutio cōſideratur etiā reſpectu lucri, quando illud acquiſitum eſſet radicatum, & tali etiā caſu ius amittere, eſt damnū ſentire, vt eſt gloſſ. in. l. non ampli⁹ §. fi. de leg. 1. cum concor. vt ſcribit Iaſ. in. l. ex facto in 3. col. ff. de vulg. & pupil. Sed quando lucrum adhuc radicatum nō fuiſſet, illud admittere, non eſſet damnum ſentire. Vnde ius adeundi facile tollitur, quia non eſt ius radicatum, vt probat Lauren. Calcaneus in conſil. 7. col. penul. Quę omnia militant in acceptatione, & iure opponēdi filiis patrimonialib⁹ competenti, de quib⁹ etiam aliquid dicam in illa quæſtione de iure conditionali. Et quia illud damnum, qđ ex priuatione acceptationis vel oppoſitionis reſultat, ex quo depēdet ex lucro nōdū radicato, & habet reſpectū ad illud, reputatur lucrū, & nō damnum, iuxta gloſ. notabilem in l. ſi duo. ff. de acquir. hæred. & tradit Socinus in l. cum quæritur. ff. de re dub. Iſta tamen, vt

Opponēdi ius quando habet locum.

Damnum quid ſit.

dixi non procedunt in præſentatione, quæ propter rationem iam dictam tribuit ius ad rem conſiderabile. Hoc tamen limitatur aliquibus modis.

Præſentatus quando dicitur habere ius ad rẽ, vel in re.

Primò nõ haberet locum, quãdo præſentatio adhuc per præſẽtatũ acceptata nõ fuiſſet. Quia tali caſu nõ diceretur pręſẽtatus habere ius ad rẽ, nec in re. ideo nõ pręſeruaretur vigore dictę clauſulæ, nec dicta clauſula intelligeretur de tali iure, iuxta ea quę dicit Abb in c. cũ Bertold. de re iudi. in 3 col. & ante ipſũ Calde cõſil. 17 tit. de iure patron. cum cõcor. vt ſcribit Roch. Curtius in tract iur. patro. in verbo ius in 4. q. Et reaſſumũt quidã alij moder. in nouo tract. iur. patr. fo. 302. vbi ſuꝑ hoc latius ſcribunt. Requiritur ergo in primis acceptatio præſentati, per quã acceptationẽ contrahunẽ ſpõſalia de futuro, vt dicit Calde. in conſi. 9. tit. de iure patro. Quẽ ita declarant moder. de ſãcto Nazario (aliàs nũcupati de Ripa) in rubric. de judic. in 15. col. numero 71 ꝙ verum putarem ego quando pręſentatio eſt facta ſuperiori. Tũc enim cõtrahuntur ſpõſalia, etiã ſi ſuperior pręſentationẽ nõ admittat, quia cõcurrit cõſenſus patroni & præſentati. Aliàs ſi nõ facta ſit ſuperiori, licet pręſentatus cõſentiat, nõ dicitur pręſẽtatio, ſed quędã nominatio, vt dicit Cal. in c. capitulũ 34. quæſt. de reſcrip. & inferius dicetur, & tenẽt Moder. vbi ſuprà. Ergo in omnibꝰ iſtis caſibus requiritur præſentationem factam fuiſſe ordinario, quo ad acquirendum ius ad rẽ, vt dicit etiã Bald. in Margarita ſua in verbo patronus. Admiſſio ergo ſuperioris ſolum requiritur, quo ad acquirendum ius in re. ꝙ reſultat ex inſtitutione, per quam inſtitutionẽ ſponſalia de futuro. quæ per ſolam præſentationem factam ordinario fuerunt contracta, reſoluuntur ſeu trãſeũt in matrimonium de præſenti: Nam proditum eſt in iure, quòd ex ſolo contractu nondum executo, non acquiritur ius in re, vt tradit Iaſ. in. l. ſi quis maior. C. de trãſact. in 3. colum verſic. limito iſtam l. &c. Requiritur ergo quòd præſentatio ſit facta ſuperiori, quo ad acquirendũ ius ad rẽ, etiam ſi ſuperior non admittat, ſed quo ad quærendũ ius in re, requiritur admiſſio. Et iſta ſunt maximi momẽti, quo ad vnum effectum, quia licet patroni nominẽt, & eligant præſentandum, & tradãt inſtrumentũ nominato, valet tamẽ prouiſio papæ ãtequã ſit facta præſẽtatio ſuperiori, etiã ſi habẽt prædictã clauſulam quatenꝰ nõ tollatur ius quæſitũ. Quia nõ tollitur iſto caſu per illam

Præſentatus quãdo perdit nomen præſentationis, & dicitur nominatio.

Præſẽtatio papæ quando valeat.

ſam aliquod ius, neq; in re, neq; ad rem. Quia vt dixi, ius ad rem per acceptationē nominati, & præſentationem factā ſuperiori quæritur: Ius verò in re, per inſtitutionē. Et neutrū horum pręceſsit prouiſionem papæ. Ideo valet eius prouiſio, vt notabiliter declarant in terminis moder de ſylua in tract. beneficiorū. in 3. parte. q. 11. col. antepe. Et idem de acceptatione videtur hoc caſu dicendum.

Præſentatio facta à patrono clerico.

Secūdo limitatur dicta cōcluſio procedere quādo præſentatio fuerit facta à patrono clerico. ſecus ſi à laico. ita reperio iſtam concluſionē in terminis limitare Io. Crotti de monte Ferrato. in c. quod autem. de iure patron. in 3. notabili Rationem differencię ponens, quam dicit nouā, videlicet, quia præſentatus à clerico, quando eſt idoneus habet ius fixum, & irreuocabile, ex quo clericus patronus variare nō poteſt. Nam talis pręſentatio habet vim electionis ſecundū Ioan. Andr. Imol. & Abb. in ca. cum autē. de iure pat. Sed electo ante cōfirmationē ius eſt acquiſitū in beneficio, vt dicit Domi. per illum tex. in c. quam ſit. §. 1. de elect. lib. 6. Ergo pari modo acquiritur ius pręſētato. Hinc eſt ꝙ talis præſentat⁹ quādo eſt idoneus, poteſt cogere ordinariū vt illū inſtituat. Iſta enim fieri nō poſſūt abſq; iure fixo in perſonam pręſentati. Propter ea tale ius cenſetur præſeruatū per dictam clauſulam. Secus verò eſt in eo, qui à laico eſt præſentatus. quia ex quo laicus variare poteſt, nihil acquiritur præſentato. Et iſtā opinionem Io. Crotti ſequuti ſunt quidem moder. Auinionen. in rubri. de iud.

Præſentatio Laici.

Sed aduerte, ꝙ licet iſtam differentiam Ioan. Crottus putet eſſe nouā, eam tamen prius poſuit Gofre. in ſumma iur. patro. Nec tamen eſt vera, quia contra eam tenet Abb. Fely. & alij in d. cap cum Bertholdus. Qui pariter loquuntur de præſentatione laici & clerici, & in vtraque cōcludūt nō tribuere ius in re, ſed ad rem, vt latius ipſi declarant. Nec propterea, ꝙ laicus variare poteſt, immutat ius ad rem acquiſitū præſentato, niſi cum effectu variaret præſentando ſecundum epiſcopo qui illū inſtituiſſet. Tali caſu præſētatio primi nihil tribuit. Sed laico patrono nō variante ius in re acquiritur præſētato. Nec potētia variādi aliquid de iure diminuit. nec aliquo modo cōſideratur, per ea quæ dicit Innoc. in. cap. paſtoralis. de cau. poſſ. Et ita in ſimili caſu reſpondet Fely in cap. cauſam. in 16. col. verſi. caue. de reſcript. Nec obſtat ꝙ præ-

Variandi poteſtia non aliquid diminuit.

Præſen. clerici habet vim electionis

ſetatio clerici habet vim electionis, quia dupliciter reſpõdetur. Primo illud eſſe verum ſolum circa illud, ne poſſit patronus variare, ſicut eligentes poſt factam electionem. Non autem talis prçſentatio habet vim electionis circa alia. Et ita in terminis ad primum dictum Inno. & Abb. in d. c. cum autem, reſpondent moder. in nouo tracta. iur. patron. fol. 303. in 2. col. Vel ſecundo reſpõdetur, quòd licet verum ſit, prçſentatum à clerico æquiparari electo, nõ tamen per hoc dicitur habere ius in re, quia electus ante cõfirmationem nõ dicitur niſi habere ius ad rem, vt latè ꝓbat Fely. in c. cum Bertoldus. & tenet Hoſtien. in c. paſtoralis. de iurepat. Et licet iſta putem eſſe iuridica, tamẽ opinio Crotti multũ videtur colorata, de quo null⁹ mẽtionem facit. Et per prædicta fuit hoc menſe Nouemb. 1537. coram R. D. Raynaldo Petrutio poſt plures informationes deciſa in Rota iſta difficultas in cauſa ſãcti Andreæ, nunquid prouiſio nuntij poſt præſentationẽ patroni laici nõdũ epiſcopo prçſentatam valeret. Et certe prima facie videbatur dicendũ ꝙ non. Quia nuntius nõ poteſt tollere alicui ius quæſitum, nec in re, neque ad rem, vt in terminis cõſuluit Stephanus Bertranpi in conſil. 12 numer. 10. in tertio volumine. Tamẽ quia repertũ fuit in prædicto caſu nuntium habuiſſe facultatẽ derogandi iuripatr. etiam laicorum fuit concluſum prouiſionem nũtij valere ante prçſentationẽ, per ea quæ dicta ſunt ſuperi⁹.

Electus ante confirmationem.

Prouiſio nunt. nũ quid poſt præſent. &c.

Et iſta omnia procedunt de quodam ſtylo, ſecundũ quẽ dicta clauſula de nõ tollendo iure quçſito, præſeruat nõ ſolũ omne ius in re, ſed etiã ad rem, excepto in re reſultãte ex acceptatione, vt dicit Rota in dicta deciſione. 16. Sed reſpectu iſtius regulæ, vt aliquid operetur, videtur tale ius ad rem per acceptationem eſſe conſiderabile, vt ſuperius dictum eſt. Nam tale ius puto per iſtam regulã cõſeruari, niſi Papa expreſsè illi derogauerit, vnde ſi lite pẽdẽte ſuper acceptatione mea emaneret prouiſio aduerſarij tollens meàm acceptationem, poſſem me tueri iſta regula, niſi illi expreſse derogaretur Et pariformiter crederem in caſu in quo Papa motu proprio & ex certa ſciẽtia tolleret ius quçſitũ alteri. Nã intelligeretur per hoc derogare diſpoſitioni iuris communis, non autem iſti regulæ, vt aliquid operetur eius æditio, pro qua opinione optimè facit dictum Barto. in l. 3. §. ſi rem. ff. de legat. 3. vbi dicit, quod ſi per ſtatutum diſponitur, quod victus victori condemne

condemnetur in expenſis, licet illud idẽ fuerit diſpoſitũ à iure communi: tamen vt ſtatutum nõ ſit fruſtratorium & aliquid operetur, intelligetur etiam in caſu in quo victus haberet iuſtam cauſam litigandi, quæ iuſta cauſa alias victum excuſaret de iure communi, ita concludit ibi Bar. quem communiter doct. ſequũtur, vt latius dixi in c. 1. nu 218. de conſtit. lib. 6. Ita in propoſito noſtro dicendum videtur. Nam licet illa clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitum, de iure communi nõ comprehendat acceptationem. Regula tamen iſta, vt aliquid plus operetur comprehendet tale ius ex acceptatione acquiſitũ. Nam plus operãtur quæ ſpeciali diſpunũtur, quàm quę generali conſtitutione ſunt dicta. vt dixit tex. in ca. quanquam 23. diſtinc. & in c. ſi aduerſus. de hæretic. Et eodem modo, ſi Papa motu proprio aliquam gratiam alicui cõcederet, per quam videretur tolli ius quæſitũ, nihilominus obſtaret iſta regula dictę gratię, vt aliquid operetũ, niſi nominatim & ſpecialiter illi derogatũ fuerit in gratia. Nã iſta vel ſimiles regulę nũquã cẽſentur ꝑ clauſulas generales ſublatę. Ex eo, q̃a regule vidẽtur habere clauſulã derogatoriã volũtatis, vt latius dixi ſuperiꝰ in ꝓœmio regularũ quæſt. 5. & 6. Et ita ſtylus curiæ introduxit. Ex quibus ſequitur, quod non obſtante certa ſcientia Papę tollẽtis iꝰ quęſitum poſsit excipi de iſta regula. quod eſt notãdum.

Statutum diſponens quòd victus victori, &c.

Regu. Cãcel. an contineant in ſe clauſulã derogatoriam volũtatis.

Item poſſet etiã illud ius ad rem procedens ex acceptatione in alio eſſe proficuũ, videlicet eo caſu quo Papa in gratia ſua ex certa ſciẽtia tolleret mihi ius quęſitum, ſi quod competit ad tale beneficium. Nam tali caſu, vt illa verba ſic indiſtincte & generaliter prolata, minus præiudicent, debent intelligi de iure minus efficaci, quod eſt illud acquiſitum per acceptationem tantum, & aliud quodcunque ius alio modo competens cenſeretur præſeruatum, & maneret illęſum. per ea quæ dicit Cardi. in capit. mandatum, in 7. nota. de reſcrip. Vbi dixit, quod ſi papa concedit aliquam gratiam alicui, hoc expreſſo, quod vult illi præiudicare, debet intelligi de minimo preiudicio. nõ tamen de magno & conſiderabili. Ita etiam tenet gloſſ. fi. in l. ſed cum ab hęrede ff. ad Trebell. Sequitur Iaſ. in l. quotiens, in 2. col. C. de preci. impe. offe. Et quo ad iſtum effectum ius illud ad rem eſt conſiderabile. Eſt bene verũ quòd quando illa clauſula, & cum pręiudicio iuris quęſiti &c. non poſsit verificari niſi in magno pręiudicio tali caſu,

Vniones per Papã ex certa ſciẽtia factæ cum præiud. ordinarij.

Papa concedens alicui aliquid gratiam.

ſu,ne gratia eſſet fruſtratoria,cenſebitur præiudicatum in magno.Ita notabiliter declarat Bartho.Veronen in tractat.de ſeruitu.ruſtico prædio.in titu. de aquæductu. fol.74 ſecundum paruam impreſſionem.verſic quarto dubitari etiam poteſt,&c. allegat Ioan de Imo.in c.quintauallis de iureiur.& in c.cum contingat. eo.titu.inducẽdo,vt ibi per eum,quod eſt notandum.

Putarem tamen iſto caſu requiri cauſam in conceſſione Papæ,quando agitur de magno & enormi prȩiudicio, vt dicit Abb.in cap.fi.in 4.col.verſic.ego ſuſtẽtando.de conſtitu. Quia aliâs aliena largiri ſine culpa poſſidẽtis eſſet quædam ſpecies tyrannidis,per quam contaminaretur principis liberalitas & magnanimitas,vt dicit Bal. in tit.de pa.conſtan.col.21 argumento tex.in l.ſi pignore.ff de furtis.Et ideo dicebat Innoc.in cap.niſi de rerũ. quòd quando Papa confert vni beneficium,& deinde ei aufert,tenetur illi prouidere de bono contracambio, & tradit Iaſ.in l.quotiens.in 4.col C.de rei vend. Nec obſtat Papam habere plenitudinem poteſtatis in beneficialibus.vulg.c.2 de præbend.lib.6. Quia illud eſt verum ſecundũ Andr.Sicul.in tracta.Card.in 4.q.ſecundæ partis.in 2.col.quo ad collationem beneficiorum, non autẽ quo ad priuationem faciendã ſine cauſa licet ad hoc aliter etiam reſpondent Moder.in tract beneficiorum.in prima.q.ſecundæ partis,col.5.quos videas.

Princeps aliena largiens. *Papa auferens beneficium.* *Papa in benefic.poteſtas.*

Et per prædicta redditur dubitabile vnum dictũ Alex. in cõſi.215.incip.nec arguendi.col.8.verſi denuò conſidero lib.ij.quem ſequitur Decius in cap.cum dilecta co. 2.de confir.vti.vel inuti.qui voluit,quòd quãdo princeps excepit vnum caſum in quo non vult alteri tollere ius quæſitum,ex tali exceptione declaratur mentem principis eſſe velle in aliis prȩiudicari quod eſt valde notabile.

Princeps excipiens caſum.

Sed ego dubito,an illud dictum ſit verum quia argumẽtũ à contrario ſenſu non colligitur,quando ex hoc alteri aufertur ius,vel ſequitur aliud abſurdum.vt dicunt Moder in l.1.ff.de offi eius. Et incõueniens ſeu abſurdũ hoc caſu ſatis apparet ex prædictis.Magna tamẽ eſt authoritas Alexandri,pro quo faciunt ea quæ dicã in fi.iſtius.q. & quæ in ſimili ſcribit Fely.in c.ſuper literis.verſi.ſimiliter dicit.&c.in 6.&.7.col de reſcrip.poſt Rotã deci.1. de reſcript.in antiquis.dum loquitur de clauſula Cancellata in ſupplicationibus quæ iuſert alia videri, conceſſa,

quæ

quæ multum faciunt ad propoſitum.

Sed quia ſæpe dictum eſt per prædictam clauſulā quatenus non tollatur ius quæſitum tolli ius ad rem, nō in re: operæpretium erit quoſdam nunc caſus enarrare, in quibus facile conſtare poſſit, quibus modis dicatur quis in beneficialibus acquirere ius ad rē, qui erūt valde neceſſarij ad totalē diſcutionē iſtius regulę, & aliarum quarumcūque de iure ad rem loquentium. Ex qua quidē caſuū enumeratione facile quis intelliget quod ius præſeruabitur per dictam clauſulam de nō tollendo iure quæſito. Et incipiā ab illis de quib. eſt dictum ſuperius, vt ſic habeātur omnes caſus ad manus quaſi per modū ſummæ.

Ius ad rē acquiri in beneficiarij l bus.

Primus igitur modus per quē acquiritur nobis ius ad rem eſt per electionē, vt eſt dictū ſuperius, per ea quæ notat Abb. in d. cap. cum Bertoldus. & dicta deci. 16. in no. tit. de præben. cum ſimilibus. Et iſtud ius ad rē acquiſitū per electionem eſt conſiderabile quo ad iſtam regulā, & quo ad hoc, vt de illo in impetrationibus fiat mentio, vt tradit Fely. in c. in noſtra. in. 28. corr. de reſcrip. & per ea quæ ſuperius dicta fuerunt. Sed quo ad effectum aliarū regularum nō videtur conſiderabile. Nam quo ad regulam tertiam quæ reſeruat omnia beneficia familiarium Papæ & cardinaliū in quibus ſeu ad quæ ius eis competit & cæ. Et etiam ad regulā xxx. de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium, quæ loquūtur de iure acquiſito, ius iſtud non videtur in cōſideratione. Nam ſub illis verbis poſitis in dictis regulis, videlicet ſeu ad quæ ius eis competit, &c. non comprehenditur, ius ad rem competens familiaribus per electionē. Quia per ſolam electionem, etiam ſi electus moriatur in curia, nō dicitur reſeruatum beneficium quoad effectum dictarum regularum, ſecundū Rotam in penulti. deci. in not. & tenet Philippus Franc. in c. quā ſit. §. 1. in princip. de elect. in 6. rationem ibi vide, & per collectarium in c. eccleſia. col. 2. verſi. ſed nunquid ſit celebrata de ſortileg. & in c. cum in cunctis. verſi. ſed quid. de electio. Et hoc clarū eſt quòd per mortem electi in curia nō dicitur vacare ibi beneficium. Quia durat illa prima vacatio, propter quam ille fuerat electus, vt dicit Ioan. Fran. Pauinus Rotæ auditor in tract. de offic. & pot. c. ſede vac. in vlti. præludio. verſic. quarto per priuationē. circa. fi. Eſt & alia ratio, quare ius ad rem acquiſitum per electionem non cadat ſub

Ius ad rē per electionem.

Beneficiū non dicitur reſeruatū per ſolam electionem.

reſeruatione

reſeruatione dictarum regularum. quia dictæ regulæ indu centes reſeruationẽ conſiderant dari vocationem per obi tum familiariũ, quæ non poteſt verificari in ſolo iure ſine poſſeſſione. ita quod non ſolum requiritur, ꝙ familiares ius in beneficio, ſed etiã illius poſſeſſionem, ex qua reſultat vacatio iuris & facti, aliàs nõ ſufficeret, vt dicit expreſſe Egidius in conſ. 136. incip. vacauit prioratus, in tertio volumine Palatino nõ impreſſo, & referunt quidam Moder. in tract. reſerua. Nam Egid. ponderat verbum obtinet quod idem refert ſeu ſignificat, quòd perfectè & totaliter tenere, vt ibi per eum. Et etiã quia iura inducentia vacationem requirunt poſſeſſionem. cap. commiſſa. & c. licet. de elect. lib. 6. Super quo latius ibi ſe extẽdit. Tamen aduertendum eſt, quòd licet iſta ſint colorata, nihilominus confunduntur per prædictas regulas quę ſeruant ius com petẽs familiaribus, vt ibi expreſſe apparet. Nec eſt verum in vacatione requiri poſſeſſionem, quia illud procedit quo ad priuationem de qua loquitur. d. c. commiſſa. & ca. licet. ſecus quo ad prouiſionem, vt patet per deci. Rotæ. 877. incip. Nota quòd vbi gratia in antiquis.

Iura ind. vacationem requirũt poſſeſ.

Secundus modus iuris ad rẽ inducitur per præſentationem, vt ſuperius eſt dictum, & tenet deciſio. 328. in antiquis. & in nouis. 207. cum ſimilibus. Et huiuſmodi ius ſiue fuerit acquiſitum per præſentationem clerici ſiue laici, eſt conſiderabile quo ad effectum iſtius regulæ: quo ad effectum vero aliarum regularum de iure loquentium, putarem faciendam eſſe differentiam inter ius ad rem ex præſentatione clerici vel laici. Nã ius competens ex præſentatione laici, nõ eſt ita radicatum, nec firmum in perſona præſentati propter variationem, quam laicus facere poteſt, ſicut eſt illud ius proueniens per præſentationem clerici, per ea quæ tradit Fely. in tract. quando literæ apoſtolicæ noc. pat. in 6. ampliatione. Et And. Sicul. in c. dilectus. in penult. col. de offic. legat. Diſtinguendo tamen, vt ibi per eos An verò quo ad acquiſitionem huius iuris requiratur acceptatio ipſius præſentati. Et quòd præſentatio facta fuerit cum effectu, dixi ſuperius in diſcurſu iſtius quæſtionis: non repeto.

Ius ad rẽ per accep. vigore gratiæ expec. quomodo acquir.

Tertius modus iuris ad rẽ acquiritur per acceptationẽ vigore gratiæ expectatiuæ: vt eſt iam dictũ, & tenet card. in cle. auditor. & in cle. ſequen. & vtrobique in 2. notab. de reſcrip. Et iſtud non eſt conſiderabile, quo ad dictã clauſulam

ſulam, quatenus non tollatur ius quæſitum. Cõprehenditur tamen ſub iſta regula, & ſub regulis reſeruationũ, propter rationem quã ponit Rota in not. 245. licet de more. Et Egid. in d. deciſ. 167. Nã ex quo acceptanti ſublata prima acceptatione remanet ſaluum ius acceptandi ad alia beneficia vacatura, non cenſetur illi pręiudicari, ſi tale ius ſub reſeruatione includitur. Quę ratio ceſſat in iure ad rẽ acquiſito per electionem vel præſentationẽ, vt dicitur in dictis deciſionibus: quæ licet loquantur in collatione papæ, idem tamen dicendum eſt in reſeruatione poſt acceptationem inducta, quæ collationi æquiparatur, ſecũdum Domi. in c. ſi à ſede. in ij. col. verſi. ego crederem, de præbẽd. in 6. Et licet expectans in hoc multũ grauetur, quãdo perdit acceptationem, ex quo in ſecunda acceptatione de beneficio alio vacaturo, oportet eum probare plura vide licet impedimentum prouiſionis apoſtolicæ, vel reſeruationis contingẽtis in prima acceptatione, per quę ſublata fuit eius acceptatio, & q per eum non ſteterit, quominus habuerit effectum ſua prima acceptatio, vt conſiderat notabiliter Domi. in conſil. 103 incip. pro reſponſione, &c. in primo dubio. & traditur per eundem, & alios in c. cum in multis. de reſcrip. lib. 6. Tamen illud incõueniens, quod venit ex poſt, non eſt conſiderabile. ſed ſolum conſideratur, an præiudicium quod infertur expectanti ex reuocatione ſuæ acceptationis, ſit irreparabile de præſenti arg. l. j. ff. de in lit. iur. vnde meritò nulla de illo habetur cõſideratio quo ad dictam clauſulam ſolitam communiter in literis apponi. Sed quantum ad iſtam regulam puto tale ius acceptationis eſſe conſiderabile, quia lite pẽdente nõ debet illud ius tolli, ſicut nec ius per præſentationẽ, quia tali caſu ceſſant rationes illarum deciſionum quę nõ loquuntur lite pendente: & quia extincta illa acceptatione, ſuper qua iã eſt lis diutius fortè duratura, non poterit expectans aliam acceptationẽ facere: vel quia iam reuocatę fuerunt expectatiuæ, vel indulta cardinalib. conceſſa. Et ideo propter iſtas graues impẽſas quæ in huiuſmodi litib. in curia ſuſtinendis emergũt, eſt concludendũ ius per acceptationem acquiſitum videri præſeruatum, quãtum ad exceptionẽ iſtius regulæ, pro qua ratione faciunt ea quæ ſcribit Card. in clem. 1. in 9. q. de ſequeſtr. poſſ. & fruct. Et quòd huiuſmodi ius quo ad effectum iſtius regulæ debeat conſiderari, videtur tenere Egid. in conſil. 34. col. penult. verſic.

Expectãs perdẽs primam acceptationem in ſecũda quæ probare debeat.

Ius per acceptationem acquiſitum.

verſic.ſecunda conſideratio.quod eſt bene notandum.

Ius ad rē per mandatum de prouidendo,&c.

Quarto modò acquiritur ius ad rem per mādatum de ꝓuidendo de prima præbenda factum recepto ſiue creato in canonicum authoritate apoſtolica.Nam per talem receptionem acquiritur ius ad præbendā primo vacaturam c.ſi poſtquā de præb.lib.6.Et tale ius bene eſt conſiderabile quo ad regulā iſtā,& quo ad clauſulā,quatenus non tollatur ius quæſitum:vt dicit Fel.in d.c.in noſtra.Et idem poſt Imo.c.fi.de conſt.col.2.verſic.ſed Imol.hic,&c. per dictum Inno.in cap.ſtatuimus de maio.& obed.Et ea quæ dicit Egid in d.c.conſ.34.declarando tamen,vt inferius dicam q.10.Nā collatio papæ etiam motu ꝓprio non valet,non facta mentione de dicto iure,vt dicūt omnes in d.c.ſi poſtquam.Et huiuſmodi ius erit etiam conſiderabile,quo ad alios effectus,de quibus ꝑ extrauagan. Pauli.II incip.ad Romanum pontific.tit.de præben.Tamen quo ad effectum regularum reuocatoriarum expectatiuarum,talis creatio & receptio nō ſunt in conſideratione.quia eadem facilitate tollūtur,qua expectatiuæ reuocantur,licet in iſtis ſit facta receptio.Vt tenuit Rota in vna Romana canonicatus S. Mariæ maioris coram me de menſe Iunio. M. D. XXXVII. vt dixi ſuperius in proœmio regularum. q.2.num.14. & in tract. expectatiuarum in prima forma.num.38.Et iſta procedunt quādo vigore mandati de ꝓuidendo proceſſum fuit ad receptionem.

Mandatū de nō prouidendo.

Secus verò ſi vigore illius nihil fuiſſet actum. Nam tali caſu vigore illius mandati nullū eſſet ius quæſitum, nec in re,neq; ad rem,per ea quæ Egid.dicit.in dec.667. incip,Auditor deputatus. Quia non ſolum mādatum de prouidendo,ſed neque alius titulus habilis de futuro nō cauſat ius in re,vt tradit idem Egid deci.564.de quo videndum latius infrà quæſt.iiij.

Ius ad rē per collationem.

Quinto modo acquiritur ius ad rē ꝑ collationem nondum acceptatam,vt habetur in c.ſi tibi abſenti.de præb. lib.6.Et iſtud ius eſt conſiderabile quo ad omnes regulas & impetrationes,vt Fely tradit in ca.in noſtra.Et Domi. in d.c.ſi tibi abſenti.col.fi.vbi notabilem caſum ponit.

Ius ad rē per reſeruationem factam.

Sexto modo inducitur ius ad rem per reſeruationem factam ꝓ familiari de certo beneficio.Et iſtud ius eſt conſiderabile etiam quo ad regulam noſtram.Adeo ꝙ ſi papa alteri conferat nō derogando expreſſe tali reſeruationi,collatio eſſet nulla,neq; tali caſu ſufficeret derogatio

per

per generalem clauſulam quaenuq; reſeruatione generali non obſtante, vt dicit Egi. in conſi. 33. ver. v. concluſio & in conſi. 34. incip. ſuppoſito ſtatuto. verſi. ad primũ dubium. Et hoc clarius tenet Gemin. in conſi. 12. incip. vtrũ ille. in fi. Quod procedit quando papa confert alteri, ſed ſi conferret illimet familiari, pro quo reſeruationẽ conceſſit, non requireret realis mẽtio reſeruationis, vt dicit Feder. in tract. permu. in 4. q. Et ius huiuſmodi etiã erit cõſiderabile quo ad alias regulas de iure quęſito loquẽtes.

Septimus modus acquirendi ius ad rem inducitur per conſuetudinem optandi præbendam, iuxta c. fi. de cõſue. lib. 6. Et iſtud etiam eſt conſiderabile quo ad iſtã regulã. Sed quo ad effectum regulæ triceſimæ, & quo ad alios effectus eſt magis dubitandum. Super quo tamen multũ inſiſtit D. Gaſpar. dę Peru. in tract. reſeruatio. in 1. q. & doctores præſertim mod. in d. c. fin. *Ius ad rẽ per conſuetudinẽ optãdi præbendam.*

Octauo modo poteſt acquiri ius ad rẽ, id eſt ad beneficium ob non ſolutionem penſionis propter clauſulas oppoſitas in literis ex hodierno ſtylo de cõſenſu pẽſionarij & papæ. Et iſtud ius licet non fuerit conſideratum à iure, eſt tamẽ inductũ ab homine. Et priuatio iuris & hominis iſto caſu æquiparãtur, per ea quæ Fely. tradit in c. in noſtra. in ſecundo corr. de reſcript. Tamen quo ad effectũ iſtius regulæ nõ poteſt tale ius adaptari, cũ cõpetat contra viuentẽ. Et regula nonhabet locũ in prouiſione beneficiorũ viuentiũ, de quo latius dixi in tract. ſignaturæ. poſito in regula de nõ iud. ſecũdũ formã ſup. quæſt. fin. *Ius ad rẽ ob non ſolutionem penſionis*

Nonus modus erit per priuationẽ iuris per quã acquiritur ius ad beneficium, adeò quòd voluit Domi. in cõſi. 193. incip. ad ſupplicationem. in 2. col. verſicu. quo ad ſecũdum, q̃ beneficiatus lite pẽdente ſuper priuatione nõ poſſit permutare cum alio. Iſtud etiam ius non habetur in cõſideratione quo ad iſtã regulam: quia beneficiũ nõ vacat antè quàm ille priuetur. Et propterea poſſet dici, q̃ agenti non cõpetit aliquod ius, per ea quæ longo ſermone ſcribit D. Gundiſal. de Villadiego quondam ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditor in tract. leg. 15. q. primę partis. columna 14. verſicu. ſed quæro cum ſequent. & facit deciſio antepenul. in nouis incip. Titius, &c. de quibus omnibus dixi latius in regula de annali quæſt. 42. ideo hic non repetam. *Ius ad beneficiũ per priuationẽ iuris.*

Decimus & vltimus caſus per quẽ nobis acquiritur ius *Ius ad rẽ per regr. ſ*

ſum & ac ceſſum, quid importet.

ad rē,eſt per regreſſum & acceſſum, de quo dixi in reg. 30.& iſtud ius eſt cōſiderabile quo ad omnes regulas & diſpoſitiones de iure quæſito loquētes,niſi eſſet regreſſ⁹ vel acceſſ⁹ ob nō ſolutionē p̄ſionis,de quo dixi ſuprà in 8 caſu.& etiā ī regula de annali & īfrà in tract.ſignaturę.

Clauſula quatenus non tollatur ius quæſitū, &c.

Poſtremò pro complemēto omnium prædictorum eſt aduertendum,quòd magna eſt differētia inter prędictam clauſulam quatenus non tollatur ius quæſitū, &c.poſitā in gratia,vel reſcripto,& inter illam ſine præiudicio,&c. Nam prima facit gratiam euentualem,ſecunda verò nō, vt notatur in c.examinata,de confir.vti.vel inu.Nā ſi tollitur ius quæſitum prima clauſula reddit gratiam nullam,vt dictum eſt ſuperius.Secunda verò clauſula cōprehendit omne extrinſecum præiudicium,non autem contētum,ſiue expreſſum in gratia in qua papa præiudicare videtur:& talis clauſula ſine præiudicio reddit gratiam omnino purā de præſēti.Vt hodie 14.Ianuarij. M.D.XXXIII concluſerunt Domini in vna Parmen.Valliū corā R.P,D,Nicolao epiſcopo Boſanen,in fauorē D.de Corrigia,interpretando ſimilia verba priuilegij Federici Imperatoris conceſſi dictis dominis,vbi erant dicta verba abſq; præiudicio aliorū,&c.Nam fuerunt intellecta illa verba de alio præiudicio,qnā expreſſo:pro quo ego alleg. cōſi.Old.qui hoc dicit ad literā in conſi.330.in finalib⁹ verbis.allegari tamē ſolet Ber.in l.cū propter ff.de lega. præſt.in l.de minore,col.3.verſic.ſed iuxta.& co . .verſi, ſed quid.ff.de mino.Imo.in l.ſi quando ff.de leg.1.Alex. in l.1.colum.4.ff.ſi certū pet Dec.conſi.11.nu.& 14.cōſil.283.col.3.Quibus cōferūt quæ refert Alex.poſt Abb. & gloſſ.in l.non erit.§.dato.ff.de iureiurā.vbi dicunt, ꝙ ſi teſtis dicat aliquid eſſe factū in præſentia Titij & Gaij & poſtea interrogatus dicat:quòd illud non fuit factū in præſentia alicuius,intelligitur præter expreſſos videlicet Titium & Gaium.Et ad hoc facit tex.in c.fi.de rapto.cū ſimilib & hoc procedit de plano in materia beneficiali vel profana,ſed in materia ſucceſſionis & legitimationis iſta clauſula ſine præiudicio quid operetur,variæ ſunt opiniones,ſuper quo latè ſcribit Præpo.in c.per venerabilē qui fil.ſint legiti.Et Nicol.de Vbal.in tract.ſucceſſ.ab inte.col.66 Et Soci.conſi.212.colum.2.dixi latius in conſi. meo in cauſa legitimationis cuiuſdam ſancti, incipiente ... & pro tenui.&c.Super qua quidem clauſula in legitimationibus

mationibus apponi ſolita,habeo manuſcripta quadragin ta ferà conſilia doctiſſimorum virorum Italiæ,quæ tanquam aliena ab hoc inſtituto non referam.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula iſta procedat indiſtinctè in quibuſcunque commiſſionibus vel conceſſionibus, tã in iudicio quàm extra. Et nũquid diſpoſitio iuris cõmunis procedat etiam indiſtinctè, tam impetrationibus lite pendente, quàm antea factis.

SOLVTIO. Incipiẽdo ab vltimo dubio dicendũ eſt quòd iura communia indiſtinctè volunt gratias quaſlibet intelligi debere ſine præiudicio tertij, ſiue impetratæ fuerint lite pendente, ſiue ante litem, vt patet in c. ex parte. & c. ſuper eo. de offic. delega. & cap. quamuis. de reſcript. lib. ſexto. Et hoc etiam in priuilegiis procedit, quæ extra iudicialiter conceduntur, iuxta rationem text. in ca. cum noſtris. de conceſſ. præbend. & cap. dudum cum gloſſ. de decimis. Sed quia inter actus iudiciales & extraiudiciales, quibus ius commune nõ plenè occurrerat, eſt longa differentia. Propterea ædita fuit iſta regula caſus iudiciales ab extraiudicialib. diſtinguens, quæ qualiter procedat ſtatim dicemus.

Iuris communis diſpoſitio nemini cauſans præiudiciũ, &c.

Quantũ verò ad primum dubium circa diſpoſitionem iſtius regulæ eſt diſtinguendum, quòd aut conſideramus antiquas regulas, & illę omnes ſolum reſtringunt ſe ad gratias quæ impetrãtur pro cõmiſſionib. habẽdis in cauſis, &c. Et ſic impetrationibus factis lite pendente. Et ita Rota vſque ad tempora Hadriani papę 6. interpret. eſt regulam iſtam. Nam hoc verbum cauſis hic poſitum, pro litibus exponitur. Quia cauſa dicitur quando lis pendet, vt notatur in l. cauſas. C. de trãſact. Vnde ſi extra cauſam gratia, priuilegium, ſeu breue conſideretur, & illud tolleret ius quæſitũ, contra illud non militaret prouiſio iſtius regulę, nec de ea excipi poſſet, quia regula reſpicit tãtũ gratias lite pendente conceſſas. Talis tamen gratia ſubiiceretur diſpoſitioni iuris cõmunis, quę qualis ſit, dicemus inferius in ſua quęſtione. Et ita determinauit Rota in vna Vormaciẽ. capellanię corã R. B. D. Simoneta, vt retulit D. Melchior Baldazin⁹ aduocat⁹, & hoc adnotauit Bo. me. D. Dominicus de Iacobatiis tũc primari⁹ auditor in ſuis regulis. Et iterum bis, me præſente, idem caſus cõtigit, coram eodem D. Simoneta in vna Cumarinẽ. duca

Cauſa verbum quid dicatur.

tus contra Ioannem de Borgia, & in alia Bononien. bonorum coram. D. P. D. Paulo Capiſucco. 4. Martij. 1532. Quæ diu fuit ventilata inter Bentiuolios ex vna, & Guizilerios, quia ad talem caſum extraiudicialem non adaptatur verba regulæ. Et per conſequens nec diſpoſitio. Et iſtam opinionẽ, nõ ſolum modernis temporibus, ſed etiã antiquis tenuit Rota. Nam reperio tempore Sixti papæ iiii. hoc idẽ dubium ſæpe ventilatũ fuiſſe, videlicet in vna cauſa Cameracen. præben. & in alia Eduen. Abbatiæ. Nã tunc temporis ita ſeruabat Palatium, ſicut modo ſeruat, videlicet, vt regula locũ tantum habeat in conceſſionibus lite pendente impetratis, vt refert Aloiſius Tuſcanus, vir illa ætate apprimè eruditus, & aduocatus cõſiſtorialis in vol. primo ſuorum conſiliorũ. fol. 167. & 98. qui põderabant proœmiũ iſtius regulæ, quod loquitur in cauſis, & ſic in actibus iudicialibus, non in extraiudicialibus.

Sed non ab re quæri poteſt, Quare antiqui omnes põtifices noluerunt ſub iſta regula, comprehendere gratias extra iudicium impetratas. ratio poteſt colligi ex dictis Roma in conſil. 469. incip. circa primum. col. fin. in quinto dubio dum alleg. l. Lucius. ff. de euictio. & capit. ex multiplici. de decimis quod conſi ſum Rom. ſequitur Decius in conſil. 191. incip. in cauſa quæ agitatur, in 2. colum. videas ibi per eos. Et iſta ſub dubio procedunt, conſiderando regulas antiquorum pontificum.

Regula cõprehẽdens gratias extra iudiciũ, tñ impet.

Sed ſi conſideramus regulã Hadriani papæ vj. & nouiſſimam S. D. noſtri Pauli papæ iii. qui hanc regulam ad omnes gratias, & ad omnia tempora, tam ante iudicium quàm in iudicio ampliarunt, tunc durantibus dictis regulis, nullam habebit difficultatem quæſtio. Hoc ideo dico, quia illa additio Hadriani non placuit Clementi ſeptimo eius ſucceſſori, prout neque aliæ eiuſdem Hadriani ad regulas additiones, ſed ille ſecutus fuerat in regula ſua antiquorum patrum ſemitam. Et ita etiam poterit hæc additio ſucceſſoribus diſplicere.

Aequitas nemini inferens præiudicium.

Tamen ſi rectè omnia conſiderẽtur, illa Hadriani additio approbata per S. D. noſtrum non videtur à recto iuris tramite deuiare. Nam in primis pro ea facit æquitas per quę dictat nemini inferendũ eſſe pręiudicium. c. ſuper eo. cum ſexcentis concor. ibi adnotatis per Moder. de offic. deleg. Quæ quidẽ ęquitatis ratio certe ita militat in gratiis impetratis ante vel poſt litẽ, ſicut in impetratis lite

pendẽte

pendente. Ergo pariformis debet eſſe diſpoſitio, etiam ſi maior ratio eſſet in vno caſu, quàm in alio, vt dicit Bald. in l. in fraudẽ. ff. de teſt. mili. per text. notabilem in l. 1. §. ꝙ autem. ff. de vſu aleæ, & ale. Et tenendo iſtam opinionẽ ad verbum cauſis, hic poſitum, reſpõderi poteſt, ꝙ poteſt etiã extraiudicialiter capi. De quo latè diſputant Moderni in rubri. de iudic. dum interpretantur tex. in c. forus. de verb. ſig. vel poſſet illud verbũ generaliter de cauſis motis & mouendis intelligi. Itaque ſi aliquis impetraret declarationem vel mandatum, non ſolum lite pendente, ſed etiam ſpe futuræ litis, & ſic ante litẽ, & illud tolleret ius quæſitum, tali caſu regula adaptari poterat. Nam verba debent deſeruire rationi, & æquitati etiam coniecturatæ, vt tradit Abb. in cap. fin. in 5. col. de iureiu. Maxime quãdo generalitas verborum hoc patitur. Aliàs ſi pro cauſis tantum, motis verba, prout iacent in regula, ita ſtrictè capiãtur, poſſẽt plures fraudes cõponi. Nã aliqs procuraret ante litem de facili habere gratiam vel mandatum ad effectum, nec regula obſtaret, & poſtea mouere litem ſecurè. Et per iſtum modum ſeu cautelam regulam euitare & circunuenire eius mentem, quod eſt abſurdum. & cõtra text. in c. fina. de reg. iur. lib. 6. Et iſto modo intelligendo hæc interpretatio habebit concurſum iuris communis, à quo regulę & ſtatuta interpretationem capere debent. capit. cum dilectus, de conſuetu. & c. cauſam de reſcript. & traditur in l 2. C. de noxa. Nam de iure communi expeditum eſt nemini debere ius quæſitum tolli cap. quamuis, de reſcrip. libr 6. & vulg l. 1. §. merito. cum ſequenti. ff. ne quid in loco publico cap. ex tuarum. de auth. & vſu pal. Quę quidem ratio æquè militat non ſolum antè & poſt litem, ſed etiam lite pẽdente. Ergo debet iſta regula generaliter intelligi. Pro qua opinio. faciunt ea quæ ſcribit Fely. in cap. ſuper literis. in 8. col. de reſcript. vbi voluit regulam iſtam ex rationibus iuris communis compoſitam fuiſſe. Et tamen nemini dubium eſt diſpoſitionem iuris communis ita prohibere præiudicium inferri lite pendẽte, ſicut ante litem. Nam lex generaliter prohibet, & talis præſumitur intentio principis qualis legis, vt dicunt doctores in lege ex facto. de vulgari & pupillari ſubſtitutiooe. Ad quæ bene conferunt, quæ ſcribit Socinus in cõſi. ſeptimo poſito inter conſilia Alberti Bruni Aſtẽ. Et ſic per iſta iuſtificatur additio ſiue extẽſio modernæ regulę.

Verba rationi & æquitati deſeruire debent.

Ius quæſitum nemini eſſe tollendum.

Sed aduertendum eſt, quod licet hæc additio modernę regulę modo pręmiſſo iuſtificata æquitatẽ continere videatur: non propterea antiquę regulę ſua ratione iuridica carebat: quia licet illa regula tantum locũ haberet in gratiis lite pendente impetratis, non tamen per hoc ſublata videbatur via infringendi gratiam pręiudicialem, ante litem conceſſam, aut per viam noui mandati, vel commiſſionis, vel remedio iuris communis, ſicut fiebat ante regulã conditam. Voluerunt ergo antiqui põtifices, & non abſque ratione per regulã ſuam magis prouidere actibus iudicialibus quàm extraiudicialib⁹, quos ſub diſpoſitione iuris communis reliquerunt. Nam pręiudicium quod lite pẽdente collitiganti infertur, eſt magis dãnoſum, & quodammodo ſpeciem iniuſtæ tyrannidis & ꝓditionis continens. Ratio eſt, quia poſtquam coram iudice cauſa pendet, iuſtum eſt ꝙ lis æquo marte procedat, & quilibet ſuo iure veluti propriis armis vincat, vel ſuccumbat: vbi enim partes ęquum iudicem veluti rerum ſuarũ mediatorem delegerunt, nihil magis inęquale & alienũ à iuſtitia videtur, quàm ab illo inſtituto recedere ꝓcurãdo quaſi quadam violentia per exorbitantes principis cõceſsiones ius tolli, quod ex eo iniquius videtur. Quia litis impenſæ & labores ſunt ferè innumerabiles & graues, qđ non militat extra iudicium. Merito igitur antiqui ſummi pontifices his iudicialibus caſibus, vbi maius pręiudicium vertitur, ſubuenerunt regulam conſtituendo & ſubueniẽdo illi, qui poſt exactos plures, & forte diuturnæ litis perſaxa labores, patrimonium litigando conſumpſit. iniquũ enim videretur quando quis poſt tot incommoda ſperat ius ſibi reddi, illud ſine cauſę cognitione tollatur imò eſt præſumptio contra illum qui lite pendente gratiam impetrarit, vt aduerſario ius tollat, quod nõ foueat bonum ius: quia ſi bonum ius haberet, iudicem officio ſuo fungi permitteret, & non per emendicata ſuffragia fauorem principis aucuparet ad effectum, vt aduerſarium collitigantem fortè optimum ius fouentem, & coram iudice proſequentem derepentę obtruncet. Iſtę quidẽ rationes quæ hic quadrant non militant ante litem, quia non ita veriſimiliter grauatur pars. Et ideo non abs re per iſtas & alias rationes olim Rota iſtam interpretationem tenuit, videlicet, vt regula in gratiis lite pendente impetratis dũtaxat ꝓcederet, vt refert domi. Gulielm⁹ Caſſiodor⁹ tempore

Cauſa coram iudice pendente, iniuſtũ eſt quòd lis marte ſuo procedat.

tempore ſuo in vna Baionen. decimarum coram domino Ioan. Antonio de Triuultiis. & in alia Placẽtin. nullitatis locationis coram dño Paulo Capiſucco de anno 1520 ita fuiſſe per Dominos auditores cõcluſũ. ad quę facit conſil. Roma. 369. in 5 dubio. vt ſuperius dixi.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO quid ſi per gratiam impetratã lite pendẽte, non tollitur parti ius quęſitũ principaliter, ſed ſecundario, & in conſequentiam, & quaſi per occaſionem, nunquid habeat locum iſta regula?

Ius vbi tollitur alicui ſecundario.

SOLVTIO. Colligitur ex dictis Abb. Panor. in cõſil. 85. incip. illud in ſumma. colum. fina. vbi vult, quòd iura prohibẽtia non auferri ius quęſitũ, debent intelligi, quando principaliter & certitudinaliter tollitur. Secus verò ſi occaſionatiuè. & ita Abb. ſequitur, & eũ latius declarat Franciſc. Curtius iunior in conſil. 1. in 7. colum. nu. 21. Et iſtam opinionẽ firmat Fely. in c. quæ in Eccleſiarum. in 16 col. ver. ſecũd. declaratio. de conſtit. Allegat hoc ibi tenere Domin. qui exemplum ponit in papa cogente aliquis ad compromittendum: quod facere poteſt. vt in ca. cum inter. de elect. Nam ſi ex hoc ſequitur, quòd arbiter aliquã partem lędat, certe abſurdũ eſſet dicere regulã habere locũ: quia papa non mandauit principaliter fieri cõpromiſſum, vt aliquem lęderet. Et licet occaſionaliter euenerit, quod arbiter electus alterũ læſerit, illud non debet attẽdi, ex quo papa certitudinaliter non fecit. Quia poterat eſſe, quod arbiter nõ læderet. Ita ibi Fely. & idem repetit in rub. de treug. & pace. in 2. col. verſi. ſi diceres. Et pro iſta parte facit text. in l. verum l. 2. ff. de furt. ad idem gloſ. fin. in c. quamuis. de pact. lib 6. quæ conſiderat præiudicium principale attendi debere. non ſecundarium & occaſionarium. Ad idem eſt bonus tex. in l. conditionum. la ij. in fin. ff de condi. & demon. vbi dicitur, quòd non videtur quis diſpoſitioni teſtatoris ſatisfeciſſe, quando non adimplet ſuam voluntatem ex propoſito, ſed facto, vel caſu: & ſic per occaſionem, quem text in notabili quæſtione põderat Rochus Curtius in tract. iur. patro. in verſicul. & dotauit. quęſtione quinta. Et ſolet ad hoc idem allegari tex. notabilis in l. cum ex oratione. §. fin. ff. de excuſa. tuto. vbi probatur, quod non attenditur damnum ſeu pręiudiciũ, quod quis ſentit in cõſequentiã fauoris, quia illud reputatur ſecundariũ, ex quo principaliter fauor fuerat in cõſideratione

Iura prohibentia non auferri ius quæſitum.

Papa cogens quem ad cõpromittendum.

Teſtatoris voluntas.

Præiudiciũ quod quis ſentit.

ſideratione,de quo tex.plura dixi in c.1.num.28.de iudī. lib.6.Et eodem,modo dicit Ioan.de Imol.in repet.c.cum contingat.in 23.col.de iureiur.De illo qui iurauit in prę-iudicium reipub.Nam dicit ibi,quod ſi principaliter hoc

Iuramentū in præiudicium reipub an valeat.

iurauit,non valet iuramentum.ſi tamen iurauit principaliter in prçiudicium alterius,ſed occaſionaliter & ſecūdaria iuramentū tendit in præiudiciū reipub. dicit quod tale iuramentum valet per ea quæ ibi deducit. Et facit l.1. ff.de auth.tut.Et ſecundum iſtam opinionem videtur introductus quidam ſtylus ſacrę pœnitentiarię ab antiquo vſq; in hodiernum diem, videlicet quod quando petitur abſolutio à membri mutilatione,ſemper in literis apponitur illa clauſula, Si nondū ſatisfecit parti læſæ,ſatisfaciat competenter vel cum illa concordet. Ratio eſt quia ſacra pœnitentiaria non intendit per ſuam abſolutionem inferre præiudicium illi mutilato viuēti,de cuius prçiudicio principaliter agitur. Secus vero quādo non principaliter,ſed ſecundario præiudicatur.Quia de tali præiudicio pœnitentiaria non curat, vt patet in abſolutione ab homicidio,vbi non ponitur prędicta clauſula,quia ille,de cuius præiudicio principaliter agitur,eſt mortuus,Alij vero qui ex illius morte poſſent præiudicium ſentire, veniunt mediate & ſecundario, non autem principaliter, &ideo illorum præiudicium non conſideratur per ſuperiusdicta. Pro quibus faciunt ea quæ tradit Soci. in conſilio 216. colum.penul. verſicu. ad idem facit, in ſecundo volumine conſil.37.in 3.col.lib.3.cum cōcordan. de quibus per moder.in l.ſi quis nec cauſam,ff.ſi cer.pet. Et illam gloſ. fin.in d.c.quamuis.ad iſtud propoſitum allegat Fely. in c. cum.m.in 16.col.de conſtit.& in ca.humilis. in ij.col. de maior.& obe.& in c.exhibita in prin.de iudi.& in c.cum ſit generale.in 6 col.in c.ſi diligenti.in antepen.col.de fo. competen.& in c.quamuis col.penult.de re iudi. & in.c.j. in prin.& in c.illa in 2.co.de accuſa.& alibi ſępe.

Stylus ſacræ pœnitentiariæ.

Præiudicium ſecūdariū.

[illegible]

Eſt tamen aduertendum,quia contrariū videtur tenere Ludo.Rom.in conſi.176.incipien.iſtæ ſunt.in penultima col.Vbi tenet,quod iſta regula procedit non ſolum quando principaliter ius quæſitum tollitur ſed etiam quando occaſionaliter.Et hoc idem tenet Decius in l.pecuniā,in 2.col.verſic.ſecundo limitatur,ff.ſi cer.pet.vbi dicit quod quādo agitur de præiudicio tertij,non ſolum conſideratur quod principaliter fit,ſed etiā quando in conſequētiā

& ſecũdario quis præiudicatur,ꝑ ea quę ibi adducit.Ratio eſſe poteſt,qa ſi aliter dicerem',nũquã,regula haberet locũ,& illi' æditio eſſet fruſtratoria.Cũ ſemper papa gratiis ſuis principaliter moueẽ ad faciẽdũ fauorẽ gratiato.Et illa eſt principalis intẽtio ſua, vnde præiudiciũ inde reſultãs ſemꝑ eſſet ſecũdariũ & nõ principale,iuxta tex.in l.cũ ex oratione.§.fi.ff.de excu.tut.Et ſic ſi illud præiudiciũ nõ attẽderetur,regula iſta ſeruiret de vento, pro qua opinione videtur etiam deciſio Egidij.74.

Papa in gratiis ſuis principaliter mouetur ad faciendũ fauorem gratiato.

Quid dicẽdum? Certè mihi prima opinio videẽ magis firma,& verior legitimè intellecta.Quia negari non poteſt,quòd quando papa per gratiam ſuam nõ intendit tertio tollere ius quæſitum,ſed principaliter alicui fauere: ſi poſtea occaſionaliter tertio præiudicium eueniat,non debet illud cõſiderati ad effectũ iſtius regulæ per iura ſuperius allegata. vltra quæ facit ad hoc text. notabilis in l.fluminum §.fi. cum l.ſequenti.ff.de dam.infect. Et idẽ prob. text.in l.1.§.deniq;,ff.de aqua plu.arcẽ. Quæ duo iura ad hoc propoſitũ allegat Egid.in deciſ.752.in 2.col. incip.ſuppoſito.& c.Et de illis etiã meminit Iaſ.in repet. l.quo minus.in 4.col.ff.de flum. Accedãt ea quę Iaſ.ſcribit,in l.decem colum.11.numero 40.& ſequen. de verb. obligation. Et quæ Bald.tradit in l.j §.huius ſtudij in 3. colum.ff.de iuſtitia & iure,qui dicit,quòd ſtatutum factũ contra turbantes iutelligitur principaliter,nõ ſecũdario vel occaſionaliter,ſequitur Alex.in cõſi.113.in fine.in 2. volu.& in cõſil.1.in 3.volu.& reaſſumit idem Iaſ.in conſil.86.in 3.col.vol.3.

Præiud. occaſionaliter proueniẽs tertio, an ſit conſiderabile.

Statutũ factũ cõtra turbantes.

Et tenendo iſtã partem,non obſtat conſil.Rom.quia ſi diligenter conſideretur,potius concludit cõtrariũ. Et dictum Decij in d.l. pecuniã.ibi reprobatur per Iaſ.& Moder.Et cotrariũ tenet idẽ Decius in l.vnica in 2. col. nu. 21.C.de manda prin.poſt Angelum in cõſil. 182. incip. mandatum.Nec deciſio Egidij.74.facit,quia ibi interuenit præiudiciũ principaliter,quod meritò attendi debet. Sed hic loquimur de pręiudicio occaſionaliter cõtingẽti, in quo longa eſt differẽtia per ſuperius dicta. Et per iſtã voluit Rota in vna Parmen.ſpolij & bonorum coram Reuerend.patre domino Petro Vortio epiſcopo Aquen.die 22.Iunij.1538.quòd Pap.& ſacra pœnitentiaria poterãt tollere ius quęſitũ alicui propter incurſum periurij vigore.l.ſi quis maior. C.de trãſactionibus,quia illud ius non

Papa poteſt propter incurſum periurij tollere ius quæſitum.

eſt

eſt principalis negotij,ſed eſt ius occaſionariũ , & ſecundario obueniens per ſuperius dicta. Ad quod benefaciunt dicta compoſtella in c.cum in cunctis.col.4. de elect.dum reſpondit ad cap.qui diuerſitatẽ de cõceſſione præbend. vt ibi per eum. Et hoc plurimum iuris fomentum habet.

Cauſa immediata.

Quia de iure clarum eſt quòd in quibuſcunq; hominum actionibus cauſa immediata , non autem mediata, id eſt ſecundaria,& per occaſionem inducta attenditur,vt ibi dicit Compoſtell.& tradit Fely.in ca. ſolitæ.de maioritate & obedientia,cum concordan. vt ſcribit Decius in c.fin. in princ de confir. vtil.vel inutil.& in rub. C. qui admit. col.iij.Et hinc dicitur,quòd cauſa naturalis non accidentalis debet conſiderari.vt in l.qui habet.ff.de tutel.

Vt tamẽ omnis ſcrupulus tollatur,& opiniones fœdere diſtinctionis concordentur,ita ego diſtinguendũ arbitror, videlicet,quòd aut tempore gratiæ per papam lite pendente conceſſæ imminebat illud præiudicium ſecundariũ & occaſionarium.Et tali caſu putarem locũ eſſe regulæ, niſi appareret expreſſè papã etiam illo loco voluiſſe præiudicare. Aut verò tempore datę gratiæ nullum imminet præiudicium,ſed poſtea contigit occaſionaliter;& tunc regula iſta non procedit. Quia nec mens,nec verba principis emanarunt ad aliquem præiudicandum,ſed principaliter ad beneficiandum.Et ita procedunt prędicta iura,& ita expreſſè ſentit Egidius in dicta deciſio.752.Et pro iſta diſtinctione eſt text.valde notabilis in capitulo de occidẽdis.& in c.cum homo.xxiij.q v.faciunt ea quæ dicit Abb. in c.non magno.col iij. ne cler. vel mo.ꝙ licet monachi ſint prohibiti legibus ſtudere,illud procedit principaliter: ſecus autem ſi prius addiſcunt ius canonicũ, & ad illius iuris intelligentiam poſtea legibus ſtudeant,quia ex quo hoc prouenit ſecundario, & per occaſionem prohibitio non extẽditur ad iſtum caſum.Et pro iſta parte plures deciſiones cumulat Io.Rogerius de la Mota in rep.capituli primi in primo notabili de cau.poſ.& proprietatis.

Quòd monachi ſit prohibi. legibus ſtudere,quomodo procedat.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO,an ꝑ hoc quod dicit papa nõ velle alicui per quãcunq; ſignaturã tollere ius quæſitũ,intelligatur etiam de iure quæſito ſub conditione vel ad tempus?

SOLVTIO. Iſtud dubium habet duas partes. prima de iure quæſito cõditionali,ſecũda de iure quæſito ad tẽpus.

Circa primum,Ro.hanc queſtionẽ in terminis decidit

in conſi

in conſil. 256. approbo ſententiam. vbi cõcludit, ꝙ quando papa facit mentionem de iure quæſito, debet intelligi de iure quæſito purè & ſimpliciter, non autẽ de conditionali. quia illud ius per dictam clauſulam præſeruatũ non cenſetur. Pro qua opinione allegat text. in l. ſi ita ſcripſiſſet. de leg. ij. cum aliis, vt ibi per eum. Et ita etiã Fely. hic in quibuſdam ſuis apoſtillis intelligit iſtam regulã, ſequutus Roma. in dicto conſil. Et cum Romano tranſit etiam idem Fel. in c. ſuper literis. in 9. col. de reſcriptis. Et ratio iſtius opinionis fundari poteſt in vno dicto, quod in notabili caſu ponit Rota deciſio. 25. de reſcrip. in no. Et Egidi' in deciſio. 749. in fi. relata per Fely in cap. in noſtra in 7. corr. de reſcri. vbi dicit, ꝙ quando aliqua dependẽt à futuro euentu, quæ poſſunt ſe habere ad eſſe & non eſſe, nõ debent conſiderari, quia non habent ſpem in aliquo vero de præſenti per plura iura quæ ibi allegãtur. Cum igitur ius conditionale non habet aliquã ſubſiſtentiam de præſenti, ſed dependet à futuro euentu, qui poteſt ſe habere ad eſſe & non eſſe, vt in l. cedere diem. ff. de verb. ſig. meritò ſub diſpoſitione iſtius regulæ comprehendi non debet. Nam ex quo regula loquitur de iure quęſito, præſupponit habitum iuris, iuxta notata in l. decem. ff. de verb. oblig. & ideo niſi verificetur præſuppoſitũ, non habet locum diſpoſitio, vt tradit Fely. in c. nõnulli. in 31. col. de reſcrip. cum concor. vt ſcribit Ioan. Firmanus in tract. de epiſcopo. in 2. q. primæ partis 2. lib. & dixi aliquid ſuperius in procem. q. prima. verſ. quarto modo acquiritur, &c.

Dependentia à futuro euẽtu.

Ius conditionale.

Diſpoſitio non habet locũ, &c.

Regula de iure quæſito.

Addo alteri' ꝓ iſta parte bene facere, quæ dicit deciſio Rotæ. 10. in tit. de præb. in no. inci. Itẽ ſuppoſito in 3. co. verſ. 2. principaliter, &c. quæ aliàs ſecundum numerũ eſt deciſio 321. quæ vult ꝙ illa clauſula quotidie apponi ſolita in reſcriptis principum, videlicet, cũ alterius præiudicio, debet intelligi de præiudicio, qđ imminet de præſenti, ſecus autem de præiudicio de futuro, quod non eſt de præſenti. Quia illud non dicitur propriè præiudicium. ita dicit ibi deciſio. Ad idem facit pro iſta opinione quæ dicunt Raph. & Alex. in l. ſi pater. columna 5. C. de inſti. & ſub. quòd iura loquentia de filio inſtituto non habent locũ in conditionaliter inſtituto. pari modo nec iura loquẽtia de ſoluendo tributo, vel gabella ex cõtractibus locum habebunt in contractibus conditionatis, vt dicit Soci. in l. 1. in 3. col. ff. de vulg. & pup. faciũt etiam quæ in ſimili di

Clauſ. cũ alterius præiudicio non va ẽt

Iura loquẽtia de filio inſtituto, &c.

eſt Pet.de Anch.in conſil.158.incipiente,ex narratis col. fi.Vbi concludit diſpoſitionem c.j. de reſcrip.lib.6. quod diſponit ſimpliciter reſcriptum impetratum ab excõmunicato,eſſe ipſo iure nullum,nõ habere locum in excommunicato ſub conditione,per rationes ibi allegatas ꝑ eũ, ad quæ bene cõferunt,quæ in alia ſimili quæſtione cumulat Aret.in l.ſubſtitutione col.v.de vulg.& pupil.Et iſtam opinionem ſequitur etiam Alber.Brunus in conſ.j.in vij. col.vbi meminit etiam de illo conſ.Rom.Ratio prædictorum eſt,quia iura loquentia de non tollendo iure quęſito intelliguntur de iure claro & liquido,non autẽ de dubio: vt eſt cõditionale, iuxta text.in l.quemadmodum.§.idem Labeo.ff.ad leg.Aquil.&tradit Paul.de Caſt.in l.hæredes palam,§.ſed ſi notã.ff.de teſt.Et ita in vna Nouariẽ. corã R.P.D.Simoneta refert ſe obtinuiſſe Melchior de Baldaſinis quõdã ſacri cõſiſt.aduocat⁹, vt inuenio adnotatũ per eundẽ.Et ideo in l.precia rerum,ff ad legem Falci.dicitur ius adeundi non eſſe in bonis noſtris, quia pendet à futuro euentu:quo fit,vt facile huiuſmodi ius à principe tollatur:nec in eo eſſet locus iſti regulæ,vt latius cõſuluit Io. Campegius in conſi.ij. poſito inter cõſilia Alberti Brun.

Reſcriptũ impetr tũ ab excommunic to.

Iura loquẽtia de non tollendo iure quæſito.

Sed iſtis non obſtantib.contraria opinio poteſt ex pluribus aliis dictis & rationib. ſuaderi:in primis, quia illud eſt ſatis notum,ꝙ quãdo ius cõditionale competit ex ſpe probabili,tale ius eſt cõſiderabile, & cõprehenditur ſub clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum,vt notabiliter ꝓbat Aret.in conſ.66.incip.magnifici & excelſi dñi, &c.col.fi.Hinc eſt ꝙ de ſtylo Cancellariæ,in literis debet de iure conditionali fieri mentio, vt dicit quædam deciſio Egidij.739.quæ allegatur in illo libro vulgato practicæ cancellariæ fol.46.verſ.requiritur in impetratione. Et pro iſto ſtylo eſt dictum Io.And.in regula ignorantia. de reg.iur.in Mercu. qui voluit ꝙ impetratione beneficij tenetur quis facere mentionem de gratia expectatiua,quæ ante vocationem eſt gratia conditionalis , vt dicit Egid. deciſio.358.Hinc eſt ꝙ tale ius perdere,eſt damnum ſentire,vt in l.inde Neratius.§.idem Iulianus.ff.ad legem Aquiliã. Et qui habet illud ius in ſpe.dici poteſt habere ius quæſitum,vt probatur in l.ſpem. C. de donat. vnde ſicut ius quæſitum tertio ex facto contrahentium,re ipſã non poteſt ipſi tertio per contrahentes auferri . ita neque ius quæſitum tertio ſpe , vt eſt caſus, quem ibi in fine notat Bald.in

Ius conditionale.

Beneficiũ impetrãs.

Bald.in l.ſi conſtante.C.de donatione ante nuptias,& ſequitur Decius in conſil.107.Inde eſt,ꝙ ſicut noua conſtitutio non trahitur ad ius quæſitum de præterito re ipſa, ita non trahitur ad ius conditionale,quod dicitur quæſitum ſpe,vt notabiliter dicit Pet.de Anch.in c.j.q.xiiij.de conſtit.poſt Iacobum de Butrica.quem ibi allegat.Et iſta in notabili quæſtione adducit Aretinus in conſil.vij.procedendum eſt,&c.in penult.& in fi.col.& reaſſumit Fely. in tract.quando literæ Apoſtolicæ.no.pa.in viij.columna verſic.limitatur quinto.cum aliis concor. vt ſcribit Iaſo. in l.fin.ff.de pactis.

Conſtitutio noua non trahitur,&c.

Addo poſtremo ꝓ iſta opinione dictum Paul.de Caſtr. quem ibi ſequitur Alex.in l.ſi ſtipulatus fuerim.§.cum ſtipulamur. ff.de verb.oblig. vbi poſt Io.And. dicit Paul de Caſt,ꝙ ſi teſtator grauat hæredem ſoluere debita Titij, tenetur etiam ſoluere debita conditionalia,& in diē,arg. l.ſi ſeruitus.ff.de ſer.vrb.præd. Rationem ponit ibi Alex. quia illa verba ſunt prolata in vltimis voluntatibus,quib. beneficia eccleſiaſtica æquiparātur,prout de vno ad aliud arguit gl.in verbo in vltimis voluntatibus,in c j.de conceſ.præb lib.6.& eſt text.qui iſta duo æquiparat in c.authoritate.eod.tit.Sequitur Rom.conſi.348.in fine,præſertim,quia cum tollere ius quæſitum ſit odioſum,debet intelligi de omni iure etiam conditionali. pro quo faciunt ea,quæ poſt Cuma. dicit Iaſ.in d.§.cum ſtipulamur. Iſta ſunt,quæ pro iſta parte affirmatiua dici poſſunt.

Teſtator grauās hæredē,&c.

Beneficia æquiparātur vltimis voluntatibus.

Quid igitur dicendū?Certe licet materia videatur ſatis ſubtilis, quæ diſputando poſſet in immenſum trahi, tamen prima opinio videtur magis communis & approbata,vt apparet ex his, quæ poſt alios ſcripſi in §.item ſi quis in fraudem.nu.33.inſt.de act.quæ hic cauſa breuitatis non refero, cum ibi videri poſſint. Pro quibus etiam faciunt ea quæ Bart.Alex.& cōmuniter doctores tradunt in l.j.ff.ſi cert.pet. volentes ſtatuta loquētia de debitore non habere locum in debitoribus conditionalibus.

Statuta loquētia de debitoribus,an habeāt,&c.

Non obſtāt quæ ſuperius dicta ſunt,videlicet ꝙ beneficialia æquiparātur vltimis volūtatibus.Quia dico hoc nō eſſe omnino expeditum & clarū ex eo,quia ſuper hoc gl. fuerunt variæ. Nam gl.in verbo ignoranti. in c.gratia.de reſcri.lib. 6.materiā beneficialē æquiparat contractibus. & ita ibi de vno ad aliud arguit. Sicut etiā Ro.in cōſ.369. in 4.col. verſi.cū igitur penſiones ſuper beneficiis æquiparat

parat contractibus. Et ideo omnibus ambagibus omiſsis nec curãdo de quadã diſtinctione poſita per Nic. Euerardum in tract. de locis legalibus, fol. 86. poſſũt ſic iſtæ opiniones contrariæ diſtinguendo duos caſus concordari.

Primus eſt, quando ius conditionale, quod in ſpe cõſiſtit, dependet in totum à futuro euentu, neq; habet depẽdentiã aliquam ab actu de præterito vel præſenti. Et tali caſu procedat opinio Roma. in d. conſi. 256. cum aliis pro eius opinione allegatis. Neque tali caſu regula iſta habet locũ, quæ loquitur de iure quæſito de præſenti, ſiue illud ſit ad rẽ, vel in re conſiderabile, vt eſt illud de quo poſui exẽpla ſuperius in prima quæſtione. Et iſto caſu perdere ius quærendum, non eſt damnum ſentire. c. penul. § fi. de præb. lib. 6. Hinc videmus quòd nec prælatus, nec ſeruus in quęſitis poſſũt pręiudicare eccleſię ſeu domino. Secus eſt in quærendis, vt tradũt gl. & doct. in l. iubemus nullũ. C. de ſac. ſan. eccl. Et reaſſumit Iaſo. in l ſeruus. C. de pac. Et ita etiam eſt in iure merè conditionali qđ nihil ponit de præſenti, ſed ſolã nudam ſpem de futuro cõtinet, vt in § ex conditionali. inſt. de verb. obli. Ideo tale ius perdere non eſt damnum ſentire, neque in re, neq; ad rem. & ita in beneficialib⁹ eſt tex. in c. ſi pro te. de reſcript. lib. 6. Nec obſtat ꝙ de tali iure debet fieri mẽtio in literis, quia eſt verũ quando ex iure cõditionali reſultat aliquod ius in re vel ad rem. & nõ eſt penitus caducũ. Et ita procedit dictũ Domi. in cõſi. 107. inci. ſup primo dubio in fi. & ad hoc bene faciũt iura, quæ allegat Roma. Cum igitur iſta regula loquatur de iure quæſito, & ius mere conditionale non dicaẽ aliquo modo quæſitum, ſed quærendum, regula in illo non procedet, cum ſint iſta multũ diuerſa, vt dicit Bar. in l. is poteſt. in 4 col. ff de acquir. hære. & moder. in l. mãcipata. C. qui admit. quia hoc verbũ quæſitũ denotat perfectionem, vt videlicet ius ſit incorporatum, & iam radicatum, vt dicit Egid. in cõſi. 34 in ſeptimo dubio col. antepenulti. Et ſecundum hoc poſſũt verificari quæ dicit idẽ Egid. in deci. 729. col. fina. & Soc. in conſi. 87. colum. 10. nu. 27. lib 3. cum vulg allega. per quoſdã mod. cõſulentes, videlicet Barth. Caſſanen. in conſi. 57. col. fi.

Prælatus in quæſitis eccleſiæ præiu non poteſt.

Ius in re vel ad rẽ reſultans ex iure cõditionali.

Quæſitũ quid denotet.

Secundus caſus eſt quãdo ius cõditionale habet aliquã ſpem, vel reſpectũ de præterito vel præſenti, vt eſt in d. l. inde Neratius. & in caſibus in quibus conſuluit Are. in d. conſiliis. Et tali caſu putarẽ regulam iſtam habere locum.

Quia

Quia hoc ius cõditionale propter firmã & probabilẽ ſpẽ de præſenti inducit quoddã ius ad rẽ, quo priuari videretur præiudiciale, vt dicit Bar. in l. poſt emancipationẽ. §. 1 ff. de lib. leg. Et probat tex. in l. inde Neratius. cũ aliis ſuperius alleg. Et de tali iure quærẽdo poteſt intelligi gloſſ. & Bald. in l. ſi ad reſoluendũ. C. de præd. mili. Et iſtis ſimile eſt ius quod alicui quæritur in ſpe ex teſtamẽto alicuius ante mortem. iuxta glo. not. in l. omnium. C. de teſtamen. quæ voluit, q per teſtamẽtum datur plenum ius quo ad acquiſitionẽ dominij, plenius per mortẽ teſtatoris, pleniſſimum per additionẽ. Vnde meritò, quia tale ius eſt cõſiderabile, ſolet de eo fieri mẽtio in impetrationib⁹ & gratiis. Et in eo militabit regula iſta. Et ita pcedunt quæ dicit Egid. in deciſio. 722. incip. ſuppoſito. & c. Quia p plura fundamẽta defendit iſtam partem. Et ſecundũ iſta dicta procedit, quod dicit Oldr. in cõſ. 285 incip. alleg. in cauſa col. penul. dum diſtinguendo duplicem ſpeciem cõditionis, limitat tex. in d. ca. ſi pro te. vt ibi per eum. Et de illo latius mentionem feci in regula de publicandis reſignationibus. Et iſtam opinionem firmat etiam Egid. conſil. 34 ſuper 7. dubio. col. antepenul. vbi dicit, quod nunquam papa per ſuas literas cẽſetur tollere ius ad rem lite pendente, niſi expreſſe hoc dicat. Vnde ſecundum cum inductũ eſt per ſtylum curiæ, quòd illa clauſula quatenus nõ tollatur ius quæſitum, ſolum excludat ius per acceptationẽ. quæſitum ergo in omni alio iure non excepto habebit locum. *Clauſula*
Et ſecundum hoc iuſtificatur vna nouiſſima deciſ. Rotæ *quatenus*
facta heri. 27. Nouembris, M. D. X X X V I I I. in cauſa *non tolla*
Hiſpalen. præſtimonij coram R. D. Ioan. Paulo Ptolo- *tur ius*
mæo, in qua domini voluerunt regulam de extendendis *quæſitum*
cõſenſibus, quæ ſimpliciter de reſignationibus dicitur ha *Regula de*
bere locum in renuntiationibus conditionatis, videlicet *extenden-*
factis cum reſeruatione omnium fructuum, & regreſſus, *dis conſen*
nec aliter nec alio modo. Nam licet dicta renuntiatio ſub *ſibus.*
tali conditione facta fuerit, nihilominus fuit iudicatum ſub regula comprehendi. Et ita dominus Ioannes Paulus ex omnium votis pronuntiauit in fauorem Roderici Petri de molina contra Gundiſaluum Xuares. Et ratio fuit, quia tale ius conditionale non erat abſolutè ius reſpiciens omnino tempus futurum, ſed habebat ſubſiſtentiam & reſpectum ad ius præſens: quo caſu in tali iure regula iſta locum habet, vt probatum eſt ſuperius

rius. Eſt bene verũ ꝙ in illa regula de extendẽdis cõſen ſibus ponderabantur verba prægnantia & vniuerſalia, ibi in quaſcũq; ceſsiones & reſignationes, & c. quę de ſui natura caſum aliàs non cõprehendibile includunt, vt probat Dy. in rub. de reg. iu. lib. 6. & dixi in §. omniũ. inſti. de act. facit l. Iulianus. ff. de leg. 3. Tamẽ iudicio meo quãdo ius cõditionale omnino dependeret à futuro euentu, nõ reſpiceret actũ præteritum vel præſentẽ, illa generalitas nihil faceret obſtantibus iurib⁹ ſuprà per Rom. in d. cõſ. allegatis. & tali caſu verba generalia reſtringuntur ſecundum ſubiectã materiam, vt eſt tex. in c. cũ in illis. in princ de præb. li. 6. qui loquitur de beneficiis quibuſcunq;. & tamen illa verba non comprehẽdũt curata, vt latius tradit Dec. in cõſil. 541. incip. viſa donatione, in 2. col. Ex quib⁹ omnibus habes in hac materia notabilẽ, & non vulgarẽ reſolutionẽ, quę deſeruiet ad multa in aliis locis dicenda. Et præſertim ad cauſam Imo. caſtri Duciæ modo pẽdẽtẽ coram domino Marſicano. in qua domini tenebant cõceſſionem caſtri factã D. de Muluetiis per clementẽ eſſe cõditionalẽ: & propterea dubitabatur, nunquid per ſecũdã conceſ. per eundẽ clemẽtẽ factã reuerẽdiſsimo cardinali cãpegio cẽſeretur preiudicari Maluetiis. ſuper quo multa aduocati ſcripſerũt, & long è plura domini conſiderarũt. quæ hc nõ ſcribam, ex quo cauſa adhuc pẽdet, ſuper quo ponderanda ſunt verba Are. in d. l. is poteſt. in 4. col.

Ceſsiones & reſignationes.

Regul. habens locũ in iure quæſito ad tempus.

Circa ſecundum dubium iſtius quæſtionis, videlicet nũquid iſta regula habeat locũ in iure quæſito ad tempus. Roma in d. conſil. 256. concludit, ꝙ non. pro qua opinione allegat text. in l ſi pro parte. §. verſum. ff. de in rẽ ver. & l. qui concubinam. §. cum ita el. ſecũdo. ff. de leg. 3. vbi probatur, illud non dici in bonis noſtris, quod nõ durat: quia nõ dicitur perueniſſe quod nõ ſtetit, vt ibi notat gl. Et iſtam opinionem Rom. in ſpecie ſequitur Fely. in d. c. ſuper literis. in 2. col. de reſcri. nihil addens. Et ad illas leges Rom. allegatas plures concord. adducit Alber. in d. § verſum. Et iſtam opinionem videtur tenere Domi. in c. ſi propter. in penul. notab. de reſcript. libro ſexto.

Peruenisſe non dicitur quod non ſtetit.

Tamen aduertendum eſt circa intellectum iſtius quæſtionis, videlicet quomodo intelligat Rom. ius non duraturum. nam ſi intelligit pro iure competenti ex gratia expectatiua, quæ poteſt reuocari, & diu non durat, vt experientia docet, & innuunt eius verba, tunc dictum eius non

Ius cõpetẽs ex gratia expectatiua.

non habeo pro conſtanti, quia ex quo gratia expectatiua non fuit conceſſa ad certum tempus, licet reuocari poſſit cenſetur perpetua: quia perpetuum dicitur illud quod ad tēpus non conceditur, licet reuocari poſſit, vt eſt caſus in l. iuris peritos. ff. de excu. tuto. Hinc eſt quod officialis qui ad nutum creatur. ex quo ad tempus non datur, perpetuus reputatur, vt eſt glo. ordinaria in clemen. ſecunda. in verbo per electionē. de reſcri. Sequitur Old. in conſi. 4. & Iaſ. in §. ſed iſte. in 6. col. inſti. de actio. Abb. in c. quanto. col. penul. de iureiu. cū aliis cōcord. vt ſcribit Iaſ. in l. ſufficit. per illum tex. ff de cond. indeb. & ante ipſum Alexand. in conſi. 216. incip. magiſter. col. fi. lib. 7. Et ideo dicit Domi. in c. fin. per gloſſ. ibi, in verbo perpetuas, quòd ſtatuta diſponentia circa actus perpetuos, includūt etiam actus qui poſſunt eſſe temporales & perpetui. Et iſta omnia à fortiori procedūt, quando agitur de damno euitando. Nam ne aliquis damnum patiatur, illud quod eſt tēporale, iudicatur perpetuum, & econtra, vt declarat Dec. in c. ex literis. in fi. de conſti. facit ad hoc quod dicit Bar. in l. etiam in fi. ff. de mino. Quæ omnia ſi conferantur ad caſum noſtrum non erit dubium reddi opinionē Ro. dubitabilem. Nec etiam ſaluari poteſt, ſi dictum eius intelligatur in acceptatione, prout videntur innuere verba eius. Quia etiam acceptatio non eſt actus tēporalis, quādo efficaciter fit, ſed perpetuo durat, & per eā ius ad rem acquiritur, & licet ſub clauſula quatenus non tollatur ius quęſitum, tale ad rem de ſtricto iure non conſideretur. Secus tamen eſt quo ad iſtam regulam, vt dictum fuit in prima. q. Quia intētio papæ nō eſt velle alicui prę iudicare etiam in minimo præiudicio, vt eſt gloſ. in c. cum olim de conſuet. cum aliis concord. de quibus in d. 1. q. Et ita omnia iura dicūt quibus in dubio papa adhærere prę ſumitur, vt latè probat Iaſ. in l. iuſtitia. ff. de iuſt. & iur. & in l. ex facto. ff. de vul. & pup. & licet Rota in dec. 16. de pręb. in no. tenuerit contrarium, quo ad acceptationem, tamē, vt inquit Egid. in dec. 167. illud fuit introductum potius ex quadā vſurpatione palatij, papa ſciēte, & tacitè approbante, quàm de iure. Et idem facit Fely. in c. in noſtra. in 28. cor. de reſcrip. vt latè dixi in d. 1. q. Itaq; dictū Rom. de iure non videretur bene adaptari ad ius quęſitū ex acceptatione, quòd vt dixi, non ſolum nō eſt tēporale ſed perpetuum & conſiderabile quo ad iſtam regulam.

Officialis qui ad nutū creatur

Gratia expectatiua.

Statuta diſpoſ. circa actus perpetuos

Dānū ne aliquis patiatur perpetuū iudicatur.

Acceptatio non eſt actus tēporalis, &c.

Verum quia text. allegati per Rom. continent rationẽ generalem, propterea cogitabam ſi dictum Rom. quod cõmuniter tenetur, poſſet exemplificari in cõmenda data ad ſex menſes dũtaxat. Nam ex quo tale ius eſt tẽporale, videtur nõ comprehẽdi ſub iſta regula. Nam ſi papa alteri prouidet infra illos ſex menſes de tali beneficio cõmendato alteri, nõ dicetur tollere ius quæſitum, neq; eſſet locus huic regulæ. Commenda enim temporalis A. non dat ius in beneficio B. ſecus ſi perpetua eſſet, vt dicit expreſſe Domi. in c. nemo in 2. col. de elec. li. 6. allegat deciſionẽ Rotæ, licet corruptè, quæ eſt in antiquis. 144. incip. nota, quòd vbi beneficium. quæ hoc idem expreſſe dicit. Et ſic dictũ Rom. in iſto exẽplo quadrat optime ex eo quia Rota & Dom. in d. loco expreſſe faciunt differẽtiam, quo ad acquiſitionẽ iuris ex cõmenda perpetua vel temporali. Obſtat tamen prædictis vnũ quia negari non poteſt habẽti beneficiũ ad ſex mẽſes cõmẽdatũ, præiudiciũ inferri, ſi illud ſibi infra illud tẽpus auferatur, quia etiã priuari ſola poſſeſsione eſt multũ præiudiciabile. Et tale præiudiciũ eſt cõſiderabile, vt in c. licet eps. de prębẽ. li 6. Et qua ratione dicimus inferri præiudicium conſiderabile cõmẽdatario perpetuo quãdo priuatur cõmẽda ꝑpetua, eadẽ dicem⁹ præiudiciũ inferri tẽporali cõmẽdatario, ſi ſua tẽporalis cõmẽda auferatur, qa argumẽtũ de parte ad totũ, etiam reſpectu tẽporis valet, vt in l. ſi cui. in prin. in verb. proinde. & ibi no. Bal. de leg. 1. Et hoc locũ habet in materia fauorabili, vt videtẽ eſſe iſta, ne tollatur ius quæſitũ, vt declarat Iaſ. in d. l. ſi cui Prę ſertĩ qa de iure canonico quodlibet minimum prę iudicium cõſideratur. c. de appellationibus. de app. & c. ſi proponẽte. de reſc.

Præiudicium minimum.

Commendatarius temporalis.

Tamen omnibus iſtis poteſt reſponderi, quòd commendatarius temporalis non habet ius in re, neque ad rem niſi ſpoliaretur. Igitur regula iſta quæ de tol. iur. loquitur non poteſt verificari in commẽda tẽporali. Quia, vt dixi, per eã non dicitur nobis ius quæſitum: quia illud dicitur nobis ius quæſitũ, quod perpetuo & irreuocabiliter quæritur. vt tradit Odofr. in l. 1. in 3. col. in 2. not. C. de vend. rer. fiſca lib. 10. Nec obſtat quòd de iure canonico de minimis curatur, quia illud eſt verũ quando in illis cõpetit nobis ius in re, vel ad rẽ, aliàs regulariter de minimis nõ curatur. vulg. l. ſcio ff. de in integ. reſti. Plura pro iſta parte ad duci poſſet, quæ ne incidam⁹ in materiã brocardicã, omitto

Ius quæſitũ quod dicitur.

omitto. Tenenda igitur erit opinio Rom. quæ contradi-ctorem nõ habet. Aliter poteſt exẽpliſicari quæſtio in eo cui ius differtur. nam tale præiudicium nõ debet attẽdi quo ad iſtam regulam, vt dicit Card Iacobati⁹ in tract. concilij lib. 10. fo. 621. vbi meminit de Rom. in d. conſi.

QVAESTIO QVINTA.

Ius quæſitum pro cõmiſſione impetranda.

QVAERO, an regulæ iſti ſit locus quando in cõmiſſione, vel gratia pro commiſſione impetranda derogatur poſſeſſioni, tanto: vel quando apponitur in literis clauſula, dummodo nõ tollatur ius quęſitũ. an talis clauſula verificari poteſt quando tollitur ſola poſſeſſio.

Derogare poſſeſſioni

SOLVTIO. Fely. hic in quibuſdam apoſtillis dicit regulę nõ eſſe locũ. Quia derogare poſſeſsioni, nõ eſt derogare iuri quęſito. Et refert Rotã ita tenuiſſe, nihil tamẽ allegat. Sed pro iſta opin. facit text. in c bonę el. 2. quẽ ibi not. Abb. in 7. notab. de poſtu. pręla. vbi põderat illũ text. in verbis ius habeo. quę verba ſecũdũ Abb. ibi propriè de iure proprietatis, non de iure poſſeſsiois intelligũtur. faciunt etiam ad hoc quę dicit Nicol. milis Rotę auditor in verb. beneficialis cauſa dicitur. qui videtur iſta vt diuerſa ponere. Et quędã exẽpla ſuper hoc ponit Decius in c. 1. in 3. col. ſuper gloſ. 1. de confir. vti, vel inut. Prętere, quia quando loquimur de poſſeſſione, præſuponim⁹ poſſeſſorẽ ius non habere, quo caſu ſine cauſę cognitione talis poſſeſsio tolli poteſt, nec poteſt pręiudiciũ prętendi, vt tradit Ro. in conſi. 499. col. 2. prętere, quia videmus ꝙ ſubrogatus in litem vel in ius quomodolibet defuncto competens, ſi in ſubrogatione nulla fiat mentio poſſeſsionis nõ cenſetur ſubrogatus quo ad poſſeſsionẽ, vt dicit Egid. deci. 351. ergo poſſeſſio nõ eſt ius, q̃a ſi ꝓprie appellatione iuris cõtineretur. in ſubrogatione iuris cõprehẽderetur Cum igitur regula iſta loquatur de iure quęſito, nõ habebit locũ in poſſeſsione q̃a nihil cõmune habet ius cum poſſeſsione l. naturaliter § nihili ff. de acquir. poſ. Et ideo expreſsio vnius arguit excluſionẽ alterius. arg. c. nõne. de pręſumpt. Et pro iſta opinione multũ facit, quia cauſa poſſeſſorij videtur modici pręiudicij & ideo de illa parũ curatur, vt in l. vnica. C. de momenta. poſſeſſ. Quę omnia in ratione cõſiſtunt, quia licet aliquis poſſeſſione priuetur, quãdo poſtea cõſtat illũ habere bonũ ius ſiue titulũ, de facili eã cũ fructibus perceptis recuperat, & ideo nihil amiſiſſe videtur. Nõ ſic eſt in

Subrogatus in litem.

Poſſeſſio non proprie appell. iuris continetur.

Modicum praiudicium.

Poſſeſſione ſi quis priuetur,

habens bonum ius, &c. tit, quia illo defectu iuris deperdito non poteſt recuperari, & titulo amiſſo poſ. nihil tribuit. igitur ſi ea quis priuetur, nihil iuris dicitur perdere, & ꝓpterea reg. iſta de poſſ. mentionem non fecit. Et ob eã cauſam voluit Rota in vna Luc. decanat⁹ corã me de mẽſe Decẽb. 1537. ꝙ

Regula Innocentij viii. & Hadriani vj regulæ Innoc. viij. & Hadriani vj. reuocãtes ius patronatus laicorũ, qui eccleſias de bonis ſuis, ſaltẽ pro dimidio valoris earũ nõ dotarũt, procederẽt, & haberẽt locũ, etiã ſi laici in quaſi poſſeſſione iuris præſentãdi fuiſſent, quia illa quaſi poſſeſſio ſublato iure facilius tollitᷓ, nec eſt in cõſideratione. Et licet illa materia, quia exẽplaris, & multis nobilibus Hiſpaniæ & Franciæ qui ex præmiſſis cauſis obtinuerãt iuspatro. valde præiudicialis eſſet, Rota noluit ꝙ in ea pronuntiarem, ſed quòd cauſa concordaretᷓ, prout etiam poſtea mandauerat S.D.N. Papa Paulus iij. & ita factũ fuit. Nihilominus Domini auditores bis vel ter prædictam opin. firmarunt: cauſa prius plenius diſputata. Pro quibus facere videntur quæ dixi ſup. in procem. q. 5. dũ dixi in cauſa Rom. canonicatus S. Mariæ maioris ſub reuocatione expectatiuarũ & creationũ in canonico, cõprehẽdi creationẽ, vigore cuius poſſeſſio capta fuerat.

Sed prędictis non obſtantibus contraria opinio videtur eſſe verior, videlicet quòd regula iſta de iure quæſito loquens habeat locũ quando poſſeſſio tollitur. pro qua opinione videtur eſſe text. notabilis in c. dilecto. de verb. ſigni. vbi apertè probatur ꝙ ex poſſeſſione ius acquiritur.

Ius alicui tollere. Adeò, ꝙ ſicut non eſt intentionis papæ alicui ius tollere, ita neque eidẽ poſſeſſionẽ auferre, vt vbi dicitur. Et hoc ratione approbatur, quia iſta regula loquitur de iure tollẽdo. ergo videtur poſſeſſio comprehendi, quia poſſeſſio acquiſita nihil aliud eſt quã ius, vt in l. peregre. ff. de acquir. poſ. & in l. ſi quis à ſe fundũ. ibi, poſſeſſionis iura reparantur. C. ad l. Iuliã de vi. per quẽ text. voluit ibi Bald. poſt Innocen. in c. epiſcopi. de reb. eccle. non aliẽ. per illa verba directa iudici, videlicet ſtudeas ad ius, & proprietatẽ eccleſiæ reuocare, &c. includi poſſeſſoriũ, & ſic apparet manifeſtè in reſcriptis quæ ſunt ſtrictè interpretãda, appellatione iuris poſſeſſionẽ includi. pro qua opinione plura iura adducit Specul. in tit. de probat. §. videndũ. verſic. ſed pone ſtatutũ. &c. Et iſta interpretatio quæ benigna videtur, capiẽda eſt in iſta regula, vt aliqui minus præiudicetur quàm ſit poſſibile. Nam ſicut ius tolli non debet, ita neque

Poſſeſſio ius reſertipus ſtrictè interpretandis appellatione iuris venit.

Poſſeſſionem iur. differentia ſi ne iniuria.

neque poſſeſſio alicui eſt auferenda ſine cauſę cognitione, vt notat Innocē.in c.inter.de maior.& obed.Bal.in l. ſi deſerta.C.ſi propter publ.pen.Bartol.in l. fin.col.6.verſi.itē extra gloſ.quæro.C.de edic.diui.Hadrian.tol.& eſt text.in c.licet epiſcopus.de prębend.lib.6.Nā ſi prædo antequam poſſeſſione priuetur,etiam in notoriis citari debet,vt dicit Bal.in l.nā ita diuus.col.2.verſi.ſed nunquid quilibet poſſeſſor.ff.de adop.per l.meminerit.C.vnde vi. quid in bonæ fidei poſſeſſore dicendum erit?dubiū enim non eſt poſſeſſionē acquiſitā perdentes damnū ſentire. nimirum igitur dicere debemus per amiſſionem poſſeſſionis ius nobis quæſitū tolli:quod fieri non poteſt ſine cauſæ cognitione,etiā vt dixi,ſi poſſeſſio iniuſta fuiſſet, vt latiſſimè And.Sicul.in conſi.12. incip.à Ioue principium, &c.in 2.& 5.colum.lib.3.vbi in notabili caſu conſuluit, de quo ibi per eum. Et ſecundū quā alias in vna Malacitana de Antequera iudicauit Rota die 4.Martij. 1532. coràm R.P.D Ioan.Clerici. cognitione. Poſſeſſio antequā quis priuetur,etiā ſi prædo &c.

Prætērea ꝓ iſta parte facit;quia ſicut in dubio papa nō videtur derogare iuri alteri quæſito,ita neq; poſſeſſioni. vt dicit Abb.in c.1.in 3.col.verſi ita cōtra hoc dictū,&c. de reſcript.Et idē tenet Petr.de Ancha.in repet.c.ſi propter de reſcript.lib.6.quem ſequitur Fely in c.in noſtra. in 36.corr.in 3.col.eod.titu.Et eſt text.& ibi Abb.poſt Innoc.& alios in c.dudum.de decimis.Et bonus text.in c. 2.eo.titu.lib.6.Quę iura ad hoc pōderat Cald.conſi 29. tit.de præbend,conſi.vltimo.de rebus eccle.non alienan. qui conſuluit in caſu,de quo per And. Sicul.in d conſi. 13.licet ille de Cald.nō faciat mentionē.Et hoc idē tenet Domin.per prædicta iura in c.cum de beneficio.in 2. colum.verſic.quid ſi non poteſt.de præbend.lib.6.Et ſentit Ludo.Rom.in ſingula D.XCVII.incipien.an priuilegium.Et ita de poſſeſſione quæſita ad ius quęſitū arguit Abb.poſt Innoc.in c.dudum.in primo notabili.de priuil. verſi.ſed pro declaratione tex.&c.Et ita etiam vtrunque parificat Imo in conſi.121.in 1.& 2.col.vbi generaliter cōcludit.quod ſicut princeps non cenſetur in dubio tollere ius quæſitū alicui,ita neque poſſeſsionem.Quod etiā tenet Soci.in conſi. 15.col.penul.in fi.lib.3.Et latius in conſi.120 incip.memini me.in 5 & 6.col.eod.volu.cum pluribus concord.vt ſcribit Oldr.in conſi.268.incip.quæſtio eſt,&c.vbi notabiliter loquitur.

Ex prædictis igitur apparet inter poſſeſsionẽ vel ius amittendum, quo ad effectum iſtius regulæ nullum eſſe diſcrimẽ. Tamen quantum ad effectum durationis eſt, ſecus ex eo: quia facili' perditur poſſeſsio, quàm ius quòd appa ret: quia poſſeſsio beneficij ex negligentia. x. annorũ per ditur, & habetur pro derelicta, vt tradit Abb. in cum veniſ ſent. de reſti. ſpol. & in c. capitulum, de reſcrip. & ita Rota intellexit dicta eiuſdem Abb. in c. contingit in 3. colum verſicul. 2 ex dict. glo. de dolo & contum. Ius vero compe tẽs ſuper beneficio, vel alia re nũquã negligẽtia perditur niſi in caſibus à iure expreſsis, vt formaliter dicit Bar. in l. ſolent §. fin. col. fi. ff. de offic. procon. quem ſequitur Iaſ. in l. j. col. penult. C. de furt. Et latius moden. in tract. præſcri. in j. parte 3. partis. princi. in q. x, in fi. per quam Bart. doctri nam Rota die 3. Iulij, 1531. in vna Gebenen. pro R. Card. Anchonitano coram D. Camillo de Baglionibus tenuit ius cardinali competens ſuper dicto beneficio temporis negligentia non periiſſe. Et idem tenuit hodie Rota 24. Nouemb. 1539. in vna Vrbeuetana archipresbyteratus coram R. D. Io. Paulo. Dum voluit, quòd R. Card. de Farneſio, nunc papa, quia ad dictum archipresbyteratum habuerat regreſſum per ceſſum, vel dimiſſionem, vel deceſſum, vel quamuis aliam amiſſionem, ſi fuit negligẽs in petendo dictum archipresbyteratum per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis ipſius poſſeſſoris vacantẽ, & illẽ archipresbyteratus deuenit ad alios ratione noui titu li, nõ ꝓpterea R. Cardinalis viſus fuit perdere ius ſuum, q̃a illud per negligentiã non perditur, niſi in caſib. expreſſis: quæ omnia ſunt notãda, q̃a quotidie accidere poſſunt.

QVAESTIO SEXTA.

Ius quæſitum. QVAERO, quid ſi alicui ſit ius quæſitum ex ſola commiſſione, nunquid ſecundæ commiſſioni derogatoriæ illius obſtet regula?

SOLVTIO. Fely. hic in ſuis apoſtillis dicit regulam nõ obſtare. Quia Rota tenuit tempore ſuo regulã iſtã de iure quæſito loquentẽ, intelligi de iure quæſito virtute iuris communis, non ſpecialis, nihil tamen ad hoc allegat. Tamen pro iſta opinione facit text. in l. eius. §. ſi militia. ff. de milit. teſtamen. qui ſolet ſæpe ad hoc allegari, ꝙ facil ius tollitur ius cõpetens de iure ſpeciali, quàm de iure cõmuni. Sicut etiam videmus, ꝙ facilius tollitur reciſio contractus, quæ fit de iure ſpeciali, quàm ſi veniat de iure communi.

Ius competens de iure ſpeciali

muni.glo.in l.j. C.ſi aduer.ven.Et eodē modo facilius to-
litur hypotheca cōpetens ex priuilegio de iure ſpeciali,
quàm ſi cōpetat de iure cōmuni.l.aſſiduis cum gl.magna
C.qui potio.in pig.habe.Et ꝙ quando auſertur ius quæ-
ſitum,intelligatur de iure acquiſito iure cōmuni,non au-
tē de extraordinario & ſpeciali,tenet Lancelotus Decius
frater alterius Decij.in l.ſi conſtante.col.9. ff.ſol.matr.&
moder.Brixien.in tractat.Nobilitat.in 4.parte. nume.41.
& in ſeptima parte num.2. Et Moder. Taurin.in magno
tracta.præſcript.in princ.fol.18.

Tamen in contrarium facit illud quod tempore meo in
caſu ſimili voluit Rota 23.Maij.M.D.XXXII.in cauſa Pa
lentin.Abbatiæ de Huſillos,pendente coram R.P.D.Pe-
tro Vortio,nunc Aquen.epiſcopo.Nā fuit dubitatū, vtrū
ex quo papa Hadrianus mandauit ceſſari in regiſtro gra
tiam Ant.abſq; eo,quod feciſſet mentionem iſtius regu-
læ,cenſeretur ei derogatum.Et fuit concluſum quòd nō,
quia requirebatur ſpecialis mentio,& tali mādato obſta-
bat regula.Et pro iſta opinione facit qđ dicit Egi.deciſio.
74.vbi voluit quòd ius quæſitum nobis ex actu iudiciali,
etiam ſi fuerit factus in partibus,non debet nobis auferri
per ſtylum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæſitum.
Cum igitur commiſſio ſit actus iudicialis, vt probatur
in c.quoniam.de probatio.ius nobis acquiſitum per eam,
tolli non debet per aliam commiſſionem.

Ius quæſitum nobis ex actu iudicialı

Cōmiſſio quid ſit.

Sed pro concordia diſtinguendum eſt,ꝙ aut illud man
datum de caſſando gratiam fuit factum lite pendente, &
tunc rectè procedit deciſio Dominorum Modern. prout
tunc lis verè pendebat. Aut verò fuit factum ante litē,&
tunc viuēte Hadriano obſtabat regula ſua, quæ habebat
locum etiam in mandatis, & gratiis ante litē impetratis,
vt ibi dicitur,aut poſt eius obitū fuit mota lis.Et tunc ex
quo vigebat alia regula,eſt contrarium dicēdum.Niſi di-
camus,& verius,quòd ex quo illud mandatum fuit factū
viuēte regula,licet lis poſt obitum Hadriani mota fuerit,
quòd illa regula obſtet illi mandato,& ita iudicarūt Do
mini.Quantū verò attinet ad dictum Fely. ex quo nihil
allegat,poteſt ſperni, imò contrarium teneri ex eo,quia
non eſt abſolute verū,ꝙ regula non obſtet iuri acquiſito
iure ſpeciali,quaſi illud nō ſit in conſideratione.Quia i-
mò ius acquiſitū ex particulari iure dicitur fortius & fir
mius,& per conſequens magis coſiderandum quàm ius

Mandatū facti ante litem de caſſando gratiam.

 acquiſitum

eſt principalis negotij,ſed eſt ius occaſionariũ , & ſecundario obueniens per ſuperius dicta. Ad quod benefaciunt dicta compoſtella in c.cum in cunctis.col.4. de elect.dum reſpondit ad cap.qui diuerſitatẽ de cõceſſione præbend. vt ibi per eum. Et hoc plurimum iuris fomentum habet.

Cauſa immediata. Quia de iure clarum eſt quòd in quibuſcunq; hominum actionibus cauſa immediata , non autem mediata, id eſt ſecundaria,& per occaſionem inducta attenditur,vt ibi dicit Compoſtell & tradit Fely.in ca. ſolitæ.de maioritate & obedientia,cum concordan. vt ſcribit Decius in c.fin. in princ de confir. vtil.vel inutil.& in rub. C. qui admit. col.iij.Et hinc dicitur,quòd cauſa naturalis non accidentalis debet conſiderari.vt in l.qui habet.ff.de tutel.

Vt tamẽ omnis ſcrupulus tollatur,& opiniones fœdere diſtinctionis concordentur,ita ego diſtinguendũ arbitror, videlicet,quòd aut tempore gratiæ per papam lite pendente conceſſæ imminebat illud præiudicium ſecundariũ & occaſionarium.Et tali caſu putarem locũ eſſe regulæ, niſi appareret expreſſè papã etiam illo loco voluiſſe præiudicare. Aut verò tempore datę gratiæ nullum imminet præiudicium,ſed poſtea contigit occaſionaliter;& tunc regula iſta non procedit. Quia nec mens,nec verba principis emanarunt ad aliquem præiudicandum,ſed principaliter ad beneficiandum.Et ita procedunt prędicta iura,& ita expreſſè ſentit Egidius in dicta deciſio.752.Et pro iſta diſtinctione eſt text.valde notabilis in capitulo de occidẽdis.& in c.cum homo.xxiij.q v.faciunt ea quæ dicit Abb. in c.non magno.col iij. ne cler. vel mo.ꝙ licet monachi ſint prohibiti legibus ſtudere,illud procedit principaliter: ſecus autem ſi prius addiſcunt ius canonicum, & ad illius iuris intelligentiam poſtea legibus ſtudeant,quia ex quo hoc prouenit ſecundario, & per occaſionem prohibitio non extẽditur ad iſtum caſum.Et pro iſta parte plures deciſiones cumulat Io.Rogerius de la Mota in rep.capituli primi in primo notabili de cau.poſ.& proprietatis.

Quòd monachi ſit prohib. legibus ſtudere.quomodo procedat.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO,an ꝑ hoc quod dicit papa nõ velle alicui per quãcunq; ſignaturã tollere ius quæſitũ,intelligatur etiam de iure quæſito ſub conditione vel ad tempus?

SOLVTIO.Iſtud dubium habet duas partes. prima de iure quæſito cõditionali,ſecũda de iure quæſito ad tẽpus.

Circa primum,Ro.hanc queſtionẽ in terminis decidit in conſi

in conſil.256.approbo ſententia:.vbi cõcludit, ꝙ quando papa facit mentionem de iure quæſito,debet intelligi de iure quæſito purè & ſimpliciter,non autẽ de conditionali,quia illud ius per dictam clauſulam præſeruatũ non cenſetur. Pro qua opinione allegat text.in l.ſi ita ſcripſiſſet.de leg.ij.cum aliis,vt ibi per eum. Et ita etiã Fely. hic in quibuſdam ſuis apoſtillis intelligit iſtam regulã,ſequutus Roma.in dicto conſil. Et cum Romano tranſit etiam idem Fel.in c.ſuper literis.in 9.col.de reſcriptis. Et ratio iſtius opinionis fundari poteſt in vno dicto,quod in notabili caſu ponit Rota deciſio.25.de reſcrip.in no. Et Egidi⁹ in deciſio.749.in fi.relata per Fely in cap in noſtra in 7. corr.de reſcri.vbi dicit, ꝙ quando aliqua dependẽt à futuro euentu,quæ poſſunt ſe habere ad eſſe & non eſſe,nõ debent conſiderari,quia non habent ſpem in aliquo vero de præſenti per plura iura quæ ibi allegãtur. Cum igitur ius conditionale non habet aliquã ſubſiſtentiam de præſenti,ſed dependet à futuro euentu,qui poteſt ſe habere ad eſſe & non eſſe,vt in l.cedere diem.ff.de verb. ſig.meritò ſub diſpoſitione iſtius regulæ comprehendi non debet. Nam ex quo regula loquitur de iure quęſito, præſupponit habitum iuris,iuxta notata in l.decem. ff. de verb. oblig.& ideo niſi verificetur præſuppoſitũ,non habet locum diſpoſitio,vt tradit Fely.in c.nõnulli.in 31.col.de reſcrip. cum concor. vt ſcribit Ioan. Firmanus in tract. de epiſcopo. in 2. q.primæ partis 2. lib.& dixi aliquid ſuperius in procem.q.prima.verſ.quarto modo acquiritur,&c.

Dependentia à futuro euētu. *Ius conditionale.* *Diſpoſitio non habet locũ, &c.* *Regula de iure quæſito.*

Addo alteri⁹ ꝓ iſta parte bene facere,quæ dicit deciſio Rotæ.20.in tit.de præb.in no.inci. Itẽ ſuppoſito in 3.co. verſ.2.principaliter,&c. quæ alias ſecundum numerũ eſt deciſio 321.quæ vult ꝙ illa clauſula quotidie apponi ſolita in reſcriptis principum,videlicet,cũ alterius præiudicio.debet intelligi de præiudicio, qđ imminet de præſenti,ſecus autem de præiudicio de futuro, quod non eſt de præſenti. Quia illud non dicitur propriè præiudicium.ita dicit ibi deciſio. Ad idem facit pro iſta opinione quæ dicunt Raph.& Alex.in l ſi pater.columna 5.C. de inſti.& ſub.quòd iura loquentia de filio inſtituto non habent locũ in conditionaliter inſtituto,pari modo nec iura loquẽtia de ſoluendo tributo,vel gabella ex cõtractibus locum habebunt in contractibus conditionatis,vt dicit Soci.in l. 1.in 3.col.ff.de vulg. & pup.faciũt etiam quæ in ſimili di

Clauſ. cũ alterius præiudicio non va ẽs *Iura loquẽtia de filio inſtituto, &c.*

cit Pet.de Anch.in conſil.158.incipiente,ex narratis col. fi. Vbi concludit diſpoſitionem c.j. de reſcrip.lib.6. quod diſponit ſimpliciter reſcriptum impetratum ab excõmunicato,eſſe ipſo iure nullum,nõ habere locum in excommunicato ſub conditione,per rationes ibi allegatas ꝑ eũ, ad quæ bene cõferunt,quæ in alia ſimili quæſtione cumulat Aret.in l.ſubſtitutione col.v.de vulg.& pupil.Et iſtam opinionem ſequitur etiam Alber.Brunus in conſ.j.in vij. col.vbi meminit etiam de illo conſ.Rom.Ratio prædictorum eſt,quia iura loquentia de non tollendo iure quęſito intelliguntur de iure claro & liquido,non autẽ de dubio: vt eſt cõditionale, iuxta text.in l.quemadmodum.§.idem Labeo.ff.ad leg.Aquil.&tradit Paul.de Caſt.in l.hæredes palam.§.ſed ſi notã.ff.de teſt.Et ita in vna Nouariẽ. corã R.P.D.Simoneta refert ſe obtinuiſſe Melchior de Baldaſinis quõdã ſacri cõſiſt.aduocat', vt inuenio adnotatũ per eundẽ.Et ideo in l.precia rerum,ff ad legem Falci.dicitur ius adeundi non eſſe in bonis noſtris, quia pendet à futuro euentu:quo fit,vt facile huiuſmodi ius à principe tollatur:nec in eo eſſet locus iſti regulæ,vt latius cõſuluit Io. Campegius in conſi.ij. poſito inter cõſilia Alberti Brun.

Reſcriptũ impetratũ ab excommunicato.

Iura loquẽtia de non tollendo iure quæſito.

Sed iſtis non obſtantib.contraria opinio poteſt ex pluribus aliis dictis & rationib. ſuaderi.in primis, quia illud eſt ſatis notum,ꝙ quãdo ius cõditionale competit ex ſpe probabili,tale ius eſt cõſiderabile, & cõprehenditur ſub clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum,vt notabiliter ꝓbat Aret.in conſ.66.incip.magnifici & excelſi dñi, &c.col.fi.Hinc eſt ꝙ de ſtylo Cancellariæ,in literis debet de iure conditionali fieri mentio, vt dicit quædam deciſio Egidij.739.quæ allegatur in illo libro vulgato practicæ cancellariæ fol.46.verſ.requiritur in impetratione. Et pro iſto ſtylo eſt dictum Io.And.in regula ignorantia. de reg.iur.in Mercu. qui voluit ꝙ impetratione beneficij tenetur quis facere mentionem de gratia expectatiua,quæ ante vocationem eſt gratia conditionalis , vt dicit Egid. deciſio.358.Hinc eſt ꝙ tale ius perdere,eſt damnum ſentire,vt in l.inde Neratius.§.idem Iulianus.ff.ad legem Aquiliã. Et qui habet illud ius in ſpe.dici poteſt habere ius quæſitum,vt probatur in l.ſpem. C. de donat. vnde ſicut ius quæſitum tertio ex facto contrahentium,re ipſa non poteſt ipſi tertio per contrahentes auferri . ita neque ius quæſitum tertio ſpe , vt eſt caſus, quem ibi in fine notat

Ius conditionale.

Beneficiũ impetrãs.

Bald.in l.ſi conſtante.C.de donatione ante nuptias,& ſequitur Decius in conſil.107.Inde eſt, ꝙ ſicut noua conſtitutio non trahitur ad ius quæſitum de præterito re ipſa, ita non trahitur ad ius conditionale,quod dicitur quæſitum ſpe,vt notabiliter dicit Pet.de Anch.in c.j.q.xiiij.de conſtit.poſt Iacobum de Butrica.quem ibi allegat.Et iſta in notabili quæſtione adducit Aretinus in conſil.vij.procedendum eſt,&c.in penult.& in fi.col.& reaſſumit Fely. in tract.quando literæ Apoſtolicæ no.pa.in viij.columna verſic.limitatur quinto.cum aliis concor. vt ſcribit Iaſo. in l.fin.ff.de pactis. *Conſtitutio noua non trahitur,&c.*

Addo poſtremo ꝓ iſta opinione dictum Paul.de Caſtr. quem ibi ſequitur Alex.in l.ſi ſtipulatus fuerim.§.cum ſtipulamur. ff.de verb.oblig. vbi poſt Io.And. dicit Paul de Caſt,ꝙ ſi teſtator grauat hæredem ſoluere debita Titij, tenetur etiam ſoluere debita conditionalia,& in diẽ,arg. l.ſi ſeruitus.ff.de ſer.vrb.præd. Rationem ponit ibi Alex. quia illa verba ſunt prolata in vltimis voluntatibus,quib. beneficia eccleſiaſtica æquiparãtur,prout de vno ad aliud arguit gl.in verbo in vltimis voluntatibus,in c j.de conceſ.præb lib.6.& eſt text.qui iſta duo æquiparat in c.authoritate.eod.tit.Sequitur Rom.conſi.348.in fine,præſertim,quia cum tollere ius quæſitum ſit odioſum,debet intelligi de omni iure etiam conditionali. pro quo faciunt ea,quæ poſt Cuma. dicit Iaſ.in d.§.cum ſtipulamur. Iſta ſunt,quæ pro iſta parte affirmatiua dici poſſunt. *Teſtator grauãs hæredẽ,&c.* *Beneficia æquiparãtur vltimis voluntatibus.*

Quid igitur dicendũ?Certe licet materia videatur ſatis ſubtilis, quæ diſputando poſſet in immenſum trahi, tamen prima opinio videtur magis communis & approbata,vt apparet ex his, quæ poſt alios ſcripſi in §.item ſi quis in fraudem.nu.33.inſt.de act.quæ hic cauſa breuitatis non refero, cum ibi videri poſſint. Pro quibus etiam faciunt ea quæ Bart.Alex.& cõmuniter doctores tradunt in l.j ff.ſi cert.pet. volentes ſtatuta loquẽtia de debitore non habere locum in debitoribus conditionalibus. *Statuta loquẽtia de debitoribus,an habeãt,&c.*

Non obſtãt quæ ſuperius dicta ſunt,videlicet ꝙ beneficialia æquiparãtur vltimis volũtatibus.Quia dico hoc nõ eſſe omnino expeditum & clarũ ex eo,quia ſuper hoc gl. fuerunt variæ. Nam gl.in verbo ignoranti. in c.gratia.de reſcri.lib. 6.materiã beneficialẽ æquiparat contractibus. & ita ibi de vno ad aliud arguit. Sicut etiã Ro.in cõſ.369. in 4.col. verſi.cũ igitur penſiones ſuper beneficiis æqui-

parãt

parat contractibus. Et ideo omnibus ambagibus omiſsis nec curãdo de quadã diſtinctione poſita per Nic. Euerardum in tract. de locis legalibus, fol. 86. poſſũt ſic iſtæ opiniones contrariæ diſtinguendo duos caſus concordari.

Primus eſt, quando ius conditionale, quod in ſpe cõſiſtit, dependet in totum à futuro euentu, neq; habet depẽdentiã aliquam ab actu de præterito vel præſenti. Et tali caſu procedat opinio Roma. in d. conſi. 256. cum aliis pro eius opinione allegatis. Neque tali caſu regula iſta habet locũ, quæ loquitur de iure quæſito de præſenti, ſiue illud ſit ad rẽ, vel in re conſiderabile: vt eſt illud de quo poſui exẽpla ſuperius in prima quæſtione. Et iſto caſu perdere ius quærendum, non eſt damnum ſentire. c. penul. § fi. de præb. lib. 6. Hinc videmus quòd nec prælatus, nec ſeruus in quęſitis poſſũt pręiudicare eccleſię ſeu domino. Secus eſt in quærendis, vt tradũt gl. & doct. in l. iubemus nullũ. C. de ſac. ſan. eccl. Et reaſſumit Iaſo. in l ſeruus. C. de pac. Et ita etiam eſt in iure merè conditionali qđ nihil ponit de præſenti, ſed ſolã nudam ſpem de futuro cõtinet, vt in § ex conditionali. inſt. de verb. obli. Ideo tale ius perdere non eſt damnum ſentire, neque in re, neq; ad rem. & ita in beneficialib⁹ eſt tex. in c. ſi pro te. de reſcript. lib. 6. Nec obſtat q; de tali iure debet fieri mẽtio in literis, quia eſt verũ quando ex iure cõditionali reſultat aliquod ius in re vel ad rem. & nõ eſt penitus caducũ. Et ita procedit dictũ Domi. in cõſi. 107. inci. ſup primo dubio in fi. & ad hoc bene faciũt iura, quæ allegat Roma. Cum igitur iſta regula loquatur de iure quæſito, & ius mere conditionale non dicaĩ aliquo modo quæſitum, ſed quærendum, regula in illo non procedet, cum ſint iſta multũ diuerſa, vt dicit Bar. in l. is poteſt. in 4 col. ff de acquir. hære. & moder, in l. mãcipata. C. qui admit. quia hoc verbũ quæſitũ denotat perfectionem, vt videlicet ius ſit incorporatum, & iam radicatum, vt dicit Egid. in cõſi. 34 in ſeptimo dubio col. antepenulti. Et ſecundum hoc poſſũt verificari quæ dicit idẽ Egid. in deci. 729. col. fina. & Soc. in conſi. 87. colum. 10. nu. 27 lib 3. cum vulg. allega. per quoſdã mod. cõſulentes, videlicet Barth. Caſſanen. in conſi. 57. col. fi.

Prælatus in quæſitis eccleſiæ præiu non poteſt.

Ius in re vel ad rẽ reſultans ex iure cõditionali.

Quæſitũ quid denotat.

Secundus caſus eſt quãdo ius cõditionale habet aliquã ſpem, vel reſpectũ de præterito vel præſenti, vt eſt in d. l. inde Neratius. & in caſibus in quibus conſuluit Are. in d. conſiliis. Et tali caſu putarẽ regulam iſtam habere locum.

Quia

Quia hoc ius cõditionale propter firmã & probabilẽ ſpẽ de præſenti inducit quoddã ius ad rẽ, quo priuari videret præiudiciale, vt dicit Bar. in l. poſt emancipationẽ. §. 1 ff. de lib. leg. Et probat tex. in l. inde Neratius. cũ aliis ſuperius alleg. Et de tali iure quærẽdo poteſt intelligi gloſſ. & Bald. in l. ſi ad reſoluendũ. C. de præd. mili. Et iſtis ſimile eſt ius quod alicui quæritur in ſpe ex teſtamẽto alicuius ante mortem iuxta glo. not. in l. omnium. C. de teſtamen. quæ voluit, ꝙ per teſtamẽtum datur plenum ius quo ad acquiſitionẽ dominij, plenius per mortẽ teſtatoris, pleniſſimum per additionẽ. Vnde meritò, quia tale ius eſt cõſiderabile, ſolet de eo fieri mẽtio in impetrationibꝰ & gratiis. Et in eo militabit regula iſta. Et ita ꝓcedunt quæ dicit Egid. in deciſio. 722. incip. ſuppoſito. & c. Quia ꝑ plura fundamẽta defendit iſtam partem. Et ſecundũ iſta dicta procedit, quod dicit Oldr. in cõſ. 285 incip. alleg. in cauſa col. penul. dum diſtinguendo duplicem ſpeciem cõditionis, limitat tex. in d. ca. ſi pro te. vt ibi per eum. Et de illo latius mentionem feci in regula de publicandis reſignationibus. Et iſtam opinionem firmat etiam Egid. conſil. 34 ſuper 7. dubio. col. antepenul. vbi dicit, quod nunquam papa per ſuas literas cẽſetur tollere ius ad rem lite pendente, niſi expreſſe hoc dicat. Vnde ſecundum eum inductũ eſt per ſtylum curiæ, quòd illa clauſula quatenus nõ tollatur ius quæſitum, ſolum excludat ius per acceptationẽ quæſitum ergo in omni alio iure non excepto habebit locum. Et ſecundum hoc iuſtificatur vna nouiſſima deciſ. Rotæ facta heri. 27. Nouembris, M. D. X X X V I I I. in cauſa Hiſpalen. præſtimonij coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo, in qua domini voluerunt regulam de extendendis cõſenſibus, quæ ſimpliciter de reſignationibus dicitur habere locum in renuntiationibus conditionatis, videlicet factis cum reſeruatione omnium fructuum, & regreſſus, nec aliter nec alio modo. Nam licet dicta renuntiatio ſub tali conditione facta fuerit, nihilominus fuit iudicatum ſub regula comprehendi. Et ita dominus Ioannes Paulus ex omnium votis pronuntiauit in fauorem Roderici Petri de molina contra Gundiſaluum Xuares. Et ratio fuit, quia tale ius conditionale non erat abſolutè ius reſpiciens omnino tempus futurum, ſed habebat ſubſiſtentiam & reſpectum ad ius præſens: quo caſu in tali iure regula iſta locum habet, vt probatum eſt ſuperius.

Clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum. Regula de extendendis conſenſibus.

tius. Eſt bene verũ q in illa regula de extendẽdis cõſenſibus ponderabantur verba prægnantia & vniuerſalia, ibi in quaſcũq; ceſsiones & reſignationes, & c. quę de ſui natura caſum aliàs non cõprehendibile includunt, vt probat Dy. in rub. de reg. iu. lib. 6. & dixi in §. omniũ. inſti. de

Ceßiones & reſignationes.

act. facit l. Iulianus. ff. de leg. 3. Tamẽ iudicio meo quãdo ius cõditionale omnino dependeret à futuro euentu, nõ reſpiceret actũ præteritum vel præſentẽ, illa generalitas nihil faceret obſtantibus iurib⁹ ſuprà per Rom. in d. cõſ. allegatis. & tali caſu verba generalia reſtringuntur ſecundum ſubiectã materiam, vt eſt tex. in c. cũ in illis. in princ de præb. li. 6. qui loquitur de beneficiis quibuſcunq;. & tamen illa verba non comprehẽdũt curata, vt latius tradit Dec. in cõſil. 541. incip. viſa donatione, in 2. col. Ex quib⁹ omnibus habes in hac materia notabilẽ, & non vulgarẽ reſolutionẽ, quę deſeruiet ad multa in aliis locis dicenda. Et præſertim ad cauſam Imo. caſtri Duciæ modo pẽdẽtẽ coram domino Marſicano. in quã domini tenebant cõceſſionem caſtri factã D. de Muluetiis per clementẽ eſſe cõditionalẽ: & propterea dubitabatur, nunquid per ſecũdã conceſ. per eundẽ clemẽtẽ factã reuerẽdiſsimo cardinali cãpegio cẽſeretur pręiudicari Maluetiis, ſuper quo multa aduocati ſcripſerũt, & long èplura domini conſiderarũt, quæ hc nõ ſcribam, ex quo cauſa adhuc pẽdet, ſuper quo ponderanda ſunt verba Are. in d. l. is poteſt. in 4. col.

Regul. habens locũ in iure quæſito ad tempus.

Circa ſecundum dubium iſtius quæſtionis, videlicet nũquid iſta regula habeat locũ in iure quæſito ad tempus. Roma in d. conſil. 256. concludit, q non. pro qua opinione allegat text. in l ſi pro parte. §. verſum. ff. de in rẽ ver. & l. qui concubinam. §. cum ita el. ſecũdo ff. de leg. 3. vbi probatur, illlud non dici in bonis noſtris, quod nõ durat: quia nõ dicitur perueniſſe quod nõ ſtetit, vt ibi notat gl.

Perueniſſe non dicitur quod non ſtetit.

Et iſtam opinionem Rom. in ſpecie ſequitur Fely. in d. c. ſuper literis. in 2. col. de reſcri. nihil addens. Et ad illas leges Rom. allegatas plures concord. adducit Alber. in d. § verſum. Et iſtam opinionem videtur tenere Domi. in c. ſi propter. in penul. notab. de reſcript. libro ſexto.

Ius cõpetẽs ex gratia expectatiua.

Tamen aduertendum eſt circa intellectum iſtius quæſtionis, videlicet quomodo intelligat Rom. ius non duraturum. nam ſi intelligit pro iure competenti ex gratia expectatiua, quæ poteſt reuocari, & diu non durat, vt experientia docet, & innuunt eius verba, tunc dictum eius

non

non habeo pro conſtanti,quia ex quo gratia expectatiua non fuit conceſſa ad certum tempus,licet reuocari poſſit cenſetur perpetua:quia perpetuum dic tur illud quod ad tēpus non conceditur,licet reuocari poſſit, vt eſt caſus in l.iuris peritos.ff.de excu.tuto.Hinc eſt quod officialis qui ad nutum creatur.ex quo ad tempus non datur,perpetuus reputatur,vt eſt glo.ordinaria in clemen. ſecunda.in verbo per electionē.de reſcri.Sequitur Old. in conſi.4.& Iaſ.in §.ſed iſte.in 6.col.inſti.de actio.Abb. in c.quanto.col.penul.de iureiu.cū aliis cōcord.vt ſcribit Iaſ.in l.ſufficit.per illum tex.ff de cond.indeb.& ante ipſum Alexand.in conſi.216.incip.magiſter.col.fi.lib.7.Et ideo dicit Domi.in c.fin.per gloſſ.ibi,in verbo perpetuas, quòd ſtatuta diſponentia circa actus perpetuos,includūt etiam actus qui poſſunt eſſe temporales & perpetui.Et iſta omnia à fortiori procedūt,quando agitur de damno euitando.Nam ne aliquis damnum patiatur,illud quod eſt tēporale,iudicatur perpetuum,& econtra,vt declarat Dec.in c.ex literis.in fi.de conſti.facit ad hoc quod dicit Bar.in l.etiam in fi.ff.de mino.Quæ omnia ſi conferantur ad caſum noſtrum non erit dubium reddi opinionē Ro.dubitabilem.Nec etiam ſaluari poteſt,ſi dictum eius intelligatur in acceptatione,prout videntur innuere verba eius.Quia etiam acceptatio non eſt actus tēporalis, quādo efficaciter fit,ſed perpetuo durat,& per eā ius ad rem acquiritur,& licet ſub clauſula quatenus non tollatur ius quęſitum,tale ad rem de ſtricto iure non conſideretur.Secus tamen eſt quo ad iſtam regulam , vt dictum fuit in prima.q.Quia intētio papæ nō eſt velle alicui prę iudicare etiam in minimo præiudicio,vt eſt gloſ.in c.cum olim de conſuet.cum aliis concord.de quibus in d.1.q.Et ita omnia iura dicūt quibus in dubio papa adhærere prę ſumitur,vt latè probat Iaſ.in l.iuſtitia.ff de iuſt.& iur. & in l.ex facto.ff.de vul.& pup.& licet Rota in dec.16. de prę.b.in no.tenuerit contrarium,quo ad acceptationem, tamē,vt inquit Egid.in dec.167. illud fuit introductum potius ex quadā vſurpatione palatij.papa ſciēte,& tacitè approbante,quàm de iure.Et idem facit Fely.in c.in noſtra.in 28.cor.de reſcrip.vt latè dixi in d.1.q.Itaq; dictū Rom.de iure non videretur bene adaptari ad ius quęſitū ex acceptatione,quòd vt dixi,non ſolum nō eſt tēporale ſed perpetuum & conſiderabile quo ad iſtam regulam.

Officialis qui ad nutū creatur

Gratia expectatiua.

Statuta diſpoſ. circa actus perpet. os

Dānū ne aliquis patiatur perpetuū iudicatur.

Acceptatio non eſt actus tēporalis, &c.

Verum quia text. allegati per Rom. continent ratione͂ generalem, propterea cogitabam ſi dictum Rom. quod co͂muniter tenetur, poſſet exemplificari in co͂menda data ad ſex menſes du͂taxat. Nam ex quo tale ius eſt te͂porale, videtur no͂ comprehe͂di ſub iſta regula. Nam ſi papa alteri prouidet infra illos ſex menſes de tali beneficio co͂mendato alteri, no͂ dicetur tollere ius quæſitum, neq; eſſet locus huic regulæ. Commenda enim temporalis A. non dat ius in beneficio B. ſecus ſi perpetua eſſet, vt dicit expreſſe Domi. in c. nemo in 2. col. de elec. li. 6. allegat deciſione͂ Rotæ, licet corruptè, quæ eſt in antiquis. 144. incip. nota, quòd vbi beneficium. quæ hoc idem expreſſe dicit. Et ſic dictu͂ Rom. in iſto exe͂plo quadrat optime ex eo quia Rota & Dom. in d. loco expreſſe faciunt differe͂tiam, quo ad acquiſitione͂ iuris ex co͂menda perpetua vel temporali. Obſtat tamen prædictis vnu͂ quia negari non poteſt habe͂ti beneficiu͂ ad ſex me͂ſes co͂me͂datu͂, præiudiciu͂ inferri, ſi illud ſibi infra illud te͂pus auferatur, quia etia͂ priuari ſola poſſeſsione eſt multu͂ præiudiciabile. Et tale præiudiciu͂ eſt co͂ſiderabile, vt in c. licet eps. de pręb. li. 6. Et qua ratione dicimus inferri præiudicium conſiderabile co͂me͂datario perpetuo qua͂do priuatur co͂me͂da perpetua, eade͂ dicem' præiudiciu͂ inferri te͂porali co͂me͂datario, ſi ſua te͂poralis co͂me͂da auferatur, qa argume͂tu͂ de parte ad totu͂, etiam reſpectu te͂poris valet, vt in l. ſi cui. in prin. in verb. proinde. & ibi no. Bal. de leg. 1. Et hoc locu͂ habet in materia fauorabili, vt vide͂t eſſe iſta, ne tollatur ius quæſitu͂, vt declarat Iaſ. in d. l. ſi cui Pręſertī qa de iure canonico quodlibet minimum pręiudicium co͂ſideratur. c. de appellationibus. de app. & c. ſi propone͂te. de reſc.

Præiudicium minimum.

Tamen omnibus iſtis poteſt reſponderi, quòd commendatarius temporalis non habet ius in re, neque ad rem niſi ſpoliaretur. Igitur regula iſta quæ de tol. iur. loquitur non poteſt verificari in comme͂da te͂porali. Quia, vt dixi, per ea͂ non dicitur nobis ius quæſitum: quia illud dicitur nobis ius quæſitu͂, quod perpetuo & irreuocabiliter quæritur, vt tradit Odofr. in l. 1. in 3. col. in 2. not. C. de vend. rer. fiſca lib. 10. Nec obſtat quòd de iure canonico de minimis curatur, quia illud eſt veru͂ quando in illis co͂petit nobis ius in re, vel ad re͂, aliàs regulariter de minimis no͂ curatur. vulg. l. ſcio ff. de in integ. reſti. Plura pro iſta parte adduci poſſe͂t, quæ ne incidam' in materia͂ brocardica͂, omitto

Commendatarius temporalis.

Ius quæſitu͂ quod dicitur.

omitto. Tenenda igitur erit opinio Rom. quæ contradi-ctorem nõ habet. Aliter poteſt exẽplificari quæſtio in eo cui ius differtur. nam tale præiudicium nõ debet attẽdi quo ad iſtam regulam, vt dicit Card. Iacobati⁹ in tract. concilij lib. 10. fo. 621. vbi meminit de Rom. in d. conſi.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regulæ iſti ſit locus quando in cõmiſſione, vel gratia pro commiſſione impetranda derogatur poſſeſſioni, tanto: vel quando apponitur in literis clauſula, dummodo nõ tollatur ius quęſitũ. an talis clauſula verificari poteſt quando tollitur ſola poſſeſſio.

Ius quæſitum pro cõmiſſione impetranda.

SOLVTIO. Fely. hic in quibuſdam apoſtillis dicit regulę nõ eſſe locũ. Quia derogare poſſeſſioni, nõ eſt derogare iuri quęſito. Et refert Rotã ita tenuiſſe, nihil tamẽ allegat. Sed pro iſta opin. facit text. in c bonę el. 2. quę ibi not. Abb. in 7. notab. de poſtu. pręla. vbi põderat illũ text. in verbis ius habeo. quę verba ſecũdũ Abb. ibi propriè de iure proprietatis, non de iure poſſeſsiõis intelligũtur. faciunt etiam ad hoc quę dicit Nicol. milis Rotę auditor in verb. beneficialis cauſa dicitur. qui videtur iſta vt diuerſa ponere. Et quędã exẽpla ſuper hoc ponit Decius in c. 1. in 3. col. ſuper gloſ. 1. de confir. vti. vel inut. Pręterea, quia quando loquimur de poſſeſſione, præſuponim⁹ poſſeſſorẽ ius non habere, quo caſu ſine cauſę cognitione talis poſſeſsio tolli poteſt, nec poteſt pręiudiciũ prętendi, vt tradit Ro. in conſi. 499. col. 2. pręterea, quia videmus q̃ ſubrogatus in litem vel in ius quomodolibet defuncto competens, ſi in ſubrogatione nulla fiat mentio poſſeſsionis nõ cenſetur ſubrogatus quo ad poſſeſsionẽ, vt dicit Egid. deci. 351. ergo poſſeſſio nõ eſt ius. q̃a ſi ꝑprie appellatione iuris cõtineretur. in ſubrogatione iuris cõprehẽderetur Cum igitur regula iſta loquatur de iure quęſito, nõ habebit locũ in poſſeſsione q̃a nihil cõmune habet ius cum poſſeſsione l. naturaliter § nihili ff. de acquir. poſ. Et ideo expreſsio vnius arguit excluſionẽ alterius. arg. c. nõne de pręſumpt. Et pro iſta opinione multũ facit, quia cauſa poſſeſſorij videtur modici pręiudicij & ideo de illa parũ curatur, vt in l. vnica. C. de momenta. poſſeſſ. Quę omnia in ratione cõſiſtunt, quia licet aliquis poſſeſſione priuetur, quãdo poſtea cõſtat illũ habere bonũ ius ſiue titulũ, de facili eã cũ fructibus perceptis recuperat, & ideo nihil amiſiſſe videtur. Nõ ſic eſt in titu-

Derogare poſſeſ. oni

Subrogatus in litem.

Poſſeſſio non proprie appell. iuris continetur.

Modicum præiudicium.

Poſſeſſione ſi quis priuetur,

habens bonum ius, &c. tit, quia illo defectu iuris deperdito non poteſt recuperari, & titulo amiſſo poſ. nihil tribuit. igitur ſi ea quis priuetur, nihil iuris dicitur perdere, & ꝑpterea reg. iſta de poſſ. mentionem non fecit. Et ob eã cauſam voluit Rota in vn. Luc. decanat⁹ corã me de mẽſe Decẽb. 1537. ꝙ regulæ Innoc. viij, & Hadriani vj. reuocãtes ius patronatus laicorũ, qui eccleſias de bonis ſuis, ſaltẽ pro dimidio valoris earũ nõ dotarũt, procederẽt, & haberẽt locũ, etiã ſi laici in quaſi poſſeſſione iuris præſentãdi fuiſſent, quia illa quaſi poſſeſſio ſublato iure facilius tollit, nec eſt in cõſideratione. Et licet illa materia, quia exẽplaris, & multis nobilibus Hiſpaniæ & Franciæ qui ex præmiſſis cauſis obtinuerãt iuspatro. valde præiudicialis eſſet, Rota noluit ꝙ in ea pronuntiarem, ſed quòd cauſa concordaret, prout etiam poſtea mandauerat S.D.N. Papa Paulus iij. & ita factũ fuit. Nihilominus Domini auditores bis vel ter prædictam opin. firmarunt: cauſa prius plenius diſputata. Pro quibus facere videntur quæ dixi ſup. in procemi. q. 5. dũ dixi in cauſa Rom. canonicatus S. Mariæ maioris ſub reuocatione expectatiuarũ & creationũ in canonico, cõprehẽdi creationẽ, vigore cuius poſſeſſio capta fuerat.

Regula Innocentij viii. & Hadriani vj

Sed prędictis non obſtantibus contraria opinio videtur eſſe verior, videlicet quòd regula iſta de iure quæſito loquens habeat locũ quando poſſeſſio tollitur. pro qua opinione videtur eſſe text. notabilis in c. dilecto. de verb. ſigni. vbi apertè probatur ꝙ ex poſſeſſione ius acquiritur. Adeò, ꝙ ſicut non eſt intentionis papæ alicui ius tollere, ita neque eidẽ poſſeſſionẽ auferre, vt vbi dicitur. Et hoc ratione approbatur, quia iſta regula loquitur de iure tollẽdo. ergo videtur poſſeſſio comprehendi, quia poſſeſſio acquiſita nihil aliud eſt quã ius, vt in l. peregre. ff. de acquir. poſ. & in l. ſi quis à ſe fundũ. ibi, poſſeſſionis iura reparantur. C. ad l. Iuliã de vi. per quẽ text. voluit ibi Bald. poſt Innocen. in c. epiſcopi. de reb. eccle. non aliẽ. per illa verba directa iudici, videlicet ſtudeas ad ius, & proprietatẽ eccleſiæ reuocare, &c. includi poſſeſſoriũ, & ſic apparet manifeſtè in reſcriptis quæ ſunt ſtrictè interpretãda, appellatione iuris poſſeſſionẽ includi. pro qua opinione plura iura adducit Specul. in tit. de probat. §. videndũ. verſic. ſed pone ſtatutũ. &c. Et iſta interpretatio quæ benigna videtur, capiẽda eſt in iſta regula, vt alicui minus præiudicetur quàm ſit poſſibile. Nam ſicut ius tolli non debet, ita neque

Ius alicui tollere.

Poſſeſſio in reſcriptis ſtrictè interpretandis appellatione iuris venit.

Poſſeſſio nem iur. differentia ſi ne ...

neque poſſeſſio alicui eſt auferenda ſine cauſę cognitio ne, vt notat Innocē.in c.inter.de maior.& obed.Bal.in l ſi deſerta.C.ſi propter publ.pen.Bartol.in l. fin.col.6.ver ſi.itē extra gloſ.quæro. C.de edic.diui.Hadrian.tol.& eſt text.in c.licet epiſcopus.de pręben.lib.6.Nā ſi prædo an tequam poſſeſſione priuetur,etiam in notoriis citari de bet,vt dicit Bal.in l nā ita diuus.col.2.verſi.ſed nunquid quilibet poſſeſſor.ff.de adop.per l.meminerit.C.vnde vi. quid in bonæ fidei poſſeſſore dicendum erit? dubiū enim non eſt poſſeſſionē acquiſitā perdentes damnū ſentire. nimirum igitur dicere debemus per amiſſionem poſſeſſio nis ius nobis quæſitū tolli:quod fieri non poteſt ſine cau ſæ cognitione,etiā vt dixi,ſi poſſeſſio iniuſta fuiſſet, vt la tiſſimè And.Sicul.in conſi.12. incip.à Ioue principium, &c.in 2.& 5.colum.lib.3.vbi in notabili caſu conſuluit, de quo ibi per eum. Et ſecundū quā alias in vna Malaci tana de Antequera iudicauit Rota die 4.Martij. 1532. coram R.P.D Ioan.Clerici. *cognitione.* *Poſſeſſio antequā quis priuetur,etiā ſi prædo &c.*

Prætērea ꝑ iſta parte facit;quia ſicut in dubio papa nō videtur derogare iuri alteri quæſito,ita neq; poſſeſſioni. vt dicit Abb.in c.1.in 3.col.verſi ita cōtra hoc dictū,&c. de reſcript.Et idē tenet Petr.de Ancha.in repet.c.ſi pro pter de reſcript.lib.6.quem ſequitur Fely in c.in noſtra. in 36.corr.in 3.col.eod.titu.Et eſt text.& ibi Abb.poſt In noc.& alios in c.dudum.de decimis.Et bonus text.in c. 2.eo.titu.lib.6.Quę iura ad hoc pōderat Cald.conſi 29. tit.de præbend,conſi.vltimo.de rebus eccle.non alienan. qui conſuluit in caſu,de quo per And. Sicul.in d conſi. 13.licet ille de Cald.nō faciat mentionē. Et hoc idē te net Domin.per prædicta iura in c.cum de beneficio.in 2. colum.verſic.quid ſi non poteſt.de præbend.lib.6.Et ſen tit Ludo.Rom.in ſingula D.XCVII.incipien.an priuile- gium.Et ita de poſſeſſione quæſita ad ius quęſitū arguit Abb.poſt Innoc.in c.dudum.in primo notabili.de priuil. verſi.ſed pro declaratione tex.&c.Et ita etiam vtrunque parificat Imo in conſi.121.in 1.& 2.col.vbi generaliter cōcludit.quod ſicut princeps non cenſetur in dubio tolle re ius quæſitū alicui,ita neque poſſeſſionem.Quod etiā tenet Soci.in conſi. 15.col.penul.in fi.lib.3.Et latius in conſi.120 incip.memini me.in 5 & 6.col.eod.volu.cum pluribus concord.vt ſcribit Oldr.in conſi.268.incip.quæ ſtio eſt,&c.vbi notabiliter loquitur.

Papa ſicut no præſumitur velle. &c.

Ex quibus omnibus reſultat iſta concluſio, ꝙ ſicut papa non præſumitur velle alicui auferre ius quæſitũ: ita neque poſſeſſionem. Itaque regula iſta loquens de vno habebit locũ in alio Et prædicta faciunt quæ latè ſcribunt Ioan. Rogerius de la Mota in repet. c. 1. in 2. notab. de cau. poſſeſ. & proprie. Et latius Anto. Corſetus quõdã Rotæ auditor. in c. ad noſtram. el. primo. de iureiur. ponderando illum text. in verbo poſſeſſiones. Et faciũt ea quæ Fely. poſt. Imo. ſcribunt in c. cauſam. in fin. de reſcript. Et quòd in ſimili caſu poſſeſſionis decimarum, tẽporib. ſuis fuiſſe deciſum refert D. Guliel. in titu. de priuil. deciſione 1. reſpõdens ad cõtraria, quæ tunc fiebant, quæ omnia in ratione cõſiſtunt, quia regula iſta loquitur de iure quæſito, & tamen ſecũdũ cõmuniter doct. in rub. & in l. 1. ff. de acquir. poſſ. poſſeſſio nihil aliud eſt quã ius. Hinc eſt ꝙ idẽ iudicamus de bonæ fidei poſſeſſore, quod de domino. l. magis puto. §. 1. ff. de reb. eccl. cum concor. vt ſcribunt moder. in l. bona fides. ff. de regu. iur. Magna enim ſunt cõmoda poſſeſſionis in plurib. locis iuris diuulgata, vt tradit Fely. in ca. olim. in col. pen. & fi. de reſcr. Inde videmꝰ ꝙ in pari cauſa tituli poſſeſſio dat iꝰ, vt c. ſi à ſede. de prębẽ. lib. 6. Ex prędictis igĩ apparet articu. eſſe diſputabilẽ.

Poſſeſſionis commoda quæ ſint.

Poſſeſſio titulo in pari cauſa dat ius.

Quid dicendum? Concludo quòd iſtud dubium, vt dixi fuit propoſitum de mẽſe Iunio proximè præterito per R. D. Syluestrũ in cauſa Toletana de la Stella pro parte D. Epiſcopi ſolis Et tunc propter colores, & difficultatem materiæ nihil fuit cõcluſum. Sed hodie qui numeratur 28 Iunij 1538. in eadem cauſa Toletana quam propoſuit R. P. D. Io. Clerici epiſcopus Maceraten. omnes domini cõcluſerunt per priuationem poſſeſſionis tolli ius quæſitũ. Et ꝙ verba regulæ poſſunt in poſſeſsione verificari per ea quæ ſuperius adducta fuere.

Per priuationem tituli tollitur ius quæſitum.

Poſſeſſio momentanea.

Non obſtant modo adducta in contrariũ. Primò dictũ Fely. aſſerentis contrarium tenuiſſe Rotam, quia reſpondetur illud procedere in momẽtanea poſſeſsione & in ſtrũmentali. Et ita contraria reſolui poſſunt. Secus verò eſt in poſſeſſione plena ſucceſsiua & effectuali. Quia talis poſſeſsio eſt maximi momenti, & illam perdere, eſt damnum ſentire per ea quæ dicta ſunt.

Vel ſecundo poteſt dici, quòd cõtraria poſſunt habere locum in poſſeſsione incorporali. Sed iſta 2. opinio Rotæ procedit in corporali & virtuali poſſeſsione, ſecundũ ea

quæ

quæ ſcribit Lapus allegatione 16.

Vel tertio dicamus quod aut poſſeſsio eſt colorata,& tũc nõ cenſetur papa in dubio illi præiudicare,etiã ſi ſcribat motu proprio c.cum noſtris. de cõceſ.præbend.& ibi notant doct. & ita procedat pars affirmatiua.Aut eſt poſſeſſio meri facti,& procedat deciſio Rotæ antiqua cum aliis dictis.Pro qua diſtinctione eſt notabile conſil.Decij.209. incipien.in caſu propoſito colu.2.Et ad hoc videtur bene facere dictum Fely.in cap.ad aures.in.5.colum verſic.tertius caſus.& in cap.in noſtra in 36.corr.in 3.colum de reſcript.& ea quę tradit cardinalis conſil.92.incipien.nobiles.alias incipien. fauendo pupillis,& c.in 1.& 2.colu.vbi notabiliter loquitur. *Poſſeſsio colorata.*

Vel quarto modo poſſũt opiniones diſtingui,videlicet ꝙ aut loquimur de priuilegio generali, vel etiã de reuocatiõe vniuerſali Et tali caſu procedit pars negatiua, ꝙ non requiritur mentio poſſeſsionis.Secus quando loquimur de ſpeciali ĩpetratiõe.quia tũc requiritur ſpecialis mentio poſſeſionis.aliàs non cenſetur ſublata.& erit locus regulæ.iſta diſtinctio colligitur ex dictis Lapi in allegat.84.in.12.col.verſicu.ſed verũ eſt dicere,&c. ſecundũ paruam impreſsionem. Et iſtam dicit communem opinionem Imol.in d.c.cum noſtris.Nec obſtat deciſio dominorũ facta in cauſa Lucana Decanatus,de qua ſuprà proxime mentionem feci.Quia illa deciſio ſi bene conſideretur facit pro hac parte.ex eo,quia illę regulę Innocen.& Hadriani.de quibus ibi agebatur reuocarũt ius patronatus laicorum.Ergo à fortiori,& in neceſſariam conſequentiã cenſebatur poſſeſsio ſublata.Quia ſublato iure,quod eſt plus,videtur tolli quod eſt minus. Imo, quod eſt idẽ:quia vt ſuperius dictum eſt,ſub iſtis verbis iuris quæſiti cõprehenditur poſſeſiio,Difficultas igitur noſtra eſt quando ſumus in dubio.Vel ſecundo reſpondetur,quòd deciſio illa dominorum nõ tam fuit in quaſi poſſeſione,quàm in verbis prægnantibus illarum regularum fundata,quę poſſeſſionẽ includere videbantur.propter rationes ibi poſitas. Ex hoc tamẽ inferri non poteſt, quãdo de poſſeſsione in ſpecie,vel per verba æquipollentia non fuiſſet facta mentio.Quia tali caſu non cẽſetur in dubio poſſeſſioni derogatum,ſicut non derogatur iuri quæſito.argumen.l.1.C.de appel. vbi dicitur quis præiudicari ſi omittatur ordo in poſſeſſorio,& ideo appellari poteſt. *Poſſeſsionis ſpecialis mẽtio.* *Iure ſublato, quod eſt plus, &c.*

Ex prædictis igitur apparet inter poſſeſsionẽ vel ius amittendum, quo ad effectum iſtius regulæ nullum eſſe diſcrimẽ. Tamen quantum ad effectum durationis eſt, ſecus ex eo: quia facili⁹ perditur poſſeſsio, quàm ius quòd appa ret: quia poſſeſsio beneficij ex negligentia. x. annorũ perditur, & habetur pro derelicta, vt tradit Abb. in cum veniſſent. de reſti. ſpol. & in c. capitulum, de reſcrip. & ita Rota intellexit dicta eiuſdem Abb. in c. contingit. in 3. colum verſicul. 2 ex dict. glo. de dolo & contum. Ius vero compe tẽs ſuper beneficio, vel alia re nũquã negligẽtia perditur niſi in caſibus à iure expreſsis, vt formaliter dicit Bar. in l. ſolent §. fin. col. fi. ff. de offic. procon. quem ſequitur Iaſ. in l. j. col. penult. C. de furt. Et latius moder. in tract. præſcri. in j. parte 3. partis. princi. in q. x, in fi. per quam Bart. doctri nam Rota die 3. Iulij, 1531. in vna Gebenen. pro R. Card. Anchonitano coram D. Camillo de Baglionibus tenuit ius cardinali competens ſuper dicto beneficio temporis negligentia non periiſſe. Et idem tenuit hodie Rota 24. Nouemb. 1539. in vna Vrbeuetana archipresbyteratus coram R. D. Io. Paulo. Dum voluit, quòd R. Card. de Farneſio, nunc papa, quia ad dictum archipresbyteratum habuerat regreſſum per ceſſum, vel dimiſsionem, vel deceſſum, vel quamuis aliam amiſsionem, ſi fuit negligẽs in petendo dictum archipresbyteratum per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis ipſius poſſeſſoris vacantẽ, & illẽ archipresbyteratus deuenit ad alios ratione noui tituli, nõ ꝓpterea R. Cardinalis viſus fuit perdere ius ſuum, qa illud per negligentiã non perditur, niſi in caſib. expreſſis: quæ omnia ſunt notãda, qa quotidie accidere poſſunt.

QVAESTIO SEXTA.

Ius quæſitum.

QVAERO, quid ſi alicui ſit ius quæſitum ex ſola commiſſione, nunquid ſecundæ commiſſioni derogatoriæ illius obſtet regula?

SOLVTIO. Fely. hic in ſuis apoſtillis dicit regulam nõ obſtare: Quia Rota tenuit tempore ſuo regulã iſtã de iure quæſito loquentẽ, intelligi de iure quæſito virtute iuris communis, non ſpecialis, nihil tamen ad hoc allegat. Tamen pro iſta opinione facit text. in l. eius. §. ſi militia. ff. de milit. teſtamen. qui ſolet ſæpe ad hoc allegari, ꝙ facilius tollitur ius cõpetens de iure ſpeciali, quàm de iure cõmuni. Sicut etiam videmus, ꝙ facilius tollitur reciſio contractus, quæ ſit de iure ſpeciali, quàm ſi veniat de iure communi.

Ius competens de iure ſpeciali

muni.glo.in l.j. C.ſi aduer.ven. Et eodē modo facilius tol litur hypotheca cōpetens ex priuilegio de iure ſpeciali, quàm ſi cōpetat de iure cōmuni.l.aſsiduis cum gl.magna C qui potio.in pig.habe. Et ꝙ quando aufertur ius quæſitum, intelligatur de iure acquiſito iure cōmuni, non autē de extraordinario & ſpeciali, tenet Lancelotus Decius frater alterius Decij.in l.ſi conſtante. col.9. ff.ſol matr.& moder. Brixien.in tractat. Nobilitat.in 4.parte. nume.41. & in ſeptima parte num.2. Et Moder. Taurin.in magno tracta.præſcript in princ.fol.18.

Tamen in contrarium facit illud quod tempore meo in caſu ſimili voluit Rota 23.Maij.M.D.XXXII.in cauſa Palentin. Abbatiæ de Huſillos, pendente coram R.P.D. Petro Vortio, nunc Aquen.epiſcopo. Nā fuit dubitatū, vtrū ex quo papa Hadrianus mandauit caſſari in regiſtro gratiam Ant.abſq; eo, quod feciſſet mentionem iſtius regulæ, cenſeretur ei derogatum. Et fuit concluſum quòd nō, quia requirebatur ſpecialis mentio, & tali mādato obſtabat regula. Et pro iſta opinione facit qđ dicit Egi.deciſio. 74.vbi voluit quòd ius quæſitum nobis ex actu iudiciali, etiam ſi fuerit factus in partibus, non debet nobis auferri per ſtylum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæſitum. Cum igitur commiſſio ſit actus iudicialis, vt probatur in c.quoniam.de probatio.ius nobis acquiſitum per eam, tolli non debet per aliam commiſſionem.

Ius quæſitum nobis ex actu iudiciali.

Cōmiſſio quid ſit.

Sed pro concordia diſtinguendum eſt, ꝙ aut illud mandatum de caſſando gratiam fuit factum lite pendente, & tunc rectè procedit deciſio Dominorum Modern. prout tunc lis verè pendebat. Aut verò fuit factum ante litē, & tunc viuēte Hadriano obſtabat regula ſua, quæ habebat locum etiam in mandatis, & gratiis ante litē impetratis, vt ibi dicitur, aut poſt eius obitū fuit mota lis. Et tunc ex quo vigebat alia regula, eſt contrarium dicēdum. Niſi dicamus, & verius, quòd ex quo illud mandatum fuit factū viuēte regula, licet lis poſt obitum Hadriani mota fuerit, quòd illa regula obſtet illi mandato, & ita iudicarūt Domini. Quantū verò attinet ad dictum Fely. ex quo nihil allegat, poteſt ſperni, imò contrarium teneri ex eo, quia non eſt abſolute verū, ꝙ regula non obſtet iuri acquiſito iure ſpeciali, quaſi illud nō ſit in conſideratione. Quia imò ius acquiſitū ex particulari iure dicitur fortius & firmius, & per conſequens magis cōſiderandum quàm ius

Mandatū facti ante litem de caſſando gratiam.

acquiſitũ de iure cõmuni. Hoc probatur per l.fi. C.de inoffic.teſta. vbi facilius ſubiacet querelæ teſtamentum factum à patrefamil. doctore, qui de iure communi teſtari poteſt, quam factum à filiofamiliàs de quaſi caſtrenſi peculio ex priuilegio contra regulam, quòd filius famil. nõ poteſt teſtari, de qua in l.in poteſtate.ff.de teſta.

Iuri cõmuni, nõ autẽ priuilegio cẽſetur derogatum.

Cõfirmatur iſta opinio, quia videm᷒ in generali derogatione iuriũ cẽſeri derogatũ iuri communi, nõ autẽ priuilegio, & iuri ſpeciali. gl. in verbo cõſuetudine in c.1.de capel.mo.li.6 l 3.& ibi gl.C.de ſilẽt.lib.11. quã ad hoc pro ſing.notat.Bal.in c.1.in fi.quo tẽpore mil.& in c.eccle.in 3.col.de cõſt.& in c.cum ordinẽ.col.pen.de reſcri. Alex. in l.ſi mihi & tibi.§.fi.in fi.de leg.1.& in conſi.123.reſcripſit.col.4.in 4.vol.Fely.in c.1.col.7.de reſcrip.Facit tex. in c.1.de conſtit.lib.6.& ideo, licet ſtatutum dicat, ꝙ omnes teneãtur ſoluere collectas, vel ꝙ nullus portet arma, nõ cõprehenduntur exẽpti ex priuilegio. Paul. de Caſtr. in cõſil.187.incip.notandum eſt col.penul.lib.2.

Statutum cõprehendens exemptos à priuileg.

Reſtitutio in integrum.

Similiter, ſi ſtatutũ ꝓhibet exceptionẽ, non tollitur reſtitutio in ĩtegrũ, quæ venit de iure ſpeciali. Bal. in l. in cauſæ.in princ.ff. de minori.& in cõſil.236.ſtatuto. lib.1. faciũt ea quæ volunt doctores, maximè Decius, frater Philippi in l.3.§.ſi is pro quo.in fi.ff.quodquiſq; iuris. Ad cõtraria dicta fundata in d.§.militia reſpondet Aret.ſecundum quòd refert. Deci.in l.poſtquam liti.in fi.C. de pac.

Iſtis tamen non obſtant. omnibus rectè conſideratis, & bene diſcuſsis, prima opinio videtur firmior, quã tenet hic Fely.ex mente Rotæ per illã rationem, videlicet ꝙ verba iſtius regulæ de iure quæſito à iure communi intelligãtur, & ſic iure ordinario, quòd papa nõ præſumitur tollere, ex quo eſt ius fortius, & magis firmum, ſecus in extraordinario.arg.l. Seio.§.medico.ff. de an. lega. propterea de tali iure ordinario intelligitur iſta regula. Sed ius prouenĩẽs ex commiſsione, & ſic iure ſpeciali eſt fragilius, & non radicatum, & ideo facilius tolli poteſt per aliam commiſsionem, vt dicetur in dict.§.militia miſſus. Et ideo iſta regula illud ius non comprehendit. Et ita in ſpecie eſt doctrina Flor. quã ibi poſt Cardi. refert Io.de Ana.in c. ad petitionem.in 3.col.de accuſa.vbi ponũt caſum de illo miniſtro qui vigore cõmiſsionis fuit prouiſus de ꝓuincialatu, qui fuit amotus ab eo per papam vigore ſecũdæ commiſsionis, nec dicitur propter hoc tolli ius quæſitum. Et ratio iſtius

ſtius differentiæ aſsignatur per Decium antiquum, Philippi fratrem in l.2.§.1.in fi.ff.de iudic. Quia ille qui tractat de conſeruando ſibi iure quæſito, de iure cõmuni tractat de damno euitando, vt dicit ibi gloſſ. Sed qui nititur cõſeruare ius acquiſitum de iure ſpeciali, tractat de lucro captando, quorum non eſt par ratio, cum alteri iſtorum magis faueatur. l fi.§.licẽtia.C.de iur.deli.cum ſimilibus. facilius igitur tolletur ius datum per commiſſionem, per alteram commiſſionem, quã ius acquiſitum de iure cõmuni. Pro quo videtur dictũ Cald. notabile in conſ.12.titu. de reſcrip. vbi dicit, ꝙ impedimenta inducta per actũ iuris poſitiui, & omnes effectus ex illo producti, poſſunt per papã ſola cõtraria eius voluntate tolli. Et ad hoc facit gl.in c.fi.16 q.4.& in c.ſuper gratia.de offic.deleg.li.6. Et hoc in ratione cõſiſtit, quia ſi papa tollit primum ius acquiſitum per commiſſionem, per alteram commiſſionem, hoc facit ex ſua prerogatiua, vt tradit Bal.in l.nuptias ff.de ſenato.& in l.1.ff.de conſt prin. Et plenius in l.qui fundos. C.de omni agro deſer.lib.11. Nã naturale eſt, ꝙ res ꝑ eaſdem cauſas diſſoluãtur, per quas oriuntur, vt dicit tex.in c.1.de reg.iur. Nã quando ius nobis quæritur nõ ex actu iuriſgentium, ſed poſitiuo, facile princeps per alium actũ poſitiuũ illud tollit, vt tradit Abb.cõſil.84.col.2.lib. 1.in cip.illud, & c. Præſertim quia cõmiſſio non conceditur per principem ad iſtum effectum, vt per eã ius quæratur, nec tollatur, ſed vt iuſtitia adminiſtretur. Quia reſcriptũ per qđ mandatur, ꝙ iuſtitia fiat, nõ eſt modus à iure probatus, per quẽ ius quæratur, nec tollatur. Nã ſi ꝑ huiuſmodi cõmiſſiones ius alicui quæreretur, amitterẽt nomẽ reſcripti, & appellarẽt priuilegiũ, vt dicit gl.in ver. noſcatur. de cõſt.lib.6. Hinc eſt ꝙ in iſtis cõmiſſionib. iuſtitię, ꝑpter prædictã rationẽ nõ derogatur ſtatutis, ſecus in ſupplicationib. gratioſis. arg. l.2.D.de di.reſcrip.& c.cauſam.de reſcrip. Et eadẽ ratione per cõmiſſionem nõ datur, ꝙ ſimul de ſpolio & ꝓprietate cognoſcatur & iudicetur, quia obſtat diſpoſitio iuris. de qua in c.literis.de reſti.ſpo.ibi pri⁹, &c. declarando. vt per gl.2.in c.cum eccleſia. de cau.poſ. licet aliquãdo hoc per cõmiſſionẽ cõceſſum fuit ex fauore, vt dicit Egid.deci.406. Sic igitur in caſu iſto dicendũ eſt, ꝙ papa in dubio per dictã primam commiſſionẽ non videtur ita ius firmũ dare, quod ſit cõſiderabile per regulam. Nam ſi aliquãdo accidentaliter accidit, ꝙ per cõmiſſionem

Ius datũ per cõmiſſionem.

Impedimẽta inducta per actum iuris poſitiui.

Res per eaſdẽ cauſa diſſolui debent per quas oriuntur.

Cõmiſſio per principem.

Cõmiſſio non dat quòd de ſpolio cognoſcatur

ſionẽ ius quæratur, hoc vltra mentẽ concedentis, & vſum patris familiàs cõtingit. qđ attẽdi nõ debet, & ideo reuocari poteſt, arg. l. 1. ff. de in lit. iur. Et pro iſta opi. faciũt quæ ſcribit Fely. in c nonnulli. in 8. col. de reſcript. verſic. addatur primò. Et ita per tex. in d. §. militia miſſus. in ſimili caſu conſuluit Alex. in cõſil. 84. in cauſa & c. in 3. col. lib. 3. & conſil. 101. opinio vlterius ſuadetur. Quia quãdo ex volũtate ſola principis acquiritur ius, ipſe idem princeps poteſt illud ſola cõtraria voluntate auferre, vt dicit Ang in l. Antiochenſiũ. ff. de priuil. cre. & in l. Lucius. ff. de euict. facit etiam quod dicit Abb. in conſi. 84. incip. videtur primo in vol. 1. col. fina. vbi tenet, quòd princeps poteſt tollere ius quæſitum mediante iure ciuili, ſicut ſignat ſupplicationem contra ſententiã quę tranſiuit in rem iudicatam, & fecerat ius partibus: Nam contra eam reſtituit in integrum cap. cũ ex literis, & cap. auditis de reſti. in integ. vt ibi latè per eũ. Sic in propoſito eſt dicẽdũ, quòd ex quo papa litiganti concedit ius per viam commiſſionis, poteſt idem illud tollere. cũ ſit fragile, & de iure ſpeciali, & anomalo cum commiſſio non dicatur gratia, neque propriè ſupplicatio, ſed iuſtitia mera, vt tradit Fely. in c. poſtulaſti. de reſcript. & dixi in rub. eod. tit. lib 6. Eſt bene verum, ꝙ aliter diſtinguit Rom in conſil. 364. videlicet ꝙ in dubio papa non cenſeatur per ſecundam commiſſionem iuri legitimè acquiſito vigore primæ cõmiſſionis derogare, niſi illud ius fuiſſet iniuſtè acquiſitum, quia de tali intelligitur. vt ibi. Tamen dictum Rom. nõ procedit in ſimplici cõmiſsione, niſi cũ ea aliud cõcurrat, vt ibi: ſecus ſi ſimplex commiſſio procedat, quia illa per ſecundam commiſſionem tolli poteſt: nec erit locus iſti regulæ, vt tenet expreſſe Oldr. in conſil. 166. inci. Thema. vbi dicit, ꝙ ſicut primum mandatum poteſt per ſecundum reuocari, nec quis ex hoc grauari poteſt, ita & prima commiſſio per ſecũdã, quia commiſſio nihil aliud eſt quàm mãdatũ iuriſdictionale. vnde valet argumentum de vno ad aliud, vt in l. & quia de iuriſdict. om. iudi. vt ibi per eum.

Ius ex voluntate principis acquiſitũ.

Papa concedens ius litiganti per viam, &c.

Non obſtat deciſio Rotæ nouiſſima, quia nõ aduerſatur prædictis, ex quo caſſatio Hadriani fuit ſecũdũ ius cõmune, meritò erat locus regulæ. Et ſic cõcordat deciſio nouiſſima dominorum cum antiqua. Ad alia cõtraria reſpõdetur vt latè per Modernos repetẽtes in repet. l. Cẽturio. colũ. 19. de vulga. & pupilla. Nec deciſio Egidij 84. loquitur in

commiſſionibus

commiſſionibus,ſed in aliis actibus iudicialiter productis, per quos ius ordinariè nobis quæritur.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO,an iſta regula obſtet mādatis extinguēti bus litem,qñ ſunt ſignata per placet motu proprio? SOLVTIO. Videt prima facie dicēdum q non: quia princeps qui dedit iuriſdictionem dando judicē,cuius cauſa lis introducta fuit,poteſt iuriſdictionem reuocare,vt dicit text.in l.iudiciū.ff.de iud. Cū igitur princeps vtatur facultate ſibi à lege cōceſſa,nemini dicitur iniuriā inferre l.inferre.ff.de iniu.præſertim quia nihil tam naturale eſt,q̃ vt eadem res per eaſdem cauſas quibus oritur, diſſoluatur,vt dicit text.in c.j.de reg.iur.princeps igitur, qui fuit cauſa,vt lis introduceretur dando iudicem,poteſt eundem remouendo,iudiciū ſoluere.vt dicit text.in d.l.iudicium. Maximè quia per iſtud mandatū litis extinctiuū reuertimur ad primæuū ſtatum qui fuit ante litem. ergo dicitur tale mandatum fauorabile,iuxta no.per glo.in c. 3.in verſ.numerandum.de præb.lib.6. facit ad hoc conſil. Cardi. Zaba 52.in 2.col.ac etiam quia finē litibus imponere fauorabile iudicatur.vt latius dixi in regula de annali.q.j.& ij Et ita in terminis reperio in mādato regis Frāciæ extinctiuo litis pendentis,in parlamēto tenuiſſe Iaſ. in conſil.144.in ij.volum.Et hoc in indiuiduo caſu emergenti in Rota tenuerunt Fely.& Guliel.à Perretis,quem ipſe refert hic in quibuſdam apoſtillis.& ita per dictam l. iudicium.ſimilem caſum decidit Paris de Puteo in trac. de duello. lib ij.q.j.& ij & aliam deciſionem ponit Ioan. Bap.de S.Seuerino.in l.diem functo.in iiij. q. ff.de aſſeſ. Et q per talem extinctionem litis non dicatur alicui inferri præiudiciū,tenet expreſſe gl.in d.l.iudicium. & clarius in l.poſt litem.ff.de procu.Suadetur iſta opinio,quia idem iudicamus de actu extinctiuo, quod de inductiuo. auth.contra ſi filij.C.de repud.in fi.& ibi Bar.cū concor. vt ſcribunt mod.in l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.& in repe.tit.C.de proba.in 77.col.per totū.& repetunt mod. de Monte ferrato in c. j. in iij. col.de conſt. lib.6. ſed ſic eſt quòd per commiſſionem inductiuam litis nemo poteſt præiudicium prætendere : ergo nec pariformiter per commiſſionē vel mandatum litis extinctiuum poteſt prętendi præiudicium,vt locus ſit huic regulæ.

Mandata extinguentia litem.

Princeps remouens iudicem.

Litibus finem imponere,&c.

Actus extinctiuus.

Tamen prædictis non obſtantib.Rota concluſit cōtrarium

rium in caſu emergenti contra Fely. & Guliel. vt ipſe idē hic refert in dictis apoſtillis,& rationem deciſionis nō aſſignat. Ratio tamen eſſe poteſt, quia princeps extinguēdo litem tollit facultatem agendi & experiēdi de iure ſuo,& ſic ius actoris redditur inefficax,& per extinctionem litis acta annullātur,quę quidē annullatio eſt pœna,quę infert præiudiciū propter impenſas,quæ in inſtruēda lite fiunt. vt dicit expreſſe Fely.in c.cæterum.in 11.col.ver.1.reſtrictio.& ibi primo,quia licet ſimus certi,&c. Iunctis his quę dixerat ibidem in v.col.in vij. reſtrictione. de reſcript. faciunt ea quæ dixi ſuperius in j.q.ver.tertius modus.

Princeps extinguendo litem, tollit, &c. Acta per extinctionem litis annullantur.

Sed pro prima opinione facit vna ratio efficax, quia ille cuius lis petitur, extingui non poteſt, ex hoc prætendere ius ſuū eſſe læſum. q̄a fortè ſi lis ſuo marte curreret, i' aduerſarij poſſet melius iudicari, propter ea quæ dicit Egid. deci.662. Et ideo interim nihil certi iuris prætēdi poteſt, cum dubius ſit euentus litis, vt dicitur in l. quod debetur. de pecul. præſertim quia ius deductum in iudicio per tale mandatum nō tollitur, ſed ipſa lis. Ergo ex hoc nō poteſt dici ſibi præiudicatum fuiſſe, ſicut dictū fuit ſuperius in 4. q. de illo cui tollitur ius cōditionale, qui nō iuuatur iſta regula, cum ſit ius quærendū conſiſtens in nuda ſpe. Ergo à fortiori in caſu noſtro, vbi minus ius ex litigio litiganti quæritur: quinimo ſi tolleretur ei ſententia. quæ eſt canonizatoria iuris magis certa, non dicitur tolli ius quæſitū, nec eſſet locus regulæ ex eo, quia, vt communiter dicitur in l. Iul. ff. de cond. indeb. ſententia non tribuit ius.

Litis euentus dubius.

Vt igitur tota iſta materia clarior reddatur, & cōtraria reſoluantur, diſtinguendum eſt ſic, q̄ aut papa mandat extingui litem, ad ſe cauſam auocando ad effectū, vt ipſemet, vel alius pro eo de illa cognoſcat, & tunc quia per hoc non impeditur par ius ſuū proſequi coram papa vel eius delegato, nec per hoc inſtantia, neque acta cauſa pereunt, ſed ſuffragantur coram principe vel eius delegato, ſecundum Paul. de Caſt. in d. l. iudicium. & tunc non poteſt dici per huiuſmodi litis extinctionem præiudicium inferri, cum tantum mutetur iudex, & ita procedat text. in d. l iudicium. & quod ibi dicit gl. cum aliis ſuperius allegatis in prima parte negatiua. Aut vero papa extinguit litem cum inde ſecutis ſilentium imponēdo. Et quia iſto caſu annullantur acta; & aufertur facultas parti experiēdi de iure ſuo, vt patet in regula de triēnali. & ibi dixi. Ideo iſto

Sententia an tribuat ius. Papa mādās litem extingui, cauſam, &c. Papa litem extinguens.

iſto caſu poteſt dici tolli ius quæſitum, & habere locũ iſtã regulã, & ita procedat deciſio Rotæ, quam refert hic Fel. cũ aliis ſuperius in ij. parte affirmatiua allegatis. Et iſto modo limitatur tex. in d. l. iudiciũ. & quõ iſta declaratur.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula iſta procedat in commiſſionibus motu proprio conceſſis.

SOLVTIO. Rota tempore Fely. tenuit quod non, ponderando verbum ſuggeſtiones hic poſitum, & quædã alia verba regulæ. Fely. tamen & Guliel. tenebant contrarium propter eandem, vel parem rationem. Et ita etiam ſentit Fely. in c. in noſtrã. in 27. corr. de reſcrip.

Tamen hodie ſuperflua eſt iſta diſputatio, cũ per regulas moder. Põtificum hoc per ampliſſima verba declaratum ſit, videlicet regulã iſtum caſum cõprehendere. Nam primus omniũ hoc declarauit Alex. papa 6. vt refert hic Felynus ad effectum. vt decideret prædictam dubitationẽ Rotæ. Et ita Alexandrum alij ſucceſſores pontifices vſq; ad iſta tẽpora imitarũt. vt apparet ex eorum regulis. Ex quo infertur verum dictũ Æneæ de Falconibus doctoris Sabinen. hic in certa ſua apoſtilla aſſerẽtis hoc de motu proprio prius ad regulam Iulium ſecundum addidiſſe. Vtcunq; ſit, conſtat hodie ſublatam eſſe difficultatem, quæ iudicio meo, etiam ſine illa additione facta per Alex. 6. de iure ſublata videbatur. Nã papa ex interpretatione iuris communis, etiam in gratia facta motu proprio nunquam cenſetur tollere ius quæſitũ: vt not. Hoſt. Anto. de But. & Abb. in c. cum cauſam. el ij de teſt. Et ita in ſpecie iſtã regulã ad hoc põderat Soc. & æquiparat cũ diſpoſitione iuris cõmunis in conſ. 7. in 2. col. poſito inter cõſilia Alber. Bruni. Quamobrem huiuſmodi gratiis motu ꝓprio factis ſemper obſtaret regula. Faciũt ad hoc ea quæ tradit Iaſ. in l. ſi mihi & tibi. § in legatis. in ſecunda lectura. ff. de leg. j. Dec. in conſil. 292. col. j. & alſbi ſæpe. Et ita iſtam regulã intelligunt quidam moder. Dalmatæ in allegationib. nouiſſime impreſſis. alleg. 10. in prin. plures cottas allegantes. Sed cum hæc difficultas hodie per omnes modernas regulas ſit declarata, nõ curo amplius papyrũ denigrare.

Papa de iure communi etiã in gratia motu proprio factis, nunquam cẽſetur tollere ius quæſitum.

QVAESTIO NONA.

Papa lite pẽdẽte ſi reſeruat beneficia, &c.

QVAERO, quid ſi papa lite pendente reſeruat beneficia, quæ poſſidet Sempronius in fauorem tertij collitigantis, nunquid ſit locus regulæ?

SOLVTIO

SOLVTIO. Iſtud dubiũ tẽpore Calixti quarti cõtigit in cauſa Toletana archidiaconatus, & non habeo quid fuerit deciſum. Tamen tẽtando dicam quid mihi videtur, animo mutãdi, ſi meliores ratiões inuenero. Dico igitur regulam non cõprehendere iſtum caſum, ex eo, quia iſta regula procedit quando per gratiam aliquid aufertur alicui, & confertur alteri. Sed per huiuſmodi reſeruationem nihil Sempronio aufertur, qui poſt obitum, & ſic eo tẽpore, quo reſeruatio debet ſortiri effectum, nihil de huiuſmodi beneficiis diſponere poteſt: neque etiam ordinario collatori aliquid diminuitur, cum conferre non poteſt dicta beneficia iam effecta litigioſa. iuxta clẽmẽt. prima. vt lite pendente. Cum igitur per huiuſmodi reſeruationẽ nihil poſſeſſori, nihil etiam ordinario tollitur, nihil rurſus illi in cuius fauorem ſit, reſeruatio de pręſenti confertur, quod ius firmum ſapiat. Igitur cõcludendum erit locum non eſſe regulæ, quæ loquitur de iure quæſito non tollendo.

Ordinari⁹ beneficia iam effecta litigioſa conficere non poteſt.

Eſt bene verũ, quòd regulæ antiquæ Benedicti, Eugenij, & Nicolai ſummorum pontificum iſtum caſum comprehendebant. Sed ex quo in modernis fuerũt illa verba reſeruationis ſublata, conſtat modernos pontifices noluiſſe ſub regula caſum illum comprehendere, argument. eorum, quę dicunt Domini in deciſione. 48. titul. de reſcript. in antiquis. refert Felyn. in c. ſuper literis. in 7. columna. de reſcriptis.

Lex moderna.

Niſi dicamus ſatis ſub interpretatione poſſe intelligi cõprehenſũ, ex quo regulę antiquæ illum exprimebant. Nã lex moderna generaliter loquẽs, debet interpretari, & intelligi ſecundum antiquam, etiam abolitam, iuxta doctrinam Bar. in l. fi. ff. de falſ. & in l. 1. ff. de coniung. cum emã. lib. & l. nam. & poſteriores. ff. de legib.

Commiſſio tollens ſubreptionem gratiæ, &c.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, nũquid cõmiſſio quę tollit ſubreptionẽ gratiæ, de qua exipiebat aduerſarius, nullum aliud ius habẽs quàm ius illius exceptionis, dicatur tollere ius quęſitum, vt ſit locus regulæ.

SOLVTIO. Quæſtio iſta accidit in Rota tẽpore Pauli ſecundi in cauſa Arelien. parochialis de Camploro. Et tũc plura ſatis leuia fuerũt allegata, quæ, ne verboſos cõmentarios faciam, omitto. Solum igitur reducitur pũct⁹ iſtius quæſtionis ad hoc, vtrum exceptio ſubreptionis cõpetẽs aduerſario fuerit peremptoria gratiæ, an dilatoria?

Exceptio ſubreptionis competẽs aduerſario.

petens

Nã ſi peremptoria,erit locus regulæ. Quia per illam cõmiſsionẽ ſublatiuam ſurreptionis tollitur ius quæſitum opponẽti quod papa videtur in dubio velle facere,vt notat Specula.in titu.de reſcrip.præſenta. §.ratione autem formę,verſicul.illud,cum concordant.vt ſcribit Alexand. in conſi.137.in cauſa & lite.in 2.col.libro.2.Aut erat exceptio dilatoria, quæ non perimebat gratiam. Et tali caſu videretur dicendum nõ eſſe locũ regulæ,cum per hoc nullum videatur aduerſario ius quæſitum tolli,per ea quę notantur in cap.ſuper literis.de reſcrip.& in ca.ex parte. de offic.deleg.& notat Ioan.And.in cap.per venerabilẽ, in 2.gloſſ.qui fil.ſint legit.Hinc eſt,quòd ius reſultans ex exceptione dilatoria eſt tam modici momẽti, quòd Rota ad exceptiones peremptorias,non ad dilatorias probandas dat remiſſoriam.vt dicit Hoſtien.& omnes in ca.1.& ibi Felin.colum.fin.de appel.Sic etiam minor ad peremptorias exceptiones reſtituitur.non autem ad dilatorias, quia in primis infertur damnũ:in ſecundis verò non.ita dicit Bald.in l.peremptorias.columna.4.C.ſentẽ.reſc ind. non poſſ.& in l.ſcio.ff.de in integ.reſt.faciunt quæ dixi in regula de plublicandis.quęſt.17.Ex quibus infertur.q; ſi aliquis exciperet de regula de valore,vel triẽnali. quę nõ dant titulum, ſed tantum ius exipiendi peremporiè,ſi papa lite pendẽte poſt prædictas exceptiones acquiſitas derogaret illis, diceretur tollere ius quæſitum,quia auferret exceptiones perẽptorias , ius aduerſarij totaliter perimẽtes,& excipienti ius dantes.Et ita in vna Veronen. fuit in Rota concluſũ tempore Leonis 10.(vt retulit D.Franciſ. de Firmo nunc procurator) Et eodẽ modo dicendum eſſet ſecundum aliquos, quando exeptio peremptoria alicui competens non in totum tolleretur. ſed longius differretur,quia tali caſu etiam locus eſſet regulę.pro qua opinione facit, quia ius acquiſitũ in longum tẽpus ſuſpendere idem eſt,quod tollere, vt eſt text. not.in capi. ſi ſuper gratia de offi de leg.libro 6. vbi iſta æquiparãtur tollere alicui perpetuo ius,vel longius differre.pro quo facit dictum Bald.in l penul.ff.de excuſa.tuto. Secus tamen videretur dicendum quando exceptio,quę tollitur,eſſet dilatoria.quia ex quo cẽſetur modici præiudicij. vt dixi,nõ deberet conſiderari. argumen.l.ſcio.ff.de in integrum reſtitutione.

Remiſſoria an concedatur pro probandis exceptionib. dilatoriis.

Regula de valore nõ dãs titulum, &c.

Suſpendi in longum tẽpus quid ſit.

Papa differẽdo ius mihi cõpetens. &c.

Sed circa iſta quæ dicta ſunt conſiderandũ eſt diligenter

Papa an

ter

æque præiudicet alicui tollẽdo illi dilatoriã except. &c.

ter. Et reſoluenda ſunt duo capita. Primum, nũquid ver ſit, quòd papa differendo ius mihi competens per exceptionem peremptoriam videatur inferre præiudicium cõſiderabile. Secundum caput eſt, nunquid papa æquè præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem cõpetentem, ſicut peremptoriam.

Papa licet nõ poſſit auferre alicui ius ſuum, &c.

Mora modici temporis dãnũ magnũ nõ continet.

Circa primũ plura dici poſſunt pro vtraque parte. Primò pro parte negatiua, videlicet quòd papa differendo ius excipiendi peremptoriè non videatur præiudicium conſiderabile inferre, eſt dictum Bald. in lege Titius. in principio. ff. de excuſa. tuto. vbi dicit, quòd tollere & ſuſpẽdere multum differunt, per iura ibi allegata per eum. Et hoc idem videtur tenere Innocent. in capi. quæ in eccleſiarum, de conſtitut. qui voluit, quòd licet papa non poſſit auferre alicui ius ſuum, poteſt tamẽ dilationem ſuper eo concedere. Nam vt dicit text. in l. ſi debitori. ff. de iudi. Magnum damnum non eſt in mora modici temporis. per quem text. vt ibi dicunt modern. papa quotidie moratorias concedit.

Ius tollere alicui, vel illud differre parificatur.

Papa ita cẽſetur præiudicium inferre differẽdo ius ſicut extinguendo.

In contrarium verò faciunt ea quæ ſuperius dicta ſunt ex dictis Bald. in dicta lege penult. ff. de excuſ. tuto. & tex. in dicto cap. ſi ſuper gratia. vbi parificantur iſta, tollere ius alicui, vel illud differre: pro qua opinione alia iura allegat Felyn. in c. in noſtra. in 27. correl. de reſcript. vbi dicit, quòd in dubio papa non intendit per ſuas literas prę iudicare iuri alteri quæſito, ſiue illud faciat ius extinguẽdo, ſiue differendo. Et idem ſentit Felyn. in ca. ad petitionem. in ſecunda colum. de accuſa. Et hoc expreſſe tenet Egid. deciſio. 739. in fin. & quòd papa ita cenſeatur præiudiciũ inferre differẽdo ius meũ, ſicut extinguẽdo probat bene Geminia. in ca. ei cui, in v. col. de præbend. lib. 6 & in conſi. 11. col. penul. & tenent moder. in tracta. beneficiorum, q. 11. tertiæ partis. verſicu. decimaquarta qualitas, &c. fol. 232. paruo volumine.

Quid dicendum? Conſiderabam ſi iſtæ opiniones contrariæ poſſent ſub diſtinctione cõcordari, videlicet quòd aut papa differt ius opponẽdi exceptionẽ meam peremptoriam ad modicum tempus, & tali caſu non eſſet locus regulæ: quia in dilatione modici tẽporis non infertur prę iudicium conſiderabile, & ita loquitur text. in dicta l. ſi debitori. cum dicto Bald. in dicta lege penulti. & aliis pro iſta parte allegatis. Aut verò dilatio eſt longi temporis, &

tali

tali caſu procedit contraria opinio videlicet quòd idẽ ſit differre, quòd auferre ius, vt patet ex exemplo dato per Fely. in cap conſtitutus. in 5. colum. verſicu. cõſiderata, de reſcript. videlicet quando papa differet obligationem alicuius iuratam ad longius tẽpus. Nã talis dilatio dicetur inferre præiudicium, licet obligationem, nec iuramentũ tolleret. Et ad hoc plura iura allegat Fely. in quodam ſuo conſil. incipien. faciem tuam illumina, in tertia col. quem habeo manu eius propria ſcriptum. Et pro vtroque membro diſtinctionis videtur text. in l. quotiẽs. C. de pre. imp. offer. Sed obſtat adhuc iſtis vnum, quia reſpectu præiudicij idem iudicatur de magno ſicut de paruo. Cum igitur regula iſta ſimpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni præiudicio intelligi, prout etiam de iure communi intelligitur, vt patet per gloſſ. in verb. præiudicium. in ca. olim de conſuetu. Et ideo iſta declaranda erunt, vt dicam ſtatim in ſecundo cap.

Dilatio iſ grauiſperis in opponẽdo excep.

Papa differens obligationẽ &c.

Circa ſecundum caput videtur dicendum idem eſſe alicui tollere exceptionem peremptoriam vel dilationem, per ea quæ dicit Bar. in l. ſi in prin. ff. de his quę in frau. cre. ſequitur Alexan. in conſil. 115. col. fi. vol. 5. vbi dicunt, quod ſicut perdens exceptionem peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio, ita & perdens dilatoriam, per l. omnes §. ſi. eod. titu. Et idem tenet Domi. in rep. ca. poſtulaſti. in 26. colum. de reſcript. Quid dicendũ? aduerte quòd pro veritate prædictorum diſcutienda, diſtinguẽdæ ſunt ſpecies dilaatoriæ, vt declarat Bar. in d. l. fin. & Bald. in l. peremptorias. nam quædam ſunt modici, quædã magni præiudicij. Nec obſtat quod dictum eſt, omnes dilatorias exceptiones cenſeri modici præiudicij, & ideo à lege facile tolluntur: quia illud procedit quando agĩ de dilatoriis exceptionib' tollendis per viam legis. Nam lex etiam poſſet tollere peremptorias, & tunc non eſſet locus iſti regulæ, quæ tantum procedit quando per viam reſcripti, mandati vel priuilegij ius quæſitu tollitur, nõ autẽ quãdo per legis, vt inferius dicetur, & declarant moderni & nouiſſimi Mediolanẽ. in c. ex parte el. 2. in 7. notab. de offi. deleg. Nam in reſcripto vel priuilegio nõ ſolum cõſideratur magnum, ſed etiam minimum præiudicium. Et niſi papa expreſſe derogaret regulæ, obſtaret in vtroq;, vt dicũt moder. in cap. quæ in eccleſiarum. col. 12. de conſtitu. Et hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerẽ quando per-

Exceptiones dilatoria quid importent

Præiudicium tam magnum quã paruum

 petuum.

petuum eſſet preiudicium, quod conſiſtit in priuatione iu ris modici, puta exceptionis d latoriæ, vel rei paruæ. Nã ſi papa illam auferret, & me perpetuo priuaret lite pendẽ te, eſſet locus regulæ. Secus quãdo papa illud ius ad modi cum tempus differret: nam propter hoc nõ diceretur ius auferri, & ita procedit tex. in d.l. quotiens, & ea quæ in proximo membro dixi. Si vero dilatio eſſet lõgi temporis, procederet text. in d c. ſi ſuper gratia. & in cap. ſi propter tua debita de reſcript. lib. 6. cum aliis alleg. in proximo puncto, Et ſecundum iſta debẽt declarari ea quæ Rota dicit in deciſ. 27. in not. quod ſi ꝑ lapſum termini ad articulandũ admittãtur articuli obiectiui, dicitur tolli ius quæſitũ cum aduerſariꝰ ſit tutus exceptione tẽporis Et idem habetur Deciſ. DCXLVIII. in antiquis, & Deciſ. DCVII. Vide tamẽ circa hoc omnino infra quæſtionẽ 17. & quę dicam quæſt. 10. Et per iſta etiã declarãtur ea quę dixit Fely in d. cap conſtitutus. in 10. col. verſi. generaliter autem. dum refert Calixtum III. diſtuliſſe iuramentum cuiuſdam obligati ſoluere ad certũ tempus, vbi poſtea diſtinguit duos caſus, vt ibi per eum.

Præiudicium perpetuum.

Ius quæſitum an dicatur tolli, &c.

QVAESTIO VNDECIMA

QVERO, nunquid commiſſio auferens alicui releuamen probationis dicatur auferre ius quæſitum, vt locus ſit iſti regulæ

Commiſſio auferens releuamẽ probationis.

SOLVTIO. Pro intelligentia quæſtionis exemplũ poni poteſt in cauſa Salernitan. Abbatiæ, quæ fuit olim vẽtilata in Rota tẽpore Pij. Nam papa motu proprio, ex certa ſciẽtia, & de plenitudine poteſtatis cuidã Gaſpari gratiam conceſsit, in qua plura narrauit. Aduerſarius vidẽs illa narrata ſe aliter haberi, & ei magnum præiudiciũ inferre obtinuit à papa commiſsionem, per quam papa voluit illa narrata in gratia Gaſparis perinde haberi, ac ſi gratia illa fuiſſet ad inſtãtiã & ĩpetrationẽ Gaſparis, & non motu proprio facta. Ita quòd illa commiſsio onerabat Gaſparem ad probandũ illa narrata, quæ ſtante motu proprio, & certa ſcientia, non tenebatur probare, & ſic commiſsio auferebat Gaſpari releuamen probationis ex motu proprio reſultans, fuit dubitatum nunquid per hoc dicetur ei tolli ius quæſitum. vt eſſet locus regulæ?

Multa fuerunt tunc hinc inde dicta. Nam quidã dicebãt nõ tolli ius quæſitum, & per conſequens nõ eſſe locũ regulæ ex eo quia regula loquitur quãdo tollitur ius, ſed

probatio

batio non eſt ius,iuxta tex. in d.l. duo ſunt Titij.ff.teſta. tut.vbi probatio & ius ponuntur vt diuerſa,& ſic ex vno ad aliud tanquã ex diuerſis nõ fit bona illatio. vulg. c.in præſentia. de probat. Præterea præſumendum eſt papam reuocando ſuum motum proprium non fuiſſe bene infor matum,neque certam ſciẽtiam habuiſſe negotij narrati. Præſertim quia agitur de modico preiudicio,quia non tollitur Gaſpari probatio,ſed releuamen ab onere probãdi quod eſt quid diuerſum, vt in l. eum qui.ff.de iureiur, & in l. 1.in fin.ff.de inter.actio. & tradunt moder. in tub. de probat.Et papa nihil aliud hic facit,niſi quia Gaſparẽ reducit ad viam iuris quæ diſponit agentem probare debere quod intendit,vulg.l.qui accuſare.C.de eden.Ergo ex hoc nõ dicitur grauari, nec ius aliquod perdere,argu. l.ſi vnus, §. pactus.ff.de pact. & ita nõ videbatur regula hoc caſu locum habere.

Probatio an ſit ius.

Proba io & releuamen in quo differant ab onere probandi.

In contrarium allegabatur reuocatio gratiæ motu ꝓprio cõceſſę,quę reuocatio ius diminuit, & grauat onere probandi iam illo onere releuatum. Nam illud grauan.ẽ onꝰ dicitur,ex quo dependet tota deciſio cauſę,iuxta tradita per Bar.in l.ictus fuſtium,circa fin. ff.de his qui nota. infa. & ea quæ dicit Areti.in c.dilecti. in 3.col.circa fin. de iudic.Et ita per iſta dicta cõcluſit Rota in vna Romana taleę M. CCC.Duc.pendẽte de anno M.D.XXXVIII. corã. R. P. D. Petro Vortio epiſcopo Aquẽ.inter Gundiſaluum de Salazar.& Io.de Macerata phyſicum. Nam Gundiſaluꝰ vigore inſtrumẽti in forma Camerę petebat dictam ſummam à dicto Ioan.quam pro redimendo ſe,& filios duos à manibus militũ ei mutuauerat, & eam ſummam dictus Ioã. in dicto inſtrumento confitebatur ſe habuiſſe & recepiſſe,iurans omnia in eo cõtenta eſſe vera, renũtiãs exceptioni non numeratæ pecuniæ, &c. Petente igitur Gundiſaluo ſummam,dictus Ioannes iam abſolutus à iuramento ad effectum agendi & excipiendi:&c.exceptionem nõ numeratæ pecuniæ oppoſuit. Verum quia iurauerat omnia & ſingula eſſe vera,illa verba tãtũ operabantur quod ipſum Gundiſaluum releuabãt ab onere probãdi numeratam pecuniam, & transferebant onus ꝓbandi in ipſum Ioan.excipiẽtem,iuxta tradita per Alex. & alios in l.nemo poteſt.de leg. 1.& in l.fi.C.de non numer.pecuniæ.Et ita Rota impoſuit dicto Ioãni onus probandi.Ioan.vero vidẽs forte non poſſe ita facile negati-

ſtam probare,acceſſit ad reuerendiſſimum cardinalẽ Neapolitanum tunc vrbis legatum,& obtinuit commiſſionem quod præfigeretur terminus dicto Gundiſaluo ad probandum ſe numeraſſe pecuniam: Gundiſaluus excepit de iſta regula,Domini tenuerunt tolli Gundiſaluo ius quæſitum. verum quia Ioan.ſe iuuit alia commiſſione, fuit vtrique termin' præfixus,& mãdatũ cõcordari,& ita cauſa mãſit.

Itaque ex prædictis apparet præſentem quæſtionẽ fuiſſe deciſam per rationes ſuperius allegatas, & alia plura dicta tunc per aduocatos vtriuſque partis congeſta, quæ breuitatis cauſa omitto.

Breuiter hîc concludo,ꝙ ſi in dicta gratia motu proprio talia erant narrata,quæ aliàs probari debebãt de iure cõmuni,hoc caſu ſi papa per ſuam commiſſionem prædictã gratiam ad ius cõmune reduxit,nulli facit iniuriam,quia fauorabilis eſt via per quã reuertimur ad ius cõmune, vt in c.ab exordio.35.diſtinct.vt notat gloſ.in c.3.de præbend.li.6.& dicã inferius in alia quæſtione. An verò narrata in gratia motu proprio,non erant contra ius cõmune, ſed præter,in quibus ius cõmune exactas probationes nõ requirebat,& tali caſu procedat contraria opinio.

Cõmiſſio mandans dari fidẽ ſcedula.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, Nũquid cõmiſſio quæ mãdat dari cedulis publicationũ factis in audiẽtia cõtradictariarũ, & in cathedrali eccleſia,quę nõ plene probabant,quo ad effectũ regulæ de publicãdis,dicatur tollere ius quęſitũ?

SOLVTIO. In cauſa Cameracen.præben.olim accidit iſte caſus in rota,& non habeo quid fuerit reſolutum. Tamen tentando poteſt dici,quòd nõ tollat ius quæſitũ ex eo,quia commiſſio ſolum adiuuat,ſeu ſupplet probationem. Et hoc nõ eſt tollere ius quæſitum,quia ſtant ſimul quòd aliquis habeat ius,& deficiat probatio.l.duo ſunt. ff.de teſtamen.tutel.& tradit Inno.in c.quia plæriq;. de immun.eccl. Cum autẽ iſta regula loquatur de iure quæſito tollendo,in ſuppletione probationis locũ non habebit tanquam res diuerſa. Quia per illam potius adiuuatur ius amiſſum per regulam de publicandis,quàm ꝙ alicui ius tollatur. Et ita pro iſta parte conſuluerũt plures excellẽtes viri illius tẽporis,quorum nomina, quia ſunt incognita modernis non habẽtibus eorum ſcripta,nõ refero.

Ius aliquẽ habere & deficere ſtant ſimul

Reus per proba...

Quãuis poſſit tentari,quòd adiuuare probationem nõ ſufficientem ſit ius tollere,cum per probationũ defectum

reus ius iudiciorum acquirit. quod repręſentat victoriã, iuxta.l.qui accuſare.C.de eden. Nam ſi illa publicatio eo modo facta erat inſufficiẽs, reus erat ſuffultus exceptione regulæ de non publicandis, quę perimit gratiã, quod videtur per dictam commiſsionem ſuppletiuam publicationis tolli. quod fieri non conuenit, iuxta ea quæ dixim⁹ ſuperius quæſt.11 Et licet probatio, & ius videãtur differre, per ea quę dicta ſunt, tamen quo ad effectum iudicij ꝓbatio idẽ eſt quod ius, vt patet in eius diffinitione tradita ꝑ moder. in rub. de probat. Et ita dicta.l.duo ſunt, in ſpecie eſt declarata notabiliter Bald. in l.hac cõſultiſsima, in ſecunda colum. C. qui teſtamen. facere poſſunt. Et ſequitur Petr. de Ancha. in c. penult. col. fin. de cleric. percuſſo. *num defe-ctum.* *Probatio an ſit ius.*

Tenendo tamen primam opinionem ad iſta poſſet reſpõderi, quòd per exceptionẽ regulæ de publicãdis, licet reſignatarius repellatur, non tamem propterea opponẽdi adiudicatur beneficium virtute regulæ, ſed titulus aliunde quæri debet: & ille titulus eſt qui dat ius opponẽti, nõ ipſa regulæ oppoſitio. Sicut dictũ fuit ꝑ Dominos in vna Vigelen. archidiaconatus corã. R. P. D. Marcello epiſcopo Marſicano de hoc menſe Nouẽb. 1539. Nam voluerunt quòd licet vna pars cõtra ſuũ aduerſariũ excipiat de pœna cle. 1 de ſequeſt. poſſ, & fruct. nõ per hoc ius violantis ſequeſtrum acquiritur excipienti, niſi aliunde illud impetrauerit. Itaque ſi papa ſuppleat diligẽtias publicationis factas per reſignatarium ad effectum, vt cenſeatur regulę ſatisfeciſſe, nõ propterea tollit, nec lædit titulũ opponentis, etſi ocaſionaliter vel ſecundario ius illud per huiuſmodi ſuppletionem debilitaret illud præiudicium ad effectum iſtius regulæ non eſt conſiderabile, prout latius cõcluſum fuit ſuperius in tertia quæſtione *Reſignatarius.*

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO an per commiſsionem per quã papa declarat mentis ſui prędeceſſoris fuiſſe gratiã nõ fuiſſe ſubreptitiam, per expreſsionem falſam familiaritatis tollatur ius quæſitum? *Papa declarãte in cõmiſſione mentem ſui prædeceſſo-ris fuiſſe gratiam.*

SOLVTIO. Paulus Pontaneus olim inter aduocatos ſui temporis excellens, conſuluit regulam hoc caſu non habere locũ. Quia per talem commiſsionem nõ tollitur ius quæſitum Et ratio eſt, quia non omnis falſa expreſsio inducit ſubreptionẽ, ſed illa duntaxat quæ poteſt papam mouere, vel non mouere, ad facilius cõcedendũ vel dene-

g:ndum vt notat Ioannes Andræas in capitulo dudum, per illum textum de præbendis libro ſexto, & Ioannes de Imola & Dominicus in cap. ſi motu. eod. titu. gloſ. in cle.ſi dignitatẽ.eod.tit.& D.Anto.in cap.ſuper literis. de reſcript. Pro qua opi.id facere videretur,quia q̃ decla rat,nihil de nouo dat impetranti, nec aduerſario aliquid tollit.vulg.l.hęredes palàm.§ ſed etſi notã.ff. de teſtã.& ideo in declaratoriis nõ poteſt præiudiciũ pręt ẽdi,vt tra dit Egid.cõſi.19.Et ita in terminis tẽpore Sixti in ſimili caſu bis cõſuluit Io.Aloiſius Tuſcanus aduocatus,& poſtea ob eius excellẽtẽ doctrinam factus auditor Camerę in conſil.ſuo incip.vtrum creatio acoliti in vltimo dubio. lib.1.cõſiliorũ ſuorũ fo.215.& in alio cõſil.incip.vtrũ declaratio.poſito in ſecũdo volumine ſuorũ conſil.fo 134. vbi cõſuluit in notabili caſu videlicet. Quidam epiſcopus Faren.aliàs familiaris Sixti, iuerat in Hiſpan.ã cũ reuerendiſsimo Vicecãcellario legato,& ibi mortuus fuit,per cuius obitũ quidam Andreas primo loco,deinde quidã Hermanus impetrarũt beneficia dicti epiſcopi.Sed Hermanus tãquã de familiari papæ impetrauit.Cúmque propter abſentiã dicti epiſcopi,propter quã videbatur receſſiſſe à familiaritate, & continua cõmẽſalitate,in iudicio contenderetur,papa declarauit epiſcopum prædictũ ſemper in eiuſdem papæ familiaritate manſiſſe, nec propter huiuſmodi profectionẽ,ſeu receſſum à curia, vnquã à ſua familiaritate,ac continua commẽſalitate receſsiſſe,& cæ. Iraque attenta iſta papæ declaratione Hermanus cenſebatur prouiſus beneficio familiaris,quæ quidem declara toria ſi non emanaſſet,Andreas tanquam primus impetrans obtinuiſſet, & vinceret Hermanum : videns igitur Andreas ſe per huiuſmodi declaratoriam ſuccũbere,excepit de regula iſta,ſuper qua cùm Rota dubitaret, datũ fuit dictũ dubiũ,in quo Põtanus vnius partis aduocatus, vt dixi,tenuit regulæ nõ eſſe locũ ex eo q̃a per huiuſmo di papæ declaratoriã nõ videbatur inferri præiudiciũ cõ ſiderabile.Nam qui declarat,quòd in mẽte incluſũ erat, facit,ac ille qui granũ,quod ſub ariſtis latebat, excutit, & in apertum ducit,qui ob eam cauſam proculdubio nouam ſpeciem non videtur inducere,vt dicit Bald.in l.ædi ta in 10.oppoſitio.C.de edẽ.cum cõcor.vt ibi ſcribit Decius in 11.colum num.48.cum ſeq.& in cõſi.114.colun. penul.facit tex.in l adeò.§.cum quis.ff.de acquir. rerum

Declarãs nihil de nouo dat impetranti.

Caſus notabilis ſuper familiaritate.

Declaratio ſola quid operetur.

doni

domi.& text.in clemen.exiui.verſicul.horũ autẽ de verb. ſign.Hinc.illud euenit,quod dicit Bald.in l.teſtamentum C.de teſta nihil eum principaliter diſponere qui tantũ declarat,ſed quid in præteritũ ſit oſtẽdere videtur. Pro quo dicto plura motiua tradit præfatus Ioan.Aloiſius Tuſcanus,quæ non curo referre, breuitati ſtudẽs, cũ etiam nõ videantur magis,quàm prædicta vrgere. Et eũdem caſum quem ſuprà diximus Pontano contigiſſe, contigit etiam tẽpore Nicolai Quinti,& Calixti,& Sixti,prout atteſtãtur idem Paulus Põtanus.& Ioan.de Barũcellis aduocati illorum temporum conſiſtoriales in 4. volumine informationum tunc occurrentium in cauſa Toletana præſtimoniorũ pro Ioan. Monte contra Ioan Ferdinandi. Qui omnes in iſtam partem negatiuam,vt videlicet non haberet locum regula, inclinarunt

Papa declarãte aliquẽ fuiſſe ſuũ famil. &c.

Sed aduertendũ eſt diligenter,quia cõtra prædicta facit in terminis conſil. Pet.de Anch.in cõſil 398.incip.prę mitto pro clariori.in vltimo dubio, vbi tenet, quòd papa declarãdo aliquẽ ſuũ familiarẽ fuiſſe, ſi per hoc tollitur gratia aduerſarij.declaratio non valet,quia tollit ius quęſitum. Et illud conſilium ſequitur Decius in ſermone concilij Piſani,in penul.colum.

Declarationis diſtinctio.

Et ideo pro reſolutione prædictorum eſt diſtinguendũ de modo declarationis. Quia aut papa declarat illud qđ in primo actu tacitè ſub verbis dubiis continebatur. Et tali caſu declaratio non tollit ius quæſitum,quia qui declarat,nihil de nouo inducit:ſed granum ex ſpicis,vt dictum eſt,excutit. Nam proprium eſt declarationis illud,quod eſſet inefficax & obſcurum propter difficultatem probationis aperire, vt in l.duo ſunt Titij.ff.de teſtamen. tute.& l.ſi cui.§.ſi quæratur.ff de ſer.fug. Et ita tenet Oldr.conſ. 167.ante omnia,&c.colum.fi. Et idem Pret.de Ancha.cõſil.64.vidẽdum eſt, colum.1.Et in tali declaratione procedũt ea quæ latè tradit Andr.Sicul.in c.ſuper quęſtionũ. in princip.colum.1.de offic,deleg. Et Iaſ.in l. non dubiũ, in 6.nota de leg. Et talis declaratio vocatur expoſitiua. quia natura verborum hoc patitur, & hæc ſemper fieri poteſt,& in iſta regula locum non habet.

Declaratio quæ tollat ius quæſitum quæ verò non.

Aut papa non declarat,interpretando verba,ſed ſupplẽdo illud quod non eſt.& quia iſta nõ eſt propria,nec vera declaratio,ſed potius quædã noua conceſſio.l.qui liberis §.teſtamentũ.vbi glo.& Bar.ff.de ſecund. tabul.& in l.1,

vbi gl.& Bal.C. de codic.talis declaratio ſubiicitur iſti regulæ.quia dicitur inferre præiudiciũ.Et ita exprẹſsè diſtinguit Paul.de Ca.in cõſil.338.quia exceptiones.in fi.lib.1 & in d.l.hæredes.§.ſicut.col.2.de teſtam.quod dicit bene notandum pro declarationib.quas ſæpe ſummi Põtifices de beneficiis reſeruatis faciunt.Nam dicit eas non valere in prẹiudicium tertij.Quib⁹ quidã Pauli de Caſt.verbis. dixit Fely.ſæpius ſe in Rota vſum fuiſſe,dominis non diſſentiẽtibus.vt ipſe refert in cap cũ olim.in 4.col.de re iudic.Et cũ Paulo concordat Petr.de Anch.in d.cõſi.398. Et ita in ſpecie iſtã diſtinctionẽ ſequitur Decius in l. 1. in 2.col.C.de impub.& aliis ſubſtit.Et ante ipſũ Soci.in cõſi.260.incip in cauſa Naneten.in 9.colũ.vbi notab.loquitur.Et hoc idem ſequitur Decius in c.fina.in 6.col.de conſti.Et latius Moder.Taurinen.videlicet Ioã.Frãciſcus Purpurat⁹vir profundæ doctrinæ,in l.1.in 5.colũ.ff.ſi cer pet.Et pro iſta parte cõſuluit Gemi.in cõſ.128.in ſecũdo dubio.& ſequitur Fel.in c.quãdo.in c.1.col.j.de reſcript. Hinc.dicimus,quòd in tali declaratiõe inductiua de nouo requiritur partis citatio, quia per eã infertur prẹiudicium, vt probat latè Decius in cõſi.14.colum.fina.in vltimo volumine impræſſorum.Pro quibus conferũt ea quæ Ro.tradit in cõſil.298.Et ideo tẽpore Sixti papæ in vna cauſa parochialis de Tuſchiis Naneten.in qua tũc cõſuluit Andr.de Caſarellis excellẽtiſsimus aduocatus conſiſtorialis,fuit cõcluſum tali declarationi obſtare iſtam regulã.Et credo,quòd fuit illa cauſa ſuper qua cõſuluit Soci.in dicto conſil.260 Et ille fuit pulcher caſus quem ob memoriam vetuſtatis referam Fuerat enim cõceſſa facultas Epiſcopo Naneten.de cõferendo beneficia in certis menſibus,cum hac conditione,quòd dictam facultatẽ in eccleſia cathedrali die Dominicã vel feſtiua, populo congregato ad diuina audienda, infra miſſarum ſolẽnia publicaret,cum decreto irritãdi, ſi ſecus, &c.Accidit. quòd Epiſcopus nõ ſeruauit iſtam formam,ſed dictam gratiam in Synodo ſua publicauit.Et deinde vigore dictę facultatis conceſsit dictam parochialem vacantem cuidam Petro.Poſtea quidam Iacobus vigore gratiæ expectatiuæ acceptauit dictam parochialem,& dictum Petrum ad iudicium traxit & lite pendente gratiam ſi neutri impetrabit.Petrus obiiciebat de facultate Epiſcopi quæ irritabat quaſcunque

Declarationes ſuctæ per papam de beneficiis reſeruatis.

Caſus notabilis ſuper decreto irritanti,ſi ſecus.

quaſcunque acceptationes. Iacobus replicabat illud Epiſcopi indultum, ſeu facultatem nullum ius tribuere, ex quo Epiſcopus ſecundum formã datam non publicauerat illã: Petrus vidẽs ſe percuti, obtinuit à papa motu ꝓprio vnã declaratoriam, per quam papa declarabat dictam publicationem facultatis factã in Synodo, & collationes in vim dictæ facultatis factas fuiſſe validas. Iacobus contra iſtam bullam declaratoriẽ oppoſuit de iſta regula. Petrus replicabat declarationem iſtam Pontificis nõ tollere ius quæſitum, quia qui declarat, nihil de nouo dat. Triplicabat Iacobus, imò illam declaratoriam multa de nouo inducere, ex quo Epiſcopus nullam habebat poteſtatem conferẽdi, non ſeruata forma data in facultate ſibi cõceſſa, iuxta cap. cum dilecta cum vulg. de reſcript. Et ideo per ſuam collationem nullum ius tribuerat Petro, & declaratio papæ non poterat retrotrahi in præiudicium medio tempore impetrantis, vt in ca. quamuis. de reſcrip. lib. 6. cũ materia vulgatę. l. bonorũ. rẽ ra. hab. Nec poſſet princeps facere, ꝙ publicatio quæ non eſt facta, ſit facta, arg. l. in bello. § factæ. ff. de capti. ſed bene poteſt extendere, ꝙ publicatio quę debebat fieri in eccleſia cathedrali cũ prędicta forma, quòd fiat in Synodo, arg. eorũ quæ dicit Barto. in l. ſed ſciendũ. ff. de parrici. Et hoc eſt aliquid de nouo inducere. Talis ergo declaratio extenſiua, quia de nouo inducit, ſubiicit regulæ per ea quæ ſuperiꝰ dicta ſunt, quia intentionis papæ nõ fuit velle tollere alteri ius quęſitum. Hæc ſunt quæ tunc in caſus contingentia dicebantur, quæ iuſtificantur ex ſuperius dictis.

Declaratio quãdo aliquid de nouo inducit.

Declaratio papæ an poſſit retrotrahi in præiud. &c.

Princeps non poteſt facere quod &c.

Nec obſtat, quod motu ꝓprio ſit facta declaratio, quia motus proprius tollit ſubreptionem, non ius tertij, vt no. in cle. ſi ſummus Pontifex. Et tradit Decius vbi ſuprà poſt Alex. in conſ. 11. ex his. col. pen. lib. 6. cum aliis concord. vt ſcribit Iaſ. in l. ſi col. pen. ff. de pac. & in l. 1. col. 2. C. de rei vendicatio. Et ita illis temporibus in contingẽtia iſtius caſus fuerat dictum, quod eſt menti tenendum ad declarationem iſtius regulæ. Ex quibus plures aliæ ſimiles quæſtiones definiri poſſent.

Motus proprius tollit ſubreptionem.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, Nunquid regula iſta obſtet gratię tertij nõ colligigãtis lite pendente inter alios impetratæ, ſed per colligantem in iudicio productæ.

Regulæ obſtans gratia, &c.

SOLVTIO. Iſta quæſt. fuit heri 22. Maij & ſecunda

Iunij

Iunij. M.D.XXXVI. propoſita,& ventilata in Rota corã R. P.D. Marcello electo Marſicano, in cauſa Placẽtina parochialis de Verſocana. Et domini fuerunt varij. Et vt difficultas,& quæſtio iſta facilius intelligatur, ſeries negotij ita ſe habet: Franciſcus de Mirãda, & quidã Chriſtophorus Vrbina cõtendebãt inuicem ſuper prædicta parochiali. Deinde D. Frãciſcus Solis Epiſcopus Balneoregen. fuit citatus,& tractus ad eadem cauſam per D. Frãciſcum Miranda. Itaque dictus Mirãda,& epiſcopus ex vna parte erãt collitigãtes. Ex alia vero idẽ Mirãda,& dict' Chriſtophorus. Pendẽte huiuſmodi lite Chriſtophor' impetrauit vnũ Breue à papa Clemẽte, in quo papa annullabat quaſcunque aliàs prouiſiones ſuper dicta parochiali, aliis quã Criſtophoro factas, decernens irritum,&c. Poſtea Chriſtophorus obiit,& totũ ius Chriſtophori per ſubrogatiõnẽ deuenit in perſona dicti Frãciſci Mirãda. Itaque lis remanebat ſolum inter dictum Mirãda,& epiſcopum habẽtem titulum anterioris datæ,& in poſſeſſionis dictæ parochialis exiſtentem. Et quia dictus Franciſcus Miranda ſpoliauerat epiſcopum ſuſpenſo petitorio, egit epiſcopus cõtra eum poſſeſſorio recuperandæ. Franciſcus produxit cõtra epiſcopum prędictum breue, quod impetrauerat dictus quondam Chriſtophorus dum viueret ad effectũ, vt oſtẽderet epiſcopum nullum habere titulum, neque poſſeſſionem propter decretũ irritans dicti Breuis, ſine quo titulo ſaltem colorato epiſcopus poſſeſſorio reſtituendæ agere non poterat iuxta vulgatas deciſio. epiſcopus verò contra Breue excepit de iſta regula, quia per illud tollebatur ſibi ius quæſitum: dubitatum fuit nunquid iſto caſu haberet locum regula?

Caſus declaratorius.

Pro parte affirmatiua dicebatur, quòd ſic. Nã regula iſta innititur æquitati, quæ iſto caſu militare videtur, maximè contra dictum Breue exorbitãs, rigoroſum,& inſolitum. Et licet regula loquatur in cauſis, verum eſt dicere epiſcopum fuiſſe cum præfatis in eadem cauſa,& ſuper eodẽ beneficio. Nam licet inter epiſcopum & Chriſtophorum nõ eſſet lis, erat tamen eadem cauſa quæ ſufficit, cũ alia ſit cauſa, aliud lis. vulg. c. forus de verb. ſignific.

Cauſa aliud eſt, aliud verò lis.

Præterea, quia ius obueniẽs ex dicto breui, tẽpore quo Franciſcus Miranda excepit de eo, iam erat cõſolidatum in perſona dicti Franciſci,& effectum fuit totaliter ſuum, iuxta l. hæreditas. de acquir. hære. Vnde qua ratione obſtaret

ret regula,ſi Franciſcus inpetraret breue prædictũ, eadẽ ratione quando ius procedens ex breui eſt effectũ ipſius opponentis.arg.c.abbate ſanè.de re iudic.lib 6.

Præterea,quia ſi dicim⁹, Regulã epiſcopo iſto caſu nõ ſuffragari,ſequeretur hoc abſurdũ quòd multotiens intruſi,in ſua ſe intruſione cõfouerent. Pone enim litẽ eſſe ſuper vno beneficio inter A titulum habẽtem,& B.poſſeſſorem intruſũ .C. tertius impetrat gratiam annullatiuã tituli A.facta mentione de lite. Certè ſi dicimus nõ poſſe A.dare de regula iſta,B.intruſus contra A.poterit abſolutoriam petere,cùm reperiatur titulus ipſius A. extinctus per gratiã C.Quæ quã ſint abſurda, quilibet decernere poteſt.Et ideo dicendũ videtur,quòd vbi gratia tertij impetrata lite pendente,inter duos tollit titulum,vel aliàs præiudicat alteri litigantium,ſi alter vtitur illo iure cõtra ſuum aduerſarium collitigantem,procul dubio locus erit regulæ, per ea quæ dicit Oldra. conſil. 299. & ſequitur Fely.in cap.in noſtra in 15 corr.de reſcrip.

Iſtis tamẽ rationibus non obſtantibus,maior pars Dominorum cõcluſerunt contrarium,videlicet, nõ eſſe hoc caſu locũ regulæ per iſtas rationes. Primò quia iſta regula fuit ſemper interpretata tantũ habere locũ inter collitigantes, vt ſic inquãtũ fieri poſſet, interpretetur ſecũdum ius commune,quòd noluit in medio litis ſacras iuſſiones impetrari poſſe,ne ius collitigãtis turbetur.Et hoc denotat illud verbũ cauſis,poſitum hic in regula quæ largo modo litem cõprehendit,vt traditur in l.cauſ.s.C.de tranſact.Cum igitur Chriſtophorus prædictum breue impetraſſet,tempore quo non erat lis inter ipſum & epiſcopum ,meritò regulæ non erit locus.Iſta tamen nõ procederent tempore Hadriani,6 qui regulã generalem fecit, cõprehendẽs omnia tempora,& idem fecit ſanctiſſ.Dominus noſter Paulus Papa 3.Itaq; deciſio prędicta locũ habet tẽpore aliorum Pontificum,quorũ regulæ tantũ ad conceſſiones lite pendete obtentas reſtringuntur, vt latius dixi in præfatione iſtius regulæ.Et tenẽdo iſtũ intellectum,prędicta facile reſoluũtur. Nec obſtat,quòd illud breue infert præiudicium,quia hoc nno facit quòd ſit locus regulæ,quia caſus præiudiciales extra iudicium regulæ non ſubiiciuntur, ſed ſub diſpoſitione iur s cõmunis relinquuntur,quæ qualis ſit,inferius dicetur in alia quæſtione Poterit igitur hic epiſcopus ſibi cõſulere aduerſus illud

Cauſis, illud verbum.

illud breue per aliquam commiſſionem reductoriam bre uis ad ius commune, quæ denegari non ſolet, præſertim quando cõmiſſio petitur cum illa clauſula, conſtito de bono iure, quod ſi non fuerit, ſibi imputet

QVAESTIO DECIMAQVINTA

QVAERO, an per derogationẽ iſtius regulę, vigore cuius iam alicui competebat ante derogationem regulæ, exceptio, tollatur ſibi ius quæſitum?

SOLVTIO, Quidã antiqui tenebant quòd ſic, vt ad notauit ſumus ille vir Laurentius Puccius quondam car dinalis ſanctorũ quatuor, in quibuſdam notabilibus expeditionum curię: rationem tamen aliquam non ſcripſit, Et pro iſta opinione facit, quia poſtquam vigore alicuius legis acquiſitum eſt ius alicui, princeps in pręiudiciũ iuris vigore illius legis quæſiti non poteſt talem legẽ reuo care. quominus ad tuitionem dicti iuris quæſiti illa lex al legari poſſit. Ita tenẽt Imo. & D. Anto. in c. j. de cõſt. per dictũ Innocen, in c. nouit. de iud. Quem ibi latè ſequitur Abb. in verſ. quarta ſolutio. &c. Vbi infert, quod leges ꝓlatę ab Imperatoribus in fauorem eccleſiarum & clerico rum, ex quo tranſierunt in priuilegiũ, non potuerũt per eoſdem in preiudicium prædictorũ reuocari. Et ſequitur Fely. vtroque loco. Ita videbatur in propoſito dicendũ ꝙ papa derogando huic regulę, ſi per derogationẽ illius infertur pręiudicium illi, cui iam prius cõpetit ius excipien di vigore regulæ, ꝙ nihilominus reuocatione non obſtan te, poterit excipere de regula. Et pro iſta parte faciunt ea quæ Card. & Imo tradunt in c. quia diligentia, de electio. ſequitur Alexand in l. Gallus. §. & quid ſi tantũ, in. 9. col. verſi. 2. limitatur, ff. de lib. & poſthu

Lex vigore cuius eſt ius acquiſitum alicui, &c.

Leges prolatæ ab Imperatoribus.

Sed iſtis non obſtantibus contrarium videtur concludẽ dum. Et in primis illud ſatis notiſsimũ eſt in iure, ꝙ princeps poteſt pro libito voluntatis tollere leges poſitiuas. c. 1. de cõſtit. lib. 6. cum illis nõ ſubiiciatur, ſed illę ſubſunt ipſi. vulg. c. propoſuit, de conceſſ. pręb. & tradit Alexan. in conſil. 2. col. 5. libr. 1 & alibi ſæpe, Nam illi⁹ eſt deſtruere, cuius eſt condere, vulg. l. fi. C. de legib. Et ideo dicimus ꝙ in principe eſt pro ratione voluntas, vt dicit Bal. in l. rele gati. & ibi glo. ff. de pœnis. Et hoc procedit etiam ſi per ta lem legem reuocatoriam tolleretur ius quęſitũ alteri: nõ ſolum virtute legis reuocatę, ſed ratione alicuius ſpecialis tituli, quod fortius eſt vt tradit notabiliter Bar. in l. quotiens

Deſtruere illius eſt, cuius eſt cõdere.

tiens.ff.de polici & in l.Antiochenſium .ff.de priui. credi. & in proœ. Digeſtorũ. Vnde licet princeps per reſcriptũ ſuum auferens rem, vel beneficium alteri⁹ teneatur ad recompenſam, vt alias dixi, quia talia reſcripta ſeu conceſſiones intelliguntur ſine alterius præiudicio. Tamen vbi princeps non per viam reſcripti, ſed per viam legis generalis tolleret ius quæſitum, non tenetur ad aliquã recompenſam vt notabiliter cõcludit Alex.in cõſ.109.viſis iis. col.ante penul.verſicu.ad tertium argumentũ.lib.3.& in cõſil.189.incip.mature.col.5.libr.2. Sic igitur ſi papa per viam legis derogat iſti regulæ, non eſt dubiũ per hoc nõ tollere ius quæſitũ. Quia papa poteſt tollere ius quęſitũ ex lege ſua. vt dicit Pau de Caſt.cõſi.216.incl quomodo. ſequitur Fely.in c.nouit.in 8.col de iudi. Quinimò ſi per viam reſcripti ſcienter derogat regulæ, poterit ille, cui ius tollitur. vti exceptione illius. Quia ſatis conſtat papã in beneficialibus liberam habere poteſtatem. non ſolum derogandi regulam, ſed etiã ſine cauſa pręiudicandi alicui. & auferendi ius quęſitũ, vt notat Abb.poſt Ant.in c. conſtitutus.col.2.de relig.domi.cum ſexcentis concor.vt moder. Mediolanen. ſcribunt in c.qui in eccleſiarum.in 11.col.ver.ſecundus caſus eſt.de conſtit.

Princeps per reſcriptum ſuũ auferens rem quando, &c.

Papa poteſt tollere ius quaſitum ex lege ſua.

Non obſtãt ea quę in contrarium ſunt adducta ſuperi⁹. Quia procedunt illa, quãdo lex eſt pro aliquibus nõ ſubditis particulariter condicta per viã priuilegij, non autẽ generaliter pro omnibus, vt loquũtur prædicti doct.in.d. c.j.& dicto.c.nouit. Tali enim caſu princeps reuocare legem non poteſt, reuocando non tollit ius quæſitum ex illa lege. Secus tamẽ eſt, quando lex fuit generaliter ędita pro omnibus, prout eſt regula iſta & nõ particulariter in priuilegium aliquarũ perſonarũ, Quia tali caſu reuocari poteſt, neque curatur de pręiudicio, vt notãter diſtinguit Paul.de Caſt.in conſi.277.incip.primum dubiũ. lib.1.& tradit Soci conſi. 156.col.2.& Dec.cõſil.229.circa fin.& Alexand.conſi.101.col.v.lib.1.& moder.prædicti præſertim, quia quando derogatur regulæ in fauorẽ certę perſonæ, regula nõ tollitur, quomin⁹ alij eius exceptione vti poſſint. Nã ſępe in Rota illis in declaratoriis vidi ꝑ ſummos põtifices cõceſſis derogari, & plures caſ⁹ ponit Bo. Me. Laurentius Cardinalis ſanctorũ quatuor, in quodam ſuo lib.adnotationum, fol.168. In quibus derogatum fuit huic regulæ in fauorẽ certarum perſonarũ, quas hic bre-

Regulæ quãdo derogatur in fauorẽ alicuius &c.

uitatis

SOLVTIO. Iſtud dubiũ tẽpore Calixti quarti cõtigit in cauſa Toletana archidiaconatus, & non habeo quid fuerit deciſum. Tamen tẽtando dicam quid mihi videtur, animo mutãdi, ſi meliores ratiões inuenero. Dico igitur regulam non cõprehendere iſtum caſum, ex eo, quia iſta regula procedit quando per gratiam aliquid aufertur alicui, & confertur alteri. Sed per huiuſmodi reſeruationem nihil Sempronio aufertur, qui poſt obitum, & ſic eo tẽpore, quo reſeruatio debet ſortiri effectum, nihil de huiuſmodi beneficiis diſponere poteſt: neque etiam ordinario collatori aliquid diminuitur, cum conferre non poteſt dicta beneficia iam effecta litigioſa. iuxta clemẽt. prima. vt lite pendente. Cum igitur per huiuſmodi reſeruationẽ nihil poſſeſſori, nihil etiam ordinario tollitur, nihil rurſus illi in cuius fauorem ſit, reſeruatio de pręſenti confertur, quod ius firmum ſapiat. Igitur cõcludendum erit locum non eſſe regulæ, quæ loquitur de iure quæſito non tollendo.

Ordinari⁹ beneficia iam effecta litigioſa conferre non poteſt.

Eſt bene verũ, quòd regulæ antiquæ Benedicti, Eugenij, & Nicolai ſummorum pontificum iſtum caſum comprehendebant. Sed ex quo in modernis fuerũt illa verba reſeruationis ſublata, conſtat modernos pontifices noluiſſe ſub regula caſum illum comprehendere, argument. eorum, quę dicunt Domini in deciſione. 48. titul. de reſcript. in antiquis: refert Felyn. in c. ſuper literis. in 7. columna. de reſcriptis.

Lex moderna.

Niſi dicamus ſatis ſub interpretatione poſſe intelligi cõprehenſũ, ex quo regulę antiquæ illum exprimebant. Nã lex moderna generaliter loquẽs, debet interpretari, & intelligi ſecundum antiquam, etiam abolitam, iuxta doctrinam Bar in ſ. ſi. ff de falſ. & in l. 1. ff. de coniung. cum emã. lib. & l. nam. & poſteriores. ff. de legib.

Commiſſio tollens ſubreptionem gratiæ, &c.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, nũquid cõmiſſio quę tollit ſubreptionẽ gratiæ, de qua exipiebat aduerſarius, nullum aliud ius habẽs quàm ius illius exceptionis, dicatur tollere ius quęſitum, vt ſit locus regulæ.

SOLVTIO. Quæſtio iſta accidit in Rota tẽpore Pauli ſecundi in cauſa Arelien. parochialis de Camploro. Et tũc plura ſatis leuia fuerũt allegata, quæ, ne verboſos cõmentarios faciam, omitto. Solum igitur reducitur pũct⁹ iſtius quæſtionis ad hoc, vtrum exceptio ſubreptionis cõpetẽs aduerſario fuerit peremptoria gratiæ, an dilatoria?

Exceptio ſubreptionis competẽs aduerſario.

petens

Nā ſi peremptoria, erit locus regulæ. Quia per illam cōmiſsionē ſublatiuam ſurreptionis tollitur ius quæſitum opponēti quod papa videtur in dubio velle facere, vt notat Specula. in titu. de reſcrip. præſenta. §. ratione autem formę, verſicul. illud, cum concordant. vt ſcribit Alexand. in conſi. 137. in cauſa & lite. in 2. col. libro. 2. Aut erat exceptio dilatoria, quæ non perimebat gratiam. Et tali caſu videretur dicendum nō eſſe locū regulæ, cum per hoc nullum videatur aduerſario ius quæſitum tolli, per ea quę notantur in cap. ſuper literis. de reſcrip. & in ca. ex parte. de offic. deleg. & notat Ioan. And. in cap. per venerabilē, in 2. gloſſ. qui fil. ſint legit. Hinc eſt, quòd ius reſultans ex exceptione dilatoria eſt tam modici momēti, quòd Rota ad exceptiones peremptorias, non ad dilatorias probandas dat remiſſoriam, vt dicit Hoſtien. & omnes in ca. 1. & ibi Felin. colum. fin. de appel. Sic etiam minor ad peremptorias exceptiones reſtituitur. non autem ad dilatorias, quia in prim's infertur damnū: in ſecundis verò non. ita dicit Bald. in l. peremptorias. columna. 4. C. ſentē. reſcind. non poſſ. & in l. ſcio. ff. de in integ. reſt. faciunt quæ dixi in regula de plublicandis. quęſt. 17. Ex quibus infertur, q; ſi aliquis exciperet de regula de valore, vel triēnali, quę nō dant titulum, ſed tantum ius exipiendi peremporiè, ſi papa lite pendēte poſt prædictas exceptiones acquiſitas derogaret illis, diceretur tollere ius quæſitum, quia auferret exceptiones perēptorias, ius aduerſarij totaliter perimētes, & excipienti ius dantes. Et ita in vna Veronen. fuit in Rota concluſū tempore Leonis 10. (vt retulit D. Franciſ. de Firmo nunc procurator) Et eodē modo dicendum eſſet ſecundum aliquos, quando exeptio peremptoria alicui competens non in totum tolleretur. ſed longius differretur, quia tali caſu etiam locus eſſet regulę. pro qua opinione facit, quia ius acquiſitū in longum tēpus ſuſpendere idem eſt, quod tollere. vt eſt text. not. in capi. ſi ſuper gratia de offi de leg. libro 6. vbi iſta æquiparātur tollere alicui perpetuo ius, vel longius differre. pro quo facit dictum Bald. in l penul. ff. de excuſa. tuto. Secus tamen videretur dicendum quando exceptio, quę tollitur, eſſet dilatoria. quia ex quo cēſetur modici præiudicij, vt dixi, nō deberet conſiderari. argumen. l. ſcio. ff. de in integrum reſtitutione.

Remiſſoria an concedatur pro probandis exceptionib. dilatoriis.

Regula de valore nō dās titulum, &c.

Suſpendi in longum tēpus quid ſit.

Papa differēdo ius mihi cōpetens. &c.

Sed circa iſta quæ dicta ſunt conſiderandū eſt diligenter

Papa an

Aeque praeiudicet alicui tollendo illi dilatoriã excep. &c.

ter. Et reſoluenda ſunt duo capita. Primum, nũquid verſit, quòd papa differendo ius mihi competens per exceptionem peremptoriam videatur inferre præiudicium cõſiderabile. Secundum caput eſt, nunquid papa æquè præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem cõpetentem, ſicut peremptoriam.

Papa licet nõ poſſit auferre alicui ius ſuum, &c.

Mora modici tẽporis dãnũ magnũ nõ continet.

Circa primũ plura dici poſſunt pro vtraque parte. Primò pro parte negatiua, videlicet quòd papa differendo ius excipiendi peremptoriè non videatur præiudicium conſiderabile inferre, eſt dictum Bald. in lege Titius. in principio. ff. de excuſa. tuto. vbi dicit, quòd tollere & ſuſpẽdere multum differunt, per iura ibi allegata per eum. Et hoc idem videtur tenere Innocent. in capi. quæ in eccleſiarum, de conſtitut. qui voluit, quòd licet papa non poſſit auferre alicui ius ſuum, poteſt tamẽ dilationem ſuper eo concedere. Nam vt dicit text. in l. ſi debitori. ff. de iudi. Magnum damnum non eſt in mora modici temporis. per quem text. vt ibi dicunt modern. papa quotidie moratorias concedit.

Ius tollere alicui, vel illud differre parificantur.

Papa ita cẽſens præiudiciũ inferre differendo ius ſicut extinguendo.

In contrarium verò faciunt ea quæ ſuperius dicta ſunt ex dictis Bald. in dicta lege penult. ff. de excuſ. tuto. & tex. in dicto cap. ſi ſuper gratia. vbi parificantur iſta, tollere ius alicui, vel illud differre: pro qua opinione alia iura allegat Felyn. in c. in noſtra. in 27. correl. de reſcript. vbi dicit, quòd in dubio papa non intendit per ſuas literas prę iudicare iuri alteri quæſito, ſiue illud faciat ius extinguẽdo, ſiue differendo. Et idem ſentit Felyn. in ca. ad petitionem, in ſecunda colum. de accuſa. Et hoc expreſſe tenet Egid. deciſio. 739. in fin. Et quòd papa ita cenſeatur præiudiciũ inferre differẽdo ius meũ, ſicut extinguẽdo probat bene Geminia. in ca. ei cui, in v. col. de præbend. lib. 6 & in conſi. 11. col. penul. & tenent moder. in tracta. beneficiorum, q. 11. tertiæ partis. verſicu. decimaquarta qualitas, &c. fol. 232. paruo volumine.

Quid dicendum? Conſiderabam ſi iſtæ opiniones contrariæ poſſent ſub diſtinctione cõcordari, videlicet quòd aut papa differt ius opponẽdi exceptionẽ meam peremptoriam ad modicum tempus, & tali caſu non eſſet locus regulæ: quia in dilatione modici tẽporis non infertur prę iudicium conſiderabile, & ita loquitur text. in dicta l. ſi debitori. cum dicto Bald. in dicta lege penulti. & aliis pro iſta parte allegatis. Aut verò dilatio eſt longi temporis, &

tali

tali caſu procedit contraria opinio videlicet quòd idē ſit differre, quòd auferre ius, vt patet ex exemplo dato per Fely. in cap conſtitutus. in 5. colum. verſicu. cōſiderata, de reſcript. videlicet quando papa differet obligationem alicuius iuratam ad longius tēpus. Nā talis dilatio dicetur inferre præiudicium, licet obligationem, nec iuramentū tolleret. Et ad hoc plura iura allegat Fely. in quodam ſuo conſil. incipien. faciem tuam illumina, in tertia col. quem habeo manu eius propria ſcriptum. Et pro vtroque inembro diſtinctionis videtur text. in l. quotiēs. C. de pre. imp. offer. Sed obſtat adhuc iſtis vnum, quia reſpectu præiudicij idem iudicatur de magno ſicut de paruo. Cum igitur regula iſta ſimpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni præiudicio intelligi, prout etiam de iure communi intelligitur, vt patet per gloſſ. in verb. præiudicium. in ca. olim de conſuetu. Et ideo iſta declaranda erunt, vt dicam ſtatim in ſecundo cap.

Dilatio la grauioris in opponendo excep.

Papa differens obligationem &c.

Circa ſecundum caput videtur dicendum idem eſſe alicui tollere exceptionem peremptoriam vel dilationem, ꝑ ea quæ dicit Bar. in l. ſi in prin. ff. de his quę in frau. cre. ſequitur Alexan. in conſil. 115. col. ſi. vol. 5. vbi dicunt, ꝙ ſicut perdens exceptionem peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio, ita & perdens dilatoriam, per l. omnes §. ſi. eod. titu. Et idem tenet Domi. in rep. ca. poſtulaſti. in 26. colum. de reſcript. Quid dicendū? aduerte quòd pro veritate prædictorum diſcutienda, diſtinguēdæ ſunt ſpecies dilaatoriæ, vt declarat Bar. in d. l. fin. & Bald. in l. peremptorias. nam quædam ſunt modici, quædā magni præiudicij. Nec obſtat quod dictum eſt, omnes dilatorias exceptiones cenſeri modici præiudicij, & ideo à lege facile tollūtur: quia illud procedit quando agiť de dilatoriis exceptionib⁹ tollendis per viam legis. Nam lex etiam poſſet tollere peremptorias, & tunc non eſſet locus iſti regulæ, quæ tantum procedit quando per viam reſcripti, mandati vel priuilegij ius quæſitu tollitur, nō autē quādo per legis, vt inferius dicetur, & declarant moderni & nouiſſimi Mediolanē. in c. ex parte el. 2. in 7. notab. de offi. deleg. Nam in reſcripto vel priuilegio nō ſolum cōſideratur magnum, ſed etiam minimum præiudicium. Et niſi papa expreſſe derogaret regulæ, obſtaret in vtroq;, vt dicūt moder. in cap. quæ in eccleſiarum. col. 12. de conſtitu. Et hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerē quando per-

Exceptiones dilatoria quid importent

Præiudicium tam magnum quā paruum

petuum eſſet pręiudicium,quod conſiſtit in priuatione iuris modici,puta exceptionis dilatoriæ,vel rei paruæ. Nā ſi papa illam auferret,& me perpetuo priuaret lite pendē te,eſſet locus regulæ. Secus quādo papa illud ius ad modicum tempus differret: nam propter hoc nō diceretur ius auferri,& ita procedit tex. in d.l.quotiens, & ea quæ in proximo membro dixi. Si vero dilatio eſſet lōgi temporis,procederet text.in d c.ſi ſuper gratia.& in cap.ſi propter tua debita.de reſcript.lib.6.cum aliis alleg.in proximo puncto,Et ſecundum iſta debēt declarari ea quæ Rota dicit in deciſ. 27. in not.quod ſi p lapſum termini ad articulandū admittātur articuli obiectiui,dicitur tolli ius quæſitū cum aduerſari⁹ ſit tutus exceptione tēporis Et idem habetur Deciſ. DCXLVIII. in antiquis, & Deciſ. DCVII.Vide tamē circa hoc omnino infra quæſtionē 17.& quę dicam quæſt.10.Et per iſta etiā declarātur ea quę dixit Fely in d.cap conſtitutus. in 10.col. verſi. generaliter autem.dum refert Calixtum III.diſtuliſſe iuramentum cuiuſdam obligati ſoluere ad certū tempus, vbi poſtea diſtinguit duos caſus,vt ibi per eum.

Prœiudicium perpetuum.

Ius quaſitum an dicatur tolli,&c.

QVAESTIO VNDECIMA

QVERO,nunquid commiſſio auferens alicui releuamen probationis dicatur auferre ius quæſitum, vt locus ſit iſti regulæ

Commiſſio auferens releuamē probationis.

SOLVTIO.Pro intelligentia quæſtionis exemplū poni poteſt in cauſa Salernitan. Abbatiæ,quæ fuit olim vētilata in Rota tēpore Pij.Nam papa motu proprio,ex certa ſciētia,& de plenitudine poteſtatis cuidā Gaſpari gratiam conceſsit,in qua plura narrauit. Aduerſarius vidēs illa narrata ſe aliter haberi,& ei magnum præiudiciū inferre.obtinuit à papa commiſsionem,per quam papa voluit illa narrata in gratia Gaſparis perinde haberi, ac ſi gratia illa fuiſſet ad inſtātiā & īpetrationē Gaſparis, & non motu proprio facta. Ita quòd illa commiſsio onerabat Gaſparem ad probandū illa narrata,quæ ſtante motu proprio,& certa ſcientia,non tenebatur probare,& ſic commiſsio auferebat Gaſpari releuamen probationis ex motu proprio reſultans,fuit dubitatum nunquid per hoc dicetur ei tolli ius quæſitum.vt eſſet locus regulæ?

Multa fuerunt tunc hinc inde dicta. Nam quidā dicebāt nō tolli ius quæſitum,& per conſequens nō eſſe locū regulæ ex eo quia regula loquitur quādo tollitur ius,ſed

probatio

batio non eſt ius,iuxta tex. in d.l. duo ſunt Titij.ff.teſta. tut.vbi probatio & ius ponuntur vt diuerſa,& ſic ex vno ad aliud tanquã ex diuerſis nõ fit bona illatio. vulg. c.in præſentia. de probat. Præterea præſumendum eſt papam reuocando ſuum motum proprium non fuiſſe bene informatum,neque certam ſciẽtiam habuiſſe negotij narrati, Præſertim quia agitur de modico preiudicio,quia non tollitur Gaſpari probatio,ſed releuamen ab onere probãdi quod eſt quid diuerſum, vt in l. eum qui.ff.de iureiur, & in l. 1.in fin.ff.de inter.actio. & tradunt moder. in rub. de probat. Et papa nihil aliud hîc facit,niſi quia Gaſparẽ reducit ad viam iuris quæ diſponit agentem probare debere quod intendit,vulg.l.qui accuſare.C.de eden.Ergo ex hoc nõ dicitur grauari, nec ius aliquod perdere,argu. l.ſi vnus, §. pactus.ff.de pact. & ita nõ videbatur regula hoc caſu locum habere.

Probatio an ſit ius.

Proba io & releuamen in quo differant ab onere probandi.

In contrarium allegabatur reuocatio gratiæ motu ꝓprio cõceſſę,quę reuocatio ius diminuit, & grauat onere probandi iam illo onere releuatum. Nam illud grauamẽ onꝰ dicitur,ex quo dependet tota deciſio cauſę,iuxta tradita per Bar.in l.ictus fuſtium,circa fin. ff.de his qui nota. infa. & ea quæ dicit Areti.in c.dilecti. in 3.col.circa fin. de iudic.Et ita per iſta dicta cõcluſit Rota in vna Romana taleę M. CCC. Duc.pendẽte de anno M.D.XXXVII;I. corã. R. P. D. Petro Vottio epiſcopo Aquẽ.inter Gundiſaluum de Salazar,& Io.de Macerata phyſicum. Nam Gundiſaluꝰ vigore inſtrumẽti in forma Camerę petebat dictam ſummam à dicto Ioan.quam pro redimendo ſe,& filios duos à manibus militũ ei mutuauerat, & eam ſummam dictus Ioã. in dicto inſtrumento confitebatur ſe habuiſſe & recepiſſe,iurans omnia in eo cõtenta eſſe vera, renũtiãs exceptioni non numeratæ pecuniæ, &c. Petente igitur Gundiſaluo ſummam,dictus Ioannes iam abſolutus à iuramento ad effectum agendi & excipiendi:&c.exceptionem nõ numeratæ pecuniæ oppoſuit. Verum quia iurauerat omnia & ſingula eſſe vera,illa verba tãtũ operabantur quod ipſum Gundiſaluum releuabãt ab onere probãdi numeratam pecuniam, & transferebant onus ꝓbandi in ipſum Ioan.excipiẽtem,iuxta tradita per Alex. & alios in l.nemo poteſt.de leg.1.& in l.fi.C.de non numer.pecunia.Et ita Rota impoſuit dicto Ioãni onus probandi.Ioan.vero videns forte non poſſe ita facile negati-

ſiam probare, acceſſit ad reuerendiſſimum cardinalē Neapolitanum tunc vrbis legatum, & obtinuit commiſſionem quod præfigeretur terminus dicto Gundiſaluo ad probandum ſe numeraſſe pecuniam: Gundiſaluus excepit de iſta regula, Domini tenuerunt tolli Gundiſaluo ius quæſitum. verum quia Ioan. ſe iuuit alia commiſſione, fuit vtrique termin' præfixus, & mādatū cōcordari, & ita cauſa māſit.

Itaque ex prædictis apparet præſentem quæſtionē fuiſſe deciſam per rationes ſuperius allegatas, & alia plura dicta tunc per aduocatos vtriuſque partis congeſta, quæ breuitatis cauſa omitto.

Breuiter hîc concludo, ꝙ ſi in dicta gratia motu proprio talia erant narrata, quæ aliàs probari debebāt de iure cōmuni, hoc caſu ſi papa per ſuam commiſſionem prædictā gratiam ad ius cōmune reduxit, nulli facit iniuriam, quia fauorabilis eſt via per quā reuertimur ad ius cōmune, vt in c. ab exordio. 35. diſtinct. vt notat gloſ. in c. 3. de præbend. li. 6. & dicā inferius in alia quæſtione. An verò narrata in gratia motu proprio, non erant contra ius cōmune, ſed præter, in quibus ius cōmune exactas probationes nō requirebat, & tali caſu procedat contraria opinio.

Cōmiſſio mandans dari fidē ſcedulæ.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, Nūquid cōmiſſio quæ mādat dari cedulis publicationū factis in audiētia cōtradictariarū, & in cathedrali eccleſia, quę nō plene probabant, quo ad effectū regulæ de publicādis, dicatur tollere ius quęſitū?

SOLVTIO. In cauſa Cameracen. præben. olim accidit iſte caſus in rota, & non habeo quid fuerit reſolutum. Tamen tentando poteſt dici, quòd nō tollat ius quæſitū ex eo, quia commiſſio ſolum adiuuat, ſeu ſupplet probationem. Et hoc nō eſt tollere ius quæſitum, quia ſtant ſimul quòd aliquis habeat ius, & deficiat probatio. l. duo ſunt. ff. de teſtamen. tutel. & tradit Inno. in c. quia plæriq;. de immun. eccl. Cum autē iſta regula loquatur de iure quæſito tollendo, in ſuppletione probationis locū non habebit tanquam res diuerſa. Quia per illam potius adiuuatur ius amiſſum per regulam de publicandis, quàm ꝙ alicui ius tollatur. Et ita pro iſta parte conſuluerūt plures excellētes viri illius tēporis, quorum nomina, quia ſunt incognita modernis non habētibus eorum ſcripta, nō refero.

Ius aliquē habere & deficere ſtant ſimul

Reus per probatio

Quāuis poſſit tentari, quòd adiuuare probationem nō ſufficientem ſit ius tollere, cum per probationū defectum

reus ius iudiciorum acquirit. quod repręſentat victoriã. iuxta.l.qui accuſare.C.de eden.Nam ſi illa publicatio eo modo facta erat inſufficiẽs,reus erat ſuffultus exceptione regulæ de non publicandis, quę perimit gratiã, quod videtur per dictam commiſsionem ſuppletiuam publicationis tolli.quod fieri non conuenit,iuxta ea quæ diximꝰ ſuperius quæſt.11 Et licet probatio,& ius videãtur differre.per ea quę dicta ſunt,tamen quo ad effectum iudicij ꝓbatio idẽ eſt quod ius,vt patet in eius diffinitione tradita ꝑ moder.in rub.de probat.Et ita dicta.l.duo ſunt,in ſpecie eſt declarata notabiliter Bald.in l.hac cõſultiſsima,in ſecunda colum. C.qui teſtamen.facere poſſunt.Et ſequitur Petr.de Ancha.in c.penult.col.fin.de cleric.percuſſo. *num deſeſtum.* *Probatio an ſit ius.*

Tenendo tamen primam opinionem ad iſta poſſet reſpõderi,quòd per exceptionẽ regulæ de publicãdis, licet reſignatarius repellatur,non tamem propterea opponẽdi adiudicatur beneficium virtute regulæ,ſed titulus aliunde quæri debet:& ille titulus eſt qui dat ius opponẽti,nõ ipſa regulæ oppoſitio.Sicut dictũ fuit ꝑ Dominos in vna Vigelen.archidiaconatus corã.R.P.D.Marcello epiſcopo Marſicano de hoc menſe Nouẽb. 1539. Nam voluerunt quòd licet vna pars cõtra ſuũ aduerſariũ excipiat de pœna cle.1 de ſequeſt.poſſ.& fruct. nõ per hoc ius violantis ſequeſtrum acquiritur excipienti, niſi aliunde illud impetrauerit. Itaque ſi papa ſuppleat diligẽtias publicationis factas per reſignatarium ad effectum,vt cenſeatur regulę ſatisfeciſſe,nõ propterea tollit, nec lædit titulũ opponentis, etſi ocaſionaliter vel ſecundario ius illud per huiuſmodi ſuppletionem debilitaret illud præiudicium ad effectum iſtius regulæ non eſt conſiderabile,prout latius cõcluſum fuit ſuperius in tertia quæſtione. *Reſignatarius.*

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO an per commiſsionem per quã papa declarat mentis ſui prędeceſſoris fuiſſe gratiã nõ fuiſſe ſubreptitiam, per expreſsionem falſam familiaritatis tollatur ius quæſitum? *Papa declarãte in cõmiſsione mentem ſui prædeceſſoris non fuiſſe gratiam.*

SOLVTIO. Paulus Pontaneus olim inter aduocatos ſui temporis excellens, conſuluit regulam hoc caſu non habere locũ. Quia per talem commiſsionem nõ tollitur ius quæſitum Et ratio eſt, quia non omnis falſa expreſsio inducit ſubreptionẽ, ſed illa duntaxat quæ poteſt papam mouere,vel non mouere,ad facilius cõcedendũ vel dene-

grādum vt notat Ioannes Andræas in capitulo dudum, per illum textum de præbendis libro ſexto, & Ioannes de Imola & Dominicus in cap. ſi motu. eod. titu. gloſ. in cle.ſi dignitatē.eod.tit.& D.Anto.in cap.ſuper literis. de reſcript. Pro qua opi.id facere videretur, quia q declarat, nihil de nouo dat impetranti, nec aduerſario aliquid tollit. vulg. l. hęredes palàm. § ſed etſi notā.ff. de teſtā.& ideo in declaratoriis nō poteſt præiudiciū prętēdi, vt tradit Egid.cōſi.19. Et ita in terminis tēpore Sixti in ſimili caſu bis cōſuluit Io. Aloiſius Tuſcanus aduocatus,& poſtea ob eius excellētē doctrinam factus auditor Camerę in conſil.ſuo incip. vtrum creatio acoliti in vltimo dubio. lib.1.cōſiliorū ſuorū fo.215.& in alio cōſil.incip.vtrū declaratio.poſito in ſecūdo volumine ſuorū conſil.fo 134. vbi cōſuluit in notabili caſu videlicet. Quidam epiſcopus Faren. aliàs familiaris Sixti, fuerat in Hiſpaniā cū reuerendiſsimo Vicecācellario legato,& ibi mortuus fuit, per cuius obitū quidam Andreas primo loco, deinde quidā Hermanus impetrarūt beneficia dicti epiſcopi. Sed Hermanus tāquā de familiari papæ impetrauit. Cúmque propter abſentiā dicti epiſcopi, propter quā videbatur receſſiſſe à familiaritate, & continua cōmēſalitate, in iudicio contenderetur, papa declarauit epiſcopum prædictū ſemper in eiuſdem papæ familiaritate manſiſſe, nec propter huiuſmodi profectionē, ſeu receſſum à curia, vnquā à ſua familiaritate, ac continua commēſalitate receſsiſſe,& cæ. Itaque attenta iſta papæ declaratione Hermanus cenſebatur prouiſus beneficio familiaris, quæ quidem declaratoria ſi non emanaſſet, Andreas tanquam primus impetrans obtinuiſſet, & vinceret Hermanum: videns igitur Andreas ſe per huiuſmodi declaratoriam ſuccūbere, excepit de regula iſta, ſuper qua cùm Rota dubitaret, datū fuit dictū dubiū, in quo Pōtanus vnius partis aduocatus, vt dixi, renuit regulæ nō eſſe locū ex eo q̄a per huiuſmodi papæ declaratoriā nō videbatur inferri præiudiciū cōſiderabile. Nam qui declarat, quòd in mēte incluſū erat, facit, ac ille qui granū, quod ſub ariſtis latebat, excutit, & in apertum ducit, qui ob eam cauſam proculdubio nouam ſpeciem non videtur inducere, vt dicit Bald. in l. ædita in 10. oppoſitio. C. de edē. cum cōcor. vt ibi ſcribit Decius in 11. colum num. 48. cum ſeq. & in cōſi. 114. colun. penul. facit tex. in l adeò. §. cum quis. ff. de acquir. rerum doni

Declarās nihil de nouo dat impetranti.

Caſus notabilis ſuper familiaritate.

Declaratio ſola quid operetur.

domi.& text.in clemen.exiui.verſicul.horũ autẽ de verb. ſign.Hinc.illud euenit,quod dicit Bald.in l.teſtamentum C.de teſta nihil eum principaliter diſponere qui tantũ declarat,ſed quid in præteritũ ſit oſtẽdere videtur. Pro quo dicto plura motiua tradit præfatus Ioan Aloiſius Tuſcanus,quæ non curo referre, breuitati ſtudẽs, cũ etiam nõ videantur magis,quàm prædicta vrgere. Et eũdem caſum quem ſuprà diximus Pontano contigiſſe, contigit etiam tẽpore Nicolai Quinti,& Calixti,& Sixti,prout atteſtãtur idem Paulus Põtanus.& Ioan.de Barũcellis aduocati illorum temporum conſiſtoriales in 4. volumine informationum tunc occurrentium in cauſa Toletana præſtimoniorũ pro Ioan. Monte contra Ioan Ferdinandi. Qui omnes in iſtam partem negatiuam,vt videlicet non haberet locum regula, inclinarunt

Sed aduertendũ eſt diligenter,quia cõtra prædicta facit in terminis conſil. Pet.de Anch.in cõſil 398.incip.prę mitto pro clariori.in vltimo dubio, vbi tenet, quòd papa declarãdo aliquẽ ſuũ familiarẽ fuiſſe, ſi per hoc tollitur gratia aduerſarij.declaratio non valet,quia tollit ius quęſitum. Et illud conſilium ſequitur Decius in ſermone concilij Piſani,in penul.colum. *Papa declarãte aliquẽ fuiſſe ſuũ famil. &c.*

Et ideo pro reſolutione prædictorum eſt diſtinguendũ de modo declarationis. Quia aut papa declarat illud q͂d in primo actu tacitè ſub verbis dubiis continebatur. Et tali caſu declaratio non tollit ius quæſitum,quia qui declarat,nihil de nouo inducit:ſed granum ex ſpicis,vt dictum eſt,excutit. Nam proprium eſt declarationis illud,quod eſſet inefficax & obſcurum propter difficultatem probationis aperire, vt in l.duo ſunt Titij.ff.de teſtamen. tute.& l.ſi cui.§.ſi quæratur.ff de ſer.fug. Et ita tenet Oldr.conſ. 167.ante omnia,&c.colum.fi. Et idem Pret.de Ancha.cõſil.64.vidẽdum eſt, colum. 1. Et in tali declaratione procedũt ea quæ latè tradit Andr.Sicul.in c.ſuper quęſtionũ. in princip.colum.1.de offic,deleg. Et Iaſ.in l. non dubiũ, in 6.nota de leg. Et talis declaratio vocatur expoſitiua. quia natura verborum hoc patitur, & hæc ſemper fieri poteſt,& in iſta regula locum non habet. *Declarationis diſtinctio.* *Declaratio qua tollat ius quæſitum qua verò non.*

Aut papa non declarat,interpretando verba,ſed ſupplẽdo illud quod non eſt.& quia iſta nõ eſt propria,nec vera declaratio,ſed potius quædã noua conceſſio.l.qui liberis §.teſtamentũ.vbi glo.& Bar.ff.de ſecund. tabul.& in l.1,

vbi gl.& Bal.C.de codic.talis declaratio ſubiicitur iſti regulæ.quia dicitur inferre præiudiciũ.Et ita expreſsè diſtinguit Paul.de Ca.in cõſil.338.quia exceptiones.in fi.lib.1 & in d.l.hæredes.§.ſicut.col.2.de teſtam.quod dicit bene notandum pro declarationib.quas ſæpe ſummi Põtifices de beneficiis reſeruatis faciunt.Nam dicit eas non valere in prẹiudicium tertij.Quib* quidã Pauli de Caſt.verbis. dixit Fely.ſæpius ſe in Rota vſum fuiſſe,dominis non diſſentiẽtibus.vt ipſe refert in cap cũ olim.in 4.col.de re iudic.Et cũ Paulo concordat Petr.de Anch.in d.cõſi.398. Et ita in ſpecie iſtã diſtinctionẽ ſequitur Decius in l. 1. in 2.col.C.de impub.& aliis ſubſtit.Et ante ipſũ Soci.in cõſi.260.incip in cauſa Naneten.in 9.colũ.vbi notab.loquitur.Et hoc idem ſequitur Decius in c.fina.in 6.col.de conſti.Et latius Moder.Taurinen.videlicet Ioã.Frãciſcus Purpurat*vir profundæ doctrinæ,in l.1.in 5.colũ.ff.ſi cer pet.Et pro iſta parte cõſuluit Gemi.in cõſ.128.in ſecũdo dubio.& ſequitur Fel.in c.quãdo.in c.1.col.j.de reſcript. Hinc.dicimus,quòd in tali declaratiõe inductiua de nouo requiritur partis citatio, quia per eã infertur prẹiudicium,vt probat latè Decius in cõſi.14.colum.fina.in vltimo volumine impræſſorum.Pro quibus conferũt ea quæ Ro.tradit in cõſil.298.Et ideo tẽpore Sixti papæ in vna cauſa parochialis de Tuſchiis Naneten.in qua tũc cõſuluit Andr.de Caſarellis excellẽtiſsimus aduocatus conſiſtorialis,fuit cõcluſum tali declarationi obſtare iſtam regulã.Et credo,quòd fuit illa cauſa ſuper qua cõſuluit Soci.in dicto conſil.260 Et ille fuit pulcher caſus quem ob memoriam vetuſtatis referam Fuerat enim cõceſſa facultas Epiſcopo Naneten.de cõferendo beneficia in certis menſibus,cum hac conditione,quòd dictam facultatẽ in eccleſia cathedrali die Dominicã vel feſtiua, populo congregato ad diuina audienda, infra miſſarum ſolẽnia publicaret,cum decreto irritãdi, ſi ſecus, &c.[Accidit. quòd Epiſcopus nõ ſeruauit iſtam formam,ſed dictam gratiam in Synodo ſua publicauit.Et deinde vigore dictę facultatis conceſsit dictam parochialem vacantem cuidam Petro.Poſtea quidam Iacobus vigore gratiæ expectatiuæ acceptauit dictam parochialem,& dictum Petrum ad iudicium traxit*& lite pendente gratiam ſi neutri impetrabit.Petrus obiiciebat de fàcultate Epiſcopi quæ irritabat quaſcunque

Declarationes factæ per papam de beneficiis reſeruatis.

Caſus notabilis ſuper decreto irritanti, ſi ſecus.

quaſcunque acceptationes. Iacobus replicabat illud Epiſcopi indultum,ſeu facultatem nullum ius tribuere, ex quo Epiſcopus ſecundum formā datam non publicauerat illā:Petrus vidēs ſe percuti,obtinuit à papa motu ꝓprio vnā declaratoriam, per quam papa declarabat dictam publicationem facultatis factā in Synodo,& collationes in vim dictæ facultatis factas fuiſſe validas.Iacobus contra iſtam bullam declaratoriè oppoſuit de iſta regula. Petrus replicabat declarationem iſtam Pontificis nō tollere ius quæſitum,quia qui declarat,nihil de nouo dat.Triplicabat Iacobus,imò illam declaratoriam multa de nouo inducere,ex quo Epiſcopus nullam habebat poteſtatem conferēdi,non ſeruata forma data in facultate ſibi cōceſſa,iuxta cap.cum dilecta cum vulg.de reſcript.Et ideo per ſuam collationem nullum ius tribuerat Petro,& declaratio papæ non poterat retrotrahi in præiudicium medio tempore impetrantis,vt in ca.quamuis.de reſcrip.lib.6. cū materia vulgatę.l.bonorū.rē ra.hab.Nec poſſet princeps facere,ꝙ publicatio quæ non eſt facta,ſit facta,arg.l. in bello.§.factæ.ff.de capti.ſed bene poteſt extendere,ꝙ publicatio quę debebat fieri in eccleſia cathedrali cū prędicta forma,quòd fiat in Synodo,arg.eorū quæ dicit Barto.in l.ſed ſciendū.ff.de parrici.Et hoc eſt aliquid de nouo inducere.Talis ergo declaratio extenſiua,quia de nouo inducit,ſubiicit̄ regulæ per ea quæ ſuperi⁹ dicta ſunt, quia intentionis papæ nō fuit velle tollere alteri ius quęſitum.Hæc ſunt quæ tunc in caſus contingentia dicebantur,quæ iuſtificantur ex ſuperius dictis.

Declaratio quādo aliquid de nouo inducit. *Declaratio papæ an poſſit retrotrahi in præiud. &c.* *Princeps non poteſt facere quod &c.*

Nec obſtat,quod motu ꝓprio ſit facta declaratio,quia motus proprius tollit ſubreptionem,non ius tertij,vt no. in cle.ſi ſummus Pontifex.Et tradit Decius vbi ſuprà poſt Alex.in conſ 11.ex his.col.pen.lib.6.cum aliis concord.vt ſcribit Iaſ.in l ſi col.pen.ff.de pac.& in l.1.col.2. C.de rei vendicatio.Et ita illis temporibus in contingētia iſtius caſus fuerat dictum,quod eſt menti tenendum ad declarationem iſtius regulæ.Ex quibus plures aliæ ſimiles quæſtiones definiri poſſent.

Motus proprius tolli. ſubreptionem.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO,Nunquid regula iſta obſtet gratię tertij nō collitigātis lite pendente inter alios impetratæ, ſed per collitigantem in iudicio productæ.

Regula obſtans gratiæ, &c.

SOLVTIO.Iſta quæſt. fuit heri 22.Maij & ſecunda

Iunij

Iunij. M.D.XXXVI. propoſita,& ventilata in Rota corã R. P.D. Marcello electo Marſicano, in cauſa Placẽtina parochialis de Verſocana. Et domini fuerunt varij. Et vt difficultas,& quæſtio iſta facilius intelligatur, ſeries negotij ita ſe habet: Franciſcus de Mirãda, & quidã Chriſtophorus Vrbina cõtendebãt inuicem ſuper prædicta parochiali. Deinde D. Frãciſcus Solis Epiſcopus Balneoregen. fuit citatus,& tractus ad eadem cauſam per D. Frãciſcum Miranda. Itaque dictus Mirãda,& epiſcopus ex vna parte erãt collitigãtes. Ex alia vero idẽ Mirãda,& dict⁹ Chriſtophorus. Pendẽte huiuſmodi lite Chriſtophor⁹ impetrauit vnũ Breue à papa Clemẽte, in quo papa annullabat quaſcunque aliàs prouiſiones ſuper dicta parochiali, aliis quã Criſtophoro factas, decernens irritum,&c. Poſtea Chriſtophorus obiit,& totũ ius Chriſtophori per ſubrogationẽ deuenit in perſona dicti Frãciſci Mirãda. Itaque lis remanebat ſolum inter dictum Mirãda,& epiſcopum habẽtem titulum anterioris datæ,& in poſſeſſionis dictæ parochialis exiſtentem. Et quia dictus Franciſcus Miranda ſpoliauerat epiſcopum ſuſpenſo petitorio, egit epiſcopus cõtra eum poſſeſſorio recuperandæ. Franciſcus produxit cõtra epiſcopum prędictum breue, quod impetrauerat dictus quondam Chriſtophorus dum viueret ad effectũ, vt oſtẽderet epiſcopum nullum habere titulum, neque poſſeſſionem propter decretũ irritans dicti Breuis, ſine quo titulo ſaltem colorato epiſcopus poſſeſſorio reſtituendæ agere non poterat iuxta vulgatas deciſio. epiſcopus verò contra Breue excepit de iſta regula, quia per illud tollebatur ſibi ius quæſitum: dubitatum fuit nunquid iſto caſu haberet locum regula?

Caſus declaratorius.

Pro parte affirmatiua dicebatur, quòd ſic. Nã regula iſta innititur æquitati, quæ iſto caſu militare videtur, maximè contra dictum Breue exorbitãs, rigoroſum,& inſolitum. Et licet regula loquatur in cauſis, verum eſt dicere epſcopum fuiſſe cum præfatis in eadem cauſa,& ſuper eodẽ beneficio. Nam licet inter epiſcopum & Chriſtophorum nõ eſſet lis, erat tamen eadem cauſa quæ ſufficit, cũ alia ſit cauſa, aliud lis. vulg. c. forus de verb. ſignific.

Cauſa alia est, aliud verò lis.

Præterea, quia ius obueniẽs ex dicto breui, tẽpore quo Franciſcus Miranda excepit de eo, iam erat cõſolidatum in perſona dicti Franciſci,& effectum fuit totaliter ſuum, iuxta l. hæreditas. de acquir. hære. Vnde qua ratione obſtaret

ret regula, ſi Franciſcus inpetraret breue prædictũ, eadẽ ratione quando ius procedens ex breui eſt effectũ ipſius opponentis.arg.c.abbate ſanè.de re iudic.lib 6.

Præterea, quia ſi dicim⁹, Regulã epiſcopo iſto caſu nõ ſuffragari, ſequeretur hoc abſurdũ quòd multotiens intruſi, in ſua ſe intruſione cõfouerent. Pone enim litẽ eſſe ſuper vno beneficio inter A titulum habẽtem, & B. poſſeſſorem intruſũ .C. tertius impetrat gratiam annullatiuã tituli A. facta mentione de lite. Certè ſi dicimus nõ poſſe A. dare de regula iſta, B. intruſus contra A. poterit abſolutoriam petere, cùm reperiatur titulus ipſius A. extinctus per gratiã C. Quæ quã ſint abſurda, quilibet decernere poteſt. Et ideo dicendũ videtur, quòd vbi gratia tertij impetrata lite pendente, inter duos tollit titulum, vel aliàs præiudicat alteri litigantium, ſi alter vtitur illo iure cõtra ſuum aduerſarium collitigantem, procul dubio locus erit regulæ, per ea quæ dicit Oldra. conſil. 299. & ſequitur Fely. in cap. in noſtra in 15. corr. de reſcrip.

Iſtis tamẽ rationibus non obſtantibus, maior pars Dominorum cõcluſerunt contrarium, videlicet, nõ eſſe hoc caſu locũ regulæ per iſtas rationes. Primò quia iſta regula fuit ſemper interpretata tantũ habere locũ inter collitigantes, vt ſic inquãtũ fieri poſſet, interpretetur secũdum ius commune, quòd noluit in medio litis ſacras iuſſiones impetrari poſſe, ne ius collitigãtis turbetur. Et hoc denotat illud verbũ cauſis, poſitum hic in regula quæ largo modo litem cõprehendit, vt traditur in l. cauſ[a]s. C. de tranſact. Cum igitur Chriſtophorus prædictum breue impetraſſet, tempore quo non erat lis inter ipſum & epiſcopum, meritò regulæ non erit locus. Iſta tamen nõ procederent tempore Hadriani, 6 qui regulã generalem fecit, cõprehendẽs omnia tempora, & idem fecit ſanctiſſ. Dominus noſter Paulus Papa 3. Itaq; deciſio prędicta locũ habet tẽpore aliorum Pontificum, quorũ regulæ tantũ ad conceſſiones lite pendẽte obtentas reſtringuntur, vt latius dixi in præfatione iſtius regulæ. Et tenẽdo iſtũ intellectum, prędicta facile reſoluũtur. Nec obſtat, quòd illud breue infert præiudicium, quia hoc nno facit quòd ſit locus regulæ, quia caſus præiudiciales extra iudicium regulæ non ſubiiciuntur, ſed ſub diſpoſitione iur s cõmunis relinquuntur, quæ qualis ſit, inferius dicetur in alia quæſtione Poterit igitur hic epiſcopus ſibi cõſulere aduerſus

Cauſis, illud verbum.

illud

illud breue per aliquam commiſſionem reductoriam breuis ad ius commune, quæ denegari non ſolet, præſertim quando cõmiſſio petitur cum illa clauſula, conſtito de bono iure, quod ſi non fuerit, ſibi imputet

QVAESTIO DECIMAQVINTA

QVAERO, an per derogationẽ iſtius regulę, vigore cuius iam alicui competebat ante derogationem regulæ, exceptio, tollatur ſibi ius quæſitum?

SOLVTIO, Quidã antiqui tenebant quòd ſic, vt ad notauit ſumus ille vir Laurentius Puccius quondam cardinalis ſanctorũ quatuor, in quibuſdam notabilibus expeditionum curię: rationem tamen aliquam non ſcripſit, Et pro iſta opinione facit, quia poſtquam vigore alicuius legis acquiſitum eſt ius alicui, princeps in prę iudiciũ iuris vigore illius legis quæſiti non poteſt talem legẽ reuocare. quominus ad tuitionem dicti iuris quæſiti illa lex allegari poſſit. Ita tenẽt Imo. & D. Anto. in c. j. de cõſt. per dictũ Innocen, in c. nouit. de iud. Quem ibi latè ſequitur Abb. in verſ. quarta ſolutio. &c. Vbi infert, quod leges ꝓlatę ab Imperatoribus in fauorem eccleſiarum & clericorum, ex quo tranſierunt in priuilegiũ, non potuerũt per eoſdem in prę iudicium prædictorũ reuocari. Et ſequitur Fely. vtroque loco. Ita videbatur in propoſito dicendũ ꝙ papa derogando huic regulę, ſi per derogationẽ illius infertur prę iudicium illi, cui iam prius cõpetit ius excipiendi vigore regulæ, ꝙ nihilominus reuocatione non obſtante, poterit excipere de regula. Et pro iſta parte faciunt ea quæ Card. & Imo tradunt in c. quia diligentia, de electio. ſequitur Alexand in l. Gallus. §. & quid ſi tantũ, in. 9. col. verſi. 2. limitatur, ff. de lib. & poſthu

Lex vigore cuius eſt ius acquiſitum alicui, &c.

Leges prolata ab Imperatoribus.

Sed iſtis non obſtantibus contrarium videtur concludẽdum. Et in primis illud ſatis notiſsimũ eſt in iure, ꝙ princeps poteſt pro libito voluntatis tollere leges poſitiuas. c. 1. de cõſtit. lib. 6. cum illis nõ ſubiiciatur, ſed illę ſubſunt ipſi. vulg. c. propoſuit, de conceſſ. pręb. & tradit Alexan. in conſil. 2. col. 5. libr. 1 & alibi ſæpe, Nam illi⁹ eſt deſtruere, cuius eſt condere, vulg. l. fi. C. de legib. Et ideo dicimus ꝙ in principe eſt pro ratione voluntas, vt dicit Bal. in l. relegati. & ibi glo. ff. de pœnis. Et hoc procedit etiam ſi per talem legem reuocatoriam tolleretur ius quęſitũ alteri: nõ ſolum virtute legis reuocatę, ſed ratione alicuius ſpecialis tituli, quod fortius eſt vt tradit notabiliter Bar. in l. quotiens

Deſtruere illius eſt, cuius eſt cõdere.

tiens.ff.de polici & in l.Antiochenſium .ff.de priui. credi. & in proœ. Digeſtorũ. Vnde licet princeps per reſcriptũ ſuum auferens rem, vel beneficium alteri° teneatur ad recompenſam, vt alias dixi, quia talia reſcripta ſeu conceſſiones intelliguntur ſine alterius præiudicio. Tamen vbi princeps non per viam reſcripti, ſed per viam legis generalis tolleret ius quæſitum, non tenetur ad aliquã recompenſam vt notabiliter cõcludit Alex.in cõſ.109.viſis iis. col.ante penul.verſicu.ad tertium argumentũ.lib.3.& in cõſil.189.incip.mature.col.5.libr.2. Sic igitur ſi papa per viam legis derogat iſti regulæ, non eſt dubiũ per hoc nõ tollere ius quæſitũ. Quia papa poteſt tollere ius quęſitũ ex lege ſua.vt dicit Pau.de Caſt.cõſi.216.inci.quomodo. ſequitur Fely.in c.nouit.in 8.col de iudi. Quinimò ſi per viam reſcripti ſcienter derogat regulæ, poterit ille, cui ius tollitur, vti exceptione illius. Quia ſatis conſtat papã in beneficialibus liberam habere poteſtatem, non ſolum derogandi regulam, ſed etiã ſine cauſa pręiudicandi alicui, & auferendi ius quęſitũ, vt notat Abb.poſt Ant.in c. conſtitutus.col.2.de relig.domi.cum ſexcentis concor.vt moder. Mediolanen. ſcribunt in c.qui in eccleſiarum.in 21.col.ver.ſecundus caſus eſt.de conſtit.

Princeps per reſcriptum ſuũ auferens rem quando, &c.

Papa poteſt tollere ius quaſitum ex lege ſua.

Non obſtãt ea quę in contrarium ſunt adducta ſuperi°. Quia procedunt illa, quãdo lex eſt pro aliquibus nõ ſubditis particulariter condicta per viã priuilegij, non autẽ generaliter pro omnibus, vt loquũtur prædicti doct.in.d. c.j.& dicto.c.nouit. Tali enim caſu princeps reuocare legem non poteſt, reuocando non tollit ius quæſitum ex illa lege. Secus tamẽ eſt, quando lex fuit generaliter ędita pro omnibus, prout eſt regula iſta & nõ particulariter in priuilegium aliquarũ perſonarũ, Quia tali caſu reuocari poteſt, neque curatur de pręiudicio, vt notãter diſtinguit Paul.de Caſt.in conſi.277.incip.primum dubiũ. lib.1.& tradit Soci conſi. 156.col.2.& Dec.cõſil.229.circa fin.& Alexand.conſi.101.col.v.lib.1.& moder.prædicti præſertim, quia quando derogatur regulæ in fauorẽ certę perſonæ, regula nõ tollitur, quomin° alij eius exceptione vti poſſint. Nã ſępe in Rota illis in declaratoriis vidi p ſummos põtifices cõceſſis derogari, & plures caſ° ponit Bo. Me. Laurentius Cardinalis ſanctorũ quatuor, in quodam ſuo lib.adnotationum, fol.168. In quibus derogatum fuit huic regulæ in fauorẽ certarum perſonarũ, quas hic bre-

Regulæ quãdo derogatur in fauorẽ alicuius &c.

bitatis

uitatis cauſa non referam,& tradit Decius in l. ædita.nu 48.& ſequen C.de ædēdo.Nec prædictis obſtat ſi dicatur locum eſſe iſti regulæ etiam quādo princeps ſcribit motu proprio,& ex certa ſciētia.vt ſuperius in alia quæſtione diximus:quia illud eſt verum,niſi derogetur regulæ,vt hic.Nam per motū proprium, vel certam ſcientiam non cenſetur derogatū iſti regulæ,niſi ſpecialiter fiat derogatio,vt late ſuperius in prooemio regularum in 5.& 6.q.diximus.Et ideo ſemper locus erit exceptioni cōtra omnē gratiam tollentem ius quæſitum,etiam ſi fuerit motu proprio facta,niſi ſpecialiter regulæ derogetur. Et tali caſu ſublata regula tollit ius excipiēdi quęſitū ex ea.Et ita in ſimili in vna Parmen.ſpolij bonorū coram R.P.D. Petr. Vortio fuit in Ro.cōcluſum die.12.Iun.M.D.XXXVIII. Nā in dicta cauſa dubitabatur nūquid abſolutio à iuramento,& à periurij reatu ad effectum agēdi & excipiendi parte tamen citata à ſacra pœnitentiaria obtēta ſub prętextu quòd ille qui iurauit fuit enormiſſimè læſus,ius parti aduerſæ ſuſtulerit vigore.l.ſi quis maior,C.de tranſact. quæſitum aduerſus cōtrauenientem.Et concluſerunt domini quòd ſic,probata enormiſſima læſione. Quia cōſtat papam ex cauſa enormiſsimę læſionis voluiſſe cōcedere abſolutionem.Vnde ſi probatur quòd illi aſſeritur,videtur tollere & derogare.l.ſi quis.maior,Et hoc per quandam conſequentiam videtur tollere ius quæſitum ex ea. Et per hoc cauſatum non fuit, tam ex abſolutione, quæ tantum conceſsit facultatū agendi:quàm ex probationibus enormiſsimæ læſionis,& cōtractus ſimulati poſtea facti,quæ fieri nō poſſent, niſi cōceſſa abſolutione,vt dicit Paul.de Caſt.notabiliter in conſ. 259.incip.circa primū. in ſecūdo volumine,Et ita etiam in hoc puncto concluſit conſilium Neapolitanum in deci.322. col pen.& fin Sed iſta omnia nouiſsime limitātur non habere locū quando papa per ſpecialem gratiam vni factam,tolleret ſtatuta, priuilegia,& conſuetudines eccleſiæ confirmatas,per quæ fuerat iam ius quęſitum:quia tali caſu locus eſſet iſti regulę vt poteſt poni exmplum in cauſa Burgen.penſionis nuper in Rota corā.R.P.D. Aquen.deciſa. In qua eſt ſciēdum,ꝙ eccleſia Burgen. habet ſtatuta,cōſuetudines, & priuilegia,quibus diſponuntur omnes fructus eiuſdem abbatiæ,& illi annexorum per vnū annum cum dimidio poſt quamcūq; vacationē ipſius abbatiæ ſint, eo ipſo mēſe capi

Abſolutio à iuramento.

ſe capitulari, ſiue fabricæ dictæ eccleſiæ applicati, cũ ampliſsim. clauſulis. Accidit, quòd vacante dicta abbatia, S. D. N Cardinali de Grimaldis penſionem D. Duca. ſuper ea conſtituit, cum derogatione ſpeciali ſtatutorum, conſuetudinũ, & priuilegiorum dictæ eccleſiæ. Itaque vigore iſtarum literarum penſionis, Cardinalis contra capitulum dictæ eccleſiæ ad penſionem egit. Capitulum verò prætendit ad penſionem non teneri ex eo, quia vacante abbatia, eo ipſo ius in fructibus quæſitum fuit: itaque eccleſia granari non poterat: Cardinalis replicabat dictis ſtatutis & priuilegiis, in bullis penſionis in ſpecie derogatũ fuiſſe. Capitulũ triplicabat papã nõ intellexiſſe: propterea velle tollere ius quæſitum ex dictis ſtatutis & priuilegiis, & ita oppoſuerunt de iſta regula. fuit dubitatum nũquid eſſet hoc caſu locus regulę. Rota poſt varias aduocatorum informationes, hodie. 7. Nouembris. M. D. XXXIX. coram eodem D. Petro epiſcopo Aquen. concluſit eſſe locum regulę: quia papa licet derogauerit dictis ſtatutis cũ ampliſſimis clauſulis, nõ per hoc viſus fuit derogaſſe huic regulę, quæ indiuiduam mentionem requirit. vt dicam in alia quæſt. quę locum habet quando tollitur ius quæſitum ex priuilegio vel ſtatuto.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, quid ſi per commiſſionem tollatur gratia alicuius, itaque per illam commiſſionem reducimur ad ius commune, nunquid ſit locus iſti regulæ? *Ius quæſitũ an tollatur per commiſſ. gratia alicuius.*

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, quia fauorabilis & non prę iudicialis reputatur illa via, per quam reuertimur ad ius commune, vt dicit gloſ. in verbo ad A. in c. ab exordio. 35. diſt. & gloſſ. magna. in c. 3. de præben. lib. 6. quam ſequitur Alexan. in l. ſi conſtante. in 2. colum. ff. ſol. matrim. Rom. conſi. 318. moder. de Monteferrato in rep. l. nemo poteſt. co. 10. ff. de leg. 1. Et cõmiſſio iſta nihil aliud facit, quàm tollere impedimentum ad ius cõmune inductum per illam gratiam. Nõ igitur commiſſio eſt illa quæ tollit effectualiter gratiam, ſed ius cõmune miniſterio commiſſionis quæ tollit obſtaculum. vt dicit expreſſe Domi. in conſil. 12. Vt in ſimili Ioã. Mod. Arch. & Ioã. And. in c. cum aliquibus, de reſcrip. lib. 6. Exemplum de homine ligato manib. ponunt. Nam ſi talis ab aliquo ſoluitur, & ſolutus ſcribat, non per hoc dicitur miniſterio

diſſoluentis ſcribere, ſed ille idem ex ſe hoc facit, licet ſi diſſolutus non fuiſſet, minimè ſcriberet. Ita eſt hic dicẽdum, q̧ commiſsio quæ tollit obſtaculum, non eſt illa quę tollit, ſed ius cõmune. pro qua opinione facit dictũ Abb. in c. veniẽs. in 7. col. nu. 22. ver. concludendo prędicta, de reſcrip. Vbi dicit, q̧ licet pręlatus per ſuum pactũ vel renuntiationem eccleſiæ prçiudicare non poſſet, hoc tamẽ non procedit quando per tale pactum ad ius commune reuerteretur. Quod dictum cum ſexcentis aliis facientibus ad propoſitum, refert, & ſequitur Iaſon. in l. ſi vnus. §. pactus, in 3. col. ff. de pact. facit quod dicit Ant. de But in in c. cõſtitutus. in j. col. de tranſact. cũ concor. traditis per Fely. in cap, cum acceſsiſſent. de conſtitu. & Deci conſil. 3. in 3. col. Et ita reperio iſtam opinionẽ in terminis iſtius quæſt. tenuiſſe Franciſcum Curtiũ iuniorem in conſil 1. in 7. col. nu. 82. ver. 4. concluſio. quẽ ſequitur quidam doctus moder. videlicet Bartol. Caſſaneus in conſil. 66. col. penul. nouiter impreſſo, vt ibi latius per eos. Et etiam tẽpore Sixti accidit caſus bis in Rota in vna Eduen. Abbatiæ. & in alia Cameracẽ præben. vt teſtatur Io. Aloiſius. Tuſca. Mediolanen. tũc aduocatus conſiſtorialis celebris in 1. volu. conſil, fol. 167. & 198. Licet ibi non dicat. quid tunc fuerit reſolutum, & ideo libenter viderẽ quid ſuper hoc Rota ſentiret. Interim tamen tenenda eſſet illa deciſio Curtij & Caſſanei, quę eſt in terminis, & in practicą multum proderit, quia vt dicit Fely. in ca. cum ordinem, col. 4. de reſcrip. inuenire deciſionem in terminis multũ prodeſt in practica, & eſt doctiſsimi doctoris: ſed per regulas generales reſpõdere, eſt doctoris poſitiui & pauperis, prout ipſe idem dicit in cap. 1. in 4. col. de reſcript.

Prælatũ per ſuum pactũ eccleſiæ præiudicare non poſſe, quomodo procedat.

Deciſionẽ inuenire in terminis, multũ prodeſt.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA

Cõmiſſio per quam reiicitur confeſſ.

QVAERO, an commiſsio per quam reiicitur confeſſio minoris ætatis. & inhabilitatis in literis apoſtolicis in iudicio productis facta, tollat ius quæſitum ad effectum iſtius regulæ.

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tẽpore Sixti in Rota in cauſa Oſcen. Abbatiſſatus de Caſſinis inter quãdã Catherinã electã & Beatricẽ, & prout tũc dicebatur. ita nũc dicendum videtur, videlicet illi cõmiſſioni obſtare regulam, iſtis rationibus. Primo, quia confeſſio facta in bullis eſt facta principi in precibus coram eo porrectis. Secundo, quia eſt etiã approbata in iudicio per productionẽ li-

terarum. Tertio; quia geminata, quo caſu talis cõfeſsio nõ poterat ex prædictis cauſis ſine prçiudicio illius, cui per eã ius quæritur, reuocari: iuxta notata in l. cum præcũ. C. de liber. cau. & in cap. fin. vbi. Ioan. And. de iureiuran. lib. 6. tradit Iaſon in l. cum tranſegſſe. nu. 10. C. de tranſact. & in l. cõditioni. C. de inſtit. Et de geminata confeſſione habetur in l. ſcimus. C. de agri. & cenſi. cum concor. vt tradunt moder. Papien. in l. ſi certis. C. de pactis, & de omnibus prædictis in cap. ex literis de diuor. not. domi. Anto. in ca. atteſtationes. de deſpõ. impub. Et per eundẽ in c. cũ venerabilis. de excep. cum ſimilibus. Ex quibus infertur, quod electio Catherinę minoris & inhabilis, erat ipſo iure nulla: & intrabat ius Beatricis, ſi modo per prędictã cõmiſsionem Catherinæ tollitur prædicta cõfeſsio. Ex qua prędicta minoritas & inhabilitas probatur, tollitur in Batrice, & ſic erit locus iſti regulæ. Et ita in terminis videtur conſi. Cald. 12. tit. de reſcrip.

Solũ obſtat hic vnũ, quia videtur per remotionẽ prædictæ cõfeſsionis nihil auferri à Beatrice, cum minoritas Catherinæ, quæ inhabilitatem inducit, occultari nõ poterat. Ita quòd poteſt Beatrix per teſtes probare illud idẽ, quod per confeſsionem inducebatur. Quo caſu non videbatur principaliter prçiudicari, cum non auferatur ab ea probatio. Et licet ei tollatur releuamen probationis, non per hoc tollitur probatio. quia aliud eſt probatio, aliud releuamẽ ab onere probãdi. l. eum qui ff. de iureiur, vt dixi ſuperius. queſt. 10. Et cõfeſsio ſecundum cõmunẽ opinionem nõ eſt probatio, ſed releuamen probationis, vt latè probãt moder. poſt alios in rubr. de probat. nu. 4. Et hoc maxime procedit in caſu iſto, quia cõfeſſio prędicta fuerat per mulierem minorẽ annis facta: nec fuerat accepta. quo caſu facilius ex triplici capite fragilitatis, & non acceptationis poſſet reuocari. Tamẽ tenendo primã opinionem, ad iſta poteſt reſponderi. quòd magnũ prçiudiciũ fit Beatrici in hoc, quòd grauatur onere probandi. Quia cum dubius ſit litis euentus, cogitur rem iam clariſsimã, & expeditam per confeſsionen Catherinæ in dubium reuocare, maximè, quia iuſtè timere poteſt Beatrix ſubornationem teſtium. Quia qua ratione Catherina auſa eſt contra confeſsionem ſuam ita qualificatam venire: eadẽ ratione eſt prçſumẽdũ eam impedire poſſe, ne probari poſsit eius inhabilitas. Quia, vt dicit Bal. in ca. quia veriſimile. de præ-

ſumpt.propter dulcedinen rerum temporalium, ſtudium corrumpēdi teſtes adhibetur. Et hoc dicēdum videtur in caſu iſto, quia hic Catherina nō venit per viā reſtitutionis aduerſus ſuam confeſſionē. Quo caſu licet per beneficiū reſtitutionis videret releuari à grauamine illato ſibi per ſuam cōfeſſionē, ſeruatis his, quæ dicit Egid. deciſ. 693. cum ſequēti. grauaretur tamē in alio. Quia vltra læſionē, ſine qua nō datur reſtitutio, teneretur plura alia copulatiuè probare ad eam cōſtitutionē obtinēdā, quæ numerat Iaſ. poſt Alex. in l. ſi is q tēporaliter. §. ſi minor. ff. de iureiur. In quib. fortaſſe probādis poſſet deficere, à quibus per huiuſmodi commiſsionem obtentā releuatur ab omnib' prędictis & ſolū grauatur Beatrix. Ergo videtur in hoc præiudicari totaliter, & ſic erit locus huic regulæ.

Reſtitutio vltra læſionem nō datur.

Eſt bene verum quòd ſi Catherina obtineret cōmiſſionem prędictā per viam reſtitutionis, prout de iure, quòd tali caſu nō erit locus iſti regulæ, cum reſtitutio fieret ſecundum ius commune: de quo nō poteſt aliquis præiudicium prętendere. Nam vtraque pars oneratur. & onus cū onere compēſatur, arg. l. viro ff. ſolut. matrim. & dixi ſuperius in alia quęſt. de reſtitutione loquens. Sed in omnē euentum dici poteſt, hoc caſu nō eſſe locum regulæ, quia non tollitur ius principaliter, ſed ſecundario. & in conſequētiam. Et tale ius non conſideraretur ad effectū iſtius regulę, vt diximus latè ſuperius quęſt. 3. ſed adhuc dubito ſatis propter dictum conſil. Card.

Onus cum onere compenſatur.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

Papa per ſuam commiſsionem reiiciente exceptionem, &c.

QVAERO, Ponamus papā per ſuam cōmiſsionē reieciſſe exceptionē mihi cōpetentē contra aduerſariū meum, puta de pœna cōtenta in capitulo, eum qui. de præbend. lib. 6. vel de iniectione manus in clericū. Ex quibus quis incurrit pœnam, & priuationē, ipſe iure, Nunquid per hoc dicatur mihi tolli ius quæſitum?

SOLVTIO. Patet ex his quæ dicta fuerūt ſuperius in vndecima quęſtione. Sed tamē pars affirmatiua videlicet, locū eſſe iſti regulę ſuaderi poteſt per dicta moder. in ca. fin. de cōſtit. Non tamen omitto q. q. iſta accidit tēpore Sixti IIII. in cauſa parochialis de Tuſchiis. Naneten. in qua quidam aduocati, tunc tēporis, tenebant contrariū iſta ratione, Quia per hoc, q papa aduerſario ius amiſſum reſtituit, & vna cum exceptione competenti mihi reiicit etiam manuum iniectionem, vt per hoc videtur ſecum

diſpenſaſſe. Quia per narratiuam prædictorũ papa viſus fuit habere ſcientiã eorũ, quæ à iure ſuper prędictis diſponũtur. c. j. de cõſt. lib. 6. & l. omniũ. C. de teſtam. Et per cõſequẽs ſciuit aduerſariũ fuiſſe ipſo iure priuatum, vt in d. c. cum qui. Et à iudicio repellendum, iuxta c. pia. de except. lib. 6. Ex hoc igitur, quòd exceptiones huiuſmodi reiecit, & voluit aduerſariũ audiri in iure, videtur tacitè cũ eodẽ diſpenſaſſe. iuxta l. quidam conſulebant. ff. de re iudicata. & quæ notãtur in l. idem Vlpianus. ff. de excuſ. tutorũ, cũ ſimilibus. Inde ꝓpterea dixit gl. in c. ſi aliquãdo. de ſenten. excõmunic. ꝙ per actum cum excõmunicato celebratũ papa videtur eum abſoluere.

Papa per actũ cum excommunicato celebratũ videtur eum abſoluere.

Tamẽ iſtis nõ obſtantibus prima opinio videtur verior, videlicet, quòd locus ſit iſti regulæ. Pro qua eſt aduertendum in primis, quòd cõmiſsio præfata ad petitionem aduerſarij cõceſſa principaliter fuit ad iuriſdictionẽ tribuẽdam, cum concedantur per viam iuſtitiæ. Non autem eſt actus per quem ſoleat tribui principaliter diſpẽſatio, quæ innititur gratiæ. Per hoc igitur quòd ad narrationẽ meã papa concedat reſcriptum, ſiue cõmmiſſionem, nõ cenſetur mecum diſpẽſare, vt eſt textus notabilis in l. libertus, la ſecũda, quem ibi notat Angel. ff. de in ius vocand. Nã ad hoc, vt papa per actũ quem facit, videatur diſpenſationẽ inducere, ſex neceſſaria requirũtur. Primo, quòd princeps ſciat factum & ex illo iuris diſpoſitionem. Secundo, ꝙ pariter ſciat eſſe opus in illo facto diſpẽſatione. Tertio quòd papa ex certa ſciẽtia affirmantinum actum faciat, & quòd illum exprimat. Quartò quòd de cauſa diſpenſationis motiua cognoſcat. Quinto, quòd ex eius actu tertius non lædatur. Ita cõcludũt Innocen. & Ioan. And. in cap. veniẽs, de filiis presbytero. & plures alij relati per moder. in dict. l. quidam. Sexto, quòd iſta in cõmiſſione facta lite pendente papa huic regulæ deroget, aliàs prædicta nõ ſufficerent, vt eſt dictum ſuperius in 6. q. prooemij, & hic quæſtione decimaquinta: quæ omnia in dicta commiſsione defecerunt, & per conſequens dicendum illam non ſuſtuliſſe ius quæſitũ. Nam licet ille, qui in prędictas pœnas inciderat, in ſua cõmiſsione de prædictis incidenter mentionem fecerit, tamen nõ plenè & principaliter narrat factum ſuper eo diſpẽſari petens. nec in ea diſpenſatur, itaque apparet ius impetrantis ſaluũ remãſiſſe. Et prę ſuppoſito, quòd papa ſciuerit factum, illa ſciẽtia nõ inducit ab-

Papa diſpenſationẽ inducens.

ſolutionem excommunicationis incurſæ propter iniectio
nē,quia requiritur ꝙ expreſſe fiat vt eſt textus in clemē.
ſi ſummus:de ſenten.excōmunica.Nec obſtat gloſſ.in dict.
cap.ſi aliquādo.quia illa gloſſ.intelligitur quando appare
bat papam ad effectū illius actus abſoluere velle.Alias in
dubio abſoluere non videtur.vt dicit domi.Ant.in d. ca.
veniens.& in d.c.ſi aliquādo.per tex.in dicta clem.ſi ſum-
mus.Et hoc idem tenet Paul.in clem.eos, de cōſanguin.
& affinit.Quinimò præſuppoſito,ꝙ ſola ſcientia ſuffice-
ret,requiritur etiam quòd illa ſit expreſſe ſcripta, vt dicit
Imol.in d.l.quidam.per gloſſ.in ca.ſtatutum.in verbo li-
terarū.de reſcrip.lib.6.Quam ad hoc pro ſingulari notāt
moder.Bononien.in repet.rubr.C.de probat.in ſeptima
columna,cum multis concor.vt ſcribit Soci.in conſil.59.
circa finem.Nam licet papa diſpenſet cum clerico digno
priuatione,non per hoc intelligitur tollere ius alteri quæ
ſitum,vt dicit Ioan.And.in cap.dudum.primo. in fin.de
elect.quem cū aliis cōcordan.ſequitur Fel.in c.cauſam,in
9.col.verſicu.interpretatio priuilegij.de reſcrip. Et ſola
expreſsio etiam cum clauſula non obſtantibus,& clauſu-
la ſupplentes non ſufficeret ad inducēdā habilitatē perſo
næ cum pręiudicio tertij ſecundum magis cōmune opi-
nionem.quam refert Alexand.in d.l.quidam.in 3.colum.
Imò quādo omnia prædicta cōcurrēt,quæ in caſu noſtro
interuenerunt,etiam cū expreſſa derogatione iuris quę-
ſiti,eſſet dubitandum,nunquid papa dando immunitatē
delinquenti videatur expreſſe tollere mihi ius quæſitum,
auferendo exceptionem peremptoriā mihi cōpetentem,
quod nō examino hic, cum ſint præter propoſitā quęſtio
nē.Sed hoc plenius attigit Abb.in diſputatione ſua pri-
ma poſt doct.in c.quę in eccleſiarū,de cōſtitu. & tangit
expreſſe Alex.in cōſi.136.in 2.col lib.2.& ibi notāt om-
nes moder.in c.ex parte.el.2.de offic.deleg. & dixi in a-
lia quæſtione.Sufficit enim quo ad præſentem quęſtionē
in prædicta cōmiſsione expreſſe non fuiſſe derogatum i-
ſti regulæ,neque in ea exprimi ea quę ſuperius dicta ſūt
neceſſaria ad talem effectum fuiſſe.Concludendum eſt i-
gitur per eam ius quæſitum mihi ſublatum reſultans ex-
ceptione mea. d. cap. eum qui. & cap. ſi quis ſuadente
17.quæſt quarta, non eſſe.Pro quibus faciunt ea quę de
ſtinguendo ſcribit Deci.in ca.quoniam.de conſtit co-
lumna 6. verſiculo. prima eſt, quòd ſi conſtitutio, &c.
dixi

Scientia ſola ſuffi ciens.

Papa diſpenſans cum clerico digno priuatione, &c.

Papa dans immunitatem delinquenti an poſſit, &c.

dixi latius in alia quæſtione.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, Ponamus papã lite pendente, fauore rei publicæ conceſsiſſe ſcriptum, vel commiſsionem in præiudicium collitigantis, cum clauſula generali non obſtante, nunquid erit locus iſti regulæ?

Papa lite pendente fauore rei publi. ſi cõcedat reſcriptum, &c.

SOLVTIO. Pro ſolutione iſtius quæſtionis plura poſſunt dici: tamen reſecando ſuperflua, concludendũ eſt locum non eſſe regulæ. Pro qua opinione eſt dictum Bart. in extrauag. ad reprimendam. in verſicu. non obſtan. in j. colũ. Et ratio iſtius deciſionis eſt, quia fauore reipublicæ recedimus à regulis iuris, vt dicit Rom. in conſi. 31. Adeò quòd poteſt auferri ius alicui, vt tradit Ange. in cõſi. 351. incip. generoſus. in 1. colũna, cum multis concor. Quos præter iſta copioſe more ſuo cumulat Fely. in capit. nonnulli in 7 fallentia. columna. 22. cum duabus ſequen. de reſcrip. Hinc eſt, quod licet in pœnalibus non habeat locũ extenſio, illud tamen fallit, niſi ratione reipublicæ. Ita pulchrè conſuluit And. Sicul. in conſi. 48. incip. præclare. in 1. col. 2. volumine. Et ad propoſitũ faciunt ea quæ longo diſcurſu ſcribit Iaſ. in l. Barbarius. in 6. col. ff. de off. præt. Vbi tredecim dicta cumulat ſuper hoc. Per quæ Rota de anno. M.D.XXXII die 7. Aprilis in vna Bononiẽ. bonorũ de Guizileriis, coram Domino Paulo Capiſucco tenuit iſtam opinionem & limitationem ad iſtam regulã. Tamẽ ego ſuper hoc dubitabã, quia licet papa propter bonum publicum poſſet ius quæſitũ tollere, & cenſeatur per hoc derogaſſe iuri communi, cuius ſcientiam præſumitur habere. Tamẽ ſecus eſt in iſtis regulis, quibus de ſtylo curiæ derogatum illis non cenſetur, etiam per clauſulas generales, niſi de illis ſpecialiter fiat mẽtio, vt ſæpius dictũ fuit, vt latius ſcripſi in 6. quæſtione proœmij. ita quòd regula iſta ſemper obſtabit, niſi dicamus iſto caſu cẽſeri in dubio derogatũ illi, quod nõ audeo firmare: cũ nullibi hoc probetur, præſertim quia illa cauſa Bononien. erat profana, in qua ius quæſitũ nõ fundatur ſicut in beneficialibus: nã in profanis acquiritur verũ ius, & dominiũ, quod eſt de iure naturali, vt tradit Alexan. in l. cum hæredes. ff. de acquirẽ. poſ. nõ ſic eſt in beneficialibus, in quibus nemo eſt dominus, neque etiã ipſe papa, vt in ca. 1. de pecul. cle. & in cã pi. 1. de dona. & in ca nõ liceat papæ, 12. quæſtio. 1. Et ob eam cauſam in profanis papa proteſtatur ſe nõ velle ali-

Reipubli. fauore recedimus à regulis iuris.

cui præiudicare, vt patet in cap. nouit. de iudic. & in capit. per venerabilē, q̄ fi. ſint legit. Et tradit Anto. Alex. in terminis iſtius regulæ loquens, in conſi. 147, in tertia colū. & ante ipſum Socin. conſi. 32, col. penulti. lib. 1. Hinc eſt q̄ ſi laico papa mandaret, quod dimitteret ius ſuū & alteri cederet, nō teneretur obedire, vt dicit Innocen. in cap. quia plerique, de immu. eccle. ſequitur Gemi. in repet. ca. poſtulaſti, de reſcrip. Sed in beneficialibus aliud eſt dicendum, in quibus procedit iſta regula propter pleniſsimam papæ iuriſdictionem vt dicit in c. 2. de præb. lib. 6. & in cle. prima. vt lite penden. tradit Socin. conſil. 166. in 2. col. & conſil. 164. in antepenultima columna.

QVAESTIO VIGESIMA.

Commiſſio tollens narratiuā bullæ.

QVAERO, Nunquid cōmiſsio quæ tollit narratiuā bullæ, dicatur tollere ius quæſitum?

SOLVTIO. Olim in Rota fuit datum hoc dubium in cauſa Redonen. capellæ coram Graſsis, & fuit dictum q̄ ſic, ex eo, quia per bullam verificatam in ſua narratiua acquiritur ius in re, iuxta notata in c. ſi tibi abſēti. de præben. libro ſexto. & in cap. fin de conceſſ. præbend eodem libro. Sed ius acquiſitum per bullam non debet tolli per cōmmiſsionem, cum ſit ius multis vigiliis & impēſis procuratum, Commiſsio autem non conceditur niſi ad effectum, vt ius & iuſtitia miniſtretur, non vt ius tollatur, & ideo ſi contrarium ſit, erit locus regulæ.

Cōmiſsio ad quid cōcedatur.

Et ſecundum iſtam reſolutionē poſſent plures ſimiles quæſtiones decidi, quæ fuerunt etiam olim tēpore Sixti ventilatæ in Rota, quas propter penuriam temporis non examino, cum vnico verbo reſolui poſſent, vt dicamus in iſtis omnibus caſibus ſequentibus tolli ius quæſitum, & locum eſſe regulæ. Primo, quando commiſsio mandat non ſtari aſſertis per papam in ſuis literis, niſi quatenus oſtendatur ſupplicatio. Secundo, quando commiſsio mandat, quod ad probādum ea, quæ per inſtrumentū probari deberent, detur fides ſolū teſtibus. Tertio, quando per gratiā perinde valere validatur diſpenſatio, & ſuppletur expreſsio, & ea quæ ſunt tacita prima. Quarto per commiſſionem, per quā papa mādat nouas prærogatiuas proficere ad beneficia acceptata, etiam tollitur ius quæſitum. Quinto, per commiſsionem reiectiuam alterius commiſſionis, per quā mādabatur dari fides probationi aliàs inualidæ. Sexto, quando cōmiſsio abſoluit à neceſsitate probandi

Cōmiſsionū varia quæſtiones.

bandi illum qui impetrauerat beneficium, vt reſeruatum. Septimo. quãdo commiſsio ſupplet tempus elapſum, vel tollit impedimentum. Octauo, quãdo commiſsio mãdat dari fidem libris Secretariorum. Nono, quãdo mandat validare collationẽ ordinarij non rite factam. Decimo, quãdo papa declarat beneficium non eſſe cõprehenſum ſub gratia. Huiuſmodi ſimiles ſexcentæ ſunt quæſtiones ad regulam iſtam pertinentes. Quæ facile ex deductis in præcedentibus & ſequentibus quæſtionibus decidi poterunt. Non tamen omitto, quòd anno. M.D.XXX. de menſe Februario corã R.P.D. Petro Vortio Epiſcopo Aquen. in vna Palen. Abbatiæ pro D. Patriacha de Hieruſalem contigit ſimilis quæſtio ſuperioribus. Fuit igitur dubitatum, nunquid ſi commiſsio mandat ceſſari ſupplicationem de regiſtro antequam peruenerit ad manus impetrantis, dicatur locũ eſſe huic regulæ, tanquã dicatur tolli ius quæſitum? Et Domini concluſerunt quòd non: Quia antequã ſupplicatio perueniat ad manus partis, poteſt ceſſari & reformari per Datarium, & alios officiales, vt experiẽtia docemur: tanto fortius per Papam. Nam non dicitur adhuc partis ius quæſitũ, donec ſupplicatio ſit relaxata, & ꝓducatur in mundum arg. l. contractus. C. de fi. inſtrumen. Si tamen papa antequam exeat manus officialium, mandet ceſſari, locus non erit regulæ, & ita iudicatum fuit.

Cõmiſsio mandans ceſſari ſupplicationem de regiſtro.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, Quia ſæpe papa in literis ſuis vtitur illa clauſula nõ obſtante collatione alteri facta, prout fecit in vna Hiſpalen. inter Dominum epiſcopum Solis, & Franciſcum de Miranda, nunquid dicta clauſula tollat ius quæſitum ex collatione valida?

Clauſula non obſtã te collatione alteri facta, nũquid, &c.

SOLVTIO. Cõpoſtella, Ioan. And. Abb. & Moder. in c. cauſam, de reſcrip. dicunt illa verba ius quæſitũ nõ tollere, quia intelligi debẽt de colatione inualida. Et hoc idẽ Alex. plurib. locis ſequitur, cumulatis per Moder. Papien. in l. ſi. ff. de cõſti. prin. & reaſſumit Decius in cõſil. 292. in 2. col. & vltra ipſos hoc idem Alex. tenet in conſi. 34. colum. penulti. & conſi. 108. columna. 2. in ſexto volumine nouiter impreſſo.

Sed in contrarium facit deciſ. Moder. Dominorũ meorũ fact. in vna cauſa Polloniæ coram D. Camillo de Balionibus de menſe Octob. M.D.XX. In qua voluerũt gratiam reſeruationis beneficiorum cum ſuſpẽſione quarũ-

Gratia reſeruationis beneficiorum.

cunque gratiarum,exceptis nominationib' regiis, intelligi debere de nominationibus validis, nõ de inualidis,& reuocatis. Quam Dominorum deciſ. latiſsimè ſcribit D. Gulielm.Caſsiodorus Epiſpopus Algaren.in ſuis collectaneis decſionum.ſol.154. Et pro ea facit tex.in ca.dudũ 2. de elect.& in c.ſi gratioſe,de reſcri.lib.6.&in c.nõ poteſt. de pręben d.eod.lib. Quibus iuribus probatur diſpẽſationem cum retentione beneficiorum obtẽtorum .cõceſſam intelligi de retentione valida & canonica.nõ de inualida. Quia proditum eſt verba generaliter prolata intelligi debere de actu valido,nõ de inualido.vulg.l.4. §.cõdẽnatũ. de re iud.l.j.§.docere.ff.ne quis in eũ,q in ius voc.vi exi.& in c.qualiter,de pact.& in c.veniens.de cleri.non reſiden. per quę iura ſimul cum aliis rationibus & dictis, Decius in c.1.in 5.& 6.col.impugnat Compoſtellanum.ac etiam Fely. de eius dicto videtur dubitare in d.c.cauſam.in 13. col. in verſ. non obſtante collatione, &c. in fi.illius verſ. Pro quibus faciunt quæ Aret.tradit in l.in ſubſtitutione, col.pen.&.fi.ff.de vulg.& pupil.Et magis in indiuiduo faciũt ea,quę Abb.dicit in conſ.98.in cauſa & quæſtione. col.penul.verſic.præterea.vol.j.& quę dicit Bart.in l.non putauit.§.non quæuis.ff.de bon.poſſ.contra tab.Nam de actu inualido non eſt neceſſaria mentio.vt latè tradunt, Moder.in c. ex tenore,poſt gl.ibi de reſcrip.Clauſula igitur prædicta.Nõ obſtãte collatione alteri facta, debet potius intelligi de collatione valida quę obſtat, nõ de inualida quæ nõ obſtat, nec per conſequens derogatione eget.

Diſpenſatio cum retẽtione beneficiorũ conceſſa.

Mentio de actu inualido nõ eſt neceſſaria

Quid dicẽdũ? Cõſiderãdũ eſt diligẽter.ꝙ magna eſt differẽtia ĩter clauſulas pręſeruatiuas gratiarũ poſitas in gratia tertij, quæ nõ tẽdũt in præiudiciũ,neq in gratiam vel vtilitatẽ tertij,& clauſulã,nõ obſtãte. Quia clauſula præſeruatiua ab vſu patrisfamilias pręſeruat gratiã quatenus ſit valida:prout in exẽplo dictę deciſionis cõtingit. Nam in illo caſu Leo papa decimus reuocauerat per ſuam regulam omnes nominandi facultates ad beneficia conceſſas Regi Poloniæ,qui fortè iam ante reuocatiorẽ ad beneficium vacaturum quendam nominauerat. Poſtea idem Leo conceſsit Oratori dicti Regis nunc epiſcopo Ploccn. gratiam reſeruationis cum ſuſpenſione omnium gratiarum expectatiuarum,exceptis nominationibus præfato regi conceſſis. Vacauit poſtea beneficium,fut dubitatum, nunquid deberetur nominato à Rege ante reuocationem

Clauſula preſeruatiua gratiarum.

Beneficiũ vacans.

tionem, an verò Oratori. dicebat Orator, quòd ſibi debebatur ex eo, quòd nominationes erant per regulam reuocatæ. Replicabat alter nominationes fuiſſe poſtea per clauſulam poſitam in reſeruatione Oratoris præſeruatas. Triplicabat Orator per dictam clauſulam videri nominationes tantum validas, non inualidas præſeruari per iura ſuperius allegata, Tandem Rota omnibus diſcuſsis pro Oratore pronuntiauit propter prædictam rationem clauſulæ præſeruatiuæ, quæ venit ad augendum gratiam, & non ad diminuendum. vulg. l. legata innutiliter. de adi. lega. Non ita in clauſula non obſtante collatione alteri facta, quæ venit ad diminutionem. & ſic eſt odioſa: conuenit igitur eam mitius interpretari, quia, vt dicit. gl. Bar. & mod. in lege fina. §. in computatione, C. de iur. de li. & Domi. in cap. ſi papa, in ſi. prin. de priuileg. lib. 6. potius debet tolerari, quòd verba reſcripti odioſi nihil operentur, quã quòd aliquis damnũ patiatur: nõ quia papa hoc non poſsit, ſed quia indubio non pæſumitur velle alteri tollere ius quæſitum, & ſi apparet, q̃ illa deciſio dominorũ cõtinet longè diuerſum caſum ab iſto, præſertim etiã propter ratiões, quas poſui ſuperius in prima q. quas latius Fely. & Moderni roborant in d. c. cauſam. in 6. & 10. col.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, Vtrum in caſibus in quibus regula iſta latis non ſuffragatur, ſit aliquod remedium proditum de iure communi ad annullandam gratiam, per quam alicui tollitur ius quæſitum? *Regula, vtrum in caſibus, &c.*

SOLVTIO. Duplex eſt remedium de iure cõmuni. Primum per viã actionis, ex l. ij. §. ſi quid à principe. ff. ne quid in lo. pub. & ex aliis legib. ſuperius allegatis in prin. ſecundæ. q. Nam dabitur actio ex illis legib. ad retractandam & annullandam gratiam præiudicialem, petendo illã annullari ex defectu intentionis papæ, per plures coniecturas, quas Fely. tradit in ca. ſuper literis. de reſcript. & Decius conſi. 541. Et licet iſto caſu nõ ſit prodita aliqua ſpecialis, & nominata actio ad retractandum gratias præiudiciales, tamen illa actio ex lege ſufficit. Nã, vt dicit Bar. in l. j. ff. de cond. ex lege, quãdo lex non inducit aliquã actionem ſpecialem, ſemper competit actio ex lege tanquam ſubſidiaria. Secundum remedium ordinarium de iure cõmuni datur per viam exceptionis, quæ agenti obſtat, & ſemper defectus intentionis principis debet eſſe fundamentum

agentis

agentis vel excipientis: quia vbi aliàs intentio papæ eſſet clara ad præiudicādum in iſtis beneficialibus, & derogaret huic regulæ ceſſarent omnia remedia, & ſequenda eſſet papæ voluntas, vt ſuperius dictum eſt in alia quæſt. vel competit offic. iudicis.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

Legatus an de latere, &c. poßit tollere expreſſe ius quæſitum.

QVAERO, an legatus de latere, vel alius inferior ordinarius poſſit tollere expreſſe ius quæſitum, derogando huic regulæ ſicut papa?

SOLVTIO. Concludendum eſt quòd non, quia hoc ſolius principis eſt, vt tenet expreſſe Bal. in l. ij. col. x. verſic. nota q plenitudo. C. de ſeruit. & aqua: & hoc etiam tenet Federic. in conſ. 200. & Rom. in conſ. 37. viſo puncto. ver. quo ad ſecundum, cum pluribus aliis in concordan. traditis per Stephanū Bertrandum in conſ. 12. circa fin. lib. 3. Et hoc quod dictum eſt de legato, generaliter procedit in quocunq; alio inferiore, vt Decius poſt Mod. latius probat in c. ex parte el ij. in iiij. col. de offic. deleg. vbi hoc limitat non procedere, quādo per viam legis ſtatuendo ius quæſitum tolleretur, vt ibi latius per eum.

REGVLA DE INFIRMIS RESIGNANTIBVS INFRA VIGINTI DIES.

ITEM voluit, quòd ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignauerit aliquod beneficium, ſiue ſimpliciter ſiue ex cauſa permutationis, & poſtea infrà viginti dies à die per ipſum reſignantē præſtandi conſenſus cōputandos, de ipſa infirmitate deceſſerit, ac ipſum beneficium cōferatur per reſignationē ſic factā: Collatio huiuſmodi nulla ſit, ipſúmque beneficium per obitum vacare cenſeatur.

PRAEFATIO.

Regula de infir. reſig. vtilis & iucūda eſt

REGVLA iſta de infirmis reſignātib. quia in foro & curia quotidiano vſu recepta eſt, vtilis iudicatur, iuxta tex. in l. certè, in fi. ff. de præca. Et ideo qa vtilis eſt, iucūda etiā videri debet. Nā, vt inquit Bald. in c. ex tenore, de reſcrip. tūc ſapiūnt leges, cū practicantur: quia ſic fruct⁹ ex arbore colligūtur. Proinde legū latores veteres ab vtilitate exordientes, conſueuerunt præmiis quibuſdā ſtudioſos ad legū ſtudiū inuitare: vt patet in proœmio inſtitutionū. §. fi. & in auth. de hæred. & falci §. fi. pro certo habentes id quod erat, neminē futurū ſine præmio aut præmiorū ſpe, qui vellet tam inexhauſtos innumerabiliū legum per ſaxa labores ſubire, niſi malet, vt Siſyphus ille

Leges quādo ſapiāt.

Legum latores veteres.

in fabulis ſudans ſaxum fruſtra voluere, nec aliquid profi cere. Præmium ergo fuit, vel vtilitatis ſpes, quæ homines ad huius ſcientiæ ſtudium inuitauit: ſine quo vix vnus in ueniretur, qui legũ ſtudiũ ſibi expedire putaret, iuxta ea quæ Ouid. lib. 2. de Põto ad Maximũ ſcribit. Hac igitur ratione regula iſta iucũda, & voluptatis plena iudicabiẽ. Quia ex eius vſu curiales omnes maximum decerpent fructũ, ac in theorica nõ mediocre vtilitatis incremẽtũ. Diſtribuet igitur tot' iſti' regulę tractatus in tres partes principales. Prima pars quæ duodecĩ quæſtiones cõtinet perſonas reſpiciet, in qbus locũ iſta regula habere poſſit. Secũda pars, quæ totidẽ etiã quæſtio habet, circa beneficia verſabitur. Tertia pars, caſus diuerſos per 10. & 7. q. numerabit, in quib. regula habere locum poſſit, ſequutus in hoc ordinẽ imperatoris in §. fi. inſt. de iur. nat. Qui de iure tractaturus, prius de perſonis, ſecundo de rebus, tertio de actionibus prusmiſit. Sed operępretium erit, antequam ad propoſitam materiam veniamus, pauca quędam de origine iſtius regulæ præmittere.

Regu. tractatus in tres partes diuiſus

Regula igitur iſta prius originem habuit à Bonifacio 8 qui eam ædidit Calendis Maij, potificantus ſui anno octauo, vt in eius regulis patet. Neque alij pontifices ante eũ à Ioanne vigeſimoſecundo incipiendo (à quo regulæ cãcellariæ initium habuerunt) vllã de iſta regula in ſuis regulis mentionẽ fecerũt: vt apparet ex quinterno cãcellariæ apoſtolicæ. Vnum tamẽ nõ omitto, ꝙ cum plures ſint in hoc volumine notabiles regulæ æditæ: nulla tamẽ ſæpius innouata à ſummis põtificibus reperietur quàm iſta. Nam poſt Bonifacium, Martinus Quintus regulam iſtam confirmauit. Ex qua poſtea Nicolaus Quintus extrauagantẽ fecit, quã habeo inter non impreſſas. In qua vnum plus voluit, quòd literæ reſignationis viuente reſignante expedirẽtur. Aliàs decreuit omnia eſſe irrita, vt ibi latius diſponitur. Deinde poſt multa tẽpora Inno. viij. per quãdam extrauagantẽ ſuam, quæ incipit, ſicut bonus paſtor, regulã iſtam viſus fuit extẽdere ad reſignationes infirmi vigore facultatis conceſſæ, in manibus cuiuſuis perſonæ in dignitate cõſtitutæ factas. Tamen ibi regulã modificauit in duob. videlicet, reſpectu temporis, & reſpectu vacationis. Reſpectu tẽporis quia cũ regula iſta aſsignet terminum 20. dierum, ibi ſtatuit vnum mẽſem infra quem ſi qualiter reſignantes morerẽtur, beneficiũ per obitũ vacare cenſeretur

Regula in tẽpore & vacatione modificatio.

cenſeretur. Reſpectu etiã vacationis iſtam regulã immutauit, quia hic reſignatio mortui infra vigĩti dies valet, ſed collatio vigore illius facta annulatur. Sed in d. extrauag. reſignatiões taliter factæ præſumũtur fictę & ſimulatæ. Quod quantũ inter ſe differat & importet, dicemus inferius in alia quæſtione. Et declarat Rom. in cõſi. 342. eſt bene verum, quòd in regulis Martini. v. Eugenij. iiij. & Nico. v. nulla in hoc eſt differentia, ex eo, quia ibi reſignatio annulatur. Et in hoc etiam differt iſta regula ab illis quæ concordabunt cum d. extrauag. Regula igitur iſta procedit quando reſignatio non fuit facta vigore facultatis, ſed iure ordinario.

Regulæ eiuſdẽ frequẽs innouatio. Præterea vlterius eſt notandũ, quòd licet regula iſta vſque ad noſtra tempora intacta manſerit, Moderni tamen pontifices eam in aliquibus innouarũt, ſeu ampliarũt. Nã Iulius ij primus ad iſtam regulã addidit illud, quod hodie in regulis modernis cernimus, videlicet ꝙ dies vigĩti à tẽpore pręſtandi cõſenſus cõputarentur. quod ante in regulis prædeceſſorũ ſcriptum nõ erat. Poſtea Hadrianus vi. iſtam regulam in duobus ampliauit & renouauit. Primo, dum addidit illa verba, videlicet, quauis authoritate cõferatur, &c. Quę quidẽ verba fuerunt addita ad iſtũ effectũ, vt regula cõpræhenderet collationes factas ex cauſa reſignationis per legatos & ordinarios extra curiã. de quo ſępe dubitat Rota, vt inferius apparebit. Tamẽ in hoc dubium poſtea tẽpore Clementis vij. fuit in Rota deciſum, vt dicam inferius in quadã quęſtione. Secũdo Hadrianus regulam ampliauit, vt haberet locũ infrà reſignationib. officiorũ Romanæ curiæ in infirmitate factis. de quo tamẽ Iulius. 2. antea regulã ad partem cõpoſuerat. Clemẽs verò 7. ad iſtã regulã nihil addidit, ſed per quãdã extrauagantẽ eam, & ad reſignationes in ſanitate factas, dũmodo in infirmitate præſtaretur conſenſus, & infrà. 20. dies poſtea moreretur extẽdit. Quod odio cardinalis de Vich, qui in conclaui plurimum ei obſtiterat, Clementẽ feciſſe ſatis compertum eſt. Nihilominus poſtremo Paulus papa 3 in ſuis extraordinariis regulis quo ad hoc Clemẽtẽ eſt imitatus. Ex quib. omnibus apparet multipliciter regulã iſtam fuiſſe variatam. Et ideo ego propter huiuſmodi põtificum varietatem regulam iſtam, prout cõmuniter habetur in quinterno Rotæ, & ꝓut in ea practicatur, ita interpretandam aſſumam. Rem igitur ipſam aggrediamur.

Verba illa, videlicet, quauis authoritate, ad quẽ effectum ſint addita.

PRIMA

PRIMA PARS QVAE CIRCA *perſonas verſantur.*

QVAESTIO PRIMA.

IGitur quæro nūquid iſta regula liget papā infirmum renunciatem papatui ſecundum formam.c.de renunc.libr.6. *Regula cū quo liget papā &c.*

SOLVTIO. Quamuis quæſtionē iſtā nō ſperemus diebus noſtris contingere, pro ornatu tamen materiæ,& ad bene eſſe diſcutiendum duxi. Licet non ignoremus antiquis temporibus plures fuiſſe pontifices,qui papatui renunciarūt, vt inferius ſubiiciam Venio ad quęſtionē in qua videtur dicendum pro parte negatiua papā nō comprehēdi ſub iſta regula ex eo,quia in generali ſermone nō cōprehēditur perſona cōſtituētis ſiue loquētis l.1.in fi.ff.de ſena.& l.inquiſitio, C.de ſolut. & l.mercedem. §. fin. de act.emp.Neque etiā in generali ſermone à quocūq; probato intelligitur perſona papæ,vt eſt glo in c.de forma.22.q.5. quā ſequitur Iaſo. in rep.ſecunda.l frater à fratre,nu.16.ff.de condic.indeb.& latius moder.& Ripa in l.1.in 8.col ff de vulg.& pupil. *Papæ perſona in generali ſermone à quocūque prolato cōprehēd. nō intelligitur.*

Præterea,quia nemo ſeipſū ex ſua ſententia cōſtringit, cum eſſe debet diſcrimen inter ligantē,& ſoluentē.c.debitum.de bapt.Neque de iure ſoleat pari in parē iuriſdictio tribui,vt in l.pe.ff.de arb.cum actio & paſſio nō poſſent in eod.ſubiecto eſſe.l.Vranius.verſic.ſed cū duo ff.de fideiuſſ.Ergo neq; ligabitur ſua cōſtitutione papa,quę eſt etiam iudiſdictionis,vt arguit Bald.in authent.quę res.C. de ſacroſanct.eccle. *Iurſd. pari in parē de iure tribui non ſolet.*

Pręterea,quia cum iſte caſus ſit rarus,miraculi loco haberi debet, vt dicitur in §.quantumcūque,in authent.de conſul.Et ideo iſta regula non adaptatur ad illum,tāquā quòd papa de illo non cogitauerit. l.nam ad ea.ff.de leg.

Et in ſpecie,ꝙ regulæ cancellariæ non ligent Papā tenuit Pet.de Ancha.conſ.290.Quē referūt mod.in tract. de benefi.in 3.parte q.12 nu.7.& ante ipſos Fely.in c.ad aures.in 7.col.verſ.octaua concluſio.de reſcrip.Idē Fely. & mod.in c.j.de conſt.& in c.quod ſuper his,in 4.col.de fide inſtr. Quo in loco certatim doctores tenēt regulas cācellariæ, neq; diſpoſitiones canonum ligare ſummum pontificem earum conditorē.Ratio redditur per Bald.in c.j.circa fi.in tit.de alie.feud.Quia ex quo Deus papę leges ſubiecit,eius celſitudini nulla lex imponi poteſt.Quia legibus *Pontifex an ſuo ſtatuto ligetur.* *Papæ celſitudini nulla lex imponi poteſt.*

legibus eſt ſolutus, Et ita etiã tenet Firm.in tract.de epiſcop.libr.4.q.16.fol.18.Et hac ratione dicimus, ꝙ diſpoſitio.c.auaritię.de elect.lib.6. papam non ligat, vt ibi dicit Ioan.And.& Ioan Franc.Pauinus antiquus Rotę auditor in tract.de offi.& poteſt.cap.ſed.vac.fol,16.col.4.

Poſtremò pro iſta parte accedũt ea omnia motiua quæ poſt longam diſputationẽ tradit Ioan.And.in regula,cui licet,de reg.iur.in Mercu.in illa.q.an epiſcopus ſuo ſtatuto ligetur.Et tandẽ poſt plura concludit quòd nõ. ſequitur Alexãd Iaſ.& cæteri mod.in l.1.ff.quòd quiſque iuris. faciunt etiam pro iſta opinione omnia fundamenta,quæ ſcribit collecta.in c.fin.de conceſſ.præb.in illa quæſtione an per promotionem ad papatũ vacent ipſo iure omnia beneficia papæ. Quorum argumenta breuitatis cauſa nõ refero,cum ibi videri poſsint.

Pro parte verò contraria affirmatiua,videlicet, ꝙ papa regula iſta ligetur,facit ratio, mens,& verba iſtius regulę quæ fundãtur in vtilitate animę,vt per huiuſmodi renũtiationes fraudulentas magis ſanguini & perſonis conſulatur,quã bono vniuerſalis eccleſiæ. Hęc igitur præuaricandi occaſio offerenda eſt.Nam mens iſtius regulæ fuit, ne infirmi grauiter ægrotantes præſentientes finem vitæ adeſſe,de beneficiis ſuis,veluti de rebus profanis in cõſanguineos ſuos ſucceſſionis vice diſponant,& in modum vltimæ voluntatis illa illis relinquant in prçiudicium ordinariorum vel expectantiũ,ad quos de iure illorum collatio vel acceptatio pertineret.Hoc enim eſt cõtra ius,vt c. 1.cũ ibi not. de præb.& vergit in animæ detrimẽtũ , cui papa ſubiicitur tanquã Chriſtian⁹, vt dicit Ioan. And.& alij.in c.ſignificaſti.de fo.comp.& notat præpoſitus in c. nõ licet.in princ.10.diſt.qui dicit, ꝙ ſub generali diſpoſitione concernẽs ius diuinum imperator & Reges cõprehenduntur.Ergo ſubiicietur etiam papa dipoſitioni iſti⁹ regulæ,idem animæ detrimentum conſiderantis.Hinc eſt ꝙ papa,imperatores,& reges ſubiiciũtur conſtitutioni c. omnis vtriuſq; ſexus.de pœni.& remiſſ.quæ licet ſit diſpoſitio iuris poſitiui,animã tamen reſpicit,vt Abb.dicit in c. omnes.de maior. & obed.& in c.nouit. de iud. in.3.col.& in c.ſanè el ij. de offi. delega. Et generaliter verum eſt, quòd omni diſpoſitioni per quam euitatur peccatum,& ſalus animæ conſeruatur,papa ſtare tenetur,vt latè probat Pet.de Ancha.in repe.cap.1.in ſecunda oppo.de conſti.& latius

Mens & verba in quo fundentur.

Papa, imperatores, &c. cõſti. ſubiiciuntur.

Cui diſpoſitioni ſtare tenetur papa.

latius ibidem Fely.in 9.col.verſi.7.& vltima concluſio. Et eadē ratione diſpoſitio c.1 de regu.iur. libr.6.ſimpliciter prohibētis, ne aliquis ſine canonico titulo ſe in beneficiis intrudat, papam comprehendit, vt probant ibi Petr. de Ancha.& latius mod.in tract.de offic. de benefi in 3. q. primæ partis, nu.8. Sicut etiam videmus papam ſubiici canonibus de irregularitate ratione homicidij voluntarij loquentibus. Nam quis negat papam irregularem fieri, ſi aliquem propriis manibus interficeret? vt probat Fely. poſt Inno.in c.ſi quando, in 2.col.de reſcrip.& latius mod. in tract de elec.fol.56.& vltra ipſos Bal.in c. ſi quis.in fi. de maio. & obed. Nam licet papa habeat authoritatem diſpenſandi, non tamen habet peccandi licentiā, vt dicit text.in c.j.xl.diſt. Et ideo in omnibus illi obediendū eſt, niſi vbi ſubeſt peccatū, vt dicit Hoſtien.in c. ſignificauit. de offic.ordi.& in c.propoſuit, & ibi Abb. in fi. de cōceſſ. præb. Et quia iſta regula rationabilis eſt & honeſta, papa eam ſeruare tenetur: quia licet ſolutus ſit legibus, non tamen dictamine rationis, cū ſit animal rationale politicū & mortale, vt tradit Curt.in conſi.63, col.2, poſt Bal.in l. 2 col.8.C.de ſeruit.& aqua. Et cum iſta opin. conſentiūt etiam verba regulę ibi. ſi quis, quæ ſunt verba generalia omnem perſonam comprehendentia. vt in l.j.ff.de verb. ſig. ſicut etiam voluit Domi. in c. ſi tibi abſenti, in 3. col. de præb.lib 6. quod ſub diſpoſitione illius tex. loquentis de ordinario, & quocunque alio ligetur, & comprehendatur papa ex quo text. generaliter loquitur.

Papa aliquē propriis manibus interficiens irregularis efficitur.

Papa licet habeat diſpenſandi authoritatē, non &c.

Præterea quia papa & Imperator inter cęteros aſtringūtur lege honeſtatis & naturalis iuſtitiæ ea omnia ſeruare quæ ipſi condiderunt. vt dicit S. Thom.j.ij.q. 96.artic.6. Nam lex diuina mandat eum ſeruare, quæ alios pręcipit cuſtodire, vt habetur Mathei.23.c.& ad Rom.c.2. ibi, Qui doces, teipſum non doces. Prædicas non mœchandū, & mœcharis. Sed clarū eſt papā debere ſeruare legē diuinā. c. ſunt quidam & c. contra ſtatuta.25.q.j. Igitur & ea quæ ipſe ſtatuit, præſertim, quia conſiſtit hoc in ratione naturali, quod quiſq; iuris in alium ſtatuit eodem ipſe vtatur. cap.cum omnes. de conſtit.& l.1.ff quod quiſque iur.

Papa & Imperator inter cæteros lege honeſtatis aſtringuntur.

Lex diuina.

Præterea ſicut lex humana debet cum diuina ſe cōformare d.c. ſunt quidam. & doct in c.qui in eccleſiarum. de conſtit: Ita legiſlator human⁹ debet ſe cōformare latori legis diuinæ. id eſt, CHRISTO: quia omnis CHRISTI

Lex humana.

Actio Chriſti noſtra inſtructio Chriſt⁹ leges perfectiſſimè obſeruabat.

actio debet eſſe noſtra inſtructio. Sed CHRISTVS leges quas dicebat, perfectiſſimè obſeruabat, vt patet Actuum ca. j. Ibi, Cœpit Chriſtus facere & docere. & Matthæi 18.& Luc.eod & Mar.x. Ergo eodem modo & papa tenetur hoc facere. Et pro iſta opinione vltra pręmiſſa nouiſſimè Vincẽtini in rep.c.primi repẽte.de cõſtitu.nu.xlviij. ſex fundamenta componunt. & reſpondent per vnã col. ad l.princeps.ff.de leg. Quæ breuitatis cauſa non refero poſtquam habentur in formis. Ex prędictis igitur ſatis apparet quęſtionem eſſe dubiam.

Quid tenendum? Dico quod quanuis caſus iſti⁹ quęſtionis coruo ſit rarior albo: cum pauci admodũ hac ætate reperiãtur, qui in infirmitate vel ſanitate papatui cedãt: tamen iſte caſus antiquis tẽporibus ſæpius cõtigit. Nã ſcribit Ioan. Burgũdus antiquus doctor in tract. ſiue diſputatione de renuntiatione papæ, plures pontifices papatui renuntiaſſe. Quorũ primus fuit diuus Petrus, cui ſucceſſit Clemens. Deinde Clemens. cui ſuccesſit Linus, de quib⁹ loquitur text. in c.ſi Petrus.8.q.j. Ciriacus tertio loco renuntiaſſe fertur cui ſuccesſit Antheros, vt frater Iacobus de Voragine atteſtatur in illa peruetuſta hiſtoria ſanctorũ quæ Lõgobardica appellatur, titulo de.xi.millibus virginum, Vbi de renuntiatione Ciriaci, & martyrio eius habetur. & ideo non ponitur in catalogo põtificum, quia vt ibi dicitur, clerus eũ de catalogo abraſit propterea quia eis inuitis & reclamantibus ceſsit, & xj. millia virginũ ſequutus fuerat. De quo ibi latiſſime habetur. Sic & Cornelius papa cedere papatui voluit, niſi perſuaſus à Cypriano deſtitiſſet. Marcellinus quoque loco ceſsit, & Liberius etiã papatum reſignauit, cui Felix ſucceſsit. & iterum Liberio cedente aſſumptus fuit Leo ix. Et omnes prędicti pontifices ſancti fuerunt excepto Liberio, vt patet in Chronicis. Poſtremo Cœleſtinus cedens cauſam dedit vt diſpoſitio illa Bonifacij viij. de qua habetur in cap.j.de renun.libr. 6. conſtitueretur. Quod igitur in antiquis contigiſſe legimus, poſſet hodie modernis pontificibus euenire: & ſic regula iſta poſſet habere locum.

Papatui qui renũtiarunt.

Pro reſolutione igitur omnium prędictorum, diſtinguẽdi ſunt aliqui caſus. Primus eſt quando papa infirmus reſignat in manibus cardinaliũ, & illi cõſentiunt reſignationi, non obſtãte regula. Et tunc talis regula locum non haberet: quia omnes viderẽtur ab ea receſsiſſe. Nec cardinalibus

libus hoc caſu pœnitere liceret, nec contra factũ propriũ venire iuxta clemẽ.j. de renun. Solum obſtat vnum: quia videretur papa iſto modo in vita ſibi eligere ſucceſſorẽ, quod prohibitum eſt ſecundum Abba in c. accepimus. de pact. & tradit Fely. in c.j. in 6. col. verſi. fallit nono, de cõſtit. cum cõcor. vt ſcribit latiſsime cardinalis ſancti Sixti de Turre cremata, in ca. in nomine domini. 23. diſtin. Sed ad hoc facilis eſt reponſio. Nam illud dictũ Abb. & aliorũ procedit quãdo papa poſt creationẽ ſucceſſoris nõ exuit ſe dignitate papatus, ſed remanet papa ponens aliũ certum pontificem poſt eius obitum, quod facere papæ nõ licet. Et ita procedit regula cõmunis tradita per gloſ. in c. apoſtolica, 8. q.j. ſed quando per viã reſignationis hoc facit, & in vita ipſius ſe exonerat, & exiuit papatu, & definit eſſe quod fuit, adeo quòd re ipſa dignitas in reſignatariũ transfertur, tunc procedit text. in c.j. de renun. lib. 6. qui ſic debet intelligi, licet in caſu Abb. & doct. videlicet quãdo papa vellet ſibi eligere ſucceſſorẽ, Marianus Socin. in ſuo indice generali inuenerit cautelam ſub dubio fortè, quia papa poſſet vti in eligendo ſucceſſorem, videlicet ſi conſtitutionem faciat prius generalem de ſucceſſore eligendo, ſicut Bonifacius facit de renunciando papatui, in dict. c.j. ſed hoc dictum quod mihi videtur dubitabile, per ea quæ dicit Card. in clem. 2. de elect. in 5. q. non examinabo hic, cum extra propoſitam materiam videatur. Licet illã conſtitutionẽ, de qua Marianus loquitur, fortè papa poſſet facere de conſenſu cardinaliũ per ea quæ dicta ſunt in ſequen. quæſt. Satis eſt quod iſte primus caſus iudicio meo videtur ſine dubio

Papa in vita ſibi ſucceſſorem eligere prohibetur.

Secundus caſus eſt quando cardinales ſimpliciter admitterent reſignationem non habita conſideratione regulæ, & tunc intelligeretur iuxta eam, videlicet quaten' papa infirmus poſt viginti dies viueret: ſi vero infra viginti dies, ex quo per diſpoſitionem iſtius regulæ papatus cenſeretur per obitum vacare, non obſtante reſignatione huiuſmodi admiſſa poſſent eligere ſucceſſorẽ, & vti facultate ſibi conceſſa, vt papa, quia intelligitur talis renuntiatio admiſſa ſub tacita conditione quatenus moreretur infra xx. dies.

Tertius caſus eſt, quãdo papa infirm' reſignaſſet nõ in manibus cardinaliũ, nec illis admittentibus quod facere poteſt, vt dicit Vincen. in c. quod in dubiis. de renunt. & ſe

Papa reſignans papatum, ne

quibus caſib. habeat locum hac regula. quuntur late Io. Franciſc. Paui. Rotæ auditor, in tract. c. ſede vacant. fo. 16. in 2. col. volũ. paruo. Et hoc caſu crederem etiam regulã iſtam habere locum attenta mente & honeſtate, per ea quæ ſuperius dicta fuerunt.

Obſtat tamen huic concluſioni vnũ: quia videtur quòd eo tẽpore quo diceptandũ eſſet de viribus iſtius regulę, illa iã extincta eſſet per obitũ papæ, cum regulæ iſtę ſint temporales ad vitam eius, vt patet ſuperius in proœmio. Cardinales igitur vel alij non poterũt poſt obitum papę petere papatum vacare per eius obitum, ſed per renuntiationem: cum hoc ipſum, quòd vacet per obitũ, ſit diſpoſitum & inductum per iſtam regulam, quæ, vt dictũ eſt, per mortem papæ expirauit, niſi dicamus illam regulam habuiſſe effectũ viuente papa. Quo caſu effectus ſemel cauſatus, etiam in actu temporali durat poſt obitũ, vt tradũt Decius & Moderni in cap. 1. in princ. de iudiciis. & in ca. cum ceſſante, de apellat. arg. eorum quæ dixit Bald. in l. in ipſius, per illum textum. C. famil. herciſ. facit ad hoc illud quod de mandato, re non integra, tradunt etiam Moder. poſt Alexand. in l. eius. ff. ſi certum petatur.

Effectus ſemel cauſatus in actu temp. durat poſt obitum.

Et iſta omnia de plano procedunt, quando ex manifeſtis coniecturis appareret papã reſignaſſe magis amore carnali, quàm propter vtilitatem vniuerſalis Eccleſiæ. vbi tamen nulla eſſet ſuſpicio propter eminentem qualitatẽ & ſufficientiam, reſignatariis res eſſet magis dubia: mihi tamen videtur quòd iſta regula habeat locum non ſolum propter rationes de quibus ſuperius dictum eſt, quia in dubiis tutior & ſecurior pars eſt eligenda, maximè in re tam ardua & periculoſa, qualis eſt depoſitio papatus. Et pars ſecurior hoc caſu videtur, ſi cardinales eligant nutu diuino aliquem ad papatum tanquam vacantem per obitum, iuxta diſpoſitionem iſtius regulæ. Quia præſumeretur longè melius, & vtilius ſubuentum vniuerſali Eccleſiæ per iudicia plurimorum, quàm per voluntatem vnius reſignantis infirmi, argumen. eorum quę tradit Abb. in c. prudentiam, in princ. de offic. delegati.

Pars tutior in dubiis eſt eligenda.

Eccleſia vniuerſali ſubuenire.

Quartus caſus eſt quando papa in infirmitate reſignãs ſuperuiueret. Et iſte caſus ſatis aduerſus reſignanti, non facit ad propoſitum regulæ, ſed relinquerem ſub contentione reſignantis, & reſignatarij: quia tunc eſſemus ſub diſpoſitione ca. j. de renunciat. lib. vj. Sed hæc ioci cauſa ſufficiant.

QVAESTIO SECVNDA.

Imperator in infirmitate renũtians.

QVAERO, quid in imperatore in infirmitate cõſtituto, an ſi de conſenſu papæ, & electorũ renũtiet imperio, prout legimus plures hoc feciſſe, comprehendatur iſta regula?

SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicendũ ꝙ non, quia iſta regula loquitur de beneficiis eccleſiaſticis, quæ per collationem conceduntur. Sed imperiũ datur ꝑ electionem. vt in cap. venerabilem. de elect. Igitur diſpoſitio loquens in vno, non habet locũ in alio, iuxta tradita in c. cum in illis. de præbend lib. 6. Item quia iſta regula loquitur de beneficiis eccleſiaſticis, quæ clericis conferuntur, ſed imperator non eſt clericus, nec aliquẽ eccleſiaſticum ordinem, habet, ſed eſt laicus, & laicorũ numero cõtinetur, vt dicit Abb. in cap. tua. el. 1. in primo notabili, de decim. Ergo in illa regula nõ procedit, quia ex diuerſis nõ fit illatio, iuxta tex. in cap. præſentia. de prob. Præſertim, quia beneficia, de quib' loquitẽ iſta regula ſũt ſpiritualia. Imperium verò eſt tẽporale, quæ inter ſe multum diſferunt, & ſunt longe diuerſa vt in ca. inter corporalia. de tranſacti. prælat. & ca. per venerabilẽ. qui filij ſint legit.

Imperium dat. ꝑ electionẽ.

Diſpoſitio loquens in vno nõ habet locũ in alio.

Imperator non eſt clericus.

Illatio nõ fit ex diuerſis.

Preterea quia regula iſta de Imperatore nullam facit mẽtionem, ergo non cenſetur ſub ea cõpræhendi, quia conſtitutio generaliter loquens nõ comprehendit Imperatorem, neque Reges, niſi ſpecialiter exprimantur. vt in ca. fina. de offic. deleg. lib. 6. tenet Specul. Ioan Andr. & Bald. in tit. de reſcrip. præſenta. § fina. verſicu. nũquid expreſſo Epiſcopo. &c. vbi etiã dicunt hoc procedere etiam ſi fiat expreſsio de Epiſcopo vel Archiepiſcopo, tales nõ veniũt, neque text. in capi. ſedes, de reſcript. hoc caſu procedet, prout ibi etiã quidã adnotarũt, & etiam hoc tenet Card. Alexand in ca. non liceat, 10. diſt. & dixi ſupra in præem. Regul. quæſt. 4. & hoc etiam probari videtur in cap. totã. de pœnit. diſtinctio. 3. ibi, Rex enim erat, alium non timebat, aliũ non habebat ſuper ſe. &c. & hoc in Imperatore & Rege tenet Iaſ. in repet. 2. l. frater à fratre, nu. xvi. ff. de condic. indeb cum concor. vt tradunt Moder. de Ripa. in l. j. in viij. col. numero lix ff. de vulg. & pup.

Cõſtitutio generaliter loquẽs &c.

Sed pro parte affirmatiua vrget mens & ratio, ac ipſius Imperij cõprobatio, quòd à Papa ſtabilitatẽ & firmitatẽ recipit. capitu. venerabilem, cũ ibi notatis, de elect. Et ita conuenens videtur, quod cauſatũ ſapiat naturã ſuæ cau

Imperator quãdo dicatur ſacerdos largo modo negari nõ poteſt.

ſæ l.eius,ff.de oper.lib.& l.adeò.§.cum quis. ff.de acqui. rer.domi.& l. tabernæ.ff.de fun.inſtruct.Cum igitur Papa ligetur regula,à fortiori Imperator.Et quia negari nõ poteſt,quin Imperator largo modo dicatur ſacerdos,vt dicit Domi.in cap.ei cui,in 2.colum.de præben.lib.6.quinimò quandoque Pontifex vocatur,vt eſt text.& ibi gl.no. in cap.de capitulis,10.diſtin.tenet Ioan.Frãciſc.de Pauinis,Rotæ auditor in tract.de offi.& poteſt.c.ſede vacã.fo. 14.in 3.colum.in paruo volu.Hinc vulgò dicitur quòd Imperator ordinem ſubdiaconatus habet, vt in capitulo,Valentinianus.63.diſtinctio. Et alij dicũt Imperatorem eſſe preſbiterum,vt refert Nicolaus epiſcopus Iadren.in theſauro Pontificali,folio.8.colũna 1.imò Bald.in l.1.C.de iure aureo.annul.Imperatorẽ dei vicarium appellat. Nec immeritò,quia vt ipſe idem Bald.dicit in auth.habita,C. ne fil.pro patre,Deus in terris Imperatorem omnium magiſtrum conſtituit.Et idcirco Curtius ſenior in conſil.65 colum.6.Imperatorem dei legatum &proconſulem dicit. Et ſic reſpondetur ſecundo argumento cõtrario. Nec obſtat,quòd Imperium per electionem tribuitur: quia idem in papatu:& tamen per hoc non prohibetur renuntiatio. cap.1.de renuntiatione,lib,6.Nam videmus Imperatorẽ Carolum cognomine Magnum à Zacharia papa tonſum Lothariũ verò,Diocletianum, & Maximianum Cæſares Imperio ceſſiſſe,quoſdam etiam ex eis priuatam vitam elegiſſe,alios monachos factos.Vbi ergo conſideratur renuntiatio,regula locum habere poteſt,præſertim quando illi ad quos electio pertinet, renuntiationi conſentirent, quorum cenſenſus collationi æquipollet, iuxta tradita per Modernos in capitulo eam te.de reſcriptis.

Carolũ cognomine Magnũ à Zacharia papa tonſum fuiſſe Lothariũ Diocletianũ,Maximianũ,Caſares Imperio ceſſiſſe.&c.

Sed prædictis nõ obſtantibus teneo primam opinionẽ videlicet huic regulę nõ eſſe locũ,ſi Imperator renuntiaret cum conſenſu electorũ:quia ceſſant hoc caſu fraudes iſtius reg.arg.text.notabilis in l.fi. C.de pact. Et licet in Imperio prohibita ſit ſucceſſio,ſicut in beneficiis eccleſiaſticis,iuxta c venerabilem.de electio. Tamen illud procedit quando ſolus Imperator diſponendo, ſecus ſi per viã renuntiationis de cõſenſu electorum hoc faceret, quia tali caſu ſucceſſio licita videtur.Ideo voluit Imo.& moder. in l.Imperator,ff.de leg. 1 per illum textum quòd filius in vita poteſt deſtinari Imperator poſt patrẽ. Et ita olim Imperatorũ filij viuentibus eis Cæſares pronũtiabantur.

Succeſſionẽ in Imperio prohibitam.

Imperatori fi[illegible] Ca

vt Ael. Spartian' memoriæ tradidit. Hic fortaſſis cõſuetudo illa obrepſit, qua hodie Imperatores filios ſuos, vel fratres Romanorũ reges, eis adhuc viuentibus, eligere procurant. ſic apud Gallos prim' regis filius, & patri ſucceſſurus à Delphinatu, cui præeſt, Delphinus appellatur, vt de his meminit Aymarus Riualius in hiſtoria iuris lib. 4. dũ Iuſtinianum depingit Imperatorem. pro quibus facit glo. in cap. Hadrianus. primo. 63. diſtinct. Nam iſta dici nõ poteſt ſimplex ſucceſſio, quia Imperator liberè de re non diſponit, ſed de cõſẽſu alterius, arg. l. fi. C. de iur. emph. & d. l. fi. C. de pact. Ceſſante igitur tali conſenſu dicerem renũtiationem, quantum ad renuntiantem, valere: non tamẽ quo ad illum in cuius fauorem fieret, ſi Imperator renuntians moreretur poſt xx. dies, quia eſſet locus iſti regulæ: habito tamen, vt dixi, electorum vel papæ conſenſu, omnis difficultas tollitur, ſicut de papa diximus, qui eo adhuc viuẽte de conſenſu Cardinalium poteſt ſibi ſucceſſorem eligere, arg. tex in c. petiſti. 7. quæſt. 1. quia hoc prohibitum non reperitur. Et ita ſaluari poſſet, quod dicit Pet. de Mõte, vulgo epiſcopus Brixien. in ſuo indice, in ver. papa. Sic etiam dicta Abba. in c. accepimus, de pact. de quo in præcedenti quæſtione mentionem feci. Nec huc pertinent quæ in contrarium dicta ſunt, quòd Imperator appelletur ſacerdos, quia illud impropriè dicitur, ſicut apparet in iuris profeſſoribus, qui à lege ſacerdotes appellantur, vt in l. 1. ff. de iuſti. & iure. Nec releuat, quòd Imperator habeat ordinem ſacrum, quod nullibi bene probatur. Sicut & illud quòd Vicarius Dei appelletur: quod intelligitur in temporalibus tantum, vt declarat Ab. in c. nouit, in 7. notab. de iud. & moderni de Ripa in c. 2 in 2. colum. eod. tit. Et ita declarari debent dicta Bal. in l. cum multa. C. de bonis quæ lib. dum voluit Imperatorem eſſe ſummũ ſuperiorem: quia, vt dixi, debet intelligi in temporalibus, non in ſpiritualibus, vt ibi etiam ſentit Bal. & finaliter omnes iſtas opiniones, quas plures de Imperatore habuerunt, dicentes eum vel ſacerdotem, vel ſubdiaconum, vel epiſcopum, Specul. in tit. de legato. §. nunc oſtendendum, verſicu. 39. confutat.

ſares pronũciabantur

Delphinus quare appellatur

primus filius regis Frãciæ viuente patre.

Iuris profeſſores à lege ſacerdotes appellantur ſed impropriè.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, An iſta regula habeat locum in Cardinalibus infirmis reſignantibus?

Regula an habeat locum in Card. &c.

Mentione ſpeciali digna, niſi ſpecialiter

SOLVTIO. Videtur dicẽdum ꝙ nõ. Primò per illud

Mentione ſpeciali digna, niſi ſpecialiter exprimantur, omiſſa intelliguntur.

vulgatū dictū quòd ea quæ ſpeciali mentione, ſeu præfatione ſunt digna, niſi ſpecialiter exprimātur, omnia omiſſa eſſe intelliguntur. cap. quàm periculoſum. de ſenten. excom. lib. 6. allegatum per glo. in cap. 2. de præbend. eodem libro. Sed in regula iſta non fit mentio de cardinalibus, qui ſunt ſpeciali mentione digni. Igitur, &c.

Regula de exprimendo valore.

Et pro iſta parte facit, quia videmus regulā de exprimēdo valorem, Cardinales nō cōprehendere, vt probat Pet. de Ancha. conſilio 288. pro clariori euidentia. Sicut etiā extrauagans, execrabilis. §. qui verò, cardinales nō cōprehendit, vt patet in d. extrauagan. §. nos itaque. & tenet Io. And. in add ad Specul. in tit de lega. §. ſequitur. Eodē modo diſpoſitio extrauagantis Bonifacij. 8 incipiē. iniunctę. cardinales non ligat, vt dicit ſe tunc præſente iudicatum fuiſſe in Rota Bar. Belenzi. audi. Rotæ in tract de chari. ſub. quęſt. 66. Præterea videmus, quòd propter excellentiam iſtius dignitatis cardinalatus inductum eſt. quòd omnes nuntij à ſede apoſtolica miſſi, legati à latere dici poſſunt, própter reuerentiam ſummi Pontificis, cuius fimbriam veſtimenti tetigerunt. vt Specul. in tit. de offic. leg. §. ratio, Hoſt. in ſumma poſt princip. tradiderunt: nihilominus de ſtylo curiæ inductum eſt, vt ſoli cardinales legati à latere dicantur, vt probatur in cap. de cætero. in verbo. legatos de latere non miſſo. 2. quæſt. 6. & in cap. ſi epiſcopus. ibídem. Ita hîc dicendum videtur quòd propter eorum prærogatiuam ſub regula non includātur, vt ſic ſpeciali hoc honore vltra alios decorentur. Et pro iſta parte faciunt plura alia, quæ Roma. tradit in conſilio 498. in caſu quo quæritur. Et quæ ſcripſi ſuperius in proœmio iſtius voluminis, quæſt. quarta.

Digniores à fraudibus plus aliis alieni eſſe debent.

Sed iſtis non obſtantibus, concludo contrarium per rationem iſtius regulę quæ emanauit ad obuiandas fraudes vt dictum eſt. Quæ quidem ratio magis quadrat in perſonis cadinalium, quàm aliorum. Nam cum maiori dignitate ſint præditi, oportet eos plus aliis à fraudibus eſſe alienos iuxta notata in c. cum quidam. de iureiur. & in l. preſbyteri. C. de epiſcop. & cleri. facit tex. in 1. clemen. de renuntia Et iſta ratio, quæ in propulſandis fraudibus conſiſtit, ſalutem etiam animarum concernit. Quo caſu. licet diſpoſitio generalis ſit, cardinales cōprehendit, vt tradit Ioannes Andre. Gemi. & omnes in capitulo, nemo. de electio. libro 6. & in capit. pro humani. de homicid. eodem

libro,

libro. cum multis cōcordan.vt ſcribit præfatus auditor in dicto tractatu. Vbi plus ſubdit, per illam rationem aliàs fuiſſe in Rota iudicatum regulam Cancellariæ de oriundis, Cardinales comprehendere: ſicut & aliæ habentes eādem rationem vtilitatis animarū. Et iſtam opinionem ſequitur etiam Ioan. Franciſcus Pauinus olim Rotæ auditor, in fine ſui tracta. de offic. & poteſta. capituli ſed. vacan. quem refert, & ſequitur Felyn. in capitulo, ad aures. in 7. colum. verſicu. octaua concluſio. de reſcript. Et hoc idem latè diſputando tenuit Vincentius de Herculanis, vulgò Friſius nuncupatus, in quadam ſui, ad Petrū de Vincentia Cameræ auditorem, reſponſione facta Romæ in cōſiſtorio in cauſa priuationis Archiepiſcopi Conſentini tempore Alexand. Papæ. 6. vt apparet in eorum conſiliis tunc temporis impreſſis.

Et breuiter iſta videtur communis reſolutio, q in generali diſpoſitione concernente bonum publicum, vel animæ vtilitatem, aut periculum, Cardinales cōprehendun tur, ſiue de cōmodo, ſiue de præiudicio eorum agatur. Secus verò in aliis conſtitutionibus odioſis. Et ita contraria reſoluuntur. Et quia in iſta regula vtilitas animæ conſideratur, vt dictum fuit, ideo tenendum erit eos cōprehendi, ſaluo iudicio ſaniori. Et ita hodie Pōtifices obſeruant. De qua tamen quæſtione plenius dixi ſuperius in proœmio, & dicetur ſuper aliis regulis iſtius voluminis. Vbi alia diuerſa motiua ponam, ne ſæpius idem repetatur. *Cardinales in generali diſpoſitione cōcernente bonum publicum cōprehenduntur.*

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, An iſta regula procedat in familiari cardinalis cedenti in infirmitate, non facta mentione familiaritatis? *Regula an procedat in fami. &c.*

SOLVTIO. Punctus iſte plures continet difficultates propter concurſum regulæ de impetratione beneficiorum vacantium per obitum familiarium cardinalium, ordine. 30. quæ annullat gratiam, ſi non facta fuerit in ea mētio nominis & tit. cardinalis. Quorum quidem qualitatum omiſſio præſupponitur in iſta quæſt. Pro cuius quidem reſolutione, conſideranda ſunt duo capita. Primum, quando familiaris, qui renuntiauit in infirmitate, mortuus fuiſſet ꝟ. 20. dies. Secundum caput, quando obiiſſet poſt 20. dies. Capiam igitur vnumquodque caput de per ſe, vt clariùs intelligatur materia.

Circa primū, quādo familiaris ꝟ. 20. dies obiit, diſponit

iſta regula beneficiũ vacare per obitũ. Quã quidẽ vacationẽ fictã ſiue inductã ab iſta regula non capit reſignatarius per ſuã ceſsionẽ, ſed relinquitur primo impetrati eã à papa. Sed nũc ſubintrat vna difficultas. Nũqd in tali vacatione obitus, ficta regula prædicta cardinalium habeat locum? de quo ibi dicetur. quia iſte caſus ad propoſitum præſentis regulæ, ſeu quæſtionis non facit. Secũdũ caput eſt, quando familiaris cardinalis in infirmitate renũtians moritur poſt 20. dies. Quo caſu beneficium vacat per renuntiationem, Nunquid iſto caſu, ſi non facta fuerit mentio in literis prouiſionis de nomine & titulo cardinalis, iuxta dictã regulã 30. annulletur gratia? Olim nõ erat aliqua difficultas. Ex quo in regul. Gregorij. 11. erãt illa verba, per ceſſum vel deceſſũ, vt dicit Egid. deciſ. 631. ſuppoſita eorum. in princip. Sed ex quo hodie illa verba, ꝑ ceſſum in regulis modernis ſunt ſublata, reſtat dubium, ſuꝑ quo videtur concludẽdũ à fortiori regulam illã nõ obſtare illi regulæ: qa cũ regula illa loquatur de vacatione per obitum, nõ habet locũ in renuntiatione, de qua iſta regula loquitur, vt eſt caſus clarus in d. c. ſuſceptum & dicã latius in d. regula, 30. Nã dato, quòd extenſio caſus veri ad fictum non ſit contra ius, ſed pręter ius, vt notãt doct. in cap. per venerabilẽ, qui fil. ſint legit. Tamen nunquam fit extenſio, niſi inueniantur de iure parificati caſus veri & ficti. vt dicit Domi. in cap. fina. in princ. de conſue. li. 6. à fortiori ergo hîc vbi parificatio eſſet contra ius, nõ debet illa extenſio fieri. Et quòd in renuntiatione, ſeu prouiſione eius non habeat locũ illa regula, 30. familiarium cardinalium, concluſerunt Domini mei in Rota de anno, M. D. XIII. prout latè retulit Domi. Guliel. Caſsiodorus olim Rotæ auditor in recollectis ſuis deciſionum. Et licet ꝓ illa deciſione plures rationes ibi adducat, quas omitto, qa videri poſſunt, tamẽ ꝓ illa deciſione poteſt adduci vna cõcludens ratio iuris: quia habemus nullam qualitatis omiſſionẽ vitiare gratiã, niſi quatenus illa in iure ſit expreſſa, vt in clemen. 1. de pręben. & notatur in clem. 2. de offi. ordi. & in c. fi. de offi. leg. lib. 6. cũ concor. vt per Fely. in c. in noſtra. in 3. corr. de reſcrip. Et reperio etiam vltra dicta per Dominum Guliel. iſtũ caſum accidiſſe in Rota de anno, M. CCCCLXXV. in mẽſe Nouẽb. Et fuiſſe tantum, regulam non habere locum pro Stephano Rõpilno. qui nõ fecerat in ſua prouiſione mentionẽ, ꝙ loã. in infirmitate reſignans

Caſus veri extenſio ad fictum non eſt cõtra ius, ſed præter ius

Qualitatis omiſſio an vitiet gratiam.

reſignãs fuiſſet familiaris cardinalis, ſcilicet Angli. Et ita pro Domi. Stephano cõcluſit Io. Aloi. Tuſcanus, tũc aduocatus conſiſtorialis, vt patet in j. vol. cõſ. ſuorum fol. 6. qui pro iſta parte alia fũdamenta adducit. quæ non refero: quia latius dicam ſuper d. regula. Nunc verò ſufficiet allegaſſe Doct. qui multa congerunt, vt docet Fely. in c. Rodolphus. in 8. col. de reſcript. Stante igitur iſta concluſione pro firma, quòd dicta regula cardinalium non procedat iſto caſu, præſẽs quęſtio habet modicã difficultatẽ.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, an regula iſta comprehendat exemptos. SOLVTIO. Prima facie videtur, dicendum quòd non, ex eo, quia ſub generali diſpoſitione beneficia exempta non comprehẽduntur, vt dicit Anchara. in capitulo, ſi propter, de reſcript. lib. 6. dum vult, quòd ſub illo text. qui ſimpliciter loquitur non comprehenduntur beneficia exempta. Quem ſequitur Rota in antiquis deciſ. 269. nota quòd ſi ex priuilegio. &c. in fi. Nã ea quæ ſũt ſpeciali nota digna: cenſentur omiſſa, niſi ſpecialiter de illis caueatur iuxta gl. & text. in cap 2. de præbend. lib. 6. Cum igitur exempti ſint nota digni, & ſpecialiter inter alios dilecti. Ergo in generali ſermone iſtius regulę, vel alterius diſpoſitionis non cõprehendentur. Et hoc in pũcto tradit Bal. in l. 1. in 6. colum. verſi. vnde quæritur. C. de furt. Idem plura dicta probat Paul. de Caſt. in conſil. 313. incipien. poſtremo res iſta, &c. circa fina. libro primo. Et per iſtam rationem, dicit idem Pau. in conſil. CCCCLXII. in 2. volumine. quod exemptus nõ tenebitur ad collectas vel decimas impoſitas vniuerſati, niſi expreſſe de illa dicatur. Hoc firmat etiam expreſſe Angel. in l. 9. C. ſine cẽſi. vel reliq. Hinc etiam videmus exemptos eadem ratione non teneri ad charitatiuum ſubſidium, vt tradit Decius in cõſi. 154. in cauſa exẽptionis, in ſecunda col.. Et hac ratione dicimus expectatiuas etiam non capere beneficia exempta, niſi expreſſe dicatur, vt dicit Fely. in c. graue. in 1. col. de offic. ordina.

Regula an cõprehendat exemptos.

Benefi. exempta nõ cõprehendũtur ſub textu ſim. benefi. loquentis.

Exempti non tenentur ad decimas vniuerſitati impoſitas.

Expectatiuæ nõ capiũt beneficia exempta.

Sed prędictis non obſtantibus concludendum eſt cõtrarium. Et ante omnia præmittendum eſt quòd ſolus papa eſt prælatus, & proximus ſuperior exẽptorũ, vt in ca. nulla. 93. diſt. not. in c. authoritate. de priuil. lib 6. Abb. in c. nihil. de electio. & not. in clemen. 1. de reb. eccle. non alie. & in c. fi. iuncto ca. penul. de renunt. Tunc ſic ſi papa aliquid generaliter

Papa omnes m. rta.

ſes habet ſubditos. generaliter cōſtituit,ligabit ſubditos ſuos.ca.j.de cōſtit.& ca.j.de cēſ.Et licet omnes ſint papæ ſubditi,vt dicit Inn. & alij ibidē:magis tamen illi ſubiiciūtur exempti,quàm alij:cum alium iudicem non habeant,quàm papam. Aliàs ſi diceremꝰ contrariū eſſent acephali,& ſicut locuſtæ ſine rege,quòd non eſt dicendum vt in c.quidam.circa fin.24 quęſtione.3.Et iſta ratione vtitur glo.& tex.in propoſito noſtro in cap.nulla.93.diſt.

Non obſtant ea quæ in contrariū adducta fuerūt:quia communis opinio eſt in oppoſitum,vt tenet Abbas in c. graue.de præben. Domi.& Philip.in ca.authoritate.§.inhibemus. de priuileg.lib.6.faciunt ea quę dixit Io.And. in regula ſcienti,in mercur.

Tamen vt perfecta & clara poſſit haberi doctrina pro reſolutione prædictorum,ſic diſtinguendum eſt,quòd aut quærimus, nunquid in diſpoſitione iuris cōpræhendātur exempti.& dicēdum eſt quòd ſic per ſupra dicta, quia lex vel diſpoſitio vniuerſaliter loquēs,prout eſt,iſta omnia includit.vt in c.ſi Romanorum 19.diſt.& ſic talis diſpoſitio perſonas priuilegiatas comprehendit,vt not. Bart.in l.in fraudem.ff de teſta.mili.cum concord.vt ſcribit Dec.in.l. 1.in ij.lect colu.4.verſic.nota vltimo.C.de ſent. quæ pro eo quod intereſt.Aut vero loquimur in priuilegio cōceſſo in fauorē alicuius vniuerſitatis, vel particularis perſonæ,Et iſto caſu procedunt cōtraria,quod exempti in generali ſermone non comprehendūtur.Et iſta eſt veritas. Cum igitur regula iſta generaliter ſit conſtituta pro bono publico ad euitandas fraudes,igitur & exempti comprehendentur.

Lex vel diſpoſitio vniuerſaliter loquēs omnia includit.

QVAESTIO SEXTA.

Regula vtrum comprch.fœm.

QVAERO, vtrū iſta regula comprehendat fœminas religioſas,habentes dignitates collatiuas?

SOLVTIO. Videtur quòd non, quia regula loquitur ſimpliciter de beneficiis:& appellatione beneficij non venit dignitas,de quo loquimur.vt in ca.ſecundo.& in c.quamuis.& in c cum illis,de præb.lib,6. Et quia hic nulla ſit mentio de fœminis,ergo nos illas includere non debemus.l.ſi ſeruum.§.non dixit,de acqui.hære.& l.pen. ff. ſi quis à pat.fa.ma.Nam iſte eſt caſus rarꝰ,videlicet ꝙ mulier renūtiet.Ergo lex ad ipſum caſum nō adaptatur, vulg.l.nam ad ea. ff.de leg. Per quam legē dixit Ange in conſi.344.incip.Martinus.in 2.col.ꝙ ſtatutum ſimpliciter

loquens,intelligitur de maſculis,non de fœminis.Et ideo ſi ſtatutum dicit quòd nullus contra inſtrumentum publicum auditur,nõ habet locum in muliere, vt tradit Anto. de Cana.in trac.de execu.inſtument,q.18 Et prius Bald. in l.in multis.ff de ſta.homi.Vbi etiam dicit quòd ſi ſtatutum diſponit quòd nullus de magnatibus intret palatiũ, in tali ſtatuto non cõprehendentur fœminę.Et eodẽ modo ſi ſtatutum requirit in contractu alicuius authoritatẽ vel conſenſum cõſanguineorum, vel coniunctorum, non comprehenduntur fœminæ. vt notat Bald.in l.j colum.fi. verſicu.ſed quòd ſtatutum,C.qui admit. cum cõcord.traditis per Alexã'd.in conſi.xxiiij. animaduerſis.col.j.vol.ſecundo,& Bald.in conſi.201.incipien.in prouincia.colum. fina.lib.j.& idem voluit Ange.in l.final.C.de ver.ſignifi. Corne' in cõſi.151.videtur.lib.4.Sic etiã ſi ſtatutũ quod loquitur de bannito,non habet locũ in fœmina,vt dicit, Ange.in conſi.67.primum eſt,colum.j.Sicut videmus q̀ ſi filij bannitorũ expellantur de ciuitate,non habet locũ in fœminis filiabus, vt notat Bald.in l.quicunque.de ſer. fugi.Et ſtatutũ de capiendis malefactoribus non intelligitur de fœminis,vt tradit Ioã.de Platea in l.patrimoniorum.C. de mune. patri.lib.x.facit ad hoc, quia iura ſimpliciter loquentia de perſonis,intelliguntur de habilibus vulg.l.vt gradatim.§.de lege.ff.de mu. & hon. Cũ igitur regula iſta.nullam mentionem faciat de fœminis,videtur concludendum non comprehendi ſub ea.

Sed iſtis non obſtantibus.contrarium de iure tenendũ plurib.rationib.Prima,quia iſta regula eſt inducta ad tollendas fraudes.Et iſto reſpectu,quia concernit animæ vtilitatem dicitur fauorabilis,vt ſepe dictum fuit in pręcedẽtibus quęſtionibus.Qua igitur ratione comprehendũtur maſculi,eadem & fœminæ cõprehendi debent. Et ita per iſtam rationẽ dicit D.Ioan.Fran. Pauinus quondã Rotæ auditor in cõmẽto extrauag.execrabilis.§.j.in gl.in ver. filiis.q̀.diſpoſitio illius tex.loquẽs de maſcu.habẽtib.duo incompatibilia,habet locum in fœminis, per rationes de quibus ibi per eũ. Quia reſpectu animæ nulla eſt differẽtia ſexus.vt tradit Ant.de Alex.in l.,alienã,C.de procur. Dec.in c.cũ dilecta.de confir.vti qui per iſtã rationẽ.dicũt,q̀ licet mulier ꝓcuratrix eſſe nõ poſsit,hoc nõ habet locum vbi igitur de ſalute animæ:quia tali caſu de apicibus iuris non eſt diſputandum,vt notat Archid.in c.ſcriptum

Diſpoſitio loquẽs de maſculis habentib. &c.

Sexus differentiã nulla eſt animæ reſpectu.

ptum.6.q.3.Et ita etiam dicemus, quòd ſi mulier in teſtamento teſtis eſſe non poſſit,nõ habet locum in teſtamento ad pias cauſas,vt tradit Bal.in l.pen.in fina. C.de ſac. ſanct.eccl.& Fely.in c.quoniam, de teſti.& in ſumma,vbi eſt eadem ratio,licet caſus in fœminis ſit minus frequentatus, comprehẽditur tamen ſub diſpoſitione ſimpliciter loquente.vt eſt glo.ſingularis in l.1.C de raptu vir.quam ibi Hippolit.multis ſimilibus ornat:quæ vult quòd diſpoſitio,& pœna illius legis punientis virum rapientem virginem.habeat locum in virgine rapiente virum, licet rarò accidat.Ad quod eſt videndum quod ſingularius voluit Bal.in c.licet vniuerſis,de teſti . Hinc eſt quod ſtatutũ imponens pęnam in aliquo caſu,habet locum in fęmina, vt notat Bart.in l.iura,in fi.ff.de legib.Et iſta eſt firma & reſoluta concluſio , quod regulariter in omnibus caſibus fęmina comprehenditur,vbi ſpecialiter non inuenitur excepta,vt tradunt docto.in l.quicunque, C.de ſer. fugit.vt tradit Bar.in l.1.ff.de ver.ſigni.Præſertim,quia tex.iſtius regulæ loquitur per verbum , ſi quis , quod de ſui natura maſculum & fęminam cõprehẽdit, vt in l.ſi quis id quod. vbi Alexan.& moder.ff.de iuriſdi.om.iud.accedit quia abbatiſſa in adminiſtratione æquiparatur abbati , vt notat Bal.in c.1.in prin.col.6.qui feu.dar.poſſ. Abbas in c.2.de his quæ fiunt à præla.Card.conſ.17.circa primum,col.2. Vnde eadem ratione qua Abbas ſub iſta regula comprehenditur,abbatiſſa comprehendi debet. Et ſic concludo, quod quælibet fęmina habens dignitatem,quæ renũtiari poſsit,comprehẽditur ſub iſta regula, non obſtante quod iura ſimpliciter loquentia, debent intelligi de habilibus: quia reſpondetur mulierem eſſe habilem per ſupradicta, cum nulla in hoc ſit differẽtia inter marem & fęminam, neq; lex faciat. Præterea non habet locũ illa theorica, vbi eſt dictio,ſi quis,iuxta text.in l.1.ff.de ver.ſig. Tertio vbi agitur de vtilitate publica,ll.non recipiũt reſtrictionẽ de habilitate.l.ſi quis in graui.§.1.ff.ad Sill.l.1.C.de ſac. ſan.ec.Sed regula iſta cõcernit bonũ publicũ, Igitur &c. Nec obſtãt deciſiones ſuperius allegatę,quia illæ ꝓcedũt vbi eſt diuerſa ratio . Nec minus obſtat quod appellatione beneficij non venit dignitas,& c.Quia hoc eſt falſum vbi concurrit mens & ratio eadem diſpoſitionis. maximè in materia fauorabili,vt iſta,vt patet per gloſſ.in cle.auditor,de reſcrip.& in ca.1.de reg.iur.lib.6.Cuius diſpoſitio

Fœmin.in omnib.ca. cõprehẽd. vbi ſpec. non inuenitur exceptu.

Quis. verbũ de ſui natura maſculũ & fœminam comprehẽdit

Abbatiſ. Fœm.habẽs digni. quæ renũtiari poſſit cõpre. ſub iſta regula.

Iura ſimpliciter loquentia, &c.

Leges quãdo nõ recipiant reſtrictionẽ de habilitate.

etiam papam comprehendit appellatione beneficiorum vt latè tradũt modern. in tractat. de benefic. in 3. q. primę partis. & dixi ſuperius prima quæſtione.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in ſene decrepitò.

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt quòd ſic, ibi, in infirmitate conſtitutus, &c. Nam ſenes infirmi dicũtur, vt eſt caſus in l. ciuitatibus, ff. de leg. j. & in c. magnæ, de vot. Vbi per illum text. Abb. infert. q̀ ſtatutum loquens de infirmo, verificetur in ſene. Et ſequuntur mod. Aſten. in tertio volu. ſtatutorum, in verbo infirm⁹. Ergo eodem modo iſta regula, quæ pariter de infirmo loquitur habebit locum in ſene, cum regula ſit eiuſdem naturæ. Imò nihil aliud eſt, quàm ſtatutum Et hoc repetit Abb. in c. quoniam. in 6. col. vt lite nõ conteſtata. Hinc Terentius in vltima comœdia, poſt Ariſtotelem libro v. de generatione animalium. dixit: Senectutem, per ſeipſam morbum eſſe naturalem. cui, vt inquit Horatius, multa circunſtãt incommoda, plurimæque imbecillitates. Querula enim eſt, difficilis, moroſa, timida, vt quæ credat clemẽta ſibi omnia defutura. Quam multis verbis deſcribit Pog. Florentinus libro primo de miſeria humanæ conditionis. fol 7. Vnde meritò medici dicũt ſenes debere regi regimine conualleſentium, prout etiam Cicero de Oratore dicit, de Q. Mutio loquens. Et ille ſenectutis morbus non equidem incidens eſt & tranſiens, ſed, vt inquit Seneca permanens & inſanabilis. Et ob eã cauſam Indi, teſte Herodoto. lib. 3. hiſtoriarum, conſueuerunt ſenes interficere & edere: tanquam inter ſenes & mortuos nullũ eſſet diſcrimẽ. Nã ſenis vita, vt eſt in prouerbio, in labris primorib. habitat. Nam viuit mortuus inter viuos, & vt inquit Beroardus ſenior ex Græcorum ſententia, ſenex eſt, & nõ eſt. Nã ſenile corpus eſt putridũ ædificiũ, in quo omnis iunctura diducitur: & dũ alia fulſitur, alia diſcinditur, Et ideo ſenex nõ deſcẽdit, ſed cadit pluſquã infirmus, cũ ſit non ſolũ infirmus, ſed, vt Græcorũ muſæ canũt, authore Apolodoro, pariter & delirus. Hine illud Plauti proceſſit, ſenex cũ extẽplo eſt, iam neq; ſẽtit neq; ſapit. Nec immeritò Ariſtotel. lib. 2. Politicorum, ſenectutẽ nõ ſolũ corporis, ſed etiã mentis, eſſe voluit. Et vt proximè accedamus ad propoſitũ quæſtionis, ſenex non ſolũ infirmus eſt,

Senes infirmi.

Regula idẽ quod ſtatutum

Senectutis publica deſcriptio

Indi, teste Herodoto ſenes interficiunt.

eſt,ſed infirmitatum omnium quaſi fermentũ quoddã,ad quod,veluti agmine facto,occurrit morborum omne genus vnde non ab re poeta dicit,Subeunt mobi,triſtiſque ſenectus.Nam inter cætera morborum genera, vt inquit Hyppocrates,& poſt eũ Cornel.Celſus,maximè infeſtant ſenes diſpo†nia & ſtranguria,hoc eſt ſpiritus & vrinæ difficultas,coryca,& pituita, nephritis,& paralyſis,id eſt,renum dolores,&neruorum reſolutiones.Adde etiam cacexiam,id eſt malum corporis habitũ.Lienteriam,id eſt,inteſtinorum leuitatem, cæteráq; fuſi ventris mala,quibus ſenes vexantur.Adde incõmoda ſenectutis penè innumera: quæ quaſi per indicem Satyricus numerat Iuuenalis Saty.10.Ex quibus facile deprehendemus, ſenes nõ ſolũ infirmorum numero contineri, ſed etiã morborũ Quid enim aliud in cauſa fuit, quod Cornelius Senecio, cum hilaris cœnaſſet ſubito extinctus fuit,authore Seneca,niſi ſenectus? Quid Rhodiorũ legatum in calce orationis extinxit niſi ſenectus? Quid A.Põpeiũ.L. Aallan.Ap.Senſeiũ. Iuliũ medicũ, Fabiũ ſenatorẽ,Anacreontam poetã niſi ſenectutis infirmitas interfecit? Longa texeretur hiſtoria,ſi ſenes omnes repẽtina morte interemptos cõnumerare vellẽ, cũ ſatis fuerit infirmitates ipſas lethales, quibus ſenectus ipſa implicita eſt,oſtendiſſe.Quibus finẽ imponet Licinius Caluus. homo Romanus exactę etatis & magno natu ſenex,qui tribunatum militũ deprecatus ita verba facit ad Quirites:Me iam non eundẽ , ſed vmbrã nomenq;P.Licinij relictũ videtis. Vires corporis affectæ ſenſus oculorum atque aurium hebetes , memoria labilis,vigor animi obtuſus,ac denique ipſamet infirmitas.Et ad propoſitũ redeundo videlicet quòd regula iſta loquẽs de infirmo habeat locum in ſene decrepito,tenet expreſſè,& in terminis excellens ille gloſſator conſilij Baſilienſis,ſiue pragmaticę ſanctionis,titulo de coll.1.fo.97. Quã opinionem pluribus fundamentis probat,inter quę adducit dictũ Arch.in c.nihil.7.q.j.dicẽtis,Facili⁹ admittendã eſſe reſignationẽ ægri quàm ſenis:quia ſenex pręſupponitur minus viuere,quàm eger.Et valde ſenex ęquiparatur graui infirmo,c.j.de cler.ægrot.lib.6.Nam ſenex mortuus,præſumitur ex ſenectute decedere l.ſi vt certo §.quid verò ſenectute.ff.cõmoda.vt latius ibi Archi.& dictus gloſſa in dictis locis diuagantur.Hinc Apoſtol.ad Hebræos.ca.8.dicit, quòd qui antiquatur & ſeneſcit, prope interitum

Senes quot morborũ genera infeſtent.

Senes quã plures repentina morte in exemplis connumerantur.

Senex ex præſumetur minus viuere, quam æger.

ſenectus, ſecundum Senecam, nihil aliud eſt, quàm vitæ occaſus. Faciunt quæ in propoſito ſcribunt quidam moder. in tracta. de benefi. in. 3. par. q. 18. vbi etiam in indiui duo decidunt iſtam quæſtionem. Pro quibus facit etiam illud, quòd ſenex ſemper eſt in morte, vt notatur in l. is qui. ff. de fideicōmiſſ. lib. cum concor. vt ſcribit Catald. in tract. de transla. concil. Baſil. col. 3. & moder. in l. ſenium. C. qui teſta. facere poſ. & ex etymologia nominis apparet. Nam, vt boni authores tradunt, ſenex dicitur quaſi ſe minex, hoc eſt ſemimortuus, quod acta maiore ętatis ſuę parte iam morti propinquior ſit: nex enim mortem ſignificat. Et ideo merito Bion philoſophus ſenectutē portum omnium malorum appellabat. De qua Plini. lib. 7. c. 15. quędam incōmoda ſcribit. Cum quibus concordat Ioan. Anton. Campan. in epiſt. conſolatoria ad Car. Papien. de obitu fratris, fol. 6. & Archiepiſc. Flor. in. 1. parte ſummæ, tit. 5. c. 1. §. 5. & 6. & ſexcenta alia ſenectutis incommoda heroico carmine enumerat Eraſmus ad Gulielm. Copum poſt diuum Gregorium ſuper Homilia, Erunt ſigna, &c. quæ omnia huc tendunt, vt dicamus regulam iſtam de infirmo loquentem, locum ſibi vēdicare in ſene decrepito.

Etymologia nominis.

Senectutis incommoda.

Sed prædictis non obſtantibus contrariam opinionem veriorem puto. Nam regula de infirmo ſimpliciter loquitur. Ergo in dubio debet intelligi propriè de illo infirmo qui in lecto iacet, & febre corripitur, argumē. eorum quæ dicit Bart. in l. 1. §. hoc interdictum, per illum tex ff. de fonte. Nam imfirmitas vera & propria eſt illa, quæ ex humorum exceſſu cauſatur, ex quo ſuccedit febris, vt tradūt moderni Auinionen. in tract. legali de peſte, in prin. & febris nihil aliud eſt, quàm motus corporis cōtra naturam, vt in l. quæſitum §. 1. ff. de re iud. & in l. 1. §. ſed ſciendum ff. de ædi. edic. Senectus vero nō eſt huiuſmodi. Ideo propriè infirmitas non dicitur, ſed debilitas, vt dicit Fely. in c. quoniam frequenter, in penul. col. vt lite non conteſt. facit tex. in cap. 1. & in cap. niſi. §. propter debilitatem. de renuntiat. & notant moderni in cap. ſi pro debilitatē. de offi. deleg. & in c. ſi qui teſtium, de teſtib. Et ideo concludendum eſt ſub diſpoſitione iſtius regulæ, de infirmo loquentis, ſenes non comprehendi: quia ſenex, ex eo quia ſenex infirmus proprie non dicitur, vt videtur eſſe tex. in l. cui dens. ff. de ædil. edic. vbi dicit text. quod carens dentibus non eſt infirmus, aliàs nullus ſenex eſſet ſanus. In-

Infirmitas vera quæ ſit.

Febris quid ſit.

Senis ex iuris præſumptione quàm longam vitæ ſpem ſibi pollicentur.

nuit ergo text. quòd ſenes licet dentibus careant, non propterea infirmi dici debent. Et licet ſenes dicantur proximi morti, non autem ſunt ita proximi, quin non ſpem vitæ quinquennalis ex iuris præſumptione ſibi polliceantur, vt dicit Alex. in l. hæreditatum, per illum tex. ff. ad legem Fal. vel ſaltem ſperent per annum viuere, vt dicit Roma. in conſi. 363. petitur à me. in col. 1. Et ante ipſum diuus Hieron. in 2. par. epiſt. tit. 3. epiſt. 40. Et hoc idem prius dixit M. Tullius in lib. de Senect. & dixi in §. itē ſi quis in fraudem. nu. 25. inſtit. de actio, Eſt bene verum quòd in capulari ſene, & penè decrepito renuntiante, magis iuſtificari debet renuntiatio quàm in iuuene, & ſuperior diligētius eam renuntiationem intueri debet, ne ſimulate vel fraudulēter fabricata ſit. Quo caſu putarem proculdubiq; iſtam regulam in tali habere locum, aut ſaltem militaret ratio c. 2. de renuntiat. lib. 6. Et ita etiam videtur ſentire Pet. de Ancha. in conſil. 579. quæſtio proponitur. vbi loquitur de permutatione cuiuſdam ſenis iam cōfecti. Nec ob eam cauſam oportuit eum iuſtificare ceſſiſſe in vtilitatem eccleſiæ, vt ibi per eum. Et vltra iſta plura alia priuilegia ſeniorum vide per moder. Hiſpanos in rubrica inſtit. de iuſt. & iur. col. 9. num. 75. cum ſeq. & per Card. Iacobatium in tract. de concilio, pagina. 58. cum ſequen. lib. 1.

Renuntiatio an debeat magis iuſtificari in ſene, quàm in iuuene.

Seniorum plura priuilegia.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in eo qui intrat mare tempore tempeſtatis, vel eſt conſtitutus in alio periculo mortis, & renūtiat in illo periculo, & moritur infra viginti dies ex illo?

Mare infirmitati, & morti æquiparatur.

SOLVTIO. Videtur prima facie quòd ſic, per ea quę de periculo maris cumulat Io. de Mur. Prior in quibuſdā memorabilibus ſuis, vbi mare æquiparatur infirmitati & morti. de quo Fely. in c. olim. in 2. col. de excep. Et negari non poteſt quòd nauigatio ſemper eſt periculoſa & incerta, ſicut infirmitas, vt. not. Bal. in c. paſtoralis. col. 2. de offi. ord. Et eam æquiparat Æneas Syluius, epiſt. 37. ægroto in carcere vel lecto exiſtenti. Hinc emanauit prouerbiū, Qui neſcit orare aſcendat mare. Et Ouid. in lib. 2 ſine titulo, dicit quòd nauigans ad mortem accedit, Nam propè tam lethum, quàm propè cernit aquam. Idem etiam Seneca teſtatur lib. 7. Tragœ. & Terent. comedia 6. Nam plus dies 30 in naui fui ſemper mortem expectans. Nam fortunatus eſt qui neſcit quid mali prætererit, qui nunquam

Orare qui neſcit, aſcendat mare.

quam eſt ingreſſus mare. & Propert. lib. 3. de morte Pæti,

Ite rates curuæ, & lethi quoque texite cauſas:
Iſta per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat, fatis adiecimus vndas,
Fortunæ miſeras auximus arte vias.

Et hoc eſt abſolutum apud omnes, quòd intrans mare dicitur conſtitutus in articulo mortis. Et ita de illo qui vadit ad bellum, vt de vtroq; dicit Abb. in d. c. paſtoralis §. præterea. Et idem de intrante domum peſtiferam, vt de iſtis omnibus loquitur Bart. in tract. de teſta. in verſi. mortuum, & in l. fi. ff. de infa. Card. in clem. 1. in prin. & § fi de pœn. & quod habetur toto titu. ff. ad l. Rho. de iact. Adeo quòd lex æquiparauit mare homini crudeli & potenti, vt in l. iij. ff. de don. cau. mor. & plura ponit Luc. de Per. in l. quotiēs, de naufra. lib. xj. Quib. omnib. cōſideratis videtur cōcludēdū regulā iſtā in tali de renūtiatiōe locū habere. *Mortis in artic. conſtituti qui dicantur cū infirmi non ſint.*

Sed iſtis non obſtātibus teneo contrarium per ea quę notat Abb. in c. quod de his, in fin. de ſenten. excomm. Ex cuius dictis quæſtio ita reſoluitur. nam ponit ibi pro conſtanti, ibi eſſe textum probantem inter infirmitatem & periculum mortis magnum eſſe diſcrimen. Quod ſi verum eſt, prout inficiari non poteſt, regula iſta loquens de infirmo, non habebit locum in ſano conſtituto in aliquo periculo mortis: quia non dicitur infirmus ea infirmitate, de qua regula ſentit. Si igitur talis credat, & moriatur infra viginti dies, beneficium non vacabit per obitum, ſed per renuntiationem: quia ceſſat mens & intentio regulæ. *Infirmitas & periculum mortis multū differunt.*

QVAESTIO NONA.

QVAERO, ponamus aliquē infectū peſte, iuſſum cōtinere domi, vbi renuntiat, deinde in certo die ſolus moritur, dubitatur vtrum ante vel poſt vigeſimum diem fuiſſe mortuū præſumemus, & cui potiſſimum onus probandi incumbat, an videlicet reo excipienti de regula, an verò actori reſignatario. *Probandi onus cui potiſſimū incumbat.*

SOLVTIO. Iſtud dubium habet duas partes. Prima eſt, an regula iſta quæ loquitur de infirmo, procedat in infecto. Secunda pars, ſuppoſito quod ſic. nunquid in dubio debeat præſumi mortuus infra vel poſt viginti dies, quando neſcitur tempus obitus.

Circa primum videtur dicendum regulam habere locū in infecto, quod ſic oſtenditur, Infectus dicitur conſtitutus non ſolum in infirmitate, ſed etiam in periculo mor- *Infectus quis dicatur.*

tis,vt late probat Corneus in conſil.130.in hac conſulta tione,in quarto volumi.& in conſil.53.eodem lib. Et in pulchra quæſtione reaſſumunt nouiſſimi Bononienſes in tractat.legali de peſte,in prima parte quæſtione 10. Et iſta opinio ſuaderi poteſt ex eo, quia peſtilentia eſt morbus acutiſſimus & contagioſus,qui omnes alios magnitudine ſuperat.vt dicit text.in cap.ſicut.el.1.de ſimon. Cũ igitur tex.iſte loquatur de infirmo, in dubio intelligẽdus eſt de omni infirmo qui eſt in periculo mortis, ita quod comprehendet infectum peſtilentia.

Peſtilentia omnes alios morbos magnitudine superat.

Prædictis tamen non obſtantibus contrariam opinionem puto veriorem, videlicet regulam non habere locũ hoc caſu: ex eo,quia licet infectus peſtilentia dicatur conſtitutus in periculo mortis, non tamen poteſt dici infirmus, niſi per quandam fictionem, & habito reſpectu ad periculum imminens ex illo morbo tam contagioſo, ex quo infectus adeo eſt aeris participatione contaminatus, vt facile euitetur ab aliis. Et tali reſpectu poteſt homo ſe infirmum exiſtimare, cum poſſit ex infectione ſtatim generari peſtilentia, & eum necare. Et ideo prudẽtis erit tali tempore ſe & ſua ita componere, ac ſi infirmus eſſet,& ſe cerneret moriturum. Vere tamen & realiter cõſiderando rẽ ipſam,infectus peſtilentia ſanus eſt,& nõ infirmus. Nam infirmus dicitur qui iacet in lecto, & febre corripitur.l.j.§.ſed ſciendum.ff.de ædil.edicto.& notat gloſſa in ſumm.xvj.quæſt.prima.& notatur in cap.cum infirmitas. de pœnitent.& remiſſio. Cum igitur regula iſta ſit ſtricti iuris & exorbitans à regulis iuris cõmunis,debet de proprio & vero infirmo intelligi,non de præſumpto: aliàs ſequeretur illud inconueniens, quòd ſenes,de quibus ſuprà proximè diximus,qui infirmorum numero continentur,furioſi,abſentes, & alij omnes qui infirmis æquiparantur,iuxta tex.in l.2.§.furioſus.ff.de iure codil.comprehenderentur ſub iſta regula,quod non eſt verum. Intelligenda igitur erit in caſu proprio infirmitatis, cum ſit odioſa & ſtricti iuris. Et hoc quo ad primum.

Infectus peſtilentia ſanus, & non infirmus.

Circa ſecundum qui tenetur in dubio probare infectũ mortuũ fuiſſe intra viginti dies, Dicẽdum eſt,ꝙ opponẽs de regula, ex eo quia reſignatarius habet intentionẽ fundatam de iure, quòd taliter mortuus præſumatur mortuus poſt vigeſimũ diem. Ratio eſt: quia quælibet infirmitas in dubio præſumitur durare longo tempore,ſaltem per annum

Infirmitas quælibet in dubio præſumitur.

annum.vt probat Card.in c.cum inter.de elect.per tex.in c.cõmuniter.33.diſt.Sequitur Alex.in l.furioſum.ſecunda colum.C.qui teſt.face.poſſ.Et ideo infirmitas longum impedimentum reputatur in dubio.l.ſi longius.in prin.de iudic. Sequitur Decius in c.prudẽtiam, in quarta colum. de offi.deleg. Et illud dictum ſequũtur moderni Taurin. in l.j.nu.539.ff.de offi.eius, Non obſtat quòd in morbis peracutis,veluti peſtilentia,velociſſimè homo moritur,vt dicit Barthol.de Piſis in tract.peſtilentiæ,in prin.ex mente Hippocratis in tertio Prognoſticorum, & in ſecundo Aphoriſmorum, capitulo vigeſimotertio, & Galenus in primo de morbo.capite quarto. Quia reſpondetur hoc non eſſe ſimpliciter verum,ſed ſecundum complexionem & alia accidentia infirmi hoc euenit. Et ideo dicit Gabriel Bergom.in tract.peſtilentiæ, in ſecunda parte,fol.5.q; licet peracutæ ægritudines non traſeant.14.diem ſecundum Hippocratem,tamen dicit quòd iſte latro peſtiferus pabulat, & diuagari poteſt in corpore humano per quadraginta dies,& tandem infirmum interimere.Quæ quidem opinio cũ ex multis medicorum locis ſatis cõprobetur.tũ ex ſæuiſsima illa & multis ſæculis memorãda, anni 1537.peſtilentia,quam ipſi vidimus,fit manifeſtior.Iacuerat enim per idem tempus in domo Reuerendiſs.Cardinalis Laurentij Sanctorum quatuor,cuius tũc eram Auditor,peſte languens quidam nomine Turion, Nicolai ſigillatoris ſacræ pœnitentiariæ famulus. Is cum diu hoc morbo torqueretur, tãdem quinquageſimum diem tranſgreſſus obiit. Idem eadem in domo duobus aliis accidit. Nam ſecretarius principis Orangiæ, tunc exercitus Imperialis in illa ſæuiſsima vrbis direptione Ducis,peſtilentia tactus, vltra quadrageſimum diem lãguens vitam protraxit,tandem ex eodem morbo deceſsit. Ioan.etiam Bononien.eiuſdem cardinalis famulus peſtilentia correptus,ſexageſimum diem cum gemitu trãſgreſſus, ex eodem morbo expirauit. Deficiet mihi tempus pariter & papyrus,ſi infirmorum omnium caſus, & temporis longi exceſſum diſcurrere vellem.Plures enim reperiũtur.quàm Sybillæ folia. Sic itaq; dictum Hippocratis & aliorum intelligendum eſt, concurrentibus habitudine corporis cum mala diſpoſitione,vt apparet quotidiano vſu. In dubio tamen ægritudo præſumitur longa, niſi probetur contrarium: & hoc erit arbitrarium, vt dicit Alexan.in l.furioſum,in.2.

Ægritudines peracuta licet nõ tranſeant 14 diem, peſtilentia tamen diuagari poteſt per 40.dies

qui teſta.face.poſ. Et iſta opinio communis eſt, vt patet ex his quæ dicit Abb. in d. c. cum inter. Et eam ſequitur latè quidã modern⁹ Hiſpanus Pet. de Biaxio in tract. de elect. in 2. parte. c. 6. in 2. colum. Et ex iſtis habes vnum priuilegium ſingulare infirmitatis, quòd licet ſecundũ medicos infirmitates peracutæ extinguant hominẽ in decimoquarto die, per ea quę dicta ſunt ſuperius: hoc tamen de iure non procedit, quia præſumitur omnis infirmitas longius durare. Et dicenti hominem fuiſſe mortuum ex tali morbo peracuto infra dictum terminum, incumbit onus probandi. Quia, vt dixi, ſemel infirmus ſemper præſumitur infirmari, niſi probetur contrarium.

Infirmitates peracutæ.

Infirmus ſemper præſumitur infirmari.

Nec mirandũ eſt, ſi in hac materia cõiecturali, Iuriſconſulti ad auferendũ lites illud tempus extra ordinẽ medicorum cõmenti ſunt. quia videmus in ſimili quòd hodie cõmuniter homines intra quinquageſimum & ſexageſimum annum moriantur, vt ex ſepulchris defunctorũ inſpicere licet. Et vtinã nobiſcum cum pſalmiſta tam bene ageretur, dicente, Et erit vita hominis 70 annorũ. in potẽtibus 80. Nam ſatis nobis conſultum fuiſſet. Et tamen lex non curãs fixum illud prophetę tempus, neq ue rurſus curſum ipſum quotidianũ breuioris vitæ. ante oculos obuerſantem, ſed quaſdã alias lõgioris æui cõiecturas ſanxit, diffiniens hominũ vitam ad centũ vſque annos poſſe protendi, transferens onus probandi in aſſerentẽ oppoſitum, vt in l. fin. C. de ſacroſanc. eccl. Rationem verò illius præſumptionis vitę centũ annorũ ſcribit notabiliter Critius, ex mente Arabũ. libr. 7. de honeſta diſciplina. ca. 9. capta coniectura ex põdere dragmarum cordis humani vt ibi latius per eum. Sic igitur licet medici infirmitatem, peracutam certis veluti cancellis circumſcripſerint, nos tamen alio reſpectu longius protrahimus.

Vita hominum ad quot annos protẽdi poteſt.

Ergo hoc primum infirmitatis ſingulare priuilegium erit. q̄ etiã in peracutis morbis pręſumitur quis quouſque viuere, donec probetur mortu⁹. Quę quidem probatio incumbit aſſerẽti. iuxta vulg. l. qui dicit, de proba. Sed quãdo huc deuenimus, vt de ſpecialibus priuilegiis infirmitatis mẽtio fiat, operę precium erit quædã alia infirmitatis ſingularia priuilegia prædictis annectere. Quando etiã materia iſtius regulę affinis eſt, & expoſtulare videatur, quæ longa lectione retexui. Erunt enim numero ferè nonaginta. Quę quoniã experſa reperiuntur in iure, neque

Infirmitatis priuilegia deſcribuntur.

que

quæ obuiam cuiquam volenti occurrunt, & illa aliàs iunior multo labore collegi, prætermittenda non duxi. De primo priuilegio diximus.

Secundum priuilegium ſpeciale infirmitatis erit quòd licet propter infirmitatem quis non ſit remouendus ab officio, vt in c.ſcripſit.cum duobus ſeq.7.q.1.Nec coniugati ob eam cauſam ſeparari poſſunt, vt in c.2. de coniu. lepro.& in c.hi qui.23.q.7.Neque etiam tutor propter infirmitatem ab adminiſtratione remoueri debeat, vt in l. ſolent. de tutel.ſicut nec iudex, cui ex ſucceſſione adminiſtratio defertur, vt in cap.grandi.de ſuppl.neg.præla. lib. 6.Bar. in l.cęcus,ff.de iudi. Tamē habes textū ſingularē in l.3.C.de offi.præfec.præto.Ori.q iudex ꝓpter infirmitatē remouetur ab offi.Et ita ibi Salic.ſummariū ſcribit.

Tertium ſpeciale priuilegium infirmitatis ponit textus in l.filium diffinimus.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.Vbi propter infirmitatem longinquam patris tollitur prę ſumptio, quòd filius natus in domo, & vicinis ſcientibus, præſumatur filius illius infirmi.

Quartum, quia licet quis nō excuſetur ea ignorare.quę publicè proclamantur: vt in l.ſi tutor.C.de peri.tuto. tamē infirmus excuſatur.tex.eſt notabilis in c.fi. qui mat. accuſ.poſſ.tradit Bar.in l.is poteſt ff.de acquirend.hæred.

Quintum ſingulare priuilegiū infirmitatis eſt, quia ſicut impēſa funeris pręfertur cuicūque alij creditori; vt eſt tex.notabilis in l.impēſa funeris ff.de relig.& ſumpt.fun. Sic eodem modo impēſa facta in infirmum, præfertur cuicunq; alteri creditori.Ita ſingulariter Bald.in l in reſtituēda.per illum text.C.de peti.hæred.Et hoc bene nota.

Sextū ſpeciale priuilegiū ponit text.in l.1.ff. de offi. cōſul.Vbi collega, incœpta per ſuum collegam poteſt cōplere & exequi, quando alter collega eſt infirmus.

Septimum, quia cōmodatarius tenetur ad impēſas faciēdas ſeruo commodato infirmo, ſecundū diſtinctionem text.notabilis in l.rebus.§.poſſum. ff. commoda.

Octauum, vſufructuarius tenetur etiā ad impenſas faciendas in ſeruum infirmum, in quo habet vſumfructum. l.ſicut impendia.ff.de vſufructu.

Nonum priuilegium.quia ſeruus infirmus cenſetur interim ſeruire, & tempus infirmitatis computatur in tempore conuento.text.eſt notabilis in l.cum hæres.in §.ſticus.ff.de ſtatu homin.

Decimum, quia per ſeruum etiam infirmun vſumfructum retinemus.l.arboribus.§.de illo. ff. de vſufruct.

Vndecimum,quia cõtractus factus ab infirmo cum medico poteſt reſcindi per officiũ iudicis. Caſus eſt ſing. in l.medicus.ff.de variis,& extraord.cog.

Duodecimum,quia contumacia non cadit in infirmũ.l. contumacia. §.pœnam.ff.de re.iud.Bar.in l.1.in 1.col. ff. de integ.reſtit.

Decimumtertium, quia propter infirmitatem detẽtus à facto pmiſſo ſub pœna excuſatur.bonus tex.in l.fi.§.pe. ff.ad leg.Rhod.de iact.Et hoc nõ procedit ſolũ in infirmitate propria,ſed etiã ſuorũ.vt Alex.tradit in d.l.quęſitũ.

Decimũquartũ,quia cõtractus nominatus habetur pro impleto ex parte eius qui propter infirmitatẽ fuit impeditus.l.ſi pecuniam.in prin.ff.de condi.ob cauſam.

Decimumquintum,quia iudex delegatus ſuperueniẽte infirmitate mutatur.l.ſi longius.in princip.ff.de iudi.

Decimumſextũ,quia impẽſæ factæ in infirmum etiam inuitum & contradicentẽ,repetuntur. gl.eſt ſingularis in c.prouidendum. 83.diſtinctio. Quam gloſ. confirmo ex aliis duabus ſingular.gl.poſitis in l.ſtichus,ff.de pecu.leg. quæ dicunt,ꝙ beneficiatus in ſtatu ſuæ perſonæ nunquã poteſt opponere,ꝙ vtiliter in eum nõ ſit geſtũ. quas gloſ. not.ad limitationem l.vtiles.ff.de peti.hære.Et illas gloſ. ibi Bar.approbat,& eaſdem ſequitur Ioan.Andr. in c.cũ c.laicus,de foro compet.lib. 6.in nouella.

Decimumſeptimum, quia medicus tenetur gratis curare infirmum pauperem.glo.eſt notabilis in d.c. prouidendum.83.diſt.in verſic.infirmus.in princ.

Decimumoctauum,quia licet teſtamentũ factum ab eo qui poſtmodum mortem ſibi conſciuit, ſi metu criminis hoc fecit,nihil valet:tamẽ ſi fuiſſet infirmus,&propter impatiẽtiã doloris ſuæ infirmitatis hoc feciſſet, non irritatur teſtamẽtum.l.2.C.qui teſta.fac.poſſ.cum ſuis cõcord.

XIX.quia ſententia lata contra infirmũ iudice ſciente, eſt ipſo iure nulla.l.quæſitum. cum gl.not.ff.de re iud.

Vigeſimũ,quia licet in die Paſcatis nulli ciui liceat ruri commorari: tamẽ ſi in infirmitate eſt detẽtus,excuſatur. text.eſt notab.in c. nulli.de conſec.diſtin.3.

Vigeſimũprimũ,quia infirmus omni tẽpore,& indifferẽter debet baptizari,quãuis aliàs non poſſet certo tẽpore baptizari,text.in c.qui.cum cap.ſeq.de conſec.diſtinct.3.

Vigeſimum

Vigeſimumſecundum, quia procurator qui regulariter poſt litem conteſtatam non poteſt mutari, tamen propter infirmitatem mutari poteſt. l. vel in iudicio. ff. de procu.

Vigeſimumtertiũ, quia arbiter poſt ſuſceptum arbitriũ, licet regulariter teneatur & cogatur cauſam dicere, tamẽ propter infirmitatem excuſatur. l. licet. ff. de arbi.

Vigeſimumquartũ, quia licet regulariter habẽti tutorẽ curator non ſoleat dari, tamen ſi tutor eſt infirmus, datur eius periculo. §. fin. inſtit. de cura. l. ſolent. ff. de tutel.

Vigeſimumquintum, quia infirmo aliquem inculpanti de maleficio non creditur. l. ſi quis in graui. in princ. ff. ad Sillen. tollit tamen preſumptionem calum. tex. eſt notab. in l. qui cum maior. §. fin. ff. de bo. liber.

Vigeſimumſextũ, quia manumiſſus à domino in ſeruitutẽ reuocatur, quando domino ſuo infirmo ſuffragiũ nõ præſtitit. l. alimenta. ff. de libe. agn. Vigeſimumſeptimum, quia monachi qui aliàs prohibentur comedere carnes, tamen ſi ſunt infirmi, bene poſſunt comedere. tex. eſt notabilis in capitulo, cum inter monaſteriũ. de ſtatu monach.

Vigeſimumoctauũ, quia ſocius qui occaſione ſocietatis incidit in infirmitatẽ, computare poteſt expẽſas factas in infirmitate ſuo ſocio, ac ſi in ſocietatem expendiſſet. Caſus eſt notabilis in l. ſocius qui in eo, cũ l. ſequẽti. ff. pro ſocio. quod limita ſingulariter non procedere in mãdatario, qui exequendo mandatum factus eſt infirmus. Caſus eſt ſingularis in l. inter cauſas. in §. non omnia. ff. mandati. Quod bene nota.

Vigeſimumnonum, quia dominus non curando ſeruum ſuum infirmum, priuatur dominio eius, caſus eſt notabilis in l. prima. §. & ſeruus. C. de latina libertate tollenda.

Trigeſimũ, quia ſi filius, vel hæres non curauit teſtatorem infirmum perdit hęreditatem. Caſus eſt notabilis in §. ſi quis de prædictis. in authen. vt cum de appel. cognoſ.

Trigeſimumprimum, quia maritus qui vxorem ſuam infirmam non curauit, perdit lucrum dotis. l. ab hoſtibus. §. ſi vir ff. ſoluto matrimonio, & ibi gloſſ.

XXXII. quia emptor qui ſeruum infirmum non curauit, non poteſt agere redhibitoria contra debitorem, tex. eſt in l. quid ſi nolit. §. ſi mancipium. ff. de ædil. edict.

Trigeſimumtertium, quia licet regulariter teſtes ad iudicem debeant venire, tamen ſi ſunt infirmi, mittitur ad domum eorum, text. eſt in l. ad egregias. ff. de iureiuran.

Trigeſimumquartum, quia infirmus, vel valetudinarius excuſatur à muneribus perſonalibus. tex. eſt in l. prętor in principio. ff. de vaca. mune.

Trigeſimumquintum, quia ſi vnus ex compromittentibus ſeu litigantibus coram arbitro non adfuerit, aduerſa valetudine impeditus, pœna in effectu non committitur. tex. eſt in l. ſi cum dies. §. ſi quis ex litigantibus. ff. de arbit.

Trigeſimumſextum, quia delegatus impeditus propter infirmitatem poteſt alteri committere vices ſuas. tex. eſt in c. ſi pro debilitate. de offic. deleg.

Trigeſimū ſeptimū, quia licet alias electores infra octo dies teneātur electo ſuam electionem præſentare, aliàs incurrunt certam pœnam: tamen ſi infirmitate ſint detenti, excuſantur, vt in c. cupientes, §. certum. cum gloſ. in verſ. alia iuſta. de elect. lib. 6.

Trigeſimumoctauum, quia licet beneficiatus ad ordines promoueri cogatur, aliàs priuatur beneficio. Si tamen infirmitatis impedimentum prætendit, non cogitur, ſecundum dictū notabile glo. magnę. in c. licet canon. eſt gl. antepe. de elec. in 6.

Trigeſimumnonum, quia confeſſio facta in infirmitate, ſi infirmus conualeſcat, non inducit obligationem, vt plene per Bart. in l. cū quis decedens. §. codicillis. ff. de leg. 3.

Quadrageſimum, quia ſi infirmus exculpat aliquem, tolluntur indicia cōtra eum orta. ita ſingulariter tenet Bal. in l. 1. vltim. colum. C. communia de leg.

Quadrageſimumprimum, quia ſi legati infirmentur in legatione ſua, debet eis ſolui, quo ad redire poſſunt, ita notabiliter Bar. in l. ſi cui. §. tandiu. ff. ex quib. cau. ma. per illum tex. quem dicit menti tenēdum, quia ſæpe occurrit.

Quadrageſimumſecundum, quia ſi fiat ſubſtitutio in legato vel hæreditate cōtemplatione certæ infirmitatis, quod eo liberato ex illa infirmitate, & mortuo ex alia, legatum vel hæreditas non debetur ſubſtituto. Caſus eſt notabilis in l. alūnę. §. fin. ff. de adim. leg. quem ibi Bar. multum commendat.

Quadrageſimumtertium: quia licet aliàs contra debitores abſentes latitantes fiat venditio bonorum per creditores, tamen cōtra debitorem infirmum venditio fit procuratore dato bonis, cauſa cognita. tex. eſt in l. ſi quis in ſtituatur. in fin. ff. de hæred. inſti.

Quadrageſimūquartū, quia ęger, ſeu infirmus non tene-

tur

tur mittere procuratorē, vt videtur velle gl. no. in d. l. ſi quis inſtituatur. in fi. De quo tamē omnino vide Bar. in l. 1. ff. de diuer. & temp. præſcrip. & in l. 3. ff. ſi quis caut.

Quadrageſimumquintum, quia ille qui in iudicio ſiſtere promiſit, & infirmitate ſit impeditus, exceptione adiuuatur, text. eſt in l. 2. ſi quis. ff. ſi quis caut.

Quadrageſimumſextum, quia rectores qui tenentur ad alimenta officialibus ſuis, illa etiam debent ſi infirmētur & tenentur ad pullos, & ſimilia, licet nō ad medicinas. Ita notabiliter Bar. in l. legatis. ff. de alim. & cib. leg.

Quadrageſimumſeptimum, quia clericus infirmus non reſidens in eccleſia, nihilominus percipit quotidianas diſtributiones, tex. eſt notab. in c. j. de cler. nō reſid. lib. 6.

Quinquageſimumoctauū: quia infirmus non præſumitur donare cauſa mortis, niſi de reſtituendo cōueniat, vel fiat mentio mortis. tex. eſt notabilis in l. Seia. ff. de dona. cau. mor. Sequitur Alex. & communis opin. in l. quæ dotis, col. 2. nume. 6. ff. ſolu. matri.

Quadrageſimumnonum, quia benemeritus eſt qui curauit infirmum. & eſt ſufficiens cauſa ad manumittendum ipſum, etiam à filio minore vigintiquinque annis, vt in l. etiam §. ex præterito. ff. de manumiſſ.

Quinquageſimum, quia ſi medicus promiſit curare infirmum certo morbo laborātem ſi ipſum ſanarit, & poſtmodum reincidat in eūdem morbum, tenetur pro eodem ſalario illum iterum curare. glo. eſt notabilis in l. maritus. ff. locati. de quo vide ibi Barto.

Quinquageſimumprimum, licet aliàs gratia extinguatur, negligentia eius, qui vacantem præbendam petere poterat & non petiit, tamen ſi infirmitate fuit detentus, non expirat ipſius gratia quin eius vigore aliam poſtmodum vacantem poſſit petere. gl. eſt notab. in c. ſi clericus, in verbo negligentem, de præbend. libr. 6.

Quinquageſimumſecūdum, quia epiſcopus infirmitate detentus, ſuffraganeos ſuos conſecrare non valens coëpiſcopo ſuo, vel alij vices ſuas mandare poteſt, tex. eſt in c. quod ſedem. de offic. ordi.

Quinquageſimumtertium, quia notarius infirmus poteſt facere, quod de eius protocollis alius ſumat inſtrumentum. Ita notabiliter Bar. in l. quædam §. nihil intereſt. ff. de edendo. cum limit. de qua ibi per eum.

Quinquageſimumquartū, quia famulus infirmus debet habere

habere ſalarium ſuum tẽpore infirmitatis, glo. eſt. in l. ar boribus. §. de illo, de vſufruct. Sed in hoc veritas eſt in cõtrarium, quam habes per glo. Bart. in l. ſi vno. §. item cum quidam, in vlt colum. ff. loca. De qua re poſt Alexan. ibi in Apoſtil. latius ſcribit quidã doctiſſimus moder. Bononien. nomine Vlpianus de Zannis. in §. iuris prudẽtia in 19. & ſeq. col. inſt. de iuſt. & iur.

Quinquageſimumquintũ, quia famulus qui non potuit ſeruire certo tempore propter infirmitatẽ, poteſt alio tã tundem tempore ſeruire, & habere integrã mercedem, ſecundum quod notabiliter diſtinguit Bart. in l. ſi vno §. item cum quidã. in fin. Vbi moder. & latius Ioan. Baptiſta Caccialup. in repet. idem functo. q 47. ff. de offi. aſſeſ. & ſal. in l. ita ſtipulatus eſſem abs te. colum. penul. ff de verbo. obligat.

Quinquageſimumſextum, quia infirmitas probatur per ſacramẽtum ipſius infirm. vt in ſpecu. in titu. de appel. §. 7 verſic. quid ergo. Quẽ refert Bal. vbi pulchrè per eum in l. quæſitum. ff. de re iud.

Quinquageſimũſeptimum, quia propter infirmitatem procuratoris vel auditoris quis excuſatur á proſecutione cauſę appellationis. Et licet Oldradus opponat aliqua in conſilio ſuo. 297 quem vide. Tamen. 1. opinio eſt verior, & approbata in Rota, vt refert D. Gulielmus Caſsiodorus in collecta. deciſ. titu. de appella. deciſione incipiẽ. firma eſt propoſitio.

Quinquageſimumoctauum, quia preſbyter qui in infirmitate voluit intrare monaſteriũ, & refutauit beneficiũ, non impeditur, ſi conualuit repetere beneficiũ, ſi non eſt factus monachus.

Quinquageſimumnonum, quia infirmus ſacerdos prohibetur ac etiam excuſatur celebrare, gloſſ. eſt in capi. illud, 27. quæſtione. 1.

Sexageſimũ, quia infirmitatis præſumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per coitum. cap. tenor. & ibi doct. extra de re iudic.

Sexageſimumprimum, quia impenſæ factæ in monachum infirmum qui eſt in ſtudio, reddunt abbatem, vel patrem obligatum. vide notata per Specula. in titu. de ſalario §. 4. verſic quid ſi monachum.

Sexageſimumſecundum, quia infirmus diuturnus adnumeratur inter perſonas miſerabiles, vt in l. 1. C. quando

impera

impera.inter pupil. & vidu.

Sexageſimumtertium, quia infirmus non tenetur ieiunare.c.1.& ibi Abb.de obſerua.ieiunij.

Sexageſimumquartum, quia infirmo cõſentiente alius ſubſtituitur in dignitate in totum, ſed ſuperior decernat ægrotanti alimenta quandiu vixerit, & hoc fieri poteſt ſine peccato, cum non procedat ex pactione ægrotantis & ſubſtituti, ſed ex iuris diſpoſitione & ſuperioris, vt per Abb. in c.tua nos.in fin.de clerico ægrotan.

Sexageſimumquintum, quia excuſatores miſſi ab infirmo ad iudicem ad allegãdum infirmitatem, poſſunt etiam teſtificari de infirmitate, & eis creditur, ita notatur in ca. quærelam, de procurat. Vbi domi. Alex.de Neuo. poſt alios hoc notabilius proſequitur.

ſexageſimumſextum, quia qui propter corporis inualiditatem officium implere non potuit, & ob hoc ad aliud officium aſpirauit, nihilominus fungitur priuilegiis, quæ cõpetunt illis qui perfecerunt.tex.eſt notabilis, & ibi Bar. in l.ex agentibus.C.de princ.agent.in reb.lib.12.

Sexageſimumſeptimum, quia qui infirmos viſitare negligit, peccat venialiter, vt in capit.vnum orarium.§.alias ea demum, 25.diſtinct.

Sexageſimumoctauum, quia ſicut non eſt obligatorium iuramentũ, quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, ita non eſt obligatorium iuramentum, quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis corporalis: Ita habes per gloſ.Io.And.& D.Abb. in cap.ſi verò, de iureiur.

Sexageſimumnonum, quia monachus qui non poteſt eligere ſolitariam cellulam, & à congregatione diſcedere: tamen de cenſenſu abbatis cauſa infirmitatis poteſt.dũmodo intra ſepta & clauſuram monaſterij habitet.tex.eſt no in c.monachũ, 20.q.Quod qualiter procedat, dixi lat iſſimè in tract. meo de offi.& poteſtate maioris pœnitẽtiarij, & ſacræ pœnitentiariæ.& in tract.breuiũ.nu.41.& 32.

Septuageſimum, quia licet aliàs mandatarius in præiudicium mandãtis non poſſit renuntiare mandato, tamen ſi impeditus eſt aduerſa valetudine, poteſt. l.ſi mandauero, §.fina, cum leg.ſequen.ff mand.

Septuageſimumprimum, quia ſi rector eccleſiæ in ſua infirmitate multa expendit, & plura contraxerit debita, ſucceſſor tenetur.c.1.vbi dominus Abb.de ſolu.

Septuageſimumſecundum, quia officiales digni qui propter

pter infirmitatem non poſſunt exercere officium, non tenentur ſeruire per ſubſtitutũ, pulchra gloſſa, & Bartol. in l. 1. §. diuus. in vlt. col. ff. de variis & extraord. cog.

Septuageſimumtertiũ, quia denuntiatio facta per medicum, qui dicit aliquẽ infirmum, vel ꝙ ſit remanſura cicatrix, nũquam aliquid operatur, niſi præcedat iudicis inquiſitio diligens. circa hoc tex. eſt ſingularis, & ibi exclamat Barto. in l. ſemel. C. de re mili. libr. 12.

Septuageſimumquartum, quia medici vocati ad infirmos, debent ante omnia infirmum ad confeſſionem inducere, neque quicquam debent perſuadere pro ſalute corporis, quod tendat in animarum periculum, cap. cum infirmitas. de pœnit. & remiſſ.

Septuageſimumquintum, quia prior conuentualis non poteſt alibi reſidere, quàm in loco monaſterij, tamen propter infirmitatem, poteſt, tex. not. cum gloſſ. in clement. 1. in § ſanè, de ſtatu. monac.

Septuageſimumſextũ, quia ſi abbatiſſa infra annum infirmitate detẽta nõ fecit ſe benedici, non priuatur, vbi aliàs priuaretur. tex. eſt cum glo. in clemen, attendentes. § ſtatuimus. de ſtat. monac. in verbo rationalis.

Septuageſimumſeptimum, quia licet clericus non poſſit exire extra chorum ante finem officij, tamen ex cauſa infirmitatis ſuperuenientis poteſt. clemen. 1. de celebr. Miſſ. in gloſſ. in verbo rationabili.

Septuageſimumoctauum, quia infirmitas eſt iuſta cauſa diſpenſandi ſuper pœna delicti cum aliquo. gloſſ. cum text. in clementina prima, in verbo, neceſſitate. in §. ſi qua vero. de priuileg.

Septuageſimumnouum, quia licet tempore interdicti ſit data poteſtas celebrandi, conuentui, & tunc non poſſunt alios admittere ad audiendum diuina, tamen ſi ille cõuentus non haberet niſi tres miniſtros, quorum duo eſſent infirmi, ille tertius poteſt alios admittere, ne priuilegium eſſet inutile, glo. penul. in c. licet. de priuileg. in 6.

Octuageſimum quia tribunus militum debet valetudinarios militum viſitare & inſpicere, an propter hoc ſint licentiandi. l. officium. in fin. ff. de re milita.

Octuageſimumprimum, quia infirmitas procuratoris tollit præſumptionem reuocationis reſultantis ex iudicio ſuſcepto per dominum. capitul. ſi quem. in fin. de procurato. libro ſexto.

Octageſimum

Octuageſimumſecundum, quia miles propter infirmitatem impeditus venire ad diem commeatus excuſatur. tex. eſt notabilis in l. qui commeatus, ff. de re milit.

Octuageſimumtertiũ, quia perpetua infirmitate laborans, excuſatur tutela vel cura. l. prima C. qui morbo.

Octuageſimumquartũ, quia licet ſint paria, quòd teſtamentum ordinetur oretenus ab ipſo teſtatore coram teſtibus, vel quòd coram ipſo teſtamentum ordinatum legatur à notario teſtibus, vt in l. hac cõſultiſſima, § ad eũ, C. qui teſta. face. poſſ. tamen ſi coram teſtatore grauiter infirmo illa ſcriptura eſſet lecta coram teſtibus, per hoc non probaretur teſtamentum illud fuiſſe ſuũ niſi expreſſe probetur, quòd illa ſcriptura lecta de voluntate teſtatoris ordinata fuit. Ita pulchrè & notabiliter Ioã. And. in additione Spec. in tit. de teſta. §. in primis. quem doct. in d. §. &. cum humana, referunt. quòd bene nota.

Octuageſimumquintum, quia operæ infirmi inutiles ſunt. l. penul. ff. de rei vend.

Octuageſimumſextum, quia legatum infirmæ ætati factum ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur. text. eſt de hoc in l, ciuitatibus. in princ. ff. de leg. 1,

Octuageſimũſeptimum, quia licet coniunctus mortem coniuncti ſcire præſumatur, fallit, niſi coniũctus ſit infirmus. Ita Bar. in l. is poteſt. ff. de acquir. hær. per tex. in cap. cum in tua. qui matri. accu. poſ. ſequitur Alex. in l. Titius, §. Lucius in 2. colum. num. 5. ff. de liber. & poſthu.

Octuageſimumoctauum, quia infirmi propter infirmitatem nubere debent, quia, vt dicit Eccleſiaſt. 36. Vbi non eſt mulier, ingemiſcit æger. Et vna ex cauſis quare matrimonia procurantur, eſt vt in tribulatione conſolentur, aliàs pauci contraherent, cum pauci reperiantur ſani secũdum Bartol. in tractat. de tyrannide. & Æneas Syluius epiſtola. 37. Debet tamẽ hoc prius infirmus ſpõſæ reuelare, ne indeſcandala naſcantur, vt notatur in cap. quemadmodum. de iureiurand. & in c. 1. & 2. de coniug. lepros.

Octuageſimumnouum. ꝙ infirmus in extremis conſtitutus præſumitur ſanæ mentis niſi contrarium probetur vt dicit Abb. in c. dilectus. nu. 9. & 13. de ſucceſſ. ab inteſt.

Nonageſimum & vultimum. quòd infirmitas non facit aliquẽ actũ nullum, niſi ſanam mentem excludat. Anton. in c. ex tranſmiſſa. de renuntia.

Hæc de priuilegiis infirmitatum ſuccinctè, & quaſi per tranſennam

tranſennam dicta ſufficienter quæ longè magis ampliari & diſcuti potuiſſent: tamen breuitati ſtudens, ne in immēſum creſceret opus, tantum medullam veritatis adnotare volui. Si quis tamen alios caſus ad infirmitatem pertinentes videre voluerit, ad indices accurrat, quibus iſta addere poterit. Nam facilis eſt inuentis addere.

Regula in infirmo l. infirmitas mentis reſignationem prohibet.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an regula iſta habeat locum in infirmitate animi, & non corporis?

SOLVTIO. Poteſt teneri quòd non, cum iſta regula propriè intelligenda ſit. & infirmitas mentis reſignationem prohibet, ſicut & cæteros actus. l. in negotiis. ff. de regu. iur. Et de plano procedit capiendo infirmitatē mentis pro furore. de qua in cap. ſi quis inſaniens. & in ca. 1. 15. quæſt. 1. & in clem. ſi furioſus, de homic. Et iſto caſu debet conſtare reſignationem in furore factam fuiſſe, vt prædicta procedant: ſecus autem quando reſignatio reperitur facta à furioſo qui modo eſt ſanæ mentis. Quia ex quo clarè nō conſtat factam fuiſſe in furore, in dubio præſumeretur facta in ſana mente, vt Bald. dicit in ſua Marg. in verſi. furioſus. & in l. ſi per illum tex. C. de hære. inſtit. & tradit latè Alexand. & Moder. in l. furioſum. C. qui teſtam. fac. poſſ. Si verò infirmitas animi capiatur pro ira, vel odio, vel alia paſſione, vt capit glo. in ſumma 15. quæſt. 1. idem dicēdum eſt quo ad effectum iſtius regulæ. Sed maius dubium eſt, nunquid renuntiatio in talibus paſſionibus facta valeat: & de facta per iram non eſt dubium, quòd non valeat, per ea quæ latę ſcribit Iaſ. in l. ſi filiam in 2. colum. C. de inoffic. teſt. & Fely. in ca. Matth. decimo. De facta in gaudio, habes gloſſ. in verbo balneū, in § ſerui verò inſtitu. de liber. & tex. in cap. vnuſquiſque, 22 q. 4. & de facta per metum habes in cap. abbas, quod metus cauſ. & in deciſ. 202. de renunt. in antiq. cum concord. vt latè ſcribit Deci. in conſil. 219 Et eodem modo de ebrio dicendum eſt, in clem. ſi furioſus. de homicid. & in dict. glo. ſummæ.

Paſſiones animi quæ impediant reſignatio

Tamen aduertendum eſt, quia de reſignatione facta calore iracundiæ, ex eo, quia per prius epiſcopus male illum tractauerat, Dom. & Præpo. aliiſque in cap. quàm periculoſum. 7. q. 1. tenent talem renuntiationem valere, licet poſſit ſtatim beneficium repeti, ſecus tamen ex interuallo. Ita dicūt ibi doct. & ſequitur Decius in c. 2. in 2. co.

de

de reſcri.Itaq; ad iſtas paſsiones nõ adaptatur regula quę requirit talem infirmitatem,quæ non impediat renuntiationem. Sed paſsiones animi præfatæ,quia occupant intellectum & libertatem iudicij, non adaptantur huic regulæ , cum reſignatio facta durantibus huiuſmodi animi infirmitatibus ſit nulla, neque poteſt in ea militare diſtinctio iſtius regulæ,videlicet, ſi renuntians moriatur infra xx.dies,vel poſt: quia iſta diſtinctio præſupponit reſignationem validam ab infirmo ſanæ mentis factam. *reſignationes, & quæ non.*

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, quid ſi infirmus ex vulnere non lethali, ex quo non putabat ſe moriturum renuntiet,qui poſtea ex ſuperueniente infirmitate ſua,aut medicorum culpa,non ratione vulneris deceſsit , vtrum iſto caſu procedat regula. *Infirmus vtrum ex vulnere, &c.*

SOLVTIO.Caſus iſte aliàs accidit in Rota in ptiſico,vt refert Fely.in quibuſdam remiſsionibus, & nihil tamen determinat , ſed remittit ad quaſdam allegationes, quæ non reperiuntur in rerum natura. Et gloſſator etiam hic de iſta quæſtione meminit , licet eam dubitatiuè reſoluat , & videtur magis inclinare in partem negatiuam, videlicet,nõ habere locũ regulã,Motus:quia regula requirit infirmũ de ipſa infirmitate mortuũ:qui verò moritur ex ſuperueniente,nõ dicitur ex eadẽ infirmitate mori.& omiſsis cauillationib.iſta opinio mihi placet:Pro qua eſt deciſ.Barth.Veron.in cõſil.62.magnifice,&c.& Soci.cõſi. 168.primo aſpectu,cũ pluribus.alijs cõcor.quas cõgerit quidam moder.Neapolitanus in quibuſdam votis ſuis nuper impreſsis,voto 24.col.pen.Et iſtam opinionẽ in terminis iſtius regulæ tenẽt moderni de Sylua in tract.de benefi. in.3. parte.q.46.per rationem quam ponit glo.hic.

Et iſta opinio ratione ſuaderi poteſt, quia illa verba de ipſa infirmitate,&c.hic poſita denotant cauſam finalem, & propinquã reſpectu dictionis, De. quæ ſecũdum cõmunes doctrinas cauſam primam & immediatam, & ſic finalem importat, vt notat Bart.& moder.in l.non dubium, per illum tex.C.de legib.cum cõcor. vt cõgerunt Decius & alij moder.ſuper tit.ſi cer.pe.in 2. & 3.lectu.& in l. certi condictio.in prin.ff.ſi cer.pet. Ceſſante igitur cauſa finali,videlicet quod renuntians nõ de ipſa infirmitate,ſed de alia noua ſuperuenienti moriatur,ceſſat ratio regulæ, & per cõſequẽs diſpoſitio. Vacabit igitur beneficiũ per re

reſignationem non per obitũ, vt voluit iſta regula. Et ita ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota in vna Compoſtellana coram me de anno præterito pro Io. Garozo.

Mori vt quis dicatur ex noua & non antiqua infirmitate quid probari oporteat.

Eſt tamen aduertendum, quòd ad effectum vt quis dicatur moruus ex noua infirmitate, & nõ ex eadẽ antiqua, debet hoc plenè probari per iuramẽta medicorum, & probationes concludẽtes, vt fuit ſeruatum in illa Compoſtellana. Et quamuis glo. in l. 1. C. de emend. ſer. teneat quòd probetur noua infirmitas, ſi infirmus poſt triduum viſus fuerit ire cum baculo. Quam glo. ſequitur Ang. in tracta. Maleficior. in verb. & dictus Titius. in prin. & Angel. in l. quod ſi nolit. §. qui mancipium. ff. de ædil. edict. & Pet. de Anch. in conſi. 284. incip. iure ſtricto. & alibi ſæpe. Tamẽ Abb. & plerique alij in c. 2. de cler. percuſſ. non tenent illam gloſſ. imo volunt, quòd ſi vulneratus moritur poſt. 8. dies, etiam infra. 8. menſes præſumitur mortuus ex eodẽ vulnere, per tex. ibi. ad idem text. in c. continebatur, de homicid. Et propter hanc opin. diuerſitatem fortaſſis Bart. in l. ſi in rixa. ff. de ſicar. col. fina. tenuit, quòd hoc ſit arbitrium iudicis, & ſequitur Barth. Veron. in con. 41. incip. licet inuitus. in. 5. col. & in multis locis hoc docto. dicunt, quos breuitatis cauſa non refero.

Vulneratus ſi moritur poſt 8. dies ſiue menſes &c.

Sed quia ex prædictis non habetur clara reſolutio huius dubij, ego pro deciſione iſtius materiæ diſtinguerem tres caſus. Primus eſt, quãdo cõſtat apertè vulneratũ omnino ex vulnere cõualuiſſe, & agebat ea quæ ſani facere conſueuerũt, vel longo poſt interuallo deceſsit. Nam iſto caſu regula nõ habet locũ: quia quæ ex interuallo fiunt, non dicũtur ineſſe. Sed præſumetur hoc caſu infirmus mortuus ex noua cauſa, & non ex infirmitate antiqua. Hoc expreſſe tenet Bal. vt plures alios omittã, in conſilio 328. an vulnus fuerit mortale, &c. in 2. volu. Secũdus caſus eſt, quãdo adhuc infirmus ex vulnere non lethali non erat totaliter ſanus, ſed erat iã extra periculũ. quia viſus fuit forte poſt triduũ cũ baculo incedere, iuxta glo. in d. l. 1. nec ſunt aliæ probationes. Et tali caſu, quia potuit vulnerato ſuperuenire ſpaſmus, vel aliquod aliud accidens, & tũc tales coniecturæ arbitrio iudicis relinquũtur, qui ex variis argumentis motũ animi ſui formare poteſt. Et ita procedat quod dicit Bar. in d. l. ſi rixa. cũ ſimil. & iſto caſu onus probãdi incũbit dicenti eſſe mortuũ ex noua cauſa. Quia in dubio prȩſumitur mortuus ex eadẽ infirmitate.

Ineſſe non dicuntur, quæ ex interuallo fiunt.

Et ita

Et ita Rota ſæpe interpretatus eſt regulam iſtam in cauſa Compoſtellana coram me,& in alia coram R.P.D.Nicol. Tertius caſus eſt, quando ſumus in dubio quòd non ſunt aliquæ coniecturę præter hoc,quòd vulnus non erat lethale:& tali caſu præſumēdū eſt infirmū mortuū ex vulnere,& erit locus iſti regulę. Et hoc caſu militāt quæ dicunt Bal.in c.1.in prin.quib.mod.feud.amit.& Ang.& Salyc.in d.l.1.volētes vulneratū præſumi in dubio mortuū ex vulnere.Limitatur tamen iſte vltimus caſus non procedere quando ageretur de puniendo vulnerātem pœna mortis: quia tūc in dubio mitior interpretatio facienda eſſet,vt notabiliter declarat Hyppolit. de Marſiliis in cōſil.ſuo.7.incip.ſummi cœli deus.ſuper iſtis tamen vide Fely.in c.preſbyterum.de homic. qui notabiliter iſta declarat. Et ex prędictis ad aliam quęſtionem infertur, quam propoſuit R.P.D.Marcell.Epiſcopus die 5.Iulij. 1538.in vna Leodien.canonicatus,videlicet,nunquid infirmus ex morbo Gallico,quem manifeſtè cōſtat non eſſe morbum periculoſum vitę, pręſumatur mortuus infra.20. dies ex eodem,an verò ex ſuperueniēte infirmitate. Et reſolutio apparet ex prędictis,quòd pręſumitur mortuus ex eadem infirmitate & qui dicit contrariū,tenetur probare. Et ita domini tranſierunt,licet materia alias diſputata non fuerit,quę in veritate diſputatione non indiget.

Vulnerās vt puniatur,mitior interpretatio in dubio facienda eſt.

Infirmus ex morbo Gallico.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVID ſi aliquis ſanus renuntiet,ſed in actu pręſtandi conſenſum vulneratur & ibi moritur, an dicatur beneficium vacare per obitum,aut per reſignationem, quo ad effectum regulę?

Beneficiū an dicatur vacare per obitum.

SOLVTIO.Cōſiderato principio,dicitur vacare beneficium per renūtiationē,cū tūc infirmus nō fuerit,q̀ requirit iſte tex.Sed attēto fine,id eſt conſenſu qui perficit renūtiationē,& conſideratur hic regula ad effectum numerationis 20.dierum, videtur concludēdū contrarium.

Quid tenēdum? Putarē iſta duo tempora conſiderari quo ad hoc,vt iſte text.procedat,videlicet in principio & in fine reſignantē fuiſſe infirmum.Nā iſta regula requirit infirmitatem,& ſic iſtam qualitatem. Et ideo debet omni tempore concurrere, iuxta ea quæ dicit Bal.in c.conſtitutus.de reſcri.Sicut dicimus in teſtamēto,quòd tribus temporibus capacitas requiritur.§.in extraneis.inſti.de hære. qualit.& diff.Si igitur renūtiatio per papam fuit admiſſa

Capacitas tribus temporibus requiritur in teſtamento.

ſa tempore ſanitatis,licet tempore conſenſus reperiatur infirmus.puto beneficium vacare per renũtiationem,quę tunc dicitur verè facta,quãdo papa admiſit. Nam conſenſus qui poſtea præſtatur,trahitur ad tempus admiſſæ reſignationis,cum ſit potius ad executionem inuẽtus, quàm ad validitatem gratiæ.vt traditur in c.quædam.de renun. Ita refert Caſſiodo.fuiſſe in Rota tentum. Et hinc eſt ꝙ ille cõſenſus poſt obitum reſignantis præſtari poteſt vigore bullæ Alexandrinæ, vt ſæpe in Rota me præſente practicatum fuit,præſertim in vna Placentina Archidiaconatus coram R.P.D. Marcello,& alibi dixi. Et ponit idẽ D. Guliel.in alia deciſ. & licet regula illa moderna cõputet illos viginti dies à tempore præſtiti cõſenſus, requiritur tamen quòd tempore ceſſionis reſignãs fuerit infirmus, & quòd ex illa infirmitate infra viginti dies cõputãdos à die cõſenſus.deceſſerit. hodie tamẽ per extrauagãtẽ bonæ memoriæ Clementis 7.& per regulã S.D.N. Pauli.3. ſublata eſt iſta difficultas, qui tãtũ voluerũt infirmitatẽ tẽpore præſtãdi cõſẽſus adeſſe, licet reſignãs ſanus fuerit.

Conſenſus ad quid ſit inuentus.

SECVNDA PARS CONCERnens beneficia.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, Vtrum iſta regula locum habeat in eo qui cedit commendæ.

SOLVTIO. Iſte caſus contigit in Rota de anno M.D.XIX.in cauſa de Funes,coram D.Bartholomeo de Petra ſancta: cuius facti ſeriem D. Gulielmus Caſſiodorus olim Romæ auditor in quibuſdam collectaneis deciſionum Rotæ refert. quæ modo præ manibus plurium verſantur,vt ibi per eum.Et tũnc cauſa ſæpius poſita Rota variauit:Nam quinque ex Dominis tenuerunt partem negatiuam, videlicet, regulam locum non habere. Alij aliam partem ſunt ſequuti, Sed vt clarius veritas iſtius quæſtionis per contraria demonſtretur,quædam motiua argumenta pro vtraque parte referam,ex quib.poſtea reſolutio huius quæſtionis colligetur.Quòd igitur iſta regula non habẽat locum in ceſſione commendæ,adducitur primò, quia regula iſta non facit mẽtionem de ceſſione cõmendæ, ſed de reſignatione beneficij, ideo caſus omiſſus diſpoſitioni iuris cõmunis relinquitur,iuxta vulg.c.ſuſceptum. de reſcri.lib.6.& l.commodiſsime ff.de lib.& poſthum.

Præterea quia verba iſtius regulæ non videntur poſſe adaptari ad cõmendam, ſed potius repugnant, cũ de beficio collatiuo loquantur, & quod in titulum datur, vt patet ibi, conferatur, &c. & de beneficio in quo inducitur vacatio, vt patet ibi, vacare cenſeantur, &c. Sed beneficia cõmendata non cõferuntur, neque vacare dicuntur, vt tenet Fede. de Sen. in tract. de permu. benefic. q. 15. & Rom. in con. 350. & Rota in antiq. deciſ. 1. de conceſ. præb. Ex hoc idem pro ſtylo Cancellaria Apoſtolica introduxit, quæ ex eo quod mẽtem Pontificis interpretari videtur, Conſiſtorium papæ appellatur. vt inquit deci. 362. in no. Igitur ceſsãtib. verbis regulæ, ei⁹ ratio & diſpoſitio ceſſat. *Conſiſtorium papa quid dicatur.*

Accedit, quia intentio papæ non præſumitur fuiſſe de eo, quod verba non importãt. l. quod conſtitutũ. ff. de teſt. mili. & tradunt moder. Papien. in l. 1. in. 3. col. verſi. tertio facit. ff. ſi quis in ius voc nõ ierit. Item quia ratio iſtius regulæ ſumpta ex viſcerib. c. fi. de renuntia. lib. 6. quæ fuit vt fraudes euitentur, quibus expectantes & ordinarij deludi poterant, ceſſat in commenda, cum in ea prædicti nõ fraudentur. Ex eo quia cõmenda inducit quodammodo reſeruationem, vel ſaltem afficit beneficium. vt declarat Rom. in con. prædicto poſt Arch. in c. is cui. de elect. lib. 6. & Cõ poſt. in c. cum à nobis. eo. tit. & ſequitur Io. Franc. Pauin. in tract. de offi. & pot. cap. ſede vac. in. 3. q. ſecundæ partis. & Lapus in addi. ad tract. Fed. de permut. ben. q. 15. Et tamen ordinarij expectantes cõferre, vel acceptare poſsũt beneficia reſeruata vel affecta, vt concludit idem Rom. in con. 342. & in con. 162. in propoſito caſu. & con. 442. poſt Cald. con 9. tit. de præb. Et hodie habemus regulam Cãcellariæ, ſecũdum quam ita iudicauit Rota in vna Zamoren. Archidiaconatus coram R.P.D. Marcello de menſe Ianuario. M.D.XXXII. Et quòd expectantes beneficia commẽdata, eo quia affecta acceptare non poſsint, tenuit Rota in vna Valentina parochialis de Pego, coram R.D.Io. Pau de menſe Nouemb M.D.XXIX. quicquid dixerit Soc. in con. 32. ſequutus Roma. in quodam conſi. qui hoc non dicit, & illud conſilium fuit à Rota reprobatum, vt refert R.P.T. de Simonetta in tract. reſeruat. *Papa intẽtio non præſumitur. &c. Commenda inducit quodãmodo reſeruationem. Ordinarij nec expectantes cõferre, &c.*

Suadetur iſta opinio ex eo, quia iſta regula eſt correctoria, pœnalis & exorbitans à iure cõmuni, liberã facultatẽ à iure tributam poſſeſſoribus auferens, reſignandi ſua beneficia, & pœnam annulationis prouiſionis inducẽs, iuxta

Verba in pœnalibus quo facto capi debeant. l.ſenatus. ff.de contrahen. empt.& c. decet,cum ſimil. de immunit. eccleſi. lib.6. Sed in pœnalibus, & exorbitantibus ſecundum communes doctrinas, verba propriè & ſtrictè capi debent.l. cum quidam, de libe.& poſthu.c. odia. de regu iur.li.6 Et adeò hoc verum eſt, quòd in tali materia,etiam à maioritate vel identitate extenſio prohibetur.vt not.in authen.quas actiones,C.de ſacroſanct. eccleſi.Cum igitur verba iſtius regulæ ſonent de beneficiis quę in titulum dantur,ad commendam trahi non debent,quę à titulo differt,vt in capitulo,dudum.de electione.& capitulo,qui plures 20 quæſtione prima. *Commenda differt à titulo.*

Extrauagans iniũct. Bonifacij 8. Confirmatur iſta opinio ex his quæ ſcribit Oldra.conſilio 179 quæritur.Vbi concludit extrauagantem Iniunctæ Boniſac.VIII.poſitam ſub tit.de electio.quæ loquitur de literis expediendis ſuper eccleſiarum prouiſionibus,non habere locum in eccleſia cõmendata.Et ſequitur Franc. Paui. Olim Rotæ auditor egregius,in dicto.tract. de off.& pot.c.ſed vac.fo.41.Ceſſantibus igitur verbis,& ratione regulæ,eius diſpoſitio ceſſare debet.c. ſuggeſtum de deci.cum vulg. *Verba ceſſantia ratione reg.*

Commenda nõ inducit incõpatibilitatem. Præterea,quia vt dictũ eſt,iſta regula loquitur de beneficiis quæ dãtur in titulũ:ſed commenda non eſt tit. & propterea incompatibilitatem nõ inducit,vt in ca. dudũ, el ſecundo,de elec.Sicut etiam videmus quòd habens beneficium regulare in commendam,cogi nõ poteſt,vt profiteatur religionem,ad quam titularis compelleretur.Iſta ſũt in effectu quæ pro iſta parte negatiua facere vidẽtur. *Beneficiũ regulare.*

Commẽda noſtri temporis. Quibus non obſtãtibus contraria pars, ſuis etiam rationibus & argumentis defendi poteſt.In primis facit, quia cõmende noſtri tẽporis ex vſu patris familias,hodie loco titulorũ habẽtur:& beneficiarii de fructib⁹ illarũ diſponũt vt de beneficiis titularib,quemadmodũ tradit Præpoſitus vulgò card.Alex.in c.cum autem 44.diſtinct. in 6. col.& in c.ſi quis,in penul.col 58.diſtinct. Quã interpretationẽ ſæpe accepit Rota.Et ſequitur Troilus de Maluit. in cõſi. ſuo in materia cõmẽdæ poſt tract.ſuũ de ſortib.impreſſo.

Regula habẽs locum in commenda,attenta eius mente. Secũdo pro hac parte facit,quia regula.30.de familiaribus cardinaliũ habet locum in cõmenda,attẽta eius mẽte,licet de ea mentionẽ nõ faciat,vt ſæpe in Rota iudicatũ fuerat.Et hoc idẽ dicebatur de regula de veriſimili notitia,& de regula de idiomate.In quibus licet de commenda nullum ſit verbum,ex mente tamen ad cõmẽdas adaptantur

ptantur. Quia virtus legis non in cortice verborum, ſed in ſenſu & mente, quæ verbis eſt præferenda, cōſiſtit. l. ſcire. ff. de leg. & lege. ſcire oportet. §. aliud. de execu. tu. cum ſimili. vt traditur in capitulo, intelligentia. de verbo. ſig. & in capitulo Melchior. 1. q. 1. Sed ratio & mens huius regulæ eſt fundata ad obuiandum fraudibus, quæ poſſent ita fieri per commendatarios cedentes, ſicut per titulares reſignantes. Igitur, & cæt. Et ad colligendum mentem regulæ, illud afferri poteſt: quia ſi papa fuiſſet de ea interrogatus, veriſimiliter ita ſtatuiſſet. Igitur habendum eſt pro expreſſo. l. tale pactum. §. finali, cum ibi notat. ff. de pactis. Quæ quidem lex procedit non ſolum ſi per modum ſtatuti, ſed etiam reſcripti, conuentionis, & alterius diſpoſitionis aliquid cautum exiſtat, ſecundum Baldum Paul. de Caſt. & Moder. ibi, & Card. conſil. 51. 2. col. Attēta igitur mente, & ſimilitudine rationis fit extenſio de caſu expreſſo ad alium non expreſſum, iuxta gl. in c. ſi poſtquam. de elect. lib. 6. & clem. 1. eo. titulo. cum concorda. vt ſcribit Decius conſilio 15. in 3. colum.

Legis virtus in quo conſiſtat.

Extenſio quādo fieri ſoleat.

Cauſæ à ſede apoſtolica.

Accedit prędictis, quia quadoque videmus cauſas à ſede Apoſtolica commendatariis, ſicut titularibus committi. Ergo non debet inter eos fieri aliqua differentia. Plura alia fundamēta & rationes pro vtraq; parte adduci & excogitari poſſent, ſed quia ab eo quòd decreui, breuitatis inſtituto lōgius quàm par ſit, diuagarer, omitto. Prę ſertim cū hanc eandē quæſtionē nouis aliis motiuis latiſſimè diſputo in regula de triennali, quæſtione quarta, & in plurib aliis regulis huius tractatus, vbi videndū erit.

Commendæ temporales.

Pro ſolutione tamen poteſt breuiter dici, quòd aut loquimur in commendis temporalibus, & procedunt omnia argumēta quæ pro parte negatiua adducūtur: aut loquimur de commendis perpetuis. Et ex quo illę æquiparantur titulis, vt dictum fuit, tali caſu procedunt rationes in contrarium allegatæ. Quibus accedant, quæ Collecta. in capitul. ſi. de fil. preſb. Gaſpar de Peruſio, Æneas Sabin. in tract. reſer. in 2. & 7. ſo. tradunt, Vbi in ſimili quæſt. quęrunt, an per dationem in commēdam, deſinat beneficium eſſe reſeruatum: diſtinguunt, aut commenda eſt temporalis, & non deſinit, iuxta conſ. Soc. 32. Aut eſt perpetua, & quia tunc papa de beneficio plenè diſponit, ſicut p collationē, expirat reſeruatio. Ita dicūt pręfati doctores ibid. plura ad hoc allegātes, q̃ꝰ breuitatis cauſa nō refero

Beneficia commendata non conferantur.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

Regula an cōprehendat ecclesias.

QVAERO, An iſta regula comprehendat eccleſias, ſiue beneficia conſiſtorialia?

SOLVTIO. Noua eſt difficultas, hactenus non deciſa ex eo, quia talibus eccleſiis prælati, habita prius diſcuſſione in conſiſtorio, præficiuntur: & ſic abſolutè actus reſignationis nō eſt liber. Et propterea Cancellaria cōſueuit tranſire expeditionem in ſimilibus eccleſiis cū derogatione iſtius regulæ ad maiorem cautelam, prout etiam atteſtatur Reuerēdiſſimus domin' meus multis ſæculis memorādus, Domin' Laurētius Pucci' Card. Sanctorū quatuor, in quibuſdā ſuis memoralib. Cuius quidē ſtylus, quādo iura nō refragātur, ſequēs eſſet, arg. c. olim. de cōſuet.

Styl' quādo iura nō refragantur ſequēdus.

Lex ſi nō excipit, nec nos excipere debemus

In contrarium facit, quia ille ſtylus non habet in ſe fundamentum iuris, & regula iſta generaliter loquitur, & eius ratio militat in iſtis beneficiis. Ergo regula in eis habebit locum: quia ſi lex non excipit, nec nos excipere debemus, l. 1. ff. de vſu aleæ, &c. Et quia iſta beneficia conſiſtorialia regulariter ſunt magni momenti: & facilius in eis fraudes committi poſſunt, cum à pluribus appetantur & deſiderentur. Et propterea magis militat diſpoſitio iſtius regulæ, quę ad concludendas fraudes emanauit.

Abbatia in generali conceſſione Regu. an habeat locū in cōſiſtoria lib.

Breuiter puto primam opinionē de iure veriorem: pro qua eſt deciſio Lapi in alleg. 85. colum. pen. vbi quærit, an in generali cōceſſione etiam à reſeruata & deuoluta, veniant Abbatiæ de quibus cōſiſtorialiter prouidetur. Et dicit quòd non, per plures rationes quæ militant in caſu noſtro, quas non refero, cum ibi vederi poſſint. Et pro iſta opinione vlterius facit, quia videmus regulam de publicandis reſignationibus in conſiſtorialibus locum non habere, vt aliàs Rota tenuit, vt retulit mihi olim D. Petrus And. Gammarus. Et ratio deciſionis fuit, quia in huiuſmodi beneficiis ceſſant fraudes propter quas repellendas regula iſta condita fuit, videlicet, ne per huiuſmodi reſignationes infirmorum procuratas, ordinarij & expectantes ab eorum iuribus excluderentur, quæ ratio ceſſat in iſtis beneficiis conſiſtorialibus, cum de illis etiam per obitum vacantibus, ordinarij prouidere non poſſunt, neque illa expectantes acceptare valeant, & ſic per huiuſmodi reſignationes non fraudantur, præſertim quia iſta beneficia non conſueuerunt prius concedi, quā perſonæ reſignatarij per papā & cardinales approbata fuerit:

Modus ſeruandus in conferendis beneſi. cōſiſtoria libus.

rit: & ideo in conferendis huiuſmodi beneficiis alius modus ab aliis diuerſus obſeruatur, vt patet in regulis Clementis. 7. & aliorum Pontificũ ſuper hoc æditis. Nam per cedulam, & non ſupplicationem huiuſmodi beneficia papa in conſiſtorio proponit, & de illis prouidet, & dato quod in renunciatione infirmi conſideraretur aliqua ſiniſtra ſuſpicio, pręſentia & certa ſcientia papæ proponentis, purgant omnem ſuſpicionem, & ideo in eo non debet ſeruari ſubtilitas iſtius regulę, quia vt dicit Bald. in l. reſcripta, in 3. col. C. de precib. imper. offer. in conſiſtorio principis non curatur de ſolennitatibus iuris: quia ibi magis attenditur veritas, quàm iudiciorum ritus ſeu ſolennitas. argum. l. primæ. §. ſi quis. ff. de quæſtio. Hinc dicimus in cauſis quæ in conſiſtorio principis agitantur, nullum fatale currit, vt dicit antiquus ille doctor Vbertus de Bonacurſo, de quo Specu. & Ioan. And. tam ſæpe faciunt mẽtionem in practica ſua. titu. de impen. execu. Et rationem adducit, quia nemo eſt tantæ authoritatis, qui poſſet nolentem principem ad conuocandum conſiliarios coarctare. vt in authentica de appellat. & intra quę tem. §. ad hoc ſancimus, collatio. 4. quę habetur. C. de temp. appel. authen. ſed & lis. Aliã tamẽ rationẽ aſſignant docto. quæ facit ad propoſitum, quia corã principe ordo iuris non ſeruatur, vt eſt tex. in c. petitionem, de accuſa. quem no. dicit Bal. in. cap. j. §. ſi. col. in ſi. de no for fide. Et hoc tenet idem Bal. in l. ſi. C. de legib. poſt Inno. in cap. in cauſis, de re iudic. Nam corã principe ſilet omnis lex: cũ ipſe idem ſit lex animata in terris Vnde patiendo coram ſe contra iuris ordinem procedi, videtur diſpẽſare, ſecũdum Innoc. ĩ. c. j de lit. cõteſt. & tenet Io. And. & Abb. in d. c. in cauſis. & Ang. in l. princeps, ff. de leg. Hinc eſt quòd quãdo cauſa examinatur in cõſiſtorio, dantur nouæ dilationes, nec attẽditur ſubtilitas iuris, vt tradit Bart. in l. in offerendis. per illum text. C. de appel. Multa enim introducta ſunt pręter ordinem iuris in conſiſtorio, in quo, vt dixi, ſilet omnis lex: & ille ſtylus procedendi multum differt ab aliis obſeruationibus curiæ Inde eſt, ꝙ licet de iure communi in generali diſpoſitione periurus abſolui videatur, tamen in negotiis tractandis in conſiſtorio nunquam cenſetur ſub generali diſpẽſatione periurus includi, niſi ſpecialiter abſoluatur propter ſerenitatem & maieſtatem loci, vt tradit Fel. in c. teſtimonium in 8. col de teſtibus.

Veritas. Fatale nullũ currit. Princip. nolẽtẽ ad conuocandũ conſiliarios coarctare nemo poteſt. Iuris ordo corã principe non ſeruatur. Periurus in quibus cẽſetur diſpenſatus.

Iſta tamen quæ dicta ſunt, limitantur non procedere quando propoſitio eorundem beneficiorum fieret coram ſolis cardinalibus congregatis, papa abſente: quia tunc ſolennitas iuris & regulæ requireretur, vt dicit Bal. in authen. ſed & ſi quis. columna penultima. verſicu. quicquid. C. de teſtib. & idem dicendum eſt quādo fieret coram ſolo papa ſine cardinalibus. Nam licet papa poſſit quædam ſine cardinalibus expedire, illa tamen ſunt parui momenti, ſecundū Antonium de But. poſt Io. And. Hoſtien in c. antiqua. de priuile. Sed vbi ſunt negoria cōſiſtorialia, illa ſolus expedire non poteſt, vt dicit Bald. in lege finali, per illum tex. C. de diuer. reſcript. vbi refert Vrbanum papam Oratoribus Florētinis ſupplicantibus, vt quædam negotia ſuę patriæ priuatim expediret, reſpondiſſe, Illud negotium conſiſtoriale, & quòd ſummi pontifices non conſueuerunt talia negotia cōſiſtorialia in camera expedire, ſed in publico conſiſtorio: quod etiam Carolum Imperatorē aliis idem ſupplicantibus reſpondiſſe refert. & ſequutur Moder. Papien. in rub. de conſtitut. in xvij. col. Tamē hoc dictum Bal. in d. l. fin. dubitabile videtur. Nam clarum eſt quod condere legem, per quā omnes ſubditi ligentur, dicit de rebus arduis, & eſt maximi imperij, vt dicit Bart. in l. imperium. ff. de iur. om. iud. per tex. in l. j. ff. de cōſt. prin. & in l. non ambigitur. ff. de leg. & tamen papa & Imperator poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius conſilio, vt dicit Cyn. in l. humanū. C. de leg. Sequitur Bonif. Rotæ auditor in procem. clem. § hæc. ſane. in 3. col. nu. 36. & hoc ſentit Bart. & Bald. in l. fi. C. de leg. Dictum igitur Bald. in d. l. fin. procedit de honeſtate, non de poteſtate. Reliqua ad conſiſtorium papæ pertinentia videnda ſunt per Card. Papien. cui pulcherrimam epiſtolam ſcribit ordine 278. cuius initium eſt, Magna eſt authtoritas conſiliorum, &c. quo in loco deſignat ordinem & ſtylum quem habere ſolent & debent pontifices & cardinales proponendis cauſis & negotiis in conſiſtorio longe differentem ab aliis curię conſuetudinibus.

Papa quæ negotia ſolus expedire poteſt.

Legem cō dere.

Papa & Imperat. poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius cōſilio.

Ex prædictis igitur habes concluſionem, quod iſta regula non habet locum in beneficiis quę conceduntur per renuntiationem in conſiſtorio papæ. Quia, vt dixi, ibi ceſſat omnis ſolennitas regularum. Vbi etiam de regula de valore exprimendo, videmus quia in conſiſtorialibus locum non habet, vt ibi latius ſcribam.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

Qvaero, an iſta reg. habeat locũ in beneficio vnito?

SOLVTIO. Dicas quòd nõ: quia regula loquitur de beneficiis. & beneficium vnitũ non dicitur amplius beneficium, ſicut ante vnionem, ſed perdit nomen beneficij, vt cõcludit Rota deci. 370 nota quòd vbi beneficiũ, in antiquis, & deci. 10. de rebus eccle. non aliẽ. ſequitur Marianus Soc. in c. ſicut venire. de exceſſ. præl. arti. 8. quæſt. 12. & Dominicus in ca. ſunt perſonæ § fi. columna fin. de priuilegio. lib. 6 cedens igitur tali beneficio, nihil dicitur cedere. cum ſub titulo illius beneficij, cui vnio facta fuit, ſit confuſum & effectum vna maſſa, & corpus. *Beneficiũ vnitum.*

Hinc eſt quòd nõ valet de tali permutatio, vt cõcludit Egid. in tract. permut. in tertia parte: & vltra ipſũ probat hoc idẽ in alio tract. ſimili. quidã doctor innominatus qui habetur in formis, vt dicam in regul. de annali & triẽnali poſſeſſore. ad quæ cõferũt, quæ ſcribit Pet. de Peruſio, & Ioãnes Baptiſta Cacialup. in tract. de reuoc. vnionũ. in 7. ca. & Moderni in trac. reſeruationũ in vltima parte quęſt. xij. & alij Moder. in tract. benefic. quæſt. xij. iij. partis. *Permutatio de beneficio vnito non valet.* *Trãſlationes penſionum.*

QVAESTIO. DECIMASEXTA.

Qvaero, an iſta regula procedat in tranſlationibus penſionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie faciunt ea, quæ adduxit And. Sicul. in c. ad audiẽtiã, el ij. de reſcript. Dum multis rationibus contendit penſiones regulari debere ſecundũ naturam beneficiorum. facit etiam pro iſta opinione, quia tex in c. mandatum, de reſcript. loquẽs de beneficiis, habet locũ in penſionib. prout tenet ibi Imol. in priu. & Andr. Sicul. ibi in 3. col. nu. xv. et etiã Ant. Corſetus ibidem. Quorum opinionẽ ſæpe Rota me præſente ſecutus fuit. Ergo pariformiter regula iſta quę emanauit ad tollẽdas fraudes reſignantis infirmi in trãſlatione pẽſionis procedet. Nã videmus ꝙ ſicut de beneficio in impetrationibus, ita hodie debet fieri mẽtio de pẽſione. vt tradit gl. in reg. 61. in fi & moder in. c. in noſtra, de reſcript. *Tex. in c. mãdatum &c.*

Prædictis tamen non obſtantibus veritas ſe habet in oppoſitum. Et ita tenet Rota, quòd iſta regula in trãſlationibus penſionis non procedat. Et ille caſus contigit tẽpore Leonis, 10 in perſonam Ioan. de Vrias Epiſcopi. & Ferdinãdi Hſpaniarum regis oratoris, qui in articulo mortis nutu magis, quam verbis in ſuum nepotẽ penſionẽ mille

ducato

pter infirmitatem non poſſunt exercere officium, non tenentur ſeruire per ſubſtitutũ, pulchra gloſſa, & Bartol. in l. 1. §. diuus. in vlt. col. ff. de variis & extraord. cog.

Septuageſimumtertiũ, quia denuntiatio facta per medicum, qui dicit aliquẽ infirmum, vel q̃ ſit remanſura cicatrix, nũquam aliquid operatur, niſi præcedat iudicis inquiſitio diligens. circa hoc tex. eſt ſingularis, & ibi exclamat Barto. in l. ſemel. C. de re mili. libr. 12.

Septuageſimumquartum, quia medici vocati ad infirmos, debent ante omnia infirmum ad confeſſionem inducere, neque quicquam debent perſuadere pro ſalute corporis, quod tendat in animarum periculum. cap. cum infirmitas. de pœnit. & remiſſ.

Septuageſimumquintum, quia prior conuentualis non poteſt alibi reſidere, quàm in loco monaſterij, tamen propter infirmitatem, poteſt, tex. not. cum gloſſ. in clement. 1. in § ſanè, de ſtatu. monac.

Septuageſimumſextũ, quia ſi abbatiſſa infra annum infirmitate detéta nõ fecit ſe benedici, non priuatur, vbi aliàs priuaretur. tex. eſt cum glo. in clemen, attendentes. § ſtatuimus. de ſtat. monac. in verbo rationalis.

Septuageſimumſeptimum, quia licet clericus non poſſit exire extra chorum ante finem officij, tamen ex cauſa infirmitatis ſuperuenientis poteſt. clemen. 1. de celebr. Miſſ. in gloſſ. in verbo rationabili.

Septuageſimumoctauum, quia infirmitas eſt iuſta cauſa diſpenſandi ſuper pœna delicti cum aliquo. gloſſ. cum text. in clementina prima, in verbo, neceſſitate. in §. ſi qua vero. de priuileg.

Septuageſimumnouum, quia licet tempore interdicti ſit data poteſtas celebrandi, conuentui, & tunc non poſſunt alios admittere ad audiendum diuina, tamen ſi ille cõuentus non haberet niſi tres miniſtros, quorum duo eſſent infirmi, ille tertius poteſt alios admittere, ne priuilegium eſſet inutile, glo. penul. in c. licet. de priuileg. in 6.

Octuageſimum quia tribunus militum debet valetudinarios militum viſitare & inſpicere, an propter hoc ſint licentiandi. l. officium. in fin. ff. de re milita.

Octuageſimumprimum, quia infirmitas procuratoris tollit præſumptionem reuocationis reſultantis ex iudicio ſuſcepto per dominum. capitul. ſi quem. in fin. de procurato. libro ſexto.

Octageſimum

Octuageſimumſecundum, quia miles propter infirmitatem imped tus venire ad diem commeatus excuſatur. tex. eſt notabilis in l. qui commeatus, ff. de re milit.

Octuageſimumtertiũ, quia perpetua infirmitate laborans, excuſatur tutela vel cura. l. prima C. qui morbo.

Octuageſimumquartũ, quia licet ſint paria, quòd teſtamentum ordinetur oretenus ab ipſo teſtatore coram teſtibus, vel quòd coram ipſo teſtamentum ordinatum legatur à notario teſtibus, vt in l. hac cõſultiſſima, § ad eũ, C. qui teſta. face. poſſ. tamen ſi coram teſtatore grauiter infirmo illa ſcriptura eſſet lecta coram teſtibus, per hoc non probaretur teſtamentum illud fuiſſe ſuũ niſi expreſſe probetur, quòd illa ſcriptura lecta de voluntate teſtatoris ordinata fuit. Ita pulchrè & notabiliter Ioã. And. in additione Spec. in tit. de teſta, §. in primis. quem doct. in d. §. &. cum humana, referunt. quòd bene nota.

Octuageſimumquintum, quia operæ infirmi inutiles ſunt. l. penul. ff. de rei vend.

Octuageſimumſextum, quia legatum infirmæ ætati factum ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur. text. eſt de hoc in l, ciuitatibus. in princ. ff. de leg. 1,

Octuageſimũſeptimum, quia licet coniunctus mortem coniuncti ſcire præſumatur, fallit, niſi coniũctus ſit infirmus. Ita Bar. in l. is poteſt. ff. de acquir. hær. per tex. in cap. cum in tua. qui matri. accu. poſ. ſequitur Alex. in l. Titius, §. Lucius in 2. colum. num. 5. ff. de liber. & poſthu.

Octuageſimumoctauum, quia infirmi propter infirmitatem nubere debent, quia, vt dicit Eccleſiaſt. 36. Vbi non eſt mulier, ingemiſcit ęger. Et vna ex cauſis quare matrimonia procurantur, eſt vt in tribulatione conſolentur, aliàs pauci contraherent, cum pauci reperiantur ſani ſecũdum Bartol. in tractat. de tyrannide. & Æneas Syluius epiſtola. 37. Debet tamẽ hoc prius infirmus ſpõſæ reuelare, ne inde ſcandala naſcantur, vt notatur in cap. quemadmodum. de iureiurand. & in c. 1. & 2. de coniug. leproſo.

Octuageſimumnonum. ꝙ infirmus in extremis conſtitutus præſumitur ſanæ mentis niſi contrarium probetur vt dicit Abb. in c. dilectus. nu. 9. & 13. de ſucceſſ. ab inteſt.

Nonageſimum & vultimum. quòd infirmitas non facit aliquẽ actũ nullum, niſi ſanam mentem excludat. Anton. in c. ex tranſmiſſa. de rènuntia.

Hæc de priuilegiis infirmitatum ſuccinctè, & quaſi per tranſennam

tranſennam dicta ſufficientiquæ longè magis ampliari & diſcuti potuiſſent: tamen breuitati ſtudens, ne in immēſum creſceret opus, tantum medullam veritatis adnotare volui. Si quis tamen alios caſus ad infirmitatem pertinentes videre voluerit, ad indices accurrat, quibus iſta addere poterit. Nam facilis eſt inuentis addere.

Regula in infirmo l. infirmitas mentis reſignationem prohibet.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an regula iſta habeat locum in infirmitate animi, & non corporis?

SOLVTIO. Poteſt teneri quòd non, cum iſta regula propriè intelligenda ſit. & infirmitas mentis reſignationem prohibet, ſicut & cæteros actus. l. in negotiis. ff. de regu. iur. Et de plano procedit capiendo infirmitaté mentis pro furore. de qua in cap. ſi quis inſaniens. & in ca. 1. 15. quæſt. 1. & in clem. ſi furioſus, de homic. Et iſto caſu debet conſtare reſignationem in furore factam fuiſſe, vt prædicta procedant: ſecus autem quando reſignatio reperitur facta à furioſo qui modo eſt ſanæ mentis. Quia ex quo clarè nō conſtat factam fuiſſe in furore, in dubio præſumeretur facta in ſana mente, vt Bald. dicit in ſua Marg. in verſi. furioſus. & in l. ſi. per illum tex. C. de hære. inſtit. & tradit latè Alexand. & Moder. in l. furioſum. C. qui teſtam. fac. poſſ. Si verò infirmitas animi capiatur pro ira, vel odio, vel alia paſſione, vt capit glo. in ſumma 15. quæſt. 1. idem dicédum eſt quo ad effectum iſtius regulæ. Sed maius dubium eſt, nunquid renuntiatio in talibus paſſionibus facta valeat: & de facta per iram non eſt dubium, quòd non valeat, per ea quæ latę ſcribit Iaſ. in l. ſi filiam in 2. colum. C. de inoffic. teſt. & Fely. in ca. Matth. decimo. De facta in gaudio, habes gloſſ. in verbo balneū, in § ſerui verò. inſtitu. de liber. & tex. in cap. vnuſquiſque, 22 q. 4. & de facta per metum habes in cap. abbas, quod metus cauſ. & in deciſ. 202. de renunt. in antiq. cum concord. vt latè ſcribit Deci. in conſil. 219 Et eodem modo de ebrio dicendum eſt, in clem. ſi furioſus. de homicid. & in dict. glo. ſummæ.

Paſſiones animi quæ impediant reſignatio

Tamen aduertendum eſt, quia de reſignatione facta calore iracundiæ, ex eo, quia per prius epiſcopus male illum tractauerat, Dom. & Præpo. aliique in cap. quàm periculoſum. 7. q. 1. tenent talem renuntiationem valere, licet poſſit ſtatim beneficium repeti, ſecus tamen ex interuallo. Ita dicūt ibi doct. & ſequitur Decius in c. 2. in 2. co.

de

de reſcri. Itaq; ad iſtas paſsiones nõ adaptatur regula quę requirit talem infirmitatem, quæ non impediat renuntiationem. Sed paſsiones animi præfatæ, quia occupant intellectum & libertatem iudicij, non adaptantur huic regulæ, cum reſignatio facta durantibus huiuſmodi animi infirmitatibus ſit nulla, neque poteſt in ea militare diſtinctio iſtius regulæ, videlicet, ſi renuntians moriatur infra xx. dies, vel poſt: quia iſta diſtinctio præſupponit reſignationem validam ab infirmo ſanæ mentis factam. *reſignationes, & quæ non.*

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, quid ſi infirmus ex vulnere non lethali, ex quo non putabat ſe moriturum renuntiet, qui poſtea ex ſuperueniente infirmitate ſua, aut medicorum culpa, non ratione vulneris deceſsit, vtrum iſto caſu procedat regula. *Infirmus vtrum ex vulnere, &c.*

SOLVTIO. Caſus iſte aliàs accidit in Rota in ptiſico, vt refert Fely. in quibuſdam remiſsionibus, & nihil tamen determinat, ſed remittit ad quaſdam allegationes, quæ non reperiuntur in rerum natura. Et gloſſator etiam hic de iſta quæſtione meminit, licet eam dubitatiuè reſoluat, & videtur magis inclinare in partem negatiuam, videlicet, nõ habere locũ regulã, Motus: quia regula requirit infirmũ de ipſa infirmitate mortuũ: qui verò moritur ex ſuperueniente, nõ dicitur ex eadẽ infirmitate mori. & omiſsis cauillationib. iſta opinio mihi placet: Pro qua eſt deciſ. Barth. Veron. in cõſil. 62. magnifice, &c. & Soci. cõſi. 168. primo aſpectu, cũ plurib. alijs cõcor. quas cõgerit quidam moder. Neapolitanus in quibuſdam votis ſuis nuper impreſsis, voto 24. col. pen. Et iſtam opinionẽ in terminis iſtius regulæ tenẽt moderni de Sylua in tract. de benefi. in. 3. parte q. 46. per rationem quam ponit glo. hic.

Et iſta opinio ratione ſuaderi poteſt, quia illa verba de ipſa infirmitate, &c. hic poſita denotant cauſam finalem, & propinquã reſpectu dictionis, De. quæ ſecũdum cõmunes doctrinas cauſam primam & immediatam, & ſic finalem importat, vt notat Bart. & moder. in l. non dubium, per illum tex. C. de legib. cum cõcor. vt cõgerunt Decius & alij moder. ſuper tit. ſi cer. pe. in 2. & 3. lectu. & in l. certi condictio. in prin. ff. ſi cer. pet. Ceſſante igitur cauſa finali, videlicet quod renuntians nõ de ipſa infirmitate, ſed de alia noua ſuperuenienti moriatur, ceſſat ratio regulæ, & per cõſequẽs diſpoſitio. Vacabit igitur beneficiũ per re

reſignationem, non per obitū, vt voluit iſta regula. Et ita ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota in vna Compoſtellana coram me de anno præterito pro Io. Garozo.

Meri vt quis dicatur ex noua & non antiqua infirmitate quid probari oporteat.

Eſt tamen aduertendum, quòd ad effectum vt quis dicatur moruus ex noua infirmitate, & nō ex eadē antiqua, debet hoc plenè probari per iuramēta medicorum, & probationes concludētes, vt fuit ſeruatum in illa Compoſtellana. Et quamuis glo. in l. 1. C. de emend. ſer. teneat quòd probetur noua infirmitas, ſi infirmus poſt triduum viſus fuerit ire cum baculo. Quam glo. ſequitur Ang. in tracta. Maleficior. in verb. & dictus Titius. in prin. & Angel. in l. quod ſi nolit. § qui mancipium. ff. de ædil. edict. & Pet. de Anch. in conſi. 284. incip. iure ſtricto. & alibi ſæpe. Tamē Abb. & plerique alij in c. 2. de cler. percuſſ. non tenent illam gloſſ. imo volunt, quòd ſi vulneratus moritur poſt. 8. dies, etiam infra. 8. menſes præſumitur mortuus ex eodē vulnere, per tex. ibi. ad idem text. in c. continebatur, de homicid. Et propter hanc opin. diuerſitatem fortaſſis Bart. in l. ſi in rixa. ff. de ſicar. col. fina. tenuit, quòd hoc ſit arbitrium iudicis, & ſequitur Barth. Veron. in con. 41. incip. licet inuitus. in. 5. col. & in multis locis hoc docto. dicunt, quos breuitatis cauſa non refero.

Vlneratus ſi moritur poſt 8. dies ſiue menſes &c.

Sed quia ex prædictis non habetur clara reſolutio huius dubij, ego pro deciſione iſtius materiæ diſtinguerem tres caſus. Primus eſt, quādo cōſtat apertè vulneratū omnino ex vulnere cōualuiſſe, & agebat ea quæ ſani facere conſueuerūt, vel longo poſt interuallo deceſsit. Nam iſto caſu regula nō habet locū: quia quæ ex interuallo fiunt, non dicūtur ineſſe. Sed præſumetur hoc caſu infirmus mortuus ex noua cauſa, & non ex infirmitate antiqua. Hoc expreſſe tenet Bal. vt plures alios omittā, in conſilio 328. an vulnus fuerit mortale, &c. in 2. volu. Secūdus caſus eſt, quādo adhuc infirmus ex vulnere non lethali non erat totaliter ſanus, ſed erat iā extra periculū. quia viſus fuit forte poſt triduū cū baculo incedere, iuxta glo. in d. l. 1. nec ſunt aliæ probationes. Et tali caſu, quia potuit vulnerato ſuperuenire ſpaſmus, vel aliquod aliud accidens, & tūc tales coniecturæ arbitrio iudicis relinquūtur, qui ex variis argumentis motū animi ſui formare poteſt. Et ita procedat quod dicit Bar. in d. l. ſi rixa, cū ſimil. & iſto caſu onus probādi incūbit dicenti eſſe mortuū ex noua cauſa. Quia in dubio prǽſumitur mortuus ex eadē infirmitate.

Ineſſe non dicuntur, que ex interuallo fiunt.

Et ita

Et ita Rota ſæpe interpretatus eſt regulam iſtam in cauſa Compoſtellana coram me,& in alia coram R.P.D.Nicol. Tertius caſus eſt, quando ſumus in dubio quòd non ſunt aliquæ coniecturę præter hoc,quòd vulnus non erat lethale:& tali caſu præſumẽdũ eſt infirmũ mortuũ ex vulnere,& erit locus iſti regulę. Et hoc caſu militãt quæ dicunt Bal.in c.1.in prin.quib.mod.feud.amit.& Ang.& Salyc.in d.l.1.volẽtes vulneratũ præſumi in dubio mortuũ ex vulnere.Limitatur tamen iſte vltimus caſus non procedere quando ageretur de puniendo vulnerãtem pœna mortis: quia tũc in dubio mitior interpretatio facienda eſſet,vt notabiliter declarat Hyppolit. de Marſiliis in cõſil.ſuo.7.incip.ſummi cœli deus.ſuper iſtis tamen vide Fely.in c.preſbyterum.de homic. qui notabiliter iſta declarat. Et ex prędictis ad aliam quęſtionem infertur, quam propoſuit R.P.D.Marcell.Epiſcopus die 5.Iulij. 1538.in vna Leodien.canonicatus,videlicet,nunquid infirmus ex morbo Gallico,quem manifeſtè cõſtat non eſſe morbum periculoſum vitę, prępſumatur mortuus infra.20. dies ex eodem,an verò ex ſuperueniẽte infirmitate. Et reſolutio apparet ex prędictis quòd pręſumitur mortuus ex eadem infirmitate & qui dicit contrariũ ,tenetur probare. Et ita domini tranſierunt,licet materia alias diſputata non fuerit,quę in veritate diſputatione non indiget.

Vulnerãs vt puniatur,mitior interpretatio in dubio facienda eſt.

Infirmus ex morbo Gallico.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVID ſi aliquis ſanus renuntiet,ſed in actu pręſtandi conſenſum vulneratur & ibi moritur , an dicatur beneficium vacare per obitum,aut per reſignationem, quo ad effectum regulę?

Beneficiũ an dicatur vacare per obitum.

SOLVTIO.Cõſiderato principio,dicitur vacare beneficium per renũtiationẽ,cũ tũc infirmus nõ fuerit,ꝙ requirit iſte tex.Sed attẽto fine,id eſt conſenſu qui perficit renũtiationẽ,& conſideratur hic regula ad effectum numerationis 20.dierum, videtur concludẽdũ contrarium.

Quid tenẽdum? Putarẽ iſta duo tempora conſiderari quo ad hoc,vt iſte text.procedat,videlicet in principio & in fine reſignantẽ fuiſſe infirmum.Nã illa regula requirit infirmitatem,& ſic iſtam qualitatem.Et ideo debet omni tempore concurrere, iuxta ea quæ dicit Bal.in c.conſtitutus.de reſcri.Sicut dicimus in teſtamẽto,quòd tribus temporibus capacitas requiritur.§.in extraneis.inſti.de hære. qualit.& diff.Si igitur renũtiatio per papam fuit admiſſa

Capacitas tribus temporibus requiritur in teſtamento.

ſa tempore ſanitatis, licet tempore conſenſus reperiatur infirmus, puto beneficium vacare per renũtiationem, quę tunc dicitur verè facta, quãdo papa admiſit. Nam conſenſus qui poſtea præſtatur, trahitur ad tempus admiſſæ reſignationis, cum ſit potius ad executionem inuẽtus, quàm ad validitatem gratiæ. vt traditur in c. quædam. de renun. Ita refert Caſſiodo. fuiſſe in Rota tentum. Et hinc eſt ꝙ ille cõſenſus poſt obitum reſignantis præſtari poteſt vigore bullæ Alexandrinæ, vt ſæpe in Rota me præſente practicatum fuit, præſertim in vna Placentina Archidiaconatus coram R.P.D. Marcello, & alibi dixi. Et ponit idẽ D. Guliel. in alia deciſ. & licet regula illa moderna cõputet illos viginti dies à tempore præſtiti cõſenſus, requiritur tamen quòd tempore ceſſionis reſignãs fuerit infirmus, & quòd ex illa infirmitate infra viginti dies cõputãdos à die cõſenſus deceſſerit. hodie tamẽ per extrauagãtẽ bonæ memoriæ Clementis 7. & per regulã S.D.N. Pauli. 3. ſublata eſt iſta difficultas, qui tãtũ voluerũt infirmitatẽ tẽpore præſtãdi cõſẽſus adeſſe, licet reſignãs ſan' fuerit.

Conſenſus ad quod ſit inuentus.

SECVNDA PARS CONCERnens beneficia.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, Vtrum iſta regula locum habeat in eo qui cedit commendæ.

SOLVTIO. Iſte caſus contigit in Rota de anno M.D.XIX. in cauſa de Funes, coram D. Bartholomeo de Petra ſancta: cuius facti ſeriem D. Gulielmus Caſſiodorus olim Romæ auditor in quibuſdam collectaneis deciſionum Rotæ refert. quæ modo præ manibus plurium verſantur, vt ibi per eum. Et tunc cauſa ſæpius poſita Rota variauit: Nam quinque ex Dominis tenuerunt partem negatiuam, videlicet, regulam locum non habere. Alij aliam partem ſunt ſequuti. Sed vt clarius veritas iſtius quæſtionis per contraria demonſtretur, quædam motiua argumenta pro vtraque parte referam, ex quib. poſtea reſolutio huius quæſtionis colligetur. Quòd igitur iſta regula non habẽat locum in ceſſione commendæ, adducitur primò, quia regula iſta non facit mẽtionem de ceſſione cõmendæ, ſed de reſignatione beneficij, ideo caſus omiſſus diſpoſitioni iuris cõmunis relinquitur, iuxta vulg. c. ſuſceptum. de reſcri. lib. 6. & l. commodiſsime ff. de lib. & poſthum.

Præte

Præterea quia verba iſtius regulæ non videntur poſſe adaptari ad cõmendam,ſed potius repugnant, cũ de beficio collatiuo loquantur, & quod in titulum datur, vt patet ibi,conferatur,&c. & de beneficio in quo inducitur vacatio,vt patet ibi,vacare cenſeantur,&c. Sed beneficia cõmendata non cõferuntur,neque vacare dicuntur,vt tenet Fede.de Sen.in tract.de permu,benefic.q.15.& Rom. in con.350.& Rota in antiq.deciſ.1. de conceſ.præb. Ex hoc idem pro ſtylo Cancellaria Apoſtolica introduxit, quæ ex eo quod mẽtem Pontificis interpretari videtur, Conſiſtorium papæ appellatur.vt inquit deci.362.in no. Igitur ceſsãtib.verbis regulæ,ei⁹ ratio & diſpoſitio ceſſat. *Conſiſtorium papæ quid dicatur.*

Accedit,quia intentio papæ non præſumitur fuiſſe de eo,quod verba non importãt.l.quod conſtitutũ.ff.de teſt. mili.& tradunt moder.Papien.in l.1.in.3.col. verſi. tertio facit.ff.ſi quis in ius voc nõ ierit.Item quia ratio iſtius regulæ ſumpta ex viſcerib.c.fi.de renuntia.lib.6.quæ fuit vt fraudes euitentur,quibus expectantes & ordinarij deludi poterant,ceſſat in commenda,cum in ea prædicti nõ fraudentur.Ex eo quia cõmenda inducit quodammodo reſeruationem,vel ſaltem afficit beneficium.vt declarat Rom. in con.prædicto poſt Arch.in c.is cui.de elect.lib.6.& Cõ poſt.in c.cum à nobis.eo.tit.& ſequitur Io.Franc.Pauin. in tract.de offi.& pot.cap.ſede vac.in.3.q.ſecundæ partis. & Lapus in addi.ad tract.Fed.de permut.ben.q.15.Et tamen ordinarij expectantes cõferre, vel acceptare poſsũt beneficia reſeruata vel affecta,vt concludit idem Rom.in con.342.& in con.162.in propoſito caſu.& con.442.poſt Cald.con 9.tit.de præb.Et hodie habemus regulam Cãcellariæ, ſecũdum quam ita iudicauit Rota in vna Zamoren.Archidiaconatus coram R.P.D. Marcello de menſe Iannario.M.D.XXXII.Et quòd expectantes beneficia commẽdata,eo quia affecta acceptare non poſsint,tenuit Rota in vna Valentina parochialis de Pego, coram R.D.Io. Pau de menſe Nouemb M.D.XXIX.quicquid dixerit Soc. in con.32.ſequutus Roma.in quodam conſi.qui hoc non dicit,& illud conſilium fuit à Rota reprobatum, vt refert R.P.T.de Simonetta in tract.reſeruat. *Papa intẽtio non præſumitur. &c.* *Commenda inducit quodã modo reſeruationem.* *Ordinarij, nec expectantes cõferre,&c.*

Suadetur iſta opinio ex eo,quia iſta regula eſt correctoria,pœnalis & exorbitans à iure cõmuni,liberã facultatẽ à iure tributam poſſeſſoribus auferens,reſignandi ſua beneficia,& pęnam annullationis prouiſionis inducẽs, iuxta

Verba in pœnalibus quo facto capi debeant. l.ſenatus. ff.de contrahen. empt.& c.decet,cum ſimil. de immunit. eccleſi. lib.6. Sed in pœnalibus, & exorbitantibus ſecundum communes doctrinas, verba propriè & ſtrictè capi debent.l. cum quidam, de libe.& poſthu.c. odia. de regu iur.li.6 Et adeò hoc verum eſt, quòd in tali materia,etiam à maioritate vel identitate extenſio prohibetur,vt not.in authen.quas actiones,C.de ſacroſanct. *Commenda differt à titulo.* eccleſi.Cum igitur verba iſtius regulæ ſonent de beneficiis quę in titulum dantur,ad commendam trahi non debent,quę à titulo differt,vt in capitulo,dudum.de electione.& capitulo,qui plures 20 quæſtione prima.

Extrauagans iniũct. Bonifacij 8. Confirmatur iſta opinio ex his quæ ſcribit Oldra.conſilio 179 quæritur.Vbi concludit extrauagantem Iniunctæ Boniſac.VIII. poſitam ſub tit. de electio.quæ loquitur de literis expediendis ſuper eccleſiarum prouiſionibus,non habere locum in eccleſia cõmendata.Et ſequitur *Verba ceſſantia atione reg.* Franc. Paui. Olim Rotæ auditor egregius,in dicto.tract. de off.& pot.c.ſed vac.fo.41.Ceſſantibus igitur verbis,& ratione regulæ,eius diſpoſitio ceſſare debet.c. ſuggeſtum de deci.cum vulg.

Commenda nõ inducit incõpatibilitatem. Præterea,quia vt dictũ eſt,iſta regula loquitur de beneficiis quæ dãtur in titulũ:ſed commenda non eſt tit. & propterea incompatibilitatem nõ inducit,vt in ca. dudũ, el ſecundo,de elec.Sicut etiam videmus quòd habens be *Beneficiũ regulare.* neficium regulare in commendam,cogi nõ poteſt,vt profiteatur religionem,ad quam titularis compelleretur.Iſta ſunt in effectu quæ pro iſta parte negatiua facere vidẽtur.

Commẽda noſtri temporis. Quibus non obſtãtibus contraria pars, ſuis etiam rationibus & argumentis defendi poteſt.In primis facit, quia cõmende noſtri tẽporis ex vſu patris familias,hodie loco titulorũ habẽtur:& beneficiati de fructib' illarũ diſponũt vt de beneficiis titularib,quemadmodũ tradit Præpoſitus vulgò card.Alex.in c.cum autem 44.diſtinct. in 6. col.& in c.ſi quis,in penul.col 58.diſtinct. Quã interpretationẽ ſæpe accepit Rota.Et ſequitur Troilus de Maluit. in cõſi. ſuo in materia cõmẽdæ poſt tract.ſuũ de ſortib.impreſſo.

Regula habẽs locum in commenda,attenta eius mente. Secũdo pro hac parte facit,quia regula.30.de familiaribus cardinaliũ habet locum in cõmenda,attẽta eius mẽte,licet de ea mentionẽ nõ faciat,vt ſæpe in Rota iudicatũ fuerat.Et hoc idẽ dicebatur de regula de veriſimili notitia,& de regula de idiomate.In quibus licet de commenda nullum ſit verbum,ex mente tamen ad cõmẽdas adaptantur

ptantur. Quia virtus legis non in cortice verborum, ſed in ſenſu & mente, quæ verbis eſt præferenda, cōſiſtit. l. ſcire. ff. de leg. & lege. ſcire oportet. §. aliud. de execu-tu. cum ſimili. vt traditur in capitulo, intelligentia. de verbo. ſig. & in capitulo Melchior. 1. q. 1. Sed ratio & mens huius regulæ eſt fundata ad obuiandum fraudibus, quæ poſſent ita fieri per commendatarios cedentes, ſicut per titulares reſignantes. Igitur, & cæt. Et ad colligendum mentem regulæ, illud afferri poteſt: quia ſi papa fuiſſet de ea interrogatus, veriſimiliter ita ſtatuiſſet. Igitur habendum eſt pro expreſſo. l. tale pactum. §. finali, cum ibi notat. ff. de pactis. Quæ quidem lex procedit non ſolum ſi per modum ſtatuti, ſed etiam reſcripti, conuentionis, & alterius diſpoſitionis aliquid cautum exiſtat, ſecundum Baldum Paul. de Caſt. & Moder. ibi, & Card. conſil. § 1: 2. col. Attēta igitur mente, & ſimilitudine rationis fit extenſio de caſu expreſſo ad alium non expreſſum, iuxta gl. in c. ſi poſtquam. de elect. lib. 6. & clem. 1. eo. titulo. cum concorda. vt ſcribit Decius conſilio 15. in 3. colum. *Legis virtus in quo conſiſtat.* *Extenſio quādo fieri ſoleat.*

Accedit prędictis, quia quādoque videmus cauſas à ſede Apoſtolica commendatariis, ſicut titularibus committi. Ergo non debet inter eos fieri aliqua differentia. Plura alia fundamēta & rationes pro vtraq; parte adduci & excogitari poſſent, ſed quia ab eo quòd decreui, breuitatis inſtituto lōgius quàm par ſit, diuagarer, omitto. Prę ſertim cū hanc eandē quæſtionē nouis aliis motiuis latiſſimè diſputo in regula de triennali, quæſtione quarta, & in plurib aliis regulis huius tractatus, vbi videndū erit. *Cauſa à ſede apoſtolica.*

Pro ſolutione tamen poteſt breuiter dici, quòd aut loquimur in commendis temporalibus, & procedunt omnia argumēta quæ pro parte negatiua adducūtur: aut loquimur de commendis perpetuis. Et ex quo illę æquiparantur titulis, vt dictum fuit, tali caſu procedunt rationes in contrarium allegatæ. Quibus accedant, quæ Collecta in capitul. ſi. de fil. preſb. Gaſpar de Peruſio, Æneas Sabin. in tract. reſer. in 2. & 7. ſo. tradunt, Vbi in ſimili quæſt. quęrunt, an per dationem in commēdam, deſinat beneficium eſſe reſeruatum: diſtinguunt, aut commenda eſt temporalis, & non deſinit, iuxta conſ. Soc. 32. Aut eſt perpetua, & quia tunc papa de beneficio plenè diſponit, ſicut p collationē, expirat reſeruatio. Ita dicūt pręfati doctores ibid. plura ad hoc allegātes, quæ breuitatis cauſa nō refero *Commendæ tempórales.* *Beneficia commendata non conferuantur.*

QVAESTIO DECIMA QVARTA.

QVAERO, An iſta regula comprehendat eccleſias, ſiue beneficia conſiſtorialia?

Regula an cōprehendat eccleſias.

SOLVTIO. Noua eſt difficultas, hactenus non deciſa ex eo, quia talibus eccleſiis prælati, habita prius diſcuſſione in conſiſtorio, præficiuntur: & ſic abſolutè actus reſignationis nō eſt liber. Et propterea Cancellaria cōſueuit tranſire expeditionem in ſimilibus eccleſiis cū derogatione iſtius regulæ ad maiorem cautelam, prout etiam atteſtatur Reuerēdiſſimus dominꝰ meus multis ſæculis memorādus, Dominꝰ Laurētius Pucciꝰ Card. Sanctorū quatuor, in quibuſdā ſuis memoralib. Cuius quidē ſtylus, quādo iura nō refragātur, ſequēs eſſet, arg. c. olim. de cōſuet.

Stylꝰ quādo iura nō refragantur ſequēdus.

Lex ſi nō excipit, nec nos excipire debemus

In contrarium facit, quia ille ſtylus non habet in ſe fundamentum iuris, & regula iſta generaliter loquitur, & eius ratio militat in iſtis beneficiis. Ergo regula in eis habebit locum: quia ſi lex non excipit, nec nos excipere debemus, l. 1. ff. de vſu aleæ, &c. Et quia iſta beneficia conſiſtorialia regulariter ſunt magni momenti: & facilius in eis fraudes committi poſſunt, cum à pluribus appetantur & deſiderentur. Et propterea magis militat diſpoſitio iſtius regulæ, quę ad concludendas fraudes emanauit.

Abbatia in generali conceſſione Regu. an habeat locū in cōſiſtoria lib.

Breuiter puto primam opinionē de iure veriorem: pro qua eſt deciſio Lapi in alleg. 85. colum. pen. vbi quærit, an in generali cōceſſione etiam à reſeruata & deuoluta, veniant Abbatiæ de quibus cōſiſtorialiter prouidetur. Et dicit quòd non, per plures rationes quæ militant in caſu noſtro, quas non refero, cum ibi vederi poſſint. Et pro iſta opinione vlterius facit, quia videmus regulam de publicandis reſignationibus in conſiſtorialibus locum non habere, vt aliàs Rota tenuit, vt retulit mihi olim D. Petrus And. Gammarus. Et ratio deciſionis fuit, quia in huiuſmodi beneficiis ceſſant fraudes propter quas repellendas regula iſta condita fuit, videlicet, ne per huiuſmodi reſignationes infirmorum procuratas, ordinarij & expectantes ab eorum iuribus excluderentur, quæ ratio ceſſat in iſtis beneficiis conſiſtorialibus, cum de illis etiam per obitum vacantibus, ordinarij prouidere non poſſunt, neque illa expectantes acceptare valeant, & ſic per huiuſmodi reſignationes non fraudantur, præſertim quia iſta beneficia non conſueuerunt prius concedi, quā perſonæ reſignatarij per papā & cardinales approbata fuerit:

Modus ſeruandus in conferendis benefi. cōſiſtorialibus.

rit: & ideo in conferendis huiuſmodi beneficiis alius modus ab aliis diuerſus obſeruatur, vt patet in regulis Clementis.7.& aliorum Pontificũ ſuper hoc æditis. Nam per cedulam,& non ſupplicationem huiuſmodi beneficia papa in conſiſtorio proponit, & de illis prouidet, & dato quod in renunciatione infirmi confideraretur aliqua ſiniſtra ſuſpicio,pręſentia & certa ſcientia papæ proponentis,purgant omnem ſuſpicionem.& ideo in eo non debet ſeruari ſubtilitas iſtius regulę,quia vt dicit Bald. in l.reſcripta, in 3.col. C.de precib. imper. offer.in conſiſtorio principis non curatur de ſolennitatibus iuris:,quia ibi magis attenditur veritas, quàm iudiciorum ritus ſeu ſolennitas.argum.l.primæ. §.ſi quis.ff.de quæſtio.Hinc dicimus in cauſis quæ in conſiſtorio principis agitantur,nullum fatale currit,vt dicit antiquus ille doctor Vbertus de Bonacurſo,de quo Specu. & Ioan.And.tam ſæpe faciunt mẽtionem in practica ſua.titu. de impen.execu.Et rationem adducit,quia nemo eſt tantæ authoritatis,qui poſſet nolentem principem ad conuocandum conſiliarios coarctare.vt in authentica de appellat.& intra quę tem.§.ad hoc ſancimus,collatio.4. quę habetur. C.de temp.appel. authen.ſed & lis. Aliã tamẽ rationẽ aſsignant docto.quæ facit ad propoſitum,quia corã principe ordo iuris non ſeruatur,vt eſt tex.in c.petitionem,de accuſa. quem no.dicit Bal.in.cap.j.§.ſi. col.iii ſi.de no for fide. Et hoc tenet idem Bal.in l.ſi.C.de legib.poſt Inno.in cap.in cauſis,de re iudic. Nam corã principe ſilet omnis lex:cũ ipſe idem ſit lex animata in terris.Vnde patiendo coram ſe contra iuris ordinem procedi,videtur diſpẽſare,ſecũdum Innoc. ĩ.c.j de lit.cõteſt.& tenet Io.And.& Abb.in d.c.in cauſis. & Ang.in l.princeps,ff.de leg.Hinc eſt quòd quãdo cauſa examinatur in cõſiſtorio, dantur nouæ dilationes,nec attẽditur ſubtilitas iuris,vt tradit Bart.in l.in offerendis. per illum text. C.de appel. Multa enim introducta ſunt pręter ordinem iuris in conſiſtorio,in quo,vt dixi,ſilet omnis lex:& ille ſtylus procedendi multum differt ab aliis obſeruationibus curiæ Inde eſt,ꝙ licet de iure communi in generali diſpoſitione periurus abſolui videatur,tamen in negotiis tractandis in conſiſtorio nunquam cenſetur ſub generali diſpẽſatione periurus includi,niſi ſpecialiter abſoluatur propter ſerenitatem & maieſtatem loci, vt tradit Fel.in c.teſtimonium in 8.col de teſtibus.

Veritas.

Fatale nullũ currit

Principẽ nolẽtẽ ad innocandũ conſiliarios coarctare nemo poteſt

Iuris ordo corã principe non ſeruatur.

Periurus in quibus cẽſetur diſpenſatus.

Iſta tamen quæ dicta ſunt, limitantur non procedere quando propoſitio eorundem beneficiorum fieret coram ſolis cardinalibus congregatis, papa abſente: quia tunc ſolennitas iuris & regulæ requireretur, vt dicit Bal. in authen. ſed & ſi quis. columna penultima. verſicu. quicquid. C. de teſtib. & idem dicendum eſt quãdo fieret coram ſolo papa ſine cardinalibus. Nam licet papa poſſit quædam ſine cardinalibus expedire, illa tamen ſunt parui momenti, ſecundũ Antonium de But. poſt Io. And. Hoſtien in c. antiqua. de priuile. Sed vbi ſunt negotia cõſiſtorialia, illa ſolus expedire non poteſt, vt dicit Bald. in lege finali, per illum tex. C. de diuer. reſcript. vbi refert Vrbanum papam Oratoribus Florẽtinis ſupplicantibus, vt quædam negotia ſuę patriæ priuatim expediret, reſpondiſſe, Illud negotium conſiſtoriale, & quòd ſummi pontifices non conſueuerunt talia negotia cõſiſtorialia in camera expedire. ſed in publico conſiſtorio: quod etiam Carolum Imperatorẽ aliis idem ſupplicantibus reſpondiſſe refert. & ſequuntur Moder. Papien. in rub. de conſtitut. in xvij. col. Tamẽ hoc dictum Bal. in d. l. fin. dubitabile videtur. Nam clarum eſt quod condere legem, per quã omnes ſubditi ligentur, dicit de rebus arduis, & eſt maximi imperij, vt dicit Bart. in l. imperium. ff. de iur. om. iud. per tex. in l. j. ff. de cõſt. prin. & in l. non ambigitur. ff. de leg. & tamen papa & Imperator poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius conſilio, vt dicit Cyn. in l. humanũ. C. de leg. Sequitur Bonif. Rotæ auditor in procem. clem. § hæc. ſane. in 3. col. nu. 36. & hoc ſentit Bart. & Bald. in l. fi. C. de leg. Dictum igitur Bald. in d. l. fin. procedit de honeſtate, non de poteſtate. Reliqua ad conſiſtorium papæ pertinentia videnda ſunt per Card. Papien. cui pulcherrimam epiſtolam ſcribit ordine 278. cuius initium eſt, Magna eſt authtoritas conſiliorum, &c. quo in loco deſignat ordinem & ſtylum quem habere ſolent & debent pontifices & cardinales proponendis cauſis & negotiis in conſiſtorio longe differentem ab aliis curię conſuetudinibus.

Papa quæ negotia ſolus expedire poteſt.

Legem cõdere.

Papa & Imperat. poſſunt facere leges in camera ſua ſine alicuius cõſilio.

Ex prædictis igitur habes concluſionem, quod iſta regula non habet locum in beneficiis quę conceduntur per renuntiationem in conſiſtorio papæ. Quia, vt dixi, ibi ceſſat omnis ſolennitas regularum. Vbi etiam de regula de valore exprimendo, videmus quia in conſiſtorialibus locum non habet, vt ibi latius ſcribam.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an iſta reg. habeat locũ in beneficio vnito? SOLVTIO. Dicas quòd nõ: quia regula loquitur de beneficiis. & beneficium vnitũ non dicitur amplius beneficium, ſicut ante vnionem, ſed perdit nomen beneficij, vt cõcludit Rota deci. 370 nota quòd vbi beneficiũ, in antiquis, & deci. 10. de rebus eccle. non aliẽ. ſequitur Marianus Soc. in c. ſicut venire. de exceſſ. præl. arti. 8. quæſt. 12. & Dominicus in ca. ſunt perſonæ §. fi. columna fin. de priuilegio. lib. 6 cedens igitur tali beneficio, nihil dicitur cedere. cum ſub titulo illius beneficij, cui vnio facta fuit, ſit confuſum & effectum vna maſſa, & corpus. *Beneficiũ vnitum.*

Hinc eſt quòd nõ valet de tali permutatio, vt cõcludit Egid. in tract. permut. in tertia parte: & vltra ipſũ probat hoc idẽ in alio tract. ſimili. quidã doctor innominatus qui habetur in formis, vt dicam in regul. de annali & triẽnali poſſeſſore. ad quæ cõferũt, quæ ſcribit Pet. de Peruſio, & Ioãnes Baptiſta Cacialup. in tract. de reuoc. vnionũ. in 7. ca. & Moderni in trac. reſeruationũ in vltima parte quæſt. xij. & alij Moder. in tract. benefic. quæſt. xij. iij. partis. *Permutatio de beneficio vnito non valet.* *Trãſlationes penſionum.*

QVAESTIO, DECIMASEXTA.

QVAERO, an iſta regula procedat in tranſlationibus penſionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie faciunt ea, quæ adduxit And. Sicul. in c. ad audiẽtiã, el ij. de reſcript. Quã multis rationibus contendit penſiones regulari debere ſecundũ naturam beneficiorum. facit etiam pro iſta opinione, quia tex in c. mandatum, de reſcript. loquẽs de beneficiis, habet locũ in penſionib. prout tenet ibi Imol. in prin. & Andr. Sicul. ibi in 3. col. nu. xv. et etiã Ant. Corſetus ibidem. Quorum opinionẽ ſæpe Rota me præſente ſecutus fuit. Ergo pariformiter regula iſta quę emanauit ad tollẽdas fraudes reſignantis infirmi in trãſlatione pẽſionis procedet. Nã videmus ꝙ ſicut de beneficio in impetrationibus, ita hodie debet fieri mẽtio de pẽſione. vt tradit gl. in reg. 61. in fi. & moder in. c. in noſtra, de reſcript. *Tex. in c. mãdatum &c.*

Prædictis tamen non obſtantibus veritas ſe habet in oppoſitum. Et ita tenet Rota, quòd iſta regula in trãſlationibus penſionis non procedat. Et iſte caſus contigit tẽpore Leonis, 10 in perſonam Ioan. de Vrias Epiſcopi, & Ferdinãdi Hiſpaniarum regis oratoris, qui in articulo mortis nutu magis, quam verbis in ſuum nepotẽ penſionẽ mille

ducato

ducatorũ tranſtulit,& tunc poſt plures diſputationes fuit tantum tranſlationem valuiſſe,non obſtan.regula:& hoc in ratione fundatur,quia regula iſta loquitur de renuntiatione,ſed penſio renuntiari non poteſt.licet poſſit transferri de licentia papæ,quæ quidem licentia,nec regulariter hodie,neque tempore Clemen.vij.concedebatur.iſta ratione, quia pẽſio eſt quædam ſeruitus ſuper beneficiis non ſeruientibus eccleſiæ cõceſſa.Nam penſionarij † non laborant in eccleſia,neque ſeminant.& tamen,metunt,& fructus ſine labore manducant, contra naturæ ordinẽ.nã conueniens eſt. quòd qui commodũ percipit. etiam incõmodũ ſentiat.dicente Apoſtolo, Qui nõ laborat, nõ mãducet,vt in c.clerici.1.quæſt.2.& l ſecundum naturam.ff. de reg.iur.frãgit enim penſionis impoſitio æqualitatẽ iuſtitiæ,quæ dict. † præmia vnicuiq; dari ſecũdũ qualitatẽ laborũ.c.ius militare.1.diſtinct.nam qui alteri nõ ſeruit, inde præmium habere non meretur c charitatem.& c.eccleſiaſticis.12. quæſt.Cũ igitur pẽſionis impoſitio odioſa ſit,meritò eius trãſlatio prohibita fuit,ne incõuenientia multiplicentur.Regula ergo iſta quæ in renuntiatione loquitur,nõ habebit locum in tranſlatione,quæ non ſolet, vel ſaltẽ de raro,concedi,& iura ad ea quæ raro fiunt,nõ adaptantur,vulg.l.nam ad ea.ff.de legib.Præſertim,quia iſta regula de beneficiis loquitur,quę de ratione tituli ſpiritualia ſũt.Penſio verò in temporalitate cõſiſtit.ergo de vno ad aliud nõ bene infertur,quia ex diuerſis nõ fit illatio.c.2.de trãnſl.epiſ.l.Papianus exuli.ff.de mino.&.l.fi. ff.de calum. Et hoc latè probat Io.Baptiſta de ſancto Seuerino in ſuo tract.penſionũ,poſt Modernos in c.cum.m. poſt gloſſ.ibi de conſtit.& in d.c.ad audientiam.Nam clarum eſt appellatione beneficij pẽſiones nõ contineri, vt dicit Domin.in c.quanuis.de præb.lib.6.in prin.Hinc eſt quòd licet beneficiũ vacet propter crimẽ, non tamen vacat penſio: quia non eſt beneficiũ,& teneri non poteſt à laico,vt tenet cardinalis in cle.1.§.eadẽ.de ſupp.neglig. præla,ſequũtur Moderni de Ripa in rep.ca.2.nu 128.de iudic.Ex hoc enim infertur,quòd licet habens beneficiũ teneatur ad officiũ,id eſt,recitare horas canonicas,vt in c fi.de reſcript.libr. 6.& referunt omnes in ca. primo,de celebratione Miſſarum. Tamen habens penſionem ad illud nõ obligatur,vt tenet ille antiquus doctor practic⁹ Hiero.Paulus Hiſpanus in illo libello,qui vulgò Practica

Vnde qui ſub prætextu decanorũ,ſeu collegiatorũ cumid munus nõ impleãt,aliis ſe muneribus conantur ſubtrahere, eorũ fraudibus eſſe obuiã dũ & certi moris eſt ne quis ſub ſpecie muneris quod minus exigitur, alterius muneris oneribꝰ releuetur, iacet q; ſi quis [illegible] rũ ſub nuda appellationis [illegible] muneris collegiatũ, ſeu [illegible] ſe [illegible] profeſſionem ſub

Cancellariȩ appellatur fol.51. & ſequitur Iacob.de Ferrariis in tract.de hor.cano.& ſentit Ioã Bap.de ſãcto Seuerino in tract.pẽſion. quęſtione ſi. & reaſſumit D. Perr. And.Gãmarus Rotæ auditor in tract.de off.leg.vbi lati⁹ per hoc diuagatur.Et ratio prædictorum eſt, quia officiũ ſequitur beneficium ſicut venator leporẽ.Qui habet igitur beneficium dicat officium,alias ſequeretur,quòd ſi ex vno beneficio darentur tres pẽſiones.ꝙ vnum beneficiũ obligaret quatuor perſonas ad dicẽdũ officiũ, quod abſurdũ.ille igitur qui habet titulũ ſpiritualitatis,ad officium tenetur:non autẽ habentes penſiones quæ cõmodũ merè tẽporale continent,quod in laicum cadere poteſt. Nam penſiones æquiparantur contractibus profanis. vt tradit Roman.in conſilio.429.col.4.beneficia verò vltimis voluntatibus æquiparantur,quæ ſunt piæ,vt per gloſ. fi.c.1.de conceſ.pręb.lib.6.Hinc eſt quòd ſola voluntate poteſt caſſari & remitti penſio abq; licentia papæ, ſicut quælibet res profana vt tenet Prępo .poſt glo.in c.Agathoſa.63.diſtinct. quẽ ſępe tẽpore meo Rota approbat. Secus tamẽ eſt in beneficiis quæ ſine voluntate ſuperioris dimitti nõ poſſũt.Sic etiã videmus,ꝙ pẽſiones ſicut beneficia nõ permutantur:quia nõ veniut appellatione beneficiorum,vt dicit Card.in cle.1.in 17. q.de reb.eccl.non alie. Et pari modo per promotionem penſionarij non vacat penſio ſicut beneficium.ſecundumCard.in clemen. ij.§.j.in 6.quæſt.de ſup.neg.præla.

rogandũꝙ pdicto munere ſufficiens ad prebẽr.vel. qui ſub ꝑ textu. C.de ſacro s.ecl.

IOANN. MILL.

Penſiones contractibus profanis æquiparantur.

Pẽſio ſola voluntate poteſt remitti.

Per promotionem pẽſionarij vacare nõ dicitur.

Ex quibus omnibus apparet inter beneficium & penſionem longum eſſe diſcrimen. Diſpoſitio igitur iſtius regulæ in vno loquens,in alio locum non habet .argu.c.ſuſceptum,de reſcrip.lib. 6. Præſertim quia ceſſat commoda ratio iſtius regulæ, que fuit ne per huiuſmodi reſignationes ordinarij vel expectantes defraudentur: ad quos diſpoſitio beneficij vel acceptatio pertinerent,ſi fraudulẽta ceſsio non præceſsiſſet. Sed iſta ratio non habet locum in tranſlationibus penſionum per quas nullus prædictorum defraudatur.Igitur, &c. Et tenendo iſtam opinionẽ ad rationes in contrarium factas per Andr.Sicul.latè reſpondent Moder.in tract beneficiorum.in 3.quæſt.primæ partis.col.7.vbi videndũ erit.Tamẽ licet iſtæ rationes de rigore iuris ſint veræ, iuſtius tamen videretur huiuſmodi tranſlationes ſub regula comprehendi,quia ex hoc maior eccleſiarũ fauor reſultaret: & diuini cultus augmẽtũ.nã ad

mittere

mittere tranſlationes ſuper beneficiis eccleſiaſticis,nihil aliud eſt quàm ſeruitutem propagare.

QVESTIO DECIMASEPTIMA.

QVERO vtrum iſta regula procedat in beneficiis iuriſpatronatus,ad quæ per præſentationem quis aſſumitur?

SOLVTIO. Decius in conſil.224. incipiente, in caſu propoſito, contendit probare negatiuam,ex eo,quia iſta regula eſt exorbitans & odioſa.& in beneficiis collatiuis loquitur:ergo non debent extendi ad iſtum caſum,vt ibi latè per eũ.Adde pro iſta opinione,quia videmus huiuſmodi beneficia ſub nominationibus regum non cadere.vt tradunt Moderni in tract.benefi.quæſt.3 ſecundę patris. neque ſub quacunque gratia etiã ampliſſima,vt latè probant iidem Moderni in d.tract.in 11.quæſt.3.patris.& cõmuniter docto in cap.2.de præb.lib.6.Lap.alleg.96. ſicut etiã extrauagan.execrabilis,beneficia huiuſmodi iuriſpatronatus nõ cõprehẽdit,vt iidẽ Moder.dicũt in d.q.11.

Beneficia iuriſpatronatus ſub nominatione Regum.

In contrarium facit,quia conſiderata mente regulæ idem dicendũ videtur in beneficiis iuriſpatronatus,prout olim fuit in Rota diſputatum in cauſa Naneten.capellaniæ,per Ludouicum de Interamne aduocatum,qui poſtea fuit auditor,per iſtam rationem. Quia ex quo dicta regula annullat collationem,per cõſequens videtur prohibere omne neceſſarium antecedens ad illam.l.oratio.ff.de ſponſ.& c.ſolitæ,de maiorit.& obed.cũ ſimilibus.Sed præſentatio eſt antecedens ad inſtitutionem quæ ſub nomine collationis comprehenditur.Igitur &c.Ita dicebat ille aduocatus & tenendo iſtam opinionem ad dicta Decij poteſt facile reſponderi.Nam non obſtat,quòd iſta regula ſit exhorbitans:quia hoc non eſt verum ſimpliciter,cũ potius conſiderata eius mente & ratione concordet cũ iure communi de quo in c.2.de renuntiat.lib.6.Vnde ſpiritum rationis accepit,vt dicunt Moder.in tract.benefi.in 3.parte.q.18.& ante ipſos hoc dicit Ioan.de Anania in c. fi. de collu.deteg.& hoc idem in terminis tenet Cardinalis Maurocenus in d.c.2.in vltima quæſtione, quem refert,& ſequitur Ioan.Aloiſius Tuſcanus olim aduocatus cõſiſtorialis doctiſſimus in quodam ſuo cõſi.quo latè probat hanc regulam,& tex.in d.c.2.eundem ſpiritum & mẽtem habuiſſe.licet in tẽpore hic addito differant.Sic itaque iſto reſpectu,quia iſta regula iuris cõmunis cõcurſũ habet,

Regula annullãs collationem.

Regula exorbitãs.

habet,fauorabilis dici poteſt.Et licet ſecũdũ quid regula poſſet dici exorbitans,ex quo collationẽ ordinarij tollit, vt dicit Rom,in conſi 342.incipiente,quo ad primũ,ſecũdum quòd poſſet procedere dictum Decij,per hoc tamẽ abſolutè concludi non poteſt.q᷑ ſit odioſa. Quia quãdo actus ſe poteſt habere ad fauorem & odium,iudicatur fauorabilis,prout de ſtatuto,quòd ſtantib.maſculis filię nõ ſuccedant,dicunt Moderni in l.venia.C.de in ius vocan. facit illud quod de Velleiano dicitur,in l qui exceptionẽ. ff.de cõdic.indebit.Et quia emanauit ad repellendas fraudes,quòd vtilitatẽ animę reſpicit,fauorabilis dicitur,per ea quæ Bart.& Moder.tradunt in l ſi conſtante.in ix.col. in princ.ff.ſolut.matr.cũ aliis,quæ ſcribit Iaſ.in l.fi.ff.de in ius vocã.Et ſecũdũ hoc lata fieri debet interpretatio. Et quãuis regula de collatione loquatur,quo caſu videretur excludi præſentatio,iuxta caſum c cũ in illis. §.1.de præb.in 6.illud in ambitioſis procedit,vbi ſtricta fit interpretatio,vt ibi dicũt Domi.& Philip.Secus vero in materia fauorabili,vel in differẽte,vt iſta.Quia tali caſu verbũ collatio,lato ſumpto vocabulo præſẽtationẽ cõprehẽdit vt cõcludit Rota in deci.448.incip.fuit dubitatum, vtrũ habẽs,in tit.de præbẽd.in nouis.Hinc videmus,quòd tex. in cap.auaritiæ,& in c.quàm ſit.& in c.vt quis dua:.& c. fin.de elect.lib.6.licet loquantur in elect.& cõfirmationibus,tamen habent locũ in præſentatione iuriſpatron.vt cõcludit Lapus alleg.8.& Calde.titu.de elect. conſi.8.cũ cõcord.vt ſcribit Roch.Curtius in tract.iur.patro.in ver. honorificũ,quæſt.39.& reaſſumunt Moder.in nouo tract. iur.patronat.fol.300.cum quatuor ſequent.Et ita quod ad text.in c.auaritiæ.concluſit Rota in vna Salamantina capellaniæ corã R.P.D.Marcello.13.Ianuarij M.D.XXXIII.Sic etiam & tex.in c.1.vt lite penden. lib.6.licet de præſentatione,ſeu beneficiis iuriſpatro.nullam faciat mẽtionem,tamen propter pariformem rationẽ habet locum in dictis beneficiis,vt idẽ Curtius latè probat in d. tract. in verbo,honorificum.q.23.& repetunt Moder.in nouiſſimo tract.iur.patron.fo.208.& ſeq.Et ita Rota tenuit in vna Barchino.beneficij ſancti Chriſtophori coram eodẽ D.Marcello.die 26.Nouembris.M D.XXXV. Et ita videtur etiam hic dicendum,quòd regula iſta,licet de beneficiis iuriſpatron.mentionem non faciat,nihilominus propter eandem rationem habeat locum in eis.

Act. quã do ſe poteſt habere ad fauorẽ et odiũ &c.

Collationis verbũ.

Text. in c. auaritiæ,&c.

Pro

Pro reſolutione tamen huius quæſtionis diſtingo plures caſus. Primo eſt in præſentatione.& in iſta regula locum non habet. Ratio eſt,quia præſentatio pertinet ad patronum: reſpectu verò præſentati regula etiam adaptari non poteſt. Quia ſi præſentatus in infirmitate cõſtitutus renuntiat præſentationi de ſe factæ,nõ dicitur beneficiũ renũtiaſſe,de quo loquitur iſta regula. Ratio eſt,quia per præſentationem ſolum acquiritur ius ad rẽ,vt dicũt Domini in deciſione .ccccxxviij. in antiq. & tradit Abb.& alij cõmuniter in c.quod autẽ,de iure patron. Imò plus voluit Abbas in c.cũ Berthol.poſt glo.3.ibi in 2.co.de re iudic.quòd præſentat⁹ ante inſtitutionẽ nullũ ius habet in beneficio,ſed bene habet ius ad petendũ illud perſeuerãte patrono in eadẽ volũtate. Et hoc dictũ Abb.ſequitur ibi Fely.& plures alij,quos cumulat Curti⁹ in tract. iuriſpatr.in verbo,ius,in 4.quæſt & dixi latius ſuperius in reg.proxima,q.1.Et adeo hoc eſt verum,quod ſi præſẽtatus tũc in curia moreretur,nõ diceretur per hoc in curia beneficium vacare. Quia vt dicatur beneficium in curia vacare,requiritur quòd beneficium ſuum dicatur,& non debitum,vt not.Archi.in c.ſi electio.de electionib. lib.6. & alij quos allegant moder. in tractatu de benefic.in j. quæſt.3.partis. Sic igitur iſto caſu cõcludendum eſt,regulam iſtam locum non habere,

Præſentatus ante inſtitutionem.

Beneficiũ ad hoc vt dicatur vacare in curia.

Secundus caſus eſt in præſentato & inſtituto renũtiãte tali beneficio in infirmitate. & putarem adhuc regulam iſtam non cõprehendere iſtum caſum. Ratio eſt,quia regula iſta loquitur in beneficiis,quæ liberè poſſunt renuntiari,& quæ per collationem ſuperioris concedũtur. Sed beneficium iuriſpatronatus non eſt huiuſmodi,quia pręſentatus & inſtitutus non poteſt ſine conſenſu patroni beneficium renutiare,vt dicit Innoc. in ca.fin.in fin.de renun. & hoc clarius firmat Abb.in c.ſignificatum in ij.co. de præbẽd.cum concor.quæ congerunt quidam Moder. in tract.nouo iuriſpatron.fol.401.Et ante ipſum Rochus Curtius in eodẽ tractatu in verbo honorificũ.in.3.& 51 quæſt.Adeo quòd ſi præſentatus ſine cõſenſu patroni renuntiaſſet:patronus poſſet ad tale beneficium ſic per renuntiationem vacans iterum alium præſentare. Ita quòd cum præſẽtatus & inſtitutus in infirmitate renũtians nõ valeat niſi conſenſu patroni liberè renutiare, ceſſat in in eo fraus,quæ cõſideratur in iſta regula.Nam,vt ſæpe di

Præſentatus & inſtitutus.

ctum

dicti eſt:ratio iſtius regulæ fuit,ne infirmi ex illa infirmi tate morituri ſub colore renũtiationis,de beneficiis ſicut de reb.profanis poſt mortẽ eorum diſponere videãtur,& per hoc fraudarẽtur expectãtes, & fieret prȩiudiciũ ordi nario. Cũ igitur talis cõſideratio nõ poſsit habere locũ, hoc caſu deficiet per cõſequens diſpoſitio iſtius regulæ.

Tertius caſus eſt, quãdo infirmus renuntiat in fauorem certȩ perſonȩ beneficiũ iuriſpatrona.de cõſenſu patro ni. Et iſte caſus eſt magis dubius, ſi renũtians infra viginti dies moriatur.& ita adhuc putarẽ ceſſare regulam ex eo, quia vbi eſt cõſenſus patroni,ad quẽ in omnem euẽtum pertineret præſentatio beneficij vacãtis,ſiue per renũtia tionem,ſiue per mortẽ,ceſſare videtur fraus,argu.eorum quæ dicũtur in l.fin.C.de bon. quæ liber.vbi minor alie nans prȩſumitur circũuentus. Vbi verò interuenit cõſen ſus eorũ,ad quos pertinet,ceſſat fraus. facit etiã l.fin.C. de pact.Sic hic erit dicendũ.& illo caſu militarẽt omnes rationes Decij in d.conſil.Eſt bene verũ quòd vbi appa ret patronũ per ſordes cõſenſiſſe, aut inhabilem appro baſſe,quòd tali caſu videretur locus eſſe regulæ. præſer tim ſi patronus eſſet clericus,in quo maior puritas requi ritur. Hoc tamen nõ teneo pro cõſtanti. Remota tamen fraude patroni,mihi placet opinio Decij propter diſſimi litudinẽ collationis & inſtitutionis.Inter quȩ eſt magnũ diſcrimen,vt late probat Decius.& quia quãdo papa mo uetur ſola volũtate taxando numerum dierum,vt hic,nõ proceditur de ſimilib.ad ſimilia, ſed prohibetur extenſio ſecũdum Bal.in l.3.col.2.verſi.ex quo.C.de iure dot.So lum obſtat hic vnum,quia licet iſto caſu non fiat præiudi cium ordinario,nec fraudentur expectãtes, tamẽ militat alia ratio,videlicet, ne de beneficiis per obitum vacatu ris per modũ vltimæ voluntatis diſponatur. & iſta ratio procedit ſiue cõſentiat patronus,ſiue non,quia cõſenſus patroni non poteſt facere licitũ quod prohibetur vt illi citum.arg.l.nemo poteſt.de leg.1 Et ideo ex alio opinio Decij poteſt ſuſtineri,ex eo,quaſi ſi ſub diſpoſitione iſti us regulæ beneficia iuriſpatro.comprehenderẽtur, patro ni priuarẽtur ſine culpa facultate præſentãdi, & ſic vide retur hȩc conſti.in prȩiudiciũ patronorũ inducta. & hac de cauſa patroni abſtraherẽtur à fũdationib.& dotatione eccleſiarum, propter quã rationem dicunt communiter doct.in c.2.de prȩben.lib.6.& Fely.in tract. quando lite-

Conſenſus vbi interuenit ceſſat fraus.

M rȩ apoſt

Diſpoſitio quantumcunque fauorabilis, &c. rę apoſtolicę no.pat.in 1.&.2.col.quod diſpoſitio quantúcũq; fauorabilis,non cõprehendit beneficia iuriſpatro.niſi ſpecialiter fiat mẽtio. Et iſta cõſideratio militat omni caſu quo patroni priuarẽtur iure præſentãdi. Sec° verò vbi tale ius principaliter illis nõ tollitur.licet ſecundario,& ex poſt præſentati ab eis aliqua exceptione ſubmouerẽtur,vt in regula de Annali,quæ tali caſu nõ comprehendit beneficia iuriſpatron.laicorũ non tollẽdo principaliter præſentationẽ,ſed ſubmouẽdo pręſentatũ impetrãtem prouiſionem à papa de cõſenſu patroni, nõ facta mẽtione regulæ, vnde exceptio illius repellitur propter eius negligentiam. Et licet ſecũdario ex hoc videãtur patroni fruſtrari præſentatione facta,nihilomin° hoc nõ fit principaliter in odiũ patroni,ſed impetrãtis,&ideo cõſiderari non debet,arg.l.ſi quis nec cauſam,& quæ ibi latè notant moder.ff.ſi certum petatur. vt dixi in dicta regula de Annali.quæſt.27.& in reg.proxi.quæſt.3. Habes igitur ex prędictis intellectum ad dicta doct. volentium ſub generalib.diſpoſitionib. non comprehendi beneficia iuriſpatro. qualiter intelligantur.

Regula di annali.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula procedat in eo infirmo qui renuntiauit iuri ſuo quæſito in beneficio vigore alicuius gratiæ?

SOLVTIO. Iſte caſus contigit præteritis temporib. in Rota in vna Valentina canonicatus & præbendæ coram D.Martino de Spinoſa,in qua fuit dubitatum,vtrum iſta regula haberet locum in eo qui reſignauit ius quod habebat ſolum per ſupplicationẽ ſignatam, nec habuerat poſſeſſionẽ,nec literas expeditas: Dubium faciebat,quia ex quo reſignatio fuerat facta literis non expeditis,cauſa illa reducta erat ad non cauſam,ſecũdum Egid.deci. D. C.xliiij incip.ſi papa prouidet mihi,& DCIX.impetrans beneficiũ. Nã ſupplicatio ſine literis eſt gratia informis, ideò nihil tribuit, quia forma eſt quæ dat eſſe rei: ideo voluerũt doct.literas haberi loco tituli, vt Cõpoſtel. in c.ſtatuimus,ad fin.de reſcrip.& Io.Andr.in c.1.de litcõteſt,lib.6.Rota CCCCLVII.in not.Milis in verbo,gratia apoſtolica. Accedit quia rectè conſiderando ceſſat hoc caſu ratio iſtius diſpoſitionis, quæ fuit, ne per huiuſmodi renũtiationes infirmorum defraudẽtur ordinarij in conferendis beneficijs vacantibus & expectantes etiam excludent

Supplicatio ſine literis eſt gratia informis.

eludentur ab acceptando talia beneficia: Ideo inducta fuit prouiſio iſtius regulæ, vt fraudes huiuſmodi tollantur. Sed iſta ratio non videtur militare in reſignatione iuris, quia in eo non fradãtur ordinarij, nec expectãtes, quia ordinarius cõferre non poteſt, nec expectãtes acceptare, niſi beneficia vacãtia de iure & de facto, vt in c. cũ noſtris. cum ſimilib. de conceſ. præb. & in deciſ. 19. habẽs gratiã. in not. & deciſ. 52. tit. de conceſ. præb. in antiq. aliàs numero. 608. incip. ſi aliquis expectans. *Ordinar. qua beneficia conferre poſſit.*

Iſtis tamẽ non obſtãtibus contrariam opinionẽ tenuit Rota in prædicta cauſa Valentina, in qua die. 13. Martij 1514. omnes Domini ità concluſerũt, excepto Do. Paulo Capiſucco, à quo in ſcriptis iſtam deciſionẽ habui, qui tenuerat partẽ negatiuã. Et ratio Dominorum fuit, quia ſtatim quòd ſupplicatio eſt ſignata, incontinenti eſt ius quæſitũ, & gratia eſt in ſe perfecta, per not. per Arch. Io. An. & alios in proœmio, 6. in nouel. vnde cum ius ſit quæſitum, ſuccedit illud quòd pacta ſunt, habere ius quæſitũ ad rem, vel habere rem. l. qui habet. ff. de reg. iur. vnde ſicut iſta regula procedit in reſignante beneficiũ plenum, ita locum habebit in reſignãte ius. pro qua deciſione optime facit Rota 782. incipien. nota quod vbi gratia eſt facta, in antiquis. Præterea pro iſta opinione facit mens iſtius regulæ. Quia clarum eſt regulam habere locũ quando ille in fauorem, cuius reſignatio admittitur, conſequitur cõmodum reſignationis, propter quod arguitur fraus, vel quia renuntians cogitans ſe moriturũ, inducitur ad renuntiãdum. Quo caſu, ne detur ſucceſſio in beneficiis, & licentia libera, vt quis de illis valeat diſponere ſicut de rebus tẽporalibus, fuit hæc regula introducta. Sed iſtæ ratio nes omnino militant in renuntiatione iuris: quia per illã acquiritur cõmodum reſignatario & reſignans conſequitur effectum quẽ intendit. Igitur regula in illis procedet. *Supplicatio ſtatim quod eſt ſignata, quid operatur.*

Nec obſtat ſi diceretur renuntiationẽ iuris poſſe fieri in manib. ſimplicis notarij, vel etiam laici. Et tamen reſignatio beneficij fieri non poteſt niſi in manib. habentis authoritatem inſtituendi & deſtituendi, prout dicit deciſio Rotæ. 290. in antiq. incip. non quælibet. Quia illud procedit reſpectu iuris quærẽdi. Et ita loquitur prædicta deciſio. Secus verò ratione iuris quæſiti: quia tale ius debet in manibus ſuperioris renuntiari ſicut beneficium, vt declarat deciſ. D L X X I I. quidam Card. ſub titu. de renuntia. *Renũtiatio iuris. Reſignatio beneficij.*

 & deciſio

& deciſio DCCCXLV. patronus, &c. in antiquis.

Nec obſtat, quòd ius per ſupplicationem literis non expeditis ſit informe, quia illud eſt verum quo ad effectum canonizationis in iudicio fiendæ, in quo datum eſſet de regula de non iudicando literis non expeditis. Secus verò de iure, quia ſola ſupplicatio tribuit ius cõſiderabile in extraiudicialibus, vt dicit prædicta deciſ. 482. in antiquis. Imò etiam conſideraretur tale ius in iudicio ad effectum canonizationis, niſi exciperetur de regula. Itaque de iure opinio Compoſtel. nõ procedit, cũ ſola ſupplicatio in beneficialib. ſignata tribuat ius, & operetur plures effectus, quos enumerabo latius in regula de non iudi, literis nõ expeditis. Nec etiã obſtat ſi diceretur, q̃ beneficiũ vacãs de iure, licet non de facto, conferri non poſſit, nec acceptari, q̃a illud non eſt verum, vt eſt glo. communiter approbata in c. licet epiſcopus. de præbend. lib. 6. quia cũ collatio & acceptatio ſint actus extraiudiciales, fieri poſſunt, nulla facta citatione poſſeſſionis: quia quilibet poteſt cõferre ius ad ſe pertinens, licet non vacet de facto, vt dicit ibi gl. quã ſequitur Abb. in conſi. 34. col. fina. lib. 2. & ante ipſum cardinalis cõſi. 132. col. fi. & alij plures quos omitto. Nã non eſt dubiũ beneficiũ dici vacare per obitũ illius, qui ſolam ſupplicationẽ habebat, licet neq; literas expeditas, nec poſſeſſionem haberet, vt dicit prædicta deciſ. DCCCXXXII. Et ideo conferri poteſt. Et illa quæ in contrariũ fuerũt adducta, reſpiciũt ſubreptionẽ, vt videlicet non valeat collatio epiſcopi de beneficio vacante de iure, & nõ de facto, nõ facta mẽtione poſſeſſionis: illa enim reſpiciunt impetrãtem, qui debet de poſſeſſione alterius facere mentionem, vt ibi. Quod etiã procedit quãdo poſſeſſio alterius eſſet colorata, ſi verò eſſet notoriè iniuſta, etiam nulla facta mẽtione valeret collatio & acceptatio quo ad impetrantem, vt declarat Abb. in d. c. cum noſtris. & reaſſumit Fel. in capitu. in noſtra. in 36. corr. de reſcrip. Et ita vt dixi, ſecundum iſtam opinionem concluſit Rota, de qua quæſtione dicam etiam in regula de publicandis reſignat. quia etiam ibi contigit de facto.

Ius ad ſe pertinens licet, &c.

Beneficiũ non vacãs dicatur per obitũ illius, &c.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, quid in renuntiante cauſa permutationis de imparibus beneficiis, an iſta regula habeat locũ? SOLVTIO. D. Pet. And. Gãmarus auditor Rotæ, vir certè de hac iuris diſciplina benemeritus, in repe. c. 1.

In 5. colu. verſ. ſed quid dicimus. de rer. permuta. lib. 6. tenet ſimpliciter iſtam regulam habere locū in reſignatione facta ex cauſa permutationis. Et hoc nō videtur habere dubiū, cū in regulis antiquis & modernis expreſſe hoc dicatur. ſed regulæ nō declarant modum permutationis. Et ideo maius dubium eſt, an regula intelligatur in omni permutatione, tā de beneficiis paribus, quàm imparibus. Et ad hoc videtur dicendū, regulā tantū reſtringi debere ſecundū terminos. c. 2. de renū. lib. 6. vt videlicet debeat tātū intelligi de permutatione impari, quæ videtur fraudulēta, nō de alia. Nam iſta regula ſumpta fuit ex viſceribus. d. c. A quo quidē text. vt ſuperius dixi, iſta conſtitutio ſpiritū vitæ accepit, iuxta tradita per Ioan. de Ana. in c. audiuimus. in 2. notabili. de col. deteg. qui de iſta regula meminit. text. ergo in d. cap. ſecūdo loquitur de permutatione beneficij pinguis, cum tenui ab infirmo facta, ad effectū, vt beneficium tenue vacaret, & ſic fraudarētur ordinarij, vel expectātes. Ergo iſta regula debet intelligi ſecūdum terminos illius tex. Et ita de tali permutatione loquitur deciſ. Rotæ Thomæ Faſtolli in cauſa ſexta, dubio. 20. deciſio. 361. nota præſumitur, &c. in antiq. Et in eadē loquitur doctus ille gloſſator Pragmaticæ. fo. 97. Et reaſſumūt Moder. in tracta. de beneficio. in 47. quęſt 3. partis. col. penult. & ratio iſtius deciſionis eſt: quia eo ipſo ꝙ permutatio de beneficio pingui cū tenui fit in infirmitate, præſumitur fraudulenta. vt dicit Imol. in l. filiæ meæ. & ibi Bald. ff. ſolu. matrimo. Sequitur Socin. conſi. 83. miror, &c. lib. 3. Nā licet ſola permutatio beneficij pinguis cū tenui nō arguat fraudē, vt in deciſ. ſecunda. de rer. permuta. in antiquiori. Vbi tamen fit ab infirmo, præſertim cū amico vel conſanguineo, nemini eſt dubium, talem permutationem fraudulentam præſumi, vt dicunt præfati Doctores. Facit ad hoc, quod in notabili caſu infirmi conſuluit Pet. de Ancha. in conſi. 430. incipien. fuiſſet expediens. Et in caſu prædictæ permutationis diſparis ab infirmo facta quòd fraudulenta præſumitur, conſuluit Oldra. in conſi. 324. in 3. col Et hoc in terminis tenuit Egid. deciſ. 344. facit deciſ. eiuſdē. 435. faciunt ea quæ ſcribit Socin. in cōſi. 53. verſi. præterea dicit. lib. 3. Et ita in ſimilib. terminis tenuit Rota in vna Taraconē. parochialiū corā Do. Paulo Capiſucco. 28. Ianuarij. M. D. XXX. quæ voluit extrauagātem. ſicut bonus paſtor, non habere locū in beneficio ficte

Permutatio quæ præſumitur fraudulenta

permutato: cum vero,prout eſt beneficium de Pertica, quod ſecundum conſuetudinem illius diœceſ.ad effectum permutationis faciendæ fingi ſolet,& appellatur de Pertica vt latius ſcribo in deciſ.ſuper hoc facta. Concludo igitur breuiter,quòd iſta regula tantum intelligatur de illa permutatione infirmi,de qua text.in d.c.ſecundo,& præfati doctores præſumunt fraudem:quam in terminis iſtius regulæ cõſiderat Fely.in cap.quia veriſimile. de præſumptio.poſt Abb.& alios ibi.& latius Pet.de Ancha.in cõſi.3 88.cum aliis ſuperius allegatis.Secus verò in permutatione quã infirmus cum alio facit de beneficio ęquali & pari. Nam in tali permutatione non puto regulã procedere.Et ad hoc ita dicẽdũ ſuadet ratio naturalis & æquitas:in primis,quia negari non poteſt regulã iſtã exorbitare à iure,& eſſe pœnalem.debet igitur reſtringi tantũ ad caſum,vbi de fraude ſuſpicatur.vbi verò beneficia permutata cum infirmo eſſent æqualia,ceſſat fraus,ceſſat denique præiudicium ordinariorum & expectantium.Nam licet infirmus hoc caſu dimittat per reſignationem beneficium quod habet:nihilominus tamen aliud ſimile & æquale beneficium acquirit,quod ſubintrat in locũ dimiſſi, & vacabit tandem per infirmi obitum,quod ordinarij cõferre & expectantes acceptare poterunt.quæ ratio ceſſat, quando infirmus pingue beneficium pro tenui permutat, quia in tali caſu manifeſta eſt fraus,& præiudicium prædictorum per prædictos Doct.coniecturatum:& ideo hoc tantum caſu regula locum habere debet,vt quantum fieri poteſt,concordet cum iure communi,iuxta not.in cap. cauſam,de reſcript.& capi.cum dilectus.de conſuet.

Nec obſtat,quòd regula iſta generaliter & ſimpliciter loquitur de permutatione,& ſic debet vtrãque permutationẽ includere:licet minor ratio ſit in vna,quàm in alia. argumen.text.in l.1.§.quòd autem.ff.de luſu aleæ,& alleat:Nã plus & minus non differunt ſpecie,vt in l.fi.ff.de fund.inſtruct.quia reſpõdetur,ꝙ generalitas diſpoſitionis ampliatur,& reſtringitur ſecũdũ ſubiectã materiã.vt dixit gloſſ.fina.per illũ text.in c.ſi Papa.de priuil.li.6. Nec eſt referenda ad ea,de quibus non eſt veriſimile diſponentẽ cogitaſſe,vt tradit Iaſ.in l.Lucius.de lib.& poſth.& latius in l.ſi de certa.C.de tranſact.Et hoc caſu plus & minus differũt,quãdo eſt diuerſa ratio, vt dicit gl.& Bar.in l.penul.ff.de noua,Declarat Iaſ.in l.qui bis idem,in 3 co.

Plus & minus nõ differunt ſpecie.

ff.de

ff. de verbo.obliga.dixi in tracta.expecta.nu.99.cũ ſequẽ. Et vltra prædicta circa huiuſmodi permutationes beneficiorũ tenuiũ cũ pinguibus ab infirmis factas, videndum eſt per Petr.de Ancha.in conſil.383.& in conſi.385.& Pet.de Peruſio in tracta.de rer.permuta.colũ.7.& And. Sicul.in quodam ſuo conſilio,cuius numerus nunc euanuit è memoria,interruptione facta alterius negotij.

Diſpoſitiõis generalitas.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, An regula iſta habeat locum quando fit reſignatio,reſeruatis fructibus?

Reſignatio quãdo fit reſeruatis fructibus.

SOLVTIO. Olim R.P.D. Dominic.de Iacobitis, inſignis auditor Rotæ,& poſteà Cardinalis, in quibuſdã ſuis Apoſtillis ab eo ſcriptis,adnotauit iſtum caſum,& refert Rotam fortè tenuiſſe temporibus ſuis regulã nõ habere locum,per ea quæ dixit card.in c.cum olim.el.2. de priuil.co.fi.ver.quæro quomodo ſcietur,&c.Et nihil aliud dicit:tamen ego ſatis dubito de iſta deciſione,ex eo,quia illa talis reſeruatio in infirmo iamiã morituro,ex quo eſt parũ duratura,videtur quædam palliata fraus ad effectũ circumueniendi regulam.Nam per huiuſmodi reſeruationem fructuum non ceſſat ratio regulæ ſuperius allegata. Nec tollitur præiudicium,quod infertur ordinariis expectantibus,ad quod obuiandum proceſſit iſta regula.Et dictum card.loquens in eo qui vendit rem,retento vſufructu,non videtur poſſe bene ad propoſitum adaptari.Et ideo cogitandum eſt melius ſuper hoc.

QAAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, An iſta regula habeat locum in beneficio patrimoniali?

Regula an habeat locum in beneficio patrimoniali.

SOLVTIO Fely.hic in quibuſdã ſuis additionibus dicit ꝙ nõ,ex eo,quia illius renũtiatio nõ nocet expectãtib.nec ordinario.& propterea ceſſat fraus,& dolus in iſta regula Sed aduerte,quia iſta opinio nõ videtur vera. In primis negari non poteſt beneficia patrimonialia,quę hodie dãtur in titulum perpetui beneficij,eſſe verè,& realiter beneficia eccleſiaſtica,& eorũ appellatione cõprehẽdi.vt tradit Fely.in cap poſtulaſti.in 8.co.de reſcript.ſicut etiã de præſtimoniis,& de hoſpitalibus dicit Felyn. ibidẽ in 1.col.& in cap.in noſtra,eod.tit.& in cap.de quarta.de præſcript.Cum igitur regula iſta ſimpliciter de beneficiis loquatur,non erit dubium talia compræhendere.

Beneficia patrimonialia.

Nõ obſtat ratio Felyni videlicet,quòd per renunciatio

Rationes plures ne beneficiorũ patrimonaliũ nõ præiudicetur ordinario, nec expectãtibus, quia hoc nõ ſufficit. Nã quãdo in l. cõſiderãtur plures rationes, licet vna ratio ceſſat, aliæ militare videntur. § affinitatis. cũ vul. inſtitu. de nup. Nã prętet illã rationem, regula iſta habet aliã, videlicet ne beneficia dentur per viam ſucceſſionis, poſtquàm eis renuntiãs vti nõ poteſt. Nam infirmus vidẽs ſe iam moriturũ ex illa infirmitate, fortè conſilio medicorum, ne beneficium vacet per obitum, in fauorem alicuius cõſanguinei, vel amici renũtiat. Et ſic iſto modo diſponit de beneficio ſuo, nõ aliàs facturus, ſi infirmitatem euadere ſe putaret. Et hoc modo aperitur via diſponẽdi in articulo mortis de beneficiis eccleſiaſticis, quaſi per viam teſtamenti, & vltimæ voluntatis, & affectionis carnalis, quod eſſe non debet. c. 1. & c. ratio, de prębeu. Quamobrem Romanus pontifex ad euitãdas huiuſmodi fraudes diſponit hîc, quod ſi infirmus renuntians moriatur infra viginti dies, beneficium cenſeatur vacare per obitum, & licet hoc caſu ratio Fely. ceſſet quia huiuſmodi patrimoniale beneficium vacans per obitum non poteſt ordinarius conferre, nec expectans acceptare. Tamen non ceſſat prædicta ratio, in qua ſuſtinetur diſpoſitio, iuxta. c. ſi eo tempore, de reſcrip. lib. 6.

Nec obſtat, ꝗ præſumi non debet iſta fraus in infirmo maximè morituro cũ præſumatur potius memor ſalutis ætemę, &c. quia hoc non ſufficit per ea quæ dicit Bald. in auth. ſi dicatur. C. de teſta. & in capitulo, ſicut. de teſti. & in l. generaliter, C. de non numera. pecu. & Baldus in l. ſi quis in graui. §. 1. ff. ad Sille. dicentes, quòd quamuis aliquis ſit in extremis, non propterea in factis ſuis præſumitur eſſe Ioan. Euang. etiam ſi corpus Domini recepiſſet, vt dicit Bald. in §. conſules. in fine. in tit. de pac. Conſt. opinio tamen Felyni poſſet vno caſu ſuſtineri, videlicet, quando renuntiatio per infirmum fieri non poſſet liberè ſine cõſenſu filiorum patrimonialium, ad quos pręſentatio, vel nominatio ꝑ obitũ vigore ſtatutorũ, priuilegiorũ, vel cõſuetudinis pertineret. Nã tali caſu ex quo perſona reſignatarij cenſeretur approbata ꝑ plures nõ habẽtes intereſſe ſanguinis, præſumeretur facta talis reſignatio potius intuitu iuſtitiæ & vtilitatis eccleſiæ, quã amore carnali, ſicut diximꝰ de beneficiis iuriſpat. Nã per talẽ cõſenſũ tollitur omnis ſuſpicio fraudis, arg. l ſi. C. de pact. cũ ſimi lib. tenenda tamẽ eſt opi. Rotæ propter eius authoritatẽ.

quæſtio

QVESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, An iſta reg. habeat locũ in officiis curię? SOLVTIO. Iſta quæſtio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis ſæcularib. vt ſunt ſcriptoriæ apoſtolicæ: portiones: & ſimilia officia, quæ venduntur & retinentur ab vxoratis. Et iſte caſus ſecundum regulã Iulij, & Hadr. expeditus erat, qui expreſſè voluerunt talia officia comprehendi. Tamen ſecundum regulas antiquas & Moder. in quibus nihil de officiis dicitur non comprehenduntur: non ſolum, quia de illis non fit mentio, ſed quia in eis ceſſat ratio finalis regulæ: quæ de benficiis ecclеſiaſticis loquitur, quæ vendi non poſſunt, vt officia, ſed per collationem conceduntur clericis non vxoratis. *Officia curiæ. Officia ſeculiaria, ſpiritualia, quædam verò mixta.*

Nec obſtat, ꝙ in aliquib. officia æquiparãtur beneficiis eccleſiaſticis, vt no. Soci. in conſi. 53. miror, ꝙ in præſenti lib. 3. ſequitur Dec. in l. fi. in fi. nu. 3. C. de pact. quia in caſu, in quo loquitur Soci. militat alia ratio multũ diuerſa à caſu noſtro: in qua non ſolũ verba iſtius regulæ, ſed etiã mens aduerſatur. Nã in officiis ſæcularibus curiæ non eſt ꝓhibita ſucceſſio, ex quo illa vendi poſſunt, & per conſequens in articulo mortis transferri tanquam res profana: nihil eſt igitur quod ibi de ſucceſſione illicita, vel de fraude ordinariorum, vel expectantiũ ſuſpicemur. Et ideo iſta regula in illis non procedit. Aut verò loquimur de officiis ſpiritualibus, de quib. loquitur text. in c. cum acceſſiſſent. de conſtit. & c. dudum. el j. de elect. & c. ꝙ Dei timorem. de ſtat. mo. & ſecundum rationẽ quã in ſimili quæſt. ponit Fede. & cõmuniter alij, regula non haberet locũ, ſed Collectarius contrarium tenet in c. penul. in iij. col. verſi. quid ſi mandetur. de verb. ſig. Et pro iſta opinione faciunt ea quæ tradunt Moder. in tract. beneficior. quæſt. ij. 1. partis. Quia in iſtis officiis eccleſiaſticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut loquimur de officiis mixtis, vt officium Vicecancelarij, vel maioris pœnitentiarij, & ſimilib us: quæ non dantur, niſi habentibus aliquẽ ordinem ſacr um. Et ſi talia officia poſſunt liberè reſignari, ſubiacent iſti regulæ propter prædictas rationes. Nam licet participent de temporalitate, & aliquando talia officia vendantur: tamẽ quia ſunt annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinalatus, iudicantur vt ſpiritualia, arg. c. quãto. de iudic. Et tenet Nicolaus de Vbal. in tract. ſucceſſ. ab inteſt. cleri. colum. penul. Verum hodiernis tamen temporibus prædicta *Officia in quibus eccleſiaſticis beneficiis æquiparãtur. Succeſſio in officialib. curiæ an ſit prohibita.*

officia nõ ita dantur,vt liberè cedi poſſint ſine licẽtia pa pæ. Ideo in eis ceſſat iſta regula, ſicut in conſiſtorialibus.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

Altare, capella & oratorium appell. vo ne beneficij quãdo veniant.

Q VAERO, an iſta regula ꝓcedat in altaribus, vel in patrimonio, ad quę quis in titulũ beneficij ordinatur?

SOLVTIO. De patrimonio non eſt dubium. ſed maior difficultas eſt in altari: tamẽ ſi illud datur in titulũ, tollitur omnis difficultas, ex eo, quia tunc dicitur beneficium, vt vulg. glo. j. circa fina. in Clemen. 2. de deci. Quæ vult quòd illa clemẽ. quæ loquitur de beneficiis, habeat locũ in altari, vel capella, quæ dantur in titulum. Et eandẽ opinionẽ tenet Domi. in c. j. col. fi. de conſuet. lib. 6. Et quod altare ſit beneficium ſimplex, tenet Abb. in c. recolẽtes in verſi. altaria. de ſtatu monacho. Sequitur Deci. in conſil. 210. viſo puncto, in j. col. Et hoc idem in oratorio videtur dicendũ, quia ex quo dari poſſunt in titulũ beneficij, veniunt eorum appellatione, vt notat Abb. in c. fi. in fin. de cenſi. Diſtinguendo tamen vt per Moder. in c. ex parte. 2. nu. 4. de reſcript. Regula ergo iſta, quæ de beneficiis loquitur habebit locum in altaribus capellis, vel oratoriis quę in titulum perpetui beneficij cõcedi ſolẽt: de quibus ſcribunt quidam Moder. in nouo tractatu iur. patr. folio. 45. & 98. quæ nõ refero. Sed in tit. patrimonij locum non habebit. ex quo illud datur quouſque epiſcopus de redditib. eccleſiæ ꝓuideat, vt notat. in capitu. tuis. de præbendis. & non eſt proprie beneficium eccleſiaſticum, licet loco tituli detur, de quibus tamen aliquid dicam in regula de annali.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

Q VAERO, an iſta regula procedat in hoſpitalibus? De iſta queſtione dicam latius in regulis de annali & triẽnali, & in quibuſdã aliis regulis. Ideo hîc nihil ſcribã. quia ex rationib⁹ ibi poſitis, q. iſta poteſt decidi.

TERTIA PARS VARIOS
continet caſus.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

Papa quare plus, vel minus quã 20. dies nõ præfigit infirmo reſignanti.

Q VAERO, quare magis papa per iſtã regulã terminum viginti dierum, quàm, 15. vel triginta, præfixit infirmo reſignanti?

SOLVTIO. Decius in conſilio 20. in ij. parte. aliàs conſil. 224. dicit hoc fuiſſe arbitrarium,

trarium, iuxta gloſſ. ratus, in l. j. ff. de poſtulãdo. Cuius opi nio ex eo ſuaderi poteſt, quia videmus antiquos renũtia tionem fraudulentam exiſtimaſſe, ſi infirmus reſignans moreretur infra octo dies, vt patet in deciſione. 361. in in antiq. reperita per Egid. in deciſi. 344. Aliquãdo enim requirebatur tempus decem, vel duodecim dierum, vt Faſtolus in quadam deciſione refert. Papa verò hic cõſti- tuit tempus viginti dierum. Extrauagans verò Inno. quæ incipit, ſicut bonus paſtor. eodem caſu menſem ſtatuit. Ex quibus apparet hoc arbritrarium fuiſſe. *Renũtia tio fraudu lenta.*

Quid igitur dicẽdum? Puto tempus viginti dierum nõ fuiſſe arbitrariũ, ſed certa & veriſimili ratione, & cũ mi niſterio à tam nultis pontificibus cõſtitutũ. Quod ex eo argumentum capimus: quia præſumere infirmos infra vi ginti dies ex eadem infirmitate obiiſſe, præambula conie ctura & cogitatione mortis, nõ aliũde prouenit, niſi quia inſignes medicos ex longa rerũ experientia hoc ſcripſiſ- ſe legimus, quos ſummos pontifices in hac parte cõſuluiſ ſe credendum eſt. Illi enim in morbis acutis terminũ vi ginti dierum ſtatuiſſe, quod depr ehẽdi queat mortalis in firmitas certum eſt. Nam, vt teſtis ea in re Hippocrates in Aphoriſmis, particula ſecunda, Aphoriſmo. 24. & Galen' ibidẽ in ſua Paraphraſi, infirmitatis acutæ tres habẽtur cognitiones indicatiuę criſis, quę infra viginti dies termi nãtur. Abinde autẽ nulla eſt certior cognitio. ex eo quia abinde declaratur infirmitatem non eſſe de acutis. *Morbis a- cutis ter- minus 20 dierũ, præ figi ſol. 8. Infirmita tis acutæ tres cogni tiones.*

Prima igitur cognitio cõtingit quarto die infirmitatis quæ eſt indicatiua ſeptimi. id eſt in illa quarta die intelli gimus, nunquid in ſeptimo die debeat eſſe criſis, vel non. Et vndecima dies infirmitatis eſt indicatiua decimiſep- timi, & dies decimusſeptimus eſt indicatiu' vigeſimi. Ita- que in iſtis tribus hebdomad. finitur cognitio, & infirmus moritur. Quod expreſſius declarat idem Hippocra. libro tertio Prognoſt. in hæc verba: Quibus febris perma- net nec labore grauantur nec multum moleſtantur vię dolore, his apoſtema futurum eſt in iuncturis inferio- rum partium poſt dies viginti. Quibus febris longæ &c. Et ſubdit, viginti diebus trãſactis, poſt febrem oportet vt expectetur exitura, cum pertranſit egritudo xx. diem, Hæc ibi. Ex quibus verbis aperte, colligitur infirmitatem omnẽ quæ infra vigeſimum diem hominẽ interficit, eſſe de grauib' & acutis, quę prędictis ſignis cognoſcitur, Vbi *Febris du rans poſt 20. dies, quid ſo- leat opera ri.*

igitur

igitur medic⁹ vidit talia ſigna infirmitatis acutæ, quæ velociſſimè infra dictum tempus hominē necant, veriſimile eſt medicū certiorem infirmum reddidiſſe, prout illū, & eius conſanguineos de periculoſa infirmitate admonere tenetur, vt animę ſuę & reb. ſuis conſulat, vt habetur in c. cum infirmitas, de pœni. & re. Qui quidem infirmi mortis cogitatione tacti, facile ab amicis vel cōſanguineis ad faciendas huiuſmodi reſignationes inducunt, & iſto modo infirmi de beneficiis ſuis, ſicut de re temporali diſponūt. Videntes igitur Romani Pontifices hæc cōtingere poſſe, veluti à viris peritis edocti, quorum copia apud ipſos eſſe ſolet, conſtituerūt in hac regula terminum huiuſmodi viginti dierū, infra quem ſi infirmi reſignātes morerētur, voluerunt beneficia reſignata, nō per reſignationē, ſed per obitū vacare cenſeri: hac, vt dixi, moti ratione, ne infirmi grauiter ægrotantes certificati per medicos in j. vel ſecūdo criſi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, ſicut de pdiis, & bonis īmobilibus in cōſanguineos ſuos, vel alios amicos, quaſi teſtamētū condētes, diſponāt. Qui quidē diſponēdi modus à ſacris eſt Canonib⁹ reprobat⁹ vt apparet in c. plęriq;, & in c. apoſtolica. 8. q. 1. ideo bona fuit iſta ꝓuiſio, q̄ fraudes huiuſmodi ſuſtulit: nec fortuitò, vt Deci. putabat, ſed optima & certa cōſideratione facita. Ex quibus omnibus fit breuis concluſio, quòd infra. xx. diem poteſt cognoſci infirmitas mortalis, infra quem ſi reſignans infirmus moritur, non valet reſignatio, quia præſumitur conſulto illam feciſſe ob prædictam cauſam, præſertim, quia vt dicit Salyc. in l. furioſum, C. qui teſtamen. fac. poſſ. infirmi graui infirmitate laborantes non pręſumuntur eſſe in ſana mēte: ſed iſta ceſſāt quādo infirmus obiit poſt viginti dies, Quia ſignū regulariter eſt, quod infirmitas nō erat grauis. Et ideo tali caſu fraus, & dolus, & defectus mentis ceſſant. iſta ſunt quæ mihi ſuper iſta quęſtione occurrūt, quę licet ampliari poſſent, ne tamē in infinitū procedatur, acquieſco. Satis enim fuit occupato viro, cuiuſmodi ego ſum, viam nouitati præſtitiſſe.

Infirmitas mortalis infra 20. diē poteſt cognoſci.

Infirmi graui infir. mi. lab. nō præſumuntur ſanæ

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVAERO, an regula iſta procedat in renuntiatione facta extra curiam coram ordinario, vel legato?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, vt in terminis conſuluit Deci in conſil. 224 in caſu propoſito, in fine. Mouetur duabus rationibus

Regula an procedat ī renuntiatione &c.

Prima

Prima, quia regula iſta de renuntiatione loquens debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manib. papæ. Et licet ad hoc nihil allegat, tamen facit quod dicit Anto. de But. in c. ſua. de offi. vicarij. & facit l. quæritur. ff. de ſta. homi.

Secunda ratio Decij eſt quia ſummus pontifex facilius decipi ac fraudari poteſt, quàm ordinarius, vt no. in cle. j. de offic. ordi. Igitur neceſſaria magis fuit prouiſio regulæ iſtius in reſignationibus factis in curia coram papa quàm coram ordinario. Ita concludit Deci. in d. conſilio.

XX. dies ĩ reſignat. infirmorũ à die præſtiti cõſenſus computari debẽt

Addo pro iſta opinione bene facere textum iſtius regulæ dum diſponit illos viginti dies cõputari debere à die præſtiti conſenſus, & non reſignationis factæ, nõ alia de cauſa niſi vt apertè oſtenderet ſtylum curiæ, qui hanc formam præſtandi conſẽſum in Cancellaria, vel in Camera introduxit, cum tamẽ extra curiam vnico cõtextu fiat reſignatio corã ordinario, & præſtetur cõſenſus imo actus ipſe reſignationis eſt vnus, & idem cum cõſenſu. Ergo dicendum eſt, regulam tantum renuntiationes factas in curia non extra conſideraſſe. Et quia etiã rectè intuenti renuntiationi factę extra curiam non conueniunt verba regulæ. Igitur nec eius diſpoſitio locũ habebit. l. hos accuſare. §. in omnibus de accuſat. cum ſimilibus.

Cõnſenſus aliquando in curia præcedit.

Hoc etiã ſuadetur, quia videmus conſenſũ in curia præcedere aliquãdo, & interdum ſequi ſignatam ſupplicationẽ, iuxta. c. cura, de iur. patr. & deciſ. 5. de rer. permu. in no. quod extra curiã non ſeruatur. Vltimo pro iſta opinione facit, quia conſtat plures alias regulas in modo loquendi huic noſtræ ſimiles, non habere locũ extra curiam vt patet in regula de exprimendo valore, & regula, quòd diſpẽſationes non ſuffragẽtur niſi literis expeditis, quæ nõ habet locũ extra curiam, ſecundũ interpretationem Rotæ, vt ibi decernetur, ergo neque iſta locum habere debet.

Regulæ quanõ habẽt locum extra curiam.

Sed prędictis non obſtãtib. verior videtur opinio cõtraria pro qua faciunt rationes ſequẽtes. Prima, quia clarũ eſt regulã factam fuiſſe, vt fraudibus infirmi renũtiãtis, & illorum in quorum fauorem renuntiatum fuit, occuratur: quia eo ipſo, ꝙ renuntiatio facta reperitur in infirmitate, præſumitur fraudulẽta, vt dicit Alexan. in l. filiæ ff. ſolut. matr. Et hoc ex eo ſuadetur, quia infirmus nõ pręſumitur eſſe in ſana mẽte, vt dicit Saly. in l. furoſũ C. qui teſtam. facere poſſ. Sed iſta ratio militat extra curiam, igitur regula erit generalis. Et quia abſurdum videtur, quod infir-

Renuntiatio fraudulenta.

mi cogitatione mortis inducantur quaſi ad diſponendum per viam vltimæ voluntatis de beneficiis in fraudē ordinariorum & expectantium, vt in ſpecie conſiderāt quidā doctiſſimi repetentes, videlicet quidam Guliel. benedicti in repet. cap. Raynutius. fol. 161. num. 26. de teſtam. quod prohibitum eſt, & reprobatum à iure, vt in cap. apoſtolica, 8. quæſt. 1. Iſta enim ratio generalis eſt tam in curia quā extra curiā. Ergo & regula erit generalis, ex qua non ſolum verba, ſed mens inſpiciēda eſt, vt dicit tex. in l. ſcire. §. aliud. ff. de excuſ. tuto. Per quē tex. voluerūt Domini in vna Saguntina parochialis de Prados Redondos, corā me de anno M.D.XXXV. quod regula prærogatiuorū ſcriptorum nō militaret cōtra familiares papæ, attenta eius mēte, licet verba aliud ſuaderent. Ita dicendum eſt, videlicet quòd mens iſtius regulæ attēdi debet, quæ licet nō ſit expreſſa, ſed ſit cōiecturata, limitat & reſtringit verba legis ad limites rationis, vt notat Abb. in cap. fina. co. 5. de iure iu. & in cap. ſecūdo requiris. in princ. de appel. Et breuiter nō eūdo per mēdicata ſuffragia ſecundū iſtam opinionē poſt longas diſputationes in pluribus cauſis iudicauit Rota: ex quibus ſufficiet exēpli gratia quatuor adnotare. Primo enim hanc quæſtionem propoſuit R.P.D. Simonetta in vna Barchionen. capellaniæ, in qua ita fuit concluſum: & ita iudicatum in vna alia Salamantina coram D. Hugone de Spina. & in aliis duabus coram D. Paulo de Capiſuccis, vt eas refert, & de his atteſtatur Dom. Guliel. Caſsiodorus in recol. ſuis deciſ. Rotæ, quæ nunc per manus plurium curialium verſantur, vbi latius hoc ſcribit.

Renuntiatio fraudulenta.

Nec obſtant modo, quæ in contrarium dicta fuerūt, q. a ratio Decij in d. conſil. videlicet, quod iſta regula debeat intelligi de renuntiatione facta in manib. Papæ, non eſt vera, ex eo q. a regula iſta generaliter & indiſtinctè loquitur. Debet igiť generaliter intelligi de reſignatione facta in manib. cuiuſcūque ordinarij: ſicut etiam generaliter & indiſtincte intelliguntur titu. de renuntiatione, & de rerū ꝑmutatione. Et iſta interpretatio videtur neceſſaria iſto caſu: quia ratio fraudis cōſiderata in regula, militat in reſignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, vel ſimilitudo non concurrat; ſufficit quòd ex aliqua parte ratio diſpoſitionis militet. argu. tex. in l. j. § quod autē. de luſu, aleę, & alea. & quæ no. Ab. in c. quemadmodū. in primo notabili, de iureiur. & per hoc pa

tet

tet reſponſio ad ſecundam rationem.

Nec obſtat quod eſt dictũ de cõſenſu põderando verba regulæ, quia reſpõdetur ꝙ verba de cõſenſu poſſunt etiã in renũtiationib. extra curiã verificari, vbi & ante & poſt poteſt quis cõſẽtire ſicut in curia, vt ego vidi in pluribus reſignationib. de paribus factũ fuiſſe, cum nihil ſit quod huic facto refragetur. Et licet illa verba, de cõſenſu, fuerint addita per Iulium ſecundũ ad euitandas curialium fraudes: quorũ aliqui ſolebant interdũ tenere ſupplicationes in Scarcella, expectãtes exitũ infirmitatis defuncti, & poſt obitum conſentiebãt. Nã hæc prouiſio facta in curia per Iulium militare poteſt etiã extra curiam. Cum igitur iſta regula contineat in ſe plures rationes, de quib. ſæpe in ſuperioribſ facta eſt mentio, ſiue militẽt omnes in reſignationib extra curiam, ſiue aliqua eorum, diſpoſitio ſemper generaliter procedet & habebit locũ tam in curia q̃ extra, iuxta ea quæ dicit Ia. in l. cũ filio. in 33. col. ff. de leg. j. & in l. dedi. la prima. in primo notabili ff. de con. cau. da. Et iſta ſufficiãt pro præſẽti quæſtione. Reliqua verò quæ hic deſiderari poſſunt, repeteda ſunt ab his, quę latiſſimè ſcripſi ſuperius in proœmio regularum, quæſt. 2.

Verba de conſenſu &c. quomodo procedant.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA

QVAERO, an ſi infirmus leui infirmitate, nõ lethali, vt eſt podagra, quartana, vel ſimilis renuntiat beneficio, & papa admittit reſignationẽ, cum derogatione illius regulæ per iſta verba quatenus ex illa infirmitate moriatur: an ſi infirmus moriatur infra viginti dies ex ſuperueniente graui infirmitate, cẽſeatur derogatum regulæ per dicta verba?

SOLVTIO. Videtur quòd non, ex eo quia illa derogatio videtur tantum referri ad infirmitatẽ leuem exiſtentem tẽpore renũtiationis, & de illa videtur cogitatũ, nõ autem de ſuperueniẽti. Pro quo videtur text. notabilis in clem. ſi. de reſcrip. & in cap. ad audientiam. de eccle. ędif. & in cap. quod vero, 32. quæſt. 2. Sic etiam videmus quòd emptio vel pactum non trahuntur ad ea quæ nõ apparẽt ſeu quæ neſciuntur tempore contractus. l. Rutilia, ff. de cõtrahen. empt. & l. tres fratres ff. de pact. cum aliis, de quibus per Gemi. in conſi. 69. colum. penult. Et quia ſi tempore infirmitatis lethalis peteretur derogatio regulæ, fortaſſis Papa eam non concederet, propter præſumptionẽ fraudis quæ non militat in leui infirmitate, de qua nõ eſt

Emptio nõ trahitur ad ea quæ non apparent tempore contractus.

periculoſum

exceptio.& latius per Petr.de Ancha in conſi.338.in 2. & fin.colum.& de hoc eſt tex.notabilis in l.1.§. ſed ſciendum ff.de ædil.edtct. *Infirmitatis appellatione debet intelligi de graui.*

Quid tenendum? Breuiter Rota in prædicta cauſa tenuit regulam de vtraque infirmitate intelligi debere. Nam ex quo regula non diſtinguit, ſed in genere loquitur, omnes ſpecies infirmitatis cõprehẽdit.l.ſi quis earum. §.interempt ff.de leg.3.Nã infirmus leui infirmitate infirmus dicitur & ſufficit ꝙ in infirmitate reſignatio facta fuerit, & ꝙ in illa moriatur. Et licet diſpar ratio ſit in leui infirmitate & in graui, quo ad iuris effectus, vt in iurib.allegatis, tamẽ tex.generaliter loquẽs debet cõprehẽdere vtrũque caſum, licet maior ratio ſit in vno caſu quã in alio, vt eſt tex.notab in l.1.§.quod autẽ.ff de vſu aleæ & ale. Quia plus & min⁹ differũt ſpecie.l.fi.de fũd. inſtr. & ſufficit ꝙ ex leui infirmitate poſsit ſequi effectus regulæ ſicut ex magna, arg.tex.ſingula.in c.tres autem, circa fi de pęn.diſt.1. Nec obſtat ꝙ quartana, nec ſimiles ſunt infirmitates periculoſæ quia verũ eſt. Regulariter tamẽ aliquãdo contrarium contingit ſecũdum complexiones & ætates infirmorum vt inquit Corne. Nã licet in iuuene robuſto febris quartana ſit purgamentum humoris, vt dicit Frãci. de Piſis in ſuo antidotario, vnde emanauit prouerbium, Quod pro quartana non pulſatur campana: tamen in iuuene male complexionato & debili, vel in ſene talis febris, quia longa eſt mortalis, vt omnes medici in ſuis practicis concludunt in titulo de Quartana. *Quartana & ſimiles longe ægritudines, in qui'us nõ ſint periculoſa.*

QVAESTIO XXIX.

QVAERO, quid ſi aliquis reſignauit bis in infirmitate & ſecunda reſignatio fuit admiſſa & non prima, & vtriuſque conſenſus reperitur apud notarium, ſed conſenſus primæ poſterior, Quæritur à quo conſenſu debẽt computari iſti viginti dies. *Reſignãte aliquo bis in infirmitate, &c.*

SOLVTIO. Videtur dicendũ à conſenſu primę reſignationis, licet ſit ſecũdo loco præſtitus: quia renũtiãs fecit quod in ipſo erat, & ceſſat fraus, & etiam concurrit verus modus vacandi: ſed in ſecũda renũtiatione nõ datur verus modus vacandi, ſed fictus ratione iſtius regulę. Igitur concurrente vera vacatione cum ficta, attendi debet vera, iuxta l.final.C.de his qui veni.æta.impe.& quæ not.in c.ſuſceptum, de reſcip.lib.vj. *Fraudis ratio. Vacatione vera concurrente cum ficta, quæ attendi debeat.*

Pro contraria parte facit, quia regula iſta loquitur de

N renunt

Renuntiatio quando non admittitur, beneficiũ non vacat.

renũtiatione perfecta quæ fuit admiſſa. Quod patet per illa verba regulæ, reſignarit: quæ ſunt verba, præteriti tẽporis, quæ denotãt actũ perfectum. Et hoc idem innuũt illa alia verba regulæ, dum dicũt quòd collatio ſit nulla. Ergo tex. præſupponit renũtiationẽ fuiſſe admiſſam, non repudiatã, quia admiſſam ſequitur collatio, non repudiatam. Nam quãdo nõ admittitur renũtiatio, beneficiũ nõ vacat c. cũ in dubiis, & c. admonet de renũt. & c. ſi qui verò. & c. ſi quis presbiter. 7. q. 1. & beneficium non vacans non cõfertur, vt in c. cũ noſtris, de cõceſ. præb. Cũ igitur prima renũtiatio in caſu noſtro nõ fuit admiſſa, certe nõ habet locũ regula, quę in vtrũq; caſum vacationẽ inducit, videlicet, ſi moriatur reſignãs infra. xx. dies, per mortẽ vacare cẽſeatur: & ſi poſt. xx. dies, per reſignationem. Preterea quia regula iſta loquitur propriè quãdo duo concurrunt videlicet, quãdo eſt facta reſignatio, & vigore illius eſt alteri facta collatio, de cuius iurib. diſceptatur, donec cõſtet reſignãtem mortuũ fuiſſe ante vel poſt xx. dies. Sed in prima reſignatione non acceptata, iſta nõ concurrũt. Igitur regula ad eam non adaptatur, ſed ad ſecũdam iuxta verborum congruẽtiam, ſecũdum doctrinã Bar. in d l. autem § 1. ff. de adminiſtr. tut. & Ang. in l. 4. §. totiens, ff. de dam. infect. Et ſecundum iſtam partem conſuluit Ioan. Aloiſius Tuſcanus in cauſa Cęnouanen. prę bend. & illud conſilium incipit, deciſio iſtius caſus.

Quid tenẽdum? Mihi videtur primam opinionem eſſe veriorem; videlicet quod tempus. xx. dierum à tempore cõſenſus primæ reſignationis debeat computari etiã non admiſſę, ad quam conſenſus quandocunque præſtitus refertur, vt tenuerunt Domini in vna Frigen. canonica. & præbendæ coram dom Staphileo, pro cardinali Cibo, de menſe Maio. 1521. vt dominus Guliel. in collect. deciſ. refert. Nam eo ipſo quòd quis in manib. ſuperioris renuntiat, amiſit ius & poſſeſſionem omnem quam habebat, licet ſuperior renũtiationem non admittat, Nam ad perdẽdũ ius beneficij, admiſſio ſuperioris nihil facit, ex quo per ſolam renuntiationẽ non admiſſam titulus beneficij vacet, vt concludit Rot. in dec. 352. ſi opponatur. aliàs eſt deciſ. 4. titu. de renunt. in nouis. ſequitur Abb. in c. ſolicitè. col. 5. de reſtit. ſpolia. nec poteſt talis renutians variare, vt notatur in c. ex tranſmiſſa, & c. in præſentia, de renunt. & in clemen. 1. eodem tit. Nam quantum ad ſe per

tinet

tinet;renuntiatio valet,vt latè concludit Ioan.And.in regula non firmatur,de reg.iur.in Mercur & ibi reſpondet ad contraria.Et iſta de plano procedunt quando renũtiatio non admiſſa in manibus ſuperioris facta fuit:ſecus verò ſi in manibus non habentis poteſtatem , quia tali caſu ante admiſſionem reuocari poteſt,vt Rota in antiquio. tit.de renuntia.deciſ.3.incipien.quidam primus in data. dicit.Ex quo igitur per primam renuntiationem amiſit titulũ & poſſeſſionem reſignans,quando ſecundo ceſſit,nihil vacabat:per conſequens conſenſus præſtitus ſuper tali renuntiatione nõ valuit:quia annullato principali corruit acceſſorium.l.fi.de conſtitu.pecu.Nec refert,quòd iſte conſenſus ad renuntiationem ſecundã fuerit prius pręſtitus,quàm conſenſus reſignationis primæ.Nã nõ refert quando præſtetur.vt ſuprà dictum eſt,dummodo præſtetur ſuper reſignatione valida.Si igitur prima reſignatio valida fuit per ſolum actum reſignãdi coram ſuperiori factum,à fortiori procedent iſta,quando reſignans non ſolum per porrectionem ſupplicationis,per quã dicitur renuntians conſentire,vt traditur in ca.quidam.de renuntiatio.Sed etiam per expreſſum conſenſum in manibus notarij præſtitum firmauit intentionem ſuam.

Acceſſorium nullo annullato principale corruit.

Renũtiãs per porrectionem ſupplicationis.

QVAESTIO TRIGESIMA

QVAERO an vacatio iſta per mortem,quæ inducitur per iſtam regulã,quando reſignans infra viginti dies moritur dicatur vera vacatio per obitũ quo ad effectum,vt ſub regulis & aliis diſpoſitionibus, & conceſſionibus loquentibus de vacatione per obitum comprehendatur:an verò ſit ficta?

Vacatio per mortem

SOLVTIO.Prima facie videtur dicendum,quòd ſit vera vacatio,ex eo,quia fictio quæ inducitur à iure,habetur pro veritate quo ad iuris diſpoſitionem,vt tradit Bart.in l.ſi is q pro empto.ff.de vſucap.Sed iſta vacatio inducitur per iſtam regulam,& ſic per diſpoſitionẽ iuris.Igitur,&c.

Fictio quæ inducitur à iure, &c.

Sed contrariam opinionẽ prædictis nõ obſtãtibus,arbitror veriorẽ,quã ratione & authoritate oſtẽdo. Ratione quia negari nõ poteſt per reſignationẽ factã infra viginti dies beneficium verè vacaſſe per reſignationẽ:aliàs nõ tenuiſſet collatio de beneficio nõ vacãti,vt in c.1.& 2.& ca.cum noſtris.de cõce.præb.Et hoc diſponitur in regula de impetrante beneficia viuẽtiũ.Neque ſi à principio nõ valuiſſet,collatio validari poſſet ex ſuperexiſtẽtia vitę re

Beneficiũ vacare per reſignationẽ.

ſignantis poſt viginti dies, iuxta notata in c. ſi eo tempore. de reſcript. in 6. Cum igitur per renuntiationẽ infirmi verè vacauit beneficium, nõ poteſt dici quod verè vacet per obitum eiuſdem, cum iſta ſint diuerſa, & ad poſitionẽ vnius excluditur aliud, vt in cap. ſuſceptum, de reſcrip. lib. 6. Talis igitur vacatio obitus erit ficta & interpretatiua, non vera. Papa enim non poteſt facere quod reſignatio quæ verè & realiter facta fuit, nõ ſit facta. l. in libello. §. factæ. ff. de capti. & in cap. ſi Paulus, 32. quæſt. 5. Poteſt tamen facere quòd moriente illo qui reſignauit infra viginti dies, cẽſeatur vacare per mortẽ, & ꝙ reſignatio habeatur pro nõ facta, iuxta glo. in clem. 1. de immu. eccl. Dictũ igitur Bart. in d. l. ſi is qui. procedit vbi nõ cõcurrit veritas. Stante igitur veritate, fictio pro veritate haberi nõ poteſt. Ex quibus infero, quòd iſte modus vacandi inductus eſt per iſtã regulã, cũ nõ ſit verus, nõ cõprehenditur ſub aliis regulis loquentibus ſimpliciter de vacatione per mortem. Et ſic infero ꝙ regula de impetrantibus per obitum familiariũ cardinalium, non habebit locum in vacatione per obitum iſto modo inducta, vt ibi latius dicam. Et ita in terminis noſtris fuit olim tentũ in curia in cauſa Sagien. Archidiaconatus. pro qua opinione fuit Ioan. Aloiſius Tuſcanus aduocatus cõſiſtorialis, vt patet lib. 1. allegationũ ſuarum. fol. 6. & tenuit expreſſe Rom. in conſi. 342. quem inferius inducam in alia quæſtione. & credo de hoc domi. Guliel. aliquam deciſionem ſcripſiſſe.

Papa non poteſt ſacere, quod &c.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA

QVAERO, quidã in ſanitate beneficium in manibus Papæ reſignauit ſupplicatione ſignata, conſenſum præſtitit in infirmitate, ex qua infra viginti dies deceſſit, quæritur an ſit locus regulæ?

Reſignãs in ſanitate. e. eſi ciũ in manibus papæ, &c.

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum quòd non, quia tempore reſignationis factæ, reſignans erat ſanus. & tamen regula loquitur de infirmo. Ergo verba eius non adaptãtur ad caſum. In contrarium faciunt verba regulæ Modernæ, quæ computant illos viginti dies à die præſtiti conſenſus per ipſum reſignantem. Et ſic videtur, quòd tota reſignatio referatur ad tempus conſenſus, tanquã ad cauſam formalẽ, quia finis dat eſſe rei. l. Iulianus. §. ſi quis rẽ ff. ad exhiben. Quo quidem conſenſus tempore iam infirmus erat reſignans: & ideo ſubintrat regula. Quid dicendum? Certè pars negatiua mihi magis placet, ex eo, quia

Finis dat eſſe rei.

quia poſtquàm renuntiatio admiſſa fuit per ſuperiorem beneficium vacat de iure & de facto, ſecundum Rotam. deciſ 23. in not. Et reſignans non poterat pœnitere, neq; repetere beneficium. cle. 1. eodem titu & cap. ex tranſmiſſa, de renunt etiam ſi ſanus ſuperuixiſſet. Tempus igitur præſtandi conſenſum non erit in conſideratione ad validitatem renuntiationis, ſed tantum ad effectum numerādi illos viginti dies. Concludo igitur regulam non habere locum iſto caſu, cum reſignatio facta ſit in ſanitate: & regula loquitur de facta in infirmitate. Et præſtatio conſenſus non eſt reſignatio, ſed conſummatio, ſiue declaratio reſignationis, quæ nihil noui inducit, ſed factū confirmat, ſicut videmus, ꝗ concubitus non facit matrimoniū, ſed factum confirmat. l. nuptias. ff. de reg iur. cap. licet. de tranſla epiſcopi. Ita hic dicendum eſt, quod per porrectionem ſupplicationis, & admiſsionem ſuperioris reſignatio inducatur: ſicut matrimonium ſpirituale inducitur mutuo conſenſu. vt in d. c. licet & in d. ca. quidam, de renūt. Conſenſus verò, qui poſtea præſtatur reſpicit executionem, nō perfectionē actus, vt ſæpe tenuit Rota, & hoc in renuntiationibus ſimplicibus: ſed in correſpectiuis & conditionalibus, vbi reſeruatur reſignanti aliquid, vt penſio vel regreſſus, tali caſu pro forma conſenſus requiritur, & antè conſenſum præſtitū partes poterunt pœnitere, cum talis conſenſus ſit formalis, vt tradunt omnes in cap. cum vniuerſorum de ret. permu. Et tenuit Rota præteritis annis in vna Placentin. Archidiaconatus de Trugillo, coram R. P. D. Epiſcop. Marſicano: & in alia Toletana de Xotaſe corā R. P. D. Petro epiſcopo Aquen. quæ adhuc pēdet hoc anno. M. D X X X I X. Imò ſi quis iuraret ſe non cōtrauenire etiā per inſtrumētū in forma Cameræ ante præſtitū cōſenſum reſignationis, & cōfirmationē ſuperioris, huiuſmodi propoſitū reuocari poſſet. Ita tenuit Rota in vna Vrgelē. & Valētina beneficiorū, pro Io. Adroueo cōtra Ant. Vich die. 6. Octobris. M. D XXXV. per ea quæ not. Abb. in c. ſuper eo, de cōdi. appoſ. & Matth. de Afflict. lib. 3. Cōſtit. regni. fo. 7. nu. 45. & ea quæ notabiliter ſcribit Hieronymus Paulus antiquus Cancellariæ corrector, in illo vulgato libro practicæ Cācellariæ, fo. 50. verſi. duo tractauerūt, &c. Requiritur igitur ad effectū iſtius regulę; cedētē vtroque tēpore fuiſſe infirmū, tā tēpore reſignationis, quā tēpore cōſenſus, & viginti dies numerāt à tēpore

Beneficiū de iure quandò vacare dicatur.

Iurans ſe non cōtrauenire, etiam per inſtrumentum in forma Cameræ, &c.

conſenſus. Et ratio quare requiritur infirmitas vtroque tẽpore eſt, quia poſſet ſanus reſignare, & conſenſus præſtari per annũ poſt obitũ eius, iuxta bullam Alexand. Papę 6. quæ hodie eſt in vſu, & tali caſu regula non haberet locũ quãdo infirm⁹ reſignat, extrauagãs Alexãdri nõ procedit quę loquitur in ſano. Aliàs ſi contrariũ diceremus, de facili iſta regula deludi poſſet. Quia infirmus reſignãs conſtitueret procuratorem ad conſentiẽdum & illę non præſtaret conſenſum, niſi poſt obitum renuntiantis, ad effectum, & viginti dies, qui à tẽpore præſtandi conſenſus numerari debent, excludantur, cum iam antea reſignans obierit. Et quia etiam vbi requiritur in aliquo actu qualitas, debet illa vtroq; tempore concurrere, vt dixi in c. ſtatutum circa fi. de reſcrip. lib. 6. Et proptereа Clemens papa. 7. vt has difficultates tolleret, declarauit per quadam extrauagantem, regulam iſtam habere locum etiam ſi in ſanitate aliquis reſignaret. Quem in hoc imitatus eſt ſanctiſſimus Dominus noſter Paulus papa. 3.

Conſenſus bullæ. Alex. 6. effectus in præſtando cõſenſum.

QVESTIO TRICESIMASECVNDA.

Regula an habeat locum in renuntiatione, &c.

QVAERO, quid ſi facta renuntiatione per infirmũ in manibus papæ, ante præſtitum cõſenſum papa moritur, & infirmus ex eadem infirmitate poſtea decedat infra viginti dies poſt conſenſum præſtitum, an habeat locum iſta regula?

Initium etiam in odioſis ſpectamus. Principiũ actus.

SOLVTIO Videtur quòd ſic, ex quo reſignatio fuit facta viuente regula. Nam tali caſu etiã in odioſis initiũ ſpectamus, vt dicit Bal. in l. 1. per illũ textum. ff. de origi. iur. Nam principiũ actus eodẽ modo iudicatur, ſicut ipſe actus. l. non ideo. C. de hæred. inſtit. Decius in l. 2. §. mutui datio. ff. ſi cer. petat. Et quæ tradit gloſſ. in c. dubiũ. el 1. de electio. Io. And. in regula in obſcuris. de reg. iur. in mercu. Et hoc non videtur habere dubium, poſtquã papa renuntiationẽ admiſit. argu. eorũ quæ dicũtur in deciſ. ti. de renuntia. in antiquiori. & deciſ. 3. eod. tit. Et pro iſta parte facit deci. Rotæ. 181. & 207. in no. & in antiq. deciſ. 490. 53. & 617. In quibus traditur iſta doctrina, quòd beneficia ſemel reſeruata licet ceſſet cauſa reſeruans, nihilominus durant reſeruata, quia initium attenditur. Et hoc idẽ cõcludit Pet. de Anch. in cõſi. 58. circa ſcriptis regulis. cũ cõcor. vt ſcribit Belẽzi. auditor, in tract. de charitatiuo ſubſidio. q. penul. facit quod dicit Roma. cõſi. 260. Et iſta ratione tenet hodie Rota, reſeruationẽ de qua in regula

Beneficia ſemel reſeruata, licet ceſ. &c.

gula prima ſuprà eod.nõ expiraſſe morte Papæ, rationibus, de quibus per.D.And.Gãmarũ auditorem Rotæ, in tract.ſuo.de offi.lib.3.fol.66. Ita hic à ſimili videtur dicẽdum, quia ex quo reſignatio facta fuit in manibus papæ, actus habuit ſuum eſſe. Et licet conſenſus de ſtylo requiratur, & ille præſtitus nõ fuerit, niſi papa mortuo, nihil refert: quia ille conſenſus ſecundũ opinionẽ Rotæ non eſt de ſubſtantia reſignationis, ſed requiritur ad declarationem animi, & ad effectum, vt literæ expediantur: gratia tamen de iure dicitur eſſe perfecta per ſolã ſupplicationem, vt dicit deciſio 882. in antiquis. Declaratio igitur illa quæ poſtea per conſenſum fit, nihil noui inducit. iuxta. l. hæredes. §. ſed ſi notam. ff. de teſtamen.

Reſignatio ex quo facta eſt ſemel, &c.

Declaratio quando aliquid de nouo inducit.

In cõtrariũ faciũt, quia tota vis iſtius regulæ ſtat in denumeratione. 20. diẽrũ, à tẽpore cõſenſus præſtãdi cõnumerãdorũ, infra quos ſi moritur reſignãs, beneficiũ vacat per obitũ. Aliàs ſi poſtea decedat, vacat per reſignationẽ, vt patet in regula. Tũc ſic, ſi cõſenſus reſignãtis non eſt præſtit⁹ viuẽte papa, viginti dies regulæ non erũt in cõſideratione, neque arctabũt reſignantem, ex eo, quia ante præſtitũ cõſenſum morte papę expirauit eius regula, vt patet in procœmio regularũ, & latè proſequitur Dominic. in conſi. 98. Remoto igitur obſtaculo regulæ, renuntiatio regulabitur ſecundum ius commune, & ſic beneficium vacabit per reſignationem, ſiue renũtiãs moriatur infra xx. dies, ſiue poſt, prout in ſimili notabili caſu alterius regulæ conſuluit Domi. in d. conſi. Faciunt, quæ dicit Foly. in capitulo, in noſtra, in 21. corr. de reſcrip. Nec obſtat q᷑ initium attendi debet: quia eſt verum quo ad reſignationem, quia illa valet & tenet. Licet poſſet aliter reſponderi ad motiuum videlicet quòd quando initium nõ habet relationem ad finem, initium non attenditur, ſed finis, vt in l. ſtipulatio §. opus. ff. de oper. nũc. c. maiores. §. ſed adhuc. de baptiſ. c. fraternitatis. de frigidis & malefic. cum cõcor. vt ſcribit Fely. in c. cũ dilectus. de accuſa. Nã finis demonſtrat principiũ, l. reprehẽdẽda. C. de inſt. & ſubſt. Et mouet agentẽ, & dicitur cauſa cauſarũ, vt dicit Bal. in. l. eã. C. de fideicõmiſ. Alexand. conſi. 52. in 4. volumine. col. 8. Concludendo igitur dico reſignantẽ ita demũ ſubiiciſti regulę ſi regula eo tẽpore viuit, quo 20. dies numerari debẽt à tẽpore pręſtiti cõſenſus arg. l. Titius. ff. de teſta. mili. & quæ dicit Iaſon in l. Galius. in 2. column. ff. de

Finis demonſtrat principiũ.

 libe.

libe.& poſth. Cum igitur in caſu noſtro, quãdo fuit mortuus reſignans, reperiatur mortua regula, per conſequens eſt dicendum, beneficium per reſignationem vacare & nõ per mortem, quia qualitas adiuncta verbo debet adeſſe tempore verbi. lege, ex facto, de vulg. & pupil. Nec obſtat, quòd per reſignationem admiſſam ante præſtati onẽ cõſenſus, renuntians priuatur non ſolùm iure ſuo, ſed etiam poſſeſſione naturali & ciuili, vt dicit deciſio. 22. in no. Et quòd tempus datæ, in quo vigebat regula, attendi debet, non conſenſus qui venit tantum ad executionẽ renuntiationis iam factæ: quia fateor admiſsionẽ renuntiationis attẽdendã, vt ſit valida. Sed dico quòd illa reſignatio nõ ſubiicitur regulæ ad effectum, vt beneficium reſignatum cenſeatur vacare per obitum, quando reſignans moreretur infrà xx. dies. Quia ex quo voluit hic papa, ꝙ attenderetur conſenſus ad effectum numerãdi illos viginti dies, apparet hoc caſu non ipſam renuntiationem, ſed conſenſum eſſe de forma, licet in aliis caſib. conſenſus nihil noui inducat. vnde cõſenſus fuit præſtitus poſt mortem papæ, illi viginti dies regulæ nõ ſunt in cõſideratione, quia regula iã tẽpore præſtãdi conſenſus, à quo dinumerari debebant illi xx. dies, mortua & extincta fuit. Nec obſtat, ꝙ regula ſemel habuit locum, licet moriatur papa, quo caſu videtur durare effectus eius, per ea quæ dicit Pet. de Ancha. in conſi. 60. incipien. motiua & Aret. conſil. 31. & quæ dicit Deci. in capit. cum ceſſante de appellat. Et Io. And. in regula, decet. de reg. iur lib. 6. Bartol. in l. 2 §. non ſolum. de excuſ. tuto. Iaſon. in l. ij §. veteres. col. pen. ff. de acquirend. poſſ. cum concor. vt ſcribunt nouiſſimi Corcirenſes in repet. cap. quoniam contra. de probat. fol. 144. Quia ad hoc reſpondetur non eſſe verum, regulam hoc caſu vnquam habuiſſe effectum, ex quo conſenſus à quo xx. dies regulæ incipere debebant, non fuit viuente papa præſtitus, ſed poſt obitũ tẽpore quo iam regula erat extincta: aſſumptum igitur procederet, quando viuente papa præſtitus fuiſſet conſenſus. Quibus omnib. reſolutis, clara remanet veritas iſtius concluſionis.

Qualitas adiuncta verb.

Renuntiãs per reſignationẽ admiſſam

QVESTIO TRIGESIMATERTIA.

Reſignans extra curiam, &c.

QVAERO, quid ſi reſignans extra curiã moriatur infra xx. dies, quo caſu beneficium cenſetur vacare per obitum, & non per reſignationem, vtrum ſtante tali vacatione per obitum ex prouiſione iſtius regulæ inducta,

inducta poſſint ordinarij, vel expectãtes liberè conferre, vel acceptare dictum beneficium, tanquam vacans per obitum: an verò collatio pertineat ad ſolum papam?

SOLVTIO. Iſtam quæſtionem videtur reſoluere Rom. conſil. 342. vbi dicit tale beneficium eſſe reſeruatũ papæ totaliter. ꝙ eius collatio pertinet ad ſolum papam. Pro quo facit vna ratio, quia ſicut videmus, ꝙ per commendam factam per papam de beneficio extra curiã vacante dicitur beneficium affectum, adeo ꝙ alius, quàm papa de illo diſponere non poteſt vt dixi ſuperius, quæſt. 13. Eodem modo videtur dicendum hoc caſu, vt per prouiſionem iſtius regulæ videatur inducta ſpecialis affectio talis beneficij adeò quod inferiores non poſſint de eo prouidere, nec expectantes acceptare, vt dicunt Moder. in tract. reſerua. in 3 præludio. & in 4. quæſt. principali & latius dixi in regula de triẽnali. in quæſt. 5. Et hæc ſit ſumma, quòd affecta & reſeruata, ſunt à manibus inferiorum à papa exempta, vt notat Calde. in conſil. ix. tit. de præb. & Rom. conſil. 160. in propoſito caſu. & conſil. 442. Et eſt regula Cancellariæ ſuper hoc ædita: Et tenuit Rota in vna Zamoren. Archidiaconatus, coram. R. P. D. Marcello, de menſe Ianuario. M D. XXXII. *Beneficiũ quando dicitur reſeruatum.*

Prædictis tamẽ non obſtantibus, contraria opinio videtur probabilior. Et tenẽdo iſtam partem ad conſil. Rom. reſpondetur, ꝙ Roma. loquitur quando reſignatio eſt facta in curia, licet ibi non moriatur reſignans. Et tali caſu non eſt dubium, beneficium eſſe reſeruatũ, vel ſaltem dicitur affectum, vt dicit Archi. in c. 2. in j. col. de præben. lib. 6. Sed quando reſignatio facta fuit extra curiam, vt in iſto dubio proponitur, tũc contrariũ dicendum eſt, videlicet beneficium tale non cenſeri reſeruatũ. quia nullibi cauetur: & regula iſta non inducit reſeruationem. Nam mens iſtius regulæ ſolum fuit, reſignantes à fraudib. coercere, imponens pœnam nullitatis reſignationis, & inducẽs vacationem per obitũ. ne ex tali fraude, ſeu dolo reſignatarij fructũ vel cõmodum ex dicta reſignatione infirmi cõſequantur in præiudicium ordinariorum & expectãtium, quibus papa fauere per prouiſionẽ iſtius regulæ intendit. Quæ quidẽ ratio apertè innuit, & infert potius beneficia taliter reſignata nõ eſſe reſeruata: quia ſi eſſent reſeruata non fuiſſet vera illa ratio cõmuniter hic data, videlicet regulam iſtã fuiſſe conditam, ne per huiuſmodi reſigna-

Ratio quæ colligitur ex mente regulæ, cẽſetur expreſſa.

tiones prçiudicaretur ordinariis in cõferendis beneficiis, vel expectantibus in eiſdẽ acceptandis. Et iſta ratio quæ colligitur ex mente regulæ cenſetur expreſſa, iuxta tradita in l. tale pactum. ff. de pact. & in l. quamuis. C. de fideicommiſſ. Aliàs cum reſeruata conferre, ne acceptari poſſent. vt in c. 1. de conceſſ. præbend. lib. 6. vt eſt iam dictum, fruſtratoria eſſet ratio, conſiderans præiudicium ordinarij, vel expectantium, cum idem præiudicium maneret, ſi regula induceret reſeruationẽ. Ex quo igitur regula concernit fauorem ordinariorum & expectantiũ: & voluit in fauorem eorundẽ annullare talem prouiſionem, & vacationẽ per obitum inducere, ac ſi nõ reſignaſſent, apparet quòd de beneficiis ſic vacantibus potuerunt in mẽſibus ſuis ordinarij prouidere, & expectãtes acceptare.

Dubium tamẽ facit in hoc vnũ, quia iſte modus extraordinarius & fictus vacationis per obitum, ab iſta regula introductus non eſt de iure cõmuni, de quo ordinarij prouidere poſſunt, ſed de iure particulari, per prouiſionem iſtius regulę, & ſic ad papam pertinere videbatur, tanquã quòd manũ impoſuerit, vt in ſimili diximus de cõmenda.

Infirmi reſignantes.

Nec obſtat ratio regulæ ſuperius allegata, quia infirmi reſignãtes nõ dicuntur fraudare ordinarios, vel expectantes, niſi in vero modo vacandi. Nam ſi nõ reſignaſſent, ordinarij per veram obitus vacationẽ prouidiſſent, & expectãtes acceptaſſẽt. Et huc ratio regulæ pertinet. Sed quãdo infirmi reſignarunt, iam ſunt excluſi ordinarij & expectantes, adeò, quòd ſi papa per diſpoſitionẽ iſtius regulæ nõ occurriſſet, reſignatio haberet effectũ. Sed ne reſignãtes & reſignatarij prædicti ex malitia eorũ cõmodum reportent, in pœnã eorum papa nouam & fictã vacationem obitus induxit. Nã cũ beneficiũ verè vacauit per reſignationem, tali caſu cenſetur vacare per obitũ. Iſta tamẽ ratio non videtur inducta ad cõmodũ ordinariorũ, ſed papæ: niſi dicamus papam ædidiſſe iſtam regulã ad tollẽdũ obſtaculũ quod per illã fraudulẽtam reſignationẽ fiebat ordinariis & expectãtib. Ita ſublato impedimẽto manet libera poteſtas prouidendi, vel acceptandi. arg. eorũ quæ not. Io. And. & Domi. in c. cũ aliquibus. de reſcrp. lib. 6. Et quod dicitur de alternatiua epiſcopi. Nec apparet ex diſcurſu iſtius regulæ Papã beneficiũ prædictum ex iſta vacatione ficta voluiſſe reſeruare, cum reſeruatio in dubio nõ præſumatur, cũ ſit odioſa, vt tradit Belenzinus in

Prouidẽdi vel acceptandi poteſtas.

traſtat.

tractat.de charit.ſubſi.fol.3. & Moderni Peruſini in tract. reſeruat. Nec obſtat,quòd dictum eſt de commenda:quia diuerſa eſt ratio,ex quo papa commendando apponit manũ,& impedit alios inferiores diſponere donec per ipſũ aliud de dicto beneficio diſponatur.Hæc enim ratio non militat in caſu noſtro, in quo papa non appoſuit manus. Ideo contrariũ in eo dicendum erit. Et iſta omnia procedunt,quando reſignatio,vt proponitur,fuit facta extra curiã:vbi verò in curia quis per ſeipſum,velper procuratorẽ ſuum reſignaſſet:licet,in ea non moreretur,tali caſu collatio beneficij ſic vacãtis pertineret ad ſolũ papam. Et iſto caſu procedit conſiliũ Roma.342.Ratio eſt,quia vt dixi, per reſignationem factam in curia,beneficium dicitur vacare,vt tenet Archidia.in capitulo,ſi electio. & in capitu. commiſſa.de elect.& electi poteſtate,lib. 6. cum concor. poſitis per Rotã in antiq.deciſ.33.incipiẽ.nota quòd ibi, & c.& 882.Sicut etiã inducitur vacatio,vbi quis priuatur beneficio,vt dicit deciſi.86.in cip.nota. Sequitur Ioã.Frã. Pauinus Rotæ auditor in tract.de ſede vac.fo.16.in 4.colum. Cum igitur in caſu noſtro reſignatio ſit facta extra curiam,ceſſat omnis difficultas.

Reſeruatio in dubio an præſumatur.

Beneficiũ per reſignationẽ factam in curia dicitur vacare.

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

QVAERO,an per clauſulas generales, videlicet quouiſmodo vacet &c. poſitas in ſupplicatione reſignationis mortui infra vigenti dies,cõprehẽdatur modus iſte vacationis per obitum fictè inductus per iſtã regulam,attẽto quod reſignatio prædicta hic annullatur?

Vacatio quando dicitur inducta.

SOLVTIO Videtur prima facie dicendum iſtum fictum vacationis modũ cõprehendi ſub iſta regula,quouis modo. Quia iſta clauſula de ſui natura cõprehendit omnes modos vacãdi,etiã in beneficiis reſeruatis,vt dicit deciſi. 711.incipiẽ.not.ꝙ beneficia,&c. in antiq.& tradit Dom. & alij in c.ſuſceptum.de reſcript.lib.6.& eſt hoc vulgatũ. Si igitur prouiſio vigore reſignationis factæ per infirmũ non valuit,& beneficium per diſpoſitionem iſtius regulæ vacat per obitum,dicendum eſt cõpræhẽdi ſub prædicta clauſula generali,quouiſmodo, ita in dicta ſupplicatione reſignationis poſita:quod ſi reſignatarius nõ habet intentum ſuum per reſignationem, per obitum conſequetur.

Vacatio facta per obitum.

Obſtare tamen videtur iſti opinioni duo,quæ videntur prima facie vrgere. Primum eſt,quia annullato actu principali,annullantur omnes clauſulæ contentæ, in eo iuxta

Actu principali annullato,

gloſſ.

annullan tur omnes clauſulæ contentæ in eo.

gloſſ. Fauianam in l. ſi patronus. §. patronum ff. ſi quid in fraudem patroni. & gloſſ. in fi. in capitul. ſignificātibus. de offic. deleg. tenet Rom. cōſi. 246. cū concor. vt ſcribit Iaſ. in l. non dubium, in 4. colu. de legib. & dixi in ſingu. l. fi nal. de cōſtitu. pecu. vbi eſt textus notabilis de hoc. Cū igitur in 1. pręſenti annulletur prouiſio per reſignationē factam reſignatario, fortaſsis in pœnam ipſius inducentis infirmum ad reſignandum, vel propter ſuſpicionem, quæ haberi poteſt de eo, clarū eſt, quòd annullata prouiſione eius, omnes clauſulæ ibi poſitæ erūt nullæ. Et ſic per illas clauſulas generales non comprehendetur vacatio iſta per obitū facta. Et quia non videretur cōueniens ex actu quo quis priuatur, commodum conſequi, iuxta capi. eum qui. de præbend. libr. 6. & notatur in c. fin. de reſcript. Sed tenēdo contrariam opinionem ad iſtud motiuū poſſet reſponderi quod procedat in actu de ſui natura connexo, & qui habet ſe tanquam principale & acceſſorium, prout in exemplis poſitis per gloſſas prędictas. Secus verò quando in aliquo actu ponuntur clauſulæ non dependentes & cōnexę, ſed ſignificantes de per ſe aliud diuerſum & ſeparatum ab eo expreſſo. Nam tali caſu illæ clauſulæ non cēſentur acceſſoriæ, ſed principales. Et ideo annullato ipſo actu, non annullantur aliæ clauſulæ. Caſus eſt dę hoc fere in terminis in c. ſi eo tempore. de reſcrip. lib. 6. Vbi ſi in vno & eodem reſcripto minori facultas de primo vacaturo benefico cum cura, vel ſine cura detur: certè ſi illud reſcriptum, reſpectu illius clauſulę de curato loquentis ſit nullum, attenta minori ætate impetrantis, non tamen alia clauſula de beneficio ſine cura annullabitur. Ita eſt ibi text. quem doct. omnes dicunt ad hoc ſingularem, in l. 1. §. ſed ſi mihi. ff. de verb. oblig. Et hoc vlterius comprobatur ex communi ſtylo Rotę, quæ habet, q̄ quādo in vna cōmiſſione cōmittitur cauſa appellationis cū clauſula, Nec nō quā & quas, &c. Si cōmiſſio reſpectu cauſæ appellationis, eſt nulla forte quia de appellatione non cōſtat, iuxta deci. Egid. c. cōmiſſio. & auditoris iuriſdictio in prædicta clauſula, nec nō, quā, & quas, &c. vigore cuius totum, negotium principale cōmiſſum cēſetur, ſuſtinetur. ita hic videbatur dicēdū in caſu propoſito.

Facultas cōceſſa minori de primo vacaturo benefi. cum cura, &c.

Sed defendēdo primum motiuum, ad iſtam ſolutionem replicari poſſet. Nā dato quòd annullata prouiſione clauſula illa, quouiſmodo, illęſa remaneret, tamen dico quòd

talis

talis clauſula non poſſet capere vacationem contingētē tēpore reſignationis factæ. Nā in ſupplicatione iſta clauſula opponi ſolet, videlicet ſiue præmiſſo, ſiue alias quouiſmodo vacet, &c. Requiritur ergo q tunc vacet. Vnde ſi beneficiū vacat, poſtea clauſula illa non capit, quia vacatio tempore datę verificari debet. c. cam te, cum vulg. de reſcript. Et qualitas adiecta verbo, tēpore verbi adeſſe debet, vulg. l. ex facto, de vulg. Capiet igitur clauſula quouiſmodo vacationē extunc nō autem exnunc. Quia permiſſum ad tempus, cēſetur poſtea prohibitū. l. Imperator, ff. de poſtulando, Iaſ. in l. ſed & ſi quis. in prin. in 2. notabili. ff. de vulg. & pupil. Cum igitur vacatio iſta obitus de qua hic agitur inducta fuerit non tempore reſignationis, ſed poſtea per obitum reſignantis de qua à principio cogitatū non fuerat, neque vacatio certa erat, cum ab obitu infra viginti dies cōtingētis depēderet, merito tali clauſula ad obitū iſtum adaptari non poteſt, cum papa illud tunc cōceſſiſſe non videtur, quod in rerū natura non erat, neque cogitabat. Præſertim qa ex quo reſignatarius prouiſione priuatur, forte propter ſuſpicionē fraudis, nō videtur, q idē actus punitiuus & priuilegiatiuus eſſe debeat, cū contraria ſint. arg. l. quod fauore, C. de legi. Ne eadem res diuerſo iure cenſeatur, contra tex. in l. cum qui. ff. de vſuca.

Permiſſū ad tempus cēſetur poſtea prohibitum.

Secundum principale contrarium motiuū eſt, quia illæ clauſulæ generales in prouiſione poſitæ in dubio vacationem veram per mortem comprehēdunt. Quia verba ſimpliciter prolata, caſum verum, non fictum cōprehendunt, vt eſt text. notabilis in l. 1. §. hoc interdictum & ibi notat Bar. ff de fonte. facit. l ſi. C. de his qui ve. ætat. impetr. Sed vacatio mortis quę per iſtam regulam inducitur non vera ſed ficta eſt: quia vera vacatio per reſignationē eſt: quæ quidem reſignatio per regulam iſtam non annullatur, ſed tantum prouiſio, vt patet in ea. & tenet Rom. in con. 342. Cum igitur in dubio clauſulæ illę generales, propriè & in caſu vero intelligi debent, vt dictum eſt, ad caſum iſtū fictum adaptari non debent.

Verba ſimpliciter prolata, caſum verum, non fictum cōprehēdūt.

Sed ad hoc etiā reſponderi poteſt, quod ſi clauſulæ illæ generales p illa verba expreſſæ ſunt, vel alias quouiſmodo, ſecundum ſtylum hodiernum, rectè cōprehēdunt iſtū caſum mortis contingentis ex eadem perſona. Quia generalitas illius clauſulæ eſt apta omnem modum vacādi per eādem perſonam cōprehēdere, vt eſt lata deciſ. in no. tit. de

de reſcrip.deciſ.j.ſecundum ordinem titulorũ & ſecundũ numerum eſt deciſ.28.incip.ſi mãdetur alicui.&in antiq. eſt deciſio. 273.& 433.&.613.& 743.Et Egid.deciſ.610. cum multis allegatis per Modernos in tract. benefic. 46. quæſt tertiæ partis.Et ponit latius Fely.in c. in noſtra in 37.corect.de reſcrip.ſi igitur omnem modum vacandi cõprehẽdit modus iſte inductus per iſtam regulam,includetur,quia qui totũ dicit,&c.l. iulianus.de leg.3.Et iſta opinio ſatis mihi placeret,niſi obſtaret illud,quod dictum eſt, videlicet,ne idẽ reſignatarius in pœnam,& in odium, cuius diſpenſatio emanauit,ex eodem actu puniatur & premietur.Nam verba illa generalia omnes alias cõprehendere debent, qui ad incommodum priuati,nõ ad commodum tendunt,iuxta ea quę late ſcribit And.Sicul.in c.ſi. col j.de pecu.cler.Et quia,vt dictum eſt ſupra in proxima q.ordinarij, nec expectãtes beneficia vacatura,per hoc ſictum obitum capere non poterũt,quia non eſt verus modus vacandi. Ergo eodem modo hic dicẽdum eſt.Et ideo res propter prę ſumptam reſignatarij fraudẽ ſine difficultate nõ eſt,qua ſublata,præcedens opinio mihi placeret.

Nec obſtaret motiuũ ſuperius factũ, videlicet ꝙ dicta clauſula,quouis modo vacet,non cõprehendat niſi modũ vacandi tunc exiſtentẽ:quia hoc eſt falſum:quia ſecundũ omnes in dictis deciſionibus omnem modũ contingentẽ ex eadem perſona capit.Et tamẽ non eſt poſsibile, quòd eodem tempore beneficium per reſignationem eiuſdem perſonæ, & per obitũ eiuſdem vacet. Ergo neceſſario debemus dicere, quòd obitus poſtea obtingere debeat.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO,quia dictum eſt ſuperius,quod quando infirmus infra viginti dies moritur, beneficiũ per reſignationem in manibus papę vacat,vt dicit Rom. conſil.342 licet eius prouiſio in fauorem reſignatarij non valeat,& etiam per obitum vacat, vt diſponit iſta regula. Modo quæritur, vnus impetrat expreſſe beneficium iſtud per huiuſmodi reſignationem vacans, & alius per vacationem fictam obitus inducti,per iſtam regulam impetrat,& concurrunt in data, & in omnibus qualitatibus pares ſunt.quis præferri debeat?

Impetrãs expreſſe beneficiũ, &c.

SOLVTIO.Aliquid indecẽter ſuperius in alia quęſtione tactum fuit,ſed quia hic principaliter tractandum occurrit,ideo plenius difficultatem attingam.

Videtur

Videtur igitur, ꝙ illius impetratio valeat, qui impetrauit per reſignationem: quod probo duplici ratione. Prima, quia iſta vacatio per reſignationem inducta fuit ex facto hominis: illa verò per obitum, de qua loquitur iſta regula, eſt inducta à lege. Quo caſu prouiſio hominis prouiſionẽ legis ceſſare facit. l. fin. C. de pact. conuen. Secunda ratio eſt, quia iſta vacatio per obitum, ab iſta regula ad iſtum effectum inducta fuit, vt prouiſio reſignatario facta excludatur, quando reſignans infra viginti dies mortuus fuit. Quo caſu inducta ad vnum finem, ad alium trahi non debent. l. cum, qui. ff. de vſuca. cap. ſi cui. de præbend. lib. 6. Sed in propoſita quæſtione reſignatarius nihil petit, ſed alius. Igitur contrarium dicendum eſt.

Vacatio per reſignationem vnde ſit inducta.

Inducta ad vnũ finem, non debent ad aliũ trahi.

Iſtis tamen non obſtantibus, contrarium, iudicio meo, verius eſt. Pro quo conſiderandum eſt, quòd quando reſignans infra viginti dies moritur, beneficium alio modo, quàm per obitum, & ſic per modum ab iſta regula introductum, non autem per reſignationẽ vacat: quia iſti duo vacandi modi eodem tempore ſimul occurrere non poſſunt, vt apparet in d. cap. ſuſceptum. & Rom. conſil. 342. Qui contrarium innuere videtur. intelligitur quãdo per regulam ſpecialis modus vacandi inductus non fuiſſet, prout regula iſtius tẽporis, q̃ ipſe allegat, hoc non habebat. Sed poſito, quòd iſti duo modi vacandi vno tempore concurrere poſſent, tamen iſta vacatio obitus, hìc ſpecialiter inducta attendi debet. Et tenendo iſtam opinionem non obſtat illud, quod dicebatur, prouiſionem hominis ceſſare facere prouiſionem legis, quia illa doctrina intelligitur, niſi prouiſio legis ſit etiam ſpecialiter inducta: quia tali caſu prouiſio legis attenditur. Ita declarat gloſ. Bart. & alij in l. ij. C. de iure emphy. Sequuntur Modern. Papienſes in l. item quia. in ij. colum. ff. de pact. & in §. item Seruiana, num. 67. inſtit. de action.

Vacationis modus eodem tẽpore cõcurrere nõ poteſt.

Prouiſio hominis ceſſare facit per prouiſionem legis.

Sed vlterius aduertendum eſt, quòd impetrans per obitum, ita demum obtinebit, ſi modum, ſeu ſpeciẽ vacationis inductæ per iſtam regulam expreſſerit, & papę narrauerit. Aliâs ſola impetratio generalis obitus, nõ ſufficeret ex eo quia vacatio obitus, de qua iſta regula loquitur, eſt vacatio ficta & qualificata, & in materia ambitioſa & ſtricta, quales impetrationes ſunt, appellatione vacationis ꝑ obitum, de vacatione vera non ficta & qualificata, qualis iſta eſt, intelligemus, argu. tex. in l. quæſitum. §. illud fortaſſe

taſſe.de leg.3.& cap.ſtatutum.de elect.lib.6.vbi eſt bonus text.De hoc facit tex in l.ſi cui.de leg.2.Hinc voluit dec. Thomę Faſtoli in dubio Rotæ. 46. incip. die Mercurij. quòd impetratio per ceſſum,vel deceſſum Titij mortem ciuilem non comprehendit,videlicet quando beneficium Titij per eius priuationem vacaret.Et illud dictum ſequitur Ioan.Franciſcus Pauinus quondam Rotæ auditor, in tract.de officio,&poteſt.cap.ſed.vacan.in vlt.euidentiali, col.3.vbi more ſuo plura notabilia ponit

Iſtud tamen dictum limitatur procedere,quando alius coimpetrans eſt,prout in quæſtione noſtra. Secus verò ſi vnus ſolus impetrans eſſet:quia tali caſu modum vacandi non expreſſum caperet,vt notat Lapus in allegatio.89.in 8.colum.ſequitur Fely.in cap.in noſtra in 37.corre.col.1 Hinc eſt quòd impetrans beneficiũ per mortem Titij,venit violẽta,licet mors illa qualificata ſit,prout Geminia. & alij in dicto ca.ſuſceptum. dicunt.& latè Ioan.de Ana. in ca.fina.de homic.proſequitur.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA

Reſignaſſe aliquẽ in infirmitate per quẽ. &c

QVAERO, quomodo probetur aliquẽ in infirmitate reſignaſſe ad effectum iſtius regulę,& per quem debeat huiuſmodi infirmitas & mors infra viginti dies contingens probari?

Probationes plenæ quo caſu requirantur.

Probationes de publica voce an ſufficiant ad probandũ primũ extremum.

SOLVTIO.Debet plenè,probari quia agitur de priuando aduerſario beneficio ſuo per reſignationem obtento:& ſic de magno præiudicio. Quo caſu plenæ probationes requiruntur,maximè quia ſumus in materia quodammodo obiectiua,in qua opponitur de iſta regula ad annullandam reſignationem veram,quę eſt odioſa & ſtrictè interpretanda.Et ideo in tali materia clariſſimæ probationes requiruntur ſicut in ſpolio:in quo tenet Rota,& eſt notiſſimum,quòd ad probandum primum extremum,probationes de plublica voce & fama non ſufficiunt,ſed de viſu requiruntur.Et ita etiam in hac materia fuit coram me concluſum de anno.M.D.XXXV.in vna Compoſtellana.Et hodie 19.Februarij.M.D.XXXII.in vna Placentina Canonicatus.& præbẽdæ de Huſſillos coram D.Marco Antonio de Mareſcoto,fuit per omnes Dominos tentum,ꝙ ad probandam infirmitatem in terminis iſtius regulæ non ſufficeret,nec deberet admitti vnus teſtis idoneus cum iuramento in ſupplementum probationis. Per quem autem debeat infirmitas & mors infra viginti dies

contingens

dies contingẽs probari? Solutio eſt clara, quòd per illum qui per exceptionem iſtius regulæ quærit reſignationem refringere. Nam ex quo agit ad reſciſſionem, probare debet quod intendit, vulga. l. qui accuſare. C. de edendo. & ita communiter tenetur.

QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

QVAERO, an dies quo fit reſignatio, vel præſtatur conſenſus infirmi, debeat computari in termino viginti dierum, de quo hic, vt videlicet currant de momento ad momentum: an vero eo non computato incipiat terminus viginti dierum à ſequenti die numerari? *Dies, quo fit reſignatio, &c.*

SOLVTIO. Iſta difficultas fuit per per R.P.D. Marcellum epiſcopum Marſicanum propoſita in Rota. 5. Iulij 1538. in vna Leodien. canonica. & non fuit tũc reſoluta. Et dubitationem facit in hac materia. Vnũ, quia videmus quod in dubio tempus currit de mométo ad momẽtum, niſi in caſib. expreſſis, vt dicit Io. Andre. & alij in c. ſuper eo. de appel. & dixi in reg. de annali, allegando gloſ. cõmuniter approbatam in rub. ff. de diuer. & temp. præſcri. Sic enim videmus quòd dies termini ſtatuti, vel cõpromiſſi in termino computatur, vt dicit Bal. in l. 2. §. 2. in fi. C. cõmu de leg. Ita videtur hic dicendum, quod iſti viginti dies hic de momento ad momẽtum computari debeant. & ſic quod dies primus conſenſus, à quo numerari debent illi viginti dies, computẽtur in termino. xx. dierum. *Tempus in dubio currens, &c.*

Tamen prædictis non obſtãtibus, contraria opinio eſt de iure verior. nam non eũdo per mẽdicata ſuffragia, iſta eſt cõmunis concluſio doct. de qua per Bar. Alex. & Iaſo. in l. 1. ff. ſi quis caut. Quòd regulariter dies termini non computatur in termino, per plura iura & rationes quæ ibi adducunt & reaſſumũt longo ſermone moder. Hiſpani in rubr. inſti. de iuſti. & iur. col. 9. cum ſequent. Et licet multipliciter iſta concluſio ſoleat limitari, vt in prædictis locis ſcribunt moderni, tamen omnes in hoc cõmuniter cõcordant, quòd quãdo terminus eſt præfixus per dictionem, a, dies termini non computatur in termino. Quia illa dictio, a, de ſui natura denotat ſeparationem diei, in quo datur terminus à termino præfixo: & ſic excluditur ille dies termini à die quo fit actus, per plura iura, quæ adducit Alexan. in d. l. 1. Pro qua opinione eſt tex. clarus, quẽ ibi notat glo. in verbo, numerandum, in fin. in c. 3. de præben. li. 6. ibi, per menſem à die quo beneficia vacaue- *Terminus quãdo eſt præfixus per dictionem, a. A, dictio de ſui natura ſeparationem denotat.*

rint,&c. Quæ quidem verba ponuntur etiam in iſta regula per omnes modernos pontifices à tempore Iulij, qui Iulius fuit primus qui ad iſtam regulam addidit iſta verba, infra viginti dies à die per ipſum reſignãtem præſtandi cõſenſus cõputãdos,&c. Et ſic apparet ex tex. illius regulæ, ꝙ virtute iſtius dictionis, a, quæ excluſionẽ & ſeparationem ſignificat, dies præſtãdi cõſenſus non debet in termino cõputari, prout etiam eſt gloſſ. cõcordãs cum illa. d. l. 3. in clemen. ſicut. de appel. Quas gloſ poſt carai. ibi in. 1. quæſt. ſequitur Alexan in cõſil. 114. in. 1. col. lib. 5. cum plurib. concord. quæ ad hoc cumulat Fely. in c 1. in. 2. col. de præſcrip. Itaque iſta videtur irrefragabilis cõcluſio, ꝙ dies præſtiti cõſenſus reſignationis non cõputetur in termino. Non obſtãt modo in cõtrariũ adducta, ꝙ tẽpus in dubio intelligitur cõtinuũ, & ꝙ dies termini ſtatuti & cõpromiſſi cõputetur in termino: quia videntur iſta non eſſe omnino abſoluta, aut vera. Tamen præſuppoſito, quòd ita ſint, prædicta omnia limitãtur, niſi terminus ſtatuti vel cõpromiſsi ſit aſsignatus per dictionẽ, a, quia tali caſu non cõputatur dies in termino. ita in indiuiduo tenet Alex. in conſi. 42, in caſu & lite, col. 3. lib. 3. cum cõcor. vt ibi per eum. præſertim quia hic ſumus in ſtatuto vel in conſtitutione Apoſtolica, quæ, vt abũde in proœmio diximus, habet vim legis vniuerſalis. Itaq. manet cõcluſio firma, quòd in regula iſta dies præſtiti cõſenſus in termino viginti dierum computari non debent.

Statutum vel conſtitutio apoſtoli a habet vim legis vniuerſalis.

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

Dies artificialis.

QVAERO an dies de qua loquitur iſta regula intelligatur de die artificiali. 12. horarum, an verò de naturali. 24. horarum?

SOLVTIO. Vt apparet in quibuſdam notulis ſignaturæ gratiæ, quæ per manus plurium circũferũtur, quæ, vt refertur, ab Alexandrino originẽ deſumpſerunt: ſignatura tenet & obſeruat diem iſtius regulæ pro die. 24. horarum interpretari debere. Ita quod computabitur dies & nox quæ pro vno die reputãtur, vt in l. more Romano, ff. de fer. Et pro iſta opinione facit, quia in dubio naturalis cauſa debet attendi, non accidẽtalis, ſeu artificialis, vt eſt tex. in l. qui habet, & ibi notat Bar. ff. de tutel. ſequitur Bal. in auth. ſimiliter. C. ad l. Fal. & illũ tex. in nota. q. allegat Bar. in l. fi. ff. de offi procon. & Abb. in c. licet, de offic. leg. in l. 1. §. hoc interdictum, & ibi notat Bart. ff. de fonte.

Dies & nox reputantur pro vno die.

Cauſa naturalis in dubio debet attendi.

de fonte.& tex.in l.fin.C.de his qui ven.ætat.impe.

Sed aduertẽdum eſt,quod in regula iſta videtur dicendum, nã negari non poteſt quòd regulæ iſtæ habẽt ſe ad inſtar ſtatutorũ,& ita ſicut ſtatuta ſtricte & ꝓpriè verba in illis intelligũtur, vulg.l.2.ff.de neg.geſt. Sed in ſtatutis dies in dubio accipitur pro tẽpore.12.horarum, & ſic ab ortu ſolis vſque ad occaſum,quia tunc propriè dies dicitur,quando ſol eſt ſuper terrã,vt in c.conſuluit.de offi, deleg.& tradit Fede.de Sen.in conſil.44.ſtatuto cauetur, &c.Igitur idem dicendum erit hic. *Dies quando propriè dicitur.*

Breuiter iſtis nõ obſtãtib.prima opinio mihi videtur verior.pro qua opinio.eſt deci.moder.de Sylua in tract.beneficior.q.6 tertiæ partis,in fi. vbi tenẽt expreſſe regulã iſtam loquentem de.20.diebus, debere intelligi de dieb. naturalibus xxiiij.horarũ,vt ibi per eos. Et iſta opin. fundari poteſt efficaci ratione,quia,vt ſæpe dictum eſt in aliis quæſt.regula iſta ex quo eſt odioſa, & cõtra ius cõmune, inquãtum fieri poteſt,reſpectu odij reſtringi debet:& ampliari ,quatenus in fauorem reſignantis tendat,iuxta ca. odia de reg.iur.lib.6.Sed interpretando diem pro die naturali,xxiiij.horarũ, extẽditur magis libertas reſignãtis, quę de iure cõmuni ſine præfinitione alicuius temporis libera erat: ergo illa intrepretatio attendi debet. Et per hoc ad conſi.Fed.reſpõdetur,quòd illa interpretatio procedit,vt pœna ſtatuti euitetur,vt dicit Alex.in d.l.more, & moder.in d c conſuluit.Sicut etiam videmus, quod vt pęna periurij euitetur,qui iurauit ſoluere die dominico, ſi media nocte ſequẽti ſoluit,periurus non erit, vt notat Arch.in c.quod à patrib.75.diſtin.Bal.in c.ego enim,col. 1.de iureiur. Et iſta concordãt in materia beneficiali,de qua hic tractatur : nam non repugnat quòd actus factus de nocte,de die fieri dicatur , cum nox ſit pars diei. Sic enim collatio beneficij de nocte fieri poteſt,vt tradit Abbas in c.1.de clandeſ deſp.& Dom.poſt Arc.ĩ c.ſi tibi abſenti,co.1.de ꝓb.li.6.& eo modo reſignatio:& ideo nihil repugnat vt hic dies interpretętur.24.horarũ,ſicut cõputat eccleſia,vt in c.1.& ff.de fer.& ita hodie ſeruatur. *Per iurium nunquid erit, iurãs ſoluere die dominico, &c.* *Collatio beneficij, an de nocte fieri poſſit.*

QVAESTIO XXXIX.

QVAERO,nunquid de ſtylo curiæ ſoleat huic regulę paſſim deregari, *Regula de ſtylo. uri*

SOLVTIO.ſi loquimur extra Italiam,ſolet cõmuniter pro abſentib.derogari . In Italia verò aliquan-

 do ſolet

ſolet concedi derogatio, quando locus reſignationis diſtat à curia, & beneficia, quæ reſignantur, non ſint reſeruata: ſi verò ſit locus vicinus vrbi, cum maiori difficultate conceditur. Hodie tamē raró accidit iſte caſus ex eo, quia pauci reſignāt extra curiā propter expectatiuas, & multitudinem mandatorum quæ capiunt omnia beneficia vacatura per ceſſum vel deceſſum, & ideo procurant reſignare in curia, & tunc non ſolet derogari huic regulæ, niſi cum maximis fauoribus. Tamen tempore Leonis papę 10. non cum tanto fauore obtinebatur derogatio. Nam tunc ſæpius derogatum iſti regulæ fuit pro pluribus perſonis, quas enumerat R. bo. me. Laurentius Puccius, Cardi. Sanct. quatuor, in quodam ſuo libro adnotationis derogationum regularum. fol. 58. 72. 73. 77. quæ trahi poſſent in exemplum occurrentis caſus.

Clauſula. videlicet, Itaque ſi dictus N. &c. Et eſt conſiderandum quod, quādo infirmus mittebat procuratorem ad reſignandum in curia, quia facilè contingebat infirmum interim mori. Ideo fuit excogitata in ſupplicatione iſta clauſula. videlicet. Itaque ſi dictus N. reſignās extra Roma. cur. iā fuerit vita funct⁹, literæ per eius obitum cum omnibus clauſulis, & modis ſupraſcriptis, omiſſa reſignatione expediri poſſint. Tamen Modernis tēporibus iſta clauſula ſolet caſſari, vt euitentur fraudes, excepto in materiis Alemaniæ & Hyberniæ, quæ ſunt nationes de facili ſcandaloſæ, in quibus ſolet etiam aliquando clauſula limitari ſecundum caſus contingentiam.

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

Reſignatio prima. QVAERO, quid ſi infirmus per procuratorem primò, deinde ſecundò renuntiat etiam per procuratorē, & in hac ſecunda reſignatione derogat papa huic regulæ, nunquid ſi reſignans moriatur infra viginti dies, ſanetur prima reſignatio propter derogationem regulæ in ſecunda reſignatione factam?

SOLVTIO. Iſte caſus cōtigit tēpore Felyni in curia, vt ipſe hic refert in quadā apoſtilla, ſuper quo fuerūt variæ opin. Nā quidā dicebant ſecundā reſignationē capere beneficium & non primā. ex eo, quia prima renuntiatio per mortē reſignātis infra viginti dies perdit vires ſuas, & ſic valuit ſecunda, & licet ſecūda renuntiatio nō poſſit valere ſtante prima, quę fuit reſoluta per obitū, tamē ſecūda capiet illū modū per obitum reſultantem ex prima vigore clauſulæ generalis, vel alio quouis modo, in ſecunda

ſecunda reſignatione apponi ſolita,& ſic illa clauſula ſecundo reſignatario dabit ius.

Contrarium tamen per ſolennes viros concluſum fuit iſta ratione,quia tempore quo ſecundus impetrau t,iã erat tũc à principio quæſitũ ius primo reſignatario in ſpe bona & conſiderabili,& quamuis poſtea illa ſpes propter obitum reſignantis,infra viginti dies euanuerit:tamẽ ex quo ſecũdus in ſua ſecunda impetratione de illa ſpe mẽtionẽ non fecit,quæ tũc boni initij erat,ſubreptitiè impetraſſe dicitur. Nec obſtabat,ꝙ collatio à primo reſignatario facta, quodãmmodo, cõditionalis videbatur, & ab euẽtu vitæ reſignãtis pẽdere : ergo nullum ius tribuebat, quominus ſecunda prouiſio non valeret,arg.text.in cap. ſi pro te.de reſcript.lib.6. quia reſpondebatur primã reſignationẽ cõditionalẽ nõ fuiſſe,ſed purã & ſimplicẽ,quæ ſtatĩ ante obitũ reſignãtis integrũ ius tribuerat,& dũ in eo ſtatu erat,de illo iure in ſecũda reſignatione mẽtio fieri debebat,nec ſuperniẽtia mortis reſignãtis ad ſecũdã impetrationẽ validãdã excuſat,ex eo,quia tẽpore quo ſecũda impetratio facta fuit,reſignans viuebat,& prima reſignatio erat tũc valida,licet ex euẽtu mortis reſolubilis eſſet.aliud enim eſt ꝙ actus ſit cõditionalis,vel purus, & reſolubilis,vt tradunt Moder.in cap.cæterum,de reſcrip.

Impetrantes ſecunda prouiſio quando valeat

QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

QVAERO,nunquid legatus cum facultate derogãdi regulis æditis & ędẽdis iſti regulę derogarẽ poſſit? SOLVTIO. Poteſt capi ex his quæ in procemio regularũ,q.5.& 6.dicta ſunt,videlicet,quòd iſti regulæ & ſimilibus notabilem qualitatẽ habentibus, quæ propter ſtylum Cancellariæ in ſe clauſulam derogatoriam continent,nunquam illis per clauſulas generales derogatum cenſetur,nec derogatio concedi,niſi ſpecialiter & nominatim illis derogetur,vt etiam tenet gloſſator in reg. 17 co.2.& ita ex ſtylo in literis derogatio regulæ in principio narrari ſolet,& hoc priuilegiũ omnes regulæ Cãcellariæ iudiciales habent,quæ omnes notabiles ſunt,vt latius in d.procemio dixi. Et in caſu de quo hic quæritur. Ita inter loquẽdũ dixerũt Domini hoc anno M.D.XXXIX. in vna Gerunden.canonicatus,& præbendæ corã D.Raynaldo Petrucio.In qua cauſa per Rotã iſta duo dubia data fuerunt, Vtrum nuntius reſignationem vigore mandati in fauorẽ certæ perſonæ facti admittere poſſit.Secũdũ,

Legatus cũ facultate derogãdi,&c.

Regulis habentibus notabilẽ qualitatẽ an cenſeatur per clauſulas derogatũ?

Nuntius vtrũ poſſit admittere reſignationẽ,&c.

vtrum vigore prædictæ clauſulæ iſti regulæ derogandi facultatem haberet. Super quibus dubiis D. Hieronymus de Caſtello aduocatus, latius præter cæteros ſcripſit. Et ſuper primo Domini ſatis dubitarunt. Secundum verò dubium ab vſu patris familias pro expedito habuerunt.

REGVLA DE IDIOMATE.

ITEM voluit, quod ſi contingat iſpum alicui perſona de parochiali ecleſia prouidere, ſeu mandare prouideri, vel gratiam expectatiuã concedere niſi dicta perſona intelligat, & intelligenter loquatur idioma loci, vbi eccleſia huiuſmodi conſiſtit, prouiſio ſeu mandatum, & gratia deſuper, quo ad parochialem eccleſiam nullius ſit roboris vel momenti.

PRÆFATIO.

PLura ſunt quæ mihi ſcribere cogitanti dicenda occurrunt ſuper iſta regula, quæ vſu quotidiano ſunt frequentata: & vtilia videri poterunt, vt vtar verbis text. in l. 1. ff. ad exiben. Verum, quia quædam erunt communia cum aliis regulis: alia verò proximè ad regulam iſtã pertinebunt: ideo illa quæ communia erunt, breuius tractabo Reliqua verò plenius attingam.

In primis igitur illud meminiſſe oportet, iſtius regulæ primum cõditorem Gregorium vndecimum fuiſſe, quòd ex eo apparet, quia inter regulas prædeceſſorum Pontificum iſta regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad illã Gregorij addit, niſi verba de gratia expectatiua, quæ addidit prius ad regulã Grægorij Eugenius Papa Quartus, vt patet in eius regula. In cuius quidem diſcuſſione ſolum eas quæſtiones attingam, quas putabo neceſſarias ad materiam regulæ.

QVÆSTIO PRIMA.

Regula nunquid habeat ſymbolum &c.

IGITVR quæro pro fundamento dicendorum, nunquid regula iſta habeat ſymbolum, affinitatem, aut ſimilitudinem aliquam cum diuino aut humano iure, an verò diſcrepet à iure communi?

SOLVTIO. Videtur regula iſta cum vtroque iure, tam etiam diuino, quàm naturali ſimilitudinem maximam habere, quin potius ab illis originem trahere. Quod ita demonſtrari poteſt: quia certum eſt de iure cõmuni eũ nos debere rectorẽ curatum eligerè, qui propè intelligat parochianorum voces, & mutua voce intelligatur. Nã rector

Rectoris officium

eccleſiæ

eccleſiæ officium prædicandi in eccleſia ſua habere dignoſcitur cap.ecce.95.diſtinctio.not.in cap.inter cætera, de offi.ordi. quia prædicatio officium eſt curati, vt notat glo.in clemen.2.de ſepul. & in cap.cũ ex iniuncto.de hæ re.& gloſſ.in ca.addicimus.16 q.2.cum ſexcentis concor. quæ tradunt Moder.in apoſtillis ad Abb.in d.c.inter cætera,debet etiam audire confeſſiones,& reliqua ſacramẽta miniſtrare,vt in c.omnis.de pœni.& re.Item debet viſitare,& vultum gregis ſui agnoſcere.vt legitur Prouerbior.27.capit & Eccleſ.32.Et eſt de hoc tex.notabilis in extrauag.ſedes apoſtolica.Ioann.22.poſita in tit.de præbendis.Nam omnes rectores & prælati eccleſiarum dicuntur paſtores.c.quamuis,de re iudic.cap.quicquid.1.q.1.Sed iſta præſtare non poteſt rector.aut curatus alienigena qui nõ intelligit, nec loquitur idioma,vt de ſe patet, vt notatur in c.quoniam.de offi.ordi.Igitur meritò ius cõmune ad regimen animarum non admittit tales:quia, vt inquit diuus Paulus prima ad Corinthios 14.c.Data eſt nobis lingua ad interpretandum & diſtinguendũ ea quæ loquimur,Nã ſi neſcio virtutem vocis,eró ei cui loquor barbarus,& qui loquitur mihi barbarus, vt ibi latius.Cũ igitur iſta regula idem requirere videatur,dicendum eſt eam habere ſimilitudinem cum iure communi.

quale eſſe debeat.

Prædicatio officiũ eſt curati.

Ex quibus infertur vnũ,ꝙ ſicut ex iure cõmuni lata interpretatio fieri debet,quia fauorabile,vt notat gl in c.1. de re.permu.lib.6.& ibi per Gemin.& in gl.3. c. ſtatutũ. de præben.lib.6.Ita pari ratione interpretanda erit iſta regula:ꝙ erit bene notandum ad ea quæ inferius dicentur. Sic etiam videmus,priuilegium,quod cõtinet idem, ꝙ ius commune vel inſertum in eo latè,vt fauorabile interpretari,ſecundum gl.in c.cum de diuerſis de priuileg. li.6.Et adeò hoc verum eſt,quòd propter hanc rationem in literis apoſtolicis expreſſio nationis requiritur, vt ſic papa vnicuique prouideat in patria ipſius:vbi melius originarius.& cum maiore animi charitate inter notos eiuſdẽ linguæ miniſtrabit ſacramẽta, quã externus.vt patet in ca.quoniam.de offic.ordi.& tradunt docto.in capit. ſi proponente.de reſcript.Et eſt etiam de hoc ædita regula Cancellariæ ordine.15.Cũ quibus etiã concor.tex.in c. nullus inuitis.61.diſtinct.& in l.in eccleſiis. C.de epiſ & cleri Et diuus Auguſtinus in ſermone ad populũ,hoc idẽ ſuadet vt patet in ca.hortamur.71.diſtin.cũ aliis de qui

Interpretatio lata ex iure cõmuni fieri debet

Nationis expreſſio in literis apoſtolicis quare requiratur.

Leges Romanæ quã re grauiſſimè tulerũt orig. &c.

† Patria ſi quidẽ eſt dulciſsim⁹ amor vt l. qui habebat. ibi, dulciſsima patria mea volo ad partes ſuas dari &c. ff de leg. iij.

IOAN. MIL.

Patroni clericum eiuſdem diœc. epiſcopo præſentare debent.

Nomin intes à feris in quo differa it.

Iudex nationis eiuſdc. &c.

bus Moder. in c. bonæ. 2. de poſtul. præla. Hinc non † abs re leges Romanę grauiſſimè tulerunt originarios à ciuitate & patria propria decedere, cum ipſi melius negotia eius procurare ſcirent, quàm exteri, vt in l. j. C. ſi curiale. relic. ciui. lib. x. Et hæc eſt ratio ſecũdũ diuũ Bernard. in lib. de cõſideratione ad Eugeniũ, quare cardinales debẽt eligi de omni natione, vt vnuquiſque genti ſuæ, cuius mores & aditus notiores habet, facilius & certius valeat iuſtitiã miniſtrare. Quis enim negabit originarios melius conditiones hominũ ſuæ patrię cognoſcere, quàm quiuis alius? Iudicat enim quis facile de his quæ nouit, vt dicitur primo Ethico. Et diuũ Bernard. ſequitur Antonius in tertia parte ſummæ. tit. 21. cap. 2. §. 2. quo loco idẽ Ant. vnum aliud notandum ſcribit, videlicet, quod quanuis de omni natione debeant cardinales eligi, non tamen cõſueuit eccleſia de Alemania cardinales aſſumere, ne ſecreta eccleſiæ imperatoribus pandantur, quòd dictum ſequitur cardinalis Iacobatius in tract. cõſilij. lib. 1. pag. 40. in 2. colum. quod tamen hodie malè ſeruatur, quia attẽta difficultate idiomatis, magis neceſſarij ſunt ex illa natione, quã alia. Et ideo dicebat Hugo antiquus doctor, vt refert Cardi. in capitulo, ſignificaſti. de iure pat. quòd patron⁹ neceſſe habet præſentare Eſpiſcopo clericum eiuſdẽ diœceſis, qui intelligat, & intelligitur. Et ob eã cauſam dicit Abbas in c. ad decorem. de inſtit. valde eſſe honeſtum & fructuoſum, vt quiſque in patria ſua beneficietur: quia ſic nõ depauperãtur beneficia, & homines inducũtur facilius ad reſidẽdũ in eis, quàm extranei: qui cum lingua differãt, diſparitate quoque morũ diſtare videntur, ac propterea non gerunt affectionẽ. Adeò quòd facilius propter huiuſmodi linguæ diſparitatem, homines ſibi animalia muta, quàm alterius linguæ hominem ſocientur. Nam, vt inquit Auguſtinus, melius quis cũ cane ſuo, quã cũ homine diuerſi idiomatis cõuerſatur. ita dicit Auguſt. lib. 19. de Ciuitate Dei, c. 7. Nã hoc vno præſtamus vel maxime feris, vt inquit Cicero libr. 1. de Oratore, quod colloquimur inter nos, & exprimere dicendo ſenſa poſſumus. Cum quibus concordat Andreas Sicul. in cõſil. 57. in princ. in 1. volu. Nam inter homines eiuſdẽ idiomatis eſt à natura inſitus quidã charitatis ac amicitiæ intrinſec⁹ amor, quo vbique ſe inuicẽ diligunt, & contra quoſcunque alios tuẽtur & protegũt. Hinc eſt quod iudex eiuſdem nationis quo eſt actor, à reo

conuent•

conuento recuſali poteſt: vt in c. accedens. 2. ibi de terra vxoris ſuę oriẽdus. vt lit. non conteſt. Quia eadem natio inducit ſuſpicionẽ. vt dicit Abbas in ca. poſtremo. col. fi. de apel. Hinc voluit Frãc. Patritius li. 3. de inſti. recip. tit. 2. magiſtratus populis peregrinos, & non ciues dari debere, quia nõ ſolẽt peregrini in adminiſtrãda iuſtitia eſſe clemẽtes ſicut ciues, qui ſi nõ facilè indulgent cõciuibus, odia & capitales inimicitiæ oriũtur, quæ plerunque maxima ſcandala in republica pariunt. Quamobrem pręclare actũ arbitror apud Hiſpanos regni Caſtellæ qui ad regẽdas prouincias lege antiqua mittunt aliegenas, ſiue alterius ciuitatis ciues, q idẽ apud Francos fieri debere Philipus Pulcher, ac Carolus v. Francorum reges ſtatuerunt, vt latius proſequitur egregius Moder. Guliel. Benedicti in repet. c. Raynutius, in verbo, vxorẽ nomine Adelaſiam. num, 1050. cum ſequent. de teſt. Quod inſtitutũ plerique Italię populi etiã hodie ſeruãt, aliunde magiſtratus perquirentes, pro quibus facit. l. fin. C. de cri. ſacri. & l. tertia. C. de diuer. offic. & appari. iudic lib. 12. Quas quidẽ ſanctiſsimas obſeruationes ſi regna Valẽtiæ Hiſpaniarũ ſeruare curaſſẽt, nõ tantis inteſtinis ciuiũ diſcordiis, & craſſandi licentia reſpublica abundaret. Nam cum inter conciues eiuſdem linguæ ſit à natura data quędã morũ ſimilitudo, facile vnus alteri indulget. & in malefactis cõniuet cum ſperet eaſdem ſibi vices reddi. & ita Valentię iuſtitia ad cõplacẽtiã miniſtratur, Bona eſt igitur hoc caſu exterorum iudicũ promotio, qui nõ dulci amore patriæ, nõ ſpe, vt ſibi paria reddãtur, ſed ex debita iuris ſeueritate iuſtitiam proſequũtur. Sed in rectoribus & curatis parochialiũ bene conuenit ille patrius amor, & ſimilitudo linguæ: nam facilius quis ſuadetur & à malo auertitur ab eo quẽ diligit, quã ab extero. Nã ſatis compertũ eſt ex diſparitate linguæ & diſſonantia vocum naſci quaſdã inter homines differẽtias, ac animi ſimultates, quę licet in iudicibus tẽporalibus neceſſariæ videantur, per ea quæ diximus, in rectoribus tamen animarum maximè ſunt euitandæ: vbi enim de moribus corrigendis agitur, non libenter Italus Vltramontanũ audit, nec Vltramontanus Italũ, & ſic de ſingulis, rarò in perſuaſione morum alterius idioma delectat, quamuis non deſunt viri egregij, qui etiã conſtanter affirmẽt, non ita recte populos per externos magiſtratus ſicut per proprios ciues gubernari, quorũ rationes late re

Magiſtratus p regrini, & nõ ciues populis dari debent.

Hiſpanorum regni Caſtellæ in regẽdis prouinciis cõſuetudo

Valentia Hiſpaniarum quare potius ad quandam cõplacentiam, iuſtitia miniſtretur.

ſer. Bartholomæus Caſſanæus in Catalogo gloriæ mūdi, in 21. part. in 12. conſideratione. Hęc tamen ſit ſumma va rietatum rei, relectis cōtentionibus, In pœnā homini hāc linguarum confuſionē à Deo datā fuiſſe: quod ex eo apparet, quia poſt diluuiū vſq; ad edificationē turris Babel, omnes homines vna lingua loquebantur, vt dicit Gene. c. xj. quæ primos homines vno, & eodem loco ſtare cogebat. Diſparitas igitur & differentia linguæ fecit, quod homines ſe inuicē non intelligerent, tædio capti, varias ſibi orbis regiones perquirerent. quo factum fuit veteri lege proximos reputabant eos, qui eiuſdē tribus erant. quorū eadē erat viuēdi cōſuetudo: extraneos verò, qui diuerſæ linguæ. Vnde ſicut diſparitas habitus inter ſimul viuētes quandam animorū differentiam inducit. vt in clemen. j. de elect. & in c. in noua. 16. quæſt. 7. ita & fortius diſſonātia linguę diſcrepantē voluntatē ſignat. Inde meritò Albinum deriſum à Catone legimus cum eſſet Latinus, hiſtoriā inter Latinos Græce ſcribere maluit, vt Plutarc. & plures alij meminerūt. In quo genere Albutius pr ętor reprehendi meruit, qui cum à Scęuola proprio idiomate ſalutat⁹ eſſet Athenis, Græce reſpondit. vt elegātur refert Mar. Tur. lib. 1. de finibus bonorū & malorū. Etenim ſermone vti debemus, vt inquit idē Cic. in offi. qui notus eſt nobis, ne, vt quidā Græca verba inculcantes, iure optimo rideamur. Hęc enim loquēdi diuerſitas facit, vt externus alieno nō ſit hominis vice, vt inquit Pli. lib. 7. c. 1. Ex quib. infertur, ꝙ ſacramēta & pręedicationes miniſtrata & geſta per homines eiuſdem idiomatis grata magis fore, & accepta originariis eiuſdem linguæ, quàm ſi per alium non natiuum habentem idioma, licet intelligibile miniſtrarētur. Et hoc nō ſolū iure poſitiuo, ſed etiam à iure diuino introductū videtur. Vt quid enim ſpiritus ſanctus in Apoſtolos veniens illis variis linguis loquendi facultatem daret, niſi putaret neceſſariam fuiſſe ad officium prædicādi. & miniſteriis ſacramētorum idiomatis intelligentiā Quilibet enim eos in lingua ſua loquētes intelligebāt, & mirabantur vt dicitur Actuū c. 2. Et ſi Eraſmo credimus in eo volumine, quem de ratione Concionādi cōpoſuit. lib. 3. ꝑpter imperitiā idiomatis innumerabilia ſacrę ſcripturę loca perperam interpretata leguntur, quæ ſtudioſos facilè à ſacrarum literarum ſtudiis auertunt: cuius quidem idioma ſi interpretes aſſequuti rectè fuiſsēt, multos facile in

Diluuiū.

Proximi lege veteri qui reputabātur Lingua & habitus diſparitas.

Albinus à Catone, et Albutius à Scæuola reprehēſi.

Sacramēta eccl ſiæ à quibus miniſtrari debeant.

Apoſtoli variis linguis loquebātur, ita vt quilibet eos lingua ſua intelligeret.

Scriptura ſacra infinita loca perperam interpret.

in ſuam ſententiam traherent vt latius Hiſpanus noſter Valentinus Ludo. Viues li 3. de tradendis diciſplinis proſequitur. Nemini enim dubium eſt, ob hanc cauſam dictũ fuiſſe Eccleſiaſt. c. 8. corã extraneo conſilium non intendum, quia propior eſt colligatio, interiórque ſocietas cũ ciuibus cum quibus eſt eiuſdem linguæ cõmercium, quã cum exteris. Et ideo videmus, quia eiuſdẽ idiomatis prædicatio ſenſum mentis aperit, & animum ipſum exprimit qui & diuinus eſt, & maxima atque optima pars hominis eſſe perhibetur, quibus adſtipulatur illud Socratis, qui dũ tacenti adoleſcenti diceret, Loquere, vt te videam non ex corporis facie, ſed ex loquela ipſa, tanquam ex animi habitu hominẽ intuẽdum eſſe cenſuit. Et hæc in cauſa ſunt vt oriũdis magis quàm exteris, etiã his præſtantioribus faueam*, vt dicit Lucas de Pẽna in l. quiſquis. C. de omni agro deſer. lib. 11. alleg. tex. in l fin. de cle. peregri. & alia de quibus ibi per eum. & hoc dicit Philoſophus, 3. Politicorum. Quod Grẹcorum exemplo cõprobatum legimus. Nam cum Alcmenes Athenienſis, & Agoraticus in ſculpẽdo marmore clariſſimi, Phidięq; diciputi inter ſe ambo de ſigno Veneris faciendo certarẽt: ex eo Alcmeni ſuffragiis Athenienſum victorię palma data eſt, quia contra peregrinũ ciui ſuo ſuffragari, vrbanum eſſe putarunt. concionãtes illud prouerbium, Tunicã pallio propiorem, ac chariorẽ eſſe. Meminit de his Beroardus ſenior in quadã oratione prouerbiali. Et iſtum amoris naturalis ſtimulũ cùm ex multis ſacrę ſcripturę & literarum humanarum locis, tũ maximè ex ædificio turris Babel Epiſcopus Abulen. colligit ſuper Geneſ. c. 11. Apparet igitur manifeſte ex diuerſitate linguę ſicut ex diſſimilitudine corporum, diuerſitatem quoque animorum induci. vt inquit Auguſtinus lib. 2. de doct. Chriſtia. cap. 4. facit text. in ca. quia diuerſitatem. de conceſſ. prębend. Sicut è contra ex identitate idiomatis affectionem gigni manifeſtum eſt. Et non ſolum linguæ identitas, ſed quod magis eſt, identitas quoque & ſimilitudo ſolius nominis affectionẽ inducit, vt patet in l. cum filius § pater. ff. de legat. 2. Nam propter affectionem linguæ ſeu idiomatis, affectio & charitas patriæ animo retinetur. quod Alexãdri regis exẽplo manifeſtũ fit: illum enim ob id milites odiſſe patriam contendebãt authore Q. Curtio, quia peregrino ſermone Perſarũ loqueretur. Nec aliam ob cauſam putãdum eſt coniugia ex

Cõſiliũ extrã extraneos non ineundum & quare

Ex loquela hominẽ intuendũ eſſe Socrates cẽſuit.

Oriundis magis quã exteris, quare magis fauemus.

Alcmenes Ath. & Agoraticus de ſigno Veneris faciendo certamen.

Animorũ diuerſitas ex diuerſitate linguæ inducitur.

Linguæ identitas & ſimilitudo nominis affectionẽ inducit.

Alex. reges milites aduerſabantur

Eſdra linguarum cõfuſ. quæ ex matrim. aduenar. naſcebatur ad linguam Heb reduxit.

Probandi onus cui incumbit.

terorũ apud veteres non probari:quia ſciebāt diſparitatē idiomatis facile ſimultates gigni. Et hoc eſt,quod dicitur in ſacris literis, Eſdram linguarũ confuſionē quæ ex matrimoniis aduenarum naſcebatur, ad linguam Hebraicam reduxiſſe, vt patet ſecundo Eſdræ cap.13. Naturale igitur eſt, vt vnicuique idioma ſuum ſit præcipuum, & charum. Et ideo eſt quòd aſſerēti ſe eſſe talis linguæ, ſeu nationis, creditur: & dicenti contrarium, incumbit onus probandi: quia non præſumitur quem malle alieno, quàm proprio idiomate loqui, vt dicit Angl. in cõſil. 694. Hinc eſt quòd in ſacris literis ad punitionem populi referunt, Deũ per Heieremiam cap. 5. dixiſſe: Adducam ſuper vos gentē, cuius ignorabitis linguam, nec intelligetis quid loquatur. Et Deuteronomij, c. 28. Adducet Dominus ſuper te gentem de longinquo, cuius linguam intelligere non poſſis. Patet igitur quòd diuerſitas linguæ inducit alienationem animorum. Vbi verò datur communio, & eiuſdem linguæ cõmercium, ibi eſt quidam domeſticus & familiaris amor. Vnde neceſſe eſt ibi ſpritualia maiori animorum conſolatione miniſtrari ac recipi, vbi maior animorum conformitas & ſimilitudo eſſe comprobatur. Propterea multis verbis voluit ille Modernus Hiſpanus lib. 3. de tradendis diſciplin. de quo proxime mentionem feci plurimum conducere ad dilatandum CHRISTI nomen vt nos & Agareni communem linguam haberemus: nam ſperaret futurum breui, vt multi ſeſe illorũ ad nos reciperēt, quod nõ putat aliam ob cauſam Deũ Maximũ Apoſtolis ſuis donum linguarum contuliſſe. Nã, vt inquit Paulus, Fides enim per auditum, cui lingua inſeruit: ac proinde cuperet, vt in pleriſque ciuitatibus gymnaſia linguarũ inſtituerētur, non ſolum illarum trium, de quibus in clem. 1. de magiſtr. ſed earum etiã quæ eſſent Mahometicis populis vernaculæ, quas addiſcerent non ocioſi homines ad gloriam inde captandam, ſed ardentiſſimi zelo pietatis parati, vitam pro CHRISTO impendere, vt eis linguis inſtructi, CHRISTVM illis gentibus annunciarēt, quæ pauciſſima ac nihil penè de illo audierunt. Hæc ille. Et hoc linguarũ documentũ prædicatoribus, qui multũ populo Chriſtiano prodeſſe poſſũt, neceſſarium eſſe. Nam prædicatio requirit hominen non ſolum in rebus diuinis expertũ, ac variis diſciplinis refertum, ſed etiã in lingua eorum quos auertere à malo, & meliores fieri prædicatione ſua cupit,

Lingua & loquela ſimilitudo quantum valere poſſit ad Agarenorum conuerſionem.

Prædicatio qualē hominem requirat.

non

non mediocriter eruditũ: vt patet exemplo Hieremiæ, ſe excuſantis à prædicatione, quia loqui neſciebat. vt in cap. in ſcripturis. §. quies igitur. 8. q. 1. Sciebat enim magnus ille Propheta oportere eos, qui animos rudes prædicãdo inſtruunt, ſe aptare debere pro ingenio diſcentium & verborum ordinẽ pro audientiũ capacitate dirigere vt dicit text. notabilis in ca. oportet. 8. q. j Hæc enim fieri non poſſunt niſi ab his, qui intelligunt, & loquũtur idioma populi: aliàs ſi ab auditoribus ſacrorum miniſtri non intelliguntur, non audientium vtilitatem, pro quibus miſſi ſũt, ſed ſuam oſtentationem quærẽt, vt inquit tex. in c. diſpẽſatio. 43. diſtin. Nam quãdo prædicatio boni rectoris ſub natiuo ſermone diſcẽtiũ aptè exprimitur deuotio creſcit, ac fides dictorũ magis animo inſidet, & cõtinuatione roboratur. Qui quidẽ ſermo dũ per aures recipitur, deuotio ac fides in mente generãtur. vt dicit tex. in cap. ſi quis rector. verſiculo. in mẽte. 43. diſtin. Sicut vedemus in Phyſicis. Nam imperitus medicus, vt inquit Auicẽna, ſexto naturalium, propter fidem & deuotionem ægri facilius ſanabit ægrum, quam peritus & doctus. Hoc enim facilius fiet commercio linguæ. ad quid enim putamus Mithridatem Ponti Regem tantum laboris in perdiſcendis duabus & viginti linguis deſumpſiſſe, niſi vt tot populis, quibus imperibat in ſua propria lingua reſpõderet: vt ſic acceptior videretur. Quam loquendi rationẽ Themiſtocles Athenięſis eſt imitatus, vt de vtroq; Plin.ᵉ, Valerius, & Quintilianus meminerũt, & recẽſet Iaſo. in §. ex maleficiis, inſtit. de actio. Quę omnia ad vſũ & intellectũ huius regulæ pertinere vidẽtur. In qua de parochiali eccleſia fit mẽtio, quę rectorem requirit vocalem, confeſſiones audientem, prædicationi accõmodum, verbis intelligibilibus eccleſiaſtica ſacramenta fidelibus miniſtrantem: quia ſi nõ intelligitur, quia diuerſum habet idioma, fruſtrà rectoris partes aſſumpſit. Nam qui ædificari verbo Dei debent & cupiunt, talem eos magiſtrum haberet oportet. cuius ſermone, & monitis eruditiores fiant: ne fortè cũ his prępo nitur eis, qui nõ intelligitur, animus faſtiditus ad deteriora prouocetur. argu. tex. in capitul. in grauibus. 3. quæſt 7. Et ob eam cauſam veteres voluerunt, leges quæ dabãtur populis, ſub illo eiuſdẽ populi idiomate publicare. vt magis placerent omnibus, & obſeruarentur. vt eſt text. in §. alienationis. in authent. de non alienã. Quod ad hoc Roma.

Medicus imperitus *Mithridates Ponti Rex, & Themiſtocles, quàm varias linguas didicerunt.*

Leges quæ dabantur populis ſub eorũ populi idiomate, publicare voluerunt.

ma.ponderat.in l.1.§ fin. col.3. ff. de verb.obligat.cū pluribus alijs concord.congeſtis per Fely.in rub.de conſtitu. in 4.colum verſic. vlterius. & facit text.in § illud quoq;. in authen.vt præp o.no.imp. Per quem tex.dicunt moderni Valentini in l.prima.§.finali.de verb.oblig. quòd ideo titulus Crucis fuit tribus illis linguis,tunc magis vſitatis ſcriptus,vt ab omnib.intelligeretur. Propterea dicit glo. in l.decreta.ff.de re iudicata.quòd decreta inter Latinos debebant latinè proferri,& inter Græcos, Grecè. Et eadem ratione dicunt Moderni de Monteferrato in lege prima §.fin.ff.de verbo.oblig.,quòd licet ſtipulatio inter homines diuerſi idiomatis per interpretē cōtrahi poſſit, vt in d.§.finali.Hoc ideo ſtatutum fuit propter neceſſitatem.Sed vbi duo haberent idem idioma,& ſtipularentur vnus Græcè,alter Latinè,non valeret ſtipulatio,cum ibi nulla ſubeſt neceſsitas,nec voluntas.cum poſſunt eadem lingua ſtipulari,Nam quilibet debet facere actum lingua ſua.Et ideo vbi ad aliquem ſcribimus,illi ſcribendum eſt lingua qua ille vtitur,& non alia qua ille ad quem ſcribimus non vtitur.capitu.in nomine patris. ad fin.73.diſtin. Nam, vt inquit Cicero de Oratore lib. tertio,verba neminem mouent,niſi eū qui eiuſdem linguæ ſocietate cōiunctus eſt,Quoniam vt ipſe idē Cicero Tuſcul.5. ait, in iis linguis quas non intelligimus , ſurdi profectò ſumus: quod videtur innuere diuus Paul.1. ad Corinthios 14.c. Et hac de cauſa videmus leges voluiſſe, proclamationes, quæ inter vulgares fieri conſuerūt, verbis vulgaribus fieri debere,,vt ab illis intelligerētur.l.ſed & ſi pupillus.§.pręſcribere ff.de inſtit. Quo loco dicit Pau.de Caſt.Paſiriis curiam Regis conſuetudinē ideo habuiſſe, quod acta in vulgari ſcribātur: & idem in Burgundia conſuetum fuiſſe Iacobus de Puteo in l.acta.ff.de re iud.atteſtatur. Nā vt pręclarè inquit Tullius offic.lib.2. Popularibus enim verbis eſt agendum,& vſitatis,cū loquimur de opinione populari.Et idē lib.1.de legib. Sed quoniam inquit,in populari ratione omnis noſtra verſatur oratio, populariter interdum loqui neceſſe erit.Hinc dicit glo.in c.odi 24.q.1. quòd clericus quādo agit contra laicum;vulgariter loqui debet,vt facta ſua intelligat.Propterea Romani,vt faciliꝰ à ſubditis intelligerentur,tanti idioma ſuum fecerunt ꝙ eorum magiſtratus, quāquā optimè linguam Græcā callerēt nūquā tamen Græcis,niſi Latine reſponſa dabant:

Decreta inter Latinos & Græcos.

Stipulatio inter homines diu.id. an poſſit contrahi.

Scribentes alicui qua lingua ſcribere debeant.

Proclamationes inter vulgares.

Pariſiis & in Burgundia quare acta in vulgari ſcribuntur.

Popularibus verbis quando ſit agendum.

Clericus agens contra laicū vulgariter loqui debeat.

Romani cur ſuā linguā fecerint, & in pretio habuerint.

eoſque

eoſque per interpretem loqui cogebant. nõ Romę tantū, ſed etiã in Græcia & Aſia, vt author eſt Valer. Maxim. libro. 2 de inſtitut. antiquis. Quē Cuma. & Iacob. de Puteo in d. l acta ſequuntur. Vnde poſtea vſus inoleuit, vt legati in Græciam miſſi, ſecum interpretē haberent, vt pro Cornelio Balbo meminit Cic. lib. 1. de fin. bono & malo. Nõ enim Romanis tanta cura nominis fuit (quanquam & illud ædificiis multis pluribus locis perpetuum facere curarent) quã propagandæ linguæ. Merito igitur ſummus pontifex in textu noſtro idioma cuiuſque propriũ in conſiderationē habuit: quia neminem ex rectoribus parochialib. putauit eccleſiis, & earũ ſubditis ſufficere, aut placere poſſe, niſi bene ac intelligibiliter loquerētur, ac linguã eorũ callerent. Quod prius viſus fuit expoſtulare tex. in c. ſi le ctor, col. penul. 43. diſtin. Quę omnia cũ fundata ſint in iure diuino, communi, & naturali, concludendum eſt regulam iſtam cum dictis iuribus, non ſolum ſimilitudinē, ſed quandam affinitatem & identitatem habere, quin potius conflatam ac compoſitam ex eorum viſceribus fuiſſe.

QVAESTIO II.

QVAERO, iuxta ordinē tex. ibi, alicui perſonæ, nunquid diſpoſitio iſtius regulæ habeat locũ in prouiſionibus curati beneficij, fœminis regularib. factis, vel capitulis, aut vniuerſatibus aliquarum eccleſiarum?

SOLVTIO. Si ſignificationē & vim iſtius verbi, perſonæ, cõprehenſiuam attendimus, certũ erit, regulã prædictos omnes cõprehendere: quia appellatione perſonæ, tã maſculi q̃ fœminæ, vniuerſitas, capitula & collegiũ comprehendutur, vt dicit Bal. in l. quicunque. in 3. colũna, de ſer. fugi. & in l. metum §. aduertendũ ſt quòd met. cau. & in c. 1. in prin. de no. for. fide. Præſertim quia ex quo regula iſta cõcernit ſalutē animarũ, vt dixi ſuperius in prima quęſtione, dicitur fauorabilis, vt dicit Pet. de Ancha. in c. quàuis. de præben. lib. 6. Quo caſu in tali materia appellatione perſonæ, veniunt & comprehenduntur omnes indiſtinctè, tã maſculi, quàm fœminæ, & vniuerſitates, & capitula, vt tradit Domi. poſt Io. And. & alios in c. cum in illis § . 1. in fi. de præben. lib. 6. cum concord. vt ſcribit Iaſ. in l. ſi quis maior. in ſecunda columna. C. de tranſactio. & vltra ipſum Rom. in conſi. 436. incip. quod indultum. *Perſonæ appellatione qui cõprehendantur. Animarũ ſalutē concernentia, fauorabilia dicuntur.*

Tamen prædictis non obſtantibus cõtrarium eſt cõcludendũ. Nam licet verum ſit, quòd appellatione perſonæ,

lato

lato ſumpto vocabulo ac etiam in materia fauorabili cō prehendi poſſit capitulum, vniuerſitas, vel quælibet alia perſona, per ea quæ dicta ſunt ſuperius: tamen vbi materia ſubiecta non eſt proportionata ad hoc, nunquàm ſub tali verbo perſonæ, etiam cum dictione vniuerſali prolató, fœminæ, nec capitula, vel vniuerſitates includentur: quia actus actuorum debent cadere in ſubiecto bene diſpoſito, prout in propoſito noſtro dicit notabiliter Dom. in capit. ſicut. in ſecunda colum. 7. quæſtio 1. Vbi ex hoc infert, quòd excommunicatio prolata contra quaſcunque perſonas, non comprehendit vniuerſitatem. c. Romana. §. vniuerſitatem de ſent. excom. lib. 6. quia excommunicatio ligat animam, & vniuerſitas non eſt materia ſubiecta ad hoc, cum animam non habeat. Et hoc idem dicit Deci. in l. ſi familia. in 2. col. ff. de iur. omn. iud. Et reaſſumit latiſſimè Fely. in c. eam te. in 12. & ſequen. col. de reſcript. Et iſta omnia multo fortius procedunt in caſu noſtro, ex eo, quia ratio iſtius regulę nullo pacto poteſt adaptari ad fœminā, vel vniuerſitatem, ſeu aliud ſimile corpus repræſentatum, quia in talibus perſonis fictis nō cadit adminiſtratio ſacramentorum, quæ in parochiali, de qua loquitur iſta regula, neceſſaria eſt. Nam rector parochialis debet confeſſiones parochianorum audire, & ſacramenta omnia ſubditis ſuis fidelibus miniſtrare: & ideo neceſſarium eſt, quòd idioma eorū intelligat, ac viciſſim à populo intelligatur. Aliàs nō bene ſacramenta ad profectum animarum exercerentur, ſi ſe inuicem non intelligerent, vt latius dixi ſuperius in prima quęſt. Ita enim ratio nō poteſt adaptari ad fœminam, neque ad capitulum, vel collegiū. Quia ex quo fœmina & collegia actiuè ſunt incapaces ſacramentorum, neque in eis cadunt claues fori pœnitentialis, cum etiam de facto fœmina accipiens ordines, characterem non recipiat. vt tradit Archid. & alij in capitu. preſbyter. 32. diſtinct. Nec per hoc conſequens poſſit fœmina, aut vniuerſitas confeſſiones audire vel alia ſacramēta miniſtrare, vt eſt text. & ibi notat Ab. & omnes in ca. noua. de pœnit. & remiſſio. & tenet diuus Thomas in 4. ſenten. diſtinct. 25. quęſt. 2. Sequitur, quòd hęc regula tales non comprehendit. Sunt enim huiuſmodi perſonæ corpora inhabilia tum reſpectu ſexus, tum etiam reſpectu corporis imaginati. Quia cum capitulum & collegiū nō ſit perſona animalis vera, ſed repręſentata:

Actus actiuorum.

Excom. prolata cōtra quaſcūque perſonas.

Adminiſtratio ſacramentorū ad quos pertinet.

&

& iſta ſacramētorum adminiſtratio veram perſonam animatam & virilem requirāt, merito diſpoſitio iſta loquens de perſona non habebit locū in iſtis: quia in eis ceſſat ratio iſtius regulæ. Imo nō ſolum in hac regula, in qua materia ſubiecta repugnat, ſed neque in quacunque alia diſpoſitione, in qua verba debent propriè capi appellatione perſonæ, capitulum vel aliud collegiū non comprehēditur, vt eſt notab. dictū Rom. ſæpe practicatū in con. 436. vbi per iſtam rationē tenet, ꝙ priuilegia derogantia quibuſcunque perſonis, non derogat collegio, præſertim dominorū Rotæ quia nō venit appellatiōe perſonæ. Et per iſtam rationē cōcluſerunt domini mei in vna cauſa pendente corā R. D. Io. Mohedano. 23 Ianuarij. 1536. quòd procurator cōſtitutus contra omnē perſonam, non poterat agere contra vniuerſitatē, vel capitulum, per dictum Bal. in rub. C. ad Trebel. & in authen. item quicunque. C. de epiſc. & cle. Sequitur Felyn. in c. eam te. in. 2. col. de reſcrip. & in c. dilectus, el. 2. col. penul. de ſimon. & Paul. de Caſt. in d. authen. item quicūque. & Rom. in l. ſi quis mihi bona. §. ſeruus. ff. de acqui. hæred. & Iacobi. de ſancto Georgio in l. collegium. C. de hæredi. inſtitu. cum quibus nouiſsimè concordat Barth. Caſſa. in conſi. 1. in. 5. dubio. vbi limitat in procuratore rei. Et iſtam opinionem videtur tenere Dec. in d. l. ſi familia. & licet idem Bal. videatur tenere contrarium in c. 1. de noua for. fidel. quem ſequi videtur Barb. in c. cū non ab homine, in. 1. notab. de iud. & in conſi. 47. col. penul. in. 4. volu. Tamen poſſent eorū dicta concordari, vt procedant in procuratore rei ad defendendum, quod eſt fauorabile, vt dicebat Caſſan. in d. conſi. & ſentit Alex. in apoſtil. ad Bar. in l mortuo. ff. de fideiuſſ. Licet poſsit attentari, quòd etiam mandatum actoris ad agendum ſit fauorabile, vt dicit deci. dominorum. 32. de procur. in no. circa fi. Sed amotis ambagibus iſta eſt cōmunis opi. quòd in ꝓcuratore actoris dictum Bal. in d. rub. C. ad Treb. eſt verior. & ita iudicauit Rota.

Priuilegia derogātia quibuſcunque perſonis.

Proc. conſtit. contra omnē perſ. an poſsit agere contra vniuerſitatē, vel capitulum

Redeundo ad propoſitum iſtius regulæ, cōcludo quòd ex quo ratio iſtius tex. ac proprietas huius verbi, perſona, non congruit fœminæ, neque collegio vel capitulo. ſub diſpoſitione iſtius regulæ tales non comprehendentur: ſed illæ tantum quæ ſunt habiles & capaces clauium fori pœnitentialis, quæ poſsint & valeant curam animarū exercere, & omnia ſacramenta miniſtrare.

QVESTIO TERTIA.

Cardinales an ſub illo verbo perſonæ, &c comprehendantur.

QVAERO, nunquid ſub illo verbo, perſonæ, vel etiã ex mẽte iſtius regulæ cõprehẽdantur cardinales? SOLVTIO. Licet iſta quæſtio latiſſime in proœmio iſtarum regularum diſcuſſa fuerit, tamen quia quæ hic dicẽtur ſpecialiter iſtã regulã tangũt, quæ ibi ſcripta non fuerũt. Ideo incoueniens non erit pluries eãdẽ quęſtionẽ repetere quia vt dicit tex. in l. vnica §. ſupradictis, C. de emend. cod. Iuſti. ſæpius repetita placebunt: & vt inquit Plato, quem Plinius ſapientiæ antiſtitem vocat. non nocet bis dicere, quod bene dicitur: quia authore Seneca nunquam nimis, quod nũquam ſatis. Vnde prouerbium illud emanauit, Bis terque pulchra. Quãobrem, cum quęſtio iſta neceſſaria ſit, frequẽs & vtilis eam ſæpius in pluribus regulis, diuerſis tamen motiuis repetere duxi. Et propius ad rem ipſam veniẽdo, iſtã quæſtionem de qua loquimur in terminis, deciſam eſſe reperio per dominum Bartholomæm Belenzinum virũ doctrinæ ſingularis, & quõdam Rotæ auditorem in ſuo tract. de charita. ſubſid. quæſt. 66. in. 5. col. vbi reſolute tenet hanc regulam in cardinalibus locũ habere, ex eo, quia tempore ſuo & eo præſente ita Rota iudicauit. Quam opinionem ipſe hac ratione fundat, quia clarum eſt diſpoſitionem iſtius regulæ fauorem animæ cõcernere. quæ ratio facit, quod iſta regula fauorabilis iudicetur, iuxta doctrinam glo. Bar. & doct. in authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vend. Sed in cõſtitutione ſic fauorabili cardinales comprehẽdũtur, vt dicunt moder. per illum tex. in c. omnis, de pęniten & remiſſ. Igitur regula ligabit eos. Hæc Belenzinus. Pro iſta opinione facit tex. in c. nemo, & quod ibi Domin. & Philipp. in princ, de elect. lib. 6.

Repetita ſæpius placent.

Bis terque pulchra.

Regula quare fauorabilis iudicatur.

Sed prædictis nõ obſtãtibus poteſt cõtrarium tentari. Nã in primis negari poteſt, quòd iſta cõſtitutio in fauorẽ animæ ædita ſit, vt dicebat Belenzin. Iura enim hoc exprimere ſolent, quãdo id agere intẽdunt. vt patet in c. ſi. de cõſue. & in c. ſi. de pręſcrip. & in c. 2. de cõſtit. lib. 6 & alibi ſæpe. Nã quod ſit rector eiuſdẽ linguæ potius quàm peregrinę, hoc non concernit immediate animã, quia ſi hoc modo vtilitatem animæ metiremur, nulla eſſet conſtitutio, nulla regula iſtius voluminis, in qua eodẽ modo idem animæ fauor conſiderari non poſſet. Præſertim in regulis mixtis, quę ad euitan. ũ fraudes conditę videtur.

Animæ fauor quo pacto conſiderari debeat.

Et ſic

Et ſic eſſet dicendũ omnes tales regulas eſſet fauorabiles, ac latiſsimè interpretandas, & cõprehendere cardinales. Quod incõueniens & abſurdum eſſe videtur, vt inferius per exempla patebit. Nam ſicut non omne quòd publicè intereſt, principaliter ad vtilitatẽ publicã pertinere dicitur, vt illud fauorabile dicamus, vt tradit Bar. & alij in l. 1. ff. ſolu. matr. Ita neque omne illud quod ad fauorẽ animæ referri poteſt, ilico diſpoſitionẽ principaliter fauorabilem facit, cum conſtitutio fortè alia ratione moueri poſſit, quæ diſpoſitionẽ reſtringat, vt patet in c. auaritiæ, de elect. lib. 6. Cuius diſpoſitio reſpicit vtilitatẽ animæ, & tamen illa conſtititio tanquam fauorabilis extẽſionẽ non recipit, vt not. Oldra. conſi. 246. & Gemini. conſi. 126. in 6. col. Et idem videmus in extrauagan. ambitioſe, poſita in titu. de reb. eccle. non alienan. Quæ etiam vtilitatem animæ conſiderat, & ita fauorabilis non eſt, vt omnes caſus non expreſſos comprehendat, vt declarat domin. Gundiſaluus Villadiego, quondam noſtri ordinis inſignis auditor. in tract. de leg. in 11. quæſtio. primæ partis. col. fin. & Rochus Curtius in repeti. c. fi. in. 82. col. de conſue. Illud igitur quod dicitur conſtitutiones obuiantes fraudibus, vtilitatem animæ reſpicere, verum eſt. quando illa conſtitutio principaliter animam, ſeu piam cauſam immediatam reſpicit. Secus autem quando conſtitutio non principaliter, ſed ſecũdario, incidẽter, aut mediate animã concernit: quod ex ſubiecta materia, vel modo loquendi facilè deprehendetur. Hoc probatur, in c. vt animarum. de cõſtit. lib. 6. & in c. quanquam. de vſur. cum ſimilibus. & ita declarant moderni in c. cum contingat, poſt glo. in verbo, debent. de iureiu. & reaſſumunt moder. Hiſpani in tractatu de Vltimo fin. iuris. 86. & 117. col. & latius dixi in d. c. vt animarum. Cum igitur regula iſta neq; ex verbis, neque ex ſubiecta materia principaliter animæ vtilitatem concernat, concludendum erit, illam non eſſe principaliter fauorabilem & extendendam, & per cõſequens Cardinales non comprehendere.

Anima fauor diſpo. prin. fauorabilem facit.

Extrauagan. ambit. quos caſus comprehẽdat.

Sed poſito quòd regula iſta principaliter fauorem animarum cõcerneret, dico tamẽ quòd ille fauor animę, qui propter imperitiã idiomatis hic cõſiderari poteſt, per vicarium idoneũ. linguæ peritũ, poſitũ in eccleſia parochiali, per Cardinalem conſeruari pòſſet, iuxta notata in ca. ſuper eo. de præbendis, libro. 6. & in cap. dudum. el. 2. de

electio. Nā ipſi Cardinales habentes parochiales, licet in telligibiliter loquerentur, & intelligerent idioma, non tamen honeſte poſſent, nec eorum dignitati conueniret. neque etiā cogūtur eccleſiis parochialibus per ſe ipſos deſeruire, cū ſint regimini vniuerſalis eccleſiæ præpoſiti. quod præferri debet priuato cōmodo vnius eccleſiæ parochialis, vt dicit tex. in propoſito noſtro notabilis in cap. bonę. 1. de poſtu. pręlat. Et iſto modo per vicariū ſatisfactū erit regulę. Licet idem Cardina. nō intelligant, nec loquātur idioma, Et quia papa diſpenſando cum eis, vt tenere valeant parochialem in commendam. per hoc videtur cum illis tacitè diſpenſaſſe, vt non teneantur per ſeipſos deſeruire, iuxta gloſ. in cap. quia in tantum. de præbend. cum aliis concor. vt ſcribūt Moder. repet. rub. de reſcri. lib. 6 in 2. co. & tenet Abb. in c. cum in cūctis. de electio. & latius per Fely. in c. poſtulaſti. in 12. co. de reſcript. Præterea quia in iſta regula nulla fit mētio de Cardinalibus, ideo non comprehenduntur. Nā Cardinales nūquā ſub regulis Cācellariæ cēſentur includi, niſi illi ſpecificè nominētur, vt tradit Fely. poſt Petr. de Ancha. in c. in eos, in fi. de hæreti. Ad hoc facit ratio gloſ. in verbo dignitatum. in ca. 2. de præbend. lib. 6. Et hoc generaliter verum eſt, quòd cardinales in diſpoſitione quacunque pœnali non comprehēdūtur. etiam, quod fortius eſt, ſi in illa diſpoſitione ſint verba vniuerſalia. vt eſt tex. in c. 1. de ſchiſma. lib. 6. & ibi notant Io. An & Domi. cum multis aliis concordan. quę ſcribit idē Belenzi. in eodem tracta. colum. 6. Vbi ex hoc infert vnum aliud, videlicet, idem eſſe in regula de valore exprimendo. vt non habeat locum in cardinalibus per eandem rationē: quia de illis ibi non facta eſt mētio ſpecialis. Et idem Belēzinus hoc generaliter dicit de quibuſcunque regulis, in cap. quod ſuper his. de fide inſtrumētorū, quē ibi Felynus refert in 3. col. verſi. 2. q. Et quo ad regulam de valore, hoc latè dixit Petr. de Ancha. in conſi. 288. pro clariori euidentia. Et Roma in conſi. 498. cum ſexcentis concordan. de quibus per And. Sicul. in tracta. cardinalium. in 7. q. & dicitur latius ibi.

Cardi. nō cogūtur eccleſiis parochialib. per ſeipſos deſeruire.

Cardina. nunquam ſub regulis Cācel. cēſetur includi.

Præterea ratio domini Bartholomæi ex alio impugnatur, quia ſi illa eſſet vera, idē deberemus dicere in regula de valore exprimendo, quæ poteſt eodē modo concernere fauorē ecçleſiarum & animæ. Nam ratio illius regulæ fuit, ne tacendo valorem vnus caperet ſtipendia plurimorum,

De valore breuis declaratio.

rum,quæ clericis pauperibus miniſtrare volentibus poſſent ſubſidio eſſe, vt habetur in ca.quia in tantum,cũ c. ſequenti.& cap.cum ſecundum.de præbẽd.& in ca.1.21. quæſt.1.& bonus text.in cap.quia nõnulli.de cleri.nõ reſi.Et quia papa per expreſſionem valoris,cõſultius eccleſiis,& earum indemnitatibus,ac cultui diuino,& perſonis bene merentibus iuxta condignũ prouidet.Et ita fit,ꝙ docti viri qui eccleſiam dei veluti ſtellę poſitę in firmamẽto illuſtrant,vt dicitur in capitul.ſuper.de magiſtr.& per quos magis cultus diuinus decoratur,defenditur,& augetur.cap.ſuper ſpecula.ne cle.vel mon.& ea quæ dicuntur in cap.cum M.& c.cum acceſsiſſent.iuncto cap.ex parte. de conſtitu.recipiunt mercedem & retributionem ſanctorum laborum ſuorum.Quæ omnia proculdubio per expreſsionem veri valoris iuſtificantur:tolluntur etiã multę fraudes quæ fierẽt ſi valor taceretur.Nam poſſet fraudari papa in perceptione iurium ad ſe pertinentium, ac Cameræ Cãcellariæ officiales,qui bona fide ſub prætextu diſtributionum taxæ & annatæ,quæ ex fructuũ expreſſione proueniũt,à papa ſua officia emunt.Super quibus quidẽ taxis maior officiorum curię pars fundata exiſtit. Vnde ſi verus valor taceretur,fieret magnum præiudiciũ illis qui officia pro ſua ſubſtentatione propriis pecuniis quæſierunt.Hoc enim fieri non poſſet ſine cõſcientiæ periculo,& animæ offenſione,& ſcãdalo plurimorum,vt late probat Hiero.Paulus Hiſpanus in pract.Cancella.apo. fo.48.vt dicam in regula de valore.Igitur concludendum eſt.dictam regulam animarum etiam vtilitatem concernere.Et tamen illis rationibus non obſtantibus,Rota tenuit regulam illam non habere locum in Cardinalibus, vt ipſe idem Belenzinus meminit in dicto tracta.& dicit ſuo tẽpore ita Rotam iudicaſſe.Ergo pari ratione tenendum eſt iſtam regulam eos etiam nõ ligare.Super his tamen bene cogitandum eſt ex eo,quia multum me mouet atteſtatio D.Belenzini dicentis, Rotam contrarium eo præſente iudicaſſe.A qua opiniõne in dubio ego non recederem:quia iuſtũ præſumitur iudicium fuiſſe,quod plurimorum oculis eſt comprobatum,vt dicitur in cap. prudentiam de offic.deleg.

Docti viri eccleſiã dei illuſtrant.veluti. &c.

Regula de valore an comprabẽdat Cardinales.

Iudicium plurimorum oculis cõprobatum iuſtum præſumitur.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi,prouidere,ſeu mandare prouideri. & quid ſignificent,& importent iſta verba?

Prouidere ſeu mãdare prouideri,quid importent.

SOLVTIO. Attenta proprietate verborum,iſta verba prouidere,ſeu prouideri mandare,denotant liberam diſpoſitionem factam à ſuperiore ſine facto alterius. Itaque ſub tali verbo non comprehenderetur electio,neque præſentatio quæ requirunt factum aliorum,vt dicit Domi.in cap.cum illis.§.1.de præb.lib.6.

Tamẽ ex quo diſpoſitio iſtius regulæ eſt fauorabilis,ſundata in ſalute animarũ propter rationes aſſignatas in prima quæſtione:ideo erit concludendum iſta verba prouidere & mãdare prouideri,largo modo capi debere,vt quãcunque diſpoſitionem & ordinationẽ, per quas prouideretur alicui de parochiali, comprehendant.quia illa verba largo modo ſumpta ad omnes modos diſpoſitionis & collationis adaptantur,vt refert Fely.in cap.in noſtra.in 32.corr.de reſcrip.Et licet omnes modi diſponẽdi de beneficiis,largo modo loquẽdo cõprehenduntur ſub verbo prouiſionis,tam ex parte cõferẽtium,quàm prouiſi,quia quocũque modo prouideant, perſonam quæ intelligat & loquatur idioma loci,eligere debent.Tamen quo ad aliũ effectum,multum intereſt,per quem modum quis prouideatur,an per electionem,præſentationem,vel collectionẽ:quia per vnum modum acquirit ius in re,& per alium ad rem.Et hoc eſt multum vtile ſcire propter derogationes.De quo tamen vidẽda ſunt,quæ ſcripſi in regula de non tollẽdo ius quæſitum.in 1.quæſt.quæ hic nõ repetã.

Termini quib. vtitur papa in prouiſionibus quot ſint.

Quid autem ſignificet , & quid differant inter ſe iſta verba poſita in textu,prouidere,ſeu mandare prouideri, &c.Et dicendum,quòd ſecundum ſtylum curiæ Roma. multum differunt.Pro quo eſt aduertendum,quòd quatuor ſunt termini,quibus vtitur papa in prouiſionib.ſuis, videlicet,prouidemus , mandamus prouideri , prouiſum fuit,& conceſſimus prouideri.Et iſta omnia ſecundum ſtylum Cancellariæ differunt.Nam prouiſio dicitur,quãdo papa effectualiter & purè facit gratiam,de qua literę ſunt expeditę.Illa enim dicitur prouiſio:& per talem prouiſionem expirat reſeruatio papæ,vt dicit Fely.in rub.de cõſti. colum.4.vt late dixi in regula de triennali. Mandamus prouideri dicitur,quando literæ ſunt expeditæ,& alteri mandatur,vt prouideat.& de iſtis duobus terminis loquitur Egid.in quadam deciſ.relata per D.Guliel.in deciſio. incip.& quia in titu. vt lit.penden.Prouiſum fuit,dicitur, quando authoritate papę, vel alterius fuit facta prouiſio

literis expeditis & executis. Cōceſſimus prouideri, dicitur, quando eſt ſignata ſupplicatio, & literę nō ſunt expeditæ. Et ita expreſſe tenuit bis Rota in vna Valentina parochialis de mēſe de Nouēb. & Decēb. M D XXXVI. coram D. Ioan. Clerici. Et hanc etiā verborum differentiā. quā hodie in gratiis Apoſtolicis ſeruari videmus, duo antiqui doctores practici approbant, videlicet Hiero. Pau. Barchi. Cancellariæ Apoſtolicæ vicecorrector, & Ant. de Corteſiis olim abbreuiator in quibuſdā ſuis memorialib. cōcernētib. gratias expectatiuas, & alias literas gratiæ. fo. 85. Ex quib. excerptus eſt ille liber, quē vulgo practicā ſeu ſtylū Cācellariæ appellāt, ſæpius per Fely. allegatū, & à ſede Apoſtolica approbatū, vt in proœmio dixi. Et quia iſta cōſiſtunt magis in ſtylo & vſu curiæ, quā in iure, ideo no inſiſto. De quib. tamen aliqua dicam in fine huiuſce cōmentarij poſt Specul. in tit. de actio. & petitionib. § 4. *Cancellariæ liber, ſeu ſtylus vulgo practica.*

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in parochiali eccleſia commendata?

SOLVTIO. D. Guliel. Caſſiodorus noſtri ordinis vir diligēs & curioſus, ac Epiſcopus Algaren. in diſcurſu cuiuſdam quæſtionis, quam ſcribit in collectaneis ſuis deciſio. Rotæ, fol. 203. ſimpliciter tenuit regulam iſtam in commenda locum habere: quia ita in Rota iudicatum fuit: & nihil aliud dicit. *Parochialem eccleſiam commēdatam an cōprehendat regula.*

Reperio tamen quendam doctorem Modernum (illi nomen eſt, Aeneas de Falconibus) virum certè, quātum colligi poteſt ex quibuſdam apoſtillis quas fecit ad Abb. Panor. & ex quodam tractatu ſuo reſeruationum. & commēdarum, apprimè eruditum & practicum, in quadam breuiſſima additione, quam hic reliquit, ponere iſtam quæſtionem in terminis, & referre tempore ſuo Rotam ſuper hoc puncto variaſſe, & diuerſis temporibus pro vtraque parte iudicaſſe: nullam tamen rationem alicuius deciſionis ſcribit. Itaque ſatis apparet quæſtionem eſſe dubiam, & in vtranque partem diſputabilem.

Quid dicendum? Certe negari non poteſt pūctum eſſe difficilem, ex eo quia tempore meo vidi hāc eandem difficultatē in Rota ſæpe à diuerſis auditoribus propoſitā, & minime diffinitam. Nam R. P. D. Petrus Vorſcius de mēſe Iulio M. D. XXXIX. inter dominos de ea verbum fecerat. Et tūc propter varietatē votorū nihil penitus cōcluſum

fuit Secũdo loco coram R. P. D. Marcello de Creſcẽtiis, de menſe April. M D. XXXI. in vna Graſſen. fuerat etiã ſuper hoc dubitatum, & vota diuerſa fuerũt. Tertio loco idem D. Pet. iterum quæſtionẽ propoſuit, & poſt longam diſputationem, Domini eam terminarunt. in qua plura argumenta & rationes facta fuerunt, quorũ pręcipua nar rabo, ne faſtidio ſim curialibus occupatis: & quia iſtã quæ ſtionem latiſſimè in regula de triennali poſſeſſore attin go: ex quo loco plura, dũ caſus iſte occurret, mutuari poterũt. In primis igitur pro parte negatiua, videlicet, quod regula iſta in cõmenda locũ non habeat, quidam ex Do minis ponderabant tex. regulæ, nõ facere mentionem de commenda. Ergo neque nos ſupplere debemus. l ſi ſeruũ. §. prętor ait. ff. de acquir. hæred. Addebãt fortius, quia cõ mendatarius per ſubſtitutũ oriundum ex loco deſeruire poteſt, ex quo habere poteſt aliam eccleſiam in titulum cui perſonaliter tenetur deſeruire. vt tradunt docto. in c. dudum. 2. per illum tex. de electio. Et talis ſubſtitutus po teſt regulę ſatisfacere, & ſupplere defectum commendatarij, quod non eſt in titulari, qui tenetur deſeruire per ſe ipſum. Vnde ſi non intelligit, nec loquitur idioma, nõ poterit ſacramenta miniſtrare, quę verborum intellectũ & loquelã requirunt. Et ideo in titulari duntaxat regula locum habebit. Iſta ratio quorundam dominorum ſatis dubiam materiam reddidit.

Cõmendatarius poteſt deſeruire per ſubſtitutũ oriundum ex loco.

Sed in contrariũ allegata fuit per alios Dominos prædicta deciſio Domini Gulielmi, atteſtantis Rotã contrariũ iudicaſſe. Quæ dubios reddidit dominos, & negotiũ diſtulit ad Calendas Octobris. Tunc enim in primis audientiis cauſa iterũ fuit poſita. in qua pro opinione illorum dominorum ponderabantur verba iſtius regulæ, ibi, prouidere ſeu prouidere mãdare, & cęt. Quę adaptari poſſe non videntur ad commendam. Quia cõmenda non eſt prouiſio: vt dicit expreſsè Collectarius in c. ſi conſtiterit, in 2. col. de accuſat. Facit quod dicit cardinalis in clem. cauſam, in quarta, q. de electio.

Commenda non eſt proui, o.

Iſtis tamen non obſtãtibus, maior pars dominorum tenuit contrarium, videlicet, regulam habere locũ in commenda. Quorum opinio iſtis motiuis defenditur. Primo, conſiderando rationem finalem iſtius regulæ, quæ ſecundum communem opinionẽ in fauore & vtilitate animarum fundatur, vt tenet expreſsè Bartholo. Belenzinus au

ditor

ditor Rotę in dicto tractatu de charita. ſubſid. quæſt. 66. col. 5. & dixi ſuperius in. 1. & 3. queſtione. Sed ſalus anima rum in hoc conſiſtit. vt paſtor vultum pecorum ſuorũ in ſpiciat, viſitet eccleſias, cõfeſſiones audiat, populo prædi cet, & alia ad curam animarũ pertinentia ſacramẽta mi niſtret. vt ſuperius in dictis quæſtio. 1. & 3. dictũ eſt. quæ omnia in commendatario militãt, poſtquã capit fructus eccleſiæ, qui ſibi propter dictũ onus dantur. Ergo in illo diſpoſitio iſtius regulę locum habebit l. 1. ff. ad municip. & l. à Titio. ff. de furt. Fruſtra enim in commendatario contemporanea ætas, & ordo ſacerdotalis requireretur. vt dicit, domi. in ca. nemo in primo notabili. de electio li bro 6. per illum text. niſi ad ea teneretur, ad quæ rector ipſe tenetur. videlicet ad miniſtrãda ſacramẽta fidelibus parochianis, quę ſine commercio linguæ & intelligentia idiomatis miniſtrari nõ poſſunt. Et ob eã cauſam in cõ mẽda neceſſitas & vtilitas eccleſię cõſiderãtur vt ibi di cit Domi. in tertio notabili. Et tamen regula iſta ad aliũ effectum ędita non fuit, quã propter vtilitatẽ eccleſiarũ. Ergo videtur in ea includi cõmẽda, cum eadẽ ratio ſit in cõmendatario, quæ eſt in titulari. Ergo regula vtrunque cõpræhẽdere debet, maxime. quia iſta regula generaliter lo quitur. Ergo, omnes caſus cõprehẽdere debet, etiam ſi maior ratio ſit in vno caſu quàm in alio. iuxta tex. nota bilẽ qui de pœna loquitur, in l. j. §. quod autẽ. ff. de aleat. Et qui ſe exceptum dicit à regula, illud probare debet: quia lex indiſtinctè omnes quos nõ excipit, ligat c. 1. de cõſti. cap. omnis anima. de ſenſibus, ca. ſolitæ. de maio. & obed. Cũ igitur commendatarius à regula nõ exipiatur. debet ſub illa cõprehẽdi. Cõfirmatur vlterius iſta opinio quia videmus regulam iſtam habere locum in gratia ex pectatiua, quę eſt quædam conceſſio tẽporalis, iuxta c. fi. de cõceſſ. præbend. Ergo eadẽ ratione habebit locũ etiã in cõmenda, quæ etiã cõceſſio temporalis eſt. Præterea quia iſta regula initiũ conſiderat, & ſic tempus prouiſio nis beneficij. Quo tempore niſi peritia idiomatis in regu la requiſita concurrat, collatio, ſiue prouiſio beneficij eſt nulla ipſo iure, vt patet in tex. quia qualitas adiuncta verbo debet adeſſe tempore verbi. c. ſtatutum. de reſcrip. lib. 6. l. miles. ff. de teſta. mili. Et ratio æquè militat in cõmẽdatario ſicut in titulari. Ergo. &c. Et per hoc illa ra tio illius Domini reſoluitur, videlicet. quod cõmendata-

Animarũ ſalus in quibus conſiſtat.

Cõmendatarius cõtẽporaneã ætatẽ habere tenetur.

Eccleſiæ vtilitas et neceſſitas in commenda conſideratur.

Ratio maior eſt in vno caſu quam in alio.

Lex indiſtinctè omnes, quos non excipit, ligat.

Commenda & gratia expectatiua dicuntur cõceſſio temporalis.

tius per ſubſtitutũ deſeruire poterat. quia eſt verũ, poſtquam commenda valide præceſſit, id eſt quãdo conceſſa eſt habenti peritiam idiomatis, vel quãdo à principio in ipſa prouiſione iſti regulæ derogatũ eſt, tũc enim valide ſubſtitutum ponet. Vbi vero à principio tẽpore prouiſionis iſtã non cõcurrunt, prouiſio eſt nulla: & ideo tali caſu de cõſtitutione ſubſtituti diſputare nõ attinet, qui poſtea ſequitur: & ſic tempore quo iam prouiſio cõmendæ facta perſonæ ignoranti idioma non valuit.

Non obſtat etiam quod tex. iſte commendam comprehẽdere nõ videtur, ex quo loquitur de prouiſione. Et prouiſio non eſt cõmẽda. quia hoc eſt falſum. Quia imò ſub tali verbo cõprehenditur, vt in ſpecie tenet Dom. de S. Gemi. in capitu. nemo, in ſecunda colum. verſicu. item facit. de elect. lib. 6. Vbi ex hoc infert quod ſi papa reſeruat prouiſioni ſuæ beneficium, ſi illud dat in commẽdam, reſeruatio expirat, ſecus ſi collationi ſuę reſeruat. Rationẽ ibi ponit, quia cõmendari eſt prouidere. Et ita ibi Domi. ſequitur Philipp. Franc. in tertia colum. & Nicolaus Milis ſumm' practicus, & auditor Rotę in ſuo indice, in verbo beneficiũ vacans reſeruatũ & cæt. Et latius cæteris Ioan. Aloiſius Tuſcan' aduocat' cõſiſtorialis, antiquus & ſummus practicus; in quodam conſi. ſuo incipien. nunquid regula prohibens. Vbi non ſolum tenet cõmendã ſub iſta regula comprehendi, ſed etiã ſub quibuſcunque regulis de prouiſione loquentibus. Cum quibus concordat egregius pater Domi. Ioã. Frãc. Pauinus Rotæ auditor in eleganti ſuo tracta. de ſede vacã. in tertia quæſtione principali. & Moder. in tracta reſeruationum. fol. 7. & in effectu. 38. & fol. 32. Quicquid de hoc dubitet Rom. in conſ. 350. col. quarta. cum quo vnico verbo Felyn. tranſire videtur, in c. in noſtra, in 32. corr. in ſecunda colum. verſicul. ſcias. etiam. de reſcrip. Reliqua quę circa iſtam quęſtionem deſiderari poterũt, repetenda erunt ab illa quęſtione notatu digna. & multum per me diſcuſſa in regula de triennali quæſtione quinta.

Papa reſeruãs prouiſioni ſuæ bene &c.

Cõmẽdari quid ſit.

Commenda ſub quibuſcũque regulis. de prouiſi. loquentibus cõprehẽditur.

QVAESTIO SEXTA.

Qvaero nũquid iſta regula obſeruari debeat, & liget extra curiam?

Solvtio, Gloſſator hic tenet quòd non rationibus de quib. hic per eũ. quam vide: ſed veritas eſt in oppoſitum. Nam ex quo ratio iſtius regulæ, quæ vtilitatẽ

animarum

animarũ reſpi. it,ita generaliter militat extra curiã ſicut in curia generaliter interpretari debet.arg.eorũ quæ dicit Fely.in c.2.colum. penul.de reſcrip.Et ratio Gloſſatoris,quod ordinarius magis perſonas ſuę diœceſis,quàm alias cognoſcat,nõ facit ad propoſitum: quia illud cõcernit mores & probitatem vitæ, non autẽ rationẽ idiomatis, qa cognitio ordinarij, non tollit defectũ perſonæ nõ intelligẽtis vel loquẽtis idioma.Nam quando clare illũ eſſe incapacẽ,& expertem linguę conſtat,illa ratio nihil valet.Et ita regulam de infirmis reſignantibus,quæ pariformiter generaliter loquitur,extra curiam locũ habere videmus,vt Rota ſępius cõcluſit &iudicauit,vt ibi latè diximus.Pariformiter igitur in iſta regula idẽ dicendũ eſt. Reliqua curca iſtam quęſtionem dixi ſuperius in prooemio,vbi plenius videndum erit,quæſt.2.

QVAESTIO VII.

Q VAERO,ponamus Britonẽ Gallũ impretraſſe gratiam expectatiuã in diœceſi Britonum Britonizantium quorũ idioma eſt diuerſum, & inter eoſdẽ minime intelligibile,de quo in expectiua mentionẽ non fecit.Propter quod impetrat gratiam,quòd perinde valeret dicta expectatiua,ac ſi in ea facta fuiſſet mentio de tali defectu,quam gratiam expectans non expediuit ante vacationem.Poſtea vacat beneficiũ idẽ Brito Gallus acceptat:alius Brito de Britonizantibus etiam acceptat,& conatur excludere Britonem Gallum primum acceptantẽ exceptione iſtius regulę,quæ annullat expectatiuam nõ intelligẽtis idioma.&c. Brito. Gallus replicat gratiã ſuam expectatiuã validari virtute gratię,perinde valere. Triplicat alter Brito Britonizãs, gratiã, perinde valere non ei ſuffagari quia literę nõ fuerunt expeditæ. Et dat de regula,quod cõmiſſiones nõ valeant literis nõ expeditis.Dubitatur,an ſola ſupplicatio ſufficiat,quo ad derogationem iſtius regulæ,& ſupplendum eius defectum, *Idioma Britonis Galli, & Britonis Briton. nũquid ſit adinuiſ m*

SOLVTIO.In iſta quæſtione concluſum fuit,ſolã ſupplicationem gratiæ, perinde valere, non ſufficire ad ſupplendum defectũ idiomatis de quo loquitur iſta regula, vt etiam dixi in regula.25,de nõ iudicando iuxta formã ſupplicationis, niſi literis expeditis. Tamen per Dominos in pręſenti quæſtione duo capita conſiderata fuerũt Primum,quãdo expectatiua,& Periude valere,ſũt eiuſdẽ datę.Et iſto caſu gratia Perinde valere,ſupplet defectum

iſtum

Perinde valere, an ſuffic at ad ſupplē dum defe ctum idio matu.

iſtius regulæ,& acceptatio illius vigore valeret. Ita Rota tēpore Leonis papæ ſecundi in cauſa Geiennen. canonicatus,& probendæ coram D. Vanulio pro quodam Valentino expectante, cōtra Caſtellanum etiam expectantem ſententiauit. Nā Caſtellanus expectās excipiebat de iſta regula contra Valentinum etiam expectātem, qui tamen ſub eadem data expectatiuæ ſuæ gratiam, perinde valere impetrauerat. Rota pro Valētino tenuit. Secundū caput eſt, quando gratia perinde valere, ſub diuerſa data cōceſſa fuit. Et iſto caſu Rota de anno. M.D.XIX. tenuit illā non ſupplere defectū iſtius regulæ, niſi literis expeditis ante vacationem. Et ita pronuntiauit D. Camillus de Balionibus in fauorem Vulgalei de Vezeardo Britonis Galli, cōtra Martinū Collant, Britonem Britonizantem in cauſa Coroſopiten. ad quam diœceſim vterq; gratiā ſuam expectatiuam habuerat, cuius ſententia confirmata fuit per bonæ memorię D. Guliel. Caſſiodorū de anno. M.D.XX. de menſe Ianuario, vt ipſe idē refert in ſuis collect. deciſ. Rotæ fol. 204.& ſequent. Quibus autem rationibus moti fuerūt Domini, ponit ibi latius Domi. Guliel. referendo motiua Gemini. in conſil. 128.& Bellame. deciſ. 746. quæ breuitatis cauſa non refero, cum ibi videri poſsint. Nam illæ deciſiones iam ferè per manus omnium curalium circunferuntur, ideo omitto: quia de iſta quæſtione latius in regula. 25. dicam.

QVAESTIO VIIII.

Clauſula annulatiua induces formā. Forma iſta tranſgredi tur in mi nimo defe ctu, ſicut in magno.

QVAERO, quid ſi aliquis pro parte intelligit,& pro parte non, an videatur ſatisfactum regulæ?

SOLVTIO, Tenerem quòd non, per illā rationem: quia hic ponitur clauſula annullatiua, quę formam inducit, ſecūdum Bal. in l. 1. ff. de lib.& poſth. tradunt Moder. in l. pacta quæ cōtra. C. de pact ſed in formalibus nihil dicitur actum, quādo aliquid deficit, vt in c. 1. de bap. facit. c. defleat. de reg. iur. Nam forma ita trāſgredi dicitur in minimo defectu ſicut in magno, vt tradit Fely. in cap. cū dilecto. de reſcript. Et eſt text. notabilis in cap. quæritur. §. epiſcopus. 22. quæſt. 1. Nam qui male intelligit, nō bene referre poteſt. vt dicit Spec. in tit. de aduocato. §. 61. poſt medium. Et hoc vlterius ſuadetur, quia in tex. duo copulatiuè requirūtur, videlicet, quod intelligat, & intelligibiliter loquatur: quorū alterū nō ſufficit. l. ſi ita ſtipulatus. de verb. oblig. Et verba ſimpliciter plata intelligūtur in

perfecto

perfecto ſignificatu.l.6.C.de his,qui ve.æta.impe Ille igitur qui pro parte loquitur & intelligit,non perfectè dicitur habere idioma,vt verba regulæ adaptentur.

QVAESTIO IX.

QVAERO,ponamus q in aliquo regno ſint duo idiomata,ſiue linguæ,vna naturalis, altera accidetalis, vt in Luſitania,quæ habet propriam linguam Portugalenſiū,quę eſt eorum naturalis:& linguam Caſtellanam,quæ eſt eis accidentalis:prout etiam Cantabri duplicem linguam habent,& Sardi etiā qui habent duplex idioma,videlicet Sardum & Catallanum,quod eſt eis accidentale ex commercio,& vicinitate Catellanorū acquiſitum.Quid ergo ſi Caſtellanus impetrat gratiam in regno Cantabrorū,vel Portugaliæ vbi Caſtellanus non intelligit,neque loquitur eorum idioma,ſed bene illorū accidentale,videlicet idioma Caſtellanum,per quod intelligibiliter loquitur & intelligitur,an huic obſtet regula?

Idiomata duo in aliquo regno

Idioma duplex in quibus regnis inueniatur.

SOLVTIO.Videtur prima facie dicendum quod non, ex eo,quia in tali impetrāte finis & mēs regulæ ſeruatur, quæ attendi debēt.arg l.ſcire debes ff.de leg.Nam habito fine conſtitutionis,modus non curatur,vt notat Abb. & alij in cap.quoniam contra. per illum tex. de probat.

Fine cōſtitutionis habito nō curatur modus.

Contrarium fuit deciſum tēpore D.Io.Vanulij quondam auditoris.De ratione deciſionis nō conſtat,ſed puta rem iſtā eſſe,quia in regula quę interpretanda ſtrictè eſt maximè in beneficialibus,verba naturaliter non accidentaliter intelligi debent.l.1.§.hoc interdum.vbi Bar. ff.de fonte.Nā in tali caſu natura pręualet accidenti, vt notat Bart in l.qui habet.per illū text.ff.de tutel.& tradit.not. Ange.in conſil.397.ludus pilæ.in 1.col.vnde ex quo mēs iſtius regulæ fuit , vt cōmodius rector parochialis ſaluti animarum in confeſſionibus & ſacramentis, & prædicationibus populo exibendis,conſulere poſſet,per quę ſimplicibus & ignaris hominibus,quales ſunt mulieres,& populares artifices, magis ſubuenitur:ideo iſto caſu regula obſtabit : quia verum eſt dicere huiuſmodi impetrantem Caſtellanum non callere idjoma propriū & naturale Cātabrorum,ſed accidētale.Nec obſtat,quod in illis partibus lingua Caſtellana,vt plurimū à notabilib.& ab aliis negotiatoribus intelligitur:& eam ſufficienter loquūtur, quia hoc non ſufficit,niſi communiter mulieres, & aliæ ſimplices perſonæ illud idioma pergrinū, ſicut naturale &

Verba regulæ, quæ eſt ſtrictè interpretanda.

Natura quādo prævalet accidenti.

Rector parochialis idioma loci qualiter intelligere debeat.

& proprium intelligant: aliàs regula generaliter omnibus non prouideret, maximè in caſibus iſtis neceſſariis ſacramentorum, per rectorem parochialis exhibendorum, in quibus rudes perſonæ magis inſtrui debent, quod ſine commercio linguæ fieri nequibit. Concludendum igitur eſt, regulam hoc caſu habere locum.

Limitant aliqui hoc non procedere in impetrante multum qualificato moribus & ſcientia, qui illi patriæ multum eſſet acceptatus: quia tali caſu putant ſufficere, illum intelligere, & ſi loqueretur peregrinum idioma, quod communiter ibi intelligitur. Quia tunc ex ſufficientia viri, vtilitas animarum cõpenſari poſſet In quo caſu illa regula iuris, videlicet quod naturale præualeat accidentali, de qua in dicta. l. qui habet, non procederet, vt notabiliter dicit Andr. Siculus in capitulo in præſentia. in 33. column. de probationibus.

Vbi agitur de præiudicio animarum &c.

Sed iſta limitatio tuta nõ videtur, quia vbi agitur de prę iudicio animarum, qualitas perſonę nihil operatur, vt dicit Bald. in ca. iurauit. de probat. & in ca. 1. in fine. vt lite pendente. Sequitur Fely in cap. quod ſuper his, in 4. col. de fide inſtrumen. Nam hic non tam querimus rectorem moribus ſufficientem, quam loquentem, & populo rudi neceſſaria ſacramenta miniſtrare ſcientem.

QVAESTIO X.

Regula nunquid obſtet Normandis, &c.

QVAERO, nunquid regula iſta obſtet Normandis habentibus parochiales in Gallia, Picardia, Burgundia, & Britannia?

Normandus an poſſit extra terrã Normãdiæ iudicem impetrare.

SOLVTIO. Videtur quòd nõ. per ea quæ dicit Egid. in cap. dudum. in princ. de præben. lib. 6. qui dicit, quòd Normandus impetrare poteſt iudicem contra aliquem de aliqua parte Franciæ, & extra terram Normandiæ, puta in Picardia, Burgundia, & Britãnia, & non poterit, vt ſuſpectus recuſari. Et ita per iſtud dictum, quidam Moderni tenuerunt iſtam partem in quibuſdam apoſtillis.

Tamen iudicio meo iſtud dictum Egidij ad propoſitum iſtius regulæ non facit, quę in loquela fundatur. Itaque quo ad hoc, vt prædictus ſub regula non comprehendatur, requiritur quòd Normãdus idioma loci, vbi parochialis eſt ſita loquatur intelligibiliter & intelligatur, aliàs non bene ſacramenta miniſtraret. Quia cæcus non bene cæcum duceret, vt dicit text. in propoſito notabilis. in ca. penult. de æta. & qualita

Cæcus nõ rectè cæcũ ducit.

Quæſtio

QVAESTAO XI.

QVAERO, an iſta regula habeat locũ in vicaria perpetua & in omnibus alijs beneficijs curatis?

SOLVTIO. Omiſſis multis, dicendum eſt regulam in vicaria perpetua locũ habere iſtis rationibus. Prima, quia clarum eſt regulam eſſe in iure communi fundatam, & latè in prima quæſt. diximus. Sed de iure cõmuni inductũ eſt, diſpoſitionẽ de parochiali loquentem habere locũ in vicaria, perpetua, vt dixit text. in cle. 1. de offi. vica. Ergo eodem modo iſta regula in illa locũ habebit. Fortificatur hoc, quia vicarius perpetuus in eccleſia vbi non eſt rector, in omnibus rectoris vice fungitur. vt tenet Rota in deciſ. 341. in antiq. Et hoc vult alia deciſ. 374. in cip. fuit debitatum, & in conſiliis poſitum. Quod igitur de vno dictum eſt, de alio dicendum erit. Accedit, quia videmus quòd epiſcopus ſicut cum rectore ſuper ætate nõ diſpenſat: vt in cap. 1. de æta. & qualita. ita neque cum vicario perpetuo, vt notatur in d. clem. 1. faciunt quę dicit Lapus in add. ad Fed. in tract. permu. quęſt. 14. Hinc eſt, quòd tales vicarij perpetui diſpoſitionẽ ca. licet. de elect. lib 6. ſeruare arctantur, licet in parochiali loquatur, vt eſt gl. & ibi omnes in dicta clem. 1. Et eo modo diſpoſitionem, ca. ex eo. de elect. eod. li. ſeruare tenẽtur. Et iſta omnia magis in caſu noſtro quadrare videntur: quia iſta regula de parochiali indifferenter loquitur, neq; diſtinguit, an illa parochialis regatur per rectorem, vel per vicarium perpetuum. Ergo generaliter eſt intelligenda. Nam cum tex. nõ diſtinguat, neque nos deſtinguere debemus. cap. ad audiẽtiam. cum ſimilibus. de decimis. Præterea, quia eſt eadem ratio in vicario, quæ in rectore, cũ vterque prædicãdi officium habeat, & confitendi. Vnde propter eãdem rationem diſpoſitio etiã pœnalis in vno caſu loquẽs, ad alium extendi debet, vt dicit glo. in clẽ. 1. de electio. & eſt text. cap. ſi poſtquã. §. 1. in eod. titu. lib. 6. Eò maximè, quia iſta regula non eſt exorbitans à iure communi ſed cõformis. Et ita pro iſta parte reperio cõſuluiſſe Ioachimũ de Narina, olim famoſum aduocatum coſiſtorialem in quadam cauſa Tercoren. vicariæ, ſeu parochialis eccleſiæ de Launien. cuius initum eſt, Poſito quòd prohibetur, &c. Et hæc quantum ad vicariam dicta ſufficiant.

Diſpoſitio de parochiali habet locum in vicaria perpet.

Vicar. perpetuus in eccl. ſia, &c.

ſicut epiſcopus nõ diſpenſat cum rectore ſuper ætate, ita &c.

Vicarij perpet. i.

Textus cũ non diſtinguat, neque nos diſtinguere debemus.

Diſpoſi io pœnalis loquens in vno caſu, debet extendi ad alium.

Sed maior eſt difficultas ſcire, nũquid iſta regula indifferenter in omni beneficio curato locũ habeat. & prima facie

cie videretur dicendum locum habere, cum ſit eadem ratio in aliis curatis beneficiis propter adminiſtrationem ſacramentorũ. Tamen hoc non eſt verũ, quia iſta regula nõ ſine myſterio tantum de eccleſia parochiali loquitur.

Cura animarũ poteſt conſiderari dupliciter.

Poteſtas fori cõtentioſi quæ ſit.

Poteſtas ligãdi & ſoluẽdi in foro pœnitentiali.

Beneficiũ curatũ in quo conſiſtat.

Et ideo pro vero intellectu iſtius materiæ aduertendũ eſt quòd cura poteſt dupliciter conſiderari, videlicet, largè & ſtrictè, vt ponit Innocen. in cap. cum ſatis. de offic. archi. Largo modo cura dicitur poteſtas fori contentioſi, prout eſt ſuſpendere, excommunicare, abſoluere, viſitare, & alia huiuſmodi quę ad correctionem morum tendunt. cap. dudum eccleſia. de electio. & ibi gloſ. bona, Hanc curam archidiaconi, & alij inferiores prę lati habere poſſunt, cap. 1. de offic. archi. & notant docto. in cap. cum contingat. de foro compet. Et in talibus non putarem regulam locum habere. Cura verò ſtrictè & propriè ſumendo, dicitur poteſtas ligandi & ſoluendi in foro pœnitentiali: & hoc non cadit, niſi in ſacerdote cap. in nouo 21. diſtin. & ca. omnis de pœnitent. & remiſ. Dicitur ergo beneficium curatum, quo ad propoſitum iſtius regulæ, illud, quod habet poteſtatem fori pœnitentialis. ad quod exercendum requiritur mutua & reciproca intelligentia ſermonum, ſiue idiomatis illius loci. Quod quidem in vicario perpetuo haberę locum nemo inficiari poterit: ſi in aliis curatis eadem ratio concurrit, videlicet, quòd ratione beneficij curati tenentur ſacramenta miniſtrare, & ea omnia exercere quæ rectores ſolent, ſiue hoc illis de iure, ſiue de conſuetudine, vel fundatione competat, nulli dubium erit in illis locum habere regulam propter identitatem rationis. Et hoc, quod de cura dictum eſt, procedit etiam ſi rector, vel curatus actu non exerceret curam propter receſſum parochianorum, dũmodo habitu ſit aptus exercere, vt tradit Card. conſi. 48. quidam nobis, &c. Et licet in hoc contrarium teneat Feder. cõſi. 135. Caſus talis eſt. Tamen illud alium finem, ſeu effectum reſpicit, nec facit ad propoſitum, de quo loquimur, vt diſtingunt Abb. & alij in cap. de multa, de prębend. & dixi latius ibi in repet. mea ſubrepta Patauij. Hoc tamen intelligas, quãdo aliàs ipſum beneficium de ſui natura eſt curatum. Secus ſi per viam adhærentię, vt quãdo beneficium de ſui natura ſimplex haberet annexam curam, vel ex conſtitutione eccleſiæ aliquis vices curati gereret. Quia per hoc talis habere beneficiũm curatum non dicitur proprie loquendo, vt

Beneficiũ

vt dicit Oldra.in conſi.203.factum tale.& ſequitur Fely. in c.in noſtra,in.10.corr de reſcrip. Quod eſt notandum pro intellectu iſtius regulæ, & plurium iurium : tamen ſi talis ex conſtitutione eccleſiæ populo ſacramenta admi-niſtrare teneretur, in eis locum haberet iſta regula. Ex quib.etiam vnum aliud infertur,ꝙ ſola poteſtas fori pœnitẽtialis beneficiũ curatũ nõ facit, niſi cũ hoc beneficia tus habuerit,ſeu certam parochiã teneat,vt ſentit glo.in clem.dudũ.in verbo impediãt.de ſepul.dicens,quòd licet fratres Prędicatores,vel Minores ex priuilegio dictæ con ſtitut.& clem.exiui. exercere poſſint ea quæ ſunt fori pœnitentialis,nõ tamen per hoc cenſentur curati.Ratio eſt ſecũdum glo.quia neque ipſi curati ad exercẽdũ aſtricti ſunt,neque parochiani in foro pęnitẽtiali ad eos recurre re tenẽtur.Ad idem bona glo.in clem.1.in verbo preſby teri,de priuilegiis. quam ſingularem dicit Abb. Panor.in c.ſignificaſti.de foro competen.& in c.omnis.de pęniten. & remiſſ. Sic itaque quo ad regulam iſtam talis cura in conſideratione non eſſet. Requiritur etiam aliud vltra parochiam & parochianos,vt quis dicatur curatus ad effectum iſtius regulæ,& aliorum iurium de cura loquẽtiũ, videlicet ꝙ nomine ſuo & non alieno exerceat,vt ponit Pet.de Anch.& Imol in clem.vnica,de offi.vica.& latius doct.in c.extirpandæ.§.quia verò.de præben.Item etiam requiritur quod talis aſſumatur ſuo nomine, & ſingulari ter regimen parochialis eccleſiæ & populi, nõ pariter cũ alio,vt notabiliter conſuluit Oldra.in conſi.67. quæſtio tatis,&c.Ex quo infert,quòd ſi duo in eccleſia parochiali inſtituantur, ita quòd quilibet eorum cõfeſſiones audire conſueuit, & alia facere quæ ad curã animarum ſpectãt, neuter eorum curatus eſſet, neque in eis diſpoſitio locũ habet cap.licet.de elect.neque c.de multa.de præben. ne que conſequens diſpoſitio iſtius regulæ, vt ibi per multas rationes probat. Pro quo facit tex. in cap ſicut vna. 21.quæſt 2.ibi, ſed vnum tantummodo habeat ſacerdotem,&c.Prædicta igitur copulatiue,quo ad curam animarum requiruntur, de qua hic loquimur.

curatus quando dicitur.

Poteſtas fori pœnitentialis, an faciat benef. curatum.

Fratres Prædica. & Minores an poſſint exercere, ea quæ ſunt fori pœnitent.

Curatus quis dicatur, quo ad effectũ regulæ.

Ex quo infertur ꝙ actus ſolus ſepeliendi nõ facit vt eccleſia curata dici poſſit.Nã ſine cura cęmiterium ex con ſuetudine, vel epiſcopi cõceſſione haberi poteſt, vt dicit Fed.in cõſi.135.Allegat Arch.in c.1.de ſepul.& Hoſtien. in c.quia nõnulli.de cle.non reſid. Nec etiam ſolus actus

Sepeliendi & baptizandi actus an faciat, vt eccleſia poſſit dici curata.

Q baptiza

baptizandi ſufficit, ſi aliquis certã parochiam nõ habet, vt tenet Paul.& Card.in clem.1.de baptiſ.in 4.q. Quia actus baptizandi licite quãdoque per laicũ exercetur. vt in.§.verũ.3.2.diſt. Et tamẽ laicus curæ capax non eſt. Et alia iura,licet nõ per laicũ,tamẽ per alios præſcribi poſſunt,etiã ſi cura fori pœnitentialis ſit, vt tradit Card.in clem.2.§.fi.de relig.dom.& in c.cũ ſatis.de Archi. Requiruntur igitur omnia iſta ſimul cõcurrere, quo ad hoc,vt parochialis eccleſia dicatur,prout Rota in vna Virdunẽ. parochialis ſancti Victoris cõcluſit de mẽſe Octob.1539. coram me.In qua cauſã vnũ aliud voluerũt,quòd ad probãdum eccleſiam de Vticy parochialem eſſe ad effectum conſumẽdi gratiam expectatiuã aduerſarij ,teſtes de publica voce & fama nõ ſufficerẽt,quæ in d.eccleſia ſacramẽta miniſtrarẽtur,niſi hoc de viſu deponerẽt,etiam ſi inter illos vnus eſſet, qui diceret ſe vidiſſe vnum ibi ſepeliri. Ratio fuit.quia ex quo cõſumptionis exceptio obiectiua materia eſt,vt deciſio fi.de excep in no. debet talis materia clare & cõcludẽter,& indiſtincte probari, iuxta 5.deciſio.eod.tit.in antiqu.Quæ omnia ad iſtius regulę, & aliarum declarationẽ de curatis beneficiis loquẽtium,notãda ſunt. Nam in locis communibus non traduntur.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, An regula iſta in gratia motu proprio & ex certa ſcientia procedat?

SOLVTIO. Gloſſa hic tenet quòd ſic,cum verba iſtius regulæ non aduerſentur. Imo potius cum tali gratia cõcurrant. Adde tamẽ, ꝙ imo tex. regulæ in illis verbis,vel gratiã expectatiuã concedere, &c.hoc innuere videtur.Nam clarũ eſt,expectatiuas,ſecũdum curiæ ſtylum motu proprio cõcedi ſolere, vt notat Io.And.in c.ſi motu proprio, de præb.lib.6.& Io. Cald.in d.c. mandatum de reſcrip.quos refert Abb.in d.c.in 8.col.de ind.vt dixi in tract.expectatiuarum. Et tamẽ regula iſta in expectatiua locum habet quæ motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacunque alia gratia motu proprio: quia vna pars alternatiue per aliam declaratur, vt dicit Bart. in l.ſuper illum tex ff.de reb.dub.

Expectatiuæ ſecundum ſtilũ curiæ concedi ſolent motu proprio.

Pars vna alternatiuæ per aliã declaratur.

Præterea qđ dicere regulã iſtã nõ ꝓcedere in gratia,facta motu ꝓprio,& ex certa ſciẽtia ex alio eſſe nõ poteſt, niſi quia papa notitiã iſtius regulæ habere præſumitur: & vbi principis ſciẽtia datur,derogatio nõ requiritur,vt tradunt

Principis ſcientia vbi datur, &c.

dũt doct.in l quidã cõſulebãt.ff.de re iud. Nã ſi papa ex certa ſciẽtia infanti parochialẽ cõferret,ſecum diſpẽſare videtur,vt traditur in L idẽ Vlpianus.ff.de excuſ.tut.& re aſſumit Fely. in c.nõnulli,in.24.col.de reſcrip. & latius moder.Bonon.in repet.c.1.de cõſtit.col.4.Et tamen motus proprius, nec ſola certa ſciẽtia ſufficit ad derogãdum iſti regulæ,niſi ei ſpecialiter derogetur,vt ſuperius in prohęmio regularũ,quæſt.5.&.6.dictũ fuit:præſertim q̃ motus proprius,nec certa ſcientia papæ defectum idiomatis purgare poteſt,& facere quod loqui neſciens loquatur.

Idiomatis regulæ ad derogandum non ſufficit motus proprius.

Præterea quia cũ regula iſta eccleſiarũ fauorabilis ſit, & iuris cõmunis cõcurſum habeat, & expectatiuã cõprehẽdat,quæ motu proprio cõceditur,nõ video quare quãlibet aliã gratiã ſimilẽ non cõprehẽdat. Nec obſtat q̃ papa in gratia quod motu propio cenſeatur habere notitiã iſtius regulæ per ea quæ dicta ſunt: quia hoc nõ ſufficit: quia ſcientia papæ derogationẽ non inducit. Et poſito q̃ illa certa ſcientia in his quæ ſunt de iure cõmuni,derogationem quo ad ius cõmune poſſet importare, per notata per doct.in c.1.in verbo naſcamur,de conſtit.lib.6. vt ibi late dixi:non tamen quo ad regulas, quæ licet habeant vim & ligent omnes,ſicut ius vniuerſale,per ea quæ dicta ſunt in procemio,tamen quo ad derogationem, ius particulare,ſicut alia ſtatuta terrarum cenſentur. Tenendum igitur eſt,regulam iſtam in gratia motu proprio & ex certa ſcientia procedere.

Papæ ſcientia in quibus inducat derogationem.

QVAESTIO XIII.

QVAERO,an prouiſus de parochiali in eccleſia Valentina,natus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & nutritus pariter cum matre & auia ſorore patris, præſumatur tempore prouiſionis intellexiſſe,& loqui idioma Valentinũ loci, vbi erat parochialis,attento quòd decem annis poſt prouiſionẽ, & ſic de præſenti loquitur illud idioma intelligibiliter?

An materiæ filius loqui præſumetur, quãdo pater diuerſum idioma loquitur.

SOLVTIO. Iſta quæſtio propoſita fuit in vna Valen.parochialis per R.D.Io.de Mohedano, de menſe Ianuario.1537.pendente inter D.Io. Baptiſtam de Baldaſinis aduocatum,& Martinũ Calaphorra. In qua poſt plures rationes & propoſitiones cauſæ, die.14.Martij.M.D.XXXVII. per omnes Dominos,duobus exceptis,concluſum fuit regulam locũ non habere,ex eo, quia de præſenti loquitur, in præteritum loqui ſciuiſſe præſumitur. per

ea quæ dicit Bald.in l.hi qui adulteri.C.de adul.& Fely. in c.ſcribam.de præſump.

Alij duo Domini contrarium tenebant,ex eo,quia ſermo appellatur maternus,quia vt plurimum ex matre capitur,propter frequentiorem filij conuerſationem : vt de Corneliæ matris Gracchorum filiis M.Tullius libro de Claris Orato.meminit,ibi,Non tam in gremio quàm in ſermone matris educatos,&c.Vnde non ab re Britanni, mulieribus exteris,linguam præciderunt,ne filios ſuos peregrinum idioma docerent,quod citius & facilius à matribus,quàm à patribus diſcere exiſtimabant,vt in eorũ hiſtoria legimus.Et quia videmus quòd qualitas de præſenti non præſumitur,quòd antea fuerit , niſi probetur, vt in l.quarta.ff.de proba.vbi dicitur,quòd qui nunc fugitiuus eſt,de præterito non præſumitur. Ad idem facit dictum Bald in l.non ignorabit,numero 4.C.ad exhibẽd. vbi dicit quod qualitas accidentalis, quæ de præſenti abeſt,in præterito adeſſe non præſumitur.Ita Bald.ibi, & alibi ſæpe vt ſcribit Ang. & Iaſ.in §.ſic itaque. columna 1.inſtit.de act.Cum igitur dictus Ioan.Bap.de parochia Ji prouiſus à matre Neapolitana nutritus fuerat, præſumendum erat potius illius linguam,quàm paternam Valentinam didiciſſe.

Britãnorum mira cõſuetudo erga vxores.

Præſens non præſumitur, quòd antea fuerat, niſi probetur.

Breuiter primam opinionem tenendo,iſta nõ obſtant, quia ſtant iſta ſimul,quòd filij facilius in pueritia, durante tempore lactentis ætatis,propter frequentiorem eius conuerſationem idioma matris capiant:tamen hoc non impedit,quominus idioma patris etiã addiſcere poſſint cum quo pariter cõuerſatur.Imò filius ephœbus factus, magis cum patre,quàm cum matre conuerſationem habere cẽſetur Hoc ex eo apparet,quia de præſenti bene loqui idioma patris Valẽtini ſcit,ergo præſumitẽ per prius ab eo longa cõſuetudine didiciſſe,quia in inſtãti idioma nõ addiſcitur,& per hoc tollitur illud,quod dicebatur de lingua materna.Nã iſte eſt vnus caſus in quo de præſenti præſumimus in præteritum,iuxta glo.ordinariam in l. ex perſona.C.de probat.& text.in l.neceſſe.& in l. circa. ff.eo.tit.quæ ponunt regulã,q̃ quãdo agitur de inducẽda aliqua qualitate de præſenti,regulariter in pręteritũ prę ſumitur;præſertim quando ſubeſt iuſta cauſa præſumẽdi vt id caſu noſtro,nam tũc theorica prædicta ſine dubio procedit,vt tradit Bal,in l.ſi q adulteri.C.de adulte. &

Caſus vbi deſcribitur in quo de præſenti præſumim⁹ in præteritũ.

Præſumere de præſenti in preteritũ in quo ca

& dicenti contrariũ, incũbit onus probandi, vt dicit Bar. in l. ſi prius. col. 11. ff. de oper. no. nũt. Et per illã doctrinã Bald. patet reſponſio ad allegata in contrariũ, quia procedũt, vbi cauſa præſumendi non ſubeſt, vel quãdo agitur de præſumendo delicto de præſenti in præteritum, vt in dicta l. 4. de probat. vel quãdo qualitas de præſenti repugnat primæuo ſtatuti perſonę, vt dicebat Barto. in d. l. ſi prius. Sed hic omnia iſta impedimẽta ceſſant, propter rationẽ dictã. qa iſta qualitas loquelæ de præſẽti nõ poteſt ſtare abſque eo, quòd habeat tractũ in præteritũ, quia nõ poteſt in inſtanti addiſci. Imò hoc non ſolũ procedit in vno idiomate, de quo hic agitur, ſed etiã in pluribus, quia nõ incõuenit quẽ de præſenti pluribus linguis loqui poſſe. Nã Xerxem & Crœſum Perſarũ Reges, tot linguarũ genera perdidiciſſe legim⁹ quot populos ſub ditione ſua tenebant: vt M. Tullius, & recentiores omnes hiſtorici atteſtantur. Et idem de Mitridate Ponti Rege meminit Iaſon. in §. ex maleficiis. colum. 10. inſtitu. de actio. Et plures hac ætate inueniuntur, qui idem præſtant. Nam & ego omnium hominum poſtremus non ſolum linguã maternorum auorum Caſtellanam, ſed etiam paternorum Valentinam æqua conditione percalleo, linguæ etiam Italæ & Latinæ non ignarus: quæ quidem linguarum diſciplina de præſenti apparẽs, de neceſſitate præſumi debet tractum à præterito habuiſſe. ex eo, quia, vt addiſcantur, temporis curſum requirunt: & iſta præſumptio eſt probatio probata, quæ quodammodo quandã impoſſibilitatẽ probandi contrarium infert. Non valet igitur argumentũ, qui facilius à matre linguam accipit: igitur linguã patris ignorat. Hæc conſequentia fallax eſt, & non concludens. Tenenda igitur eſt Rotæ concluſio, quæ veriſimilis, rationabilis, & iuridica exiſtit.

ſu poſſumus.

Xerxes Crœſ⁹ Perſarum Reges, tot linguarum genera perdidicerũt.

QVAESTIO DECIMA QVARTA.

QVAERO, qua forma debeat & ſoleat huic regulæ derogari?

SOLVTIO Apparet ex his, quæ in procœmio iſtarũ regularum. q. 5. & 6. dixi, ideo non repeto. Forma autẽ derogationis iſtius regulæ ita in literis narrari ſolet, videlicet, quòd vt aſſeris, idioma, quòd gens illarum partium cõmuniter loquitur, non bene intelligis, nec intelligibiliter loqui ſcis. Nos enim tecum, vt eccleſiam prædictam, &c. diſpẽſamus, præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationi-

Qua forma debeat regule derogari.

bus apoſtolicis, necnon prædictis ſtatutis,& conſuetudini bus,& aliis contrariis nequaquam obſtantibus,authoritate apoſtolica,per præſentes concedimus,prouiſo,&c.

Tamen circa hoc aduertendum eſt,quod plures regulæ Cancellariæ in hoc volumine reperiuntur,quæ ad eundẽ finem tendunt,& cum iſta concordant,vt regula de oriũdis,& regula expectatiuarũ,quæ ſpecialiter diſponit, nullum extra ſuam nationem gratiam expectatiuam obtinere poſſe,quæ regulæ omnes in iſtius ratione fundãtur, videlicet,quia non intelliguntur,neque idioma loquuntur. Et propterea nõ impertinẽter hic per gloſſatorẽ quæritur,nunquid ſi papa in expectatiua alicuius derogaret ſpecialiter huic regulæ, etiã derogare cẽſeatur prędictis aliis ad eundẽ finẽ tẽdẽtibus:& Gloſſator hic in fi. tenet ꝙ nõ,ex eo,quia vbi duo vincula ſunt,vno ſublato,aliud non tollitur.c.ex tuarum,de authori & vſu pal.§.affinitatis,inſtit.de nuptiis.

Papa ſi derogat in gratia expectatiua nunquid &c.

Breuiter ego contrarium tenerem,per ea quæ not.gl. in verb.facti,in c.1.de conſti.lib.6.cum ibi per me dictis: vbi habetur,quod ſicut mentio de iure communi non requiritur,ita neque de ſtatuto in effectu cõtinente idẽ,ꝙ ius commune. Cum igitur prædictæ regulæ ad iſtum effectum,non oriundum,expectatiuam in aliena diœceſi habere prohibeant,quia idioma,& exterorum mores ignorat,vt latius hoc ſuperius in 1.quæſt.expoſui.Regula igitur iſta idem diſponens,eadem cum illis cenſetur. Papa ergo derogans iſti,in effectu,& in neceſſariam conſequẽtiam illis aliis derogare cenſetur,& diſpoſitio.d c.ex tuarum,cum ſim.iſto caſu non procedit,vt latius dicam in regula de familiaribus cardinalium.quam etiam pluribus modis Moder.in cap.cum ceſſante.de appella. limitant: & latiſſimè Moder.Allen.in tracta.ſyluæ.fol.25. Tamen ſuper hoc cogitandum eſt,quia articulus ſine dubio non eſt,& de facili vtraque pars ſuſtineri poteſt.

Mentio ſicut de iure communi non requiritur, ita &c.

QVAESTIO XV.

QVAERO,verũ rector parochialis vltra naturale populi idioma,cuius curam gerit,etiam Latinam linguam ſcire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Abb.& alij docto. in c.cũ cunctis.in prin.de elect.ſcribunt, videlicet, quòd ex quo animarum cura eſt ars artium, vt dicit text.in ca. cum ſit.de ætа. & quali. Requiritur quo ad effectum, vt

rector vim & naturam ſacramentorum intelligat, quòd Latinam linguam ſaltem pro neceſſitate officij ſui ſciat: rector enim ſufficientem ſcientiam habere debet, vt ibi dicitur, quæ ſine Latina lingua haberi nõ poteſt. Hinc eſt quòd penitus illiterati, non ſolum à parochiali habenda prohibentur, vt in dicto cap. cum in cunctis. §. inferiorẽ. de elec. ſed etiam à promotione ordinum, vt in cap. 2. 36. diſtinct. & in cap. fin. de tempo. ord. lib. 6. Concludendum igitur eſt, in rectore duplicem linguam neceſſariam eſſe: vnam vernaculã, ſeu popularem, quam iſta regula requirit, aliã Latinam, vt quid populo loqui debeat, intelligat.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS *beneficia viuentium.*

Item, Si ſuis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunque tanquam per obitum alicuius licet tũc viuentis, vacante, prouideri, & poſtea per obitum eius vacet prouiſio, dicto ſupplicandi per obitum huiuſmodi, de nouo facienda, nullius ſit roboris vel momenti.

PRÆFATIO.

REGVLA iſta magnum æquitatis, & iuſtitiæ fundamentum, & etiam cõcurſum iuris communis habet, vt quo in cap. 1. cum ſequen. de conceſſ. præben. Et ideo vt fauorabilis erit amplianda, iuxta ea quæ dicit gloſſ. magna in cap. ſtatutum de præbend. lib. 6. Et tradit Fely. qui de iſta regul. in c. in noſtra. in 37. corr. de reſcr. meminit. & Moder. in tract. benefi. in 12. q. tertiæ partis. Primus eius author fuit Benedictus. 13. vt patet in Quinterno regularũ antiquorũ pontificum, quorum aliqua exemplaria penes me ſunt. Verũ eſt, quòd illa regula Benedicti copioſior iſta eſt, & plures caſus comprehendens. Sic etiam regulæ Calixti & Sixti ab iſta Innocentij differunt, vt etiã Gloſſator hic aduertit. Nec eſt mirandum quòd ſecundũ varietatem negotiorum, temporum, & perſonarum, etiã regulæ mutationem recipiant vt dicit Felynus in capit. Rodulphus. colum. 15. verſi. vbi autẽ didici, &c. de reſcrip. quæ omnia iuſtificantur per rationem text. in capit. non debet cum vulg. de conſangui. & affini. In cuius quidẽ interpretatione breuis ero: quia iſta regula eſt de ſe clara, & parum antiqui, & Moderni ſuper ea, propter dependentiã, quã habet à iure cõmuni, dubitarunt, & quia eius materia

Regula quare dicatur fauorabilis.

Quis fuerit primus author.

Regulæ ſecundũ varietatẽ negotiorum.

tera ordinariè per doctores in locis communibus diſcuti tur & tractatur, ideo parum de ea curarunt,

QVAESTIO PRIMA

IGITVR quero, vtrũ iſta regula in gratia facta motu proprio procedat.

SOLVTIO. Textus hic innuere videtur quod, non, ex quo loquitur, per verba impetrauerit. quæ verba motu proprio non conueniunt. vt in ca. ſi motu proprio. & ca. ſi pluribus. de præbend. lib. 6. Et iſtam opinionem ſequi videtur Gloſſator hic. Pro qua opinione facit regula benedicti primi huius regulæ conditoris, quæ expreſſè dicit, diſpoſitionem iſtius text. non habere locum in gratia motus proprij. Et ratio eſſe poteſt ſecũdũ Fely. hic, quia papa ex certa ſcientia poteſt dare ius ad vacatura, etiã certæ perſonæ, vt habetur in ca. ne captandæ. cum vulg. de conceſſ. prębend. quam facultatem non eſt veriſimile ſibi per iſtam regulam ademiſſe,

Papa ex certa ſcientia dare ius poteſt ad vacatura.

Pro cõtraria tamẽ parte plura adduci poſſunt, pro quibus ante omnia præſupponendum eſt, quod cõtra impetrantem beneficium viuentis omnes leges diuinę & humanæ & conſiliares inſurgunt, vt patet in ca. 2. & in ca ne captandæ, cum vulg. de conceſſ. præbend. l. ſtipulatio hoc modo. ff. de verb. oblig. l. fi. C. de pact. quia per talem impetrationem occaſio captãdæ mortis, & inſidiandi beneficiatis datur, vt dicit Bal. in l. j. ff. vbi pupil. educ. debe Vnde ſuper eo quod continet peccatũ, Papa diſpenſare nõ poteſt. c. & ſi Chriſtus. in fi. de iureiuran. c. ſuper eo. de vſur. c. ſunt quidã. 2 5. quæſt. 2. Sed omnes iſtę rationes in gratia motu proprio militant. In qua poteſt dari defectus intentionis, vt latiſſime tradunt Moder in c. cæterum. in 6. colum. & in c. cauſam, el ſecundo, de teſtib. & in dubio talis pręſumitur intẽtio pape qualis de iure eſſe debet. vt in c. cauſam. & in ca. ſi quando. de reſcrip. talis igitur collatio, maxime obſtante regula non valebit, vt etiam notat Ioan. Andr. in c. j. §. dicebat. in verbo contuliſſe. de conceſſ. prębend. libr. 6.

Impetrãs beneficiũ.

Papa ſup eo, quod cõtinet peccatum diſpẽſare nõ poteſt.

Intẽtionis defectus

Nec obſtat quod papa, motu proprio, & ex certa ſciẽtia conceſſit: quia per hoc non derogatur conſilio generali quod requirit ſpecificam mentionem, propter clauſulam derogatoriã quam habet. vt dicit. Archi. in c. 1. de cõſtit. lib. 6 & Bald. in l. humanũ. C. de legib. & videtur voluiſſe Hoſtien. in ſumma, de reſcri. §. quas vires. & Oldr. conſil.

Papa ex certa ſciẽtia quid operetur.

190.facit cap.ex parte.de capell.monac.cũ vulg.& licet certa ſcientia papæ multum operetur,vt latæ tradũt Moder.in trac.clauſularũ.in verbo,clauſula ex certa ſciẽtia, Tamen talis clauſula derogationẽ illius regulæ nõ operatur,quę expreſſam & ſpecificam derogationẽ requirit, vt dixi.in prooemio regularum.quæſt.fin.quia certa ſciẽtia,neque motus proprius ſupplent exprimenda,vt dicit Fely.in c.cum eccleſiaſticæ.de excep.

Nec obſtat,quod iſta regula loquatur per verbum impetrauerit, &c. Quia etiam motus proprij impetrantur maxime ſecundum ſtylum hodiernũ,vt dicit Cardinalis in conſil.142. in fin. & Fely. in ca.ſi quando. & Deci. in ca.2.in 2.colum.de reſcript. Et ſecundum iſtam opinionem reperio olim conſuluiſſe quẽdam excellentem aduocatum conſiſtorialem(cui nomem fuit Octauianus de Ceſſa) in quadam cauſa Placentiua Archipreſbiteratus. Et iſta opinio videtur ęquior.Prima tamen opinio de iure firmior videretur,quãdo in gratia motu proprio, mentio regulæ ſecta non fuiſſet.Cui quidem opinioni verba iſtius regulæ videntur conuenire,quæ ſolum de impetratione loquuntur. *Impetrauerit quid importet. Motuproprius,*

Nec obſtat,quòd motus proprius impetretur:quia hoc contingere poteſt.Sed in dubio motus proprius per impetrationem concedi nõ pręſumitur,vt dicit Deci.conſi. 341.num.4.

Nec obſtat,quod conſilium generale,ex quo cenſetur habere clauſulam derogatoriam,expreſſam mentionem requirat: qùia hoc in gratia motu proprio, & ex certa ſcientia non procedit quæ plenitudini poteſtatis æquipollent, vt notatur in capitulo ad hæc.de reſcriptis,quæ ſufficit. Nam papa memoriam iuris habere præſumitur. capitulo primo de conſtitutione in ſexto.Et certa ſcientia, & motus proprius derogationem inducunt, vt tradit Decius in l.certum.columna ſecunda,ſi certum petatur. Et licet attẽta ratione iſta, videretur etiam derogatum iſti regulæ de ſtricto iure, tamen ex ſtylo receptum eſt,quod regulis non cenſetur derogatum,niſi fiat mentio de eis. Et ita per iſtam rationem ponderando verbum, impetrauerit, tenuerunt domini regulam de annali in motu proprio locum non habere: de quo ibi latius dicetur. Ex prædictis igitur patet vtranque opinionem poſſe in diſputationis congreſſu ſuſtineri. *Papa præſumitur habere memoriã iuris. Certa ſcientia & motus proprius derogationem importans*

Quæſt

Nec obſtat, q̃ quęlibet cauſa excuſat à pœna, dicta l. ſi plagij. cũ concordantiis traditis per And. Sicul. in conſil. 67. col. penul. in fi. lib. 2. Quia ad hoc reſpõdetur, iſtud dictum non procedere, quando ea quæ quis facit, expreſſe ſunt contra bonos mores, & vtroque iure prohibita: quæ quis inueſtigare tenetur, prout in caſu noſtro fieri debuit. Nam tali caſu, cauſa iniuſta aliquem non excuſat, ſed illum in dolo fuiſſe præſumitur, vt notabiliter Bar. Veron. in conſ. 24. col. pen. declarat. Et Curtius ſenior in cõſi. 55 in 5. & 6. col. Et ita illa cõmunis theorica. d. l. ſi plagij. limitatur. Et per iſta hoc anno M.D.XXXIX. p̃ aduocatos in vna Oſcen. canonicatus, & præbend. coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo dicebatur, q̃ licet Antonius Calaſans prouiſionem ſuam de beneficio viuentis iuſtificare niteretur, & ſub prætextu excuſare. q̃ habuerat literas de partibus, de grauiſſima ęgritudine mortali, ex qua verisimiliter beneficij poſſeſſorem iam mortuũ fuiſſe opinatus fuerat. Tamẽ quia hoc clarius inueſtigare tenebatur, & ſaltẽ per publicam famã mortis probare iſta regula obſtante, excuſatus non fuerat, niſi melius obitus famã quæ ſufficeret, probaret. iuxta tex. in d. §. planè. Circa ſecundũ caput videlicet de prouiſione poſt obitum facta impetrãti beneficium viuentis, dubitandum nõ eſt iſti regulæ ſubiici, quia eius verba clara ſunt. Et quod de ꝓuiſione dictũ eſt, idem de inſtitutione dicẽdũ erit, vt videlicet huic regulę ſubiiciatur, iuxta ea quæ dicit Abb. in d. c. poſt electionem. Et idẽ in acceptatione: quia de beneficio viuentis nõ valet, vt Guido papa in conſi. 107. dicit. Et idem de prouiſione executoris vigore gratiæ expectatiuæ, dicendũ eſt, vt cõcludit Rom. in conſi. 335. qui ad hoc ꝓ ſingulari põderat text. in ca. ne captandæ. in fin. de conceſ. præben. lib. 6. Et iſta procedunt niſi conſuetudo in cõtrarium eſſet, per ea quę dicit Egidius deciſio. 588. & ſequitur Anton. de Burgos, Hiſpanus, vir certè eminentis doctrinæ, in cap. deteſtanda, de conceſſio. præbend. lib. 6. in quibuſdam ſcholiis ſuis, de quo tamen valde dubito, quia eſſet contra bonos mores, per dictum Imol in cap. 2. de conceſſ. præbend.

QVAESTIO IIII.

Expectatiuæ de certo ben. ſi. m.

QVAERO, nunquid expectatiuæ de certo beneficio viuentis obſtet regula?

SOLVTIO. Dicendum eſt quòd non, quia regula tantum concernit prouiſionem factam poſt obitũ illi, qui

qui prius beneficiū viuētis impetrauit & expectatiua nō eſt prouiſio, ſed diſpoſitio ad prouiſionem: hoc apparet, quia per prouiſionē acquiritur ius in re, vt in cap. ſi tibi abſenti. de præbend. lib. 6. ſed per expectatiuam non conceditur, neque ius in re, neque ad rem, vt tradit Egid. deciſ. DCLXVII. incip. auditor. Ratio eſt, q̄a eſt gratia conditionalis per quā ſpes tantum conceditur, vt tradit idē Egid. deciſio. 358. Et idem eſt in mandato de prouidēdo, quod nō tribuit ius in re, quia eſt titulus ad acquirendū de futuro, vt dicit idem Egid. deciſ. 564. Secus tamē eſſet in reſeruatione, quæ habet vim nouæ prouiſionis ꝓpter clauſulā exnunc, prout extunc prouidemus. &c. Expectatiua igitur non ſubiicitur iſti regulę, licet ſubiaceat diſpoſitioni iuris communis, quæ annullat expectatiuā ad certum beneficiū tanquam illicitam, propter votum captandę mortis, vt in notabili caſu in terminis probat Socinus in conſi. 53. in 3. volu. Ex quo infertur, ꝙ prouiſioni factæ per excutorē vigore dictæ gratiæ expectatiuæ, quia illud tribuit ius de pręſēti, bene obſtaret regula vt dictū eſt in proxima quæſtione, non obſtāte ꝙ expectatiuæ concedi ſoleant motu proprio, vt dicit Ioan. And. in cap. ſi motu proprio. de præben. lib. 6. & Ioan. Cald. in capitulo mandatum. de reſcrip. quos refert Abb. in cap. 1. in 8. col. de iudiciis. vt dixi in tractatu meo expectatiuarum.

Ius in re, n que ad rem, per expectatiuam non acquiritur.

Reſeruationem nouæ prouiſionis habere dicitur.

QVAESTIO V.

QVAERO, vtrum ad probandum aliquem impetraſſe beneficium viuentis, ad effectum iſtius regulę ſufficiat ſupplicatio quam fecit?

SOLVTIO. Gloſſator in regula. 28. infrà eodem, tenet quòd non, quia per ſupplicationem non iudicatur, ſed per literas, vt dicitur in regula 25. Et quia impetrans negare poſſet ſe talem gratiam impetraſſe, ita concludit Gloſ. in d. regula 28. quem ſequitur Felynus hic.

Benef. viuētis aliquē impetraſſe vtrum probetur.

Tamen aduertendum eſt, quòd in caſu noſtro ſuper impetratione de beneficio viuentis facta non agitur, ſed ſuper prouiſione eidem impetranti poſt obitum facta, quæ regulæ ſubiicitur, & iſta eſt quæ canonizari vel infringi petitur: quo caſu ea quæ in regula 20. dicūtur non procedūt. Supplicatio igitur primę impetrationis beneficij viuentis eſt illa, quæ ſolum ad probandū illum eſſe inhabilem producitur, & talis ſupplicatio de iure fidē facit, quia in iudicio non producit ad effectū, vt canonizetur, vel vigore

& proprium intelligant: aliàs regula generaliter omnibus non prouideret, maximè in caſibus iſtis neceſſariis ſacramentorum, per rectorem parochialis exhibendorum, in quibus rudes perſonæ magis inſtrui debent, quod ſine commercio linguæ fieri nequibit. Concludendum igitur eſt, regulam hoc caſu habere locum.

Limitant aliqui hoc non procedere in impetrante multum qualificato moribus & ſcientia, qui illi patriæ multum eſſet acceptatus: quia tali caſu putant ſufficere, illum intelligere, & ſi loqueretur peregrinum idioma, quod communiter ibi intelligitur. Quia tunc ex ſufficientia viri, vtilitas animarum cõpenſari poſſet In quo caſu illa regula iuris, videlicet quod naturale præualeat accidentali, de qua in dicta.l. qui habet, non procederet, vt notabiliter dicit Andr. Siculus in capitulo in præſentia. in 33. column. de probationibus.

Vbi agitur de præiudicio animarum &c.

Sed iſta limitatio tuta nõ videtur, quia vbi agitur de præiudicio animarum, qualitas perſonę nihil operatur, vt dicit Bald. in ca. iurauit. de probat. & in ca. 1. in fine. vt lite pendente. Sequitur Fely in cap. quod ſuper his, in 4. col. de fide inſtrumen. Nam hic non tam querimus rectorem moribus ſufficientem, quam loquentem, & populo rudi neceſſaria ſacramenta miniſtrare ſcientem.

QVAESTIO X.

Regula nunquid obſtet Normandis, &c.

QVAERO, nunquid regula iſta obſtet Normandis habentibus parochiales in Gallia, Picardia, Burgundia, & Britannia?

Normandus an poſſit extra terrã Normãdiæ iudicem impetrare.

SOLVTIO. Videtur quòd nõ. per ea quæ dicit Egid. in cap. dudum. in princ. de præben. lib. 6. qui dicit, quòd Normandus impetrare poteſt iudicem contra aliquem de aliqua parte Franciæ, & extra terram Normandiæ, puta in Picardia, Burgundia, & Britãnia, & non poterit, vt ſuſpectus recuſari. Et ita per iſtud dictum, quidam Moderni tenuerunt iſtam partem in quibuſdam apoſtillis.

Tamen iudicio meo iſtud dictum Egidij ad propoſitum iſtius regulæ non facit, quę in loquela fundatur. Itaque quo ad hoc, vt prædictus ſub regula non comprehendatur, requiritur quòd Normãdus idioma loci, vbi parochialis eſt ſita loquatur intelligibiliter & intelligatur, aliàs non bene ſacramenta miniſtraret. Quia cæcus non bene cæcum duceret, vt dicit text. in propoſito notabilis. in ca. penult. de æta. & qualita

Cæcus nõ rectè cæcũ ducens.

Quæſtio

QVAESTIO XI.

QVAERO, an iſta regula habeat locũ in vicaria perpetua & in omnibus aliis beneficiis curatis?

SOLVTIO. Omiſſis multis, dicendum eſt regulam in vicaria perpetua locũ habere iſtis rationibus. Prima, quia clarum eſt regulam eſſe in iure communi fundatam, & latè in prima quæſt. diximus. Sed de iure cõmuni inductũ eſt, diſpoſitionẽ de parochiali loquentem habere locũ in vicaria, perpetua, vt dixit text. in cle. 1. de offi. vica. Ergo eodem modo iſta regula in illa locũ habebit. Fortificatur hoc, quia vicarius perpetuus in eccleſia vbi non eſt rector, in omnibus rectoris vice fungitur. vt tenet Rota in deciſ. 341. in antiq. Et hoc vult alia deciſ. 374. in cip. fuit debitatum, & in conſiliis poſitum. Quod igitur de vno dictum eſt, de alio dicendum erit. Accedit, quia videmus quòd epiſcopus ſicut cum rectore ſuper ætate nõ diſpenſat: vt in cap. 1. de æta. & qualita. ita neque cum vicario perpetuo, vt notatur in d. clem. 1. faciunt quę dicit Lapus in add. ad Fed. in tract. permu. quęſt. 14. Hinc eſt, quòd tales vicarij perpetui diſpoſitionẽ ca. licet. de elect. lib. 6. ſeruare arctantur, licet in parochiali loquatur, vt eſt gl. & ibi omnes in dicta clem. 1. Et eo modo diſpoſitionem, ca. ex eo. de elect. eod. li. ſeruare tenẽtur. Et iſta omnia magis in caſu noſtro quadrare videntur: quia iſta regula de parochiali indifferenter loquitur, neq; diſtinguit, an illa parochialis regatur per rectorem, vel per vicarium perpetuum. Ergo generaliter eſt intelligenda. Nam cum tex. nõ diſtinguat, neque nos deſtinguere debemus. cap. ad audiẽtiam. cum ſimilibus. de decimis. Præterea, quia eſt eadem ratio in vicario, quæ in rectore, cũ vterque prædicãdi officium habeat, & confitendi. Vnde propter eãdem rationem diſpoſitio etiã pœnalis in vno caſu loquẽs, ad aliũ extendi debet, vt dicit glo. in clẽ. 1. de electio. & eſt text. cap. ſi poſtquã. §. 1. in eod. titu. lib. 6. Eò maximè, quia iſta regula non eſt exorbitans à iure communi, ſed cõformis. Et ita pro iſta parte reperio cõſuluiſſe Ioachimũ de Narina, olim famoſum aduocatum coſiſtorialem in quadam cauſa Tercoren. vicariæ, ſeu parochialis eccleſiæ de Launien. cuius initum eſt, Poſito quòd prohibetur, &c. Et hæc quantum ad vicariam dicta ſufficiant.

Diſpoſitio de parochiali habet locum in vicaria perpet.

Vicar. perpetuus in eccleſia, &c.

ſicut epiſcopus nõ diſpenſat cum rectore ſuper ætate, ita &c.

Vicarij perpetui.

Textus cũ non diſtinguat, neque nos diſtinguere debemus.

Diſpoſitio pœnalis loquens in vno caſu, debet extendi ad alium.

Sed maior eſt difficultas ſcire, nũquid iſta regula indifferenter in omni beneficio curato locũ habeat. & prima facie

tie videretur dicendum locum habere,cum ſit eadem ratio in aliis curatis beneficiis propter adminiſtrationem ſacramentorũ. Tamen hoc non eſt verũ,quia iſta regula nõ ſine myſterio tantum de eccleſia parochiali loquitur.

Cura animarũ poteſt conſiderari dupliciter.

Poteſtas fori cõtentioſi quæ ſit.

Poteſtas ligãdi & ſoluẽdi in foro pœnitenti li.

Beneficiũ curatũ in quo conſiſtat.

Et ideo pro vero intellectu iſtius materiæ aduertendũ eſt quòd cura poteſt dupliciter conſiderari,videlicet, largè & ſtrictè,vt ponit Innocen.in cap.cum ſatis.de offic. archi.Largo modo cura dicitur poteſtas fori contentioſi, prout eſt ſuſpendere,excommunicare,abſoluere,viſitare, & alia huiuſmodi quę ad correctionem morum tendunt. cap.dudum eccleſia.de electio.& ibi gloſ.bona,Hanc curam archidiaconi,&alij inferiores prçlati habere poſſunt, cap.1.de offic,archi.& notant docto.in cap.cum contingat.de foro compet.Et in talibus non putarem regulam locum habere.Cura verò ſtrictè & propriè ſumendo, dicitur poteſtas ligandi & ſoluendi in foro pœnitentiali: & hoc non cadit,niſi in ſacerdote cap.in nouo 21.diſtin.& ca.omnis de pœnitent.& remiſ. Dicitur ergo beneficium curatum,quo ad propoſitum iſtius regulæ,illud,quod habet poteſtatem fori pœnitentialis.ad quod exercendum requiritur mutua & reciproca intelligentia ſermonum, ſiue idiomatis illius loci.Quod quidem in vicario perpetuo haberę locum nemo inficiari poterit:ſi in aliis curatis eadem ratio concurrit,videlicet,quòd ratione beneficij curati tenentur ſacramenta miniſtrare,& ea omnia exercere quæ rectores ſolent,ſiue hoc illis de iure,ſiue de conſuetudine,vel fundatione competat,nulli dubium erit in illis locum habere regulam propter identitatem rationis.Et hoc,quod de cura dictum eſt,procedit etiam ſi rector,vel curatus actu non exerceret curam propter receſſum parochianorum,dũmodo habitu ſit aptus exercere,vt tradit Card.conſi.48.quidam nobis, &c. Et licet in hoc contrarium teneat Feder.cõſi.135.Caſus talis eſt. Tamen illud alium finem,ſeu effectum reſpicit,nec facit ad propoſitum,de quo loquimur,vt diſtingunt Abb. & alij in cap.de multa,de prębend.& dixi latius ibi in repet. mea ſubrepta Patauij.Hoc tamen intelligas,quãdo aliàs ipſum beneficium de ſui natura eſt curatum.Secus ſi per viam adhærentię,vt quãdo beneficium de ſui natura ſimplex haberet annexam curam,vel ex conſtitutione eccleſiæ aliquis vices curati gereret.Quia per hoc talis habere beneficiũm curatum non dicitur proprie loquendo,

Beneficiũ

vt

vt dicit Oldra.in conſi.203.factum tale.& ſequitur Fely. in c.in noſtra,in.10.corr de reſcrip. Quod eſt notandum pro intellectu iſtius regulæ, & plurium iurium : tamen ſi talis ex conſtitutione eccleſiæ populo ſacramenta adminiſtrare teneretur, in eis locum haberet iſta regula. Ex quib.etiam vnum aliud infertur, ꝙ ſola poteſtas fori pœnitẽtialis beneficiũ curatũ nõ facit, niſi cũ hoc beneficia tus habuerit, ſeu certam parochiã teneat, vt ſentit glo.in clem.dudũ.in verbo impediãt.de ſepul.dicens, quòd licet fratres Prędicatores, vel Minores ex priuilegio dictæ conſtitut.& clem.exiui. exercere poſſint ea quæ ſunt fori pœnitentialis, nõ tamen per hoc cenſentur curati. Ratio eſt ſecũdum glo.quia neque ipſi curati ad exercendũ aſtricti ſunt, neque parochiani in foro pęnitẽtiali ad eos recurrere tenẽtur. Ad idem bona glo.in clem.1.in verbo preſbyteri, de priuilegiis. quam ſingularem dicit Abb. Panor.in c.ſignificaſti.de foro competen.& in c.omnis.de pęniten. & remiſſ. Sic itaque quo ad regulam iſtam talis cura in conſideratione non eſſet. Requiritur etiam aliud vltra parochiam & parochianos, vt quis dicatur curatus ad effectum iſtius regulæ, & aliorum iurium de cura loquẽtiũ, videlicet ꝙ nomine ſuo & non alieno exerceat, vt ponit Pet.de Anch.& Imol in clem.vnica, de offi.vica.& latius doct.in c.extirpandæ.§.quia verò.de præben. Item etiam requiritur quod talis aſſumatur ſuo nomine, & ſingulariter regimen parochialis eccleſiæ & populi, nõ pariter cũ alio, vt notabiliter conſuluit Oldra.in conſi.67. quæſtio tatis, &c. Ex quo infert, quòd ſi duo in eccleſia parochiali inſtituantur, ita quòd quilibet eorum cõfeſſiones audire conſueuit, & alia facere quæ ad curã animarum ſpectãt, neuter eorum curatus eſſet, neque in eis diſpoſitio locũ habet cap.licet.de elect.neque c.de multa.de præben. neque conſequens diſpoſitio iſtius regulæ, vt ibi per multas rationes probat. Pro quo facit tex. in cap.ſicut vna. 21.quæſt 2.ibi, ſed vnum tantummodo habeat ſacerdotem, &c. Prædicta igitur copulatiue, quo ad curam animarum requiruntur, de qua hic loquimur.

Curatus quando dicitur.

Poteſtas fori pœnitentialis, an faciat benef. curatum.

Fratres Prædica. & Minores an poſſint exercere, ea quæ ſunt fori pœnitent.

Curatus quis dicatur, quo ad effectũ regula.

Ex quo infertur ꝙ actus ſolus ſepeliendi nõ facit vt eccleſia curata dici poſſit. Nã ſine cura cęmiterium ex conſuetudine, vel epiſcopi cõceſsione haberi poteſt, vt dicit Fed.in cõſi.135. Allegat Arch.in c.1.de ſepul.& Hoſtien. in c.quia nõnulli.de cle.non reſid. Nec etiam ſolus actus

Sepeliendi & baptizandi actu an faciat, vt eccleſia poſſit dici curata.

baptizandi ſufficit, ſi aliquis certã parochiam nõ habet, vt tenet Paul.& Card.in clem.1.de baptiſ.in 4.q. Quia actus baptizandi licite quãdoque per laicũ exercetur. vt in.§.verũ.3.ẽ.diſt. Et tamẽ laicus curæ capax non eſt. Et alia iura, licet nõ per laicũ, tamẽ per alios præſcribi poſſunt, etiã ſi cura fori pœnitentialis ſit, vt tradit Card.in clem.2.§.fi.de relig.dom.& in c.cũ ſatis.de Archi. Requiruntur igitur omnia iſta ſimul cõcurrere, quo ad hoc, vt parochialis eccleſia dicatur, prout Rota in vna Virdunẽ. parochialis ſancti Victoris cõclũſit de mẽſe Octob.1539. coram me. In qua cauſã vnũ aliud voluerũt, quòd ad probãdum eccleſiam de Vvicy parochialem eſſe ad effectum conſumẽdi gratiam expectatiuã aduerſarij, teſtes de publica voce & fama nõ ſufficerẽt, quæ in d.eccleſia ſacramẽta miniſtrarẽtur, niſi hoc de viſu deponerẽt, etiam ſi inter illos vnus eſſet, qui diceret ſe vidiſſe vnum ibi ſepeliri. Ratio fuit. quia ex quo cõſumptionis exceptio obiectiua materia eſt, vt deciſio ſi.de excep in no. debet talis materia clare & cõcludẽter, & indiſtinctè probari, iuxta 5.deciſio.eod.tit.in antiqu. Quæ omnia ad iſtius regulę, & aliarum declarationẽ de curatis beneficiis loquẽtium, notãda ſunt. Nam in locis communibus non traduntur.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, An regula iſta in gratia motu proprio & ex certa ſcientia procedat?

SOLVTIO. Gloſſa hic tenet quòd ſic, cum verba iſtius regulæ non aduerſentur. Imo potius cum tali gratia cõcurrant. Adde tamẽ ꝙ imo tex. regulæ in illis verbis, vel gratiã expectatiuã concedere, &c. hoc innuere videtur. Nam clarũ eſt, expectatiuas, ſecũdum curiæ ſtylum motu proprio cõcedi ſolere, vt notat Io. And.in c.ſi motu proprio, de præb.lib.6.& Io. Cald.in d.c. mandatum de reſcrip. quos refert Abb.in c.1.in 8.col.de iud. vt dixi in tract. expectatiuarum. Et tamẽ regula iſta in expectatiua locum habet quæ motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacunque alia gratia motu proprio: quia vna pars alternatiue per aliam declaratur, vt dicit Bart. in l.a iper illum tex ff.de reb.dub.

Expectatiue ſecundum ſtilũ curiæ concedi ſolent motu proprio.

Pars vna alternatiue per aliã declaratur.

Præterea qa dicere regulã iſtã nõ ꝓcedere in gratia ſacta motu ꝓprio, & ex certa ſciẽtia ex alio eſſe nõ poteſt, niſi quia papa notitiã iſtius regulæ habere prǽſumitur: & vbi principis ſciẽtia datur, derogatio nõ requiritur, vt tradunt

Principis ſcientia vbi datur, &c.

dũt doct.in l quidã cõſulebãt.ff.de re iud. Nã ſi papa ex certa ſciẽtia infanti parochialẽ cõferret, ſecum diſpẽſare videtur, vt traditur in L. idẽ Vlpianus.ff.de excuſ.tut.& re aſſumit Fely. in c.nõnulli, in.24.col.de reſcrip. & latius moder. Bonon.in repet.c.1.de cõſtit.col.4. Et tamen motus proprius, nec ſola certa ſciẽtia ſufficit ad derogãdum iſti regulæ, niſi ei ſpecialiter derogetur, vt ſuperius in prohemio regularũ, quæſt.5.&.6.dictũ fuit: præſertim q motus proprius, nec certa ſcientia papæ defectum idiomatis purgare poteſt, & facere quod loqui neſciens loquatur. Idiomatis regulæ ad derogandum non ſufficit motus proprius.

Præterea quia cũ regula iſta eccleſiarũ fauorabilis ſit, & iuris cõmunis cõcurſum habeat, & expectatiuã cõprehẽdat, quæ motu proprio cõceditur, nõ video quare quãlibet aliã gratiã ſimilẽ non cõprehẽdat. Nec obſtat q papa in gratia quod motu propio cenſeatur habere notitiã iſtius regulæ per ea quæ dicta ſunt: quia hoc nõ ſufficit: quia ſcientia papæ derogationẽ non inducit. Et poſito q illa certa ſcientia in his quæ ſunt de iure cõmuni, derogationem quo ad ius cõmune poſſet importare, per notata per doct in c.1.in verbo naſcamur, de conſtit.lib.6. vt ibi late dixi: non tamen quo ad regulas, quæ licet habeant vim & ligent omnes, ſicut ius vniuerſale, per ea quæ dicta ſunt in prœmio, tamen quo ad derogationem, ius particulare, ſicut alia ſtatuta terrarum cenſentur. Tenendum igitur eſt, regulam iſtam in gratia motu proprio & ex certa ſcientia procedere. Papæ ſcientia in quibus inducat derogationem.

QVAESTIO XIIII.

QVAERO, an prouiſus de parochiali in eccleſia Valentina, natus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & nutritus pariter cum matre & auia ſorore patris, præſumatur tempore prouiſionis intellexiſſe, & loqui idioma Valentinũ loci, vbi erat parochialis, attento quòd decem annis poſt prouiſionẽ, & ſic de præſenti loquitur illud idioma intelligibiliter? An matris filius loqui præſumetur, quãdo pater diverſum idioma loquitur.

SOLVTIO. Iſta quæſtio propoſita fuit in vna Valen. parochialis per R.D.Io.de Mohedano, de menſe Ianuario.1537.pendente inter D.Io. Baptiſtam de Baldaſinis aduocatum, & Martinũ Calaphorra. In qua poſt plures rationes & propoſitiones cauſæ, die.14.Martij.M.D.XXXVII. per omnes Dominos, duobus exceptis, concluſum fuit regulam locũ non habere, ex eo, quia de præſenti loquitur, in præteritum loqui ſciuiſſe præſumitur. per

ea quæ dicit Bald. in l. hi qui adulteri. C. de adul. & Fely. in c. ſcribam. de præſump.

Alij duo Domini contrarium tenebant, ex eo, quia ſermo appellatur maternus, quia vt plurimum ex matre capitur, propter frequentiorem filij conuerſationem: vt de Corneliæ matris Gracchorum filiis M. Tullius libro de Claris Orato. meminit, ibi, Non tam in gremio quàm in ſermone matris educatos, &c. Vnde non ab re Britanni, mulieribus exteris, linguam præciderunt, ne filios ſuos peregrinum idioma docerent, quod citius & facilius à matribus, quàm à patribus diſcere exiſtimabant, vt in eorũ hiſtoria legimus. Et quia videmus quòd qualitas de præſenti non præſumitur, quòd antea fuerit, niſi probetur, vt in l. quarta. ff. de proba. vbi dicitur, quòd qui nunc fugitiuus eſt, de præterito non præſumitur. Ad idem facit dictum Bald in l. non ignorabit, numero 4. C. ad exhibẽd. vbi dicit quod qualitas accidentalis, quæ de præſenti abeſt, in præterito adeſſe non præſumitur. Ita Bald. ibi, & alibi ſæpe vt ſcribit Ang. & Iaſ. in § ſic itaque. columna 1. inſtit. de act. Cum igitur dictus Ioan. Bap. de parochiali prouiſus à matre Neapolitana nutritus fuerat, præſumendum erat potius illius linguam, quàm paternam Valentinam didiciſſe.

Britannorum mira conſuetudo erga vxores.

Præſens non præſumitur, quod antea fuerat, niſi probetur.

Breuiter primam opinionem tenendo, iſta nõ obſtant, quia ſtant iſta ſimul, quòd filij facilius in pueritia, durante tempore lactentis ætatis, propter frequentiorem eius conuerſationem idioma matris capiant: tamen hoc non impedit, quominus idioma patris etiã addiſcere poſſint cum quo pariter cõuerſatur: Imò filius ephœbus factus, magis cum patre, quàm cum matre conuerſationem habere cẽſetur Hoc ex eo apparet, quia de præſenti bene loqui idioma patris Valẽtini ſcit, ergo præſumit̃ per prius ab eo longa cõſuetudine didiciſſe, quia in inſtãti idioma nõ addiſcitur, & per hoc tollitur illud, quod dicebatur de lingũa materna. Nã iſte eſt vnus caſus in quo de præſenti præſumimus in præteritum, iuxta glo. ordinariam in l. ex perſona. C. de probat. & text. in l. neceſſe. & in l. circa. ff. eo. tit. quæ ponunt regulã, ꝙ quãdo agitur de inducẽda aliqua qualitate de præſenti, regulariter in prẹteritũ prẹſumitur; præſertim quando ſubeſt iuſta cauſa præſumẽdi vt id caſu noſtro, nam tũc theorica prædicta ſine dubio procedit, vt tradit Bal. in l. ſi q. adulteri. C. de adulte. &

Caſus vnus deſcribitur in quo de præſenti præſumim' in præteritũ.

Præſumere de præſenti in preteritũ in quo ca...

& dicenti contrariũ,incũbit onus probandi,vt dicit Bar. in l.ſi prius.col.11.ff.de oper.no.nũt.Et per illã doctrinã Bald.patet reſponſio ad allegata in contrariũ,quia procedũt,vbi cauſa præſumendi non ſubeſt,vel quãdo agitur de præſumendo delicto de præſenti in præteritum,vt in dicta l.4.de probat.vel quãdo qualitas de præſenti repugnat primæuo ſtatuti perſonę,vt dicebat Barto.in d.l.ſi prius.Sed hic omnia iſta impedimẽta ceſſant,propter rationẽ dictã.qa iſta qualitas loquelæ de præſẽti nõ poteſt ſtare abſque eo,quòd habeat tractũ in præteritũ quia nõ poteſt in inſtanti addiſci. Imò hoc non ſolũ procedit in vno idiomate,de quo hic agitur,ſed etiã in pluribus,quia nõ incõuenit quẽ de præſenti pluribus linguis loqui poſſe.Nã Xerxem & Crœſum Perſarũ Reges,tot linguarũ genera perdidiciſſe legim⁹ quot populos ſub ditione ſua tenebant:vt M.Tullius,& recentiores omnes hiſtorici atteſtantur.Et idem de Mitridate Ponti Rege meminit Iaſon.in §.ex maleficiis.colum.10.inſtitu.de actio.Et plures hac ætate inueniuntur,qui idem præſtant.Nam & ego omnium hominum poſtremus non ſolum linguã maternorum auorum Caſtellanam,ſed etiam paternorum Valentinam æqua conditione percalleo,linguæ etiam Italæ & Latinæ non ignarus:quæ quidem linguarum diſciplina de præſenti apparẽs.de neceſſitate præſumi debet tractum à præterito habuiſſe,ex eo,quia,vt addiſcantur, temporis curſum requirunt:& iſta præſumptio eſt probatio probata,quæ quodammodo quandã impoſſibilitatẽ probandi contrarium infert.Non valet igitur argumentum,qui facilius à matre linguam accipit:igitur linguã patris ignorat.Hæc conſequentia fallax eſt,& non concludens.Tenenda igitur eſt Rotæ concluſio,quæ veriſimilis,rationabilis,& iuridica exiſtit.

ſu poſſumus.

Xerxes Crœſ⁹ Perſarum Reges,tot linguarum genera perdidicerũt.

QVAESTIO DECIMA QVARTA.

QVÆRO,qua forma debeat & ſoleat huic regulæ derogari?

SOLVTIO Apparet ex his,quæ in procemio iſtarũ regularum.q.5.& 6.dixi,ideo non repeto. Forma autẽ derogationis iſtius regulæ ita in literis narrari ſolet,videlicet,quòd vt aſſeris,idioma,quòd gens illarum partium cõmuniter loquitur,non bene intelligis,nec intelligibiliter loqui ſcis.Nos enim tecum,vt eccleſiam prædictam, &c. diſpẽſamus,præmiſſis,ac conſtitutionibus,& ordinationi

Qua forma debeat regulæ derogari.

bus apoſtolicis, necnon prædictis ſtatutis,& conſuetudini bus,& aliis contrariis nequaquam obſtantibus,authorita te apoſtolica,per præſentes concedimus,prouiſo,&c.

Tamen circa hoc aduertendum eſt,quod plures regulæ Cancellariæ in hoc volumine reperiuntur,quæ ad eundē finem tendunt,& cum iſta concordant,vt regula de oriū dis,& regula expectatiuarū,quæ ſpecialiter diſponit, nullum extra ſuam nationem gratiam expectatiuam obtinere poſſe,quæ regulæ omnes in iſtius ratione fundātur, videlicet,quia non intelliguntur,neque idioma loquuntur. Et propterea nō impertinēter hic per gloſſatorē quæritur,nunquid ſi papa in expectatiua alicuius derogaret ſpecialiter huic regulæ, etiā derogare cēſeatur prædictis aliis ad eundē finē tēdētibus:& Gloſſator hic in fi. tenet quod nō,ex eo,quia vbi duo vincula ſunt,vno ſublato,aliud non tollitur.c.ex tuarum,de authori & vſu pal.§.affinitatis,inſtit.de nuptiis.

Papa ſi derogat in gratia expectatiua nunquid &c.

Breuiter ego contrarium tenerem,per ea quæ not.gl. in verb.facti,in c.1.de conſti.lib.6.cum ibi per me dictis: vbi habetur,quod ſicut mentio de iure communi non requiritur,ita neque de ſtatuto in effectu cōtinente idē,quod ius commune. Cum igitur prædictæ regulæ ad iſtum effectum,non oriundum,expectatiuam in aliena diœceſi habere prohibeant,quia idioma,& exterorum mores ignorat,vt latius hoc ſuperius in 1.quæſt.expoſui. Regula igitur iſta idem diſponens,eadem cum illis cenſetur. Papa ergo derogans iſti,in effectu, & in neceſſariam conſequētiam illis aliis derogare cenſetur,& diſpoſitio.d c.ex tuarum,cum ſim.iſto caſu non procedit,vt latius dicam in regula de familiaribus cardinalium.quam etiam pluribus modis Moder.in cap.cum ceſſante.de appella. limitant: & latiſſimè Moder.Allen.in tracta.ſyluæ.fol.25. Tamen ſuper hoc cogitandum eſt,quia articulus ſine dubio non eſt,& de facili vtraque pars ſuſtineri poteſt.

Mentio ſicut de iure communi non requiritur, ita &c.

QVAESTIO XV.

QVAERO,vtrū rector parochialis vltra naturale populi idioma,cuius curam gerit,etiam Latinam linguam ſcire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Abb.& alij docto. in c.cū cunctis.in prin.de elect.ſcribunt, videlicet, quòd ex quo animarum cura eſt ars artium, vt dicit text.in ca. cum ſit.de æta. & quali. Requiritur quo ad effectum, vt rector

rector vim & naturam ſacramentorum intelligat, quòd Latinam linguam ſaltem pro neceſſitate officij ſui ſciat: rector enim ſufficientem ſcientiam habere debet, vt ibi dicitur, quæ ſine Latina lingua haberi nō poteſt. Hinc eſt quòd penitus illiterati, non ſolum à parochiali habenda prohibentur, vt in dicto cap. cum in cunctis. §. inferiorē. de elec. ſed etiam à promotione ordinum, vt in cap. 2. 36. diſtinct. & in cap. fin. de tempo. ord. lib. 6. Concludendum igitur eſt, in rectore duplicem linguam neceſſariam eſſe: vnam vernaculā, ſeu popularem, quam iſta regula requirit. aliā Latinam, vt quid populo loqui debeat, intelligat.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS
beneficia viuentium.

ITem m, Si ſuis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunque tanquam per obitum alicuius licet tūc viuentis, vacante, prouideri, & poſtea per obitum eius vacet prouiſio, dicto ſupplicandi per obitum huiuſmodi, de nouo facienda, nullius ſit roboris vel momenti.

PRÆFATIO.

REGVLA iſta magnum æquitatis, & iuſtitiæ fundamentum, & etiam cōcurſum iuris communis habet: ex quo in cap. 1. cum ſequen. de conceſſ. præben. Et ideo vt fauorabilis erit amplianda. iuxta ea quæ dicit gloſſ. magna in cap. ſtatutum de præbend. lib. 6. Et tradit Fely. qui de iſta regul. in c. in noſtra. in 37. corr. de reſcr. meminit. & Moder. in tract. benefi. in 12. q. tertiæ partis. Primus eius author fuit Benedictus. 13. vt patet in Quinterno regularū antiquorū pontificum, quorum aliqua exemplaria penes me ſunt. Verū eſt, quòd illa regula Benedicti copioſior iſta eſt. & plures caſus comprehendens. Sic etiam regulæ Calixti & Sixti ab iſta Innocentij differunt. vt etiā Gloſſator hic aduertit. Nec eſt mirandum quòd ſecundū varietatem negotiorum, temporum, & perſonarum, etiā regulæ mutationem recipiant. vt dicit Felynus in capit. Rodulphus. colum. 15. verſi. vbi autē didici, &c. de reſcrip. quæ omnia iuſtificantur per rationem text. in capit. non debet cum vulg. de conſangui. & affini. In cuius quidē interpretatione breuis ero: quia iſta regula eſt de ſe clara, & parum antiqui, & Moderni ſuper ea, propter dependentiā, quā habet à iure cōmuni, dubitarunt, & quia eius materia

Regula quare dicatur fauorabilis.

Quis fuerit primus author.

Regulæ ſecundū varietatē negotiorum.

tera ordinariè per doctores in locis communibus diſcutitur & tractatur, ideo parum de ea curarunt,

QVAESTIO PRIMA

IGITVR quero, vtrũ iſta regula in gratia facta motu proprio procedat.

SOLVTIO. Textus hic innuere videtur quod, non, ex quo loquitur, per verba impetrauerit. quæ verba motu proprio non conueniunt. vt in ca. ſi motu proprio. & ca. ſi pluribus. de præbend. lib. 6. Et iſtam opinionem ſequi videtur Gloſſator hic. Pro qua opinione facit regula benedicti primi huius regulæ conditoris, quæ expreſſè dicit, diſpoſitionem iſtius text. non habere locum in gratia motus proprij. Et ratio eſſe poteſt ſecũdũ Fely. hic, quia papa ex certa ſcientia poteſt dare ius ad vacatura, etiã certæ perſonæ, vt habetur in ca. ne captandæ. cum vulg. de conceſſ. prębend. quam facultatem non eſt veriſimile ſibi per iſtam regulam ademiſſe,

Papa ex certa ſcientia dare ius poteſt ad vacatura.

Pro cõtraria tamẽ parte plura adduci poſſunt, pro quibus ante omnia præſupponendum eſt, quod cõtra impetrantem beneficium viuentis omnes leges diuinę & humanæ & conſiliares inſurgunt, vt patet in ca. 2. & in ca ne captandæ, cum vulg. de conceſſ. præbend. l. ſtipulatio hoc modo. ff. de verb. oblig. l. fi. C. de pact. quia per talem impetrationem occaſio captãdæ mortis, & inſidiandi beneficiatis datur, vt dicit Bal. in l. j. ff. vbi pupil. educ. debe. Vnde ſuper eo quod continet peccatũ, Papa diſpenſare nõ poteſt. c. & ſi Chriſtus. in fi. de iureiuran. c. ſuper eo. de vſur. c. ſunt quidã. 25. quæſt. 2. Sed omnes iſtę rationes in gratia motu proprio militant. In qua poteſt dari defectus intentionis, vt latiſſime tradunt Moder in c. cæterum. in 6. colum. & in c. cauſam, el ſecundo, de teſtib. & in dubio talis pręſumitur intẽtio pape qualis de iure eſſe debet. vt in c. cauſam. & in ca. ſi quando. de reſcrip. talis igitur collatio, maxime obſtante regula non valebit, vt etiam notat Ioan. Andr, in c. j. §. dicebat. in verbo contuliſſet. de conceſſ. prębend. libr. 6.

Impetrãs beneficiũ.

Papa ſup eo, quod cõtinet peccatum diſpẽſare nõ poteſt.

Intẽtionis defectus

Nec obſtat quod papa, motu proprio, & ex certa ſciẽtia conceſſit: quia per hoc non derogatur conſilio generali quod requirit ſpecificam mentionem, propter clauſulam derogatoriã quam habet. vt dicit. Archi. in c. 1. de cõſtit. lib. 6 & Bald. in l. humanũ. C. de legib. & videtur voluiſſe Hoſtien. in ſumma, de reſcri. §. quas vires. & Oldr. conſil.

Papa ex certa ſciẽtia quid operetur.

190.facit cap.ex parte.de capell.monac.cũ vulg.& licet certa ſcientia papæ multum operetur,vt latæ tradũt Moder.in trac.clauſularũ.in verbo,clauſula ex certa ſciẽtia, Tamen talis clauſula derogationẽ illius regulæ nõ operatur,quę expreſſam & ſpecificam derogationẽ requirit, vt dixi.in prooemio regularum.quæſt.fin.quia certa ſciẽtia,neque motus proprius ſupplent exprimenda,vt dicit Fely.in c.cum eccleſiaſticæ.de excep.

Nec obſtat,quod iſta regula loquatur per verbum impetrauerit, &c. Quia etiam motus proprij impetrantur maxime ſecundum ſtylum hodiernũ,vt dicit Cardinalis in conſil.142. in fin. & Fely. in ca.ſi quando. & Deci. in ca.2.in 2.colum.de reſcript. Et ſecundum iſtam opinionem reperio olim conſuluiſſe quẽdam excellentem aduocatum conſiſtorialem(cui nomem fuit Octauianus de Ceſſa) in quadam cauſa Placentiua Archipreſbiteratus. Et iſta opinio videtur ęquior.Prima tamen opinio de iure firmior videretur,quãdo in gratia motu proprio, mentio regulæ ſecta non fuiſſet.Cui quidem opinioni verba iſtius regulæ videntur conuenire,quæ ſolum de impetratione loquuntur. *Impetrauerit quid importet. Motus proprius,*

Nec obſtat,quòd motus proprius impetretur:quia hoc contingere poteſt.Sed in dubio motus proprius per impetrationem concedi nõ prȩſumitur,vt dicit Deci.conſi. 341.num.4.

Nec obſtat,quod conſilium generale,ex quo cenſetur habere clauſulam derogatoriam,expreſſam mentionem requirat: quia hoc in gratia motu proprio, & ex certa ſcientia non procedit quæ plenitudini poteſtatis æquipollent, vt notatur in capitulo ad hæc.de reſcriptis,quæ ſufficit. Nam papa memoriam iuris habere præſumitur. capitulo primo de conſtitutione in ſexto.Et certa ſcientia, & motus proprius derogationem inducunt , vt tradit Decius in l.certum.columna ſecunda,ſi certum petatur. Et licet attẽta ratione iſta, videretur etiam derogatum iſti regulæ de ſtricto iure, tamen ex ſtylo receptum eſt,quod regulis non cenſetur derogatum,niſi fiat mentio de eis. Et ita per iſtam rationem ponderando verbum, impetrauerit, tenuerunt domini regulam de annali in motu proprio locum non habere: de quo ibi latius dicetur. Ex prædictis igitur patet vtranque opinionem poſſe in diſputationis congreſſu ſuſtineri. *Papa præſumitur habere memoriã iuris. Certa ſcientia & motus proprius derogationem important*

Quæſt

QVAESTIO II.

QVAERO, an regula iſta procedat in impetratione facta à legato, vel ordinario extra curiam?

SOLVTIO. Quia iſta quæſtio poſſet decidi plenius ex his quæ dixi in prooemio regularum, in ſecunda quæſtione, & eam particularius examinaui in regula de infirmis reſignantibus, & in regulis de annali, & in pluribus aliis locis, ideo breuius hic procedam.

Concludendo igitur dico, iſtam regulam locum habere in impretationib. legatorum & ordinariorum, quia negari non poteſt eandem eſſe rationem, quo ad ipſos. Nam ſi in papa habet locũ regula, multo fortius in legato & ordinario procedet: pręſertim cum regula iſta fauorabilis ſit, & extendenda, vt in terminis concludit Decius in conſi. 398. in final. Reliqua vero videnda ſunt latius in dictis locis.

QVAESTIO III.

Impetratio obtinẽtis prouideri, &c.

QVAERO, an obtinens prouidere de beneficio viuentis ignoranter, vt vltra hoc quod incidit in regulã, ſi poſtmodum ſequuta morte, illud de nouo impetrauerit à papa, non facta mentione de preterita impetratione, vel occupatione, impetratio valeat, vt ſit ſtabilis?

Ignorantem quelibet cauſa etiã iniuſta excuſat à dolo.

SOLVTIO. Videtur dicendũ, quod impetratio valeat, & inhabilis nõ reddatur, quia ex quo erat ignorans, quęlibet cauſa etiã iniuſta à dolo excuſat. vt in terminis videtur tenere glo. 2. in c. j. de conceſ. præbend. & gloſſ. in verbo repellatur. in c. in primis. 2. quęſtio. 3. & facit pro hoc illa communis regula tradita in l. igitur. ff. de lib. cau. & in l. plagij. la j. C. de plagiar.

Impetrãtes ſciẽter beneficiũ viuentiũ, quibus pœnis puniãtur.

Tamen iſtis non obſtantibus, contrarium concludẽdũ videtur: Nam licet impetrãs ignorãter excuſetur ab aliis pœnis, quę imponuntur impetranti beneficium viuentis, videlicet priuationis communis eccleſiaſticæ, ac incurſus infamiæ. & cæt. quibus pœnis puniũtur ſcienter impetrãtes vt dicunt docto. in c. j. Quo ad validitatẽ tamen impetrationis & nouæ prouiſionis non excuſatur ignorans. Nam ſi non facit mẽtionẽ de tali defectu vltra hoc, quod poſſit iſta regula repelli, efficitur inhabilis & ita cõcludit Decius in l. ſi. in 5. col. C. de pact. Quia allegat Abb. & docto. in c. j. de conceſ. præbend. Ponderando verbum maxime appoſitum per eum, & Oldr. conſi. 304. & dicit Decius ita fuiſſe iudicatum ſe præſente in conſi. Delphinatus

natus Franciæ. Et hoc idẽ in terminis illius regulę latius reaſſumit idẽ Decius in cõſ.398. & tex. iſtius regulę hoc videtur innuere, qui de impetratione facta viuentis nihil diſponit, ſed relinquit diſpoſitioni iuris cõmunis. quę annullat illas impetrationes tanquã illicitas, vt de beneficiis non vacantibus. Sed tantũ iſta regula emanauit ad annullandum prouiſionem de nouo faciẽdam poſt obitũ illius cuius beneficiũ, dũ viuebat, imprẽtrauit, quo caſu conſtat tex. regulę indiſtinctè talem nouam impetrationem annullare. Requiritur igitur, quod per exceptionem illius defectus reſtauretur: nam vbi exprimitur defectus, Papa concedendo videtur diſpenſare, & vitium purgare. lege, idem Vlpianus. ff. de excuſa. tut.

Defectus vbi exprimitur.

Sed circa hoc adhuc aduertendum eſt, quod iſta difficultas habet duo capita. Primum reſpectu impetrationis viuẽtis. & de iſta nõ loquitur regula, ſed illa ſubiicitur iuri cõmuni. Secundũ caput eſt de prouiſione facta poſt obitum, per illum qui prius impetrauerat beneficium viuentis, & iſtum caſum capit iſta regula. Sed circa primum caput tota cõcertatio Decij vertitur, quæ ita ſimpliciter intellecta, non eſt vera, ex eo, quia in d.c.1. malitia & dolus impetrantis punitur, nõ ignorãtia, quę dolo caret: nec Abb. in d.ca.1 aperte de ignorãte, ſed dubitatiue loquitur. Et ideo declarandum eſt, hoc procedere in ignorãtia ſupina, quæ dolo æquiparatur vt dicitur in c.2. de cõſtit. lib.6. Nã taliter ignorans eſt inhabilis, quo ad illud beneficium viuẽtis, quod impetrauit. Et ita expreſſe declarat ſeipſum Abb. in ca. poſt electionẽ, in quarto notabili, de conceſ. prebend. Alias opinio contraria nõ procederet, propter regulam text. in d.c.2. qui diſponit nõ ligari ignorãtes aliqua diſpoſitione, niſi fuerint culpoſi. Et pro hoc facit. tex in l. ſi quis mihi. §. plane de acquirẽ. hæred. Vbi valet mandatũ factũ de adeunda hæreditate viuẽtis, qui cõmuni opinione reputabatur mortuus. vt tradit etiam Socinus in conſi.32. in 7. colum. verſic. item tenet &c. li.1. Hoc enim nõ eſt propter aliud niſi propter ignorantiã iſtam. Eſt bene verum, quod in illis ſpiritualibus culpa in dubio timeri debet, etiã ſi forte nõ ſit. Et tali caſu iſta ignorantia nõ excuſat ex quo poteſt dilui diſpenſatione ſuperioris, vt eſt tex. notabilis in ca. 1. de ordina. ab epiſco. quid epiſcopatui renunt. Et ſecundũ hoc poſſet ſaluari opinio Decij in d. lege finali.

Ignorãtia ſupina dolo æquiparatur.

Ignorãtes non ligantur aliqua diſpoſitione niſi &c.

Mandatũ factum de adeunda hereditate viuentis &c.

Ignorãtia iuſta quã do non excuſat.

Nec

Nec obſtat, ꝙ quęlibet cauſa excuſat à pœna dicta l. ſi plagij. cũ concordantiis traditis per And. Sicul. in conſil. 67. col. penul. in fi. lib. 2. Quia ad hoc reſpõdetur, iſtud dictum non procedere, quando ea quæ quis facit, expreſſe ſunt contra bonos mores, & vtroque iure prohibita: quæ quis inueſtigare tenetur, prout in caſu noſtro fieri debuit. Nam tali caſu, cauſa iniuſta aliquem non excuſat, ſed illum in dolo fuiſſe præſumitur, vt notabiliter Bar. Veron. in conſ. 24. col. pen. declarat. Et Curtius ſenior in cõſi. 55 in 5. & 6. col. Et ita illa cõmunis theorica, d. l. ſi plagij. limitatur. Et per iſta hoc anno M.D.XXXIX. ꝑ aduocatos in vna Oſcen. canonicatus, & præbend. coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomæo dicebatur, ꝙ licet Antonius Calaſans prouiſionem ſuam de beneficio viuentis iuſtificare niteretur, & ſub prætextu excuſare, ꝙ habuerat literas de partibus, de grauiſſima ęgritudine mortali, ex qua veriſimiliter beneficij poſſeſſorem iam mortuũ fuiſſe opinatus fuerat. Tamẽ quia hoc clarius inueſtigare tenebatur, & ſaltẽ per publicam famã mortis probare iſta regula obſtante, excuſatus non fuerat, niſi melius obitus famã quæ ſufficeret, probaret. iuxta tex. in d. §. planè. Circa ſecundũ caput videlicet de prouiſione poſt obitum facta impetrãti beneficium viuentis, dubitandum nõ eſt iſti regulæ ſubiici, quia eius verba clara ſunt. Et quod de ꝓuiſione dictũ eſt, idem de inſtitutione dicẽdũ erit, vt videlicet huic regulę ſubiiciatur, iuxta ea quæ dicit Abb. in d. c. poſt electionem. Et idẽ in acceptatione: quia de beneficio viuentis nõ valet, vt Guido papa in conſi. 107. dicit. Et idem de prouiſione executoris vigore gratiæ expectatiuæ, dicendũ eſt, vt cõcludit Rom. in conſi. 335. qui ad hoc ꝓ ſingulari põderat text. in ca. ne captandæ. in fin. de conceſ. præben. lib. 6. Et iſta procedunt niſi conſuetudo in cõtrarium eſſet, per ea quę dicit Egidius deciſio. 588. & ſequitur Anton. de Burgos, Hiſpanus, vir certè eminentis doctrinæ, in cap. deteſtanda, de conceſſio. præbend. lib. 6. in quibuſdam ſcholiis ſuis, de quo tamen valde dubito, quia eſſet contra bonos mores, per dictum Imol in cap. 2. de conceſſ. præbend.

QVAESTIO IIII.

Expectatiuæ de certo ben. ſi...

QVAERO, nunquid expectatiuæ de certo beneficio viuentis obſtet regula?

SOLVTIO. Dicendum eſt quòd non, quia regula tantum concernit prouiſionem factam poſt obitũ illi,

qui

qui prius beneficiũ viuẽtis impetrauit & expectatiua nõ eſt prouiſio, ſed diſpoſitio ad prouiſionem: hoc apparet, quia per prouiſionẽ acquiritur ius in re, vt in cap. ſi tibi abſenti. de præbend. lib. 6. ſed per expectatiuam non conceditur, neque ius in re, neque ad rem, vt tradit Egid. deciſ. DCLXVII. incip. auditor. Ratio eſt, q̃a eſt gratia conditionalis per quã ſpes tantum conceditur, vt tradit idẽ Egid. deciſio. 358. Et idem eſt in mandato de prouidẽdo, quod nõ tribuit ius in re, quia eſt titulus ad acquirendũ de futuro, vt dicit idem Egid. deciſ. 564. Secus tamẽ eſſet in reſeruatione, quæ habet vim nouæ prouiſionis ꝓpter clauſulã exnunc, prout extunc prouidemus. &c. Expectatiua igitur non ſubiicitur iſti regulę, licet ſubiaceat diſpoſitioni iuris communis, quæ annullat expectatiuã ad certum beneficiũ tanquam illicitam, propter votum captandę mortis, vt in notabili caſu in terminis probat Socinus in conſi. 53. in 3. volu. Ex quo infertur, ꝙ prouiſioni factæ per excutorẽ vigore dictæ gratiæ expectatiuæ, quia illud tribuit ius de pręſẽti, bene obſtaret regula vt dictũ eſt in proxima quæſtione, non obſtãte ꝙ expectatiuæ concedi ſoleant motu proprio, vt dicit Ioan. And. in cap. ſi motu proprio. de præben. lib 6. & Ioan. Cald. in capitulo mandatum. de reſcrip. quos refert Abb. in cap. 1. in 8. col. de iudiciis. vt dixi in tractatu meo expectatiuarum.

Ius in re, n que ad rem, per expectatiuam non acquiritur.

Reſeruatio vim nouæ prouiſionis habere dicitur.

QVAESTIO V.

QVAERO, vtrum ad probandum aliquem impetraſſe beneficium viuentis, ad effectum iſtius regulę ſufficiat ſupplicatio quam fecit?

Benef. viuẽtis aliquẽ impetraſſe vtrum probetur.

SOLVTIO. Gloſſator in regula. 28. infrà eodem, tenet quòd non, quia per ſupplicationem non iudicatur, ſed per literas, vt dicitur in regula 25. Et quia impetrans negare poſſet ſe talem gratiam impetraſſe, ita concludit Gloſ. in d. regula 28. quem ſequitur Felynus hic.

Tamen aduertendum eſt, quòd in caſu noſtro ſuper impetratione de beneficio viuentis facta non agitur, ſed ſuper prouiſione eidem impetranti poſt obitum facta, quæ regulæ ſubiicitur, & iſta eſt quæ canonizari vel infringi petitur: quo caſu ea quæ in regula 20. dicũtur non procedũt. Supplicatio igitur primę impetrationis beneficij viuentis eſt illa, quæ ſolum ad probandũ illum eſſe inhabilem producitur, & talis ſupplicatio de iure fidẽ facit, quia in iudicio non producit ad effectũ, vt canonizetur, vel vigore

gore eius beneficiũ adiudicetur: & ideo regula 25. in iſta ſupplicatione locũ non habet. qa illa regula de principali gratia, que canonizari debet, nõ de adminiculatiua loquitur, vt Domini in multis cauſis p̄ D. Guliel. Caſſiodorum relatis in collect. deciſ. titu. de reſti. ſpol. deciſ. 8. & in titu. de ſentent. & re iudi. deciſ. 2. iudicarũt. Ad probationẽ igitur dicta ſupplicatio valebit. Nec obſtat, quod impetrãs ſe impetraſſe negare poteſt, quia in hoc cura agẽti incũbet, nam partes ſuæ erũt verificare hoc, quod ille impetrauerit. Quamuis Oldr. in cõſil. 136. in 2. col. dicat q̃ ſupplicatio in dubio impetrata, præſumitur ad inſtantiam illius, cuius fauorẽ cõcernit. Et hoc idẽ tenet Spec. in tit. de appellatione. §. nũc breuiter. verſic. quid ſi appareat: & Domini mei me pręſente in multis cauſis ſequuti ſunt, Quicquid dixerit Card. in cõſi. 25. in 2. col. & Fulg. cõſi. 24. in 2. col. Egid. deciſ. 584. & Gemi. cõſi. 23. & Arẽ. in c. 1. de iudi. pręſertim quãdo actus reperitur factus cũ impenſa cõſiderabili, vt tradit Bar. & ibi Alex. in l. cũ ſeruus, ff. de verb. oblig. vel ex aliquibus cõiecturis oratorẽ ſupplicationem impetraſſe apparet. vt quia illam ſcripſit vel ſignari mandauit, tunc enim onus probãdi contrariũ nominato in ſupplicatione incumbet. Ex prædictis igitur Gloſſatorem malè dixiſſe conſtat.

Supplicatio nunquid in dubio, &c.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid regula iſta cardinales impetrãtes comprehendat?

SOLVTIO. Omiſſis verboſis diſputationibus, cõcludendum eſt quòd ſic. ex eo quia iſta regula iuris communis concurſum habet, & ſic fauorabilis eſt, & ideo extendenda, vt dicit gloſſ. in cap. 3. de præbend. in 6. Maximè quia fauorem animę concernit. Et vbi de anima agitur, magis cardinales, quàm alij cõprehendi debent, cum ſanctiores eſſe debeant, vt notatur in cap. cum quidam. de iureiur. Et latè Moderni in cap. ad aures. de reſcript. tradunt & latiſſimè Belenzinus in tract. de char. ſubſi. q. 66. & latè ſuperius in prooemio regularum, & in regula de infirmis reſignantibus, & in regula de idiomate, & in multis aliis locis dictum fuit. Ideo iam dicta non repeto.

QVAESTIO VIII.

QVAERO, quid ſi eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an præſumetur eo viuente, an mortuo impetraſſe?

Solutio.

SOLVTIO. Vt breuiter hoc dubium reſtringam, iſte caſus videtur decidi ex his, quæ dicam in regula de veriſimili notitia obitus. in 9. q. & per ea quæ ſcribit Fely. in c. paſtoralis in 4. col. de reſcrip. videlicet ꝙ pro validitate actus, & vt delictũ excludatur ille actus præcedere præſumitur, quia ad validandum actum præcedere debuiſſet, ex qua eodem modo theorica hic inferri poteſt, quod quis in dubio poſt obitum impetraſſe præſumitur.

Tamen diligenter aduertendũ eſt quòd Bonifacius viij. ſuper hoc quandam extrauagantem ab perpetuã rei memoriam ædidit, quæ in lib. bullarum Rotæ. cooperto ſerico viridi, c. 152. ſcripta eſt quę incipit, Romani pontificis prouidentia, &c. & illa iſtam quæſtionem decidit. Nam ibi Bonifac. voluit quòd omnes impetrationes factæ, & in poſterum faciendæ, etiam motu proprio, de data eiuſdem diei obitus, nullius momenti ſint, omnes effectus inde ſequutos annullans, Hoc tamen ibi Bonifacii limitat in beneficiis extra curiam vacantibus locũ habere Secus vero in beneficiis quæ in Romana curia, vel locis vltra duas legales dietas à dicta curia non diſtantibus vacauerint. In quib. impetrationes valere voluit, vt ibi latius proſequitur. Itaque ex textu prædictæ extrauagantis caſus noſter (quod eſt perpetuò notandum) decidıtur, & limitatur. *Extrauagans Bonif. viij. quæ incipit Rom. Pontificis prouidentia quid operetur.*

REGVLA DE NON IVDICANDO IVXTA FORMAM SVPPLICATIONIS ſed literarum expeditarum.

LIII.

ITEM, Cũ ante confectionẽ literarũ gratia Apoſtolica ſit informis, voluit, ſtatuit, & ordinauit idẽ dom noſter, quòd iudices in Rom curia, & extra eam pro tempore (etiam ſi ſint Sanct. Ro. Eccleſiæ cardinales, cauſarum Palatij Apoſtolici, auditores vel quicunque alij) non iuxta ſupplicationum ſignatarum, ſuper quibuſuis impetrationibus vel conceſſionibus non in dicta curia duntaxat, ſint commiſſionẽ iuſtitiam continentes per placet vel S. Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarium, iuxta facultatẽ ſuper hoc ſibi cõceſſam ſignata ſed iuxta literarum ſuper eiſdẽ impetrationibus & conceſſionibus confectarum tenores & formas iudicare debeant decernens irritum, &c. etſi literæ ipſæ per præoccupationem, vel aliàs minus bene expeditæ reperiantur ad illorum, quorum intereſt, inſtantiam, ad Apoſtolicam Cancellariam remitti

poterunt per eius officiales, quibus huiuſmodi tenores & formas reſtringere, conuenit, ad formas debitas reducenda.

Quis fuerit primus author regulæ.

PRÆFATIO.

PRimus iſtius regulæ, author Nicolaus Quintus fuit, qui primus omniũ regulas iudiciarias, & eas omnes, paucis exceptis, quas hodie habemus, digeſſit: cum ante ipſum nemo prædeceſſorũ pōtificum id egerit: ſed vt plurimum quibuſdam formulis literarum expeditionem, ac expectatiuas concernentibus cōtēti fuerant, vt ex eiſdem literis, apparet: & hæc regula quę in ſupplicationibus gratioſis expediendis loquitur, plures alias regulas ſuffraganeas habet. Nam primi omniũ Vrbanus Quintus, & Martinus Quintus expeditionem literarum, etiam in expectatiuis neceſſariam eſſe ſtatuerunt, volentes, acceptationes ante literarum expeditionem factas nullius eſſe momenti, vt in eorum regulis patet, cum ante acceptatio & prouiſio cum ſola ſupplicatione valebat, literis non expeditis, vt ex deciſ. Biſigneti 4, in tit. de conceſ. præben. apparet. Et hoc idem ad cōmiſſiones, quòd iuriſdictionem nō tribuerēt, literis ſuper gratiis nō expeditis, Nicolaus Quintus extendit. Quem in hoc ſequuti ſunt omnes poſteriores pōtifices, vt in eorum regulis cauetur. Et quod hîc generaliter de literis beneficialibus expediendis ſtatutum eſt, idem in diſpenſationibus inferius in regula 53. determinatum reperitur. Et eodem modo ſequeſtra & executoriales literarum expeditionem requirunt, vt in regula ſexageſimanona apparet. De quib. omnibus regulis ſimul hic tractabo, ex quo eandem materiam continent. Et licet iſta regula per omnes ferè pontifices fuerit, prout iacet, innouata: Hadrianus tamen Sextus quædam in ea, prout etiã in aliis dubitationis tollendæ cauſa, addidit. In primis in proœmio iſta verba addidit, (Cum ante confectionem literarũ gratia Apoſtolica ſit informis, &c.) Per hoc deſignans finalem rationem regulæ. Hoc enim in aliis regulis non erat: tamen à deciſione Rotę. 19. tit. de conceſ. præben. in nouis, accepit. Secundo addidit iſta verba, (Niſi in curia dũtaxat ſint cōmiſſiones iuſtitiam continentes.) Quaſi velit quod in curia Romana iudicetur ſecundum commiſsiones, etiam ſine literarum expeditione, dum contineāt commiſsionem iuſtitiæ: & ſignetur per Placet, vel per Vicecancellarium. Tertio addidit, (decretum irritans:) quod in aliis regulis non erat. Tamen Rota ſemper

Literarũ expeditionẽ in gratiis expectatiuis neceſſariã eſſe, quis Roma. Pōtificũ ſtatuit.

Cōmiſſiones ſequeſtra & executoriales literarum expeditionẽ requirunt.

Sententia lata cōtra regulã producta aut ſit nulla. Lex omnis præceptiua dicitur

ſemper tenuit ſentētiā latā econtra regulā productā eſſe nullam, etiam ſi in ea nō fuerit clauſula annullatiua decreti: quia ſatis eſt legē prohibere ne aliquid fiat. Nā omnis lex præceptiua decretū irritās habere dicitur, vt notant moder. in l. non dubiū. C. de leg. & in l. nemo poteſt. de leg. 1. Sed de his ſatis, ad quæſtionem veniamus. *tur habere decretū recitans.*

QVAESTIO I.

QVAERO, an reaula iſta concurſum, ſimilitudinem vel conſonantiam cum iure communi habeat, vel ſit contra ius commune?

SOLVTIO. Iſta quæſtio multum neceſſaria eſt, quia ex deciſione ipſius in decurſu materiæ plures difficultates decidi poterunt. Nā ſi regula iſta de iure cōmuni concordat, fauorabilis & extedēda erit. Si vero contra ius cōmune, ſtrictam interpretationem recipiet. Et ideo vt veritas appareat, omiſsis ambagibus, concludendum videtur regulam iſtam in aliquibus iuris cōmunis concurſum habere. De quo etiam aliquid inferius dicam in illa quæſtione, an habeat locum in motu proprio. *Regula nunquid habeat cōcurſum, &c.*

Tamen nūc pro iſta opinione in primis faciunt ea quæ tradit Bal. in l. humanū. circa fi. C. de legib. Quem ſequitur Fely. in c. eam te. in. 3. col. de reſcrip. Vbi voluit gratiā papę literarum expeditionē requirere, vt de illa conſtare poſsit. Nam de iure communi gratia ſub quadam tacita conditione, ſi literæ expediantur, concedi videtur, vt dicit Egid. in conſi. 24. in. 3. col verſi. & puto, &c. Nam per expeditionem forma & perfectio gratiæ datur, vt dicit deciſio Rotæ. 27. tit. de reſcrip. in no. repetita per Egid. deciſione. 746. Et licet quo ad eſſe ipſius gratiæ ſcriptura non requiratur, tamen quo ad probationem neceſſaria eſt, vt dicunt cōmuniter doct. in rub. de conſtit. & vltra ipſos ratio iſtius opiniōnis redditur per Egidium deciſ. 609. inci. impetrans, &c. Quia ſola ſupplicatio ex eo cōcludenter non probat ius alicui competere, quia forte quando literæ expediri debent, Cancellarię officiales clauſulas ſupplicationis aliter extendent, vel reſtringent, & forte ſuper tali ſupplicatione literas non dabunt: quia, vt experientia docet, plures ſupplicationes expedire nō poſſunt, quia forte in eis aliquæ clauſulæ, quæ contra ſtylum ſunt, ponuntur. Et ideo antequām hoc expediamus, ſupplicatio non videtur certitudinem continere, & propterea gratia per ſolam ſupplicationem informis per Rotam appellari *Gratia papæ facta alicui an requirat literarum expeditionem.*

ſolet, vt patet deciſ.19.de conceſ.præb.in no. Sic etiam videmus quòd intrãs poſſeſsionẽ beneficij literis non expeditis, licet habeat ſupplicationẽ, omne ius perdit, vt dicit Fely.in c.veniens.in 2.col.de accuſ.& eſt tex.in extrauag.iniunctæ. Aliàs fruſtra papa in cancellaria tot officiales poneret, dans illis formã per ſuas regulas expediẽdi, ſi ſola ſupplicatio ſine expeditione valeret, vt dicit Egid. in con.34. Requiritur igitur expeditio literarũ, quia per illas oẽ dubiũ tollitur & gratia digeſta, & habere totaliter perfectionẽ ſuã dicitur, vt tradit Old.in con. 324.incip.factũ tale eſt. Dom.noſter. &c. in 2.col.verſic.quarto, circa renũtiationẽ.&c. Nam ſola ſupplicatio adhuc in vtero exiſtere dicitur, donec per expeditionẽ literarũ in mũdũ producatur, vt dicebat Bal.per l.cõtractus.C de fide inſtrum.& reaſſumũt moderni Bononiẽ.in repet.rub.C de proba.in.13.col.facit dictum Angeli in l.bene à Zenone. C.de quadri.præſcrip. de quo mentionem feci in tracta. breuium.num.1.vnde euenit quod Rota ſæpiſsime temporibus meis in pluribus cauſis voluit excipientem, ſeu dantem, de iure tertij, per ſolam ſupplicationem ius clarum, neque liquidum producere, donec literæ expeditæ ſint, quia in expeditione veritas cõceſſorum diſcutitur. Nam aliquãdo videmus quod ſupplicatio expedire non poteſt. Merito igitur Rota iudicauit, illud ius informe & confuſũ eſſe, adeo q̃ ante literarũ expeditionẽ plerique doctores voluerũt non dari canonicũ titulũ, ſaltẽ in ſuo eſſe perfecto, vt dicit Egid.deci.110.in.4.col.& deci.664. & tenet etiã Nico.Milis quondã auditor Rotæ, in verbo gratia Apoſtolica. cũ quibus concordat deciſ.458 incip. circa ſecũdũ.in no. Hinc eſt quòd ſumptum de regiſtro ſupplicationum ſignatarũ, in iudicio fidem non facit, vt dicit Egid.deciſ.252. Secus autem ſi ſumptum literarum bullatarum extrahatur, vt dicitur deciſ 621.in antiq. reperita in deciſ.681.aliàs ſecundum titulos eſt deciſi.28. titu.de proba. Quam deciſ.ſequitur Barthol.Belenzinus Rotæ auditor, in tract de chari.ſubſi.q.113.

Excipiens, ſeu dãs de iure tertij per ſolam ſupplicationem nõ producit ius clarũ neque liquidum.

Titulus canonicus

Sumptum de regiſtro ſupplicationum ſignatarũ, an faciat fidem in iudicio.

Et iſta omnia quæ de iure communi procedũt, cũ diſpoſitione iſtius regulæ concordãt, quæ literarum expeditionem etiã requirit. Quod vlterius ſuadetur: quia regula iſta.& regula 19.quę diſponit cõmiſſiones non valere, literis non expeditis,& regula.53.quæ vult diſpenſationes etiam non valere, literis non expeditis, omnes iſtæ

Regulæ ex[...]

tres

tres regulæ concordant in vno fine.& eandem mentis in tentionem habent,vt de ſe patet.Et tamen Old. probat in conſil.326.incipien.quòd articuli.in 2.& 3.colum. ver ſic.præſertim.& verſ.item quis dubitat,&c.dictas regulas expeditionem literarum in diſpẽſationibus requirentes, cum iure communi concordare,imò idem quod ius cõmune continere.Item dicit Egid.in conſi.34.in 5.colum. in fin.vrſicul.& puto quòd non,&c. Igitur & in iſta regula idem dicendum erit Pro quo optime faciunt motiua eiuſdem Old.in conſi.324.incipien.factum tale eſt,&c.in 2.colum.verſicu.quarto renunciationem &c.& conſ.ſeq. incipien.thema quæſtionis,& latius in cõſi.328.incip. ad idem, colum.2.Ex quibus manifeſtè colligitur diſpoſitionem iſtius regulæ quandam conformitatem & dependentiam à iure communi habere. *literarum requirentes in diſpenſationibus.*

Et tamen vlterius circa præmiſſa aduertendum,quòd literæ tunc expeditæ dicũtur,quãdo in plumbo ſunt,iuxta c.licet.de cri.falſi.facit quod dicit Domin.ex mẽte Lapi in c.ſicut.de præbend.lib.6.Et ita in practica ſeruatur, vt refert Fely.in c.ex diligenti.in fi.de ſimo.Et tenuit Rota in vna Salamãtina parochialis,de mẽſe Nouẽb M.D.XXXIX.corã.R.P.D.Marcello Creſcẽtio,pro magiſtro Hieronymo Arze. Et licet iſta literarũ expeditio ad probationẽ propter prędictas cauſas requiratur,quę in caſu iſtius regulæ militant:tamen Moderni Vicentini in repe.rubr. de conſt.in 13.col.hanc regulam factã fuiſſe dicunt propter alias cauſas, quæ ſecũdũ ipſos duæ eſſe poſſunt,propter quas papa ad faciendam iſtam regulam mot⁹ fuerit. Prima,vt falſitates quæ in ſupplicationibus facilius committũtur,quàm in bullis,propter appoſitionem manuum plurimorum officialium,vt dicit text.in l.fi.C.de codicil. Secunda ratio, ne ſi ſola ſupplicatio abſque literarum expeditione ſufficeret, officialibus Romanæ curię præiudiciũ inferatur,qui ob eam cauſam bona fide officia ſua à ſede apoſtolica emerunt,vt inde emolumentũ aliquod appoſitione mannuũ eorundem capiant.Et ſecũdũ iſtas rationes aliæ regulę cancellariæ expeditionẽ literarum requirentes,regulantur.Et iuſtificatur deciſio Egid.644. incip.ſi papa ,&c.qui voluit gratiam per ſolã ſupplicationem factam ante literarum expeditionem ius effectuale in perſonam prouiſi non inducere.adeò quòd ſi prouiſus ante literas cõfectas cũ ſola ſupplicatione moreretur,aut *Litera quando dicantur expeditæ.* *Papa qua ratione moueatur*

 matrimonium

ad facien das regu las expe ditionem literarum requiren tes.

matrimonium contraheret,vel religionem profiteretur, nihil per eius obitum, matrimonium, vel profeſsionem vacaret,vt ibi per eum.Et hoc ſentit Egid.deciſi.69.

Prouiſus ſi ante lite ra moreretur &c

Papa q dicit fiat, &c.

Tamen conſiderandum eſt,quòd licet prędictæ rationes verę ſint,habito reſpectu ad iſtam regulam,quæ probationē requirit,quæ certitudinaliter per ſolam ſupplicationē fieri nō poteſt,donec videatur ſi illa expediri poſſit vt ſuperius dixi.Non tamē militant,quo ad eſſentiā gratiæ quæ in ſola ſupplicatione cōſiſtit.quia eo ipſo, quòd papa dicit,fiat,gratia abſque alio adminiculo literarū facta eſt,vt dicit Calde.in cap.quiſquis.dę electio,cum multis concor.quæ more ſuo congerit And. Sicul.in ca.in.noſtra.in 5.col.nu.16.de reſcrip.iuxta illud Lucæ ca.1.Fiat mihi ſecūdū verbum tuum.& inferius dicā,dū declarabo ſignaturā gratiæ factam per verbū fiat. Et ſecundum hoc illa deciſio Egidij.644.vera nō erit,nec hodie in practica tenetur:ſed ſeruatur quædā deci.882.in antiq. incip.Nota,quòd vbi gratia eſt facta,&c.quæ diſponit beneficium per obitū illius vacare,qui mortuus fuit,cum ſola ſupplicatione ante cōfectas literas.De quo late loquitur Io.And.poſt Archidia.in proœmio li.6.& Barb.in d.c.noſtra.Redeundo igitur ad propoſitū,dico,quod regula iſta in hoc cum iure communi concordat:quia de iure cōmuni ſola ſupplicatio indubitatā probationē iuris nō inducit,propter interpretationē clauſularū,quæ in expeditione literarum per abbreuiatores & alios officiales fieri ſolet.Et propterea hic papa iudicibus mādat non debere iudicare iuxta formam ſupplicationum.Et ſecundum hoc deci.Egidij,& aliorum rectè procedunt,& rationes militāt ſuperius factæ per Modernos Vicentinos.

Literæ nō dant ius in re.

Tamen quo ad eſſentiam gratiæ,iſta regula ſecūdū interpretationem communem à iure communi diſcordat, vt etiā dixit Gloſſator hic,& ſuperius in regula 8. Et reaſumit notabiliter Socin.in cōſi.41.in 2.& 3. col.lib.3. Et iuxta iſtam interpretationē ſaluatur prædicta deciſ. 882. quæ conſiderat ius tātum in ſupplicatione cōſiſtere,quia literæ non dant ius in re,nec ad rem,ſed ſola gratia. Et licet talis gratia ſecundum aliquos informis dicatur, cū per literas forma detur illi gratiæ,tamen illa forma formalis,ſeu eſſentialis non eſt,ſed probatoria, vt dicit Gemi.a.in conſi.106.2.colum verſi.in contrarium. Requiruntur igitur literæ quo ad probationē.&quo ad executionē

graiæ

gratiæ & prouiſionem,reſpectu executorum,& fulmina tionũ proceſſuum,vt in expectatiuis & ſimilib. apparet, quæ cum ſola ſupplicatione fieri nõ poſſent.Licet etiam quòd his caſibus ſola ſupplicatio ſufficiat,teneat deciſio Rotæ quarta,titulo de conceſ.præben. in antiquiori.quã dicit mirabilem Fely.in cap.eam te.col.pen.de reſcript. Et hoc modo procedit etiam,quod dicũt Moder.in tract. penſionũ quæſt.11.videlicet,quòd penſio impoſita de cõ-ſenſu per ſolam ſupplicationẽ debetur,& tranſit ad ſucceſſorem,etiam literis non expeditis. Imò poteſt agi ad cenſuras poſitas in ſupplicatione cũ ea ſola, licet quãdo ageretur ad priuationem,ob non ſolutionẽ,literæ ad probationem requiruntur,vt dicit iſta regula.Et ita iudicauit Rota,& ſignatura in caſu cõtingenti,vt refert Dominus Guliel.in collecta.deciſionum.Quamuis etiam circa illud dictũ de exactione penſionis,literis non expeditis,q̃ ſalua conſcientia fieri non poſſit,aliqui ex antiquis docto ribus Cãcellariæ dubitauerint,vt refert Hieronym⁹ Paulus antiqu⁹ Cãcellariæ apoſtolicæ corrector,eo.lib.q vulgò practica Cãcellariæ appellatur,vt referã in alia quæſt. Sufficit igitur ex prædictis oſtẽdiſſe regulam iſtam,depẽdentiã & ſimilitudinem,ſiue quandam conſonantiam cũ iure cõmuni habere. Pro qua plura ſcribunt Moderni Papię.repetẽtes tit.de cõſtit.in charta fi.Et vlterius,quid expeditio literarum operetur,dicam in vna quæſt. ſuper regula de ſubrogandis.

Literæ, quando ageretur ad priuationẽ, ad probationẽ requiruntur.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO,nũq̃d iſta regula extra curiã locũ habeat SOLVTIO. Videtur dicendum,quòd non,quia text.iſte de iudicibus in Roma.curia deputatis loquitur. † Ergo contrarium in aliis dicendum eſt,quia poſitio vnius,alterius excluſio eſt.l.cum prætor.cũ ſimilib. ff.de iudi.Et iſto modo argumentandi vtitur Angelus in repet.l.ſi vacantia colum.6.C.de bo.vacan.& Decius in l.1.col.14.de offic.eius.& alibi ſæpe.Et pro iſta opinione facit,quia regula 53.quæ eſt iſti ſimilis,& diſpenſationes nõ valere diſponit,niſi literis expeditis,extra curiam nõ procedit,vt aliàs tenuit Rota.Secundum quod refert dominus Gulielmus Caſſiodorus in quadam ſua deciſ.ſuper regula,de infirmis reſignan.&c. quæ incipit,ſæpius fuit diſputatum.Et Soci.in conſ.41.vol 3.Et idem tenuit Rota die prima Iulij M.D.XXXVIII.& iterum die.8.Ianuarij

Quod enim in vno conceditur in aliis negatur: vt etiam procuratorid ſolum exeq. debeat, quod procuratio emiſſa pro

maritus. C. de pro cu l. idem ſi cuiſ ieci noni pe ciabiter de ſt in atarſt cō ē aliu iu cateris non obiici tur. l. quod Labeo. ff. de c. penſa & iuſ ita ff. de cond. & demonſt. Quę igitur propter neceſſitatem recepta ſunt non de it in argumẽta trahi. vt l. quæ pro. ter ff. de regul. iur. vt in captiuis re dimendis, ex neceſſitate rei & cra alienatio permittitur: vt C. de ſacro ſanct. eccleſ. l. pen. hoc non trahitur, vt diſtin.

M.D.XXXIX. in vna Illerden. canonicatus coram R.D. Ioanne Paulo, vbi bis tenuerunt, & concluſerũt omnes Domini dictam regulam, 52. locũ nõ habere in diſpẽſatione facta à legato extra curiã. Contrarium tamẽ tenet Gloſſator hic in ſecunda col. & ad iſtum tex. reſpondet, videlicet, quòd iſta verba, in Romana curia, exempli cauſa ponuntur, quod regulã nõ reſtringit. arg. ca. 1. ne cle. vel monā. Et pro iſta opinione Gloſſatoris facit procemium regulæ antiquæ per Nicolaũ v. conditæ. vbi Nicolaus hoc modo exorditur: Quia pleriq; litiũ ſtrepitus diſpendium amplectẽtes, frequẽter illas ꝑ ſignaturã, ſuper quib. apoſtolicæ literæ cõficiẽdę forent, ſupplicationũ exibitiones protrahere nõ expaueſcunt, vt diſpendiis obuietur, & litibus huiuſmodi finis quãto citi⁹ imponatur, Statuit, &c. Iſta ſunt verba formalia procemij illius regulæ primò cõditæ, quæ generalia ſunt. & militãt ita extra curiã, ſicut in curia, & ita etiã in ſimili q. ponderatum fuit procemiũ reg. de ann. vt ibi dixi. Cum igitur ratio procemij ſit generalis, conueniens eſt, ꝙ regula generalis eſſe debeat.

Quid dicẽdum? Puto primam opinionem verior ẽ eſſe: quia iſta regula non loquitur niſi de iudicibus deputatis in Romana curia, etiã ſi cardinales vel auditores fuerint. Ergo intentionis papæ fuit nolle regulã ligare extra curiã, aliàs ſi voluiſſet, hoc dixiſſet. argu. cap. ad audientiam. Et quia ſi contrarium diceremus, magna ſeruitus & longũ diſpendiũ gentibus Vltramontanis in longinquis regionib. habitantibus imponeretur. gratias ſola ſupplicatione ab eorũ ordinariis factas, ad curiam pro expeditione bullarum mittere deberent, cum tamen quotidie videm⁹ in Rota dictas gratias ſine cõfectione literarũ, niſi cũ ſolo inſtrumẽto notarij, & ſigillo Epiſcopi approbari & canonizari, Et idẽ inconueniens reſultat, ſi gratia facta per papã non probaret corã ordinariis, facta recognitione per teſtes, niſi literis expeditis. Eſſet enim valde abſurdũ, ꝙ iudicia & tribunalia ordinariorũ, ſecundum iſtã regulam regulentur, & quòd iudicia eorũ ſuſpendantur, vſquequo literæ in curia expediantur, cũ tamen ordinarij ſecundum ius cõmune procedere debeant, quod literarũ expeditionẽ, nõ requirit, ſed ſolam nudã & ſimplicẽ ſignaturam, vt notatur in cle. dudum §. nos enim. de ſepult. & in c. inſtitutionis. 25. q. 2. cũ aliis concord. vt ſuperius in prima quæſtione dixi, & ita in practica ſeruari videmus.

Et

Et quod dictum eſt de iſta regula, idẽ dicẽdum eſt de regul. 53. infrà eod. vt dictũ fuit ſuperius. Sic etiã & de alia regula dici poteſt, quæ in executorialib. literarũ expeditionẽ requirit, vt videlicet in executorialibus legatorũ & ordinariorũ non procedat. Et nunc de menſe Nouemb. M.D XXXVIII. corã eodem R.D. Ioan. Paulo in vna Lucana attentatorum parochialis filiorum Corui, hoc idẽ dubiũ propoſitum fuit. Nã papa cõmiſerat cauſam in partibus ſupplicatione introcluſa. & iudex in partibus protulit ſententiã literis non expeditis: fuit dubitatum, vtrũ regula iſta haberet locũ. & Gloſſator in regula 29. tenet quod nõ, quia regula iſta loquitur de ſupplicatione. & breue nõ eſt ſimpliciter ſupplicatio, ſed eſt quid mixtũ, & ideo ſub ſimplicibus mixtum non cõprehẽditur, vt in c. ſtatutum. de elect. lib. 6. neſcio tamen quid Rota tunc concluſerit, quia deciſioni propter aduerſam valetudinẽ nõ interfui, ſed iſta opinio mihi placet, in qua tunc fuerunt egregij plures doctores, & ſecundum eã Rota paulò antea vnam cauſam ſimilem deciderat corã D. Paulo Capiſucco, de qua in tract. breuium in 8. & 9. num. mentionem facio.

QVAESTIO IIII.

QVAERO, an regula iſta procedat quando ordinarius prouidit in curia de beneficiis vacant. in ſua diœceſi, videlicet, vt prouiſus tunc teneatur literas expedire?

SOLVTIO. Dicendum eſt quòd non, quia prouiſio ordinarij ſufficit beneficiato quo ad hoc, vt dicatur habere titulum vigore cuius poſſit cum bona cõſcientia beneficium poſſidere vt ſuperius in quæſt. proxima dictum eſt.

Sed maius dubiũ eſt, nũquid Epiſcopus in curia poſſet prouidere. Videtur quòd non, quia præſente papa, nullus poteſt iuriſdictionem ordinariã exercere. vt dicit Archid. in ca. experientiæ. 11. q. 1. & dicam inferiùs. q. vlt. pro quo facit tex. in l. 2. ff. de offic. procon. Sed tenendo cõtrariũ reſpondetur ad hoc, quòd dictum Archid. in iuriſdictione contentioſa propter rationes poſitas in d. vlt. q. procedit, ſed ſecus in volũtaria, prout eſt cõferre beneficia, quia talis iuriſdictio extra diœceſim exerceri poteſt, vt dicit Ioã. Andr. poſt Ioan. Mona. in c. ſi beneficia. de præbend. lib. 6. & hoc tenet Innoc. in cap. quia diuerſitatem. in fi. de conceſſ. præben. ſequitur præpoſi. in cap. qui aliquo. col. fina. 51. diſtinct. & eodẽ modo legatus in curia beneficia ſuæ

cẽd alienatio permittitur: ragl d. l. quapropter Namquod contra rationem iuris receptum eſt non producendũ ad conſequentiã l. quod contra ff. de reg. iu. niſi eadẽ aut maior ratio eſſet tunc cum in aliquo caſu ſententia manifeſta eſt is, qui iuriſdicti. uti preeſt ad ſimilia procedere, atque ita uti diuere debet l. non poſſunt ff. de legib. & ſenatuſ.

IOANN. MILI.

teſt beneſi cia ſua ꝓ uincia reſeruare.

prouinciæ reſeruare,vel cōferre poterit,vt tenet Moder. in tract.reſeruatio. in 10.q.4.q.princ.& propterea non requiritur quod prouiſus ab eo literas expediat.

Sed hoc de ſtylo ſolet modificari,ſecūdum quod dicit Hieronym.Paulus.antiquus Cācellariæ vicecorrector,in illo libro qui Practica Cācellariæ appellatur. fol.82 vbi dicit quod cōmuniter Epiſcopi vadunt extra vrbem ad conferendum:ad hoc, vt dicantur eſſe in aliena diœceſi. Sed Moder.in d.tract.referunt D.Auinionen. hoc obſeruaſſe,quādo papa in curia præſens erat: vbi vero erat abſens,tunc in curia conferebat & adiunctis iſtis verbis,videlicet,abſente S.D.N.ab vrbe.Itaq; ſiue vno modo,ſiue alio,quæſtioni ſatisfactum eſt.

Regula nūquid habeat locū in acceſſu &c.

QVAESTIO IIII.

QVAERO, an iſta regula habeat locū in acceſſu,vel regreſſu,ex cauſa oneroſa, & per viam contractus?

SOLVTIO, Hodie,quę numeratur 14.Martij M.D.XXXVII.in vna Hiſpalen.canonicatus,corā R.P.D. Marcello Epiſcopo Marſicano,per omnes Dominos, exceptis duobus,concluſum fuit,regulam iſtam,& aliam,de qua tunc principaliter agebatur,videlicet,quod acceptationes ſuper gratiis,niſi literis expeditis,non valeant,habere locum etiam in regreſſu.

Regreſſus ex cauſa [illegible] *propriè gratia.*

Tamē prædictis obſtat,quia regreſſus ex cauſa oneroſa propriè gratia non dicitur,ex quo potius quandam compenſationem exhibiti beneficij concedi videtur,quā ſpōtè & liberè,iuxta ea quę ſcribit Iaſ.de donatione remuneratoria in Lex hoc iure.ff.de iuſti.& iur.& quæ latius ſcribā in regula de publicandis reſig.in illa quæſt.an regula habeat locum in permutatione.Ad idem facit,quia videmus regulā Cancellariæ de nō vtendo duab⁹ gratiis nō habere locum,quando gratiæ conceſſæ fuerunt ex cauſa oneroſā,vt refert D.Guliel.Algaren. Rotā ita iudicaſſe.

Regula de vt.de gratiis duob⁹ in quibus habeat locum

Et ideo,vt hæc omnia eluceſcant,ꝓ reſolutione iſtorū contrariorum conſiderādum eſt, quod aut in iudicio petitur canonizari gratia acceſſus vel regreſſus, vel vigore dictæ gratiæ benefici ſi adiudicari petitur.Et iſto caſu ſola ſupplicatio nō ſufficit.ſed literæ expeditæ requirūtur, aliàs tā regula iſta quàm regula 29.locum habebūt.Aut vero ad canonizatoriam , vel ad iudicatoriam ſententiā nō agitur,ſed ad abſolutoriam. Et iſto caſu ſola ſupplicatio acceſſus vel regreſſus ſufficit. Ita in vna Redonen.parochialis

rochialis ſancti Hilarij,coram D.Triuultio.& in duabus aliis cauſis tenuit,& iudicauit Rota,vt refert D.Guliel. in collectaneis deciſionum,tit.de re iud.Et ſic etiã tempore meo vidi in pluribus cauſis iudicari. Et hoc procedit etiã ſi actor haberet ſentẽtias pro ſe,quia poſſent reuocari.conſtito de iure poſſeſſoris per ſolã ſupplicationem, etiã ſi illa ſupplicatio ius tertij concernat,quia tali caſu ſola ſupplicatio quo ad abſolutoriã ſufficeret,vt in dicta cauſa Redonen.contigit.Quia abſolutoria pro quodã Iacobo poſſeſſore data fuit,qui de iure tertij ꝑ ſupplicationem ſolam dederat. Et ſic ſentẽtia Triuultij canonizatoria gratię,ſi neutri,ipſius actoris reuocata fuit.Et illã D. Anto.de Mõte,qui poſtea cardinalis fuit,reuocauit.Et ita etiam tẽpore meo Rota iudicauit in vna Burgen. beneficiorũ,coram D.Camillo de Balionibus de menſe Maio. M.D.XXXII.in fauorem Franciſci Peſquera.qui de ſupplicatione iuris tertij quo ad abſolutoriam dedit. Et iſta omnia in ratione iuris cõſiſtũt: quia ſi actore nõ probante.reus,etiam ſi nihil producat,abſolui debet.l.fina.C.de rei vẽd.& c.fi.de iureiu.& deciſ.1.3.& 4.de re iud.in nouis.Tanto fortius reus abſolui debet quãdo aliquid producit.Nec obſtat,quod iuriſdictio auditori nõ datur,niſi liteis expeditis,vt in d.regula 19.Quia procedit hoc in canonizatoria,ſecus in abſolutoria in odiũ moleſtantis, quod fieri poteſt.Nam quo ad hoc iuriſdictio datur.ſicut pro condemnatione expenſarum & damnorũ iudici ex reſcripto nulla iuriſdictio tribuitur,vt tradit Abb.in c.dilectus.el.3. de prębend. & Moder. in c.fin.de reſcript.& in cap.diſpendia.eod.titu.lib.6.

Reus etiã ſi nihil ꝑducat, actore non proban.e debet abſolui.

Iuriſdictio ex reſcripto nullo iudici datur pro cõdemnatione expenſarum

QVAESTIO V.

QVAERO an regula iſta habeat locum quando agitur poſſeſſorio?

Regula iſta an habeat locũ &c.

SOLVTIO. Generalitas verborum eius innuit quod ic.tamen contrarium ſæpe in Rota fuit tentũ.quia agenti ſpoliato colorẽ tituli per ſolam ſupplicationem probare ſufficit.Imò ſola prouiſio ſubexecutoris ꝑ colore ſuffiit,vt dicit Egid.deciſ.573 incipien.ſpoliatus.Vel etiam ſola prouiſio,ſiue collatio vicarij Epiſcopi vt dicit idem Egid.deciſ.50.incipiẽ ſi petens.A fortiori igitur gratia ſignata per papã ſufficiat.de cuiꝰ poteſtate nemo dubitat.Imò cõfeſſio tituli aduerſarij expoliato pro colore ſufficit.vt tenet Fely.in cap.olim,colum.6.ver ſicu.limita

Spoliato pro colore quid ſufficiat.

Poſſeſſio per ſolam ſupplicationem capi poteſt. ſecundo.de reſcript.& Philip. Franciſc.in c. ad decimas, colum.9.de reſtit.ſpol.& in ca.1.colum 4. de eo qui mit. in poſ.libr.6.Præpoſ.in c.1.& col.13.q.1.& in cap.porrò. col.4.de divor.Et hanc opinionē tenet & ſeruat Rota,vt patet in deciſ.19.de reſt.ſpo.in no.Ratio eſt,qa poſſeſſio canonice per ſolam ſupplicationem ſignatam & dotatā capi poteſt.Nec reperitur,niſi in conſiſtorialibus requiri literas,per extrauag.iniunctæ tit. de elect.cū alias de iure cōmuni,etiam ſine illis ſola ſupplicatio ſufficiebat.Et ita intelligi debent,quæ ſcribit Fely. in c.veniens. col.2. de accuſat.Nam vt ſuperius in 1.q.dictū fuit,gratia principis per ſolam ſignaturam recipit eſſe.Et literæ ſolū.in iſta regula ad probationem,prout de iure cōmuni,requirūtur vt tradit Abb.col.fi.& alij in c.in noſtra.de reſcrip. Hinc videmus,quod diſpēſatio ad duo incompatibilia per ſolam ſupplicationem ſortitur effectum,non obſtante regula 53.quæ diſponit diſpēſationem non ſuffragari, niſi literis expeditis vt dicit Gloſſator in regu.13.col.fin.Et tenuit Rota in vna Illerden. Archidiaconatus corā D. Staphileo,de mēſe Ianuario M.D.XXVI.in qua fuit concluſum in fauorem Ioan. Beltrandi diſpēſationē ad duo incompatibilia ſuſtineri poſſe per ſolam ſupplicationem, cuius vigore d.Ioannes obtinuit,& dicta beneficia poſſedit. Et hoc quādo nō agitur ſuper dictis beneficiis incōpatibilibus iā obtētis,ſed ſed ſupra alio beneficio poſtea acquirēdo.Nam in caſu prædicto dictus Ioannes poſtquā vigore diſpēſationis obtinuerat, & poſſederat plura incō patibilia,acquiſiuit poſtea dictū Archidiaconatum Ilerden.alius illū impetrauit ſub pretextu,quod dictus Ioannes poſſederat plura incōpatibilia cum ſola ſupplicatione, literis non expeditis. Et ſic ꝙ erat effectus inhabilis,quo ab obtinendum.Rota cōcluſit vt dixi hoc caſu regulam nō obſtare, quia ſola ſupplicatio ſufficiebat ad excuſandam inhabilitatem beneficiorum acquirendorū, ſecus ſi ageretur ſuper acquiſitis & poſſeſſis, cū ſola ſupplicatione. Et eo etiam caſu ſufficeret ſecūdū Rotam,ante ſententiam diſpenſationem expedire.nō obſtante quod tempore litis motæ expeditæ non fuiſſent.quia ſic illi regulæ53.ſatisfactū eſſet.Ita late refert tenuiſſ. Rotā Domin.Guliel.in collectaneis deciſio. Vbi lōgo verborū ambitu hoc diſcutit.vt ibi videri poteſt. Si igitur quæ in proxima deciſione dicta ſunt.quando agitur petitorio p

Principis gratia per ſolā ſignaturā ſuam recepit eſſe.

Diſpēſatio ad duo incompatibilia.

Diſpenſationem expedire ante ſententiam.

cedunt

cedunt, à fortiori hic, vbi poſſeſſorio agitur. Et iſta dubitatio quo ad iſtam regulam ſatis reſoluta videtur.

Sed magis huic difficultati obſtat regula. 29. quæ cõmiſſionẽ cauſæ nõ valere, niſi literis expeditis diſponit. Vnde ex quo abſolute regula illa loqtur de cõmiſſione cauſæ intelligi põt, ſiue ſit cauſa poſſeſſorij, ſiue petitorij: q̃a verba indiffinite prolata omnem caſũ cõprehendũt, niſi excipiatur. c. 2. de cõiug lepro. & c. j. de conſtit. Tamẽ q̃a in cauſa poſſeſſorij de canonizatoria, neq; de adiudicatoria nõ agitur, ſed de tollenda moleſtia illata. Per quod quidẽ remediũ, nihil exſpoliato de nouo tribuitur, ſed tãtũ in eo ſtatu, in quo pri⁹ erat. cõſeruatur. Voluit Rota in odium ſpoliãtium vtranque regulam locum non habere quando agererur ſpolio & ſic poſſeſſorio. Et ita D. Guliel ſuper illa regula 29. Rotam in pluribus cauſis ita tenuiſſe & iudicaſſe refert. Nam ſi rei ſępiſſime in Rota cum ſola ſupplicatione pro conſeruanda, eorũ poſſeſſione abſoluũtur, à fortiori exſpoliati ad prius habita, cũ ſola ſupplicatione reſtitui debẽt Quia ſufficit illa ſupplicatio ſola ꝓ colore tituli. Sicut etiam ſufficit ſupplicatio nouæ prouiſionis ad ſupplendum defectum publicationis per regulam requiſitę, vt iudicauit Rota coram Domino Caſsiodoro in vna Caurien. canonicatus & præbendæ. vt ipſe idẽ refert in quadã deciſione: Et ſic ſemper Rota omnes regulas requirentes literarum expeditionẽ in petitorio, non autem in poſſeſſorio procedere intellexit, vbi gratia canonizari non petitur, ſeu ſupplicatio, quæ tantũ ꝓ colore tituli producitur. Hinc eſt. quod quando de titulo beneficij non agitur ſed de poſſeſsione leuiores & ſummariæ ſufficiunt, vt dicit Egid. deciſ. 50, & 99. Et defectus ꝓprietatis nõ attẽditur. Huinc voluit Rota quod agẽti ſpolio nõ obſtaret notorius defectus iuris cõtra dictũ Inno. in c. conſtitutus, de fil. preſbitꝰ Et ita de menſe Ianuario M D X IX. refert ſe in prediɛtis pronũtiaſſe in vna Cauſa nen. D. Guliel. Caſſiodorus in quadã deciſione. quã ſententiam confirmauit R. P. D. Paulus, vt ibi latius refert.

Verba indiffinite prolata.

Supplicatio noua, ꝓuiſioni ad ſupp. &c. an ſufficit.

Regulæ requirẽtes literarũ expeditionẽ.

Spolio agenti, an obſtet defectus notorius iuris.

QVAESTIO SEXTA

QVAERO, quæ differentia eſt inter iſtam regulã, & illam poſitam num 53. quę diſponit, dipenſationes non ſuffragari niſi literis expeditis,

SOLVTIO. Illa regula iudicem reſpicit, adeo quod ſi tempore commiſſionis literæ expeditæ non ſunt, gratia

non

non valet,nec ſententia,quia reſpicit initium iuriſdictionis,quæ per iſtam regulam tollitur,niſi forma in eo contenta ſeruetur. Sed in regula. 53 reſpectus ad poſſeſsonẽ, & ad actum extraiudicialem habetur. Ideo ſufficit, quòd ante ſententiam literæ diſpenſationis expediantur, quia regula illa ad iudicem nõ dirigitur. Et ita iudicauit Rota in illa Ilerden. Achidiaconatus,de qua ſuprà in proxima quæſtione mentionem feci.

Regulæ literarum expeditionem requirentes quæ ſint.

Pro quorum intelligentia eſt vlterius aduertendũ,quòd plures ſunt regulæ cancellariæ requirentes literarum expeditionem. Prima eſt iſta quæ iudicibus legem imponit, ne ſecundum tenorem ſupplicationum iudicare debeant, niſi literis expeditis. Et iſta regula,vt dixi, concernit iudicem. Alia regula eſt inferius poſita nume. 29. quæ omnes cõmiſſiones factas ſuper cõceſſionibus beneficiorum,niſi ſuper illis prius literæ ſint cõfectę,annullat. Et illa regula etiã ad iudicẽ dirigetur,adeò,quod in vtraque iuriſdictio ſub modo datur. Et ad euitandum pœnam iſtarum regularum,aliquæ cautelæ per practicos curiales inuentæ ſunt, quas latiſſimè inferius in 16. quæſt. referã, dum exceptionem iſtius regulæ examinabo. vbi ſumpta occaſione aliquid de ſignatura gratiæ & iuſtitiæ ponam. & iſtæ duæ regulæ iudiciales ſunt,& ideo ſunt de dãdis. Tertia regula eſt,quę eſt ordine 37. etiã literarũ expeditionem requirens,videlicet,quãdo religioſi aliquod beneficiũ ad nutũ irreuocabile petunt:& iſta regula potius literarũ expeditores q̃ iudicẽ concernit,ideo de dandis non eſt,qui circa modum expediendi verſatur. Quarta regula eſt,num. 69. quæ in ſequeſtris & remiſſoriis literarum expeditionem requirit,& iſta regula propter cõtinuas derogationes nõ eſt alicuius momenti,quia nũquam vidi remiſſorias mitti per literas plumbatas,quamuis longo tempore fuerim in Rota. Sola igitur commiſſione illi regulę per Vicecancellarium derogatur. & certe deleri deberet,ne membranas occuparet, quia etiã pro tam modica re,prout eſt ſequeſtrum, & ſimilia, non eſt honeſtum requiri literarũ expeditionem,cum iam ſuperque ſatis litigantes in litib. proſequendis exponunt. Quinta regula eſt,quod nullæ penſiones ſoluantur,niſi literis expeditis:de qua mentionem facit vulgatus liber Prouinciale eccleſiarũ. fo. 45. & Gloſſator hic col. fi. Sed iſtam regulam hodie non habemus, quia partes vt plurimum ſupplicationi conſentiunt, & ſe obligant

Remiſſoriæ quo pacto expediẽdæ mittantur ad partes.

obligant, etiam literis non expeditis, penſionem ſoluere. Sexta regula eſt quę fuit antiqua, & per Modernos pōtifi ces renouata, quòd acceptationes ſuper gratiis expectati uis non valeant, niſi literis confectis. Et iſti regulæ aliquā do derogatur, præſertim in reſeruationibus & mādatis cō ceſsis qualificatis perſonis: ſed in expectatiuis rariſsimè cōceditur, & tunc ad partē. Et iſta regula ex quo cōcernit gratiam, licet principaliter ad iudicem non dirigatur, tamen in quandam conſequentiā impeditur eius iuriſdictio ne poſsit canonizare talem gratiam, niſi expeditis literis. Quamuis poſſet dici, hoc iam videri prouiſum per iſtā re gulam, & 29. Ex quarum verbis iſte caſus comprehēdi vi detur. Itaque regula fruſtratoria eſt.

QVAESTAQ VII.

QVAERO, an regula iſta procedat in gratia reualidatoria, ſeu perinde valere vt videlicet in eis expeditio requiratur, ſicut in principali gratia? *Gratia reualidatoria.*

SOLVTIO. Videtur quòd non per ea quæ in illa quæſtione de acceſſu & regreſſu dicta fuerunt. Et quia regula loquens de expeditione literarum de literis primæ gratiæ non reualidatoriæ ſecundariæ intelligi debet arg. l. boue. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſign. Et ita in ſimili R ota tenuit, regulam de publicandis reſignationibus habere locum in prima tantum reſignatione, non in ſecunda vt ibi dixi. Præterea, quia iſta gratia perinde valere differt à prima gratia nomine & effectu, Nomine, quia iſta dicitur perinde valere. Prima verò prouiſio dicitur: Et ſic ex diuerſitate nominū diuerſitas quoque effectuum arguitur vul. l. ſi idem. C. de codicil. Et etiam apparet, quia iſta gratia acceſſoria eſt, prima verò principalis. Et ſic apparent in effectu diuerſæ. Diſpoſitio igitur loquens in vno caſu, non debet habere locum in diuerſo, cap. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. cum ſimilibus. *Gratia iſta perinde valere in quo differat à prima gratia Nominum diuerſitas ex diuerſitate effectuum arguitur.*

Tamen iſtis non obſtan. breuiter concludenddum eſt cō trariū, videlicet, regulā habere locū in ſimilib. gratiis reualidatoriis, ſeu perinde valere, vt tenet expreſſe Fel. hic in apoſtillis, nullam rationē aſsignans. Sed ratio eſſe poteſt, Quia quando quis vti vult gratia reualidatoria, ſeu perinde valere, ſignum eſt quod ſine illa principalis gratia ſuſtineri non poteſt, nec virtute illius poteſt agi, nec beneficiū acceptari. Tota igitur virtus infunditur in dictā gratiam reualidatoriā. Ergo debet iudicari iſta gratia principalis, quia

quia ſubintrat locū illius in virtute & effectu. Ideo ſubrogatus ſortitur naturam illius, in cuius locum ſubrogatur cum omnibus qualitatibus ſuis, in cap. eccleſia. vt lit. penden. cum vulg. De quib. per Rom. in conſ. 56. qua ergo ratione dicimus in primis literis expeditionē requiri, ita & in iſtis ſecundis reualidatoriis. Et ita tenebant quidam docto tempore Sixti, vt inuenio adnotatū in memorialibus Octauiani de Ceſſa, aduocati curioſiſſimi. Et ita etiā pro iſta parte cōſuluit Io. ā. Aloiſius Tuſcanus doctor Mediolanēſis aduocatus, & poſtea auditor Cameræ in cauſa Naneten. parochialis S. Michaëlis: tunc pendēte, vt appa ret. in 2. vol. ſuorū conſi. fol. 142. Vbi tenuit quòd quādo gratia expecta. eſt nulla, non poteſt acceptare vigore gratiæ, perinde valere, niſi ſit bulla dictæ gratię reualidatoriæ expedita. pro quo faciūt ea quę in ſimili quęſt. dicā in reg. de annali. q. 28. Præterea qa iſtæ ſimiles gratiæ, reualidatoriæ, ſeu perinde valere videntur productæ ad ſimilitudinem quarūdā contignationū, ſiue peſſulorū, quę in ædificiis infirmis iam ruinā minantib. apponuntur ſuſtētationis gratia. Quo caſu idem iudicamus de tali additamēto, quòd de ipſa re cui additur, ca. fi. § ſi autem, de cōceſſ. præb. lib. 6. & c. quia circa. de priuilegiis. Nā per tales gratias ius amiſſū reſtauratur, & per eas aliquid de nouo inducitur. Et ob eā cauſam reualidatio vim nouæ prouiſionis cenſetur habere, vt dicit Egid. deciſ. 635. Ergo omnes qualitates que requirūtur in prima gratia, debent neceſſario obſeruari in iſta. vt tradit Roma in cōſil 383. incip. in propoſito. &c. colum. 1 & ideo voluit Bar. in l. iuriſgentium. § adeò ff. de pac. quòd eadem ſolennitas requiritur in actu reformando, quæ in actu conſtituendo requiritur. Et breuiter pro iſta opinione eſt deciſio in terminis propriis Geminiani in conſil. 128. incipien. factum tale eſt. in 2. colum. & deciſ. Egidij. 746 Secundum quas in ſecunda inſtantia iudicauit Rota in vna Coroſopiten. corā Domi Guliel. Caſſiodoro Epiſcopo Algaren. de menſe Ianuario M.D.XX. confirmando ſententiam Domini Camilli latā de menſe Iulio. M.D.XIX. vt ipſe idem in quadam deciſione poſita in reportatis regulæ de idiomate, latius refert. Et ſecundum illud conſilium Gemi. ita etiam fuit iudicatum tempore meo in vna Lunen. Sarſanen. parochialium, coram D. Nicolao. Piccolomineo de menſe Aprili. M.D.XXXIII. Et iſta omnia procedunt, quando prima gratia

Subrogatus an ſortiatur, &c.

Gratia expectatiua quando eſt nulla.

Reualidatoria gratia quid operentur.

Reualidatio.

Qualitates quæ requirūtur in gratia prima, &c.

Solēnitas quæ requiritur in actu reformando.

Proinde valere, quando ſo

gratia, quæ abſque iſta reualidatoria redderur inefficax, vel nulla non petitur canonizari, ſed gratia perinde valere. Secus verò quando prima gratia valida peteretur tãtum canonizari. Itaque perinde valere productus fuit in cauſa ſolummodo ad adiuuandum aliquam qualitatem primæ gratiæ, quæ qualitas non petitur canonizari: quia tali caſu ſufficit ſupplicatio, vt fuit tantum in vna Legionen. parochialis de Villapicinis. coram me in fauorem D. Io. de Angiano contra Ferdinãdum. Et nouiſsimè die. 27. Nouember. M D. XXXVIII. idem concluſit Rota in vna Gienen. parochialis ſancti Michaelis corã R P. D. Petro Vortio Epiſcopo Aquen. dum ibi petitũ fuerat canonizari gratiam Papę contra ſtatutum quo cauebatur nulli prouideri debere de beneficio curato, niſi ſacerdoti qui per annum celebraſſet. Nam fuit pro parte prouiſi allegatum ſtatutum prædictum papam non ligare. & dum ex aduerſo replicaretur, papam illud informaſſe, & producta fuit ſupplicatio confirmationis, fuit datũ de iſta. reg. & quia non petitum fuerat illam ſupplicationem canonizari, dixit Rota regulæ non eſſe locum. Et ſecundum iſtam diſtinctionem reducendi ſunt illi tres caſus. quos in hac materia gratiæ reualidatoriæ diſtinguit Fely. in cap. in noſtra. in 17. corr. de reſcript. *la ſupplicatio ſufficiat.*

Secundo limitatur prædictam concluſionem procedere, quando gratia perinde valere. facit corpus de per ſe: & poſt primam gratiã impetrata fuit. Secus ſi ſimul cum gratia principali nota fuit, quia tali caſu regulæ expeditionem literarum requirentes, non haberent locum in tali gratia. ſed ſufficeret expedire principalem gratiam, vt concluſit Rota in vna Gienen. canonicatus, & preben. coram D. Io. Vanulio, vt latiſsimè idem Do. Guliel. refert in d, deciſione, vt ibi videri poteſt. poſtquam illę deciſiones iam per manus omnium verſantur. Et hoc idem iudicatum fuiſſe refert idem D. Guliel. in vna alia deciſione poſita ſub regula 53. incip. vtrum prouiſione vbi dicit Do. Hugonẽ de Spina ita pronuntiaſſe de anno. M. D. XIIII. Nam omnes Domini, vno excepto, tenuerũt regulã non procedere quando ſimul cũ prouiſione eſſet diſpenſatio: ſecus ſi ſeparatè per rationes & motiua, de quibus ibi latè per eum. Et ita pro parte reperio tẽpore Sixti Ioan Aloiſium Tuſcanum Mediolanem. aduocatum cõſuluiſſe, qui poſtea propter eius doctrinam factus eſt auditor cameræ, in conſ. *Gratia perinde valere effectus.*

in conſ.incip.Cõſtat,quod Dominicus,&c.reddito in cauſa Tullen.poſito in primo vol ſuorum conſi.fol.17.

QVAESTIO VIII.

QVAERO an regula iſta de iudicibus loquens in arbitris locum habeat?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt quòd nõ,quia de iudicibus in Rom.cur.à papa deputatis loquitur. Sed arbitri vel arbitratores non ſunt huiuſmodi, quia à partibus deputantur. Igitur,&c.

Arbitri ad inſtar iudicum ſunt. *Diſpoſitio cap. ſtatutum.*

Pro parte contraria facit,quia arbitri ad inſtar iudicum ſunt vt in l.1.ff.de arb.Hinc videmus,quod diſpoſitio capit.ſtatutum.de reſcr.lib.6.quæ loquitur de iudicibus, in arbitris procedit,vt not.Domi.in c.legitima.in 3.col.verſi.in fine glo.de appel.lib.6.Præterea,quia huiuſmodi arbitri in poteſtate eorum procuratoribus aſſimilari videntur,vel executoribus meri facti.Sed cõſtat tales nõ poſſe actus,ad quos deputati ſunt,exequi ſine literis, dummodo in veritate ſint tales,vt probant plures deciſiones cumulatæ per Fely.in cap.ſciſcitatus,in verſi.oportet.de reſcrip.igitur nec iſti poterunt.

Iudices delegati qui dicantur *Priuati iuriſdictionẽ tribuere non poſſunt.* *Cauſa beneficialis.* *An regula procedat quando ...*

Breuiter concludendo,diſtinguo ſic , quòd aut arbitri dantur à papa,vel ab eo qui poteſtatem habet,cum facultate cognoſcendi decidendi & beneficium adiudicandi, & tali caſu,quia iſti de titulo beneficij cognoſcere, & titulum canonizare & adiudicare poſſunt,ideo in eis diſpoſitio iſtius regulæ procedet. Quia in effectu tales erunt ſicut arbitri iuris,qui iudices delegati appellantur,in lege iudices.C.de iudi.& in c.ab arbitro.de offi.deleg.Aut verò à partibus dãtur, & quia priuati iuriſdictionem tribuere non poſſunt,vulg l.priuatorum.C.de iuriſ.om.iud. tum etiam quia cauſa beneficialis in arbitros reſpectu adiudicationis tituli compromitti non poteſt.vt tradit Collecta.in capitulo.forus.in 4. columna, verſiculo,ſed quod de antiquo.de verb.ſignific.Ideo in iſtis regula nõ procedet.Nec obſtat , quòd arbitri ſunt ad inſtar iudicũ, quia ad illud dictum.dictę legis 1.reſpondet latiſſimè Lãfranc.in tract.arbitro. quæſtione 35.& Soci.infinitas differentias cumulat in tracta. fallentia. regula. 27.& dictá lex 1.potius videtur procedere in arbitris iuris. iuxta ea quę dicit Soci.in regula 17.eo.tract.dixi.& in §.omnium. inſtitu.de actio.

QVAESTIO NONA.

quæro

QVAERO, An iſta regula procedat quando agitur ſuper Epiſcopatibus?

SOLVTIO. Rom. in con. 341. incip. circa primum &c. in. 2. dubio, tenet regulam iſtam, vel ſimiles de expeditione literarū loquētes in epiſcopatib. locum non habere, quia ſub verbis generalib. non cōprehendūtur ecclesiæ cathedrales, vt in c. dilectus. de conceſſ. præb, quia propter excellentiam earum requiritur, quod de illis in conſtitutione ſpecialis mētio fiat, vt patet per glo. in c. 2. de præben. lib. 6. cum ſimilib. vt ibi per eum. *Eccleſiæ cathedrales ubi verbis generalibus non cōprehenduntur.*

Sed prædictis nō obſtātibus contrarium firmius eſſe videtur. Nā verba regulę generalia ſunt, & omnes quos nō excipit comprehēdit. c. 1. de conſtit. & in c. 1. de cenſi. Præſertim, quādo conſtitutio in commodo animæ fundatur, prout iſta quæ ad tollendas fraudes proceſsit, & concurſum iuris communis habet, vt ſuperius in prima quæſtione dixi, quam in præiudicium animæ ſeruare nō intendit, adeò quod antiqui illi Cancellariæ doctores in illo vulgato libro, qui inſcribitur, practica Cancellariæ, fol. 48. voluerunt quod vtens effectu gratiæ literis non expeditis, nō tutus eſſet in foro conſcientiæ. arg. eorum quæ notat Innocen. in c. quia plærique. de immu. eccleſia. Ratio, eſt, quia ex quo gratia à mente papæ dependet, & ille non vult quod gratiatus gratia vtatur, niſi in literis expeditis. Contrauenire voluntati ſuperioris mortale peccatum eſt. c. ſi quis. de ma. & obed. Quia papa ſub illa tacita conditione gratiam concedere videtur, quatenus literæ expediantur. Cū igitur hoc animā concernat, concludēdum eſt Epiſcopos & Cardinales comprehendi, & ſic per conſequens eccleſias cathedrales: quia à cōſtitutione cōcernente animam nulla perſona excluditur, vt latiſsimè dixi in reg. de infir. reſig. q. 1. Et iſta opinio probatur per extrauag. iniunctæ, poſitam in tit. de elect. quæ expreſſe de eccleſiis cathedralibus diſponit, quarum promotiones non valere voluit, niſi literæ expedirētur. De qua Abb. & cęteri moder. latius in c. noſtra. de reſcrip. loquūtur, & idem Abb. in c. qualiter. in prin. de elect. & Fely. in c. eam te. col. 3. de reſcrip. vt latius dixi in rub. eo. tit. lib. 6. Ex quib. omnibus apparet opin. Rom. in d. con. 340. non eſſe veram: & iſta magis ex conſuetudine & ſtylo hodierno corroborantur, quo videmus Epiſcopatus non concedi per ſupplicationē, niſi per literas expeditas, præcedente promotione conſiſtoriali, *Literis non expeditis effectu gratiæ vtens, non eſt tutus in foro conſcientiæ.* *Epiſcopatus non conceduntur per ſupplicationem, &c.*

 Roriali,

cōceſ.preb.in no.Et eſt de hoc regula clara infra. nu.29. Vnde ſicut per reſcrip.nullū regulariter iuriſdictio nō datur,vt notatur in c.ex tenore & in c.fi.de reſcrip.ita neq; per literas defectuoſas & ſubreptitias regulæ ſatisfactū vt detur.Non obſtat deciſio facta in illa Coroſpitē. quia deciſio illa loquitur quando poſt bullā defectuoſe expeditā ꝓduceretur aliqua gratia,ſi neutri,vel perinde valere,ſanás eam:ſecus ſi nihil horū interueniſſet. Et ita tētū fuit. *Iurſdictio per reſcriptum.*

QVAESTIO XI.

QVAERO, an iſta regula procedat in gratiis motu propiro?

SOLVTIO. Verba regulæ ibi,ſupplicationū ſignatarum, & ibi,quibuſuis impetrationibus,innuūt regulam non habere locum in gratiis motu proprio,quæ propriè dici ſupplicationes nec impetrationes nō poſſunt. Quia ſupplicatio proprie dicitur illa quæ ad inſtantiam partis fit. vt notat Inno. in c.ex literis. in verbo ſupplicauit. de reſt.in integ.& tex.in l.j. §.C.de peti. bonorum ſub.lib. x.tradunt doct.in l.j.ff.quod quiſque iuris. & §.Gregoriana ſupplicauit in authen.de non elig.ſecun.nub.& in c.fi. de reſcri.cum vulgaribus. *Suplicatio proprie quæ dicatur.*

Tamen cōcludendo breuiter veritatē, contrariū eſt de iure verius,quia in primis illud meminiſſe oportet regulā iſtā dependentiā,cōcurſum,& ſimilitudinē cū iure cōmuni habere,vt latius ſuperius in prima quęſt.dixi.& per cōſequens fauorabilis cenſenda eſt,& ideò latiſſimè extēdi debet. Præterea commodum animę concernit,vt ſuperius in illa quæſtione,nunquid comprehendat Epiſcopatus & eccleſias cathedrales,dixi.& ſic iſto etiam reſpectu regula iſta fauorabilis & extēdēda eſt,iuxta tradita per Bar.& alios in authent.ſacramēta puberum. C.ſi aduer. vend.& dixi.in 1.q.regulæ de infirmis reſignantibus.

Ex quibus infertur,quòd cum in gratiis motu proprio eadē ratio regulæ militet,diſpoſitio ad illā extēdi debet: quinimo ſi ponderētur verba regulæ,caſum iſtum cōprehendunt,vt ex illis verbis regulę,cōceſſionibus,&c.apparet,quod verbū ad motum propriū de neceſſitate referri debet,vt ſingula ſingulis referātur.Nā ſuperiꝰ loquitur regula de ſupplicationib.& impetrationibus,& deinde de conceſſionibus,vt ex hoc manifeſtè deprehendamus, regulam omnia comprehendere velle.Sed eſto, quòd illud verbū conceſſionibus in regula poſitū non eſſet,ex aliis

iſta opinio ſuſtineri poteſt,quia certũ eſt,ꝙ quandó mẽſ & ratio regulæ,& caſus de quo quæritur,conueniunt, dicendum eſt,cõſtitutionẽ illũ caſum cõprehendere.l.ſi ancilla.ff.de leg.1.cũ ſimilibus. Et ratio quæ in regula conſideratur,finalis cenſetur.l.milites.ff.de re milit.l.iis ſolis.C.de reuo.don.Sed vltra alias rationes ſuperius in aliis quæſtionibus dictas,quæ optimè quadrant in iſto caſu,alia ratio quæ in regula cõſideratur omnino iſtũ caſum includit.Ratio igitur quæ hîc in regula conſiderari poteſt,eſt,ne ꝑ varias diſceptationes,quæ ſuper extẽſionibus & coarctationibus verborum gratiæ in ſola ſupplicatione cõſiſtentibus,lites longius propagentur. Iſta ratio quæ ex dictis Egidi.deciſio.601.incipiẽ.impetrãs,&c. colligitur,in gratiis motu proprio militat. Igitur dicendum eſt regulam illam comprehendere.

Gratiæ omnes tam ad inſtantiam partiũ impet. &c.

Non obſtat,ꝙ ſupplicationes non dicuntur gratiæ motu proprio:quia reſpondetur,verum eſſe,propriè loquendo.Sed ſecundum cõmunẽ vſum loquendi omnes gratię tam ad inſtantiam partium impetratæ,quàm motu proprio conceſſæ,ſupplicationes appellantur.Et iſte communis vſus loquendi attendi debet,qui præfertur proprio ſignificatui.leg.Labeo §.idem Tubero ff.de ſuppell. leg l. librorum.§.quod tamen Caſſius.ff.de leg.3.l.cũ de lanionis.§.aſinam ff.de fun.inſtru.cum concor.de quibus Alexand.& cæteri ſcribunt in rubrica ff.de ope.no.nun.Præſertim quando cum communi vſu ratio & mens regulæ cõcurrunt.quæ regulã vltra vim verborum extendere videntur.l.licet orationis.C.de excuſa tuto.l. credendum.§.1.ff.q pet.tut.l.ſcire.§.oportet.ff.de excuſa.tu.Maximè etiam,ꝙ antequam iſta regula cõdita eſſet hæc opinio de iure communi approbata videtur,videlicet,ꝙ ſupplicationibus de regiſtro ſumptis fides nõ detur,niſi literæ expediantur,vt tenet Egi.deciſ.252.incip.ſumptũ de regiſtro. Et eſt deciſ.in antiq.621.incip.nota ſumptum.repetita deciſ.681.quã ſequitur Bart.de Belenzi.quondam celebris Rotæ auditor,in tract.de chari.ſubſid.q.11.quæ quidem deciſiones differentiã non faciũt inter gratias motu proprio,vel ad petitionem conceſſas.Nam ad probãdum gratiam principis requiruntur literę.& probatio cum bulla. l.ſacri affat⁹.C.de diuer.reſcrip.l.probatoria.C.de diuer. offi lib.12.tenet Archidia.& Ioan.Andr. in proœ. lib.6. & idè Innoc & Ioã And.in c 1.de lit.cõteſt.eod. li,Ang. in

Ratio & mens regulę quãdo cũ cõmuni vſu cõcurrũt, regulam &c.

Gratia principis quomodo probetur.

in l.bene à Zenone.C.de quad. præſcript.cũ concord.vt dixi ſuperius. q.1. Et ita in indiuiduo reperio conſuluiſſe Paulum Pontanum,quondam egregium aduocatum, in cauſa Salamantina parochialis de Amatas.incip.primum dubium.&c.per alias rationes,quas non curo referre.

QVAESTIO XII.

QVAERO,an regula iſta locum habeat in nominato à patrono,qui nouam prouiſionem obtinuit, & ommittit cauſam literis non expeditis? *Nominatus à patrono &c.*

SOLVTIO.Iſte caſus propoſitus fuit per R.P.D.Ioan. Clerici,Epiſcopũ Maceratẽ.de mẽſe Iun. M.D.XXXVIII. in vna Aurien.parochialis de Archos,in qua nihil deciſum fuit:ſed mihi videtur dicẽdum regulam ita demum locum habere,ſi talis nominatus eſt actor,& nouam prouiſionem canonizari petit,quæ expeditionem requirit,& in hoc dubiũ non eſt.Sed quãdo noua prouiſio ad maiorem cautelam,& non ex neceſſitate impetrata fuit,& nominatus non petit eam canonizari,ſed ſolam nominationem:& tũc putarẽ regulæ iſti locum nõ eſſe,tum quia ratio regulæ ceſſat,tum etiam quia verba eiuſdem regulæ huic caſui nõ conueniunt:quæ de impetrationibus & conceſſionibus in ſignatura papæ factis loquitur Et hoc etiam clarius oſtẽdit regula.29.infrà eod.Plura hic pro & contra dici poſſent,ſed quia cauſa pendet,ſubſiſto.

QVAESTIO XIII.

QVAERO,nunquid in caſu in quo gratia papæ deperdita eſt,& eius tenor probatur iuxta ca.cum olim de priuileg.ſit locus iſti regulæ? *Nunquid ſit locus in caſu.*

SOLVTIO.Fely.& alij Moder.repet.titulum.de conſtit. dicunt,hoc caſu gratiam papæ per teſtes probari poſſe,licet vbi poſſet probari per literas,communis opi.ſit, non teſtium probationem admitti.Itaque videtur,quòd iſto caſu neceſſitas & difficultas probationis literarum licitũ faciat,quod aliàs non eſſet iuxta text.in c.quod non eſt licitum de regu.iur.Et ideo non immeritò dubitatur, nunquid iſta probatio ſufficeret iudici ad effectum iſtius regulæ.Putarem quòd non,niſi incommiſſione papæ hoc narretur,quia auditor hoc caſu non poſſet certam gratiam canonizare,ex quo illam in regiſtro productam nõ vidit. Et ideo narratio caſus,ſeu amiſſionis gratiæ facta papæ ſufficeret,cum derogatione iſtius regulæ,cui per ſolã ſciẽtiam papæ nõ derogatur ſine ſpeciali clauſula derogatio- *Probatio teſtium nõ admittitur, vbi per literas fieri poteſt*

nis,vt tenet Rota,& latiſſimè in procæ.regularum.q.5.dixi.Et iſto modo huic neceſſitati ſubuenietur.

QVAESTIO XIIII.

Nunquid regula 53 quæ di pẽſa. &c.

QVAERO,nũquid regula.53.quæ de diſpẽſationib. loquitur,locũ habeat,quãdo quis vult vti gratia abſque literis expeditis in foro conſcientiæ tantum.

SOLVTIO.Abb.in clemen.dudum.in fi.de ſepul.dicit quòd ſic:quia communis opinio,quæ habet gratiam papæ ſuffragari,literis non expeditis,non habet locum in foro cõſcientiæ.& ita Abbatem ſequuntur omnes Moderni in rubric.de conſtitu.

Sed aduertendũ eſt,quòd contra hoc eſt deciſio in terminis cuiuſdã antiqui doctoris & practici, videlicet, Hieronym.Pauli literarum apoſtolicarum vicecorrectoris in illo libro,qui Praxis Cancellariæ inſcribitur,ſol.48.verſi. vbi papa cõcedit &c.Vbi expreſſè tenet,quòd vtẽtes gratia papæ,literis non expeditis,tuti nõ ſunt ſecundũ theologos in foro conſcientiæ.Et rationem ſatis concludentẽ aſsignat:quia papa quando cõcedit gratiam illã,ſub tacita conditione concedere videtur,quatenus literæ inde expediantur.& mens ſua & intentio talis præſumitur,ne gratia,niſi fuerit expedita,ſuffragetur.Ex qua cõcluſione infert,quòd ſalua conſcientia quis ſoluere nõ poſſet, aut penſionem recipere,literis non expeditis,etiam ſi partes hoc vellent,ex quo regula hoc diſponit,quia conſenſus partiũ vltra mentem papæ operari non poteſt. Qui quidem papa in hoc caſu vult,quòd ad effectum penſionis,gratiæ literæ expediantur.Nam per ſignaturam papa gratiam facere cenſetur,iuxta ſtylum per Cancellariã limitandum ſeu declarãdũ,vt dicit quædã deci.Egidij.618 qui ſtylus habet gratiam papæ eſſe informem.& non claram,niſi literæ expediãtur:quia aliàs gratia ſuum eſſe nõ habet.Et idẽ dicit prædictus doctor in omni caſu in quo eſſet de voluntate papæ tacita vel expreſſa,quod literæ expedirentur, quia ante expeditionẽ gratia ſine peccato vti non poſſet, vt eſt in omnibus commiſſionib. gratioſis habentibus clauſulam vocatis,&c.& in diſpenſationib.ſuper irregularitate,& aliis ſimilibus.In quibus vtentes dictis gratiis,ſine literis in conſcientia tuti non ſunt,& ad fructuum reſtitutionẽ cameræ tenẽtur. Et ibi plures theologos, & rationes pro & contra allegat,vt ibi latius per eũ.Ex quibus omnib. colligitur cõcluſio,quòd iſta regula

Pẽſionem ſoluere aut recipere literis nõ expeditis, ſalua cõſcientia nemo poteſt.

etiam in foro conſcientiæ locum habebit:quia factum cõtra mentem papæ,imò cõtra expreſſam prohibitionem, de qua hic,ædificat ad gehennam,vt dicit text.ca.ſi quis. de maior.& obed.cum vulgar.

Breuiter prædictis non obſtantibus,prima opinio mihi verior videtur. Pro qua aduertendum eſt,quòd forus cõſcientiæ nõ eſt alligatus apicibus iuris,nec ſtrepitui iudiciorum,vt dicit Archi.in ca.ſcriptum.6.q.3. commendat Decius in cap.cum dilecta.ad fi.gl.in verſic.procuratricẽ. de confir.vtil,ad idem facit tex.in l.2,ibi,ſed ex conſcientia,quem ad hoc ibi not.Bald.C.de fideicom.In quo foro nihil adiudicari à iudice,nihil canonizari petitur,tantum anima rectificatur:& ad hoc literæ non requiruntur, quæ forum fori cõcernunt,& ad probationẽ producũtur,quæ in foro conſcientiæ nõ requiritur.ſed dicto aſſerentis ſtatur,vt in cap.ſignificaſti.de homi.& tradit Alexan.in l.ſic legatum.in 2.colum.ff.de lega.1.Hinc eſt,quòd in ſacra pœnitentiaria quando gratia in foro cõſcientiæ petitur, abſolutio confeſſori committitur,literis laniatis,& nullis teſtibus adhibitis,vt antiquus & inueteratus ſtylus à tempore Benedicti duodecimi introductus habet.Et de talibus gratiis,quæ petuntur in foro conſcientiæ tantũ,quæ alias in foro aperto componerentur,datario compoſitio nõ ſoluitur,& ita hodie practicatur.Secus eſt,quãdo quis vellet vti gratia in foro fori:quia tunc gratia cũ datario papæ cõponenda eſt.Iſte enim conſcientiæ forus à contentioſo,ſicut cœlum à terra differt.Nam videmus,ꝙ in foro contentioſo pœna damnificãti ex negligentia,vel leui culpa non imponitur.Secus tamen eſt in foro cõſciẽtiæ,vt tradit Felyn in ca. ſicut dignum,in 4.col.de homi. Nã cõſcientia nemini parcit:& ideo in eius foro locus miſericordiæ non eſt,cum ſit idem conſcientia,quod iuſtitia,vt dicit Bald.& Præpo.in cap 1,colum.1.quæ ſint regal.facit illud Satyr.Iuuenalis:Prima eſt hæc vltio, quòd ſe iudice nemo nocens abſoluitur,vt tradunt latè Moderni Auinionen.in rubr.de iudi.colum.18.& aliquid Iaſ.in §.ſed iſte.colum,19.inſtit.de actio.Quibus adde alia exempla,quæ ponit Fely.in ca.audiuimus.de ſimo.Ex quibus omnibus infertur,quòd cum regula iſta loquitur in foro contentioſo,non habebit locum in foro cõſcientiæ, tanquam,caſus inter ſe diuerſi ſint.

Forus conſcientiæ nõ eſt alligatus apicibus iuris.

Gratia in foro conſcientiæ quando petitur in ſacra pœnitentiaria.

Forus conſcientiæ in quo differat à foro contentioſo.

Conſcientia idẽ eſt quod iuſtitia.

Poſtremò iſtã opinionem probo vno alio modo [...]

efficaci, quia clarum eſt hanc regulam in ſui ratione mẽtali fundatam eſſe in quadam præſumptione: quia præſumit illũ qui ſolam gratiam per ſupplicationẽ habet, nolle expedire bullas, ratione cupiditatis & lucri, videlicet, vt fraudet camerã in annatam, & officiales quibus acquiritur certum emolumentum ex literarum expeditione. Sed quãdo lex in prꝭſumptione fundatur, in foro conſcientiæ locum non habet. quia in tali foro nec fictiones, nec præſumptiones attendũtur, vt dicit Bald. in l. cũ quis. C. de iur. & fac. igno. qui refert ita fuiſſꝭ Bononiꝭ diſputãdo cõcluſum, & reaſſumit Iaſ. in rub. ff. de acquirend. hæred. & in l. & ſi inutiliter. col. 2. C. de fideicom. & hoc tenent plures alij doctores, quos accuratè Fely. cumulat in ca. ſicut dignani. in fin. de homicid.

Lex quando fundatur in præſumptione non habet l. cum in foro cõſcientia.

Non obeſt dictũ illius practici vicecorrectoris, de quo ſuperius mentionem fecimus, quia licet ille fuerit vir multæ doctrinæ & experiẽtiæ, vt ex eius operibus æditis licet inſpicere, prout etiam eum laudat Ioan. Baptiſt. de ſancto Seuerino in tracta. penſionum. quæſt. 32. col. penult. nihilominus dictum eius per prædicta verũ non videtur. Quia licet dicat quod vtens gratia, literis non expeditis non ſit tutus in foro conſcientiꝭ, intelligitur quando illa gratia quis in foro fori vtitur, quia ratio illius regulæ ſic militat, quia hoc facere præſumitur vt officiales fraudet, & ſic vt ipſe ex illa fraude commodum ſentiat: ſecus quãdo non vult in foro fori, ſed conſcientiæ vti. Quia tunc iſta ratio propter dictum Innocen. in c. quia plærique. de immunit. eccleſ. non procedit. Vbi voluit quod vbicũque eſt tradita aliqua ſolennitas per ius poſitiuum, ſi tamen actus aliàs legitimè factus ſit, faciens eſt tutus in foro conſcientiæ.

Solẽnitas vbicũque tradita eſt per ius poſitiuum.

Magis tamen obſtaret mihi regula. 53. infrà eodem, quæ diſpenſationes non ſuffragari, niſi literis expeditis, diſponit, & tamen diſpenſationes concernunt etiam forũ conſcientiæ. Sed reſpõdetur, illam regulam de diſpenſationibus in foro fori intelligi debere, quæ in iudicio debẽt produci, puta ſuper incompatibilitate, vel ſimilibus. Secus autẽ ſi diſpenſationibus in foro conſcientie tantum vti vellet, quia tali caſu poſſet hoc facere, ex quo à nullo inquinatur. Nam propterea papa in d. regula. 53. cũ miniſterio dixit, diſpenſationes, literis non confectis, non ſffragari, & non dixit, nõ valere. Quia verbum ſuffragari ad forum contentioſum

Suffragari verbum quid operetur.

cõtentioſum trahitur,& proprie aliquid repulſiuũ & cõtrouerſale ſignificat, ſolenitatem ſcripturę requirens, vt eſt tex.& ibi not. gloſ.in c.perpetuo de elect.lib.6.& in l. illud.ff.quod cuiuſque vniuerſi.no.faciunt,quæ notantur per Speculato.de adulter. in fin.& per doct.in rub.C. de ſuffrag.Cum quibus concordat gl. iuncto tex.in l.de quibus.circa fin.ff.de legibus,& in l.ſi quæ ſunt in verbo ſuffragio.ff.famil.herc. Et etiam iſta regula non dicit, quod nõ valeāt gratię. Quę verba in iſta regula Socin⁹ in conſil.41.li.2.ponderat. Et ita iſtam Moderni de Ripa lib.2. reſponſorum,ſub titu.de reſcrip.ca.11.interpretātur.Vbi indiſtincte ſolam ſignaturam in gratiis diſpenſationũ ſufficere probant.Et pro iſta opinione videtur eſſe conſiliũ elegans Domi.de Sancto Geminia.in con.106. incip.ſuper dicto dubio.in 3.col.verſic.in contrarium. & videtur ſentire Gloſſator in fi.dictæ regulę.53.qui dicit ſe intellexiſſe ita fuiſſe iudicatum in Rota. Res tamen non eſt ſine difficultate propter motiua dicti doctoris in d.lib.practicæ,qui latius ſuper hoc diuagatur.

QVAESTIO XV.

QVAERO,quia regula vigeſimanona infra eodē diſponit commiſſiones non valere, niſi literis expeditis,an literę in dubio poſt commiſſionem productæ,de quarum expeditione dies nõ apparet,in tempore expeditæ præſumantur & cui incumbat onus probandi? *Literę productæ poſt commiſſionē de quarum, &c.*

SOLVTIO.Iſte caſus ſæpe tam tēporibus antiquis quàm noſtris contigit,vt in memorialibus tempore Sixti reperio adnotatum. Et iſtam eandem difficultatē ſcribit dom. Guliel. in collectaneis deciſionum. Et nouiſime in cauſa Lucana parochialis filiorũ Coru', de hoc anno M. D.XXXIX.coram R.D. Ioan,Paulo ventilatur.Et in ſumma iſta concluſio videtur, & roſolutio antiqua ſępius per Rotam innouata, quod literę in dubio in tēpore expeditæ præſumantur & quod dicēti eas expeditas poſt comiſſionem cauſæ,onus probandi incumbat,Quia oponēs in exceptione ſua eſt actor,& ſicut actor petitionem ſuã ꝑbare debet, ita & exceptionem,vulgata.l.1.de exceptio. Et hoc,præſertim dicēdum eſt,vt actus in dubio potius valeat quã pereat, per ea quę lõgo diſcurſu cumulat Fely. in ca.paſtoralis.de reſcrip,& moderni in l,quotiens,ff.de verob lig.Et quia ſic interpretādo nullitas tollitur.iuxta ea quę Bart,not.in l.non ſolum §.ſed & reprobari: ff. de *Opponens in exceptione ſua tē petitionē, quam exceptionem. Actus in dubio an pereat,an vero valeat.*

R 5 oper

oper.no.nũt,cum ſimil.Et quia iſta iam in curia omnibus practicis tritiſſima ſunt,amplius non inſiſto,

COMPENDIVM PERQVAM BREue vtriuſque ſignaturæ.

POSTREMO, quia regula iſta de ſignatura iuſtitiæ loquitur, operęprætiũ erit(cũ fuerim, non pręcedentibus meritis à ſanctiſſimo Domino noſtro papa Paulo.III.ſtatim poſt ei⁹ promotionem vtriuſque ſignaturæ gratiæ & iuſtitiæ creatus referendarius)quædam hic breuiter,quæ alias ſucceſſiuo ſtudio cumulaueram,ad dictam ſignaturam iuſtitiæ pertinentia, pro intellctu regulæ adnotare.

Scribẽtes multa excuſabiles ſunt

Pictores ĩ magno et arduo opere quo vacantur leuamine.

Quę licet pro certo habeam ea viris conſummatiſsimis leuia videri poſſe,nõ tamẽ omnino inutilia erunt.Quia licitũ videtur poſt multa ſerio dicta,labore feſsis, mediæ itineris ſtatione ridere,ac leuia loqui quod in pictoribus experimur,qui poſtquam operi arduo mentem & (vt ita dicam)cogitationem totam & phantaſiam affixerunt: ſi quãdo tædio affecti, ab eo opere animi cauſa diuertant, non ad ardua ilico, ſed ad depingendas potius aues, vel alias res leues decurrũt, quibus animus tanta laboris intentione defatigatus paululum leuetur.Erunt igitur hęc (ſi viris conſummatis non placebũt)pro tyronibus,Referendarij officium gerentibus,quibus aliquando prodeſſe volui, ſcripta. Nam vt dicit Hoſtien. in c.I. verſicu. pro futura per illum tex. vt eccleſ. benefic. multa ſcribentes excuſabiles ſunt.Qui licet prouectis non in omnibus ſatisfaciant: nouitiis tamen prodeſſe poſſunt. Melius enim

Doctos onerare ſcitis melius eſt quã iuniores fraudare docendis.

eſt teſte Galeno, doctos onerare ſcitis, quàm iuniores fraudare docendis. Quanquam etiam ſpero ſummis viris docta,ac forte meliori lectione grauatis,hæc leuia aliquando iucundiora fore.Nam ſtomachus lautioribus cibis faſtiditus ſæpe oluſcula & piſciculos appetit. Fateor tamen ingenuè,vt ab iſtis temerariis iudiciis me liberarem,ſæpe calamum continuiſſe,ne aliquid in hac materia ſignaturæ ſcriberem, cùm propter materiæ difficultatem, tum etiam propter ſtyli eiuſdem ſignaturę frequentem mutationem & varietatem, quæ adeo magna eſt vt quotidie nouas formas depromere videatur.adeo quod propter noua iura quæ in dies ſignatura depbit,dici poteſt,Quod licet procurator vel aduocatus ex debito

conſcientiæ

conſcientię iniuſtas repudiare teneantur, hoc tamen fallit in materia beneficiali, in qua, licet prima facie cauſa iniuſta appareat, nihilominus propter varia iura, quę quotidie ex ſignatura emanant. propter quę cauſa iniuſta iuſtificatur & vincitur, & quę à principio iuſta videbatur, iniuſta redditur, excuſantur, vt quotidie experimur, ideo aduocati tales cauſas acceptare non peccarent, quas certitudinaliter iniuſtas eſſe niſi ab euentu iudicare nō poſſunt. Secus in profanis, in quibus ius ſemper certum eſt, nec per ſignaturam mutabile. Et ideo de ſignatura prouerbiū illud dici poteſt. Semper noui aliquid affert Aphrica: Et quamuis in hoc propoſito animus meus diu fixus extiterit, videlicet ne aliquid æderem, tamen mihi ſcribendi fiduciam dederunt ſcripta quædam nuda, quæ in hac materia ſignaturę (iam multis annis per manus plurium Referendariorum, & curialium verſantur) in multis non ſolum mutila, ſed etiam manca, & ſine aliqua iuris ratione vel authoritate roborata, quę me iam per varias occupationes publicas feſſum, nec talia cogitantem, veluti, Entellum illum Virgilianum, (Si licet in paruis exemplis grandibus vti) ad animi robur impulerunt & reuocarunt. Quamobrem reprehendi non debeo, ſi quę ab aliis ſic inuenta ſunt, cultu reddam blandiora, authoritate iuris firmiora, longa, ac noua accumulatione vberiora. Igitur ad rem ipſam accedamus.

Procuratorē ex debito conſciētia ad cauſas iniuſtas non acceptandas teneri quomodo procedat.

QVAESTIO XVI.

IGITVR quæro, quid prę ſe ferunt iſta verba regulę videlicet, niſi ſint commiſſiones iuſtitiam cōtinentes per placet, vel per S.R.E. Vicecancellarium. &c.

Verba illa videlicet, niſi ſint commiſſiones, &c. quid ſignificēt.

SOLVTIO. Pro intellectu iſtorū verborū totus vtriuſque ſignaturę ſtylus reuoluendus eſt, videlicet, gratię, & iuſtitię de qua Gloſſator aliqua hic ſcribit. Sed quia nimis oneroſū & ꝓlixū fortaſſis videretur hic omnia ſcribere, quæ dici aut excogitari poſſent, potiora tantū deligam, quę ab aliis tradita nō fuerūt: reliqua in illo opuſculo quod alias ſuper ſtylo ſacrę penitentiarię fabricaui, ſcribam. Nunc verò ea duntaxat tractabo quæ ad declarationem illius regulæ & aliarum de ſignatura loquentiū expedire arbitrabor. Quæ vt magis diſtincta & ſuo ordine clariora appareant, iſtud opuſculum in tres particulas diuidam. Nam vt Bal. in proœ. digeſtorum dicit, Scire quid facias, & neſcire quo ordine facias, perfectæ cognitionis

Signaturæ vtriuſque progreſſus in tres particulas diuiſus.

non

nõ eſt. Prima pars aliqua de antiquo & moderno ſignaturæ gratiæ & iuſtitiæ ſtylo enarrabit, differentias iſtarum ponens, ac diſtinguens perſonas, quibus hoc ſignaturę negotium commiſſum eſt. Secunda pars circa referendariorum originem & officium verſabitur. Tertia pars caſus & effectus plures ad huiuſmodi ſignaturam iuſtitiæ, de qua iſta regula loquitur pertinẽtes, narrabit, per quos etiã regula 29. quę ad iſtam, veluti quoddam neceſſarium antecedens & pręambulum ſe habet, latiſsimè declarabitur.

Circa primũ, illud ante omnia meminiſſe oportet, olim varias vtriuſque ſignaturæ obſeruationes fuiſſe. quę ex regularum antiquarũ & iurium diuerſitate ſuper hac materia loquentiũ, colliguntur, de quibus antiqui & Moderni doctores pauca admodum ſcripſerunt, Et hæc ſignandi varietas fecit, quòd ſignatura gratiæ & iuſtitiæ eiſdẽ plærũque verbis olim conficeretur. Nã antiquis tẽporibus, ſupplicationes gratiæ, prout hodie tunc etiam per fiat, ſignabãtur Et eodem modo cõmiſſiones iuſtitiæ papa per verbum fiat, ſignabat. Verũ, quia hæc omnia ſine aliquo certo ordine procedebant, non modicam confuſionẽ generabant. Quamobrem modernis temporibus ſignaturæ gradus diſtincti fuerunt: & incipiẽdo à ſignatura gratiæ, quæ vberior, & fortaſſe antiquior ſignatura iuſtitiæ videtur, licet non dignior ratione iuſtitiæ, quæ ſecundum Philoſophum inter cæteras virtutes principatum obtinet.

Signatura obſeruationes olim varia fuere.

Eſt in primis notandum, quòd ſignatura gratiæ olim, & hodie, vt dixi, per papam, per verbum fiat, cõficiebatur, & nõ ſine optima ratione, qa papa ſolo verbo fiat, facit gratiam vt dicit Bald. in l. humanũ in fina. C. de legib. Et certè nullum verbum eſt aptius, per quod hæc principis liberalitas ſtatim repręſentetur. ſicut per hoc verbũ fiat. quòd de ſui natura gratiam de præſenti, ac in promptu inducit mente papæ ſine aliquo alio literarum adminiculo, aut inuolucro incõtinenti ad eſſe perfectũ deducit, vt expreſſe Bald. in in l. cum apud C. com. ſer. ma. dicit & ante ipſum Cald. in indice ſuo, in verbo fiat. & idẽ Calde. in repe. c. quiſquis. per illũ tex. de elect. vbi ſubdit ſe ita in magna cauſa obtinuiſſe, ſequitur Fely. in rub. de conſtit. in. 3. colum. & latius in ca. Rodulphus in 18. colum. ver. fiat de reſcrip. Et quòd verbum fiat, actum in inſtantia factũ eſſe denotet, videtur facere tex. in cap. qui bona agũt. §. ſicut. 17. q. 1. vbi dicitur quòd per illa verba, fiam monachus, ſtatim

Signatura gratiæ quib. verbis conficiatur.

Fiat verbum, de ſui natura quid importet.

ſtatim profeſsio facta eſt.facit glo.penult.in ca.porrectū. de regula.& tex.in cap.1.de filiis præſbite.& per hoc apparet glo.in c.generali.15 quæſt.1.quæ voluit verbū fiat. actum de futuro reſpicere,in ſignaturis papæ non eſſe veram,qui ſtatim,vt dixi,ſimplici verbo fiat,gratiam facit, dicit idem Bald.in l.falſus in 8.col verſic.item ſcias.C.de fur.nec hoc ſine myſterio factum videtur.Nam cum papa dei optimi maximi vices gerat, cōueniens fuit,vt quo ad fieri poteſt,eius veſtigia imitetur.Et ideo ſicut ille rerum omniū opifex,cū dicit, Fiat lux,ſtatim ſine aliquo interuallo facta eſt lux,vt patet Geneſ.c.1. Sic papa ad eius ſimilitudinē,cuius vacarius eſt.hoc verbo in ſignatura vtitur,fiat gratia,&ſtatim facta eſt.pro quo optime facit tex. in l.1 §.deinde ait prætor.vbi hæc verba fiat,ſtatim facto ſuo nocent,&c. ff.ne quib. in loco pub.quib.accedunt ea quæ ſcribit Ant.de But.in.conſ.2.quod errore repetitum eſt conſil & Fely.eum referens in c.nonnulli.in princ. in 8.col.de reſcrip.& in cap. ſuper literis.in 6.col.eod.tit. & Gemi.in conſi.65.col fin.cum aliis de quibus per Moder. Papien.in rub.de conſt.col.17. Et per Frāc.de Ripa.lib.2. reſponſorū,ſuper tit.de reſcript.c.11. Et ad hoc notabilem deciſ.ponit Rota tit.de reſcript.in antiq.l.incip.Cancellaria,&c.quæ ſecūdum numerum eſt deciſ.561.quàm latè Fely.in c.nonne.in j.colum.de præſumpt.declarat. *Fiat gratia, hoc verbo vtitur in ſignatura.*

Eſt tamen vnum circa hoc valde notādum,quia licet,vt dictū eſt,hoc verbum fiat,in ſignatura papæ poſitū de ſui propria natura gratiam in inſtanti inducat:hoc verum eſt, quando ſubiecta materia ſolum gratiam continet: Secus verò quando in ſupplicatione plura petantur,quorum aliqua gratiam continet,aliquam verò iuſtitiam,quæ ſecundum ius regulatur.Nam tali caſu ſi papa talem ſupplicationem per fiat,vt petitur, ſignaret,ſolū papa concedere videtur ea quæ iuſtitiam concernunt.& ſecundum ius cōmune ſunt,& hoc caſu propter rerum mixturā, illud verbum fiat,à ſui natura exorbitaret,& per conſequens gratiā inducere nō videretur,&ita notabiliter cōcludit Pet. Philip.Corneus in cōſi.119.circa primum.col.5 lib.2.& conſi.48.quoniam lib.3. quē ſequitur Franc. de Ripa vir eruditus in rub.de reſc.col.6 quod propter plures effectus qui ex hoc in practica quotidie reſultant,eſt menti tenendum.de quibus Moder.plures differentias faciunt in cap. poſtulaſti.de reſcrip. Igitur ea quæ dicta ſunt, locum habebunt *Papa ſignans ſupplicationē videtur cōced.*

beb unt

bebũt,quãdo expreſſe à papa petuntur ea quæ cõtra vel præter ius ſunt,in quibus gratiam concedere videtur. Faciũt ad hoc ea quæ in tit.de reſcrip.lib.6.nume.16.dixi.

Papa quo pacto ſignat gratiam nouam. Poſtremo circa iſtam ſignaturam aduertẽdũ eſt, quod quãdo papa nouam gratiam facit,eam hoc modo ſignat, fiat vt petitur: ſed quando eſt reformatio,ſignat per fiat A.& ſic tantum primam literã ſui proprij nominis ponit.

Fiat verbum,quid importet. Sed hic pulcrũ dubium occurrit:quare papa in ſignatura ſupplicationum primam literam nominis ſui pontificatus nõ ponit ſed tantũ primam literam proprij nominis?

Papa in ſignatura ſupplicationum quare non ponit lit. &c. SOLVTIO. Dici poſſet hoc ad denotandã vtranq; perſonam,ſiue vtrunque nomen factum fuiſſe.nam in ſupplicatione nomẽ propriũ generationis ponit:in bullis verò nomẽ ſui pontificatus,id eſt regenerationis.& ſic duplicẽ perſonam, videlicet priuatam & publicam repræſentat. Vel dici poteſt, quod in ſupplicatione ideo proprium nomen ponit, quia illud verum naturale,& originale nomẽ eſt. Nomen vero pontificis,inductiuum & accidentale. Et quia in ſupplicatione verus ſcribẽdi actus attẽditur:quia

Scribere & loqui actus per ſe ſunt denotantes perſonalitatem. vt talis verus,& non repræſentatiuus homo ſcribit: ideo vero nomine vtitur. In bullis verò,quia papa non ſcribit nec manũ ſuam,vt ipſe apponit, ſed per officiales expediuntur,ideo in illis officij ſui nomen,id eſt,papatus ponitur. Et pro iſta diſtinctione facit notabile dictum Bonifacij de Vitalinis Rotæ auditoris in clem.14 col.num.48.de probatio.vbi dicit,quod quando papa organo vo-

Papa quãdo loquitur vt priuata perſona: quãdo vero vt Chriſti vicarius. cis ſuæ loquitur, tanq̃ prima perſona loqui videtur:quia per ſe ſcribere & loqui,ſunt actus perſonalitatem denotantes:ſed quando per literas ſeu bullas loquitur,ex quo non loquitur papa per organum propriȩ vocis,ſed officialiũ,tunc vt priuatus homo loqui nõ dicitur,ſed vt Chriſti vicarius.Sic igitur dicendũ eſt,quòd quando ipſe manu ſua ſupplicationem ſignat,ideo nomen ſuum priuatũ apponit:quia manu ſua ſcribendo actum priuati hominis perſonalem induſtriam denotans facit: propterea bene nomen impoſitum perſonæ ſuæ conuenit. Sed in bullis quia iſta de per ſe non facit, ſed repræſentatiuẽ ſecundũ præſumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomẽ apponitur.Et hoc quantum ad ſupplicationes gratioſas.

Cõmiſſiones iuſtitiæ quibus Cõmiſſiones verò iuſtitiæ,licet hodie per alia verba ſignentur,olim tamen,vt dixi,per verbũ fiat,ſicut ſupplicationes gratioſæ ſignabãtur hoc modo,videlicet,Fiat iuſti-

tia,

tiã,ita ꝙ in hoc videbatur, differẽtia inter ſignaturã gra tiæ & iuſtitiæ vt expreſſe colligitur ex his quę latius tra dit Iaſ.in l.iuſtitia.ff.de iuſti.& iur. Et de iſtis verbis papæ fiat iuſtitia quæ in cõmiſſionibus apponi ſolebant notabilem queſtionem decidit Bald.in cap.ſtuduiſti.de offic. deleg.de qua latius diſputat Iaſ.in l.cauſas,in 2.col.C.de trãſa,tamẽ cõſiderandũ eſt,quòd licet verbũ Fiat,de ſuo proprio ſignificatu ad ſuplicationes gratioſas, & non iuſtitiæ pertineat,interdum tamen papa ad ſupplicationem gratioſe petitam & ſignatam per fiat,reddit mixtã,prout in notabili caſu cõſuluit Ioachim' de Narnia aduocatus ſui temporis doctiſſimus in quodã cõſi.incip.pro reſponſione.poſito in nouo volumine allegationũ antiquatum fol.277.vbi loquitur de quadam ſupplicatione pro creãdo doctore gratioſe,ſine aliquo examine petita,& papa ſignauit ſupplicationẽ per verbum Fiat vt petitur & addidit iſta verba,&cõmittatur.Ita ꝙ illa gratia pro parte gratioſa erat, pro parte ſapiebat iuſtitiã, vt ibi latius ſcribit.

verbis ſignentur.

Commiſſiones iuſtitiæ quã do ſignantur per verbum fiat.

Ex quo infertur,quòd licet hodie commiſſiones iuſtitiæ per verbum Placet ſignentur, vbi verò commiſſio gratiã aliquam contineret, vel papa ad partes committendo reſcribit,hodie etiam ſignatura per verbum Fiat vt petitur vtitur.Sed iſta vſq; ad tempora Sixti quarti vario modo procedebant.Tempore verò Alexandri Sexti,qui quaſdã ordinationes ſuper hoc ædidit,iſtæ ſignaturæ gratię,& iuſtitiæ diuiſæ fuerũt & quælibet de ꝑ ſe certas differẽtias & ſtabilem ordinẽ receperũt.Itaque nũc ſupplicatones gratioſæ aliter ſignantur,quàm commiſſiones iuſtitię.Et etiã in ſignatura gratię facti ſũt gradus differẽtes in qualitate propter quos gradus vna regula cãcellariæ facta eſt vt ſtatim dicam.Et iſti gradus ex eo apparẽt,quia quãdo ſupplicationes gratioſę per papam cõceduntur,ſignantur aut per verbũ,fiat vt petitur,vel fiat A.aut fiat motu proprio,vt dixi in princ.Et iſte eſt primus gradus ſignaturæ gratiæ.Secundus gradus eſt,quando papa eas non ſignat ſed propter multiplices occupationes earũ ſignaturã alicui cardinali,vel prælato cõmittit:tunc illi hodie in gratioſis verbo fiat,non vtuntur,ſicut papa facit,ſedi ſtis verbis,videlicet,Conceſſũ vt petitur,vel cõceſſum in forma in præſentia D.N.Papę N.Cardin.& iſte eſt ſecũdus gradus.Et iſta ſignatura vtitur cardinalis in princibalib.gratiis,ſed in reformationib.non cõcernentibus nouam gratiam,

Supplicationes gratioſæ.

Signatura gradus.

tiam,ſed duntaxat aliquã qualitatem & circunſtantiam, non ſignat conceſſum in præſentia D.N.Papæ,ſed conceſſum L.Cardi.&c.Et iſto etiã modo Vicecancellarius prouiſiones gratioſas in caſibus,quæ ſibi per regulas cancellariæ conceduntur,ſignat,ſit ſunt gratiæ ſi neutri.vſque ad certã ſummam,& cum quadã limitatione,vt ſcribit Ludo.Roman in conſil.379. colum. fin. ſignat etiam ſubrogationes,reformationes,& alias de quibus ibi.

Vicecancellarius quo pacto ſignat prouiſiones.

Eſt bene rerum,quòd Vicecancellarius in dictis caſibus in dictis regulis enarratis ſignare poſsit ſupplicationes gratioſas per conceſſum,tamen rarò facit,quia curiales ſupplicantes magis volunt ſignaturam papæ,vel cardinalis ſignaturam habentes,quàm Vicecellarij,& hoc dupli ci ratione:tum propter digniorem ſignaturam,ad quem medio Referẽdariorum facilis acceſſus patet,tum etiam quia papa ſupplicantibus facilè clauſulas deregatorias obſtantiarum concedit,qua Vicecancellarius, neque aliquis alius inferior à papa cõcedere poteſt,niſi ſibi ex ſtylo daretur,vt dicit in terminis Ioan.de Imola, & Domini.in capit.ſtatutum.in gloſſ.literarum.de reſcrip. lib.6. tradũt latè Moder.in l.nemo poteſt.de leg.1.Et ideo miratur Gloſſator in regula 66.quare Vicecancellarius cõmuniter illi regulæ deroget,videlicet quòd ſequeſtra & remiſſoria literis non expeditis dentur,cum tamẽ de iure clauſula non obſtantibus,vti nõ poſſit.Ex quibus apparet,quòd poteſtas,quæ hodie per regulas Vicecancellario ſignandi materias gratioſas datur penitus fruſtratoria & ſine vſu ſit.Bonum igitur eſſet in his,in quibus illi poteſtas ſignandi ſupplicationes gratioſas vel contentioſas,per regulas conceditur,quòd etiã facultas derogandi cõtrariis cõſtitutionibus daretur,per quas impediri poſſet illa conceſſio,quia de iure quando aliquid à papa alicui committitur,omnia illi conceſſa cenſentur,ſine quibus iuriſdictio exerceri non poteſt,vt in capit.prçterea. cũ vulg. de offi.deleg.Sit ergo iſta prima differentia inter iſtas ſignaturas gratiæ & iuſtitiæ,vt dixi in gratioſis ſolus papa vtitur verbo fiat. Sed Cardinalis vel prælatus, quib.ſignaturã cõmittit.verbo cõceſſũ,vt petitur,vtũtur.

Vicecãcellarius an poſsit clauſulas derogatorias obſtãtiarũ concedere.

Vicecancellarius de iure an poſſit vti clauſula nõ obſtã.

Papa cõmittẽte aliquid alicui omnia &c.

Cardinalis habẽs ſignaturã &c.

Sed aduertẽdũ eſt quòd licet Cardinalis altero de duobus modis dictis ſignare poſſit,non tamen vtroque modo ſimul eadem ſignatura ſignare poſſet.vt verbi gratia, conceſſum,vt petitur,& in forma.quia ſi petita aduerſarẽ

tur.

tur, formæ in quinterno Cancellariæ ſcriptæ contraria cōcedere viderētur, quod ignorātiam ſaperet. Et propter has differētias ſignaturarum vna regula Cancellariæ facta eſt, poſita infra num. 31. quæ voluit ſignaturam papæ per Fiat, illi per conceſſum factæ in concurſu præferri, q. procedit etiam ſi illa per conceſſum motu proprio, etiam qualificato cōceſſa eſſet, & illa papæ non eſſet motu proprio, nec pro qualificato, vt Rota in pluribus cauſis concluſit, vt latè refert Dom. Guliel. Caſsiodorus in quadam deciſione ſuper illa regula.

Signatura papæ per fiat. Papam ſolū ſignare ſupplic. &c.

Et q̄ dictū eſt, neminē præter papā ſupplicationes gratioſas per verbū fiat, ſignare poſſe, fallit in maiori Pęnitentiario, qui eas triplici diuerſo modo ſignat per verbū Fiat: tamē illa ſignatura maioris Pęnitētiarij per fiat, in duob. vel tribus à ſignatura papæ etiam per fiat, differt.

Maioris pœnitētiarij ſignatura per fiat in duobus vel tribus à ſignat.

Primo, quia maior Pęnitentiarius nullo habito diſcrimine ſupplicationes gratioſas & cōmiſſarias eodē modo ſignat per fiat, ſed papa in ſua ſignatura ſupplicationes gratiæ à cōmiſſariis diſtinguit, q. a gratioſas vniformiter hoc modo ſignat, fiat vt petitur, vel fiat motu proprio. cōmiſſarias verò ſignat per placet. Differūt etiā in alio, q. a maior Pęnitentiarius verbo fiat diuerſimode vtitur, videlicet, fiat in forma, vel fiat de ſpeciali, vel fiat de expreſſo. Quid autē illæ ſignaturæ importēt, audeo hoc intrepide dicere, paucos intelligere, ſed ego eas latiſsime in trac. de offi. & ſtyl. ſacrę Peniten. declaro, vbi eſt proprius locus. Differt & tertiò ſignatura papæ per fiat, ab illa maioris Pęnitentiarij, quia papa aliquando ſponte ſua ad concedendam gratiam mouetur, & ideo ſupplicationē per fiat motu proprio ſignat: ſed maior Pęnitētiarius, licet ſicut papa ſignatura motu proprio vti poſſet, prout etiam vti poteſt Ordinarius, tamen materia ſubiecta, quæ in dicto officio tractatur, ſignaturam iſtam non patitur. ratio eſt, quia ex quo conceſsiones quæ per maiorem Pęnitentiarium fiunt circa abſolutiones peccatorum vertuntur, inconueniens & abſurdum videretur, quòd peccatori non petenti abſolutio motu proprio daretur, cùm peccati venia non detur niſi petenti & correcto, vt dicit tex. in c. peccati venia. de regul. iur. libro ſexto.

Papa per fiat differt. Maior pœnitentiarius. Peccati venia non datur niſi & petenti & correcto.

Et licet quo ad ſignaturā gratiæ ſit differentia in modo ſignandi inter papam & Cardinalē, ſeu prælatum, quibus papa ſignaturam cōmittit. Tamen quo ad ſignaturam iuſtitiæ.

Signatura iuſtitiæ papæ in quo differat à ſignatura cardinalium

ſtitiæ, nulla aut modica eſt differentia inter ſignaturam papæ & Cardinalis, niſi in hoc, quia papa ſignat ſupplicationes commiſſarias per verbum placet. A. Sed Cardinalis ſignat ſic. placet S.D.N. papæ, N. Cardinalis.

Vicecancellarius qn poſsit ſignare ſupplicationes conſiſtoriales iuſtitiæ.

Itẽ q̃a papa iſtas cõmiſſiones iuſtitiæ aliquando eas in cõſiſtorio publico ſignat, ea rõne. vt dicit Gloſſator, videlicet vt cũcti papam iuſtitiam faciẽtem videãt. Secus eſt in Cardinali qui non ſolum in cõſiſtorio, ſed neq; etiam in cõgregationib. Cardinalium priuatis, præſente vel abſente papa poteſt illas cõmiſsiões nec cõſueuit ſignare.

Vicecãcellarius verò bene poteſt ſignare ſupplicatiões conſiſtoriales de iuſtitia ſicut papa in conſiſtorio, auditis tamen partibus facere ſolet, vt in concilio Conſtantienſi ſeſsione ſexta concluſum fuit.

Cur Papa in conſiſtorio publico ſignat cõmiſsiones iuſtitiæ.

Sed quare papa in conſiſtorio publico ſignat prædictas cõmiſsiones, rationẽ ponit gloſſator hic, videlicet ꝙ ideo hoc facit papa, vt cũcti videant ꝙ facit iuſtitiam. Sed iſta ratio iudicio meo fragilis eſt, quia papa non indiget demonſtratione benefacti, cum ex ſe ipſo ſoleat & palam & occulte ſemper & vbiq; iuſtitiam miniſtrare, & cũ ſit notum omnibus non oportuit illum illa demonſtratione in conſiſtorio publico vti: nam ex eo, q̃a ibi cõmiſsionib. petitis dicit alta voce Placet non per hoc facta eſt iuſtitia, cum adhuc requiratur, quòd illa cõmiſsio ſignetur, & poſtea iudici cui committitur præſentetur, qui cuncta rimãdo iuſtitiam miniſtrabit. Non igitur per verbum placet, quo vtitur papa in cõſiſtorio, ſtatim facta eſt iuſtitia, cum ibi ſententiam non proferat. ꝙ eſt. propriè iuſtitiam facere, ſed ille actus prolationis ſentẽtiæ, poſtea ex interuallo per iudicem qui fieri debet, quidem actus nõ videtur ab omnibus, q̃a in cõſiſtorio ſola cõmiſsio ſignari mãdatur, quæ multa requirit antequam ad effectum perducatur.

Card. duo diaconi ad recipiendum nouum cardinalem vadunt.

Alia eſt igitur ratio quare papa ſignat ibi illas cõmiſsiones. Nam ex quo duo cardinales diaconi vadunt ad recipiendũ & introducẽdũ nouũ cardinalẽ vel legatũ, ne Põtifex cũ reliquis cardinalibus permanẽtibus in conſiſtorio videãtur medio illo tẽpore expectare, ac etiã ne oſtẽdat papa, quòd tãtum ibi adeſt propter hoc negocium & nihil aliud agere, tẽpus illud vacuum in iſtis actibus occupatur, ac in propoſitionibus dictarum commiſsionũ teritur, quas ex arte & ingenio aduocati conſiſtoriales ſæpe confingũt caſus enormes, atroces & crudeles proponentes

tes,& verbis duris & fictis exaggerantes,vt tempus illud vacuum impleatur.Sunt tamē qui dicant,quòd illas propoſitiones commiſsionum mandat fieri papa,vt oſtendat principaliter propter adminiſtrationem iuſtitiæ conſiſtorium,non autem propter nouum cardinalem,vel oratorem recipiendū indixiſſe,quaſi ꝙ illo die papa pro tribunali ſedere videatur volens ius publicè dicere, qua de cauſa omnia tribunalia vrbis ceſſant ipſo tūc ius dicēte. *Papa ſemper ius dicit.&c.*

Tamen hoc non quadrat,quia papa ſemper ius dicit,ſiue publicè,ſiue priuatè actū faciat.l.fi.C.de legib.& in §. ſed quod principi,inſti.de iur.naturali. Et quod ceſſent eo die omnia tribunalia,non ex eo cauſatur, ꝙ papa pro tribunali ſedeat,quia hoc ſemper facit,ſed quia per ceſſationem tribunaliū maior hominū concurſus ad conſiſtoriū papæ accedat:quod nō fieret,ſi iudices & alij curiales negotiis ſuis intenderent,& occuparentur,vt ſic per illū cōcurſum exteræ gētes,quæ illo die publici cōſiſtorij ad papam accedunt,decus & maieſtatē ſummi Pōtificis,quæ per cōcurſum plurium prælatorum & perſonarum magis repreſentatur,admirentur,& ob eā cauſam Virgilius quādo actum aliquem magnificū vel Didonis vel Aeneæ repræſentat,ſemper vtitur illis verbis,cōcurſu accedere magno,vel magna comitante caterua.&c.Decus enim principis vel cuiuſcunque alterius perſonæ magis ſplēdeſcit propter magnitudinē ſubditorū aut familiariū , vt latius dicam regula de impetran. benefi.fami.cardinaliū,& eſt tex.expreſſus,de conſiſtorio loquens in clem.1.in verſic. præfatis itaq; nuntiis &c. de iureiur.ibi in publico conſiſtorio,in quo erat prælatorum,& aliorum tam clericorū quàm laicorū non modica multitudo,&c.Et ideo de hac cauſa antiquit',quādo omnes prouincię papę obediebāt ad eum, veluti vnicum Chriſtianę religionis patrem pro expediendis negotiis neceſſariis accedebāt, tātus fuerat ad ſedem Apoſtolicam concurſus,tantus exterarum gentium cōuentus,& exinde tā magna ſummo Pontifici reuerētia acceſſit, vt quidam eum admirabilem,alij mundi ſtuporē appellarēt.vt dixi in c.1.de cōſt.lib. 6.Et iſta deuotio ſedis Apoſtolicę,& ad eam cōcurſus vſque ad tēpora Nicolai v.frequentiſſimus fuit.Adeo quod dicunt Io. de Ana.& Io.Gozadinus,olim celeberrimus cōſiſtorialis aduocatus in tract.de Iubileo, propter maximū cōcurſū hominum Nicolaum v. coactum fuiſſe illos quindecim *Conſiſtorium publicum.*

T 2 dies

dies peregrinis,pro Iubileo conceſſis,ad quinque, poſt eã ad tres, deinde ad duos reſtringere.Et dicit Platina tẽpore Nicolai.in Põte S.Angeli tantã fuiſſe hominũ multitudinem coadunatam, quod facta obuiã mula cardinalis S. Marci Veneti,cũ neque venientes,neque redeuntes,ob inſequentẽ multitudinẽ cedere poſſent:cadente vno atque altero ſuper mulã illã iam à multitudine oppreſſam , ad ducẽta hominũ corpora,& equos tres,obtrita & ſuffocata fuiſſe:multi etiam à lateribus pontis in flumen cadentes in vndis periere,vt ibi latius per eum,ob quam cauſam variæ quæſtiones propter ſucceſſiones bonorum cuiuſdam matris & filiæ ibi ſuppreſsæ,excitatæ fuerunt,ſuper quib. plures Doctores egregij conſuluerunt,vt refert Felynus in capitulo,ad capitulum Sanctæ Crucis. columna penulti.verſicu.de duobus.de reſcriptis.

Redeundo igitur ad propoſitum. Concludo ideo papã in conſiſtorio publico ſignaturam illarum commiſſionũ illorum caſuum introduxiſſe,vt tempus illud vacuũ,quo vel noui cardinales,vel oratores introduci expectantur, agendo aliquid conſumatur.Nam hoc faciendo nõ etiã deſinit,quando caſus veri accidunt,& proponuntur,iuſtitiam miniſtrare.Nam hic mos & ſtylus hodiernus ſignandi ſupplicationes in conſiſtorio,& mãdare fieri proceſſus criminales aduerſus malefactores & rebelles,ad inſtãtiã procuratoris fiſci antiquus fuit,vt dicit Boniſa. Vitel. in cle.1.in prin.de iudic.Et pro quo facit tex.in cle.1. verſi. præfatis itaque.ibi,eramus cum noſtra curia reſidẽtes in publico conſiſtorio,&c.de iureiur.Igitur dum iſta in cõſiſtorio aguntur,interim cardinales creandi vel noui oratores,aut legati à legatione redeuntes introducuntur, pro quibus omnibus recipiendis ſolet cõſiſtorium publicum cum obſeruatione quarundam ceremoniarũ induci,quæ latius lib.Ceremoniali deſcribuntur.Papa igitur non ſolum priuatè,ſed etiam publicè, & in conſiſtorio,vt dictũ eſt,commiſsiones huiuſmodi ſignat. Sed cardinalis, aut prælatus habens ſignaturam,hoc non facit,niſi domi.

Legatus d·latere ſignat ſicut papa, & quare.

Legatus verò de latere nõ ſignat,ſicut cardinalis habens ſignaturã,ſed ſicut papa,& hoc honeſtũ videtur,quia ex quo eius perſonam repræſentat,honorari debet ſicut papa,vt dicit glo.in c.quæ de cauſa.2.q.5.& notat Abb. in c.mandata.in princi.de præſum.& ibi Moder.Et ſic vidi plures ſupplicationes per Reuerendiſsimũ bon.memo.

N tura collegij reuerendiſ

Cardinalem

Cardinalem de Mōte legatum vrbis iſto modo ſignatas, videlicet placet.A.nã vocabatur Antonius,&papa moder nus vocatur Alexander,& ideo etiã ſignat per placet.A.

Sacrum verò collegium Reueren.Cardinaliũ,Papa in longinquis partibus abſente poſt acceptatum papatum, prout contigit in Hadriano, ſignat ſic,placet ſacro colle gio ſuo, & D.N.Papæ nomine. pro quo facit quod notat Specu.tit.de offic.ordi.§.quid de auditoribus.

ſimorum Cardinalium papa abſente qualis eſſe ſolet.

Vicecãcellarius verò etiã ſignare poteſt commiſsiones iuſtitiæ ſuper cauſis tãtum pendentibus in curia,ſicut car dinalis præfectus ſignaturæ hoc modo,placet.S.D.N.Pa pæ.Et antiquis temporibus ipſe Vicecancellarius ordina riè ſignabat, neque erat alius cardinalis qui haberet ſignaturam iuſtitiæ,niſi ipſe. Sed eo abſente,tunc committe batur vni cardinali,vt dicit Egid.deciſi,636. & ſequitur Fely.in rubr.de reſcrip.circa fi.Et in illis quæ ad officium Vicecancellarij pertinebant,illius aſſertioni ſtabatur, aliàs ,nõ vt Egid.dicit in dec.638.cũ duab.ſeq.& alibi ſępe.

Sed hodie neſcio quo pacto Vicecancellarius nõ ſignat nec illa facultate vtitur,fortaſsis ea ratione,vt dixi,de ſignatura gratiæ.Quia ex quo hodiernis temporibus omnes cõmiſſiones habent clauſulas nõ obſtan.conſtitutio nibus.&c.Vicecancellarius nõ poteſt illas clauſulas apponere,cũ ſint cõtra ius,cui derogarę non poteſt,niſi ſibi ſpecialiter cõcedatur,vt in clemen.ne Romani.de electio.Ideo ſupplicantes malunt ire ad papam,vel ad cardi nalẽ præfectũ ſignaturæ iuſtitiæ,qui hanc facultatem ha bet,cuius facilis patet aditus.quàm ad Vicecancellariũ.

Et illa poteſtas Vicecancellarij, vt dixi,vertitur circa cauſas quæ cõmittuntur ſimpliciter in curia:ſed in cauſis quæ extra curiam committuntur,non poteſt cõmiſsiones ſignare, iuxta ea quæ dicit Egid. deciſio. 46. incipien. exceptio.Cardinalis verò ſic,vt dicit vna regula poſita in ter illas de poteſtate Vicecancellarij. at ſiue commiſsio nes ſignentur per papam,ſiue per Vicecancellarium, aut Cardinalem habentem ſignaturam inſtitiæ, ipſe idem, Vicecancellarius,vel eius Regens extendit ſignaturam, ſeu potius diſtribuit tales commiſſiones auditoribus, vel aliis prælatis quibus cõmittãtur per iſta verba quæ apponuntur poſt ſignaturam,videlicet de mandato.D.N. Papæ audiat magiſter.L.& iuſtitiam faciat.

Vicecãcellarius an ſuper omnibus cauſis poſſit ſignare commiſſiones iuſtitiæ Vicecancellarij extẽſio in cõmiſſionib, ſi diſcordat à ſi-

Super quo eſt vlterius notandũ,quòd ſi talis extenſio

gnatura papa &c. Viceca ncellarij,vel Regentis diſcordaret à ſignatura papæ,attenditur potius ſignatura papæ,quàm extenſio illa Viceeãcellarij,vel Regentis,vt in notabili caſu exẽplum ponit D.Guliel.in quadã ſua deciſ.incip. co ntigit in vna cauſa,&c.& refert ita pluries iudicatũ, vt ibi lati⁹ ꝑ eũ.

Placet, verbum quid denotet. Et ſi quæratur,quare potius per huiuſmodi verbum placet,ſignantur cõmiſſiones,quàm per verbum fiat,vt olim poſſet reſponderi,quia verbum placet,non eſt inductiuũ gratiæ,ſicut verbum fiat,ſed eſt verbũ concernens ius & iuſtitiam:nam verbum placet,denotat arbitrium boni viri,vt in l.fideicommiſſa.§.quanquã.ff.de leg.3.tenet Bar. in l.Lucius.ff.de fideicommiſ.libert. & notat Abb.in ca. verum.de foro competen.& in c.cum veniſſent,de iuſtit. Hinc eſt quòd placita,iuriſdictiones cauſarum appellantur vt in cap.ad audientiam.& ibi notat glo.de reſcrip.& illud arbitrium intelligitur,prout de iure,vt Moder. latè ſcribunt in cap.1.de conſtit.Et commiſsiones nihil aliud continent,quàm ius,quia diriguntur,vt iuſtitia miniſtretur,vt in l.falſo.C.de diuer.reſcript.Et ideo commiſsiones iuſtitiæ ſolent communiter per papam ad differentiã ſupplicationis gratioſæ ſignari per placet.A.vt hic dicit text.regulæ,licet hoc ſit ſpeciale in papa,quia poteſt ſignare ſupplicationem gratioſam per fiat, vel per placet. Secus autem in aliis commiſſariis.

Cõmiſſiones quare potius per huiuſmod. verbum placet quã per verbũ fiat,vt olim ſignãtur.

Placita iuriſdictiones cauſarum appellantur

Commiſsiones nihil aliud continẽt,quã ius.

Et adeò iſta ſignatura iuſtitiæ cõtinet merum ius,quòd in ea datur de ſtylo decretum irritans,neque in ea derogatur priuilegiis Romanorum,neque nouis reformationibus vrbis,quia per hoc infertur præiudicium, quod eſt contra ius.Neque etiam iſta ſignatura iuſtitiæ dat repræſalias,quia licet illæ ſint de iure,tamen videntur continere in ſe quandam ſpeciem gratiæ.Et hęc quãtum ad ſignaturam iuſtitiæ ſufficiant.

Decretum irritans.

Extenſio Vicecãcellarij vel Regentis.

Quantum verò ad extenſionem Vicecancellarij vel Regentis,quæ fit poſt ſignatas commiſsiones per papã vel cardinalem,quid operetur,aliqua ſcribit Fely.in cap. ſuper literis.in 6.colum.de reſcrip. propter quam factæ fuerunt olim plures deciſiones Rotæ,quas latiſsimè diſcuſsit quidam Raymũdus antiquus Rotæ auditor in quodam ſuo indice,in verbo,ſignatura,quæ tanquam prolixa & nimis vetuſta non curo referre. Nam ſufficiet ad hoc legere deciſiones quæ ſunt.19.& 361.in nouis & in antiquis deciſ.388.cum ſequenti.& deciſ.513.& 733.

Supereſt

Superest modo, vt de ſecunda parte huius epilogi loquamur, quæ circa miniſtros ſignaturæ (qui referendarij appellantur) verſabitur, de quibus pauca quædam commemorabo. Nã in primis illud ſcire oportet, Referẽdarios ob eã cauſam conſtitutos fuiſſe: quia princeps cũ præſidentibus & prælatis ſignaturæ non poterant, cùm impedientibus innumeris ſedis Apoſtolicæ negotiis, tũ etiã propter ſupplicationum multitudinẽ legẽdis, & examinãdis ſupplicationibus ſupereſſe. Deputati igitur fuerũt iſti, qui hũc laborẽ ſubirent, examinarẽtque prius & diſcuterẽt nũ quæ in ſupplicationibus petũtur ab ipſo principe, ſinẽ alicuius iniuria concedi poſſunt, in quorũ ſignum viſas ſupplicationes ſupraſcriptione nominis ſui propria manu ſignaret, vt ſic princeps cautior reddatur. Quorum quidem Referendariorum duo ſunt genera Nã quidam ſunt gratiæ, alij iuſtitiæ, ſicut etiam ipſæ ſignaturæ duæ ſunt, vt diximus, duobus etiam cardinalibus commiſſæ. Referẽdarij gratiæ fuerunt à principio numero octo creati, vt dicit tex. in authenti. de Referendariis. & totidẽ papa facit, licet interdum propter importunitatem potentũ plures facti ſint. Sed Referendarij iuſtitiæ ſolebãt eſſe ſex, & vnus alius pro Cancellaria. Quorum omnium Referendariorum receptio vſque ad tempora Alexãdri. vi. fiebat ſolo verbo, & illud ſufficiebat. Sed Alexander. vi. poſtea ſuper hoc, has ordinationes quę ſequuntur fecit. Ex quibus vnam magnã bullam, ſiue cõſtitutionem fecit circa reformationem curiæ in qua voluit Referendarios gratiæ debere eſſe num. 10. & totidem iuſtitiæ, qui debeant in ſua receptione ordinationes ſequẽtes iurare, quas Alexand. in d. cõſtitutione, voluit ſingulo trimeſtri in vtraque ſignatura legi. Ordinationes ſignaturæ hæ ſunt.

Referendarij ob quã cauſam cõſtituti ſunt

Referẽdariorũ duo genera

Referendariorum gratiæ quot numero.

Voluit enim in primis Referendarios gratiæ ad officiũ receptos ante omnia iuramentum de proponendis, & fideliter exponendis, iuſtis, & rationalib. petitionibus præſtare. Quódque vota ſua non ad complacentiam, ſed iuxta ſuam conſcientiam proferrent.

Rurſus ne ſecreta ſignaturæ quãtumcunque leuia, vel minima, quæ ibi geruntur, ſub periurij, ac ſuſpẽſionis ab officio per menſem, pœnis, nulli panderent: ne (prout aliquando compertum eſt) ex huiuſmodi conſiliorum detectione inimicitię vel ſcandala naſcantur.

† *Si quis præterea*

Euitarent inſuper ſub eadem pœna. ne in propoſitionibus

bus ſuis, vel aliàs alios Referendarios ſibi propitios facerent, vt vota ei, & ad ſui complacentiam ſuffragia præſtēt ſub eadem pœna.

Pręterea, vt ſcopulum cauendũ, præcepit ne aliquid à partibus, quarũ ſupplicationes examinant vel proponũt, recipere procurent, etiam ſi illud fuerit eſculentũ, vel poculentum: ſed gratis officium ſuum præſtent, ſub dicta pœna, & alia pro ipſius arbitrio imponenda.

Sed illud de eſculēto & poculento malè obſeruatur in omnibus officialibus, qui licet prædicta capere non deberent vltra conſtitutos ſibi a papa prouentus, nihilominus omnes libenter ſequuntur diſpoſitionem. cap. ſtatutum. § inſuper, de reſcipt. li. 6 quod voluit iudices capere poſſe eſculentum, & poculentum à partibus mera liberalitate oblatum, quod paucis conſumi poſſit diebus. Quod quidem eſculentum & poculentum, licet toto anno valorē centum Ducatorum excedere non deberet, iuxta glo. in ca. non licet. 11. quæſt. 3. & nota. Marti. Laud. in tract. de offi. domino. notabili. 89. nihilominus praua conſuetudo modum tranſgreditur, conniuentibus ſuperioribus, & forte cauſam dantibus, qui deberent huiuſmodi Referendarios & alios curiæ miniſtros, de aliquo honeſto ſalario prouidere: abhorret enim lex ſine præmio homines laborioſis officiis pręfici. vt dicit tex. in §. ſi quis autem. in authen. de iud. Quia alicui officium ſuum non debet eſſe damnoſum. vt dicit tex. in c. cum non debeat, de elect. lib. 6. Nam cum labor eſt in damno, mortalis creſcit egeſtas, vt dicit Cato.

Etiã voluit eos promittere, ne aliis Referēdariis iniuſta forte vel minus honeſta proponētib. aſſentiãt. ſed potius ex debito cõſcientiæ ſuæ illis cõtradicant & aduerſentur nulla proponentis, vel alterius perſonæ ratione habita.

Poſtremo ſub eadem pœna & alia arbitrio ipſius papæ imponenda obligare eos voluit, ne alterius Referendarij corruptelas, ſi forte ſciuerit illorum aliquem commiſiſſe, aut munera recepiſſe, tegerę aut occultare deberēt. Hæc ſunt quæ Referēdarij gratiæ promittere & iurare debēt, quæ fere ſimilia ſunt illis que Rotæ auditoribus per ordinationes Ioãnis. 22. imponuntur. Quibus factis quando ad ſignaturã ſunt omnes cõgregati, vna cũ Datario qui ſemper ſignaturis papę aſſiſtere debet & ſolet, antiquior Referēdariorũ, vel prout fit inter auditores Rotæ, ille Referendarius

Iniuria ſiue da cauſa ſecreta iudiciorum publicauerit in factum & iniuriarum actione tenebitur l. ſi quis teſtamentũ. §. ſed ſi quis ff. ad leg. Aquil. atque etiã crim ine falſi. l. j. § is, qui depoſita inſtrumenta ff. ad legē. Cornel. de falſ. & humiliores hoc agentes in metallum dãnantur honeſtiores verò in inſulam deportantur l. ſi quis aliquid. §. qui vim & §. inſtrumenta ff de pœn.

IOANN. XXII.

ſerendarius, qui ſecūdum turnum proponere debet, ante omnia orationē ſequentē, quā Sanctū Yſidorū cōpoſuiſſe cōſtat, alta & intelligibili voce legere debet, videlicet.

ADSVMVS Domine ſancte Spiritus, adſum' peccati quidē immanitate detenti, ſed in nomine tuo cōgregati, veni ad nos, & eſto nobiſcū, & dignare illabi cordibus noſtris, doce nos quid agamus, quo gradiamur, & oſtēde quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi in omnib. placere valeamus. Eſto ſalus, ſuggeſtor, & effector iudiciorum noſtrorū, qui ſolus cum Deo patre, & eius filio nomen poſſides glorioſum: nō nos patiaris perturbatores eſſe iuſticiæ qui ſummam diligis æquitatem: non in ſiniſtrum nos ignorantia trahat, non fauor inflectat, non acceptio muneris vel perſonę corrumpat. Sed iunge nos efficaciter ſolito tuæ gratiæ dono, vt ſimus in te vnū, & in nullo deuiemus à vero, vt ſicut in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cū moderamine pietatis iuſtitiā, vt & hic à te in nullo diſſentiat ſentētia noſtra, & in futuro pro bene geſtis conſequamur prę mia ſempiterna. Reſpondent omnes, Amen. *Oratio, quam antiquior referēdarius in ſignatura dicere ſolet, deſcribitur.*

Hęc oratio dicitur in principio ſignaturę, & in Rota ſingulis diebus audientiæ quæ originum habuit à Conciliis generalib. initio quorum hæc oratio dicenda erat vt docet Spec. in tract. de modo generalis concilij celebrandi. in 2. parte rubr. 11. Et Petrus de Mōte, epiſcopus Brix. in ſua Monarchia. quæſtio. 4. & ibi hāc orationem, licet ſatis corrupte, ſcribunt. & ita etiam inter conſilia Baſilien. & Conſtant. impreſſa reperitur. Sed hæc oratio hodie in ſignatura papæ nō legitur, neſcio qua de cauſa. forte, quia pręſentia pape omnem ſolennitatem ſupplet, vt dicitur in l. omnium. C. de teſtamen.

Et quę dicta ſunt de Referendaris gratię, eadem in Referēdariis iuſtitiæ obſeruātur, qui ſolēt eſſe ſex, vt vnus ꝑ Cancelaria, licet aliquādo ſint plures ſecūdū voluntatē papæ. Verū q̄a in hac ſignatura iuſtitiæ periculoſius peccatur, q̄ in alia: ideo grauius puniuntur ſi huiuſmidi Referendarij reperti fuerint pro officio ſuo pręſtando munera ſuſcepiſſe. Nā vltra pœnas prędictas, pro prima vice ſuſpēduntur per menſem ab ingreſſu ſignaturæ: pro ſecūda ꝑ quatuor meſes: pro tertia ſuſpendūtur perpetuo, & ad illud officium amplius exercendum inhabiles reddūtur. Et ob eam cauſam ſummi pontifices ſapiētes in hac ſignatu- *Referendarij gratiæ Referēdariorum iuſtitiæ numerus.*

ra iuſtitiæ introduxerunt, quod ſolus cardinalis habens ſignaturam iuſtitiæ, ſalarium centum Ducatorum ſingulo mēſe haberet: Cardinalis verò ſignaturæ gratiæ nihil reciperet. Quia prima ſignatura propter iuſtitiam miniſtrādam eſt altera periculoſior, & vt occaſio omnino in illa tolleretur capiēdi munera etiā eſculēta, quę ſolent ſæpè ſapientum oculos obcæcare, vt in ca. pauper 1. q. 3. illud inductum fuit, nam vbi maius periculum vertitur, cautius fuit agendum, vt in c. vbi periculum. de elect. lib. 6. Quod quidē periculū in ſignatura gratiæ militare non videtur. Et ideo videmus quod Alex. VI. grauiorem pœnam Referendariis iuſtitiæ munera capiētibus, quam Referendariis gratiæ impoſuit, vt ex prædictis capitulis apparet.

Referēdarius iuſtitiæ pro officio ſuo præſumendo munera recipiē. ib. Quæ pœna imponantur Referendariorum iuſtitiæ obſeruationes & ordinationes.

Item tenētur Referendarij iuſtitiæ cū proponitur aliqua materia antiqua, ſuper qua iam plures cōmiſſiones propoſitæ & ſignatæ fuerūt, partes vel earum procuratores, aut aduocatos audire, duos ex Referendariis, qui eas audiant & referant in ſequenti ſignatura deputādo, licet aliquando Referendarii omnes informentur.

Item eſt ordinatū, quod qñ in ſignatura cauſa alicuius Referēdarij, aut fratris germani, aut alterius vſq; ad tertium gradum affinitatis vel cōſanguinitatis incluſiue ꝓponitur, Referēdarius illi propoſitioni nō interſit ſed ex loco ſignaturæ foris exeat, nec votū det, nec quod alij dederūt perſcrutetur. Quod etiam in auditoribus Rotę Io. 22. ſtatuiſſe conſtat. Et ſi idem Referendarius ſcienter propoſuerit in ſignatura commiſſiones ad ſe, vel ad ſupra dictos conſanguineos vel ad ſines pertinentes, ipſofacto eſt excommunicatus. Hæc Alex VI. conſtituit, quipoſtea in conſtitutione quadam reformatoria curiæ, alia ad iſtam ſignaturam pertinentia addidit. Voluit enim quod commiſsiones beneficiales extra Rotam nō ſignētur, niſi de conſeſu partium, & tunc non detur poteſtas decernendi executoriales, niſi contra ſuccumbentem.

Item voluit, quod cōmiſsio ſemel reiecta, non ponatur iterum ſub pena excōmunicationis ipſo facto incurrenda.

Item quod extra ſignaturam non porrigātur papæ commiſſiones ſignandæ.

Item quod cōmiſſiones aduerſus literas, ſeu gratias tollentes ius quęſitū, ſemper ſignari poſſint, nulla habita ratione, qualis ſit materia propoſita: Et plura alia in dicta Bulla reformationis ſtatuit Alex. quæ longum eſſet recenſere

tenſere: quæ ideo non refero, quia Bulla fortè non fuit publicata. Sed capitula ſuperiora publicata & ſeruata fuerũt aliquo tempore, & ideo iſta exempli cauſa ſufficiant.

Hæc de Referendariis ſtatuit Alex. cum ante omnia confuſa viderentur, & hodie male etiã hæc ſtatuta ſeruantur: quia Referendarij ſimpliciter abſque iuramẽto recipiuntur, quod eſt mirãdum, quia cum iſti ſint miniſtri ſedis Appoſtolicę & omnium ſecretorũ ſignaturæ participes, & iuſtitiæ conſolatores, non deberent ilico, & nudo verbo recipi, ſed maior circa tales perſonas promouẽdas deberet diligentia adhiberi. argu. l. 1. §. ſed & ſi quis. ff. de carbo. edicto. Pręſertim cum inter officiales curiæ Referendarij digniores reputentur: Nam in regulis prærogatiuarũ expectantium, primi omnium Referendarij ſcribũtur, deinde Protonotarij participantes, tertio loco Correctores, poſtea Subdiaconi numerarij, quarto loco auditores Rotę, poſtea clerici Camerę, deinde auditor Camerę & Abbreuiatores actu officia ſua exercẽtes, &c. Itaq; Referendarij ab ordine literæ reputantur dignores cæteris aliis: quia primo nominãtur, iux. l. 1. & 2. ff. de albo ſcrib. Et ideo dato expectatiuarum concurſu inter præfatos officiales papa voluit Referendarios præcedere. *Referendari inter officiales curia digniores reputantur. Expectatiuarũ cõcurſu dato inter officiales curia quiſeorum præferatur.*

Rationem non inuenio, quia ſi ad antiquitatẽ officij reſpicimus, Protonotarij cæteris ſunt antiquiores, nam Referendarios à Iuſtiano imperatore conſtitutos fuiſſe, qui fuit anno ab ortu Chriſti. D. X X V. ſatis compertum eſt, vt in auth. de referendariis patet. Protonotarij vero multo antea creati ſunt, (vt Pontificũ hiſtoriæ teſtãtur,) Nã vt Damaſus author eſt, Protonotarij. V I I. numerarij Clemente primo cõſtituti fuere, qui fuit I I I I. à Petro, anno ſalutis Chriſtianæ. X C I I. vt latius dixi ſupra in proœmio regularum. q. 1. qui vſque ad tempora Clementis VI. in magno honore fuerũt. Adeo, ꝙ Bonifacius de Vitalinis, quondam Rotæ auditor & Porotonotarius. in clem. 1. de regulari. num. 51. cõqueritur & inuehitur cõtra Cardinalem Zabarellam, qui procurauerat protonotariorũ numerũ rumpere, creari faciendo nepotem ſuum vltra numerum cum emolumentorum participatione. *Protonotarij cæteris ſunt antiquiores. Referẽdarij à quo fuerũt cõſtituti. Referendarius, quod tãtus honor nõ tribuatur quid ſit in cauſa.*

Ex quibus apparet, protonotarios Referendariis antiquiores fuiſſe. Et nihilominus ſummi pontifices voluerũt Referẽdarios cæteris curiæ officialib. præferendos eſſe, vt patet in dicta regula. Quid igitur cauſæ fuit tanti fauoris? haſtenus

Cardinales quare cæteris alijs præferuntur. *Cardinales in curia reſidēs præfertur in honoribus cardinali legato.* *Gloria æterna qui magis participat.* *Digniores qui reputentur apud principem.* *Referendarij olim erant exēpti à muneribus extraordinariis.* *Referēdarij olim poterant ſicut papa ex duobus impetrantibus alteri gratificari.*

haƈtenus non legi. Sed arbitror ob eam cauſam tributā illi tanti honoris prærogatiuā eſſe, quia Referendarij quotidie apud principem, & in eius præſentia, imò ſimul cum eo officia eorum exercent, cum opere & cōſilio iuuando, quòd alij curiæ officiales ſeorſū faciūt, nec ita immediate papam iuuant, & ideo illi cæteris præferuntur. ita dicit Ange. Areti. in terminis in. §. fi. in princ. inſti. de excep. ſequitur Io. de terra rubea in tract. primogenituræ. fo. 108. col. 1. Qua ſola ratione cardinales præſentes cæteris præferuntur: imò ſimplex cardinalis in curia reſidens præfertur in honorib. cardinali legato vt probat Nicolaus Boerius in tract. de præeminentia magni cōcilij. in prima ratione. Non enim æqualiter ſplendet, qui abeſt, ac qui præſens eſt: nam licet omnis dignitatum ordo ſplendorem à principe recipiat, magis tamē coruſcat qui proximior eſt, quàm qui diſtat, vt dicit Bald. de cardinalibus loquens in rub. de offic. procōſul. cardinales enim pręſentes quotidie vnà cum papa in eodem dolio verſantur, vt latè dicam in regula de impetrētibus per obitum familiarium cardin. q. 17. & tradunt Moder. in tract. de digni. & poteſta. lega. in 6. concluſio. Sicut in eccleſia triumphante, qui proximiores ſunt Deo naturali, magis cæteris de gloria participant, vt Theologi vbique aſſerunt. Nimirum igitur ſi ob eam cauſam Referendarij digniores cenſentur. Nam vt dicit Imperator, illi magis digni haberi debent, quos labor aſsiduus, & noſtri lateris comitatus illuſtrat, vt dicitur in l. 1. C. de præpoſi. laborum. lib. 12.

Quamobrem magis olim fuerat Referendairorū æſtimatio: nam immunes & exempti à muneribus extraordinariis erāt, vt dicit Bald. in l. eos, C. de excu. mun. lib. 10. & dicit Io. And. in c. duobus. in 5. col. ſuper gl. antepen. de reſcrip. lib. 6. quòd Referendarij ſicut papa, tunc poterāt ex duobus inpetrātib. alteri gratificari in data. videlicet proponēdo alium, vel poſtponendo. Et dicit Bal. in cle. 1. de reſcript. ꝙ quicquid facit Referendarius, cēſetur papa facere. Et dicit vna deciſio Rotæ ordine. 306. in nouis incip. ſi actor. ꝙ referendarius poterat, ſicut Vicecācellarius recipere reſignationem beneficiorū, quod auditor Rotæ facere non poteſt. Et iſta omnia intelligerē procedere in Referendariis vtriuſque ſignaturæ, in quibus militāt prædictæ rationes: ſed in Referendariis iuſtitiæ tantū, qui papę immediatè nō aſſiſtūt, nec illius præſentia illuſtrātur,

forte

ſortè prædicta nō procederent. Et eſt etiā aduertendum, ꝗ licet ibi Referendarij actu officia ſua non exerceant, nihilominus prærogatiua Referēdariorū gaudēt, & ſunt verè Referendarij. Ita dicit Gloſſator regularum cancellariæ in regula prærogatiuarū expectantium. in ij. parte. vbi ponit exemplum in quodam Guidone Antonio filio Ceculij de Mediolano viro nobili, qui Referendariatum non exercebat, & nihilominus prærogatiua vtebatur, vt ibi per eum. Ratio iſtius dicti eſt, quia regula ſolum requirit exercitium actuale in Abbreuiatoribus, vt ibi apparet.

Referēdarij etiā ſi actu officia ſua nō exerceāt, &c.

Tamen ego multū debitarem de dicto Gloſſatoris, per ea quæ And. Sicul. dicit in conſil. 58. in 1. & 2. col. lib. 1. & Fely. in c. per tuas. in 4. col. de maio. & obe. qui præciſe loqtur. Et illud, quod dicit Gloſſator de illo Guidone nō ſatis apparet: vel ſi conſtaret, illud fuit ex intelligētia ſpeciali. Tamen dictū Gloſſatoris hodie practicatur. Et licet Referendariorum officium olim in magno pretio fuerit hodie tamen neſcio quo pacto eorum authoritas vileſcit vt dicit Abb. Panor. in c. 1. circa. fi de priuil. de quib. etiā Rota mentionem facit in deciſ. 565. in 2. col. in antiq. & Specul. in tit. de ſupplicatione poſt princip. Innoc. & Hoſtiē. in cap. ex literis. de integ. reſti. & Io. de Platea in l. fi. col. penul, C. de decurio. lib. 10. & latius de iſtis loquitur Caſſaneus in tract. Mūdi gloriæ. in 6. parte in 11. conſideratione. & plura priuiligia conceſſit Leo. x. quæ non curo referre. Quæ omnia de referendariis dicta notāda ſunt, quia eſt materia peregrina nullibi coadunata.

Poſtquam igitur per referendarios corā papa vel cardinali præſidēte, ſignaturæ propoſitę, & examinatæ ſunt cōmiſſiones iuſtitiæ, ac per papam, vel cardinalem ſignatæ, mittūtur ad Vicecancellarium, vel cācellariæ regentem, qui eas extendat ſeu verius diſtribuat per turnum inter Auditores per illa verba appoſita in calce commiſſionis poſt ſignaturam, videlicet de mandato D. N. Papæ audiat magiſter. N. & iuſtitiam faciat. Et propter illam diuiſionē commiſſionum quas Regens facit, dictæ cōmiſſiones diſtributiones appellantur, vt dicit deciſio Rotæ CCCLXII. in notar. Et deciſſio CCCCXXIX. in antiquis. facta igitur diſtributione cōmiſſionum per Regentem mittit eas ad banchum Curſorum, qui eas etiam inter ſe per turnum diſtribuant, & præſentent Auditoribus vel aliis prælatis quibus dirigantur, quibus à die præſentationis earūdem datur

Cōmiſſiones iuſtitiæ poſtquā ſunt propoſitæ per referendarios quomodo diſtribuantur.

Auditoribus à die præſentationis earundē datur terminus dictio

Aud. licet iuriſd. ord. habere cēſeantur in cognoſcendo.

datur iuriſdictio, vt in cap. vt noſtrum. & ibi notant Mo der. de appellat. Et licet auditores iuriſdictionem ordinariam in cognoſcendo cenſeantur habere, iuxta nota. in cle. auditor, de reſcript. itaque videretur illos poſſe procedere in cauſa. Tamen non poſſunt, vt opinor, ante præſentationem cognoſcere duplici ratione.

Iuriſd. ordinariam nullus habet in curia, niſi ſolus papa, & quare.

Auditores habere totam Ro. curiā pro territ. quomodo procedat.

Iuriſd. ordinaria regulariter, vnde proueniat.

Prima quia propter præſentiam papæ illa iuriſdictio ordinaria eſt quaſi impedita, ꝑpter quā cauſam omnes exiſtentes in curia cenſētur delegati iuxta not. per Archi. in capitu. experientiæ, vndecima quæſtione prima, vbi dicit, quòd nullus in curia habet iuriſdictionē ordinariam. niſi papa, ſed, iudicāt, aut ex generali delegatione papę aut ex ſpeciali cōmiſſione: vt ibi dicit Archi. referēdo Specu. Ratio eſt, quia iuriſdictio ordinaria regulariter prouenit ratione territorij, vt not. in cap. cum contingat, de foro cōpeten. quòd Auditores nō habēt. Et licet quędam deciſio Egidij. 659. incipien. dicta compulſio, &c. dicit quòd Auditores habent totam Romanam curiā pro territorio: illud eſt verum, ad effectum, vt ſtatuere poſſint ſuas deciſiones in curia, quæ habent vim ſtyli & legis, quamuis Gloſſator regularū in regula, ſubrogandis, neget auditores & quoſcunque alios in præſentia papæ ſtatuere poſſe, cum non habeat plenam iuriſdictionē ordinariā, ſed dicat hoc fieri ſciente & vidente papa. Et ideo cenſentur quoad hoc habere territorium per quandam fictionem, nō verè. Patet, quia ſi vere tota curia eſſet nobis data ꝑ territorio, non haberemus ſtrictiorem poteſtatē quàm habēt alij delegati in curia, vt dicit deciſio Rotæ. 306. incipien. ſi actor. in nouis: quę probat hoc exemplo, quia videmus alios delegatos abſoluere poſſe ad cautelam. ſed nos auditores nō poſſumus ſine ſpeciali mādato, vt ibi dicitur. Et propterea non ſine cauſa Bonifacius. 8. interloquutus fuit, neminem in curia Romana ordinariam iuriſdictionem habere niſi papa. vt refert Archidia. in d. c. experientiæ.

Reg. l qua diſponit commiſſiones cauſarum nō valere literis non expeditis, quomodo procedat.

Secunda cauſa, quare auditores præſentata commiſſione hodie procedere non poſſint, eſt propter impedimētū regularum Cancellariæ, inter quas eſt vna poſita infrà ordine 29. quæ diſponit cōmiſſiones cauſarum non valere literis non expeditis. Itaque per illam regulam impeditur iuriſdictio, quod eſt verum quando producitur per partē aduerſam in actis, aliàs procedere poſſent auditores illa nō obſtante, per ea quæ latius dixi ſuperius in proœmio regularum

gularum,etiam papa mortuo,vt latius probat Gloſſator iſtarum regularum in rubrica de poteſtate Vicecancellarij in 2.& 3 columna.Et etiam aliquando non obſtante productione dictæ regulæ 29. Auditores ad vlteriora proceſſerunt, quando illi regulę fuit derogatum, prout aliquando fieri contigit pro qualificatis perſonis, vt reperi adnotatum in quodam libro adnotationum Reuerendiſ. bo.me.cardinalis. Sanct.Quatuor.fol.66.&. 82, quod eſt mirandum,quia hodie non ſolet pro aliquo illi regulæ derogari,niſi modo infra ſcripto: pro cardinalibus tamen paſſim derogari ſolet,cũ in illis ceſſent rationes fraudis, propter quas literarum expeditio requiritur,videlicet ſolutio annatæ,& officialium ſatiſfactio,à quibus cardinales eximuntur.Et quia præter hoc Cardinales,pro luce dignitatis eorum,ita vt modeſti eſſe debent,ſic præſumũtur abeſſe à fraudibus,& eſſe cęteris iuſtiores.

Hinc eſt quod de hodierno ſtylo,quãdo cauſa committitur cardinali, in ſignatura papæ non ponitur illa clauſula(que in extenſione commiſsionum Vicecancellarij, vel regentis communiter apponi ſolet) videlicet iuſtitiã faciat,& c.ſicut apponitur in commiſſionibus aliis pręlatis directis:Sed ſolũ ponũtur hęc verba de mandato D. N.Papę,audiat talis cardinalis,& decidat, &c.ratio redditur per tex.in l.vnica.ff.de de offi.præto. quia princeps eos,quos ob ſingularẽ induſtriã explorata eorum fide & grauitate ad huius officij magnitudinem euexit,non preſumit aliter iudicaturos eſſe pro ſapientia ac luce dignitatis eorum,quàm ipſe foret iudicaturus.Nõ igitur illis mãdat,quòd iuſtitiam faciant,cum quilibet cardinaliũ hoc proprium & peculiare habere debet,vt abſque aliquo ſigno,vel monitione iuſtitiam faciant,quę eorum pectoribus ita ineſſe debet ac propria vita. Aliàs papa iniuriam illis videretur inferre, ſi per ſuã ſignaturam illis imponeret & quodammodo ad eorũ memoriã reduceret, quod iuſtitiam facerent:nã hoc perinde haberetur, ac ſi eius eſſent immemores,quod videtur paululũ ſubauſterũ.Nam ſicut comemoratio impenſi beneficij (vt inquit Comicus)immemorem;ac pene ingratum animum recipientis arguit:ſic commemoratio iuſtitię facta illis qui ex officio ſuo illam facere tenētur,neſcio quid dormientis ac obliuioſi animi indicat. Videtur enim papa de illorũ ꝓbitate & fide dubitare,ſi,vt iuſtitiam faciant,admoneat.& ſcripto mandet.Bonus enim equus(vt eſt in prouerbio)calca

Cardina. quando cauſa committitur.

Beneficii impenſi cõmemoratio.

Ingratitudinem ar-

guit bene fic i commemoratio.

ribus nõ indiget,ſed ſola virgæ vmbra regitur. Quæ quidẽ rationes,licet in quibuſuis aliis bonis prælatis militare poſſent,non tamen papa ita de illis confidit ſicut de cardinalibus,qui quotidie ſecum pro reipublicæ Chriſtianæ commodis innumerabiles labores perferunt, de quibus ideo facilius confidit,quia eorum mores diuturna,& penè quotidiana experientia magis notos habet, arg.eorum quæ dicit Fely.in capitu.ad aures.in 14. concluſione,de reſcript. In cardinalibus ergo ceſſant iſtæ ſolennitates iudiciorum,quæ in aliis obſeruantur.

Cõmiſsiones quæ fiunt cardinalibus nõ ſolent ſignari niſi per papã. Supplicationes quatuor votorum papæ reſeruatorum à ſolo papa ſignantur.

Et ideo non ſine optima & efficaci ratione in iſta materia plura priuilegia in fauorem cardinalium contra iuris diſpoſitionem ſpecialiter inducta ſunt,quæ aliis prælatis conceſſa non fuerunt. De quibus non ab re erit pro dignitate eorum pauca quædam commemorare quæ in locis vulgaribus non traduntur,ſcribam.

Primum priuilegium eſt iſtud de quo ſupra proximè dictum eſt.

Secundum eſt,quia cõmiſſiones quæ fiũt cardinalibus, non ſolent ſignari,niſi per ſolum papam:ſicut neque ſupplicationes quatuor votorum papæ reſeruatorum, quorum commutationes cum Datario componunt, & ideo eas non ſignat niſi ſolus papa propter notabilem præeminentiam illorum votorum,in quibus antiquitus non ſolebat papa,niſi ex magna cauſa,& cum compoſitione diſpenſare. Sed cardinalis qui habet ſignaturam in aliis votis inferioribus diſpenſat. Ita commiſsiones quæ fiunt cardinalibus propter illorum excellentiam,ſolus papa ſignat,ſed aliæ commiſsiones inferioribus directæ per alios prælatos habentes ſignaturam iuſtitiæ aut per cardinalem,vel per Vicecancellarium ſignari poſſunt,vt dicit Bonifacius Vitalinus in clem. auditor.in 2.colum.in 5. oppoſi.de reſcrip. Et cauſæ quæ cardinalibus committuntur non debent excedere, 60. ducatos,aliàs commiſsio eſt nulla vt dicit Pauinus in quadam extrauagant.ad onus,allega.per Fely.in rub.de reſcrip.circa fin.& per cardinalem Iacobatium in tract.Concilij.fol.27.in 1.colum Et quando cauſa committitur contra Titium,& alios in citationis decreto nominandos,etiam ſi cardinalatus honore præfulgeant,commiſsio non datur niſi cardinalis nominetur,&c. Et quod dictum eſt commiſsiones contra cardinales nõ ſignari,niſi per manũ papę,idem ſeruatur

Cauſæ cardinalibus commiſſæ non debẽt excedere. 60. ducatos

Commiſsio non dicitur quando committitur contra Titiũ, &c.

in regib. in quibus etiam ſtylus Cancellariæ tenet, quod literæ contra reges & principes, & magnos duces nō dantur ſine ſignatura papæ, iuxta not. per Specul. tit. de legato. §. nunc oſtendendum. verſi. item non obſtat. & hoc expreſſe notatur in illo vulgato libro practicæ Cancellariç, fol. 76. ſecus eſt in aliis.

Cauſæ quæ committuntur cardinales, creditur aſſertis eorum.

Tertium priuilegium eſt, ꝙ in cauſis cardinalib. cōmiſſis aſſertioni illorum creditur. ita dicit Egid. deciſ. 138.

Cardinali quando cōmittitur cauſa, poteſt ſine, &c.

Quartum ſpeciale remedium eſt, ꝙ licet quando committitur cauſa audtorib. vel aliis prælatis, non illi poſſunt alteri cōmittere obſeruationes terminorum ſine ſpeciali licentia papæ. Secus tamen eſt quando cōmittitur cauſa cardinali, quia ſine ſpeciali mandato papæ cōmitterē poſſet auditoribus ſuis terminorum obſeruationes. ita dicit Egidi eſſe de ſtylo in deci. 43 incip. articulus

Cardinali committatur cauſa quæ prius, &c.

Quintum ſingulare priuilegium eſt, ꝙ ſi committatur cauſa cardinali, quæ prius fuerat cōmiſſa alij auditori, & ille faciat intimare cōmiſsionem dicto auditori, licet ille non inhibeatur, auditor non poteſt amplius procedere in cauſa propter reuerentiam cardinalis. Secus ſi vnus auditor alteri auditori cōmiſsionem ſine inhibitione intimaret, quia talis auditor nihilominus poterit procedere, ita tenet Rota in deciſ. 24 incipien. & eſt ſciendum. de dolo & contumacia, in antiquis.

Sextum priuilegium ſpeciale eſt propter eandem reuerentiam inductum, quod auditor quando intimare facit cardinali commiſsionem, non debet illi inhibere, vt dicitur in dicta proxima deciſione.

Septimum priuilegium eſt in fauorē cardinaliū introductū, ꝙ cauſa ſemel cōmiſſa cardinali, licet ille deſinat quouis modo eſſe iudex, non tamen cōmittitur vlterius inferiori à cardinale ſine ſpeciali mandato papæ, propter illorum honorem, vt dicit Egid. deci. 37. incip. vbi appellatur. in fin. & tenet Nicolaus Milis in verbo appellatio.

Octauum priuilegium propter eundem honorem cardinalium ſeruandum, inductum eſt, vt cardinalis, cui cauſa committitur, alteri cardinali nō inhibet: ſecus eſt in aliis vt deciſio vltim. de dolo & contum. in antiquis.

Nonum priuilegium, ꝙ licet illa clauſula, appellatione remota, in cōmiſsionib. prælatorum & quorumcunq;, intelligatur de appellatione friuola, poſita tamen in cōmiſſione facta cardinali, intelligitur de quacūq; appellatiōe

V Itaque

Appellatio cardinalis neque iuſte, neque iniuſte pro lata non admittitur.

Itaque neq; iuſtè neq; iniuſtè à ſentẽtia illius poterit appellari: ita dicit Pauin' in tract. de offi. & po. cap. ſed. vac. in penult. ſol. in tertia colum. & ante ipſum hoc tenuit Milis in verbo, appellari non poteſt à ſententia lata per cardinalem. Et tenet Bal. in l. 1. in ſecunda col. ff. de offi. præfect. & Rom. in ſingul. incip. appellatione remota. quæ omnia ſunt noua in hac materia. pro quibus vide quæ dico ſupra in proœmio regularum q. 4. num. 2.

Decimum priuilegium ſpeciale eſt, quia in pari cauſa quando cardinalis habet pares rationes cum alio, Rota ſolet in dubiis gratificari pro cardinali, prout vidi tempore meo ſeruari in cauſa Mediolanenſi, pro R. Cardinali Triuultio. Et in alia Mediolanen. pro Reuerẽ. Cardinali Cæſarino, & ita ſemper fuiſſe antiquis temporibus obſeruatum dixit D. Simonetta.

Derogatio nuper reperta ad regulam, &c.

Ad propoſitũ redeũdo, iſtis igitur regulis nõ ſolet communiter in totũ derogari, ſed ex vſu ſignaturæ inductum fuit, ꝙ in fauorẽ cardinaliũ poſſit fieri derogatio, propter rationẽ quam dixi. Reperta eſt tamẽ pro cõmoditate curialiũ honeſta & moderata derogatio ad dictã regulã. 29. quæ voluit cõmiſsiones non valere, niſi prius literis expeditis ſuper gratia facta. Nam ad effectũ, vt ante terminũ ad articulãdum iuriſdictio iudici detur, vt actor cauſam inſtruat cum ſua commoditate, & præparet neceſſaria ad iudicium, conceditur ei in commiſsione iſta moderata derogatio, ſeu potius ſuſpenſio regulæ, videlicet, Dũmodo ante terminũ ad articulandum literas expedierit, &c. Et hoc fit, vt dixi, vt interim auditor habeat iuriſdictionẽ qui aliàs nullã haberet obſtãte prædicta regula. Per quã quidem derogationem, per ſolam cõmiſsionem conceſſam, nõ infertur moleſtia poſſeſſori, iuxta tex. in l. libertus. 2. ff. de in ius voc. cũ cõcord. vt per Fely. in c. ex tenore, in col. j. de reſcrip. & dixi latius in §. pœnales inſtit. de actio. Et quamuis ante prædictum terminum ad articulandum præcedant tres termini, videlicet ad dicendum contra commiſsionem, ad libellandum, libellariſque videndũ, & ad iurandum de calumnia, ex quibus poſſet moleſtia prætendi ratione citationum, quæ in prædictis terminis requiruntur: nihilominus illa moleſtia non eſt conſiderabilis, niſi reus propter hoc aliquas impenſas feciſſet, quia tali caſu haberet locum diſpoſitio d. c. ex tenore. Nã quo ad moleſtiam, iura tantum hoc conſiderant, vtrum reus

Termini ante terminum ad articulandum qui ſeruari debeant.

fuerit

fuerit fatigatus laboribus & expenſis,vt patet in c.cæterum. & in c.fin.de reſcrip.& in c.diſpendia. vbi poſt alios dixi eodem in titu. lib. ſexto. & in clementina j. eodem tit.ceſſante tamen tali moleſtia,non poteſt aliàs dici reus vexari,cum nihil laboret,nihil expendat.

Verum,quia prędicta clauſula appoſita in commiſſione videlicet,Dummodo ante terminum,&c.ſucceſſu temporis,vt experientia docuit,cœpit eſſe damnoſa,ex eo,quia eius occaſione excogitabantur fraudes propter quas de facili beneficia efficiebantur litigioſa inuenta fuit alia moderatio, & ſalutare remedium, per quod huiuſmodi fraudes coercerentur,vt ſtatim dicam. Fraudes verò quæ propter dictam clauſulam, Dummodo ante terminum ad articulandum,&c. committebantur, iſtæ erant. Nam contingebat ſæpe, quòd ego de facili impetrabam commiſſionem literis non expeditis cum prædicta clauſula,dummodo eas ante terminum ad articulandum expedirem,vigore cuius citari faciebam aduerſarium meum, ad iſtũ tantũ effectũ,vt ſi ille moreretur,vel cederet,ego peterẽ ſubrogari. Nam ex quo beneficium,iam per cõmiſſionem & citationem effectum fuerat litigioſum, facile ſubrogatio concedebatur. Itaque ex hac iniuſta vexatione reſultabãt hæc mala. Primum,quòd ordinarij ſine eorum culpa priuabantur de huiuſmodi beneficiis litigioſis prouidere,patroni prohibebãtur præſentare,expectantes etiam penitus excludebantur,vt in capitulo ſecundo, vt lit.pendente.libro ſexto. Et ſequebatur aliud malum quod deterius erat,quia multotiens iſtis ſic litem mouentibus,nullum ius tempore commiſsionis ad beneficia ſic impetrata competebat.ſed per iſtam viam ſe in ius defuncti ſubrogando,ius de nouo acquirebant. Sicque dabatur occaſio certo modo piſcandi beneficia viuentium, fortè in ſenili & decrepitæ ætate conſtitutorum,in graue præiudicium prædictorum,ac ipſorum poſſeſſorum non valẽtium de beneficiis ſuis iam effectis litigioſis liberè diſponere. Quam ob rem,vt huic fraudi & malitiæ occurreretur, Cardinalis Alexãdrinus primus omnium,vt dicit Felynus hic in quibuſdam Apoſtillis imperfectis, ſalutare remedium inuenit,& quandam moderationem ad prædictam clauſulam, qua hodie ſignatura vtitur,videlicet ꝙ poſt prædictam clauſulam, Dummodo ante terminum ad articulãdum literæ expediantur,&c adderentur hæc verba

Reus quãdo dicatur vexari & moleſtari.

Fraus quæ per clauſulam Dumodo, &c.

Verba illa Dummodo ante term. quare ceſſant

debeant. Litigioſum beneficium.

ba,& quòd interim beneficium non cẽſeatur litigioſum etiam ad effectum regulæ de ſubrogandis:per quam quidem additionem ſubuentum fuit ordinariis,patronis expectantibus,& poſſeſſoribus conuẽtis. An verò dicta clauſula inuenta per Alexandrinum præſeruet exceptionem regulæ de triennali competentem poſſeſſori,vt videlicet beneficium non obſtante huiuſmodi lite maneat pacificum,dicam inferius.& in regula de triennali.quæſt.fin.& etiam in regula de ſubrogandis.

Beneficia reorũ poſſeſſ. ne fiãt litigioſa ſalutare remediũ.

Literæ quãdo dicantur expeditæ

Bulla qui dicatur.

Et eſt aduertendum, quòd ſicut ſignatura in fauorem reorũ poſſeſſorum,ne beneficia eorum per iſtam viã fierent litigioſa;inuenit prædictam clauſulã:ita & Rota tẽpore Leonis papæ.x. introduxit aliam vtilitatem in fauorem actoris.Nam cum actor iuxta dictam clauſulam teneatur expedire literas ante terminum ad articulandũ, & literę tunc dicuntur expeditę quàndo ſunt plumbatę. vt tenet Gloſſator hic:quia Bulla dicitur plumbum pendens, ſiue ſigillum de auro vel argento,iuxta gloſſam. in verb.aurea Bulla. in clementina prima,de iureiurando.& tenet expreſſe Gloſſator in regula decimaquarta,in quarta columna & in regula, 69. in.fi.& facit textus in cap. licet,de crim.fal. Et ante appoſitum plumbum,bulla dici nõ poteſt,vt dicit Alexand.in conſi.215.viſis probationibus.in 2.vol. Tamen Rota in fauorẽ actoris voluit, quòd licet actor produxerit bullam ſuam poſt terminum ad articulandum.& non appareat de die expeditionis,ꝙ in dubio præſumatur expeditã ante terminum,vt euitetur nullitas,vt latius de iſta deciſione ſuperius memini. Imò in alia etiã cauſa voluit Rotã,quòd ſufficit in bullis mẽſem eſſe appoſitum per Reſcribendariũ,vt in vna Gebenen. beneficiorum de menſe Martio.M.D.XX.cõcluſit Rota coram domino Guliel.vt ipſe idem adnotaui. Nã in dicta cauſa terminus ad articulandum fuerat ſeruatus de menſe Decẽbr.& actor produxit bullas ſuas poſt terminum ad articulandum:ſed in bullę tergo erat appoſita per Reſcribẽdariũ iſta dictio,De.quæ ſignificat menſe Decembri. nõ tamen apparebat de die, voluerunt domini per hoc actorem excuſari.Nã licet illa appoſitio menſis de neceſſitate non concludat expeditionem fuiſſe factã ante terminum ad articulandũ,nihilominus ad effugiendum cõtumaciam debet pręſumi actus in dubio expeditus legitimo tempore iuxta notata per Barto.in l.nõ ſolum.§.ſed

Bulla producta poſt terminum ſi non appareat de die expeditionis,in dubio quãdo iudicari debeat.

& reprobari.de ope.no nun.Nam quādo duo actus repe riuntur facti eodem tempore,in dubio ille actus præſumi tur factus pri⁹ qui fieri debuit,vt actus valeat,& per quē excludatur delictum,vt notabiliter dicit Bald.in l.cum in teſtamēto.§.hæc verba,ad finem.ff.de hæred.inſti. Quod dicit memoria dignum Alexand.in l.diuortio,in 4.col.ff. ſolu.matri.& idem Alexan.pro ſingulari illud dictum citat in l.3.C.de codicil.& in cōſi.81.lecto§&diſcuſſo.in 4. col.lib.3.& Iaſ.in l.hac cōſultiſſima.in 1.& ſeq.col.C.qui teſt.face.poſſ.& in l.fi.col.penult.C.de edic.di. Hadria. tol.Decius in cōſi.11.in 11.col.quæ addēda ſunt ad Fely. in c.paſtoralis,col.4.de reſcript. Cum igitur in dicta cauſa Gebenen. terminus ad articulandum fuerat ſeruatus menſe Decembri,in eodem menſe reperitur etiam bulla expedita,licet nō appareat de prioritate expeditionis,in dubio præſumi debet bulla ante ſeruationem termini expedita,& non poſt,vt actus valeat vt excludatur delictū. Ita Rota dicto tempore concluſit,& tēpore meo hoc idē tenuit in pluribus aliis cauſis prædicta motiua quæ non poſuit domi.Guliel.Et iſta quæ dicta ſunt procedūt etiā: ſi officialis appoſuerit in plica bullæ,expedita tali tempore,dummodo ex plumbo appareat de alio tēpore.Vt cōcludit Rota hoc menſe Octobri.M.D.XXXIX.in vna Salamantina præſtimonij del orbada,coram R.P.D. Marcello epiſcopo Marſicano. Nam in literis apoſtolicis Hieronymi de Arze actoris appoſitum fuerat plumbum Clementis,& tamen officialis in plica bullæ appoſuit tēpore Pauli.III.hæc verba,hodie expedita,&c.quo tempore conſiderato,expeditio videbatur facta poſt terminū ad articulandum.Tamen domini nō conſideratis verbis officialis,iudicarunt bullam fuiſſe expeditam,quādo fuit plumbata,& ſic tempore Clementis.& per conſequens ante terminum ad articulandum.

A Ius dubio præſumi debet, &c.

Actus duo quādo reperiuntur facti eodē tempore, & cat.

Et quāuis ſignatura papæ & Rota ſemper iuuerint poſſeſſores beneficiorum per appoſitionem prædictarū clauſularum,ac etiam ipſos impetrantes per interpretationē proximè dictam ſubleuarūt,nihilominus excogitata poſtea fuit noua malitia per ipſos actores impetrantes, per quam prædictæ clauſulæ eludebantur. Nam extorquent commiſſiones cum derogationibus ſub hac forma,videlicet,conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis,regulisque Cancellariæ apoſtolicæ S.V.illa præſertim qua in

ter cætera voluit, quòd cauſarum commiſsiones, & inde ſequuta literis apoſtolicis non confectis, nullius ſint roboris vel momenti: cui ſpecialiter & expreſſe placeat derogare; dummodo præfatus orator literas apoſtolicas ſuper huiuſmodi conceſſionis gratia expediri fecerit ante terminum ad articulandũ in huiuſmodi cauſa per ipſum oratorem obſeruandum. Stante huiuſmodi commiſsione, & eã ſignata, prædicti ſolicitatores cauti hanc regulã cõfingunt. Nam citare faciunt reum ad dicendum cõtra cõmiſsionem; ſeruatóque illo termino nihil aliud curant facere, ad effectum, vt ipſe actor non cogatur expedire literas in termino ad articulãdũ, ſed expectant quod reus citatus, qui fortè propter dilationes huiuſmodi ſuſpenſiuas timet in longum protrahi, proſequatur litem, & terminos obſeruet, quod facere poteſt in vim commiſsionis obtentæ per actorem, cum ſit iã effecta cõmunis per productionem eius factam, & citationem ad dicendũ contra vt notat Innoc. in cap. ex conqueſtione. de reſtit. ſpol. & Rota in deciſ. 17. de dolo & contumac. in nouis. Itaque iſto modo non arctatur actor quin poſt terminũ ad articulandum tantum, & ſeruatum per reũ poſſit ipſe literas expedire. Et proceſſus interim factus valet, quia commiſſio prædicto modo impetrata non arctat illũ ad expediẽdas literas, niſi ante terminum ad articulandum ſeruandum per ipſummet actorem, non autem aſſeruatum per reum; & ſic contra intentionem prædictæ regulæ acta interim facta valebunt. Et quia verba commiſsionis ita ſonant, à quibus non eſſet recedendũ. l. nõ aliter. ff. de leg. 3. cum vulg. Iſta tamen cautela malitioſa, iudicio meo, nõ videretur tuta in Rota, quæ conſiderat potius mentem, quàm verba regularum, iuxta text. in l. ſcire oportet. § aliud ff. de excuſa. tut. per quẽ tex. voluit Rota in vna Sagun. parochiali de Prados Redundos, pendente de anno M.D.XXXV. coram me, quòd regula Cancellariæ dans prærogatiuam prælationis ſcriptoribus apoſtolicis, non intelligatur contra familiares papæ, attenta eius mente, licèt verba aliud præ ſe ferrent. Et hoc propterea: quia ſcriptores apoſtolici non ſunt verè familiares, continui commenſales, nec verè deſcripti, ſed per priuilegium: & ideo non præferuntur veris familiaribus papæ, continuis commenſalibus qui ſunt veri familiares, & deſcripti. Prout antea bis fuerat concluſum in vna Barchinonen. canoni-

Cautela, qua ſolicitatores in cõmiſsionibus vtũtur. quomodo euitetur.

Commiſsionis verba ita vt ſonant capi debent

Rota potius cõſiderat mẽtem, quã verba regularum

Scriptores apoſtolici an præferantur veris familiaribus.

catus & præbēd. inter Io. Cordellas, & Michaelem Puig vertente coram R.D. Iacobo Simonetta de menſe Nouembri. M.D.XXXIIII. Sed in caſu iſto dici poſſet, quòd iſta cameia eſt contra mentem prædictæ regulæ, quæ facta eſt ad obuiandum fraudibus impetrantium, qui habētes ſolam ſignaturam, moleſtant poſſeſſores, vt laboribus & ſumptibus fatigati, ſic cōponere compellitur vel cedere iuri ſuo, vt ita à ſenibus acceſſus, & regreſſus expiſcētur, vt in ſimili dicit text. in cap. ſi. de reſcript. Et ita manifeſtè fit per hoc fraus legi & præfatæ regulæ. Nam amplexantes illius verba contra illius mentem, & voluntatem ſtatuentis faciunt, vt dicit text in cap. ſi. de regu. iur. lib. 6 & in l. non dubiū. C. de legib. Malitiis igitur hominum indulgendū non eſt, vt dicit text. in c. ſedes. de reſcript. quia alias regula verbis, & non rebus impoſita videretur: contra text. in c. commiſſa. de elect. lib. 7, Et ideo ſunt aduertentes Referendarij, & præfecti ſignaturæ, vt illa verba deleant, videlicet per ipſum oratorem obſeruandum &c. poſita poſt verba prædicta, dummodo ante terminum ad articulandum, &c.

Et quòd dictum fuit, actorem literas expedire debere ante terminum ad articulandū, illud intelligitur de termino ad articulandū bene ſeruato, aliàs ſi ille terminus ad articulandum fuiſſet male ſeruatus, & per cōſequens illa obſeruatio termini eſſet ex nulla aliqua cauſa, aut ex defectu iuriſdictionis, vel aliàs: Tunc talis obſeruatio termini nulliter facta nō obeſſet actori. Et ideo Rota iſto caſu inuenit remedium, videlicet quod actor expediat bullas, & poſtea reiteret terminos etiam ad articulandū in vim bullæ Innocentianæ, vel virtute nouæ commiſsionis, & talis reiteratio termini ad articulādum facta poſt bullas expeditas ſufficiet ad effectum prædictę clauſulæ, & ita ſuſtinebuntur, & valebunt acta, ſentētia, & omnia alia ante literarū expeditionē facta, quæ nulla eſſe vigore dictæ regulæ videbāt & licet de ſtricto iure verba cōmiſsionis ſimpliciter de obſeruatione termini ad articulādum loquētis deberēt intelligi de prima obſeruatione, ſiue bona ſiue mala, arg. l. boues. §. hoc ſermone. de verb. ſign. iūcto §. ſemel. inſt. quib. ma. nō lic. Et per cōſequens expeditio bullæ, & acta facta poſt terminum ad articulandum etiā malè ſeruatum nō deberent valere. Tamen Rota tēpore meo in vna Maclouien. prioratus de Tretemebo, coram

Actor literas ante terminum expedire debet.

Commiſ. verba ſimpliciter debēt ob erna. &c.

Intellectus ad illa verba, dūmodo ante terminum ad articulandum

R.P.D.Ioan.Clerici,D.Petro Vorſcio,& D.Paulo.Et in vna alia Nolana parochiali,corã me die Lunę.7.Octob. M.D.XXXIIII. inter Bartholomæũ de ſancta Cruce,& quẽdã Falconẽ.Epiſcopũ Spicaten.Et etiã in alia Dolen. pro Marco Marmillom,contra Palemzuela corã me.12. Iulij.M.D.XXXIIII.tenuit & cõcluſit contrarium:quia licet verba illa, dummodo ante terminũ ad articulãdũ &c.poſita in dicta cõmiſſione intelligi poſſent de prima obſeruatione termini ad articulandum quomodocũque facta, nihilominus vt actus valeat, contrarium fuit conclusum.Multa enim contra ſtrictam interpretationem iuris recepta ſunt vt actus valeat quę alias non admitterẽtur,vt tradit Iaſ.in.l.1.in 4.col.ff.de verb.oblig.Fuit igitur cõcluſũ, quod illa verba de obſeruatione termini ad articulandum,deberent intelligi de obſeruatione valida non de inualida, iuxta tex. in l.4.§. condemnatum.ff.de re iud.& l.quotiens.ff.de verbo obliga.& vtrobique latè Moder.Sic itaque. hoc caſu Rota tenuit ſufficere actori, quòd ante illam ſecũdam reiterationem termini ad articulandũ, licet poſt primam nulliter ſeruatam bullas expediuerit.Et ita iã hodie ſeruatur.Procedẽt igitur ea quę dicta ſunt,quando prima obſeruatio termini ad articulãdum eſſe bona:nam tunc ſi literę nõ fuiſſent antea expeditę,omnia acta ſunt nulla,nec ſanantur per reiterationẽ dicti termini, niſi per ſpecialem commiſſionem, & tunc refectis expenſis,vt dicam inferius loco ſuo.

Actus vt valeat, multa cõtra ſtrictã interpretationẽ iuris recepta ſunt.

Et eſt vlterius notandũ,ꝙ licet regula requirat actualem expeditionem literarum ante dictum terminũ,tamẽ ſufficiet producere apud acta ante reſeruationẽ dicti termini ſumptum de regiſtro literarum apoſtolicarum bullarum,licet nõ producat dictam bullam:quia tale ſumptũ facit fidẽ in iudicio.Et ita tenet & ſeruat curia Romana, prout dicit Rota deciſ.621.incipiente,nota ſumptum.in antiquis.Quã ſequitur D.Bartholomæus Belenzi. Rotæ auditor in tract.de chari.ſubſi.q.113.Quo in loco ponit practicam hodiernam extrahendi dictum ſumptum à regiſtro in cauſa pendente.in curia,& extra.

Sumptum de regiſtro ſuppli.a. [illegible] facit fidẽ in iudicio

Conſiderandũ eſt vlterius in dicta materia,quòd in dicta commiſſione ſolet apponi,vt dixi.alia clauſula per Alexandrinum inuenta, videlicet quòd interim beneficiũ ipſumetiam quo ad effectum regulæ de ſubrogandi, minimè cenſeatur litigioſum.& ſine tali clauſula hodie non

Intellectus ad il. à clauſu-

datur

datur commiſſio,poſui rationem ſuperiùs,

Sed vltra illa,que dixi,eſt vnum aliud notandum,quod cū myſterio apponitur in dicta clauſula dictio implicatiua,etiam, ante verbum,quo ad.&c. Nam hoc factū fuiſſe arbitror ꝓpter multiplices alios effect' rei litigioſę. De quibus per gloſ.in c.j.de alien.iudi. mer.cau. fact. & per docto. in c.2.vt lite penden. Nam appoſitio illius dictionis implicat,beneficium non remanere litigioſum in aliis caſibus,etiā quo ad regulā de ſubrogandis, vt in rub.C. etiam per procuratorem & ibi Bart.in l.j,eod.titu.cū cō cor.vt tradit.Decius in l.cognitio in 3.notab. ff.de offic. eius Implicat igitur dicta appoſitio clauſulę etiam plures alios caſus,& operatur plures effectus notabiles in fauorem poſſeſſorū, quorū beneficia modo prędicto effecta fuere litigioſa.Primus effectus eſt quē implicat dicta clauſula, etiam quo ad effectā, &c. Quia poſſeſſor cōuentus non obſtante prædicta lite ſibi mota vigore dictę cōmiſſionis,interim poſſeſſionem beneficij libere in aliū trāſ ferre poterit,nec reuocabitur per viā attentati,quia ceſſat tūc vitium litigioſi,ratione dictę clauſule.quòd aliàs ſi non apponeretur clauſula prædicta,inductū eſſet vitiū litigioſi,quod ꝓhiberet reſignationē, iuxta ea quæ dicit deciſ.3. ſub tit.vt lit pēden.in nouis.& in antiq.deciſ.3. eod.titu. cum aliis,que Fely.tradit in c.cum i.& a col.3. de re iud.meminit etiam Alexandrinus in c.j.nu.74.cum ſeq.3.quęſt.j.Prædicta ergo clauſula inducit iſtū primum effectum in fauorem poſſeſſoris, & ex alia parte coercet, & tollit fraudes impetrantium beneficia viuentiū poſſeſſorum forte infirmorum,vel alias veriſimiliter propter ſenium de proximo morientium.qui quidē impetrantes videntes ſe nullum ius fouere,ſæpe inducunt litē ſuper illorū beneficiis,non ad effectū,vt illam proſequātur cum nullū ius habeāt, ſed quo ad hoc ,vt ex triſti poſſeſſorū euentu,qui,vt dixi,vel propter longum ſeniū,vel periculoſam infirmitatem ſperātur de proximo mori,beneficio regulę de ſubrogandis gaudere,vti poſsint,vt ſic de non iure faciant ſibi ius,& priuent ordinarios patronos & expectantes facultatibus illis à iure cōceſsis.aut ſaltem ipſi poſſeſſores ſic citati ad curiā propter lōgitudinem itineris,& grauium impenſarum metū, tædio litis affecti cogantur vel cedere,aut penſiones ſuper dictis beneficiis dictis moleſtatoribus conſentire,vel quod facilius factū vi

Iam in cō miſſ. appoſitum Etiam dictio implicatiua quid operetur.

dimus regreſſus illis & acceſſus cōcedant. ſub tēporibus Iul.j & Leonis plures curiales hoc modo ditati ſūt. Quibꝰ fraudibꝰ Martinꝰ papa v. per ſuā cōſtitutionē extrauagantem, & nouiſſime Hadrianus papa v i. & deinde Paulꝰ I I I. per ſuas regulas obuiarūt, quas de nō ſubrogādis talibus ediderunt. Similem etiam malitiā Bonifacius viij. ſubſtulit in c. fina. de renun. libr. 6. de qua Alex. & Moder. meminerunt in l. filiæ. per illum tex. ff. ſolu. mat. & reaſſumit Decius in conſil. 130. col. fina. Et ideo ante prouiſionem factam per præfatos ſummos pontifices opportuna fuit iſta clauſula quæ ſuſtulit hūc morbum, & prouidit ne per huiuſmodi cōmiſſiones induceretur litis pendentia, nē beneficia efficerētur litigioſa, quæ alias de iure per commiſſiones prædictas. & citationē exequutā in illa, & quod ducebatur, vt no. in clem. fi. vt lite pend. quam ad hoc pro notabili allegat Abb. Panor. in c. gratū. de offic. deleg. & alibi ſæpe. Et licet vt dixi, propter dictam clauſulā factū ſit, quod lis nō dicatur introducta quo ad reum, qui vigore dictæ clauſulę præſeruatur ab hoc incōmodo, ne beneficia ſua effecta ſint litigioſa, erit tamē inducta lis quo ad actorem impetrantem, reſpectu cuius dicentur beneficia prædicta in ſui præiudicium litigioſa, quòd quidem pręiudicium poteſt conſiderari quo ad tres effectus.

Clauſula illa, & quod interim ne reſ. ... ctiſ ... litigioſum.

Primus, quia ſi ipſe actor ante terminu ad articulādū dummodo poſt decretam citationem moreretur, tali caſu cenſerentur dicta beneficia litigioſa in fauorem poſſeſſoris rei conuenti. & in odium actoris, adeo, quod ipſe reus poſſeſſor poſſet peti ſe ſubrogari, & eſſet locus regulæ de ſubrogādis in fauorē poſſeſſoris, & diceretur vera lis. arg. eorum, quæ dicit Egid. concluſione. 380. quæ incipit, ſi faciens cōmitti. facit quod dicit idē Egid. concluſione. 545. quę incipit. ſi pēdēte inquiſitione, &c. Et ita etiam in vna Toletana portionis tenuit Rota corā. R. P. D. Petro Vorſcio 10. Nouembris M. D. XXXIII. & hoc probat latè Felyn. in c. ſuper literis. col. 9. verſi. limito. 1. de reſcript.

Lis mota per cōmiſſionem reſpectu ... mittentis ... impetrantis reſ...

Secundus effectus, dicta litis pēdētia erit, quòd de priuilegio impetrādo pendente iſta lite per ipſum actoré, ac quælibet alię gratiæ per eundem obtentæ in præiudiciū poſſeſſoris aduerſarij ſuper eo, ſuper quo lis pendet, non valebunt, non facta mentione de dicta lite: adeo quod eadem lite durante nullū dicto actori commodum, nec reo incōmodū inducent, per ea quę Old. dicit in conſi. 299.

col.

co.2.& idem reus nihilominus excipere poterit de regula de non tollendo iure quæſito,& vti aliis remediis iuris vt ꝓbatur in c.cauſam quæ de teſtib. Et ibi bo.gl.& in c.1. &.c.dilectus.vt lite penden.ca.dudum.de priuil.cum ſim:

Tertius effectus,quare dictus actor impetrans non poteſt cedere ius ſuum alteri etiam ante dictum terminũ ad articulandum. Et ceſſio quo ad ipſum diceretur facta lite pendente,cõſequenter poſſet talis ceſſio reuocari per reũ poſſeſſorem tanquã attenta.cle.j.§.ſi verò,vt lite pẽd.facit quod dicit deciſ.10.tit. vt lite pend.in nouis.& q̃ dicit Egid.deciſ.102.& ita declaratur deciſ.3.co.ti.in nouis. quæ voluit reum poſſeſſorẽ attentare ſi lite pendente in aliũ cedat,quod intelligitur quãdo eſt lis quo ad eũ:ſed in caſu iſto nõ eſt lis introducta quo ad eũ,niſi quatenus ſit ſibi proficuũ,ſed quo ad actorem eſt vera lis in eius odium.& hęc lis quo ad ipſum actorem impretrantẽ inducta fuit per ſolam cõmiſſionẽ ab eo obtentam,& citationem decretam cõtra aduerſariũ,licet illa in citati notitiã non peruenerint, vt dicit formaliter Rom.conſ.330.incip.circa primũ.j.col.vbi dicit.quod clem.2.vt lite pendẽte,volens ad introducendũ litis pendentiam requiri,citationem in citati notitiã perueniſſe procedit, niſi quo ad litis pendentiam introducẽdã ex parte agentis, quia ſufficit quo ad ipſum actorem ſolus citationis decretũ abſq; eo quod facta fuerit citationis executio.Ratio iſtius dicti eſt, quia ex quo ipſe actor certus eſt de cõmiſſione & citationis decreto,amplius certiorari nõ debet,vt in c.eũ q̃ certus.de reg.iur.lib.6.& c.ab excõmunicato.de reſcript. cũ ſimil. Et ita in vna Valentina parochialis de Pego prę teritis annis corã R.P.D.Raynaldo,Petrutio,& in eadẽ poſtea coram.R.D.Io.Mohedano. & in alia Conchen.coram tenuit Rota,vt dicam in reg.triennali.q.51.& in reg. annali q.47. vlterius ſciendum eſt, quod commiſſio literis nõ cõfectis nõ datur ſuper duobus beneficiis,niſi cõtra vnum:& tunc ita demum ſi ambo beneficia ſint eadẽ ſupplicatione impetrata ex perſona eiuſdẽ,quia tali caſu vnica cẽſetur gratia:ex quo ſignatura dicit,fiat vt petitur iuxta regulam cancellariæ.60.facit.l.ſcire debemus.cum materia.ff.de verb.obliga.nec ſufficit tantum quòd commiſſio ſuper pluribus beneficiis ſit contra vnum,niſi apponatur iſta clauſula, vnica ſupplicatione impetratis, & q̃ cauſa ſuper vno iã eſt inſtructa coram auditore,qui eſt ſu

Poſſeſſor reus m alũ cedens lite pendẽte,an attentare dicatur.

Litis pendentia vt introducta dicatur quid requiritur,

Cõmiſſio. literis nõ confectis, nõ [illegible] ...

per

per materia bene informatus. Nam tali caſu ne continẽtia cauſæ diuidatur, cõmittitur cauſa eidẽ, aliàs nõ datur commiſſio. Ratio prædictorũ eſt, quia ex quo notarij Rotæ hodie commiſſiones ſingulorum beneficiorum ſibi ꝑ turnum diuidunt, & emolumenta ſuorũ officiorum ex regeſtris cõficiendis ſuper quolibet beneficio capiũt, ſi vna commiſſio plura beneficia cõtineret, & illa diſtribueretur vni notario, redũdaret diſparitas diſtributionis in præiudicium aliorũ, propter maius lucrum quod ille perciperet ex cõmiſſione continente plura beneficia. Et poſſet hæc fraus procurari de facile, niſi notarius talem commiſſionem continentẽ plura beneficia loco plurium commiſſionum ſibi diſtribuendarum computaret. Oportet igitur quòd iſto caſu verificentur coram auditore narrata in cõmiſſione, videlicet quòd illa beneficia ſint vnica ſuplicatione impetrata, & quòd cauſa aliàs ſit coram eodẽ auditore inſtructa ſuper altero ex illis beneficiis, nam hoc modo commiſſio procedet. Et iſta omnia procedunt, quãdo commiſſio continens plura beneficia eſt impetrata contra vnum. Secus ſi peteretur talis commiſſio ſuper duobus, vel pluribus beneficiis, non vnica ſupplicatione impetratis contra diuerſos, quia talis commiſſio cõcedi nõ ſolet. Nã ex quo ſunt plures diuerſæ gratiæ in diuerſis ſupplicationibus, debet pro vnaquaque obtineri ſpecialis cõmiſſio, & de per ſe ſeparata, argumento eorum quæ dicuntur de pluribus capitulis cõnexis, vel ſeparatis per docto. Moder. in c. tranſlato. de conſti. & per gloſ. in l. etiam. §. 1. ff. de minor. per Bart. in l. Aurelio. §. idem quæſiuit. ff. de lib. leg. per Bald. in l. 2. C. de re iudi. & in l. ampliorem. de appel. Nam clarum eſt quod aliqua concedũtur ratione cõnexitatis, quæ alias non concederentur, vt not. Specul. in tit. de ſent. excom. §. 2. verſic. ſed pone. Et facit tex. in l. cum actum, & quod ibi not. Bart. ff. de nego. geſt. & in ca. quãto. de iudic. dixit in ſingul. meis ſuper. l. quædam. ff. de acquir. re. domi. ſubreptis Patauij.

Cõmiſſio ſuper duobus vel pluribus &c.

Conexitatis ratione aliqua cõceduntur, quæ aliàs non conceduntur.

Cõmiſſio ſuper validatione proceſſus quomodo dari ſolet.

Poſtremo quo ad hãc ſignaturã ſuper dicta materia addo vnum, videlicet quod quãdo proceſſus eſt nullus, ex eo quia literæ nõ ſunt expeditæ ante terminũ ad articulãdũ, vel ex alio defectu, nõ datur cõmiſſio ſuper validatione proceſſus, niſi cũ iſta clauſula, ſcilicet, parte ligitimè citata. Nam licet ſanentur defectus proceſſus, tamẽ defectus citationis eſt inſanabilis, etiam refectis expẽſis, & quãdo

Citationis minus legitimæ defectus in quibus caſibus ſanatur.

in totum fuit omiſſa citatio. Secus quando non fuit debito modo exequuta, quia non fuit ſeruata forma. Nam talis nullitas cum clauſula, dummodo ad notitiam citati peruenerit, ſolet ſanari: Et tunc ſufficit, quòd probetur de tali citatione notitiam habuiſſe, vt probat text. in clem. cauſam, ad fi. de elect. Et tradit. Rom. conſil. 410. & Rota deci. 27. in nouis. Et inter modos probantes q̧ ſic citatus habuit notitiam, eſt vnus, videlicet, ſi poſtea miſit procuratorem ad illam cauſam vt ponit Egid. deciſi. 59. & alia 539. prout in mea Compoſtellana archidiaconatus contigit coram D. Paulo Capiſucco per R. D. Io. Paulum confirmata anno præterito M.D.XXXVIII. pro quibus videnda ſunt quæ late ſcribit. Fely, in c. cum contingat. de reſcrip. Iſtis ergo caſibus ſanatur defect' minus legitimæ citationis. Secus quando in totũ fuit omiſſa, quia tunc talis defectus vt dixi, inſanabilis eſt, vt probat tex. in clem. paſtoralis, verſic. cæterum. de re iudic. Et etiam ſi papa in cõmiſsione apponeret clauſulam, ſupplentes defectus ſi qui forſan interuenerunt. nam intelligitur illa clauſula quo ad defectus iuris poſitiui puta cõtra ſolennitates requiſitas à iure, ſecus quo ad defectus iuris naturalis, prout eſt citatio, vt dicit Car. in d. cle. in 3. notabili. & Abb. in c. 1. de tranſactio. referendo Specul. in titu. de legato §. nunc oſtendẽdum, verſi. 18. Et hoc quod dictum eſt, defectus iuris poſitiui tolli per dictam clauſulam, procedit de iure communi, tamen ſecundum regulas Cãcellariæ non ſufficit ſimplex claſula, ſupplentes in genere, niſi defectus explicentur, vel ſupplicatio ſignata fuerit per fiat, vt petitur, vt expreſſe dicit vna regula Cãcellariȩ poſita infrà nu. 39. & hoc dicit Alex. poſt alios p̄ eũ adductos in cõſ. 195. incip. aſſumo, in 3. col. verſ. dicit tamẽ, & in 4 col. verſi. cõprobatur. in 2. volu. Ex cuius dictis arbitror, cõflatã fuiſſe illã regulã, Et talis expreſſio defectuũ adeò eſt neceſſaria q̧ etiã ſi diſpenſatio cõceſſa fuerit motu proprio, exprſſio defectuũ requiritur, vt ꝓbat And. Sicul. in c. ab excõmunicato, in 2. colũ de reſcript. Tamẽ hoc dictũ And. Sicul. iudicio meo videtur dubitale niſi illud intelligam' procedere in defectibus perſonarum, quia in defectu ſolẽnitatis actuũ nõ videretur verum, ex eo quia talis defectus etiam in genere per clauſulam motu proprio, & ex certa ſcientia purgatur, vt probat Alexan in conſi. 79. colũ. 4. verſi. circa ſextum, &c. lib. 1. & in cõſi. 1 p ſan 2. col. vol. 6.

Clauſula ſupplentes defectus: &c.

Defectuũ expreſſio quàm ſit neceſſaria

Et

Et iſta omnia de plano procedũt.quo ad effect' deſcendẽtes de iure poſitiuo,vt dixi, excepto vno caſu relato ꝑ Card.in d.verſi.cæterum.qui voluit quòd per huiuſmodi clauſulam ſupplentes non inducatur abſolutio ab excommunicatione per clem.ſi ſumus.de ſent.excom, quod dictum eſt notabile,ex eo,quia talis defectus videtur eſſe iuris poſitiui,iuxta notata in ca.veritatis.de do. & cõt.& ꝑ Moder.in c.poſt ceſſionem, de prob.Tamen hoc ideo eſt, quia per illam clauſulã non inducitur aliquid extrinſecũ, neque diſpenſatio,neque habilitatio perſonarum.arg.eorum,quæ dicit Alex.in l.quidam cõſulebant.in 2.co.ff.de re iudic.Nec minus,vt dixi papa per dictam clauſulã ſupplet defectum naturalem qualis eſt citatio,quæ dicitur eſſe de iure naturali &diuino,vt probat Abb.in c.1.de cau. poſ.& ꝓprie.per bonas rationes,quas latius cõprobat ibi Io.Rugerius de la Mota Moder. repetẽs in 4. notab.hinc eſt,ꝙ per papam nec aliũ principem citatio tolli vel ſuppleri poteſt.vt tradũt ibi præfati Mod.poſt Maria.in tra. cita.& Fely.poſt Innoc.& omnes in c.quæ in eccleſiarum. de conſti. Imò etiam in caſu in quo diſpenſare poſſet,nõ intelligitur velle ſupplere defectũ.niſi exprimat,vt tradit Fely.in c.poſtulaſti,in 17.col. verſi.tertius caſus.de reſer.

Citatio neque per papam neque per alium principem tolli poteſt.

Et quod dictũ eſt de citatione,idem eſt in cõſenſu quẽ papa nõ poteſt ſupplere vt vult notabiliter Io.And.& Panor.in c.per venerabilem,qui fil.ſint leg.vbi dicunt,quod papa non poteſt inducere matrimonium ſupplẽdo cõſenſum,cum ille ſit de iure naturali. Et eodem modo neque ſignatura papæ ſolet ſupplere defectum mandati. Nã vbi processus eſt nullus vel ſententia nulla,ex defectu mandati non poteſt talis infirmitas ſecundum ſtylum Rotæ ſanari,etiam refectis expenſis,iuxta tex.in cap.in noſtra,de procu.& in l.licet.C.eodẽ tit.nec iſte defectus iuſtificatur ex eo, quia reus maliciose tacuit non oppouedo in tempore exceptiones mandati,& ſic dedit cauſam, vt actor laboribus & expẽſis fatigaretur,propter quod videretur eiſdem teneri ad expenſas iuxta.ca.exceptionem.de excep. Et quod notab.ſcribit Egid.cõcluſione.226.incip.in cauſa.& c.quia debet imputari ſibi pars,quæ ante omnia nõ perquiſiuit mandatum,nec excuſatur ſi proceſſit ſine mãdato propter culpam iudicis non inquirẽtis in principio litis de ligitimatione perſonarum.prout facere tenebatur iuxta.tex.in cap.1. de accuſ.& l.ſi quæramus.ff.de teſta

Mandati defect' in ſignatura papæ ſupplere non ſolet.

Mandati ex def[...] vbi ſent[...] tia eſt nullo,&c.

Iudex in principio litis de le

ſta

ſtã.& l. quidam referunt. verſic. eſſe enim debet. ff. de iure codicil. & in l. ſi in diem, in princ. ff. de condi. & demonſtr. Nam, vt dicit glo. in l. vt liberis. C. de colla. in primis quę rendum eſt de perſonis, quæ ante omnia ſunt legitimãdę per iudicem, qui poteſt & debet ex officio compellere procuratorem exibere mandatum, ne ipſe iudex laboret in vanum vt dicit glo. no. in c. 1. verſic. abſentia. de elect. lib. 6. & ponit Rom. in conſi. 60. in fin. Nam iſta culpa iudicis non excuſat partem, quæ hoc etiam inquirere debuit, nã quilibet tenetur eſſe diligens in perſcrutãdo & bene videndo quæ ſibi expediunt, prout faciunt Florẽtini, qui ſecundum Pet. de Anc. ha. in conſi. 305. præſumuntur diligentes. Nam vt dicit Ioã. Boccatius, Non ha d'eſſere luſco, chi ha da far con toſco. Et ideo tali negligẽtia ſibi imputari debet: dicta ergo nullitas eſt inſanabilis propter defectum conſenſus qui exigitur in mandato procuratoris. Hinc eſt, ꝙ mandatum per mille annos præſumitur, vt dicit Bal. in l. 1. C. de reb. alie. non alie. & in l. 2. C. ſi ex fal. inſt. & hoc propter defectum conſenſus.

[Le]gitimatione perſonarum inquirere debet.

Florentini ſagaces & diligentes reputãtur.

Mandatũ per mille annos non præſumitur.

Sed iſta omnia limitantur non procedere, quando in actu antiquo, mandatum enunciatur: nam tali caſu mandatum præſumitur interueniſſe, vt tenuit idem Bald. ſibi contrarius in quodam ſuo conſi. quod refert, & ſequitur Curtius in conſi. 67. Et ita ſecundum iſta conſilia iudicauit Rota per tres inſtantias in cauſa Tridentina cõfiniũ coram, R. P. D. Iacobo Simonetta de anno M. D. X V I. vt latiſſim è refert Dom. Gulieł. Caſſiodorus in quadam deciſione ſua incip. lata erat ſententia, quo in loco innumerabiles rationes ponit, propter quas motus fuit tunc Rota ad tenendum iſtam limitationem ad dictum Bald. in dicta l. 2. quod etiam limitat Fely. in capit. ſicut. in 17. de re iud. Et iſto caſu, defectus mandati eſt ſanabilis.

Et quod dictum eſt de defectibus citationis & mandati quæ regulariter in hac ſignatura iuſtitię nõ ſanantur, idẽ eſt in defectu iuriſdictionis & cõpetentiæ, quæ nec etiam ſanãtur: q͡a vbi nõ eſt iuriſdictio proceſſus, & inde ſequuta ſunt nulla non ſolũ ex defectu conſenſus, ſed etiam propter defectum ſolennitatis quæ non potuit coram alieno iudice interuenire, vt dicit Abb. & alij in c. ſignificaſti, in penultima col. de for. comp. Et iſte defectus iuriſdictionis eſt tam infectus & ſcabioſus ꝙ ſcriptum ſanans omnes, & quaſcunque nullitates non comprehendit ſub generalitate

Iuriſdictionis & competentia defectus nõ ſanatur per ſignaturã iuſtitiæ.

Iuriſdictionis defectus.

ralitate verborum defectus iuriſdictionis, vt tradũt doct. poſt glo.fin.in cle. 1. de ſequeſt.poſſ.& fruct. Nam iuriſdictio eſt lapis angularis iudicij, de qua in primis & ante omnia conſtare debet, vt in c.cum in iure.de offic. delegat. Hinc euenit ꝙ licet contra tres ſententias cõformes nõ poſſit opponi aliqua exceptio, donec ſentẽtiæ fuerint executæ.cle. 1. de re iudic.non tamẽ excluditur exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis, ſecundum doctores ibi, & hoc videtur ſequi Cal.in conſi.8.titu.de re iudic.& tenet expreſſè Pet.de Anch in conſi.68.excellens domine.in 3.col. & illam glo.d.cle.vnicæ, ſequitur Soci. conſi. 274.col.penul.cum pluribus concor.vt ſcribit Decius in cõſi 38.circa primum.col.5.facit quod in ſimili dicit Bar. in l.1.§.hoc interdictum.ff.quod vi aut clàm.

Exceptionem aliquam opponi non poſſe contra tres ſenten. cõformes, &c.

Podagra rabies, lepra, tres infirmitates inſanabiles.

Iſti igtur tres defectus enumerati, videlicet, iuriſdictionis, citationis vel mãdati, ſunt veluti tres illæ infirmitates inſanabiles, veluti podagra, rabies, & lepra, iuxta illud Ouidij.2.de Ponto, Soluere nodoſam neſcit medicina podagram: Nec fomidatis auxiliatur aquis.

Aliæ tamen nullitates per ſignaturam facilè ſanãtur adiuncta illa clauſula, refectis expenſis, vt exemplum ponit dominus Gulielmus in collectaneis deciſionum, deciſio.incipien.firma eſt propoſitio.

Nullitates quæ ſanantur facile per ſignaturã, &c.

Et eodem modo reparantur per iſtam ſignaturam iura partium, quæ fuerunt à principio litis inualida, ſi lite pendente ſuperueniat bonum ius. Nam tali caſu facilè obtinetur cõmiſsio, quòd auditor attẽto bono iure oratoris, procedat ſuper hoc nouo iure, vt exemplificat Gemi. in conſi.79.& Ro.conſilio.299.& Egid.conſi.35.quia talis commiſsio erit iuſta & honeſta, ex eo, quia ſecundum iuris diſpoſitionem poſſum lite pendente acquirere mihi ius bonum, etiam poſt concluſionem cauſæ, vt dicunt prædicti doct. & notabiliter firmat idem Egi in deciſio. 662.& deciſ.102.declarãdo, vt ibi per eum, qui ponit practicam citandi ad dicendum contra iſta iura nouiter producta, & idem dicit Abb.in cap.fin, vt lit.pendẽ.cum cõcor.vt ſcribit Deci.in c.1.in 2.col.de confir.vtili.

Sed aduertendũ eſt, ꝙ iſta quæ dicit Egid.& prędicti docto.de plano procedunt in beneficialibus, ſecus tamen in profanis, quia in illis ius de nouo emergens poſt concluſionem in cauſa cenſetur obuenire poſt ſententiam, & ideo requiret nouum iudicium, & nouam telam, vt dicit Barto.

Ius de nouo emergẽs in profanis poſt

in l.ſi mater.§.eandē.in ſi.ff. de excep. rei iud. cum concor.vt tradit Alex.in conſi.39.incip. vertitur lis. in.2.col. & con.150.col.ſi.lib.5. & ideo prima terminorum obſeruatio hoc caſu non ſufficeret, vt dicebat Egid.qa in profanis requiritur, ꝙ ius illud obuenerit ante cōcluſionem in cauſa, vt tradit idē Alex.in con.177.viſo themate.co.ſi.lib.5. Declarando tamē, vt notabiliter ſcribit Paul.de Caſt.in l.neceſſarias §.ſi.de pign.actio.& aliquid per eundem in l.cum vir.ff.de vſucap. Et iſto caſu putarē in euentum in quem papa per commiſſionem ſuam mandaret auditori, quod ex eiſdem actis procederet, attento bono iure poſt concluſionem acquiſito, quod læderet aduerſarium, & vti poſſet exceptione regulæ de non tollēdo ius quæſitum, vt Rom.dicit in conſi.176.colum.penul. ſicut iudex qui admitteret articulos poſt terminum, diceretur me grauare, vt in deciſ. 27.in nou.de quo in dicta regula mentionem feci. ſaltem hoc negari non poſſet, qui nouū ius acquiſiuit, deberet alteri condemnari in expenſis, quia fruſtratoriè vſque ad cōcluſionem fecit illum litigare ſuper malo iure. nam ſi à principio bonum ius produceret, forte pars non contenderet, ſed liti cederet, nec laboribus & impenſis fruſtrà grauaretur. Ex quo igitur temere fecit litigare, iuſtam litigādi cauſam habuit, & ideo videtur eidem condemnandum in expenſis, argum.l cum quem temere.ff.de iud.

Litigare qui facit abſque temere, debet in expenſis condemnari.

Hoc tamē limitat notabiliter ſecūdum diſtictionē Bar. in l.nō poteſt.ff.de iud.vt ibi per eū. Secundo limita hoc procedere, quado ille idem qui incepit & mouit litē ſine aliquo iure, & acquiſiuit nouū ius poſt concluſionē cauſæ, eſſet qui ſentētiā in fauorē canonizatoriā noui iuris reportaret: ſecus verò ſi alius in locū eius per eius obitū ſubrogatus illam obtineret, qa tali caſu ceſſat ratio l.eū quem temere, qa hoc caſu cōdēnatus non poteſt de iſto ſubrogato conqueri, ꝙ eum temere & fruſtratorie fecerit litigare vſq; ad cauſæ cōcluſionē, & ideo pęnā quā merebatur primus litigans, non debet iſte ſubrogatus incurrere, qa non videtur ſubrogatus quo ad pęnam, quæ accidētaliter prouenit ad ius, vt probatur in l. item veniunt.§. cùm prædiximus ff.de peti.hæred.facit l.1.ff.de in lit.iur. præſertim quia in beneficialib. creatur nouum ius per ſubrogationem papæ, & non transfunditur illud idem quod habebat defunctus, vt tradit Io. And.in c.ſi tibi abſenti de

Ius nouū per ſubrogationem

Ipſa in le ueſi 1. lib. creatur. &c. præben lib.6.& in c.1.&.2.vt lite pend.eod.lib.
Et ſecundum hoc eſſet dicendum q ſubrogatus per com miſsionem ad proſequutionem executorialium teneretur de nouo iure petere ſibi decerni executoriales licet iam fuiſſent decretæ pro defuncto, & etiam deberet eas de nouo intimare condẽnato, licet defunctus eas iam intimaſſet: quia ſi illud eſt accidentale, in ſubrogatum non transfunditur, prę ſertim quia ſi in eo creatur ius de nouo debet intelligi cũ qualitatib. ſuis, vt nihil habeat ex antiquo. Tamen in iſtis duobus caſib. contrarium tenuit Rota in vna Aurien. monaſterij de Offera, corã R.D. Ioan. Paulo Ptolomeo. pro Reuerendiſs. Cardin. Farneſio Vicecancelario. Nam in dicta cauſa voluit Rota poſt plures informationes aduocatorũ, & ppoſitiones cauſæ, q executoriales iam decretæ in perſonam defuncti non deberent de nouo decerni propter ſubrogatum, etiam ſi illæ fuiſſent decretæ vigore ſententiæ latæ per contradictas, à qua fuiſſet appellatum à die notitiæ, quæ appellatio fuerat deſerta, adeò quòd domini voluerunt, q iudex prim' exequi poſſet executoriales prius decretas: pro qua deciſione vltra alia, faciũt allegata ea quæ Bar. & Iaſ. tradũt in l. tale pactum, §. qui prouocauit. ff. de pact & Fely. in c. ex parte, el 2. in antepenul. col. de reſcrip. & ita Rota conclufit quo ad iſtud primum caput, die 27. Martij. 1538.

Subrogatus per cõmiſsionem ad proſecutionem executorialiũ ad quid teneatur.

Executoriales iam decreta in perſonam defuncti, an debeãt de nouo decerni.

Tamen circa hoc eſt aduertendum, q iſta procedũt, niſi poſt appellationem & reſtitutionem latæ fuiſſent vna vel duæ ſententiæ cõfirmatoriæ primæ ſentẽtiæ, quæ trã ſiuliſſent in rem iudicatã, qa iſto caſu decernẽdæ eſſent nouæ executoriales, nec ſignatura cõcederet cõmiſsionẽ q ſit loc' primis executorialib. decretis vigore primæ ſententiæ. ita dicit D. Guliel. Caſsiodo. concluſum fuiſſe in ſignatura iuſtitiæ ipſo præſente. Ratio fuit, qa per reſtitutionẽ euacuatę fuerũt primę executoriales, & impedita executio c. ſuſcitata. cum glo. de reſt. in inte. cum vulg. ergo requiritur q de nouo decernãtur vigore vltimarum ſententiarum, quia actio non naſcitur ex prima ſentẽtia, ſed ex ſecũdis, vt not. Bar. poſt glo. in l. eos. in ver. iniuſtã, C. de appellat. cum aliis cõcor. vt ſcribit D. Guliel. in quadam deciſione incip. habueram ſententiam, &c.

Executoria es primæ per reſtitutionẽ euacuantur.

Actio nõ ex prima naſcitur ſententia, ſed ex ſecundis.

In ſecũdo verò capite, videlicet quãdo iam prius fuerat per defunctũ facta intimatio executorialium condemnato, nunquid ſubrogatus ad proſequutionem executorialium

lium debeat iterum de nouo eas principali condemnato intimare, fuerunt variȩ inter dominos opin. Nam quidã dicebãt requiri intimationem de nouo, ex eo quia plura poterant per condemnatum contra ſubrogatum opponi, quæ forte non militabant cõtra defunctũ, iuxta ea quæ dicit Card. in cl. 1. de ſequeſtra. poſ. & fruct. adducebatur ad hoc etiã deciſio Rotȩ. 320. licet in cauſis, in nouis. quȩ voluit nouam gratiam intimandam reo etiam cõtumaci propter prædictam rationem: quia forte poterit eam de ſubrogatione impugnare. prȩſertim. quia hic agitur de priuando à beneficio, & de incurrendis cenſuris, quo caſu quando priuatione agitur, gratia noua intimari debet de nouo, vt dicit deciſio Rotȩ, 750. in antiquis.) Et ideo domini in vna Cremonen. penſionis Prioratus dixerunt neceſſariam fuiſſe intimationẽ, nõ obſtante notitia rei vaga qñãdo agebatur de incurrẽdis cẽſuris & priuatione beneficij vigore bullæ expeditæ, quo caſu certa & indubitata notitia, & citatio perſonalis requiritur. iuxta no. p Fely. in c. quoniam. §. porro, col. antepe. vt lit. nõ conteſt. & in c. cum contingat. col. pen. de reſcrip. & tenet Ro. in conſ. 481. incip. in caſu præmiſſo, in 2. dubio & ita iudicauit Rota in dicta cauſa Cremonen. coram domino Chriſtophoro Panigarola die 10. Decembris. M. D. XXIX. ſic videbatur hic dicendum.

Gratia noua, an debeat denouo intimari reo, quãdo agitur de priuatione.

Citatio perſonalis & indubitata notitia quando requiratur.

Tamẽ iſtis nõ obſtan. Rota in dicto caſu determinauit non requiri intentionem executorialium iterum fieri reo condemnato, ex quo iã fuerant prius intimatæ, ſed ſufficere eas intimari eiꝰ procuratori apprehẽſo in curia. Ita concluſit & iudicauit Rota in eadem cauſa Aurien. corã eodem domi. Io. Paulo 24. Ianuarij eo. anno. M. D. XXXVI. Voluerunt tamen domini quòd procurator, cui ſecundo loco intimari debebant executoriales, poſſet petere dilationes ad partes ad conſulendum dominum.

Non obſtant modo deciſiones ſuperius in contrarium alleg. videlicet, deciſ. 750. in antiq. quia illa deciſio procedit in principali gratia priuationis, ſecus in acceſſoria: vnde ſi reus fuiſſet citatus in negotio principali, & pendente lite obtenta eſſet gratia ſi neutri, continens priuationẽ, ſufficeret illã intimare procuratori domino litis in curia apprehẽſo. Ita tenuit Rota in vna Cõuerſana Archipræſbiteratus coram me mẽſe Februario. M. D. XXXIII. & ita limitarunt dictam deciſionem. 750. Nec obſtat di-

ctum Caroina.in d.clemen.1 & deciſio.320.quia illa procedunt in gratiis obtentis lite pendente ante ſententiã, ſecus in negotio executiuoo,quia ne ꝑ friuolas exceptiones forte requirentes altiorem indaginem executio impediatur,facta prima intimatione,non requiritur alia,& ratio eſt,quia illa exceptio ſubreptionis vel inhabilitatis, quæ opponi poterat in cauſa illius deciſionis. 320. extinguitur per tranſitum in rem iudicatam,vt dicit Abb.poſt Innoc.in c.conſtitutus,verſi.extra gloſ.de reſcrip. facit l. fi.in fin.C.de ordin.cog.Nec minus obſt.deciſ. nouiſſima facta in d.cauſa Cremonẽ.quia ibi prius non fuerat facta aliqua intimatio,prout hic,quo caſu intimatio principalis requiritur,ſed hic ſufficit,q̃ ſecunda fiat procuratori.

Regula literarũ expectationẽ requirẽtes qua ſint. Eſt tamen vlterius aduertendum circa prædictam regulam 29.quæ requirit expeditionem bullarum præambulam iuriſdictioni, quia illa regula procedit in literis ſuper quibus ius actoris principaliter fundatur,ſecus verò eſſet in iure opitulatiuo ad ius principale,vt ſunt gratiæ,perinde valere,nouæ prouiſiones,& alia huiuſmodi, quia ſi tales gratiæ non petuntur canonizari,nec illarum vigore aliquid adiudicari,non requirunt literarum expeditionem,& in talibus regula non procederet.Itẽ ò ſi bullæ ſuper illo iure,quod petitur canonizari,eſſent expeditæ cum mille defectibus,ſatisfactũ videtur regulæ, prout ſuperius in quæſtionibus dixi.Nec obſtat,quòd in commiſſione ineſt tacita conditio,quæ aliquando etiam in ſignatura moderna exprimitur,videlicet,quòd ita demum iuriſdictio detur quatenus literæ prius fuerint expeditæ, quæ conditio in forma ſpecifica impleri deberet,iuxta l. Mæuius.& l.qui hæredi ff.de condi.& demon.quia reſpõdetur, leges illas procedere in conditionibus dandi, ſecus in conditionibus faciendi,vt hic,quia poſſunt tunc conditiones in forma æquipollenti impleri,vt patet in in l.in cõditionibus.§.ſi patronus.cod.tit.& limitat latius illas.ll.Moder.Galiaula in lege 1 §.ſi ſtipulanti.ff.de verbo.oblig.notabiliter Decius in rubrica de probat.in antepenultima colum.

Conditio debet impleri in forma ſpecifica.

Confirmatur iſta opinio ex his quæ quotidie in ſignatura Iuſtitiæ in ſimili caſu practicantur, videlicet,quãdo cauſa penſionis committitur cũ clauſula abſque retardatione ſolutionis penſionis.Nam illa clauſula cõcedit etiã auditori iuriſdictionem ſub conditione,quia illa verba, ſine

Intellectus ad illa verba,videli-

ſine retardatione,ſunt ablatiui abſoluti,quę reſoluuntur in conditioné.vulg.l.à teſtatore.ff.de cōditio.& demōſt. Adeo quod iudex non poſſet procedere,niſi prius ſoluta penſione.& tamen illa conditio recipit limitationem,& declarationem ex interpretatione ſignaturæ,& Rotæ ſimilē caſui præcedenti,videlicet,niſi ex productione bullæ reſeruationis ipſius pēſionis reſultaret exceptio, per quā iuſtè denegari poſſet ſolutio,quia tali caſu nō diceretur retardari,& iudex ſiue auditor procedere poterit, etiā nō facta ſolutione,per ea quæ dicit Bart.in l.1.§ & parui.ff.quod vi aut clàm.Et eſt aduertendum,quòd illo caſu ſignatura dat commiſſionem conſtito de bono iure, vt iudicauit Rota annis præteritis in vna Toletana præſtimoniorū coram me pro domino Petro Pacheco corā Io.de Raya.quæ ſententia poſtea confirmata fuit per R. P. D.Marcellū Et ille caſus fuit magis difficilis,quā iſte de quo agitur.ex eo,quia ibi D.Petrus fuerat iam prius condemnatus per auditorem cameræ ad ſoluendam penſionem,& nihilominus data fuit illi commiſſio,quòd cōſtito ex eiſdem actis de bono iure,& non iure aduerſarij ego procederem ſine illa clauſula abſque retardatione.

cet, abſque retardatione ſolutionis penſionis.

Et per prædictam doctrinā Barto.in d.§.& parui, fuit etiam in ſignatura deciſus alius notabilis caſus in propoſito,vt refert Domi.Anto.de Burgos Hiſpanus in quibuſdā notis ſignaturæ,videlicet,quidam Titius habebat facultatem transferendi penſionem, quam faciebat ſibi Gaius beneficiatus ex forma bullæ,cum hac tamē conditione,quòd quando Titius penſionem in alium transferre vellet,deberet prius infra tres mēſes intimare ſibi trāſlationem fiendam:aliàs trāſlatio eſſet nulla. Accidit,quòd Titius non facta aliter intimatione Gaio tranſtulit penſionem in Martinū,Martinus adueniente termino ſolutionis petit penſionem ſibi tranſlatam à Gaio debitore, cōtra quem recuſantem ſoluere cōmiſit cauſam cū dicta clauſula ſine retraditione Gaius negat ſe teneri ad penſionem,ex eo, quia ſibi infra tres menſes non fuerunt intimatæ bullæ tranſlationis,vt cauebatur in bulla.Martinus replicat Gaium non eſſe audiendum ante ſolutionē propter illam clauſulam commiſſionis,ſine retardatione ſolutionis penſionis.fuit concluſum in ſignatura Gaium audiendum,& eſſe dandam illi commiſſionem directam eidem auditori,quòd conſtito de exceptione illa Gaij

Caſus notabilis in ſignatura deciſus.

reſultante ex inſpectione literarum, non teneretur interim ſoluere. verum, quia ſuper hoc multum contendebatur, fuit de cōſenſu partium ſic modificata commiſsio, cū hac clauſula, videlicet, data tamen cautione in forma depoſiti de penſione ſoluenda in euentum ſuccumbentiæ, & ſine iſta clauſula commiſſio fuiſſet conceſſa, ſi pars vltro cautionem non obtuliſſet.

Penſiones imponere ſuper beneficiis.

Et eſt aduertēdum, quòd licet inferiores à papa poſſint ſuper beneficiis pēſiones imponere in caſib[9] notatis per Paulum Romanum in tractatu Penſionis. queſt. 1. nu. 10. 11. & quæſt. 4. num. 10. & habetur in ca. paſtoralis. de his quæ fi. à prælat. & in c. niſi. vbi Abb. in fi. de præbend. Tamen in illis penſionibus de ſtylo ſignaturæ non ſolet in commiſſionibus apponi dicta clauſula, ſine retardatione: ſecus eſt in penſionibus impoſitis per papá. Ratio diuerſitatis eſt, quia inferiores à papa non poſſunt, niſi certis caſibus & cauſa expreſſa imponere penſiones, quæ non tranſeāt ad ſucceſſores, vt not. Ioā. Baptiſta de S. Seuerino. in tract. penul. quæſt. 4. & doct. in c. extirpandæ. 5. fi. de præbend. Et quia dubitari poteſt, an penſio impoſita fuerit ex iuſta cauſa, & in caſibus permiſsis, propterea in talibus pēſionibus impoſitis per inferiores à papa, nō ponitur dicta clauſula, quia non eſt honeſtum, quòd ilico ſine aliqua diſcuſſione habeant executionē paratā. Sed in papa nō attinet dubitare de poteſtate, cū omnia poſsit. ideò penſiones ab eo impoſitæ non poſſunt recipere dubium quin valeāt, ideo debēt ſtatim exequi, & propterea in eis apponitur dicta clauſula, & ita fit differentia inter ſuperiorē & inferiores. Et quia etiam eſt honeſtum, quòd penſio aſsignata ex mandato papæ debeat magis efficaciter ſolui & impleri, quàm impoſita per inferiores. arg. c. ſi quādo. de reſcrip. Præterea eſt aduertendum circa dictā clauſulam ſine retardatione, quòd quando prædeceſſor meus diu non ſoluit penſionem, datur cōmiſsio ſuper inualiditate penſionis ſine dicta clauſula ſine retardatione. Ratio eſt, quia eſt præſumptio, quòd penſio fuerit extincta, cū non ſit veriſimile, quòd tanto tēpore neglexerit eā petere. arg. cap. ſuper hoc. de renun. Et ideo præſumitur eam habere pro derelicto, iuxt. not. per Abb. in c. contigit. de dolo & contū. Et iſta præſumptio eſt fauorabilis eccleſię, quæ ſic liberatur à ſeruitute, & benignior reputatur in dubio illa interpretatio quæ pro libertate facit. c. pen. de re iud.

Clauſula illa, videlicet ſine retardatione.

Interpretatio quæ pro libertate facit.

lud. Hinc eſt, quòd licet impoſitio penſionis requirat au thoritatem papæ. & partium obligationē, quia grauatur beneficium ſeruitute, vt in cap. prohibemus. de cenſib. caſſatio tamē, ſiue liberatio penſionis fieri poteſt ſine authoritate papæ, ſola ſimplici cedula, vt dicit Alexand. in cap. Agatoſa. 63. diſtin. cuius dictum approbatur à Rota. *benignior reputatur*

Eſt alius caſus in quo non apponitur dicta clauſula, videlicet, quando ſucceſſor committit cauſam nullitatis pēſionis impoſitæ ſuo prædeceſſori per arbitros à colligātibus electos. pro quo facit dictum Rom. conſil. 369. in 4. dubio. in 2. colum.

Eſt alius caſus in quo dicta clauſula ſine retardatione, poni non debet videlicet, quando vnus impoſuit penſionē, puta centum ducatorum ſuper pluribus beneficiis ſuis. Nā ſi poſtea ille moriatur, & beneficia diuidātur in plures, & penſionarius velit quemlibet poſſeſſorē beneficij inſolidum ad ſoluendum penſionē conuenire, ſub prætextu, quia penſio habet executionem paratam, & obligatos omnes, ſicut obligatio in forma cameræ, nihilominus nō dabitur ei cōmiſsio ſine retardatione. Ratio eſt quia poſſeſſores beneficiorum non tenentur ad totam penſionē inſolidum, ſed pro rata. Vt concluſit Rota die. 16. Martij. M.D.XXXIIII. corā. Dom. Io. Clerici in vna deciſ. per dictū Abb. in c. cōſtitutus, p illū text. de relig. domi. Et quouſque iudex cognoſcat, quæ ſit rata penſionis, & diſcutiat valorem omniū beneficiorū penſio non poteſt dici liquida, ideo non debet dari clauſula ſine retardatione. Et eodē modo quādo Epiſcopus imponeret penſionē ſuper beneficio iuriſpat. laicorum ſine patronorum cōſenſu, quod videtur facere dūmodo nō trāſeat ad ſucceſſores, vt not. gloſ. in ca. ad hæc, de offic. vica. & licet Præpoſitus in ca. quando. verſic. quid ſi rector, ſentiat contrarium, tamen iudicio meo non debet concedi dicta clauſula, quia poteſt dubitari de poteſtate imponentis pēſionem per dicta Rochi in tract. iuſpatr. in verbo honorificū in 3. quæſt. interim penſio non debet habere executionem paratam.

Et eodem modo eſt dicendum in caſu in quo peteret penſio à beneficiato qui fecit plures impenſas in recuperando beneficio, & eius poſſeſsionem, & vult quòd penſionarius contribuat. Nam licet contribuere nō teneatur, nihilominus quia hoc recipit probabile dubium propter diuerſitatem argumentorū, quæ poſſent fieri de. l. 3. §. ſi cō

ſeruatis. circa fi. & l.amiſſæ. in fi.& l.nauis.ff.ad l. Rhod. de iac. Et quia ſemper debet ſolui penſio donec declaretur nulla.ca. querelam.de elect. propter iſtas probabiles dubitationes nõ debet dari clauſula ſine retardatione. Et idẽ eſſet, quando ille in quẽ trãſlata eſt penſio, in aliũ eã de facto tranſtuliſſet de conſenſu beneficiati, quia hoc caſu clauſula, ſine retardatione non debet dari.

Eſt tamen vnum aliud notandũ, quod de ſtylo ſignaturæ in caſibus, in quibus datur dicta clauſula ſine retardatione debitori ob non ſolutionem penſionis, nõ conceditur beneficium, capituli Odoardus.

Benefic cap. Odoar. non datur condẽnato per tres ſentet.

Tamen ad hoc eſt aduertendum, quod putarẽ ego ſtylum iſtum procedere, quãdo debitor pẽſionis cõſenſiſſet eius impoſitioni perſonaliter. Nã tali caſu ex quo in eius conſenſu ineſt iuramẽtum, & obligatur in forma cameræ, non eſſet honeſtum poſtquàm habet beneficiũ, ad cuius regreſſum ſe obligauit, ob nõ ſolutionẽ, quòd iuuetur exceptione dicti ca. Odoardus, vel alia ſimili, per eã quæ dicta ſunt, quia potius debet dimittere & reſtituere beneficiũ quod accepit. Nã non eſt honeſtũ, ꝙ retineat beneficium, & quòd non ſoluat: aliâs facile illi daretur occaſio & anſa peierandi. Nec iſto caſu ſi denegatur illi auxilium dict cap. Odoardus, fit illi iniuria, quia ſcienti & volenti nõ fit fraus neque iniuria. vulg. c. ſcienti, de reg iur. lib. 6 Et quia iuramentum eſt perſonale, debet per ipſum iurãtem impleri in forma ſpecifica. c. debitores. & ca. ad noſtram, de iureiur. Sicut etiam videmus, quòd beneficiũ illius c. non datur etiam condemnato per tres ſententias, vt concluſit Rota in vna Senen. coram D. Chriſtophoro Panigarola. 10. Decembris 1529. per not. per Bald. in l. j. C. qui bon. ced. poſſ. Aretin. & Iaſ. in §. fi. inſtit. de action. ſed prædicta non militant quando conſenſus per aliũ eſt præſtitus. Hinc eſt. ꝙ de ſtylo Rotæ & curiæ quãdo quis cõſenſit perſonaliter reſeruationi pẽſionis ſub ſolitis cẽſuris & pœnis, illas cenſuras & pœnas incurrit, ſi in tẽpore non ſoluit, etiã ſine aliqua alia literarum intimatione. Secus eſt quando cõſenſit per aliũ, quia tunc requiritur intimatio, prout in vna Ladiſladiẽ. canonicatꝰ, & præbendæ iudicauit Dom. Guliel. Caſſiod. de mẽſe Aprili 1521. ſuper quod latiſſimam deciſionem ipſe ſcripſit, quæ incipit. dubitaui in vna. &c. quam non curo referre.

Scienti, volentiq; nõ fit fraus nec iniuria.

Conſenſus perſonalis

Eſt bene verum. quòd aduerſus debitorem penſionis ꝑ prædeceſſorem

prædeceſſorem impoſitæ, poſſet procedi per viam cōmiſſionis in vim monitorij per auditorē cameræ ad ſolutionem penſionis abſque alia intimatione literarum, tamen non poſſet contra illum procedi ad pœnas vel cenſuras, niſi, vt præfertur, perſonaliter cōſentiret. de quo quidem ſtylo etiam meminit idem D. Gulicl. in quadam alia deciſione ſignaturę poſita inter deciſiones Rotæ, quę incipit propoſui etiam cōmiſſionem, &c. vbi quaſdam ſuper hoc rationes aſſignat, quæ poſſunt ibi videri.

REGVLA DE SVBROGANDIS COLLITIGANTIBVS.

ITEM, idem dominus noſter litium ſuccindere cupiens anfractus, & ne noui collitigantibus aduerſarij dentur, prouidere: voluit, ſtatuit, & ordinauit, quòd quotiens deinceps aliquem ſuper quouis eccleſiaſtico beneficio colligantem in iure vel ad ius (ſi quod forſitan eius aduerſario in dicto beneficio competierit) ſubrogari concesſerit, dummodo præfatus collitigans in dicto beneficio intruſus non ſit, nec ſuper eo contra dictum aduerſarium, poſtquam illud per triennium pacificè poſſederit, lis tunc mota fuerit aliorum quorumlibet de præmiſſo iure, ſiue tunc vacet, vel tunc vacauerit, impetrationes. (Hæc verba addidit Leo. x. vel conceſſionis etiam motu proprio) infra menſem ante conceſſionem huiuſmodi factæ, nullius ſint roboris vel momenti. Hadrianus vj. & S. D. N. Paulus iij. hæc verba quæ ſequuntur, addiderunt, videlicet. Et nihilominus fere Pauli ij & Innocentij viij ac Hadriani vj. Romanorum pontificum, prædeceſſorum ſuorum veſtigiis inhærendo, cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia illorum præſertim, quibus aut propter ſenium, aut infirmitatem imminet vitæ periculum impetrant, vt illis decedentibus tanquam collitigantes in illorum iuribus facilius ſubrogentur: voluit vt deinceps nullus in iure, vel ad ius in beneficio defuncti, quod illo viuente in caſibus præmiſſis, vel ſimilibus impetrauit, aliquo modo ſubrogetur, ac ſubrogatio, & gratia ſi neutri, ſi nulli ſeu nouæ prouiſionis, aut perinde valere, taliter impetranti nullatenus ſuffragetur, quod etiam ſtrictiſſimè obſeruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionem ex quibuſuis criminibus, & exceſſibus forſan perpetratis, etiam ſi vſque ad diffinitiuam ſententiam, quæ tamen in rem non tranſiuerit iudicatam, proceſſum foret.

PRÆFATIO,

Regula origo. ORIGO iſti' regulæ antiqua eſt, à Io XXIII. initiũ habens, qui duas in iſta materia regulas cõdidit ſalutares, nõ tamen omnino concordantes cum noſtra Moderna. Nam prima eius regula diſponit, quod nullus collitigans valeat ſubrogari in beneficio, vel ad ius collitigantis vacans per eius obitum, contractum matrimonij, ingreſſum religionis. vel alium caſum, niſi prius auditori cauſę de collatione ſibi facta, vel alio colorato titulo docuerit, aut ſaltem iurauerit cauſam ipſam non malitioſe nec fraudulenter, ſed purè, & bona conſcientia inchoaſſe ipſique etiã auditori hoc ipſum ex veriſimilibus coniecturis ita viſum fuerit, quo caſu ad prędictam ſubrogationem procedat. Alioquin prædicta, ſubrogatio, commiſſio, & quęcunque inde ſecuta, nullius voluit eſſe momenti, quæ habere locum voluit etiã in cauſis per appellationem indeciſis pendentibus. Hæc in ſumma prima regula continebat, ad quam adaptatur deciſio Egidij. 116. incipiens, ſi petens.

Secunda eius regula, habet aliquam ſimilitudinẽ cum noſtra moderna, nam voluit idem Ioan. Papa. XXIII. quod ſubrogatus in ius collitigantis præferatur alteri nõ collitiganti habenti prouiſionem ſub eadẽ data. Et idẽ voluit ſeruari in gratia ſi neutri.

Primam regulam Ioannis, Martinus Quintus innouauit. de ſecunda verò nullam mentionem fecit, ſed aliam ipſi diuerſam regulam ab illis duabus regulis fabricauit, quæ fuit publicata nono Calendas Nouẽbris, anno eius tertio. In qua voluit ſubrogationes, vel gratiam ſi neutri, ad beneficia, vel ius collitigantis non valere, ſi apparuerit ipſos impetrantes cum ſola & nuda ſupplicatione poſſeſſorem ipſum in cauſam traxiſſe, quas tanquam fraudulenter & doloſe obtentas, irritas & inanes decernit, ac nullius eſſe voluit roboris vel momenti. Ex qua quidem regula poſtea idem Martinus extrauagantem quandam perpetuam fecit, quam habeo inter antiquas nõ impreſſas, quæ incipit, cum nonnulli. quæ plenior eſt quam illa, de qua miror doctores nullam feciſſe mentionem, quod Extrauagantes. fortè accidit, quia extrauagantes ex quo extra certũ corpus ſingulariter vagantur, ſolẽt de facili per mutationes pontificum obliuioni tradi (vt experientia quotidiana experimur) & etiã in multis extrauagantibus impreſſis acci-

dit.

dit,quę facile ignorãtur. Itaque iſta extrauagans,ex quo non reperitur correcta,hodie in cauſarum deciſionib' allegari poſſet. Et quia eius deciſio rationabilis & vtilis videtur,& pauci eam habẽt, hic ad verbum inſerere libuit. Tenor talis eſt:Cum nonnulli ſuper beneficiis eccleſiaſticis, eis, vt vacantibus, conferendis,gratias obtinuerint, quarum vigore literis apoſtolicis de ſuper non confectis poſſeſſoribus illorum litem mouiſſe,& eos in cauſam traxiſſe dicuntur,& conſequenter poſſeſſoribus ipſis defunctis in ius eorum,&ad poſſeſſionem huiuſmodi beneficiorum,lite pendente ſubrogari,aut aliàs in forma ſi neutri prouidere obtinuiſſe,non diſcuſſo ſeu viſo an gratię validæ,ſeu inutiles fuerint,ſeu an ſuper eis literę apoſtolicę potuerũt aut debuerũt expediri:Nos talibus fraudib. obuiare cupientes,& omnes, & ſingulas literas ſubrogationum,ſeu in forma ſi neutri,ſeu alias lite pendente,ſuper talibus beneficis per nos de cætero concedendas, in quibus non apparet impetrantem aliàs quã nuda ſupplicatione poſſeſſorem in cauſam traxiſſe,tanquam doloſas & fraudulentas,volumus & decernimus irritas & inanes, Hæc ſunt quæ ſuper iſta materia ædidit Martinus.

Eugenius Quartus nullam regulã ſuper hoc fecit, nec prædictarum aliquã innouauit, ſed ſub ſilentio tranſiuit. Sed nicolaus v.regulam iſtã eo verborũ tenore quo nũc in modernis regulis deſcribitur,prim' omniũ introduxit.

Moderni verò põtifices,vt Leo,& cęteri ad illam regulem Nicolai,vnam clauſulã addiderunt: nam poſt verbũ impetrationes,poſuerunt hęc verba,vel etiam conceſſiones motu proprio,&c. & hoc fecerunt vt tollerẽt dubitationem,de qua hic diſputat Gloſſator propter verbũ impetrationes,quod videbatur excludere gratias motu proprio cõceſſas,iuxta.l.1.&quæ.ibi not.C.de peti.bon.ſub. lib.10.cum inter illas ſit magna diuerſitas,vt in c.ſi pluribus,|de præbend.li.6.Hadrianus papa VI. ſolus hanc regulã,ſicut & plures alias mutauit.ſeu poti' limitauit,Nã voluit hanc regulam locũ non habere in impetrantibus beneficia viuentium ſeniorum aut infirmorum,vel ꝑ priuationem aliquorũ,in quibus caſibus noluit ſubrogationes,aut gratias nouę prouiſionis vel ſi neutri,valere. Et quidam dicunt hoc ideo factum fuiſſe,quia ante iſtã prouiſionẽ Hadriani expeditum erat ſubrogationęs factas de infirmo vel ſene valere,ex eo quia per citationẽ factã

contra

contra tales infirmos, vera litis pendētia inducebatur, in qua erat de iure ſubrogationi locus, vt dicit hic Fely. Hadrianus tamen ſubrogationē valere noluit. Tamē hæc inuentio aut limitatio ad iſtam regulam, licet tempore Hadriani nouiter prodierit, nō fuit Hadriani, ſed Marti. v. qui quandam aliam ſuper hoc extrauagātē fecerat. Cuius tenor talis eſt: Quorundam, & c. Sed nōnulli ambitionis ardore feruentes, in diuerſis regionibus, viros eccleſiaſtica beneficia obtinētes fortè ſenio, vel infirmitate cōfractos explorant, ipſóſq; ſuper criminalibus & delictis falſo deferunt, & obtinent reſcripta iudicibus directa de priuando prætextu talium criminum beneficiis huiuſmodi, & eiſdē delatoribus prouidēdo, & conſequenter eos ſenes & infirmos vigore commiſſionis huiſmodi, ſuper delatis criminibus citari faciāt, nihil, aut parum amplius proſequētes, & deinde poſt eorū obitū beneficia huiuſmodi prætextu citationis factæ, litigioſa prætendentes, & nullum præter Romanum pontificem poſſe cōferre vacātia tanquam litigioſe impetrata, & procurāt ſe in ius defuncti ſubrogari, aut eadem eis beneficia conferri: volentes talibus inſidiis & fraudibus obuiare, ex quib. etiam aperitur via machinationis in mortem. Perinde declaramus per citationem huiuſmodi, aut alium inde ſequutum proceſſū circa priuationem citati beneficia minimè litigioſa, neque litē ſuper his pendere cenſeri, ſi per annū ſteterint, quod litē per citationem continuè proſequuti. Quinimò de beneficio huiuſmodi per obitum poſſeſſoris per illos, ad quos alias diſpoſitio pertinet liberè poſſe diſponi, &c.

Ex iſta quidē extrauaganti apparet limitationē Hadriani fuiſſe antiquam quinimò ipſe idem Martinus per duas alias extrauagantes conſtitutiones cōſtituit, quòd ſi quis mouerit litem, antequam prius ſibi ius cōpeteret ſiue haberet titulum ad beneficiū, ſuper quo litē mouit, eſſet inhabilis ad illud beneficiū, ac poſſeſſori in ius vocato condemnaretur in expenſis, dānis, & intereſſe. Statuit etiā, q per quācūque litis pendētiā in Romana curia, in qua nō fuerint ſeruati omnes termini, & doctum de iure actoris per ſuorum iurium productione poſt annum à die præſentatæ comiſſionis, & omnis eius lis huiuſmodi fuerit introducta, nō cenſeatur beneficium ſic lite affectū quin per illum ad quem alias collatio & diſpoſitio pertinet, poſſit liberè prouideri. Et licet hoc Hadriani additamentū prius

Martini

Martini.v fuerit vt ſuperius dictum eſt,& aliàs ſalutare videatur, nihilominus Clemens VII.de hoc Hadriani additamento non curauit,ſed ſequutus eſt Leonē fratrē eius patruelem,nihil aliud ad regulam addens.Sed Paulus papa III. nunc fœlyciter viuēs,Hadrianū in omnib.eſt imitatus. Et licet iſti pōtifices inter ſe varij videātur,omnes tamen in effectu ad eundē finem tendūt,& in regulis ſuis cōcordant,exceptis limitationib Hadriani & Pauli.III. Et ideo ego eūdem finem ſequutus regulam ipſam iuxta cōmunem literam in libris Rotæ ſcriptam cōmentabor. In reliquis verò faciam,prout opportunum videbitur.

Illud tamen ante omnia non eſt omittendū, quia deſeruire poterit ad multa inferius dicēda,quòd regula iſta(vt ex eius proœmio innuitur)eſt fauorabiliter ampliāda,ex quo emanauit ad tollendum & amputandum litiū anfractus iuxta vulg.l.properādum,C.de iudi.de quo latius in reg.de annalli dicam.Poſtremo pro intelligētia dicendorum præmittēdum eſt,quòd duo ſunt genera ſubrogationum. Primū eſt per obitum collitigantium Et ſi ſunt plures collitigātes, ſuperſtites omnes poſſunt ſe infra menſē hîc in regula deſignatū ſubrogari facere,& hoc gen' ſubrogationis nō deberet cōcedi,cum derogatione iſtius regulæ,alteri quàm collitigantibus,niſi pro cardinalibus vt dicā ſuper hoc latius infrà in 15.quęſt.quod procedit quādo beneficiū vacat in curia,quia tunc cū difficultate hodie cōceditur derogatio,niſi tranſactū fuerit interim notabile tempus,puta duorum vel trium menſiū,intra quòd veriſimile eſt collitigantē fuiſſe in negligentia.ſed ſi collitigans moreretur extra curiā,datur ſubrogatio,etiam pro nō collitigante ſine derogaione regulę. & ita ſe habet vſus & ſtylus ſignaturæ.Secundū genus ſubrogationis eſt quando collitigans lite pendente,cedit in aliū tertiū non collitigantē, & iſto caſu hodie ſubrogatio concedi ſolet, cū derogatione iſtius regulæ, & additur in ſupplicatione clauſula,dummodo nō cedat in potentiorem & quatenus ſit veralis,vt de hac dicam in prima quęſt. & in 11.12. & 14.q.Si verò ceſſio facta eſt per collitigantē lite pendente non in tertium ſed in collitigant,ē& iſto caſu non requiritur derogatio iſtius regulæ,neq; apponūtur in iſta ſubrogatione prædictæ clauſulæ,quia in effectu non dicitur propriè ſubrogatio ſed noua promiſſio quę conceditur cum auocatione cauſæ & extinctione litis ſimpliciter. *Regula fauorabiliter amplianda.*

Quæſtio

QVAESTIO I.

Infra menſem. IGITVR primo de intellectu illorum verborum regulæ, videlicet, infra menſem ante conceſſionem huiuſmodi. & c. quid importent?

SOLVTIO. Fely. hic dicit. quòd communis intellectus iſtorum verborum dari ſolitus in curia, eſt iſte, videlicet, quod collitigans debet ſe infra menſem ſubrogari facere, quo ad hoc, vt fruatur beneficio regulæ, & tunc impetrationes quorumcunque aliorum non collitigantium ante iſtam ſubrogationem collitigãtis factæ non valent. Et ideo inoleuit ſtylus ſignaturæ ſecundum Fely. quod ſubrogatio collitigantis facta infra menſem, licet poſt impetrationem tertij, ſemper illi deroget. *Subrogationum genera duo.*

Iſta tamen procedunt de plano niſi ille tertius nõ collitigãs, derogationem iſtius regulæ obtinuit. Derogatur enim illi ſępe, præſertim pro perſonis qualificatis abſolutè prout olim fuit derogatum pro dilecto filio Ioanne Boerij Archidiacono Cõchen. vt notauit R Bo. me. Lau. Cardinalis Sanctorum Quatuor in quodam libro ſuo derogationũ f. 87. & pro alio ibidẽ annotato fo. 117. cum aliis vt ibi. Sed pro Cardinalib. paſsim derogatur, de quo dixi aliquid in regu. 25. de non iudicando ſecundum formam ſupplicationum. q. fin. vbi materiam ſignaturę iuſtitię attingo & de iſta ſubrogatione cardinalium tractaui, & licet. vt dixi, pro cardinalibus derogatio paſsim concedatur, non tamen videtur honeſtum, quòd derogetur in pręiudicium collitigantis, quia de iure beneficia litigioſa cõferri non debent niſi collitiganti, ne lites in longum procedant, aliâs prouiſio non valet. vt patet in c. 1. & 2. vt lite penden. lib. 6. & clemen. 1. eodem tit. tamen hoc aliquando fit cum mentione litis, & tunc valet prouiſio, ſed obſtat iſta regula niſi derogetur.

Clauſula, dummodo ceſsio, &c. Hodie tamen quando vnus ex collitigãtibus vult cedere in alium non collitigantem, lite pendente, datur derogatio regulæ, cum clauſula, dummodo non fiat ceſsio in potentiorẽ & iſta clauſula ponitur ad iſtũ effectũ vt tollãtur fraudes & ſimulatę ceſsiones, quæ multoties fiunt ad effectũ vt aduerſarius collitigãs cogatur vi vel metu potẽtioris aduerſarij cedere, vel dimittere litẽ. Quæ omnia per dictam clauſulam purgantur. Et dicitur iſto caſu potentior ceſsionarius, quando ille habet poteſtatem, ſiue ſuperioritatem iuriſdictionalẽ in ſuperſtitem collitigantem *† Quiſquis igitur hic pulſatus, (cùm ipſe & vel ſit poſſeſſor, & in*

tem,vt dicit.Inno.& Hoſt.in c.2.de alienam.iud mu.cau ſac.Et refert deciſ.1. ſub eodem titu.in no. aliàs eſt nu. 177.incip.ceſsio facta & Rom.in conſi.518.incip.in caſu propoſito.Et iſta eſt communis opinio declarando tamē vt per Iaſonem in l.1.C.ne lice.poten.

Dicitur etiam potētior aduerſarius,quando ceſſio fit in clericum per laicum:nam clericus hoc caſu reputatur potentior ſecundũ ſtylum Cancellariæ.vt dicit Collecta.in cap.1.in fin.de alie.iudi.mu.cau.fact. & ita ſeruari atteſtatur Hieronimus Paulus in illo vulg.libro practicę Cãcellariæ,fo.44.verſi.clericus in Cancellaria,& c.Tamē Cãcellaria tencat quicquid velit,illud de iure verum nõ eſt. ꝙ clericus ſit laico potentior:nam cõtrariũ tenetHoſtië. in ſumma de alien.iudic.§.fin.qui voluit quemlibet laicu potentiorem clerico ex eo,quia laici ſunt terribiliores.c. alicui.& cum multis.2.quæſtione ſeptima.Et quia clerici laicis ſunt infeſti. cap. clericis.de immunitat.eccle lib.7. Ideo concludendum eſt ſecũdũ veras& cõmunes concluſiones,quòd ſi clericus in quē ceſſio fit.cauſa mutãdi iudicium,non habeat ſuperioritatē iuriſdictionalem ſuper laicum, non dicetur potentior, prout tenet idem Collecta.& alij in ca.2.eodē tit.Et reaſſumit Rota in dicta deciſiõ.1.in no.vel niſi dicamus,ꝙ clericus dicatur potētior quando eſſet potens ex magna domo & bellicoſa prout Colonenſiũ,vel Vrſinorũ, vel Cancellariæ ſtylus poteſt defendi,ratione fori.vt clericus dicatur laico potentior.

Et iſta quæ dicta ſunt de ceſſione non facienda in potētiorem limitantur non procedere quando vna ſententia fuiſſet lata procedente collitigante,quia tali caſu poſſet collitigans pro ſuo libito in quemcunque renuntiare. & derogatur regulæ. Ita fertur dixiſſe Bo. me. Triuultium tenuiſſe Rotã. Et ita reperio fuiſſe deciſum,quod eſt valde notandũ:temporibus tamen meis non accidit iſte caſus:ſed non videtur ſine ratione illud dictũ,quia quando collitigãs ſententiã pro ſe habet,omnis præſumptio malitię,ceſſat ꝙ propterea in potētiorē ceſſerit,quia diffidebat de iure ſuo,quod melius facere ſperabat conſtituendo collitiganti duriorē aduerſarium arg.l.qui ſtipendia. C.de procur. Et ſentit Abb.poſt Specul.in c.2. in 2.col. verſi.aduerte tamē ad vnum dictum notabile,&c.de alie. iudic.mu.cau.fac.Et ad hoc facit bene tex.in l ſi.inſtituta § ſi ff.de inoff teſt.vbi propter primam ſententiam debet quis

ris, & titulum ſiue actio em illi ve ſolē inter pulſationis exceperit contradictoris libellis, aut titulis alterius nomen crediderit ingerendum & emit poſſeſſionis aut cauſa, quam ſub hac fraude aut retinere, aut emtare tētauerit, amiſſione multetur. nec repetenda actionis, etiam ſi ei probabilis negotij merita ſuffragantur, habeat facultatem. l. vna. C. de his qui potent.nomi. IOANN. MIL.

quis ali ab hærede etiã pendente appellatione,vbi aliàs non deberet ali,vt in l.qui de inofficioſo.co.tit.

Sed eſt aduertendum quòd iſta ſententia debet eſſe lata contra omnes collitigantes:non autem ſufficeret ſi cõtra vnum tantum proferretur,alio in lite remanente: vt in notabili caſu proponebatur diebus præteritis in Rota, in vna Illerd.parochiali de Alcaras coram R.P. D. Marcello,quæ fuit poſtea concordata,quem propter ſingularitatem referam caſum.Quidam Antonius Carreres prętendens habere ius ſuper dicta parochiali,commiſit cauſam contra quendam Ludouicum Caſtellar,& Dioniſium Molner,& contra ambos ſeruauit terminos.Tamẽ quia Dionyſius non comparuit,nec miſit procuratorem, Antonius obtinuit ſententiam per audientiam cõtradict. contra Dionyſium,præſtita cautione,Ludouico in lite remanente,de reſtituẽdo beneficio cum fructibus in euentum ſuccumbentiæ, prout quotidie de ſtylo fieri ſolet. Accidit,quòd dictus Antonius obiit,& dictus Ludouicus obtinuit ſe ſubrogari tertia Nouembris anno primo Pauli.Quidam Carolus de Marchionibus etiam ſub eadem data ſibi prouideri per obitũ Antonij de dicta parochiali obtinuit,in cuius ſupplicatione erant hæc verba:Et cũ derogatione regulę de ſubrogandis,quo ad dictam parochialem tantum,attento ꝙ dictus Antonius defunctus ſuper illam rem iudicatam reportauit.Fuit diutius diſputatum & dubitatũ in Rota,vtrum dicta derogatio regulæ præiudicaret dicto Ludouico,contra quem Anto.non obtineat rem iudicatam,ſuper quo caſu couſulti fuere Abbreuiatores de parco maiori,qui dixerunt Papam conſulendum.Tamen quòd ipſi non expedirent ſuper tali derogatione bullam cum prædicta derogatione.Sed eam poſtea longo interuallo dictus Dionyſius per camerã expediuit,cum derogatione regulę,& ſine illis verbis,ꝙ Antonius rem iudicatam reportaſſet,&c.Et ideo Rota remiſit bullam ad corrigendum, & ita poſtea cõcordarunt. Ita ſe habuit facti ſeries,ſuper qua plura dicta fuere.

Caſus notab.l.s.

Mihi tamen pro nũc videtur,ꝙ bulla legitimè expedita,cũ omnibus clauſulis cõtẽtis in ſupplicatione,nõ officit Ludouico,quia papa nõ voluit cõcedere Carolo, niſi tãtũ ius Antonij,qui cõtra Dionyſiũ ſententiã obtinuerat:ius verò Ludouici papa nõ tetigit,quia ſaluũ manet vt prius,niſi dicamus.ꝙ in hoc grauatur Ludo.quia ſibi debetur

debetur ſubrogatio per obitum collitigãtis ex priuilegio iſtius regulæ, quæ prohibet nouos collitigantibus aduerſarios dari, vt litium ſit finis. Ita quòd Ludouico debebatur ius Antonij, non Carolo. Tamē hoc non ſufficit quãdo papa expreſſe derogat huic regulæ, qui poteſt hoc facere. Nam nulli iniuriã facit ſi ſuo iure vtitur, præſertim, quia non tollit ius ipſum Ludouici per dictam derogationem. Nec obſtat quòd ius Antonij debebatur Ludouico collitiganti per prouiſionem iſtius regulæ: quia reſpondetur eſſe verum non nata derogatione, quia conſtat papam ius Antonij poſſe dare cui velit, dũmodo non præiudicetur iuri dicti Ludouici. Experietur igitur Ludouicus de iure ſuo, & ſi apparuerit eſſe melius iure Antonij, obtinebit: ſin autem non erit melius, prout ſi Antonius viueret, & litem proſequeretur, vtiq; ſuccumberet. Ita & cum Carolo periculum faciet.

Inuenta eſt modernis temporib. vna cautela ad euitandam iſtam regulam caſu quo nõ daretur illius derogatio. Nam procurabam clàm ꝙ vnus tertius non collitigans in quem cedere intendebam, hoc beneficium litigioſum impetraret, & cauſam contra me poſſeſſorem committeret, nam tali caſu ceſſio facta in illum nouum collitigatorem valebat, & ſic ſatisfactum erat regulæ. Et idem eſt, quando ille in quem cedere volebam, impetrat gratiam ſi neutri, & poſtea faciat ſibi cedi per poſſeſſorem, nã ceſſio valet. Et tamen iſto modo deluditur collitigans. Quibus fraudibus & cautelis regulæ Adriani, & S.D.N. Pauli III. hodie ſubueniunt & occurrunt, quæ forte propter huiuſmodi technas emanarunt, quãuis in dicta regula Hadriani dicatur hoc prius Paulum. II. & Inno. viij. præuidiſſe. tamen ego in regulis eorum non inuenio, niſi fortè regula ad partem fecerint, quæ vt audio, ſolent imprimi in modernis deciſionibus Rotæ. vtcunque ſit, hodie illis fraudibus ſatisfactum eſt. *Cautela ad euitandam regulam.*

QVAESTIO II.

QVAERO, Vtrum iſta regula habeat locum extra curiam coram ordinariis & legatis?

SOLVTIO. Gloſſator hic col. fin. tenet regulam in illis habere locum, cum ſit vniformis ratio quo ad omnes. iuxta clem. 1. de elect. cum vulg. Nec obſtat ꝙ verba regulæ innuũt in papa tantum loqui, vt patet in illis verbis, ſubrogari conceſſerit, &c. quia Gloſſator reſpõdet, ꝙ

Exempla nõ reſtringunt regulam. exempla non reſtringunt regulam. Nam ſi papa per iſtam regulam imponit ſibi legem, à fortiori imponere intendit aliis inferioribus, vt in cle. 1. de reliq. & vener. ſanct. cum ſimilibus, de quibus hic per eum.

Imponens papa leg. &c. Adde pro iſta opinione, quia quando regula eſt fauorabilis, recipit latiſſimam interpretationem etiam ad caſus non expreſſos. c. 1. vbi glo. in verbo, Italiæ, de temporib. ordinandorum. lib. 6. vbi glo. in c. ſtatutum, de præb. lib. 6. cum vulg. vt ſcribit Iaſ. in l. fin. ff. de in ius voc. *Regula fauorabilis.* Sed regula iſta eſt huiuſmodi, igitur erit latiſſimè extendenda. ꝙ ſit huiuſmodi, apparet ex eius proœmio ibi, litium cupiẽs ſuccindere anfractus, &c. Nam omnis conſtitutio abbreuians & auferens lites, iudicatur fauorabilis & bonum publicum continens, vt dicam in regula de annal. quæſt. 2. *Conſtitutio omnis, fauorabilis iudicatur.* Et clarum eſt, ꝙ odia reſtringi debent, & fauor ampliari, vt dicitur in vulgata regula, iuris odia. Concludo igitur, quòd quicunque inferior à papa, qui poteſt ſubrogationem collitigantis concedere, ſub regula iſta comprehenditur tanquam fauorabilis.

Eſt tamen aduertendum, ꝙ licet iſta regula debeat ſeruari extra curiam, in Britannia tamen non habet locum propter conſtitutionem Callixti, vt dicit hic. Fely. *Regula an habeat locum in Britannia.* Quid autem illa conſtitutio contineat, videre non potui. Reliqua quæ in genere ſuper hac quæſtione dici poſſunt, dixi in proœmio regularum, quæſt. 2. & in reg. de infirm. reſig. & alibi ſæpe, vbi hanc ſimilem quæſtionem repeto.

QVAESTIO III.

QVAERO, Nunquid regula iſta procedat, quando ille qui commiſit cauſam literis non expeditis petit ſe ſubrogari per obitum illius contra quem cauſam commiſit. & in iudicium vocauit.

SOLVTIO. Iſte caſus deciſus olim videbatur per regulam Martini. v. de qua in euidentialib. feci mẽtionem. Sed licet regula expirauerit per eius mortem, ratio tamẽ remanet, ex qua idem dicẽdum videtur, videlicet ꝙ regulæ non ſit locus, quia vbi nulla eſt lis, dici non poteſt aliquis collitigans, ſed committens cauſam literis non expeditis, cum non tribuit aliquam iuriſdictionem per eius cõmiſsionem vt dicit regula. 19. infrà eodem, non poteſt dici ibi eſſe litem, vbi non eſt iudicium. *Priuatio præſupponit habitum.* Nam priuatio præſupponit habitum, & vbi non eſt habitus, neque priuatio. c. ad diſſoluendum, cum vulg. de deſpon. impuber. & vulgo

go dicitur non entis nullas eſſe partes.l.eius,cum ſimilibus.ff.ſi cetr.petat. Regula igitur iſta de collitigãtibus loquens,iſtum caſum non comprehendet.

Tamen contrariũ poteſt de facili ſuſtineri ex eo, quia negari non poteſt per commiſſionem & citationẽ decretam &executam litem induci,& beneficium effici litigioſum quo ad partes,licet quo ad perpetuãdam iuriſdictionem iudicis ſufficeret ſolum decretũ citationis,iux.gloſ. in clemen.2.vt lit.penden.tradit Abb.in c.fi.col. fi.de officio leg.cum concor.traditis per Gloſſatorem in regula de annali.vbi dicã,& latius dixi ſupra in regula proxima. q. fin.executio igitur & notitia citationis eſt illa quę conſtituit duos collitigantes:vbicunque igitur iſta concurrũt, regula locum habebit.Nec obſtat,quod iuriſdictio eſt nulla literis nõ expeditis, qa illud procedit ex poſt ex parte iudicis,quando de dicta regula.29. opponeretur ad effectum,vt in cauſa ad vlteriora nõ procederet,ſed à principio iuriſdictio valida eſt & citationis decretum, & executio,qua quidem executione facta reus cõparens poteſt excipere de dicta regula.29. & iuriſdictionem annullare. ſed iam manet prius beneficium litigioſum,& hoc procedit quando eſt datum de dicta regula 29.Cæterum ſi de illa non exciperetur,res de plano procederet. Et ideo non abs re ſignatura apponit in commiſſionibus,quibus petitur cauſa cõmitti literis non expeditis illam clauſulam,dummodo ante terminum ad articulandum literæ expediantur,& quod interim beneficium non cenſeatur litigioſum quo ad effectum regulæ de ſubrogandis, vt dixi in pręcedenti regula .Clarum igitur eſt,quòd ſubrogatio tali caſu non valeret,fruſtra illa clauſula apponeretur, quod non eſt dicendum.

Beneficiũ quomodo efficiatur litigioſum. Citationis decretum.

Iuriſdictio nulla literis non expeditis.

Præterea quia videmus per commiſſionem,literis non expeditis,& per citationẽ vigore illius decretam & executam,adeo beneficiũ effici litigioſum,quod citatus non poteſt poſtea regula de triennali inuari,vt tenuit Rota in pluribus cauſis,quas in dicta regula enarrabo.Ergo ſi beneficium eſt litigioſum: debet habere locum ſubrogatio. Prædictis tamen non obſtantibus prima opin. eſt verior, quam tenuit Rota,vt atteſtatur quidam Moder,Sabinen. in quibſdam Apoſtillis dictæ regulæ.39.aſſerentes ſe habuiſſe ab Alexandro de Ceſena,tunc antiquo & practico procuratore.

Citatus iuuari non poteſt.

Acta omnia retro facta per iudicẽ, nullius ſunt momenti

Et iſta opin. ratione efficaci comprobatur, quia quando opponitur de regula illa, 29. clarum eſt omnia acta retro facta per iudicẽ cum tota ſua iuriſdictione eſſe nullius momenti, vt aliàs ſæpe iudicauit Rota, & dicam in reg de annali & de triennali. Et per conſequens cum citatio decreta nulla fuerit, non potuit inducere litis pendentiam, vt in vna Syracuſana Rota concluſit in dicta regula de annali. vbi ponam: non enim præſtant impedimẽtum, quæ de iure non ſortiuntur effectum, vt dicit regula iuris, & tradit latè Fely. in cap. ex tenore. de reſcript. vbi igitur lis non eſt, ſubrogatio locũ non habet, ſed ſimplex prouiſio. Et regula iſta quæ in lite fundatur, hoc caſu non procedet. faciunt ea quæ dicam inferius in octaua. quæſt.

Impedimentũ nõ præſtant, quæ de iure, &c.

Nec obſtat, ꝙ fruſtratoria fuiſſet clauſula illa, quæ quotidie in commiſſionibus ponitur, etiam quòd beneficiũ non cenſeatur litigioſum, quo ad effectum iſtius regulæ, quia reſpondetur non eſſe per hoc ſuperfluam, quia apponitur ad maiorem declarationem, & ea quæ ad magis dilucidandam mentem impetrantium fiunt, licet tacitè inſint, ſuperflua non dicuntur, vt in l. qui mutuam. ff. man. & in l. quæ dubitationis. ff. de regul. iur. cum aliis de quibus per Moder. in l. teſtamentum. C. de teſtam. & quia magis timeri & obſeruari ſolent, quę ſpecialiter repetuntur, quàm quæ generali probatione ſunt dicta, vt dicit tex. in cap. ſi aduerſus. de hæretic.

Superflua quæ dicũtur.

Obſeruari magis ſolent, &c.

Et iſta interpretatio vtilis eſt reipublicæ, quia ſic per eã lites reſcindũtur, & finẽ capiunt, quæ per nouos ſubrogatos ſuſcitantur. Nec obſtat, quòd lis mota per illum qui tẽpore cõmiſſionis literas expeditas non habuit, ſufficit quo ad impediendum curſum regulæ de triennali: quia reſpondetur hoc non eſſe omnino ſine dubio. Sed poſito qnòd ita ſit, prout dominus Sagãta antiquus procurator retulit, ſuo tempore iudicatum fuiſſe in Rota, vt dicam in dicta regula de triennali. Tamẽ illud procedit, non ex eo, quia per talẽ commiſſionem dicatur introducta lis, cum clarum ſit litẽ non fuiſſe introductam obſtãte dicta regula. 29. Sed ex eo, quia per talem moleſtiã definit ille qui cõuenitur eſſe pacificus, quæ quidẽ qualitas pacificæ poſſeſsionis requiritur in dicta regula de triennali, Quam quælibet moleſtia facti interrumpit, vt dicũt doct. in clem. gratiæ. de reſcrip. Et ſecundum hoc, aliud eſt eſſe beneficiũ litigioſum, aliud non eſſe pacificum, quia

ſtan-

ſtant iſta ſimul, quod non ſit pacificũ, nec litigioſum. Verũ quia iſta, quæ mihi ſatis ſolida non videtur in regula de annali, in illa. q. an citatio nulla interrũpat pacificam poſſeſsionẽ, latius attingã. Ideo ad ibi dicta me remitto. *Beneficiũ eſſe litigioſum aliud eſt aliud verò non eſſe pacificum.*

Primò pro prædicta opin. facit quod in fortioribus terminis. prçteritis annis deciderat Rota in vna Hipporigiẽ. parochialis coram domi. Nicolao de Aretio de menſe Iunio. M. D. XXI. in qua cauſa Rota voluit litem motam per non habentem mandatum, tamen ratificatam per domi num poſt mortẽ collitigãtis nõ proficere ad effectũ iſtius regulæ, quæ requirit veram litem, imò fortius non proficere, etiam ſi ratificata eſſet poſt ſententiam ante obitũ collitigantis. per ea quæ dicit deciſ. 1. tit. de procurã. in antiq. Et per dictum Cald. in c. cum olim. de offic. deleg. relatum per Fely. in cap. cauſam, el. 1. in penult. & vlt. col. de iudic. Et reaſſumit D. Guliel. in Collect. deciſ. 213. Si igitur hoc caſu, vbi aliàs communis opin. tenuit valere ratificationem quo ad introducendam veram litem, Rota tenuit non ſufficere ad concedendum ſubrogationem iuxta formam iſtius regulæ, quanto fortius ſubrogatio locũ habere non debet in caſu noſtro, quando nulla fuit iuriſdictio, citatio, nec proceſſus inde ſecutus, obſtante diſpoſitione dictæ regulæ. 29. Dum igitur non dicantur tales collitigantes, in eis regula locum non habebit. *Poſſeſsio pacifica. Lis mota per nõ habentẽ mãdatũ, &c.*

Et eſt aduertendum, quòd licet vbi nulla eſt lis, nõ ſit dare verum collitigãtem, poſſunt tamen ſic nulliter in iudicio contendentes appellari aduerſarij. Et ſtatuta loquẽtia de aduerſariis habebunt locum in iſtis: vt tradit Decius in c. 1. in 2. notabili, de iudic. & eſt text. & ibi not. Decius in ſecundo notabili. in cap. cæterum. de reſcript.

Poſtremo quãtum attinet ad illam clauſulam, Dummodo literæ ante terminum ad articulandum expediantur, de qua ſuperius aliquid dixi, videnda ſunt quæ latius ſcripſi in regula proximè præcedenti.

QVAESTIO IIII.

QVAERO, vtrum illa verba hic poſita, videlicet, dũmodo in dicto beneficio collitigans intruſus non ſit, &c. comprehendant illum ſubrogatum collitigãtem, qui obtinuit poſſeſſionem vigore executorialium ſine intimatione. vel citatione facta parti condemnatæ? *Dũmodo in dicto benefi.io, &c. Intruſus.*

SOLVTIO. Plura poſſent hic diſputatiuè pro vtraque parte dici, ex quo materia eſt fœcunda: tamen vt ſtudeã

breuitati quantum poſſum,ſine aliqua diſputatione concludendum eſt,illum non comprehendi ſub dictis verbis regulę.Et ita Rota in vna Brixien.parochialis corã R. P. D.Iacobo Simonetta de menſe Martio M.D.XXI.concluſit.Quia ille,qui executorialium poſſeſſionem capit,non dicitur vere intruſus.Ratio eſt,quia quando à ſententia appellari non poteſt,quia tranſiuit in rem iudicatam,ſententia poteſt executioni mandari ſine aliqua citatione partis,vt not.Bart.in l.à diuo Pio.§.in venditione.ff. de re iud.& in l.meminerint.C.vnde vi.qui alleg. Innoc. in c.cũ ſuper.de re iud.& iſta opin.eſt cõmunis.vt dicit Alexand.in dict.§.in venditione. & ſequuntur Moder. poſt Abb.in c.cum cauſa.eod.tit.præſertim,quia hodie in executorialibus ſecundum ſtylum Rotæ apponitur clauſula, quòd propria authoritate capi poſsit poſſeſsio,qui ſtylus adiuuatur dicto Bart.in l.iuſte.ff.de acqui.poſſ.ita quòd qui facit lege concedente,nõ dicitur peccare,nec per cõſequens intruſus dici poteſt,quia qui habet titulum coloratum ad aliquid faciendum,intruſus non dicitur,vt tradit Fely.in cap.in noſtra.de reſcript.ergo non cõprehenditur ſub diſpoſitione iſtius regulæ.Et pro iſta parte plura argumẽta & motiua ſcribit D.Guhel.in collec.deciſionum fol.206.deciſ.incip.gratia ſubrogationis,quæ nõ curo referre,cum ibi videri poſsint. Ex quo eius recollectæ iam in manibus omniũ curialiũ verſantur,& moris mei non eſt tranſplantare dicta aliorum de charta in papyrũ.

Sententia tranſiens in rem iudicatam, &c.

Et licet iſta de iure ita procedãt,tamen Rota neſcio quo pacto introduxit illum ita poſſeſsionem,ſine præambula intimatione executorialium capientem quodãmodo attẽtare.Nam poſſeſsio reuocatur in priſtinum ſtatutũ.rationẽ ponit Fely.in c.ad probandum.colu.4.de re iudic.Tamen iudicio meo ille nõ attẽtat,vt eſt deciſ.317.incip.itẽ ſi pro ſpoliato col.2.in nót.tenet Philip.Peruſi.in c.eũ qui.§.1.de præbend lib.6.Fely.in c.cum cauſa.de offic.de leg.& in c.de cætero.de re iud.& ita refert Ange.de Ceſſis ſe obtinuiſſe in vna Toletana ſpolij,vt eũ refert Iaco. de Nigris in quibuſdam Apoſtillis ad illam deciſionẽ.Tamen pro ſtylo Rotę optimè facit deciſio Rotę.101.incip. nota quòd vbi aliquis.in antiq.& deciſ.23.in no,Et ſi hodie delerẽtur illa verba,propria authoritate,poſita in executorialibus,ſtylus Rotæ magis iuſtificaretur:ſed etiam ſi nõ deleantur,poteſt ſuſtineri per tex.in ca. ſi beneficia,

Attentare.

de

præbend.lib.6.Iunctis dictis prædictæ deci.101.Sed etiã ſtante iſto ſtylo Rotæ pro verò licet capiens poſſeſsionẽ per executoriales dicatur quaſi attentare,tamẽ intruſus non dicetur,ex quo habent titulum coloratum,& ſufficit ſecundum Abb.in c.cum noſtris.de conceſ. præbend.

QVAESTIO V.

QVAERO,quid ſi aliquis litigat cũ familiari alicuius Card.qui lite penden.moritur,vtrum ſubrogatus in iure,vel ad ius illius familiaris teneatur facere mentionem nominis,& tituli cardinalis,vel ab eo conſenſum petere,iuxta formam regulæ.30.infrà eodem æditæ in fauorem Cardinalium? *Subrogatus in iure.*

SOLVTIO. Gloſſator in dicta regula,30..in 4.co.& hic col.pen.ponit quæſt.in terminis,& poſt plura concludit, quòd talis ſubrogatus non aſtringitur ſeruare contenta in dicta regula de impetrantibus beneficia per obitũ familiariũ cardinaliũ. Ratio eſt quia de beneficiis litigantibus nullus inferior ſe intromittere poteſt,niſi ſolus papa vt dicitur in c.1.& 2.vt lit.penden.lib.6.Et tale priuilegiũ nõ reperitur cõceſſum cardinalib.in dicta regula,neque hic excipitur iſte caſus:ergo dicemus ſub regula cõprehendi.Et pro iſta parte faciũt alia motiua,quæ ſcribit Gloſſator in dicta regula.30.quæ non curo referre:ſatis eſt ꝙ ita hodie ſeruat Rota,& Gloſſator in dicta regula dicit etiã Rotã ita iudicaſſe.vt in d.regula.30.latius dicã.

QVAESTIO VII.

QVAERO,nunquid verba iſtius regulæ.ibi,iuris, vel ad ius,poſſint verificari,ſeu habeant locum in iure ad rem quod competebat defuncto? *Verba regulæ, iuris vel ad ius.*

SOLVTIO. Iſtam q.reperio diſputatam per Collectariũ in c.accedens.de conceſ.præb.Et tandem concludit cum opi.Per.& Bo.videlicet locũ nõ habere ſubrogationẽ, & per conſequens nõ erit locus iſti regulæ.Ratio prædictorũ eſt,quia per obitũ habentis ius ad rẽ,tale ius euaneſcit,ex quo nõ fuit ſolidatũ in perſona ſua.Et propterea tale ius deuoluitur ad alios expectãtes,qui eſt ius in ſpe tãtũ cõſiſtẽs.Et ſecũdũ hoc de illo beneficio,ad quod defunctus habebat ius ad rẽ,nõ erit prohibitus ordinari9 diſponere,nec patronus præſentare,qa per obitũ illius nihil dicitur vacare,ſecus autẽ de iure.Et ideo ex iſtis infertur quòd nõ habet locũ ſubrogatio in tali iure ad rẽ.Et per cõſequens regula nõ procederet.Nã illa verba poſita hic

in regula iuris, vel ad ius debẽt in dubio intelligi in potiori ſignificatu, ſicut intelliguntur in l.j §.in perpetum. ff.ſi ager vecti. Iſta eſt opin. Collectarij per me ita declarata.

Tamen contrariam opi.puto veriorem, ex eo, quia tex. in c.1.vt lit.pen.lib.6. prohibet aliquem diſpo nere ſuper iure collitigantis, tamen illud ius, de quo ibi text.loquitur, verificatur in iure, quod præſentationẽ ſol ã tribuit, vt dicit Cald.in conſi.1.vt lit.penden.cum conc or.vt ſcribit Rochus Curti⁹ in tract.iur.patr.in verbo, ho nòrificũ. q.23.Et tamen negari nõ poteſt per pręſentatiò nem tribui tantum ius ad rem, & non in re, vt tradit Abb.in c.q autem, de iur.pat.Et idem Abb.& ibi latius Moder.in ca. cum Bertoldus. de re iudi.Ergo eodem modo habebit locum in tali iure iſta regula.

Breuiter pro decl aratione iſtius.q.de iure ad rẽ diſtinguendũ eſt, prout latè dixi in regula de non tollẽdo iure quæſito.q.1 vti plures ſpecies diſtinxi, & ſecundum illos modos facile colligi poterit, vtrum habeat locum regula Nam in iure quæſito per præſentationem collitiganti defuncto puto procedere iſtam regulam, ex quo factum eſt beneficiũ litigioſum de quo patronus non poteſt præſentare, per ſuperius dicta, vt in d.c.1.Et ideo papa libere de illo diſponere poterit.& ſic eſt dicendũ de aliis iurib⁹ ad rem conſiderabilibus, de quibus in dicta regula dixi. Primã tamen opi.ſequitur Bonifac.Rotæ auditor in clem.1. in 4.col.verſi.3 .concluſio, vt lite.pend. vbi latius diuagatur, cuius rationes mihi ſatis applaudent. Sed quia caſus pendet, non me extendam vlterius.

QVAESTIO VII.

Priuãdus beneficio.

QVAERO, nũquid regula iſta habeat locum quãdo agitur ad priuandũ aliquem beneficio ſuo in forma iuris, vt videlicet, quia commiſit homicidium, vel ob non ſulutionem penſionns, vel aliis ſimilibus cauſis?

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tẽpore Sixti, in vna Lugdu. præceptoriæ, in qua plures egregij viri pro vtraq; parte cõſuluerũt, inter quos fuit Ioachimus de Narnia. tũc primarius aduocatus. Et iterum etiã caſus accidit in alia Hiſpalen.prębend.vt refert hic Gloſſator col.5.vbi dicit Rotam tenere regulã iſto caſu locum non habere. Rationẽ adducit, quia talis cauſa non eſt beneficialis, ſecundum gloſſ.in verſicu.finita.in c.2.vt lite penden.lib.6.quia priuandus poteſt quandocunque vult renunciare antequã

Priuandus.

priuetur

priuetur,& hoc procedit ſecundum eum,quãdo propter illud crimen beneficiatus, contra quem cauſa committitur,eſſet priuandus beneficio. Secus ſi eſſet priuatus ipſo iure quia tali caſu:putat Gloſſator locum eſſe ſubogationi. Suddit tamen Gloſſator colum.fina.intellexiſſe à quodam clientulo ſuo obtinuiſſe in primo caſu ſubrogationẽ. Nam licet ille qui priuari petitur,antequam priuetur, renuntiare vel permutare poſſit,tamẽ à papa ſubrogatio peti poteſt,antequam beneficium vacet iſto modo: vt ſi contigerit prædictum priuandum lite huiuſmodi pendente, mori vel cedere, quod tali caſu dignetur impetrantẽ ad illud ſubrogari.Hæc ſunt que Gloſſator dicit.

Tamen aduertendũ eſt,quod diſtinctio Gloſſatoris de priuato ipſo iure,vel per ſententiã hodie in practica vera non eſt:quia licet magna ſit differentia inter vnum caſum & alium.vt latius proſequar in regula de annali quæſt. 42.Tamen quo ad effectũ iſtius regulæ nulla eſt differentia.vt patet ex regulis Hadriani VI.& Sãctiſſimi D.N.Pauli.3.qui hoc in indiuiduo declararunt innitentes ſtylo curię.Et ratio eſt in prõptu.quia regula iſta loquitur quãdo cauſa eſt beneficialis,quia agitur ſuper titulo beneficij,vt patet text.vnde nõ poteſt aptari ad caſum priuationis in qua de titulo beneficij nõ agitur:ſed de puniẽda perſona beneficiati propter delictum commiſſum, merito gloſſ. in d.c. 2.vt lite penden. & communiter Doct.ibi voluerunt talẽ clauſulã non eſſe beneficialem,ſed prophanã.Et iſta ratio militat,ſiue aliquis debeat beneficio priuari,ſiue ſit ipſo iure priuat⁹ quia licet à lege priuatio ipſo iure inducta ſit,nõ propterea beneficiũ vacat de facto,quia requiritur declaratoria ſententia,& amotio à poſſeſſione,vt in c. cum ſecuudũ, de hæred. libro 6.& in c.licet epiſcopus de præbend.eod.lib.& talis priuatus ipſo iure poſſet ante ſentẽtiam declaratoriam poſſidere pacifice per trienniũ, &defendi regula de triennali,vt ibi latius dicam:quod tamen mortuus collitigans,de cuius ſubrogatione loquitur iſta regula,hoc facere non poſſet.Hinc eſt quod in huiuſmodi lite priuationis de ſtylo gratiæ non dãtur,ſi neutri, vel ſi nulli.Regula igitur iſta ſimpliciter loquẽs de validatione debet intelligi & interpretari ſecũdum mentẽ iuris cõmunis,videlicet de vera vacatione iuris,& facti,vt in c. cum noſtris,& cap.literas.de cõceſ.præben. & ibi notant omnes: non antẽ de vacatione iuris tãtum, alias abſurdũ

Benefi.iũ vt vacet per alicuius priuationẽ quid requiritur

Gratia nõ dãtur etc.

eſſet dare ſubrogartionẽ ad beneficiũ viuentis.vt in c.2. de conceſ,præben.nõ enim ſolet dari ſubrogatio ex ſtylo curiæ ad beneficiũ vacaturum,ſed poſtquã vacat de iure & de facto.c.2.de conceſ.præb.Cum igitur in caſu noſtro tẽpore impetrationis in forma iuris nõ vacet omnino ius collitigãtis,nec cõſtet papę certitudinaliter de vacatione propter delicta,ſed ſperatur vacatio ex euentu litis præcedentib.ligitimis probationibus,nec verificẽtur verba regulæ,quæ de collitigãte defuncto loquũtur,merito regula iſta ad iſtũ caſũ adaptari nõ poteſt, quæ loquitur quãdo ſubrogatio ſub iſto prætextu petitur,qa impetrãs eſt collitigans ſuper beneficio,& ſic ceſſant mens & verba regulæ.Præſertim,quia ab vſu patriſfamilias,& vt apparet ex textu regulę.ſubrogatio nõ datur,niſi in caſu ſucceſſionis vel obitus. Et tamẽ ſub iſtis caſibus caſus priuationis nõ cõprehenditur,vt tradit Fely.poſt alios,quos ibi alleg. in c.in noſtra,in 37.corel.de reſcrip.Et dicam latius in regula de impetr.benefi.per obitum famil.Cardinalium.Et ita pro iſta parte,tempore meo ego ex cõſilio dominorũ iudicaui in vna Auinionen.canonicatus die vltima Ianuarij. M.D.XXXII.in qua agebatur ad priuationem ob nõ ſolutionẽ penſionis,& concluſum fuit,illum qui ob prędictam cauſam non ſolutionis penſionis priuari petitur,priuilegio regulæ iſtius non iuuari, nec etiam quo ad ſequeſtrũ.quia tali caſu nõ procedit clem.1.de ſequeſtra.poſſ. & fruct.vt ſingulariter declarãt domini in deciſione 4.de ſequeſtra.poſ.in nouis,quę eſt repetita in antiquis,num. 394.Limitantur tamen iſta quę dicta ſunt nõ procedere quando iam eſſet lata vna ſententia priuationis,quia tali caſu locus eſſet ſubrogatio: i. Ratio eſt,quia per ſentẽtiã ꝓuidetur de beneficio.vt in cle.auditor.de reſcri.Et ideo practici in ſupplicatione priuationis apponũt,vel apponi faciunt iſtam clauſulam.&cum decreto.quod ſi priuãdus metu priuationis poſt accuſationem & inſcriptionem beneficium huiuſmodi in alterius quàm oratoris fauorẽ reſignauerit, iudices nihilominus ad executionem literarũ priuationis procedere poſſunt,perinde ac ſi reſignatio huiuſmodi minime facta fuiſſet.Et Referendarij ſolent addere poſtea hæc verba poſt primam priuationis ſentẽtiã.Et iſtæ clauſulæ habent iuris fundamẽtum,vt patet ex deciſionib⁹,quas allegabo in d. regula de annali. q.42. Quibus pro pleniori cognitione iſtius materię priuationis,ad denda

Subrogatio quãdo datur.

Subrogationis locus per priuationem.

Clauſula, Et cũ decreto,&c.

dicta ſunt aliqua quę hodie practicantur in ſignatura iuſtitiæ, de quibus Hiſpanus noſter, in practica cancellariæ, & antiqui Referendarij tractant in quibuſdam notis ſignaturæ iuſtitię quæ iam per manus plurium verſantur.

In primis igitur ſciendum eſt, priuationes prędictas nō ſolere ſignaturam cōmittere in curia, niſi delictum fuerit ibi perpetratū, vel cenſuræ, ob quarum incurſum petitur quis priuari, ſint in curia fulminatæ, vel priuandus ſit pręſens, ſeu reſidens in curia, quia in iſtis caſib. priuādus ſortitur ibi forum, vt in l. 1. C. vbi de crimine agi opor. not. in c. poſtulaſti, & in c. fi. de foro competen. *Priuationes.*

Item ſciendū eſt quòd quando impetrans narrat multa delicta ꝑ priuandū perpetrata, & poſtea in cōcluſione petit committi probis viris, vt ſi eis de præmiſſis, vel altero præmiſſorum conſtiterit, d. N. priuent, &c. ſemper conſueuerunt illa verba caſſari, vel altero pręmiſſorum. Quia d. impetrans, diffamans aliquē, de plurib. criminibus, debet arctari ad probandum omnia de quibus illum diffamat. Et propter iſtam rationem euitatur text. qui videtur contrarium probare in c. inter cæteras. de reſcri. Et quod per illud dicit deciſ. Rotæ, 68. inci. licet. in nouis & deci. D. X V. in antiq. declarando vt per Fel. in c. 2. in 11. col. cū tribus ſequen. de reſcript. Et tangūt moder. in c. ſignificante. de appel. Si enim non probat omnia, tenetur ad pœnam talionis, vel ſaltē ad pœnā diffamationis. iuxta c. ſuper his, de accu. & in c. licet Heli. de ſimo. vt ibi lati⁹ dixi in lectura mihi ſubrepta Pataiuij. Hinc eſt quod in priuationib. & aliis cauſis criminalib. puta iniuriarum, quando agitur criminaliter, non datur, & quod ſummariè. &c. quia, vt dixi, intereſt partis propter pœnam talionis. Sed in cauſis ciuilibus datur ſummarius proceſſus, ſed ſolent caſſari hæc verba, ſola facti veritate inſpecta, niſi ex fauore. Qui verò ſint caſus in quibus quis ſit priuandus, vel ſit ipſo iure priuatus, late tradunt Moder. in c. 2. de reſcr. & in c. quærelā. de iureiur. & latius nouiſſimus repetens Andreas Tiraquellus in rep. l. ſi vnquam C. de reuo. dona. Sed vltra ipſos exempli gratia enumerabo aliquos caſus. *Impetrās, diffamans aliquem.* *Proceſſus ſummarius.*

Primus eſt, quando quis exiſtens excommunicatus celebrauit, quo caſu propter irregularitatem incurſam, eſt priuandus beneficis. c. latores. & c. poſtulaſti. de cle. excō. miniſt. Sed hoc ita demum eſt verum. quando excommunicatio eſſet impoſita ab homine, & ille clericus celebrās *Caſus, in quibus quis ſit priuandus.*

ſaltem

ſaltem habuiſſet notitiam excommunicationis per ſolā formam: nam tunc priuari debet beneficiis. vt declarat Abb. in c illud, in tertio notab. de cle. excom. miniſt. Sed quando eſſet excommunicatus à iure, non requiritur aliqua notitia vel monitio, quia præſumitur ſcire ex quo iura ſint notoria. Et ideo in tali impetratione priuationis excommunicati ab homine ſolet apponi iſta clauſula, dū modo excommunicatus declaratus & publicè denunciatus celebrauerit, & hoc propter extrauagantē Martini factam in concilio Baſil. quam declarat Fely. in c. ad probādum. de re. iudi. & in c. 2. in 3. col de ſponſa. & tunc iſtis concurrentib. conceditur ſupplicatio priuationis: ſed in excommunicato à iure, illa clauſula non requiritur.

Clericus excommunicatus. Et eſt aduertendum, quod in prędictam pœnam priuationis non incurreret clericus excommunicatus celebrās poſt pœnitentiam incœptam, licet non finitam, vt tradit Fely. in ca. at ſi clerici, §. de adulteriis. de iudic.

Priuatio ob non ſolutionem penſionis. Secūdus caſus in quo cōceditur ſupplicatio priuationis eſt ob nō ſolutionē penſionis propter quod inciderat in cēſuras: ſed iſta priuatio nō cōceditur alteri quàm ipſi pē ſionario, cuius intereſt arg. c. cū inter. de elect. & c. nō ſolent 2. q. 6. Rota tamē ex quadā ęquitate excuſat debitorē penſionis à priuatione quando offert penſionario omnes ſolutiones temporis præteriti. & refecit expenſas: pro ut accidit in vna coram domino Camillo de Ballionibus pro Ioanne Melendes Priori Burgen. contra quem dominus Martinus Romam agebat ad priuatioē ob non ſolutionem penſionis. Quod eſt verum niſi magna fuerit debitoris proteruia, & doloſa contumacia: nā tunc Rota procedit ad priuationem, vt fecit Rota in vna Cremonen. prioratus coram domino Chriſtophoro Panigorola.

Impetratio per priuationem. Poſtremo quo ad iſtā materiā datur vna regula generalis ꝙ nunquam ſignatur inpetratio per priuationem, niſi forma iuris, id eſt, niſi de iure ille veniat priuandus. Nec debet apponi clauſula cōditionaliter, ſi priuandus eſt, propter honorē ſignaturæ, quę propter aſsiſtētiam principis videtur habere iura in ſcrinio pectoris, & tamen ſi conditionaliter reſcriberet videretur argui de ignorātia iuris, vt in ſimili ſignatura dicit Gloſſator in reg. 25. in 4. col. ſupra eod. Nā vt dicit tex. in l. 2. §. Seruius. ff. de orig. iur. turpe eſt patritio, & cauſas agēti, ignorare ius in quo verſatur. & idem Cic. dicit in oratione pro Cluētio, Hinc il

Oxom. epiſcopus ab

lud

lud ortũ habuit,quod dicitur in Euangelio Io.3.c. Tu es magiſter in Iſrael,& hęc ignoras?Vnde meritò Alexand. papa.3.Oxomen.epiſcopum reprehenderat.qui cùm eſſet præditus ſcientia ſanctorum patrum, conſtitutiones igno rare non debuerat,vt patet in c.cum ſis.de conuer.cõiu ga.Sic etiam à Cicerone Publius Conſa reprehendi me ruit qui cũ tanquam teſtis interrogaretur,& ille nihil ſe ſcire diceret.Cicero in eius imperitiã iocatus.Diſce quæ ſo,an forſã de iure te interrogatũ credis?Dolo enim aſcri bitur iuriſperito ſi iura ignoret,vt dicit Bal.in c.1. §. iudi ces.de pace iura.fir.ſequitur moder.Aquen.in l.1.col.3.ff. de leg.Cum igitur Referendarij & omnes aſſiſtentes pa pæ in ſignatura ſunt iuriſperiti,verecũdum videretur ſi in terrogati de iure ipſi aliis reſpondendum committerent: iſta enim procedũt,niſi caſus priuationis propoſitus eſſet valde dubius, quia tali caſu non eſſet inconueniẽs ſigna re comiſſionem in forma,& prout de iure:quia tales caſes exorbitantes poſſunt aliquãdo à peritis ignorari, vt dicit Ioan. Faber, & Ang. in §. ſuſpectus el.2.circa fi.inſtitut. de ſuſpec.tut.& Saly.in l leges ſacratiſſimæ.C.de legi.re fert Iaſ.in l.ꝙ te.col.fi.ff.ſi cer.pet.cum concor.vt ſcribit Fely.in c.de quarta.in 8.col.de præſcript.vnde non ab re voluit Bal.in c.fi.de conſtitu.ꝙ ſententia lata contra ius ambiguum valet & excuſat. plura refert Fel.in proœ.de cretal in 2.col.plures alios caſus in quibus clerici ſunt be neficiis priuandi cumulaui in tract.de offi.poteſtate & ſty lo ſacræ ponitentiariæ, quæ hic non curo repetere. Et an tales priuandi antequam priuẽtur faciãt fructus ſuos, latè ſcribit Fely.in dicto capi.de quarta.nu.32.& ſeq.

Alexan. papa reprehenſus.
Pub. Conſa reprehẽſione dignus.
Iuriſperito dolo adſcribitur, ſi ignoret.
Caſus exorbitantes à peritis ignorari poſſunt.
Senten. lata contra ius ambiguum.

QVAESTIO VIII.

QVAERO, ponamus duobus litigantibus ſuper bene ficio ſuo, ſupeueniſſe ad litem quendam alium ter tium pro ſuo intereſſe producẽs fortè acceptatio nem virtute gratię expectatiuæ,& vnus ex primis litigan tibus moriatur: Alter verò ſe ſubrogari petit cum clauſu la quatenus alicui non tollatur ius quæſitum. Dubitatur nunquid ſubrogatio valeat, attento quòd de iure tertij acceptantis conſtat in actis?

SOLVTIO. Quæſtio iſta nõ videtur habere dubitatio nem ſtante iure acceptantis in actis,de quo niſi expreſſè papa mẽtionem faciat,ſubrogatio non valebit.quia illud ius per acceptationem acquiſitum,quo ad iſtũ effectum, præſet

Acceptã. de iure.

præſeruatur per dictam clauſulam, quatenus non tollatur ius quęſitũ vt eſt deciſio in terminis Egidij de Bellamera in conſi. ſuo 35. col. fi. vbi bonas & legitimas rationes ponit, quæ ibi videri poſſunt, & mihi ſatisfaciunt. Cæterũ q̃ ius competat acceptanti, & quanti ſit ponderis, dixi latius in regula de non tollendo iure quæſito. q. 1.

QAESTIO IX.

Subrogatus quo ad litem.

QVAERO, an ſubrogatus quo ad litẽ, & ius defuncti cenſeatur etiam ſubrogatus quo ad poſſeſſionem?

SOLVTIO. Iſta quæſtio reperitur terminata per Egid. deci. 351 quę quidẽ deciſio ita diſtinguit, q̃ in aliqua parte ſubrogationis facta eſt mentio poſſeſſionis. Et tunc impetrans cenſetur ſubrogatus ad illam, quia videtur papa de illa cogitaſſe. Aut verò in nulla parte fit poſſeſſionis mẽtio, & poſſeſſio non cõprehenditur ſub illis verbis ſubrogationis. ita concludit ibi Egid. cũ quo cõcordat deciſ. in antiquis. 385. incip. nota, q̃ ſubrogatio. Et Boniſ. de Vital in cle. 1. 6. col. verſi. nona cõcluſio. vt lit. pẽ.

Sed aduertendũ eſt, q̃ in prædictis ineſt quidã ſcrupulus, qui prædicta omnia turbare videtur. Nã deciſiones prædictæ poſſeſſionem iam acquiſitam eſſe iuris fatentur, dum allegant. l. peregrè. ff. de acqui. poſſ. & l. licet. C. eo titu. & not. in c. cum noſtris. de conceſ. præbend. Et tamen nolũt eam ſubrogatione litis & iuris comprehendere, cu ius contrarium dici debet. Quia videmus regulam. 15. de iure quæſito non tollendo poſſeſſionem acquiſitam cõprehendere, licet de ea mentionem non faciat, vt tenuit Rota in quadam cauſa, de qua ibi mentionem feci. in 1. & 5. quæſt. ergo eodẽ modo dicendum videbatur iſto caſu.

Regula de iure quæſito an comprehendat &c.

Et ideo vt ſcrupulus iſte tollatur, poſſent iudicio meo in hac materia diſtingui plures caſus. Primus quãdo aliquis eſt ſimpliciter ſubrogatus in litẽ & ius defuncti, & tali caſu, ſi in nulla parte gratiæ eſt facta mentio poſſeſſionis, ad illã nõ cenſetur ſubrogatus, & ita procedũt dictę deciſiones. Secundus caſus quando ſubrogatio facta fuit nõ ſimpliciter ad ius, ſed ad omne ius, quod defuncto quomodolibet competebat, & tunc venit poſſeſſio ratione illius dictionis vniuerſalis, omnis, quæ de ſui natura aliàs non cõprehenſa cõprehendit, vt probat Dy. in rubrica de regul. iur. lib. 6. & ad hoc eſt expreſſa deciſio dominorum ſub tit. vt lite pend. in no. deciſ. 5. quæ hoc tenet & ſequitur eam Fel. in rub. de reſcri. in 3. col. verſ. & ideo dicit Rota.

Tamen

Tamen adhuc iſta non omnino ſatisfaciunt, ex eo, quia Egid. in deciſione loquitur etiam per verba vniuerſalia ad omne ius, & tamen vult poſſeſſionem comprehendi, niſi de illa ſit facta mentio.

Quamobrem putarem, vt hæc omnia contraria ceſſent, faciendam differentiam inter ſubrogationem gratioſam, & cõmiſſariam, ſiue mandatum de ſubrogando, vt primo caſu talis ſubrogatio, quia fauorabilis, cõprehendat poſſeſionem, argumento c. ſi pluribus. de præb. lib. 6. Et ita procedant quę dicta ſunt de regula. 15. de non tollẽdo ius quęſitum: quia ex quo regula eſt fauorabilis, concordans cum iure communi, late interpretando, poſſeſſionem capit, ne aliquis etiam in minimo indebitè damnum patiatur. Sed in ſecundo caſu quando ſubrogatio in forma iuris eſt, ex quo commiſſiones ſunt ſtricti iuris, & in eis tantum comprehenditur, quantũ exprimitur. vt not. in c. 1. & in c. diſpendia. de reſcri. lib. 6. Ideo in tali mandato de ſubrogando, poſſeſſio non comprehenditur, niſi exprimatur: & ad iſta conferunt quæ dicam in regula de annali. q. 68. vel dicas quod deciſ. Egid. in interdicto vnde vi, vi procedit, concernens poſſeſſionem, quia illud nunquam trãsfertur per quæcumque verba generalia ſubrogationis, niſi ſpecialiter cõcedatur, vt dicitur in d. deciſione Egidij, quę in hoc communiter per Rotam approbatur. vt vidi in pluribus cauſis, & ita ſe habet ſtylus ſignaturæ. Deciſio vero 5. vt lit. pend. in no. cũ aliis procedunt in poſſeſſione ſimplici & non quando defuncto, vel cedenti interdictum cõpetebat, quod not. & faciunt ad iſta, quę dicam in regula de triennali. q. 11. Et per iſta videtur poſſe decidi difficultas, quę modo per aduocatos diſputatur in cauſa zamorẽ. beneficiorum coram R. D. Marſicano.

QVAESTIO X.

QVAERO. à quo tempore incipit computari mẽſis de quo hic ſit mentio, an à tempore datæ ceſſionis per collitigantem in alium tertium factæ. an verò à tempore conſenſus apud notarium. Cancellariæ præſtiti? *Menſis à tempore datæ an verò à tempore conſenſus præſtiti computari debeat.*

SOLVTIO. Mihi videtur illum menſem computari debere à tẽpore præſtiti conſenſus, prout dicitur in regula de infirmis reſignantibus, de cõputatione illorum viginti dierum. Et hoc ratione fundatur, quia antequam conſenſus præſtetur, non poſſumus eſſe certi per ſolam ſupplicationem ſignatam, an collitigans verè ceſſerit, cũ poſſet

alius

alius eo inſcio ſupplicationem ceſſionis finxiſſe. Itaque reſignatio non poteſt dici perfecta nondum cõſenſu præſtito,& hinc eſt,quod quis ante præſtitum conſenſum,etiam ſupplicatione ſignata pœnitere poteſt.Et tenuit Rota annis præteritis in vna Placenti. Archidiaconatus de Trugillo,& in aliis pluribus cauſis,quia nihil dicitur actum,cum aliquid ſupereſt ad agendum.c.cum ſuper. de officio de legat.l.fin.C.ad Sillan. Et hoc manifeſtè probatur per regulam Cãcellariæ,nume.43.inferius poſitam quæ prohibet reſignationes expediri,niſi prius quis per ſe,ſi præſens eſt,vel per procuratorem ſuum ſpecialem in Cancellaria expreſſè cõſenſerit & iurauerit vt moris eſt. Apparet igitur ante præſtitum conſenſum reſignationes nihil proficere:à die igitur præſtiti conſenſus,quo tempore reſignatio dicitur perfecta & conſequi effectum,ille menſis numerari debet.Et ita videtur ſentire Fely.hic in quadam poſtilla,licet propter vitium ſcriptoris constructus verborum eius intelligi vix poſsit.Sed maior eſt difficultas ſcire quando incipit mẽſis ſubrogationis fiendæ à collitigãte per obitum collitigantis,an à tẽpore mortis collitigantis,an verò à tẽpore notitiæ ſubrogantis? Solutio.Putarẽ tempus cõputandum à die obitus collitigantis,vt tollatur omnis occaſio fraudis,prout etiã computatur in c.ſtatutum.de præb.lib.6.quia in dubio tẽpus debet eſſe continuum, vt per gl.in rub.ff. de perpe.& temp. præſcr.Et bene verum,ꝙ ſi collitigans eſt abſens, vel habeat aliquã iuſtam cauſam ignorantiæ, tali caſu menſis inciperet à die notitiæ,vt declarat Abb.in c. quia diuerſitatem.in vltimo notabili per illum text.de conceſſ.præb. & quia principium notitiæ poſſet eſſe incertum,incipiet menſis à data ſubrogationis, dato legitimo impedimento,de quo dixi in regula de infirmis reſignantibus,

Actum nihil dicitur cũ aliquid ſupereſt. ad agẽdũ

Mẽſis ſubrog.&c. an a tempor,&c.

QVAESTIO XI.

QVAERO,an regula iſta habeat locũ ſi lis moueatur propter reſcriptũ,ſiue cõmiſsionẽ ſubreptitiã? SOLVTIO Dicendum eſt ꝙ non,quia regula iſta loquitur de lite & de collitigantibus:ergo debet intelligi in dubio de lite valida quia lis inualida litis pendentiam non inducit,nec de illa opus eſt mentionem facere, nec text.in c.1.& 2.vt lit.pendende.lib.6 in tali lite locũ habent,vt dicit deciſio.75.incip.nota,quòd attẽtata.in titu.de appella.in antiquis.ſequitur Fely.in cap.ex tenore. in

Cõmiſsio ſubreptitia.

in.3.colū.de reſcrip.Imo voluit Martinus in quadam ſua conſtitutione, de qua mentionem feci ſupra in proęmio iſtius regulæ,& de qua meminit hic Fely.quòd beneficiū non dicitur litigioſum quo ad validitatem ſubrogationis, niſi proceſſum fuerit ad omnes terminos ſubſtantiales,& dicit idem Fely. illam conſtitutionem factam fuiſſe propter vnum qui citauerat quendam Odoardum Portugalen.dum moriebatur, pro quibus facit deciſio 310.in no. Sed omiſſa illa cōſtitutione Martini, quātum ad propoſitum queſtio.noſtræ,quando lis eſt introducta p reſcriptū ſubreptitiū,res non habet difficultatem: qa vbi nullū eſt ſubiectum,litis correlatiuū corruit,vt dicit Bal.in c.1.de feu.guar,Et ſic nō poſſunt dici collitigātes,ſine quib. regula iſta verificari nō poteſt. faciūt pro iſta parte quæ dixi ſuperius quæſt.2.quæ dicentur infrà quæſt.proxima.

QVAESTIO XII.

QVAERO, qui dicantur collitigantes ad effectum iſtius regulæ? *Collitigātes.*

SOLVTIO.Illi collitigantes dicuntur,qui principaliter agunt cauſam & ventillant, vnde ſi ego cōmiſi cauſam contra Titium,& ille comparet, vel cōtumaciter ſe ſubtrahit, ille dicitur mihi, & ego illi collitigans.l.ſimul litigantes. Sed ſi Titius,cui ego ſum collitigans,cōmittit cauſam contra Ioannem ſuper moleſtationib. & ille comparet, non diciur ille Ioannes mihi collitigans, ſecundum Rotam,vt dicit Fely. qui refert ſe propoſuiſſe in ſignatura ſupplicationem ſubrogationis pro tali,& papa noluit ſubrogare,quia non diceretur collitigans. Requiritur ergo quòd mutuò litigent ſuper titulo eiuſdem beneficij,ad effectum,vt dicantur collitigantes,vt priuilegio iſtius regulæ fruantur.

Et eodem modo ſi vnus ex duob. correis à me cōuētis cedit iuri & liti,& alter correus,qui fuerit à me in commiſſione nominatus,non tamen fuit citatus,petat ſe ſubrogari illi cedenti,narrans ſe collitigantem, & litem motam,quòd tali caſu ſubrogatio non valebit: ſed ego actor qui illum cedentem citaui, potero me ſubrogari petere illi cedenti cui vere ſum collitigans, & ſubrogatio alterius correorum erit nulla.Et ita hic refert Fely.fuiſſe mētem papæ,dum irritat hic prouiſiones ante mēſem factas. Sic etiam ſi Titius ſuper vno beneficio citat me coram vno auditore, & Gaius ſuper eodem beneficio trahit me

coram alio auditore,& Titius cedat lite pendente in tertium, Gaius ſe ſubrogari petere non poterit, quia nō eſt collitigans Titij, licet litiget mecum ſuper eodem beneficio, ſed vtriq; ſunt bene mei collitigantes,& ego illis potero ſubrogari,& illi mihi ſecundum iſtam regulam. Et quamuis videatur hoc caſu ceſſare ratio poſita hic in regula, videlicet, Ne noui collitigantibus aduerſarij dentur, & per conſequens ceſſare debet hoc caſu regulæ diſpoſitio, cum Gaius non ſit mihi nouus collitigans, cum iam ante ceſsionē Titij ſuper eod. beneficio mecū litigaſſet. Tamen licet iſta ratio nō militet, militat tamen alia, q̃a Gaius nō dicitur collitigās Titij, & iſta regula ſubrogationē non concedit collitigātib. pro qua opinione eſt optima deciſ Rotæ in non. 12. tit. de reſcrip. quæ probat, ꝙ ſi ego committo cauſam contra A. & B. & ſuccumbam, non poterit auditor cognoſcere inter A. & B. quia illi collitigantes non ſunt, nec habet inter eos iuriſdictionem vigore meæ commiſſionis: quia debet inter eos noua inſtantia ſiue iudicium incipere vigore alterius nouæ commiſsionis. Et idem deciſ. 2. eodem titu. in antiquis. cum quibus concordat Egid decſio. 448. incip. commiſſa cauſa &c. pro prima tamen opin. viget deciſ. eiuſdem Egid. 96. incip. licet actor, &c. quæ innuit, ꝙ vbicunque aliquis poteſt prætendere intereſſe in beneficio de quo litigat, licet ille non ſit collitigans cum ſuperſtite, nihilominus ſubrogatio locum habere poteſt. Et auditor, mortuo actore, reum ſuperſtitē ab inſtātia iudicij abſoluere nō debet, propter ſubrogādos,& illos quorum intereſt. ita ibi Egid. Tamen tenendo primam opinionē, quæ mihi videtur verior, ad illam deciſionem Egidij patet multiplex ſolutio. Prima, quia illo tempore iſta regula prohibens aliis collitigantib ſubrogari, adhuc ædita non erat, vt patet in proœmio iſtius regulæ. Secūda, quia Egid intelligi debet quando remanēt illi, quorum intereſt, qui etiam fuerūt collitigantes, alias male diceret Egidius: quia in alios auditor nullam haberet iuriſdictionem per prædictas deciſiones. Item quo ad effectum iſtius regulæ nō dicitur collitigans qui appellat extraiudicialiter ad curiam. Nam licet illa appellatio deuoluat cauſam, non tamen inducit veram litem, quo ad iſtum effectum, vt colligitur ex deciſ. 310. incipien. ſi reus & poſſeſſor, in nouis. de qua plura dicam in regula de triennali, vbi accidit caſus.

Poſt e

Poſtremo non dicuntur illi collitigantes qui vigorē reſcripti nulli inſtruunt litem, quia per reſcriptum nullum non datur iuriſdictitio c.1.de reſcript.lib.6.&ideo illi nō dicuntur collitigantes, quia non entis nullę ſunt partes. Nam collitigans à lite nomen capit:& vbi non eſt lis, non collitigantis nomen non competit: quia ſi re priueris, nec nomen habere mereris, vt dicit tex.in l à nullo.C. de feriis.& in cap.dicat.32.quæſt.4.cum concord.vt per gloſ. in cap.quę ipſis.38.diſtinct.& in cap.cor epiſcopi.69.diſt. Et licet iſti collitigātes nō dicantur, tamen aduerſarij denominari poſſunt, vt tradunt Moder.in c 1.de iudic. quia aduerſarius non tam ex lite quàm ex voluntate & animo contendendi denominationem capit, faciunt ea quæ ſupra.q.proxima dixi. *Aduerſarij nomen vnde denominationē capiat.*

QVAESTIO XIII.

QVAERO, quid ſi vnus ex duobus præſentatis collitigantibus moriatur, an patroni poſſint præſentare alium ad dictum beneficium, & ſic dare nouum collitigantem?

SOLVTIO. Lapus alleg.22.tenet quod nō.quia tex. in ca.1.vt lit penden. li.6. habet locum in præſentatione,& iſta eſt cōmunis opi.vt apparet ex his quæ Rochus Curtius congerit in tract.iuriſpat.in verbo,honorificum, quæſtio.23.Et iſtam opinionem ſequuti ſunt Reuerendi P.& domini mei auditores in vna Barchionen.beneficij ſancti Chriſtophori.corā R.P.D.Marcello pendente.26. Nouemb.M D XXXV. quicquid dixerit quidā Modernus in nouo tract.iuriſpat.fol.208.cuius dicta nō refero.qa videtur ſatis verboſa,& impleret ſex bonas papyri paginas.

Solum huic cōcluſioni obſtat vnum, de quo ſolus aduertit Fel.hic in quibuſdam mendoſis & breuibus apoſtillis, vix tamē legibilibus. videlicet, quia ſi dicimus patronum non poſſe præſentare, ſequeretur hoc inconueniens, quod altero ex prę ſentatis collitigātibus decendente, ille ſuperſtes, qui non haberet cōcurrentem compræſentatum, poſſet obtinere in illa lite iniuſtè, prout fuit dictum in quadā cauſa Piſana, quod tamen cauendum eſt. *An patronus poſſit præſentare aliū ad benefic.*

Tamen tenendo primam opi.ad iſtam rationem facilis eſt reſponſio, quòd nō debet præſumi illū iniuſtè obtinere poſſe, quia iſte collitigās ſuperſtes propter ſubrogationem innititur iuri ſuo,& mortui collitigātis: & verum eſt dicere penes aliquem illorum remanere ius ſaltē reſultās

ex clauſulis generalibus,aliàs ſupradicta ratione attenta, idem dicẽdum eſſet quando alter ex electis collitigãtib. moreretur,vt videlicet eligentes deberent alium eligere propter illam ſuſpicionem,quod tamẽ fieri prohibet tex. in dict.ca.1.Et ideo lex ſuſpicari vetat triſtem euentum, vulg.l.inter.§.ſacram.ff.de verb.obliga.Præſertim in caſu noſtro,in quo per prohibitionẽ alterius præſentationis lites ſopiuntur,vt hic dicitur in principio iſtius regulæ.Quę quidẽ ratio nedum priuatã vtilitatem concernit, propter quam poſſet papa ius beneficij vni auferre,& adiudicare alteri.vulg.l.Lucius.ff.de euictio.Et iſto caſu ratio & timor Fely.euitatur,quia ſuperſtes obtineret virtute illius text.in d.c.1.& quod fit lege permittente,legitimè & iuſtè fieri dicitur,vt in vulg.l.Gracchus.C.de adulte.quamuis prædictus Modernus nomine Cæſar Lambertinus,in dicto nouo tract.iuriſpat.conatur nouũ intellectum dare ad dictum.ca.1.per quem contendit probare illum tex.non habere locum in præſentatione,quibuſdã ſatis argutis rationibus,quæ magis diſputationis cõgreſſu, quàm vbi agitur de bono,& æquo,prout in iudicando procedere poſſent.Tenenda eſt igitur iſta opinio,quã Rota non ſolum,vt dixi meis temporibus,ſed etiam antiquis,Sixti & Alexandri eſt imitata.

Lex ſuſpicari vetat triſtem euentum.

QVAESTIO XIIII

Collitigans.

QVAERO,quid ſi quidam tertius non collitigans obtinuit ſe ſubrogari in locum,& ad beneficium illius qui iam obtinuit executoriales contra aduerſarium,qui illis nondum executis deceſſerat,nunquid ſit locus regulæ?

SOLVTIO.Deciſio iſtius caſus pendet ab illa difficultate,vtrum per ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam,nondum tamen executam dicatur finita lis : quam q.latè attingam,in regula de annali.quæſtio.42.& in regula,de triẽnali.Nam ſi lis eſt finita,prout innuitur in c.1.de lit.conteſt.lib.6.& in l.cauſas.C.de tranſactio: non erit locus iſti regulæ,quia vbi non eſt lis,non eſt aliquis collitigans,qui ſubrogari poſſit.Sin verò adhuc poſt rem iudicatam reliquiæ litis manẽt,prout innuitur in l.inter, ff.de arbit.regula locum habebit.

Quid igitur dicendum iſto caſu omiſſa iſta cõtrouerſia,de qua latiùs ſcribam in dictis regulis?Crederẽ in q. propoſita,non eſſe locum huic regulæ,quia lata ſentẽtia

quæ

quæ tranſiuit in rem iudicatam, licet reus condemnatus poſſit adhuc dici & appellari aduerſarius, per ea quæ Moder. ſcribunt in c. 1. de iudic. Tamen collitigãs dici nõ poteſt, cũ lis ſit finita quo ad iſtũ effectũ, & hoc viua ratione probatur, quia ſi lite pendente vnus collitigãtiũ cedit tertio, alter collitigãs peti poterit ſe ſubrogari: ratio eſt, qa lite pendẽte dicitur innouare in præiudiciũ collitigãtis, qui forte ex litis euentu poſſet victoriã & ſententiã canonizatoriã ſui iuris, & adiudicatoriã beneficij reportare: ſed iſta ratio ceſſat quando vnus ex collitigãtib. obtinuit ſententiam, quæ iã tranſiuit in rẽ iudicatã, ſuper qua executoriales decretæ fuerunt: quia ſi talis cedit, collitigans nihil prætẽdere poterit, nec ex illa ceſſione in aliquo ſibi præiudicatur: ergo non poteſt vti priuilegio iſtius regulę, q datur vero collitigãti, vt ſe à iactura, & litiũ anfractib. propter nouos aduerſarios liberet, quę omnia hic ceſſant. *Aduerſarius quis dici poteſt.*

Nec obſtant ea quæ in dicta regula, de annali & triennali dicam, litem non extingui poſt rem iudicatam non executam: quia illud procedit quo ad quæſtionem de qua ibi tractatur. Sed quantum ad iſtam q. illa non cõueniũt, & ideo diuerſa ratio diuerſum parit iuris effectum. *Litem nõ extingui, &c. quomodo procedat.*

Limitarem tamen prædicta, niſi reus condemnatus per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatã, aduerſus ſententiam reſtitutus fuiſſet, quia tali caſu efficeretur verus collitigans. vt prius erat, quia reſtitutio reponit rem in primũ ſtatũ, l. 1. C. de ſen. paſſis. & l. quòd ſi minor §. reſtitutio. ff. de mino. Et ideo credo in eo habere locum regulã quia virtute reſtitutionis dicitur adhuc lis pendere, conſequenter ſua ſubrogatio infra menſem poſt impetrationem alterius erit potior, & præualebit impetrationi alterius tertij, niſi regulę derogatũ eſſet in impetratione illius tertij, cui ſæpe ſolet derogari, vt dicetur inferius. † *Ratio diuerſa.* *Reſtitutio.* *† Iure di li poſt ſententiam diffinitiuã ſi impetrata fuerint reſcripta reſtitutionis in integrũ, placet ea non admitti: nec citra appellationem retro*

QVAESTIO XV

QVAERO, quando iſti regulæ ſoleat, & quomodo derogari?

SOLVTIO Iſti regulæ ſæpe vidi derogari in beneficiis litigioſis vacantibus per ceſſum, vel deceſſum, & adnotauit Reuerend. bo. me. Laurentius Card. ſanctorum Quatuor in lib. derogationũ regularum, Et certè eſt malè factũ iuditio meo, quia tex. in c. 2. vt lit. pen. lib. 6. prohibet ſubrogationes, ne propter nouos aduerſarios malitioſe interdum litigia in eccleſiarum diſpẽdiũ prorogari

 contingat

contingat: aliquando tamen propter iſtam rationem fuit talis derogatio denegatā, niſi pro magnis viris, & Cardinalibus. ſed ratio dicti .c. 2. magis militare videtur, quando ſubrogatio datur cardinali, vel aliis potentioribus, quibus facilius denegari deberet. quia atrocem, terribilē, & minacē vultū oſtendere poſſunt aduerſariis ſuis. argumē. l. 1. C. ſi qua præd. pot. & in l. 1. C. ſi rect. prouin. Et ideo non immeritò iactura cauſæ afficiuntur, qui potentiorum patrocinium inuocant, vt diſponitur in l. 1. & 2. C. ne lic. pot. Quamobrē laudari meruit tēpore Innocen. Octaui, Cardina. Aluarien. tunc ſignaturam obtinēs, qui duobus Reuerendiſſimis cardinalibus, videlicet cardinali ſancti Petri ad Vincula, qui fuit poſtea papa Iulius II. & Reue. Card. de Fuxo, quærentib. tunc reſpectiuè ſibi cōmendari omnia beneficia per obitū quorundam ſuorū familiariū tūc vacantia, etiā litigioſa cum derogatione iſtius regulę denegauit expreſſe derogationem regulæ, licet plurimū ſuper hoc ſolicitatus & importunatus fuiſſet. Et ideo bona illa prouiſio, quæ in ceſſionibus collitigantiū in perſonam tertij apponitur, videlicet dummodo orator nō ſit cedente potentior, de quo dixi ſuperius in prooemio iſtius regulæ, verſic. fin. in 1. quæſt. Et licet vt dixi, tempore Innocentij, etiā cardinalibus nō cōcederetur derogatio iſtius regulæ: tamen hodie indifferēter cardinalibus cōceditur, prout alia ſingularia in eorū fauorem introducta ſunt cōtra regulas iuris, vt dixi latius ſuprà in regula proxima, tractando materiā ſignaturæ iuſtitiæ. propterea non ſine cauſa prælati procurant per ſaxa, per ignes fieri cardinales. Eſt tamē aduertendū, quòd quādo cardinalib. datur ſubrogatio, & derogatio regulę per obitū ſuorum familiarū, tunc ponitur quòd diſpoſitiuè familiaritas & continua cōmenſalitas dicti cardinalis exprimatur. In quorum fauorem etiā introductum eſt de ſtylo ſignaturæ, quòd in prouiſionibus beneficiorum vacantium per obitum familiarium eorundem cardinalium non detur derogatio iſtius regulæ, vt dicam in regula de beneficiis vacant. per obitū familiarium &c. Nō datur etiam derogatio iſtius regulæ in beneficiis cōſiſtorialibus, hoc eſt in monaſteriis virorū valorem ducentorum Florenorum auri ſecundum comæſti. exceden. quia talia beneficia ſunt per quandā regulam reſeruata, & ſolet de illis conſiſtorialiter prouideri per viā cedulæ, de qua vnā regulam fecit ad partē Clemens VII.

dic, eſt locus, ſi ſemel cauſæ fuerint iudicatæ ſententia, quas prouocatio nulla ſuſpendat, ſed eos, qui talia reſcripta meruerunt etiam à limine iudiciorum expelli l. fin. C. ſen. reſcin. nō poſſe. neque ſententiis finita negotia reſcriptū reuocare oportet, ſed appellationibus tantum. l. ſententiis. C. de erro. aduoca. nec ex reſtitutione in integrum ſuſpenditur executio ſententiæ: nam diuus Seuerus & Imperator

vii. Et hoc procedit, niſi per viam conſiſtorij eſſet data prius ſubrogatio, vel facta prouiſio. Et ita ſeruat ſtylus, qui habetur pro lege, vt in c. quàm graui. de crim. fal.

Antoninus non audierunt in colorate reſtitu. d. ſi de autem aduerſus fratrem poſt cauſam, in eorum auditorio finitam. l. minor magiſtratus ſinant in princeps. ff de minor.

QVAESTIO XVI.

QVAERO, quæ eſt ratio quare mouenti litem contra triennalẽ poſſeſſorem hic nõ datur ſubrogatio?

SOLVTIO. Eſt clara, quia ex quo lis quæ mouetur contra triennalem poſſeſſorem eſt improbata per regulam de triennali, & cenſetur quo ad iſtum effectũ calũnioſa. Nam non videtur bonum ius competere litiganti quod elidi exceptione regulæ poteſt, vt in l. ſi vnus. ff. de pact. tradit Decius cõſi. 104. & dixi in §. 1. inſtit. de actio. vnde qua ratione impetrãtes cõtra ſenes & infirmos prohibentur hic ſubrogari, quia præſumũtur improbi litigãtes, & non fouere bonum ius, eadẽ ratione, & illi qui mouent litem triẽnalibus poſſeſſoribus pacificis. noluit enim papa approbare hic talem litem ad effectum ſubrogationis. Tamen, licet quo ad beneficiũ menſis, de quo loquitur iſta regula, huiuſmodi litigantes contra triennalem poſſeſſorẽ nõ iuuẽtur, iuuãtur tamẽ beneficio iuris cõmunis de quo in c. 2. vt lit. penden. lib. 6. Nam collitigans aduerſario intra triẽnale mortuo, poterit proſequi ius ſuum, & ſententiam obtinere, vt tenet etiam Fely. hic.

IOANN. MILL.

QVAESTIO XVII.

QVAERO, de notabili q. Duo litigant: mortuo vno ex illis, quidam tertius nõ collitigans obtinuit primo ſubrogari ſine derogatione iſtius regulæ. Secũdo loco quidam alius etiam nõ collitigans obtinet ſubrogationẽ cũ derogatione regulæ. Tertio loco collitigans ſuperſtes infra menſem hic deſignatũ ſuam ſubrogationem impetrat. Quæritur modo quis iſtorum præferatur?

Collitigãtes ſubrogationem obtinent.

SOLVTIO. Videbatur dicendum ſecundo loco ſubrogatum debere præferri, ex quo habebat derogationem iſtius regulæ. Nam licet eſſet ſecundus in data, primus illi non præferebatur, quia non habuerat regulæ derogationem. neque etiam collitigans videbatur illi præferendus, ex quo erat poſterior in data.

Breuiter prædictis non obſtan. cõtrarium fuit deciſum, videlicet collitigantem, qui tertio loco ſubrogationẽ infra menſem impetrauerat, & erat vltimus in data, debere omnib. præferri per iſtam rationẽ, quia clarũ erat, ꝙ quãdo ſecũdus impetrans obtinuit ſubrogationẽ cũ derogatione

tione regulę,iam beneficiũ erat plenum in perſonam primi,& iam fuerat per prouiſionẽ ſibi factam acquiſitũ ſibi ius in re,abſque eo ꝙ cõſecutus fuerit poſſeſſionẽ,vt not. Ioan.And.in c.prę ſenti de offic.ordi. li.6.de cuius prouiſione ſecundus impetrans mentionem non fecit.igitur ſecunda ſubrogatio erat nulla prima non caſſata,iuxta not. in ca.auditis. de elect.& tradita per Imol.in ca.cum noſtris. de conceſ.præben.& Fely.in c.in noſtra,de reſcript.

Nec obſtat,quòd primus impetrans non habuerat derogationem regulæ, quia hoc non reddidit gratiam cõditionalem, licet redderet reſolubilẽ, data poſtea oppoſitione regulę. Interim tamen gratia primi erat pura,ſimplex & valida,cuius validitate extante,ſecunda ſubrogatio nõ valuit,vt eſt dictum.Modo iſte primus impetrans ſine derogatione regulæ,licet vincat ſecũdum impetrantem,vt eſt dictum,non tamen vincit collitigantem tertio loco ſubrogationem impetrantem,ſed vincitur ab ipſo collitigante per diſpoſitionem iſtius regulę,quæ vult collitigantem infra mẽſem ſubrogatũ vincere omnes alias impetrationes nõ habentes derogationẽ regulæ.Et licet iſte collitigans à ſecundo impetrãte vincatur propter regulæ derogationem,tamen quia ſecundus impetrans vincitur à primo,& primus à collitigante,locus fuit diſpoſitioni. cap.authoritate Martini.de conceſ.præben.vbi ponitur regula iuris. quod ſi vnico vincentem te,à fortiori vnico te.Et ita per iſtam rationẽ determinauit iſtam quæſt,Rota ante direptionem vrbis in vna Tiraſonen.canonicatus,& præla.de Tutela coram D.Guliel.Caſsiodoro,vt D.Martin.Rom. egregius & antiquus procurator,tũc adnotauerat,vt ipſe mihi retulit,

QVAESTIO XVIII.

Intruſus à principio litis.

QVAERO, quia hic dicitur, quod intruſo pri⁹ in beneficio nõ datur ſubrogatio.Quid ſi à principio litis fuit intruſus,ſed lite pendente deſinit eſſe, vtrũ poterit ſe ſubrogari in beneficio per obitum collitigãtis

Qualitas ſemel poſita,&c.

SOLVTIO.Videtur dicendum ꝙ nõ:quia ſufficit quòd ſemel fuerit intruſus. Nã qualitas ſemel poſita implet diſpoſitionem,licet poſtea ceſſet,vt eſt glo. notabilis in verbo, canonicis.in ca.ſtatutum.de reſcript. lib.6.& ibi dixi. facit ad hoc notabile dictum Bald.& Salic.in l. generaliter.C.de epiſcop.& cler.vbi volunt,quod ſi datur dos mulieri ſub prętextu pauperatis,ſufficit quòd à principio fuerit

Dos ſi detur mulie

rit pauper, vt dotẽ habeat, vnde ſi poſtea fiat ditiſſima ni hilominus habebit ipſam dotẽ. & hoc dictũ ſequitur Io. Rogerius de la Mota, in rubrica de cau. poſſ. & propric. fol. 7. faciunt ea quæ in ſimili ſcribit Decius in cõſi. 24 in cip. & pro virili, &c. Accedit quod dicit etiam Ioan. And. in c. decet, de reg. iur. libr. 6. quòd ſi cõceſſa fuerit immunitas propter numerũ 12. filiorum, non debet illa ceſſare ſi contingat aliquos ex illis mori, quod dictum ſequitur Imol. in conſi. 78. viſis, &c. circa finẽ. faciunt ea quæ dicit Bald. in conſi. 101. verba domini. in 3. volu. & Alex. poſt Bart. in l. 6. § non ſolum ff. de excuſ. tuto. cũ concord. vt ſcribunt moder. in l. etiam ff. de quæſt. *ri ſub prætextu paupertatis &c.*

Immunitas conceſſa mulieri.

Tamẽ iſtis non obſtan. contrarium videtur verius, quia negari nõ poteſt, ꝙ qualitas adiecta verbo debet adeſſe tempore verbi, vulg. l. ex facto. ff de vulg. & pupil. Sed iſta regula diſponit intruſo nõ dandam ſubrogationem: ergo debet intelligi, quod ſit intruſus tẽpore, ſubrogationis & hoc veriſimile videtur: quia papa noluit intruſo ſubrogationem dare, ne quis in ea perpetuo ſe confoueret: nã intruſus non meretur præmiari, ſed caſtigari, vt in ca. eum qui. de præbend. lib. 6. Sed iſta ratio non militat in eo, q tempore ſubrogationis iam nõ eſt intruſus, ergo ceſſare debet diſpoſitio. Nec obſtat, quòd qualitas ſemel poſita &c. quia illud procedit, quando agitur de inducendo fauore & commodo, vt prædicta iura loquuntur: ſecus verò vbi agitur de damno & odio, quia tali caſu qualitas nocens requiritur tempore actus. vt in l. in delictis. ff. de noxali. argum. eorum quæ dicit Bar. in l. item ſi in poteſtate, ff. de his qui ſunt ſui vel alie iur. *Benef. vacãs per obitũ, &c.*

QVAESTIO XIX.

QVAERO, vtrum beneficium vacans per obitum vnius ex collitigantibus, poſſit ante menſem iſtius regulæ acceptari per expectantes?

SOLVTIO. Si attẽdamus literam antiquã regulæ vſq; ad tẽpus Alex. gratia expectatiua proculdubio excludebatur, quia illa ſolet concedi motu proprio. vt dixi in tract. expect. poſt Abb. in c. 1. de iudic. Et tamẽ iſta regula loquitur de impetrationib. quę ſunt diuerſę à gratia motu proprio, vt in vulg. c. ſi pluribus. & c. ſi motu proprio de præben. li. 6. Et tradunt omnes in l. 1. ff. ꝙ quiſq; iuris. Si verò attendamus literã modernã regularũ, in quibus expreſſe de gratiis motu proprio ſit mẽtio & tũc aliter dicẽdũ erit.

Sed aduertendũ eſt, quòd iſta procedunt, quando expectatiua conceditur lite iam pendente ſuper aliquo beneficio: ſed ſi conceſſa fuiſſet ante litem, Egid. tenet in conſi. ſuo. 25. acceptationem valere de beneficio litigioſo vacãte per obitum alterius collitigãtis. Et idem repetit Egid. in c. 2. in 6. quæſt. vt lit penden. lib. 6. cõmunis tamen opinio eſt iſta, quòd expectans non poſſit tale beneficium acceptare in præiudiciũ ſuperſtitis: & ita vidit iudicare Bonifac. Vitalinius Rotę auditor, per Card. Nemãſen. in cle. auditor. in fin. verbis, de reſcript. poterit. tamen admitti ta lis expectans, vt intereſſe putans ex ſuo iure, non ex iure mortui, vt eſt deciſ. 588. incip. vtrum. c. ſi hic cõtra quos. in antiquis. Et declarat idem Bonifac. Vitalinius in cle. j. in 6. col. vt lite penden. Et Oldra. in conſi. 299. quidam Vgo. colum. fin. & illa deciſ. 588. reperitur ſub titu. vt lit. pẽden. deciſ. 12. in no. & eſt repetita in antiquio. Biſegneti, eod. tit. deciſ. 2. Et ideo ſubrogatio valebit extra caſum præiudicij lit. penden, de iure cõmuni, per ea quæ Card. in pluribus conſiliis dicit, quos refert Decius in cap. j. de cõſtr. vtil. vel inutil. ſed attenta diſpoſitione iſtius regulę, putarem ſubrogationem nullam quo ad omnes effectus, ne valeat collitigans moleſtari, alias fruſtratorium eſſet prooemiũ iſtius regulæ: quod tamen limitatur tripliciter. Primo niſi expectans habeat gratiam ſuam etiam ad litigioſa. Secundo niſi expectatiua ſua eſſet ad certum beneficium ſuper quo poſtea moueatur lis, vt colligitur ex dictis Bonifacij in d. clem. j. in 5. col. Tertio limitatur niſi lis mota fuerit in forma iuris: videlicet quando ageretur ad priuationem prętextu homicidij, vel alterius criminis. Nam ſi lite pendente moriatur, poſſeſſor beneficij poterit tale beneficium non obſtante alia lite accepare. Ita dicit deciſ. 491. in nouis, incip. Titius erat.

Exp. ectãs quo acceptauit benefic. liti gioſum.

Beneficiũ lit. eſum acceptari poſſe limi tatur tripliciter.

Sed hic ſuboritur notabilis difficultas quæ pridie deciſa fuit per dominos. Ponamus ꝙ expectãs acceptet beneficium per obitũ alicuius collitigantis, quãdo nõ poteſt acceptare, & obtineat ſe ſubrogari, & ita cõtinuat vigore gratię expectatiuę litẽ contra alium collitigantẽ ſuperſtitẽ ſuper dicto beneficio, & tandem obtinere canonizari ſubrogationem ſuã, poſtea vigore dictæ gratiæ expectatiuæ acceptat aliud beneficiũ: alter dat & excipit de conſumptione gratię, ex quo prius acceptauerat beneficiũ prædictum, & obtinuerat vigore ſubrogationis, dubitatur nunquid

quid illa ſubrogatio, vigore cuius obtinuit beneficium, expectans dicatur gratiam conſumpſiſſe. Hoc dubium fuit ꝓpoſitum per dominum Io. Paulum in vna Tullen. cano. & præbend. de Remaricamonte. Et fuerunt varia motiua hincinde allegata, & deducta per aduocatos & procuratores vtriuſque partis. Nam quidam dicebant gratiam conſumptam, ex eo, quia ſubrogatio fuit cõceſſa ratione litis motæ vigore gratię expectatiuę, & ſic expectatiua fuit cauſa, quod ſubrogatio canonizaretur. Alij totũ oppoſitũ dicebãt, Tandẽ Rota, re diſcuſſa, cõcluſit 10. Octob. 1539. gratiam nõ eſſe conſumptã. Ratio fuit, quia licet lis, quæ dedit cauſã ſubrogationi poſtea canonizatæ, fuerit mota vigore gratiæ expectatiuæ, non tamẽ expectatiua fuit cauſa immediata ſubrogationis, ſed mediata & remota, quo caſu cauſa remota ad nocendũ nõ debet attendi, ſed cauſa proxima & immediata, vt not. omnes Moder. in l. certi condictio. poſt gloſſ. ibi, ff. ſi cert. pet. & Felyn. in cap. ſolitæ. de ma. & obe. cum concor. vt ſcribit Decius in rubrica C. qui admit. colum. 4. nume. 40. in vltima lectione, & tradit Imol. in l. 1. §. fi. de dona. & Corneus conſi. 153. col. fin. lib. 2. & conſil. 263. colum. 2. volu. 4. Nam clarum eſt ꝙ ſubrogatio eſt noua & ſimplex gratia de per ſe non depẽdens ab expectatiua: ergo ſi vigore illius fuit acquiſitũ beneficiũ, non poteſt dici acquiſitũ vigore gratiæ expectatiuæ, cum ſubrogatio ſine gratia expectatiua, imo non exiſtẽte aliqua lite cõcedi poteſt, vt ſuperiꝰ eſt in aliis qq. dictum. Et per hoc apparet, ꝙ deciſ. 428. in nouis, nõ obſtat, quia ibi vigore acceptionis & prouiſionis nullæ perceperat vtilitatem ſpectans, puta fructus, quod hic ceſſat. Nec obſtat, quod noua prouiſio quę habet effectum, etiam ex gratia nulla conſumit gratiam, quia hoc ideo eſt, quia noua prouiſio præſupponit primam gratiã in neceſſariũ antecedẽs, vt tenet Gloſſator infrà, regula 62. alias non valet. vt deciſ. 14. de conceſ. præb. in antiquis, & Belamera deciſio, 116. & illa prima gratia eſt cauſa immediata nouę prouiſionis, quia noua prouiſio fit ad illum effectũ, quia orator dubitat gratiam ſuam expectatiuam, & acceptationem inde ſecutam viribus non ſubſiſtere, &c. ideo noua prouiſio cõceditur ratione primæ gratiæ, & ideo nõ eſt ſimplex prouiſio; meritò ſi illa habet effectum, conſumit. Sed ſubrogatio nõ præſupponit aliquem titulum præambulum, ſed eſt ſimplex gratia de per ſe ſubſiſtens, ideo

Subrogationis definitio

Cauſa remota.

Noua prouiſio.

ſi

ſi vigore illius acquiro beneficium, nõ dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ. quòd eſt bene notandum.

REGVLA DE VERISIMILI NOTITIA OBITVS

ITEM voluit & ordinauit, quod omnes gratiæ quas de quibuſuis beneficiis eccleſiaſticis cum cura, vel ſine cura, ſæcularibus & regularibus per obitum quarumcunque perſonarum vacantibus in antea fecerit, nullius roboris vel momenti ſint, niſi poſt obitum, & ante datam gratiam huiuſmodi tantum tempus effluxerit, quòd interim vacationes ipſæ de locis, in quibus perſonæ prædictæ deceſſerint, ad notitiam eiuſdem domini noſtri veriſimiliter potuerint peruenisse.

PRÆFATIO.

Regula author. REGVLA iſta ſancta & ſalutaris videtur, quia per eã fraudes coercentur, & cupidæ ambitionis audaciæ refrenatur. Eius primus author fuit Ioan. 23. qui eam ædidit. 13. Calẽd. Maij. Pontificatus ſui anno. 4. vt in eius regulis apparet. Deinde Martinus. v. per eadem verba approbauit, nihil ad eam addens. Poſteriores verò pontifices vſque ad Nicolaum. v. de iſta nullam mentionem fecerunt. Nicolaus tamen ſuſtulit procœmiũ regulæ quo vſi fuerãt Ioan. 23. & Martinus quod breuitatis cauſa factũ opinor cum aliâs indignùm videretur tam ſalutare procœmiũ, ex quo mens & intentio colligitur conditoris ſuſtuliſſe. Nicolaũ tamen in hoc omnes Rom. Pontif. eius ſucceſſores hucuſq; ſunt imitati, quia nullus eorũ procœmio illo vſus fuit. Imò, quod eſt magis mirandum, quòd cum regula iſta varias habuerit in cauſis decidendis difficultates, vt ex diſcurſu operis apparebit, nullus eorum verbum aliquod addidit vel mutauit ad regulã Nicolai, ſed integra manſit vſque in hodiernum diem, cum tamen aliæ regulæ aliquam receperint mutationẽ. Et illa regula Nicolai, dempto procœmio in omnibus aliis concordat cũ illa Ioan. 23. *Procœmiũ Ioan. 23. deſcribitur.* Procœmiũ vero Ioan. 23. tale fuit: Item, vt in habendis beneficiis eccleſiaſticis fraudes euitentur, ſeruetur conſcientiæ puritas, & ambitionis via præcludatur ambitioſis, &c. hactenus habetur procœmiũ Ioan. Ex quo colligitur manifeſtè ratio finalis iſtius regulæ, quæ cõcordare videtur cum æquitate iuris communis. & ideo fauorabiliter erit & latiſſimè interpretanda, per ea quæ gloſſa. 3. dicit *Regula fauorabiliter interpretanda.*

ſcit in capitulo tertio, de præb.lib.6. quod facit ad multa inferius dicenda.

QVAESTIO I.

IGITVR Primò, vtrũ iſta regula habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorũ & legatorum?

Impetrationes ordinariorum.

SOLVTO. Prima facie dicendum videtur quod non, qa regula loquitur in papa, vt ex eius verbis apparet ergo non procedit ex ordinario, quia ex diuerſis nõ fit illatio. Et quia ordinarius poteſt conferre beneficiũ ſub cõditione ſi vacat, etiam ignoranti vacationem, ſecundum gloſſ. & omnes in cap.2, de elect. lib.6.& Lap.allega.6.& Rotã deciſio.161. in antiquis, ſufficit enim quòd beneficium vacauerit, & veritas attẽdatur, per ea quę nota. Gemin.in c.ne captandæ.in 4.colum.de conceſſ.præben.lib.6.facit.c.veritate 8.diſt. Nec debet morari, nec fruſtrari prouiſio propter talem conditionem ſi vacat, quæ eſt de pręſenti, licet ignoretur exiſtentia cõditionis eiuſdem.l.multum.ff.de conditio.& demonſtra. Nec enim nocet anguſtia temporis.l.ſi mihi & tibi.ff.da leg.1.nota. in c. in pręſentia.de ſponſa. vbi ſi mulier nõ certificata de morte viri contrahit matrimoniũ, tenet ſi in veritate maritus erat mortuus: vnde in collatione beneficij non eſt neceſſarium modum vacationis exprimere, licet bonum ſit illum exprimere, vt not.gloſſ.quamuis.in clem.1. de præbend. Domini.in c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.6. & gloſſ. vacationibus, in c.cupientes.de elect.lib.6. Item iura dicũt, quod beneficia non conferantur antequam vacent: vt in c.nulla, de conceſ.prębend, ergo ſi vacent, licet vacatio ignoretur, valet collatio, iuxta dicta Bald. in rubr. qui ſint reb. vbi dicit valere collationẽ Epiſcopi de beneficio vacante, licet non vacaret, vt credebat Epiſcopus: quod dictum dicit eſſe mirabile Fel.in cap.ſciſcitatus.in penul.colum. de reſcript.facit deciſ.36.de præbend.in antiq.præſertim quia collationes ordinariorum ſunt fauorabiles & naturales propterea ampliãdæ.c.peruenit, 11.q.& no.in cle.ſi.de offic.ord. Et pro iſta parte dicit Gloſſator hic, ꝙ iudicauit Rota: & idem dicit in regula de ſubrogandis collitigãtibus in ſi. vt dicebat etiam tunc D. Coronatus aduocatur, nam ſatis erat, quòd principium & finis ſint habilia, licet medium innutile ſit, vt ibi per eum.

Ordinar' an poteſt conſ.beneſ.

Temporis anguſtia.

Si mulier non certificata.

Vacationis m.dũ exprimere.

Collatio [illegible] vacantibus.

Ordinariorum collationes fauorabiles.

Prin[illegible] & finis habilia, &c.

Iſtis tamen non obſtantibus cõtraria opinio eſt verior & cõmunis.quam in primis tenet Gloſſator hic [illegible]

iſta regula habet locum extra curiam, quia cõcernit vtilitatẽ animę ex quo emanauit ad tollẽdas fraudes & ambitiones: vnde dato quòd aliàs eſſet exorbitans & pœnalis, propter fauorem animę recipit extenſionem, vt dicit Ioã. And. in cap. ex tenore, qui filij ſint legi. nã, vt ipſe inquit, negari non poteſt, ꝙ iſta regula cõcordet cum iure cõmuni, vt nõ detur occaſio captãdæ mortis alterius, iuxta capitulũ ſecũdũ & tertium de cõceſ. præb. Hæc dicit Gloſ.

Addo, ꝙ iſtam etiam opinionem tenet Decius in conſ. 398. incip. in cauſa domini, col. fi. vbi expreſſe cõcludit ꝙ regula iſta habet locum in ordinario, quia licet loquatur in ſummo Pontifice, tamen ex quo emanauit ad obuiandũ fraudibus, latè debet interpretari & extendi à paritate rationis, quia etiam ſi materia odioſa ſit, ſit talis extenſio, vt fraudes remoueãtur, vt probatur in cap. ſi ciuitas. de ſentent. excommu. lib. 6. & gloſſ. fi. in c. quanquam. de vſur. lib. 6. Præſertim, quia per iſtã regulam ambitio coercetur, propter quod vitium quis repellitur à beneficio, vt not. Abb. per illum tex. in capitulo. cum iamdudum. in princip. de pręb. Nam ſicut ius commune reprobat ambitionem, vt in cap. quia in tantum. de præb. ita & iſta regula idem facit, ex quo ſatis infertur quod dixerat Gloſſator. hic, ꝙ habeat conformitatem cum iure communi & ſic habebit locum in ordinario: & ita dicit Decius iudicatum fuiſſe in Parlamento Delphinatus.

Extenſio in materia odioſa quando fiat.

Ambitio repellit à beneficio.

Et ſecundum iſtam opinionem reperio nouiſſimè cõſuluiſſe Ioannem Franciſcum de S. Nazario de Ripa in cõſil. 16. poſito in lib. 1. de legi. & longa conſue. in operibus ſuis impreſsis, vbi poſt multa concludit, ꝙ iſta regula habeat locũ extra curiã coram ordinario, ex eo, q̃a nõ exorbitat à iure cõmuni, aliàs non eſſet regula vt in l. 1. ff. de reg. iur. Nã ſecundũ eum iſta regula fuit condita ſecũdũ ius cõmune, & ſecundũ rationẽ & naturalẽ ſenſum. Nã aſſeuerans mortem ante veriſimilẽ notitiam, præſumitur conſcius alicuius conſpirationis factę in mortẽ alterius, & acceleraſſe impetrationem ne præueniretur, & iſta fuit ratio dictæ regulæ: quæ locum habet in ordinario, & hoc latius informat idem Ripa in cap. 2. col. penul. de reſcrip. vbi concludit, ꝙ iſta regula habet locũ in legato & ordinario, quia extracta fuit de corpore iuris communis, videlicet, ex ratione, c. dereſtãda. de conceſſ. præb. lib. 6. vt tollatur occaſio captandæ mortis. vbi latius per eum.

Et

Et iſtam eandem opinionem poſt longam,diſputationẽ tenẽt Modern.in tract.beneficiorum.in 46.q.3.partis. Et ante ipſos doctus Gloſſator antiquus pragmaticæ Frãciæ, in titul. de collationibus, in verbo faciendas. à quo quicquid dicunt Moder.in dicto tracta beneficij,acceperunt Et tamen concludunt prædicti doctores quod iſta regula procedit in ordinariis,quia fuit facta ad obuiandum fraudibus , quæ fiebant in curia ad præueniendum ordi dinarios , & non eſt dicendum quòd papa qui aliorum iura vult ſeruare ſua negligat.vt in cap.licet. de ſupp.negli.præla.cum aliis cõcor.vt ibi per.eos.Nam niſi iſta regula haberet locum in ordinariis, quotidie fraudaretur papa , & ad obuiandum ſimilibus fraudibus factum fuit c.ſtatutum de præbend.lib.6.ibi,in diœceſi exiſtentes.Et quod ib nota.per doct. Et collationi videtur ineſſe tempus tacitum,quo collator potuerit veriſimiliter ſcire vacationem,vt in ſimili nota.in §. loca. inſtitu.de verbo.oblig.& not.in l.2.ff.de eo quod cer.lo.& in l.interdum.ff. de verbo.obliga.Et dicunt ſuper hos vidiſſe quandam cõſtitutionem Otthonis legati,de qua ibi per eos.

Papa qui aliorum iura vult ſeruare, ſua negligat.

Non obſtant in contrariũ adducta, quia vltra quod ex prædictis apparet ad ea ſolutio,ad ea etiam reſpondet Iaſo.in conſi.104 columna penultima,libro primo,qui hãc opinionem tenet,vt ibi per eum.

QVAESTIO II.

QVAERO, nunquid in iſta regula procedat in gratia facta motu proprio?

SOLVTIO. Diſtinguendum eſt de motu proprio. Nam ſi loquimur de motu proprio impetrato ab eo in fauorem cuius fit prouiſio,qui doloſe impetrat,& ſciens ſe non veriſimilem notitiam habere,quæſtio nõ haberet difficultatem: quia præſumitur ille motus proprius procuratus,& non iuuat;licet hodie per abuſionem talis dicatur etiam motus proprius,vt aliàs latè dixi in aliis regulis:ſed vbi quidam tertius hoc ignorans porrigit ſupplicationem pro alio,& papa eam ſignat motu proprio,tũc tres domini voluerunt in Rota locum non eſſe regulæ,quia iſte eſt verus motus proprius,& tali caſu verum eſt dicere papã, qui ex ſeipſo mouetur ad concedendum gratiam,nõ velle ſe huic regulæ ſubiicere:Tamen iſtis non obſtant. alij domini vna cum Fely.in vtroque caſu iudicarunt regulã obſtare impetranti,vt refert hic Fe.in quibuſdam apoſtillis.

lis. Ratio deciſionis fuit, quia papa prouidendo motu proprio, credit nuntium veniſſe debito tempore: nam ex quo non fuit certificatus de tẽpore, præſumitur ignorare qualitatem eius, cum ſit facti, & conſiſtat in facto, capitul. primo, de conſtit. lib. 6. Et per conſequens non viſus fuit cogitare de generalitate iſtius regulæ. Et pro hoc facit, quia talis præſumitur mens papæ concedẽtis, qualis eſt iuris, ſed de iure, quòd quilibet non præſumitur ita eſſe ambitioſus, vt præporè, & in tempore non veriſimili impetret. argu. l. interdũ. ff. de verb. oblig. & in l. 2. ff. quod cer. loco. ergo talis præſumetur mens papæ, quia quilibet præſumitur in dubio impetrare infra ordinarium tempus veniendi ad vrbem, & non tempore extraordinario, l. Seio. §. Medico. ff. de an. leg. Et pro iſta opin. videtur text. hic vbi annullantur omnes gratiæ, & ſic comprehendit gratiam motu proprio, quia qui totum dicit nihil excludit, vulg. l. Iulianus. de leg. 3. cap. ſi Romana. 19. diſtinct. & in capitu. ſolitæ. de maioritate & obed. Et cum iſta concluſione videtur concordare Iaſ. in conſilio. 104. incip. circa quatuor. colu. penul. lib. j.

Papa concedẽs qualis eſſe dicitur.

Ambitioſus non adeo præſumitur quis, &c.

Totũ qui dicit, nihil excludit.

Species vacationis obitus

QVAESTIO III.

QVAERO, an regula iſta cõprehendat illam ſpeciem vacationis obitus, quæ includi poſſet ſub clauſula, ſeu alio quouis modo appoſita in reſignatione?

SOLVTIO. Exemplum poteſt poni in caſu, qui contigit tempore Sixti in Rota ſuper Abbatia Auicien. ſancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rupe abbreuiator de anno. M.CCCCLXVII. die decima Iulij dedit mandatum ad reſignandum ſuam Abbatiam in fauorem Ioã. de Claramonte, miſſo mandato ad curiam dictus Petrus reſignans, ante factam reſignationem per ſuum procuratorẽ, obiit extra curiã. 14. prædicti menſes Iulij, & ſic per obitum eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorãs reſignauit Abbatiam in manibus papæ, qui prouidit dicto Ioan. cum clauſula, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, &c. Deinde quidam Ioan. Perini habẽs notitiam de obitu dicti Petri, impetrauit per obitum à papa, & commiſit cauſam contra dictum Ioannem de Claramonte intruſum, qui comparens allegabat ſibi ius competere in dicta Abbatia, licet non vigore reſignationis ſibi factæ, quæ non valebat propter defectum mandati. competebat tamen virtute clauſulæ, ſiue alio quouis modo,

modo, quæ capit vacationem per obitum Replicabat Io. Perini, quòd obitus Petri reſignantis fuit in tam breui tẽpore, quòd veriſimiliter tempore prouiſionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia, & ſic obſtabat iſta regula, dicens eam comprehendere quemcunque obitum, ſiue expreſſum in gratia, ſiue comprehenſum ſub dicta clauſula: alter verò dicebat contrarium. Ex qua diſceptatione fuerat datum præfatum dubium per auditorem, & quæſitum quid iuris?

SOLVTIO. Iſte caſus etiam temporib. modernis ſæpius contigit in Rota, vt inferius apparebit, ſuper quo variè ſenſerunt domini tempore Sixti, in quo cõtigit caſus ſuperius enarratus, nihil fuit deciſum quod viderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuiſſe motum per quẽdam egregium doctorem antiquũ, in commento cõcilij Baſilien, inſerto in pragmatica Franciæ, tit. de collationib. beneficiorum, in verb. faciendas, in fin. vbi concludit, quòd prouiſio per obitum reſultãs vigore illius clauſulæ, ſiue aliàs quouis modo, valeat: & ꝙ non obſtet regula, rationem adducit, qa procurator qui venit ad curiam, non venit ad impetrandum per obitum, ſed ad reſignandum: & ſic venit propter alium modum vacationis, ſi poſtea papa conceſsit clauſulas propter quas reſultat alius verus modus vacandi, ille debet ſibi prodeſſe, cum non fuerit in dolo, quia origo prouiſionis inſpicienda eſt. l. tutor. ff. de fideiuſſ. & l. 3. C. ad Macedo. ita concludit dictus doctor, cui nomen Coſmas Guimier in dicto loco. *Prouiſio per obitũ reſultans.*

Et iſtam opinionẽ Coſmæ ſequũtur ad literam Moder. in tract. beneficij, in tertia parte, quæſt. 46. nihil penitus addentes. Et cum iſtis videtur concordare Gloſſator hic in tertia colum. verſi. item quia iſta regula loquitur, &c. qui licet ponat quæſtionem per cõtrarium, & ſe innoluat, tamen ratio, quam ponit, concludit ad iſtam quæſtionem. Dicit enim quòd cum regula iſta ſit exorbitans, & ceſſat in caſu captandæ mortis, non debet extendi niſi ad caſum expreſſum, non ad alium.

Sed prædictis non obſtãtib. contraria opinio eſt verior, pro qua tempore Sixti conſuluit quidam aduocatus hac ſola ratione, quia iſta regula ſolum habet reſpectum ad vacationem per obitum, non autem reſpicit formã impetrationis. vnde ex quo de obitu indiffinitè loquitur, comprehendit omnem modum per quem deuenitur ad illam

vacationem ſiue directè, ſiue per clauſulam, alio quouis modo. Hæc ille. Et ſecundum iſtam opinionem reperio caſum ꝓpoſitum in Rota tempore Iulij papæ ſecundi, vt refert Fely. hic in quibuſdam apoſtillis, dicens ꝙ Guliel. & maior pars Rotæ fuit in iſta opinione ipſo contradicēte, videlicet ꝙ talis reſignatàrius virtute illius clauſulæ, ſiue alio quouis modo, in ſupplicatione reſigationis poſita, nō poterit habere per obitum, ſed illa clauſula tantum comprehendebat alium caſum ſimilem renuntiationi, puta vacationem, per capitulum, de multa, vel contractum matrimonij, vel per non promotionem, iuxta cap. licet canon. vel ingreſſum religionis & ſimiles. Fely. tamē dicebat contrarium, ex eo, quia verba debent in gratia aliquid operari Et tenendo dictam opinionem, illa clauſula, quouis modo, nihil operaretur contra ea qua dicunt doct. in c. ſuſceptum, de reſcrip. lib. 6. Et quia in tali interpretatione comprehēſiua mortis ceſſat mens & ratio regulæ, quæ conſiderat ambitionem ex illa præpoſtera præuētione curſus, & votum captandæ mortis. Subdit tamen, ꝙ licet eſſent plura vota pro alia parte. nihil tunc fuit deciſum, quia regula loquitur in vacante per obitum. Hæc ibi Fely. Adde quòd ego reperio modernis temporibus pro opinio. illa maioris partis dominorum contra opinionem Fely. fuiſſe in Rota iudicatum.

Reſignatarius.

Nam reperio quondam Reueren. P. Dominicum de Iacobatiis, tūc temporis primarium auditorem, qui meritis exigentib. creatus fuit poſtea cardinalis in quibuſdam iſtius regulæ apoſtillis, ſuper iſta quæſtione ſcripſiſſe manu ꝓpria hæc verba formalia, videlicet, fuit obtētum in cauſa Libicen. vicariæ. in qua ego ꝓnuntiaui, licet cōtra votum meum, ꝙ regula iſta haberet locū in eo, qui de partib. conſtitutus procurator reſignaſſet in fauorem certæ perſonæ cui fuit ꝓuiſum cū clauſula, ſiue alio quouis modo. quod mihi fuit viſum contra voluntatem edentis regulam, & in meo voto fuit Accoltis, & primò Fely. in ſecunda inſtantia coram me variante, ſed ſi perueniente Antonio de Zocchis in Rota ſenſit idem quod ego. Et dominus Chriſtophorus de Porcariis dubitauit, quia in prima inſtantia in qua pronuntiauerat, Nicolaus de Vbaldis dicebat non interfuiſſe. & ideo fui coactus confirmare primam ſententiam. mihi tamen ex pluribus videbatur contrarium, quia ceſſabat ratio regulæ, quæ eſt propter fraudes. Item quia ceſſa

Reſignare in fauorē certæ perſonæ.

ceſſabat votum mortis. Item quia regula loquitur quando impetratio fit principaliter per obitum, hic nõ principaliter impetratur per obitum. Item, quia ex quo procurator bona fide venerat de partib. cum mãdato, & illi fuerat prouiſum ſi dixiſſet & narraſſet papæ, dubito, ꝙ interim reſignans ſit mortuus, omnino papa dediſſet, maximè, qa in prouiſione etiam apparebat ꝙ derogauit regulæ. Itẽ quia videtur caſus omiſſus quãdo per reſignationem, & in conſequentia capit ex clauſula generali per obitum. Etiam vnus adduxit regulam l. 2. ff. de verb. oblig. ꝙ ſub ſimplicibus &c. licet modicum videretur facere, quia communiter habetur illa clauſula in ſupplicationib. & alio quouis modo, & regula d. l. 2. procederet vbi appoſita non fuiſſet. aliqui ponderabãt verba regulæ ibi, gratiæ: alij verò dicebãt quòd ſatis per obitum habet, & ſi dediſſet, ſatis eſt, quòd non apparet datum. Vnus ex dominis fuit qui dedit curſum ſtateræ ratione (vt tunc in domino Iacobatio videbatur) puerili & non vera, videlicet ꝙ clauſula, ſiue aliàs quouis modo, non habet locum hoc caſu, quia circũduxit papam, cui dixit ꝙ reſignabat in manibus ſuis. Et pro opinione ſua Iacobatius dicebat benefacere, quia videtur regula conſideraſſe quãdo ad impetrationem partis gratia obtinetur, ſed clauſulam, ſiue aliàs quouis modo, papa ponit ex ſe ipſo ex quodam ſtylo. Illud tamen tollitur, quia regula dicit, omnes gratiæ. Item, quia ſtylus non apponit dictam clauſulam, niſi ſit in ſupplicatione. Iſta ſunt quę de verbo ad verbum R. D. Dominicus de Iacobatiis reliquit ſcripta ſuper iſta regula. Ex cuius verbis manifeſtè colligi ter Rotam iudicaſſe propter generalitatem verborum regulæ eſſe locum.

Poſtremò ſecundum iſtam opinionem, ꝙ regula procedat iſto caſu, iudicauit Rota in vna Gebenen. parochiali coram D. Gulielmo de menſe Maio, vt ipſe idem refert in quadam deciſione, rationem deciſionis ponẽs, qa ex quo per illam clauſulam generalẽ nõ datur alia vacatio quàm per obitum, obſtabit regula, nec attendi debet, ꝙ impetratio in modo expreſſo ſit per reſignationem, ex quo re vera vacat per obitum: & in tali vacatione tantum verificatur prouiſio, in qua regula loquitur, ſiue per modum expreſſum, ſiue per generalia verba colligatur modus verus vacandi, & ita dicit ſe audiuiſſe maiores tenuiſſe olim.

Et prædicta omnia procedunt in caſu ſuo, non autem in

caſu contrario videlicet,quando quis impetrat per obitũ, & vere vacat per reſignationem,prout in caſu tunc cõtingenti:quia tunc regula non procedit,quia ſolum loquitur quando per obitum, & extendi non debet in alium caſum.l 3.§ hæc verba,ff.de neg.geſt.Ita concludit idem dominus Guliel.in d.deciſ.pro qua faciunt,quæ adducit hic Gloſſator pro iſta opin.in 3.col.verſic.item,quia iſta regula loquitur de obitu,&c.

Leges nouæ à lege veteri ſortiuntur, rationẽ re.ſpiunt.

Hactenus recitauimus opin.antiquorum & modernorum patrum ſuper iſto dubio,quid dicendum?

Certe licet iſta opin.videbatur ſuffulta iuribus & rationibus.Tamẽ adhuc pro prima opinione,videlicet, quòd iſta regula non habeat locum,iſto caſu poſſet adduci vna concludens ratio,quia certũ eſt leges nouas interpretationem & declarationem recipere à lege veteri.l. non eſt nouum cum.l.ſequenti,ff.de leg.ſed in regula iſta veteri ponitur,& aſſignatur in ipſo proœmio iſta ratio,videlicet,vt fraudes euitentur,& ambitionis via præcludatur,& cæt.clarum eſt,quòd iſta ratio proœmij inducit cauſam finalem.vt in l.fi.ff.de hæred.inſtit.& tradit Bald. in l.vt liberis.C.de colla.ceſſante igitur ratione proœmiali & finali,ceſſat ipſa diſpoſitio.l.generaliter.C.de epiſc.& cleri.cum ſimilibus.Sed in caſu noſtro ceſſat dicta cauſa finalis,quia hic non eſt ambitio,non eſt aliqua fraus,igitur locus non erit regulæ,pro qua opinione faciunt alia motiua adducta per Iaſ.in conſil.104.col.penult.lib.1.

Proœmialis ratio.

Tamen pro cõtraria parte,& ſic pro deciſ. dominorum facit,quia ex quo illa clauſula,ſiue alio quouis modo, in caſu noſtro nõ poteſt verificari,niſi morte,perinde eſt,ac ſi in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitũ:quia genus ꝙ nõ poteſt verificari niſi in vno indiuiduo,habetur pro ſpecie.c.ex parte.de offi.deleg.l.1.& 2.ff.de lib.& poſthu. ſed ſi in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitũ, regula iſta obſtaret:ergo eodẽ modo obſtabit vacationi cõprehẽſæ ſub clauſula generali,quia ſi verba regulæ adaptantur, militat diſpoſitio.l.ille,aut ille.§.cum in verbis.de leg.1.

Genꝰ ꝙ non poteſt verificari &c.

Præterea,quia talis præſumitur mẽs iſtius impetrantis qualis verba indicant,cum in ambiguis illius ſentẽtia & declaratio capienda eſt,quæ ex verbis comprehẽditur.l. in ambiguis.ff.de reg.iur.& l.ſi quis intentione ff.de iudi. Sed verba illa alio quouis modo implicãt caſum mortis. ergo impetrans viſus fuit de tali cogitaſſe, & ſic attenta

Sententia in ambiguis capiẽda.

mente

mente ſua ambitioſa obſtabit regula. Sed pro concordia opin. poſſet ſic diſtingui, quòd aut impetrans per reſignationem cũ dicta clauſula, alio quouis modo, ita eſſet impetraturus per obitum, ſi ſciret vacationem etiam nõ veriſimilem, ſicut impetrauit per reſignationẽ, & res eſt expedita per ſupplicationem in caſu. Si verò eſſet impetraturus per obitum, & tunc per dictam clauſulam non veniet caſus mortis, ſed alius caſus vacationis ſimilis expreſſæ, quia non præſumitur quis velle in genere impetrare, quod in ſpecie non eſſet impetraturus, quia intentio impetrantis non extenditur ad aliud. l. obligatione generali. ff. de pig. & quæ not. Ioan. Andr. in reg. in generali.

Impetrare in genere quis præſumitur.

Sed qualiter hoc probabitur, putarẽ relinquẽdum eius iuramento, iuxta cap. fina. qui mat. acc. poſſ. & cap. ſignificaſti. de homi. & hoc conſiderata qualitate perſonæ iurãtis. Nam in caſu propoſito nulla videtur ſuſpicio ſi iuramentum procuratori defertur, qui pro alio impetrauit, nec agit de proprio commodo: ſecùs eſſet in impetrante nomine proprio: quia ſi beneficium eſſet pingue, ſubdubitarem de iuramento præſtando, propter rationem tex. in cap. clericos, de cohab. cleric. & mul. quia, vt dicit Bald. in cap. quia veriſimile. de præſumpt. propter dulcedinem beneficiorum ſtudium adhibetur corrumpendi teſtes. Iudex igitur arbitrabitur hoc caſu.

Beneficiorum dulcedo præſtat ſtudium corrũpendi teſtes.

QVAESTIO IIII.

QVAERO, nunquid iſta regula procedat in cõmẽda? SOLVTIO. Moderni Sabinen. hîc in quadam apoſtilla dicunt prima facie videri quòd non, tamen contrarium aſſerunt eſſe verum, & nihil aliud dicunt.

Dominus Guliel. hîc in deciſione quadã dicit, quòd videtur prima facie dicẽdum, quòd nõ habeat locũ, ex quo commenda nõ dicitur vacare per obitum, ſed ceſſante cõmenda vacat eo modo quo prius. vt dicit Fede. de Senis in tract. permutat. benefi. quæſt. 16. & Lud. Rom. cõſi. 350. Et Rota in antiquis prima, de cõceſſ. præbẽd. Et iſta opi. eſt in curia vulgaris apud oẽs præſertim Abbreuiatores. Accedit ad hoc, quia regula eſt aliquatenus exorbitans, & in exorbitãtib⁹ fit reſtrictio ad caſum expreſſum, quia odia reſtringi, fauores conuenit ampliari, vulg. c. odia.

Cõm̃da nõ dicitur vacare per obitũ. Reſtrictio. Odia reſtringi, fauores ampliari con. 2.

Iſtis tamen non obſtantibus maior pars dominorum in vna cauſa cuiuſdam beneficij per obitũ Regini ceſſante commenda, cum daretur de iſta regula, contrarium cõ-

tione regulę,iam beneficiũ erat plenum in perſonam primi,& iam fuerat per prouiſionẽ ſibi factam acquiſitũ ſibi ius in re,abſque eo ꝙ cõſecutus fuerit poſſeſſionẽ,vt not. Ioan.And.in c.pręſenti de offic.ordi. li.6.de cuius prouiſione ſecundus impetrans mentionem non fecit.igitur ſecunda ſubrogatio erat nulla prima non caſſata,iuxta not. in ca.auditis. de elect.& tradita per Imol.in ca.cum noſtris. de conceſ.præben.& Fely.in c.in noſtra,de reſcript.

Nec obſtat,quòd primus impetrans non habuerat derogationem regulæ, quia hoc non reddidit gratiam cõditionalem, licet redderet reſolubilẽ, data poſtea oppoſitione regulę. Interim tamen gratia primi erat pura,ſimplex & valida,cuius validitate extante,ſecunda ſubrogatio nõ valuit,vt eſt dictum.Modo iſte primus impetrans ſine derogatione regulæ,licet vincat ſecũdum impetrantem,vt eſt dictum,non tamen vincit collitigantem tertio loco ſubrogationem impetrantem,ſed vincitur ab ipſo collitigante per diſpoſitionem iſtius regulę,quæ vult collitigantem infra mẽſem ſubrogatũ vincere omnes alias impetrationes nõ habentes derogationẽ regulæ. Et licet iſte collitigans à ſecundo impetrãte vincatur propter regulæ derogationem,tamen quia ſecundus impetrans vincitur à primo,& primus à collitigante,locus fuit diſpoſitioni. cap.authoritate Martini de conceſ.præben.vbi ponitur regula iuris. quod ſi vnico vincentem te,à fortiori vnico te.Et ita per iſtam rationẽ determinauit iſtam quæſt,Rota ante direptionem vrbis in vna Tiraſonen.canonicatus,& præla.de Tutela coram D.Guliel. Caſsiodoro,vt D.Martin.Rom. egregius & antiquus procurator,tũc adnotauerat,vt ipſe mihi retulit.

QVAESTIO XVIII.

Intruſus à principio litis.

QVAERO, quia hic dicitur, quod intruſo pri⁹ in beneficio nõ datur ſubrogatio.Quid ſi à principio litis fuit intruſus,ſed lite pendente deſinit eſſe, vtrũ poterit ſe ſubrogari in beneficio per obitum collitigãtis

Qualitas ſemel poſita,&c.

SOLVTIO.Videtur dicendum ꝙ nõ:quia ſufficit quòd ſemel fuerit intruſus. Nã qualitas ſemel poſita implet diſpoſitionem,licet poſtea ceſſet,vt eſt glo. notabilis in verbo,canonicis.in ca.ſtatutum.de reſcript. lib.6.& ibi dixi. facit ad hoc notabile dictum Bald.& Salic.in l. generaliter.C.de epiſcop.& cler.vbi volunt,quod ſi datur dos mulieri ſub prętextu pauperatis,ſufficit quòd à principio fue

Dos ſi detur mulie

rit

rit pauper, vt dotẽ habeat, vnde ſi poſtea fiat ditiſſima, ni hilominus habebit ipſam dotẽ. & hoc dictũ ſequitur Io. Rogerius de la Mota, in rubrica de cau. poſſ. & propric. fol. 7. faciunt ea quæ in ſimili ſcribit Decius in cõſi. 24 in cip. & pro virili, &c. Accedit quod dicit etiam Ioan. And. in c. decet, de reg. iur. libr. 6. quòd ſi cõceſſa fuerit immunitas propter numerũ 12. filiorum, non debet illa ceſſare ſi contingat aliquos ex illis mori, quod dictum ſequitur Imol. in conſi. 78. viſis, &c. circa finẽ. faciunt ea quæ dicit Bald. in conſi. 101. verba domini. in §. volu. & Alex. poſt Bart. in l. 6. § non ſolum ff. de excuſ. tuto. cũ concord. vt ſcribunt moder. in l. etiam ff. de quæſt.

ri ſub prætextu paupertatis &c.

Immunitas conceſſa mulieri.

Tamẽ iſtis non obſtan. contrarium videtur verius, quia negari nõ poteſt, ꝙ qualitas adiecta verbo debet adeſſe tempore verbi, vulg. l. ex facto. ff de vulg. & pupil. Sed iſta regula diſponit intruſo nõ dandam ſubrogationem: ergo debet intelligi, quod ſit intruſus tẽpore, ſubrogationis & hoc veriſimile videtur: quia papa noluit intruſo ſubrogationem dare, ne quis in ea perpetuo ſe confoueret: nã intruſus non meretur præmiari, ſed caſtigari, vt in ca. eum qui. de præbend. lib. 6. Sed iſta ratio non militat in eo, q tempore ſubrogationis iam nõ eſt intruſus, ergo ceſſare debet diſpoſitio. Nec obſtat, quòd qualitas ſemel poſita &c. quia illud procedit, quando agitur de inducendo fauore & commodo, vt prædicta iura loquuntur: ſecus verò vbi agitur de damno & odio, quia tali caſu qualitas nocens requiritur tempore actus: vt in l. in delictis. ff. de noxali. argum. eorum quæ dicit Bar. in l. item ſi in poteſtate, ff. de his qui ſunt ſui vel alie iur.

Benef. vacãs per obitũ, &c.

QVAESTIO XIX.

QVAERO, vtrum beneficium vacans per obitum vnius ex collitigantibus, poſſit ante menſem iſtius regulæ acceptari per expectantes?

SOLVTIO. Si attẽdamus literam antiquã regulæ vſq; ad tẽpus Alex. gratia expectatiua proculdubio excludebatur, quia illa ſolet concedi motu proprio. vt dixi in tract. expect. poſt Abb. in c. 1. de iudic. Et tamẽ iſta regula loquitur de impetrationib. quę ſunt diuerſę à gratia motu proprio, vt in vulg. c. ſi pluribus. & c. ſi motu proprio de præben. li. 6. Et tradunt omnes in l. 1. ff. ꝙ quiſq; iuris. Si verò attendamus literã modernã regularũ, in quibus expreſſe de gratiis motu proprio ſit mẽtio & tũc aliter dicẽdũ erit.

Sed aduertendū eſt.quòd iſta procedunt, quando expe ctatiua conceditur lite iam pendente ſuper aliquo beneficio:ſed ſi conceſſa fuiſſet ante litem.Egid.tenet in conſi. ſuo. 25.acceptationem valere de beneficio litigioſo vacāte per obitum alterius collitigātis. Et idem repetit Egid. in c.2. in 6.quæſt.vt lit penden.lib.6.cōmunis tamen opinio eſt iſta,quòd expectans non poſſit tale beneficium acceptare in præiudiciū ſuperſtitis: & ita vidit iudicare Bonifac.Vitalinius Rotę auditor,per Card.Nemāſen.in cle. auditor.in fin.verbis,de reſcript.poterit.tamen admitti talis expectans,vt intereſſe putans ex ſuo iure,non ex iure mortui,vt eſt deciſ.588.incip.vtrum. c.ſi hic cōtra quos. in antiquis.Et declarat idem Bonifac.Vitalinius in cle.j. in 6.col.vt lite penden. Et Oldra .in conſi.299. quidam Vgo.colum.fin. & illa deciſ.588.reperitur ſub titu. vt lit. pēden.deciſ.12.in no.& eſt repetita in antiquis.Biſegneti,eod.tit.deciſ.2.Et ideo ſubrogatio valebit extra caſum præiudicij lit.penden.de iure cōmuni,per ea quæ Card. in pluribus conſiliis dicit,quos refert Decius in cap. j.de cōfir.vtil.vel inutil.ſed attenta diſpoſitione iſtius regulę, putarem ſubrogationem nullam quo ad omnes effectus, ne valeat collitigans moleſtari, alias fruſtratorium eſſet proœmiū iſtius regulæ:quod tamen limitatur tripliciter. Primo niſi expectans habeat gratiam ſuam etiam ad litigioſa. Secundo niſi expectatiua ſua eſſet ad certum beneficium ſuper quo poſtea moueatur lis,vt colligitur ex dictis Bonifacij in d.clem.j. in 5.col.Tertio limitatur niſi lis mota fuerit in forma iuris:videlicet quando ageretur ad priuationem prętextu homicidij,vel alterius criminis.Nam ſi lite pendente moriatur,poſſeſſor beneficij poterit tale beneficium non obſtante alia lite accepare. Ita dicit deciſ.491.in nouis,incip.Titius erat.

Exp-ctās qui acceptauit benefic. liti gioſum.

Beneficiū litigioſum acceptari poſſe limitatur tripliciter.

Sed hic ſuboritur notabilis difficultas quæ pridie deciſa fuit per dominos.Ponamus ꝙ expectās acceptet beneficium per obitū alicuius collitigantis,quādo nō poteſt acceptare,& obtineat ſe ſubrogari,& ita cōtinuat vigore gratię expectatiuę litē contra alium collitigantē ſuperſtitē ſuper dicto beneficio,& tandem obtinere canonizari ſubrogationem ſuā, poſtea vigore dictæ gratiæ expectatiuæ acceptat aliud beneficiū:alter dat & excipit de conſumptione gratię,ex quo prius acceptauerat beneficiū prædictum, & obtinuerat vigore ſubrogationis,dubitatur nunqui

quid illa ſubrogatio, vigore cuius obtinuit beneficium, expectans dicatur gratiam conſumpſiſſe. Hoc dubium fuit ꝓpoſitum per dominum Io. Paulum in vna Tullen. cano. & præbend. de Remaricamonte. Et fuerunt varia motiua hincinde allegata, & deducta per aduocatos & procuratores vtriuſque partis. Nam quidam dicebant gratiam conſumptam, ex eo, quia ſubrogatio fuit cõceſſa ratione litis motæ vigore gratię expectatiuę, & ſic expectatiua fuit cauſa, quod ſubrogatio canonizaretur. Alij totũ oppoſitũ dicebãt, Tandẽ Rota, re diſcuſſa, cõcluſit 10. Octob. 1539. gratiam nõ eſſe conſumptã. Ratio fuit, quia licet lis, quæ dedit cauſã ſubrogationi poſtea canonizatæ, fuerit mota vigore gratiæ expectatiuæ, non tamẽ expectatiua fuit cauſa immediata ſubrogationis, ſed mediata & remota, quo caſu cauſa remota ad nocendũ nõ debet attendi, ſed cauſa proxima & immediata, vt not. omnes Moder. in l. certi condictio. poſt gloſſ. ibi, ff. ſi cert. pet. & Felyn. in cap. ſolitæ. de ma. & obe. cum concor. vt ſcribit Decius in rubrica C. qui admit. colum. 4. nume. 40. in vltima lectione, & tradit Imol. in l. 1. §. fi. de dona. & Corneus conſi. 153. col. fin. lib. 2. & conſil. 263. colum. 2. volu. 4. Nam clarum eſt ꝙ ſubrogatio eſt noua & ſimplex gratia de per ſe non depẽdens ab expectatiua: ergo ſi vigore illius fuit acquiſitũ beneficiũ, non poteſt dici acquiſitũ vigore gratiæ expectatiuæ, cum ſubrogatio ſine gratia expectatiua, imo non exiſtẽte aliqua lite cõcedi poteſt, vt ſuperiꝰ eſt in aliis qq. dictum. Et per hoc apparet, ꝙ deciſ. 428. in nouis, nõ obſtat, quia ibi vigore acceptionis & prouiſionis nullæ perceperat vtilitatem ſpectans, puta fructus, quod hic ceſſat. Nec obſtat, quod noua prouiſio quę habet effectum, etiam ex gratia nulla conſumit gratiam, quia hoc ideo eſt, quia noua prouiſio præſupponit primam gratiã in neceſſariũ antecedẽs, vt tenet Gloſſator infrà, regula 62. alias non valet. vt deciſ. 14. de conceſ. præb. in antiquis. & Belamera deciſio. 116. & illa prima gratia eſt cauſa immediata nouę prouiſionis, quia noua prouiſio fit ad illum effectũ, quia orator dubitat gratiam ſuam expectatiuam, & acceptationem inde ſecutam viribus non ſubſiſtere, &c. ideo noua prouiſio cõceditur ratione primæ gratiæ, & ideo nõ eſt ſimplex prouiſio: meritò ſi illa habet effectum, conſumit. Sed ſubrogatio nõ præſupponit aliquem titulum præambulum, ſed eſt ſimplex gratia de per ſe ſubſiſtens, ideo

Subrogationis diffinitio

Cauſa remota.

Noua prouiſio.

ſi

ſi vigore illius acquiro beneficium, nõ dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ. quòd eſt bene notandum.

REGVLA DE VERISIMILI NOTITIA OBITVS

ITEM voluit & ordinauit, quod omnes gratiæ quas de quibuſuis beneficiis eccleſiaſticis cum cura, vel ſine cura, ſæcularibus & regularibus per obitum quarumcunque perſonarum vacantibus in antea fecerit, nullius roboris vel momenti ſint, niſi poſt obitum, & ante datam gratiam huiuſmodi tantum tempus effluxerit, quòd interim vacationes ipſæ de locis, in quibus perſonæ prædictæ deceſſerint, ad notitiam eiuſdem domini noſtri veriſimiliter potuerint perueniſſe.

PRÆFATIO.

Regula author. REGVLA iſta ſancta & ſalutaris videtur, quia per eã fraudes coercentur, & cupidæ ambitionis audaciæ refrenatur. Eius primus author fuit Ioan. 23. qui eam ædidit. 13. Calẽd. Maij. Pontificatus ſui anno. 4. vt in eius regulis apparet. Deinde Martinus. v. per eadem verba approbauit, nihil ad eam addens. Poſteriores verò pontifices vſque ad Nicolauum. v. de iſta nullam mentionem fecerunt. Nicolaus tamen ſuſtulit procœmiũ regulæ quo vſi fuerãt Ioan. 23. & Martinus quod breuitatis cauſa factũ opinor cum aliâs indignum videretur tam ſalutare procœmiũ, ex quo mens & intentio colligitur conditoris ſuſtuliſſe. Nicolaũ tamen in hoc omnes Rom. Pontif. eius ſucceſſores hucuſq; ſunt imitati, quia nullus eorũ procœmio illo vſus fuit. Imò, quod eſt magis mirandum, quòd cum regula iſta varias habuerit in cauſis decidendis difficultates, vt ex diſcurſu operis apparebit, nullus eorum verbum aliquod addidit vel mutauit ad regulã Nicolai, ſed integra manſit vſque in hodiernum diem, cum tamen aliæ regulę aliquam receperint mutationẽ. Et illa regula Nicolai, dempto procœmio in omnibus aliis concordat cũ illa *Procœmiũ Ioan. 23. deſcribitur.* Ioan 23. Procœmiũ vero Ioan. 23. tale fuit: Item, vt in habendis beneficiis eccleſiaſticis fraudes euitentur, ſeruetur conſcientiæ puritas, & ambitionis via præcludatur ambitioſis, &c. hactenus habetur procœmiũ Ioan. Ex quo colligitur *Regula fauorabiliter interpretanda.* manifeſtè ratio finalis iſtius regulæ, quæ cõcordare videtur cum ęquitate iuris communis, & ideo fauorabiliter erit & latiſſimè interpretandã, per ea quæ gloſſa. 3. dicit

cit in capitulo tertio, de præb.lib.6. quod facit ad multa inferius dicenda.

QVAESTIO I.

Impetrationes ordinariorum.

IGITVR Primò, vtrū iſta regula habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariorū & legatorum?

SOLVTIO. Prima facie dicendum videtur quod non, qa regula loquitur in papa, vt ex eius verbis apparet ergo non procedit ex ordinario, quia ex diuerſis nō fit illatio. Et quia ordinarius poteſt conferre beneficiū ſub cōditione ſi vacat, etiam ignoranti vacationem, ſecundum gloſſ. & omnes in cap.2, de elect. lib.6.& Lap.allega.6.& Rotā deciſio.161. in antiquis, ſufficit enim quòd beneficium vacauerit, & veritas attēdatur, per ea quę nota. Gemin.in c.ne captandæ.in 4.colum.de conceſſ.præben.lib. 6.facit.c.veritate 8.diſt. Nec debet morari, nec fruſtrari prouiſio propter talem conditionem ſi vacat, quæ eſt de pręſenti, licet ignoretur exiſtentia cōditionis eiuſdem.l. multum.ff.de conditio.& demonſtra. Nec enim nocet anguſtia temporis.l.ſi mihi & tibi.ff.da leg.1.nota. in c. in pręſentia.de ſponſa. vbi ſi mulier nō certificata de morte viri contrahit matrimoniū, tenet ſi in veritate maritus erat mortuus: vnde in collatione beneficij non eſt neceſſarium modum vacationis exprimere, licet bonum ſit illum exprimere, vt not.gloſſ.quamuis.in clem.1. de præbend. Domini.in c.ſuſceptum.de reſcrip.lib. 6. & gloſſ. vacationibus, in c.cupientes. de elect.lib.6. Item iura dicūt, quod beneficia non conferantur antequam vacent: vt in c.nulla, de conceſ.prębend. ergo ſi vacent, licet vacatio ignoretur, valet collatio, iuxta dicta Bald. in rubr. qui ſint reb. vbi dicit valere collationē Epiſcopi de beneficio vacante, licet non vacaret, vt credebat Epiſcopus: quod dictum dicit eſſe mirabile Fel.in cap.ſciſcitatus.in penul.colum. de reſcript. facit deciſ.36.de præbend.in antiq.præſertim quia collationes ordinariorum ſunt fauorabiles & naturales propterea ampliādæ.c.peruenit, 11.q.& no.in cle.ſi.de offic.ord. Et pro iſta parte dicit Gloſſator hic, ꝙ iudicauit Rota: & idem dicit in regula de ſubrogandis collitigātibus in fi. vt dicebat etiam tunc D.Coronatus aduocatur, nam ſatis erat, quòd principium & finis ſint habilia, licet medium innutile ſit, vt ibi per eum.

Ordinar' an poteſt conf.beneſ.

Temporis anguſtia.

Si mulier non certificata.

Vacationis modū exprimere.

Collatio de benefi... vacantibus.

Ordinariorum collationes fauorabiles.

Prin... & finis habilia, &c.

Iſtis tamen non obſtantibus cōtraria opinio eſt verior & cōmunis, quam in primis tenet Gloſſator hic ... q

iſta regula habet locum extra curiam, quia cõcernit vtilitatẽ animę ex quo emanauit ad tollẽdas fraudes & ambitiones: vnde dato quòd aliàs eſſet exorbitans & pœnalis, propter fauorem animę recipit extenſionem, vt dicit Ioã. And. in cap. ex tenore, qui filij ſint legi. nã, vt ipſe inquit, negari non poteſt, ꝙ iſta regula cõcordet cum iure cõmuni, vt nõ detur occaſio captãdæ mortis alterius, iuxta capitulũ ſecũdũ & tertium de cõceſ. præb. Hæc dicit Gloſ.

Addo, ꝙ iſtam etiam opinionem tenet Decius in conſ. 398. incip. in cauſa domini, col. fi. vbi expreſſe cõcludit ꝙ regula iſta habet locum in ordinario, quia licet loquatur in ſummo Pontifice, tamen ex quo emanauit ad obuiandũ fraudibus, latè debet interpretari & extendi à paritate rationis, quia etiam ſi materia odioſa ſit, ſit talis extenſio, vt fraudes remoueãtur, vt probatur in cap. ſi ciuitas. de ſentent. excommu. lib. 6. & gloſſ. fi. in c. quanquam. de vſur. lib. 6. Præſertim. quia per iſtã regulam ambitio coercetur, propter quod vitium quis repellitur à beneficio, vt not. Abb. per illum tex. in capitulo. cum iamdudum. in princip. de prę b. Nam ſicut ius commune reprobat ambitionem. vt in cap. quia in tantum. de præb. ita & iſta regula idem facit, ex quo ſatis infertur quod dixerat Gloſſator. hic, ꝙ habeat conformitatem cum iure communi & ſic habebit locum in ordinario: & ita dicit Decius iudicatum fuiſſe in Parlamento Delphinatus.

Extenſio in materia odioſa quando fiat.

Ambitio repellit à beneficio.

Et ſecundum iſtam opinionem reperio nouiſſimè cõſuluiſſe Ioannem Franciſcum de S. Nazario de Ripa in cõſil. 16. poſito in lib. 1. de legi. & longa conſue. in operibus ſuis impreſsis, vbi poſt multa concludit, ꝙ iſta regula habeat locũ extra curiã coram ordinario, ex eo, qa nõ exorbitat à iure cõmuni, aliàs non eſſet regula vt in l. 1 .ff. de reg. iur. Nã ſecundũ eum iſta regula fuit condita ſecũdũ ius cõmune, & ſecundũ rationẽ & naturalẽ ſenſum. Nã affeuerans mortem ante veriſimilẽ notitiam, præſumitur conſcius alicuius conſpirationis factę in mortẽ alterius, & acceleraſſe impetrationem ne præueniretur. & iſta fuit ratio dictæ regulæ: quæ locum habet in ordinario, & hoc latius informat idem Ripa in cap. 2. col. penul. de reſcrip. vbi concludit. ꝙ iſta regula habet locũ in legato & ordinario. quia extracta fuit de corpore iuris communis, videlicet, ex ratione, c. deteſtãda. de conceſſ. præb. lib. 6. vt tollatur occaſio captandæ mortis. vbi latius per eum.

Et

Et iſtam eandem opinionem poſt longam, diſputationē tenēt Modern. in tract. beneficiorum. in 46. q. 3. partis. Et ante ipſos doctus Gloſſator antiquus pragmaticæ Frãciæ, in titul. de collationibus, in verbo faciendas. à quo quicquid dicunt Moder. in dicto tracta beneficij, accepe- runt Et tamen concludunt prædicti doctores quod iſta regula procedit in ordinariis, quia fuit facta ad obuiandum fraudibus, quæ fiebant in curia ad præueniendum ordinarios, & non eſt dicendum quòd papa qui aliorum iura vult ſeruare ſua negligat. vt in cap. licet. de ſupp. negli. præla. cum aliis cōcor. vt ibi per eos. Nam niſi iſta regula haberet locum in ordinariis, quotidie fraudaretur papa, & ad obuiandum ſimilibus fraudibus factum fuit c. ſtatutum de præbend. lib. 6. ibi, in diœceſi exiſtentes. Et quod ib nota. per doct. Et collationi videtur ineſſe tempus tacitum, quo collator potuerit veriſimiliter ſcire vacationem, vt in ſimili nota. in §. loca. inſtitu. de verbo. oblig. & not. in l. 2. ff. de eo quod cer. lo. & in l. interdum. ff. de verbo. obliga. Et dicunt ſuper hos vidiſſe quandam cōſtitutionem Otthonis legati, de qua ibi per eos.

Papa qui aliorum iura vult ſeruare, ſua negligat.

Non obſtant in contrariũ adducta, quia vltra quod ex prædictis apparet ad ea ſolutio, ad ea etiam reſpondet Iaſo. in conſi. 104 columna penultima, libro primo, qui hãc opinionem tenet, vt ibi per eum.

QVAESTIO II.

QVAERO, nunquid in iſta regula procedat in gratia facta motu proprio?

SOLVTIO. Diſtinguendum eſt de motu proprio. Nam ſi loquimur de motu proprio impetrato ab eo in fauorem cuius fit prouiſio, qui doloſe impetrat, & ſciens ſe non veriſimilem notitiam habere, quæſtio nō haberet difficultatem: quia præſumitur ille motus proprius procuratus, & non iuuat, licet hodie per abuſionem talis dicatur etiam motus proprius, vt aliàs latè dixi in aliis regulis: ſed vbi quidam tertius hoc ignorans porrigit ſupplicationem pro alio, & papa eam ſignat motu proprio, tũc tres domini voluerunt in Rota locum non eſſe regulæ, quia iſte eſt verus motus proprius, & tali caſu verum eſt dicere papã, qui ex ſeipſo mouetur ad concedendum gratiam, nō velle ſe huic regulæ ſubiicere: Tamen iſtis non obſtant. alij domini vna cum Fely. in vtroque caſu iudicarunt regulã obſtare impetranti, vt refert hic Fe, in quibuſdam apoſtillis.

lis. Ratio deciſionis fuit, quia papa prouidendo motu proprio, credit nuntium veniſſe debito tempore: nam ex quo non fuit certificatus de tẽpore, præſumitur ignorare qualitatem eius, cum ſit facti, & conſiſtat in facto, capitul. primo, de conſtit. lib. 6. Et per conſequens non viſus fuit cogitare de generalitate iſtius regulæ. Et pro hoc facit, quia talis præſumitur mens papæ concedẽtis, qualis eſt iuris, ſed de iure, quòd quilibet non præſumitur ita eſſe ambitioſus, vt præporè, & in tempore non veriſimili impetret. argu. l. interdũ. ff. de verb. oblig. & in l. 2. ff. quod cer. loco. ergo talis præſumetur mens papæ, quia quilibet præſumitur in dubio impetrare infra ordinarium tempus veniendi ad vrbem, & non tempore extraordinario, l. Seio. §. Medico. ff. de an. leg. Et pro iſta opin. videtur text. hic vbi annullantur omnes gratiæ, & ſic comprehendit gratiam motu proprio, quia qui totum dicit nihil excludit, vulg. l. Iulianus. de leg. 3. cap. ſi Romana. 19. diſtinct. & in capitu. ſolitæ. de maioritate & obed. Et cum iſta concluſione videtur concordare Iaſ. in conſilio. 104. incip. circa quatuor. colu. penul. lib. j.

Papa concedẽs qualis eſſe dicatur.

Ambitioſus non adeo præſumitur quis, &c.

Totũ qui dicit, nihil excludit.

QVAESTIO III.

Species vacationis obitus

QVAERO, an regula iſta cõprehendat illam ſpeciem vacationis obitus, quæ includi poſſet ſub clauſula, ſeu alio quouis modo appoſita in reſignatione?

SOLVTIO. Exemplum poteſt poni in caſu, qui contigit tempore Sixti in Rota ſuper Abbatia Auicien. ſancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rupe abbreuiator de anno. M. CCCCLXVII. die decima Iulij dedit mandatum ad reſignandum ſuam Abbatiam in fauorem Ioã. de Claramonte, miſſo mandato ad curiam dictus Petrus reſignans, ante factam reſignationem per ſuum procuratorẽ, obiit extra curiã. 14. prædicti menſes Iulij, & ſic per obitum eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorãs reſignauit Abbatiam in manibus papæ, qui prouidit dicto Ioan. cum clauſula, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, &c. Deinde quidam Ioan. Perini habẽs notitiam de obitu dicti Petri, impetrauit per obitum à papa, & commiſit cauſam contra dictum Ioannem de Claramonte intruſum, qui comparens allegabat ſibi ius competere in dicta Abbatia, licet non vigore reſignationis ſibi factæ, quæ non valebat propter defectum mandati: competebat tamen virtute clauſulæ, ſiue alio quouis

modo,

modo, quæ capit vacationem per obitum Replicabat Io. Perini, quòd obitus Petri reſignantis fuit in tam breui tẽpore, quòd veriſimiliter tempore prouiſionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia, & ſic obſtabat iſta regula, dicens eam comprehendere quemcunque obitum, ſiue expreſſum in gratia, ſiue comprehenſum ſub dicta clauſula: alter verò dicebat contrarium. Ex qua diſceptatione fuerat datum præfatum dubium per auditorem, & quæſitum quid iuris?

SOLVTIO. Iſte caſus etiam temporib. modernis ſæpius contigit in Rota, vt inferius apparebit, ſuper quo variè ſenſerunt domini tempore Sixti, in quo cõtigit caſus ſuperius enarratus, nihil fuit deciſum quod viderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuiſſe motum per quẽdam egregium doctorem antiquũ, in commento cõcilij Baſilien, inſerto in pragmatica Franciæ, tit. de collationib. beneficiorum, in verb. faciendas, in fin. vbi concludit, quòd prouiſio per obitum reſultãs vigore illius clauſulæ, ſiue aliàs quouis modo, valeat: & q̃ non obſtet regula, rationem adducit, q̃a procurator qui venit ad curiam, non venit ad impetrandum per obitum, ſed ad reſignandum: & ſic venit propter alium modum vacationis, ſi poſtea papa conceſſit clauſulas propter quas reſultat alius verus modus vacandi, ille debet ſibi prodeſſe, cum non fuerit in dolo, quia origo prouiſionis inſpicienda eſt. l. tutor. ff. de fideiuſſ. & l. 3. C. ad Macedo. ita concludit dictus doctor, cui nomen Coſmas Guimier in dicto loco. *Prouiſio per obitũ reſultans.*

Et iſtam opinionẽ Coſmæ ſequũtur ad literam Moder. in tract. beneficij, in tertia parte, quæſt. 46. nihil penitus addentes. Et cum iſtis videtur concordare Gloſſator hic in tertia colum. verſi. item quia iſta regula loquitur, &c. qui licet ponat quæſtionem per cõtrarium, & ſe inuoluat, tamen ratio, quam ponit, concludit ad iſtam quæſtionem. Dicit enim quòd cum regula iſta ſit exorbitans, & ceſſat in caſu captandæ mortis, non debet extendi niſi ad caſum expreſſum, non ad alium.

Sed prædictis non obſtãtib. contraria opinio eſt verior, pro qua tempore Sixti conſuluit quidam aduocatus hac ſola ratione, quia iſta regula ſolum habet reſpectum ad vacationem per obitum, non autem reſpicit formã impetrationis. vnde ex quo de obitu indiffinitè loquitur, comprehendit omnem modum per quem deuenitur ad illam

vacationem ſiue directè, ſiue per clauſulam, alio quouis modo. Hæc ille. Et ſecundum iſtam opinionem reperio caſum ꝑpoſitum in Rota tempore Iulij papæ ſecundi, vt refert Fely. hic in quibuſdam apoſtillis, dicens ꝙ Guliel. & maior pars Rotæ fuit in iſta opinione ipſo contradicēte, videlicet ꝙ talis reſignatàrius virtute illius clauſulæ, ſiue alio quouis modo, in ſupplicatione reſigationis poſita, nō poterit habere per obitum, ſed illa clauſula tantum comprehendebat alium caſum ſimilem renuntiationi, puta vacationem, per capitulum, de multa, vel contractum matrimonij, vel per non promotionem, iuxta cap. licet canon. vel ingreſſum religionis & ſimiles. Fely. tamē dicebat contrarium, ex eo, quia verba debent in gratia aliquid operari. Et tenendo dictam opinionem, illa clauſula, quouis modo, nihil operaretur contra ea qua dicunt doct. in c. ſuſceptum, de reſcrip. lib. 6. Et quia in tali interpretatione comprehēſiua mortis ceſſat mens & ratio regulæ, quæ conſiderat ambitionem ex illa præpoſtera præuētione curſus, & votum captandæ mortis. Subdit tamen, ꝙ licet eſſent plura vota pro alia parte, nihil tunc fuit deciſum, quia regula loquitur in vacante per obitum. Hæc ibi Fely. Adde quòd ego reperio modernis temporibus pro opinio. illa maioris partis dominorum contra opinionem Fely. fuiſſe in Rota iudicatum.

Reſignatarius.

Nam reperio quondam Reueren. P. Dominicum de Iacobatiis, tūc temporis primarium auditorem, qui meritis exigentib. creatus fuit poſtea cardinalis in quibuſdam iſtius regulæ apoſtillis, ſuper iſta quæſtione ſcripſiſſe manu ꝓpria hæc verba formalia, videlicet, fuit obtētum in cauſa Libicen. vicariæ, in qua ego ꝓnuntiaui, licet cōtra votum meum, ꝙ regula iſta haberet locū in eo, qui de partib. conſtitutus procurator reſignaſſet in fauorem certæ perſonæ cui fuit ꝓuiſum cū clauſula, ſiue alio quouis modo, quod mihi fuit viſum contra voluntatem ædentis regulam, & in meo voto fuit Accoltis, & primò Fely. in ſecunda inſtantia coram me variante, ſed ſi perueniente Antonio de Zocchis in Rota ſenſit idem quod ego. Et dominus Chriſtophorus de Porcariis dubitauit, quia in prima inſtantia in qua pronuntiauerat, Nicolaus de Vbaldis dicebat non interfuiſſe, & ideo fui coactus confirmare primam ſententiam. mihi tamen ex pluribus videbatur contrarium, quia ceſſabat ratio regulæ, quæ eſt propter fraudes. Item quia

Reſignare in fauorē certæ perſonæ.

ceſſa

ceſſabat votum mortis. Item quia regula loquitur quando impetratio ſit principaliter per obitum, hic nō principaliter impetratur per obitum. Item, quia ex quo procurator bona fide venerat de partib. cum mādato, & illi fuerat prouiſum ſi dixiſſet & narraſſet papæ, dubito, ꝙ interim reſignans ſit mortuus, omnino papa dediſſet, maximè, qa in prouiſione etiam apparebat ꝙ derogauit regulæ. Itē quia videtur caſus omiſſus quādo per reſignationem, & in conſequentia capit ex clauſula generali per obitum. Etiam vnus adduxit regulam l. 2. ff. de verb. oblig. ꝙ ſub ſimplicibus &c. licet modicum videretur facere, quia communiter habetur illa clauſula in ſupplicationib. & alio quouis modo, & regula d. l. 2. procederet vbi appoſita non fuiſſet. alii qui ponderabāt verba regulæ ibi, gratiæ: alij verò dicebāt quòd ſatis per obitum habet, & ſi dediſſet, ſatis eſt, quòd non apparet datum. Vnus ex dominis fuit qui dedit curſum ſtateræ ratione (vt tunc in domino Iacobatio videbatur) puerili & non vera, videlicet ꝙ clauſula, ſiue aliàs quouis modo, non habet locum hoc caſu, quia circūduxit papam, cui dixit ꝙ reſignabat in manibus ſuis. Et pro opinione ſua Iacobatius dicebat benefacere, quia videtur regula conſideraſſe quādo ad impetrationem partis gratia obtinetur, ſed clauſulam, ſiue aliàs quouis modo, papa ponit ex ſe ipſo ex quodam ſtylo. Illud tamen tollitur, quia regula dicit, omnes gratiæ. Item, quia ſtylus non apponit dictam clauſulam, niſi ſit in ſupplicatione. Iſta ſunt quę de verbo ad verbum R. D. Dominicus de Iacobatiis reliquit ſcripta ſuper iſta regula. Ex cuius verbis manifeſtè colligitur Rotam iudicaſſe propter generalitatem verborum regulæ eſſe locum.

Poſtremò ſecundum iſtam opinionem, ꝙ regula procedat iſto caſu, iudicauit Rota in vna Gebenen. parochiali coram D. Gulielmo de menſe Maio, vt ipſe idem refert in quadam deciſione, rationem deciſionis ponēs, qa ex quo per illam clauſulam generalē nō datur alia vacatio quàm per obitum, obſtabit regula, nec attendi debet, ꝙ impetratio in modo expreſſo ſit per reſignationem, ex quo re vera vacat per obitum: & in tali vacatione tantum verificatur prouiſio, in qua regula loquitur, ſiue per modum expreſſum, ſiue per generalia verba colligatur modus verus vacandi, & ita dicit ſe audiuiſſe maiores tenuiſſe olim.

Et prædicta omnia procedunt in caſu ſuo, non autem in

caſu contrario videlicet, quando quis impetrat per obitũ, & vere vacat per reſignationem, prout in caſu tunc cõtingenti: quia tunc regula non procedit, quia ſolum loquitur quando per obitum, & extendi non debet in alium caſum. l. 3. § hæc verba. ff. de neg. geſt. Ita concludit idem dominus Guliel. in d. deciſ. pro qua faciunt, quæ adducit hic Gloſſator pro iſta opin. in 3. col. verſic. item, quia iſta regula loquitur de obitu, &c.

Hactenus recitauimus opin. antiquorum & modernorum patrum ſuper iſto dubio, quid dicendum?

Leges noua a lege veteri ſortiuntur rationē recipiunt.

Certe licet iſta opin. videbatur ſuffulta iuribus & rationibus. Tamẽ adhuc pro prima opinione, videlicet, quòd iſta regula non habeat locum. iſto caſu poſſet adduci vna concludens ratio, quia certũ eſt leges nouas interpretationem & declarationem recipere à lege veteri. l. non eſt nouum cum. l. ſequenti. ff. de leg. ſed in regula iſta veteri ponitur, & aſſignatur in ipſo proœmio iſta ratio, videlicet, vt fraudes euitentur, & ambitionis via præcludatur, & cæt. clarum eſt, quòd iſta ratio proœmij inducit cauſam finalem. vt in l. fi. ff. de hæred. inſtit. & tradit Bald. in

Proœmialis ratio.

l. vt liberis. C. de colla. ceſſante igitur ratione proœmiali & finali, ceſſat ipſa diſpoſitio. l. generaliter. C. de epiſc. & cleri. cum ſimilibus. Sed in caſu noſtro ceſſat dicta cauſa finalis, quia hic non eſt ambitio, non eſt aliqua fraus, igitur locus non erit regulæ, pro qua opinione faciunt alia motiua adducta per Iaſ. in conſil. 104. col. penult. lib. 1.

Tamen pro cõtraria parte, & ſic pro deciſ. dominorum facit, quia ex quo illa clauſula, ſiue alio quouis modo, in caſu noſtro nõ poteſt verificari, niſi morte, perinde eſt, ac

Genus q non poteſt verificari &c.

ſi in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitũ: quia genus q nõ poteſt verificari niſi in vno indiuiduo, habetur pro ſpecie. c. ex parte. de offi. deleg. l. 1. & 2. ff. de lib. & poſthu. ſed ſi in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitũ, regula iſta obſtaret: ergo eodẽ modo obſtabit vacationi cõprehẽſæ ſub clauſula generali, quia ſi verba regulæ adaptantur, militat diſpoſitio. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. de leg. 1.

Præterea, quia talis præſumitur mẽs iſtius impetrantis

Sententia in ambiguis capiẽda.

qualis verba indicant, cum in ambiguis illius ſentẽtia & declaratio capienda eſt, quæ ex verbis comprehẽditur. l. in ambiguis. ff. de reg. iur. & l. ſi quis intentione. ff. de iudi. Sed verba illa alio quouis modo implicãt caſum mortis. ergo impetrans viſus fuit de tali cogitaſſe, & ſic attenta

mente

mente ſua ambitioſa obſtabit regula. Sed pro concordia opin. poſſet ſic diſtingui, quòd aut impetrans per reſignationem cũ dicta clauſula, alio quouis modo, ita eſſet impetraturus per obitum, ſi ſciret vacationem etiam nõ veriſimilem, ſicut impetrauit per reſignationẽ, & res eſt expedita per ſupradictã clauſ. Si verò eſſet impetraturus per obitum, & tunc per dictam clauſulam non veniet caſus mortis, ſed alius caſus vacationis ſimilis expreſſæ, quia non præſumitur quis velle in genere impetrare, quod in ſpecie non eſſet impetraturus, quia intentio impetrantis non extenditur ad aliud. l. obligatione generali. ff. de pig. & quæ not. Ioan. Andr. in reg. in generali. *Impetrare in genere quis præſumitur.*

Sed qualiter hoc probabitur, putarẽ relinquẽdum eius iuramento, iuxta cap. fina. qui mat. acc. poſſ. & cap. ſignificaſti. de homi. & hoc conſiderata qualitate perſonæ iurãtis. Nam in caſu propoſito nulla videtur ſuſpicio ſi iuramentum procuratori defertur, qui pro alio impetrauit, nec agit de proprio commodo: ſecus eſſet in impetrante nomine proprio: quia ſi beneficium eſſet pingue, ſubdubitarem de iuramento præſtando, propter rationem tex. in cap. clericos, de cohab. cleric. & mul. quia, vt dicit Bald. in cap. quia veriſimile. de præſumpt. propter dulcedinem beneficiorum ſtudium adhibetur corrumpendi teſtes. Iudex igitur arbitrabitur hoc caſu. *Beneficiorum dulcedo præſtat ſtudium corrumpendi teſtes.*

QVAESTIO XIII.

QVAERO, nunquid iſta regula procedat in cõmẽdã? SOLVTIO. Moderni Sabinen. hîc in quadam apoſtilla dicunt prima facie videri quòd non, tamen contrarium aſſerunt eſſe verum, & nihil aliud dicunt.

Dominus Guliel. hîc in deciſione quadã dicit, quòd videtur prima facie dicẽdum, quòd nõ habeat locũ, ex quo commenda nõ dicitur vacare per obitum, ſed ceſſante cõmenda vacat eo modo quo prius, vt dicit Fede. de Senis in tract. permutat. benefi. quæſt. 16. & Lud. Rom. cõſi. 350. Et Rota in antiquis prima, de cõceſſ. præbẽd. Et iſta opi. eſt in curia vulgaris apud oẽs præſertim Abbreuiatores. Accedit ad hoc, quia regula eſt aliquatenus exorbitans, & in exorbitãtib⁹ fit reſtrictio ad caſum expreſſum, quia odia reſtringi, fauores conuenit ampliari, vulg. c. odia. *Cõm̃enda nõ dicitur vacare per obitũ. Reſtrictio. Odia reſtringi, fauores ampliari conuenit.*

Iſtis tamen non obſtantibus maior pars dominorum in vna cauſa cuiuſdam beneficij per obitũ Regini ceſſante commenda, cum daretur de iſta regula, contrarium cõ-

ſit,vt etiam R.D.Iacob.Simonetta auditor retulit.Ratio fuit,quia licet verba regulæ non videantur amplecti iſtũ caſum ,tamen mens & ratio regulæ includit commendã, quæ fuit,vt fraudes euitentur,& tollatur ambitio.Sed clarum eſt,quòd iſta ratio militat in commenda:igitur vbi eſt eadem ratio,debet eadem eſſe in vtroque diſpoſitio. glo.in ca.ſi poſtquam.de elect.cũ vulg.Non obſtat,quòd per obitum non detur vacatio,quia eſt verum,propriè tamen in commendis noſtri temporis negari non poteſt, quin detur aliqualis vacatio.

Ratio eadem vbi eſt,&c.

Adde pro iſta opi.videri tex.hic in verbo,omnes gratiæ &c.ſub quo de natura verbi commenda videtur cõprehendi,cũ ſit gratia.Et qa dictio,omnes,eſt vniuerſalis omnia cõplectens.l.Iulianus.de leg.3 Et quia videmus,quòd quaſi omnes regulę iudiciales,licet generaliter loquãtur, tamen commendas comprehendunt,vt latè dixi in regula de infir.& de idio.& dicetur lãtius in reg.de impet. benefi.famil.Cardin. in reg de annali & triennali. Et alibi ſæpe,quæ ideo non repetam,ne faſtidium generent.

Regulæ iudiciales.

QVAESTIO V.

Obitus veriſimilis notitia.

QVAERO,an iſta veriſimilis notitia obitus,de qua loquitur iſta regula, debeat attendi computando dietas per terram,an verò per mare?

SOLVTIO.Ratio dubitationis eſt,quia iter terreſtre eſt certum,& poteſt facilè per milliaria computari à communiter accidẽtibus.vt in l.continuus.ff. de verb.obliga. ſed iter maritimum eſt penitus incertum,quia aliquando ex Hiſpania per mare decurritur ad Vrbem in 10.diebus,aliquando in 6.vt experientia docet.

Breuiter iſte caſus ſæpe accidit:Nam tempore Calixti fuit propoſitum in Rota per D.Ioann.Pintor. Auditorẽ in cauſa Detruſen.beneficij,in qua conſuluerunt aliqui periti.& tandẽ fuit concluſum,quòd à communiter accidentibus eligendum eſt iter per mare & per terrã,ſecundum quod magis cõmuniter accidit,non ſecũdum quod rarò:quia iura non adaptantur ad ea quæ rarò & cũ difficultate fiunt,& hoc indicat tex.regulæ noſtræ,quæ non præciſe,ꝙ notitia obitus deueniat ad notitiam papæ,ſed ꝙ veriſimiliter potuerit deuenire, vt in ſimili dicit etiam tex,in cle.cauſam.in verſic.verũ.de elect.Et in iſto veriſimili iudex arbitrabitur ſecundum cõmunem curſum itinerantium,vt dicit hic Gloſſator accidiſſe tempore Sixti in

Iura non adaptantur ad ea quæ,&c.

Potuit verbũ, quod denotat.

in vna cauſa Valentina. Nam verbũ potuit, poſitũ hic, nõ denotat neceſſitatẽ, ſed potentiam, cum ſit prolatũ affirmatiuè. ad hoc clem. auditor. in verſi. poteſt de reſcript. & in ca. cõſuluit, de offic. deleg. & c. gratia. eod. titu. in 6. Potuit enim peruenire vacatio ad papam, licet fortè nõ peruenerit, & ſic attenditur, ꝙ poſſit peruenire, vnde ex Barchinona poteſt in 8. vel 9. dieb⁹ peruenire notitia ad papã de obitu, licet non peruenerit actu: & illud quod potuit, cõſiderat regula, nõ quòd exiſtat, ſed ꝙ exiſtere poſſit: propterea dicit text. veriſimiliter, nõ ꝙ ita ſit verũ, ſed quòd ſit ſimile vero, vt dicit Bal. in l. ea quidẽ. in 3. col. C. qui accuſ. nõ poſ. facit. l. miles. §. mulier. ff. de adul. † Et hoc, vt dixi, arbitrariũ eſt, vt dicit Card. & alij in d. clem. cauſam, in verſi. verũ. ſic igitur ſufficit, quòd illud veriſimile ſit poſſibile, vt not. Bal. in l. ſcripturæ C. de fi. inſtr. Et iſta veriſſimilitudo aliter debet arbitrari per mare, & aliter per terram, quia, vt dixi, licet mare ſit incertum, tamẽ à communiter accidentibus citius ſit iter per mare, quã per terram, vt not. in c. vbi periculum. de elect. lib. 6. habetur tamen in hoc ratio tẽporis: quia tempore hyemis aliter cõſideratur iter maritimũ, aliter æſtatis tẽpore vt tradũt Doct. poſt Io. And. in c. olim. de reſcrip. Nã quinquaginta milliaria per mare ſunt minus, quàm vna dieta per terrã, vt dicit Bart. in trac. de inſula. in 3. col. Et de iſtis cõputationibus dietarũ, & quæ ſunt meliora, itinera, an maris, vel terræ, latè tradũt Mod. Bonon. in §. his igitur. inſt. de iuſt. & iur. & Fely. in cap. olim. in 2. colum. de except.

Quod autem longè à veriſimili abeſt, eſt quædã falſitatis imago: vt. Bald in l. j. col 3. . de ſer. fug. nec id veriſimil eſt vbi preſũpt.ꝰ legis eſt in contrarium. ideo huiuſmodi præſumptioni debet apertiſſimas probationes opponere. l. non eſt veriſſimile. ff. de eo quod met. cau. & iure anoni co, in n n

QVAESTIO VI.

QVAERO, ponamus quòd aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione iſtius regulæ, an ei impetranti incumbat onus probandi obitũ præceſſiſſe, an verò aduerſario?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd impetranti incumbat onus probandi. quia ex quo agit ad canonizationem ſui tituli, tenetur probare vacationem tẽporis impetrationis. l. 2. de proba. Nam quilibet tenetur probare contenta in ſua gratia, vt no. Moder. in c. ad aures. de reſcript. nec ſufficere videtur, ꝙ probet diem obitus, niſi etiam quòd obitus veriſimiliter præceſſerit ſuam impetrationem, quia illa probatio non concluderet. vulg. l. matrem. C. de probat.

Iſtis tamen non obſtantibus domini cõcluſerunt cõtra

veriſimilibus nõ admittitur probatio: niſi cõmunis loci ſama id habeat, vel tales perſonæ adpareãt, de quibus veriſimile nõ ſit, quòd debeant deiterare: vt c. quia veriſimile. extra de præſum. IOAN. MILL.

rium in vna decanatus eccleſiæ Capuanæ, quã impetrauerat Card. Ferrarien. cum derogatione iſtius regulæ. Nã voluerunt iſto caſu præſumere obitũ præceſsiſſe prouiſſionem, vt refert dominus Guliel. in quadã deciſione, ſub titulo de prębend. in collectan. ſuis. Ratio fuit, quia quando ſumus in dubio quis actus præceſsit, capitur interpretatio quod ille actus in dubio præſumatur prẹcedere, qui eſt neceſſarius ad validitatem actus, vt actus valeat potius quã pereat, vt per plura exẽpla probat Fely. in c. paſtoralis. in 3. col. verſic. ad identitatẽ. de reſcript. Et in notabili caſu tradit Iaſ. in l. 4. §. condẽnatum in 2. col. ff. de re iudi. pręſertim, quia aliter interpretando, eſſet præſumere delictũ in dubio, quod eſſe non debet, vulgatis iuribus. Nam capiẽda eſt ſemper interpretatio per quam excludatur delictum. in cap. fi. de pręſumptio. & not. per Bart. in l. non ſolum. §. ſed & reprobari. ff. de ope. no. nun. Et eſſet delictum aliâs impetrare beneficium viuẽtis, vt patet in regula 20. vbi dixi. igitur, &c. Et per hoc reſpõdetur ad. l. hæres inſtitutus. cum ſeq. ff. de acquir. hære. Et iſta omnia de plano procedũt in caſu noſtro, data derogatione regulę, aliâs verò ſi exciperetur de regula, impetrãti incumbit onus probandi veriſimilem notitiam obitus, & ſic ſatisfeciſſe regulæ, vt fuit aliâs concluſum tempore Calixti in vna Dertuſen. beneficij coram Io. Pintor. tũc Rotæ auditore, de quo tamen videndum eſt, quod dixi in dicta regula. 10. de impet. benefic. viuent.

QVAESTIO VII.

QVAERO, ponamus ꝙ papa abſit ab vrbe per plures menſes prout contigit tempore Clementis, & nunc S.D.N. Pauli. III. Niciam proficiſcentis, & moriatur aliquis Romæ, & beneficiũ impetretur à papa longiſsimè diſtante ab vrbe, vtrum ſit locus iſti regulę?

Curia videtur eſſe Romæ, &c.

SOLVTIO. Iſte caſus modo pẽdet, & videtur dicẽdũ regulę locũ non eſſe, ex eo quia curia videtur eſſe Romæ & reputatur eadem cum illa pontificis, quando remanet ibi audientia cauſarum, vt not. omnes in clemen. ne Romani, per illum tex. de electio.

Ex diuerſo ſuadet ratio regulæ, vt dicam⁹ iſto caſu habere locum, ſi tanta ſit diſtãtia temporis, quòd veriſimiliter in tam breui tẽpore non poſsit adiri papa: pro qua parte plura in informationibus deducũtur, ſed quia cauſa pendet, ſubſiſto donec Rota in alteram partem inclinet.

Quæſtio

QVAESTIO VIII.

QVAERO, nunquid iſti regulæ ſolet derogari?

SOLVTIO. Stylus ſignaturæ habet, quod derogatio iſtius regulæ nõ detur, niſi ſolum in Francia, ſed extra Franciã ſemper caſſari ſolet derogatio, ſed pro qualificatis perſonis aliquãdo ſolita eſt derogatio dari. Et ita reperio in libro derogationũ bo. memo. Laurẽtij Cardinalis Sanctorum Quatuor, pluries derogatum fuiſſe, vt patet ibi fol. 58. & 72. & 75. & fol. 99. Sed Alexand. VI in bulla reformationis curiæ, quando tractat reformationẽ ſignaturæ, poſuit vnam regulam, quam voluit appellari infallibilem, videlicet, Quòd regulis de veriſimili notitia, neque de ſubrogandis collitigantibus nunquam derogetur, ſed quòd ſtẽt immobiles, & certè honeſtum videretur: tamen vt dixi, ſignatura ex gratia pro benemeritis perſonis aliquando derogat, & non ſeruat illam conſtitutionẽ Alexand. Modus autẽ ſeu forma qualiter derogari debeat, & quibus verbis, ponit Hiſpanus noſter antiquus in illo vulgato libro Prouinciali eccleſiarum, ſiue practicæ cãcellariç (qui eſt liber approbatus à ſede Apoſtolca) vt dicit Card. in clem. 2. §. irritum. in tertia quæſtione. de electio. *Derogationis regule, &c.*

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VACANTIA PER OBITVM familiaris Cardinalium

ITEM voluit, quòd impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, tenetur imprimere nomen & titulum ipſius cardinalis. Et ſi ille in curia fuerit, eius ad id accedat aſſenſus, aliâs deſuper gratia ſit nulla. Et idem ſeruari etiam voluit, ſi dicti familiares ipſorum Card. familiares eſſe deſierint, ſeu ad aliorum cardinaliũ familiaritatem ſimilem tranſierint, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate priori obtinuerunt: & in quibus ipſa familiaritate durante, ius eis competierit: Ita, quòd ad illa Card. quorum familiares primo fuerunt, ſuum habebunt adhibere conſenſum.

PRÆFATIO.

ISTA regula variè reperitur ab antiquis & modernis ſummis pontificibus ędita. Eius primus conditor fuit Gregori⁹. XI. vt colligitur ex deciſione Egidij. 632. Quod ex eo apparet, quia prædeceſſores ſummi põtifices in ſuis regulis nullam de iſta fecerant mentionem. Imò, quòd *Regule quis primus fuit author.*

magis mirandum eſt, neque etiam inter regulas Gregorij XI. reperitur. Quartum apud me tria reperiuntur exēplaria, & ea quidē diuerſis temporibus ſcripta, nec in aliquo diſcrepantia. In quibus, vt dixi, non reperitur hæc regula de qua Egidius mentionē fecit: fortè fuit aliqua extrauagans, vel aliquod priuilegium, vt innuit idem Egid. in conſil. 19. colum. 1. Et eſt conſiderandum quòd præter iſtam regulam, de qua Egid. meminit, quę in corpore regularū Gregorij non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignū in fauorē Card. in ſuis regulis addidit. Sed ante Gregorium primus omniū Benedictus XII. fuit, qui dignitatem tantorum patrum iuſto fauore proſecutus fuit, plures alias diuerſas reg. in eorum fauorem cōſtituens. Nam quod gratię beneficiales D. cardinalium, motu proprio conceſſæ cenſerentur, etiam ſi in ſupplicationibus nihil de motu proprio diceretur, & quod in gratiis illorum diſpenſatio opportuna etiā non petita opponeretur, ac quod qualitates beneficiorum certo modo vacantium, vel vacaturorū ac beneficia quæ obtinerent in eiſdem literis pro expreſſis haberentur, primus omniū ſtatuerat, plures alias regulas iudiciarias condens. Quas deinde nemo pontificum eſt imitatus. Gregorius tamē licet nihil aliud præſtiterit, quod fauorem cardinalium concerneret, nihilominus iſtam regulam magis fauorabilem fecit, quàm fecerint moderni pōtifices. Nam voluit in beneficiis vacantibus per ceſſum ipſorū familiarium cardinalium, vel aliàs quouis modo, locum habere ſuam ipſius ſtatuti rationem qua motus fuerat, in eiuſdem regulę prooemio exprimēs videlicet vt honori dominorū cardinalium deferatur, vt refert Egidius in d. deciſione. quod quidē fauorabile Gregorij prooemium neſcio qua de cauſa pontifices moderni ſuſtulerunt, ad regulam iſtā ad beneficia per obitum tantum vacantia reſtrinxerunt. Quorū ordinem in hiſce noſtris commentariis imitabimur.

Benedicti XII. fauor in cardinales.

QVAESTIO I.

IGITVR primo, ibi, impetrās, &c. an iſta regula habeat locum quando papa concedit gratiam motu proprio?

SOLVTIO Videtur dicendum quòd ſic: quia gratia motu proprio poteſt dici impetratio, vt tradit Bald. in c. niſi ſpecialis. in verſicu. pone quòd in literis. de offi. leg. Facit quod dicit Card. conſi. 90. incip. videtur mihi. ſequitur Decius in cap. 2. in 2. colum. de reſcrip.

Gratia potest dici impetratio.

Præterea

Prætereavidemus diſpoſitionem.§.fi.clemē.j.de cōceſſ. prębend.quæ loquitur de impetrante, verificari in gratia motu proprio,vt ibi dicūt Card.& Imol.Sic etiam extrauagans, ſedes Apoſtolica.Ioan.22.poſita in tit.de cōceſſ. pręb.quę loquitur de impetrantibus habet locum in gratia motu ꝑprio,prout ibi dicit Gloſſator.in verbo, cōceſſæ. Ergo pariformiter dicendum eſt de iſta regula.

Regula exorbitās

In contrariū facit,quia regula iſta eſt odioſa & exorbitās,vt dicit Egid.deciſ.631. Et loquitur de impetratione. Ergo non habet locum in gratia motu proprio: quia iſta videntur contraria, impetrare, & motu proprio obtinere, vt in cap.ſi motu proprio. & cap. pluribus. de præbend. lib.6.& hoc ꝓbat tex.in l.j.C.de pet.bon.ſub.lib.10.vbi notant omnes.& in l.3. ff. quod quiſque iur.Quæ cū ſint diuerſa,ad poſitionem vnius ſequitur excluſio alterius.c. qualis.25.diſtinctione. In quam opinionem videtur inclinare Gloſſator hic in penulti.col. Qui etiam tradit cautelam ad iſtam regulam excludendam,vt videlicet procuretur haberi gratia motu proprio.Et eſt de mēte Lappi in dicta clemen.j. Nam ſufficit, ſecundum aliquos,papā dicere,talem eſſe familiarem Cardinalis licet alia requiſita hic nō exprimat. Quia papa ex certa ſcientia,hoc exprimendo,videtur habere certam notitiam regulæ, per quā videtur induci diſpenſatio,& derogatio regulæ iuxta tradita in l.idē Vlpianus.ff.de excuſ.tuto. Quæ ratio ceſſat in gratia impetrata.

Impetrare,& motu proprio obtinere contraria.

Cautela ad regulā excludendam.

Accedit quia iſto caſu ceſſat fraus & dolus illiꝰ,qui gratiam habuit motu proprio,vt dicit Ioan. And.in cap.fin. ſuper glo.fin. de offi.lega.lib.6.in nouis.Ergo ceſſat diſpoſitio,nō enim poterit illi ſubreptio,aut defectꝰ intētionis papæ proponi,cum iſta omnia per certam ſcientiā & motum proprium cenſeantur eſſe ſublata.

Non obſtat deciſio communis Doctorū ad d.clem. primā.§.fin.de conceſ.præb.videlicet,quòd ille tex.procedat in gratia motu proprio,licet loquatur de impetrāte, quia illud procedit ex eo, quia tota cle.loquitur indiſtinctè,& ratio eius æquè militat in vtroque caſu.Secus verò in materia odioſa,in qua verba propriè debēt capi,vt hic. Quia talis interpretatio locū nō habet,quia gratia motu proprio non eſt propriè impetratio,vt dicit Card.in d.clem.j. & dicam in regulis de annali latius.

Deciſio communis.

Quid dicendum? Teneo primam opinionem quæ eſt ve-

rior & ęquior,pro qua ter iudicauit Rota modernis téporibus:primo tépore bonę mememoriæ D.Petri And.Gãmari,tunc Auditoris vt ipſe in terminis refert & adnotauit in trac.de offi.leg.lib.3.fol.58.Et iterum tépore meo hoc idem iudicauit Rota in cauſa Auinionen.canonicatus,coram.D.Ioan.Maria,octaua Martii, M.D.XXXII.Et nouiſſimè in vna Maclouien.Prioratus coram R D.Raynaldo Petrutio de méſe Iulio M.D.XXXIX. hoc idẽ quod prius firmauit Rota.Ratio deciſionis fuit quia hoc priuilegiũ regulę datur Cardinalibus propter magnas impẽſas & onera,quæ in alienis familiarib.ſubeunt,vt dicit deciſio Rotæ,licet corruptè.in ti.de præb.deci.16. incip:Nota q. vbi dominus.in antiquis,&c.Et iſta ratio militat æquè in gratia motu proprio,ſicut in gratia impetrata.Igitur,&c.Et cõſiderata prædicta ratione:iſta regula eſt latè interpretanda in eorum fauorem & præiudiciũ concedẽtis.iuxta c.quia circa,de priuileg.& notata p Domini.in c.2.de fil.preſby.lib.6.& quæ late tradit Pet.de Ancha. conſil.295.& 297.Et ſi contrarium diceremus facilè priuilegia Cardinalium deluderentur,cũ vnicuique facillimũ eſſet habere gratiã motu proprio. Et intentio.papæ non eſt per talem gratiam motu proprio alicui pręiudicare,vt dicit deciſio Rotę.112.in no.deciſio.445.in antiq.præſertim Cardinalibus vt etiam tradit Felynus in c.ad aures. in 5.colum.verſic.tertius caſus,de reſcrip.Et ideo hac ratione Domini voluerunt quod regula.16.de non tollẽdo ius quæſitum,haberet locũ in gratia motu proprio,vt dixi in ſexta quæſtione.Et quia gratia motus proprij nõ includit ea quæ exprimenda ſunt,vt dicit Felyn. in cap. cũ apoſtolicæ de excep.Ergo qua ratione dicimus in gratia impetrata requiri expreſſionẽ nominis & tituli,cardinalis,vt hîc dicitur,eodẽ modo in gratia motus proprij eſt dicendum.Et poſito quod motus prius & certa ſcientia principis inducant diſpenſationem, de quo tamen dixi latius in dicta regula,quæſtione 8.Non tamen inducunt derogationẽ,iſtius regulę niſi de ea in diuiduo fiat mentio,vt latè dixi in 5.& 6.quæſtione proœmij.& cũ hoc iam pluries fuerit per Rotã deciſum,nõ curabo amplius inſiſtere

Gratia motus proprij.

Regula qualiter ſit interpretanda.

QVAESTIO II.

Q Vaere o,ibi(beneficium &c.) quid ſi familiaris cardinalis habuit aliquod officium durante familiaritate,nunquid habet locum regula?

Solutio

SOLVTIO Videtur dicendum q non: quia appellatio ne beneficij nō venit officiū, vt dixi vt latè in regu. de infirmis reſignantibus, & dicam in regula de annali & triēnali, & in pluribꝰ aliis locis, vbi me remitto. Et de iſtis officiis tradit Paulus Romanus antiquus in tractatu penſionis. in 7. quæſtione. fol. 21. & 24.

QVAESTO. III.

QVAERO, ibi (vacā̃s, &c.) nunquid regula iſta procedat in mandato de prouidendo, reſeruatione vel expectatiua de beneficio vacaturo? 3 *nunqu. procedat, &c.*

SOLVTIO. Tēpore Sixti accidit iſte caſus in cauſa Sagien. Archidiaconatus, vt in quibuſdam memorialibus cuiuſdam Ioā Alo. Tuſcani, tunc auditoris cameræ reperio adnotatū. Et iterū tempore meo iſte caſus fuit propoſitus in Rota, & deciſus in cauſa Auinionē. canonicatus coram Domi. Io. Maria de menſe Martio M. D. XXXII. Et concluſum fuit per maiorem partem Dominorum, quòd non. Cū qua opinione reperio antiquos Abbreuiatores de Parco concordaſſe. Nam hoc tenuerūt Anton. de ſancto Seuerino, & Ioā. de Ferrera, illorum temporum primarij, prout eos refert Paulus de Caſtel. in quodam ſuo indice notabiliū. fol. 35. Nihil tamen allegant præter obſeruantiam ſtyli. Sed pro opinione Rotę allegantur iſta. Primò, quia regula loquitur de beneficio vacanti, ergo nō habet locum in vacaturo, vt legitur & notatur in cap. cōſtitutus, & in c. ex tenore. & capitulo fi. de conceſ. præb. Faciunt quę dicit Felynus in capitu. in noſtra. in 37. correl. in ſecunda column. in fi. de reſcrip. Iſta enim ſunt inter ſe diuerſa. Ergo de vno ad aliud nō debet inferri, quia ex diuerſis non fit illatio, capit. in præſentia. de probatio. Sed potius ad poſitionem vnius, ſequitur alterius excluſio. c. nonne, cum vulg. de prȩſump. Cum igitur regula iſta irritet gratiā cōceſſam poſt obitū familiaris, nō debet extēdi ad gratiam cōceſſam ante obitum, quia limitata cauſa limitatum effectum producere debet, capitul. ſuſceptum. de reſcrip. libro ſexto. & vul. l. in agris. de acquirend. rerū dom. Et iſta omnia in ratione fundātur, quia nō eſt eadē ratio quo ad iſtam regulam, in gratia de vacaturo, & gratia de vacāti. Quia in gratia de vacaturo, ideo nō debet ſeruari iſta regula, quia non poſſumus eſſe certi de perſona, per cuius obitum beneficiū vacauit, an erit familiaris vel non. Et ideò nomen, nec titulus certi cardinalis expri-

Diſpoſitio loquens de beneficio, &c.

Cauſa limitata, &c.

mi

lis. Ratio deciſionis fuit, quia papa prouidendo motu proprio, credit nuntium veniſſe debito tempore: nam ex quo non fuit certificatus de tēpore, præſumitur ignorare qualitatem eius, cum ſit facti, & conſiſtat in facto, capitul. primo, de conſtit. lib. 6. Et per conſequens non viſus fuit cogitare de generalitate iſtius regulæ. Et pro hoc facit, quia talis præſumitur mens papæ concedētis, qualis eſt iuris, ſed de iure, quòd quilibet non præſumitur ita eſſe ambitioſus, vt præporè, & in tempore non veriſimili impetret. argu. l. interdū. ff. de verb. oblig. & in l. 2. ff. quod cer. loco. ergo talis præſumetur mens papæ, quia quilibet præſumitur in dubio impetrare infra ordinarium tempus veniendi ad vrbem, & non tempore extraordinario, l. Seio. §. Medico. ff. de an. leg. Et pro iſta opin. videtur text. hic vbi annullantur omnes gratiæ, & ſic comprehendit gratiam motu proprio, quia qui totum dicit nihil excludit, vulg. l. Iulianus. de leg. 3. cap. ſi Romana. 19. diſtinct. & in capitu. ſolitæ. de maioritate & obed. Et cum iſta concluſione videtur concordare Iaſ. in conſilio. 104. incip. circa quatuor. colu. penul. lib. j,

Papa concedēs qualis eſſe dicatur.

Ambitioſus nō adeo præſumitur quis, &c.

Totū qui dicit, nihil excludit.

Species vacationis obitus

QVAESTIO III.

QVAERO, an regula iſta cōprehendat illam ſpeciem vacationis obitus, quæ includi poſſet ſub clauſula, ſeu alio quouis modo appoſita in reſignatione?

SOLVTIO. Exemplum poteſt poni in caſu, qui contigit tempore Sixti in Rota ſuper Abbatia Auicien. ſancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rupe abbreuiator de anno. M.CCCCLXVII. die decima Iulij dedit mandatum ad reſignandum ſuam Abbatiam in fauorem Ioā. de Claramonte, miſſo mandato ad curiam dictus Petrus reſignans, ante factam reſignationem per ſuum procuratorē, obiit extra curiā. 14. prædicti menſes Iulij, & ſic per obitum eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorās reſignauit Abbatiam in manibus papæ, qui prouidit dicto Ioan. cum clauſula, ſiue præmiſſo, ſiue alio quouis modo, &c. Deinde quidam Ioan. Perini habēs notitiam de obitu dicti Petri, impetrauit per obitum à papa, & commiſit cauſam contra dictum Ioannem de Claramonte intruſum, qui comparens allegabat ſibi ius competere in dicta Abbatia, licet non vigore reſignationis ſibi factæ, quæ non valebat propter defectum mandati: competebat tamen virtute clauſulæ, ſiue alio quouis

modo,

modo,quæ capit vacationem per obitum Replicabat Io. Perini,quòd obitus Petri reſignantis fuit in tam breui tẽpore, quòd veriſimiliter tempore prouiſionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia, & ſic obſtabat iſta regula, dicens eam comprehendere quemcunque obitum,ſiue expreſſum in gratia, ſiue comprehenſum ſub dicta clauſula:alter verò dicebat contrarium. Ex qua diſceptatione fuerat datum præfatum dubium per auditorem, & quæſitum quid iuris?

SOLVTIO. Iſte caſus etiam temporib.modernis ſæpius contigit in Rota,vt inferius apparebit, ſuper quo variè ſenſerunt domini tempore Sixti,in quo cõtigit caſus ſuperius enarratus,nihil fuit deciſum quod viderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuiſſe motum per quẽdam egregium doctorem antiquũ,in commento cõcilij Baſilien,inſerto in pragmatica Franciæ,tit. de collationib.beneficiorum, in verb.faciendas,in fin.vbi concludit,quòd prouiſio per obitum reſultãs vigore illius clauſulæ,ſiue aliàs quouis modo,valeat: & ꝙ non obſtet regula,rationem adducit,qa procurator qui venit ad curiam,non venit ad impetrandum per obitum,ſed ad reſignandum: & ſic venit propter alium modum vacationis, ſi poſtea papa conceſsit clauſulas propter quas reſultat alius verus modus vacandi, ille debet ſibi prodeſſe, cum non fuerit in dolo,quia origo prouiſionis inſpicienda eſt. l.tutor.ff.de fideiuſſ.& l.3.C.ad Macedo. ita concludit dictus doctor,cui nomen Coſmas Guimier in dicto loco.

Prouiſio per obitũ reſultans.

Et iſtam opinionẽ Coſmæ ſequũtur ad literam Moder. in tract. beneficij, in tertia parte,quæſt.46.nihil penitus addentes. Et cum iſtis videtur concordare Gloſſator hic in tertia colum. verſi,item quia iſta regula loquitur,&c. qui licet ponat quæſtionem per cõtrarium,& ſe innoluat, tamen ratio,quam ponit,concludit ad iſtam quæſtionem. Dicit enim quòd cum regula iſta ſit exorbitans, & ceſſat in caſu captandæ mortis, non debet extendi niſi ad caſum expreſſum,non ad alium.

Sed prædictis non obſtãtib.contraria opinio eſt verior, pro qua tempore Sixti conſuluit quidam aduocatus hac ſola ratione, quia iſta regula ſolum habet reſpectum ad vacationem per obitum,non autem reſpicit formã impetrationis.vnde ex quo de obitu indiffinitè loquitur,comprehendit omnem modum per quem deuenitur ad illam

vacationem ſiue directè, ſiue per clauſulam, alio quouis modo. Hæc ille. Et ſecundum iſtam opinionem reperio caſum ꝓpoſitum in Rota tempore Iulij papæ ſecundi, vt refert Fely. hic in quibuſdam apoſtillis, dicens ꝙ Guliel. & maior pars Rotæ fuit in iſta opinione ipſo contradicēte, videlicet ꝙ talis reſignatàrius virtute illius clauſulæ, ſiue alio quouis modo, in ſupplicatione reſigationis poſita, nō poterit habere per obitum, ſed illa clauſula tantum comprehendebat alium caſum ſimilem renuntiationi, puta vacationem, per capitulum, de multa, vel contractum matrimonij, vel per non promotionem, iuxta cap. licet canon. vel ingreſſum religionis & ſimiles. Fely. tamē dicebat contrarium, ex eo, quia verba debent in gratia aliquid operari. Et tenendo dictam opinionem, illa clauſula, quouis modo, nihil operaretur contra ea qua dicunt doct. in c. ſuſceptum, de reſcrip. lib. 6. Et quia in tali interpretatione comprehēſiva mortis ceſſat mens & ratio regulæ, quæ conſiderat ambitionem ex illa præpoſtera præuētione curſus, & votum captandæ mortis. Subdit tamen, ꝙ licet eſſent plura vota pro alia parte, nihil tunc fuit deciſum, quia regula loquitur in vacante per obitum. Hæc ibi Fely. Adde quòd ego reperio modernis temporibus pro opinio. illa maioris partis dominorum contra opinionem Fely. fuiſſe in Rota iudicatum.

Reſignatarius.

Nam reperio quondam Reueren. P. Dominicum de Iacobatiis, tūc temporis primarium auditorem, qui meritis exigentib. creatus fuit poſtea cardinalis in quibuſdam iſtius regulæ apoſtillis, ſuper iſta quæſtione ſcripſiſſe manu ꝓpria hæc verba formalia, videlicet, fuit obtētum in cauſa Libicen. vicariæ. in qua ego ꝓnuntiaui, licet cōtra votum meum, ꝙ regula iſta haberet locū in eo, qui de partib. conſtitutus procurator reſignaſſet in fauorem certæ perſonæ cui fuit ꝓuiſum cū clauſula, ſiue alio quouis modo, quod mihi fuit viſum contra voluntatem ædentis regulam, & in meo voto fuit Accoltis, & primò Fely in ſecunda inſtantia coram me variante, ſed ſi perueniente Antonio de Zocchis in Rota ſenſit idem quod ego. Et dominus Chriſtophorus de Porcariis dubitauit, quia in prima inſtantia in qua pronuntiauerat, Nicolaus de Vbaldis dicebat non interfuiſſe, & ideo fui coactus confirmare primam ſententiam. mihi tamen ex pluribus videbatur contrarium, quia ceſſabat ratio regulæ, quæ eſt propter fraudes. Item quia

Reſignare in fauorē certæ perſonæ.

ceſſa

ceſſabat votum mortis. Item quia regula loquitur quando impetratio fit principaliter per obitum, hic nõ principaliter impetratur per obitum. Item, quia ex quo procurator bona fide venerat de partib. cum mãdato, & illi fuerat prouiſum ſi dixiſſet & narraſſet papæ, dubito, ꝙ interim reſignans ſit mortuus, omnino papa dediſſet, maxime, q̃a in prouiſione etiam apparebat ꝙ derogauit regulæ. Itẽ quia videtur caſus omiſſus quãdo per reſignationem, & in conſequentia capit ex clauſula generali per obitum. Etiam vnus adduxit regulam l. 2. ff. de verb. oblig. ꝙ ſub ſimplicibus &c. licet modicum videretur facere, quia communiter habetur illa clauſula in ſupplicationib. & alio quouis modo, & regula d. l. 2. procederet vbi appoſita non fuiſſet. aliqui ponderabãt verba regulæ ibi, gratiæ: alij verò dicebãt quòd ſatis per obitum habet, & ſi dediſſet, ſatis eſt, quòd non apparet datum. Vnus ex dominis fuit qui dedit curſum ſtateræ ratione (vt tunc in domino Iacobatio videbatur) puerili & non vera, videlicet ꝙ clauſula, ſiue aliàs quouis modo, non habet locum hoc caſu, quia circũduxit papam, cui dixit ꝙ reſignabat in manibus ſuis. Et pro opinione ſua Iacobatius dicebat benefacere, quia videtur regula conſideraſſe quãdo ad impetrationem partis gratia obtinetur, ſed clauſulam, ſiue aliàs quouis modo, papa ponit ex ſe ipſo ex quodam ſtylo. Illud tamen tollitur, quia regula dicit, omnes gratiæ. Item, quia ſtylus non apponit dictam clauſulam, niſi ſit in ſupplicatione. Iſta ſunt quę de verbo ad verbum R. D. Dominicus de Iacobatiis reliquit ſcripta ſuper iſta regula. Ex cuius verbis manifeſtè colligiter Rotam iudicaſſe propter generalitatem verborum regulæ eſſe locum.

Poſtremò ſecundum iſtam opinionem, ꝙ regula procedat iſto caſu, iudicauit Rota in vna Gebenen. parochiali coram D. Gulielmo de menſe Maio, vt ipſe idem refert in quadam deciſione, rationem deciſionis ponẽs, q̃a ex quo per illam clauſulam generalẽ nõ datur alia vacatio quàm per obitum, obſtabit regula, nec attendi debet, ꝙ impetratio in modo expreſſo ſit per reſignationem, ex quo re vera vacat per obitum: & in tali vacatione tantum verificatur prouiſio, in qua regula loquitur, ſiue per modum expreſſum, ſiue per generalia verba colligatur modus verus vacandi, & ita dicit ſe audiuiſſe maiores tenuiſſe olim.

Et prædicta omnia procedunt in caſu ſuo, non autem in

caſu contrario videlicet, quando quis impetrat per obitũ, & vere vacat per reſignationem, prout in caſu tunc cōtingenti: quia tunc regula non procedit, quia ſolum loquitur quando per obitum, & extendi non debet in alium caſum. l. 3. § hæc verba. ff. de neg. geſt. Ita concludit idem dominus Gulicl. in d. deciſ. pro qua faciunt, quæ adducit hic Gloſſator pro iſta opin. in 3. col. verſic. item, quia iſta regula loquitur de obitu, &c.

Leges nouæ à lege veteri interpretationē recipiunt.

Hactenus recitauimus opin. antiquorum & modernorum patrum ſuper iſto dubio, quid dicendum?

Certe licet iſta opin. videbatur ſuffulta iuribus & rationibus. Tamē adhuc pro prima opinione, videlicet, quòd iſta regula non habeat locum, iſto caſu poſſet adduci vna concludens ratio, quia certũ eſt leges nouas interpretationem & declarationem recipere à lege veteri. l. non eſt nouum cum. l. ſequenti. ff. de leg. ſed in regula iſta veteri ponitur, & aſſignatur in ipſo procemio iſta ratio, videlicet, vt fraudes euitentur, & ambitionis via præcludatur, & cæt. clarum eſt, quòd iſta ratio procemij inducit cauſam finalem. vt in l. fi. ff. de hæred. inſtit. & tradit Bald. in l. vt liberis. C. de colla. ceſſante igitur ratione procemiali & finali, ceſſat ipſa diſpoſitio. l. generaliter. C. de epiſc. & cleri. cum ſimilibus. Sed in caſu noſtro ceſſat dicta cauſa finalis, quia hic non eſt ambitio, non eſt aliqua fraus, igitur locus non erit regulæ, pro qua opinione faciunt alia motiua adducta per Iaſ. in conſil. 104. col. penult. lib. 1.

Procemialis ratio.

Tamen pro cōtraria parte, & ſic pro deciſ. dominorum facit, quia ex quo illa clauſula, ſiue alio quouis modo, in caſu noſtro nō poteſt verificari, niſi morte, perinde eſt, ac ſi in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitũ: quia genus ꝙ nō poteſt verificari niſi in vno indiuiduo, habetur pro ſpecie. c. ex parte. de offi. deleg. l. 1. & 2. ff. de lib. & poſthu. ſed ſi in ſpecie fuiſſet facta impetratio per obitũ, regula iſta obſtaret: ergo eodē modo obſtabit vacationi cōprehēſæ ſub clauſula generali, quia ſi verba regulæ adaptantur, militat diſpoſitio. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. de leg. 1.

Gen⁹ ꝙ non poteſt verificari &c.

Præterea, quia talis præſumitur mēs iſtius impetrantis qualis verba indicant, cum in ambiguis illius ſentētia & declaratio capienda eſt, quæ ex verbis comprehēditur. l. in ambiguis. ff. de reg. iur. & l. ſi quis intentione. ff. de iudi. Sed verba illa alio quouis modo implicāt caſum mortis, ergo impetrans viſus fuit de tali cogitaſſe, & ſic attenta

Sententia in ambiguis capiēda.

mente

mente ſua ambitioſa obſtabit regula. Sed pro concordia opin. poſſet ſic diſtingui, quòd aut impetrans per reſignationem cū dicta clauſula, alio quouis modo, ita eſſet impetraturus per obitum, ſi ſciret vacationem etiam nō veriſimilem, ſicut impe[illegible]uit per reſignationē, & res eſt expedita per ſup[illegible] ſi [illegible] eſſet impetraturus per obitum, & tunc per [illegible] clauſulam non veniet caſus mortis, ſed alius caſus vacationis ſimilis expreſſæ, quia non præſumitur quis velle in genere impetrare, quod in ſpecie non eſſet impetraturus, quia intentio impetrantis non extenditur ad aliud. l. obligatione generali. ff. de pig. & quæ not. Ioan. Andr. in reg. in generali. *Impetrare in genere quis præſumitur.*

Sed qualiter hoc probabitur, putarē relinquēdum eius iuramento, iuxta cap. fina. qui mat. acc. poſſ. & cap. ſignificaſti. de homi. & hoc conſiderata qualitate perſonæ iurātis. Nam in caſu propoſito nulla videtur ſuſpicio ſi iuramentum procuratori defertur, qui pro alio impetrauit, nec agit de proprio commodo: ſecus eſſet in impetrante nomine proprio: quia ſi beneficium eſſet pingue, ſubdubitarem de iuramento præſtando, propter rationem tex. in cap. clericos, de cohab. cleric. & mul. quia, vt dicit Bald. in cap. quia veriſimile. de præſumpt. propter dulcedinem beneficiorum ſtudium adhibetur corrumpendi teſtes. Iudex igitur arbitrabitur hoc caſu. *Beneficiorum dulcedo præſtat ſtudium corrumpendi teſtes.*

QVAESTIO IIII.

QVAERO, nunquid iſta regula procedat in cōmēda? SOLVTIO. Moderni Sabinen. hîc in quadam apoſtilla dicunt prima facie videri quòd non, tamen contrarium aſſerunt eſſe verum, & nihil aliud dicunt.

Dominus Guliel. hîc in deciſione quadā dicit, quòd videtur prima facie dicēdum, quòd nō habeat locū, ex quo commenda nō dicitur vacare per obitum, ſed ceſſante cōmenda vacat eo modo quo prius. vt dicit Fede. de Senis in tract. permutat. benefi. quæſt. 16. & Lud. Rom. cōſi. 350. Et Rota in antiquis prima, de cōceſſ. præbēd. Et iſta opi. eſt in curia vulgaris apud oēs præſertim Abbreuiatores. Accedit ad hoc, quia regula eſt aliquatenus exorbitans, & in exorbitātib' fit reſtrictio ad caſum expreſſum, quia odia reſtringi, fauores conuenit ampliari, vulg. c. odia. *Cōm̄ēda nō dicitur vacare per obitū. Reſtrictio. Odia reſtringi, fauores ampliari conuenit.*

Iſtis tamen non obſtantibus maior pars dominorum in vna cauſa cuiuſdam beneficij per obitū Regini ceſſante commenda, cum daretur de iſta regula, contrarium cō[illegible]

 [illegible]nt

ſit,vt etiam R.D.Iacob.Simonetta auditor retulit.Ratio fuit,quia licet verba regulæ non videantur amplecti iſtũ caſum ,tamen mens & ratio regulæ includit commendã, quæ fuit,vt fraudes euitentur,& tollatur ambitio.Sed clarum eſt,quòd iſta ratio militat in commenda:igitur vbi eſt eadem ratio,debet eadem eſſe in vtroque diſpoſitio. glo.in ca.ſi poſtquam.de elect.cũ vulg.Non obſtat,quòd per obitum non detur vacatio,quia eſt verum,propriè tamen in commendis noſtri temporis negari non poteſt, quin detur aliqualis vacatio.

Ratio eadem vbi eſt &c.

Adde pro iſta opi.videri tex.hic in verbo,omnes gratiæ &c.ſub quo de natura verbi commenda videtur cõprehendi,cũ ſit gratia.Et qa dictio,omnes,eſt vniuerſalis omnia cõplectens.l.Iulianus.de leg.3 Et quia videmus,quòd quaſi omnes regulę iudiciales,licet generaliter loquãtur, tamen commendas comprehendunt,vt latè dixi in regula de infir.& de idio.& dicetur làtius in reg.de impet. benefi.famil.Cardin. in reg de annali & triennali. Et alibi ſæpe,quæ ideo non repetam,ne faſtidium generent.

Regulæ iudiciales.

QVAESTIO V.

Obitus veriſimilis notitia.

QVAERO,an iſta veriſimilis notitia obitus,de qua loquitur iſta regula, debeat attendi computando dietas per terram,an verò per mare?

SOLVTIO.Ratio dubitationis eſt,quia iter terreſtre eſt certum,& poteſt facilè per milliaria computari à communiter accidẽtibus.vt in l.continuus.ff. de verb.obliga. ſed iter maritimum eſt penitus incertum,quia aliquando ex Hiſpania per mare decurritur ad Vrbem in 10.diebus,aliquando in 6.vt experientia docet.

Breuiter iſte caſus ſæpe accidit.Nam tempore Calixti fuit propoſitum in Rota per D.Ioann.Pintor. Auditorẽ in cauſa Detruſen.beneficij,in qua conſuluerunt aliqui periti,& tandẽ fuit concluſum,quòd à communiter accidentibus eligendum eſt iter per mare & per terrã,ſecundum quod magis cõmuniter accidit,non ſecũdum quod raro:quia iura non adaptantur ad ea quæ raro & cũ difficultate fiunt,& hoc indicat tex.regulæ noſtræ,quæ non præciſe,ꝙ notitia obitus deueniat ad notitiam papæ,ſed ꝙ veriſimiliter potuerit deuenire, vt in ſimili dicit etiam tex,in cle.cauſam.in verſic.verũ.de elect.Et in iſto veriſimili iudex arbitrabitur ſecundum cõmunem curſum itinerantium,vt dicit hic Gloſſator accidiſſe tempore Sixti in

Iura non adaptantur ad ea quæ, &c.

Potuit verbũ, quid denotat.

in vna cauſa Valentina.Nam verbũ potuit,poſitũ hic,nõ denotat neceſſitatẽ,ſed potentiam,cum ſit prolatũ affirmatiuè.ad hoc clem.auditor.in verſi.poteſt de reſcript. & in ca.cõſuluit.de offic.deleg. & c.gratia.eod.titu.in 6. Potuit enim peruenire vacatio ad papam,licet fortè nõ peruenerit,& ſic attenditur,ꝙ poſſit peruenire,vnde ex Barchinona poteſt in 8.vel 9.dieb⁹ peruenire notitia ad papã de obitu,licet non peruenerit actu:& illud quod potuit,cõſiderat regula,nõ quòd exiſtat,ſed ꝙ exiſtere poſſit:propterea dicit text.veriſimiliter,nõ ꝙ ita ſit verũ,ſed quòd ſit ſimile vero,vt dicit Bal.in l.ea quidẽ.in 3.col.C. qui accuſ.nõ poſ.facit. l.miles.§. mulier.ff.de adul.† Et hoc,vt dixi,arbitrariũ eſt,vt dicit Card.& alij in d.clem. cauſam,in verſi.verũ.ſic igitur ſufficit,quòd illud veriſimile ſit poſſibile,vt not.Bal.in l.ſcripturæ C.de fi.inſtr.Et iſta veriſſimilitudo aliter debet arbitrari per mare,& aliter per terram,quia,vt dixi,licet mare ſit incertum,tamẽ à communiter accidentibus citius ſit iter per mare, quã per terram,vt not.in c.vbi periculum.de elect.lib.6. habetur tamen in hoc ratio tẽporis: quia tempore hyemis aliter cõſideratur iter maritimũ,aliter æſtatis tẽpore vt tradũt Doct.poſt Io.And.in c.olim.de reſcrip.Nã quinquaginta milliaria per mare ſunt minus,quàm vna dieta per terrã,vt dicit Bart.in trac.de inſula.in 3.col.Et de iſtis cõputationibus dietarũ,& quæ ſunt meliora,itinera,an maris,vel terræ,latè tradũt Mod,Bonon.in §.his igitur.inſt. de iuſt.& iur.& Fely.in cap.olim.in 2.colum.de except.

Quod autem longè à veriſimili abeſt, eſt quadã falſitatis imago: vt. Bald in l. j.col 3. de ſer.fug. nec id veriſimil eſt vbi præſũ pro legis eſt in contrarium. ideo huiuſmodi præſumptioni debet apertiſſimas probationes opponere. l.non eſt veriſimile.ff.de eo quod met. cau.& iure anonico,in n

QVAESTIO VI.

Quaero,ponamus quòd aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione iſtius regulæ,an ei impetranti incumbat onus probandi obitũ præceſſiſſe,an verò aduerſario?

SOLVTIO.Prima facie videtur dicendum,quòd impetranti incumbat onus probandi.quia ex quo agit ad canonizationem ſui tituli,tenetur probare vacationem tẽporis impetrationis.l.2.de proba.Nam quilibet tenetur probare contenta in ſua gratia,vt no.Moder.in c.ad aures.de reſcript.nec ſufficere videtur,ꝙ probet diem obitus,niſi etiam quòd obitus veriſimiliter præceſſerit ſuam impetrationem,quia illa probatio non concluderet.vulg. l.matrem.C.de probat.

His tamen non obſtantibus domini cõcluſerunt cõtra

veriſimilibus nõ admittitur probatio: niſi cõmunis loci ſama id habeat, vel tales perſonæ adpareãt, de quibus veriſimile nõ ſit, quòd debeant deſcierare: vt c. quia veriſimile. extra de præſum.

IOANI MILL.

rium in vna decanatus eccleſiæ Capuanæ,quã impetrauerat Card.Ferrarien.cum derogatione iſtius regulæ.Nã voluerunt iſto caſu præſumere obitũ præceſsiſſe prouiſionem,vt refert dominus Gulicl.in quadã deciſione, ſub titulo de prębend.in collectan ſuis Ratio fuit,quia quando ſumus in dubio quis actus præceſsit,capitur interpretatio quod ille actus in dubio præſumatur prçcedere,qui eſt neceſſarius ad validitatem actus, vt actus valeat potius quã pereat,vt per plura exẽpla probat Fely.in c paſtoralis.in 3.col.verſic.ad identitatẽ. de reſcript. Et in notabili caſu tradit Iaſ.in l.4.§.condẽnatum in 2.col.ff.de re iudi prçſertim,quia aliter interpretando,eſſet præſumere delictũ in dubio,quod eſſe non debet, vulgatis iuribus.Nam capiẽda eſt ſemper interpretatio per quam excludatur delictum.in cap.fi.de prçſumptio.& not.per Bart in l.non ſolum.§.ſed & reprobari.ff.de ope.no.nun.Et eſſet delictum aliâs impetrare beneficium viuẽtis,vt patet in regula 20. vbi dixi.igitur,&c.Et per hoc reſpõdetur ad. l.hæres inſtitutus.cum ſeq.ff.de acquir.hære. Et iſta omnia de plano procedũt in caſu noſtro,data derogatione regulę,aliâs verò ſi exciperetur de regula,impetrãti incumbit onus probandi veriſimilem notitiam obitus,& ſic ſatisfeciſſe regulæ,vt fuit aliâs concluſum tempore Calixti in vna Dertuſen.beneficij coram Io.Pintor.tũc Rotæ auditore,de quo tamen videndum eſt,quod dixi in dicta regula.10.de impet.benefic.viuent.

QVAESTIO VII.

QVAERO,ponamus q̃ papa abſit ab vrbe per plures menſes prout contigit tempore Clementis,& nunc S.D.N.Pauli. III.Niciam proficiſcentis,& moriatur aliquis Romæ, & beneficiũ impetretur à papa longiſſimè diſtante ab vrbe, vtrum ſit locus iſti regulę?

Curia videtur eſſe Romæ, &c.

SOLVTIO. Iſte caſus modo pẽdet,& videtur dicẽdũ regulę locũ non eſſe,ex eo quia curia videtur eſſe Romæ & reputatur eadem cum illa pontificis , quando remanet ibi audientia cauſarum,vt not.omnes in clemen . ne Romani,per illum tex.de electio.

Ex diuerſo ſuadet ratio regulæ,vt dicam⁹ iſto caſu habere locum,ſi tanta ſit diſtãtia temporis, quòd veriſimiliter in tam breui tẽpore non poſsit adiri papa: pro qua parte plura in informationibus deducũtur, ſed quia cauſa pendet,ſubſiſto donec Rota in alteram partem inclinet.

Quæſtio

QVAESTIO VIII.

QVAERO, nunquid iſti regulæ ſolet derogari?

SOLVTIO. Stylus ſignaturæ habet, quod derogatio iſtius regulæ nõ detur, niſi ſolum in Francia, ſed extra Franciã ſemper caſſari ſolet derogatio, ſed pro qualificatis perſonis aliquãdo ſolita eſt derogatio dari. Et ita reperio in libro derogationũ bo. memo. Laurẽtij Cardinalis Sanctorum Quatuor, pluries derogatum fuiſſe, vt patet ibi fol. 58. & 72. & 75. & fol. 99. Sed Alexand. VI in bulla reformationis curiæ, quando tractat reformationẽ ſignaturæ, poſuit vnam regulam, quam voluit appellari infallibilem, videlicet, Quòd regulis de veriſimili notitia, neque de ſubrogandis collitigantibus nunquam derogetur, ſed quòd ſtẽt immobiles, & certè honeſtum videretur: tamen vt dixi, ſignatura ex gratia pro benemeritis perſonis aliquando derogat, & non ſeruat illam conſtitutionẽ Alexand. Modus autẽ ſeu forma qualiter derogari debeat, & quibus verbis, ponit Hiſpanus noſter antiquus in illo vulgato libro Prouinciali eccleſiarum, ſiue practicæ cãcellariç (qui eſt liber approbatus à ſede Apoſtolca) vt dicit Card. in clem. 2. §. irritum. in tertia quæſtione. de electio. *Derogationis regulæ, &c.*

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VACANTIA PER OBITVM familiaris Cardinalium

ITEM voluit, quòd impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, tenetur imprimere nomen & titulum ipſius cardinalis. Et ſi ille in curia fuerit, eius ad id accedat aſſenſus, aliàs deſuper gratia ſit nulla. Et idem ſeruari etiam voluit, ſi dicti familiares ipſorum Card. familiares eſſe deſierint, ſeu ad aliorum cardinaliũ familiaritatem ſimilem tranſiuerint, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate priori obtinuerunt: & in quibus ipſa familiaritate durante, ius eis competierit: Ita, quòd ad illa Card. quorum familiares primo fuerunt, ſuum habebunt adhibere conſenſum.

PRÆFATIO.

ISTA regula variè reperitur ab antiquis & modernis ſummis pontificibus ędita. Eius primus conditor fuit Gregori⁹. XI. vt colligitur ex deciſione Egidij. 632. Quod ex eo apparet, quia prædeceſſores ſummi põtifices in ſuis regulis nullam de iſta fecerant mentionem. Imò, quòd *Regulæ quis primus fuit author.*

magis mirandum eſt, neque etiam inter regulas Gregorij XI. reperitur. Quarum apud me tria reperiuntur exẽplaria, & ea quidẽ diuerſis temporibus ſcripta, nec in aliquo diſcrepantia. In quibus, vt dixi, non reperitur hæc regula de qua Egidius mentionẽ fecit: fortè fuit aliqua extrauagans, vel aliquod priuilegium, vt innuit idem Egid. in conſil. 19. colum. 1. Et eſt conſiderandum quòd præter iſtam regulam, de qua Egid. meminit, quę in corpore regularũ Gregorij non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignũ in fauorẽ Card. in ſuis regulis addidit. Sed ante Gregorium primus omniũ Benedictus XII. fuit, qui dignitatem tantorum patrum iuſto fauore proſecutus fuit, plures alias diuerſas reg. in eorum fauorem cõſtituens. Nam quòd gratię beneficiales D. cardinalium, motu proprio conceſſæ cenſerentur, etiam ſi in ſupplicationibus nihil de motu proprio diceretur, & quod in gratiis illorum diſpenſatio opportuna etiã non petita opponeretur, ac quòd qualitates beneficiorum certo modo vacantium, vel vacaturorũ ac beneficia quæ obtinerent in eiſdem literis pro expreſſis haberentur, primus omniũ ſtatuerat, plures alias regulas iudiciarias condens. Quas deinde nemo pontificum eſt imitatus. Gregorius tamẽ licet nihil aliud præſtiterit, quod fauorem cardinalium concerneret, nihilominus iſtam regulam magis fauorabilem fecit, quàm fecerint moderni põtifices. Nam voluit in beneficiis vacantibus per ceſſum ipſorũ familiarium cardinalium, vel aliàs quouis modo, locum habere ſuam ipſius ſtatuti rationem qua motus fuerat, in eiuſdem regulę procemio exprimẽs videlicet vt honori dominorũ cardinalium deferatur, vt refert Egidius in d. deciſione. quod quidẽ fauorabile Gregorij procemium neſcio qua de cauſa pontifices moderni ſuſtulerunt, ad regulam iſtã ad beneficia per obitum tantum vacantia reſtrinxerunt. Quorũ ordinem in hiſce noſtris commentariis imitabimur.

Benedicti XII. fauor in cardinales.

QVAESTIO I.

IGITVR primo, ibi, impetrãs, &c. an iſta regula habeat locum quando papa concedit gratiam motu proprio?

SOLVTIO Videtur dicendum quòd ſic: quia gratia motu proprio poteſt dicit impetratio, vt tradit Bald. in c. uni ſpecialis. in verſicu. pone quòd in literis. de offi. leg. Facit quod dicit Card. conſi. 90. incip. videtur vnic. ſequitur Decius in cap. 2. in 2. colum. de reſcrip.

Gratia motu proprio dici impetratio.

Præterea

Prætereavidemus diſpoſitionem.§.fi.clemẽ.j.de cõceſſ. prębend.quæ loquitur de impetrante, verificari in gratia motu proprio,vt ibi dicũt Card.& Imol.Sic etiam extrauagans, ſedes Apoſtolica.Ioan.22.poſita in tit.de cõceſſ. pręb.quę loquitur de impetrantibus habet locum in gratia motu ꝑprio,prout ibi dicit Gloſſator.in verbo, cõceſſæ. Ergo pariformiter dicendum eſt de iſta regula.

Regula exorbitās

In contrariũ facit,quia regula iſta eſt odioſa & exorbitās,vt dicit Egid.deciſ.631. Et loquitur de impetratione. Ergo non habet locum in gratia motu proprio: quia iſta videntur contraria, impetrare, & motu proprio obtinere, vt in cap.ſi motu proprio. & cap. pluribus. de præbend. lib. 6.& hoc ꝓbat tex.in l.j.C.de pet.bon.ſub.lib.10.vbi notant omnes.& in l.3. ff. quod quiſque iur.Quæ cũ ſint diuerſa,ad poſitionem vnius ſequitur excluſio alterius.c. qualis.25.diſtinctione. In quam opinionem videtur inclinare Gloſſator hic in penulti.col. Qui etiam tradit cautelam ad iſtam regulam excludendam,vt videlicet procuretur haberi gratia motu proprio.Et eſt de mẽte Lappi in dicta clemen.j. Nam ſufficit, ſecundum aliquos,papã dicere,talem eſſe familiarem Cardinalis licet alia requiſita hic nõ exprimat. Quia papa ex certa ſcientia,hoc exprimendo,videtur habere certam notitiam regulæ, per quã videtur induci diſpenſatio,& derogatio regulæ iuxta tradita in l.idẽ Vlpianus.ff.de excuſ.tuto. Quæ ratio ceſſat in gratia impetrata.

Impetrare,& motu proprio obtinere contraria.

Cautela ad regulã excludendam.

Accedit quia iſto caſu ceſſat fraus & dolus illi⁹,qui gratiam habuit motu proprio,vt dicit Ioan. And.in cap.fin. ſuper glo.fin. de offi.lega.lib.6.in nouis.Ergo ceſſat diſpoſitio,nõ enim poterit illi ſubreptio,aut defect⁹ intẽtionis papæ proponi,cum iſta omnia per certam ſcientiã & motum proprium cenſeantur eſſe ſublata.

Deciſio cõmunis.

Non obſtat deciſio communis Doctorũ ad d.clem. primã.§.fin.de conceſ.præb.videlicet,quòd ille tex.procedat in gratia motu proprio,licet loquatur de impetrãte, quia illud procedit ex eo, quia tota cle.loquitur indiſtinctè,& ratio eius æquè militat in vtroque caſu.Secus verò in materia odioſa,in qua verba propriè debẽt capi,vt hic.Quia talis interpretatio locũ nõ habet,quia gratia motu proprio non eſt propriè impetratio,vt dicit Card.in d.clem.j. & dicam in regulis de annali latius.

Quid dicendum?Teneo primam opinionem quæ eſt ve-

rior & ęquior,pro qua ter iudicauit Rota modernis tēporibus:primo tēpore bonę mememoriæ D.Petri Ar.d.Gāmari,tunc Auditoris vt ipſe in terminis refert & adnotauit in trac.de offi.leg.lib.3 fol.58.Et iterum tēpore meo hoc idem iudicauit Rota in cauſa Auinionen.canonicatus,coram.D.Ioan.Maria,octaua Martii, M. D.XXXII.Et nouiſſimè in vna Maclouien.Prioratus coram R D.Raynaldo Petrutio de mēſe Iulio M.D.XXXIX. hoc idē quod prius firmauit Rota.Ratio deciſionis fuit quia hoc priuilegiū regulę datur Cardinalibus propter magnas impēſas & onera,quæ in alienis familiarib.ſubeunt,vt dicit deciſio Rotæ,licet corruptè.in ti.de præb.deci.16. incip:Nota q; vbi dominus.in antiquis,&c.Et iſta ratio militat æquè in gratia motu proprio,ſicut in gratia impetrata.Igitur,&c.Et cōſiderata prædicta ratione:iſta regula eſt latè interpretanda in eorum fauorem & præiudiciū concedētis.iuxta c.quia circa,de priuileg.& notata p Dominū.in c.2.de fil.preſby.lib.6.& quæ late tradit Pet.de Ancha.conſil.295.& 297.Et ſi contrarium diceremus facilè priuilegia Cardinalium deluderentur,cū vnicuique facillimū eſſet habere gratiā motu proprio. Et intentio.papæ non eſt per talem gratiam motu proprio alicui prędiudicare,vt dicit deciſio Rotę.112.in no.deciſio.445.in antiq.præſertim Cardinalibus vt etiam tradit Felynus in c.ad aures. in 5.colum.verſic.tertius caſus,de reſcrip.Et ideo hac ratione Domini voluerunt quod regula.16.de non tollēdo ius quæſitum,haberet locū in gratia motu proprio,vt dixi in ſexta quæſtione.Et quia gratia motus proprij nō includit ea quæ exprimenda ſunt,vt dicit Felyn. in cap. cū apoſtolicæ de excep.Ergo qua ratione dicimus in gratia impetrata requiri expreſſionē nominis & tituli.cardinalis,vt hic dicitur,eodē modo in gratia motus proprij eſt dicendum.Et poſito quod motus prius & certa ſcientia principis inducant diſpenſationem, de quo tamen dixi latius in dicta regula,quæſtione 8.Non tamen inducunt derogationē,iſtius regulę niſi de ea in diuiduo fiat metio,vt latè dixi in 5.& 6.quæſtione proœmij.& cū hoc iam pluries fuerit per Rotā deciſum.nō curabo amplius inſiſtere

Gratia motu propry.

Regula qualiter ſit interpretanda.

QVAESTIO II.

QVAERO,ibi(beneficium.&c.) quid ſi familiaris cardinalis habuit aliquod officium durante familiaritate,nunquid habet locum regula?

Solutio

SOLVTIO Videtur dicendum q non: quia appellatione beneficij nõ venit officiũ, vt dixi vt latè in regu. de infirmis reſignantibus, & dicam in regula de annali & trienali, & in pluribꝰ aliis locis, vbi me remitto. Et de iſtis officiis tradit Paulus Romanus antiquus in tractatu penſionis. in 7. quæſtione. fol. 21. & 24.

QVAESTO. III.

QVAERO, ibi (vacã., &c.) nunquid regula iſta procedat in mandato de prouidendo, reſeruatione vel expectatiua de beneficio vacaturo? *3 nunqu. procedat, &c.*

SOLVTIO. Tẽpore Sixti accidit iſte caſus in cauſa Sagien. Archidiaconatus, vt in quibuſdam memorialibus cuiuſdam Ioã Alo. Tuſcani, tunc auditoris cameræ reperio adnotatũ. Et iterũ tempore meo iſte caſus fuit propoſitus in Rota, & deciſus in cauſa Auinionẽ. canonicatus coram Domi. Io. Maria de menſe Martio M. D. XXXII. Et concluſum fuit per maiorem partem Dominorum, quòd non. Cũ qua opinione reperio antiquos Abbreuiatores de Parco concordaſſe. Nam hoc tenuerũt Anton. de ſancto Seuerino, & Ioã. de Ferrera, illorum temporum primarij, prout eos refert Paulus de Caſtel. in quodam ſuo indice notabiliũ. fol. 35. Nihil tamen allegant præter obſeruantiam ſtyli. Sed pro opinione Rotę allegantur iſta. Primò, quia regula loquitur de beneficio vacanti, ergo nõ habet locum in vacaturo, vt legitur & notatur in cap. cõſtitutus, & in c. ex tenore. & capitulo fi. de conceſ. præb. Faciunt quę dicit Felynus in capitu. in noſtra. in 37. correl. in ſecunda column. in fi. de reſcrip. Iſta enim ſunt inter ſe diuerſa. Ergo de vno ad aliud nõ debet inferri, quia ex diuerſis non fit illatio, capit. in præſentia. de probatio. Sed potius ad poſitionem vnius, ſequitur alterius excluſio. c. nonne, cum vulg. de preſump. Cum igitur regula iſta irritet gratiã cõceſſam poſt obitũ familiaris, nõ debet extẽdi ad gratiam cõceſſam ante obitum, quia limitata cauſa limitatum effectum producere debet, capitul. ſuſceptum. de reſcrip. libro ſexto. & vul. l. in agris. de acquirend. rerũ dom. Et iſta omnia in ratione fundãtur; quia nõ eſt eadẽ ratio quo ad iſtam regulam, in gratia de vacaturo, & gratia de vacãti. Quia in gratia de vacaturo, ideo nõ debet ſeruari iſta regula, quia non poſſumus eſſe certi de perſona, per cuius obitum beneficiũ vacauit, an erit familiaris vel non. Et ideò nomen, nec titulus certi cardinalis expri-

Diſpoſitio loquens de beneficio, &c.

Cauſa limitata, &c.

mi

mi poteſt. Et propterea iudicari non debet gratia ſubreptitia. Quia de his quæ poſſunt ſe habere ad eſſe. & nõ eſſe. ſi de illis non fiat mentio, gratia non annullatur, vt latè probat deciſio Rotę 25, in nouis, titulo de reſcrip. col. tertia. Neque ſi vellem ad cautelam derogare huic regulæ. hoc concederetur. Quia ſecundum ſtylum ſolet denegari talis derogatio Imò cum ſæpe aliis regulis præteritis temporibus derogatum ſit, vt particulariter adnotatũ reliquit laborioſiſſimus, & proinde excellẽtiſſimus vir Laurẽtius Puccius cardinalis Sanctorũ Quatuor in quibuſdam memorialibus derogationum regularum: non tamen in dicto libro reperitur huic regulæ derogatum, niſi ſemel, vt patet ibi fo. 91. Itaque in dictis gratiis de vacaturo, non poteſt iſta regula obſeruari. Quæ omnia ceſſant in gratia de beneficio vacanti. Cum igitur regula iſta ſit exorbitans, iuxta gloſſ. penul. in clemen. de offic. ordin. & ſecundum Egidium vbi ſupra. Item etiam ſit pœnalis, cũ annullet actum iuxta notata per doctores in cap. 2. de cõſtitutionibus. & quæ tradit Bald. in lege, non dubium. C. de legibus per tex. in l. Senatus, ff. de contrahenda empt. Eſt concludendum regulam procedere in caſu de quo loquitur, videlicet in beneficio vacanti. argument. tex in ca. ſtatutum de electione. libro ſexto.

Gratia nõ annullatur, &c.

Et hoc quod dictum fuit de gratia beneficij vacaturi, procedit etiam ſi gratia fuiſſet facta reſpectu certæ perſonæ, quæ fuiſſet familiaris alicuius cardinalis. prout in regreſſu cõceſſo per obitum Titij qui fuerat familiaris cardinalis: quia in eo regula iſta non procedit per ſuperius dicta. ex quo prouiſio fit de beneficio vacaturo, prout refert tenuiſſe Rotam domi. Iacobin. Simonetta. tunc cardinalis digniſſimus in ſuis memorialibus, vt ipſe mihi retulit. Quę deciſio non alibi certe fundatur, vt dixi. niſi qa iſta regula eſt odioſa, loquitur in certo caſu, videlicet de beneficio vacanti. Ergo debet in eo reſtringi vt in cap. ſuſceptum, de reſcriptis. lib. 6. Et faciunt ea quæ dicam in alia. q. de gratia ſi neutri. & in q. ſequenti.

QVAESTIO IIII

QVAERO, ibi (per obitum, &c.) quid ſi beneficium vacat per renuntiationem familiaris cardinalis in manibus papę, an habeat locum regula?

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet quod non: quia iſti ſunt diuerſi modi vacãdi, & regula iſta exprimit modum vacãdi·

di·

di per obitum. Ergo per expreſſionem vnius modi excluditur alius diuerſus, videlicet, per reſignationē, vt dicitur in c. ſuſceptū, de reſcrip. lib. 6. Et hoc idē reperio tenuiſſe curiam tempore Sixti. Et ita pro expedito fuiſſe dictū in cauſa Sagien. Archidiaconatus, meminit Io. Alo. Tuſcanus Mediolanēſis, tunc aduocatus, & Auditor cameræ, in quodam ſuo conſilio incipien. vtrum bulla perinde valere &c. poſito inter ſua conſi. lib. primo fol. 6. Et certe in ratione conſiſtit iſta opinio. quia negari non poteſt iſtū caſum fuiſſe omiſſum in regula. Ergo relinquitur ſub diſpoſitione iuris. Et ad hoc ſufficit d. c. cap. ſuſceptū. vbi eſt caſus expreſſus pro iſta opinione, pro qua faciunt ea quæ dicta fuerunt in præcedenti. q. *Expreſſio vnius modi excludit aliud diuerſum.* *Caſus omiſſus.*

Sed aduerte. q̄ regula Gregorij vndecimi, quæ fuit antiquior iſta, cōprehendebat iſtum caſum: quia loquitur de beneficiis vacantibus per ceſſum vel deceſſum, vt refert Egidius deciſ. 632. Vnde ex quo regula iſta eſt poſterior, debet in dubio interpretari ſecundum antiquam. argu. l. non eſt nouum ff. de legibus.

Sed ad hoc replicari poteſt, q̄ motiuū procedit quādo regula iſta dubitatiuè loqueretur: tūc enim in dubio reciperet interpretationē à regulis antiquis etiā correctis, vt tradit Bartol. in l. fi. ff. de falſis. Sed hic non egemus declaratione, cū iſta regula loquitur clare de beneficio vacante per obitū, & de vacante per renuntiationē omittit, prout etiā omittebant antiquæ regulæ, quæ in hoc noluerūt cardinales priuilegiare. Relinquēdus igitur erit iſte caſus ſub diſpoſitione iuris. d. c. ſuſceptū. Et ita in ſpecie, in diſcurſu cuiuſdā. q. regulę. de infir. reſignātib. dicit fuiſſe iudicatū de anno M.D.XIIII. in Rota D. Guliel. in Collectaneis deciſ. pro qua opinione faciunt optime motiua Andreę Siculi, de quo mētionē faciā inferius in q. 7.

Et ex iſtis poteſt etiam inferri, quòd facultas conceſſa per papam familiari cardinalis de permutandis beneficiis ſuis, prout fuit conceſſa tempore Pauli. II. cuidā Gulielmo familiari cardinalis Rothomagen. nō ſubiiciatur huic regulæ. Quanuis cōtrarium fuerit tunc per aliquos doct. conſultum. Et iſta de plano procedūt de iure loquendo. Tamen hodie cardinales, tā ex priuilegio, quàm ex capitulis factis in conclaui, obtinuerunt iſtos modos vacandi per ceſſum vel deceſſum, vt referunt Modern. in tract. reſeruatio. 17. effectu, Et ita ego reperio latiſſimè cōceſſum *Facultas cōceſſa per papā, &c.*

fuiſſe

fuiſſe cardinalibus in capitulis Sixti, Alexand. VI. & Iulij II. cap. 3. quorum exemplaria ſunt penes me.

QVAESTIO V.

Vacatio mortis fictæ.

Qvaero, an regula iſta habeat locum in vacatione mortis fictę, prout eſt illa inducta per regulam de infirmis reſignantibus. Nam regula, ibi, in caſu illo, fingit beneficium vacare per obitum, cum verè vacet per renuntiationem?

SOLVTIO. Caſus iſte bis fuit ventilatus in Rota, & tandē deciſus pro parte negatiua. Nam tēpore Sixti accidit in cauſa Sagien. Archidiaconatus, anno. M. CCCC. LXXV. menſe Nouembri. Et iterum de anno. M. D. XIIII. Quo tempore fuit deciſa difficultas, vt meminit dominus Gulielmus in Collectaneis deciſionū, fo. 75. deciſ. incip. vnus familiaris, & licet deciſio illa ponat mixturam caſus, reſolutio tamen eius hoc ſolo motiuo cōcluditur. Quia in quæſt. propoſita ſecundū terminos regulæ de infirmis, principalis actus, qui fuit ibi factus corā papa, fuit reſignatio. Et iſte fuit verus & naturalis actus. Vacatio verò mortis quæ infra viginti dies reſultat, eſt vacatio accidentalis, & contingens de futuro: & ideo illa conſiderari non debet, iuxta l. qui habet ff. de tutel. vbi traditur regula, quòd actus naturalis, non accidentalis attendi debet. & idem dicit Bart. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte, vbi per hoc infert, quòd ſtatutū loquens de gemmis, debet intelligi de veris, non de fictis. Et iſta in caſu iſto magis militant, quia regulæ ſunt iuris ſtricti, & nō egrediuntur terminos ſuos. l. 3. § hæc verba. ff. de nego. geſt. l. ſi ſeruū. § non dixit. ff. de acquiren. hæred. præſertim, quia iſta interpretatio eſt fauorabilis, quæ reducit nos ad libertatem iuris communis, iuxta l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. cum aliis ſimilibus allegatis hic per dominum Gulielmū. Præterea, quia actus de quo in præmiſſa quæſt. & vacatio inde reſultans erant de præſenti: illa verò quæ ex poſt contigit per obitum, erat actus futurus, qui tempore reſignationis poterat ſe habere ad eſſe & non eſſe. Ideo ſubreptio propter non expreſſionem nominis & tituli in talibus actibus qui contingunt de futuro, non vitiatur, vt tradit Felyn. notabiliter in cap. in noſtra. in 7. correl. de reſcript. Et ante ipſum deciſ. 25. in nouis. tit. de reſcript. col. penult. repetita per Egid. deciſ. 749. col. fin.

Actus naturalis, nō accidentalis.

Addo pro iſta opinione, vltra D. Guliel. Quia tēpore quo

quo fuit facta reſignatio, beneficium adhuc non vacabat per obitum verum vel fictum, vnde impetrans tale beneficium impetrauit vacaturum, videlicet in euentum, quòd contingeret reſignãtem mori infra viginti dies. Et tamen clarum eſt regulam iſtam locum non habere in vacaturo vt patet ex tex. & dixi ſuperius in. 3. quæſt. & eſt deciſ. Rotæ in no. quòd impetrans per nõ promotionem non poteſt conſequi per illius poſtea cõtingens. & ideo tãquam caſus omiſſus relinquitur ſub diſpoſitione iuris. vulg. c. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. *Declaratoria facta vacationis.*

Suadetur hoc, quia vera vacatio de præſenti erat per reſignationem: quia aliàs non tenuiſſet collatio de beneficio viuentis nõ vacãte, vt ſuperius dicitur in regula. 10. & tex. in cap. 1. & 2. & cap. cum noſtris, de conceſ. præbend. Neque potuiſſet validari ex ſuperexiſtẽtia vitæ reſignantis poſt lapſum viginti dierum, tãquàm à principio nulla. cap. ſi eo tempore. de reſcri. lib. 6. Et licet papa poſſit per regulam facere, ꝙ moriente illo qui reſignauit infra viginti dies, cenſeatur beneficium vacare per eius obitum: tamen hæc vacatio ſic inducta erit ficta & interpretatiua, non autem vera, quia hoc facere non poſſet. Nam poteſt papa facere, quòd factum habeatur pro non facto, iuxta tex. in clem. 1. de immunit. eccle. Tamen non poteſt facere quòd fictum ſit verum, & factum non ſit factum. l. in bello. §. factæ. ff. de cap. Remanet igitur vera vacatio per reſignationem, & ficta per obitum. Vnde infertur, ꝙ ex quo regula iſta loquitur de vacatione per obitum, debet in dubio intelligi de vera propria & naturali vacatiõe obitus, & non de ficta, prout quælibet diſpoſitio iuris communis & ſtatutaria intelligitur, vt eſt glo. in cap. placuit, el. 2. 16. quæſt. 1. Nam iſta eſt cõmunis opinio Canoniſtarum ꝙ appellatione mortis, intelligimus de naturali, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt dicit glo. in c. ſuſceptum. de reſcri. lib. 6. ſequuntur Modern. in l. ex ea parte. §. inſulam. ff. de verbo. oblig. Et hoc idem eſt dicendum in quolibet actu, qui in dubio debet intelligi de vero & naturali, non de ficto, vt ſuperius eſt dictum. & tradit in notabili caſu Alexan. in conſi. 65. viſa quadam conſtitutione, in. 3. col. vol. 4. & Franciſcus Cremenſis in ſingularibus ſuis, notabili 82. cum pluribus aliis concordantiis, quæ præter iſta cumulat Fely. in rubri. de ſponſa. in. 4. colum. Cum igitur regula iſta nihil aliud ſit, quàm ſtatutum, quod loquitur de

vacatione per mortem, debet ergo intelligi de vera, non autem de ficta, niſi aliud exprimatur: faciunt quæ notat Bar. in l. 3. §. hæc verba ff. de neg. geſt. & tex. in c. nuper de bigam. Præſertim, quia dato ꝙ extenſio caſus veri ad fictum non ſit contra ius, ſed tãtum præter ius, tamẽ nũquam fit extenſio, niſi reperiantur de iure pacificati caſus verus & fictus, vt not. Domin. in c. fin. in prin. de conſue. in 6. & glo. in d. c. placuit. Si igitur hoc diſponitur in caſibus qui ſunt præter ius, multo magis in caſu iſtius regulæ militat quæ eſt contra ius. Nam de iure nulla qualitatis taciturnitas vitiat gratiam, niſi illarum qualitatum quæ ſunt in iure expreſſæ, vt in cle. 2. de offi. ordi. & in c. fin. de offi. leg. lib. 6. & in cle. 1. de præb. cum multis concord. de quibus per Moder. in tract. benefi. in. 11. quæſt. tertiæ partis. verſi. quarta qualitas, pro quibus omnibus faciunt ea quæ dicentur inferius quæſt. 7.

QVAESTIO VI.

QVAERO, Nunquid regula iſta procedat in beneficio commendato familiari cardinalis, per cuius obitum impetratur?

SOLVTIO. Varias reperio ſuper iſto dubio ſcribentium opiniones. Nam Io. Bapt. Caccialupus, & Ricius de Senis, aduocati illorum temporum celeberrimi, tenuerunt expreſsè regulam non habere locum in cõmenda: & ita referunt ſe vidiſſe iudicari in facto, ſuper quo longiſſima conſilia conſtruxerunt, quæ habeo in. 12. volu. allegation. fol. 144. cum ſequen. vbi poſt plura verba ſuperflua, tãdem ad tenẽdum mouentur iſto motiuo magis efficaci, videlicet. quia regula iſta loquitur de vacatione, quæ licet ex verbis vltimis regulæ maximè in verbo obtinuerint, videretur intelligi poſſe de vacatione reſultãte ex ceſſatione cõmendæ. Tamen ille terminus, Vacatione, poſitus in tex. in dubio intelligi debet de vacatione iuris & facti, vt ca. cum noſtris, de conceſſ. præb. c. præſenti. de præben. lib. 6. cum multis aliis concord. per eos alleg. Cum igitur commendatarius non dicatur poſſeſſor iuris, cum non habeat titulum, vt in c. dudum, de elect. ſed ſit merus detentor, & depoſitarius. l. dicet. §. rei, & l. Lucius ff. depoſiti. eſt concludendum per obitum eius nihil vacaſſe, & per conſequens regulam in tali ceſſatione cõmendæ non verificari: nam per commendam non extinguitur prima vacatio, vt tradit Fede. in tract. de permut. benefic. quæſt. 15. hoc in ſumma

Vacatio in dubio quæ ſit intelligenda

ma dicunt prædicti doctor. qui poſtea magno verborum ambitu, ſuper iſto puncto referunt omnia fundamẽta Ludouic.Rom.in conſi.350.& Oldrad.conſi. 179.quæritur. &c.quæ non curo referre. Quib.etiam conferunt ea quæ dixi in regula.18.&.32.& latiſſimè in regula de triennali. vbi copioſius tractaui iſtam quæſtionem.

Sed vlterius pro iſta parte adde, ꝙ iſtam eandem opinionem tenuerunt tempore Sixti, A.de Capharellis,tunc aduocatus excellẽs, & quidam alij qui allegabãt pro iſta opinione ſtylum inueteratũ Cãcellariæ, quæ hoc tenuit, cuius ſtylus proceſſit à iure,vt dicit Specu.tit. de leg.§.ſuper eſt.verſi.vltim.conſulo.imo facit ius vt dicit deciſ.710. in antiquis.& tollit dubietatem facti,vt dicit Oldrad.conſil 290.Nam ipſius obſeruantia præſumitur ſuſcepta cum plena examinatione iuſtitiæ,arg.c.apoſtolicæ,35.quęſt.9. Et quædam alia fundamenta generalia ſuper hoc allegãt quæ breuitatis cauſa, ac etiam, quia mihi non videntur ſtringere,non refero.Et ita etiam reperio illis temporibus pro iſta parte fuiſſe iudicatum per quendæm Io.Eug.tunc auditorem in fauorem Lactantij,contra quendam Io.Gruelli,vt ibi reperi adnotatum.Et nouiſſimè eandem opinionem tenuit Rota in caſu occurrẽti,vt refert bonæ memoriæ D.Dominicus Iacobatius tunc Rotæ auditor primarius,& poſtea Cardinalis, in quibuſdam ſuis apoſtillis ad iſtam regulam,qui dicit tũc ſuper hoc dubitatum fuiſſe,& Rotam reſpondiſſe,regulam in commenda locum non habere,licet ipſe ſupra hoc dubitaret.Hęc ille.

Cancellariæ ſtylus facit ius.

Poſtremo pro iſta opinione faciunt verba illius regulæ, quæ loquũtur de beneficio vacanti,ſed per obitum familiaris beneficium nõ vacat,ſed ceſſat depoſitum, vt dicũt docto.in c.nemo.de elect.& in c.ſi conſtiterit,de accuſ.igitur in tali ceſſatione regula non habet locum.Hinc eſt ꝙ expectatiua quæ conceditur ad beneficium vacans,vel cũ primum vacauerit,non capit beneficium vacans per ceſſationem commendæ, quia vltra quòd tale beneficium eſt affectum per appoſitionem manus papæ,per obitum familiaris non dicitur vacare.Ita concluſit Rota die.29.Octobris.M.D.XXXIX. in vna Valentina parochialis de Pego coram Reueren.D.Ioan.Paulo, non obſtante conſi.Socini. 32. & aliis pluribus tunc deductis in informationibus iuris. Pro qua deciſione faciunt ea quæ in caſu ſcribunt Moder.Sabinen.in tracta. reſerua.ſol.13.verſicul.benefi-

Benefic. per obitũ familiaris vacans.

Expectatiua, quæ conceditur &c.

tia commendata.

Contrariam tamen opinionem inuenio obſeruatam tempore noſtro. Nam in primis D. Guliel. in diſcurſu illius quæſtionis, vtrum regula de infirmis reſignantibus procedat in commenda, refert, Rotam tenuiſſe regulam iſtam habere locum in commenda, iſta ratione: quia priuilegium illius regulæ conceſſum fuit Cardinalibus propter innumeras expenſas, & onera quæ ſubeunt in gubernanda eorum familia, iuxta deciſionem, 16. de præbend. in antiquis. quæ ratio militat æquè in commendatariis, ſicut in titularibus. Ergo idem debet eſſe ius, & nihil aliud dicit. & idem tenuit D. Guliel. hic.

Felynus tamẽ in quadam Apoſtilla ſuper regula. 19. & ſuper iſta refert Rotam variare. Nam dicit, quòd cũ iſtud dubium in vna cauſa proponeretur, domini quaſi concorditer concluſerunt, iſtam regulam non habere locum in commenda. Et poſtea dixerunt, & iudicarunt contrarium, quia reperiebant ita aliàs fuiſſe concluſum per iſtam rationem, quia licet ſtante cõmenda, beneficium non dicatur vacare mortuo tamen cõmendatario negari non poteſt, quòd vacat largo modo quęcunque ſit illa vacatio, ſiue continuatiua ſiue inductiua per viſum. Quæ vacatio venit largo modo appellatione dicti verbi, vt tradit Paul. in tract. de offi. & pot. cap. ſede vacan. in vlt. prælud. Satis enim eſt, quòd de præſenti quãdo impetratur, verè vacat per obitum, id eſt, ꝙ ratione illius obitus commendatarij reuiuiſcit, & quodãmodo inducitur iſta vacatio nunc. Ergo regula in ea debet habere locum, præſertim cũ per omnia ſit eadẽ ratio. Et pro iſta opin. facit quod dicit Socin. cõſi. 32. in 6. col. verſi. & pro prædicta. vbi tenet, quòd expectatiua ad beneficia vacatura comprehendit beneficium per obitum cõmendatarij vacans. ſequitur Aeneas de Falco. in tract. reſerua. in 4. q. principali. in 38. effectu. & licet cõtrariũ deciderit Rota, vt ſuperiꝰ dixi: illud fuit, quia conſiderauit affectionẽ, quæ maximè ibi conſiderari debebatꝰ propter perſonã cardinalis, cui illa parochialis fuerat cõmendata. Sed præſuppoſita deciſ. indiſtinctè vera, in caſu noſtro attẽdi debet ratio dicti, quia per obitũ cõmendatarij perpetui beneficium quouis modo vacat. Nec iſta regula in hoc eſt multũ exorbitans, ſed potius continet æquitatẽ, quia tenendo iſtam opi. ſic fauemus cardinalibus, & ex hoc etiam in cõſeruatur ſi e ſer-

Commendatarius mortuus.

uientiũ eis Faciunt ad hoc ea quæ tradit Rom.cõſi.498

Addo etiam pro iſta opi.quæ mihi videtur verior, quòd in dubio talis interpretatio in quacunque conſtitucione capi debet, per quam magis inuitentur homines ad bene faciendũ.vt probatur in §.fi.in proœ.inſti.& in extrauag. execrabilis.§.nos itaq;.Sed iſto modo interpretando iſtã regulam inuitantur magis, ac animantur cardinales ad capiendos plures ſeruitores doctos & venerabiles, quod tendit ad decus eccleſiæ Rom.vt in cap.ſuper ſpecula.de magiſtris.Et etiam ad honorem eorundem cardinalium pertinet, quòd à pluribus aſſocietur, vt dicit Iuuenalis Satyra.7.quod no.And.Sicu.in ca.ex parte.in 2.col.de conſti.Nã tanto maior quis reputatur, quanto pluribus famulis & dignioribus præeſt, vt probat D.Gũdiſaluus Hiſpanus auditor Rotæ in tract.de dignitate Vicecãcellarij.q.2 allegat tex.in authen.de deſen.ciuit.§.nos igitur.Facit illud Prouer.14.in multitudine populi dignitas regis.Facit etiã tex.in c.ecce.95.diſt.Vnde meritò Virgili⁹ in primo Aeneidos, laudãs Didonẽ in iſto apparatu famulorũ, ait.Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine lõgo Cẽtum aliæ, totidémque pares ætate miniſtri,&c.Nã huiuſmodi impenſæ, quæ fiunt ſeruitorib.& miniſtris, cenſentur factæ intuitu eccleſiæ propter honorẽ inde reſultantẽ, vt tradit Philippus Frãcus in c.præſenti.§.porrò.in 2. not.de offic.ordi.lib.6.Et ideo iuuandi ſunt cardinales fauorabili interpretatione priuilegiorũ huiuſmodi.vt procliuiores exinde reddantur ad ſubeundas maiores impenſas, propter quas multi pauperes clerici, nobiles,& literati, in eorũ domibus conſolantur,& viuunt.Et ita multorũ neceſſitatibus ſubuenitur.Et hoc modo decentius decus Sedis Apoſtolicæ ſuſtinetur.Et per huiuſmodi viã familiaribus datur firmior ſpes ſeruiendi, quando patronorũ maior eſt & vberior diſponendi de beneficiis poteſtas.Et ſic iſta opinio tãquã æquior,& vltimò,& pluries per Rotã approbata, tenenda eſt: ſecundum quã refert Æneas de Falconibus, doctor certè curioſus & eruditus, in quadã ſua apoſtilla ad iſtam regulam, Rotam in quadam cauſa ſua.ſecundum iſtam opinionem per tres ſententias iudicaſſe.Et reſpondet ad illa verba poſita hic in regula, videlicet, beneficium vacans per obitũ: quia illa non obſtant, cum in regula.28.ſuprà eodem, ſint poſita eadem verba. Et tamen Rota longæua obſeruatione tenuit illam regu-

Interp. in quacũque conſtit. capi debet.

Cardina lib. quod à pluribus aſſocietur conueniens eſt.

Maior iſto, &c.

Regis dignitas in multitudine populi.

Cardinales iuuandi, &c.

lam habere locum in commēda, prout etiam ibi. & in regula de infirmis reſignantibus, meminit dom. Guliel. Nec obſtat, quòd verbum Vacans, hic poſitum debet intelligi de vacatione iuris. Quia hoc eſt falſum, quia etiam verificatur in vacatione de facto, quã m talis reſeruatio comprehendit, ſecundum Rotam deciſ. 274. in antiquis. Quã ſequitur Præpoſ. in cap. Clementis. 16. diſtin. Ad alia motiua patet reſponſio ex his, quæ dicam in regula de publicanis, & latiſſimè in regula de triennali.

QVAESTIO VII.

Impetrãs beneficiũ vacans, &c.

QVAERO iuxta prædicta, an impetrans beneficiũ vacans ipſo iure per priuationem familiaris cardinalis teneatur ſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO. Gloſſator concludit quòd non, quia regula loquitur de vacatione per obitum, & nihil aliud dicit. Et cum iſta opinione ſimpliciter tranſit Fel. hic nihil allegãs. Reperio tamen, quòd iſtam quæſtionem in terminis latiſſimè diſcutit Andr. Sicul. in conſil 82. lib. 4. per totũ. Vbi relatis argumentis partis affirmatiuę, pro ratione dubitãdi factis, quæ non curo referre, poſtea concludit contrarium, videlicet, regulam iſtam non habere locum in impetrante per priuationem. Et inter plura fundamenta quæ pro hac parte ſcribit, tria principaliter videntur cõſideratione digna, clarius tamen per me declarata, & rationibus corroborata, quã ipſe fecerit. Primũ igitur fundamẽtum ꝙ facit, eſt de tex. in clementina, ne Romani. §. irritũ de electione. de quo multũ gloriatur. Vbi eſt tex. quòd cõſtitutio loquens de morte papæ, ita demum cõprehendit priuationẽ, quando lex vlterius procedit, extendendo diſpoſitionẽ ad caſum priuationis, vt patet ibi in illis verbis, per mortẽ, vel aliãs deficere quouis modo. Iſta enim verba (vel aliãs) indifferenter prolata comprehẽdũt omnẽ modũ vacandi. Cum igitur in iſta regula ſolũ ſit prouiſum in caſu mortis, debet intelligi de naturali, non ciuili. l. ex ea parte. §. in inſulã. ff. de verb. oblig. cũ concor. ibi in gloſſ. Et ſi voluiſſet papa caſum mortis ciuilis comprehendere, expreſſiſſet, vt fecit in dicta clementina, præſertim in materia odioſa exorbitanti, qualis eſt iſta.

Conſtitutio de morte.

Cõprobatur vlterius iſta opinio, & hoc erit ſecũdũ motiuum. Nam in cõcilio Cõſtantien. in quo Benedictus XI. & Ioannes XXIII. priuati fuerant, fuit dubitatum, an electio Romani pontificis per priuationem alterius ſpectaret

Electio Rom. pontificis.

ret ad cardinales, an verò ad concilium generale. Et fuit cōcluſum, quòd quando pōtificatus vacabat per obitū, tunc ſpectaret electio ad cardinales. Quia iura tribuentia electionē cardinalibus, loquebantur de vacatione per obitū, non quādo vacabat per priuationem. Vnde ex quo iſte erat caſus omiſſus à iure communi, pertinebat electio ad conciliū. Refert Abb. in c. licet, in vltimo notabili. de elect. & ſequitur Fely. in cap. ad petitionem. in princip. de accuſa. Sic videtur hic dicendum, quòd diſpoſitio illius regulæ, quæ loquitur de vacatione per obitum, procedat in caſu ſuo, non autem in vacatione per priuationem.

Card. præſumuntur honeſtos familiares habere.

Tertium motiuum fit à deficiente intentione cōdentis regulam: quia non putauit papa, quòd in domibus cardinalium eſſent viri flagioſi, ac priuatione digni; quia de iure, pro illuſtri eorum dignitate, præſumuntur habere familiares honeſtos, vt dicit Innocen. & alij in c. literis. de teſti. & in c. inſinuante. de offi. deleg. Ex qua præſumptione reſultat illa limitatio cōmunis ad d. c. in literis quod diſponit familiares nō eſſe idoneos teſtes, vt illud dictū nō procedat in familiarib. cardinaliū & epiſcoporū, quia non præſumuntur habere perſonas ſuſpectas domi, ſed probatę vitæ & exēpli, vt dicit Bald. in l. eriā. C. de teſti. ſequūtur Moderni in tract. teſtiū. fol. 8. in 2. col. Et latius reaſſumit Firmanus in tracta. de Epiſcopo. in 5. parte. lib. 3. fo. 51. in 4. col. & Aret. & alij in d. c. in literis. & in l. 2. C. de teſti. Cū igitur defecerit mens cōdentis, & iſte caſus omiſſ9 relinquatur ſub diſpoſitione iuris: quia mēs & intētio condētis debet ſemper in reſcriptis attendi, ſecūdū Innoc. in c. cū eccleſiaſticæ. circa mediū. de excep. ſequitur Bal. in l. reſcrip. col. pen. C. de pre. imp. off. Et reaſſumit Fely. in c. cauſam quæ. in 8. col. verſi. prædicta decla ra. &c. de reſcrip. Et hac ratione dicūt Valerius, M. Tuli9 in lib. de offic. & alij plures bonarū literarū profeſſores, Solonē non tuliſſe legē de parricidiis, quia non putauit filiū ad illud facinus potuiſſe quacūque iniuria moueri, vt patrem occideret. Angel. in l. propter inſidias. C. qui accuſa. Vbi igitur deficit mens condentis, diſpoſitio ceſſat.

Familiares idonei teſtes.

Concedētis mēs & intentio.

Parricidij legē quare Solon non tulit.

Vel etiam quarto dici poteſt. Nam poſito ꝙ papa iſtū caſum cogitauerit, noluit tamē in hoc cardinales priuilegiare, regulam extendēdo, vt per hoc eos cautiores redderet in ſuſcipiēdis bonis miniſtris & famulis, & receptis caſtigandis. Nam videntes regulā nō habere locū, quan-

criminoſi. do ob delictum petitur priuari aliquis familiaris, fortè vigilabunt magis ſuper familiam ſuã, vt ſic in bono erudiatur, quòd ſimilia de ea ſperari non debeant: vnde ſi cõtrarium eueniat, in pœnã priuantur Card. cõmodo, ſeu priuilegio iſtius regulę: ſicut videm⁹ in epiſpopis obſeruari. Nã in pœnam epiſcoporũ inductum eſt, ꝙ licet criminoſi non admittãtur ad accuſandum regulariter. ca.j. de accuſ. c. & ſunt qui. 2. q. 6. Tamẽ vbi familiaris epiſcopi reperitur criminoſus, in pœnam tolerantis talẽ in domo, ipſum epiſcopũ accuſare poteſt. Ita eſt tex. in c. nulli. de accuſ. quia talis præſumitur quis eſſe, quales famulos habere dignoſcitur. Sic ecõtrà apud Platonẽ loco prouerbij vſurpatur: Quales principes, tales ſolere eſſe ciues. Et ideo Lu d. Rom. in l. cum mulier. ff. ſol. ma. in. 13. col. dixit ad epiſcopos pertinere, bonis & honeſtis vti famulis. Ne ſi contrarium appareat, præſumatur epiſcopum famulos diſcolos nutrire, ad effectum, vt dolos inſtruant, & ſuppleant defectum probationum, vt ibi latius per eum.

Principes quales.

Vltimo, ne aliquid remaneat intactũ, pro iſta opinione Andreę Siculi & aliorum videtur in fortioribus terminis dictũ Tho. Faſtoli in dubio Rotæ. 46. vbi dicit, quòd in materia ſtricta reſcriptũ cum clauſula cedente vel decedẽte, non extenditur ad priuationem. Secus ſi materia nõ eſſet odioſa, vt in d. clem. ne Romani. Quia tali caſu licet exprimatur vacatio per obitũ, includitur omnis vacatio, vt tradit Abb. in diſput. epiſcopus. Ex cuius dictis poteſt etiam capi reſolutio ad clem. alleg. in contrarium per Barba. & ſequitur Fely. in c. licet. col. fin. de offic. de leg. Et ante ipſum Ioan. Franciſc. Paul. in tract. de offic. & pot. cap. ſede vac. in ſecundo euidentiali. & illiud dictum Faſtoli ſequũtur Moder. in tract. beneficiorum. in 3. parte. Et ante ipſos Felyn. in cap. in noſtra in 37. corr. colum. 2. de reſcript. Faciunt etiã pro iſta opinione ea quæ dixi ſuperius in 4. & 5. q. & quæ dicẽtur inferius. q. 24. & in regula de annali, ſuper iſta eadem quæſtione.

Reſcriptũ cum clauſula cedente &c.

Et prædicta omnia procedũt quãdo priuatio fieret in curia: quia ſi extra curiã. nulla eſſet difficultas: ex quo ibi cẽſeretur vacare beneficiũ, vbi qs priuatur, vt dicit deci. 86. in antiquis. Sequitur Pauinus in tract. de offic. & pot. c. ſe de vac. in 2. præludio. Quod eſt verũ, quando eſt ibi perſona. vbi priuatur: quia ſi eſſet alibi, cenſeretur vacare ibi vbi eſt perſona. Vnde dicimus, ꝙ priuatus ob nõ ſolutionẽ

penſionis,

penſionis,i npartibus,ſi eſt Romæ,eius beneficiũ cenſetur vacare in cura,[&] eſſe reſeruatum,vt dicit quędã deciſio allegata per Paul.in d.loco:& ibi videri poſſũt plures modi vacandi,in quibus examplificari poteſt iſta regula.

Priuati beneficiũ vbi vacare cenſetur, &c.

QVAESTIO VIII.

QVAERO,an regula iſta debet obſeruari in ſubrogatione facta per obitum collitigantis familiaris cardinalis, vel in gratia ſi neutri,perinde valere,vel ſimilibus impetrationibus?

SOLVTIO. Gloſſator hic in 3.fol.tenet quòd non.Rationẽ aſſignat,quia iſta regula nõ tollit beneficiũ regulæ de ſubrogãdis collitigantib.Nã licet iſta regula ſit vltima ſecundum ordinem, & vltima tollant priora,iuxta.ca.j.de conſtitu.lib.6.nihilominus quando conſtitutio prima non eſt contraria vltimæ,ſed poſſunt ſe cõpati,tũc vltima cõſtitutio nõ tollit priorem,etiam ſi vltima habeat clauſulam derogatoriã cũ clauſula non obſtant. vt not.Bar.in extrauag. ad reprimẽdam. in verſicu .non obſtantibus.Et ita dicit fuiſſe tentũ in Rota,vt hic latius per eum:& idẽ dicit Gloſſ.in regul.de ſubrogandis.fol.4.

Vltima tollere priora.

Adde pro iſta opinione Felyn.hic qui aſſerit ita concorditer hanc opinionem tenuiſſe Rotam. Et hoc idem adnotauit Bart. de Petra ſancta,auditor Rotę,in calce cuiuſdã informationis factæ tẽpore Iulij,ſuper vno beneficio Hiſpalen.Et idem adnotauit D.Petr.Andr.in quodã repertorio deciſionum.Et ita hodie tenetur,& quanuis omnes prædicti docto.aſſerant ita iudicatum fuiſſe,nullus tamen prædictorum aſſignat rationem deciſionis prædictæ, niſi Gloſſator quẽ ſuperius retuli. Et tamen illa ratio Gloſſatoris,iudicio meo non videtur multum efficax.Ideò fortè quidã antiqui aduocati, Paulus Pontaneus,And.de ſancta Cruce,& Ioan.de Baranzellis,& nonnulli alij excell. doctores,illa ratione nõ obſtante,in quadã cauſa Maguntin. pręb.contrariũ conſuluerunt:iſta ratione,quia regula iſta priuilegiata Cardinalium non cõtinet in ſe niſi vnicã rationem,videlicet, vt Cardinales per iſtum modum præſtãdi conſenſum habeant priuilegium diſponẽdi,& ſic valeãt aliũ familiarẽ loco deperditi,vel defuncti,pro ſuis ſeruitiis ſubrogare. Et in hoc principaliter eſt fauorabilis regula quæ preſtat hoc humanitatis ſolatiumcardinali,qui perdidit familiarem ſuum,vt in ſimili dicit tex.in lege,iure ſuccurſum.in princip.ff.de iur.dot. Vbi defuncta filia iuſtum

Regula vnicã rationem cõtinens.

Iſtis tamen non obſtãtibus, teneo primã opinionẽ Rotę quę iuſtior, ac magis iuridica videtur, illis rationib⁹, in primis, quia certũ eſt q̃ beneficia litigioſa in curia ſunt adeo affecta ſoli papæ, q̃ ſi vnus ex collitigantibus moriatur in curia, nullus de illis prouidere poteſt, niſi papa. Et ſi ſecus actũ fuerit, eſt irritũ & inane. c. 2. vt lit. penden. li. 6. & cle. 1. eod. titu. Et talis diſpoſitio pertinens papę intelligitur libera, vt dicitur in d. clemen. 1. in fin. Et ſic nõ requirens conſenſum alicuius, ergo neque cardinalis. Quia illud dicitur liberũ, quod poteſt fieri ſine alterius cõſenſu, vt not. Ab. in cap. multa in 4. notabili per illum text. de præb. & eſt tex. in l. 1. C. de ſacroſanct. eccle. & ibi Mod. cum cõcor. vt ſcribit Alex. in conſi. 96. in princ. in 5. volu. Sed ſubrogatio fit de beneficio litigioſo, igitur. &c. *Diſpoſitio ſolet reſtringi, &c.* *Liberum quid dicatur.*

Accedat, quia ab vſu patrisfamilias, qui debet attẽdi iuxta leg. vel vniuerſorũ. ff. de pig. act. & l. ſi ſeruus plurium. de leg. 1. Aliud eſt impetratio, & aliud ſubrogatio. Et licet ſubrogatio veniat appellatione impetrationis, ſicut arrogatio appellatione adoptionis, nihilominus ſimpliciter ſumptæ inter ſe differunt re, ſicut differunt nomine, aliàs ad quid diuerſis nominibus nũcuparentur? iuxta l. ſi idem. C. de codicil. impetratio igitur ab ſtilo curię eſt, illa quæ pure & principaliter fit de beneficio: ſed ſubrogatio, gratia ſi neutri, perinde valere, & ſimiles quæ fiũt in aliquos euentus, & propter aliquã cauſam pręcedentẽ, appellantur gratię acceſſoriæ & ſecundarię. Regula igitur iſta quę loquitur de impetratione, intelligitur de illa primęua, & principali, non autem de ſubrogatione, quæ ſecundario fit, quæ nõ ſolet appellari ſimpliciter impetratio, ſed gratia adminiculatiua: & ſic impetratio qualificata, & ſecũdum quid. Verba igitur in dubio de impetratione loquentia debent intelligi ſimpliciter, nõ ſecundũ quid. l. 1. ff. de dona. l. hoc legatũ. ff. de leg. 3. Et illa opinio vlterius ſuadetur, quia ſubrogationes à iure ſunt inuentæ propter vtilitatem publicã eccleſiarũ, ne propter nouos aduerſarios, qui interdũ malitioſe petitoribus ſubrogantur, litigia in in eccleſiarum diſpendium prorogari contingat. vt dicitur in d. cap. 2. vt lit. pend. lib. 6. Et ideo ſubrogatio debetur collitiganti ex beneficio iuris, propter prædictam rationem, vt litigia iam incœpta citius terminẽtur. Sed ſi in iſta ſubrogatione obtenta per obitum familiaris collitigantis forte ab aliqua perſona ignota ipſi cardinali, vt ſępe contingit, requireretur *Impetratio aliud: aliud ſubrogatio.* *Verba in dubio de impetrat. &c.*

tur cõſenſus cardinalis: clarum eſt ꝙ à cõmuniter accidẽtibus cardinalis nõ facile cõſenſum præſtabit, ſed potius in longum differet, vel certe negabit. Quia talis cõſenſus cardinalis quodammodo æquipollet conceſſioni, vt in ca. paſtoralis de donatio. quæ facile nõ fit ignotis: & ſic ecclesiæ diutius vacabunt cõtra vtilitatẽ publicam, vt dicitur in d. c. 2. Eſſet igitur alienum à mente iuris & æquitatis ꝙ in talibus ſubrogationibus requireretur conſenſus per quem poſſet vel retardari, vel impediri actus: & ꝙ regula de ſubrogandis: quæ eſt iuri conſona & æquitate, per hoc reddatur fruſtratoria: quod non eſt dicendum.

Poſtremo facit, quia, vt dixi, ſubrogatio fit de beneficio litigioſo, de quo nullus habet diſpoſitionem: niſi papa: & ideo non requiritur conſenſus. d. c. 2. vt lit. pen. lib. 6. Nã ſicut beneficium iuriſpatronatus laicorum poteſt per papam liberè conferri ſine derogatione, quando eſt litigioſum, vt eſt cõmunis ſtylus ſignaturę, vt tex. in d. cle. 1. & tradit Fel. in tracta. quando lit. apoſtolicę, &c. eadem modo & beneficia familiarium cardinalium, quando ſunt litĩgioſa, poterunt etiã per papẽ ſine aliquo conſenſu alicui ſubrogari. Hoc tamen putarẽ procedere, quãdo ſubrogatio fieret collitiganti, quia videtur illi quodãmodo debita: ſecus ſi alteri non collitiganti, quo ad hoc vt cardinalib. in iuribus ſuis minus præiudicetur, quàm ſit poſſibile.

Beneficiũ iuriſpatronatus &c.

Ex quibus etiam infertur, ꝙ iſta regula nõ habet locũ in gratia ſi neutri, quæ fit de beneficio litigioſo, vt tenuerunt domini in cauſa inferius alleganda. Imò fortius voluit Rota in vna Nanetẽ. aliàs Metẽ. canonicatus, & præbendę pro Petro Caireti, contra Gerardum hominis, coram domino Marcello de menſe Decembri M. D. XXXI. quòd hoc procederet, etiam ſi gratia, ſi neutri, eſſet impetrata pro futura lite, ex eadem ratione: quia ex quo dicta gratia non habet effectũ, niſi quando cõſtiterit per euẽtum litis neutri litigantiũ ius competere, ille euẽtus debet conſiderari, & tũc quando de tali euẽtu tractatur, diſcuti debet de virtute regulę, quod ſit in ipſa lite. Et licet gratia ſi neutri, eo tempore fuerit impetrata, quo nõ erat lis, nihilominus gratia erat valida ipſo iure, quia regula iſta non annullat, niſi quãdo producitur. & produci nõ poteſt, niſi durãte lite, quo tẽpore gratia ſi neutri, recipit robur, & eſſe ſuum. nec attẽditur initiũ impetrationis eius. Quia quãdo principium habet relationem ad finem, attẽditur

ditur finis & non principium.l.ſi pater.& l.cũ apud.C.de hæred.inſt.& l.eam quam C.de fideicõmiſſ. & reaſſumit exãplicãdo notabiliter Bald.in l.1.ff.de orig.iur.Sic di cimus ecõtra,ꝙ quando finis habet neceſſariã conſequẽtiam ad principium,attẽditur principium,& non finis.vt dicit text.in l.damni infecti. la prima.§.Sabini.ff. de dã. infect.quod eſt notandum.

QVAESTIO IX

QVAERO, nunquid declaratoria facta in continenti ad primam gratiam,in qua fit mentio de familiaritate cardinalis,debeat ſeruari iſta regula?

Declaratoria facta incontinenti, &c.

SOLVTIO. Ioan.Aloiſ.Tuſcanus aduocatus quondam celebris in quodã ſuo conſilio reddito in cauſa Sagien.archidiaconatus incip.vtrum bulla,poſito in primo volumine conſiliorum ſuorum fol.6.tenuit ꝙ non:etiam ſi in dicta declaratoria augmentaretur ius primũ.Quia licet talis declaratoria poſſit dici donatio, quia qui confirmat, donat.l.ege,obuenit.ff.de verb.ſig. Et per conſequens in ea requiratur eadẽ expreſſio quę in gratia principali,per not.in not.in c.ſi apoſtolicæ.de præbend.lib.6. Tamen illud procedit,quãdo talis declaratoria fuiſſet facta ex interuallo vt loquitur text.in d.cap.ſi apoſtolicę, & Archi. in ca.ſi motu proprio.eod.tit. & doct. in d.c. de reſcrip. lib. 6.& in clemen.fin.de offi ord.Secus autẽ ſi declaratoria fuiſſet facta incontinenti , videlicet ſucceſſiuè vnum poſt aliud eodem die:quia tali caſu pro eodem reputãtur, nec requiritur expreſſio iſtorum requiſitorũ in regula, ex eo, quia quę incõtinenti fiũt,ineſſe dicãtur.vulg.l.lecta.verſ. dicebã ff.ſi cert.pet.cũ vulg.Et propterea videmus, quòd præſtatio declaratoria volũtatis , intelligitur repetita in actu,qui geritur incõtinenti,nõ autẽ in eo qui geritur ex interuallo.vt declarat D.Anto.in c.cũ M.de cõſti.Bar.& alij in l.non ſolum.§.morte ff. de ope.no.nun.per tex. in l. per renũtiationem.C.de vſuris.cũ cõcor.vt ibi per eos. & Saly in l.pacta nouiſſima.C.de pact.Facit etiam ꝓ iſta opinione notabile dictum Bal.in l.iuriſiurando.C.de teſtib.& quę dicit Aret.in capitulo,de teſtibus.cum concordan.vt ſcribit Fely.in c.qualiter.el.1.& 16.col. de excuſa.& quod notabiliter dicit Alexand. in conſil,30. columna penul.lib.4.Sicut videmus,quod perinde valere,quæ fit in ipſa gratia,non requirit expeditionem literarum,licet ſit robur gratiæ:ſecus ſi fiat ex inteuallo.& ſic limita-

Proteſtatio declaratoria voluntatis.

tur

tur regula de nõ iudicãdo niſi per literas expeditas,vt ibi dixi:Pręſertim,quia in his quę fiũt incontinenti, dicitur abeſſe præſumptio fraudis,vt tradit Iaſ.in lege,4 §.condẽ natum,in 3.columna ff.de re iudic. poſt Abb.in cap.ſuſci tata.de reſtit.in integr.

Conceſſio noua declaratoria

Sed aduertendum eſt,diligenter,quia ſi prædicta eſſent vera,multum reſtringerentur & limitarẽtur dicta Archi. in d.cap.ſi motu proprio.& notata in d.cap.ſi apoſtolicæ. Ideo dubito certè,an ſit vera illa reſtrictio, ſeu limitatio ex eo,quia declaratoria augmentatiua iuris primęui,dici tur noua conceſſio.& principalis de per ſe, vt dicunt prę fati doctores. Vnde qua ratione in prima gratia debet ſer uari iſta regula,eadẽ ratione & in tali declaratoria,vt te net Ro.in cõſi.383.in propoſito caſu in princip.& ſequi tur.Fel.in c.in noſtra.in 16.corr.de de reſcri. Et iſta ratio pariter militat in declaratoria facta incõtinenti ſub eadẽ data ſicut facta ex interuallo,vt dicit Domin.in cõſi.128. in ſecundo dubio. Vbi loquitur de gratia perinde valere, eiuſdẽ datę,cũ prima.Et tamen ex quo erat augmẽtatiua noui iuris,tenet per plures ratiões in ea requiri expreſsio nem eorũ omniũ quæ requirebantur in prima gratia. Et hoc idẽ tenet etiã Fel.in ca.ad aures. in 2.col.de reſcrip.

Incõtinenti facta cẽſentur in eſſe.

Nec obſtat,ꝙ ea quę incõtinenti fiunt cẽſentur in eſſe: quia illud eſt verũ quando illud quod fit incontinẽti, nõ inducit aliqnid de nouo quod alteret:& ita ꝓcedit deciſ. in nu.274.cum ſuperius allegatis. Secus quando induci tur aliq̃d de nouo,quia reputatur corpus de per ſe,& nõ ineſſe.quia eſt diuiſa ratio.vt patet in exemplo tradito ꝑ Moder.de Monteferrato in tract.teſtium.numi.231.& Sa lyc.poſt.Cy.in l.iuriſiurandi in 2.quæſtio.C.de teſt.& Iaſ in l.iuriſgẽtium.§.quinimo in 2.& 3.notabilib.ff.de pact Cogita tamen,quia res non eſt ſine dubio,& poteſt de fa cili vtraque pars ſuſtineri, maximè,cum regula iſta ſit ex orbitans à iure communi. Et circa iſtam declaratoriam videnda ſunt , quæ dixi in regula, de non tollendo iure quæſito,in 13.quæſtio.

QVAESTIO. X.

Conſenſus an poſſit præſtari, &c.

QVAERO, quid ſi tempore impetrationis beneficiũ non erat litigioſum,quo tẽpore cardinalis debebat pręſtare conſenſum,ſed antequam illum præſtaret mouetur lis ſuper beneficio, an poſt talem litem poſſit conſenſus præſtari?

Solutio.

SOLVTIO Pro reſolutione iſtius quæſtionis diſtinguẽdi ſunt quatuor caſus Primus, quãdo lis mouetur huic im petrãti per ſecundum impetrantem, qui habet cõſenſum cardinalis. Et tali caſu tenet Gloſſator, quòd ſecũdus præferatur, per text. in cap. ſi pro te. de reſcript. lib. 6.

Intellectus ad text. in cap. ſi pro te.

Tamen aduertendum eſt, quòd iſte caſus eſt ſatis dubius, ex eo, quia tex. in d. c. ſi pro te. ꝓcedit in gratia prima conditionali. Et in quæſtione noſtra nulla fuit gratia conditionalis, ſed pura, quo caſu. d. cap. ſi pro te. non procedit. Quinimò. d. c. ſi pro te, non procedit abſolutè in omni conditione, ſed tantum in ſuſpenſiua cõditione, quæ nihil præter ſpem ponit ineſſe, vt in l. cedere diem. ff. de verb. ſignif. Et in tali conditione non impeditur ante eius euentum actus fieri & conſummari. vt in exemplo. d. c. ſi pro te. Sed vbi cõditio eſſet reſolutiua, quæ præſupponit ius purum præexiſtere, licet reſolubile, prout in caſu noſtro. d. c. ſi pro te. nõ procedit, vt in terminis declarat Old. in conſil. 285. in 2. colũ. qui alleg. ad hoc. text. in l. proponebatur. ff. de caſtren. pecul. & in l. ſeruum filij. in prin. ff. de leg. 1. Et colligitur hæc diſtinctio ex. l. 2. ff. de in diem adiectio. & l 2. ff. pro empto. cum aliis concord. vt ibi per eum. Faciunt etiam pro hac parte ea, quę de cõditione reſolutiua ſcribunt Modern. in cap. cæterũ. de reſcript. Accedunt etiam quę dicuntur in l. fin. iuncta gloſſ. C. qui admitti. & in l. j. §. quibus. ff. de ſucceſ. edicto. & in l. ſi filio. § contra. ff. de inoffic. teſta. In quibus iuribus cauetur, quod durante deliberatione primi gradus nõ admittitur ſecundus vel vlterior gradus. Quæ omnia in caſu noſtro militant. Nam ſiue teneamus, quòd prima impetratio fuerit pura, ſiue ſub cõditione reſolutiua, tacita vel expreſſa, ſecundus nũquã addmittitur. donec primus poteſt habere conſenſum. Sed in caſu noſtro preſupponitur primum impetrantẽ ante litem ſibi motam per ſecundum nõ petiiſſe conſenſum cardinalis, ſed poſt litem ſibi motam, & ſic lite pendẽte. Ergo ſecunda inpetratio nõ faciens expreſſam mentionem de prima, non debet valere, vt in puncto tradit Domi. in conſil. 107. in vltim. col.

Gradus primi deliberatione durante, &c.

Impetratio ſecunda.

Nec obſtat, quod conſenſus cardinalis fuit præſtitus primo impetrãti poſt litem motam, & impetrationem alterius quia nihil refert. Nam ex quo impetratio prima fuit pura, ſub tacita conditione reſolubili, talis conſenſus poteſt quandocunque pręſtari, dummodo præſtetur ante-

quam

quam opponatur de iſta regula. Nec habet locum diſpoſitio d.cap.ſi pro te. vt ſuperius eſt dictum. Et quòd talis conſenſus poſſit quandocunque præſtari, tenet Innocen. in c.cùm conſuetudinis.de conſuetu.quam refert Socin. in conſil.23. in 5.colum.lib 4.cum pluribus concord.quæ congerit Rochus Curtius in tracta.iur.patr.in verbo,pro eo quòd. in 4.quæſt.Et ſecundum iſtam opinionem videbatur inter loquendum inclinare Rotam, dum iſta difficultas proponeretur de menſe Ianuario. M.D.XXXV.in cauſa Meten.canonicatus coram.D.Marcello,licet nihil tūc firmaret pro certo.

Secundus caſus eſt, quando ſecundus impetrans opponit de regula in iudicio, antequàm præſtaretur primo impetranti cōſenſus. Et iſte caſus eſt magis dubius, ex quo, quando cardinalis præſtat conſenſum primo impetranti. iam gratia erat nulla ipſo iure per oppoſitionem regulę. Et tali caſu conſenſus debet à principio præſtari, nō poſt actum nullum, vt dicit Innocen. in d.c. cùm conſuetudinis.& ſequitur Socinus, vbi ſuprà.

Tertius caſus eſt, quando ſecundus impetrās non habet derogationem regulæ, & primus opponit de ea, & etiam ipſe ſecundus opponit contra primum de regula. Et iſto caſu ſi ſecundus impetrans non habet gratiam ſi neutri, & nō eſt poſſeſſor, eſt dubium ſi poſſit excipere, cum ſua nō interſit, ex quo nullū habet ius. de quo videndū eſt in deciſ.419 in anti. nci. Nota an re^o.& deciſ.160.in nouis.

Quartus caſus eſt, quando ſecundus impetrans nō opponit de iſta regula. Et iſte caſus eſt expeditus per not. ꝑ Fely.in ca.1.de re iudic.quia tali caſu regula non annullat niſi opponatur: & ſic valebit prima impetratio.

Finaliter concludendum eſt, quòd conſenſus poteſt ad primam gratiam præſtari per cardinalem etiā lite pēden. aliàs per oppoſitionem regulæ gratia redditur nulla.

QVAESTIO XI.

Beneficiū vacās per obitū ſui familiaris. Conſenſus quid ſit.

QVAERO, quid ſi ipſemet cardinalis impetrat pro alio beneficium vacans per obitum ſui familiaris: aut interceſſit pro impetrante, vt gratiam conſequeretur. vel conſenſit verbo, quòd aliquis prædictum beneficium impetraret: nunquid ſatisfactum ſit iſti regulæ non facta aliter mentione in gratia de familiaritate, nomine, & titulo, vel conſenſu cardinalis?

SOLVTIO. Iſta.q. continet tres caſus. Primus eſt, quando

do ipſe cardinalis pro alio impetrat. Secundus, quando ipſe non impetrat,ſed intercedit pro impetrãte. Tertius, quando verbo contentus fuit, quòd alius impetraret beneficium ſui familiaris.

Circa primum videtur dicendum hic eſſe duo cõſideranda. Primum circa expreſſionẽ familiaritatis,nominis, & tituli.Secũdum circa expreſſionem cõſenſus: de primo non videtur mihi ſatisfactum eſſe regulæ:quia ſi talis expreſſio familiaritatis in impetratione requiritur propter reuerẽtiam & honorem cardinalis,talis ratio ceſſat ipſomet cardinale impetrante, vt dicit ſummatim deciſ. Egid. 632.& hoc tenent ſub dubio Moder. in tracta.reſerua,in 4.quæſt.principali,in 17 effectu,verſi.tertium eſt. Et pro iſta opin.facit ratio tex.in cap.dilecti.de appella.vbi dicitur,quòd conſenſus requiſitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu,quàm verbis.Et per hoc dicebatur diebus præteritis in vna Hiſpalen.beneficiorum coram R.D.Silueſtro Dario, quòd ex quo cardinalis in impetratione cuiuſdam Laurentij de Ortega reſeruauerat pẽſionem quinquaginta ducatorum,& addiderat ad ſupplicationem duas lineas manu ſua propria. ꝙ ex hoc videbatur ſatisfactũ regulæ requirentis expreſſionem familiaritatis, & aliis de quibus ibi.. pro quib. faciunt ea quæ moder. Peruſini tradunt in c.commiſſa,in ſecundo notabili, de elect.lib.6.& Archi.in c.ſi ſeruus,poſt medium.54.diſtinct. *Conſenſus requiſitus ad,&c.*

Circa ſecũdum, nunquid per huiuſmodi actus videatur cardinalis præſtitiſſe conſenſum vt requirit regula: putarem ꝙ non, quia regula iſta, quæ de conſenſu præſtando loquitur,debet intelligi de expreſſo non autem de tacito conſenſu elicito per interpretationem, iuxta ea quæ not. Card.in Clem.ſæpe.§.ſi tamen,in ſecunda oppo.de verb. ſign.quod ratione fundatur.Nam ex quo conſenſus nihil aliud eſt,quàm duorum ſimul ſenſus,vt dicit Bald.in l.fin. col 1.C.ad Maced. ille ſenſus percipi non poteſt,niſi verbis vel ſcriptura exprimatur, vt in l.ſed & ſi quis,§ penul. col.3 verſi.venio ad quæſt. ff.ſi quis cautio.cum concord. vt ſcribit Deci,in l ſicut certi,in 3.colum.C.de teſtamen. milit.facit l.Labeo.ff.de ſuppell.leg. & l.1.§.fin.ff.de ver. oblig.& not, Bald.in l,pacta nouiſſima.col.fin.verſicu. & vltimo facit. C.de pact. *Conſenſus quãdo præſtandus.*

Et ideo ex quo iſta regula pro forma requirit Cardinalis aſſenſum,debet intelligi de expreſſo: nec tacitus con-

CC ſen

ſenſus ſufficit, vt Rota tenet in deciſ.15. de offi. deleg. in
no. Nec ex eo, quia cardinalis impetrans videtur expreſſe
cõſenſum præſtare: qa aliud eſt impetrare, aliud conſenti
re: ſicut aliud eſt contrahere, aliud contrahenti conſenti-
re, vt dicit Bal. in l.1. in fin. C. de pact. & facit tex. in l. aliud
eſt vẽdere. ff. de reg. iur. ſicut etiam aliud eſt eligere, aliud
electioni conſenſum præſtare, vt not. Innocen. in c. cum in
iure, de elect. ſequitur Bal. in magarita, in verb. conſenſus,
qui allegat tex. in l. pater. §. fin. de ma. vin. Et per iſta tenu
it præteritis annis Rota in vna Tullen. parochial. me præ
ſente, quòd priuilegia militum S. Petri aliter ſuffragan-
tur militi agenti pro ſe ipſo, quàm nominato ab ipſo, quia
in primo eſt verus actus, in ſecundo eſt ſolus conſenſus.
Iſta enim ſunt diuerſa, actum facere, & conſentire, vt tra
dit Bal. in l.2. colum. antepenul. C. de reſcind. ven.

Contrahere & contrahens conſentire differunt.

S. Petri militum priuilegia &c.

Concludo ergo quo ad iſtud primum caput, quòd ſola
impetratio cardinalis non habetur pro conſenſu, ſed re-
quiritur quòd cardinalis per ſuam cedulam conſenſus fi-
dem faciat in Cancellaria, & ita ſe habet ſtylus, vt refert
Hieronymus Paulus antiquus Cancellariæ vicecorrector
in illo libro practicæ Cancellariæ, fol. 83. verſi. Item quan
do confertur beneficium vacans, &c. ſequuntur Modern.
Sabinen in tracta. reſeruatio. in. 4. quæſt. principali, in. 17.
effectu, in fine.

Nec obſtat tex. in l. cum quis. ff. de reg. iur. ꝙ paria ſint,
actum facere, vel facienti conſentire, quia illud procedit
in actibus, in quibus quis tenetur conſentire de neceſsita
te: nam in tali caſu faciens actum conſentit, vt dicit tex.
in l. in ædibus. § penult ff. de dona. tradit Iaſ in l. quæ do-
tis, nu. 66. ff. ſolu. matri. Et ita limitatur per Fed de Senis
tex. in l. aliud eſt vendere ff. eod. titu. qui procedit in con-
ſenſu voluntario. ita declarat Fed. conſi. primo, in. 7. colu.
volum. paruo, vbi alias limitationes ponit. & ita declaran
tur dicta Bald. in l. filiusfamil ff. de procurat. & Areti. in l.
Gallus. §. forſitan, in. 4. col. ff. de lib. & poſthu. Et circa hoc
alias limitationes ſcribit Moder. Purpuratus in l. fin. num.
97. cum ſequent. C. de pact. poſt Decium ibi. 6. col. & ali-
ter Bal. in l. ſi proponis. C. de ſer. pig. dato manu. & Deci
us in cap. ſuper eod. in. 3. colum. de offic. deleg. & in cap.
2. in. 6. col. de iudic. poſt Iaſ. in l. 1. in. 19. colum. nu. 121.
ff. de legat. 1. & Corneum conſ. 144. in princ. lib. 3. & an-
te ipſos Bal. in l. poſt dotem, in. 3. col. num. 15. ff. ſolu. ma
trim.

trimo. quæ omnia vltra doct.in d.l.aliud, ſunt notanda ad declarationem,& concord.d.l.cum quis,& d.l.aliud, quæ duæ leges in propoſito iſtius materiæ multum faciunt.

Secundus caſus quæſtionis eſt, quando ipſe cardinalis non impetrat,ſed interceſſit pro impetrante, an per hoc videatur conſenſum præſtare?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum ſatisfactum fuiſſe iſti regulæ.prout de hoc videtur eſſe in terminis deciſ.Egidij.560.incip. concluſio, quòd ſi P.& C.vbi circa medium tenet, quod quando cardinalis gratiam pro alio procurauit,non eſt neceſſaria mentio familiaritatis ipſius cardinalis, quia tunc non poteſt dici cardinalis deceptus, arg.l.quiſquis.C.de reſcin.ven. *Cardinalis quando gratiã pro alio procurauit, &c.*

Tamen circa hoc aduertẽdum eſt ad duo, quæ ſunt hic conſiderãda. Primum ratione expreſſionis familiaritatis, nominis,& tituli:& de hoc loquitur Egid. Secundum eſt ratione conſenſus. Circa primum dicetur in ſequenti mẽbro,vbi iſte caſus qui eſt illi ſimilis,decidetur. Circa ſecundum de conſenſu dicendum, vt ſuperius dixi in primo caſu. Nam attento ſtylo concludendum eſt, non eſſe iſti regulæ ſatisfactum, quia vt dictum fuit in proximo capite, conſenſus expreſſus hic pro forma requiritur, &quòd per cedulam cardinalis præſtetur: ſed licet per interceſſionẽ cardinalis conſenſus videatur induci, ille tamen conſenſus eſt tacitus,in quo de facili fraus committi poteſt. & concludendum eſt illum non ſufficere,ſed requiri conſenſum expreſſum,quia in formalibus tacitus non ſufficit,vt in c.ſtatutum.§.in nullo quoque. de reſcrip.libro.6. & ad prædicta faciunt quæ in notabili caſu ſcribit Socinus in conſilio 116. 3.volumine. *Conſenſus tacitus.*

Tertius caſus eſt, quando cardinalis verbo conſenſit, quòd aliquis impetraret beneficium ſui familiaris defuncti, non facta mẽtione aliqua in ſupplicatione familiaritatis,vel cõſenſus. & licet iſte caſus ſit dubiꝰ ſecũ glo.Egid. deciſ.632.inci.ſuppoſita,&c.in fi.verb.in qua deciſiõe iſtũ caſum latè diſputat, & ponit rationes pro vtraq; parte,in quo Domini fuerunt varij, & vt vtar verbis deciſ.de reſt. ſpol.in not.quaſi diuiſi per medium.Nam quatuor fuerũt pro parte affirmatiua,& quatuor pro negatiua, quorũ auditorum nomina Egid.ibi exprimit. nihilominus Egid.ibi tenet regulæ nõ eſſe ſatisfactũ, quod probat quinq; rationib.quas non curo referre, cum ibi videri poſsint. & iſta

opi.mihi placet,cum qua tranſeunt Moder. Sabinen.in de tracta reſeruat.in 17.effectu.verſic ſecundum eſt.pro qua opin.à fortiori militant omnes rationes ſuperius poſitæ in primo caſu,& text.in d.l.aliud eſt vendere.cum remiſsio.ibi poſitis,quæ non repetam breuitatis cauſa. Et pro iſta quæſt.faciunt ea quæ dicam inferius quæſt.19.

QVAESTIO XII.

Cardinalis impetrans beneficiũ, &c.

Qvaero,quid ſi vnus cardinalis impetrat beneficium familiaris alterius cardinalis,nunquid teneatur ſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO.Iſta quæſtio incidit in illud dubium,an in generali diſpoſitione cõprehẽdantur cardinales,quod ſæpius in pluribus regulis huius commẽtarij tractaui.Ideo hic ero breuis,ſolum conſiderando aliqua motiua quæ in dictis locis non poſui.

Dico igitur quòd in iſta quæſt.ſunt conſideranda duo capita.Primum eſt illud de quo diximus. Secundum eſt, an cardinalis priuilegiatus contra pariter priuilegiatum debeat vti priuilegio iſtius regulæ.

Cõſtitutio generalis & rationabilis.

Circa primum vltra ea quæ dicta fuerunt in aliis regulis, Adde quòd iſtam quæſtionẽ diſputat D.Gundiſaluus de Villadiego.quondam auditor Rotæ in ſuo tract Cardinaliũ quæſt.12. Et diſtinguit tres caſus,ex quibus in ſumma nõ refero,niſi vnum,faciens ad propoſitum iſtius quęſtionis,videlicet quando conſtitutio eſt generalis & rationabilis,qualis eſt iſta,licet ſit pœnalis,& tunc cardinales cõprehenduntur,vt patet in cap.ſi quis ſuadẽte.18.q.4.Vbi hoc notat Archid.cum concord.alleg.ibi per eum. Sic eodem modo per eandem rationem dicimus,ꝙ capitulum,multa.de præbend.comprehendit cardinales, ſecundum Abb.in capitulo,eccleſia.el ſecundo,de elect. & alibi ſæpe,vt dixi latè in repetitione mea.d.cap.de multa.Et idem eſt dicẽdum in pluribus aliis ſimilibus diſpoſitionib.generalibus,quæ curioſus facilè inuenire poteſt. Et iſtius dicti ratio in hoc concluditur,quia lex generalis omnes ſubditos cõprehendit,excepto ſolo principe.c. omnis anima. de cenſi ca.1.de conſtitu.vbi hoc notat Fely.in 8.colum.& Moder.in l.cunctos.C.de ſum.Trin.

Auguſta vna caro cum imperatore.

Nec obſtat ꝙ cardinales ſunt in illuſtri dignitate:quia videmus idem in Auguſta,quæ licet vna caro ſit cũ imperatore, & illuſtretur radiis dignitatis ipſius, nihilominus legib.imperialibus aſtringitur, vt dicit text.in l. princeps.

ff.de legibus.Et ſenatores,& alij maiores plebis,qui concurrunt cum principe in condendis legibus.vt in capitulo,lex.2.diſtinct.& in l.humanũ.C de legib. nihilominus legibus aſtringũtur.Quinimo ipſe idem princeps ligatur ratione ipſius legis,vt tradit ſanct' Thomas.in 1.ſecũdæ quæſt.96.art.5.pluraalia ponit do.Gũdiſaluus,quæ breuitati ſtudens non curo referre.Concludo ergo ex pręmiſſis, quòd in generali diſpoſitione,etiam pœnali Cardinales cõprehenduntur.Et ita domini mei concluſerunt die 8.Nouembris.M.D.XXXI.in vna Valentina Archidiaconatus in Xatiua,pro Conſtantino de Caſtillo corã me,in qua voluerunt,ꝙ cardinalis de Vich,tanquã diœceſanus, comprehenderetur in indulto cõferendi beneficia vacatura in ſua diœceſi,conceſſo Card.Leodien.archiepiſcopo Valentino,licet nulla eſſet facta mentio cardinalis.

Sed omnia iſta limitantur non habere locum, quando diſpoſitio illa generalis non haberet locum in gratia facta motu proprio;quia tali caſu,ex quo cardinales omnes hodie impetrant motu proprio,& in dubio eiũs gratiæ ita impetrãtur per antiquas regulas,vt dixi in prin. huius reg.nõ procederẽt ea quæ ſuperius ſunt dicta. Sed ꝙ ad iſtã regulam bene militant,propter ea quæ diximus ſuperius in ſecunda quæſtione procemij iſtarũ regularũ.

Cardinalis patronus familiaris mortui, &c.

Secundum caput iſtius quæſtionis eſt,nunquid cardinalis patronus familiaris mortui,vel alius impetrãs poſſit opponere cõtra cardinalẽ impetrantẽ,qui eſt pariter priuilegiatus de iſta regula.Certe prima facie videtur dicẽdũ ꝙ nõ:quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatũ,vt eſt text.quem ibi not.Abb.in ca. cum cauſam.de præben.Et ideo dicit Bald.in l.2.C. de priuilegiis fiſc.per illũ text.quòd priuilegia quæ ſcholaribus tribuũtur per authen.habita.C.ne fil.pro pat.non habent locũ,quando ſcholaris agit contra aliũ ſcholarẽ. Pari modo nec fiſcus vtitur priuilegio ſuo cõtra alium fiſcũ vt dicit idẽ Bald.in cap.1.col.2.de proba.alleg.tex. l.ſed ſi milites.ibi,paritas enim honoris,&c.ff.de excuſa. tuto.Per quem text.voluit idem Bald.in cap.cauſam.el. 2.de iudic.quòd diſpoſitio.l.non eo minus.C.de procu. nõ procedit,quando minor agit contra minorem. Facit quod ſcribit Oldr.cõſil.119.Titius.in fine.& Ioan.And. in regula,in iudiciis.Et eodem modo ſi duo habent priuilegiũ immunitatis ab eorum creditoribus,vt per aliquot

Cardinalis impetrans. Priuilegiatus.

tempus non poſſint conueniri,non habebit locum inter ſeipſos,vt dicit Pet.de Ancha.in cõſil.36.in 2.col.Et plura exẽpla tradũt Moder.in c.1.& in c.in præſẽtia,de ꝓba. quæ oĩa applicata ad caſũ noſtrũ,videretᷓ idẽ cõcludẽdũ.

Tamen conſiderandum eſt diligenter,quia in caſu noſtro prædicta motiua applicari nõ poſſunt,non ſolũ illo reſpectu, quia cardinalis impetrans nullũ habet priuilegium iſtius regulæ:quod ſolum competit cardinalibus dominis familiarium defunctorum,de cuius familiaris mortui beneficio agitur.Ille igitur cardinalis vtetur priuilegio iſtius regulæ,nõ cardinalis impetrans.Et ſic illud motiuum quòd priuilegiatus nõ vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatũ non procedit, quando alter tantum ſit priuilegiatus in caſu de quo quæritur,vt eſt hîc.ita in ſpecie limitat illud dictum Abb.in capitulo,auditis,in pen. notabili per illum text.de in integr.reſtit.& in cap.ad aures.de præſcrip.Bar.& Mod.in auth. quas actiones. C.de ſac.ſan.eccl.Et hoc militat,vt dixi,in caſu noſtro,quia ſolum cardinalis,cuius familiaris defunctus eſt priuilegiat⁹ reperitur per iſtã regulã , non autẽ cardinalis impetrans, cui non cõpetit hoc priuilegiũ regulæ,niſi propter obitũ ſuorũ familiariũ, & poſt impetrationẽ benefic.eorundẽ.

Concludendum eſt igitur,regulam iſtam habere locũ iſto caſu,vt videlicet cardinalis impetrans teneatur facere mẽtionem nominis,& tituli illius cardinalis,de cuius familiaris mortui beneficio agitur.Alio tamẽ reſpectu cardinalis impetrãs tenetur ſeruare iſtam regulam,quia in ea tria requiruntur.Primũ,quòd exprimat impetrans in impetratione ſua familiaritatẽ.Secundum,nomẽ & titulum cardinalis.Tertium,habere conſenſum.Et licet duo vltima concernant prærogatiuã cardinalis propter defunctum familiarem, Primum tamen requiſitum reſpicit põtificem,cui beneficia familiarium cardinalium ſunt reſeruata per regulas,vt patet in reg.3 5.eod.Et ideo requiritur mẽtio familiaritatis,aliàs gratia eſſet ſubreptitia , vt dicit Rota in dec.16.de præb.in antiq.Et in terminis hoc cõſiderat Egid in deciſ 632.& reaſſumũt Moder.in tract. benefic.in 3 par.q.11.fol.& de hoc dicetur in alia quæſt.

QVAESTIO XIII.

Familiares qui dicantur. QVAERO,ibi familiaris,&c.Quos intelligemus familiares quo ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO.Illos familiares appellabimus,qui actu deſeruiunt

ſeruiunt

ſeruiunt,& continuam in domo commenſalitatē habēt, vt dicit tex.in c.fina.de verbo.ſigni.lib.6.& ibi notāt omnes. Nam illa dicitur vero familiaritas,ſecundū Dom.ibi in pen.notab.quæ corpore & dentib.fit.Et tales appellat ibi tex.domeſticos.Et licet tex.hic de domeſticis non loquatur,illud tamè cōprehēditur ſub verbo familiaritatis q̃a omnis familiaris eſt domeſticus,vt late declarat Fely. in c.in literis.in princip.& ꝑ totū.de teſtib.Et quāuis iſta regula,vt dixi,nō faciat mētionē de cōtinua cōmenſalitate,ſicut facit tex.in d.c.fi.nihilominus verba ſimpliciter prolata in materia ſtricta & exorbitāti,ſicut iſta,debēt intelligi verè & propriè,iuxta tex.in c.pen.de ſentent.excōmunic.& in l.fin.C.de iis q ven.ætа.impet & l.1.§.hoc interdictū,cū vltimo.ff.de fonte.Regula igitur iſta de familiari cōtinuo cōmēſali intelligetur.Et ita Rota intellexit & interpretata eſt verba cuiuſdā facultatis conceſſæ per Leonē.x.Legato Auinionē.in qua excipiebātur familiares papæ & cardinaliū.Nā intellexit illā exceptionē de de veris familiarib.cōmenſalibus,nō de illis qui per priuilegiū habentur pro talibus.Et ita cōcluſum fuit corā me in vna Seneſcen.Prioratus de mēſe Februario. M.D. XXXVIII.Nec,vt dictum eſt,ſola cōmenſalitas ſufficit,niſi etiam actus ſeruitutis cōcurrat.Itaque copulatiuè videtur iſta requiri à iure,vt habetur in d.c.fi.& notat in ſpecie Ab.de iſtis familiarib.cardinaliū loquens in c.cū dilectus.in fin.de cleri.nō reſid.cū cōcor.de quib.per Fely in c.noſtra.in 21.cor.de reſcr.qui inter cætera allegat,licet corruptè,Per.de Anch.in cōſ.233.in primo inquirendi. Sed licet ibi Petr.de Ancha loquatur in capellanis papæ, de quib etiā loquitur Card.idē tenens in conſi.126.col. fin.verſi.4.confirmantur.& Fely in c.ſi quando,in 2.col. de offic.deleg.& And.Sicul.in conſi.57.in 2.col.in j vol. Nihilominus hoc expreſſius & in terminis familiaribus cardinalium tenet Pet.de Anch.in conſ 398.de quo Fely. nō meminit ibi,ſed in c.inſinuāte.col.2.de offic.dele.cum aliis cōcor.vt ſcribit idē Fel.in c.ꝑ tuas.col fi.de ma.& ob.

Familiaris omnis eſt domeſticus.

Commenſalitas ſola.

Prædicta tamen declarātur,niſi de ſtylo ſola familiaritas ſine obſequio ſufficeret,ſicut dicitur in collectore & ſubcollectore in deciſ.14.de præbēd.in antiq.vel in Referendariis,qui ſine exercitio priuilegiis gaudent,vt dicit Gloſſator per illum textū infrà in regula prærogatiuarū expectantium.Pro quibus faciunt ea quæ dicit Fely.in c.

clerici in 2.colum.de iudic.quia talis ſtylus attenderetur, vt tradit idem Fely. in capit.noſtra. & ſequuntur Moderni in tract.beneficiorum. parte.3.quæſt.11.Et in hoc attenditur etiã conſuetudo Domin.l.3.§.ſi fundus. ff.de lege commiſſ.Specul.titul.de loca.§.poſtquam,verſic.ponamus. Sed præſuppoſito ſtylo moderno in caſu,de quo hic agitur,qui de vtraq; qualitate debet intelligi. Ita quæ dicta ſunt procedunt à principio, quando familiaritas contrahitur,in qua requiruntur illa quę dicta fuerunt,videlicet commenſalitas & obſequium. Tamen poſtquam familiaritas deducta fuit in eſſe, licet poſtea ceſſet morte vel abſentia,vel alia iuſta cauſa,nihilominus regula procedit, vt in ea dicitur expreſſe,vt in d.c. ſi.& tenet deci.Bernar. de Biſigneto.20.de prębēd.in antiquioribus.Et hoc idem ſtatutum legimus in regula tertia,ſupra eodem.Quod factum eſt propter extrauag.Pauli ſecundi,poſitam inter cõmunes,in nouis impreſſionib⁹.in tit.de præb.quæ incipit, ad Romani pontificis,quę ad hoc determinat ad perpetuã rei memoriam.Et videtur iſtam regulam,quæ ſimpliciter de familiaribus loquitur, declarare & extendere ad continuos commenſales.Et ita declarari debent quæ dicit Fel. in c.de regularibus.in ſi.de ſimo.& in rubrica.de magiſtr. in 2.& in ſi.col.Et Calde.in conſi.8.in titu. de offi.deleg. qui latius loquitur,& de quo Fely.non meminit.

Commenſalitas.

Stat igitur cõcluſio,ꝙ iſta regula debet intelligi de familiaribus actu ſeruientibus,& cõtinuis cõmenſalib⁹,quã cõmenſalitatem voluerunt Modern.Pontifices durare debuiſſe ſaltẽ per quatuor mẽſes,ad euitãdas fraudes procurantium ſe recipi ad effectũ priuilegiorũ,vt Leo.x.Hadrianus.VI.&Sanctiſſ.D.Paulus.III.in ſuis regulis ſtatuerũt.

Cardinalis ſi patetur &c.

Eſt tamen aduertẽdum vlterius,quòd ſi cardinalis pateretur quòd aliquis familiaris continuus commenſalis nõ actu ſeruiret,nihilominus regula iſta haberet locum,& diceretur verus familiaris,& gauderet prærogatiuis, ꝑ quæ dicit Fely.in c.clerici. in 2.col. de iudic. Non tamen hoc econtra procederet.Nam licet ſeruiret,ſi tamen nõ comederet expenſis cardinalis, non comprehẽderetur ſub iſta regula per dictã extrauag.Pauli,quę requirit cõmenſalitatem,& per ea quę ſuperius dicta fuerunt.Et iſta procedũt in familiaribus perſeuerãtibus.Si verò recederẽt,& poſtea pœnitentia ducti redirent,non dicuntur amplius familiares,nec numerantur inter permiſſos,nec inter prohibitos

Familiaris recedẽs iterum rediẽs, an dicatur amplius famil.

tos

tos ſecundum Ioan. And. in c. ſicut, de verb. ſig. in noi ella, ſequitur Bald. in l. 1. col. 2. C. de epiſcop. & cleri. Hoc tamen ego intelligerem, quando cardinalis eum iterum non recipit inter familiares: quia ex quo familiaritas eſt quædã ſocietas, vt dicit Petr. de Ancha. in dicto cõſi. quæ ſola voluntate diſſoluta fuit: ideo vt illa denuo reſtauretur, requiritur noua voluntas, per ea quæ Bald. dicit in l. mãdatum. C. manda. & Barba. in conſi. 31. col. penul. lib. j. Et ita intelliguntur ea quæ dicit Domin. in dicto capitu. final. pro quo videtur eſſe tex. in l. ſi pœnituit. ff. de diuor. Et hoc procedit in claris. In dubio tamen ille qui ſeruit & habitat in domo, præſumetur viuere expenſis cardinalis, niſi contrarium probaret, quia nõ præſumitur ꝙ de vẽto vixerit, vt in l. final. C. de ali. pub. præſt. & quod ibi notat Bart. in l. cum ſeruus. ff. de verbo. oblig Neque minus ſeruiendo cardinali, & habitãdo in eius domo pręſumeretur viuere expenſis propriis, quia præſumptio eſt, quod viuat expẽſis cardinalis cui ſeruit, iuxta dictum Apoſtoli, iuſtũ eſt vt de fructu quem quis ſeminat, & metat. & contrariũ pręſumere, nõ videretur veriſimile, neque ſecundum iuſtitiam: quia inhoneſtũ eſt, ꝙ quis alteri ſeruiendo, de ſuo ſe ipſum paſcat, vt tradit Oldra. cõſi. 149. quęritur. & Maria. Socin. in tracta. viſita. col. 34. Et ideo dicim⁹, ꝙ qui altari ſeruit, debet de altari viuere, vt in ca. cum ſecundum, de præbend. cum concor. de quibus per Rom. in conſilio 140. nõ eſt dubiũ, in principio. Talis ergo capietur pręſumptio, qualis de iure communi ratio dictat, quod ius cõmune præſumit, ex eo loco quẽ capere expẽſas debere, vbi laborat. pro quib. faciũt ea, quę ſcribit Oldra. conſi. 211. a propoſitum, poſt princ. & Alex. in conſi. 116. viſo. &c. col. penul. lib. 6. Roma. conſi. 85. circa fin. Et ita in ſpecie reperio conſuluiſſe Ludouicum de interamne quondã advocatum inſignẽ, in quadam cauſa Hiſpalen. beneficij de Nero. in quodam ſuo cõſilio incip. An reuerendus pater, in tertio dubio. qui licet prædicta non adducat, allegat tamen not. in dicto capitulo fin. & quaſdam rationes, quas non ſcribo, ex quo ſatis vrgere non videntur.

Tamen eſt aduertendũ, quia licet prædicta colorata nõ videantur. Nihilominus contrarium hodie ſeruat Rota, quæ nullum in dubio pręſumit commẽſalem, niſi probet: quia ex quo iſta conſiſtunt in facto, facta non præſumuntur niſi probentur l. quicũque, ff. de publiciana. Eſt tamẽ

Familiaritas perdita

Familiaris ſeruiẽs & habitans in domo, &c.

Altari ſeruiens, de altari viuere debet.

Præſumptio qualis capi debeat.

Facta nõ præſumuntur, niſi probentur

Familiaritatis probatio.

verum quod commenſalitate ſemel probata ſemper præſumitur durare, niſi probetur contrarium. Et ita declarantur dicta Domin. in d. c. fin. per Rotam, & talis probatio familiaritatis, & continuæ cōmenſalitatis ad effectum excludendi alium, requiritur quod plene probetur. nec ſufficit quod probetur per aſſertionem cardinalis, quia illi nō creditur in præiudicio tertij. c. cum à nobis. de teſtib. Secus verò in papa aſſerente aliquem eſſe familiarem ſuum cōtinuum commenſalem, quia illi creditur etiam in præiudicium tertij. clem. 1. de proba. Et ita in ſpecie concluſit Rota in vna Seneſcen. prioratus, corā me de mēſe Februario M.D.XXXVIII. Du ibi Leo. 10. quendā Petrū protonotariū creauerat, & familiarem ſuū continuū commenſalem fuiſſe aſſerit. Nā domini voluerunt illud ſufficere ad excludēdū prouiſionē Legati Auinionē. qui licet poterat de reſeruatis, nō tamen de beneficiis familiariū papę prouidere. Et iſta de plano procedūt, quādo agitur de familiaritate ad effectū pręcedētiæ, & prærogatiuæ clauſulę alterius. Vbi verò ſolū de familiaritate ageretur, ad effectum expediendi gratis duntaxat, tunc non ita exacta probatio requiritur, ſed fides cardinalis ſufficeret, vt in vna Hiſpalen. tenuit Rota. Quod procedit, quando non opponitur.

Commenſalitas quo ad veram &c.

Eſt tamē vlterius conſiderandum q licet quo ad verā familiaritatem requiratur commenſalitas, non tamen requiritur q illa capiatur in domo cardin. Nam poteſt capi certū quid pro victu quotidiano, & illud præparari extra domum cardinalis, vt ſe habet ſtylus hodiernus. Nam plures cardinales hodierni dant portiones familiaribus ſuis in pecunia numerata, ex qua emi faciunt neceſſaria, quę pręparari faciunt extra domum cardinalis in domicilijs eorum. Alij autem ſeruitores cardinaliū ſunt, qui recipiunt partem ſuam ex domib. cardinalium nō in pecunia, ſed a pane, vino, & carnibus, & ea comedunt etiā extra domū cardinalis, ſeruiūt tamen illi in neceſſarijs, licet comedāt & dormiāt extra domum, & nihilominus reputātur, habētur & ſunt vere familiares, continui cōmenſales. Nam quādo familiaris habitat in aloquo loco de voluntate domini dicitur dominus ibidē familiariter habitare: quia vnus poteſt in duobus locis eſſe familiaris, c. cū quis. §. cum ibi eo. de ſepul. li. 6. facit quod notat Ioā. And. in c. ſuper eo. de ... facit d. aſſumptio. & l. Labeo ff. ad municip. & bon. ex., & ibi not. Bar. in l. prædia maritima ff. de fun. inſtruc. &

Familiaris duobus in locis vnus eſſe poteſt.

clemen. ne romani, §. ſane de elect.obſeruanda enim eſt in hoc cõſuetudo patrisfamilias,& dñi & attendenda eſt volũtas eius, vbi voluerit familiarẽ ſuũ habitare l.vrbana. ff.de veb.ſig. Habitatio igitur & cõmẽſalitas capta extra domũ,nõ faciũt familiares obſequiis inſiſtẽtes deſinere eſſe tales.Eſt bene verũ, ꝙ ſi tales habitantes,& comedẽtes extra domũ,licet ex portione data in domo cardinalis,nõ ſeruirẽt cardinali,nõ dicerẽtur familiares,cõtinui comẽſales ad effectũ iſtiꝰ reſeruatiõis,quę eſt odioſa.vt dicit Glo. in reg.3.ſup.eo.dũ allegat Bal.in c.ſciẽdũ de fęudi cogn. vt ibi per eum,& pro iſto facit quod dicit Abb.poſt Ioan. And.in c.cum dilectus, in fi.de cleri.non reſiden. vbi volunt ꝙ familiares Cardinalium, licet habeant literas familiaritatis,habitãtes etiam extra domum, ſi tamen non ſeruiunt,nõ gaudent priuilegiis familiarium,quia nõ ſunt verè familiares.Tamen totum hoc dependet vt dixi,à volũtate cardinalis,quia ſi cardinalis habet talẽ pro familiari,& recipit vt talẽ,&dat ei portionẽ victus ex domo ſua, licet nõ ſeruiat ei,nõ deſinit eſſe talis,quia ſufficit ꝙ per familiaritatẽ nõ ſtet,quominus ſeruiat.Nam poſtquà cardinalis ita patitur,illa patientia habetur,loco ſeruitij ſibi impenſi, quia voluntas cardinalis tali caſu cõſideratur,vt dicit tex.in l.ex facto,§,rerũ ff.de hæred. inſti.quẽ ad hoc in terminis.q.alleg,excell. doctor. Modernus referendarius,& quõdam diſcipulus meus,D.Franciſcus Niconitius in prima parte alegationũ ſuarũ nunc impreſſa,alleg.20. in fi.Talis enim volũtas domini pro facto reputatur.l.fi.ff. de vſu & habi.notant Aretin.& Iaſ.in l.à Titio.colum,2. de verb.obl ſicut dicit Anto.de But.de ſcholari in proœmio Decretal.ꝙ licet vagetur, gaudet tamen priuilegiis ſcholarium:quia ſcholaris eſt.Nam,vt inquit.Dom in proœmi.6.in vltim.colum. eoipſo, ꝙ ſcholaris eſt matriculatus,& intrat,& defert habitũ ſcholaſticum.licet nihil ſtudeat.gaudet tamen priuilegiis ſcholariũ.Et ita dicit fuiſſe in facto obtẽtũ. Sic erit hic dicẽdũ,ꝙ eo ipſo,ꝙ cardinalis recipit aliquẽ in familiarẽ,& deſcribi facit in tinelli rotulo,& comedit,licet non ſeruiat, ex quo tamẽ hoc patitur cardinalis,nec propterea eũ de domo expellit,erit familiaris,cõtinuus commenſalis:quia durat illa volũtas receptionis, per quã videtur contracta quædam ſocietas quæ non diſſoluitur,niſi per contrariũ diſſenſum,ſecundum Petr.de Ancha.conſi.399.inc ip.præmitto.Secus verò ſi cardinalis non

Scholaris matriculatus.

non recepit talem, vt familiarẽ, ſed vt beneuolum & amicum. iubẽs illi dari portionem panis & vini ex domo ſua prout ſunt aliqui honeſti viri curiales domos habẽtes ꝓprias, q̃ ſub prætextu alicuiꝰ fauoris cõſequẽdi aſſociant & comitantur cardinalẽ, & dictam portionem in ſignum amoris & amicitiæ ex domo cardinalis capiunt, non animo ſeruiendi cardinali, ſicut faciũt familiares: & hãc portionem multi in curia diuites & miſeri capiũt. Nam tales non ſunt veri familiares ſed ficti: & ideò non debent comprehendi ſub iſta regula. Et ita procedũt dicta per Paulũ de Caſtro in conſi. 340. in fi. lib. 1. & Nicolai Milis in verbo, familiaris. Ex habitu igitur & qualitate perſonę, receptione & intentione ſeruiendi dicitur quis familiaris, vel non. Nec obſtat, q̀ prædicti capiunt portionem ex domo cardinalis, & illum aſſociant, quia per hoc nõ dicũtur familiares continui cõmenſales: quia talis voluntas ex vtraque parte nõ adeſt, quæ requiritur, vt dixi, ad cõtrahẽdã huiuſmodi familiaritatẽ. Quinimo multi ex dictis officialibus diuitib. tales portiones in ſignũ auaritię potius, quã amoris capientes dedignarentur, & ad honoris diminutionem referrẽt nominari, & pro familiaribus cardinaliũ teneri, ſeu reputari, ſunt enim plerũq; dicti officiales miſeri ipſis cardinalibus ditiores. Et propterea tales portiones appellari poſſunt, portiones honoris. Sicut appellatur panis quem cardinales quotidie à papa ex palatio apoſtolico capiunt. Nam licet cardinales illum capiant, ac etiã quotidie aſsiſtant, & obſequãtur papę, nihilominus familiares papæ nõ ſunt, nec reputantur. Vt poſt plures informationes & propoſitiones concluſit Rota octaua M. D. XXXI. in cauſa Valẽtina Archidiaconatus de Xatiua, pẽdente corã me pro Cõſtantino del Caſtillo cõtra nepotem cardinalis de Vich, & ita ego pronunciaui: quæ ſentẽtia fuit poſtea per duas alias confirmata. Nam tenuerunt in dicta cauſa Domini cardinales non eſſe familiares, nec continui commẽſales papę: quia ab eo recepti non ſunt, neque ipſi ſe, vt tales habent, neque ab aliis ex communi vſu loquendi reputantur, non habitant de per ſe, vt domini, & à papa potius collaterales, & fratres, non autem ſeruitores, appellantur. Et iſtam opinionẽ tenuit Gloſſator regularũ, quem in multis locis ſæpe approbat Rota in regula tertia, circa finem. Nec obſtãt conſilia Oldra. in cõſ. 48. incipien. ius commune. Nec Roma. in coſil. 498. incipien.

Veri familiares.

Familiaris quis.

Cardinales capientes panẽ, &c.

pien.in in caſu quo quæritur. Quia illa procedunt in his quę pertinent ad eorum fauorem, nõ ad eorum damnum, incommodum & odium, videlicet vt beneficia eorũ ſint reſeruata iuxta ea quę in ſimili dicit Barto. in l. itẽ qui in poteſtate, in fi. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. cum cõcor. vt ibi latè Moder. ſcribũt. Et licet ille titulus honoris ſufficere debet ad effectum reſeruationis inducendæ, iuxta ea quę dicit Rota deciſ. 11. titulo de præbend. in no. aliàs nu. 207. & ea quæ dicit Gloſſator ſupra in regula. 6. Nihilominus hoc non facit ad propoſitum, quia quamuis verum ſit, ꝙ cardinalium beneficia ſint reſeruata, quia attenta ſuprema ſummi. Pon. dignitate cardinales poſſint appellari ſeruitores honoris per prędicta, non tamen ſunt familiares, continui commenſales. Nec obſtat ꝙ cardinales capiant panem ex Palatio. quia ille panis qui eis da n, nõ recipitur, niſi cauſa honoris, non familiaritatis: quia ad commenſalitatem aliud requiritur, quã ſolus panis: Ideò lex voluit ꝙ appellatione panis & vini, non veniant fercula: quæ etiam requiruntur ad commenſalitatem, cap. vbi periculũ. §. in conclaui. de elect. lib. 6. quia non cũ ſolo pane viuit homo. Et tales panes vocantur hodie panes honoris, & poſſunt dici panes ciuiles, vt in §. ſimili quippe. in authen. de non alien. ſed quia illi panes aliter intelliguntur in l. fi. § . præterea. C. de iu. dot & in l. bene à Zenone. §. qui omnia. C. de quadr. præſcript. vt latè dixi in d. l. fin. in quibuſdam notabilib. meis, ideò alia cauſa panis honoris dicitur. non vt illi panes Martij, qui etiam honoris appellantur. cum ſolũ honoris cauſa in cõuiuiis apponi ſoleant. Quos optimè depinxit Hermol. in quadam enarrat. cœnæ de qua habetur in qua lam epiſt. ſua inter illas Ang. Pollitian. nu 43. lib. 12. & in alia eiuſdem libr. 28. Nã illi panes ab iſtis, vſu quotidiano. & ſubſtãtia, diſtinguuntur. Iſti igitur panes, qui dantur hodie Cardinalibus ideò dicũtur honoris, quia cũ candore cęteris præſtãt, ac etiam ſubſtantia & qualitate farinæ differãt ab illis panibus, qui dantur familiaribus commẽſalibus, ideo honoris appellantur. Et ob eam cauſam panis iſte, olim panis procerũ appellabatur vt dicit Plin. lib. 19. cap. 4. panis enim ſiligineus, quia cãdore alios excedebat, primarius dicebatur, præcipuè ex tritico Cãpano cõfectus, authore Varrone. Nã ſicut inter vina Falernũ, ita inter panes ſiligineus habebatur, qui ſolis Imperatoribus & illuſtribus viris porrigebatur

Appellatione panis & vini non veniunt fercula

Panes honoris.

Panes Martij.

Panis ſiligineus.

Auguſtus ſolus pane primario abſtinuit, &c.

rigebatur.quamuis inter Imperatores ſolus Auguſtus pane primario ſiue ſiligineo abſtinuit:& ſecũdario pane ſeu vulgari,qui hodie dicitur panis familiæ,vſus fuit,vt Tranquillus in Octauio meminit:qui quidẽ panis vulgaris, vt quidam Phyſici voluerũt,magis ad robur & ſanitatẽ corporis cõfert,qui humores phlegmaticos deſiccare & conſumere videtur.Ille igitur panis ſiligine⁹ datur à papa cardinalibus cauſa honoris & amoris,referens ſiue repræſentãs panem illum cœleſtem,quem in primitiua eccleſia Apoſtoli in domibus ſuis comedebant:propter quem aſſequendum quotidie dicimus,panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.In ſignum igitur charitatis & amoris porrigitur & capitur,vt ſic quotidie capientes dantis memoriã habeant,iuxta tex.in c.aliquãdo,& in ca.hoc ſacramẽtum.de conſec. diſtinct. 2. quem panem ſicut Apoſtoli à CHRISTO,ita cardinales ab eius vicario capiũt:ſed hoc intereſt,quia illi panem terreſtrem, pariter & cœleſtẽ capiebant,hi vero terreſtrem tantum.Nõ omnes igitur qui capiunt panem de palatio dicũtur familiares,cõtinui cõmẽſales.Vnde exceptio familiaritatis facta in priuilegiis vel regulis,de talibus nõ intelligeretur. Et licet prædicta de iure vera ſint nihilominus vidi in Rota aliquãdo hanc curialium cum cardinalibus amicitiam propter ſuſceptã portionem poſt obitũ dictorũ curialiũ optima beneficia poſſidentium ad familiaritatem detorqueri, ad effectũ cõſequẽdi ſub iſto prætextu beneficia vacãtia tãq; per obitũ familiarium:& ita vidi in vna cauſa Cordubẽ.ſeruari, vbi fuerat probata per quẽdam cardinalem familiaritas,& cõtinua commenſalitas cuiuſdam,qui verè nũquam fuerat familiaris,ſed accedebat ad cardinalem cauſa docẽdi eũ in literis Græcis,Hebraicis.& Latinis:ob quã cauſam cardinalis portionem panis & vini nõ tanqam familiari, ſed magiſtro miniſtrari iubebat,vt erat notũ. Et ideo aduertendum:quia ſub hac ſpecie,ſub bono & æquo plerunque erratur iuxta legem,ſi ſeruum §.ſequitur.ff de verb.obli. & incidimus in dictũ Bald.in cap.quia veriſimile.de præſump.Circa alios verò officiales capientes panem ex palatio ſæpe fuit dubitatum,nunquid per hoc cenſerẽtur familiares papæ cõtinui commenſales ad effectum reſeruationis beneficiorũ.& illa difficultas nõ fuit vnquam deciſa propter varias rationes ꝑ vtraq; parte militãtes,quas,

Cardinales vt curialiũ beneficia cõſequantur illos in familiares habere gaudent.

vt

vt tolleret Sanctiſſimus Dominus noſter Paulus papa III. per quandam regulam, ſiue extrauag. ſuam ad perpetuam rei memoriam nouiſſimè conſtituit & declarauit, Omnes officiales capientes panem in palatio, vel cuſtodiam facientes, dici & cenſeri veros familiares, cōtinuos cōmenſales, & non priuilegium, adeò quòd eorum beneficia cenſeantur excepta ab omnibus regulis & indultis, & tantum papæ reſeruata. Et quamuis de dicta extrauag. Cardinales ſæpe conqueſti fuerint papæ, ſupplicantes eā reuocare dignaretur, tanquam illis multū præiudicialem, ratione ſuorum ſeruitorum officialium, tamen papa nunquam fecit, imò ſecundū iſtam extrauag. iudicatū fuit in Rota per duas ſentētias in vna cauſa Ferrarien. primo, coram domino Paulo Capiſucco, ſecundò coram me de anno. M. D XXXVII. Eſt bene verum de menſe Octobri. M. D. xxxix. dubitatum fuit in vna Sagonien. parrochialis de Chane coram Reuerend. D. Io. Paulo Ptolomæo, vtrum dicta extrauagans traheretur ad præterita, attento quòd in ea ſunt aliqua verba, quæ innuūt papā velle declarare dubia antiqua: & Rota conformiter tenuit quòd non, tū propter maximū præiudiciū, & ſcandalū inde reſultans, tū etiā, quia verba & mens cōſtitutionis potius inclinare videntur ad futura, & in dubio talis interpretatio capi debet quæ eſt conformis iuri communi, vt in c. 2. & c. fin. de conſtit. Apparet igitur ex prædictis, quòd iſta omnia de conſtituendo aliquē familiarem vel non, principaliter conſiſtunt, vt dixi, in voluntate & conſuetudine Card. recipiētis & tollerantis, & papæ conſtituentis, adeò quòd ſi cardinalis reciperet vnum in familiarem, & ille ſciente & tollerante cardinali, licet non mandante, ſeruiret magiſtro domus, nihilominus eſſet familiaris continuus commenſalis cardinalis, vt eſt tex. in l. ſi verò diuiſo. ff. de iis qui deiecerunt vel eff. & in l. 1. § magiſtrum. de exerc.

Officiales capientes panē, &c.

Familiaris quis.

QVAESTIO XIIII.

QVAERO, an diſpoſitio iſtius regulæ, quæ loquitur de familiaribus cardinalium, habeat locum in familiaribus familiarium eorundem?

Familiares familiarium.

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, ex eo, quia famulus filij mei, non dicitur famulus meus, vt dicit gloſſa in verbo præteritam in l. 2. C. qui æta. lib. 10. Sic etiam homo hominis mei, nō eſt homo meus, vt dicit Specul. titu. de feud. § 1. col. 15. verſi. 14. quæritur. & gloſ. in clemen.

Famulus filij mei, non dicitur, &c.

1. in

1.in verbo exiſtere.de ſurtis. Nec ſocius ſocij mei dicitur ſocius meus,l,nā ſocij,ff,pro ſocio.Et idem dicimus,quòd colonus coloni mei,nec vaſallus vaſalli mei,dicũtur mei coloni vel vaſalli vt tradit Bald.in l.1.colu 2.verſic. quæro teſtator,C.com.de lega.& in cap.1.§.fin.ſi controuer. ſue.de inueſti.& eſt glo.magna in l.de acceſſionibus.ff.de diuer.& temp.præſcript.facit text.cum gloſ.in cap.legitur.81.diſtinct,Eodem modo libertus liberti mei non eſt meus libertus,l Modeſtinus.ff.de verbo.ſignifi.l. ſi quis à liberis.§.ſicut liberti.ff.de libe.agno.& in l.alimenta.§.1. ff.de alimen,& cib.leg.cum concor.vt ſcribit Alexand.in conſi.99.habito ſuper narratis.in 2.col.verſicul. & ſi aliter.in 2.volu.Similiter neque exemptus exempti,à me dicetur exemptus meus.c.1.de præbend.lib.6 Neque donatarius donatarij mei,dicitur donatarius meus,vt in c. abbate.§.allegabatur,de re iud.lib.6.Neque adhærentes adhærentes mei,dicuntur mei adhærentes.Hinc eſt,quòd pax facta cum inimico,non extenditur ad eius adhærentes,niſi expreſſè dicatur,vt in cap.ad apoſtolicæ.& ibi docto,poſt Innocē.de re iud.lib.6.& Bald.in l.1.C.de epiſ. & cler.Pariter etiā nec fautor fautoris mei,dicitur meus fautor,vt colligitur,ex c.1.in verſi.principalis.de offic.de leg.Sicut etiam ſubditus epiſcopi, non dicitur ſubditus archiepiſcopi:quamuis epiſcopus ſit archiepiſcopi ſubditus.vt in ca.paſtoralis.in princip.de offic.ordi.Ex quibus infertur etiā,quòd fàmiliares familiarium cardinalis non dicuntur eius familiares.Et hanc opin.tenet Guido papa conſil.30.nume.5.

Pax facta cum inimico &c.

Pro parte cōtraria,videlicet quòd tales famuli familiarium,dicantur etiam familiares ipſius cardinalis vel papæ,eſt in terminis doctrina Saly.in l.2.in fi. C.de epiſco, & cler.Vbi expreſſè tenet tales eſſe familiares papæ vel cardinalis.Rationem ponit,quia ſeruiendo familiari papæ vel cardinalis,dicuntur illis ſeruire.arg.tex.in d.l.2.& l,debet.§.ſi ſeruus.ff.nau.cau.ſtab.Et ita ſeruus vicarij,appellatur ſeruus ordinarij,& ſeruus domini.l.dominus.§.j. ff.de pecul.leg Et pro hac parte dicit eſſe tex.concludentem in l.quæſitum.§.ſed an inſtrumenti.ff.de fun.inſtruc,

Seruiens familiari papæ.

Iſtam etiam opinionem tenet Gloſſator hic.& Moder. Sabinen.in tract.reſeruatio.in 30.effectu. Et ſecundū eā conſuluit Ludouicus de Interamne, quondā doctiſſimus aduocatus,& Rotæ auditor,in conſi.incip.An reuerēdus

pater,

ger,in tertio dubio.vbi ſubdit,ꝙ ſufficit,papæ vel cardina li,quòd ſciat familiarem ſuum habere famulum: maximè quando eſt perſona, quæ honeſtè non poteſt,nec ſolet ſine famulo ſeruire,vt ſunt Secretarij, Magiſtri domus, & ſimiles perſonæ. Tali enim caſu illa ſcientia cardinalis, etiam tacita ſufficit,& per eam videtur contrahi quædam ſocietas cum famulis talium familiarium, quæ familiaritati æquiparatur, allegat tex. in l.ſi verò diuiſo.ff. de his qui deiece.& effu.& in l.1.§.magiſtrum.ff.de exercit.Allegat etiam rationem:quia quando nobiles in domo cardinalis habent famulum,per hoc dicũtur magis ſeruire cardinali,& releuantur in pluribus per ſeruitium famulorũ, & illud leuamen facit dominos magis expeditos & vacuos,quo ad ſeruitium cardinalium. Igitur ſeruiendo eis,videntur tales famuli cardinali ſeruire. Adde ad hoc bene facere conſilium Oldr. conſi.11. vbi per plures rationes, quæ conferunt prædictis, concludit legatum factum pauperibus,comprehendere ſeruitores eorum per quos releuantur. Et ita Oldra.ſequuntur Iaſ.& Moder,Taurinen. in l.cui iuriſdictio,in.1.col ff.de iuriſdict.om.iud.Facit etiam quod dicit Abb.in c.quanto, in.3,notab.de cenſib.vbi etiam de Oldr.meminit.& Decius in l.lecta in.5.col.ff.ſi cer.pet.& in l.ſcriniarios, in.1,col. C.de teſtamen. milit. Accedunt quæ Alexan. dicit in l.ſi ſi ita.§.ſi de vectigalibus.in.4.col num,8.ff de dam.inſect.& Moderni repetunt in auth.habita,C.ne fil.pro pat.Vnde eadem ratione qua dicimus quòd ſubdelegatus delegantis, dicitur ſubelegatus primi delegantis,c.ſuper quæſtionum.in fi.de offi.deleg.& vaſallus vaſalli.vt in c.ad apoſtolicæ,§. præter hoc, de re iudic.lib.6. Eodem modo & familiaris familiaris mei,dicitur meus familiaris.Habes igitur ex prædictis quęſtionem pro vtraque parte dubitabilem.

Legatum factum pauperibus,&c.

Quid dicẽdum? Pro clara iſtius materiæ reſolutione eſt conſiderãdum,ꝙ familiaritas in iure diuerſimodè capitur vt notat Ioan.And. & Geminia,in ca,licet.de priuil. lib. 6.& in ca.fin.de verb.ſigni.& declarat Bal.in l.1.C.de epiſcop.& cleric.Vbi dicit,quòd quædam familiaritas eſt poteſtatiua,quædam eſt ſocialis:poteſtatiua eſt multiplex,vt ibi per eum,& per eundem in l.qui teſtamento.§.quicunque.ff.de teſtam. Quantum ad familiaritatem poteſtatiuam familiaris familiaris mei,poteſt dici meus familiaris. Et ita procedunt allegata in ſecunda parte,& militant ea

Familiaritas in iure diuerſimodè capitur.

quæ dicunt Gloſſator. Iaco. de Belui. Nico. de Neapoli, & Andr. de Iſer. in ca. 2. §. illud, de prohib. feud. alien. per Federic. Et ſic familiares familiarium papæ, dicentur eius familiares, familiaritate poteſtatiua. Quia ex quo habitāt in domo cardinalium, habent poteſtatem ſuper eos, cum poſſint eos de domo expellere. Quod fieri poteſt etiam ſi famulus familiaris mei nullas haberet impenſas à me, ſed ſolum habitet in domo mea. Et in iſta poteſtatiua non requiritur quod famulus ſit receptus de voluntate mea, vel non. Sed hoc concernit dominum ſuum familiarē meum qui ei miniſtrat impenſas. Sed quo ad aliam familiaritatem, quæ dicitur ſocialis, quæ plus in ſe habet, & continet in ſe poteſtatiuam, illa non contrahitur ſine voluntate & acceptatione domini. Et illa voluntas à communiter accidentibus non habet effectum, niſi quando talis familiaris admittitur in domo & in Tinello. Itaque ſit commenſalis: & de tali loquitur tex. in dict. c. fin. Et ita familiaritas dicitur vera familiaritas, in qua concurrunt mens & dens: & ſic voluntas & impēſa. Et talis familiaritas gaudet omnibus prærogatiuis iuris communis & regularum. Et in ea militant omnia motiua ſuperius facta pro parte affirmatiua. Et iſta familiaritas ſocialis, quæ cum commenſalitate coniungitur, quo ad effectum priuilegiorum, debet continuari per quatuor menſes, ſecundum diſpoſitionem iſtius regulæ, ita ab Alexandro, Leone, Hadriano, & Paulo ampliatæ. Alia verò familiaritas nō habet tempus. Sic itaque famuli familiarium meorum recepti de voluntate mea, & deſcripti in rotulo aliorum familiarium Tinelli, comprehendentur ſub iſta regula.

Sed aduertēdū vlterius, quia Gloſſator ſuper illa regula Iulij II. de prærogatiuis expectātium. in 7. parte illius regulæ. q. vltim. tenet in quæſtione præſenti familiares familiarium, quo ad hoc vt gaudeāt prærogatiuis regularum debere habere tria. Primum, q cardinalis miniſtret impēſas famulo, ſicut domino ſuo. Secūdum, q dominus ꝓpter ſeruitium illius famuli reddatur diligētior, ac magis expeditus, & vacuus ad ſeruiendum cardinali. Tertium, q ille famulus ſit certus, & non incertus. Quibus concurrentb. talis famulus familiaris dicetur familiaris cardinalis. allegat tex. quem Io. a z. dicit pro caſu iſtius quæſtionis allegaſſe, de quo Salic. loco ſuperius allega. meminit, & dicit concludentem in d. l. quæſitum. §. ſed an inſtrumenti.

Familiares familiarium.

Sed conſiderandum eſt, quiá tex.in d.l.quæſitum, non probat iſta quæſita. Nec me mouet quòd Io.22.eum allegauerit quia licet ille fuerit in iure noſtro doctiſſimus:& multum curioſus, vt latius in prooe.regulæ dixi.Nihilominus nullibi conſtat Ioan.ad hoc illum tex.allegaſſe: nec ſi conſtaret,ſtandum eſt ei, quando male dicit. Non enim maiorẽ ſibi in iure allegãdo poteſtatem vẽdicauit, quàm Innocentius quartus,qui cũ poſſet ex eius dictis leges cõdere,voluit tamen à quocũq; melius ſentiente reprehendi,vt dicebat Hoſtien.ſe multotiẽs ab eo audiuiſſe, quem refert Io.And.& Domi.in c.ſolet.de ſenten.excom.lib.6. Concludo igitur, quod vltra quod tex.ille non probat aſſumptum, Gloſſatoris dictum etiam in ſe non eſt verum, quia iure cauetur,quod cardinalis famulos familiariũ ſuorum cognoſcere debeat.Quibus licet ipſe cardinalis impenſas miniſtret,non tamẽ ab ipſo eligũtur, ſed à patrono ſuo.Mandãt enim cardinales ſuis magiſtris domus,vt cuilibet ex familiarib.ſuis præcipuis habere famulum in Tinello,ac eos in rotulo deſcribi permittant.Clarum eſt enim q; tales famuli per familiares electi cardinali non præſentãtur,neq; ad volũtatem eius capiantur, ſed quiſque familiarium famulũ pro arbitrio ſuo penitus ignotũ cardinali ſibi eligit,& ſufficit cardinali q; det vnicuiq; impenſas.Nec etiam inſpicitur,an propter famulũ dominus reddatur promptior,aut diligentior ad ſeruiendum cardinali.Quia vltra quod hoc à cardinalib.nõ indagãtur,nec conſiderentur qui mulctari iubent cõtumaciter ſeruientes,nihil ad propoſitum cõmenſalitatis facit, an quis diligentior vel ſegnior reddatur,ſed ſolum inſpicimus an cardinalis in domo ſua famulis deſcriptis in rotulo impẽſas miniſtret,inde pendent leges & prophetæ.

Innocentius quartus.

Putarẽ tamẽ vnũ aliud requiri quo ad effectũ prædictæ familiaritatis ſocialis, videlicet q; famuli familiariũ ſeruiant in domo cardinalis domino ſuo,& q; ad iſtũ finẽ recipiãtur.Quia tali caſu intelligũtur ſeruire cardinali,ſecus verò vbi famulus ſeruiret domino ſuo nõ in domo cardinalis,ſed extra domũ,puta in vinea eius,vel apotheca,vel alio loco remoto. Quia tali caſu nõ cõprehẽderetur familiariũ appellatione,vt declarat Guido papa in deciſionib. Parlamenti.deciſ.551.in.4.col. dum reſpondet ad l.Modeſtinus.& ante ipſum hoc dixit Bar.in l.de acceſsionib. in prin.ff.de diuer.& temp.præſcrip.& in l.Claudius, col.

Famuli familiariũ.

ſi.ff.qui pot.in pig.ha. Et ita procedit text.in d.l.nam ſocij. cum aliis argumentis partis negatiuæ. Quæ omnia in ratione conſiſtunt, quia quando famuli ſeruiunt dominis ſuis in domo cardinalis, ex hoc domus cardinalis ex multitudine ſeruientium illuſtrior ac honorabilior redditur: quia tanto magis honor cardinalis augetur, quãto pluribus præeſt. arg.c.ex parte, de conſtitu. & dixi ſuperius in alia quæſtione. Non ſic quando extra domum ſeruiunt in negotiis non concernentibus domum, nec perſonam cardinalis: & per hoc habemus vnam limitationem ad concluſionem ſuperius factam. Secundo limitatur iſta concluſio, vt habeat locum in famulo familiaris certo, non autem in incerto. Exempli gratia, Cardinalis dat expenſas pro me, & duobus familiaribus meis. ergo habeo quatuor in domo cardinalis, & neſcimus qui ſint illi duo qui viuunt expenſis cardinalis. Tali caſu ratione incertitudinis nemo diceretur familiaris, arg.l. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tutela. Ita limitat Gloſſator in dicta regula Iulij ſecundi, & in regula 3. ſuprà eod. Et opinio eius videtur, iudicio meo, rationabilis. Vt igitur huiuſmodi incertitudo tollatur, faciat eos deſcribi in rotulo.

Tertio limitatur prædicta concluſio non procedere in famulis familiarium ad tempus, & ad placitũ: ſecus in perpetuis. Ita limitat Iaſon poſt plures alios, quos ibi allegat in l.ſcriniarios in princ. C.de teſtam.milit. Tamen aduertendũ eſt, ꝙ limitatio procedit in caſu illius.l.nec trahitur ad caſum noſtrum. Nam hic nõ quæritur principaliter, an omnia priuilegia quæ dantur perſonis dominorũ, competant eorũ famulis. Quia licet regulariter ſit tenẽdum ꝙ ſic, per ea quæ latè ſuperius ſunt deducta, tamen multi ſunt caſus, in quib. illa priuilegia nõ cõmunicantur famulis, vt ibi eſt caſus de priuilegio militis, propter rationẽ quã ibi ponit Decius, & alij, qui nõ militat in famulo. Sic etiã procedit dictũ Archid. in c.clericũ el. 1. 11. q. 1. q facit differentiã inter familiares habẽtes ſalariũ, & ſeruiẽtes ſine ſalario. Quia illa etiã differentia nõ valet in propoſito, quia ſalarij perceptio nõ facit quẽ famulũ ad effectũ iſtius regulæ. vt in l. Herennius. ff. de decur. ſed cõmenſalitas & ſeruitiũ. Et clarũ eſt, ꝙ ita nobis ſeruiunt famuli temporales, ſicut perpetui. & ita mercenarij, ſicut non mercenarij. Nam famulorum cõmenſaliũ ſeruientium in domo cardinalium duæ ſunt ſpecies. Quidã ſunt mercenarij,

Intellect[9] ad dictũ Archidiaconi.

Famuli cõmenſales

mercenarij,& iſti ſunt viliores cæteris,prout ſunt ſtabularij,coci,& alij ſimiles infima ſeruitia exercentes, inter quos poſſunt annumerari famuli famulorũ. Et prædicti mercenarij,licet ſint cæteris viliores,ſunt tamen in domo Card.magis neceſſarij,& propter vtilitatem eorum, quia nõ ita cũ cardinali verſantur minus fauoris ſperãt: & ideo capiunt illud quod certius eſt,videlicet ſalariũ.Et quia etiam cõmuniter ſunt pauperes,non habentes aliun de vnde ſibi neceſſaria compareni,niſi ex ſalario,quæ quidem paupertas fortè plures ex iſtis ad hæc infima & ſordida miniſteria deduxit,cum aliâs fuerint in bona domo nati:ſicut de Dionyſ.Syracuſano legimus,qui ex rege factus eſt pedagogus. Alij ſunt famuli non mercenarij, vt ſunt ſcutiferi,camerarij,capellani,& his ſimiles,de quib. intelligitur dictum Nicolai de Neap.in l.habitatio ff. de vent.in poſ.mit.qui voluit meliores impenſas tribui debere familiarib.Card.quàm aliis.nam intelligitur de iſtis, qui vt plurimum in menſa,aut ſaltẽ in Tinello ſecreto ex reſiduo mẽſe Card.comedunt.Et ex iſtis omnibus nõ poteſt fieri illa diſtinctio inter perpetuos & tẽporales,vt facit Iaſon in dicta l.ſcriniarios.Eſſet enim ridiculũ putare homines liberos,cuiuſmodi ſunt familiares prædicti ſe perpetuæ ſeruituti dediſſe, ſicuti ſerui. Sed omnes iſti ſunt temporales famuli qui in curia militant, & ſeruiunt in loco ſuo cardinalib.vel aliis prælatis ſub ſpe melioris fortunæ:quæ cum primum obuenit,receptui canunt, vt ſibiipſis viuant interim tamẽ nõ deſinunt eſſe familiares, & frui omnibus priuilegiis familiaritatis,etiam ſi nõ manerent,niſi per menſem in domo cardinalis.Iſta enim eſt curiæ Rom.cõſuetudo,quòd familiares ſecundũ arbitriũ eorum & dominorũ ſuorum,ac temporum & perſonarũ occaſionem mutantur, & alij eorum loco recipiũtur,& nihilominus dicũtur,& ſunt veri familiares,continui cõmẽſales.Et ita etiã reiecta illa diſtinctione Archi.& Iaſ.tenet Andr.Sicul.in c.2.de foro cõpet.Cũ quo quotidiana experientia concurrit.Eſt tamen verum, ꝙ hodie pontifices,vt tollantur omnes difficultates, faciunt vnam regulam, quòd quo ad hoc, vt quis familiaris & continuus commenſalis dicatur,& reputetur,requiritur ad minus, quòd in Tinello per quatuor menſes comedat,aliàs non gaudent priuilegiis familiarium,vt Hadr.hic.& Paulus voluerunt:quod qualiter procedat,alibi dicetur.

Familiaris, & continuus commenſalis dicitur.

QVAESTIO XV.

Reſeruatio cum familiaritate reſeruans.

QVAERO, an ſi cum familiaritate concurrat alia reſeruatio, habeat locum iſta regula? Exemplũ ponamus, quòd per obitum familiaris vacat prima dignitas in Cathedrali vel collegiata, quæ ſunt reſeruatæ ſuperius per regulam tertiam, an attendatur iſta regula?

SOLVTIO. Concludendum eſt quòd ſic. Nam videmus, quòd ſi familiaris moritur in curia, beneficia ex tali vacatione in curia ſunt reſeruata alia reſeruatione quàm familiaritatis, vt patet in c.2. de præbend. lib.6. Et tamẽ habet locum iſta regula, vt hic voluit Gloſſator. Ergo à fortiori quãdo eſt minor reſeruatio, prout eſt illa inducta ꝑ regulam, 3. ſup. eod. Quia inter reſeruationes apud ſedẽ, nulla eſt maior illa. d. ca. 2. vt dicit Rota deciſ. 4. de præb. in antiq. Quia non ſolum eſt inducta de iure communi, ſed etiam eſt confirmata per regulas. Et tamen voluerunt Domini, ſecundũm opinionem Gloſſatoris hîc, quòd iſta regula haberet locum in tali reſeruatione, propter illam rationem, quia ex quo cardinales reſident in curia, & vt plurimum familiares ſui ibidem in eorũ ſeruitio moriũtur, ſi non caperetur huiuſmodi interpretatio, regula deſeruiret eis de vẽto, & rarò haberet locũ. Fuit igitur capta interpretatio, vt impetrãtes talia beneficia ſic reſeruata, tenerentur iſtã regulã ſeruare. Et iſta ratio à fortiori habet locum, quando beneficium ſeruatum minori reſeruatione, vt eſt illa reſeruatio dictæ regulæ. 3. Igitur à fortiori idẽ in ea eſt concludendũ. Et ita ſecundum iſtam opin. concluſerunt domini in vna Palentina Abbatiæ de Truſillos, die 18. Februarij. M.D.XXX. coram R.D. Petro Vortio pro patriacha de Hieruſalem, contra Anto. de Aſtudillo. Et pro iſta deciſione facit, quia papa faciẽdo poſtea iſtã regulam poſteriorem in fauorem cardinalium, videtur illam regulam tertiam anteriorem modificare. argu. l. non eſt nouum. & l. nam & poſteriores. ff. de leg. videlicet, vt diſpoſitio talium beneficiorum per obitum famil. cardinalium vacantium pertineat ad papam, tamen cum conſenſu cardinalis. Et ita per ſecundã conſtitutionem eiuſdem conditoris receditur à prima, quo ad effectũ iſtius priuilegij, vt notat Bar. in cõſtitutionib. particularib. loquens in extrauag. ad reprimendã. in verſi. nõ obſtante. circa finẽ. Quod pro notabili ſequitur Curt. in repet. ca. ſi in 91. col. de cõſuet. & dixi latiꝰ in repet. mea, c. 1. de cõſtit. li. 6. qui

Reſeruatio apud ſedẽ quæ ſit maior.

Conſtitutis ſecunda.

q tex.ita declaratur. Et talis interpretatio capiēda eſt in præiudiciū cōcedentis, vt dicitur in c. quia circa, de priui leg. cū cōcor. vt ſcribit. Iaſ. in l. beneficiū. ff. de cōſt. princ.

Sed aduertendū eſt, quòd contra iſtam opinionem qui dam antiqui doctores conſuluerunt, dum iſte caſus acci deret coram Graſſis in cauſa Redonen. Cappellæ. Dicebant enim, q regula iſta ſolum loquitur in vna reſeruatione inducta ratione familiaritatis. Ergo non debet habere locū in duplici, quia ſub ſimplicibus non cōtinetur mixtū in materia reſtringibili, & exorbitāti à iure cōmu ni, ſicut iſta. l. ſi ità ſcriptū. ff. de liber: & poſthu. Quinimò licet in materia fauorabili ſub expreſſione duorū ſimplicium veniat mixtum, vt in l: Titię textores: de leg: 1. & l. legatis. §. ſi vnus. de leg. 3. Tamen quādo vnum tātū ſim plex exprimitur, tunc nunquam comprehenditur mixtū, neque de iure, neque de benigna interpretatione l. hoc legatum. de leg. 3 & eſt text. etiam in ratione ſui in c. cū his. §. ſi verò. de præbend. lib. 6. Ita in caſu noſtro eſt dicē dū, q regula iſta habeat locū in beneficio reſeruato ratione familiaritatis tātū. Nō enim eſt veriſimile. q papa voluerit in ſui prædiciū cōcedere tale priuilegiū cardina libus, videlicet, quando beneficiū ex alia cauſa reſeruatū fuiſſet, quod Hadrianus & Paulus III. hic cōſtituerunt.

Materia fauorabi- lis.

Sed iſtis nō obſtantibus teneo primam opinionē, quæ videtur verior & æquior. Pro qua ſunt præmittenda duo ad euidentiā iſtius regulæ. Primum, quòd iſta cōſtitutio reſpectu cardinalium, cui conceditur hoc priuilegium, eſt fauorabilis: ſed reſpectu impetrātium eſt exorbitans. Quatenus igitur cardinales concernit, lata interpretatione eſt adiuuanda, contra ipſum concedentem, iuxta tradita per Moder. in l. beneficium, ff. de conſti. princip. & c. quia circa, de priuileg. & talis extenſio eſt, ideo benigna eſt interpretatione proſequenda. Quia conſeruat ſpem bene ſeruientium. vt dicit hic Fely. in alio propoſito de commenda loquens. Sed quantum ad ipſos impetrantes, hæc conſtitutio, vt dixi, exorbitans iudicatur, & ideo cōtra eos ſtricto & proprio modo interpretari debet, ne videlicet in pœnam in ea contentam incidant.

Secundo, circa intellectum præſentis quæſt. & iſtius regulæ eſt præmittendum, quòd reſeruatio inducta per regulas poteſt conſiderari dupliciter, aut ratione perſonæ, aut reſpectu rei. Declaro, reſeruatio quæ ex familiaritate

Reſeruatio inducta p regulas da

pliciter cõſideratur. reſultat, iſta eſt perſonalis, quia procedit intuitu perſonę ſicut eſt etiam illa Protonotariorum, collectorũ, & reliquorum officialiũ. Alia eſt reſeruatio, quæ cõcernit principaliter ipſam rem, licet ſecundario perſonam, vt eſt illa reſeruatio primarum dignitatum in cathedralibus & collegiatis, de qua in regula. 3. ſuprà eod. cum aliis ſimilibus. Nam licet illę dignitates adhæreant perſonis, in reſeruatione tamen, cõſideratur principaliter locus & ipſa res, licet ſecundario perſona. Et inter iſtas duas reſeruationes perſonalis reſeruatio eſt dignior, licet aliquæ ex realibus reſeruationibus ſint fortiores, vt eſt illa c. 2. de præbend. li. 6. & quædam aliæ. Et iſta ſtant ſimul, quòd vna res dicatur fortior, altera etiam maioris cõprehenſionis, & quòd non ſit dignior: vt patet in actionibus perſonalibus & realib. & in iudice ordinario & delegato. De quo per Iaſ. & Modern. in rubri. ff. de iuriſ. omnium iud. & in rubr. ff. de offic. eius. tradit latè Decius in rub. de offic. de leg. In propoſito igitur perſonalis reſeruatio dicitur reali dignior, ratione dignitatis perſonæ quę attrahit ad ſe aliam, iuxta l. iuſtiſſime. ff. de ædil. edict.

Modo ad propoſitũ. q. dico ſic, quando familiaris cardinalis durãte familiaritate ſua obtinet dignitatẽ primã poſt pontificalem in cathedrali, vel in colligiata, prout in illa Abbatia de Truſillos, de qua ſuperius eſt dictũ, tunc concurrunt duæ reſeruationes in perſona vnius, videlicet, perſonalis & realis. Tunc enim perſonalis tanquam principalis debet eſſe in cõſideratione: vt illa attrahat aliam tanquã acceſſoriam. Itaque diſpoſitio loquens de perſonali reſeruatione, ſi vna cum illa concurrit, realis ſub illa diſpoſitione comprehendetur. Maximè, quia hæc interpretatio tendit in fauorem Cardi. contra concedentem, quod admittitur, vt in deciſ. 97. in no. Hinc dicit Egidius in deciſio. 425. quod ſi papa concedit indultum cardinali, quod poſſit conferre beneficia reſeruata, poterit conferre ea quę ſunt duplici reſeruatione reſęruatã ſecundum dominos, & ſequitur Fel. in can. noſtra. in 6. correl. de reſcrip. & Moder. in tract. reſerua. in tertia quęſt. ex quibus dictis prædicti Doct. voluerunt regulam. 6. Cancellariæ, quæ officia curſorum & cubiculariorum reſeruat, habere locum quando vnus & idem eſt curſor & cubicularius. Et ita procedunt ea quę dixerunt Domini in illa cauſa. Sed quãdo concurrerent in vna perſona duæ reſeruationes perſonales

Diſpoſitio loquẽs de perſonali reſeruatione.

Papa concedit indultũ cardinali, &c.

les

les, vel duę reales: tunc vtraque eſt principalis de per ſe,& non veniunt ſub diſpoſitione loquente de vna reſer uatione & procedit ſecũda opi. Et tali caſu prępondera potentior, quæ debet attendi in fauorẽ Pontificis cõferẽ tis.Exẽplũ,ſi familiaris cardinalis fieret familiaris papæ, vel Protonotarius,collector,auditor,vel habẽs aliquod of ficium de cõtentis in regulis.4.&.6.quod datur principa liter propter perſonã.Tali caſu regula iſta, quæ loquitur de vna reſeruatione perſonali,non compręhẽderet aliã, vt tenuerũt ſępe Domini, & tenet expreſſe Fely.hic.facit deciſ.16.de præbend.in antiquis. Et ita in vna Seneſcen. Prioratus,corã me,de menſe Februa. M D XXXVIII. dictũ fuit per dominos. Et de hoc meminit hic Gloſſator: licet dicat quod de anno 1485. fuit practicatum contra rium in vno protonotario & ſcriptore,qui fuerat familia ris vnius cardinalis, & beneficia fuerunt reſeruata cardi nali ratione conſenſus,iuxta diſpoſitionem iſtius regulę. Sed dicit hoc fuiſſe cauſatum propter quandam conſtitu tionem ſiue capitulum factum in conclaui, tempore ele ctionis domini Innocentij, quã ceſſante tenendum eſſet contrarium. Sed hodie hanc dubitationem, quo ad bene ficium reſeruatum, collatum familiari ante familiarita tem,& quo ad reſeruationem officiorum, regulæ Hadria ni & Pauli ſuſtulerunt,quæ voluerũt papã de talibus diſ ponere poſſe. Sed quo ad capitulum conclauis. neſcio an illud iſtis temporibus,ſicut tempore Alexan. renoua tum fuerit, Sed ſatis cõſtat illud Summos Pontifices nõ obſeruare.Nã licet illa capitula facta in conclaui, per no uum Pontificem iurata fuerint. Nihilominus ſunt plures Docto.qui tenuerunt ea ſummũ Pontificẽ non ligare, vt Antonius de Butri. in cap.de conſt. qui exemplum ponit in Gregorio duodecimo,qui iurauerat quædã capitula in cõclaui,& poſtea contrariũ fecit. Et idem de Paulo ſecũ do refert And.Sicul.in c.in præſentia.in 24.col.de proba tio.Et in c.1.in 2.col.nu.7.de iura. cal. vbi dicit ſe contu luiſſe in fauorem eiuſdẽ papę Pauli, ꝙ non teneretur talia capitula obſeruare.Et illud cõſiliũ fuit tẽtũ & obſeruatũ & poſtea miſſum Regi Franciæ,vt idem ibi refert,licet de illis capitulis nõ obſeruatis per Paulũ cõquęratur & do leat card.Papien.epiſt. 177.incipiẽte, Quid hoc eſt Pau le?& contra illũ inuehit,& excandeſcit idẽ card.epiſtola, 419.incip.Egid.Et quamuis ſuper hoc poſsint plura dici

Capitula in concla ui facta, &c.

quæ tradunt Mode. in tract.iuramenti,& Deci. in conſil. 150.nihilominus,quia nō faciunt ad propoſitum,omitto.

Circunſcripta igitur tali conſtitutione conclauis,cōclu do regulā iſtam iſto ſecūdo caſu non habere locū: Quia concurrentibus in perſona vnius duabus reſeruationibus perſonalib⁹ vel realibus,potentior attenditur. Et in caſu iſto certū eſt,ꝙ ex iſtis duab.reſeruatiouibus potētior eſt illa reſeruatio, ratione officiorū,vel familiaritatis papæ, quā familiaritatis cardinal.Quod ex eo patet,quod omnes ſummi Pontifices incipiēdo à Ioā.22. primo regularum cōditore, ſemper de huiuſmodi officialium reſeruationibus in ſuis regulis mentionē fecerunt: de familiarū verò reſeruatione.nō omnes.Et adeo ſummis Pōtificib⁹ officialiū reſeruatio chara & peculiaris fuit,ꝙ nō cōtēti fuerūt ſolis regulis eorū beneficia &officia reſeruare,niſi etiam ſuper hoc plures extrauagantes publicarent, vt patet in extrauag. Pauli ſecundi,ad Romani.&c. & nouiſſimè hoc prouiſum eſt per regulam Hadriani & Pauli.Super quibus multę deciſiones in cōtentione factæ reperiūtur. Et longe plures quæſtiones illarum occaſione ſubortæ,quarū aliquas ſcribit Bartolomeus Belenzinus,quondā Rotæ auditor,in tracta.de chari.ſubſid..in vltima parte.Et Gaſpar de Peruſio,& latius Moder.in tract.reſeruationū.Itaque ex prędictis cōcluditur,ꝙ dicta officialium reſeruatio tanquā principalis & importans debet attēdi, quo ad hoc,vt papa libere abſque cōſenſu cardinalis cōferre poſſit. Regula igitur loquens de vna reſeruatione iſto caſu,locū non habebit in alia. Sicut dicimus in duabus ſeruitutibus,ꝙ vna remiſſa,alia in ſtatu ſuo remanet vt in c.ex tuarum. de auth. & vſu pal. & l.ſi domus ff. de ſer.verba.pręd.Et ita in ſpecie,licet nō per prædicta motiua,tenuit Rota in familiaritate papæ,& cardinalis concurrentibus in perſonam vnius.Nam voluit illā papæ debere attendi, adeo, quod requiretur aliqua mentio familiaritatis Cardinalis,neque illius conſenſus.tanquā ꝙ maius lumē obfuſcet minus,iuxta.c.volētes.de off.deleg. & c.ſi omnia 6.q.1.vt in terminis adnotauit dominus Gulielmus Caſſiodorus in ſuis Collectaneis deciſionum Rotæ,deciſione incip. Stāte fam liaritate:&c.vbi ꝑ iſta opi. aliquas rationes ſcribit,reſpondendo ad quædā contraria quæ ibi videri poterunt poſtquā ſunt impreſſæ Eſt bene verū ꝙ adhuc illud motiuū,videlicet,ꝙ in materia exorbitanti

Reſeruationibus duabus in perſona vnius cōcurrentibus qua attendatur.

Reſeruationes officialiū ſummi Pontifices charas & peculiares habent.

Seruitutes duæ

Materia exorbitāt

bitanti ſub ſimplicibusmixtum non comprehendatur, validе obſtat. Adeo q̄, die 20. Nouembris. M.D.XXXVI. in vna Romana pecuniaria, coram R. dom. Ioan. Paulo pendente, Domini mei concluſerunt, illud dictum habere locũ in regula, de nõ appellando ante diffinitiuam ſententiam. Nam illa regula ex quo loquitur in cõmiſſionibus per quas cauſa appellationis committitur, voluerunt nõ habere locum in caſu mixto. videlicet in cõmiſſionibus quas non ſolum cauſa appellationis, ſed etiam negotij principalis committeretur. Ratio fuit illa, quia ex quo regula eſt exorbitans à iure, & loquitur in vno caſu ſimplici, non debet habere locũ in mixto. iuxta capitulũ ſtatutum. de electio. libro ſexto. iuncto capitulo, licet canon, eo. titulo. & aliis motiuis. quæ breuitatis cauſa non refero. Quæ quidem deciſ. poteſt in ratione ſui adaptari, ad præcedentia. tamen ex diſtinctionibus ſuperius factis, facile hoc obiectum tolli poteſt, ſicut & aliæ plures quæſtiones quas ſignat hic Gloſſator ex prædictis reſolui poterunt, quas ne ſim prolixior, omittam.

Illud tamẽ non omittendum, q̄ modernis temporibus iſta difficultas ꝓ maiori parte per modernos Pontifices, maxime per Iuliũ & Hadrinũ & ſanctiſſimũ do noſtrum Paulũ tertiũ, in regulis ſuis ſublata videtur, q̄ vltra alios plura ad regulas prędeceſſorum ſuorum addiderunt.

QVAESTIO XVI.

QVAERO, dicitur hic, q̄ in impetratiõe beneficij vacãtis per obitũ familiaris, nomẽ & titul. cardinalis eiuſde exprimendus eſt, alias gratia, &c. Quid ſi cardinalis fuit abſens tempore impetrationis de licẽtia papę vel aliàs, an tali caſu requiritur expreſſio nominis & tituli? *Cardinalis abſens tẽpore imp. &c.*

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet in duobus locis, q̄ ſic, ex eo. quia dantur duo priuilegia cardinali, ſcilicet. q̄ exprimatur eius nomen & titulus. Item quod habeatur eius conſenſus. vnde licet abſentis cardinalis cõſenſus requirendus nõ videatur, debet tamẽ in literis de nomine & titulo ei⁹ mẽtio fieri, quia regula eſt iuris, q̄ ex duob⁹ vno ſublato, non cenſatur aliud remoueri. argu. l. ſi domus. de ſeruit. vrb. præd. c. ex tuarum, de auth. & vſu pal. Et ita dicit Gloſſator ſe in palatio meminiſſe ſentẽtiarum. Et iſta opinio mihi placet, quia eam ſequitur Fely. in quibuſdam apoſtillis ad regulã 7. ſupra eo. quidicit ſic ita in Rota ſeruari. Et ſic ſecundum iſtam opinionem hoc iſ, quæ numeratur

4. Iulij

4. Iulij. M.D.XXXIX. iudicauit Rota in vna Maclouien. Prioratus coram. R.D. Raynaldo Petrutio.

QVAESTIO XVII

Cardi. abſens à curia, &c.

QVAERO, quid ſi cardinalis fuerit abſens à curia ꝑ duas dietas, venationis cauſa, vel alias: an ſicut nominis expreſſio, ita requiratur tali caſu eius cōſenſus? SOLVTIO. Gloſſator hic in 2. ſo. tenet. ꝙ nō: quod ſeruatur etiam in mediis annatis, de quibus non participant abſentes, niſi eiſdem concedat papa, quod non libēter facit. Et ratio iſtius opinionis eſt, quia iuſtum eſt vt abſentes non gaudeant iſto priuilegio, ne ſic papa ſolus & ſine conſiliariis maneat, & adeò iſta opin. videtur vera, quòd etiā ſi cardinalis abſens à papa breue reſtitutoriū obtineret, quòd collationes per obitum ſuorum familiarium factæ abſque eius conſenſu non valeant, illud breue intelligeretur in caſibus, in quibus requirebatur conſenſus cardinalis, ſi præſens eſſet. Ita in vna Calagurit. coram domino Iacobatio Io. Baptiſta de Senis quondam egregius aduocatus ſe obtinuiſſe retulit.

Exiſtens infra duas dietas, &c.

Idē tamē Gloſſator hic in fi. ſui cōmēti ſe inuoluit. & ꝑpter literā mēdoſā videtur eius opinio turbari. Sed vt puto, videtur inclinare in cōtrariā ſentētiā, videlicet ꝙ habeat locū regula. Adde, ꝙ eandē opinionē tenet. Fel. licet etiam corruptè in apoſtillis. 7. regulæ, ſuprà eo. & aſsignat rationē, quia talis exiſtēs infrà duas dietas, cenſetur eſſe in curia, & habetur pro præſente. iuxta tex. in ca. præſenti. de præbend, lib. 6. quem etiam allegat Gloſſator hic.

Sed aduertendū eſt, quòd iſte caſus accidit tempore Pij 2. in perſona cardinalis Papienſis, cuius extant epiſtolæ illæ celebres, illorum temporum hiſtoriam cotexentes. Et poſt longas diſputationes fuit tunc dictum, regulam non habere locum. Cuius concluſionis neque ratio, neque allegatio apud me extat, niſi quædam ſimplex memoria facti, quam reliquit mihi vir ille ſummus Lauren. card. Sanctorum Quatuor. Sed quia hæc ſimplex & nuda facti memoria fortaſsis non omnium animos mouebit, altius igitur hæc materia repetenda erit. & in primis pro parte negatiua videlicet, quòd nō requiratur abſentis cardinalis conſenſus, facit quia regula iſta loquitur in conſenſu pręſtando quādo cardinalis in curia præſens fuerit: ergo debet intelligi de vera pręſentia, non autem de illa quę per interpretationem in certo caſu ſpeciali extenſiue fingitur

prout

prout in d.præſenti.qui quidem textus non procedit declaratiue,ſed extenſiue,cum id non eſſet de iure antiquo ſecundum Dom.ibi in prin.in 1.quæſt.Nã in dicto caſu ſicto non poſſunt verificari verba regulæ quæ de eo qui eſt in curia loquitur.l.quicquid aſtrigẽdæ.ff.de verb.obl.l.1. §.hæc verba.de neg.geſt.quia verba in dubio debent intelligi de actu vero,non de ficto, vt notabiliter dicit Bar. in l.1.§ hoc interdictũ,per illum tex ff.de fonte.caſus igitur dictæ abſentiæ qui ab iſta regula excipitur, relinqui debet,tanquam omiſſus ſub diſpoſitione iuris cõmunis, iuxta vulg.l.cõmodiſſimè de lib.& poſthu.Secundũ quã iuris diſpoſitionem beneficia vacantia in curia per Papã libere conferuntur.cap.2.de præbend.lib.6.Et hoc rationi & iuri conſonat,vt ita reſtringatur regula iſta, cum ſit contra regulas iuris,& ſit odioſa,cum per eam poſſet induci diuturnior vacatio,dum conſenſus cardinalis procuratur.quia non ita de facili per quemcunq; poteſt haberi.

Prĕterea videtur ex alio,ꝙ diſpoſitio.d.c.præſenti non poſſit ad iſtam materiam adaptari,quia eſt multũ illa ab iſta diuerſa.Nã ibi nõ fit reſeuatio beneficiorum vacantium per obitum perſonarum ibi expreſſarum propter meritũ vel fauorem earũ,quia ſint præſentes in curia,ſed ſolũ fit reſeruatio propter fauorẽ principis reſeruantis. Ita dicit Ioan.And.in cap.2.eod.ti. Vnde quantum ad põtificem nihil intereſt, an perſonæ de quib. agitur in d.c.prĕſenti,ſunt verè præſentes,vel per fictionem,quia vtroque modo pontifex conſequitur intentum ſuum.Sed bene intereſt põtificis quo ad regulã iſtam,de qua præſentia debeat intelligi. Quia papa dat cardinalib. iſtud priuilegiũ regulæ:ex eo,quia ſecundum eorum officium aſſiſtũt papæ conſulẽdo,& in arduis ſedis Apoſtolicæ negotiis operoſe agendo.cap.fundamẽta.§.decet. de elect.lib.6. Hinc eſt,quòd ſine licentia recedere non poſſunt, cũ habeant alas ligatas, ſecundũ Hoſtien, in cap.eccleſia veſtra.el,2 de elect.Cum ex eorum officio aſſumere debeant põdus diei & æſtus,ſicut illi q ſunt vocati in partẽ ſolicitudinis, iuxta text.in ca.decreto.2.quæſt.6.Et ob eam cauſã meritò priuilegiis honorantur,ſecundũ Oldr.conſi.48,incip. ius commune.apparet igitur eſſe cõtra naturam ſui, officij,ſi cardinalis de latere principis ſe vel paululũ ſubtrahat.Ceſſat enim tũc cauſa priuilegij & fauoris,cum nec tũc illuſtrãtur comitatu lateris principis,cuiꝰ meritò cardinales

Intellectꝰ ad textum in c. præſenti.

dinales aſsiſtentes eidē ſunt cæteris chariores l.1.C. de præpo.labo.lib.12.ſecūdū Bal.in rubri.ff.de off.conſu. & in cap.olim.de reſcrip.Nam nō ita æqualiter ſplendet, q abeſt,ſicut qui pręſens eſt.ſecundum Bald.in l.de multa. C.de bonis quę liber.quia inter abſentes cardinales,etiā de licentia papę,& pręſentes longum eſt diſcrimen.Nam vt dicit idem Bal.in ca. bonæ.el.1.de poſtul.præla. Cardinales reſidētes in curia æquiparantur ſtellis fixis,quæ nō mouētur niſi motu orbis.ſicut & cardinales nō mouētur niſi motu papæ.Sed cardinales legati,qui de licētia papæ abſentes,ſunt,æquiparantur cōſtellationib.ſiue planetis qui mouētur motu proprio,nutu dei,ſicut & legati nutu papæ.Et ideo cardinalis pręſens reputatur dignior abſente,vt dicit And. Sicul.in conſi.57.in 5.col.nu.11.lib.1.Et latius hoc probat idem And.Sic.in cōſi.1.in 21.col.li.1. Hinc proceſsit quòd cardinales reſidētes in Romana curia excuſantur à reſidentia ſuorum beneficiorum propter aſsiſtentiam papæ.Intelliguntur enim ex hoc ſingulis eccleſiis deſeruire, vt dicitur in.d.c.bonæ.& in cap.cū dilectus.de clericis nō reſid.Et ideo in cap.ex geſtis,de cleri. non reſid.ille cardinalis,de quo ibi tex.loquitur,priuatus fuit,quia non reſidebat in curia in tit.ſuo, nec aſſiſtebat papæ,vt dicit Ioan.And.in addit.ad Specul.eo.titu.circa fin.& tenet Old.cōſil.48. incip.ius commune. Itaque cū dictum miniſterium non poſſunt impendere,vagantes amœnitatis gratia,ceſſat tūc fauoris pręrogatiua,nec poſſunt dici eſſet in curia,vt regula exigit.Tenētur enim aſſiſtere,vt dicitur in dicto.§.decet,quod fieri nequit ab eo, qui à conſpectu eſt remotus.Et licet per licentiam,quam fortaſſis cardinalis tūc diſcedens conſequi poteſt,quo ad ordinarios fructus capellæ pro præſente haberi deberet: nihilominus ex quo dicta abſentia eſt fauore proprio cōceſſa,nō autem vniuerſalis eccleſię,cui famulari tenetur: iuxta cap.bonæ.de poſtul.prælat.nō poteſt reputari præſens,quo ad ea quæ ſpeciali priuilegio dantur præſentib. niſi ſpecialiter cōcedatur,vt voluit Ioan And.in cap.fin. de cōſuetu.lib.6.ita limitans dictum Archid.ibi.& ſequitur Abb.in c.ex parte,de cler.nō reſidentib.in fi. Itaque fructū dictæ affectionis,ſiue beneuolentiæ,aut certè charitatis,abſens nullo,pacto prętēdere poterit.Iſta ſunt quę trutinanti calamo pro parte negatiua adduci poſſunt.Si quis tamen primā partem affirmatiuā tueri vellet,multa

Cardinales quare a curia recedere nō poſſunt ſine licentia papa.

Card. praſens dicitur dignior abſente.

Card. reſid.in Roma.&c.

de

de facili dicere poſſet:quia materia eſt anceps. & patitur multas rimulas.In primis poſſet aducere illud,quod tradit Albe.in tract.ſtatu.parte.4.q.8.vbi dicit,quòd ille qui corpore eſt in vno loco,animo tamen & mēte eſt in alio, cenſetur ibi eſſe,vbi mentaliter,nō vbi corporaliter exiſtit:tallegat inter alia.l.nihil ff.de capt.Sed cardinalis abſens cauſa venationis,habuit animū redeundi.Ergo exiſtimandus eſt ſemper Romæ fuiſſe. *Exiſtens corpore in vno loco, &c.*

Accedit,quod dicitur in §.pauonum.inſtit.de rer.diuiſ. vbi dicitur,quod animal quod noſtrū eſt,etiam ſi natura ferum fuerit,nonquam tamen noſtrum eſſe deſinit.donec animum redeundi habuerit. Reuertendi autem animum nunquam quis amittere cenſetur, niſi poſtquam reuertendi conſuetudinem deſeruerit.Ita dicitur ibi.Sed cardinalis, qui abfuit cauſa recreationis,non deſeruit curiā,quia rediit.Igitur,&c. Et pro iſta parte faciunt ea quæ tradit Abb in c.in noſtra.in penult.& fi col.de ſepult. *Reuertēdi animus.*

Et in ſumma vltra prędicta.pro iſta parte facrūt duodecim fundamenta,quæ quidem Moderni curioſi in ſimili queſtione cumularūt in quibuſdam allegationibus nouiter impreſsis.alega.20.quæ ibi videri poſſunt. Vbi dictus doctor cōſuluit pro quodam parafrenario cardinalis qui abfuerat animo redeundi.

Poſtremo vltra prædicta,pro iſta parte facit,quia priuilegia iſtius regulæ conceſſa fuerunt cardinalibus propter tres rationes. Prima,vt honori eorum deferatur, vt refert Egidius deciſ.632.in princip. Secunda,propter onera quæ ſubeunt in alendis familiaribus,iuxta deciſ.16.de præben.in antiquis.Ac vt ſpes bene ſeruientium tali priuilegio ſuſtineatur.vt Rom.dicit in conſil.498. Tertia, vt aſſiſtāt lateri papæ vt ſuperius dictum eſt. Vnde licet iſta ratio aſſiſtentiæ ad tempus ceſſet,aliæ tamē rationes militant,in quibus poteſt iſtius regulæ diſpoſitio ſuſtineri, juxta vulg.§.affinitatis.inſtitu.de nupt.& tradit Iaſ.in l. cum filio.co.23.de leg.1 in l.dedi.la prima,in primo notabili.ff.de condict.cau.dat. *Priuilegia cōceſſa cardinalibus*

Tenendo tamen aliam partē ad iſta poſſet reſpōderi. Primo ad adducta ſuperius, quòd procedant ſecundum fictionē,quę non habet locum in caſu noſtro,per ea quæ dicta fuerunt.Ad iſtud vltimum de §.affinitatis, reſpondeti poteſt ex traditis per Decium in cap.cum ceſſante. de appellat.quòd non procedant,quando cauſæ ſunt cō-

nexæ.

Cauſa cōnexa nexæ: quia tali caſu requiritur omnium concurſus, vt tradunt Modern. in amplo tracta. præſcript. fol. 17. in fin. & Iaſon. in l. in teſtaméto. col. 13. C. qui teſtamen. fac poſ. & ſic limitatur, d. §. affinitatis. Vel procedunt quādo omnes rationes ſunt à iure expreſſæ, vt dicit Lanzello. Decius in l. ſingularia. in 2. colum. ff. ſi cert. per. Sed hic nullæ prædictarum rationum ſunt expreſſæ in regula. Igitur requiritur concurſus omnium, cū omnes ſint finales tendentes ad idem. Vides ergo ex prædictis, quòd quælibet pars in diſputationis cōgreſſu ſuſtineri poteſt. Tamē illa opin. eſt communior, quòd quando cardinalis eſt longo *Abſens reputatur pro mortuo.* tēpore abſens, vel pro negotiis multum diſtat à curia, cōſenſus eius requiri non debet, Ratio eſt, quia talis abſens reputatur pro mortuo, vt not. docto. in ca. præſentata. de teſtib. & Ioan. Andr. in cap. ſi cōtra. de offic. deleg. lib. 6. *Modici tēporis abſentia.* Imò etiā abſentia modici temporis multū de priuilegiis demit, per ea quæ dicit Ioan. de Platea in l. 2. C. vt dignit. ordo ſerue. vbi voluit, quòd maioris eſt honoris electio facta præſente cancellario principis, quā ſi mittatur ſibi ad domū. Ex qua lege vnum aliud inferunt ibi doct. *Dignitas collata præſenti, &c.* quòd dignitas collata præſenti eſt honorabilior, & præfertur illa quæ cōfertur abſenti. Et propterea voluit glo. in rubric. ff. de offic. conſul. & gloſſa in rubri. de offic. procōſul. quòd conſul, qui eſt illuſtris, quando abeſt, non dicitur illuſtris, ſed ſpectabilis. *Conſul illuſtris.* Et ex iſtis poſſet etiā inferri ad curiales reſidentes in curia, qui ob eam cauſam plura cōſequūtur priuilegia, vt latè ſcribit Bartholomæus Caſſaneus in cathologo Glorię mundi. in 6. parte. in 22. conſideratione. cum ſequentibus. quando parum diſtat à curia illico reuerſurus, vt quando abeſt venationis cauſa, pro qua opi. faciunt ea quæ in præcedenti. q. dixi.

QVAESTIO. XVIII.

Familiaris mortuo cardinali, &c. QVAERO. ſi familiaris, mortuo ſuo cardinali ſe trāſfert ad alium cardinalem, & moritur, nunquid iſte ſecundus cardinalis debeat præſtare cōſenſum, ex quo primus cardinalis eſt mortuus?

SOLVTIO. Gloſſator hic in penult. colum. ponit quæſtionem ſed inuolutè. Et ideo ſuper hoc diſtinguendi ſunt duo caſus.

Primus eſt, circa beneficia acquiſita durāte ſecunda familiaritate, & in iſtis nō eſt dubium, quòd ſecūdus Card. debeat præſtare cōſenſū, per tex. hic. Et in hoc puto Gloſſatorem

ſatorem non dubitaſſe, licet obſcure loquatur.

Secundus caſus eſt circa beneficia acquiſita per familiarem, durante prima familiaritate cardinalis primi domini. Et in hoc eſt ſubdiſtinguendum, q aut cardinalis primus dominus viuit, & illius eſt requirendus conſenſus, vt hic dicit tex. Aut verò eſt mortuus, & iſta regula ſuper hoc nihil diſponit. Sed prima facie videtur dicendum diſpoſitionem talium beneficiorum liberam ad papam pertinere ex eo, quia per ceſſationem familiaritatis cardinalis papa in regula tertia, ſuprà eod. beneficia diſpoſitioni ſuæ reſeruat: ergo nihil debet in hoc facere ſecundus cardinalis, quia quod lex nō dicit, nec nos dicere debemus, vulg. l. ait prætor. & iſta interpretatio tenenda eſt in dubio tanquam fauorabilis, quia per eam reuertimur ad ius commune, de quo in c. 2. de præbend. lib. 6. quod voluit beneficia vacantia in curia ad liberam papæ diſpoſitionem pertinere. Et iſte recurſus ad ius commune reputatur fauorabilis: vt dicit Gloſſ. magna in cap. 3. de præbend. lib. 6 cum vulg. de quibus per Moder. in l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pact. & in c. cum acceſſiſſent. de conſtit. *Recurſus ad ius cõmune.*

Et licet Gemi. in conſi 93. & Egidius relatus per Tho. Faſtoli in deci. Rotæ in cauſa. 28. dubio. 2. aliàs dubio. 63. & Nicol. Milis in verb. reſeruatio. §. vlt. voluerint huiuſmodi reſeruationem ceſſante familiaritate extingui. Itaque d. regula. 3. non videtur habere locum. Nihilominus contrarium eſt verum, videlicet quod reſeruatio ſemel cauſata propter familiaritatem non extinguitur ceſſante familiaritate, vt dicit deciſ. 2. in titu. de præben. in antiquioribus. & eſt clara extrauag. Pauli ſecundi, titu. de præbend. incip. ad Romani. &c. de qua ſuperius feci mentionē, quã miror præfatos doctor. non vidiſſe, cũ iam ædita fuiſſet. Illa igitur extrauagans, de qua etiam in regulis Cancellariæ ſæpe fit mentio, imponit finem huic quæſtioni, quòd talis reſeruatio non expiret ceſſante familiaritate. Et ita in puncto concluſit tempore noſtro Rota, vt refert Dominus Petrus Andr. Gammarus in tractatu legati, libro. 3. fol. 66. per plures rationes & dicta doctorum: quas breuitatis cauſa, & quia huc non pertinent, non refero. Sed redeundo ad quæſtionem, Nunquid quando familiaritas primi cardinalis ceſſat propter mortem primi cardinalis, ſi familiaris tranſit ad ſeruitium alterius cardinalis, eſt dubiũ, quod mortuo familiari, iſte ſecũdus cardinalis debeat *Reſeruatio ſemel cauſata.*

conſenſum præſtare:vt dixi.Videtur quod non,per regu-
lam 3.ſuprà eod.Sed ſi bene cõſideretur, illa regula non
aperit quando primus cardinalis fuiſſet mortuus, ſed lo-
quitur indiſtinctè,& ideo debet declarari per iſtam regu-
lam poſteriorem,quæ clare loquitur quando familiaritas
primi cardinalis non fuerat diſſoluta per obitum cardina-
lis,arg.l.ſed & poſteriores.ff.de legib. Et ideo non abs re
Gloſſator hic ſe inuoluit,& allegat pro parte affirmatiua
tex.in c.1.§.fin.ne ſe.vac.lib.6.& tex.regulę hic in verbo,
habebunt. Poſtea in contrarium allegat d.§ fin. & ſubdit
ſe credere in curia primam opinionem practicari propter
Cardin.viuentes,qui per fas & nefas volunt habere prę-
rogatiuas.Hæc Gloſſator.

Sed aduertendum eſt diligenter.q̃ Gloſſator hic graui-
ter decipitur circa deciſionem iſtius quæſtio. Nam omiſſo
tex.allegato per eum in d.c.1.ne ſe.vac.lib.6. qui non fa-
cit ad propoſitum, ex quo loquitur in requirẽdo conſilio,
de quo hic non loquimur,ſed de requirẽdo conſenſu. In-
ter quæ eſt magna differentia,prout dicit gloſſ.ordinaria
in verb.conſenſus.in c.ſi pro te.de reſcrip.lib.6. Eſt conſi-
derãdum q̃ etiam ſi præſupponimus illum tex.in conſen-
ſu habere locum,nihilominus illud procedit in materia in
qua eſt expeditum conſenſum requiri. Sed in caſu iſtius
quæſt.illud eſt de quo dubitamus, ſi debeat ſecundi cardi-
nalis conſenſus requiri. Et proculdubio ſi inſpiciãtur ver-
ba iſtius regulæ.debemus concludere quod non, quia re-
gula requirit cõſenſum cardinalis quo ad beneficia, quæ
durante familiaritate acquiſiuit. Sed iſte familiaris tem-
pore familiaritatis ſecundi cardinalis nihil acquiſiuit, ſed
tempore primi. Ergo regula non procedit hoc caſu, quia
cum limitate loquatur circa beneficia acquiſita tempore
familiaritatis,limitata cauſa limitatum effectum produce-
re debet,vulg.l.in agris.de acquir.re.do.& illa qualitas ac-
quiſitionis durante familiaritate, debet adeſſe tempore
quo præſtatur conſenſus. Cum igitur in caſu iſto non cõ-
currant prædicta,cocludẽdum eſt collationẽ liberam præ-
dictorum beneficiorum pertinere ad papam ſine aliquo
conſenſu iſtius ſecundi cardinalis.Imò quando verba re-
gulæ non eſſent clara,ratio iuris hoc ſuadet:q̃a cum regu-
la iſta,vt ſæpe dictũ eſt,ſit exorbitãs à iure cõmuni,impe-
diens collationẽ liberam beneficiorum papæ ſibi datam
à iure,vt in c.2.de præbend.lib.6.debet ſtrictè interpreta-
ri.

ri. Cum etiam grauet impetrãtes hoc onere, & ſeruitute exigendi conſenſum, qui ſæpe cum magna difficultate, vel nunquam haberi poteſt: quod etiam tendit in graue præiudicium eccleſiarum, quarum diuturna vacatio eſt periculoſa, iuxta c. ne pro defectu. de elect.

Vacatio eccleſiarũ diuturna periculoſa eſt.

Confirmatur iſta opin. q̃a clarũ eſt huic regulæ locum non eſſe, quãdo beneficia per familiarem poſt familiaritatem acquiſita fuerunt, vt patet in tex. & clarius probatur in d. extrauag. Pauli, de qua in ſuperiorib. quęſtionib. mentio facta fuit. Ergo eod. modo neq; habebit locũ regula in beneficiis acquiſitis ante familiaritatem iſtius ſecundi cardinalis, cum ſit ead. ratio: & tenet expreſſè Gaſpar de Peruſio antiquus doctor, & epiſcopus Frequẽtinus in tracta. reſeruatio. fol. 8. nuper à me typis datum.

Sed qui vellet primã opinionẽ defendere, de facili poſſet, quia pro illa opin. videtur facere in indiuiduo conſiliũ Pet. de Anch. 398. vbi apparet ꝙ Benedictus XIII. acceptauerat vnum abſentem in familiarem, qui ante familiaritatem beneficia acquiſiuerat, accidit quod eo mortuo fuit dubitatũ nunquid eius beneficia fuerint reſeruata, & Pet. de Ancha. videtur ibi ſentire quòd ſic, ex eo, quia papa Benedict. ea tanquam reſeruata liberè contulit: & tamen illa beneficia nõ fuerãt acquiſita durãte familiaritate, ſed ante familiaritatem. Et licet Pet. de Anch. ibi teneat prouiſionẽ nõ valuiſſe, illo reſpectu quia receptio familiaritatis nõ valuit. Tamẽ à contrario ſenſu videtur ſentire, ꝙ ſi receptio tenuiſſet, prouiſio valeret, pro qua opin. videtur eſſe tex. in d. reg. 4. ſuprà eod. ſi recte inſpiciatur. Vbi reſeruantur beneficia, quæ familiares cõtinui cõmenſales obtinẽt, & in poſterũ obtinebunt, &c. Pondera verbũ obtinent, ꝙ denotat beneficia iam eſſe obtenta tempore quo reſeruãtur. Nam eſt verbum præſentis & præteriti. Itaq; illa regula non dicit quæ obtinuerint durante familiaritate, ſed quæ iam obtinẽt. Et ita reperio iſtam opinionem tenere per verba illius regulæ. 3. quẽdam doctum & practicum modernum Sabinen. in tracta. reſerua. in. 22. effectu. in verſi. ex eodem facto. cuius opuſculũ ſub puluerib. & vmbris deliteſcens præteritis diebus imprimẽdum tradidi. Tamen qui vellet aliam opinionem tueri, ad conſiliũ Pet. de Anch. & ad dictã regulam poſſet reſpondere, videlicet negãdo Petrum de Anch. ex eo ibi tenuiſſe, collationem illam nõ valere: quia receptio non tenuit, quia

Beneficia familiarium.

hoc nõ aperit Sed potuit ex alio capite moueri,ex eo.q̃ illa beneficia fuerũt ante familiaritatẽ obtenta: vnde cũ clarè non appareat de eius mente,non poteſt in eo fieri fundamẽtum, arg.l.duo ſunt Titij.ff.de teſta.tut.Et ad regulam tertiã poteſt dici, quòd illa verba dubia Obtinẽt, intelligenda ſunt,vt minus præiudicent iuri communi,videlicet,de obtentis durante familiaritate, præſertim cũ iſta regula,vt dictũ eſt,à iure cõmuni exorbitet.Et quia per huiuſmodi reſeruationes & regulas totũ ferè ius canonicum deſtrui videtur,vt dicit Decius in c.1.in 2.col. de elect.Et ideo in caſu iſto idem de beneficiis acquiſitis ante familiaritatẽ,ſicut de acquiſitis pòſt iudicare debemus,quia,vt dicit Bart.in l.ſingularia.in 4.col.verſi.3.accidit.ff.ſi cert.pet.de his quæ fiunt ante vel poſt actum idẽ eſt indiciũ,vt in mirabili & notabili caſu tradit Claudius Aquenſis in rubr.ff.ſol.matrimo.in 3.col.verſi.addo, q̃ etiam cũ concor.de quib.per Iaſ.in l.non ſolũ.§.morte,in 4.col.nu.13.ff.de ope.no.nunt.& in l.ſi mihi bona. §.iuſſu.in 4.col.verſi.in 4.parte.ff.de acquir.hære.

Iudicium de his.

Sed clarum eſt,beneficia acquiſita poſt familiaritatem finitam,ſub iſta regula nõ includi,pari modo nec ea quæ fuerunt acquiſita ante familiaritatem includi debere, cũ in vtriſque eadem ſit ratio.Et iſta omnia de plano procedunt,niſi in reſeruatione de talib. beneficiis caueretur expreſſe, vel cardinales,prout ſolẽt,hæc per ſua indulta à papa impetrarent.Quibus ceſſantibus,de iure videtur iſta opinio æquior,quamuis vtraque ſe iuſtis rationibus tueatur,ſuper quibus libenter viderẽ,quid Rota teneret.

QVAESTIO. XIX.

QVAERO ponamus beneficia familiaris vnius cardinalis pertinere ad collationem alterius cardinalis, ratione ordinariæ iuriſdictionis,an requiri debeat conſenſus?

Conſenſus.

SOLVTIO.Fely.hîc in quibuſdã breuiſſimis & mẽdoſis apoſtillis tenet q̃ non:quia iſte caſus eſt exceptus ab iſta regula,nullam tamen rationẽ allegat.Poteſt tamen iſte caſus terminari per diſpoſitionẽ Hadriani VI.qui ex mente nonnullorum prædeceſſorũ ſuorum iſtam regulã ſic declarauit q̃ quãdo cardinalis ordinarius prouidet de beneficio vacãte per obitũ familiaris alicuius cardinalis, tunc non habet locũ iſta regula.Si tamen beneficium vacet in curia,& papa de illo prouidet,tunc bene in expedi-

tione literarum requiritur conſenſus cardinalis ordinarij, ſi præſens ſit in Rom. cu aliàs nõ. Ita voluit Hadrian⁹ & ſequuti ſunt alij pontifices Moder. Et ita per iſtam regulã deciſus fuit caſus notab. in Rota de mẽſe Iulio. 1 53. coram R.P.D. Marcello Epiſcopo Marſicano in vna Cremonen. parochiali ſancti Apollinaris, in qua Reuerendiſſimus cardinalis Simonetta habuerat conſenſum à Reuerendiſſimo Cardina. Rauennaten. ordinario, ꝙ poſſet idẽ Cardinalis Simonetta capere primũ beneficiũ vacãs in dicta diœceſi. Accidit, ꝙ vacauit dicta parochialis per obitũ cuiuſdã familiaris dicti cardinalis Rauennaten. collatoris ordinarij. Cardinalis Simonetta acceptauit, & obtinuit ſibi prouideri. Fuit illi oppoſitũ, ꝙ prouiſio non valebat, ex eo, quia in ea non erat cõſenſus Card. Rauẽnaten. Replicabatur, ꝙ ſufficiebat ille primus cõſenſus præſtitus, de capiendo beneficia vacan. Triplicabatur illum conſenſum nõ extendere, nec ſufficere quo ad iſtã regulã, ſed ille cõſenſus ſolũ reſpicit indultũ ipſius Card. collatoris. Nã ex quo nulla expectatiua vel reſeruatio poterat cõcedi in d. diœceſ. Cremonen. ſtante indulto cardinalis ordinarij, ſi quantũ ad indultũ præſtitit conſenſum illi conſenſus nõ ſufficit ad ſatisfaciẽdũ iſti regulæ arg. c. ex tuarũ. de auth. & vſu pal. quia ſunt diuerſa impedimẽta. pro qua opin. faciunt quæ dixi ſuprà. q. 11. Breuiter fuit cõcluſum per illã reg. non impedire cardinalẽ Simonettã beneficiũ acceptare poſſe, neque dari concurſus cũ indulto, quia clarũ eſt ꝙ ſi ipſe idem Cardi. Rauennatẽ. ordinarius cõferret beneficiũ ſui familiaris, ſibi non obſtaret regula iſta: ergo nec pari modo, ſi ipſe alteri cõſenſit, obſtabit, cum regula indulto deſeruiat & famuletur. Sed quãdo collatio pertinet ad alium, ne inferatur præiudiciũ, debet iſta regula ſtrictè intelligi, & tali caſu poſſent intelligi verba appoſita in gratia Card. Simonettę, videlicet dũmodo non vacet beneficium per obitũ familiaris alicuius cardinalis viuentis, cuius conſenſus requirendus foret: nam talia verba intelliguntur de alio Cardi. quàm Rauennaten. ordinarij collatoris, cuius conſenſum habebat. arg. eorũ, quæ dixi in regula de nõ tollend. ius quæſi. in ſi. primæ quæſt. & hoc modo nõ infertur aliis præiudiciũ iuxta text. in l. ſi. §. licentiã. & quæ ibi notant Moder. C. de iure delib. In propoſito igitur iſtius quæſtionis dicendũ eſt, ꝙ ne alius ordinarius præiudicetur, tãtũ

Collatio pertinent ad alium, &c.

ſiet interpretatio hîc de beneficiis pertinentibus ad diſpoſitionē papę,cōtra quē faciēda eſt latior interpretatio, vt ſępe eſt dictum,per rationē quā ponit tex.in c.quia circa.de priuileg.Non ſic quando agitur de perſona tertij.

In contrarium tamen facit,quia rationes finales iſtius regulæ quæ fuerunt,vt honori cardinalium deferatur, vt ſpes familiarium bene ſeruientium conſeruetur,& cardinalium onera libentius ſuſtineantur:ac,vt in locū amici familiaris cōſolationis vice alium ſubrogare poſſit,militāt omnes iſto caſu.Ergo eadē debet eſſe iuris diſpoſitio.

Tamen tenenda eſt prima opinio,quam ita in curia ſeruari Moderni,Sabinen.dicunt in tracta. reſeruationum, in 17 .effectu.verſicu.ſextum eſt.Pro qua opinione mouentur iſta ratione,quia magis attendi debet facultas ordinaria illius cardinalis debentis conferre:quàm extraordinaria reſeruatio reſpectu familiaritatis.arg.l.eius militis.ff.de teſta.milit.Quia cauſa naturalis accidentali præfertur.l.3.ff.de tutel.Faciunt pro iſta opin.quæ dicit Egi. deciſ.13.circa fina.Et iſta pro hac opi.ſufficiant.

Eſt tamen aduertendum,quòd Iulius,Hadrianus,& Moderni pontifices, vt hoc dubiū tollerēt,in regulis ſuis illū caſum expreſſerunt,vt hodie videmus.Tenendum igitur eſt,quòd quando collatio pertinet ad cardinalem collatorem,non debet requiri conſenſus.

QVAESTO. XX.

Sede vacante.

QVAERO,quòd ſi ſede vacante,aliquis recipitur in familiarē alicuius Card.& antequā eligatur papa, moritur familiaris, nunquid habeat locū regula?

SOLVTIO.Modern.Sabinen.in tract.reſerua.in 17.effectu.verſi.quartum eſt.iſtā quæſtionem in terminis ponunt,& dicunt,regulam iſtā non habere locum:ratio eſt, quia ſede vacante omnes reg.Cancellarię etiam reſeruātes beneficia familiarium expirant,& reuocatę cenſentur. Remanent igitur illa beneficia ſub diſpoſitione iuris cōmunis.vt videlicet,nouus pontifex liberè de illis diſponere poſſit,tanquam de vacantibus in curia ſine cardinalis conſenſu.Nec extrauag.Pauli hoc caſu obſtat, quia illa beneficia familiarium nō reſeruat,ſed illa iam reſeruata ante obitum fuiſſe præſupponit.Itaque ſolæ regulæ cancellariæ reſeruationem induxerūt,que vt dixi,per obitū condentis ipſo facto extinctæ fuerunt.Et iſtā opin. tenet etiā Gloſſator (licet in alio caſu)ſuprà in regula ſecunda

Reg. Cancellariæ reſeruantes beneficia.

Pro qua parte plures aduocati vrbis, tempore Leonis, in cauſa monaſterij Seducen; quæ tractabatur in conſiſtorio, conſuluerunt, vt Melchior de Baluaſſinis aduocatus tunc celebris refert in quodã ſuo latiſſimo conſilio. Et meminit Reuerẽdiſſimus dom. Lauren. Cardinalis Sanctorũ Quatuor in libro quodam adnotationum ſuarum, fol. 4.

QVAESTIO XXI.

Familiaris cardinalis canonicus, &c.

QVAERO, ponamus quòd vnus familiariris cardinalis eſt canonicus in eccleſia non numerata, & moritur. quid ſit locus regulæ?

SOLVTIO. Moderni Sabinen. in tract. reſeruationũ in vltima charta mouent quæſtionem, & non reſoluunt. Tamẽ ex verbis iſtius regulæ poteſt capi reſolutio. Quia regula iſta loquitur de beneficio vacanti per obitum, & tamẽ talis canonicacus in eccleſia nõ numerata, nõ dicitur vacare, ſed deſinere, ſecũdum Pet. de Anch. in c. ſi gratioſæ. in 2. col. verſicu. per hoc. de reſcript lib. 6. Nam in eccleſia nõ numerata canonicatus & præbenda moritur cum canonico, vt dicit Egid. in deciſ. 13. Et ideo diſpoſitio loquens de vacãti nõ habet locũ in tali, vt tradit Lapus alleg. 14. in 7. concluſ. & eſt gloſſ. magna in c. ſi. de cõceſſ. præbend. lib. 6. Quam ſequitur Abb. in c. ex parte. in penul. col. verſi. ſed eſt quæſtio de conceſſ. præbend. & in cap. conſtitutus. 2. col. verſi. ſed quæro, de reſcript. Bald. in c. Cumana. col. penul. verſi. clauſula, de elect. & alij plures, quos breuitatis cauſa non refero. Hinc infertur, quòd ex quo talis canonicatus per obitũ poſſeſſoris nõ vacat, ꝙ capitulũ nõ erit in mora eligendi. Itaq; nõ deuouetur propter hoc electio canonicorum ad Epiſcopum, vt dicit Imol. in ca. cum eccleſia Vulterana. in princ. de elect. Et ita reperio quòd eſt adnotatũ in practica Cancel. fol. 84 in 2. col. & ibi alleg. Feder in tract. permut. q. 33. & hoc idẽ expreſſe tenet Pauin. in tract. de offic. & poteſt capituli ſede vacan. in 2. euidentiali. in antepenul. col. verſic. & quòd eccleſia. Tamen, licet iſta ita de iure videantur, nihilominus in iſtis ſolet cardinalis conſenſus requiri.

Canonicatus in eccleſia non numerata, &c.

QVAESTIO XXII.

Cardinalis habens indultum.

QVAERO, dictum eſt ſuperius in alia quæſtione ꝙ abſentis cardinalis conſenſus non eſt requirendus, quid ſi habet indultum, quòd abſens omnibus priuilegiis præſentium, etiam iſtius regulæ gaudeat, Nũquid tali caſu poterit eius vicarius, quando cardinalis abeſt, in

locis remotis præſtare conſenſum?

SOLVTIO Iſta quæſtio poteſt reſolui ex dictis per Ar*chi.in c. reatina. 63.diſtin. vbi dicit, ꝙ ſi de conſuetudine ſit,ꝙ debeat requiri conſenſus Regis, comitis,vel Archiepiſcopi ante electionem, & illi ſint abſentes, ſufficit quod eorundem vicarius conſenſum pręſtet. Allegat Cõpoſtellanus in capitulo, cum terra,de electi.vbi refert, ſic obtinuiſſe in cauſa Cantuarien. Archiepiſcopi, & canonicorum Roffenſium. Et licet Roma.in ſingulari.693.incipien. ex longæua.&c. teneat contrarium,cum quo ſimpliciter videtur tranſire Fely. in capitulo,cum omnes.in 4. columna de conſtit. Nihilominus opinio Archidiac. eſt communis, & eam ſequitur Felyn. ſibi contrarius in capitulo.ex parte.in 4.colum.de conſtit. Vbi latè reſpondet ad argumẽta Rom.& idem Fely.tranſit etiam cũ Archid.reprobato Rom. c.in auditis in 9.col. de reſcript. & Iaſ.in l. prouinciali.§.ſi ego. in 4. col. ff. de ope.no.nun. & Dec.in d.c. cum omnes, in 2.lectura col.3. nu.11 cum aliis concor. vt nouiſſimi apoſtillatores ſcribunt ad Rom. Et ſecundum iſtam opinionem iterum iudicauit Rota in cauſa Valentina Archidiaco. de Xatiua. coram me 4.Iulij. M.D.XXXXIII.quę omnia reducta ad caſum noſtrum auferunt difficultatem,vt de ſe patet.

Conſenſus regis,comitis,&c.

QVAESITO XXIII.

Impetrãs ius in re.

QVAERO, quid ſi familiaris cardinalis defunctus nõ habeat aliqua beneficia, ſed ius in re vel ad beneficiũ quod de facto alius poſſidebat,nũquid impetrãs huiuſmodi ius, debeat obſeruare contenta in iſta regula?

SOLVTIO.Iſta quæſtio reſoluitur ex verbis vltimis iſtius regulæ,ibi,& in quibus,ipſa familiaritate durãte,ius eis competierit. Et hoc non ſolum habeat locum in iſta regula,ſed in quibuſcunq; aliis reſeruationibus,vt patet ſupra in regula.3. quæ eũdem modũ loquendi ſeruat. Et ratio eſt,quia beneficium dicitur illius qui ius habet,licet alius de facto poſſideat,vt in c.ſi tibi abſenti.de præbend. lib.6. Et ob eam cauſam voluit quędam vltima deciſio in antiquis.de reſcript.ꝙ beneficiũ dicatur vacare per obitum illius qui ſolam ſupplicationem habet,vt dixi in regula de non tollendo ius quæſitum,& faciũt ad prædicta quæ notabiliter tradit Collecta. & in c.cõſtitut'. verſic. ſed quid de quæſt. de conceſſ. præben. & Nicol.Milis,in verbo, obtine. c,qui notabiliter loquitur.

Beneficiũ iudicatur illius &c.

Quæſtio

QVAESTIO XXIIII.

QVAERO, ponamus familiarē cardinalis eligi in Epiſcopum,& ante quam confirmetur, mori in curia, dubitatur, an conſenſus pertineat ad cardinalem iuxta formam iſtius regulæ? *Conſenſus an pertineat ad cardinalem &c.*

SOLVTIO. Videtur dicendum q ſic, per iſta verba poſita in tex. ibi(ius eis cōpetierit) & per ea quæ dicta ſunt in proxima præcedenti.q.

Tamen prediƈtis nō obſtantibus contrariū videtur cōcludendum. ex eo quia ſi electus moriatur, beneficiū nō dicitur vacare in curia,& per conſequens Epiſcopatus nō erit reſeruatus, & papa, vt de tali, non poterit conferre. vt tenet deciſ penul. in nouis. quæ eſt nu. 492.& hoc idem tenet Philip. Fran. in c. quàm ſit. § .1. in prin. de elec. lib. 6. Et ratio prediƈtorum eſt, quia per mortem electi vacatio de nouo inducitur, ſed illa vacatio durat, propter quam ille fuerat electus, vt tradit Colleƈt. in c. eccleſia. in 2. col. verſi. ſed nūquid ſi celebrata, de ſortileg. & in c. cū in cūctis. verſi. ſed quid electio. Cum igitur reg. iſta loquitur de vacāti, verba regulæ verificari non poſſunt in tali vacatione,& pér cōſequens nec eius diſpoſitio habebit locum. *Vacatio de nouo per mortē electi.*

Tenendo tamen primam opinionem, poteſt ad hoc reſpónderi illud idem, quod dictum fuit de commenda ſuperius in 6.q. Pro iſta opinione vlterius facit, quia regula tertia ſupra eodem vtitur pinguioribus verbis, ex quibus iſte caſus poſſet comprehendi. Nam dicitur ibi: quod reſeruantur inter cætera quæcunque beneficia, quę familiares cardinalium obtinent, & in poſterum obtinebunt,& in quibus, ſeu ad quæ eis ius competit, &c. Iſta verba in quibus, ſeu ad quæ comprehendunt illum caſum : quia negari nō poteſt. q electꝰ habeat ius ad rē, vel in re,& data iſta reſeruatione, ſubintrat prouiſio papa, & per conſequens requiritur cōſenſus cardinal. Et ꝓ iſta expoſitione verborū regulæ faciūt ea quæ ſcribit Bartol. Belenzinus quondā auditor Rotæ, in trac. de chari. ſub q. 120. cū ſeq. Niſi defendēdo ſecundā opinionē, dicamus q regula iſta quæ eſt poſterior noluit dare iſtam pręrogatiuā cardinalibus de præſtando conſenſum, niſi in beneficis, in quibus ius cōpetierit familiari, & ſic in quibus habent ius in re, nō ad rem. Itaq; per iſtam regulā videtur reſtrictū illud priuilegium. Stant igitur iſta ſimul, q papa cōferat beneficium vacans per obitū familiaris cardinalis,& q cardina

lis non præſter conſenſum,vt eſt in illis in quib.familiari bus competit ius ad rem,quę ſunt reſeruata per dictā regulam tertiam,tamen non per iſtam,quod nota.

Qui autē ſint modi ꝑ quos acquiri poſsit ius ad rē,vel in re,dixi latius ſup.in reg.de nō tollēdo ius quęſitū q.j.

QVAESTIO XXV.

Coadiutoria ſucceſſio.

QVAERO,nunquid regula habeat locum in coadiutoria cum futura ſucceſsione, quàm quis habet ab beneficium quod poſſidet familiaris. Nunquid in ea debet fieri mentio nominis & tituli cardi.&c?

SOLVTIO, Reuerendiſsim⁹ bonæ memoriæ d. Domini. card.Iacobati⁹,olim auditor Rotę primarius, in quibuſdā apoſtillis per eum ſcriptis ſuper reg. iſta dicit hoc dubium tempore ſuo fuiſſe poſitum in Rota,& tunc dictum fuiſſe per Dominos,q̃ reg. nō haberet locum, licet ſuper hoc dubitaſſet,& nihil aliud ſuper hoc dicit, Tamen ſi verba regulæ ibi, vel ad quæ ius cōpetit,&c. conſiderentur, iſte caſus includetur ſua regula , quia tali caſu obtinens coadiutorium, vel regreſſum non tenetur mortuo familiari in ſuis literis ſeruare iſtam regulam, ex eo,quia viuente familiari fuit facta prouiſio de vtriuſque voluntate, & papę prouiſione. Vnde in tali caſu regula non habet locum. Et ita procedit deciſio Rotæ.

QVAESTIO XXVI.

Conſenſus tacitus.

QVAERO,nūquid cōſenſus,de quo hic fit mētio,debeat de expreſſe intelligi, an vero ſufficiat tacitus?

SOLVTIO Iſte caſus poteſt decidi in deciſ.Rotæ.15.ti.de offi. deleg.in no.& ex his quæ dixi ſuperi⁹.q. 11.vbi videndū eſt.Ex quibus concludendū eſt q̃ debeat de conſenſu expreſſo intelligi.Ratio eſt,quia de illo debet per ſcripturam cardinalis fieri fides in Cancellaria, quando literæ expediūtur,vt dicam in q.28. infra eod.de tacito verò illa fides fieri non poteſt.pro qua opinione faciūt quæ ſcribit Abb. in c.cura de iure patr. & cardi.in c.nobis.in 5.notabili,poſt Ioan. Andr.de iur.patro.

QVAESTIO XXVII.

Cardi.renunciant honori.

QVAERO,an cardinalis poſsit huic honori,q̃ nomē eius in literis non exprimatur,nec eius cōſenſus requiratur,renuntiare?

SOLVTIO. Egidius deciſ. 632.colum.fin.videtur tenere q̃ non,cum hęc ſit introducta in fauorem omnium cardinalis,arg.c.ſi diligenti,de foro compet. & hoc manifeſtè

probatur

probatur ex proœmio regule antiquæ Gregorij, quã ibi in principio deciſionis refert Egidius. Cuius initium erat vt honori cardinaliũ deferatur, &c. quæ verba cõcernũt collegium omniũ cardinalium. ergo illi honori per particulares renuntiari non poteſt, vt in dicto.c.ſi diligenti. facit quod dicit notabiliter Innocen. in c. accedentibus. de priuileg. quod priuilegio honorabili eccleſiæ non poſſent omnes de eccleſia renuntiare, ſequitur Abb. in c. pro illorum. de præben. & in ca. cum acceſſiſſent. de conſtit. & ibi moder. ita neque cardinales poſſent hoc inducere.

QVAESTIO XXVIII.

QVAERO, an cõſenſus card. poſsit interuenire põſt? *Conſenſus Card.* SOLVTIO. Colligitur ex his quę Iaſ. ponit poſt alios in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſũ. de acquirend. hæred. & latius Brunus in tract. formę. in tit. de implemẽto & obſeruantia formæ. col. 22. vbi diſtinguitur, an actus ſit nullus, & tunc conſenſus ex interuallo non validat, an verò ſit in ſuſpenſo, & tunc validat. Ex quorũ dictis ſuper iſto pũcto magna poſſet diſputatio componi. Nam plura etiã pro & contra in ſimili quæſtione ſcribit Roch⁹ Curti⁹ in tract. iur. patron. in verſi. pro eo, ꝙ de diœceſani cõſenſu, & in c. 4. quæſt.

Sed omnib. dimiſsis quo ad præſentem. q. concludo ſic, quòd conſenſus cardinalis non requiritur de ſtylo curiæ tempore datæ, & ſic à principio: ſed ſufficit, quòd tẽpore expeditionis literarum interueniat. Nam de cõſenſu cardinalis nõ debet in literis ſicut in nomine & titul. ex quorum expreſſione familiaritas colligitur, fieri mentio. Sed ſufficit, quòd de dicto cõſenſu cardinalis per eius ſcripturam fiat in Cancellaria fides, & ita hodie practicatur. Et iſta practica hodierna ponitur in illo approbato libro prouinciali eccleſiarum (quem Moderni practicam Cãcellariæ vocant) in rubrica de vacantibus reſeruatis. verſi. item quando confertur beneficium. fol. 83.

QVAESTIO XXVIIII.

Cardinal. præſtans cõſenſum &c.

QVAERO, quid ſi antequã cardinalis præſtet cõſenſum, ſecundus impetrat cum conſenſu cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetrationẽ conſenſum, nunquid prima, an ſecunda impetratio valeat?

SOLVTIO. Gloſſator hic, col. fin. verſi. ſed vidi dubitari. ponit. q. in terminis, ſed in effectu neſcit quid dicat. Et

ideo

ideo dico ſic,quia ex quo conſenſus cardinalis non requiritur tempore impetrationis, ſed ſufficit,ꝙ de eo tempore expeditionis literarum fiat in cancellaria fides,vt dictũ eſt in proxima ſuperiori.q.primus impetrans nũquam eſt in mora, niſi quando bullas ſuas voluerit expedire, tunc enim ſufficit,ꝙ fiat de cõſenſu fides. Nec tex.in ca.ſi pro te,hic allegatus per Gloſſatorem facit ad propoſitũ,quia ille tex.loquitur in gratia conditionali, & caſus noſter loquitur in gratia pura. Nã licet impetrans debeat habere conſenſum cardinalis,propter hoc à principio gratia non eſt nulla,neque eſt conditionalis:ſed eſt pura,licet reſolubilis in euentum, ꝙ impetrans non habeat conſenſum,& tunc non in iudicio contendatur,& opponatur de iſta regula.Magna igitur eſt differentia,an impetratio à principio ſit conditionalis,vel pura,licet ex euentu reſolubilis, vt notabiliter declarando tex.in d.c.ſi pro te. diſtinguit Oldr.in cõſi.285.incip.allegationes.col.fi.de quo tex.latè diſputat Iaſ.in rep.l.ſi is qui pro emptore.nume.338. cum ſeq.ff.de vſuca.

Impetratio an à principio ſit conditionalis, &c.

QVAESTIO XXX.

Card. conſentiens pr[illegible], &c.

QVAERO quid ſi cardinalis prouiſioni factæ per papam nunquam voluit conſentire,quid agendum impetranti?

SOLVTIO.Colligitur ex his quæ dicit Abb.in conſ.65. incip.quidam Raynerius,volu.2.in 3.dubio.& in ca.nullus,de iur.patro.vbi concludit,quod tali caſu recurrendũ ſit ad ſuperiorem, qui conſenſum præſtabit,vel actum ſine conſenſu expedire mandet,pro quo plura ibi Moder. in apoſtillis,quæ tanquam notoria omittam.

REGVLA DE ANNALI POSSESSORE

ITEM idem dominus noſter,vt improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit,ſtatuit & ordinauit,quòd quicunque beneficium eccleſiaſticum,tunc per annum immediatè præcedentem,pacificè poceſſum,& quod certo modo vacare prætendit deinceps impetrauerit: Nomen,gradum & nobilitatem poſſeſſoris eiuſdem, & quot annis illud ipſe poſſedit, & ſpecificam & determinatam, ex qua clarè conſtare poterit, quod nullum ipſi poſſeſſori in dicto beneficio ius competat,cauſam in huiuſmodi impetratione exprimere, & infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere,cauſamque extunc deſuper infra annum,

vſque

vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè proſequi debeat & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde ſecuta, nullius exiſtat firmitatis. Et idem impetrans de damnis & intereſſe poſſeſſorem prædictum, propterea contingentibus, ei ſatiſfacere. Et ſi poſſeſſorem ipſum friuolè ac indebitè moleſtaſſe repertus extiterit, quinquaginta florenos auri perſoluere Cameræ Apoſtolicæ ſit aſtrictus. Nec alius quàm præmiſſa vacationis modus, etiam per literas, ſi neutri, aut ſubrogationis, vel aliàs ſibi quo ad hac, vt huiuſmodi beneficium ea vice conſequi vel obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur, illúdque nullatenus in antea litigioſum propterea cenſeatur.

DIVISO REGVLÆ.

REGVLA iſta de annali poſſeſſore, communi diuiſione in duas partes principales diuidi ſolet. Nam prima pars regulæ reprimit motus nõ ſeruantis formam regulæ, quos tribus pœnis caſtigat: & ſic iſta prima pars requirit, quòd cũcta ritè procedant. Secũda verò pars, quæ incipit ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum &c. obſeruationẽ formæ non concernit, ſed reſtitutionem impetrationis, & ſic iuſtitiam, quàm ſi poſſeſſor repertus fuerit non habere, tribus aliis & diuerſis pœnis caſtigatur. quæ qualiter procedant & intelligantur, dicam inferius in vltimis quæſtionib. Sed propter ordinem procedendi ſecundũ verba regulæ, cauſa clarioris intellectus, ego regulam iſtam in quatuor partes principales diſtribuendam duxi. Prima pars, modum & formam impetrationis concernit Secũda tempus præfinit infra quod poſſeſſor ad iudiciũ trahi debet. Tertia, cauſam proſequi vſque ad ſententiam præcipit. Quarta, pœnas non ſeruantibus regulã apponit. Secunda, ibi, & infrà ſex menſes. &c. Tertia ibi, cauſámque: &c. Quarta ibi, alioquin, &c. Rurſus prima pars in quatuor alias particulas ſubdiuidi poſſet, prout quatuor diuerſa requirit. In prima enim ibi, vt improbi, cauſa finalis iſtius conſtitutionis ponitur. In ſecunda ibi, voluit, ſtatuit, &c. qualitas poſſeſſionis, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quot anni, &c. circa expreſſionẽ annorum ipſius poſſeſſoris verſatur Quarta, formam impetrationibus docet ibi, Et ſpecificam, &c. Rurſus quarta principalis pars in tot particulas, quot pœnas varias cõtinet, vt ex ſe patet, ſubdiuiditur. Continet enim tres pœnas ab aliis ſuperius poſitis, diuerſas.

Regula in quatuor partes diuiſa.

Sequas

num pacificè poſſeſſum, in ſua impetratione, poſſeſſorem, & illius gradum, nobilitatē, & quot annis poſſederit, cauſámque ſpecificam & determinatam, ex qua clare conſtiterit poſſeſſori nullum ius competere, exprimere, & qui prius beneficia per alios ſic poſſeſſa à ſede apoſtolica impetrauerunt, etſi ſuper hoc literæ apoſtolicæ nōdum emanarunt à die datę præſentium, & qui deinceps ſimiliter impetrabunt, à die impetrationis eiuſdem computando, infra ſex menſes, cum poſſeſſore de iure experiri poſſeſſorem coram iudice cōpetenti citari faciendo teneantur, cauſam extunc continuè proſequendo. Alioquin impetratio, & inde ſecuta, ſint nulla. Ac impetrans de damnis & intereſſe ſatisfaciat poſſeſſori. Quanquam ſi per euentū litis compertum fuerit, impetrantem friuole, iniuſte, & indebite poſſeſſorem moleſtaſſe, idem impetrans cameræ Apoſtolicæ in quinquaginta florenos auri, nullatenus remittēdos, nihilominus condēnatus & obligatus, & ad beneficia huiuſmodi obtinēda inhabilis exiſtat. Nec beneficium aliquod cenſeatur litigioſum, vel ex lite affectum, ſi actor infra annum à die datæ commiſſionis deſuper ſignatæ cōputandū, omnia iura ſua nō produxerit. Nec omnes termini in cauſa ſeruati fuerint, ipſóque beneficio p ceſſum vel deceſſum extra Romanam curiam vacante, ille, ad quē aliàs diſpoſitio ſpectabit, de illo libere diſponere, ſeu apoſtolicus expectās illud acceptare poſſit, lite pēdente huiuſmodi non obſtante. Hæc Eugenius, Reliquū eſt (quod ad regulā iſtam pertinere videbatur) prærogatiuam deſcribere, & effectū primi numeri, quē veteres monadem, alij vnitatem appellauere. Verum cum de illius dignitate & effectu diffuſe ſatis differāt Iodocus Clitoueus in eo libro quem de myſtica numerorū ratione ſcripſit, & Gregorius Venetus in Harmonia mūdi. c. 8. quinti tomi. & magiſter Bernadus de Buſtis in ſecunda parte Roſarij, ſermo. 34. in re friuola tempus conterere nō curaui.

annū quo primū experiundi poteſtas fuerit agere permittit prætor. Cauſa autem huius interdicti proponendi hæc eſt quòd ſeparata debet eſſe poſſeſſio à proprietate. & hoc interdictum de ſoli poſſeſſore ſcriptum eſt, vt quem potiorem prætor in ſoli poſſeſſione habet, tueatur, ſi nec vi, nec clā nec precariò poſſidet. l. ff. vti poſſid. IOAN. MILL.

QVAESTIO I.

QVAERO, circa primam partem iſtius regulæ, an verba iſta regulæ, vt improbi, &c. inducant cauſam finalem iſtius diſpoſitionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum quod ſic, quia quæ dicūtur in prooemio, cauſam finalem inducunt, iuxta vulg. tex. l. fi. ff. de hæred. inſtit. vt tradit Rom. in conſil. 180. in antepenult. colum. & Alexand. conſil. 42. colum. 5. lib. 1. & cōſilio.

ſilio 55.in princ.eod.lib. cum concord. vt ſcribit Iaſ.in l. ſi pacto quo pœnam. circa fin. C.de pact. Et ante ipſum Alex.conſi.7.in.2.colum.lib.2. & reaſſumit And.Sicul.in conſi.10.colum.penult.in.1.volu . Nam adeo potens eſt ratio proœmij,quòd ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio ab ipſa ratione proœmiali regulatur, vt dicit Iaſ.in l.qui quadringenta.colum.2.ff.ad Trebel. Iuſtificatur iſta opinio ex natura & vi dictæ dictionis,vt,hic in principio proœmij poſitæ . Nam illa dictio,vt, propriè cauſam finalem inducit, vt dicit gloſ.prima, per illum textum, in clem.2. de æta & quali.Facit tex.in c.vt animarum, & ibi dixi,de conſt.lib.6.& ideo dixit Bald.in l.cum aliis.C. de ſecund. nup.quòd iſta dictio, vt,denotat veritatem.Et ita iſtam regulam in iſtis verbis proœmij,videlicet ꝙ cauſam finalem denotarent, quidam antiqui aduocati tempore Calixti, in cauſa magni momenti tunc pendente ponderarunt. & idem etiam domini mei moder.Auditores in cauſa Teruiſina feudi, pendente coram R.D.Raynaldo Petrutio,de menſe Nouembri M.D.XXXV. conſiderarunt eandem dictionem poſitam in proęmio priuilegij,de quo tunc diſputabatur. & tenuerunt quòd ex quo in principio dicti priuilegij Alexandri papæ ſexti,in dicta cauſa producti,ſcripta erant iſta verba,videlicet,Vt nuptui filias tradere poſſis, &c.voluerunt domini illa priuilegij verba cauſam finalem inducere,ponderando dictionem,vt, quæ hoc importat,vt notat Card.Alexan.in c.cum ceſſante,in primo notab.per illum textum,de appell . & propterea ceſſante cauſa illius priuilegij, priuilegium extingui iudicatũ fuit. Quorum opinio ſuaderi poteſt, ex eo, quia in regula iſta alia ratio reddi non poteſt,quàm illa proęmij, videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. Ergo habetur pro finali,iuxta tradita per Moder. Papien. in l.quanuis.C.de fideicom.poſt Bal.in l. quod verò.ff.de leg.cum ſexcentis cõcord.cumulatis per Moder.in tract. de ſtatut.exclud.fęm.art.3.Itaque per iſtam rationem dicemus,ꝙ licet in regula Eugenij, dicta verba proęmij nõ eſſent,nihilominus illa ratio pro expreſſa habetur,ex quo alia reddi non poteſt.Et per hoc reſpõdetur ad dicta Bal. in conſi.449.incip.ius naturale.in.2. colum.lib.3.& in l. 1.in princ.C.de Iuſtin.cod.confir. quia dicta ſua non procedunt,vbi à principio in conſtitutione conſiderari non potuit, niſi vnica tantum ratio,vt hic.

Proœmij ratio, ꝙ ſit potens.

conſenſum præſtare: vt dixi. Videtur quod non, per regulam 3. ſuprà eod. Sed ſi bene cõſideretur, illa regula non aperit quando primus cardinalis fuiſſet mortuus, ſed loquitur indiſtinctè, & ideo debet declarari per iſtam regulam poſteriorem, quæ clare loquitur quando familiaritas primi cardinalis non fuerat diſſoluta per obitum cardinalis, arg. l. ſed & poſteriores. ff. de legib. Et ideo non abs re Gloſſator hic ſe inuoluit, & allegat pro parte affirmatiua tex. in c. 1. §. fin. ne ſe. vac. lib. 6. & tex. regulę hic in verbo, habebunt. Poſtea in contrarium allegat d. § fin. & ſubdit ſe credere in curia primam opinionem practicari propter Cardin. viuentes, qui per fas & nefas volunt habere prę rogatiuas. Hæc Gloſſator.

Sed aduertendum eſt diligenter, q̃ Gloſſator hic grauiter decipitur circa deciſionem iſtius quæſtio. Nam omiſſo tex. allegato per eum in d. c. 1. ne ſe. vac. lib. 6. qui non facit ad propoſitum, ex quo loquitur in requirẽdo conſilio, de quo hic non loquimur, ſed de requirẽdo conſenſu. Inter quæ eſt magna differentia, prout dicit gloſſ. ordinaria in verb. conſenſus, in c. ſi pro te, de reſcrip. lib. 6. Eſt conſiderãdum q̃ etiam ſi præſupponimus illum tex. in conſenſu habere locum, nihilominus illud procedit in materia in qua eſt expeditum conſenſum requiri. Sed in caſu iſtius quæſt. illud eſt de quo dubitamus, ſi debeat ſecundi cardinalis conſenſus requiri. Et proculdubio ſi inſpiciãtur verba iſtius regulæ, debemus concludere quod non, quia regula requirit cõſenſum cardinalis quo ad beneficia, quæ durante familiaritate acquiſiuit. Sed iſte familiaris tempore familiaritatis ſecundi cardinalis nihil acquiſiuit, ſed tempore primi. Ergo regula non procedit hoc caſu, quia cum limitate loquatur circa beneficia acquiſita tempore familiaritatis, limitata cauſa limitatum effectum producere debet, vulg. l. in agris. de acquir. re. do. & illa qualitas acquiſitionis durante familiaritate, debet adeſſe tempore quo præſtatur conſenſus. Cum igitur in caſu iſto non cõcurrant prædicta, cõcludẽdum eſt collationẽ liberam prædictorum beneficiorum pertinere ad papam ſine aliquo conſenſu iſtius ſecundi cardinalis. Imò quando verba regulæ non eſſent clara, ratio iuris hoc ſuadet: q̃a cum regula iſta, vt ſæpe dictũ eſt, ſit exorbitãs à iure cõmuni, impediens collationẽ liberam beneficiorum papæ ſibi datam à iure, vt in c. 2. de præbend. lib. 6. debet ſtrictè interpretari.

ri. Cum etiam grauet impetrãtes hoc onere, & ſeruitute exigendi conſenſum, qui ſæpe cum magna difficultate, vel nunquam haberi poteſt: quod etiam tendit in graue præiudicium eccleſiarum, quarum diuturna vacatio eſt periculoſa, iuxta c. ne pro defectu. de elect.

Vacatio eccleſiarũ diuturna periculoſa eſt.

Confirmatur iſta opin. q͞a clarũ eſt huic regulæ locum non eſſe, quãdo beneficia per familiarem poſt familiaritatem acquiſita fuerunt, vt patet in tex. & clarius probatur in d. extrauag. Pauli, de qua in ſuperiorib. quęſtionib. mentio facta fuit. Ergo eod. modo neq; habebit locũ regula in beneficiis acquiſitis ante familiaritatem iſtius ſecundi cardinalis, cum ſit ead. ratio: & tenet expreſſè Gaſpar de Peruſio antiquus doctor, & epiſcopus Frequẽtinus in tractа. reſeruatio. fol. 8. nuper à me typis datum.

Sed qui vellet primã opinionẽ defendere, de facili poſſet, quia pro illa opin. videtur facere in indiuiduo conſiliũ Pet. de Anch. 398. vbi apparet ꝙ Benedictus XIII. acceptauerat vnum abſentem in familiarem, qui ante familiaritatem beneficia acquiſiuerat, accidit quod eo mortuo fuit dubitatũ nunquid eius beneficia fuerint reſeruata, & Pet. de Ancha. videtur ibi ſentire quòd ſic, ex eo, quia papa Benedict. ea tanquam reſeruata liberè contulit: & tamen illa beneficia nõ fuerãt acquiſita durãte familiaritate, ſed ante familiaritatem. Et licet Pet. de Anch. ibi teneat prouiſionẽ nõ valuiſſe, illo reſpectu quia receptio familiaritatis nõ valuit. Tamẽ à contrario ſenſu videtur ſentire, ꝙ ſi receptio tenuiſſet, prouiſio valeret, pro qua opin. videtur eſſe tex. in d. reg. 4. ſuprà eod. ſi recte inſpiciatur. Vbi reſeruantur beneficia, quæ familiares cõtinui cõmenſales obtinẽt, & in poſterũ obtinebunt, &c. Pondera verbũ obtinent, ꝙ denotat beneficia iam eſſe obtenta tempore quo reſeruãtur. Nam eſt verbum præſentis & præteriti. Itaq; illa regula non dicit quæ obtinuerint durante familiaritate, ſed quæ iam obtinẽt. Et ita reperio iſtam opinionem tenere per verba illius regulæ. 3. quẽdam doctum & practicum modernum Sabinen. in tracta. reſerua. in. 22. effectu. in verſi. ex eodem facto. cuius opuſculũ ſub pulueribus & vmbris deliteſcens præteritis diebus imprimẽdum tradidi. Tamen qui vellet aliam opinionem tueri, ad conſiliũ Pet. de Anch. & ad dictã regulam poſſet reſpondere, videlicet negãdo Petrum de Anch. ex eo ibi tenuiſſe, collationem illam nõ valere: quia receptio non tenuit, quia

Beneficia familiarium.

hoc nõ aperit Sed potuit ex alio capite moueri, ex eo, q illa beneficia fuerũt ante familiaritatẽ obtenta: vnde cũ clarè non appareat de eius mente, non poteſt in eo fieri fundamẽtum, arg. l. duo ſunt Titij. ff. de teſta. tut. Et ad regulam tertiã poteſt dici, quòd illa verba dubia Obtinẽt, intelligenda ſunt, vt minus præiudicent iuri communi, videlicet, de obtentis durantẽ familiaritate, præſertim cũ iſta regula, vt dictũ eſt, à iure cõmuni exorbitet. Et quia per huiuſmodi reſeruationes & regulas totũ ferè ius canonicum deſtrui videtur, vt dicit Decius in c. 1. in 2. col. de elect. Et ideo in caſu iſto idem de beneficiis acquiſitis ante familiaritatẽ, ſicut de acquiſitis pòſt iudicare debemus, quia, vt dicit Bart. in l. ſingularia. in 4. col. verſi. 3. accidit. ff. ſi cert. pet. de his quæ fiunt ante vel poſt actum idẽ eſt indiciũ, vt in mirabili & notabili caſu tradit Claudius Aquenſis in rubr. ff. ſol. matrimo. in 3. col. verſi. addo, q etiam cũ concor. de quib. per Iaſ. in l. non ſolũ. §. morte, in 4. col. nu. 13. ff. de ope. no. nunc. & in l. ſi mihi bona. §. iuſſu. in 4. col. verſi. in 4. parte. ff. de acquir. hære.

Iudicium de his.

Sed clarum eſt, beneficia acquiſita poſt familiaritatem finitam, ſub iſta regula nõ includi, pari modo nec ea quæ fuerunt acquiſita ante familiaritatem includi debere, cũ in vtriſque eadem ſit ratio. Et iſta òmnia de plano procedunt, niſi in reſeruatione de talib. beneficiis caueretur expreſſe, vel cardinales, prout ſolẽt, hæc per ſua indulta à papa impetrarent. Quibus ceſſantibus, de iure videtur iſta opinio æquior, quamuis vtraque ſe iuſtis rationibus tueatur, ſuper quibus libenter viderẽ, quid Rota teneret.

QVAESTIO. XIX.

QVAERO ponamus beneficia familiaris vnius cardinalis pertinere ad collationem alterius cardinalis, ratione ordinariæ iuriſdictionis, an requiri debeat continuitas?

Senſus. SOLVTIO. Fely. hîc in quibuſdã breuiſſimis & mẽdoſis apoſtillis tenet q non: quia iſte caſus eſt exceptus ab iſta regula, nullam tamen rationẽ allegat. Poteſt tamen iſte caſus terminari per diſpoſitionẽ Hadriani VI. qui ex mente nonnullorum prædeceſſorũ ſuorum iſtam regulã ſic declarauit q quãdo cardinalis ordinarius prouidet de beneficio vacãte per obitũ familiaris alicuius cardinalis, tunc non habet locũ iſta regula. Si tamen beneficium vacet in curia, & papa de illo prouidet, tunc bene in expedi-

tione

tione literarum requiritur conſenſus cardinalis ordinarij, ſi præſens ſit in Rom. cũ aliàs nõ. Ita voluit Hadrian⁹ & ſequuti ſunt alij pontifices Moder. Et ita per iſtam regulã deciſus fuit caſus notab. in Rota de mẽſe Iulio. 153. coram R.P.D. Marcello Epiſcopo Marſicano in vna Cremonen. parochiali ſancti Apollinaris, in qua Reuerendiſſimus cardinalis Simonetta habuerat conſenſum à Reuerendiſſimo Cardina. Rauennaten. ordinario, q̃ poſſet idẽ Cardinalis Simonetta capere primũ beneficiũ vacãs in dicta diœceſi. Accidit, q̃ vacauit dicta parochialis per obitũ cuiuſdã familiaris dicti cardinalis Rauennaten. collatoris ordinarij. Cardinalis Simonetta acceptauit, & obtinuit ſibi prouideri. Fuit illi oppoſitũ, q̃ prouiſio non valebat, ex eo, quia in ea non erat cõſenſus Card. Rauẽnaten. Replicabatur, q̃ ſufficiebat ille primus cõſenſus præſtitus, de capiendo beneficia vacan. Triplicabatur illum conſenſum nõ extendere, nec ſufficere quo ad iſtã regulã, ſed ille cõſenſus ſolũ reſpicit indultũ ipſius Card. collatoris. Nã ex quo nulla expectatiua vel reſeruatio poterat cõcedi in d. diœceſ. Cremonen. ſtante indulto cardinalis ordinarij, ſi quantũ ad indultũ præſtitit conſenſum illi conſenſus nõ ſufficit ad ſatisfaciẽdũ iſti regulæ arg. c. ex tuarũ. de auth. & vſu pal. quia ſunt diuerſa impedimẽta. pro qua opin. faciunt quæ dixi ſuprà. q. 11. Breuiter fuit cõcluſum per illã reg. non impedire cardinalẽ Simonettã beneficiũ acceptare poſſe, neque dari concurſus cũ indulto, quia clarũ eſt q̃ ſi ipſe idem Cardi. Rauennatẽ. ordinarius cõferret beneficiũ ſui familiaris, ſibi non obſtaret regula iſta: ergo nec pari modo, ſi ipſe alteri cõſenſit, obſtabit, cum regula indulto deſeruiat & famuletur. Sed quãdo collatio pertinet ad alium, ne inferatur præiudiciũ, debet iſta regula ſtrictè intelligi, & tali caſu poſſent intelligi verba appoſita in gratia Card. Simonettę, videlicet dũmodo non vacet beneficium per obitũ familiaris alicuius cardinalis viuentis, cuius conſenſus requirendus foret: nam talia verba intelliguntur de alio Cardi. quàm Rauennaten. ordinarij collatoris, cuius conſenſum habebat. arg. eorũ, quæ dixi in regula de nõ tollend. ius quæſi. in fi. primæ quæſt. & hoc modo nõ infertur aliis præiudiciũ iuxta text. in l. fi. §. licentiã. & quæ ibi notant Moder. C. de iure delib. In propoſito igitur iſtius quæſtionis dicendũ eſt, q̃ ne alius ordinarius præiudicetur, tãrũ

Collatio pertinent ad alium, &c.

fiet interpretatio hîc de beneficiis pertinentibus ad diſpoſitionẽ papę, cõtra quẽ faciẽda eſt latior interpretatio, vt ſępe eſt dictum, per rationẽ quã ponit tex. in c. quia circa. de priuileg. Non ſic quando agitur de perſona tertij.

In contrarium tamen facit, quia rationes finales iſtius regulæ quæ fuerunt, vt honori cardinalium deferatur, vt ſpes familiarium bene ſeruientium conſeruetur, & cardinalium onera libentius ſuſtineantur: ac, vt in locũ amici familiaris cõſolationis vice alium ſubrogare poſſit, militãt omnes iſto caſu. Ergo eadẽ debet eſſe iuris diſpoſitio.

Tamen tenenda eſt prima opinio, quam ita in curia ſeruari Moderni, Sabinen. dicunt in tracta. reſeruationum, in 17. effectu. verſicu. textum eſt. Pro qua opinione mouentur iſta ratione, quia magis attendi debet facultas ordinaria illius cardinalis debentis conferre: quàm extraordinaria reſeruatio reſpectu familiaritatis. arg. l. eius militis. ff. de teſta. milit. Quia cauſa naturalis accidentali præfertur. l. 3. ff. de tutel. Faciunt pro iſta opin. quæ dicit Egi. deciſ. 13. circa fina. Et iſta pro hac opi. ſufficiant.

Eſt tamen aduertendum, quòd Iulius, Hadrianus, & Moderni pontifices, vt hoc dubiũ tollerẽt, in regulis ſuis illũ caſum expreſſerunt, vt hodie videmus. Tenendum igitur eſt, quòd quando collatio pertinet ad cardinalem collatorem, non debet requiri conſenſus.

QVAESTIO. XX.

Sede vacante.

QVAERO, quòd ſi ſede vacante, aliquis recipitur in familiarẽ alicuius Card. & antequã eligatur papa, moritur familiaris, nunquid habeat locũ regula?

Reg. Cancellariæ reſeruantes beneficia.

SOLVTIO. Modern. Sabinen. in tract. reſerua. in 17. effectu. verſi. quartum eſt. iſtã quæſtionem in terminis ponunt, & dicunt, regulam iſtã non habere locum: ratio eſt, quia ſede vacante omnes reg. Cancellarię etiam reſeruãtes beneficia familiarium expirant, & reuocatę cenſentur. Remanent igitur illa beneficia ſub diſpoſitione iuris cõmunis. vt videlicet, nouus pontifex liberè de illis diſponere poſſit, tanquam de vacantibus in curia ſine cardinalis conſenſu. Nec extrauag. Pauli hoc caſu obſtat, quia illa beneficia familiarium nõ reſeruat, ſed illa iam reſeruata ante obitum fuiſſe præſupponit. Itaque ſolæ regulæ cancellariæ reſeruationem induxerũt, que vt dixi, per obitũ condentis ipſo facto extinctæ fuerunt. Et iſtã opin. tenet etiã Gloſſator (licet in alio caſu) ſuprà in regula ſecunda

Pr

Pro qua parte plures aduocati vrbis, tempore Leonis, in cauſa monaſterij Seducen; quæ tractabatur in conſiſtorio, conſuluerunt, vt Melchior de Baluaſſinis aduocatus tunc celebris refert in quodã ſuo latiſſimo conſilio. Et meminit Reuerẽdiſſimus dom. Lauren. Cardinalis Sanctorũ Quatuor in libro quodam adnotationum ſuarum, fol. 4.

QVAESTIO XXI.

QVAERO, ponamus quòd vnus familiariris cardinalis eſt canonicus in eccleſia non numerata, & moritur. quid ſit locus regulæ? *Familliaris cardinalis canonicus, &c.*

SOLVTIO. Moderni Sabinen. in tract. reſeruationũ in vltima charta mouent quæſtionem, & non reſoluunt. Tamẽ ex verbis iſtius regulæ poteſt capi reſolutio. Quæ regula iſta loquitur de beneficio vacanti per obitum, tamẽ talis canonicacus in eccleſia nõ numerata, nõ dicitur vacare, ſed deſinere, ſecũdum Pet. de Anch. in c. ſi gratioſæ. in 2. col. verſicu. per hoc. de reſcript lib. 6. Nam in eccleſia nõ numerata canonicatus & præbenda moritur cum canonico, vt dicit Egid. in deciſ. 13. Et ideo diſpoſitio loquens de vacãti nõ habet locũ in tali, vt tradit Lapus alleg. 14. in 7. concluſ. & eſt gloſſ. magna in c. fi. de cõceſſ. præbend. lib. 6. Quam ſequitur Abb. in c. ex parte. in penul. col. verſi. ſed eſt quæſtio de conceſſ. præbend. & in cap. conſtitutus. 2. col. verſi. ſed quæro. de reſcript. Bald. in c. Cumana. col. penul. verſi. clauſula, de elect & alij plures, quos breuitatis cauſa non refero. Hinc infertur, quòd ex quo talis canonicatus per obitũ poſſeſſoris nõ vacat, ꝙ capitulũ nõ erit in mora eligendi. Itaq; nõ deuouetur propter hoc electio canonicorum ad Epiſcopum, vt dicit Imol. in ca. cum eccleſia Vulterana. in princ. de elect. Et ita reperio, quòd eſt adnotatũ in practica Cancel. fol. 84 in 2. col. & ibi alleg. Feder in tract. permut. q. 33. & hoc idẽ expreſſe tenet Pauin. in tract. de offic. & poteſt capituli ſede vacan. in 2. euidentiali. in antepenul. col. verſic. & quòd eccleſia. Tamen, licet iſta ita de iure videantur, nihilominus in iſtis ſolet cardinalis conſenſus requiri. *Canonicatus in eccleſia non numerata, &c.*

QVAESTIO XXII.

QVAERO, dictum eſt ſuperius in alia quæſtione ꝙ abſentis cardinalis conſenſus non eſt requirendus, quid ſi habet indultum, quòd abſens omnibus priuilegiis præſentium, etiam iſtius regulæ gaudeat, Nũquid tali caſu poterit eius vicarius, quando cardinalis abeſt, in *Cardinale hab. s indultum.*

locis remotis præſtare conſenſum?

SOLVTIO Iſta quæſtio poteſt reſolui ex dictis per Archi.in c. reatina. 63.diſtin. vbi dicit, q͂ ſi de conſuetudine ſit, q͂ debeat requiri conſenſus Regis, comitis, vel Archiepiſcopi ante electionem, & illi ſint abſentes, ſufficit quod eorundem vicarius conſenſum pręſtet. Allegat Cõpoſtellanus in capitulo, cum terra, de electi. vbi refert, ſic obtinuiſſe in cauſa Cantuarien. Archiepiſcopi, & canonicorum Roffenſium. Et licet Roma. in ſingulari. 693. incipien. ex longæua. &c. teneat contrarium, cum quo ſimpliciter videtur tranſire Fely. in capitulo, cum omnes. in 4. columna de conſtit. Nihilominus opinio Archidiac. eſt communis, & eam ſequitur Felyn. ſibi contrarius in capitulo. ex parte. in 4. colum. de conſtit. Vbi latè reſpondet ad argumẽta Rom. & idem Fely. tranſit etiam cũ Archid. reprobato Rom. c. in auditis in 9. col. de reſcript. & Iaſ. in l. prouinciali. §. ſi ego. in 4. col. ff. de ope. no. nun. & Dec. in d. c. cum omnes, in 2. lectura col. 3. nu. 11 cum aliis concor. vt nouiſſimi apoſtillatores ſcribunt ad Rom. Et ſecundum iſtam opinionem iterum iudicauit Rota in cauſa Valentina Archidiaco. de Xatiua. coram me 4. Iulij. M.D.XXXXIII. quę omnia reducta ad caſum noſtrum auferunt difficultatem, vt de ſe patet.

Conſenſus regis, comitis, &c.

QVAESITO XXIII.

QVAERO, quid ſi familiaris cardinalis defunctus nõ habeat aliqua beneficia, ſed ius in re vel ad beneficiũ quod de facto alius poſſidebat, nũquid impetrãs huiuſmodi ius, debeat obſeruare contenta in iſta regula?

Impetrãs ius in re.

SOLVTIO. Iſta quæſtio reſoluitur ex verbis vltimis iſtius regulæ, ibi, & in quibus, ipſa familiaritate durãte, ius eis competierit. Et hoc non ſolum habeat locum in iſta regula, ſed in quibuſcunq; aliis reſeruationibus, vt patet ſupra in regula. 3. quæ eũdem modũ loquendi ſeruat. Et ratio eſt, quia beneficium dicitur illius qui ius habet, licet alius de facto poſſideat, vt in c. ſi tibi abſenti. de præbend. lib. 6. Et ob eam cauſam voluit quędam vltima deciſio in antiquis. de reſcript. q͂ beneficiũ dicatur vacare per obitum illius qui ſolam ſupplicationem habet, vt dixi in regula de non tollendo ius quæſitum, & faciũt ad prædicta quæ notabiliter tradit Collecta. & in c. cõſtitut⁹. verſic. ſed quid de quæſt. de conceſſ. præben. & Nicol. Milis, in re. bo, obtine. c, qui notabiliter loquitur.

Beneficiũ dicatur illius &c.

Quæſtio

QVAESTIO XXIIII.

QVAERO, ponamus familiarē cardinalis eligi in Epiſcopum,& ante quam confirmetur, mori in curia, dubitatur, an conſenſus pertineat ad cardinalem iuxta formam iſtius regulæ? *Conſenſus an pertineat ad cardinalem &c.*

SOLVTIO. Videtur dicendum q̄ ſic, per iſta verba poſita in tex. ibi(ius eis cōpetierit) & per ea quæ dicta ſunt in proxima præcedenti.q.

Tamen prediĉtis nō obſtantibus contrariū videtur cōcludendum. ex eo quia ſi electus moriatur, beneficiū nō dicitur vacare in curia,& per conſequens Epiſcopatus nō erit reſeruatus, & papa, vt de tali, non poterit conferre. vt tenet deciſ penul. in nouis. quæ eſt nu.492.& hoc idem tenet Philip. Fran. in c. quàm ſi.§.1. in prin. de elec. lib. 6. Et ratio prediĉtorum eſt, quia per mortem electi vacatio de nouo inducitur, ſed illa vacatio durat, propter quam ille fuerat electus, vt tradit Collect. in c. eccleſia. in 2. col. verſi. ſed nūquid ſi celebrata, de ſortileg. & in c. cū in cunctis. verſi. ſed quid electio. Cum igitur reg. iſta loquitur de vacāti, verba regulæ verificari non poſſunt in tali vacatione,& per cōſequens nec eius diſpoſitio habebit locum. *Vacatio de nouo per mortē elecli.*

Tenendo tamen primam opinionem, poteſt ad hoc reſponderi illud idem, quod dictum fuit de commenda ſuperius in 6.q. Pro iſta opinione vlterius facit, quia regula tertia ſupra eodem vtitur pinguioribus verbis, ex quibus iſte caſus poſſet comprehendi. Nam dicitur ibi: quod reſeruantur inter cætera quæcunque beneficia, quę familiares cardinalium obtinent, & in poſterum obtinebunt,& in quibus, ſeu ad quæ eis ius competit, &c. Iſta verba in quibus, ſeu ad quæ comprehendunt illum caſum: quia negari nō poteſt. q̄ elect' habeat ius ad rē, vel in re,& data iſta reſeruatione, ſubintrat prouiſio papa, & per conſequens requiritur cōſenſus cardinal. Et ꝓ iſta expoſitione verborū regulæ faciūt ea quæ ſcribit Bartol. Belenzinus quondā auditor Rotæ, in trac. de chari. ſub q. 120. cū ſeq. Niſi defendēdo ſecundā opinionē, dicamus q̄ regula iſta quæ eſt poſterior noluit dare iſtam prærogatiuā cardinalibus de præſtando conſenſum, niſi in beneficiis, in quibus ius cōpetierit familiari, & ſic in quibus habent ius in re, nō ad rem. Itaq; per iſtam regulā videtur reſtrictū illud priuilegium. Stant igitur iſta ſimul, q̄ papa cōferat beneficium vacans per obitū familiaris cardinalis,& q̄ cardina

lis non præſter conſenſum, vt eſt in illis in quib. familiari bus competit ius ad rem, quę ſunt reſeruata per dictā regulam tertiam, tamen non per iſtam, quod nota.

Qui autē ſint modi ꝑ quos acquiri poſsit ius ad rē, vel in re, dixi latius ſup. in reg. de nō tollēdo ius quęſitū q. j.

QVAESTIO XXV.

Coadiutoria ſucceſſio.

QVAERO, nunquid regula habeat locum in coadiutoria cum futura ſucceſsione, quàm quis habet ab beneficium quod poſſidet familiaris. Nunquid in ea debet fieri mentio nominis & tituli cardi. &c?

SOLVTIO, Reuerendiſsim⁹ bonæ memoriæ d. Domini. card. Iacobati⁹, olim auditor Rotę primarius, in quibuſdā apoſtillis per eum ſcriptis ſuper reg. iſta dicit hoc dubium tempore ſuo fuiſſe poſitum in Rota, & tunc dictum fuiſſe per Dominos, q reg. nō haberet locum, licet ſuper hoc dubitaſſet, & nihil aliud ſuper hoc dicit, Tamen ſi verba regulæ ibi, vel ad quæ ius cōpetit, &c. conſiderentur, iſte caſus includetur ſua regula, quia tali caſu obtinens coadiutorium, vel regreſſum non tenetur mortuo familiari in ſuis literis ſeruare iſtam regulam, ex eo, quia viuente familiari fuit facta prouiſio de vtriuſque voluntate, & papę prouiſione. Vnde in tali caſu regula non habet locum. Et ita procedit deciſio Rotæ.

QVAESTIO XXVI.

Conſenſus tacitus.

QVAERO, nūquid cōſenſus, de quo hic fit mētio, debeat de expreſſe intelligi, an vero ſufficiat tacitus?

SOLVTIO Iſte caſus poteſt decidi in deciſ. Rotæ. 15. ti. de offi. deleg. in no. & ex his quæ dixi ſuperi⁹. q. 11. vbi videndū eſt. Ex quibus concludendū eſt q debeat de conſenſu expreſſo intelligi. Ratio eſt, quia de illo debet per ſcripturam cardinalis fieri fides in Cancellaria, quando literæ expediūtur, vt dicam in q. 28. infra eod. de tacito verò illa fides fieri non poteſt. pro qua opinione faciūt quæ ſcribit Abb. in c. cura de iure patr. & cardi. in c. nobis. in 5. notabili, poſt Ioan. Andr. de iur. patro.

QVAESTIO XXVII.

Cardi. renunciare honori.

QVAERO, an cardinalis poſsit huic honori, q nomē eius in literis non exprimatur, nec eius cōſenſus requiratur, renuntiare?

SOLVTIO. Egidius deciſ. 631. colum. fin. videtur tenere q non, cum hęc ſit introducta in fauorem omnium cardinaliū. arg. c. ſi diligenti, de foro compet. & hoc manifeſtè

probatur ex procœmio rεgule antiquæ Gregorij, quã ibi in principio deciſionis refert Egidius. Cuius initium erat vt honori cardinaliũ deferatur, &c. quæ verba cõcernũt collegium omniũ cardinalium. ergo illi honori per particulares renuntiari non poteſt, vt in dicto. c. ſi diligenti. facit quod dicit notabiliter Innocen. in c. accedentibus. de priuileg. quod priuilegio honorabili eccleſiæ non poſſent omnes de eccleſia renuntiare, ſequitur Abb. in c. pro illorum. de præben. & in ca. cum acceſſiſſent. de conſtit. & ibi moder. ita neque cardinales poſſent hoc inducere.

QVAESTIO XXVIII.

QVAERO, an cõſenſus card. poſsit interuenire põſt? Conſenſus cardi.
SOLVTIO. Colligitur ex his quę Iaſ. ponit poſt alios in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſũ. de acquirend. hæred. & latius Brunus in tract formę. in tit. de implemẽto & obſeruantia formæ. col. 22. vbi diſtinguitur, an actus ſit nullus, & tunc conſenſus ex interuallo non validat, an verò ſit in ſuſpenſo. & tunc validat. Ex quorũ dictis ſuper iſto pũcto magna poſſet diſputatio componi. Nam plura etiã pro & contra in ſimili quæſtione ſcribit Roch. Curti. in tract. iur. patron. in verſi. pro eo, q. de diœceſani cõſenſu, & in c. 4. quæſt.

Sed omnib. dimiſsis quo ad præſentem. q. concludo ſic, quòd conſenſus cardinalis non requiritur de ſtylo curiæ tempore datæ, & ſic à principio: ſed ſufficit, quòd tẽpore expeditionis literarum interueniat. Nam de cõſenſu cardinalis nõ debet in literis ſicut in nomine & titul. ex quorum expreſſione familiaritas colligitur, fieri mentio. Sed ſufficit, quòd de dicto cõſenſu cardinalis per eius ſcripturam fiat in Cancellaria fides, & ita hodie practicatur. Et iſta practica hodierna ponitur in illo approbato libro prouinciali eccleſiarum (quem Moderni practicam Cãcellariæ vocant) in rubrica de vacantibus reſeruatis. verſi. item quando confertur beneficium. fol. 83.

QVAESTIO XXVIIII. Cardinali præſtans. cõſen. ſum &c.

QVAERO, quid ſi antequã cardinalis præſtet cõſenſum, ſecundus impetrat cum conſenſu cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetrationẽ conſenſum, nunquid prima, an ſecunda impetratio valeat?

SOLVTIO. Gloſſator hic, col. fin. verſi. ſed vidi dubitari. ponit. q. in terminis, ſed in effectu neſcit quid dicat. Et

ideo

ideo dico ſic, quia ex quo conſenſus cardinalis non requiritur tempore impetrationis, ſed ſufficit, ꝙ de eo tempore expeditionis literarum fiat in cancellaria fides, vt dictũ eſt in proxima ſuperiori. q. primus impetrans nũquam eſt in mora, niſi quando bullas ſuas voluerit expedire, tunc enim ſufficit, ꝙ fiat de cõſenſu fides. Nec tex. in ca. ſi pro te, hic allegatus per Gloſſatorem facit ad propoſitũ, quia ille tex. loquitur in gratia conditionali, & caſus noſter loquitur in gratia pura. Nã licet impetrans debeat habere conſenſum cardinalis, propter hoc à principio gratia non eſt nulla, neque eſt conditionalis: ſed eſt pura, licet reſolubilis in euentum, ꝙ impetrans non habeat conſenſum, & tunc non in iudicio contendatur, & opponatur de iſta regula. Magna igitur eſt differentia, an impetratio à principio ſit conditionalis, vel pura, licet ex euentu reſolubilis, vt notabiliter declarando tex. in d. c. ſi pro te. diſtinguit Oldr. in cõſi. 285. incip. allegationes. col. fi. de quo tex. latè diſputat Iaſ. in rep. l. ſi is qui pro emptore. nume. 338. cum ſeq. ff. de vſuca.

Impetratio an à principio ſit conditionalis, &c.

QVAESTIO XXX.

Card. conſentiens pr uno-mu, &c.

QVAERO quid ſi cardinalis prouiſioni factæ per papam nunquam voluit conſentire, quid agendum impetranti?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ dicit Abb. in conſ. 65. incip. quidam Raynerius, volu. 2. in 3. dubio. & in ca. nullus, de iur. patro. vbi concludit, quod tali caſu recurrendũ ſit ad ſuperiorem, qui conſenſum præſtabit, vel actum ſine conſenſu expedire mandet, pro quo plura ibi Moder. in apoſtillis, quæ tanquam notoria omittam.

REGVLA DE ANNALI POSSESSORE

ITEM idem dominus noſter, vt improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, ſtatuit & ordinauit, quòd quicunque beneficium eccleſiaſticum, tunc per annum immediatè præcedentem, pacificè poceſſum, & quod certo modo vexare prætendit deinceps impetrauerit: Nomen, gradum & nobilitatem poſſeſſoris eiuſdem, & quot annis illud ipſe poſſedit, & ſpecificam & determinatam, ex qua clarè conſtare poterit, quod nullum ipſi poſſeſſori in dicto beneficio ius competat, cauſam in huiuſmodi impetratione exprimere, & infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere, cauſamque extunc deſuper infra annum,

vſque

vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè proſequi debeat & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde ſecuta, nullius exiſtat firmitatis. Et idem impetrans de damnis & intereſſe poſſeſſorem prædictum, propterea contingentibus, ei ſatiſfacere. Et ſi poſſeſſorem ipſum friuolè ac indebitè moleſtaſſe repertus extiterit, quinquaginta florenos auri perſoluere Cameræ Apoſtolicæ ſit aſtrictus. Nec alius quàm præmiſſæ vacationis modus, etiam per literas, ſi neutri, aut ſubrogationis, vel aliàs ſibi quo ad hæc, vt huiuſmodi beneficium ea vice conſequi vel obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur, illúdque nullatenus in antea litigioſum propterea cenſeatur.

DIVISO REGVLÆ.

REGVLA iſta de annali poſſeſſore, communi diuiſione in duas partes principales diuidi ſolet. Nam prima pars regulæ reprimit motus nõ ſeruantis formam regulæ, quos tribus pœnis caſtigat: & ſic iſta prima pars requirit, quòd cũcta ritè procedant. Secũda verò pars, quæ incipit ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum &c. obſeruationẽ formæ non concernit, ſed reſtitutionem impetrationis, & ſic iuſtitiam, quam ſi poſſeſſor repertus fuerit non habere, tribus aliis & diuerſis pœnis caſtigatur. quæ qualiter procedant & intelligantur, dicam inferius in vltimis quæſtionib. Sed propter ordinem procedendi ſecundũ verba regulæ, cauſa clarioris intellectus, ego regulam iſtam in quatuor partes principales diſtribuendam duxi. Prima pars, modum & formam impetrationis concernit. Secũda, tempus præfinit infra quod poſſeſſor ad iudiciũ trahi debet. Tertia, cauſam proſequi vſque ad ſententiam præcipit. Quarta, pœnas non ſeruantibus regulã apponit. Secunda, ibi, & infrà ſex menſes. &c. Tertia ibi, cauſámque: &c. Quarta ibi, alioquin, &c. Rurſus prima pars in quatuor alias particulas ſubdiuidi poſſet, prout quatuor diuerſa requirit. In prima enim ibi, vt improbi, cauſa finalis iſtius conſtitutionis ponitur. In ſecunda ibi, voluit, ſtatuit, &c. qualitas poſſeſſionis, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quot anni, &c. circa expreſſionẽ annorum ipſius poſſeſſoris verſatur. Quarta, formam impetrationibus docet ibi, Et ſpecificam, &c. Rurſus quarta principalis pars in tot particulas, quot pœnas varias cõtinet, vt ex ſe patet, ſubdiuiditur. Continet enim tres pœnas ab aliis ſuperius poſitis, diuerſas.

Regula in quatuor partes diuiſa.

Sequas

Sequar igitur modum diuiſionis ſecundum ordinem li teræ in diſcutiendis dubiis, vt cuilibet facilè ſit, perſpecto textu, quæſtionem, quam maluerit, inuenire. Sed non abs re erit, antequam rem ipſam aggrediamur, pauca quædam prius de origine annalis pręſcriptionis iſtius regulæ præmittere.

PRÆFATIO ORIGINIS REGVLAE DE ANNALI.

Vnde habuit ortũ regula.

ANNALIS igitur poſſeſſio, quæ virtute iſtius regulæ in beneficialibus maximum iuris effectum inducit, ortum habuit à pluribus iuribus de annali poſſeſſione loquentibus, allegatis per gloſſam in cap. plerunque. de reſcript. & tex. in §. ſi quis, verſicu. fin. ſi de inueſti. int. do. & vaſal. &c. quę diſponunt vaſallum per annum poſsidentẽ, ſciente & non contradicente domino, inueſtitum præſumi debere, adeo quòd ex tali poſſeſſione, ſine titulo contra dominum ſe defẽdere poterit, quem tex. ad hoc alleg. Gemi. in conſil. 14. in fin. colum. concord. tex. in cap. 1. Titius. ſi de feud. defuncti conten. ſit inter do. & agnat. in ca. 1. quo tempore miles, cum aliis iuribus ibi in gloſſ. allegatis. Quæ iura omnia cum in feudo loquantur, quòd beneficium quoddam dicitur gaudium capienti tribuens, vt dicit tex. in cap. 1. §. in primis. quibus cauſ. feu amit. certè potuerunt dare cauſam, vt in ſimilitudinem illorum iuriũ de annali poſſeſſione, in materia feudali loquentium iſta regula conſtitueretur. Nam diſpoſitio loquens de feudis in beneficiis eccleſiaſticis trahitur. & procedit, vt latè probat Decius in conſilio 76. Et latius dicam in regula de triennali quæſtio. 4. & ex diffinitione beneficij eccleſiaſtici manifeſte apparet: quæ quidem diffinitio, eadem eſt cum illa feudali, vt ſcribit Abb. in cap. 1. in penult. not. de commod. & in cap. ad audientiam. in vltimo notabili. de præſcrip. & ſequuntur omnes poſt eũdem Abb. in rub. de reſcrip. Et non ſolum in materia feudali ſed etiam in pluribus locis iuris, annale tempus, plurimum iuris fomentũ habet. vt patet in cap. plerunque, de reſcrip. & in §. ſi quis autem non implens. in authent. de hæred. & falc. & in ca. ſi ſeruus. el. 2. 54. diſt. & in cap. rurſus, cum ſeq. 11. q. 3. cũ aliis cõcor. quę pro annali pręſcriptione Dinus & Moder. in ſuis tract. præſcriptionum tradiderunt. Hinc eſt quòd mancipia dicuntur vetera, quæ poſt annũ ſeruiunt: noua verò

Diſpoſitio de feudis.

Tempus annale.

verò quæ infra annum l.fi. §.quotiens ff.de public.Imol. in cap.fin.col.penult.de feud. Sicut etiā nuptiæ nouæ appellantur quæ infra annum celebrantur,vt dicit Archid. in c.1.35.quæſt.7.Et licet de iure cōmuni paſſim, prout etiā in iſta regula,annalis poſſeſſio fauorabilis poſſeſſoribus ſit,Imperator tamen in l.1. C.de annal.except.vt odioſam,& difficultatibus plenam ſuſtulit,eam tātum quo ad res Italicas intactam dimittens. Sed ille caſus ad propoſitū noſtræ poſſeſſionis non pertinet,cum iſta non ſit proprie præſcriptio ſed potius quædam exceptio . magis igitur conueniunt hic iura illa,quæ in materia feudorum ſuperius allegata ſunt. Ex quorū ratione.vt creditur, Eugenius quartus,primus iſtius regulæ author,hanc regulā cōdidit.illa tamen in multis diſcordat ab iſta moderna, & eſt magis copioſa in verbis:& propterea maiorem lucē & æquitatis argumentū præſtat iſti modernæ regulæ,vt in progreſſu operis apparebit. Cuius quidem Eugenianæ regulæ.verba hic deſcribere volui, ne quid antiquitatis penitus ignoretur,quę adnotabūtur,cum res ipſa poſtulabit. Vnum vero ſciendū eſt, quod licet prædeceſſores Eugenij in ſpecie regulam annalem non ædiderint,Benedictus tamē decimuſtertius viſus fuit in quadā regula ſua aliquid ad iſtam regulam pertinens tetigiſſe. Nam in vna regula voluit,quod ſi quis beneficiū ſpecialiter reſeruatū impetrat,& illud per annum detētum fuerit† impetratio huiuſmodi,niſi in eadē detentione & tempore huiuſmodi mentio fiat,viribus non ſubſiſteret. Hoc autem cū verbis iſtius regulæ in principio concordat. Et licet Eugeni[9] ſedis[?] ... regulā ædiderit ea forma,qua inferius deſcribitur quæ parū à noſtra moderna qua vtimur,differt. Tamen Nicolaus v.primus omnium iſtam regulam, cum illis eiſdem verbis quibus noſtra moderna ſcripta eſt ædidit. A qua ſucceſſores omnes de verbo ad verbū tranſcripſerunt,excepto,quod loco illorū verborum(cauſámque deſuper infra annum proſequi debeat,&c. hic poſita) ponuntur ibi hęc verba.cauſámque deſuper infra cōuenientia(prout illius iudex habeat arbitrari)tempora.proſequi debeat & teneatur. Illa tamen Eugenij longe plura continet verba. De quibus Benedictus nullam mentionem fecit. Sed vt res ipſa oculis contempletur,verba regulę Eugenij ſubmitto:itē voluit,ſtatuit,& ordinauit, quod quicunque impetrauerit beneficium ab aliquo, per vnū annum

Vt incipiat vetera & noua quæ dicantur.

Annalis poſſeſſio fauorabilis.

Quis regulæ fuerit author

† Hæc eſt annalis exceptio quæ etiā proponitur in interdicto interdicti vti poſſidetis, quod eſt prohibitorium ad retinendam poſſeſſionē nec pluris quam quāti ea res fuerit intra.

annū quo primū experiundi poteſtas fuerit agere permittit prætor. Cauſa autem huius interdicti proponendi ea eſt quòd ſeparata debet eſſe poſſeſſio à proprietate. & hoc interdictum de ſoli poſſeſſore ſcriptum eſt, vt quem poſſeſſorem prætor in ſoli poſſeſſione habet, tueatur, ſi nec vi, nec clā nec precariò poſſidet. l. ff. vti poſſid.

num pacificè poſſeſſum, in ſua impetratione, poſſeſſorem, & illius gradum, nobilitatē, & quot annis poſſederit, cauſámque ſpecificam & determinatam, ex qua clare conſtiterit poſſeſſori nullum ius competere, exprimere, & qui prius beneficia per alios ſic poſſeſſa à ſede apoſtolica impetrauerunt, etſi ſuper hoc literæ apoſtolicæ nōdum emanarunt à die datę præſentium, & qui deinceps ſimiliter impetrabunt, à die impetrationis eiuſdem computando, infra ſex menſes, cum poſſeſſore de iure experiri poſſeſſorem coram iudice cōpetenti citari faciendo teneantur, cauſam extunc continuè proſequendo. Alioquin impetratio, & inde ſecuta, ſint nulla. Ac impetrans de damnis & intereſſe ſatisfaciat poſſeſſori. Quanquam ſi per euentū litis compertum fuerit, impetrantem friuole, iniuſte, & indebite poſſeſſorem moleſtaſſe, idem impetrans cameræ Apoſtolicæ in quinquaginta florenos auri, nullatenus remittēdos, nihilominus condēnatus & obligatus, & ad beneficia huiuſmodi obtinēda inhabilis exiſtat. Nec beneficium aliquod cenſeatur litigioſum, vel ex lite affectum, ſi actor infra annum à die datæ commiſſionis deſuper ſignatæ cōputandū, omnia iura ſua nō produxerit. Nec omnes termini in cauſa ſeruati fuerint, ipſóque beneficio ꝑ ceſſum vel deceſſum extra Romanam curiam vacante, ille, ad quē aliàs diſpoſitio ſpectabit, de illo libere diſponere, ſeu apoſtolicus expectās illud acceptare poſſit, lite pēdente huiuſmodi non obſtante. Hæc Eugenius. Reliquū eſt (quod ad regulā iſtam pertinere videbatur) prerogatiuam deſcribere, & effectū primi numeri, quē veteres monadem, alij vnitatem appellauere. Verum cum de illius dignitate & effectu diffuſe ſatis diſſerāt Iodocus Clitoueus in eo libro quem de myſtica numerorū ratione ſcripſit, & Gregorius Venetus in Harmonia mūdi. c. 8. quinti tomi. & magiſter Bernadus de Buſtis in ſecunda parte Roſarij, ſermo. 34. in re friuola tempus conterere nō curaui.

IOAN. MILL.

QVAESTIO I.

QVAERO, circa primam partem iſtius regulæ, an verba iſta regulæ, vt improbi, &c. inducant cauſam finalem iſtius diſpoſitionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum quod ſic, quia quæ dicūtur in proœmio, cauſam finalem inducunt, iuxta vulg. tex. l. ſi. ff. de hæred. inſtit. vt tradit Rom. in conſil. 180. in antepenult. colum. & Alexand. conſil. 42. colum. 5. lib. 1. & cōſilio.

ſilio 55.in princ.eod.lib. cum concord. vt ſcribit Iaſ.in l. ſi pacto quo pœnam. circa fin. C.de pact. Et ante ipſum Alex.conſi.7.in.2.colum.lib.2. & reaſſumit And.Sicul.in conſi.10.colum.penult.in.1.volu. Nam adeo potens eſt ratio procemij,quòd ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio ab ipſa ratione procemiali regulatur, vt dicit Iaſ.in l.qui quadringenta.colum.2.ff.ad Trebel. Iuſtificatur iſta opinio ex natura & vi dictæ dictionis,vt,hic in principio procemij poſitæ. Nam illa dictio,vt, propriè cauſam finalem inducit, vt dicit gloſ.prima, per illum textum, in clem.2. de æta & quali.Facit tex.in c.vt animarum, & ibi dixi,de conſt.lib.6.& ideo dixit Bald.in l.cum aliis.C. de ſecund. nup.quòd iſta dictio, vt,denotat veritatem.Et ita iſtam regulam in iſtis verbis procemij,videlicet ꝙ cauſam finalem denotarent, quidam antiqui aduocati tempore Calixti, in cauſa magni momenti tunc pendente ponderarunt. & idem etiam domini mei moder.Auditores in cauſa Terui ſina feudi, pendente coram R.D.Raynaldo Petrutio,de menſe Nouembri M.D.XXXV. conſiderarunt eandem dictionem poſitam in proęmio priuilegij,de quo tunc diſputabatur. & tenuerunt quòd ex quo in principio dicti priuilegij Alexandti papæ ſexti,in dicta cauſa producti,ſcripta erant iſta verba,videlicet,Vt nuptui filias tradere poſſis, &c.voluerunt domini illa priuilegij verba cauſam finalem inducere,ponderando dictionem,vt, quæ hoc importat,vt notat Card.Alexan.in c.cum ceſſante,in primo notab.per illum textum,de appell. & propterea ceſſante cauſa illius priuilegij, priuilegium extingui iudicatũ fuit. Quorum opinio ſuaderi poteſt, ex eo, quia in regula iſta alia ratio reddi non poteſt,quàm illa proęmij, videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. Ergo habetur pro finali,iuxta tradita per Moder. Papien. in l.quanuis.C.de fideicom.poſt Bal.in l. quod verò.ff.de leg.cum ſexcentis cõcord.cumulatis per Moder.in tract. de ſtatut.exclud.fęm.art.3.Itaque per iſtam rationem dicemus,ꝙ licet in regula Eugenij, dicta verba proęmij nõ eſſent,nihilominus illa ratio pro expreſſa habetur,ex quo alia reddi non poteſt.Et per hoc reſpõdetur ad dicta Bal. in conſi.449.incip.ius naturale.in.2. colum.lib.3.& in l. 1.in princ.C.de Iuſtin.cod.confir. quia dicta ſua non procedunt,vbi à principio in conſtitutione conſiderari non potuit, niſi vnica tantum ratio,vt hic.

Proœmij ratio,ꝙ ſit potens.

Ex quibus verbis proœmij vnum alium effectum ſingularem inſero, deſeruientem ad quæſtiones inferius diſcutiendas. Quòd vbicũque aliqua conſtitutio, ſiue lex, iſtis vel ſimilibus verbis proœmij vtitur, videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. & ſuper hoc princeps terminum, infra quem illæ lites finiri debeãt, cõſtituat, prout in iſta regula præfigitur, ex hoc apertè colligitur, legem illam vtilitatem publicam concernere, quam eius verba priuatum cõmodum præſeferant. Ita colligitur ex dictis Bal. in l. 1. in. 5. nota. C. de nouo cod. compo. & in l. 1. de fur. & tenet Alexan. in conſi. 190. mature digeſtis. in penul. colum. lib. 2. & conſi. 171. viſis col. 3. verſi. fortificantur prædicta. lib. 7. Nam clari iuris eſt extinctionem litium ad coſeruationem congregationis humanæ pertinere: ſicut è contrario litium introductio criminum occaſionem & reipublicæ detrimenta præbere notum eſt, vt exorditur notab. tex. in clem. dudum. de ſepul. & habetur in l. ſi quis ingenuum. § in ciuilib. ff. de capti. & ſequitur Pet. de Anch. in rep. reg. poſſeſſor. colum. 3. de reg. iu. lib. 6. & pulchrã ſuper hoc cõſtitutionem Martinus. v. in concil. Baſilien. in tit. de cauſis, ædidit. Nihil enim magis reipublicæ conuenit quàm lites dirimere, contentiones ſopire ac diminuere, vt tradit Bar. in l. hęc igitur. C. de nouo cod. fac. quod ex pęna, quæ in iſta regula cameræ Apoſtolicæ applicanda imponitur, manifeſtum redditur.

Lex vtilitatem publicam cõcernens.

Litiũ extinctio ad reipub. cõmodum pertinet.

Sed conſiderandum videtur ſuper hoc, quia licet verum ſit, litium extinctionẽ ad reipub. cõmodum pertinere, iſta tamen regula principaliter in omnib. publicam vtilitatem non continet, ſed aliquãdo priuatum intereſſe concernit. Nam præter pęnas L. florenorum, extinctionis litis, & priuationis gratiæ, quæ reipublicæ vtilitatem reſpiciũt, aliæ pœnę, quæ hic diſponuntur, priuatum cõmodum concernunt, vt ex text. apparet. Itaque ex hoc notari poteſt, ꝙ vna & eadem conſtitutio principaliter cõmodum publicum, & principaliter priuatũ continere poteſt, quod etiam in vlt. quæſt. iſtius regulæ declarabo.

Et ex eiſdem verbis proœmij vnum aliud à cõtrario ſenſu notandum erit, ꝙ argumenti genus de iure validum eſt, vt in vulg. l. 1. ff. de offic. eius. ꝙ vbi motus primus impetrantis in effectu improbus nõ eſt, ſed bono iure ſuffultus, regula iſta non ligetur: quæ, vt apparet, facta videtur, vt temerarij & iniuſti litigantium motus caſtigentur, qua

zI ceſſan

ceſſante ratione, diſpoſitio locum habere non videtur. l. adigere. §. quanuis. ff. de iure patro. & l. generaliter. C. de epiſcop. & cle. Quod ſi verum eſſet, diſpoſitio iſtius regulæ multum reſtringeretur. Tamē dubito an hoc ſubſiſtat, ex eo, quia licet impetrās beneficium poſſeſſoris annalis, non improbo motu, ſed iuſta intentione & probabili credulitate hoc faciat, regula tamen iſtā cōtrarium arguit, & malitiæ præſumptionem inducit, quæ ante dilui nō poteſt, quàm per euentum litis conſtiterit impetrantem ipſum bonam cauſam, & legitimum ius fouere. Interim tamen quòd ius illius exceptione elidi poteſt, in dubio litigator improbus æſtimabitur. Nam ius bonum dici non poteſt, cui exceptio obſtat. vt probat Decius in conſil. 102. in. 1. col. & conſi. 104. col. 2. & ante ipſum And. Sicul. in cap. Ioan. in. 13. col. de teſta. Et hoc in beneficialibus ſine dubio procedit, propter ſignaturam papæ, quæ pendente lite ſemper aliquid noui adfert, propter quod dicimus, dubiū eſſe euentum litis, vt in l. quod debetur. ff. de pecul. Ex effectu igitur metietur impetrantem bonam vel iniquam cauſam, vel ius bonū fouiſſe, iuxta l. ſed an vltro. §. fi. ff. de neg. geſt. Interim verò dum hæc diſcutiuntur, impetrans quantumcūque iuſtus, iſtius regulæ formam ſeruare debet, vt ſingulariter notat Bal. in c. 1. in vlt. not. vt lite pendente. aliàs ex eius omiſſione male de illo præſumeretur quod inductum eſt propter odium, quod ex huiuſmodi impetrationibus de beneficiis poſſeſſorum viuentium factis reſultat: contra quas impetrationes vna alia regula ſpecialis facta fuit ſuprà ordine. 20. contra impetrantes beneficia viuentium poſſeſſorum.

Diſpoſitio, ratione ceſſante, locum habere non videtur.

Impetrās bonā cauſam.

Et cauſa odij & ſiniſtræ præſumptionis contra tales impetrantes in hoc conſiſtit: quia impetrans beneficium annalis poſſeſſoris viuentis, ad hoc tendit, vt ipſum poſſeſſorem annalem iniuſtum reddat, & vt intruſum & improbum occupatorem arguat, & loco deiiciat, ac beneficio priuet, quod impetrans, vacare, & de facto ſine titu. occupari, à poſſeſſore annali in ſua impetratione prætendit. Hoc enim à iure odioſum reputatur. & tāquam in ſe continens quādam ſpeciem illaudabilis & inhumanæ accuſationis à ſacris canonibus reprobatur. Et ideo non immerito huiuſmodi gen⁹ impetrationis, ac motæ litis inuidię cauſa fieri præſumitur, vt dicit text. in cap. ſi omnia. 6. q. 1. vnde non abs re tales impetrantes à lege damnatur, quia

Odium & ſiniſtra ſuſpicio contra impet. benefi. viuentium.

 materiam

materiam ac fomentum criminibus dare videntur, vt dicitur in l. properādum in princip. C. de iudiciis. quod multum reprehenditur in c. ſi quis epiſcopus. 2. quæſt. 7. Non mirum igitur, ſi talis impetrans in dubio iniuſtus præſumi debeat, licet contingere poſſit, illum ſanā habere mentem, & bonum ius proſequi, ac iuſtam litigandi cauſam fouere. Et ob eam cauſam non ſine matura conſideratione inualuit ſtylus hodiernus in Rota, quòd quādo huiuſmodi impetrantes condemnantur, ponuntur cōmuniter in ſententia, hæc verba iniuſte, temerè, & de facto moleſtantes, &c. Et dicta verba ad iſtum etiam effectum ponūtur, ne taliter impetrantes ab expenſis excuſentur, cum aliàs prædictis verbis deficientibus poſſent iuſtā cauſam litigandi prætendere, & ſic ab expenſis excuſari, iuxta ea, quæ dicuntur in l. properandum. §. ſinautem alterutra C. de iudi. quam iuſtā cauſam prætendere non poſſunt data illorum verborum expreſſione. quod quidem ſanctiſſimū Rotæ inſtitutum non ſolum ob prædictam rationē odij, ſed etiam ne lites ex litibus oriantur introductū videtur: facile enim, ſi verba illa in ſententia expreſſa nō eſſent, contingere poſſet, quòd iuſta cauſa litigandi diſcuteretur in iudicio ad effectū excuſationis expenſarum, quæ poſſet omiſſo negotio principali, diſputādo trahi per tres ſententias & ſic lis fieri immortalis, in graue partium præiudicium & diſpendium. Vt igitur occaſio litis procreandę tollatur, Rota apponit prædicta verba, temerè, & de facto, &c. in ſuis ſententiis, ſuper quibus fundetur condemnatio expenſarum, ad quas ſemper ſolet Rota ſuccumbētes condemnare, niſi condemnatus fortè primam ſententiam pro ſe obtineret, quia tali caſu non fit cōdemnatio in expenſis, ſed compenſantur: quia per illam ſententiam videtur quodammodo tolli ſuſpicio calumniæ, quæ ex impetratione reſultabat, vt dicit quædam deciſ. 251. in no. & Peruſ. in cap. quoniam contra, in verb. expenſis. col. 3. de proba. quod eſt verum, niſi illa prima ſententia ex eiſdē actis reuocaretur: tunc enim compenſatio nō fit: ſecus ſi ex nouiter productis reuocetur: quia talis præſumptio calūniæ ceſſat, & tūc apponi nō debent in ſententia illa verba, temerè, & de facto: quia cōſtat per primā ſententiā non temerè litigaſſe quando ex eiſdē actis nō reuocatur. Et iſta omnia magis de ſtylo, quàm de iure, ne occaſione immodicarum expēſarū ingentes ſuſcitentur lites. vt

Expenſarum condemnatio.

aliàs

aliàs factum fuiſſe tempore ſuo,ſuper contentione gallinacei pulli refert Signorell.de Homod.in cõſi.167.incip. In curia Barani.&c.Quod etiam tẽpore meo in vna Calaguritana vſus feretri,nullius momenti, magnis tamen impẽſis ſæpius diſputata accidit.Et in alia Cæſarauguſt. proceſſionis coram D.Io.Clerici,ſeruari videmus.

Redeundo igitur vnde digreſſi ſumus,dum quæritur, nunquid regula propter verba proœmij cõprehendat illum,qui in veritate fouet iuſtam cauſam litigandi: ſi non ſeruat regulam,dicẽdum eſt,quòd ſic.Nam ſi nõ deſiſtit, vel præſumptio contra eum militans nõ tollatur per ſententiam in eius fauorem latam,præſumptio ſemper cõtra eum capietur,quòd calumnioſe egerit,& hoc propter ſtylum,qui ita interpretatur regulam:de iure tamen ſtricto, attentis verbis proœmij,quæ,vt dixi cauſam finalem inducunt,poſſet teneri contrarium.Sed tenendo ſtylũ Rotæ ad motiuum ſuperius factum de ratione proœmiali reſponderi poteſt,videlicet,quòd illud dictum procedit, quando ratio proœmij cuilibet caſui poſito in regula cõueniret:tunc enim bene denotat cauſam finalem,ſecus ſi ratio proœmialis non eſt generalis omni caſui ita dicit Bald.in l.vnica.in princ.ff.de orig.iur,quod dicit eſſe notãdum Andr.Sicul.in proœ.clem.in prin.& ſequitur Iaſ. qui etiam ita limitat.d.l.ſi.in cõſil.1.col. antepen.libr.1. Vel tenendo vtranque opin. poteſt diſtingui, ſecundum quod diſtinguit Socin.in l.demonſtratio falſa,§.quod autem.3.col.ff.de condi.& demon.vt ibi per eum.

Non obſtat dictio,vt,poſita in iſto proœmio, ſuperius põderata:quia illa vario modo exponitur,vt tradit Albericus in dictionario ſuo:& quòd vario modo exponitur eius veritas ignoratur,vt dicit Barto.in l.ambiguo.ff. de reb.dub.Sufficit enim,quòd aliquando dictio, vt,non denotat cauſam finalem,ſed impulſiuam,vt colligitur ex allegatis per Fely.in c.cum Ioan.in 2.colu.de fi.inſtru. Et expreſſe tenet hoc Egid.deciſ.632.Vbi dicit,quòd verba proœmij poſita in regula Gregorij.VI.videlicet,vt honori cardinalium deferatur,non inducunt cauſam finalem, ſed impulſiuam.Et iſta omnia de plano procedunt,loquẽdo in terminis iuris communis.Sed ſi loquimur habito reſpectu ad iſtam regulam,non tranſit ſine dubio proter contrarietatem,quæ reſultat ex verbis regulæ.Nam ſi re ipſa in impetrante ceſſat improbitas, diſpoſitio regulæ

per iam dicta ceſſare debet. Et tamen licet hoc innuatur ex regula, ex eadem tamen apparet contrarium, cum appellet impetrãtem beneficium annalis poſſeſſoris, improbum, lites exquirentem. Vt igitur omnia iſta ex integro reſoluantur, ſubiicio ſequentem quæſtionem.

QVAESTIO II.

Impetrãs beneficiũ a malis poſſeſſ.

QVAERO, nunquid eo ipſo, quòd quis impetrat beneficium annalis poſſeſsoris, & eum ad iudicium trahit, dicatur improbus, vel iniuſtus litigator?

SOLVTIO. Tex. hic videtur innuere quòd ſic, dum lites exquirentẽ appellat improbũ. Et tamẽ lis dicitur per impetrationem & citationem inde factam. §. fi. inſti. de pœn. teme. liti. Et in hoc iſta regula videtur habere cõcurſum iuris diuini, vt patet Prouerb. 16. & 17. ca. vbi huiuſmodi homines lites exquirentes, peruerſi etiã appellantur. Nã, vt inquit diuus Paulus ad Timoht. c. ſeruos Dei nõ oportet litigare. pro quo eſt tex. in c. ſicut 2 q. 7. Et lex ciuilis etiam hoc improbat, dũ dicit: Intereſt noſtra litibus nõ vexari, vt in l. minoribus. 25. annis. ff. de minoribus. refert Corn. conſi. 283. incip. pars dicti. in penult. & fi. col. lib. 4. & ante ipſum Specul. tit. de homic. §. illud autem. Et propter iſtam cauſam prohibitũ eſt, ab interlocutoria ſentẽtia appellari, vt videlicet litibus finis imponatur, ſecundũ Bal. in l. apertiſſimi. in 5. notabili per illum tex. C. de iudi. & de hoc eſt expreſſa regula cãcellariæ ædita inferius nume. 35. quæ hoc diſponit, quæ propter prædictam cauſam vt finis litibus imponatur, illud ſtatuit vt apparet in eius procemio: quæ ratio adeo eſt potens, ꝙ per eam Rota voluit in vna Roma. pecuniaria coram R. D. Ioan. Paulo die 15. Nouemb. 1536. pro Frãciſco Flores cõtra And. de Nouaria, ꝙ illi regulæ de non appellando à mera interlocutoria nõ poſſet per partes renuntiari, ponderando dictã rationem procemij, quæ concernit vtilitatẽ publicã principaliter, iuxta dictum Bart. in l. properãdum. in princ. C. de iudic. Faciũt ea quæ ex hoc infert Bal. in l q. ſe patris. col. fin. C. vnde libe. quem ibi cõmẽdant Alex. & Moder, & in notabili. q. conſuluit Socin. conſil. 4. viſis actis, ad fi. lib. 1. Et adeo litium execratio honeſtã cauſam continet, quod dicit Aug. in quodã ſuo ſermone, nil ita ſimile eſſe actibus dæmonũ, quàm litigare, In qua re multa cumulat Bernard. de Buſtis in 1. parte Roſarij, ſermone 9. Inde euenit, ꝙ litigantes mali appellãtur, ex quo boni viri lite execrantur

Lites exquirentes improbi appellantur.

Appellari ab interlocutoria ſentẽtia prohibitum eſt.

Regula renuntiare.

Interlocutoria mera.

Litiũ execratio.

execrantur,vt dicit Iaſ.in l.filio pater.in 1.notabili.ff.de leg.1.& tradit Corn.in conſil.283.col.penul.lib.4.Vnde merito in l.itē ſi res.in fin.ff.de alie.iud.mu.cau.fa.laudatur verecunda cogitatio eius qui lites execratur.Nec nō ab re dictū fuit,Matthei 5.c.Si quis voluerit tuam tunicā tollere,& iudicio tecū cōtendere,dimitte ei & palliū. Et trāſumptiuè habetur in c.1.14.q.1.& in c.ſuſcepimus.de homicid.& tradit Floria.in l.fin.in fi.ff.fam.hercif.ſatis enim quis lucratur,ſi diſcedat à lite vt dicit Abb.in c.quintauallis de iureiur. Nā melius eſt pati modicū,quā intrare litiū certamina,vt dicit idem Abb.in c.1.de appel.Nā huiuſmodi litigioſos fugiendos eſſe tanquā peſtē,admonet tex.in c.negotiaturē.87.diſtin.Et adeò ſacri canones huiuſmodi homines execrantur,q̃ eorū ordinatio ad ſacros prohibetur,vt in §.ecce.46.diſtinct.Nec litigioſi in teſtes,vel accuſatores admittuntur,vt dicit.And.Sic.in cōſil.32.lib.4.Quinimò timore litis,& in eius execrationē, vt ita loquar ,inductū eſt,quòd Imperator hæres eſſe in teſtamento prohibetur,vt dicit text.in l.penult.ff.de hære.inſti.Hinc eſt,quòd propter euitandas lites,ſæpe non concedenda conceduntur,vt tradit Fely.in c. in noſtra.in 36.corel.in 3.col.de reſcript.Intereſt enim reipublicæ,vt lites expediantur , & de medio auferantur.vt not. Bald. in l.patris.C.de trāſact.Nā ob eam cauſam inductū eſt,q̃ tranſactio,per quam à lite receditur,non reſcindetur prætextu enormis læſionis,vt tradit Alexand.in conſil.42.columna.4.libro.1.quia magnum commodum conſequitur qui à lite recedit,vt in l.Lucius.§ final.ff.ad Trebel. cum concor.vt ſcribit Dec.in conſi.216.in 2.columnn.Et ideo indebitum ſolutum per tranſactionem non repetitur.l in ſumma.ff.de condict.indeb.& l.2.C.de tranſact.Et prætextu inſtrumentorum nouiter repertorum tranſactio nō reſcinditur,quantacunque fuerit læſio.l.ſub prætextu.C. de tranſact.Et quamuis in beneficialibus pacta fieri non debeant,& tanquā illicita reprobētur,vt in c.fin. de pact. & traditur toto titulo de ſimon.vbi tamen facta ſunt vt à lite recedatur,pacta illa tolerātur,& Rota mandat ſeruari.Prout hoc anno in vna Toletana de Iunquera corā me præcepit Hieronymo de Biuero.qui contrauenerat cōcordiæ factæ inter ipſum & Ioan.de Tauera.Et ſic vidimus quòd ſi aliquid detur ratione impenſarum,vt fiat cōcordia, & recedatur à lite, non dicitur ſimoniacū,vt in-

Litigioſi teſtes.

Imperator hæres prohibetur eſſe in teſtamento.

Trāſactio

Indebitū ſolutū per tranſactionem nō repetitur

Pacta in beneficialibus.

concordia nuit Collect.in c.forus.de verbo ſignifi. ſequitur Hieron. Paulus antiquus literarum apoſtolicarum vicecorrector, in lib.practicæ cancellariæ,fol.711. in 2.colum.& eodem modo videmus quòd licet pẽſiones impoſitæ per inferiores à papa non ſint perpetuę,nec tranſeãt ad ſucceſſores, vt dixi in regula de non iudicando ſecũdum for. ſupplic. quæſt.fina.in notabilibus ſignaturæ, vbi tamẽ ordinarius penſionẽ imponeret cauſa concordiæ,vt à lite recedatur, tranſiret penſio ad ſucceſſores,vt tradit Hoſtien.in capit. niſi.de præben.Et ad iſtam materiam extinguẽdarum litium,faciũt ea quę dicam in quadam.q.in regula de triẽnali.& quæ tradit Pet.de Anch.in regula,poſſeſſor,de regu.iur.lib.6.col.3.facit.l.ſingulis.ff.de excep.rei.iudic.quã ad hoc notat Andr.Sicul.in c.cũ delecta.num.143.de reſcrip.cum concor.vt per Alexand.in l.Seius. col. 4.ff. ad leg.Falc. Et pro iſta parte etiam accedunt, quæ ſcribunt Abb.poſt Hoſtiẽ.in c.ſicut,el 3.de iureiur. Vbi per plura iura eadem ratione probãt,bellum in dubio ſemper præſumi iniuſtum,prout idẽ de lite concludit Andr. Sicul.& Barba.in conſ.7.lib.2.Nam vtrobiq; eadẽ ratio videtur.

Quando tranſit ad ſucceſſores penſio.

Bellum in dubio præſumitur iniuſtum.

In contrariũ tamen, & contra prædicta facit tex.in l. illud, in prin.ff.de pet.hæred. vbi dicitur,ꝙ nemo debet ius ſuum indiſcuſſum relinquere.Et ſic tex.videtur litigãtibus fauere,imò eos ſub pœna ad litem proſequẽdã impellere,cũ ius ſuũ, propter timorẽ litis deſerentes, vt ſegnes,deſidioſi,& negligentes homines accuſentur,contra quos,vt videm᷒,vſucapio introducta eſt,vt in l.1.ff.de vſuca. & in §.j.inſtit.eo.ti.Itaque leges caſtigãt,& puniũt ius ſuũ in iudicio non proſequẽntes.Et ideo dicitur in l. iniuriarũ.ff.de iniuriis,ſuo iure vtentes,nemini iniuriam facere.Nec immerito in c.prelatis.de homicid.lib.6.clericis facultas conceditur repetendi res ſuas à latronibus. Nam legimus Sanctũ Thom. Cantuariẽſem Archiepiſcopum pro defenſione cauſæ eccleſiæ ſuę occubuiſſe,vt traditur in capitul.ſicut dignum.de homi.Non enim prohibitũ eſt,bono & iuſto viro,ex cauſa litigare,vt not.Bald. in ra.j.in fin.per illum tex.vt lite penden.Et non præſumitur improbus litigator,qui ex cauſa etiam poſt ſententiam in lite perdurat,vt not.Bald.in cõſ.183.quia ſpes victoriæ iuſta videtur. vt Bald. tradit in l.fin. in 3. col.C. de edic. di. Hadr.tol. Improbus ergo litigator in regula iſta intelligitur,vel is,qui per totam ætatem lites agit; vt

Ius ſuũ indiſcuſſum relinquere

Vſucapio cõtra quos ſit introducta.

Clericis facultas repet.res ſuas à latronibus conceditur.

dictum eſt, vel qui aliquam iniuſtitię ſuſpicionem ex lite contrahit, vel qui ex euentu litis, vt iniuſtus & improbus fuerit delcaratus. vt dicit hic tex. regulę circa fi. Et ſecundum hoc verba iſtius prooemij cauſam finalẽ inducerent, iuxta vulga. l. fin. ſuperius allegatam. cum concor. quæ tradit Rom. conſi. 18. in antepenul. colum. & Alexand. cõſil. 42. col. 5. volu. 1. Sed intelligendum eſt, iuxta ea quæ diximus in pręcedentibus. *Litigare ex cauſa. Litigator improbus.*

Vt tamen iſta tota materia, & eius contraria reſoluantur, diſtinguo duos caſus principales. Primus caſus eſt de iure communi. Secundus eſt quo ad effectum iſtius regulæ. Primo caſu litigans non ilico præſumitur calumnioſus, niſi fuerit continuus & inueteratus litigator. Ita diſtingui debent, quæ tradit Andr. Sicul. in conſi. 7. col. 11. lib. 2. & conſ. 31. incip omnia quæcunq; in 2. col. lib. 4. & in clem. j. de re iud. Vbi tamen quis ſemel, aut bis, cauſa repetendi, aut defendendi res ſuas ius ſuum in iudicio proſequitur, iudicio meo non dicetur litigioſus. Sicut neque mercator dicitur, qui ſemel vel bis mercatur, niſi continue hoc faciat, vt tradit Domin. in c. j. de cle. nõ reſi. li. 6. Secundo principali caſu, videlicet loquendo in terminis iſtius regulę, non omnis, qui impetrat in terminis regulę, poteſt dici improbus aut calũnioſ⁹ litigator: ſed ita demũ, ſi per euentũ litis per iudicem repertus fuerit iniuſtam impetrationẽ, vel cauſam feciſſe, vel fouiſſe, vt dicitur hic in tex. regulæ, ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum. &c. Sed antequam hoc per ſententiam ſit repertum, impetrans nõ dicetur improbus, dicitur tamẽ iniuſtus, ſi regulã nõ obſeruat. Quod patet, quia punitur: & tamen ſi iuſtus fuiſſet nõ puniretur. Quia iuſtus & bonus nõ incidit in legẽ, neque eius pœna debet teneri, vt dicitur in c. licet. de reg. & gl in l. ex his. ff. de legibus. Qua autẽ pœna punietur vnus & alter, id eſt, tam primus, quam ſecundus litigator, dicemus inferius in vltima parte regulæ. In dubio tamẽ impetrans beneficiũ poſſeſſum per annũ, pręſumetur iniuſtus, licet illa præſumptio non ſufficiat, quo ad hoc, vt puniri poſſit pœna contenta in ſecũda parte regulę, niſi, vt dixi, per euentum litis iudici conſtiterit eſſe talem. Et hoc eſt quod dicunt illa verba poſita hic in ſecunda parte regulæ, videlicet, Et ſi poſſeſſorem ipſum, &c. Vbi ponuntur tres pœnæ improbi & calumnioſi litigatoris, diuerſæ ab illis aliis tribus poſitis in prima parte regulę, quibus *Mercator quando quis dicitur. Iuſtus & bonus non incidit in legem.*

 puniuntur

puniuntur non ſeruantes formam regulæ, antequam con ſtiterit eos improbos litigantes eſſe. De quibus adhu aliquid inferius in fine reg. ſcribam.

QVAESTIO III.

Inhabilis quilibet. QVAERO, ibi, quicunque, &c. An quilibet inhabilis, etiam hæretecus ſeruans contenta in iſta regula, poſsit impetrare beneficium annalis poſſeſſoris?

SOLVTIO. Videtur prima facie, q ſic. quia tex. regulæ dicit, quicunque, quod verbum eſt vniuerſale, comprehen dens omnes. Et ſic non recipit reſtrictionem habilitatis perſonarum, vt dicit gl. in extrauag. execrabilis. & in cle. ſummus, de præbend. & tenet Rota in deciſ. 2. titul. de fil. præsby. Innocen. & Moder. in tract. benefi. q. 3. primæ partis. col. 5. cum concor. vt ſcribunt Moder. Papien in l. quidam. §. nihil. ff. de edendo.

Præterea lex generaliter loquens non recipit reſtrictio nem de habilitate, ſed quemlibet admittit ad impetran dum: quia non refert per quem preces porrigantur, vt di cit text. in l. vniuerſis. C. de prec. imp. offe.

In cõtrarium faciũt iſta, quæ ſequũtur. Primo, quia in habiles ipſo iure non ſunt capaces beneficiorum, l. quicũ que & c. filij. cum multis. de hæretic. lib. 6. tradit gloſſ. & Docto. in c. quo iure. 8. diſtinct. & alibi ſepe. igitur impetrare non poſſunt, vt patet in c. j. & ibi dixi, de reſcrip. lib. ſexto. Intelligitur ergo regula iſta de habilibus.

Quicunque, an cõprehendat vniuerſaliter omnes Non obſtat dictio, quicũq;, quia licet illa de ſui natura ſit vniuerſalis, & ſic videatur poſſe cõprehẽdere oẽs, tam habiles, quã inhabiles, p ea quæ dicta ſunt ſuperius: tamẽ illa generalitas dictiõis recipit reſtrictionẽ de habilitate & regulatur ſecũdũ diſpoſitionẽ iuris: vt in terminis probat Iaſ. per decẽ deciſio. notabiles in l. 2. §. prætor. ff. qui ſatiſd. cog. Et reaſſumit Curtius iunior in conſ. j. in 1. & 2. col. & dicam latius in regula, de triennali, in prima, vel ſecunda quæſt. Vbi enim lex prius inhabilitat perſonas, diſpoſitio poſtea ſimpliciter & generaliter loquẽs de per ſonis recipit reſtrictionem de habilibus, etiã ſi loquatur per dictionem, quicunque, vel per alia verba vniuerſalia, vt dicit Gemi. in cõſ. 31. col. ſi. Cũ igitur in caſu iſto reperiãtur hæretici, & ſimplices perſonæ, alibi à iure dãnatę & prohibitæ, vt notatur in c. quo iure. 8. diſtinct. & tradunt Moderni in capit. 2 de reſcrip. regula iſta permittẽs impetrationem

impetrationẽ, debet intelligi, hoc permittere perſonis ha bilibus, ne ſequatur abſurdum. Nec obſtat tex. in l. vniuerſis. C. de precib. imper. offe. quia licet ad illum reſpõdeat And. Sicul. in rubr. de reſcript. in clemen. & Felyn. in cap. nonnulli. §. j. col. 3. eo. tit. & ego dixi latius in capitul. j. eodem titu. libr. 6. Tamẽ reſpõdetur quòd ille tex. procedit data ſciẽtia Principis, quæ facit, vt inhabiles habilitẽtur vt dicitur in l. idem vlpianus. §. j. ff. de excu. tut. vel intelligitur. de illis inhabilibus, qui non ſunt à lege effecti incapaces, & damnati ipſo iure, ſicut hæretici, ſimoniaci, & rei maieſtatis, & ſimiles. Secus verò de aliis incapacibus à lege, non ipſo iure reprobatis, vt ſunt homicidę, periuri, excõmunicati, & ſimiles. de quibus loquitur Innoc. in c. cũ noſtris. de cõceſſ. præbend. Nam tales impetrare poſſunt donec inhabilitentur, vt dicit ibi Innoc. Stat igitur cõcluſio, quod omnes inhabiles admittũtur ad impetrandum, qui non reperiuntur expreſsè prohibiti. Et iſta omnia procedũt de iure loquẽdo, quia de de facto poſſent etiã inhabiles ipſo iure impetrare: & niſi exciperetur, poſſent cõniuentibus oculis ius impetratũ proſequi. Et hoc, quo ad impetrantes agere volentes contra annalẽ poſſeſſorẽ. An verò reus poſſeſſor annalis hęreticus, vel illi ſimiles defendantur regula, dicemus inferius in aliis quæſtionibus.

Intellectus ad text. in l. vniuerſis

QVAESTIO IIII.

QVAERO, vtrum regula iſta per ſolam eius allegationem annullet ipſo iure gratiam impetrantis, ſicut lex communis abſque aliqua productione in actis facienda?

Annullare gratiã impetrantis.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quod ſola allegatio iſtius regulæ, facta per aduerſarium in iudicio, annullet impetrationem, & inde ſecuta quæcunq;, quod ita perſuaderi poteſt. Primo, quia iſta regula habet decretum irritans, quod de ſui natura annullat ipſo iure gratiã & inde ſecuta, etiam ſi non producatur: hoc patet: quia ligat ignorantes, vt in c. ſi eo tempore. cum ibi notatis. de elect. lib. 6. Nam ſufficit legiſlatorem aliquid prohibuiſſe, ad hoc, vt actus in contrarium factus, ſit nullus, vt latè tradunt Moderni in l. non dubium. C. de legib. Imò quod fortius eſt, ipſe iudex, parte non opponente, poteſt repellere ſic nulliter agẽtem, vt tradit Bartol. in l. vbi pactum. C. de tranſact. & in l. ſi vnus §. pactus ne peteret, poſt glo. ibi. ff. de pact. & Paulus de Caſt. in l. etiam §. item à debi

Iudex repellere poteſt nulliter agentem

tore.ff.de pet hęre. Quia decretum iſtius regulæ prius ortum fuit, quam impetratio partis: vnde quãdo poſtea impetrãs agit, exceptio iſtius regulæ, quæ iam eſt in rerũ natura producta, vnà cũ ipſa actione concurrit, in quo caſu poteſt iudex ipſam exceptionẽ ſupplere. vt dixit Alex. per prædicta iura, in apoſtil. ad Bar. in l. Iulianus. §. offerri. in addit. prima. ff. de act. emp. Quia iſta exceptio dicetur cuidentis calũniæ, quæ æquipollet exceptioni ineptitudinis, quæ à iudice ſuppleri poteſt, vt latè tradit Arc. in l. ita ſtipulatus in 31. col. de verbor. obliga. Nam iudex non ſolũ tenetur ſupplere circa ea quæ ſunt iuris, quãdo omittuntur à partibus, ſed etiam circa conſuetudinẽ, vt tradit Iaſ. poſt. Bald. & Saly. in authen. iubemus. per illum tex. in 2. notabili, C. de iudic. & Angel. Aret. in §. 1. in 2. col. inſt. de exce. Et hoc adeò verum eſt, quòd iudex poſſet ad iudicãdum moueri etiam ex aliqua cõfeſſione, viua voce coram eo facta, licet nõ eſſet ſcripta in actis, vt ſingulariter dicit Bald. in l. 1 circa fin. C. de ma. vin. quod dicit ſingulariter notandum Fely. in ca. cum venerabilis. col. 15. de except. & Alexan. in l. ſi is ad quem. col. penul. ff de acquiren. hæred. Si igitur iudex abſq; allegatione partis vel productione regulæ, poſſet partẽ repellere, cui obſtat exceptio: à fortiori poterit ipſa pars, cuius intereſt ſimpliciter regulã allegando, per viam exceptionis ipſum aduerſarium impetrantem & actorẽ repellere. Et iſto caſu iudex poterit ex his quæ vidit, licet in actis ſibi nõ conſtet, iudicare. Vt tradit Angel. in conſ. 341. in cauſa. col. fin. & ſequen. inci. primus punctus. & tenet Firma. in tract. de epiſcop. lib. 4. par. q. 2. vt referunt quidam Moderni in trac. nup. fol. 142. Nam decretũ irritans poſitũ in aliqua lege, eſt tantæ potentiæ, quòd ſufficit illud a parte, vel iudice allegari, vt actus ſit ipſo iure nullus, vt dicunt Anto. Imol. & Abb. in c. cæterum. de reſcrip. Per quorum dicta Rota, in vna Mediolanen. caſtrorum contra Sabinen. de anno M. D. XVI. iudicauit pro cardinali Senogalien. contra Hieronymum. de Cuſano, quòd decretum irritans cuiuſdam bullæ Sixti allegatum in cauſa appellationis, adeò afficeret aduerſarium, quòd gratiam ſuam redderet ipſo iure nullam.

Iudex non ſolum tenetur ſupplere, &c.

Iudex poterit ex his iudicare, &c.

Prædictis tamen nõ obſt. contraria opinio eſt de iure & ſtylo verior, pro qua opinio. primo facit, quia regula, & eius decretum fauorem poſſeſſorum cõcernunt: ergo non ligant contrauenientes, niſi poſſeſſore dicto decreto irritanti

Contrauenientes ligare.

tanti vtatur, vt late probat Decius in l. pacta, quæ contra. in 3. col. C. de pact. & in cap. cum acceſsiſſent. in 3. col. de conſtit. & ante ipſum Aretin. & Claud. Aquen. in l. nemo poteſt in 2. col. ff. de leg. 1. Et hoc prius dixit Philip. Frãc. in cap. vt noſtrum. in 3. col. de appel. & in ca. diſpendia in princ. de reſcrip. lib. 6. & ſolet ad hoc allegari gloſ. in verbo, referri. in cap. 1. de conceſ. præbend. lib. 6. Et iſte vſus certitudinaliter non habetur, niſi poſſeſſor regulam in actis producat, quia tũc manifeſte apparet poſſeſſorem decreto regulæ vti velle contra actorem eius aduerſarium. Nec iſto caſu authoritas iudicis volẽtis ſupplere exceptionem iſtius regulæ omiſſam, aliquid facit: quia vbicunque aliqua ſunt inducta principaliter in fauorẽ alicuius, ſi pars omittit, iudex non debet ſupplere, neque poteſt ad priuatam vtilitatem officium ſuum impartiri iuxta vulg. l. 4. §. condemnatum ff. de re iudi. ſi ergo huiuſmodi exceptiones regularum pro omiſſis habentur, licet iudex ſciat ea parti competere. Quinimò etiam ſi ea, quæ cõpetunt parti producuntur ipſi iudici, particulariter, adhuc non ſufficit, nec iudex ſecundum ea iudicare debet, niſi in actis producta & regiſtrata ſint. Et tunc dicuntur eſſe in actis, quã do pars eſt citata ad dicendum contra producta, oblata copia, vt dicit Bart. cuius opinionem pro ſtylo ſeruat hodie Rota (in extrauag. ad reprimendum. in gloſ. in verſicu. de plano. Et ſequitur latè Roma. in conſil. 516. incip. In caſu propoſitæ conſultationis. Nam aliter non poteſt iudici de iure partis conſtare. Et cui nihil conſtat, nihil agit. Quia vt dicit Bald. in cap. fin. de iureiurand. iudex eſt quoddam prædicamentum, quòd prædicatur de probationibus & actis: & ideo debet iudicare ſecundum acta & probata, vulg. l. illicitas, § . veritas. de offi. præſid. & Ang. inſtit. quib. mod. tut. fin. in princip. & in §. ſi minus. col. 5. inſt. de act. vt latiſſimè & eleganter proſequitur Luc. de Penna in l. quicunque. C. de tabu. & ſcript. lib. 10. & Felin. in cap. paſtoralis §. quoniam. col. fin. de offic. deleg.

Iudex non debet ſupplere.

Iudicis diffinitio ſecundum Baldum.

Iudex ſecundum acta & probata iudicare debet.

Ex quib. omnibus infertur, quòd ſi annalis poſſeſſor cõuentus nõ det & excipiat de regula in actis, licet iudex ex ſeipſo, vel per allegationem partis ſciat talẽ exceptionẽ ſibi competere, non condemnabit actorem impetrantem, ſed poterit canonizare gratiam ſuam cõtra regulam: nec propterea ſententia erit nulla, vt in terminis cõcludit Fel. in cap. 1. in 7. colum. de re iud. & in cap. paſtoralis: de fine

inſtru

inſtru. Cuius opinionem hodie de ſtylo tenet & ſequitur Rota. Et ita, me præſente, in pluribus cauſis fuit concluſũ & iudicatum. præſertim in vna Tuden. parochialis coram R.P.D. Marcello Creſcẽtio epiſcopo Marſicano de menſe Maio. M.D.XXXVIII. cui conſtabat abſentem, contra quem procedebatur per contradictas, fuiſſe triennalem poſſeſſorem, & in partibus coram quibuſdam iudicibus allegaſſe regulam, & tamen quia illa non erat producta in actis, præfatus epiſcopus tulit ſententiam contra illum.

Et iſta ratione conſiſtunt. Quia quo ad effectum. quòd regulæ Cancellariæ ligent & in iudicio faciãt ius, debent prius impetrari à Papa, vel Vicecãcellario, & deinde produci in actis, ſeruata ſolennitate, de qua in regula. 26. in cip. Item attendens, ſupra eod. Quam quidem impetrandi ſolennitatem declarat Pauin. Rotæ auditor, in proœmio extrauag. Ioan. 22. & dicam in alia quæſtione. Non obſeruata igitur illa ſolennitate, regulæ non faciunt fidẽ etiam ſi habeant decretum irritans, & milies iudici allegentur: & ita ſe habet ſtylus Rotæ, vt dicit etiam in dicto cap. 1. Fely. alias rationes ponens, de quibus ibi per eum.

Regula Cancellaria.

Non obſtant modo, quæ in contrarium adducta fuerũt, quia ad illa dupliciter poteſt reſponderi. Primo illa procedere, quando ea, quæ allegari poterant, ſunt notoria, actis non repugnantia, vt dicit Bald. in d. § illicitas. & Firman. in d. tracta. de epiſcopo. in 4. parte. 4. lib. quæſt. 2. Vbi plures caſus exceptos contra regulam ponit, in quibus iudex ſecundum conſcientiam ſuam poteſt iudicare. & 7. alios ponit Fely. in d. cap. paſtoralis.

Vel ſecundo reſponde, & iſta eſt verior, & firma ſolutio, quòd in caſibus prædictis iudex poteſt exceptionem omiſſam per partem opponere, quando illa reſultat ex actis. Quia tali caſu actor dicitur calumnioſe agere. ita conclu dit Rom. in conſi. 42. viſis quæ egregie. col. fin. nã quæ reſultãt ex actis, dicũtur notoria, vt dicit Imol. & latiſſimè Moder. in c. ex inſinuatione. de appel. & Et in notoriis iudex ſupplet, vt dictũ eſt ſuperius, quando cõſtat de nullo iure partis, vt tradunt Moder. in d. §. condẽnato cum concor. vt per Rom. in conſ. 227. Et etiam quando conſtat de iure partis, ſed inefficaci: qa poteſt iudex ſine parte repellere, vt dicit Fely. in c. ad aures, in 1. col. de reſc. Et iſtud notorium ex actis reſultans non ſolum per partem, non debet probari, ſed nec allegari, vt tradit Ang. in l. fin. ff.

Notoria quæ dicantur.

de pet.hæred.cum concor.vt ſcribũt Alex.in l.j.C.quan do deſunt aduoc.& Fel.in c.cum ordinẽ. col 9.de reſcrip. & Deci.in l.cũ quid.ff.ſi cert.petat.Et tali caſu limitatur, & declaratur dictum commune gloſ.in clemen appellanti.de apel.& Bart. in l.ſi adulterium cum inceſtu.§.idem Pollioni ff.de adult.videlicet,quod licet notorium nõ debeat probari,debet tamẽ allegari.Nam nõ procedit,quando notorium reſultat ex actis,vt prędicti doctores dicũt. Et etiam in puncto limitat Decius in l. lecta,in nona col.ff.ſi cert. pet. Licet in hoc contrarium teneat Rota in nouis. titu.de apella. deciſ.2.in addition.Sed ex dictis ibidẽ poteſt ſolui eius deciſio. Ad propoſitũ ergo redeũdo,ſi ex actis apparet, poſſeſſorem annalem conuentum allegaſſe pro defenſione ſua, priuilegiũ iſtius regulæ, eã producendo,licet formaliter cõtra partem non opponat iudex tamen repellere poterit agentem, obſtante regula in actis producta.Et ita tota iſta materia intelligi debet.

QVAESTIO V.

QVAERO,quid ſi in prima inſtantia non fuit oppoſitum de iſta regula, ſed opponitur in ſecunda:vtrũ annulabitur impetratio, & acta facta in prima inſtantia,in qua tunc non fuit oppoſitum? *Impetratio vtrum annullabitur,ſi &c.*

SOLVTIO. Iſte caſus punctualiter contigit,& fuit deciſus in Rota de anno. M.D.XVI.coram Domino Gulielmo Caſſiodoro in vna cauſa Vilnen.canonicatus,& præben. vt ipſe idẽ in memorialibus ſuis deciſionum meminit. Et tunc Rota concluſit poſſe in ſecunda & tertia inſtantia de iſta regula opponi,quia per huiuſmodi exceptionem regulæ, nõ ſolum impetratio facta,ſed omnia acta primæ vel ſecundæ inſtantiæ, virtute decreti regulæ,nulla ipſo iure eſſe decernuntur. Talis enim regulæ exceptio operatur effectũ retro annullatiuum,& in futurum impeditiuũ. Ratio iſtius deciſionis fuit,quia exceptio iſtius regulæ eſt peremptoria,quæ poteſt quandocunque opponi.l.peremptoria.C.ſentent.reſcin.non poſſ. Et ideo oppoſita in ſecunda inſtantia operatur eundem effectum,quo ad acta præcedentia, quæ operaretur,ſi in eadem inſtantia proponeretur. Et hoc ideo eſt,quia per appellationẽ,quę reſcindit iudicatũ,cauſa reponitur,& reducitur in eo ſtatu ſicut erat ante ſentẽtiã, vt videlicet,omnia in ea fieri poſſint,quæ poterãt poſt litẽ cõteſtatã in prima inſtãtia, vt declarat Bar.in l.ita demum.C.de procurat.& Abb.in c. *Cauſa reſcindẽs iudicatum.*

1.de

1.de except.in 2.colum.& in c.paſtoralis.eo.tit. Poterũt igitur exceptio iſtius regulæ peremptoria,& omnia alia incũbentia ad cauſam deduci in cauſa appellationis,quę non fuerunt deducta in principali.vt in l.per hanc.C. de tempo.appel.& l.ſcio.ff.de appella.&c. cum Ioannes. de fide inſtrum.& c.fraternitatis.de teſti.cum aliis concor. adductis per glo.in c.conſtitutis.& in ca.cum cauſam. de appella.Nam exceptio,quæ actionem propoſitã reſpicit, ſi deducatur in ſecunda inſtantia, non dicitur noua, ſed depẽdens ex veterib. cauſis.Tamẽ huic deciſioni ſemper contradixit Dominus Mercurius de Vipera,tunc decanus Rotæ,motus dicto Alexan.in authen.iubemus, C. de iudi.quẽ ſequitur Fely.in c.1.in ſeptima col.de re iudi. Vbi dicunt,quòd quamuis poſt terminum ad probandum poſ ſint allegari iura.vt per Bar.& Bald.in d.authẽ.iubemus. Non tamen poteſt allegari extrauagans,ſed eſt allegãda,producenda,& probanda in termino,quemadmodum cõſuetudo non notoria,quam non poteſt iudex ſupplere nec allegare,cum eam probabiliter ignoret,vt in c.paſtoralis.de fi inſtru.Ex quib' inferebat Dominus Mercurius, quòd nõ poterat in ſecũda inſtãtia excipi de iſta regula, vel ſi exciperetur de ea,quod non reuocarentur acta primæ inſtãtiæ,niſi ex nouiter deductis.Pro quo facit deciſ. Egidij.490.Maximè quia regulæ iſtæ Cancellariæ quo ad iſtũ effectum,vt non ligent ante productionem,dicuntur conſtitutiones ſpeciales,vt dicit Pet.de Anch.conſil. 392.Et ideo non ligant manum iudicis,niſi producantur & per conſequens acta,& ſententia primæ inſtantiæ contra regulam non productam debuiſſet valere.

Iura quãuis poſt terminũ ad probandũ poſſint allegari.

Tamen iſtis non obſtãtibus,Rota tenuit,quod ſuperius dictum eſt.Quæ deciſio non ſolum procedit,quando opponitur de regula in ſecunda inſtantia cauſæ principalis, ſed etiam ſi opponatur de regula in cauſa reſtitutionis in integrum,aduerſus ſententiam latam contra poſſeſſorem annalem.Vt iudicauit Rota in vna Tuden. coram me de menſe Februario, M.D.XXXIIII.Et hoc idem dixerũt domini in eadem cauſa de regula. 29. de commiſſionibus cauſarum factis,literis non expeditis,vt videlicet poſſit opponi de illa regula excipi in cauſa reſtitutionis per prædictas rationes.Et idem dixerunt domini in vna Maſſilienſis canonicatus & præben.coram me de menſe Decẽbri. M.D.XXXV.in qua oppoſitum fuit,de iſta regula annali

per

per condemnatum in termino ſententiæ declaratoriæ referendæ contra ipſum, cui fuerant intimatæ executoriales,& voluerunt ſententiam retro eſſe nullam.

Et ad dictum Alex. allegatum per Mercurium in d. auth. iubemus, reſponderunt Domini, quòd loquitur in termino probatorio vnius inſtantiæ, non autem loquitur in diuerſa inſtantia, vt eſt cauſa appellationis, quia dictū illius non eſſet verum propter doctrinas prædictas. Vel dictum Alex. procedit, vbi conſtaret de malitia poſſeſſoris nolentis in prima inſtantia opponere, ad effectum magis grauādi partem in expenſis, & annullatione actorum. Quo caſu doctrina Bar. in d. l. ita demum. & Abb. in d. c. 1. de excep. cum aliis allegatis non procederent, vt notabiliter probat And. Sicul. in conſi. 35. incip. in minimis. in 2. col. lib. 3. & Fely. in c. ad audientiam. el. 2. de reſcrip.

Et iſta omnia procedunt, & ſi annalis poſſeſſor, qui de regula excipit, fuiſſet condēnatus per primam ſententiā, quæ tranſiuit in rem iudicatam, & decretum cōtra illum fuiſſet brachium ſæculare, & violaſſet ſequeſtrum. Nam non obſtante tali violatione, poſſet exceptione iſtius regulæ iuuari, & ſi per violationem prædicti ſequeſtri perdiderit ius in beneficio. Ita concluſit hodie Rota, quæ eſt prima Iulij. M. D. XXXVIII. in vna Nullius Abbatiæ coram Reuer. D. Ioan. Paulo Ptolomæo. Ratio deciſionis fuit, q̄a iſta regula annullat impetrationem factam, & inde ſecuta quæcunque, & ſic annullat ipſam ſententiam, & ſecuta ex ipſa ſententia, id eſt, ſequeſtrum, quod eſt ſequela ſententiæ. Ita quòd violatio ſequeſtri nō impedit exceptionem regulæ. Eſt bene verum. ꝗ licet nullum eſſet ſequeſtrum propter decretum iſtius regulæ, tamen violans illud punitur, quia iure ſuo eſt priuatus, vt dicit deciſ. 2. de ſequeſt. poſſ. & fruct. in antiquio, & ideo pars victrix contra quam datur de regula, poterit nouiter impetrare dictum beneficium vacans prætextu huius violationis. Et ita in eadem cauſa tenuit Rota die decimaſexta Nouembris, 1539. coram eodem Do. Ioan. Paulo. *Sequeſtrū violās, ſuo iure priuatur.*

QVAESTIO VI.

QVAERO, nunquid iſta regula ſuper diſpoſitis in ea inducat, ſeu contineat formam? *Diſpoſita.*

SOLVTIO. Iſta quæſtio deſeruit ad multa, quæ in ſequentibus quæſtionib. dicenda occurrunt. Et ideo ſine diſputatione dicas, quod ſic, quod multis modis probatur.

Conſtitutio continet formam. Primo quia iſta regula inducit nullitatẽ actus. Vbicunque igitur aliqua conſtitutio procedit, irritando actum, illa conſtitutio dicitur continere formam, vt eſt bonus tex. in c. ſi capitulo. de concel. præb. lib. 6. iuncto c. dilectus 2. de præb. & tradit Bal. & Moderni omnes in l. 1. ff. de libe. & poſthu. & eſt glo. in l. fin. C. de ven. re. ciuil. lib. 11. Facit tex. in c. quia propter. de elect. & c. Piſanis. de reſti. ſpoliat. cum cõcord. vt ſcribit Alex. in d. l. 1. & in l. hac conſultiſſima. C. qui teſtam. face. poſſ. & Iaſ. in l. non dubium. in 5. colum. C. de legib. & ante ipſos Rom. conſi. 66.

Secundo, quia iſta regula imponit pœnam pecuniariã. Et vbi talis pęna apponitur, dato quòd de annullatione actus nihil dicatur, forma inducitur, vt dicit Bal. in auth. qui ſemel. in antepenult. colum. C. quom. & quando iud. & tradit Bar. & omnes Moderni in l. prætor. §. 1. ff. de operis no. nunt. & eſt glo in verb. tertiam, & ibi notat Bal. in c. 1. de mili. vaſal. qui contu. eſt. & glo. in verb. tertio. in clem. 1. de vi. & hone. cleri. notat Io. And. in c. ex tuæ. de cleri. non reſi. & Ant. de But. in c. præterea. de dilatio.

Tertio, quia iſta regula tradit tres ſolẽnitates, quæ non ſunt inductæ à iure cõmuni. Ergo ex hoc datur intelligi, quòd contineat formam, iuxta tradita per Pet. de Anch. in conſi. 35. Viſa quadam. & idem in conſi. 6. incipien. Viſo themate, in ſecunda columna, & concord. Signorol. in conſil. 56 in proceſſu, in ſecunda columna.

Quarto, quia iſta regula dat impetranti modũ procedẽdi. Ergo inducit formam, vt in c. qualiter. el. 2. & ibi Fely. de accuſa. & Iaſ. in l. 2. §. prius ff. de vul. & pupil. & ſolet allegari tex. in c. quia propter. de elect.

Quinto, quia regula iſta apponit tempus faciendi actũ quo caſu per hoc inducitur forma. vt dicũt Bal. & Sal. in auth. quæ ſupplicatio. per illũ tex. C. de precib. Impe. offe. Licet huic dicto videatur aduerſari Alexan. in l. 1. in prin. C. de iud. tamen concordari poſſunt dicta eorum ex iis, quæ tradit Abb. in conſi. 92. ſtatuto. in fin. lib. 1.

Priuatum intereſſe concernẽs. Vltimo hic videtur inducta forma, ex eo, quia diſpoſitio iſtius regulæ nõ ſolum concernit intereſſe priuatum, ſed cõmodum & bonum publicum. vt patet ex proœmio, & ex pęna applicãda fiſco, quo caſu forma dicitur induci, adeo quòd conſenſus partium nihil operatur, vt in l. priuatorũ. C. de pact. & probatur aſſumptum in l. tertia. ff. de re militari. Ex quibus omnibus apparet reſolutio iſtius quæſtionis

nis, quæ poteſt eſſe vtilis ad multa.

QVAESTIO VII.

QVAERO, Præſuppoſito ꝙ iſta regula indutat formam, vtrum poſſeſſores annales, in quorum fauorē introducta eſt regula, poſſint eius fauori renuntiare? *Poſſeſſores annales.*

SOLVTIO. Quidam antiqui tenuerunt quód ſic, vt refert Ioan. Aloiſius Tuſcanus Mediolanenſis, olim aduocatus eximius, in primo volumine conſiliorum, fol. 17.

Tamen pro vera intelligentia iſtius quæſiti ego conſidero duos caſus. Primus eſt, in tacita renuntiatione, quæ reſultat ex omiſſione exceptionis iſtius regulæ, poſſeſſori competentis contra impetrantem: & iſta renuntiatio tacita poteſt fieri dupliciter, aut non producēdo regulam, vel eam producēdo, & probationes annalis poſſeſſionis omittendo. Nam nō ſufficit ꝙ poſſeſſor excipiat de regula in actis, niſi probet ſe fuiſſe poſſeſſorem annalem, vt ei competat exceptio. Neque etiam ſufficit per teſtes probare ſe eſse annalem poſſeſſorem, niſi etiam regula in actis producatur & allegetur. Itaque paria ſunt, vel non producere regulam, & non probare poſſeſſionem annalem. Iſtis igitur caſibus tacitè poteſt poſſeſſor fauori ſuo renuntiare, ſicut de iuramento calūniæ dicitur in c. 1. de iura. calum. lib. 5. Et ideo ſentētia lata contra poſſeſſorem annalem non opponentem de regula, vel non probātem ſe eſſe annalem poſſeſsorem valeret, iuxta ea quæ dicit Fely. in c. 1. de re iud. & dixi ſuperius in alia quæſt. *Poſſeſſor annalis.* *Sententia lata contra poſſeſſorem.*

Secundus caſus eſt in expreſsa renūtiatione, & iſta expreſsa renuntiatio poteſt etiam fieri dupliciter. videlicet ante productionem iſtius regulæ, vel poſt: & vtroque caſu eſset dubium, ſi valeret renuntiatio expreſsa. Et poſito ꝙ ſic, nunquid poſsit poſtea iudex poſseſsorē ꝓbare volētē repellere à probatione faciēda ſuper annali poſseſſione, ſub prætextu, quia renūtiauit. & quid ſi poſt factā renūtiationem de non vtendo, regula producta, poſseſsor renuntians ꝓbet ſe annalē, qua probatione vti nō poteſt ſtante renūtiatione: an tali caſu iudex ex officio poſſit repellere ipſum impetrantem? videamus igitur de omnib. iſtis.

Circa primum eſt aduertendum, ꝙ duę ſunt partes regulæ principales. Prima, quæ durat vſque ibi, Et ſi poſseſsorem ipſum. &c. Et iſta pars concernit intereſse priuatum partis. Et ita in illa prima parte ponūtur tres pęnæ introductæ in fauorem ipſorum poſseſsorum: & puto, ꝙ quo

Iudex actum fruſtratoriū repellere poteſt.

ad illas pœnas, antequam impetrans inciderit in ſecundā partem quòd poſſeſſores poſſint renuntiare, argumento capi. ſtatutum. § in nullo de reſcrip. lib. 6. & l. filio. ff. de iniuſto, rup. & l. penul. C. de pact. Et hoc caſu puto, q̀ ſi de tali renuntiatione regulæ conſtaret in actis quòd iudex poſſet repellere poſſeſſorem à probando annalem poſſeſſionem, obſtante renuntiatione, quia iudex poteſt repellere actum fruſtratorium, vt l. vbi pactum. C. de tranſact. & dixi ſuperius in quarta quæſt.

Sed quo ad ſecundam partem regulæ, videlicet quando impetrans per euentū litis, inuentus fuit calūnioſus moleſtator, qui ob eam cauſam in alias tres diuerſas pœnas hic impoſitas incidit. Tali caſu, quia dictæ pœnæ concernunt commodum & intereſſe publicum, poſſeſſor nō poſſet iſti regulæ renūtiare. vt in d. §. in nullo. De quo tamē latè dixerūt Moderni in tract. de forma. ca. quis poſſit dare & tollere formam. fol. 18. colum 3. & in ca. de potentia formæ. fol. 61. in 3. colum. Et iſto ſecūdo caſu, ſi iudici ex probationibus & actis conſtaret, nullum ipſi impetranti ius competere, ſed iniuſtè & friuolè poſſeſſorē ipſum annalem moleſtaſſe, licet poſſeſſor renunciauerit vti exceptione regulæ iam in actis productæ, ex quo tamen publicè intereſt calumnioſos & iniuſtos litigantes repellere, vt in clem. 1. de re iudi. poſſet iudex impetrātē ipſum punire, iuxta notata per Innoc. in c. 1. de offic. vic. & Bal. in l. j. C. quo & qn̄do iud. in fi. & in l. 2. §. ſed quia. C. de iur. calum. & not. Bart. in l athletas §. calumniator. ff. de his q̀ not. infa. & dixi aliquid ſuprà. q. 4. Et quòd poſſit iudex officio ſuo, eo caſu, quo ſibi conſtat de annali poſſeſſione improbos impetrantes repellere videtur ſentire Bart. in ſimili in l. properandū in princip. verſic. ſed vidi. C. de iudi. ſequuntur Moder. Aſtenſ. in repet. clem ſæpe. in 17. col. de verb. ſign. facit bene text. in c. nonnulli. in princ. & c. fi. de reſcript. Stat ergo concluſio, quòd poſt probatam annalem poſſeſſionem & regulam productā, non poſſunt partes tacitè vel expreſſe huic regulæ renuntiare. Ratio generalis eſt, quia ex quo iſta reg. eſt ædita ad tollendas & puniendas calumnioſas lites, per hoc dicitur cōcernere principaliter vtilitatem publicam, & ideo renūtiari nō poteſt, vt in terminis dicit Bart in d. l properandū. & Bar ba. cōſil. 6 in 8 & 9 col. lib. 2. conſiderato textu illius l. & ſequitur Decius in c. de cauſis, col. 1. de offic. deleg. Et ita

Ita hodie vigeſima Nouembris M.D XXXVI.in ſimili caſu concluſerũt Domini in vna Rom. pecuniaria,corã R.D. Io.Paulo Ptolomæo,pro Franciſco Flores,cõtra Andreã de Nouaria:volentes Franciſcum Flores non potuiſſe renuntiare regulæ de non appellãdo ante diffinitiuam ſententiam. Ex quo in proœmio illius regulę papa exorditu : ſe illam cõſtitutionem feciſſe,vt litibus finem imponeret quæ verba ſecundum Rotam, videntur principaliter intereſſe publicum concernere,cui per dictum Franciſcum, contra quem erat producta,renuntiari non potuit.

QVAESTIO. VIII.

QVAERO,quæ eſt ratio quare regula iſta annalis defendit poſſeſſorem,etiam abſque titu.& triennalis regula non defendit,niſi habentem ſaltem coloratum titulum. Cuius tamen contrarium videbatur dicendũ. Nã ex quo eſt annalis poſſeſſio.& modici tẽporis,magis in ea videbatur requiri titulus bonus,ſaltẽ coloratus, quàm in triennali,vt ſic modicitas tẽporis per adiumentum tituli ſuppleretur. Non ita in triennali poſſeſsione, quæ ratione longioris temporis,ſine aliquo titulo magis ſuſtineri poſſet. quæ igitur eſt ratio tantæ diuerſitatis? *Defendere poſſeſſore abſque titulo.*

SOLVTIO. Regula iſta annalis fauet poſſeſſorib. & eſt inducta in odiũ impetrantiũ vt ex eius principio apparet. Et ita Rota interpretatione longæua tenuit. Triennalis verò regula non fauet principaliter poſſeſſorib propterea requirit titulum. Sed adhuc reincidimus in idem, quare magis annalis regula faueat poſſeſſoribus quàm triennalis,cũ deberet eſſe contrariũ,vt plus poſsidens,plus haberet fauoris. Præſertim cũ annalis exceptio ſit odioſa reſpectu capientis poſſeſſoris,vt patet in l. 1. C. de anna.excep.

Reſpõdeo,data paritate poſſeſsionis ſine titulo,magis fauendum fuit annali ,quàm triennali,quia ille minus delinquit percipiendo fructus ſine titulo. At triẽnalis ex hoc grauiorem cauſam ſibi conſtituit ex perſeuerantia longioris temporis Quia tãto grauiora ſunt peccata. quãto diutius infœlicẽ animã detinent alligatam. c.fi. de cõſue. & ideo neceſſarius fuit titulus. Sed hoc non releuat, quia etiam annalis poſſeſſor ſine titulo nõ deberet per annũ, nec per menſem in peccato tolerari. Et ideo qua ratione titulum in triennali exigimus,in annali ſaltem coloratũ exigeremus. Et odium impetrantium non debet eſſe tanti,vt detentorem annalem cum peccato defenderet. *Exceptio annalis.*

Quid igitur cauſæ fuit tam diuerſi inſtituti & contrariæ diſpoſitionis? Reſpondeo, quòd diuerſitas eſt in hoc quia annali poſſeſſori non fauet regula propter ſe principaliter, ſed propter negligẽtiã impetrantis. Nã aliàs nõ data negligentia impetrantis, annalis poſſeſſio nullũ fauorem tribuit poſſeſſori, cũ in poteſtate cuiuſlibet ſit impetrare quando vult, & ſeruare contenta in iſta regula: & ſeruando ea, tunc annalis poſſeſſio non iuuat poſſidentẽ ſine ti u o quominus condemnetur impetranti in fructib. & expenſis, cum adiudicatione beneficij. Vbi verò impetrãs negligit ea ſeruare quæ hîc cõtinẽtur, ſe ſibi nocet & cauſam dãni dat, vt dicitur in l. imperatores. ff. de iure fiſci. & tali caſu punitur, vt moleſtator. Non igitur ex hoc acquiritur annali poſſeſſori aliquod ius ſeu priuilegiũ, niſi quòd regula punit impetrantem negligentem. Per hoc tamen non excluditur alius, & alius impetrans, qui ſeruata regula poſſit annalẽ poſſeſſorem cõuenire & rationẽ ſuæ iniuſtæ poſſeſſionis quærere. Nam vnius non ſeruantis regulam ignauia, & negligentia, non nocet alteri impetranti ſeruanti regulam. Itaque ad vltimũ annalis poſſeſſor, ſi non habet titulum luet pœnas, ſuccumbet, & excludetur. Sed in reg. de triennali alia ratio cõcurrit: quia illa regula ſuſpendit gratiã factam, & etiam nouiter impetrantes poſt trienniũ includit, & triennalẽ poſſeſſorẽ tãto tempore vitæ ſuæ defendit, ac tuetur, adeò q vno excluſo, alius impetrans nõ admittitur, ſed omnes pariter à triennali poſſeſſore excludũtur. Itaq; triẽnalis poſſeſſor, hoc medio ſecurus viuit, & ſine moleſtia fruitur. Sed in iſta regula de annali, omnia iſta ceſſant, quia tantũ annullat gratiam non ſeruantis regulã, non alterius. Triennalis verò omnium etiam non negligentiũ gratias ſuſpẽdit.

Poſſet tamen & alia facilior ratio differẽtię inter vtraſque regulas aſſignari. Nam in iſta regula de annali ideo non requiritur titulus, ſed ſola poſſeſsio ex eo, quia regula annullat ipſo iure gratiã impetrantis, nõ ſeruantis regulam, & reducit titulũ ad non titulum, propter odiũ q habet contra impetrantem certo modo beneficium viuẽtis annalis poſſeſſoris. Itaque cum impetrans reperiatur medio exceptionis iſtiꝰ regulæ excluſus, & nudus, propter annullationẽ tituli, quæ inducitur propter decretum irritans regulæ, æquũ erat poſſeſſorem, etiam nullum titulũ habẽtẽ & nihil adhuc probantẽ in pari cauſa abſolui debere

Poſſeſſor annalis.

Ignauia non ſeruantis regulam.

In hac regula titulus nõ requiritur, ſed ſola poſſeſsio.

debere, iuxta ca. fin. de iureiurand. & l. f. C. de rei vend. quia in pari cauſa deficiẽtis tituli poſſeſſori debemus magis quã actori fauere, vt dicit text. in cap. in pari. de reg. iur. libr. 6. Sed in regul. de triennali papa non annullat ipſo iure ſed tantum impetrationem ſuſpendit, licet poſſeſſori triennali exceptionem regulæ contra omnes impetrãtes, perpetuo tribuat: non tamen, vt dixi, annullat titulum impetrantium. Et quia iniquum videbatur, ꝙ triennalis poſſeſſor ſine titulo ſaltem colorato acquireret exceptionẽ tantæ virtutis contra habentẽ bonũ: ideo papa voluit ꝙ in dicta regula de triennali requireretur titulus ſaltẽ coloratus, vel præſumptus. Qui quidẽ titulus coloratus, vna cũ triennali poſſeſſione in pœnam negligẽtiæ ipſius impetrantis titulum, licet bonum, obumbraret ac ſuſpenderet. In regula igitur de triẽnali poſt exceptionẽ titulus impetrãtis bonus remanet, quamuis ope exceptionis ad vitam tantum triennalis poſſeſſoris ſuſpendatur. Poſſeſſori magis fauendũ quã actori.

Sed vlterius quæritur, quare magis papa in iſta regula de annali impetrãtis gratiã annullare voluit, quã in regula de triennali? Ratio eſt, quia in regula de annali eſt impoſita forma impetrãti: quam ſi nõ ſeruat, præſumitur improb⁹ moleſtator, & ob eã cauſam gratia annullatur. Sed in regula de triẽnali non datur aliqua forma, ſed opponitur tẽpus actioni. Vnde ſi aliquis eſt negligens in nõ agẽdo infra triẽnniũ, ſibi debet imputari, ſi eius gratia obfuſcatur & ſuſpẽditur in pœnã ſuæ negligẽtiæ. Damnũ igitur quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet imputare. iuxta ca. dãnũ. de re iudi. lib. 6. Nec lex impoſuit ſibi hanc pœnam, ſed ipſemet ſibi ex negligentia ſua eam incurrit. Et quia illa negligẽtia non eſt doloſa, ſicut illa quã hic incurrit impetrans regulã iſtã de annali nõ ſeruãdo: ideo iſti⁹ gratia tanquã de doloſo ipſo iure annullatur. Illa verò eliditur tantũ, nõ quia lex voluit ibi punire actorem, ſed quia actor ita voluit, cum eſſet in facultate ſua nolle excludi. Et iſta ſint dicta diſputationis gratia: ſiquis tamen meliorẽ rationem differentiæ inueniet, eam in mediũ proferat. Papa quare magis, &c.

QVAESTIO IX.

QVAERITVR, nunquid regula iſta debeat ſeruarĩ extra Curiam coram legato vel ordinario? Ratio generalis.

SOLVTIO. Conſiderãdo rationem iſtius regulæ prohibentis moleſtari poſſeſſores annales, certè videtur tenendum, regulam ligare omnes etiam extra Curiam,

quia licet dictum ſit ſpeciale, vbi tamẽ ratio eſt generalis, attenditur ratio, & non dictum. vulg. l. regula. ff. de iur. & fac. ignor. Et hac ratione Rota ſæpe tenuit, regulam de infirmis reſignantibus, habere locum extra Curiam, vt ibi dictum fuit. Suadetur hoc etiã ex verbis procemij huius regulæ, ibi, vt improbi motus perquirẽtium lites reprimãtur &c. Nam iſta ratio procemij, quæ finalis eſt, militat tã in curia, quàm extra: quia vtrobique improbi litigãtium motus deprehendũtur. Et iſtud odium improbitatis, quod non aliunde prouenit, quàm ex huiuſmodi impetrationibus factis contra viuentem poſſeſſorem annalem, militat tã in impetrationibus, quæ fiunt à papa, quàm à legato, vel ordinario extra curiã. Ergo debet fieri pariformis & æqualis interpretatio. Nã vt fraudes euitẽtur, & lites iniuſtæ tollãtur, regulæ, vel leges, quæ alias eſſent reſtringẽdæ, latè interpretari debẽt, vt vbique locum habeãt, vt dicit Decius de alia regula Cancellariæ loquẽs, in conſilio 398. in fin. Et ibi refert ſic fuiſſe iudicatũ in Parlamẽto Franciæ. Poſtremo facit, quia in prouiſione ordinaria & legatis etiam motu proprio factis, requiritur mentio coloratæ poſſeſsiõis alterius, vt tenet Abb. & cõmuniter doct. in c. cum noſtris. de conceſ. præbẽd. Sequitur Felynus in c. in noſtra. in 29. correl. de reſcript. Lapus allegat. 10. Et nõ ſolũ in talibus impetrationibus requiritur mẽtio colorata, ſed etiam poſſeſsionis de facto, vt tenet Io. And. & Anto. in c. penul. per illum tex. de præb. & in c. literas. de conceſ. præb. Sed poſſeſsio annalis, aut eſt in dubio colorata, vt voluit Fely. in c. in noſtra, in 36. correl. & habemus intentũ: aut eſt nuda poſſeſsio facti & idem eſt dicẽdũ, videlicet, ꝙ debet de ea fieri mẽtio, & quia ex detẽtione poſſeſsio arguitur, vt in c. 2. vt lit. pend. tradit Iaſ. in §. ſic itaque. nu. 30. inſtit. de action. Et quo ad iſtum caſum iſta regula habere videtur concurſum iuris communis.

Mentio colorata poſſeſsionis.

Prædictis tamen non obſtantibus, contraria opinio videtur verior & communior, pro qua adducitur argumẽtũ efficax: quia ratio quare prætendi poteſt iſtã regulam magis curiales, quam exteros ligare, videtur eſſe, quia impetranti à papa eſt imputandũ, & ad malitiam. & dolũ referendum, ſi non obſeruat regulas ibi vigentes. Nã ex quo ibi publicãtur à curialibus, ſciri & perquiri debent. argu. ca. 1. de poſtula. prælato Sicut de extrauaganti ibi nota. cuius ignorantia neminem excuſat, tradunt Fely. & Abb.

in

in c.j.de re iud. & in c.paſtoralis.de fi.inſtrumento. Sed iſta ratio ceſſat extra curiam. Nam cum in curiis ordinariorum & legatorum rarò huiuſmodi regulę vẽtilẽtur, neque publicentur, poſſunt probabiliter ignorari iuxta reg. in ca.j.de conſti.lib.6. Et ideo impetrantes ab ordinario, non ſeruata iſta regula, debent excuſari. Alias videretur nimis durum, & iniuria plenum, q iuſte ignorantes, & in partibus remotiſsimis habitantes, quia non didicerunt regulas Cancellariæ, punirentur tam grauib. & acerbis pœnis hic deſignatis contra tex. in c.2. de conſti.li.6. Quæ, quàm ſint à ſenſu aliena, nemo non facilè intelligit.

Regula Cancellaria.

Adiuuatur hoc etiã alia ratione ſecundum Modernos. Quia impetratio ab ordinario contra annalem poſſeſſorẽ nõ videtur ita damnãda, vt calũnioſa, ſicut illa quæ obtinetur à papa, ideo minus punienda. Ratio eſt, quia ordinarius quãdo cõfert impetranti beneficiũ annalis poſſeſſoris, iam habet, vel habere præſumitur certã notitiã illius poſſeſſoris, cũ viſitare ſoleat ſingulis annis oues ſuas, & teneatur titulos poſſeſſorũ perſcrutari, vt dicit tex. in ca. ordinarij. de offi.ordi. li. 6. Et tradit Fely. in. cap. ad aures, in 14. concluſione. de reſcrip. Et ideo conferendo ſimpliciter alteri beneficium, præſumitur annalẽ poſſeſſorẽ tanquam titulum non habentẽ negligere, ex quo melius cognoſcit perſonas ſuæ diœceſis quã papa, vt dicit glo. in clement.2. de offici.ordin. Et propter hanc cauſam nulla præſcripto etiam triennalis currit contra ordinariũ, quo minus poſsit remouere poſſeſſorem carentẽ titulo, vt tradunt omnes, & ibi latius Fely. in c.licet Heli, de ſimo. & in c.ſicut in 16. colum. de re iudi. Et eſt expreſſum in concilio Baſilienſi, tit. de pacif. poſ. Et ideo impetrãs ab ordinario, propter iſtam rationem non præſumetur moleſtator, nec improbus litigator. Secus tamẽ erit dicendum in impetrante à papa, qui pręſumetur iniuſtus impetrans & moleſtator, ſi non ſeruat iſtam regulã, ex eo quia papa in dubio non intendit cõcedere gratiã contra annalẽ poſſeſſorem, non facta mẽtione iſtius regulę, quia nõ habet nec pręſumitur habere ſicut ordinarius notitiã poſſeſſorũ orbis terrarũ, ob varias occupationes rerum, propter quas multotiens non concedenda cõcedit. vt dicitur in capi. ſi aliquando. de ſent.excom. & in l.j. C. de per. ho. ſublat. lib. 10. & not. in c.j. de cõſtitu. lib. 6. Non enim viſitat diœceſes ſicut epiſcopi, nec perſcrutatur titulos poſsidentium,

Impetratio ab ordinario.

Præſcriptio triennalis.

ſicut ordinarius, vt dicit gloſſ. in ca. ſtatutum de reſcript. lib. 6. Et ideo in dubio intendit poſſeſſoribus fauere, etiã ſi in effectu eſſent detẽtores intruſi, quia papa in dubio iudicat potiorẽ eſſe cauſam poſſeſſoris. Cum igitur iuſtior & certior ſit iuſtitia impetrãtis ab ordinario, quam à papa, & diuerſa ratio inter eos militat: merito in hac regula pœnali dicendũ eſt, diuerſum debere conferri ius. Et fortè iſta ratione voluit Glo. in regula. 19. de idiomate illam regulam non habere locum in ordinario.

Sed aduertendũ eſt quia ratio iſta morderi poteſt. Nã licet ordinarius titulos poſſeſſoris beneficiorũ in diœceſi ſua exiſtentiũ, q. ã io vacát, ſcire poſſet: nõ tamẽ ſcire præſumitur vacationes aliorũ beneficiorũ ſui ſubditi poſſeſſoris annalis alibi contingẽtes licet illæ reſultẽt ex facto poſſeſſoris annalis viuẽtis de quib. loquitur iſta regula. nã hic agitur de impetrãte beneficiũ viuẽtis poſſeſſoris: vnde ſi aliquis impetrat beneficium, ex eo, quia poſſeſſor annalis eſt execrabilis, hoc genus vacationis poteſt ignorari ita ab ordinario ſicut à papa quia cum ſint facti, cẽſentur ignota etiã à prudentiſsimis. l. 2. ff. de iur. & fac. igno. ca. 1. de cõſt. lib. 6. Nec viſitatio ordinarij hoc detegere poteſt, cum poſsit poſſeſſor habere beneficia in varis diœceſibus & oſtendendo titulum beneficij diœceſis ipſius viſitantis ſatisfacit ordinario. Alia verò beneficia alibi exiſtẽtia poteſt diſſimulare. & ſic ea ordinarius ignorare poteſt, ſicut papa. Ex quorum poſſeſſione ignota ordinario poteſt reſultare incomparabilitas, quæ prẹſtaret iuſtam impetrationis cauſam. Sic etiam impetratur beneficium annalis poſſeſſoris per contractum matrimonij forte occulti & incogniti ordinario, vel ſimoniam. Nam in iſtis modis vacandi verificantur verba iſtius regulæ ibi certo modo, & tamen in iſtis ita poteſt decipi ordinarius, ſicut papa. Niſi dicamus, quod ordinarius viſitator poteſt ſubditum ſuum compellere etiam ad oſtendendum omnes titulos beneficiorum ſuorum etiam alibi conſiſtentium. Ex quibus reſultare poſſet impedimentum aliquod ad retinendum beneficium exiſtentis in diœceſi viſitantis. Et hoc facere poſſet ſub pœna excommunicationis, quam in dubio non prẹſumitur quis incurrere velle. arg. l. fi. C. ad l. Iuliam repet. Et ita per diligentem inueſtigationem haberi poteſt notitia omnium beneficiorum ipſius ſubditi, quæ omnia ceſſant in papa non viſitante. Nec obſtat

Facti quæ ſunt, cenſentur etiam ignota à prudentiſſi.

Ordinarius in quibus beneficiorum impetrationi bus poteſt decipi ſicut papa.

quod

quod dictum eſt de impetratione per contractum matrimonij occulti, vel per ſimoniam: quia forte in illis vacationibus, per quas agitur ad priuationem, iſta regula non procedit, vt latius dicetur inferius in alia quæſtione.

Præterea quòd iſta regula non habeat locum extra Curiam, tenuit in ſpecie quidam celebris doctor antiquus Viuianus de Viuianis, aduocatus conſiſtorialis, in quodã ſuo conſilio reddito in cauſa Miſsinenſis parochialis.

Poſtremò pro iſta opiniõe adduci poteſt alia ratio ſatis cõcludẽs: qa regula antiqua Eugenij Quarti, primi cõditoris eius regulæ, expreſſe loquitur de impetrante à ſede Apoſtolica, & omnia verba illi' regulę nullo pacto poſſũt adaptari ad impetrationẽ ab ordinario extra curiã faciẽdã. Vnde ex quo iſta reg. mod. nihil addit ad iſtã Eugenij ſed ſimpliciter loquitur, debet intelligi & declarari ſecundũ illã antiquã, vt videlicet reſtringatur ad terminos tantum, in quibus antiqua regula loquitur: quia vulgatũ eſt leges poſteriores ſecundum antiquas reſtringi, & declarari debere, vt habetur in l. non eſt nouũ, cum l. ſequent. ff. de legib'. & tradit latè Rom. in conſi. 345. incip. circa primum conſultationis articulum, in penult col. vbi multa iura ad hoc adducit cũ aliis concor. vt latiſſimè ſcripſi in ca. 1. in glo. reuocare. de conſtit. lib. 6. Et licet aliquando lex antiqua recipiat declarationem à moderna, hoc procedit quando lex antiqua obſcure, vel inuolute loquitur, vt tradit Andr. Sicul in cap. ſuper quæſtionũ. in tertio notabili. de offi. deleg. Et ante ipſum Alexan. in conſil o. 108. col. fi. vel. 3. Sic econtra, quando lex moderna generaliter loquitur, poteſt declarari ſecundum antiquam, ne illã in dubio videatur corrigere: quod fieri nõ debet, niſi expreſſè dicatur. iuxta l. iubemus C. de teſtamẽ. & quę latiſſimè dixi in cap. 1. de conſt. lib. 6. Nec obſtat, quod papa in iſta moderna regula omiſerit illa verba (à ſede Apoſtolica impetrauerũt) poſita in regula antiqua. Ex quo videtur innuere voluiſſe, regulam iſtã modernam indiſtincte & generaliter in quacũque impetratione procedere, ſiue illa fiat ab ordinario, ſiue à papa, arg. eorum quæ dicit Rota in deciſio. 50. tit. de reſcript. in antiq. & deciſ. 5. eod. titu. in antiquioribus, & reaſſumit Felyn. in c. ſuper literas. in 8. col. de reſcrip. dum ibi volunt, quod quando papa in ſupplicatione porrecta delet aliqua, videtur in omnibus aliis gratiam velle concedere. Sed ad hoc reſpondetur, quod papa, in

Lex antiqua recipit declaratioẽ à moderna.

Papa in ſupplicatione ſ orrecta, &c. in moderna regula deleuit illa verba, quia non erunt neceſſaria. Ex quo per ſequentia verba regulæ ſatis colligebatur, eam loqui in impetrationibus apoſtolicis, quòd manifeſtè colligitur ex genere pœnæ hic appoſitæ. Nã papa iubet mulctari improbum impetrantem in quinquaginta florenis auri, Cameræ apoſtolicæ applicandis, Nam iſta verba inferunt, loqui regulam de impetrante in curia Roma. ab ipſo Papa, nõ autem ab ordinario extra curiam. Et *Impetrãs improbus.* ſic apparet, q̃ illa verba (à ſede apoſtolica) poſita in regula antiqua nõ erant neceſſaria, ſed potius ſuperflua, cũ hoc idem poterat ex aliis verbis regulæ comprehendi. Et breuitas in legibus cõmendatur, vt tradit Gemin. in cap. fin. in §. notabili, de verbo. ſignifi. lib 6. Et hoc etiam in ratione cõſiſtit, quia ſi papa voluiſſet regula in ordinariis extra curiam habere locum, dixiſſet, iuxta vulg. c. ad audictiam. de deci. Et iſto modo arguendi vtitur glo. in ca. vt circa. in verbo, adhærentes. & in cap capientes. §. ſi verò. in verbo, priuetur. & in §. vel ſi perſonas. in verbo, priuetur. & in cap. ſi fortè. in verbo, reſtitueret. de elec. lib. 5. Præterea quia vid157emus regulam nõ habre locum in gra-*Gratia ordinariorũ.* tia motu proprio, vt dicam in ſeq. q. Et tamen gratię omnes ordinariorũ cenſentur in dubio factæ motu proprio, vt tradit Fely. poſt alios quos ibi allegat in ca. in noſtra. in 79. correlario, de reſcrip. & in cap. ad aures, 14. concl. eod. ti. allegat Card. in clem. 2. de offic. vic. qui hoc tenet. Ex quibus omnibus apparet iſtam opinionem ſatis eſſe æquam & probabilem. Secundum quam iudicauit Rota coram Reuerẽd. D. Raynaldo Petrutio, in vna Romana ſancti Pauli Cęſareæ in qua bis propoſita, ita cõcluſit die. 14. & 18. Ianuarij M.D.XXXVIII.

QVAESTIO X.

Impetrãs gratiam motu proprio

QVAERO, an illa regula habeat locum in impetrante gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Breuiter videtur prima facie dicendũ quòd ſic. pro qua opinione inducitur tex. in cleme. 1. §. fi. quam ibi notat Card. in fi. de conceſ. præbend. vbi text. ille qui loquitur, in impetrante habet locum in gratia motu proprio, ea ratione, vt litibus occuratur. Ad idem eſt text. in extrauag. ſedes apoſtolica. Ioan. 22. poſita in titu. de præbend. qui videtur loqui de impetrantibus, & tamen habet locum in gratiis motu proprio, cum in eiſdem militet eadem ratio, vt late dicit ibi gloſ. in verbo, conceſſæ.

Poſtremo

Poſtremò pro iſta opin.videtur text.in cap. cum noſtris, de conceſ.præben.ſecundum quòd ibi declarant Anto.Immol.& Abb.& communiter Moder.vbi eſt text.quòd impetratio non valet,non facta mẽtione de colora a poſſeſſione alterius, & tenet deciſ.78.de reſcript. in antiq.& tamen ille text.procedit etiam ſi impetratio fuerit obtẽta motu proprio,vt ibi dicunt prædicti Doct.ſic eſt dicendum in iſta regula.nam dato quòd in illa nulla fiat mentio de gratia motu proprio.tamen debet ſuppleri & ſub intelligi per alia iura de materia loquentia. *Impetratio nũ valet &c.*

Sed prædictis nõ obſtantib.contraria opinio videtur verior.pro qua in primis ponderanda ſunt illa verba poſita hic in regula(quicunque impetrauerit) quod quidem verbum impetrauerit,verè loquẽdo ad gratiam motu ꝓprio adaptari non poteſt,cum ſint inter ſe longe diuerſa impetrare,aut motu proprio obtinere:vt eſt tex.quem ibi notat Bart.& alij in l 1.circa fin,C.de pet.bo.ſubl.lib.10. Hinc eſt quòd prohibitus impetrare,non prohibitur conſequi gratiam motu proprio,vt ibi dicitur.& tradũt Moder.in c.ſi motu proprio.de præbend.lib.6. Quod alia ratione ſuaderi poteſt.quia ille q impetrat in materia odioſa,præſumitur ambitioſus & importunus ,vt dicit Ioan And.in ca.duobus.de reſcrip.lib.6.in nouel.per tex.in ca. quanuis.de præbend.lib.6.Adeò quod papa videtur potiꝰ per ſuggeſtionẽ ad impetrantis importunas preces.quam ſpõte ſua gratiã cõcedere:quamobrẽ de tali impetrante male præſumitur,vt colligitur hic in verb.procœmij. Sed hæ oẽs præſumptiones malitiæ ceſſant in obtinẽte gratiã motu proprio,cui papa præſumitur potius ob eius meritũ,quàm ad eius importunam petitionẽ prouidere,vt dicit Bald.in l.quod fauore C.de legib.& ſequitur Ioan. de Platea,& Mod.in d.l.1.Ideo talis impetrans nõ conprehẽditur ſub diſpoſitione iſtius regul.quia talis non dicitur improbus, nec exquirit lites vt dicit hæc regula Habebit ergo locum in caſu ſuo & non in obtinẽte gratiam motu proprio.Suadetur vlterius iſta opinio.quia ratio regulæ nõ videtur poſſe adaptari ad gratiã motu porprio, ex eo,quia nõ eſt præſumẽdũ papam ſpõte ſua ſeu motu proprio velle cõcedere illud quod ꝑ iſtam regulã grauiſſimè,vt illicitum,caſtigauit Regula enim iſta improbat factũ & animũ illius,qui impetrat ſcienter,& ex propoſito beneficiũ viuenti annalis poſſeſſoris,& tales pluribꝰ pœ *Impetrare prohibitus* *Impetrãs in materia odioſa &c.*

nis

nis hic cõtentis punit. Sed clarũ eſt, quòd iſta improbitas conſiderari non poteſt in eo, cui forte præter eius mẽtem & ſcientiam papa motu proprio beneficium contulit: ergo in eo regula locum non habebit. Pro qua opinione conferunt ea quæ Ioan. de Ana. dicit in cap. cũ ſit, de Iudæ. in 3. notabili. Vbi concludit tex. illum de impetrante loquentem nõ habere locũ in gratia motu proprio, quia non eſt ſimilis, eadémque ratio vtriuſque caſus: pariter etiam tex. in l. 3. cum ibi notatis. ff. quod quiſque iur. quæ loquitur de impetrantibus, ſecundum communem opinionem nõ procedit in gratia motu proprio, vt ibi notãt omnes. Et tenendo iſtam partem, non obſtant quæ in contrarium adducta fuerũt. Primo tex in d. clemen. 1. §. fi. cum aliis. quia ad illa iura vnica patet reſpõſio, videlicet quod promiſcuè & indefinitè loquuntur: neq; aperiunt de qua impetratione papa intelligere velit. Itaque ratio ibi poſita poteſt ad vtrũq; caſum adaptari. quod ceſſat in caſu noſtro, vbi verba iſtius regulæ ſunt calara de impetrante loquentia.

Gratia motu proprio. Et quòd iſta regula in gratia motu proprio locũ ſibi nõ vẽdicet, probatur euidẽti ratione: quia vt in proxima quæſtione concluſum fuit, iſta regula nõ habet locum in ordinariis extra curiã, & tamen omnes ordinarij cõcedũt gratias motu ꝓprio, vt ibi dixi ex dictis Card. in cle. fi. de offic. ordi. Et Fel. in cap. in noſtra. in 29. correl. de reſcrip.

Et iſta quæ dicta ſunt de plano procedũt in vera gratia motu proprio, ex mera & ſpõtanea liberalitate principis emanati. Secus tamen videretur dicendum in gratia motus proprij procurata & per fautores obtenta, prout ſæpe fit. Nam tali caſu poſſet teneri regulam talẽ motum proprium comprehẽdere, cũ in eo militet eadẽ ratio quæ militat in gratia impetrata. ꝓ qua diſtinctione eſt notabile dictum Card. in conſi. 142. in fi. quem Moderni Mediolanenſes ſequuntur in cap. 2. in 2. col. de reſcrip facit glo. in verſicu. liberalitates. in l. fin. C. de fruct. & lit. expen. quæ vult iuncto illo tex. quod gratia motu ꝓprio ſi fiat ad impetrationẽ, nõ dicatur proprie gratia motu proprio ideò l. 3. ff. quod quiſque iur. quæ aliàs locum non habet in gratia motu proprio, procedet tamen in iſta grãtia motu ꝓprio procurata. Nam talis procurans huiuſmodi gratiam debet reputari magis improbus & ambitioſus, quàm ſimpliciter & ordinario iure impetrãs, per ea quæ tradit Iaſ. in §. ſed & iſte. inſtit. de actio. cum concor. vt late ibi ſcribo

bo in.8.col.Quibus accedunt ea quę And.Sicul.dixit in conſi.57.incip. præclare.in tertia col. in primo volum. & in conſi.56 incip.& quidem,in 1.colum. eod.lib.Faciunt ad hoc dicta Ia'. in l.ſi quis id quod,in 6.col.ff.de iuriſdi. om.iud.& Petri And.Gamma.in tract.lega.q.18.li.10.Et quod in notabili quæſtione tradit Bar. in l. ſi ſeruus communis.§.quod vere.ff.de fur.& Abb.poſt Innoc.in alio caſu in c.fi.ut.el 3. in 6.col. de iureiur. Ex quibus omnibus reſultat iſta concluſio, quod procurans habere titulum, ſeu gratiam motu proprio, vt excludat aliũ,prout in caſu noſtro in grauiori cauſa ſe conſtituit,quam impetrans debito & regulari modo.

Sed aduertendum eſt,quod iſta diſtinctio nõ videtur tuta,ex eo,quia Rota nõ tenet illud conſilium Card.prout vidi iudicatũ bis tempore meo: quia ſufficit.quod gratia ſit motu proprio,licet fuerit procurata:quia nõ attẽditur quomodo quis gratiã obtinuit,ſed qualiter verba gratiæ ſonant.Nã,vt inquit Satyr.Vnde veniat quęrit nemo,ſed oportet habere.Aliàs rariſsimè gratiæ inuenirentur,quę poſſent dici motu proprio conceſſę,cum põtifices hodie ni iam ſponte ſua non moueantur ad cõcedendas gratias motu proprio,niſi requiſiti & rogati,vt experiẽtia docet: pulſantibus enim & petẽtibus,cõceditur ille fauor, iuxta illud Euãgelij Marci.7.cap.Petite,& accipietis.&c. Aliàs ſequeretur abſurdũ,quod omnia iura loquentia de motu proprio eſſent hodie fruſtratoria:quod non eſt dicendum vt notat Fely.in c.ſi quando col.fi.de reſcript.Et pro iſto Rotæ ſtylo eſt notabilis deciſ Bald.in c.niſi ſpecialis.in j. col,verſ.Pone in literis,&c.de offic.leg.quem ibi multum commendat And.Sicul.in 2.colum.num.38. & Fel.in d. c.ſi quando,vbi Bald in fortioribus terminis dicit,quod etiam ſi in ſupplicatione conceſſa motu proprio dicatur: Supplicauit nobis talis &c.Si tamen papa motu proprio conceſſit,nihilominus gratia erit motu proprio conceſſa. & non ad impetrationem, & operabitur virtutẽ ſuam, ac ſi nihil de ſupplicatione dixiſſet.Ratio aſsignatur ꝑ And. Sicul.ibi quia conceſſiones apoſtolicæ ſub duplici genere concedũtur.videlicet vel ad inſtãtiam,ſeu poſtulationem impetrantis,aut motu ꝓprio.c.ſi motu proprio.de pręb. lib.6.Quãdo igitur vnus ſupplicat,& inſtat quod papa ei cõcedat gratiam eo modo,quo petit.& papa in ſignatura ſua non reſpõdet,fiat vt petitur,ſed fiat motu proprio.& ſic

Gratia motu proprio conceſſa

Conceſſiones apoſtolicæ.

Conceſſio vnius excluſio alterius.

ſic vult cõcedere gratiam magis priuilegiatã & pinguiorem, quàm ab eo petitur, videlicet motu proprio, eſt ſignũ ꝙ noluit cõcedere ad ſupplicationem impetrantis, ſed ex ſuo motu proprio: quia conceſsio vnius eſt excluſio alteri⁹. vt dicit Rota in antiquis. tit. de reſcrip. deciſ. 50. & in antiquiorib. deciſ. 5. Nam ex quo plures ſunt motus in principe, dignoſci nõ poteſt quis ſit ille motus, niſi per eius verba in ſignatura expreſſa. Nam ſi intẽdit ad preces ſupplicantis gratiam concedere, & nõ ſponte ſua, ille motus detegitur per illa verba ſignaturę, fiat, vt petitur. Sin autem intendit facere gratiam, propter meritũ impetrãtis ex motu meræ liberalitatis, & non propter petitionẽ impetrantis, tali caſu reſpondit, fiat motu proprio. Nã ꝑ huiuſmodi ſignaturã datur nobis ſignũ, ꝙ papa propter preces motus non fuit, ſed propter meritum petentis. Secundum quæ merita præſumuntur, vt dixi, papam gratiã motu proprio concedere velle, & nõ ad petitionẽ ſuam, vt dicit Bald. in d. l. quod fauore ꝙ eſt notandũ. Et ideo ſi impetrans in ſupplicatione petat à papa ſibi gratiã motu proprio concedi, & papa in ſignatura non reſponderet fiat motu proprio: ſed, fiat vt petitur, gratia nõ cẽſeretur facta motu proprio: licet in ſupplicatione hoc petatur, ſed erit gratia facta ad poſtulationẽ. Nunquã igitur gratia dicetur motu proprio conceſſa, niſi papa hoc in ſua ſignatura exprimat & concedat. Et ita debẽt intelligi omnia iura de motu proprio loquentia. Et ſic hodie practicatur in curia. Iſte tamen ſtylus, & dictũ Bal. in d. c. niſi. limitatur notabiliter procedere, quãdo princeps abſq; petitione partis eſſet gratiã motu proprio cõceſſurus. Secus ſi aliàs nõ conceſsiſſet: quia tali caſu gratia cenſeretur facta ad poſtulationem, licet papa in ſignatura dicat motu proprio. Ita notabiliter declarat illud dictũ Bal. Decius in c. cũ. M. in 13. col. verſi. ſed adde. & in 14. verſi. non obſtat dictũ Salyc. &c. de conſti. pro quo facit glo. in d. l. fin. C. de fruct. & lit. expend. Quod dictũ eſt nouum, & nõ tactum ab aliquo, quẽ legerim, ſecundum quòd poſſunt plura dicta in iſta materia concordari: ſed vereor ne ſubſiſtat, quia illa mens papæ an eſſet, vel non conceſſurus, videri nõ poteſt, quia de his quę in mẽte hominis cõſiſtũt, ſolus Deus perſcrutator. c. 1. vt eccle. bene. Et ideo illa mens principis deprehendi nõ poteſt, niſi ex verbis: quia talis pręſumitur mens illius, qualis verba indicãt, vt dicit tex. in l. Labeo.

Gratia motu proprio facta.

Deus ſolus perſcrutator.

Principis mens qualis præſumitur.

Non præſumitur ex verbis quid papa mente non conceperit.

Labeo.ff. de ſuppel.leg. quia non præſumitur papa verbis exprimere,quod mente nó conceperit,vt dicitur in l.Labeo.in fin.& tradit Iaſ.in l.1.§.fi.in.2.col.ff.de ver. oblig.

Et ideo concludo, quòd quando papa in ſignatura ſua dicit, fiat motu proprio,dato ꝙ millies nunquã animum habuerit concedendi gratiam motu proprio:nihilominus erit vera gratia motu proprio,& in ea habebit locum tex. in c.ſi motu proprio.& in c.ſi pluribus.de præbend. lib.6. cum omnibus aliis de motu proprio loquentibus.

Et prædicta omnia procedunt,quãdo ſumus in claro,ꝙ gratia motu proprio cóceditur. In dubio tamen,quando neſcimus,nec apparet an gratia motu proprio,vel ad poſtulationem ſit conceſſa, tenẽdum eſt gratiam motu proprio cenſeri conceſſam,& ſic ex ſpontanea & libera principis voluntate,vt tradit Decius in conſi.341. viſo pũcto. in.2.col. Tamen ego etiam multum dubitarem de iſto dicto Decij,ex eo,quia in dubio reſcriptum debet interpretari potius iuſtitiæ quàm gratioſum, & ſic magis ad poſtulationem,quàm motu proprio conceſſum, vt dicit Gemi. poſt Io.And.& alios in c. ſi cui nulla.col.2 de præb.lib.6. vt dixi in titu.de reſcrip.eod.lib.num.16. & in tract.ſignaturæ num.8.vbi latius ſcripſi.

QVAESTIO XI.

QVAERO,An iſta regula de annali obſtet impetranti habenti fortè mandatum de prouidendo ad monaſterium monialium,ad quod ſolent per electionem & confirmationem aſſumi? *Obſtare impetrãti habenti mandatum,&c.*

SOLVTIO.Pro reſolutione diſtinguẽdi ſunt duo caſus. Primus.in monaſteriis cõſiſtorialib.& in illis ex quo non fit prouiſio per viã impetrationis,regula non procedit,vt dicetur in alia quæſt.& dixi in reg.de infir.reſignant.Aut verò loquimur in monaſteriis nõ cõſiſtorialib.& puto idẽ dicẽdum, ex eo,qa regula loquitur de beneficiis, quæ ſui natura certo modo impetrari ſolẽt,vt innuũt verba iſtius regulæ ibi(ſi quis impetrauerit.)Secus verò de beneficiis quæ ſunt electiua,vt monaſteria monialium,iuxta c.indẽnitatib de elect.lib 6.quæ cõmuniter impetrãtib.non conceduntur.Et licet aliquãdo impetrantur,illud accidentaliter euenit,regulariter tamẽ per electionem dantur:& iſte naturalis modus prouidẽdi attendi debet,nõ accidẽtalis. arg.l.qui habet.ff.de tutel.c.requiſiſti. de teſtam.cum concord.vt ſcribit Iaſ.in l.3.in fin.ff.de offi.aſseſso. *Beneficia electiua.* *Prouidendi modus.* *Diſpoſitio qualibet,*

Præterea,quia quælibet diſpoſitio in dubio interpretari debet iure ordinario,nõ extraordinario,vulg.l.Seio.§.medico.ff.de annu.leg.cum cõcor.vt tradunt Moder.Mediolanen.in c.inter cætera.in.3.col.de appel. Cum igitur iſta regula loquitur de beneficiis certo modo impetrãdis, debet intelligi de beneficiis quæ regulariter,& via ordinaria impetrãtur,non autem de illis quæ extraordinariè cõceduntur,Nam propterea q̃ beneficium electiuum ſemel impetretur,nõ deſinit eſſe electiuum,nec perdit naturam ſuam. Sicut nõ mẽdicans,propterea q̃ ſemel mẽdicet,nõ dicitur mendicans,quia nõ perdit naturam ſuam,vt dicit Fed.de Senis in conſi.140.Nec doctor dicetur mercator licèt aliquãdo mercetur,vt ꝓbat Alex.in l.cætera.§.ſi q̃s ff.de leg.1,Bar.in l.1.de exerci. cum aliis,de quibus Fely. in prooemio Decretal.in verſi.Gregorius,col.fin. Regula igitur iſta loquens de beneficio impetrabili, intelligetur de illo,quod regulariter,& de natura ſui eſt tale:ſed monaſteria non ſunt huiuſmodi, ſed ad ea perſonæ per electionem aſſumuntur: Ergo regula loquens in vno,nõ habebit locum in alio,iuxta c.tum in illis.§.illis.de præb lib.6. & in c.fin.eod.tit.in antiq. Et quamuis verbum,beneficij, aptum ſit comprehendere maiora beneficia, hoc tamen nõ habet locum in materia odioſa,niſi exprimatur,vt tradit Abb.in c.ſenul.de verb.ſignific. Et ideo Ioan.Mona. in c.inquiſitores.de hæret.lib.6.atteſtatur ſe vidiſſe papã declaraſſe diſpoſitionem loquentem de dignitatibus,non comprehendere monaſteria.Et hoc idem dicit Arch.in c. 2.de præb.lib.6.præſertim,quia iſta regula reſpectu impetrantium,(dato q̃ indefinitè loquatur,)eſt pœnalis,vt apparet in ea.Quo caſu in materia pœnali indefinita loquutio nõ æquipollet vniuerſali, iuxta doctr.Dyn.in rubr.de reg.iur.lib.6.l.ſi ſeruitus.ff.de ſeru.vrb.præd.Nam ſi papa voluiſſet iſtum tex.ad iſta monaſteria extendere, hoc dixiſſet ſaltem per verba vniuerſalia, prout fecit in regula, de triẽnali,propter verbum,quæcũque:& in regula, de veriſimili notitia obitus:& in regula,de ſubrogandis,& multis aliis, Sequenda eſt igitur conſuetudo principis,iuxta l. cum vniuerſorũ.ff.de re.pemut. Et quia iſta beneficia electiua habent ſuam determinationẽ,vt in.d.§.illis.Et ſunt ſpeciali mentione digna, & ſi no exprimantur, non comprehenduntur,vt habetur in cle.1.de præb.tradit notabiliter,& latiſſimè Fely.in c.in noſtra.in.31.&.32.cor.de reſcrip.

Beneficiũ electiuum ſi,&c.

Beneficij verbum.

Monaſteria nõ compr. diſpo. loquẽtem de dignit.

Locutio indefinita non æquipollet vniuerſali.

ſcrip. Maximè quando beneficium electiuum eſt monaſterium, & ſic dignitas Abbatialis, quæ requirit maiorem expreſſionem. Adeo quòd non ſolum appellatione beneficiorum, ſed etiam inferiorum dignitatum non comprehēduntur, iuxta not. per Archi. in c. 2. de præben. lib. 6. & tenet Old. conſi. 14. maximè col. fin. Et facit quod dicit Domin. in conſi. 131. & pro iſta opinio. conferunt omnes rationes, quas ponit Lap. alleg. 84. col. penul. Ex quib. omnibus concludo, regulam in talibus dignitatib. non habere locum, & per conſequens non obſtare habenti prouiſionem, nec etiam impetrationem. Et ita reperio in terminis iſtam opinionem adnotaſſe Reuerendiſs. cardinalem Sanctorum Quatuor, ſeniorem in ſuis memorabilibus.

Ego tamen de iſta opinione multum dubito, ex eo, q a iſta regula fuit ædita in fauorem poſſeſſorum, & in odium impetrantium, popterea quia vexant poſſeſſores viuentes. Et ideo regula in ſui proœmio tales impetrantes improbos appellat, qui viuentes poſſeſſores inſequuntur. Vnde ob eam cauſam huiuſmodi ambitioni, & illaudatæ cupiditati modus eſt hic poſitus, quem impetrantes, ſi voti cō potes fieri cupiunt, ſeruare tenentur, aliàs malè de tali impetrante ſuſpicatur, Quòd ſi pœna iſtius regulæ regulariter in quocunque beneficio locum habet, & talis impetrans improbus iudicatur: multo magis improbior & ambitioſior iudicabitur is, qui monaſterium monialium, natura ſui electiuum, impetrare conatur. Quia tunc peccat in duobus, videlicet, non ſeruando regulam, & quia impetrauit monaſterium natura ſui non impetrabile, nec ſolitum per impetrationem concedi.

Et iſta omnia de plano procedunt, niſi monaſteriū iam eſſet ſolitū impetrari: quia per hoc videretur amitti natura ſua primæua, arg. c. cum de beneficio. de præb. lib. 6. Sicut videmus ꝙ regula procedit in Archidiaconatib. quæ ſunt maiora & præſtātiora monaſteriis, vt dicit Abb. in c. per tuas, in ver. excellentiores. de ſimo. Et iſta opin. facit, vt dicamus regulam contra taliter impetrantes locum habere, ne religioſi & monachi in monaſterio reſidētes, & diuinis inſeruientes, per lites certo modo procuratas diſtrahantur, quod toto titulo, ne cler. vel mon. prohibetur.

Archidiaconatus maiores & præſtantiores ſunt monaſteriis.

Finaliter, vt tota hæc materia concludatur, diſtinguēdi ſunt duo caſus, Primus quādo aliquis de monaſterio prouidetur, & tali caſu regula nō habebit locum, per ea quæ

dicta ſunt. Secundus caſus eſt, quando monaſteriū impetratur, tunc obſtat regula rationibus ſupradictis. Et ita per prædictas rationes iſte caſus modernis temporibus in Rota deciſus fuit, coram Nicolao de Aretio in quadam Cōſentina monaſterij vt tunc D. Ioan. Bap. de Senis, & Iacobus de Nigris Sacri conſiſtorij aduocati adnotarunt.

QVAESTIO XII.

Impetrās beneficiū.

QVAERO, an impetrāti beneficiū contra capitulū alicui⁹ eccleſiæ poſſeſſorē annalē obſtet iſta regula? SOLVTIO. Fuit dubiū hoc poſitum tempore Pauli ſecundi in Rota. Et tunc quidam A. de Benzis ex primariis illorū temporum aduocatus, tenuit regulam iſto caſu non habere locum. Quod ex eo perſuadebat, quia verba regulæ non poterant in c. poſsidēte verificari, quæ requirit expreſsionem nominis, gradus, & nobilitatis poſſeſsoris in impetratione faciēda: hæc enim potius ſingulares poſſeſſores, quàm capitulum, vel collegium reſpiciunt. Ergo tali caſu regula non habebit locum: nam quibus verba legis non conueniunt, neque ipſa diſpoſitio cōuenire videtur. l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor. ff. de aqua quot. & æſti. Quòd verò nomen, gradus, & nobilitas capituli exprimi non poſsint, manifeſtè apparet, quia capitulum eſt perſona repræſentata l. mortuo, ff. de fideiuſ. c. Romana. §. in vniuerſitate, cum ibi notatis. de ſentent. excō. lib. 6. In quo nec gradus, aut nobilitas ſubſiſtere poteſt, niſi fortè velimus ſingulos de capitulo cōſiderare: quod fieri minimè poteſt, iuxta ca. liberti. 12. q. 2. & §. qui manumittitur, & l. ſed ſi hac lege. §. qui manumittitur. cū vulg. ff. de in ius. voc. Eſſet enim abſurdū, quòd in impetratione beneficij tot canonicorū nomina, tot gradus, & ſingulorū nobilitatem, impetrās exprimere teneretur. Quod etiā ſi cōmodè talis expreſsio fieri poſſet alia tamē ratio repugnat, cū alia ſit capituli, alia ſingulorū poſſeſsio. Et dato quòd aliqua particularis perſona nomine capituli poſsideret, illius tamē nomē gradū, aut nobilitatē exprimere nō licet: quia ille nō dicitur poſsidere, qui alieno nomine poſſidet. c. cum veniſſent. de reſtit. ſpol. Procedit ergo regula in terminis ſuis quando cōtra ſingularem poſseſſorem fit interpretatio. Nec etiā ſecunda pars regulę hoc caſu poteſt habere locum, cum dependeat à prima, quaſi eam in neceſsarium antecedens præſupponens.

Legis verbis quibus non cōueniūt, &c.

Capitulū eſt perſona repræſentata.

Poſsident alieno nomine, poſſidere non dicitur.

Addo vnum aliud. quia ſatis notū eſt, quod diſpoſitio

ſimpliciter

ſimpliciter loquens de perſonis nunquam cōprehendit collegium vel capitulum niſi expreſſe dicatur, vt latè per plura iura & rationes probat Rom. de collegio auditorum Rotæ loquens, in conſilio 436. incip. quod indultū, &c. Sed in regula nulla fit mentio de capi, igitur in eo regula non habebit locum. *Diſp. de perſonis loquens.*

Sed iſtis rationibus nō obſtantibus, contraria opinio defendi poteſt iſtis fundamentis. Primo, quia regula iſta quæ indiſtinctè loquitur, non aſtringit impetrantem præciſe contra gradatū poſſeſſorē impetrare: ſed impetrandi licentiam generaliter contra graduatum & non graduatum concedit. Si igitur poſſeſſor graduatus eſt, exprimet impetrans gradum, & ea quæ hic dicūtur. Si verò graduatus nō eſt, aut in eo poſſeſſore cadere gradus, nec nobilitas poteſt, tali caſu regula impetrantem ad ea exprimāda non aſtringit, ſed ſeruabit alia cōtenta in reg. quæ ſeruari poſsunt. in quibus regula procederet, & locū habere poterit. Cōcludo igitur, ꝙ ſi in re inanimata & incorporea, ſeu in corpore repræſentato, quale eſt capitulū, fieri prædictarum qualitatū expreſſio non poſsit, in eo regula non procedet, quo ad illam particulā: ſeruabit tamen impetrans regulam in aliis eius partibus ſubſtātialibus, propter quas principaliter fuit ædita. Nam & quot annis capitulū poſsedit, & cauſam. quare illi ius non competat, exprimere debebit, & omnia quæ in ſecūda & tertia parte regulæ cōtinentur: quòd ſi nō fecerit, obſtabit ei regula, quæ magis in iſtis aliis requiſitis ſeruari debet, quàm in parte illa expreſsionis gradus & nobilitatis, quæ nihil importat, & quib. cōmuniter derogari ſolet. Nam ratio regulæ in ſui proœmio (vt lites reprimātur) magis reſpicit res alias, quā expreſsionē gradus & nobilitatis, vt de ſe patet. Et ideò iſtius ſecundæ partis, quæ iuſtificationē & proſecutionē cauſæ reſpicit, nūquā aut raro fit derogatio *Poſſeſſorem eiicere ante cōpletum annum.*

QVAESTIO XIII.

QVAERO, nunquid regula iſta procedat contra impetrantem, qui ad effectum, vt cōtra eū de iſtā regula recipi nō poſset ante ſuā impetrationē. poſſeſſorē ipſum ante cōpletū annū à poſſeſsione deiicit: curauit?

SOLVTIO. Videtur dicēdū ꝙ non, quia exceptio iſtius regulæ datur poſſeſſori duntaxat, & non omni poſſeſſori. ſed tātum poſſeſſori immediato. Iſta omnia probantur in tex. ibi (per annum immediatè præcedentem pacificè

QVAESTIO. XIIII.

QVAERO, an impetrans impeditus per poſſeſſorẽ annalem, quominus cauſam impediret infra annũ excuſetur à pœnis regulæ? *Impetrãs impeditus per poſſeſſorem.*

SOLVTIO. Iſte etiam caſus ventilatus fuit in Rota in prædicta cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ.

Pro cuius intelligentia in facto præmittendeum eſt, ꝙ d. Frãciſcus de Solis epiſcopus Balneoregien. cõmiſit cauſam ſuper d. Scholaſtria in poſſeſſorio, & petitorio cõtra Sebaſtianum Ponze aduerſarium, à quo ſe ſpoliatum prętendebat vigore cuiuſdã breuis apoſtolici de dicta Scholaſtria. Sebaſtianus verò cõtrariũ aſſerebat, ex eo, quia in dicto breui erat clauſula illa appoſita, videlicet, ꝙ capere poſſeſsionem poſſet ſine vitio ſpolij. &c. vigore dictæ cõmiſſionis, epiſcopus Sebaſtianũ infra ſex menſes ad iudicium euocauit, & ſic impleuit vnam partem iſtius regulę. Deinde Sebaſtianus cum procederet contra epiſcopũ. & ſeruaret aliquos terminos in petitorio, epiſcopus petitoriũ ſuſpendit, & contra d. Sebaſtianum commiſsionẽ reductoriam breuis ad ius cõmune impetrauit, vigore cuius obtinuit primam ſententiam contra Sebaſtianũ in ſpolio, cui purgato ſpolio Sebaſtianus paruit, & cauſam petitorij contra epiſcopum continuauit. Verum, quia propter ſuſpẽſionẽ petitorij per epiſcopũ obtẽtã factũ fuit, quominus Sebaſtianus ſuper petitorio cauſam vſq; ad ſententiam incluſiuè, iuxta formã iſtius regulæ, proſequeretur, epiſcopus contra illũ de regula iſta excepit. Sebaſtianus reſpõdebat per ipſũ factũ nõ fuiſſe, quomin⁹ impleret requiſita iſti⁹ regulæ, ſed ſuſpẽſio petitorij ꝑ epiſcopũ facta in cauſa fuit, ne ipſe cauſã vſq; ad ſentẽtiã proſequeretᷣ.

Dubitatũ fuit quid iuris? Solutio. Super iſto pũcto Rota concluſit Sebaſtianum excuſari, & illi regulã non obſtare, Non quo ad primam partem, quia ex quo epiſcopus traxit Sebaſtianũ infra ſex mẽſes in iudiciũ, & ſic ſeruauit primã partẽ iſtius regulæ, diligentia epiſcopi Sebaſtiano prodeſſe debuit. arg. l. petẽdæ. C. de tẽp. in integ. reſt. & in notabili caſu tradit Bartol. in l. ſacris. la 3. in fin. ff. de prox. ſacr. ſcri. lib. 12. Nam talis diligentia eſt cõmunis, & prodeſt vtrique parti, prout de appellatione dicitur in l. ampliorem. C. de appel. & de dilatione in d. l. petendæ. ſicut etiam dicitur de commiſsione vel reſcripto per vnã partem impetrato, quia efficitur cõmune inter ipſos litigantes, *Cõmiſsio vel reſcriptum impetratum &c.*

 gantes,

gantes. vt in deciſio. 2. de dolo & cōtu. in antiquiorib. tradunt Fel. & Moder. in rub. de reſcri. facit tex. in l. fi. C. de fru. & lit. expen. & eſt deciſ. 7 & 47. & 61 in no. quæ bene in propoſito faciūt. Per quę modo de hoc menſe Decēb. M.D.XXXIX. ventilatur in Rota pulcha difficultas corā R. P. Petro Vortio in caſu Bonon. fideicōmiſsi, an quid appellatio cū illa clauſula, Quatenus ſentētia veniat cōtra ſe, iuuet aduerſarium non appellantē? pro quo videndum eſt per Decium, & alios in cap. ſi duobus. & in c. oblatæ, de appel. per Philip. Fran. in c. ſæpe col. 7 eod. tit. Et quia cauſa pendet, nihil amplius dicam. De quo tamē ad huc aliquid dicā inferius in alia quæſtione. Et iſta procedūt quatū ad priman partem regulæ. Sed vt dicā in alia quæſtione, quo ad ſecundam partē regulæ idem concluſerūt domini iſta ratione: quia ſi Sebaſtianus vſque ad ſententiā cauſā ſuper petitorio proſequutus non fuit, hoc impedimentū cauſatū fuerat per dominū Epiſcopum eius aduerſarium, qui petitoriū ſuſpenderat & ſtante ſuſpenſione nihil poterat Sebaſtianus agere. Et quanuis poſſet dici Sebaſtiani culpa impedimentū obueniſſe, qui epiſcopum expoliare non debuerat, nihilomin⁹ ſpolium proceſſit principis authoritate q̨ voluit in ſuo breui Sebaſtianū poſſeſsionē capere poſſe ſine vitio ſpolij, &c. Nec obſtat ꝙ Sebaſtian⁹ cogitare poterat breue apoſtolicū ad termi nos iuris cōmunis potuiſſe reduci, prout reductū fuerat, quo caſu facta reductione cedere debebat: quia ad hoc reſponſum fuit, ꝙ Sebaſtianus etiā ſperare poterat de liberalitate eiuſdem principis, qui breue ſuum cōfirmare & manutenere poſſet Nā litigās nō debet diffidere de iure ſuo, nec de victoria vſque ad finē litis, vt dicit Bal. in l. fi. in 4. col. C. de edict. di. Hadr. toll. Quia in re dubia nō tenetur quis cedere, ſed poteſt expectare ſententiam, per quam res fiat clara, vt in nobili caſu tradit Gemin. in c 2. in gl. fi. de reſcri. li. 6. & ante ipſum Rom. in cōſ. 329 col. 3. verſi cæterum. Quorū dicta approbauit Rota in cauſa Leonē. parochialis de Iared, corā domino Nicolao Piccolomineo die. 17. Februarij M.D.XXXIII. vnde ſicut epiſcopus ſperauit reductionem breuis, & obtinuit: ita Sebaſtianus poterat ſperare reualidationē breuis, attento bono titulo ſuo. Nā in iſtis beneficialibus futuri euētus ſunt conſiderandi, propter varia iura, quæ quotidie ex liberalitate papæ in ſignatura naſcuntur. Et ob eam cauſa dici-

Cedere quis nō tenetur in re dubia, ſed &c.

tur

tur in l.ꝙ debetur.ff.de peculio.quod dubij ſunt euentus litis. Potuit igitur Sebaſtian⁹ ſperare ius ſuum reddi melius,prout poſtea apparuit ex detectione non iuris epiſcopi in petitorio,qui nō poterat poſsidere Scholaſtria,quæ prius ipſo iure per promotionem ad epiſcopatum,ob nō expeditionem literarum retentionis,infra ſex menſes vacabat,vt cautū erat in breui promotionis epiſcopi. Itaq; cum in iſtis beneficialibus non poſsimus nobis craſtinū polliceri,cum quotidie,vt dixi,naſcantur iura ex vbertate ſedis apoſtolicæ, nō tenebatur Sebaſtianus illico cedere, ſed euentum ſententiæ expectare,prout fecit:nam quàm primum in poſſeſſorio cōdemnatus fuit Sebaſtianus, ſtatim poſſeſsione ceſsit.ſuſpēſio igitur petitorij in cauſa fuit quominus Sebaſtian⁹ ius ſuum vſque ad ſententiam proſequeretur:illud igitur impedimentū debuit eum excuſare quo ad requiſita iſti⁹ regulę. Nam ſatis eſt Sebaſtianū hoc caſu fraude & dolo caruiſſe,à quibus quælibet cauſa etiam iniuſta & ſupina excuſat.vulg.l.ſi plagij. ff.de.plag. per quæ iura voluerunt doct. maxime Ioan. And.& Ant. in c dudum.de elect.in cap. non poteſt.1 de præbēd.lib. 6.vbi notat Domin.& in c.ſi.de elect.eo.lib.& Ioan.And. & Ant.in cap.conſtitutus.de appel.& in cap.de multa.de prębend.quod diſpēſatio quamuis ſubreptitia excuſat aſſequentē ſecundum curatum à pœna extrauag.execrabilis. Quod dictum ſæpe approbauit Rota tempore meo,& de temporibus ſuis idē atteſtatur dom.n. Guliel. auditor in collectaneis deciſionū tit.de reg iur. Præſertim, cum procliuiores ſimus ad abſoluendū,quàm ad condemnandum,iuxtà.l.Arrianus.cum vulg.de act & oblig.

Diſpenſatio ſubreptitia.

procliuiores ad abſoluedum,

Præterea ꝓ iſta opi. Rotę facit,quia cū in medio cauſę aliqua incidentia diſcutiuntur,tempus iſtius regulę currere non debet,vt voluit Gloſſator hic,&Bald.in ſimili in l. contra maiores.C.de inoff.teſt.qui notabiliter per illum textū dicit,ꝙ duo ſunt in iudicio,quę non poſſunt ſimul intentari,tunc diligentia circa vnum prodeſt alteri remedio,& facit ꝙ nō currat tēpus in eo. Et idē dicit Bal.in l. 1.C.de int.calū.col.2.ver.vlteri⁹ nota.& quod notat Domin.in c.cupientes.§.ꝙ ſi per viginti.in ver.videbitur.de elect.lib.6.cum concor.vt notabiliter ſcribit Decius in c. paſtoralis.in 6.col.num.10. de excep. Sed in caſu noſtro iſta duo videlicet,petitorium & poſſeſſorium,ſimul intentari non poterant,propter ſuſpenſionē petitorij. ſed dili-

Duo quando ſunt in iudicio.

gentia tantum facta reperitur ab vtraque parte in poſſeſſorio. Ergo diligentia illa faciet, & operabitur q tempus iſtius regulæ interim ad decidendum petitorium non currat, & per cõſequens non debet hoc Sebaſtiano præiudicare, quia per eum non ſtetit. vt dicit Domin. in capitulo primo. §. ſolet, in 5. notabili. de reſtit. ſpol. li. 6.

Accedat prædictis, quia per iſtam regulam quędam præſcriptio annalis induci videtur, quo caſu vbi præſcriptio ex lapſu temporis conſideratur, quodlibet impedimentũ etiã iniuſtũ excuſat à lapſu termini, ex eo, quia in tali pręſcriptione ſolum attenditur agendi potẽtia, vel impotentia, & ſic negligentia, non autem delictum, ita notabiliter dicit Hoſtien. in c. 1. verſ. item ſi. de præſcrip. Vbi per hoc concluſit, q epiſcopo hęretico, ex quo eſt impeditus agere propter hæreſim, nõ currat præſcriptio, per iura que allegat in principio illius capituli: & tamen conſtat hęreticum fuiſſe impeditum culpa ſui, in cuius facultate erat remouere impedimentum. Ita hic eſt dicendum. & à fortiori in Sebaſtiano, qui de facili remouere impedimentum non poterat propter fauorem & priuilegium poſſeſſorij.

Epiſcopo hæretico nõ currit præſcrip.

Poſtremo prædicta omnia iuſtificata fuerũt, ex eo, quia poſſeſsio epiſcopi fuerat infecta propter decretũ irritans in breui promotionis ſuę poſitum. Nã eo ipſo, quod non expediuit bullas retentionis infra ſex menſes, inducta fuit vacatio Scholaſtriæ ipſo iure, & intrabat regreſſus cardinalis Sanctorum quatuor Ex cuius ceſsione habuit Sebaſtianus. Talis igitur infecta poſſeſsio non erat conſiderat ione digna, prout in ſimilibus terminis quo ad iſtã regulam conſuluit Ioachimus de Narnia olim aduocatus excellens in quodam ſuo conſilio incipien. dominus Herneus, poſito in lib. 1. allegationum fol. 392. in cauſa Naneten. eccleſiæ ſancti Nazarij.

Pro contraria verò parte. & ſic pro epiſcopo fuerũt per dominos adducta motiua ſequẽtia. Primo, quia iſta regula inducta eſt in odiũ impetrantis: quo caſu impetrantis negligentia non attenditur, ex quo propter non factum imponit pœnas. Vnde reſultat illud, quod vbi impeditus potuit tollere impedimentũ & nõ fecit, ſibi imputatur, vt in capitulo vnico. de cuſtod. euchariſt. & tradit Rom. cõſil. 9. cum concord. vt ſcribit Fel. in ca. cum inter. col. 10. verſ. vtrum excommunicatus, de except. & in c. ex tranſmiſſa. col. 1. de præſcrip. Sed Sebaſtianus potuit tollere, cedendo

Impeditus vbi potuit tollere impedimentum, &c.

cedendo ſpolio. Igitur, &c. Nam paria ſunt, quem nõ fuiſſe impeditum, vel potuiſſe impedimentũ tollere. c. ſi. cum ibi notatis. de elec. qui enim poteſt facere, vt poſſit, iam videtur poſſe. l. qui poteſt. ff. de reg. iur. cum concord. de quibus ibi per Modernos.

Secũdo, quia præſuppoſito quòd Sebaſtiano tẽpus nõ curreret, debuit tamẽ Sebaſtian' proteſtari auditor corã ordinario, per ipſum nõ ſtetiſſe, quominus cauſam ſuper petitorio expediret, iuxta gl. in verbo, propoſita. in ca. cupiẽtes. §. quod ſi per viginti. de elect. li. 6. & ſequitur Gloſſator hic in 4. col & Iaſ. in l. properandum, §. ſi autẽ vterque. C. de iudic. & alibi ſæpe Fely. Et ita in terminis iſti' regulæ fuit olim dictũ in Rota in cauſa Salzeburgen. beneficij S. Nicolai. vt patet in conſilio Ioachimi, tunc aduocati incip. Vacante, &c. poſito inter ſuas allegationes. volum. 14 fol. 264. al. às. 60. col. fin. Et pro iſta opinione optime facit quod dicit Rota in no. deciſ. 102. quę vult q ſi appellans qui habet annũ ad proſequendum appellationem, infra annum committat cauſam ſuper attẽtatis, ſi appellans habet victoriam in attentatis, nõ currit ſibi tempus, ſed excuſatur: ſecus autẽ ſi ſuccubuit Et illam deciſionem ſequitur Philippus Frãcus in cap. ex ratione. in 8. col. de appel. pro qua eſt expreſſa authoritas Bal. in authen. ei, qui. circa princi. C. de temp. appel. Cum igitur in caſu iſto Sebaſtianus in poſſeſſorio ſuccubuit, merito dicendum eſt, illi cucurriſſe tempus regulæ. *Appellãs habẽs annũ ad proſequẽdum*

Ex iſtis igitur apparet articulũ eſſe diſputabilem, quibus omnibus bene ac diligẽter diſcuſſis Rota die. 17 Octobris. M. D. XXXIII. coram eodem domino Nicolao tenuit, cõcluſit & firmauit primã opinionem, videlicet Sebaſtianum excuſandum fore, & in pœnas regulæ nõ incidiſſe, pro qua opinione vltra prædicta faciũt iſta quæ ſequuntur. Primo, quia clarum eſt in iure, impedimentũ ſuperueniens non attẽdi, vt inquit Bal. in l. ſicut C. de præſcript. 30. anno. in prima col. Sed iſto caſu impedimentũ Sebaſtiano ſuperuenit, igitur non debet attendi. *Impedimẽtum ſuperueniẽs non attenditur.*

Secunda, quia quando impedimentũ non euenit facto impetrãtis, ſed extrinſecus contigit, non debet ſibi imputari, vt tradunt Doct. in ca. quia diuerſitatem. de conceſſ. præbend. & ibi Abb. col. fin. Sed in caſu iſto Sebaſtian' à principio non præſtitit impedimentum, quominus poſſet ſuper potitorio procedere. Nec breuę Sebaſtiani àprinci

pio

Impedimentum non eueniens facto impetrantis.

pio dedit cauſam immediatã huic impedimẽto. Ergo nõ obſtat Sebaſtiano. Suadetur hoc ratione.quia cauſa immediata impedimenti,quominus Sebaſtianus poſſet petitorio agere , fuit commiſſio epiſcopi reductoria ad ius commune, & ſuſpenſio petitorij facta per eundem epiſcopum.Quibus licet breue Sebaſtiani de capiẽdo poſſeſſionem cauſam dederit, non tamen immediatam,ſed mediatam,quia breue non fuit ordinatum ad hoc, vt prohiberetur proſecutio in petitorio.Quo caſu quando culpa non eſt ordinata ad caſum,caſus non debet imputari, vt tradunt communiter Doct.in l.2.ff.ſi quis caut.& Roma.conſi.9.incip.quòd pars.Nam ſola negligentia in iſtis punitur.Vbi igitur non fuit aliquis negligens,non impeditur agere ſublato impedimento.vt tradit Bald.in auth. niſi triennale.circa princip.C.de bon.mat.cum vulg.traditis per Fely.in cap.ex tranſmiſſa.de præſcript.

Culpa quando non eſt ordinata ad caſum, &c

Negligens.

Impedito licet culpa ſua currat tempus, &c.

Tertio,quia licet de iure ciuili impedito culpa ſua currat tempus,tamen hoc non ita procedit de iure canonico vt dicit Alexand.in conſilio.58.viſo & perlecto. circa. fi. lib.5.ſequitur Iaſ.in §.rurſus,inſtit.de actio.allegant tex. in ca.quia diuerſitatem,de conceſ.præbend.quem ad hoc dicunt ſingularem.Et hoc ſequitur ibi Imol.& Propoſi. in ca.1.in 4.col quo tempore mil.in vſib.feud.

Non obſtant,quæ in contrarium adducta fuere,Primo, quòd regula iſta inducta fuit in odium impetrantis.Nam reſpondetur hoc eſſe verum,quando deprehenderetur in negligentia notabili. nec aliquam haberet excuſationis cauſam vt hic.Nam tunc pœna regulæ procedit.ſecus verò vbi eſt cauſa excuſationis,vt ſuperius deductum eſt.

De regula inducta in odium.

Nec obſtat, Sebaſtianum potuiſſe tollere impedimẽtũ quia reſpondetur non eſſe verum:quia pendebat ex volũtate epiſcopi aduerſarij,qui ſuſpenderat petitoriũ. Et ſic nõ pendebat ex voluntate vel poteſtate Sebaſtiani. Nec obſtat,quod Sebaſtianus dedit cauſam,quia reſponderetur,quòd illa cauſa impetrationis breuis non fuit ordinata ad hoc,qa per illud breue nõ fuit proſecutio cauſæ impedita.Nec obſtat etiam quòd Sebaſtianus debebat cedere:quia vt dictum fuit,non reperitur hoc iure expreſſum. Nã nemo tenetur ius ſuũ indiſcuſſum relinquere vt dicit text.in l. illud.in prin.ff.de pet.hære.Vltimo nõ obſtat illud de proteſtatione,quia reſpondetur illud procedere quando impedimentum prouenit à iudice,ſecus ſi prouenit

uenit à parte. Quia tali caſu licet proteſtatio ad cautelam ſit vtilis, tamen quando impedimentum nõ obuenit culpa iudicis, proteſtatio nõ eſt neceſſaria, vt dicitur in l. cum ipſe, de excuſ. tut. & traditur in cap. ex inſinuatione, de appel. & per Bart. in l. Senatus. ff de offic. præſid. Innocen. in cap. ex ratione, de appel. Et ibi hoc latè probat Philip. Francus in 4. colum. Et ita debet intelligi quod dicit Anton. de Butrio in conſil. 28. Abb. in cap. plerunque. de reſcrip. Et cum prędictis concurrit Petr. de Ancha. in d. cap. cupientes. & Imol. & Moder. in cap. fin. de appel. Et ita in terminis iſtius regulæ & impedimenti declarat ille doctus Gloſſator Pragmat. ſanctio titu. de pacific. poſſeſ. in ver. proteſtari. col fin. De qua tamen proteſtatione in ſpecie dicetur inferius in ſua propria quæſtione.

Proteſtatio quando eſt neceſſaria.

Non obſtat etiam deciſio Rotæ. 102. ſuperius allegata, quia loquitur quando idem appellans cauſam commiſit ſuper attẽtatis. Sed in caſu noſtro Sebaſtianus impetrãs non cõmiſit cauſam ſuper ſpolio, ſed epiſcopus. Igitur ſumus extra caſum. Nam primo caſu ipſe idem præſtat ſibi impedimentum, ſecus in ſecundo caſu. Vel dicas ꝙ illa deciſio non eſt ita ſimpliciter vera, ſed debet intelligi ſecũdum ea quæ notat Iaſ. in l. contra maiores. in fi. C. de in offic. teſta. Et ad eam reſpondet etiam Decius in cap. ex ratione, de appel. Stat igitur concluſio firmata per Rotã quòd prædictum impedimentum excuſat à pœnis iſtius regulæ. Et ita in vna Conuerſana Archipreſbiteratus coram me concludit Rota. 27. Februarij. M. D. XXXIIII.

QVAESTIO XV.

QVAERO, an derogatio, regulæ facta in cõmiſſione directa primo auditori iuuet ipſum impetrantem, quo ad gratiam ſubrogationis, vel ſi neutri, impetratam coram ſecundo auditore in ſecunda inſtantia?

SOLVTIO, Aliàs tempore fœlicis recordationis Sixti papę quarti in Rota iſte caſus diſcuſſus fuit, videlicet Ioã. Carlin. & Adam impetrarũt beneficiũ poſſeſſum per Ioannem Erphreum conuentũ. Sed Adam qui erat poſterior in data, commiſit cauſam contra dictum Ioannem poſſeſſorem annalem cum derogatione iſtius regulæ. in totum Ioan Erph. poſſeſſor dat de iure dicti Ioan. Carlini primi impetrantis. Et quia dictum ius Ioan. Carlini oppugnabatur ab Adam. Ex illo capite quia non fecerat mentionẽ de iſta regula, nec vnus, nec alter obtinuit tãquam ſe inuicem

uicē cōfundentes. Sed Ioan. Erph. obtinuit in iſta prima inſtantia abſolutoriam tantum, à qua appellauit Adā. Et lite pendente coram ſecūdo auditore moritur Ioan. Carlin. Adam obtinet mandatum de ſubrogando directum iſti ſecundo auditori, continens in ſe gratiam, ſi neutri, abſque derogatione iſtius regulæ, quòd illi auditori ſecundæ inſtantiæ citato Ioan. Erph. ad dicendum contrà præſentauit: Ioan. Erph. reus excipit de iſta regula contra dictam gratiam, ſi neutri. In qua huic regulæ vt dixi, non fuerat derogatum. Adā replicat, ſufficere ei in prima commiſſione primo auditori directa fuiſſe derogatum. Quæ derogatio ſufficere ſibi videbatur. Ioan. Erph. replicabat nihil habere commune illud iudicium cum iſto, quia derogatio illa non iuuat, quo ad gratiam ſubrogationis, & ſi neutri, impetratam in iſta ſecunda inſtantia, coram ſecundo auditore. Dubitatur modo quis iſtorum melius, ac verius dicat. Licet iſte caſus contingerit tempore Sixti quarti: tamen ignoro quid tunc concluſerit Rota. Et ideo ego ex facti ſerie colligam aliqua motiua, quæ videbuntur magis iuridica, deciſionem poſtea eius ſapientioribus relinquēs

Quòd autem iſti ſubrogationi & gratiæ ſi neutri obſtet regula, ex eo probatur: quia tempore primæ cōmiſsionis impetrata per Adam, non cogitauit Adā, neque papa concedens de gratia ſi neutri, poſtea concedenda. Quod apparet, quia tempore primę cōmiſsionis Adam impugnabat ius dicti Ioannis Carlini, ex eo capite, quia non fecerat mentionē iſtius regulæ. Ergo tunc nō cogitabat, quòd deberet ſe ſubrogari in eo maximè, quia tūc viuebat Io. Carlin. & non poterat de futuris diuinare. vt dicit textus in capitulo, vt noſtrum. vt eccle. benefi. Nam ſolius, & proprij eſt ſcire futura Dei, l. quod quidam, §. quòd dicitur. ff. de acquiren. hæred. l. cum ad præſens. ff. ſi cet. pet. gl. in l. relegatorum. ff. de pœnis. Ergo ad incogitata animus cōcedentis non extenditur l. tres fratres. ff. de pact. l. qui cū tutoribus, in fi. ff. de tranſact. Et conſequenter nec extenditur conceſsio, quia actus agentis non operatur vltra intentionem eius, vulg. l. non omnis. ff. ſi cer. peta. & capitulo, ſi ſacerdos. vbi nota. Abb. de offic. ordi. Præſertim cum ſignatura cōceſsionis poterat habere effectū in eo quod tunc erat. videlicet vt admitteretur ad proſecutionē cauſæ, ac ſi annus duraret, abſq; eo, quòd extēderetur ad iſtā nouam gratiam, iuxta notata per Guliel. de Cu. in l. item.

Dei eſt ſcire futura.

Conced. animus ad incognita non extenditur.

§. ad

§. ad litem.ff.de procurat. Pro quo optimè facit deciſ.19. incip.fuit dubitatum.in nouis.

Infertur igitur ex hoc concluſio firma, quod commiſsio illa prima non ſuffragatur, quo ad iſtam nouam gratiam: & multo minus, quo ad diuerſam materiã. qualis erat iſta. Nam diuerſum eſt, quod in fauorẽ Adæ ſit derogatũ iſti regulæ in commiſsione primæ inſtantię. vt regula nõ obſtãte admittatur ad proſecutionem cauſæ ac ſi annus duraret. Et quod ſit derogatum regulę in fauorem iuris Io. Carlini. qui viuens regulę non derogauerat. Cum igitur iſta ſunt diuerſa, ex diuerſis non fit illatio. vulg. l.ſi.ff.de calumnia & l. Papinianus exuli.ff.de minoribus.

Et hoc à fortiori locum habet, quia Adam in dicta cõmiſsione primę inſtantiæ hoc non ſolũ cogitauit, ſed nec petiit, cùm ius Ioan. Carlini poti⁹ impugnaſſet: ex iſto capite, videlicet quia regulæ non dorogauerat. Ergo nec papa videtur vltra, quam petierat cõceſsiſſe. argu.c.inter dilectos.§.cæterum.de fide inſtrumentorum Maxime contra regulam, quę eſt ius ſcrptum, vt notat Fede. in tracta. permut. quæſt. prima, iuncto cap. ſi papa. de priuileg. *Papa non videtur vltra conceſſiſſe quam petierat.*

Præterea, quia impetratio Io. Carlini qui non ſeruauit requiſita, nõ ſolum fuit nulla propter dicentem hic poſitum, ſed adeò Ioan. Carlin. inhabilitatus fuerat, quòd nõ poterat ſi viueret venirę ad iſtud ius commiſſum, etiam per viã ſubrogationis, vel gratiæ ſi neutri, vt patet hic in tex. Et iſta inhabilitas nõ reperitur in gratia ſubrogationis, vel ſi neutri, purgata. Cũ igitur hęc de nouo emergãt & nouo auxilio indigeant, cõcludendum eſt gratiam iſtã non ſuffragari: quia commiſſio non extenditur ad nouam gratiam poſtea ſuperueniẽtem, & lõgo interuallo in alia inſtantia conceſsam, quia ſignatura nihil plus dat, quàm verba importẽt, argument. capit. ex tenore. & c. porrò. de priuilegiis. Et commiſsio ſolum continebat, quòd Adam tantum admitteretur ad proſecutionem cauſæ, non obſtãte regula, cui non derogabat in ſua prima impetratione. quæ quidem derogatio illi non ſufficiebat ad vincendum propter obſtaculum iuris dicti Ioãnis Carlini Quod quidem ius licet eſset inefficax ad obtinendum contra dictũ Ioãnem Erph. poſſeſsorem annalem, propter exceptionẽ regulæ, quam dictus Ioan. Carlini nõ obſeruauerat: erat tamen efficax ad repellendũ d. Adam poſteriorẽ in data. Itaque dictus Ioan. Carlini erat ſicut canis hortorũ, qui *Signatura nihil plus dat, quàm verba importent.*

braſsicas

braſsicas comedere nõ poteſt,nec alios permittit eas comedere,ad inſtar.l.Fuſiæ Caniniæ. Adam igitur in iſta ſecunda inſtantia non poterat obtinere contra poſseſsorem ex ſuo iure antiquo, niſi ex nouiter impetrato, cui obſtat regula,cuius derogatio facta in dicta commiſsione primæ inſtantiæ non videtur extendẽda,vt proſit iſti nouæ gratiæ ſubiectæ exceptioni regulæ.capitulo,ſtatutum.de elect.lib.6.Cũ vnius incluſio ſit alterius excluſio.vul.capitulo.nónne.de præſumpt.Nam cómiſsiones ſunt ſtricti & limitati iuris, vt notatur in cap. 1.& in capitulo,diſpendia.& in capitulo,ſtatutum.de reſcript.lib 6.Ergo limitatum effectum debent producere,capitulo, ſi quẽ,de procur.lib.6.Nam quantum petitum,tantum conceſsum vt notat Felyn.in cap.poſtulaſti.

Ex quibus omnibus concludo,derogationem factam in illa commiſsione primæ inſtantiæ non ſuffragari,quo ad iſtam gratiam, Si neutri.

Vnum tantum prædictis obſtat,quia qua ratione dicimus,quòd Adam vigore primæ commiſsionis ſemel admiſsus ad proſecutionem cauſæ, vigore iuris ſui poſset admitti etiam in ſecunda & tertia inſtantia,donec eſset finita,eadem ratione & quando fuit ſubrogatus:quia illud ius acquiſitum,eſt effectum vnum & idem cum ſuo, argumento.l.hęreditas,ff.de acquirẽda hæreditate.Quia quando iura duorum perueniunt ad vnum,iudicatur pro vno,vt habetur in l.ſingularis.ff.ſi certũ petatur.pro quo facit notabile dictum Bald.in l. 3.§.ſed vtrum.in prima quæſtione.ff de minoribus.vbi dicit, quòd conſenſus patris præſtitus filio agenti in cauſa principali,videtur durare etiam in cauſa executionis,quia ſufficit,quòd authorizauit in prima cauſa,ſiue ſit actor,ſiue reus:quod dictũ refert,& ſequitur Felyn.in cap.edoceri.in 4.colum. verſi.& adde.de reſcript.Sed ego in meo libro non inuenio: magna tamen eſt authoritas Fely. Et licet ſit diuerſa inſtantia,eſt tamen eadem cauſa. Et quicquid iuuare poterat eundem Adam in prima inſtantia,poteſt iuuare in ſecunda & tertia,per ea,quæ dicta fuerũt ſuperius in quinta quæſt.quia ſufficit,quòd ſemel quis ſit admiſsus ad proſecutionem cauſæ,non obſtante iſta regula.Quia illa admiſsio debet intelligi vſque ad finem cauſæ, quæ per tres inſtantias terminatur. Cogitandum tamen eſt ſuper iſtis,quia materia eſt valde dubia.

Iura duorum quando perueniunt ad vnum.

QVAESTIO

QVAESTIO XVI.

QVAERO, Nunquid impetrans impugnans poſſeſſionem annalem, poſſit poſtea eam approbare, opponendo de regula contra ius tertij? *Impetrãs impugnãs poſſeſsionẽ annalem.*

SOLVTIO Videtur dicendum ꝙ non: quia ex eo, ꝙ quis impugnat, nõ debet cõmodũ reportare, vulg. regula ex eo, de reg. iur. lib. 6. Tamen vt perfecta reſolutio habeatur, diſtinguo duos caſus. Primus eſt, quãdo impugno poſſeſsionem annalẽ aduerſarij mei, excipiẽtis de regula iſta. Et tali caſu cõtra eũdem nõ poſſum me ex poſſeſsione ſic impugnata tueri ad effectũ, vt ſub prætextu dictæ poſſeſſionis annalis à me impugnatæ debeã vti exceptiõe iſtius regulæ, & ita ꝓcedit tex. cũ materia ſua in ca. ex eo. Aut verò impugnaui poſſeſſionem aduerſarij mei annalem in vno caſu, & ille poſtea poſſeſſionem ſuam ex alio iure tertij defendit, & contra ius tertij ad illius excluſionem potero me ex poſſeſſione aduerſarij, quam aliàs impugnauerã iuuare, quia directè non iuuo me ex poſſeſſione aduerſarij contra ipſum, ſed contra ius tertij ab eo productum. Ita limitat illum tex. in d. c. ex eo. dom. Ant. in c. cum olim in 8. col. verſi. quandoque reprobus, de cenſi. *Cõmodum reportare.*

Sed aduertẽdum eſt, quia iſta limitatio nõ ad plenum mihi ſatisfacit, quia ius tertij hoc caſu reputatur iſtius aduerſarij poſſeſſoris opponẽtis de eo. Et exceptio cõtra illud ius effectualiter tendit cõtra poſſeſſorem, nõ contra tertiũ, quia non eſt in lite. Itaque illa iuris regula, de qua in d. c. ex eo adhuc militare videtur. Et ideo conſideranda eſt alia limitatio, quam tradit Abb. in c. capitulum, in fin. de reſcri. quam ibi Fely. latius & clarius exponit, & ſequitur, videlicet, ꝙ ex eo quòd quis impugnat, poteſt ſe fundare pendẽte impugnatione, pro qua adhuc pronuntiatũ non fuerat: quia cum euẽtus litis ſit dubius, ſi non poſſet ſe ex materia impugnata iuuare, contra aliud ius poſſet ſequi: quòd ſi in impugnatione ſuccumberet, etiam in iſto ſecundo iudicio, in quo quis ſe ex actu impugnato tuetur, grauaretur, quod eſſet incõueniens, vt latius hoc declarat Rom. in conſi. 347. incip. quo ad articulũ, & c. in 2. dubio. Et ad propoſitum, d. c. ex eo, plures alias limitationes proſequitur Fel. loco ſuperius allegato, quæ ibi videri poſſunt. Sed quicquid ſit, prima reſolutio D. Ant. mihi magis placet: pro qua faciunt ea, quæ dixi in reg. de non tol. iu. quæſi. q. 14. & optimè declarat Ro. in d. conſi. & illud conſ.

& dictum Abb.tētum fuit in Rota in vna Vrbeuetan.archipreſbyteratus de menſe Decemb. 1539. coram R.D. Io.Paulo.dum contra fundantem ſe in alleg.Lapi 89 allegabatur illa regula iuris, quod non poterat ſe in ea fundare ex qua prius impugnauerat titulum prædeceſſoris, fuit pro reſponſione allegatū dictum Abb. & Rom. in locis ſuperius allegatis,cum quibus tranſiuit Rota.

QVAESTIO XVII.

Impetrāre officium

QVAERO, Dicitur hic, Quicunque beneficium &c. quid ſi aliquis impetraret officium alicuius annalis poſſeſſoris,puta ſcriptoris Apoſtolici,vel aliud ſimile,nunquid obſtet regula?

SOLVTIO. Videtur quòd non: quia regula loquitur de beneficio eccleſiaſtico, quod ſolet per collationem, vel aliam prouiſionem dari. Sed huiuſmodi officia dātur per venditionem.Ergo in illis nec mens,nec verba regulæ verificantur. Nam diſpoſitio ſimpliciter loquens de beneficiis,non cōprehēdit officia ſæcularia,cuiuſmodi ſunt iſta, vt tradit Decius in l.fi.not.3.C.de pact.Super hoc tamen videnda ſunt quæ latius ſuperius dixi in reg.de infir.reſignan.& in reg.de impetran.bene.per obit.famil.Card.& dicam in regula de triennal. & alibi ſæpe.

Diſpoſitio ſimpliciter loquens de benefic.

QVAESTIO XVIII.

Beneficia curata ſiue ſimplicia.

QVAERO, An regula iſta procedat in omnibus beneficiis curatis,an verò ſimplicibus?

SOLVTIO. Si proprietatem verbi,beneficij,conſideremus,intelligēda erit de ſimplicib.tantum,vt in c.fin.de præb. Si verò capiamus beneficium largo modo, & tunc venient curata,vt dicit glo.1.in c.1.de reg.iur.lib.6. Difficultas igitur eſt quomodo hic capietur. Dicet fortaſſis aliquis, ꝙ ex quo ſumus hic in pœnalib.verba ſtricto modo capi debent, & ſimpliciter,nō autem largo modo,d.c.fin.

Beneficiū largo modo.

Breuiter omiſſis diſputationib.mihi videtur regulam intelligi debere generaliter de quibuſcūque beneficiis tam ſimplicibus quàm curatis. Nam ex quo ratio regulæ vniformis eſt vtroque caſu, nec aſsignari poteſt rationis diuerſitas,militabit diſpoſitio iſta pariformiter in omnibus. Et hoc procedit etiam in odioſis, in quibus fit extenſio, vt dicit glo.in c.1.de temp.ord.lib.6.in ver. Italiæ. & glo. in verb. eligatur.in cle.1.de elect.& tradit Iaſ. in l.fin.ff. de in ius vocan. Præſertim, quia iſta diſpoſitio, quæ lites execratur,concernit vtilitatem publicam, vt eſt probatū

ſuper

ſuperius in.1.&.2.quæſt,& fauet poſſeſſorib.Igitur capien da eſt interpretatio ampla in fauorem eorum,quorum cō modum regula iſta reſpicit.c.odiz,de reg.iur.lib.6, & vul. l.quod fauore.Eſt bene verum q̄ quidam antiqui fuerunt in iſta opinione, q̄ regula iſta tantum haberet locum in ſimplicibus beneficiis:moti præcipue iſto fundamēto, qa quando verbo beneficij additur aliqua qualitas,nūquam cōprehenditur ſub diſpoſitione de beneficiis ſimpliciter loquente,vt eſt tex,in cap.licet canon.& cap. ſtatutum,de elect.lib.6.Sed beneficium curatum habet qualitatem.er go non comprehenditur appellatione beneficij. Facit ca. cum in illis.de præbend.lib.6. Sed tenendo primam opinionem ad iſtud arg. reſponſum fuit ſuperius in prima, tertia & quarta q. procemij iſtarum regularum,& etiam reſpondebo in quæſtione ſequenti.

QVAESTIO XIX.

QVAERO, An habeat locum iſta regula in Epiſco palibus?

SOLVTIO, Iſta difficultas videtur decidi de his, quæ Lud.Rom.ſcribit in conſi.340.circa primum, in.2. dubio,vbi tenet regulā diſponētem literas quaſlibet gratiarum de beneficiis conceſſas intra ſex mēſes expediri debere,aliàs eſſe nullas, locum nō habere in gratiis factis de epiſcopatu propter excellētiam dignitatis,vt in c.dilectus.de cōceſſ.præb.& aliis rationib.vt ibi per eū. Et hoc quod de epiſcopatib.dictū eſt.Io.Aloiſius Tuſcanus Mediolanen.quondam aduocatus inſignis, & poſtea à Sixto IIII.eius exigētib.meritis cameræ apoſtolicæ factus Auditor,in quodam ſuo conſi,incip conſtat ex actis, reddito in cauſa Numburgen.præpoſituræ,in.1.vol. extendit habere locū in dignitatib. in quibus expreſſe voluit iſtā regulam non habere locū.Rationē aſſignat,quia regula eſt odioſa,exorbitans,& pœnalis,& in tali materia reſtringibili,& nō fauorabili, appellatione beneficiorū nō veniūt dignitates,niſi expreſſe dicatur, vt patet in clem.1. de ſequeſt.poſſ,& fruct.vbi papa nō fuit cōtentus loqui de beneficio:ſed ſubiūgit,etiam ſi dignitas,&c.Ad idem cle.1. de cau.poſ.& prop.Addo pro iſta parte duas rationes.Prima eſt,quia ex verbis colligitur mens diſponentis.vulg.l. Labeo,de ſuppel.leg.Sed verba iſtius regulæ,iūcta regula de triennali,arguunt, Papam nolle regulam iſtam habere locum,niſi in ſimplicibus,ex eo,quia hic dicit,quicunque

Literæ gratiarum de beneficiis conceſſæ.

Dignitates in materia reſtringibili.

beneficiũ eccleſiaſticum,&c.impetrauerit.)In regula verò de triennali, dicit (quicunque eccleſiaſtica beneficia qualiacũque ſint,&c)Et ſic, ex iſto modo loquendi apparet,quod in reg.de triennali voluit cõprehendere dignitates.In regula verò iſta,ſola ſimplicia beneficia : nam aliàs papa appoſuiſſet hic,ſicut ibi vniuerſalia verba, per quæ comprahendi poſſent. Apparet ergo,quòd iſtum caſum tanquam omiſſum relinquere voluit ſub diſpoſitione iuris cõmunis.arg.l.commodiſſimè.ff.de lib.& poſthu.

Secunda ratio eſt,quia dignitates vt plurimũ per regulas & extrauag.ſunt reſeruatę,vt patet ſuperius in regulis ſuis.Et tamẽ conſtat regulã iſtam in reſeruatis locum non habere,vt alia quæſtione dicetur.Quia in reſeruatis,non eſt dare poſſeſſionem neque detentionẽ, obſtãte decreto,iuxta text.in cap.ſi hi contra quos. vt lit. pend. lib.6.Et tenet deciſ.5.vt lit.pend.in antiq. & deciſ.1. de reſt.ſpol.& deciſ.1.vt lit.pend.in antiquio.vbi dicitur ita ſeruaſſe Rotam,& Collector ibi dicit ſe ita pronuntiaſſe: & abſque poſſeſſione vel detentione exceptio iſtius regulæ non procedit.argu.c.ſine poſſeſſione.de reg.iur. lib.6.

Poſſet tamen prædictis non obſtant.cõtraria opin.aliquibus rationibus ſuaderi.Primo quia iſta regula eſt ædita in ſauorẽ poſſeſſorũ:ergo debet intelligi,prout loquitur generaliter de poſſeſſoribus quorumcũque beneficiorum,nemine excepto:ita quòd verbum,beneficiũ hîc appoſitum,fauore poſſeſſorum,& odio moleſtantium intelligetur largo modo,vt cõprehẽdantur dignitates.Et iſta opi.poſſet hoc medio ſuaderi:quia clarũ eſt, argumentũ valere de perſonis ad res,vt patet in l.q. furere.vbi Albe. & Bal.notãt.ff.de ſta.ho.& in l.ſi quis inquilinos.§.ſi ita. ff.de leg.1.Sed iſta reg.non capit reſtrictionẽ perſonarũ poſſidentium,vt in alia.q.eſt dictũ,& patet ex verbis regulæ ibi,quicũque,&c.Ergo nec capere debet reſtrinctionẽ reſpectu rerũ,id eſt beneficiorum:cũ fauor, qui datur perſonis eſt reſpectu beneficiorũ.Præterea,quia licet aliàs in materia ſtricta & odioſa appellatione beneficij nõ veniant curata:nec dignitates:fallit tamen hoc,niſi verbũ beneficij ſit prolatũ à lege.Quia tunc etiã in materia odioſa cõprehẽdũtur curata & dignitates.Ita dicit Fel.in c.poſtulaſti.in 16.col.ver.facit etiã deciſio.&c.de reſcrip. vbi plura ad hoc allegat.Sed in caſu noſtro verbũ beneficij profertur à lege.igitur,&c.Et per iſta poteſt etiã reſpõderi

Argumẽtũ de perſonis ad res.

Beneficij verbum prolatum a lege.

deri ad arg.quorundã antiquorũ,poſitum in præcedenti quæſt.q volebant iſtã regulã nõ procedere in curatis, ex eo,quia qualitas [a]curæ adiecta verbo videbatur mutaſſe diſpoſitionẽ ſimpliciter de beneficio loquẽtẽ.d.c.ſtatutũ. Quia ad hoc reſpõdet Aret. & Moder. repet. in l.2. in prin.de verb.oblig.& Pet.de Anch.in d.c.ſtatutũ.q videãtur.Et licet epiſcopat⁹ propter excellentiã dignitatis ſub diſpoſitionibus ſimpliciter loquentib.nõ cõprehendatur, iuxta not.p gl.in c.2.de præb.lib.6.Et ibi Io.And. refert ita Nicolaũ Quartũ declaraſſe. Et tenet expreſſè Domi. in c.ſi propter.in 3.col.de reſcript.lib.6.& Moder.in tract. benefi.in 3.q.1.par. Illud procedit quãdo diſpoſitio[b]eſt odioſa eccleſiis,quæ aufert electionẽ capit. quæ illi cõpetit de iure cõmuni:& eſt eccleſiis multũ fauorabilis,propter iudiciũ plurimorũ de meritis,& ſufficiẽtia electi per quirentiũ:quod ceſſat in papa,de quo loquitur text.in d. c.2.& in c.quia periculoſum.de ſentẽ.excom.lib.6.Secus eſt in cõſtitutione fauorabili:nã quatenus epiſcoporũ fauorem concernat,diſpoſitio ſub illa comprehẽditur.arg. eorum quæ dicit Bart.in l.item ſi poteſtate. ff. de his,qui ſunt ſui.vt dicit Pet.de Anch.in cap.1.de re iud.lib.6.

QVAESTIO XX.

QVAERO,an habeat locum iſta regula in adminiſtratione perpetua data per teſtatorem,aut in altaribus,ſeu oratoriis? *Adminiſtratio perpetua.*

SOLVTIO. Crederem q non,quia iſta non ſunt beneficia eccleſiaſtica,de quibus loquitur iſta regula:quia illa dicuntur eccleſiaſtica beneficia,quę habent ſigna beneficij eccleſiaſtici:iſta non ſunt huiuſmodi,quia pro illis dãt certa ſtipendia annua,vt officientur,& plura teneri poſſunt,nec incompatibilitatem inducunt,nec ſub diſpoſitionib.de beneficiis eccleſiaſticis loquẽtibus,cõprehẽdũtur, vt probat And.Sicul.poſt alios in clem.gratiæ.col.penul. & fi.de reſcrip.ergo non poſſunt beneficia propriè appellari.pro quibus faciunt ea,quæ tradit Fely.in c.in noſtra, in primo correl.& in c.ex parte.el.ſecundo.de reſcript.Si verò altaria de conſenſu epiſcopi erigerentur, vel darentur in titulum,tunc,quia in illis concurrit eadem ratio, quæ in beneficiis,per ea quæ ſcribit Rochus Curtius in tracta,iur.pat.in verſic.conſtruxit.in 79.q.in talibus adminiſtrationibus,altaribus,vel capellis haberet locum regula.Et ita concludit Decius in conſi.2 95.Vol.1. *Beneficia eccleſiaſtica.*

ſtipendium. Primo caſu poſſet habere locũ regula, prout dicit Fely. in c. de quarta, in 3. col. de reſcrip. fuiſſe iudicatum in Rota ſup Regula Cãcellariæ. 24. quæ ſimpliciter ſicut iſta de beneficiis loquitur. Et tamẽ illa regula procedit in pẽſione, quæ datur in titulũ, quæ impetrari poſſet, Et ita etiam nouiſsimis tẽporibus tenuit Rota IX. Maij M.D.XXXVI, in vna Placentina penſionis, corã R.P. Domi. Marcello epiſcopo Marſican. Quæ voluit ſententiam priuatã quorũcunq; beneficiorum cõprehendere tantũ penſiones, quæ dantur in titulum, per ſuperius dicta, & per ea quæ tradit Ioan. Baptiſt. Caccialup. in tract. penſio. quæſt. 30. Si verò non dantur in titulũ, ſed ſimpliciter cõſtituũtur ſuper beneficiis eccleſiaſticis, tali caſu iudicantur vt res tẽporales, adeò, q illegitimi, & baſtardi illas ſine diſpẽſatione obtinere poterũt. Vt 20. die huius mẽſis Maij. M.D.XXXVIII. tenuit Rota in vna alia Cæſarauguſtani portionis, aliàs penſionis, coram R.P.D. Petro Vortio epiſcopo Aquen. pro qua deciſ. conferunt ea, quæ Curt. tradit in tract iuriſpatron. in verbo, cõpetẽs, in 2. q. principali: quia non reperitur hoc à iure prohibitum. Et pro iſta diſtinct. faciunt ea quæ ſcribit Oldr. conſil. 81. & Gemini. in c. fi. de præb. lib. 6. & Doct. omnes d. cle. 1. de ſuppl. negligen. prælat. Cum aliis de quib. per Fely. in c. poſtulaſti. in 12. col. de reſcript. quæ addi poſſunt ad ea, quæ dixi in regu. de infirmis reſignantibus. *Sententiã priuatam*

QVÆSTIO XXII.

QVÆRO, an iſta regula habeat locum in hoſpitali? SOLVTIO. De iſta quæſtione dixi in regula de infirmis reſignantibus, & in aliis regulis. Et dicetur etiam infrà regula de triennali poſſeſſore. Et quia ex ibi dictis poterit haberi reſolutio, quo ad pręſentem regulã, non repetam.

QVÆSTIO XXIII.

QVÆRO, nunquid exceptione iſtius regulæ poſsit vti detinens beneficium reſeruatum? *Beneficiũ reſeruatũ*

SOLVTIO. Hæc quæſtio pendet modo in Rota coram me in vna Lucen. capellaniæ Sancti Michaelis. & nihil adhuc eſt deciſum. Quamobrem quęſtionem iſtam breuiter pro vtraque parte diſputabo.

Pro parte negatiua, quòd locũ non habeat regula, facit vnũ. Quia verba iſtius regulæ loquũtur ſimpliciter de beneficiis. Ergo debet intelligi de beneficiis non habẽtibus

qualitatē reſeruationis.arg.l.quæſitū. §.illud.de leg.3.& c.ſtatutū.de elect.lib.6.quia verba ſimpliciter prolata,debent intelligi ſimpliciter,nō ſecundū quid.l.j.ff.de.dona. l.fi.C.de his.qui ve.æta.impet.l.hoc legatū.ff.legat.3.Accedat prędictis,quia videmus quòd poſſidēs ex prouiſione ordinarij beneficium reſeruatū,non facit fructus ſuos vt videtur tenere Specul.& Io.And.in ti.de diſpen. §.videndum reſtat. in vltimó ſo.verſi.ſed pone quod aliquis. & facit deciſio Rotæ.4.de reſt.ſpoliat.Innocē. & Abb.in cap.cum dilectus.penul.notab.de iur.patron.& in c.dilecto.col.2.de præbend.Adeo.q̄ poſſet cōdēnari in fructibus,qui percipi potuerūt,vt ſentit Rota in antiquis.deciſion.130.nota,quod vbi agitur.&c.Ergo nō debet iuuari regula,quia alias iniiceret laqueū animæ eius,quod eſſe nō debet.c.de viduis.27.q.1.præſertim qa iſta cōſtitutio eſt iuris canonici, cuius principalis intētio eſt proſpicere animarum vtilitati,vt dixi latè in c.2.de cōſtit.lib.6 Sed præſupoſito,q̄ talis detentor faceret fructus ſuos,vt plerique Moder.voluerunt,vt eſt Hiſpanus noſter Anto.Burgos in c.ad noſtrā.in 10.col.de empt.& vēd & Fely.in c.de quarta.de præſcri. Ex alio iſte detentor iuuari regula nō debet, quia detētio reſeruati benefici nō eſt conſiderabilis,nec approbata à iure, ſed eſt dānata & punibilis. Hoc probatur,quia vbi aliàs retinens de facto beneficiū, ſi ſpolietur,venit reſtituēd⁹,vt tenet deciſio.j.ti.de renū. in nouis.iſte tamē detētor beneficij reſeruati,ſi ſpolietur nō agit ſpolio,prout tenet Rota in deciſ.16.in no. incipi.ſi contra agentem.Et hodie hoc etiam ſeruat Rota,vt ſæpe vidi per deciſ.7.in antiq.incip.nota,q̄ vbi agitur.& 475.& Egid. deciſ 436.in poſſeſſorio & tenet Ant.Corſet.in tract.de poteſtate regia.in 49. limitat.Ergo neque debet adiuuari exceptione iſtius regulæ,Ratio iſtarū deciſionum eſſe poteſt,quia poſſeſſio beneficij reſeruati nō ſolum eſt nulla:ſed etiā detentio caret omni adminiculo iuris,vt deciſio.17.in not.& deciſi.5.in antiquis.tit.vt lit. pendent.& eodem ti.in antiq.deciſio.1.ſequitur Rom.in conſi 499.in præmiſſa cōſultatione.col.fi.Et ratio rationis eſt,quia reſeruatio generalis habet vim cōſtitutionis & legis,vt dicit Gemin.& Moder.in cap.ſi à ſede.colum. penul.de prębend.lib.6.& idem Gemin.conſi.30.& omnis conſtitutio continet decretum irritans:vt notant Moder.in l.non dubium.C.de legibus.Et decretū irritā.(vt dicere

Poſſidens beneficiū ex prouiſione ordinarij.

Reſeruati beneficij. detentio.

Detinens de facto beneficiū.

Reſeruatio generalis.

dicere ſolebat Guliel.de monte Laud.in cle.ſi Romanus ſuper verbo,cũ cura.de præb.)eſt penetrabilius omni gla dio ancipiti, omnia interiora,& ocultiſsima afficiẽs,& aſtringens.Nam eſt tam malignantis naturæ , quòd quicquid inuenit,deſtruit,& in oppoſitum ducit.

Poſtremo pro iſta parte faciunt omnes rationes genera les,quæ communiter in materia iſta pœnali cõſiderari ſolent,videlicet,quòd cũ iſta regula ſit odioſa,eſt reſtringẽda.l.qui exceptionem.ff.de cond.indeb.Secũdo,quia exorbitans à iure cõmuni,cum beneficia ab alio male poſſeſſa,paſsim de iure poſsint impetrari & conferri. cap. in noſtris.de conceſ. prębend.& ca.licet epiſcopus.de præbend.lib.6.Tertio,quia eſt pœnalis multipliciter, & ideo omni reſpectu reſtringenda, iuxta regulas vulgares.cap. odia.& cap.in pœnis.de reg.iur. lib.6.Cum igitur regula nullam mentionem faciat de beneficio reſeruato,non ha bebit locum in eo.Iſta ſunt in effectu,quę pro iſta opinio ne adduci poſſunt,quibus adde conſilia duo Ioan.Alioſij Tuſcani olim aduocati doctrinę ſingularis,& poſtea Cameræ apoſtolicæ auditoris,reddita in cauſa Colonien.in cip.vtrum conſtet,in 7.dubio in fi.fo.27.& in alio conſil. in cauſa Noremburgen.Præpoſituræ.fol.52.in prima par te conſiliorũ. Qui per iſta vltima motiua tenet etiam regulam non habere locum in dignitatibus, ponderando verbum,beneficium,poſitum hic in tex.vbi late per eum, & dixi ſuperius q.19.

Contrariam partem,videlicet,quod regula iſta habeat locum in beneficiis reſeruatis, videntur tenere Moderni in trac.de beneficio,in tertia parte.q.11.Quorum opinio ſuadetur,ex eo,quia licet poſsidens beneficium reſeruatum per annum,dicatur detinere,tamen de tali detentio ne annali in impetratione faciẽda eſt mentio,alias gratia eſt nulla:vt tenet expreſſe Rota in deciſ.783. incip. dic. quod ordinatio papalis.Quid tenendum?Quia caſus pen det,non curabo modo hic deciſionem ponere, donec videro quid Rota iudicauerit.quãuis ex his quæ dicit Fel. in c.in noſtra.in 36. corell.in 2. colum.de reſcrip.qui in ſpecie ponit iſtam quæſt. poſſet reſolutio ſumi. Nam tenet ibi huiuſmodi detentorem beneficij generaliter reſeruati, vti non poſſe exceptione illius regulæ , propter notorietatem decreti, quod ſcit,vel ſcire tenetur detentor. & iſtam opinionem tenet Dominus Gulielm. Caſ- *Poſsidens beneficii reſeruati per annum.*

ſiodorus in ſuis deciſionibus, titu. de regul. Cãc. l. deciſio. 34. dum examinat illũ articulũ, an regula iſta hæreticũ defendat. Nam ibidem in diſcurſu d. quæſt. num. 9. tenet iſtam opin. ſequutus Fely. in dicto. ca. in noſtra.

QVAESTIO XXIIII.

Beneficia conſiſtorialia.

QVAERO, an procedat regula in beneficiis conſiſtorialibus?

SOLVTIO. Audiui Angelum de Ceſsis quondam famoſum aduocatum dicere ſic, & etiam in regula de triennali ſic obtinuiſſe. Tamen pro veritate huius puncti videnda ſunt, quę ſuperius latè dixi in regula de infirmis reſignant. Et vt breuiter me expediam, certe nõ video rationem, quare regula iſta in illis habeat locũ, cum loquatur de impetratione, & beneficia conſiſtorialia non impetrantur, ſed per promotionẽ papæ, & prouiſionem conceduntur. Et talis promotio fit per cedulã. Itaque forma illius prouiſionis eſt longe diuerſa ab impetrationibus, de quibus iſta regula loquitur. Reliqua dicas, vt in d. regula.

QVAESTIO. XXV.

Beneficiũ pacifice poſſidens per annum.

QVAERO, vtrum Titius poſſidens per annũ pacificè vnum beneficium, vt vnitum, poſsit vti exceptione iſtius regulæ contra impetrantem dictum beneficium vnitum in titulum, & tanquam de per ſe?

SOLVTIO. Dominus Gulielmus hic in quadã deciſione incip. vtrum obtinens, dicit quod ſic, quia Rota ita tenuit in vna cauſa Bonon. de Sola, corã D. Iacobo Simonetta. Nam fratres S. Saluatoris poſsidentes beneficium vt vnitum, excluſerunt per iſtam regulam impetrãtes beneficiũ tanquam perpetuũ. Et ratio iſtius deciſionis fuit, quia impetrans in ſua impetratione aſſerebat, beneficiũ eſſe de per ſe, non autem tanquam alteri annexum. Quo caſu, ex perſona agẽtis ius metimur l. 1. §. 1. ff. ſi pars hæred. pet. l. ædita. cum ibi notatis. C. de æden. Ergo obſtabat ei regula. ꝑ qua deciſ. facit, quod not. Card. in clem. vnica in 8. q. de ſeq. poſſ. & fruct. Et ita tranſit domin. Guliel.

Ius metimur ex perſona agentis.

Sed aduertendum eſt, quia videtur dominũ Guliel hãc quęſtionem non pertinenter adaptare ad iſtam regulam, ex eo quia ſi præſupponitur actorẽ impetraſſe beneficiũ tanquam membrũ de per ſe alteri non vnitum, tali caſu impetrans non tam videtur repelli vigore regulæ, quàm exceptione vnionis. Quia impetrans petit beneficium, quod non eſt, & ita excluditur. Nec, iudicio meo, exceptio iſtius

regulę adaptari poteſt, quia regula loquitur de poſſeſſore. Et beneficium alteri vnitũ, quia iam per vnionem omnino eſt extinctũ, non poſſidetur: ſed illud principale beneficium, cui eſt facta vnio, poſſidetur, & primũ vnitum cõfuſum fuit & effectum vnum corpus cum alio cui vnitur, adeò, quod nomẽ beneficij perdit, vt dicit Rota deciſ. 10. de reb. eccle. non alien. in antiq. Et ideo videtur fruſtratoria iſta quęſtio. Niſi diſtinguendo ſpecies vnionis, vt facit Fely. in ca. in noſtra. in 33. correl. de reſcript. velimus pertinentiam. q. ſuſtinere, aliter autem non video quid faciat ad propoſitum. vel iſta deciſio locum habere poteſt, quando aliter non cõſtaret de vnione: & hoc puto magis conſentaneum, quia ſufficit poſſeſſori annali, quo ad exceptionem producẽdam, & abſolutoriam obtinendã probare, quòd poſſedit per annum pacificè illud beneficium vt vnitum, licet aliter de vnione non doceat. *Exceptio producenda.*

QVAESTIO XXVI.

QVAERO, an regula pcedat in beneficio cõmẽdato? *Beneficiũ commendatum* SOLVTIO. Iſtam quæſtionem examinaui in regula de infir. reſignantibus. & in regula de idiomate, & in aliis regulis. & pleniſſimè examinabo ĩ regula de triennali, vbi accidit tempore meo de hac. q. in ſpecie dubitari in Rota, quæ plenisſimè diſcuſſa fuit: ideo ad ibi dicta pro complemento dicendorum recurrendum erit, ne totiẽs idem repetatur. Interim tamen ne hic illotis, vt dicitur, manibus tranſeamus, videtur prima facie dicendum regulam in commẽda nõ habere locum ex eo, quia vt dicunt Docto. in c. nemo deinceps. de elect. lib. 6. commenda non eſt titulus, ſed quoddam depoſitum, donec papa aliter diſponat. inde eſt quòd commẽdatarius interim tenetur procurare, ne bona beneficij commẽdati diſſipẽtur, ſed eo modo, vt procurator res domini diſtribuere ſolet, diſpenſentur. Quamobrem commendatarius procurator dicitur, vt in c. qui plures. 21. quæſtio. 1. Et tradit Alexand. in conſil. 96. in 2. colum. lib. 4. cum concord. vt per Pauinum in tract. de offic. & pot. cap. ſed. vac fol. 21. Sed iſta regula loquitur de beneficio, quod datur in titulũ, & certo modo vacare prætenditur, in quo prædicta non concurrunt. Igitur regula in commenda locum non habebit. *Cõmendatarius procurator.*

Breuiter iſtis nõ obſtant. poſſet concludi contrariũ ex eo, quia regulariter videmus, commendas noſtri temporis ad vitam concedi: & ſic iuxt. l. 1. ff. pro ſocio. perpetuæ reputantur

putatur:& ob id titulis æquiparantur.vt ſæpe in Rota tentum eſt,prout dixi in dictis regulis. Præſertim quia negari non poteſt,per mortem cõmendatarij,dari aliquam vacationem,adeo quòd gratia ad beneficium vacaturum capit beneficium vacans per mortem cõmendatarij, concludit Marianus Socin.in conſil.3 2.in 6.col.lib. 1.poſt Rom. in quodam ſuo cõſilio,quod ibi allegat.Et ita in terminis Rota in quadam cauſa iudicaſſe refert bon.memo.Card. Iacobatius,ex ordine noſtro,tunc primarius auditor, in quibuſdam ſuis apoſtillis ad iſtam regulam manu propria eius ſcriptis:vbi afferit omnes dominos ita tenuiſſe. Reliqua,quę hic cõſiderãtur,in dicta regula de triẽnali videas.

Gratia ad beneficiũ.

QVAESTIO XXVII

Beneficia iurispatronatus.

QVAERO, an in beneficiis iuriſpatronatus laicorum vendicet ſibi locum regula?

SOLVTIO.Recordor hoc dubium motum fuiſſe in Rota tempore meo in cauſa Agrigẽtina prioratus, ſeu decanatus, corã Reuerẽd. P.D.Marcello,& nihil tũc fuit deciſum. Tamen in illa cauſa erat vnum plus quàm præſupponatur in q.iſta,videlicet, quia iuſpatronatus illi⁹ prioratus erat Imperatoris.Itaque fuit poſitum dubium, nunquid iſta regula procederet in iurepatr. Imperatoris. Sed vt dixi,nihil fuit tunc deciſum,vel quia cauſa ex alio capite exitum habuit,vel quia partes concordarunt.

Pro ſolutione igitur iſtius dubij, cõſiderandi ſunt tres caſus.Primus eſt in præſentatione,videlicet,quãdo ad beneficium poſt annũ ab alio poſſeſſum quis præſentatur. Et in iſto caſu ex parte præſentati non requiritur obſeruatio iſtius regulæ. Quia iſte textus requirit expreſsionem hic requiſitam in impetratione,quæ in præſentatione patroni nõ debent,nec ſolent ſeruari Item quia iſta regula loquitur de impetratione,quæ tribuit ius impetranti ſtatim,& ideo in tali debet fieri diligentia,& ſeruari forma hic requiſita:ſed præſentatio ante inſtitutionem non tribuit ius de præſenti efficax,vt tradunt omnes in cap. cũ Bertoldus,de re iud.& dixi in reg.de nõ tollend.ius queſ. quæſt.1.ideo in præſentatione regula iſta nõ ꝓcedet Adiuuatur iſta opinio ex vulg.dictis videlicet,quod iſta regula eſt pœnalis & odioſa,ideo reſtringenda.c.odia. de reg. iur.lib.6.Quibus accedunt ea omnia fundamenta,quæ latè quidam Moderniores congerunt,in trac.nouo iur.par. n 22.artic.6.q.princ.primæ.partis.eſt fol 213.Vbi tenẽt

Præſentatio ante inſtitutionem.

regulæ

regulas Cancellariæ loquentes generaliter de beneficiis non habere locum in beneficiis iuriſpatronatus,conſiderato reſpectu iſtius quæſtio.

Regula Cancellariæ.

Secundus eſt caſus, in qua exemplificari poteſt iſta regula, videlicet,in inſtitutione beneficij.iur.patr. Exempli gratia:Hodie vacat beneficium iur.patr.& Titius ſe intrudit,& poſsidet per annum pacificè. Poſtea peruenit ad nõtitiam patroni,quod beneficium vacat,& infra quadrimeſtre,quòd currit patrono à die notitiæ, vt dicũt Io.And. & Abb.in cap.fi.de iur.patr.& Rochus in tract.iur. patro. in verſic.honorificum.in 27.q.patronus præſentat Ioannem. Ioan.petit inſtitui ab ordinario.Nunquid inſtitutioni obſtet regula? Et certe iſto caſu etiam videtur quòd non habeat locum regula in inſtitutione.quia iſta regula loquitur de impetratione & collatione,quæ eſt libera,reſpectu conferentis,vt Abb.dicit in cap. authoritate,col.j. de inſtitu.Sed inſtitutio non eſt huiuſmodi:quia non poteſt inſtituens inſtituere,quem velit,ſed cogitur præſentatum,ſi idoneus eſt,inſtituere.vt dicit Abb.in d.c.authoritate.& in c.ex frequentibus de inſti. Cũ igitur iſta ſunt diuerſa,diſpoſitio loquens in vno non habebit locum in alio iuxta tradita in cap.cũ in illis.de præben.lib.6.Et ita per iſta,& alia motiua tenet Decius in conſil.22. regulã de infir.reſign. non habere locum in beneficiis iur.patr. quæ opinio ſatis mihi placet loquendo in inſtitutione facta per ordinarium cum qua concordant omnia motiua adducta per Modernos,loco ſuperius allegato.

De impetratione & collatione loquitur regula

Instituens non poteſt inſtituere quẽ vult.

Tertius caſus eſt in noua prouiſione, vel in prouiſione ſimpliciter impetrata à papa.Et hic eſt maior difficultas propter diuerſitatem rationũ.Et iſte caſus modo deciſus fuit in Rota in cauſa Hiſpalen. capellaniæ Sanctæ Chaterinæ,coram R,D.Ioan.Mohedano,in quo duo aduocati pro vtraque parte latius ſcripſerũt. Et vt res ipſa facilius percipi & intelligi poſsit, facti ſeries ita ſe habuit. Quidã impetrauerat ſimpliciter à papa dictam capellaniã, dicẽs eſſe forſan de iurepat.laicorum:Papa gratiam cõceſſit cũ clauſula dummodo accedat conſenſus patroni. Cuius quidem cõcenſus poſtea acceſsit,cũque impetrans intruſum ad iudicium euocari faceret,intruſus de iſta regula oppoſuit.Fuit igitur dubitatũ nunquid iſto caſu eſſet locus regulæ. Pro parte negatiua dicebatur regulæ nõ eſſe locũ, quia noua prouiſio præſupponit aliũ titulum præceſsiſſe

Noua prouiſio.

ne:

nec facit ius purũ & ſimplex de per ſe ſubſiſtẽs, vt tradit Gloſſator.in reg.Cãcellariæ.62.in 3.col infrà eod.tenet Rota deciſ 24.de conceſ.præbend.in antiq.& Egid.deciſ. 116.Regula igitur iſta quæ loqtur de impetratiõe,debet intelligi in dubio de ſimplici,pura, & libera collatione. arg.l.1.ff.de don.Nã verba in dubio,pręſertim in materia odioſa & pœnali,cuiuſmodi eſt iſta,debẽt intelligi ſimpli citer,& purè,non ſecundũ quid,ca.ſtatutũ.de elect.lib.6. Bart.in l.1.§.hoc interdictũ.ff.de fonte.& c.pen.de ſent. excom.& l.hoc legatũ.ff.de leg.3.Pręſertim,quia regula iſta ſimpliciter loquitur de beneficiis,& nõ facit mẽtionẽ de iurepatr.igitur nõ habebit locũ in illis, qa diſpoſitio quantumcunque fauorabilis,de beneficiis loquens,nõ cõ prehẽdit beneficia iur.pat.laicorum,niſi expreſſe dicatur, vt tradit Ioã.And.Gemin.& communiter Doct.in c.2.p illũ tex.de præben.lib.6.Et hoc ideo ſtatutũ fuit,ne laici retrahantur à fundationib⁹,eccleſiarum.idem tenet Lap. alleg.84.& 96.igitur iſte tex.ſimpliciter loquens de impe trationibus,debet intelligi de puris & ſimplicibus,nõ au tem de qualificatis,prout ſũt beneficia iuriſpatronatus.

Noua prouiſionis definitio. Secundo principaliter pro iſta opi.facit,quia noua pro uiſio eſt quid acceſſorium,& dependens à pręſentatione: ſiue igitur præſentatio,vel cõſẽſus patroni procedat, vel ſequatur vt tradunt Moder.de Curte in tracta.iur.pat.in verb.pro eo,quòd diœceſani conſenſu.in 4.quæſt. & ac- ceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.Vnde,qua ra tione dicimus,præſentationem non comprehendi ſub di ſpoſitione iſtius regulæ,per ſuperius dicta:pariter nec no- ua prouiſio ei acceſſoria.vt in ſimilib.terminis intellexit Rota regulam diſponẽtem commiſſiones cauſarum non valere literis nõ expeditis,procedere tantũ in principali, nõ acceſſoria,&opitulatiua,qualis eſt noua prouiſio,quia illa expeditionem non requirit,vt ibi diximus.Præterea quia regula iſta loquitur de prouiſionibus & impetrationi bus quæ innituntur gratiæ:ſed impetratio & ꝓuiſio,quæ fit cum cõſenſu patroni,prout eſt iſta de qua agitur, inni titur iuſtitiæ,iuxta not.in cap.ex frequentib.de inſtitu.& regula nõ habet locum in illa:quia qua ratione ſi patro- nus præſentaſſet,& papa inſtituiſſet,regula locum nõ ha beret,eadem ratione locum habere nõ debet,quando pa pa confert cũ dicta clauſula,dummodo accedat conſenſus patroni:quia ex hoc appareret papã nolle liberè cõferre.

cum

cum poſſet.ſed voluit conſenſum patroni requiri.Itaque talis prouiſio ęquipollet inſtitutioni,& ſapit iuſtitiam,& nõ gratiam. Nec obſtat,ꝙ prius papa prouiderit,&poſtea cõſenſus acceſſerit patroni:quia idem eſt,quod antea,vel poſt conſenſus patroni accedat,vt dictũ eſt.nam vtroque caſu prouiſio facta,cenſetur inſtitutio.

Iſtis tamẽ non obſtãt.hodie,quæ numeratur 10.Ianuarij. M.D.XXXIX. Rota in dicta cauſa coram eod. Reuerend. D. Mohedano tenuit contrarium,videlicet,regulã habere locum in impetratione facta à papa de beneficiis iuris patronatus,Et ratio iſtius deciſionis fuit,quia in dictis beneficis, ratio prooemij, & verba iſtius regulæ militant.Nam regula iſta punit deſidem impetrantem, quæ verba in impetrãte beneficium iur .patr. verificatur : & imputet ſibi,qui eligit viã impetrationis à papa. & regulam non ſeruauit,Nam licet poſtea accedat cõſenſus patroni ad confirmandam impetrationem, illud,quod principaliter pars egit,debet conſiderari, videlicet,ipſa impetratio,de qua regula loquitur.Nã ea ratione,qua hoſpitalia,& beneficia patrimonialia,ſi impetrãtur,ſubiiciuntur regulæ,eodẽ modo & beneficia iur.patro.Nec obſtat quòd laici patroni per hoc diſtrahantur à fundationibus eccleſiarum,quod nõ eſt verũ,quia per hoc patroni non impediuntur præſentare,licet præſentatus in ſua prouiſione impetrata à papa,teneatur obſeruare contenta in iſta regula, Ita quòd patroni non excludãtur perpetuo ,cum prohibitio iſtius regulæ ſit temporalis,& annalis poſſeſſor carens titulo poterit ab alio excludi,contra quem pręſentatus obtinere poterit.Et licet interim præſentatus, propter ſuam negligentiam excludatur,illud non eſt inductum in odiũ patroni:nam licet præſentatio videatur per excluſionẽ præſentati nõ habere effectum,hoc non eſt principale præiudicium patroni:propterea nõ debet eſſe in conſideratione,iuxt.gl,in c.1.de pact.lib.6.& quæ no.Fel.in c.ſuper eo.de offic.deleg.Et per hoc reſpõdetur ad doctrinã Doct.in d.c.1.de prob.lib.6.cum aliis,ꝙ ideo ibi nõ cõprehẽdũtur beneficia iur.patr.laicorũ,quia principaliter prohiberentur præſentare:& ſic inferretur illis præiudicium principaliter,& nõ ſecũdario,quo caſu illud fieri nõ debet,propter prædictã rationem,ne abſtrahantur à fũdationib.Sed in caſu noſtro patroni principaliter nõ ꝓhibẽtur præſentare,&ſi in aliquo præiudicatur illis, præiudicium

præiudicium illud,vt dixi,eſt ſecundarium,quod attendi nõ debet,iuxta latè tradita ſuperius in regula de nõ tol. iur.quæſi.q.8.per Moder in l.ſi quis nec cauſam.ff.ſi cert. pet.Et hac ratione videmus,ꝙ extrauagans ,Execrabilis, locum habet in beneficijs iuriſpatr.laicorum,vt ibi tenet Ioãn.Fran.Pauinus quondã Rotæ Auditor.Et ratio eſt, quia per hoc patroni non prohibentur præſentare , quia pœna illius extrauag.ſicut iſtius regulæ habet locũ,poſtquam patronus præſentauit,& ſic functus eſt officio ſuo: vnde ſi ex poſt præſentatus,propter ſuam negligentiã vel dolum excludatur,illud nõ debet conſiderari,quia nõ eſt inductum in odiũ patronorum.arg.l.1.ff.de in lit.iur.Nec obſtat,ꝙ regula non videtur habere locum in impetrationib. quæ conceduntur per viã iuſtitiæ,quia illud eſt verũ quãdo impetrationes ſunt merę iuſtitiæ,ſec⁹ ſi ſunt mixtæ.Nã tali caſu regula illas cõprehẽdit,vt lites exquirẽtes per huiuſmodi impetrationes reprimãtur,hinc eſt.ꝙ ſi fiat renuntiatio in fauorẽ Titij,clarũ eſt,ꝙ prouiſio,quæ Titio à papa fieri debet,eſt per viã iuſtitiæ,ex eo,quia renũtians aliter nõ eſſet renuntiaturus,niſi in fauorẽ Titij & eſt iuſtũ ꝙ papa Titio cõferat beneficiũ.Et tamẽ in tali prouiſione habet locũ iſta regula, vt inferius dicetur in alia.q.Adeò,ꝙ ſi reſignaturus in ſua prouiſione nõ faceret mentionẽ regulæ,excluderetur eius exceptione.Et ꝑ hoc reſpõdetur ad conſilium Decij 224.ꝙ non faciat ad propoſitũ,ex eo,quia termini ſunt diuerſi.Nam ſi illa regula de infirm.reſignantibus haberet locũ in beneficio iuriſpatron, generaliter excluderẽtur à præſentatione,cũ vacatio per renuntiationem,propter quã patroni præſentare poſſent,vel conſentire in illa regula annulletur & inducitur noua,& ficta vacatio per obitum,propter quã patroni præſentare nõ poſſunt,ſed prouiſio pertinet ad papã,vt ibi dixi quęſt.5.& in ſumma longa eſt differẽtia inter caſum noſtrũ,& illã regulã,prout ex motiuis Decij in d.conſ.ſatis colligi poteſt.Et in hoc ſtylus Cancellarię plurimũ valet,qui declarat mentem principis.Nam ſolet cancellaria etiã in prouiſionib.beneficiorũ iuriſpatr.in literis narrare iſtã regulam;quod nõ faceret,ſi teneret regulã talia beneficia nõ cõprehendere,Et iſta opin , certe ex hoc iuſtior videtur,quia ꝑ eã lites calũnioſæ,quæ per huiuſmodi impetrationes beneficiorũ viuentiũ fomẽtantur,tolluntur:& hoc reſpectu regula iſta fauorabilis dici poteſt,

Extrauagans execrabilis.

Intellectus ad conſilium Decij.

poteſt,per ea quæ dixi in princ.iſtius regulæ. Et finaliter ad hoc videtur notabile conſi.Rom.in conſi.465.incip.in re præſenti,&c.vbi voluit collationē factam de beneficiis iuriſpatr.eſſe ſubreptitiam,ſi nō fecerit mētionem de colorata alterius poſſeſſione, Et pariter voluit præſentationem patronorū̃ eſſe nullā̃,non facta mētione de detentione tertij, qui veniebat priuādus,vt ibi per Rom. quem ſequitur Fely.in c.in noſtra,in.36. correl.de reſcrip.

Collatio de benefic. iuriſpatr. facta ſubreptitia. Præſentatio an ſit nulla.

QVAESTIO XXVIII.

QVAERO,An regula habeat locum in impetratione gratiæ,ſi neutri?

SOLVTIO.Iſta quæſtio in Rota ventilata fuit tempore Nicolai.v,per epiſcopum Spoletanum locumtenentem,& tempore Sixti papæ quarti, vt inuenio in memorialibus illorum temporum. Non tamen ibi dicitur quid fuerit deciſum,Et ideo vt veritas clarius elucceſcat, motiua pro vtraque parte ponam.pro quorū̃ cōprobatione cōferre poterunt omnia argumēta,quæ in ſimilib,quæſt.ſcripſi in regula,De non iudicādo literis non expeditis,& ea quæ dixi in proxima præcedēti quæſtione, in vltimo membro,& dicam in regula De valore exprimēdo.Et ꝙ regula locum habeat,adduci poſſunt ratiōes ſequētes, Prima, quia regula generaliter loquitur de qualibet impetratione beneficij,nec diſtinguit,ſiue per viā̃ ſi neutri,ſiue aliàs fiat impetratio.Ergo nec nos diſtinguere debemus,c.ſolitæ.de maior.& obed,præſertim quia verba regulæ ibi, ꝙ vacare prætendit,adaptantur gratiæ ſi neutri. vulg.l.4.§.quotiens.de dam,infect.

Impetratio gratiæ.

Præterea,quia gratia ſi neutri,cū̃ ſit noua gratia, debet cōtinere omnes illas expreſſiones, quæ debēt de iure fieri in aliis gratiis beneficialibus,ac ſi de nouo impetraretur, aliàs vitiatur , vt tenet Rota in deciſ,239. idem ꝙ impetrans gratiam ſi neutri,in no,& Rom.in conſi.362. Sequitur Fely.in c.in noſtra,in,15,correl.de reſcrip. Sed certū̃ eſt in aliis impetrationib.requiri obſeruationem iſtius regulæ.Ergo idem dicendum erit in gratia ſi neutri,Præterea ratio in procemio iſtius regulæ expreſſa , cum ſit finalis,iuxta l.finalem.ff. de hæred.inſtit. vendicat ſibi locum in gratia ſi neutri.Iſta ſunt quæ ſine fuco,ſed ſuccinctè & breuiter adduci poſſunt pro iſta parte.

In cōtrarium ꝙ regula nō habeat locum in gratia ſi neutri,faciūt verba poſita in fine iſtius regulæ,dum dicit,Nec

vllus alius vacationis modus etiã per literas,ſi neutri,&c.ei ſuffragetur impetranti,&c.Nam iſta verba innuunt,q̃ regula in principio loquitur de primæuis impetrationib.ſimplicib.non de iſtis acceſſoriis & cõditionatis.Quia verba ſimpliciter prolata debent intelligi de actu puro & ſimplici,nõ cõditionali,vt dicit tex.in l.1.ff.de dona.cum ſimil. Ergo vbi aliquis, qui nõ impetraſſet primæuam gratiam, haberet gratiam ſi neutri, nõ cogeretur ſeruare regulam.

Gratia ſi neutri non impetratur

Præterea.quia gratia ſi neutri,non impetratur niſi lite pendẽte,vt patet in deciſio.320.in nouis. & melius.270. Ergo ſi eſt lis,beneficium nõ eſt pacificè poſſeſſum,& per conſequens regula iſta non ſuffragabitur.

Intellectus ad haec verba, neque vllus,&c.

Sed tenendo primam partem,ad iſtas rationes reſponderi poſſet.Primo ad illa verba hic in regula poſita,Neq. vllus vacationis modus.&c. quòd illa verba ſint appoſita in odium impetrantium, & ad maiorem eorum excluſionem. Ergo non debemus illa detorquere,& interpretari ad ſenſum cõtrarium,videlicet, vt fauorem inducãt,& reſtrictionem regulæ,arg.l.quod fauore.C.de legib.& l.legata inutiliter.de leg.1.Nam aliter interpretando regulam, implicaret contradictionem, & ſeruiret nobis de vento. Mens igitur illorum verborum finalium iſtius regulæ eſt, ſecundum q̃ à multis intelligitur, vt præſupponat principium regulæ loqui in quacũque impetratione, ſiue illa ſit gratia ſimplex,ſiue gratia ſi neutri,vel perinde valere,dũmodo illa ſit prima gratia.Itaque facta vna impetratione ex ſupradictis impetrans certo modo tenetur in illa ſatiſfacere regulæ,aliàs illa prima impetratione nulla exiſtente ob non obſeruationem regulæ,non poſſet ſe ex alia iuuare.Et hoc ſonãt illa verba,Nec alius quàm præmiſſæ vacationis modus,illa enim dictio,Præmiſſæ,nõ eſt demonſtratiuæ impetrationis ad oculum, cũ in regula nullus vacationis modus ſit expreſſus, ſed demonſtratiuus ad ſenſum gratiarum,quas contingeret de huiuſmodi beneficiis impetrari. Et iſta videtur mens regulæ,quam ſequi debemus,c.intelligentia.de verbor.ſignific.& vulg.l.ſcire.ff.de legib. præſertim cum etiam ſeruiamus verbis. argu.l.ille aut ille.§.cum in verbis.de leg.3. vt fugiamus abſurda,iuxta notata in c.dudum.de præben.lib.6.

Præmiſſa, dictio, quid ſignificat.

Sed vlterius circa expoſitionẽ iſtorum verborũ vidẽda ſunt ea,quæ ſcribam inferius in.79.quæſt cum duabus ſequentibus, Et quòd iſta regula in dicta gratia ſi neutri,lo

cum

eum habeat, ſuadet generalitas prooemij iſtius reg. Vt im probi lites, &c. Quæ ita habet locum in gratia ſi neutri, ſicut in principalibus prouiſionib. & illa ratio prooemij eſt hic expreſſa, iuxta notata per Bald. in. §. quibus. in prima conſtitutione Cod. & in ſecunda conſtitu. in principio. Et ideo quicquid ſub ea comprehendetur, dicitur etiam ſub regula comprehenſum virtute comprehenſiua, non extenſiua, iuxta notata in c. poſtquam. de elect. lib. 6. & in l. prætoris, in princ. ff. de operis no. nun. & in l. non poſſunt. de legib. cum ſimilib. Et quia illa indefinita locutio illorum verborũ, Si quis impetrauerit, &c. poſita in principio iſtius regulæ. perinde ſtat ac ſi omnem modum impetrandiincluſiſſet, iuxta notata in c. vt circa. de elect. lib. 6. & in l. ſi plures. de leg. 3. & in l. vxori meæ. de vſufruct. leg. cum ſimilibus. Nec obſtat quòd gratia ſi neutri, impetratur eo tempore quo annalis poſſeſſor non eſt pacificus, & ſic lite pendente: quia reſpondetur hic præſupponi poſſeſſorẽ iam fuiſſe annalem, quando lis illi mouetur, vt patet hic in tex. ibi. Tunc per annum immediate præcedentem, &c. aliàs regula non procederet. Et alia annalis poſſeſſio præcedens obſtat etiam gratiæ ſi neutri impetratæ lite pendente. Itaque contrarium in nihilum reſoluitur.

Prooemij generalitas.

Si quis impetrauerit.

Teneri igitur poteſt iſta concluſio pro firma: videlicet, regulam procedere in gratia ſi neutri. Quam opinionem tenuit & approbauit Rota tempore Sixti in vna Brixien. præbendæ, coram D. Io. Cæſarino, tunc Auditore, pẽdente. Nam tunc fuerat dubitatũ, nunquid gratiæ ſi neutri, de qua impetrans magnum faciebat fundamentum in iudicio, obſtaret regula. Et fuit dictum, quòd ſic, propter idẽtitatem rationis, & ea quæ dicta ſunt. Pro quo vide quæ dixi quæſt. 15 & dicam q. 42. 53. & 79.

Vt tamen iſta cõcluſio reſoluatur, aduertendũ eſt ꝙ nouiſſimè q. iſta fuit ita in Rota propoſita, in qua ita diſtinguebatur: quòd aut prima gratia eſt nulla, propter non obſeruatam regulam. Et iſto caſu, ne delinquens ſit melioris conditionis, quàm prudens, in eius pœnã erit dicendum, gratiam ſi neutri, ſibi non ſuffragari, niſi in ea requiſita regulæ ſeruentur: & ita procedũt omnia quinque fundamẽta, quæ ad regulam, De non acceptando literis non expeditis, facit Gemi. in conſi. 128. quæ hic applicari poterunt. Et ita in ſimili concluſit Rota in vna Sanctæ Andriæ vicariæ, de menſe Iunio 1539. coram R. P. D. Marcello epi-

licet principalis gratia fuit nulla, reformatio tẽdit ad hoc vt det illi ſpiritum vitæ: & quod in illa omiſſum fuerat, ꝑ iſtam ſuppleatur. iuxta deciſ. in antiquis. 180. Nam relatũ eſt in referente cum ſuis qualitatibus, vt tradunt Moder. in l. certum. ff. ſi certum petatur. maximè cum conſtet de mẽte concedentis. Nam ex noua cauſa poteſt quis redire ad ius amiſſum, vt dicit text. in c. cum inter. de renũtiat. cum concord. vt per Rom. in conſil. 168. & Ang. in conſi. 52. dominus Gilius col. 2. & Cornel. cõſi. 305. lib. 4. & Ca pra conſil. 12. Et in ſumma pro deciſione eſt glo. per quã moti fuerunt Domini in c. ſi Apoſtolicę. in gloſſ. penulti. de præbend. libro 6. Quam poſt Roma. in conſilio 283. in princip. eam ſequitur, & tenet Fely. in c. in noſtra. in 16 correll. de reſcript. Faciunt ea, quæ ſcribit Bald. in conſilio 369. in primis ſciendum, libro. 1. Quæ omnia cum verificẽtur in dicta reformatione, non eſt dubium, eã valere nõ obſtante regula, cui in ea fuerat derogatum. Et ad illud, quod dicebatur, quòd acceſſorium debet ſequi naturam ſui principalis, eſt verum, quando eſt eadem ratio: ſecus ſi diuerſa, vt hîc, & tradit Peruſi. in dict. regula, acceſſorium. de regul. iur. libro 6. & reaſſumit Alex. in conſi. 4. colum. 3. primo volum. Plura alia fuerunt deducta quæ breuitati ſtudens omitto.

Relatũ an ſit in referente cum qualitatibus.

Redire ad ius miſſum.

QVAESTIO XXX.

QVAERO ibi, nomen, gradum, ac nobilitatem, &c. an expreſsio nominis poſſeſſoris in impetratione ſit de forma ſubſtantiali, an verò ſufficiat nominis expreſſionem fieri per ęquipollens?

Expreſſio nominis.

SOLVTIO. Tenendo, ꝙ regula iſta inducat formam in caſibus hic expreſsis, videtur dicendum hîc, vt cõcluſum fuit ſuperius in 6. quæſtione, formalẽ nominis expreſsionem requiri, non ęquipollens, vt eſt text. in l. hac cõſultiſſima. ibi, nomina heredum, & dignitates ſingulorum, &c. C. qui teſta. fac. poſ. Tenet Alberic. in rubr. de teſtamen. Ex quo quidem textu dictæ. l. hac conſultiſſima. putabat Reuerẽdiſsimus Pater dominus Iacobus Simonetta, olim auditor Rotæ, & poſtea cardinalis ſummæ ſcientiæ & eruditionis, ſumpta fuiſſe verba regulæ noſtræ. Eſt igitur ibi tex. ꝙ quando expreſsio nominis requiritur pro forma, nõ poteſt per æquipollens impleri. Et hoc tenet Alex. in conſili. 96. columna fin. libr. quarto. Pro qua opinione adducit Iaſon decẽ deciſiones, ſeu rationes notabiles in l. 1.

Nominis expreſſio.

 in

Quãdo requiratur pro forma in 3.colum.verſic.tene regulam affirmatiuam. ff.de libe. & poſthu.quas breuitatis cauſa non refero. Facit etiam, quia iſte tex.adeò voluit eſſe certam & indubitatam perſonam poſſeſſoris,quòd non fuit contentus ſola nominis expreſſione, niſi gradum & nobilitatẽ eiuſdem exprimeret impetrans. Quod putat eſſe multum neceſſariũ Bart. in l.demonſtratio falſa.in 7.q.ff.de condi.& demonſt. & in l.libellorum.in princ.colum.final.ff.de accuſat.Præſertim,quia verba iſtius regulę ſunt præciſa & geminata.Dicit enim ꝙ impetrans nomen ipſius poſſeſſoris exprimere debeat,& teneatur,&c.Sed vbi ponuntur verba geminata præcepti,non dicitur ſatisfactum præcepto, quando fit expreſſio per æquipollẽs,vt ſtatim dicetur.Igitur, &c.

Contrariã opinionẽ tenuit Gloſſator in regula,de impetrantibus beneficia per obitũ familiarium cardinaliũ, vbi voluit,ꝙ licet tex.ibi,ſicut hîc,requirat pro forma in impetratione expreſſionẽ nominis & tituli Cardinalis: tãmẽ ſi hoc fiat per æquipollens eo modo,vt certa reddatur perſona de qua loquitur,ſatisfactum erit formæ datę in illa regula.Quia nihil intereſt,quid ex æquipollentib. fiat Pro qua opinione faciunt plura motiua,quæ cumulãt Alexand.& Iaſon.in d.l.hac conſultiſsima.& in l.1.ff. de libe.& poſthu.Vbi Aretin⁹ more ſuo notabiliter loquutur.Quorũ rationes ibidẽ videantur,quia moris mei nõ eſt trãſcribere dicta aliorum de charta in papyrũ.Sed ſufficiet eos tantũ allegare,qui plura ſcripſerũt,vt docet Felyn.in c.Rodulphus,in 14.col.verſi.hort⁹ autẽ.de reſcri.

Allegare eos qui plura ſcripſerunt, ſufficit.

Quid dicendum?Certè inter tot diſputationes doctorũ mihi proculdubio prima opinio quo ad propoſitũ tex.noſtri videtur verior.Nam licet verũ ſit,quòd oppreſsio nominis requiſita à lege vel ſtatuto in reſcriptis,poſsit fieri per æquipollens eo modo,vt intelligatur,vt tradit domi. & cæteri in capit.2.ſuper gloſſ.quorum,de reſcript.lib 6. cum pluribus aliis concor. vt ſcribit Alex.& poſteriores in d.l.1.& in l.hac conſultiſsima.Tamen iſtam concluſionem limitant ibi Doct. omnes,niſi in lege, vel ſtatuto ſit decretum irritans,Nam tali caſu expreſsio requiritur in forma ſpecifica,præſertim quando præceptum eſt geminatum.Sed in iſta regula ponitur decretũ irritans,& præceptum geminatum:in qua non ſolum papa annullat reſcriptum,ſiue gratiam,ſi talis expreſsio non fiat,ſed addit alias pœnas hic expreſſas.Igitur concludendum eſt,requiri ſpe-

Nominis expreſsio.

ri ſpecificam & indiuiduam nominis expreſsionem. De quo tamẽ in ſequenti.q.aliquid vlterius dicemus.Et pro iſta opinione ſtringit vnum,quod eſt bene conſiderãdũ. Quia ſi dicimus nominis expreſsionẽ per æquipollẽs exprimendi hic ſufficere,ſequeretur magnum abſurdum,quod reg.iſta ſaltem in ea parte, quæ talem nominis expreſsionẽ requirit,fruſtratoria & vacua pœnit⁹ eſſet:quod ita probatur:Quia quando illud,quod de iure communi ſtatutũ fuit,quod fortè poſſet per æquipollens adimpleri,poſtea per cõſtitutionem particularẽ vel generalẽ ſpecialiter eſt repetitũ:tunc nunquã talis ſolennitas vel expreſsio,vel æquipollens fieri,vel impleri poteſt,vt conſtitutio,quæ poſtea æditur,non ſit fruſtratoria,ſed aliquid vltra ius commune operetur.Iſta fuit notabilis doctrina Bar.qui in hoc communiter approbatur in lege.3.§ ſi rem. ff.de leg. 3. Vbi voluit,quod licet de iure cõmuni caueatur,quod victus victori condẽnetur in expenſis,niſi habuerit iuſtã cauſam litigandi.Si tamen illud idẽ poſtea per aliquod ſtatutũ diſponatur,videlicet,quod victus victori condẽnetur in expenſis, vt ſtatutum aliquid vltra ius commune operetur, intelligetur includi caſus, in quo quis habuerat iuſtam litigandi cauſam, vt videlicet non excuſetur talis iuſtam litigãdi cauſam habens,ſed condẽnetur in expenſis, vt illud ſtatutũ non ſit pœnitus fruſtratorium,ſed aliquid operetur.Ita tenet ibi Bar.quem plures vbique ſequũtur,quos latiſsimè enarraui in Commentariis meis.c.1.de conſtit. lib.6.ſuper gl.in verbo,facti.Per quæ dicta aliàs Rota in vna Geben.de benigno pulcherrimã deciſion.fecit,quam refero in d.c.1.nu.145,circa fin.multa enim contra ius ſtrictum(vt actus aliquid operetur)inducta ſunt,quæ aliàs nõ concederentur,vt traduntur Moder.in c.1.de reſcrip. Cũ igitur in caſu noſtro regula iſta diſponat nomẽ poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere, quod prius de iure communi ſtatutum fuerat, in cap. fin. de reſcript.& in iuribus ſuperius allegatis,poſito quòd de iure communi talis expreſsio per æquipollens fieri poſsit Nihilominus ne iſta regula,quæ hoc idem quod ius commune diſponit,fruſtratoria cenſeatur, eſt dicendum, expreſsionem nominis in caſu noſtro,in forma ſpecifica fieri debere,nõ per æquippollens.

Eſt bene verũ,quod circa regulã de impetrantib.beneficia per obitũ familiaris Cardinaliũ,quæ requirit ſimilẽ expreſ

ſionẽ nominis, Domini mei auditores (vt audio) tenuerunt expreſsionẽ illã nominis & tituli per æquipollẽs fieri poſſe vt dicit Gloſſator: ſed hoc non refert, cũ ille caſus ab iſto ſit longè diuerſus. Rationẽ diuerſitatis fortè ibi panã, licet pro nunc iſtæ contrariæ deciſiones cõcordari poſſent ex dictis Abb. in c. quãto. in vltimo notabili. de his quæ fi. à prælat. poſſet etiã dici in dicta regula familiariũ cardinalis, illud de expreſsiõe nominis ſtatutũ fuiſſe in cõſequentiam fauoris, & nõ principaliter, prout in l cum ex oratiõe. ff. de excuſat. tut. Quo caſu in formalib⁹ inductis in cõſequentiã alterius finis expreſsio & complementũ per æquipollẽs fieri poteſt, vt eſt tex. notabilis in l. 1. §. fi. ff. de verb. oblig. quẽ ibi ad hoc notat doctiſſ. Moder. Lanzellotus Galiaula in ſecundo notabili, & Moderni. ſequuntur. Nam in iſtis ſufficit ſeruare finem, ad quẽ ipſa diſpoſitio tendit, licet forma non ſeruetur, vt eſt tex. in c. quoniam contra. vbi Abb. & Moder. notant, de prob. Sed in caſu iſtius regulę alia & diuerſa ratio cõcurrit, vt dicere debeamus nominis expreſsionem formaliter requiri, videlicet, in odiũ ipſius impetrantis, in cuius deteſtationẽ & poſſeſſoris fauorẽ inducta fuit hęc ſolẽnitas expreſsionis nominis, cui impetrans renuntiare non poteſt, cum ſit (vt dixi) hęc forma in fauorẽ poſſeſſoris inducta, & ideo iuri alterius ex cauſa mea acquiſito renũtiare nõ poſſum vt in l. cũ à ſocero. & ibi not. Bal. C. de iure dot. Et hoc eſt quod in propoſito dixit Ioã. And. à quo ſumi poteſt deciſio iſtius q. in c. 2. de reſcr. in nouella. ſuper gloſ. in verſic. cognomina. Vbi poſt alios per eũ ibi allegatos dicit hanc formã, videlicet, quòd in reſcripto reorũ nomina exprimerentur, nec ſufficere per circumlocutionẽ & æquipollẽtiã expreſsionẽ fieri, inductum fuiſſe in odium impetrãtiũ: pro quo faciũt ea quæ tradit Iaſon in l. 1. in 14. col. ff. de vulg. & pupil. poſt dominũ Ant. & Imo. in clem. conſtitutionẽ. per illũ tex. de elect. Et quòd dictũ eſt, nomẽ poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere, intelligendũ eſt, de nomine proprio. Et licet nominis apppellatione nõ ſolum nomen proprium, ſed etiam appellatiuum & ſingulare cõprehendatur, vt tradit Andreas Siculus in capitu. quoniam Abbas. in 4. notabili. de offic. delegat. nihilominus in dubio in diſpoſitionibus pœnalib⁹, qualis eſt iſta nominis appellatio de ꝓprio, nõ de appellatiuo nomine intelligi debet. vt eſt tex. in l. ſeruus hæreditarius. iuncta gl. &

Expreſsio & complementum per æquipollens.

Finem ſeruare in quibus ſufficiat.

Iuri alteri⁹ ex cauſa mea acquiſito renuntiare non poſſum.

Nomen in reſcripto exprimi debet.

Nominis appellatione, proprium nomen, &c.

gl.ff.de ſtipulatione ſeruorum.& glo.in cle.1.in verbo,nominatim.de vita & honeſt.cleri. Ratio prædictorũ eſſe poteſt quia nomẽ propriũ ſignificat vnum corpus, vel ens, ſeu aliquod indiuiduum,vt Petr⁹,& ſimiles.ſed nomẽ appellatiuũ ſignificat plura,vt ſpecies, vel genus:vt homo, vel animal. Quod declarat Andreas Sicul.in dicto capit. quoniã. Et quia in reſcriptis,quod certius eſt,debet exprimi,vt in cap.ad hæc.& in capit.fin.de reſcript. Meritò expreſsio nominis in iſta regula tantum de proprio fieri debeat, tanquã de certiori,non de apellatiuo: & ita hodie de ſtylo practicatur, vt dicit Ioan.Andr.vbi ſuprà. Quid autem ſit nomen ſingulare,& quando eius expreſſio ſufficiat,latè ſcribit Andr.Sicul.in d.c.quoniam.in 4.& 5.notabilibus.Vbi ſumpta occaſione nominis ſingularis plura de nomine & proprietate Phœnicis extra propoſitũ congerit,vt ibi per eum.

Certius quod eſt in reſcriptis,exprimi debet.

Nomen ſingulare.

Et iſta omnia de plano procedũt in reſcriptis,& gratiis beneficialibus,de quibus loquitur iſta regula. Sed in aliis materiis & contractibus,an debeant exprimi nomina propria contrahentium,videndum eſt per ſpecul.in titul. de empt.& vend.§.ſciendum.verſ.1.autem eodem modo. & circa nomina actionum in libello exprimenda,not in l.edita.C.de eden.tradit Alber.in l.qua quiſque.ff. eod.tit. Et idem dicit in procœmio Digeſtorum,Et quòd ſicut nomina dignitatũ in literis vel inſtrumentis:ſic etiam nomina iudicũ in ſyndicatu exprimi debeant tradit idem Alberic.in l.nulli.ff.quod cuiuſque vniuer.nom.plurimũ enim cõfert in negotiis agendis,proprij nomis expreſsio.Hinc eſt quòd in ſacra ſcriptura ad ſignũ magnæ familiaritatis refert,aliquem proprio nomine appellari.vt de Anan.refert.gloſſ.ordina in Actib.Apoſtolorum.c.9. Et propterea dicitur de Moyſe Exod.23.cap.inueniſti gratiã corã me, & teipſum noui ex nomine.Magna enim eſt beneuolẽtia magni principis, quando ſubditum agnoſcit, & nominat proprio nomine,vt dicunt ſacri doctores eod.libr.ca.33. Adeò quòd apud veteres eius omiſsio,ſeu immutatio ad deriſum & cõtemptum referebatur,vt probat per exempla diuus Hieronymus in quæſtione ſuper Paralipomenõ. Sic etiam Ozias ædificãdo nõ meruit,vt ſuo nomine porta vocaretur,ſed vallis nomine.Et Ephron,eo quòd vẽdiderat ſepulturam,diminutionem nominis meruit, vt idẽ Hieronym.paulò inferius loco ſuperiori teſtatur.Eodem

Aliquem nomine proprio appellare.

Beneuolentia principis magna eſt,&c.

Nominis omiſsio.

modo Iechoniç nominis immutatio in Choniam, amaræ vocatur, vt idem Hieronym. tradit ſuper Hieremiam cap. 22. Et propter indignitatẽ, vel peccatum alicuius, priuatur quis nomine proprio, vt dicit Archi. & Præpoſ. in cap. qui nec per illũ tex. 2. quæſtio. 7. Licet aliquãdo in ſacra Scriptura crebræ nominũ immutationes, vel repetitiones ad magnum myſterium, & ſingulare perſonæ meritum, & gratiam ſpecialem pertineat, vt ſacri Docto. referunt ſuper illud Lucæ, Et vocabis nomen eius Ioannem. Et alibi ſępe: Quãti igitur momẽti ſit nomẽ exprimere, quid etiã nomina præ ſe ferãt, déque eorũ origine, vt alios omittã, plura ſcribunt Cælius lib. 13. Antiquarum lectionũ. c. 5. & 6. & Patritius Senenſis. lib. de inſtitut reipub. titu. 7. & longè plura accumulant Moder. in magna rep. ca. Raynutius. fol. 8. cum duobus ſequenti. de teſtamen.

Nomine proprio priuari. *Nominum crebra immutationes.* *Nomẽ exprimere.*

QVAESTIO XXXI.

Nomẽ exprimere.

QVAERO, dicitur hic, quòd impetrã. exprimat nomen. Quid ſi poſſeſſor habet plura nomina, prout ſunt Vaſcones, qui quadrinomi ſunt, vt inquit Io. Fab. in §. item ſi quis in fraudem. in col. 5 de actioni. & Romani veteres, qui cõmuniter tribus nominibus nũcupabantur. vt dicit Cynus in l. ſi quam vna cum l. 1. & 2. legit. C. ſi quid in fraud. pat. col. 3. & meminit latius Frãc. Syluius in Grypho Auſonij. fol. 46. & Aninianus Alexandrinus in proœmio libri, qui Libycus inſcribitur. & Crinitus lib. 3. de honeſta diſciplina. c. 4. & idem fuiſſe apud veteres ſacri Doctores teſtantur. in lib. Paralipo. cap. 1. Hieron. contra Heluidium. Dubium igitur eſt, an omnia eiuſmodi nomina exprimere teneatur impetrans?

Nominum pluralitas

SOLVTIO. Licet nominũ pluralitas non præſumatur in dubio, & eã allegans teneatur probare, vt tradit Alex. in conſi. 172. nu. 7. in 6. volum. & Socin. in conſi. 28. in 3. col. lib. 3. Tamẽ vbi apparet aliquem habere plura nomina, ſi per expreſſionem vnius nominis non habetur certitudo perſonæ, exprimẽda ſunt omnia, aliàs ſecus, & ita debet intelligi quod dicit Innocen. in ca. cum acceſsiſſent, de conſtit. & Bal. in ſua Margarita, dum voluerunt in reſcriptis nomen proprium & apellatiuum exprimi debere. Sufficit enim ꝙ habeatur certitudo poſſeſſoris, ne laboretur in ambiguo, vt tradit Oldradus conſi. 100. incip. execu ione. & Alex. conſi. 7. & 110. lib. 1. & conſi. 68. col. 3. & 108. col. 5. lib. 2. & conſil. 112. in 3. colum. lib. 3. & conſil.

fil. 114. in 4. colum. lib. 4. cum ſimilibus.

QVAESTIO XXXII.

Quaero, quia dictũ eſt ſuperi⁹, quòd expreſsio nominis non poteſt fieri per æquipollens. Quid ſi nomen poſſeſſoris, contra quem impetratur, ſcribatur abbreuiate, & non extenſe, an ſufficiat, — *Poſſeſſoris nomen.*

SOLVTIO. Archid. in c. 1. 25. q. 2. tenet ſufficere nomẽ poſſeſſoris, quòd abbreuiatè ſcribatur. Secus tamen dicit in nomine impetrantis, quod ſcribi debet extenſè, vt ibi latius per eum, qui poſtea ſumpta ocaſione, ponit formã eorum omnium, quæ in literis apoſtolicis abbreuiatè, vel extenſe ſcribi debent. Et hoc idẽ ante ipſum latius tradidit, & in terminis quæſtionis noſtrę Spec. in tit. de reſcri. pręſent. §. primo igitur. verſ. circa dictiones. & in tit. de citation. §. j. verſ. quid ſi impetro literas contra. P. & alibi ſæpe. Ratio prædictorum eſt ſecundum ipſos, quia ad impetrãtẽm pertinet reſcriptũ ſuum, & perſonam de qua ſenſit declarare. Itaque reſcriptum valebit à principio, quod poſtea poterit declarare. l. ſi quis intentione. ff. de iud. Ita ibi Specul. Pro cui⁹ opinione facit tex. in c. P. & G. de offic. deleg. & c. cũ M. de conſtit. Sed in contrariũ facit iſta regula, dũ papa vult nomẽ poſſeſſoris exprimi debere ꝑ impetrantem. Et illud dicitur expreſſum, quod legi poteſt & nominatim ſcribitur. §. ſi verò. in auth. de hæred. & fal. & not. in l. nominatum. ff. de lib. & poſth. facit tex. in l. 2. C. de vet. iur. enucl. ante fin. Vbi præcipitur quòd nomina prudentum, & qui leges compoſuerunt, debeant ſcribi per conſequentiam literarum, & non abbreuiate. — *Expreſſum quid dicatur.* — *Nomina prudẽtum quo pacto ſcribãtur.*

Quid dicẽdum? Certè de iurę & de conſuetudine videtur verior ſecunda opinio. Nam nemini dubium eſt, quòd ſi nomen illius, contra quem impetratur, ſcribitur abbreuiatè, poteſt de facili breuiatio variè interpretari: vt ſi ꝑ Bernardo, pono B. illud B. poteſt & ꝑ Benedicto, vel Bartholomæo capi. Quo caſu orietur incertitudo aduerſarij ex qua facile error naſci poteſt, quod à iure reprobatur, vt eſt tex. in c. ad hęc. & in c. fi. de reſcri. Nam euitẽda eſt periculoſa abbreuiatio, vt dicit Fel. in c. 1. col. 5. de fid. inſtru. & Alexã. cõſi. 15 2. libro 1. Et pro iſta opinione videtur deciſio Egid. 185. incip. licet cũ agitur, &c. Iſta tamẽ non ita militãt in abbreuiatione nominis ipſius impetrãtis, quæ magis tollerabilis videtur, & minus periculoſa, vt probare videtur text. in. ca. fin. de præbend. lib. 6. Ratio eſt, — *Abbreuiatio periculoſa euitãda.* — *Nominũ abbreuiatio.*

eſt,quia licet in reſcripto nomen actoris impetrantis abbreuiate ſcribatur, nihilominus poſtea ex proſecutione cauſæ,& libelli oblatione,nomen eius de neceſsitate declarabitur:vt in l.1.ff.ſi pars.hære.peta.Nō ſic rei,qui forte negabūt ſe illos eſſe,qui ſub abbreuiatura includūtur. Et ideo non ab re dicunt Imol.& Felyn.in c.cum acceſsiſſent,in princ.de conſti.quòd de ſtylo hodierno nomen illius cōtra quem reſcriptum impetratur,ita debet eſſe certum,& extenſe ſcriptū,ſicut nomen impetrantis per d.I.2.Et ad tex.in d.cap.ſi,reſpōdet ibi Geminia.in primo notabili.vt ibi per eū.Et hoc idē ſeruari de ſtylo dicit And. Sicul.in c.dilectus in 2.colum.de reſcript.num.11.Et latius reaſſumit, & probat idem And.Sicul.in d.c.cum acceſsiſſent.num.7.col.3.Et habemus hodie tex.hic.

Nomen illius de ſtylo hodierno,&c.

Opin.igitur Archid.& Specul.quæ nullo iure probatur poſſet ſeruari,quando fortaſsis ex cognomine,vel agnomine haberetur certitudo illius,contra quem impetratur, prout plures reperiuntur qui frequentius à cognomine, quàm à nomine denominari patiuntur. Nā tali caſu forte nomen poſſet abbreuiate ſcribi, quando agnomen vel prænomen extenſe deſcribitur,vt ſi dicatur,Petrus committit cauſam cōtra B.Saganta.Nam ex illo prænomine Saganta,denotatur perſona certa,licet nomē abbreuiate ſcribatur.vt in l. Æmilius.ff.de adminiſtra.tuto.Vbi prænomē Æmilij tantum reperitur omiſſo nomine,quia per illud intelligebatur perſona certa.Et ibi hoc notat Nicolaus de Neapol.Aliàs ſi nō ita intellexit Specul. nō puto opinionem eius,nec de iure,nec ſtylo eſſe verā. Non obſtat tex.in dicto c.cum M.& in d.c.P.& G.Quia illæ abbreuiaturæ nō fuerūt factæ prout ibi ſcribūt in reſcripto impetrato,neque ibi prædictæ literæ ad iſtud propoſitum pinguntur,vt formā reſcriptis impetrandis imponāt: ſed illa abbreuiatio fuit ibi facta per compilatorem Decretalium,qui propter euitandam prolixitatem plures dictiones & nomina breuiate ſcripſerunt, pleraque etiam (vt breuitati ſtuderent) reſecarunt adeò quòd de pluribus locis Io.And. conqueritur, partem Decretalium mutilatā, ſiue deciſam,allegando.Et niſi ita feciſſent compilatores, in immenſum volumen illud creſceret,& magis fortaſſis, quàm illud deciſionum Rotæ volumen.de quo dicit Alex. in l.ſi cū dotem §.eo autem tempore.ff.ſolut. mat. quòd erat adeo magnū & numeroſum.quòd nō veheretur vno

Decretalium plures dictiones & nomina cur abbreuiātur.

Deciſionum Rotæ volumen.

curru.

curru. Et ego cum eſſem Panormi, vidi antiquarũ Decretalium volumen adeò immenſum, quòd ab homine ferri nõ poterat. Compilatores itaque decretalium ex pluribus dictionibus, & nominibus aliàs in Pandectis originalibus extenſe ſcriptis, plerunque primam appoſuerunt literam, vt ad breuitatis compendium antiquarum Decretaliũ volumen reducerent: quòd ex illa dictione, & infrà, ſæpe in Decretalibus appoſita, manifeſtum redditur, de quo loquitur Ioan. Andr. in proœmio Decretaliũ. & in cap. nobis. de iure pat. & Bar. in l. Gallus. §. idem credendum, in fi. ff. de libe. & poſthu. Et iſta de plano ꝓcedũt in abbreuiatione nominis rei propter prædictam rationem, ſecus tamẽ in abbreuiatura nominis ipſius impetrantis: quia, vt dicit Spec. loco ſuperius allegato. in eo non eſt licita abbreuiatio. Tamen hoc etiam dictũ in perſona impetrantis, & actoris videtur dubitale. vt dixi, Præſertim quia eſt cõtra tex. in c. ſi. de reſcrip. Vbi æquiuocatio nominis impetrantis non vitiat reſcriptũ. Ratio redditur, quia ille qui reperitur reſcriptũ habere penes ſe, & eo vti, præſumitur illud impetraſſe. arg. eorum quæ notat Alex. in l. j. C. de procu. & Fely. in c. coram, col. 3. de offi. de leg. & in c. 2. col. 8. de teſtib. licet circa iſtam rationem videãtur variare doctores. Et vidi ſecundum varietatem caſuum, iſtam rationẽ varie obſeruatam in Rota Nam Oldr. conſi. 136. in 2. col. tenuit ꝙ ſupplicatio præſumatur impetrata, ab eo, in cuius fauorem loquitur, etiã ſi ille ſit abſens. Et idẽ de commiſsione dicit Spec. titu. de appel. §. nunc breuiter. verſ. ꝙ ſi apparet. Contrariũ tamen tenuit Car. in cõſi. 25. col. 2. & Ful. conſi. 23. in 2. col. & facit Egid deciſ. 584. & Gemi. conſi. 33. Rota tamen, ſæpius iſtam contrarietatem cũ diſtinctione ſoluit, videlicet quòd quãdo in ſupplicatione, vel aliquo alio actu facta eſt aliqua conſiderabilis impẽſa, tũc procedit opinio Oldr & ſequacium, vel quãdo poſtea abſens ratam habuit, vt loquitur Specul. & Are. cõſi. 68. Cõtraria verò opinio procedit, quando eſt modica impẽſa, per ea quæ Moderni tradunt in c. 1. de iudi. & in l. cum ſeruus. ff. de verb. oblig Ratio igitur ſuperius aſsignata, licet nõ impleat intellectum, dictum tamen in ſe eſt verum ſicut videmus in procuratore ſub nomine B. & in reo ſub nomine. A. vt tradit Egid deciſ. 184. Licet illa deciſio mẽdoſe habeatur, hoc tamen de procuratore recte procedit quando nõ reperitur alius, qui ſit eiuſdem nominis, & cõ

Æquiuocatio nominum.

ſtitue ns

ſtituens in iudicio ambiguitatem declarauit, & ſequitur Egid. in dicta deciſ. vbi tamen eſſent duo eiuſdem nominis, licet eſſet proceſſum contra vnum: nihilominus ni p alias coniecturas de certo corpore conſtaret, mandatum eſſet nullum. Ita declarauit Rota in vna Toletana theſaurariæ, præterito anno coram me, quòd quidem Rotæ decretum nouiſſimè fuit confirmatũ hoc menſe Nouembri M.D.XXXIX. coram. R.P.D. Marcello epiſcopo Marſicano, & quòd dictum eſt de errore procuratoris, idem dicendum videtur in errore diœceſis, in reſcripto expreſſa. Nam niſi de corpore conſtet per teſtes, vel aliter, illa impedit, ne prouiſio canonizari poſsit. Vt Rota concluſit in vna Dolen. parochiali de Pleguen. 28. Martij. M. D. XXX. coram. me. In nomine verò iudicis, Vincen. & Compoſtel. voluerunt in d. c. ſi. quòd idem eſſet, quòd in nomine impetrantis, illa ratione, quia impetrans in proſecutione reſcripti declarabit de quib. iudicibus loquatur & ſequitur Andr. Sicul. in c. cum M. de conſtit. Pro quibus facit glo. in. c. quoniam, de offic. deleg.

Mandatum quando nullum

Tamen contra illos facit tex. in c. ad hæc, de reſcrip. vbi dicitur, quòd nõ valet reſcriptum, per quod incerti iudices dantur, vel futura negotia committuntur. Nec obſtat, quòd de incertitudine impetrãtis dictũ fuit: quia talis incertitudo ex abbreuiatione reſultãs præſumptione iuris certificatur, & eodẽ modo in incertitudine rei, quia conſiſtit in facto impetrantis, meritò ad ipſum ſpectat declaratio, d. l. ſi quis intentione ambigua. Sed incertitudo delegatorum procedit ex facto papæ, meritò ad ipſum ſpectat declaratoria vt tenet Abb. in d. c. quoniam. de offi. deleg. Card. in clem. 2. in 4 quęſt. de reſcrip. itaque reſcriptum tali modo incertum, nullũ effectum habebit. c. inter. de ſenten. excom. l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. & quia ſub tali inuocatione poſſet in iudicio fraus machinari. non ita per incertitudinem actoris vel rei.

Declaratio in incertitudine rei.

QVAESTIO XXXIII

QVAERO nũquid iſta regula defendat minorem poſſeſſorem beneficij curati ſine diſpenſatione?

Poſſeſſor minor.

SOLVTIO. Dicendum eſt quod ſic, quia ſi triennalis regula, in qua titulus coloratus & alia requiruntur, minorem defendit, vt ibi dicetur, à fortiori regula iſta, quæ non requirit titulum, neque veram poſſeſsionem, ſed ſola detentione nuda facti eſt contenta.

QVAERO

QVAESTIO XXXIIII.

Quaero, nunquid iſta regula habeat locũ, ſi impetretur beneficium vacans ex perſona alterius, quã poſſeſſoris annalis? *Beneficiũ vacans.*

SOLVTIO. Dictum fuit olim quòd ſic, & ſic reperio adnotatũ in quibuſdam notis antiquis reuerendiſsimi Domini mei Laurentij Cardinalis Sanctorum Quatuor, nihil tamen ibi allegatur. Sed hoc plenius examinabo in illa queſt. de reſignatorio. Tamen interim tenendum eſt regulam obſtare, quia etiam quòd tertius poſsideat, & alter litigantium, qui nunquam poſſedit, poteſt dare de poſſeſsione tertij annali. vt tentum fuit in vna Hiſpalen. Capellanię. coram. R. D. Ioan. Paulo anno pręterito. Et iſta eſt concluſio generalis, quod iſta regula procedit in quibuſcunque impetrationibus & ceſsionibus, vt tenet Rota. Nam ſicut cedens ſi manet in poſſeſsione per annum pacificè, poteſt de regula excipere. Ita & ceſsionarius in gratia ſucceſsionis tenetur regulam obſeruare, vt tenet Rota, & refert dom. Guliel. hic in deciſ. impreſſis, rationibus de quibus per eum,

QVAESTIO XXXV.

Quaero, an illa verba regulæ (quod certo modo vacare prætendit, &c.) intelligãtur de illis modis vacationis inductis per cancellariã, videlicet, ingreſſum religionis, cõtractũ matrimonij, vel aſſecutionẽ, &c? *Modi inducti per cancellariam.*

SOLVTIO. Iſta diſceptatio accidit coram Do. Nicolao Aragona in cauſa Zamoren. theſaurariæ, de menſe Octobri M.D.XXXIII. ſuper regula de valore. In qua eadem ſunt verba. Et tunc aduocati vnius partis dicebant illa verba (certo modo) interpretari debere de modis ſuperius expreſſis: quia illi ſunt certi modi vacandi à cancellaria diffiniti, vt exemplum ponit Gloſſ. in princip. cõmenti ſui ſuper regula 15.

Breuiter Rota poſt plures procuratorum & aduocatorum diſceptationes tenuit dicta verba in dicta regula de valore poſita intelligi debere generaliter de quocunque modo vacandi. Pro qua interpretatione allegata fuit iſta regula in eiſdem verbis, & regula. 60. quæ omnes vtuntur eodem modo loquendi, & generaliter dictam interpretationem circa modos vacandi receperunt, vt exẽplum ponam in alia quæſt. & facit deciſio. 407. in nouis. & dicam in regula. 61.

QVAESTIO XXXVI.

QVAERO, quia regula iſta loquitur de expreſsione gradus, quid intelligemus per gradũ. Et quid ſi poſſeſſor plures gradus habet, an teneatur impetrans omnes exprimere. Et qualiter probetur gradus, & quid ſi eſſet graduatus clandeſtine?

Gradus qualiter probetur.

SOLVTIO. Iſta quaeſt. quatuor continet capita, quorũ quodlibet de per ſe diſcutietur. Circa primum aduertendum, quòd gradus hic non capitur eo modo, quo deſcribitur in arbore affinitatis & conſanguinitatis, ſed pro quadam dignitatis vel doctrinæ prærogatiua.

Primo modo capiendo erit ſenſus iſtius regulę, videlicet ꝙ impetrans tenetur in ſua impetratione exprimere nõ ſolum nomen impetrãtis, ſed gradũ ipſius, id eſt, dignitatem. Nã hoc verbũ gradus, de iurę adaptatur ad dignitatis honorẽ, vt patet in l. edicimus. C. de murilegiis. lib. 11. & in l. 1. & l. fina. C. de offic. pręfec. vrb. & l. potioris. C. de offic. recto. prouin. Et tali modo capitur ab iis q bonas literas profitẽtur. ſic enim apud Ciceronẽ in Catilinã, & in oratione pro Plãcio hoc vocabulũ capitur ibi, (ꝑ omnes honorũ gradus.) & idẽ pro Milone, (qui nõ honoris gradum ſpectat.) Et in Verrem, (Quæſtura primus gradus honoris.) Et ita ſæpe hoc vocabulum in iſto ſignificatu ab aliis authoribus vbique expenditur. Itaque ex his facilè intelligi poteſt, qs eſſe poſsit ſenſus huius tex.

Grad⁹ verbũ, de iure adaptatur ad dignitatis honorem.

Secundo modo hoc verbum gradus, in iſto tex. interpretari poteſt pro quodam doctrinæ loco, ſiue qualitatę meritis differente, qui vnus ab altero diſtinguitur, & hoc modo capitur ſuperius in regula. 15, & inferius in regula prærogatiuarum Iulij in 4. parte, cum duabus ſequentib, & in iſta ſignificatione accepit M. Tulius Cicero lib. ſexto epiſtolarũ. epiſtola incip. Magnam. Et iſto modo poteſt capi hic, in quo etiam ſenſu Hiſpani, & ferè omnes Vltramõtani capiũt. Nam gradus apud ipſos etiam nihil aliud eſt, quàm honos quidam dignioris laureæ, ſiue eminẽtioris doctrinæ, doctoratus, magiſterium, Bacchalaureatus, vel licẽtiatura: quæ quidem honoris ſpecies in prædictis regulis, gradus nuncupantur, iuxta quas regulas non erit abſonum iſtam etiã intelligere, vt videlicet ſi annalis poſſeſſor ſit doctor, magiſter, licentiatus, vel Bachalarius, teneatur impetrans de tali gradu mentionẽ facere. ſicut & de nomine. Et iſte gradus ponitur ad differentiã nobili

Gradus verborum interp. poteſt pro quodam doctrinæ loco.

tatis

tatis hic expreſſæ, quæ ad generis & domus ſplendorem refertur:& horũ verborũ interpretationi reſpondere videtur tex.not.in c.de multa.de præb.Vbi pari modo gradus ſcientiæ nobilitati coniungitur & æquiparatur.Et ſicut ibi papa rationem habet nobilitatis & doctrinæ,ita hic intendit illis fauere. Nam ob eam cauſam requirit expreſſionem gradus:quia fortè propter inſignem & eminẽtem annalis poſſeſſoris ſcientiam, non concedet papa gratiam huiuſmodi impetranti iam multis de cauſis odioſo, vt in primo q.huius apparatu diximus. Et licet hic intellectus (communi vſu loquendi conſiderato)huic regulæ applaudat,& conuenire videatur.Nihilominus de ſtricto iure aliter dici poſſet.Nam de iure communi,excepto doctoratu, alius gradus non reperitur. Licet conſuetudo aliquarum prouinciarum quoſdam alios,præter iſtum,doctrinæ gradus,ſicut virtutum inuenerit,videlicet Bachalaureatum & licentiatum: inter quos gradus voluit prælationem dari, vt patet in dictis regulis. Et quanuis de iure doctoratus gradum non faciat, ſicut neque papa vel imperator inter gradus dignitatum, vel magiſtratus non dicuntur facere gradum,quia non habẽt alios ſupra ſe, ſed ſunt fontes dignitatum,vt per plura probat Iaſ.& omnes Moder.in l.1. col.1.de offi.eius.ſic nec doctoratus, inter gradus doctrinæ,facit gradum,cum ſit ſupra omnes gradus,arg.l.vbi autem.ff.de verb.oblig.Nam gradus dicitur vbi eſt aſcenſus de minori ad maius,vt d.l.1.& fi.qui quidem aſcenſus nõ doctoratui non poteſt adaptari,& ideo tex.in clem. 2. de magiſt.doctoratum non appellat gradum,ſed honorem.

Gradus ſcientiæ nobilitati cõiungitur.

Gradus alius except doctoratu, de iure com. non reperitur.

Gradus quando eſſe dicitur.

Ius doctoratus.

Circa ſecundum caput,videlicet quãdo poſſeſſor haberet plures gradus,dicendum eſt,quia iſta regula non requirit expreſſionem omnium graduum, ex quo loquitur in ſingulari, & ideo iudicio meo ſufficit gradum digniorem exprimere,arg.l.1.§ qui in perpetuum.ff.ſi ager vectig.& c.1.de excep.lib.6. Nam papa ſi voluiſſet omnes exprimi debere,dixiſſet gradus,non gradum,præſertim, quia quo ad hoc facile derogatur regulæ.

Quo ad tertium caput,videlicet,quomodo iſte gradus probetur.dico ſufficere per cõmunem reputationem probari. & quando incidẽter de gradu quæritur,non data oppoſitione aduerſarij,fortè ad probãdum gradũ,vnus teſtis cum iuramẽto ſufficeret.iuxta ea quæ dicit Iaſ.in l.huiuſmodi.§.legatum.col,fin.ff.de leg.1. Vbi in probanda pri-

Gradus quomodo probari debeat.

ma tonſura, idem tenet, & reaſſumunt Moderni. in l. 1. §. idem Cornelio in fi. ff. de quæſt. Fely. poſt Bald. in ca. licet vniuerſis, & in c. nuper. de teſt. Et hoc putarem verũ, quo ad effectum iſtius regulæ, ſed quo ad prærogatiuas regularum de expectatiuis loquentiũ, quib. cauetur graduatum aliter nõ graduato cæteris parib. præferri, fortè prædicta ꝓbatio non ſufficeret, ex quo agitur de magno præiudicio alterius. Tunc enim deberet quis probare doctoratũ, ſeu alium doctrinæ gradum per literas: vel ſi caſu eas amiſiſſet, per teſtes. quod eſt verum. niſi per decennium quis ꝓ doctore ſe gereret: quia tali caſu non teneretur oſtẽdere priuilegiũ ſuum, ſed ſufficeret ꝓbare ꝙ ſe geſſit ꝓ doctore per decẽnium. Ita notab. dicit Paul. de Caſt. Bal. & alij in l. ſi ſolennib. C. de fid. inſtru. & in l. etiam, C. de appel.

Doctor priuilegium ſui doctoratus oſtẽdere non tenetur, &c.

Circa quartum caput, quando aliquis accepiſſet gradũ occultè, & non per publicum examen, putarem huic regulæ locum non eſſe, vt tenet glo. hic. ratio eſt, quia nõ erit imputandum impetranti, ſi non expreſſit quod iuſtè ignorauit, c. 2. de conſtitu. lib. 6. Nam non tenebatur diuinare, vt in c. 1. vt eccl. benefi. nam de non entibus, & non apparentibus idem eſt iudicium. l. cum lege. ff. de peri. com. rei vend. & ob eam cauſam dicit Bal. in d. l. ſolennib. quòd ad probãdum ſe doctorem, nõ ſufficit priuatum examen probare, niſi probet publicum examen: & idem tenẽt Moder. in tract. de doct. in prima parte.

Impetranti imputãdum non eſt, &c.

Doctor per quod examen probetur.

QVAESTIO XXXVII.

Nobilitatem poſſeſſoris exprimere in poſſeſſione

QVAERO, Quare voluit hic papa exprimi debere in impetratione nobilitatem poſſeſſoris, & quomodo probetur iſta nobilitas?

SOLVTIO. Quia in collationib. faciendis habetur conſideratio magna nobilitatis, vt dicit glo. & docto. in c. cum adeò. de reſcrip. & in c. de multa. de præb. Ideo papa voluit, ꝙ exprimatur nobilitas: nã cognita nobilitate annalis poſſeſſoris, cõtra quẽ impetratur, forãſis papa derogationem regulæ, vel gratiam impetrãti non cõcederet. Nã per expreſſionẽ nominis, & nobilitatis poſſeſſoris papa certior redditur de qualitate nobilis. Nam fortè poſſet eſſe adeo grauis perſona, & potens ad defendẽdum eccleſiam temporib. perſecutionum, ꝙ papa eũ potius fauorib. & gratiis afficeret, quàm ꝙ permitteret per huiuſmodi impetratiões ab aliquo moleſtari, iuxta tradita per Pet. Peruſi, & alios in c. conſtitutus de appel. Vel fortè talis nobi

lis eſſet boni exempli, & laudabilis opinionis & famæ, qui poſſet plures exemplo ſui ad frugem melioris vitæ traducere. Quo caſu nō temere cōtra tales nobiles concedēda eſſet impetratio. Quorū intuitu ſolet à regulis iuris recedi, vt per decem principales deciſiones ꝓbat latè Iaſ. in l. iubemus. in penul. & fina. col. C. de iudic. Videmus enim à cōmuniter accidētib. per manus nobilium eccleſias ſæpe ſuſtentari & augeri, vt in c. cōſtitutus. de appel. Per manus verò clericorū pauperū expoliari, vt dicit Lud. Ro. in ſingul. 38. incip. vtrū nobilis. & ſequuntur Moder. in tract. beneficio. in. 12. q. 3. part. Requiritur igitur ob eam cauſam expreſſio talium qualitatū, vt ſciat papa quæ iure cōcedi, vel honeſte denegari debeat, quorum taciturnitas magnū detrimētum & ſcandalum eccleſiæ producere poſſet. Bona igitur fuit hæc conſtitutio talium qualitatū expreſſionem requirens, vt ſic perſonis ex merito deferatur.

Et iſta quæ de expreſsione nobilitatis dicta ſunt, procedunt quo ad diſpoſitionem iſtius regulæ: ſecus de iure, de quo non requiritur expreſsio nobilitatis poſſeſſoris, ſicut non requiritur mētio nobilitatis impetrātis, vt tradit Ab. & cōmuniter docto. in c. ad aures. de reſcrip. Licet ibi Hoſtien. & Barb. tenuerint contrarium. Et ſic patet, ꝙ in hoc iſta regula eſt cōtra ius, aut ſaltem præter ius commune. Quomodo autem probetur iſta nobilitas, quia nō attinet ad præſentem quæſtionem, ideo omitto. Sed vidēdum eſt latè per Moder, Brixien. in tract. nobilitat. in. 6. parte, per totum, poſt Bar. in l. 1. C. de dignitatib. lib. 12.

Nobilitatis magna conſideratio.

Nobilitatis expreſſio.

QVAESTIO XXXVIII.

QVAERO, Quid eſt hoc, quod dicitur hic exprimi debere in impetratione, quot annis poſſedit beneficiū poſſeſſor?

Poſſidere beneficium.

SOLVTIO. Hæc expreſsio verborū ſi ad diſpoſitionem iuris, & ſtylum curiæ reſpicimus, videtur inutilis & nō neceſſaria, imò ipſo impetrāti plurimū dānoſa, vt colligitur ex dictis Bal. in conſi. 209 incip. caſus eſt, Titius impetrauit. lib. 1. vbi Bal. cōcludit ꝙ ſi impetro archipreſbyteratum & in mea impetratione nō facio mētionem, quod Gaius diu, & de facto illum per plures annos detinuit, quòd talis impetratio non eſt ſubreptitia, ſed ſufficit in ea exprimere ꝙ Gaius archipreſbyteratū de præſenti de facto detinet, abſq. eo, ꝙ annos exprimat, vt ibi per eū. Ratio eſſe poteſt, quia ſi impetrās in ſua impetratione annos poſſeſ-

ſionis aduerſarij ſui exprimere debet, proculdubio intentionem rei aduerſarij cõtra ſeipſum probaret, ex eo, quia ſecundum ſtylum curiæ reus poſſeſſor ad effectum, vt exceptione iſtius regulæ contra impetrantem vti poſsit, requiritur q̄ ipſe probet ſe annalem poſſeſſorem, cuius cõtrarium huiuſmodi expreſsione annorum in impetratione requiſita, reſultat: quia vbi reus in hoc de iure & ſtylo grauari debet, releuaret ab onere probandi, & grauaretur impetrans. quod eſſet abſurdum & contra ius, & practicã curiæ: quia videmus quòd ſi reus opponens de reg. non probat ſe fuiſſe annalem poſſeſſorem, repellitur.

Quot annis ille poſſideat.

Quid igitur dicendum? Reſpondeo, q̄, prædicta verba regulę, & quot annis ille poſſideat, &c. poſſunt pluribus modis intelligi. Primo quãdo impetratio fit de beneficio ſpecialiter reſeruato, & tali caſu dicta verba intelligi poſſunt. Nam iſto caſu, ante iſtam regulam faciẽda etiã erat mentio in impetratione de annis poſſeſsionis rei conuẽti, vt dicit Rota deciſ. 78. incipien. dic, quòd ſi ordinatio papalis, in tit. de reſcript. in antiq. ſed quia de iſto caſu in iſta regula nulla fit mentio, puto ſub ea non includi.

Secundo modo iſta verba intelligi poſſunt, quando impetratur beneficium, quod ſcimus aliquem colorato titu. poſſediſſe poſt annum. Et iſte caſus videtur bene adaptari ad iſtã regulam, ſecundum Felyn. in c. in noſtra. in 36. correl. de reſcrip. & iſto modo intelligendo, regula in hoc concordat cum iure communi, de quo in c. cum noſtris. de conceſ. præbend. Vbi Abb. in 3. colum. verſicul. Et quia per talem, &c. aſsignat rationem iſtius articuli, videlicet, quia quando poſſeſsio eſt colorata, id eſt, prætenſa ex legitimo titulo, poſito q̄ titulus non fuerit verus: tamẽ papa non de facili iſto caſu daret literas ſine expreſsione tẽporis, ne videatur conferre beneficium viuẽtis, quod eſt odioſum. Ita formaliter dicit ibi Abb. Requiritur igitur iſto caſu, quòd impetrãs exprimat quot annis poſsideatur, vt hic dicitur. Tamen neque etiam hic intellectus ſatisfacit, ex eo, quia verba regulę indiſtinctè loquũtur, & ita ſolent hodie intelligi per Rotam, vt videlicet, regula defendat non ſolùm coloratum, ſed merum & illicitum detẽtorem ſine aliquo titulo colorato, quod eſt contra ius cõmune, & aduerſatur prædictis: & in hoc regula aliquid inducit de nouo, & non eſt fruſtratoria, prout videretur, ſi totaliter in terminis iuris intelligeretur. Nam de iure cõ

muni de poſſeſsione non collorata mentio fieri nõ debet vt tenẽt. Card. Compoſt. Imo. & Abb. in d.c. cum noſtris. verſic. ſed debemus diſtinguere. Et ideo procedit dictum Bal. in d. conſi. Cum quibus concordat Fel. vbi ſuprà.

Mentio de poſſeſsione non colorata.

Et ideo ego aliter intelligerem iſta verba regulæ, vt dicamus quòd ſi impetrans petit in ſua interpretatione derogari huic reg. tali caſu procedit quòd hic dicitur, videlicet, vt impetrans narrare debeat, quot annis poſſeſſor tenuit beneficium. Si verò non petat derogari, tunc nulla requiritur mentio annorum poſſeſsionis, ſed tantum in impetratione diceret, quòd Titius illud beneficium detinet occupatũ, vt dicit Bald. d. conſi. 209. & ita practicatur propter abſurdum ſuperius dictũ. Et ſic videmus ꝙ hodie practicatur. Vel poſſet & vltimo dici, quòd indiſtinctè requiratur mentio annorum: tamen propter clauſulas quæ hodie in ſupplicationibus apponuntur impetrantes excuſantur. vt dicit Ioan. And. in d. capitu. cum noſtris. Ceſſantibus tamen clauſulis mẽtio temporis ſaltem indefiniti neceſſaria eſt in impetrationibus certo modo factis, & ita ſe habet forma communis dictæ impetrationis Nam in ea dicitur, quòd tale beneficium per Titiũ poſſeſſum ad præſens vacat, & tanto tempore vacauit, quòd eius collatio Lateranen. ſtatuta conſilij ad ſedem apoſtolicam deuoluta cenſetur: ecce qualiter de tempore poſſeſsionis intruſi fit mentio, ſaltem per verba indefinita tẽporis, quæ omne tempus comprehendunt. quod factum eſt, vt euitaremus abſurdum, de quo ſuperius dixi, ſi impetrans certũ numerum annorum exprimeret, ex cuius cõfeſsione poſſet reus aduerſarius annalem poſſeſsionem probare.

Temporũ indefiniti mentio.

QVAESTIO XXXIX.

Cauſæ expreſsio.

QVAERO, quare requiritur expreſsio cauſæ in impetratione?

SOLVTIO. Poteſt dici, hoc fieri ad iuſtificandum conceſsionem. Nam dicitur hîc, quòd debet eſſe talis expreſsio cauſæ, ex qua clarè conſtare poſsit, poſſeſſori nullũ ius cõpetere. Hæc enim expreſsio requiritur ad effectũ vt papa ad concedendum, vel denegandum impetrationẽ moueatur, licet verba tex. aliud innuãt ex quo requirit expreſsionẽ cauſæ ad effectum, vt iudici conſtet, an impetrãti ius competat, vel non. Quod nõ eſt veriſimile, quia per ſolam cauſæ expreſsionem in impetratione factam iudici conſtare non poteſt, an ius impetranti cõpetat, cũ

 potius

Lis diſcuſſionem & actorum apparatũ requirit.

potius hoc depēdeat ex meritis & euētu litis, quæ diſcuſſionem, & actorum apparatum requirit, iuxta c. quoniam. de prob. nam ex allegatis & probatis iudex hoc perpendere debet, modo ſimplici ratione, vt in c. 1. de re iudi. lib. 6. Et tamen text. hic expreſſionem talem cauſæ requirit, ex qua manifeſtè appareat nullũ poſſeſſori in beneficio ius competere, vides ergo quantum iſta inter ſe pugnēt,

Et ideo vt iſte caſus clarior reddatur, eſt aduertendũ, ꝙ cauſa hîc ponitur pro modo vacādi: itaque ſit ſenſus, ꝙ impetrans in ſua impetratione modum vacādi exprimat, ex quo clare conſtare poſsit poſſeſſorem nullum in beneficio ius habere. Et ita hodie in practica ſeruatur, quia fit impetratio iſto modo: Supplicat S.V. deuotus illi⁹ orator Titius, vt ſibi ſpecialē gratiam faciatis de tali beneficio, quod vacat ad præſens: & tanto tempore vacauit, ꝙ eius collatio, ſecundum Lateranenſis concilij ſtatuta eſt ad ſedem apoſtolicam legitime deuoluta. Licet quidā Gaius illud indebite detinet occupatum, &c. Ex huiuſmodi, vel ſimili narratiua colligitur expreſsio cauſæ, ex qua papa mouetur ad concedēdũ gratiam. ex ea prima facie cōſtat ſi eſt vera, quòd nullum poſſeſſori ius cōpetit, quam cauſam in impetratione expreſſam poſtea in iudicio iuſtificabit impetrans, ſeruādo alias partes regulæ, videlicet, citari faciendo poſſeſſorem infrà ſex menſes, & litem proſequēdo vſq; ad ſentētiam, vt hic dicitur. ꝙ ſi cauſam expreſſam vacationis impetrās in proſecutione litis nō probauerit, tunc tanquàm indebite moleſtans condemnabitur ad pœnas hic cōtētas. Hic eſt ve.⁹ ſēſus iſtorũ verborũ.

Impetratio quomodo fieri debet.

QVAESTIO XI.

Impetrās qui nō ſeruat cōtenta, &c.

QVAERO, dicitur hic quòd ſi impetrans nō ſeruat hic contenta in prima parte regulæ, ꝙ tenetur poſſeſſori ad intereſſe De quo intereſſe intelligemus à

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum ꝙ ad nullũ intereſſe teneatur, quia ex quo agitur de beneficio eccleſiaſtico, non videtur conſiderandum intereſſe, quia in ſpiritualib. intereſſe peti nō poteſt, ſicut in profanis, vt dicit Inn. in c. querelā, de elect. Et latius Rota deciſ. 104. incip. nota quòd vbi aliquis. in antiquis, poſita ſub tit. de procur. nu. 8. quæ notabiliter diſponit, quòd licet iurans non reuocare procuratorem, non obſtante iuramento illum reuocare poſsit, iuxta glo. ordinariā in ver. reuocans, quā ibi notat Dom. in ca. fin. de procur. lib. 6. Tamē vbi quis procuratorem

Iurās procuratorē non reuocare.

procuratorem conſtituiſſet ad renũtiandum cum iuramẽto, tali caſu nõ poſſet reuocare, ex eo, quia ille in cuius fauorem debuit fieri renuntiatio, non poſſet aliàs agere cõtra reuocantẽ ad intereſſe, ſicut in materia profana: quia in beneficialibus non agitur ad intereſſe. Iſta eſt notabilis deciſio, quã ſequitur Felyn. in cap. ſi diligenti. in 8. col. verſicu. amplia etiã. de fo. comp. quod etiã late proſequitur idem Felyn. in c. ex parte decani. col 6. de reſcript. Eò maxime, quia iá impetrans vltra intereſſe condẽnatur in expẽſis poſſeſſori, annullatur eius impetratio, & inde ſecuta quęcunque, &c. Sic igitur ſatis, & vltra condignũ for taſsis punietur abſq; eo, quod tenetur ad intereſſe. Hoc enim videbatur abſurdum repugnante ſubiecta materia. & etiã alia regula iuris, quæ habet neminem ex vno delicto debere multiplici pœna puniri. vulg. cap. at ſi clerici. de iud. Et hic non ſolũ duplici, ſed quadruplici puniretur.

Intereſſe in ſpiritualibus, ſicut in profanis peti nõ poteſt.

Sed iſtis non obſtan. tex. hic determinat contrarium, videlicet quòd temerarius impetrans debeat ad intereſſe condemnari. Quid dicendum? Pro vera reſolutione aduertendũ eſt, quòd intereſſe, de quo loquitur iſta regula, nõ conſideratur reſpectu beneficij: in quo caſu procedũt ea quæ ſuperius in contrarium allegata ſunt, ſed cõſideratur intereſſe reſpectu incõmoditatis & impẽſarum, quas reus & poſſeſſor cõuentus indebite occaſione iſtius litis motæ paſſus fuit, vt eſt tex. nobilis in cle. 1. §. fi. de reſcri. & quod ibi, & hic intereſſe appellatur, tex. in capit. fin. de reſcript. & in l. ſancimus. C. de iudiciis. illud intereſſe in eodem caſu damnum nominari. itaque intereſſe, & damnum iſto caſu conuertuntur, & illud damnum conſideratur reſpectu viatici, ſolutionis aduocatorum, & incommoditatis, vt ſigillatim enumerantur in d. l. ſancimus. & tradit Bar. per illum tex. in l. eum quem temere. ff. de iudi. Ex quibus iuribus iſta regula quo ad hoc conflata videtur: nec obſtat, q̃ hic impetrans pluribus pœnis punitur, contra text. in c. at ſi clerici. de iudic. quia illud procedit ratione vindictæ publicę: ſed reſpectu commodi priuati quis poteſt plurib. pœnis puniri, vt declarat Abb. in c. de cauſis. de off. deleg. Præſertim quia annullatio impetrationis, de qua hic text. loquitur, non videtur propria pœna, vt tradunt omnes Moder. in cap. 2. de conſtit.

Intereſſe & dãnũ diuerſo modo conſideratur.

Annullatio impetrationis

Et iſtud intereſſe, de quo iſta regula loquitur, hodie nõ eſt in vſu, illa (vt opinor) ratione: q̃a in illo exigẽdo re' lõ

gè maiora incómoda pateretur, quã in beneficio defendẽdo, propter difficultatẽ probationis, ſuper qua re poſſet fortaſſis protendi lis vſque ſentẽtias: ideo rei poſſeſſores hodie ſola cõdemnatiõe expenſarũ, & nullitate impetrationis aduerſarij contẽtãtur cũ abſolutoria ab impetitis.

QVAESTIO. XLI.

QVAERO, quare non dicit iſte tex. de expenſis?

SOLVTIO. Quia illa cõdẽnatio fit in Rota, quãdo quis ſuccumbit, & ſic eo tempore quo poſſeſſorem conſtat damnum, vel intereſſe fuiſſe paſſum, ideo nõ fit hic mentio. Vel dicas rationem eſſe illam, quam pono hic in fine iſtius. q. Et aduertendum eſt, quòd ad iſtas expenſas ſemper Rota impetrantem ſuccumbentem condemnat, ſiue ille iuſtam cauſam litigandi habuerit, ſiue non: quia nunquam in Rota cauſa litigandi condemnatum ab expenſis excuſat. Nam eo ipſo, quod quis condemnatur, præſumitur habere iniuſtam cauſam litigandi, licet in veritate iuſtam habuerit, vt notat Abb. in ca. calumniam. de pœn. Et propterea in ſententiis Rotæ ſemper dicimus, quod iniuſtè, perperam, & de facto moleſtauit, vt condemnatio expenſarum quadret. Et verba iſtius regulæ inferius poſita, ibi, quod ſi poſſeſſorem ipſum iniuſtè, friuolè, ac indebitè moleſtaſſe repertus fuerit, &c. ſonat hoc. Quæ verba in omni ſentẽtia poni poſſunt propter præſumptã temeritatem impetrantis & ſuccũbẽtis, quæ in dubio præſumitur, vt dixi s̃. in. 1. & 2. q. Præſertim vbi eſſent aliquæ cõiecturæ doli, vt in caſu vltimæ partis regulæ: tunc impetrans temerarius, & calumniator poſſet appellari, vt declarat Abb. in d. c. calumniam. in 1. notabili. Patet igitur ex prędictis: quis ſit ſtyl⁹ Rotę circa cõdemnationem expenſarum. Et hoc facit Rota ad euitãdas lites ſuper expenſis, quæ poſſent ſuper re parua fortè maiores fieri, quã ſuper ſorte principali. Et ita negotij principalis cognitio in longũ differretur, & ſic lites ex litibus orirentur, cõtra. l. quidam. ff. ſi cert. pet. & c. finem litibus, de do. & cõt. Et licet de iure cõmuni quælibet iuſta cauſa excuſet ab expenſis, vt tradit Abb. in d. c. calumniã. in. fi. Tamen, vt dixi, Rota nũquam iſtam iuſtæ cauſę allegationem admittit, ne aduerſarius appellet, & dicat nõ eſſe iuſtam cauſam, & fiãt lites immortales. Et licet quædã deciſio in no. 182. incip. probabilis cauſa. dicat. quòd cauſa ꝓbabilis excuſet ab expẽſis, quã exẽplificat Egid. deci. 190. Nihilominus

Litigandi iuſta cauſa.

Impetrãs in dubio temerari⁹ præſumitur.

Stylus Rota circa cõdem. expẽſarum.

Nihilominus illę deciſiones debēt intelligi de iuſta cauſa ratione ſentētiæ latæ. Nam habens ſententiā pro ſe, licet ex nouiter deductis reuocetur in ſecūda inſtantia, nihilo minus tali caſu excuſatur ab expēſis iure cōpenſationis. Nā habuit iuſtā cauſam litigādi, vt tradit Egid deci, 319. Hoc tamē, vt dixi, procedit quando reuocatur ex nouiter deductis: quia ſi ex eiſdē annulatur ſentētia, non excuſat ab expēſis, propter rationē quā ponunt domini in deciſ. 250. licet ſentētia. in no. aliàs eſt deciſ. 10. poſita in tit. de dolo & contu. quā ſequitur Milis in verbo, impenſarū & Abb. in c. fi. col. 12. de dol. & con. & latius Guido papa deciſ. 436. q. 48. & deciſ. 137. eiuſdē. Et omnia iſta dicta approbat parlamētū Tholoſanū in deci. capellę. 222. Philip. Francus in ca. 1. §. fi. in fi. de appel. lib. 6. Corne' cōſ 181. col. fi. in 3. volu. Francus in cap. quoniā. in 3. col. de prob. Et hoc quod dictum eſt, procedit in cauſis, quæ originaliter committūtur in Rota. Si verò cōmitteretur auditori vna cauſa, nō vt auditori, ſed vt prælato, & quòd ſol' in domo de illa cognoſcat, prout ſæpe cōmitti ſolēt cauſæ Romanorum Capitolinæ, tali caſu ſi auditor pro ſua ſatisfactione faceret de illa cauſa verbū in Rota, prout eſt de more, & iuxta reſolutionem datam pronuntiaret: tunc ſi cōdemnatus iuſtam haberet cauſam litigandi, non cōdemnaretur in expenſis, prout fit in Rota, cuius ſtylus iſto caſu nō ſeruatur. Ita fuit cōcluſum apud Dominos iſto menſe Octobris. M. D. XXXVI. coram domino Paulo Capiſucco, in vna cauſa Romana dotis, ſeu domus. Attēditur enim tali caſu perſona iudicis repreſentati, nō quòd ſit auditor, quia illi cauſa commiſſa vt auditori non fuit: ſed vt prælato, & vt ſoli, qui debet ſequi ſtylum aliorū iudicum curiæ, qui habentem iuſtā cauſam litigandi in expenſis condemnare non ſolent, niſi in caſu quem tradit Bart. in l. 3. §. ſi rē. ff. de leg. 3. De quo dicto latius ſcripſi in ca. 1. in gl. facti. de conſtit. lib. 6. Nam putant ſatis victorē lucrari ſi obtinet rem, & victum ſatis puniri ſi expenſas & labores plures ſimul cum ipſa re amittat.

Cauſa probabilis.

Et eſt aduertendum, quòd nō ſine myſterio in iſta regula non dicitur de expēſis, quia fortè ſub illo verbo, dānis comprehenduntur. Nam licet appellatione damni in conuentionalibus impenſæ non includantur, vt in cap. in noſtra. de iniur. ſecus tamē eſt in iudicialibus, vt notabiliter declarat Archi. in c. in primis. in 2. col. in verbo, damnū.

Impēſa in conuentionalibus licet non includātur.

2.q. .Vel ſecundo poteſt dici hac de cauſa non de impēſis,ſed de damnis mētionem fieri:quia damna,ſiue intereſſe veniunt iure actionis,quæ naſcitur ex prędictis legibus, & ex iſta regula:ſed impenſæ veniunt accelſoriè, & officio iudicis,vt dicit Bart.in l.1.ff.de alien.iud.mu.cauſa fact. & ideo de illis non requiritur mentio.

Dāna, intereſſe vnde veniāt.

QVAESTIO XLII.

Impetrās in forma iuris.

QVAERO,an impetrāti in forma iuris, qui petit aliquem priuari propter crimen,obſtet regula?

SOLVTIO. Gloſſator hic tenet quòd non, duplici ratione. Prima,quia iſta regula loquitur de impetratione beneficij vacātis de iure & de facto.Sed ille qui impetrat in forma iuris,non petit ſibi conferri beneficiū iā vacans,ſed illud intendit,vt beneficium,quod per priuationem vacabit,ſibi conferatur.Secunda ratio eſt,quia talis cauſa priuationis nō eſt beneficialis,ſed profana,iuxta gl. in cap.2.in verbo,finita.vt lit.pend.lib.6.Et priuandus ante priuationē poterit renuntiare, vel cum altero permutare:& ſic priuatio nō habebit exitum.Quæ omnia cū ſint diuerſa à mente regulæ.eſt concludendum regulam iſto caſu locum non habere.Ita dicit Gloſſator.

Cauſa priuationis non eſt beneficialis.

Adde pro iſta opin.Moder.quendā Sabinenſem practicum & eruditum,qui in quadam apoſtilla ſuper iſta regula aſſerit Rotā tēpore ſuo ita iudicaſſe, & ſe ita in facto obtinuiſſe,illi enim eſt nomen Æneas de Falconib⁹, qui quādā ad Panor.paraphraſim ædidit,& nobilem illum tractatum reſeruationum & cōmendarum nobis reliquit.Et ita ſecundum quòd ipſe dicit Rotā ſic iudicaſſe,reperio adnotatū per bon.me.Dominicū de Iacobatiis tunc Rotę auditorem primariū, & poſtea Cardinalē, in quibuſdam ſuis cauſarū notis,manu ſua propria ſcriptis.Et reperio hoc idem tempore Sixti,in cauſa pręceptoriæ Lugdunenſis,pro Matthæo,contra Claudium,Ioachimū de Narnia,tunc aduocatū celebrem in quodam ſuo conſi.reddito in cauſa Nanceten.S.Nazarij pro quodam Henrico adnotaſſe.Et ne lōgius exempla petamus, ſic etiā tempore meo iudicauit Rota de menſe Februa.M.D.XXXIIII.in cauſa Cōuerſana Archipreſbyt.pendēte corā me.In qua Domini ad hoc tenēdū moti fuerūt,hac ratione:quia vbi non verificantur verba diſpoſitionis,neque ipſa diſpoſitio habet locū.Sed verba iſtius regulæ,ibi(quod vacare prætendit) non verificantur in caſu præmiſſo:quia beneficiū

Diſpoſitionis verba.

per

ꝑ priuationē nō vacat,ſed vacare ſperatur,igitur regula tali caſu locū non habebit.Nā aliud eſt,quòd beneficiū certo modo vacet,vel quòd ſperetur vacare,vt not.omnes in c.cum noſtris.de conceſſ.præben.& reaſumunt Moder. in c.2.de reſcrip.Cū igitur regula iſta loquatur de beneficio certo modo vacāti,non habebit locum in beneficio quod per priuationē vacare ſperatur.Hinc eſt quòd Imo. in c.dilectus.elect. 2.poſt.gl.ibi de præben. & Rom.in l.ſi quis mihi bona.§ iuſſum.ff.de acquir. hæred. voluerūt,ꝙ mandatum de beneficio vacanti non compręhēdit vacaturū:quia ſe habēt vt diuerſa,vt ibi per eos,& latius ſcribit Fely.in c.cōſtitutus.in pen.col.de reſcript. Item quia iſtā regula loquitur,quādo impetratur beneficium poſſeſſum per annum ex antiqua vacatione ante collationē factam poſſeſſori:ſecus ſi dicatur vacare ex perſona,vel facto ipſius poſſeſſoris, vt in quæſt.iſta:& dicemus inferius in alia ſimili:& quia videmus,quòd huiuſmodi priuationes ſępe committūtur in partibus,vt eſt factum in cauſa Plebaniæ Varchiani,& quotidie vſu experimur.

Beneficiū certo modo vacās.

Mandatū de beneficio vacanti nō comprehendit vacaturū.

Præterea ꝓ iſta deciſione efficax eſt ratio Gloſſatoris: quia quando agitur ad priuationem,poteſt poſſeſſor antequam priuetur renuntiare,vt concludūt Moder.in c.2.de reſcript.& lati⁹ repetit idem Fely.in c.inquiſitionis.in 3. col.de accuſa. Et hoc prius dixit Rota in tit.de re iudic. deciſ.5.in antiquiori. Et reaſſumūt Moderni Ferratini,videlicet Thom. Ferrati⁹,in tract cautel.caute.44.Hoc autē verificari nō poſſet in beneficio iam vacāti, vt notat Fely.in. c.in noſtra in.37. correl. in 2.colum.de reſcrip. Nam priuatio præſupponit habitū præceſſiſſe:& ſic renūtiatio præſupponit poſſeſſionem.& pro iſta opi.faciūt ea quæ dixi in ſimili quæſt.in regula de ſubrogandis.

Et tamen circa hoc aduertēdum,vt caſus diſtinguātur, quòd non omnis priuādus indifferēter & indiſtinctè poteſt beneficio renūtiare:ſed ita demum,ſi ignorat impetrationē ab alio factam fuiſſe:ſecus ſi ſciat,vt notabiliter concludit Anto. de But.in conſi.44.incip.caſus,quidam preſbiter.&c.cum quo concordat dicta deciſio Rotæ. 5.in antiquioribus.tit. de re iudic. Sed illa Rotæ deciſio in alio eſt magis mirabilis,quia ibi fuit facta renuntiatio beneficij per priuandum poſt inquiſitionem, ac poſt ſententiam perpetui carceris,latam contra homicidam, ac etiā poſt acceptationem expectantis:& nihilominus cōcludit ibi

Renuntiatio beneficij per priuandum.

ibi quòd valet renuntiatio,eo ſolo motiuo:quia licet fuerit lata ſententia perpetui carceris,non tamen per hoc fuit lata ſententia priuationis beneficij.& iſtam opin. deciſionis prædictę ſequitur Felyn in c.inquiſitionis,in 3.col. de accuſ.Differt ergo illa deciſio à dicto Anto.de But.in duobus.Primo,quia ibi renuntiatio fuit facta poſt ſententiam:in conſilio d.Ant.ante ſententiam priuationis.Item in dicta deciſione nulli fuerat prouiſum ante renuntiationem,licet quidam expectans acceptarit. Sed in conſil.d. Ant.fuerat facta prouiſio à papa ante renuntiationem cũ decreto irritanti,& tamen d.Ant.tenet quòd valet renuntiatio,ſi ignorauit prouiſionem papæ.

Sed modo circa iſta aduertendum eſt,quia contra iſtud conſilium d.Ant.eſt vnum conſiliũ Gemin.105.incip. ad ſupplicationem.Vbi loquitur in periurio qui etiã eſt priuandus, contra quem papa cuidam commiſit,quòd ſi cõſtaret illum fuiſſe periurium,cõferret beneficium ſupplicanti:concludit ibi Geminia.quòd valet interim renũtiatio,etiam ſi ſciuerit prouiſionem factam alteri.Tamen poteſt nihilominus iudex,cui fuit hoc commiſſum, procedere ad veritatem delicti poſt renũtiationem, & etiam poſt mortem.Et conſtito de delicto,conferre beneficium ſupplicanti,& renuntiatio retro non valebit.Ita ibi cõcludit. Et ad iſtam contrarietatem nõ aduertũt Moderni in c.in noſtra inferius allegãdi.Sed cũ iſta allegarẽtur Reuerendiſsimo D.Cardinali Simonetta,viro vndecunque doctiſſimo,ac multæ obſeruationis,& tunc Rotæ auditori, dixit,quòd conſilium Geminia.non erat verum,& quòd viderat ſæpe in Rota obſeruari prędictam deciſionem quintam,& conſilium Anto.& ſic ipſe adnotauerat. Pro qua opin.adduco,rationem,quę ponit gladiũ ad radicẽ: quia negari non poteſt,per prouiſionem papæ in euentum priuationis,non eſſe illi impetranti ius quæſitum irreſolubiliter,ſed conditionaliter in incertum euentum, quem lis ꝓducet,iuxta l.quod debetur.de peculio.Et ideo prouiſio per reſignationem interim facta,etiam cũ clauſula,dummodo alteri non ſit ius quæſitum,valet:quia illa clauſula intelligitur de iure puro & irreſolubili.non de cõditionali & incerto, vt tradit notabiliter Rom.in conſi.256.quẽ refert,& ſequitur Felyn. in cap.ſuper literis.in 6.colũ.de reſcrip.& dixi in regula.de non tollendo ius quæſitum.q. 3.Cum itaque ius quæſitũ ex illa prouiſione papæ in euẽ

Impetrãtis ius quæſitum irreſolubiliter.

tum

tum priuationis ſit conditionale, merito prouiſio pura medio tempore facta, valet, per tradita in ca. ſi pro te. de reſcrip. lib. 6. Quia beneficia non debent eſſe in pendenti, vulg. capitulo, ſi tibi abſenti, & in cap. 2. de ele. lib. 6. Et ꝓ iſta opinione contra dictũ conſilium Gemin. eſt notabilis deciſ. Egidij 739. incip. ſi quis obtinens præbendã &c. col. fin. qui notabiter loquitur: & iſtis adde Socin. & quoſdam alios conſulentes, de quibus in regula de non tollendo ius quæſitum, q. 3. mẽtionem feci. Et quantũ ad illud. quod dicit Gemin. in d. conſil. iudicem vigore illius impetrationis poſſe poſt obitum priuare periurũ, & de veritate delicti ad effectum adiudicãdi illud impetrãti cognoſcere, hoc non eſt verum, & contra illum eſt deciſio in terminis Rotæ. in nouis. titu. vt lit. pend. deciſ. vltima, aliàs num. 491. incip. item ꝙ Titius. quam ſequitur Dom. Gundiſaluus Hiſpanus quondã Rotę auditor inſignis, in tract. lega. in 14. quæſt. 1. partis. colum. 15, Limitarem, tamẽ iſta quæ dicta ſunt de renũtiatione priuandi, niſi papa in literis narraſſet vacare beneficium propter tale crimẽ: licet in veritate illud crimẽ nõ inducat priuationem ipſo iure. Nam talis aſſertio papæ adeo beneficium afficit, quòd renuntiari non poſſet, vt dicit Pet. de Anch. in cõſi. 293. incip. vtra alia. ſequitur Fely. in c. 2. in 3. colum. & in c. nonnulli. in 17. cól. de reſcrip. & in d. c. inquiſitionis. in 3. col. Et licet Pet. de Anch. & Fel. non dicant quòd renuntiari non poſſit, tamen reuera opi. Petri, eſt hoc à fortiori dicẽdum. Quia ſi vbi papa ſolum cõmittit priuationem faciendam, renuntiatio impeditur, à fortiori vbi diſponit aſſerendo vacare, fundans in hoc intentionẽ ſuam, quod eſt multum notandũ. Tamen illud dictum Petri de Anch. ita ſimpliciter intellectũ non puto verum. Nam vltra hoc, quòd contra illum latiſſimè conſuluit Iaſ. in conſi. 86. incip. Redemptoris Crucifix. &c. in 5. colum. lib. 3. illa opi. dura videtur, per quam alicui per aſſertionem papę cõtrariam veritati ius quæſitũ tollitur. Et aliàs legendo cle. 1. de prob. multis modis reprobaui. Nam clarum eſt quòd vbi agitur de tertij prȩiudicio, Papæ nõ creditur, vt not. Fely in c. cũ à nobis, de teſti. poſt Paulum de Caſtro in conſi. 46. lib. 2 quem ſequitur Decius in conſ. 51. 4. col. & Gemin. conſi. 53. maximè vbi aſſertio papæ eſt contra ius. per. l. nec damnoſa, C. de prec. imp. offe. & ita Fely. fortaſſis de illa opin. dubitans impugnat, & declarat dicta Petri de Anch. in d.

Beneficia non debẽt eſſe in pẽdenti.

Papa aſſertio.

Papa non creditur vbi de præiudicio tertij agitur.

c. cum

c.cum nobis.in 2.colum.& latius in c.cauſam quæ.in verbo,impetratio.in 1.& 2.col.aliàs eſt ſecundum ſeriē foliorum,col.6.de reſcrip.Vbi vidēdum erit, ne ſim prolixior. Redeundo igitur ad propoſitam quæſt. habes cōcluſionē hic,quòd iſta regula non procedit in impetrāte per priuationem. Circa quam concluſionē conſiderandū eſt adhuc diligēter,quòd Rota in quadam cauſa Capellaniæ Placē. corā.D.Staphileo.XXIX.Octob.M.D.XXXIX.tenuit cōtrarium. Nam voluit iſtam regulā procedere,ſiue quis poſſederit annū ante priuationē ſiue poſt.Et ita etiam adnotauit Do.Pet.And.Gamma.in quibuſdā recollectis deciſionū,à quo ego etiam viua voce audiui.Et ſic vides,ꝙ Rota moderna bis variauit.Nā in cauſa Cōuerſana prioratus,quę coram me diu fuit diſcuſſa,concluſit regulam nō habere locum,& coram Staphileo tenuit contrarium.

Quid igitur tenendum? Dicas pro concordia opinionū diſtinguendos eſſe duos caſus. primus eſt, in priuato ipſo iure, vt in execrabili,vel ſimilibus.& procedat deciſio coram Staphileo. Vel illa deciſio procedit in priuato ob non ſolutionem penſionis,quia ex quo ab initio ipſe ſe huic pœnæ ſubiecit per proprium eius conſenſum, non debet iuuari regula,vt dicetur in alia quæſt. Aut verò eſt priuandus,& procedat opinio tenta in cauſa Conuerſana.Ratio eſt,quia prima innititur gratiæ,iſta ſecunda iuſtitiæ.Et quod dictum fuit in homicida,idem dicendum eſt in rebelli,vt videlicet antequam priuetur beneficio,poſsit illi nenuntiare.vt eſt text in c.cum inter,de re iud.quem ad hoc,ponderauit Præpoſi.in cap.ius Quiritū. 1.diſtinct.ꝓ qua opin.facit optimè conſil.Iaſ. 86.lib.3.Et ita in vna Peruſina plebis concluſit Rota die ſecūda M. D.XXIX.coram R.P.D.Pet.Vortio epiſco.Aquen.

QVAESTIO XLIII.

Poſſeſſor pacificus.

QVAERO,ex quo regula iſta loquitur de pacifico poſſeſſore. quis dicatur poſſeſſor pacificus, quo ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO.Reſolutionē iſtius quæſt. ſcribā latiſsimè in regula de triennali,& aliquid dicam in q.ſequentibus Vnum tamen interim omittendū nō eſt,quòd licet impetrās agens ſuꝑ ſolo poſseſſorio nō ſatiſfaciat regulæ,quæ de petitorio loquitur,vt inferius in alia quæſt.dicetur,Nihilominus talis lis ſuper poſſeſsorio tantum bene eſt ſufficiens ad interrūpēdam pacificam poſseſſionem.Vt hodie Rota

Rota cõcluſit in vna Gienen.priorat⁹ de Villanoua corã R.D.Ioan.Mohedano.19. Decemb. 1539. per quæ do. Guliel.Caſsiodorus ſcribit in deciſ.9.de cauſ.poſ.& prop.

QVAESTIO XLIIII.

QVAERO,an ille qui poſt ſententiam contra ipſum latam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, poſſederit per annum,dicatur poſſeſſor pacificus,ad effectum vt victorem aduerſarium , vel alium , exceptione illius regulæ repellere poſsit? *Poſſeſſor pacificus ad effectum.*

ISTA QVAESTIO depẽdet ab hoc,vtrũ per ſentẽtiam,quę tranſiuit in rem iudicatã ſit totaliter finita, vel extincta lis.Nam ſi finita eſt lis,poſsidens poſtea per annum ſine perturbatione erit pacificus,& exceptione regulæ vti poterit.Sin autem lis totaliter extincta per ſententiam non fuit,ſequitur contrarius effectus.

Quid igitur dicendũ? Solutio.Iſta difficultas antiquis tẽporibus pluries in Rota ventilata,rarò tamẽ deciſa fuit. modo etiam in vna Conchen.prę ſtimonium de Yueſca,& Priego coram R.D.Clerici iterum ventilatur, & poſtea in alia cauſa de qua ſtatim dicã,ſimiliter iſta eadẽ quæſt. propoſita fuit,& multum diſputata.Operæpręcium igitur erit præſcrutari,quæ nam iſtarum opinionum ſit verior.

Vt dixi,iſte articulus non ſolum antiquis temporibus, ſed etiam tẽpore meo ſæpe propoſitus fuit in Rota, non tamen fuit ita paſsim propter eius difficultatem deciſus. Et idẽ tẽporibus ſuis accidiſſe referebant domini Seniores.Tandem poſt varios diſputantiũ conflictus meis temporibus caſus iſte certam recepit deciſionem. Nam cũ dicta cauſa Conchen propter inſanam partiũ contentionẽ ſine aliqua cõcordiæ ſpe,per annum cõtinuum,& amplius aduocatorum & procuratorũ informationibus tũderetur, & adhuc partes iniquis odiis certarent,oportuit nos per huiuſmodi quæſt.deciſionem,in qua victoria tota cauſa cõſiſtere videbatur,finem aliquem iratis partibus ponere. Et ita factum eſt,quòd poſt infinitas propemodum cauſæ poſitiones,Rota in hanc ſententiã conceſsit,vt videlicet poſſidens per annum poſt rem iudicatam nondum executioni mandatã tueri ſe non poſsit iſta regula. Quam opinionem Rota pluribus rationib⁹ cõprobauit. Prima fuit, quia certũ erat poſt rem iudicatã,nondũ executioni mandatam,quaſdã adhuc litis primæ reliquias durare. Quod ex eo apparet,quia iudex ſententiam, quæ tranſiuerat in

rem

rem iudicatam,poteſt infra annum executioni mandare. c.quærenti.de offic.deleg.Sed nemo inficiari poterit in illa executione facienda,aliquam iudicij telam requiri,videlicet obſeruationẽ quatuor terminorum, & ſententiã declaratoriam,brachiũ ſęculare,& ſimilia.Ex quibus apparet in illa tela,aliquas adhuc ineſſe litis reliquias.Nã licet ſit lata ſententia,illa non dat ius,ſed eſt medium ad illud acquirendum,vt traditur in l. Iulianus.ff.de condi. indeb.& ca.cum inter.de re iud.& ob eam cauſam oritur ex illa ſententia duplex actio ad illius executionẽ proſequendã,videlicet,iudicati actio, & in factum.Quæ quidẽ actiones dum ad dictũ effectũ in iudicio proſequuntur, litem profectò faciunt:ſola ergo ſentẽtia litẽ omnino non ſuſtulit,ergo illa durãte certum eſt poſſeſſorem dici non poſſe pacificũ.Nã donec ſupereſt ſententiæ executio,nihil poteſt dici actũ,iuxta.l.fi.C.ad Silla.ſicut videmus in appellatione extraiudiciali,quæ licet deſerta fuerit, dimittit tamẽ aliquas prioris litis reliquas,donec per executionẽ ſententiæ omnino ſopita ſit,vigore cuius appellationis,etiã deſerta,poteſt appellatus,ſeruatis terminis, appellãtẽ cõdẽnare,adeo ꝙ interim donec hæc agitãtur poſſeſſor pacificus dici nõ poteſt,vt patet in deciſ.36.de re iudi.in antiqs.& dicã in regula de triẽna.poſſeſſ.q.25. quo in loco illã.q.latius diſputo,quia ibi in facto cõtigit.

Sententia executio.

Secundo,pro iſta opin.facit:quia non videtur conueniens,nec iuridicum,quòd cõdemnatus,& conuictus poſt ſententiam per annum poſsidens pacificus dici debeat, ad effectum,vt exceptione iſtius regulæ victorẽ repellat, quia ex hoc ſequeretur illud maximũ abſurdum,ꝙ ſentẽtia multis laboribus & impẽſis quæſita,& eius executio, fruſtrarentur.& condẽnatus poſſeſſor ex malitia ſua cõmodum reportaret,& per cõſequens delinquẽs, & victus plus iuris haberet,& melioris conditiouis eſſet,quã victor bonum ius fouens,contra æquitatẽ & rationem.l.quod Seruius.ff.quod vi aut clam.& c.cũ qui.de præbẽd.lib.6.

Tertio iſta opinio cõprobatur d.Ioan.Fabri,qui ſecũdũ Iaſ.in tit.de act.in princ.in 7.co.in fi.eſt vir in hac noſtra iuris diſciplina magnæ authoritatis. Nã eum inſignem, & fundamentalem doctorẽ appellat idem Iaſ.in l.naturaliter.§.nihil cõmune.in 2.col.de acquirẽd.poſſeſ.Nec mirum:fuerat enim per 13 annos aduocatus,vt idẽ.Io. Fab. dicit in §.fin.inſti.quib.ma.licet.& ob eam fortè cauſam

Alex.

Alex.de Imol.illum doctorem ſublimem vocat in rubr.ff. de ope.no.nun.col.2. Sic igitur Io.Faber hanc opin Rotæ videtur tenere in l.2.C.de litig. dum vult poſt ſentẽtiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, ante eius executionem durare effectus litis pendentiæ. Nam, vt dixi ſuperius, ad executionem conſequẽdam, ex eadem ſententia naſcitur duplex actio, & ſic ex eadem cauſa in vno inſtãti eſt finitiua & productiua litis. Quinimo præter actiones prædictas iudicati, vel in factum, in quibus ineſt noua iudicij tela: in qua ſolet produci nouus libellus, vt traditur in l.intra, & in l. à diuo Pio.ff.de re iud. & in l.1.maximè per Bald. C. de iur. & fac.igno.ad executionẽ ſentẽtiæ iudicis, etiã officium mercenariũ cõpetit, in quo licet libellus nõ ꝓducatur, neque lis quouis modo cõteſtetur. Tamẽ in illo iudicis officio exercendo, ineſt ahuc quidam modus litigandi vt expreſſe dicit Bal.in l.2.in.2.col.verſi.modo quæro, C. de excep. rei iud. qui quidẽ litigãdi modus certe aliũde fomentari nõ poteſt, quàm ex primæ litis remanẽtibus reliquiis. Nam ex quo, vt dictũ eſt, in tali officio exequẽdo libellus nõ datur, nec lis cõteſtatur, iſte modus litigãdi de nouo ex facto partiũ oriri nõ poteſt, cum nõ habeat materiam præexiſtẽtem. Et eſſet minus incõueniens dicere per ſentẽtiam omnino litẽ nõ eſſe finitam quouſq, iudex illã exequatur, vt illud iudicis officiũ ex lite priori fomẽtum recipiat, quàm ꝙ dicamus per ſentẽtiam litẽ eſſe finitã, & ex ea litem nouam oriri, vt dicit idẽ Bal.in d.l.2.in prin. verſi.quæro nunquid. Nam vna & eadem res non debet eſſe productiua contrariorum.l.1.cum vulg.C.de fur. *Effectus litis pendentiæ.*

Concludẽdum igitur eſt, per ſentẽtiam litẽ totaliter nõ extinctam fuiſſe, ſed adhuc reliquias quaſdam eiuſdẽ litis manere. In quibus executiõis iudicium fundari videatur, qua executione peracta dicemus litem finiri, cum antea nihil potuit dici actum, cum aliquid ſupererat ad agẽdum vulg.l.Titia.ff.de verb.oblig. Cum qua opinione videtur concordare idem Bal.in l.1.C.de iur.calũ. & Bar.in l.litibus. C.de agri.& cenſi.lib.10. & iſtam etiã opin.tempore Sixti reperio Ioachimũ de Narnia, & L.de Lateräne, tũc famoſiſſimos aduocatos in terminis regulæ de triẽnali, defendendo cauſam Monaſterien. decanatus, tenuiſſe. Et ita etiam ſecũdum iſtam opinionẽ tẽpore meo Rota pluries iudicauit, videlicet in vna Oueten.coram R.D.Io.Clerici de menſe Decembri.1533. & in alia Mediolanenſis prio-

ratus,pro Reuerendiſſimo Cardinale Cæſarino.& in alia Leodien.præpoſituræ.coram R.D.Io.Mohedáno.De qua mentionem faciam in regula de triennali. Et poſtremo in dicta cauſa Conchen. præſtimoniorum die.16. Ianuarij. 1534.Pro qua deciſ. vltra prædicta facit vna alia ratio iuridica. Quia certum eſt poſt latam ſententiá,quæ tranſiuit in rem iudicatam, executionem vſque ad triginta annos fieri poſſe:quia vt dictum eſt, ex ſentẽtia oritur actio in factum,& officium iudicis.l.actori.C.de iureiu.& tradit Bald.in l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff. de pact.cum ſimilibus.Et iſtæ actiones,quæ dant ius proſequendi,durãt p triginta annos, nec minori ſpacio preſcribuntur,vulg.l.ſicut.& l.cum notiſsimi.C.de præſcriptio.xxx. anno.ſi igitur dictæ actiones per triginta annos durant, non poterit eas condemnare ſub prætextu annalis poſſeſsióis poſt ſententiam inchoatam, & pacifice completam beneficio iſtius regulæ excludere.Patet igitur,durante illo iure proſequendi,poſſeſſorem dici nõ poſſe pacificum. Et per iſtã rationem in illa cauſa Monaſterien. excludebatur regula de triennali.

Actiones quæ dant ius proſequendi, &c.

Intellect' ad textum in cap. 1. de exceptione.

Accedit ad hoc tex. qui videtur facere ad propoſitũ in c.1.de except.lib.6.in prin.iuncto.§.fi. nã dicitur in prin. illius tex.ꝙ exceptio excõicationis poteſt proponi in quacunq. parte litis Quærit poſtea in §.fi.nunquid poſſet dicta exceptio proponi in executione ſentẽtiæ:videbatur dicendum ꝙ non, cum lis videatur extincta per ſententiã. Tamen hoc nõ obſtãte,textus dicit cõtrarium, videlicet, ꝙ poteſt,cùm exequitur ſententia,opponi: per ꝙ manifeſtè datur intelligi adhuc durare litis reliquias,ꝙ etiam ex ſtylo hodierno,quo vtitur Rota,clarius oſtenditur,dũ capiens poſſeſsionem rei iudicatæ, etiam cũ executorialib. videtur attentare, niſi prius poſt dictarum executorialiũ intimationem,quatuor terminos contra intruſum nõ ſeruauerit,& deinde ad aggrauatoinem & reaggrauationem vſq; ad brachium ſæculare procedatur, vt refert Fely.in c.ad probãdum,in.4.col.de re iud.facit deciſ.101.in antiq. & meminit d.Guliel.in deciſ.6.tit.de cau.poſſ.& prop. Si igitur poſt ſententiã aliquæ litis reliquiæ durant,dici non poterit poſſeſſor aliquo modo pacificus.vt requirit iſta regula:quæ quidem opin.adhuc ſuaderi poteſt ex l.inter.ff. de arbit.vbi probatur poſt ſententiaã quendam adhuc calorem iudicij durare,donec executioni fuerit demandata.

Stylus Rotæ hodiernus in capienda poſſeſſione.

Finitum negotium.

Nam

Nã illud notiſsimũ eſt, in reb. tractũ ſucceſſiuũ habẽtib. finitum negotiũ nõ dici, donec totaliter perficiatur, vt dicit Aret in l. ſubſtitutione in.4. col. ff. de vulg. & pupil.

Et quãuis prædicto ſtylo Rotæ relato per Fely. & dom. Guliel. obſtare videatur deciſio finalis in tit. de cauſ. poſſ. in no. quam ſequitur Milis Auditor in verbo, attentatum dici non poteſt. Cum quibus videtur cõcordare, licet in caſu diſsimili, Egid. deciſ. 466. & Rotæ deciſ. 102. & 344. in no. incip. licet in cauſa, quæ diſponũt tũc non dici attẽtatum, quãdo poſſeſsio cum legitimo titulo, etiã propria authoritate capitur, vt etiã Angel. de Ceſsis antiquus & excellens aduocatus ſic in vna Toletana ſpolij tentũ fuiſſe dicebat. Nihilominus contrarium, vt dixi, practicatur: quæ quidẽ practica & ſtylus, nec authoritate aut ratione caret. Nã fundari videtur in deciſionib. 23. & 101. & 411. in no. & in dictis Nicol. Milis, in verb. poſſeſſorio recuperandæ. & in verb. executio ſententiæ, quas breuitatis cauſa nõ refero. Satis eſt quòd iſta diuerſitas concordari poteſt ex his quæ ſcribit Fel. in c. de cætero, col. fi. de re iud. & Moder. Auinionen. in rep. c. ſæpe, col. 12. de reſt. ſpo. & Philip. Fran. in c. eum qui. §. 1. de præben. lib. 6. Quæ omnia non examino, cum hic incidenter occurrant. Nam ſufficit, quòd ex prædicto ſtylo Rotæ maifeſte colligitur poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, etiam executorialibus intimatis, non finiri litem, donec ſententia executioni demandata fuerit. Et hoc idem dicendum videtur in cauſa Salamantina canonicatus, quæ modo de hoc mẽſe Iunio coram R. P. D. Petro Vortio pendet, in qua dubitatum fuit, nunquid poſsidens per annum pacifice poſt ſententiam latam contra intereſſe putantes, poſsit tãquã pacificus exceptione iſtius regulæ tueri contra tertium in locum defuncti collitigãtis poſſeſſoris ſubrogatum de iſta regula mentionem non faciente: & certe hoc dubium poteſt ex ſupradictis facilè reſolui, licet tunc ſuper hoc in dicta cauſa Salamantina nihil fuit definitum. *Poſſeſsio cum legitimo titulo.*

Et tenẽdo iſtã opinionem, ad motiua & argumẽta pro cõtraria parte adducta facile reſpõdetur. Nam primo non obſtat dictũ Bal. in d. addit. ad Specul. in rub de ceſsio. actio. in prin. vbi dicit, ꝙ actio iudicati cedi poteſt, quia nõ dicitur litigioſa res, lata ſententia. Quia ad iſtud dictum reſpõdetur, ꝙ ſtant iſta ſimul, quòd res non ſit litigioſa, & quod duret lis ad effectum impediẽdi pacificum poſſeſſo- *Actio iudicati cedi poteſt.*

rem,vt tradit Ant.de But.in ca.primo.de cõfir.vtil.vel in uti.Et ſic videmus in alio ſimili caſu beneficiũ nõ deſinere litigioſum,licet quis abſoluatur ab obſeruatione iudicij,vt dicunt Innocen.in cap.cauſam quæ,de teſti.& Bar. in l.litigator.C.de fruct.& lit.expen.Nam licet per illam ſententiam circunducatur citatio, ſecundum Innoc.in c. cõſuluit.de offic.deleg. effectus tamẽ litis cauſatus remanet,vt probat Bar.in l.fi.C.de litig.ibi,hodie verò.&c.& ſequitur Nicol.Milis in verſi.litigioſum beneficium,& cõtra Bal.in d.addi.ſi eius eſt illa apoſtilla,facit dictũ Bart. in l.1.C.de præſcript.long.tempor.Præterea poteſt dictũ Bald.aliter reſolui,videlicet,quòd res non dicatur litigioſa,lata ſententia,vt intelligatur,quando ſẽtẽtia eſt executioni demandata,vt concordet cum practicis.Et ita etiam eodem modo poſſet reſponderi ad deciſ.10.in titu. vt lit.pend. in nouis.aliàs ſub nu.411. quæ communiter ſolet ad hoc quotidie in curia allegari, ꝙ lis finitur per ſententiam,nam intelligitur de ſentẽtia executioni mandata. Quamuis etiam ex eo reiici illa deciſio poſſet,quia nihil pro aſſertione ſua allegat,prout etiã illã impugnat Nicol.Milis in verbo,litis pendentia.& in verbo,lite pẽd. & Hiſpanus noſter Gloſſator in reg.Cancellariæ. 27.Tamen tenendo eam poteſt dici procedere in ſuo caſu,declarando vt per Nicol.Milis,loco ſuprà allegato.

Beneficiũ litigioſum

Sed vt prædictorũ omniũ clarior habeatur reſolutio. eſt vlterius aduertendum,quòd litem finiri per ſententiã, poteſt conſiderari dupliciter. Vno modo circa ea quę recipiunt inſtantiam,& tunc lis non finitur ſecundum Rotam,niſi per ſententiam.Et ita procedit illa deciſio. Aut verò cõſideramus cauſam & effectum litis, vt quòd quis efficiatur malæ fidei,& ſic teneatur de fructibus:& quòd ſit res litigioſa,& quòd interrũpatur præſcriptio:tunc iſti effectus cauſati ex prima lite,data ſententia, non extinguũtur,ſed durant per triginta annos,donec ſententia ſit executioni mãdata.Et iſti effectus militãt in caſu noſtro, & interrumpunt annalem poſſeſſionem.Pro quo videtur notabilis doctrina Bar.in l.ſecũda.verſi.quæro igitur.C. de fruct.& lit.expenſ.& iſtam doctrinam Bar. ſequuntur Moderni in l.ſecunda.C.de eden.& reaſſumunt alij Moderni Taurinẽ.in tract.præſcri.in quarta parte.6.q.principalis.queſt.2.Ex quorũ dictis poteſt etiã declarari & limitari dictũ Bald.in d.addi ad Specu.ſuperius allegatũ.

Et iſta omnia procedũt de plano in regula de annali,de qua loquimur. Sed quo ad regulam de triennali,fortè nõ procederẽt,propter verba poſita in dicta regula,videlicet antiquas lites penitus extinguentes,&c.De qua dicemus fortaſſe ibi in vltimis quæſtionibus.

Poſtremo iſta omnia quæ dicta fuerũt,procedunt quã do ſentẽtia fuit lata contra poſſeſſorẽ beneficij, quia tũc durant adhuc litis reliquiæ,quouſque ſentẽtia ſit executioni mãdata. Secus verò quãdo ſentẽtia fuiſſet lata pro poſſeſſore,quia tali caſu lis omnino finitur per ſententiã, & poterit victor poſt eam poſſidendo per annum dici pacificus, ad effectum iſtius regulæ,& illius de triennali,ac aliarum de pacifica poſſeſsione loquentium, & ſic poteſt intelligi prædicta deciſ.10.vt lite pẽdẽ.in no.quæ voluit litem finiri per ſententiam.Et ita in terminis omnia prædicta declarauit Rota in vna Taruiſina Decanatus corã R.P.D.Marcello epiſcopo Mariſicano de anno M.D.XXXVI.vt ipſe idem adnotauit.

QVAESTIO XXXXV.

QVAERO,nunquid poſſeſſio pacifica annalis,de qua loquitur iſta regula,interrumpatur per citationem nulliter factam,quæ peruenit ad notitiam citati? *Poſſeßio pacifica annalis.*

SOLVTIO.Iſta quæſtio fuit propoſita per D.Camillũ de Balionibus,anno.M.D.XXXI.menſe Octobr.in Rota, in cauſa Cęſarauguſtan.Cãtoriç,inter Ioan.Munyos reũ & Petrum Villauerde actorem aduerſarium.Et etiam eadem quæſtio accidit ſuper regula de triennali,in vna Segouien.parochiali de Paladinas coram R.D. Raynaldo Petrutio.Et in alia Virdunen.canonicatus,& præbẽd.corã R.P.D.Petro Vortio,vt ibi dicam. Super quã multa hinc inde dici poſſent.Tamen,omiſſis ſuperfluis,quędam motiua pro vtraque parte ſcribam,quæ totam materiã iſtius quæſtionis clariſſimã reddent,& ad rem ipſam proximè accedent,deinde ſubnectam opinionem Rotæ. *Actus iudicialis nullus.*

Quòd igitur talis citatio in propoſito non interrũpat poſſeſſionem pacificam,adducitur.Primo,quia actus iudicialis nullus concernens ius ipſius beneficij,non interrũpit pacificam poſſeſsionem,ſi facti moleſtia non interueniat,vt probatur in deciſ.3. de cauſ. poſſeſ.& prop. in antiq.Sed in caſu iſto illa citatio concernebat titulum & ius beneficij,igitur non inducit interruptionem pacificæ poſſeſsionis annalis.

Sed ad hoc reſponderi poteſt, quòd iſtud argumētū nō concludit ad citationem nullam, cum etiam ſi valida fuiſſet, militaret argumētum. Niſi dicamus, quòd citatio nulla, nō poteſt dici actus iudicialis. Quia ea, quæ ſeruato ordine iuris nō expediuntur, de facto fieri dicuntur. c. fin. de deſpon. duo. notat Bar. in l. creditores. in §. q. C. de pign. Et quæ de facto fiunt, moleſtiam extraiudicialem inducūt, vt in l. verum. de minor. tradunt Doctores in l. ſtipulatio iſta. de verb. oblig. cum cōcordan. vt ſcribit Moder. in tracta. clauſularum compromiſſi. fo. 49.

Moleſtia extraiudicialis.

Punctus igitur eſt, nunquid iſta poſſit dici moleſtia facti: & poſito, quòd ſic, vtrum ſufficiat ad interrumpēdam pacificam poſſeſsionem annalē. Quidam dicebant, quòd non, quia moleſtia facti eſt illa, quæ fit extraiudicialiter, & de facto: non autem in forma iudicij, vt colligitur ex notatis per Imol. & cardin. in clem. gratiæ. de reſcrip. Vbi ponunt, moleſtiā iudicialem differre ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit, vt ſunt tex. in l. Lucius. §. tres. ff. ad Trebel. & in l. prohibere. § fin. ff. quod vi, aut clàm. & in l. clàm poſsidere. ff. de acquirend. poſſeſsio. Bald. in l. cauſas. C. de tranſact. Et pro iſtorū dicto facit, quod dicit Marian. Socin. in repet. §. quod ſuper. capitu. quoniam. vt lit. non conteſt. colum. penult. Vbi notabiliter voluit, quòd licet per expulſionem coloni propria authoritate dominus perdat ciuilem poſſeſsionem, vt traditur in l. peregrè §. quibus. & in l. iuſtè ff. de acquiren. poſſeſ. Tamē hoc non procedit in iudice, qui licet de facto & propria authoritate expellat: nihilominus quia illa expulſio fit in forma iudicij, & non egit, neque intēdebat poſſeſsorē extraiudicialiter expellere, tali caſu non perdit ciuilem. Quod dictum ſequuti ſunt Domini mei in quadā cauſa Bononiē. Cruciferorū. pendente coram R. D. Raynaldo menſe Nouemb M.D.XXXVI. Sed iſta citatio, de qua hic licet nulla, tamen fuit in forma iudicij decreta. Igitur non inducit moleſtiā facti, de qua in propoſito loquimur. Confirmabāt hoc, quia talis citatio in caſu noſtro fuit nulla ex defectu iuriſdictionis per regulam Cancellariæ annullantē cōmiſsionem, quæ emanauit, literis non expeditis. Clauſula igitur annullatiua poſita in dicta regula adeò annullauit citationem emanatam vigore dictæ commiſsionis, vt nullus ex ea effectus iuris vel facti ſequi potuit. iuxta l. ſi quis Sēproniū. ff. de hæred. inſtit. & in authen. ſacramēta puberum.

Moleſtia facti.

Moleſtia.

Coloni expulſio.

Citatio emanata vigore cōmiſſ.

berum. Vbi Bar. & Angel. C. ſi aduerſus vend. iunctis notatis per gl. in clem. 1. de immunit. eccle. per quã glo. ita in ſimili tenuerũt Domini in vna Salamantina beneficiorũ de anno. M. D. xxxix. mẽſe Martio, corã me, vbi voluerũt, ꝙ ex quo regula Clemẽtis VII. reuocatoria facultatũ cõclauiſtarum dicebat, ꝙ reſignationes factæ vigore illarũ facultatum eſſent nullius roboris vel momenti, illa verba importabant tantũ, ac ſi nunquam fuiſſet de iure, nec de facto facta aliqua reſignatio. Sed ſi dicamus, talẽ citationẽ interrũpere poſſeſsionẽ annalem, producere effectum iuris. Hoc autem eſſe non poteſt per prædicta. Igitur, &c.

Adde, pro iſta opinione, videlicet, quòd talis citatio nõ interrumpat, Bart. in l. accuſaturus. ff. de adulter. Card. in clem. 1. in 1. & 3. not. & in clemen. fina. in 4. q. vt lite penden. qui dicit, quòd reſcriptum nullum nõ inducit litis pẽdentiam. Propterea, quia actus agentium non operantur vltra intentionem agentis. l. non omnis. ff. ſi cert. peta. Sed qui obtinuit citationem, non intendebat moleſtiã iuris inferre Hoc tamen ei non obuenit, quia fuit nulla. Igitur non debet inducere moleſtiam facti, cùm hoc non intellexit facere. Et actus agentium non debent operari vltra eius intentionem, vt dicit Abb. in notabili caſu, in cap. ſi ſacerdos. de offic. ordin. facit. l. obligationũ ſubſtantia. ff. de act. & oblig. Et ita in ſimilibus terminis tradit Rom. in cõſil. 368. circa princip. in primõ dubio. & facit capit. cum ſuper. de officio delega. *Actus agentium.*

Sed etiã ad iſta motiua poteſt reſpõderi. Quia ſine iſta citatione reſultat moleſtia facti extraiudicialis, ſiue in forma iudicij, ſiue mixta moleſtia facti erit, quæ ſola ſufficit, ꝑ notata in d. cle. gratiæ. Nã moleſtia iuris dici nõ poteſt, cũ citatio ſit nulla. Ergo ſequitur, ꝙ ſit moleſtia facti vel mixta: & extra hos caſus moleſtiæ nõ poteſt alius cõſiderari. Nec obſtat ꝙ clauſula annullatiua, annullat citationem, & eius effectũ. Quia illud eſt verũ ad effectum iuris, ad quẽ ordinatur ipſa citatio, videlicet, vt iudicium ſuper ea fundetur. Quia omnia acta, quę ex tali citatione fient, erũt nulla: nõ tamen annullatur effectus extraneus & accidẽtalis facti, reſultans ex ea, quia ille non cõprehẽditur ſub decreto. argu. l. ſi quis nec cauſam. & ibi not. ff. ſi cert. pet. & optimus text. in l. 1. ff. de in litem iur. Et hoc probatur in l. fi. de reb. cre. & in l. cum qui duas. C. de adul. & in cap. 1 de ſponſ. lib. 6. cum concor. vt latè ſcripſi in c. 1. de *Cauſa ante citationem nõ dicitur.* *Effectus extraneus.*

cōſtit.lib.6.& in fallētia mea.17. quæ hodie impreſſa eſt ad Socin.in tract.fallē.vbi hoc multis modis limito. Nec eſt mirum, quòd actus iſte facti producat effectum vltra intentionem agentis: quia hoc prouenit accidentaliter ex diſpoſitione iuris, prout limitādo illam theoricam.d.l.nō omnis.ponit exemplum Iaſ.in l.ſi vnus §.pactus ne peteret.in 3.col.ff.de.pact.& aliud exemplum ponit Bal.in l. quod ſine.C.de teſti.Iunctis his, quæ dicit in l.cum allegas.colum.3.C.de vſur.cum concor.quę ſcribo ad fallen. Socini,num.26.nouiter impreſſas. Et ideo ex alio capite mihi videtur dictam citationem nihil obſtare. Quia præſuppoſito, quòd induceret aliquam moleſtiam facti, non tamen illa eſt ſufficiens ad interrumpendam annalē poſſeſsionē pacificam. Quia talis interruptio requirit, quòd perceptionem fructuum, vel perturbationem poſſeſsionis concernat, iuxta ea quæ not.Bald.in l.ordinarij in 4. colum.verſi.deinde quæro, ego ago cōtra te.C.de rei vend. Faciunt ea, quæ Innocen.tradit in c.2. de in integ.reſtit. & Aret.in l.prætor ait.colum.penult.ff.de acquir. hæred. & Pau.de Caſtr.in conſil. 221.2.vol. Pro qua opinione, videlicet, quòd citatio nulla non interrumpat, plura allegat Felyn.in cap.illud.colum.3.de pręſcript.& in c.ex tenore.de reſcript.colum.4.Iaſ.in l.fin.col.2.verſic.6.limit. ff.de eo per quem factum erit. Et Moder.Bononien.in repet.rub.C.de probat.num.211.

Citatio nulla an interrumpat.

Sed ad iſta etiā reſpōdetur. Primo, quòd dictum Baldi in d.l.ordinarij, cum ſimilibus, procedit in interdicto vti poſsidetis. In quo requiritur vis turbatiua reſpectu poſſeſſionis, quā quis prętendit ſe habere.l.1.& l. ſi duo.§.hoc interdictū.ff.vti poſsid. Adeò, quòd ſi interueniat lis, vel moleſtia iudicialis, ſi tamen non inducit cōtrouerſiam, reſpectu poſſeſsionis, non ſufficit, vt notat Bald.in l.incerti. & Bart.in l.j.§.hui⁹.autē.ff.vti poſsid. Sed in caſu noſtro ſufficit quęlibet moleſtia, quamuis quis non contendat ſe poſſidere, vt dicit Lapus allleg.66.poſt.Bart.in l.ſi pri⁹.in §.oppoſit.ff.de operis no.nunt.Imol. Alex.& Iaſ.ibi plus voluerunt, quòd in cōfeſſoria, in qua ſufficit moleſtia vel inquietatio, ſatis eſt quem pati cōtrouerſiam verbalem, nō autem illa ſufficit in interdicto vti poſſidetis. Et quòd talis moleſtia ſufficiat, in propoſito, tenet Domi.in conſi. 140.aliàs.78.& quæ notant Bart.Rom.& Iaſ.in l.iuſtè.in fin.de acquiren.poſ. Et ita bonę memorię Martinum Spinoſa

Lis interueniens.

noſa iudicaſſe in vna Beneuētana Archipreſbyterat⁹, ad notauit Dominus Berengarius Sagāta, antiqu⁹ procura tor, vt ipſe mihi retulit. Et pro iſta opinione poteſt etiam adduci vnū, quod bis, me præſente, tenuit Rota, vt ſcribā in regula de publicādis, videlicet, quòd noua prouiſio e-tiā nulla ſupplet diligentias regulæ, iſta ratione: quia li-cet noua prouiſio nulla non producat effectum iuris, vide licet prouiſionem: inducit tamen publicationem propter illam propoſitionem ſupplicationis coram Principe factā quæ in facto conſiſtit. argu. l. omnium. C. de teſtam. Vnde illud factum, licet nullum, publicationem inducit, quæ e-tiam conſiſtit in facto, vt latius dicam in dicta regula. Ita videtur dicendum, in propoſito de citatione nulla. Et pro iſta parte faciunt, quæ ſcribit Felyn. in c. cum inter. in 9. colum. de exception. vbi tenet, quòd proceſſus factus per excommunicatum, licet ſit nullus, tamen interrumpit præſcriptionem, per ea quæ ibi allegat.

Controuerſia verba lis.

Noua prouiſio.

Iſta ſunt motiua, quæ in hac materia fieri poſſunt pro vtraque parte. Quæ etiam ampliari poſſent ex his quæ cōgerunt Moderni in locis ſuperius allegatis: & ex his, quæ dicentur inferius in ſequenti quæſtione.

Proceſſus factus per excommunicatum.

Breuiter in hac materia, omiſſis ambagibus, tenenda eſt iſta opin. quæ eſt verior & æquior, videlicet, per huiuſmo di moleſtiā ex citatione nulla reſultantē, non interrūpi pacificā poſſeſsionem, de qua loquitur iſta regula. Sed re quirit moleſtiam turbatiuā fructuum, aut poſſeſsionis. Et ita heri. 13. Octob. M. D. XXXI. iudicauit Rota in prædicta cauſa Cæſaraugustana. Pro qua deciſione ego adducebā doctrinā Bald. in authen. offerebatur. in 4. col. C. de lit. cō teſtat. Vbi tenet in vno ex tribus caſib⁹ ibi per eū poſitis, quòd quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, ni hil omnino operatur: ſed in caſu noſtro citatio fuit nulla ex defectu iuriſdictionis, igitur nullam moleſtiā, inducet. Et pro iſta parte faciūt plura alia ſimilia, quæ tradit Iaſ. in rub. ff. de in ius voc. & ea, quæ cōgerūt Moderni Bono nien. in §. emancipati. inſtit. de exhær. liber. cum igitur re gula de literis non expeditis annulauerit iuriſdictionem cum inde ſecutis, illud decretū eſt tantæ potentiæ, quòd tollit omnem effectū iuris vel facti illius citationis, & iu-dicij. iuxta glo. in verſi. pro infectis. de immun. eccle. vt di xi ſuperius. Hinc videmus citationem nullam non perpe tuare iuriſdictionē, vt cōcludit Archi. in cap. non ita. 2. q.

Citatio nulla non perpetuat iuriſdictionem. 6.dicẽs,quòd citatio nulla nihil operatur.facit gloſ.in c. placita.15.q.3.quæ dixit citationẽ nullam nõ aſtringere citatũ,& idem dicit glo.fin.in ca.veniens.de .accuſ. Quia nõ entis nullę ſunt partes,nec præſtat impedimẽtũ,quod de iure non ſortitur effectũ,vt dicit regula iuris,& tenet glo.in c.cũ plures. de offic.delegati.lib. 6. & reaſſumunt Moder.Taurinẽ.poſt Iaſ.& alios Moder.in l.more.in 17. col.nu.114.ff.de iur.omn.iudi.Et hoc in ratione cõſiſtit. *Sola notitia malæ fidei interrumpitur.* Nam ſi citatio nulla non interrumpit pręſcriptionẽ,quę ſola notitia malæ fidei interrumpitur, vt tradit Bal.in l. cum notiſsimi.§.imò in ſecunda.col.C.de pręſcript. 30. anno.& in l.& poſtea edictum §.j ff.de iudi.Quanto fortius non interrumpet poſſeſsionem pacificam,cuius interruptio requirit plus facti? Cõcludo igitur cũ opinione Rotæ,quòd citatio nulla non interrumpat poſſeſsionẽ ex illa moleſtia,quę conſiderari poteſt ex citatione nulla. Et ita etiam in terminis reperio tenuiſſe glo.in Conſilio Baſilienſi,titu.de pacifi.poſ.in pragma.in verbo,iudicio. Et iſtam opinionẽ tenuerũt antiqui aduocati, videlicet,Ioachimus de Narnia,in quodam ſuo cõſilio pro Angelo de Scapampis,in cauſa Albẽ.Præpoſiturę,coram A.Craſsis Auditore.vt in volum. primo alleg.fol.31. in fi. Et Ioan. Aloiſius Tuſcanus aduocat⁹,& poſtea Auditor Cameræ, in quodam ſuo conſi.incip. poſito ſine pręiudicio,&c.reddito in cauſa Maioricen. parochialis eccleſiæ de Ginen. *Poſſeſsio pacifica.* Nam ad hoc,vt interrumpatur pacifica poſſeſsio, requiritur perturbatio in ipſa poſſeſsione, vel fructibus,iuxta.d. Bald.in d l.ordinarij.& eſt tex.in l.cum nemo.C.de acquir.poſſeſ.cum concord.vt ſcribit Guido papæ, qui hoc etiã tenet in cõſi.17.col.fi.Et pro hoc eſt glo.magiſtra in l.extat.ff.quod met.cauſ.& not.in c.quoniã vt lit.non conteſt.& in l.ſi finita §.ſi fortè.vbi Bart.ff.de dam.infec. *Factum à conatu differt.* & per Domin.in c.eum qui.de præbend.lib.6.Et quod ad hoc ſolus conatus nõ ſufficit:quia requiritur factũ,à quo differt conat⁹.vt in l.ſi quis nõ dicam rapere.C de epiſc.& cleri.& ita loquuntur Doct.in c.commiſſa.& in c. licet epiſcopus.de elect.& de præbend.lib.6.Et ſecundũ iſtam opinionem iudicauit Rota etiam tẽpore Sixti,coram domino Ioanne de Cæſarinis,tũc auditore in cauſa Brixiẽ. præbend.de menſe Februario. M.CCCCLXXV.vt atteſtatur Ioan.Aloiſius Tuſcanus in quodam ſuo conſilio incip. an gratia ſi neutri, poſito iu primo volumi.ſuorum conſiliorum.

Ji orum. fol.47. De qua deciſione facit mentionem latius ad aliud propoſitũ ſuperius, quæſt.28. Et tunc Rota iudicauit in fortioribus terminis quòd citatio malè executa, vigore cuius proceſſus factus fuerat, non interrumperet pacificam poſſeſsionem. Et quanuis ibi citatio eſſet bona reſpectu iuriſdictionis, tamen executio fuit male facta, ex eo, quia in aliis locis, quàm vbi habitabat canonicus. Et ideo facta fuit alia citatio, & executa in loco habitatonis & ab illo tempote incepit fieri non pacificus. *Citatio male executa.*

Non obſtant, quæ in contrarium adducuntur, quia ad illa reſponderi poteſt ſecundum diſtinctionem Bal. in d. authen. offeratur. Vel dicas, quòd vbi agitur de pœna incurrenda, actus nullus poteſt operari aliquem effectum, cum nemini interſit. & ita procedit. l. eum qui C. de adulte. cũ ſimilibus. Sed in caſu noſtro agitur duntaxat de interrũpenda pacifica poſſeſsione, quæ interruptio debet fieri ex actu valido. Nam cum regula iſta loquitur ſimpliciter de citatione facienda, debet intelligi in dubio de valida & efficaci. iuxta. tex. in c. Cumana. de elect. & l 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. cum ſimilibus. Et ita ex prędictis firma manet deciſio Rotę. *Actus nullus.*

Limitatur tamẽ prædicta deciſio, niſi citatio nulla fuiſſet geminata, quia tunc bene interrumperet pacificã poſſeſsionem. Ita notabiliter dicit Alexand. in apoſt. ad Bal. in d. l. cum notiſsimi. allegat glo. quam ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgoſius in l. qui bis idem. ff. de verbo obliga. ſuper quo cogitabis. Tamen ſi conſideretur hæc limitatio, confunditur ex ſuperius dictis, maximè quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, quã geminatio non reſtaurat. Nam etiam ſi fierẽt mille citationes nullę, ſi citatus eas ſperneret, & nollet cõparere, certè in nihilũ reſoluerẽtur. Nõ igitur per eas inquietatur in aliquo, neque in titu. beneficij, neque in poſſeſsione. Licet ſecus ſit ex noui operis nũtiatione nulla, quæ in dubio afficit, & turbat nouũ opus, vt in l. 1. ff. de operis noui nũtia. Rationem vide ibi per Bart. & alios. Vbi tamen citatus cõpareret per citationem nullã, tunc nõ tam vigore citationis, quàm comparitionis ſibi noceret. vt tradit Roni. in conſ. 410. incip. vt clarior, &c. quem ſequuntur Moder. repet. rub. C. de probatio. num. 371. *Citatio geminata.* *Nuntiatio noui operis in dubio afficit.*

Et iſta omnia proceduut, etiam ſi citatio eſſet valida, & executio nulla. Quia adhuc eſſet idem dicendum, videlicet.

cet, quòd non deſinat citatus eſſe pacificus, niſi ita demũ, ſi probata notitia citationis per teſtes produceretur contra eum ſecundum deciſiones nouas.

Poſſeſſor pacificus. Et hoc idem dicendum videtur in citatione bona & bene executa, quando apparet litem fuiſſe calumnioſam, q̃a illa non obſtante, fortè poſſeſſor non deſinet eſſe pacificus, vt exẽpla ponit D. Gulielmus Caſsiodorus in collectaneis deciſionũ, ſub titulo, de dolo & contu. deciſ. 7. & titu. vt lit. pendẽ. deciſ. 5. vbi latius hoc diſputat, quæ non curo referre poſtquam eius deciſiones per omniũ manus verſantur, & ibi videri poteſt. Et dixi in regula, de ſubrogãdis. in quo loco extrauag. quãdam nõ antea impreſſam inſerere volui, quæ in duob. vel tribus caſibus ibi expreſſis litem calũnioſam eſſe declarat, prout idẽ fecit Hadrianus & Sanctiſsimus D. noſter in dicta regula de ſubrogãdis.

QVAESTIO XXXXVI

Sequeſter appoſitus beneficio. QVAERO, an ſequæſtrum appoſitum beneficio per iudices ſeculares, impediat pacificam poſſeſsionem, quo ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Iſte caſus contigit tempore meo, & fuit deciſus per Dominos in cauſa Agrigentina decanatus corã R. P. D. Marcel. de Creſcẽtiis, pẽdẽte anno M. D. XXXIIII. In qua cõcluſerunt domini, ſequeſtrum Proregis Siciliæ factum colonis Antonij Caſtellani per nuntium regium. non interrumpere pacificam poſſeſsionem, quominus dictus Ant. poſſet vti exceptione iſtius regulæ aduerſus Io. Guerrerium, ad cuius inſtantiam fuerit ſequeſtrum impoſitũ. Pro qua opi. aduocati quidam rationem iſtam adducebant, q̃a Prorex Siciliæ, ex quo eſt laicus, ad cognoſcẽdum etiam de poſſeſſorio in cauſis habẽtibus cõnexitatem ſpiritualẽ iudex incõpetẽs videbatur, vt notat Abb. in ca. 2. de iur. calũ. Et tenuit Rota in vna Tiraſonen. coram. R. D. Io. Clerici, de anno. M D. XXXVI. Et iterũ corã R. D. Ioan. Paulo. 17. Decemb M. D. XXXVI. Per cõſequẽs nõpotuit ſequeſtrũ in beneficio ponere, vnde ex quo eſt actus nullus ex defectu iuriſdictionis, nõ potuit ex tali actu pacifica annalis poſſeſsio interrũpi, per ea quæ latiſſimè dicta fuerũt ſuperius quæſtione præcedenti, & tradit latè Abb. & Moder. in cap. illud, de præſcrip. Sed iſta ratio non placuit Dominis propter conſil. Gemin. 88. in 5. col. qui in terminis concludit contrarium. Et quia negari non poteſt, quòd quando clericus priuatur poſſeſsione per ſe-

queſtrum factum authoritate iudicis ſecularis dicitur ſpo liari, vt dicit Petrus de Anch. in cõſi. 249. ad prædicta du bia, in primo dubio. quem ſequitur Decius in conſil. 125. colum. 1 Et ideo domini alia ratione opinionem prædictã tenuerũt, videlicet, quia per ſequeſtrum huiuſmodi colo ni. d. Antonij in perceptione fructuum, & re poſſeſſa mini me perturbati fuerunt. quia ſequeſtrum illud fuit verbale. Nam Prorex mandauerat per nuntium colonis vt tene rent beneficium in ſequeſtro & ſaluaguardia. Quo caſu non dicitur ſublata pacifica poſſeſsio, vt concludit Bald. in l. ordinarij. in 4. colum. C. de rei vend. & Bart. in l. 1. §. huius autem interdicti. ff. vti. poſsid. Et hoc dicit cõmuni ter teneri Aret. in l. prætor ait, colum. penult. ff. de acquir. hæred. Vbi volunt, quo ad interrũpendam pacificam poſ ſeſsionem requiri perturbationem in perceptione fru ctuũ. Prout etiam in cauſa Auinionen. Prioratus Sancti Crucifixi, pendente coram. Reuerendiſſ. D. Ioan. Moheda no die. 11. Maij M. D. XXXV. idem domini concluſerunt in fauore cuiuſdam Petri, cõtra quendã Ioanẽ de Balanza. *Clericus priuatus poſſeſsione*

Præterea q̃a eo tẽpore. d. Antonius erat abſens à loco beneficij, vbi fuit factũ illud mandatũ de ſequeſtrãdo co lonis, ꝑ parte Viceregis, & per cõſequens nõ præſumitur habuiſſe notitiã talis mandati, cũ ignorantia præſumitur niſi ſcientia probetur, ad vulg. l. verius. de prob. Et ſic igno rans fuit, dato, quod ſequeſtrum fuiſſet validũ, nõ habuit ſe pro moleſtato. Et ita in dicta cauſa Domini iudicarũt. *Ignorantia præſumitur, niſi ſcientia probetur.*

Adde, pro iſta opinione bene facere dictum Card. in cle menti. prima. in 18. q. de ſequeſt. poſſeſ. & fruct. Vbi vult, quòd ſequeſtrum appoſitum abſque cõſenſu partium, nõ priuat poſſeſsorem ſua poſſeſsione, quin ea vtatur ad vſu capionem & præſcriptionẽ, cõtra ſe & contra alium. per. l. intereſſe. ff. de acqui. poſ. & quod ibi tradũt doct. hoc idẽ dicit Henricus Boich. in cap. examinata. de iud. Vbi dicit quòd manus règia appoſita rei cõtenſioſæ non priuat ali quẽ poſseſsione. Et ſequuntur Moderni. in tract benefi. in ſecunda parte quæſt. 10. & alij Moderni Taurinen. in co pioſo tract. præſcript. in 6. & vltima parte, verſicu. venio nunc ad ſecundam ſpeciem. Et ante ipſos hoc idẽ tenet Fely. in cap. illud. colum. 12. de præſcrip. quorum dicta in telligenda ſunt modo prędicto. Et in ſumma, iſta eſt com munis opinio, quòd ſequeſtrum abſque voluntate vtriuſ que partis poſitum, non priuat quem poſſeſsione: & maxi *Sequeſter appoſitus abſq; conſenſu partium.* *Manus regia.*

mè.

mè ſi per iudicem incompetentem appoſitum fuit, vt hic: & hoc idem expreſſe tenet, & probat quidam doctus Modernus Bart. Caſſaneus in conſil. 48. per totum. Ex quib⁹ poteſt de facili teneri conſilium illud Geminiani non eſſe verum, niſi aliquid ad illud suppleatur, prout plura alia illius conſilia ſolent per Rotam non teneri.

QVAESTIO XLVII.

Poſſeſſor non percipiens fructus.

QVAERO, an regula iſta habeat locũ in poſſeſſore, qui non percipit fructus, fortè ex eo, quia non ſoluit iura eccleſiæ, vel quia iuxta cõſuetudinem, vel ſtatutum eccleſiæ non reſidet prius per aliquod tempus, vel quia fortaſsis debentur pro primo anno captulo, vel epiſcopo, iuxta capitulum ſi propter tua debita, de reſcri. lib. 6. vel quia beneficium nullos habet fructus?

Poſſeſſionis veræ ſignum verum.

SOLVTIO Videtur prima fronte, regulam nõ tueri huiuſmodi poſſeſſorẽ, quod multipliciter ꝓbo. Primo, quia verba iſti⁹ regulæ, quę de poſſeſſore ſimpliciter loquũtur, debent intelligi de poſſeſſorib. effectualib. qui fruct⁹ percipiunt, & alia faciunt, quæ veri poſſeſſores facere ſolent. arg. c. ſi tibi conceſſo. de præbend. lib. 9. Hoc enim eſt proprium & verum ſignũ poſſeſſionis veræ, videlicet fructus percipere, vt in l. Titia. ff. de ſolu. in cap. inter dilectos. §. præterea, de fide inſtrũ. & l. qui vniuerſas. §. quod per colonum, cum ſimilibus, ff. de acqui. poſſ. Nã verba in dubio in proprio & pleniori ſignificatu intelligi debẽt: c. penult. de ſentent. excommuni. l. 1. ff. ſi ager vecti. Et licet duplex ſit poſſeſſio, vna, quæ animo, & alia quæ corpore tenetur, iuxta notata in in l. clàm poſsidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquirẽ. poſſeſ. & l. naturaliter. eo. titu. Et ſic qui ſemel poſſeſsionem accepit, poſſet eam animo retinere, d. l. qui vniuerſas. §. quod per colonum. Illa tamen eſt verior, plenior, & potentior poſſeſsio, in qua vtrũq;, ſcilicet, corpus & animus cõcurrũt, vt in l. 3. in princ. & §. Neratius, & ibi notant. Doct. ff. de acquirend. poſs. & tenet Bald in l. mater. C. ad Tertullia. per l. raptores. §. ſin autẽ. C. de epiſco. & cleric. Sequitur Iaſ. in l. huiuſmodi. §. ædes. in 2. col. nu. 7. ff. de leg. 1. Hinc eſt, ꝙ quando duo poſseſsores concurrunt, & quilibet dicit alterũ ſpoliaſſe, & producũt inſtrumẽta ſuæ poſseſsionis facta eadẽ die, illa poſseſsio in Rota iudicatur prior, quæ fuit effectualis cũ perceptione fructuum, & ita ſemper Rota temporibus meis iudicauit.

Poſſeſsio duplex.

Poſſeſſio verior & potentior.

Cũ igitur iſta de iure vera ſunt, reg. in tali poſſeſione

intelligenda

intelligenda eſt.argu.l.quæritur.ff.de ſta.ho.Eo maximè, quia iſta regula cõſiderat ſolũ factum poſsidentis,magis quàm titulum. Adeo,quòd etiam ſi cõſideremus cõmunẽ vſum loquendi peritorum,& imperitorum,& vulgarium, regula de poſſeſsione effectuali erit intelligenda,vt.in l. ſtipulatio iſta.§.hæc quoque.ff.de verb.oblig.& dict.l.3.in princip.&.§.in admittenda.Hinc eſt quòd diſpoſitio cap. de multa.de præben.in cap.licet canõ.cum ſimilibus quę de poſſeſsione loquũtur,non habent locum, niſi illa poſſeſsio effectualis fuerit cum fructuum perceptione, vt patet in dict ca.ſi tibi conceſſo.de præbend.lib.6. *Intellect⁹ ad cap. de multa.*

Præterea,quia beneficiũ ſine redditibus,nõ dicitur beneficium,vt not Collecta.in c.2.in 2.col.de conceſ.pręb. & in d.c.de multa.& ibi no.Abb.& tenet Rota in deci.25. aliâs ſub num.443. titu.de præb.col. fin. in no. Sed regula iſta loquitur de poſsidente beneficium.Igitur,&c. *Beneficiũ ſine redditibus,&c*

Et pro iſta opinione facit,quod in ſimili cõcluſerũt Domini tempore meo in vna Terraconen.parochialiũ corã domino Paulo Capiſucco.28.Ianuarij.M.D.XXX.dum voluerunt,permutationẽ factã cum beneficio, quod ibi vulgariter appellatur de Pertica, nõ valere,ex eo,quia illud beneficium de Pertica nullos habet fructus:& ſic eſt ventoſum & fictum:de quo aliquid dixi in regu.de infirmis reſign.q.19.Nã ſicut corpus ſine anima non dicitur homo, ſed cadauer:ita beneficium ſine redditibus beneficiũ dici non poteſt,vt in ca.ſi quis obiecerit.prima,quæſt. ſecũda.Nam in tali beneficio etymologia nominis non quadrat:quia beneficium dicitur,quia bona facit, inquit antiquus ille doctor Paulus Rom. in tract.de penſione eccleſiaſt.fol.27.colum.2.nume.3.

Præterea,quia cum beneficiũ caret fructibus,inutile,& nullius eſſe momẽti iudicatur:hinc eſt,quod nullum & inutile à iure æquiparantur,vt in c.2.de tranſla.præla. cum cõcor.de quib⁹ ibi in glo & tradit Abb.in c. de.multa in 5. col.de præben.vbi poſt alios Doctores tenet diſpoſitionẽ illius text. non comprehendere poſsidẽtem parochialem habitu tantum,& non actu.Et dicit glo.in ca.licet canon. de electio.lib.6.quòd diſpoſitio illius tex.non cõpræhendit parochialem nõ habentem fructus,quia caret effectu. Et hoc idem dicit Card.in cle.in pleriſque. in j.quæſt.de elect & in clem.quia contingit.§.cæterum. q.2.de relig. domib.& in clem.j.in 6.notabili.de ſenten.excom.

Et

Diſpo. loquẽs de beneſic. effectual

Et iſta omnia in ratione cõſiſtũt. Quia diſpoſitio loquẽs de beneficio, debet intelligi de effectuali, quod in perceptione reddituũ conſiſtit. Quia verba cum effectu ſunt capiẽda c. relatum. de cle. nõ reſi. Hinc voluit Bal. poſt Cy. & ſequũtur ibi Moderni in auth. ſed nouo iure. C. de ſer. fugi. q̃ ſtante ſtatuto, q̃ pro tali delicto debeat amputari manus: illud debet intelligi de manu vtili. Cũ aliàs amputando manũ inutilem & aridam nõ ſatisfieret ſtatuto, cũ membrum inefficax, dicatur mortuum: & dicitur deeſſe,

Inutile q̃ eſt deeſſe dicitur.

quod inutile eſt, vt dicit glo. in c. fraternitatis. de frigi. & male. Et ad iſta faciunt plura, quæ de actu inutili dicit Fely. in c. ex tenore. in 3. col. de reſcript. & Iaſ. in l. vbi pactũ colum. penult. & fi. C. de tranſact. & in l. 1. de offic. eius.

Epiſcopi nullatenẽ

Accedit etiam ad hoc, quod dicimus de epiſcopis Nullatenen. & comitibus Palatinis, qui non dicuntur propriè tales, ſed abuſiue. vt latè tradit Iaſ. in l. id quod. nume. 25. de leg. 1. Adeo, quòd voluerũt And. Sicul. in tract. de præſtã. cardi. in 3. q. primæ partis, colum. 3. poſt Bal. in auth. licẽtiam. C. de epiſcop. & cler. diſpoſitionem illius authen. nõ habere locum in epiſcopis, qui habent epiſcopatus apud Saracenos, quorũ nullos capiunt fructus, quod reaſſumũt latè Moder. Mediolanen. in memorialibus iuris, in verſ. comes. Nam ex quo non habent redditus, dicuntur habere nomina vẽtoſa. vt dicit Iaſ. in l. 1. in 2. col. ff. de offi. eius. Nam ſi re priueris, nec nomẽ habere mereris, vt dicit gl. in cap. cor epiſcopi. 68. diſt. Et tradit Præpoſ. Alexan. in c. multis. 17 diſtinct. Et Paulus de Caſtr. in conſi. 307. lib. 2. Patet etiam de cardinalibus Rauennaten. qui non me-

Cardinales Rauẽnatẽ.

rentur dici cardinales, cum effectu careant. vt dicit gl. in c. pudor. 32. quæſt. 2. & Abb. in cap. bonæ. el. 1. in 2. col. de poſtul. præl. Et idem de canonicis Mediolanen. dicendum qui cardinales appellantur, vt dicit Rochus in tract. conſue. fol. 22. in 2. colum. Nam ſicut rex Scacorum non dicitur propriè rex, ſed abuſiuè, vt dicitur in d. cap. pudor. ita & iſti beneficiati ſine redditibus nõ dicũtur veri. ſed abuſiui: quia. vt dictum eſt, verba cum effectu debent intelligi vt latiſſimè tradunt Moder. Bononien. in l. 1. in 6. & 7. col. C. de ſicariis. Cũ igitur dicta beneficia in redditibus effectũ non habeant, non debent ſub iſtius regulæ diſpoſitione de beneficio loquenti cõprehendi, quia verba regulæ debẽt in potẽtiori ſignificatu intelligi, iuxta ea quæ tradit Iacobus Butr. in tract. term. in princip. & Abb. in c.

ex-

ex publico.de cõuer.cõiu.& Alexandri.in c.rurſus, in primo notab.qui cle.vel vouen.plura alia pro iſta parte adduci poſſent,quæ in calce iſtius quæſt.remiſſiuè cõplectar.

Pro parte affirmatiua, ꝓ iſta regula intelligatur de beneficiis poſſeſſis abſq. perceptioue fructuũ, facit primo, quia ea,quæ in potẽtia ſunt, reputãtur eſſe in actu. l.pen. de teſtam.mili.tradit Iaſ.in l.2.C.de inoffi.teſtam.& in l. quædam puella,in.2.col.ff.de iur.om.iud.& dixi in §.pœnales,in fi.inſt.de act. Sed beneficium quodlibet eccleſiaſticum eſt in potentia habẽdi redditus, vt tradunt omnes in c.de multa.de præb.vt ibi notat Pet.de Anch.in ſecundo notab.& Salyc. in l.cum in te.in fin. C.de dona.ante nupt.igitur tale beneficium reputatur effectuale,quo ad effectũ,vt diſpoſitio iſtius regulæ in eo verificetur. *Beneficiũ eccleſiaſticum eſt in potẽtia habendi redditus.*

Præterea pro iſta opin.facit optimè conſ.Dec.210.viſo puncto, vbi probat beneficium, ꝙ nullos habet redditus, poſſe cum altero permutari:quia diſpoſitio loquẽs de permutatione beneficiorum,locum habet in dictis beneficiis vt ibi per eum. Breuiter omiſſis multis quæ hic dici poſſent,pro reſolutione iſtius quæſt. arbitror duos caſus eſſe diſtinguendos. Primus eſt in beneficiis quæ nunquam habuerunt aliquos redditus,nec ſperantur haberi.Secundus caſus eſt in beneficiis, quæ tempore ſuæ fundationis habuerunt redditus,ſed calamitate temporum perierũt, vel ad tempus auferuntur,ratione alicuius priuilegij. *Diſpo. de permutatione beneficiorũ.*

Primo caſu pro firmo teneo,in talibus beneficiis regulã nõ procedere,ne ſit impoſita verbis:nã nõ exiſtimo aliquẽ ita inſanũ reperiri:qui ſuper beneficio nullius valoris litẽ mouere,& ſe ꝓ nullo cõmodo obſeruationi iſtius regulæ ſubiicere velit,vt nihil aliud inde,ꝗ improbi impetrãtis cognomẽ cõſequatur.nam proculdubio hoc factũ non prudẽtis,ſed parũ rebus ſuis proſpiciẽtis videretur. qd enim aliud eſt de beneficio nullius valoris litem & tragœdiam mouere,quã de vmbra Aſini, vt eſt in prouerb.diſputare? Sic igitur ex quo talia beneficia ſunt ventoſa & abuſiua, teneo in talibus regulã nõ verificari, per ea quæ in parte negatiua dicta fuerũt.Ex quo infertur bene iudicaſſe Rotam in illa Taracon.quicquid dixerit Dec. in d.cõſi.210.

Secũdo caſu puto reg. in tali beneficio procedere,quia licet de præſenti beneficium redditus non habeat,tamen ab initio habuit:& ſufficit,ꝙ à principio tẽpore erectionis beneficiũ omnia requiſita beneficij eccleſieſtici habuerit, *Beneficiatum tempore commiſſionis.*

fuiſſe canonicum ſufficit. arg.glo.notab.in verb canonicis.in c.ſtatutum. de reſcip. lib.6.vbi dicitur q̃ ſufficit tempore cõmiſſionis fuiſſe canonicum, licet poſtea deſinat eſſe. Ita dicit gloſ.quam cõmendat Deci.in c.poſt ceſſionem.in 10.col. de probat.cũ concor.vt ſcribit Soci.conſ.81.in 3.col.lib.3.Et iſta opin. ex hoc ſolo tenenda eſt, vt poſſeſſorib.faueamus, pro quibus iſta regula principaliter ædita fuit in odium moleſtantium. Et quia iſta beneficia, vt dixi, ſunt in potentia recuperandi redditus, & iſto caſu inſpicimus quod euenire poteſt.l.ſed an vltro ff de neg.geſt. Nam ſæpe de facultatib. ſuis amplius, quã in iis ſint, ſperant homines, vt dicit tex. in.§.in fraudem inſt.quib.ex cau. manu.non licet.

Homines ſperantes de facultatib⁹ amplius, quã in iis ſint.

Parochialis eccleſia Hinc videmus, q̃ habẽs eccleſiam parochialem, cuius alius maiorem partem fructuum poſſidet, tenetur promoueri infra annum ad ſacerdotium, aliàs priuabitur, iuxta c. licet canon.de elect.lib.6.Et tenet Rota deciſ.61.in quadam addi.in no.licet ſecus quo ad c.de multa. quia illud reſpicit nudam aſſecutionem fructuum.ſed c.licet.adminiſtrationem curæ, & ſic exercitium: ſicut regula iſta reſpicit etiam poſſeſsionem, nõ autem perceptionem fructuũ, & hoc priuilegium annalib.poſſeſſorib.ratione poſſeſsionis, non ratione fructuum conceditur, quia hoc non videtur neceſſarium, etiam in re in qua fructus percipiuntur, per l.Titia, cum ibi not.ff.de ſolu. l.litibus. C.de agric.& cenſi.lib.11.ſufficit ergo quod quis faciat actus pertinẽtes ad poſſeſsionem, licet fructus non percipiat. vt puta agrũ colere & ſimilia, quæ notat Pau.de Caſt.in l.3.C.fin.reg. & Bal.in l.indicia.C.de rei vend. Sic igitur cõcludo, q̃ poſſidens beneficium, licet fructus non percipiat, vtitur priuilegio iſtius regulæ: quia licet fructus corroborent, & magis poſſeſsionem firment, non tamen ſequitur, quòd ſine ipſis poſſeſsio capi & retineri non poſsit, etiam latius probat Claud. Aquen.in repet.l. Celſus.9.col. verſi. qualiter autem.ff.de vſucap.

Fructus licet corroborent.

Gabella de animalibus ſoluenda.

Statutum imponens pœnam manus. Et ex iſtis ad plures alias conſimiles & affines quæſtiones inferri poſſet. videlicet, an ſtatuta, vel pacta de ſoluendis gabellis de animalibus, intelligatur de mortuis, an de viuis, & nunquid ſtatutum imponat pœnam manus, comprehendat manum aridam & inutilem. de quib. quæſtionibus vidẽdum eſt per Fely.in c.inter cæteras.4.col.de reſcrip.per Philip.Fran.in c.fin.in.2.notab.de homicid. lib. 6.per Paul.de Caſt.in l.inſtitor, §.de eo.in fin.ff.de inſti.

per Modern.poſt Bartol.in l.quod te in.fina.ff.ſi cert.pet. cum ſexcentis concord. congeſtis per nouiſſimos Aſten. in tractatu formæ,fol.7.in prima & tertia colum.quia omnia addi poſſunt ad tex. in c.2. de tranſlat. epiſcopi. & ad l.3.§.quòd ſi quis.ff.arbor.furt.cæſ.quæ ſolent ad hoc propoſitum allegeri,quòd nullum & inutile æquiparãtur:Quibus conuenit illud quod dici ſolet,Vanos & inſulſos homines,non niſi nomine tantum homines eſſe.vt inquit Cicero in offic.& eſt tex.in c.multi.40.diſtin.Tales enim nõ veniunt appellatione hominum,ſed iumẽtorum,quorum ſimilitudinem gerunt,iuxta ea quæ dicit Abb.in c.prudentiam.de offic. deleg.

Vani & inſulſi homines.

QVAESTIO XLVIII.

QVAERO,An poſſeſſori annali excipienti de regula obſtet confeſsio procuratoris ſui reſultans ex commiſsione cauſæ ſuper moleſtationibus infra annum dictæ poſſeſsionis facta, quam commiſsiõem ipſe poſſeſſor poſt annum ratam habuit?

Poſſeſſor annalis.

SOLVTIO. Hodie quæ nuncupatur 20. Octob.M.D.XXXIII,iſta difficultas per R.P.D.Marcellum de Creſcẽ. in Rota propoſita fuit in vna cauſa Agrigentina decanat. in qua quidam Io.Guerrius decanatũ poſſeſſum per Antonium impetrauerat : & cum in partib.coram iudicibus ſæcularibus regiis contenderetur, procurator poſſeſſoris in curia ſuper iactationib. & moleſtationibus cõmiſſionẽ contra dictum Ioan. impetrantem poſt.16. dies impetrationis ipſius obtinuit. quo quidem tempore ſatis dubitari poterat,an procurator prædictus veriſimiliter in curia Roman. & in tam breui tempore notitiam de moleſtatione ſuo principali facta Agrigenti habere poterat? Euenit ꝙ poſt aliquos dies idem poſſeſſor conſtituens alios procuratores,ratificauit geſta per primos: cúmque in curia litẽ ſuam impetrans proſequeretur,poſſeſsor excipit de iſta regula,impetrãs replicat regulam,pacificum poſſeſsorem requiri,ipſe verò non erat pacificus.igitur &c.quòd non eſſet pacificus, oſtendebat ex commiſsione prædicta per dictum procuratorem impetrata, in qua fatebatur principalem ſuum moleſtari. quæ quidem cõmiſsio per ipſum poſſeſsorem ratificata fuerat. Dubitatum fuit,nũquid illa cõfeſsio ad probãdum illum pacificum poſſeſsorem nõ fuiſſe ſufficiat?Concluſum fuit per omnes Dominos,excepto vno,quòd nõ. Ratio iſtius deciſionis fuit,quia iſta regula

 prin

principaliter in odium impetrantium,& in fauorẽ poſſeſſorum condita fuit. Ergo vt fauor poſſeſſoris conſeruetur probatio nõ pacificæ poſſeſsionis,ex qua eſt obiectus, dari debet,& per cõcludentes probationes probari,ad effectum,vt præſuppoſitio pro poſſeſſore,& contra impetrantem inducta,tollatur. l.ſcire §.ſcire.ff.de excuſ. tute. cum concord. vt per Felyn.in cap.paſtoralis.in 4.colum. verſi. ſigna.de excep. Cum igitur illa probatio ex confeſsione procuratoris reſultans, non erat clara, nec concludens, quia poterat intelligi de moleſtia poſt vel ante impetrationem facta:quarum altera pacificã poſſeſsionẽ interrũpere poterat,altera vero nõ:talis probatio ambigua & dubia nõ debet admitti per ea quæ dicuntur in c.in præſentia.de probat. Eo maximè,quia illa commiſsio fuerat impetrata poſt impetrationem aduerſarij.& ſic eo tempore,quo veriſimiliter procurator nõ poterat habere notitiam moleſtiæ:fuit igitur illa moleſtia potius imaginaria & præſumptiua,& ad cautelã inducta,quã vera:& potuit procurator cõfitẽdo moleſtiam,quam ignorabat ad excludendum beneficium iſtius regulæ domino præiudicare,iuxta not.in l. 1.C.de de pact. Debuit ergo in iſtis dubiis probationibus contra impetrantẽ,& pro poſſeſsione impetratio fieri:quia clara eſt regula iuris,in dubiis reo, magis quàm actori fauendũ eſſe. Hinc euenit, ꝙ ius tertij per ſolàm ſupplicationẽ productũ non releuat,quia non reputatur clarũ quouſque ſuper ſupplicatione literæ expeditæ ſint.& ob eã cauſam res efficitur dubia,quæ probãtem non releuat. Et in illa etiam ratione fundatur illud ꝙ Rota in vna Cremonen.pẽſionis corã Domino Chriſtophoro Panigarola. 10. Decembris. M.D.XXIX. concluſit,videlicet,quòd ad effectum incurrendi priuationem ob non ſolutionem penſionis nõ ſufficeret notitia vaga & incerta,vel etiam,quòd procurator ſciuerit, & dominus ratũ habuerit:ſed requirẽbatur clara & indubitata notitia principalis,quo ad incurrẽdũ in cẽſuras & pœnã per ea,quæ ſcripſit Fel.in cap.quoniã §.porrò,col.antepe. vt lit.nõ conteſt.& in ca.cũ cõtingat.col.pen.de reſcrip.

Poſſeſſor annalis. *Poſſeſſio pacifica.* *Priuatio ob non ſolutionem.*

QVAESTIO XLIX.

Poſſeſſor pacificus.

QVAERO,nũquid poſſeſſor pacificus dici poterit ad effectum iſtius regulæ, ſi cauſa contra eum infra annum nomine meo committatur per aſſertum procuratorem meum, quam commiſsionem ego poſt annum

num ratam habui?

SOLVTIO Hodie quæ eſt.4. Februarij. M.D.XXXIII. iſta dubitatio per dominos in cauſa Truden. decanatus coram R.D. Ioan. Clerici pro parte negatiua deciſa fuit. Et inter alia pro iſta deciſione adductum fuit dictum Bal. quod communiter approbatur in l.fin.C.ad Macedonianum.vbi ratificatio,quæ fit tempore quo actus nihil operatur,propter lapſum temporis,nõ valet,quia inuenit obſtaculum in medio,quod impedit,ne tempora,ſiue extrema coniungantur. Sed in quæſtione præſenti,licet cõmiſſio facta fuit infra annũ poſſeſsionis, ex quo tamẽ illa nõ valebat ex defectu mãdati, & ratificatio venit poſt annũ: eſt dicendum poſſeſſori nullũ detrimẽtũ afferre, quia res deuenit ad caſum, à quo incipere nõ poterat.arg.c.ſi eo tẽpore.de reſcrip.li.6.Et quia ratificatio p dominũ de actu nullo poteſt fieri in præiudiciũ ſui, nõ autẽ in dãnũ alteri⁹,vt dicit deciſ.1.de proc.in antiq.ratificatio enim debet fieri infra tẽpus,intra quod actus geri poteſt. vulg. l.bonorum.ff.rem rat hab.& gl.iuncto text.& ibi not.Geminian.& Alex.in cap.non ſolent.2.q.6.& hoc videtur in terminis exponere glo.in cap.ratihabitionem,de reg.iur. lib.6.cum concor.vt ſcribit Alex.in conſil.101.viſo proceſſu.col.1.lib.2.& in conſi.135.ponderatis his.eodẽ lib. præſertim,quia hoc caſu per poſſeſsionem annalẽ ante raficationem fuit ius quæſitum poſſeſſori,& ſic ratihabitio impeditur,vt dicit gloſſ.in d.cap.ratihabitionem.cum concord.de quibus per Decium in conſi.147.in cauſa.colum pen.& conſil.226.in 2.col & alibi ſæpe,vt dixi in d. cap.ratihabitionem.Et in ſumma,iſta eſt apud omnes vera & recepta concluſio,quòd vbi de præiudicio alicuius agitur,ratificatio locum non habet,vt habetur in dictis locis.Et tradit Alexan.in conſil.78.viſo,& diligenter.in 4.colum.lib.5.ſed in caſu iſto eſt idem.igitur:&c.

Ratificatio per dominum noſtrum quomodo fieri debeat.

Commiſſio impetrata.

Vltimo pro iſta opin.videtur eſſe gl.in c.ſi nonnulli.de reſcrip.quæ vult,quòd cõmiſſio impetrata nomine meo non poteſt per me ratificari,ex quo ad illam impetrandã requirebatur ſpeciale mandatũ.Et iſta eſt vna de fallentiis,quæ dantur ad regulam,ratũ.de reg.iuris,lib.6.quã ad hoc ponderat Fely.in cap.cauſam el.1.in penulti.& fi. col.verſi.fallit tamen,de iudic. quod eſt multum notandum in propoſito quæſtionis noſtræ.

Accedũt prædictis,quæ in vna Hiſporigen.parochialis

corã Domino Nicolao de Aretio de menſe Iunio. M. D. XXI. Rota tenuit, videlicet, ꝙ lis mota ꝑ aſſertũ procuratorem poſt obitũ collitigantis ad effectũ regulæ, de ſubrogandis, ratificari non poſsit, pro qua deciſione faciunt ea, quæ ſcrib: t domin. Anto. in capit. cum veniſſent, in fi. de reſtit. ſpoliato. vbi dicit, quòd ſi aliquis tanquam procurator meus poſſeſsionem vnius beneficij pro me capit. & deinde ille aſſertus procurator ab alio ſpolietur, non potero ego ad effectum, vt mihi actio ſpolij competat, poſſeſsionem illam ratam habere. ita dicit ibi dominus Antonius, & aſſerit Rotam ita tenere, cuius dictum latè ſequitur & comprobat Alex. in l. quòd meo. in 2. colum. ff. de acquirenda poſſeſsione. Reliqua circa præſentẽ quæſtionem videnda erunt in regula de triennali, vbi eandẽ quæſtionem, quæ ibi in facto contigit, ſcribam.

Lis mota per aſſertum procuratorem.

Spolij actio.

QVAESTIO L.

Poſſeſsio annalis.

QVAERO, an poſſeſsio annalis ad producendã exceptionem iſtius regulæ, ſufficiat, quòd adſit tempore impetrationis, citationis, aut ſententiæ, licet poſtea deſinat eſſe?

SOLVTIO. Iſta quæſtio per dominos meos in Rota, in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ coram. D. Nicolao Aragona de mẽſe Octob. M. D. XXXIII. diſcuſſa fuit. Et quia cauſa ex alio cap. tunc fuerat reſoluta, inter loquendum dictũ fuit poſſeſsionem annalem pacificam ſaltem tempore impetrationis requiri debere, quo tempore aliarum qualitatũ hic requiſitarũ expreſsio fieri debet, prout regula hic in prima ſui parte diſponit. vnde ſicut ſufficit dictas qualitates impetrationis tẽpore adeſſe, licet poſtea ceſſent, ꝑ nor. per gloſſ. in verſicul. canonicis. in capitu. ſtatutum. de reſcript. libro ſexto, eodem modo & qualitas poſſeſſionis annalis ad producendam iſtam exceptionem ſufficere debet tempore impetrationis interuenire, licet poſtea poſſeſsio perdatur. Quia exceptio ex annali poſſeſsione præcedente impetratione naſcitur, non ex ſequenti, vnde ſufficit impetrationis tempore iam eſſe annalem, ad effectũ vt impetrans ſeruare hic contenta teneatur, & poſſeſſori exceptio regulæ competat. & hoc clarè innuunt verba iſtius regulæ ibi, per annum immediatè præcedentem, &c. Nec obſtat, ſi dicatur, ꝙ ſi poſſeſſor poſt impetrationẽ actoris deſinat poſſidere, impetrãs nõ poterit vſque ad ſententiam cauſam proſequi, vt hic dicitur. Quia illud eſſet verum

Exceptio ex annali poſſeſsione

Poſſeſſor.

runt

tum quando ageretur poſſeſsorio,ſed regula iſta ſecũdũ dominos,vt etiam inferius in alia.q.dicetur,petitoriũ cõcernit,ſuper quo poſſeſsor ad iudicium trahitur, & ſuper quo debet dari ſentẽtia,vt innuũt verba tex.ibi, & cauſã quare ſibi ius non competat,&c.non igitur refert, nec requiritur reum cõuentũ tempore proſecutionis cauſæ,vel ſententiæ,ſed tempore impetrationis annalem fuiſſe,quo ad hoc,vt impetrãs implere debeat quod ei incombit: q2 forma illi per iſtam regulam impoſita eſt,quæ cum ipſum impetrantem cõcernit, & in ſui odium introducta fuit,debet in ad vnguem obſeruari.& ideo cauſam contra reum conuentum vſque ad ſententiam proſequi tenetur,vt hic dicitur.facit clemen.1.vt lit.penden.& cap.1.& 2.eod.titu.lib.6.nec iſta regula requirit ſententiam cõtra poſſeſſorem ferri,quia non reſpicit factum poſſeſsoris,ſed impetrantis & ideo regula imperſonaliter loquitur,quòd eam proſequi teneatur:& ſic,licet reus conuentus deſinat eſſe poſſeſsor,hoc facere tenetur,iuxta.l.properãdũ.§.ſin autẽ reus.C.de iudic.quia defectus rei actorem non proſequẽtem excuſare non debet.Quod ex eo etiã ſuadetur,quia licet regula faueat poſſeſsoribus,eſt tamen principaliter in fauorem publicum introducta,vt lites terminentur, vt dixi ſuperius in quadam quæſtione,ponderando verba regulæ.ibi, vt inprobi exquirentium lites motus repriman tur,&c.& genus pœnæ Cameræ apoſtolicæ applicando. Et ideo impetrans cauſam terminari facere intra annum aſtringitur,ad effectum,vt ex litis euentu videatur,an impetrans improbus litigator fuerit,& puniatur,vt ſic moleſtatores iniuſti ex grauitate pœnæ deterreantur,aliique impetrantes cautiores in poſterum reddantur, cum ſe per regulam ita interpretatam ad cauſam vſque ad ſẽtẽtiam proſequẽdam aſtrictos eſſe cognouerint.Diſcántque pariter non niſi ex claro & bono iure,impetrationes ſuas obtinere,& poſſeſſores ex eodem ad iudicium euocare:& hoc eſt,quòd verba iſtius regulę prã ſe ferunt,ibi,ſpecificam,& determinatam cauſam,ex qua clarè cõſtare poterit,quòd nullum ipſi poſſeſsori in dicto beneficio ius cõpetit.&c.Non igitur curandum eſt,an reus dimiſerit poſſeſsionem.vel ne.Quia ſufficit eum per annum immediate pręcedẽtem impetrationem poſsidere,vt dicitur hic: vnde ſi poſt citationẽ deſinit eſſe poſſeſsor, nihilominus exceptioni regulæ locus erit. *impetrãs cauſam.*

Priuati factum

Priuata perſona.

Ex quibus omnib⁹ apparet in proſecutione cauſę, priuati factum non tantū conſiderari, quàm publicum. arg. eorum, quæ not. Bart. in l. agraria. ff. rerum amot. cum ſimilibus. Ex quo infertur, priuatā perſonam facto ſuo à lite ſe abdicādo intereſſe publico præiudicare non poſſe, vt nota. in l. j. ff. ad Tertul. Imò, ſi poſſeſſor poſt motam litem poſſeſsioni ceſsiſſet: nihilominus à dicto impetrante damna & intereſſe, quæ poſſeſsionem ſuam contigiſſent, repetere poſſet, per iſtum tex. arg. glo. in cap. præſenti. de offic. ordina. lib. 6. & cap. cæterum. de dona. poſſeſsio igitur ad effectum proſecutionis cauſæ, de qua loquitur iſta regula, nihil facit: nam ſufficit qualitatem poſſeſsionis adeſſe tempore verbi, id eſt tempore impetrationis, iuxta vulg. l. in delictis. §. ſi extraneus, de noxal. Et hoc dicendum ſuadet dictio, Ex nunc, quæ extremitatem principij refert ſecundum glo. in clemen. 1. de hæred. & in clemen. j. de iure patronat. cum ſimilibus.

Nec obſtat ſi dicatur regulam ita demū impetranti obſtare quādo per poſſeſſorem annalem opponitur, & ſic videtur requiri qualitas poſſeſsionis tempore exceptionis cū hæc exceptio fauore poſſeſſoris inducta ſit. & ita modo bene quadrat, quod dicitur in d. l. in delictis. §. ſi extraneus, videlicet, quòd qualitas adiecta verbo, debet adeſſe tempore verbi, id eſt exceptionis proponendę, cum exceptio nō detur nō poſſeſſori. Sed ad hoc reſpōdetur, quòd poſſeſsio ſequens impetrationem, non eſt illa, quæ impetrantem afficit, ſed præcedens: vnde impetrans tempore ſuæ impetrationis ad faciendā mentionem poſſeſsionis pręcedentis, non ſequentis, aſtringitur, & tunc requiſita regulæ circa expreſſionem nominis & gradus tunc poſſeſsoris aſtringitur. vnde ex quo impetratio ſemel affecta fuit, dato, quod poſſeſſor poſt impetrationē deſinat poſſidere: impetratio, quę à principio fuit nulla, non validatur, quominus reus conuentus tūc poſſeſſor excipere de regula poſſit, dato, quòd tempore exceptionis non poſſideat. Et ad illud dictū, quòd qualitas adiecta verbo, & cęt. reſpondetur, quòd illud dictum procedit, quando qualitas non habet tractum ſucceſsiuum ſicut poſſeſsio, quia tali caſu poteſt qualitas verificari, ſecundum aliud tempus. Ita notabiliter illud dictum limitat & declarat Cardina. Zabarel. in repet. cap. perpēdimus. in 8. colum. de ſenten. excommuni. Vbi etiam aliam limitationem ponit, quam videas,

videas,pro quib' allegat bona iura.Et ita reperio tempore Sixti, ſecũdum iſtam opinionem excellentiſsimos Doctores in quadam cauſa Burgen. Abbatiæ de Villalbuca. conſuluiſſe, vt patet in primo volumine conſiliorum Io. Aloiſij Tuſcani Mediolanenſis aduocati tunc conſiſtorialis,fol.43. Quibus accedẽt ea, quæ in illa quæſtione De poſſeſſore cedente dicam.

QVAESTIO LI.

QVAERO, nunquid regula iſta inhabiles ipſo iure etiam per extrauag.Bonifacij.Pij, Alexan.& Iulij, contra non ſoluentes annatas editas,vel quemcunque alium inhablem defendat? *Inhabiles iure.*

SOLVTIO.Reſpondetur,quòd ſic,quia iſta regula non recipit reſtrictionem de habilitate.Nam licet iura loquẽtia de perſonis intelligi debeant regulariter de habilibus l.1.C.de ſacroſan.eccle.& vulg.l.vt gradatim ff.de mu.& ho. Hoc tamen fallit,niſi conſtitutio reſpiciat animæ vel reipublicę commodum:quia tali caſu lex generaliter loquens,intelligitur etiã de inhabili, vt eſt text.ſingularis in l.ſi quis in graui.§. vtrum.verſic is quoque.ff.ad Sillã. quem ad hoc pro ſingulari notat Iaſ.in l.q̃ ſeruũ.in tertia col.ff.de verb.oblig.Et prius Alexan.in l.cum mulier. in pen.col.ff.ſol.mat.& And.Sicul.in c.j.col.24. de conſtitu.& in ca.nouit. num.232.de iud.& in rub.de reſcript. in clem.col.11. & in rub. de reb.eccl.non alien.in 4.col. nu.19.& col.73.num.225.& alibi ſæpe vt latius ſcripſi in §.in perſonam.inſtitu.de actio.Sed iſta regula reſpicit fauorẽ reipublicæ,cuius intereſt lites reprimi, vt dicitur in l.properandũ.de iudic.vt dixi ſuperius in primis quæſtionibus iſtius regulæ. Et debet generaliter de quocunque poſſeſſore intelligi.Et ita ſemper iſta regula interpretata fuit.Inhabiles igitur quomodocunq; inhabilitati,iſta regula defenduntur,quæ ſola detentione ſatisfieri videtur, ſecundum interpretationem longæuam Rotæ. *Lex generaliter loquens cõprehendit inhabiles*

Limitatur tamen iſta non procedere in duobus caſibus. Primus caſus eſt in inhabili,ea inhabilitate,vt nec etiam rem detinere poſsit,prout eſt hæreticus, cuius nõ ſolum poſſeſsio,ſed etiam nuda detentio rei prohibita & dãnata eſt à lege,vt probat Card.Alex.poſt glo.ibi in cap.quo iure.8.diſtinct.de quo ſtatim dicam in ſequenti quæſt. *Hæretici poſſeſsio.*

Secundo fallit in eo,de cuius non titulo notoriè cõſtat: quia talem non defendit regula,ne malitiis & fraudib.de

tur locus,cõtra capitulum,ſedes.de reſcriptis.facit,quod trad it Iaſon in l.j.in prima colum.ff de operis non nuntiatione.vbi dicit, quod licet in dubio nũtiatio noui operis,de qua in veritate nuntiãti nullũ ius cõpetit, debet attendi,& ligat,vt ibi eſt tex.vbi tamẽ notoriè conſtat de non iure nuntiantis,talis nuntiatio debet ſperni. Nã regula iſta loquitur in eo poſſeſſore,de cuius titulo ignoramus, vel ſumus in dubio,an habeat titulũ,vel non:quia licet in rei veritate titulum non habeat,dumodo illud notorium non ſit, defenditur à regula:ſecus,vt dixi,in notorio.arg.eorum,quæ dicit Abb.poſt Innocen.in c.eccleſia. de cauſ.poſ.& proprie.& in cap.ex parte.circa fi.de reſt. ſpol.cum concord.& ſcribit Alexand.in l.nat. aliter .§. nihil commune.ff.de acquir.poſ.qui volunt,quòd licet regulariter expoliatus reſtitui debeat,falli tamẽ,niſi notoriè de nõ iure expoliati cõſtaret.Regula igitur iſta debet intelligi de detinente,quem credimus habere aliquem titulum. Nam poſſidens per annum beneficium ſciente & patiente impetrante,qui prætẽdit ius habere,præſumitur ex poſſeſsione illa annali titulum habere,vt dicũt Doct. in c.2.in fi.ſi de inueſti.fue. inter domi.& vaſal.& in c.Titius,in fin.ſi de feu.contro.fue. cũ concord. vt per Mod. conſulentes,videlicet. Stephanum Beltrandum in cõſi.j. in 10.col.nu.56.in j.vol. & ante ipſum hoc ſequitur Domi.in conſ.14.circa.fi.ſed quicquid ſit de iure in ſpoliato.

Poſſeſſor annalis titulum nõ habens.

Expoliatus.

Poßidere per annũ beneficiũ

In hac regula tamen contrariũ ſeruatur,quia ſiue notoriè de non titulo annalis poſſeſſoris cõſtet,ſiue nõ cõſtet, impetrans ſeruare tenetur hic contenta:& ſic ſi poſſeſſor nullũ ius habet in proſecutione litis, condemnabitur, & à ſua intruſione cum fructuum reſtitutione amouebitur.

QVAESTIO LII

Hereticũ defendere

QVAERO an regula iſta defendat hæreticum? SOLVTIO.Dominus Guliel.Caſsiodorus auditor egregius & diligens in quibuſdam ſuis collectaneis deciſionum nouiſsimarum Rotę,diſcutit iſtum articulum pro vtraque parte,& certe,iudicio meo,imperti nenter.Nam ex quo ſuper iſto pũcto,vt ipſe refert in vna cauſa Illerden.præpoſituræ de annis M.D.XIX.& M.D.XX corã D.Paulo Capiſucco iudicauit Rota, quæ mota fuit vna tantum ratione iudirica: ſuperuacuum videtur argumenta contraria cõtexere,& illa quidem minus efficacia quæ occupatis viris legẽdis melioribus impediti,negotiũ dare

dare poſſunt. viſum igitur eſt mihi ſolũ circa illam rationem deciſionis, qua tunc Rota mota fuit, inſiſtere: quæ ſi vera eſt, nõ attinet amplius ſcholaſticorum more rem per diſputationes in dubium refricare: ſin autem ratio non ſubſiſtit, alia fortior quęrenda erit

Ratio igitur deciſionis in illa cauſa Illerdẽ. fuit, quia in hæretico reprobatur à iure non ſolum poſſeſsio, ſed etiã detentatio ipſo iure, vt tradũt glo. Dom. & Alexan. in c. quo iure. 8. diſtin. vbi igitur non datur poſſeſsio, nec detẽtatio, regula nõ procedit. Iſta eſt ſumma deciſionis dominorum cõprobata multis rationibus. ſed iſta cæteris eſt efficacior, & magis proxima: alię verò ab extra tendunt.

Videndum eſt igitur, num ratio iſta ſubſiſtat. & certe nõ video vbi probetur in iure, ꝙ hęreticus priuetur ipſo iure detẽtatione, & quòd talis detentatio adeò in eo ſit dãnata, quòd illi defenſio iſtiꝰ regulę prohibeatur: cũ igitur nõ reperiatur hoc iure cautũ, erubeſcimꝰ ſine lege loqui. c. ego ſolis. 9. diſtin. facit text. in c. illa. ne ſede vac. Nã vt inquit Bald. in c. nihil, de elect. quod legę non cauetur, in practica nõ habetur, quia paria ſunt, aliqua ſine lege facere, vel cõtra legẽ, vt ipſe idem Bal. dicit in c. in Genſ. in f. col. de electio. ſequitur Iaſ. in l. ſingularia. in 7. colu. ff. ſi cer. pet. Hinc illud emanauit, ꝙ Ant. de But. dixit, quòd poſſumus iudicare contra communem opi. non habentem caſum legis pro ſe, vt refert Iaſ. in l. illam C. de colla.

Quod lege non cauetur, &c

Facere ſine lege, vel contra legem, paria ſunt.

Pro qua opin. adduco duas rationes iudicio meo efficaces. Prima eſt, quia, vt dictũ fuit ſuprà q. proxima, regula iſta reſtrictionem de habilitate perſonarũ nõ recipit: ſed quicunque inhabilis, & nudus detẽtor tueri ſe regula iſta poteſt, quia non tam poſſeſſoribus ipſis fauet, quàm impetrãtes inſequitur: & ſic principaliter regula inducta eſt in odium exquirentium lites, ſed iſtud odiũ calumnioſe impetrantium non purgatur, nec ceſſat propter hoc, ꝙ poſſidens ſit hæreticus: ergo debet habere locum regula, quia propter hoc hęreticus non manet impunitus, cùm poſsit ab alio impetrante ſeruãte requiſita in regula priuari beneficio, & ãmoueri à poſſeſsione. Nec obſtat, quòd hæreticus expoliatus non reſtituitur: quia hoc non facit quominus vti non debeat regula: quia videmus execrabilem expoliatum nõ reſtitui: Vt cõcluſit Rota in vna Ginen. p ... ratus coram R. P. D. Petro Vortio. de anno. M. D. xxx. per rationes, & authoritates de quibus inferius in quęſtio. de

Iudicare quãdo poſſumus contra cõmunẽ opinionem.

Expoliatus execrabilis.

execrabili

execrabili & etiam in regula de triennali.in 10. quæſt.dicam,& tamen ille vtitur beneficio iſtius regulæ,& etiam de triennali,vt meminit Caſsiod.hic. Et dicam latius vtroque loco.igitur argumentum non eſt concludens

Secunda ratio eſt, quia videmus, quòd licet hæreticus ſit priuatus ipſo iure beneficiis:tamen non poteſt amoueri,niſi prius citetur,& ſententia declaratoria contra eum promulgetur,vt dicit text.in c.cum ſecundum,de hæreti. lib.6.Et hoc idem eſt,in execrabili,vt patet in c.licet epiſcopus de præbend.lib.6.Sed antequam declarentur, certum eſt eos beneficia detinere:quia hæreſis vel execrabilitas facultatem facti non auferunt,quia talis facultas nõ poteſt niſi à iudice tolli:Nam fieri nullo pacto poteſt, vt dicit lex,quominus quis aliquid detineat,vel de facto faciat,vel etiam in ſeipſum ſæuiat, niſi prohibeatur à iudice, vt toto titu.ff.de his qui ſibi mor.cõſci.Nam licet lex ꝓhibere poſsit detentionem iuris,non tamen poteſt prouidere,quin aliquis, ſi vult, beneficium de facto non occupet,& illa detentio facti ſufficit,quo ad iſtam regulam ſecundum interpretationem Dominorum.

Facti facultas.

Non obſtant notata in d.c.quo iure.quia licet illa negari poſſent,cum non ſit lex aliqua hoc prohibens. Nihilominus dici poteſt,quòd illa detenta,quæ prohibetur hæretico,debet intelligi in dubio de detẽtione iuris,nõ autem de detentione nudi facti,qua ſola contenta eſt regula iſta, quia ſecundum communes regulas appellatione detentionis intelligitur de detentione iuris, non facti,vt latè tradit Alex.in l.1.in prin.in 1.6.col.verſi.quærit Bart. ff. de acquir.poſ.Et licet dicta deciſio iſtis rationibus expugnari poteſt,tamen in iudicando magna eſt authoritas illius gloſ.Gemin.& Præpoſiti,licet nihil allegent:de hoc tamen in regula de triẽnali adhuc aliquid dicam.Et iſta omnia quæ dicta ſunt,procedant in poſſeſſore hæretico: in impetrãte verò hęretico,dixi ſuperius in tertia quęſtione.

Detentionis appellatione intelligi.

QVAESTIO LIII.

QVAERO,an iſta regula defendat poſſeſſorem priuatum beneficio,ob non ſolutionẽ penſionis?

Poſſeſſorẽ de e dere priuatum beneficio.

SOLVTIO.Rota iſtũ caſum de anno.M.D.XXIX. mẽſe Octob.corã Staphileo deciderat:vt adnotauit D.P. And.Gãmarus auditor inſignis in memorialib.ſuis.Et cõcluſerunt domini,ꝙ talis poſſeſſor regula non defẽdatur. Ratio fuit,qa licet iſta regula ſit inducta in odiũ impetrãtis

tis,tamen ex quo conſentiens penſioni videtur à principio conſenſiſſe priuationi ob non ſolutionem, non debet adiuuari regula,nec poteſt in hoc conqueri.quia conſentienti & volenti non fit iniuria.vulg.l.ſcienti.de regu.iur. lib.6.Et ſic iſto caſu initium attenditur.argu.eorum, quæ dicit Lap.alleg.lib.24.Hinc eſt,quòd licet paupertate oppreſsis ſoleat concedi beneficium capituli Odoardus. de ſolut.ſecus tamen eſt in debitore penſionis, vt dixi late in tract.ſignaturæ.

QVAESTIO LIIII.

QVAERO, an regula iſta defendat execrabilem poſſeſſorem annalem?

SOLVTIO.Poteſt dici quòd ſic,quia defendit quemlibet detentorem,dummodo detentio non ſit improbata à iure vt in hæretico,de quo proximè q 52. dixi & in execrabili expeditum videtur quia pluries fuit dictũ in Rota,execrabilem ſaltem detinere; quia à detentione non reperitur prohibitus , quinimo neque poſſeſsionem amittit. ſed vt ea priuetur , debet prius citari,vt patet in capitulo,licet epiſcopus. de præbend.lib.6. & faciunt ea quæ dicit Petr.de Anch.conſil 117. *Execrabilis poſſeſſor.* *Prohibitus, vt à poſſeſsione priuetur debet prius citari.*

Sed pro vera ſolutione iſtius quæſt. diſtinguendi ſunt duo caſus. Primus eſt , quando beneficia incompatibilia non detinentur vltra tempus contentum in d. extrauag. execrabilis.Et tali caſu, quia datur poſſeſsio , aut ſaltẽ detentatio,iuuatur iſta regula. & ita procedit tex.in d.c.licet epiſcopus.Secũdus caſus eſt quando execrabilis detinet beneficia vltra tempus præfixum in d.extrauag.tunc, quia extrauagans prædicta ſeruationem inducit,cum decreto poſſet teneri,execrabilem non defendi iſta regula. Ratio eſt,quia per decretum reſeruationis annichilata & improbata fuit qualibet poſſeſsio,& facti detẽtatio.vt dicit notabilis deciſ.1.in tit.de reſti.ſpol.deciſ,j.antiquiori. Et vbi non datur poſſeſsio vel detentatio,iſta regula non habet locum.Hinc voluit Rota in vna Gienen.de qua in proxima.q.faciam mentionem,quòd talis exſpoliatus nõ reſtituitur.Quod etiam tenuerunt Moder.in tract.reſeruatio in 41.effectu.Sed quicquid ſit Rota tempore meo tenuit vtroque caſu cõtrariũ,quia ex quo iſta regula nullum requirit titulum,neque bonam fidem,qualibet occupatio ſufficit in odium impetrantium beneficia poſſeſſorum viuentium certo modo.

QVASTIO. L V.

obſtare impetranti beneficiũ per alterius aſſecutionem.

QVARTO, an regula iſta obſtet impetrãti beneficiũ per alterius aſſecutionẽ, vel per non promotionem? SOLVTIO. Quidam antiqui Doct. vt Ioachi. de Narnia. Ioan. Aloiſius Tuſcanus Mediolanen. & alij pleri que tenuerunt, regulam hoc caſu non habere locũ, vt apparet lib. 1. & 14. allegat. illorum temporum. Moti hac tã tum ratione, quia regula loquitur de beneficio vacãti ex perſona alterius quàm poſſeſſoris, & ſic ex antiqua vacatione ante poſſeſsionem annalem, vel poſt, & tali caſu impetranti poſt poſſeſsionem annalẽ obſtat regula, ſed hæc nõ verificantur in vacatione contingente ex perſona poſſeſſoris, eo maximè, quia iſta eſt quædam priuatio iuris.

Tamen quicquid ipſi dicãt, Rota contrarium tenuit, vt refert hic Gloſſator in fi. & ſequitur. d. Guliel. in collecta. deciſionũ Rotæ. Et, ita etiam in vna cauſa capellaniæ Pacen. coram. d. Staphileo. 29. Octob. M. D. XXIX. concluſum fuit, vt atteſtatur. d. Pet. And. Gammar. in quibuſdam ſuis memorialibus deciſionum Rotæ. Ratio deciſionis fuit, q̃a iſta regula indiſtinctè loquitur: ergo non eſt facienda differentia, an aliquis ex perſona poſſeſſoris, vel alterius impetrauerit: quia dummodo aliquis ſit intruſus per annum antea & pacificè per dictum tẽpus poſſideat, erit locus regulæ, & hoc idem in execrabili, & non promoto locum habebit: quia illi antequam poſſeſſione priuentur, poſſunt per annum beneficia detinere: & talis poſſeſsio, ſiue detẽtatio ante ſententiam conſideratur à iure, vt patet in cap. licet epiſcopus. de præb. lib. 6. vbi tex. diſponit execrabilẽ antequã citetur à poſſeſsione amoueri nõ debere, ex quo apparet poſſeſsionem illam ante amotionis tempus coloratã dici poſſe. Hinc eſt ꝙ eſt locus reſtitutioni, ſi illa expolietur, vt dicit Compilator deciſionum Rotæ in titu. de reſt. ſpolia. deciſ. 3. in vltima additione.

Execrabilis ante quã citetur. &c.

Sed vlterius cogitanti videtur adhuc prima opin. ſuſtineri poſſe, in qua Gloſſator hic, & antiqui aduocati fuerũt Ratio iſtius opi, eſt quia illa impetratio, de qua hic queritur, eſt quædam priuatio iuris: quòd, quemadmodũ ſuperius diximus in alia quæſt. regula iſta locum nõ habet in impetrante per priuationem rationib. & argumentis, de quibus ibi latius dixi. Tum etiam, quia ſi conſtat poſſeſſorem eſſe execrabilem, apparet de notorio nõ iure eius, & per cõſequens eius poſſeſsio & detentatio improbatur à

iure,

iure,adeo q; ſi ſpolietur,reſtitui nõ debet,ſicut de hæretico ſuperi⁹ diximus.& licet Compil.in d.deciſ.3. tenuerit execrabilem expoliatum eſſe reſtituendum,eius opi.vltra hoc q; eſt vnius tantum doct.nihil tamen pro ſua opi.allegat.Imò contra eius opin.cõcluſit tempore meo Rota in vna Ginen.beneficiorũ coram R.P.D.Petro Vortio nunc epiſcopo Aquen.M.D.XXXIII.die 8. Octob.cõtra Rodericum Lopez,pro quodã capellano,& familiari Reuerendi Card.Gienẽ.aliâs Barcn.vt ego tũc adnotaui,quæ voluit execrabilẽ expoliatũ non eſſe reſtituẽdũ.pro qua deciſ. inter plura,quæ breuitatis cauſa omittũtur,allegatũ fuit conſil.Old.227.vbi expreſſe tenet execrabilem nõ eſſe reſtituendum.& idem probat Rom in conſ.499.& eſt deciſ. dominorũ in antiquis.nu.371.cum qua tranſit Abb.in diſput.Titius.in 3.dubio & in c.in literis. colum.penul. de reſ.ſpol.Corſet.in tract.de reſt.ſpol.fallen.17.& 33.Non enim videtur iuri nec rationi cõſonum, vnde quis pœnã meretur,premium & fauorem reportare.l.congruit.de offic.præſ.& quia reſeruatio.d.extrauag.inficit etiam detentationẽ,vt probo ſuperius in alia.q.Sublata igitur detentatione,regula iſta locũ non habebit,niſi dicamus,prout in illa.q.de hæretico dixi,execrabili prohiberi detẽtionẽ iuris,prout in dubio preſumitur, non autẽ detentationẽ nudi facti,quæ quo ad iſtam regulã ſufficit:& quia regula de triennali execrabilẽ defendit,vt tenuit Rota, & ibi latiſsimè dixi,ergo idem dicendũ eſſet in iſta regula. aut eodem modo tenendũ eſſet in vtraque,ne titulus coloratus in regula de triennali deberet illũ iuuare:quia ſi execrabilis ꝓhibitus eſt poſsidere & detinere,ſine poſſeſsio ne præſcriptio nõ ꝓcedat,vt dicit regula iuris:nec titul⁹ quo ad poſſeſſionẽ aliquid facit,quãdo illa ꝓhibetur,preſertim,quia Gemi.in d.ca. licet.negat execrabilẽ habere poſſeſsionem,neque titulum coloratum.Pro reſolutione igitur iſtorum videnda ſunt,quæ in dicta regula ſcribam. *Execrabilis.*

QVAESTIO LVI.

QVAERO,an primus reſignans poſſeſſor annalis defendi poſsit iſta regula cõtra tertium reſignatariũ habentem cauſam à ſecundo reſignante? *An prim⁹ reſignans annalis, &c.*

SOLVTIO.Iſta quæſt.fuit propoſita per d.Iacobum Simonettam menſe Iulio M.D.XXXI.in cauſa Hiſpalen. beneficiorum,& tunc prima facie fuit dictum per Dominos animo melius deliberandi quòd nõ, quia talis reſignans

videtur

videtur habere improbam detentionẽ, adeo quòd ſpoliatus non reſtitueretur, ſed nihil ſuper hoc fuerat informatũ: ſed ea omnia per Dominos fuerũt ex tempore dicta. Nã certè contraria opi. videtur firmior, quia clarum eſt, ꝙ licet primus reſignans ex reſignatione, quam fecit, transferat titulũ & poſſeſſionem, vt dicit deciſ. in not. 23. tamen poteſt manere in detentione quam non transfert, vt ibi dicitur, quæ ſola ſufficit ad ſe tuendũ beneficio iſtius regulæ: quia, vt ſæpe dictum eſt, omnes intruſi, excepto hæretico, in quo reperitur reprobata detentio, iuuantur iſta regula, vt concluſerunt ſæpe domini, & maximè in caſu iſto, in quo detentio primi reſignantis eſt tanti momenti, quòd ſi in ea perſeueraſſet per trienniũ, præſumeretur retroceſsio, vt tenuerũt Domini propter æquitatẽ alleg. Lapi. 89. in caſu vero propoſito ſi primus reſignans nõ fuerat triennalis detẽtor, ſufficit ergo ſola aſinina occupatio, vt iuuet eum quo ad exceptionẽ regulę, ſicut iuuat excommunicatum, homicidã, & alios criminoſos & intruſos, imò expoliatorẽ non violentũ, vt dicã in alia. q. nec reperio quòd in iſto primo reſignante detẽtio fuerit improbata à iure, prout tunc de improuiſo dicebatur, quia hoc iure nõ cauetur, imò in hæretico qui eſt cæteris peccatorib. deterior, quẽ Domini noluerũt iuuari regula, nõ reperitur reprobata detentio, niſi per dictum Gemini. & Alexandri. tenentis hoc abſque aliqua authoritate iuris. ſed in hæretico poteſt deciſio tolerari, ex quo habet ſaltẽ aliquos doctores egregios ꝓ ſe, licet ſuper hoc fuerit multũ diſceptatum. Sed in caſu noſtro nullus vnquã hic dixit ꝙ ſit reprobata detentio. ſed pro opi. Dominorum vide quæ dicam in q. ſeq. Et interim tenenda eſt prima opin.

Intruſi omnes Detẽtatio reſignantis.

QVAESTIO LVII.

Annalis poſſeſſor renuntiãs alteri beneſi. &c.

QVAERO, nunquid annalis poſſeſſor renuntians alteri beneficium ſuum, qui poſt renuntiationem in eius poſſeſſione per annum pacificè remanſit, de iſta regula cõtra impetrantem dictum beneficium per obitum reſignatarij excipere poſsit?

SOLVTIO. Iſte caſus in indiuiduo In Rota propoſit[*] fuit per R.D. Syluestrum Darium 18. Decemb. M.D.XXXI. in cauſa Burgen. canonicatus de Veruieſca, & tunc inter loquendum in partẽ affirmatiuã inclinabant Domini: quia renuntians continuauit ſuam poſſeſsionem priorem quã habuerat ante reſignationẽ poſt renuntiationẽ, ita quòd

tempore

tempore impetrationis reperitur annalis. Preterea facit, quia licet iſtius renuntiantis poſſeſsio per renũtiationem amiſſa fuerit, vt ſuperius in proxima quæſtione dixi, eſt verum reſpectu poſſeſſionis ciuilis, quæ animo retinetur, ſecus verò reſpectu naturalis, quam per reſignationem non dimiſit, ſed illam detinẽdo cõtinuauit. vt dicit Cald. conſ. 4. de renunt, & deciſ. prima, de renunt, in no. & propterea illa detentio, ex quo eſt annalis, debet eſſe in conſideratione. Suadetur hoc, quia qui detinet, vtique poſſidere videtur, ſaltem largo modo, vt dicit Alexan. in l. 1. in prin. in 5. col. nu. 18. &. §. adipiſcimur, nu. 9. ff. de acquiren, poſſeſ. & videtur glo. in c, cauſam. de præſcrip. Et ideo detentori interdictum recuperãdæ detẽtionis conceditur. vt dicit prædicta deciſio, & tradunt Inno. & alij in c. literis. de reſt. ſpoliat. & Alexan. in d. l. 1. in princ. nu. 66. & Innoc. in c. ſuper hoc. de renunt. Et ſecundum dictas deciſiones ita Rota de anno M:D.XVI. coram d. Ioan. Staphileo in vna Segobin. Archidiaconatus, pro N. de Roias. Et iterum coram R.P.D. Petro Vortio in alia Calagurritana Abbatiæ de Logrogno, pro Franciſco de Sylua contra Aluarum de Gabredo. 3. Nouemb, 1531, iudicauit. Si igitur Rota reſtituit ad talem detẽtationem, vtiq. erit talis detẽtatio conſiderabilis quo ad iſtam regulam, quæ nullum titulum requirit. Et quòd in tali detentione habeat locum iſta regula tenuit nuper Rota 20. Maij, 1538. coram R, D. Ioanne Paulo Ptolomæo in vna Hiſpalen. capellaniæ ſanctæ Catharinæ. in qua domini in hanc partem inclinabant, videlicet, regulæ eſſe locum: verum quia poſtea conſtitit per teſtes Antonium del Corro, de cuius poſſeſsione annali dabatur, non percepiſſe fructus poſt renũtiationem quam fecerat, & per conſequens non detinuiſſe: & poſſeſsio eius ante renuntiationem non ſufficebat ad annum niſi iungeretur cum detentione facta poſt renuntiationem, ideq ex iſto capite non iuuit illum regula. *Detinens largo modo, Detentor.*

Et licet prædicta ita ſe habeãt, nihilominus cõtrarium de iure ſuſtineri poſſet, videlicet ꝙ prædictus detẽtor, qui renũtiauit beneficio ſuo, non poſsit ratiõe prædictæ anterioris poſſeſsionis annalis ſe tueri ex iſta regula, ſub prætextu quòd ante renũtiationem fuerat annalis poſſeſſor.

Pro quo eſt diligenter conſiderandum, quòd triplex eſt detentatio: quædam eſt iuris, quam tenent poſsidentes, & vſufructuarij: alia eſt facti, vt colonorum & ſeruorum, de *Detẽtatio triplex.*

OO quib.

quibus per Bart.& Alex.in l.1.ff.de acquir. poſ. tertia eſt meri facti,& beſtialis,quæ dicitur Aſinina,de qua loquuntur Docto.in l.3. de acquir.poſ. & eſt illa quæ tenetur ex nullo iure,ſed de facto, & propria authorirate, qualis eſt iſta de qua loquimur,retenta per illum qui renũtiauit iuri ſiue beneficio ſuo:quia.vt dictum fuit,per renũtiationem huiuſmodi renũtians perdit ius, & poſſeſsionem ciuilem & naturalem,vt latè probant deciſ.Rotæ in antiq.67.tit. de renunt.quæ incipit,nota quòd reſignans,&c.& Io.An. Inno.& Abb.in c. ſolicite.de reſtit.ſpol. & eſt text.in l.3. §.in amittenda,& in l.ſi quis vi.§.differentia.ff.de acquir. poſſeſ.& ibi not.expreſſe Alex. ſolo enim animo vtraque perditur.vt ibi dicitur . Ergo ſi adhuc ille qui renũtiauit, inſiſtit beneficio, dicitur de facto tenere : & ideo fructus non acquirit, ſed probata renũtiatione cõdemnabitur in eis à tempore reſignationis,vt tenet Rota deciſione 158. incip.licet reus,titulo de renũtia.in no . Et ratio eſſe poteſt,quia iſte talis, ex quo non habet titulum,neque poſſeſsionem,non habet colorem poſsidendi,& ideo ſit talis condẽnatio : ſecus verò vbi haberet poſsidendi colorem, quia tunc à tempore motæ litis fieret cõdemnatio,vt declarat Rota deciſ.vigeſimaquarta,titul.de reſt.ſpol.in no. Cum igitur iſta detentatio,quæ incepit à die reſignationis,tali detentori regulæ auxilium non præſtat. Nec dicatur quòd illa detentio fomentari videatur ex poſſeſsione præambula,quia hoc eſse non poteſt pluribus rationibus. Prima, quia renuntians ante renuntiationem non detinebat,ſed verè & iuſtè poſsidebat,& illa poſseſsio per renuntiationem fuit extincta,& mortua,& ſequens detentatio de facto de qua loquimur, poſt renuntiationem incepit.& ideo non poteſt dici poſseſsio conglutinata,nec cũ detentione cõtinuata,ſed magis de nouo acquiſita, ex eo, quia animus continuãdi operatur nouam acquiſitionem, ſecundum Bar.Angel.Imol.& Alex.in l.3.in prin.ff.de acquir.poſseſ.quæ cum non ſit annalis, nec habeat aliquod alimentum ex poſseſsione anteriori,ſed ſit multum diuerſa ab ea,cum aliud ſit poſseſsio.aliud detentio, vt dicitur in l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoq. ff.de verb.oblig. & l.quòd ſeruus.ff.de acquir.poſseſ.cum ſimilib.vt tradunt Moder. ex diuerſis non fiet cõiunctio. l.Papinianus.ff. de minor. cap.præſentia.de probation.

Expenſarum condemnatio

Eſt igitur concludẽdum,iſti detẽtatori regulam non iuuare

uare. Nec obſtat, quòd detentor habet remedium recuperandæ detentionis ſi ab ea eiiciatur, vt deciſ. 1. de renunt. in no. quia illud eſt verum in detentore iuris & facti, qui habet colorem poſſidendi, vt declarat Alex. & Mode. in d. l. 1. in. 16. col. num. 66. de acquir. poſſeſ. Secus vero eſt in detentore aſinino, & de facto, qui nullum colorem poſſidendi retinet, vt colligitur ex l. 1. §. deiicitur. ff. de de vi & vi arm. Nam talis etiam de ſtylo hodierno Rotæ nõ reſtituitur, quia reſtitutio nõ datur ſine colore, iuxta doctrinã Inno. in c. in literis. de reſt. ſpol. Nam ex quo hic deficit primum extremum, non poteſt agere ſpolio, iuxta not. in c. conſultationib. de offi. deleg. nec obſtat dictum Inno. in d. c. ſuper hoc. quia loquitur in prophanis, vt patet ex iurib. allegatis per eum, licet Abb. in d. c. ſolicitè aliter reſpondeat: diſtinguendo quòd aut ille qui renũtiat, ſtetit longo tempore poſt ceſsionem in beneficio, & tunc præſumitur iuſtè poſſediſſe: quia potuit ius de nouo acquirere. & ita procedit d. 1. deciſ. quod veriſimile eſt ad c. illud, cum materia, de præſumptio. quia aliàs ordinarius eum ſine titulo tanto tempore nõ toleraſſet, vt dicit Lap. alleg. 89. & Milis in ver. beneficium impetrãs: & Anch. conſi. 117. & tũc ſi talis detentor expoliaretur, eſſet reſtituendus, & eodem modo iuuaretur iſta regula, ad quã ſufficeret ſtetiſſe per annum, quo ad iuſtificãdam detentionem, licet Lapus requirat longius tempus, ſaltem triennium ſecũdum interpretationem Rotæ, cuius opin. etiam quo ad regulam de triẽnali canonizata eſt in curia. Sed vbi detẽtor nõ eſſet annalis, nec triẽnalis, ſed quadrimeſtris, vt in caſu noſtro, & ex quo nullum habet colorem iuſtæ detẽtionis, non debet iuuari beneficio iſtius regulæ, nec reſtitutionis, licet quo ad hoc de reſtitutione videatur magis dubium, propter alleg. Lapi 52. lætatus ſum. in fi. & dictum Abb. in d. c. in literis. & deciſio 1. de renunt. in no. quæ cõtrarium tenent. Tamen cõtraria opin. hodie practicatur, videlicet ꝙ in beneficialibus requiratur colorata poſſeſsio quo ad reſtitutionem petendam. Et ita hodie ſeruat Rota, & olim per deciſionem 7. in titul. de proba. in no. aliàs ſecundum numerum. 257. & Egid. deciſio. 49. cum ſequentibus &. 99. & hoc fuit introductum ne daretur vitioſus ingreſsus. ca. vnico. de eo qui mit. in poſſeſ. cau. rei ſerua. in. 6. & ne ex vitio ſuo quis commodum ſentiat, iuxta l. quod ſeruus. ff. quod vi aut clàm. & ideo reſtitutio adminiculum iuris de

Detentor habens remedium. &c.

Reſtitutio non datur ſine colore

Spolio agere.

Detentator annalis.

Ingreſſus vitioſus.

Reſtitutio adminiculum iuris deſiderat, ſiderat,vt tradit Bald.in l.vnica.C.ſi de mo.poſſ.in 2.col, & ideo dictum Innoc.& deciſio Rotæ ſuperius in contrarium allegata,iſto caſu non procedent,cum loquantur in prophanis,vel in detentore cũ aliquo alio titulo, præſertim,quia dicta deciſ.1.de renuntia.non ſe firmat,ſed incidenter illud tenet.Nec minus obſtat deciſio nouiſſima facta de annno M D.XVI.coram Staphileo,quia illa nõ loquitur in caſu noſtro,ſed cum ſpoliatur quis à tertio iniuſtè,& de facto:ideo ex colore longæ detentionis poteſt reſtitui.& ſic facit illa deciſio pro iſta parte.& pro iſta etiã reſoluitur conſiliũ Calderini non eſſe verum,cum per renuntiationem vtraque poſſeſſio amittatur vt ſuperius dictum eſt:& poſito quòd retineret naturalẽ,vt ipſe dicit, illa ſine colorato titulo non ſufficit,per ea quæ dicta ſunt & tradit Socin.in l.rem quæ nobis.ff.de acquiren.poſſeſſ. & ſunt caſus in d.capitu.ſolicitè.& capitu.accepta.de reſtitu.ſpol.qui indiſtinctè loquuntur,quo ad effectum reſtitutionis. *Poſſeſſio à iure damnata.* Nã poſſeſſio à iure damnata non iuuat poſſeſſorem,niſi fuerit tãti temporis,de quo non eſt memoria, vt dicit Bald.in l.ius eius. C.de probat.& in l.2. verſicu. quæro nuuquid.C.de ſentent.

Detentator largo modo. Nec obſtat,ꝙ detentator largo modo dicitur poſſeſſor: quia eſt verũ in detentore iuſto,vt in colono, vſufructuario,& ſimilibus.ſecus verò in iniuſto,temerario.& de facto,vt in iſto de quo loquimur,quia talis nõ dicitur poſſeſſor largo modo,nec ſtricto.Et præſuppoſito, ꝙ huiuſmodi detentio ſub poſſeſsione comprehẽderetur,nõ poſſet tamen iſto caſu iuuare detinentem,ex eo, quia licet ante renuntiationẽ poſsidens diceretur detinere,illa detẽtio iuncta cum poſſeſsione fuit iuſta:iſta verò quæ poſt renũtiationẽ tenetur,ſiue fuit poſſeſsio,ſiue detẽtio, eſt iniuſta,diuerſa à prima,& alterius ſpeciei, quo caſu non poteſt continuari,nec coniungi cũ poſseſsione,vel detẽtione anteriori,quæ iuſta fuit,iuxta gl.in l.2.§.ſi ſub conditione.ff.pro empto.& ideo non data cõiunctione præcedentis poſseſsionis,iſta ſola detentio non eſt ſufficiẽs ad iſtã regulam.Et pro iſta parte faciunt quæ dicta fuerũt in præceden.q.& quæ dicentur infrà.q.58.incip.quid ſi quis poſsidet,&c.Tamẽ licet iſta quæ dicta ſunt de rigore iuris ſuſtineri poſsunt,nihilominꝰ quo ad iſtã regulã.nõ militãt,in qua ex longæua interpretatione Rotæ ſufficit ſola detẽtio,etiam aſinina & iniuſta.Ratio eſt,quia lex impetrantes

ꝑetrantes certo modo beneficia viuentium multũ abhor ret:vt in c.2.de cõceſ.præb.& dixi latius in regula,de im petr.benef.viuentium.& regula iſta nõ tam iniuſtam poſ ſeſſionẽ,quàm improbum impetrantis animũ improbat: & ideo dictis impetrantibus imponit formam hîc contẽ tam obſeruandam, qua obſeruata,ſi bonum ius proſequẽ tur,iniuſtus detentor cõdemnabitur,aliàs in dubio papa poſſeſſori fauere intendit,& ita ſæpe rota tales ad excep tionem regulæ admittit, vt refert D.Guliel.hîc,& quòd iſta regula locum etiam habeat quãdo quis ſubrogatur in ius alterius tertij,quàm poſſeſſoris,tenuit tota Rota in vna Hiſpalen.cantorię coram R.D.Raynaldo, die 7.Februarij M.D.XXXIX.& dicetur infrà alia.q.Nec obſt.ꝙ nu dus detẽtator expoliatus non reſtituitur,quia eſt verum, quando ſe ſine aliquo titulo intrudit,ſecus verò vbi titu lũ habet ab eo qui dare potuit,etiam ſi fuerit reuocatus: q̃a tali caſu detẽtio eſt reſtituibilis,& ita procedit deciſ. 1.de renũciat.in no.& poſſunt prædicta omnia cõcordari. *Detentio aſinina & iniuſta.*

QVAESTIO LVIII.

QVAERO nũquid iſta regula deffendat illegitimũ poſſeſſorem annalem de cuius clericatu, ordinatio ne vel diſpenſatione non conſtat? *Illegitimus poſſeſſor.*

SOLVTIO.Iſta q.in Rota coram.R.P.D.Marcello de menſe Martio.M D.XXXIII.in vna Placentina decanatus diſcuſſa fuit inter Ioan. Vergazactorem, & Lazarum Alphonſum reum poſſeſſorem,& opponentem de iſta re gula.pro parte negatiua,videlicet quòd illegitimus nõ defendatur regula. Adducebatur primo, quia regula de poſſeſſore loquens debet intelligi de habili,vulg.l.vt gra datim ff.de mu.& hono.ſed illegitimus non eſt huiuſmo di.igitur,&c.Secundo pro iſta parte facit,quòd diſpoſitio generaliter loquens de clericis,non habet locum in illegitimo.hoc probatur:quia canones volunt,quòd quilibet poſſit clericatum ſuũ ſola reputatione probare,vt deciſ. 4.& 14.in titu.de probat.in antiquis.Et tamẽ illæ deciſiones nõ procedunt in illegitimo,vt tenet Rota:& eſt ratio, quia in illegitimo eſt præſumptio cõtra eũ,iuxta ea quæ not.Rota deciſ.13.de proba.in antiq.Et ſecunda eo. tit.in antiquiorib.Et ſic apparet,ꝙ dipoſitio generalis de clericis nõ habet locũ in illegitimis.ergo idẽ dicendũ videtur in iſta regula,ex quo eſt odioſa & pœnalis.ꝑ quib. facit gl.in cle.1.in verbo,liberi,de baptiſ.quæ vult illegi *Præſumptio cõtra illegitimũ.*

 timo

timo nõ includi in diſpoſitione legali,quãtũ ad cõmodũ.

Illegitim⁹ expoliat⁹ nõ reſtitui tur. Præterea,quia illegitimus expoliatus non reſtituitur, vt tradit Abb.in capitu.conſtitutus,de fil. preſbyt.hoc au tem non procedit,niſi quia in eo comprobatur poſseſsio & detentio,ſicut de hæretico,dicit cardin.Alexand.in c. quo iure in 3.colum.8.diſtin.igitur,&c.Iſta ſunt,quæ pro iſta opi.facere videntur.

Quibus non obſtã.contrarium videtur verius. In primis nõ eſt verum iſtam regulam reſtringi ſe ad habiles, vt in propriis terminis,& in eodẽ caſu Rota iudicauit in regula de triẽnali,vt ibi latius dicam,& hoc manifeſtius in diſcurſu pluriũ.qq.iſtius regulæ apparebit.Nec obſtat quem in dubio laicum reputari,vt tradit Decius in conſi. 125.colum.1.&.Ripa,in cap 2.in 2.col.de iud. quia hoc eſt verum in dubio,ſed hic videmur eſſe in claro:quia iſte Lazarus per plures annos celebrauit in eccleſia præſenti bus & patientibus ſuperioribus:qui ſi talis non eſset,non eum permiſiſsent,vt not.in ca.ordinarij. de offic.ord.lib. 6.& tradit Pet.de Ancha.conſil.117.& Lap.alleg.89.Mo dern.in c.illud de præſump.facit deciſ.Rotæ.84.incip.no ta,quòd vbi contra aliquem,&c.in antiquis.& deciſ 404. & Bellam.deciſio.645.igitur talis præſumitur clericus.

Præſumptio quando amitti ſoleat. & Doctores loquuntur, quãdo nullæ præſumptiones militant in contrarium:ſicut hic tali caſu recedimus à præ ſumptione iuris.Prout in ſimili caſu voluerunt domini in prę̄terita audientia huius menſis Iunij M.D XXXVIII. in vna cauſa Placentina legati coram me,videlicet quòd prę̄ſumptio.§.defuncto.l.miles.ff.de adult.quòd quis præ ſumatur filius mariti in dubio,quando vxor eodem tem pore moratur cum marito,& amaſio tollitur, quando in contrarium ſunt plures præſumptiones,vt ibi,de quo tamen latius in meis notulis ſcripſi.

Nec obſtat baſtardum ſpoliatũ nõ reſtitui,quia hoc eſt falſum.Nam Abb.in d.cap.conſtitutus. non dicit hoc, & caſus poſitus ibi per Abb.ſecundum regulã procedit,qui

Spoliatus legitimus. non adaptatur caſui noſtro,quia ibi agebatur de beneficio poſseſso per illegitimum,quod pater eius immediatè poſsederat,& iſte defectus tituli erat notorius,vt ibi dicitur,quo caſu regulariter procedit,quòd ſpoliatus etiam ſi ſit legitimus debeat repelli,exceptione notoria de nõ titulo,vt tradit latè Corſet.in tracta. de reſtitu.ſpol.in 1. col.poſt Abb.in c.cum eccleſia.de cauſ.poſseſ.

QVAESTIO

QVAESTIO LIX.

QVAERO, quid ſi quis tempore vnius papę per ſex menſes,& illo mortuo tẽpore ſucceſſoris per alios ſex mẽſes pacificè beneficium poſſideat, an poterit iuuari regula iſta contra impetrantem? *Pacificè beneficiũ poſſidere.*

SOLVTIO. Videtur concludendum quòd non, quia tẽpore primi Pontificis non poſſederat, niſi per ex mẽſes, & ſic non poterat vti regula:quia mortuo illo primo Põtifice,expirauit regula. Succeſsit alius Pontifex,& tẽpore iſtius Pontificis militabat regula pro ſuo tẽpore, ſed illa non poteſt trahi retro,quia ſicut lex in dubio reſpicit futura,non autẽ præterita,niſi de præteritis caueatur,vt in ca.2.& fin.de conſtitu. Præſertim,quia regula tempore eius conditoris tantum viuit & non trahitur retro. Et verum eſt dicere tempore iſtius ſecundi Pontificis,niſi per ſex menſes poſſediſſe,& regula non afficit,nec ligat impetrantem niſi tempore quo viuit regula,& quo ad hoc vt illa locum habeat,requiritur quòd poſſeſsio annalis impetrationem non præcedat,quæ in q.propoſita nõ cõcurrunt.igitur hoc caſu regula locum non habebit. Nam & ita in facti cõtingentia Ioan Baptiſta.de ſancto Seuerino,vulgo Cacialupus, quibuſdam reſpondit. *Regula reſpiciens futura, non autẽ præterita.*

Tamen ſaluo meliori iudicio,ego putarem contrariã opinionem eſſe veriorem,videlicet regulam obſtare impetranti non ſeruanti requiſita in ea.ratio eſt,quia tempore ſecundi Pontificis iſte poſſeſſor reperitur annalis, & regula iſtius Pontificis capit ipſum annalem: ergo illum defendere debet,quia regula non requirit aliud,niſi quod tempore impetrationis poſſeſſor per annum immediatè præcedentem poſsideat. vt hic, & illa conſideratio Cacialupi eſt quædã fallacia æquiuocationis, vt de ſe patet. Videnda ſunt tamẽ quæ ad iſtam.q.latiſſimè ſcribam in regula de publican.reſig.quæſtio.6.

QVAESTIO LX.

QVAERO,nunquid iſta regula procedat in eo qui reſignauit,& reſeruauit ſibi omnes fructus, in quorum percipiendi poſſeſsione exiſtit? *Reſeruare ſibi fruct⁹*

SOLVTIO. Iſta.q.modo de mẽſe Martio M.D.XXXIII. fuit propoſita per.R.P.D.Marcellum in vna Placentina Decanatus,in qua cõcluſum fuit per Dominos, quòd ſi reſignãs fructus cũ denominatione, ac ſtallum in choro, & vocem in capitulo ſibi reſeruauerat,tali caſu regula iu

uaretur, quia talis æquiparatur titulari. Aut verò reſignãs non niſi ſolum fructus reſeruauerat, & quia habentur loco penſionis, & regula iſta loquitur de titulo, quod impetratur: ideo non habet locum iſte text. Et iſtam quæſt. etiam latius attingam in regula de public. reſig.

QVAESTO LXI.

Annalis poſſeſsio.

QVAERO, an liceat mihi impetrãti allegare annalẽ poſſeſsionem mei aduerſarij ad excludendum ius tertij de quo excipit contra me dictus aduerſarius meus poſſeſſor annalis, attento quòd prius impugnauerã eius poſſeſsionem annalem ſub prætextu ſimoniæ?

SOLVTIO. Quia. q. iſta varios habet ſinus, ac propterea ancipitem materiam cõtinet, propterea eam ad vtrãque partem diſputabo, vt ſi poſtea caſus contingat, habeat quiſque argumenta quibus partem ſuam tueatur, quouſque Rota vltimum calculum ſua ſententia ponat. In primis igitur dicẽdum videtur impetrantem hoc caſu minime ſe regula iſta tueri poſſe, ex eo, quia iſta regula in fauorem poſſeſſoris, & non impetrantis ædita fuit: ergo poſſeſſori annali competit execeptio eius, non impetranti non poſſeſſori: aliàs ſequeretur, quòd odium impetrantis hic conſideratum in eius fauorem conuerteretur, contra l. quòd fauore. C. de legi.

Sed ad hoc poteſt reſponderi, regulã eſſe realem, & ſic quilibet etiã nõ poſſeſſor de ea excipere poteſt, nec ſatis conſtat regulam in odium cuiuſlibet impetrantis æditam fuiſſe: ſed calũnioſi & improbi dũtaxat, vt in tex. apparet.

Secundo, quòd impetrans regula ſe tueri nõ poſsit, facit: quia in caſu propoſito impetrans prius cõtra poſſeſſorem, tanquam intruſum & ſimoniacum, & propterea tanquam contra nulliter poſsidentem ratione ſimonię commiſſæ litem mouerat, & ſic eius poſſeſsionem impugnauerat: & ideo ex illa poſſeſsione contra eundem poſſeſſorẽ, & contra ius tertij ab eodem poſſeſſore contra ipſum impetrantem productum iuuare ſe non poterit, vt in ca. ex eo de regu. iur. lib. 6. & tradit in notabili caſu Abb. in ca. d uerſis. col. penul. num. 4. verſi. ſed tunc remanet, de cler. coniug. Nam in iudicio in præiudicium tertij variare nõ licet, vt dicit regula iuris in c. mutare. de reg. iur. lib. 6. & in l. nemo mutare. ff. eo. titu. & declarat. Bart. in l. Papinianus. §. ſed nec impuberi. ff. de inoffic. teſtam. & pręſertim hoc in perſonis eccleſiaſticis deteſtatur, vt in clem. j. de

Variare in iudicio in præiudicium alterius non licet.

renuntia

renuntia.cũ ſimilibus. Et ſic licet quilibet de poſſeſsione annali alterius cõtra impetrationem tertij excipere poſſit, cum regula ſit realis, non tamen ille qui poſſeſsionem illam reprobauit & impugnauit. Nam viam quã eligit, & approbauit, illa ſibi patere debet, arg. l. ſi mulier. ad Velleianum. Sed ad hoc etiam reſpõderi poteſt neminẽ prohiberi variis exceptionib. vti. ca. nemo. de reg. iur. lib. 6. & ꝙ quis impugnat vna via, poteſt ex alia approbare, vt not. Abb. & Moderni in c. cum venerabilis. de except. & in capitulo, cum inter, de renuntiat.

Exceptionib. variis quis vti nõ prohibetur.

Impugnatum vna vi, poteſt &c.

Quarto pro dicta opi. facit, quia impetrans, nec quiuis alius nõ poſſeſsor, nõ poteſt de iure tertij excipere ad infringendem gratiam tertij, iuxta not. per Barto. in l. 2. ff. de excep. rei iud. & hoc ſequitur. Rota. Sed ad hoc etiã reſpondetur, quòd impetrans excipiẽdo de regula non dat de iure tertij: quia regula eſt ius publicũ vnicuique competens. Ex prædictis igitur apparet quæſtionẽ iſtam eſſe dubitabilem, & ita eam ſub dubio relinquo, quia eadem q. pendet modo in Rota ſuper regula de triennali, & ideo illius deciſionem ibi ſcribam.

Impetrãs non poteſt de iure, &c.

QVAESTIO LXII.

QVAERO, nunquid exceptio iſtius regulæ competẽs cedenti beneficium, competat ceſsionario?

Exceptiò cõpetens.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non, prout in quadam cauſa Iſclana coram D. Iacob. Simonetta tentum fuit tempore Leonis, vt ipſe idem adnotauit, & meminit D. Guliel. Algaren. in memorialibus deciſionum Rotæ, ſub titu. de reg. Canc. deciſ. 16. vbi cõcludit, impetrantem nõ teneri cauſam proſequi infra annũ hic deſignatum cum ceſſionario, quãdo poſſeſsor infra illum annum renuntiat. Quod iſta ratione probat, quoniã ſicut contra mortuum poſseſsorem annalẽ nõ teneretur impetrans cauſam infra annum terminare, etiam ſi alius in locũ defuncti ſubrogaretur: Ita neque quando poſſeſſor annalis renuntiat, quia reunntiatio eſt mors ciuilis, vt in cap. ſuſceptum. de reſcript. lib. 6. & habet eundem effectum, quàm naturalis: & ideo vtrobiq; millitare debet eadem ratio, iuxta tradita in l. Gallus. §. & quid ſi tãtum. ff. de liber. & poſthu. & iſtam opin. pluribus aliis rationib. cõprobat, quas ibi ſub num. 7. eiuſdem deciſ. vſque ad fi. proſequitur, quæ ibi videri poſsunt. Hinc videmus ꝙ tex. in clem. ſi. de procur. qui loquitur in morte naturali, locũ habere

Mors naturalis.

habere,etiam in morte ciuili,videlicet renuntiatione,ſecundum Rotam deciſio.388.fuit dubitatū.in no ſequitur Rom.in conſi.374.pręſens,&c. Et licet contrariū tenuerit Guido in deciſionib. Parlamenti,quæſtio.547.cū quo concor.Sthephanus Beltrandi in conſi.250.in 2. volum. Tamen prędicta deciſ.Rotę eſt verior, ſecundum quā nouiſſimè iudicauit Rota in vna Oxonen.Archidiaconatus coram me.13 Decemb.M.D.XXXVIII.prò Rodorico Lopez cōtra Alphonſum Entiques,& in plurib⁹ aliis cauſis quas breuitatis cauſa nō refero.Et ad prædicta facit quod dicit Fely.in c.licet col.2.de offic.deleg. & tex. cum glo. in clem.2.verſic.mori.vt lit.penden.

Suadetur hoc,quia quantum ad commodum,ſeu ius beneficij, nihil plus cōmodi remanet cedenti,quam morienti:Ergo qua ratione impetrans nō tenetur proſequi cauſam contra mortuū vel ſubrogatum,nec illi cōtra impetrantem de regula excipere poſſent,pariter,ac eadem ratione,neque ipſe ceſsionario de regula excipere poterit, neque impetrans ad illam ſeruandam teneri debet.

Præterea, quia regula videtur habere reſpectum ad poſſeſsorem annalem,non ad beneficium, vt videlicet impetrans contra eum teneatur cauſam proſequi infra annū, quod apparet ex genere pœnæ in fautorem poſſeſſoris inductæ.Ceſſante igitur poſſeſsione morte,vel renuntiatione,ceſſat diſpoſitio &fauor regulæ l.adigere.ff.de iurepat. cum concord.vt in vulg.cap.cum ceſſante.

Poſtremo,quia ſecundū ſtylum Cācellariæ iſta regula eſt perſonalis, ergo extinguitur cum perſona:& ita olim Paulus de Caſtello,& N.de Herrera,& N.de Parma abbreuiatores illorum temporum excellētes in quibuſdam ſuis formulariis adnotarunt,fol.78. Et pro iſta opin.facit quia quando exceptio oritur propter actionem intentatam,ſi actio excluditur anno, ita & exceptio:quia tali caſu non habet locum illud,quod dicitur in l.licet.C.de except. videlicet quòd annalia ad agendū ſunt perpetua ad exipiendum , vt declarat notabiliter Abb. & ibi omnes Moder.in c.ſi autem. de reſcript. & Socin.in l. qui agnitis.col.fi.ff.de except.

Prædictis tamen non obſtantibus contraria opin.de facili defendi poteſt,quam in primis ſequuti fuerunt plures excell.viri temporib.Sixti & Alexan.vt Ioannes Aloſius Tuſcanus tunc aduocatus cōſiſtorialis,& poſtea auditor

Cameræ

Camerę in primo libro conſiliorum ſuorum, fol. 43.vbi plura dicit,quæ ibi videri poſſunt.Et iſta etiam opin.quibuſdã dominis ſeniorib.Rotæ placuit, iſta ratione moti: quia verba iſtius regulæ in rem prolata vidẽtur,& ſic magis beneficium,quàm perſonam concernunt:ergo apparet ex hoc,quia exceptio regulæ erit realis,& quilibet de ea excipere poterit.

Præterea quia,vt ſæpe dictum eſt, iſta regula odium impetrantis reſpicit,& iſtud odium ita militat poſt ceſsionẽ ſicut poſt mortem poſſeſſoris,dummodo detur certus cõtradictor,quo deficiente ſecundum ſtylum citari debent intereſſe putãtes,iuxta.c.fi. de electio.lib.6.cum ibi not. & tradit Bal.in auth.ſi omnes.C.ſi mi.ab.hæ.ſe ab.Nam hoc iure vtimur,quòd mortuo altero ex collitigantibus: proceſſus contra intereſſe putantes per contradictas decernitur,quibus citatis,tũc valide pronũtiatur, vt tradit Egid.deciſio.156.Nam per ceſsionem,vel mortem lis nõ extinguitur in Rota,vt dicit deciſio.10.vt lite pẽdẽte- in nouis.Et ſic actor impetrãs poteſt ſine aliquo impedimẽto eam proſequi,iuxta.clementinam primam.vt lite pendente.tenetur igitur & cogitur prædictus impetrans in omnem euentum ſententiam infra annũ præfixum à regula obtinere:quia cũ regula iſta ſit realis, quilibet etiam centeſimus poſſeſſor excipere contra impetrantem,& illũ ſub prætextu non ſeruatæ regulæ excludere poterit,& abſolutoriam ab impetratione ipſius petere,iuxt.deciſio. j.de re iud.in nouis.& tradita in l.qui accuſare.C.de edendo.& c.fin.de iureiur.ſic ergo prouiſus per obitum vel ceſſionem poterit opponere,ſicut poterat eorum anteceſſor, quanuis iſte ſucceſſor poſſeſsionem non habeat, ſed tertius, quia ſatis illi erit prædeceſſorem ſuum per annum præcedentem pacificè poſſediſse,quo ad hoc,vt reus conuentus in eodem iure & lite fortè ſuccedens ab impetrante conuentus,exciper e de nõ iure agẽtis poſsit,vt actori ſaltem perpetuum ſilentium imponatur,iuxta prædictam deciſ.j.de re iud.in nouis & tradita p Alex.in cõſi.100. in fi.& Philip.Frãc.in c.j.de eo qui mit.in poſ.cau.rei ſer. lib.6.Rurſus accedit,quia verba illa, improbi exquirentium lites reprimantur,&c.poſita in prooemio iſtius regulæ,denotant cauſam finalem,vt ſuperius in j. quæſtio.dictum fuit: quæ quidem cauſa finalis,& improbitatis præſumptio,quæ contra impetrantem militat, non tollitur per

Intereſſe putãtes citari debẽt lis per ceſſionem vel mortẽ non extinguitur.

per ceſsionem, vel mortem poſſeſſoris. Ergo non eſt per illam ſatisfactum regulæ, niſi impetrans effectualiter infra annum cauſam vſque ad ſententiam proſequatur, per quam præſumptio regulæ contra ipſum militans diſcutiatur, quæ quidem ſententia haberi non poteſt ſine cõtradictore vero, vel ficto, vt dictum fuit: vbi autem verus cõtradictor datur, vt poteſt eſſe ceſsionarius, de quo loquimur, nõ video quare ille de regula excipere nõ poſsit, quia tertius ſe opponens conſequitur idem quod prædeceſſor, cũ per ceſſionem ſubrogatus ad litem & locũ ſedentis videatur, & ſubrogatus ſapit naturam illius, in cuius locum ſubrogatur, argu. eorũ quæ dicit Abb. in cap. ne pro defectu. in pen. notab. de elect. & quod dicit Iaſ. in l. poſsideri. co. 1. num. 11. de acquir. poſ. cũ cõcord. vt ſcripſi in §. fuerat. in 4. colum. inſti. de actio. Hinc dicimus, ꝙ exceptio quæ repellit accuſatorem, repellit etiam iudicem inquirentẽ, qui in eius locũ ſubrogatur, vt tradũt Moder. Mediolanẽ. in c. 1. in 2. lectur, de iudic. Accedit ad hoc, quia huiuſmodi exceptio regulæ non ſolũ cõtinet intereſſe ceſſionarij ſed etiã cedentis beneficiũ propter penſionem, vel regreſſum, quã ſibi fortaſſe cedẽdo retinuit: vel quia cedẽtis intereſt, ꝙ ceſsionarius habeat beneficiũ fortè ꝓpter ſeruitia ſibi impenſa. iuxta. c. relatum. de teſta. vel quia anticipauit ſibi ſolutiones penſionũ pro ſubuentione cõſanguineorũ pauperũ, vel in expeditionibus bullarũ, vel alia neceſſaria impenſa præcedente expoſuit, aut etiã quia ſperat illũ propter hoc magis ſibi ad antidora obligare, vel quia alteri tertio cõcedi fecit acceſſum, aut etiã fortè, q̃a ceſsio ex cauſa ꝑmutatiõis facta fuit, quę omnia nõ ſuſtinerẽtur, ſi ꝑ renũtiationẽ poſſeſsoris regulæ exceptio extingueretur, & nõ trãſiret ad ceſsionariũ: & quia pẽſionis vel regreſs⁹ reſeruatio nõ ſubſiſterẽt, niſi valida fuiſſet ceſſio. Intereſt igitur poſſeſsoris cedẽtis, ac etiam ceſsionarij qui agit de damno euitando ſi fortè beneficiũ ex cauſa ꝑmutationis habuit, vel ſi ex ſimplici ceſsione, q̃ tractat de lucro iam acquiſito perdendo. quod in effectu damnũ reputatur. iuxta. l. liberto octuaginta. ff. de bon. liber. vti beneficio, & exceptione regulæ, qua ſi vti nõ poſſet, de facili beneficiũ amittere ſeu ꝑdere poſset, quod ſępe magnis laboribus & impẽſis acquiſiuit: quæ quidẽ conſiderationes, quando corã papa renũtiatio fit, licitæ ſunt, vt tradit Fel. in cap. ad audientiam. ver. 3. concluſio, de reſcrip. & tenet clarè

Exceptio repellens accuſatorem.

Cõſiderationes.

Nihil plus commodi

clarè Angelus in ſumma in ver. ſimonia el 3. in ver. fin. Et per hoc reſpõdetur ad motiuum cõtrariæ partis, dũ dicebatur, quòd nihil plus commodi manet cedenti, quã moriẽti: qa eſt falſum per ſuprà dicta, imò iſta ratio retorquetur, quia per mortẽ poſſeſſoris nõ expirat beneficiũ regulæ, quod eſt reale, & trãſit ad quoſcũq; vt diximꝰ in q. proxima. Ergo eodem modo neque per renũtiationẽ poſſeſſoris ceſſabit, cũ regula ſit inducta in odiũ impetrãtis.

manere cedẽti, quã morienti.

Nec etiã obſtat, quod regula iſta videtur habere reſpectum ad poſſeſſorem, quo ad hoc, vt contra illum habere ſententiam teneatur: quia non eſt verum, cum iſta regula non obliget impetrantem ſententiam contra poſſeſſorẽ obtinere, ſed iſte textus tantum dicit, quòd impetrans cauſam vſque ad ſentẽtiam diffinitiuam proſequi teneatur, & ſic reſpicit ſolũ beneficiũ, quod fuit poſſeſſum per annum, vt patet ibi, Quicunque beneficium per annum poſſeſſum impetrauerit, &c. Et ſic regula imperſonaliter loquitur: vnde licet reus deficiat morte, vel renũtiatione iuxta. l. properandum. §. ſin autem reus. C, de iudic, certe defectus rei nõ debet actorem non proſequentem excuſare. Præſertim cum regula vtilitatẽ publicam cõcernat, & ſecũdario cõmodũ priuatũ, ideſt ipſius poſſeſſoris, videlicet ratione pœnæ ſibi acquirẽdæ. Nã ſi poſſeſſor mortuus naturaliter nõ fuiſſet, beneficio renũtiaret: nihilominus impetrans ad pœnam contentã in regula illi teneretur, hoc eſt ad damna, intereſſe, & impẽſas, quæ poſeſſionẽ ſuam contigiſſent. argum. glo. in cap. præſenti. de offic, ord. lib. 6. & in ca. cæterũ, de donatio. Et ad effectũ perſona poſſeſſoris bene hic conſideratur. Concludo igitur, quòd mortuo poſſeſſore, impetrans alias partes regulæ, quæ rẽ ipſam poſſeſſam cõcernunt, id eſt ipſum beneficium, ſeruare tenetur, hoc eſt cauſam cõtra ſuperſtitem vſque ad ſententiã proſequi: quæ ſi impetrans nõ ſeruauerit, punietur. Defectus igitur rei non proſequentis litem, actorem non excuſat vt in l. properandũ. §. ſin autem C. de iudic, vt patet de pœna. 40. florenorum cameræ apoſtolicæ applicandorum, & de aliis hic contẽtis, videlicet de nullitate gratiæ. &c. quæ pœnæ cũ ſint publicæ, à quolibet peti poterũt iuxta. l. 1. & 2. ff. de popul. actione. Nã dictæ pœnæ, quæ cõmodum publicun reſpiciunt, per mortem poſſeſſoris non ceſſant! quę ne de cętero quis beneficia viuẽtiũ poſſeſſor certo modo impetret, inductę videntur quę, quidem impetrantis

Defectus rei.

trantis improbitas,vel iuſta impetratio ꝑ ſentētiā diſcutietur,& ideo neceſſaria videtur:& hoc innuunt illa verba hic poſita,videlicet,ſpecificam & determinatam cauſam.ex qua clarè conſtare poterit,&c.aliâs ſi non cogeretur proſequi cauſam,de facili poſſet diſpoſitio iſtius regulæ deludi, & impetrans commodum ex improbitate ſua conſequi ſubrogando ſe per mortem poſſeſsoris collitigantis,vel eum ſpoliari procurando,quod dicendū nō eſt.

Vltimo ꝓ iſta parte facit,quia in iſta regula inducitur geminata forma,quæ impetranti implenda proponitur, cui minimè ſatiſfactū videtur, ex eo,quia poſſeſsor cedat vel dicedat.l.2.& l.multū.& l.in cuius.& l.quibus.§. Termilius.ff.de cond.& dem.Præſertim,quia hæc obſeruare commodum publicum reſpiciat:ideo factum priuati cedentis cauſæ publicę(quę debet magis attēdi)officere nō debet,vt not.in l.1.ff.ad Tertul. iuxta tradita ꝑ Bart in l. Agraria.de termi.amot.& l.3.de ſepul.viol.& l.iubemꝰ.§. his iudicibus C.de ſacroſanctis eccle.& l. mulctarum. C. de modo mulct.aliâs ſequeretur,ꝙ poſſeſsor poſſet huic regulæ renuntiare.quod eſt falſum propter formam introductam:iuxta gl.in c.1.& in c.diſpendia.& in c.ſtatutum. de reſcript.lib.6.&.eſt etiā gl.in ver.clauſula.in c.dilecto. de præbēd.Non obſtant ea,quæ ibi dicebantur, ex dictis Abb.in d.c.ſi autē.cōcludendum eſt igitur per ceſsionem regulæ,exceptionē,quæ cedenti cōpetebat,non extingui: & in iſta opinione multi antiqui doctores fuerunt in quadam cauſa Burgen.Abb.de Villarbura,&in alia Leodien. parochialis,licet Moderni variauerint vt ſuperius dixi.

Factū priuati cedētis non officit cauſæ publicæ.

Et iſta omnia procedere videntur,etiā in caſu cōtrario, videlicet quando impetrans ante lapſum ſex menſium,infra quos poſſeſsorem ad iudicium euocare debebat,cedat quia tali caſu ceſsionarius tenetur ſeruare regulā, ex quo ius primi impetrantis tranſit cū lepra ſua. Tamē,vt dixi, in vtroque caſu cōtrarium tenuit Rota,vt Refert.d.Guli. in d.deciſ.Sed vt iſtæ opi.concordentur,eſt cōſiderandū quòd aut poſſeſsor annalis infra annum datū impetranti ad proſequendū cauſam vſque ad ſententiā cedat:& iſto caſu,quia adhuc impetrās detectus nō fuit,improbus tali caſu liberatur à tali proſecutione faciēda cōtra ceſsionarium,& procedat deciſio Rotæ.& eodem modo dicendū erit in ceſsionario ipſius impetrātis, qa ſi impetrās infra ſex menſes ſibi ad citandum poſſeſsorem annalem cōceſ

ſos

ſos cedat, ceſsionarius non tenetur regulā obſeruare, quia tunc non poteſt aliquid impetranti imputari, cum infra tempora excipiendi adhuc fuerit. argu. cap. commiſſa. de electione. lib. 6. Secus verò quando iam impetrans incidit in regulam. Nam tali caſu ne ex ſua malitia reportet cōmodum, & via fraudibus prçcludatur, erit dicendum exceptionem regulæ hoc caſu ceſsionario poſſeſsoris competere contra impetrantem, vel ceſſionariū eius, qui quidem ceſſionarius hoc caſu ſubiicietur regulæ per prçdicta motiua contraria, & ita opin. concordari poterunt. Reliqua quæ circa iſtam q. deſiderari poterunt, ex his quæ in ſimili. q. in regula de triennali dicam, mutuari poſſunt.

QVAESTIO LXIII.

QVAERO an exceptio regulæ de annali competēs prædeceſſori meo mortuo contra impetrantem trāſeat ad me ſucceſsorem in dicto beneficio? *Exceptio competēs prædeceſſori.*

SOLVTIO. Rota ſemper tenuit, quòd huiuſmodi exceptio ad ſuceſsorem poſſidentis tranſeat vnde ſi aliquis impetrauerit beneficium à me per annum pacificè poſſeſſum, & poſt meum obitum beneficium alteri conſertur, tenetur impetrans cauſam contra iſtum ſuceeſsorem infra annum terminare & ea omnia quæ in iſta regula ſeruare cōtinentur: quòd ſi non ſeruauerit, ſucceſsor beneficio exceptionis regulæ aduerſus impetrantem vti poſſit.

Aduertendū tamē eſt, quòd circa hoc Cancellaria olim tenuit cōtrarium, cum qua aliqui antiqui Doctores tenuerunt: & cū hac opin. videtur tranſire Rota, vt refert d. Guliel. in hoc titu deciſ. 16. Pro quib. hoc fundamētum ſatis concludens adduci poteſt, quia ex quo in beneficialib. nō datur ſucceſsio, ille cui per mortem meam prouidetur, dici non poteſt beneficiū ex titulo prædeceſsoris cōſequi, cum titulus per obitū extinctus fuit. Sed venit ex nouo titulo à papa nunc creato, vt dicit glo. in verſ. vacantium, in extrauag. ſuſcepti. ne ſede vacan. tenet Io. And. in cap. ex parte de arbi. & in cap. 2. vt lit. penden. lib. 6. & alibi ſæpè, vt tradit Milis in repertorio ſuo in verb. ſuceſſor. iſte igitur ſucceſsor ratiōe iuris ſui, nec poſſeſsionis ſuæ, quæ annalis nō eſt, non poterit impetrantē repellere, nec etiam virtute dictç poſseſſionis annalis prædeceſsoris ſui impetrātem repellere: quia illa morte extincta fuit, & eſt alia ab iſta, & poſseſsio non tranſit, niſi ad eam ſubrogetur. vt dicit Rota deciſ. 67. in no. Cū alia ſit poſseſsio vnius, alia

alterius

Poſſeſſio non tranſiens. alterius;& duo eadē poſſeſſione vti nō poſſunt,vt tradūt omnes in l.j.& l.3.§.genera.ff.de acqu.poſ.patet igitur,q̄ iſte ſucceſſor nullo iure regula de annali adiuuari poterit

Poſſeſſione eadem duo vti nō poſſunt. Tamen iſtis non obſtāt,Rotę opin,præualuit .quæ ſemper tenuit ſucceſſorē iuuari exceptione regulæ de annali orta ex poſſeſſione annali prædeceſſoris.Et hoc ideo, quia regula iſta eſt realis,concernens beneficium ipſum, & non perſonam,vt patet in illis verbis ibi,quicūque beneficium eccleſiaſticum, tunc per annum immediatè pacificum poſſeſſum impetrauerit,&c, Ad illum igitur, ad quem beneficium tranſit, cū qualitate & exceptione ſua transfertur,iuxta ea quæ Pet.de Anch.dicit in conſ.404. co.fin.quia tali caſu ſucceſſor & anteceſſor eadem perſona reputantur,vt in cap.dilecti.de foro competen. cum cōcord.vt ſcribit Pauin.in tract.de offic.& pote.cap. ſede vacan.in 5.& 9.q.1.partis.Exceptio igitur quæ competebat prędeceſſori,tranſit in ſucceſſorem.l.exceptio. de excep.rei iud.cum concord.vt per Anto.de But.in c.quia gu.in 4.colum.verſic,venio ad ſecundum.de iudi.& tenet Bart.in l.ſi tertius,§.prius.ff.de aqua.plu.arcen.quia ſucceſſor reaſſumit cauſam prædeceſſoris in eodem ſtatu in quo erat,vt dicit Rota deciſio.j,vt lite pendē.in antiq,& Fely.in.d,c.quia gu.in fin.

Succeſſor & anteceſſor quādo eadē perſona reputantur,

Præterea,quia prædicta impętratio facta contra prædeceſſorem annalem ab initio odio inpetrantis, infecta fuit decreto iſtius regulæ.iuxta.l nō dubiū.C.de legib.Et iſta infęctio,ſeu odium non tollitur,propterea quòd mortuus fuerit prædeceſſor:quia odium ſemel cauſatum adhuc durat iuxta ea quæ dicit Bald. in l.ipſius. C. fami.herciſ. & Innoc.in c.cum oporteat.de accuſa,& quæ tradit Anch. conſilio 247.in cauſa agitata.& Bartol. in l.non ſolum.§. ſi mandato.verſi. quid ſi mandaui.ff. de iniuriis.& Bald, in authen.ſi dicatur.C.de teſti.Nam ſemel.affectum,ſemper manet affectum: vt dicit alibi Rota. quia lex ſemper loquitur,vulg.l.Arriani.C.de hærçt.

Odium ſemel cauſatum adhuc durat.

Affectum ſemel,ſemper manet affectum.

Et tenendo iſtam opinionem,non obſtant quę in cōtrarium allegata fuerunt:quia illa non procedunt quando exceptio concernit rem,ſiue beneficiū ipſum,quia tali caſu non conſideratur exceptio regulę,ratione perſonæ prędeceſſoris,ſed ex re,ex qua exceptio orta fuit.Et ita ſępe Rota tenuit,vt in regula de triennali dicam.& faciūt ea quæ dicta ſunt quæſtione proxima,Tamen omnes iſtę contra

riæ

riæ opin.concordari poſſunt,ſecundum ea quæ in fin.præcedentis quæſtionis dixi.

QVAESTIO LXIIII.

QVAERO, An iſta regula defendat expoliatorem, poſtea annalem effectum? *Expoliatorem defendere.*

SOLVTIO. Diſtinguendum eſt de ſpoliatore. Nam aut fuit violentus, & de iſto latius in regula De triennali dicetur,vbi proprius caſus cõtigit. Aut verò ſpoliator violẽtus non eſt,& puto eum regula tueri,imo putarem etiam violentum regula iſta defendi, cum poſſet ab alio & alio impetrantib. regulam ſeruãtibus moleſtari, & in iudiciũ trahi, adeo ꝙ non reportaret ex malitia ſua commodum.

In cõtrarium tamen facit, quia violentus poſſeſſor à lege improbus iudicatur, cuius poſſeſſio à iure damnatur.l. improba.C.de acquir.poſſeſ. & illa non debet huiuſmodi poſſeſſorem tueri,vt dicit And.de Iſern.in titulo quæ ſint regalia.ver.extraordinaria,cum concor.vt tradit quidam Moder.Neapolitani in quibuſdam votis, ſiue conſiliis nouiter impreſſis,conſi.12.col.fin. Nec eſt veriſimile papam de tali poſſeſsore hic intellexiſſe, & quòd velit homines pœna dignos fauoribus proſequi, contra l.congruit.ff.de offic.præſid. & cap.irrefragabili.§.exceſſus. de officio ordin.Intelligenda eſt igitur regula de poſſeſſione non damnata, qualis eſt illa de qua in d.c.eum qui. Et ita concludendum videtur. *Poſſeſſor violentus à lege improbus iudicatur.*

Sed circa ſpoliatorem non violentum alia ratio concurrit,quia ex quo regula defendit merum detẽtorem, & intruſum defendet,& iſtum,in quo videtur eadem ferè ratio. Et ita ſecundum iſtam opinio.hodie.quæ numeratur.11. Maij.1535.Rota in vna Pampilon.Prioratus Sancti Crucifixi, coram Reueren.Io.Mohedano in fauorem cuiuſdã Petri de Bexam, contra Io.de Balanza iudicauit. Ratio fuit,quia non violentus ſpoliator poteſt poſſidere,& eius poſſeſſio aut detentio non improbatur à iure, ſicut eſt in violento,contra quem omnia iura clamant.

QVAESTIO LXV.

QVAERO,Nunquid iſti regulæ quo ad primam partem per impetrãtem ſatisfactum ſit,propterea ꝙ impetrans citatus fuit à poſſeſsore infra ſex menſes? *Impetrãs citatus.*

SOLVTIO.Iſta q.modo vẽtilatur in Rota coram d.Nicolao Aragona inter Sebaſtianum Ponz,& Frãciſc.Solis pi ſcopum Balneoregien. ſuper Scholaſtraria Hiſpalen.

& adhuc nihil eſt deciſum, & ideo pro vtraq. parte motiua ſcribam, & interim expectabimus deciſionis euctum.

Pro parte igitur negatiua, q non ſit ſatisfactum regulæ facit, quia iſta regula in odium impetrantium moleſtantium poſſeſſores edita fuit. Ergo illis implemētum regulę incumbit. l. 2. cum vulg. ff. de condit. & demonſtr. Et quia, vt ſuperius dictum eſt in alia q. quando in conſtitutione tempus ad aliquid faciendum apponitur, tunc inducta vi detur forma, & in formalibus non poteſt quis factum per alium adimplere, ſed ipſemet cui poſita eſt lex, & data forma hoc facere tenetur, vt tradunt Moderni in capit. quorundam. 23. diſtinct. & patet in l. 2. C. de ſentent. ex breuic. recitan, vbi ſententia quæ debet legi per iudicem, non poteſt legi per notarium. Simile videmus in decreto ſuper alienatione rei minoris, quod non poteſt per procuratorem impetrari, quia eſt data forma in l. in minorum. vbi not. glo. & Bal. C. de præd. min. cum concor. de quibus per Iaſ. in l. 1. §. item acquirimus, in. 3. col. verſi. 3. ff. de acquir. poſſeſſione. Sic igitur in propoſito eſt dicendum, quòd ex quo iſte modus ſatisfaciendi regulæ eſt impoſitus impetranti, propter odium im e rationis, quo ipſe tenetur ſatiſfacere regulæ, nec ſufficit quòd poſſeſſor prius illum traxerit in iudicium.

Forma per alium impleri non poteſt.

Decretū ſuper alien. rei minoris nō poteſt, &c.

Secundo pro iſta parte facit ratio, quia per iſtam regulam plura imponuntur impetranti, quæ nō poſſunt impleri per poſſeſſorem. Nam regul. iſta vult, q impetrās in ſua impetratione exprimat nomē, gradū, & qualitatem poſſeſſoris, & quot annis ille poſſederit, &c. Iſta enim cōcernūt impetrationē & gratiam moleſtātis, quæ non implentur, nec ſeruātur, ex eo, q poſſeſſor impetrātem ad iudicium vocaret, quia in tali vocatione nō exprimuntur, tanq̄ ibi impertinentia. dato igitur q forma hic inducta per alium impleri poſſet, reſpectu citationis infra ſemeſtrem faiēdæ non tamen alia requiſita impleri poſſent, cum ad reum poſſeſſorem non pertineāt, ſed cōcernāt gratiam impetrātis: vnde niſi ſeruetur contextus verborum iſtius regulæ ad vnguem, non dicitur ſatisfactum formæ, vt dicit Bal. in l. 1 ff. de libe. & poſthu, per l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact. facit bonus tex. in c. 1. de baptiſ.

Sed pro parte cōtraria facit: quia nihil intereſt q d ex æquippolentib. fiat. l. ſi mater, C. de inſtit. & ſubſtit, Et iſta regula habet locū etiā in formalib. vt patet in l. conditionibus

nibus.§.ſi patronus.ff.de cond.& demon.& in cle.cauſam de elect.tradit Soci.in l.4.in prin.ff.de cond. & demonſt.

Cum igitur per citationẽ poſſeſsoris habeatur effectus ad quem inducta fuit iſta regula, non curatur de modo d. cle. cauſam,& tradunt docto.in c.fin.de elect.lib.6.& in l. de vnoquoq. ff.de iud.& in l.1.§.ſi ſtipulanti.ff. de verbo. oblig.vbi Lanzellotus Galiaula notabiliter loquitur. *In formalibus habet locum regula.*

Præterea quia in correlatiuis etiam ſi alteri eorum ſit data forma, alter tamẽ illud idẽ faciẽdo ſatisfacit formæ, deciſ.eſt Dominorum.6.&.7.de appel.in no.vbi licet pro forma ſit datum appellanti,quod cauſam appellationis infra.10.dies cõmittat, tamen ſi appellatus illam cõmittit, eſt ſatisfactum diſpoſitioni. Nam,vt ibi dicitur,diligentia appellati prodeſt appellanti.Et ita hodie,quæ numeratur 13. Octob.1533.fuit pro iſta parte affirmatiua cõcluſum in Rota per omnes dominos vnanimiter in prædicta cauſa Hiſpalen.quod nota. & ad motiua ſuperius facta patet reſponſio ex his quæ docto. tradunt in locis ſuperius allegatis. quæ breuitatis cauſa non refero. *Appellati diligentia prodeſt appellanti.*

Adde quod iſtam partem tenuit iterum Rota die.20.Iunij.1539.in vna Conchen. beneficij ſancti Michaelis coram D.Io.Paulo.In qua quidam Franciſcus de Mendoza impetrauit beneficiũ poſſeſſum per annum,per quendam Io. de Morillas non facta mentione iſtius regulæ. Tamen ipſe Io.Morillas commiſit cauſam contra dictum Franciſcum,qua pendẽte, fuit lata ſentẽtia,canonizatoria in fauorem dicti Franciſci,quæ fuit in ſecũda inſtantia confirmata,in tertia verò inſtantia Io.de Morillas excipit de iſta regula,& nitebatur annullare illas duas ſententias retrò latas,propter verba regulæ ibi , alioquin impetratio prædicta,& quæcunque inde ſecuta,nullius exiſtant firmitatis,&c.quæ verba videntur annullare ſententias ex defectu iuriſdictionis,ex quo Franciſcus non cõmiſerat cauſam infra ſex menſes,vt dicta regula. *Impetratio prædi.*

Breuiter Rota concluſit ſentẽtias nõ eſſe nullas ex defectu iuriſdictionis,quia licet Franciſcus non fecit diligẽtiã committendi cauſam infra ſex menſes, tamen Io.Morillas aduerſarius illud fecit,& ſic diligentia aduerſarij prodeſt collitiganti,itaque bona fuit iuriſdictio , licet ſẽtẽtia ſit iniqua ex defectu iuris, quod ius annullatur per regulam, arg.l.1.§.item cum contra.ff.quando appelland.ſit. Nam nota eſt doctrina Abb.& docto.in ca.quoniam contra. de *Sententia nulla ex defectu iuriſdictionis.*

probat, quòd ſententia ex defectu iuris partium non dicitur nulla, ſed iniqua, & ideo tranſire poteſt in rem iudicatam. bona igitur hîc fuit iuriſdictio: quia vna pars poteſt ſupplere, quo ad iuriſdictionalia, quòd alia facere tenebatur, vt not. in l. fin. ff. de offic. præfect. vrbis. & in l. ſi mandauero §. ſi hi. ff. mandati. cum concor. quę tradit glo. magna ante fi. in l. 2. ff. de admi. rer. ad ciui. pertinentium, faciunt quæ not. Bart. in l. Ariſto. in fin. ff. quæ res pig. obli. poſſ. Nec inconuenit quòd vna perſona inhabilitata conſequatur per alium, quod per ſe non poteſt, vt patet in capitu. per tuas de arbit. cum concor. vt ſcribit Felyn. in cap. 1. in 4. colum. de reſcrip.

Pars vna quo ad iuriſdictionalia ſupplere poteſt.

QVAESTIO LXVI.

QVAERO, nunquid ſit ſatisfactum iſti regulæ in ſecũda & tertia parte eius, ſi impetrans infra ſex menſes cauſam commiſerit ſuper poſſeſſorio, & poſſeſſorem citari fecit, & infra annum ſentẽtiam obtinuit, an verò requiratur ſententia ſuper petitorio?

Sentẽtiã obtinere infra annum.

SOLVTIO. Iſta quæſtio fuit poſita in Rota menſe Octobris M D.XXXIII. & deciſa anno ſequenti per dominũ Nicolaum Aragona in eadem cauſa Hiſpalen. Scholaſtrię, & fuit cõcluſum, quòd regula iſta cõcernat petitorium, & ſic ꝙ nõ ſufficiat ſententiã infra annũ habere ſuper poſſeſſorio. pro qua parte vltra plura alia adducta ꝑ me, & alios dominos ponderebantur verba iſtius regulæ. Primo ibi, dum dicit, beneficium impetrauerit, &c. Nam clarum eſt quòd iſta verba quæ impetrationẽ concernũt, petitoriũ & proprietatẽ denotãt: quia poſſeſsio certo modo non impetratur. Secundo ibi, dũ dicit, quòd impetrãs in impetratione ſua debet exprimere ſpecificã & determinatam cauſam, ex qua clarè cõſtare poterit nullũ ipſi poſſeſſori in dicto beneficio ius cõpetere, &c. Iſta etiã verba (quę fundamentũ intẽtionis agentis cõcernunt, & ſuper quibus lis exordiri debet) petitoriũ denotant. Nã quãdo tractatur de ſola poſſeſsione, non quæritur an ius cõpetat, vel non, vt not. in c. in literis. cũ ſequent. de reſtit. ſpol. Tertio ponderantur illa verba, ibi, cauſamq́; extunc deſuper. quę verba cõnectuntur prioribus, ratione dictionis extunc, quæ extremum coniungit, & reſpicit tempus impetrationis, vt in cap. ſi eo tẽpore. de reſcript. lib. 6. & petitorium reſpicit, ꝙ clarius indicat illa dictio, Deſuper, quæ de ſui natura petitorium, magis ꝙ̃ poſſeſsoriũ cõcernit,

Beneficiũ impetrare

Extũc, dictio extremum coniungit,

Deſuper, de ſui na

ſit,vt patet in l.codicillis.§.inſtituto cũ vulg. ff.de leg.2. *ra petitoriũ magis quam poſſeſſorium concernit.*

Cum igitur iſta tria ſint in text.cõnexa,& ab impetratione dependentia,quæ circa ipſum beneficium vertitur, eſt dicendum,regulam non habere locum quando poſſeſſorio agitur:& ideo diligentia impetrantis circa poſſeſſoriũ,videlicet in trahendo poſſeſſorem infra ſex menſes ad iudicium,& cauſam vſque ad ſententiam proſequẽdo, non eum ab exceptione regulæ liberat , quæ prædictas omnes diligentias & ſolennitates in petitorio obſeruare requirit.Et ad iſtum effectum fuit alias in Rota ponderata iſta regula in illa dictione Deſuper,in vna Cęſarauguſtan.Archipreſbiteratus coram Domino Camillo cõtra N.Villauerde.Et ita ſecundum dictam deciſionem in dicta cauſa Hiſpalen.facta nouiſſimè in vna Giennen.Prioratus de Villanoua tenuit Rota de hoc menſe Decemb. M.D.XXXIX.coram R.D.Io.Mohedano.

Et iſta omnia putarẽ eſſe vera in mero & ſimplici poſſeſſorio,in quo prædictæ deciſiones loquũtur. ſecus tamẽ in poſſeſſorio,quod petitorij cauſam habet annexam,vt eſt poſſeſſorio adipiſcendæ:quia in tali caſu putarẽ ſatiſfactũ eſſe regulæ,ſi impetrans in tali iudicio requiſita regulæ ſeruaret,nõ intẽtãdo aliter merũ petitoriũ. Ratio eſt quia de tali poſſeſſorio iudicamus ferè idẽ quod de petitorio,vt in exẽplo,de quo per dominũ Anto.in c.fin. de iudi.& in c.literas.de iur.cal.Hinc eſt ꝙ libellus ſuper tali poſſeſſorio trahit ad ſe proprietatẽ,vt tradit Iaſ. in l.vinũ in 8.col.ff.ſi cer.pet. & pro tali poſſeſſorio aliquãdo rei vẽdicatio cõpetit,l.officiũ.ff.de rei ven.& not. glo.in c.examinata.de iud.quia talis poſſeſſio reputatur res ipſa,iuxta gl.fi.in l.fi.ff.vſufru.quemad.caue.Et in tali poſſeſſione poſſunt verificari ea quę dicit Deci⁹ in c.cauſã.in 2.& 3.col.de iud.videlicet,ꝙ cauſa poſſeſſionis eſt ardua,& ea tradit Rota deciſ.9.tit.de cau.poſſeſſ. in no. *Libellus ſuper tali poſſeſſorio*

QVAESTIO LXVII.

QVAERO,an ſex menſes ad citãdum, de quibus loquitur iſta regula, computantur à die datæ impetrationis,an verò à die expeditionis bullarũ , vel commiſſionis cauſæ,vel citationis decretę, vel executę? *Mẽſes ſex ad citandum.*

SOLVTIO.Gloſſator hic dicit,quòd iſti ſex menſes current à data impetrationis,non expeditionis bullarum,vel commiſſionis. Ponderãdo dictionem Tunc,quę denotat extremitatẽ, iuxta gloſ.in clementina ſecunda.de hæret. *Tunc dictio extre*

pore facilius mutantur,vulg.c.nõ debet.de conſang.& af fin.& multa impetrãtur,quę nõ proſequũtur,arg.l.Titia. de verb.oblig.quod nõ eſſet,ſi ſex mẽſes currerent à die impetrationis.Nã metu pœnæ cogeretur agere cõtra ius commune,& non agendo perderet gratiam,quæ ſecũdũ ius deberet eſſe manſura & perpetua,iuxta cap.decet cõ ceſſum.de reg.iur.lib.6.& cap.1.de capel.mon.eo.lib. *Opiniones hominum ex tempore facilius mutãtur.*

Præterea capiẽda eſt illa interpretatio per quã minus quis lædatur,quia in pœnis,quod minimũ eſt,ſequimur, vt dicit regula iuris,maxime quãdo actus nemini nocet, & mihi prodeſt,iuxta.l.2.cum ibi not.ff.ſolut.matri. Sed in caſu iſto iſta impetratio nemini nocet:quia p eam nõ efficitur beneficiũ litigioſum.Item quando magis impetrans differt cauſam cõmittere,eſt ſibi magis damnoſum, quia poſſeſſor interim gaudet fructibus,& de annali poſſeſſore poſſet fieri triennalis,quæ excludit totaliter impetrantẽ.Itaque cũ magis ex dilatione citãdi poſſeſſorẽ recipiat damnum impetrans,quàm cõmodum,nõ debet arctari,vt infra ſex mẽſes à data impetrationis citet poſſeſſorẽ:nam iſto modo interpretando minus læditur ius commune,& magis adhæremus ei,vt fieri debet,iuxta.c. cum dilectus,de conſuetudi.& d.c.cauſam quæ.Sed incipiendo numerare illos ſex menſes à die cõmiſsionis vel citationis nõ ſequuntur tot abſurditates,ex eo,quia tũc conſtat deliberata mente impetrantis volentis experiri poti⁹ ex volũtate & arbitrio ſuo,cũ nõ cogebatur,quàm coactus.ergo viam,quam elegit ipſa pateat ſibi,iuxta l.ſi mulier.ad Velleia.Et quòd tali caſu incipiant illi ſex mẽſes à die cõmiſsionis,eſt fauor poſſeſſoris ne diu habeat beneficiũ litigioſum,quod multa incommoda affert, vt toto titulo de litigioſis.Item quia per talem præſcriptionem tẽporis lites incœptæ abbreuiãtur,& habent exitũ. Sic igitur,omnibus cõſideratis,dicendum eſt,illos ſex mẽſes numerandos eſſe à tempore commiſsionis.

Præterea pro iſta opin.faciunt ea,quæ tradit Bar.& cõmuniter Docto.in l.ſi cui legetur.de leg.1.vbi quærunt, ponamus,quòd vẽdo tibi rẽ cum termino vnius anni ad ſoluendum pretium,dubitant ibi Bart.& alij,à quo tẽpore curret ille annus,an à tempore cõtractus,an verò traditionis.& cõcludũt,quòd à tempore traditionis,per tex. ſingularem in l.tali.ff.de iure dot. licet ibi Iaſ. in 3.col. alleg.cõcordantẽ in l.ſi ita quis permiſerit.in prin.ff. de *Terminus vnius anni ad ſoluendum.*

Terminus aſsignatus eſt reſpe-ctiuus certa cauſa.

ver.oblig. Et inter plures rationes pro illa deciſ.adducitur ibi vna per Iaſ.quę quadrat in propoſito, videlicet, q̃ quando terminus aſsignatus eſt reſpectiuus certæ cauſæ, requiritur quòd illa cauſa pri⁹ exiſtat, à qua debeat currere.d.l.tali.Sed in caſu noſtro iſte terminus ſex menſium, infra quem tenetur impetrans poſſeſſorē ad iudiciū euocari facere, eſt relatiuus ad cōmiſsionem iudicis tanquā ad cauſam agentem, ſine qua citatio emanare non poſſet igitur ab illa debet ille terminus initium capere. Non obſtant allegata in contrarium, quia ſi recte cōſiderentur, nihil faciūt, quia, vt dixi, dictio, Tunc, nō percurrit ad ſex mēſes, vt voluit glo. nec glo. de. fin. poteſt ad hoc adaptari: nec minus illud facit, quod qualitas adiecta verbo, &c. quia qualitas ſex menſium non eſt adiecta impetrationi. ſed potius commiſsioni à qua dependet. Sed quicquid ſit prima opi. Gloſſatoris, ſeruatur hodie in Rota, & in curia, & ideo tenenda eſt per rationes ſuperius factas.

Omiſsis tamē ambagibus tota iſta difficultas per regulā Eugenij decidi videtur, cuius tenorē ſuperius in procem. iſtius regulæ poſui, per quam iſta moderna regula intelligi & declarari debet, argu.l.non eſt nouum.ff.de legi.

QVAESTIO LXVIII.

Annus terminā cauſam, &c.

QVAERO. an annus ad terminandam cauſam per impetrantem cōtra poſſeſſorem annalem, de quo loquitur iſte tex. currat impetranti à die impetrationis, an commiſsionis, vel citationis executæ?

SOLVTO. Gloſſator hic tangit quæſtionem, & cōcludit, quòd currat à die citationis executę. Mouetur iſta ratione, quia vbicūque à lege datur duplex terminus ſimul actori & reo ad aliquid agendū, debet intelligi lapſo primo termino, iuxt.not per Bal.in l. contra maiores. C.de inoffi.teſt. Sed in quæſt. propoſita datur duplex terminus per iſtam regulā. Primus ſex mēſium ad citādū poſſeſſorē. Secundus eſt annus ad proſequendū, ergo iſte annus non curret, niſi à lapſo primo, iuxta doctrinam prę allegatam.

Terminus duplex.

Addo vltra Gloſſatorem pro iſto dicto ſuo text. in l.j.§. ſed ſciendum.& §.largius, ff. de ſucceſ.edict.& in l.fin. §. ſin autem dubius. C.de iure delib. &c. cupientes. §. cęterū. de elect.lib. 6. Et ſubdit Gloſſator ſe credere Rotam ſic intelligere iſtam regulam.

Quid dicendū? Mihi videtur, omiſsis ambagibus, quòd iſta opin. Gloſſatoris ſit ſanior, & vera, quam vltra ipſum pluribus

pluribus rationib.comprobo.

Primo quia clarum eſt,quòd non prius de iure currit alicui præſcriptio ſuper aliquo iure, quàm prius cõſtet illud ius fuiſſe in eſſe productũ.l.cũ notiſsimi.C.de præſcript. 30.vel.40.anno.Sed iſtud ius impetrãtis à quo excluditur per lapſum anni in eſſe produci nõ poteſt ante iudicium, quod incipit à citatione,vt in §.fi.inſt.de pœna temere litig.& not.Hoſtien.& Ioan.And.in ca.quoniam,in verſi. citationem.de proba.& glo.2.in clemen.j.de iudic. Ergo quo ad hoc,vt excludatur per lapſum anni requiritur citatio præambula,vt ab illo tempore currat annus. *Præſcriptio quãdo alicui currere dicatur.*

Præterea inſtantia,ſeu facultas proſequendi ius meum non eſt præfinita de iure canonico aliqua temporis meta vt eſt text.in c.fi.de iud.Regula verò iſta pręfinit facultatem agendi per annũ Ergo ille annus.nõ prius cœpiſſe videtur,quàm ſit cœptum iudicium,de cui' proſequendi facultate tollenda agitur.l.ſi ſeruus hæreditarius.ff.de ſti pu.ſer.& l. tali ſtipulatione facta.ff. de iure dot. & l.ſi in diem.in principio.ff.de condi.& dem.

Præterea, quia clarum eſt,quod iſte annus ad finiendã cauſam hic præfixus,per iſtam diſpoſitionem nouam videtur loco inſtãtiæ ſubrogari.Et licet hic de tẽpore quãdo incipere debeat,nihil dicatur,tamẽ hoc facilè intelligere poſſumus ex theorica omnium doctorum vbique tradita, qui volunt, ꝙ quando in lege noua de aliquo dubitatur, illud declarationẽ recipit à lege antiqua,vt not.Bar.in l. ſciendum.ff.qui ſat.cog.& in l.ſed & poſterioris.ff.de leg. Sed in lege antiqua cõmuni non reperitur,quòd inſtãtia incipiat ante citationẽ,ſed incipit poſt citationẽ, vt in l. properandum.in prin.C.de iudic.ca.cum ſit Roma.de appel.& in c.ei qui appellat.2.quæſt.6.& in authen.ei qui.C de tempo.appel.Ergo iſta regula in dubio debet interpretationẽ à iure communi recipere, quia inquantũ fieri poteſt,ſtatuta debent interpretari & declarari,etiam per impropriationem,vt conformentur ſecũdum ius commune, vt in c.cũ dilectus.de conſue.& in l.ſi ſerui. C.de noxal. *Statuta.*

Præterea,quia tempus ſex menſium hic præfixũ,nõ datur ad aliud,niſi ad euocãdum aduerſarium poſſeſſorẽ ad iudiciũ,ſi ergo vltima die ſex menſium vacaretur,ſatisfactum eſſet regulę.l.quicquid.§.fina.& l.hoc iure. & l.ſtipulatus eſſem.ff. de veb.obliga. &.l.ſi neceſſarias. §.ſi annuas.ff.de pigno.act.ca. commiſſa.de elect. lib. 6.Secun- *Tempus præfixum.*

dus verò terminus hic aſsignatus , qui eſt annus,datur impetranti ad proſequendũ & terminãdũ cauſam. Si igitur ſecundum tempus dilationis non incœperimus à fine primæ dilationis ſex menſium,oportebit alterum de duob' fateri,aut quòd ſex menſes dentur promiſcuè ad citandũ & proſequendum,cuius contrariũ apparet. Cũ nõ poteſt qs videri adſtrictus dilationi, niſi in eo quod eſt in ipſa expreſſum,vel quod eſt abſurdius,ſex menſes ad finiendum tantũ cauſam viderentur cõcedi,cũ primę dilationi aliorũ ſex menſium in vltimo ipſius momẽto ſatisfieri potuerit. Cuius contrarium cauetur hic in regula,igitur.&c.

Præterea,quando à iure cõmuni diſceditur, debet quãtũ fieri poſsit,ne lõgius fiat diſceſſus.c.cauſam.de reſcrip. Quod præſertim locũ habet in hac regala, quæ maximè deuiat à iure communi,vt patet,quia de iure cõmuni nemo compellitur inuitus agere:vt in rubrica,vt nemo inuitus.per totum. Item quia ex leui omiſſione gratiam,quæ de iure debet eſſe menſurata,vt in c.decet.de regulis iur. lib.6.deducit ad nõ eſſe. Item quia inſtantia,quæ de iure cõmuni eſt perpetua.c.ſi. de iudic.reducit ad annum. Itẽ quia imponit neceſſitatem exprimendi ea,quæ de iure cõmuni exprimere non oportet,iuxta not.in cle.ſi dignitatem.per glo.de præben. & in c.ſi motu proprio.eodẽ tit. lib.6. Item quia à iure canonico ſecundum quod inſtãtia eſt perpetua,tanto magis diſcedimus,quanto inſtantiam breuiorem & anguſtiorẽ reddimus. Nam breuitas eſt oppoſita longitudini,& perpetuitas tẽporalitati:in hac igitur dubietate interpretabimur iſtã regulam de anno potius quàm de ſex menſibus,vbi anguſtior eſſet meta,& ꝑ conſequens maior à iure receſſus.& ſic,vt hoc abſurdum euitemus,annus incipere debet à fine ſex menſium.

Præterea ius canonicum primæ inſtantiæ nullum pręfigit terminũ,lex verò ciuilis pręfigit triennium in prima inſtantia,infra quem exiſtimat commodè cauſam diffiniri poſſe:in ſecunda verò inſtantia vtrunque ius concordat, quia dant annum,nec infra minus tempus cõmodè poſſet diffiniri.c.ex oratione.de appel. Tunc arguo ſic, & à maiori,Vbi lex canonica de inſtãtia certa meta præſcribẽda cogitauit in cauſa,ſcilicet appellationis,vbi cauſa venit iã inſtructa,cognita,& vẽtilata,& partiũ aſſertione planè diſcuſſa,non exſtimauit infra minus tempus,quàm anni, cauſam poſſe cognoſci & terminari,vt traditur in.d.cap.

fin,

fi n.& in d.l.properandum.Non eſt igitur credendum prin cipem, qui cum tanta diſcuſſione & maturitate iſtã regu lam ædidit, voluiſſe minorẽ metam opponere primæ inſtãtiæ.vbi res nouiter rudi,& vt ita dixerim,indigeſta ma teria,& non cognita,nec diſcuſſa ad iudicium deducitur, aſtringendo impetrantem quodammodo ad impoſſibile, quod eſt legi contrariũ. in c.erit autẽ.4.diſtinct.l.j.§.his autem.vbi Bal.ff.de orig.iur.L.ap.alleg.101.Præſertim cũ principẽ non latebat,ius ciuile exiſtimaſſe opus eſſe trien nio.Comprobatur hoc, quia non dicitur intra dilationẽ fieri poſſe quod commodè fieri nequit.Et ideo præſumẽ dum eſt, principem eius intentionis fuiſſe,nolle dilationem taliter dare,vt cõmodè cauſa explicari nequeat:quia talis præſumitur intẽtio & mẽs principis in dubio qualis legis,vt not.in l.vniuerſa.C.de preci.imp. offer.& in c.j. de conſtitu.libr.6.& in c.ſi quando.& cap. ad hæc.de reſcript. facit pro hoc tex.in dicto cap.cupientes.in principio.& §.cęterum.in verſi.poſtquam commodo.& ibi not. Domi.nam dilatio commenſurari dabet ſecundum onus agendorum ad iudicium finiendum ſecundum cõmodum impetrantis.l.ſi ita relictum.§.penul.ff.de leg.2.l.in fidei commiſ.§.ſed cum Polidius.ff.de vſur.

Impetrãtẽ ad impoſſibile aſtrin gere.

Dilatio quomodo commenſurari debeat.

Poſtremo quia iſta regula loquitur de cauſa finiẽda, ſed cauſa nõ dicitur ante citationem.l.cauſas.C.de tranſact. & in clem.cauſam.de electio.& in ca.ex parte. de verborum ſignific.Ergo inſtantia anni poſt citationem incipiet. Suadetur hoc per tex.in l.fi.§.ſi autem,C.de iure delibe rand.Vbi cũ lex præſcripſiſſet terminũ hæredi, à morte teſtatoris,ſuppleuit,& aditæ hęreditatis,& ſic longius cũ non poſſet antea præſcribi hęred. Et hoc expreſſe etiã notat Domi.in dicto capitulo,cupiẽtes.in princip.in ver ſicu.petituri.& in verſicul.proſecuturi.Quæ omnia cũ in caſu noſtro concurrant,concludendum eſt annum præſa tum non à tẽpore impetrationis,ſed citationis numerari debere,quod videtur tenere Bal.in l.prima,in ſecũda co lũ.ff.ſi quis cautio.Et vt tollatur omnis dubitatio,pro iſta opi.videtur hic tex.clarus ſi ponderetur,nam dicitur hic, & infra ſex mẽſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euoca ri facere.cauſámque ex tunc deſuper infra annũ,&c. pon dera dictionem Extunc, quæ ponit extremũ à quo incipe re debet annus,iuxta l.4.ff.de condi. & demonſt.Putarẽ tamẽ quòd ſi poſſeſſor ante ſex mẽſes citetur,non debet

impetrans.

impetrans, expectare totum tempus ſex menſium, ſed, ſtatim facta citatione incipiet annus ad finiendum cauſam iuxta not. per glo. in ver. commodè, in c. cupientes. de ele. lib. 6. quam ibi not. Docto.

QVÆSTIO. LXIX.

Impetrãs mortuo poſſeſſore, etc

QVÆRO, nunquid impetrans mortuo poſſeſſore iam prius citato teneatur finire cauſam vſque ad ſententiam infra eundem annum contra ſucceſſorem in beneficio: an verò debeat habere alium annũ ad proſequendum cauſam cum ſucceſſore?

SOLVTIO. Dicendum videtur impetrantem ad proſecutionem cauſæ contra ſucceſſorem vſque ad ſententiam teneri, aliàs ceſsionarius poterit de regula excipere, quia iſta regula eſt realis, & ad quem tranſit beneficiũ, tranſit exceptio regulæ. Nam iſto caſu perſona prædeceſſoris & ſucceſſoris reputatur eadem: ſicut ergo cum prædeceſſore teneretur impetrans terminari facere cauſam infra annum, ita cum iſto ſucceſſore ad quem tranſit beneficium affectum & litigioſum.

Suadetur iſta opinio, quia iſta regula nõ dicit, quòd impetrans habeat ſententiam cõtra illum qui poſſidet, ſed dicit indiſtinctè & abſolutè, quòd cauſam vſq; ad ſententiã diffinitiuam incluſiuè proſequi teneatur, & ſic regula loquitur imperſonaliter: itaque mors rei, vel renuntiatio nihil impedit, quominus impetrans hoc facere poſsit, iuxta l. properandum. § ſin autem reus. C. de iudic. Maximè, quia regula iſta cõcernit publicã vtilitatem, vt patet ibi, vt improbi lites exquirentiũ motus reprimantur. Et ideo aſtringit impetrantem, vt cauſam terminari faciat infra annum. & hoc factum eſt ad effectum ne impetrantes faciles ſint ad impetrandum, niſi cauſam iuſtam, & claram, & expedibilem viderint, quæ ſine magna diſcuſsione terminari valeat. iuxta. l continuus, §. cum ita. de verb. oblig. Et quia regula dat formam, vt dictum eſt in alia quæſtione, debet adimpleri in forma ſpecifica, cap. cum dilecta. de reſcrip. & ca. cui de non ſacerdotali. de præbend. lib. 6.

Regula dans formam, debet adimpleri in forma ſpecifica.

Breuiter iſtis nõ obſtan. Rota cõcluſit cõtrariũ in vna Iſclana coram. d. Iacobo Simonetta, vt refert d. Guliel. hic. Ratio deciſionis fuit, quia regula iſta non loquitur, niſi de poſſeſsore conuento, & contra illum quem citauit, regula vult, quòd impetrãs ꝓſequi cauſam teneatur vſq; ad ſententiã. de ſubrogato verò, ſeu ceſſionario nihil regula dicit:

cit:ergo in eo regula non habebit locum.l.ſi ſeruum.§.nõ dixit prętor.ff.de acquirend.hæred.Sed licet iſta opin.ſit Rotæ,mihi tamẽ magis placet præcedens opin.non ſolũ ex motiuis d.Guliel.ſed ex vna alia ratione,quia ex quo beneficium ceſſum tranſit litigioſum,intereſt ſubrogati, quòd impetrans cauſam incœptam contra prædeceſsorẽ, cum eo proſequatur,ne ex ſua malitia commodum cõſequatur,contra cap.eum qui.de præbend.lib.6.Sed quando impetrans ante finẽ anni ceſsit in alium,quòd ille ceſſionarius non teneatur regulam ſeruare, tenuit Rota,vt hic refert d.Guliel.qui videatur,quia iſto caſu ceſſat fraus

QVAESTIO LXX.

QVAERO,an.regula iſta obſtet ſubrogationi gratioſe impetratæ per tertiũ propter mortem vnius ex duobus litigantibus,poſt cuius obitum alter collitigans qui ſubrogationem tertij ignorabat,decreto proceſſu ſuper audientiam contradictarum contra omne intereſſe putantes obtinuit ſententiam,vigore cuius poſtea poſsedit per annum,& nunc dat de regula contra ſubrogatum venientem ad cauſam? *Subrogatio gratioſe impetrata.*

SOLVTIO.Hodie,quæ eſt 26.Nouemb.M.D.XXXV.corã do.Syluestro in vna Abulen.parochialis contigit iſte caſus,& diuiſa fuerunt vota.Nam vna pars dicebat,quod licet collitigãs ſuperſtes ignoraret ſubrogationem, tamen illa erat in cauſa,quòd lis durabat,quia ſubrogatus ſubintrabat in locũ collitigantis mortui,& vigore dictę ſubrogationis eadem lis videbatur cõtinuari,& in ea ſuſtineri: ergo quo ad hoc nihil intererat,quod collitigãs ſuperſtes ſubrogationem ignorauit.Et ideo durante dicta lite, non poterat alter collitigãs pacificè poſſidere, qa lis viuebat adhuc in perſonã ſubrogati,iuxta.deciſ.Egid.545.& Guliel.in deciſ.1,vt lit.pend.nec ſentẽtia contra intereſſe putantes poterat pacificam poſſeſsionẽ producere:quia illa non præiudicabat ſubrogato,nec etiam illa citatio cõtra intereſſe putãtes arctabat ipſum ſubrogatum,iuxta deciſ. 18.de dolo & contu.in no.ſic dicebant aliqui ex dominis. Præterea,quia iſta regula requirit annũ poſseſsionis pręcedere impetrationem,vt patet in tex.ergo poſſeſsio poſterior annalis non nocebit impetrationi anteriori.

Alia pars Dominorum tenebat cõtrarium.iſta ratione, quia quo ad ipſum litigantẽ ſuperſtitem lis per ſententiã latam contra intereſſe putan. executioni mandatã finita

fuerat:

fuerat, nam mortuo collitigante alter collitigãs ſuperſtes ſequutus fuit viã iuris, videlicet decerni faciendo ꝓceſſũ cõtra intereſſe putan. docto prius de morte collitigantis, vt eſt cõmunis ſtylus: & illa via iuris ſibi non nocere, ſed prodeſse debet, & licet in locum pręmortui fuerit alius ſubrogatus, illa ſubrogatio ignorata nõ nocet, donec ipſi litiganti pręcedente citatione ad dicendũ contrà, intimata fuerit: Si verò interim habet ſententiam, quæ executioni mandata fuit, cuius vigore per annum poſtea pacificè poſsedit, nõ poteſt dici nõ eſse pacific° propter illã ſubrogationẽ, cũ lis (vt dictũ eſt) finita fuerit per ſententiã, iuxta deciſ. noſtram vulgarẽ. 10. in titu. vt lit. pen. in no. Et ita ſub dubio remanſit Rota. Mihi tamẽ magis placet j. opi. qua ſtante nõ obſtant ſecũda motiua. primũ nõ eſt verũ ſtante ſubrogato in iurę, & lite: quia nõ poteſt dici lis finita. Et licet poſſeſsori annali nõ noceat ſubrogatio ſibi nõ intimata, minus debet nocere ipſi ſubrogato, cui nõ eſt præfixũ, à lege, vel ab homine aliquod tẽp° ad intimãdũ, & ius ſuum ſemper durat. & poteſt deduci hodie, quia lis nõ eſt finita, quo ad ipſum. Et certè caſus iſte eſt diſputabilis. Et hodie, quę eſt 5. Iulij. M.D.XXXIX. iterũ in vna Salamantina canonicatus & præbẽ. fuit in Rota propoſitus per R.P.D. Pet. Vortiũ caſus omnino ſimilis illi, de cauſa Abulẽ. & tandẽ Domini cõcluſerũt dicta die 5. & 20. eiuſdem menſis Iunij, poſt plures informationes & propoſitiões, ꝙ ſubrogato in forma gratioſa nõ obſtaret iſta regula, ex eo, ꝗa ſtatim talis ſubrogatio ſubintrabat in locũ mortui litigãtis, per quã videbatur lis in eo ſtatu manu teneri: & ſic poſſeſsio annalis nõ poterat eſse pacifica, ſtãte ſubogatione gratioſa, ſec° verò ſi ſubrogatio gratioſa non fuiſſet, ſed mandatũ de ſubrogando: nã tali caſu ſi illud mandatũ Auditori nõ pręſentetur, & in effectu ſubroget, non dicetur impedire iſtã regulam: & idẽ eſt in eo, cui cõceſſum fuit, quòd literas expedire poſſet in vim gratioſæ ſubrogationis. Nam ſi anteꝗ expediat, cedat in alium ius ſuum poſt annũ, ille reſignatarius poteſt literas expedire ſub eadem data, & ſufficit & ſtabit illi reſignatario iſta regula. Quod eſt verũ quando reſignatarius expedierit literas ante ſentẽtiam executioni mãdatam. Secus ſi pòſt. quia tũc obſtabit regula, prout in dicto caſu cõtigit, vbi Ludouicus de Torres, ſe in locum cuiuſdã Ioan. Lopez ſubrogauit cũ clauſula, & ꝙ literæ in forma gratioſa

Subrogato an obſtet regula in forma gratioſa.

tioſa expediri poſſent:& antequã Garzias Roderici ſuper ſtes collitigans ſententiam cõtra intereſse putan. obtine ret,d.Ludouicus ſolam ſupplicationẽ ſubroganti in actis produxit per aſsertũ procuratorem,deinde,Garzias obti nuit ſentẽtiã cõtra intereſſe putan.& poſseſſionem cõti-nuauit per annũ pacificè d.Ludouicus,poſtea ius ſuum li-teris nõ expeditis,in fauorẽ Franciſci ceſſit, & ille etiam literis non cõfectis,etiam in fauorem Andreæ Lopez, & Andreas in fauorem Alphonſi Diaz,qui poſtea literas no mine dicti Ludouici primi cedentis ſub eadem data expe diuit in forma gratioſę ſubrogationis,& venit ad cauſam contra dictũ Garziam,qui habuerat ſententiam cõtra in tereſſe putan.& eius executionem. Tandem Rota in iſto diſcurſu quæſt.voluit.dicto tempore,& iterũ de,hoc mẽ-ſe Decembri M D.XXXIX.quòd dicto ſubrogato obſtaret regula,non obſtan.bulla ſubrogationis in forma gratioſa ſubrogationis ſub data primæ ſupplicationis Ludo. expe dita,& nouiter producta ex quo Ludouicus prim᷑ ſubro gatus,qui ſciebat,vel ſcire præſumebatur litẽ inter dictũ Garziam,& d.Ioan.Lopez defunctum,debuit mẽtẽ ſuam declarare, nũq̃d ſubrogatione gratioſa vti vellet,ex quo ſupplicatio illi facultatem dabat expediẽdi literas ſi vel let:vnde ex quo hoc non declarauit,ſed literis non cõfe-ctis renũtiauit,in fauorẽ dicti Franciſci de Gumiel. & ille in alium, & alius in alium,ille vltimus tardè venerat poſt ſententiam executioni mãdatam,&.ideo declarare per ex peditionem bullæ mentẽ d.Ludouici nõ poterat,qui iam per ceſſationem reputabntur mortuus.Et eodẽ modo de hoc menſe Decembri.M.D.XXXIX.tenuit Rota in vnaGe rũden.beneficij de Pineda,vbi voluit,quòd Archangelus in quem antiquus Piquer ceſſerat,lite pendẽte, inter di-ctum Antiquum,& ipſum Archangelum,& quẽdam aliũ Baldiriũ Auigno excipere de iſta regula poſſet,ſi poſt ceſ ſionem per annũ pacificè poſsedit,non obſtante,quòd lis non fuerit extincta in ceſſione quam fecit d.Antiquus a-ctor,quo ad Baldirium:quia ſufficit,quòd inter Archange lum & Baldirium nõ eſſet iuriſdictio.neque lis,licet inter Antiquum actorem,Archangelum,&Baldiriũ lis eſſet,ex quo antiquus ambos citati fecerat,iuxta vulg.deciſ.de re ſcrip.in no,Et hoc procedit etiam ſi Archangelus fuiſſet gratioſe ſubrogatus dummodo literas non expediret, qa tunc ſecus propter deciſ,d.Guliel. primam,vt lite pend.

Nam

Nam per expeditionem literarũ videtur mentem ſuã declarare,& vti velle ſubrogatione gratioſa, quæ ſtatim habet effectum,ſed ante expeditionem nõ poteſt cõſtare de eius mẽte,cũ poſſet nõ vti ſubrogatione,ſed fortè gratia ſi neutri:quia omnes iſtę viæ in ſupplicatiõe cõcedũtur.

QVAESTIO LXXI.

Impetrãs impeditus

QVAERO,an impetranti impedimento currant tempora iſtius regulæ?

SOLVTIO. Si impedimentum iuſtum eſt,tempora nõ currere nemo dubitat.l.j.in fi.C.de anna,quia illud tempus impedimenti de medio ſubducitur, & reliquum tempus computabitur,vt in c.auditis.c.cum nobis.&c.de quarta.de præſcri.& iſta eſt communis opin.vt atteſtatur Iaſ.in §.rurſus.col.15.& 16.de inſtit.de act.Et hoc putarẽ verum,niſi hoc impedimẽtum actor per prorogationem tẽporis tollere poterat:qa (vt quotidie experimur) papa nunquam ſolet prorogationẽ iſtius regulæ denegare:vbi vero impetrans prorogationem habere non potuit,prædicta procedent,ſuper quo videndum eſt latè per Moder.in tract.pręſcrip.in prima parte.6.partis princip.verſ. vigeſimusſecundus caſus, vbi longo verborum aparatu omnia impedimentorum genera proſequuntur,quæ non attinet hic recenſere breuitati ſtudens.Sed nũquid ſaltem impetrans proteſtari debuit,quòd per ipſum nõ ſtetit cauſam ſuam proſequi infra annum hic deſignatum, dicetur inferius in alia quęſtione, & dicam etiã latius de hoc in regula de triennali.in.57.q.nam vtrobique caſus accidit.

QVAESTIO LXXI.

Impetranti quando ſubducuntur tempora.

QVAERO, an quando ſubducuntur tempora impetranti computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit?

Dies feriati.

SOLVTIO.Rota in cauſa Hiſpalen.Scholaſtriæ coram d.Arogana de menſe Octob.M.D.XXXII.cõcluſit, tempora feriarum non ſubduci,ſed in tempore dato cõputari debere.Pro cuius deciſio.inter cætera eſt tex.in l.ſed& ſi prætorem.§,ſi feriæ.ff.ex quibus cau. maior. vbi text. aſsignat rationem huius deciſ.quia ꝓſpicere debuit actor ne in huiuſmodi ferias incideret.Et hoc de plano procedit in feriis ſolennibus & ordinariis.Secus verò eſſet in feriis repentinis,quia illas actor præuidere non potuit.Et propterea in illis ceſſat ratio.d.§.feriæ. Hinc eſt ꝙ terminus datus per legem ad accuſandum,vel agendum, dicitur in

dubio peremptorius, etiam ſi non dicatur, ratio poteſt colligi ex prædictis, quia eſt quid imputandum actori quare prius quàm ageret, non proſpexit omnia, argu. l. qui cum alio. ff. de reg. iu. Sed ſi terminus ad proſequẽdam cauſam vel audiẽdam ſcientiam, vel ſimilia præfigeretur à iudice, quia hoc pars proſpicere non poterat, cum non dependeret ex facto proprio, ſed præter ſpem accidit, vt dicitur in l. ſi quando. de dilat, & tunc terminus nõ præſumitur peremptorius. Ita dicit Saly, in l. ſi ea. col. penul. C. qui accuſ. ſequitur Fely. in c. cauſam quæ, in, 2. col. de reſcrip. *Terminus datus per legem.*

QVAESTIO LXXIII.

QVAERO, Nunquid in anno iſtius regulæ ad proſequendum cauſam computentur dies feriati, an verò tantum vtiles? *Dies feriati.*

SOLVTIO. In iſto articulo pugnat æquitas non ſcripta cum iure ſcripto, Quia licet videatur æquum & rationabile, quòd tempus iſtius anni vtiliter computari deberet, id eſt, ex illis diebus, quibus qui vtiles ſunt ad agendum, & proſequẽdum cauſam, ea ratione, quia dies feriati inutiles & prohibiti ſunt ad iudicia pertractanda, nihilominus iura cõtrarium voluerunt. Nam lex voluit, ꝙ quando aliqua diſpoſitio ſimpliciter de tempore mẽtionem facit, debet intelligi de continuo. Iſta eſt glo. ordinaria, quæ ad hoc ſolet cõiter allegari in rubrica. ff. de diuer. & tem. præſcrip. quam ſequitur Abb. in c. ſi. de elect. & in c, ad apoſtolicam in penul. col. de reg. vbi per hoc dicit, quòd annus profeſſionis, de quo iſte tex. loquitur, de cõtinuo, & nõ interpellato intelligi debet, pro quo alleg. Bartolum in l. interdũ. §. quoties. de publican. cum multis cõcor. vt in propoſito ſcribit Lapus alleg. 47. qui plura iura adducit, & idem ꝙ Abb. in d. c. ad apoſtolicam, concludit etiam Iaſ. in l. contra maiores, in. 2. col. C. de inoffi. teſtam. *Diſpu. de tẽpore mẽtionem faciens.*

Et hoc maximè procedit, vbi odium conſideratur, prout hic, quia tali caſu, vt dicit Bal. in l. non ſolum. in prin. ff. de excuſ. tuto, in odioſi præiudium tempus debet eſſe continuum, & hoc conueniens videtur in caſu iſtius regulæ, vt impetrantes ab huiuſmodi litibus citius ſe expediant. pro qua opin. quàm plura doctorum dicta cõgerit And. Sicul. in conſi. incipien. clementiſſimi Dei. poſitum inter conſilia Alex in, 4. volum, eius conſi. vltimo, col. 1.

Sed vt multa, quæ hincinde dici poſſent, ſub breuitatis compẽdio concordẽtur, in iſta materia poſſunt notabili-

ter caſus omnes diſtingui ex his quæ dicit Bal.in conſ.71. in cip.quādo tempus,in 3.vol.videlicet q tempus dicatur cōtinuum,quo ad ea, quæ ſine iudice p tribunali ſedente fieri poſſunt. Sed quo ad ea quæ ſine iudice fieri nō poſſunt,tempus dicitur vtile,quam quidē diſtinctionem Bal. ibidem per iura probat, pro quibus videnda ſunt etiam quæ ſcribit idem Bal.in l.Aemilius.col.1.ff de minorib.& in l.veteranis,C.quando prouo.non eſt neceſſ. Sic itaque circa primam & ſecundam partem iſtius regulæ tempus erit continuum: quia ad iudicem pro tribunali ſedentem tempora illa non pertinent,& ideo in dictis temporib.ſex menſium ad citandum poſſeſſorem,& in anno hic ad proſequendum cauſam præfixo,dies feriati & non feriati cōputabūtur. Sed circa tertiam partem regulæ tempus dicitur vtile,quia per partem non ſtat:pro quibus faciunt ea, quæ dixi in.§.rurſus.num.32.de act.

Impetrās nūquid excuſetur à pœna.

QVAESTIO LXXIIII.

QVAERO,nunquid impetrans excuſetur à pœna, de qua in vltima parte iſtius regulæ,ſi terminos oēs in petitorio non ſeruauit,vſque ad commiſſionem poſſeſſorij per partem diuerſam factam;ſed ſufficiat poſt dictā commiſſionem,ante tamen ſuſpenſionem petitorij reliquos terminos ſeruare?

SOLVTIO. Hæc quæſtio in Rota p plures dies procuratorum & aduocatorum informationibus coram dom, Nicolao Aragona in cauſa Hiſpalen.Sholaſtriç vētilata fuit, tandem hodie.20.Octob.M.D.XXXIII.deciſa fuit,in qua omnes Domini,duobus exceptis,in dicta cauſa concluſerunt,q ſufficit tempore ſuſpēſionis petitorij impetrantē omnes terminos ſuper petitorio(cuius proſecutionem requirit iſta regula vt dictum fuit ſuperius in alia,q.)ſeruare,quia tunc clarè apparebit per eum non ſtetiſſe, quominus cauſam vſque ad ſententiam infra annum proſequutus fuerit.Ratio iſtius deciſ.fuit:quia licet ante cōmiſſionem cauſæ poſſeſſorij termini omnes ſeruati nō fuerint, ſed aliqui,ille defectus poſt dictam cōmiſſionem, dummodo ante petitorij ſuſpenſionem, ſuppleri poteſt : quia illa poſſeſſorij commiſſio ante petitorij ſuſpenſionem, auditori iuriſdictionem ſuper petitorio non auferebat.& ideo impedire non poterat impetrantem, quominus reliquos terminos poſtea ſeruare poſſet,cū auditores in proſequēdo ordinarij dicantur, iuxta notata in clemen.auditor.de

reſcript.

reſcrip.vt dixi latè in c,1.eodem titulo,lib.6. Donec igitur aut per commiſſionem expreſſe,aut per partem petitorium ſuſpendatur,acta facta ſuper petitorio valẽt, quia tunc videtur pars vti commiſſione poſſeſſorij,quando petitorium ſuſpendit.argumento notabili in capitulo,vt debitus,de appellatio.

QVAESTIO LXXV.

QVAERO, Nunquid ſi per iudicẽ ſtat quominus impetrans cauſam terminare poſsit per ſententiam infra annum, teneatur impetrans de neceſsitate proteſtari iudici, per ipſum non ſtare quominus cauſam proſequatur,quo ad hoc vt excuſetur? *Impetrãs ſi per iudicem ſtat, &c.*

SOLVTIO, Iſta quæſtio ſæpe per aduocatos diſputata fuit in præallegata cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ.Et certè ſi oſtẽtationem doctrinæ quærimus,hic articulus varias habet pro vtraque parte cõſiderationes , totidem fortaſsis, quot opin.reperiuntur:ſed quia moris mei nõ eſt vt Scholaſtici obſeruant,argumentorum philateriis tẽpus terere, maximè in tanta temporis penuria , qua per iſta publica officia premor,ideo breuiter medullam & deciſionis veritatem complectar,multa labore meo addens. Rota igitur coram domino Nicolao Aragona , poſt varios conflictus vnanimiter concluſit de menſe Octobris.1533. proteſtationem hoc caſu neceſſariam eſſe , ad effectum,vt impetrans à proſequutione cauſæ infra annum faciendæ excuſetur. Quæ quidem Dominorum deciſio principaliter in gloſſa capituli,plerumque,de reſcriptis. & in gloſſa capituli fin.de appella.fundatur,quæ gloſſæ de impedimento proueniente ex parte iudicis loquuntur,& neceſſarium eſſe proteſtationem concludunt , & iſta eſt communis opinio,vt atteſtatur Philip.Fran.in c.ex ratione, maximè in 8.colum. & in ca.finali,de appellationib. & Ange.in l.2. §.dies.in fi,3.col.ff.eod.titu. Et cum iſta opin.tranſeunt communiter doctores in ca,cupientes.§.quòd ſi per viginti.poſt glo. ibi verſi. propoſita.de elect. lib. 6. quam Fely.in cap.ex tranſmiſſa in 2. col. de præſcript.& in ſexcentis aliis locis ſequitur,& cum ea tranſeunt Alexan.& Moder.in l.properandum,§.ſin autẽ vtraque.C. de iudi. & idem tenet Alexan.conſil.114.lib.5. *Proteſtatio neceſſaria,*

Et licet aliqui Doct.tenuerunt contrariũ,prout Abb.in d.capitu.plerunque,& in capitu. ex trãſmiſſa,de preſcrip. Et Areti, in conſ,162 incipi.verum eſt,& alij plures,quos

Iaſo,& Moder.in d.l.properandum, cumulant: volentes proteſtationem potius requiri de conſilio, quàm de neceſſitate: nihilominus illa opin, non eſt vera, ſed communis eſt in contrarium, pro qua Moderni. Auinionen.in tracta. peſtis fol.28.q.6.Et Moderni Bononien.in eodem legali tract a.peſtis fol.15.c.3.& latius quidam Iacobus Florius de Vtino in repeti.l.ſi quo.C,de offic.præfect.præt.orien. plura cumulãt, quæ ibi videri poſſunt, Et, vt ibi vnico verbo omnibus cõtrariis dictis reſpondeatur, dico, quòd motiua opinionis contrariæ procedunt, quando per iudicem non ſtetit quominus impetrans cauſam proſequeretur; ſecus ſi per illum ſtetit, vt hic. Vel ſecundò argumẽta contraria procedunt in proteſtationibus extraiudicialibus, vel quando cũ proteſtatione aderat probatio impedimẽti, vt declarat Decius in d.cap.fin.de appel. Secus verò vbi de impedimento aliter non conſtabat: nam tunc proteſtatio requiritur, vt eſt text.quem ibi ad hoc in 2. col. põderat Io.de Platea in l.iudices.C.de anno.& tribu.lib. 10.& iſta opin.tenenda eſt.

QVAESTIO LXXVI.

Impetrãs impeditus

QVAERO, nũquid ſi impetrans impeditus fuit cauſam proſequi infra annum loco proteſtationis, ſufficiat illi impedimentum probare?

SOLVTIO. Quibuſdam aduocatis in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ pro parte Frãciſci epiſcopi Balneoregien. videbatur quòd non, ex eo, quia iura requirẽtia proteſtationem, cenſentur formam tradere, vbi verò eſt forma debet illa ad vnguem obſeruari, nec illi per æquipollẽs ſatisfit, vt dicit Bald. in l.ſi inſtitor ff, ſi cert, pet, cum vulg, & ſuper hoc multum aduocati exaltabant vocem ſuam.

Proteſtatio.

Forma vbi eſt, debet ad vnguem obſeruari

In cõtrarium allegabãt alij aduocati: quia vbi habetur finis ad quẽ inducta eſt proteſtatio fine ſeruato nõ curatur de ea, arg. clem. cauſam.de elect. vbi licet pro forma in caſu illius tex. intimatio requiratur, vbi tamẽ pars habet notitiam quia ad illũ finẽ intimatio introducta fuit, ſufficit vt ibi dicitur. facit, l.ſi mater, de inſtit.& ſubſtit. vbi in formalib. nõ refert quid ex æquippolentib. fiat. Adde tex.& quod ibi not. Felyn.& Deci.in c. quoniã, de probat. vbi per illum tex. volunt, poſt S.Thom. quòd licet ieiuniũ ſit de præcepto, vbi tamen finis ieiunij ſeruatur, non peccaret ieiunãs. Et in caſu iſto prædicta à fortiori procedũt: quia proteſtatio in caſu præmiſſo non eſt inducta pro forma,

Finis vbi habetur.

ma,vt aduerſarij dicebant,quia hoc iure non cauetur.

Tandem diſcuſſo negotio,Rota,quæ(omiſſis argumentis,& apicibus iuris)ſolet ſemper veritatem & effectum rei attendere,de mẽſe Octob. M.D.XXXII.ſecuta eſt vltimam opinionem, tanquam æquitati magis proximam: nam Rota non vult habere niſi veritatem rei.Nam ſufficit Rotæ de impedimento legitimo conſtare abſque alia proteſtatione, quæ ad illum tantum effectũ inducta fuit vt conſtaret per iudicem extitiſſe, quominus impetrans ſam proſequeretur,qui quidem effectus æque, ac per proteſtationem haberi poteſt,ideo proteſtatio non eſt neceſſaria,ſed debet eſſe per probationes,pro qua opin. faciũt ea,quæ latè tradit Decius in l.in omnibus cauſis.la ſecũda,nume.10.ff de reg.iur.vbi hoc notabiliter probat.

QVAESTIO. LXXVII.

QVAERO,nunquid annus poſſeſſionis,de quo loquitur iſta regula,debeat eſſe çontinuus , an ſufficiat eſſe interpollatum.Exempli gratia:poſſedi per ſex mẽſes pacificè,deinde ſpoliatus ſui,vel alio modo poſſeſſionem per quatuor,vel quinque,vel plures menſes perdidi,quam mox,vel per menſem poſtea recuperaui,& continuaui per alios ſex menſes,An iſta poſſeſſio annalis iſto modo ꝑ interpollationem tẽporis cõtinuata,ſufficiat ad producendam exceptionem regulæ? *Annus poſſeſſionis nunquid debeat eſſe continuus*

SOLVTIO. Ioan.Aloiſius Tuſcanus Mediolanen.quondam inſignis Doctor conſuluit huiuſmodi poſſeſſionem interpollatam non ſufficere,vt patet lib.conſiliorum ſuorum,fol.27.cuius opin.poteſt ſuaderi ex dictis glo.in rubri.ff.de perpet.& temp. præſcript.quę voluit tempus in dubio de continuo nõ interpollato intelligi debere,vt ſuperius in alia quæſtione dixi,& probat latè Andr. Sicul. in conſil.vltimo poſito in fin.conſil.Alexand.in 4.volum. & dixi in §.ruſſus.nume.32.inſtitu.de act.Sed tempus iſtius poſſeſſionis nòn eſt continuũ,igitur,&c. Facit etiam pro hoc, quia iſta poſſeſſio annalis videtur interrupta per poſſeſſionem mediam ergo non debet prodeſſe.l.naturaliter.& l.ſi quis pro emptore.§.ſi quis & l.cum qui.§. ſi autem.ff.de vſucap. *Poſſeſſio interpellata.*

Pro contraria parte adduci poteſt,quòd iſta regula eſt inducta in fauorẽ poſſeſſoris,quo caſu quando conſtitutio eſt fauorabilis alicui,tempus non interpretatur cõtinuum,ſed ſufficit interpollatum,ita dicit Bal.In l.nõ ſolũ

in princip.per illũ text.ff.de excuſ.tut.facit glo. in l.3.§. minorẽ.ff.de minor.pro quo allego tex.in l.Paulus.§.Gaius.ff.de libe.cauſ.quem ad hoc pro ſingulari Angel. inducit in repet.l.ſi inſulam.ff.de verb.oblig. & ad hoc eſt notabilis deciſ.Arch.in cap.ſi frater.16.quæſt.1.col. 3. & iſtam deciſ.ſequitur Iaſ.in l.ſi ita ſtipulatus eſſem.col.fi. ff.de verbo.obliga.cum aliis concord.quæ ſcribit Decius in l.ſi idẽ.in 2.& 3.col.ff.de iur.om.iudic.Et ita limitatur glo.in dicta rubrica.ff.de temp.& perpet.præſcript.

Præterea quia tempus primum poſſeſsionis accedit alteri poſſeſſioni,& iſtę poſſeſsiones interpollatę coniungunt,vt faciant vnum corpus,vt dicit Bald.in conſi.159. incip.ſuper eo quod quæritur.col.fin.lib.3.

Annus integer,non interpollatus.

Breuiter pro prima opin.pro qua videtur militare ęquitas,faciũt ea,quæ dicit Domin.poſt Archi.& Ioan. And. in cap.1.de vit.& honeſt.cler.in 1.col.vbi dicunt per illũ tex.quòd integer annus nõ interpollatus requiritur, quo ad hoc vt aliquis in pœnam incidat.Sed in caſu noſtro ſi poſſeſſor excipiens de iſta regula non eſt poſſeſſor continuus,ſed interpollatus,impetrans nõ incideret in pœnas iſtius regulæ:ergo requiritur,quòd ſit talis poſſeſsio per annum continuata.Et pro iſta parte pondero iſtam regulam,quæ requirit annum immediatè præcedentem.Ergo interpollatus annus non ſufficiet:quia annus interpollatus non eſt immediatus,ſed mediatus:Et dicam in regula de triennali,& vide quæ dixi ſuprà quæſt.59.

QVAESTIO LXXVIII.

QVAERO,quomodo intelligantur iſta verba regulæ,videlicet,& quæcunque inde ſecuta,nullius exiſtant firmitatis,&c.

SOLVTIO.Iſta verba diuerſis tẽporibus, ac etiam ſub diuerſis regulis bis in Rota diſcuſſa fuerunt,videlicet,ſuper regula de publicandis reſignationibus, infra eod. & ſuper regula Clemẽtis reuocatoria facultatum conclauiſtarum.in quibus eadem verba,prout hic ſcripta reperiũtur.Et dũ hoc dubium propoſitum fuerat,variæ dominorum ſententiæ exortæ fuerunt. Nam quidam dicebant ſub illis verbis,& inde ſecuta,&c.nouas prouiſiones,gratias ſi neutri,acceſſus,& regreſſus,poſſeſsionẽ etiam vigore dictę impetrationis captam,comprehendi:quod hac ratione probabant.In primis,quia,vt ex tex.apparet,impetratio principalis hic annullatur : ergo in neceſſariam conſequen

cõſequẽtiam acceſſoria omnia ad impetrationem etiã debent eſſe nulla,quia vulgata eſt iuris regula,quòd principali annullato omnia,quę ſequuntur ex illo corruunt,vt in l.cum principalis.ff.de reg.iur.& l.fin.ff.de conſti. pec. Et ideo non ſine myſterio papa hic vniuerſalibus verbis vſus fuit,videlicet,quæcunque inde ſecuta,quæ de ſui natura prædicta omnia includunt,quæ ſpecialiter non repeꝛiuntur excepta.cap.ſolitæ.de ma.& obe.l.Iulianus.ff. de leg.3.cum ſimilibus. *Impetratio principalis.*

Alij domini totum oppoſitum tenebãt, videlicet, ſub prædictis verbis nouas prouiſiones, nec regreſſus,aut huiuſmodi ſimilia cõprehẽdi,quod ita ſuadebant: Quia regula iſta ſecundum communem curalium intellectum diuiditur in duas principales partes,& quęlibet pars ſecũdũ qualitatẽ delicti continet etiam ſuas & diuerſas pœnas.Prima enim pars regulę imponit impetranti tria requiſita per illũ obſeruanda Primũ,quòd nomen,gradũ, & nobilitatẽ poſſeſſoris. &cauſã quare poſſeſſori in beneficio ſic poſſeſſo nullum ius non cõpetat,in impetratione exprimat.Secundũ requiſitũ,quòd impetrãs poſseſsorẽ ipſum infra ſex menſes ad iudiciũ euocari faciat. Tertiũ requiſitũ,ꝙ cauſam deſuper infra annum vſq; ad ſententiã diffinitiuã incluſiuè proſequi debeat & teneatur.Iſta ſunt tria requiſit,quę ſi in ſua impetratione impetrãs nõ ſeruauerit,ſed negligenter omiſerit,tres pœnę illi infligũtur.Prima pœna,quòd impetratio erit nulla,& iſta pœna imponitur etiam de iure communi nõ obſeruanti formã. vt patet in c. cum dilecta,de reſcript. Secunda pœna, ꝙ quæcunque inde ſecuta,ſunt etiam nulla.Tertia pœna, ꝙ ipſe impetrans in damnis,& intereſſe poſseſsori tenebitur. Iſta eſt prima pars regulę quę nullam mentionẽ facit de noua prouiſione,neque de gratia ſi neutri,nec de regreſsu,aut aliis ſuperius enarratis,ſed de iſtis tãquã de rebus diuerſis in ſecunda parte regulæ fit mẽtio,quæ quidẽ ſecũda pars regulę tres alias pœnas grauiores cõtinet, quæ imponũtur impetranti,nõ ex eo,quia nõ ſeruauit requiſita regulę,ſed quia per litis euentũ conſtitit illũ nullũ ius habuiſse,perperam,iniuſtè, & de facto poſseſsorẽ moleſtaſse,& ſic improbum litigatorem eſse,& propterea tanquam hominem lites iniuſtas exquirẽtẽ dictis tribus pœnis punitur,quæ commodum reipublicæ concernunt Nam illæ tres primę pœnę in prima parte regule poſitæ *Hæc regula diuiditur ĩ duas partes.*

priuatum ipſius poſſeſſoris commodum reſpiciũt. Et ideo impetrans in ſecunda parte regulæ grauius punitur, quia magis offendit poſſeſſorẽ, & rempub. quàm in prima parte regulæ. Nã magis poſſeſſorẽ moleſtaſſe dicitur, qui iudicium indebitè vſq; ad finẽ proſequitur, malitioſe ſeruando regulam, ad effectum, vt illum maioribus moleſtiis & impenſis afficiat, q̃ ille, qui non ſeruata forma regulæ ſtatim deſiſtit, prout in prima parte regulæ. quod ſuaderi videtur ex. l. ſi quis legatum. & l. qui falſum. ff. de falſ. & l. damus. C. eod. tit. ex quibus Bar. in d. l. ſi quis. poſt Dy. notabiliter dicit, quòd ſi notarius falſans ſcripturã deduxit eam in verã exiſtentiam teſtamenti, cum debitis ſolennitatibus, tunc notarius tenetur pœna falſi: quod nõ eſſet, ſi non ad vltimũ proſequeretur, vt ibi per eos. In prima igitur parte regulæ impetrãs peccãs in forma regulæ in minori diſcrimine conſtituit poſſeſſorem, quàm quando eam ſeruat, & iudiciũ proſequitur vſque ad ſententiã, per quã impetrans, vt iniuſtus & improbus litigator conuincitur. Meritò regula iſta in ſecũda parte, quę incipit ibi, Et ſi poſſeſſorem ipſum, &c. diſponit, quòd ſi impetrans per iudicẽ repertus fuerit annalẽ poſſeſſorẽ iniuſte ac indebite moleſtaſſe, tribus aliis pœnis caſtigetur. Prima pœna eſt, q quinquaginta florenos auri Camerę apoſtolicæ ꝓſoluere tenetur. Secunda pœna eſt, quòd impetranti nullus alius quàm præmiſſæ vacationis modus, etiã ꝑ literas ſi neutri aut ſubrogationis, vel alias, ſibi quo ad hoc, vt huiuſmodi beneficiũ ea vice conſequi, vel obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur. Tertia pœna eſt, quòd beneficium in antea nullatenus litigioſum cenſetur. Dicebant igitur Domini, ecce, quòd in hac ſecũda parte regulæ fit mẽtio de literis ſi neutri, & ſubrogationis, quæ nouæ prouiſiones ſunt, vt dicit quædã deciſ. 11. vt lit. pẽden. in no. & diſponit, quòd nullaten⁹ ſuffragẽtur. certè ſi iſtæ gratiæ acceſſoriæ, ſuperius ſub verbis illis, & quæcunque inde ſecuta, &c. comprehenſa cum principali impetratione, annullatæ fuiſſent, fruſtra in hac ſecũda parte regulæ diuerſa à prima annullarẽtur. Nam ſi eſſent iã nullæ, verba in ſecũda parte regulæ poſita, quo ad hoc vana & penitus fruſtratoria eſſent: quia illud quòd iam nullũ eſt, nõ poteſt ampli⁹ annullari, neq; mortuus iterum occidi, quia priuatio præſupponit habitũ cap. ad diſſoluẽdum. de deſpon. impub. & l. decem. ff. de verb. oblig. vt igitur iſta concordẽtur, eſt neceſſarium

Poſſeſſorẽ moleſtare.

Notarius. falſã ſcripturam,

Nullum quod eſt. non poteſt amplius annullari.

neceſſarium dicere, quòd ſub prędictis verbis, quæcũque inde ſecuta, & cap. nouæ prouiſiones, neque alia ſuperius enarrata comprehendatur. Et iſta opi. poſt varias iuris in formationes, & dominorũ propoſitiones, & diſputationes præualuit. Nam in vna Salamàtina parochiali de Teiada de anno M.D.XXXVII. coram R.D. Ioan. Mohedano cum diſcuterentur hæc eadem verba, & inde ſecu. &c. poſita in regula de publicãdis reſignationib. Rota cõcluſit ſub verbis dictæ regulę nouam prouiſionem nõ cõprehendi. Et idem Rota tenuit in vna Abulen. beneficiorũ coram me 9. Decemb. M.D XXXVIII. pro Antonio Palenzuela contra Alphõſum Garillo. Nam voluerunt domini regulam Clementis. VII. reuocatoriam facultatis cõclauiſtrarum, quę continet etiam prædicta verba inde ſecuta, &c. nõ cõprehendere nouam prouiſionẽ. Moti inter alia per cõſil. Rom. 433. qui voluit, quòd noua prouiſio ſuppleat diligẽtias ad regulam de publicandis: quę quidẽ noua prouiſio ſi per dicta verba, & inde ſecuta, &c. poſita in dicta regula de publicandis, annulata fuiſſet, non induceret illum effectum. Hæc etiam opinio alia ratione adiuuabitur, quia noua prouiſio nihil aliud eſt quam quędam antiqui iuris cõfirmatio: & clarum eſt quòd in generali reuocatione non venit actus confirmatus, vt no. gl. in verbo pacta. in clem. dudum. §. nos etenim. de ſepul. cum concor. de quib⁹ per Fely. in c. conſtitut⁹. in 3. col. de reſcip. Et quia etiam noua prouiſio eſt quædam mixta prouiſio, & tamẽ in odioſis ſub ſimplicibus caſus mixtus non comprehenditur, vt traditur cõmuniter per Do. in l. 2. ff. de ver. oblig. Et ita etiã prædicta verba, & inde ſecuta, & cætera acceſsus, nec regreſsus comprehendere, tenuit Rota in vna Bergomẽ. canonicatus, & preſb. corã D. mi. Petra ſancta, vt annotauit D. Ioan. Baptiſta de Senis, quondam conſiſtorian⁹ aduocatus in quibuſdam ſuis nouis cauſarum, aſserens ſe ita obtinuiſse. De quib⁹ meminit D. Iacob. de Nigris, vir cer tè illa ętate curioſiſsimus. Et etiam cõſiſtorij aduocatus in quadã apoſtilla ſua ad iſtam regulã, & ita inuenio hæc Reuerend. bon. me. Laurentium Cardinalem Sanctorum quatuor in memorialibus ſuis adnotaſſe, de quibus etiam idem Iacob. meminit. Et ratio prædictę deciſionis fuit. q a acceſſus & regreſsus nullo pacto ſub dictis verbis, & inde ſequuta, &c. poterant cõprehendi: quia non ſunt principaliter gratię acceſsoriæ, nec in conſequentiam neceſsariã

Actus cõfirmatus.

ab alia depēdētes,ſed faciūt caput de per ſe, vt principa les:& ideo ſub inde ſecutis comprehendi non debent.

Noua prouiſiones gratiæ ſi neutri. Non obſtāt modo ea quæ ſuperius pro contraria parte dicebātur,videlicet,quod nouæ prouiſiones gratiæ ſi neu tri,ſubrogationes,&.ſimilia ſint gratiæ depēdentes ab im petratione principali,quam præſupponunt.vt neceſſariū antecedēs, vt dicit Gloſſator ſup̄ regula.62.col.3.& ideo annullata impetratione principali acceſſoriæ gratiæ cor ruere debēt: quia reſpondebatur,quòd licet verū ſit quod noua prouiſio, & prædictæ gratiæ præſupponat aliquem titulum,tāquam principale antecedēs præcedere,nō pro pterea ſequitur,ꝙ annullato principali corruat acceſſoriū & in primis hoc oſtēditur in noua prouiſione,quę cōmu niter ſecūdū ſtylum impetratur,quādo gratia principalis eſt nulla.Nā verba nouæ prouiſionis hæc ſunt,Beatiſsime Pater,quia Orator dubitat gratiam ſibi factā viribus nō

Annullato principali corruit acceſſorium. ſubſiſtere,ſuplicat igitur,&c.Ecce ergo,quòd nō eſt verū iſto caſu,quòd annullata principali gratia, noua prouiſio tanquā acceſſoria corruat,imò illa ſubſiſtit,& in illa prin cipalis gratia,quę nulla erat,ſuſtētatur, præſertim,qa il la iuris regula,quòd annullato principali corruit acceſſo rium,vltra plures limitationes,quæ à doctoribus in ca.ac ceſſorium.de reg.iuris.lib.6.& in locis vulg.traduntur,ha bet vnam limitationem,quā ponit Bar.in l.ita ſtipulatus. in 12.oppo.de ver.oblig.quæ facit multum ad propoſitū, videlicet,quòd illud procedit quando eſt eadem ratio,ſe cus verò vbi diuerſa ratio concurrit,quia tunc annullato principali acceſſorium non reſcinditur,quod dictum Bar. latè comprobat,& ſequitur Decius in dict.l.cum principa lis.ff.de reg.iur.ſed in caſu noſtro eſt lōgè diuerſa ratio in ter nouā prouiſionē gratiā ſi neutri,& ſubrogationis acceſ ſum,& regreſſus,reſpectu ipſius gratiæ,ſiue impetrationis principalis,vt ſuperius oſtenſum fuit: igitur annullata im petratione,gratiæ acceſſoriæ prædictæ non reſcindētur. maximè,quia illa iuris conſideratio,videlicet, quòd actu principali annullato corruit acceſſoriū,&c.procedit quan do principale tollitur à iure cōmuni,ſecus ab alia conſti tutione populi,vt eſt text.in l.fina.§.Luciꝰ.ff.de cond.in deb.Et iſto modo,licet cauſa expiret reſpectu impetratio nis principalis,poterit acceſſorio ſuſtineri,vt in l.vtique. ff.de rei vend.& ſecundum hoc verba hic poſita videlicet & inde ſecuta,quęcunque,&c.intelligentur de aliis acceſ

ſoriis

ſoriis, exceptis præmiſſis,vt de citatione, proceſſu cauſæ, de poſſeſſionevigore dictę impetrationis capta,itē de ſententia,& ſequeſtro inde emanato,vel de aliis ſimilibus actib.iudicialibus,quę numerātur in.c.quoniam contra.de prob.Et ſpecialiter,quòd ſequeſtrū virtute ſentētiæ emanatum.etiam annullatum cenſeatur,tenuit Rota in quadam cauſa,de qua mentionē facio ſuperi' in quinta quęſtione iſtius regulæ, circa fi.Et vlterius prædicta verba,& inde ſequuta quid cōprehendant, vel ſignificent,notabilem.q.ponit Card.in c.quia diligentia.in 3.quæſt.& ſeq. de elect.& aliam in c.ad petitionem.de accuſat. quæ omnia ſunt notanda ad intellectum iſtius regulę.

QVAESTIO LXXIX.

QVAERO ex quo papa in finalib.verbis iſtius regulæ diſponit beneficiū in antea litigioſum nō fuiſſe quid oportuit ſuperius dicere gratiā ſi neutri, vel ſubrogationis impetranti non prodeſſe, cū eo ipſo,ꝙ beneficiū in antea litigioſum nō fuit,& ceſſat lis dictæ gratiæ ſi neutri,vel ſubrogationis exitū nō habeant,cum ad eorum eſſentiam litem requirant, ſicut piſcis aquam expoſtulat,iuxta deciſ.8.de reſcrip.& 17.de præbend.in no. *Beneficium litigioſum.*

SOLVTIO.Si rectè omnia verba cōſiderentur,nō ſunt ſuperflua.Nam ſtāt iſta ſimul, quòd hodie beneficium in anteà litigioſum non fuiſſe decernatur,& quòd gratiæ ſi neutri & ſimiles legitimo tempore,& durante lite, impetranti etiā lite poſtea ceſſante ſubſiſtāt.Et ideo pro vera ſolutione eſt aduertendum,quia vt in proxima ſuperiori quæſt.diximus,regulam iſtam duas partes cōtinere,quas impetrās in ſua impetratiōe ſeruare tenetur,& quælibet pars regulæ ſuas pœnas,&inter ſe diuerſas habet.Nam in prima parte regulæ impetrans illam nō ſeruans ita acerbè punitur,ſicut in ſecunda.Ratio eſt,non obſeruādo primam partem regulę,licet puniatur,non tamen adhuc detecta eſt in iudicio eius improbitas, quam quia lex multū abhorret,iuxta ea quæ ſcribit Andr.Sicul.in cōſ.31.in 3. colum.volum.4.propterea in ſecunda parte acerbius punitur. Et ideo ita in ſecunda parte impetrans punitur, quia iudici per litis euentum conſtat impetrātem improbum,ac moleſtatorē fuiſſe,& tali caſu gratia ſi neutri vel ſubrogationis in pœnam eius impediuntur,& tunc cū beneficium decernitur litigioſum nō fuiſſe,& tali caſu neceſſarium fuit decernere gratias ſi neutri,vel ſubrogationis *Improbitas à lege magnopere deteſtatur.*

impetranti

impetranti non prodeſſe,quia illa verba,videlicet beneficium litigioſum nõ cenſeri de neceſsitate, non inferebãt nullitatem dictarum gratiarum,quia illæ impetrari potuerũt ante improbitatem impetrantis detectam.& ſic legitimo tempore. Ponamus enim impetrantem re ipſa,& in veritate optimum ius fouere,ſed quadam negligentia(vt ſæpe fit) non obſeruaſſe primam partem regulæ. & facta citatione moritur poſſeſsor,quis dubitat hoc caſu ſubrogationi locũ eſſe,quæ iſto caſu per regulam iſtam non impeditur,niſi ita demum quando impetrans in ſecũdã partem regulæ incideret,videlicet,quãdo eius improbitas ꝑ euentum litis per probationes,vel aliter à iudice detecta eſt:tunc enim iuſtum,& neceſſarium eſt gratias ſi, neutri, vel ſubrogationis calumnioſo,ac improbo,impetranti nõ ſuffragantur,quod procedit etiam ſi dictę gratię,& tẽpore improbitatis detectæ impetratæ nõ fuiſſent,ſed eo tẽpore quo adhuc eius malitia in propatulo non fuit. Dico igitur quòd verba prædicta regulæ,ita demũ ſuperflua eſſent,ſi ſummus põtifex hic gratias tãtum annullaret,quæ impetratæ fuiſſent tẽpore detectæ improbitatis. Nam ex quo illo tempore beneficium decernitur litigioſum non fuiſſe, dictæ gratiæ eo ipſo nullius momenti forent, non ſolum eo reſpectu,quia non videretur honeſtum improbos litigantes per indirectum ad beneficiũ à quo ceciderunt admitti,nec ex eorum malitia per viam iſtarum gratiarum commodum conſequantur.& quod in lite improba amiſerunt,hoc modo recuperent,ſed quia hic tẽpore improbitatis lis annullatur,quo caſu dictę gratię impetrari nõ poſſunt,quę,vt dixi,ita litem pro ſui eſſe requirũt,ſicut piſcis aquã. Et ideo dictas gratias tali tẽpore impetratas annullare ſuperfluum videretur,quod nõ eſſet quãdo gratiæ ante improbitatẽ probatam impetratæ,effectu priuantur,vt hic,quia tali caſu verba illa ſunt neceſſaria,nec vltima verba ad cõprehendendũ iſtum caſum ſufficiebãt, niſi hoc papa per prædicta verba exprimeret. Intelligẽtur igitur prædicta verba de gratia ſi neutri,vel ſubrogationis ante tempus improbitatis ipſius impetrantis. nam de impetratis pòſt,vt dixi,non fuit neceſſarium hoc ſtatuere.

Impetrantis improbi & ſaltem ipſi malitia.

Et eſt vlterius aduertendum,ꝙ hoc ꝙ dictum eſt,beneficium in caſu prædicto nõ cenſeri litigioſum, inductũ fuit in odium impetrantis. Nam ſi hoc illi proficuum foret, litigioſum nõ cenſeretur,nec ex eo,quod quis pœnam meretur-

retur, præmium, ſeu commodum cōſequatur, contra not. in l. quod fauore. C. de legi. & ea quæ latè ſcribit And. Sicul. in c. fin. colū. 1. de pecul. cle. Et talis interpretatio ſemper in odium & damnum puniti fieri debet, vt idem And. Sicul. probat in c. eam te, colum. 5. de reſcript.

QVAESTIO LXXX

QVAERO, quia dictum eſt ſuprà, quòd regula in ſua prima parte anuullat impetrationem, & omnia indè ſequuta, quæcunque ſub quibus citatio proceſsus, ſententia, & reliqua omnia, quę cōtinentur in c. quoniam. de probat. quibus annullatis, beneficium litigioſum dici non poterit, cum lis cum ſua cauſa hic annulletur & extinguatur. ſi ita eſt, quare regula hic in ſecunda ſui parte decernit beneficium non eſſe litigioſum, ſi iſte idem effectus reſultat ex pœna, & verbis in prima parte poſitis? *Beneficium litigioſum.*

SOLVTIO. Verum eſt, quòd impetrans in prima parte regulæ peccans punitur in prædictis, videlicet, q̃a omnia acta iudicij extingūtur, iuxta ea quę ſcribit Oldr. conſi. 1 inter quę adnumeratur citatio, quæ initiū iudicio præſtat vt in c. quoniam cōtra de proba. & in § fi. inſtit de pœna. tem. litig. & ſic deficiente citatione nulla erit lis, & p̃ conſequens beneficiū litigioſum nō erit. Sed in ſecūda parte hoc idem fuit neceſsariū declarare, videlicet, quòd beneficium non eſſet litigioſum, ex eo, quia ibi omnia acta iudicij valebant, ex eo q̃a impetrans ſeruauerat regulam, & illæ pœnæ in ſecūda parte regulæ impetranti nō imponūtur, propter regulam nō ſeruatam, ſed quia cōſtitit iudici per euentū litis impetrantem nullū ius habuiſse, ſed temerarium & improbum litigatorem fuiſse: vnde licet ob ſeruaret regulam, nihilominus illas pœnas propter ſuam improbitatē ex defectu ſui iuris incurrit, vnde ſi Sūmus Pōtifex hic in ſecundo caſu regulæ nō decerneret beneficiū nō fuiſse litigioſum, vera lis maneret, ex quo acta in ſecūda parte regulæ nō annullantur, ſed tantū in prima & in hac ſecūda parte preſupponūtur eſse valida, p̃pter ob ſeruatā regulam. Neceſsariū igitur fuit in pœnam temerarij & calumnioſi litigatoris hoc decernere, quod in prima parte regulæ neceſsarium nō fuit, ex quo per annullationem impetrationis. & inde ſecutorū hoc tacitè colligebatur & ſic habes rationes diuerſitatis primæ & ſecundæ partis regulæ. quo ad iſtum articulum, quod eſt notandū. *Impetrās in prima &c.* *Citatio initium iudicii præſtans.*

QVAESTIO

QVASTIO. LXXXI.

Acta iudicij Poſſeſſor annalis cõuentus poſt citationẽ

QVAERO Ponamus impetrantem nõ ſeruaſſe primã partem regulæ, propter quam negligentiam, etiam ſi millies foueret bonum ius, eius impetratio, & omnia acta iudicij annullantur, nunquid interim poſſeſſor annalis conuentus poſt citationem à tali impetrante factam, poterit dici pacificus, ad effectum vt fieri poſſit triẽnalis?

SOLVTIO. Si hoc tenetur pro conſtanti, prout ſuperius dictum eſt, omnia iudicij acta cum impetratione ob non ſeruatam formam corruere, quòd in notabili caſu tradit Card. in c. ad petitionẽ. de accuſ. & Bald. in l. fi. C. de Lat. lib. tol. nemini dubiũ erit per citationẽ impetrantis emanatam & modo prædicto annullatã, nec pacificam poſſeſſionem, nec tempora interrumpi, vt latiſſimè dixi ſuperius q. 45. Nam quo ad hoc, vt litis pendentia inducatur, oportet citationem eſſe legitimam, vt not. per glo. & Card. in cle. 2. vt lit. pend. & per conſequens per citationem nullã nulla poteſt introduci præſcriptiõis interruptio, vt probatur. in l. ſi pater. C. ne de ſta. defunct. & per Archi. in c. nõ ita. 2. quæſt 1. quibus ſtantibus concludendum erit poſſeſſorem fieri poſſe interim triennalẽ: & hoc, quod dictũ eſt, non ſolum ex verbis regulæ, ſed etiam ex mente præſumpta diſponentis, ex qua regula interpretationem capere debet, colligitur, vt in c. venerabilis. de præbend. l. pater Seuerinam §. conditionum, ff. de condit. & demon. Nam licet regula facta fuerit in odium litigantium, & ſecundario in fauorem poſſeſſoris, argu. not. in l. fin. C. de edic. di. Hadri. tol. fauet tamen intentioni condentis, quæ fuit, ne per dictas temerarias impetrationes, poſſeſſores detrimẽto interruptionis poſſeſſionis plectantur, & dicti impetrãtes ſua damnata temeritate ea iactura illos afficiant: ergo quòd nulla cenſeatur facta interruptio, prouenit ex præſumpta mente condentis: quæ interpretatione adiuuanda eſt. d. capitulo venerabilis. Nam ſi de hoc expreſſe interrogatus fuiſſet, vtique idem reſpondiſſet, & illud debet habere pro expreſſo, iuxta notata in l. tale pactum. ff. de pactis. & in Clementina finali, de reſcriptis.

Præſcriptionis interruptio.

In odium litigantiũ regula facta.

QVAESTIO LXXXII.

Beneficium litigioſum.

QVAERO, nunquid illæ pœnæ L. florenorum & ꝙ beneficium non cenſeatur litigioſum &c. poſitæ in fine iſtius regulæ referantur ad omnes caſus præcedentes etiã contentos in prima parte regulæ, an verò referri

debent

debent ad ea quæ in ſecunda parte regulæ continentur?

SOLVTIO. Videtur quòd dicta pœna in fine appoſita reſpiciat omnia præcedentia, iuxta doctrinam Bald. in l. quiſquis. in primo notabili. C. ſi cert. pet. quia pœna appoſita in vna parte eiuſdem conſtitutionis, refertur ad aliā, vt not. Ludouic. Roma. in l. fin. ff. de in ius voc. & eſt de hoc glo. in verſic, omnino. in capitulo, ſi poſtquam, de electio. lib. 6. & glo. in clem. fina. §. ſi, de pœnis. & not. Card. in cle. ſtatutum. in 3. col. 3. oppo, de elect. Gemin. in cap. vbi periculum. §. nulli. de elect, & in c. 1. in fin. de poſtul. prælat. lib. 6. & eſt gloſ. notab. in verſic. eccleſia. quam ibi notat. Abb. in cap. de multa. de præbend. cum ſimil. Itaque ex iſtis infertur quòd impetrans qui non citauit infra ſex mēſes poſſeſſorem annalem, vel ſi citauit, & non proſecutus fuerit infra annum cauſam, quòd puniatur pœnis contentis in iſta vltima parte regulæ. *Pœna appoſita in vna parte, &c.*

Suadetur hoc, quia impetrans non ſeruans primam partem regulæ punitur in nullitate impetrationis, & inde ſecutorum, & ſic citatio facta vigore illius processus, ſententia, & inde ſequuta erunt nulla, ſi nulla eſt citatio: ergo beneficium non remanebit litigioſum, quia citatio nulla non inducit litem, vt latius probabo in regula de triennali, vbi accidit caſus. Itaq; ex iſta annullatione ſequitur in conſequentiam iſta alia pœna, quòd beneficium litigioſum non cenſetur, quia ſublato diſpoſito, omnis ſequela, vmbra & effectus cauſatus tollitur. ad hoc gloſſ. ſingu. in clemen. 1. de immuni. eccleſi.

Tamen iſtis non obſtan. contraria opin. videtur verior, videlicet, ꝙ pœnę poſitę in iſta vltima parte regulæ, non referātur ad oēs partes ſuperiores. Ratio eſt quia quando clauſulæ ſuperiores habent ſuam propriam & ſpecialem determinationem, clauſulæ, ſeu qualitas in fine appoſita ad ſuperiora non referuntur, vt eſt text. in capitul. cum dilectus. de dona. & tenet Abb. in c. cauſam, colum. 3, de reſcrip. & ſequuntur ibidem communiter Doctores. ſed in caſu noſtro partes præcedentes iſtius regulæ habent ſuā ſpecialem determinationem qa ſi impetrans nō citauerit infra ſex menſes, & proſecutus fuerit cauſam infra annum, & alia, quę in principio regulę enumerantur, nō ſeruauerit, triplici pœna punitur, videlicet qa impetratio, & inde ſecuta, quęcunque annullantur ac parti lęſæ in damnis & intereſſe condemnatur: & ſic ſecundum qualitatem *Clauſula in fine appoſita ad ſuperiora non refertur.*

delicti

delicti impetrãs habet ſuas pœnas. Non igitur iuſtũ videtur aliis trib' pœnis in fine regulæ poſitis puniri, ex quo illæ tres pœnæ reſpiciunt caſum diuerſum, & habent ſuã determinationem de per ſe. Præſertim, quia abſurdum videretur, quòd quis vltra condignum puniatur: vt in capitulo, non afferamus. 24. q. j. & not. Doct. id cap. at ſi clerici. de iudic. & in l. ſancimus. C. de pœnis. quo caſu vbi ex aliquo facto abſurdum ſequitur, vel conſiderari poteſt clauſula in fine appoſita, ad præcedentia nõ refertur, vt dicit Abb. in c. eccleſia, el vltimo, per illum text. de elect. præſertim, quia quãdo in vna diſpoſitione diuerſi ſunt §. ſiue partes, pœna appoſita, in vltima parte nõ extenditur, nec refertur ad alias partes habentes diuerſam rationem, vt not. Imol. & card. in cle. ſi. in ſi. per gl. ibi. Et ita ex iſtis poterunt ea quæ ſuperius pro parte contraria dicta fuerunt limitari & reſolui, vltra quæ videnda ſunt ea quæ dixi latius in §. pœnales. inſtitu. de action.

Pena appoſita in vltima parte &c.

Non obſtat etiam q per annullationem actorum, & ſic citationis factam contra nõ obſeruantem primam partẽ in neceſſariã conſequentiam deſinat beneficium litigioſum, quia reſpondetur, acta hic annullantur, prout exnũc id eſt tempore quo datur de regula: & tunc verum eſt dicere ceſſare litis pendentiã, ſecus verò in præteritum, id eſt ab initio quia à principio antequam exciperetur de regula, per citationem inducta fuit ſemel lis, & licet poſtea alimentum eius tollatur per annulationem actorum, effectus tamẽ per prius conſumatus vigore illius nõ tollitur: quia effectus conſumati ſemper durãt, licet tollatur cauſa quæ illos cauſauit, vt in l. fina. ff. vnde lib. l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. l. quicunque. §. fi. ff. de publicia. & l. antepenul. C. de inſtit. & ſubſtit. & l. j. §. j. C. de vſucap. transfor. tradit. Decius in c. j. de iud. & in c. cum ceſſante. de appel. Nã mortuo pictore remanet pictura, & mortuo genitore remanet genit', vt dicit Bal. in l. generalitate. C. de epiſc. & cle. Remanebit ergo beneficium litigioſum dato quòd annullatur ꝓuiſio & proceſſ': nec poterit talis poſſeſſor ſemel cõuentus iuuari poſſeſſione triennali, tãquam q eius poſſeſſio maneat pacifica, & nõ fuerit interrupta, ſecus tamen eſt in vltima parte regulæ, in qua per ſententiam iudicis, impetrantẽ iniuſtum & improbũ fuiſſe conſtat: quia tali caſu vltra alias duas pœnas illa etiam imponitur, quod beneficium in antea nõ cenſeatur litigioſum; &

Effectus conſumati ſemper durant.

& ſic pondera verbum, anteà, quòd concernit initium litis ad differentiam, quòd in primo caſu regulæ non deſinit eſſe litigioſum: & ratio eſt, quia in primo caſu regulæ non conſtat adhuc impetrantem calũnioſum fuiſſe. Nam propterea quòd nõ ſeruauit formam hic traditam, improbus non iudicatur: quia improbitas & moleſtia concernit vexationem de facto, & poſſunt iſta eſſe ſimul quod aliquis non ſeruauit primam partem regulæ, & tamen quod verè competat illi ius, quia donec nõ fuerit declaratum per iudicem, dici non poteſt illi ius non competere, iuxta ea quæ dicit Eg.d.deciſ.103.incip.non dicitur conſtare.tenet Archid.& Ioan.And.in c.ſi beneficia.de præbend.lib.6. Sed in vltima parte regulæ peccatur non ſolum in trãſgreſſione formæ traditæ, ſed etiam in defectu iuris, ex quo improbitas arguitur, vt dicit Abb.in c. calumniam. in 2.colum. de pœnis. Nam quando de meliori iure poſſeſſoris conſtat tunc impetrans in mala fide conſtituitur, ex qua temeritas litigandi cauſatur, vt dicit Bar.in l.ſi quis inficiatus.ff.depoſiti.& in l.eum quem temere. ff.de iud.nimirum igitur ſi tot pœnis punitur, poſtquam perperam, de facto, & iniuſtè poſſeſſorem vexauit.

Antea verbum initium litis concernit.

QVAESTIO LXXXIII.

QVAERO, quare exceptio iſtius regulæ annullat titulum impetrãtis, & exceptio regulæ de triẽnali non? SOLVTIO. Quia in regula iſta ponuntur plura requiſita, & qualitates, quas tenetur impetrans exprimere in ſua impetratione, videlicet nomen, gradus, nobilitatem poſſeſſoris, & quot annis ille poſſedit, & huiuſmodi reliqua, quorum taciturnitas in aliquibus eorum reddit gratiam nullam, etiam ſi de iure communi opponatur. Nam de iure communi in impetratiõe requiritur, quod mentio de poſſeſſione viuentis fiat, aliàs impetratio eſt nulla, vt tradunt doctor.in capit.cum noſtris.de conceſſio.præbend.& Felyn.latè in cap.in noſtra.in 36.correll.de reſcrip. Sed iſta non militant in regula de triennali, quia impetrans ad nullum requiſitum obligatur, ſed pœna illa ſuſpenſionis gratiæ ibi propter negligentiam impetrantis inducitur, quæ quidem negligentiæ pœna non erit perpetua, ſed durabit viuente poſſeſſore, ſed in illa regula pœna eſt perpetua, quia annullatur ipſo iure impetratio, & titulus reducitur ad non titulum, non autem ſuſpenditur, vt in regula de triennali.

Annullare titulum impetrantis.

Mentio de poſſeſſione viuentis fiat.

QVAESTIO LXXXIIII.

Annus an currat impetranti, &c.

QVAERO, An annus de quo iſta regula loquitur, currat impetranti, qui ignorabat aliquem eſſe annalem poſſeſſorem?

Præſcriptio annalis. *Annus nõ currit, vbi, &c.*

SOLVTIO. Dicendum videtur quod non, quia licet regulariter aliæ præſcriptiones contra ignorãtem currant, vt eſt tex. in l. fin. C, de long. temp. præſcript. Tamen præſcriptio annalis nõ currit probabiliter ignoranti, vt patet in l. cum lex. ff. de ad l. edict. quia vbi lex nõ notat culpam annus nõ currit niſi à die ſcientiæ. c. cum ſeruorum. de ſer. ord. tradit Bal. in c. fin. de prohib. feud. alien.

Plus operatur hæc reg. quam diſp. &c. *Prorogatio.* *Renuntiatio gratiæ.*

Tamen iſtis non obſtantib. crederem contrarium eſſe verius, vt aliquid plus operetur regula iſta, quàm diſpoſitio iuris cõmunis, arg. eorum quæ dicit Bar. in l. 3. §. ſi rem ff. de lega. 3. Præſertim, quia ſi cõtrarium diceremus, poſſent infinitæ fraudes contra poſſeſſores cõmitti. Inueſtigare igitur debet impetrãs poſſeſſorẽ, vel procurare prorogationem regulæ, aut ſaltem eius prorogationem, quæ denegari non ſolet, quouſque inueniat poſſeſſorem. Et ad contraria reſponderi poteſt ex his quæ Bart. ſcribit in l. 1. §. ſi quis autem propter. ff de itin. actúque priua. & ea quæ latius tradunt Moder. in tract. præſcript. fol. 37. in 4. colum. aliàs non faciens diligentias prædictas excludetur exceptione regulæ, quia vt dicit Lud. Roma. in conſi. 431. non terminans cauſam infra annum ſibi datum, cenſetur gratiæ ſuæ renuntiare, vt ibi per eum. Sed pro prima opinione faciunt ea quæ dicit Gloſſator in fine Commenti regulæ de public. reſig. & ibi dicetur.

REGVLA DE TRIENNALI POSSESSORE.

ITEM ſtatuit & ordinauit Dominus noſter, quòd ſi quis quæcunque eccleſiaſtica beneficia qualiacunque ſint abſque ſimoniaco ingreſſu ex Apoſtolica vel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiuſmodi confirmatione ſeu præſentatione & inſtitutione illorum ad quos beneficiorum huiuſmodi collatio, prouiſio, electio & præſentatio ſeu quæuis alia diſpoſitio per triennium pacificè poſſederint. Dummodo in beneficiis, ſi diſpoſitioni Apoſtolicæ ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa reſeruata fuerint, ſe non intruſerint † ſuper eiſdem beneficiis taliter poſſeſſis moleſtari nequeant. Necnon impetrationes de beneficiis ipſis ſic poſ-

† Intruſus dicitur, qui habet beneficiũ ſuperio-

ſeſſis

ſeſſiu factas, irritas & inanes cenſeri debere decreuit, antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguentes.

PRÆFATIO.

NOTABILIS, & quotidiana eſt materia iſtius regulæ, & per plures altercationes in curia & foro ſępe diſcuſſa. ideo eam pro tenui mea facultate pleni' attingã. Habuit originem iſta regula à decreto quodam Baſi. cõcilij ordine, 8. vt dicunt moder. quidã in tract. elect. fol. 87. & Gloſ. hic, & ante ipſos Felyn. in c. ſicut in. 16. colũ. de re iud. à quo quidem concilij Baſi. decreto fuit ferè ad verbũ tranſcripta, paucis omiſſis, additis, vel immutatis. Et licet prædictum decretum concilij ſit antiquum, editio tamen iſtius regulę moderna eſt, & fortè magis recens, quàm regula de annali, quia illa incipit ab Eugenio, iſta vero à tẽpore Calixti, qui primus eam in vſum tradidit, addita vna clauſula poſt illa verba, ſe non intruſerint, &c. quę in Modernis regulis omiſſa fuit, quę eſt iſta, videlicet, & cauſę ſuper iſtis beneficiis, ab anno proximè tranſacto proſecutę nõ fuerint &c. Hadrianus vero 6. plura ad iſtã regulam addidit. Primum ibi dũ dicebatur, ex apoſtolica. vel ordinaria collatione &c. addidit iſta verba, ex quouis tit. apoſtolico &c. & hoc fecit ad effectum, vt iſta regula cõprehenderet cõmendas: ſuper quo antea in Rota dubitabatur. Secũdo in fine regulę, ibi, antiquas lites, &c. fuit additũ, ſuper illis contra quoſcũq; huiuſmodi poſſeſſores in eiſdẽ beneficiis prędeceſſoris penitus extinguẽdo. & hoc fecit ad tollendũ dubium, quod fiebat ex deciſ. 10. vt lit. pend. in no. videlicet, ꝙ lis ſemel per prędeceſſores introducta afficiebat beneficiũ, donec per ſentẽtiam eſſet finita, ita ꝙ interim poſſeſſor pacificus dici nõ poterat, ꝙ eſt per d. clauſulam ſublatũ, quia licet prędeceſſori fuerit mota lis, ſi ſucceſſor poſtea per triẽniũ poſſideat, defenditur iſta regula, quę hodie eſt in vſu, & nõ prędictũ conciliũ Baſi. & licet decretum illud concilij prędicti, cum ſit perpetuum, videbatur magis efficax, & maioris authoritatis in deciſionib. cauſarum, ad cauſandum effectũ iſtius regulę propter rationem quam ponit Abb. in c. prudentiam, in princ. ff. de offi. deleg. Tamẽ quia illud conſilium receptũ nõ fuit, niſi in certis caſibus expreſſis ibi per Eugeniũ, ſummi pontifices authoritate illius vti noluerũt, ne ſic tacitè illud approbare viderẽt. ꝙ ex eo apparet, quia in iſta regula nullã de eo mẽtionem fecerũt. Et illud concilij decretũ, & regula

re interdicto, vel priuato. c. ſta. extra de exceſ. prælat. Dicitur etiã intruſus, qui obtinuit beneficium à non habẽte poteſtatem illud conferẽdi. c. cum veniſſent extra, de in integ reſt. vel qui beneficium ſine autoritate illius, ad quem ſpectat collatio, tenet: adeò vt ſi quis, etiã ſi collator ſuſpenſus fuerit tempore vacationis beneficij, & præter authoritatẽ illius, ad quem ſpectat collatio, adeptus fuerit

la iſta cum illo concordans, fortè fundamentũ acceperũt ab æquitate. l. properãdũ. C. de iud. quæ lites triennio terminare voluit, vel à ratione. l. 1. ff. de vſucap. quæ in vſucapione rerũ mobilium triennium induxit, in pœna negligentium eas: vel fortaſſe regula iſta fomentum habuit à Chalcedonienſi concilio, quod eccleſiarum parochias, vel poſſeſſiones per triennium quietè, & abſque vi poſſeſſas incuſſas manere voluit, de quo quidem conſilio Chalcedonienſi factum fuit poſtea decretum antiquum, quod ſcribitur in libro membrano vetuſtiſſimo decretorũ & conciliorum ſedis Apoſtolicę, lib. 5. cap. 26. vtcunque ſit, negligentia non petentis ius ſuum in cauſa fuit, vt prędictæ conſtitutiones ederentur. Quam quidem negligentiam cum myſterio papa hic conſiderauit, beneficia in hoc rebus mobilibus cõparans, quæ etiam fragilia ſunt, & ſicut res mobiles ad tempus durant, vt inferius dicetur. Nec mirandum ſi triennalis poſſeſsio tantum roboris tribuat iuri inualido, cum etiam homo ipſe, cuius gratia beneficia inuenta fuere, ſi ab initio malus ſit, triennio de malo bonus fieri præſumitur, vt dicit text. notabilis in. § ſancimus. in authen. de monac. & not. And. Sicu. in repet. cap. teſtimonium. de teſtib. & Fely. in ca. cum deputati. in prin. de iud. & ante ipſos Rom. in conſilio. 236. in 4. col. multa enim ſingularia priuilegia præter communes regulas, etiam apud Philophos hic numerus ternarius vſurparuit ſibi, quę recenſere extra propoſitam quidem materiam videretur, cum de hoc ſatis ſuperque Clichthoueus in libello quodam quem de miſtica numerorum ratione ædidit, ſcribat. Sylvius in Grypho Auſonij omnia tenarij numeri loca commemoret, quæ forte curioſum inter legendum detinere aliquando poſſent. Et Ludouicus Viualdus in opere regali, de laudibus trium liliorum, 74. laudes iſtius numeri ternarij ſcribit, quæ ibi videri poterunt. Sed iam rem ipſam aggrediamur.

QAESTIO I.

IGITVR quæro quare magis in tuendis poſſeſſoribus triennium quam decennium, vel aliud tempus præfixit papa?

SOLVTIO. Poſſet capi ex dictis And. Sicu. in clemẽ. 1. in 3. col. nu. 17. de elect. qui dicebat trienniũ præfixũ à lege vſucapiõis fuiſſe arbitrariũ, cũ ſit iuris poſitiui, prout alias in ſimili dicebat gl. in verbo. ratus. in l. 1. § puer etiã, ff. de

beneficiũ ab alio, poteris compellis appellatione remota, à papa vel legato monitione præmiſſa, ad illud beneficium reſignandum per excommunicationis ſententiam, & diſtractionẽ aliorũ beneficiorũ, non obſtãte confirmatione à ſede apoſtolica obtenta ſub forma communi, quæ confirmat beneficia, & prabendas ſicut iuſtè & pacifice poſſidentur: ea quia diuerſitatem. extra de conceſſ. præben. [illegible]

po ſtula

poſtula. ita q idem videtur dicẽdũ in caſu iſtius regulæ.
Tamen aduertendum eſt, quia licet iſta ratio arbitraria aliquando ad aliquas leges tẽporis præfinitiuas dari poſſet, nõ tamen in omni caſu, & ad quãlibet legem quadrabit, præſertim quando in lege aliqua ratio ſaltem in genere reddi poteſt, vt dicit Archi. in c. Nabuſchodonoſor. col. 2. 23. quæſt. 4. declarat Fely. in c. ſi quando. in 8. & ſeq. col. de reſcrip. & Bald. in l. non dubium in 2. col. C. de leg. Nã conari prius debemus, quoad fieri poſsit, ne legem ratione mancam, velut euentualem, pro arbitrio, & fortuito conditam dimittamus, quin potius in ea oportet nos aliquam rationem forte etiam non omnino concludẽtem inuenire, vt dicit domi. Anto. in cap. non debet, de conſanguinit. & affini. Melius enim eſt legem aliqua ratione dimitetre, vt Moder. dicunt in lege, cum filio, de lega. primo. quod obſeruauit gloſſa in lege Eunuchis. C. qui teſta. facere poſ. quæ fatuam rationem ad illam legem, cùm aliam non haberet, ſcripſit, quod iure factum fuiſſe Doct. exiſtimauerunt, ne legem ſine ratione dimitteret. quia, vt vulgo dici ſolet, lex ſine ratione, corpus eſt ſine anima. Nam rationem animam legis eſſe omnes affirmant in capitulo, ſecundo requiris, de appellationib. & in capitulo finali, de iureiuſando, lib. 6. Et adeo quando lex non continet rationem expreſſam, debemus in ea quando aliam non inuenimus, rationem etiã remotam fingere. & illa ſufficit, vt dicit Abb. in proœ. Greg. in 8. co. verſ. primo not, & Dom. in c quanuis. el. 2. §. fin. circa fin. de præbend. lib. 6. Et ob eam cauſam glo. 3. in l. filium. C. famil. herciſc. reprehendit illos qui non aliter inueſtigata ratione legis, ad quamlibet oppoſitionem legis reſpondent ibi eſſe ſpeciale, quod etiam deridet. Iaſ. in auth. quas actiones, in ſecunda columna C. de epiſcop. & cler. & in lege, ex toto, columna ſecunda, ff. de leg. primo. debemus enim ſpeculari rationem etiam contra verba legis, ne lex ſine ratione videatur, vt dicit Cynus in lege, non dubium, C. de legi. Quod imperatorem feciſſe conſtat in §. igitur. in proœ. Inſtitutionum, nam ad partiẽdũ Inſtitutionũ opus in quatuor libros, ratione magis colorata, quam concludendi ſit vſus, ne forte librorũ diuiſionem pro arbitrio factam fuiſſe diceremus. quod etiã papa nos facere docuit in. c. non debet. de conſang. & affinita. quo loco ad reducẽdos cõſanguinitatis gradus ad quatuor

Legem aliqua ratione etiã fatua defendere melius eſt, quàm, &c.

tuor non rationibus arbitrariis & fortuitis,ſed perſuaſiuis mouetur,vt ibi patet.

Apparet ergo quòd non ilico quòd lex ſtatuit aliquid fieri ſub certo temporis ſpatio, ſeu terminum dierum præfinit,dicere debemus:hoc ſine ratione,ſed ex libito voluntatis & pro arbitrio principis factum fuiſſe.Inueſtiganda eſt igitur ratio, qua legem fuiſſe ratione conflatam facile dignoſcamus,ne aliàs ſine ratione reſpondentes merito rideamur,iuxta textum in capitu. ſi ex bono. de pœni. diſtin.quarta,probant quidam Moder. in tract. extenſio.columna quarta.facit Oldr. conſi.93.columna quarta.quæ omnia in caſu præſentis q. militant. Nam cum regula iſta rationem non aſsignet, quare papa potius triennium quàm aliud tempus in beneficiis præſcribendis induxit:debemus nos eã ex mẽte,vel coniecturis potius elicere q̃ arbitrari papã triennium huiuſmodi arbitraria & caſuali quadã ratione introduxiſſe. Ratio igitur quæ mouere potuit ipſum papã ad trienniũ magis ſtatuendum, quàm aliud tẽpus,iudicio meo potuit eſſe multiplex. Prima fuit frequẽtia & celebritas illius numeri ternarij,quo tam ſæpe legiſlatores & philoſophi vſi fuerũt, quos papa in iſta lege condenda imitari voluit,Nã moleſtiæ plenũ iudicatur ſi principes in legib.condendis conſuetudines & mores maiorum ſequãtur,propter rationes quas adducit Rom. in conſilio 327. colum, 2. Conſtat igitur veteres legumlatores in actibus iudicialibus & extraiudicialibus multum huic numero ternario tribuiſſe, quod ex multiplici legum numero ternario loquentium facilè deprehendi poteſt. Nam in primis, papa ad hoc triennium conſtituendum potuit moueri, ex forma iudicij tradita in capitulo,forus de verb. ſig.quæ ex ternario numero,tãquam ex re perfectiſsima, iudicium diffiniuit, ex principio,medio, & fine:id eſt, iudice, actore, & reo. Eſt enim hic numerus,vt inquit Dionyſ. Halycarnaſſæus libro tertio hiſtoriarum,omni diſceptationi conuenientiſsimus. Regula igitur iſta,quæ iudicialis eſt,debuit tali numero conformari.In quo genere aliud exemplum ad imitandum habuit ſummus Pontifex , poſitum in lege properandum. C.de iud.vbi tota concertationis ſpecies,& iudicialis controuerſia,tribus inſtantiis terminatur. Et ita etiam in l.1. C. de fideicom. per triennij præſtationem Imperator fideicommiſſum induxit.Et in l.quæ cum

Ternarij numeri frequẽtia & celebritas.

Cõtrouerſia iudicialis tribus inſtantiis terminatur

Fideicommiſſum per triẽnij præſtationem inducitur.

cunque. C. de apoch. publi. lib. 10. tantum operari voluit triennij continui ſolutionem, quòd eam voluit liberationem præcedentium annorum arguere. Ex quorum iurium exemplo & ratione putabat Decius, vir alioquin omnium temporum & horarum curioſiſſimus. in lege, ſi certis annis. columna ſecunda. C. de pact. triennium iſtius regulæ inductum fuiſſe non autem pro arbitrio & libito voluntatis papæ. Aliud etiam magis proximum imitationis exemplum habuit papa ad triennium ſtatuendum ex lege prima. ff. de vſucap. quæ propter negligentiam, ac non petentis ius ſuum deſidiam, vſucapionem triennale in rebus mobilibus induxit. Quarum ſimilitudine papa ductus, voluit etiam negligentem petere beneficium ſuũ lapſo triennio eadem pœna multare, ſilentium illi imponens, in hoc beneficia (vt opinior) rebus mobilibus comparans. Nec immerito, nam & annui redditus, qui cum perſona extinguntur & cum eccleſiaſticis beneficiis ſymbolum habent, appellatione mobilium continentur, vt notabiliter dicit Abb. in conſilio 13. in quarta columna. lib. ſecundo. limitans per hoc iura contrarium diſponentia, vt procedãt quãdo conceduntur loco ad longiſsimũ tẽpus. Et hoc etiã vltra Abb. videtur ſentire Io. de Anania in c. in ciuitate. in 25. col. de vſur. Sicut ergo in vſucapionibus pro rebus mobilibus datur triennium, ita pro poſſeſsiõe tuẽda idem tempus iniũxit. Et, ſicut etiã in d. c. j. de præſcrip. per triennium poſsidens rẽ eccleſiæ etiã cum mala fide, præſcribit eã, i a & poſsidens beneficiũ triẽniũ tutus eſſe debet: plura enim ad triẽnium magis quàm ad aliud tẽpus ſtatuẽdum ſummum pontificẽ induxerunt, vt ſuperius diximus, & etiam apparet in c. ſua nobis. cũ ſequen. de appel. vbi papa omnẽ grauaminis querelã ſub tribus tantũ appellationũ gradibus cõcluſit. Et in c. cõtigit el[?]z. de ſenten. excõ. iudicialẽ monitionẽ tribus quoq; terminis voluit eſſe cõ[?]ã quod etiam in denũtiatiõe Canonica ſeu Euãgelica ſeruatũ legimus. illa enim trina etiã monitione perficitur, qua ſeruata reus homo iudicatur, vt in c. nouit. de iud. Sic etiam veteres hominẽ tribus denũtiationib. conuictũ, tribus literis iudicabant, authore Suida. Nam cum volebant hominẽ malũ ſignificare. ſcribebant vnum Cappa cum verò peiorẽ. duo: cũ peſsimum tria habere Cappa dixerũt. Ex quo prouerbio peruetuſto vt id obiter dicamus. compoſitũ puto hoc nomen fur, cũ

Poſsidens rẽ eccleſiæ per triennium.

Hominem malum antiqui tribus literis ſignificabant

Nautæ, caupo.-ſtabularij. miniſterio trium literarum. Vnde meritò ille titulus triũ etiam dictionum, ff. nautæ, caupo, ſtabularij, originem accepit: quando & hoc perſonarum genus multis in locis taxatur, & furibus omnino æquiparatur, vt patet in l. 1. in princ. eo. tit. ibi, ne materia detur cum furibus coeundi, &c. & in l. ita. §. ſed ſi totam. eod. titu. ibi, prætor curam agere reprimendæ improbitatis horũ hominũ, &c. & alibi ſæpe. Inde euenit, quòd pro peſſimo homine, tribus Cappis digno, antiqui intellgebant Cretenſem, Cilica, Cappadoca, qui ſingularis fuiſſe improbitatis memorantur. Quod quidem genus hominum prout de malo teſte dicimus, tribus perſonis eſt obnoxium, deo, iudici, & parti, vt in c. 1. de crimine falſi. Sic etiam aduocato malo ad ſe corrigendum de errore ſuo, tres illi dies præfiniuntur, in l. fi. C. de errore aduoca. ſicut recuſanti iudicem tres etiam dies aſſignãtur, in l. fi. C. de iudi. Et in ſumma, totum ius ciuile, quod in tres diſtributum eſt partes, vt dicit tex. in §. fi. inſti. de iure nat. totum etiam Pontificiũ ius numeris ternariis eſt refertum. Iuxta quẽ numerum, non abſque ſumma ratione, tempora in præteritum, præſens, & futurũ diſtinxit deus. Neque aliquis ex numeris, tam frequenter in diuinis & humanis actibus cõmendatus fuit, aut ſpeciali prærogatiua munitus, ſicut ternarius. Cum igitur regula iſta iudicialis ſit, Papa frequentiã ſecutus, voluit eã triennij poſſeſſionẽ magis quàm alterius tẽporis eſſe contẽtam. Plura alia exẽpla numeri ternarij, quibus papa ad hunc potius ternarium, quàm alium numerum deligendum potuit moueri, contexere poſſem quæ ne in re tam leui tẽpus conterá, recenſere deſinam: vt obiter omittam, quæ in ſacris literis de iſto numero Auguſtinus, Hieronymus, & Ambroſius variis in locis tradiderũt, quos latè Paulus Foroſempronien. epiſcopus, & Io. Faber in illis tract. quos, de triduo Chriſti ſcripſerunt, & Iodocus Clichthoueus in libello, qui de myſtica numerorũ ratione inſcribitur, referũt, cũ ſexcentis aliis locis, quos accuratè in hac materia Guliel. Benedictus in copioſa repet. c. Raynutius. de teſt. fol. 15. cõgreſſit, quæ omnia huc pertinẽt, vt dicamus papã non tã arbitrio ſuo & caſu fortuito (vt quidã voluerunt) ad trienniũ cõſtituẽdũ: ſed potius ratione, certa & exẽplo clariſſimo, ſacrúmq; legũ imitatione digna motũ fuiſſe, quæ in ſimilibus caſibus hoc numero, magis quàm

Numerus ternarius plus aliis in diuinis & humanis actib. commendatus.

alio

alio tanquam omnium perfectiſſimo vſæ fuerunt. Et ſecundum iſtius rationes emanarunt iſta iura in c. ſi ſeruus. el. 2. 54. diſtinct. & in c. ſi quis. 16. q. ſi. quæ hūc numerum ternarium in diuerſis aliis caſibus amplexa fuerūt. Et certè ſi triennium hic conſtitutum vſucapioni compararemus: proculdubio iudicabimus ſummum Pontificem, non fortuito, ſed rationabiliter ad hoc trienuium ſtatuēdum motum fuiſſe. Nam in vſucapione rerum mobilium quarum vſum quotidianum habemus, ideo triennium magis quàm decennium conſtitutum fuit, vt homines ad repetendum tales res ad vſum vitæ neceſſarias, celerius arctarentur, quæ ex vſu quotidiano occcupatoris diſſipari, atque omnino poſſent deteriores fieri, vſúque cōſumi. Nam mobilia pro maiore parte triennio conſumi præſumuntur, iuxta gl. notabilem. in l. 1. C. ſi aduer. vſuc. & gl. pen. in l. fi. C. in quib. cauſ. in integ. reſti. non eſt neceſ. quæ ad hoc Alex. adducit in l. inter. ium. ff. de condi. indeb. in ſecunda addi. ad Bar. neque iuris cōditor breuius tēpus triēnio hoc caſu ſtatuere potuit, propter totidē gradus appellationū, quæ reis condēnatis ad ſe defendendū à lege conceduntur, ob quā cauſam tres inſtantiæ iudicij in d. l. properādum. C. de iudic. ſtatutæ fuerunt. Et infra idem tempus ſummus Pontifex conueniens putauit, etiam beneficiatos beneficia eorum occupata repetere debere: quorum etiam beneficiorum, ſicut & rerum mobilium, vſum tantum habemus, qui quotidie cōſumūtur. Apparet igitur ex omnibus prædictis, ſummum Pontificem optima ratione, & digna tot legum imitatione motum fuiſſe. Nam, vt inquit Cicero, quod exemplo fit, ratione fieri putatur. Sed de iis ſatis.

Mobilia præſumuntur cōſumi per triennium pro maiore parte.

QVÆSTIO II.

QVÆRO, iuxta illud ... um ibi, quòd ſi quicunq;, &c. nunquid iſta regula ... baſtardum, ſiue illegitimū poſſeſſorem cum colorato titulo defendat?

Baſtardus ſiue illegitimus poſſeſſor.

SOLVTIO. Iſta quæſtio heri tertia mēſis Iunij M. D XXX. in Rota propoſita fuit, in cauſa Legion. corā R. P. D. Petro Vortio, in qua quidā ex Dominis dicebāt, regulā illegitimū nō tueri, ex eo, quia verba generalia iſtius regulæ, de habilib⁹ intelligi debebāt, iuxta vulg. l. vt gradatim. ff. de mune. & ho. & gl. in verbo quibuſcūq;. §. ſed hęc ſolēnia. inſti. de verb. oblig. Quod procedit etiā ſi cōſtitutionis verba vniuerſalia ſint, prout hic: quia etiam dicta

habilia reſtringuntur, vt tradit Dominicus in capitulo cum in illis §.1.colum.fin.de præbend.lib.6. cum concor, vt ſcribit Decius in conſ. 172.colum.fin. Et ita videmus, quòd verbum quodcunque, vniuerſale, in l.in traditionib.ff.de pactis.& in l.emancipari.ff.de adop. etiam ad habilia reſtringitur. Et regulariter in materia maximè exorbitanti, talis reſtrictio verborum generalium fieri debet, vt tradit Anton.de But.conſi.19. in 3. colum. Nam dictio quæcunque, ſimpliciter de perſona loquens, de legitima & habili intelligi debet, niſi termino communi vtrunque comprehendenti addatur, vt dicit Alexand.conſi.80.colum.fi.lib.1. Et hoc idem in regulis cancellariæ etiam generaliter loquentibus habere locum voluit quidam doctus Mod. repetens capitulum Raynutius.fol.7.num.32.de teſtam.

Quodcunque verbū vniuerſale.

Et quòd regula iſta baſtardos cōprehendere nō debeat rationi conſonum videtur, quia illegitimi omnium iurium ſpiritualium ſunt incapaces, vt in ca. ſi gens Anglorum.56.diſtin. Et huiuſmodi perſonæ, quo ad commodum & honores, à iure indigni cenſentur. vt not.glo.in cle.1.de batiſ.& Abb. in c.cum Vintonienſis. in 3.col.& in c.innotuit.de elect.& in terminis reaſſumunt latius dicti Moder.in d.repe.c.Raynutius.fol.6. & Curtius Iunior in repe.l.admonēdi.ff. de iureiur.qui æmulatione, vt creditur, Iaſonis cōcurrentis materiam baſtardorum ampliauit. Inde non abs re veteres Pontifices diligenter curarunt, ne ſacrum Card.collegium hac labe pollueretur. Nam, vt refert Nicolaus de Vbaldis, noſtri ordinis olim inſignis auditor, in tract ſucceſſio.ab inteſt.colum. 34.à Paulo.II.proprio eius ore audiuiſſe, quendā ſpuriū per Eugenium IIII.ad [illegible]tum aſſumptum, ante receptionem pilei, quaſi [illegible]ſſe rebus humanis exēptū. Quod idem ſanctiſſ. in inſtitutum in noſtro ſacro auditorio Rotæ inuiolabiliter ſeruatum fuiſſe ſatis cōpertum eſt. Nam cum idem Nicolaus apud eundē Paulū Rotæ nomine ſupplicaret, liceret eis inquiri cōtra quēdā q ab eo E Paulo mādatū auditoratū habuerat, nūquid baſtardus eſſet, Paulus libenter annuit, ſubiungens, honeſtum eſſe per huiuſmodi labem locū noſtrū nō contaminari, referēs exēplū dicti Card. per Eugeniū aſſumptum. Ita dicit Do. Nicolaus vbi ſupra. Et ob eā cauſam Philippum Decium, aliàs ad auditoratum mandatū habentem

Cardinales baſtardi eſſe nō poſſunt

Illegitimi incapaces omniū iurium ſpiritualium ſunt.

Auditores baſtardi eſſe non poſſunt.

exclusum

exclusum loco,legimus.Cum igitur regula iſta ſit priuilegiatiua,& fauorabilis poſſeſſoribus, non videtur veriſimile velle baſtardos tanto fauore munire.vt dicit Gloſſator hic.

Tamen iſtis non obſtan.maior pars dominorum cōcluſit contrarium, videlicet illegitimos regula iſta defendi, pro qua opin.in primis verbum quicunque,hic poſitum ponderabant,quod eſt generale.vt in c.ſolitæ.circa fi. de maio.& obedien.& in c.ſciant cuncti.de electio.lib.6.& in l.quicunque.C.de ſer.fug.quod verbum de ſui natura includit ea,quæ aliàs ſub ſimplici diſpoſitione non comprehenderentur,vt not.gloſ.in clem.2.de vita & honeſt. cler.& glo.in verb.quicunque,in cle.1.de iud.no. Abb. in capitulo,ſuper quæſt.in glo.de offic.deleg. & reaſſumit Curtius Iunior conſil.1.&Fely.in c.poſtulaſti.in 11. colum,de reſcript.& ante ipſos Rom.conſi.31. viſis iis. &c.Et idem Felyn.in c.nonnulli.in princ.in 9.col.de reſcript.& in materia diſpenſationis,quæ ſolet eſſe ſtricti iuris.vt in capit.per venerabilem.qui filij ſint legitimi. verbum quicunque,omnia comprehendit, vt eſt glo. in extrauag.execrabilis,quę allegat cle.ſi Romanus.de præbend.facit textus & gloſſa in clementina.1.in fin.de re iudic.quam ad hoc notat Oldrad.conſilio 322. attento. &c.cum ſimilibus.

Hinc eſt,ꝙ licet diſpenſatus ad beneficia nō poſſit habere dignitatem,vbi tamen fuiſſet diſpēſatus ad quæcūque beneficia,talis diſpenſatio dignitates cōprehēderet, ratione illius dictionis quæcunque, vt dicit Rota de fil. presby.2.in no.& 4.de offic.ord.in antiquis.ſequūtur Moder.in tract.de benefi.in 3.q.1.partis.col.5.Et iſta deciſ. procedit,etiam ſi cum dictione quæcunque,coniungeretur dictio Alia,quę ſolet eſſe reſtrictiua ſimiliū.Prout in ſimili caſu in vna Præceptoria Barchinonē.corā d.Paulo Capiſucco fuit in Rota iudicatū per Dominos.9. Ianua.1531.Nā in d.cauſa dubitabatur,nūquid in facultate cōceſſa,nūtio Vaſionen.ad beneficia,& pręſtimonia,& alia quæcūque,&c.includerentur dignitates.Et vna pars Dominorū dicebat quòd ſic,ponderando dictionē quæcunque,eſſe vniuerſalem per iura ſuperius allegata,& ea quæ dicit Fely.in c de quarta.de præſcrip. in 4.colu. vbi dicit, quòd licet appellatione beneficij nō veniāt hoſpitalia,c.ei.per literas.de præbend.fallit tamē,niſi ſit dictio

quæcunque.

quæcunque.& idem de præſtimoniis dicitur in glo.quodcunque,in clem.2.de vita & honeſt.cleric. Alia verò pars Dominorum tenebat contrarium,ex quo poteſtas nuntij erat odioſa in præiudicium ordinariæ poteſtatis, vt dicit Abb.in c.ſi quis contra clericum,de foro competenti. Et ideo illa verba quæcunque,debebant reſtringi ad habilia,& expreſſa,non ad ea,quæ ſunt ſpeciali nota digna.vt dicit Dom.poſt Pet.de Anch.in c.2.de præb.lib.6.& Philip.Peruſinus,in ca.ad hoc.circa fi.de appel. cum concor. vt latè ſcribit Socin.in conſil.240 in cauſa Naneten. in 6.colum. Item,quia dicto Alia,in dicta facultate nuntij poſita,reſtringebat terminum generis ad expreſſa, iuxta ea quæ dicit Oldr.conſilio 8.& 287,& Rom.conſil.13.& 42.circa.fi.& 92.& Card.conſilio.2.circa.fi.titu.de arbit. cum concord.vt per Iaſ.in l.quæcunque,in primo notabili.C.qui admit.

Alia dictio reſtringens terminum generis ad expreſſa.

Tandem iſtis non obſtantib. Rota poſt longam diſputationem,vno excepto,tenuit contrarium:videlicet, in dicta facultate nuntij comprehendi dignitates propter generalitatem dictionis quæcunque, ponderata ſuperius. Nec obſtabat dictio Alia, adiuncta termino vniuerſali: quia illa non reſtringebat generalitatem verbi quæcunque,vt eſt de hoc glo.notabilis in verbo,quanuis, in cle. 1.de re.iudic.quę probat,iuncto textu, verba iſta, vel alia quauis cauſa,includere maiora expreſſis:pro qua plura adducit And.Sicul.in l.1.§.fina.in 3.col.ff.de verb.oblig.& in repet.l.cum acutiſſimi.14.columń.C.de fideicom.cum aliis adductis per Modern.Luſitanos,in l.fundum.colum. 20.ff.de reb.dub.qui reſpondent ad contraria,cum quib' concordat Alexan.in conſ.11.viſo.in 3.col.& in cõſi.155. vilis,& accuratè in 2.col.volu.2. Et ita in dicta cauſa Barchionen. concluſum fuit per omnes dominos,& iudicatũ d.die 9.Ianuarij in fauorem Iacobi Patarge magiſtri domus Cardi.de Cæſarinis, contra Anton. Carreas. Quæ omnia conferendo ad caſum noſtrum reddunt deciſionẽ claram & expeditam,videlicet, quòd generalitas iſtius verbi,quicunque, poſiti in textu. comprehendit illegitimum, præſertim cum regula iſta tantum excipiat duo genera perſonarum inhabilium, videlicet ſimoniacum, & intruſum in beneficio reſeruato.ergo aliis manet regula firma.

Verba iſta, vel alia quauis cauſa.

Non obſtat quod verba generalia debent intelligi de perſonis

ſonis habilibus,quia vltra reſponſiones quę poſſunt colligi ex limitationibus traditis per Iaſ.in l.fideiuſſor.§.prætor.ff.qui ſat.cog.de quibus latè ſcripſi in §.in perſonam, inſtit.de actio.limitatur illa regula non habere locum quã do lex loquitur taxatiuè excipiens duo genera perſonarum,vt hic.quia tunc caſus non excepti comprehenduntur ſub regula,vt in cap.2.vbi Abb.de coniug. lepro.Vel ſecundo negari poteſt illegitimum triennio poſsidentem inhabilem eſſe,vt exceptione iſtius regulæ priuari debeat, cum ſit quędã defenſio,ſicut videmus in excommunicato, qui licet ad iudicia inhabilis iudicetur,non tamen illi excipiendi facultas denegatur,vt in c.cum inter.de exceptione.Cum igitur iſta regula non det niſi meram exceptionem poſſeſſori,poterit ea illegitimus vti,qui non videtur tam odioſus,quantùm excommunicatus,qui contrahere & poſsidere poteſt,cap.veritatis.de dolo & cont.præſertim,quia hoc caſu,ex quo per triennium à ſuperiore eſt toleratus,præſumitur diſpẽſatus,iuxta ea quæ tradit Pet. de Anch.in conſi.117.cum materia c.ordinarij,de offic. ordi.lib.6.Vel tertio reſpondetur,quòd diſpoſitio iſtius regulæ,quia emanauit ad extinguendas lites, vt patet in fin. concernit bonum publicum,vt in l.1.ff.de vſucap. & in l.properandum.C.de iudic.ſed vbi agitur de vtilitate publica,lex non recipit reſtrictionem de habilitate perſonarum.vt dicit Bartol.in l.ſi quis in graui.§.vtrum,per illum text.ff.ad Sillan. Et ita in indiuiduo ſuper hoc puncto iudicauit Rota in vna Regien. parochialis coram me,ponderando caſus exceptos in regula Et hanc eãdem opin.hodie quæ numeratur 23.Ianuar.M.D.XXXVIII. in vna Romana parochialis S.Pauli Cæſarei,coram d.Raynaldo Petrutio omnes Domini tenuerunt.

Excommunicatus.

QVAESTIO III.

QVAERO,an regula iſta defendat fœminam poſſidẽtem dignitatem.vel ad miniſtrationem?

Fæmina poſſidẽs dignitatem.

SOLVTIO.Videtur quòd ſic,quia verbum quicunque, poſitum in textu comprehendit fœminam lege.1.ff. de verb.ſign.Contrarium videtur tenere Gloſſ. hic in 2. columna,dum vult quòd iſta verba intelligantur de habilibus:& ideo laicus & mulier.poſsidentes non iuuantur iſta regula,faciunt ea quæ idem Gloſſator dicit in regula ſecunda,in fi.ſup.eod.

Quicunque an comprehẽdat vniuerſaliter omnes.

Quid dicendũ?Pro reſolutione iſtius articuli diſtingui

poteſt

poteſt hoc modo, videlicet, quòd aut dignitas conceditur per papam fœminæ in titulum, vel adminiſtrationem, vt in abbatiſſa vel prioriſſa pepetua, quod poteſt facere papa, & tunc putarem regulam habere locum, cum in iſtis eadem ratio defenſionis militet, aliàs ſecus, & hoc in ſpecie tenet Gloſſator concilij Baſilien. titu. de pacific. poſſeſſoribus. faciunt ea quæ in ſimili dixi in regula de infirmis reſig. in 6. q.

QVAESTIO IIII

QVAERO ibi beneficia qualiacunque ſint, &c. an ſub iſtis verbis regulæ compræhendatur feudum eccleſiaſticum?

Feudum eccleſiaſticum an comp. &c.

SOLVTIO. Videtur dicẽdum quòd ſic, quia feudum dicitur beneficiũ. c. 1. §. in primis. quibus cauſ. feud. amit. & not. Pet. de Anchar. in regula, beneficium, in 1. quæſt. de reg. iur. lib. 6. & Iaſ. in repet. l. re coniuncti, num. 227. ff. de legat. 3. vbi etiam probat, quòd feudum eſt mera gratia. Et in materia fauorabili poſſeſſoribus, de qua iſta regula loquitur, appellatione beneficij feudum comprehenditur, vt dicunt Moder in præludiis feudorum. Hinc eſt, quòd in generali facultate diſpenſandi ad beneficia curata & non curata feudum includitur, vt per plures rationes probat Decius in conſilio. 76. licet in caſu propoſito, &c.

Feudum an veniat appellatione beneficij.

Breuiter prædictis non obſtantibus contrarium eſt concludendum, ex eo, quia licet in materia proportionabili defendi poſſet, appellatione beneficij feudum comprehendi, vbi verò verba vel ſubiecta materia repugnãt. contrarium eſt dicendum, vt Præp. dixit in c. per venerabilem, col. 90. qui filij ſint legit. Sed clarum eſt, quòd verba iſtius regulæ quæ de collatione, inſtitutione vel pręſentatione loquuntur, non adaptantur ad inueſtituram feudi, quæ per iſtos modos non confertur. Igitur diſpoſitio iſta in eo non habet locum. præſertim quia caſus hic excepti, regula, videlicet, de reſeruatione in corpore iuris clauſa, & de beneficio ſimoniaco poſſeſſo, nullatenus feudo conueniunt, ſed ſolùm beneficiis eccleſiaſticis, quæ à feudo differunt, adaptantur.

Beneficia eccleſiaſtica.

Concludendum eſt igitur regulam in feudis locum non habere: præſertim, qa in veris beneficiis eclceſiaſticis eſt aliquid ſpecialitatis annexum, quod nõ eſt in feudo: & in beneficiis quatuor requirũtur quo ad hoc, vt beneficia eccleſiaſtica dicãtur, quæ à feudis ſunt multũ aliena, vt tradit

dit Petr.de Anch.in cap.1.quęſt.1.de reg.iur.libr.6.Sequitur Decius in rubrica de reſcrip.Quæ omnia à natura feudi extranea videntur,prout etiam Moderni declarant in tractat beneficij.in prima parte.Dictio igitur, qualiacunque hîc poſita ,recipiet diſtinctionem ſecundum ſubiectam materiam,prout in lege, quæſitum. §.1.ff.de leg.3.cum vulg.

QVAESTIO. V.

Qvaero, an regula iſta de triennali habeat locum in beneficiis commendatis perpetuò ſecundum ſtylū noſtri temporis?

SOLVTIO.Licet in pluribus regulis iſtius tractatus diſputatus ſit iſte articulus adeò q videbantur ſufficere iam dicta,Nihilominus quia miſera iuris conditio ſemper in infinitum decurrit , & nouas quotidie deproperat edere formas,vt dicit Impetrator in l.2. C. de vet. iur. enuc.oportet nouis & emergentibus caſibus , nouas etiam accommodare deciſiones,præſertim in hac q. in qua maior in Rota ſuborta eſt difficultas quàm fuerit ſuper quauis alia q.illius tractatus:& ideo eam latius attingam non repetitis hic motiuis ſuper iſta eadē q.in aliis regulis iā dictis ne faſtidio ſim ſtudioſis,præſertim occuparis. Dico igitur circa iſtum articulum varias fuiſſe antiquorū & modernorum dominorum ſententias. Nam quidam ex antiquis tenuerunt regulam iſtam habere locum in comendis perpetuis .Et tenuit in ſpecie Gloſſator Concilij Baſilien.quod habetur pragmatica Franciæ, ſub titulo de pacific.poſſeſſ.in verbo,titulum,motus ex eo,quia in perpetuis commendis militat eadem ratio, quę in aliis titulis. Et quia commenda ſecundum Doctores,in c.nemo,de elect.libro.6.dicitur titulus canonicus qui ſufficit ad iſtam regulam,vt tradit Henricus in cap.penult.col.pen.de verbor.ſignific. Hæc ille.Et cum iſta opi.tranſeunt quidam Moderni Sabinen. in tractatu commendatum & in quibuſdam apoſtillis hic. qui dicunt ita ſe vidiſſe obſeruari in perpetuis commendis.cum ibi detur vera poſſeſſio, quam conſiderat regula.Et ſecundum iſtam opin. retulit ita fuiſſe iudicatum temporibus ſuis in Rota Reuerendiſſimus cardin.Simonerta,tunc Rotæ auditor,& ſic propria eius manu ad iſtam regulam,& in quodam ſuo repertorio adnotatum vidi.quo in loco reprehendit Dominū Melchiorem de Baldaſinis quondam aduocatum in apoſtillis

Commenda titulus canonicus

ſtillis regularum Hadriani aſſerentem oppoſitum.

Contrariam vero opinionem videlicet, q̃ iſta regula nõ habeat locum in commendis perpetuis, tenuerunt etiam plures excellẽtes viri tã extra Rotã, q̃ in etiam in Rota.

In primis in iſtam opinionem inclinat Gloſſator hic, qui dicit audiuiſſe ita Rotam iudicaſſe. Et hoc idem Bartholomæus de Doſſis quondam aduocatus conſiſtorialis in quibuſdam Apoſtilis ma nus ſua ſcriptis refert ſe audiuiſſe ad. D. Vanullio auditore Rotę pro iſta parte pluries pronunciaſſe. & ita Vanullius ſcriptum reliquit, Et reuerendiſ card. bo. memo. Dominicus, de Iacobatiis, olim auditor Rotæ in quibuſdam ſuis adnotationibus propria eius manu ſcriptis expreſſe affirmat ſuo tempore omnes Dominos tenuiſſe contrarium in regula de annali. Rationem ponit, qua tunc mouebatur Rota quia regula iſta habet verba demõſtratiua tituli vt. patet ibi ex Apoſtolica vel ordinaria collatione ſeu præſentatione & inſtitutione, &c. quæ verca non adaptantur commendæ. Regula vero de annali titulum non requirit. Et ideo in commendis habet locum Hæc cardinalis idem etiam atteſtatur Dominus Melchior de Baldaſinis, illorum temporum celebris aduocatus in quibuſdam ſuis adnotationibus ad regulas Hadriani etiam propria eius manu ſcriptis dicens, Hadrianum Papam ideo in iſta regula verba ex quouis titulo Apoſtolico, &c. addidiſſe, vt commẽdas comprehenderet. & per hoc dubitationem Rotæ tolleret, quam ſciebat tenuiſſe regulam. iſtam in commendis locum non habere. Et iſtam etiã opin. ſequuti ſunt in Cancellaria quidam abbreuiatores de Parco inter quos fuit D. Paulus de Caſtello, vt refert moder. ille. Sabinen. Aeneas de Falconibus in quadam apoſtilla. Et hoc etiam adnotatum reliquit ſummus ille vir Laurentius de pucis card. Sanctorum Quatuor affirmãs ſe audiuiſſe viua voce ab alexandrino iſtam opin. tenuiſſe Rotam.

Itaque ex ſupradictis apparet varias fuiſſe ſuper hoc puncto patrum Rotæ odiniones. Nec mirandum cum quęlibet opinio adeo ſe iuſto iudice tueatur, vt perſpicuum ſit Rotam diuerſis temporibus contraria ſentientem rectè iudicaſſe. Sed in hoc eſt diſcrimen: quia licet Rota olim partem negatiuam tenens iuſtum iudicium protulerit iuſtius. tamen modernis temporibus iudicium pronuntiauit dum tenuerit regulã iſtam in com- *Iudicium iuſtum.*

men

mendis locum habere, non enim inconuenit vnum iudicium eſſe vno tempore iuſtum, & poſtea eius contrarium iuſtius, vt in l. exigendi. C. de procurator. cum concor. ibi in glo. poſitis. Et hoc malum datum videtur mortalibus in pœnam, vt eorum opiniones ſecundum varietatem temporum ſeneſcant, & intermoriantur, aliæque diuerſæ, vel prioribus contrariæ earum loco renaſcantur, & deinde pubeſcant. talis enim eſt humani iuris diſciplina, quod nulla in ea opinio eodem ſtatu diu ſtare poteſt, vt dicit Imperator in l. 2. §. ſed quia diuinæ. C. de vet. iu. enuc. vnde merito Pſal. dixit, Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam. quod apparet in l. diui. ff. de iure patron. & in ſexcentis aliis iuris locis, quæ breuitatis cauſa omitto. Opiniones enim hominum eorum corpora ſequũtur, quæ cum tempore veteraſcunt & pereunt, & ſicut rerum omnium, ita quoq; & opinionum eſt quædã viciſsitudo; cuius ratiõem ponit Bal. in plurib. locis, quos enumerabo infra quæſt. 53. quo in loco oſtendã aliquãdo modernam Rotam ab antiqua deuiaſſe, quæ omnia iuſtificantur per ea quæ dicit text. in c. non debet. de conſang. & affin.

Opinio nulla eodem ſtatu diu ſtare poteſt.

Nunc autem ad propoſitũ reuertamur. vidimus igitur expreſſè Rotam aliquando iudicaſſe regulam iſtam non habere locum in commendis, vt atteſtati fuerunt prædicti patres ſuperius in parte negatiua nominati. Et hoc quidem, vt diximus, iuſtè factum fuiſſe arbitror, cum non deſint rationes & authoritates ſummorum virorum, qui illam opinionem defendant. Nam inter cætera ad tenendum iſtam opinionem illi domini mouebantur, quia regula iſta requirit titulum, vt patet ibi ex apoſtolica, vel ordinaria collatione, &c. & tamen commenda non eſt titulus, aut ſi quouis modo aliquam haberet ſimilitudinem tituli, non ſatis illa ſpecies prouidendi in antiqua eccleſia laudabatur, vt mereretur priuilegiis iſti' vel alterius regulæ de vero titulo loquentium muniri. Nam videmus Innocen. 6. per Extrauagantem ſuam incipien. Paſtoris, hoc prouidendi genus per viam commendæ reprobaſſe. Nam vt verbis eius vtar, Experientia docuit occaſione commendarum plurimum diuinum cultum minui, animarum curam eis, quibus imminet, negligi, hoſpitalitatem cõſuetam, & debitam non ſeruari, ruinis ædificia ſupponi, ipſorúmque iura in ſpiritualibus & temporalibus labefactari, &c. Et eadem etiam & deteriora commendarum incommoda re-

Commendarũ prouidendi genus.

fert Clemens Quintus in extrauaganti incipien. ex ſuperne. poſita in titu. de præbend. Ex quorum verbis apparet commendarum vſum improbatum fuiſſe, vt meritò illi antiqui patres Rotæ voluerunt commendam ſub hac regula comprehendi. Non igitur eſt putãdum Romanum Pontificem rem à tam pluribus damnatam ſub regula iſta includi velle, præſertim quia, vt dictum eſt, regula iſta requirit titulum. & commenda de iure non eſt propriè titulus, vt probatur in capit. qui plures. 21. quæſt. 1. vbi eſt textus, quòd nemo duas eccleſias in titulum tenere poteſt, tamē bene poteſt vnam in titulum habere, & alteram in commendam. Ergo apparet manifeſtè commendam non eſſe titulum. & ita not. ibi glo. Vgo, & Laurentius, & idem tenuerunt Tancred. Goffred. & Bernard. in cap. ſi conſtiterit. de accuſat. vt refert Ioann. de Fantuciis, & Archid. in dict. c. ſi plures, vbi plus ſubdit Ioan. & Vicen. tenuiſſe in c. dudum, el 2. de elect. commēdatarium non ſolum nullum habere titulum, ſed neque eius ius in beneficio commendato, & dicit Domin. in c. presbiteri. in 3. colum. 23. diſtin. quòd commendatarius non eſt Prælatus, ſed quidam cuſtos iurium eccleſiæ: vnde licet capitulum non poſſit conferre, & per conſequens titulum dare, tamen œconomum in eccleſia, & commendatarium ponere poteſt: quia hoc non eſt conferre. Et idem tenet Oldrad in conſi. 179. hinc eſt quod epiſcopus poteſt illud beneficiū commendatum conferre inuito, & non vocato commendatario, vt dicit Lapus in cap. nemo. de elect. lib. 6. refert Fely. in cap. cum olim. in 5. colum. de maior. & obed. Et vltra prædictam aliam rationem aſſignat glo. 2. in c. ſi conſtiterit. de accuſa. quia commendatarius non dicitur poſſidere, nec habere ius in re, ſicut depoſitarius, per iura allegata in ea: quæ latè reaſſumit Roma. conſi. 350. vbi latiſſimè probat commendatarium non habere titulum, nec ius in re ſicut depoſitarius, & de vno ad aliud arguit idem Rom. declarans iſtos terminos in conſil. 500. incip. ſuummarius. colum. 1. & ſequen. & quod commendatarius non dicatur habere titulum, nec ius aliquod in re, tenet And. Sicu. poſt Inno. quem ibi allegat in rubrica de commodato, in fina. verb. Ratio enim aſsignatur per Gemin. in conſi. 8. incip. quidā tard. in 3. colum. quia inter commendatarium, & eccleſiā commendatam non contrahitur aliquod matrimonium, ſicut contrahitur inter illum, qui habet ex collatione, qua

Eccleſias duas in titulum nemo tenere poteſt.

Commendat. nõ dicitur poſſidere, nec, &c.

ra

ratione dicitur habere titulum, & ideo commendatarius poteſt ad libitum per papam remoueri, quia non eſt maritus eccleſiæ. Et iſtam eandem opinionem firmat Angel. in conſil. 35. incipien. quidam nobilis. vbi poſt Innoc. in c. dudum, dicit, quod commendatarius nullum ius nec titulum habet in eccleſia. Sed eſt nudus miniſter, cuſtos, & nudus detentor, per ea quæ ibi adducit. & iſtam opinionem etiam tenet Aretin. in c. ſi conſtiterit. col. fin. de accuſat. vbi tenet quod commendatarius non ſolum non habet titulum canonicum, ſed neque facit fructus ſuos. niſi expreſſe illi à papa concedantur, per rationes allegatas ibi per eum, & dicit Florianus in cap. quæſitum, de rer. permutat. quod commenda non poteſt cum titulo permutari, quia commendatarius non dicitur habere canonicum titulum. Et quod commenda non det titulum, tenet etiam expreſſè Bald. in l. ex verbo, per illum text. C. de fideicom. lib. ſequitur Socin. in conſil. 32. incipien. ex iis. in 6. col. cum aliis concord. vt ibi per eum. idem tenet Alexan. conſi. 96. viſis narratis, in 2. colum. lib. 4. & Deci. conſi. 149. colum. 4. Et pro iſta parte facit quod dicit Abb. in cap. illa. ne ſed. vac. videlicet quod capitulum ſede vacāte non poteſt conferre beneficia, poteſt tamen commendare. apparet igitur quod non habet titulum, quod etiam tenet Alexand. poſt glo. in cap. ſanctorum. colu. 3. 70 diſtin. Et quod commendatarius non dicatur habere titulum, neque poſſeſſionem, nec ius in re, prout aliàs dicebat gloſſ. in dict. cap. ſi conſtiterit firmat doctus quidam Modr. nomine Barthol. Caſſaneus in conſilio vigeſimo, in 3 colum. Et hoc procedit non ſolum in commenda ſpirituali, ſed etiam temporali, vt notat Imola in l. hæreditas. per illum textum. ff. de hæredib. inſtituen. & idem tenet Bal. in conſil. 246. ſecundum antiquam impreſſionem. Et ita notat Antonius de Gratianis, antiquus aduocatus conſiſtorialis in quodam ſuo indice. *Commendat. non dicitur habere titulum, contra*

Et iſta opin. in ratione conſiſtit, quia cōmendatarius nihil aliud eſt, quàm quidam adminiſtrator bonorū eccleſię vt patet in c. cum nobis. de elect. & notat Abb. in c. querelam. co. ti. in j. notabili: & tamen conſtat adminiſtratorem nō habere titulū, vt dicit D. Ant. in cle. 2. de reſcri. in verbo, electio. ſequitur Nicolaus Milis in ver. adminiſtrator. Gloſſator in regula nona, in fin. ex quibus omnibus potuit olim Rota iuſtè moueri ad tenendum regulam iſtam non

habere locum in commendis. Poſtremo pro iſta opiniõe adducebatur vna ratio, quia cõſiderantur verba iſtius regulæ, tam illa quæ referuntur ad papam, quàm ad alios inferiores, inuenim⁹ q̃ nulla poſſunt cõmendæ perpetuę adaptari. Nã verba indicatiua tituli quæ referũtur ad papã, ſunt illa ex Apoſtolica collatione, vel electionis cõfirmatione, &c. & nulla ſunt hic alia verba indicatiua tituli quæ papã concernant, niſi prædicta, ſub quibus nõ eſt dubiũ, quod cõmenda non cõprehenditur ſiue propriè ſiue impropriè interpretemur, quia commẽda nõ eſt collatio neque confirmatio. Nec minus poteſt cõmenda perpetua cõprehẽdi ſub verbis directis ordinariis duplici reſpectu, tũ, quia null⁹ ordinarius inferior à papa poteſt perpetuò commendare, vt in. d. c. nemo. tum etiam, quia ſi poſſent, verba hic poſita non conueniunt commendæ perpetuæ.

Ordinarius nullus inferior à papa.

Sed prędictis nõ obſtan. pars affirmatiua videlicet, quòd regula iſta habeat locũ in commendis perpetuis, præualuit. quam tenuit modernis tẽporibus Rota, vt atteſtatur Reuerẽdiſsimus Do. Iaco. Simonetta Card. olim auditor inter alios curioſiſsimus, in quadam additione ad iſtã regulam, & in quibuſdam ſuis recollectis deciſionum, quas vidi propria eius manu ſcriptas, quo in loco reprehendit dominum Melchiorem de Baldaſſinis aduocatum contrarium aſſerentem. Et iſta opinio, videlicet quod regula habeat locum in commendis perpetuis, videtur iuſtior & æquior, quam vltra Gloſſatorem conſil. Baſilien. ſub titulo de pacific. poſ. in verbo, titulum, qui expreſsè hoc tenet, & Moder. Sabin. in tract. commendarum. & hic in quadam Apoſtilla, qui dicũt ſe vidiſſe ita obſeruari. Nouiſsimè hoc anno M. D. XXXVII. de menſe Nouembri poſt plures informationes, & cauſæ propoſitiones idẽ dubiũ pro iſta parte determinauit Rota, licèt de mẽſe Octobri. M. D. XXXVII. in vna Romana, corã. D. Paulo Capiſucco ſuper hoc Rota dubitauerit. Nã tunc cauſa propoſita, quibuſdam videbatur partem negatiuam poſſe defendi. Nihil tamen illo tempore reſolutiuè concluſum fuerat. Nunc autẽ iterum de menſe Nouẽbri M. D. XXXVII. idem Do. Paulus in vna alia Vercellen. monaſterij propoſuit iſtud idem dubium in plena Rota, in qua poſt plures diſputationes & relatiões tandem. 16. & 26. die eiuſdem menſis Nouembris, duplicatis, omnes Domini voluerunt regulam iſtam in commendis perpetuis habere locum. quam opi. pluribus rationib.

& authoritatib. comprobatunt.

In primis aducebatur ratio, quia videmus quod commendæ perpetuæ noſtri temporis propter exhuberantiã verborum, quibus hodie conceduntur, ad licentiam & facultatem percipiendi & conuertendi fructus in vſus proprios, ſicut veri prælati faciunt, magis participant de collatione & vero titulo, quã de ſimplici depoſito. Iura verò antiqua loquentia de commendis, ideo locum in iſtis perpetuis nõ habebãt, quia tempore illorum iurium cõmendæ ſub iſta moderna forma, qua hodie cõceduntur, adhuc inuentæ, nec cognitæ fuerũt, vt latè probat quidã Moder. Bartholomeus Caſſaneus in quodam ſuo conſilio incip. antequam, &c. poſito in commentariis ſuis conſuetudinũ Burgundiæ. fol. 327. vbi formam perpetuæ commendę hodiernæ diſcutit, quæ re vera nõ poſſũt dici propriè cõmendæ, ſed tituli, quia commenda propria & vera eſt temporalis, quæ idem eſt quod depoſitũ. quod etiam eſt temporale, vt dicit tex. in l. cõmendare. ff. de verb. ſignifi. cum concord. ibi poſitis. Et probatur clare in c. nemo. de elect. lib. 6. Et hoc manifeſte apparet, quia cõmendatarius temporalis non facit fructus ſuos. vt tradit Arẽt. & alij, in c. ſi cõſtiterit. de accuſat. Sic neque depoſitarius verus nõ facit fructus ſuos, vnde ſicut diſpoſitarius ſi rei diſpoſitę ex pacto ſuos proprios fructus faceret, propriũ nec verũ depoſitũ dici poſſet, quia hoc naturæ diſpoſiti aduerſaretur, & participaret magis de mutuo, vt probant late moderni Mediolan, in l. certi condictio. §. depoſiti. in 4. notab. per illum tex. ff. ſi cert. pet. & tex. in l. 1. §. ſi pecunia. & ibi notãt gl. ff. depoſ. Sic eodem modo ſi cõmendatarius habet licentiam conuertendi fructus in ſuos proprios vſus prout faciunt hodiè perpetui cõmẽdatarij, talis cõmenda nõ eſt propriè, nec vera cõmenda, ſed adhæret magis ad naturã collationis & veri tituli, vt in. c. ſi tibi abſenti ibi, vt tuum dici valeas. de præb. lib. 6. Hinc eſt quod hodie commendæ pepetuæ inducunt incompatibilitatem, vt notabiliter probant Moder repetẽtes in clem. gratiæ, de reſcript, allegantes conſiliũ Lateranen. modernum. Et hodie includũtur ſub expectatiuis cõceſsis ad beneficia vacatura. & tenet Socin. in cõſil. 32. in 6. col. verſ. & per prędicta &c. Ratio aſsignatur, quia licet per mortem cõmẽdatarij temporalis non dicatur beneficium vacare de nouo, ſed vacet eo modo, quo prius, hoc tamẽ nõ omninò procedat

Commenda propria & vera.

Commẽda perpetua quare incompatibilitatem.

procedit in perpetua cōmenda, quia hodie per eam papa plene diſponit de beneficio, ſicut quādo dat in titulū. Et ideo ſicut per collationem expirat reſeruatio, ita & per dationem in commendam perpetuam, quæ in omnibus effectum habet tituli, vt concludunt Moderni in tracta. reſeruationis, in 3. quæſtio. principali. Et eſt deciſio Rotæ. 7. de elect. in antiq. & deciſ. 1. de præbend. in antiquiorib. Et licet dom. Gaſpar. de Peruſio epiſcopus Frequetinus, & doctor antiquus in tract. reſeruationū, fol. 5. tenuerit, expectatiuas, ſeu reſeruationes non capere beneficia commendata, per ea quę not. Ioan. Andr. in c. pen. de verb. ſig. illud procedit in beneficiis cōmendatis ad tēpus, iuxta diſpoſitionem c. nemo, de elect. lib. 6. quia in talibus beneficiis nō datur propria, neque impropria vacatio, & militant in eis omnes rationes ſuperius ſcriptæ. Secus eſt in commēdis perpetuis noſtri temporis, quę illis temporibus adhuc nō fuerunt ſub iſta forma inuentæ, in quibus propter amplisſimam diſpoſitionē, quæ datur commēdatario, & verborum vbertatem in eius forma poſitam in nihilo differunt à titulo, niſi reſpectu nominis. Nimirū igitur ſi in illis habēt locum expectatiuæ, & regula iſta, & iura omnia de titulis loquentia.

Expectatiue ſeu reſeruationes.

Dicta igitur omnia Doct. dicentium commendā nō eſſe titulum neque tribuere poſseſsionē, neque ius etiā diſponendi de fructibus, vt dicebat gloſſa, & alij ſequētes eam in d. c. ſi conſtiterit, & aliis ſuperius allegatis, procedūt in cōmenda temporali, in qua nō datur plena diſpoſitio, nec conuerſio fructuum in proprios vſus, ſecus in perpetua, vt dicebat ille Mod. de Caſſaneis in d. cōſ. quia, vt dixi, talis cōmenda exorbitat à veris terminis depoſiti. & licet cōmēda perpetua retineat nomē cōmendæ, vt dixi, effectus tamen prepetuitatis alterat naturā eius, & reponit in diuerſam ſpeciem, arg. c. ſtatutum. de elect. lib. 6. & l. quæſitū. §. illud. de leg. tertio. Vnde ſicut in cōtractu emptionis ſi venderem tibi domum hoc pacto ne transferretur dominium, licet iſte contractus habeat nomen emptionis, effectu tamen erit locatio, vt patet in l. cum manu ſata. § nemo ff. de contrahen. emptio. Hoc enim non aliunde ꝓcedit, niſi, quia propter qualitatem iſtam dominij nō trāſferendi venditioni adiunctam propria natura contract⁹ emptionis alteratur, & in alterā ſpeciem reponitur: verborū enim adiectio rei naturā immutat, vt in l. pediculis. §.

Labeo

Labeo.ff.de auro & argen.leg. Et,eodem modo ſi donarē tibi veſtem cauſa mortis,clarū eſt quod talis donatio eſt de ſui natura reuocabilis:quia verò iſta donatio eſt cauſa mortis.vbi vero huic donationi hęc verba apponerentur, videlicet quod mihi non liceret eam reuocare,tali caſu li cet nomine videatur donatio cauſa mortis, effectu tamen erit donatio inter viuos.vt eſt text.in l.ſi alienam.in fi.& in l.vbi ita donatur ff.de dona.cau.mortis.cum cōcor. vt cumulat Ferra cautel.30.hoc enim regulare eſt in hac iu ris diſciplina quod qualitas cōtractus nō ex ſimilitudine nominis,ſed ab ipſo effectu metiēda eſt, vt tradūt Doct. in l.Lucius la prima:per illum textum ff.depoſ. facit in l. vnica,§.ſimili modo.C.de Latina libert.tollē.vbi domin⁹ nominans ſeruum ſuum fil. ſi non propterea facit eū filiū, quia non attenditur denominatio,ſed effectus,ſic in com mēdis perpetuis noſtri temporis eſt dicēdū,quod ratio ne perpetuitatis & plenæ diſpoſitionis fructuū participēt magis de veris titulis,quàm cōmendæ temporales,& hoc papa facere poteſt,qui poteſt naturā rei immutare,vt not. in cap.cum pridem.de pact.in glo.in ver.illicite. circa fi. Et ideo poteſt probabiliter teneri quod cōmenda perpetua ſit proprius & verus titul⁹.Si igitur verus titulus eſt, non erit dubium quod ſub iſta regula comprehendātur. Et pro iſta opinio.videlicet quod cōmenda ſit verus.& legi timus titulus,adduci poteſt ratio vrgens Nā ille dicitur verus legitimus,& canonic⁹ titulus qui à lege vel ab ho mine poteſtatē habente eſt inuentus.& habet ſpecialeno men perpetui tituli cap.1.cum not. de capel. mon.lib.6 facit tex.in l.legitima.& in l.iuris gentium in prin ff.de pact.Sed commendæ noſtri tēporis ſunt inuentæ à cano ne.& à papa poteſtatē hebenti,vt patet in cap. dudum,el 2.de elect.in cap.qui plures.21.quæſt.3.cum vulg. Ergo dicitur verus titulus canonicus,& hoc tenet Abbas in d.c. ſi conſtiterit, colum.fi,de accuſationibus.& Moder.in cle men.1.in 1.col.de ſequeſtr.poſſeſ.& fruct.Et tenet Milis in verbo commenda.Ioan.Baptiſta de Sancto Seuerino in tract.penſio.quæſtio,26.Et idem tenet Collectarius in cap.fi.de filiis presby. & probant Moder. in quadam para phraſi,ad eundem Collectarium in d.c.dudum,& Archid. poſt Hoſtien.& Guliel.in d.c.nemo.& idem tenet Abb.in cap.cum olim,in penult.col.de rerū permuta. & latius Be ttus.de Vbaldis de Peruſio. poſt Imol.in 5.col.in ca.ſi.co

Cōtractus qualitas.

Titul⁹ verus cōmēda legitimus dicatur.

Cōmenda titulus verus & canonicus.

dem titulo.& Archid.in cap.ſi propter.in fine. de reſcrip. lib.6.Pro quibus videtur text.in cap.cũ nobis olim.in fi. de electio. vt declarat Abb. in cap.querelã.in primo notabili,eo.tit.& hoc in ratione cõſiſtit,quia inter ſigna veri & legitimi tituli eſt perpetuitas,& fructuũ diſpoſitio, vt habetur in c.1.de capel.mona.lib.6.Et not. Cald. in cõſi.30.titu.de præbend.& not.in c.fi.de pec.cle. & in c. præſenti.de offi.ordi.lib.6.& tradit latius Petr.de Anch. in c.1.eo.lib.Et tamen illa duo interueniunt in cõmenda perpetua.De perpetuitate clarum eſt, de diſpoſitione fructuum etiam nõ eſt difficultas,cũ hoc verbis latiſſimè in forma hodierna cõmendæ perpetuæ continetur,vt tradit And.Sicul.in conſi.2.vol.2.Et latius Troilus de Maluitiis in quodam ſuo notabili cõſi.poſito poſt repet.l.quominus.de flumi.Iaſ. aliàs poſt tract.de ſortibus eiuſdem Troili,quem latè refert Moder.Lambertinus in tract.iur. patron.fol.211.cũ concor.traditis per Moder.Bart. Caſſaneum in prædicto cõſi.Et iſta diſpoſitio plena fructuũ, adeò competit cõmendatario perpetuo,quòd dicit notabiliter Præpoſ.in c.in.6.col.44.diſtin.quòd ſicut veri prælati habentes verum & proprium titulum faciunt fructus ſuos,adeò quòd ſi eos cõſumant in malos vſus,nõ teneãtur ad reſtitutionẽ,per ea quæ notat Hoſtien.Card.& Imol.in cap.fi.de pecul.cleri.ita & cõmendatarij perpetui faciunt fructus ſuos,neque ad reſtitutionem tenentur, quia commendæ noſtri temporis pro titulis habentur.

Cõmendatarij perpetui quid efficiunt.

Hinc eſt,quòd ſicut verus Prælatus poteſt fructus beneficij ſui locare ad plures annos,ita etiam & cõmendatarij perpetui,vt dicit Calder.in conſil.8.titu.de locato.Et ſicut impetrans tenetur facere mentionẽ de titulo ſuo, ita etiã de commenda,qui eſt verus titulus,vt tradit idẽ Calder.cõſi.6.titu.de præbend.cũ concord.quæ cõgerit quidam Moder.Stephanus Beltrandus in 3.volum.conſi. nouiter impreſſorum conſi.ſi.235.incip.etiam ſi commẽda.eſt regula Cancellariæ 41.quæ hoc ſtatuit.

Impetrãs tenetur facere mentionem de titulo.

Ex quibus omnibus infertur,quòd diſpoſitio loquẽs de titulo habet locum in comẽda perpetua,vt tenet Domi. in conſi.17.colum fin.Abbas in ca.cum olim,colum.pen. de rerum permut.& videtur ſentire Philippus Peruſinus in d.cap.nemo.col.fin.Et hoc latius probat And. Sicul in conſi.2.lib.2.vbi latè cõſuluit,quòd diſpoſitio cap.quoniã Abbas.de offi.deleg quæ loquitur ſimpliciter de prælato

lato titulari & vero, habeat locum in commendatario, & idem tenet Decius in dicto ca. quoniam. in 4. colum. verſ. & iſta tertia concluſio. Et ſequuntur Moder Taurinen. in rubrica. ff. de offic. eius. ſi igitur hoc in diſpoſitione. d. c. quoniam, receptũ eſt, à fortiori procedit talis interpretatio in iſta regula, quæ habet aliqua verba prægnãtia apta cõprehendere cõmendam, etiam ſi non eſſet proprius titulus, vt patet in illis verbis regulæ, prouiſio, &c. Et ibi, ſeu quæuis alia diſpoſitio, quæ verba cõprehendunt omnẽ ſpeciem titulorũ, vt tradunt in ca. cum in illis. de præben. lib. 6. & per glo. in clem. fin. in verſi. prouiſioni. de elect. cum vulg. Nam ſi in d. c. quoniam. quod loquitur in cõmiſſionibus quæ ſunt ſtricti iuris, ſecundum gl. in c. 1. & in c. diſpendia. & in c. ſtatutũ. cum aliis vulg. de reſcrip. lib. 6. comprehenditur commendatarius, à fortiori ſub regula noſtra, quæ eſt poſſeſſorib. fauorabilis, & per conſequens extenden da, comprehendi debet. Et tota iſta diſputatio, quę facta eſt circa iſtud dubium, fuit propter regulã Innoc. quæ loquitur indiſtinctè. Sed quo ad regulã Hadriani & Pauli. III. nunc fœliciter regnantis, quę ſimul cõcordant, nulla eſſet difficultas, quòd ſub talib⁹ regulis cõmenda comprehendatur, ex eo, quia habẽt quędã verba quæ non ſunt in aliis regulis prędeceſſorũ, quæ prius fuerunt poſita per Hadrianum ad tollendũ iſtud dubiũ, vt in parte negatiua dixi. Verba enim ſunt iſta, videlicet, ex quouis titulo Apoſtolico, &c. quæ verba cõprehendũt cõmẽdam, ſiue illa ſit propriè titulus, ſiue impropriè. Sed quia in aliis regulis illa verba ſcripta non erant: ideo ſuper hoc ſæpius fuit laboratũ, vt ex ſuperi⁹ dictis apparet.

Diſpoſitio quæuis.

Non tamen iudicio meo erat laborãdũ, ſi diligenter natura & vis commendæ perpetuæ conſiderata fuiſſet, quæ multiplici ratione ſub illa regula cõprehendi debuit, non ſolũ quia eſt proprie titulus canonicus vt Moder. tradũt in repe. cap. 1. fol. 11. col. 1. de rerum permu. lib. 6. cũ aliis ſuperius allegatis, ſed etiam quia vt dixi. verba regu. hoc includunt. Hinc eſt, quod raræ admodum diſpoſitiones iuris inuenientur, quæ loquãtur indifferenter de titulis beneficiorum, in quibus cõmenda perpetua nõ includatur ſiue ex mente. ſiue ex verbis. Nã vltra prędicta videmus tex. in clem. fin. de procur. qui ſimpliciter loquitur de prę lato, per cuius obitũ mandatum expirat, habere locum in commendatario perpetuo ſecundum Zenzeli. & Imolam

cũ quibus Io.Franc. Pauinus quondá Rotæ auditor trã ſire videtur in tract. de offic.&pot.ca.ſede vac.in 3.quæſt. colum.4.& tamen verba dictæ clem.hoc non præ ſe ſerunt,ex mente tamen hæc interpretatio ſumitur.

Pari modo text.in c.1.de fil.præſbyter.lib.6. qui dicit epiſcopum non poſſe cum illegitimo in curato beneficio diſpenſare,procedit etiam in commenda,licet verba tex. hoc non dicant,vt firmat Collectarius in cap.fi.colum.1. in fi.eod.tit. in antiq. Sic etiam text.in cap.quæſitũ. cũ ſimilibus,de rerum permut. diſponens permutationem tituli fieri poſſe cum alio titulo,habet locũ de commenda ad commendam,& de commenda perpetua ad titulũ, licet tex.nihil de cómenda dicat,ſecundum Petr.de Perufio ibi.& in c.fin.eod.titu.poſt Imol.ibi,in 5.colum.& firmat latius d.Pet.Andreas quondam Rotæ auditor in in repe.c.1.fol.11.1.colum.de rerum permut.lib.6.

De cõmenda ad commendam locum habere.

Et eodem modo text.in ca.edoceri.de reſcript.de prælato loquens,procedit etiam in commendatario, vt ibi Decius dicit in finalibus verbis.

Similiter eſt dicendum in diſpoſitione tex.c.ſtatutum de reſcript.lib.6.quæ diſponit cauſas à ſede Apoſtolica cómittendas exiſtentibus in dignitate,procedit etiam in cõmẽdatariis perpetuis,vt modernus ſtylus habet,& ibi latius dixi poſt Pet.Vercellen.& aliós antiquos,pro quibus conferunt motiua Barbatiæ in d.cõſi.2.Et hoc tenẽt Moderni Purpurati.in l.1.in 33.col.ff.de offic.eius.vbi vnũ aliud inferunt,ꝙ ſicut Abbates titulares terras,& iuriſdictionẽ habentes dicũtur clariſſimi,ſecundũ Bal.in l.1.§.his cunalibus,circa med.ff.de offic.præfect.præt. Ita & commendatarij perpetui,propter omnimodam diſpoſitionem quæ hodie illis in literis tribuitur,clariſſimi dici poſſunt.Hinc eſt,quòd talis cõmendatarius poteſt locare bona monaſterij ſicut titularis,vt dicit Calder.in cõſi.8.titulo de locato.Non obſtan.ꝙ in illo vulgato libro ſtyli,ſiue practicæ cancellariæ dicatur cõtrariũ:quia illud procedit in commendatario temporali,vt latius ibi dixi.

Cõmendatarij perpetui quibus gaudeant prærogatiuis.

Simili modo tex.in cap.2.de præbend.& alia iura, quæ volunt epiſcopum nõ debere aliquem ordinare,niſi habeat titulum vnde viuat,procedunt,& habent locum in commendis perpetuis,quæ appellatione tituli cóprehenduntur.ita Dominic.poſt Lapum in cap.penul. in 2. col. verſi.quid de habente.de temp.ord.lib.6.

Et etiam apparet, quòd diſpoſitio cap. cum illorum. de ſentent. excommunic. loquentis de Abbate & Priore, licèt ſit odioſa, procedit etiam in commendatario & adminiſtratore, vt ibi ſentit gloſſa in verbo, Abbate. ſequitur Decius in dict. cap. edoceri, in fine.

Facit etiam: quia videmus quòd capitulū ſede vacante nō poteſt conferre beneficia, & licet poſſit ad tēpus cōmendare, quia tunc non dicitur conferre, vt tradunt omnes in c. 2. ne ſede vacan. Non poterit tamē perpetuo cōmendare quia talis cōmenda ſe habet ad inſtar collationis, ita dicit Præpoſ. in c. preſbyteri. in 2. col. 24. diſtinct.

Et idē dicimus de tex. in cle. 1. de ſupp. neg. prælat. quæ ſimpliciter loquitur de collatione facienda per ordinarios infra ſex menſes, & tamen procedit etiam in commenda quod eſt fortius. vt tradit Card. in clem. quia contingit. § vt autem. de religio. domib. ſequitur Cardi. Alexandrinus in cap. ſi quis. colum. penul. 58. diſtinct.

Plus etiam voluerunt aliqui, quòd ſi cōmendatarius perpetuus moreretur in curia, comprehenderetur ſub diſpoſitione ca. 2. de præbend. lib. 6. ſuper quo nihil allegabo, ex eo, quia modo dubium pendet coram eodem domino Paulo in dicta cauſa Vrgelen. Monaſterij. ſuper quo aduocati hincinde ardentiſſimè diſputant.

Et eodem modo videmus, quòd ſicut per collationē papæ expirat reſeruatio, vt eſt deciſ. nona & 11. de præbē. in no. & 24. eo tit. in antiq. & tenet Lapus in allegat. 126 incip. Anaſtaſius. col. penult. Sic etiā reſeruatio expirat ꝑ cōmendam perpetuam, per quam ſicut per collationē videtur extingui vacatio: ſecus per cōmendam tēporalē. iſta eſt notabilis deciſ. in antiq. 7. titu. de elect. & prima in antiquio. tit. de præb. quæ ſunt corruptæ vitio impreſſorū, vt apparet ꝑ rationē, quā reddūt, de qua ibi videas

Sic eodem modo videmus, quòd diſpoſi. io. c. cùm apoſtolus, cū ſimil. de cenſibus. volēs Prælatos poſſe à ſubditis eorum exigere charitatiuū ſubſidium, procedunt etiā & habent locum in cōmendatarijs perpetuis, vt probat Bart. Belenzinus in tract. de chari. ſubſ. quæſt. 6. per Car. in cle. fin. in 12. quæſt. de procu. tēpus pariter, & papyrus deficerent, ſi ſingulos iuris caſus de prælatis, & dignitatibus loquentes. qui habent locum in commendis, enumerare vellem, de quibus aliàs quendam epilogum feci ad dictum: ca. nemo. Ideo iſta exempli loco ſufficiunt.

Reſeruatio per collationem papæ expirat.

Ex quibus facilè quis intelligere poteſt, quòd commendatarij perpetui ſecundùm modùm hodiernum, habent eandem effigiem. quo ad iuris diſpoſitionem comprehenſiuam, quam habent veri prælati titulares, licet in quibuſdam differant, quæ nõ officiunt præſenti deciſioni. Et ideo non immeritò videmus Rotam ſæpiſſimè tenuiſſe eãdem interpretationem, quo ad alias regulas. Nam regula de infirmis reſig. de idiomate, de annali, de præſtã. cõſenſu cardinalium, de publicandis reſignationibus, de veriſimili notitia obitus, de non tollendo iure quæſito, & ſimiles procedunt in commendis perpetuis, vt ſępius Rota iudicauit, vt ibi dixi. nõ video igitur rationẽ, quare iſta etiã regula, quæ eſt fauorabilis, nõ pariter habeat locũ in eis.

Regulæ cancellariæ quæ in commẽda procedant

Poſtremo ne aliquid remaneat intactùm ponamus etiã pro conſtanti, q̃ titulus commendæ perpetuæ nõ eſſet ita proprius, ſicut alius, cur ex ſimilitudine rationis non debeat diſpoſitio iſtius regulæ loquentis ſimpliciter de titulo, etiam extendi ad titulum improprium, cum ſit fauorabilis, non videò, pręſertim quia in ſimilibus caſibus talis interpretatio ſecundum communes regulas recipitur, vt patet in cap. ſtatutũ. de reſcrip. lib. 6. quæ loquitur ſimpliciter de dignitate, & tamen Docto. voluerunt quòd extendatur ad dignitatẽ largo modo ſumptam, vt dicit Aretin. in conſil 24. in præſenti conſultatione, colum. prima, & Andr. Sicul. in conſi. 40. lib. 1. Et eodem modo tex. in c. 2. de elect. lib. 6. qui loquitur de electionibus conditionalibus, habet locum in præſentationibus clericorum licèt ſint inter ſe differentes, vt dicit Felynus in ca. inter cætera. in 3. colum, de appel. in ca. cum Bertoldus etiam. in 3. col. de re iudic. Et tex. in cap. auaritiæ. licet ſit pœnalis, extenditur ad præſentatum miniſtrantem, vt tenet Lapus in allega. 8. & late Curtius in tract. iur. patron. in verſi. honorificum. in 39. q. Et iudicauit Rota in vna Salamãtina cappellaniæ corã R. P. D. Marcello. 13. Ianua. M. D. XXIII. vt ibi latius dixi. Plura ſunt iura, quæ breuitatis gratia omitto, in quibus ſit extenſio de caſu proprio ad impropriũ ſublata ſignificatione vocabuli. iuxta vulg. l. filium habeo. ff. ad Maced. quæ ſi conſiderentur in caſu noſtræ regulæ, non erit dubium quin idem dicendum erit in commenda de qua loquimur.

Præſentatus miniſtrans.

Sed nolo tantum inniti extenſioni, quæ etiam in pœnalibus & odioſis ſolet habere locum, vt exẽplificat Iaſon. in

lege

lege fin.§.1.colum.fi.ff.de in ius voc. ne quærere mendicata ſuffragia videamur. Sed dico hoc ex ratione,& ex mēte iſtius regulæ apertiſſimè colligi duplici ratione vltra prædictas ſuperius adductas.

Prima eſt,quia negari non poteſt,quòd regula iſta ſecūdum communem interpretationem Rotę & curię non ſolum habet locū in titulo totaliter verò, ſed etiam in titulo colorato, quę extenſio fuit in cauſa,quòd priuilegium iſtius regulę ad innumerabiles pœnę caſus ſit dilatatū & extenſum, vt ex diſcurſu quęſtionum iſtius commenti poteſt intelligi. Et tamen nemo negabit titulum commendæ eſſe ſaltem titulum coloratum quando commenda eſt perpetua, & conceditur ab eo,qui aliàs habet poteſtatem commendandi,iuxta communes regulas,dę q̃bus in capitulo,cum noſtris,de conceſ.præb. Si ita eſt,nulla erit difficultas, quòd talis cōmenda comprehendatur ſub regula. Nam etiam illi Doct.qui tenuerunt commendatarium non eſſe verum prælatum,nec facere fructus ſuos,nō negarunt eundem habere titulum canonicum:quia hoc negare non poterant,cum ſit vnus de modis prouidendi eçcleſiis inuentus à canone. Ergo erit titulus coloratus & legitimus.vt alias eſt dictū. Et quòd iſta opinio ſit veriſſima vlterius ſuadetur, quia ſecundū interpretationem Rotæ iſta regula procedit in titulo præſumpto,q̃ eſt titulus nō viſibilis,nec palpabilis,nec proueniens ex prouiſione alicuius ordinarij viuētis,ſed ex ſolo curſu tēporis.10.annorum.vt in c.illud.cum vulg.de pręſumpt. Et de quo titulo regula iſta nullā facit mentionē directè,neç indirecte. Et tamē voluerunt Domini,quòd ille titulus ſufficiat ad ꝓducendū exceptionē iſtius regulæ,vt dicā latius in alia q. Quāto igitur à fortiori habebit locū in iſto titulo viſibili & apparenti,de quo regula videtur mentaliter & verbaliter cogitaſſe per ea quæ ſuperius dicta fuerunt? Cōcludēdum eſt igitur regulā habere locū iſto caſu. Et ita Domini iſtam opin.tenuerūt & firmarūt in prædicta cauſa Vrgelen. Monaſterij poſt geminatas propoſitiones die.16 & 26.Nouemb.M.D.XXXVII.coram eodem domino Paulo.

Commendæ titulus ...

Titulus præſumptus quis dicitur.

Et ex iſtis ſequitur vnum aliud valde notabile, de quo fuit etiam factū dubium in Rota in dicta cauſa Vrgelen. per eundem d. Paulum videlicet,quòd attento,quòd commenda perpetua eſt titulus canonicus, morte commendatarij inducetur noua vacatio,adeò, quòd ſi cōmenda fuit facta

facta in curia de beneficio alibi vacanti: ibi moriatur commendatarius, dicetur ibi beneficium vacare quo ad effectum reſeruationis.c.2.de præbē.lib.6.in quam opin. quatuor ex Dominis inclinabant, tres vero alij tenebant contrarium, & ponderabatur dictum Lapi hoc tenētis.in d.c. nemo.& in quibuſdam additio.ad Federicum in tract.permut.q.15.& etiã illud, quod dicit Rota in antiquis, deciſ. 7.de elect. quæ præſupponit per commendam perpetuam deſinere vacare beneficium, vt prius, quia videbatur iam plenum ſicut per collationem, non ſic per commendã temporalem, vt iidem Domini latius hoc notant in antiquis. deciſ.1.de præb. Et quòd tali caſu commenda perpetua operetur eundem effectum quem collatio, patet: qa ſicut per collationē extinguitur reſeruatio, vt dixi ſuperius, ita etiam per commendam perpetuam, vt Moder. tradunt in tract.reſer.in tertia parte.effectu.31.poſt Soc.in cōſi.32. in 6.column.& quia, vt dixi, gratia ad beneficia vacatura comprehendit beneficium vacans per obitum cōmendatarij perpetui, vt Socinus tradit in d. conſi.32.poſt Rom. conſi.150.& tenet Collect.in c.penul.in 1.col.de ver.ſig. Et tamen tex.in d.c.1.loquitur de beneficiis vacantibus.

Beneficiũ per commendam perpetuã vacare deſinit.

Et iſta omnia de plano procedũt quo ad ſuperius dicta: quo ad alia verò quæ concernũt ſtatum eccleſiæ, commendatarius non æquiparatur titulari, cum debeat ſubire onera, & conſeruare eccleſiam in eodem ſtatu, neque illũ mutare poteſt, vt dicit Abb.in c.quærelã.in 1.notab. de ele. & in c.de monachis.de præb. vbi reprehendit cardinales habentes eccleſias commendatas, qui hoc negligunt.

QVAESTIO VI.

Quaero, quia dicitur hic quæcunque beneficia, an regula procedat in officiis?

SOLVTIO. Si ſunt officia eccleſiaſtica, de quibus loquitur text.in c.cum acceſſiſſent, de conſtit. & in capit. conſuluere.de ſimo.non eſt dubium regulam habere locũ quia hoc verbum: beneficium, in materia fauorabili poſſeſſoribus, latiſſimè debet interpretari, prout in capit. 1. de reg.iur.lib. ſexto. Et ita expreſſè cautũ de officiis huiuſmodi reperitur in decreto concilij Baſilien. vnde originem traxit iſta regula vt ſæpe dictum eſt. Si tamen officia eſſent temporalia, licet ſolita dari clericis, ſub regula nō cōprehenderētur, vt dixi in regula de annali, & in regula de infirmis reſignantib. licet poſſet dici, ꝙ ratione illius

dictionis

dictionis quæcunque, hic poſita poſſent includi arg. eo: & quæ dicit Fely. in tract. quando lit. apoſtol. col. 4. verſi. ampliatur quarto. & quæ dixi ſuprà in 4. q.

QVAESTIO VII

QVAERO, an iſta regula comprehendat hoſpitalia? SOLVTIO Iſta quæſt. ſæpe tempore Sixti, Alexandri, & etiam tempore Iulij coram Alexandrino ventilata fuit, in cauſa hoſpitalis S. Laurentij Caſtri noui. & & fuit datum dubium nunquid iſta regu. in hoſpitali locum haberet Super quo dubio ſcripſit quõdã bo. memo. Laurent. Puccius Piſis dum cathedram regeret, ac poſtea Romæ, ad quã cauſa dicti hoſpitalis venit, quẽ per obitũ cuiuſdam Simonis impetrauerat. Et hic agẽdo, ac poſtea per plures annos practicæ operam dando, poſt plures labores perpeſſos, card. Sanctorum quatuor creatus fuit. Sic itaque contra eum apponebatur de regu. iſta. & inter plura motiua, quæ breuitatis cauſa non refero, tũt fuit dictũ regu. non habere locũ in hoſpitali: iſta ratione, quia omnis diſpoſitio in dubio debet interpretari vt potius cõcordet cum iure communi, quàm quod ſit contra ius commune. c. cum dilectus de conſuet. c. cauſam. de reſcri. l. 1. C. de noxal. Sed de iure communi appellatione beneficij nõ venit hoſpitale, vt in cle. per literas. de præben. ergo nec iſta regula loquens ſimpliciter de beneficio, debet interpretari de hoſpitali. *Hoſpitalia.*

Præterea iſtam opin. tenent domini Abbreuiatores de Parco, qui indifferenter literas ſuper impetrationibus hoſpitalium per triennium, & vltra pacifice poſſeſſorum expediunt. Quod non facerent, ſi regula in in illis locum haberet. Nam Cancellaria expediendo literas decernit, nec ſolet literas litigioſas expedire. Ex quo mentem papæ interpretari dicitur & certum, decernere, non ſub dubio. Et ideo dicimus, quòd ea, quæ in Cancellaria fiunt, in conſiſtorio papæ fieri dicuntur. vt dicit deciſio. 362. in nouis. Ex quo igitur ibi literæ hoſpitalibus etiam triennio poſſeſſis conceduntur, apparet manifeſtè, regulam locum non habere, & huiuſmodi Cancellariæ interpretatio facit ſtylum pro iure habendum. iuxta vulg. c. quàm graui. de crimin. fal. & ita reſidet præfatus reuerendiſſi. D. Card. in dictis ſuis allegationibus. *Cancellaria appellatiua quæ in conſiſtorio papa dicuntur fieri.*

Quid dicendũ? Puto in hac materia diſtinguendos eſſe duos caſus, Primus quãdo hoſpitalia dantur in titulũ beneficij *Beneficia hoſpitalia*

neficij,& tunc nõ erit dubium regulã iſtam comprehẽdere hoſpitalia,per ea quæ not.in cle.quia cõtingit.§.vt autẽ.de relig.domib.& tenet Federic.in tract.pmut.quæſt.14.ſequitur Dec.in rubric.de reſcrip.col.fi.Secũdus caſus quãdo nõ dãtur in titulũ beneficij,ſed dãtur ad hoc, vt eius redditus diſtribuãtur in vſus pauperum,de quib. rector tenetur reddere rationẽ,tunc procedũt allegata ſuperius,etiã ſi regula loquatur per verba generalia,quibuſcunque,vt dicit gl.fin,in cle.per literas,de præben.Et ita pro iſta declaratione iſtius regulæ in ſpecie diſtinguit Gloſſator concilij Baſilien.tit.de pacif.poſſ.in verbo.beneficiũ.& ante ipſum Nicolaus Milis in ſuo indice,in verbo,hoſpitalia,verſi.antepenul.& in verbo, beneficiũ.Sed Fel.in c.de quarta,in quinta col.de præſcrip.circa hoc videtur ſentire contrarium,dum vult,quòd quando diſpoſitio iuris communis,ſiue regularum continet materiam fauorabilem & extendibilem,& loquitur per verba generalia,videlicet,de quibuſuis beneficiis,cõprehendit etiã hoſpitalia ſubiecta epiſcopo,licet ſolita gubernari p laicos:quia largo modo ſunt beneficia,vt dicit cardi.in cle.1.in 6.q.de ſequeſtr.poſſ.Et ita dicit ſe pridie obtinuiſſe in Rota,in cauſa propria.Nam Rota voluit regulam Cãcellariæ,nu.24.habere locum in hoſpitalibus ſimili modo cõceſſis.Ita cõcludit ibi Fely,licèt latius ſuper hoc diuagetur,quæ omnia quadrare vidẽtur ad iſtã regulam cũ ſit fauorabilis poſſeſſorib.& loquat̃ p verba vniuerſa.

Hoſpitalia quãdo laicis conceduntur gubernanda &c.

Tamẽ ego de iſto dicto multum dubito.in primis, quia iſta regula licet loquatur vniuerſaliter de quibuſcũq; beneficiis,tamẽ illa vniuerſalitas reſtringi debet ad beneficia,quæ ex apoſtolica vel ordinaria collatione,electione & cõfirmatione,aut præſentatione,& inſtitutione obtinẽtur,& ſic ex titulo præambulo.Sed quando hoſpitalia cõceduntur laicis gubernanda,non dantur in titulũ beneficij,ſed cuiuſdam adminiſtrationis tẽporalis.ideo regula in illis non procedit.Et licet,regula.24.in huiuſmodi hoſpitalibus locum habeat,ſecũdum quod refert Felyn.pronunciatũ fuiſſe,hoc ideo factum fuit,quia illa regula nõ reſtringit ſe ad certam ſpeciẽ titulorum ſicut iſta,& ideo in ea diuerſa ratio cõcurrit.per hoc tamẽ generaliter inferri nõ debet ad alias regulas.Et per iſta declãratur ea, quæ dicũt Moder.in tract.Benefi.in 3.parte.q.57.& in 16.q.primæ partis.& ſeq.Et redditur dubia cõſultatio An.

Sicul.

Sicul.conſi.64.lib.3. qui voluit clem. literas. non habere locum in gratiis fauorabiliter conceſſis non diſtinguendo itulum à titulo.

QVAESTIO VIII.

QVAERO, An regula iſta habeat locum in beneficio vnito?

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempore Sixti in vna Burgen. Schol aſtriæ, vt meminit Io. Aloiſius Tuſcanus aduocatus primarius illorum temporũ.in.1.vol,conſi.ſuorum, conſi.incip.an conſtito quod dominus,&c.in.2.dubio,fol. 29. Et breuiter concludit quòd regula iſta locũ non habeat. Nã tunc fuerãt vnita quædam beneficia Scholaſtriæ ad perpetuam rei memoriam pro pueris erudiendis poſt obitum cuiuſdam Io.de Velaſco,quæ ille poſſidebat. Itaque mortuo Ioanne ſtatim vnio ſortiebatur effectum. Accidit quòd poſt mortem Ioan. quidam Alphõſus dicta beneficia tãquam vacantia impetrauit, & ea per triennium poſſedit,qui conuẽtus per Scholaſticum excipit de iſta regula,fuit dubitatum,nunquid eſſet exceptioni locus, *Beneficiũ vnitum.*

Tertia difficultas huius dubij cõſiſtit in hoc, an per obitum Ioannis dicãtur beneficia vacare. Nam tenẽdo,prout verum eſt,quòd non vacãt,cum iam ipſo iure reperiantur vnita digntati:impetratio non valebit, nec poſſideri poterunt beneficia,quæ nõ vacãt,nec ſunt: quia per vnionem extinguitur & ſupprimitur nomen & effectus beneficij,vt tradunt doctor.in c.cum acceſsiſſẽt.de conſtit.& glo. in clem.per literas.de præb.cum concord.traditis per Io. Baptiſt.de ſancto Seuerino in tract.vnio.articul.8.q.11.& ſequen.& quia non agitur amplius,vt de beneficiis,ſed vt de prædio,ſeũ proprietate,iuxta not.in clemen.diſpendioſam.de iud.& in clem.1.de ſequeſt poſſ.& fruct.vt declarat notabiliter Oldra.conſi.257.in.5.&.6 colum. Et verba iſtius regulæ quæ loquũtur in beneficiis poſſeſsis non poſſent in talibus vnionibus verificari:quia nec ſunt beneficia,nec poſsideri poſſunt.cum ergo in illis non concurrat qualitas requiſita in regula,ceſſat eius diſpoſitio,argu. c.1.de homicid.lib.6, *Beneficij effectus per vnionem extinguitur.*

Quòd autem talia beneficia non dicantur vacare,vltra prædicta tenet etiam Io.And. in clem.1, de reſcrip. & in cle.1.de ſup.neg.prælat.& in cle. frequẽs.de exceſ.prælat. Federicus in tract.permu.quæſt.33.& deciſ.in nouis,237. Si igitur prædicta beneficia non vacãt,nec ſunt in rerum

TT natu

Non entis nulla ſunt partes. natura, cum ſint extincta, & totaliter ſuppreſſa, poſsideri non poſſunt: quia nõ entis nullæ ſunt partes. vulg. l. eius. ff. ſi cer. pet. regula igitur iſta, quæ loquitur de beneficiis poſſeſſis non habebit locum in talibus, & ita ſeruat Cancel aria. Et iſtam opin. pro indubitata tenet hic Domin. Melchior aduocatus ſuorum temporum non ſecundus, in quibuſdam adnotationib. ad reg Hadriani, licet ibi videatur, in vnione ad vitam dubitare, quæ non ita extinguit titulum, ſed ſupprimit ad tempus. ſed ego idem dicerem, quia reſpectu illius temporis inducitur idem effectus, & argumẽtum de toto ad partem valet etiam reſpectu temporis, vt in l. ſi cui. in prin. verſi. perinde. & ibi notat Bal. ff. de leg 1. & ſequitur Iaſ. in l. diuortio. §. quod in anno, in 2. notab. ff. ſol. mat. cum concor. vt ſcribit Deci. in l. cuius effectus. ff. de reg. iur. & dixi in ſimili in. §. pœnales. nu. 15. inſtit. de act. Quicquid tamen ſit, in vnione perpetua hoc receptum eſt, quòd regula iſta locum non habet, & ita in ſpecie tenuit & iudicauit Rota, prout manu propria adnotauit hic d. Dominicus de Iacobatiis auditor Rotæ primarius, & poſtea cardinalis, in quibuſdam ſuis apoſtillis, quæ adhuc hodie ſeruantur apud Reueren. dominum Chriſtophorum Iacobatium cardinalem eius nepotem,

Vnio ad vitam an extinguat titulum.

QVAESTIO IX.

Benef. in iuſpr. QVAERO, An habeat locum iſta regula in beneficio Iurispatronatus?

SOLVTIO. Patet ex his verbis regulæ, ibi, præſentatione aut præſentationis inſtitutione, Tamen maius dubium eſt, ſi ille qui poſsidet triennio beneficium ex collatione ordinarij, quod prætenditur eſſe de Iurepat. conueniatur à præſentato per patronum à die notitiæ, quod fieri poteſt, & poſſeſſor excipiat de iſta regula: tunc eſt dubium nunquid defendat poſſeſſorem cum collatione ordinarij in beneficio quod eſt verè de Iurepat. Et ad hoc reſolutio capi poteſt ex iis quæ dixi in reg. de Annali, q. 27. ibi videndum eſt, ne bis idem repetatur.

QVAESTIO X.

Beneficia curata per triennium. QVAERO, An poſsidens duo beneficia curata per triennium, & ſic incompatibilis, ſeu execrabilis, aut non promotus infra annum ad ſacros ordines iuxta c. licet commiſſa, de elect. libro ſexto, defendantur iſta regula?

SOLVTIO Iſta duo dubia propoſita ſæpe per me in Ro

ta fuerunt in cauſa Regien. Plebaniæ, vertẽte inter Ludo uicum de Milaneſiis ex vna, & Andream de Canoſia ex alia. Et quia ſunt dubia magni momenti ſuper quibus vtriuſq. partis aduocati longo tempore informarũt, & illa de mãdato Rotæ in punctis data fuerunt nouiter auditorãdis, videlicet dd. Hieronymo Nouato, & Petro Andreæ Ripantis Priori Eſino, qui ſuper prædictis dubiis iuxta ſtylum & morem antiquum Rotæ omnes dominos informarunt, ad effectum vt doctrinæ periculum faciendo habiles ſe oſtenderent. Et ob eam cauſam quilibet eorum dubij dati partem contrariam accepit, quorum diſputatio illis inutilis fuit, ex eo quia propter nouã cõceſsionem, & concurſum aliorum plurium mãdatorum, alij loco eorum de mandato papæ ad auditoratus locum recepti fuerunt, videlicet, D. Raynaldus Petrutius, & D. Hieronymus Aueroldus. Itaque ſuper iſto dubio facto calculo, vltra procuratores plures, ſex aduocati pro vtraque parte iſta dubia diſputarũt, prædictis computatis: inter quos fuit Reueren. D. Ioannes Paulus aduocatus, & nunc digniſsimus Auditor, & D. Antonius Gabrielis.

Opponebat igitur in primis Ludouicus actor, Andream duo curata beneficia poſſediſſe: item quòd promotus infra annum ad ſacros ordines non fuerat. Andreas verò de iſta regula excipiebat. Ludouicus replicabat regulam non tueri execrabilem, & non promotum, ex eo quia non habebat titulum coloratum.

Dubitatum fuit quid iuris? Pro parte negatiua, videlicet regulam iſtam execrabilem, & nõ promotum minime tueri; adducitur in primis deciſio in puncto docti cuiuſdam Gloſſatoris in cõmento concil. Baſilien. inſerto in pragmatica Franciæ, ſub tit. de pacifi. poſſeſ. concludẽtis, execrabilem regula non defendi, illa ratiõe, quia ex quo ipſo iure priuatus eſt titulo per c. de multa. & extrauag. execrabilis, titulum coloratum non habet, qui neceſſarius eſt, quo ad iſtam regulam, quæ expreſſe titulum coloratum requirit, vt apparet ex decreto concilij Baſilien. à quo ferè ad literam eſt ſumpta iſta regula,

Addo, ꝙ iſtam etiam opinionem defendebat Melchior de Baldaſsinis aduocatus in vna Monaſterien. Præpoſituræ, coram D. Gulıel. vt apparet in quodam ſuo conſi. Nec obſtabat ei regulã iſtam excipere duos caſus: quia reſpondebat regulam loqui de colorato titulo collationis, inſtitu

ſionis,ſeu confirmationis,&c. Et exceptio etiam loquitur de eodem titulo colorato, ſecundum modos enarratos hic:qui quidẽ titulus duobus caſibus exceptis in regula nõ ſuffragatur,vt hic dicitur. Sed vbi daremus aliquem carere omnino titulo,vt execrabilis,tunc nõ haberet locum iſta regula,quæ præſupponit tã in dicto ſuo, quàm exceptione,titulum aliquem coloratum adeſſe.

Renũtiare primo quis videtur per acquiſitionem ſecundi incompatibilis.

Præterea pro iſta opin. facit, quia per acquiſitionẽ ſecundi incompatibilis videtur quis renuntiare primo, vt dicit tex.in clem.gratiæ.de reſcript. Et per renuntiationẽ perditur ciuilis & naturalis poſſeſſio, vt in deciſ.1.tit.de renunt.in nouis. Et dato,quòd inſiſtat de facto in detentione rei,à qua nõ poſſit amoueri niſi citatus,vt in c.licet.de præbend.lib.6.tamen iſta detentio ſine adminiculo non operatur aliquẽ effectũ regulæ. Vnde ſicut ſi expreſſe execrabilis renuntiaret primum beneficiũ, & poſt renuntiationem detineret triennnio idem beneficium renuntiatũ ſine alio titulo,nõ haberet locum regula, ita & in tacita renuntiatione cauſata ex adeptione ſecundi incõpatibilis. Nam inter tacitam & expreſſam renuntiationẽ in beneficialibus non eſt differentia, vt notat Abb.& alij in c.ex ore.de iis quæ fi.à ma.par.cap. Hæc Melchior.

Priuatus à iure.

Accedit,quia omnis qui eſt priuatus à iure,vel ab homine, ipſo facto dicitur habere diſcoloratum titulum, vt latè poſt alios probat Felyn.in c.in noſtra.in 36.corr. in princ.de reſcri. Sed habens duo curata eſt huiuſmodi. Igitur non debet ab iſta regula defendi,quæ requirit titulũ coloratum. Et quòd execrabilis non habeat coloratum titulum,nec coloratam poſſeſſionẽ,tenet expreſſe Dom. poſt Io.de Ligna.& alios in c.licet epiſcopus.de præb.lib. 6.& in conſil.86.in vlti.colum.

Præterea pro iſta opinione facit,quia licet regula iſta excluderet contra iſtum poſſeſſorem omnem allegationẽ,nunquã tamẽ intelligitur excluſa allegatio inhabilitatis perſonæ.gloſ.& Bart.in l.1.§.vnuſquiſq;.C. de ſacro. ſanct.eccle. & in l.1.§.nuntiatio.ff. de oper.noui nunt. Sed poſſidens duo incompatibilia effectus eſt inhabilis ad obtẽta, per extrauag.execrabilis.ergo talia beneficia cẽſentur excluſa à priuilegio iſtius regulæ:q̃a ex quo nõ eſt legitima inſtitutio, non poteſt dari poſſeſſio.c.1. de reg.iur.lib.6. & iſta reg. neminẽ ſine poſſeſſione tuetẽ.

Præterea, quia contendens ſe priuilegiatum ratione

alicuius qualitatis, oportet illam qualitatẽ probare. l. tribunus. & l. diuus. ff. de teſtamen. mil. cum igitur ad effectũ iſtius regulæ requiratur poſſeſsio triennalis, ratione alicuius canonicæ inſtitutionis, eo ipſo, quòd apparet abeſſe titulum canonicum, & ſic deficiẽte illa qualitate, deficit poſſeſsio, & per cõſequens ceſſat regula. Quòd autẽ qualitas illa deficiat, apparet manifeſtè: quia cum ius reſiſtat tali poſſeſsioni, talis dicitur potius occupator & intruſus quàm poſſeſſor, capit. ad decimas, & ibi nót. Lap. de reſt. ſpolia. lib. 6. & Bald. in l. 1. C. de appellat. & in l. ſi de proprietate. C. ſi à nõ cõper. iudic. Non enim iniuſtum, ſed iuſtũ poſſeſſorem defendunt leges, vt in c. 1. ibi, non de omni poſſeſſore, ſed tantum iuſto, per quos fiat inueſtitura. Nam poſſeſsio nihil aliud eſt, quàm ius reſiſtendi rei nõ prohibitę poſsideri, vt diffinitur per Bart. & cõmuniter Doct. in l. 1. ff. de acquir. poſſeſ. Nec obſtat iſtũ execrabilem habuiſſe titulum ab illis, qui dare poterant, quo caſu dicitur titulus coloratus, qui ſufficit ad iſtam regulã, iuxta vulg. dictũ Hoſtien. in c. dudũ, de elec. & omniũ in c. cũ noſtris. de conceſ. præb. quia ad hoc reſpõdetur, quòd licet ille titulus eſſet bonus, & coloratus antequã eſſet lapſus menſis poſt adeptionẽ ſecundi, vbi tamẽ lapſus eſt menſis, infra quem nõ renuntiauit primum in manibus ordinarij, illi tituli reducti ſunt per extrauag. execrabilis, ad nõ titulũ, & ſic ceſſat qualitas tituli colorati requiſiti in regula. Dicetur igitur iſte intruſus, ex quo ſcit ius ad aliũ pertinere, iuxta not. per Oldr. in conſil. 136. incip. ex productis. col. fi. & tamẽ ſi rectè ponderetur iſta regula, excludit intruſum. Nã in illis verbis de beneficiis ſic poſſeſſis, regula innuit requiri vnà cum poſſeſsione canonicũ titulũ, de quo regula in principio poſuit exempla, quia dictio Sic, eſt declaratiua, & ſignificatiua modorũ expreſſorum. l. Gallus. in princip. & ibi glo. in verb. ſic. ff. de liber. & poſth. Et per conſequens dicta poſſeſsio requiritur cõtinuata cum tit. vt etiam indicat dictio Per, quæ perfectionẽ & cõtinuationem ſignificat, vulg. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verb. ſignifica. Cum igitur per incõpatibilitatem tituli reducti ſunt ad nõ titulum, ex illo nec color, nec præſumptio iuſtitiæ aut bonæ fidei potuit reſultare, argumen. authen. qui relictum. C. de indict. vidu. tol.

Priuilegiatus.

Poſſeſſor quãdo, & quot modis dicitur intruſus.

Poſſeſsio quid ſit.

Sic, dictio declaratiua.

Præterea, quia iura non defendunt expoliatum, ſed expoliantẽ, quãdo de defectu ipſius ſpoliãdi cõſtat, vt deciſ.

15 .de reſti.ſpol.in antiq.multominus debent defendere volētē retinere beneficia,in excluſionem boni iuris alterius non expoliantis.Et iſtam opinio.quæ fuit etiā Gloſſatoris hic col.fi.ſequutus fuit Antonius de Capharellis, antiquus doctor,& inter aduocatos ſui tēporis primarius, in quodam ſuo cōſil.reddito in cauſa Monaſterien.decanatus,motus inter alia vulgari hoc motiuo:quia execrabilis eſt multū odioſus à iure.Et ideo vnde pœnā meretur,nō debet priuilegiari indulto iſtius regulæ,cū ſit indignus.Et lex indignis nō dat priuilegia.l. auxiliū. ff. de mino.& c.qa fruſtra,de vſur.Rom.cōſi.275.Nec releuat, quod execrabilis poſſederit per trienniū,vel decēniū:nā propter hoc magis eſt dānabilis:quia tanto grauiora ſunt peccata,quanto diutius hominem detinent alligatum,vt dicit text.in cap.fin.de præſcript.& cap.fin.de conſuetu.

Lex indignis non dat priuilegia.

Addo pro iſta opin.vnum aliud:quia execrabilis nō reſtituitur ſi ſpolietur,vt dixi latè in regula de annali, & eſt deciſ.371.in antiq.& tenet Roma.cōſ.999.Et tamen, ſi haberet coloratū titulū,reſtitueretur, vt in deciſ.2. de reſtit.ſpol.in no.cum vulg. Ad idem facit, quia beneficia vacātia per incompatibilitatem ſunt reſeruata per extrauag.execrabilis.& tamē iſta regula excludit beneficia reſeruata.Nec obſtat regulam nolle iſtum triennalē moleſtari,& ſic videtur omnē moleſtiam includere etiam illā, quæ prætextu incompatibilitatis infertur:quia ad hoc reſpōdetur,quòd in generali excluſione moleſtiæ, nunquā intelligitur excluſa illa de qua probatio affertur incontinēti,& in prōptu,vt not.Bar.in l.4.§.condemnatū.ff.de re iud.vbi ponit exēplū in executione trium ſententiarū,cōtra quā licet iura in clem. 1.de re iud.cum aliis ſimilib. excludāt exceptiones impeditiuas executionis,vbi tamē probatio exceptionis offertur,incontinenti illa prohibitio nō procedit, nec includit iſtum caſum.Et propterea cum in caſu iſto incōtinenti valere poteſt de iniuſta occupatione,& improba poſſeſſione iſtius execrabilis,debet iudex talem exceptionē admittere,per quam appareat execrabilem dudum antè perfectam triennalē poſſeſſionē caruiſſe titulo & poſſeſſione beneficiorū,quæ ſine canonico tit.non obtinetur.quinimò illum potius fuiſſe furē,occupatorē,& latronē.qui fructus incompatibiliū ſine diſpēſatione percepit,vt dicit tex.in c.dudū.el.2.de elect. Præterea non debet plus operari diſpoſitio iſtius regulæ,

Moleſtia non cenſetur excluſa in generali excluſione.

Execrabilis.

quàm

quàm voluntas papæ.arg.c.propoſuit.de conceſſ.præbẽdæ. Sed papa etiam ſcienter conferendo alicui incompatibile,non cenſetur cũ illo diſpẽſare in dubio,niſi expreſſe dicat,vt tradunt omnes in c.de multa.de præben.& in extrauag.execrabilis.eodẽ tit. per rationes de quibus ibi. Ergo nec iſta regula cenſetur inducere diſpenſationem, cum hoc in ea non caueatur,& in dubio diſpenſatio nõ præſumitur.Interpretanda eſt igitur iſta regula in dubio ſecũdũ mentem diſponentis,arg.c.cauſam.de reſcript.cũ vulg.Videtur enim hoc caſu cõditorẽ iſtius regulæ ſe cõformari voluiſſe iuri cõmuni quantum fieri poteſt.c.cum dilectus.de cõſuetu.& ptopterea exegiſſe hic titulum qa aliàs iure cõmuni in triennali præſcriptione titulus requiritur.l.2.ff. de vſucap.& 16.q.3.in ſumma. Præterea, qa iſta regula loquitur in impetrãtibus beneficia per vacationẽ alterius perſonæ,quàm poſsidẽtis. ſed caſus noſter procedit quãdo impetratio fit propter delictũ perſonæ poſſeſſoris,& agitur ad priuationem,quo caſu videtur regula nõ habere locũ,vt latius dixi in regula de annali quæſtione.42.Et ideo cũ iſti caſus ſint diuerſi, regula loquens in vno non habet locũ in alio.vulg.c.ſuſceptum de reſcript.lib.11.pro quo bene facit conſi.Petri de Ancha.163.in princ.dũ loquitur de impetratione beneficij ob non promotionem etiam poſt pacificam poſſeſsionẽ.

Incompatibile alicui conferẽs papa.

Titulus in præſcriptione triẽnali requiritur.

Nec obſtat,quòd regula iſta excipiat duos caſus; quia caſus excepti non excludunt extenſionem aliorum ſimilium caſuum,vulg.l.ob æs.C.de præd.mino.

Caſus excepti.

Iſtis tamen non obſtantibus, contrariam opin. quæ eſt verior,per plura dicta Doct.& rationes tenuit Rota.Nã in primis iſtam opin tenet Gloſſator hic fol 3.quę dicit, regulam habere locum in priuato ipſo iure,vel per ſentẽtiã,argum.l.in rebus.§.fi.cum.l.ſed ſi manente.ff.de præca.Et hęc idẽ videtur ſentire in col.fi.nihil aliud allegãs.

Et principalis ratio iſtius deciſionis conſiſtit in hoc qa text.iſtius regulæ tantum excipit duos caſus,in quibus papa diſcolorat titulum,& diſponit regulam non habere locum.ergo in aliis caſibus nõ exceptis regula manet firma, quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, vulg.l nam quod liquidè.ff.de penu leg.

Exceptio firmat regulam.

Secũdo principaliter pro iſta opin.facit quod dicit Fely.in c.ſicut.in 16.col.verſi.quinto aduerte.de re iudi.dũ conſiderat,quod ratio,quæ in vno beneficio militat ad di

cendum per triennalem poſſeſsionẽ præſumi titulum habilem, procedit etiã in duobus beneficiis. argum. l. ſingularia. ff. ſi cer. pet. Nam tali caſu ſufficit execrabili poſſeſſori tantũ allegare aliquam cauſam ad colorandum titulũ, puta diſpenſationem, licet eam nõ probet, vt notabiliter dicit Card. in ca. cum noſtris. de conceſ. præbend. Præſertim quando diu quis poſſedit: quia tali caſu incõpatibilis præſumitur diſpenſatus, per ea quæ Pet. de Anch. tradit in cõſi. 117. Per quod ita tenuit Rota in iſta eadẽ cauſa tũc pendẽte corã R. P. D. Marcello Creſcentio de anno M.D. XXXXII, attẽta poſseſsione dicti Andreæ diuturna, quæ hodie propter breuem hominum vitam peſſet ad triẽniũ reduci virtute iſtius regulæ, ſicut de allegatione Lapi. 89 ſæpe tenuit Rota, vt meminit D. Guliel. Caſsiod. in collectaneis deciſionũ. Et iſto caſu bene quadrat dictũ Card. in d. c. cum noſtris. videlicet, quòd ſufficit allegare diſpenſationem ád colorãdum titulum. Et vltra prædicta, quòd execrabilis defendatur exceptione iſtius regulæ, tenet idẽ D. Guliel. Caſsiodorus in diſcurſu cuiuſdã deciſionis iſtiꝰ regulę, & in alia ſuper regula de annali. pro qua opi. vlterius facit: quia regula iſta iudicatur fauorabilis, aut ex eo quòd per eam lites dirimũtur, vt patet in fine regulæ, ibi antiquas lites penitus extinguentes, &c. quæ quidẽ ratio à iure communi ampliatur, & fauetur, vt in c. finem litibꝰ. & in l. properandum. cum aliis vulgatis: vel quia lites dirimere reſpicit rem publicã, quo caſu ſub huiuſmodi regula etiam generaliter loquente inhabiles comprehenduntur iuxt. doctr. Bart. in l. ſi quis in graui. §. verum. ver. hi quoque. ff. ad Sillan. cum cõcor. vt ſcripſi in §. in perſonam. in 11. & 12. col. inſtitu. de act. Aut quia regula iſta ſequitur mẽtem & intentionem legis primæ. ff. de vſucap. ne domini rerum ſint in incerto. & ſic certi dentur rectores & beneficiati, qui cultum vineæ domini magis propriè & accuratè reſpiciant: vtcũque ſit, largè erit interpretanda, iuxt. l. cũ quidã. de libe. & poſthu. & c. odia. de reg. iur. lib. 6. Cũ igitur in iſta regula duo tantũ caſus excipiantur, qui ſint grauiores cæteris, quibus nec execrabilis, nec qui non eſt promotus aſsimulantur, nec æquiparãtur. Ergo in aliis non exceptis late eſt interpretanda.

Incompatibilis.

Mens & intentio legis primæ

Simonia caſus ſuperat omnes alios.

Hoc enim ſic demõſtratur. Nam caſus ſimoniæ hic exceptus ſuperat omnes alios, prout dicitur in ca. tanta. de ſimonia. Ergo execrabilis & non promotus, quæ ſunt crimina

mina inferiora, remanent ſub regula.

Secũdus caſus except⁹ de intruſo in beneficio reſeruato eſt etiam in iure multum odioſus, adeo, quòd ſi talis intruſus ſpolietur, nõ reſtituitur, vt patet in deciſione. 16. in no. Et tamẽ execrabilis, licet ſit criminoſus, reſtitui debet, ſi expolietur, nõ obſtã. prædictis, vt ſtatim probabitur. Ex iſtis igitur apparet exceptionem duorum caſuũ expreſſorum hic in regula, implicare regulam habere locũ in omnibus aliis criminoſis nõ exceptis, & à iure priuatis, inter quos facilius execrabilis, & non promotus comprehendi debẽt: qui licet à iure ſint priuati titulo, quandóque tamẽ plenum titulũ habuerunt. argu. l. fi. ff. de decur. & qui niſi ſint notorij, vel lata ſit ſentẽtia priuationis cõtra eos, dicũtur habere titulum putatiuum, vel coloratum, vt dicũt Abbas, & alij in c. niſi cum pridem. in ſecunda col. verſic. cõclude mentem glo. de renuntiat. Nec obſtat, quòd exceptio non excludit caſus ſimiles, vt dicebatur, quia iſti nõ ſunt caſus ſimiles exceptis. & in odioſis exceptio nõ recipit extenſionem, vt in c. 2. de coniug. lep. & c. quemadmodũ. de iureiur. Et not. Bart. in l. j. col. j. ff. ſi quis ius dic. nõ obtẽ. & in l. ſi eum. §. iniuriarum. ff. ſi quis cau. Fely. in c. cũ inter. col. 6. de re iud. ver. ſi ſunt ſimiles, alia tamẽ ratione ſub exceptione comprehendi non poſſunt, vt dicam ſtatim pòſt, in verſic. nec obſtat quòd caſus. &c.

Intruſus in beneficio reſeruato ſi ſpolietur non reſtituitur.

Præterea quia in decreto concilij Baſilien. à quo iſta regula ortum habuit, excipitur ius nouiter impetratum. Et hoc contra execrabilem, & non promotum deducitur, non eſt ius antiquum, ſed nouum, igitur, &c.

Præterea quia actor per viam exceptionis excludens priuilegio iſtius regulæ execrabilem, dicitur quodammodo agere, & id intendere, vt tanquam indignus priuetur: hoc autem petitoriũ cõcernit, cum tamen regula ad poſſeſſorium reſpiciat, & iſta ſunt diuerſa. vulg. §. nihil commune. de acquir. poſſeſsione.

Præterea quia iſta regula inducit prę ſumptionem iuris & de iure: quod ex eo patet, quia annullat prouiſiones, & extinguit lites ſuper hoc figendo pedes, iuxta tradita per Abbatem in c. is qui fidem. de ſponſal.

Præterea non ex eo regula defendit inhabiles ab impetrantibus, quia ordinarij habent facultatem, non obſtant triennali poſſeſsione, requirrere titulum à poſsidentibus vt tradit Fely. poſt alios in c. illud. de prę ſum. in càp. ſicut

Ordinarij habẽt facultatem.

in 16.colum.de re iudic.& latius in c.licet.de ſimo.& eſt tex.in d.concilio Baſilien.donec igitur ab ordinariis non inquirantur,debent eſſe tuti ab impetrantibus.

Et tenendo iſtam opinionem,non obſtante ea quæ pro contraria parte adducta fuerũt. Primo,quòd priuati ipſo iure nõ habeant coloratũ titulum:quia reſpondetur illud procedere quo ad caſus,in quibus de iure cõmuni requiritur color tituli:ſecus verò quo ad effectum iſti⁹ regulæ, quę diſponit omnem titulum eſſe coloratũ habitũ ab eo, qui alias conferendi habet facultatẽ,ſecundũ modos hic ſcriptos,exceptis duob⁹ caſib. hic exceptuatis, & hoc eſſe rationabile in terminis iſti⁹ regulæ manifeſte oſtenditur:quia ſi iura cõmunia nõ aſſiſtunt execrabili,vel alteri præſentato à iure vel ab homine,nec eos coloratũ titulũ habere volũt,& hoc ideo inductũ fuit:quia illi inhabiles in caſibus prædictis iuris cõmunis repelluntur,vt actores, qui in iudicio ſuper canonizatione tituli à iure reprobati cõtendũt,& ad hoc,vt beneficium illis adiudicetur. & ſic de lucro captando agunt: nimirum igitur ſi ſine titulo canonico ſaltẽ colorato tales inhabiles ipſo iure priuati nõ audiuntur,vt in c.1.de eo,qui mit.in poſ.cauſa rei ſeruã. lib.6.cum ſim.Et tradit Imol.in c.in literis.de reſtit.ſpol. Regula verò iſta procedit in reo excipiẽte,& ſe in ſola poſſeſsione defendente,cui regula iſta exceptionem dũtaxat & non titulum concedit,ſecũdum interpretationem Rotæ,de qua meminit Fely.in c.ſicut.col. 15.de re.iudic.& Gloſſator hic fol.3. & ſic inter ius cõmune & regulã iſtã quo ad hoc eſt longa differentia,& propterea fauorabiliora ſunt iura reis,quàm actoribus,vulg.l.fauorabiliores.ff. de reg.iur.& l.Arrianus.ff.de act.& oblig.& c.cum ſint.de reg.iur.lib.6.vnde quælibet etiam iniuſta cauſa excuſabit execrabilẽ reum & poſſeſſorem, vt notat Dom.in c.nõ poteſt.de prębẽ.lib.6.quæ fortè actorem nõ excuſaret.Inde euenit,ꝙ diſpẽſatio inualida ſufficit ad excuſandũ execrabilem poſſeſſorẽ.vt tradit Specul.tit.de diſpenſa.§.videndum.verſi.porrò.Et iſte fauor reis nõ ſolũ à iure cõmuni præſtatur in prædictis caſibus, ſed etiã ab ſtylo Rotæ in aliis quàm pluribus.Nam ſecundum ſtylum,contra reum citatum & cõtumacẽ in cauſis vltra montes Rota non ſolet pronũtiare in prima inſtantia,niſi elapſis quinque,vel ſex mẽſibus:in Citramõtanis verò poſt ſexaginta dies:ſed vbi actor,qui commiſit cauſam contumaciter abeſt,

Præſentatus à iure

Iura fauorabiliora reis quàm actoribus

abeſt, prędictus fauor nõ attenditur, ſed infra prędictum tempus vix lapſis duobus menſibus in fauorem rei pronũtiat. Vt cõcluſit Rota in vna Toletana canonicat⁹, & præbend. coram R. D. Ioan. Paulo. 5. Iulij. M.D.XXXVIII. quo die ipſe idem in d. cauſa cõtra actorem cõtumacem in fauorem rei pronũtiauit, cum tamen cauſa prædicta fuiſſet cõmiſſa 7. die Maij eiuſdem anni. ſolet enim ſępe Rota in pluribus iuris articulis magis reis, q̃ actoribus fauere.

Nec obſtat, quòd caſus hic excepti extẽdi debẽt ad caſus ſimiles, iuxta. vulg. l. ob æs. alleg. quia illud eſt verum quando ſtatutum, vel regula cõtinet materiã iuris: ſecus quando ſtatutũ, vel regula diſponũt cõtra vel præter ius, quia tunc caſus excepti nõ extendũtur ad ſimiles. Ita notabiliter limitat Abb. in c. ad audientiã, in primo notabili. de cle. nõ reſiden. Cum igitur regula iſta ſit cõtra ius, inquantum inducit præſcriptionem triennalem in beneficiis, vel ſaltẽ ſit pręter ius, vt de ſe patet, meritò eſt dicendum caſus exceptos in ea nõ reſcipere extẽſionẽ ad alios caſus ſimiles. Itaque caſus noſter excrabilitatis manebit ſub regula. Et propterea nõ ab re dicebat Card. in d. c. cũ noſtris. ſufficere execrabili diſpenſationem allegare, pręſertim quando triẽnio poſſedit, ex qua quidẽ poſſeſſione triẽnij videtur hodie induci præſũptio diſpẽſationis, ſicut olim ex decẽnali inducebatur, iux. dictũ Pet. de Anch. in d. cõſi. 117. Itaq; hodie poſſeſsio trennalis poteſt dici diuturna, vt declarat Fel. in c. licet Heli. col. 8. de ſimo. in qua pręſumẽdũ erit omnia ligitimè interueniſſe: quia ex longo tempore præſumitur quis inſtitut⁹, ſecundũ Domi. in c. ſi iudex. de ſent. excom. lib. 6. & ſic omnia requiſita concurrere, iuxt. conſi. Decij. 118. per quod in iſta cauſa Regien. vt dixi, fuit cõcluſum in prima inſtantia, corã. d. Marcello. Andreã qui per decẽ annos poſſederat, habere præſumptionem diſpenſationis, quo ad effectũ iſtius regulæ. Et hoc eſt quod dicebat Fely. in d. c. ſicut. quòd ratio quæ cõſideratur in poſſeſſione. 20. annorũ militat in triẽnali poſſeſſione. Nam ideo in decennali præſumitur titul⁹ q̃a epiſcopus qui tenetur viſitare ſingulis annis, nõ toleraſſet iſtũ poſſidere ſine titulo, quæ ratio militat in poſſeſsione triennali propter iſtam regulã. Et ideo in cauſa prædicta Domini magis inclinarunt in iſtam partẽ, videlicet, regulam iſtam execrabilẽ tueri propter prædicta, & per rationem tex. in ca. licet epiſcopus. de præbend. lib. 6. qui videtur

tur habere cõſiderationẽ poſſeſſionis habitæ per execrabilem. Verum quia res adhuc magna difficultate nõ carebat, non fuit tunc iſtud dubium omnino reſolutum, cõcurrente magna cõtentione & diſputatione Dominorũ. Hodie tamen, quæ numeratur 15. Februarij M.DXXXV. propoſita iterũ cauſa, etiam Dominorũ vota ſe in duas ęquales partes diuiſerunt, & vt vtar verbis deciſionis 16. de reſtit. ſpol. in no. fuerunt adeò varij, quòd fuerunt diuiſi quaſi ꝑ medium, adeò ꝙ voluerunt ſcire opin. mei ꝓponentis, vt inæqualitatem induceret. Et quanuis de more non ſit, ꝙ proponens cauſam, votum proferat: quia numerum nõ facit: tamen vidi hoc à Rota aliquando cõcedi, propter difficultatem materiæ, & vt cauſa habeat exitum. Eſt verũ ꝙ in minimis arbitrariis, prout in dãdis dilationib. vel concedendis remiſſoriis, auditores gratificationem habere ſolent, quamuis rarò ea vtantur. Aliter tamen temporib. antiquis fiebat. Nam quando varia erant vota dominorũ, & æqualia, auditor ꝓponens ſolebat conſulere cardinales ſui temporis doctos, qui propter diſparitatem dubiũ tollebant, prout fuit factum in deciſ. 310. in fi. in no. aliàs ſub titulo de reſcript. deciſ. 25. Imò ſolebant antiqui patres Rotæ, quãdo cauſa erat difficilis & dubia, nõ ſolũ extra Rotam conſulere cardinales doctos, ſed etiã abbreuiatores, & alios Doct. curiæ, prout fuit factũ in caſu deciſ. 463. in no. vbi circa fin. refert Cõpilator: quòd in d. caſu abbreuiatores, & Doct. extra Rotã tenuerunt opi. cum trib. auditorib. cõtra maiorem partem. Dominorum. Et auditor camerę conſultus aliquando tenuit opin. cõtra Auditores Rotę, prout ibi dicitur. Ad propoſitũ igitur quæſtionis redeundo poſtquam cauſa pluries ꝑ innumeras informationes fuit trutinata, & ſępius in Rota ꝓpoſita, ac vt ſuperius dictum eſt votata, nõ videbatur adhuc eſſe digeſta, vt pronũtiari ſuper ea deberet, ex eo, quia cõputato voto mei proponentis pro iſta opin. non erant niſi quinque auditores, & ꝓ cõtraria quatuor. Et videbatur nouũ in tam magna difficultate, ex vno voto, ꝙ aliàs cõputari non ſolet, diſparitatem inducere: ideo decreuimus ſuꝑ eadẽ re melius informari. Cauſa igitur iterũ, atque iterũ propoſita, tandẽ poſt plures diſputationes, maior pars dominorũ tenuit & firmauit, execrabilẽ iuuari regula, præſertim in caſu noſtro, in quo And. poſſiderat dictas parochiales plus quam ꝑ quindecim annos. Itaq; viſus fuit non ſolũ triennio,

Auditor proponens cauſam.

Conſulere cardinales.

nio,cum titulo vero,ſed etiam præſumpto præambulo de cē annorũ poſſidere. Cõcluſum igitur fuit Andream poſſeſſorem pacificum plus quàm triennalem,nõ obſtante incompatibilitate duarum parochialiũ iſta regula tueri. Ratio fuit illa,de qua ſuperius memini:quia regula iſta loqtur in reo,& ſe defendente:iura verò cõmunia,quæ deteſtantur execrabilẽ,loquuntur quãdo ipſe execrabilis agit. Nimirum igitur cum ſit diuerſiſsima ratio,debent iſti caſus diuerſo iure cẽſeri,vt fauorabiliores ſimus reis poſſeſſoribus triennalibus,quàm actoribus.Hinc videmus quòd excõmunicati ,vt actores in iudicio eſſe nõ poſſunt,tamẽ ſi cõueniantur vt rei,in iudicio eſſe poterũt. In quo neq; diabolo erit deneganda defenſio,vt dicit Innoc.in c.cum inter.per illum tex,de excep. Et ita reſpondebatur ad omnia iura,quæ deteſtantur execrabilem:vt volunt eũ coloratũ titulum nõ habere: vt procedant ad effectũ agendi: ſecus autem ad effectũ excipiendi,cum facilius permutatur exceptio,quàm actio,vt in cap.1.de reſcrip.lib.6.vel ꝓcedant in caſibus diſpoſitis per ius commune:quo ad iſtã regulam poſtea introductam.Et ita etiam nouiſſimè execrabilem tueri exceptione iſtius regulæ concluſit Rota, in vna Zamoren.beneficiorum coram R. P. D. Marcello Creſcentio geminatis votis,de menſibus Aprilis & Maij. M.D.XXXIX.Et ſic etiam in vna Lucen. de menſe Iunio. idem tenuit Rota coram.R.D.Ioan.Paulo.Et per hoc etiam reſpondebatur ad dictum Geminiani in dicto capitulo,licet,& in conſil.86.dum voluit execrabilem nõ habere titulum coloratum. Nam illud dictum procedit niſi execrabilis per triennium poſsideat,quòd inductum fuit per prouiſionem iſtius regulæ.Nam ex huiuſmodi triennali poſſeſſione exceptio acquiritur,quę licet nihil iuris poſſeſſori tribuat,ipſum tamen defendit contra negligentem actorẽ poſt triennium moleſtantem.

Excommunicatus.

Exceptio facilius permittitur quam actio.

Vel ſecũdo poteſt reſpõderi,quòd licet execrabilis nõ habeat bonum omnino titulũ,habet tamen primũ coloratum per poſſeſſionem triennij,qui ſufficit quo ad iſtam regulam,licet quo ad effectus iuris communis nõ habeatur pro titulo,nec ſufficit.Et hoc maximè ꝓcedit quando per triennalem allegatur cauſa,puta diſpenſatio:iuxta dictum Card.in dicto.c.cũ in noſtris. & Gloſſator in pragmatica,loco ſuperius allegato.Et ita per hoc poſſet reſpõderi ad aliud argumẽtũ ſuperius factum,videlicet, quòd

execrabilis

execrabilis ſpoliatus non reſtituitur:quia non habet coloratum titulum:quia eſt verum nõ habere titulum quo ad illum effectum introductum à iure communi. Præſertim, quia illo caſu execrabilis eſt actor,& actori execrabili nõ ita ius commune fauet ſicut reo,vt dixi & patet in cap. 1. de reſcrip.lib 6.& in d.cap.cũ inter.de excep.Sed hic agitur de defendẽdo reo in ſua poſſeſſione,meritò dicta Doctorum iſto caſu non faciunt ad propoſitum,quinimo execrabilem agere poſſe ſpolio,multi Doct.tenuerunt,vt patet.in deciſ.3,in vltima addit.de reſti.ſpòl,in no.& tenet Old.conſil.227.Specul.tit.de petit.& poſſ.§.fin.Car.cõſ. 132.T.archipreſbyt.col.vlt. Et Bal.in nouel.in §.nihil.cõmune.col.25.in 18.fal.ſentit Milis in verb.beneficiũ quo quis.Et Anto.in cap.ſolicitè.in pen.q.de reſtit.ſpolia. Præpoſ.in c.quo iure.col.3.8.diſtin.& in deciſ.Parlam.Tholoſani deciſ.46.Et Abb.in cap.in literis,col.penul.de reſtit. ſpol.& in diſputatione incip.Titius.colum.vlti.allegat optimum text,in c.ex inſinuatione.de procur.& ſic iſti volẽtes reſtitutionem fieri,præſupponunt execrabilem habere titulum ſaltem coloratum.Et licet ſuper hoc in regula de annali aliter dixerim,tamẽ poſſet procedere,niſi execrabilis ſpoliatus triẽnalis ſit poſſeſſor:quia tali caſu poſſet reſtitutionẽ.petere,vt opiniones concordentur.& ita etiam poſſunt limitari dicta per Deciũ in conſ.191.colũ. penul.& fin.Et vt vnico verbo opin.contrariæ ad concordiam reducantur,diſtiguendi ſunt duo caſus.

Execrabilis.

Primus eſt,quando execrabilis nullum hãbet titulum ſed ſe intruſit de facto ſine alicuius prouiſione in beneficiis,vel eſt declaratus per ſententiã eſſe priuatum titulo, & tali caſu procedit prima opin.Et ea,quæ dicebat Melchior,videlicet regulam nullo pacto execrabilem defendere,quæ requirit ſaltem coloratum titulum.

Secundus caſus,eſt,quãdo execrabilis habet titulum,licet inualidum,vigore cuius poſſedit per triennium,& tali caſu procedit ſecunda opin.quia ſufficit illi habuiſſe titulum ab eo qui poteſtatem habuit conferendi. Vnde licet aliqua de cauſa inualidus fuerit,dat tamẽ in dubio colorẽ poſſidendi,iuxta tradita in cap.cum noſtris.de cõceſ.præbend.Et ille titulus ſufficit quo ad iſtam regulã,& quo ad effectum ne ſpoliari poſſit.iuxta not.per Moder in l. ſi pacto.in §.notabili.C.de pact.Poteſt etiam dici ꝙ nõ valet argumentũ,ſeu conſequentia, Execrabilis nõ reſtituitur, ergo

ergo non habet titulũ coloratũ,quia videmus quòd periurij exceptio impedit reſtitutionẽ:ex quo elidit intentionẽ agentis,& ſic impedit proceſſum,vt in cap, dilecti. de for.comp.vbi hoc tenet dominus Ant.ſuper glo.etiam in c.intelleximus.de iud.Et tamẽ periurus antequam priuetur,dicitur habere titulum coloratum,vt not.Innoc, in c. cũ noſtris.de conceſſ.præbẽ.& Moder.in ca.2.de reſcript. hoc tamẽ de periuro declarandum eſt ſingulariter,vt per Domin.in c.1.in 3.colum.verſi.Nota incidenter de lit.cõteſt.lib.6.& dixi latiſſimè in regula de annali,in illa.q.an regula defendat homicidam,& priuadum ſententia hominis.Cocluſerũt igitur Domini in præſenti.q.iã ſine dubitatione locũ eſſe regulę.&quod voluerunt de execrabili, idem dixerunt de poſſeſſore triennali non promoto infra annum ad ſacros ordines,iuxta cap.licet de elect.libro 6. Quod lõge antea tenuerat Rota in vna Lugdu.ſiue Burgen.parochial.ſancti Andreæ,coram reuerendiſſ. Domin. Ioã.clerici.15.Maij M.D.XXXVI.in fauorem Georgij Gineti,contra Nicolaum Polliaci:quod procedit quãdo nulla militat pręſumptio iuris cõtra eũ.Secus ſi aliqua præſumptio non promotionis vrgeret,vt quia cõſtaret de ordinib.malè ſuſceptis:quia tali caſu plures ex dominis tenuerunt non iuuari regula, ſed tranſferri onus probandi in ipſum poſſeſſorẽ per not.per Imol.in l.in illa.ff.de verbo.obli.facit deciſio Egidij.150. Et ita heri.28.Ianuarij M,D.XXXVIII.tenuerũt Domini in vna Romana ſancti Pauli.coram R.D.Raynaldo Petrutio,

Periurij exceptio impedit reſtitutionẽ

Sed aduertẽdum, quòd prædicta conſideratio procedit ante triennium completũ,vt in dicta Romana cõtigit.Secus tamen putarem poſt cõpletum trienniũ pacificè,quia tali caſu putarem omni caſu onus probãdi nõ promotionem,vel incompatibilitatem pertinere ad actorem,quia triennalis poſſeſſio inducit præſumptionem iuris pro poſſeſſore,vt transferat in alium onus probandi,& hoc quia pręſumitur ordinarius viſitaſſe ſubditos,& non permittere aliquem tãdiu manere ſine promotione in peccato,iuxta tradita per Doct.in capit.illud.de præſump.& Pet.de Anch.cõſ.117.Nullus igitur,excepto ordinario ſuperiore,poteſt talem poſſeſſorem cõpellere poſt triẽnalem poſſeſſionem,ad oſtendum titulũ beneficij,vel promotionis ſuæ,vt not omnes Moder.in cap.licet Hely. de ſimo.Sed tamen prima opin.eſt verior,quam tenuit Rota etiam in prædicta

Poſſeſſio triennalis inducit præſumptionem iuris.

prædicta cauſa Regien. Nā ibi ex quo per poſſeſſorē productum fuerat inſtrumētum ordinis ſubdiaconatus ſuſcepti poſt lapſum anni, fuimus in claro, quòd ante annū ordinem nō ſuſceperat, quia nemo bis ordinatur, & in claris ceſſauit præſumptio habilis tituli, quæ per iſtam regulam præſumitur. Secus tamen eſt in allegat. Lapi. 89. quæ præſumit titulū, etiam ſi inutilis titul' producatur, quia præſumitur diſpenſatus. Et non poteſt titulus aliquis produci, quin ſemper alius, & alius, & ſic in infinitum habilitas in fauorē poſſeſſoris mortui præſumitur. Prout de menſe Decembri M.D.XXXIX. bis cōcluſit Rota. in vna Vrbeuetan. archipreſbyteratus, coram. R. P. D. Ioā. Paulo. Poſtremo cōſiderandum eſt vnum aliud, quòd prædicta omnia de execrabili dicta procedunt, quando poſt execrabilitatem ſequitur poſſeſſio triennalis. Secus ſi ante poſſedit vnum beneficium, & poſt acquiſitionem alterius non ſequitur triennium, quia regula non iuuat, Vt tenuit Rota in vna Lucana archipreſbyteratus coram me, de menſe Decembr. M.D.XXXVIII.

QVAESTIO XI.

Expoliator poſſeſſor.

QVAERO. an iſta regula defendat expoliatorē poſſeſſorem, vel ſucceſſorē eius habentes titulū coloratum contra ſpoliatum, vel ſucceſſorem ſpoliati agētē ſpolio, & an regula iſta procedat quādo cōtra poſſeſſorem committitur cauſa poſſeſſori j tantum?

SOLVTIO. Iſtud dubiū cōtinet in ſe plures articulos. Primus eſt quando ſpoliatus agit contra ſpoliatorē poſſeſſorem triennalem. Secundus quando agit ſucceſſor ſpoliati contra ſpoliatorē. Tertius quando ſpoliatus agit cōtra ſucceſſorem ſpoliātis triennalem, Quartus quando ſuceſſor ſpoliati agit contra ſucceſſorem ſpoliantis.

Circa primum articulum, videlicet, quando ſpoliatus agit contra ſpoliatorē, & ille excipit de regula, audiui ab aliquibus procuratoribus peritis Dominos auditores antiquos tenuiſſe regulam non defendere ſpoliatorē, etiam ſi per mille annos poſſederit. Et ita in vna Iſclana beneficiorum iudicaſſe Rotam, coram D. Mercurio de Vipera, retulerunt R. D. Paulus Capiſuccus, & D. Beſengarius Saganta antiquus & peritus procurator, & plures alij.

Tamen, vt iſta difficultas clarior reddatur, faciam in ea duo capita. Primum caput erit de violento ſpoliatore. Secundum de non violento ſpoliatore.

Circa

Circa primum mihi placet opin.illa veterum,vt hoc mo do intelligatur, videlicet expoliatorem violentum regula iſta non defendi.Ratio eſt, quia licet violētus expoliator aliàs non habens titulum,ex hoc ſolo,quòd eſt violentus, non poſſit dici intruſus , vt dicit Domin.& Moder. in ca. eum qui,in.2.notabili,de præbend.lib.6.Tamen talis vio lentus nunquam præſcribit,ſequitur.§.quòd autem.ff.de vſucap.&.§.furtiuè. inſtit.eod.tit. donec fuerit purgatum vitium.vt.§.aliquãdo.eod.tit. Et iſta poteſtas præſcriben di,quæ exceptionem parit,requiritur ad effectum regulæ noſtræ, Et hoc ideo eſt,quia illa poſſeſſio à iure reprobatur, & improba poſſeſſio perdit omne beneficium iuris.l. improba.C.de acquir.poſſeſ.Nec mirum:quia in iſta poſſeſſione violenta alia plura ſpecialia in odium violēti poſſeſſoris iure inducta ſunt. Nam videmus,quòd licet regulariter malæfidei poſſeſsor per præſcriptionem.30.annorum non acquirat ſibi niſi ius excipiendi dumtaxat , non autem ius agendi ad rem vendicandam, ſi de poſſeſſione caderet, hoc tamen locum non habet quando malæfidei poſſeſſor agit contra violētum.Nam ſi de facto,& per vim poſſeſſione ſpolietur,competit proculdubio præfato malæfidei poſſeſſori aduerſus violentum remedium poſſeſſorium, videlicet interdictum vnde vi,ad effectum vt ſtatim reſtituatur , nec poteſt ab expoliatore violento illi obiici defectus dominij.l.ſi quis ad fundũ.C.ad l.Iul.de vi. Imò etiam dicto malæfidei poſſeſ.in.odium violenti conceditur rei vendicatio.Nec poteſt violētus,vt dixi,referre quæſtionem dominij,etiam ſi agatur petitorio:vt eſt tex.nota bilis in l. ſi quis emptionis.§.ſed hæc ſuper.C.de præſcip. 30.anno,quem tex.Bar.ibi dicit ad hoc ſingularem,& hoc ſpecialiter introductum in odium violenti , dicunt Saly. in d.§.ſed hæc.& Iaſ.in.l.4.§.Cato.in.10.col. verſi.quarta concluſio.ff.de verb.oblig.& Bal.nouel in repet.§.nihil commune.col.12.ff.de acquir.poſſeſ.& Moder. Peruſini in authen.niſi. in.2.col.C.de bon. mater. Iura enim omnia contra violētum exclamãt, & auferunt illi omne iuris auxilium,vt ibi dicitur, præſertim in beneficialib. in quibus odioſior eſt violētia,quàm in profanis,vt probant Moder. Auinionen.in rep.c.ſæpe.col.penul.de reſt.ſpoliat. & iura generaliter loquentia non comprehendunt caſum violenti ſpolij,quia non præſumitur in dubio princeps iniuriantibus velle fauere,nec authoritatem præſtare,vt dicit tex.

Expoliator violētus.

Malæ fidei poſſeſſor.

Poſſeſſor violētus.

Violentia odioſior eſt in benefic. quàm in profanis.

in l.authoritatem,& ibi glo.C.vnde vi.cum ſexcentis con cord.cumulatis per Fely.in c.poſtulaſti,in.19.col.verſi.circa quartum de reſcrip. Et ante ipſum per And.Sicu. in repet,rubricæ de teſta.in 21.col.num.7 Cum igitur regula iſta diffinitè,& generaliter loquatur,& faueat poſſeſſoribus non debet intelligi de violẽtis per prædicta,ſed de legitimis poſſeſſoribus,vt eſt tex.notab.in c.placuit.16.q.Sicut videmus etiam quod iura loquẽtia de conſuetudine, non intelliguntur de conſuetudine exorbitanti, & iniqua, ſed de præſcripta,vt in c.Cumana:cum vulg.de elect.ſicut etiam iura loquentia de remiſſione faciẽda homicidis non habet locum in homicidis proditoribus: quia illud homicidium eſt exorbitans vt in c.1.de homicid.lib.6. tradunt Moder.Mediolanen.in c.quæ in eccleſiarum de conſtit.Et iſtud in caſu noſtro optima ratione ſtatutum videtur, ne inde naſcantur iniuriæ,vnde iura naſcuntur , contra cap. qualiter. de accuſationibus. & l. meminernt. C.vnde vi. Et ideo in hoc dubio talem præſumere debemus fuiſſe mentem papæ iſtius regulæ conditoris, qualem iuris.arg. cap.cauſam.de reſcrip.

Iura loquẽtia de remiſſione facienda homicidis

Poſtremo pro iſta opinione eſt tex.expreſſus, & in terminis in conſilio Baſilien.decreto octauo, in titulo de pacifica poſſeſiã quo,vt ſæpe dictũ eſt, regula iſta originem habuit.In quo quidem decreto expreſſe dicitur,quod quicunque non violentus,qui cũ titulo colorato beneficium per triennium poſſederit,non poteſt moleſtari ab aliquo, &c. Et ſic ex quo ibi habemus tex. hoc decidentem, non ſunt aliunde quærenda ſuffragia ad opin,iſtam confirmandam.Et licet regula iſta de violento mentionem non faciat, recipit tamen interpretationem ab illo decreto antiquiori. Nã poſteriores leges per priores declarãtur. vulg. l.nam poſteriores.de legi.etiam ſi priores fuerint reuocatæ.vt not.Bar.in l.1.ff.de coniug.cum emancip.lib.& hoc caſu licitum eſt recurrere ad matricem,arg. eorũ quæ dicit Bar.in l.ſi librarius.ff.de reg.iur. & in l.fin.ff.de falſ.

Termini in concilio Baſilien.

Circa ſecundum caput iſtius q.videlicet, an regula iſta defendat expoliatorem non violẽtum, videtur maius dubium:quia talis expoliator non eſt tam odioſus,ſicuti violentus.tamen,vt ſuperius dixi,quidam aſſerunt Rotam tenuiſſe hoc caſu regulam ſpoliatorem huiuſmodi non iuuare. Sed non accidit iſte caſus temporib. meis in Rota, nec dom.Guliel,Caſsiodorus,qui in colligendis deciſionibus

nibus præteritorum temporum fuit diligens & curioſus, de iſto caſu meminit. Et ideo ego ſatis dubitarem. Nam ſi expoliator cum titulo colorato poſſedit pacifice per triennium, defendi debet regula: quia eſt quid imputandum expoliato, cur tam diu tacuit. arg. l. pupillus. ff. quæ in fraud. cred. Et ideo videmus quòd clemen. 1. de ſequeſt. poſſeſ. & fruct. quæ indiſtinctè loquitur de poſſeſsore triennali non moleſtando etiam vigore ſequeſtri, procedit etiam in expoliatore poſſeſsore triẽnali, vt ibi notat Boniſac. Vitalin. quondam Rotæ auditor. in 4. col. num. 42. *Poſſeſſor. triennalis*

Tamen iſtis non obſtan. opinio antiquorum auditorum videtur verior, quam mihi confirmauit do. Paul. Capiſuc. antiquus auditor. Et ratio huius deciſionis videtur clara: quia ſi rectè inſpiciantur verba iſtius regulæ, dicẽdum eſt eam hoc caſu non procedere, quia iſta regula loquitur, quando contra poſſeſſorem triennalem agitur petitorio, vt patet ibi, ſuper beneficiis taliter poſſeſsis nequeat moleſtari, &c. Et iterum ibi, impetrationes quaſlibet de beneficiis ſic poſſeſsis &c. Nam clarum eſt, quòd iſta verba, ſuper beneficiis, inducunt petitorium & non poſſeſsorium, l. codicibus. §. inſtituto, & ibi Bar. de leg. 2. Rom. in conſi. 388. Et ſic regula requirit quòd agatur ſuper titulo beneficij, vt probatur in c. 2. vt lite pen. lib. 6. & in clem. diſpendioſam, & ibi glo. in verb. beneficiis. & Card. q. 10. de iud. & eſt etiam glo. in c. literas. de iu. calum. Regula igitur iſta quæ odioſa & exorbitans eſt, locum habebit in poſſeſsorio, quod eſt diuerſum, vulg. §. nihil cõmune. ff. de acquir. poſſeſ. Et cui verba non conueniunt: debet igitur ad caſum, in quo loquitur, reſtringi. l. 4. §. totiens. ff. de dam. infect. l. 1. §. hoc interdictum. ff. de fonte. c. indẽnitatib. §. ſed cum eas. de elect. lib. 6. & l. 1. §. nõ autem omne. ff. ne quid in flu. pub. Regula igitur defendet tãtum poſſeſsorem ſuper titulo beneficij conuẽtum, non illum qui ſpolio conuenitur, quia tunc non agitur ſuper titulo beneficij, cum inter iſta ſit longa differẽtia, vt in c. cũ dilecti. de cau. poſſeſ. & proprie. Et iſta opinio videtur ex eo magis æquior & iuſtior, quia ſic excluditur contraria interpretatio extenſiua, fauens expoliatoribus contra bonum ius prætendentes, inducendo præſcriptionem peremptoriam verum beneficiatum à iure ſuo excludentem. debet igitur regula in caſu ſuo tantum intelligi. l. 3. §. hæc verba. de negot. geſt. Nam regula ſimpliciter diſponens poſſeſsores triennales *Impetrationes quaslibet de beneficiis.*

excludere agentes etiam habentes bonum titulum, non debet ampliari & interpretari,vt illa excluſio veri tituli fiat per occupationem & vſurpationẽ.arg.l. famoſi.ff.ad leg.Iul.maieſt.tali enim caſu regula,& quælibet alia diſpoſitio potius eſt per interpretationem anguſtanda & reſtringenda,quàm amplianda,vt ſingulariter not. Com poſt.in capitulo,cauſam.de reſcript.

Lex anguſtanda & reſtringenda.

Quod vlterius ſuadetur, quia diſpoſitio iſtius regulæ, inquantum fieri poteſt,debet conformari iuri communi. arg.c.cauſam.de reſcrip.& c.cum dilectus.de cõſue. Sed de iure cõmuni non acquiritur præſcribendi aliquod ius excipiendi,quando in ipſo ingreſſu eſt vitiũ reale vel perſonale,quod impedit inchoari,& finire præſcriptionẽ, vt in d.l.ſequitur.& in d.§.furtiuè.inſtit.de vſucap.Ergo nec eodẽ modo debet acquiri per iſtam regulam triẽnali poſſeſſori, qui à principio expoliando alium incipit cũ illo vitio poſſidere,quia videtur hoc eſſe contra mentẽ cõditoris.Nulla enim lex,aut ſtatutũ eũ ſenſum recipere poteſt,vt per illud credatur cõditor ſpoliatores in ſua occupatione tueri,& eiectos, & ſpoliatos à reſtitutione excludere,vt dicit tex & gl.notabilis in l.ſi qua loca.C.de fundis & ſalti.rei dom.lib.11.& in l.authoritatẽ.C.vnde vi: ſequitur Alex.in cõſi.59.in 4.col.lib.1.Nulla enim papæ fit iniuria ſi ita interpretatur ei⁹ diſpoſitio,vt per hoc eũ bonũ & iuſtũ principẽ æſtimemus & opinemur, vt dicit Alex.in cõſi.123.col.pen.lib.4. Vbi per hoc infert,ꝙ diſpoſitio generalis facta ꝑ principẽ nõ intelligitur in dubio fauere vſurpatorib.ꝑ iura ſuperius allegata,qa hoc eſſet arguere tirãnidẽ in principe,imò idẽ papa in odiũ ſpoliãtiũ excipit eos à generali diſpoſitione priuilegiatiuè, vt patet in cle.1.de cau.poſ.& proprie.ſic & pari modo in caſu noſtro eſt dicẽdũ,ꝙ regula iſta indefinitè loquẽs debeat reſtringi & intelligi,vt tãtũ de poſſeſſorib.loquatur, qui ſine alterius iniuria vel vſurpatione poſſeſſionẽ ſunt cõſecuti,non autẽ ſpoliando,vt ſic talẽ præſumamus mẽtẽ papę fuiſſe,qualis legis & boni principis debet eſſe:aliàs ſi cõtrariũ dicemus, lex talia diſponẽs eſſet iniuſta, iniqua,& nutritiua peccati cõtra naturã legis, de qua in ca.erit autẽ lex.4.diſtin.& in l.conuenire.ff.de pact. dot. & in l.pacta,quæ cõtra.C.de pact.Talis enim lex nõ valeret,vt tradit Bal.in c. quæ in eccleſiarũ. & Hoſtien.in cap.cognoſcentes.de conſti.facit text.in c.forus.de verb. ſign.ſi

Lex nulla ſenſum capere poteſt.

Lex qualis eſſe debeat.

ſignifi.ſequitur latè And.Sicul. in c.fili⁹.in 3.col.de teſta. Nam ſi omnia iſta in lege ſæculariũ principũ concurrere debẽt,vt videlicet ſit iuſta,& nemini iniuriam inferẽs, vt tradũt omnes in l.humanum.per illũ text.C.de leg.quid in lege eccleſiaſtica ſpectandum eſt? Omnium enim legũ inanis eſt cenſura,niſi diuinæ legis imaginem gerat,vt inquit Auguſt.lib.8.de Ciuita.Dei,& tex.in c.ſana.9.diſtin. Nam lex tantum habet rationis & virtutis,quantum magis aſsimilatur legi naturali,& participat de lege æterna, ſecundum S.Thom.prima ſecũdæ.quæſt.90.art. 1.& 2.cũ concord.vt ſcribunt Moder.Hiſpani in l.legitima.colum. 28.ff.de pact.& in repet.1.c.col.10.eod.tit.debet enim eſſe conforme iudicium papæ, iudicio diuino,vt in capitu. Deus omnipotẽs.2.quæſt.1.exclamat Eſaias 10.c.cõtra principes leges iniquas ferẽtes.Nã lex inuitãs homines ad delinquendũ,imò vſurpatores præmiãs & defendens, cuiuſmodi videretur regula iſta,ſi ſic intelligeretur,nõ diceretur lex,ſed legis corruptio, quæ contrauenientes nõ ligat,vt tradit Innocen.c.quia plerique.de immu.eccl.& reaſſumunt Moder.Neapolitani in tertia parte conſti.Regni.cõſtitutione incip.honorẽ,in notabilib. Imò licitum erit legem ita latã fraudibus & dolis circũuenire,vt not. Bald.Paul.de Caſtr.& Moder.in l.1.in principio per illũ tex.C.de cadu.tol.facit tex.in capitulo,duæ ſunt leges. 19.q.2.Quæ omnia cum in caſu noſtro militãt,cõcludẽdum eſt regulam iſtam ſpoliatores nõ tueri,ſed legitimè intrantes.Et ideo non immeritò lex poſſeſsionẽ hoc modo per iniuriã ſeu ſpoliũ acquiſitam improbam appellauit.in l.improba poſſeſsio.C.de acquiren.poſſeſ. Nã ideò lex exoſos ſpoliatores habuit,quòd noluerit eos tueri in poſſeſsione ſua,etiam per exceptionem veri & proprij dominij.vt in c.1.de reſtitu.ſpolia.& eſt communis opin.vt ſcribit Decius in conſil.57.col. pen.ſi igitur iſta fiunt in fisco,id eſt,in rebus prophanis,quid in beneficiis eccleſiaſticis agendũ erit,in quib⁹ requiritur maior puritas & iuſtior ingreſſus,vt dicunt Doct.in c. 1. de reg.iur.lib.6.

Inanis lĕgum cenſura.

Lex inuitans hominẽ ad delinquẽdũ.

Legis corruptio.

Lex exoſos ſpoliatores habens.

Tenenda igitur erit hæc opin.excluſiua ſimiliũ poſſeſſorum à priuilegio iſtius regulæ.Nec enim hominum cõgregatio die ſtare,aut regi poſſet,ſi quod alius ꝑ iniuriã abſtulit,vt reſtituat cõpelli nõ poſſet. Et licet Rota quo ad regulam de annali iudicauerit contrarium,vt ibi dixi n 64,q.illud tamen non tollit motiua hic facta propter

 diuerſitatem

diuerſitatem maximam inter illã & iſtam regulam. Nam, vt iam eſt notum tonſoribus, illa regula de annali fauet merè intruſis, & interdum etiam delinquentibus in ſua detentione, in odium impetrantiũ certo modo beneficia viuentium. Et quãuis hoc iuſtum videatur, nihilominus illa regula non excludit perpetuò omnes impetrãtes, ſed ſolum ignauos, negligentes, & improbos regulam nõ ſeruãtes. Qui verò ſeruant regulam, ſi bonum ius tuentur, ab iniuſto poſſeſſore pœnas ſuæ detẽtionis exigunt, eum in fructibus & expenſis condemnari faciendo. Meritò igitur regula illa non eſt ita præiudiciabilis impetrantibus ſicut iſta de triennali, quæ excludit omnes impetrantes viuente poſſeſſore, & ſic perpetuum ſilentium imponit, & peremptoriã exceptionẽ porrigit: propterea in ea titulus ſaltẽ coloratus, & alia plura requiruntur, quę in dicurſu iſtius materię videbimus: quæ omnia in regula de annali nõ requirũtur. Ideo magna eſt inter vtraſque regulas differentia, & diuerſa iuris deciſio. Non obſtat dictũ D. Bonifacij in d. clem. 1. de ſequeſtr. poſſeſ. & fruct. quia ille loquitur quo ad effectum ſequeſtri tãtum, cuius denegatio non aufert actori ius, nec tollit etiam reo poſſeſſionẽ, vt in l. intereſſe. ff. de acquiren. poſſeſ. & ſic non facit illud ad propoſitum. Nec etiam obeſt, quòd decretum cõcilij Baſilien. violentum expoliatorem tantũ excipit, quia per hoc nõ excluditur caſus, in quo eſt minor ratio: vt eſt textus notabilis in l. 1. §. quòd autem. ff. de luſu aleæ, & aleat.

Regula triennalis in quo differat ab annali.

Intellect⁹ ad dictum Boniſa.

Subrogatus in ius ſpoliati.

Circa verò ſecundum articulum reſultans ex iſta eadẽ quæſt. videlicet, quando ſubrogatus in ius ſpoliati agit cõtra ſpoliatorẽ, an excludatur exceptione regulæ, ſunt diſtinguẽdi plures caſus. Primus, quãdo eſt quis ſimpliciter ſubrogatus poſt mortem ſpoliati, ad ius tantum ſpoliati. Et hoc caſu regula defendit ſpoliatorẽ, vt tenuit Rota in vna Pampilonien. prioratus ſancti Crucifixi, coram R. D. Ioã. Mohedano. 11. Maij M. D. XXXV. Ratio fuit, quia actio competens ſpoliato eſt perſonalis, & non tranſit in ſubrogatũ, qui nec læſus, nec ſpoliatus fuit, per fundamenra & rationes, quas ſcribo inferius, quæſt. 13. Et licet ſit ſubrogatus in beneficiũ, ſeu ius ſpoliati, per hoc tamen non cẽſetur ſubrogatus in ius ſpolij, quod concernit poſſeſſionẽ, niſi ſpecialiter dicatur, etiã ſi ſubrogatio facta fuerit verbis vniuerſalibus, videlicet, ad omne ius, quod cedenti, vel decedẽti quomodolibet cõpetebat, vt eſt deciſ. Egidij

Actio cõpetens ſpoliato eſt perſonalis

351.incip.eadẽ die.quæ hodie ita in ſignatura papæ & in Rota ſeruatur. Et licet illa deciſ. Egidij quo ad ſubrogationẽ ſimplicis poſſeſsionis, male dicat, vt patet in deciſ. 5. vt lite pend. in nouis. & deciſ. 385. in antiq. incip. nota ꝙ ſubrogatus, &c. vt dixi in regula de ſubrogãdis. q 8. Tamen quo ad interdictum vnde vi. illa deciſ. Egid. tenetur, ex qua ſtylus hodiernus inductus fuit, per quem nunquam datur ſubrogatio quo ad ſpoliũ, niſi expreſſe cõcedatur, & ſubrogatus ſpecialiter petat ſubrogari, etiam quo ad ius ſpolij. Et ita in prædicta cauſa omnes domini concluſerũt, excepto vno. Et deciſio iſta de plano procedit, quãdo quis eſt ſubrogatus, quo ad ius tantũ, quod erat deductum in litẽ. Vbi vero in lite non fuiſſet deductum, niſi ſolum poſſeſſoriũ, & aliquis ſubrogaretur in litẽ, & ius defuncti, puto tali caſu ſubrogatũ agere poſſe ſpolio, & nõ repelli exceptione iſti⁹ regulę, vt verba aliquid operẽtur. Vbi igitur propter ſubrogationẽ actio ſpolij redditur efficax, ſpoliator nõ poteſt ſe tueri aliqua exceptione tẽporis cõpetẽtis, tam vigore iſtius regulæ quàm cuiuſcunq; alterius præſcriptionis, etiã mille annorũ, vt tradunt omnes in c. ſæpe. de reſtit. ſpolia. & moder. in c. reintegranda. 3. q. 1. Et iſto modo declarantur deciſiones tenẽtes ſubrogatũ quo ad ius, cenſeri ſubrogatũ quo ad poſſeſsionem. *Spoliator.*

Secũdus caſus eſt, quando quis eſſet ſubrogatus alicui viuenti per viam ceſsionis quo ad proſecutionem ſpolij. & hoc caſu licet in beneficialib. ſucceſſor in beneficio nõ cenſeatur ſuccedere in iure cõpetenti defuncto, ſed illud extinguitur, & creatur nouũ ius, quod incipit in perſona ſucceſſoris, vt not. Ioan. Andr. in c. 2. vt lit. pend. lib. 6. in nouel. & in c. ſi tibi abſenti. ſuper verbo, non acquiras. de præben. lib. 6. in no. & in c. ex parte. in ver. interim. de arb. & Spec. in tit. de ſen. § nunc de effectu. in fi. & tenet deci. 13. de procu. in fi. & deciſ. 1. circa fi. de loca. in no. Tamẽ hoc procederet, quando ſimpliciter fuiſſet facta ceſsio abſque ſubrogatione in ius ſpolij. Vbi verò de ſpolio ſpecialiter cautũ fuiſſet, tale beneficium tranſiret in ceſsionarium, quia cedi poteſt, vt tradunt Moder. Senen. in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. poſ. facit text. in l. quòd ſi. in diẽ. § Iulian⁹. ff. de pet. hære. Et hoc videtur tenere Bal. in cõſi. 309. ſuper quo puncto in tertio volum. quem ſequuntur Moder. repetentes in ca. ſæpe. in 2. fol. verſicu. tertio dubitatur. de reſtitu. ſpol. Præſertim quando papa hoc conce-

Succeſſor in beneficialib. an dari poſſit.

dit,qui etiam reſpectu iuris in beneficialibus ſucceſſorem dare poſſet, cum habeat in eis pleniſsimam poteſtatem, iux.ca.2.cum vulg.de prębend.lib.6.

Circa tertiũ principalem articulũ,videlicet,quãdo ſpoliatus agit cõtra ſucceſſorẽ ſpoliantis,eſt vidẽdũ nũquid talis ſucceſſor,qui poſſedit beneficiũ per trienniũ pacificè poſsit iuuari regula iſta contra ſpoliatũ.Et j. facie videtur dicendũ,quòd ſic:quia ſubrogatus in locũ ſpoliãtis non ſpoliauit.Ex quo illud eſt vitiũ perſonale,non tranſgreditur perſonam:Ergo tanquã poſſeſſori triennalis nõ culpoſus debet tueri priuilegio poſſeſsionis ſuæ,& per cõſequens poterit vti exceptione iſtius regulæ triennali poſſeſſori cõpetenti. Præterea,quia in beneficialibus ius non trãsfunditur in ſubrogatũ,vel ſucceſſorẽ perceſsionẽ vel ſubrogationẽ,ſed per prouiſionẽ papæ,creatur nouũ ius in perſonã ſubrogati,vt dictum &probatũ eſt ſuperius in ſecundo articulo,& tenet Rom.in conſi.374.col.2.Et naſcitur etiã in perſonã ſubrogati noua poſſeſsio,quia eadẽ non transfunditur.l.cum hæredes.ff.de acquir.poſſeſ. cùm itaque in ſubrogato omnia de nouo creẽtur,tã ius quàm poſſeſsio,vitium ſui prædeceſſoris ei nocere nõ debet,quomin' poſsit vti exceptione regulæ,ſicut alij poſſeſſores triennales vtũtur.Nã cùm in ſubrogato omnia ſint noua,conueniens eſt,vt quæ de nouo inducũtur,nouo etiã auxilio fulciãtur,vt dicitur in l.de ætate.§.ex cauſa.ff. de inter. act.& ca.cæterum.de iura.calum.cum concord. de quibus per Decium in conſil.335.in 2.colum.Et quia videmus interdictum vnde vi,non competere contra ſingularem ſucceſſorem.l.cum à te.ff.de vi arm.

Subrogari in ius alterius.

Sed iſtis non obſtãtibus contrarium videtur verius.Et in primis eſt ſciendũ,quòd quando aliquis ſubrogatur in ius alterius,etiam quo ad poſſeſsionem,tenetur ipſe purgare ſpolium,ſicut ille in cuius locum ſubrogatur,vt tradunt communiter Doct.in l.rem quę nobis.ff.de acquir. poſ.& in d.c.ſæpe.Et Soci.in conſi.266.in 6. colum.quia res tranſit cum vitio ſuo,& licet in ſubrogato creetur nouum ius,& noua poſſeſsio:eſt verũ quando ſimpliciter fit ſubrogatio,ſecus ſi fiat etiam quo ad poſſeſsionem,quia tali caſu actio ſpolij apprehendit eum, vt dicunt præfati Doct.& tale vitium nunquam præſcribitur,donec purgetur,ſicut dicitur de remedio.c.integrãda.3.q.j.quòd perpetuò competit,etiam per mille annos,vt dicũt ibi Doct.

&

& in d.c.ſæpe.quia improba poſſeſſio non mereretur priuilegiari aliqua exceptione vel præſcriptione, vt dictum eſt ſuperius,vulg.l.improba.C.de acquir.poſſeſſione.

Præterea quia regula iſta nõ procedit quãdo agitur poſſeſſorio,ſed petitorio,vt dictũ eſt in principio iſti° quęſt. ex mẽte Rotæ: & ideo talis ſucceſſor ſpoliantis conuẽti poſſeſsorio ſe iuuare nõ poterit exceptiõe regulæ.Et tenẽdo iſtam opi.patet reſponſio ad deducta in cõtrariũ,quia procedũt in ſimplici ſubrogatione.Nec obſtat dicta.l.cũ à te.qa ad eã apparet ſolutio ex his,quę ibi adducit Bart. Are.& Moder.in l.4.§.Cato.in 3.opp.ff.de ver. oblig.Et ex iſtis faciliter poteſt etiã reſolui quartus articulus,videlicet,quando ſubrogatus in ius ſpolij agit cõtra ſucceſſorem ſpoliantis:quia diſtinguendo modum ſubrogationis ſecundum ſuperiora,patet clara ſolutio,ideo non inſiſto.

QVAESTIO XII.

QVAERO, quia regula iſta excipit ſimoniacum ingreſſum, quæritur de qua ſimonia intelligitur, an de actuali & conuentionali,aut de mentali,vel conuentionali tantùm? *Simoniacus ingreſſus.*

SOLVTIO. Videtur,quòd inſpecta generalitate verborũ iſtius regulæ,de omni ſimonia debet intelligi,quia verba ſimpliciter prolata comprehendunt omnes ſpecies, licet maior ratio ſit in vna,quàm in alia.l.fi.de fun.inſtruct.Et bonus tex.in l.j.§.quod autem.ff.de aleato. quia generale verbũ generaliter debet intelligi,vulg.l.j.de leg.pręſt. Et quia talis prohibitio fit , ex eo , quia ſimoniacus habet vitioſum ingreſſum,capitul.ordinationes.j.q.j& not. omnes in ca.cum pridem de pact. *Simoniacus dicitur tã qui promittit quàm qui dat.*

Sed hoc ita militat in ſimonia cõuentionali ſicut reali. Igitur in vtroq; regula habebit locum. Nã eſt ſimoniacus,qui promittit,ſicut ille qui dat,vt dicit Bald. iudicatũ fuiſſe Florẽtiæ,in c.j.de teſtib.lib.6.& ibi hoc tenẽt Pet. de Anch.& Philip.Frãcus.in j.col.per tex.in l.1.& in l.generaliter.§.j.ff.de calum.Et ſequitur Deci.in c.veniẽs.in glo.j.de teſt.Et Roma.in ſingulari ſuo.327.Nã promiſſio & datio parificantur,non ſolũ in materia ſpirituali prohibitiua,ſed etiã in alia profana:vt eſt reg.in l.fin.C.ad leg. Aquil.ſequitur Soci.conſ.93.in 9.col.ver.circa quartũ & in propoſito noſtro eſt notabilis tex.in c.nõnulli.j.q.j.q dicit ita ſimoniacum eſſe eũ qui dat, & recipit, ſicut ille qui nihil dat, vel recipit,ſed gratiam vel humanã laudẽ *Promiſſio & datio nõ ſolum in materia ſpirituali, ſed & in profana parificantur.*

promereri cupit. quæ omnia cum militẽt iſto caſu, dicẽdum eſt regulam vtrunque caſum comprehendere.

Sed quod regula iſta tantũ de ſimonia reali, ſiue actuali debeat intelligi, facit, q̃a verba in dubio capi debẽt cũ effectu. cap. relatũ. de cler. non reſid. Et in potiori ſignificatu, ſicut dicimus in excommunicatione, quæ in dubio intelligitur de maiori. c. penult. de ſenten. excom. ſic Rota extrauagantem Pauli. ij. incipien. cum deteſtabile, poſitam in tit. de ſimo. quę generaliter loquitur, tantum in ſimoniaco reali locũ habere voluit, qui in dando, vel recipiendo cõſiſtit, vt me præſente in multis cauſis ſæpe deciſum fuit: & de ſuis temporibus ita etiam iudicatum fuiſſe atteſtatur d. Guliel. in Collectaneis deciſionum. Sic etiã Rota in vna Lunen. Sarzanen. coram d. Martino Spinoſa iudicauit. cle. j. de ſequeſt. poſ. non habere locum in reali ſimoniaco, qui triennio defendi nõ poteſt. Iſta etiã in alia Lurinen. Abbatiſſatus, corã d. Guliel. Caſsiodoro, de anno M.D.XIIII. Rota tenuit ſimoniacum realem nõ poſſe agere ſpolio: vt de vtroque meminit idem d. Guliel.

Extrauagans Pauli. II.

Sed quòd iſta regula, de conuẽtionali tantum loquatur facit: q̃a lex debet intelligi de iis quæ frequẽter accidũt, vulg. l. iura. cum duobus ſequent. ff. de leg. cum concor. vt ſcribit Fely. in c. coram. in princ. de offi. deleg. Sed promiſſiones & pacta frequentius fiunt, quàm dationes, vt experientia docet: quia plura dicũtur, quã perficiantur, vt apparet in l. Titia. de verb. oblig. & in l. ſciendum ff. de ædil. edict. ideo regula in conuentionali tantum debet habere locum. Neque obſtat ſi dicatur, quòd ſequeretur vnũ inconueniens, q̃ grauius hoc caſu punirentur promittentes quàm dantes, cum tamen dantes magis peccẽt: quia deducunt conuentionẽ ad actum, & per conſequens magis deberent puniri, iuxta. l. is qui cum telo. C. de ſicar. Quia reſpondetur, hoc factũ eſſe, propter frequentiã delicti: quia cum homines procliuiores, ac faciliores ſint ad promittendum, quàm ad dandum, oportuit frequentiã peccati acerbitate pœnę coerceri. Nam licet iſti minus peccent, quàm dantes, & recipientes, frequentia tamẽ delicti minoris, ſæpe maiori delicto præponderat, vt in ca. tres autem. circa fin. verſ. quid autem. de pœnitẽ. diſtinct. j. Et quòd delicta frequentata magis debeant puniri, probatur in cap. admonere. 33. quæſt. 2. vbi plus punitur interficiẽs vxorẽ, q̃ matrẽ, licet magis peccet, qui matrem interficit. Hoc autem

Promiſſiones frequentius fiunt, quã dationes.

tem factum eſt propter frequentiam, quia cum homines procliuiores,&frequētiores reddūtur ad occidendas vxores ſuas, quàm matres, meritò oportuit illi frequētiæ grauioribus pœnis ſuccurere, vt ibi declarat glo.in verb.exiſtentes,& facit tex.in l. 3.C.de epic. aud.Ita hic videtur dicēdum, quòd licet dantes, vel recipiētes ſub regula nō includātur, includūtur tamē promittentes, quia frequentiores ſunt. Et pro iſta opi.videlicet, quòd regula debeat intelligi de ſimonia cōuentionali,& ſic de minori,& non de maiori, videlicet reali, ſeu effectuali, facit in ſimili, q͞a appellatione voti, non intelligimus de ſolenni, ſed de ſimplici, vt in c.rurſus.qui cler.vel vo. A fortiori igitur in pœnalibus iuſtior pars eligenda erit, iuxta.c.in pœnis. de regul.iur.lib.ſexto. Nam in obſcuris quod minimum eſt ſequimur.l.ſemper in obſcuris.ff.de reg.iur. *Homines procliuiores.* *Voti appellatio.*

Quid dicendum? Certè conſiderata mente legis, dicerē regulā intelligi debere de vtraq; ſimonia, videlicet, tā de reali, quàm conuētionali, quia, vt dictum fuit in principio, vera ſimonia nunquā committitur, niſi cōcurrat exactio vel promiſſio, vt dicūt cōmuniter Doct.quos ſequitur Fely.in c.tua nos.in glo.fi. de ſimo.vbi ſubdit Abb.& Fel.ꝙ ſicut ille, qui per ſimoniam realem acquiſiuit beneficium tenetur illud dimitte, ita ille.qui per ſolā promiſſionē de dando, illud cōſequutus fuit.& hoc idem tenet Abb.in c. cum ad noſtram.de electio. in 3.notabili & ſequūtur alij vbique. Et ita hodie xi.Martij.M.D.XXXVIII.in ſimili caſu tenuerunt Domini in vna Conchen. fructuū, inter hæredes Petri de Porta,& Ludouicū de Mata, corā R.D.Io. Paulo: ꝙ permutatio ſimpliciter per ſolam promiſſionē corā ordinario facta, fuerit ſimoniaca. Nā in illo caſu partes per paucos dies ante reſignationē promiſerunt inter ſe ad inuicē permutare, ſub quibuſdā cōditionibus, de q͞bus in capitulis. Et licet illa capitula remanerent in nudis terminis promiſſionis, ex eo, quia nō fuerāt adhuc mādata ad effectū,& etiam cōtinerent illā clauſulam, ſaluo beneplacito ſedis Apoſtolicę, & cōtinerent aliqua honeſta mixta cum illicitis, nihilominus quia ante permutationē nō impetrarūt beneplacitū, ſequens permutatio corā ordinario, licet fuiſſet ſimplex & pura,&poſſet referri ad pacta licita, præſumebatur facta ad exceptionē promiſſionis pactorū præcedentiū, p ea quæ not. Per.de Ancha.& Imol.in c.quæſitum.& in c.cū vniuerſorū.de rer.permu. *Simonia.*

Cum

Simonia. Cum igitur regula iſta loquatur ſimpliciter de ſimonia, debet intelligi de vera, videlicet conuentionali, vel reali, non autem de mētali, quæ ſola pœnitentia deletur vt dicunt omnes in c.fin. de ſimo. Et licet appellatione ſimoniæ, largo ſumpto vocabulo, omnis ſimonia cōprehendatur, videlicet realis, conuentionalis, & mentalis. d.ca. ſunt nonnulli. tamen in materia pœnali & odioſa, cuiuſmodi eſt iſta, ſola realis & conuentionalis comprehenduntur, quæ ſunt propriæ ſimoniæ: iuxta. c.cum ſuper. de confeſ. & c.Matthæus de ſimo. not. Card. & Abb. in c.cū clerici. de pact. Felyn. in c.inſinuatum. de ſimo. Illa verò quæ precibus, vel gratia fit, non eſt propriè ſimonia, niſi preces fiant illa mēte & intentione: vt notoriè indignus admittatur, & excludatur dignus. vt tradunt communiter omnes in c.cum M. de conſt. Solæ enim preces in dubio emiſſæ, non inducunt ſimoniā punibilem, vt eſt text. in c. tua & ibi not. Fel. in c.cum eſſent de ſimo. Et ita bis me præſente cōcluſit Rota in vna Roſſen. Subdiaconatus, corā R.D. Ioanne Mohedano, de menſe Decemb. M.D.XXXVII.

Simonia punibilis.

Et iſta quæ dicta fuerūt procedunt in ſcienti ſimoniaco: ſecus in ignoranti, vt quia pater, vel frater aliquid dedit, ꝓ dando beneficio filio, vel fratrī, eo penitus inſcio: quia talis ignorans bene defenderetur regula. Nam licet ille, qui obtinet beneficium per ſimoniam per aliū cōmiſſam ipſo ignorāte, ſit priuatus ipſo iure titulo, & teneatur illud cedere, cum licētia ſuperioris, vt dicit Abb. in c.pen. in 1. & 2. notab. per illū tex. de elect. & in c.nobis in 1. notab. de iure patr. cum ſim. vt per Moder. in tract. de iurepat. in verſic. & vtile. q.3, Quorum dicta in hoc approbauit, & ſecuta eſt Rota in vna Maſſanen. capellaniȩ, de mēſe Maio. M.D.XXXVI. coram. R. P. D. Petr. Vortio. Nihilominus hoc non ꝓcedit, quo ad effectū iſtius regulæ, quȩ requirit titulum coloratum. Et conſtat tales poſſeſſores, ignorātes ſimoniam per alios cōmiſſam in ſuo beneficio, interim habere titulū coloratū, vt expreſſe dicit Ant. de But. & Car. poſt Innoc. & alios in c.niſi cum pridem, in prin. col. pen. verſic. infertur tertio. de renūtiat. Hinc eſt, ꝙ talis ignorās ſimoniam cōmiſſam in beneficio ſuo poteſt agere ſpolio. vt concluſit Rota in vna Firmana parochialiū, vt die. 10. mēſis Nouemb. M.D.XXXVII. corā R.P.D. Petr. epiſcopo Aquen. Ratio eſt, quia habet titulū coloratū, & nō eſt ſuſpēſus ipſo iure, ſed ſuſpēdendus. vt tenet Abb. in c.tanta. in

Simoniam comiſſam in beneficio ignorare.

in 1.col.verſi,tertio membro.de ſimo.Hoc tamen de ſpo lio intellexit Rota,quando talis ſimoniacus ignorans ſpo liatus haberet dictũ titulum per obitũ alicuius:pro quo obtinẽdo pater,vel frater, vel aliquis alius cõſanguineus pecunias dedit,ignorante iſto prouiſo.Secus verò ſi habe ret titulũ ex reſignatione illius,qui pecuniam recepit ad hoc vt reſignaret.Nã tali caſu,licet iſte prouiſus ignoret ſimoniam,ſi ſpoliaretur,non eſſet reſtituendus.Ita Do.cõ cluſerunt in d.cauſa Firmana.Ratio fuit:quia hoc caſu re ſignans nihil tranſtulit propter deciſionẽ.7.de renuntiat. in antiq.poſt Inno.in c.cum vniuerſorum.de rerũ permu. qui tenent talem renuntiationem non valere,neque abdi care titulum à reſignante: & ſequitur Io. Franc.Pauinus in tract.de offi.& pot.ca.ſed.vac.fo.16.in 3.colũ. Apparet igitur,ꝙ reg. iſta intelligitur de ſimonia ſcienter & mani-feſtè commiſſa:quia cum talis ſciens non habeat titulum coloratũ,vt prædicti Doct.dicũt in d.c.niſi.&ęquiparetur hæretico,vt tradũt Moder.in rub. de ſimon.per tex.in c. eos.1.q.1.tradit Abb.in c.accuſatum.in fi. de ſimon. non poterit iſta regula iuuari:ſecus in ſimoniaco ignorante. Et cum myſterio dixi ſciẽter & manifeſtè:quia ſi eſſet oc cultus ſimoniacus.licet ipſe ſimoniam ſcienter cõmiſerit, poſſet fortaſſis defendi regula : quia licet quo ad ſe ipſo facto ſuſpenſus ſit:nihiſominus quo ad alios tenet titulũ coloratum.qui,vt prædicti Doct.dicunt in d.c.niſi.&Abb. in d.c.accuſatum.& c.per tuas de ſimon.ſufficit quo ad i-ſtam regulam.Nam paria ſunt non eſſe, & non apparere l.in lege.ff.de contrahen.empt.Et eccleſia non iudicat de occultis,vt in cap.à nobis.de ſenten.excom.licet de foro conſcientiæ teneatur illi,quem exceptione iſtius regulæ repulit à proſecutione ſui boni iuris,ad reſtitutionem.iux ta ea quæ dicit Innoc.& domin.Anto.in dict.cap.niſi & fa ciunt ea quæ ſcribit Angelus in ſumma,in verbo,ſimon. la.6.&.7.in capit.tanta.& c.per tuas.de ſimon,

Eccleſia non iudicat de occultis.

Secũdo principaliter limitãtur prædicta procedere,quã do aliquid fuiſſet promiſſũ,vel datum ante collationẽ,ſe cus verò ſi poſt collationem,vel ꝓuiſionem beneficij, qa tali caſu nõ cõmittitur ſimonia,& poſſeſſor hoc caſu be-ne teneretur exceptione iſtius regul.vt tenet Gl.hic.in 2. col.quia ſufficit,quòd à principio habuit titulum,licet ex poſt cõmittatur ſimonia & vltra Gloſſatorem hoc tenet Io.And,& Abb.in c.venie͂s.el 1.de teſtib.& ſequitur De

cius

eius in cõſi.118.viſo.inſtrumẽto.col.2.& alibi ſæpe. Et ita tenuit Rota ĩ vna Legionen. archidiaconat⁹ de Saldagna corã.D.Nicolao Aragona, de mẽſe Nouẽb. M.D.XXXVIII. licet poſtea ex productione cuiuſdã cedulæ, progreſſu cauſæ præſentatæ relatiue ad renũtiationem priorem, quę dicebatur facta ſub cõfidentia, apparuerit renuntiationem ſimoniacã fuiſſe, vt tenuerũt omnes Domini.18. Martij, M.D.XXXVIII.coram eodẽ D.Aragona. Sola igitur conuẽtio facta poſt renũtiationem liberã, ſimoniam non induceret, niſi fuiſſet facta promiſſio incontinenti poſt prouiſionem: ſecus ex interuallo, vt dicit Ægid.deci.12.vbi de hoc rationem ponit: licet Decius in l.2.colum. penulti.C. de inſtit.& ſubſtit. indiſtincte loquitur, niſi, vt dixi, appareret promiſsionem reciproquam, & relatiuam fuiſſe. Quia tali caſu argueretur ſimonia. Nam in beneficialib. actus reciproci, videlicet facio vt facias, vel do vt facias, inducunt ſimoniam iuxta tradita per Moder.in c.paſtoralis.de reſcri. & per Corne.conſil.fi.lib.1. Iaſ.in l. Titia.col. 11. nume. 26.ff.de verb.oblig.cum concor.quæ more ſuo congerit Decius in l.certi condictio. §.ſi nũmos.in 5.col.num.14. ff.ſi cert.pet.per quæ dicta ita iudicauit Rota meo tẽpore in multis cauſis, præcipue in vna Gerunden.in fauorẽ Baldirij Auinio.coram D.Camillo de Ballionib. Et ita in vna Illerden.prioratus corã R.D.Io.Clerici. Et in alia Cæſarauguſtan.canonicatus, & præben.coram. R.P.D.Marcello. Et quod dictum eſt prouſionem, vel dationẽ factas ante prouiſionem beneficij, inducere veram ſimoniã, quę repellit poſſeſsorem à priuilegio iſtius regulæ: hoc procedit niſi per ſimoniam cõmiſſam ſuperueniat aliquis coloratus titulus, cum quo triennio poſtea ſimoniacus pacificè poſſideat: quia dato ꝙ ille titulus poterat redduci ad non titulum, ex eo, quia non fuerat facta mentio inhabilitatis contractæ ex ſimonia, vt ſic[1] ſit inhabilis: nihilominus excuſat à perceptione fructuũ. Vt cõcluſerũt Domini hodie.18.Martij. M.D.XXXIII in prędicta cauſa Conchẽ. fructuũ, coram eodem D.Ioan.Paulo. Etiam ſi poſtea talis ex pręambula ſimonia declaretur inhabilis, vt latius in inform.dictum fuit, quas breuitatis cauſa non refero.

Simoniam inducere.

Actus reciproci.

Et iſta quæ dicta fuerunt, procedunt, etiam ſi illud quod datur vel promittitur, pro cõſequendo beneficio, promittatur, vel detur ad effectum, vt cõuertatur in aliquem piũ vſum, puta in fabricam eccleſiæ, vel vt illo dato fiant in

eccleſia

æccleſia organa. Quia nihilominus ille erit ver' ſimoniacus, & illa ſimonia conſiderabilis eſt, non ſolum quo ad iſtam regulam, ſed etiam ſecundum Rotam, quo ad priuationem beneficij & tituli. Prout Domini concluſerũt per tres ſententias, in vna Meſſanen. vicariæ primo coram. R. P. D. Petro Vortio: ſecundo, coram. R. D. Ioanne Clerici: tertio, coram. R. D. Syluestro. de anno. M. D. XXXVII. & inter cætera per tex. notabilem in ca. ex multis. in verbo, cõſtituimus eodem modo. & in c. 1. q. 3. Quod tamen limitatur, niſi illud quod pro fabrica porrigitur, daretur propter aliquod ſtatutum vel conſuetudinem pręambulam, iuxta doctrin. Abb. in cap. Iacobus, de ſimon. in oppoſ. declarat tex. in d. cap. ex multis, & ante ipſum hoc tenuit. d. Anto. in cap. cum. M. verſi. venio. ad 6. notabile. de conſti. refert d. Nicolaus Milis Rotæ auditor. in verſi. ſimoniam nõ cõmittit, ſuper quo tamen latè diſſerit Decius in cõſ. 118. colum. fi. & ita Rota tenuit in dicta cauſa Roſſen. exceptis duobus auditoribus. Nec obſtat, quod indiſtinctè dicit Pet. de Anchar. in conſi, 293. in fi. ſimoniacum non eſſe priuatũ ipſo iure, & per conſequens videri habere titulum coloratum: quia qui ſunt ipſo iure priuati, illi tãtum dicũtur diſcoloratum titulum habere, vt tradũt omnes in cap. cum noſtris. de conceſs. præbend. & Fely. in ca. in noſtra in 36. correl. de reſcript. quia intelligitur dictum Petri. de ſimoniaco occulto, vt ex verbis eius apparet: aliàs illud dictũ non eſſet verum. Cum ſimoniacus manifeſtus ſit non ſolum ipſo iure priuatus. ſed eſt deteſtabilior omni peccatore, vt patet in capit. tanta. & c. per tuas, de ſimon. Nam, vt dixi, æquiparatur hæretico, vt dixit Hoſtien. in ſumma. de hæretic. §. 1. facit. tex, in cap. ſi quis pecuniam. 89, diſtin. & ſic eſt infamis de iure & de facto. Adeò, quòd etiã Pagani & Gentiles huiuſmodi homines deteſtabãtur, vt curioſe refert Alexander Neapolitanus libro 3. dierum genialium. capit. 17. Sic enim apud veteres Q. Coponius, quòd vini amphoram ei, cuius ſuffragio magiſtratum petebat, dono dederat ambitus condemnatus fuit Sed illa tã ſalutaris ambitientiũ pœna, teſte Modeſtino in l. 1. ff. ad Iul. de amb. poſt aduentum principum in vrbe ceſſauit: quia ad curam principum, non populi fauoren, tunc magiſtratuũ creatio pertinuit, & ita quoq; hodie titulus de ſimonia ſilet. Et propterea in ſexto Decretalium libro. nec in Clementinis titulus ille repertus fuit. Inde factum eſt vt plerique

Simoniacus.

Simoniacus quam ſit deteſtabilis.

Q. Coponius ambitu cõdemnat' quòd &c.

plerique noſtrorum temporum principes Heliogabalum (vt Lampridius refert)ſecuti indignorum precibus, aut nummo magiſtratus & ſacerdotia,indoctiſsimo cuique,& virtute carenti,conferunt: Theodoſij pręceptum poſtergantes,qui viros,non ambitione vel pretio,ſed probatæ vitæ,& diſciplinarum teſtimonio,ad honoris inſignia promoueri debere voluit, Alexandri Imperatoris exemplum ſecutus,qui ideo ſe nolle dignitates & magiſtratus vendere prædicabat:quia qui emunt,vt vendant,neceſſe eſt, vt pecunias in emptione honoris expoſitas recuperent, &c.Ex quibus omnibus reſultat concluſio , quòd regula iſta,non ſolum in reali,ſed etiam in conuentionali ſimoniaco procedit.

Alex. Imperatoris exēplum.

Sed aduertendum eſt:quia huic cōcluſioni vnū obſtat: quia clari iuris eſt,quòd illi,qui ſola conuentione ſimoniá committunt,de iure communi non ſunt ipſo iure priuati:ſed priuandi ſunt per ſententiam,niſi ſimonia realiter dādo,vel accipiendo committatur,vt latè probat D. Guliel.in ſuis deciſ.tit.de conſtit.deciſ.5.Si igitur ita eſt, interim habebit titulum coloratum,ſicut periurus,homicidæ,& alij,de quibus per Inno.in cap.cum noſtris.de cōceſſ.pręben.& ideo hac regula iuuari debebunt.

QVAESTIO XIII.

QVAERO,an ſucceſſor in beneficio titulo permutationis,vel aliàs,poſsit contra tertium impetrātem vti exceptione iſtius regulę competenti pręcedeceſſori,ex ſua triennali poſſeſſione?

Succeſſor.

SOLVTIO.Videtur dicendum ſucceſſorē vti non poſſe exceptione iſtius regulæ,pluribus rationibus. Primo, quia hoc ſatis notum eſt omnibus curialibus , regulam iſtam ex longęua interpretatione Rotæ,exceptionē,ſiue priuilegium perſonale poſſeſſorib.ipſis tātum tribuere,vt refert etiā D.Guliel Caſsiodorus hic,& ante ipſum.R.P. D.Iacobus Simonetta antiqu', & curioſiſſim' auditor in ſuis memorialibus Rotæ,Et ita in vna cauſa Curien.portionis coram.D.Guliel. pendente , inter Gundiſaluū de Salazar,& quendam alium, de anno M.D.XIX.tenuit & concluſit Rota. Si igitur regula perſonalem tantum exceptionē tribuit ipſi poſſeſsori triennali,ſucceſſor illa vti nō poterit:quia ille nō eſt triennalis poſſeſsor.Suadetur hoc,quia verba iſtius regulę poſſeſſorem,& non rem poſſeſſam reſpiciūt,&ad illum diriguntur:vt patet in illis verbis,

ſis, impetrationes de beneficiis ſic poſſeſſis, & rurſus ſuper beneficiis poſſeſſis nequeant moleſtari, &c. Cũ igitur verba prædicta poſſeſſorem reſpiciant, in cuius fauorem regula iſta edita fuit, meritò iudicata fuit perſonalis, quam opinionem etiam tenuit Gloſſator concilii Baſilienſis, in pragmatica Franciæ, ſub tit. de pacifica poſſeſ. & Gloſſator hic, & in reg. de annali aliquid dixi. Ex quo infertur, ꝙ exceptio eius perſonam poſſeſſoris non egredietur, & per conſequens non tranſit in ſucceſſorem, iuxta l. non perſonale. ff. ſolu. mat. & in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & æſtiual. c. 2. de author. & vſu pal.

Præterea quòd ſucceſſor aliquo caſu poſſit iuuari exceptione temporis ſui prædeceſſoris, hoc aliunde non venit niſi virtute præſcriptionis. Sed in caſu noſtro hoc procedere non poteſt. ex eo, quia titulus beneficij eſt impræſcriptibilis, vt tenent Hoſt. & Henric. in c. dilecto. de præben. & in c. relatum. de iure patron. facit tex. in c. poſtulaſti. eod. tit. & quæ not. Bal. in l. 3. C. de eman. lib. & not. in c. cura. de iure patron. & in c. 1. de reg. iur. lib. 6. & in c. ex frequentibus. de inſtit. cum aliis ſimilibus. Igitur poſſeſſio prædeceſſoris prodeſſe non poterit ſucceſſori, præſertim iſta triennalis præſcriptio, quæ ſine poſſeſſione non procedit, nec per conſequens in alium trãſfertur. iuxta l. ſi quis emptionis. §. ita tamen. C. de præſcrip. trigin. ann. *Titulus beneficij impræſcriptibilis.*

Præterea quia in beneficialib. nulla datur ſucceſſio reſpectu tituli, vt in c. 1. de præſcript. & in c. Moyſes. 8. q. 1. Nam titulus prædeceſſorum extinguitur totaliter per eius mortem, aut renuntiationem, nec aliquid de iure mortui ad ſucceſſorem tranſmittitur, cum nihil ex iure primi habeat, ſed ex noua electione, vel collatione ſibi tributus, vt not. Io. Mon. in cap. 2. vt lit. penden. lib. 6. & in cap. ſi tibi abſenti de præben. eod. lib. Ioan. And. in cap. ex parte. de arbit. & reſumit latius Guliel. de monte Lauduno in commento extrauag. ſuſcepti regiminis, in verb. vacantium poſita in titulo, ne ſede vacan. inter communes impreſſas. Nam adeo ius beneficiale perſonale eſt, quod perſonam non tranſgreditur, ſed in ſucceſſore per omnia nouum ius creatur, & nihil in eum tranſit, niſi ſola lis incepta, quod fit potius ex quadam æquitate, quàm de rigore iuris, vt ibi latius per eum. Et per conſequens cum tituli beneficiorum ſint ſingulares, & perſonis tantum poſſidentium adhæreãt, ius vel poſſeſſio vnius non iuuabit ſucceſ- *Succeſſio in beneficialibus.* *Ius beneficiale.*

 ſorem

ſorem, cum in hac materia beneficiali nō cadat ſucceſsio iuris, vel facti, vt idem Guliel, de mōte Laudino probat in extrauag. execrabilis, in verb. quæ aliàs, in. 3. col. inter communes impreſsas. titulo de præben.

Iſtis tamen non obſtantib. reperio contrariam opinionem plures excellentes viros tenuiſse. In primis illam tenet quidam Io. Franciſcus de ſancto Nazario de Ripa nuncupatus, vir doctus, in lib. 1. reſponſorum, conſi, 17. & ante ipſum hanc opin. tenuit etiam ab antiquo Cancellaria curiæ Romanæ; vt adnotarunt Nicolaus de Caſtello, Ferrera, & Parma illorum temporum Abbreuiatores primarij, & rerum omnium ad Cancellariam perinentium curioſi, in quibuſdam eorum formulariis, ſiue adnotationib. Et poſtremo eam etiam ſequitur Io. Staphileus olim Rotæ auditor in quodam ſuo tract. hincinde compācto de literis gratiæ & iuſtitiæ, nouiſſimè per alios impreſſo, fo. 91. Mouentur prædicti Moderni de Sancto Nazario iſtis motiuis. Primo quia prædeceſſor poſſidens beneficium cum colorato titulo per triennium vel per decem annos ſecundum diſpoſitionem iuris præſcribit ius cuicunque competens, vt not Abb. in c. contingit. in. 3. colu. de dolo & con. Ergo tali iure poterit vti ſucceſſor, quia ſufficit in beneficialibus excludere petitorem per exceptionem iuris non ſui, & in tali materia licitum eſt vti iure prædeceſſoris, ſecundum Compoſtel. Io. And. & Card. in c. mandatum. de reſcript. ſequitur Fely. poſt Imol. in c. capitulum Sanctæ Crucis. in. 9. colum. eod. tit.

Petitorem excludere per exceptionē iuris.

Item quia regula iſta loquitur indiſtinctè, quòd poſſeſſor triennalis non moleſtetur, Ergo debet intelligi, vt moleſtia excludatur omni via, videlicet directè vel indirectè iuxta tex. in c. cum quid. de reg. iur. lib. 6. Nam ſi ſucceſſor poſſet moleſtari per indirectum, etiam prædeceſſor moleſtari videretur, quia euicto ſucceſſore cogetur prædeceſſor reddere beneficium, quod habuit ex permutatiōe. pro quo facit l. ſi controuerſia, cum ibi not. & in l. ſi permutationo, C. de euictio. Hoc autem eſt inconueniens: igitur intelligenda eſt regula generaliter de moleſtia tam illata authori poſſeſsori triennali, quàm inferenda ſucceſſori in ius illius: præſertim, quia iure cauetur, quod ſucceſsor poteſt vti defenſionib. actoris ſui, contra quem habet regreſſum de euictione. l. emptori. C. de euict.

Adde pro iſta opinione bene facere quæ habentur in l.

id tempus.ff.de vſucap.& in l.dubia.ff.de contrahen.emp. & in l.Pomponius.§.cum quis.ff.de acquir. poſſeſ.vbi traditur regula,quòd in vſucapionib.& præſcrip.ſucceſſor tã vtilis, quàm ſingularis poteſt vti acceſſiõe prædeceſsoris. Nam defenſiones competentes actori proſunt ſucceſſori ſingulari.l.1.C.de vſuca.transfor.& l.1.in princ.ff de act. vel hæred.vẽd.& dicit regula iuirs in c.is q in ius.de reg. iur.lib.6.quòd qui in ius ſuccedit alterius,eo iure,quo ille vti debebit. Nam ſucceſsor etiam ſingularis repræſentat perſonam prædeceſsoris,vt not.Bar.in l.ſi is qui,ff. de vſu cap.l.pater.§.quindecim,de leg.3. Et hoc in beneficialib. procedit.Nam ſucceſsor in beneficio eſt ſucceſsor ſui prædeceſsoris,vt not.in cap.aduerſus.de immunit. eccle.Inn. in c.eam te,de reſcrip.& in cap.2.de ord.cog. in c.in primis.§.ſi verò ille.2.quæſt.1. & in ca.ſi ſacerdotes.16.quæſtio.3. Nam fingitur ſucceſsor eadem perſona cum prædeceſsore,vt not,Inno.in c.quod ſicut,de elect.cum pluribus concordantibus quæ alleg.Spe,in titulo de ſenten.§.nunc de effectu.in.2.colum.

Succeſſor tam vtilis quàm ſingularis.

Defenſiones competẽtes actori.

Succeſſor fingitur eadẽ perſona cum prædeceſſore.

Præterea pro iſta opin.Io.Staphileus loco ſuperius allegato adducebat, Quia ſucceſsor qui nunc dat de regula, non venit ex iure prædeceſsoris ſimpliciter,nec ex illius perſona dicit ſe ius habere,dicẽdo,Prędeceſsor meus nõ potuit moleſtari: ergo neque ego qui eidem ſucceſſi,quia ſic allegaret ius tertij.quod eſt prohibitum,vt latè tradit in l.qui cum hærede.ff.de excep.rei iud.cum aliis de quibus ibi per eum:ſed iſte ſucceſsor nititur ex decreto papæ hic poſito,quod annullat gratiam, prout in ſimili factum videmus in c.cum dilectus.de iure patr.ita concludit Staphileus in dicto loco, reſpondens ad quædam contraria, vt ibi per eum. Et tenẽdo primam opinionem ad allegata in contrarium Moder.de Ripa in d.conſi.reſpõdent generaliter,& vnico verbo, videlicet illa procedere quãdo ſucceſsor ex titulo & poſſeſſione ſui prędeceſsoris vellet fundare ius ſuum ſinę nouo titulo & nouo iure, ꝙ facere non poteſt per prædicta, vt etiam dicebat Staphileus,& eſt vltra ipſos dictum Socini in conſi.24.col.12.verſi.5.vbi dicit ꝙ nemo de iure alterius excipere poteſt ad excludẽdũ alterum.facit l.loci corpus,§. competit.ff.ſi ſerui. vend.& habetur per Bar.in l.ſi tertius.ff.de aqua plu.arcen.Secus quando ſucceſsor ſe fundat proprio titulo ad elidendum titulũ tertij impetrãtis,excipit dę iure ſui prædeceſsoris,

quia tali caſu poteſt hoc facere; quæ quidem reſponſio cō cordat cum motiuis Staphilei proximè dictis. iſta ſunt quæ pro vtraque parte dici poſſunt.

Quid tenenendum? Certe prima opin. videtur verior & firmior, videlicet quòd ſucceſſor in beneficio non poſſit vti exceptione iſtius regulæ, quæ cōpetebat ſuo prædeceſſori poſſeſſori triēnali. Et vis tota iſtius opin. conſiſtit in hoc, quia regula iſta tribuit tantum poſſeſſoribus priuilegiū ſuum, quod quidē eſt perſonale, vt ſæpe tenuit Rota vt ſuperius dictū fuit, & tenet domin. Gulicl. ſuper regula de annali. Et tamen clarū eſt priuilegium perſonale ad poſſeſſorem non tranſire, vt dicitur in c. priuilegium. de reg. iur. lib. 6. Nā poſſeſſori triennali datur iſtud priuilegium propter ſuam poſſeſsionē triennalē, ſed ſucceſſor nō eſt poſſeſſor triēnalis. Ergo ceſſat regula, & iſti motiuo nō poteſt realiter reſponderi, quia apponit gladiū ad radicē. Ex quo infertur, quòd ſi poſſeſſor moriatur, vel renūtiet, & beneficiū alteri conferatur, non poteſt ille allegare pro ſua defenſione triennalē poſſeſsionē prædeceſſoris. Et ita dicunt quidā Modern. Sabinen. tēpore ſuo ſeruaſſe Rotam. Et hoc idem tenuit olim Ioan. Aloiſius Tuſcan' auditor Cameræ, vir inſignis doctrinæ, qui antea aduocati conſiſtorialis officio fungebatur, in quodam conſi. reddito in cauſa Burgen. Scholaſtriç, in vltimo dubio. volum. primo ſuorū conſiliorū. fol. 29. pro qua opin. faciunt ea quæ tradit Cardi. in conſi. 145. qui voluit quòd priuilegiū clemen. 1. de ſequeſt. poſſ. conceſſum habenti diffinitiuā ſententiam pro ſe, non habet locum in eius ſucceſſore, ex quo eſt priuilegiū perſonale cōpetens illi, qui ſententiā pro ſe obtinuit: quæ quidē qualitas in ſubrogato nō cōcurrit, vt not. glo. in regula, is qui in ius. in fi. de reg. iur. lib. 6. Hinc videmus, quòd ius perſonale, vel actio perſonalis nō ſequitur ſucceſſorē, vt in l. 1. §. ſi hæres. ff. ad Treb. & ibi not. Bar. ad idē facit. l. fi. §. fi. ff. de contrahen. emp. & in l. fi. C. de hæred. actio. & in l. æris alieni. C. de donat.

Priuilegium perſonale an trāſeat ad ſucceſſorē.

Poſtremo pro iſta opi. facit, quia priuilegium cōpetens ratione perſonæ, ceſſante perſona, ceſſat priuilegium, l. Paulus. alias incipit. per procuratorē, & ibi Moder ff. de acquir. hæred. cum concord. vt ſcribit Socin. conſi. 153 lib. 2. Nam ceſſante cauſa priuilegij, ceſſat priuilegiū, l. Titia. §. vſuras. ff. de leg. 2. Cum igitur cauſa priuilegij ſit triennalis poſſeſsio, illa ceſſante, ceſſat priuilegium regulæ.

Non obſtant ea quæ pro cōtraria parte ſuperius ſunt adducta,quia illa procedunt reſpectu iuris,in quo quis ſubrogatur. Secus autē reſpectu poſſeſsionis,vel illa omnia motiua procedunt in materia prophana,in qua datur ſucceſſio & tranſlatio iuris,ſecus in beneficiali,per ea quæ ſuperius dicta fuerunt. Et illa omnia procedunt loquendo de exceptione regulæ,quæ nō competit ſucceſſori,tamē poterit adiuuari,allegatione Lap. 89. de qua alia quæſtione dicemus,licet quidam antiqui aduocati,vt Ioachimus de Narnia vir doctus ſuper hoc diſtinxerit inter ſucceſſorē dignitatis, vel alterius beneficij: quia primo caſu poſſet iuuari exceptione prædeceſſori competenti,ex quo dignitas dicitur habere ſucceſſorē, iuxta notata per glo. in ca. quòd ſicut. de elect. & in capitu. relatum. el. 2. de teſtam. quod non eſt in alijs beneficiis. Sed poteſt reſpōderi, ꝙ in illa ſucceſsio conſideratur ad alium effectum, de quo in cap quoniam Abbas. de offic. deleg. Secus verò eſt ad effectum de quo agitur in quo nō datur in beneficiis ſucceſsio. c. ad abolendam. de fil. preſbyt. & cap. ad decorem. de inſtit. Et quia exceptio illius regulæ eſt perſonalis cōpetens poſſeſſori triennali,& non alijs,prout dixi in quæſtione vigeſima prima,vel vigeſima ſecunda. Et ita ſecundum iſtā opinionem iudicauit Rota,vt refert Staphileus loco ſuperius allegato,per rationes quas ibi refert, licet poſtea ipſe contrariū tenuerit,& male,quia rationes ſuæ cōcludunt,quādo decretum appoſitum fuiſſet in lege cōmuni,prout in d. c. cū dilectus. allegato per eum,quod iuris communis decretum quilibet deducere & allegare poteſt. Secus eſt in decreto regulæ,quæ nō annullat,niſi in actis ꝓducatur,& produci nō poteſt, niſi ab ipſo triēnali poſſeſſore,cuius fauorē concernit,nec alius non poſſeſſor eā deducere poteſt. Patet ꝙ triennalis poſſeſſor conuentus ſi nō exciperet de regula,poſſet cōdēnari,& canonizari impetratio aduerſarij,quæ nulla,nō eſſet,niſi opponente triēnali. Nā illa qualitas triennij tēpore exceptionis requiritur, iuxt. l. in delictis. §. ſi extrane⁹. ff. de noxa. & ea quę dixi in c. ſtatutū. col. pen. & pręced. de reſcri. lib. 6.

Dignitas ſucceſſorē habere dicitur.

QVAESTIO XIIII.

QVAERO,vtrum exceptio iſtius regulæ iam propoſitę in actis,per defunctū triennalem poſſeſſorem, cōtra actorem moleſtantem trāſferatur in ſubrogatū, in iure,& ad omne ius,quod illi quomodolibet cō-

Exceptio regula. petebat, etiã quo ad poſſeſſionem, proſecutionẽ & defen ſionem litis & cauſæ in eo ſtatu, in quo defunctus exiſtebat, etiam ſi nõ reſignaſſet, admitti potuiſſet & debuiſſet.

SOLVTIO. Iſta quæſtio eſt exemplaris & noua, nec memoria patrum noſtrorũ, vſque ad hæc tempora, in Rota deciſa. Ideo latius eam attingã, exemplo Iuriſconſulti in l. legaui, ibi, plenius rogo, quæ ad hęc ſpectãt, attingas, quotidiana enim ſunt, &c. ff. de liber. leg. Et quia hoc dubium hodie. 21. menſis Octobris M.D.XXXVII. propoſitum in Rota fuit, per Reuerendiſs. dominum Marcellum Creſcentium epiſcopum Marſicanum, in vna Zamoren. beneficiorum, vertente inter Alphonſum de Azero ceſſionarium, & ſubrogatum in ius Antonij Lopez, & Aluarũ de Herrera actorẽ, aduerſarium Antonij Lopez defuncti cedẽdi, & dicti Alphonſi ſubrogati. Referam motiua, quæ pro vtraque parte per Dominos facta fuere, plura addendo, quæ ad rem facere videbũtur. In primis igitur, cũ cauſa iſta ſæpius per eundem dominum ponentem propoſita fuiſſet, & informationes variæ hincinde darentur, poſt diſputationes plurimas, Dominorũ auditorum vota pro vtraque parte cõtraria, & paria fuerunt. Nam quatuor ex dominis partem negatiuam defendebant, videlicet ſubrogatum exceptione iſtius regulæ, iam per defunctum propoſitæ, vti non poſſe, moti his fundamentis. Primo, quia negare nõ poterat, iſtius regulæ exceptionẽ perſonalẽ eſſe, & cum perſona extingui. Nam non conceditur niſi tantũ triennalibus poſſeſſoribus, & ſic habẽtibus prædictã qualitatẽ, vt dixi in præced. quæſt. Sed iſta qualitas triennalis poſſeſsionis extinguitur cum poſſeſſore. Ergo nõ trãſit in ſubrogatum. Et licet in eũ tranſeant iura defuncti, nõ *Iura defuncti.* tamen tranſeunt cum qualitate ſua, quæ adhæret corpori ſeu perſonæ, quia tali caſu ſubrogatus nõ ſapit naturam illius, in cuius locum ſubrogatur, vt eſt textus notabilis in l. prima. §. ſi quis antẽ. ibi, perſona eſt, quæ meruit hoc beneficiũ, &c. ff. de ſucceſ. edicto. quẽ ad hoc põderat Bal. in l. certũ. in fine quartæ quæſtionis. in verſi. itẽ dubitatur. C. vnde legit. Ad idem eſt bonus textus in l. cũ in fundo. §. ſi fundus. ff. de iure dotium. quem ad hoc pro notabili allegat Roma. in ſingu. ſuo 225. incip. tu habes. Et ita per illa iura Alex. prędictã theoricam, videlicet ꝙ ſubrogatus ſapit naturam ſubrogati, declarat in conſi. 107. viſo themate. in 3. col. lib. 5. Pro quib. faciũt ea, quæ dicã inferius

in

in q.20.& ſeq.Cũ igitur in Alphonſo ſubrogato deficiat illa qualitas poſſeſſionis triennalis,ceſſabit etiam exceptio iſtius regulæ.Ita dicebant illi quatuor domini.

Alij quatuor auditores tenebant contrarium, videlicet ſubrogatum ad omne ius admitti debere ad exceptionem iſtius regulæ, iam propoſitam in actis, & deductam per defunctum.Quam opinionẽ ita probabant.In primis, quia iſte Alphonſus ſubrogatus fuerat non ſolum ad omne ius ſed etiam ad ſtatum litis,in quo defunctus erat, ac ſi non ceſsiſſet.Et iſta ſubrogatio ad ſtatũ litis & cauſæ, non ſolum ſubrogato de iure communi competit, vt patet in deciſione prima.vt lit.pen.in antiquis:Sed etiam ex ſtylo ſolet colliti ganti ab homine ſpecialiter concedi, vt hic conceſſa fuit.Et iſta geminatio plus operari debet, vt videlicet,ius exceptionis in ſubrogatum transferatur. argument.eorum quæ dicit notabiliter Bart.in l.3.§.ſi rẽ, in fine ſecũdæ oppoſitionis.ff.de legatis.3.Præſertim, q̃a cum ſit ſubrogat⁹ ad omne ius,illa vniuerſalitas videtur comprehendere etiam exceptionem propoſitam,quæ ius bonum appellatur,ſecũdum Bar.in l.1.per illum textum. C.quomodo & quando pars.lib.10.Nam licet ſub indefinita oratione comprehendi non videantur, niſi ea quæ ex propria ſignificatione vocabuli colligũtur, vt in l.quæ ſitum.§.illud fortaſſe.de leg.3.Vbi verò indefinitæ orationi additur iſta dictio vniuerſalis,Omnis,nõ ſolum ea quę ſimplex & propria vocabuli ſignificatio affert, ſed omnia alia veniunt,quæ accidentaliter illi rei adhærebant,vt eſt tex.in l.hæres meus.§.1.ff.eod.tit.cum aliis cõcor.vt ſcribit Dyn.in rubrica de reg.iur.lib.6.& Specul.tit.de feud. q.15 Hinc illud vulgare ortum habit,Qui totum dicit, nihil excludit:de quo in l.Iulianus. ff.de leg.3.Et hac ratione videmus,q̃ licet ſimpliciter ſubrogatus ad ius defuncti,non cenſeatur ſubrogatus ad poſſeſsionem,niſi dicatur:vbi tamen ſubrogatio fieret per verba vniuerſalia, videlicet ad omne ius,vel ſimilia,poſſeſsio cõprehenditur, licet de ea nõ ſit mentio,vt dicit deciſio quinta.vt lit. pẽden.in nouis.quam ſequitur Felyn,in rub.de reſcrip. col. 3.& hoc expreſſe tenet etiam Bald.in conſil.436. incip. quidam creditor.in 3.colum.verſi.7.in 3. vol.vt dixi in regula de ſubrogandis.Et hoc adeò verum eſt,quòd etiam ſi lis fuiſſet mota per defunctum, proprio eius nomine expreſſo,nihilominus ſubrogatus cenſetur de iure admiſſus in eodem

Omnis dictio, vniuerſalis

Poſſeſſio in ſubrogatione quando comprehenditur

dem ſtatu cauſæ & litis,in quo defunctus erat, vt eſt deciſio.377.incip. ex hoc inſurerrexit,in nouis.

Cōfirmatur iſta opinio,quia licet ius agēdi nō trāſeat in ſingularē ſucceſſorem,ius tamen excipiendi tranſit,vt latè probat Iaſo.in l.ſeruanda.in 53.colum.nu.151.C.de iure emphyt. Cū igitur ius excipiendi de iſta regula erat in caſu noſtro iam radicatum in perſonā cedentis,debet tranſire in ſingularem ſucceſſorem ſpecialiter ſubrogatū pro quo videtur eſſe tex.in l.ſi tibi.§.pactum.ff.de pactis. quem ad hoc Alexan.ibi in primo notabili.Iaſ.& Moder. not. Hinc videmus quod licet appellatiōe ſucceſſoris,nō veniat niſi vniuerſalis ſucceſſor,vt Bar.notat in l.ſtipulatio.§.ſicut.ff.de verb.oblig.cum ſimil.vbi tamē agitur de iure excipiendi,ſingularis ſucceſſor appellatione ſucceſſoris continetur,vt dixit Alexan.in l.quędam §.nihil intereſt.per illum textum.ff.de eden.& tradit Bar.in l.ſi tertius.§.ſi prius.ff.de aqua pluuiali arcenda.

Succeſſoris appellatio.

Præterea pro iſta opinione adducebantur,quæ tradūt Cuman.& Socin in l.2.§.ſanè.num.7.ff.de except.vbi voluerunt,quòd vbi exceptio nō tranſit in ſucceſſorem,quia perſonaliſſima,ſi tamē propoſita,& deducta fuit per defunctum in iudicio,tranſit in ſucceſſorē,ſicut videmus in illa exceptione,ne quis cōueniatur, niſi inquātū facere poſſit & actione iniuriarum, & iure dicendi nullum, & ſimilib.

Exceptio non tranſit in ſucceſſorem.

Præterea adducebatur etiam,quia per exceptionē propoſitā per defunctū in actis,iam fuerat excluſus iſte Aluarus de Herrera,& perempta fuit intentio eius,quæ fundabatur in gratia de beneficio per triennium poſſeſſo,iuxta not.in c.j.de ord.cog.& tradita per Decium in l. non videtur cœpiſſe.nu.3.ff.de reg.iur.Nam idē eſt, nō habere actionē, vel exceptione eſſe repulſum.l.vel intereſt.ff. de reg.iur. Qua ergo ratione Alphonſus deberet abſolui ab Aluaro,ſi actio illi nō competeret,eadem ratione,& ſi expulſus fuit exceptione.Nā ſemel excluſus,ſemper manet excluſus,iuxta ea quę notat Bar.in l.Caſſius.circa finem. ff.de ſenat.Et ſemel nullū ſemper durat nullū,& quo ad omnes etiam ſi ceſſet cauſa nullitatis.Dynus in regula.ꝙ ab initio.de regulis iuris,lib.6.Oldr.cōſil.306.faciūt quæ notat Bar.in l.ſi poſt mortē ff.de bon.poſſeſ.contra tab.& in l.ſi iudex circumuento.ff.de mino.Et ideo finita materia,ſuper qua iudicium fundabatur,illud ſolui neceſſe eſt, vt dicit Bal.in conſi.121.col.fi.libr.3.per legem,ſi finitā.

ff.de ſuſp. tuto. Sic etiam dicimus, quòd ſicut ſemel excluſus, perpetuò manet excluſus, vt latè tradit Socin.in côſ. 63.col.fina.& Bar.in l.fin.ff.ad Tertul.Ita & eadem ratione dicimus, quòd ſemel malus, ſemper prçſumitur malus, vulg.capitulo, ſemel malus.de reg.iur.lib.6.ita etiam res ſemel alienata ſemper durat alienabilis. l. pater filius.§. quindecim.de legatis tertio. Sic etiam annalia ad agẽdũ, ſiunt perpetua quo ad excipiendum l.purè.§.ſi ff.de dol. mal.excep. Et hoc regulariter procedit in omni exceptione, quæ ab actiõe nõ deſcẽdit, vt videlicet perpetua ſit, vt dicit Abb.in c.ſi autem.de reſcrip. cuiuſmodi eſt iſta deſcendens ab iſta regula. Cum igitur in caſu noſtro ſemel defunct⁹ exceptionẽ regulæ propoſuit, talis exceptio perpetua eſſe debet. Nec poteſt talis exceptio dici noua perſona ſubrogati, cum ipſe magis videatur inniti, & adhærere exceptioni propoſitæ per defunctum, quàm nouam proponere. Nam ſi poteſt inniti iuri tertij excluſiuo iuris agentis, & pro ſuo intereſſe obiicere in perſonam, & iura aduerſarij, iuxta l.fin.ff.de rei vendic.& deciſ.60 in no fortius licebit inniti iuri iam propoſito per ſuum authorem Nã aliud eſt de nouo ędere, & aliud antiquo iure inniti. l. inter ſtipulantem.§.ſacram. ff.de verborũ obligationib. & in capitulo, cõſuluiſſet.de iudæis.facit propriè tex.in capitul.paſtoralis.de excep. præſertim, quia ſubrogatur hic Alphonſus, non ſolũ ad proſecutionem ſed ad defenſionem litis & cauſæ: & nulla maior eſt defenſio, quàm perẽptoria exceptio, vt in l.exceptiones.ff.de excep. Et illa verba defenſionis in ſubrogatione poſita, exceptionẽ includunt, quæ defenſio dicitur, vt patet.in l.cũ nondum.& in l.ſiquidem.& in l.ſi quis.C.de except. Et nõ ſolũ iſte ſubrogatus ſimpliciter eſt admiſſus per papam ad proſecutionem & defenſionem litis & cauſę, ſed etiã ad eam, ad quã ipſe defunctus, ſi non ceſſiſſet, admitteretur. Sed clarũ eſt quòd ſi dictus Anton. defunctus poſſeſſor viueret, poſſet proſequi exceptionẽ ſuam iam propoſitã, cum ſit effecta de actis. iuxta.c.quoniam.de probat. Ergo eodem modo, & eius ſubrogatus, vt dicit expreſſe deciſio 10. vt lite pendẽ. in nouis.col.fin.quæ hoc modo argumẽtandi vtitur. Et licet in iſto ſubrogato ceſſet qualitas triennalis poſſeſsionis, nihilomin⁹ ex quo ſemel in ꝓpoſitione iſtius exceptionis per defunctũ illa qualitas interuenit, licet poſtea ceſſet, nihilominus actus factus à principio, cum illa qualita

Ædere de nouo.

Defenſio nulla maior eſt, quã peremptoria excep.

te debet durare, vt eſt gl. notabilis in c.ſtatutũ.in verbo canonicis.& ibi dixi, de reſcrip. lib. 6. facit tex in l. Mela. ff. de alim.leg.& in l.ex facto.§.ſi quis autem.ff.ad Trebellianum.facit etiã quod dicit Fely.in c.cum dilecta.in. 4. col.verſi.amplia ſeptimo.de reſcript. Vbi dicit, quòd ſubrogatus, quo ad rem, cenſetur etiã ſubrogatus, quo ad qualitatem adhęrentem illi rei, iuxt.dictum Bal.in l.ſi puella, C.ſi mancip. ita alie.fuerit. faciunt etiam pro iſta parte, quæ dixi.in §.fuerat.in j.notabili.inſtit.de actionibus.

Præterea, quia licet priuilegiũ perſonale extinguatur cũ perſona, vulg.l.in omnibus.ff.de reg.iur.vbi verò tale priuilegium non conceditur abſolutè, intuitu ſolius perſonę ſed mediãte aliqua cauſa, tũc tale priuilegiũ trãſit ad ſucceſſores. de hoc eſt text.in l.non ſolũ.ff.de in integ.reſti. inducendo vt per Dynũ in c.priuilegiũ.de reg iur.li.6.Ibi ponit exemplũ in minore in quo reſtitutio illi faciẽda eſt ꝑſonalis.l.exceptiones quæ.ff de exceptio. Tamẽ quia talis reſtitutio minori competit, nõ immediatè propter perſonam ſuam, ſed propter læſionem.l.quòd ſi minor.§.non ſemper.ff.de minori. Sicut exceptio triẽnalis non cõpetit immediatè propter perſonam, ſed propter poſſeſsionẽ triennalẽ: ob eã cauſam illud priuilegiũ reſtitutionis, licet perſonale, tranſit ad ſucceſſores: vt in d.l.non ſolũ, & ita iſtud priuilegium triennalis poſſeſsionis tranſire debet in ſubrogatũ, præſertim in ſubrogatum etiam quo ad poſſeſſionem. Nam poſtquã effectus ille exceptionis propoſitæ iã fuit in eſſe deductus, & ſemel cauſatus, remanere debet etiam ceſſante cauſa, iux.l.ſi.ff. de decur.cum pluribus concor.quæ ad illam legem cumulat Fely.in c.quę in eccleſiarum.in 32.colum. verſi.fallit quinto.de conſtit. cum aliis, quæ ſcribit Dynus in c.decet. in 2.col.de regu. iur.lib.6.& Modern.in c. cum ceſſante. de appel. Sed effectus iſtius poſſeſsionis triennalis eſt iam deductus, & cauſatus per exceptionem propoſitã per Antoniũ defunctũ: Ergo debet tranſire in ſucceſſorẽ, quaſi ꝙ iam defunctus perpetuauerit iſtã exceptionem: & ſic per conſequens eã ad ſucceſſorem tranſitoriã fecerit.arg.l.ſi merito §.ſi volũtate.ff. ſolut.matr. Nam actiones perſonales, quæ aliàs non ſunt tranſitoriæ, ſi fuerit ſuper illis lis inducta, tranſeunt ad ſucceſſores.l.pro hæreditariis.C.de hæred.act.

Cauſatus remanere debet etiã ceſſante cauſa

Actiones perſonales.

Accedit pro iſta opi.quia videmus, quòd ius petẽdi ſupplemẽtũ legitimę, eſt perſonale, cõpetens filio: & tamen

ſi fili' illud deduxerit,trāſfert ad hæredes.vt latè probat Iaſ.in l.emancipata.col.2.C.qui admit.Et pari modo ius declarandi caducitatem ſemel deductum,tranſit ad hære des,vt tradit Imol.& cōmuniter Doc.in c.potuit.de loca. & Iaſ.in l.2.col.67. ver.ſecūdo quæro.C.de iur.emphyt. *Clauſula, quæ habeantur pro expreſsis.*

Poſtremo facit,quia in ſubrogatiōe eſt clauſula de ſtatu litis,&cauſę,quæ habeātur pro expreſsis,ſeu exprimi poſ ſunt.Sed clarū eſt,q̃ iſta clauſula perinde operatur,ac ſi omnis ſtat' cauſæ,in indiuiduo,& nominatim eſſet in ſub rogatione expreſſus,vt in terminis cōcludit Dom.in cōſ. 120.in 2.col.Sed ſi in ſubrogatione dictū fuiſſet,quòd Al phōſus admitteretur ad exceptionē propoſitā per defun ctū,ipſe illa vti poſſet:Ergo eodē modo illa vtetur,quādo per illa verba, p̃ expreſsis habentes,eſt facta ſubrogatio. Iſta ſunt in effectu,quę pro vtraque parte adduci poſſunt, quæ quæſtionem valde dubiā reddiderunt.Quamobrem mandatum fuit per Rotam iterum informari.Et cauſa ite rum,atquæ ſæpius,per eundem Reuerend.Dom.propoſi- ta,& diſputationibus aduocatorū diligenter diſcuſſa. tā dem Rota die 25.Octob.M.D.XXXVII.& die XI.Decēb. eiuſdem anni,tenuit primam opin.

Et fundamentū iſtius opin.principale fuit hoc,quia ex- ceptio propoſita per defunctum recipiebat fomentum à triennali poſſeſsione, tanquam à cauſa ſufficiente,vnde ceſſante illa qualitate triēnalis poſſeſsionis, per obitum poſſeſſoris, ceſſauit per conſequens exceptio. Et niſi ad tale ius,quod p̃uenit reſpectu certæ qualitatis, quis ſpe cialiter & nominatim ſubrogetur,in generali ſubrogatio ne non tranſit.Quia quando eſt diuerſa qualitas in ſub- rogato , tunc ſubrogatus nunquam ſapit naturam illius in cuius locum ſubrogatur, vt dicit notab.Alexan in con ſilio.107.viſo themate,in tertia columna, libro tertio,vt dictum eſt ſuperius in princ. Quia mutata qualitate pri uilegiati,propter quam priuilegium conceſſum fuit,muta tur etiā & ceſſat priuilegiū.l.Titia.§.vſuras. ff.de lęg.2. l.cura.§.deficientium.ff.de mu.& hon.tradit Ro.in conſ. 404.in caſu propoſitæ.& Soci.cōſ.150.col.9. verſi.6.con firmatur.lib.1.Vnde qua ratione.ſi ipſemet defunctus,q̃ propoſuit exceptionem regulę,poſt propoſitam exceptio nem deſineret poſsidere,non poſſet amplius vti exceptio ne triennalis poſſeſsionis,iam propoſita eadē. & fortio- ri ratione,nec ſubrogatus,qui nunquam poſſedit,p oterit *Diuerſa qualitas in ſubrogato. Subrogatus. Priuilegiati qualitas.*

illa

illa exceptione vti, quæ eſt propoſita per defunctum.

Nec obſtat, q; ſit ſubrogatus, quo ad poſſeſsioné: quia illud eſt verum, quantum ad facultaem eam capiendi. Sed non eſt ſubrogatus ad triennalem, neque ad exceptioné reſultantem ex ea: quia illa non tranſit in ſubrogatum. Nam quandó lex requirit actum cum qualitate, non ſufficit deducere actum, niſi & qualitas deducatur, l. Fulcinius §. cum autem vbi Bart. ff. quib. ex cauſ. in poſ. eat. & in no. caſu tradit Bar. Caſſaneus, in cōſuetud. Biturigum. fo. 141. col. 2. faciūt quę dixi s. q. 21. Sicut videmus in nūtiatione noui operis, quæ datur prætextu poſſeſſionis vt dicit Bar. in l. 1. ff. de oper. no. nunt. Et tamen ſi poſſeſſor ꝓpoſuerit nuntiationem in iudicio, eo mortuo, illa nō tranſit ad ſuc ceſſorem neque ad hæredes, quia eſt perſonalis, & extinguitur cum perſona, vt tradunt omnes in l. non ſolum. §. morte. ff. de oper. no. nun. Sicut etiam ius declarandi libel lum obſcurum, datum per dominum non tranſit in procuratorem generalem. vt tenet Bar. & communiter alij, in l. inter ſtipulātem, §. ſi Stichum. ff. de verb. oblig. Ratio redditur ibi per Bar. quia declaratio eſt perſonaliſſima, quæ non tranſit etiam in ſucceſſorem, licet ſucceſſor & procurator reputentur eędem perſonę cum domino. Ita hic exceptio iſti⁹ regulæ naſcitur ex fonte poſſeſſionis triennalis. Mortuo igitur poſſeſsore extinguitur cum perſona, quia talis exceptio eſt perſonaliſſima. Adeò enim iſta excep. adhęret illi qualitati poſſeſſionis triennalis, q; ſicut corpus non poteſt vno momento, ſine anima ſubſiſtere: ita neque exceptio iſtius regulæ ſine triennali poſſeſſione. Hinc videmus, quòd priuilegium conceſſum alicui, ratione alicuius profeſſionis, vel officij, eatenus durat, quatenus durat officium. l. maximarum. & ibi notat. Bar. C. de excuſ. mu. libr. 10. & in l. ſub prætextu. C. de ſacroſanct. eccle. & in l. ſemper. & vtrobique Barto. ff. de iur. immun. tenet Felyn. in c. clerici. in 2. col. de iudic. Ita ceſſante trien. nali poſſeſsione, ceſſat priuilegium, arg. c. abbate. de verb. ſign. & in cap. ex parte. & in c. licet, de decim.

Lex requirens actū cum qualitate.

Priuilegium conceſſum alicui ratiōe profeſſionis.

Non obſtāt modo, quę in prima propoſitione cauſę per aliquos Dominos in contrariū allegabantur, videlicet, vniuerſalitas iſtius ſubrogationis per verbū omne ius, & geminatio verborum eius, &c. Quia illa omnia operātur effectum ſuum in ſubiecto bene diſpoſito, aliàs verò verba vniuerſalia ad habilia reſtringuntur, vt eſt tex. & ibi nota.

gl.

gloſſ.in capitulo.1.de conſtit.& in l. prima. C. de ſacro ſanctis eccle. Et de geminatione eſt gl.in l. lecta ibi, ratá & firma.ff.ſi cer.pet.& tradit latè.Fely.in cap.ſedes.in 3 col.de præſcrip.Cum igitur ſubrogatus non ſit ſubiectum habile in quo repræſentari poſſit exceptio iſtius regulæ, ex quo deficit in eo qualitas triennalis poſſeſſoris,cui adhæret exceptio regulæ,& in ea quieſcit ſicut piſcis in aqua:meritò illa verba ad omne ius, etiam millies geminata,non poterunt in eo inducere prædictum effectum. Intelligitur Alphonſus ſubrogatus ad omne ius ipſius beneficij quod vigore alicuius tituli defuncto cõpetebat, quod in ſubrogato cedere poteſt.d.l.cum in fundo. §.ſi fundus. & dicta lege. 1.§.ſi quis autem.

Vniuerſalia ad habilia reſtringuntur.

Nec obſtat,quòd ſit ſubrogatus etiam quo ad poſſeſſionem:quia,vt dixi intelligitur de poſſeſſione iuris,nõ facti, quæ requirit apprehenſionem.l.cum hæredes.ff.de acquirend.poſſeſ. Vel reſpõde quòd eſt ſubrogatus quo ad poſſeſſionẽ reſpectu facultatis apprehendẽdi,vt ſuperius dixi. Et hoc ratione conſiſtit,quia poſſeſſio quæ in facto conſiſtit,non poteſt ipſo iure de vno in alium tranſire ſine apprehenſione,vulg.d.l,cum hæredes.ff.de acquir. poſ.Et facta apprehenſione illa non eſt eadem poſſeſſio, quam habebat defunctus,ſed noua vt dicit Bar.in l.rem alienã, col.penult.ff.de pign. act.& tenet Socinus. in l,1. §. hæc quæ de ſeruis.in fine,ff de acquiren.poſſeſſ.Imo ſi eſſet etiam ad poſſeſſionẽ facti ſubrogatus, nunquam intelligeretur in dubio de poſſeſſione triennali,quæ requirit expreſſam & indiuiduam mentionem,adeò quòd non includitur ſub quibuſcunque verbis generalibus,& prægnantibus,vt dixi in proœm.reg.q.5.Et per hoc euitatur deciſio 5.vt lite penden.in no.cum ſimilibus.

Poſſeſſio

Nec obſtat,quòd ius excipiendi tranſit in ſucceſſorem: quia verum eſt,quãdo illud ius excipiendi naſcitur ex re quæ tranſit in ſucceſſorem:Sed hic exceptio nõ naſcitur reſpectu beneficij,ſed triẽnalis poſſeſſionis quæ extinguitur cũ defuncto,& ideo non tranſit in ſucceſſoré,arg.d.l. cum heredes,ff.de acqui.poſ.præſertim cum in beneficialibus nõ datur ſucceſſio, ſed in ſubrogato creatur nouum ius,ex conceſſione papæ vt not.Ioannes Andreas in capitulo.2.vt lit.penden.lib.6. & latius in quæſtione præcedẽti.& ideo tex.in d.l.ſi tibi,§.pactum.cũ ſimilibus loquentibus in materia profana,quæ eſt multum differens à be-

neficiali

neficial,non faciunt ad propoſitum.

Non obſtat etiã.q. Aluarus de Herrera actor,iam ſemel per defunctũ fuerat excluſus per exceptionem iſtius regulæ:ergo ſemel excluſus,ſemper manet excluſus,&c. Quia reſpondetur illam doctrinam eſſe veram, quando durat cauſa excluſionis:ſecus autem,ſi excluſio fiat reſpectu alicuius cauſæ,quæ ceſſat. Nam tali caſu,ceſſante cauſa excluſionis,ceſſat excluſio. Vnde ſicut ſemel approbatus,ceſſante cauſa approbationis,poteſt reprobari,vt dicit Abb. & Moder.in cap.cum venerabilis,de exceptio. Ita & reprobatus ſemel & excluſus poteſt ceſſante cauſa admitti & approbari,vt tradit Fel.in cap.præſentium de teſtib. Et facit tex.in capit.penulti.21,quæſtione vltima.

Excluſus ſemel ſemper manet excluſus.

Nec obſtat,quòd res ſemel conceſſa ſemper manet cõceſſibilis.d.§.quindecim.quia ad illam theoricã reſpõdet Alexã.in l.1,col.penul.ff.de officio eius. Et Paulus de Caſtro in l.voluntas.circa fin. C.de fideicom. Decius conſil. 83.in fin.& idem Decius in cap.ſi pro debilitate, in 3.col. de offic.de lega.& ibi vide.quia faciunt ad propoſitum.& Franc.Curtius in tract.feud in ſecunda parte.q.4.col.fin. Per cuius dicta Rota de hoc menſe Febr.M.D.XL.in vna Bon.nullitatis emphiteuſi, coram R.D.Ioan. Mohedano concluſit,rem emphiteuticam eccleſiæ ſemel cum ſolennitate alienatã, poſſe denuo alienari ſine aliqua alia ſolẽnitate.ex quo iam ſemel effecta fuit alienabilis. Et q. papa hic voluerit admittere ſubrogatum ad ius excipiendũ patet ex verbis ſubrogationis,quæ tantum concedunt proſecutionem & defenſionem cauſæ & litis ſubrogato. Sub quibus verbis exceptio non comprehenditur, præſertim in materia odioſa & ſtricta,qualis eſt ſubrogatio,vt patet in cap.1.& 2.vt lite pendente,lib.6.& in regula de ſubrogandis. Nam papa dedit d. Alphonſo ſubrogato proſecutionẽ,quæ pro actione interpetrari debet.vt patet inſtit. de act.in prin. Et defenſionem,quæ etiã diuerſa eſt ab exceptione,vt eſt gl.& tex.in cap 1.de lit.conteſt.lib.6.quã ibi communiter ſequuntur Doct.& Abb.& Moder.in rubri.de excep. Et licet appellatione defenſionis,latè ſumpto vocabulo aliquando veniat exceptio : in materia tamen odioſa,vel propria,& ſtricta,exceptio non cõprehenditur:vt dicit domi.in d.c.1.& eſt communis opin. Et per hoc eſt reſponſum ad text.in d.l.cum nondum,& l.ſi quidem.allegatis in contrarium,in parte affirmatiua.

Res ſemel conceſſa.

Appellatio defenſionis.

Non

Non obſtat text.in d.l.non ſolum.ff.de integ.reſtit. cū aliis exemplis ſuperius allegatis:quia ad illa reſpondetur. & primo,quantum ad beneficium reſtitutionis in integrū ideò illud trāſit in ſucceſſorem: quia eſt in rem ſcriptum, vt tradit Dynus in regula,priuilegium.de reg.iur.lib.6.Et eodem modo.ius petendi ſupplementum legitimæ, non eſt ius fundatum in perſona ſed in potentia ſuitatis,quæ operatur tranſactionem, vt ibi declarat Iaſo. Nec in prædictis caſibus fit tranſlatio in ſucceſſorem ſingularem, ſed in hæredem vniuerſalem,qui reputatur eadem perſona cum defuncto:non autem particularis ſucceſſor, qui non reputatur eadem perſona,vt dicit Bal.in cap. 1.in 3. notabil.qui ſucceſ.feud.dar.tenen.Et ideo in illis non habet locum dictum Iaſonis in d.l.emancipata.Nec minus obſtat,quod dicebatur de iure caducitatis. quia illud eſt ius reale,merito ad hæredem transfertur. Et finaliter, vt dixi, ex materia profana male arguitur ad beneficialem, in qua termini ſunt omnino diuerſi.

Non obſtat etiā q qualitas,quæ ſemel in actu interuenit,licet poſtea ceſſet,nihilominus actus ſuſtinetur,vt in dicta gl.canonicis.cap.ſtatutum.de reſcrip.lib.6.cum aliis ſuperius allegatis:quia ad illud motiuum reſpondetur p tripliciter.primo,quòd illud dictū non procedit, quando qualitas in actu requiritur per viam cauſæ finalis:qa tūc, licet actus ſit in eſſe deductus,ſi tamen poſtea ceſſet illa qualitas,ceſſat effectus,vt hic. Secus quando qualitas interuenit per modum demonſtrationis vel conditionis. vt in dicta gloſſ.canonicis.& in d.§.ſi quis autem.& ita declarat Bal.in l.humanitatis.in vltima oppoſitio.C.de im pu.& aliis ſubſtitut.Vel ſecundo reſponde,contrarium p cedere,niſi qualitas reqſita in actu,ſit talis,quæ in ſe habeat tractū ſucceſſiuū,vt eſt hic triennalis poſſeſſio: quia tali caſu nō ſufficit,quòd qualitas interuenit à principio in actu.niſi illa qualitas perſeueret vſque ad finem, iuxta tex.l.ſemper.§.negotiatores.ff. de iure immu.glo. igitur in dicto.verſicul.canonicis.cum aliis allegatis,procedunt quando qualitas requiſita non habet tractum ſucceſſiuū. Et ideò Imol.in cle.2.de reſcrip.dicit.quòd ſi qualitas habet ſe per modum cauſę permanentis,ea ceſſante ceſſat diſpoſitio.Secus ſi per modum cauſæ principiantis,aut iuuantis vel habilitantis. Hinc eſt quòd ſi conditio habeat tractum ſucceſſiuum,nō ſufficit eam momento temporis

Qualitas in actu interueniēs.

Qualitas in actu requiritur.

impleri

impleri.l.mœuia.§ 1.ff.de ann.leg.l.ſi qs ita legauerit.ff. de cõd.& demõ.tenet Alex.cõſ.43.lib.3.Vel tertio illud dictũ procedit,niſi ceſſante qualitate ſuccederet cõtraria qualitas,quæ deducat actũ ad eũ ſtatũ,à quo incipere nõ poſſit,vt hic,&in l.pluribus.ff.de verb.obl.Nam in ſubrogato ſuccedit contraria qualitas:nã defunctus erat triẽnalis poſſeſſor,iſte ſubrogatus nõ.Cũ igitur ſint iſti duo ſtatus diuerſi,meritò dicẽdũ eſt in ſubrogatũ exceptionem non trãſire.Et ita limitant Moder. Auinionen.in l.ex facto.in 7.col.ff.de vulg.& pup.Itaque ex omnibus iſtis,iſta firma & vera concluſio reſultat,quod exceptio iſtius regulæ.ſiue ſit per defunctum propoſita,ſiue nõ ſit,nõ tranſit in ſubrogatum,niſi ſpecialiter illi concedatur à papa,præſertim cũ exceptio iſtius regulæ ex quo eſt, perpetuò eſt odioſa,impediens ius bonum per actorem deduci, quod de iure communi etiam ſi per mille annos eo vſus nõ eſſet,ſua negligentia nõ amitteretur,vt dicit Bart.in l.ſolent.§.fi.ff.de offi.procõſ.ſequitur Iaſon.in l.j.in penul. colu.C.de ſeruis fugit,Et illud dictum Bartol.ſequutus eſt Rota,in vna Gebẽnen. pro cardinali Anconitano.3. Iulij.M.D.XXXI.coram D.Camillo,ad limitationẽ dictorum Abbatis in c. contingit de dolo & contum. vt dixi in regula de non tol.ius quæſ.q.1.

Tractatus ſucceßionis.

Nec obſtat etiam,quòd per clauſulam,cuius litis ſtatus habeatur pro expreſſis, vel per ſimiles clauſulas generales,cenſeatur facta indiuidua mentio : quia illud procedit,reſpectu gratiarum & priuilegiorum.Secus autem reſpectu decreti iſtius regulæ:quia non cenſetur ſublatũ ꝑ clauſulam,quorum tenores,vt adnotauit Reuerẽdiſ.D.Iacobus Simonetta,in vna Caurien.portionis,vt meminit dominus Guliel.in collectaneis nouarum deciſionum ſuper iſta regula,vel melius,illa verba concernũt ſtatum & merita cauſæ,circa ordinatoria iudicij:ſecus autem eſt reſpectu exceptionis triennalis,quæ poſſeſſionẽ requirit.

Triennij regulæ.

QVAESTIO XV.

QVAERO,nunquid triennium iſtius regulæ currat cõtra minorem.14.annorum,& vtrum minor etiã exceptione iſtius regulæ defendatur?

SOLVTIO.Videtur dicẽdum q sic,ex eo,quia videmus quòd in actionibus prætoriis,quæ olim & hodie finiũtur anno,præſcriptio currit cõtra minores abſque ſpe reſtitutionis,vt declarat notabiliter Paul.de Caſtr.in l.fi.col 3. C.in

C.in quib. cauſis in integrum reſtit.non eſt neceſ. Et eſt communis opinio, vt ibi tenent omnes.

Pari modo videmus, ꝙ tempus triennij, quo durat inſtantia cauſæ principalis,de quo in l.properandum.C.de iud.currit etiam minori,nec datur reſtitutio, niſi in certo caſu,videlicet, in ſubſidium quando tutor vel curator effecti eſſent non ſoluendo,vt not,omnes docto.in l.properandum.§.penul.& Bar.in d.l.fi.col.1.in,17.oppoſ. Et hoc procedit etiam in inſtantia ſtatutaria,quæ pari modo currit contra minorem,vt not.Alex.in conſi.42.inſpecto pro ceſſu,in.4.volu. Idem etiam dicunt in tempore ad appellandum,quod eſt decēnium.auth.hodie.C.de appel.Idem in tempore appellationis proſequendæ,quod eſt annus,& ex cauſa biennium.c.ex ratione.de appel. Nam iſta tempora currunt minori propter rigorem iuris conſeruādum vt habetur in authen.de appel.& intra quæ tempora,not. glo.in l.auxilium,in verb.ceſſauit.ff.de mino.Sicut etiam currunt tempora ad opponendum exceptionem non numeratæ pecuniæ,ac non numeratæ dotis, vt in l.contractibus.in princ.cum glo.petituras.C.de non num.pecu.& in auth.ſi minor.C.de temp.in integ.reſt.pet.

Quæ tempora currant minori propter rigorem iuris conſeruandum.

Et vt propius accedamus ad regulam,omnis præſcriptio ſtatutaria,quæ videtur ſimilis iſti de qua loquimur,ſecundum communem opin.currit contra minores,vt eſt opin. Inno.communiter approbata in c.conſtitutus,de reſtit.in integ.quam multum ampliant & declarant Moder.in tractа.præſcrip.in prima parte.6.principalis. fol.65 . Et vltra ipſos eam latius comprobat & diſcutit Io. Igneus in repet.l.dudum.in,5.& 6,col.C.de contrahen.emp.& plures alij,quos breuitatis cauſa non refero.

Præſcriptio omnis an currat minori.

Et pro iſta parte facit,quia minor in beneficialib.reputatur maior.c.ex parte.de reſt.ſpo.c.ſi annum. de iud.lib. 6.ſed contra maiorem obſtat exceptio iſtius regulæ,ergo pariter etiam obſtabit minori.

Minor in benefi.reputatur maior.

Quid dicendum? Arbitror hoc caſu diſtinguendos eſſe duos caſus. Primus eſt quando minor agit de damno euitando.vt quia non habet niſi vnum beneficium, quod forte cum alio permutauit.& illo euicto beneficium quod dedit,ab alio triennio poſſeſſum fuit.Nam tali caſu,licet de rigore iuris obſtaret iſta exceptio triennalis per iſtam regulam inducta,per ea quæ dicit Inno. in d.c. conſtitutus. qui loquitur indiſtinctè , ſiue agatur de damno euitando,

Interpretatio de damno euitando.

ſiue de lucro captando, vt referunt Moder. in d. tract. præſcrip. Tamen de æquitate, quæ in Rota multū attenditur in materia beneficiali dicendum eſſet contrarium: quia vbi agitur de damno euitando debet fieri ſtrictior interpretatio, ne aliquis iniuſtè dānum patiatur, vulg. l. fi. §. in computatione. C. de iu. delib. & ita in ſpecie tenet Bar. in d. l. fi. C. in quib. cau in integ. reſt. nō eſt neceſ. & in l. etiam ff. de mino. vbi dicit quòd iura inducētia ſimpliciter præſcriptionem contra minores, ſi agitur de damno euitando & de tollendo iure quæſito, cenſetur in talib. iuribus ita indiſtinctè & generaliter loquentib. excepti minores, & comprehenſi ſolum maiores per rationem d. l. fi. ſed in caſu regulæ noſtræ generaliter loquente agitur de iure quæſito tollendo, ideo à tali ſtatuto generaliter loquendo excluditur minor. Nā ſi contrarium dicimus, maxima ex hoc minori læſio infertur, qui fortè non habebat aliunde vnde ſe aleret, quàm ex illo beneficio, quod ſimplicitate, aut ignorantia quadam dimiſit ab alio per triēnium poſſideri. Cōueniens igitur eſt vt reſtituatur ad agendum, & illa verba regulæ, ibi, nequeant moleſtari, non comprehēdant iſtum caſum. Nec obſtat quòd minor in beneficialib. reputatur maior: quia nō facit quominus reſtitui debeat, vt apparet in eccleſia, quæ licet poſſet agere, & hoc reſpectu reputetur maior, tamen ſi decipiatur, reſtituitur vt minor. c. 1. & 2. de in integ. reſt. Et probatur in clem. prima de in integ. reſt. vt ibi not. docto. Et iſto caſu conueniens eſt, vt minoribus ſubueniatur, quos eccleſia protegit, vt ſimplicitati eorum venia tribuatur. vt in c 1. 87. diſtinct. & argu. tex. in c. vniuerſorum. de rerum permut.

Secundus caſus eſt vbi agitur de lucro captando: & tali caſu quia minor enormiter non læditur, iſtius regulæ exceptio procedit contra eum. Exēpli gratia, Ponamus minorem plura beneficia habere, & ex vno poſſe cōmodè viuere, certè non videtur hoc caſu per diſpoſitionem iſtius regulæ lædi, ſed potius exonerari ab adminiſtratione, præſertim quia regula iſta non excludit minorem perpetuo, neq. eius gratiam annullat, ſed eam ſuſpendit viuēte duntaxat poſſeſſore. Nam regula iſta nihil tribuit poſſeſſori præter nudam exceptionem. Et quod dictū eſt de plurib. beneficiis, idem eſſet dicēdum de vno, quādo illud nō magis oneroſum eſſet minori, quàm vtile: quia tali caſu non reſtitueretur aduerſus diſpoſitiōem iſtius regulæ, quæ fun

datur

datur in graui læſione, iuxta dictum Bar, in d.l. etiam, vt in c.1. de in integ. reſt. & Specu. eod. tit. §. quælibet, ver. quid ſi minor. Et iſtam diſtinctionem in terminis iſtius regulæ tenet doctiſſimus Gloſſator concil. Baſil. tit. de pacifi poſ. poſito in pragmatica Franciæ, in verb. impedimẽti, col. fin. Neſcio tamen quid de hoc caſu teneret Rota: quia de rigore dictum Inno, in d.c. conſtitutus, cõmuniter approbatur, quòd contra minorem omni caſu currat præſcriptio, ſed de æquitate procedit doctrin. Bal. in d.l. fi. & d.l. etiam quam ſequitur Abb. in d.c. conſtitutus. & plures alij quos cumulat ille Moder. in l. dudum. qui pro Bar. quædam iura allegat, & ſecundum illam opin. fuit iudicatũ in Parlamẽto Franciæ, vt refert Guido papæ deciſ. 31. Vtrum autem minor poſſidens beneficium curatum ſine diſpenſatione exceptione iſtius regulæ defendatur, Rota die. 15. Martij 1538. in vna Lucana archipresbyteratus coram me concluſit, quòd ſic, pro Syluestro Gilio contra Accõtium Vanulium. Ratio fuit, quia regula defendit omnem clericum inhabilem cum titulo colorato triennio pacifice poſſidentem, exceptis duobus caſibus expreſſis in regula, vnde exceptio illorum duorũ caſuum firmat regulam in caſibus non exceptis. c. 2. vbi Abb. de coniug. lepro.

Præſcriptio cõtra minorem omni caſu currit.

Minor poſſidens.

QVAESTIO XVI.

QVAERO, Nunquid totũ triẽnium ad quod hodie redacta eſt alleg. Lapi 89. debeat eſſe cõtinuum tẽpore primi reſignatarij quo ad hoc, vt præſumatur retroceſſio: an vero ſufficiat ꝙ continuetur pro parte tempore primi, & ꝓ reliqua parte tẽpore ſecũdi reſignatarij?

Triẽnium nũquid totum, &c.

SOLVTIO. Iſte caſus ventilatur modo in Rota coram R.P.D. Marcello electo Marſicano in cauſa Leon. canonicatus, in qua præſupponitur, quod quidam Ioan. reſignauerat canonicatum in fauorem Iacobi, & dictus Ioan. reſignans poſtea in poſſeſsione per duos annos manſit Iacobus reſignatarius, antequam Ioãnes reſignans triẽnalem poſſeſsionem compleret, in fauorem Gulielmi reſignatarij, & idem Ioann. primus reſignans adhuc in poſſeſsione manẽs, poſſeſsionem ſuam pacificè etiam tempore iſtius Gulielmi ſecundi reſignatarij cõtinuauit vſq. ad completum triẽnium, & deinde moritur: per cuius obitũ quidam nomine Iuo canonicatũ prædictum impetrauit, & dictum Guliel. 2. reſignatarium, qui iam ſe in dicto beneficio intruſerat, ad iudicium vocauit. Guliel. excipit de reſignatione

tione ſibi facta per Iacobum, qui habuerat canonicatum per reſignationem dicti Ioan. Impetrãs replicat, quòd reſignatio nihil facit, ex eo, quia Ioan. primus reſignãs mã ſit poſt reſignationẽ, quam fecit, in peſſeſſione, & pacificè poſſedit per triẽnium, in qua poſſeſsione fuit mortuus: & ſic intrabat dicta allegatio Lapi, quæ in poſſidente retroceſſionẽ per lapſum triẽnij præſumit, & per cõſequẽs canonicatus per obitũ dicti Ioan. dicitur vacare. Gulielmus triplicat, quòd Ioannes nec tempore Iacobi primi reſignatarij, nec tẽpore ſuo continuo triennio, ſed interpollato poſſedit, biennio, videlicet, antequam reſignaret Iacobus in Gulielmũ, & per alium annum tẽpore ipſius Gulielmi. Itaque tẽpore vtriuſque poſſedit per trienniũ ſed non tempore alterius. Dubitatũ fuit, nunquid trienniũ, de quo loquitur iſta regula, debeat eſſe continuatum tẽpore vnius reſignatarij ad effectũ allegationis Lapi.

Dicebatur ex vna parte nihil referre, quod triennium, ad quod hodie redacta eſt dicta allegatio Lapi cõtinuetur, ſiue tẽpore vni⁹ reſignatarij, ſiue plurium. Ratio reddebatur: quia allegatio Lapi videtur ſolum requirere duo. Primum eſt, quòd primus reſignãs per illud trienniũ fuerit tẽtus, & cõmuniter reputatus pro canonico, iuxta deciſ. Egidij. 645. & Petr. de Ancha. conſi. 117. Secundo, ꝙ fuerit toleratus per illud tempus ab ordinario: quia ex illa tollerãtia præſumitur retroceſsio. Nam ex quo ordinarius ex neceſsitate ſui officij tenetur ſingulis annis inquirere, an poſsidentes habeãt canonicũ titulum in beneficiis, iuxta vulg. c. ordinarij, de offi ord. in 6. certe ſi iſte Io. primus reſignans nõ habuiſſet retroceſsionẽ, nõ tolcraſſet eum. & iſta ratio patientiæ ordinarij militat, ſiue ſit vna reſignatio, ſiue plures, prout in ſimili, aliàs determinauit Rota in quadã cauſa, de qua meminit D. Guliel. Caſſiod. in collect. deciſ. ſub tit. de cau. poſſ. & proprie. deci. 2. Quo loco voluerunt domini, quòd dicta allegatio Lapi procedat, ſiue ſit vnus impetrãs, ſiue plures. Cũ igitur dicta alleg. fundet ſe in tolerantia ordinarij, & nõ in negligentia reſignatarij petentis poſſeſsionẽ, meritò videtur concludendũ beneficiũ vacaſſe per obitum dicti Ioannis, tanquam ex nouo titulo ſuperuenienti poſt triennium.

Ordinarius.

Poſtremo pro iſta parte adducebatur vnũ motiuũ ſatis coloratũ ad probandum quòd negligẽtia reſignatarij nõ erat in conſideratione, ſed ſolum patientia ordinarij. Nã

ponamus,

ponamus,quòd Ioãnes reſignaſſet ſimpliciter in manib. ordinarij,& ſtetiſſet per triẽnium in poſſeſsione,certũ eſt quòd lapſo triennio,habet locum allegatio Lapi. Et tamẽ ibi non conſideratur aliqua negligentia reſignatarij, cũ nullus ſit reſignatarius,quia in manibus ordinarij nõ poteſt fieri reſignatio in fauorẽ certæ perſonæ ſine vitio ſimoniæ,licet ſec⁹ corã papa,vt tradit Fely.in c.audientiã. el 2.ver.tertia cõcluſio,de reſcrip.Sola ergo patientia ordinarij cũ lapſu triẽnij hoc operatur,vt nouus titul⁹ creetur. Perſona igitur reſignatarij nõ eſt in conſideratione. *Reſignatio in fauorẽ certæ perſonæ.*

Tamen prædictis non obſtantib.cõtrarium fuit per dominos concluſum in prædicta cauſa Leon. canonicatus. 23.Nouẽb.M.D.XXXIIII.& inter alias rationes, quæ tã inter aduocatos Guliel.quàm per dominos fuerunt in relationibus allegatæ,fuit vna concludens,& ad quam legitimè nõ poterat reſpõderi,videlicet,quòd in allegatione Lapi,quo ad propoſitũ noſtrũ,neceſſariò debet cõſiderari non ſolum patiẽtia ordinarij,ſed etiã negligentia reſignatarij,ex eo,quia dicta allegatio fingit,ſeu præſumit poſt lapſum triẽnij retroceſsionẽ,nõ antè,ſed iſta retroceſsio non poteſt habere locũ,niſi detur extremum. Nã retroceſsio præſupponit cedentem & ceſsionariũ Requiritur ergo perſona reſignatarij.Nã ſine ipſo retroceſsio fingi nõ poteſt,& quãdo eſt lapſum triẽniũ, iam reſignatarius nõ habet quid retrocedat, cũ ante triẽniũ in aliũ ceſſerit,quod facere potuit,quia intra trienniũ allegatio Lapi nõ procedit,& in caſu noſtro quando locũ habere poterat,videlicet, poſt triẽniũ deficit extremũ in quo fingatur & fundetur retroceſsio,cũ reſignatari⁹ nullũ ius habet,ꝙ verè cedere poſsit etiã ſi vellet,vnde ſi ceſsio vera nõ poſset poſt triẽniũ habere locum, ergo neque ficta, quia vbi nõ poteſt habere locũ veritas,nec fictio.l.qui ad certũ.ff.locati.Nec minus allegatio Lapi procedit cõtra ſecũdum reſignatariũ,quia ille adhuc eſt in tẽpore petendi poſſeſsionẽ infra quod primus reſignans moritur. Itaque ea ratione ficta allegatio Lapi nõ obſtat primo reſignatario,nec ſecũdo,tũ etiã quia allegatio Lapi,quæ eſt de ſe rigoroſa,etiã loquitur in poſſeſsione decẽnali,quæ propter reductionẽ factam ad trienniũ, interpretatione Rotæ, facta eſt magis exorbitans & dãnoſa,quo caſu ex quo ſimpliciter loquitur de reſignatario debet in dubio intelligi de primo.arg.l.boues.§.hoc ſermone.ff.de ver. *Veritas, nec fictio poteſt habere locũ.*

ſignificat. prout in notabili caſu tradit Gloſſator ſuper regula prærogatiuarum expectantium in 5.parte.& Egid. deciſ.626.incip.ſuppoſitis.ſicut per eandē rationē fuit intellecta per dominos regula de publicādis reſignatio.quę etiam intelligitur de prima reſignatione,& non de ſecūda,vt ibi dicā. Vnde ex quo ex quadam ſtricta interpretatione dicta allegatio Lapi,quæ requirebat decennium,reducta eſt per Dominos ad triennium,non debemus ſpecialia multiplicare,vt extendatur ad ſecundum reſignatarium,per ea,quæ dicuntur in l.1.C.de dot.promiſ.

Non obſtant ea,quæ ſuperius dicta ſunt in contrariū: quia ad ea ex prædictis patet ſolutio:quia in dicta allegatione Lapi duo requirūtur copulatiuè, videlicet,poſſeſſio triēnalis pacifica cum tolerātia ordinarij & reſignatarij, aliàs autē ceſſante negligētia reſignatarij retroceſſio fingi nō poſſet. Et per hoc reſpondetur ad illud vltimū motiuū,in quo dicebatur de reſignatione facta in manibus epiſcopi,vbi nō erat aliquis reſignatarius,& tamen in tali reſignatione habebat locū dicta allegatio Lapi:qa reſpondetur,q illo caſu nō præſumitur retroceſſio,cū illa pręſumi nō poteſt,vt dixi,abſq; pſona reſignatarij,ex quo naſcatur tāquā ab extremo à quo,& ſic ſumus extra allegationē Lapi:ſed ibi fingitur tantū nouus titulus,non retroceſſio,& ſic erit caſus diuerſus à noſtro,quia allegatio Lapi ſolū fingit retroceſsionē in caſu in quo eſt reſignās & reſignatarius,prout in quæſt.iſta cui nō adaptatur prædictum extremū. Nec obſtat, quòd triennalis poſſeſsio tempore iſtorum duorum ceſsionariorum,debet coniungi:quia reſpondetur,quòd in materia ſtricta,& in præſcriptionibus tempora nō coniunguntur,vt dixi in regula de annali,per ea quæ probat Decius in l.ſi idē.ff.de iuriſ.om. iudi.Et dicā inferius in 20.quæſt. Præterea,quia allegatio Lapi,quæ loquitur de tēpore,debet in dubio intelligi de continuo,& nō interpollato,vt dicit Abb.in c.ſi.de elect.& in c.ad apoſtolicā.col.1.de regu.& Iaſ.in l.ſi ſtipulatus eſſem.ff.de verb.ob.& Lapus allegat.7. in 4.col.cū concord.vt ſcribit Bart.in con.vltimo,poſito in fin.conſi. Alexan.in 4.vol.vt dixi in dictis locis.Et hoc notiſsimū eſt,quòd quando lex ſimpliciter,& indefinitè facit mētionē de tēpore,debet intelligi de cōtinuo momento ad momentū,& nō de interpollato,vt tradit Ang.in cōſi.404. in 4.col.Et ita iſta regula,quæ de triēnio loquitur,intelligitur

Tempora cōiunguntur in materia ſtricta.

gitur de cōtinuo,& nō interpollato,vt apparet manifeſtè in decreto cōcilij Baſilien. à quo ſumpta eſt iſta regula, vbi expreſſe dicitur de triennio continuo.& ibi not. glo. Tamē nō facerē vim in hoc de cōtinuo in caſu noſtro, ex eo,quia ſatis poteſt dici triennium cōtinuū,quod nō fuit interruptum,licet fuerit tēpore plurium continuatū, & ad effectū iſtius regulæ talis poſſeſsio triēnalis ſuffice ret,nō autē ſi ſciliſ;cet interrupta,vt declaro in d.q.20.licet quo ad effectū dictæ allegatio Lapi hoc de triennio cōti nuo cōſideretur propter diligentiam,vel negligētiam reſignatariorū,in quib.principaliter fundatur prædicta deciſio. Sed dices tu,quid facit iſta quęſtio ad iſtam regulam? *Allegat. Lapi.*

SOLVTIO. Nihil ferè, niſi q̧ præſtat quandam lucem dicendi,vt ex hoc appareat differentia triēnij iſtius regulæ,& allegat. Lapi. Aliam differētiā vide ſup.in fin.10. q. Et eſt vlterius aduertendum,quòd d.allegat. Lapi. nō ſolum habet locū in fictione retroceſsionis, quæ fomentū capit ex reſignatione prius facta:ſed etiam in quocunque iure,abſque aliqua ceſsione præambula,vt exemplum poni poteſt in cauſa Vrbeuetan. archipreſbyteratus, quæ modo pendet, in qua voluit Rota,de menſe Nouembri & Decembri M.D.XXIX.coram D.R.Ioan. Paulo, quòd ex quo Sanctiſ.dominus noſter Paulus III.qui dū eſſet Cardinalis,acceſſum & regreſſum habebat per ceſſum vel deceſſum,vel quamuis aliam amiſsionem,&c.ad dictum archipreſbyteratum poſſeſſum, per quendam Bernardinum de Aquapendente, permiſerat,poſtquam regreſſui locus fuerat propter aſſecutionem alterius incompatibilis.d.Bernardinum per triennium ſcienter & pacificè poſsidere, quòd eo mortuo ſucceſſor poteſt illum excludere allegat. Lapi, quia præſumitur quod papa quando erat cardinalis caſſauerat regreſſum.Et ſic vides,q̧ illud quod dictū eſt de retroceſsione,habet locū in caſu omiſſionis iuris , vbi retroceſsio habere locum nō poteſt. Et hoc idē,præteritis annis,tenuit Rota in vna alia Neapolitana parochiali,corā R.D.M.Antonio,vt recordati fuerūt Domini in qua iudicauit cōtra Ioā.Bap.Baldaſsinū, qui propter dictā alleg.perdidit regreſſum.Et dicta alleg. non ſolum præſumit ceſsionem vel retroceſsionem , aut ceſſationē,ſeu inſtinctionē iuris,ſed etiam operatur & fingit ſucceſsionem,ad effectum,vt regreſſui locus ſit,vt voluit Rota in vna Burgen. canonicatus de Veruieſca,corā

me,de menſe Nouembri M.D.XXXIX.vbi pẽdente lite inter Io.de Lerma.& Frãciſcum de Peſquera,dictus Ioan. reſignauit dictum canonicatum in fauorẽ Aluari,de Sancta Cruce: remanſit tamen in poſſeſſione. Poſtea dictus Franciſcus,habita prius ſẽtẽtia cõtra Io.de Lerma,ceſſit etiam ius,quòd habeat in dictum Aluarum,reſeruato ſibi regreſſu per obitum vltimi poſſeſſoris. Accidit,quòd d. Io. continuauit poſt dictas ceſsiones poſſeſsionẽ ſuam per ſex annos pacificè,& poſtea obiit,& vnus impetrauit d.canonicatũ,per obitum d.Ioan.& in eo ſe intruſit.d.verò Franciſcus egit cõtra intruſum,prætendens canonicatũ vigore regreſſus ad ſe ſpectare. Alter replicabat,quòd regreſſus erat conceſſus per obitum vltimi poſſeſſoris Aluari,ſed Io.de Lerma nõ fuit ſucceſsor:quia Aluarus nõ ceſsit in eum.Franciſcus triplicabat,quòd imò Ioan.erat Aluari ſucceſſor,ex quo poſt ceſsionem d.Ioã.in Aluarũ factam,poſtea per triennium pacificè poſsederat,& ſic intrabat.d.allegat.Lapi,quę retroceſsionẽ fingit.Vnde qua ratione,ſi Aluarus verè in d.Ioã.retroceſsiſset,verus eius ſucceſsor diceretur,ita dici debet per retroceſsionem factam per dictam allegat.Lapi.tandem Rota tenuit Ioan. fingi ſucceſsorem,ad effectum,vt regreſsui locus eſset.

QVAESTIO XVII.

Beneficiũ detẽtũ per aliquem.

QVAERO,impetratur beneficiũ detentũ per aliquẽ per plures annos & in impetratione habet tẽpus detentionis pro expreſso cũ clauſula, nõ obſtant.regulis,an per hoc cẽſeatur,derogatũ iſti reg.de triennali?

SOLVTIO. Maxima fuit olim cõtentio in Parco ſuper iſto dubio.Nam M.de Ca.abreuiator antiquus dicebat illa verba,quod tempus detẽtionis haberetur per expreſso non debere intelligi,niſi de ſola detentione triennali,ſecus ſi per trienniũ quis poſſediſſet,quia cum talis poſseſſor per iſtam regulam tueatur,non eſt veriſimile in dubio papam velle alteri tollere exceptionem ſibi cõpetentem, argu.c.ex parte.de offi.deleg.Et ideo volebat,quòd talis bulla narrans vigore illius clauſulæ poſseſsionem triẽnalem,nõ eſset expediẽda per abbreuiatores in Parco. Nã papa nõ dediſset,ſi expreſſiſset, vel ſaltẽ dediſset cũ maiori difficultate:quia per illam clauſulã papa nõ fuit clarè certificatus de regula triennali,nec illa clauſula,nõ obſtan.regulis,iuuabat,quia intelligebatur de regulis fauentibus detẽtioni, quæ eſt minoris præiudicij,nõ de poſseſſione

Exceptionem tollere.

ſione triennali. Sed Io. Ferrera abbreuiator tenebat cõtrariũ, ex quo tempus detẽtionis habebatur pro expreſſo, quæ verba ſunt generalia, & cõplectuntur quamlibet detentionem, argu. cap. ſi Romanorũ. 19. diſt. & quia plures bullæ fuerãt ſic expeditę, non erat recedendum à ſolitis. Et quia in Parco nõ excipitur de regul. ſicut in iudicio, & ideo nõ obſtat ſi non opponatur, iuxta tradita per Felyn. in c. j. de re iud. & in cap. paſtoralis. de fide inſtru. Et ſaltem ipſe expediret bullas cum illa generali clauſula quam dimitteret diſputãdam & diſcutiendam in iudicio. Sed M. Ca. replicabat, quòd nõ eſſet bonum dare ſic literas in cõfuſo: quia ex quo iſta regula ſuſpẽdit impetrationes, literæ eſſẽt nullę & fruſtratorię, niſi expreſſe derogaretur regulæ, & eſſet dare fomentũ litigiis: & cancellaria non ſolet dare bullas litigatorias, & ideo eſſet tutũ apponere clauſulam reſtrictiuam, videlicet, citra tamen triennium. Et iſta pars, quę viſa fuit ſanior, æquior, & verior, præualuit in Parco prima die Februarij M.CCCCXCI. *Bulla litigatoria.*

Reperio etiã, quòd vir ille magnus, & memorabilis Laurẽtius cardinalis ſanctorum quatuor, qui multis annis expeditionum omnium princeps, & ferè omnium regularũ cancellariæ auriga fuit, in quibuſdam ſuis notulis tenuit primam opinionẽ: vnum ſubiungens, quod eſt magis notabile, videlicet, quod etiã ſi in collatione eſſet narratus triennalis poſſeſſor, nõ ſufficeret ad derogationem iſtius regulæ, niſi eſſet expreſſum, quòd ex canonico titulo: quia tunc, impedimenti narratio eſt loco derogationis, quãdo plenè factum narratur. & pro iſta opin. faciunt quę tradit Gundiſ. Villadiego auditor Rotæ in tract. lega. q 9. Et quæ dicit Fel. in ca. in noſtra. in 36. corr. de reſcript. Adde etiã, quòd adeò prædicta ſunt vera, quòd illa clauſula, nõ obſtant. regulis, non ſufficit pro derogatione regulæ: quia aliâs dixi, requiritur ſpecialis mẽtio ꝓpter rationẽ Cald. in conſi. j. de reſcript. & quæ not. in ca. venientes. de præſcript. & dixi ſuperius in proœmio regularum q. 5. & 6.

Quid dicendum? Certè paſſus iſte eſt difficilis, quia reducitur ad hoc, an clauſula iſta, quòd detẽtionis tempus habeatur pro expreſſo, operatur tãtũ, ac ſi ſpecialiter de tempore detentionis fuiſſet facta mentio: Nam ſuper hoc fuit vario modo diuerſis temporibus iudicatum, vt dicit Federic. de Senis in. conſil. 223. Et Fely. plura refert. in c. accedentes. in 3. colum. de reſcript. *Clauſula quod de tentionis tempus habeatur pro expreſſo.*

Clauſula, pro expreſſis haben.

Breuiter, iſta videtur hodie æquior, & ex ſtylo curiæ magis recepta concluſio, quòd per illam clauſula pro expreſſis haben. vel ſimiles, tolluntur, vel ſuſpenduntur ſpecialia, & indiuidua. Ita tenuit Anton. de But. in cõſi. 2. cuius opi. hodie ſequitur Rota, vt refert d. Guliel. hîc, ꝑ ea quæ cumulando ſcribit Fely. in capitu. nonulli. in 7. columna, verſicu. fallit ſecundo. de reſcript. Et ita etiam coram me die. 17. Iunij M.D.XXX. in vna cauſa Tullen. Scholaſtriæ cõcluſit Rota. Tamen adhuc iſta non tollunt difficultatẽ: quia eſto, quòd per illam clauſulam, quòd tempus detentionis habeatur pro expreſſo, cenſeatur facta mentio de triennali detentione, per hoc tamen non putarem derogatũ huic regulæ, quæ loquitur de triennali poſſeſsione, & nõ de detentione. Nam detentio prǽſupponit merũ factum ſine titulo, poſſeſsio verò triennalis requirit coloratum titulum, vt patet hic, & inferius dicetur. Itaque eſt cõcludendum, attentis prǽmiſſis, quòd dicta clauſula, quòd tẽpus detentionis habeatur pro expreſſo, non obſtant. regulis, operatur tantum circa detentionem etiam triennalem ſecundũ terminos iſtius regulæ, non autem circa poſſeſsionem triennalem, de qua loquitur iſta regula: cogita tamen, quia hæc opinio non tranſit ſine dubio per allegata per Felynum in dictis locis.

QVAESTIO XVIII.

Titulus coloratꝰ triennalis. Titulꝰ ad non titulum reductus,

QVAERO, an ſi titulus coloratus triẽnalis poſſeſſoris reducatur ad non titulũ, habeat locum regula. Exẽpli gratiâ, Poſſeſſor triennalis pro colore ſuæ poſſeſsionis allegat titulum ſibi quǽſitũ per renunciationem alterius. ex aduerſo impugnatur dicta renũtiatio, ex eo, quia ille qui renuntiauit poſt ſex menſes, mortuus fuit in poſſeſsione, & ſic titulus reſignationis reductus fuit ad non titulum, per regulam de publicandis reſignationibus Quæritur nunquid talis poſſeſſor iuuetur regula?

SOLVTIO. Iſte caſus accidit tempore Sixti in quadã cauſa Vulteran. nõ habeo tamẽ quid fuerit decẽſum, ideo pro vtraque parte faciam aliquas rationes, cætera relinquens iudicio peritiorum, vel Rotæ melius ſententium.

Quod autẽ non ſuffragetur poſſeſsori regula, facit primo, quia quando titulus redactus eſt ad non titulum, pro nihilo reputatur, & ideo talis titulus caducus, ad prǽſcribendum nõ eſt vtilis. vt in c. dudum. de decim. & in l. quẽadmodum. C. de agric. & cenſ. lib. 11. Nam quotieſcunq;

cauſa

cauſa redit ad non cauſam, perinde eſt, ac ſi actus factus nō fuiſſet. l. ſi fullo. ff. de cond. ſine cauſa. not. Alex. in conſil. 206. pōderatis verbis. col. penul. in 6. volū. minus ergo ſufficiet ad poſſeſsionē iſti' regulę, quæ habet inſtar præſcriptionis & requirit titulū ſaltem coloratum. Et iſte titulus non ſolum non habet colorem, ſed neque ſaporē, ſi probatum fuit renuntiantem in poſſeſsione obiiſſe: & de regula de publicandis data fuiſſe. Sed ad hoc poſſet replicari, quòd ad probandum talem titulum eſſe inualidū, & redactū ad nō titulum, requiritur diſcurſus probationis, & iudiciarię, & ille diſcurſus tollitur per iſtam regulā, ex eo, quia vt dicetur inferius in 58. q. regula iſta imponit ſilētium per illa verba, nequāt moleſtari, &c. per quæ verba non ſolum tollitur parti falcultas probandi, ſed iudici aufertur iuriſdictio. c. cū plures de offi. deleg. lib. 6. cum ſimilibus, vt inferius in dicta quæſtione dicam. præſertim quando declaratio ſequitur ex actibus ſequentibus.

cauſa redeuns ad non cauſam.

Verba nequeāt moleſtari.

Secūdo pro dicta opi. facit, quia eo ipſo, q̃ triēnalis patitur diſcuti de iuſtitia, vel iniuſtitia tituli ſui, ſibi præiudicat; quemadmodū ſpoliatus patiēs diſcuti ius ſuum, vt in c. j. de reſtit. ſpolia. Sed etiā ad hoc patet reſolutio, q̄ a eo ipſo, q̃ exceptū fuit de regula, excluſa fuit iuriſdictio, p̲ illa verba, nō moleſtetur. Et hoc procedit ab initio: ſed ſi poſt factas probationes daretur de regula, & ſic eo tēpore quo iam præceſsit iuriſdictio, fortè cōtrariū procederet.

Tertio pro hac parte facit, quia actor dicitur moleſtare reum poſſeſſorem per replicationem datā contra titulum triennalis poſſeſſoris, vt tradit Alex. conſi. 36. in j. volum. Sed etiam ad hoc reſpondetur, quòd illud dictum procedit, niſi incōtinenti appareat de virtute tituli per replicationem probatam cum productione regulę de nō publicandis. Nam ex quo iſta regula fundatur in quadam præſumptione, illa ceſſat comperta veritate. ca. veritate. 8. diſt. præterea, quia iſte actor dans de regula de nō publicādis, videtur admittendus, ex eo, quia prę ſumptio eſt cōtra poſſeſſorē triennalem de aliqua ſimonia. Nā ex quo apparet reſignātem fuiſſe mortuū in poſſeſſione, per conſequēs reſultat præſumptio, quòd iſte poſſeſſor triēnalis pactus fuerit cum eo, de illo dimittēdo in poſſeſsione donec viueret, & per conſequens ingreſſus ſuus videtur vitioſus, & exceptus à regula, quę excludit ſimoniacum, & talis ſimonia, ex quo ſolet fieri occultè, ſufficit quòd per

præſumptiones

præſumptiones probetur, capitul. per tuas. de ſimoni. iſto igitur caſu debet ſe magis iuſtificare poſſeſſori, quàm ex ſola allegatione iſtius regulæ, ex quo præſumptio eſt contra eum.

Simonia.

Tamen iſtis non obſtantibus pro contraria opinione facit quę dicunt Moder. Senen. in leg. prima. §. ſi vir. colum. ſecunda. ff. de acquirend. poſſeſ. vbi dicunt, quòd poſſeſſio fuit trãſlata virtute cauſæ validę, licet illa cauſa poſtea efficiatur inualida, nõ propterea transfertur poſſeſſio, per rationem de qua ibi per eum: multa enim à principio poſſunt impedire facienda, quę poſtquàm ſunt facta, retractari nõ debent, vulg. ca. ad Apoſtolicam. de reg. cum ſimili.

Breuiter non eſt recedendum à prima opinione, quæ eſt verior per dicta, & rationes ſuperius factas, ſecundum quas ita iudicauit Rota in vna Romana parochialis ſancti Pauli coram Reuerendiſ. Domino, Raynaldo, in qua poſt triennalem poſſeſsionem fuit probatum poſſeſsorem non fuiſſe promotum infra annum ad ſacros ordines: per quam quidem probationem titulus coloratus poſſeſſoris fuit redactus ad non titulum: ideo concluſerunt Domini regulam illi non ſuffragari, quam ſententiam propoſito prius dubio inter Dominos, Reuerendiſsim. domin. Ioan. Mohedanus die 5. Iulij. M.D.XXXVIII. cõfirmauit: de quo tamen videnda ſunt ea quæ ſcripſi ſuperius quæſtio. 10. circa fi.

Annullare impetrationes.

QVÆSTIO XVIIII.

QVÆRO, nunquid regula iſta quæ annullat impetrationes, intelligatur de impetrationibus factis ante triennalem poſſeſsionem, an verò de factis poſt?

SOLVTIO. Iſtam quæſtionem reperio annotatã in quodam libro. bo. me Laurentij Cardinalis ſanctorum quatuor. & ibi dicitur, ꝙ intelligitur de impetrationibus factis poſt triennalem poſseſſionem. & in hac opin. fuerunt Ioachim. de Narnia, & Anton. de Capharellis olim excellentiſsimi aduocati in cauſa Maclouien. vt patet. 2. vol. alleg. non tamen aliquam rationem adducunt.

Sed obſtat huic deciſioni tex. hic in illis verbis, nequeãt moleſtari in beneficiis ſic poſſeſſis: &c. Et ibi, antiquas lites penitus extinguentes. quæ quidẽ verba prę ſupponũt impetrationem ante triennium factam fuiſſe, quæ moleſtiam inducere poterat. Et ſic videtur ex illis verbis, quòd impetratio anterior annulletur, & hoc tenet gloſ. hic col.

7. verſic

7.verſic.item inquanium hic irritantur.

Tamen prima opinio mihi magis placet.ex eo,quia in odioſis, quod minimũ eſt,ſequimur. vt dicit regula iuris: mitior enim eſt interpretatio,&magis æqua,quòd regula iſta intelligatur de impetrationibus poſtea factis, quã de anteriorib⁹ vt innuſit verba regulæ ibi,impetrationes de beneficiis ſic poſseſſis factas.&c.Et iſto modo intelligendi minus præiudicatur tertio.Nam in dubio capiẽdus eſt ille ſenſus in lege,per quẽ minus quid præiudicetur.vulg. l.fi.§.licentia.C.de iure delib.Imò,vt dicit tex.in §.in cõputatione,potius permittitur, quòd actus nihil operetur, quã q indebitè alicui ius tollatur.Sed ſi intelligim⁹ regulam de impetrationib.anterioribus, fiet interpretatio iniurioſa,per quã tollitur ius quæſitũ & bonũ impetrãti:igitur non eſt præſumendum ſummũ Pontificem hoc voluiſſe.cap.paſtoralis.de priuilegiis. Præſertim cũ idem Papa ablationem iuris quæſiti per aliam ſuam regulam deteſtetur,propter quod nõ præſumitur ſibi velle cõtrariari.arg. l.2.§ ſi quis à principe.ff.ne quid in loco publico.cap.ſuper eo.de offic.deleg.& huic intellectui conſonat etiam regula de annali,quæ tãtum intelligitur annullare impetrationes ſequentes,non autem præcedentes,vt patet ibi in illis verbis,per annum immediatè præcedentem,&c. *Minimum quod eſt in odioſis ſequimur.* *Annullare impetrationes.*

Nec obſtant illa verba,nequeant moleſtari,quia intelligentur per impetrationes factas poſt trienniũ,vt innuunt prædicta verba , impetrationes de beneficiis ſic poſſeſſis factas. Nam ſi illæ impetrationes ante triennium obtentæ fuiſsent, non dixiſset, de beneficiis ſic poſseſſis. Nec obſtant illa alia verba,antiquas lites,&c.quia intelligitur de litibus inter alios,vt inferius dicam in 61.quæſt.

Tamen prædictis obſtat vnum,q iſta regula fuit inducta ad ſimilitudinẽ vſucapionis,videlicet,ne propter ignauiam.aut negligentiam perſonarum beneficia ſub incerto eſsent,vt lites de medio tollerentur.vt in l.1.ff.de vſucap. Sed iſtæ rationes ceſsant in eo,qui poſt triennalem poſseſſionem impetrauit:quia nulla in eo negligentia deprehenditur, ſed bene deprehenditur in eo qui ante trienium impetrauerat, & neglexit per trienniũ ius ſuũ diſcutere:& ideo meritò in pœnam negligentis iura interpretãtur,videri eum illud ius habere pro derelicto,ſaltem viuente poſseſsore triennali.quia lex vigilantibus,& non dormientibus impoſita eſt.l.pupillus.ff.quæ in fraud.cred.

Et

Ius refutare, & habere pro derelicto. Et non ſolum, qui per triennium non experitur de iure ſuo, ſed qui per ſolum annum negligit ius ſuum in iudicio deducere, videtur illud refutare, & habere illud pro derelicto, vt eſt tex. in §. porro. quali. olim feud. pot. alien. & in l. 2. ff. quis ordo in bono. poſ. ſeru. & in l. 1. §. largus. ff. de ſucceſſ. & in l. 4. qui admit. & in cap. ſi Titius. ſi de feud. fuer. contr. & in l. 1. C. de ann. excep faciunt ea quæ dicit Iaſ. in l. prætor. §. ſi aliquando. in 4. colum. ff. de oper. no. cum concord. vt tradit idem Iaſ. in l. petens. in 4. column. C. de pact. & Felyn. in c. quæ in eccleſiarum. in 32. colum. de cõſtit. Et tenendo iſtam opin. quæ propter illam rationem negligentiæ communis videtur, obſtant modo verba prædicta iſtius regulę ibi, impetrationes de beneficiis ſic poſſeſſis factas, irritas & inanes, &c. ecce, ꝙ text. loquitur de impetrationib. de beneficiis per triennium antea poſſeſſis factis, & ideo propter iſtam contrarietatem poſſet teneri tertia opinio, videlicet regulam habere locum tam in impetrationibus ante triennium factis, quàm in faciendis, ex quo indiſtinctè regula loquitur, & verba illa de impoſitione perpetui ſilentij, & de non moleſtando, hic poſita, in vtraque impetratione militant.

QVÆSTIO. XX

Trienniũ cõtinuum. QVAERO, an triennium iſtius regulæ debeat eſſe continuum, an verò ſufficiat interpollatum?

SOLVTIO. Gloſſator hic in 2. col. tenet quod debet eſſe continuum: tamen ratio ipſius non concludit, niſi illud, quod triennium debeat eſſe completum, quia ponderat dictionem per triennium, hic poſitam, quæ perfectionem ſignat. l. vrbana. § pernoctare. ff. de verb. ſig. nec Bal. quem allegat, aliquid probat, quia dicit ibi, quod probatis extremis probantur media, & ſic quod tempus eſt continuum, quod non facit ad propoſitum: aliud enim eſt quærere an continuum debeat eſſe continuum: aliud verò an debeat eſſe completum, & totaliter finitum, adeò quod non ſufficiat tertium annum inchoaſſe, vel pro maiori parte poſſediſſe. Nam ad iſtud ſecundum quæſitum tendit dictũ Gloſſatoris, & bene dicit, & vltra ipſum eſt tex. ferè in term. in clemen. 1. quem ibi notat ad hoc And. Sicul. de ſequeſtr. poſ. & fruct. & bene facit textus in ca. ad noſtram. de reg. Nam ſicut in temporalibus actionibus oportet vltimũ diẽ eſſe completũ, vt in l. in omnib. ff. de action. & oblig. ita & in exceptonibus, quę ſe habent inſtar

actionum

actionum, debet idem requiri l. prima, & 2. ff. de exceptio. tenet Archi. in ca. ſi annum, & dixi de iud. lib. 6. Et Doct. tradunt in cap. cum in cunctis. de elect. & eſt gloſſ. ferè in terminis in verbo, triennio. dicta clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. & ibi notat Ioannes Andr. & alij.

Sed quo ad primã quæſt. de quo hic quærimus, ad quẽ impertinenter Gloſſator reſpondit, videlicet, nũquid triennium iſtius regulæ debeat eſſe continuum, idem cõcludendum erit, videlicet triennium huius regulæ continuũ & non interpollatũ eſſe debere: pro qua opinio. allegatur dictum Bal. in cap. cũ viginti. de offic. deleg. vbi voluit, ꝙ vbicunque lex requirit certum tẽpus, illud debet eſſe cõtinuũ, videlicet de momento ad momentũ, præſertim in odioſis, vt hic, licet in fauorabilibus poteſt eſſe aliter, vt per glo. in l. 3. §. minorem. ff. de minor. & latè Imo. in cle. fin. de ætat. & qualit. & iſtam opin. in terminis iſtius regulæ ſequuntur Moder. in tract. beneficij. in 3. parte. q. 21. Et iſta opin. iudicio meo non habet difficultatem per verba iſtius regulæ ibi, per trienniũ poſſederint, &c. de quorum proprio ſignificatu eſt importare tempus continuũ, & nõ interpollatum, vt tenet Io. Andr. in addit. ad Specul. titu. de locat. §. nũc in aliqua. verſ. 27. Et Salic. in l. 2. C. de iu. emphy. col. 1. vbi dicunt, ꝙ trienniũ, de quo in d. l. 2. ex quo deſignatur per dictionem. Per, debet eſſe cõtinuum, alleg. tex. in cap. cupiẽtes. §. cæterũ. de elect. libr. 6. Et eos ſequitur Socin. in conſi. 128. incip. circa præſentẽ. col. fin. lib. 4. & idem Socin. in conſ. 42. col. 1. lib. 1. de quo dixi latè in regula de annali, & in §. rurſus. nu. 31. inſtit. de act. poſt Abb. in c. ad apoſtolicam. in penult. col. de reg. & in cap. fin. de electio. cum aliis concordan. vt ſcripſi ſuperius quæſt. 16. & quia hoc clarum eſt non inſiſto.

Et ex iſtis poſſunt decidi plures quæſtiones ad propoſitũ occurrentes, an videlicet ſi tempore vnius Pontificis poſſedit quis per biennium, & tempore alterius per annũ, an trienniũ poſſediſſe dicatur ad effectum iſtius regulę, & nunquid prædeceſsoris tempora coniungãtur cũ tẽpore ſucceſſoris vt poſsit dici triẽnnalis. Nã dicebatur olim tempore Eugenij in vna Maclouien. eccleſię ſancti Iuuiani, ꝙ non, quia in beneficialibus, in quibus non datur ſucceſsio, non coniunguntur tempora: & ideo quilibet debet poſsidere per ſe integrum triennium, ſi vult vti beneficio iſtius regulæ, de quibus latè dixi ſuperius in regula de an- *Prædeceſſoris tempora.*

nali

nali. Et per iſta fuit etiam die. 4. Februarij. M.D.XXXVII. deciſa in Rota vna quæſtio, corã R. domino Raynaldo Petrutio in vna cauſa Rom. parochialis ſancti Pauli, in qua agebatur contra poſſeſſorem, ad priuationem beneficij, ob non promotionem: ille excipiebat de poſſeſſione triẽnali. Fuit exploratum, quòd poſſeſſio triãnalis non fuit continua poſt non promotionem, ſed interpollata. Nam poſſederat per annum ante incurſam pœnam non promotionis, & per duos alios annos poſt lapſum anni, infra quem tenebatur promoueri. Tandem fuit concluſum illud triennium interpollatum, non iuuare poſſeſſorẽ, vide circa hoc, quæ dixi in regula de annali, in duabus quęſtionibus, & infrà quæſt. 49.

QVAESTIO XXI.

Regula de trienna li prorogatio.

QVAERO, an prorogatio regulæ de triennali, facta per vnum ex litigantibus contra poſſeſſorem trienналẽ, proſit venientibus pro intereſſe ſuo infra tẽpus prorogatũ, tamen poſt triennalem poſſeſſionem?

SOLVTIO. In vna Toletana Abbatiæ, coram Reueren. Domino. Io. Paulo de menſe Iunio M.D.XXXVII. fuit hoc dubium propoſitum in Rota. In quo dominorũ vota fuerunt varia. Nam quidam dicebant, prorogationẽ regulæ factam per vnũ prodeſſe veniẽtibus, pro intereſſe, moti ex doctrina Baldi in c. de cauſis. de off. deleg. quem ibi ſequitur Fel. in quarta col. & ex his quæ Doct. poſt. Innoc. dicunt in c. cum ſuper. de re iudic. & Moder poſt Bar. in l. ſi perluſorio. §. j. & in l. à ſententia. ff. de appel. vbi concludũt, ferè in ſimili caſu, tertiũ venientẽ pro ſuo intereſſe, vti poſſe appellatione per alium interpoſita, nec illũ poſſe illi appellationi renuntiare, ſi tertius incœpit illa vti, ꝑ ea quæ dicit Innocen. & Abb. in c. ex conqueſtione. de reſtitu ſpol. Fely. in c. ſi diligenti. 8. col. de foro compe. Nã quando actus, qui debet fieri infra certũ tempus, valet in perſona ei⁹, qui agit nomine proprio, tũc alius poteſt ratificare extra tẽpus, nec habet locum lex, bonorum. ff. rẽ rat. hab. ita dicit Bar. in l. j. per illũ textum. C. qui admit. Nam clarũ eſt, quòd quãdo cauſa eſt ſemel cœpta, omnes quorũ intereſt, ea durante, poſſunt venire ad cauſam, & admittantur in eo ſtatu, in quo eã inueniunt, vt latè proſequitur Old. in conſi. 255. incip. contra promiſſionẽ. cũ cõcor. de quibus ibi per eum. Sic in ꝓpoſito videtur hic dicendum, quia ex quo epiſcopus Solis prorogãs iſtã regulam

Prorogatio regula facta per vnũ prodeſt veniẽtibus.

Cauſa quando eſt ſemel cœpiat, &c.

gulam, mouit litem contra poſſeſſorem triennalem poſt triēnium, licet infra tempus prorogatū, pendēte iam lite, poterit tertius venire ad eam, tāquam quòd poſſeſsor iam non ſit pacificus, nec repellitur exceptione iſtius regulæ, quia res effecta ſemel, quo ad vnum, alienabilis per litem motam, cenſetur eſſe alienabilis quo ad alios. l. ſicut. § . ſed ſi permiſerit, & ibi Bar. ff. quib. mod. pig. vel hypo, ſol. *Alienabilis res per litem motam.*

Iſtis tamen non obſtantib. maior pars dominorum inclinauit in cōtrariam ſentētiam, videlicet illum tertium, pro ſuo intereſſe veniētem, excludi exceptiōe regulæ, nec illi prodeſſe prorogationem ab epiſcopo prædicto factam Et inter plures rationes, quæ tunc adducebantur, iſta fuit efficatior; quia Petrus Coque, qui erat ille tertius, pro ſuo intereſſe veniēs, licet comparuerit infra tempus prorogatum per epiſcopum, & poſt litem motam ab eodem epiſco po: tamen comparuit eo tempore, quo iam Petrus de la Pegna erat triēnalis poſſeſsor pacificus, quo ad ipſum Petrum Coque, licet illa tiēnalis poſſeſſio non præiudicabat epiſcopo, propter ſuam prorogationem regulæ factā ad annum. Et ideo licet epiſcopus poſſet agere cōtra poſſeſſorem triēnalem infra tempus prorogatum, nō tamen hoc priuileginm perſonale, conceſſum ratiōe perſonæ poterat cōmunicari Petro Coque, poſt triēnium veniēti ad cauſam, iuxta ea quæ habentur in c. priuilegium. de regul. iur. lib. 6. & in l. in omnibus. ff. eod. titulo. & dixi latè in ſimili quæſt. ſuprà quæſt. 14. Sicut etiam videmus, quòd pro teſtatio facta per vnum, non prodeſt alteri tertio in alterius præiudicium, vt not, d. Anto. in c. prætérea. de appell. præſertim, quando ille tertius eſt in negligentia. Sed ſi in caſu noſtro, prorogatio quæ habet vim cuiuſdam proteſtationis, tertio prodeſſet, inferretur præiudicium magnum poſſeſsori triennali. qui priuaretur cōmodo ſuæ poſſeſſionis, & exceptione iſtius regulæ: igitur hoc fieri non debet: quia regula iſta eſt inducta in odium negligentium, non proſequētium ius ſuum. & in fauorem poſſeſsorum. Odia igitur debent reſtringi, & fauores ampliari, vulg. cap. odia, Aliàs ſequeretur abſurdum, quòd negligens conſequeretur premium, vnde meritò pœnam ſperare & incurrere deberet, contra l. quod ſeruus. ff. quod vi aut clàm. & in cap. cum qui. de præbend. lib. 6. Non enim debent iniuriæ naſci, vnde iura naſcuntur. cap. qualiter. de accuſat. Nam negligentes ex ſua negligentia pœnam, non premium me- *Proteſtatio facta per vnum an proſit alteri.*

rentur l.pupillus ff.de his quæ in frau.cre. Hinc eſt,quod licet terminus prorogatus cenſeatur idem terminus cum primo,vulg l.ſed ſi manente.de precar.illud non habet lo cum in materia odioſa,vt dicit Bal.in l.ſi à te.C. de pact. inter empt. & vend. ſequitur Felyn in cap.de cauſis.in.2. colum.de offic. deleg.

Terminus prorogat' cenſetur idem cum primo.

Nec obſtant dicta Inno.in d. c.cum ſuper. & Bar.in d.l. ſi perluſorio,cum aliis ſuperius allegatis: quia omnia pro cedunt quando tertius vult vti appellatiõe infra tempus, infra quod ipſe potuiſſet appellare.ſecus enim ſi vellet ad hærere appellationi poſt lapſum tempus ad appellandum: quia tũc non licet,vt in caſu noſtro,in quo tertius pro in tereſſe venit ad cauſam poſt completam & finitam trien nalem poſſeſſionem pacificam , & licet veniat infra tem pus prorogatum per epiſcopum, illa prorogatio ſibi negli genti non prodeſt in præiudicium triennalis poſſeſsoris, proderit tamen epiſcopo eam facienti, & ita pro iſta de claratione & reſolutione ad dicta Inno. & Bar.eſt glo.no tabilis in cap.vt circa, in verſi.adhærentes, de elect.lib.6. quam ſequuntur communiter doctor.poſt Bal.in auth.ho die.in fin.C.de appel.declarando tamen vt per Fely.in c. veniens.el.2.in 3 col.verſi.ſecunda concluſio.de teſt.& in d.c. cum ſuper.in 3. colum. & per Aretin.in cap olim, in quarto notabili. de accuſat.cum aliis concord.de quibus per Socin.in conſilio.45.colum.3.cum ſequent. Et ita do ctrinam Bar.in d.l.perluſorio.declarant Abb.Imol & Phi lip.Franc.in cap.penul.de appel.Saly.in l.vnica. C.ſi vnus ex plurib.poſt Bar.in l.ſi qui.§.fin ff.de appel. Angel.in l. ſi ſeparatim.§.quotiens.colum.4.ff. de appellat. Hoc ta men fallit, & limitatur non procedere in caſu deciſionis Rotæ.65. in nouis.

Reſolutio ad dictũ Innocen. & Bart.

Vlterus pro iſta opin.facit, quia eo ipſo, quod ipſe Pe trus Coque tertius tam tarde poſt finitum triẽnium ve nit ad cauſam,præſumptio eſt contra ipſum,quod ſciuerit litem ab aliis agitari ſuper beneficio, & negligenter omi ſit venire,quia hoc operatur triennalis poſſeſsio pacifica, quod tranſfert præſumptionem negligentiæ in alium. Si igitur tanto tempore tacuit , & non eſt proſequutus ius ſuum,videtur illud habere pro derelicto,& nocet ſibi quo ad poſſeſsionem,vt dicit Egid.deciſ.712.not.Fely.in c.pe nul.in vltim.verbis.de re iud.Et tenendo iſtam opin.non obſtat dictum Bald in d.c.de cauſis.de offic.deleg.& Fely.

ibi

ibi in.4.colum. dum dicunt ſufficere conſenſum aliorum litigantium, quando fit prorogatio de tempore ad tempus.licet tertius,de cuius intereſſe agitur, nō conſentiat, quia reſpondetur illud dictum nihil ad propoſitum facere,quia ibi quo ad prorogantes valet prorogatio,nec conſenſus tertij prętēdentis intereſſe quo ad illos requiritur: neceſſariò tamen fuiſset ſi prorogatio illa deberet ſibi nocere,vel prodeſſe,prout in correis,de quibus inferius dicetur. Sed in caſu noſtro alia ratio concurrit,videlicet triennium excluſiuum actionis iſtius tertij, poſt quod quidem triennium nemo auditur,niſi ille qui infra triennium prorogauit,& in illa prorogatione triennij bene quadrat dictum Bal.ꝙ conſenſus tertij non requiritur, cum ſit actus diuiduus, quem quilibet pro ſe facere poteſt in tempore. & qui illum non facit,ſibi nocet propter ſui negligētiam. *Conſenſus litigantium.*

Poſtremo pro iſta deciſione adduco vnū ſatis ſolidum & firmum fundamentum. Nam clarum eſt in iure,quod interruptio ciuilis,quæ fit ad interrumpēdum tempora præſcriptionis,ne currant facta per vnum ſolum, prodeſt illi interrumpenti, & non alteri, quaſi reſtringatur actus ad certam perſonam actum exercentem, vt eſt tex.in l.intra quatuor.ff.de diuer,& tempo.præſcri.notāt omnes docto. poſt glo.ibi in l.cum notiſsimi. C.de præſcri,30. anno.& tradunt etiam docto.in l.more.C.dę rei vend.& in c.placuit.§.poteſt.16.quæſt.3.Bar, & alij in l.naturaliter.ff.de vſuca.& Bal.in l.2.C.de ſeruit,& d.Ant.Abb.& Moder.in in c.illud.de præſcri,cum plurib.concord.vt ſcribunt Moderni in tracta.præſcri.in quarta parte.6. partis principalis.quæſtio.3.Sed in caſu noſtro prorogans tempus triennij ne currat, dicitur interrumpere præſcriptionem regulæ.ergo tantum ſibi debet prorogatio prodeſſe, & non alteri,cum ſit actus perſonalis, *Interruptio ciuilis.*

Cōfirmatur vlterius iſta opin.quia pręſcriptio huiuſmodi triēnalis,licet aliquo reſpectu dicatur fauorabilis poſſeſſori,eſt tamen principaliter inducta in odium negligētium. Ideo interruptio facta per vnum,vel prorogatio nō prodeſt aliis negligentibus,niſi fiat ab vno ex correis credendi,tunc enim prodeſt alteri.vt in l.fin. vbi glo.Bald.& Angel.C.de duobus reis. cum ſimilibus. de quibus per d. Moder.in d.tract.præſcrip.quæſt.4,fol.73.Nec poteſt hoc caſu iſte negligens excipere de lite per epiſcopum prorogantem infra tempus prorogatum mota, quaſi quod iam

fuerit beneficium effectum litigioſum,& non pacificum, quia reſpondetur,quòd hæc exceptio non fundat intẽtio nem opponentis,iuxta l.fin.C.de rei vendic. nec illa interruptio,quæ eſt ciuilis iuuat alium,quàm interrumpentem,cum ſit perſonalis,vt eſt communis opin.quam tenẽt Docto prædicti,quam dicit etiam communem Abb.in d. cap.illud.col.fin.verſic,quæro an interruptio.Et ideo poſſeſſor triennalis,quo ad iſtum,liberas ædes habet. l.loci corpus.§.competit.ff.quemadmodum ſer. amit. nec litigium iſto caſu afficit beneficium.l.1.& ibi glo.& Bart.ff. de litig.vbi patet,quòd vitium litigioſi eſt perſonale, nõ reale.Et ſic iuuauit ipſum epiſcopum litem inducentem tẽpore apto,nõ alium, vt not.in l.vitia.C.de acquir.poſſ. & in l.j.ibi Bart.de præſcript.long.temp. Ange.in auth. de litig.§.1.colla.8.per Bald in l.fin.C. eod.titu. Et licet Abb.in d.c.illud,dicat,quòd de iure canonico per conteſtationẽ litis efficiatur quis malefidei poſſeſſor,& quòd durat hoc vitium perẽpta inſtantia,& ſic interrumpitur præſcriptio quo ad omnes,quod in caſu noſtro videbatur dicendum.Illud tamen dictum Abb.reſoluitur multipliciter.Primo,quia in præſcriptione iſtius regulæ non requiritur bona fides,ſecundũ Rotã,vt inferius dicã in alia q. Et licet requiratur,tamen per litis conteſtationem nõ inducitur vera mala fides,ſed præſumpta tantum,vel ficta vt not.in l.nemo.C.de acquiren.poſſ. Nam poſſidens rẽ, & credens eam firmiter eſſe ſuam,non mouetur firmiter ad credẽdum cõtrarium ex hoc quòd alius facit ſibi quæſtionem:aliàs de facili daretur materia impediendi perpetuo curſum præſcriptionis litem conteſtando, vt ſuperius dixi.Et ideo opin.primã tenuit Petr.de Ancha.in c. 1.de præſcript.in 6.dicens quòd non ſolum de iure ciuili, ſed etiam canonico,ille qui habet malam fidem quo ad vnum,& bonam fidem quo ad alium, poteſt præſcribere contra illum, contra quem habet bonam fidem.allegat. l.qui balneum.ff.qui pot. in pig. hab. facit.l. aut qui aliter.§.ſi quis.& ibi Bart.ff quod vi,aut clàm,& tenendo quòd hic non requiratur bona fides,res de plano procedit. Et iſta ſufficiant pro reſolutione iſtius q.

Fidẽ malã qui habet quo ad vnum

QVAESTIO XXII.

Interruptio pacificè triẽna

QVAERO vlterius,iuxta prædicta,vtrũ interruptio pacificè triennalis poſſeſſionis facta ad citationẽ vnius,proſit aliis?

SOLVTIO

SOLVTIO Pro veritate iſtius.q.quam nullus hactenus aperuit,nec declarauit:in primis præmittere oportet, ꝙ poſſeſſio iſta triennalis,inducta per iſtam regulam, æqui pollet præſcriptioni,quia ſicut per præſcriptionem non acquiritur præſcribēti dominiū,ſed ius excipiendi,vt tradūt gl.& cōmuniter Docto.in l.in traditionib.C.de pact. ita & per diſpoſitionem iſtius regulæ nō acquiritur poſſeſſori titulus,ſed duntaxat exceptio;vt not.Felyn in ca; ſicut.de re iud.col.16.& in c.licet.de ſimo.Item ſicut præſcriptio inducta eſt regulariter in fauorē poſſeſſorum;& odiū negligentium,ita & regula iſta eūdem effectū producit.Quib⁹ præſuppoſitis,pro reſolutione quæſt;videtur primo dicendum,interruptionem triennalis poſſeſsionis factam per vnū,non prodeſſe omnibus aliis, per ea. quæ Bar.& omnes tradūt in l.naturaliter.ff de vſucap.& Ab. in c.illud de præſcript.cū aliis concor.de quibus in proxima quæſt.dixi.Et hoc videtur tenere Bart.in l.fiſcus.ff. de iur.fiſc.vbi voluit,quòd effectus litis cōteſtatæ tāquā actus ciuilis,non porrigitur de lite ad litem Et ita in terminis iſtius regulæ concludit Gloſſator cōcilij Baſil.poſiti in pragmatica Franciæ,tit.de pacifi.poſſeſ.in glo.ſuper verbo,terminorū,verſi,quæritur,an motio litis. Sed iſtis non obſtantibus,contrarium tenuit ſemper Rota.Nam ſi vnus tertius citat poſſeſſorē intra triennium, adeò beneficium efficitur litigioſum,quòd licet poſtea efficiatur triēnalis;nō poteſt talis poſſeſsio iuuari exceptione iſtius regulæ aduerſus quoſcunque. Quia ex quo ſemel per vnū interrupta fuit poſſeſsio pacifica,illa interruptio,& lis incœpta ſemper durat,quo ad omnes,donec vitium illud litigioſi per ſentētiam purgatum fuerit,iuxta deciſ.10. in titulo,vt lite pendēte,in no.Itaque inualuit iam iſta opinio in Rota,quòd beneficium,ſemel litigioſum cū vno efficitur litigioſum,ſeu verius nō pacificū,quo ad omnes alios.Pūctus eſt modo videre,in quo fundatur iſta opinio Rotæ.quia videmus in contrarium eſſe communē regulā ſuperius traditā.videlicet, quòd interruptio facta ꝑ vnū, non tranſit ad alios.l.intra quatuor.ff.de diuerſ.& temp. præſcript.Bart.in l.fiſcus.ff.de iure fiſc.cū aliis allegatis ſuperius.& hoc videtur ſentire deciſ.3.vt lite pend.in no. Et ideo pro declaratione,& corroboratione iſtius opin.& ſtyli Rotę,eſt ante omnia præmittēdū,ꝙ duplex eſt ſpecies interruptionis,vna eſt naturalis,& alia ciuilis,vt declarat

lis poſſeſſionis. Præſcribēs per. præſcriptionē non acquirit dominium.

Beneficiū litigioſum.

Interruptionis ſpecies duplex.

notabiliter Abb.in c.illud.in 2.col.de reſcrip.poſt Bar.& alios in l.naturaliter.ff de vſuca.naturalis interruptio eſt illa,quæ cauſatur ex defectu,ſeu nullitate alicuius, ex ſubſtãtialibus requiſitis ad præſcriptionẽ.Exempli gratia:ad præſcriptionem iuris cõmunis,regulariter requiritur titulus,& bona fides,vt habetur in ca.poſſeſſor,de reg.iur. li. 6.& in cap.fin.de præſcript.cum vulg.Si per aliquem detegeretur præſcribentem non habere bonã fidem,vel nõ habere titulum,talis præſcriptio diceretur interrupta interruptione naturali,adeò quod talis effectus interruptionis,introductus per vnum,durat poſtea quo ad omnes alios, donec ſuperueniat bona fides,& incipiat poſſeſſor de nouo præſcribere.ita no.Bart.& omnes in d.l.naturaliter.& Abb.in c.illud.in 2.col.Alia eſt interruptio ciuilis quæ cauſatur,nõ ex defectu aliquorum ſubſtantialiũ pręſcriptionis,ſed extrinſecus,puta per citationem, vel litis conteſtationem.Et talis interruptio,cauſata per vnũ,nõ operatur,niſi quo ad interrumpentẽ tantũ,& nõ quo ad alios,vt dicũt iura & Doct.ſuperius allegati.Iſtis præſuppoſitis,venio ad reſolutionẽ.q.& dico ſic,ꝙ ſicut in præſcriptione iuris communiter,pro ſubſtantia & neceſſariis requiſitis pręſcriptionis requiritur regulariter titulus & bona fides,Ita in iſta regul.pro ſubſtantiali forma iſtius poſſeſsionis triẽnalis introducta eſt,& requiritur pacifica poſſeſsio,quæ magis attenditur in iſta regula,quã bona fides,vt dicam inferius quęſt.42.Imò loco bonæ fidei requiſitæ in aliis pręſcriptionibus de iure cõmuni ,regula iſta expreſſe exegit pacificã poſſeſsionẽ,vt patet in text. Et in hoc differt præſcriptio iſti⁹ regulæ,à pręſcriptione iuris communis:quia illa nõ ita requirit pro forma ſubſtantiali pacificã poſſeſsionẽ , quo ad interruptionẽ perpetuã,ſicut regula iſta.Hoc apparet euidenter ex iis,quę not.Abb.& Moder.in d.c.illud.vbi volunt,ꝙ de iure cõmuni,per ſolam litis cõteſtationem,nõ impeditur curſus præſcriptionis,ex eo,quia per illã, licet quis moleſtetur in poſſeſsione,nõ tamẽ inducitur vera mala fides,ſed pręſumpta,ſeu ficta,iuxta.l.nemo.C.de acquir.poſ.quæ non ſufficit ad interrumpendum præſcriptionẽ. Nã poſsidens rem,& credens firmiter eam eſſe ſuam,nõ mouetur firmiter ad credendũ contrariũ,ex eo ꝙ alius ſibi intulit quęſtionem.aliàs de facili daretur materia interrũpendi perpetuò curſum præſcriptionis:ſufficeret enim, ꝙ quis litẽ

Poſſeſsio pacifica.

non

nō cōteſtatur,abſq; eo ꝙ fidem faceret de aliquo iure ſuo quod eſſet abſurdum, ita dicit Abb.in d ca illud.& ibi ſequitur Felv.& ante ipſum Paul.de Caſt.in l.1.C.de fruct. & lit.expen.& ante omnes Bar.in l.illud.ff. de pe .hęre.& reaſſumūt Mod.in tract.pręſcrip.in quarta parte.6.partis princip.q.1.Ex quibus apparet, ꝙ in pręſcriptione de iure cōmuni, non conſideratur ad interrumpendā præſcriptionē,ꝙ ſolū quis moleſtetur ꝑ citationē.vel litis cōteſtationē,ſed requiritur,quòd neceſſariò concludatur mala fides per ſententiam,vel aliter per probationes:quia tali caſu impeditur bona fides,quę eſt vnum ex ſubſtātialib. requiſitis ad præſcriptionē:ſed in regula iſta eſt cōtrariū: quia in ea requiritur pàcifica poſſeſsio pro forma & requiſito ſubſtātiali,adeò, quòd ſi illa interrumperetur,etiam ſola citatione executa,regula iſta nihil proficeret. Nam regula iſta,vt dixi , non requirit bonam fidem,ſecundū interruptionem Rotæ,vt infrà dicam in dicta quęſtione,ſed requirit pacificam poſſeſsionē pro forma ſubſtantiali.Quo ſtante,vbi aliquis citat pacificū poſſeſſorē, clarum eſt,quòd ex quo per illam citationem deſinit eſſe pacificus,vt notāt Paul.Card.& Imol.in clement.gratiæ. de reſcript.Et per conſequens,per illam citationem extinguitur vnum ex ſubſtantialibus requiſitis in iſta regula,videlicet pacifica poſſeſsio,interruptio erit naturalis, ſecundum præſuppoſita ſuperius. Quo caſu interruptio naturaliter facta per vnum,durat quo ad omnes , quandiu durat effectus ex illa interruptione cauſatus,ſecundū communes doctrinas ſuperius allegatas. Itaque talis poſſeſsor non poterit,durante tali lite , ſiue interruptione, vti exceptione iſtius regulæ contra aliquem. Et intelligēdo iſto modo regulam,ſtylus Rotæ de plano procedit, & dicta deciſ.10.vt lit.penden. rectè poterit defendi ab his quę dixit Nicol.Milis auditor,in verbo,lite pend.& Glo. in regu.27.de ſubrogandis. Ex quib.etiam liquidò apparet,ea quæ ſuperius adducta fuerūt pro contraria parte, non obſtare,cum loquantur in interruptione ciuili.

Præſcriptionis curſus.

Poſſeſſor pacificus.

Et ex iſtis poteſt inferri ad quæſtionem quā in prædicta audiētia propoſuit R.D.Ioan.Paulus in Rota,in vna Toletana Abbatiæ S.Vincentij,de qua etiā ſuperius quæſt. pręcedenti memini,in alio tamen propoſito.Quæſtio igitur talis fuit.Epiſcopꝰ Balneoregien.habebat prorogationem iſtius regulæ ad annū.quidam etiam Franciſcus Sa

pata habebat etiam aliam prorogationẽ ad alium annũ. Accidit, quòd dictus epiſcopus poſt triennalem poſſeſſionem cõpletam, infra temous tamẽ ſuæ prorogationis regulæ, datum ſibi, & dicto Franciſco Sapata, citauit Petrũ de la Penya poſſeſſorem triennalem. deinde labũtur tempora prorogationis, & Frãciſcus Sapata agit cõtra dictũ Petrum poſſeſſorem. Ille excipit de iſta regula. Replicat Franciſcus, regulæ nõ eſſe locum, ex eo, quia nõ eſt pacificus poſſeſſor, propter citationẽ factam per epiſcopũ Balneoregien. Petrus peſſeſſor replicat, & dicit citationẽ epiſcopi nõ iuuare, duplici ratione: quia tẽpore citationis iã ipſe Petrus fuerat triennalis poſſeſſor pacific⁹: Et licet per prorogationẽ epiſcopi, tẽpus illud triẽnij prorogatũ fuerit, & infra tẽpus prorogationis fuerit citatus, illa citatio ſeu interruptio poſſeſſionis facta per epiſcopũ, debet tantum epiſcopo prodeſſe, non autẽ Franciſco negligenti, & tardè venienti. Nam licet facta fuit citatio per epiſcopũ infra tẽpus prorogationis regulæ. conceſſum d. Franciſco ex quo tamen Franciſcus nihil agit infra tẽpus ſuũ prorogatum, neque ratam, aut gratam habuit litem motam per epiſcopũ, qui infra tempus adhærere poterat: meritò nũc debet, tanquam negligens, exceptione regulæ repelli, poſtquam nihil agendo permiſit labi tempus prorogationis.

Quæritur modo, nunquid iſta regula obſtat dicto Frãciſco, adeò quod iuuari non poſſit ex citatione, ſine interruptione facta per d. epiſcopum? Quòd habeat locũ regula in fauore dicti Petri poſſeſſoris, cõtra Franciſcum Sapata faciũt duo motiua efficacia. Primum eſt, ex doctrina Bart. in l. ſi perluſorio. ff. de appel. poſt glo. in c. circa. in ver. adhærentes. de elect. lib. 6. dum voluit tertium venientẽ pro intereſſe, poſſe vti appellatione ab alio interpoſitæ ſi ea vtatur infra tẽpus, infra quod poſſet appellare, ſi ſentẽtia fuiſſet lata contra eũ. ſequitur. Floria in l. j. ff. de appel. & alij, vt dixi in proxima præceden. quæſtione. Sed dictus Franciſcus Sapata, infra tempus ſuæ prorogationis non eſt viſus, nec ratam habuit litem motam per epiſcopum. Igitur diligentia illius ſibi non debet prodeſſe.

Tertius veniens pro intereſſe

Secundo, quia quando interruptio facta fuit vigore priuilegij prorogationis, & ſic iure ſpeciali, tali caſu illa interruptio ſolũ prodeſt interrumpenti, & nõ alteri. etiam habenti cauſam annexã cũ appellante, etiam in caſu, vbi aliàs de iure communi ſolet prodeſſe, vt eſt doctrina Bar. in

Interruptio caſus ſolum prodeſt interrumpenti.

in l.ſi cui expreſſũ.in 3.col.ff.de appellat. & facit ad hoc nor,dictũ Bald.in l.petendæ.col.fi.C. de tempo.in integ. reſtit,ſequitur Felyn.in c.ſi diligenti in 8 colum.verſic.ſecuadum corollarium.de for.compe. eſt gloſſ.notabilis in ca.penul.ff.de appellat.quam ibi Abb .& Imol.& omnes Moderni ſequuntur: quæ voluit, quòd in terminis illius tex.ideo appellatio vnius,ex duobus correis,vna ſententia condemnatis,prodeſt alteri,quia appellatio fuit facta iuri communi. Secus ſi ſpeciali, quia tali caſu diligentia vnius non prodeſt alteri.facit pro hac parte l.Lucius.ff.de ſeruit.ruſt.prædio.& quod not.Io.Fab.in §.quodcũque.in ſtit.de iure naturali.Et iſta interpretatio mitior admittenda eſt:in fauorẽ poſſeſſoris,cuius beneficio regula iſta introducta fuit,& etiam, vt litium ſit finis,ad quarum extinctionem regula iſta emanauit,vt patet in fine. Et talis interpretatio,per quã lites tollantur,conuenit reipub.vt in l.ſi quis ingenuum.§. fi. ff.de capt.notat Bar. in l.ambitioſa.in 4.& 5.col.de decre. ab ord.fac.& Felyn. in rubr. de treu.& pace.in 3.col.cum concord.vt dixi in regula de annali q.2.Vnde quatenus prorogatio regulæ tenderet in eius fauorẽ,extẽdenda eſſet:ſed quatenus tendit in odiũ. debet reſtringi. Vnde meritò voluit Bal.in l.ſi à te C.de pact.inter.emp.& ven.quòd prorogatio termini in odioſis non reputatur eadem cũ termino,ſecus in fauorabilibus,in quibus procedit.l.ſi manente.ff.de precar. *Prorogatio termini.*

Suadetur iſta opinio ex alio motiuo,quia clarũ eſt,ꝙ ex quo Petrus de Penya completuit triennium pacificè, epiſcopus per ſuã prorogationẽ potius videtur obtinuiſſe licentiã agendi,quam licentiam excludebat regula,os vniuiſque claudens,quã ꝙ papa viſus fuerit trienniũ regulæ ad quadriennium prorogare. Patet,quia prorogationes epiſcopi,& dicti Frãciſci, licet fuerint infra trienniũ conceſſæ,non tamen papa voluit tẽpus prorogatũ currere,niſi à fine trienij,quo caſu nõ dicitur propriè prorogatio,id quædã noua cõceſſio,ſeu dilatio,vt dicit Bal.Fely & al. Moder.in cap.de cauſis.de offi.deleg. Et per iſtam talenconceſſionem,nihil aliud inducitur niſi ꝙ aperitur epiſcoo,quod per regulã clauſũ erat.Vnde ſi egit,ſibi debet podeſſe, cũ ſit priuilegiũ perſonale nõ autẽ d.Franciſco,ui non vtendo per annum,facultate ſibi conceſſa, viſus ſit renuntiare ſuo reſcripto,iuxt.cap.plerunque,de reſcrip.Nec citatio epiſcopi poteſt illi prodeſſe:quia illa

non interrũpit triennalem poſſeſsionẽ, quæ iam pacificè præceſsit. ſed dat nouã facultatẽ agendi. Cõfirmatur ex iis quæ dicit Alex. in auth. iubemus in princ. C. de iudi. ex illo tex. not. q licet dilatio data vni poſſet alteri prodeſſe, illud eſt verũ, niſi alter noluerit vti dilatione renũtiãdo probationes & probationibus ſuis, quod factũ videtur hic per d. Franſcicum Sapata, qui infra tempus prorogatũ nihil agendo, tacitè viſus fuit renũtiare defenſionibus ſuis.

Dilatio data vni poteſt alteri prodeſſe.

Tenendo tamen contrariã partem, videlicet, q regula iſta nõ obſtet. d. Franciſ. ad prędicta motiua reſpõderi poteſt. Primo quia licet verum ſit quòd interruptio, ſiue appellatio facta per vnum ex correis, iure ſpeciali non prodeſt aliis in caſibus, in quibus de iure communi aliàs prodeſſet. Hoc tamen non habet locum quando illis, quibus prodeſſe poſſet, etiam iuuari poſſunt iure ſpeciali. Ita notabiliter limitat, & declarat Bal. in l. vnica in 2. col. C. ſi vnus ex pluribus appel. Et licet contrarium teneat ibi Saly. nihil allegans, tamen opi. Bal. ſequitur Benedict. de Peruſio in c. pen. de appel. & ibi hoc tenet idem Bal. pro qua opi. facit optimè tex. allegat. per Bal. in l. præſes. ff. de mino. Et iſta eſt communis opi. vt probat Ang. Aret. in l. ſi qui expreſſim. § quotiens, in 4. col ff. de appel. Cum igitur in caſu preſentis. q. dictus Franciſc. Sapata habeat etiam ſpecialẽ prorogationẽ iſtius regulæ, ſicut. d. epiſcopus: ideo interruptio facta per epiſcopum vigore ſuæ prorogationis ſpecialis proderit. d. Franciſco, habenti etiam prorogationẽ. Et pro iſta opinione faciunt ea quæ tradit Petr. de Ancha. in clemen, ſi appellationem. in fin. de appellat. vbi dicit in ſimili, quòd ſi appellans et non proſecutus appellationem ſuam infra biẽnium, ita quòd propter eius neglıgẽtiã deſerta fuit appellatio per lapſũ fatalium, ſi appellatus, qui poſt dictũ tempus fuit legitimè impeditus poſt agere, procedat ad vlteriora coram iudice appellationis: tali caſu appellans, qui iam fuit exclusus per lapſum fatalium, poterit admitti ad contradicẽdũ, excipiendum, & proſequendum ius ſuum, ex perſon appellati, allegat tex. in l. petẽdæ. C. de temp. in integ. eſt. Vbi excluſus à termino admittitur beneficio aduerſarij: quod facere ex ſua perſona non poſſet, ad idem alleg. ictũ In noc. in capitu. j. de confirmatione vtili vel inutili inducendo, vt ibi, per eum. Et de plano procedunt, quando dictus Frãciſcus ſciuit interruptionem factam per epiſcopũ infra

Excluſus à termino admittitur beneficio aduerſarij.

ſra tempus ſuæ prorogationis:quia tali caſu ſibi prodeſt, etiā ſi nihil ageret infra tempus ſuum prorogatum:quia viſus eſt cōfidere de diligentia,& remedio iuris procurato per epiſcopum.Secus vero,ſi ſciret diligentiam epiſcopi,poſt tempus elapſum ſuæ prorogationis.quia tali caſu nō ꝓdeſſet ſibi talis interruptio,per ea quæ dicit Bar.in l.ſi cui expreſſum.in 3.col.ff.de appel.ſequuntur communiter Doct.in d.c.penul.de appel & ibi latius per Ang.de Caſtr.& in dubio ignorātia pręſumitur,niſi probetur ſcientia,vulg.l.verius.ff.de probat.qualiter autem probetur ignorantia,in alia quęſtione dicetur.

Et pro iſta parte facit,quia negari non poteſt,ꝙ prorogationes conceſſæ dicto epiſcopo, & Franciſco, id faciebant, quod perinde illis ſuffragantur, ac ſi infra triennium adhuc fuiſſent.Vnde triennium regulæ,virtute prorogationis, quo ad iſtos, effectum eſt quadriennium.Et ideo,qua ratione citatio facta intra triennium inducit interruptionem poſſeſsionis,quo ad omnes:pari modo citatio facta in tempore prorogato inducit interruptionē, quo ad omnes habentes prorogationem, cum in effectu illud quadriennium reputetur triennium, ex quo talis prorogatio fuit facta,durante trięnnio.

Nec obſtat ꝙ in odioſis terminus prorogatus nō eſt idē cū primo,iuxta dictum Bal.in d.l.ſi à te Quia hoc eſt verum,quando prorogatio fit a partibus:ſecus ſi à principe qui poſſet in totū regulæ derogare:quo caſu termin⁹ prorogatus non dicitur nouus,per ea quę dicit Aret.in l.ſi filius à patre.§.j.in 3.notabili.ff.de liberis & poſth.qui dicit ꝙ actus alterat⁹ per ſuperiorē ſine facto hominis, etiā in odioſis nō facit nouū hominē.Et hoc manifeſta ratione probatur, quia conſtat per citationē factam in tempore prorogato,quem deſinere eſſe pacificum poſſeſſorē. Sed interruptio pacificæ poſſeſſionis eſt naturalis,& illa prodeſt omnibus,ergo proderit dicto Frāciſco.Et ita per iſta motiua,pro & contrà,die 16.Martij.M D.XXXVIII.in dicta cauſa Toletana,corā eodē, domini mei coauditores ſe diuiſerūt,& vota fuerūt paria,quia quatuor tenuerūt primam opinionem,& alij quatuor ſecundā.Cum prima tamen opinione inclinabat R.D.Ioan.Paulus qui proponebat cauſam:itaque fuerunt quinque pro illa opinione. Sed quia ex ſtylo non ſolent cōmuniter numerari vota proponētium, neque etiam ipſi ſolent cōſilium,niſi rarò

proferre,

proferre:ideo cauſa manſit in iſto pũcto dubia,ſuper quã interim erit cogitandum,donec Rota aliter determinet.

QVESTIO XXIII

Prorogatio ad annum.

QVAERO,ſi habens prorogationẽ iſtius regulæ ad annum,cui nõ cõpetit efficax ius contra triennalẽ poſſeſſorem,cedat ius ſuum in alium habentem melius ius,qui tamẽ excluſus erat per regulã:vtrum poſſit iſte reſignatarius,etiam ſubrogatus ad ſtatũ,in quo erat cedẽs, vti beneficio prorogationis cedentis,vt poſſit agere cõtra triennalem poſſeſſorem,à quo primus fuerat excluſus?

SOLVTIO Iſta quæſtio ventilatur modo,de menſe Ianuario M.D.XXXIX.in Rota,in eadẽ cauſa Toletana Abbatiæ,de qua in proxima ſuperiori quæſtion.memini,coram eodem,R.D.Ioan.Paulo.Nam præſupponitur in facto,ꝙ dicta Abbatia fuerit per trienniũ pacificè poſſeſſa per Petrũ de la Pena.Ad quam Abbatiam competebat ius duobus.videlicet, domino epiſcopo Solis,& cuidã Petro Coque.ſed ius Petri Coque erat melius iure epiſcopi.Petrus tamen nõ poterat ſuo bono iure experiri,propter lapſum triennalis poſſeſſionis Petri de la Penya,à quo fuerat excluſus.Epiſcopus verò,licet bonum ius non foueret, ſicut Petrus,poterat tamẽ agere contra dictum triennalẽ poſſeſſorem,vigore prorogationis,quam obtinuerat ad regulam iſtã.Modo accidit,quòd dictus epiſcopus ceſſit omni iuri ſibi competenti in Petrum Coque,habentem ius bonum,ſed elidibile exceptione iſtus regulæ.Modo vult vti prorogatione epiſcopi ad effectum agendi contra poſſeſſorem,Dubitatur nũquid poſſit?Pro parte affirmatiua,videtur prima facie dicendum,quòd ſic:quia qua ratione epiſcopus vti poſſet iure Petri Coque,ſi ſibi cederetur cõtra triennalem poſſeſſorem.vigore ſuę prorogationis,dato ꝙ Petrus contra poſſeſſorem agere non poſſet: eadẽ ratione & Petrus vti poterit facultate agendi epiſcopo competenti:cum correlatiuorum eadem ſit ratio l.ſi.ff.de acceptillat.cũ ſimilib.Præſertim.quia cum Petrus Coque ſit in ius epiſcopi, & in eo ſtatu, in quo epiſcopus ſubrogatus erat:debet in omnibus naturam illius ſumere iuxta vulg.capitu.eccleſia,vt lite pendent. cum ſimil. Accedit quia cum per renuntiationem conſolidatum ſit ius.epiſcopi cum illo iure,Petri,& effectum ſit vnum ius indiuiduum,virtus alterius iuris transfundi debet cũ qualitatibus ſuis in alium iuxta tradita per Moder.in c.1. in 4.col. de præſcrip.

Correlatiuorum ratio.

...oris alterius virtus.

præſcrip.cum materia,l.ſi communem,ff. quemadmodum ſer.amit.& in c.per tuas.de arbi.& c.ſacris.de ſepult.facit l.Stichum.§ additio,ff.de ſolut.& l.Vranius, ff de fideiu. Bart.in l.ſi is qui pro emptore.in 6.q.principali & ibi Moder.col.89 ff.de vſucap.Ex quo facilè fiet, ꝙ illud, quòd quis ex perſona ſua conſequi non poterit,ex alterius perſona conſequatur,iuxta text.in cap.authoritate, de conceſſ.præben.lib.6.& in l.2.§.fi.de hæred, vel.act.ven.& ea quæ notant latè Moder.poſt Bal.in l.ſi quis ex argẽtariis, §.1.ff.de eden.Et quia in dubio cauſa,quæ prodeſt debet attendi,quando eſt magis potens,& non illa quæ nocet, vt tradit Felyn in c.fi.de excep.

Cauſa in dubio quæ debet attendi.

Iſtis tamen non obſtantibus contrarium tenuit Rota, 15 eiuſdem menſis Ianuarij M.D.XXXIX. iſtis rationibus. Primo,quia prorogatio eſt beneficium perſonale,acquiſitum prouidentia dicti epiſcopi.Ea igitur quæ merito perſonæ à principe impetrantur,in alium non transferuntur,l.1.§.ſi quis autem.de ſucceſ.edicto. facit text.in §. ſed & quod principi.ibi:nam quod ob meritum indulſit alicui.&c.inſtitut.de iur.nat.ex quo tex.& aliis ſuperius in 14.& 20.q. allegatis, limitatur illa vulgaris regula. quod ſubrogatum ſapiat naturam ſubrogati, vt videlicet non habeat locum reſpectu qualitatis adhærentis perſonæ, vt limitat Alexan.in coſi.107.col.3.lib.3.vt dixi. in d.q.

Merito perſonæ quæ a principe impe. &c.

Sic etiam dicimus ꝙ prorogatio facta in vna perſona non transfertur ad aliam,vt expreſſe tenent nouiſſimi in l.ſi ſe ſubiiciant.in 2.col.ff.de iud.arg.l.ſi ita ſtipulatus. §.Cryſogonus.ff.de verb.obl.& in l.ſi cum.Hermes.C.locat.Et ſecundum iſtam iuſtificatur dictum Bal.in l.2.col.1.verſi.ſed pone papa.C.de ædil.action.Vbi voluit quod ſi papa cõceſſit vni quòd poſſit emere aliquam rem,quæ alienari non poterat, ille non poterat alteri concedere illã facultatẽ,quia eſt perſonalis ,& etiã dependet à principe:& ſi conceſſerit,res reuertitur ad primam naturam vt videlicet alienari amplius nõ poſſit.faciũt ea quę Bal. ſcribit in l.cũ multa verſi.ex iis cõclude.C.de bonis,quæ liber.Ita in propoſito videtur dicendũ. Nam iſta facultas agẽdi vigore prorogationis.cõceſſa fuit à principe epiſcopo per prorogationẽ,cũ alias epiſcopus experiri nõ poſſet ipſo triẽnio regulę Quod igitur intuitu perſonæ ſuę cõceſſum eſt,in aliũ nõ trãſit, niſi princeps denuo cõcedat. Sicut videmus, ꝙ licet hæres cõueniri poteſt vbi defunctus

poterat

Hæres licet abſens conueniri poteſt &c.

poterat.l.hæres.abſens.ff.de iud.vbi tamen diuerſa qualitas fuit in defuncto,quàm in hęrede,illa qualitas in hæredem nō trāſit,licet eadē perſona reputetur vt notat, Abb. in cap.quia gu.col.vltim.de iud & ibi communiter Doct vbi dicunt q̃ ſi clericus ſuccedat laico,licet laicus vbique conueniri poterat,nō tamen hoc tranſiet in hæredem clericum,vbi latè per eos.

QVÆSTIO. XXIIII

Reſignans

QVAERO,an ſi reſignans per reſignationem perfectā ex cauſa permutationis, per triennium pacificè in poſſeſſione manſerit,exceptione iſtius regulæ, aduerſus tertium impetrantem tueri poſsit?

SOLVTIO.Hæc quæſtio bis vel ter propoſita fuit in Rota,per R.P.D.Petrum Vortium,epiſcopū.Aquen.in quadam cauſa Virdunen. canonicatus & præbendæ.In qua poſt varias informationes Domini tandem.22.Iunij.M.D XXXIX.inclinarunt in partem negatiuam, videlicet, reſignātem poſſeſsorem triennalem tueri ſe non poſſe regula iſta. Et quanuis Domini omnes ita ſenſerint, voluerunt tamen melius deliberare,propter grauitatem quæſtionis quotidie contingentis.Mihi tamē iſta opinio multum placet,quæ in primis viua ratione & authoritate iuris comprobari poteſt.Nam notum eſt apud omnes, regulam iſtam non tueri merum detentatorem ſine titulo ſaltem colorato Et in hoc differt à regula de annali,quæ merum intruſum defendit ſine titulo, Sed ſic eſt,q̃ renuntians,etiam ex cauſa permutationis.perdit titulū & poſſeſſionem, & manet in mera detentione beneficij, vt dicit deciſ.1.de rerum permut.in nouis.& 16.eod.titul.in antiquis.Et licet poſtea poſſideat per triennium, manet nudus detentator,& ſic non debet defendi regula.

Renuntiās ex cauſa permutatiōis, quid perdere dicatur.

Et quòd talis renuntians ex cauſa permutationis remaneat omnino poſt renūtiationem ſine titulo,apparet manifeſtè:quia ſi permutatio non haberet effectū, renuntiās nō poſſet redire propria authoritate ad ſuum beneficiū ſine noua collatione ſuperioris,quia aliàs diceretur intruſus,vt ibi dicitur.Et tenēt communiter Doct. in cap.cum venerabilis de excep,vbi Moder.atteſtātur iſtam eſſe cōmunem.opinionem,quàm latè defendit Bath.Socin.in cōſil.148.in primis.Et reaſſumit D.Petrus Andreas,olim inſignis Rotæ auditor in repet.cap.1.in 15.col.de rerum p mut.lib.6.Et ſunt de hoc penè infinitæ deciſio.Rotæ ſub

titulo

titulo de rer.permu.in nouis,in antiquis,& in antiquioribus. Hinc eſt,quòd ſi talis renũtians ex cauſa permutationis,etiam vi expoliaretur,nõ poſſet agere interdicto vnde vi,nec cõdictione ex canone reiteranda,vt dicit deciſ. 2.de rerum permut.in nouis.& deciſ.8.eod.tit.in antiq. Sequitur Nicol.Milis in ver.permutatio.cũ aliis cõcord. quos idem Petrus Andreas ſcribit in d.c.1.in 16.col.quę omnia iſta ratione fundantur,quia ex quo permutans ꝑ renuntiationem ſuam perdidit titulum & poſſeſsionẽ,nõ potuit beneficiũ ſine canonica inſtitutione,& ſic ſine titulo poſsidere. Et propterea expoliatus carens titulo nõ debet reſtui iuxta communem & triuialem conſuetudinem Rotæ fundatam in dicto Inno.in cap.in literis.de reſti.ſpol. Et eſt deciſ Rotæ.10.de reſti. ſpoliat.in antiquis. Nam oportet etiam ſpoliatum probare poſſeſsionẽ ſe habuiſſe ab illo qui authoritatem habet inſtituendi.vt latè probat deciſ.5.eo.tit.in antiquis. Et hac de cauſa videmus,quòd poſsidens triennio beneficium prius alteri vnitum,non iuuatur exceptione iſtius regulæ,quia caret titulo,q̃ per vnionem extinctum fuerat,& per conſequẽs neque poſsideri poterat,quòd iam non erat in rerum natura,ſed erat confuſum cum alio beneficio,vt ſuperius in 8.q.latius dixi.Ita hic dicendum videtur.

Nec obſtat.q̃ expectatiua reuocata dat colorem tituli,ad effectum,vt ſpoliatus poſsit reſtitui,vt ſæpius tenuit meo tempore Rota,& dicam in alia quæſt. ergo pari modo debet dare colorem titulus primus reſignantis,licet ille fuerit per renuntiationem extinctus.Quia reſpondetur,quòd termini ſunt diſpares. Nam quòd expectatiua reuocata det coloratum titulum, eſt in odium ſpoliantium,contra quos omnia iura clamant,& multa ſpecialia in eorum odium ſunt inducta:econtra leges omnes oppreſsis ſubueniunt.c.cum vniuerſorum.de rerum permuta.& hac de cauſa multum ſpoliatis fauent,quæ ratio ceſſat in caſu noſtro,ex quo regula iſta eſt odioſa, & aliquãdo excluſiua boni,ſeu melioris iuris ipſius impetrantis. Et ideo odioſa reſtringi debẽt in caſu ſuo, & fauores ampliari,vt dicit regula iuris in c.odia. Vel ſecundo poteſt reſpõderi,q̃ ideo in caſu noſtro titulus primus beneficij reſignati nõ eſt ſufficiẽs,q̃a illo ſe volũtariè,& ſpõte priuauit reſig nãs,quod ceſsat in expectatiua reuocata, quæ multotiẽs ignorãtibus,& expectãtib.& inuitis reuocãtur

Expectatiua reuocata dat colorẽ tituli.

ſicut

Detentatio defendit detentorem.

ſicut in ſimili videm⁹, quòd licet nuda detẽtatio deſẽdat detẽtorẽ, quo ad regulã de annali, vbi tamẽ quis volũtariè à principio cõſenſit priuationi beneficij puta ob non ſolutionẽ penſionis, regula non tuetur illum detentorem vt ibi, quia volẽti & à principio cõſentienti nõ fit iniuria.

Nec obſtat, quòd per lapſum triennij præſumitur retroceſsio, vt aliàs dicitur in alleg. Lapi. 89. quia reſpondetur hoc non eſſe verum, niſi in ſucceſſore, non autem in ipſo reſignãte, qui non poteſt allegare retroceſſionem, ex quo eſt certus de facto ſuo & debet eam producere, quę ratio nõ militat in ſucceſſore allegãte retroceſsionem ſui prædeceſſoris poſſeſſoris triennalis, & ita loquitur & intelligitur per Rotam allegatio Lapi.

Retroceſſionis præſumptio.

Et præſuppoſito, quòd lapſus triẽnij in ipſo reſignãte præſumeret retroceſsionẽ, adhuc illa præſumptio nõ induceret titulum ſufficiẽtem ad regulam duplici ratione. Prima, quia regula requirit, ꝙ quis poſsideat beneficiũ pacificè per triennium cum titulo ſaltem colorato, ita ꝙ titulus debet præcedere poſſeſsionem triennalem, vt q.s dicatur per triennium cum titulo colorato poſſediſse. qa aliàs ſolum & nudum triennium nõ producit titulũ. quo ad hoc igitur vt regula iſta poſſeſſorem iuuet, requiritur quòd titulus poſſeſſionem præcedat tanquam fundamentum, non autem quòd ſequatur: quia tali modo poſſeſſio præcedens ſine titulo continuata, tanquam mera detentatio poſsidentẽ non iuuaret ad effectum iſtius regulæ. Requiritur igitur quòd titulus præcedat tãquam neceſſariũ antecedens, vt cũ eo poſſeſsio triẽnalis cõtinuetur, aliàs ſequeretur inconueniens, quòd idem trienniũ induceret duo ſpecialia, videlicet productionẽ tituli, & exceptionẽ regulæ, quod regulariter prohibetur, iuxta vulg. l. 1. C. de dot. promiſſ. & eſt contra longæuam Rotæ interpretationem cum verbis regulæ cõcordantẽ. Et licet Rota teneat ſufficere ad effectum iſtius regulæ, titulũ præſumptum, intelligitur de titulo reſultãte ex poſſeſsione præãbula. 10. anno. Nam ſi aliquis ſine aliquo titulo viſibili poſsideret beneficium per decem annos, acquirit præſumptum titulum, iuxta not. in ca. illud. de præſcript. tradit Petr. de Ancha. in cõſi. 117. & Lapus allega. 89. cum quo quidẽ præſumpto titulo ſi quis poſtea per trienniũ poſsideret, pacificè acquirit priuilegium regulæ, ſicut ſi haberet titulum realem & viſibilẽ, vt latius dicam inferius in alia quæſt.

Titulus præſumptus.

vbi

vbi erit hoc principaliter tractãdum. Patet igitur ex prædictis,quòd iſta ſola poſſeſsio triẽnalis non eſt habilis ad producẽdum titulum habilem,ad effectum,vt acquiratur exceptio iſtius regulæ.

Nec obſtat etiam, quod execrabilis qui habet titulum infectum à iure,tueatur iſta regula,vt dictum eſt ſuperius q.10.quia hoc ideo eſt,quia execrabilis retinet ex voluntate ſua ſuum priſtinum titulum,quo nunquam ſe ſponte priuauit ſicut renuntians.vnde licet titulus ſit nullus.retinet adhuc colorem donec declaretur nullus, iuxta diſpoſitionem c.cum ſecũdum.de hæret.lib.6.Hinc eſt quòd execrabilis non debet interim poſſeſſione ſua priuari,quia bene poſſidet,vt patet in c.licet epiſcopus. de præben.lib.6 Vbi tamen per ſentẽtiam declaratus eſſet, tunc quia execrabilitas tranſiret in notorium,& tunc de mera illius occupatione appareret, tali caſu execrabilis non tuetur iſta regula.Et idem quando execrabilis renuntiaret,& poſt renuntiationem maneret in poſſeſſione.quia illa regula eũ non iuuaret,vt dictum eſt in dicta quæſt.10.tũc enim termini eſſent pares,vbi tamen prædicta ceſſant,procedit deciſio facta in dicta quæſt.10. Ex quibus omnibus habes clarè dilucidatam hanc quæſtionem,

Execrabilis quando debeat poſſeſsione ſua priuari.

Sed circa præmiſſa conſiderãdum eſt,quia prædictis obſtat deciſ.1.de renunt.in no.vbi probatur quod renuntiãs manens in detentatione ſi expolietur,debet reſtitui:ergo manifeſtè apparet, quòd retinet titulum coloratum. quia ſi dictum titulum non haberet non reſtitueretur,quia ſecundum ſtylum Rotæ fundamentum in dicto Inno. in c.literis.de reſtit.ſpol.& in pluribus aliis deciſionibus, nemo ſpoliatus in beneficialib. ſine titulo colorato reſtituitur. ſi igitur reſtitutio tali detentori, etiam nondum annali conceditur,à fortiori triennali tribui debet.

Spoliatus in beneficialib.

Et retenta prima opin.limitatur illam procedere quando poſſeſsor triẽnalis alium titulum non habet,quàm illum quem renuntiauit. Secus verò ſi deinde poſt annum per reſignatarium in fauorẽ cuius ceſſerat in eundem reſignantem realiter & cum effectu retroceſſio facta fuiſſet. Nam ſi cũ dicto retroceſſionis titulo poſſeſſionem triennalem continuaſſet, & compleuiſſet, dato etiam quod in dicta retroceſsione de fructibus in anteà malè perceptis mentionem non feciſſet, nihilominus talis poſſeſsor exceptione regulæ iuuaretur.Nã retroceſsio nõ faciens men

AAA tion

Retroceſſio. tionem de fructibus malè perceptis ſit nulla,& talis impetrans videtur reddi inhabilis quo ad illud beneficium obtinendum iuxta latè tradita per Fel.in c.poſtulaſti in pen. & fin.col.& in c.in noſtra.in.2 correl.de reſcrip.nihilominus talis inhabilitas donec ſit per ſententiam detecta & declarata,non præſtat impedimẽtum quo ad iſtam regulam,ſicut de execrabili & non promoto ſuperius in.10.q. diximus. Nam etiam illi indebitè capiunt fructus,& redduntur inhabiles ad beneficia. vt patet in extrauag.execrabilis.& tamen defendũtur exceptione iſtius regulæ,vt ibi latiſsimè dictum fuit, quia regula iſta duos tantum caſus inhabilitatis excipit.ergo in aliis remanebit firma:præſertim quia in caſu noſtro titulus retroceſsionis eſt coloratus,quia eſt datus ab illo qui dare potuit, iuxta vulgatas doctrinas doctor.in c.cum noſtris.de conceſ.præb. Et ita hodie 7.Ianuarij 1540.concluſum fuit in Rota,in iſta eadem Virdunen.canonicatus,coram R.D.Io.Paulo.

QVAESTIO XXV.

QVAERO, An exceptio iſtius regulæ,quæ competebat poſſeſſori poſsit opponi per eundem poſt amiſſam poſſeſsionem per tres ſententias cum executorialib. in iudicio reſtitutionis in integrum cum clauſula, conſtito de bono iure?

SOLVTIO. Hodie.25.Iunij.1537.propoſuit hoc dubiũ R.D.Ioan.Mohedanus in vna cauſa Leodien. Præpoſituræ.& maior pars inclinabat, quod non, ex eo quia, prout alias fuerat cõcluſum per Dominos in vna Caurien. portionis,quam de anno 1516.propoſuit do.Guliel.Caſsiodorus,vt ipſe idem meminit in ſuis collect. Regula iſta eſt perſonalis, adeo quòd inhæret tantum oſſibus poſſeſſorum,nec eius priuilegium alteri,quàm poſſeſsori conceditur,vt indicant verba regulæ, ibi, nec non impetrationes quaſſibet de beneficiis ſic poſſeſsis. & iterum ibi, pacificè poſſederint. Igitur alij quàm poſſeſſores de ea opponere non poſſunt,quia qualitas adiecta verbo, debet adeſſe tẽpore verbi.l.ex facto,cum vulg.ff.de vulg. & pupil.& l.Titius,vbi Bar.ff.de teſtam.mil.Beneficium enim datum perſonæ non egreditur perſonam. l.quia tale.ff.ſolu.matri.c. Ius excipiendi. priuilegium,de reg.iur.lib.6. & quod ius excipiendi perſonale perſonam non tranſgrediatur,eſt doctrina Bar.in l.ſi tertius.§.ſi prius.col.fi.ff. de aqua plu.arcen. Et ita etiam adnotauit R.P.D.Iacob.Simonetta tunc auditor,& poſt-

ea cardinalis benemeritus,in quibuſdam ſuis memorialibus Rotæ. Et iſta à fortiori militant in caſu noſtro, quia eſt quid imputandum iſti reo modò reſtitutionem impetranti:quare tempore primæ ſententiæ,quando ipſe poſſidebat, non oppoſuit exceptionem regulæ. ex quo igitur poſtea poſſeſsionem amiſit,ſibi imputet,neq; obſtat quòd illud ius exceptionis amiſſum videtur reintegrari beneficio reſtitutionis in integrum,quia dicebatur nõ eſſe verũ ſed ſolum reſtituitur ad limen iuſtitiæ,vt audiatur, conſtito de bono iure,& illud ius de quo docere debet,intelligitur de iure quod viuit & exiſtit in præſenti, quod in prima inſtantia non fuerat conſideratum,nec deductum, nõ autem de iure amiſſo in actis deducto,ꝙ euanuit,& nullũ eſt, quia illud non reſtituitur, propter rationem tex.in c. quamuis.de reſcriptis ,lib.6.

Crederem tamẽ,ſalua regula de non tollendo iure quæſito:quod ſi papa reſtitueret etiam ad ius amiſſum,ꝙ licet illud ius competens vigore iſtius regulæ ſit quædam exceptio,tamen in eo verificatur illa clauſula,conſtito de bono iure, quia ius competens per exceptionem dicitur bonum,vt declarat And.Sic.in c.Ioãnes in.13.col.de teſta. & Dec.in conſi.102.in.1.col.vt dixi in.§.omnium. inſtit. de act.vide tamen quod ſuperius quæſt.12.&.13.dixi.

QVAESTIO XXVI.

QVAERO,Quia iſta regula requirit titulum,vt patet ex illis verbis , ex apoſtolica vel ordinaria collatione,&c.an intelligatur de vero & valido,an verò ſufficiat titulus coloratus,vel præſumptus? *Titulus validus, coloratus.*

SOLVTIO. Prima facie ex verbis regulæ potius colligitur,quòd hic verus & validus titulus requiratur , quã vel coloratus, vel præſumptus . Quia verba regulæ in dubio debent intelligi verè & propriè,nõ autem fictè.hoc dicit Bar.in l.1.§.hoc interdictum.ff.de fonte, vbi interdictum de fonte in dubio intelligitur de vero & naturali, non autem de ficto, ex quo ibi Bar. infert quòd ſtatutum prohibens mulieribus portare perlas,quod intelligatur de veris,non de fictis. Sic & edictum de arboribus concidendis intelligitur de veris & viuis,nõ autẽ de ſiccis & mortuis. l.3.ff.arbor.furt.cæſ.quibus accedit,quod Moder.tradunt in authen.ſed nouo iure. C.de ſeruis fugitiuis.de illo cui propter maleficium debet abſcindi manus.Nam debet intelligi de vera,non autem de arida:quia arida manus,non *Interdictum.*

eſt manus,ſicut homo mortuus non eſt homo,ſed cadauer:& plura his ſimilia Doct.communiter ſcribunt in l. 4.§. condemnatum.ff.de re iudic.quæ conſulto omitto.

Quibus non obſtantibus cõtraria opin. eſt verior de iure & ſtylo.Et in primis, quod regula non requirat omnino titulum verum & validum,ſed titulum coloratum, vel præſumptum,apparet ex decreto cõcilij Baſilien.à quo ſecundũ cõmunẽ opinio.habuit originem iſta regula, in quo cõcilio expreſſe dicitur,quòd ſufficit,quòd poſſeſſor triẽnalis habeat titulum coloratũ. Ergo regula iſta indiſtinctè loquẽs,debet capere interpretationem à matrice, & à fonte.l.in teſtamẽto.ff.de cõdi.& demõ.& in authen. ſi quis in aliquo.C.de eden.cũ ibi not.Bal.in l.fi.C.de fid. inſtru.& Bar.in l.ſi liberarius.ff.de regu.iur.Et hoc in ratione fundatur,quia ſi poſſeſſor triennalis haberet omnino titulũ bonum & validũ, nihil ſibi prodeſſet priuilegiũ iſtius regulæ, cum per titulum ſuum validũ & verum cõſultũ ſibi fuiſſet cõtra omnes ſibi litẽ mouẽtes.Vt igitur triẽnalis poſſeſſio locum habeat, & aliquid operetur, eſt dicẽdum regulã contentari de ſolo tit.colorato,qui licet ex alio capite quàm ex defectu poteſtatis conferentis ſit inualidus,illa infirmitas ſanatur,& adiuuatur per triennalem poſſeſſionem,quæ ſufficit ad producendum exceptionem,& defendẽdum triennalem poſſeſſorẽ durãte eius vita,poſtea capiet beneficium,qui meliorem & validiorẽ titulũ habebit:ſufficit enim,quòd interim poſſeſſor cum titulo colorato nõ poſſit moleſtari, & ita ſeruat quotidie Rota ſine aliqua dubitatione.Quis autẽ ſit titulus coloratus,inferius dicemus in aliis quæſt.Sed quod dictũ eſt de titu.colorato,idem voluit Rota habere locum in præſumpto,vt eſt in illo,qui poſſedit beneficium per decem annos.Nam licet nullum habeat titulum,ius tamen per lapſum.10.annorum præſumit titulum, vt patet in l.ſi filius.C.de pet.hæred.& in c.peruenit.de empt.& vend.Et not.Pet.de Anchar.conſi.117.tradunt omnes in c. illud. de præſump.cũ ſimilibus de quib. per Moder.in tract.de elect.quæſt.15.& alios Modern.in tracta.præſcrip.in prima parte tertiæ partis.quæſt.10.poſt Alexand.in conſi.9 lib.3.& Decium conſi.152.& conſi.36.colum.3. cum ſexcentis concor.quæ Alexand.& alij congerunt in l.1.C.q admit.& in l.ſi certis annis.C.de pact.Et iſte titulus præſumptus ſufficit ad effectum illi⁹ regulæ,vt iudicauit Rota

Regula indiſtinctè loquens.

Titulus an præſumatur per lapſum decẽ annorum.

ta in vna Bononien.corã.d.Paulo Calo Capiſucco de mẽſe Martio M.D.XIX.vt refert dominus Gulielmus hic.

Sed aduertẽdum eſt, quòd d.Guliel.hic nõ declarat,an ſolum decenniũ,quod inducit titulũ præſumptũ, inducat etiã priuilegium regulæ.quod videbatur dicẽdum, ex eo quia ſub decennio triẽniũ quoque cõtinetur.ſicut in maiori ſumma ineſt minor. Itaq; decẽnio poſſidẽs beneficiũ ſine titulo poſset defendi regula ex tit. præſumpto reſultanti ex illa decennali poſſeſsione:tamen cõtrariũ eſt verum,quia ſolum decennium nõ operatur & titulũ,& priuilegium regulæ,ne cõcurrant duo ſpecialia circa idẽ,cõtra.l.primã.cũ vulg.C.de dotis promiſ.& quia regula iſta requirit titulũ præambulũ,qui creari nõ poteſt,niſi finito decennio,quo habito intrat dubium deciſionis,videlicet, an ille titulus præſumptus ſufficiat ad triẽnalem regulã: &,vt dixi,Rota concluſit,quòd ſic.Itaque ſi poſt poſſeſsionẽ decennalem,id eſt,poſt aſſecutum titulum præſumptũ aliquis poſtea cum illo titulo præſumpto per alios tres annos pacificè poſsideat,proculdubio regula iſta defendetur.quia ille titul* præſumptus ęquipollet vero tit.vel ſaltẽ colorato,præſertim ad exceptionẽ producendã, prout hic:neque mirum,quòd in hoc iſta regula extẽdatur,quia cum ſit inducta in fauorem reorum poſſeſſorum,latè debuit interpretari,arg.l.Arianus.ff.de act.& oblig.c.odia.de reg iur.li.6.alias rationes ſcribit d.Guliel.in d.loco,quas non tranſcribo,cum eius recollectæ iam habeantur in formis,vbi videri poteſt. *Specialia duo circa idẽ non cõcurrunt.*

Aduertendum tamen eſt ad vnũ aliud,pro intelligẽtia materiæ,videlicet,quia videtur dicendum,ad præſumendum titulum præſumptum,ſufficere triennalem poſſeſsionem.Nam illud quod olim decennalis poſſeſsio inducebat,vt videlicet poſſeſſor nõ poſſet moleſtari,inducit hodie regula iſta,quę attenta breui hominũ vita,idem operari debet. ſicut de alleg.Lapi.80.quæ de decẽnio loquitur, videmus hodie ſeruari,quam Rota,propter eandẽ rationem ad triennium reducit,vt d.Gulielmus in quadam deciſione refert.Nec mirum,quia triennium dicitur longũ tẽpus,vt probat tex.in cap.plerunque. & ibi And. Sicul. num.5.de reſcrip. Hinc eſt, quòd gloſſa in l.vſuræ. C. de vſuris.illa verba ſacræ ſcripturæ,per tempus,& tempora, exponit pro triennio. Et quòd triẽniũ ſit longũ tempus, tenet Felyn.in ca.licet Heli.de ſimon.Ergo idem operari *Trienniũ dicitur tẽpus longũ* *Per tempus,& tẽpora.*

debet triennium,quo ad producendum titulum præſumptum,quod operatur decennium,vt etiam tenet expreſſe Frãciſcus de Ripa in repe.ca.ſæpe.de reſtit.ſpoliato.in 2. col.ver.octauum commodum.& Gloſſator hic in 5.col.latius conatur hoc probare.Et hoc videtur ſentire Ioan.de Ana.in dicto ca.licet Heli.de ſimo.inquantum vult,quòd ſicut poſſidens per decem annos,ſaltem debet per iuramentum probare titulum præſumptũ:ita & poſſidẽs per triennium.Ex quo datur intelligi,quòd ex triẽnio præſumitur etiam titulus.Ex hoc etiam videtur ſentire Imol. in c.2.de in integ.reſtit.vbi vult,quòd ex poſſeſſione nõ momẽtanea præſumatur titulus.Et hoc vlterius ſuadetur, quia ratio quare decennium inducit titulum præſumptũ, eſt tolerãtia ordinarij,vt dicit Pet.de Anch.in cõſi.117. Sed iſta ratio militat in triennio.Ergo illud etiã præſumptum titulum inducere debet.pro quo facit tex.in ca.1. §.ſi quis de manſo.ſi de feud.inueſtit.controuer.fuer.

Decenniũ quare inducit titulum præſumptum.

Sed breuiter prædictis non obſtantibus,contrariũ tenẽdum eſt,videlicet,quòd ex poſſeſſione triennali, ſicut ex decennali,præſumptus titulus nõ inducatur.Et ideo pro claro intellectu prædictorum conſiderandum eſt:quia vt ſæpe diximus,& hoc clariſſimum eſt,quòd regula iſta omnino aliquem titulum requirit,vt patet in ea ibi,ex apoſtolica,vel ordinaria collatione,&c.ita quòd ſola,& nuda poſſeſsio,ſine aliquo tit.præambulo,ſaltem colorato, nõ ſufficeret,vt patet in ea.Et ille titulus ante incœptũ triẽnium requiritur,& licet titulus bonus non fuerit,nihil intereſt,dũmodo ab eo datus fuerit,qui bonum titulũ dare potuit.Nam regula iſta requirit,nõ ſolum habilitatẽ perſonæ recipientis titulum,vt quia non ſit merè laicus, vel Iudæus,aut fœmina ſimplex,ſed etiam ex parte perſonæ cõferentis titulum habilitatem requirit.Licet igitur titulus,quacunque alia ratione, inualidus fuerit, dummodo emanauerit ab eo,qui dare potuit,ſufficit ad regulã iſtã, vt inferius in alia quæſtione dicemus.Vbi ergo vna cum poſſeſsione triennali,dictus titulus non concurrit,poſſeſſor cenſetur intruſus,& regula talem poſſeſſorem nõ defẽdit.Et in hoc iſta regula differt à regula de annali,quæ talẽ intruſum ſine aliquo titulo iuuat,& ideo illa regula ſola detentione contenta eſt,ſecundum interpretationẽ Rotæ,vt dixi.Concludo ergo, quòd ex ſola poſſeſsione triennali titulus præſumptus naſci nõ poteſt,cum ius nõ

aſsiſtat

aſſiſtat: aſſiſtit tamen poſſeſsioni decẽnali, ex qua voluit titulũ præſumptum oriri, vt in dictis iuribus ſuperius allegatis. & rationem ponit Decius in conſil. 121. in ſecũda col. poſt Bal. in l. ſiue poſsidetis. in 4. oppoſ. C. de probat. Qui quidem titulus eſt aptus, ſecuta poſſeſsione triẽnali ad producendum exceptionem iſtius regulæ. *Titulus præſumptus ex ſola poß. triennali.*

Sed conſidera vlterius, quòd ratio illa cõmunis, quæ datur ad producendũ titulũ prǽſumptum ex poſſeſsione decem annorum, de qua per Petrũ de Anch. in d. conſil. 117. quæ fundatur in viſitatione epiſcopi, & præſumptione reſultante ex c. ordinarij. de offi. ord. lib. 6. nõ videtur generalis. Nã ex ea ſequitur à contrario ſenſu, ꝙ epiſcopo nõ viſitãte, fortè propter aliquod legitimũ impedimẽtũ, vel belli, vel captiuitatis, vel etiã ex negligẽtia ſua, ꝙ talis poſſeſsio decennalis non induceret præſumptũ titulum, quod eſt contra prædicta iura generaliter loquentia.

Præterea, ſi illa ratio eſſet vera, militaret etiã in poſſeſſore triennali propter tolerantiã epiſcopi viſitantis, qui præſumitur vidiſſe ſubditorũ titulos, vt in d. c. ordinarij. & tamẽ contrariũ dicũt Doct. in dicta poſſeſsione triẽnali.

Et ideo pro reſolutione iſtius. q. conſiderandi ſunt plures caſus. Primus eſt in profanis, & in iſtis ſola decennalis poſſeſsio cum patientia alterius præſumit titulum. Ita procedit tex. in d. l. ſi filius. cum alijs allegatis ſuis limitationibus & ampliationibus, quas latè ponunt Iaſ. & Moder. repetentes in l. 1. C. qui admit. & Moderni in d. tract. præſcrip. cum ſimilibus. *Poſſeßio decennalis.*

Secundus caſus eſt in beneficialibus, & in iſtis ſecundũ communes concluſiones requiruntur plura, quo ad hoc, vt decennalis poſſeſsio inducat titulũ: primo requiritur patientia ſuperiorum. Et ꝙ illi ſoliti fuiſſent beneficiatos ſibi ſubditos viſitare, vt tenẽtur. Tertio quòd poſſeſſoriũ iuſtificet ſuã poſſeſsionẽ ſaltẽ per iuramentũ. Iſtam cõcluſionẽ, quæ fuit Pet. de Anch. in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. ſequitur. Felyn. in d. c. illud. in 4. col. & in d. cap. ſicut in 16. colum. & latius in d. c. licet. in 4. & 5. colum. de ſimo. vbi ponit quinque concluſiones, cum limitationibus ſuis. Et iſto caſu tantum operatur iſta decennalis poſſeſsio ad repellendum aduerſarium, ſicut regula iſta ex titulo colorato. Meritò Domini voluerunt, quòd talis poſſeſsio induceret titulum præſumptum, declarando, vt ſuprà.

Tertius eſt caſus quando quis nõ poſſedit, niſi per triẽ

nium, & tali caſu requiritur,quòd poſſeſſor probet titulũ bonum, vel coloratum,aliàs ex ſola poſſeſsione triennali non elicitur aliquis titulus præſumptus,quia ius non aſſiſtit,imo regula iſta reſiſtit,quæ requirit titulum.

Eſt tamen differentia in hoc,quia in poſſeſsione triẽnali cum titulo nõ requiritur iuramentũ,ſicut in decennali, prout volebat Io.de Anan. Ratio eſt quia vbi eſt titulus, non requiritur alia,fides,vel probatio eius quia poſſeſsio triẽnalis cum illo titulo ſufficit ad excludendũ agentem ſine alio iuramẽto,& ita ſeruat Rota.Sed in decẽnali poſſeſſore,ex quo nõ eſt titulus,ſed præſumptio tituli,naſcẽs ex tempore, requiritur ſaltẽ iuramentũ,quando petitur à viſitante,quod iuſta ratione recuſare,& ſine ſuſpicione non poſſet, vt bene in hoc aduertit Felyn.in d.cap. licet.

Poſſeſſio triennalis.

Alia enim eſt differentia inter poſſeſſorem triennalẽ & decennalem ratione iſtius regulæ:quia contra decẽnalẽ poteſt probari contrarium,videlicet,quòd nullum titulũ habet,vt notant omnes præfati Doct.in dictis locis,rationem ponentes,de qua per eos.Item poteſt probari de anteriori titulo ante decenniũ cõpetens.In triennali verò idem eſſet dicendũ in puncto iuris,vt Abb.& alij tradũt in d.cap.licet. Sed ſecundũ ſtylum hodiernũ Rotę cõtra triẽnalem nõ admittitur probatio anterioris tituli in cõtrarium,quia ſemper præſumuntur remedia per quæ triẽnalis poſſeſsio defendatur,vt in cauſa Cõchen.Præſtimoniorum corã me, & deinde coram R.domino Marco Antonio fuit iudicatum,& in aliis pluribus cauſis,ponderando verba,nequeãt moleſtari,quę inducunt perpetuum ſilentium vt inferius in alia quæſtione dicetur.Eſt bene verũ,quòd ſi in aliquo loco regiſtrarẽtur tituli, fortè poſſet probari contrariũ per oſtenſionẽ librorum,vt dicit Fely. in d.c.illud,&c.ſicut,in 16.colum.& vt in ſimili dicit Bal. in l.2.C.de error.aduoc.de probatione ſentẽtiæ,quando non reperitur in libro vbi ſcribi ſolẽt, & tradunt Pau.de Caſt.&Moderni in l.in illa.ff.de verb.oblig.Iaſon.in l.fi. §.licentia.C.de iure delib.& Fely. in ca.j. de fide inſtrumen.cum concord.de quibus per Moder. rep.in authen. habita.C.ne filius pro patre.Sed tẽpore meo nunquã vidi probari cõtrarium.Imò,quod fortius eſt,licet ſecundũ communem opinionem regula iſta non defendat poſſeſſorem,niſi tantum in poſſeſſorio:quia non dat titulũ vt dicit Gloſſator hic,& Felyn.in dicto capitulo,ſicut:tamẽ vt

Tituli anterioris Probatio.

ex

ex vſu videmus, hodie poſſeſſores triennales defendũtur in vtroque, quia nullus cõtra triennalem audiretur in pe titorio circa validitatem tituli. Nam licet libri regiſtro rum oſtenderẽtur, in quibus tituli regiſtrari ſolent, nihi lominus ſemper præſumeretur titulus alius, per quẽ triẽ nalis defenderetur. Sed hoc non pono pro cõſtanti, licet quo ad allegat. Lapi. 89. de titu. prædeceſſoris ſoleat hoc teneri, vt ſępe vidi, præſertim in dicta cauſa Conchen. & in pluribus aliis. Et nouiſsimè in vna nullius Abbatiæ co ram R.D. Paulo de hoc menſe Decembri. M.D.XXXIX. Tutius igitur eſt quo ad exceptionẽ iſtius regulæ, quòd iuſtificetur titulus, quo iuſtificato poſſum' hodie intrepi dè tenere regulam iſtam, poſſeſſores in petitorio, & poſſeſ ſorio tueri niſi in ſpolio, vt ſupra diximus in vndecima. q. & quod dictum eſt de petitorio, poſset reſtringi ad facul tatem agendi ipſius triennalis, & non alterius, & ita poſ ſunt prædicta concordari.

Poſſeſſor nullus con tra trien nalem au ditur.

Redeundo igitur ad principalẽ quæſt. ſtat ex præmiſsis concluſio, quòd regula iſta nõ ſolum poſſeſsori cũ titulo colorato, ſed etiã cum præſumpto tribuit exceptionem.

Eſt tamen ſuper hoc vlterius aduertendũ, quòd iſte præ ſumptus titulus, ita demum defendit poſſeſſorem, quãdo allegatur in ſpecie, vt quia dico me habuiſſe beneficiũ ex collatione ordinarij, & poſsedi per decẽ annos. Nam tali caſu illa allegatio tituli in ſpecie, propter curſũ lõgi tem poris facit præſumerę illum titulũ interueniſse præſum ptione iuris, licet in veritate non interuenit. Nec teneo illã aliter iuſtificare, ſicut dixim' in alleg. Lapi. Et in hoc fortior eſt illa decennalis poſsesſio ſola ſine titulo, quàm triennalis cum titulo colorato quia cõtra illã non poteſt cõcludi de alio titulo, cum ſemper poteſt ad defendendũ poſsesſorẽ argui alius & alius titulus prę ſumptus, & ſic titulus inuiſibilis, qui reprobari nõ poſset ex oſtẽſione ali quorum librorum. Nõ ſic in poſseſsione triennali, quæ re quirit certitudinem alicui' tituli viſibilis & palpabilis, quo mediante poſsideat, & ille titulus poteſt cõuinci falſus p oſtenſionem librorum regiſtri, vt dicebat Fely. & doct. in locis ſuperius allegatis. & ideo triẽnalis poſseſsor quãdo cõuenitur, opportet ꝙ realiter producat in actis titulum quem allegat, ſiue bonũ, ſiue coloratum. Alias ſi non pro duceret, regula iſta nõ tueretur poſseſsorẽ: quia extra il lum titulũ, ſola triennalis. & nuda poſseſsio, non inducit

Poſſeßio decenna lis.

 aliquod

aliquod adminiculum defenſionis,niſi iuncta cum titulo, niſi,vt dixi,eſſet poſſeſsio decennalis,quæ præſumptionē tituli inducit,& cōiuncta cum poſſeſsione triennali,operatur exceptionem regulæ. Itaq; quo ad hoc,vt nullū habens titulum verū,adiuuetur præſumpto, ad effectū iſti⁹ regulæ requiritur,ꝙ poſsideat per tredecim annos pacificè,decem primi,ad producēdū prædictum titulū præſumptum,& tres alij ad acquirendū exceptionē iſtius regulæ. Et talis poſſeſsio triennalis, iuncta cum poſſeſsione decēnali præābula,dat ſpiritū vitæ illi poſſeſsioni decēnali,vt aliquid operetur:quæ ſola nō eſſet apta producere titulū aliquē de per ſe,vt dicit Bal.in l.cum de in rem verſo.ff. de vſucap.ſequitur Fel. in c.cū Bertoldus.in 12.& ſequēti col.de re iudic. & notabiliter probat Alex. in conſilio 124.ſuper primo.& in 1.& 2.colum.lib.4.

Titulum verū non habere.

Et vltra hoc requiritur vnū aliud,quòd quādo in iudicio per talē poſſeſſorē tredecim annorum, excipitur de iſta regula,quòd probet ſe per decennium, ante trienniū,ab iſta regula requiſitum,poſſediſse:alias nō ſufficeret. Deinde facta probatione dicti tēporis, ꝙ allegetur titulus, ſicut dicimus de notorio,quod ſolum de per ſe,non releuat ab onere probandi,niſi allegaretur,ex qua allegatione facilè iudex inſtrui poteſt de notorio iā manifeſto,vt in cle. appellāti.de appell. Sic eſt in decennali poſſeſsione,quæ in primis requirit probationē:deinde requiritur,quòd ex ea allegetur in iudicio titulus,quem poſſeſſor non cogitur aliter probare,nec viſibiliter oſtendere,quia ex poſſeſsione decem annorū probata reſultat,& præſumitur titulus qui cum poſſeſsione triennali pacifica,poſtea ſequenti in iudicio probata,defendet poſſeſsorem,& in iſta poſseſsione tota illa allegatio Lapi fundatur.

Notorium

Eſt igitur,vt breuiter cōcludamus,iſta differentia,inter titulū præſumptum,reſultās ex dicta poſseſsione.10.annorum,& coloratum titulum,ab iſta requiſitum,videlicet quòd poſſeſſori decennali,poſt probatam ſuam poſſeſsionem,ſufficit titulum,quem maluerit,ſolum allegare,& in iudicio deducere:quia non cogitur illum aliter probare. quia præſumitur,& propterea præſumpt⁹ dicitur,Sed triennali poſſeſſori nō ſufficit ſola allegatio tituli colorati, ſed requiritur eius probatio & productio. Et adhuc talis probatio colorati tituli triennalem non iuuat, niſi in poſſeſsorio tantum, & non in petitorio,vt tradit Abb.in cap.

Titulus præſumptus.

contingit

contingit.de dolo,& contũ. Et ideo ſi triẽnalis poſſeſsor ageret ad canonizandum titulum,fauor iſtius regulę illũ non iuuaret, quæ ſolũ poſſeſſores reos defendit excipiẽtes,non agentes. Nam ad effectum canonizationis tituli, requiritur titulus verus,nõ coloratus,& ꝙ ille bene iuſtificetur,vt not.Imol.& alj in ca.ex inſinuatione.per illum tex.de procurat.& in capi.j.de cõfirm.vti.& tex.in l.matrem.C.de probat. Et quando titulus verus eſt,& iuſtificatus,non indiget actor priuilegio iſtius regulæ,quia titulꝰ ſuus bonus illi priuilegium pariter & victoriam tribuit, & hoc caſu ceſſant rationes regulæ. *Titulus vt canonizetur, quid requiritur.*

Poſtremo,ne aliquid remaneat intactũ,prædictis obſtat vnum, videlicet,ꝙ videtur fruſtratoriũ tractare de titulo præſumpto ad effectum iſtius regulę,ex eo,quia ſine auxilio iſtius regulę ſola poſſeſſio decennalis ſufficit ad tuẽdũ poſſeſsorẽ cũ titulo ſuo præſumpto,vt tradit Pet.de Anchar.cõſi.117.cum vugl. Reſpondetur quod licet ſola decennalis poſseſsio defendere poſſeſsorem poſſet,nunquã tamen multiplicatio fauoris,ac priuilegij circa idem poteſt dici fruſtratoria, imo illa reiteratio, ſiue geminatio, operatur plures effectus, quos ſolẽt ſtatuta cõtinẽtia idẽ quod ius commune producere. De quibus per Alexan.& alios in l.j.ff.ad leg.Falcid.& in c. j. de conſtit.lib.6. vbi latiſsimè dixi,ſuper gl.in verb.facti. Quanto magis,quòd ceſſante priuilegio iſtius regulæ,decennalis poſſeſsio nũquam actori imponit ſilentiũ,vt facit iſta regula? Et ideo actor contra decennalem,de meliori,anteriori,& validiori titulo cõtenderet,& admitteretur ad probationes ſuas. Quod regula iſta, fauore poſseſsorum,prohibet ſilentiũ imponens,& impetrationes quaſlibet ſuſpẽdens, ac lites antiquas ſuper hoc motas extinguens , ac infinitas alias vtilitates inducens, quæ à iure decennali poſseſsori non tribuũtur,vt clarius ex diſcurſu iſtiꝰ apparatus apparebit.

QVAESTIO XXVII.

QVAERO,quia dictum fuit,ꝙ regula iſta requirit ſaltem coloratũ titulũ,quis dicatur coloratus titulus? *Coloratus titulus.*

SOLVTIO. Abb.poſt Cald.Anto.& Imol.in c. cum noſtris.colum. fin.de conceſ.præbend.ponit duas regulas,ad cognoſcendum titulum coloratum. Prima eſt quia vbicunque defectus non eſt in conferente,nec inducitur priuatio à iure,vel ab homine,talis poſſeſsio eſt colorata,vt eſt ibi tex. Secunda regula eſt,vbicunque conferens

rens non habet poteſtatem conferendi.vt puta laicus vel alienus epiſcopus,qui cõferendo faciunt contra ius,vt in capitu.illud.de iure patro.& in capitu.illa vbi not.d.Ant. ne ſed vacan.Tali caſu,titulus datus ab iſtis non eſt coloratus:quia titulus datus ab eo,qui non habet poteſtatem alienandi,habetur pro non titulo,& ſic nõ eſt coloratus. l.Sulpitius. ff.de dona.int.vir.& vxor.ſicut etiam, & illorum,qui ſunt ipſo iure priuati à iure,vel ab homine,vt in cap.licet epiſcopus.& ibi.Gemin.de præbend.lib.6.ita cõcludit ibi Abb.licet corruptè,qui communiter approbatur.Et iſtius ſecundæ regulæ rationem ponit idem Abb. in cap.2.in 3.notabili,de reſtit.in integ.Quia ille,qui habet à laico,vel ab eo,qui non habet conferendi facultatem,dicitur intruſus, & intruſus non debet habere coloratum titulum,vt latè proſequitur Felyn.in capitulo , in noſtra.in 2.& 36.correl.de reſcrip.& ſequuntur latius Moder.in tract.beneficij.in 3.parte,quæſt. vndecima. Et per conſequens tales non defendentur ab iſta regula.

Intruſus quis dicatur.

Tamen aduertendum eſt diligenter , circa intellectum iſtius regulę:quia non omnis,qui nõ habet titulum coloratum,excluditur à priuilegio iſtius regulæ.Nam dupliciter poteſt cõſiderari coloratus titulus.Primo modo, quo ad effectum iſtius regulæ.Secundo modo quo ad effectus iuris communis. Quo ad effectum iſtius regulæ, pone iſtam concluſionem pro firma,quod omnis ille dicitur habere titulum coloratum,qui non excluditur in regula. Itaque ſoli illi diſcolorati tituli habere dicuntur qui in regula iſta excipiuntur. Et licet quo ad effectus iuris communis multi cenſeantur non habere titulum,coloratum, & per conſequens excludantur à beneficio iuris communis,non tamen excluduntur ab auxilio iſtius regulæ:quæ cum tãtum duos caſus excipiat, firmat regulam in nõ exceptuatis,vt ſuperius in multis caſibus viſum fuit,& inferius in pluribus aliis quæſtionib.dicetur.Dicta igitur Ab. & aliorum in d.c.cum in noſtris, & in aliis locis in quantũ volunt illum non habere titulum coloratum,qui habet ab eo, qui iure communi eſt inhabilis , ſeu incapax, vel priuatus,& ideo dare non poteſt, procedit quo ad effectũ iuris communis.ſed quo ad effectum regulæ,requiritur ꝙ ille ſit inhabilis, ſecundum prohibitionem regulæ.

Ex quibus infertur ꝙ habens etiam collationem beneficij vacantis in curia ab ordinario,dicitur habere titulum

non

non coloratum,propter decretum ca.2.de præbend.lib.6. non approbatum hic in regula. Nam ſi talis titulus in iſta regula exciperetur,diceretur,quo ad eius exceptionem ac quirendam coloratus. Sicut diximus in collatione benefi cij litigioſi,quę licet non ſit colorata,quo ad effectus iuris communis,propter cap.2.vt lit.pēd.lib.6.& ea quæ dicit Card.in conſ.13.de verb.ſig.Et Rota in no.de reſtit.ſpol. deciſ.3.& deciſ.4.eod.titu.in antiquiori.quæ voluit huiuſ modi titulū habentem,eſſe intruſum taliter,quòd ſi ſpoliaretur,reſtitui non deberet. Nihilominus quo ad iſtam regulam illud non procederet,vt inferius in alia quęſtio ne dicetur. Prædictæ igitur deciſiones de iure communi, locum habebunt,ſecundum quod plures alij ſunt caſus, in quib.quis diſcoloratum titulum habere dicitur:qui nō reputantur tales,quo ad regulam iſtam. Ex quibus vltra prędictos,aliquos exempli gratia enarrare ſufficiet. *Collatio beneficij litigioſi.*

Primus eſt in eo,qui habet primum curatum,& recipit ſecundum:quia dicitur in primo habere titulum non coloratum,propter decretum ca.de multa,& extrauag.execrabilis.de quo dixi ſuperius quæſt.10.

Secundus caſus eſt in eo,qui recipit epiſcopatum,& di mittit labi tempora de conſecrando,iuxta capitu.cum in cunctis.de elect.quia talis poteſt dici intruſus,& non habe re titulum coloratum,vt not. Hoſtien.& Henric. in capit. niſi.de renuntiat.& Ioannes Franc.Pauin.in tract.de offic.& poteſt.cap.ſede vacant.in verbo,vacare.

Tertius caſus,in collatione facta à vicario generali,quæ non eſt colorata,cum non habet poteſtatem conferendi, cap.fin.de officio vicarij.in ſexto.tenet Lapus in capi.ſi ti bi abſenti de præbend.libr.6. Et hoc niſi fuerit adiuuata aliquo , licet modico adminiculo, vt videlicet iuramento ipſius vicarij,aſſerentis poteſtatē habuiſſe,vel dicto vnius teſtis,vt dicit Egid.dediſio.13.Et ita hodie.19.Decem.M. D.XXXIX.in vna Calaguritan.parochialis de Gamiz,coram.R.D.Marco Ant. Marſcotto Rota tenuit:vbi ꝓ colo rato titulo habuit vnionem factam per vicarium epiſcopi,de cuius facultate non conſtabat,attento quòd vnus te ſtis de viſu depoſuit vidiſſe dictum vicarium vnire , & vniones eius habuiſſe effectum.

Quartus caſus eſt in collatione facta ab ordinario, cui erat ab executore inhibitum propter decretū literarum, de quo per gl.in c.ſi ſoli,de conceſſ.de præben.lib.6.quia

talis

talis nō dicitur habere titulum coloratum, vt tenet Gaſpar de Peruſio in tract. Reſeruat.

Poſſeſſio diſcolorata. Sic etiam, & quinto poſſeſſio dicetur diſcolorata, quando habens titulum ingreditur poſſeſſionem beneficij, præter ſuperioris authoritatem. vt not. Innoc. in cap. bonæ. 2. de poſt. prælat & capitulo, literis. de reſtitu. ſpoliato. etiam ſi talis cum titulo habeat executoriales canonizatorias tituli, vt tenet ſtyllus Rotæ, de quo meminit Felyn. in capitul. ad probandum. in quarta columna. de re iudic. Nam licet de iure poſſit quis propria authoritate, cum executorialibus capere poſſeſſionem, vt verba executorialium apertè concedunt: tamen ſtylus Rotæ ſe habet in contrarium, vt dicit Bellamera in conſil. decimo, in quinto dubio. & refert Ioannes Franciſc. Ripa doctiſſimus Moder. in repeti. capituli, ſæpe. nume. 69. de reſtitu. ſpolia. & declarat. melius Fely. in d. capitu. ad probandum. vt latius dixi ſuprà in compendio ſignaturæ.

Cum executorialibus capere poſſeſſionem.

Et idem dictum fuit in Rota in eo, qui per reſignationem cauſam habuit ab illo, cui beneficium ſub conditione reſignatum fuerat, ſi infra ſex menſes mandatū ad conſentiendum produceret. Nam voluit in vna Cordnben. coram Domino Simonetta tertia Iulij. M. D. XXXI. talem nō habere titulum coloratum. Et in ſumma, omnis ille, qui habet collationem ab eo, qui prohibetur ipſo facto à iure vel ab homine, dicitur non habere titulum coloratum; quia tales ſunt intruſi. Et quot modis poſſidentes dicantur intruſi, ponit Felyn. in cap. veniens. de accuſ. in ſecundo notabili. Et reaſſumunt Moder. in tract. elec. quæſt. 17.

Et iſta omnia, vt dixi, de plano procedūt, loquēdo de iure communi. Sed quo ad effectū iſtius regulæ aliter eſt dicendum, videlicet, quòd omnis ille dicitur habere coloratum titulum, qui nō eſt exceptus in regula, etiā ſi haberet collationem ab eo, qui prohibetur conferre à iure, vel ab homine. duo igitur caſus hic in reg. excipiuntur, videlicet, ille qui habet titulum per ſimoniam, vel de beneficio reſeruato, reſeruatione in corpore iuris clauſa: quia iſti duo caſus excepti in regula firmant regulā in contrarium, in caſibus nō exceptuatis, vulg. l. nam quod liquidè. ff. de penu. leg. Et ita, iudicauit Rota in quàm pluribus cauſis, de quibus in ſequentibus quæſtionibus mentionem faciam.

Et iſta quæ dicta fuerūt, ꝙ titul⁹ dicitur coloratus q̄do emanauit ab eo qui diſponēdi poteſtatē habet, Limitatur

non

non habere locum, quãdo ille titulus datus ab eo, qui potuit dare, eſſet contra formam datam, nam tali caſu non diceretur coloratus. ita notabiliter dicit Ant. de Butr. in cap. de literis. in fi. de conceſſ. præbend. Per cuius dictum Rota in vna Vicentina parochialis de Longares coram me de menſe Februario M.D.XI. tenuit, quòd Hieronymus de Nigris, cui Ambroſius de Oria reſignauerat dictam parochialem reſeruata penſione. 50. duc. libera & exempta, non dicatur habuiſſe titulũ coloratum, ad effectum, vt defendi poſſet hac regula, ex quo procurator dicti Hieronymi à principio non conſenſit dictæ penſioni cum dicta clauſula, libera & exempta. Nam attẽto, quòd in ſupplicatione dictæ penſionis fuerat appoſita dicta clauſula, libera & exempta, & papa ita cum illa forma renuntiationem admiſerat, & Ambroſius iuxta formam dictæ ſupplicationis conſenſerat, ſi Hieron. illam formam non formauit, dato quòd à papa prouiſus fuerit, & ſic ab illo qui poteſtatem conferendi habuit: nihilominus Rota iudicauit illum non habuiſſe titulum coloratum ad effectum, vt cum illo triennio poſtea poſsidẽs iſta regula iuuaretur per dictum Ant. de But. vbi ſuprà. Et ita ego iudicaui Ambroſ. reſtituẽdam eſſe parochialem propter modum non ſeruatum, non obſtante iſta regula.

Titulus coloratus

Et quia illud dictum de caſibus exceptis, ſeruiet nobis in multis quæſtionibus ſuper hac regula diſcutiendis, de quibus latiſsimè fiet mentio, propterea non amplius inſiſto.

QVAESTIO XXVIII.

QVAERO, an electus à capitulo, & confirmatus ab epiſcopo excommunicato, & publicato, dicatur habere coloratum titulum?

Electus à capitulo.

SOLVTIO. Tempore Iulij II. fuit ventilatum hoc dubium in Rota. Et tamẽ nõ habeo quid fuerit deciſum, & quòd non habuerit titulũ coloratum cõſuluit tunc Octauianus de Ceſſa aduocatus apprimè doct⁹, vt ipſe refert lib. 7. informationum ſuarum. Mouetur per fundamenta illa vulgaria de quibus iam dictum eſt in præcedentibus quæſtionibus, videlicet, quòd ex quo talis epiſcop⁹ prohibetur à iure propter eius inhabilitatem, vt in c. quia propter. de conceſſ. præbend. cum vulg. eius confirmatio non dat colorem poſsidendi, præſertim, quia quando defectus cauſatur ex perſona agente, talis defectus nõ cenſetur exclusus

Defectus quãdo cauſatur ex-

perſona agente. cluſus à regula generaliter loquente.arg.gloſ.in clem.1. de ſeq.poſſ.& fruct.& ea,quæ not.Bald.in l.ſi quis filio.§. ſi quis.ff.de iniuſt.rup.Et quod voluit d. Anto.in ca.licet, de elect.videlicet,quòd exceptio detegens inhabilitatem agentis,nunquam cenſetur excluſa,& in hoc genere multum inſiſtit dictus aduocat', vt ibi per eũ,quæ ex eo,quia eius dicta non multum aſtringunt,omitto.

Exceptio detegens inhabilitatem.

Addit etiam,quòd regula iſta eſt exorbitans à iure inducens prę́ſcriptionem in beneficiis,ſine bono & vero titulo,ergo debet ſtrictius interpretari quatenus quis minus damuum patiatur,quòd fiet ſi actor à bono iure impetrationis ſuæ non excludatur.

Ego etiam pro iſta parte addo,dictum Ant.in c.literas, de conceſſ.pręb.vbi vult, quod confirmatio facta ab eo, qui originaliter poterat confirmare,ſed eſt impeditus,nõ prę́ſtat colorem poſsidendi,& ſi taliter cõfirmatus ingerit ſe adminiſtrationi,incurrit pœnam. c.auaritiæ.de ele. lib.6.not.glo,in c.ſi.eo.tit. Et hoc idem tenet ibi Ioan. de Imol.per ea quę habentur in c. licet.& c.fin.de ſup. neg.prę́la,facit cap.illa.ne ſede vac.Et ratio iſtorum poteſt eſſe:quia habẽs beneficium à ſuperiore interdicto vel priuato,dicitur intruſus,vt in c.tãta,de exceſſ.prę́lat.not. Doct.in c.cum ſatis.dę offic.archidiac.Hoſti, in cap.in literis.de reſt.ſpol.

Cõfirmatio.

Tamen prędictis non obſtant.veritas ſe habet in cõtrarium,videlicet,quòd electus,& cõfirmatus à ſuſpenſis vel excõmunicatis, licet de iure communi titulum coloratũ nõ dicatur habere,& per conſequens non admittitur ad ea,quæ de iure cõmuni electo & confirmato ritè & rectè conceduntur,Tamen quo ad effectũ iſtius regulæ,omnis ille dicitur habere titulum coloratũ,qui habet ab eo,qui originaliter poteſt conferre,eligere,&confirmare,licet ex accidẽti ſint impediti. † Ratio iſtius cõcluſionis eſt:quia iſta regula tantũ excipit duos caſus in quibus vult titulũ nõ haberi pro colorato,vt in ſimoniaco, & in prouiſo de beneficio reſeruato,Ergo exceptis iſtis duobus caſib',in aliis regula manebit in cõtrariũ firma.vulg.l. nam quòd liquidè, & §.vt autẽ,in authen.de nõ alie.col.j.Et ita Rota per iſtam rationem de menſe Octobri M D.X I X.in vna Monaſterien. beneficiorum coram domi.Barth.de Spina iudicauit. quæ voluit per collationẽ factam ab ordinario de prima dignitate in collegiata,quę per regulã.3. ſupra eodem

Titulus coloratus.

† Nam licet archiepiſcopus, qui habet ius confirmandi electionem factam à capitulo eo tẽpore ſit

eodem, reſeruata eſt cum decreto, & quæ fuit de antiquioribus reſeruationibus curiæ per Ioan. 22. introductis, vt colligitur ex dictis Feder. de Senis conſi 112 incip. amice chariſſime, tribuere titulum coloratum ad effectum prærogatiuæ iſtius regulæ. Et iſta deciſio cum eius ratione adeo eſt magni momenti, quòd per eam faces ardentes omnibus cõmunibus opin. imponuntur, vt ex prædictis & infrà dicendis apparebit. Nam ex iſta deciſione primo infertur, quod caſus quæſt. noſtræ non habet dubium.

Infertur etiam, quod collatio facta per ordinarium de beneficio litigioſo contra c. 2. vt lit. pend. lib. 6. quod habet decretum titulum, & poſſeſsionem irritans, tribuit titulum coloratum poſſeſsori triennali.

Infertur & tertio, quod ordinarius conferens beneficiũ contra inhibitionem executoris, & contra omnia decreta regularum, tribuit titulum coloratum, & ſecũdum hoc decreta illa, & geminatæ prohibitiones cõcordatorum Germaniæ, nihil operabuntur,

Infertur & quarto, quod attenta eadem ratione prouiſio facta per ordinarium in menſibus expectantium, tribuet titulum coloratum, & econtra acceptatio & prouiſio facta in menſibus ordinariorum tribuet eundem colorem, cum tamen Rota iudicauerit tales prouiſiones nihil valere propter decreta irritantia poſita in alternatiuis epiſcoporum & expectatiuarum. vt refert Felyn in cap. cum ex officij. in penul & fina. colum. de reſcript. & D. Petrus Andr. Auditor in tracta leg. lib. 3. quæſtio, 3. vbi plus dicit Rotam tempore ſuo iudicaſſe, non valere prouiſionem legati de latere de beneficiis vacantibus in menſibus ordinarij, etiam ſi poſtea ordinarius non conferret, per plures rationes, quas ibi adducit, quas breuitatis cauſa omitto. Et hoc idem tempore Sixti iudicatum fuiſſe in vna Auinionenſis præbendæ Sancti agricolæ, refert quidam Ludouicus Interramne, illorum temporum aduocatus in quibuſdam ſuis annotationibus. Quod procedit etiam ſi papa faceret gratiam in forma capituli, mandatum, pro ut in vna Narbonneſis præbendæ coram d. Ioanne Franc, tunc auditore, fuiſſe diſputando dictum refert Ioannes de Narnia quondam eximius, & antiquus aduocatus in quibiſdam allegationibus ſuis.

Infertur & quinto, quod prouiſio ordinarij facta de beneficio vacante, cuius regreſſus petineat ad alium, det ti-

ſuſpenſus tamẽ pendente ſuſpenſione poteſt donare aut cõferre beneficia, & etiam confirmare: vt c. quia diuerſitatem. extrà de conceſſ. preb. & ſupra dixi in regula de triennali poſſeſſore. ſuper verbo intruſerunt. Propterea electus per capitulum dicitur intruſus, ſi ſine cõfirmatione epiſcopi ingerat ſe adminiſtrationi: vt c. cùm iãdudum, extra de preb. IOANN. MILL.

Prouiſio ordinarij facta de beneficio.

tulum coloratum.non obſtantibus quod regreſſus habeat decretum ſpeciale appoſitum illi certo beneficio, quod qualiter procedat,poſtea in alia quæſt.dicetur.

Alia penè infinita inferri poſſent ex concluſione ſuperius facta, quæ contra communes iuris regulas videntur inducta,quibus omnibus reſpondetur quod papa, qui dominus abſolutus eſt beneficiorum, vt in c.2.de præbend. lib.6.& clem.1.vt lite penden. Et not doctor. in c.quæ in eccleſiarum.de conſt.poteſt in tali materia contra omnes iuris communis regulas nouiter inducere & ſtatuere, vt patet exemplo,quia videmus, quod de iure cõmuni nemo cogi debet ad concordiam, vt in.§.fin.in auth vt litig.iurent.Et not.Bar.in l,congruit. ff.de offic.præſid.& tamen hoc non procedit in papa, in materia beneficiali, in qua habet pleniſsimam poteſtatem, vt dicit Abb.in c.cum pridem,in vltimo notabili.de pact.ſequitur latè Fely.in rub. de treu.& pace.in 2.colum. Et eodem modo poteſt reuocare conceſsionem factam,& tamen papa hoc facere poteſt.vt in c.nouit.& ibi not.Abb.de iud.Sic etiam præſcriptio cum mala fide non procedit, & tamen papa poteſt contrarium ſtatuere,vt patet in c.1.de præſcrip.prout etiam apparet in Publiciana, quæ cum mala fide competit de iure cánonico,vt dixi in.§.ſed iſte.inſti.de actio.vbi alia exempla ſcripſi.Ergo eodem modo papa poteſt facere in terminis iſtius regulæ,quod omnis titulus in beneficialibus ſit coloratus, niſi in certis caſib.prout hic: quod factum videtur ex cauſa legitima,videlicet,propter negligentiam non petentis ius ſuum infra triennium, ne beneficia ſub incerto titulo poſſideantur. Nec mirum,quia etiam de iure communi in quàm plurimis iuris articulis, negligentia grauioribus,ac magis acerbis pœnis punitur quàm hic. Ex quibus quædam exempla per viam compendij enarrabo,quæ manifeſtam lucem dabunt omnibus iuribus de negligentia loquentibus. Simul etiam alia quædam diligentiæ commoda ſubnectam, ne vigilantes debita laude ac honore fraudentur.

INCIPIT

INCIPIT EPILOGVS PERQVAM BREVIS CASVVM NEGLIGENTIAE.

IN primis igitur illud grauiſſimum negligentiæ incõmodum notum eſt, quod propter negligentiam non petẽtium res ſuas mobiles, vſucapio triẽnalis introducta fuit, quæ non ſolum aliquem poſſeſſibõe temporali, vt hic, ſed etiam dominum verum, ſuo iure ac dominio perpetuo priuat, ipſumq. iam ſero agentem poſſeſſorio & petitorio excludit, vt in l. 1. ff. de vſuca. tradunt omnes in l. traditionib. C de pact. iſta enim pæna negligenti res ſuas propter prædictam cauſam perpetuæ excluſiõis impoſita grauiſſima reputatur. quæ facta cõparatione ad illam, quã hic papa negligentibus impoſuit, iſta pro nihilo reputabitur. Quia hic poſſeſſori triẽnali per iſtam regulã exceptio duntaxat acquirit, nõ ius. Nec illa exceptio eſt perpetua transiens ad quoſcũq. ſed morte poſſeſſoris extinguitur. & proterea hic impetratiões de beneficiis triẽnio poſſeſſis, non annullantur, ſed ad vitam dũtaxat poſſeſſoris ſuſpendũtur. Per quod datur intelligi, quòd impetrans mortuo triẽnali poſſeſſore, poterit de iure ſuo experiri. Potuit igitur papa quo ad iſtum caſum hic in negligẽtis pœnam ſtatuere, quod omnis titulus ſit coloratus, niſi in caſibus exceptis. In quam quidem pœnam negligẽs ipſe, propter deſidiam & culpam incidere videtur, cui per diligentiam obuiare potuit, vt in c. loci. 35. diſtinct. & in c. negligere, 2. quæſt. 3. & l. non ſolum. C. de commer. & merca.

Vſucapio triennalis introducta fuit.

Et ſic videmus, quòd iudex propter negligentiam adminiſtratione ſua priuatur, & alius loco ſui ſubrogatur, quin imo criminaliter priuari poſſet, vt de primo eſt tex. in l. ſi quos, C. de offic. præfe. præt. orien. de ſecundo, in l. ſi miſſi opinatores. C. de exact. tribu. lib. 10. & in l. 2. C. de can. lar. titu. lib. 10.

Iudex negligẽs adminiſtratione ſua priuatur.

Tutor etiã propter negligẽtiam remouetur. l. eũ qui. C. de procu. Et eodem modo executor iure ſuo priuatur propter negligẽtiam vnius anni. vt in c. tua nos. de teſta. & in l. nulli. C. de epiſc. & cleri. Et in ſumma omnes deſides & negligẽtes, qui ſui immemores ſunt, officio ſuo priuantur, vt in l. penul. in fi. C. de can. lar. lib. 10. prout de Abbate etiam negligente dicit textus, in c. cum ad monaſterium. in fine, de ſtatu monachorum. Si igitur quis propter negli

Tutor etiam propter neglĩgentiã remouetur.

Executor iure ſuo priuatur.

Neglĩgẽtes & deſides qui ſui immemores ſunt.

negligentiam priuatur obtentis & acquiſitis, à fortiori acquirendis, vt in reg. iſta.

Et quia materia iſta negligentię, in qua principaliter vſucapio, & ratio iſtius regulæ fundantur, variis in locis ſparſa eſt, nec ſimul tota perquirenti occurrit, decreui hic eam quàm breuiter & ſuccinctè, per capita, & enumerationem caſuum colligere: quos quidem caſus aliàs iuuenis, in maiori ocio conſtitutus curioſiſsime cumulaui. Et quia negligentia, quæ per iſtam regulam caſtigatur, iudicialis eſt, incipiam à caſibus negligentiæ iudicantium.

Negligentiæ epilogus.

Primus igitur caſus negligentiæ conſideratur in iudice, vt in d. l. ſi quos. & l. miſsi, ſuperius allegatis.

Secundus. Quia propter negligentiam magiſtratus ius non dicentis, in ſui verecundiam recurrendum eſt ad populum. Caſus eſt ſecundum Bal. ibi in titulo, ſi de inueſtit. feud. inter dominum & vaſallum lis oriatur. §. primo.

Tertius quia iudex negligens ſepulchrorũ violatores vindicare, punitur in 20. libris auri. l. ſi quis ſepulchrum, C. de ſepulc. vio.

Quartus. Quia iudex negligens quominus pacta, & cõuentiones partium ſeruentur. facit litem ſuam. caſus notabilis in l. pen. C. de pact. in ſi.

Quintus. Quia cõtra iudicẽ negligentẽ expedire, quod ab eo petitur, eſt vario modo conſultum. ſecundum. quod declarat Bart. not. in l. ſi. C. de variis, & extraor. cognit.

Sextus. Quia propter negligẽtiã iudicis laici in nõ reddendo iuſtitiã clericis, laici conueniri poſſunt corã iudice eccleſiaſtico cap. cum ſit. & cap. ſi clericus. de foro comp.

Septimus. Quia propter negligẽtiam iudicis, qui omiſit teſtes apertè productos examinare, etiã poſt trienniũ datum, & etiã nulla facta prouocatione pars poterit petere teſtes examinari. tex. eſt notabilis in c. per tuas. de teſtib.

Octauus. Proceſſus factus à iudice negligẽte dare Apoſtolos, eſt ipſo iure nullus. tex. eſt in c. ab eo. de appel. in 6.

Nonus. iudex negligens facere iuſtitiam clerico, eſt ipſo iure excommunicatus. glo. eſt notabilis in ca. adminiſtratores. 7. q. 5. Ioan. Andr. in cap. ſi. de excep. lib. 6.

Decimus. Quia iudici negligenti quo ad Deum imputãtur delicta non iudicata. cap. ſicut inquit. 2. q. 7.

Vndecimus. Quia iudice neglig ẽte dare Apoſtolos ſæpe petitos, habetur perinde ac ſi expreſſe fuerint denegati. tex. eſt in clem. quanuis in fin. de appel.

Duodecimus. Qui in officio iudicandi alteri ſucceſsit, n ō poteſt nouum opus inchoare, niſi prius ædificia per prædeceſſorem incœpta, aut vetuſta per illum reparari cœpta reparet, vel neglecta perficiat. l. 6. C. de ope. pub.

Decimuſtertius. In pœnam iudicis negligentis ius reddere licitum eſt in ius ipſi dicere. l. nullus, C. de iudi. ibi cū glo. & melius in l. nulli. circa fin. C. ne ſac. bap. & bon. tex in l. nulli iudicum. C. de offic. rect. prouinc.

XIIII. Iudex negligens vendicare crimē priuati carceris incidit in crimē læſæ maieſtatis l. 1. C. de priuat. carce.

Decimuſquintus. Eodem modo iudex punitur, ſi vindicare paganos neglexerit. l. 1. C. de paga.

Decimuſſextus. Et pari reprehenſione eſt dignus iudex negligens reſiſtere, & obuiare clericis negotiantibus, vel turpia officia exercētib. cle. 1. in fi. de vit. & honeſt. clerico.

Decimuſſeptimus. Iudex etiā negligens punire hæreticos, in decē libris auri cōdemnatur, & exiſtimationis ſuæ periculum patitur. l. 2. & l. quicunque. in fi. C. de hæret.

Decimuſoctauus. Pariter etiam negligēs vindicare ſtupratores, & monialium corruptores, in quinque libris auri punitur. §. penult. in auth. de ſanct. epiſc.

Decimuſnonus. Iudex requiſit' de iuſtitia, & de expeditione cauſæ nihil reſpondens, vt nimiū moroſus & negligens notatur. c. 1. & ibi Bald. de milit. vaſ. qui contu. eſt.

Vigeſimus. Iudex tenetur ad intereſſe parti læſæ ſi neglexerit in cauſis ciuilibus videre, quæ ſuæ ſunt partes, ſed non facit litem ſuam, ſicut quando malè iudicat. l. 1. & ibi per Bart. C. quomodo & quando iudex.

Vigeſimuſprimus. Laicus negligens facere iuſtitiam, poteſt cogi per eccleſiaſticum. c. Iudæi. el. 2. de Iudæ. & cap. excommunicatus. cum glo. de hæret.

Vigeſimuſſecundus. Iudex negligens ferre ſentētiā ad finem concordandi partes, ſi propter concordiam partes lædantur, parti læſæ in foro conſcientiæ ad refectionem damni tenetur. Ita dixit. d. Card. in cle. ſæpe. in §. & quia. in 18. q. de verb. ſign.

Vigeſimuſtertius. Iudex qui neglexit per imperitiam facere id ad quod tenetur, peccat, & parti læſæ tenetur quātum æquum iudici videbitur, diſtinguendo, vt per Bal. in l. mancipia. de ſer fug.

Vigeſimuſquartus. Iudex negligens alere carceratos, malè facit Bar. in l. nemo carcerē. C. de exact. tribut. lib. 10.

Vigeſimuſquintus. Qui negligit etiam infra triennium cauſam diffinire, punitur, & remouetur, ſecundum diſtin. l. properandum. §. ſi autem vtraque. C. de iudi.

Vigeſimuſſextus. Similiter iudex negligens non facere inuentarium de bonis damnati & confiſcati, mulctatur. l. ſi quis infra. C. de bon. damnat.

Vigeſimuſſeptimus. Iudex negligens exercere officium ſuum circa miſerabiles perſonas, vel pium actum, etiam tenetur, vt per Bar. in l. quarta. §. hoc autem iudicium. in 5. oppo. ff. de dam. infect.

Vigeſimuſoctauus. Iudex negligens pacem violatã vindicare, omne damnũ & iniuriam paſſo reſarcire tenetur. §. iudex. in titulo, de pace tenenda. inter ſub. in vſib. feud.

Vigeſimuſnonus. Contra iudices, ſeu magiſtratus negligentes tutorum vel curatorum ſatiſdationem capere, datur actio ſubſidiaria. §. pen. inſtit. de ſatiſdat.

Trigeſimus. Iudex negligens punire iniuriã illatã ſcholaribus, punitur acrius. auth. habita. C. ne filius pro parte.

Trigeſimuſprimus. Iudex ordinari⁹ negligere nõ debet exigere rationes nõ debitas à religioſo ſuo executore. cle. de teſta. Trigeſimuſſecundus. Propter negligentiam iudicis in non confirmando tutorem non impeditur adminiſtratio tutori. Bar. not. in l. quia pater. ff. de confir. tuto.

Trigeſimuſtertius. Iudex negligens ſeruare iuramentũ, quo iurauit in principio officij de non acceptando pecuniam, vel aliud ſordidum committere, incidit in crimen publicumq́; de quo eſt bonus text. in l. fin. ad leg. Iul. pec.

Trigeſimuſquartus. Præſes qui negligit caſtigare iudicem acceptantem indebitas ſportulas, punitur ſimul cum acceptante, & hoc epiſcopo principi denuntiante. tex. eſt in §. fi. in auth. vt differen. iud. col. 9.

Trigeſimuſquintus. Iudices negligentes conſtitutiones principum ſeruare puniuntur. l. 1. §. fi. ff. de fal.

Trigeſimuſſextus. Pari modo negligens expedire cauſas, quas poterat expedire, & eas dimittit ſucceſſori, tenetur. per tex. ſing. in l. 1. §. 2. ff. de magiſt. conuen. & ibi Bal.

ET ISTA, quæ de negligentia iudicum punienda exẽpli cauſa poſuimus, ſufficiant. Nunc negligentiæ peccata, quæ quemlibet alium contingunt diſcurramus.

Trigeſimuſſeptimus. Nam in primis in pœnam deſidiæ inductũ eſt, ꝙ propter negligentiam nõ eligẽtium, electio ad ſuperiorem deuoluatur, vt per glo. in cap. duobus. de reſcript.

re ſcript.lib.6.& in cap.quanquam.de electio.lib.6.

Trigeſimuſoctauus.Qui neglexit ſeruum fieri furem,tenetur ex pacto,quòd promiſit ſeruum furtum non facere. tex.eſt in l.non impoſſibile.ff.de pact.

Trigeſimuſnonus.Eodem modo commentariēſis,ſeu cuſtos carceris propter eius negligentiam punitur.l. commentarienſem.C.de cuſto.& exhibit.reorum. & ibi glo. not.quam vide contra prælatos negligentes, &c.

Quadrageſimus. Similiter & medicus,qui incipit medicari alicui etiam gratis,ſi neglexit curam infirmi, tenetur de leui & leuiſſima culpa.tex.eſt iuncta glo. no. in l. idem iuris.in princ.ff.ad leg.Aquil.

Quadrageſimuſprimus.Sic etiam in partem negligentem vendicare iniuriam factam filio transfertur executio & actio.l.ſed ſi vnus.§.interdum.ff.de iniuriis.

Quadrageſimuſſecundus. Et hoc idem ſtatutū eſt procuratore patris negligēte proſequi iniuriā filij Nā exercitiū cōpetit filiofam.l.ſed ſi vnus.§.procurator.ff.de iniur.

Quadrageſimuſtertius.Sic etiā negligentia hæredis nocet fideicommiſſario,& currit præſcriptio.tex.eſt in l. ſi hæres.la 2.§. fin.cum glo.ff.ad Trebel.

Quadrageſimuſquartus.Et negligētia ſcribę,ſeu notarij punit.tex.notabilis & ſingularis in l.fi.C.de ma.cōné.

Quadrageſimuſquintus. Negligentia etiā inducit conſenſum ad illud quod fit,vt habes gl.in c.1.de offi.deleg.

Quadrageſimuſſextus.Et per negligentiā perditur poſſeſſio.iuxta no.per Bar.in l.ſi de eo.ff.de acquirend.poſ. & Abb.in cap.contingit.de dolo.& contum.

Quadrageſimuſſeptimus.Clericus etiam qui negligit agros eccleſiæ,vel eius vtilitatem non curat,poteſt remoueri ab eccleſia.glo.notabilis in cap.ſæpe.12.q.2.

Quadrageſimuſoctauus,Pari modo negligentia prælati nocet ſucceſſoribus in præſcrip.ſucceſſoria,vt per glo. not.in c.2.de præſcrip.

Quadrageſimuſnonus.Etiam ſerui coloni,vel procuratores negligenter rem domini curantes puniuntur. tex.ſing.in l.fi.in princ.C.de acquir.poſ.

Quinquageſimus.Punitur etiam qui negligenter in ſtipulam ignem immittens gratia cōburendi eā,& ob eius vecordiam aliorū agros igni depopulatus eſt,vt eſt text not.in l.qui occidit.§.penult.ff.ad leg.Aquil.

Quinquageſimuſprimus.Si ob negligentiam curantiū

accuſando etiã ſub prætextu criminis, quod fortè pateretur, ex quo antea à ſe ſeparare neglexit, vt eſt tex. in cap. nulli. de accuſat.

LXV. Tanta etiã eſt vis negligentiæ, vt acquiſita per filiumfamilias, potius acquiſita ex profectitiis, quam ex ad uentiis bonis præſumantur, vt eſt gloſ. notabilis. in l. cum oportet. in princ. C. de bonis liber.

LXVI. Creditores etiam ſuæ negligentiæ penſum ferre debent, ſi negligentes fuerunt in exigendo ab hęrede, q poſtmodum vel ſe abſtinuit, vel factus eſt non ſoluendo. tex. eſt not. in l. pupillus ff. de his quæ in fraud. cred.

LXVII. Negligentia etiam illius notatur, qui cum literas alterius damnoſas acceptaſſet, tacuit, nec contradixit. Nam per hoc videtur conſentire, caſus ſingularis in lege. filius famil. ff. ad Maced.

LXVIII. Etiam maritus negligens in non curanda vxore, perdit lucrum dotis ſi perit. glo. eſt notabilis in l. ab hoſtibus. §. ſi vir. ff. ſol. matr.

LXIX. Sic & negligẽtia ſuccedentiũ pupillo in non petendo ipſi tutorẽ, priuat eos ſucceſsione ipſius decedẽtis infra pupillarem ætatem l. ſciant cuncti. C. de leg. hęred.

LXX. Et negligentia hæredis non vindicantis cędem defuncti priuat ipſum eius hæreditate, lege prima. C. de his quibus vt indig.

LXXI. Et ſimiliter negligentia hæredis in non parendo volũtati defuncti, priuat ipſum commodo teſtamenti. auth. hoc amplius. C. de fideicom.

LXXII. Pari modo negligentia hæredis non conficientis inuentarium, facit eum teneri inſolidum creditor. l. fi. C. de iure delib.

LXXIII. Et eodem modo negligentia omiſſi inuentarij reddit tutores ſuſpectos. l. 3. §. tutores qui repertorium ff. de ſuſp. tuto. & l. fin. C. arbitr. tutelæ.

LXXIIII. Negligẽtia etiam venditoris domus ante traditionem omittẽtis interponere ſtipulationem damni infecti, ſuo damno cedit. l. venditor domus. ff. de act. emp.

LXXV. Deſidia etiam, & eccleſiaſticorum negligentia circa officia diuina, ad quæ ſunt mancipati, reddit eos indignos immunitati omniũ munerum illis ab eam cauſam conceſſæ. text. eſt nota. in l. generaliter. C. de epiſcop. & cler. canonizatus. 16. quæſt. 1. quod eſt contra vagos ſcholares notandum.

LXXVI. Filius etiam hęres inſtitutus negligēs ægrotantem patrem, vel eū ab hoſtibus redimere, priuatur ſucceſſione. caſus eſt notabilis in §. ſi quis de prædictis. in auth. vt cum de appellatione cog.

LXXVII. Et ſcholaris negligēs nunquā efficietur magiſter, vt dicit gl. iuncto. tex. not. auth. de quæſtore. §. porrò.

LXXVIII. Et ad propulſandam negligentiā tempus exceptionis non numeratæ dotis eſt abbreuiādum. in auth. de tempore non ſolutę dotis. col. 7. in princ.

LXXIX. Item etiam, qui neglexit appellationi deferre, ſe appellationis beneficio indignum facit. bonus tex. in ca. cum ſit. de appel.

LXXX. Dominus qui neglexit ſeruum ſeruum ægrotum, priuatur dominio ipſius. tex. in l. prima. §. & ſcimus. C. de lat. lib. tol.

LXXXI. Hæredes etiam violatores pacis negligentes iuris rigorē ſeruare diuidendo ſecū hæreditatem, qua fuerint priuati, puniuntur, vt ab ipſis tota hæreditas abdicetur, c. ſi quis hominē. in tit. de pace. tenen. & eius violato.

LXXXII. Sic vſufructuarius negligens in ſubmittendo alia capita annimalium, in locum demortuorum proprietario tenetur. l. quid ergo. ff. de vſufruct.

LXXXIII. Etiam ſeruitus vrbana nō vtendo amittitur, quando vicinus negligit libertatē vſucapere, tex. eſt not. in l. hæc iura. ff. de ſeruit. vrb. prædio.

LXXXIIII. Socius tamen qui negligenter aliqua in ſocietate egit, non compenſat, ſi in pleriſque aliis ſocietatem auget. bonus textus in l. non ob eam, cum lege ſeq. ff. pro ſocio.

LXXXV. Et ſociorum etiam negligentia conſideratur in l. ſocius ſocio. ff. pro ſocio.

LXXXVI. Fortuita etiam incendia, quæ per negligentiam eorū apud quos orta ſunt, nō fuerūt extincta, damno negligentiæ cedunt. l. capitulum. §. incendiarij. ff. de pœnit.

LXXXVII. Et licet edictū prętoris manifeſtiſsimum ſit, illius tamen interpretationem nunquam negligere debemus. l. j. §. quamuis, ff. de vētre inſpic. facit tex in l. apud Labeonem. ff. de iniu. §. hoc edicto

LXXXVIII. Item tribus edictis citatus, ſi ſui præſentiam facere neglexerit, perſonaliter capi poterit. tex. eſt in l. cōſentaneum. C. quomodo & quando iud.

LXXXIX. Et poſſeſsio vacans ex negligentia domini, ſine

ne vi occupari nõ poteſt.l.fundum.§.fundi. ff.de vſucap.

xc.Negligentia etiam vnius anni in non reparando illud quod erat mihi quęſitum per occupationẽ,de iure gẽtium inducit priuationem iuris.caſum & exemplum, habes in l.ſi.ff.de vſucap.& ibi not.

xci.Præterea ius ingrediẽdi tenutā ex decreto iudicis per bienniũ negligendo intrare, tollitur. Ita ſingulariter Bar.in l.ſi finita.§.ſi quis metu.in fin.ff.de damn.infect.

xcii.Itẽ qui tenetur denuntiare maleficia, ſi per eius negligentiam fuit pręuentus ab iniuriato,denuntiãdo punitur.vt per Bart.in l.vltim. col.diuus,verſ. quęro quid ſi talis denuntiatur.ff.de cuſt.reorum.

xciii.Præterea eccleſia læſa ex negligentia prælati ipſum prælatum negligentem conuenire poteſt.gloſ. eſt not.in cap.placuit.in ver.pertineat.16.q.3.

xciiii.Rurſus negligentibus illis, qui in ludo & alea aliquid perdiderunt,repetere deperdita, eorum repetitio epiſcopo conceditur,vt in conſtit.alearum vſus. C.de relig.& ſumptib.fun.

xcv. Qui parum etiam diligens fuit in ſeruandis ſacris,adeò quod inſordeſcant,à iure damnatur, vt in c.ſi. de custo.ſacram.

xcvi. Et qui officium clericale negligit, & ſeculi fluctibus ſe immergit,ab eccleſiaſtico miniſterio ſit alienus, capit.ſed neque procurationes.ne clerici vel monac.

xcvii. Mulier etiam negligens iuſiurandi religionem de alicui nubendo,damnatur à papa.in cap.requiſiuit de ſponſal.

xcviii. Similiter negligentes parére iudici delegato puniuntur.c.de cauſis.de offi.deleg.

xcix.Et qui conſcientiæ confidit, & famam ſuam negligit,crudelis eſt.cap.nolo.2.q.1.

c.Pari modo qui in termino à iudice ſibi aſſignato ius ſuum neglexit deducere,amplius non auditur.l. diffamari.C.de ingenu.& manum.

ci.Negligentia annalis illius qui habebat reuocationem feudi in aliũ tranſlati ſibi præiudicat, tex ſingularis in ca.Titius.in tit.ſi de feur.con.inter dom.& agnat. per quę ita limitatur ſingulare dictum Bart.in l.1.§.permittitur.ff.de aqua quot.& æſtiual.

cii.Item ſi canonici, qui de certo canonicorũ numero indulgentiã habebant.ipſam ſeruare neglexerunt,nõ poſ ſunt

ſunt poſtea ſuperiori opponere,ſi alium canonicum ſupra numerum addidit.ca.pro illorum,vbi bonus tex.de preb.

CIII.Dominus requiſitus ab eccleſia ,vt terram ſuam ab hæreticis purget, ſi per annum negligens eſt,terra ipſa catholicis occupanda conceditur,vt auth.ſi verò dominus.C.de hæreti.

CIIII.Damnum ſi mihi tua negligentia datū ſit,mihi ſatiſfacere teneris.cap.fin.de iniur.& dam.dat.

CV.Parentes ob quorum negligentiam filij in cunis oppreſſi fuerunt,grauiter puniuntur.cap.quæſitum. de pœnit.& remiſſ.& cap.conſuluiſti.2.q.1.

CVI.Diſſoluta etiam negligentia fideiuſſoris,ſuo,& nō debitoris damno cedit.l.ſi fideiuſſor.in prin.in 1.reſpon. ff.mandat.

CVII.Et ſi arbor.ex negligentia incidentium transſeuntem oppreſſerit,incidens eam punitur,vt in cap.ſæpe.50. diſt.de quo in l.ſicut arbor.ff.de leg. Aquil.

CVIII.Qui iuratoriam cautionem à ſe pręſtitam negligit ſeruare vt periurus punitur.tex.bonus in l.quotiēs. C.de dig.lib.12.

CIX. Milites negligentes honeſtatem circa ruſticos ſeruare, & ipſos ſpoliantes, mulctantur, & infamiæ pœna afficiuntur,l.nō patiuntur.C.de curſu publ.lib.12. quem tex.ad vnū aliud notabis,videlicet,ꝙ ruſticus dicitur miſerabilis perſona.

CX.Miſſus in poſſeſſionem bonorum alicuius,nō debet eſſe negligens,ſed vtiliter agere,aliàs ſibi noceret.in l.vēditione,ff.de bon.auth.iud.poſſid.

CXI.Executor literarum non poteſt ſe impedire de beneficio,cuius collatio deuoluta eſt ad capitulum, propter negligentiam epiſcopi.cle.ſi de beneficio.de pręb.

CXII.Negligēs etiā honorem & reuerētiam ſcholarib. ſeruare,acrius punitur.auth,habita.C.ne filius pro patr.

CXIII.Electores etiam qui infra octo dies poſt electionem factam negligunt electionem ipſam electo præſentare , puniuntur pœna,de qua.in cap.cupientes, §. cæterum.de elect.in *6*.

CXIIII.Curatores reipub.ſi negligenter in bonis diſtrahēdis ſe geſſerint puniuntur in ſimplum. text.eſt in l. ſi.§.idem ſcripſerunt,ff.de adminiſt.rer.ad ciuit.pertin.

CXV.Et negligentia hæredis non eligentis vnum ex pluribus legatarius ex voluntate teſtatoris,facit quòd om

nes

nes admittantur ad legatum.tex.eſt not,in l.ſi quis Titio, in fi.in l.cum quidam.l.2.ff.de leg.2.

cxvi. Vtenſilia vendentes & negotiantes,licet ob eam cauſam verberibus cæſi ſunt,non tamen propter hoc quaſi viles negligere debemus.Imo ad honorem & dignitatem promoueri poſſunt,l.eos ff.de curio .vbi tex .probat vnum aliud,quòd propter raritatem bonorum minus digni aſſumi debent ad officia

cxvii.Et ille qui ad diē commeatus venire negligit, perdit ſalarium,& vt deſertor punitur l. 3.§.ad diē, cum gl.ff.de re milit.

cxviii. Abb.negligens corrigere monachos punitur. c.ſi.de ſtat monac,&,cle.1.in fin .de vita.& honeſt. cler.

cxix. Negligens poſt denuntiationem factam à vicaro tollere arborem,quæ in ædes vicinas pendet,perdit eā & vicinus authoritate propria poterit arborem aſportare,vt ponit Bar.in l,j.ff.de arb,. æden.

cxx. Propter negligentiam eorum qui debent petere tutores,& non petierunt,creditores poſſunt accedere ad iudicem vt conſtituat tutorem contra quem legime agere poſſint.l.diuus.ff.qui tut.pet.

cxxi. Si contumax infra annum comparens,cautionem de iudicio ſiſti offerre neglexerit,actor per annum conſtituitur verus poſſeſsor.c.quoniam frequenter.§.& in aliis, vt lit.non conteſt.

cxxii. Negligēs infra terminum iuris vel hominis apoſtolos appellationis petere,illis renunciaſſe videtur.clc. quamuis,in princ.de appel.

cxxiii. Negligens etiam vicino opem petenti pro re pellenda iniuria auxiliū præſtare,fauorem iniurianti præſtare videtur cap.dilecto.de ſentent.excom.lib.6.

c.xxiiii. Plus iuſto oneratus ſi per negligentiam per lubricum tranſiens & labens alicui damnū. intulit,Aquilia tenetur.l,qua actione § 1 ff.ad l.Aquil

cxxv. Gratia de aliquo beneficio vacaturo extinguitur per negligentiā,non petendo præbendam primam vacantem.bonus.tex.in cap.ſi clericus de præbend.in 6.

cxxvi. Appellatione deſerta per negligentiā, licet partes proſequantur appellationem,tamen propter hoc ſententia nō deſiit tranſiſſe in rem iudicatam.tex.eſt in clemen.ſi appellationem.de appel.

cxxvii. Maritus negligens vendicare mortem vxoris, dotem

dotẽ amittit,& fiſco applicatur.l.cũ mortẽ.ff.de iure fiſci,

CXXVIII.Negligente eo infra tempus ad quem ſpectabat electio eligere vnam de pluribus præbend.vacan.electio.deuoluitur ad alium,qui ſecundo loco poterat eligere.tex.in c.ſi pluribus.de præb.in 6.

CXXIX.Qui arbitrium ſuſcepit illud negligere non poteſt,ſed laudũm ferre cogitur.l.3.§.1.ff. de arbi.

CXXX.Si quis propter negligentiam non plenè probauit,in pœnam,iuramentum in ſupplementum plenæ probationis ſibi non defertur.Ita mirabiliter dixit Bal.in ca. fin.de. iureiur.

CXXXI.Item eccleſia,quæ per negligentiam infra quadriennium in integrum reſtitutionem non petiit aduerſus læſiones,amplius eam petere non poteſt.tex.eſt in capi.1.& cap.2.de reſt.in integ,libr.ſexto.ſicut in minore dicitur in l.fi.C.de temp.in integ.reſt. pet.

CXXXII.Ille qui eſt negligens in moderãda & gubernanda familia ſua in epiſcopum promoueri non poteſt, quia qui negligẽs eſt in minimis multo magis in maioribus,vbi maior cura exigitur,præſumi debet.bonus tex.in cap.ſicut hi.circa medium.47.diſtin.Et econtrà,qui negligens eſt in maioribus,præſumitur in minimis negligens, vt infrà numero,160.

CXXXIII.Negligens dominus non corrigendo ſeruum ſuum,vel aſcriptitium,qui liberæ mulieri nupſit,punitur. in l.1.in fin.C.de ſenatuſconſul.Claud.

CXXXIIII.Tutor negligens contutorem ſuum iam ſuſpectum accuſare, conuenitur in totum.l.qui plures.ff. de adminiſt.tut.

CXXXV.Maritus qui vxoris negotia gerebat,ſi negligẽs fuit in nõ exigendo,quæ vxori debebantur,tenetur actione negotiorum geſtorum.l.diuortio.ff.de neg.geſt.

CXXXVI.Si hæreditas euicta eſt ab hærede propter ſuã negligentiam,ſtipulatio de reſtituendo legato non committitur.bonus tex.eſt in l.niſi.§.legatarius.ff.ſi cui pluſquam per l.Falc.

CXXXVII.Negligente tutore adminiſtrare negotia pupilli,& præſtare illi alimenta, curator decreto iudicis ad hoc conſtituitur,vel tutor remouetur,vel quod iudici videbitur.l.fin.ff.vbi pupilli educ.debent.

CXXXVIII. Si cauſæ defenſionem emptor neglexerit contra venditorem, non datur actio de euictis, leg.

ſi ideo

ſi ideo.ff.de euict.

CXXXIX. Propter heredis negligentiã non defendẽtis teſtamentum inofficioſum, ſententia lata non præiudicat legatariis.l.qui repudiantis.in ſi ff.de inoffic.teſta.

CXL. Negligentia in ſuperiore eſt peccatũ mortale.glo. in ca.ea quæ.de offi archidiac.

CXLI Propter negligentiam eius cui à teſtatore optio data eſt eligendi vnum ex ſeruis infra annum, transfertur in legatarium.l.fin.§.ſed ſi quis, C.communia de leg.

CXLII. Negligentia in rebus alienis non excuſatur ex negligentia in rebus propriis pariter commiſsis. optimus tex.in l. ſi conſtante §.ſi maritus.ff.ſolu.matrimo.

CXLIII. Negligens in non vtendo reſcripto infra annum, amplius eo ſe iuuare non poteſt. capitulo, plerumque, & ibi.doct.de reſcri.

CXLIIII. Negligentia prælati in non ſoluendo canonem pro feudo nocet eccleſiæ in vita ſua.cap.j.§.ſi.de ca. Conrad.in vſi feu.

CXLV. Negligentia ſpecialis procuratoris fiſci nocet, etiam generali, facta prius diſcuſsione ſpecialis.l.quoniam Augerio.C.de conuenien.fiſci debit.lib.6.10.

CXLVI. Negligentia mandatarij nocet etiam mandanti, qui ad illud tenetur.tex.bonus in l.ſi procuratorem.§. tutores.ff.mandati.

CXLVII. Ille etiam qui ad regimen parochialis eccleſiæ aſſumptus eſt, ſi infra annum ad ſacerdotium ſe promoueri neglexerit, ipſa eccleſia priuatus eſt.tex. ſunt vulgares in capitulo, licet & in c.commiſſa.& in c.ſtatutũ. de electio, lib.6.

CXLVIII. Negligens petere bonorum poſſeſsionem in centum dies facit locum ſequentibus in gradu.l.j.§. decretalis.&.§.quid dicimus.ff.de ſucceſſ.edict.

CXLIX. Quia priuilegiũ tollitur propter negligentiam decem annorum.l.1 ff.de nundinis, gl.in c.ſuggeſtum, de deci.in glo.1.

CL. Negligens in non ſoluendis decimis excommunicatur.c.non eſt, de deci.

CLI. Si aliquis propter negligentiam alicuius moriatur ſine cõfeſſione, negligẽs reus eſt animę illius. capi. officium.de offic.archipreſb.

CLII. Cui mãdantur duo, ſi in vno eſt negligẽs, præſumitur fore negligens & in alio, vt glo.vlti.in ſi.in c.ſi capitulo,

pitulo.de conceſ.præbend.li.6.

CLIII.Electores Imperatoris ſi negligentes fuerunt in ipſum eligendo,electio deuoluitur ad Papam,ca.apoſtolicæ de re iudic.lib.6,in glo,vlti.

CLIIII.Si mortui ꝓpter negligētiã clericorũ inuoluti fuerint veſtimētis ſacris,puniũtur.c. nemo.de cõſe.diſt.j.

CLV.Negligentibus à iure non ſuccurritur.l.non enim ff ex.quib.cauſ.ma.

CLV.Et propter negligentiam poteſt quis priuari beneficio.glo.in c,j.de offi. cuſto.glo.in c.ea quæ. de offi .arch. glo.2.q.3,placuit.glo,in c.dictum.18.diſtin.

CLVII.Et ſi propter negligentiàm tutorum debitores nõ ſunt exacti,ſi fiant poſtmodum non ſoluendo, iudicio tutelæ tenentur l,2.C.arbit.tutel

CLVIII,Si feudatarius,negligente domino per annũ fuit in poſſeſsione feudi,iurando ſolum ſe inueſtitũ, pręiudicat domino,bonus tex. in §. fi. in titulo,ſi de inueſt. feud.inter dominum & vaſallum lis oriatur.

CLIX.Negligentes in non acquirendo ſibi pręiudicant in caſibus not, per glo,in l.2.in §.non autem.ff.de hære. vel act.vendita.in verbo,poſtquam adipiſci.

CLX. Negligens in maiori,præſumitur in minori. fore negligens.Bart.in l.ab hoſtibus, §.ſed quod ſimpliciter. in 3.col.ff,ex quibus cauſis maiores.

CLXI.Si teſtis non fuit interrogatus per negligentiã iudicis de cauſa ſcientiæ,cum pars feciſſet interrogatoria,talis teſtis non probat,dictum eſt Io.And. in c. cum cauſam,de teſt.refert,Lud.Rom.& quidam Moder. in l. 3.ff de operis noui nun.

CLXII. Si iudex,qui debebat de pluribus interrogare,ſi per negligentiã de vno interrogare omiſit, actus nihil valet.c præſentium.de tęſtib.lib.6,iuncta.l.cum hi. §. prætor ait.ff.de tranſ.

CLXIII.Si negligentia hæredis legatus ſeruus non apparet,ſibi erit damnum,& non legatarij. tex.in l. cum hęres.ad fi.ff.de leg.j.

CLXIIII.Ille qui per annũ fuit negligēs in non petēdo emendationē æſtimi ſui,ſeu cataſtri.ſui,amplius nõ auditur.Ita dixit Bart.in l.forma,in fi.ff,de cenſibus,

CLXV. Qui propter fauorem,receptionem,defenſionémve hęreticis pręſtitã excõmunicatus fuit,ſi infra annum abſolutionom,vel ſatisfactionē petere negligat,amplius

primus non auditur,& infamis perpetuo efficitur.authen. credentes.C.de hæret.

CLXVI. Qui per annũ ſtetit in excõmunicatione, quam incurrit propter aliquod crimen,poteſt priuari beneficiis, ſi infra illud tempus neglexit abſolui.11.q.3. c. rurſus. & c.quicſiq;.de quibus iuribus mẽtionem feci ſuprà in proœmio regulæ,de annali, quod intellige & limita non procedere,ſi propter ciuilem cauſam fuiſſet excõmunicatus,gl. ſing.in c.contingit.de dolo & contu.in glo.2.

CLXVII. Negligens diſcordes ad concordiam reducere peccat venialiter,bon.tex.in.§.aliàs ea demum.34.diſt.

CLXVIII. Sponſus qui accepit fundum cauſa nuptiarũ, eis non ſequutis tenetur de fructib.percipiendis in reſtitutione fundi,ſi negligenter fundũ curauit.l.videmus,in princip.ff.de vſufruc.iuncta glo.

CLXIX. In dolo eſt ille,qui negligit illud ad quod ex natura actionis tenetur.bon.tex.in l.dolus.ff.mand.

CLXX. Dominus feudi negligens ius reddere vaſallo, iuriſdictione priuatur,& illa deuoluitur ad ordinarium. glo. eſt in c.cæterum, de iud.

CLXXI. Infeudatus ſi per annum negligit inueſtiri à domino,redit feudum ad dominum.tex.eſt in c.1.§.præterea. de prohib.alienat.feud.per Fed.

CLXXII. Negligens ex præterito,præſumitur negligens in futurum.c.ſcribam, de præſump.vbi qui negligens fuit in ſtudendo ius ciuile,præſumitur quod erit negligens in ſtudendo ius canonicum.

CLXXIII. Si pars eſt negligens in petenda dilatione ad producendum teſtes,iudex poterit illi terminum ad producendum eos præfigere,dato quòd non petat.Ita notabiliter Bar. per illum tex.in l.1.C.de dilat.

CLXXIIII. Negligentia hæredis non redimentis pignus à creditore, in omni caſu ſibi nocet, ſi poſtmodum pignus vendatur: quia legatarij habent regreſſum contra ipſum glo.eſt notabilis,& ibi Bar.in l.qui ſolidum. §.fina. ff.de leg.2.

CLXXV. Delegatus per negligentiam perdit iuriſdictionem,& transfertur ad ordinarium,ca.ſignificauit.de offic. ordin.glo.in c.ex tranſmiſſa.de for.comp.

CLXXVI. Negligentia creditoris in non exigendo debitorem,dum erat ſoluendo,nocet ſibi,& non fideiuſſoribus datis in id,quod ab ipſo ſeruari non poterit.caſus eſt val-

CCC de

de notabilis in l.ſi fideiuſ.de fideiuſ.

CLXXVII.Mandatarius,qui debebat aliquid emere,ſi negligit,tenetur.tex.eſt in l.ſi patrem.§.ſed etſi.ff.mand.

CLXXVIII. Si tutor per plura tempora negligit facere inuentarium,& poſtea fecerit, poteſt vt ſuſpectus remoueri,vide omnino Bar.in l.tutor qui repertorium,in prin.in 1.col.in verſi.ſed quarto ſi neglexit.ff.de admiſt.tuto.

CLXXIX. Negligentia prælati non concordantis partes diſcordantes,inducit peccatum mortale.glo.ſing.in.§.cauſas alias.§.ea demum.15.diſtin.in verb.neglexerit.

CLXXX.Cuſtos negligens priuatur officio ſuo.c.1.de officio cuſt.

CLXXXI. Ille qui præſcribit iuriſdictionem contra aliquem,ſi fuerit negligens in illa exercenda,iuriſdictio defertur illi contra quem præſcribit.c.irrefragabili. in prin. de offic.ordin.

CLXXXII. Prælatus negligens in reparando eccleſiam, punitur tanquam dilapidator.Ioan.de Lignano in extrauagan. execrabilis.

CLXXXIII.Vaſallus negligens priuatur feudo.Calder. in titu. de feud.conſi.6.

CLXXXIIII. Emphyteuta negligens circa meliorationem,non obſtante pacto in contrarium,poteſt eiici & priuari emphyteuſi.Specul.in titu. de locato.in.§. nunc aliqua.in verſi.89.

CLXXXV. Teſtis negligens in reddenda ratione ſui dicti, quam tenebatur reddere,tenetur parti læſæ ad intereſſe, Brutius in c.cauſam.de teſtam.

CLXXXVI. Epiſcopus negligens in purgando diœceſin ſuam hæreticis,poteſt deponi, per tex.in c.excommunicamus,in fin.de hæret.

CLXXXVII.Ille qui neglexit ſibi caueri de damno infecto,non poteſt etiam facere,quòd rudera, & diruta,& lapides contracta ruina moueantur. l. euenit.ff. de damno infecto.

CLXXXVIII.Alium caſum negligentię ponit Bald.in c. fin.col.fin.de elect.vbi refert quoddam Roberti regis Siciliæ dictum aureis literis in porta cameræ illius ſcriptum, & Barb.in c.cum M.in 6.colum.de conſtitu.

CLXXXIX, Si quis propter negligentiam deſeruit facti appellationem ab iniqua ſententia,iudex non venit condemnandus,niſi ad expenſas, non autem ad totale intereſſe

eſſe: vbi aliàs ſi non appellaſſet, fuiſſet condemnatus. hoc poſuit notabiliter Bart. in ſua diſput. incipi. Iudex per imperitiam. in vltimis verbis.

cxc. Si res mihi data tradatur pignori creditori, quæ poſtmodum auocatur à donatario propter non factam inſinuationem, ſi per negligentiam creditoris non ſit inſinuata, pignus in illa re non durat ceſſante negligentia. ita notabiliter Bart. in l. ſi res. ff. quib. mod. pignus vel hypothe. ſoluit.

cxci. Negligente epiſcopo executionem vltimæ voluntatis, auditur quilibet de populo. tex. eſt in. §. ſin autem locorum. in anthen. de eccleſi. titu. & Bart. in l. nequicquam, § fin. de offic. proconſul. & leg.

cxcii. Negligente capitulo, capitularis poteſtas reſidet in vno ſolo diligente. vt in c. cum olim. de teſtam.

cxciii. Licet extra territoriū iudex non poſſit citare. l. fi. ff. de iur. om. iudic. tamē ſi iudex illius territorij ad requiſitionem alterius negligit citare reum, tunc ille iudex extra ſuum territoriū poterit citare. ita ſingulariter Bart. in extrauag. ad reprimendum, in verb. per edictum. ſequitur Franciſ. de Aretio in conſi. 58. incip. conſideratis omnibus diligenter. in 3. col. do. Iaſ. in d. l. fin. pro quo bene facit quod dicit idem Bart. in l. 1. C. de ſumma trinit. in. 11. col. in. 18. quæſt. vbi omnino vide.

cxciiii. Si eligentes arbitratorem ſuper aliquo contractu, infra tempus ſtatutum negligunt notificare vel certificare arbitrationem, dicuntur ab eius arbitrio receſſiſſe. Bar. in l. ſi quis arbitratu. ff. de verb. oblig. in vlt. colum.

cxcv. Si emptor quando eſt datum tempus ad menſurandum vinum, ſi poſt denuntiationem ſibi factam negligens in menſurando fuerit, venditor poteſt vinum effundere. text. eſt bonus in l. 1. §. licet. ff. de pericul. & cōmod. rei vend.

cxcvi. Rectores piorum locorum negligentes adminiſtrationem & curam, excommunicantur ipſo iure. text. eſt in clement. quia contingit, de religio. domib. in princip. & poſt princip.

cxcvii. Habentes ius præſentandi, ſi præſentato infra terminum ſtatutum à diœceſano portionē congruam prouētuum aſſignare neglexerint, aſſigatio deuoluitur ad diœceſanum. clem. 1. de iurepat.

cxcviii. Diœceſani nō ſe impediunt de iuriſdictione

minorum prælatorũ,niſi ipſis negligentibus. cle.1.§.ne igitur.cum gl.in verbo,negligentiam.de celeb.miſſ.

cxcix.Si ſanguis Chriſti per negligentiam decidat in terram, debet eũ ſacerdos lingua lãbere,& quatuor diebus debet pœnitentiam agere.cap.ſi per negligentiam. de conſecra.diſtinctione.2.

cc.Si per negligẽtiam aduocati lis differtur vltra triẽnium,aduocatus punitur in duab.libr.auri.l.properandũ. §.illo proculdubio.C.de iudic.

cci.Si accuſator infra tempus ſtatutum accuſationem propoſitam proſequi neglexerit,grauiſsimè mulctatur.l. 1.C.vt infra cert.temp.

ccii.Vxor quæ defuncti memoriam negligit ſecũdo nubendo,negligẽsque tutelam filiorum ſuſceptam,grauiter punitur.vt in §.ſui autem tutelam.in auth.de nupt.

cciii.Debitor ex plurib.cauſis negligens exprimere quãdo ſoluit ſimpliciter,in quam cauſam ipſe velit ſolutum,electio transfertur in creditorem.l.1.ff.de ſolu.

cciiii.Colonus qui neglexit colere fundũ pro anno futuro ex quo paſſus fuit ſterilitatem,non poteſt petere pẽſionis remiſſionem.Cyn.in l.ad comparandas.in fi. C. mãdati.bo,tex in l.ex conducto,§.cũ quidam.ff.loca.

ccv.Dominus negligens exigere affictũ à colono per 40.annos,non poteſt amplius petere nec rẽ,nec poſſeſſionem.glo.in l.2.in gloſ.ſi.C.de iure emph. glo.in l. cum notiſsimi.§.ſi.C.de præſcript.30.ann.

ccvi. Emphyteuta negligens ſoluere per biennium canonẽ,ſi ſit priuatus,poteſt poſſeſsione repelli.gl.& tex. in l.2.C.de iure emphy.& glo.in authen.qui rem.de ſacroſanct.eccle.

ccvii.Poſſeſſor hæreditatis tenetur de negligẽtia culturæ prædiorũ.bon.tex. in l.ei qui.in fin.ff.de pet.hæred.

ccviii.Vaſallus negligens circa dominum, priuatur feudo.cap.1.§.quid ſi non fecerit.in titul.quæ ſit prima cau.bene.amit.

ccix. Fructus percepti ab hærede propter negligentiam fideicommiſſarij non petentis,non imputantur in quartam,cum aliàs imputarentur.text.eſt not.in l.militi. §.ſi hæredes.ff.ad Trebel.

ccx. Eodem modo quæſita per hæredem poſt aditam hæreditatem ex rebus hæreditarijs negligentia fideicommiſſarij non petentis reſtitutionem,non imputantur

in

in quartam,etiam ſi coactus hæres adiuit.text.eſt ſing.in l.ita tamen.§.1.ff.ad Treb.

CCXI. Veterani milites negligentes perdunt priuilegia veteranorum.l.penult.C.de veteran.lib.12.

CCXII. Renuntiatio de non petendo adinuicem aliquo modo inter fratres facta diuiſione,non extenditur ad ea que applicanda ſunt propter negligentiam alterius alteri.Ita not.Bar.in auth.hoc amplius.in fi.C.de fideicommiſ.& in l.qui cum tutoribus.ff.de tranſact.& in l.qui Romæ §.duo fratres.ff.de verb.oblig.per tex.notab.in l.damni.§.1.ff.de damn.infect.

CCXIII. Alium caſum negligentiæ ponit gl.in l. ſenatuſconſulto,C.qui accuſ.non poſſ.

CCXIIII. Alium etiam ponit text.cum glo.in l.in rem. §.fin.C.de rei vend.quoſdam etiã alios inuenies poſitos per Bart.& Mod.in l.quòd Nerua.ff.de poſ.quos non curaui recenſere.Nam res ferè in immenſum procederet,& ideo ſufficiet mihi ex iſtis ſtudioſos ad perquirẽdos alios caſus inuitare,ac anſam dare voluiſſe. Nam & ego iam proculdubio faſtiditus,innumerabiles alios negligẽtiæ caſus omiſi,quos de facili ex ſcriptis,præſertim Moder. quilibet curioſus colligere poterit,maximè,quia pro maiori parte illorum cõmentaria ſunt ornata repertoriis. Volui igitur hic tantum negligentiæ caſus colligere,quos in repertoriis vulgaribus collectos non reperi, quibus quidã alij caſus adiungi poterũt,quos Andreas Alciatus & Guliel.Benedict.viri eruditi in tit.de verb.ſignifi.fol.17.col. 1.& in rep.cap.Raynutius.fol.194.& ſeq.tit.de teſta.tradiderunt.Nam materia iſta negligentiæ tam frequens eſt inter mortales,quàm in homine oſcitatio ipſa.

VISIS negligentiæ caſibus,& effectibus præiudicij offerẽtes, operæpretium erit quoſdam alios breuiſſimos caſus adnotare,in quibus negligentia non nocet.

Primus Caſus eſt,quando venditor fundi ante traditionem fundum vt alienum neglexit:nam hoc caſu de negligentia non tenetur.caſus eſt not.in l.venditor ex hæreditate §.1.in fi.ff.de hæred.& act.vend.

II. Quando maritus fuit negligens in exigendo dotem à patre vxoris,qui factus eſt non ſoluendo:nam tali caſu non tenetur de ſuo,caſus eſt notab.in l.ſi extraneus.ff.de iure dot.quod ſingulariter limitabis non procedere ſi fuiſſet negligens in non exigendo ab heredibus patris.caſus

eſt notab.in l.ob res.§.fi.ff.de pact.dot.& ibi Bald.

III.Si negotiorum geſtor cœpit alicuius gerere negotia, ſi negligat,& non perſeuerat,gerere non tenetur,caſus eſt notabilis in l.tutori.C.de neg.geſt.

IIII.Quia bonę fidei poſſeſſor hæreditatis,ſi negligit hæreditatis res meliores facere , non ſubiacet querelæ. caſus eſt notab. in lege,ſi quid poſſeſſor. §. ſicut.ff. de petit.hæredit.

V.Caſus,quia negligentia vnius non nocet alteri. glo. eſt in l.ſi ex duobus.ff.de neg.geſt.

VI.Quia ille,qui negligit agere,per hoc nō dicitur fraudem facere,nec ſibi nocet,vt dicatur in fraudem creditorum hoc feciſſe,vt eſt bon.tex.in l.qui fraudem.in princ. ff.de his quæ in fraud.cre.l.nemo ex ſociis.§.fin.ff. pro ſocio.cum ſimilib.licet quandoque fallat, vt per gloſſ. not. in l.2.§.non tantum.ff.de hæred.vel act.ven.

VII.Quia ſeruus à teſtatore vetitus rationes reddere, negligentiæ non tenetur.caſus eſt notabilis in l.ſi ſeruus vetitus.ff.de leg.1.

VIII.Negotiorum geſtor,qui equum in paſcuis ſolitis neglexit, excuſatur, nec imputatur illi,vt eſt gloſ. in l.ſi negotia.ff.de neg.geſt.

IX.Negligentia ſerui non petentis fideicommiſſariam libertatem,non præiudicat ſibi quin ex die dato libertas ſibi competat.tex.eſt notab.in l.cum verò. §.1. verſi.ex die.ff.de fideicommiſ.liber.

X.Quia negligentia non nocet,quando ſocius fuit quoque negligens,ſed compenſatur.tex.eſt notab.in l.ſi ambo.ff.de compenſat.

XI.Negligentia contra vnum non præiudicat mihi contra alium. ſecundum dicta Bart. in lege,ſi ſeruus.ff. vi bonorum rap.& in lege,litem.in princ.ff.de alienat. iud. mut.cau.fact.

XII.Quia ſi vendita inſula cōbuſta ſit negligentia ſeruorum,mihi non nocet.text.not.in l.ſi vendita.ff.de peric.& com.rei vendit.

XII .Si miſſus in bonorum poſſeſsionē negligat,& deſtituat bona,non præiudicat ſibi,vt teneatur ob illius negligentiam.caſus eſt nota.in l.prætor ait.in §.cæterum.ff. de bon.author.iud.poſſ.

XIIII.Tutoribus licet quandoque negligere præceptū & voluntatem teſtatoris.bonus tex.in l.quidam decedēs.

§.vſquę

§.vſque adeò.ff.de admin.tut.

XV. Quia executoribus literarum papalium non currit tempus negligentiæ, de quo in cap. 2. de conceſ. præben, glo. in cle. ſi beneficio in verſi. epiſcopi. eod. titu.

XVI. Si hodie ſum negligens, per hoc non inducitur præſumptio, vt retro fuerim negligens. Iſtud ponit Bart. in l. ab hoſtibus. §. ſed hoc ſimpliciter. in 3. column. in fin. ff. ex quib. cauſ. maio.

XVII. Negligentia in rebus ſuis non nocet. l. in re mandata. C. mandati. l. ſed etſi. §. conſuluit. de pet. hæred.

XVIII. Quia licet quis per negligentiam perdat ius agendi vel corrigendi, tamen nõ perdit ius aſſiſtendi agẽti, vel corrigenti. gloſ. not. in cap. irrefragabili. §. excluſus, in glo. in verbo, per epiſcopum. in fi. de offi. ord. & hoc prodeſt ad multa.

XIX. Quia creditor negligens in nõ exigẽdo à debitore ad diminutionẽ fideiuſſorũ ſibi nõ præiudicat quo ad fideiuſſorẽ. tex. not. in l. ſi fideiuſſor creditori. ff. de fideiuſ.

XX. Quia negligẽtia in re depoſita dummodo nõ fuerit magna, non imputatur: pariter etiam non parendo conditioni adiectæ legato facto eccleſiæ, nõ nocet ipſi eccleſię. Ita notab. dicit. Abb. & alij in cap. abbate. de verb. ſig.

HACTENVS negligentię caſus enarrauimus, in quib. iam longo feſſus itinere finẽ facere deſtinaueram. Verum, quia parũ eſt negligẽtiæ incõmoda noſſe, niſi etiam quid damni vel commodi diligentia afferat, ſcribamus, ideo pauca quædam adhuc de diligẽtiæ commodis vel incommodis ſubnectam. Nam ex quo diligentia & negligẽtia quædam ſunt qualitates, quæ communiter ipſis hominibus adhærent, & inter ipſos paſcuntur, incõueniẽs videretur ſi poſtquam vnum actum incepi, totam tragœdiam non perficiam. Rem igitur aggrediamur.

Primus effectus diligentiæ erit. Quia ſi homo diligens aliquid indebitè alicui ſoluit, & repetat indebitum, probare tenetur: quia diligens indebitum ſoluiſſe non præſumitur, tex. eſt in l. cum de indebito. de probat.

II. Caſus, quia filiusfa. diligens & induſtrioſus aliquid acquirens, præſumitur ex ſuo. & non ex bonis parentũ acquiſiuiſſe, & ideo illud profectitium eſſe non iudicabitur. glo. not. in l. cum oportet. in princ. C. de bo. quæ liber.

III. Quia paludes & paſcua, diligentia & induſtria poſſeſſorum meliorata ab ærario, vel ab alio abſtrahi nõ poſ

 ſunt,

ſunt.nec in ipſis poteſt aliquis functiones aliquas imponere.bon.tex.in l.fi.C.de alluuionibus,& paludibus.

IIII.Quia cohæres,qui fuit diligens in repetēdo partem ſuā depoſiti à depoſitario,qui poſtmodum factus eſt non ſoluendo,non tenetur contribuere cum cohęrede.l.fin.vbi bo.tex.C.depoſiti.

V.Quia creditor,qui fuit diligens in petendo creditum ab hærede qui factus eſt non ſoluendo,vel abſtinuit ſe poſtmodum ad hæreditate,non participat cum alio creditore,tex.eſt in l.ſi pupillus.ff.de his quæ in fraud.cred.

VI.Quia illud quod acquirit ex ſua diligentia hæres, non imputatur in bonis,vt quouis modo cedere debeat ad commodum legatariorum.text.ſing.in l.ſi hæres.ff.ad leg.Falcid.in princ.

VII.Quia ſi alter ex duobus reis credendi ex cauſa lucratiua fuit diligens in præueniendo ſolutionem legati, totum ſibi vēdicat.caſus eſt ſingularis in l.Falcidia.§.hoc obſeruandum.ff.ad leg.Falc.ſecus ſi non eſt cauſa lucratiua quia licet prçoccupet, & totum conſequatur, contribuit.bonus tex.in l.fideicōmiſſa.§.plerunque.ff.de leg.3.

VIII.Quia etiam malæ fidei poſſeſſor à quo ſeruus petitur non tenetur de fructibus,quos percipere potuit ex artificio ſerui, quod ex ſua diligentia & ſumptibus didicit.tex.ſingularis.in l.cæterum.ff.de rei vend.

IX.Quia ſi quis fuit diligens,& curioſus in redimendo teſtatorem capitiuum, vel curandum ipſum infirmum, negligente hęrede,lucratur hæreditatem ipſius. tex. eſt not.in authen.vt cum de appel.cog.in §.ſi quis. de pręd.

X.Quia propter diligentiam & curam alterius ſocij ſocietas hoc modo communiri poteſt,vt vnus damnum tantum ſentiat, & alter lucrum: ita quòd lucrum duntaxat commune ſit.tex.eſt not.in l.ſi non fuerit.ff.pro ſocio.

XI. Quia licet regulariter quando debitor fideiuſſori ſuccedit,obligatio fideiuſſoria extinguatur.tamen nolente creditore, qui diligens in ſibi proſpiciendo fuit, non extinguitur.tex.eſt multum notab. in l.debitor fideiuſſori.ff.de ſeparat.

XII.Quia ſi prior creditor,qui fuit diligens ſibi in cautione pignoris illud in ſolutum accipiat, tamen ſecundus per hypothecariam non auditur,niſi offerendo debitum quamuis per dationem pignoris ſolutum extincta fuerit obligatio l.prima.& ibi gloſſ.C.ſi quis creditor.

XIII. Quia diligens cõmodatarius ſi in incendio ſuas prætioſiores res ſaluãdas prætulit cõmodatis, excuſatur à culpa. tex. not. in l. ſi vt certo. §. quòd verò. ff. commod.

XIIII. Quia ſi quis emit aliquã domum, vel rem alteri obligatam, & eam ſua diligentia meliorẽ reddidit, ſi ab eo poſtea per hypothecariam euincatur, præſtando primam æſtimationem liberatur. Ita mirabiliter dicit Bart. per illum tex. in l. 2. in fine. C. de præd. nauiculariorum. lib. 12. quod eſt notandum ad ea, quę not. idem, Bar. in l. cum poſtulaſſem, per illum tex. in fin. ff. de dam. infect.

XV. Quia ſi vaſallus ſua diligentia in feudo aliquod ędificium fecerit, & poſtmodum contingat vaſallum ſine hęrede maſculo decedere, dominus pati debet aut ædificium auferi, aut certe meliorationis prætium ſoluere: vt in §. vaſallus. in titu. hic finitur lex, in vſib. feudorum.

XVI. Idem in colono diligenti, quod in vaſallo dicendum eſt. Nam ſi colonus meliorauit fundum, poteſt ei inſiſtere donec melioramenta ſibi ſoluantur, ne ſua diligentia ſibi ſit damnoſa. l. colonus. ff. locati.

XVII. Quia ſi colonus ſua diligentia rem meliorem reddidit, penſio illa augeri non poteſt. gloſſa magna. in l. ſi merces §. vis maior. ff. locati.

XVIII. Quia ſi domus vendita ante traditionem combuſta fuit, licet id damno venditoris cedat: tamen ſi conſtat venditorem eam diligentiam in ea cuſtodienda adhibuiſſe, quam homines frugi & diligentes pręſtare ſolent, damnum ad eum non pertinebit. tex. eſt not. in l. ſi vendita. ff. de pericul. & commo. rei vend. de quo videndum eſt, vt per Iaſ. in l. domus, ff. de legatis primo. & per Socin. in tractatu, fallent reg. 178.

XIX. Quia damnum datum anthoritate curiæ in re pignorata, quæ diligentia & ſollicitudine creditoris fuit recuperata, cedit, & pertinet ad debitorem: quod non eſſet ſi creditoris inſtantia & diligentia recuparata non fuiſſent. tex. eſt notabilis in l. fin. ff. de pigno. act. quod eſt notandum ad id de quo ibi per Bar.

XX. Quia prælatus qui diligentia, & induſtria ſua acquiſiuit aliquid eccleſiæ, & ipſius intuitu eccleſia tantum liberé poteſt diſponere, & habet priuilegium, de quo in cap. conſenſus. de reb. eccleſ. non alienan.

XXI. Quia ſi vnus ex ſociis ſua diligentia & cura communem domũ recuperauit, & ſocius infra quatuor mẽſes

non ſatisfacerit ſibi,pro rata contingenti efficitur dominus totius rei l. 4.C. de edific. priuatis. Eſt textus in l.ſi fratres §.idem reſpondit.ff.pro ſocio.

XXII. Quia fundus datur in ſolutum melioratus induſtria & diligentia creditoris,lucro creditoris & non debitoris cedit.l.penul.C.de ſolu.

XXIII. Effectus diligentiæ eſt,quia diligens in vno artificio in eo nunquam læſus,non petit in integrum reſtit. l.j.C.qui,& ad quos.

XXIIII. Quia licet procurator impetrans literas ad lites de mandato docere teneatur,tamen in cauſa appellationis non tenetur, quia non præſumitur, quod qui diligens in cauſa principali fuit,ius appellationis proſequi negligat.gloſ.magna in cap.nonnulli.ad fi.de reſcrip.

XXV. Quia iudex qui pronuntiauit appellationem deſertã poteſt reponere appellãtẽ,ſi doceat de diligẽtia ſua, ita pulcrè dixerũt Domini in Rota,in deciſ. 43.n antiq. titu.de appel.ſequitur Fely.in ca.ex parte.el. 1.de reſcrip.

XXVI. Quia ſi iudici commiſſa eſt diligens teſtiũ examinatio,propter virtutem huius verbi diligens,ſi teſtem de cauſa & ratione ſui dicti interrogare dimittit,nõ valet dictum ſuum.ita tenet Bal.nota.in capitulo ſicut. per illum textum de re iudic.relatum à Socino in l.prima .in ſexta charta.ff.de noui oper.nunt.

XXVII. Quia propter diligentiã, & exploratam induſtriam præfecti prætorij,ab eo non appellatur,in l.j.ff. de officio pręfecti prætor.

XXVIII. Quia ſi donans ſit induſtrioſus,& diligens,non debet ali à donatario:aliàs ali debet,& ita in filiofam.eſt tex.in l.ſi quis à liberis.§.2.de lib.agn.& gloſſ.not.in l.ſi quis argentum.§.ſed.ſi quis.C.de donat.

XXIX. Quia probando diligentiam prælati, creditor dicitur probare motiuũ factum in vtilitatem eccleſiæ conuerſum fuiſſe,per gloſ.not.in authen.hoc ius porrectum. in gloſſ.in fin.C.de ſacroſanctis eccleſiis.

XXX. Quia tutor diligens,licet aliàs pauper,tamen ſuſpectus remoueri non poteſt. l. ſuſpectum. ff. de ſuſpect. tut. cum ſimil.

XXXI. Quia in vno ſolo de capitulo diligenti exiſtente, capitulo negligente capitularis poteſtas reſiſtere poteſt. Abb.in cap.olim.de teſtib.

Et per iſta finẽ imponã huic opuſculo,cũ ſatis ſupérque

ex

ex iſtis notitia negligẽtiæ & diligẽtiæ haberi poteſt, quã uis etiã hic loc⁹ poſtularet quædã alia de iis, quæ in omit tẽdo cõſiſtũt enarrare, quæ lati⁹ aliàs digeſſi: ſed ne plus debito regula iſta oneret, ad alias quęſtiones trãſitũ faciã.

QVAESTIO XXIX.

Qvaero, nunquid impetrans à papa beneficium vacans in curia, & ſic reſeruatum reſeruatione in corpore iuris clauſula, hoc non expreſſo, dicatur habere titulum coloratum, & defendatur iſta regula? *Impetrãs beneficiũ à papa*

Solvtio. Ter fuit in Rota deciſus iſtæ punctus, ideo ſuper illo non multum inſiſtam,

I. enim deciſus fuit inter Io. Beltran. ex vna, & Hieron. Beltrã. aduerſariũ ex altera. Nã Rota in iſtã opinionẽ inclinauit, ꝙ regula non ſuffragetur, vt d. Io. de Anguiano, antiqu⁹ ꝓcurator, q tũc cauſam tractabat, retulit. II. iſte caſus diſputatus fuit per dominos in vna Veronẽ. canonicat⁹ & præbend, corã. D. Corrado, vt refert hic. d. Guliel. & tũc etiã Rota diſputãdo tenuit eãdẽ opi. videlicet, huiuſmodi impetrantẽ regula non ſuffragari. Ratio deciſionis fuit, quia regula excipit iſtum caſum de beneficio reſeruato: non obſtant. quòd tex. iſtius regulæ in principio præſupponit impetrantem habuiſſe titulum ex collatione apoſtolica, nam ex quo hîc exipiuntur duo caſus. Caſus ergo illi excepti debent intelligi retẽto eodem themate, videlicet, etiã ſi habuerit titulum à papa. Quia caſus exceptus debet eſſe de regula, vt dicit Dyn. in rubric. de reg. iur. lib. 6. & Bart. in l. j. ff. eod. tit. & in l. ex iis. per illũ tex. ff. de legi. Nõ enim eſſet bona exceptio dicere, omnes homines currũt, excepto equo, quia ex quo regula nõ loquitur de equo, exceptio nõ eſt cõueniens. debuit ergo fieri exceptio dę aliquo homine, vt ſic exceptio cõueniat terminis pręſuppoſitis in regula, ita eſt hic dicẽdũ. nã tex. hîc loquitur de titulo apoſtolico, vel ordinario, & debet exceptio etiam loqui de eiſdẽ in terminis reg. & ita etiam tertio loco, ſecundum iſtam opin. iudicauit R. D. Raynaldus Petrutius die. 9. Iulij. M. D. XXXVII. in vna Sagouien. parochialis de Paladis, & quia iſta interpretatio eſt iam trita in Rota, ideo non amplius inſiſtam. *Caſus exceptus debet eſſe de regula*

Limitatur tamen iſta concluſio duobus modis. Primo in caſu de quo per Gloſſatorem hîc, in 2. colum. verſic. item ibi abſque ſimoniaco ingreſſus, &c. in quo quia dicit fuiſſe iudicatum, nõ moror, quia aliàs mihi videtur ille

caſus

caſus multum dubius.

Secundo limitatur, niſi papa de beneficio reſeruato ꝓuideret motu proprio: quia ex quo tunc obiici non poteſt ſubreptio taciturnitatis reſeruatiõis, debet tali caſu poſſeſſorem iuuare regula. Tamen dom. io. Guliel. hic tenet contrarium, ex quo regula iſta indifferenter excipit prouiſum à papa de beneficio reſeruato, & non diſtinguit, an prouiſio facta ſimpliciter, an motu proprio, vt hic latius per eũ. Adiuuatur iſta opin. domin. Guliel. quia licet ꝓuiſio facta à papa ſit motu proprio, præſupponi tamẽ debet quòd prouiſio aduerſarij ſit melior, adeo ꝙ iſta prouiſio motu proprio facta videtur tantum colorem ad poſſidẽdũ tribuere: quia aliàs ſi dicta impetratio motu proprio ex omni parte valida eſſet, non indigeret poſſeſſor auxilio regulæ aduerſus alium impetrantem. quia eum vinceret ex ſua bona prouiſione abſque auxilio regulæ, Tenendum eſt igitur quòd iſto caſu prouiſio Papæ non erat bona, ſed alius contra quem excipitur de regula habebat titulum verum & bonum. Itaque ex quo ſumus in odioſis & exorbitantibus, debet generaliter exceptio regulæ intelligi quatenus minus, quàm ſit poſſibile vero impetranti habenti bonum titulum præiudicetur. Vnde licet regulariter in omnibus aliis beneficiis excludatur impetrans habens bonum titulum per triennalem poſſeſſorem: fallit tamen in beneficiis reſeruatis ex vacatione facta in curia: quia tali caſu etiam habens titulum coloratum à papa, ſiue ſimpliciter, ſiue motu proprio, non iuuatur regula.

Subreptio taciturnitatis.

Exceptio.

Nihilominus licet iſta opin. aures demulcere videatur, mihi tamen non omnino ſatisfacit: quia habens prouiſionem à papa ex certa ſciẽtia de beneficio taliter reſeruato ex quo habet ab eo qui dare poteſt. non dicitur intruſus, vt regula præſupponit. Et ideo nõ video quare iuuari nõ debeat, cum eadem ratio militet, quæ in aliis beneficiis, & in exorbitantibus licitum eſt argumentari, ex identitate rationis ad ſimiles. Caſus vulg. gl. in verſ. Italię, in cap. 1. de temp. ordi. lib. 6. cum aliis triuialibus traditis per Doct. in vulg. auth. quas. actiones. Et ita ſeruat Rota, prout dixerunt Domini in vna Salamantina parochiali de Guadramiro coram. R. D. Marco Antonio.

Argumentari ex identitate rationis.

QVAESTIO XXX.

Reſeruatum beneficium.

QVAERO, quid ſi papa cõtulit beneficiũ reſeruatũ vacãs in curia Martino, qui poſt triẽnalẽ poſſeſſionẽ moritur

moritur extra curiam,& ordinarius contulit Titio,papa, verò contulit Gaio:& ille Titius poſſedit poſtea per triẽnium,& deinde conuentus à Gaio excipit de regula iſta, Gaius replicat regulam non habere locum in reſeruato vacãte in curia,vt patet hic. Dubitatur igitur quid iuris?

SOLVTIO. Tota difficultas huius dubij cõſiſtit in hoc, an ſemel reſeruatum duret ſemper affectum: An verò ſpiret reſeruatio.& affectio per collationem factam per papam Martino. Pro vna parte videtur dicendum,quòd ſemel affectum,ſemper durat affectum,vt eſt deciſio.181.& 207.in no.& eſt extrauagans Paul.incip. piæ, & Benedicti,incipien.ad regimen. cum ſimilibus. *Semel reſeruatum durat affectum.*

Tamen cõtrarium eſt verum.quia licet beneficiũ ſit reſeruatũ reſeruatione cap.2,de præbẽd.6.quæ eſt illa quã text.hic appellat in corpore iuris clauſam. Nihilominus eo ipſo,quòd papa diſponit de illo beneficio,per illã collationẽ ceſſat reſeruatio,adeò, ꝙ ordinarius poteſt poſtea de illo prouidere,ſicut facit de litigioſo ceſſante lite, vt in c.2.vt lite pẽd.lib.2.& clemen.1.eodem titu. Quod autem per collationẽ papę expiret reſeruatio,tenet Old. conſi.57.& deciſ.20.in titul.dę præbend.in antiquior.& omnes aliæ prædictæ deciſiones proximè allegatæ,& deciſ.283.in aniquis.& tenet Lapus allegat.127.incip.Anaſtaſius.Et Calder.conſi.x.tit.de præb.cum quibus concordat Dom in conſilio.93.incipien.Clemens.7.Et iſta concluſio procedit etiam ſi collatio papæ ex cauſa ſua fuerit inutilis.vt declarat Ro. conſilio.335.& eſt communis opin.Item concluſio prædicta procedit quãdo papa contulit,& ſuper tali collatiõe literæ ſunt expeditæ.Secus autẽ ſi collatio manet in ſola ſupplicatione:quia per ſolã ſupplicationem nõ dicitur adhuc reſeruatio extincta.Ita dicit Fely.ex mente Rotæ.in rubr,de conſtit.in 4.col.

Secundo limitatur,niſi papa cõtulerit ſuo famliari:q2 tali caſu per collationem prædictam non expirat reſeruatio.quia incipiet ex hoc creari noua reſeruatio, adeò, ꝙ ordinarius non poterit diſponere,vt dicit Gemin. conſil. 30.incip.Bonifacius,& concord.Cald.in d.conſil.10.

Tertio limitatur,niſi prouiſus per papam ante acceptationem collationis moriatur:quia tunc nõ ſpirat reſeruatio,vt expreſsè probat Oldr.in conſi.57.& tenet Specu'. in tit.de act.ſeu petitorio.§.penul.& ibi Ioan.Andr.in ad

dit.

magna.in verſicul.ſed quæro circa ipſam decretalem. vbi latiſſimè hoc ponit,referens omnia fundamenta Oldr. in dicto conſi.eo tacito,& ſequitur Domin.in capit.ſecund. in fin.de præb.lib.16. & Gaſpar de Peruſio tacito Oldr. hãc opin.tenet in tract.reſeruat.in 3.q.Cũ quib.concordat Collectar.in c.eccleſia.in 3. colum. verſicul. ſed quia papa. de ſortileg. licet Rota videatur titubare in deciſio. 882.nota,quòd vbi gratia,&c.in antiquis. Si tamen prouiſus poſt acceptionem prouiſionis moreretur poſſeſſione non capta:nihilominus reſeruatio expiraret, vt dicit Io. Andr.in d.addit.ad Specul.& ſequitur Gemin.in dicto capitu.2. & eſt deciſio Dominorum in deciſio.283. nota ꝙ ibi papa,in antiq.Ratio eſt:quia ſolus conſenſus tribuentis & recipientis perficit gratiam,& dat ius plenum,capitul.ſi tibi abſenti.de præbend.libro ſexto.tenet Innoc.in capitulo primo.& capitul.ex parte de conceſ.præbend. & in cap.conſtitutus.in gloſſ.ſi enim,de reſcrip.& Oldr.conſil.136.incip.quòd ex præductis.& ſecundùm hoc dictum Felyn.in d.rubr.de reſcrip.de quo ſuprà proximè feci mẽtionem,redderetur dubitale

Conſenſus tribuentis & recipientis.

Quarto limitatur,niſi prouiſio per papam per viam cõmendæ facta fuerit:quia tunc reſeruatio non expirat.vt latè probat Collectarius in cap.ſi conſtiterit, de accuſ. & proſequitur.d.Guliel.deciſ.5.titu.de priuilegiis.& reaſſumunt.Moder.in tract.reſeruationum.quæ non curo proſequi,cum ad iſtum locum non pertineant.

Et iſta quæ dicta ſunt,per collationem papę reſeruationẽ expirare,procedunt etiam ſi papa ipſe non conferret, ſed mandaret executoribus , vt talem ponerent in poſſeſſionẽ:q̃a talis actus æquipolleret collationi,iuxta tradita ꝑ Rotã deciſ.441.in no.incip.fuit dubitatũ. & Egid. deciſ.226.& Roma.in cõſil.337.quo ad primum,in prin.

Ex quibus omnibus reſultat deciſio quæſtionis noſtræ, videlicet,quòd exceptio poſita in iſta regula de reſeruato non habet locum in caſu noſtro, quominus poſſeſſor triennalis defendi poſſit regula.

Et ex iſtis infertur vnum aliud,quòd licet aliquis poſſideat beneficium reſeruatum vacans in curia,ſi poſſeſſor poſtea prouiſus à Papa fuerit,& ille deinde per triennium pacificè poſſideat.poterit ab iſta regula defendi, quòd nõ pono pro conſtanti,

Beneficiũ reſeruatũ vacans in curia & cætera.

Et in caſu noſtræ quæſtionis magis iuſtificatur opin.ex

quo

quo ille Martinus prius per triēniū poſſederat, & ſic etiā ſtante reſeruatione poſſet Titius iuuari allega. Lapi. 89. p quam excluditur neceſsitas iuſtificandi titulum ſui prædeceſſoris, vt tradit etiā Oldr. conſilio. 229. hæc ſunt dubia. & tenet Egid. in quadā deciſione: aliàs fieret proceſſus in infinitum, ſi quis titulū prædeceſſoris probare teneretur. Nam illa ratio, quę poſſet obiici cōtra titulū immediati prædeceſſoris, eadē poſſet obiici titulo cēteſimi prædeceſſoris. Et ſic oporteret habere paratas probationes omniū ꝙ eſt abſurdū, & ferè impoſsibile, non ſecus ac ſi repeteremus originem maiorum noſtrorum, quæ ſecundū hoc eſſet exordienda, & repetēda ab Adam, vt dicit gloſ. in l. aſſumptio. ff. ad municip. vt igitur euitarentur iſta abſurda, bona fuit prædicta allegatio Lapi, & nō immeritò toties à Rota canonizata, & in vſum recepta, Quæ propter breuem hominum vitam, & fomentum iſtius regulæ, Modernis temporibus, ad triennium reducta fuit: quibus omnibus cōcordant etiam rationes poſitę per Specul. tit. de probatio. §. probare. verſic. verum.

QVAESTIO XXXI.

QVAERO, q̄a dicitur hic, quòd triēnalis poſſeſsio nō iuuat poſſeſſorē in beneficio reſeruato, ex aliqua ſeruatione generali in corpore iuris clauſa: quę ſit illa reſeruatio in corpore iuris clauſa, & an ſit vnica, vel plures, & de qua reſeruatione intelligatur hæc regula? *Reſeruatio in corpore iuris clauſa.*

SOLVTIO. Iſta quæſtio tria capita cōtinet. Primū, quę ſit illa reſeruatio in corpore iuris clauſa. Et communiter dicitur, quòd eſt illa, de qua diſponitur in c. 2. de prębēd. lib. 6. qua nulla in iure maior vel potior inuenitur, vt dicit Do. Guliel. deciſ. 23. tit. de præb. Quęnam ſit ratio tantę potentiæ, dicam inferius in 2. cap. iſtius quæſtionis.

Et aduertendum eſt, quòd reſeruatio, de qua in d. c. 2. cēſetur eo ipſo inducta, quòd beneficia vacant apud ſedem. Et cū myſterio. tex. in d. c. 2. loquitur de beneficiis vacātibus apud ſedem, & non dicit in curia, quia iſta videntur diuerſa: quod ex eo apparet, quia ſi ordinarius alicui ſciēti conferat tale beneficium reſeruatum, ille non facit fructus ſuos, vt videtur tenere Specu. & ibi Ioan. And. in titu. de diſpenſ. §. videndum reſtat. verſ. ſed pone quòd aliquis. Ratio eſt, q̄a ex quo prouiſus ſciuit beneficiū apud ſedem vcaſſe, non debuit ignorare eius decretū, quod eſt iuris: quia in his, quę ſunt iuris, ignorantia non præſumitur *Beneficiū reſeruatū*

Ignorantia in his quæ ſunt iuris non præſumetur

tur, vt in ca.2.de conſtitu. libro. 6.& ideo fuit in mala fide,& per conſequens nõ facit fructus ſuos, vt dicit Rota in deciſ.4.titu.de reſti.ſpoliato.in no.quã latius ſequitur Abb.in cap.dilecto.de præbend. in cap. cum dilectus. de iurepatr.& vbique, in pen.notabili.Et iſtam cõcluſionem ſequuntur etiam Fely.in ca.de quarta in ſecunda fall.de præſcrip.& Iaſ.in §.ſed iſte.nume.92.inſtitu.de actio.Aret.in conſi.17.& Curtius antiquus in conſilio.71.incip. princeps defunctus.in 6.& ſeq.col.& in terminis iſtius reſeruationis apud ſedem, quòd non faciat fructus ſuos, tenuit Modernus Sabinen.in tracta.reſeruatio.in 9.effectu quartæ quæſt.Sed hoc nõ procedit in poſsidente beneficium in curia vacans, niſi probetur eius notitia, quia cum beneficia vacare in curia dicantur beneficia deſignata in extrauag. ad regimen. & in extrauag. ex debito.eorum præſumitur ignorantia iuxta tradita per Abb.& Fely.in cap.paſtoralis.de fid.inſtrumen.

Vacatio apud ſedẽ dupliciter conſideratur.

Et ideo ꝓ clariori & fundamentali intelligẽtia prędictorum eſt conſiderandum, quòd vacatio apud ſedem poteſt intelligi dupliciter. Primo modo, propriè, & tũc vacatio apud ſedẽ intelligitur de illa.d.c.2.quę eſt in corpore iuris clauſa,& ita capit Lap.alleg.84.Secundo modo, vacatio apud ſedem capitur impropriè pro quacunque vacatione in curia.& tũc vacatio apud ſedẽ,& vacatio in curia pro eodem capiũtur, vt in cap.ſtatutũ.& ibi not.gloſſ.de prębend.lib.6.& ita capit Lap.alleg 84.& alibi ſępe. Adeò quòd propriè loquẽdo, omnis vacatio apud ſedem poteſt dici vacatio in curia ſed non ecõtra & ita procedit deciſ. 17.de præbẽd.in anti.& Faſtoli dubio.53.Hoc probatur, quia licet reſeruata per extrauag.ad regimen, contingat alibi, quàm apud ſedem vacare: in curia tamen vacare dicuntur non tamen apud ſedẽ: quia illa reſeruatio non eſt in corpore iuris clauſa.& ita procedit, quod dicit Calder. conſilio.9.tit.de præbend.circa fin.Et hoc in terminis voluit Rota in vna Monaſterien.canonicatus, coram Reuerend.Domi.Io.Clerici.de menſe Nouẽbri M.D.XXXIII.

Beneficia reſeruata per extrauagan.

Ex quo infertur, quòd talia beneficia reſeruata per d.extrauag.& alias quaſcunque, vacãtia extra duas dietas, poterant per ordinarios poſt menſem conferri: quia non cẽſebantur in curia, neque apud ſedem vacare. Et ideo ob eam cauſam, per extrauag.Bonifacij incip.piæ ſolicitudinis.per quam corrigitur cap.præſenti, de præbend.lib.6.

induƈtum fuit, quòd ordinarij etiam poſt mẽſem illa conferre nõ poſſent, ſecundum Io.And. & omnes ibi, & Lap. alleg. 96. incipien. beneficia vacantia. quos ſequitur Reuerendiſs. bo. memor. Iacob. Simonetta, quondam Rotæ auditor celeberrimus, in tracta. ſuo Reſeruat, in prima parte. de quo aliquid Egid. licet corruptè in deciſ. 665. Et eodem modo beneficia reſeruata in curia, dicuntur vacare in curia, licet non apud ſedem: quia iſte modus reſeruationis non eſt in corpore iuris clauſus. Et ita procedit, quod dicit Rom. conſi. 341. Sic etiam papa ſi propter bonum pacis, & concordiæ, de cõſenſu duorum ad reſignationem alterius conſtituat alteri penſionem, adeo dicuntur illa beneficia ſic penſione grauata, affecta: quòd occurrẽte vacatione nullus præter papam de illis diſponere poterit, quia cenſentur reſeruata. Ita mirabiliter dicit Guliel, de Monſerrat, in commentariis Pragmaticæ ſanctionis, fol. 51. rationem notabilem illis aſſignans, quam vide per eum. Et licet iſtud dictum ſit notabile, tamen multum dubito an ſit verum. Poſtremo vnum aliud notandum eſt circa iſtam reſeruationem in corpore iuris clauſam, quod licet talis reſeruatio habeat effectus iuris cõmunis, non tamen abſolutè facit ius cõmune, licet de ea in d.c.1. caueatur. Ratio eſt, quia iſta reſeruatio dicitur in iure cõmuni clauſa, & aliud eſt ius cõmune, aliud clauſum in eo. vt patet in c. cum ordinem, de reſcrip. Et hinc eſt, quòd inſerta in iure cõmuni, & ius cõmune differunt in viginti caſibus, vt inferius in fin. quæſt. dicam. Reſeruatio igitur in corpore iuris clauſa, nihil aliud eſt quàm ſingulare quoddam ſedis apoſtolicæ priuilegium, prærogatiuam ſpecialem continens, vt colligitur apertè ex verbis d. c. 1. Quæ omnia magis clara reddentur ex infra dicendis in ſecundo & tertio articulo iſtius quæſtionis. *Bonum pacis & concordia.*

Secundus igitur articulus iſtius quæſtionis eſt, vtrum ſit vnica tãtum, an plures reſeruationes in corpore iuris clauſæ. & ita Gloſſator hic dicit, quòd licet per 23. annos legẽdo & practicãdo reuoluerit ius canonicum, nihilominus quòd non reperit niſi vnicã reſeruationem in corpore iuris clauſam, quæ eſt illa, de qua in d.c.2. Et licet iſta regula in illis verbis, ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa, &c. plures alias ſimiles reſeruationes præſupponat, quarum aliqua exempla ipſe hic enarrat. Nihilominus illis non obſtantibus, ſequutus Nicolaum de Ca

ſtello, illorum temporum abbreuiatorem, ipſe concludit vnicam tantum eſſe reſeruationem in corpore iuris clauſam, de qua in d.c.2.vt hic per eum. Et eandem opinionẽ repetit idem Gloſſator in cõmento regulæ.62.col.penult.

Quid dicẽdum? certe iſte punctus non videtur ſine difficultate, ex eo quia tex. hic in illis verbis, ex aliqua reſeruatione in corpore iuris clauſa, &c. præſupponit, vt dixi, plures eſſe huiuſmodi reſeruationes. Et ne putemus hoc factum fuiſſe per errorem Abbreuiato. vt dicebat Nicola. de Caſtello, hic relatus per Gloſſatorem. hoc idem clarè probatur in decreto concil. Baſilien. tit. de elect. & reſeru. ibi, reſeruationib. in corpore iuris clauſis ſemper exceptis &c. Et ſic videmus, quòd tex. loquitur in plurali. Et iſtam opinionem, videlicet quòd plures ſint reſeruatiões in corpore iuris clauſæ, videtur tenere Nicol. Mil. in verbo. reſeruatio. §.2. in fin. & Gaſp. de Peruſ. antiquus doctor, in tracta. reſerua. quæſt.9. & Moder. Sabinen. in tract. etiam reſeruatio. fol.4. qui ſex ſpecies reſeruationis in corpore iuris clauſas enumerat, computãdo tres illas quas Gloſſator hic ponit. Quibus præfati Moderni tres alias iungunt. Primam addunt reſeruationem poſitam in extrauag. ex debito, Ioan.22. inter communes, tit. de elect. & aliam reſeruationem inductam per extrauagantem Benedicti duodecimi, incipiente ad regimen. Aliam poſitam in extrauagan. execrabilis, vt ibi per eos.

Reſeruatio iuris comm. an differat ab illa in corpore iuris clauſa.

Tamen pace eorum dixerim, Illæ tres reſeruationes, licet per extrauagantes inductæ dicantur, non tamen dici debent in corpore iuris clauſæ: quia alia eſt reſeruatio iuris cõmunis, quæ in corpore iuris clauſa dicitur: alia eſt reſeruatio per extrauagantes inducta. Nam in corpore iuris clauſa dicitur, quia eſt à iure cõmuni inducta, & in eius corpore inſerta, prout fit de aliquibus legibus, quæ à canonibus inſerũtur, vt in c.1. & c. authoritate. de conceſ. præb. lib.6. & in multis locis decreti, ſicut etiam eodem modo dicitur priuilegium in corpore iuris clauſum, non quod extrauagatur, ſed quòd in iure cõmuni inſeritur, vt in c. cum ordinem. de reſcrip. Aliæ tres ſpecies reſeruationis adductæ per Gloſſatorem hic, non ſunt propriè reſeruationes, vt ipſemet videtur ſentire, & ſequuntur Moder. in dicto loco, quia in illis papa confert iure deuoluto, & tanquam ordinarius, non tanquam reſeruata. Et ideo videmus, quod executor & legatus talia cõfert. Et tamen ſi eſſent reſerua

ſta,non cōferret,vt dicunt domini in deciſio.491.incipien. Nuntius apoſtolicus. in tit. de præb in no.poſt glo.in cle. penul.de præb.in verbo,ſiue ad nos.Et dom.Gundiſaluus auditor in tract de leg.quæſt.9.primæ partis,colum.ſecunda.& probatur in c.penul.de præbend.vbi Abb.Panor.in 9.notab.dicit ibi eſſe tex.ad hoc,qui non poteſt cauillari cum multis aliis concord.quæ congerit Modernus Aurelianen.in tract.leg.concluſio.21.cui nomen Ioannes Brunellus.Sic etiam diſpoſitio c.2.vt lite penden.libro ſexto. quæ ſecundum ipſos reſeruationem in corpore iuris clauſam inducere videtur, euitari poteſt: quia ſi verum eſſet per litem motam beneficium effici reſeruatum, ſequeretur vnum abſurdum maximum,quòd ceſſante lite adhuc maneret beneficium reſeruatum, & per conſequens non poſſet ordinarius ceſſante lite de illo diſponere, cū ſemel reſeruatum ſemper reſeruatum maneat, vt dicitur in extrauag.Pauli 11.ad Rom.tit.de.præb.& tenet Rota in pluribus deciſionib.de quibus per Bar.Bellenzi. in tracta. de charitat.ſubſi.quæſtio,116.Et tamen hoc eſt falſum,quia prohibitio d.c.2. non afficit ordinarios ceſſante lite, cum prouidere poſſint,vt ibi patet,& in cle.prima.eod.tit.Ergo non eſt verum per illum tex.aliquam reſeruationem inductam fuiſſe, ſed potius quandam ſimplicem inhibitionem temporalem,videlicet lite durante. Et fortè de iſtis reſeruationibus impropriis iſta regula.& decretum dicti concilij Baſilien. ſuperius allegatum loqui voluerunt, ſed in his amplius non inſiſtam. Sed vltra prædictos Modernos, ego alias plures reſeruationes in corpore iuris communis clauſas reperio,de quibus poſſet intelligi iſta regula,& decretum prædicti conſilij.

Diſpoſitio cap.2.

Prima eſt in tranſlationib epiſcoporum, quæ pro cōmuni perſonarum eſſet eccleſiarum vtilitate atq. neceſſitate & non propria cuiuſq; voluntate, vt in c. ſi quis & in c. mutationes.7.quæſt.1.& in capitulo,quanto, & toto titulo,de tranſlat.epiſco. Vnde epiſcopatus propter tranſlationem vacantem nullus alius quàm papa conferre poteſt, quia iſte caſus eſt de reſeruatis papæ reſeruatione in corpore iuris clauſa,vt in c.quod tranſlationem, de offic. legati,& in c.fin.de tranſlat.epiſcopi.

Reſeruationes in corpore iuris cōmunis clauſæ quot ſunt.

Secunda reſeruatio in corpore iuris clauſa eſt in epiſcopatu, vel dignitate vacante per diſpoſitionem, vt in cap. quod ad tranſlationem, & in capitulo,inter. de translat.

epiſcop.& in capitulo,niſi & in ca.poſt trāſlationem.de renuntiat.In talibus enim ius commune apponit manū.

Tertia reſeruatio eſt in caſu cap. quanquam.de elect. lib.ſexto.qui quidē tex.licet loquatur in vno caſu, extēditur tamē ad plures alios caſus, qui etiā ſunt reſeruati reſeruatione in corpore iuris clauſa,vt latiſſimè hoc probat quidā Guliel.Monſerrat Hiſpanus in commēto quodam ſuo ad pragmaticam Franciæ tit.de elect.vbi tex.in d.c.quanquā.extēdēdo diſcutit à fol.46.vſque ad fol.49.

Reſeruatio in corpore iuris clauſa.

Quarta reſeruatio in corpore iuris clauſa eſt,quādo epiſcopus eſt captus à paganis,vel ſchiſmaticis,tūc iſte caſus eſt Papæ reſeruatus, vt nemo alius poſſet prouidere de tali epiſcopatu,niſi Papa,vt eſt tex.in capitulo,ſi epiſcopus.& ibi glo.fin.de ſuplc.negli.lib.6.

Quinta quādo epiſcopus propter ſenium,aut aliud impedimentum corporale perpetuum non poteſt officium ſuū exercere,tunc enim papa ſolus poteſt prouidere, & nō alius,vt in c.1.§.ſi autē epiſcopus.de cler.egr.lib.6.

Sexta reſeruatio eſt quando papa dat beneficium in cōmendam,licet prius vacauerit extra curiā:quia per talē commendam manet reſeruatum,adeò quòd nullus inferior poteſt de illo diſponere, vt tenet Federi.in tracta. permut.q.15.& Rom.conſi.150.Archi.& alij in c.is cui. de elect.lib.6.Sed iſta reſeruatio potius ex interpretatione doctorū,quàm aliqua ſpeciali iuris diſpoſitione inducta videtur,& ideo inter prædictos caſus cōputari rectè non poterit,niſi dicamus de hoc eſſe tex.in dict.c.is cui. ponderatum per Compoſt.in cap.cum à nobis. de elect.

Septima reſeruatio iuris eſt quando cathedralis eccleſia clero & populo Chriſtiano caret.Nam prouiſio tantū expectat ad papam,vt in clem.in pleriſque.de electio. Et pro nunc iſta exempli gratia ſufficiant,per quæ extendi poterit diſpoſitio.d.cap.2.

Et iſta inueſtigatio,an ſint plures reſeruationes in corpore iuris clauſæ,vel vnica,poteſt eſſe vtilis ad multa,tū ad diſpoſitiones particularium,ac etiam facultates legatorum,quibus conceditur facultas prouidendi de beneficiis quomodolibet reſeruatis,excepta reſeruatione in corpore iuris clauſula. Nam per hoc facile intelligemus, de qua reſeruatione papa intellexit.

Circa tertium articulum iſtius quæſtionis,videlicet,de qua reſeruatione intelligi debet iſta regula, ſimpliciter

loquens,

loquens,præfati Doct.poſt Gloſſatorem,hic voluerũt iſtã regulam intelligi de illa tantũ reſeruatione,de qua loquitur tex.d.c.2.de præbend.lib.6,quorũ opinio mihi placet & eam pluribus rationibus comprobo.In primis ex cõmuni ſtylo ſignaturæ,qui illa verba cõmuniter in ſupplicationibus appoſita,videlicet non obſtante reſeruatione in corpore iuris clauſa,intelligit de illa reſeruatione, de qua in d.c.2.Et pro iſta opin.facit,quia verba ſingulari numero prolata,in dubio de maiori reſeruatione intelligi debẽt,iuxta ea quæ not.gl.in l.ſi fuerit.ff.de reb.dub.per tex.in l.ſi ita ſcriptũ.de leg.1.& not. Alex.in l.1.§.pen. in vltima.q.ff.de verb.oblig.Et ſic videmus,quòd in materia maximè ſtricta appellatione excõmunicationis,venit tantũ excommunicatio maior.cap.pen.de ſent.excõ. Sic etiam diſpoſitio de dominio loquens,de maiori intelligitur.l.1.§.ſi in perpetuũ.ff.ſi ager.vect.Sed nulla reſeruatio in corpore iuris eſt maior,aut efficacior illa.d.c.2. de benefi.vacã.in curia.vt dictũ fuit ſup.Et not.antiquus ille Vicecorrector,in illo vtili lib.qui practica cãcellariæ inſcribitur.tit.de beneficiis generaliter reſeruatis.notabili vltimo.fol.87.q. ex his quæ dicit deciſ.Rotæ. 100. in no.ſatis apparet,& inferius per exẽpla clarius probabo.

Excommunicatio maior.

Ex quibus omnib.infertur,quòd verba iſtius regulæ,de reſeruatione in corpore iuris clauſa,loquentia,debẽt per excellentiam,de reſeruatione per obitum apud ſedem intelligi,de qua loquitur tex.in dict.ca.6.Sicut cũ de iure ciuili mentionem facimus,per excellentiã de iure tantũ ciuili Romanorum intelligimus:licet ius vniuſcuiuſque ciuitatis,ius etiam ciuile appelletur.vt in §.quotiẽs.inſtit. de iure natur.gent.& ciuil.Et ad oſtendendũ,quòd dicta reſeruatio apud ſedem,de qua in d.c.2.ſit omnibus aliis reſeruationibus,in corpore iuris clauſis dignior,efficacior & excellentior per exempla quæ ſequuntur,oſtendo.

Iuris ciuilis mẽtio.

Sed antequã ſpecialia priuilegia iſtius reſeruationis per exempla attingam,notandum eſt vnum,quòd curia ad effectum reſeruationis.d.c.2.intelligi debet,vbi reſidet papa:quæ quidem curia,ratione reſidentiæ, extenditur per duas dietas,& vltra,iuxta not.in ca.fin.de for.comp.& in c.præſenti.de præb.lib.6.Et quomodo hoc intelligatur, declarãt Doct.in clẽ.ne Romani.per illum tex. de elect. Sed propriè loquẽdo,aliter cõſideratur vacatio in curia, aliter in vrbe,vt dixi ſuperius.Nã ſi beneficia in vrbe va-

Curia ad effectũ reſeruationis.

cant, vltra hoc, quod etiam in curia vacare dicũtur. habet tamen in illis papa maiorem affectionẽ, quàm in aliis vacantibus extra vrbem, licet vacent in curia. Ratio eſt quia beneficia vacantia in vrbe, Papa confert etiam ſi nõ eſſent reſeruata, tanquam epiſcopus vrbis Romæ, vt dixi latè in c.1. in primo notabili. de conſtit. lib. 6. de quo quidẽ vrbis epiſcopatu, vltra lapidẽ vetuſtiſſimũ in eccleſia S. Anaſtaſiæ ſit mentio in ſupraſcriptione. c. 3. 98. diſt. & in ſupraſcriptione. c. ſi quis epiſcopus. 7. quæſt. 1. cum ſimilibus. Hinc eſt quòd papa expectatiuas in vrbe ad talia beneficia vacantia cõcedere poſſet, vt voluit Gloſ. noſter Hiſpanus in regu. 7. ſup. eod. Meritò igitur ad papam tantũ pertinet ipſorum collatio, ita quòd in talibus beneficiis neceſſaria non eſſet reſeruatio. Quia reſeruatio fit per papã ſuper beneficiis, in quib. timet ab ordinariis habentib. aliàs poteſtatẽ illa conferendi, præueniri. Sed in vacantib. in vrbe, & ſic in ſuo proprio epiſcopatu, nõ cadit ille timor præuẽtionis, quia nullus cõferre poteſt. Igitur nõ eſt neceſſaria reſeruatio. Et ſecundũ hoc ſuperflua videretur regula ſeptima Cancellariæ ſ. eod. In qua papa reſeruat ſibi beneficia in illis trib⁹ eccleſiis parochialibus vrbis, videlicet, S. Petri, S. Io. & S. Mariæ maioris. Tamẽ videtur, ꝙ hodie nõ ſit ſuperflua, ex quo in illis eccleſiis Cardinales præficiũtur, vt dicitur in Prouinciali eccleſiarũ, in principio. Et receperunt poteſtatẽ pleniorem conferendi p regulã Sixti incip. Itẽ cũ cardinales. à quo tẽpore fuerunt effectualiter in quaſi poſſeſſione cõferendi. Et eodẽ modo iure ordinario habent eandẽ facultatẽ conferẽdi in titulis ſuis, in quibus habent iuriſdictionẽ epiſcopalẽ, vt latè tradit Fel. in c. his qui. de maior. & obed. & Paul. in tract. ne ſede vacante. & Moder. in tract. leg. cõclu. 5. Imò maius ius habent in eccleſiis ſubiectis titulis eorũ quam eccleſiæ matrices in capellis non ſubiectis, vt tradit Bart. Belenzi. in tractatu de chari. ſubſid. quæſtione 3. Poſſet etiam reſeruatio dictæ regulæ ſeptimæ habere locũ eis abſentib⁹, vt regulæ innuũt, quod prius introduxit Nicolaus Quintus, vt in eius regulis apparet. Et meminit Paul. Hiero. in practica Cancellariæ, in titu. de beneficiis generaliter reſeruatis. Antiquitus tamẽ illæ eccleſiæ Patriarchales vrbis non ſolebant dari cardinalibus, ſed ipſe papa eas regebat, vt colligitur ex his quæ dicit Præpoſ. in c. in nomine Domini, colum. 5. 23. diſtinct. Doct. in capit. fundamenta

Papa expectatiuas cõcedere poſſet.

Reſeruare beneficia.

Eccleſia matrices.

fundamenta.de electio.lib. 6. Ad cautelam igitur bona fuit reſeruatio inducta per.d.regulam ſeptimam.

Sic itaque ex præmiſſis habes vnã differentiã,& ſingularitatem beneficiorũ vacantiũ in vrbe ad vacantia in curia. Quia vt dixi,vacãtia in vrbe papa cõfert iure proprio ordinario,vt dixi:& cõfert etiam,quia reſeruata:& ſic habent duplex vinculũ. Vacantia verò in curia,id eſt,in loco vbi papa reſidet,nõ ita cõfert. Nec ita ſunt cara ſibi ſicut illa,licet digniori & fortiori reſeruatione magis affecta ſint,quã quæcũq; alia reſeruata. Et iſta dicũtur reſeruata reſeruatione in corpore iuris clauſa,de qua in d.c.2. Et ob eã cauſã,tã ſæpe talis reſeruatio fuit cõfirmata p plures extrauagãtes Romanorũ Pont.præſertim Ioã.22.Benedicti.xi.& Clé.v. Et iſta reſeruatio in corpore iuris clauſa,de qua intelligitur,& loquit̃ iſta regula,vt dixi,eſt principalior,dignior,& fortior cæteris aliis,vt nõ ab re ſpecialibus priuilegiis ornari meruerit:quæ cũ plura ſint,& variis in locis tradita,decreui ex multis quædã potiora per tranſitum ad cognitionẽ iſtius reſeruationis adnotare,vt ſic per exẽpla quaſi per indicẽ tota materia intelligatur.

Primum igitur ſpeciale priuilegiũ in iſta reſeruatione inducitur per iſtam regulam,quod videtur cõtra regulas iuris cõmunis,videlicet,quòd licet habens titulum ab eo qui originaliter potuit conferre,titulum coloratum habere dicatur,vt dicit Lapus allega.decimaſexta.& Fel.in c. in noſtra.de reſcript.& not.omnes in cap.cum noſtris.de conceſ.præbend. Neque talis intruſus dici poſsit,etiam ſi violenter poſſeſsionẽ intraſſet,prout not. Domi.in cap. eum qui.in ſecundo notabili.de præb.lib.6. Tamẽ quo ad effectum iſtius regulæ intrans in beneficio reſeruato dicta reſeruatione,etiam ſi habeat titulum ab eo qui originaliter potuit conferre,dicitur intruſus,& non habere coloratum titulum,quod eſt contra regulas iuris communis. Et in hoc poteſt dici iſta regula exorbitans. *Reſeruatio in corpore iuris clauſa quibus priuilegiis ornetur.*

Secũdũ priuilegiũ iſtius reſeruationis in corpore iuris clauſæ eſt,quia in generali facultate conferẽdi beneficia quomodolibet reſeruata nõ venit,nec cõprehenditur iſta reſeruatio,vt tradit Gaſpar de Peruſio in tract.reſeruatio. & Milis in verbo,reſeruatio.& ſũt plures deciſiones Rotæ ſuper hoc,de quib. per Moder.in d.c.2.vt patet deciſ.67. incipien.habens authoritatem.in no.& in antiquis. 462. incipien.nota,quòd habens.cũ ſimilibus. Ex quibus apparet

ret quanta ſit iſtius reſeruationis dignitas.Nã ad prærogatiuã refertur,ꝗ in generali ſermone aliqua res non cõprehendatur. arg.l. apud Labeonem §. ait prætor. ff.de iniur.& c.quàm periculoſum.de ſenten.excommu.lib. 6.

Tertium priuilegiũ ſpeciale eſt,quia reſeruatio d.c.2. adeo afficit beneficia,vt ſi quis ea ab ordinario receperit ſcienter,nõ facit fructus ſuos à die ingreſſus ſui,vt ſentit Specul.titu.de præb.§ audiendũ,verſi.ſed pone quòd aliquis. & ibi Io. And. Et hoc tenet Rota hodie.facit deciſ. in no.24.& quæ not.Abb.in ca.dilecto.col.2. de præb.& in c.cum dilectus,in penult.not.de iure patro.

Quartum ſpeciale priuilegium eſt,quia de tali reſeruatione oportet facere ſpecialem mentionẽ,& generalis nõ ſufficit,vt tenet Geminia.& Philip.Frãcus poſt Lap.in d. capitulo ſecũdo.in penultima & vltima col.& tenet deciſio.572.in antiquis. Et hoc procedit etiã in ſupplicatione cũ apponeretur clauſa,quacũque reſeruatione nõ obſtante,vt dicit Geminia cõſi.12.vtrum ille,in fin Tamen bon.memo. Dom.de Iacobatiis olim inter primarios auditor.&poſtea cardinalis adnotauit fuiſſe in Rota obtẽtũ contrariũ,videlicet,ſufficere derogationem per clauſulã, non obſtãte reſeruatione in corpore iuris clauſa:quia ex quo nõ eſt niſi vna,intelligetur de iſta,& perinde eſſet,ac ſi ſpecialiter de illa fuiſſet facta mentio. arg.ca.ex parte. de offic.deleg. Et ita dicit obtinuiſſe Ioannem Baptiſtã in vna Ciuitate,corã Triuultio,dicens, Rotam hoc aliâs tenuiſſe tempore Fel.vt patet in formationibus Caccialupi,in vna Sancti Andreæ.hæc Iacobatius.

Et ita reperio in terminis iſtã opinionẽ tenere Moder. in tract.reſeruatio.in 36.eff.ct. Tamẽ conſidera,ꝗ caſus eſt diuerſus.Nam multum refert,an dicatur non obſtãte quacunque reſeruatione, vel, non obſtan. reſeruatione in corpore iuris clauſa quia primo caſu deciſiones ſunt claræ ſub illa generalitate prædictã reſeruationẽ comprehendi,propter generalitatẽ verborum:quia dictio illa vniuerſalis comprehẽdit ea quæ aliâs ſub generali ſermone non comprehenderẽtur,vt dixi ſuperius in ſecunda quæſtione. Secundo verò caſu ſecus eſt dicendum , quia illa verba,non obſtante reſeruatione in corpore iuris clauſa, ſunt incerta & ambigua, qa poſſunt reſeruari in qualibet reſeruatione in corpore iuris clauſa. de quibus ſuperius dictum fuit.Niſi dicamus,quod de proprietate ſermonis,

ac ab vſu patrisfam.tum etiam, qa verba in dubio debẽt intelligi in potẽtori ſignificatu,verba debent intelligi de reſeruatione dicti cap. 2. Meritò igitur deciſio Dominorum rectè proceſſit.

Quintum ſpeciale priuilegium,quia reſeruatio dict.c.2. ex quo eſt notoria,quia inducta per ius commune, quod omnib.innoteſcere debet,repellit agentem in ſpolio, vt eſt deciſo. 16.in no.& in antiquioribus.20.titulo de reſtitut. ſpoliatorũ,cum multis aliis deciſionibus, quæ fortè ſunt decem numero; quæ loquuntur ſuper hoc, quas ſequitur Bald.nouellus in repet.l.naturaliter. §. nihil commune. fo.vltimo.ff de acquiren.poſſeſſ & Corſettus in tract.an ſpolia.ante omnia,&c.in 41.limitatione.

Sextum ſpeciale priuilegium,quia intruſus in beneficio reſeruato non ſolum non facit fructus ſuos,vt ſuperius dictũ eſt,ſed etiam taliter intruſus nulliter confert beneficia ad ipſius beneficij reſeruati collationem ſpectantia,vt dicit Rota in antiq.deci.183.incipiẽte,not.vbi aliquis.cũ ius contrariũ eſt in aliis beneficiis,vt ibi dicitur. in deciſio.4.de præbend in antiquioribus. & per Egid.deciſ.66.

Septimum ſpeciale priuilegium,quia reſeruatio prædicta non ſolum impedit optionem,vt in ca.fin. de conſue. lib.6.ſed etiam impedit optionem cameræ pertinentis ad illud beneficium,vt dicit cardinalis in conſi.16.dominus papa. Ex quibus omnib⁹ apparet ſpecialitas,& fortior prærogatiua iſtius reſeruationis.Nimirũ igitur ſi tex. noſter appellatione reſeruationis (dato quòd aliæ reperiẽtur in corpore iuris clauſę) de illa clauſula in d.ca.2.intelligere voluit.Et ratio predictorũ colligitur ex verb.extraua. piæ ſolicitudinis Bonif.8.vbi dicitur,quòd papa intendit de iſus beneficiis vacantibus in curia ſpecialibus, & dilectis perſonis prouidere.Ex quibus arguitur reſeruationis prærogatiua.Et quod dictum eſt de reſeruatione in corpore iuris clauſa, quæ differt ab aliis propter ſingularẽ eius prærogatiuam,idem dicendum eſt de priuilegiis in corpore iuris clauſis,quæ habent viginti ſpecialia priuilegia vltra ius commune,quæ ſigillatim ſcribit Gulielmus Monſerrat in commentariis Prgamaticæ.fo.53.cum ſeq.quos apud aliquem alium ſcripta non legi,licet penè infinita viderim. Quæ omnia addenda ſunt ad Moder.in tract. reſeruatio.qui ſuper iſta reſeruatione in corpore iuris clauſa ſicco pede tranſierunt.

QVAESTIO XXXII.

Titulus coloratus.

QVAERO, nunquid dicatur habere coloratum titulum ad effectum iſtius regulæ, qui fuit præſentatus & inſtitutus ad capellam teſtatoris in vita vxoris contra voluntatem teſtatoris prohibentis præſentare capellanum in vita vxoris ſuæ?

SOLVTIO. Decius ponit in terminis iſtam quæſt. in cõſil. 120. incip. in cauſa venerabilis preſbiteri. & poſt plures notabiles rationes cõcludit prędictum titulum fuiſſe canonicum & coloratum, quo ad effectum iſtius regulæ. Et quòd iſta regula defendat taliter inſtitutum. huiuſmodi ratio aſsignatur, quia cum capella ad quã præſentatio fieri debuit, iam fundata & dotata fuerat ſecundum diſpoſitionem teſtatoris, talis capella ſtatim epiſcopo ſubiecta fuit. c. omnes baſilicæ, 16. q. 7. & ca. cum epiſcopus. de offi. ordi. lib. 6. cum concord. vt per Card. in conſi. 118. in fine. Ergo in voluntate epiſcopi fuit præſentationem factã admittere, quæ licet cõtra teſtatoris voluntatem facta fuit, ex quo tamen iuridica erat, eius effectus impediri nõ debuit, & per conſequens teſtator in præiudicium epiſcopi facere nõ potuit, quod præſentatio prædicta, & inſtitutio non valerent: quod nihil aliud profectò eſſet, quàm capellam ab eius poteſtate eximere, quod illi prohibetur, vt dicit Bar. in l. quotiens. §. fin. ff. de admin. tut. Et Abb. in ca. requiſiſti. col. penul. de teſt. Quia teſtator facere non poteſt, q leges in caſibus ſuis locũ non habeãt. l. nemo poteſt, de leg. j. pręſertim quando voluntas teſtatoris antea per patronos, ad quos id pertinet, executioni demãdata reperitur, quo caſu epiſcopus de illorum conſenſu mutare eius voluntatem potuit, vt tradit Fely. in c. ſuper his in 2. col. de accuſat. quia poteſt de conſenſu patronorum volũtatẽ teſtatoris alterare, vt tradunt omnes in c. cum acceſſiſſent, de cõſtit. & Rochus in tract. iuriſpat. in verbo, pro eo q. in 15. q. vbi latiſſimè hoc probat. Et propterea Rota in vna Aſtoricen. Capellaniæ corã R. D. Raynaldo Petrucio. 5. Martij. M. D XXXVII. iudicauit epiſcopum capellanum amouibilem per teſtatorẽ in capella ſua poſitũ perpetuum facere poſſe, per ea quę not. Imol. in l. j. ff. de cõd. inſtit. & ea quæ Rochus dicit in d. q. pro qua deciſione allegabatur etiam conſil. Paul. de Caſt. 358. lib. j

Teſtator facere non poteſt, quòd, &c.

Capellanus amouibilis.

Poſtremo iſta opi. fundari poteſt iſta ratione, quæ apponit gladiũ ad radicem: quia ex quo inſtitutio facta ab eo

qui

qui originaliter poteſtatē inſtituēdi habuit, dato q̃ inſti tutio per teſtatorem impediri poterit, nihilominus ſi facta fuit, coloratum titulum tribuit, & hoc ſufficit ad effectum iſtius regulæ, quę vt dictum eſt, plures, in præceden. q. non excipit, niſi duos caſus, in quibus nō vult titulū haberi pro colorato. Ergo in contrarium regula procedet.

QVAESTIO XXXIII.

Titulus coloratus.

QVAERO, an ille titulum coloratum habere dicatur cui ordinarius contulit beneficium, quod alteri per ſententiam priuationis abſtulerat, de cuius ſententiæ proceſſu non conſtat.

SOLVTIO. Rota die. 4. & 7. Februarij, M.D.XXXVI. in vna Valentina ſpolij. de Torrent. coram. D. Nicolao Aragono tenuit q̃ non. Ratio fuit: quia vbi euidenter & notoriè conſtat de fundamento tituli infecto, talis titulus non dat colorem, quia dicitur emanare de facto, non de iure, vt Fely. tradit in correl. 2. c. in noſtra. de reſcrip. ſed clarū eſt ſententiam non conſtituto de proceſſu nullam eſſe, vt Egidius dicit deciſ. 89. Ergo collatio epiſcopi fundata ſup illa ſententia, nullius erit momenti: quia vbi nullū eſt ſubiectum, corruit correlatiuū. vt dicit Bar. cap. j. de feu. guardiæ. per gl. in ca. j. de fid. inſtr. Non poteſt igitur talis collatio titulum coloratum tribuere, quia titulus coloratus, debet habere vltra id quod proueniat ab eo, qui dare poteſt, debet in ſe quãdam præſumptæ iuſtitiæ imaginem cōtinere. Itaque eius claritas, ſeu veritas notorie non appareret, quia tali caſu aut erit titulus omnino bonus, aut omnino malus, in quibus regula non habet locum. debet igitur titulus apparēter eſſe coloratus. quia in dubio præſumitur bonus ad effectum poſſidēdi. Cum igitur hic notoriè appareat de fundamento collationis epiſcopi, quæ eſt facta de beneficio viuentis ſub pretextu ſententiæ priuationis, de qua non apparet, merito talis collatio non tribuit titulum coloratum.

Sententia an ſit nulla nō conſtito de proceſſu.

Titulus coloratus.

Adde prædictis ſimilem deciſionem, quam hodie. 26. Ianuarij. M.D.XL. in vna Vicentina parochiali, coram me fecit Rota videlicet, quòd poſsidens per triennium pacificè benefi. iuim ex titu. reſignatiōis Hieronymi, ſi propter modum in ſupplicatione expreſſum, nō ſeruatum beneficium à prædicto poſſeſſore repetatur, tanquam quod non fuerit in illum titulus tranſlatus, poſſeſſor non poterit iſta regula iuuari: quia non dicitur habere

titulum

titulum coloratum,ex quo papa non viſus fuit illi proui-
dere,niſi ſeruato modo,iuxta tradita per Abb. in cap. cũ
pridem.de pact.&. alibi ſæpe.

QVAESTIO XXXIIII.

Poſſeſſio pacifica.

QVAERO,an per citationẽ nulliter factam poſſeſſio pacifica,de qua loquitur regula iſta,interrumpatur? SOLVTIO. Iſta quæſtio plenius diſcuſſa fuit in regula de annali q.45. & ideo ibi dicta non repetam. Nã concluſit ibi Rota.poſſeſſionem pacificam non interrumpi. Et idem quo ad iſtam regulam Domini tenuerunt in vna Virdunen.Canonicatus & præbendæ.coram.R.P.D. Petro Vortio epiſcopo Aquen. de menſe Iunio. M.D. XXXIX.Rationes iſtarum deciſionum ponuntur in d.q.45. ideo ibi videantur. †

† Si in citatione nõ exprimatur cauſa quare fiat citatio & tan a petendi, non valet tam in perſonali, quàm in reali actione: vt c. 2 & 3. extra de libel.obla. & talis citatio habetur pro non facta: vt c.bona. el 2 extrà de elect. & gloſ in c. ſi epiſcopus tertia q.2. & c. vlt.5.q.2. Ideo per

QVAESTIO XXXV.

QVAERO,ibi electione,& electionis huiuſmodi confirmatione,ſeu præſentatione, & præſentationis inſtit.&c. An ſola electio,vel ſola pręſentatio det titulum coloratum ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Tex.hic innuere videtur quòd nõ,cum copulatiuè loquatur de electione,& cõfirmatione,& de præſentatione,& inſtitutione,& ad veritatẽ copulatiuè requiritur concurſus vtriuſque copulati.cap.ex parte. & in cap. inter.de reſcript.

In contrarium facit.gl.in c.quanto.63.diſt.quæ vult, per ſolam electionem ius tribui,& per cõſequens titulum coloratum.Et illam gl.ſequitur Abb.in c.2.& in c.quod autem. & in c.nobis, de iurepatr.& in cap. cum inter canonicos. & in cap.tranſmiſſam.& in ca. nihil & in cap.ſacroſancta. de electione.&alibi ſæpe. Et ſequitur Mod.in tract.elect. in prima parte.c.8.& 12. & Rochus Curtius in tracta.iuriſpatr.in prin.q.4.cum ſexcentis concord. quæ cumulat Fely.in c.cum Bertoldus in 1. col.de re iudi.& reaſſumũt Moder.in tract.beneficij in 1.quæſt.tertiæ partis.

Tamen iſtis non obſtantibus prima opinio eſt verior & communis,pro qua eſt hic tex.clarus,&etiã eam dicit cõmunem cardi.Alex.in d.c. quanto. plura allegans. & Feli. tandem iſtam opin.dicit magis verã in d.cap.cum Bertoldus,& ſequitur etiam Gloſſator hic.adeò,quod eſt firma cõcluſio,quod per ſolam præſentationem,vel electionem, ſiue confirmationem vel inſtitutionem nõ tribuitur ius in re, ſed ad rem,& ſic quoddam præparatorium ad conſequendum

ſtum beneficium per rationes & fundamenta quæ ibi alle gantur per eos, quæ brævitatis cauſa non refero. Et hoc eſſe verum apparet per plura exempla, Nam videmus q̄ interficientes tantum electum, in pœnam interficientis epiſcopum non incidunt, vt dicit Bald. in l. ſi nondum. C. de fur. ſequitur Iaſ. in l. 2. C. de inofficioſo teſtam. & in l 1. §. qui mandatum. in 1. col. ff. de offic. eius. Sic etiam nec impetratio facta per obitum electi tantum non conſecrati tanquam de beneficio vacante per mortem non valet, prout probat Fel. in cap. in noſtra, 31. correl. col. penul. de reſcri. Hinc euenit, q̄ electus tantum epiſcopus indulgentias concedere non poteſt, vt dicebat Franciſ. Verſellenſis in c. accedentibus. de exceſſ. prælat, per illum tex. & Archi. cap. 1. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.

citationē nullam nō interrumpitur poſſeſsio: vt iur. b. al. leg

OANN. MALL.

Ex quibus omnibus infertur, quòd cum per ſolam electionē ius in re non tribuatur, nec poteſt etiã per eã haberi titulus coloratus. Et cum iſtis cōcordant ea, quæ. R. P. D. Cæſar Lambertinus epiſcopus Inſulen. tradit in nouiſſimo tract. iur. patr. in 8. articulo, 5. q. principalis, ſecundæ partis. 2. lib. aliàs fol. 302. Quæ omnia de plano procedūt in electionibus collegialiter, vel ab aliis factis, qui confirmare eas non poſſunt: ſi verò ab illis electio facta fuerit, qui confirmandi poteſtatem habent, talis electio ius plenum in re, & per conſequens titulum coloratum tribuit: quia talis electio loco prouiſionis plene habetur, prout latè probat Fely. in capit eam te, in 3. colum de reſcrip. Et ita fortè concordari poſſunt opiniones contrariæ.

QVAESTIO XXXVI

QVAERO, an titulus coloratus requiſitus in iſta regula, probetur per confeſſionem actoris?

Titulus coloratus.

SOLVTIO. Videtur dicendum q̄ ſic, quia iſta regula nō emanauit ad finē adiudicandi beneficiū, ſed ſolū ad excludendum agentem per exceptionē, qui ſibi potuit ex ſua cōfeſſione præiudicare. Et ſicut confeſſio rei in iudicio recuperandæ proficit actori, quo ad titulum coloratū inducendum ad finem recuperandi poſſeſſionem deperditã, vt ſint claræ deciſio. Rotæ in not, tit. de reſt. ſpol. 17. & 19. incip. Item fuit dubitatum. Longe magis debet illa confeſſio proficere ad poſſeſſionem defendendam, & excludendam moleſtiam, iuxta intentionem iſtius. Nam cui lex dat actionem, fortius illi exceptionem concedit. l. 1. §. quòd ait. ff. de ſuperfic.

Lex dans actionem.

Conferunt

Conferũt ad iſta multa,quæ ſcribit Felyn.in cap.olim. de reſcrip.Et rationes Dominorum in deciſ.4.titu.de re iud.Et ea,quæ ſcribũt Philip.Perufinus in c.ad decimas. col.9.de reſt.ſpol.lib.6.Et in cap.1.colum.4.de eo,q mit. in poſſ.cauſ.rei ſer.eod.lib. Et Præpoſit.in cap.porrò.col. 4.de diuor. & in cap.1.colum.3.ſexta.q.1.alias.3.q. 1. Et Nicolaus.Milis in verbo poſſeſſorio recuperandæ.Gemi. cõſi.147.incip.ſuper iſto dubio.col.2. & Guido Papæ. q. 85.Et licet confeſſio ſuper titulo non probet inſtitutionẽ canonicam,cum non dependeat à parte dare titulum in beneficio,vt not.Arch.& Ioan.And.in nouel. in cap.2.de confeſ.lib.6.cum concord.de quibus per Præpoſ.in c.ſuper eo.de eo,qui cog.conſang.vxor.ſuæ.Tamen illud procedit,quo ad hoc,vt vigore confeſſionis fieri debeat adiudicatio beneficij,vt dicit Egid.deciſ.183. ſecus verò quo ad effectum defendendi ſe in poſſeſſione: Vel dici poteſt, quòd confeſſio,licet nihil operetur contra alios,quo ad alios,bene tamen ꝑdeſt contra confitentem.Nam ſibi preiudicat,vt repellatur,& ei ſilentium imponatur,vt in d. c. 2.& per glo.iuncto text.in verbo.conſiſtit.in ca.poſt electionem.de conceſſ.præb.Et ita videtur hic concludendũ

Titulum dare à parte non dependet.

QVAESTIO. XXXVII.

Titulus coloratus.

QVAERO,nunquid poſsidens beneficium per triennium,ex collatione capituli, de cuius poteſtate non conſtat,dicatur habere coloratum titulum.

SOLVTIO.Hãc difficultatem breuiter reſoluam,ex eo, quia domini mei Auditores in cauſa Traiecten.coram.R. P.Dom.Petro Vortio de menſe Ianuario M.D.XXX.tenuerunt titulum coloratum non eſſe,ex eo, quia regula iſta loquitur de collatione ordinaria. Ergo de collatione per epiſcopum vel alium natiuum ordinarium facta intelligi debet,qui de iure communi iuriſdictionẽ ordinariam habent.vulg.c.quia diuerſitatem.& c.ad decimas.& ca.omnes baſilicæ,cum ſimilibus.Non autem debet intelligi de collatione,quæ competit capitulo,vel alteri iure priuilegij,vel extraordinario,vt in c. cũ veniſſent.cũ ibi not.de inſtit.Quia verba in dubio de iure ordinario, nõ extraordinario intelliguntur l. Seio. §. medico. ff.de ann.leg.cũ concord.vt ſcribit Decius in ca.inter cætera,in 3. colum. de appel.dixi in cap.1.in gl.de conſtitu.lib.6. & tradit Soci.in l.qui Romæ.§. Callimachus.colum.5. de verb.obliga.& iſto modo intelligendo verba regulæ, naturaliter &

Verba in dubio de iure ordinario.

ſimpliciter

ſimpliciter,non autem ſecundum quid intelligentur.iuxta tex.in l.1.de donat.& in l.fi.C.de iis,qui ve.æta. impe. & in l.hoc legatū.& ibi Bart.ff.de leg.2.& in l.1.§.hoc interdictū.ff.de fonte.quæ omnia cū verificari non poſſint in collatione capituli,merito concluſum fuit non tribuere titulum coloratum,niſi aliter iuſtificetur.

QVAESTIO XXXVIII.

Qvaero,nūquid noua prouiſio impetrata in curia pro abſente,qui à capitu'o,de cuius poteſtate non conſtabat,prouiſus fuerat,det titulum coloratum ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO.Reuerend.Do.Petr.Vortius,nūc epiſcopus Aquen.hoc dubium in Rota propoſuit,de menſe Ianuario M.D.XXX.in cauſa Traiecten. Et pro parte negatiua dicebatur quòd illa noua prouiſio non daret titulum coloratum:quia non conſtabat illam de conſenſu abſentis impetratam fuiſſe,& ideo illius non præſumitur,iuxta ea quæ dicit Card.conſil.25.col.2.& Gemi.conſi. 33. Imò verba ipſius nouæ prouiſionis contrarium innuere videbantur,dum in ea de poſſeſſione forſan.ſubſequuta, mentio fiebat.Et ſic propter illam dictionē,Forſan,de poſſeſſione ſua(quod eſt factum proprium)dubitare videbatur: de qua tamē,vltra quòd in actis clarè cōſtabat,de illa tā quā de facto proprio,impetrās certus eſſe debebat,& nō dubius.l.quanquam.C.ad Velleia. c.ab excommunicato. de reſcript.Et per conſequens videbatur dictam nouam prouiſionē potius ab aliquo amico abſente, eo inſcio & ignorante impetratam fuiſſe,quàm ab ipſo.

Titulus coloratus

Impenſa expedita præſumitur impetrata

Iſtis tamen non obſtātibus,omnes domini,excepto Domino Chriſtophoro Panigarola,contrarium tenuerūt,videlicet,quòd dicta noua prouiſio det titulū coloratū:qa emanauerat à papa,& ſic ab eo,qui dare titulum poterat iuxta doctrinam traditam in cap.cum noſtris.de cōceſſione preb.Et tenēdo iſtam opinionem,motiuum pro cōtraria parte adductum non obſtat:quia licet nō cōſtet nouā prouiſionem per abſentem impetratam fuiſſe,ex quo tamen dicta noua prouiſio,cum impenſa expedita reperitur,præſumitur impetrata de cōſenſu abſentis,iuxta not. in l.cum ſeruus.ff.de verbo.obliga.Et hoc in terminis tenet Oldr.in conſilio 136.col.2.& Specu.tit.de appella.§. nunc breuiter.verſ.quid ſi appareat.Et ſic cōſtat,quòd dicta per Cardi.& Gemin.in dictis cōſiliis procedūt in ſimplici

plici ſupplicatione, in qua impetranda modica impēſa interuenit Secus tamen, ſi conſiderabilis impēſa facta fuit: nā tali caſu etiā ſi ille ſub cuius nomine cātat noua prouiſio, abſens fuerit, ex quo tamen commodum eius concernit, præſumitur eam ſciuiſſe, & ratam habuiſſe, iuxta conſi. Roma. 350. & dixi in regula de annali. q 32. nu. 6. Et talis ratificatio multo magis præſumi debet, quando à tēpore datæ dictæ nouæ prouiſionis, tantùm tēporis decurrerat, infra quod veriſimiliter ad notitiam abſentis perueniſſe poterat. Et ita Domini multis aliis motiuis, quæ breuitatis cauſa omitto, die. 22. Ianuarij M. D. XXX. vnanimiter concluſerunt.

Ratificatio.

QVAESTIO XXXIX.

QVAERO, an poſſeſſori triennali pro colorato tit. ſufficiat bulla pēſionis expedita pro illo, qui reſignauerat eidem poſſeſſori beneficium quod poſſidet?

Bulla penſionis expeditur.

SOLVTIO. Iſtud dubium modo in Rota pendet corā me in cauſa Gratianopolitana. Nā Io. Lazarus de Zarapica reſignauerat quandā parochialem in fauorē Io. de Bogij poſſeſſorem cum certis pactis & cōuētionibus, de quibus in literis: poſtea dictus Io. Lazarus reſignans moritur & Marianus de Magiſtris impetrat parochialē per obitū dicti Ioan. Lazari, & deinde dictum Ioannem poſſeſſorem ad iudicium traxit. Poſſeſſor excipit de regula iſta: dict⁹ Marianus impetrās replicat dictū Ioannē nullū titulū ſaltē coloratum habere, prout iſta regula requirit: triplicat Io. Bogij pro colorato titulo bullam penſionis pro Ioan. Lazaro expeditam ſibi ſufficere, in qua Clemens narrat Leonem eius prædeceſſorem dicto Ioanni Lazaro penſionem ex cauſa reſignationis factæ in fauorem dicti Ioannis poſſeſſoris reſeruaſſe: dictus verò Marianus impetrans dicit hoc non ſufficere. Quæritur quid iuris?

Verba narratiua Papæ in his.

Pro parte dicti Mariani impetrātis facit: quia verba narratiua Papę in his, quæ non dependēt à facto proprio, maximè in præiudicium tertij non probāt, vt not. in clē. literis. de probat. & tradit latè Fely. in c. cum à nobis, de reſtit. ergo nec per conſequēs à fortiori dat titulum. nō habēti.

Item quia in dicta bulla renūtiatio narratur facta cū certis conditionibus, quas non cōſtat Ioan. Bogium impleuiſſe, ergo antequam conſtat impletas conditiones fuiſſe, titulus non confertur, nec renuntiatio effectum habet, vt tradit Abb. in c. cum vniuerſorum. de rerum permut.

Pro

Pro parte verò contraria adduci poteſt,quia Io.Bogius eſt poſſeſſor,ad cuius poſſeſſionem tuendam quodlibet adminiculum ſufficit,& adminiculum in caſu præſenti ſumi poteſt ex prædicta bulla, in qua principaliter renuntiationem Ioãnis Lazari in dictum Ioan.Bogium factam fuiſſe narratur, & hoc etiam Marianus impetrans in articulis ſuis fatetur. Et ideo ſola illa confeſſio in articulis facta titulum coloratum tribuere videtur, vt in terminis eſt deciſio Rotæ in no.in titulo de reſti.ſpol.deciſ.17 incip. item fuit dubitatum & quæſitum, &c.& deciſ.19.eod.titu. cum plurib.concord. vt dixi ſuperius q.36. Et facit deciſ.146. incip.not.quòd vbi.in antiq.& deciſ.Egidij.183.incip. aſſertioni.

Præterea,quia verſimile eſt papam non aſſeruiſſe reſignationem in fauorem dicti Ioãnis factam fuiſſe, niſi ita eſſet,& illa aſſertio poſito quòd plenè non probet,ſaltem præſumptionẽ tituli inducit,vt Egid.dicit. Pro quo facit optimè ratio ad dicta per eundem Egid.deciſ.578.incipi. ſpoliatus.& per Bal. nouellum poſt Alex. in repet.§.nihil commune.col.22.& in.10.&.32. fall,ff. de acquir. poſſeſ. Et per Imol.in clem.1.col.10.de cau.poſſ.Abb.in c.in literis.col.12.de reſt.ſpol.cum ſimilibus.

Et iſta opin.magis iuſtificabatur,quia dicta bulla penſionis expedita fuerat in forma,vt rationi congruit,in qua ſecundum ſtylum ſolet data ſupplicationis admiſſæ reſignationis inſeri, ſuper qua ſupplicatione bullæ expeditæ fuerunt pro Lazaro:nec eſt veriſimile,quòd ſi renuntiatio verè facta non fuiſſet,dictum Ioan.Lazarum expenſam expeditionis bullarum feciſſe:quia nemo præſumitur iactare ſuum,vulg.c.ſuper hoc.dę renunt.Præterea quia in correlatiuis,quod prodeſt vni,prodeſt alteri correlatiuorum,vt traditur in l.fin.ff.de acceptil.Et hinc dicimus,quòd dilatio data debitori,cenſetur data creditori,vt dicitur in l.petendæ.C.de in integ.reſt.pet. & diligẽtia appellantis prodeſt appellato.vt dicit quędam deciſio in no.de dol.& contum.Ex quo igitur Ioannes Lazarus reſignans bullas penſionis expediuit, illæ prodeſſe debent Ioanni Bogio reſignatario,quia in correlatiuis,&c.ſicut dicimus in correis, quòd beneficium conceſſum vni, prodeſt alteri, vt in l.1. C.quando plures vna ſent.

Finaliter,aliis omiſſis,Rota die.23.Decemb.1534.concluſit dictum Ioan. Bogium poſſeſſorem abſoluendum fo-

re,& illam reſignationem pro colorato titulo poſſeſſionis ſufficere. Nec obſtat quod in dicta reſignatione certæ con ditiones adimpleri debeant per Ioannem Bogium, quas non conſtabat impleuiſſe: quia illud procederet quando reſignans hoc allegaret: ſed ex quo reſignans eſt mortuus. Marianus impetrans hoc allegare non poteſt, quia ad illum non attinet, ex quo eſt tertius, & exceptio ſua non eſt clara: & in hoc dubio, quia non eſt ius clarum quo ad ipſum, & ſufficit Ioanni Bogio, quòd reperiatur in poſſeſſione, & ita in dicta cauſa Grationopolitana Rota concluſit, & idem in ſimili pro colore ad ſpolium reſtituendum tenuerunt Domini coram Reuerend. Dom. Ioanne Clerici, & coram me in vna Aretina parochialis de menſe Iunio. M.D.XXXVII.

QVAESTIO XL.

QVAERO, Nunquid capiens beneficium litigioſum vacans vigore ſuæ gratiæ expectatiuæ, dicatur habere titulum coloratum, ad effectum iſtius regulæ?

Titulus coloratus. SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum quòd ſic, cum poſſeſſor habeat expectatiuam à papa, & ſic ab eo, qui beneficia litigioſa conferre poteſt. & ideo talis dicitur habere coloratum titulum, vt traditur per Abb. & alios communiter in vulgato cap. cum noſtris. de conceſ. præbend. imo attentari poteſt, acceptantem beneficia eccleſiaſtica, vigore gratiæ expectatiuæ, non ſolum coloratum, ſed verum titulum habere, ex eo, quia expectans litigioſa acceptare poteſt, vt per plura motiua probat Egid. in conſi. 35. ergo dicetur habere titulum coloratum. Et hoc in caſu iſto à fortiori procedit, ex eo, quia illud vitium litigioſi purgatum fuit per extinctionem litis poſt acceptationem ſequutam. arg. l. poſtquam liti. C. de pact. poſt cuius extinctionem triennalis poſſeſſio proceſſit.

Iſtis tamen non obſtan. hodie. 15. Decembris. 1535. coram R. D. Raynaldo Petrutio Rota in Ceſarauguſt. vicariæ de Azuaria tenuit contrarium. Ratio deciſionis fuit quia de ſtylo antiquo, & fortè etiam de iure, expectatiua non capit beneficia litigioſa, vt tenet Bonifacius de Vitaliniis Rotæ auditor, in clem. 1. in. 2. colū. vt lit. penden. & videtur de hoc text. in c. 2. vt lite penden. lib. 6. Cuius decretum in curia clarum & notorium eſt, & ideo tali caſu expectatiua nullum colorem tribuit. facit deciſ. Rotæ. 28. de conceſſio. præben. in antiq.

Et

Et iſta de plano procedunt, quando ſumus in claris, ꝙ expectatiua talia beneficia non capit,vt hic. Secus autem in dubio: quia tali caſu expectatiua faceret titulum coloratum,vt exempli gratia,quando expectatiua reuocata de facto caperet beneficium,quod aliàs ſub dicta gratia comprehendebatur, vigore cuius expectans poſtea per triennium pacifice poſſedit.Nam tali caſu expectatiua daret titulum coloratum. Ratio eſt,quia ex quo reuocatio expectatiuarum conſiſtit in facto: iuxta l.conſilio.ff.de cur.fur. quod factum poteſt probabiliter ignorari , & in dubium verti,vt in cap.1.de conſt.lib.6. in hoc dubio expectatiua tribuit colorem & excuſationem probabilem , fortè quia ante vacationem expectatiua reualidari potuit: & ideo nimirum, ſi in iſto dubio Rota voluit poſſidentem triennio beneficium,vigore expectatiuæ reuocatæ, coloratum titulum habere,prout Rota tenuit coram d.Paulo Capiſucco in alia cauſa.Secus verò quando ſumus in dubio,quod beneficia ſub expectatiua non comprehendantur,vt in caſu noſtro,in quo eſt diſpoſitio iuris clara, de qua in d.cap.2. cuius ratio generalis eſt,& ignorari non debet,iuxta c.2. de conſtit. lib.6.

Et per hoc apparet d. conſilium Egid. hoc caſu non eſſe verum. Poſſent tamen dicta Egidij habere locum in caſu deciſionis.14.vt lite penden.in no.vbi ponitur caſus notabilis,in quo gratiæ expectatiuæ poſſunt litigioſa beneficia capere. Verbi gratia, vt quando impetraui gratiam à papa in forma iuris,ſi conſtiterit Titium fuiſſe homicidam, beneficium mihi conferatur. Nam ſi lite pendente Titius moritur,poterit expectans tale beneficium acceptare, rationibus de quibus ibi . De quo tamen videndum eſt aliquid per d.Gundiſaluum in tract,leg.q.13. primæ partis. col.15. vel poſſet conſilium Egidij habere locum in caſu deciſionis.588.in antiq. videlicet quando expectans vellet proſequi ius ex acceptatione ſua quæſitum, contra collitigantem ſuperſtitem:quia tali caſu acceptatio beneficij litigioſi,quo ad hoc, valida eſſet, vt ibi dicitur. Et ad iſta prò & contrà,facit conſil.Old,quia Vgo.circa fin.cuius ratio optimè quadrat ad regulam De ſubrogandis.& videnda ſunt quæ dicam infra quæſtione proxima,vbi ſub quadam diſtinctione iſta quæſtio declaratur.

Expectatiua poſſunt litigioſa beneficia capere.

QVAESTIO XLI.

Qvaero,quid ſi ordinarius cõtulit vni tertio,puta Titio nõ collitiganti beneficiũ litigioſum , vacans per obitum alterius ex collitigantibus poſſeſſoris: & iſte tertius poſtea triennio poſſideat pacificè,vtrũ dica tus habere titulum coloratum,ad effectum iſtius regulæ?

Titulus co loratus.

SOLVTIO.Videtur prima facie dicendum, quòd non, propter inhibitionem & decretum de quo in c.2.vt lite pend.lib.6.quod diſcolorat,& inficit titulum & poſſeſſio nem,& eundem ferè effectum,quem reſeruatio hic in re gula excepta,inducit:adeò q̄ talis collatio omni admini culo iuris carere videtur,vt in terminis dicit deciſ. 1. vt lit.pend.in antiquio.& deciſ.1.de reſt.ſpol.in no.in addit.

Accedit,quia poſſeſſio dicti Titij prouiſi,attẽtata videtur.& vt talis reuocari poteſt,vt eſt deciſ.10.in tit.vt lit. pẽden.in no.& deciſ.5.eod.tit.in anti q.Et adeò prædicta vera ſunt,q̄ acceptatio & prouiſio vigore gratiæ expecta tiuæ de tali beneficio factæ,nõ valẽt,vt eſt deciſ.12.vt li te.pẽd.in no.& deciſ.2.eod.tit.in antiquio.Sequitur Bonifacius Rotæ auditor,in cle.auditor.in fi.de reſcri. Hinc eſt,q̄ intruſus in beneficio litigioſo,ſi ſpolietur,nõ debet reſtitui.obſtãte decreto.d.c.2.vt eſt deciſ.4.titu. de reſti. ſpol.in antiquio.Biſignet.Ratio prædictorũ eſt:qa huiuſ modi poſſeſſor non dicitur titulum coloratum habere.

Intruſus in beneficio litigioſo.

Tamen iſtis non obſtantibus contraria opinio verior vi detur,videlicet,quòd prouiſus ab ordinario de beneficio inter alios litigioſo,defendatur iſta regula, quod videtur ſentire d.Guliel.hic in 7.& 11.deciſ.Ratio deciſionis fuit quia iſta regula titulum in duobus tãtum caſibus hic exceptis diſcolorat.Ergo in omnibus aliis caſibus nõ exceptis manet diſpoſitio regulæ firma. Cũ igitur iſte caſus nõ ſit de exceptis,meritò in alio locum habebit regula.

Non obſtant quæ ſuperius in contrarium allegata fue runt.Primo,quòd tertius non collitigans,intrans poſſeſſionem beneficij litigioſi,dicatur attentare:quia eſt verũ quo ad hoc,vt poſſeſſio ab eo,per ſuperſtitem collitigan tem euinci poſſit:ipſa tamen poſſeſſio litigioſa non dicitur quo ad tertium,quia vitium litigioſi non afficit niſi partem collitigantẽ,nõ autem tertium,qui nõ eſt in lite, vt dicit deciſ.3.vt lite pendẽte.in no.circa finẽ.gloſſ.in l. creditor.in princip.in verb.poſſe.in fin.ff.manda.Felyn.in cap.exceptio.colum. 7.verſic.fallit quinto. de excep. Decius

cius

cius in cap.ſua nobis.colum.3.verſi.quarto fallit,de appel lat.& alibi ſæpe.Et ideo ſi talis tertius prouiſus,per triẽnium poſtea poſſederit,dicetur pacificè poſsidere,& exceptione iſtius regulæ vti poterit.Et licet ordinarius beneficium litigioſum conferre prohibeatur, vt hoc reſpectu talis prouiſio diſcolorata dici poſſit,obſtante decreto,& inhibitione poſita in dict.c.2.illud procedit,quo ad effectus iuris communis iuxta quos talis coloratus dici non poterit,adeò q̃ ſi taliter prouiſus ſpoliaretur, illi nõ daretur reſtitutio,vt dicta deciſ.3.Biſigneti.& tradit dict.Guliel. in tit.de reſtit.ſpol.deciſ.prima.Tamen quantũ ad prærogatiuam iſtius regulæ,talis titulus coloratus erit,cum ſit datus ab eo,qui originaliter de illo prouidere poterat,licet accidentaliter prohibeatur.Et tali caſu,cauſa originalis attẽditur,& nõ accidentalis,iuxta.l.qui habet.ff.de tutel.& ita reg.procedet.Nec obſtat etiam,q̃ acceptatio beneficij litigioſi,nec prouiſio executoris,virtute gratiæ expectatiuæ valeat,vt in dictis deciſio.vt concluſi in proxima præcedẽti quæſtione.Quia illud procedit,quãdo poſt litẽ incœptã emanauit expectatiuã:ſecus ſi antè,vt dicit Egid.in d.cap.2.& in cõſilio.35.vbi notabiliter loquitur. & Oldr.conſ.299.in fine.Vel dici poteſt,quòd magna eſt differentia inter illum caſum,de quo in præcedenti quæſtione dicam,& iſtum.Quia ille caſus, propter ambitionẽ reſtringendam in materia odioſa, qualis eſt expectatiua, continet ſpem improbabilem,vt in cap.1.& 2.de conceſ. præbend.reſtringitur, vt coloratum titulum non det,obſtante decreto.Secus in prouiſione ordinaria dicẽdũ eſt, quæ à iure fauorabili ampliatur,& ideo in ea diuerſum ius inducitur,vt videlicet inducat titulum coloratũ,argu. cap.ſi pluribus.de præbend.lib.6.Præſertim quia,vt ſępe dictum eſt,quo ad effectũ iſtius regulæ,omnis titulus dicitur coloratus,qui ſpecialiter hic exceptuatus nõ eſt,dũmodo ſit datus ab eo,qui naturaliter poteſt conferre.

Prouiſio executoris de beneficio litigioſi.

Et iſtud fundamentum generale erit,& ad plures quæſtiones valens,quæ in progreſſu iſtius regulæ diſcutiẽtur. Nam per hoc fundamentum poteſt decidi illud dubium quod in cauſa Tuden.parochialis Sanctæ Euphamiæ propoſuit R.D.Marcus Antonius Marſcort⁹ in Rota,die 12. Aprilis.M.D.XXVIII.videlicet,an poſſeſſor triẽnalis, qui ingreſſus fuerat poſſeſſionem lite pendente,inter alios debeat gaudere priuilegio iſtius regulæ.

QVAESTIO XLII.

Titulus coloratus.

QVAERO, an iſta regula de triennali, ſicut requirit titulum ſaltem coloratum, requirat etiã bonam fidẽ? SOLVTIO. Guliel. hic in quadam deciſione incidenter tenet, iſtam regulam requirere bonam fidem. Vt in vna Salamantin. coram domin. Iacobo Simonetta refert diſputando ſenſiſſe dominos. Et idem tempore meo, in vna Conchen. præſtimoniorum, corã R. D. Ioãne Clerici de menſe Martio M.D.XXXIII. interloquendo ſentire videbantur. Poſtea verò, melius diſcuſſa, propter conflictum rationum, vota dominorum in duas partes cõtrarias diuiſa, paria remanſerunt: deinde cauſa ſæpius diſputata ac propoſita, pro parte affirmatiua, quidam ex dominis hoc motiuum adducebant, quòd poſſeſsio iſta triẽnalis quandam ſimilitudinem præſcriptionis habere videbatur, vti in ſimili caſu dixit Abb. in c. contingit col. 3. de dol. & contum. Et tamen clarum eſt, quòd in præſcriptione, vltra titulum bona fides requiritur, vt patet in l. 1. & l. ſuper. C. de præſcriptione long. temp. præſertim in foro canonico, vt in c. fina. de præſcrip. & capitul. poſſeſſor. de reg. iur. lib. 6. ergo eodem modo in iſta regula.

Præſcriptio vltra titulũ an requirat fidem.

Præterea, quia licet fouẽti bonũ ius ſuper beneficio ab alio poſſeſſo, per lapſum triennij ſilentiũ imponatur, adeò quòd agere non poſsit, ſicut neque ille agere poteſt, cõtra quem lata fuit iniuſta ſententia ſuper beneficio, quæ trãſiuit in rem iudicatam, vt patet in cap. cum dilecti. de elect. & cap. cum olim. de dol. & cõtum. cum aliis de quibus per Hoſtien. in ſumma. titu. de conceſ. præben. §. 2. & Innoc. in capitulo, ad aures. & capitulo, mandatum, de reſcrip. Nihilominus tamen ſi is, pro quo lata eſt ſententia, notitiã iniuſtitiæ habeat, & ſciat in beneficio ius nũ habuiſſe, nec de iure ad eum pertinere, certè talis nunquã illud beneficium, ſalua conſcientia, retinere poterit, nec curſu temporis iuuabitur. Ita eſt hic dicẽdũ, quòd licet poſſeſſor triẽnalis priuilegio iſtius regulæ, & habens etiam ſententiã pro ſe iniuſtam, virtute rei iudicatæ in foro fori, ſiue cõtẽtioſo defendentur: in foro tamen cõſcientiæ præfati tuti non erunt, ex quo ſciant, nullũ in beneficio ius habuiſſe. Et ideo cõtra tales ſe clypeo iſtius regulæ, vel rei iudicatæ defendentes, habẽtes ius bonũ per viã denũtiationis euangelicæ agere poſſent, dicentes illos in peccato eſſe, detinendo beneficium ſine titul. vt dicit expreſſe Abbas

Iniuſta ſententia lata contra aliquem.

Triẽnium regula an liget ſuperiorem.

&

& Imol.in cap.primo.colum.fina.de conceſ.præbend. Sicut videmus, quod triennium iſtius regulæ non impedit, nec ligat ſuperiorem: quominus non poſsit repellere triẽnalem, ſi eum ius, ſeu titulum canonicum in beneficio nõ habere reperit: tradit Felynus poſt alios in capitu. illud. de præſumpt.& melius in capit.ſicut.in decimaſexta col. de re iudicata.& latius in capit licet.de ſimo.quia triẽnalis poſſeſsio non dat ius, vt dicit Abb.in capitulo, contingit.de dolo & contum. Confirmatur iſta opinio: quia certum eſt, quòd interruptio facta per citationem, ideo impedit curſum triẽnalis poſſeſsionis, aut alterius preſcriptionis, quia præſumitur poſſeſſor citatus iam habere malam fidem, & titubare de iure ſuo.l.nemo.C.de acquirẽ. poſſ. quo fit, quòd talis nõ præſcribat per mille annos, vt dicit expreſſe Abb.in c.illud col.pen. verſic.& ſcias, de præſcri. Et tamẽ ſi vera eſſet opinio, quòd hic nõ requireretur bona fides, talis interruptio non noceret poſſeſſori, quæ tamen propter malam fidem nocet, vt ſuperius dictum eſt.

Iſtis tamen nõ obſtant Rota in d.cauſa Cõchen. præſtimoniorũ, de dicto anno M.D.XXXIIII. re prius diutius diſputata, & ſæpius propoſita, tenuit cõtrarium, videlicet regulam iſtã bonam fidẽ in poſsidẽte nõ requirere. Et idẽ Rota tenuit in vna Valẽtina parochialis, coram R.D.Io. Mohedano, de hoc anno M.D.XXXVII. Et eandẽ opinionẽ antiquos dominos Rotę tenuiſſe refert Ant. Capharellis aduocatus illorũ temporum excellens, in quibuſdam ſuis conſiliis, redditis in cauſa Monaſterienſi decanatus. Ratio deciſionis fuit: quia ex quo per iſtam regulã, vltra ius cõmune, in beneficialibus noua diſpoſitio inducitur, debet aliquid de nouo vltra ius cõmune operari: nihil enim operaretur, vel de nouo induceret, ſi in ea titul⁹ & bona fides, ſicut in tẽporalib. requiretur, vt in l.1.de vſucap. Pręſertim quia per hanc triẽnalem poſſeſsionem, in hac materia beneficiali, quæ magis fragilis eſt, non ita de graui, perpetuo, & irreparabili pręiudicio agitur, ſicut in præſcriptione, ſiue vſucapione bonorum temporalium & profanorũ. Ratio eſt: quia per triẽnalem poſſeſsionẽ iſtius regulæ, exceptio tantum acquiritur, & nõ ius, vt dicit Fely. in dict.cap.ſicut.in 16.col.ſed in vſucapionibus temporalibus verũ ius, & dominiũ acquiritur, vt dicit gl.& ibi cõmuniter Doctores in l.traditionibus.C.de pact. ideo nimirum & maior in temporalibus vſucapionibus ſolẽnitas requiritur.

Vſucapio in tẽporalibus quid requirat.

quiritur, videlicet titul' & bona fides. Sed in caſu noſtro non agitur de quærẽdo dominio, ſed de exceptione, tẽporali, ad vitam poſſidentis duratura: propterea papa ad cõſtituendam differentiam inter iſtas temporum præſcriptiones, ac vt aliquid ſpecialius in iſta materia beneficiali induceret, ſtatuit hic tantum titulum coloratum ſufficere, etiam ſi vigore illius poſsidens in mala fide fuerit conſtitutus, ſciens beneficium verè ad alium pertinere, vel inter alios litigioſum fuiſſe. Et iſta procedunt, ſiue ſimus in dubio, ſiue in claro, ꝙ triennalis poſſeſſor malã fidẽ habeat. Quia ſi in dubio, res eſt plana, quia ex titulo ſuo colorato in dubio bona fides preſumitur adeſſe, & hoc ſufficit ad tuendã poſſeſſionẽ, iuxta tradita per Moder. in c. de quarta. de præſcrip. Nã ille titulus coloratus præſtat poſſeſſori quoddã velamẽ, ſub cuius vmbra bona fides nutritur, vt dicit Abb. in cap. ſi diligenti. & ibi Fely. col. penult. verſicu. conſidera bene. de præſcript. Si verò ſumus in claro, quòd poſſeſſor triennalis in mala fide fuerit, idem dicẽdũ eſt per ſupradicta. Nám ex quo regula iſta ſimpliciter loquitur, intelligi debet tam de poſſeſſore bonæ fidei, quã malæ fidei, iuxta l. primã. ff. de luſu aleæ, & aleat. Præſertim quia iſta regula tantum requirit aliquẽ, cũ titulo colorato, per triẽniũ pacifice poſsidere, nec aliud plus exigit: & ab hoc requiſito duos tãtũ caſus malæ fidei excipit, videlicet, intruſum in beneficio vacãte apud ſedem, & ſimoniacũ. ergo in cęteris diſpoſitio regulæ generaliter procedet, quia exceptio firmat regulam in nõ exceptuatis, iuxta, vul. c. cum dilect. de confirmatione vtil.

Et iſte intellectus adminiculo iuris nõ caret: quia videmus, ꝙ error iuris cauſat malam fidẽ, & tamen ſi adeſt titulus colorat', illa mala fides nõ nocet, quo ad fructuũ acquiſitionem, iuxta Doct. Bar. in l. ſed etſi, §. ſcire. ff. de pet. hæred. & Abb. in cap. diligenti. col. 6. de foro cõpet. Ergo à fortiori, fructuum perceptio magis licita erit, quãdo cũ ea corruit authoritas iſtius regulæ, quam viſus fuit papa ex viſceribus, cap. j. de reſcrip. eruiſſe, vbi eſt tex. ꝙ per poſſeſsionem triennalẽ. etiam cũ mala fide, iura eccleſiæ præſcribũtur. Si igitur hoc papa ibi ſtatuit in reb. eccleſiæ, in quibus per pręſcriptionẽ eccleſiæ infertur magnũ præiudicium, quia agitur de abdicando ab eccleſia dominio perpetuo, quod trãſit ad hæredes, à fortiori, poteſt papa in beneficialibus, in quib. nõ agitur de tanto præiudicio,

cio, nec de dominio perpetuo acquirendo ſtatuere. Quia videmus papam concedere poſſe fructus beneficiorum, etiam ſine titulo beneficij, vt patet in c. ſi propter. de præſcrip. lib. 6. quod tãtum cum idẽ hic facere poſſet, noluit tamen hoc, niſi cum titulo, ſaltem colorato triennalibus poſſeſſoribus concedere, exceptionem illis tãtũ tribuens & vt poſſeſſor triẽnalis per illã in ſua poſſeſsione defendatur. Rationabile videtur: quia agens contra poſſeſſorẽ triennalem, nihil aliud habet quam titulum, & poſſeſſor etiã triennalis titulũ habet, & eſt reus & poſſeſſor. Quo caſu videtur prçferẽdus ſolo titulato, præſertim negligẽti, contra quem omnia iura clamant, vt in l. ſi pupillus. ff de iis quæ in fraud. cred. cum concor. vt latiſsimè dixi ſuperius in. tract. neglig. & patet in ca. ſi à ſede. de preben. li. 6. in c. cum duobus. de reſcrip. & in c. in pari. de reg. iur. li. & in ca. tibi qui. de reſcript. eo. lib. Nam turpius eiicitur, quam non admittitur hoſpes, vt in cap. quẽ admodũ, de iureiur. Et iſta fuit vna ratio ex plurib⁹ ſcriptis ſuperi⁹ in 10. q. quare execrabilis defenditur iſta regula, & tamen ſi ſpoliatus agit, vt reſtituatur, nõ auditur. Primo enim caſu eſt reus, & poſſeſſor, qui nõ agit de damno euitando, & ſe in poſſeſſione triennali defendẽdo. Secundo caſu execrabilis erit actor qui agebat de acquirendo, & ſecundum iura facilius quis arcetur ab ingreſſu vitioſo, quàm quòd iam poſſeſſor deiiciatur, vt dictum eſt.

Hoſpes turpius eiicitur. quã nõ admittitur.

Nec obſtat hoc fortè procedere in foro contentioſo, vt ſuperius dicebatur, ſecus in foro conſcientiæ, quia reſpõdetur quod text. in d. c. j. de reſcript. procedit etiam in foro conſcientię, vt ibi dicunt Doct. tamen ibi diſponitur præſcriptionẽ cum mala fide valere, aliàs ille tex. imponeret nobis laqueũ, cõtra id quod dicitur in ca. de viduis, 27. q. 1. & ſic conditio poſsidentium beneficia deterior eſſet, quam mercatorum fœnerantium, quod præſumendũ non eſt. Nam clara eſt doctr. Doct. poſt. Bal. ibi. in ca. quæ in eccleſiarum. de conſt. quod ſi lex eſt iuſta in foro fori, vtique iuſta erit foro poli, quod latiſsimè per exempla iuridica probaui in capit. 2. de conſti. lib. 6. Hinc videmus quòd diſpoſitio. c. cum dilecti. de emp. & vend. quę loquitur de contrahentibus decipiendis, procedit ſecundũ diuũ Thomam, in foro poli. Papa igitur à fortior, in beneficiis eccleſiaſticis hoc facere poterit. Imò tanta eſt in beneficialibus papalis poteſtas, quod nõ ſolum exceptionẽ

Lex ſi eſt iuſta in foro fori.

ex titulo colorato cum poſſeſsione triennali, ſed etiã verum ius & dominium poſſet cõferre, & etiam ſtatuere q̃ beneficia tranſirent ad ſucceſſores, ſicut res profanæ, qa iſta omnia ſunt de iure poſitiuo, ſupra quod eſt papalis poteſtas, ca. propoſuit. de conceſ. præben. ca. per venerabilem. qui fil. ſint legitimi. Vnde meritò in ca. 2. de pręb. lib. 6. dicitur, papam in beneficialibus plenitsimã habere poteſtatem. Nam poteſt ſecundum Hoſtiẽ. & alios in cap. cũ veniſſent. de iudic. quadrare rotunda quadratis. & quadrata rotundis, vt latius dixi in c. j. de conſtit. lib. 6. Et ideo per prædicta concludendum eſt, conſtitutionem iſtã ſanctiſsimam eſſe, quæ litibus finem imponit, ac negligentes punit, & ita fit, q̃ poſſeſſores beneficiorum erũt certi, propter quorũ incertitudinẽ diuinus cultus, & eccleſiarũ cura negligi poſſet, ac ſub incerto paſtore manere. Sicq; ſub hoc timore, homines diligentiores ad petendum iura ſua debitis tẽporibus reddẽtur. Nec, vt dixi, in hoc magnum, & irrecuparabile pręiudiciũ negligẽtibus infertur cũ eius ius per iſtam regulã non annullatur, ſed ſuſpẽditur durãte vita poſſeſſoris triẽnalis, quo mortuo de iure ſuo actor experiri poterit, cũ regula iſta perſonalis ſit, tãtum poſſeſſoribus triennalibus fauens, nõ alteri ſucceſſori. Nec mirum, ſi actor per tam modicũ temporis ſpatiũ excluditur à iure ſuo, cũ minore tempore & fortaſſe breuiori negligẽtia, beneficiati priuari beneficis ſuis ſoleãt, vt patet toto titulo de cler. nõ reſid. & tradit notabiliter Abb. in ca. capitulum. colum. fin. de reſcript. Nec obſtat quo dictum eſt de ſententia, quæ tranſit in rem iudicatã, quæ quando quis ſcit eſſe iniuſtam, non defendit victorẽ in foro conſcientię. Quia ad illud reſpondet notabiliter Abb. in conſi. 60. incip. in cauſa & quæſtione, in 2. colum. lib. 2. vbi ponit vnam regulam. q̃ quando peccatũ eſt remiſsibile per partes, talis ſententia licet iniuſta, victorem in vtroque foro defendit. vt ibi latius exempla ponit, quæ videantur. Et ad hoc facit dictum Bal. in l. fiſcus. ff. de iur. fiſc. qui dicit, quod licet litis pendentia cõſtituat poſſeſſorem in mala fide, eſt verum, quãdo eſt pronuntiatũ cõtra eum, alias ſecus. Cũ igitur in caſu noſtro impetrans in negligentia fuit, ſicut potuit beneficio ſuo renuntiare, ita tacitè promittere, q̃ alter in eo ius excipiendi acquirat. Ex qua patientia videtur quædam tacita renuntiatio includi, vt in c. ex ore. de his quæ fiunt à maior. part. capit. in

cle gratiæ, de referũ. Et iſta cũ illa opinione, Rota in prædicta cauſa concluſit.

QVAESTIO XLIII.

QVAERO, quis tenetur probare titulum eſſe coloratũ ad effectum iſtius regulæ, ſi negatur eſſe coloratum per agentem contra triennalem? *Titulum coloratum probare.*

SOLVTIO. Vt breuiter concludam, ipſe actor tenetur probare, quia poſſeſſor triennalis ad petitionẽ partis, titulum ſuæ poſſeſſionis oſtẽdere nec probare tenetur, vt notat Compoſtel. in ca. capitulũ, in gl. magna de reſcrip. & Archi. in c. contra morem. c. diſtinct. circa fi. Et ideo actor nõ audietur, niſi prius aliquid probet, per quod appareat reum triennalem poſſeſſorem non habuiſſe titulum coloratum, vt in l. cogita. C. de pet. hæred. Sed ad iudicis requiſitionem bene tenetur reus poſſeſſor titulum oſtẽdere & probare, vt dicit expreſſe Abb. in ca. cum noſtris, in fin. de cõceſ. preb. per plura iura quæ Arch. allegat in d. c. contra morẽ. Et in terminis iſtius regulæ hoc expreſſe tenet ille excellẽs Gloſſator cõcilij Baſilien. de quo in Pragmatica Franciæ, tit. de pacific. poſ. in verbo, coloratum, colum. 6. verſicu. circa ſecundum. fo. 132. colum. 2. quia quo ad ſuperiorem inquirentem de titulo, nihil impedit triennalis poſſeſſio, vt Fely. tradit in cap. licet Heli. de ſimo. & in ca. illud, de preſump. & in ca. ſicut. in 16. colum. de re iud. Et quia iſta eſt communis opinio, quæ in iudicando teneri debet, amplius non inſiſto. *Reus poſſeſſor.*

QVAESTIO XLIIII.

QVAERO, an impetrans beneficium viuentis, & poſtea poſsidẽs vigore illius impetrationis per triẽniũ poſsit mortuo illo, per cuius obitum impetrauit, vti priuilegio regulæ contra alios impetrantes? *Impetrans beneficiũ viuentis.*

SOLVTIO. Videtur concludendum quòd non, quia vltra hoc, q̃ poſſeſsor eſt inhabilis, vt patet ſupra in regula 20. & ibi dixi, nõ tamen dicitur poſseſsio à iure approbata, vt dicunt Doct. in c. j. & 2. & capi. literas, de conceſ. præben. Nec ille titulus poſset dici coloratus, vt dicit deciſio clara. 21. in titulo. de reſtit. ſpol. in no. incip. ſi agẽti, quam ſequitur Milis in verbo, poſſeſsorio recuperandæ agens. Et obtinuit Angel. de Ceſsis in vna Aquẽ. capellaniç, corã. D. Mercurio, & licet iſte triẽnalis videatur habere titulum, fuit tamen ab eo datus qui nõ potuit dare. Nam etiam papa non poteſt conferre beneficium viuẽtis: quia

quia tali modo illum inauditum, & ſine cauſa priuaret, quod fieri non poteſt, vt tradunt in capitulo, quæ in eccleſiarum, de conſtit. & in cap. 1. de cauſ. poſſeſſ.

Breuiter putarem ita diſtinguendũ, q̃ aut ante obitũ illius cuius beneficium impetrauit, poſſeſſor fuit in poſſeſſione per trienniũ, & talis poſſeſſio non ſuffragatur per ſupradicta, quia eſt de beneficio nõ vacante, ac etiam, quia duo inſolidũ eo tempore eandem rem poſſidere non poſſunt. Aut verò poſt eius obitum iſte, qui impetrauit beneficiũ viuentis, poſſedit triennio, & tali caſu videtur poſſe adiuuari regula. Nõ obſtat, q̃ nõ habet titulũ coloratũ, quia reſpondetur eſſe verũ quo ad alios effectus iuris cõis, ſecus verò eſt quo ad effectum iſtius regulæ, quæ omnẽ titulũ reputat coloratũ, niſi in duobus caſib. exceptis in ea, dũmodò ille titulus fuerit ab eo datus, qui aliàs originaliter conferre poterat. Et indubio titulus præſumetur coloratus, niſi probetur in contrariũ, vt dixi in proxima præcedenti quæſt. ſufficit enim quod onus probandi contrarium incumbat actori triennali poſſeſſori ad præſumptionem coloris; quòd toleratus fuerit per ſuperiores ſuos, q̃ ſingulis annis viſitare beneficiatos, & videre titulos poſſeſſorum ſolent, vt dicit Felyn. in cap. licet Heli. per illum text. de ſimon. & in cap. ordinarij, de offic. ord. lib. 6.

QVAESTIO. XLV.

Poßidens beneficiũ triennio.

QVAERO, ponamus quòd vnus poſſedit beneficium triennio, & titulo non colorato, in tertio anno ſupernenit titulus coloratus, an poſſit poſt triennium inquietari, vt iuuetur regula?

SOLVTIO. Pro parte affirmatiua, videlicet, quòd talis poſſeſſor, exceptione iſtius regulæ defendatur, adducitur primo, quia pendente tempore poſſeſſionis ſuæ ex inualido titulo cœptæ, non prohibetur quis validũ ius acquirere, nec dicitur propterea immutari poſſeſſio, nec requiritur alia reprehẽſio poſſeſſionis de nouo, vt eſt tex. in l. certè. §. is qui. ff. de præca. & tenet Bald. in l. ſi aquã, in 9. col. verſ. ſup ſecũdo pũcto. & verſi. ſed pone. C. de ſer. & aqua.

Præterea quia ex quo ille poſſeſſor propter titulum nõ coloratum nõ fuit inquietatus, ſed toleratus per ſuperiorem, ſi poſtea cõpleat triennium cum colorato titulo, & ſine aliqua moleſtia, videtur poſſe adiuuari regula. arg. tex. not. in c. penult. de ſup. neg. prælat. Et pro parte iſta facit text. in c. ex parte. de conceſ. præbend. & in ca. poſtulaſti.

de

de cle.excom.mi.& quod not.Specul.titu. de primo & ſecundo decreto.§.videndum.verſicul.quæ eſt ratio.& Archid.in c.ordinationes.1.q.1.Et quæ dicũt Bartol.& Bal. in l.cogi.C.de pet.hęred.Accedat illud quod ſcribit Old. in conſilio.299.quidam,&c.vbi dicit,quòd licet quis incipiat perperàm litigare,tamen poteſt ex iure de nouo ſibi obuenienti,lite pendente vincere,neque propterea dici calumnioſus.

Litigare perperã.

In contrariũ facit,quia tex.hic requirit ab initio poſſeſſionis titulum coloratum iũcto cum poſſeſſione triẽnali, vt patet ibi ex illis verb.ex apoſtolica.vel ordinaria collatione illorũ,ad quos collatio, vel prouiſio pertinet,& ibi per triennium poſſederit,&c.Requirit ergo regula titulũ, & quòd cum eo der triẽnium poſſideat.Nam põdero primo illa verba,ex apoſtolica,&c.quę ratione dictionis Ex, denotãt actũ immediatũ,per quem quis poſsidere debet, vt notat.Barto & Iaſ.in l.non dubium.C.de leg.& in l.1. §.ex incendio.ff.de incend. rui.nauf.Rurſus pondero illa alia verba,per trienniũ.Nam dictio Per,denotat rem perfectã.l.vrbana §.pernoctare.ff.de verbo. ſignific. Et illud dicitur perfectum,quod ex omnibus partibus ſuis integralibus,id eſt,ex principio,medio,& fine conſtat.l.1.ff.de origi.iur.cum concord.vt ibi in gloſ.Requirit ergo regula,q. totum completum triennium cum titulo poſsideat,ficut in vſucapionibus videmus, quòd triennium continuum requiritur,vt in l.nunquam.§.in vſucapionibus.ff. de vſucapionibus.& in l.1. C.de vſucapionibus trasform. Cum igitur in caſu noſtro poſſeſsor non compleuit triennium colorato titulo,per conſequens non debet gaudere priuilegio regulæ.Et pro iſta parte facit dicta l.certe.quæ conſiderat initiũ quo ad hoc, vt quis dicatur præcario poſsidere,vt in verbo.præcariò cępit poſsidere. & idem eſt de iure canonico,vt not.in ſumma.16.quæſtio.3.& 4. vbi in præſcriptitione non ſolũ initiũ,ſed etiam vniformis poſſeſsio attenditur. Poſtremo pro iſta parte facit,quia quãdo quis à principio poſſidet ſine titulo,vel cum inualido, ſi poſtea ſuperueniat titulus validus,cẽſetur quis cauſam poſſeſſionis ſibi mutare.l.non ſolum.§.quod vulgo.ff. de vſucapioni.& vide quæ dicam in ſequen.q.

Ex apoſtolica.

Poſſeſſio triennalis.

QVAESTIO. XLVI.

QVAERO,dictum fuit,quòd regula iſta requirit continuum trientium,& non interpollatum,quid ſi poſſeſſos

ſeſſor triennalis poſſedit per triennium continuum, ſed virtute duorum titulorum. Nam per duos annos poſſedit vigore vnius tituli, tertio verò anno voluit poſſidere virtute alterius tituli, fortaſſis melioris, nunquid iuuetur regula?

SOLVTIO. Tota vis eſt videre, nunquid iſte poſſeſſor per hoc cauſam poſſidēdi mutare ſibi videatur. Et Rota in vna Placen. præpoſituræ coram R. D. Io. Clerici inter Io. Mariam, & D. epiſcopum Ceſenaten. tenuit quòd ſic. Nam ibi epiſcopus à principio poſſeſſionem tenebat titulo non colorato, poſtea inpetrauit nouam prouiſionem vigore cuius poſſidebat, & poſtea expoliatus fuit. Rota tenuit illum eſſe reſtituendum, quia per ſuperuenientem titulum nouæ prouiſionis cauſam poſſeſſionis mutare viſus fuerat. l. non ſolum §. quòd vulg. ff. de vſucap.

Superueniens titulus.

Et hoc ſine dubio verum videtur quando animus mutandi adeſt: aliàs ſecus, vt dicit Socin. in conſil. 131. col. 3. in 1. vol. Et ſequitur Decius in quodam conſilio, cuius numerum amiſi, & ratiò ponitur per Bart.. Angel. Imol. & Alex. in l. 3. in princip. ff. de acquir. poſſ. vt ibi per eos. Et ſecundum hoc caſus iſtius quæſt. videtur deciſus. Nam ex quo ſecundus titulus obuenit poſſeſſori, tertio anno noua fuit poſſeſſio, quæ non ſufficiebat ad iſtam regulam: quia iſta poſſeſſio eſt diuerſa à prima, quæ non erat etiam ſufficiens, cum eſſet duorum annorum. Ita quod tali caſu dictus poſſeſſor regula iſta iuuari non poterit, cum non fuerit triennalis vigore vnius tituli.

Sed aduertendum eſt, ꝙ ſi in præſenti quæſt. præſupponim⁹ primā poſſeſſionē teneri vigore boni tituli, nunquā ſuperueniētia noui tituli immutat priorē poſſeſſorē: qa ſtante prima poſſeſſione, ſecūda acquiri nō poteſt. & ideo requiritur ad hoc, vt ex ſecūdo titulo noua poſſeſſio quæratur, ꝙ prima poſſeſſio effectualiter dimittatur. & tunc ſecūda quæri poteſt ex ſuperueniente iſta cauſa, ſiue titulo, ꝙ eſt verū niſi prima poſſeſſio eſſet mera detentatio. Nam tali caſu ſine dimiſſione illius detētationis ex ſuperueniēti titulo noua poſſeſſio quæreretur, vt notabiliter declarat An. Aret. in §. nouiſſimè. col. fi. inſt. de vſuca. Et ſecūdū hoc ꝓcedit deciſio Dominorū in dicta cauſa Placen. præpoſituræ. Et licet Soci. in l. 3. §. ex pluribus. ver. 3. cōcluſio. ff. de acq. poſ. voluerit non eſſe neceſſariā dimiſſionem primæ poſſeſſionis, quo ad effectum acquirēdi nouam

nam:tamen contra eũ eſt cõmunis opin.pro qua eſt tex. in l.q bona.§.fi.vbi Paul.Raph.Cu.& Alex.hoc declarãt ff.de acquiren.poſſeſ.quos ſequitur Domi.Guliel.Caſſiodorus in tit.de reſtitu.ſpol.deciſio. 4.circa fin. Et ſecundum iſtam opinio.caſus præſentis quæſtio recipit contrariam reſolutionẽ primæ,videlicet,quòd poſsidẽs per triennium continuum pacificè vigore duorum titulorũ poſſit exceptione iſtius regulæ iuuari,ex quo per ſuperuenientiam ſecundi tituli primam poſſeſsionẽ nõ amiſit,niſi effectualiter illã dimitteret,& alteri traderet.faciũt ad prędicta,quæ dixi in præceden.quæſtione.

QVAESTIO XLVII.

Qvaero,quia hic fit mentio de intruſione,vt patet ibi,dummodo in beneficiis huiuſmodi ſe non intruſerint,& cæt.quis dicatur intruſus quo ad effectũ iſtius regulæ?

SOLVTIO.Intruſus de iure communi poteſt dici quis octo modis,quos narrat Felyn.in c.veniens. in ſecundo notabili.de accuſationib.& reaſſumũt Moder.in tract.beneficij.in 11.q.tertiæ part.ſed mihi magis placet diuiſio, quã ponit Gemi.in c.propter.19.diſt.quẽ ſequũtur latius Moder.in tract.elect.q.17.Dicunt enim,quòd intruſus in iure capitur quinque modis.Nã ille dicitur intruſus,qui non de licentia ſuperioris.ſed propria.vel parentum authoritate,& abſque vlla cõfirmatione occupat beneficiũ, vt ſunt illi,qui nullum habent titulum,ſecũdum Innocẽ. in cap.nihil.in glo.magna.circa mediũ.de elect.facit tex. in c.alienationes.12.q.2.& eſt glo.in verbo,metuebat,in fi.c.bonæ el.1.de elect.cum ſimilibus.

Intruſus quis dicatur.

Intruſus quot modis dicatur.

Secundo dicitur intruſus ille,contra quem eſt lata ſententia depoſitionis,à qua non fuit appellatum,& manet in poſſeſsione.Ita tenet Innoc.in c.qualiter.el.2.de accu. in gl.magna.

Tertio dicitur intruſus ille,qui ante confirmationem ſuę electionis,vt lit.pend.adminiſtrat,vt in cap.2.de reſtitu.in integ.& in c.cum iam dudum.de præbend.

Quarto dicitur intruſus,qui habet titulũ & poſſeſsionẽ à nõ habente poteſtatẽ cõferendi,quia pertinet ad aliũ collatio,vel publicè ſuſpẽſus erat,vt eſt tex.in c.fi.de exceſ.prçlat.& in c.quia diuerſitatem.de conceſ.præben.

Quinto dicitur etiã intruſus à quo alter fuit expoliat⁹ vt dicit tex notabilis ſecundũ vnũ intellectũ in d.c.fin.

Et

Et iſta omnia de plano procedũt, de iure communi:ſed quo ad effectũ iſtius regulæ eſt videndũ nũquid omnes prædicti,vel aliqui eorũ poſsint dici intruſi.Decius in cõ ſi.121.co.fin tenet quod regula iſta quæ repellit intruſos intelligitur de prędictis.&hoc idẽ tenet Barth.Caſſan.in cõſ.20.col.7.nu 36. Tamen hoc non eſt verum, quia ipſi fortè quia non verſati ſunt in curia,nõ intellexerũt ſtylũ eius,nec obſeruationes Rotę.Dicas ergo ſic,quod intruſi ad effectum iſtius regulæ dicuntur tribus modis.

Primo modo dicitur intruſus omnis ille,qui non habet titulum verum,vel præſumptum.

Secundo dicitur intruſus etiam ille qui habet titulum, ſed non ab eo, qui habet poteſtatem conferendi,qui nullo modo dicitur habere titulum coloratum, ſecundum Doct.ſuperius allega.

Tertio modo dicitur intruſus ille,q. in altero ex duobus caſib⁹ hic exceptis prouideri obtinuit de beneficio,etiã ſi habuerit titulũ ab eo,q. originaliter cõferre potuit. Prim⁹ caſus hic exceptus eſt,quãdo quis per ſimoniã beneficiũ cõſecutus fuit etiã à papa. Secũdus caſus eſt,quãdo eſt aliquis puiſ⁹ de beneficio reſeruato reſeruatiõe in corpore iuris clauſa,nõ facta mẽtione iſtius regulæ.Et licet aliqui voluerũt,quòd ille qui habuit beneficiũ per ſimoniã ab eo qui habuit poteſtatẽ cõferẽdi,nõ dicatur intruſus, licet non habeat coloratum titulum requiſitũ ad iſtã regulã, reſpondẽtes ad verba iſtius regulæ, de intruſione loquẽtis videlicet,q. referantur ad ſecũdũ caſum de beneficio reſeruato,ita q. ſimoniacus & intruſus ponãtur, vt diuerſa.Tamẽ Felyn.in ca.in noſtra.ſecundo correl.in fine. de reſcrip.confutat illam differentiam, vt ibi latius per eũ. Quantum ad iſtam regulam,ſicut eſt intruſus habẽs titulum,etiam à papa de beneficio reſeruato:ita & habẽs titulum per ſimoniã,& exceptis iſtis,omnes alij enumerati ſuperi⁹ per præfatos Doctores,licet dicãtur intruſi de iure cõmuni & inhabiles,quo ad plures effectus iuris cõmunis, quos diſtingũt Moder.in tract.elect.q.fi.& nõ dicãtur habere etiam titulũ coloratum,vt dixi in alia q.nihilominus ad effectum iſtius regulę nõ dicẽtur intruſi,nec inhabiles,neque diſcoloratum titulum habere. Et hoc ſecũdũ intellectum cõmunem Rotæ:quod videtur ſentire præfati Mod.in d,tract.elect.q.27.in fi.dũ voluit,quòd vbi cõſtitutio eſt pœnalis,nõ includũtur in ea omnes ſpecies intruſionis,

truſionis,de quibus ſuperius mentionem fecerat,ex mẽte Gemin.in d,c.propter, ſed ſolum includentur veri,& pro priè intruſi,vt ſunt illi de quibus ſuperius diximus.

QVAESTIO XLVIII.

QVAERO,Nunquid dicatur intruſus ille, qui ingredi tur poſſeſſionem cum titulo præter authoritatem ſuperioris.

SOLVTIO, Gloſſator hic in,7,col.& Gloſſotor Pragmaticæ dixerunt eum eſſe intruſum. Tamen aduertẽdum eſt dictum iſtorum non eſſe verum ad effectum iſtius regulæ,ſed dictum eorum procedit quo ad caſus iuris cõmunis: quia non ad diſpoſitionem iſtius regulæ illi tantum intru ſi dicuntur,qui in caſibus hic exceptis notantur, in quib. etiam ſi cum authoritate ſuperioris poſſeſſionem ingrede rentur.intruſi dicentur quo ad effectum iſtius regulæ:ſed extra iſtos caſus habẽs coloratum titulum,ſi vigore illius accepit poſſeſſionem propria authoritate ſine licentia ſu perioris, & eam per triẽnium pacificè continuauit, tutus erit exceptione iſtius regulæ, neq; ille ingreſſus poſſeſſio nis impedimẽtum illi præſtabit,quominus exceptiõe iſti⁹ regulæ vti poſſit, licet quo ad effectus iuris cõmunis huiuſmodi intruſio cõſideretur & attendenda eſt. vt latius proſequitur idem Gloſſa. in d.Pragmatica,& Moder,in c. eum qui.de præb.lib.6. & dixi in reg.de Annali q,3.

QVAESTIO XLXIX.

QVAERO, An iſta regula defendat poſſeſſorem in beneficio cõtra habẽtẽ regreſsũ in ſpecie ad illud?

SOVTIO. Domini ſæpe tenuerunt quod ſic, moti illo fundamento ſæpius replicato in aliis quæſtionibus,videlicet,regulam omnem poſſeſsorem coloratum defendere,niſi in caſibus expreſsis,videlicet ſimoniæ,& beneficij reſeruati reſeruatione in corpore iuris clauſa, in omnib. aliis regula manet firma in caſibus non exceptuatis. vulg.l.nã quod liquide.ff,de pen.leg,c,quoniam,vbi Abb.de coniug. lepro.cum ſimilibus. Iſta eſt ratio per quam penè infiniti caſus ſuper iſta regula deciſi fuerunt in Rota,vt in præcedentibus quæſt.viſum fuit,

Sed aduerte diligenter, quia in primis iſta ratio non videtur ſolida:quia licet hic non excipiantur niſi duo caſus, tamen caſus excepti recipiunt extenſionem ad alios caſus ſimiles ex identitate rationis,vt eſt tex.in c.cum dilecta,& ibi Abb.in.5.notab.de confir.vtil.vel inutil.Et hoc

FFF proce

procedit etiam ſi caſus exceptus eſſ dictione taxatiua ex ciperetur, quia propter hoc nō excluduntur caſus ſimiles vbi eſt maior & eadem ratio, vt declarat Iaſ. in l. 1. in col. pen. ff. de offi. eius per tex. in l. ob æs alienum. C. de præd. minor. quem tex. habui in punctis doctoratus mei. Sed in regreſſu eſt par, vel maior ratio, quare excipi debeat à regula: ergo in eo regula non habebit locū, ſicut non habet in duobus caſibus exceptuatis in ea. Quod autē in regreſſu ſit par vel maior ratio quàm in caſibus exceptuatis hic, patet: quia ratio quare beneficium reſeruatum in corpore iuris hic excipitur, eſt propter decretum irritans, quod afficit titulum & poſſeſſionem, & per conſequens tollit colorem, vt dicunt Domini in deciſ. 16. in no. aliàs eſt deciſ. 3. in tit. de reſtit. ſpolia. quam ſequitur ſimpliciter Philippus Franc. in c. bonæ, in 5. colum. verſi. 7. & vltimo. de appel. & Fely. in c. ſi conſtiterit. in fi. de accuſ. & latè Abb. in diſpu. Titius clericus. col. 9. & latius hoc probat deciſ. 4. de reſti. ſpoliat. in antiq. cum qua concordat deciſ. 17. eod. titu. in antiq. cum concord. traditis per Corſettum in tract. quòd ſpoliatus ante omnia debeat reſtitui. in. 41. fallen. & ita ſeruat palatium, vt dicit d. deciſ. 4. Nam decretū irritans non ſolum diſcolorat & annullat titulum & poſſeſſionem, ſed etiam ipſam detentationem infectam & vitioſam reddit, adeo vt omnia adminicula iuris careant, vt dicit notabilis deciſ. 1. in tit. de reſtit. ſpol. in antiquiorib. præſertim col. fin. & ſequitur Bal. nouell. in repet §. nihil cōmune. vltim. char. de acquir poſſ. Nam decretum irritans tam eſt malignæ naturæ, quòd quicquid inuenit, deſtruit & in oppoſitum ducit, vt in c. ſi poſtquam. de elect. lib. 6. & in c. quod ſ. de præb. & c. 1. de conceſ. præb. eod. lib. Si igitur decretū generale tantum operatur in beneficio reſeruato, vt in eo color poſſidendi quo ad priuilegium iſtius regulæ, & remedia poſſeſſoria, quæ aliàs ſunt inducta in fauorem ſpoliatorum impediantur, quanto magis debet operari decretum ſpeciale regreſſus certo corpori beneficij appoſitum? Nam clarum eſt quòd magis videntur afficere ea, quæ ſpecialiter diſponuntur, quàm ea quæ generali decreto ſunt dicta, vt in notabili caſu tradit Lap. alleg. 84. in. 12. col. verſic. ſed verum eſt dicere, &c. ſecundum primam impreſsionem. Facit quæ dicit Abb. in c. 1. in. 6. col. paruæ impreſsionis. de reſcrip. Et de hoc eſt tex. in c. quanquam. 23. diſt. & in c. a ſi aduerſus, de hæret.

Afficere videntur ea quæ, &c.

Accedit,quia licet iſta regula non ſit poſſeſſoribus fauorabilis,tamen negari non poteſt, quòd in eo, quòd contra deſides præſcriptionem inducit,dicitur odioſa, vt tradit Bar.in l.ſi.in prin.ff.de eo per quem fact.erit. ſequitur Pet.de Anch.in conſi.5.col.penul.ſed præſcriptio iſtius regulæ inducta eſt contra negligentes, ergo erit odioſa, & per cõſequens debet reſtringi inquantum poſsimus,iuxta c.odia.de reg.iur.lib.6.cum vulg. *Regula odioſa.*

Tamen tenendo primam opin.ad iſtud motiuum poteſt reſponderi,quod in ſimonia.ac in reſeruatione de quibus excipit iſte text. eſt longe diuerſa ratio quàm in decreto regreſſus, ex eo quia in ſimonia propter deteſtatiõem criminis,quod tam magnum eſt, quòd cætera peccata,reſpectu eius,quaſi pro nihilo reputentur, vt in c. tanta eſt labes,de ſimon.regulæ iuris tranſgrediũtur.& in iſtis beneficialibus,in quibus magna puritas requiritur, contra ſimoniacos iura clamant,& talibus auxilia ſua denegant,& eodem modo in alio caſu hic excepto, videlicet in reſeruatione in corpore iuris clauſa, cuius decretum eſt notoriũ à iure cõmuni inductum,quod ignorari nõ debet nec præſumitur.c.1.de conſtit.lib.6. & l.leges ſacratiſsimæ. C.de legib. Et illa notorietas facit quod poſſeſsio,titulus,& omnia diſcolorentur,& etiam quia in dicta reſeruatione in corpore iuris clauſa,ſunt plura alia ſpecialia vltra cõmunes regulas,quæ in regreſsibus non militant,vt dixi ſuperius in.46.q. Meritò iſti caſus excepti habent ſpecialem rationem.Cum igitur in regreſſu illa non cõcurrant,ideo caſus excepti in iſto tex.procedũt in caſu noſtro.nec poſſunt extendi ad regreſſum, in quo non militat eadem ratio:quia cum ſit facti & in facto conſiſtat, ignorari poteſt, & in dubio in factis alienis præſumitur ignorãtia.Et ita in vna Compoſtell.canonicatus & præb.coram R.P.d. Marcello 1.Iunij.1537.fuit per dominos exceptis duobus concluſum,ꝙ decretum appoſitũ certo corpori beneficij non inficeret poſſeſsiõem triẽnalem,quo minus poſſeſſor poſſit vti exceptione regulæ.Et hoc per illam rationem,quia ſufficit poſſeſſori habere originaliter titulũ ab eo,qui cõferre potuit,licet ex accidẽti fuerit impeditus quo ad effectum iſtius regulæ,exceptis illis duob.caſib.habentib.ſpecialem ratiõem in quib.nullus color iuſtificat poſſeſsionẽ, & ita diu & ſæpe interpretatiõe Rotę receptũ eſt.nec obſtat ꝙ iſta reg.ex quo videtur quãdã præſcriptionẽ cõtra negli- *Decretum appoſitum certo corpori.*

negligentes inducere dicatur odioſa iuxta dictum Bar, in d.l.fi. quia reſpõdetur illud procedere in præſcriptione 30. vel 40. ann. de qua ibi loquitur Bart. quæ non eſt ſimilis præſcriptioni per iſtam regulam inductæ, ſi quouis modo præſcriptio dici poſſit. Sed potius regula iſta vſucapioni triennali adaptari poteſt, quæ eſt fauorabilis, vt Bart. in d.l.fi. dicit, itaque arg. factum in cõtrarium retorqueri poteſt, Quanto magis, quòd remediũ iſtius regulæ, nec præſcriptioni, nec vſucapioni æquiparari poteſt, propriè loquẽdo, ex eo, quia in præſcriptione verus titulus, & bona fides requiritur: hic verò ſufficit titulus coloratus abſque bona fide, vt ſuperius in alia q. diximus. Neque etiã vſucapioni adaptari poteſt hæc diſpoſitio regulæ, ex eo, quia per vſucapionem acquiritur verũ dominiũ, vt eſt gl. in l. traditionibus. C. de pact. Sed hic nõ acquiritur triennali poſſeſſori, niſi nuda exceptio, ac etiã, quia in vſucapione titulus, & bona fides requirũtur, quæ, vt diximus, hic ceſſant.

Non obſtat, quòd decretum diſcolorat poſſeſsionẽ, adeò quòd ſpoliatus nõ debet reſtitui, per ea quæ ſuperius allegata ſunt, quia verum eſt, quòd decretũ reſeruationis diſcolorat, quo ad effectus iuris communis, vt latè ſcribit dom. Guliel. in quadam deciſio. ſua poſita in titu. de reſti. ſpolia. incipien. prouiſus. Et ſic etiã titulus non coloratus dicitur multis modis quo ad effectum iuris, vt ſuperius latè dixi in quadam quæſtione. Tamen quantum ad conſequẽdam exceptionem iſtius regulæ, nullum decretũ poſſeſsionem, vel titulũ inficiatur, vel diſcolorat, niſi in caſibus exceptis regulæ. Itaque omnis titulus dicetur coloratus quo ad iſtam regulam, niſi in caſibus expreſsis.

Reſeruationis decretum an diſcoloret.

Extenſio caſuum ad alios caſus.

Nec obſtat, quòd caſus excepti nõ excludũt extenſionẽ ſimilium, quia reſpõdetur caſum iſtum eſſe longe diſsimilẽ. Et præſuppoſito quòd eſſet ſimilis, non debet fieri extẽſio, quando exceptio caſuum fit à ſtatuto, & non à iure cõmuni, prout dixi, reſpõdendo ad iſtud cõtrariũ, in alia. q. per doctrinã Abb. in c. ad audientiã. in 1. notab. de cler. non reſid. Et vltra iſta alia etiã ratio cõcurrit quare ſpoliatus ſubiectus decreto non reſtituitur. Nã illud inductũ eſt, ne in beneficialib. detur vitioſus ingreſſus, qui magis in actore eſt cõſiderabilis, quàm in reo, vt in c. 1. de eo qui mit. in poſ. lib. 6. Sed hic agitur de defendendo reo in poſſeſsione ſua triennali aduerſus negligentẽ ius ſuum infra triennium proſequi: igitur tãquam diuerſa debẽt diuerſo

iure

ſure cenſeri l. Papianus.ff.de mino.Præſertim , quia reo facilius conceditur exceptio quàm actori actio.l.j.§.quòd autem.ff.de ſuperficie.not.Iaſ.in l.impuberibus.in fin. ff. de acquir.hære.Nimirū igitur ſi ſpoliatus actor cōtra decretum nō auditur,reus verò exceptione defenditur. Nā turpius eiicitur,quā nō admittitur hoſpes,vt dicitur in c. quemadmodū.de iureiur.Et quia fauorabiliores eſſe debemus reis poſſeſſoribus,quàm actoribus,iuxta l. fauorabiliores.ff.de regu.iur. quia in pari cauſa potior eſt cōditio poſsidentis. vulg.ca.in pari.de reg.iur.lib.6.& c.ſi à ſede. de præb.lib.6.Præſertim quia nō petens beneficium ſuū per trienniū,videtur illud habere pro derelicto.iuxta no. per Abb.in c.cōtingit.de dolo & cōtu.Et etiā,quia ad decretū appoſitū in regreſſu,vel alia quacunque gratia non habet effectū,niſi volente eo in cuius fauorē eſt appoſitū vt in c.1.de cōceſ.præb.lib.6.cum concor.vt tradit Rota in deciſ.413.incipien.notat primus.&c.in antiquis.& Modern.in l.nemo poteſt.vbi Aretinus & Clau.Aquen.in 4. col.de leg.1.Decius in l.pacta quæ cōtra.C.de pact.& illo decreto per trienniū nō vtendo videtur tacitè illi renūtiare.arg.c.ex ore.de his quę fi.à præla.Et quod dictum eſt in decreto gratiarum,idem eſt in decreto regularū & extrauagantiū,quæ non impediunt effectum iſtius regulę. Proptetea videmus ꝙ poſsidens triennio vigore collationis ordinarij beneficiū reſeruatū ꝑ regulas,vel extrauag. eſt tutus exceptione iſtius regulæ,niſi in caſibus exceptis in ea,vt eſt dictū ſuperius in aliis quæſtionib.aliàs ſi cōtrariū diceremus,facilè redderetur iſta reg.fruſtratoria,& penitus inutilis,cum hodie in quibuſcūque prouiſionib⁹, etiā de vacātibus,apponatur decretū irritans.itaque nunquam haberet locū regula,quod nō eſt dicendum.Diligētia igitur opus eſt ne incidat quis in regulā,quoniā vigilantibus ſcripta eſt.Et extra iſtam regulā quid operetur decretū appoſitū certo corpori beneficij in regreſſu , vel literis de beneficio vacaturo,vel de vacanti,videnda eſt lata deciſ.dict.Guliel.incipien.deciſ.3.in tit.de reſtit.ſpolia.Et iſta omnia quæ dicta ſunt de decreto appoſito regreſſui,& inſerto corpori beneficij,ꝙ nō impediant exceptionē iſtius regulæ,non ſolū procedunt quādo exceptio iſtius regulæ allegatur per poſſeſſorē triennalē cōtra prętendentē regreſſum, ſed etiā quando poſſeſſor nō triennalis excipit de triēnali poſſeſsione prædeceſſoris ſui cōtra

Diuerſa diuerſo iure cenſeri debent.

Exceptio facili⁹ reo quàm actori actio cōceditur,

Fauorabiliores eſſe debemus reis quā actoribus

Decretum appoſitum in regreſſu.

 quem

quē poterat excipi de regreſſu, quia talis exceptio etiã iu uat poſſeſſorē cõtra agētē vigore regreſſus. Prout in vna Neapolitana eccleſiæ Sãctæ Mariç fuit cõcluſum per Dominos corã R.D.Mar.Antonio, die 19. Nouēb. M.D.XXXV. pro Io.Cauart, contra Io.Baptiſtã de Baldaſſinis. Et hoc nõ tam fuit tentũ virtute regulæ, quàm alleg.Lap.89.dãtis fomentũ, quia ex quo prædeceſſor Io. Cauart fuerat triennalis, poterat habere à dicto Ioan. Baptiſta caſſationem regreſſus, vel habere titulum meliorem excluſiuũ regreſſus, quē quidē prædeceſſoris titulũ Ioan. Cauart poſſeſſor nõ tenebat iuſtificare, quia ſatis eſt ad præſumptionem iuſtitiæ inducendã prædeceſſorē ſuum triennio poſſediſſe ad excludendũ cõtrarium, prout dicit Oldr. in cõſi.229. Nam iuris præſumptio eſt pro eo qui allegat titulum prædeceſſoris, iuxta not. per Innoc. in cap. cum olim de priuilegiis, quod ſufficit in beneficialibus, vt tradit Innoc. in c. ex parte. de reſtit. ſpol. & gl. in cle. 1. de cau. poſ.

Iuris præſumptio.

Tamen aduertendum eſt diligenter, quia omnia prædicta, quę de regreſſu dicta ſunt, & declarata fuerũt per Rotam, procedere quando habēs regreſſum ſciebat vacationem beneficij, ad quod regreſſum habebat, & diſtulit per triennium agere contra poſſeſſorem, quia tunc ſibi imputandũ eſt: ſecus ſi ignorabat, quia tali caſu tenuerũt Domini iſti regulæ nõ eſſe locũ. Ratio fuit, quia cõtra ignorantem non currit præſcriptio, vt in vulg. l. 1. de an. excep. & capitulo, quia diuerſitatem. de conceſ. præb. niſi talis ignorantia fuerit craſſa vel ſupina, vt in capitulo ſecũdo. de cõſtitutionib. lib. 6. Et ita de hoc anno M.D.XXXIX. in vna Vrbeuetan. archipreſbyteratus dixerunt Domini coram R.D.Io.Paulo Ptolomæo, & ita ſe habet ſtylus in Rota ſeruatus in pluribus aliis cauſis.

QVAESTIO L.

Soluere pēſionē per triēnium.

QVAERO, an regula iſta exiſtentem in quaſi poſſeſſione pacificè non ſoluendi penſionem per triennium defendat, quando agitur cõtra ipſum ad priuationem & regreſſum, ob non ſolutionem?

SOLVTIO. Hæc quæſtio tres in ſe continet difficultates. Prima eſt, quando aliquis non conſenſit perſonaliter pēſioni ſuper beneficio, ſed prædeceſſor: quo mortuo iſte ſucceſſit in beneficio, & in eo ſtetit pacificè per trienniũ, in quo nõ ſoluit penſionem, nec illi bullæ fuerunt intimatæ. Secunda quando diſputatur poſt triennium, vtrum beneficium

neficium ſit obligatum penſioni, vel nõ. Tertia, quãdo beneficiatus perſonaliter conſenſit penſioni & regreſſui, ob non ſolutionem. Circa primam videtur dicendum, regulã huiuſmodi poſſeſſorẽ defendere: quia dicitur hic in text. quòd ſi quis poſſederit beneficia, qualiacũque ſint, per triennium nequeat moleſtari. Illa enim verba, qualiacunque, & quæ generalia ſunt, cõprehendunt penſionẽ, vt dicit Ioã. Andr. in clem. quoniam. §. cæterum. per illum text. de vita & ho. cle. ſequitur Paulus Rom. antiquus in tract. penſio. quæſtio. prima. Nam imputãdum eſt illi, qui tanto tempore penſionem petere diſtulit, quia vigilantibus & nõ dormientibus ius ſcriptum eſt, vt dicitur in l. ſi pupillus. in fi. ff. de his quæ in fraud. cre. Et iſta eſt pœna negligentiæ in iſtis, quæ vſu conſumuntur: ꝙ ſi infra triennium non petat, quæ ſibi debentur, vſucapiuntur. vt in l. 1. ff. de vſucapi. & in §. 1. inſti. eo. tit. Nec de alio, quàm de ſeipſo penſionarius conqueri poteſt, qui neglexit ius ſuum proſequi, & ideo videtur tacitè conſentire, & ſe iſti pœnæ ſubiiciſſe. arg. l. imperatores. ff. de iur. fiſ. via enim, quam elegit ipſa illi pateat. l. ſi mulier. ad Vell.

Beneficia qualiacunque ſint.

Breuiter prædictis non obſtantibus, circa primã difficultatẽ huius quæſtio. contrarium dixerunt Domini ſuper regula de annali, vt latius ibi dixi, & idẽ hic dicendum videtur. Ratio eſt, quia iſta regula loquitur, quãdo aliquis moleſtatur ſuper ipſis beneficiis. Iſta enim verba titulum beneficij concernunt. Nam dictio Super, proprietatem denotant. l. codicillis. vbi Bart. de leg. 3. c. cum ſuper. de offic. deleg. quę diuerſa eſt à penſione. Et licet aliàs verbum, qualiacunque, penſiones comprehendere poſſit, illud procedit, quando materia ſubiecta, hoc patitur. Sed illa repugnante, verba illa generalia recipiunt reſtrictionem de habilibus, vt eſt glo. not. in §. ſed hæc ſolennia. inſtit. de verb. obl. Præſertim, quia beneficium transfertur in aliũ cum onere ſuo, & poſſeſſio triennalis non tollit illud penſionis onus, quod impoſitum eſt non ſuper titulo beneficij, ſed ſuper fructibus, & illi fructus ſunt obligati penſionario. Vnde qua ratione, ſi poſſeſſor beneficij conueniretur ſuper fructib. nõ poſſet defendi iſta regula: quia cauſa fructuũ eſt profana, & non beneficialis, vt not. in cap. vt lit. penden. lib. 6. Eadem ratione, & quãdo agitur ſuper penſione: quia ita ſe habet penſio, reſpectu beneficij, ſicut vſuſfructus reſpectu proprietatis. cap. fin. de pig. & in cap.

Cauſa fructuum profana.

 poſſeſſiones

poſseſsiones, 16.q.j.& in ca.quicunque.12.q.2.

Circa ſecundam difficultatem videtur idem concludendum propter eaſdem rationes.

Circa tertiam militant fortiores rationes,vt idẽ dicere debeamus.Nã vltra hoc,quod iſta cauſa priuationis beneficiorum ob non ſolutionem pẽſionis,ſit cauſa profana & non beneficialis,vt not.in clem diſpendioſam. de iud. poſseſsor beneficij,ex quo à principio,medio iuramenti cõſenſit huic priuationi in euentũ non ſolutionis,nõ poteſt poſt triẽnium allegare turpitudinẽ ſuã, nec poteſt à periurio excuſari,niſi adimpleat in forma ſpecificã.c.debitores.&c.ad noſtam. de iureiuran. Et imputet ſibi quare conſenſit:quia ſi eo nõ ſoluente,cõtra eum ad priuationem proceditur,nõ ſit illi iniuria,quia volenti & conſentienti non ſit fraus,neque dolus.Nõ enim debebat ſe ſub iuramento ad ſoluendum obligare,ſi penſionarium decipere intendebat,cõfiſus beneficio iſtius regulę.Deceptis enim,& non deceptoribus iura ſubueniunt.c.cũ vniuerſorum.de rer.permut.Reſtituat ergo beneficium quod accepit,aut ſoluat eius penſionẽ:quia contra honeſtatẽ videretur,ſi poſſeſſor detineret beneficiũ meũ, & fructus. Regula igitur iſta non procedit iſto caſu:quia intentio papæ nõ fuit parare tendiculũ bona fide cõtrahentibus, ne inde naſcantur iniurię,vnde iura naſcuntur,cõtra ca. qualiter.de accuſationib⁹,&lege meminerũt.C.vnde vi. Reliqua videnda ſunt in reg.de annali.

Deceptis & no deceptoribus iura ſubueniunt.

QVAESTIO LI.

Exceptio regula.

QVAERO,an exceptio iſtius regulę obſtet excipiẽti de regula de non exprimendo vero valore?

SOLVTIO.Iſta quæſtio fuit propoſita per me in vna Aretin.parochialis ſanctæ Cęciliæ,& longe antea cõtigit etiã idem caſus de anno.M.D.XXII.de menſe Iunio corã D.Ioan.Antonio de Triuultiis,in vna Barchinonẽ. parochialis ſancti Vincẽtij. & pro parte negatiua diceba tur prima facie,ꝙ non,ex eo quia regula requirit titulũ coloratum,& tamẽ quando titulus eſt nullus,per ſentẽtiã iuris vel hominis,non dicitur coloratus, vt ſepe dictũ eſt in aliis queſt.& Abb.tradit in c.cũ noſtris in fin.de conceſſ.præben.& ante ipſum Lap.allegat.16.cum concord. vt ſcribit Fel.in c.in noſtra.in 16.correlia,de reſcript.ſed regula de vero valore exprimen.annullat retro ipſo iure titulum,propter decretum irritans in ea appoſitum.Ergo

poſſeſſio

poſſeſsio triennalis ſequens, nullius erit momenti, quia nuda eſt ſine titulo.

Præterea, quia decretum irritans, dato quòd nõ diſcolo ret titulum, negari tamẽ non poteſt diſcolorare poſſeſsio nem, vt dicit deciſ. 2. de dolo & contu. in antiquiori. & eſt etiam deciſ. 3. de reſtit. ſpol. in no. facit tex. in c. ſi eo tem pore. de elect. in 6. & in c. j. & 2. vt lite pend. & capit. 2. de præb. eod. lib. cum vulg. ſed poſſeſsio diſcolorata nõ ſuffi cit ad dandum aliquod fundamentum iuris. igitur, &c. *Decretum irritans diſcolorauit poſſeſsionẽ*

Prædictis tamẽ non obſtantibus, Rota tam corã d. Triuultio, quàm coram me, in cauſis prædictis cõcluſit cõtra rium: & præcipuũ fundamentũ iſtius deciſionis fuit, quia iſte tex. non diſcolorat titulum, niſi in duobus caſibus iã ſæpius repetis. videlicet, quando quis obtinet beneficium per ſimoniam, vel beneficium vacans in curia: exceptio enim iſtorum duorum caſuum, firmat regulã in contrariũ in aliis caſibus nõ exceptuatis. & licet illi titulo ſubrepti tio, vigore cuius emanauit poſſeſsio triennalis, obſtet regula de valore non exprimendo, tamen ille titulus ab iſta regula defenditur, quæ iũcta triennali poſseſsiõe in odiũ negligentis tribuit maius robur, & per hoc tollitur motiuũ de decreto irritanti. præſertim quia negari non poteſt poſſeſsorem triennalem potuiſſe facile excuſari ab obiectu dictę regulæ ex quodã errore iuris dubij, vel potius ex errore facti dubij, in quo de facili erratur, attẽta maxima difficultate probandi valorẽ, quam vſu quotidiano experimur. Adeo ꝙ tales errores in præſcribendo excuſant, ſecundum Abb. in c. de quarta. de præſcrip. & in ca. ad noſtrã de reb. eccle. non alienan. cum ſimilibus. Itaque cum iſte caſus non ſit de exceptis in regula, concludendum erit exceptioni iſtius regulæ locum eſſe.

QVAESTIO LII.

QVAERO an hæreticus defendatur iſta regula?

SOLVTIO. In vero hæretico non credite, regula non procedit. Nam ſi regula de annali, quæ ſolam & nudam detentionẽ ſine titulo defendit, hæreticũ nõ tuetur, vt ibi late diximus, quãto magis regula iſta q̃ titulũ coloratum, & veram poſſeſsionem requirit, illũ defendere nõ debet, quæ quidẽ requiſita in hæretico cadere non poſſunt. vt in c. cum ſecundum. de her. lib. 6. & tradit Bar. in l. imperator, in fin. ff. de iure fiſc. Abb. in c. vergentis. & c. fi. de hæret. & in rubrica de teſtam. in 2. colum. Et

Inquiſitor alienata per hæreticum reuocare poteſt.

hoc adeò verum eſt, quòd ex cõtractu inito cum heretico non ſolũ dominiũ, ſed nullũ ius ei quæritur. Hinc eſt, q̃ alienata per hæreticũ poſſunt libere per inquiſitorẽ reuocari. arg. eorũ, que dicit Bar. in l. ſi debitor. ff. quę in fraudem cred. & tenet expreſſe Alberti. in tract. iuriſpat. lib. j. Carẽt enim tales omni auxilio & priuilegio iuris. ca. ſi aduerſus. de heret. neque vt dixi, poſſunt dominium rerũ, neque poſſeſsionem habere vt in c. quo iure. 8. diſtin. cum cõcor. vt ibi gl. faciunt ea quæ in alia quęſt. dixi de ſimoniaco, qui pro eo, quod teſtatur, vt hæretic⁹ excipitur ab iſta regula, à fortiori verus hęreticus excludi debet. Nam ſi poſſeſsionẽ habere nõ poteſt, prę ſcriptio ſine poſſeſsione non procedit. vulg. ca. ſine poſſeſſione, de reg. iur. lib. 6. Et per conſequens non fruetur exceptione iſtius regulæ, quæ poſſeſsoribus tantum tribuitur.

Præſcriptio ſine poſſeſſione non procedit.

QVAESTIO LIII.

Poſſeſsio pacifica.

QVAERO, quia textus requirit triennalem poſſeſſionem pacificam, quę dicatur pacifica poſſeſsio ad effectum regulæ?

SOLVTIO. Gemin. in cõſi. 78. col. penult. & fin. poſt lõgam diſcuſsionem concludit, illum dici pacificum poſſeſſorem, cui nulla controuerſia iuris vel facti iudicalis, vel extraiudicialis mota fuit, vt not. omnes Doc. in clem. gratię. de reſcript. quorũ dicta in terminis iſtius regulę adducit, & ponderat Frãciſcus de ſancto Nazario de Ripa nũcupatus in repet. rub. de cauſ. poſ. & propr. in 10. col. nu. 39. Tamẽ q̃a materia eſt paululũ inuoluta, ſuper qua variarũt antiqui patres noſtri, neq; per Gemi. aut prę fatũ Modernũ eſt ſatis diſcuſsa, Ideo eã altius repetendam duxi. In primis igitur aduertendũ eſt, quod licet dicta Gemi. & aliorum Doct. in dictis locis communiter teneãtur, tamen prædictis aduerſantur, quæ dicũt Innoc. & Hoſtien. in ca. conſtitutus. el. 2. de appellat. & Archid. in cap. licet epiſcopus, de præb. lib. 6. vbi voluerunt, quòd pacific⁹ poſſeſsor dicitur ille q̃ percipit fruct⁹, licet illi moueatur lis ſuper titulo beneficij. Et hoc idem voluit deciſ. 3. in antiq. tit. de cauſ. poſ. & prop. & deciſ. 3. de præb. in no. & in quadã addit. mouentur per l. ſciendum. §. ſi fundum. ff. qui ſatiſdar. cog. & arg. l. intra. ff. de diuerſ. & tempor. præſcrip. ſatis enim eſt ſecũdũ eos, q̃ de facto quis poſſidet, licet ſuper iure lis moueatur. Sed quicquid ſit, hodie Rota tenet opin. Doctor. in d. clem. gratię. reiecta opin. Innoc. &

Hoſtien

Hoſtien.quam reprobat.Egid.deciſ.697.

Et ideo pro vera intelligẽtia iſtarum opin.iſtius regulæ & aliarum de pacifica poſſeſsione loquentium eſt notandum quòd magna eſt differentia inter poſſeſsionem pacificam,quæ requiritur in ca.licet canon.de elect.lib.6.& eam de qua loquitur tex.in ca.de multa.de præbend.Nã quo ad ca.licet canon.ſufficit pro pacifica poſſeſsione habere excercitium curæ,quãuis nõ poſſideatur maior pars bonorum,ſed illa pacifica poſseſsio nõ requiritur, quod ſit continua ſed ſufficit ſi ſtatim non fuerit de iure vel de facto turbata,prout dicit Egid.in dicta deciſ.& cũ myſterio,dixi ſtatim,quia ſi poſſeſſor ſtatim turbat⁹ nõ fuiſſet, ſed per vnum,vel duos menſes duntaxat,ſine dicta moleſtia poſſediſset,proculdubio ille pacificus poſſeſsor diceretur, quo ad effectum d.cap.licet canon.hoc.dicit glo.notabilis in ca.commiſſa.in verb.pacificam.de elect.eodem lib.quam ita ibi Lapus,Archid. & Gemin.intelligunt.Et ſta,vt dixi,procedunt quo ad pœnam dictorum.c.licet canon.& c.commiſſa. Sed quo ad c.de multa. ad effectum, vt quis primo beneficio curato per aſſecutionem ſecundi beneficij ipſo iure priuetur,requiritur quod aſſecutio ſecũdi non ſolũ ſit pacifica,quo ad excercitiũ curę tantum prout in dicto ca.licet.ſed etiam requiritur pacifica poſſeſsio reſpectu omnium fructuũ,vel maioris partis corũ, vt dicunt communiter Doctores in dicto cap.de multa Et hoc idem requiritur,quo ad capitulum,cum in cunctis.§. cũ verò.de elect.vt dicit gl.in ca. ſi tibi cõceſſo. de præb. lib.6.ſoquitur Rom.in conſ,334.& in conſi.345.colum. pen. Gemi.conſi.78.Et ita debet intelligi quod dicit Bal, in cap.eccleſia, in fin. de electio. qui voluit illũ dici pacificè poſſidere, qui poſsidet ſpiritualia &temporalia.vel ſpiritualia tantum,vel maiorem partem.&tenet Domin. conſil.125.in ſecunda colum.in tertio dubio. Rationem differentiæ iſtorum caſuum ponit gloſ.in d.c.ſi tibi conceſſo quæ communiter approbatur,& in omibus iſtis caſibus ſecundum ſtylum hodiernum Rotæ,vt quis dicatur nõ pacificus,ſufficit,ꝙ ei moueatur lis,vel moleſtia ſuper titulo beneficij,licet non turbetur poſſeſſio,Nam eo ipſo ꝙ mouetur lis ſuper beneficio,cẽſetur mota etiam ſuper poſſeſsione,licet de ea nihi dicatur, vt ꝓbatur in c.vt lite pend.lib.6.& tradit Calde.iu conſ.5.titu.de præbend.Et eſt adeò verũ,quod ſi cõuentus ſuper titul. beneficij ſpo

Poſſeſſio pacifica quæ requiratur

Lis mota ſuper beneficio.

batur

liatur poſseſsione, ad reſtitututionem eius agere non poſ ſet, tanquam quòd pacificè poſsediſset, vt dicit quædam additio in deciſio. 3. de præbend. in nouis. Et ad hoc facit deciſio. 3. de reſtitu. ſpoliato. in antiq. Hinc eſt quòd lit. pendente ſuper titulo beneficij ſi fiat tranſlatio poſseſ ſionis in alium etiam ex cauſa permutationis, vel aliàs, cõmittitur attẽtatum, vt dicitur in deciſio. 3. vt lit. pendẽ. in no. & eodem titul. deciſ. 3. in antiquis. Et hoc non alia ratione inductum eſt, niſi quia poſseſsio eſt pars beneficij & ſapit naturam eius, vt probat Cardi. Alexand. in ca. 1. 7. columna. numer. 28. 1. quęſtion. 1.

Tranſlatio beneficij lite pendente.

Commiſsio ſuper titulo beneficij tantum includit poſſeſſionẽ

Petitoriũ habet in ventre poſſeſſorium.

Bene igitur infertur, ꝙ commiſsio ſuper titulo beneficij tãtũ includit poſſeſſionẽ, vt ꝓbatur in c. 1. de ſequæſt. poſ. & fruct. & in ca. paſtoralis. de cauſ. poſſ. quia petitoriũ habet in ventre poſſeſsorium, ſicut mulier prægnans habet filium. vt in cap. cum dilectus. de cau. poſ. Et ob eam cauſam voluerunt deciſiones noſtrę Rotæ, quod licet cauſa ſuꝑ petitorio tãtũ, & nõ ſuper poſseſsorio cõmittatur poſſunt tamẽ auditor, & partes vigore prædictæ cõmiſsionis petitoriũ ſuſpendere, & poſseſsorio agere, adeò, quòd tela ſuper petitorio tẽta, dicto iudicio poſſeſsorio ſeruiet abſq; noua obſeruatione terminorũ. Qualiter autẽ intelligãtur iſta, vide quę diſtinguẽdo dixi in notabilibus meis ſeu epilogo ſignaturæ iuſtitiæ poſito in fin. q. regulæ, de nõ iudicando iuxta formam ſupplicationis. Stat igitur cõcluſio, quod lis mota ſuper titulo beneficij tantũ, etiã poſſeſ ſionem litigioſam reddit, adeò quòd nõ dicatur pacificus poſseſsor quo ad iſtam regulã. Et ita ſeruat Rota. Pro qua opin. vlterius facit: quia q̃do mouetur lis ſuper titulo beneficij, dicitur agi ſuper quaſi dominio, vt in cap. ſi tibi abſenti. de pręb lib. 6. Et tamẽ lis ſuper dominio, vel quaſi facit rẽ litigioſam, adeò, quòd quis non dicatur pacificè poſ ſidere. vt in c. 1. & ibi not. Abb. de confirma. vtil. vel inutil. & Bart. in l. 2. & in authen ibi poſita. C. de litigioſis.

Lis ſi mouetur ſuper titulo beneficij. dicitur, & cætera.

Sed iſta non procedũt ecõtra. Nam ſi moueatur lis ſuꝑ poſseſſione, nõ redditur litigioſa ꝓprietas, ſed ipſum ius poſseſſionis vt declarat Ant. Abb. & alij in d. c. 1. & Milis in verbo litigioſa res. & Philip. Franc. in c. 2. vt lit. penden. lib. 6. & Oldr. in conſilio. 299. & Calder. in d. conſil. 5.

Litigioſa proprietas

Nõ obſtant iura allegata in cõtrariũ in prædictis deciſ. Primo, tex. d. §. ſi fundus. quia verũ eſt, quòd poſseſſio ſiue pacifica, ſiue non pacifica releuat ab onere ſatiſdandi, vt

ibi

ibi dicitur: quia lis non tollit commodum poſſeſſionis. vt in c. 1. vt. lit. pend. Sed quænã ſit pacifica poſſeſſio, ibi nõ cauetur. Nec tex. in d. l. ſi intra, probat aliquid: ita q̃ hæc diſceptatio ſolum conſiſtit in opinionibus prudentum, in qua quidem diſceptatione ſtylus Rotę modernæ contrariatur opinioni antiquorum dominorum Rotæ, vt ſępe vidimus, & dixi aliquid ſuperius in illa. q. de cõmenda. Nec immeritò, quia ille ſtylus hodiernus, propter maiorem tẽporũ experientiã videtur magis in iure fundatus. Et ideo ſolet dici, quòd Moderni ſunt ſicut culices in capite elephantis, quę vident priora, & poſteriora. vnde illud dictũ vulgatũ emanauit, quòd quanto iuniores, tanto perſpicatiores. Et licet ita ſit, neſcio tamẽ quo facto cõtigit. quòd curia Romana in ſtylo quotannis mutando facilis redditur; fortè hoc accidit propter crebras Pontificum & Auditorum Rotæ mutationes, vt dicit Fely. in cap. Rodulphus. in 15. col. verſ. vbi autem, de reſcrip. Et declarat Alberic. in Dictionario, in verbo. curia Romana. Et hanc opinionum Rotę varietatem non ſolum in hac quęſtione accidiſſe, ſed in plurib. aliis iuris articulis eueniſſe legimus. Ex quibus quoſdam exempli gratia connumerare licebit.

Moderni.

Iunior quãto eſt, tanto perſpicatior.

Nam in primis videmus Rotam antiquis temporibus tenuiſſe per ſententiam quę tranſiuit in rem iudicatam litem finiri & tamen Rota moderna tenet litẽ nõ finiri, niſi poſt ſententiam executioni demãdatã, vt de hoc ſpecialius ſcripſi in regula de annali. & in quadã quæſtione iſti⁹ regulæ. Sic etiam vnione facta ex falſa cauſa Rota Moderna variauit ab antiqua, vt refert Milis quondam inſignis Auditor Rotæ, in verbo. vnio. Eodem modo quòd canonicatus in collegiata, cum prærogatiua regulæ non cadat ſub expectatiua. in forma pauperũ iudicarũt domini modernis temporibus, vt refert D. Gulielmus iudicatum ſuo tempore fuiſſe in quadam deciſione per rationem q̃ ibi ponit. & tamen antiqui domini tenuerunt ſemper contrarium. Sic enim natura ex varietate temporũ nouas deproperat ædere formas, vt dicitur in l. 2. C. de vet. iur. enuc. Et hoc non ſolum diuerſis ætatibus contigit, quòd facile eſt, ſed vno. & eodẽ tempore accediſſe comperimus. Nã Rota antiqua ipſa eadem ſuo tẽpore in multis etiam variauit. & fecit iudicia cõtraria. Nam iudicant vno tempore, quòd lit. pend poſſet apoſtolicus impetrans acceptare beneficium vacans per obitum litigantis. vt dicit Egid Bellam.

Rota moderna in quibus opinionibus differat ab antiqua.

Natura deproperat adere formas ex varietate temporum nouas.

ger:& idem dicit Lap.alleg.52.quam etiam ſtyli mutationem in vocabulis quoque experimur,vt Aulus Gellius notat & recenſet Modernus Alciat.in titu.de verb. ſign.pag.39.

Redeundo igitur ad propoſitum,Rota moderna hodie tenet,quòd pacificus poſſeſſor quod ad effectũ iſtius regulæ & cuiuſlibet alterius de pacifica poſſeſſione loquentis, dicitur ille,cui non mouetur cõtrouerſia iudicialis, vel extraiudicialis ſuper beneficio,iuxta dictum Pauli, Imolæ, Cardi.& aliorum in d. clem. gratiæ. quicquid tenuerint alij,tenet Car.conſil.28.in 3.colum.

QVAESTIO LIIII.

QVAERO,an per appellationem extraiudicialem intimatam poſſeſſori,poſtea deſertã,pacifica poſſeſſio triennalis iam,incœpta,interrupta fuerit? *Poſſeßio pacifica triẽnalis.*

SOLVTIO. Iſta quæſtio poteſt conſiderari dupliciter. Primo modo,quando appellatio extraiudicialis fuit interpoſita in principio poſſeſſionis triẽnalis,vel in medio ei⁹. Secundo modo poteſt intelligi,quãdo appellatio præceſſit,& eius deſertio,& poſt eius deſertionem incœpit poſſeſſio triennalis,& finita fuit.

Circa primum,videtur prima facie dicẽdum,per talem appellationem extraiudicialẽ,quæ vim citationis obtinet, vt in cap.1.de appell.libro ſexto.quæ poſt triennalẽ poſſeſsionem deſerta fuit,poſſeſſionem pacificam prius incœptam non interrumpi.Quia ſicut dictũ fuit, in regula de annali,per citationem nullam pacificam poſſeſſionẽ nõ interrumpi,ita neque per appellationẽ deſertam triennalis poſseſsio pacifica turbari debet:quia nõ præſtant impedimentum,quæ de iure non ſortiuntur effectum,vt in c.non præſtat.de regul.iur.lib.6.Sed ſic eſt,ꝙ appellationis deſertio facit,quòd perinde ſit,ac ſi nũquã fuiſset appellatum.Et per cõſequens reddit appellationẽ penitus inutilẽ, adeò,quòd quis videtur reduci ad illum ſtatũ,in quo erat ante appellationẽ interpoſitam,vt dicit tex. in l.fin.§.illud.ibi,tãquam ſi ab initio fuerit minimè prouocatum,&c.C.de tempor.appellat.not.Ioan.And.&alij in cap.licet.de ſentent.excommuni.lib.6.Et tenet Rota in deciſio.prima.de appellat.in no.& deciſ.76.eod. titul. in antiquis.Igitur per eã poſseſsio pacifica nõ debet interrumpi,quia nullum & inutile æquiparãtur.capitulo ſecũdo.de tranſlat.prælãto.Nam quando res deuenit ad caſum *Appellationis, deſertio.*

ſum

ſum, à quo incipere non poſſet, actus factus nihil operatur. l. pluribus. ff. de verborum obligat. Qua igitur ratione, ſi appellatum non fuiſset, lis diceretur extincta, per tranſitum in rem iudicatam, eadem ratione, quãdo appellatio, quæ interpoſita fuit, poſtea deſeritur, lis omnino extingui debet, ac ſi nunquam fuiſset, & per conſequens, nulla exiſtente, lite, pacifica poſseſsio non interrumpitur Et iſta de plano procedunt, data appellationis deſertione, ſed, quod eſt fortius, etiam ſi appellatio extraiudicialis deſerta non fuerit, adhuc per eam non inducitur litis pendentia à principio, adeò, quòd titulus, vt lite pend. nõ habeat locum in tali appellatione, vt expreſse dicit deciſ. 69. in titu. de appellatio. in antiquis. incip. ſciendum eſt quod capitulo, vt circa, alias eſt ſecundum numerum. 764. Et rationem aſsignat deciſio. 25. incipien. Item ſi reus & poſseſsor, &c. in titu. de reſcrip. in nouis. Quia appellatio extraiudicialis nihil aliud eſt. niſi quædã prouocatio ad cauſam, capitulo, cum ſit Romana. de appella. & ideo per eam non inducitur vera litis pendẽtia, ita dicit ibi deciſ. Et ob eam cauſam. neque appellatio propriè dici poteſt, vt dicit Abb. & Moder, in rubr. de app. neque habet vim citationis, adeò, quòd appellatus, vigore talis appellationis. non tenetur comparere, niſi aliter citetur, vt tenet Innocen. in cap. dilecti. de maior. & obed. in prima colum. & ſequuntur omnes. in d. cap. cum ſit Romana. poſt gloſ. ibi in verſ. nec ſolent.

Appellatio extra iudicialis.

Ex quibus infertur, quòd ſi talis appellatio nõ inducit à principio litis pendentiã, à fortiori & deſerta nõ pariet aliquod obſtaculum, & per conſequens triẽnalis poſſeſſio pacifica, non erit in aliquo interrupta aut pertubata.

Prætetea pro iſta opinione facit; quia licet appellatio extraiudicialis deuoluat cauſam ad curiam, non tamẽ nocet poſſeſſori in poſſeſſione ſua, vt dicit Innocent. in d. c. dilecti. & ſequitur Præpoſitus Mediolanenſ. in c. bonæ. in 11. colum. verſi, ſextus eſt effectus. de appel. Si igitur poſſeſſioni non officit, nõ erit turbata pacifica poſſeſsio: quia diceretur officere poſſeſſori.

Prædictis tamen non obſtantib. cõtraria opin. eſt de iure verior, vt cõcluſit Rota die 30. Octobris M. D. XXXVI. in vna Hiſpalen. Cantoriæ, coram R. D. Reynaldo, pendẽte inter Ioan. Rodericum, poſſeſſorẽ triẽnalem, & Didacũ Valques. Ratio deciſionis fuit: quia de iure Canonico

&

& in beneficialibus illud erat certum, quòd per appellationem extraiudicialem à principio parti intimata, legitimè fiebat deuolutio cauſæ ad curiam, vt dictum fuit, & tenet deciſio. 36. in titulo de appella. in antiquis. aliàs ſecūdum numerum, 847. & deciſio. 17. eodem tit. in no. & idem tenet Egid. deciſio. 521. Et deſertio dictæ appellationis poſt ea ſuperueniens, non poteſt tollere deuolutionem ad curiam ſemel factam, per quam poſſeſſio appellati interrupta fuit: quia appellatio extraiudicialis, in cauſa beneficiali, non interponitur ſolum, vt per eam reparetur grauamē, ſed etiam principaliter, vt cauſa ad curiam deuoluatur, & hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis, quæ fit parti. Et ideo, licet reparatio grauaminis per deſertionem ceſſare videatur, non tamen ceſſat deuolutio, vt notabiliter declarat Egid. in deciſio. 520. & hoc idem latius declarat idem Egid. in deciſ. ſequenti, & deciſ. 560. Si igitur cauſa eſt iam deuoluta, & aduerſarius per eam fuit ſuper beneficio ſuo ad curiam prouocatus, dici non poteſt, quin per hoc reddatur beneficium ſuum, ſuper quo appellat, effici non pacificum, ſed litigioſum, & per conſequens induci veram litis pendentiam, quæ poſſeſſionem pacificam interrumpit ne compleri poſſit, niſi tali lite finita. Et quod per huiuſmodi appellationem extraiudicialem legitimè intimatam parti inducatur litis pendentia, tenet ad literam Egid. in deciſio. 769. incipiente, licet per appellationem.

Non obſtat, quod deſertio facit, quòd cenſeatur non appellatum, vt in dictis deciſio. & in l. quoniam. C. de appel. Et ideo, deſerta appellatione, attentata non reuocantur: quia hoc non impedit, quo minus ſit lis, quæ in curia nunquam finitur, niſi per ſententiam, vt dicit deciſ. 10. in tit. vt lite penden. in no. quæ ſecūdum numerum eſt. 411. incipien. Item ſi lite pendēte. Donec igitur non ſit pronuntiatum ſuper diſertione, manet lis, & dimittitur via aperta vtriq; parti ad procedendum in cauſa, vt declarant Moder. in c. non ſolum. §. illa. col. 3. de appell. lib. 6. Nec obſtat deciſ. 1. eod tit. in contrarium allegata, quæ vult attentata poſt deſertionem non poſſe reuocari per appellantem: quia illud eſt verum per viam attentati, & ſic via priuilegiatiua, quæ fit ſummariè abſque litis conteſtatione. & ita procedit illa deciſio. Secus autem via ordinaria non priuilegiatiua, & ſic per viam iuſticiæ. Ita in terminis concor-

Lis finita quādo dicatur.

Attenta poſt deſertionem.

GGG dant

dant iſtas deciſiones Philip. Francus poſt dicta Anton. & Imol. in c. ſæpe. in. 10. col. verſi. in glo. in verbo, rata, de appella. & Abb. & Præpoſ. in c. cum ſit. in. 7. notabili, eod. tit. Vel dicas, quòd ideo attentata non reuocantur deſerta appellatione, quia non fuit dictum de qualitate grauaminis, & ita procedit deciſio, aliàs ſecus, vt not. glo. in d. c. non ſolum. Abb. & alij in c. dilecti. de maior. & obed.

Non obſtat etiam deciſ. 69. de appell. in antiq. quòd per appellationem extraiudicialem non inducatur litis pendentia: quia ad illam deciſionem reſpondetur multipliciter. Primo, quod illa deciſio intelligitur certo reſpectu, videlicet reſpectu collationis, vel poteſtatis conferendi, vel eligendi, de quibus loquitur clem. 1. & 2. vt lite pendente. Secus vero in materia beneficiali. Ita expreſſe declarat Imol. & latius Card. Alexan. in c. bonæ. in. 9. col. verſi. ſuccedit quæſtio. & columna decima, verſic. decimus eſt effectus, de appellat. poſt Ioan. And. in capitu cum M. in verbo, innouata, de conſtit, vel illa conſtitutio procedit, quando appellatio extraiudicialis non fuit intimata legitimæ parti, vt concordetur Egidius in d. deciſione. 746. quia ſine intimatione non deuoluit. Vel illa deciſio procedit in materia profana, vel ſpirituali: ſecus autem in beneficialibus: quia in tali materia illa appellatio extraiudicialis quæ interponitur ad papam, de qua pars habet notitiam, habet vim veræ citationis, & per conſequens arctat appellatum ſicut vera citatio, & deuoluit cauſam ſicut appellatio iudicialis, vt eſt text. in cap. primo. de appella. libro 6. quem textum ad hoc ponderat Præpoſ. in dicto capitulo, cum ſit Romana. colum. penul. in glo. ne ſoleut. Et in capitulo, bonæ. in ſeptima columna. in verſicul. fallit ſecundo, in vndecima columnn. verſicul. decimus eſt effectus, eodem tit. Et quod in tali appellatione intimatio, vel aliàs ſcientia requiratur, quo ad hoc vt dicatur citatio, probat idem Præpoſ. in dicto capitulo, bonæ. in octaua columnn. verſic. 12. & vltimo. per tex. in capitulo primo. de electiou. lib. 6. Et ita limitatur dictum Innocen. & ſequacium in dicto capitulo, dilecti. de maior. & obed. & doctrina Abb. & aliorum in dicto capitulo, cum ſit. volentium appellationem extraiudicialem non eſſe propriam appellationem, neque veram citationem arctatoriam. Nam, vt dixi, non procedit in beneficialibus, in quibus habet vim veræ citationis, & deuoluit negotium ad curiam inuito appellante, & appel-

Litis pendentia.

lato,dũmodo fuerit intimata,vt latius declarat idem Præpoſit.quondam Rotæ auditor, & poſtea digniſſimus cardinalis,in d.c.bonæ.in.9.colum.verſ.ſuccedit.& col.11.verſ.10.per c.1.de elect.lib.6.& eſt de hoc clara deciſio Rotæ 38.in no.Vel etiam dicas,quod appellatio extraiudicialis non inducit litis pendentiam reſpectu totius cauſæ, ſicut iudicialis,& ita intelligitur illa deciſio. Secus vero reſpectu illius grauaminis à quo appellatur, & ita procedit deciſio Egidij.& ſic declarat Præpoſ.in d.c.bonæ.in.4.colũ. verſ.ſecundus effectus.poſt Abb.in c.cum nobis. de elect.

Minus obſtat quod iſta appellatio nõ noceat poſſeſſori, vt Inno.in c.dilecti.quia hoc eſt verum reſpectu malæ fidei, vel impedimenti, quo minus vti non poſſit iure ſuo. Ita intelligit illud dictum Inno. Card.Alex.in d.c.bonæ. 11.col.verſ.ſecundus effectus. Secus vero reſpectu iſtius regulæ,quæ cum ſit odioſa, debet ſtrictè intelligi.

Circa ſecũdum articulum iſtius q.videlicet an poſſidens per triẽnium poſt appellationem extraiudicialẽ intimatã, & iam deſertam poſſit iuuari exceptione iſtius regulæ?

SOLVTIO. Iſtud dubium fuit hodie octaua Nouembris 1538.propoſitum per eundem Reueren.Dominum Raynaldum Petrutium in Rota,vbi diſputatum fuit.Tandem dominorum vota ſe in duas diuiſerunt partes.Nam quatuor dicebãt poſſeſſorem iuuari poſſe regula. Primo,quia quẽadmodum per ſentẽtiam. quæ tranſiuit in rem iudicatam,à qua nõ eſt appellatum,dicitur finiri & extingui lis, vt dicit glo.in cle.ſi.in verſ.poſtquam.vt lit.pend.ita & lis dicitur finita,quãdo fuit appellatum,ſed appellatio eſt deſerta:quia per deſertiõem fingitur nunquam fuiſſe appellatum,& ſentẽtia tranſit in rem iudicatam,vt dicit tex.in l.fi.§.illud.C.de tem.appel.& in cle.ſicut. & cle.ſi appellationem,de appellat.& iſto argumento vtitur Decius, qui hoc tenet in conſi. 34.de vltimis impreſsis,incipien. viſa inſtructione,&c.colum.3.Et hoc in caſu iſto facilius videtur tenendum,quia idem appellatus eſt,qui poſt deſertionem appellationis poſſedit per triennium, & petit iuuari regula.Ex quo datur intelligi,quod licet poſt deſertiõem appellatus poſsit contra appellãtem agere.vt deciſ.39.de appell.in antiq.quaſi quod deſertio ſit inducta in odium appellantis,& non appellati. Tamen quando appellatus renũtiaret proſecutioni ſuæ,& ſic fauori ſuo,deſertio eſſet inducta quo ad vtroſque.Sed hic poſsidẽdo per trien

Litem per ſentẽtiam finiri dupliciter cõſideratur.

pium poſt deſertionẽ animũ habuit ſic velle vti iſta reg. prout apparet. Ergo tacitè viſus fuit renuntiare proſecutioni, & ſic velle litẽ finiri per ſententiã. Alij quatuor domini, inter quos ego, tenebamus contrariũ, iſtis fundamẽtis; quia, vt dictum fuit in proxima quæſtione, per appellationem extraiudicialẽ legitimè intimatam inducta fuit litis pendentia, vt dicit Egid. deciſio. 749. Igitur dicitur ꝑ eam induci moleſtia & pertubatio, vt dicit deciſ. Thomæ Faſtoli, cauſa. 3. dubio 13. Et tamen conſtat illam litis pẽdentiam, vel moleſtiam iam ſemel cauſatam & inductam ac ad curiam iam deuolutam, per deſertionem ſolam nõ tolli, quia iuxta ſtylũ Rotæ relatũ in deciſ. 10. vt lit. pend lis non finitur, nec tollitur niſi per ſententiam. Quod manifeſtè probatur, quia appellatus, non obſtãte deſertione, poteſt agere cõtra appellantẽ, & proſequi cauſam per audietiam cõtradictarum, ſine noua citatione, vt dicit deciſio. 39. tit. de appel. in antiq. & deciſ. 17. eo. tit. in no. Egid. deciſ. 521. & deciſ. 236. circa finem. & deciſ. 729. incip. ſi in cauſa. & in aliis pluribus deciſ. Ratio redditur per eundem Egid. in deciſ. 207. incipien. auditor. & in deciſ. 273. incip. defectus. Quia deſertio appellationis, videlicet, ꝙ fingatur non eſſe appellatũm. eſt inducta ſolum in odium appellantis, nõ autem appellati. Et hinc eſt, quòd auditor datus ſuper cauſa appellationis & deſertionis, ſi reperiat benè iudicatum & malè appellatum, & appellationẽ eſſe modo deſertam, poteſt pronũtiare benè proceſſum & malè appellatũ, & ſic primam ſententiã confirmare, & appellationem deſertã declarare: quia de omnibus iſtis cõſtat ſibi. l. de qua re. ff. de iudic. ita dicunt illæ deciſiones Egid. & idẽ tenet deciſ. 14. titu. de appel. in no. & Philippus Peruſinus in capitulo, ex ratione. colum. 20. verſicu. circa tertium. de appellat. Apparet igitur ex iſtis, quòd poſt deſertionẽ adhuc durat iudicium, & per cõſequens lis. Et ideo durante lite, non poteſt aliquis dici pacificus ad effectum iſtius regulę. Hinc voluit Innoc. & alij cõmuniter in c. ex parte. el. 2. de reſcri. quòd ſi appellatus recipit appellationem, vel aliàs intereſt ſua, ne appellatio deſeratur, non poteſt appellãs illi renũtiare, niſi quatenus tẽdit in ſui fauorem. Neque etiã permittere, ꝙ fatalia labãtur, quod eſt idem ſecundũ Ang. in rep. §. qui pronũtiauit. l. tale pactũ. ff. de pact. Et ſi appellans contrariũ fecerit, poteſt appellatus proſequi deſertionẽ, & à iudice appellationis cõdẽnationem

Appellatus. non obſt. &c.

Auditor datus ſuper cauſa appellationis.

Appellãs quãdo poteſt renunciare appellationi.

tionem expẽſarũ obtinere:ſecũdũ Ant.de Butr.& Imol. ibi.& ita dicit ibi Petr.de Anch. ſe obtinuiſſe in facto,& cõſuluiſſe Federicum de Senis.& idẽ tenet Saly.in l.eos. C.de appel.Et cũ iſtis cõcord.deciſ.24.tit.de appellat. in nouis.incip.itẽ quòd auditor,&c.quæ dicit, ꝙ auditor in cauſa appellationis,abſque alia noua cõmiſsione, poteſt de deſertione cognoſcere,& pronuntiare appellationem eſſe deſertam:vel cõfirmare,ſi voluerit,primam ſententiã, & in expenſis appellantem cõdemnari facere,vt in c.ſtũ. de appellatio. & idem tenet Thomas Faſtolus cauſa.3.dubio.9.per tex.in dicto ca.ex parte.& eſt etiam de hoc deciſ.36.de re iud.in antiq.Ex quibus omnib⁹ manifeſtè apparet,per ſolam deſertionem appellationis,nec litem ex ea motã extingui, nec iudicis appellationis iuriſdictionẽ finiri.Quod vlterius ſuaderi poteſt ex iis,quæ dixi in regula de annali.q.44.vbi cõcluſit Rota in fortioribus terminis poſt ſentẽtiã,quæ tranſiuit in rẽ iudicatã,ante ei⁹ executionem,durare adhuc aliquas reliquias litis prioris, quæ pacificam poſſeſsionem impediunt ad effectum iuris regulæ,& ita ſæpius tentum fuiſſe,vt ibi latius ſcribo.

Auditor in cauſa appellationis.

QVAESTIO LV.

QVAERO,an poſſeſſio deſinat eſſe pacifica , quo ad iſtã regulam ſi poſſeſſor triennalis confiteatur per literas ſuas ſe habuiſſe notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium?

Poſſeſſio pacifica quo ad regulam de triennali.

SOLVTIO.Rota die 19.Martij,M.D.XXXV. in cauſa Legionen.beneficiorum coram domino Iacobo Simonetta tenuit,quòd non.quia per illam notitiam,ſiue ſcientiam citationis,nec poſſeſsio beneficij,neque fructus turbari videntur,quia lis turbatiua pacificæ poſſeſsionis,non ita de facili inducitur,vt notat Bonifac. de Vitalinis , Rotæ auditor antiquus in cle.2.& 2.col.vt lite penden. & facit deciſio Egidij 462.Et ita etiam tenuerunt Domini in vna Taraſconen canonicatus corã R.D. Marco Antonio, de menſe Maio.M.D.XXX.VIII.Pro qua deciſione faciũt omnia illa fundamẽta quæ vnus ex dominis adducebat contra illam deciſionem factam,videlicet.quod ſola commiſsio cauſæ interrumpebat annalem & triẽnalem pacificam poſſeſsionem,quæ hic nõ repetam:quia latiſsimè dictũ fuit in regula de annali.in 48.& 49.quæſt,& dicetur etiam infra.q.ſequen.Nec obſtat deciſ.408.incip.fuit dubitatum & quæſitum,&c.in no.& deciſ.421.etiam in no.

Lis turbatiua.

vbi diſponitur per commiſſionem ſpoliantis confitentis titulum aduerſarij ſpoliati probari titulum coloratū ſpoliati ad effectum, vt ille reſtitui poſsit, de quo dixi ſuperius quæſt.36. ſic videbatur hic dicendum. Nā ſi poſſeſſor triennalis confitetur ſe habere notitiam citationis decretæ contra eum ante completum triēnium, ex hoc videtur probari interruptio poſſeſsionis triennalis.

Poſſeſſor triēnalis.

Sed ad iſtas deciſiones reſpōdetur, quòd illæ procedūt ſpeciali fauore ſpoliati, pro quo multa ſpecialia in iure inducta ſunt in odiū ſpoliātis, vt ibi dicūt prædictę deciſiones: ſed iſta ratio ceſſat in caſu noſtro. Imò faciūt per cōtrariū, ex quo regula iſta eſt fauorabilis poſſeſſoribus, & odioſa negligētibus, ſicut vſucapio triēnalis, vt dicit Bar. in l. fin. in princ. ff. de eo per quem factum erit. non debet igitur talis cōfeſsio ſolius notitiæ citationis turbare poſſeſsionē, quia nō cauetur iure, quòd ſola confeſsio ſciētię allegata per actorem negligentem arguat interruptionē pacificæ poſſeſsionis, ſi aliunde non appareat de vera lite, quæ per executionē citationis, vel productionem mādati ipſius poſſeſſoris inducitur, & tunc meritò deſinet eſſe pacificus, quia titulus beneficij eſt affectus, vel etiā ſi poſſeſſio turbetur. Clarius igitur debet actor cōtra pacificum triēnalem probare intentionem ſuam, & non per cōiecturas, ex quo actor præſumptiones contra ſe habet. Et ita in prędicta cauſa iudicauit d. Iacob. nunc cardinalis.

QVAESTIO LVI.

Poſſeſſor cōmittens cauſam.

Quaero, nunquid poſſeſſor committens cauſam, & decernens citationē contra tertiū ſuper beneficio quod poſſedit, quam citationem per decē annos executus non fuit, ſed ſemper beneficium prædictū poſſedit, dicatur pacificus poſſeſſor ad effectum iſtius regulæ?

SOLVTIO. Hodie ſeptima Februarij M.D.XXXVI. in vna Valentina parochialis coram Reuerend. D. Raynaldo de Petrutiis, quatuor dominis exceptis, Rota iudicauit, q ſic: ex eo, quia licet iſte poſſeſſor committendo cauſam videretur litem introducere, & beneficium litigioſum facere, illa lis nocet tantum in certis caſibus expreſſis, de quibus ſcripſi ſuperius in tracta. ſignaturæ numero. 64. & dicā aliquid infrà. quæſtio. 61. & q. fin. In illis igitur tribus caſibus in dicto tracta. enarratis litis pendentia per ſolā commiſſionem, & decretum citationis in odium committentis cauſam introducta dicetur, licet citatio executa nō fuerit,

fuerit,ſecus verò quo ad effectū iſtius regulæ. Nā ex quo huic poſſeſſori,qui cauſam cōmiſit,nullus moleſtiā intulit,nō poteſt dici nō pacificus,quia nō fuit in aliquo perturbatus:neq; de iure,neq; de facto. Et lis dici nō poteſt inchoari,niſi per litis conteſtationem. vt in §. omnem. in authen. de litig. & notatur in cap. relatum. de offic. deleg. Et regula iſta quę loquitur de poſſeſsione pacifica pręſuponit nō eſſet litem,quam debemus de vera lite intelligere,quæ ex tribus perſonis conſtituitur, vulga. cap. forus. de verb. ſig. arg. l. 1. ff. ſi ager. vectig. l. fi. C. de his,qui veniā ætatis. & ca. penul. de ſentent. excommunic.

Lis nō poteſt inchoari,niſi, &c.

Lis vera tribus perſon. conſtituitur.

Et pro iſta opin. adducebatur, q in caſu iſti⁹ quęſtionis poſſeſsor poſt decretam citationē nō executam poſſedit per decem alios annos,cuius quidem tēporis interuallū inducit titulum præſumptum, iuxta. l. ſi filius. C. de petit. hæredit. & dixi ſuperius in alia quæſtione. qui quidē præſumptus titulus quādam etiam litis abolitionem inducere videtur per ea quæ tradunt Doct. in cap. contingit. de dolo & contum. & c. illud, de præſumpt. pro quibus faciūt in propoſito verba hic in fine regulæ appoſita, videlicet, antiquas lites penitus extinguentes,&c. vt latius dicam, infra quæſt. 61. Et quia vera moleſtia conſiſtit, quādo vel pertubatio circa titulum,poſſeſsionem,vel fructus infertur,vt not. in clem. gratiæ. de reſcript.

Moleſtia vera in quo conſiſtat.

Prędictis tamen non obſtantibus,communis opin. Dominorum in pluribus cauſis firmata ſe habuit in cōtrariū videlicet:quòd poſſeſsor per ſolam commiſsionem cauſæ & decretum tātum citationis inde emanatum dicatur taliter litem introducere,quòd interrumpit ſuam poſſeſsionem pacificam,adeò,quòd vti non poterit exceptione iſtius regulæ. Et ita in terminis tenuerunt Domini in vna Parmen. Archipreſbyteratus coram D. Nicolao de Spina de menſe Martio. M. D. XIX. vt refert domin. Gulielmus hic in quadam deciſione. Et hoc idem poſt dominum Gulielmum temporibus meis iudicauit Rota,coram. R. P. D. Petro Vortio in vna Toletana, die. 10. Nouēb. M. D. XXXIII. Et ita eodem modo poſt longas informationes iudicauit Rota per tres ſententias in vna Conchen. præſtimoniorū contra quendā Ioan. de Morillas. in qua cauſa ego primā ſententiā protuli. Et idē in alia Giennen. canonicatus, coram domino Simonetta contra Rodericū Lopez, in quibus ego tunc fueram tertius reſponſalis. Et

idē Rota tennit in vna Valētina parochialis de Pego.cōram.R.D. Io.Mehedano, & in pluribus aliis cauſis quas breuitatis cauſa omitto. Et fundamentum iſtarum deciſionum cōſiſtit in quatuor deciſionibus antiquis,quarū vna eſt in titulo,vt lit.pend.in nouis,deciſ.6.& deciſ.4.eo.tit. in antiq.Et eſt deciſio Egidij.380.& 545.quæ deciſiones cōcludunt, quòd per commiſſionem cum ſolo decreto citationis inducatur vera lis,quę operatur omnes effectus quo ad committentē cauſam,quos inducit lis executa citatione,per rationes,de quibus ibi per eos.Et illas deciſiones ſequuntur Felyn.in ca.ſuper literis.col.8.de reſcript. & Georg.Aſtenſ.in clem. ſæpe.in prin.col.6.de verb.ſig. Non obſtat,q̃ lis per ſecundā commiſſionē,& citationē nō dicatur introducta,niſi in tribus caſib',quia hoc negari poteſt,imo quo ad committentem,qui ſibiipſi litem & moleſtiam intulit,dicitur omni caſu vera lis,& ſibi imputet,qui hanc viam elegit l. ſi mulier.ad Velleia.l.Imperatorea.ff.de iure fiſci. Vnde ſicut reus habens notitiā citationis nōdū executæ veniret ad cauſam, diceretur introducta vera lis,quo ad ipſum, ita & cauſam committēs,& decernens citationē ex qua ſe habet pro moleſtato in beneficio debet induci lis,quo ad ipſum,cum correlatiuorū debeat eſſe par cōditio.l.ſi.ff.de acceptilationib.Nec obſtat q̃ lis conſtat ex tribus perſonis,&c.quia illud procedit in iudicio,ſecus in lite,quæ poteſt cū iudice & actore tantum conſtitui,vt in dictis deciſionibus.Nec etia releuat q̃ lis capit initium à litis conteſtatione,quia illud ex parte actoris nō procedit,qui titulum ſui beneficij per cōmiſſionem ſuam litigioſum efficit,& ſic viſus fuit principi cōfiteri ſe ab alio ſuper hoc moleſtari,& petit cauſam cōmitti,& ſic committēdo cauſam, ſibiipſi litem intulit, quæ durat durāte cōmiſsione,donec aliquo iuris fine terminetur, faciunt notata per Hoſtien.& Io.Andr.in c.olim.de accuſationib.Et iſta deciſio Rotæ in prędictis cauſis facta,procedit etiā ſi reus.cōtra quē emanauit citatio ceſſit liti & cauſę coram notario,quia hoc nō obſtāte adhuc cauſam omittēs nō dicetur pacificus: q̃a lis ſemel p̄ cōmiſſionem introducta non perimitur,niſi per ſentētiā executioni demandatam, vel per extinctionem papę, vt ſint deciſiones vulgatæ.Et ita in iſto caſu concluſit Rota die. 5. Iunij. M.D.XXXIX. in vna Bracharen, parochialis ſanctorum Fauſti & Cypriani, coram R.P. D. Marcello. epiſcopo

Lis vera ob decr. citationis inducatur

Lis durās durāte cōmiſsione.

epiſcopo Marſicano pro Chriſtophoro Ferdinãdo,cõtra Aluarum Ferdinandi.qui prætendebat ſe eſſe triẽnalem pacificum, propter prædictam ceſsionem litis & cauſæ, vt latius in ſuis informationibus dixerunt aduocati.

QVAESTIO LVII.

QVAERO, an ab iſta regula actor deducere ex triennio poſſit tempus impedimenti bellorum, infra quod non potuit poſſeſſorem triennalem ad iudicium euocari facere? *Poſſeſſor triennalis*

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ nõ, & tenuit Rota de menſe Ianuarió. M.D.XXXII. coram R.P.D. Marcello, in vna Zamoren. quæ voluit nõ deduci tempora impedimẽti, ex, eo, ꝙ probatum fuerat bella de anno M.D.XXXVII in vrbe fuiſſe. Nam illud nõ concludebat: propterea quia potuit poſſeſſor cõueniri, & in partibus coram ordinario citari, vbi impedimentum non erat, & ſic interrumpi poterat ibi triennalis poſſeſsio. Si igitur actor non fecit, ſibi imputandum eſt. Ibi ita dixerunt Domini.

Sed aduertendum eſt, pro clariori intelligentia iſtius quæſtionis. quod impedimentum poteſt conſiderari multipliciter, & vario modo, & ideo in iſta quęſtione diſtinguendi ſunt plures caſus

Primus eſt quãdo bellũ eſt in vrbe, & non in loco beneficij, & tali caſu nõ excuſatur negligens. Et ita procedit decifio facta in dicta cauſa Zamoren. propter rationẽ in ea aſsignatã. Et quia huiuſmodi impedimentum venit ex facto impediti, quo caſu nõ excuſat, vt notat Rom. in conſ. 9. facit tex. in c. quia diuerſitatem. de conceſ. præbend. & ſequuntur Meder. in l. naturaliter. ff. de vſucap. *Impedimẽtum belli.*

Secundus caſus eſt, quando bellum viget in loco beneficij, in quo citari debet poſſeſsor ad effectũ interrumpendi poſſeſsionem, & iſto caſu communis eſt reſolutio, quod deducantur de medio tempora impedimenti bellorũ. qa interim præſcripto nõ currit, ſed dormit, adeò, quod finito bello, ſiue hoſtilitate, tempus ſequens cõtinuatur cum præcedenti. vt not. Innocen. & Doct. in c. ex tranſmiſſa. & capitul. auditis. & in cap. de quarta. de præſcript. & eſt deciſ. Egid. Et idem eſt quando actor non potuit citare poſſeſsorem, ex eo, quia fuit detentus ab hoſtibus, nec potuit procuratorẽ cõſtituere. tali enim caſu præſcriptio triẽnalis non curreret contra eum, vt tradit Specu. tit. de in integ. reſt. §. j. ver. diximus. Et habetur in l. ſuccurritur.

ff.ex quib.cauſ.maior.facit glo. cũ per bellicam.34. q.2. quæ voluit,quòd clerico captiuo ab hoſtibus,& poſtea redeunti,eſt beneficium reſtituendum quantocunque tempore ſteterit detentus.glo.in.c.paſtoralis.7.q.j. Et idẽ dicitur de impedimento grauiſsimæ peſtis,quando aliquis non audet accedere ad citãdum poſſeſſorem,per ea quæ notant.in cap.ſi verò.de iureiur.& notat Abb.in cap.dilecti.de dolo & contum. Hinc noluit Henr.Boich.Doctor antiquus in c.quoniam.vt lit. non conteſt.quod vbi aër eſt infirmus & peſtifer,poteſt beneficiatus ſe abſentare à beneficio,nec debet procedi cõtra eum ad priuationem, ſed debet expectari quouſque ceſſet impedimẽtum. facit text.in clementina,ne in agro.§.ſane.de ſtatu monachorum.iuncta gloſ.in verbo,rationali. Et ita in genere reperitur iſte caſus deciſus in cõcilio Baſilien.tit.de pacificis poſſeſſoribus,à quo ſumpta fuit iſta regula,vt ſuperius in proœmio diximus, in quo quidẽ conſilio excipitur caſus hoſtilitatis,vel aliud legitimum impedimẽtum. Eſt bene verum:quod taliter impeditus debet de hoc proteſtari,& poſſeſſor.intimari facere,iuxta formam clem.cauſam. de elect. Tamẽ hoc intelligi debet in caſu,in quo poſsit fieri intimatio. Nam ſi eſſet actor incarceratus,vel vi detentus,excuſandus eſſet per nota.per Abb.in ca. cum.M. de conſtitu.& ca.j.quod metus cauſ.& not. Bal.in l.ſi repetendi.C.de condict.ob tur.cauſ.

Clericus captiuus ab hoſtibus.

Abſentatio ſeà beneficio.

Sed in caſu,in quo perſona impedita non fuiſſet,eſt dubium nunquid talis proteſtatio hodie ſit neceſſaria,quia licet in dicto conſilio ſtatuatur hoc eſſe neceſſariũ,tamẽ Romani Põtifices in ſuis regulis Cancellariæ hoc nõ receperunt,ſed potius viſi ſunt illud relinquere ſub diſpoſitione iuris communis.arg.l.commodiſsime. de liberis & poſthu Et de iure cõmuni regulariter non eſt neceſſaria proteſtatio impedimẽti extraiudicialis,quia ſine ea excuſatur impeditus, licet poſsit aliquando de bene eſſe fieri & ad cautelã:l.ſi cũ ipſe.ff.de excuſ.tu. c.ex inſinuatione. de appellationib.de quo Bar.in l.ſanatus.ff.de off.pręt.& c.plerũque.de reſcrip. vbi Abb. & Petrus de Anchar. in ca.cupientes.§.q ſi per viginti,de electio. libro ſexto.de qua quidem proteſtatione, nunquid neceſſaria ſit,latius in regula de annali,quæſt.75.& ſequen.dixi.

Impedimẽti proteſtatio.

Aduertendum tamẽ eſt vlterius,quod allegans impedimentum ad effectum,vt audiatur cõtra regulam,debet il

Impedimẽtum allegans ad effectum.

lud

lud probare, vt eſt deciſ.3. in ti. de iuriur. in antiquis. alias eſt nu.303. & hoc tenet Innocen. in cap. ex tranſmiſſa. in princ. de præſcrip. & eſt tex. in l.2. §. quod diximus. ff. ſi quis caut. Quomodo autem probari debeat impedimentum, deciſio prædicta dicit, quod quãdo præſumptio veriſimilis eſt pro impedimento, ſufficit illud probare propoſito iuraméto, alias autem plenè probari debet, ex quo agitur de præiudicio tertij, vt tradit Felin. in c. ſi pro debilitate. col. penul. de offic. deleg. & Moder. Mediolanen. in ca. ſciſcitatus. in fin. de reſcrip. & in c. cum ſit Romana, in j. col. de appel. Et iſta omnia de plano procedunt quando quis petit ſe admitti per viã reſtitutionis ad agẽdum contra regulam eũ excludentem. Vbi verò quis admittitur per viam gratiæ, ſecus eſt, vtputa quãdo quis petit prorogationem iſtius regulę forte ad annum. Nã licet in prorogatione dixerit ſe illã prorogationem petere propter impedimenta belli, non tamen aſtringitur ad probandũ illa. Ita hodie. 18. Februarij, M. D. XXXVIII. fuit concluſũ per dominos in vna Toletana Abbatiæ ſancti Vincentij coram D. Ioan. Paulo Ptolomæo. Ratio fuit, quia ex quo papa gratioſe cõceſsit prorogationẽ infra tempus regulæ, quam ſine aliqua cauſa nemini ſolet denegare, expreſſio eorum, quæ ſi tacita fuiſſent, nihilominus papa concederet, etiam ſi ſit falſa, non vitiat cõceſsionẽ: vt eſt deciſ. 350. incip. Nota quod illa. poſt Inno. in c. in noſtra. in fin. de reſcript. & in c. cum noſtris. de conceſ. prębẽd. Egid. deciſ.4. & deciſ.11. Et præſerim in dicto caſu, vbi ſi papa prorogationem nõ conceſsiſſet, poſſet actor agere cõtra poſſeſſorem, cum eſſet infra tempus trienij.

Impedimẽtum quomodo probari debeat.

Expreſsio eorũ &c.

QVAESTIO LVIII.

QVAERO, quid importaut iſta verba poſita in text. videlicet, ſuper beneficiis ſic poſſeſsis nequeãt moleſtari? &c.

Super beneficiis, &c.

SOLVTIO, Omittendo illã diſputationẽ, de qua inter Doct. an probibito moleſtiæ intelligitur de iudiciali, vel extraiudiciali, de qua late per Felyn. & Moder. in ca. cauſam. de reſcript. & in capitulo, in præſentia. de probatio. vbi latè Andr. Sicul. numero 13. inſiſtit, vt ego latius dixi poſt Moder. in c. ad noſtram. el j. de iureiur. qui quidem text. fuit mihi per R.P. Dominos meos auditores Rotę aſsignatus, in pũctis publicę diſputationis Auditoratus mei. die. 7. Maij. M. D. XXIX. ſuper quo latiſsimam diſputationem

Moleſtia probibitio

Moleſtare poſſeſſorē. diſputationem compoſui.

Ad propoſitū redeūdo, dic quòd quo ad effectum iſtius regulę, ille dicitur moleſtare poſſeſſorē, qui de iure, vel de facto iudicialiter, vel extraiudicialiter, quouismodo inquetat eū, etiam ſi verbaliter hoc agat, negando illū habere titulum, vt tradit Iaſ. in l. ſi prius. in 5. & 6. col. ff. de oper. no. nunt. Et hoc intelligitur tā in petitorio, quàm pſſeſſorio, vt dicunt in terminis Modern. in tracta. beneficij. in 3. parte. q. 21. vbi late examinant iſtam regulā, & dixi ſuperius in alia. q. Et hoc in ratione cōſiſtit, quia papa hic mādat non moleſtari. Et tamen hæc verba, non moleſtari, ſeu non inquietari, idem important de iure canonico, quòd ſilentium imponere, ſecūdum Bal. in l. 2. C. ne fil. pro patr. Et ſilentiū imponere, nihil aliud eſt, quàm audientiā denegare. cap. 1. §. ſi quis autem, de pac. Conſtan. & l. j. §. quòd ait. ff. de alcat. per quæ iura dicit Bal. in d. ca. 2. quòd paria ſunt ſilentiū perpetuum imponere, & audientiā perpetuò denegare. Et ſunt tātæ potētiæ hæc verba, quòd ſentētia imponēs perpetuū ſilentiū, vel audientiam denegans, eſt diffinitiua, & trahit ſecū executionē ipſo facto, nullo medio interueniēte, vt dicit Bal. in l. 1. §. fi. ff. ſi quis in ius vocа. non ierit. Innocen. & Ioan. Andr. in cap. cum noſtris. de conceſ. præbend. facit text. in cap. dilecto, in fi. de præbēd. & in cap. eccleſia. de cauſ. poſſeſ. Vnde ille qui prohibetur inquietari, videtur iuſſus perpetuò ſilere: ita ꝙ nō poterit audiri, ſi velit aliquid contra titulū dicere, ſiue ꝑ viam actionis vel in integrū reſtitutionis, ſiue alterius cuiuſcūque proſecutionis, etiā per viam replicationis, vt Alexan. dicit in cōſil. 36. 1. volumi. Et tradit notabilius idem Alexand. in pulchro caſu in cōſil. 151. viſo themate. & conſ. 164. viſo proceſſu. in 2. volum. Et ſecundum hoc poteſt inferri quòd triennalis poſſeſſor eadē debet ſecurritate gaudere, qua gaudet præſcribēs per 40. annos, ꝑ ea quę Alex. ibi adducit. & reaſſumunt Moder. in trac. præſcrip. fol. 38. col. 1. quòd erit perpetuò notandum contra illos, qui dicunt triennalem poſſeſſionem præſcriptioni non ęquipollere. Et pro iſta opinione pondero illud verbum, nequeāt, poſitū in tex. hic, per quod tollitur iuriſdictio, adeo quod acta ſententia iudicis, & inde ſequuta in contrarium nō valent, vt dicit Bal. in l. cum dubium. col. fi. C. de legibus. & in l. cum leg. ff. de teſtament. idem dicit Bald. in d. §. ſi quis autem. Nam dicta verba, ex quo ſunt priuatiua, de

Silentium imponere quid ſit.

Poſſeſſor triennalis.

natura

natura ſui tollunt omnem potentiam, vt dicunt Archidia. & Ioan. Andr. in nouella. & in ca, cũ plures. de offic. deleg. lib. 6. Et adeo hoc eſt verum quòd dicit hic gloſſator in quinta col. verſic. & ex hoc conſului, quòd iſta verba, non moleſtari, adeò omne impedimentum tollũt, quòd poſſeſſori dant titulũ. Vt tenuit Rota in vna Portugal. de Vellada, in quo ita pronuntiauit Gaſpar auditor, vt hic ꝑ eũ. Tamen ego de hoc multum dubito, per ea quæ dicam hic in calce iſtius quæſtionis, Et quòd iſta verba, non moleſtari, abſolutę intelligantur de omni moleſtia, ſunt plura iura, in primis tex. in cap. ſecũdo. in fi. ibi, nõ eſſe moleſtandos. de præſcrip. lib. 6. & bonus tex. in l. fi. in verſic. nullam moleſtiam, vel inquietudi nem, C, de ſun. pat. lib. 11. & in cap. licet. in fi. de probat. & in cap. 1. de ſtatu. monac. & in l. Aurelius. in princip. & §. Gaio. ff. de lib. leg. facit etiam text. in cap. ex parte Adæ, de teſtib. & in cap. audita. de reſtit. ſpol. & in cap. dilectus, de ſimon. & in l. 1. C. de nũdi. Et iſta omnia procedunt, quãdo ſubiecta materia & generalitas verborum hoc innuunt: quia tunc clarum eſt verbum, moleſtia, de omni perturbatione debere intelligi, vt dicũt notabiliter Moderni Mediolanen. in c. ſciſcitatus. in 4. notab. per illũ tex. de reſcrip. & eſt notabilis deciſio Rotæ, 18. in titulo de reſtit. ſpol. in nouis, quam plures ſequũtur vt ibi dixi. Et eam nouiſſime ſequuti ſunt domini mei in vna Bracharen. parochialis Sanctorum Fauſti & Cypriani, coram reuerend. D. Ioan. Paulo, de menſe Iunio. M.D.XXXVIII, Cum igitur in iſta regula ſint verba prægnantia, concludendum eſt, intelligi debere hoc verbum, moleſtia, generaliter de omni inquietatione,

Non moleſtari.

Et iſta declaratio facit ad plures quæſtion. examinãdas inferius. Et verba huiuſmodi, nõ moleſtari, reſpiciũt litẽ antiq̃. Hoc enim colligitur ex verbis regulæ Calixti, quæ habebat alia verba, quæ nõ ſunt hodie in modernis regulis. Nam dum tex. hic dicit, dummodo in beneficiis huiuſmodi, ſi diſpoſitioni apoſtolicę ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa, reſeruata fuerint, ſe non intruſerint, &c. in regula Calixti ſequebãtur iſta verba, Et cauſę ſuper ipſis beneficiis, ab anno proximè trãſacto, ꝓſecutæ nõ fuerint, ſuꝑ beneficiis taliter poſſeſſis nequeãt moleſtari, &c, Ita quòd illa moleſtia reſpicit litem præteritam, quam ſi nõ ꝓſequebatur, prohibetur moleſtari. Poſſunt etiam reſpicere futuras impetrationes, cum etiam il

Iud

lud moleſtia appelletur. Nam impetrando contra aliquẽ poſſeſſorem triennalem, dicitur moleſtari, vt in l.fina. C. ne lite.penden.& in l.ſi quis maior, vbi latiſſimè repeten. C.de tranſactio. Et licet verbum, moleſtia, largo modo capiat omnẽ moleſtiam, etiã in poſſeſſorio: illud tamen non procedit quo ad iſtam regulam, quæ non habet locũ quãdo agitur poſſeſſorio, vt ſuperius in alia quæſtione eſt dictum: ſed procedit tantum in petitorio, & circa illud dicit regula, non debere poſſeſſorem moleſtari. Eſt etiã aduertendum, quòd moleſtia iſta intelligitur, reſpectu actoris impetrantis, ſecundũ glo. notabilem in c.cum olim.de cauſ.poſſ.& propr.not.Bald.in c.ex cõqueſtione. de reſtit. ſpol. Secus verò eſt reſpectu ordinarij, cui non obſtat iſta regula, nec illi ſilẽtium imponitur. Nam poteſt ordinarius etiam poſt triennalem poſſeſſionem, amouere poſſeſſorem ſine titulo, & alteri conferre, quia ordinario non obſtat regula: vt in terminis dicit Felyn. in cap. ſicut. in 16. col. de re iudic. & in c.licet Heli.de ſimo. & in cap.illud.de præſumpt.poſt.Abb.in cap.dilecto.de præbend.

Moleſtia, verbum, de qua moleſtia intellig. &c.

Ex quibus omnibus facio iſtam cõcluſionem quòd licet verbũ moleſtia, generaliter de omni moleſtia intelligatur vt dictũ eſt, tamen in iſta regula non intelligitur generaliter, ſed reſpectu tituli tantũ. Sed ſuper poſſeſsorio triẽnalis poſſeſsor moleſtari poterit, vt dictũ eſt ſuperi⁹. q.11.

Sententia & ſilentij impoſitio ad quid referatur.

In contrarium tamen quòd moleſtiæ prohibitio in dubio intelligatur de poſſeſſione tantũ, & non in petitorio, videtur text. in c.licet cauſam.de probat. Sed ad illũ tex. poteſt reſpõderi quòd ibi fuerat actum poſſeſsorio retinẽdæ: propterea illa verba impoſitionis ſilẽtij, & moleſtię, poſſeſsorium tantum reſpiciunt, q̃a ſententia refertur ad id quod eſt petitum, vt in l.ſi quis.ff.ad exiben. & ibi glo. & Bart.& in l.ſi vt ꝓponis.la 1.C. quomodo & quando iud. Sed extra illum caſum, ſilentij impoſitio reſpicit poſſeſsorium & petitorium vt probatur in ca. dilecto. in ſi. de præbend. & in c.eccleſia.de cauſ.poſſ. & proprie. & in cap.1.in ſi.de cõceſ.præbend.lib 6.& ſecundum hoc poſſet defendi dictum Gloſſatoris hic, ꝙ iſta verba, nequeant moleſtari, ſi vtrunque comprehendunt, poſſeſsori triennali titulum dare videtur. Ex quo infertur, quòd trennalis poſſeſsor, etiam contra ordinarium ſe defendere poſſet.

Tamen iſtis non obſtantibus, cõtraria opinio eſt verior, videlicet quòd iſta regula ſecundũ interpretationem Ro-

tæ,

tæ,non dat titulum,ſed tãtum exceptionem,& ideo ordinarius nõ prohibetur cõtra triẽnalẽ de titulo inquirere. Ita tenent Felyn.& communiter Moder.in d.cap.ſicut.& in aliis locis ſuperiꝰ allegatis.Et quòd iſta opin.ſit vera, videlicet,quod iſta regula non det niſi tantũ exceptionẽ, probo manifeſta ratione:quia dicta verba,nequeãt moleſtari,&c.hic poſita,ſunt prohibitiua,ex quib.reſultat vnũ dictum vbique approbatũ,quòd quãdo lex aliquid vetat ad commodum illius,cui fieri aliquid vetatur,tũc ex illa lege non competit illi in fauorem,cuius prohibitio facta fuit,niſi ſola exceptio.iſta eſt doctri. Barto. communiter approbata in l.1.in 2.colum.verſic.quandoque lex vetat &c.nume.5.ff.de condict.ex leg.& in l.1.ff. ad Macedo. & in l.1.ff.ad Velleia.Sed in caſu noſtro,prohibitio moleſtiæ,per iſtam regulam in fauorem triennalis poſſeſſoris inducta fuit,ergo illi tantum competet exceptio & non actio,& ſic non acquiritur illi per iſtam regulam titulus. quia ſi titulus acquireretur,agere poſſet,cuius cõtrarium ex ſuperius dictis probatur. *Lex vetãs ad commodum.*

Concludo igitur,regulam iſtam tantum exceptionem producere,quæ non impedit ordinarium inquirentẽ. Itẽ quòd illa prohibitio ſolum operatur,quãdo triẽnalis poſſeſſor ſuper titulo moleſtatur,nõ autem ſuper poſſeſſione,per ea quæ ſuperius diximus in quæſt.11.Ex quibus infertur,quòd iſta verba,nequeant moleſtari,hic poſita, attenta ſubiecta materia iſtius regulæ non concernent poſſeſſorium,prout in dict.c.dilecto.cum aliis ſuperius allegatis,ſed petitorium.quod not. *Exceptio nempe rei eſt iſt. regula.*

QVAESTIO LIX.

QVAERO,an poſſeſſio capta per amicũ ſine mãdato,cũ titulo colorato,poſſit inde ad duos annos ꝑ dominum ratificari.Itáque poſt ratificationem,dominus poſſidens vlterius per annum,efficiatur triennalis in præiudicium medij impetrantis à papa? *Poſſ. ſi capta per amicum.*

SOLVTIO.Hodie.14.Decembr.M.D.XXXVII.in vna Regien.canonicatus & præbendæ, coram R.D. Raynaldo, fuit per maiorem partem dominorũm concluſum, quòd non:quia ratificato tali caſu non poteſt fieri præiudicium tertij,niſi ratificantis, vt tradunt Docto.poſt gloſ.in cap. ratihabitionem.& cap.ratum.de reg.iur. lib.6.& Iaſ. in l. filio,quem pater.colum.1.de libe.& poſth.cum ſexcentis concord.congeſtis per Decium in l.ſemper qui non prohibet.

hibet.colum. ſi.ff.de regul. iur.Et ideo poſſeſsio incipiet die ratificationis.& ſic ex nunc,non autem ex tunc. præſertim,quia tempore quò amicus accepit poſſeſsionem, dominus nõ habebat animum poſsidendi,& poſſeſsio capi non poteſt ſine animo & corpore. Et per hoc poteſt decidi alia queſt.quę pendet modo de menſe Maio, M.D.XXXVIII.in vna Salamantina cappellaniæ,corã R.D.Ioãne Mohedano.In qua quidam Petrus Sarmiento commiſit cauſam cõtra Ferdinandum Alphonſi,poſſeſſorem, & quidam aſſertus procurator dicti Petri obtinuit decretũ citationis,quæ executa fuit contra d. Ferdinandum.poſt cuius executionẽ d.Ferdinandus triennio poſſedit, deinde poſt triennium d.Petrus Sarmiento ratum habẽs quicquid factum fuit per aſſertum procuratorem ſuum,proſequitur cauſam cõtra dictum Ferdinandum poſſeſsorem, qui excipit de iſta regula,fuit dubitàtum quid iuris? Tandem domini reſoluerũt locũ eſſe regulæ per ſupradicta, & per fundamenta, quæ ſcripſi ſuper regula de annali, quæſt.49. vbi fuit deciſus idẽ caſus in vna Tuden.coram R.D.Ioan.Clerici,vt ibi dixi.

QVAESTIO LX.

Poſſeſſor trien.cum titulo colorato.

QVAERO,an poſſeſſor triennalis,cum titulo tantũ colorato,poſsit agere poſt trienninm,contra habẽtem verum titulum, ad recuperationem aliquorum fructuum perceptorum?

SOLVTIO.Dicendum videtur quòd non:quia licet triẽnalis poſſeſſor,cum titulo colorato fructus legtimè retinere poſsit,& agentem exceptione iſtius regulæ repellere:non tamen agere poterit:quia iſta regula non defendit niſi poſſeſſorem,& ad hoc concedit tantum exceptionem:ſed in petitorio nihil tribuit,vt ſuperius.q.58.probaui.per doctr.Bart.in l.1.numer.5.ff. de condi.ex lege. Itaque ſi triennalis poſſeſſor,ſub prætextu ſuæ poſſeſsionis triennalis contra habẽtem verum titulum agere vellet,& ille ſe ex titulo vero defenderet, certè ſuccumberet:quia oportet eum de titulo meliori docere, quam ſola poſſeſsio triennalis producere non poteſt:quia vt Fely.& alij tam in c.illud.de præſump.quàm in c.ſicut. col. 16.de re iud.& in cap.licet de ſimo.dicunt regulam iſtam neminem in petitorio iuuare,ſed tantum exceptionem producere,

Iuuare aliquem in petitorio.

Poſſet tamen vnus caſus conſiderari,in quo licet triẽnalis

nalis poſſeſſor eſſet, actor poſſet priuilegio iſtius regulæ vti per viam replicationis, vt quando contra vſurpatorem & ſine alquo titulo intruſum, & vſurpatorem alicuius par tis fructuum ageret. Nam propterea, quòd triennalis poſ-ſeſſor omnes fructus ſuos non poſſideat, non deſinit eſſe pacificus: quia ſufficit eum maiorem partem poſſediſſe, iuxta not. in c. commiſſa. de elect. lib. 6. & in ca. de multa, per Abb. & alios de præbend. vt latiſſimè dixi ſuperius in alia q. Si igitur triẽnalis poſſeſſor contra illum intruſum ſine titulo ad illos fructus ageret, & intruſus de non legitimo & ſufficienti titulo triennalis poſſeſſoris exciperet, (nam coloratus titulus non eſt ſufficiens, neque ad agendum ſatis firmus) poſſet hoc caſu, vt opinor, triennalis replicare, titulum illum coloratum, cum triennali poſſeſſione coniunctum, ad recuperandum fructus ab illo vſurpatore nullum titulum habenti, ſufficere: quod non ſufficeret, ſi triennalis cum intruſo habenti bonum titulum con curreret: quia tunc oporteret de veritate tituli, ad effectũ canonizationis diſcutere, & ſtante bono titulo alterius, coloratus titulus triennalis poſſeſſoris canonizari non poſſet. Imo ſi alius titulus non eſſet, ille titulus coloratus nunquam canonizari debet, licet in iſto caſu ſufficiat, quo ad iudicationem fructuum ipſi triennali faciendam.

Poſſeſſor pacificus.

QVAESTIO LXI.

QVAERO, quomodo intelligãtur vltima verba iſtius reg. videlicet, antiquas lites penitus extinguentes?

SOLVTIO. Iſta quæſtio eſt multum neceſſaria ad iſtam regulam, & pendet modo in Rota coram me, in cauſa Con chen. præſtimoniorum inter Ioan. de Morillas ex vna, & Garſiam de Villareal, Sed intellectus verborum eius eſt valde difficilis. Nam dom. Iacobus Simonetta, auditor om nium antiquior, & forte etiam curioſior, dixit ſe pluries audiuiſſe à maioribus ſuis, qui hoc idem à prædeceſſoribus ſuis etiam habuerant, iſta verba nũquam intellecta fuiſſe, quinimo ſæpius interrogaſſe Reueren. d. Laurentium Car dinalem Sanctorum Quatuor, vtrum certe longo vſu & doctrina ſingulariſſimum, qui ſæpe eiuſmodi regularum editionibus interfuit, & reſpondiſſe, ſe ignorare quid illa verba præ ſe ferrent, ſed ea prout à maioribus quaſi per manus recepit, ita prout iacent deſcribi permiſit Et Gloſ ſator hic etiam dicit ſe ſuper intellectu iſtorum verborum

interrogaſſe doctos & practicos curiales, & præſertim Nicolaum de Caſtello tunc aduocatum,& Antonium de Eugubio practicum & antiquū cauſarum procuratorem, qui ſibi dixerunt illa verba non intelligere, nec putabant vnquam intellecta ab eiuſdem compoſitoribus fuiſſe.Itaque dici poteſt,hoc dubium eſſe veluti illud Gordij vinculum tota Aſia celebratiſſimum,tot etiam ſeculis inextricabile. Quod qui ſoluiſſet (vt erat apud incolas frequens opinio ex oraculi voce) tota Aſia potiri debebat , vt author eſt Arrianus & Q.Curtius rerum geſtar.Alexand.lib.3.verū quia nihil in rerum natura eſt ita difficile.quod non labor aſsiduus & induſtria conficiat,decreui pro tenui facultate mea in hoc tam ancipiti & difficili paſſu neruos intendere,non quod me ſperem aliquid aſſequi,quod non prius & melius maiores noſtri cogitauerint,ſed quod ſatis eſt,mihi conſuluiſſe arbitrabor,ſi rem ipſam explicem clarius,& diſſeram copioſius, quàm per alium hactenus factum fuerit.Nam,vt opinor,iſta verba.Antiquas lites &c. ſeptem, vel octo intellectus,ſeu interpretatiões recipere poſſunt, quorum aliquos gloſſator hic confuſe & inuolute enarrat, Ex quibus omnibus duos tātum Rota approbauit.Et ideo vt omnes ſuo ordine diſcutiantur,rem aggrdior.

Nihil in rerum natura eſt ita difficile, quod &c.

Antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguētes, &c.

Primus igitur intellectus iſtorum verborum fuit, ꝙ iſta verba de litibus motis contra poſſeſsorem, ante poſſeſſionem triennalem intelligantur Nam ſi poſt illam litem poſſeſſor,abſq; aliqua moleſtia triennio pacifice poſſedit,illa trēnalis poſſeſsio ſequens,lites illas anteriores extinguit. Sed aduertendum , quòd iſte intellectus non videtur verus,non ſolum quia contra illum intellectum Rota bis iudicauit,vt refert hic Gloſſator,ſed quia aliis motiuis & rationibus ſubſiſtere non poteſt.

In primis quia ſtante iſto intellectu,ſequeretur hoc inconueniens , quòd regula iſta ius quæſitum lite pendente tolleret:quod tamen ipſe idem ſummus pontifex,iſtius regulæ conditor,hoc ſuperius per aliam ſuam regulam prohibuerat.Debent ergo verba generalia iſtius regulæ taliter interpretari,vt quoad fieri poſſit,iuri cōmuni cōueniāt vt in c. cauſam.de reſcrip.Et in dubio, talis debet præſumi papæ illius conditoris mens & intētio,qualis eſt iuris, vt videlicet nemini præiudicium nec iniuriam faciat , vt tradunt Bal.Alex.& Iaſ.in l.de facto.ff.de vul,& pup. poſt

Inno

Inno.in c.quoniam.vt lite non conteſt.Non enim inde in iuriæ oriri debeat,vnde iura naſcuntur,vt dicitur in c.qua liter.de accuſat.& in l.meminerint.C.vnde vi. Quod autem ex tali intellectu,ſiue interpretatione regulæ ius quæſitum tollatur,exemplo probatur.Nam ponamus me impetraſſe beneficium ex iuſto titulo, ex quo mihi ius verum, reale,& indubitabile competit, vigore cuius Titium poſſeſſorem adhuc non triennalem in iudicium traxi. Certe attento prædicto intellectu,ab iſto bono & vero iure meo excludor,ſi per triennium prædictam litem non proſequutus fuero, & Titium poſt litem per me motam triennio poſſidere permiſero. Quod quãtum in beneficialibus prohibeatur,nemo non intelligit,cum ſatis notum ſit in beneficialibus quem à ſuo bono iure,ſolo temporis curſu excludi non debere.c.1.&.2.de reg.iu.lib 6. & c.ex frequentibus,de inſtit.tradit Bar.in l.ſolent.§.fi.col.fi.de offi.proconſ.quod Rota tenuit in duabus cauſis,vt refero in regula De non tollen.ius quæſit.q.5.numero 13.

Excludi ſolo temporis curſu.

Præterea ex prædicto intellectu ſequitur aliud abſurdũ, quòd impetranti, forte legitimè impedito infra triẽnium litem proſequi,tollitur ius quæſitum ſine cauſa,contra dictam regulam,& l.2.§.ſi quis à principe.ff.ne quid in loco pub.& c.ſatis peruerſum. 56. diſtin. Item ſequitur etiam aliud inconueniens,quòd is,qui nullum ius habet,triennali poſſeſsione bonum ius habentem excludet. Itaque hoc caſu melioris conditionis erit iniquus poſſeſsor,quàm bonum ius habens,contra tex.in c.cum qui.de præben.lib.6. qui quanto diuturnior eius poſſeſsio probatur,tanto grauius puniri deberet,per rationem tex.in c.fin.de præſcrip. Cui etiam intellectui refragatur deciſio Rotæ tam diuturno patrum vſu & conſenſu comprobata in tit.vt lite pend.in nò.deciſ.10. quæ diſponit litem ſemel inceptam, nunquam in Rota, niſi per ſentẽtiam finiri.Ex qua ſequitur,ꝙ lite pendente poſſidens pacificus poſseſsor dici nõ poteſt,& per cõſequens vti priuilegio iſtius regulæ nõ poterit.Reiecto igitur iſto intellectu alius perquirendus eſt.

Secundus igitur intellectus regulæ eſt, quòd illa verba, antiquas lites &c.intelligãtur de litibus motis cõtra triennalem poſseſsorem poſt triẽninm, antequam regula ederetur,quæ poſtea edita regula caſsantur . Iſte intellectus fundatur ex ſerie verborum regulæ,inquantũ ſuperius dixit, Super beneficiis taliter poſseſsis &c.& paulò poſt,impe

Antiquæ lites.

trationes de beneficiis ſic poſſeſſis,&c.deinde ſubdit vltimo loco,lites ſup illis motas penitus extiguẽtes. Ex quo ergo ſuperi' regula ſemper loquuta eſt de beneficiis triẽnio poſſeſſis,& poſtea dicit lites ſuper illis, debere intelligi ſuper illis ſic triẽnio poſſeſſis,vt iſta relatio cum eadẽ qualitate fieri cenſeatur,iuxta doctr.Bar.in l.Iulianus.in princip.ff.de hęred.inſtit,& Bal.in l.fi.C.de impub, & aliis ſubſt.reg.enim intẽdit pacificos poſſeſſores triẽnales tã per exceptionem reſpectu futuri tẽporis,quàm per extinctionem litis,reſpectu præteriti tueri ac defendere,

Iſte intellectus fuit antiquorũ aduocatorũ, cui magis adhærere videbãtur verba regulæ Calixti,quàm iſtius regulæ,vt dixi in præfatione iſtius regulæ.Et iſtum intellectum.vltra Gloſſatorem hic,reperio plures Doctores,diuerſis temporibus,in variis cauſis tenuiſſe.Nam Anto.de Capharellis,& Ludouicus de Interamne egregij aduocati,in cauſa Salzburgen.præbendæ,iſtum intellectum ſunt ſequuti.Et idem Antonius eundem intellectum tenuit in cauſa Maclouien.eccleſiæ de Sancto Iuuato,quem in alia cauſa Ioachimus de Narnia eſt imitatus.

Sed iſte intellectus reprehẽditur ex parte Garſiæ,in dicta Cauſa Conchen.nunc pendente corã me,quòd nõ ſit verus,ex eo,q̃a ſi regula intelligatur de litibus poſt triẽnalem pacificam poſſeſſionem motis,fruſtrà ponerentur illa verba, Antiquas lites,&c.quæ præſupponunt lites ante triennalem eſſe motas,non poſt triennalem.Nã ſi papa de illis intellexiſſet,dixiſſet lites poſt triennalẽ poſſeſſionem motas,& nõ dixiſſet,antiquas lites penitus extinguentes.Verum quia illud videbatur ſuperfluum,omiſit, quia poſt triennalem poſſeſſionem,non oportet extinguere lites,cum hoc ipſum ſit priuilegium ipſius triennalis poſſeſſionis,lites extinguere,& ſilentiũ perpetuũ imponere,vt patet ex illis verbis,nequeãt moleſtari,quòd idem ſignificant,vt dixi ſuperius in quæſtione.58.Nam ſi poſt triennium completum regula permitteret moleſtari,non bene quadraret prohibitio quæ locum habet ipſo eodẽ momento,quo finitur triennium.Moleſtia igitur & lis debet præſupponi ante triennium,quę poſt trienniũ prohibetur etiam in futurũ,& lis præterita extinguitur.Ex tũc bene quadrãt verba regulæ,antiquas lites penitus extinguentes.Et ideo ad alium intellectum veniamus.

Tertius intellectus iſtorũ verborum colligitur ex regula

la Hadriani, licet extincta per eius obitũ. vt videlicet iſta verba intelligãtur de litibus motis, per prædeceſſores cõtra alios poſſeſſores, vel per alios cõtra ipſos: ſecus ſi ipſi triẽnales poſſeſſores litem mouiſſent ſuper beneficio cõtra alios, & ſic feciſſent ſibi beneficiũ litigioſum. Nam licet poſtea poſſederint dictum beneficium per triennium, regula ipſis, qui litem mouerant, non ſuffragatur. Iſte intellectus ſumitur ex verbis dictæ regulæ Hadriani, poteſt tamẽ ſumi argum. ex lege reuocata, vel correcta ad intellectum alterius legis, iuxta doctrinam Bar. in l. 1. ff. de cõiungen. cum emancip. lib. & in l. fina. ff. de falſ. Nam nõ eſt nouum, quòd leges poſteriores per antiquas etiã reuocatas declarentur, vulg. l. nõ eſt nouũ, & l. nã & poſteriores cum ex actu nullo volũtas & mens diſponentis colligatur & declaretur, vulg. l. ſi. ff. de reb. eo. Pro iſto intellectu videtur dictũ Nicolai Milis antiqui auditoris in verbo, litẽ pendente, quo ad litigãtẽ, &c. vbi tenet, ꝙ lis inter alios non facit beneficium litigioſum quo ad tertium, qui nõ eſt in lite, vt ibi optimè probat, & dixi ſuperius in alia q.

Leges poſteriores per antiq. reuocatas declarãtur.

Sed iſte intellectus nõ videtur poſſe ſubſiſtere, ex eo, q̃ iſta regula generaliter lites motas extinguit: debet ergo de omnibus litibus generaliter intelligi, tam de litibus motis per ipſos prædeceſſores contra alios, quàm de motis per ipſos triennales poſſeſſores: abſurdum enim eſt diſtinguere, vbi lex non diſtinguit. capit. ſolitæ. de maior. & obed. cũ vulg. Et licet maior ratio ſit in poſſeſſore triẽnali mouente litem, quàm in alio, per ea, quæ Rom. tradit. in conſil. 330. in 1. colum. illa tamen differẽtia eſt per plus & minus, quòd non facit rem ipſam in ſubſtantia differre, vt in l. ſi. ff. de fundo inſtru. not. Bar. in l. 1. ff. de act. & oblig. lex enim generalis comprehendit vtrunque caſum licet maior ratio militet in vno caſu, quàm in alio, vt eſt tex. iuncta gl. in l. vnica. in verbo, ſponſam. C. de rap. virg. facit. cle. 1. cum gl. de reſcrip. Et ſolet ad hoc allegari notabilis tex. in l. 1. §. quod autem. ff. de aleat. & per hoc videtur reſponſum ad motiua ſuperius facta.

Lex generalis comprehendẽs vtrũque caſum.

Non obſtat regula Hadriani ponderata ſuperius: quia ſi illa rectè ponderetur, potius probat oppoſitum: quia illa verba, vel per eos motas, poſita in dicta regula, inferunt manifeſtè, quòd ſiue lites fuerint motæ per prædeceſſores contra poſſeſſores triennales, ſiue per eoſdem poſſeſſores contra alios, quòd huiuſmodi lites extinguun-

tur,& ſic verba dictæ regulæ faciunt in contrarium.

Non obſtat regula de annali nõ ſuffragari poſſeſſori, q̃ conſenſerit priuationi: quia reſpõderetur cauſam nõ eſſe ſimilẽ, ex eo, quia vbi viſus eſt renuntiare omni exceptioni, per quã eo nõ ſoluẽte, poſſet impediri priuatio, ex quo illi conſenſit: & volenti & ſcienti non fit iniuria. vt in ca. ſcienti. de reg. iur. lib. 6. Et ideo illa non faciunt ad propoſitum caſus noſtri, & ita in terminis iſtum intellectum reprobarũt quidam Moder. Sabinen. in quadam apoſtilla ad iſtam regulam, vbi reſpondent ad deciſionem. 75. in no. procedere in odium attentatorum, aliàs ſecus.

Lis ſpàtio 10. annorum deſerta.

Quartus intellect' ad iſta verba datur, vt extinctę lites antiquæ intelliganrur hic, quæ motæ fuerũt per decẽ annos ante triẽnium: ſecus de litibus minori tempore introductis: quia illæ antiquæ lites dici nõ poſſent, quod factũ videtur propter negligentiam deſerentis litẽ ante decẽ annos, vt ſit litium finis, quod ex dictis. d. Guliel. dicentis hoc aliàs in Rota in cauſa Giennen. tentum fuiſſe cõprobari poſſet, videlicet, litem cenſeri ſpatio decem annorũ deſertam. arg. gl. in cle. 1. in verbo, proſequatur, vt lit. pẽd. & in l. peregrè. ff. de acq. poſ. Et tenendo iſtum intellectũ, verbum, antiquas, hic poſitũ, exponeretur pro litibus longi temporis, iuxta tex. & quæ ibi notat Domi. poſt Arch. & Ioan. And. in cap. 2. de ſepult. lib. 6. Et Præpoſit. in cap. 1. in princ. in notabilibus. qui feud. dar. poſſ.

Sed iſte intellectus eodẽ morbo laborat, ex eo quia cõtra illum obſtat deciſ. 411. in no. quæ vult litẽ in curia non finiri, niſi per ſententiam: & exponere verbum, antiquas, id eſt longas, eſt etiam quædã extorta interpretatio Nam iura allegata pro iſta expoſitione non faciunt ad rẽ quæ loquuntur in caſibus ſuis, vbi ſubiecta materia hoc ſuadebat: ſed hic ſubiecta materia non eſt talis vt cogat nos ita exponere, igitur, &c.

Quintus intellectus, qui videtur diuerſus à tertio intellectu ſuperius dato, fuit cuiuſdã Iacobi de Rizonibus abbreuiatoris, vt refert Gloſſator hic, videlicet, q̃ iſta regula intelligatur de litibus motis cum anteceſſore: ſecus cũ iſto poſſeſſore, qui poſſedit per trienniũ cui nunquã fuit mota lis. Et ideo res inter alios acta non debet iſti ſucceſſori & poſſeſſori nocere, qui videtur habere bonam fidẽ.

Sed iſte intellectus etiam non valet, ex eo, quia ſi beneficium eſt litigioſum, tranſit cum vitio ſuo, ſicut lepra ſequitur

quitur leproſum, vt in l.2.C.de litig.& not.Milis in verbo, litigioſum,& etiam illi obſtat deciſ.10.vt lit.penden. in nota.& aliis rationibus illum reprehendit Gloſſator hic, qui videri poteſt.

Sextus intellectus eſt, vt regula intelligatur de litibus antiquis motis extra curiam, quas hic papa extinguit: ſecus de litibus motis in curia, in quibus poteſt procedere prædicta deciſ.411.in no.

Etiam intellectus iſte eſt diuinatiuus: quia regula & decisio indiſtinctè & generaliter loquũtur,& ita per curiales intelliguntur:& quia eadem eſt ratio in litibus extra curiam, ſicut in curia, cum vtroque modo beneficium efficiatur litigioſum.

Septim⁹ intellectus datur, quod iſta regula intelligatur tantum de litibus futuris poſt triennalem poſſeſsionẽ pacificam,& tunc verbum antiquas, refertur ad futurum, vt ſentit Gloſſator hic.itaque erit ſenſus, quòd per triẽnalẽ poſſeſsionẽ papa vult omnes futuras lites extinguere, & finem eis imponere, vt amplius non poſſint per illas molestari triẽnales. Nã verbum antiquas, ponitur pro poſterioribus, vt in l.cum ſcimus.in fin.C.de agric.& cenſ.lib. 11. Vel melius dicas quòd verbum antiquas, nõ refertur ad lites iudiciales, quæ fuerunt: ſed ad altercationes,& diſputationes prudentiũ. Nã ſæpe fuit diſputatũ, nunquid per decennalem poſſeſsionem præſcriptum eſſet titulo beneficij, vel argueretur titulus, de quo in c.illud. de præſump.& Lap.allegatione.89.nunc per iſtam regulam lites illę, id eſt, controuerſiæ,& antiquæ cõtentiones Doctorũ penitus extinguantur,& ſic verbum lites, hic capitur pro controuerſia extraiudiciali, vt in capitu.forus.de verbo. ſignifi. de qua Virg.12.Aeneid. Limes erat poſitus, litem vt diſcerneret agri. Et alibi: Quis veſtrum tantas poterit componere lites?

Antiquas verbũ nõ refertur. ad lites iudiciales.

Habemus igitur ex prædictis ſeptẽ intellectus, qui propter verborum obſcuritatem nõ carẽt diuinatione, adeò ꝙ poteſt illud dici, quod ſæpe à multis curialibus iactatũ eſt, verba omnino obſcura eſſe reiicienda,& illis non obſtantibus, ſequendã iuris diſpoſitionem, quæ vult litẽ nõ extingui, niſi morte vel ſententia, vt not.Ioan.Andr.in d. clem.1.& cauetur prædicta deciſio.decima.vt lit.pendẽ. in no.hinc vulgò dicitur, ꝙ quãdo lex eſt ambigua,& habet plures intellectus, nõ eſt allegãda in deciſionib⁹ cau

Lex ambigua.

ſarum, vt dicit Bart. in l. ambiguo. ff. de reb. dub. cum multis concord. vt latiſsimè ſcripſi in c. j. in glo. de cõſti. lib. 6. Et ideo nimirum ſi domini auditores ſæpe neglectis verbis tanquã obſcuris tulerunt ſententias, ſequuti potius dictam deciſ. 411. quam interpretationẽ obſcurã iſtorum verborum, quod potuerunt facere, per ea quæ dicit Bar. in c. fi. de conſtit. & in l. 2. in 2. col. C. quando prouoc. non eſt neceſſ. Quinimmo fortius voluit Ioan. de Anania in c. Petrus. in j. colum. de homic. quod quando lex præcepti data, à Deo habet plures intellectus, faciẽs contra eam, non peccat mortaliter, quod tenuit Abb. poſt Io. Andr. in c. capellanus. de feriis. Iaſ. in l. poſthumo. colum. 7. C. de bon. poſſeſ. contra tab. & in l. captatorias. col. penu. C. de teſtam. milit. & alibi ſæpe. Nam vt inquit Boetius, quẽ refert Bald. in l. precibus. col. 7. C. de impub. & aliis ſubſt. quod multipliciter intelligitur, eius veritas ignoratur: ſed ne regularum conditores, qui plures fuerunt, & viri vndecunq; doctiſſimi de imperitia vel negligentia arguãtur, cum tam ſæpe dicta verba innouarunt, nec vnquam ea à regulis deleuerunt, erit neceſſarium aliquem ex prędictis intellectibus ſequi. Nam quando in vna lege plures dantur intellectus, licet omnes ſint diuinatiui, tamen ſi ex alio congruo modo intelligi non poteſt, intellectus illæ tenendus eſt, qui minus diuinat, vt dicit Bart. in l. ita ſtipulatus. la grande. col. 11. de verbo. oblg. vel illum intellectum, cui minus iura aduerſantur, vt dicit Alexan. in l. rei iudicatæ, in prin. colum. fin. ff. ſoluto matr. Iaſ. in l. huiuſmodi. §. ſi cui. ff. de leg. 1. Vel ille intellectus, qui magis placet, quia hoc nõ eſt peccatũ contra Spiritum ſanctum, vt dicit Innoc. in cap. per tuas. de ſim. & dixi in capit. j. in j. notab. in fin. de reſcrip. lib. 6. Quæ cũ ita ſint, viſum fuit Rotæ die 20. Nouemb. M. D. XXXIIII. propoſita per me iterum, atque iterũ dicta cauſa Conchẽ. tertium & quartum intellectus, ex ſuperius relatis approbare, propter quos iudicarunt Garſiã poſſe ſe beneficio iſtius regulæ tueri. Verum quia ipſe idem Garſias ante triennalem poſſeſsionem cõmiſerat cauſam, regula iſta ſibi non profuit, ex quo ſibiipſi beneficium litigioſum effecit. & ideo poſſeſsio triennalis ſequens pacifica dici non potuit: imò illa commiſsio cauſæ ſibi in pluribus aliis caſibus eſt dãnoſa, quos enumerat Fely. in ca. ſuper literis. col. 10. verſic. limitatur primo. de reſcrip. &

Lex præcepti data.

Lex plures intellectus habens

dixi

dixi in reg. de ſubrogandis. & in tract. ſing. Viã igitur quã elegit, illa ſibi proderit, iuxta l. ſi mulier. ad Velleia. Quia ſi ex lite per eum mota, ſibi moleſtiam iuris intulit, & per cõſequens, exceptione iſtius regulę ſe priuauit, de ſeipſo conqueri debet, & damnũ, quod ſua culpa ſentit, ſibi debet imputari, vt dicit tex. in vulg. cap. damnum. de regu. iur. lib. 6. Et ita in terminis iſtius. q. videlicet, ꝙ cõmittẽs cauſam dicatur quo ad ſe introducere litem, quæ eũ nõ pacificum poſſeſſorem reddit Rota tenuit de anno M.D.XIX. de menſe Matio, in cauſa Parmen. archipreſbyteratus, pendente corã D. Hugone de Spina, de qua meminit D. Gulielmus hic in collectaneis deciſionũ, per plura motiua, quæ ibi videri poſſunt. Et ita etiã tẽpore meo dixit Rota in cauſa Gienen. canonicatus, pẽdẽte corã D. Iacobo Simonetta. inter Rodericum Lupi, qui cõmiſerat cauſam & allegauerat triennalem. & quendã capellanum familiarem cardinalis Gienen. Et idem tenuit Rota in vna Valentina parochialis de Pego de menſe Martio. M.D.XXXVII. corã R.D. Io. Mohedano, vt dixi ſuperius. q. 56.

Committens cauſam litem dicatur introducere &c.

Antiquæ igitur lites extinguntur per iſtam regulã, quæ inter alios ante triẽnalem poſſeſsionem motę fuerunt. Et ita etiam hodie 12. Iunij. M.D.XXXVIII. iſtã regulam intellexit Rota, in alia cauſa Cegobien. parochialis, de Paradinas coram R.P.D. Marcello, epiſcopo Marſicano Secus, vt dixi, ſe ipſe poſſeſſor prius contra alios cauſam cõmiſiſſet, vt eſt dictum, & ad deciſionem Rotæ, vt lit. pen. in no. quę voluit litẽ non finiri, niſi poſt ſententiam, quia ad illam reſpondetur tribus vel quatuor modis.

Decretum factum in fauorem.

Primo quòd deciſio procedat, niſi de iſta regula excipiatur, ſicut diximus de decreto facto in fauorẽ alicuius. Nã ita demum ligat, ſi ille vti voluerit, vt dicit gl. in c. j. de cõceſ. præb. lib. 6. cum concord. vt ſcribit Decius in l. pacta quę contra. C. de pact. nu. 11. & Philip. Peruſ. in capit. diſpendia. in princip. de reſcrip. lib. 6. & in capitu. vt noſtrũ. in 3. colum. de appellatio. Iaſ in l. tranſactione. in fi. C. de tranſact. Et idem in emphiteuta, qui non ob ſolutionẽ canonis, eſt priuatiuis ipſo iure. Nã intelligitur domino volente, vt tradit Iaſ. poſt alios in l. 2. C. de iure emphyt. Et hoc idem habetur in l. filio præterito. ff. de iniuſt. rupt. & in l. eleganter. & ibi glo. in verſi. nullã. ff. de dolo. Poſſeſſore igitur triennali tacente & non opponente, lis non finitur per poſſeſsionem triennalẽ: adeo, ꝙ ſi triennalis poſ

 ſeſſor

ſeſſor moriatur, beneficium adhuc durabit litigioſum etiam per mille annos,donec finiatur lis ſententia,& ita procedere poteſt dicta deciſio.

Secũdo reſpõdetur,ꝙ illa deciſsio procedat attẽta diſpoſitione iuris canonici,de qua in c.fi.de iud.de quo iure inſtantia perpetuò durat,niſi per ſententiã terminetur.Sed attẽta diſpoſitiõe iſtius regulæ Cãcellariæ,lis triẽnio extinguitur,ſicut eſt de iure ciuili cautũ,in l.properãdũ.C. de iud.Nec eſt mirum:ꝙ ius canonicum,& regula ſint cõtrariæ,quia idẽ videmus in aliis regulis, de annali,de infir.reſignant.& in pluribus,quæ contrariãtur iuri communi,prout etiam ius ciuile in eodem caſu reperitur limitatum,& reſtrictum à iure pretorio, vt l.in honorariis.ff.de act.& oblig.& alibi ſæpe.

Lis trien-nio extin-cta.

Vel tertio dici poteſt,quod illa deciſio non eſt vera:quia contra eam ſæpius fuit iudicatũ ,vt apparet in vna cauſa Giennẽ.coram domin.Iacob.Simonetta,in qua in Rota per maiorem partem dominorum concluſum fuit,per lapſum decem annorum,litem haberi pro derelicta, vt meminit domin.Guliel.Caſsiodorus in collect.deciſ.titul.vt lit pend.Et idem in poſseſsione fuit tentum corã D.Camillo de Bellionib.in vna cauſa Gebennen.pro cardinale Anconitano.3.Iulij.M.D.XXXI.per doctr.Abb.in c.cõtingit.de dol.& cont.vt dixi in reg. de non toll.iur.quæſi.q.5.in fin.imo ipſum beneficium dicitur per tantum tẽpus 10.annorum haberi pro derelicto,vt ibi dicit Abb.quẽ in hoc non ſequuti fuerũt domini,ſed reſpectu poſſeſſionis, vt dixi,per ea quæ idem Abb.dicit in c.cum veniſſent. de reſtit.ſpol.& in c.capitulum.de reſcrip. Sed ꝙ titulus beneficij præfato tempore perdatur,tenet etiam Old. conſ. j.colum.2.& Petr.de Anchar.cõſil.405.& hoc vt finis litibus imponatur. Et hoc quod dictũ eſt de poſſeſsione,domini traxerunt ad litem, quæ decennio videtur haberi pro derelicta,vt dixi.

Haberi litẽ pro derelicta.

Ex præmiſsis igitur patet,deciſionem illam non procedere,quam etiam impugnauit Nicolaus Milis Rotæ auditor,in verbo,lit.penden.& verbo,lis finitur.& Gloſſator in regula,de ſubrogandis.

Vel quarto ad illam deciſionẽ reſpondet Gloſſator hic ꝙ procedat de lite in curia:ſecus extra.Sed iſta ſolutio nihil facit, niſi reſtringatur ad beneficia vacantia in curia litigioſa. Quod neſcio ſi ipſe ita intellexerit. Ex quibus

omnibus

omnibus reſultat iſta concluſio regulam iſtam non poſſe intelligi de lite mota per triennalem poſſeſsionem, ſed ante, vt eſt dictũ. Et ita ego in d. cauſa Conchen. pronuntiaui, quæ ſententia poſtea cõfirmata fuit, per tres cõformes. Nec fuit in Rota cauſa, quæ maiores tumultus excitaret, quàm iſta, quæ vltra tres iſtas ſententias Rotæ, ventilata poſtea fuit per tres alias ſententias coram Gubernatore, & poſtea coram auditore Cameræ. & deinde coram Card. Simonetta commiſſario. Poſtremo cum vltimo ſilentio diffinita in ſignatura Papæ, propter quam cauſam partes hanc cauſam vſque ad inſaniam proſequuntur iudicio curialium.

QVAESTIO LXII.

QVAERO, an regula iſta tueatur nõ promotum infra annum. iuxta l. licet canon. & cap. commiſſa. de elect. libro ſexto? *Promotus*

SOLVTIO. De hoc dixi ſuperius in 10. quæſt. tractans materiam execrabilis.

QVAESTIO LXIII.

QVAERO, an ſi poſſeſsor citatus vigore cõmiſsionis in qua appoſita fuit illa vulgaris clauſula, videlicet, dummodo ante terminnm ad articulandum literas expedierit, & quod interim beneficium nõ cenſeatur litigioſum, &c. ſi poſt citationem prædictam triennio poſſedit, dicatur pacificus ad effectum iſtius regulæ? *Poſſeſſor citatus.*

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non ſit pacific⁹, ex eo, q͞a illa clauſula fuit apppoſita ad effctũ, vt actoris malitia cõprimeretur, qui procurabat ſæpe poſſeſſores fortè ſenes vigore dictarũ cõmiſsionũ literis nõ expeditis, & ſic cum modica impenſa citare, ad effectum, vt per eorum obitũ poſſent ſubrogari, & ſic odinarios patronos & expectantes excludere, cũ igitur appoſita fuit d. clauſula ad effectũ tollendæ ſubrogationis, non debet alium effectum operari. arg. l. quod fauore. C. de legibus.

Præterea, quia talis poſſeſſor ex tali cõmiſsione & citatione vexari & moleſtari dicitur, vt no. Imol. in cle. j. in fi. de reſcrip. quia vexatio incipit à citatiõe, vt not. Fely. in c. ex tenore. de reſcript. facit quod not. Bar. in l. amplius non peti. ff. rem rat. hab. & Bal. in l. j. C. de nũdi. & dixi in regula de annali. in quæſt. de citatiõe nulla. Et ita retulit iudicaſſe Rotã Alex. de Ceſena quõdã famoſus ꝓcurator vt refer Æneas Sabinen. in quibudam apoſtilis regulæ. *Vexatio incipit à citatione.*

29. de

29. de commiſſionibus literis non expeditis: vbi etiam rẽfert D. Berengariũ Saganta dixiſſe illi Rotam ita iudicaſſe in quadam cauſa Tranen. Et dicit eſſe notandum hoc, quia ſtant iſta ſimul quòd beneficium non ſit litigioſum, & quòd non ſit pacificum, prout ego notaui in alio caſu ſuperius in alia quæſt. de illo, qui poſsedit triennio poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rẽ iudicatam, & poſt executoriales: quia licet ibi nõ ſit lis, quia finitur per ſententiam, tamen ille non eſt pacificus, vt frui poſſit beneficio iſtius regulæ, vt ibi probaui per quandam deciſ. in no.

Tamen prædictis obſtat, quæ concluſa fuerunt in præcedenti quæſt. examinando clauſulam, lites penitus extinguẽtes, hic poſitam, & quæ dixi in regula de annali. q. 45. dum ibi tracto, an per citationem nullam interrumpatur pacifica poſseſſio requiſita in illa regula, quibus etiam accedunt ea quæ dixi in regula de ſubrogandis. q. 2.

REGVLA DE VALORE BENEFICIORVM IN IMPETRATIONIBVS EXPRIMENDO.

ITEM voluit quòd in gratiis (quas perſonis quibuſuis de beneficiis vacantibus, ſeu certo modo vacaturis, fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcunquè beneficiorum; quæ dictæ perſonæ tunc obtinuerint; ſeu de quibus eis fuerit prouiſum: vel conceſſum, aut mandatum prouideri) verus valor annuus per marchas argenti, aut ſterlinguorum, vel librarum Turonenſium paruorum, ſeu florenos; aut ducatos, ſeu vntiarum auri, ſeu alterius monetæ valor; ſecundum communem æſtimationem exprimatur. Niſi motu proprio gratiæ huiuſmodi fiant, vel perſonæ prædictæ beneficia quæ tunc obtinuerunt, aut in quibus, & ad quæ ius eis competit, iuxta ipſarum oblationes, vel alias dimittere teneantur. Alioquin præfatæ gratiæ ſint nullæ. Et idem ſeruetur in expectatiuis de beneficiis obtentis, & in quibus, ſeu ad quæ impetranti ius competit, & illorum valore.

PRÆFATIO.

Huius regulæ quis fuerit autor.

AVTHOR Primus iſtius regulæ, fuit Vrbanus IIII. vt refert Clemens VI. in quadã extrauaganti, de qua inferius facio mentionem. Sed in volumine regularum, non Vrbanus. IIII. ſed Vrbanus. VI. reperitur huius regulæ inuentor. Nam ſuper valore exprimendo in gratiis,

gratiis,quatuor regulas edidit.Primã circa gratias & beneficia obtenta, quam publicauit vndecimo Calendas Martij ſui Pontificatus anno primo.de qua facit mentionem Rota deciſ.19, de præb.in no,Secundam circa impetrantes beneficia vacantia, vel certo modo vacatura, q̃ publicauit.8.Calẽdas Maij anno tertio,Et ex iſtis duab' Ioan.23.vnam tantum regulam fecit,ex qua ſumpta fuit iſta moderna,quam modo habemus. Tertiam deinde regulã publicauit de valore exprimendo in beneficiis vniendis. Et iſtam etiam ſequuti ſunt omnes ſucceſſores vſque in hodiernum diem, nihil immutando. Quartam verò circa beneficia impetrata motu proprio,in quibus voluit etiam mentionem fieri de valore.Et iſta fuit vltima eius regula publicata.7.Calendas Iunij, anno quinto, quam ſequutus fuit ſolus Martinus.5. Et de illa facit mentionẽ Petr.de Ancha.in conſil.297.efficacibus.in prin.Et de vtraque meminit idem Pet. de Ancha.in conſi.295.incip. pro clariori.Et licet Fely.in cap.ad aures.in 5.& 8.cõcluſionib.de reſcrip,aſſerat Vrbani regulam tantũ loqui de dignitatibus impetrandis motu proprio,allegãdo Pet.de Anchar.in d.conſilio;tamen Petr.de Anchar.hoc non dicit.neq; hoc cauebatur in regula,ſed illa indiſtinctè loquitur de quibuſcunque beneficiis.Quam poſtea ſolus Martinus.5.vt dixi,eſt imitatus.Alij verò omnes tam antiq. quàm moderni Põtifices regulam illam,quo ad motũ ꝑpriũ,ſuſtulerunt.Et primus fuit,qui hoc ſuſtulit Ioan.23. qui edidit regulam noſtrę modernæ ſimilem,de qua facit mentionem idem Petr.de Anchar.in conſil.138. incip.de natura & efficacia.Et Ioannem 23.Eugenius & Nicolaus & poſt ipſos omnes ſucceſſores Põtifices (excepto Martino)vſque ad noſtrą tẽpora ſunt imitati, nihil penitus immutando,neque ad regulam addendo.Tamen clemẽs.vi. ante omnes iſtos circa valorẽ in literis exprimẽdũ,quandam conſtitutionem extrauagantem fecit,ſequutus Vrbanũ IIII.prædeceſſorem ſuũ,in qua plus voluit habere locum in permutationibus. Quæ quidẽ extrauagans hodie adhuc allegari poſſet:in iudiciis,attento quòd non reperitur reuocata per ſucceſſores Pontifices.Et ob eã cauſam placuit hic eã inſerere.Cuius tenor talis eſt: Dudũ fœli. record.Vrbanus prædeceſsor noſter inter alias ordinationes per eum prouidè factas,inſtituit,quòd in quibuſcũq; gratiis apoſtolicis de beneficiis vacãtibus,ſeu certo modo vacaturis

Vrbani regula.

vacaturis beneficiorũ, quæ obtinẽt, in quibus gratiæ ſunt conceſſæ, ſeu de quibus eis prouiſum vel mandatũ fuerit ꝓuideri, veri valores exprimantur, alioquin gratiæ nulli exiſtant roboris vel momenti, niſi proprio motu cõceſſæ fuerint, vel huiuſmodi beneficia, quæ obtinent, ſe afferãt dimiſſuros: & nuper accepimus à nonnullis in dubium re uocari, an idem prędeceſsor ſub ordinatione prædicta, beneficia quæ ex cauſa ꝑmutationis poſt editionẽ factæ ordinationis, quæ permutantibus authoritate apoſtolica hactenus ſunt collata, ſi conferantur, voluerit comprehendi. Ad huiuſmodi tollẽdum dubium, præſentis tenore declaramus, beneficia eiuſmodi poſt eãdem ordinationem per præfatum prædeceſsorem, ſeu ipſius authoritate, ac per nos, ex noſtro mandato, ex cauſa permutationis quibuſuis perſonis quoquo modo collata, ſeu quæ in poſterum conferentur, debuiſſe & debere comprehendi, &c. Ex iſta igitur conſtitutione extrauag. habemus originem iſtius regulæ, & extenſionem ad alium caſum in regula non expreſſum, quod eſt notandum. Et eſt aduertendum, quòd regula iſta varias habuit rationes. Nam quidam exiſtimarunt eam æditam cauſa tollendæ auaritiæ: ne ſcilicet per taciturnitatem valoris, aliquis vltra merita, & pluſquam oporteret, de beneficiis eccleſiaſticis caperet, & ita ꝑ falſam valoris expreſſionem, debitus diſpenſationis modus papæ (cui eſt hæc cura à Deo demandata) tolleretur, c. quia nonnulli. de cler. non reſi. & in hac opin. fuit Abb. & Fely. c. ad aures. de reſcrip. Alij totum hoc ad commodum burſale officialium retulerunt. Quidam verò propter annatas, ne defraudarentur, regulam factam fuiſſe exiſtimãt. Et iſtorum opinio magis recepta videtur. ex eo, quia regula iſta de valore adhæret taxis annatarũ. Nam videmus quòd in beneficiis, in quibus non ſoluitur annata, non exprimitur valor. vt patet in monaſteriis monialium & hoſpitalibus datis in adminiſtrationem, vt inferius dicetur. Et hac ratione, quia Cardinales annatam non ſoluunt, per conſequens iſti regulæ ſecundum communem opinionem non ſubiiciuntur, de qua dicam in 1. q. Et licet iſta tertia opinio, ſiue ratio iſtius regu. quę fundatur in annata, ſit magis frequens, prima tamẽ ratio plurimũ iuris fomentum habet. Et poteſt vtraque ratio militare, vt videlicet requiratur expreſſio valoris, nec ſic impetrantes rapeſent ſtipenda plurimorum, contra diſpoſitionem concilij generalis,

Regula varias habens rationes.

Valor in beneficiis non exprimitur.

Cardinales ſunt immunes à taxis officialium.

generalis,de quo in c.quia nonnulli,quod eſt in fraudem pauperum clericorum altari ſeruientium,quibus ſubuen ri poſſet,&.propter quos beneficia videntur inuenta,iux ta cap.cum ſecundum.de præb.introduci videretur.Et e- tiam,ne per huiuſmodi valoris taciturnitatem annatæ de fraudentur,quæ ad ſubuentionem papæ,& Card.indigẽ- tium introductæ fuerunt,ſicut & charitatiua ſubſidia, vt tradunt Fernandus Cordub.Hiſpanus in tract.annatarũ. & Barth.Belenzinus in tracta.de cha.ſub.q.16.vt igitur fraudes huiuſmodi euitentur,compoſita fuit iſta reg.Sed eſt vlterius præmittendum,quòd ante editionẽ iſtius re- gulæ,duo illi taxarum libri,quibus tunc ſedes apoſtolica vtitur,inuenti fuere.Quorum primus mercedes officia- lium,expedientium literas apoſtolicas,taxat.Secũdus va lorem beneficiorũ conſiſtorialiũ,ex quibus annatæ ſolui debent,deſcribit:qui quidem libri ante editionẽ iſtius re gulæ,ſeu alter ſaltem eorũ videbatur ferè inutilis,cũ ne mo adſtringebatur de iure cõmuni valorẽ exprimere, vt dicit gl.in cle.1.de præb.edita verò regula illi libri recepe runt ſpiritum vitæ. Quorum librorũ(vt opinor) inuẽtor Ioan.22.fuit.de primo nullus dubitat eum fuiſſe inuento rẽ,cũ curia reſideret Auinione:quod etiã ex genere mo netæ Turonẽſium colligitur,quæ nunquã cognita fuit in curia Roma.niſi poſt reditũ curiæ in vrbem,& tunc Io. 22.ibi taxas compoſuit,numerum ſcriptorum apoſtolico rum diſtinguens.Et ſub eadem moneta ibidẽ Benedictus 12.eius ſucceſſor,taxas ſacræ pœnitentiæ ordinauit, vt patet ex ordinationibus eiuſdem Benedicti,vt author eſt Polydorus lib.8.de inuentor.rer.cap.2.Secundum verò li brum,qui beneficia conſiſtorialia & annatas reſpicit, eũ dem Ioan.inueniſſe ex eo cõiecturam capimus,quia in il lo libro beneficiorum valor,per florenos auri deſignatur quod genus monetæ primus omnium Pontificum Io.22. cudi iuſsit.Nam cũ hæc moneta primũ à Florẽtinis or- ginem habuiſset,& poſtmodum per admixtionem æris à quibuſdã populis adulterata fuſset,Ioã.22.ſub anathe- matis pœna prohibuit,neminẽ de cætero,præter Floren tinos eius inuentores,monetam illã debere cudere, quã quidẽ prohibitionem non ſeruauit:quia cudi iuſsit flore nos eiuſdem bonitatis,quo erant Florentini,mutatis in aliquo eorum ſignis.Nam loco.S.Ioan.appoſuit mytriã circunſcriptã literis nominis ſui.Ex altera verò parte e- rat

Annata ad quid in troducta.

Taxarum libri.

Turonenſ moneta, quãdo pri mũ in Ro. curia co- gnita fuit

Florenorum mone tã Ioã 22. primus om nium Pon tificum cu di iuſsit.

rat flos Lilij circũſcripta iſtis literis, videlicet S. Petr, S. Paulus, vt de iſtis omnibus author eſt Ioan. Villanus, antiquus Florentinorum hiſtoricus, in libr 9. Chronicorũ Floren 100.279, ex quibus liquidò apparet ab eo tempore florenorum vſum, de quibus in taxis fit mentio, ad ſedem apoſtolicam delatum fuiſse. Fuit enim Ioan. 22. circa taxas & annatas impenſe ſtudioſus bonúsque domus ſuæ paterſamilias. Nã vt aliàs dixi in procemio regularum, Ioan. præter induſtriam huius rei plura alia noua inuenit, repertoria alphabetica componens, quibus res omnes nota dignas, veluti horreo quodam cõderet, vt eis cũ opus eſſet, ad libitũ vteretur, vt de hac re ſolus Fran. Petar. lib. 2. rerum memorabilium tract. 3 cap 53. author eſt, deinde prædictum librum primum taxarũ officialiũ Pius Secundus, propter nouam creationem abbreuiatorum ampliauit. & poſtea Sixtus IIII. qui longè plura officia noua creauit, eaſdem taxas locupletiores reddidit. Poſtremo Leo 10 qui etiam innumerabilia officia noua induxit, eas in immenſum creuit. Ex quibus quidem nouis & quotidianis exactionibus, verificatum fuit dictum Alphonſi Regis Aragonum, relatum per Anto. Panor. in libello de dictis Alphonſi, dicentis, Harpias non amplius inſulas colere, ſed ex inſulis in Romanã curiam migraſſe, ibique iam domicilium ſuum conſtituiſſe, de quo meminit Felyn. in cap. ſecundo. in octaua colum. de reſcrip. Secundus liber taxæ, qui beneficia conſiſtorialia præſcribit, & annatas reſpicit, in eodem ferè ſtatu manſit. Qui quidem taxarum libri de facili defraudabantur, niſi Vrbanus, qui multa alia vtilia cogitauit, remedium inueniſſet per editionem prædictarum regularum, quas ſucceſſores pontifices, pro ſe quique in melius reformarunt, donec Eugenius ex illius quatuor regulis Vrbani, vnam tantum regulam fecit, quę ſufficere videbatur: à qua ſumpta eſt iſta moderna, quæ nunc inter manus verſatur. Et licet præfati ſummi pontifices plene huic parti de valore exprimendo. vt eis tũc videbatur, occurriſſent, nihilominus illud de gratiis expectatiuis, an videlicet exprimi deberet in eis valor, omiſerunt. quod Gregorius XI. primus omnium reparauit, regulam de valore exprimendo beneficiorum obtentorum, in gratiis expectatiuis inueniẽs, quã poſtea multi põtifices ſucceſſores particularius ſunt ſequuti, quædam ad illam addentes. Sed ad iſtam regulã modernam

Io. 22. vltra ordinationes. Nota mul ta ſaluberrima inuen t.

Taxæ quo pacto per Romanos poiſi. creuerint.

Regula de valore moderna à reg. Eugenij ſumpta.

modernam, de qua loquimur, nihil penitus addiderunt, vel immutarunt, ſed in omnibus cum antiqua concordat: & ideo vniformis erit in ea deciſionis ratio.

QVAESTIO I.

QVAERO Igitur primo, An regula iſta comprehendat Cardinales? *Regula an comprehendat Cardinales.*

SOLVTIO. Text. regulæ in illis verbis, Perſonis quibuſuis, videtur innuere cardinales comprehendi, quia illa dictio vniuerſalis comprehendit, quos ſpecialiter non excipit, vt latè probat Alex. in conſi. 30. incip. ponderatis. in 4. col. vol. 5. & Rom. conſi. 31. col. 1. facit tex. in c. eos. §. fin. de ſenten. excom. lib. 6. cum ſexcentis concord. de quibus per Curtium iuniorem in conſi. 1. in. 1. colum.

In contrarium tamen plura facere videntur, quæ breuitatis cauſa perſtringam, cum iam ſuperq; ſatis ſuper iſta q. tam in proœmio regularum, quàm in reg. de infir. reſig. & multis aliis regulis diſputauimus. Quaobrem ea ſolum hic adducam, quæ aliàs in prædictis locis non ſcripſi. In primis igitur, vt cætera omittam, & vnico verbo concludam medullam iſtius difficultatis, Iſta opinio, videlicet, quòd cardinales regula iſta non aſtringantur, eſt cõmunis, & à docto. recepta, quam expreſſe tenet Pet. de Anch. in conſi. 295. incip. pro clariori. vbi plura fundamẽta ponit. Et cum ea tranſit Barth. Belenzin. in tract. de chari. ſubſi. q. 66. in 6. col. & alij plerique Moderni. Et fundatur principaliter hæc opinio inter alia hac ratione, quia iſta regula eſt exorbitans à regulis iuris communis, & ideo debet tantum reſtringi ad caſum, in quo loquitur. Propter quam rationem dicit Belenzinus, Rotam, eo præſente iudicaſſe extrauagantem Bonifacij VIII. incip. iniunctæ, ſub tit. de elect. cardinales non comprehendere, cum qua opin. viſus fuit etiam tacite Fely. ſibi contrarius tranſire in c. cauſam, el 2. in. 4. col. de teſti. & in c. in eos. in fin. de hær. & alibi ſæpe. Et ſecundum iſtam opin. conſuluit Io. Fran. de Sancto Nazario de Ripa, vir eruditiſſimus in conſil. 15. poſito in lib. 1 reſpon. ſub tit. de legib. & long. conſuet. nouiter impreſſo. Vbi pro hac parte plures authoritates adducit. Et vltra ipſum iſtam opin. in ſpecie late defendit And. Sicul. in conſi. 23. incip. ſcripſit propheta, &c. in. 5. col. in. 3. dubio lib. j. Et idem And. latius hoc idem reaſſumit in c. in noſtra in ſecunda colum. de reſcript. quo loco in indiuiduo dicit iſtam opinionem, videlicet, ſub diſpoſitione iſtius regulæ *Extrauagans Bonif. VIII.*

odioſe cardinales non comprehendi, firmam eſſe ſicut firma petra, Et ita etiam reperio tenuiſſe Ioannem Baptiſtã de Sancto Seuerino, quondam celeberrimum aduocatum in quibuſdam notis gratiarum, qui allegat vltra Petrum de Ancha Oldr. conſi. 121, 293, & 321. & Pauinum in extrauag. ad onus, cum ſimilibus.

Creatori Deo, & vicario creatoris ſubiecta eſt vniuerſa caro.

Quid in tanta varietate dicendum? Teneo primam opinionem prædictis non obſtantibus, motus iſta ratione, quia clarum eſt, quod creatori Deo, & vicario creatoris ſubiecta eſt vniuerſa caro, vt dicit Inno. Abb. & cæteri in cap. 1. per illum tex. de conſtit. Sed ab iſta regula generali non reperiuntur excepti cardinales. Igitur ſubiicientur eius conſtitutioni, niſi eos excludat. Nam ſpeciale eſt in papa conditore, ne ligetur ſua lege, quia à nemine iudicatur & vt ſit differentia inter ligatum & ligantem. c. finali. de inſtit. cum vulg. Sed iſta ratio non militat in cardinalibus; igitur &c. Aliàs ſi contrarium diceremus, eſſent acephali & ſine aliquo ſuperiore, & certarent de paritate cum papa. Et ſic non poſſet eos conſtitutionibus ſuis punire, cum par in parem non habeat imperium, vulg. l. nam & magiſtratus. ff. de arbi. Hoc tamen abſurdum eſſet dicere: quia perinde habetur, ac ſi duo in eccleſia capita fingeremus, quod vt monſtrum abhorret tex. in cap. quoniam, de offi. ord. Igitur dicamus eos comprehendi: quia lex omnes ſubditos ligat, niſi excipiantur, l. princeps. ff. de legib. c. omnis

Verba generalia.

anima. de cenſib. Accedit ad hoc quia verba generalia in conſtitutionibus, ad hoc ponuntur, vt per illa comprehendantur illi, qui aliàs ſimpliciter non comprehenderentur, vt probat Dyn. in rub. de reg. iur. lib. 6. & glo. in clem. 1. de re iud. lib. 6 in verbo, quamuis. & in clem. 1. in verbo, quibuſcunque, de iud. cum concord. vt notabiliter ſcribit Gemin. in conſi 65. incip. diſcutiam. in 3. col. Sed in præſenti regula ſunt poſita iſta verba vniuerſalia & prægnantia, Perſonis quibuſuis. Ergo dato, quod aliàs conſtitutio ſimpliciter prolata cardinales non comprehenderet, vbi ve-

Clauſula prægnantes.

rò profertur cum clauſulis prægnantibus & generalibus, apparet voluiſſe illos comprehendere: quia aliàs illa verba eſſent ſuperflua, quod non eſt dicendum, iuxta l. primã ff. quod met. cauſa. & in cap. ſi Romanorum, 19. diſtin. Et ideo non ab re Felynus in cap. cum in iure peritus, de offic. deleg. & in rub. de maior. & obed. & hic in quibuſdam ſuis breuibus & corruptiſſimis apoſtillis dixit, quod de

Stricto

ſtricto iure defendi non poteſt illa opinio, quod cardinales non comprehendantur in diſpoſitione generali habente clauſulas prægnantes.

Poſtremo hæc opinio poteſt alio motiuo adiuuari, quia ſi propter dignitatis prærogatiuam dicimus, cardinales ſub regula non comprehendi, idem dicendum eſſet de epiſcopis: quorum dignitas maior eſt cardinalatu, ſaltem reſpectu ordinis. Nam epiſcopi dicuntur habere culmen dignitatis, vt dicit glo. in cap. 2. de præbend. lib. 6. & in cap. quàm periculoſum. de ſenten. excommun. lib. 6. Cardinales vero non dicuntur habere dignitatem, ſed officium, & tamen dignitas maior eſt officio, vt dicunt Doctores in c. cum acceſſiſſent. & ibi declarat Abb. de conſtit. & in ca. de multa, de præbend. Hinc eſt quòd de iure antiquo epiſcopus debebat poſtulari ad cardinalatum: quia dicebatur deſcendere, & non aſcendere, vt latius dixi in proœmio regularum, in. 1. quæſt. quod non alia ratione prouenit, niſi quia epiſcopatus reputabatur maior cardinalatu, vt notatur in cap. quanquam. 2. quæſtio. 7. Et ideo, vt dixi, epiſcopus dicebatur per aſſumptionem ad cardinalatum deſcendere, & non aſcendere, vt tradit etiam dom. Gundiſaluus de Villadiego in tract. Cardin. quinta quæſt. principali, & dixi poſt Abb. in capit. eccleſia. el 2. de electio. & in capit. bonæ. de poſtul. prælat. Et tamen attenta ratione prædicta, idem dicendum eſſet de epiſcopis, quod ſub iſta regula non comprehenduntur. hoc autem eſt abſurdum dicere, Igitur idem dicendum de cardinalibus.

Epiſcopi dignitatis culmen habere dicuntur.

Epiſcopus de iure antiquo ad Cardinalatum poſtulari debebat.

Rurſus pro iſta parte facit, quia ſub cõſtitutione concernente cõmodum animæ, cardinales & omnes comprehenduntur, vt dicit Domi. & alij in c. nemo. & c. ſciant cuncti. poſt gl. ibi, de elect. lib. 6. Sed iſta regula cõtinet in ſe cõmodum animæ. Nã per expreſſionem veri valoris, nec camera apoſtolica, nec officiales curiæ, qui ſummi pontificis fidem ſequuti ſua officia ex cauſa onoroſa emerũt, defraudantur: hanc enim fraudis prohibitionem ad cõmodũ animæ pertinere nemini dubium eſt. Nã aliquem defraudare ſine peccato & periculo animæ nõ poſſumus, vt in ſpecie dicit doctor ille practicus & antiquus Cãcellariæ apoſtolicæ corrector in lib. nũcupato, practic. cancell. fol. 47. Sicut etiam dicũt omnes Summiſtæ in verbo, gabella, quòd licet gabellæ grauẽt ſubditos, tamen ſine peccato nõ poſſunt fraudari, ex quo ſunt impoſitę ab habẽte poteſtatem.

Defraudare aliquem ſine peccato.

Gabella impoſitæ.

Cum igitur taxæ beneficiorũ ſint impoſitę de mandatę pótificum, ad effectum; vt per expreſſionẽ veri valoris, iura cameræ & officialiũ ſecundum taxam ordinatam ſoluantur, meritò illas defraudantes per expreſsionem falſi valoris peccant. Et licet iſta ratio non cócludat ad cardinales, quia liberi & exempti ſunt à taxis, ſed cóprehendant alios: militat tamen in eis ſecunda ratio finalis iſtius regulæ, quæ fuit, ne ex taciturnitate veri valoris vnus ſtipendia plurimorum caperet, & plus fortaſsis quàm mereatur, & ita pauperes clerici, quib. de reliquo prouideri debet, defraudentur. Nam cũ aliquæ cóſtitutiones ſint ꝙ cardinales non poſſint impetrare, niſi vſque ad certã ſummam, vt hodie eſt cautũ in conſilio Laterano, ſeſsione nona. Certe ſi illi non ſunt ſubiecti huic regulæ, pauperes poterunt defraudari. Præſertim cum lege etiam caueatur, quòd ſi aliquis habeat neceſſaria ex vno beneficio, nõ debet aliud beneficium impetrare, niſi hoc dicat, quod multis rationibus probat Ioã. de Lignano in tract. de pluribus benefic. Nam vt dictum eſt, taliter impetrantes vſurparent ſtipendia plurimorum, quod tendit in graue animæ periculum, vt dicit tex. in cap. quia nonnulli. de cle. non reſiden. & in c. quia in tantũ. de præbẽ. Quæ mala & abſurda, ſicut ex taciturnitate vel mala expreſsione valoris facile ſequi poſſunt: ita per eius expreſsionem veram omnino tollũtur. Nam per veram valoris expreſsionem Rom. pontifex redditur certus quantitatis concedẽde. & aliquando iuſtis de cauſis cócedet vni plus, quẽ cognoſcit capacẽ ac vtilem eccleſiæ, & benemeritũ tãti valoris, quod alteri denegabit, propter incapacitatẽ petẽtis. Et iſto modo ſciens diſpenſabit redditus eccleſiarũ ſecundum merita & exigentiam perſonarum. arg. eorũ. quę notantur in c. de multa. de pæb. Et iſtã ratione ponit in terminis Abb. in c. ad aures. de reſcrip. & ad prædicta facit c. cũ adeo, eo. tit. & c. de monachis. de præb. & c. . 21. quæſt 1. Sancta igitur & rationabilis fuit ad hoc iſtius regulæ cóſtitutio, quæ ſummũ pontificẽ cócedẽtem, certiorẽ reddit de valore, per quẽ ſeruatur iuſtitia diſtributionis, quæ ad ipſum papam noſcitur pertinere, qui nõ debet vni tãtum tribuere, vt alter eſuriat, contra Apoſtoli verbum, in ſcandalũ plurimorũ. c. 1. 16. q. 7. facit c. Vulteranę. 12. q. 2. Cóueniẽs inquã, & honeſta fuit talis regula. quæ iſtis omnibus medetur, quæ denique has fraudes amouet, ac ambi-

Cardinales niſi ad certã ſummam impetrare nõ poſſunt

Beneficiũ aliud non debet impetrare, &c.

Valorem verum in bene. exprimi debere, quare Ro. pontifices voluerunt.

tionis & auaritiæ ſemina tollit: quæ omia cum animæ cõmodũ concernant, dicendũ eſt regulã in cardinalibus locum habere. Poſſent tamen prædictæ opiniones cõtrariæ fœdere diſtinctionis cõcordari, faciendo differentiã inter cardinales præſentes in curia, & abſentes. Nam in præſentibus poteſt procedere prima opinio, vt videlicet propter prærogatiuam præſentialitatis gaudeant hoc priuilegio, ne ſub iſta regula cõprehendãtur. In abſentibus vero procedat ſecũda opinio. Et iſta diſtinctio poteſt bene cõprobari ex iis quæ dixi in regulã de impetr. benefic. per obit. famil. Cardi. q. 17. Et vltra ibi dicta pro iſta diſtinctione faciunt. quæ dicũt Moder. Hiſpani repet. l. imperiũ. nu. 55. ff. de iur. om. iud. vbi dicũt. ꝙ cardinales æquiparãtur præfecto prætorio: & ideo illuſtres appellãtur, ſecũdũ omnes ibi, & habent merum imperium, vt in c. per venerabilem. qui fil. ſint legit. quem no. Abb. in c. ex geſtis. de cler. non reſid. Et tamen ſi fuerint abſentes à curia ſine cauſa, ꝙ facere nõ debent, iuxta glo. in c. nobiliſsimus. 97. diſt. tuc deſinũt eſſe illuſtres, nec habẽt merum imperium. Imò ſi cardinalis abeſt cauſa legationis, non dicitur illuſtris, ſed ſpectabilis, quia æquiparatur procõſuli. c. 2. de offic. leg. & tamen ſi manet in curia, dicitur illuſtris: magnum igitur eſt priuilegium præſentialitatis curiæ. Pro quo facit vnũ ſimile. Nam conſules ſunt ſuperilluſtres, vt tenent cõmuniter Doct. in l. 1. ff. de offic. eius cui mand. eſt iur. Tamẽ ſi recedebant à latere principis in legatione, efficiebãtur ſpectabiles, vt ff. de offic. proconſ. & declarat ibi gloſſ.

Cardinalis præſens illuſtris dicitur.

QVAESTIO II.

QVAERO, an regula iſta habeat locum extra curiã in impetrationibus factis à legatis?

Impetrationes.

SOLVTIO. In legatis dicendum videtur quòd ſic: quia ratio mouens conditorem aſtringentem impetrantem ad exprimendum valorem, eſt illa quã ponit Abb. in d. c. ad aures. in 3. col. verſi. puto tamen. de reſcript. videlicet, ne cuilibet permittatur temporaliũ diſpenſatio, niſi ſecundum qualitatem perſonę. Nã talis eſt aptus ad habendum beneficium tenue, qui eſt omnino ineptus ad habendum beneficiũ pingue. Proinde quantitas expreſſa redituum, principem ſubtrahere, aut inducere poſſet ad cõceſsionem, vel denegationem gratiæ. Ideo vtile & neceſſariũ videtur valoris expreſsionem fieri. Hęc eſt ratio quã aſsignat Abb. ad regulam Vrbani, quæ (vt dixi) concordat

cū iſta, ampliãdo eam, vt in q. ſuperiori. Sed iſta ratio militat in legato, ergo & in eo habebit locū diſpoſitio. Suadetur hoc, quia videmus omnes ſubreptiones, quæ vitiant gratiā Papæ, vitiare etiam legati gratiam, vt not. voluit domin. Anton. card. & Imol. in clem. 2. in 2. notab. de off. ordin. & Domin. in capit fin. in 2. not. de off. deleg. lib. 6. Et Marian. conſi. 14. quæritur. Et ante ipſum hoc tenet N. Milis auditor in verbo, gratiam impetrans.

Et iſta æquiparatio facta eſt de iure antiquo, vt in d. c. fi. & dicta cle. 2. Diſpoſitio iſta igitur nouiter procedens, loquens de papa, debet etiā habere locū in legato: quia quando duo ſunt æquiparata de iure antiquo, diſpoſitio poſtea loquens in vno debet habere locū in alio, vulg. l. ſi quis ſeruo. C. de furt. Accedit q̃a magis militare debet diſpoſitio iſtius regulæ in legato, quàm in papa, cū iuriſdictio legati ſit odioſa, extraordinaria, & ſuperinducta: q̃a venit in diminutionem iuriſdictionis ordinarij, vt dicit gl. in d. cle. 2. Ergo de facili reſtringibilis. ca. mandatū. & cap. Abbatē. & cap. literis de reſcript. Et patet hoc exemplo, de quo Paul. & Imol in d. clem. 2. meminerunt, dum dicunt, quòd in facultate diſpenſandi, legato cōceſſa ſubintelligitur, dummodo diſpenſati in diſpenſatione mentionem valoris beneficiorum faciant, aliàs diſpēſatio nō valebit, volentes in hoc extēdere iura, de collatione tantū loquentia ad iſtum caſum diſpenſationis, ex quo in eo eſt eadem ratio, quæ in papa conſideratur. Pro quo facit gl. in cle. literas. de reſcript. quæ extēdit illam diſpoſitionē de literis papæ, ad legatū per eādē rationē: quia diſpoſitiones legati facilius reſtrictionē recipiunt, propter minorē potentiā, quā papæ. Itaque idē dicendū eſt in reſtrictione facta per iſtā regulam, cum ſit maior ratio propter minorem facultatem. Et q̃ per idētitatē rationis debeat fieri extēſio in caſu noſtro vbi tractatur de reſtringenda ampliatione beneficiorū, tenet, expreſſe Imol. in d. cle. literas. reddens rationē extenſionis, quæ ibi à gl. cōceditur in caſu exorbitante, vt illud procedat propter æquitatē, quæ ineſt diſpoſitioni refrænanti ambitionem acquirēdi beneficia, quæ quidem ratio militat in literis legati, vt dicamus iudicandum eſſe in regula iſta, cum ibi diſpoſitio militet, vbi illius ratio militare videtur. c. inter. de trāſlat. epiſcop. Et iſta opinio iuſtificatur etiā ex verbis iſtius regulæ, quæ adaptantur etiā legatis. Nam illa verba (in gra

Legati iuriſdictio odioſa, & extraordinaria.

Diſpenſandi facultas.

ſiis de beneficiis vacãtib. ſeu certo modo vacaturis) hic poſita verificari poſſunt in legato,q. dat gratias de vacãtibus.ca.1.& fin.de off.leg.lib.6.tenet Imol.in d.clem.literas.Et dat etiã gratias reſeruationis ad beneficia vacatura. cap.penult.de offic.leg.eod.lib.& notatur in cap. hi qui authoritate.de præb.lib.6.tenet Imol.in d.cle.literas. & latius Gaſpar de Peruſio.in tract.reſeruat.fol.19. Et exceptio quę hic ponitur de gratiis factis motu proprio,etiã in legato militat,qui etiam gratias motu proprio cõcedit ſecundum communem opi.gl.& Doct.in cap.fin.de offic. leg.lib.6.& in cle.fin.de off.ord.tenet Gloſſator 3.in regula.15.Et dixi latè in rub.de reſcrip.li.6.& in regula de annali.in 9.vel 10.q.Cũ igitur mẽs,ratio,& verba regulæ verificãtur in prouiſionibus legati,meritò ſub illa cõprehendi debẽt, arg.l.ab omnibus.ff.de leg.1.Et ita cum iſta opinione videtur tranſire dominus Guliel.in collectaneis deciſ.ſuper regula de infirmis reſignatibus.Vbi dicit,ꝙ regula iſta ideo nõ procedit in ordinario, ſed in papa,& legato,ex eo,q2 ordinarij intẽdũt prouidere eccleſiæ:papã verò & legati,perſonis,vt dicit Cardin.poſt Lauren.in d. cle.Et hoc videtur ſentire Fely.licet aliquantulum ſe inuoluat,in cap.ad aures.in 14.cõcluſione.de reſcrip. Et ſequũtur Moder.in tract beneficiorũ,in tertia parte.q.12. ver. 13.qualitas.Et finaliter ſecundũm opinionem iſtam iudicauit Rota in vna Burgen.beneficiorum,corãm dom. Camillo de Ballionibus.16.Decẽbris, me tũc præſente, & primo reſponſali. Et inter alia mouebatur Rota his motiuis.Primo,quia literæ legatorũ dicũtur apoſtolicæ, cap.ſi apoſtolicæ.& cap.hi qui.de pręb. lib.6.& notatur in cap.ſi abbatem.de elect.lib.6.quia in prouincia ſibi decreta repræſentat papam,vt notat Bonifacius in cle. 1. nu.12.de offi.leg.Et latius Gundiſal.in tract. de leg.q.9. primę partis.Cum igitur regula iſta loquatur de literis apoſtolicis,habebit locum in legato.

Legatus quas gratias dare ſoleat.

Ordinarij papa & legati quibꝰ prouidere dicantur.

Legatorũ litera apoſtolica.

Prętercà mẽs regulæ in eo verificatur,quia ſiue regula edita ſit propter annatas,ſiue ex eo,quia papa nõ habet notitiam perſonarũ,vtroque modo rationes iſtæ militãt in legato:quia de eius prouiſionibus annatæ ſoluũtur,& eodem modo legatus nõ cẽſetur habere notitiã perſonarum,ſicut papa.Hinc eſt,ꝙ papa & legatus dicuntur prouidere perſonis.Epiſcopi verò ordinarij,quia præſumũtur habere notitiam perſonarum ſuæ diœceſis,dicũtur proui-

dere eccleſiis, vt dicunt omnes in clem. 2. de. off. ord. & tradit Fely. in c. ad aures. in 14. q. de reſcrip.

Perſona trahẽs originem ſuæ poteſtatis.

Prętereą, quia videmus quod legatus qui iuriſdictionem ſuam reaſſumit à Curia Romana, pręſumitur ſcire ea quę verſantur in ea, & per conſequens regulas iſtius Cancellariæ, quę in ea publicantur. Vnde quando perſona trahit originem ſuæ poteſtatis, & dependentiam à curia, ligatur regulis Cancellariæ vbiq;, tam in curia, quàm extra curiam. Ita dicit Felyn. in cap. 2. in penul. col. verſi. regulæ Cancell. de reſcript.

Præterea, quia legati dicuntur omnia ſeruare, & ſeruari facere, quæ ſolent à delegantibus obſeruari. Et idquod mouet delegantem, mouere etiam debet delegatum. notat Gemin. poſt Archid. Ioan. And. & alios in c. 3. poſt tertiam gloſſ. de præb. lib. 6. Et in æquiparatis diſpoſitum in vno habet locum in alio, vulg. l. ſi quis ſermo. C. de furt. Ex iſtis, & pluribus aliis motiuis, quæ breuitatis cauſa ommittuntur mota fuit Rota ad ſic tenendũ. Et ita etiam tentum fuit tempore Sixti, prout reperio adnotatum in memorialibus antiquis.

QVAESTIO III.

Monaſteria monialium.

QVAERO, an regula iſta habeat locum in monaſteriis monialium, vel aliis quibuſcunque, ſiue illa ſint conſiſtorialia, ſiue non?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum quòd non, ex eo quia in illis ceſſare videtur ratio iſtius regulæ, quæ fuit propter euitandas fraudes annatarum, cum de monaſteris monalium ex conſuetudine curiæ non ſoleat ſolui annata, ſed vnum Rochetum. vt eſt etiam cautum in concilio Baſilien. fol. 4. in 4. col. Igitur videtur, quod non ſit neceſſaria mentio valoris, præſertim, quia diſpoſitio generaliter loquens, non habet locum in monaſteriis, de quibus conſiſtorialiter prouidetur, vt dicit Lap. alleg. 84. vt dixi in regula, de infirmis reſignantibus. & idem tenet Archid. in capitul. 2. de præbend. libro ſexto.

Quibus tamen non obſtantibus cõtrarium fuit interloquendo dictum in vna Virdunen. monaſterij ſancti Mauri, coram domino Nicolao Picolomineo. Ratio fuit, quia expreſſio valoris nõ ſolũ fuit inducta per iſtam regulam, propter fraudẽ annatarum, ſed vt papa per valoris expreſſionem deſtribuere ac diſpenſare beneficia ſecundum merita & habilitatem impetrantium valeat. Nam ex quo pa

pa

pa dicitur perſonis, & non eccleſiis prouidere, vt dixi in prima quæſtione per expreſsionem valoris iudicabit, ſi impetrans idoneus & dignus erit ad tantum pondus, vel ad tot redditus ſuſtinendos. Et ita papa ſecundum idoneitatem, vel meritum impetrantis, vel concedet, vel denegabit. Iſta ratio militat in monaſteriis. Igitur, &c.

Præterea, quia mens iſtius regulę fuit ambitionē petētiũ coercere, quæ ratio militat in monaſteriis. Et quia regula loquitur indiſtinctè de beneficiis, habet locũ in moſteriis, quę appellatione beneficiorum cõprehendũtur. *Regula de valore, mens & intentio.*

Tamen quicquid ſit, hodie de ſtylo contrarium ſeruatur ea ratione, quia de illis monaſteriis non ſoluitur annata & ideo nulla fit expreſsio fructuum. Nam iſta eſt firma propoſitio apud curiales practicos, quod expreſsio valorum, ſemper reſpectum habet ad annatam, adeo, quod à communiter accedentibus, vbi non ſoluitur annata, ibi valor non exprimetur. ſecus vbi annata non ſoluitur. Crederem tamen quod in caſibus, in quibus annata non ſoluitur, ſi exprimeretur valor & male, quod locus eſſet iſti regulæ propter generalitatem eius, & rationes ſuperius allegatas. & quia multa expreſſa nocent, quæ non expreſſa non nocent, vt in capi. ſignificaſti. de elect. Et in ſumma pono hic vnã doctrinam generalem pro firmo, q̃ monaſteria monialiũ hodie non ſubiiciuntur regulæ: q̃a non ſoluũt niſi Rochetũ papæ pro annata. Alia verò monaſteria, aut non ſunt cõſiſtorialia, & ſubiiciuntur regulę propter prędictas rationes, aut ſunt conſiſtorialia, & tũc regulantur iuxta librũ taxæ beneficiorum conſiſtorialiũ qui liber hodie habetur pro regula, & iſta regula in illis nõ ſeruatur. Ratio eſt, quia attẽditur valor monaſterij expreſſus in libro taxę. Siue igitur quis exprimat plus, ſiue minus, expreſsio impetrantis non attenditur, ſed libri taxa, iuxta quem fit cõpoſitio annatę. Et iſta ratio procedit non ſolũ in monaſteriis, ſed etiam in aliis beneficiis conſiſtoriaribus in quib. nõ attẽditur iſta regula: quia in cedula conſiſtoriali, quę habetur pro ſupplicatione, non exprimitur valor dictorum beneficiorum ſecundum veram æſtimationẽ, ſed attẽditur, vt dixi, taxa expreſſa in libro, quæ firma manet, nec variari poteſt per aſſertionem partis, vt dicit deciſ. 45. tit. de cõceſ. præb. in antiquis. Et, hoc eſt quod voluit Archi. in d. cap. 2. de præben. lib. 6. Et ita hodie in curia practicatur, propterea nõ inſiſto. Itaque ra- *Expreſſio valorum.* *Liber taxæ benefi. pro regula habetur.*

III 5 tiones

tiones factæ in contrarium, procedunt de iure, non de ſtylo, cui ſtandum eſt, vt legitur in c. ex literis. de conſtit. & ca. quàm graui. de crimine falſ.

QVAESTIO IIII.

Hoſpitalia.

QVAERO, an militet regula in hoſpitalibus?

SOLVTIO. Ioan. Baptiſta Cacialupis, quondã aduocatus celeberrimus, in tract. penſionis q. 26. dicit, q̀ ſi hoſpitale datur in adminiſtrationem, & non in titulũ, nõ requiritur mentio valoris, ſecus ſi datur in titulũ per eã, quæ notant omnes in clem. ſi. de oſt. ordi. Aduertẽdum tamẽ eſt, quia Fely. in c. ad aures. col. ſi. dicit q̀ ipſe audiuit, quãdo fuit Romæ, q̀ ſi hoſpitale excedat ſummã centũ ducatorũ, tunc requiritur mentio valoris: quia ſoluit annatam, ſecus ſi non excedat ſummam prædictã. Sed talis obſeruatio hodie nõ apparet, quia videmus ex ſtylo q̀ quando hoſpitalia dantur in adminiſtratione. vt fruct⁹ ei⁹ diſtribuãtur in pauperes, nulla fit expreſsio valoris. Secus verò, vbi dãtur in titulũ beneficij. Potuit eſſe, q̀ tẽpore quo audiuit Fely. erat aliqua cõſtitutio, q̀ fruct⁹ hoſpitalis dati in adminiſtrationẽ exprimerẽtur, & tũc fieret illa diſtinctio. Satis eſt, q̀ hodie nõ eſt in vſu, & ideo vera eſt opinio Io Bap. per ea quæ dixi in regula de infirmis reſignãtibus. Et quod dictũ eſt de hoſpitalibus, idẽ dicendum eſt de omnibus redditibus: qui non dantur in titulũ, vt altaria, capellæ, oratoria, & mortuaria, & alia, quæ particularius exemplificat Fely. in c. in noſtra. in primo correllario. de reſcrip. & in d. c. ad aures. in 9. col. de reſcript. Quę verba, tacito authore, accepit à Bellenzino in tract. de char. ſubſi. q. 76. declarando tamen, vt per eundem Felyn. in d. c. in noſtra. in 23. correllario. poſt Andr. Sicul. in c. ex literis. de cõſuet. & Bar. Belenzinũ in tract. de char. ſubſi. q. 68. & dixi in tract. expect. in 9. formula. nu. 93. Et ea, quę dicta ſunt de hoſpitalibus, dici poſſunt de præſtimoniis, de quibus videnda ſunt quæ ſcripſi in d. trac. expectatiuarum. in prima forma. nu. 39. cum ſeq.

QVAESTIO V.

Beneficia vacatura

QVAERO, nunquid regula iſta habeat locum in gratiis de beneficiis vacaturis?

SOLVTIO. Iſtud dubium fuit propoſitum per D. Nicolaũ Aragonia in vna Zamoren. Theſaurar. de anno M. D. XXXIII. Et tunc pro vna parte dicebatur, quod regula tali caſu nõ ꝓcedit, ex eo, q̃ regula iſta loquitur in impetratione

petratione beneficiorũ vacantiũ & vacaturorũ, quorũ poteſt haberi certitudo valoris. Et hoc indicāt illa verba poſita hic in textu, ibi (Seu certo modo vacaturis. &c.) vt ſit ſenſus, ꝙ quãdo impetratur aliquod beneficiũ vacaturũ ꝑ illos modos in iure expreſſos q, ſunt modi certi vt ꝑ cõtrac. matrimonij, ingreſſus religionis, & ſimiles. De quibus in regula. 64. tali caſu requiritur expreſsio valoris, & procedit iſta regula, ſecus verò in gratiis ad vacatura, in quibus non datur de præſenti aliquis certus modus vacandi.

Ex diuerſo dicebatur contrarium. & ita pro iſta parte iudicauit Rota coram eodem D. Nicolao, de menſe Nouemb. M.D.XXXIII. Et ſecundum eandem opinionem ita etiam obſeruatum fuerat tempore Sixti, vt in quibuſdam memorialibus inuenio adnotatum. Et pro iſta deciſione facit in primis textus illius regulæ, ibi (& idem ſeruetur in expectatiuis, &c.) Facit etiam ratio euidens, de qua ſuperius in aliis quæſtionib. feci mẽtionem. Nam ad hoc requiritur expreſsio valoris. vt papa ſciat diſpenſare patrimonium Ieſu Chriſti, ſecundum meritum perſonarum petentiũ, vt ſic poſsit vnicuique de redditib. eccleſiaſticis ſecundũ meritum, induſtriam, vel habilitatẽ perſonę proiudere, vt dicit Abb. Fel. & alij in repetit. c. ad aures. de reſcri. Sed iſta ratio militat in gratiis de vacaturo. Igitur militabit etiã diſpoſitio. Et iſta opin. ſuadetur etiã ex generalitate verborũ iſti' tex. qui indefinitè loquitur. Ergo debet intelligi tã de beneficiis vacãtib. quam vacaturis, certis & incertis. arg. tex. no. in c. quia circa. de priu. Nec obſtãt illa verba (certo modo) quia nõ indicãt modũ vacationis, ſeu formã impetrãdi. vt patet in regula de annali, & in aliis regulis, quæ vtuntur ſimili modo loquẽdi: & tamẽ abſurdũ eſſet. & contra cõmunem. & receptã ſenſum, illas regulas ad illos tres, vel quatuor modos vacãdi ſuperi' nominatos reſtringere. Quod vlterius demõſtratur. quia regula iſta continet duas. partes alternatiue. 1. eſt circa beneficia vacãtia. Et iſta pars intelligitur generaliter de quacũq; vacatiõe. Quia quãdo fit mẽtio vacationis ſimpliciter, & null' mod' exprimitur, venit omnis modus vacandi, vt dicit Lapus alleg. 6. in ſecunda col. cũ cõcord. vt ſcribit Fel. in c. in noſtra. in 36. correl. de reſcrip. Et tex. in cap. ex parte. el j. de offi. deleg. Si igitur prima pars alternatiue de beneficis vacãtib' debet intelligi generaliter, eodẽ modo ſecũda pars alternatiuę de bene-

Valoris. expreſſio.

Regula duas partes alternatiue continet.

ficiis

ficiis vacaturis:debet etiã intelligi generaliter de omni ſpecie vacationũ,ſiue ſit per illos quatuor modos certos in cãcellaria vſitatos, ſiue alio quocũque modo etiã incerto:qa vna pars alternatiuè debet intelligi,& declarari ſecundum aliam,iuxta vulg.doctr.Bart.in l.1.ff.de reb.dub.

QVAESTIO. VI.

Regreſſui obſtare.

QVAERO,an regula iſta obſtet regreſſui,in quo non eſt expreſsus valor ſecundum communẽ æſtimationem,prout hic requiritur,ex eo, quia in prima gratia fuerat expreſſus?

SOLVTIO.Breuiter iſtum caſum ponit D.Gulielmus hic,in quibuſdam annotationibus,& dicit Rotam tenuiſſe in vna Burg.beneficij,regulam non obſtare:quia ſufficit,in prima gratia valorem expreſſiſse.Nam ad illam tã quam ad originalem matricem habetur recurſus: vt etiã tunc adnotauerat R.P.D.Simonetta primarius auditor. Si verò in prima valor non exprimeretur,regula obſtaret & ita iudicauit Rot.de quo latius per eum.

QVAESTIO VII.

Beneficia commendata.

QVAERO,an regula iſta procedat in beneficiis commendatis?

SOLVTIO.Rota in vna Taurinen.de menſe Decẽbri, coram R.D.Ioan.Clerici tenuit quòd non, ex eo,qa regula iſta eſt odioſa,& loquitur de beneficiis vacantibus & vacaturis,quæ vacatio non verificatur in commẽda, vt tradunt omnes in c.nemo.de elect.lib.6.Et quia in commenda de beneficio non prouidetur,tanquam de vacanti,ſed deponitur beneficium ad effectum prouidendi,& ideo manet antiqua vacatio,vt tradit Aret.poſt gl.& alios in cap.ſi conſtiterit.de accuſ.& Rom.conſil.150. Verum quia ſuper iſta deciſione poſſet moueri ſcrupulus ex eo, quia eſt magnũ diſcrimen inter cõmendã perpetuã & tẽporalem,videnda ſunt ea,quæ latiſſimè dixi in regula de triennali.quæſtio.5.& in aliis præcedentibus regulis.

QVAESTIO VIII.

Monetarum varietates.

QVAERO,quare papa hic expreſſit tot varietates monetarũ,& an expreſſio iſtarũ monetarum deberet fieri ſecundum æſtimationẽ loci,vbi vacat beneficium,an verò ſecundum valorem Curiæ Romanæ?

SOLVTIO.Videtur dicendum diuerſitatem iſtarum expreſſionis monetarũ poſitam eſſe ad denotandum diuerſitatem nationum & gentium,tunc ad Vrbẽ Romam accurrentium

currentium. Quàm quidem monetam vnuſquiſque ſecũdũ qualitatẽ & quantitatem intrinſecã loci beneficij, nõ loci impetrationis exprimere tenebatur, vt dicit deciſ. 64. titulo de reſcrip. in antiquis. & ante illam hoc expreſſius tenuit Oldr. in cõſil. 168. incip. ad primã. in tertia quæſt. Sequitur Pet. de Anch. in cle. vnica. col. fi. de cõceſ. præb. & Ioan. and. in addi. ad Spec. eo. titu. in fi. Et hoc cõſonat iſti regulæ non ſine miniſterio tot monetarũ ſpecies numerantis. quod aliunde non euenit, niſi quia papa voluit morem gerere viſitantibus vrbem. Nam illis temporibus omnia ferè regna Chriſtianorum ſedi Apoſtolicæ obediebant, & ad eam, tanquam ad Aſylum Romuli confugiebant omnes. Et ita vnuſquiſque in impetrationibus & literis apoſtolicis exprimebat valorẽ ꝑ monetã ſuæ gentis. *Moneta rum ſpecies.*

Tamen conſiderandũ eſt, ſi poteſt teneri cõtrarium: q̃a text. hic nõ diſponit expreſſionẽ valoris in gratiis apoſtolicis debere fieri ſecundũ æſtimationẽ locorum veniẽtiũ ad vrbẽ, ſed ſecundum communẽ æſtimationem curiæ. Itaque ſecundum hoc locus impetrationis attendetur, & ad illius loci æſtimationẽ genus illud monetæ reduci debet, quòd voluit expreſſe Egidius deciſione ſecunda, Vbi dicit hoc ideo factum fuiſſe, ne papa deciperetur, qui de facili ignorare poteſt locorum conſuetudines circa æſtimationes. iuxta capitulum primum. de conſtit. lib. 6. Et ideo licet nomen monetæ in ſupplicationibus exprimatur per libras Turonenſes, vel Marcas ſterlingorum, valor tamen beneficiorum debet conſiderari, ſecundum quod valet in portatis in vrbe, vt refert Gloſſator in regula. 23. in fine. vbi dicit ita ſeruare Rotã. & hoc ſentit Oldr. in cõſi. 118. incip. ex virtute. & dixi in tract. expectatiu. numer. 104. Et iſta opinio mihi videtur verior, quam videtur tenere Panor. in c. quanto, in vltima colum. verſ. quid autem in mãdato. &c. de iureiur. vbi dicit, quòd æſtimatio & valor monetæ debet intelligi ſecundum æſtimationem loci concedentis, allegat hoc tenere Guliel. de Monte Lauduno in cle. 2. de deci. qui allegat rationem Egidij. Et videtur ad hoc tex. cum gloſſ. in d. clem. ſecunda, vbi notant omnes, & ſequitur Fely. in cap. ad aures, in 11. concluſ. de reſcrip. & illam deciſ. Egid. ſequitur etiam Rochus Curtius in repet. c. fi. in 7. q. de conſuet. & ita hodie ſeruatur *Moneta valor & æſtimatio.*

Et iſta omnia de plano procedũt in gratiis principalib. vt ſatisfiat regulæ, & taxis beneficiorũ, ne decipiãtur officiales.

Valor beneficiorum in reſeruationib. fructuum. les. Secus autem eſt in reſeruationibus fructuũ pro pẽſione: quia tali caſu non habetur reſpectus ad valorem, ſecũdum quem fit expreſſio in bulla. ſed ſecũdum quod valẽt in partibus: vt concluſit Rota 16. Nouẽbris M.D.XXXVII. corã me in vna Calaguritan. canonicat. & præbẽdæ. Iuxta quam determinationem Rotæ ita iudicauit Dom. Io. de Anguiano arbiter inter partes electus. Et caſus ille talis erat: quia Rodericus de Auila reſignauerat canonicatũ & præbendam prædictos, quorũ valor vigentiquatuor Duc. aur. de cam. ſec. com. æſtim. val. an̄. non exced. in fauorem Ioan. Lupi, reſeruata ſibi medietate omnium, & ſingulorũ fructuũ prædictorũ propria authoritate percipiendorum, leuandorum, & colligendorum, & cæt. Adueniente tẽpore ſolutionis Rodericus partem vini, grani, & pecuniarum vſq; ad medietatem fructuũ capere voluit. Ioan. verò hoc prohibuit, dicens, non teneri ei, niſi ad duodecim ducatos, quę erat mediatas valoris canonicat⁹ prædicti, expreſſi in gratia. Et quia in ea dicebatur fructuum prędictorum, dubitatum fuit, quid iuris? Dominĩ omnes dixerunt medietatem illam fructuum debere intelligi, prout in partib. æſtimatur, & valet, non prout in curia: quia illa verba propria authoritate percipiendorum: & colligẽdorum, &c. hoc innuunt. Si enim Rodericus capere pecuniam cogeretur, & ad hoc Ioan. eum. cogere poſſet, fruſtra in literis reſignationis dictum fuiſſet, quòd Rodericus fructus propria authoritate capere poſſet. Nam pecuniam capiendo nõ poſſet dici fructus percipere, ſed valorem fructuũ, quæ ſunt inter ſe diuerſa. Vnde ex quo Rodericus nõ reſeruauit ſibi dimidietatem valoris expreſſi, ſed fructuum, intelligetur de illis, qui propria authoritate colligi poſſunt. Nec obſtat verbum, prædictorum, quia non refertur ad valorem expreſſum, ſed ad canonicatum & præb. prædictorũ. Et ita intelligi debent ſecundum mentem reſignantis, qui agit de damno euitando, Reſignatarius verò agit de lucro captando. arg. l. fin. § in computatione. C. de iure de lib. Et ita dicitur, quòd actus agentium ſecundum eorum intentionem intelligi debent, vulg. l. obligationum ſubſtantia. ff. de act. & oblig. Nec obſtat, quòd fructus canonicatus ſint expreſſi ad vigintiquator. Quia illud potius ex ſtylo Curiæ, ne gratia ſit nulla propter iſtam regulam, ſi nullus valor exprimeretur quàm de iure fit, ſecundum gl. in cle. 1. de præb. Quia clarũ eſt, q̄ ferè omnes canonicat⁹

Fructus canonicatuum.

Hiſpaniæ

Hiſpaniæ nihil valêt in portatis. Et quia requiritur in literis expreſſio alicui' valoris, ponuntur omnes ad viginti quatuor, etiam ſi fuerit canonicatus Toletanus, qui inibi reſidendo ad mille ducatos aſcendit. Apparet igitur ꝙ illa expreſſio valoris magis fit vt ſatisfiat regulæ, quã propter alium effectũ, præſertim quia illa expreſſio valoris, quæ fit in reſignatione prędicta magis fit reſpectu reſignatarij, cui prouideri debet, & cui' prouiſio fuiſſet nulla, niſi eſſet expreſſus valor, quàm reſpectu reſignãtis, qui iſto caſu nõ indiget valore expreſſo, cũ ſine illo poſſet expedire bullam ſuæ reſeruationis, medietatis fructuum. & illam in partibus exigere, quia regula iſta nõ habet locũ in tali reſeruatione fructuum. Et iſta interpretatio eſt æqua, veriſimilis, & rationalis, ſecundum quam iudicauit d. Io. de Anguiano, prout dixerat Rota. Et eſt notãdũ vlterius, ꝙ licet valor fructuũ pro ſoluẽda pẽſione debeat fieri. prout conſideratur in partibus. Hoc autem nõ haberet locum quãdo fit ſolutio penſionis in curia, quia ſolet ſolui in ducatis auri de Camera, prout ſonãt literæ Apoſtolicæ, licet in partibus ſufficeret ſoluere in moneta, dũmodo illa tãtum valeat, nec cogitur debitor ſoluere penſionẽ in auro. Vt tenuit Rota in vna Elnen. pẽſionis corã me, inter Dominos Hieronymum de Requeſens epiſcopũ Elnen. debitorem penſionis 400. ducat. ſuper epiſcopatu Elnen. & Ferdinãdũ Loazes inquiſitorẽ Catalonię penſionarium, de menſe Nouemb. M.D.XXXIX, mota per ea, quę notantur per omnes in l. Paulus ff. de ſolut. & in l. 2. ff. ſi cer. pet. Tamẽ aliquibus videbatur dura hæc deciſ. ex eo quia in literis apoſtolicis dicitur, quòd ſolutio fiat in ducatis auri de Camera, & nõ dicitur in valorem eorũ. Vnde propter illam qualitatẽ auri, ſolutio fieri deberet in auro iuxta deciſ. Parlamẽti Guido. papæ. 492. & Maria. ſoci. cõſ. 6. circa fi. Tamen tenendo opinionẽ Rotæ ad illa dicta patet reſponſio ex iis, quæ ipſe idẽ Guido dicit in d. deciſ. ſe Frãciæ practicaſſe, vt ibi per eum. Et opi. Rotæ eſt cõmunis, vt patẽt per omnes Moder. in tract. moneta.

QVAESTIO IX.

QVAERO, Pro intelligentia iſtius text. ſecundum ordinem literæ, quid intelligat iſta regula (per marcham argenti) quid rurſus per libram, & quid per aliàs monetarum ſpecies hic deſignatas? *Marcha argenti.*

SOLVTIO. Vt ſingula monetarũ vocabula hic expreſſa, ac

ac earum origines & valores hactenus per aliquem non ſcripta, ſecundũ curſum noſtri tẽporis declarẽtur, ſequar ordinem literæ, & incipiendo à Marcha, eſt ſciendũ, quod iſtud nomẽ, Marcha, apud peritos linguæ latinę non inuenitur, ſed recẽs fuit, & vulgare nomẽ, de quo meminit tex. in c. conſtitutus. de procu. ibi, vnam marcham ſterlingorum & in c. 2. de arbit. & in c. cum pridem. de pact. & in c. ſignificauit. & c. quanto de cenſi. Et fortaſsis de iſto nomine in Decretabilius alij text, non reperiuntur, quam iſti. Et iſta Marcha aliter capitur de iure, aliter ſecundum conſuetudinem particularium prouinciarum, & locorum. vt inferius in ſpecie declarabitur. Nam æſtimatio marchę legalis eſt informis, quo ad omnes, niſi in locis, vbi eſt ſpecialis cõſuetudo circa valorẽ, quia in illis æſtimabitur marcha ſecũdũ communẽ vſum illius prouinciæ, niſi ſolutionibus à lęge impoſitis, Quia tali caſu ſolutio alicui facienda per marchas, intelligetur de marcha tẽpore legis cõditæ, non autẽ vſuali alicuius loci, vt tradũt d. Ant. & Abb. & alij in ca. cõquerente. de offi. ord, Bald. in l. quicunque, in vlt. col. C. de ſer, fug, Et ante ipſos Oldr. cõſil. 250. factũ tale eſt. Et idẽ tenet Abb. in c. quanto. col. fi. de iureiur. & in cõſi. 56. incip. quod ſolutio. lib. 2. Et Moder. in l. fi. ff. de in ius voc. Quicquid dixerit Rom. in cõſ. 223. circa primum. & Paul. de Caſt. in l. 2. C. commu. de leg. faciens differentiã inter legem & ſtatutum. Et marcha legalis conſtituitur ex octo vinciis auri, vt tenet in ſpecie Io. Fab. in §. nos autẽ, inſtit. de Attilia. tut. Et quęlibet vncia valet octo ducatos, vt dicit Bar. in l. quotiẽs. C. de ſuſcep. & Arch. lib. 10. & Abb. in d. c. cõquerẽte. Itaq; marcha ſecundũ diſpoſitionẽ iuris cõſtabit ex ducatis 64. Quod eſt vtile ad multa, vt dicũt Moderni Papien. in l. 2. §. ex his. ff. de verb. oblig. cũ cõcor, vt ſcribũt Moder. in d. c. cõquerente Et de iſta marcha legali nõ loquitur reg, iſta, ſed de marcha vſuali cujuſlibet prouincię. Ex quo infertur, ꝙ ſi clericus Francigena impetrat gratiam duorum beneficiorũ, quorũ vnũ ſit in Frãcia, aliud in Alemania, in primo exprimet valorem librarũ Turonẽ. paruorũ, quæ eſt moneta Frãciæ. vt apparet in cle. fin, de magiſtrat. in alio exprimet marchas, quæ eſt moneta Alemaniæ. Et ita in ſpecie tenent Abbreuiatores, vt refertur in illo libro, qui vulgo dicitur, Stylus. ſeu practica cãcellarię, fo. 74. Intelligẽtes tamen, monetã ſterlingorum eſſe monetã Alemaniæ per

Marchę æſtimatio.

Marcha legalis.

Vncia auri & argenti valor

Valor in quo beneficio exprimi debeat

per participationem, aliàs male diceret ille liber: quia moneta ſterlingorum, origine & inuentione, eſt moneta Angliæ, cuſa ſub Henrico. 4. vt ſtatim dicam. Et marcha argenti, de qua loquitur iſta regula, valet ducatos quinque de Camera. Si vero fuerit de argento puro, valet ducatos ſex, vt inuenio in quodam peruetuſto libro texarum ſedis Apoſtolicæ adnotatum. Et iſta marcha argenti variatur ſecundum conſuetudinem diuerſorum locorum. Quia in Anglia marcha ſterlingorum valet ducatos quatuor. Et ita declaratur tex. in d. c. conſtitutus. de procur. qui loquitur de marcha ſterlingorum. *Marcha argenti.*

Vt ſcias originem iſtius monetæ ſterlingorum paucis antea notam, eſt ſciendum, ſub Henrico Rege Angliæ illius nominis 4. celebratum fuiſſe concilium Londini, anno Salutis. 1249. in quo inter alia ſalutaria decreta, illud quoq. pro cõmodo publico ſancitum fuit, quòd groſſi argentei, qui tempore illo, permittente auaritia Regis, iam tonſi, & à bonitate argenti deprauati, expendebantur, diſſoluerentur, & loco illorum moneta ſterlingorum cuderetur, ab effigie ſturni auiculæ in altera parte nũmi impreſſa ita vocata: quæ quidem auis lingua Anglica ſterling, appellatur Et ita hodie omnis Anglica moneta ſterlingorum nomine putatur. Et cur denarius ille nomine illius auiculæ ſterling fuerit ſignatus, cauſam tradunt, quòd ea auis, pars foret inſignium, quibus reges id temporis multarum poſſeſſionum, vel extramarinarum domini, vſi ſunt. Quéadmodum Reges hac ætate ſolent inſignibus regiis, ſingula ſuorum regnorum inſignia adiungere, quo potentia exiſtat quàm maxima: ſiue quòd nũmus in altera parte haberet notam ſtellæ, quam Angli ſter vocant. Ita quòd hodie iſti denarij ſic ſignati reperiuntur, vt in aliis omnibus author eſt Polydorus hiſtoriæ Anglicæ lib. 6. Vel fortaſſis iſta moneta ſterlingorum nomen accepit à caſtello quodam in Anglia ſterlingum nuncupatum. de quo idem author meminit lib. 13. & 14. Et de Sterlingo agro etiam fit mẽtio ibid. lib. 1. Sic etiam de ſterlingenſi ponte habetur in ead. hiſtoria lib. 17. Sed in Hybernia valet marcha ſterlingogorum ducatos quatuor. marcha verò Renenſis, argẽti puri, valet ducatos Renenſes. 8. cum dimidio. Ex quibus ducatis Renenſibus quatuor, tres ducati Vngarici conſtituũtur. Itaque marcha Renenſis valet aureos Renenſ. 70. & parum plus. Marchus vero Pariſienſis eſt nouem vnciarũ *Marcha ſterlingorum & origo.*

Marcha ſterlingorum in Hybernia quantum valeat

ex noſtris cõmunibus, & tertia pars alterius vnciæ. Ex eo fiunt ducati. 70. Et inter iſtas monetas marcharum ſterlingorum, Turonenſium; & Pariſienſium eſt magna differentia, vt not. Per. de Bellaper. in l. fina. C. de compenſa. Marchus vero ad vſum Modiolani facit aureos ſiue ducatos ſex. Et continet marchus prædictus vncias nouem precioſi argenti, vt latius declarant Moder. Aſten. in tract. augmenti monetarum, in vlt. concluſio. Et hæc de marcha.

Marchus Pariſienſis.

Sequitur in text. vel librarum Turonenſium, &c.

Libra Turonen. valet ducatum.

Libra Turonenſium paruorum, de qua loquitur iſta regula, valet ducatum vnum de Camera. Et ſecũdum hoc libra conſtat ex duodecim Turonen. qui quidem duodecim Turonenſes conſtituunt vnum ducatum, vt expreſſe ordinauit Benedictus XII. in extrauag. vas electionis. §. fin. poſita ſub tit. de cenſ. de qua meminit Fely. in ca. 2. in 8. col. & c. ad aures col. 9. de reſcrip. Et ita in concernẽtibus literas & Cameram apoſtolic. iſtum valorem voluerũt ſeruari facere ſummi pontifices, vt patet in reg. 23. Et iuxta iſtã æſtimationem ſcriptæ fuerũt taxæ officialium cancellariæ compoſitæ per Io. 22. cum curia reſideret Auinioni. Et ſecundum eoſdem Turonen, Benedictus XII. texas ſacræ pœnitentiariæ cõpoſuit, vt habemus in originalibus formulariis illorum temporum per eũdem Benedictum editis. Quo factum eſt, vt cum curia mãſerit apud Gallias per 84. an. & ſic à tempore Clemẽtis V. vſque ad Gregorium XI. qui curiam in vrbem reduxit, vt hiſtorici referũt, vſus Turonẽſium adeo inualuit, vt quodãmodo callum obduxerit vſq; in hodiernum diem, & hoc propter memoriam illius temporis: tum etiam, quia illo tempore illa moneta vtebantur Franci, quorum erat peculiaris vſus ad curiam expeditionis cauſa, adeo quod ferè omnes cãcellariæ Apoſtolicæ expeditiones à Gallis conficiebãtur, & ideo bonũ fuit, quòd monetæ illius nomen duraret, deuotione durante, quæ modo omnino ceſſant. Et quamuis Gloſſator ſuper reg. 23. referat opin. quorũdam de origine iſtius monetæ Turonenſium, quas poſtea deridet. Nihilominus ego exiſtimo monetæ huiuſmodi originem initium habuiſſe à Turonibus. eſt enim ciuitas illa in Gallia Narbonen. antiqua, & percelebris, nomine Turon. cuius preſul Arnulphus à S. Remigio baptizatus inter ſanctos relatus eſt. hic primum moneta ab vrbe nomen accepit, quæ tunc in Gallia cõmuniter expendebatur, & forrè tempore Clmẽtis V.

dum

dum Auinioni reſideret in vſum tradita, anno 1305. circa quem annum monetæ mutatio reperitur facta, & ob eam cauſam varij tumultus exorti, vt Robert. lib. 7. hiſtor. Gallorum meminit. Et tunc huiuſmodi monetam per Io. 22. eius ſucceſſorem taxis Apoſtolicis appoſitam conſtat. Et cum valore prædictæ libræ Turonen. de qua loquitur iſta regula, concordant libræ monetæ ciuitatis Meten. Flandriæ, & regnorum Valentiæ, Barchinonen. & Iacen. Nam in dictis regnis, ſeu prouinciis libra etiam valet vnum ducatum, vt experientia cognoui, & etiam atteſtatur Franciſcus S. Clemētis Barchinonen. in Arithmetica ſua. Exceptis iſtis omnes aliæ prouinciæ Chriſtianitatis differūt in valore libræ, prout etiam libræ legales differunt ab omnibus iſtis, vt ſtatim dicetur. Nā videmus Maioren. libras tres, ducatos duos conficere. & ſimiliter libræ tres Turonen. in Francia reddunt ducatos duos. & francus etiam in Francia eſt ſimilis libræ. Quorum tres franci reddunt ducatos duos. In Normādia etiam tres libræ valent duo ſcuta auri. Ab his tamen differt libra monetæ Britāniæ, quæ valet minus ducato vno. Nā decem libræ Britāniæ valent 8. ducatos de Camera. Pariſiēſium vero libra valet parum minus libra Britāniæ, & modicū plus libra monetæ Franciæ. In Scotia vero, libra monetæ ſterlingorū valet ducatos duos. Sed libra monetæ vſualis ibidē valet duc. vnum, & tres ſimiles libræ valent duc. tres, quæ reddūt vnā librā ſterlingorū ex cōpoſitione antiqua, & duos ducatos cum dimidio ſecūdum aliquos, ſed vt accepi à fide dignis, re vera valent ducatos tres. In Anglia libra ſterlingorum valet ducatos ſex. Et promiſſio ſimpliciter ibi facta de libris monetæ Anglicæ, licet ſit ibi varia moneta, tamen ſecundum cōmunem vſum, in dubio debet intelligi de libra ſterlingorū, vt refert ſe de facto habuiſſe Lanfr. in rep. c. quoniam contra falſam. in verſ. teſtium depoſitiōes. in antep. col. verſ. hinc eſt, &c. de proba. ſequitur Curt. in repe. c. fin. in 7. quæſt. de conſue. Libra vero monetæ Papien. valet ſolidos 20, vt refert Brun. Aſten. in tract. de augmento. concluſione fina. Sed Parmę aliter fit ęſtimatio: quia ibi librę quinque & ſolidi 8. faciunt ducatum vnum, & centum & quinquaginta ſolidi, reddunt ibi etiam ſcutum vnū, vt habui in facto ſuper quadā cauſa Parmen. ita taxata in Rota. Venetiis vero vna libra conſtat ex marcellis duobus. Quorum duodecim marcelli valent ducatū vnū. Itaque

Libra Turonenſis cum quibus aliis moneteis cōcordet.

Libra cuiuſcunque regionis & ciuitatis valor.

Libra in Anglia de Turonenſi in dubio intelligitur.

ducatus æſtimatur ibidem ſex libris. Sed libra groſſorum quæ mercantilis appellatur, decem ducatis ibidẽ æſtimatur, vt notiſſimum eſt. Bononienſes etiam libras ſuas habent, quarum communis, ſiue vulgaris libra, quæ in vſu eſt, Bologninos 20. valet, qui reddunt Baiochos 30. Et ꝑ conſequens tertiam partem vnius ducati, plus minus.

Libra legalis valor quis ſit.

Ab iſtis omnibus differt libra legalis, quæ ſecundum antiquos iuriſperitos valebat ſeptuaginta & duos ducatos. vt eſt tex. expreſſius in l. quotiẽs. C. de ſuſcep. Præpoſitis, & Archa. lib. 10. Et decẽ aurei, ſiue ducati valebant librã argenti, vt in l. 1. C. de argen. præt. libr. 10. Poſtea verò introductũ fuit, quòd libra nõ ex. 72. ſed. 96. aureis cõſtitueretur, vt Bar. in d. l. quotiens. Alberic. & alij in l. fin. ff. de in ius vocãd. meminerũt. Et ita ſe habet cõmunis opinio, vt patet, ex his quæ Fely congerit in c. cõquerẽte, de offic. ord. & Iaſon, in l. 2. §. ex his. in 8. col. ff. de verb. obli. Sed illud fortè antiquo tempore introductum fuerat: q̃a erat minor argenti, vel maior auri copia, vel q̃a (vt dicũt quidã hiſtorici) auri bonitas nõ niſi à Iulio Cæſare, vſq; ad Veſpaſianũ perdurauit. Et ideò poſt illos, ducatus 20. libras æris valuit, vt apparet in l. j. C. de colla. æris. lib. 10. Hodie vero calamitate tẽporum factum eſt, quòd reuolauit ad α, id eſt, extremitas ad principium, vt dicitur in c. ab exordio. 35. diſtin. Nam immutata auri bonitate cudũtur hoc tempore ducati, vt leuiores, ita & viliores: quorũ ſex vnciam, & 72. libram implent, vt olim. Inter vtrunq; tamen tempus, hoc eſt diſcrimen: quia aurum & argentũ illis temporibus probatũ fuerat, id eſt purum, purum, & defœcatum, quod diſtinguitur per 12. gradus, grana vulgus appellat. Et illud eſt omni argento precioſius. Nam argentum purum, putum, id eſt. depuratum, quod indoctũ vulgus argentũ de copella appellat, eſſe ligæ 12. denariorũ, pro cõperto habetur, licet hac ætate eius bonitas per admixtionem æris ſit deprauata: huius autẽ deprauationis taxati fuerãt olim inter cęteros Aragonenſes, & q̃dã alij, ſicut etiã ſeruare bonitatis auri Veneti & Anchonitani bene audiebãt, vt refert Lucas de Penna in l. vnica. in fi. C. de argen. pretio. lib. 10. Nã ſatis cõſtat quod denarij æris argento puro immiſcentur, tot grana bonitatis argẽtum amittere. Et illud argentum purum, putũ, ſeu, vt vulgus appellat, copellatum, Odofr. in l. 2. ff. ſi cert. pet. pugillatum nominat. Sed Iuriſcõſultus in l. in naue. ff. locati.

Auri bonitas.

Argentũ purum.

pu ſillatũ

puſillatũ dicit,vt de iis meminit Gel.lib.6.Noctiũ Atticarũ.c.5.& reaſſumũt Moderni quidã Galli in prædicta.l. in naue,qui,vt opinior,eorũ dicta ab Antonio Nebriſſenſi Hiſpano viro eruditiſsimo in Lexicon Iuris acceperũt, niſi idẽ ſpiritus in duobus corporibus fuit.Latini vero, ꝗ illi dixere puſillatũ,ipſi puſtulatũ appellant. quod eſt purũ abſque omni ſpurcitia.Nempe poſtula idẽ refert quod puri argenti maſſa, vt Martial.pluribus locis meminit.& Iuuenal.Satyr.10.Pauca licet partes argenti vaſcula puti.Et Suetonius Tranquillus in vita Neronis in hæc verba idem refert:Nummum aſperum,argentum puſtulatũ, aurum obrizum exegit.Sed hæc de argento.

Puſtula quid ſignificet.

Aurum obrizum.

Aurum etiã in 24.precioſitatis gradus diſtinguitur.vulgus characteres appellat, quale aſsimilatur hodie Vngari cum purũ, ꝗ obrizum Græci,vt Trãquillus & Plinius atteſtantur.Latini verò,multipliciter excoctũ dicunt,vel,vt vulgus, cimentatum.De quo etiam loquitur tex.in l.fin. C.de vet.nup.pot.lib.11.Hinc obrizati appellabãtur nũmi,qui ex optimo & puto auro confecti erant, vt in l.vnica.C.de oblat.voto.lib.12.Noſtra tamen ætate nullũ aurum,quod 24.characteres attingat,reperitur.Quo fit, vt quidam dixerint.aurum ad 24.characteres decoqui minime poſſe.Nam vngaricum,quod pretioſius cæteris ęſtimatur.23.characteres nõ tranſcendit,vt à peritiſsimis huius artis accepi,quod etiam atteſtatur Bilibald⁹ in libro æſtimationis numiſmatum.fol.4. Vtcunque ſit, ætate noſtra libra auri legalis,conſtat ex.66.ducatis, & eiuſdẽ æſtimationis fuit àpud Romanos veteres.hoc patet:quia libra cõſtabat,vt hodie,ex.12.vnciis.Vncia verò cõſtat ex drachmis octo.Itaque libra continet drachmas.96.quæ cõſtituunt totidem ducatos,& ſic apparet quẽlibet ducatũ eſſe drachmalem,id eſt pendere drachmam vnam. Et in hoc hodie conuenimus cum antiquis Romanis:& verum eſt,vt in ducatis Vngaricis periculum fieri poteſt.Quorũ quilibet vnius drachmæ pondus habet.Et idem de ducatis Venetis & Florentinis refert Bar.in l.quotiens. C.de ſuſcepto.lib.10.Et hæc de libris ſufficiant.

Aur vngaricum.

Conſequenter textus hîc ponit aliam ſpeciẽ monetæ, quã Florenũ appellat.Et habet hæc ſpecies monetæ,propter varias prouinciarũ cõſuetudines, incertã æſtimationem,vt dicit Salyc.in l.fin.C.ſi cer.pet.Tamẽ de iure Florenus,ducatus,& ſolidus idẽ referũt ſecundum Modern.

Aſten.in tract. monetarũ. Et ita pro ducato ponit in taxis ſedis Apoſtolicæ beneficiorum cõſiſtorialiũ: quæ per Florenos auri diſtribuuntur, ex quo datur intelligi taxarũ inuentionem ante cuſſionem ducati fuiſſe editam, vt etiã inferius apparebit. Quorum quidem Florenorum denominatio à Florentinis originẽ habuiſſe ſatis compertũ eſt. Nam vt hac in re teſtis eſt Ioan. Villanus Florentinorũ antiquus hiſtoricus lib. 6. cap. 54. Hiſtoriarum. Cum ciuitas Florentina iam opibus, potentia, & dominatu in immenſum creſceret, placuit mercatoribus & populo, vt moneta auri cuderetur. Nam vſque ad illa tempora ciuitas illa argenti moneta vſa fuerat valoris. 12. denariorum. Sic itaque de menſe Ianuario, anno à partu virginis. M. CCL II. Florenus ex auro. 24. characterum omnium purgatiſsimo valoris ſolidorum viginti cudi cœpit: quorum octo Floreni, auri vnciam pendebant. Florenus dictus à Florentia, cuius nomen per florem Lilij albi referebat ex vna parte, vt meminit idem hiſtoriograp. libro primo cap. 40. ab alia verò parte ſancti Ioan. Baptiſtę effigies, ipſius Vrbis primi protectoris, regenerationem vrbis præſentabat. Nam cum antea ciuitas tota idolis ſeruiret, facta conuerſione placuit, primo ex templo Martis, eccleſiam cathedralẽ ſuo nomine ſancti Ioãnis erigi: idque factũ fuiſſe Conſtantini & Silueſtri temporibus idẽ author lib. 1. cap. 60. hiſtoriarum refert. Itaque ex præmiſsis apparet, Florenos non ſolum à ciuitate Florẽtia, ſed à flore Lilij impreſſa nomen accepiſſe. Inde paulatim Floreni nomen, & vſus ad alias prouincias emanauit. quẽ alij Domini viciniores in ſuis dominiis cudi fecerunt: vſque adeò, quòd puritas illa auri, ære contaminata fuit: quo crimine Marchiones Montiſerrati, & apud Ianuenſes Spinolæ illo tẽpore taxabãtur, donec Ioã. 22. anathemate prohibuit, ne de cætero illa moneta cuderetur niſi à Florẽtinis, vt lib. 9 cap. 279. eiuſdem hiſtoriæ cautũ legimus. Huius tamẽ Floreni vſus paulatim ad vltramõtanos ſerpſit æſtimatione tamẽ variata. Nã floreni auri in Aragonia alterius valoris reperiuntur: q a tres ſimiles valent ferè ducatos duos: & in Camera quatuor floreni ſimiles pro ducatis tribus cõputãtur. In Sabaudia vero floren⁹ cũ dimidio, & groſſi duo vnum ducatum referunt. Florenus autẽ in Sabaudia valet Baiochos. 32. Sed Renẽſes floreni ad rationẽ. 40. gloſſorũ monetæ Flãdriæ, pro quolibet floreno

Florentia ciuitas quo tẽpore fuit cõuerſa.

Floreni quãdo, & à quibus fuerunt cõtaminati

Florenorũ origo & æſtimatio

ex illis ſeptẽ reddũt ducatos quatuor.in regno verò Na uarię tres floreni ex illis penndent ſimiliter ducatũ vnũ de Camera. Et floreni monetæ Prouinciæ tres,faciũt vnũ ducatũ.Venetiis verò floreni æſtimatio,ad 10.Marcellos illius monetæ argẽteæ extenditur.Sed Romæ varius eſt vſus.Nã apud ſęculares Romanos,florenus ad Carlenos quinque taxatur.Sed in camera Apoſtolica in taxis pro ducato de Camera capitur,quod credo factũ fuiſſe potius ex abuſu exigentium taxas,quam ex certa ſciẽtia principis,quod ex eo apparet:quia in quadam cõſtitutione cõcilij Conſtantien.poſita inter extrauagãtes antiquas,ſub titulo de exceſſ.prælat.& offi.ord.quæ incipit, ſanè prælati,&c.Florenus de Camera groſſis decẽ æſtimabatur. Quod factũ eſt vt cũ poſtea ducati de Camera cuſſi fuerint appellatio ille de Camera,impoſita floreno, errore quodã aſsimilata fuit ducato de Camera.Itaque perinde florenum æſtimarunt,ac ducatum,cum re vera plurimũ differrent vt ſuperius apparet:niſi dicamus Ioan.22. aſtimationem floreni & ducati æquaſſe.Ex eo quia cũ apud Florentinos ſola illa moneta auri puri cuderetur,ad æſtimationem ducati,placuit & ipſi Ioanni eandem monetã ſub eadem æſtimatione cudere,cæteris omnibus(exceptis Florẽtinis)ſub anathemate prohibitis,vt in dicta Florentinorum hiſtoria apparet,vt dixi in prœmio iſtius regulæ.Itaque ab illo tempore taxæ ad valorem florenorum fuerunt æditæ,Et iſta de florenis ſufficiant.

Florenus in camera apoſtolica in taxis producato.&c.

Sequitur in tex.(aut ducatos,&c.)hoc genus monetæ, ſeu eius nomen apud veteres fuit.ſed circa annum ſalutis quingenteſimum ſeptuageſimum,initium habuiſſe ſatis compertum eſt.Nam huius monetę author,vt Blondus,Platina,& recentiores hiſtorici meminerũt,Albinus quidam circunfertur,qui primus omnium in Italiam nomen regiminis Graiæ ſuperbiæ plenum tulit, videlicet vt Exarchus diceretur.Idem primus veterem adminiſtrationis formam tota Italia ſuſtulit & ſingulis vrbibus,ſingulos,qui poteſtate præirent,conſtituit, quos voluit duces appellari. Quo contigit vt multis inde annis aureus numus qui Romæ cudebatur, ab inde Romanus ducatus fuerit appellatus, indéque eſt nomen adeptus, cuius denominatio in hodiernum vſque diem manet, & de iis etiam Polydorus lib.2,de Inuẽtoribus rerum,author eſt. Mirandum tamen quòd cũ apud varias gentes prædictæ

Ducatus Rom.

omnes monetæ varietatē receperint, ſolius ducati apud omnes vniformis fuit denominatio,par etiam ſimilitudo valoris. Nā ducati Vngari, Veneti, Hiſpani, Florētini,& ferè omnes alij ducati maiores,qui vulgo largi appellātur, idē pondus & parem valorē retinent. Ex quibus poſtea ſoli ſummi Pontifices aliam ducati ſpeciem cudi iuſſerunt, quam de Camera nūcuparūt,parum à ſuperius dicta differentem. Prodiit deinde alia monetæ ſpecies in Gallia, quam ſcutum appellant, eam.q; duplicē voluerunt. Hinc eſt ꝙ inter ſcutos nouos & veteres in Camera fit diſcrimen. Quia antiquum ſcutum reddit idem quod ducatus, nouū autem ſcutum in taxa, nouem Iuliis,& vno groſſo æſtimatur,quanuis tempore Clemētis.7. ad nouē Iulios fuerit redactū. Non tamen eſt omittendum, ꝙ modernis temporibus,inuenta eſt alia ducati vſualis moneta, quæ ſecundum diuerſas regiones variatur. Nam Papiæ ducatus non valet niſi libras quatuor. Itaque appellatione ducati de communi vſu loquendi intelligetur de ducato quatuor librarum, non autem de ducato auri, qui plus valet,vt refert Rochus Curtius in repet.c.ſi.7.q.de conſuet. Et ita dicendum erit in quolibet loco. Nam Romæ ſimplex ducati appellatio inter Romanos intelligitur de 10. Carlenis,niſi auri mentio fiat.

Ducati apud prouincias idem pondus & earum valorem retinent *Scutorum in Gallia duplex ſpecies.* *Ducati appellatio.*

Sequitur in tex.vel vnciarum auri, &c. Notum eſt iam omnibus etiā tonſoribus,ꝙ vncia auri ex drachmis octo cōſtat, quorū quælibet vnū ducatū reddit. Ex quo apparet,ducatos omnes auri drachmales eſſe in pōdere ſuo,ita ꝙ vncia auri ducatos octo valebit,vt dicit Bar.in d.l.quotiens.& modern.Papien.in d.l.2.§. ex his. Ex quibus de primo ad vltimum infertur, libram,quæ ex vndecim vnciis conſtat,ducatos,96.reddere. Vncia verò argenti ſterlingorum.26.denariis, qualis etiam hodie æſtimatur, vt refert Polydorus lib.6.hiſtoriæ Anglicanæ.

Rurſus dicitur in tex.ſeu alterius monetæ,&c. Sub iſtis verbis poſſunt cōprehendi reliquę omnes monetæ vſuales cuiuſlibet prouinciæ,quę hic nō exprimuntur,vt ſunt marabatini Hiſpaniæ ſuperioris,quę Caſtella appellatur: & inferioris,quæ Valētina,ſeu Tarraconē.dicitur. Et licet hæc moneta in Caſtella hodie tantū vſitetur, olim tamē omnium regnorum vtriuſque Hiſpanię, vſque ad Luſitaniam communis erat,diſsimili tamen æſtimatione. Nam in regnis Valentiæ vnus Marabatinus dimidio ſcuto

Marabatinus moneta olim quàm fuit generalis.

aur

auri æſtimabatur,de quo adhuc hodie in pœnis regalib⁹ in memoriam vetuſtatis,ac pro quadam ſolennitate ſolet fieri eius denominatio,quanuis eius forma ignoretur:Et talis moneta antiquis temporibus in Luſitania etiam in vſu fuerat,vt apparet ex tex.in ca.cum olim, de priuileg. vbi de illis Marabatinis fit mentio.Et ſecundum hoc videtur dicendum,quod illi Marabatini,de quibus in dicto cap.cum olim.fit mentio,non fuerint illius æſtimationis cum illis quibus hodie vtuntur Caſtellani,qui parui admodum valoris ſunt. rediculum enim eſſet de tam parua quinque ducatorum ſumma, inter illos abbates ditiſsimos,tam longam tragœdiæ quæſtionem componere, ex qua meruit illa conſtitutio decretalis fieri.Vt igitur res videatur veriſimilis,& conueniens tam perſonis,de quibus ille tex loquitur,quàm Rom. Pontifici authori illius decretalis,eſt tenendum illos Marabitinos,de quibus ibi notatur,non de môdernis,quibus nunc vtitur Caſtella, ſed de Marabatinis veteribus regni Valentiæ vel Luſitaniȩ debere intelligi.Et ita intelligendo,ſumma illa Marabatinorum expreſſa in d.ca.olim.ſcuta mille continebit,quæ ſatis notabilis ſumma poſſet videri,quæ illos abbates ad litigandum moueret.Et hoc modo diſpoſitio illius textus bene quadrat quantitati expreſſæ. *Marabatini qui intelligantur.*

Ex iſtis igitur habes valorem Marabatinorum veterum Valentiæ & Luſitaniæ idem eſſe. Caſtellæ verò Marabatini,quibus hac ætate vtuntur Hiſpani Caſtellani,ſunt viliſsimi valoris.Nam vnus Marabatinus duas partes vnius denarij valet: Nam ibi denarius diuiditur in tres Blãchas æris ad ſimilitudinẽ cauallorũ Neapolitanorũ ; quorum tres Caualli ærei reddunt denarium.vnum.Ita & Blãchȩ tres faciunt vnum denarium.Et denominatȩ ſunt Blãchȩ à quadam Regina Blancha nomine:quȩ prima monetam illam cudi iuſsit. Ex quibus Blanchis duæ Marabatinum vnum faciunt. Itaque trecenti ſeptuaginta quinque Marabatini , vnum Ducatum largum reddunt. Et tria milia Marabatini,valent Ducatos octo. Et ducatus in Hiſpania valet Regales vndecim : & quilibet Regalium eſt valoris vnius Iulij. tamen Romæ non valet vnum Regale Hiſpanicum , niſi Baiochos nouẽ ex reductione Clementis VII. Sunt etiam in regno Valentiæ denarij & ſolidi.Denarius enim eſt ad ſimilitudinem quatreni, niſi quod argenti plus aliquid cõtinet & propterea præualẽt quatre- *Denariorum blancarum ca ua lorum ſoldorũ & regaliũ valor.*

nis adeò quod ex duodecim fit ſolidus. Cuius quidem ſolidi valor eſt dimidij regalis, & ſolidi duo faciũt vnũ regale,& vndecim regalia faciunt Ducatum largum. De denarus autem Papien. & Lucen. quãti valeant, habes tex. in c. olim. de cenſib. Et hæc dicta de monetis noſtri temporis,& eorum valore huc vſque ſuffi. iant. Quę ideo hic placuit adnotare, quia nullus ſcribẽtiũ ſimul de iſtis tractauit. Licet Budeus, Leonardus de Portis, Alciat^9 & Bilibaldus multa de antiquo Romanorum ſeſtertio, quędã etiam de talẽto. & ſimilib. monetis diſputauerint, quę nõ faciũt ad propoſitum iſtius regulę, cũ illis hodie nõ vtantur. De quib. ego latius in eo libro, qui ẽ de cenſu, redditu & impenſa antiquiorũ,& recentiorum principũ cõpoſui, pertractabo, quo loco illud etiam tãgam, quænam ſit ratio quod cũ auri maior copia è terra fodiatur, q̃ alteri^9 cuiuſcunq; metalli, vt Hadrianus Imperator dicere ſolebat, minor tamẽ illius copia inter hominũ manus verſetur, adeò q moneta argẽti copioſior, quam auri videatur.

Auri copia maior quàm aliorum metallorum è terra fodiatur.

QVAESTIO X.

QVAERO, an valor expreſſ^9 in gratia, iuxta taxã Camerę excuſet à pœna iſtius regulę?

SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicendum, quod nõ excuſet. Nã ex quo regula iſta expreſsionẽ valoris ſecũdum communem æſtimationem requirit, nõ ſufficiet valor ſecũdum taxã: quæ eſt incerta,& non ponit valorem ſecundũ communẽ æſtimationẽ. Pręſertim quia à verbis regulę non eſt recedendũ, vulgata. l. nõ aliter. ff. de legatis. 3. Et quia regula iſta dat formã, vt patet ex annullatione actus, iuxta ea quæ Doc. in l. dubium. C. de leg. in l. j. ff. de lib. & poſthu. tradunt.

Valor expreſſus in gratia.

Quibus tamẽ nõ obſtãtibus, contrarium fuit deciſum per Rotã in vna, coram D. Bartholomeo de Petra ſancta de menſe Ianuario M.D.XX. vt refert D. Guilielmus in collectaneis deciſionum. Ratio fuit, quia ad euitãdam pœnã regulæ, quælibet iuſta cauſa excuſat à dolo, l. igitur. §. poteſt ff. de liber. cau. l. plagij. C. ad leg. Iul. de plag. cũ ſimilib^9. Et iuſta cauſa excuſationis hoc caſu videtur, ſi quis exprimit valorem ſecundum taxam Camerę. Quæ communiter approbatur,& in vſu habetur ante oculos papæ, ideo credere debuit impetrãs, ſicut de taxis Cãcellariæ dicit deciſio Rotę in antiq. 565. col. fi. Et ita videmus, q credẽs bono viro excuſatur, vt dicit glo. pen. circa finẽ, in l. Titio fundus

Credens bono viro excuſatur

fundus ff.de cond.& dem.cũ concord.vt ſcribit Fely.poſt Bal.in c.cũ contingat,circa fi.de reſcrip.& in c.nuper.de teſtib.& Iaſ.in l.j.col.3.ff.de eo per quē fac.erit.& in l.certum.col.fi.ff.ſi cert.pet.cum ſexcẽtis aliis concord.alibi non ita congeſtisſquę quidam moderni ſcribunt in tract. nuptiali.fol.77. Pari ergo modo excuſari debet, qui deſcriptioni Camerę ſtetit,pręſertim cum probatio valoris ſit valde difficilis, in qua plura præter communem vſum probationum requiruntur,vt tradunt doctores in c. cum cauſam.de teſtib.Bal.in l.ſolum C.eod.tit.Et hoc ratione etiam ſuadetur,quia videmus quòd ſoluens ſecũdum taxam Cameræ non releuetur, etiam ſi probet beneficium minoris eſſe, vel etiam maioris, taxa enim ſemper attenditur. Cum igitur in tali expreſsione non ſit alicui fraus,non debet habere locũ pœna regulæ,quæ facta fuit contra fraudulentos. Alia motiua ponit D. Guliel. quę breuitatis cauſa non refero,cum ibi videri poſſint.

Sed aduertendum arbitor,quia iſta deciſio videtur facilem anſam fraudilibus dare,in pręiudicium officialiũ,ex taxis beneficiorum viuentiũ.Nam clarum eſt,quod liber taxæ antiquus eſt,& in eo cõſtat plura beneficia antiquo tempore taxata ad modicam ſummã fuiſſe,quæ hodie ꝑ ſuperexcreſentiam fructuum,in quadruplum taxari poſſent.Et ecõtra,quędam beneficia tũc ad magnum valorẽ taxata reperiũtur,quę poſtea calamitate temporũ diminuta poſſent ad longe minorem ſummam taxari. Ex qua varietate taxarũ,impetrãtes hodierni de facili poſſent vti vna cautella ad fraudendos officiales.Nam quãdo beneficium erit magni valoris,nõ exprimẽt ſecundũ quod valent,niſi ſecundum paruam taxam in libro poſitã.Quę ſi fortè erit maior,tunc nõ ſecundum librum, ſed ſecundũ communem æſtimationem valorem exprimẽt.Et ideo, vt prædicta deciſio defendi poſſit,ego putarem illam intelligendam in beneficiis conſiſtorialibus pro quibus compoſitus fuit liber ille taxarum,ſed pro nõ conſiſtorialibus ſeruari debet iſta regula.Et hoc puto veriſſimum.

Cautela pro impetrantib.

QVAESTIO XI.

QVAERO vtrum expreſſio valoris facta in literis ſecundum arrendamenta facta per eum qui mortuus eſt,releuet impetrantem à pœna regulæ?

Valoris expreſsio facta in literis.

SOLVTIO, Videbatur dicendum, quod talis expreſsio ſecundum arrendamenta,non excuſet,ex eo,quia arrendamenta

damenta,non probant dominium neque poſſeſſionem.l. ad probationem.C.loc.& in c. inter dilectos. & ibi no.de fide inſtr.Sicut perceptio ſalarij non arguit quem decurionem.l.Herēnius.ff.de decur.Et ſic talis valor inibi expreſſus non probatur concludēter,& tamen regula aſtringit impetrantem ad expreſſionē veri valoris.Et ignorantia hoc caſu non videtur excuſabilis cum debuerit ſe informare.Quia ignorantia in gratioſis non excuſat à ſubreptione, c.conſtitutus. de reſcrip. Imò ſola ſimplicitas nocet,vt dicit Fely.in ca.ad aures.in 3.col.eo.tit.Et quia valor eſt pars gratiæ, debet plene probari:vt.dicit quædam deciſio,& tenet Fely. ibidem.

Ignorātia in gratioſis nō excuſat à ſubreptione.

Quibus tamen non obſtantibus Rota pluries tenuit contrarium non ſolum tempore meo, ſed etiam temporibus antiquis.Nam in vna Mediolanenſ. parochialis de Verdolla de menſe Martio M.D.XXII. coram D. Gulielmo iudicatum fuit.vt ipſe idem refert in collectaneis deciſionum.Et idem aduotauit R.P.D.Iacobus Simonetta, in quadam cauſa iudicatum fuiſſe, quam ipſe, dum eſſet aduocatus contrarium ſentiens,defendere non potuit.Et ita iudicauit D.Ioan.Anto.de Triuultiis.Et pro iſta deciſione faciunt in primis eadem ferè motiua,quæ in præcedenti quæſtione facta fuerunt.Quia ex quo agitur de nullitate gratiæ, & ſic de pœna,quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo.Vnde ex quo præſumptio eſt,quòd prædeceſſor arrendauerit iuſto precio beneficium ſuum,& quòd non præſumatur fructus eius voluiſſe iactare,iuxta cap.ſuper hoc,de renuntiatio.& iſta præſumptio videtur præſtare iuſtam cauſam excuſationis à pœna regulæ.

Præterea,quia ex quo de iure cōmuni non requiritur aliqua expreſſio valoris,vt notatur in clem.prima,de præbēd.Regula iſta quæ cōtrariū cū pœna ſtatuit tanq̃ odioſa,& ſtricti iuris miti⁹ & ſtrictius interpretari debuit, iuxta legem tertiam §.hæc verba.cum vulga.ff.de nego.geſtu & capit. ſtatutum.de electio.lib.6.Et ideo data aliqua iuſta cauſa, excuſatio ſufficere debet, præſertim in iſta materia expreſſionis veri valoris,quæ eſt difficilis ꝓbationis,in quo ꝓbãdo plures etiã oriũdi à loco deficiũt. Et iſta eſt ratio,quare in ſupplicationib. ponitur illa clauſula augendi,& minuendi vſq; ad valorē verum propter magnam difficultatem purificandi incontinenti verum valorē.Et ſic ne propter hanc cauſam gratia pereat,ſi expediretur

Expreſſio valoris.

clauſula augendi, & minuēdi fructus.

retur

retur de minori,debet tam auara intererpretatio coarctari.iuxta legem.vnicam §.fi. C.de cadu.toll. & in auth. de nup.§.primæ ſiquidem,circa finem. ibi, ne aliquo modo videamur talia corripiētes fiſci prouidere vtilitati,&c. Et circa hoc plura congerit D.Guliel.quę non curo referre,cum videri poſſint.

Sed conſiderandum eſt,quòd meis temporibus illa deciſio D.Guliel.non ita ſimpliciter fuit ſeruata in Rota, prout ipſe loquitur,ſed cōcurrentibus pluribus aliis requiſitis. Nam in primis requiritur,quòd arrendamenta ſint plura,& non vnum tantum arrendamentum.Item, quòd cum hoc fama publica de valore concurrat, Item, quòd producātur aliquæ bullæ prædeceſſorū expeditæ ſub illo valore,quib.concurrentib. Rota excuſat impetrantem ab expreſſione falſi valoris,& ſic à pœna iſtius regulæ. Nam quę non proſunt ſingula multa iuuat.Vnde licet arrendamenta de per ſe non probant,vt dictum eſt,neque etiā fama de per ſe,tamen præſtant excuſationem à pœna.Et ita in vna Arimenen,prioratus fuit concluſum per dominos,coram R.D.Raynaldo Petrutio.de menſe Nouemb. M.D.XXXVI,Nam de fama ponit Bart.in l.Celſus.ff.de vſucap.& tradit Oldr.conſ.304. Et pręſertim quia Rota ſemper ſolet ad æquitatem inclinare,quæ in caſu propoſito militare videtur vt gratiæ ſuſtineantur, nec pereant quæ obtentæ fuerunt cum multis laboribus & grauibus impenſis,arg.c.commiſſa.de elect.lib.6.Et ad prædicta facit deciſ.19.in no.de præben.& quę notat. Card.in c.fin. in 2.& 3.col.de præſump.

Impetrās ab expreſſione falſi valoris.

Rota ſolet ad æquitatem inclinare.

QVAESTIO. XII.

QVAERO.quomodo probetur valor beneficiorum?

Valor beneficiorū.

SOLVTIO. Iſta q.hodie trita eſt.& nota iam famulis ſolicitatorum in vrbe,qui habent ſua formularia impreſſa,in quibus articuli in formis ſcribuntur. Et ideo ſuper hac re breuiſſimus ero:valor igitur ſecundum, communem ſtylum Rotę ita probari debet videlicet q beneficium de quo agitur tempore prouiſionis, & oneribus deductis valet in portatis centum, & quòd per quinque annos antè & poſt, anno fertili cum ſterili computato,communi ęſtimatione tantū valuit ,& ita teſtis de tali beneficio notitiam habens dicit ſe ſcire,&ſi plus vel minus valeret, ipſe non ignoraret.iſta practica colligitur ex pluribus dictis Doct.ſimul iunctis, videlicet Bart & Moder.

der.in l.precia rerum.§.fin.ff.ad l.Falci.ex Abbate,& Fel. in c.cū cauſa.de teſt.& Fely.in c.ad aures,de reſcri.Alex. in cōſ.85.lib.2.Soc.i.cōſi.8.viſis,&c.Moder.in repet.in l.2. in duab.vltimis chartis.C.de reſcin.vend.Et latius reaſſu mūt duo doctores practici,videlicet Lanfrā.de Oriano in repet.c.quoniā.in verb.teſtiū depoſitiones.num.156.cum plurib.ſequentibus.de probat.& Angel.Aret.in §. ſi quis agens.inſtit.de action.in quibus. locis latiſſimè diuagantur circa iſtam materiam probandi valorem cuiuſcunq; rei,quæ non curo recenſere,cum non faciant ad rem,niſi in hoc quòd ex illis aſſumitur practica probādi eo modo, quo ſuperius dixi. Nam probatio valoris in beneficialib' vniformis eſt,ſed in profanis recipit diſtinctionem ſecundum varietatem rerum,temporum,& locorum,prout prædicti doctores ſcribūt:adeò, quòd in vna Bononien.emphyteuſis voluit Rota de hoc menſe Martio M.D.XL. coram R.D.Io.Mohedano,quòd valor terrarum poſſet probari per teſtes reddētes rationē,quia vicinus,per ea quæ dicūt Orianus & Aret.vbi ſuprà. Et licet multi tenuerūt contrarium,tamē illa opinio tanquam æquior præualuit, tum etiam,quia adiuuabatur aliis cōiecturis, ſed in materia beneficiali talis probatio non reciperetur,prout neq; etiam arrendamenta,licet geminata probant, ſed requiritur probatio modo,prout ſuperius articulatur.

REGVLA DE PVBLICANDIS RESIGNATIONIBVS.

ITEM idem dominus noſter ſtatuit & ordinauit, quòd quæcūque beneficia eccleſiaſtica,ſiue in Rom. curia,ſiue extra eam reſignata niſi de illis factæ reſignationes:ſi in Ro.curia,infra ſex menſes:ſi extra dictam curiam factæ infra menſem,ex tunc vbi dicta beneficia conſiſtunt,publicatæ,poſſeſſio illorum ab eis, quos id contingit,petita fuerit. Si reſignātes iſta poſtmodum in eorundem reſignatorum poſſeſſione deceſſerint,non per reſignationem,ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſeantur. Collationes quoque de illis, tanquam per reſignationem vacantibus factæ, & inde ſequuta nullius ſint roboris vel momenti.

PRÆFATIO.

HABVIT originem iſta regula à regulis Innocētij & Sixti quia in antiquiorib. regulis non reperitur, & cōcordat in multis cū alia regula antiqua de publicā-

dis

ctis acceptationibus,indultis,& facultatibus,&c.quæ habuit initium à Martino. V. Et licet reg. iſti Sixti & Innocen.poſteriores pontifices ſequuti ſint,ſolus tamē Hadrianus.VI. quædam ad eam addidit,ſicut & in pluribus aliis regulis fecit.Nam cum in regulis prædeceſſorum diceba tur,& poſſeſsio illorū ab eis quos id cōtingit,&c.ipſe Hadrianus addidit hæc verba,& cū hoc poſſeſsio illorū.&c. ad effectū,quòd vbi Rota prius ſemper interpretata fuit, iſtam regulā requirere tria copulatiuè videlicet,quòd nō fuerit facta publicatio,& quòd non fuerit petita poſſeſsio & quòd reſignās poſt ſex menſes deceſſerit in poſſeſſione adeò quòd altero deficiēte locus regulæ nō eſſet:Hadrianus noluit ſolā publicationem ſufficere,ad impediendū fictionem regulæ,ſed vt vnà cū ea poſſeſsionis petitio cōcurrat.Ita q̄ iſta duo copulatiuè & affirmatiuè requirūtur,vt vacet per reſignationē,videlicet,publicare & petere poſſeſsionē,& propterea dixit,& cum hoc poſſeſsio illorū,&c.Tamē hoc,ſcilicet cū publicatione faciēda. Circa verò tertiū requiſitū,videlicet de obitu in poſſeſsione poſt ſex mēſes nihil eſt immutatū:adeò,quòd ſi reſignās obiret infra ſex menſes,vel non decederet in poſſeſsione,vacaret beneficium per reſignationē,& non per obitum.Vt ſit concluſio,quòd ad effectum fictionis regulæ, vt fingatur vacare per obitū,requiruntur illa tria copulatiue,quòd non fuerit facta publicatio nec petita poſſeſsio,&quòd reſignans moriatur poſt ſex mēſes in poſſeſſione.Sed non ſufficit ad impediendam fictionem prædictā, alterum ipſorum deficere,vt erat ante Hadrianum, quia non ſola publicatio impedit, niſi etiam cōcurrat petitio poſſeſsionis.Et in hoc iſta regula per Hadrianum fuit immutata.Fuit etiam in fine eiuſdem regulæ vnum aliud per Hadrianum additum, videlicet. quòd ſex menſes ad publicandum à die coronationis currerent. Quod factū fuit,ex eo,quia regulæ ligabant à 24. Ianuarij,& papa in vrbem venit longè poſt:& tardè habita notitia regularū eſſent lapſi ſex menſes à dicta die 24.& ſic ſeruiret de vēto,niſi à die coronationis illi ſex menſes currerent. Sed iſtas omnes Hadriani additiones nullus ſucceſſorum eſt ſequutus,ſed regulam,prout prius confirmarunt.

Vnde initiū habuerit hæc regula.

QVAESTIO I.

QVAERO,an regula iſta procedat,vel obſtet ſecundo reſignatario?

Reſignatarius.

SOLVTIO.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum quòd ſic,per illud dictum l.lex vectigalis.ff.de pig.&ea quę tradit Bal.in l.2.in 13.quæſt. C.de reſcin.vend.vbi ponitur regula quod reſoluto iure dantis,reſoluitur ius acceptantis.Sed clarum eſt,quòd ius primi reſignantis per non publicationem reſolutum eſt.Igitur & reſignatarij reſoluetur per oppoſitionem iſtius regulæ.

Iuris plus nemo in àlium träſferre poteſt,quàm ipſe habet.

Præterea,quia nemo plus iuris in alium tranſferre poteſt,quam ipſe habeat,vulg l.nemo.de reg.iur.vnde ſi ius eſt reſolubile in perſona dantis,eodem modo erit in perſona recipientis.l.ſi §.ſed quia noſtra.C.commu. de leg.

Iſtis tamen,& ſimilibus non obſtantibus,Rota determinauit contrarium.4. Februarij M.D.XXXIII.coram d.Nicol.de Arogonia,in cauſa Tolotana præſtimoniorũ Et idẽ prius fuerat cõcluſum per Dominos,coram d.Camillo de Balionibus,in cauſa Leonen.canonicat' de anno M.D.XXXIII.Ratio deciſionis fuit, quia iſta regula loquitur de reſignatario,cum ſit perſonalis, debet intelligi de primo,iuxta l.Boues.§.hoc ſermone.ff.de verb.ſig.Et hoc idem dictum fuit in regula de annali,quod non obſtet ſecundo reſignatario,vt ibi dixi. quæſt.62. & ſequent.ſicut etiam dicit Old.in conſ.203.de tex.in cap.licet canon.de electio.lib.6.& de aliis ſimilibus,vt ibi per eum.

Et iſta omnia de plano procederent,quando primus reſignans ceſſit infra tempus publicationis,vel etiam mortuus fuit: tali caſu ſucceſſor non tenetur ad publicandum,& hoc idem habere locum in regula de publicandis acceptationibus refert d.Guliel. in quadam deciſione incip.tenuit palatiũ. Quod rationabile videtur.quia in beneficialib.creatur nouus titulus in ſucceſſore,vt in d.reg. de annali late probo,& eſt deciſio.13.de procura.in.no.

Non obſtat,quod reſoluto iure dantis,reſoluitur in ius recipientis:quia reſpondetur illud procedere, niſi in illa tranſlatione cõſentiat ſuperior, qui ius irreſolubilę dare poteſt:quia tali caſu,d.l.lex vectigalis,cum ſimilibus,non procedit.prout eſt de hoc text. notabilis in capitulo 1. de contro.inter dom.& vaſſal.ſecundum quem ita conſuluit Bal.in conſilio,333.circa fin.libro.5.& tenet Guido papę.q.575.in deciſionibus Delphinatus.Et quia quãdo ius in primo prouenit ex voluntate ſua, aſſumptum prędictum doctorum nõ procedit,per ea quę tradit Bar. in l.ſi res.ff.de quib.mod.pig. vel hipoth.ſol.cũ igitur in

caſu

caſu iſto primus reſignans habuit ius ex voluntate ſua,& ex neceſſitate. Item, illud tranſtulit in reſignatariũ ex ad miſſione papæ, qui ius dat, meritò dictum ius, quod poterat reſolui in perſona reſignantis per exceptionem iſtius regulæ, attenta conceſſione principis fit irreſolubile, & ei regula non obſtat. Et ita per iſtam rationem Rota hodie 23. Ianuarij. 1536. in ſimili caſu parochialis de Prades Redundos Saguntinen. diœceſ. pendente coram me concluſit, expectantem, quia acceptauerat prius vnam parochialem, potuiſſe ſecundam acceptatam ante adeptiõem poſſeſſionis primæ, reſignare, licet ius ſecundæ fuiſſet reſolubile, per adeptionem primæ acceptatæ: quia in perſona reſignatarij fit irreſolubile. Et ita ego ex votis dominorum, cauſa prius ſæpius propoſita, & fere per annum diſputata, iudicaui. Quæ ſententia poſtea per R.P.D Marcellum de menſe Iulio. 1536. confirmata fuit.

Expectãs qui prius acceptauerat vnam parochialem.

Sed aduerte, quia adhuc ineſſe hic videtur aliquis ſcrupulus, Nam clarum eſt, quòd ſi ſuperiori expoſitum fuiſſet reſignantem non publicaſſe, forte papa reſignationem nõ admitteret, & ſic talis taciturnitas, quæ in concedente defectum intentionis inducere videretur, gratiam nullam redderet, iuxta tradita in capitulo, ſuper literis. de reſcrip. & per conſequens ius fragile & reſolubile in reſignatarium transfertur. Niſi papa huiuſmodi defectum ſciens reſignationem admitteret, quia tali caſu textus in dicto capitulo primo, & prædictum conſil. Bal, procedere poſſent. Quibus ceſſantibus hoc motiuum multum obſtaret prædictis. Sed dicas, quod licet hic iſta his, quæ de regula de annali, & de conſilio prædicto Oldr. 203. & de illa deciſione, in cauſa Saguntina dicta fuerunt, obſtare videantur, nihilominus quo ad iſtam regulam, forte illa non quadrarent, cum alia ratione ſuſtineri poſſit deciſio facta videlicet, propter perſonalitatem iſtius regulæ, quæ in prima perſona reſignantis verificatur, vt dictum eſt, Sicut in regula de duabus gratiis locum non habere in tertia gratia tenuit Rota, vt adnotauit dom. Iacobus Simonetta. vnde quod ibi de duabus gratiis dicitur, idem eſt hic dicendum de vna, per regulam l. ſingularis. ff. ſi cert. petat. Multa plura hic dici poſſent, ſed propter magnam temporis penuriam, cogor difficultatem magnam ſub exiguo comprehendere.

Taciturnitas.

Regula de duabus gratiis.

LLL Quæſt

QVAESTIO II.

Reſeruare fructus.

QVAERO, an iſta regula procedat, quando reſignans reſignauit ſibi omnes fructus, & denominationem tituli?

SOLVTIO. Iſte caſus ſæpius in Rota tempore antiquorum ventilatus fuit, & meis etiam temporibus bis etiam vel ter accidit. Nam de anno. 1530. & ſequen. diſputata fuit hæc quæſtio in vna Placentina archidiaconatus de Trugillo, coram R. P. d. Marcello, & aliis. Et iterum de menſe Decemb. 1535. coram R. P. D. Petro vortio, Epiſcopo Aquen. in cauſa Brechmen. canonicatus & præben. inter Io. Hay, & Io. Corburin. eadem quæſtio ventilata & deciſa fuit. Tertio loco coram eodem. 28. Aprilis. 1537. in cauſa Abulen. præſtimonij pro magiſtro Hieronymo de Arce, ſuper hoc eodem puncto pronuntiatum fuit. Et nouiſſimè in vna Spoletana canonicatus & præben. coram R. P. D. Io. Clerici; die 26. Martij. 1540. idem dubium propoſitum & deciſum fuit in fauorem R. D. Archiepiſcopi Piſani contra Bartholomæum Roſatum. Et vt video in iſta materia diſtinguuntur tres caſus. Primus eſt, quando reſignās in beneficio requirente reſidentiam, reſeruauit tantum ſibi fructus. Secundus, quando fructus & denominationem. Tertius, quando beneficium non requirit reſidentiam, nec habet denominationem, & reſeruantur fructus.

Ad quid inducta ſit regula.

Primus caſus non habet difficultatem, ex eo, quia in reſignatione non agitur principaliter de fructib. ſed de trāſferendo titulo & denominatione. Quo caſu habet locum regula, quæ inducta fuit, ne ordinarij expectantes, & ſubditi beneficiati decipiantur. Et propterea intereſt reipub. eccleſiaſticæ & cultui diuino, quod verus beneficiatus detegatur, vt illi de pertinentibus ad beneficiatum reſpondeatur. eſſet enim valde abſurdum, ſi qua obedientia, vel oblationes, aut decimæ, ratione alicuius iuriſdictionis vero beneficiato deberentur, illa reſignanti præſtarētur. qui cum per reſignationem ſuam ius & poſſeſſionem naturalem & ciuilem amiſerit, intruſus dicitur. Vt igitur hæc tollantur, requiritur quòd publicatio fiat, ne ſic foueantur in peccato, ac ſub clypeo reſignationis, fideles in ſuſcipiendis à vero rectore ſacramentis, decipiantur. Hæc omnia per publicationem deteguntur. Ex qua etiam ſequitur, quòd quando moritur reſignans, vel reſignatarius poſt factam publicationem, ſciunt ordinarij, vel expectantes per obitum cuius

ſus beneficium vacat. Et ſic ordinarius in ſuis menſibus prouidere,& expectantes acceptare poterunt,quæ omnia per clandeſtinas renuntiationes non publicatas circumue niuntur. Et ideo in prædicta cauſa Abulen. propter prædi ctas rationes,concluſum fuit locum eſſe regulæ,& per con ſequens beneficium per obitum reſignantis,& non per re ſignationem vacaſſe.

Secundus caſus habuit maiorem difficultatam, ex eo, quia reſignans in effectu videtur beneficiatus,tam poſt re ſignationem,ſicut antea,& effectus attendi debet,iuxta c. relatum.de cler.nõ reſiden.& in tali omnes rationes frau dis ſuperius conſideratæ ceſſant. Et ideo donini tenuerũt ſępe,tam in illa Brechmen.quàm in d.Spoletana,quòd iſto caſu non eſſet locus regulę:quia hic nulla eſt fraus,nul li errore aliquo decipiũtur,cum ille idem renuntians,qui olim beneficiatus,& in poſſeſſione erat,ſit idem etiam ho die nomine & re, propter retentionẽ denominationis, & reſeruationem fructuum, adeo quòd nihil viſus fuit reſi gnãs in reſignatariũ transferre,niſi nudũ titulũ ſine effe ctu,qui regreſſui,acceſſui,vel adiutorię ęquipollet. *Effectus attendi debet.*

Tertius etiam caſus nullam habet dubitationem, quin in eo ſit locus regulæ, prout in prædicta cauſa Abulen. dictum fuit. Nam pręſtimonia non requirunt aliquam re ſidentiam,nec habet denominationem. Et ideo propter rationes poſitas in primo caſu reſignatarius publicare te netur,aliàs locus erit huic regulę. *Præſtimonia non requirunt aliquam reſidentiam.*

QVAESTIO III.

QVAERO, An iſta regula, quę ſimpliciter de renun tiatione loquitur,locum habeat in ea,quę ex cauſa permutationis ſit?

SOLVTIO. Quæſtio iſta ſemper in Rota viſa fuit ambi gua & difficilis,ac propterea veterũ memoria nũquam de ciſa. Nã tempore Sixti bis caſus iſte propoſitus reperitur vt refert Ioachim.de Narnia,illius ętatis aduocatus cele bris in quibuſdam ſuis conſiliis. Quid tamen tūc deciſum fuerit,nõ inuenimus. Etiam ętate noſtra eadẽ quæſtio ſę pe repetita,ac variè in Rota diſputata fuit,nuſquã tamen reſoluta. Nam in cauſa Auinionen.vicarię de anno 1532. coram me pendente mota fuit hęc eadem quęſtio,& pro pter eius difficultatem cauſa ex alio capite finem habuit. Deinde apud R. P.D. Marcellum nunc epiſcopũ Marſica num,in cauſa Segobien. Archidiaconatus de Cuellar. hoc *Regula de renuntiatione loquens.*

idem dubium factum fuit. Et quia res ipſa maiorẽ diſcuſſionem exigebat, quàm tempora tunc patiebantur (eramus enim in extremo audiẽtiarũ menſis Iulij) hoc negotium dilatum fuit ad Calend. Octobr. Rurſus & coram R.D. Siluestro, in alia cauſa Doler. priorat⁹ de Dolis, cõtigit ſuper eadem quæſtione dubitari, nihil tamen fuerat concluſum. Poſtremo nũc coram eodẽ. R.P.D. Marcello, longo tamen interuallo iſta eadẽ quæſtio iterum proponitur, & quaſi poſtliminio in dubium reuocatur, ac veluti horridus hiſtrix in modum orbicularis pilæ hinc atque inde per diſcurſus varios trahitur & voluitur, ille verò ſuis telis innixus immotus manet. Et ſic huiuſmodi quæſtio varios tractus, ac veluti Sileni Alcibiadis totidẽ receſſus habet. ſicut enim hinc atq; hinc ingentes ſcopuli, multiplicéſq; rationes, pro vtraque parte probabiles, propter quas quælibet eius pars, dum ſuis rationibus & argumentis munitur, in diſputationis cõgreſſu verior videtur, vt non ab re longo tẽpore hæc quæſtio indeciſa manſerit. Verùm, quia nihil eſt, quòd non labor aſſiduus, atque induſtria cõficiat, decreui ſuper iſto dubio plura hinc inde diſputãdo dicere, vt poſteris facilior decidendi occaſio, & rationum eligendi poteſtas concedatur.

Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, quòd regula iſta caſum permutationis complectatur, adduci poſſunt hæc motiua quæ ſequuntur.

Permutatio. Primum, quia regula iſta loquens de reſignatione, includit in ſe de neceſſitate reſignãtẽ ex cauſa permutationis ex eo, q̃a permutatio vera, pura, & ſimplex reſignatio eſt, vt dicit ad literã deciſ. 16. de rer. permutat. in antiq. in 3. col. tradunt Moder. Bononien. in repet. cap. 1. in 12. col. de rer. permut. lib. 6. Hinc eſt, q̄ ſicut in reſignatione, ita etiã in permutatione eædem perſonæ interueniunt, videlicet, reſignans & reſignatarius. Ergo permutatio eodem iure cenſeri debet, quo ſimplex reſignatio. Nam permutatio à ſimplici reſignatione in alio non differt, niſi quia permutatio eſt duplex, geminata, ſeu reciproca reſignatio. Ideò regula de vna reſignatione loquens, in reſignatione geminata, ſeu reciproca, qualis eſt permutatio, locum habere debet: quia quod dicitur de vno actu, idẽ de pluribus geminatis dicendum eſt. arg. l. ſingularia, ff. ſi cert. peta. vt in notabili caſu tradit And. Sicul. in cap. 1. in 8. colum. de lit. conteſt. Gemin. in cap. qui ad agendum. § 1. de procurat. lib.

lib.6.Petr.de Anch.in cap.quanuis.el 1.de præbend.eod. lib.& in alio caſu tradit Barto.in l.cũ filio,circa fin.ff.de leg.1.Confirmatur hoc,quia per permutationẽ ita datur vera vacatio,ſicut per ſimplicem reſignationem, vt in c. 1.de rer.permut.lib.6.tenet Rota deciſ.23.in no.Nã per reſignationem perditur titulus,ius,ac poſſeſſio naturalis, & ciuilis,vt tenet Rota deciſ.67.in antiq.aliàs ſecũda,de renunt.Et hoc procedit,etiã ſi reſignatio admiſſa per ſuperiorem non fuerit,vt in deciſ.4.de renunt.in no. Sed hæc etiam in permutatione procedũt:quia per eam etiã titulus,ius,& vtraque poſſeſſio perditur,vt in deciſio.8.de rer.permut.in antiq.Igitur idem de vtraque iudicari debet. Et licet inter permutationẽ & ſimplicem reſignationem aliqualis differẽtia detur:nihilominus diſpoſitio generaliter de reſignationibus loquẽs,omnes caſus ſimiles comprehẽdit,dato quòd in vno maior ratio ſit, quàm in alio.iuxta text.not.l.1.§.quod autem.ff.de vſu aleæ & aleat.Nam plus & minus ſpecie non differunt.l. fin.ff. de fundo inſtruct.cum concord.quæ ſcripſi in cap.ſtatutum, nume.39.de reſcrip.lib.6.Accedunt ad hoc,quia permutatio ideò dicitur ſimplex reſignatio,ex quo tota à volũtate & poteſtate ſuperioris,in cuius manibus fit,nõ autẽ ex partium voluntate,dependet,vt dicit Ioa.Monach. in cap.1.de rer.permut. lib.6.ſequitur Rota deciſ.16.tit.de rer.permut.colum,3.in antiq. Quod in reſignationibus idem per omia obſeruatur.Ergo diſpoſitio loquens de vna, locum habere debet in alia. Nam illud pro expreſſo haberi debet,de quo ſi papa,huius regulæ conditor,interrogatus fuiſſet, vtique idem reſpondiſſet, vt in l. tale pactum.& ibi gloſſ.ff.de pact.tradunt Moder. in l.quamuis. C. de fideicommiſſ. *Vacatio vera.*

Secũdo principaliter pro iſta opinione facit,quia regula iſta ad obuiandum fraudibus inuenta fuit,quæ in clandeſtinis reſignationibus committuntur,iuxta no.per Corneum in conſi. 137.col.2.in fin.volu.3.& ſecundum hoc regula iſta publicam vtilitatem cõcernit.Sic etiã inſinuatio,quæ in effectũ vicem publicationis obtinet,vt tradit Abb.in conſi.99.lib.1.& quæ in clandeſtinis donationib. etiam ad remouendum fraudes adhibetur,vt dicit tex. in l.data.C.de donat.& tradit Anto.de Canario in tract.inſinuat.q.1.& Paulus de Caſtro,& alij in l.illud.C.de ſacr. ſanct.eccle.cũ concord.vt per Aret.in cõſi.2.& Alex.cõſ. *Inſinuatio vicem publicationis obtinet*

157.lib.2.vtilitatẽ publicam reſpicit,ex eo,quia reipubl. intereſt,ne re ſua quis malè vtatur,§.penul.inſti.qui ſunt ſui,vel alien.iur.facit tex.in l.1.in prin.ff.de curato.furio. Quia per eaſdem inſinuationes,ſiue publicationes, occaſio delinquendi tollitur,iuxta.l.conuenire.ff.de pact. dot. & per eas animarum vtilitati conſulitur.Nam publicatio hic requiſita facit,ne reſignantes,poſt reſignationẽ in beneficiis reſignantis,ſine titulo ſe intrudant,& vitioſum ingreſſum habeant,quòd prohibetur in cap.1.de reg.iur. lib.6.Sed iſtæ rationes in permutationibus militant,igitur regula in vtroque caſu habebit locum. Præſertim, quia diſpoſitio iſtius regulæ,ob eam cauſam,quia vtilitatem animæ,& publicam concernit, fauorabilis reputari debet,& propterea latiſsimè extendenda,iuxta tex.in c. odia,de reg.iur.lib.6.tradit gl.in authen. ſacramẽta puberum.C.ſi aduer.vend.& Anto.But.in c.fi.in 1.fall.de conſuet.& glo.in cap.ſciant.de elect lib.6. Petr.de Anch.in conſi.304.& 112.& Gemin.in conſi.106. col.2.cum concord.vt ſcribit Iaſ. in l. ſi quis maior.in 2. colum.C. de tranſac.& Dec.in conſ.198.

Diſpoſitio fauorabilis

Tertio, quia diſpoſitio fauorabilis loquens in ſimplici caſu,trahitur ad caſum mixtum,iuxta not.Alex.Iaſ.& alios in l.2.in prin.ff.de verb.obl.Sed ſi permutatio eſt reſignatio ſimplex,habemus intẽtum Sed quatenus ſit mixta,regula iſta de ſimplici reſignatione loquens,ad reſignationem mixtam trahi debet,cum vtrobique eadem ratio fraudis militet per ſuperius dicta.Nã eo ipſo,quòd reſignans remanſit in poſſeſſione,fraus præſumitur,iuxta tex.in l.ſicut.§.ſuperuacuum.ff.quib.mod. pignus, vel hipoth.ſol.tradit Bart in l.poſt cõtractũ.col.2.verſi.4.pręſumitur.ff.de donat. & conſ. 68.Sic etiam ſi permutatio tam ſecreta fuit vſque ad obitum reſignantis,fraus præſumitur,vt per Bal.in l.fraus.ff.de legib.& Andr.Sicul.in conſi.53.colum.1.volu.2.

Reſignationes fraudem in ſe continent.

Quarto pro iſta opinione videtur deciſio ferè in terminis Ioã.de Ana.in c.audiuimus.in 2.col.in verſi.& prędicta faciunt.de coll.detegen.vbi Ioan.de Ana.dicit,ꝙ etiã ſi renuntians ex cauſa permutationis,poſt renuntiationẽ in poſſeſſione remaneat,ex hoc fraus præſumitur.Sed dicta fraus eadẽ ratione in iſta regula cõſideratur, quãdo reſignãs in poſſeſsione moritur,ob cui⁹ cauſã publicatio inducta fuit.Igitur à paritate rationis dicere debem⁹,iſtã

regulam,

regulam, quæ in reſignantibus loquitur, & diſpoſitionem iſtius regulæ, quæ, vt dictum eſt, ad euitandas fraudes emanauit, renuntiationẽ ex cauſa permutationis cõprehẽdere debere. Hinc eſt, ꝙ tex. in c. 2. de renũt. lib. 6. iũcto. c. 1. de rer. permu. eo. lib. cũ gl. in verbo, fraude. quæ de ſimplici reſignatione loquũtur, ratione fraudis, in permutatione quoque locũ habent, vt Gemin in d. c. 2. poſt gl. in verbo proximo, & Philip. Frãc. col. 2. poſt Imol. ibi ſequũtur.

Loqui de ſimplici reſignatione.

Quinto pro hac opinione facit: qa ꝑ rationes fraudis in hac regula cõſideratas, propter quas tollendas publicatio ab iſta regula introducta fuit, pariter in permutationibus militant. Prima ratio eſt: quia per publicationem tollitur occaſio, ne ipſi reſignantes poſt reſignationem ſuam in graue animarum periculum, in beneficiis ſic reſignatis ſe intrudant, fructus de facto ſine aliquo titulo percipiendo. Secunda ratio fraudis, quæ per publicationẽ tollitur, eſt, ꝙ ſub tali prætextu reſignationis, occulrè cõtrahẽtes ſecũ, veluti cũ veris prælatis, aut beneficiatis, ex quo eos vidẽt in poſſeſsione exiſtere, grauiter decipiũtur & fraudãtur. Nam ſi occaſione dictorum beneficiorum iam reſignatorum, aliquid illis ſoluũt, vt puta cenſum, decimas, oblationes, vel aliquid ſimile, non liberantur: quia poſtea coguntur vero prælato ſoluere, & ab illo intruſo & falſo beneficiato, cui ſoluerũt, repetere, vt tradit Bal. in c. in literis. col. penul. de reſtit. ſpol. latè Moder. in l. ſi vrbana. in penult. & fin. col. ff. de cond. indeb. cum pluribus concord. vt ſcribit Decius in conſi. 407. incip. viſis, & diligẽter, &c. col. 1. Imò alienationes per huiuſmodi prælatos, ſeu beneficiatos ſic intruſos factæ, non valent, vt eſt tex. clarus in ca. alienationes. 12. q. 2. Sic igitur huiuſmodi deceptiones & fraudes, quæ in permutationibus etiam committi poſſunt, per ſupplicationem hic introductam tollũtur. Ergo in eis regula locũ habebit. Tertia ratio fraudis magis deteſtãdæ, quæ in beneficiis ocultè reſignatis vel permutatis cõmitti poteſt, quæ per publicationem tollitur, eſt quia ſæpe cõtingit, ꝙ aliquis ratione alicuius dignitatis, vel beneficij ad aliqua ſpiritualia fidelibus miniſtrãda tenetur: ſæpe etiam ratione prædictorum beneficiorum, collatio aliquorum beneficiorũ ad tales pertinet. Vnde ſi dicta beneficia vel dignitates renuntiata, vel permutata fuerint, & renuntiantes vel permutantes in poſſeſsione prædictorum beneficiorum manſerint, non facta publicatio-

Publicatio in reſignationibus.

Fraudes poſſunt cõmitti in beneficiis occul è reſignatis.

ne,& illi ſacramenta, vt veri prælati, vel beneficiati fideli. miniſtrauerint, forte ordines, vel beneficia cōferendo, indulgentias dando, certè ex hoc magnum fidelibus præiudicium, & erroris ſcandalum generabitur, quia intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt, vt notant omnes in c. ex frequentibus, de inſti. & Abb. poſt Inno. in c. nihil. col. pen. de elect. ſequitur Iaſ. in d. l. ſi vrbana. in pen. col. Et quod indulgentiæ, & huiuſmodi ſpiritualia, per prælatos intruſos, & ſine ſuperius authoritate beneficia poſsidentes, nō valent, tenet Petr. de Anchar. & Imol in cle. 2. de pœnit. & remiſ. & idem Pet. in c. quod autem. in 3. q. eod. titu. Nec in iſtis ſpiritualibus receptis á tali intruſo communis error recipientes iuuat, ex eo, quia diſpoſitio. l. barbarius. ff. de off. præto. non habet locū in intruſo, vbi ſuperioris authoritas non adeſt, nec procedit in ſpiritualibus, vt dicunt Inno. & Abb. in d. c. nihil. & Ang. in d. lege barbarius. & Soci. in trac. fallen. quæ mala abſurda & ſcandula, ſicut in ſimplicibus reſignationibus, ita quoque in permutationibus accidere poſſunt: quæ per publicationem tolluntur. Ideo regula iſta ſimpliciter loquens, vtrunque caſum comprehendere debet. Quarta ratio fraudis in iſta regula cōſideratur, propter quam etiam publicatio introducta fuit, eſt deluſio ordinariorum vel expectantium. Nam quando reſignationes, aut permutationes clandeſtinè fiunt ad effectum, vt taliter reſignantes maneant in poſseſsione vſque ad obitum, ſi publicatio per iſtam regulam introducta non fuiſſet, ordinarij viſitantes ſub tegmine prioris tituli beneficiorum reſignatorum per permutatores in viſitatioribus ſuis deluderentur. Nam putaret illos eſſe veros poſſeſsores, cū ſint veri intruſi titulū nō habentes. Ex quo aliud incōueniēs ſequitur ꝙ per obitū taliū, ordinarij per obitum conferentes, tanquam ex vera vacatione. d. beneficia deciperentur, vnà cum perſonis ab illis prouiſis, detecta renuntiatione clandeſtina expectantes etiam deluderentur talia beneficia acceptantes per obitū, cum verè appareat per reſignationē antea vacaſſe. vt cōſiderat gl. in verbo, fraude. in capitulo. j. de re. permut. lib. 6. Papa etiam ipſe de facili decipi poterat, concedendo qualificatis perſonis reſeruationes, vel mandata de prouidendo ad beneficia per ceſſum vel deceſſum vacatura. Nam vt talia mandata euitentur fraudulenti poſſeſsores poſſent permutationes

Intruſus ſine titulo ſpiritualia miniſtrare non poteſt.

nes fingere ad effectum excludendi reſeruatiuos. Vt igitur omnia hæc mala de medio tollantur, neque detur anſa vel occaſio delinquendi, ſalutaris fuit diſpoſitio iſtius regulæ, in reſignationibus publicationem inducens, quæ ꝓpter eaſdē rationes, permutationes cōprehendere debet.

Pro parte verò negatiua, videlicet, quod regula iſta in permutationibus locum non habeat, adduci poſſunt aliquæ rationes concludentes.

Prima, quia iſta regula loquitur ſimpliciter de reſignationibus, ergo nō habet locū in permutationibus, quæ diuerſæ ſunt ab illis, nomine & re. vt dicit Bal. in c. j. nu. j. de vaſ. decrep. æta. & patet ex diuerſitate nominum, ac etiā diuerſitatem materiæ arguit, iuxta gl. j. in c. tibi, qui. & ibi Gemi. de reſcript. lib. 6. l. Imperator. ff. de in diē adiect. Nā titulus de renūtiat. poſitus in j. lib. decretaliū, diuerſus eſt à titu. de rerū permutatione, poſito in tertio lib. Si igitur diuerſo ſunt nomine & effectu, diuerſo iure cenſeri debēt. arg. l. ſi idem. C. de codicil. Regula igitur iſta de renuntiatione loquēs, nō habebit locū in permutatiōe, quia ſi Papa hoc voluiſſet, expreſsiſſet, quēmamodū fecit in regula de infirmis reſignantibus. arg. ca. ad audientiam, de deci. *Titulorū & nominum diuerſitas.*

Secundo quia ſub diſpoſitione de ſimilibus loquente, nō comprehēditur caſus qualificatus, vt in l. j. ff. de donatio. vbi tex. loquens de donatione ſimplici, non habet locum in donatione ſub conditione, & ſic qualificata. ad idē facit c. ſtatutum. de elect. li. 6. vbi etiam eſt tex. quòd diſpoſitio. c. licet canon. de parochialib. loquens non habebit locum in parochiali qualificata: quia illa qualitas reponit ſubiectum in diuerſam ſpeciem. prout in l. quæſitum. §. illud ff. de leg. j. Cum igitur regula iſta de ſimplici reſignatione loquatur, ſolū nō habebit in renūtiatiōe qualificata, prout eſt permutatio quæ eſt quædā renūtiatio reciproca, differens à ſimplici renuntiatione, quæ eſt donatio pura, vt in capitulo, ſuper hoc, de renun. *Caſus qualificatus.*

Tertio, quia in qualibet diſpoſitione verba in dubio in ſpecie capi debent, & not. in genere. l. hoc legatum, vbi Barto. ff. de lega. 3. Sed permutatio habet ſe vt genus. l. j. vbi Bar. & alij. de re. permut. Ergo iſta regula de renūtiatione loquens, non habebit locum in permutatione. Hinc voluit Alexand. per plura motiua in conſ. 76. co. 2. vol. 5. quod ſtatutum correctorium iuris communis, de venditione loquens, non habet locum in permutatione, licet *Verba in qualibet ciſpo in dubio. Statutum correctorium*

 ſint

ſint contractus ſimiles. Et hoc per viam regulæ tradit Bal. in l. 2. col. 2. C. de rer. permut. ſequitur Fel. in procem. decretal. colum. 4. Et iſta ratione etiam voluit Decius in conſ. 224. regulam de infirmis reſignantibus, ex eo, quia exorbitans à iure communi, non extendi etiam ex identitate rationis ad ſimiles caſus, prout eſt præſentatio vel inſtitutio. Et ob eam cauſam Rota voluit regulam iſtam de reſignatario loquente, non habere locum in ſecundo reſignatario, licet in eodem ratio fraudis ſubeſſe videatur, vt inferius in alia quæſt. dicam.

Quarto, pro iſta opinione facit, quia videmus, quod in donationibus puris & ſimplicibus, inſinuatio requiritur ad fraudes euitandas, vt dicit Paul. de Caſtr. & alij. in l. illud. C. de ſacroſanct. eccle. Aret. in conſ. 2. & Alex. conſ. 157. libro ſecundo. Sicut & eadem ratione hic in ſimplicibus reſignationibus publicatio requiritur ad euitandas fraudes, ſuperius in parte affirmatiua narratas. Nam publicatio nihil aliud eſt, quam quædam inſinuatio, ſeu notificatio reſignationis per ipſum reſignatarium, in eccleſia, vbi ipſum beneficium conſiſtit, facienda, ad fraudes euitandas, vt dicit Abb. in conſilio 99. libro primo. Et tamen inſinuatio illa nõ requiritur in donationibus reciprocis, quib⁹ ipſę pmutatiões æquiparantũ, vt tradit Alex. Iaſ. & alij in l. licet. col. fi. C. de pact. tradit Deci⁹ in cõſi. 177. & cõſ. 120. alias. 20. Stepha. Beltrãdi in cõſ. 88. co. fi. lib. 2. cũ infinitis cõcor. quas more ſuo cumulat Nicolaus Tiraquellus in copioſa repet. l. ſi vnquã, in gl. donationę largitus. nu. 94. cũ ſeq. C. de reuoc. dona. Ergo apparet, ꝙ diſpoſitio iſti⁹ regulę, de publicatione ſiue inſinuatione loquens non comprehẽdet caſum noſtrum. Nam in permutationib. nõ publicatis nõ fraudãtur ordinarij, nec expectantes, ſicut in reſignationib. ſimplicib. vt de ſe patet.

Publicatio quid ſit.

Quinto in ſimplici reſignatione maior ratio militat, vt publicatio fieri debeat, quam in permutatione, ex eo, quia ſimpliciter reſignãtes de facili inueniũt, qui beneficia ſub hac occulta conditione recipiant, ne reſignationẽ publicent ad effectum, vt reſignãtes eorum vita durãte fructibus beneficij fruantur. Nã ex iſta permiſsione nihil reſignatarij de ſuo perdũt, & poſſunt lucrari. Sed iſta ratio in permutationib. non procedit, quia in permutatione non datur vera vacatio, ſicut in reſignatiõe ſimplici, vt tradit Federi. de Senis in conſ. 62. cũ concord. vt ſcribit Gaſpar

Publicatio in reſig. potius quam in permutatione.

de

de Peruſio in trac.reſeruat.in 3.parte principali col.2.ſo.8.nu.4. Ergo in beneficiis permutatis.expectatiue locum habere non poterũt,vt etiam eſt tex in c.j.de rer.permu.lib.6. Et ratio prędictorũ eſt,quia in permutatione quilibet agit de damno euitãdo,ideo nihil eorum intereſt occultas permutationes habere:quia nullã ex hoc vtilitatẽ conſequũtur,ſicut ſimpliciter reſignantes,quorũ intereſt occultas habere reſignationes,propter lucrum fructuum ꝓpterea in eis publicatio neceſſaria fuit nõ autẽ in ꝑmutationib. Nã non eſt par,eademq́; ratio lucrũ perdere,& damnũ ſẽtire,iuxta.l.fi.C.de codicil. Sexto,q̃a in ſimplici reſignatione,qui nõ publicat,nullã excuſationẽ habet:in permutatione verò excuſari poteſt,expectãdo cõpermutãtis publicationẽ, & ſic implementũ ex parte ſua,iuxta c. peruenit.de iureiur.& l.iulianus.§.offerri.ff.de act.empt. Septimo,q̃a ex quo regula iſta nõ loquitur expreſse de permutationib.& capit probabile dubiũ,nũquid ſub illa cõprehẽdatur,certe in dubio excuſari debẽt hoc caſu nõ publicãtes,per ea quæ notãt Moder.in l.cũ prolatis.ff.de len.& re iu.ſicut faciẽs cõtra legẽ,quæ habet plures intellectus,nõ peccat,vt dixi latius in c.j.nu.231.de cõſti.lib.6.ſicut etiã de errore dubio iuris tradunt Docto.in c.de quarta.& in ca. ſi diligenti.de reſcript.& in ca.j.de re iudic.vt ibi per eos. Hæc ſunt,quæ ſuper iſta quæſt.occurũt pro vtraque opinione, non inclinans in alterã partẽ,q̃a cauſa pendet,& non eſt honeſtum ſic ſcribendo votum detegere,donec cauſa per Rotam ſuo marte decidatur.

Lucrum perdere nõ eſt par, eademque ratio.

QVAESTIO IIII.

QVAERO,an regula iſta ꝓcedat ĩ beneficis cõmẽdatis? SOLVTIO. Modernus Sabinen. Æneas de Falconibus,doctor curialis,practicus.& eruditus, in quibuſdã apoſtilis ad iſtam regulã,aſſerit Rotã tenere, regulã locũ habere in cõmẽdis perpetuis,& nihil aliud dicit. Et hoc idẽ reperio in pluribus aliis regulis iſti⁹ voluminis Rotã tenuiſſe,prout in illã de infir.reſig.& in illa de impet.benefic.per obitum famil. Card. & quibuſdam aliis. Et quarum principalis ratio fuit,quia commendæ noſtri temporis æquiparantur titulis,adeo quod ſicut titulares, ita & iſti cõmẽdatarij faciũt fructus ſuos vt dicit Alexandrinus in cap.cum autem.44.diſtinct.& in cap.ſi quis.58. diſtinct.& certe de rigore iuris opinio verior apparet.

Beneficia commẽdata.

Commendæ noſtri tẽporis æquiparantur titulis.

Sed licet ita in dictis caſib⁹ Rota tenuerit,Cancellaria

tamen

tamē ſemꝑ cōtrariū tenuit,præſertim quo ad iſtam regul: cuius verba & mens cōmendæ repugnare videntur.In primis:q̄a verba iſtius regulæ de beneficiis collatiuis loquūtur,vt patet ibi,collationes quoq; de illis,&c.& clarū eſt quòd collatio à cōmēda diuerſiſſima eſt,vt probatur in c. dudum,de electio.vbi duo beneficia curata conferri non poſſunt,poteſt tamen vnum conferri,& aliud commendari,ex quo manifeſtè datur intelligi,aliud eſſe commendare,aliud conferre.Nec mirum,quia collatio dat titulum, & ius in re.c.ſi tibi abſenti,de præbend.libro ſexto:commenda verò ſecus.Cui igitur verba non conueniunt,neque mens conuenire clarum eſt,iuxta l.furioſi.C.de nup. l.ſi quis ſeruum,§.non dixit prętor.ff.de acquir.hær.cum ſexcentis concord.vt congerit Alex.in conſil.52.colum. 3.libro quarto,& reaſſumunt latiſſimè Moderni, qui ad hoc duodecim textus allegant,in cap.quoniam.vt lite,nō conteſt.Verba enim nihil aliud ſunt, quàm quidam nuntij,ſiue præcurſores mentis: ſunt enim verba paſſionum animi indicatiua,vt dicit tex.in l.Labeo.de ſupellect.leg. & tradit Bal.in tract.ſciſma.col.10.quod etiam ſuadetur ex aliis verbis iſtius regulę:ibi,vacare cēſeantur &c.quę verba cōmendæ nō adaptantur,quia cōmenda per obitū commendatarij vacare non dicitur,vt eſt tritū dictū. Feder.in tract.de permut.benefi.q.15.& Rom.in conſi.150.

Verba non conueniunt.

Pręterea,quia penes commendatariū non eſt proprietas, poſſeſſio,vel quaſi ipſius beneficij cōmendati,ſed quędā nuda detētatio.Nam cōmendatarius nihil aliud eſt,quàm ſimplex depoſitarius,vt probatur in l.commendare.ff. de verborum ſign. & in l.Lucius. ff. depoſit. & in c. ne quis arbitretur.22.q.2.Et quòd penes talē nō ſit niſi ſola detētatio,eſt tex.in l.licet.§.rei.ff.depoſiti. & in ſpecie notat glo.in c.ſi cōſtiterit.de accuſat.Nam omnes gl.tam.in c. nemo.de electio.lib.6.quàm in c.ſi plures.21.q.1. & alibi ſæpe commendatariū nō prælatū,ſed nudum adminiſtratorē vocant,vt dicit etiam Archi.in c.is cui.de electio.lib. 6.facit tex.in c.cum nobis.eo.tit.cum igitur per obitū cōmendatarij noua beneficij vacatio nō inducatur, cū eius vita durante,ſemper beneficiū vacauerit,&vacabit etiā ſi denuo cōmendetur,donec Papa eccleſiæ de pręlato ꝓuiderit vt dicit Hoſtien.in c.ne pro defectu.de elect.& gloſſ. in clem.1.vt lite pend.Eſt concludendū,in tali cōmenda regulam locum non habere,cum verba eius nullo pacto

commen

cōmendæ adaptētur, Præterea, qa iſta regula loquitur de beneficiis per renūtiationem vacantibus de iure & de facto, & tam in curia, quàm extra curiam, & tamen in commendis hoc non procedit: quia ex quo commendæ conceſſio fit per papam. ideo illi renuntiari non poteſt extra curiam, non ſolum ea ratione: quia in eis non datur vacatio donec papa de illa prouiderit, & per cōſequens in illa nō verificantur, vt dictum eſt, ſed quia beneficium per commēdam manet affectum, adeò, quòd inferior ſe de illo intromittere nō poteſt, vt tradit Troillus de Maluitiis, in quodam ſuo cōſilio poſito in fine tractatus illus de ſortibus. & tenent Ioannes Franc. Pauin. in tract. de ſede vacante in 3. q. ſecundæ partis col. 6. & Roma. in d. cōſ. 350. col. 3. Cū igitur regula iſta loquitur etiā de reſignationib. extra curiā faciendis, & commēdæ ceſſio fieri non poſſit niſi in manibus ipſius papæ cōcedētis. iuxta ca. admonet. ꝑ quo facit text, in l. fi. C. de defen. ciuita. & in § interdū. & § ſi qua verò in authen de defen. ciuit. eſt concludendum, regulam iſtam in commendis non procedere. *Beneficia commendata non conferuntur, neque vacare dicuntur.*

Præterea, quia ſi diceremus commendatarium ius in re & verum titulum habere, ſequeretur, ꝙ ad nutū commēdantis cōmenda auocari nō poſſet: cum habentes verum titulū, ius perpetuum, nec ad nutum amouibile habere dicantur, vt in c. 1. de c. mona. lib. 6, & in c. ſanctorū. 70. diſt. & not. latè. glo. in ca. paſtoralis. 7. q. 5. Sed tamen videmus contrarium, quia commenda ad nutum papæ poteſt diſſolui, & beneficium alteri conferri, vt prædicti Doctores dicunt. Igitur in ea regula verificari non poterit. Plura alia motiua, & argumenta, pro hac parte fieri poſſent, quæ breuitati ſtudens omitto.

Et ideo, vt opiniones fœdere diſtinctionis concordari poſſint, eſt conſiderandum, quòd beneficia dupliciter cōmendari ſolent, aut ad vtilitatem eccleſiæ: aut ad vtilitatem cōmendatarij. Primo caſu procedunt omnia argumēta pro iſta 1. parte fabricata: quia tali caſu commendatarius poteſt ad libitum remoueri, & beneficium commendatum, tanquam vacans conferri. Quia commenda, in caſibus præmiſsis: nihil aliud eſt, quam depoſitum, quod poteſt ad libitum deponentis reuocari etiam ſi dictū fuiſſet, quod depoſitum vſque ad obitum depoſitarij duraret, vt eſt caſus in l. 1. § . ſi depoſuero ff. depoſi. & in cap. 1. eo titu. & hoc idem in commenda probat tex. in cap. obitum *Beneficia dupliciter cōmendari ſolent.*

&

& in c.Cataníenſis 61.diſtin. Vbi apparet quòd non obſtante commenda ſacta in vtilitatem ipſius eccleſiæ, poteſt liberè procedi per capitulũ ad electionem veri prælati. Et ſic apparet, talem cõmendam.per obitum commendatarij non vacare, niſi eo modo, quo prius.

Commendatarij vtilitas. Secundo modo fit commenda ratione perſonæ ipſius cõmendatarij, & tali caſu procedit opinio dominorum Rotæ, Alexandrini, & ſequacium. Nam quandiu durat ipſius commendatarij vtilitas, non dicitur ipſa commenda vacare: ita vt alteri conſerri poſſit licitè; quia tales commendatarij habentur vt titulares, & ideo diſpoſitio loquens de titularibus, haberet locum in illis, vt latius per exẽpla probaui in regula de triennali.q.5.& ita etiam habebit locum iſta reg. quæ magis generaliter loquitur.

Et in iſta ratione fundantur, quia cõmendatarius iſte de quo loquitur, ad cuius vtilitatem commenda facta fuit, dicitur procurator in rem ſuam, qui re nõ integra amoueri non poteſt, vt dicit glo.in l.ſicut.§.ſi procurator ff.quibus mo.pig.vel hypothe.ſolu.& in l.procuratore.ff.de procur. & l.3.C.de donat.tenet Bald.in l.1. C.de action.& oblig.

Ex quo infertur, quòd talis commendatarius facit fructus ſuos, ſicut titularis: ſecus eſt in commendatario, cuius commenda eſt facta ad vtilitatem eccleſiæ; quia deducto tantum victu omnes fructus futuro prælato reſeruare tenetur: omnia iſta probantur in c.ſi.61.diſtin.& in c. q2 frater.7.quæſt.1.& in c.charitatem.12.q.2.& tenet glo.in ca.nemo, de electio.lib. 6. Et licet talis commendatarius ad vtilitatem ſui dicatur etiam depoſitarius, tamen talis depoſitarius facit fructus ſuos.vt patet in l.die ſponſaliorum.§.qui pecuniam.ff. depoſiti.

Commenda perpetua vel tẽporalis. Ex quibus (opinionibus omnibus ſic ad concordiam reductis) facilè iudicari poſſet, an regula iſta locũ habeat, vel nõ in cõmendis. Poſſet etiam diſtingui inter commẽdam perpetuam, vel ad tẽpus, vt latius dixi in d.regula de triennal.q.5.ideò nõ repeto. Sed vnũ vltra ibi dicta addo quòd illa diſtinctio cõmendæ perpetuæ vel temporalis ſit quando conſtat eſſe tales, aliàs in dubio, quando nõ apparet, qualiter papa comẽdauerit, in dubio interpretari debet commẽdam perpetuã cõceſſiſſe. Vt concluſit Rota in vna Salamãtina de palatios rubios, corã R.P.D.Marcello epiſcopo, Marſicano die 28. Iunij M. D. XXXVIII. Ratio deciſionis fuit: quia actus, qui certo temporis ſpacio non

Actus quando reputatur perpetuũ.

concluditur,

concluditur, perpetuus reputatur, vt in l. iuriſperitos. in prin. & ibi Bar. ff. de execu. tut. & not. Bar. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prętori. ff. de oper. no. facit glo. in cle. 2. in verb. electionem. de reſcript. & in l. ſufficit. ff. de condi. indebit. & bonus tex. in l. ſeruus. C. de pœnis. Et hoc iuris fundamentum habet: qua ratione dicimus, diſpoſitionem generaliter de rebus, vel perſonis loquentem, generaliter debere intelligi, vulg. lege 1. § & generaliter. de legatis præſt. eadem ratione dicendum eſt, reſpectu temporis, vt videlicet, diſpoſitio generaliter, id eſt, in perpetuum intelligatur, cum de perſonis, vel rebus, ad tempus argumentum valeat. lege, miles ita. §. & quia diximus. Vbi Bart. ff. de teſta. milit. Quæ omnia ſunt notanda: quia deſeruire poſſunt ad multa.

QVAESTIO V.

QVAERO, an regula iſta procedat in beneficiis cōſiſtorialibus? *Beneficia conſiſtorialia.*

SOLVTIO. Cōcluſum fuit, quòd non, ex eo, quia cum talia beneficia renuntientur in conſiſtorio, in præſentia principis, ſatis dicitur facta publicatio. arg. l. omniū. C. de teſt. itaque in talib. non habet locū diſpoſitio iſtius regulæ, ſicut dicimus per eandem rationem, quòd noua prouiſio, ex quo ſignatur coram papa, ſupplet diligentias publicationis, & inſinuationis requiſitas per aliam regulam, prout inferius per aliam quæſt. diceretur de quo videnda ſunt etiā ea, quæ dixi in regula de infir. reſi. q. 14.

QVAESTIO VI.

QVAERO, an regula iſta obliget reſignatariū, ad publicandū temporis ſucceſſoris reſignationem factā in manibus prædeceſſoris pontificis, ſi prædeceſſor infra ſex menſes factæ reſignationis moriatur? *Obligat reſignatarium.*

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendū, reſignatariū obligatū fuiſſe vigore primę regulę, vigentis tēpore reſignationis ad publicandum reſignationē. Et ratio eſt: quia renunciatio facta tempore, quo primus papa, & eius regula viuebant, perfecta fuit, & habuit effectū. Igitur obitus papæ ſuperueniens, non tollit effectum iam cauſatū, arg. l. ſi. ff. vnde libe. cū cōcor. vt notabiliter ſcribit Decius in cōſ. 24. col. fi. ſufficit enim ꝙ lex ligare incipiat, vt tenet Bar. in l. ſi. ff. de falſis. Suadetur hoc, quia regula primi pōtificis, & eius ſucceſſoris, ex quo ad eundem finem tēdūt, ꝓ eadē reputatu, & in vtraq; par ratio iudicatur. l. 1. §. idē quæritur.

quæritur.ff.de ope.no.nun.& in c.cõſuetudo.1.diſtinct.& de ſimo.c querelam.& c.1.de lit.cõteſt.lib.6. Si igitur vtriuſque regulæ ad eundem finem tendentium par eſt ratio,conſonum videtur,quòd tẽpora vtriuſque regulæ cõiungãtur,vt vna & eadem regula reputetur.arg.l.Pomponius.§.cum quis.ff.de acquir.poſſ.& §.penul.inſtit.de vſu cap.Nam quãdo duo ſunt introducta propter vnum finẽ, illa duo vnum reputãtur,vt dicit Card.in cle.1.§.ſi quis, in 9.q.de reb.eccl.nõ alie.& not.gl.fi.in c.latores.de cleric.excom.mi.facit.l.2. ff.de duo.re. & l.qui libertatis.ff. de euict.& C.de ma.teſtamen.l.cum teſtam.&c. paſtoralis.ſecundo reſpon.de appellat.& cap.fi.de reſcr.lib.6. & quæ tradit Iaſ.in l.ſingularia in 4.notabili.ff.ſi cer.pet.

Duo introducta propter vnum finem.

Pręterea,quia quando principiũ habet relationẽ continuã ad finem,attẽditur finis.l.illud.in fi.ff.ad l.Aquil.no. Bar.in l.quòd ait.§ ꝙ ait.ff.de adulte.Sed in caſu noſtro, reſignatio facta tẽpore vnius pontificis,quo ad effectũ publicationis,reſpicit finẽ,id eſt,ſi reſignãs morietur in poſſeſſione poſt ſex menſes,& iſte euẽtus,ſiue finis cõtingit tẽpore ſucceſſoris põtificis.igitur ille finis attẽdi debet,vt videlicet iſte act⁹ renũciationis publicãdę iudicetur ſecũdũ regulã vltimi põtificis.Quod ſuadetur ex verbis regulæ,ibi,factæ reſignationes,&c.quæ aut tẽpus præteritũ, aut præſẽs ſignificãt.l.verbũ erit.de verb.ſign. & facit dicti Bar.in l.illicitas.in prin.ff.de off.præſi.vbi illa verba, venditiones factas,&c.poſita in ſtatuto, interpretãtur de pręteritis & futuris.Et hoc regulare eſt,ꝙ licet verba poſita in l.in dubio,ad futura referãt,vbi tamẽ par eſt ratio de pręteritis,illa etiã ſub lege cõprehẽdũtur,vt dicit Ro. in cõſ.333.& Fel.in c.fi.in 10.col.ver.fallit tertio,& fallit quarto,de cõſtit.Vel etiã dicamus,ꝙ vtraq; regula ſimul iũcta attendi debeat,arg.eorũ,quæ dicit d.Ant.in c.fi.de fo.cõp.de illo,qui ex vno territorio ſagittã in alterius territorium fecit,& ibi hominẽ interfecit. Nã iſte homicida ſtatutis vtriuſq; territorij caſtigari debebit , ita dicit illi Anton.& ſequitur Abb.in c.1.in 2.notabili , & ibi latius Moderni de præſumpt.& plura alia ad propoſitum Ang. Aret.congerit in tract.maleſi.in verbo,in platea cõmuni.

Verba poſita in lege,in dubio.

Sed iſtis non obſtantib.cõtrarium olim,& etiã hoc tẽpore in pluribus cauſis Rota tenuit.Nam tẽpore Sixti,regulã hoc caſu nõ habere locũ iudicauit Ant. de Graſſis. 3.Februa.M.CCCC.LXI.vt refert Glo.in proœmio iſtarũ regularum.

ſam.refert Nicol.de Vbaldis,tunc auditor,in tract.ſucceſ. ab inteſta.in.2. parte, nu.12. & temporibus noſtris idem pluries iudicauit Rota in vna Dolen, coram R.P.D.Petro Vortio,de Anno .1532. vt adnotauit dom.Hieronymus de Caſtello aduocatus. Deinde in alia Auinionen.vicariæ de Bethleem coram me de menſe Aprili,eodem anno.1532.Tertio loco coram dom.Silueſtro Dario 6.Iulij 1537.in vna Toletana parochiali de Iunquera,pro dom. Hironymo de Briuero, contra Didacum de la Baria. in qua cauſa propter dom.Darij abſentiam,dom . Nicolaus Aragona ſententiam protulit, quæ in ſecunda per R.D. Raynaldum de menſe Aprili.1538.confirmata, & tunc in tertia coram me cōcordata fuit. Quarto loco ide m caſus deciſus fuit coram eodem dom.Petro Vortio, in vna Gienen,beneficij de Pliego 11. Decemb.1438. & in d.cauſa voluit vnum plus Rota, videlicet deciſionē prædictam habere locum,etiam ſi plures reſignationes factæ fuiſſent tēpore primi pontificis prædeceſſoris, propter conſ. Oldra. 203.Ratio prędictarū deciſionū aſſignatur per prędictos, Gloſſat.& d.Nicol.de Vbal.in dictis locis,quos breuitatis gratia nō refero.Sed alia etiam ratio per Moder.dominos aſsignabatur: quia in caſib. præſuppoſitis renuntiās tempore Clementis prædeceſſoris non obierat, & ſic illius regula locum habere non poterat: quia inter tria copulatiue requiſita in regula,requiritur,quod renūtians poſt tempus in poſſeſſione moriatur,ſi tamen vixit etiam per mille annos,non erit locus regulæ. Cum igitur eo viuente Clemens obierit,regula ſua obſtare non potuit: quia mortua fuit per eius obitum, neque rurſus regula do.noſtri Pauli III.eius ſucceſſoris potuit obeſſe : quia, vt idem dixit in procemio ſuarum regularum, ſe rebus regendis normam, & ordinem per regulas ſuas dare velle,& ſic tantum comprehendere voluit(prout eſt de natura legis)reſignatiōes futuras,non præteritas,c,fin.de conſtit.& ſic huiuſmodi reſignatio exempta erit à vinculo vtriuſq; regulæ.Pro quibus faciunt rationes Oldr.in conſi.203.quem in notabili caſu d.Guliel.allegat in deciſionibus regularum deciſ.17 & per d.conſ.Oldr.voluerunt etiam domini in dict.cauſa Gienen.beneficij de Pliego corā domi. Aquen.d.die 11. Decemb. 1538. quod etiam ſi tempore vnius Pontificis factæ fuerunt plures reſignationes, & durāte tempore ad publicandum Pontifex moriatur , & tempore ſucceſſo-

ris,etiam alia reſignatio fiat,propter hoc non præſumitur fraus ad effectum circumueniendi iſtam regulam,vt latius ſuper hoc aduocati ſcripſerunt,quæ non repeto, quia huc pertinere non videntur.

Mandatũ morte conſtituentis non expirans.

Tamen contra prædicta obſtat vnum:quia videbatur dicendum, regulam iſtam,quæ ſemel viſa eſt habere locum facta reſigatione, expirare non debet morte conditoris,ſicut dicimus de mãdato,quod licet regulariter morte conſtituentis re integra expiret, tamen quando viuo conſtituente accepit aliquid agi,non expirat,vt late tradũt Alexan.& Moder.in l.eius.verſi.dicebat.ff.ſi cer pet.Sic etiam videmus,reſeruationes ſemel per regulam inductas, licet odioſæ ſint,& iuriſdictionem ordinarij abſorbere videantur:Tamen per obitum papæ non expirãt,vt per plures rationes & authoritates late probat dom. Pet.And Gãma, vir ex ordine noſtro certè eruditus,in tract.lega.lib.3.fol. 66. vbi refert Rotam illo ipſo die in reſeruationibus, de quibus in regulis,prima,& tertia fit mentio,hoc tenuiſſe. Et licet idem dom.Petrus ibi contrarium teneat, nihilominus opinio Rotæ præualuit,quam tenuit Gemin.conſi. 93.Pet.de Anch.conſi.57.Ro.conſi.260. & vir ille practicus,& doctus Barth.Belenzinus,olim etiam auditor Rotæ,in tract.de charitatiuo ſubſidio,q.penult.& plures alij, quos breuitatis cauſa omitto.Si igitur hoc in materia odioſa,quæ facilius extingui deberet,inductum eſt,à fortiori in caſu noſtro dicendum videtur,præſertim cum regula iſta,quæ ad tollendum fraudes ex clandeſtinis reſeruationibus reſultantibus conſtituta fuit.

Reſeruationes per regulam inductæ.

Niſi tenendo primam opinionem, in reſeruationibus aliam differentiæ rationem arguamus,quæ fuit affectio ſemel per reſeruationem cauſata,qua inductum eſt,quòd ſemel affectum,ſemper duret affectum,vt dicunt plures deciſiones dominorum curioſe cumulatæ per Fel.in c.in noſtra.in 71.correlario,de reſcrip.Et fortè ſi non eſſet extrauagans Pauli,quæ hoc induxit,idem dicendum eſſet in reſeruatione,quòd de publicatione dictum fuit. In mandato verò diuerſa eſt ratio,quia poſtquam res incepit tractari,mandatum habuit effectum in ſui ſubſtantia,& effectus ſemel cauſatus ſemper durat, vt tradunt Moder.Mediolanen.in c.in notabilibus.de iud. quæ omnia hic ceſſant. & quia in dictis caſibus lex ſuper hoc proceſſit, vlterius diſponende, quod hic non fecit.

Quæſt

QVAESTIO VII.

QVAERO, An ſex menſes, qui reſignationi factæ in curia, vel menſis qui extra curiam dantur per iſtam regulam, ad publicandum reſignationes, computentur à die reſignationis, vel à die præſtiti conſenſus?

Menſes ad publicandum reſignationes.

SOLVTIO. Videtur prima facie, quod à die factæ reſignationis computari debeant, quod indicare videtur illa dictio, Exnunc, in textu poſita, quæ extremũ à quo denotat, videlicet, tempus factæ reſignatiõis, vt in l.4.ff. de condit.& demon. Ab illa enim tanquam ab eo quod principaliter geritur, prout ab originali fundamento tempus initium capere debet, non autem à conſenſu, qui ex poſt præſtatur, & habet ſe vt acceſſorium. Et eſt quædam executio ſeu confirmatio reſignationis factæ, in qua quidem reſignatione, licet expreſſus conſenſus non adhibitus ſit, nihilominus in ea quidam conſenſus tacitus includitur, qui per porrectionem eius principi factam colligitur, vt notãt omnes in c.quidam.de renunt. præſertim quia regula iſta non diſponit tempus ſex menſium à die conſenſus computari debere. Igitur nos dicere non debemus. Nam ſi papa hoc voluiſſet, expreſſiſſet, prout expreſſit in regula de infirmis reſignantibus.

Confirmatur iſta opinio ratione concludenti. quia certum eſt per renuntiationem, ius & poſſeſſionem in beneficio amitti, vt eſt deciſ.23. in no.& ab inde renuntians ſi in poſſeſſione manſerit, cõſtituitur in mala fide percipiendi fructus, adeo q illos fructus non facit ſuos, ſed eos reſtituere tenetur vero beneficiato, vt latè & in terminis probat Hieronym. Paulus, antiquus doctor, & ſtyli curiæ practicus, in illo vulgato libro, quem practicam cancellariæ vocant. fol.46. Vt igitur his animarum periculis occurratur, neceſſarium eſt dicere tẽpus publicationis à die datæ ceſſionis currere debere, quia tali caſu ordinarius, qui per huiuſmodi publicationẽ ſtatim factam certior redditur, non patietur renũciationẽ diu in beneficio ſine titulo permanere. Cuius oppoſitum ſequeretur, ſeu cõtingere poſſet. ſi tempus publicationis hic deſignatũ à die præſtiti conſenſus inciperet, qui forte poſſet ex cauſa ad longum tempus differri, in graue animarum, præſertim ipſius renũtiantis intruſi, præiudiciũ, q quidem euitari cõuenit. Et q magis expediat, tempora publicationis faciendæ à data potius ipſius reſignationis, quàm à die præſtandi conſenſum,

cõputare,facit vnũ;quia conſenſus ad effectũ publicationis non eſt neceſſarius,cum ille adhibeatur in reſignationibus,ad effectum expediendi literas,ſine quibus publicatio per ſolam nudam ſupplicationẽ fieri poſſet,& illa ſine aliquo cõſenſu extrinſeco valet:quia ſufficit,ꝙ vtriuſque conſenſu tacitè ſignetur,videlicet reſignantis & reſignatarij,& gratia ſola ſupplicatione ſine literis facta dicitur,vt not.omnes in prœmio ſexti,& per illam verum ius in beneficio acquiritur,vt eſt deciſio Rotæ vltima in antiq.tit.de reſcrip.Cum igitut per ſolam ſupplicationẽ fieri poſſit publicatio, conueniens videtur , quòd à data eius, tempus datum ad publicandum computetur, ne de facili expectando conſenſum deludamur.

Sed prædictis non obſtantibus,dum iſte caſus in Rota per. R.D. Silueſtrum Darium de menſe Ianuario. M.D. XXXIIII.in vna cauſa Saguntinen.ſancti Egidij proponeretur,maior pars Dominorum tenuit cõtrarium. Pro qua opinione inter alia adducebatur vnum motiuum vrgens:videlicet,quod ideò tẽpus ad publicandũ à die conſenſus incipere debet.& nõ à data reſignationis:quia reſignatio ante conſenſum præſtitũ per reſignãtẽ,& reſignatariũ,eſt informis, & ſine effectu,& ab ea quilibet ante conſenſum præſtitũ recedere poteſt.Quia ſi cõtrariũ diceremus,infinitæ propemodũ fraudes fingi & argui poſſent.Nam quiuis ſupplicationem reſignationis nomine meo,& me ignorãte,confingere poſſet,& in ea à papa reſignationẽ beneficiorũ meorũ petere:qua admiſſa,de facili poſſem beneficiis expoliari,quod eſt abſurdũ.Requiſitus igitur fuit hoc caſu cõſenſus,tãquã cauſa formalis, per quem actus reſignationis perficeretur.arg.c.ſi tibi abſenti.de prẹb.lib.6.Quia,vt dixi,ſola ſupplicatio,tanquã incerta & dubia de voluntate reſignãtis nõ ſufficit, nec robur habet.Hinc videmus quotidie in Rota ſeruari, ꝙ dãs de iure tertij,per ſolam ſupplicationẽ nõ admittitur: quia ius per ſolã ſupplicationẽ,dicitur ius nõ clarũ,informe,& nõ liquidũ.& ideo nõ eſt actus ſufficiẽs ad publicandũ.Quod vlterius euidẽti ratiõe ꝓbatur:quia clarũ eſt,ꝙ cõſenſus reſignãtis poteſt præſtari per plures mẽſes poſt reſignationẽ,etiã poſt mortẽ reſignãtis,iuxta extrauagãtẽ Alex.Sixti ꝓculdubio ſuperfluũ videretur,& ſatis impertinẽter factũ,reſignationẽ in eccleſia publicare,ac beneficij reſignati poſſeſsionẽ petere ante cõſenſum præſti

tum

tum, cum poſſet, vt dixi, ante præſtitũ cõſenſum reſignãs pœnitere vel forte mori, nõ cõſtituto procuratore ad cõ ſenſum præſtandũ. Et ideo ob eam cauſam inductũ fuit, in reſignationib. cõſenſum expreſſum, in manib' Notarij Cancellariæ, vel Cameræ præſtari debere, & ab illo tẽpo re cõſenſus præſtiti, tẽpora hic deſignata cõputari. Sola igitur ſupplicatio nõ eſt ſufficiens ad producendũ huiuſmodi publicationis effectũ. Sed iſto caſu literæ expeditæ requiruntur, quæ ſine conſenſu expediri nõ poſſunt. Ergo de neceſsitate cõſenſus requiritur, à quo tẽpora publicationis currere incipiant. Et licet ſupplicatio reſignationis conſenſum à tergo contineret: nihilominus per illũ publicatio firmiter fieri nõ poteſt, ex eo, q̃a hic requiritur, ꝙ titulus publicetur: & ſola ſupplicatio ſine expeditione nõ dicitur canonicum titulum cõtinere, vt tradit Nicol. Milis in verbo, literæ. & Rota in ti. de præb. concluſione 17. in no. & reaſſumũt Moder. in rubr de conſtit. lib. 6. Et adeò hoc eſt verum, quòd vtens ſola ſupplicatione ſine literis, non eſt tutus in foro conſcientiæ; & ideo per eam publicatio fieri non poteſt, vt in terminis concludit practicus ille Hieronymus Paulus in eo lib. qui ſtylus, ſiue practica Cancellariæ inſcribitur fol. 46. Quæ cũ ita ſint, reſignatarius ante præſtitũ cõſenſum poterit legitimè ſe excuſare, ſi non publicauit: quia legitimè impedito non currit tẽpus, vt dicit Rom. in terminis iſti' regulæ, loquẽs in cõſi. 433. facit. l. 1. in fi. C. de ann. excep. faciũt etiã ea, quæ de emphyteuta Specul. tradit in tit. de locat. ver. 41. Stat igitur cõcluſio firma, ꝙ tẽpora requiſita hic ad publicãdũ currere incipiẽt à die præſtiti cõſenſus, Quã opin. etiã tenuit Rota tẽpore bo. me. Domin. Petr. Andreę Gãmari, tũc Rotæ auditoris, de mẽſe Maio. M. D. XXII. vt ipſe idẽ refert in quibuſdam collectaneis deciſ. Non enim ante præſtitũ cõſenſum ſumus certi de reſignatione vera & effectuali, propter prædictã rationẽ. Et ideo Papa, q̃ voluit reſignationes publicari debere, veriſimile eſt illũ de valida, efficaci, & irreuocabili reſignatiõe ſẽſiſſe, prout etiã illa ſuper qua præſtito cõſenſu literæ expediũtur. vt ſic verba iſti' regulę de reſignatione loquẽtis cũ effectu intelligantur, arg. c. relatũ, de cle. nõ reſid. & l. 1. §. hoc interdictũ. ff. de fonte. Nã ſi dicamus tẽpora hic aſsignata à tẽpore ſignatæ ſupplicationis, & nõ potius præſtiti cõſenſus incipere: ſequeretur vnũ incõueniẽs, ꝙ ſuper ſupplicatione

Supplicatio ſola canonicũ titulũ continet.

Legitimè impedito nõ currit tempus.

catione reſignationis hodie ſignata poſſet, elapſo anno, etiã poſt mortẽ reſignantis, iuxta bullã Alex. conſenſus præſtari. Quo caſu tẽpora ad publicandum hic aſſignata iam penitus elapſa eſſent, & ſic hoc pacto regula deluderetur, quod videtur abſurdum Nam non videtur expediens quòd antea quis publicare reſignationem teneatur, quàm ſibi exploratum ſit, eam effectum habuiſſe. quod intelligi non poteſt, niſi poſt præſtitum cõſenſum. Et licet iſte tex. hoc nõ aperiat, nihilominus interpretatione iuris regulæ ſicut & quælibet alia diſpoſitio, ad tollendum abſurdum ſuppleri debẽt, vt videmus in l. lecta. ff. ſi cert. pet. & in ſexcentis aliis locis iuris. Et iſta opinio, quia videtur æquior, ſecurior, & benignior, amplectenda eſt.

QVAESTIO VIII.

Tẽpus aſſignatũ ad publicandum reſignationẽ.

QVAERO, an tempus hic aſſignatum ad publicandum reſignationem, intelligatur etiam datum ad petendam poſſeſsionem?

SOLVTIO. Quòd iſte menſis pro vtroque datus intelligatur, innuũt verba regulæ copulatiuè loquentis, ibi publicatæ, & poſſeſſio illorum, &c. Nam ad veritatem copulatiuæ requiritur concurſus vtriuſque copulati. l. ſi quis ita ſtipulatus. ff. de verb. oblig. & l. ſi heredi. & ibi Bar. ff. de cond. inſtit. cum concord. vt Moder. latè ſcribunt in l. 1. ff. de iuſti. & iure. Nam copula inducit æqualitatem, vt dicit Bald. in l. 2. C. de impub. & aliis ſubſtit. & in l. teſtamẽto. in prima col. verſic. præterea videtur. C. de teſtam. mili. Et ideo vna pars copulatiuæ per aliam debet declarari, vt dicit Rom. in cõſ. 231. Nam copulatorum natura perſuadet, vt qualitas vnius attribuatur alteri, vt tradit Signorolus in conſi. 68. Sed ſic eſt, q ad publicandum reſignationes in curia, dantur ſex menſes. Ergo idem tempus ad petendam poſſeſſionem iniunctum eſſe debet: quia vna determinatio reſpiciens duo determinabilia, debet pariformiter determinare, vulg. lege, nam hoc iure, de vulg. & pup. Et quia publicatio & petitio poſſeſsionis videntur æquipollentia. Nam qui petit poſſeſsionem, publicare videtur. Ergo in æquipollentibus, diſpoſitum in vno, cenſetur in alio eſſe diſpoſitum. l. fin. ff. de pollicita. & l. fin. C. de iudi. 6. col.

Copulati vtriuſque concurſus

Determinatio vna reſpiciens duo determinabilia.

Prædictis tamẽ nõ obſtantibus cõtrariũ concluſit Rota, die. 19. Februarij. M.D.XXXV. in vna cauſa Romana canonicatus

nonicatus ſanctæ Mariæ in via lata, pendente corã. R.D. Io. Clerici. Ratio deciſ. fuit: quia publicatio & petitio poſſeſſionis, ſunt inter ſe multum diuerſa, & ad diuerſos effectus inducta, meritò copulatiua fuerũt huiuſmodi requiſita: quia alterũ non ſufficiebat, iuxta regulam cap. inter cęteras. de reſcri. & latè tradita per Fely. in cap. ex parte. in verſi. copula. eo. tit. Et per hoc obiter reſpõdetur ad illud, ꝙ dicebatur petitionẽ poſſeſſionis publicationi ęquipollere, quia vltra hoc, quod tex. iſte ponit tãquam diuerſa, propter copulam &, quæ, vt dixi, diuerſitatem inducit, vt patet in rub. de iur. & facti ignorant. iſtam differẽtiam in terminis noſtris, multis rationibus, probat Abb. in cõſi. 99. in tertia & quarta col. libr. 1. quẽ breuitatis cauſa non refero. Tempus igitur datum publicationi nõ cenſetur datum petitioni poſſeſſionis, tanquam res diuerſa penitus: & ex diuerſis non fit illatio. capit. in præſentia. de probat. Et quòd hoc ſit verum, apparet clarius: quia licet publicatio in curia infra ſex mẽſes fieri debeat, tẽpus tamen petẽdæ poſſeſſionis vſque ad obitũ reſignantis durat, vt colligitur ex verbis regulæ ibi, ſi reſignantes in poſſeſſione deceſſerint, &c. Nã ſi infra ſex menſes, infra quos debet fieri publicatio, poſſeſſio quoq; peti debret, prædicta verba regulæ ſuperflua eſſent, quod dicendum nõ eſt. Nam ſi poſſeſſio infra dictum tempus petita non fuiſſet, licet poſtea reſignãs in poſſeſſione non moreretur, nihil ad rẽ faceret. Stat igitur cõcluſio, ꝙ publicatio reſignationis factæ in curia, debet fieri infra ſex menſes: in partib⁹ vero, per menſem. Petitio autem poſſeſſionis poteſt fieri vſq; ad obitũ: & in hoc differt publicatio à petitione poſſeſſionis. Et ita retulerũt domini ſeniores prius hoc idẽ iudicaſſe Rotã de anno. M. D. XXVI. contra Cardinalẽ Iacobatium tunc auditorẽ Rotæ in vna canonicatus ſancti Petri. Et per prædicta patet reſpõſio ad illud, quòd vna determinatio, &c. quia procedit, vbi eſt eadem ratio, vt latè ſcribit Iaſ. in d. l. nam hoc iure. & declarat Decius in l. in teſtamento in 2. notabili. nume. 8. C. de teſtam. milit.

Publicatio poſſeſſionis.

Publicatio reſignationis.

Eſt tamẽ vlterius aduertendum, ꝙ licet per petitionem poſſeſſionis publicatio reſignationis nõ inducatur ꝑ ea, quæ ſuperius dicta fuerũt, tamẽ ſi poſſeſſio petita infra tempus datum ad publicandũ acquiratur, & in ea reſignatarius per mẽſem pacificè permaneat, talis poſſeſſio operatur publicationẽ, neq; requiritur vlterior ſolennitas, & in

in hoc poſſeſsio & publicatio æquipollent:ita notabiliter dicit Dom.Guliel.ſuo tẽpore in Rota eſſe tentum in deciſ.26.ſuper regulis.Et ita etiam tempore meo, pro abſoluto per ſeniores Rotæ dominos tenebatur,vt adnotauit D.Iacobus Simonetta: rationes ponit D.Guliel.quæ ini bi videãtur.Sed iſta eſt cęteris efficatior,quia ratio finalis propter quam publicatio inducta fuit, quam ſcribit Rom in conſ.433.in j.dubio militat omnino iſto caſu.Sed quare potius dicimus ſufficere poſseſsionem per menſem tenere,quàm per longius,vel minus tempus?

Poſſeſsio nō tenere per menſem.

Solutio poteſt capi ex his,quæ dicit glo.in c.commiſſa. in verſ.pacifica.cir.fi.& ibi Doct.de elect.lib.6.qui voluerunt quod poſſeſsio dicatur pacifica,ſi aliquandiu teneatur,quod exponitur per menſem,vel duos.

QVAESTIO IX.

Publicatio quomodo.

QVAERO,quomodo,& vbi ſit facienda publicatio? SOLVTIO. Gloſſator hic ponit plures opiniones.Prima opinio eſt, quod ſufficit publicationem fieri coram Notario,& teſtibus ſi ſit in curia reſignans.Secunda opinio eſt,quod ſufficit fieri in Cancellaria vel Camere Apoſtilica. Tertia opinio eſt,ſufficere reſignationem alta voce in audiẽtia cõtradictarum, quando adeſt populi multitudo,publicare,vt tenuit D.Guliel.deciſ.22.ſuper regulis.Videamus quæ opinio iſtarum ſit verior.Mihi videtur, quod nulla ſatisfaciat menti iſtius regulæ. Ratio eſt, quia publicatio fit ad triplicem effectum.Primus,vt clerici,& ſubditi ſciant quem debent habere pro beneficiato & vero prælato.Nam aliquando reſignatur aliqua dignitas, quæ habet iuriſdictionem temporalem & ſpiritualẽ,cui ſubditi tenentur pręſtare iuramentũ obediẽtiæ vel illi reſpõdere de certo cẽſu vel aliquid elargiri ſingulis annis,præſertim,quãdo exiſtẽs in illa dignitate curã animarũ excercere tenetur. Nã iſto caſu intereſt ſubditorum parochianorũ,illũ pro pręlato vel rectore habere,q vere ſit talis.Nã facile cõtrariũ eueniret, ſi publicatio introducta nõ fuiſſet:quia ſæpe reſignãtes inuenirẽt homines q tectã&occultã reſignationẽ habere paterẽtur,ad effectũ, vt interim reſignãs fructib. gauderet & reſignatari' poſt illi' obitũ beneficiũ cõſequeretur.Vt igitur hę intruſiões & vſurpationes tollerẽtur,in graue animarũ periculũ publicatio introducta fuit,vt ſic per eã fraudes &doli detegerentur.Sed quando publicatio fit in Cancellaria vel Camera

Publicatio ad triplicem.

mera vel Audiĕtia contradictarũ:huic abſurdo ſeu ſcandalo non ſubuenit. Neque etiam ſufficit, vt quidā volunt, quod publicatio fiat ipſo reſignanti, cum iam ſit certus per reſignationem ſuam, ius, poſſeſsionem naturalem, & ciuilem amiſsiſſe, iuxta deciſ. 124. Et certus certificari non debet, vt dicit regula iuris. Nam per iſtos modos ſubditi, quorũ intereſt, nō erũt certi de nouo beneficiato, ſed hoc ignorabunt & habebũt iſtum reſignantem pro vero prçlato, qui nō eſt. Et ideo oportet aliter publicationem fieri. Petitio tamen poſſeſſionis, quam requirit iſta regula, bene poſſet fieri ipſo reſignanti, ſecus autem in publicatione, vt dicit Corneus loco inferius allegando.

Secundus effectus, ad quem publicatio inducta fuit, eſt, ne expectantes deludantur, vt videlicet, per publicationem ſint certi quis melius ius habeat, & ſic per hunc modum materia litigandi inter expectantes & prouiſos tollatur, hanc rationem ponit Rom. in conſ. 433. ſequitur D. Guliçl. in deciſ. 22. ſuper regulis. Adde, quòd etiam expectantium intereſt, propter alium finem, vt videlicet per publicationem ſcire poſſint, per cuius obitum vacantia acceptare debeant.

Tertius effectus publicationis eſt, quē etiā refert Rom. in dicto cōſi. propter ordinarios cōferrere debētes, vt ibi per eum plura alia abſurda ſequũtur, ſi publicatio prædicto modo fiat. Vnde nō abs re, antiquis tēporibus tentũ fuerat in Rota, in quadā cauſa Nannetē. Beatç Mariç collegiatç eccleſiæ, quòd etiam ſi reſignatio populo notoria eſſet, nihilominus reſignatarius ab onere publicandi etiā non excuſaretur. Quia licet notoriũ releuet ab onere probandi, ex eo, quia demonſtratæ rei fruſtratoria eſt publicatio, ſeu demonſtratio, l j. ff. de dot. præleg. & l. j ex quibus cau. ma. Tamen illud dictum non habet locum, quando demonſtratio, ſiue publicatio fienda datur pro forma, quia tunc requiritur quod ad vnguem, & in ſpecie ſeruetur. ita notabiliter dicit Anton. de Butr. in capit. veſtra. in 38. colum. verſic. ſecundum eſt principium. de coha. cler. & mul. per gloſſ. in clemen. appel. de appell. pro qua eſt bonus text. quem ibi not. Bald. in lege. ciues. C. de appel. & Bald. in l prima. ff. de excep. Cum igitur regula iſta publicationem requirit pro forma, quod patet ex annullatione reſignationis, quæ formam indicat, iuxta tradita per Bald. & Moder. in l. j. ff. de libe. & poſth.

Publicatio fruſtratoria.

& dixi in regula de annali. q.6. Eſt dicendum, iſti formæ ſatisfactum non eſſe per æquipollens. itaque licet fiat in cancellaria, vel in contradictis, in quibus locis res publica fieri dicitur, tamen quia in loco beneficij poteſt ignorari per eos, ad quos pertinet hoc ſcire, ideo oportet, q̃ ibi fiat, ſicut debet fieri illa publicatio, quæ requiritur in acceptationibus vigore gratiæ expectatiuæ, vt ibi dicitur. Et ideo iudicio meo, verior & ſanior erit opinio, quòd reſignatio publicetur in loco beneficij, pręſente populi multitudine, vt ſic omnibus publica & manifeſta fiat. Quod videtur apperte hic in iſto tex. probari, ibi, ex tunc vbi dicta beneficia conſiſtunt, publicare, &c. Ex qua quidem publicatione, in loco beneficij facta, hoc vtilitatis reſultat, quòd parochiani, ſubditi, ordinarius, & expectãtes ſciant quẽ pro verò beneficiato habere debeant. Et ita iſtã opinionem pro veriori firmat Abb. Panor. in conſ. 99. in j. volu. & Corn. in conſ. 137. in 3. volu. & decius conſ. 160. in tertio dubio. verſ. ſed tamen his, &c. Et ex dictis per Corneum in dicto conſilio tollitur cautela, ſiue fraus excogitata per gloſſatorem hic, per quam regula iſta circunueniri poterat, vt ibi latius per eum Et quòd publicatio in loco beneficiorum fieri debeat, tenet etiam Rom. conſ. 433. & iſta videtur communis opinio. Et ideo non abs re regula hic ad publicãdũ reſignationes factas in curia aſſignat ſex mẽſes, q̃ videtur tẽp[9] ſufficiẽs ad mittẽdũ ad locũ beneficij, vbi publicatio fieri debet. Nõ igitur erit ſatisfactũ iſti regulę, ſi publicatio alibi, vel alio modo fiat, adeo q̃ antiqui patres voluerũt hoc eſſe de forma, q̃ ſi publicatio in ciuitate, vel cæmiterio fieret, forma hic data impleta non cẽſeretur. Et idẽ dicebãt, quãdo per incertũ fieret publicatio. Eſt bene verũ, q̃ apud antiquos dubitabatur, ſi publicatio facta in loco beneficij, deberet etiã in eccleſia fieri. Tamẽ ex quo tex. hic, tantũ de loco, vbi beneficia ipſa conſiſtũt, loq̃tur, ſufficeret publicationẽ in loco beneficij facere, licet nõ in eccleſia. quod videtur tenere Abb. in d. cõſ. 99. Nã poſitio vni[9] ex diuerſis, eſt alterius excluſio. c. nõne. de præſump. Vnde ex quo loc[9] beneficij, & eccleſia ponũtur, vt diuerſa in materia publicatiõis, prout eſt tex. notabilis in cle. j. §. fi. de conceſ. præb. Ideo facta in loco beneficij ſufficeret, vel etiã facta in cæmiterio eccleſiæ vel ante eã valeret. Et ita in terminis per illũ tex. & plura alia fundamẽta, quę nõ refero, reperio cõſuluiſſe Ludo. de Interamne

Publicatio in ciuitate.

teramne

teramne,quõdam aduocatum conſiſtorialem eruditiſsimum in quadam cauſa Coloniẽſ.præb.Sancti Seueri.cuius conſilium incip.dicendum eſt.in j.dubio.& latius hoc probat Io.Alioſius Tuſcanus, etiam illorum temporum aduocatus,& poſtea auditor Cameræ,in quodam conſilio ſuo in cauſa Trecoren:poſito in primo libro ſuorum cõſiliorum fol.96.& vltra ipſos hoc idem in ſpecie reperio tenere d.de ſancto Gemiaiano in conſ.75.circa fi.Sed vt opiniones omnes concordentur, poſſunt diſtingui tres caſus,in quibus publicatio requiritur.

Primus,in dignitatibus habentibus iuriſdictionẽ ſpiritualẽ & temporalẽ,& in illis conueniens eſt, quòd nedũ in loco dignitatis,ſed etiã in eccleſia ſolẽnis fieret publicatio,propter rationes dictas in principio quæſtionis.Et hoc caſu dictum Abb.in d.conſil.locum non habebit. *Publicatio in dignitatibus*

Secũdus caſus eſt,in parochialibus,& iſta ſufficit in loco ipſius parochiæ,&procedunt ea,quæ hactenus dicta ſunt.

Tertius caſus eſt,in beneficis ſimplicibus,præſtimonis, & aliis non requirentibus curam animarum. Et tunc, quia in loco beneficij fortè nullus adeſt, quia vbi diuina non miniſtrantur, vel quia locus eſt curialis, tunc putarẽ publicationẽ fieri poſſe in audientia contradictarum Romæ,quando adeſt populi multitudo. Et iſto modo procedunt ea quæ dicit d.Guliel.in dicta deciſ.22.Et iſto caſu etiam ſufficeret publicare reſignationem coram honeſtis perſonis,& notario,licet contrarium voluerit Abb.in d.conſi.Nam ex quo in dictis beneficiis ſimplicibus diuina non celebrantur,tali caſu obſeruari non poſſet,quod dicit Abb. Nã licet illud publicum dicatur, quod fit infra Miſſarum ſolennia,vt dicit gl.in verſ.publice, in cle.j.de ſepultu.Illud tamen intelligitur,quando fit publicatio ſolennis,vt dicit gl.in verſ.ſolenniter. in glo. cauſam. de elect.& glo.verſ.diuina.in cle.j.de foro comp.Sed regula iſta non requirit ſolẽnem publicationem, ſed ſimplicem, ex quo diſponit illam fieri in loco beneficij, & nõ in eccleſia,vt etiam diſponit regula de publicãdis acceptationibus Ergo ſufficit,quod fiat corã notario Cancellariæ & teſtibus,vel in audientia contradictarũ,quãdo beneficiũ, vt dicit,eſt ſimplex,nullã habẽs curã.In quo ceſsãt ea quæ ſuperius dixi in princip.iſtius. q.quia iſta publicatio ſimplicis reſignationis,hoc caſu ſufficit,quod fiat eo modo, quo fit publicatio publici inſtrumẽti,cui bullæ appoſtolicæ æquiparantur

Bulla inſtrumento publico æquiparantur.

parantur, vt dixi in tractatu Breuium. Et tamen illa publicatio ſolet fieri coram notario & teſtibus authoritate ſuperioris, vt tradit Abb. in c. cum P. tabellio. in 1. col. de fide inſtrumen. & Pau. de Caſt. in conſi. 307. incip. ad primum quæſitum. lib. 1. Et ita pro iſta parte conſuluit Ant. de Capharellis, quõdam celebris aduocatus, conſilio. 45. vt refert quidam doctor curioſus, nominé Iacobus de Nigris, in quibuſdam ſuis ſcholiis ad deciſ. 297. in no. circa fi. & facit pro iſta parte tex. in l. palam. ff. de verbo. ſigni. & in l. hæredes. in princip. ff. de teſt. Et ita fuit aliàs tentum in Rota tempore Sixti, vt inuenio, in quibuſdam memorialibus Ioachimi de Narnia tunc aduocati.

Et ſecundum iſta ego intelligerem quandam deciſionẽ Rotæ, quam ſcribit d. Guliel. in tit. de regulis. deciſ. 22. & ſequen. videlicet ꝙ noua prouiſio ſupplet publicationem, quia putarem verum in ſimilibus beneficiis: ſecus in curatis, vel dignitatibus propter prædictam rationem. Tamen ego idem in parochialibus vidi illam deciſionem ſeruare, d. Simenetta, & me contradicentibus, ex eo, quia licet in formalibus aliquando actus impleri poſſit per ęquipollẽs, nihilominus noua prouiſio in publicatione, quæ in paro chialibus requiritur, nullo pacto publicationi æquipollet, ſi conſiderentur rationes, propter quas in dictis caſib. requiritur formalis publicatio. De quibus dixi in principio iſtius quæſtionis, & latius ſuprà q. 3.

QVAESTIO. X.

Publicatio quãdo fiat.

QVAERO, an ſicut quando renuntiatur beneficium, fieri debet publicatio: ita quoque quando transfertur penſio: vt videlicet ille, in quem tranſfertur, teneatur ad publicandum?

SOLVTIO. do. Guliel. Caſſiodorus in quibuſdam memorialibus priuatis, interrogatus de iſta q. tenuit, quòd non, & nihil aliud dicit.

Mihi etiã videtur iſta opinio verior, hoc ſolo fundamẽto, quia hoc caſu ceſſat mens & intẽtio regulæ, quia vt ſæpe dictũ eſt, regula iſta condita fuit ad euitandũ fraudes, quæ ꝑ clãdeſtinas renũtiationes quotidie fiebant, & detegebantur in præiudiciũ expectantiũ & ordinariorũ. & in animarũ iniuſtè benenecficia renũtiata occupantiũ grauè detrimentũ & periculum, vt etiam dicitur in illo antiquo opuſculo practicæ cancellariæ. fol. 46. & ſeq. Intereſt enim reipub. Chriſtianæ, ac ſubditorum vtilitati vt qui veri prę

lati

lati nō ſunt, detegantur, iuxta tex. notabilem. & quod ibi notat Bar. in l. eum qui nocentē, ff. de iniuriis. tradit Old. in conſil. 53. col. penul. Neceſſaria igitur fuit inuentio huiuſmodi publicationis, per quam omnibus iſtis malis ſubuenitur. Sed hæc omnia ceſſant in renũtiatione penſionis. Igitur quia per talem renuntiationem nō transfertur titulus beneficij, neque aliqua adminiſtratio, vel iuriſdictio in eccleſia (nihil enim huiuſmodi trãſlatio ad ordinarium, vel expectãtes pertinet) nullũ per eam alicui præiudicium generatur. Regula igitur iſta, quæ titulum concernit, in quo militant prædictæ rationes, non habebit locũ in transſlatione penſionis, in qua prædicta ceſſant. *Veri prælati.*

QVAESTIO XI.

QVAERO, an adeptio poſſeſſionis, cum continuatione alicuius temporis æquipolleat publicationi, ad effectum iſtius regulæ? *Poſſeſſionis adeptio.*

SOLVTIO. Text. hic videtur iſta duo requirere, vt diuerſa, publicare, & poſſeſſionem petere: ergo alterum nō ſufficiet: quia ad veritatem cõpulatiuè requiritur quòd vtraque pars verificetur. l. qui ducenta. §. vtrũ. de rebus dub. & regula in alternatiuis. de reg. iur lib. 6. Contrariũ tamẽ tenuit Rota, vt atteſtatur d. Guliel. in deci. 26. ſuper regulis: Nam qui adeptus eſt poſſeſſionẽ, & eam cõtinuat, videtur publicare: quia per illam ſatisfactũ videtur menti regulæ iuxta ea, quæ Rom. tradit in conſi. 433. & dixi ſuperius q. 8. Et licet hic ſic data forma, quę debet ſeruari ad vnguẽ. vt in l. qui hæredi. & in l. Meuius. ff. de condi. & demonſt. Nihilominus quando forma reſpicit certum effectum, poteſt impleri per ęquipollẽs, vt in l. iubemus. C. de teſtamẽ. vt declarat Decius in l. ſi mater. in ſecundo notabili ꝑ illum text. C. de inſtit. & ſubſti. & per hoc reſpondetur ad copulatiuam hic poſitam, inter publicationẽ & petitionẽ poſſeſſionis. Quia verum eſt, quòd publicatio. & petitio poſſeſſionis ſunt diuerſa, ſed hoc nō procedit in poſſeſſione iam quæſita, & per aliquot menſes cõtinuata: quia talis poſſeſſio publicationi æquipollet, nec tex. iſtius regulæ in hoc aduerſatur. Et, iſta, quæ diximus, tãto magis firmãtur, quando videmus, quod noua prouiſio, nō ſolum bona de qua iam nō dubitat Rota ꝑpter deciſ. quas ſcribit dominus Guliel. titulo de regulis. deciſ. 22. & 23. ſed ꝙ eſt fortius noua prouiſio nulla, & inefficax ſupplet omnes diligentias, & æquipollet publicationi. Vt temporibus meis *Forma per equipollẽs quãdo impleri poteſt.* *Noua prouiſio etiã nulla ſupplet diligentias regulæ.*

Rota

Rota tenuit coram.R.P.D.Vortio.die.14. Februar. M.D. XXX.in fauorem d.Ioan.de Anguiano procuratoris antiqui.Et iterum idem iudicauit Rota in vna Tullen.Parochialis,coram d.Io.Clerici,die. 15. Nouẽbris M.D.XXXIIII.Et iſta deciſio fundabatur tribus rationibus,omiſſis aliis.Prima quę facit ad propoſitum noſtrum erat:quia noua prouiſio ex qua ſignatur coram principe,cẽſebatur fieri coram omnibus ſicut ea,quæ in audientia contradictarum geruntur.Nam quæ fiunt in ſignatura papæ, præſumuntur publica & notoria.l.omnium.& ibi notat Iaſon. C.de teſta.Quæ ratio militat in noua prouiſione nulla: quia nullitas non tollit quo minus factum ipſum reſignationis ibi narratum,non ſit publicum.Vnde licet noua ꝓuiſio,quo ad effectus iuris,nõ proſit,ex quo eſt nulla:quo ad ea verò,quæ ſunt facti publicationem inducit, quæ in facto conſiſtit.Secunda quia ratio, quare noua prouiſio ſupplet publicationem, quæ fuit, vt euitaretur pœna regulæ,militat in noua prouiſione nulla:quia ex actu nullo declaratur ita volũtas,ſicut ex valido, vulg.l.fi.ff.de re.co. & ita excuſat,ſicut valida,iuxta glo.in c.cũ venerabilis. de exceptio.quę vult malã cõſuetudinẽ excuſare à pœna. Tertia ratio fuit,qa videmus ꝙ diſpẽſatio nulla excuſat à pœna extrauag.execrabilis,vt tradit Archi.Ioan.Andr. Domi.& cæteri in capitulo,non poteſt.de præb.libr.ſexto.Ergo eodem modo debet excuſare noua prouiſio nulla à pœna iſtius regulæ,eo maximè quia noua prouiſio continet duo,prouiſionem & publicationem.Et licet prouiſio annulletur,non tamen poteſt tolli quin ſit publicatio facta coram principe,quæ conſiſtit in facto,& illa ſufficit. Et ita pari ratione videtur concludendum in caſu noſtro.

Publica & notoria præſumuntur.

Ex actu nullo declaratur volũtas.

Et quamuis iſta quæ de poſſeſſione dicta ſunt,eo modo quo ſuprà dictum eſt,aures demulcere videantur: nihilominus cõtra iſtam deciſionem Rotæ modernæ conſuluit in terminis Domi.de Sancto Geminia.in conſil.75.in ſecundo dubio.de quo domin.Guliel.non facit mentionem Vbi concludit Geminia.quòd adeptio poſſeſſionis,etiam coram Notario,& teſtibus,& populi multitudine non ſatisfaciat publicationi requiſitæ,per regulã.ex quo regula inducit formam,quæ debet præciſe adimpleri. Eſt bene verum ꝙ Geminia.ibi fatetur iſtam opin.quam modo tenet Rota,æquiorem eſſe,licet ipſe eam non teneat,propter rationes ibi per eum poſitas.Et ideò Rotæ opin.tanquam

quam æquior tenenda eſt, potius quàm conſ. Gemi. qui licet fuerit multum practicus, ex eo, quia vt ipſe dicit in conſ. 93. colum. penul. per 16. annos in Rota rotauit. Et fuit etiam Auditor Cameræ apoſtolicæ, vt ipſe etiam refert in conſ. 128. in fina. conſil. 138. in fina. Nihilominus in multis decipiebatur: nam pleraque eius conſilia in Rota reprobantur, prout ex multis tria ſufficient, videlicet, illud de prærogatiuis auditorũ nu. 113. & aliud de ſequeſtro iudicis ſæcular. 78. & conſ. 75. de quo hic agitur. Et memini me aliàs decem eius cõſilia adnotaſſe, quæ in Rota non tenentur, quæ breuitatis cauſa non refero. Et tenẽdo iſtam opinionem Rotæ, quòd cõtinuatio poſſeſsionis ſaltem per vnum, vel duos mẽſes æquipolleat publicationi. Ad dicta Gemin. reſponderi poteſt per ea, quæ dixi ſuperius in principio iſtius quæſtionis, dum allegant Deciũ in l. ſi mater. C. de inſtit. & ſubſtit. & etiã eius rationes reſolui poſſunt ex dictis per Fel, in c. cum dilecta, de reſcrip. & per Moder. Aſten. in tract. formæ, in illo ca. quando forma per æquipollẽs poſſit adimpleri. Nam ſunt plura iura in quibus probatur formam per æquipollens impleri poſſe, vt in l. fi. §. fi. ff de cond. & demõ. in l. mulier. ff. de cõdi. inſtit. & not. Bar. in l. ab emptione. ff. de pact. & gl. in l. hac conſultiſsima. C. qui teſta. fac. poſſ. Et maximè in caſu iſto quia poſſeſsio nõ poteſt capi in eccleſia, neque cõtinuari per menſem niſi omnibus ſcientibus. Data igitur ſcientia publicatio eſt fruſtratoria, vt videmus in clem. cauſam. de elect. vbi in ſimili idem diſponitur. Et ita etiã reperio Antiquos iſtam opinionem tenuiſſe. Nam pro iſta opinione Rotę conſuluit Ant. de Capharellis, tũc celeberrimus aduocatus. & Petrus Tuſcanella, in cauſa Nãnetẽ. parochialis. & idẽ in cauſa Aquilegien. cõſuluit Paulus Põtanus in conſili. incip. vtrum per aſſertionem, &c. in 3. dubio. & latius Ioachimus de Narnia doctiſsimus in cauſa Leonẽ. parochialis corã Gabriele Auditore tẽpore Sixti. Et omnes illi antiqui tenebant iſtam opinionem pro firmo, vt patet in allegationib. eorũ. quas, ne ſim prolixior omittã. Imo diſputatiuè teneri poſſet, nõ ſolũ poſſeſsionẽ ipſam aliquo tempore continuatam, ſed etiã diligentiã capiendi poſſeſsionem. publicationi æquipollere debere, per ea quę in ſimili dicit Gloſſ. in reg. x 1. ſuper eo, qui in notabili caſu loquitur, de quo ego ſatis dubitarem. Poſſent tamẽ iſta declarari ex his, quę ſuperius in nona quęſt. dixi.

Geminiani conſilia quæ ſunt in Rota reprobata.

QVAESTIO

QVAESTIO XII.

QVAERO, an regula iſta cõprehendat Cardinales? SOLVTIO. Iſta quæſtio ſæpius fuit ſuperius diſputata in aliis regulis, ideo breuius agendum erit. Conſiderandi igitur ſunt hic tres caſus. Primus eſt, effectus priuilegiorum cardinalis. Secundus eorum dignitas. Tertius, ratio regulæ.

Officiales qui tenentur ad publicandũ.

Circa primum, certum eſt, quòd attentis priuilegiis cardinalium, quorum ſimilia plures alij prælati & officiales in curia habent, cardinales nõ tenentur ad publicandũ. Nam & auditores Rotæ, Referendarij, Scriptores Apoſtolici, milites ſancti Petri, & ſexcenti alij officiales, hac prærogatiua decorãtur, à qua non puto cardinales exẽptos eſſe, licet eorum priuilegia nõ viderim. Illud tamen in quibuſdam capitulis conclauis Alexandri Sixti, Iulij & Clementis cautum legitur: licet non ſint in forma probandi. Sed omiſſis priuilegiis ſecundo loco erit videndum nunquid ratione dignitatis ad publicandũ teneantur? Et videtur, quòd non, ex eo, quia ex quo ſunt in ſuprema culminis dignitate poſiti, digni videntur vt ſpecialiter exprimantur. Cum igitur regula iſta de illis mentionem non faciat, videtur eos conprehendere voluiſſe, arg. c. quam periculoſum. de ſentent. excom. lib. 6.

Cardinalis non differt à quolibet alio populari.

Tamen ad tenẽdum contrariũ, ſuadet nos tertius caſus ſuperius deſignatus, videlicet, ratione iſtius regulæ quæ fundata eſt in bono animę, vt fraudes & doli euitẽtur. Sed iſta ratio magis in cardinalibus militat, quã in alis, arg. ca. cum quidam. de iureiurand. Ergo ſub regula includi debent, quia in iis, quæ animã reſpiciunt, Cardinalis non differt à quolibet alio populari, vt tradit Bartholomeus Belenzin⁹ poſt Rom. & alios, quos ibi adducit in tract. de charit. ſubſid. q. 66. & dixi ſatis ſupra in proœmio regula rũ. & aliis plurib. regulis. Et iſta ſit ſumma, quod vbi agitur de euitanda fraude, cõſtitutio omnes comprehendit, non ſolum Cardinales, ſed illis maiores, vt in c. ſciãt cũcti. & ibi Moden. de elect. lib. 6. Et in c. j. de ſchiſmat. eod. lib. 6. Nam quanto perſona maior eſt quę peccat, tãto dignior eſt legis pœna, vt habetur in l. præſbiteros. C. de epiſcop. & cler. & c. principium. de pœnit. diſtinc. 1. & quia in eis militare videtur mens & ratio iſtius regulæ.

Eſt bene verum: ꝙ licet in aliis inferioribus, propter publicationem omiſſam fraus præſumatur, in cardinalib. nõ

ex quo ſunt illuſtres, & in ſuprema dignitate poſiti, & aſſumpti ſunt per ſummos Pontifices in coadiutores pontificis dignitatis, in dubio præſumere debemus, pro luce dignitatis eorum, omnia integrè, ac ſumma cum iuſtitia ſacturos. l. 1. & ibi expreſſe no. glo. ff. de off. præfect. præt. Et ita intelligi poſſunt dicta Pet. de Anch. in conſi. 295. pro clariori euidẽtia, &c. quib. conatur oſtendere, Cardinales ſup regulis Cancellariæ pœnalibus non debere comprehendi. Sed in caſu noſtro æquior videtur opinio quòd cardinales ſub iſta regula comprehendantur, quia hic non agitur de imponenda pœna perſonis cardinalium, ſed de nullitate actus, quo caſu cardinales in conſtitutiõe generali comprehendi ſolent, vt dicit Archi. & Gomi. in c. nemo. de elect. lib. 6. & in c. 1. de ſchiſmat. & quia hic agitur de euitanda fraude, in qua tollenda cardinales cæteris debent eſſe propenſiores. Sed exiſtimo hanc quæſtionem ſuperuacaneam eſſe propter cardinalium priuilegia.

Dicta Petr. de Anch. pro clariori euidentia.

QVÆSTIO XI.

QVÆRO, An legitimè impedito propter peſtilentiam, aut bellum, vel aliud ſimile impedimẽtum publicare obſtet iſta regula?

Impedimentum publicare.

SOLVTIO. Quia iſte caſus pluriès deciſus fuit, & ſunt plura dicta, & authoritates Doctorum antiquorum in terminis iſtius quæſt. ſcripta, non curabo materiam congerie inutilium onerare verborum. Concludẽdum igitur eſt, his caſibus regulam non obſtare. Et hæc omnia intelliguntur non ſolum in publicatiõe faciẽda reſpectu loci, ſed etiam reſpectu temporis. Reſpectu loci, vt ſi publicatio fieri deberet in loco beneficij, vel in eccleſia, & ibi vigeret peſtis, vel bellũ, vel aliquod aliud ſimile impedimẽtum propter quod ibi publicatio fieri non poſſit. Nam tali caſu toleratur quòd publicatio fieri poſſit in alio loco æquipollenti, & ſatisfiet huic regulæ. Ita in ſpecie dicit, & latè probat Ro. conſi. 433. incip. quo ad primam, ſequitur Fely. in c. cũ dilecti. in 21. col. verſ. limita 7. de reſcript. & in aliis pluribus locis citatis per eum. Et per illud conſ. Rom. Rota etiam ſemper tenuit, quòd noua prouiſio ſuppleat huiuſmodi publicationem, vt dixi ſuperius in alia q. Et in iſto caſu ſatisfactũ etiã erit regulæ, ſi publicatio fiat per affixionẽ in acie Campi Floræ, vel in valuis Cancellariæ, prout etiã fieri poteſt ſede vacante: vt in vna Olomucen. canonic. & præb. coram d. Guliel. Caſsiodoro, de menſe Iunio 1522.

Publicatio per affixionem.

concluſit Rota, vt idem refert deciſio 2. & tit. de regulis.

Et eſt aduertendum, quòd licet aliàs propter neceſſitatem quis excuſetur, ſi mandatum non faciat, vt in c. quæritur. § fin. 22. q. 2. Tamen fallit in prædictis caſibus, in quibus reſignatarius propter præmiſſa impedimenta non liberatur abſolutè à publicatione facienda. Sed ſi eam non poteſt facere in loco deſtinato, tenetur eam facere in alio loco æquipollenti propter impedimenta præfata. Et ita ſequuntur prædicti doct. & reaſſumũt latiùs Moder. Bonon. in tract. legali peſtis, fol. 14. cap. 12. & Steph. Maleretus in tract. elect. fol. 80. in 3. col. qui omnes præciſè in hoc puncto limitant iſtam regulam modo quo dixi. Eſt bene verũ quod ſi propter aliquod impedimẽtum contingeret publicationem fieri non poſſe, in aliquo ex prædictis locis, fortè quia reſignatarius detẽtus ſuit in carcerib. ſeu captus ab hoſtibus: propter quam cauſam tempora publicationi præfixa tranſierunt, tunc reſignatarius, vel etiam expectans, qui vigore alterius regulæ etiam ad publicãdum tenetur, excuſarentur à publicatione, dũmodo coram iudice, notario, & teſtib. proteſtẽtur per eos non ſtetiſſe quominus publicarent, vt tradit moder. Auinion. videlicet Franciſcus de S. Nazario, aliàs de Ripa in tract. legali peſtilen. in tertia parte, in 6. q. Et ita iſte caſus contigit tempore Sixti. in vna Nanceten. parochia. de Yſicio, vt refert Ioachimus de Narnia illius temporis doctiſſimus aduocatus.

Publicatio n' fieri propter impedimẽtum.

Sed vrget modo vnum contrarium, quod omnia prædicta turbare videtur. Nam concluſum eſt ſuperius publicationem requiſitam in iſta regula poſſe impleri per æquipollens, ex interpretatione Rotæ, & quòd ſede vacante poteſt etiam fieri in acie Campi Floræ. Nam contra hoc eſt in conſi. eiuſdem Rom. in terminis in conſi. 337. incipien. quo ad primum, &c. in ſecundo dubio, vbi concludit, quod licet publicatio fieri poſſit in audiẽtia contradictarum Romanæ curiæ, nihilominus ſi fiat per intereſſentes concilio generali in audientia contradictarum eiuſdem, non ſatiſfacit regulæ, licet ſecundum eundem ſit caſus ſimilis habens eandem rationem, plura fundamenta, & rationes, quas ibi cumulat. Sed poſſet dici, quod dictum Rom. in dicto coſilio 337. procedat, quando legitima impedimenta non ſunt, de quibus idem Rom. loquitur in præallegato conſil. 433. cum concord. ſuperius alleg. Et ita concordari poſſunt iſta contraria.

Quæſtio

QVAESTIO XLIII.

QVAERO, nũquid per citationẽ affixam valuis eccle. vbi eſt beneficium tẽpore diuinorũ factã ſuper dicto beneficio renũtiato, in qua narratur renuntiatio facta dicatur inducta publicatio ad effectum iſtius regulæ? *Publicatio ad effectum.*

SOLVTIO. Si conſideramus ea quæ ſæpius dicta fuerũt videlicet, formam hic in regula datam poſſe per æquipollens impleri, concludendũ erit per huiuſmodi citationem in qua tenor reſignatiõis narratur, publicationẽ fuiſſe inductam. Sicut in ſimili videmus per poſſeſſionem per mẽſem continuatã, vel per nouã prouiſionẽ, etiam publicationem induci, vt ſuperius dictum fuit in præcedentibus qq.

Sed prædictis non obſtan. contrariam opin. puto veriorem. ſuper qua olim in cauſa Gebenen. parochialis eccle. de Aquaria in Rota pendẽte cõſuluerunt excell. viri, vt adnotatum legi, & licet eorum motiua non viderim, nec habeam quid ſuper hoc Rota concluſerit, nihilominus ego etiam iſtam partem iudicio meo magis tutã defendendam aſſumpſi illis breuiſſimis rationib. Prima, quia clarum eſt citatiõem prædictam ad hunc effectum faciendi fidem de renuntiatiõe non emanaſſe, ſed ſolum ad finem citandi & euocãdi poſſeſſorem ad curiam: ergo non debet alium diuerſum effectum inducere: quia iure cautum eſt, quod inducta ad vnũ finem non debent alium operari. l. qui homi nem. §. ſi. ff. de ſolut. cum limitata cauſa limitatũ effectum producere debeat, iuxta l. in agris. ff. de acqui. re. dom. cum concord. vt latè per moder. in l. age cum Geminiano. per illum text. C. de tranſact. & in c. cum ordin. de reſcript.

Præterea, quia renuntiatio quæ continetur in dicta citatione eſt narrata per ipſam partem, & verbis narratiuis partis non creditur, vulg. c. ſi papa. de priuileg. lib. 6. cum per hoc non dicatur conſtare de renũtiatione, niſi ipſa renuntiatio originaliter producatur. arg. l. ſi quis in aliquo. C. de eden. c. accepimus, & c. porro. de priuileg.

Præterea quia publicatio debet fieri in loco beneficij, & tamen citatio poteſt fieri in alio loco vbi habitat citãdus cũ igitur iſta ſunt diuerſa, de vno ad aliud nõ debet fieri illatio. c. nõne. de præſum. & l. Papinianus. ff. de min. Et iſto modo cõſeruatur illa vulgaris reg. iuris, ꝙ actus agẽtium non operatur vltra eorum intentionem, vt dicitur in c. is qui. & c. humanæ aures. 22. q. 2. & 4. & tradit in ſimili caſu Rota in no. deciſ. 431. incip. ſi impetrans, circa fi. & Egid. *Actus agentis.*

decis. 699. ſuppoſito. Et quia ſi hæc via publicandi caperetur fierent mille fraudes, & de facili hæc regula eluderetur, quod permitti non debet.

QVAESTIO XV.

QVAERO, quæ requiruntur quo ad hoc, vt regula iſta habeat locum?

SOLVTIO. Tria copulatiuè requiruntur ſecundum antiquam & modernam interpretationem Rotæ. Primum eſt, quod non ſit facta publicatio. Secundum, quod non fuerit petita poſſeſsio. Tertium, quod reſignãs poſt ſex menſes deceſſerit in poſseſsione, adeò quod ſi alterũ iſtorum deficiat, regula non procedit: quia beneficium vacabit per reſignationẽ, & non per obitum, vt hic diſponitur. & ſic ſola poſseſsionis petitio ſola publicatio reſignationis, ſola mors infra ſex menſes, vel quod reſignans nõ decederet in poſſeſsione, impedit fictionem regulæ, & vacant beneficia per reſignationem, & non per obitum. Eſt bene verum, quod regula Hadriani voluit, quod cum publicatione concurreret ſimul & petitio poſseſsionis. & ſic non ſufficiebat publicare ad impediẽdum vacationẽ fictã per obitum niſi etiam peteretur poſseſsio & hoc indicãt verba illius regulæ Hadriani ibi, Et cũ hoc poſseſsio illorum, &c. & ita etiam adnotauit Melchior de Baldaſinis aduocatus illius temporis excellens in quibuſdam adnotationibus regularum Hadriani. Itaque ſit concluſio, quod ad effectum fictionis regulę, vt fingatur vacatio per obitũ requirebantur etiam illa copulatiuè, quod non fuerit facta publicatio, nec petita poſseſsio, & quod reſignans moriatur infra ſex menſes in poſseſsione, ſed nõ ſufficiebat ad impediendam prædictam fictionem alterum ipſorum deficere, vt eſt in modernis & antiquis regulis, quia non ſola publicatio impediebat in regula Hadriani, niſi etiam concurreret petitio poſseſsionis. & in hoc fuit immutata iſta regula: fuit etiam immutatã circa cuſum ſex menſium, vt patet in ea.

Vacatio per obitũ

QVAESTIO XVI.

QVAERO, quid ſi reſignatarius qui non publicauit, & per conſequens perdidit ius vigore reſignationis, velit capere beneficium reſignatũ per iſtam fictã vacationẽ obitus inductã per iſtã regulam per clauſulas generales, videlicet, vel alias quouis modo vacet, &c. ſolitas apponi in ſupplicationibus, an poſsit, an verò ſicut annullatur

Clauſula? quouis modo vacet.

latur reſignatio, ita & quę licet vacatio ex ea reſultans?

SOLVTIO. Gloſſator in regula de infir. reſign. videtur mouere hãc q. licet inuolutè reſoluat, & ibi ego late eã q. 34 examinaui. & lati⁹ in reg. de veriſimili notitia obit⁹, quæſtione tertia, & ideo hic minus erit dicẽdum. Concludo igitur q̃ reſignatarius vigore dictę clauſulæ beneficiũ per vacationem obitus poſt datam reſignationis cõtingẽtem capere non poteſt. Quod ita probatur, quia illa clauſula quouis modo, ſecundum communes concluſiones & ſtylum curiæ, capit tantum vacationem tẽpore datæ prouiſionis cõtingentem, & ſic beneficiũ quod iam vacat de pręſenti, non autem eam vacationem capit, quæ extrinſecùs, & in futurum cõtingere poteſt, quod ex eo ſuadetur, quia clauſula quouis modo, non extẽdit ſe ad vacationẽ alterius perſonę, quàm expreſſę, vt tenent omnes in c. ſuſceptum, de reſcript. lib. 6. & notat Rota in deciſ. 483. incip. no. quod clauſula, &c. & deciſ. 743. in antiquis. & deciſ. 28. in no. Ergo eadẽ ratione neque capiet alio tẽpore vacationem contingentẽ: quia valet argumentũ de perſona ad tempus, & ècõtra. l. qui plures, in prin. ff. de vulg. & pup. l. videamus. § penult. ff. de in lit. iu. & ita retulit mihi Gaſpar de Hiezio procurator antiqu⁹ tẽpore ſuo iudicatũ fuiſſe, vt ipſe adnotauerat, de quo tamẽ aliquid dicã infra. q. 18. Limitãtur tamen iſta, niſi in prouiſione verba deſignãtia futurũ apponantur, aliam perſonã, vel futurũ tẽpus cõprehẽdentia. quia tali caſu prouiſio capiet illã vacationẽ. ita tenet deciſ. 613 incip. ſi papa, in antiquis quę ita debet intelligi. Secũdo limitatur. d. cõcluſio, niſi in gratia, ſi neutri, illa clauſula quouis modo apponatur. quia tũc refertur etiã ad vacationẽ poſteriorem, vt alias tenuit Rota. & adnotauit Dom. Berengarius Saganta antiquus, & procurator practicus. Ratio eſt quia gratia, ſi neutri, ex ſui natura reſpicit futura, & tunc perficitur, vt patet ex eius verbis: videlicet, ſi per euẽtum litis conſtiterit neutri litigantiũ, &c. & ſic in ea non attenditur tempus datæ, prout in aliis, ſed tempus, quo beneficium conferri poteſt, & no. Gemi. in cõſi. ſeptuageſimo nono, quod qualiter procedat dictum eſt in regula de annali.

Argumentũ de perſona ad tẽpus.

Gratia ſi neutri, &c.

QVÆSTIO XVII.

Reſignatarius.

QVÆRO, an ante publicationem dicatur reſignatario adeo ius quęſitum, quod ſi infra tẽpus ad publicandum fieret alteri prouiſio cum clauſula, niſi ſit

alterius requiſitum, & poſtea non publicaret, diceretur gratia, ſiue prouiſio nulla?

SOLVTIO. Quæſtio iſta eſt difficilis, & propter varia motiua hinc inde vrgentia videtur quaſi brocardica, & ideò requireret longam librorum reuolutionem. Tamẽ quia in iudicando non requirimus longum verborum apparatum, ſed effectum & medullam veritatis, & mihi etiã à negotiis publicis & neceſſariis meis actionibus, adeò breue tempus ſupereſt, quod etiam iſta præſtare non poſſem, præſtrigam igitur ſuccinctè & in ſumma omnia quæ ſuper iſta. q. dici poterunt, concludendo breuiter eius deciſionem. Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, quod prouiſio facta infra tempus publicationis publicatione non facta valeat, facit primo, quia ius quod eſt in pendẽti, quale videtur eſſe illud, quod reſignatio competit pendente tempore ad publicandum, non impedit prouiſionẽ medio tempore alteri factam, vt tradit notabiliter Roman. in conſi. 256. per tex. in c. ſi pro te. de reſcript. lib. 6. & in cle. 1. de conceſſ. præb. lib. 6. faciunt ea quæ ſcribit Socin. in conſi. 43. in 2. col. verſi. 2. & in 3. colum. verſi. 3. etiam. & conſil. 117. per totum in 3. vol.

Ius quod eſt in pendenti quale videtur eſſe.

Secundo pro iſta opin. facit, quia videmus, quod habens gratiam ad primũ beneficium vacaturũ datis executoribus cum clauſula, ſi idoneus repertus fuerit, nõ poteſt cõqueri, ſi ordinarius etiam poſt factam ei per executores inhibitionem ne alteri conferat, antequam executor cognoſcat, vel cognitionẽ perficiat de habilitatibus prouiſi cõferat Titio, nõ obſtã. dicta gratia, collatio valet, & tenet, licet effectum non ſortiatur niſi ex poſt. ita late concludit per plura iura Oldr. in conſ. 173. incip. thema tale eſt, &c. Ad idem pro iſta opin. facit quod tradunt Salic. Rom. & Alexã. in l. fi. per illũ text. C. qui admit. vbi quęrunt quid ſi plures diuerſis temporibus impetrauerũt canonicatũ vacaturũ in certa eccleſia, quem infra mẽſem duxerint acceptandũ Deinde ſecũdus impetrãs acceptauerat infra tẽpus datum primo, & ſic omnium præpopere, & feſtinãter cõcludunt prædicti Doct. quod attenta veritate ſi primus excluſus fuit, vel tẽpore, vel repudiatione, aut aliter, quod valet acceptatio, & licet nimiũ feſtinãter & tempore incongruo. Et hoc dictũ approbat, & ſequitur Iaſ. in cõſi. 104. incip. circa quatuor, col. pen. lib. 1. Sic in propoſito noſtro eſt dicendum, quod collatio facta alteri infra tempus datũ

ad

ad publicandũ publicatione nõ facta valeat, pro qua opi. faciũt ea quæ in notabili caſu adducit Ang. in conſ. 36. incip. pro deciſione quæſitorum col. penul. vbi probat, q pẽdente adhuc illius tempore tempus ad inſinuandũ nõ currit; quia donec ſubeſt poteſtas actũ faciendi, nõ poteſt dici quod actus intermedius ſit nullus, niſi ſubſequatur implementum facti, vt ibi per eũ. Et pro iſta parte faciũt ea quæ ſcribit Pet. de Anch. in cõſi. 158 incip. ex narratis, in penul. & fi. col. vbi quærit nunquid impetratio facta inf. a tempus quo quis declaratur excõmunicatus niſi ſatisfecerit, valeat? & cõcludit quod ſic, per plura iura, quæ ibi allegat. Ad idẽ facit, quia illud ius reſignatarij ante publicationẽ dicitur pẽdens, vt dicit expreſſe Pauinus excellẽs practicus, & quondã auditor Rotæ apprime eruditus in tract. de offi. & poteſt. cap. ſed. in præludio, verſ. 9. & ſentit Old. in conſi. 285. in penul. colum. ſed ea quæ fiunt & concedũtur pendente iure reſolubili, valent & tenẽt, vt per plura exẽpla probat Decius in conſ. 247. in cauſa, &c. col. pen. & ante ipſum in notabili caſu probat Gemin. in conſilio 79. in ſecũdo dubio. ſic eodem modo in caſu noſtro dicendum videtur, quod prouiſio pendente tẽpore ad publicandum, valeat. Quibus accedunt ea quæ congerit Socin. in conſi. 41. in prima colum. lib. 4. Et quæ Alexan. conſil. 25. in 2. colum. verſicul. Preterea poſita etiam, &c. lib. 3. cum multis aliis, quæ breuitatis cauſa omittuntur. Non obſtat quod clauſula propoſita in prouiſione dummodo non ſit alteri ius quæſitum, quia reſpõdet Roman. in dicto cõſi. quod intelligitur de iure perpetuo duraturo, non aũt de pẽdenti reſolubili, vt ibi per eum, qui ad hoc allegat plura iura, quæ per te videas, & aliter reſpondet Soc. in d. conſil. 41. lib. 3. col. fi. vt ibi per eum, & dix. in regula de non tollendo iure quæſito q. 5.

Tẽpus ad inſinuandum.

Impetratio facta infra tempus.

Ius reſignatarij.

Quibus nõ obſtantib. cõtraria opin. eſt verior & iuſtior quam Rotam in pluribus & diuerſis cauſis approbaſſe legimus, cuius deciſio, à principali motiuo ſiue ratione fundatur. Nam clarum eſt, quod ius in re plenum, et ſi poſſet reſolui, non tamẽ eſt alteri conferibile ante reſolutionem, vt eſt tex. in c. cõmiſſa in princ. de electio. lib. 6. & in c. ſi tibi abſenti. de præb. eod libro, cũ infinitis motiuis & cõcordant. quæ ſatis curioſe pro iſta parte cumulat Ægid. deciſ. 753. in parte negatiua dubij ibidem propoſiti & diſputati per eum. Accedũt ad hoc dicta per Alexan. in l. ſi

deceſſerit.col.fi.ff.qui ſa.cog.Et ita per iſtam ration?,& alia plura motiua,iſtam opi.tenuit Rota in vna.Palenti na beneficij corã.D.Paulo Capiſucco de anno.M.D.XIX. vt latè refert D.Guliel.in titu.de regu.deciſ.24.Et idem in alio caſu Rota tenuit in vna Pacen.parochiali.de Bo doual. de anno.M D.XX.coram eodem D.Paulo, vt refert idem D.Guliel.in tit.de cõceſ.præb.deciſ.5.per rationes & argumenta,de quibus ibi per eum. Ad quæ accedunt quæ dicũt Domini in deciſ.834.in antiquis.& Biſignetus eo.tit.in deciſ.23.vbi volunt, prouiſionem ordinarij infra mẽſem ad acceptandum cõceſſum expectantibus factam,non valere,etiam illis poſtea acceptantibus.Et idẽ per illas deciſiones,& dicta Fely.in d.cap.cũ ex officij.in prouiſione legati tenuit Rota tempore meo,& de tẽpore ſuo iudicaſſe Rotã refert.D.Petr.And.Gammarus in tract.legati lib.3.q.3.Et hodie.19.Decẽb.M D XXXIX.idẽ in ſimili caſu cõcluſit Rota in vna Vincẽtina archipreſbyteratus coram D.Io.Paulo,quæ voluit,ꝙ collatio papæ facta intra ſex menſes deuolutionis ad ſuperiorem propter negligentiam patronorum non præſentātiũ ſit nulla,etiã ſi cardinalis, ad quem fuerat deuoluta infra ſex menſes collatio,nõ conferet,& hoc per rationes ſuperius allegatas.Nõ obſtan.deciſ.25.de cõceſ.præbẽ.422 & 450.in antiquis.& tradita per Socin.cõſil.280.Nõ obſtant,quæ in contrariũ adducta fuerunt,quia ad illa reſpõderi poteſt ex his,quæ latè præfati Doct.ſcribunt.Pręſertim Socin.in d.conſi.117.& D.Guliel.in d.deciſ.quæ breuitatis cauſa non refero,cùm ibi videri poſſunt.

Prouiſio ordinarij.

Reſignationes.

QVAESTIO XVII.

QVAERO,quid ſi factę ſint duæ reſignationes eidẽ, & prima annullatur ex defectu publicationis, an poſſit adiuuari ex ſecunda,quam publicauit?

SOLVTIO Ioan Franciſcus Pauinus quondã auditor Rotæ practicus,& doctrinæ ſingularis in tract.de poteſtate cap.ſede vac.in ſecũdo præludio.verſ.VI.innuere videtur quòd non,ex eo,quia ius per nõ publicationẽ ipſo iure vacat,ergo reuiuiſcere nõ poteſt,quia ſemel extinctũ nõ reuiuiſcit,l.qui res.§.aream.ff.de ſolu.tradit Soc.in cõſ. 260.col.4.lib.2.Eſt bene verũ,quòd idẽ in verſ.nono per lapſum,&c.dicit,quòd licet nõ faciens diligentias requiſitas à regula cadat à iure,illud tamen ius eſt pendẽs. Et ſecundum hoc ego putarem,quòd ſecunda reſignatio ca

peret

peret illud,ſaltē per clauſulas generales,niſi iā pri' papa prouidiſſet alteri:quia tali caſu nō eſſet locus,nec primæ nec ſecundæ reſignationi.nō primæ propter nō obſeruatā regulam:non ſecundæ,quia ius ſemel renūtiarū nō poteſt iterū cedi:quia per primam reſignationem validā abdicatur titulus & poſſeſſio naturalis,& ciuilis à reſignāte,vt in deciſ.1.de rer.permut.in no.& not. Innoc.in c.ſuper hoc.de renunt.& eſt notiſſimū.Itaque nihil manet apud ipſum reſignantem:qui nihil igitur habet,nihil dare poteſt,cap.quòd autem.de iure patr.& l.ſi vnius ſæquē tex.Bart.verbis vulgaribus ſummat.C.de legat.ſi nihil dat ſecunda reſignatio,nullius eſt momenti.

Ius ſemel renuntiatum.

Et ex prædictis decidi poteſt illa q.quā Io. Aloiſi' Tuſcanus doctor Mediolanē.& quondam aduocatus primariꝰs & auditor Cameræ refert accidiſſe tempore Sixti in Rota in eius cōſi.incip.ad primum,&c.poſitum in primo volu.cōſ.ſuorum,videlicet an beneficiū primo acceptatū per procuratorē ſuum,cuius acceptatio fuit nulla propter nō publicationem factam ſecūdū formā regulæ, poſſit illud ſecundo loco acceptare. Et tūc fuit interloquēdo dictū,quòd ſic,ex eo,quia multiplicatio titulorū nō eſt prohibita,vt not.Doc.in c.poſt electionem.de cōceſ.præb.cū cōcor.vt per Fel.in c.in noſtra.ver.titul'.de reſcrip.facit.l.3. §.ex pluribus.ff.de acq.poſ. & in regula nullus.de reg.iur.lib.6.& in l.quotiēs.§.1.ff. eod.& no.ꝑ gl.iniūctos.in c.cū perſonæ.de priuileg.lib 6.ſic videmus ꝙ conceditur excōmunicationū multiplicatio.c.ita quorūdam.de Iudæis,cū cōcor.vt ibi in glo.ſic etiā interpoſita appellatione poteſt iterū,atque iterū appellari,vt in cle.ſi ante.de dol.& cōtu.Nec reperitur prohibitū,ꝙ quis pluries idē beneficiū acceptare poſſit,pro cōſeruādo iure ſuo,vt tradit Cald.in cōſ.7.titu.de electiō.Nō obſtat ſi dicatur,ꝙ ex quo ꝑ primā ius quæſitū eſt,iuxta c.ſi.de cōceſ.præb.lib.6.ſecūda acceptatio nihil poteſt operari, & erit fruſtratoria,iuxta ea,quæ arguendo dicit Rota deciſ.858.in antiquis,incipiē.Dominus papa.in 1.col.quia reſpondetur, quòd licet ſecunda acceptatio operari nō poſſit quo ad cōcurſum,videlicet,prima acceptatione exiſtente valida,quia quod debetur ex prima,verū eſt ex ſecūda nō deberi,iuxta d.§.ex plurib & cle.1.§.ſi quæ not. de priuileg.Tamen nō dato cōcurſu ſecundo,acceptatio poteſt operari effectū ſuū ſummota prima acceptatione

Titulorū multiplicatio.

Acceptare pluries an quis poſsit.

per regulam de nō publicandis acceptationibus, huic regu. ſimilem. Et ideo illa remota remanet ſecunda, & operatur effectum ſuum. vt not. in cle. 1. de cenſi. & in §. affinitatis, inſtit. de nup. ſic videmus, quòd ſecunda excōmunicatio quandiu concurrit cum prima, non operatur effectū ſuum: tamen ſi prima ſubmoueretur, tunc ſecunda operatur. 3. q. 4. Engeltrudam, cum concor. vt patet etiam in exēplo poſito per Ioan. And. in c. cū in cūctis, ad fi. de elect. & in cle. ſi. de magiſt. De ligato vna forti catena. Nā vinculū alterius catenæ nihil operatur, donec illa remanet: tamen ea ſubmota, tunc ſecunda catena operatur. ſic etiam cōcurrente lumine lucernæ cū lumine ſolis, lucerna nihil operatur, c. ſi omnia. 6. q. 1. tamen remoto ſole, lucerna tūc operatur, quæ exempla poſita per Ioan. And. locis ſuperius allegatis, reaſſumit prædicta deciſio Rotæ ferè in ſimili caſu. Ita igitur in propoſito noſtro eſt dicendū. Nā ex quo prima acceptatio eſt ſublata per exceptionē regulæ, remanet ſecunda, iuxta prædictas rationes.

Nec obſtat, quòd per primam beneficiū eſt effectū plenum, & cōſequēter ſecūda acceptatio nō valet, iuxta no. in clemē. 1. de cōceſ. præben. & ſic reualidari nō poſſet per extinctionē primę, per c. nō firmatur. de reg. iur. lib. 6. & ca. ſi eo tēpore. de reſcrip. eo. lib. cū vulg. quia reſpōdetur quòd ius non erat plenū, ſed erat imperfectū, & ſtabat in pendenti vſque ad tēpus publicationis faciēdæ, iuxta formam regulæ. quo elapſo, ſi non eſt facta publicatio, illud ius annihilatur, & ideò tale beneficiū dici nō poteſt plenū: quia ſi plenum eſſet, diligentiis regulæ non indigeret: quia plenitudo additionem non admittit, vt dicit text. in d. c. ſi omnia. Remāſit igitur adhuc vacans, & ideò iterato acceptari potuit. c. cum noſtris. de conceſſ. præb.

Beneficiū plenum,

Nec etiā obſtat, quòd nō reprobata prima acceptatione, ſecunda non debuit fieri, iuxta. c. poſt electionem. de conceſ. præbend. quia illud procedit vbi ſecūda prouiſio fuiſſet facta alteri, quàm illi cui fuit facta prima, vt patet in d. tex. ibi, Archidiaconatus non vacans non poteſt, nec debuit in alium transferri. &c. ſic & in c. inter dilectos. de exceſ. præla. & in c. licet epiſcopus. de præbend. lib. 6. ſed in caſu noſtro vtraque acceptatio refertur ad eundem, igitur &c. Nec obſtat. c. ſi tibi abſenti. de præben. in 6. quia licet ius illud non eſſet perfectum, tamen agebatur de collatione alteri facienda, non autem eidem, vt ibi patet.

tet. Et probatur hæc ſolutio in c. ſi quis duas. de electio. lib. 6. vbi electio per quã ius imperſectum quæritur multiplicari poteſt in eundem, & in electione electi erit, qua vti velit, vt ibi patet. *Intellect. ad c. poſt electionẽ.*

Nec obſtat ſi tunc replicetur: ergo cum prima fuerit vſus non audietur ad ſecundã, per illum tex. quia reſpondetur q̃ ille tex. nõ procedit quando ſumus in titu. acquiſito, vt ibi not. per Doct. & plenè per Calde. & Domin. in conſi. 8. tit. de elect. per plures bonas & notabiles rationes p eos poſitas, quas breuitatis cauſa nõ refero. Neque poteſt etiam dici, q̃ inducat prima acceptatio gratiæ cõſumptionẽ: quia requireretur ad hunc finẽ, quòd ſortita fuiſſet effectũ. c. ſi clericus. de præb. lib. 6. c. ad audiẽtiam el. 2. de reſcrip. aliàs autem ſi aliquo caſu inualida exiſtit, poteſt fieri ſecũdo loco actus, per quem acceptatio inducatur vt colligitur ex deciſio. in nouis. 431. incipiẽt. ſi impetrans. in 1. dubio, & ſequen. & alleg. Lapi. 95.

Tamẽ licet prædicta ſint multum colorata, & mihi applaudant, nihilominus quo ad effectum iſtius regulæ cõtrarium tenuit Rota, hac ratione, quia tẽpora ad publicandũ hic deſignata currũt à tẽpore primæ prouiſionis, nõ ſecũdæ, & ideò ſi prima ex defectu publicationis annullatur, ſecũda reſignatio nõ ſuſtinebitur: ita in ſimili cõcluſit Rota ſuper regula de acceptationibus, vt latè refert domi. Guliel. in deciſ. 9. tit. de cõceſſ. præbend. per alias rationes, de quibus per eum, ex quibus facilè cõſtari poteſt reſpõſio ad arg. ſuperius fact. an verò beneficiũ reſignatũ poſſit deinde capi per clauſulas generales poſitas in ſupplicatione reſignationis, dixi ſuperius. q. 16.

QVAESTIO XIX.

Qvaero, ex eo, quia hic dicitur, quòd ſi renuntiãs moriatur in poſſeſſione, nõ facta publicatione, q̃ beneficium per reſignationem, ſed per obitum cẽſeatur vacare: quid ſi renuntians moriatur ciuiliter, & non naturaliter, nunquid ſit locus regulæ? *Mori ciuiliter.*

SOLVTIO Dicẽdũ eſt quòd nõ, quia verba ſimpliciter prolata, naturaliter, non autem ciuiliter capi debent. l. ſi. C. de his qui veni. æta. imp. l. q. habet. ff. de tutel. & ſic expreſſio mortis in iſta regula intelligitur de naturali, non autem ciuili, præſertim, quia regula iſta eſt odioſa, & contra ius cõmune. Et ita fuit in Rota iudicatum pro Reuerendiſſimo Cardinali Sanctæ Crucis vt adnotauit Melchior

Rota tenuit coram.R.P.D.Vortio.die.14. Februar. M.D.XXX.in fauorem d.Ioan.de Anguiano procuratoris antiqui.Et iterum idem iudicauit Rota in vna Tullen.Parochialis,coram d.Io.Clerici,die. 15. Nouēbris M.D.XXXIIII,Et iſta deciſio fundabatur tribus rationibus,omiſſis aliis.Prima quę facit ad propoſitum noſtrum erat:quia noua prouiſio ex qua ſignatur coram principe,cēſebatur fieri coram omnibus ſicut ea,quæ in audientia contradictarum geruntur.Nam quæ fiunt in ſignatura papæ, præſumuntur publica & notoria.l.omnium.& ibi notat Iaſon.C.de teſta.Quæ ratio militat in noua prouiſione nulla: quia nullitas non tollit quo minus factum ipſum reſignationis ibi narratum,non ſit publicum.Vnde licet noua ꝓuiſio,quo ad effectus iuris,nō proſit,ex quo eſt nulla:quo ad ea verò,quæ ſunt facti publicationem inducit, quæ in facto conſiſtit.Secunda quia ratio, quare noua prouiſio ſupplet publicationem, quæ fuit, vt euitaretur pœna regulæ,militat in noua prouiſione nulla:quia ex actu nullo declaratur ita volūtas,ſicut ex valido, vulg.l.fi.ff.de re.co.& ita excuſat,ſicut valida,iuxta glo.in c.cū venerabilis.de exceptio.quę vult malā cōſuetudinē excuſare à pœna. Tertia ratio fuit,qa videmus ꝙ diſpēſatio nulla excuſat à pœna extrauag.execrabilis,vt tradit Archi.Ioan.Andr. Domi.& cæteri in capitulo,non poteſt.de præb.libr.ſexto.Ergo eodem modo debet excuſare noua prouiſio nulla à pœna iſtius regulæ,eo maximè quia noua prouiſio continet duo,prouiſionem & publicationem.Et licet prouiſio annulletur,non tamen poteſt tolli quin ſit publicatio facta coram principe,quæ conſiſtit in facto,& illa ſufficit. Et ita pari ratione videtur concludendum in caſu noſtro.

Publica & notoria præſumuntur.

Ex acto nullo declaratur volūtas.

Et quamuis iſta quæ de poſſeſſione dicta ſunt,eo modo quo ſuprà dictum eſt,aures demulcere videantur: nihilominus cōtra iſtam deciſionem Rotæ modernæ conſuluit in terminis Domi.de Sancto Geminia.in conſil.75.in ſecundo dubio.de quo domin.Guliel.non facit mentionem Vbi concludit Geminia.quòd adeptio poſſeſſionis,etiam coram Notario,& teſtibus, & populi multitudine non ſatisfaciat publicationi requiſitæ,per regulā.ex quo regula inducit formam.quæ debet præciſe adimpleri. Eſt bene verum ꝙ Geminia.ibi fatetur iſtam opin.quam modo tenet Rota,æquiorem eſſe,licet ipſe eam non teneat,propter rationes ibi per eum poſitas.Et ideò Rotæ opin.tanquam

quam æquior tenenda eſt,potius quàm conſ.Gemi.qui licet fuerit multum practicus,ex eo,quia vt ipſe dicit in conſ.93.colum.penul. per 16. annos in Rota rotauit. Et fuit etiam Auditor Cameræ apoſtolicæ,vt ipſe etiam refert in conſ.128.in fina.conſil.138.in fina. Nihilominus in multis decipiebatur:nam pleraque eius conſilia in Rota reprobantur,prout ex multis tria ſufficient, videlicet, illud de prærogatiuis auditorũ nu.113.& aliud de ſequeſtro iudicis ſæcular.78.& conſ.75.de quo hic agitur. Et memini me aliàs decem eius cõſilia adnotaſſe,quæ in Rota non tenentur,quæ breuitatis cauſa non refero. Et teneõ do iſtam opinionem Rotæ,quòd cõtinuatio poſſeſsionis ſaltem per vnum,vel duos mẽſes æquipolleat publicationi. Ad dicta Gemin.reſponderi poteſt per ea,quæ dixi ſuperius in principio iſtius quæſtionis,dum allegant Deciũ in l.ſi mater.C.de inſtit.& ſubſtit.& etiã eius rationes reſolui poſſunt ex dictis per Fel.in c.cum dilecta,de reſcrip. & per Moden.Aſten.in tract.formæ,in illo ca,quando forma per æquipollẽs poſſit adimpleri.Nam ſunt plura iura in quibus probatur formam per æquipollens impleri poſſe,vt in l.fi.§.fi.ff de cond.& demõ.in l.mulier.ff.de cõdi. inſtit.& not.Bar.in l.ab emptione.ff.de pact.& gl.in l.hac conſultiſsima.C.qui teſta.fac.poſſ.Et maximè in caſu iſto quia poſſeſsio nõ poteſt capi in eccleſia,neque cõtinuari per menſem niſi omnibus ſcientibus.Data igitur ſcientia publicatio eſt fruſtratoria,vt videmus in clem.cauſam.de elect.vbi in ſimili idem diſponitur.Et ita etiã reperio Antiquos iſtam opinionem tenuiſſe.Nam pro iſta opinione Rotę conſuluit Ant.de Capharellis,tũc celeberrimus aduocatus,& Petrus Tuſcanella,in cauſa Nãnetẽ.parochialis. & idẽ in cauſa Aquilegien. cõſuluit Paulus Põtanus in conſili.incip.vtrum per aſſertionem,&c.in 3.dubio.& latius Ioachimus de Narnia doctiſsimus in cauſa Leonẽ. parochialis corã Gabriele Auditore tẽpore Sixti. Et omnes illi antiqui tenebant iſtam opinionem pro firmo,vt patet in allegationib.eorũ.quas,ne ſim prolixior omittã. Imo diſputatiuè teneri poſſet,nõ ſolũ poſſeſsionẽ ipſam aliquo tempore continuatam,ſed etiã diligentiã capiendi poſſeſsionem.publicationi æquipollere debere, per ea quę in ſimili dicit Gloſſ.in reg.21.ſuper eo,qui in notabili caſu loquitur,de quo ego ſatis dubitarem. Poſſent tamẽ iſta declarari ex his,quę ſuperius in nona queſt.dixi.

Geminiani conſilia quæ ſint in Rota reprobata.

QVAESTIO XII.

QVAERO, an regula iſta cõprehendat Cardinales? SOLVTIO. Iſta quæſtio ſæpius fuit ſuperius diſputata in aliis regulis, ideo breuius agendum erit. Conſiderandi igitur ſunt hic tres caſus. Primus eſt, effectus priuilegiorum cardinalis. Secundus eorum dignitas. Tertius, ratio regulæ.

Officiales qui tenentur ad publicandũ.

Circa primum, certum eſt, quòd attentis priuilegiis cardinalium, quorum ſimilia plures alij prælati & officiales in curia habent, cardinales nõ tenentur ad publicandũ. Nam & auditores Rotæ, Referendarij, Scriptores Apoſtolici, milites ſancti Petri, & ſexcenti alij officiales, hac prærogatiua decorãtur, à qua non puto cardinales exceptos eſſe, licet eorum priuilegia nõ viderim. Illud tamen in quibuſdam capitulis conclauis Alexandri Sixti, Iulij, & Clementis cautum legitur: licet non ſint in forma probandi. Sed omiſſis priuilegiis ſecundo loco erit videndum nunquid ratione dignitatis ad publicandũ teneantur? Et videtur, quòd non, ex eo, quia ex quo ſunt in ſuprema culminis dignitate poſiti, digni videntur vt ſpecialiter exprimantur. Cum igitur regula iſta de illis mentionem non faciat, videtur eos conprehendere voluiſſe, arg. c. quam periculoſum. de ſentent. excom. lib. 6.

Cardinalis non differt à quolibet alio populari.

Tamen ad tenẽdum contrariũ, ſuadet nos tertius caſus ſuperius deſignatus, videlicet, ratione iſtius regulæ quæ fundata eſt in bono animę. vt fraudes & doli euitẽtur. Sed iſta ratio magis in cardinalibus militat, quã in alis, arg. ca. cum quidam. de iureiurand. Ergo ſub regula includi debent, quia in iis, quæ animã reſpiciunt, Cardinalis non differt à quolibet alio populari, vt tradit Bartholomeus Belenzin' poſt Rom. & alios, quos ibi adducit in tract. de charit, ſubſid. q. 66. & dixi ſatis ſupra in prooemio regula rũ. & aliis plurib. regulis. Et iſta ſit ſumma, quod vbi agitur de euitanda fraude, cõſtitutio omnes comprehendit, non ſolum Cardinales, ſed illis maiores, vt in c. ſciãt cũcti. & ibi Moder, de elect. lib. 6. Et in c. j. de ſchiſmat. eod. lib. 6. Nam quanto perſona maior eſt quę peccat, tãto dignior eſt legis pœna, vt habetur in l. præſbiteros. C. de epiſcop. & cler. & c. principium, de pœnit. diſtinc. 2. & quia in eis militare videtur mens & ratio iſtius regulæ.

Eſt bene verum: ꝙ licet in aliis inferioribus, propter publicationem omiſſam fraus præſumatur, in cardinalib. nõ

ea,

ex quo ſunt illuſtres, & in ſuprema dignitate poſiti, & aſſumpti ſunt per ſummos Pontifices in coadiutores pontificis dignitatis, in dubio præſumere debemus, pro luce dignitatis eorum, omnia integrè, ac ſumma cum iuſtitia ſacturos. l. r. & ibi expreſſe no. glo. ff. de off. præfect. præt. Et ita intelligi poſſunt dicta Pet. de Anch. in conſi. 295. pro clariori euidẽtia, &c. quib. conatur oſtendere, Cardinales ſup regulis Cancellariæ pœnalibus non debere comprehendi. Sed in caſu noſtro æquior videtur opinio quòd cardinales ſub iſta regula comprehendantur, quia hic non agitur de imponenda pœna perſonis cardinalium, ſed de nullitate actus, quo caſu cardinales in conſtitutiõe generali comprehendi ſolent, vt dicit Archi. & Gemi. in c. nemo. de elect. lib. 6. & in c. 1. de ſchiſmat. & quia hic agitur de euitanda fraude, in qua tollenda cardinales cæteris debent eſſe propenſiores. Sed exiſtimo hanc quæſtionem ſuperuacaneam eſſe propter cardinalium priuilegia. *Dicta Petr. de Anch. pro clariori euidentia.*

QVAESTIO XI.

QVAERO, An legitimè impedito propter peſtilentiam, aut bellum, vel aliud ſimile impedimẽtum publicare obſtet iſta regula? *Impedimentum publicare.*

SOLVTIO. Quia iſte caſus plùries deciſus fuit, & ſunt plura dicta, & authoritates Doctorum antiquorum in terminis iſtius quæſt. ſcripta, non curabo materiam congerie inutilium onerare verborum. Concludẽdum igitur eſt, his caſibus regulam non obſtare. Et hæc omnia intelliguntur non ſolum in publicatiõe faciẽda reſpectu loci, ſed etiam reſpectu temporis. Reſpectu loci, vt ſi publicatio fieri deberet in loco beneficij, vel in eccleſia, & ibi vigeret peſtis, vel bellũ, vel aliquod aliud ſimile impedimẽtum propter quod ibi publicatio fieri non poſſit. Nam tali caſu toleratur quòd publicatio fieri poſſit in alio loco æquipollenti, & ſatisfiet huic regulæ. Ita in ſpecie dicit, & latè probat Ro. conſi. 433. incip. quo ad primam, ſequitur Fely. in c. cũ dilecti. in 21. col. verſ. limita 7. de reſcript. & in aliis pluribus locis citatis per eum. Et per illud conſ. Rom. Rota etiam ſemper tenuit, quòd noua prouiſio ſuppleat huiuſmodi publicationem, vt dixi ſuperius in alia q. Et in iſto caſu ſatisfactũ etiã erit regulæ, ſi publicatio fiat per affixionẽ in acie Campi Floræ, vel in valuis Cancellariæ, prout etiã fieri poteſt ſede vacante: vt in vna Olomucen. canonic. & præb. coram d. Guliel. Caſsiodoro, de menſe Iunio 1522. *Publicatio per affixionem.*

NNN con

concluſit Rota, vt idem refert deciſio 28.tit.de regulis.

Et eſt aduertendum, quòd licet aliàs propter neceſsitatem quis excuſetur, ſi mandatum non faciat, vt in c.quęritur. §.fin.22.q.2. Tamen fallit in prædictis caſibus, in quibus reſignatarius propter præmiſſa impedimenta non liberatur abſolutè à publicatione facienda. Sed ſi eam non poteſt facere in loco deſtinato, tenetur eam facere in alio loco æquipollenti propter impedimenta præfata. Et ita ſequuntur prædicti doct. & renſſumũt latiùs Moder. Bonon. in tract. legali peſtis, fol.14. cap.12. & Steph. Maleretus in tract. elect. fol.80. in 3.col. qui omnes præciſè in hoc puncto limitant iſtam regulam modo quo dixi. Eſt bene verũ quod ſi propter aliquod impedimẽtum contingeret publicationem fieri non poſſe in aliquo ex prædictis locis, fortè quia reſignatarius detẽtus ſint in carcerib. ſeu captus ab hoſtibus: propter quam cauſam tempora publicationi præfixa tranſierunt, tunc reſignatarius, vel etiam expectans, qui vigore alterius regulæ etiam ad publicãdum tenetur, excuſarentur à publicatione, dũmodo coram iudice, notario, & teſtib. proteſtẽtur per eos non ſtetiſſe quominus publicarent, vt tradit moder. Auinion. videlicet Franciſcus de S. Nazario, aliàs de Ripa in tract. legali peſtilen. in tertia parte, in 6.q. Et ita iſte caſus contigit tempore Sixti, in vna Naneten. parochia. de Yſſcio, vt refert Ioachimus de Narnia illius temporis doctiſſimus aduocatus.

Publicationẽ fieri propter impedimẽtum.

Sed vrget modo vnum contrarium, quod omnia prædicta turbare videtur. Nam concluſum eſt ſuperius publicationem requiſitam in iſta regula poſſe impleri per æquipollens, ex interpretatione Rotæ, & quòd ſede vacante poteſt etiam fieri in acie Campi Floræ. Nam contra hoc eſt in conſi. eiuſdem Rom. in terminis in conſi. 337 incipien. quo ad primum, &c. in ſecundo dubio: vbi concludit, quod licet publicatio fieri poſſit in audiẽtia contradictarum Romanæ curiæ, nihilominus ſi fiat per intereſſentes concilio generali in audientia contradictarum eiuſdem, non ſatiſfacit regulæ, licet ſecundum eundem ſit caſus ſimilis habens eandem rationem, plura fundamenta, & rationes, quas ibi cumulat. Sed poſſet dici, quod dictum Rom. in dicto cõſilio 337. procedat, quando legitima impedimenta non ſunt, de quibus idem Rom. loquitur in præallegato conſil. 433 cum concord. ſuperius alleg. Et ita concordari poſſunt iſta contraria.

Quæſtio

QVAESTIO XLIII.

QVAERO, nũquid per citationẽ affixam valuis eccle. vbi eſt beneficium tẽpore diuinorũ factã ſuper dicto beneficio renũtiato, in qua narratur renuntiatio facta dicatur inducta publicatio ad effectum iſtius regulæ? *Publicatio ad effectum.*

SOLVTIO. Si conſideramus ea quæ ſępius dicta fuerũt videlicet, formam hic in regula datam poſſe per æquipollens impleri, concludendũ erit per huiuſmodi citationem in qua tenor reſignatiõis narratur, publicationẽ fuiſſe inductam. Sicut in ſimili videmus per poſſeſſionem per mẽſem continuatã, vel per nouã prouiſionẽ, etiam publicationem induci, vt ſuperius dictum fuit in præcedentibus qq.

Sed prædictis non obſtan. contrariam opin. puto veriorem. ſuper qua olim in cauſa Gebenen. parochialis eccle. de Aqnaria in Rota pendẽte cõſuluerunt excell. viri, vt ad notatum legi, & licet eorum motiua non viderim, nec habeam quid ſuper hoc Rota concluſerit, nihilominus ego etiam iſtam partem iudicio meo magis tutã defendendam aſſumpſi illis breuiſſimis rationib. Prima, quia clarum eſt citatiõem prædictam ad hunc effectum faciendi fidem de renuntiatiõe non emanaſſe, ſed ſolum ad finem citandi & euocãdi poſſeſſorem ad curiam: ergo non debet alium diuerſum effectum inducere: quia iure cautum eſt, quod inducta ad vnũ finem non debent alium operari. l. qui hominem. §. ſi ff. de ſolut. cum limitata cauſa limitatũ effectum producere debeat, iuxta l. in agris. ff. de acqui. re. dom. cum concord. vt latè per moder. in l. age cum Geminiano. per illum text. C. de tranſact. & in c. cum ordin. de reſcript.

Præterea, quia renuntiatio quæ continetur in dicta citatione eſt narrata per ipſam partem, & verbis narratiuis partis non creditur, vulg. c. ſi papa. de priuileg. lib. 6. cum per hoc non dicatur conſtare de renũtiatione, niſi ipſa renuntiatio originaliter producatur. arg. l. ſi quis in aliquo. C. de eden. c. accepimus, & c. porro. de priuileg.

Præterea quia publicatio debet fieri in loco beneficij, & tamen citatio poteſt fieri in alio loco vbi habitat citãdus cũ igitur iſta ſunt diuerſa, de vno ad aliud nõ debet fieri illatio. c. nõ nc. de præſum. & l. Papinianus. ff. de min. Et iſto modo cõſeruatur illa vulgaris reg. iuris, ꝙ actus agẽtium non operatur vltra eorum intentionem, vt dicitur in c. is qui. & c. humanæ aures. 22. q. 2. & 4. & tradit in ſimili caſu Rota in no. deciſ. 431. incip. ſi impetrans, circa fi. & Egid. *Actus agentis.*

NNN 2 deciſ.

decis. 699. ſuppoſito. Et quia ſi hæc via publicandi caperetur fierent mille fraudes, & de facili hæc regula eluderetur, quod permitti non debet.

QVAESTIO XV.

QVAERO, quæ requiruntur quo ad hoc, vt regula iſta habeat locum?

SOLVTIO. Tria copulatiuè requiruntur ſecundum antiquam & modernam interpretationem Rotæ. Primum eſt, quod non ſit facta publicatio. Secundum, quod non fuerit petita poſſeſsio. Tertium, quod reſignãs poſt ſex menſes deceſſerit in poſſeſsione, adeò quod ſi alterũ iſtorum deficiat, regula non procedit: quia beneficium vacabit per reſignationẽ, & non per obitum, vt hic disponitur. & ſic ſola poſſeſsionis petitio ſola publicatio reſignationis, ſola mors infra ſex menſes, vel quod reſignans nõ decederet in poſſeſsione, impedit fictionem regulæ, & vacant beneficia per reſignationem, & non per obitum. Eſt bene verum, quod regula Hadriani voluit, quod cum publicatione concurret ſimul & petitio poſſeſsionis. & ſic non ſufficiebat publicare ad impediẽdum vacationẽ fictã per obitum niſi etiam peteretur poſſeſsio & hoc indicãt verba illius regulæ Hadriani ibi, Et cũ hoc poſſeſsio illorum, &c. & ita etiam adnotauit Melchior de Baldaſinis aduocatus illius temporis excellens in quibuſdam adnotationibus regularum Hadriani. Itaque ſit concluſio, quod ad effectum fictionis regulę, vt fingatur vacatio per obitũ requirebantur etiam illa copulatiuè, quod non fuerit facta publicatio, nec petita poſſeſsio, & quod reſignans moriatur infra ſex menſes in poſſeſsione, ſed nõ ſufficiebat ad impediendam prædictam fictionem alterum ipſorum deficere, vt eſt in modernis & antiquis regulis, quia non ſola publicatio impediebat in regula Hadriani, niſi etiam concurreret petitio poſſeſsionis & in hoc fuit immutata iſta regula: fuit etiam immutata circa curſum ſex menſium, vt patet in ea.

Vacatio per obitũ

QVAESTIO XVI.

QVAERO, quid ſi reſignatarius q non publicauit, & per conſequens perdidit ius vigore reſignationis, velit capere beneficium reſignatũ per iſtam, fictã vacationẽ obitus inductã per iſtã regulam per clauſulas generales, videlicet, vel alias quouis modo vacet, &c. ſolitas a poni in ſupplicationibus, an poſsit, an verò ſicut annullatur

Clauſula? quouis modo vacet

latur reſignatio, ita & quæ licet vacatio ex ea reſultans?

SOLVTIO. Gloſſator in regula de infir. reſign. videtur mouere hanc q. licet inuolutè reſoluat, & ibi ego late eã q. 34. examinaui. & lati⁹ in reg. de veriſimili notitia obit⁹, quæſtione tertia, & ideo hic minus erit dicẽdum. Concludo igitur q̃ reſignatarius vigore dictæ clauſulæ beneficiũ per vacationem obitus poſt datam reſignationis cõtingẽtem capere non poteſt. Quod ita probatur, quia illa clauſula quouis modo, ſecundum communes concluſiones & ſtylum curiæ, capit tantum vacationem tẽpore datæ prouiſionis cõtingentem, & ſic beneficiũ quod iam vacat de præſenti, non autem eam vacationem capit, quæ extrinſecus, & in futurum cõtingere poteſt, quod ex eo ſuadetur, quia clauſula quouis modo, non extẽdit ſe ad vacationẽ alterius perſonæ, quàm expreſſæ, vt tenent omnes in c. ſuſceptum, de reſcript. lib. 6. & notat Rota in deciſ. 483. incip. no. quod clauſula, &c. & deciſ. 743. in antiquis. & deciſ. 28. in no. Ergo eadẽ ratione neque capiet alio tẽpore vacationem contingentẽ: quia valet argumentũ de perſona ad tempus, & ecõtra. l. qui plures, in prin. ff. de vulg. & pup. l. videamus. §. penult. ff. de in lit. iu. & ita retulit mihi Gaſpar de Hiezio procurator antiqu⁹ tẽpore ſuo iudicatũ fuiſſe, vt ipſe adnotauerat, de quo tamẽ aliquid dicã infra. q. 18. Limitãtur tamen iſta, niſi in prouiſione verba deſignãtia futurũ apponantur, aliam perſonã, vel futurũ tẽpus cõprehẽdentia. quia tali caſu prouiſio capiet illã vacationẽ, ita tenet deciſ. 613. incip. ſi papa, in antiquis quæ ita debet intelligi. Secũdo limitatur d. cõcluſio, niſi in gratia, ſi neutri, illa clauſula quouis modo apponatur. quia tũc refertur etiã ad vacationẽ poſteriorem, vt alias tenuit Rota. & adnotauit Dom. Berengarius Saganta antiquus, & procurator practicus. Ratio eſt quia gratia, ſi neutri, ex ſui natura reſpicit futura, & tunc perficitur, vt patet ex eius verbis: videlicet, ſi per euẽtum litis conſtiterit neutri litigantiũ, &c. & ſic in ea non attenditur tempus datæ, prout in aliis, ſed tempus, quo beneficium conferri poteſt, & no. Gemi. in cõſi. ſeptuageſimo nono, quod qualiter procedat dictum eſt in regula de annali.

Argumentũ de perſona ad tẽpus.

Gratia ſi neutri, &c.

QVÆSTIO XVII.

Reſignatarius

QVÆRO, an ante publicationem dicatur reſignatario adeo ius quæſitum, quod ſi infra tẽpus ad publicandum fieret alteri prouiſio cum clauſula, niſi ſit

alterius requiſitum, & poſtea non publicaret, diceretur gratia, ſiue prouiſio nulla?

SOLVTIO. Quæſtio iſta eſt difficilis, & propter varia motiua hinc inde vrgentia videtur quaſi brocardica, & ideò requireret longam librorum reuolutionem. Tamē quia in iudicando non requirimus longum verborum apparatum, ſed effectum & medullam veritatis, & mihi etiā à negotiis publicis & neceſſariis meis actionibus, adeò breue tempus ſupereſt, quod etiam iſta præſtare non poſſem, præſtrigam igitur ſuccinctè & in ſumma omnia quæ ſuper iſta. q. dici poterunt, concludendo breuiter eius deciſionem. Pro parte igitur affirmatiua, videlicet, quod prouiſio facta infra tempus publicationis publicatione non facta valeat, facit primo, quia ius quod eſt in pendēti, quale videtur eſſe illud, quod reſignatio competit pendente tempore ad publicandum, non impedit prouiſionē medio tempore alteri factam, vt tradit notabiliter Roman. in conſi. 256. per tex. in c. ſi pro te. de reſcript. lib. 6. & in cle. 1. de conceſſ. præb. lib. 6. faciunt ea quæ ſcribit Socin. in conſi. 43. in 2. col. verſi. 1. & in 3. colum. verſi. 3. etiam. & conſil. 117. per totum in 3. vol.

Ius quod eſt in pendenti quale videtur eſſe.

Secundo pro iſta opin. facit, quia videmus, ꝙ habens gratiam ad primū beneficium vacaturū datis executoribus cum clauſula, ſi idoneus repertus fuerit, nō poteſt cōqueri, ſi ordinarius etiam poſt factam ei per executores inhibitionem ne alteri conferat, antequam executor cognoſcat, vel cognitionē perficiat de habilitatibus prouiſi cōferat Titio, nō obſtā. dicta gratia, collatio valet, & tenet, licet effectum non ſortiatur niſi ex poſt. ita late concludit per plura iura Oldr. in conſ. 173. incip. thema tale eſt, &c. Ad idem pro iſta opin. facit quod tradunt Salic. Rom. & Alexā. in l. ſi. per illū text. C. qui admit. vbi quęrunt qd ſi plures diuerſis temporibus impetrauerūt canonicatū vacaturū in certa eccleſia, quem infra mēſem duxerint acceptandū Deinde ſecūdus impetrās acceptauerat infra tēpus datum primo, & ſic omnium præpopere, & feſtināter cōcludunt prædicti Doct. ꝙ attenta veritate ſi primus excluſus fuit, vel tēpore, vel repudiatione, aut aliter, ꝙ valet acceptatio, & licet nimiū feſtināter & tempore incogruo. Et hoc dictū approba , & ſequitur Iaſ. in cōſi. 104. incip. circa quatuor, col. pen. lib. 1. Sic in propoſito noſtro eſt dicendum, ꝙ collatio facta alteri infra tempus datū

ad

ad publicandū publicatione nō facta valeat, pro qua opi. faciūt ea quæ in notabili caſu adducit Ang. in conſ. 36. in cip. pro deciſione quęſitorum. col. penul. vbi probat, q̄ pēdente additionis tempore tempus ad inſinuandū nō cur rit, quia donec ſubeſt poteſtas actū faciendi, nō poteſt di ci quod actus intermedius ſit nullus, niſi ſubſequatur im plementum facti. vt ibi per eū. Et pro iſta parte faciūt ea quæ ſcribit Pet. de Anch. in cōſi. 158. incip. ex narratis, in penul. & fi. col. vbi quęrit nunquid impetratio facta inf. a tempus quo quis declaratur excōmunicatus niſi ſatisfece rit, valeat? & cōcludit quod ſic, per plura iura, quæ ibi alle gat. Ad idē facit, quia illud iˢ reſignatarij ante publicatio nē dicitur pēdens, vt dicit expreſſe Pauinus excellēs pra cticus, & quondā auditor Rotę apprime eruditus in tract. de offi. & poteſt. cap. ſed. in præludio, verſ. 9. & ſentit Old. in conſi. 285. in penul. colum. ſed ea quę ſiunt & concedū tur pendente iure reſolubili, valent & tenēt, vt per plura exēpla probat Decius in conſ. 247. in cauſa, &c. col. pen. & ante ipſum in notabili caſu probat Gemin. in conſilio 79. in ſecūdo dubio. ſic eodem modo in caſu noſtro dicen dum videtur, quod prouiſio pendente tēpore ad publican dum, valeat. Quibus accedunt ea quę congerit Socin. in conſi. 41. in prima colum. lib. 4. Et quæ Alexan. conſil. 25. in 2. colum. verſicul. Preterea poſita etiam, &c. lib. 3. cum multis aliis, quę breuitatis cauſa omittuntur. Non obſtat quod clauſula propoſita in prouiſionę dummodo non ſit alteri ius quæſitum, quia reſpōdet Roman. in dicto cōſil. quod intelligitur de iure perpetuo duraturo, non aūt de pēdenti reſolubili, vt ibi per eum, qui ad hoc allegat plu ra iura, quæ per te videas, & aliter reſpondet Soc. in d. conſil. 41. lib. 3. col. fi. vt ibi per eum, & dixi in regula de non tollendo iure quæſito. q. 5.

Quibus nō obſtantib. cōtraria opin. eſt verior & iuſtior quam Rotam in pluribus & diuerſis cauſis approbaſſe le gimus, cuius deciſio, à principali motiuo ſiue ratione fundatur. Nam clarum eſt, quod ius in re plenum, etſi poſ ſet reſolui, non tamē eſt alteri conferibile ante reſolutio nem, vt eſt tex. in c. cōmiſſa in princ. de electio. lib. 6. & in c. ſi tibi abſenti. de preb. eod libro, cū infinitis motiuis & cōcordant. quæ ſatis curioſe pro iſta parte cumulat Egid. deciſ. 751. in parte negatiua dubij ibidem propoſiti & diſ putati per eum. Accedūt ad hoc dicta per Alexan. in l. ſi

Tēpus ad inſinuan dum.

Impetra tio facta infra tem pus.

Ius reſi gnatarij.

deceſſerit.col.ſi.ff.qui ſa.cog.Et ita per iſtam ration̄,& alia plura motiua,iſtam opi.tenuit Rota in vna.Palentina beneficij corã.D.Paulo Capiſucco de anno.M.D.XIX. vt latè refert D.Guliel.in titu.de regu.deciſ.24.Et idem in alio caſu Rota tenuit in vna Pacen.parochiali.de Bodoual. de anno.M D.XX.coram eodem D.Paulo,vt refert idem D.Guliel.in tit.de cõceſ.præb.deciſ.5.per rationes & argumenta,de quibus ibi per eum. Ad quæ accedunt quæ dicũt Domini in deciſ.834.in antiquis,& Biſignetus co.tit.in deciſ.23.vbi volunt, prouiſionem ordinarij infra meſem ad acceptandum cõceſſum expectantibus ſactam,non valere,etiam illis poſtea acceptantibus. Et idẽ per illas deciſiones,& dicta Fely.in d.cap.cũ ex officij.In prouiſione legati tenuit Rota tempore meo,& de tēpore ſuo indicaſſe Rotã refert.D.Petr.And.Gammarus in tract.legati lib.3.q.3.Et hodie.19.Decẽb.M D XXXIX.idẽ in ſimili caſu cõcluſit Rota in vna Vincẽtina archipreſbyteratus corãm D.Io.Paulo,quæ voluit, ꝙ collatio papæ facta intra ſex menſes deuolutionis ad ſuperiorem propter negligentiam patronorum non præſentãtiũ ſit nulla,etiã ſi cardinalis, ad quem fuerat deuoluta infra ſex menſes collatio,nõ conferet,& hoc per rationes ſuperius allegatas.Nõ obſtan.deciſ.21.de cõceſ.præbẽ.472 & 450 in antiquis,& tradita per Socin.cõſil.260.Nõ obſtant,quæ in contrariũ adducta fuerunt,quia ad illa reſpõderi poteſt ex his,quæ latè præfati Doct.ſcribunt Prçſertim Socin.in d.conſi.117.& D.Guliel.in d.deciſ. quæ breuitatis cauſa non refero,cùm ibi videri poſſunt.

Prouiſio ordinarij.

Reſignationes.

QVAESTIO XVII.

QVAERO,quid ſi factç ſint duæ reſignationes eidẽ, & prima annullatur ex defectu publicationis, an poſſit adiuuari ex ſecunda,quam publicauit?

SOLVTIO Ioan.Franciſcus Pauinus quondã auditor Rotæ practicus,& doctrinæ ſingularis in tract.de poteſtate cap.ſede vac.in ſecũdo præludio.verſi 11.innuere videtur quòd non,ex eo,quia ius per nõ publicationẽ ipſo iure vacat,ergo reuiuiſcere nõ poteſt,quia ſemel extinctũ nõ reuiuiſcit,l.qui res.§.aream.ff.de ſolu.tradit Soc.in cõſ. 260.col.4.lib.2.Eſt bene verũ,quòd idẽ in verſ.ſecũdo per lapſum,&c.dicit,quòd licet nõ faciens diligentias requiſitas à regula cadat à iure,illud tamen ius eſt pendẽs. Et ſecundum hoc ego putarem,quòd ſecunda reſignatio ca

peret illud, ſaltē per clauſulas generales, niſi iā pri' papa prouidiſſet alteri: quia tali caſu nō eſſet locus, nec primæ nec ſecundæ reſignationi. nō primæ propter nō obſeruatā regulam: non ſecundæ, quia ius ſemel renuntiarū nō poteſt iterū cedi: quia per primam reſignationem validā abdicatur titulus & poſſeſſio naturalis, & ciuilis à reſignāte, vt in deciſ. 1. de rer. permut. in no. & not. Innoc. in c. ſuper hoc. de renunt. & eſt notiſſimū. Itaque nihil manet apud ipſum reſignantem: qui nihil igitur habet, nihil dare poteſt, cap. quòd autem. de iure patr. & l. ſi vniuerſæ. quē tex. Bart. verbis vulgaribus ſummat. C. de legat. ſi nihil dat ſecunda reſignatio, nullius eſt momenti. *Ius ſemel renuntiatum.*

Et ex prædictis decidi poteſt illa q. quā Io. Aloiſi' Tuſcanus doctor Mediolanē. & quondam aduocatus primarius & auditor Cameræ refert accidiſſe tempore Sixti in Rota in eius cōſi. incip. ad primum, &c. poſitum in primo volu. cōſ. ſuorum, videlicet an beneficiū primo acceptatū per procuratorē ſuum, cuius acceptatio fuit nulla propter nō publicationem factam ſecūdū formā regulæ, poſſit illud ſecundo loco acceptare. Et tūc fuit interloquēdo dictū, quòd ſic, ex eo, quia multiplicatio titulorū nō eſt prohibita, vt not. Doc. in c. poſt electionem. de cōceſ. præb. cū cōcor. vt per Fel. in c. in noſtra. ver. titul'. de reſcrip. facit. l. 3. §. ex pluribus. ff. de acq. poſ. & in regula nullus. de reg. iur. lib. 6. & in l. quotiēs. §. 1. ff. eod. & no. p gl. iniūctos. in c. cū perſonæ. de priuileg. lib. 6. ſic videmus q conceditur excōmunicationū multiplicatio. c. ita quorundam. de Iudæis, cū cōcor. vt ibi in glo. ſic etiā interpoſita appellatione poteſt iterū, atque iterū appellari, vt in cle. ſi ante. de dol. & cōtu. Nec reperitur prohibitū, q quis pluries idē beneficiū acceptare poſſit, pro cōſeruādo iure ſuo, vt tradit Cald. in cōſ. 7. titu. de electiō. Nō obſtat ſi dicatur, q ex quo p primā ius quæſitū eſt, iuxta c. ſi. de cōceſ. præb. lib. 6. ſecūda acceptatio nihil poteſt operari, & erit fruſtratoria, iuxta ea, quæ arguendo dicit Rota deciſ. 858. in antiquis, incipiē. Dominus papa. in 1. col. quia reſpondetur, quòd licet ſecunda acceptatio operari nō poſſit quo ad cōcurſum, videlicet, prima acceptatione exiſtente valida, quia quod debetur ex prima, verū eſt ex ſecūda nō deberi, iuxta d. §. ex plurib & cle. 1. §. ſi quæ not. de priuileg. Tamen nō dato cōcurſu ſecundo, acceptatio poteſt operari effectū ſuū ſummota prima acceptationē *Titulorū multiplicatio.* *Acceptare pluries eā quis poſſit.*

per regulam de nõ publicandis acceptationibus, huic regu. ſimilem. Et ideo illa remota remanet ſecunda, & operatur effectum ſuum. vt not. in cle. 1. de cenſi. & in §. affinitatis, inſtit. de nup. ſic videmus, quòd ſecunda excõmunicatio quandiu concurrit cum prima, non operatur effectũ ſuum: tamen ſi prima ſubmoueretur, tunc ſecunda operatur. 3. q. 4. Engeltrudam, cum concor. vt patet etiam in exẽplo poſito per Ioan. And. in c. cũ in cũctis, ad fi. de elect. & in cle. fi. de magiſt. De ligato vna forti catena. Nã vinculũ alterius catenæ nihil operatur, donec illa remanet: tamen ea ſubmota, tunc ſecunda catena operatur. ſic etiam cõcurrente lumine lucernæ cũ lumine ſolis, lucerna nihil operatur. c. ſi omnia. 6. q. 1. tamen remoto ſolo, lucerna tũc operatur, quæ exempla poſita per Ioan. And. locis ſuperius allegatis, reaſſumit prædicta deciſio Rotæ ferè in ſimili caſu. Ita igitur in propoſito noſtro eſt dicẽdũ. Nã ex quo prima acceptatio eſt ſublata per exceptionẽ regulæ, remanet ſecunda, iuxta prædictas rationes.

Nec obſtat, quòd per primam beneficiũ eſt effectũ plenum, & cõſequẽter ſecũda acceptatio nõ valet, iuxta no. in clemẽ. 1. de cõceſ. præben. & ſic reualidari nõ poſſet p extinctionẽ primæ, per c. nõ firmatur. de reg. iur. lib. 6. & ca. ſi eo tẽpore. de reſcrip. eo. lib. cũ vulg. quia reſpõdetur quòd ius non erat plenũ, ſed erat imperfectũ, & ſtabat in pendenti vſque ad tẽpus publicationis faciẽdæ, iuxta formam regulæ, quo elapſo, ſi non eſt facta publicatio, illud ius annihilatur, & ideò tale beneficiũ dici nõ poteſt plenũ: quia ſi plenum eſſet, diligentiis regulæ non indigeret: quia plenitudo additionem non admittit, vt dicit text. in d. c. ſi omnia. Remãſit igitur adhuc vacans, & ideò iterato acceptari potuit. c. cum noſtris. de conceſſ. præb.

Nec etiã obſtat, quòd nõ reprobata prima acceptatione, ſecunda non debuit fieri, iuxta. c. poſt electionem. de conceſ. præbend. quia illud procedit vbi ſecũda prouiſio fuiſſet facta alteri, quàm illi cui fuit facta prima, vt patet in d. tex. ibi, Archidiaconatus non vacans non poteſt, nec debuit in alium transferri. & c. ſic & in c. inter dilectos. de exceſ. præla. & in c. licet episcopus. de præbend. lib. 6. ſed in caſu noſtro vtraque acceptatio refertur ad eundem, igitur &c. Nec obſtat. c. ſi tibi abſenti. de præben. in 6. quia, licet ius illud non eſſet perfectum, tamen agebatur de collatione alteri facienda, non autem eidem, vt ibi pa-

Beneficiũ plenum,

tet. Et probatur hæc ſolutio in c. ſi quis duas. de electio. lib. 6. vbi electio per quẽ ius imperfectum quæritur multiplicari poteſt in eundem, & in electione electi erit, qua vti velit, vt ibi patet. *Intellect. ad c. poſt elect. one.*

Nec obſtat ſi tunc replicetur: ergo cum prima fuerit vſus non audietur ad ſecundã, per illum tex. quia reſpondetur q̃ ille tex. nõ procedit quãdo ſumus in titu. acquiſito, vt ibi not. per Doct. & plenè per Calde. & Domin. in conſi. 8. tit. de elect. per plures bonas & notabiles rationes p eos poſitas, quas breuitatis cauſa nõ refero. Neque poteſt etiam dici, q̃ inducat prima acceptatio gratiæ cõſumptionẽ: quia requireretur ad hunc finẽ, quòd ſortita fuiſſet effectũ. c. ſi clericus. de præb. lib. 6. c. ad audictiam el. 2. de reſcrip. aliàs autem ſi aliquo caſu inualida exiſtit, poteſt fieri ſecũdo loco actus, per quem acceptatio inducatur vt colligitur ex deciſio. in nouis. 431 incipiẽt. ſi impetrans. in 1. dubio, & ſequen. & alleg. Lapi. 95.

Tamẽ licet prædicta ſint multum colorata, & mihi applaudant, nihilominus quo ad effectum iſtius regulæ cõtrarium tenuit Rota, hac ratione, quia tẽpora ad publicandũ hic deſignata currũt à tẽpore primæ prouiſionis, nõ ſecũdæ, & ideò ſi prima ex defectu publicationis annullatur, ſecũda reſignatio nõ ſuſtinebitur: ita in ſimili cõcluſit Rota ſuper regula de acceptationibus, vt latè refert domi. Guliel. in deciſ. 9. tit. de cõceſſ. præbend. per alias rationes, de quibus per eum, ex quibus facilè cõſtari poteſt reſpõſio ad arg. ſuperius fact. an verò beneficiũ reſignatũ poſſit deinde capi per clauſulas generales poſitas in ſupplicatione reſignationis, dixi ſuperius. q. 16.

QVAESTIO XIX.

QVAERO, ex eo, quia hic dicitur, quòd ſi renuntiãs, moriatur in poſſeſſione, nõ facta publicatione, q̃ beneficium per reſignationem, ſed per obitum cẽſeatur vacare: quid ſi renuntians moriatur ciuiliter, & non naturaliter, nunquid ſit locus regulæ? *Mori ciuiliter.*

SOLVTIO Dicẽdũ eſt quòd nõ, quia verba ſimpliciter prolata, naturaliter, non autem ciuiliter capi debent. l. ſi. C. de his qui veni. æta. imp. l. q. habet ff. de tutel. & ſic expreſſio mortis in iſta regula intelligitur de naturali, non autem ciuili. præſertim, quia regula iſta eſt odioſa, & contra ius cõmune. Et ita fuit in Rota iudicatum pro Reuerendiſſimo Cardinali Sanctæ Crucis vt adnotauit Melchior

chior de Baldaſsinis ſui temporis aduocatus inſignis dicens ſe in vna Valentin.coram.d.Simonetta obtinuiſſe de quibus meminit etiam Iacobus de Nigris doctor curioſus in quadam ſua apoſtilla ad iſtam regulam. De quo tamen dixi ſuprà in regula de impetrantibus benef. per obitum fami.Card.q.5. &.7.

QVAESTIO.XX.

Regula procedens in reſignatione iuris

Q VAERO, an regula iſta pcedat in reſignatiõe iuris? SOLVTIO. Iſtam quæſtionem examinaui ſuperius in regula de infir.reſig.quæſt.18.vbi propriè cadit,& ideò hic pauca dicam, non ſolum ea ratione, quia ibi hoc dubium plenius diſcutitur; ſed quia in caſu iſtius regulæ hæc dubitatio videtur impertinens, ex eo, quia in reſignatione iuris ratio iſtius regulæ ceſſat, quæ loquitur de beneficio poſſeſſo per reſignantem, in cuius publicatione regula tria copulatiuè requirit, quæ in reſignatione iuris nullo pacto verificari poſſunt.

Inſinuatio in donatione iuris quæſiti an requiratur.

Sed iſtis obſtare videtur, quòd ſcribit And.Sicul in cõſi.41.in 16.& 17.colum.lib.1.vbi cõcludit, quòd ſicut in donatione reali excedẽ.ſummã 500.duc.requiritur inſinuatio, quę ſe habet ad inſtar publicatiõis, ita quoq; in donatione iuris quęſiti inſinuatio requiritur, vt latè ibi per eũ. Ad idem facit, quia videmus diſpoſitionẽ clem.ſi.de procur.quæ loqtur in morte naturali pcedere in morte ciuili, videlicet in reſignatione, vt tenet Rota in deciſio.367. in no.ſequitur Ludoui.Roma.in conſi.374.incip.præſens eſt quæſt. Et tamen talis reſignatio procedit non ſolum quando fuit facta de beneficio, ſed etiã ſi de iure quæſito tantum facta fuerit. vt cõcluſit Rota in vna Oxomen. Archidiaconatus coram me, die 14.Decemb.M.D.XXXVII. pro Roderico Lopez, contra Alphonſum Henriques. Ita videtur hic dicendũ, quòd diſpoſitio iſtius regulæ, quæ de renũtiatione beneficij loquitur, procedit in reſignatione iuris. Sed tenendo opinionem, quam dixi, ad prædicta patet ſolutio: quia in donatione iuris quæſiti, de qua Andr. Sicul. loquitur, militat eadem ratio, quæ in donatione reali, propter fraudẽ creditorum, Nam ita præiudicatur creditores per clandeſtinas donatiões iurium, ſeu actionum, ſicut per donationes rerũ, quia qui actionem habet vtiq; rem habere videtur, vt dicit text.in l.qui actionem. ff. de regul.iur. quæ omnia ceſſant in caſu noſtro, & ideò nõ requiritur publicatio. Et eodem modo reſpõdetur ad deciſionem

Reſignatio quando facta.

ſionem factam circa, d. clemen. ſit. quòd idem effectus reſultat ibi per renuntiationẽ iuris, ſicut per reſignationẽ beneficij. Nam ſicut per reſignationẽ beneficij cenſetur reuocatus procurator etiam quo ad incœpta, ita & per reſignationem iuris: quia militat eadẽ ratio. quæ omnia in caſu noſtro ceſſant, propter rationes aſſignatas ſuperius in tertia quæſt.

Acticensis que habet rem habere videtur

QVAESTIO XXI.

Publicationis tempus quo ad reſig.

QVAERO, quare ad publicandum reſignationẽ in curia datur maius tempus, videlicet & ſex menſes. & extra curiam datur menſis?

SOLVTIO. Aliquis fortè diceret arbitrium eſſe, prout dicitur in gl. in ver Ratus, in l. 1 ff. de poſtul. ſed verũ non eſt, quia ſex menſes in reſignationibus factis in curia dãtur ad effectũ, vt reſignatarius cõpotẽtẽ terminũ habeat eũndi ad locum beneficij, vbi publicatio fieri debet: fortè enim beneficiũ eſt in Anglia, vel Alemania, vel in aliis locis multũ ab vrbe diſtantib, quæ ratio nõ militat, qñ reſignatio fit in partibus, & ſic extra curiã, qa ex quo debet fieri in loco, minus tẽpus requiritur. & ideo vn⁹ mẽſis aſſignatur. Et ſic cũ laude Dei ſit expedita iſta regula de publicãdis, circa quã lõge plura excogitare poterit curioſus, quæ mihi iã vehemẽter occupato nõ occurrũt, Nã hic trahi poſſet tota materia regulæ de publicãdis acceptationibus in gratiis expectatiuis, quæ cõſimilem, & quodãmodo affinem materiã cõtinet. Sed quia ſup. illa regula plures deciſiones ſcripſit d. Guliel. ac etiam, quia propter nouas prouiſiões, quæ quotidie ab acceptantibus faciliter procurantur, propter quas tollitur diligentia publicãdi, & p cõſequẽns prouiſio iſtius regulæ, ideò ſuper ea nihil dicam, præſertim quia illa regula nõ ponitur inter iudiciales. Nõ tamen omittam pro cõplemẽto iſtius regulæ, ac etiam ne illa, quæ ſunt nota digna, penitus ignorẽtur, quòd circa illam, regulam de publicandis acceptationibus temporibus dom. Iacobi Simonetta in Rota vnum notabile dubiũ deciſum fuit, de quo. d. Guliel. nõ facit mentionem. Sed ipſe idem Iacobus de illo meminit in tract. ſuo reſeruationis. fol. 72. Dubium igitur fuit, nũquid illi regulæ de publicãdis acceptationibus, quæ expreſſe de expectatius loquitur, ſubiiciantur reſeruationes, quæ habent beneficiũ acceptandi. Plura hincinde diſputationis gratia dicebantur

Regula de publicandis acceptationibus.

Reſeruationes quando ſo:

tandem

REGVLA, QVOD COMMISSIONI POST CONCLVSIONEM NON STETVR, niſi derogetur concluſioni.

ITEM, ſtatuit & ordinauit, quòd in commiſſionibus ſeu mandatis etiam conſiſtorialibus per eum commiſſis ſeu de eius mandato, vel authoritate in cauſis, in quibus concluſum exiſtat in poſterum concedendis, etiam ſi in eis de concluſione huiuſmodi implicitè, vel explicitè mentio facta fuerit, nihil cenſeatur eſſe conceſſum niſi per conceſſionem commiſſionis huiuſmodi concluſioni derogetur expreſſe.

Non ſtare commiſſioni poſt concluſionem.

ISTA regula quæ de concluſione loquitur, finem & cõcluſionẽ apponit regulis iudicialib. & præſenti tractatui. Nã iſta regula etiam vltima eſt iudicialium. vt hic etiã Gloſſator aduertit, & ita in lib. regularũ Rotæ vltima ponitur. Circa quã omnino, niſi remiſſiuè ſcribã, ex eo, quia hodie propter facilem concluſionis derogationem, quę ꝑ proceſſum ad vlteriora, & reſpõſionẽ Dominorũ auditorum fit, parũ practicatur. & ob eã fortè cauſam de ea domi. Guliel. Caſſiodorus nihil in deciſionibus ſuis ſcripſit, quamuis per 12. annos omnia quæ in Rota geſta fuere, circa regulas obſeruauerit. Et ego per 11. annos quib. in Rota verſor, nunquã vidi de ea excipi propterea vanum erit tempora, quæ mihi non ſunt reliqua, in inutilibus cõſumere Quamobrem circa iſtam regulam remiſſiuè videnda ſunt, quæ dicit Felin. in cap. ſup literis, in 6. col. verſi. amplia adhuc. & in col. 11. verſi. & ad ſextam regulam, &c. de reſcrip. quibus locis de regula iſta mentionem facit. Et ante ipſum latius regulam diſcutit Rom. in conſil. 176. incip. iſtæ ſunt. col. vltim. vbi pleniſsime loquitur, & plures alij. qui breuitaris cauſa omittuntur. Et ideo iſta ſufficiant pró complemento præſentis tractatus. Et dum tempus dabitur, forte ſecũdam partem regularum quæ in literis expediẽdis verſatur, quæ alium iuſtum tomum requirere videtur, aggrediar. quæ quidem regulæ ideo non dantur, quia in iudiciis non producuntur, & ob eam cauſam extraiudiciales appellantur.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Goog

Digitized by Google